8
A
4 N
2

Digitized by Google

GLOSSA
IN SACRAM
SCRIPTURAM.
TOMUS SECUNDUS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dom. Prof. Rom. S. I. Bibl. Com. Cat. Inscrip.

A.R.P. BARTHOLOMÆI
DE

BARBERIIS

A CASTRO-VETRO
PROVINCIÆ CAPUCCINORUM
Lombardiæ Definitoris, & S. Theologiæ Lectoris,

GLOSSA

SEU

SUMMA EX OMNIBUS S. BONAVENTURÆ
expoſitionibus in Sacram Scripturam exactè collecta, & in facilem uſum Studioſis, ac Concionatoribus ſecundùm ordinem biblicum concinnata.

TOMUS SECUNDUS.
Continens omnes Pſalmos.

LUGDUNI,
Apud ANISSONIOS, & JOAN. POSUEL.

M. DC. LXXXI.
CUM APPROBATIONE SUPERIORUM

8.4. N.2

SUMMA EXPOSITIONUM IN PSALMOS EX DIVO BONAVENTURA EXACTE' COLLECTA ET CONCINNATA,

AB ADMODVM
REVERENDO PATRE BARTHOLOMÆO
A CASTRO VETRO CAPUCCINO.

PROOEMIUM.

PRIMO nota, quod hic Liber apud Hebræos dicitur Liber Hymnorum: quia Hymnus eſt, ubi habentur verba, & laus cum cantico, quod in Pſalmis invenitur. Intitulatur etiam liber ſoliloquiorum: Soliloquium enim dicitur quando aliquis ſecum rimatur, & à nullo diſcit, niſi à virtute ſibi interius præſidente: Et hæc ſunt duo nomioa hujus libri apud Hebræos: Dicitur etiam Pſalterium græcè, quia eſt ioſtrumentum ad ſimilitudioem litteræ græcæ, quæ dicitur Delta: Et ab hoc muſico inſtrumeoto, per quod modulatum fuit hoc opus nomen ſibi ſumpſit: ſicut ipſi Pſalmi dicuntur à ſono Pſalterij, qui dicitur Pſalmus: Et licèt aliqui dixeriot non omnes Pſalmos à David fuiſſe compoſitos, non tamen ſunt audiendi, ait D.Hieronymus, quia David fuit omnium Pſalmorum, qui ſunt 150. Auctor, qui tamen in ipſorum modulatione uſus fuit voce, ſono, & cantu quatuor millium virorum, quibus præfuit Eman, Ethan, Aſaph, & Idithan, & ideò divino conſilio factum eſt, ut plures Pſalmi intitularentur in perſonis aliorum ad denotanda varia myſteria, ut proprijs locis dicetur.

2. Notandum eſt, quod in hoc libro non habetur reſpectus ad ordinem hiſtoriæ, ſecundùm quam fuerunt compoſiti, ſed ita ordinati poſtea fuerunt ab Eſdra inſtinctu divino.

3. Nota, quod David dicitur eximius Prophetarum propter tria, ſcilicet propter regiam poteſtatem, ſeu dignitatem: propter humilitatis eximiam abundantiam, & propter promiſſionem ei factam de ortu Chriſti ex ſuo ſemine.

4. Nota, quod Eccleſia plus utitur his Pſalmis, quàm alia quacumque materia Sacræ Scripturæ veteris Teſtamenti: quia plus etiam reperitur multiplicitas myſteriorum expreſſa in hoc Pſalterio, quæ ſpectant ad legem, Propheras, & Evangelium, & maximè de adventu Chriſti in mundum.

5. Nota, quod in quinque partes à Divo Hieronymo deſcribitur hic Liber, quæ

ſunt diſtinctæ per Fiat, Fiat, in quatuor Pſalmis : ſcilicet in Pſalmo, *Beatus, qui intelligit ſuper egenum, & pauperem* : In *Deus judicium Regi da, &c.* In *Miſericordias Domini.* In *Confitemini Domino.* Hæc ex præfatione Seraphici Doctoris in Pſalmos, & apud Lyranum : Nota etiam, quod in pluribus Pſalmis proponitur Titulus : Tituli autem ſumuntur quinque modis, ſci... vel à tranſumptione, vel à loco, vel à tempore, vel à oomine, vel à re geſta. *Pſal.* 3.

6. Nota tandem, quod licèt Seraphicus Doctor expoſitionem aliqualem tradiderit ex profeſſo in proprio opuſculo, tamen valdè mutilam : Unde inferius inſerentur omnes expoſitiones, quibus omnia ſua ſcripta reſperſit verè mirabiles, & ſublimes.

PSALMUS PRIMUS.

1. Primo nota, quod iſte Pſalmus eſt ſine titulo : Uode titulus eſt ipſe Pſalmus : cujus intentio eſt nos informare Deo per virtutes, quarum finis eſt beatitudo : ideò à beatitudine incipit.

2. *In ſchola Chriſti prius addiſcenda veritas ſanctitatis, poſtea doctrina.*

BEATVS *vir, qui non abiit in conſilio impiorum, &c. Sed in lege meditatur die ac nocte.* Cur incipit liber Pſalmorum hoc modo, appellans beatum, qui non abiit in conſilio impiorum, ſed in lege Domini meditatur? Cur in legis Domini meditatione eſt beatitudo? Sed nota, quod hic Pſalmus eſt veluti præludium omnium aliorum, in quo ſuadetur ſapientiæ ſtudium : Unde infra dicitur, *Pſal.* 9. *In capite libri ſcriptum eſt de me;* & ideò docetur, quod à volente addiſcere in ſchola Chriſti ſapientiam cœleſtem, debet abigi impietas, & veritas bonorum operum addiſci, ut hinc perveniatur ad veram ſapientiæ veritatem apprehendendam. Prius igitur diſce quid facias, ſcilicet mundare conſcientiam, poſt quære quid ſcias : ſapientia enim cœleſtis fundatur in bonis operibus, non in ſpeculationibus. *Pſal.* 118. *v.* 1. *& ſerm.* 17. *Hexaem.*

3. *Per tres noctes deſcenditur in profundum vitiorum : per tres dies fit reverſio ad beatitudinem, & fruitionem divinam.*

Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit. Nota iſtum proceſſum : primò abiit : ſecundò ſtetit : Tertiò ſedet : quia iſte eſt trinus gradus, per quem in nocte peccati deſcenditur in profundum vitiorum, ſcilicet primò per vanitatem ſuperbiæ, qua Deum deſerit homo: Secundò per concupiſcentiam, qua alia præter Deum appetit : Tertiò per obſtinationem, qua in alienis præter Deum requieſcit : In ſuperbia eſt vanitas, qua recedens à Deo vadit ad ſe, ut requieſcat in ſe : hoc eſt conſilium impiorum: In concupiſcentia eſt delectatio, qua homo deſcendit ſub ſe, ut requieſcat in carne : In obſtinatione conſenſus firmus, quo homo extrahitur extra ſe, ut requieſcat in viſibilium ſpecie, & permaneat in delectatione. E contra homo ad Deum redit per tres dies contrarios, ſcilicet ab alienis ad propria, à malis ad bona, & à ſtudio virtutis ad perceptionem internæ, & æternæ dulcedinis. *In Pſal.* 1.

4. *Nomine viri virtute præditi venit etiam mulier.*

Beatus vir, qui non abiit, &c. Vir ergone tantum hæc beatitudo promittitur viris? Anne mulier eſt excluſa ab ipſa? minimè : Vir non à ſexu dicitur, ſed à virtute, & ideo tam mulieribus, quàm viris, ſi in virtutis operibus ſe exerceant, promittitur hæc beatitudo. *l.* 4. *d.* 44. *p.* 1. *dub.* 2.

5. *Conſilium impiorum conſilio Spiritus Sancti opponitur.*

Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum. Quodnam eſt conſilium impiorum? Eſt id, quod opponitur conſilio dono Spiritus Sancti : Conſilium donum Spiritus Sancti eſt omne id, quod à Spiritu Sancto inſpiratur à Chriſto, & à Sanctis dictatur in corde. Conſilium impiorum eſt id, quod à propria voluntate procedit, eſtque eorum, qui ſibi ſapientes videntur, & magni ignorantes Dei juſtitiam, oriturque à ſuperbia, ex quo pullulant diviſiones, rixæ, vanitates, & omnia mala. O infelices amatores ſæculi quantum diſtat veſtrum conſilium à conſilio juſtorum. *op. de dono Conſilii, c.* 3.

6. *Gradus malitiæ ad tria capita reducuntur, ſuntque abire, ſtare, & ſedere.*

Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit. Nota hic, quod tria verba in deſcriptione mali ponit, ſcilicet abiit, ſtetit, & ſedit : plus enim eſt ſtare, quàm abire, & plus eſt ſedere, quàm ſtare : Abire eſt citò tranſire, ſcilicet malis conſiliis ad modicum conſentire : ſtare eſt quadam ſtabilitate manere; ſcilicet malis operibus operam dare : At ſedere eſt perfectè quieſcere, ſcilicet in conſuetudinem durare : primum eſt malum : ſecundum majus malum : Tertium peſſimum, quia fit, ut ratio ſemper prona ſit ad malum : prima duorum malorum genera faciliter corriguntur, ſed tertium eſt difficillimum, quia ferè in alteram naturam vertit. *Serm.* 7. *de Apoſtol.*

7. *Receſſus à malo, & bonum operari ſunt partes juſtitiæ, quibus ad beatitudinem pervenitur.*

Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, &c. Sed in lege ejus meditatur, &c. Vide quibus gradibus ad perfectum ſtatū juſtitiæ, ſcilicet ad beatitudinem viæ, & patriæ poteſt pervenire : primò eſt declinatio mali : Vnde dicitur : *qui non abiit in conſilio impiorum, &c.* & deinde boni operis exercitium : Unde ſubdit : *Sed in lege Domini fuit voluntas ejus, &c. op. de dono conſilii c.* 3.

8. Felix,

8. *Felix, qui in ſocietate malorum exiſtens, non fœdatur eorum malo conſilio.*

Beatus vir, qui non abiit in conſilio malorum. Vide, quàm ſit felix, qui cum malis moratur, & eorum pravis conſiliis non conſentit: nam iſte graditur ad ſtatum beatitudinis. *In Luc. cap. 23. verſ. 51.*

9. *Qui per ambitionem ſe ad dignitates evehit; in cathedra peſtilentiæ ſedet.*

Et in cathedra peſtilentiæ non ſedit. Quænam eſt hæc cathedra peſtilentiæ? Nota, quod cathedra peſtilentiæ eſt dignitas, ad quam evehitur ambitioſus: iſte in cathedra ſedet, non veræ excellentiæ, ſed peſtilentiæ, quia ſibi & aliis peſtilens eſt; & hæc eſt ſuper quam Scribæ & Phariſæi ſedebant. *In Luc. c. 11. v. 43.*

10. *Legis doctrinæ meditatio quàm utilis, & quomodò à bono opere ſcientia divina oritur.*

Sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die, ac nocte. Nota hunc ſublimiſſimum ordinem: poſt receſſum à malo ponitur in lege Domini voluntas ejus, & poſtea meditatio: Cur non prius ponitur meditatio, ad hoc, ut agnita veritate, voluntas operetur bonum? nonne voluntas eſt cæca, ſi non illuminatur ab intellectu? Sed reſpondetur, quod optimè, & optimo ordine hic proceditur in ſchola Chriſti: Qui enim vult pervenire ad agnoſcendam ſapientiam divinam, debet prius bene operari, & ab operatione procedere ad ſtudium ſapientiæ: Qui vult ergo ad beatitudinem pervenire, prius operetur bonum, poſtea meditetur legem Domini, quia per ipſam addiſcit homo quid credendum, quid ſperandum, quid amandum. quid orandum, quid loquendum, quid fugiendum, quid Deo, quid ſibi, quid proximo impendendum. *Serm. 7. de Apoſtol.*

11. *Prædicator prius in ſe operetur, poſtea aliis prædicet: Et fructum ſuum non alienum in tempore ſuo dabit, non ante tempus.*

Sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die, ac nocte, & erit tanquam lignum plantatũ ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Nota, quod iſta diriguntur quidem omnibus hominibus, ſed tamen ſpeciali titulo inſtruunt Concionatores verbi Dei, quorum munus ſuper alios eſt habere voluntatem fixam, & radicatam in obſervantia legis divinæ, & in meditatione aſſidua ejuſdem legis: Unde notandum, quod prius dicitur, quod ejus voluntas debet ſe exercere in lege Domini, quia debet prius in ſe opere complete, quod intelligit, & deinde meditari in lege Domini qualiter alios inſtruere debet: ſicque erit lignum, & arbor plantata ſecus decurſus aquarum, ſcilicet divinarum influentiarum, fructum ſuum dans in tempore ſuo: Ubi nota, quod dicit, *fructum ſuum*, non alienum, quia multi ſunt, qui non dant fructum ſuum, eo quod volunt humeris aliorum onera gravia, & importabilia imponere, ipſi verò nolunt ea tangere: Nota etiam, quod dicit, *in tempore ſuo*, quia multi ſunt, qui dant hunc fructum ante tempus ſuum, eo quod ſua auctoritate, volunt prius docere, quàm diſcere, & ideò verbum ſuum ſæpe ratione ſcandali, & ignorantiæ, & malæ vitæ defluit in vanum per contemptum audientium: quia cujus vita deſpicitur, reſtat, ut ejus prædicatio contemnatur. *Serm. 1. Dom. Sexageſ.*

12. *Cordis ardor, & amor in Domini legem qualem dulcedinem Animæ afferat.*

Sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur, &c. & erit tanquam lignum plantatũ, &c. Nota, quod hic datur ordo, quo perveniri poſſit Anima ad fructus dulciſſimos: prius voluntas, & cor debet eſſe in lege Domini: ideſt inflammetur incendiis divinorum deſideriorum, deinde meditari legem Domini, ut intelligat, & opere exequatur: ſic enim familiaritatem cum Chriſto Jeſu acquirit, & cum familiaritate mirabilem dulcedinem dulcorantem Animam. *Serm. 1. Dom. Sexageſ.*

13. *Qui vult à Deo deliciis repleri, inhabitare debet cum ſapientia.*

Sed in lege Domini voluntas eius, & erit tanquam lignũ, &c. Vide, quod ſolùm fructus temporaneos dulciſſimos reportat, qui cor, & voluntatem habet in lege Domini, ille qui cum ſapientia inhabitat, iſte à Deo diligitur ut amicus, & fructibus dulciſſimis repletur. *In Sap. c. 7.* Sed quid eſt in lege Domini voluntatem habere? Nihil aliud, niſi ſapientiam practicam legis Dei poſſidere, & hæc eſt ſapientia Domini. *Ibid.*

14. *Ex contemplatione legis divinæ derivat plenitudo delitiarum cæleſtium.*

Et in lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquam lignum, &c. Nota, hic, quod ad productionem fructuum Spiritualium, præmittit meditationem legis divinæ die, ac nocte, ut intelligas, quod qui contemplantur divinas veritates, & inter fruteta figuratum veritatis radium aſſiduè perſcrutantur delicias cæleſtes ex influentia cœleſti percipere merentur. *In Pſal. 118 c. 1. v. 14.* Sed quid eſt, quod meditandum eſt in lege Domini? Reſpondetur quod in lege Domini tria ſunt perſcrutanda: nempe Dei mirabilia in ſe: Veritatis mirabilia relucentia in ſacra ſcriptura, & veſtigium bonitatis divinæ in creatura relucens. *Pſal. 118. c. 8. v. 5.*

15. *Homo fuit lignum, & arbor plantata in Paradiſo terreſtri.*

Et erit tanquam lignum plantatum ſecus decurſus aquarum, &c. Nota, quod hic patenter loquitur Sacer textus de homine: Sed cur ſub metaphora arboris hic proponitur? quia homo veluti arbor fuit formatus in principio, ut fructum ſuum in tempore daret: ſed cur dicit, *& erit*, in tempore futuro, & non potius, & fuit, alludens ad Adam plantatum in Paradiſo? Sed dicitur & erit, non fuit, quia de Adam non fit mentio in Pſalterio, niſi per remotionem: quia fuit quædam arbor plantata in ſui conditione, ſed poſtea fuit folium in tentatione, in qua cecidit, & ſtipula in dejectione. Alluditur ergo ad hominem, qui ſecus

decurſus aquarum Spiritus Sancti ejus influentias recipit, à quibus defecit primus homo. *Pſal.prim.*

16. *Chriſti Humanitas eſt lignum plantatum in Paradiſo Eccleſiæ dans fructum in tempore.*

Et erit tanquam lignum,&c. Nota, dicit, *erit*: quia alluſio fit ad ſalvatorem, cujus humanitas irrigata à Spiritu Sancto plantata fuit in Paradiſo Eccleſiæ, dans fructum in omni tempore. *Pſal.* 1.

17. *Sanctiſſima Trinitas eſt lignum plantatum in Paradiſo cœleſti.*

Et erit tanquam lignum plantatum,&c Nota, quod non dicit erit lignum, ſed tãquam lignum. Quodnam eſt hoc lignum, ad cujus ſimilitudinem reducitur homo ſapientiam legis divinæ poſſidens? Hoc eſt lignum voluptatis, ſcilicet Paradiſi, ideò talis homo dicitur redactus ad ſimilitudinem illius ligni, quod in Paradiſo cœleſti plantatum eſt: & hoc eſt ſanctiſſima Trinitas, ad cujus ſimilitudinem figuratur homo, ſi influxibus cœleſtibus Spiritus Sancti irrigatur. *Pſal.* 1.

18. *Qui innititur Spiritui Sancto, irrigatur cœleſtibus aquis.*

Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum,&c. Quiſnam eſt decurſus aquarum? Et unde provenit? Nota, quod Spiritus Sanctus dicitur aqua propter tria, quia refrigerat, quia ſatiat, & ſitim ſedat, & quia liberè currit. Beatus ergo eſt, qui vivit ſecus decurſus aquarum, ideſt Spiritui Sancto, eique innititur, quia ejus decurſibus refrigeratur, ejus ſitis ſedatur, & in fluctibus reficitur. *Pſal.* 1.

19. *Prælati debent mentes ſubditorum rigare rore gratiæ, & divini verbi.*

Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum. Vide quid requiritur ad hoc ut homo det fructum ſuum in tempore: nempe, ut ſtet ſecus decurſus aquarum: Sed quis eſt iſte decurſus aquarum? eſt flumen in quo aqua ſemper decurrit: & ſignificat Prælatos, quorum munus eſt rigare mentes aridas ſubditorum rore gratiæ, & prædicatione divini verbi. *Pſal.* 118. Notent hoc Prælati: nam ſi ipſi ſint aridi, & rore cœleſti aridi, quid erit in ſubditis?

20. *Qui Chriſto, ejuſque vulneribus adhæret fit lignum plantatum ſecus decurſus aquarum dans fructum in tempore.*

Et erit tanquam lignum plantatum ſecus decurſus aquarum,&c. Nota, quod iſte decurſus aquarum fit in Eccleſia: Sed unde promanant iſtæ aquæ? A fonte, ſcilicet à Chriſto, ejuſque vulneribus: nam ejus influentiæ veluti aqua ſordes abluunt, ſitim extinguunt, & hortos humectant: Unde Iſaias dicit: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris*: ex ipſis enim exit liquor Paradiſi, qui lavat nos à peccatis, potat nos aqua ſapientiæ & rigat Animas noſtras, ut poſſint ferre fructum ſuum in omni tempore: Hoc præcipue habemus à fonte lateris ſui, ex quo fluxerunt ſacramenta Eccleſiæ: Beatus ergo eſt, qui Chriſto adhæret. *Pſal.* 141. *& ſtim. divi. amor. p.* 1. *c.* 1. *&* 7.

21. *Crux Chriſti eſt lignum plantatum ſecus decurſus aquarum dans optimos fructus.*

Et erit tanquam lignum,&c. Nota hic myſticè alluditur ad lignum Crucis Chriſti, quod ex Societate Chriſti crucifixi dicitur plantatum ſecus decurſus aquarum, ſcilicet gratiarum abundantiam, quæ ſine menſura fuerunt in Chriſto: quod fructum ſuum dedit, & dat in tempore ſuo: Sed quiſnam eſt iſte fructus? Primus fructus fuit in tempore mortis ſuæ benedictæ, ex quo tot alii pullularunt; ſcilicet dæmonum expurgatio: carceris Inferni confractio: mortuorum ſuſcitatio: captivorum redemptio: tepidorum, & frigidorum calefactio: deformium decoratio: ſitientium potatio, & refectio: Patris placatio: Januæ Paradiſi apertio: hæreditatis cœleſtis acquiſitio: duodecim fructuum Spiritus Sancti collatio. *Op. Diat. ſal. tit.* 10. *c.* 3.

22. *Lachrymarum, & contritionis fructus multiplex.*

Et erit tanquam lignum, quod ſecus decurſus aquarum plantatum eſt. Quis decurſus aquarum eſt iſte: Non alius, quàm defluxus lachrymarum, & Contritionis cordis: quia facit Animam producere fructus multiplices in tempore ſuo: Spiritum enim contritum lavat, ipſum devotum in altum levat: Spiritum malignum necat: terram cordis irrigat, ſitim ſedat, & orando efficaciter impetrat. *Op. Diat tit.* 7. *c.* 3. O qualis virtus ineſt in lachrymis cordis.

23. *Qui irrigationibus gratiarum Domini Jeſu Chriſti ſe ſubjicit, fructum perfectiſſimum profert.*

Et erit tanquam lignum plantatum ſecus decurſus aquarũ,&c. Hic notanda ſunt tria, quæ in ligno plantato ſecus decurſus aquarum apparent: primum eſt productio fructus in tempore ſuo: ſecundum perpetuitas foliorum hujus ligni: Tertium eſt ſemper in melius proſperari: Homo igitur, qui ſe ſubjicit irrigationibus gratiarum profert fructum ſuum, ſcilicet Dominum Jeſum Chriſtum in corde ſuo cum perfectione vitæ, iſteque non negligit tempus ſuum, ſcilicet ipſi à Deo conceſſum: nec defluit in verbis inutilibus malè tempus expendendo, ſemper in melius proſperatur, cui per charitatem omnia in bonum cooperantur. *Op. Spec. Beatæ Virginis, lec.* 18.

24. *Homo divina gratia irrigatus, bibens ad fontem vitæ quaſi omnipotens redditur.*

Et erit tanquam lignum plantatum ſecus decurſus aquarum quod fructum ſuum,&c. Nota hic, quod non exprimit quales, & quot fructus parturit hoc lignum, & hoc cum maximo myſterio, quia loquens de homine qui ad fontem vitæ irrigatus eſt divinis aquis veluti ſe omnipotentem reddit, ad omneſque fructus adjuvante divina gratia extendit ſuam virtutem. *Op. Solil. c.* 2.

25. *Vir Spiritualis qualiter in tempore ſuo poſſit dare fructum ſuum.*

Et fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Nota benè particulam, (*in tempore ſuo:*) hæc enim conſideratio facit, ut irrigatio Spiritus Sancti cum fructu recipiatur: Debet enim Anima incumbere per conſiderationem ſuper tempus tale à Deo creditum, nempe in ſe ipſam recolligendo cogitare qualiter tempus fuerit expenſum, & in tempore iſto quænam peccata, & negligentiæ ſubrepſerint, qualem finem ſibi præfixerit, eaque emendare, & corripere: ſic enim in futuro tempore dabit fructum ſuum. *Op. de perfect. vitæ cap. 1.*

26. *Bonorum operum fructus optimi prodeunt malorum fructus peſſimi.*

Et erit tanquam,&c. Quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Ecce quàm verum eſt, quod ex fructibus cognoſcitur arbor bona vel mala: nam verè juſtus irrigatus divina gratia arbor eſt fœcunda fructus optimos producens; Hique ſunt charitas, gaudium, pax, longanimitas, patientia, bonitas, pietas,&c. Unde bonorum operum fructus glorioſus eſt, malorum verò nullus, imò peſſimi fructus. *In Luc. c.6. v.43.*

27. *Qui tribulationes patienter tolerat, fructum ſuum dat Deo in tempore ſuo.*

Et erit tanquam lignum plantatum ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum,&c. Nota etiam, quod myſticè per decurſus aquarum poteſt intelligi decurſus tribulationum, quas qui patienter tolerat, & ſtabiliter ſe circa eas conſervat, hic fructus optimos producit Deo placentes. *Luc. c.21. v.30.*

28. *Impii à vento ſuperbiæ, & caſtigationis divinæ projiciuntur, & conteruntur ſicut pulvis.*

Non ſic impii, non ſic, ſed tanquam pulvis quem projicit ventus à facie terræ. Qui ſunt impii, qui ſic à vento projiciuntur à facie terræ? Sunt illi, qui non irrigantur, ſed ſunt aridi rore gratiæ: iſti à vento elationis projiciuntur, & conteruntur, ſicut pulvis à Deo. *Pſal.17. & 77. In Eccleſ. c.12. & Luc. c.9. v.5.*

29. *Impius ab igne concupiſcentiæ redigitur in pulverem, & veluti ad nihilum redigitur.*

Non ſic impii, ſed tanquam pulvis,&c. Vide quomodò impius dicitur pulvis: Sed quomodò eſt pulvis? quia ab igne concupiſcentiæ redigitur in cinerem, & pulverem, à ventoque diſperditur veluti ad nihilum. *Op. Diæt. tit. 1. c.8.* Vide igitur finem voluptuoſorum eſſe peſſimum.

30. *Pænitens per contritionem in pulverem redigitur, ut aliud vas fiat in honorem. Impius pariter in pulverem conteritur, ut diſpergatur.*

Non ſic impii, ſed tanquam pulvis, quem projicit ventus,&c. Si impius conteritur,& in pulverem redigitur, nonne etiam pœnitens per contritionem? Quomodò ergo hoc ſpecialiter dicitur de impio? Sed nota, quod contritio conterit quidem in partes, ſed cum unione charitatis: eſt enim partium tritarum unio; Unde pœnitens conteritur in pulverem, ut aliud vas fiat in honorem: At impius caret hac unione, & ideò in pulverem redigitur, ſed à vento divinæ vindictæ, vel à cupiditate terrena, vel à Diabolo diſpergitur in peius. *L.4. d.16. p. 1. a. 1. q. 1. ad 7. & In Luc. c.6. in fine, & c.20. v.18.*

31. *Impii quomodò dicuntur non reſurrecturi in judicio.*

Non reſurgent impii in judicio, neque peccatores in conſilio juſtorum. Ergone impii non reſurgent? Nonne omnes reſurgent? Sed attende, quod dicit in judicio, & conſilio ſanctorum, ſcilicet ad judicandum; quia electi reſurgent ad judicandum peccatores cum Christo judicio approbationis: impii autem tacebunt, & ſubjicientur ſententiæ divinæ; In cujus ſignum Clerici in Eccleſia reſpondent Sacerdoti, Amen, Laicis tacentibus. *In Pſal. 1. & In ſap. c.3. & c.5. In Ioan. c.3. v.18. & c.5. v.29.* Nota etiam, quod poſtquam impii dicuntur pulvis, conſequenter infertur, quod non reſurgent in judicio, ſcilicet quia amplexati ſunt terrena, & ſtercora terræ, ideò non reſurgent in judicio, ſed diſpergentur ut pulvis. *Pſal. 118. c.8. v.15.* *Ritus Eccleſiaſticus.*

32. *Beatus vir dicitur, qui nomen Beatæ Virginis diligit, & gratia ejus irrigatur.*

Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit,&c. Quis eſt iſte felix, qui non abiit in conſilio impiorum? Ille eſt, qui relicto conſilio,& ſocietate impiorum, ad Mariam confugit: qui nomen Mariæ diligit, & veneratur: Beatus, inquam, quia aquarum fontibus irrigabitur, & in eo fructum juſtitiæ propagabitur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 1.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

33. *Beata Virgo Maria eſt lignum plantatum ſecus decurſus aquarum.*

Et erit tanquam lignum plantatum,&c. Quodnam eſt hoc lignum plantatum ſecus decurſus aquarum, quod dedit fructum in tempore ſuo? Hoc eſt Beatiſſima Virgo Maria virga virtutis Dei, quæ ſecus decurſus aquarum Spiritus Sancti omnibus gratiis irrigata, dedit Chriſtum fructum in tempore ſuo, per quem omnia bona nobis provenerunt: nempe expiatio culpæ, & omnis gratiæ collatio. *Op. ſpec. B. Virg. lect.18.*

34. *Beata Virgo pulchritudine excellit omnes creaturas.*

Et erit tanquam lignum plantatum,&c. Nota, quod hic arbor proponitur pulcherrima, quæ fructum ſuum dat in tempore ſuo: Hæc fuit Beata Virgo Maria, quæ gratiis cœleſtibus irrigata, pulchritudine, gratia, & miſericordia ſuperat omnes creaturas, fontemque ſuæ miſericordiæ ubique extendit. *Op. Pſalt. Beatæ Virg. ibidem.*

PSALMUS II.

1. Nota, quod hic Pſalmus ponitur ſecundo loco, ſed eſt primus quoad titulum, qui eſt Pſalmus David, ideſt modulatio de Chriſti regno, & de confuſione, & diſperſione ſuorum perſequtorum.

2. *Exprimitur congregatio malorum adverſus Chriſtum, quam pernitioſa, & Deo exoſa.*

QVARE fremuerunt gentes, &c. convenerunt in unum, &c. Ecce, quod unio impiorum apparet notabilis, quia eſt contra Deum, ideò ſummè Deo exoſa. *Pſal.* 47. & 54 Vide ergo quàm ſit exoſa unio malorum in peccatis, quàm pernitioſa: Deus enim eos irridet, & diſperdit.

3. *Gentes frementes contra Chriſtum, & populi meditantes inania ſunt intra nos. Vbi de perverſis & vanis cogitationibus.*

Quarè fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania Nota, myſticè iſtæ gentes, quæ Deum non colunt, ſed Idola, ſunt perverſæ cogitationes, & populi ſunt cogitationes vanæ, quæ in vanitatem defluunt, iſtæ fremunt contra Chriſtum: fremere autem eſt proprium irrationabilium, quia fremunt inſurgendo pravo deſiderio contra rationem, & ad peccatum mortale inducunt. *In Pſal* 2. Pernitioſæ igitur cogitationes in beſtiam inducunt hominem.

4. *Dæmones uniuntur ad ſubvertendum hominem cum fraudulentia, & aſtutia.*

Aſtiterunt Reges, & Principes convenerunt in unum, &c. Nota myſticè iſti ſunt Dæmones, qui appellantur Reges & Principes tenebrarum, in unum conveniunt ſimul ſe invicem adjuvando, ut hominem fraudulentia ſubvertant: & hoc maximè faciunt, dum aditum inveniunt in mente cogitationibus, & affectionibus malis occupata. *Pſal.* 2.

5. *Diabolus Princeps, & Rex regens peccatores.*

Aſtiterunt Reges terra, &c. Ergone Diabolus eſt Rex terræ, & non potius Deus? Eſt Rex terræ, ſcilicet peccatorum, qui nomine terræ exprimitur, *Pſal.* 2.

6. *Dæmones in homine per peccatum deſtruunt dona natura, & gratia.*

Principes convenerunt adverſus Dominum, & Chriſtum ejus. Nota, quod dicit (adverſus Dominum, & adverſus Chriſtum ejus) Ergone differt Dominus à Chriſto? Nonne Chriſtus eſt Dominus noſter? Reſpondetur, quod per Dominum intelligitur Creator: per Chriſtum Redemptor, & alluſio fit ad dona naturæ quæ nobis à Deo, ut Creatore conferuntur, & ad dona gratiæ, quæ ab ipſo ut Redemptore proveniunt, quia ſunt effectus redemptionis: Dum ergo Dæmones corrumpunt in nobis dona naturalia, & ſpiritualia per peccatum, tunc conveniunt ſimul cum peccatore contra Creatorem, & Redemptorem. *Pſal.* 2.

7. *Fratrem ſuum perſequens, Chriſtum perſequitur.*

Aſtiterunt gentes, & Principes convenerunt in unum adverſus Dominum, &c. Hic loquitur de iis, qui conveniunt contra Chriſtum: Et qui ſunt? forſan Judæi tantùm? minimè, ſed loquitur de malis Chriſtianis, qui in fratrem ſuum conveniunt: Iſti ſunt verè perſequutores Chriſti. *Serm.* 2. *Dom* 11 *poſt Pentecoſt.*

8. *Diabolus hominem ligat, ne operetur bonum, ſub iugo ponit, ut occupetur ſemper à malo.*

Dirumpamus vincula eorum, & projiciamus à nobis iugum ipſorum. Quænam ſunt vincula, & quodnam jugum Dæmonum, quæ ſunt à nobis dirumpenda, & projicienda? Nota, quod vinculis retinemur, ne eamus, quò volumus, ſub jugo cogimur operari, quod nolumus: Alluſioque fit ad duo mala, quæ per peccatum operatur Diabolus in homine: ſcilicet impediunt à bono, & excitant ad malum; vincula igitur iſta ſunt cupiditatis, per quam ſubjicimur Diabolo tali jugo, per quod inducitur timor ad malum impellẽs, timor, inquam ne temporalia perdamus. *Pſal.* 2.

9. *Diabolus peccatorem iugo onerat, & vinculis ligat.*

Principes convenerunt in unum, &c. Dirumpamus vincula eorum. Qui ſunt iſti Principes? Sunt Dæmones principes tenebrarum, qui Chriſtum perſequentes hominem inducunt tentationibus in peccatum, eumque ſubjugant jugo, & vinculis peccatorum. *Serm.* 1. *Dom.* 16. *poſt Pentecoſt.*

10. *Impii dirumpunt vincula Chriſti: Iuſti conſervant, & conſtringuntur feliciter ubeis.*

Dirumpamus vincula eorum, & projiciamus à nobis iugum ipſorum. Nota, quod ſecundùm Ambroſium hæc eſt vox iſtorum impiorum, qui conantur dirumpere vincula Chriſti, & juſtorum, & jugum ipſius ſuave excutere: ſed quænam ſunt iſta vincula Chriſti? Vincula Chriſti ſunt præcepta, & conſilia Chriſti: nam per præceptum attrahimur ad opera, quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem, per prohibitiones retrahimur ab iis, quæ non licet facere ſine diſpendio ſalutis, & per conſilia excitamur ad ea, quæ expedit fieri, ſed ſine culpa poſſumus præterire: ſunt igitur omnia hæc vincula dulcia, ſuavia, & ſalubria, quæ dirumpuntur ab impiis, ſed à juſtis conſervantur, & amantur. *Pſal.* 1.

11. *Impij conveniunt in unum contra Chriſtum: Iuſti pro Chriſti obſequio conveniunt.*

Aſtiterunt Reges terra, & Principes convenerunt in unum adverſus Chriſtum, &c. Vide, quod duplex

doplex eſt conventio, & unio, ſcilicet in malum contra Chriſtum, & in bonum pro Chriſto: prima eſt impiorum, ſuperborum, & perverſorum, qui conveniunt ſimul ad calumniandum & ad malum patrandum, & conſummandum: Secunda eſt humilium, qui conveniunt ad addiſcendum, & ad bonum operandum. *In Luc. c.20. v.11. & c.22. v.66. & c.23. v.12.*

12. *Judæi, & Gentiles convenerunt adverſus Chriſtum.*

Aſtiterunt Reges terræ, & Principes, &c. Nota quod dicit (*Reges terræ, & Principes, &c.*) Scilicet Gentiles & Judæi Pilatus & Synagoga cum Herode colligaverunt caudas veluti Vulpes Samſonis adverſus Chriſtum, & Chriſtianam Religionem, ſed fruſtra; nam evanuerunt in cogitationibus ſuis. *In Luc. c.23. v.12. & ſerm.2. Dom. 11. poſt Pentecoſt.*

13. *Vincula multiplicia ſunt, quibus ligantur ſuperbi, invidi & laſcivi: à quibus cavere debent ſequaces Chriſti.*

Dirumpamus vincula eorum, &c. Nota, quod dicit vincula in plurali, quia plura ſunt vincula, quibus alligantur impii, quæ à nobis dirumpenda ſunt; reducunturque ad tria capita: nempe vincula alia ſunt ſuperborum, quibus ligantur, ne moveri poſſint ad honorandum Deum, & inclinare ſe ad humilitatem: Alia ſunt vincula invidiæ, ne moveri poſſint ad diligendum proximum: Et alia ſunt vincula laſciviæ, ne moveri poſſint ad diligendum ordinatè ſe ipſos: Prima vincula dirumpenda ſunt per humilitatem: Secunda per charitatem: Tertia per puritatem pudicitiæ. *ſerm. 2. Dom. 11. poſt Pentecoſt.*

14. *Deus ſuperbos, invidos, & laſcivos è cœlo irridet, & in judicio irridebit eos condemnando.*

Qui habitat in cœlis irridebit eos, & ſubſannabit eos. Nempe in judicio impios Deus irridet ut ſtultos, & poſtea eos ſubſannat, puniendo in Inferno. *In ſap. c.4.*

15. *Chriſtus habitare dicitur, ubi videtur, ſcilicet in habentibus fidem, in contemplativis, & in beatis.*

Qui habitat in cœlis irridebit eos, &c. Sed quomodò dicitur habitare in Cælis? nonne eſt ubique? Reſpondetur, quod licèt ſit ubique per eſſentiam, dicitur tamen habitare tantùm, ubi videtur: ideò ſic non dicitur eſſe in Inferno, nec in terra, ideſt in peccatore, ſed in Cœlo, nempe in iis, qui per fidem eum vident, in contemplativis, qui eum contemplantur, & in Angelis, & Beatis, qui eum facie ad faciem vident, ergo tantùm habitare dicitur, ubi eſt ſua gratia. *Pſal.2.*

16. *Dominus Deus irridet, & ſubſannat ſuperbos, & impios.*

Qui habitat in Cœlis, irridebit eos, & ſubſannabit eos. Nota, quod irridendo fœditatem alicujus diſſimulamus, ſubſannando naturam, quæ eſt ſimulamus: Deus autem deridere dicitur eos, qui de ſe magna præſumunt: ſubſannare, cum tam vana concipiunt de Deo, cum tam falſa, cogitant; irridet etiam Dæmones, cum ſe aliquid poſſe contra electos gloriantur, & ſubſannant, cum contra Dei diſpoſitionem aliquid facere arbitrantur. *Pſal.2.*

17. *Chriſtus conſtitutus eſt à Patre Rex ſuper totam Eccleſiam, ut ſit Iudex vivorum. & mortuorum, & præcipue, ut homines inſtruat per ſe, & per concionatores.*

Unde dicit hic: *Ego autem conſtitutus ſum Rex ſuper Sion montem ſanctum ejus, prædicans præceptum ejus*: Scilicet ſuper montem Eccleſiæ homines regens, & eis communicando ſuam doctrinam: hoc enim eſt præcipuum munus Prælatorum. *In Luc. c.12. v.14. & 42. & c.23. v.2. & Pſal.35. & In ſap. c.9.*

18. *Generatio filij in divinis ſemper præſens, & perfecta ab æterno.*

Dominus dixit ad me, filius meus es tu: ego hodie genui te. Nota illam particulam, (*hodie, & genui:*) nam hoc præteritum, (*genui*) ſignificat perfectionem generationis filii, & illa particula (*hodie*) denotat eam æternam, & ſemper præſentem: hodie, ideſt in meo hodie æterno. *In ſap. c.8. ſerm.2. Hexaem. In Pſal.18. & 84. & 94. In Luc. c.3. v.22. & c.9. v.35.*

19. *Chriſtus advocatus noſter eſt apud Patrem oſtendendo cicatrices ſuas, & interpellando pro nobis.*

Poſtula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Hoc dixit Pater Chriſto, & hinc ejus munus eſt poſtulare, & interpellare tanquam advocati apud Patrem, tum dicto, tum facto, oſtendendo ei propria vulnera, & ſimul faciendo nos interpellare, & ſimul cum ipſo rogare Patrem. *Pſal.2.*

20. *Eccleſia eſt hæreditas Chriſti ab ipſo exaltata, & Chriſtum paſcens.*

Et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ. Quænam eſt hæc hæreditas Chriſto promiſſa à Patre? Hæc eſt congregatio fidelium, ſcilicet Eccleſia quæ dicitur hæreditas Chriſti, quia eam poſſidet, eam colit, & quia ipſum paſcit, ejus voluntatem faciendo. *Pſal.2. & In Luc. c.20. v.14. & c.24. v.46. & In Ioan. c.19. v.21.*

21. *Proprium Chriſti munus eſt poſtulare à Patre pro nobis: aliorum autem eſt rogare.*

Poſtula à me, &c. Cur dixit, *poſtula*, & non roga? quia poſtulare eſt filiorum, rogare eſt ſervorum: Chriſtus igitur, ut filius poſtulat à Patre, ad quod quatuor requiruntur: nempe indigentia reſpectu noſtri: confidentia impetrandi: poſtulati largitas, & poſtulanti ſtabilitas: Ad hoc etiam admittuntur ſervi facti ex gratia adoptivi, ad hoc ut poſtulent ſine hæſitatione. *Op. de dono ſap. c.3.*

22. *Ant*

22. *Anima in peccato eſt vas confractum, quod in præſenti poteſt per pœnitentiam reparari, in morte erit irreparabile.*

Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Nota illud (*tanquam vas figuli:*) ut diſcas, quod Anima per peccatum veluti vas confringitur, poteſtque reparari in præſenti per pœnitentiam, ſed in morte erit irreparabile. *In Luc. c.4. v.19.*

23. *Deus malos regit ad depreſſionem, & bonos ad exaltationem.*

Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Ergone regimen Chriſti tendit tantùm ad depreſſionem, & ruinam, & non potius ad reparationem? Nonne ipſe eſt conſtitutus Redemptor hominum? Nota, quod Chriſtus conſtitutus eſt Rex ſuper bonos, & malos: ſuper bonos ad exaltationem: ſuper malos, & obſtinatos ad depreſſionem, & ruinam: cum ſancto enim eſt ſanctus, & cum perverſo pervertitur. *Pſal.55.*

24. *Chriſtus Iudex æquiſſimus.*

Reges eos in virga ferrea. Cur in virga ferrea dicitur regere Eccleſiam? Ut denotetur ejus æquitas, quæ eſt inflexibilis, ideò dicitur in virga ferrea. *Pſal.118. c.9. v.16.*

25. *Prælato eſt neceſſaria circumſpecta diſcretio, & provida faciendorum conſideratio, & cognitio.*

Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram. Vide quid neceſſarium ſit Regibus, & Prælatis, ſcilicet cognitio, & eruditio: nempe circumſpecta diſcretio, & faciendorum provida cognitio, & conſideratio: ut ſciant quid agendum ſit, & qualiter: non enim bonum eſt bonum niſi rectè fiat: & hoc totum facit diſcretio, ſine qua Zelus præcipitat, & degenerat in vitium, compaſſio ſub ſpecie pietatis nimia, patientia nimis remiſſa: debet eſſe etiam circumſpectus circa ſe, circa conſcientiæ ſerenitatem, & exteriores mores, & verba. *Op. de ſex alis Seraph c.7.*

26. *Timor Domini eſt maximè habendus ob tria.*

Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Cur ſerviendum eſt Deo cum timore, & non potius cum amore? quia omnis quantumcumque perfectus debet Deum timere, maximè propter tria, ſcilicet ob ſui inſufficientiam, ob culpam occultam, & propter futuram ruinam, ne in peccata cadat. *Pſal.2.*

27. *In Eccleſia ſtandum cum timore, & tremore.*

Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Nota connexionem verborum: Quomodò exultatio ſtare debet cum tremore? Sed attende, quod loquitur ſervientibus Deo, nempe nobis, dum in Eccleſia adſtamus actu Deo pſallentes, & ſervientes: cum enim Deus ubique ſit præſens, maximè tamen in Eccleſia adſtat peculiari modo, ad cujus conſpectum debemus ſtare, & pſallere cum timore, ſcilicet cum reverentia interiori, & cum tremore, ſcilicet exteriori. *Op. ſpec. diſcipl. p.1. c.15.*

28. *Vult Deus, ut ſpontaneè aſſumamus mortificationem.*

Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus. Nota, quod dicit, (*apprehendite*) quia cum duplex ſit tribulatio, & pœna: Alia aſſumpta voluntariè: Alia coacta: Primam à nobis exigit Deus, ut meritoriam, & ſibi placentem. *Pſal. 43. & 114. & Pſal. 118. v.66.*

29. *Diſciplina eſt antemurale cuſtodiens virtutem Animæ, & ipſam ab ira divina defendens.*

Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, &c. Quænam eſt hæc diſciplina quam vult Deus, ut apprehendamus? Nota, quod diſciplina eſt converſatio honeſta, quæ vitare contendit malum, & in bonis actibus irreprehenſibilis apparet: Unde reſpicit bonos mores interius quoad Deum, & ad ſe, & exterius, quoad alios: Hanc exigit meritò Deus à nobis, quia eſt antemurale defendens Eccleſiam, & hominem ab omni malo. *Op. Declar. term. in or. Theol. & Op. ſpecul. Diſcipl. p.1. c.7. & In Thren. c.1.*

30. *Diſciplina aſſumenda eſt à nobis, ne patientiæ divinæ limites tranſigamus.*

Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus; Ideſt, ne furorem divinum concitemus: Deus enim patiens eſt in præſenti, quia malis multa bona præſtat, quia peccatores expectat, & quia conſolatione punit: quod non facit in alia vita. *Pſal.2.*

31. *Spes confidentiam in Deo confert ex promiſſionibus Dei.*

Beati omnes, qui confidunt in eo. Ergo, qui vult in hac vita eſſe beatus, & felix, debet in Deo confidere: ſed unde oritur hæc confidentia? ex ſpe in Deum, quæ innititur promiſſionibus divinis. *Op. de ſex alis Cherub.*

32. *Sub protectione Beatæ Mariæ Virginis fruſtra fremunt, & inſurgunt in nos Dæmones & hoſtes noſtri.*

Quare fremuerunt gentes, inimicique noſtri, & adverſum nos meditati ſunt inania? Cur ſub nota interrogationis incipit hic Pſalmus, tractans de perſecutionibus Regum, & Principum contra Chriſtum? Cur non modo purè narrativè hæc proponit? Sed adverte, quod tali pacto procedit, ut tandem concludat, quod fruſtra Diabolus, & perverſi homines tales perſecutiones movent, cum Deus eos de Cœlo irrideat, & ſubſannet eorum tentamenta vana? Et adhuc quæras, cur Deus eos irrideat, & qualiter dirumpit iſta tentamenta? Quia ipſis appoſuit virtutem protectionem, & mediationem Beatæ Virginis Mariæ: Ipſa enim protegit nos dextera ſua, ut Mater Dei ab inimicis noſtris, & ut acies terribilis *Applicatio ad Beatiſſimam Virginem.*

eos

eos confundit, & deſtruit, & ideò fruſtra fremunt, & adverſum nos meditati ſunt inania. *Op. Pſalt. Beata Virg. Pſal.2.*

33. *Maria Virgo conſtituta eſt Regina totius mundi.*

Ego autem conſtitutus ſum Rex ſuper Sion montem ſanctum, &c. Hoc dicebat Chriſtus: hoc idem ſuo modo dicit Maria conſtituta Regina totius mundi: Unde nobis dicitur: Venite ad Mariam, qui laborati, & tribulati eſtis, & dabit refrigerium Animabus veſtris: Accedite ad eam in tentationibus veſtris, & ſtabiliet vos ſerenitas vultus ejus. *Pſalt. B. Virg. Pſal.1.*

34. *Beata Virgo Maria Regina mundi regit Dæmones in virga ferrea.*

Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli eos confringes. Hoc dicebat David loquens Chriſto: hoc idem in myſterio dicebat Beatæ Mariæ Virgini: nam Beata Virgo Maria eſt virga ferrea Dœmonibus, & incorrigibilibus, quia ipſa imperat ipſis, compeſcit, ne nobis noceant. *Op. ſpec. B. Virg. Maria lect.12.*

35. *Serviendum eſt Mariæ Virgini, quia ejus miſericordia plena eſt terra.*

Servite Domino in timore, &c. Si Domino ſervire debemus, ergo & Mariæ Matri ejus: Benedicite igitur illam in toto corde veſtro: Miſericordia enim illius plena eſt terra. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.2.*

PSALMUS III.

Titulus: Pſalmus David, cum fugeret à facie Abſalon.

1. *Chriſtus conqueritur de multiplicatione tot inimicorum.*

DOMINE quid multiplicati ſunt, qui tribulant me, &c. Nota, quod hic Pſalmus habet hunc titulum: Pſalmus David, cum fugeret à facie Abſalon: quia ab eo tunc fuit compoſitus: & fuit figura perſequutionum inimicorum, de quibus conquerebatur Chriſtus. *Pſal.3.*

2. *Eccleſia conqueritur de tot hoſtibus, qui contra ipſam multiplicantur in dies.*

Domine quid multiplicati ſunt, qui tribulant me, &c. Nota, hæc eſt vox Eccleſiæ, quæ conqueritur de multiplicatione inimicorum contra ipſam quotidiè inſurgentium *Pſal.3.* Nota etiam, quod hæc eſt vox eorum, qui à Dœmone vexantur tribulationibus, & tentationibus: nam accurrunt, & concurrunt contra hominem die, ac nocte Dœmones ad obſidendum ipſum. *In Luc. cap.8. v.30. op. Inſtructio. Sacerd. ad Miſſam.*

3. *Mors Chriſti dicitur dormitio.*

Ego dormivi, & ſoporatus ſum, &c. Nota hæc dicuntur in perſona Chriſti, qui in paſſione ſua dicitur obdormiſſe propter tria: primò propter facilem evigilationem: Secundò propter minimam moram, & propter integritatem, quia perfectè idem reſurrexit. *In Pſal.3. & 13. & 56. & in Luc. cap.14. v.6. & In Ioan. c.2. v.19.*

4. *Reſurrectio Chriſti quarè à David, & cæteris ſanctis deſiderabatur ardentiſſimè.*

Exurge Domine ſalvum me fac, quoniam tu percuſſiſti omnes adverſantes mihi ſine cauſa: Hæc ſunt verba Sancti David, qui cum cæteris ſanctis Patribus deſiderabat videre gaudium, & infinitum beneficium adveniſſet gloriæ Chriſti ſuis diebus; & meritò ut pateſieret poteſtas, & virtus Chriſti, & daretur nobis exemplar noſtræ reſurrectionis. *Serm.1. in Paſcha.*

5. *Chriſtus nos liberavit ſua paſſione, & reſurrectione ab omni malo.*

Salvum me fac, &c. Ecce quid ſubdit David deſiderans Chriſti reſurrectionem, quia ſciebat per Chriſti adventum ſalvandum eſſe hominem à culpa, à pœna, & calamitate præſentis miſeriæ. *Serm. 1. in Reſurrectione.*

6. *Chriſtus nos liberavit ab oppreſſione diabolica injuria.*

Quoniam tu percuſſiſti omnes adverſantes mihi ſine cauſa. Qui ſunt iſti adverſantes ſine cauſa? Sine cauſa, ideſt injuſtè: nam licèt homo juſtè detineretur, tamen Diabolus injuſtè detinebat: Et ideò Chriſtus exterminavit hanc perſecutionem injuſtam juſtè triplici de cauſa: Primò, quia Diabolus fraudulenter uſurpaverat dominationem ſuper hominem: Secundò, quia ſua malignitate ſuggeſſit Judæis occiſionem Chriſti: Tertiò, ne per ſimilem dominationis uſurpationem deſtrueretur ordo univerſi. *Serm.1. in Reſurrect.*

7. *Non ſolùm ad Chriſtum, ſed & ad Mariam Virginem recurrit Eccleſia, & Anima in tribulationibus poſita.*

Domine quid multiplicati ſunt, qui tribulant me. Nota, hæc ad Mariam Virginem dirigenda ſunt, dicendo, Domina quid multiplicati ſunt, qui tribulant me? quia Maria Virgo eſt quæ diſſolvit colligationes impietatis noſtræ, diſſipat inimicos noſtros, tollit faſciculos iniquitatum noſtrarum, ſanat infirmitates noſtras, & liberat nos ab omni malo in hac vita, & in morte, & deducit ad portum ſalutis. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.3.* *Applicatio ad Beatiſſimam Virginem.*

PSALMUS IV.

Titulus: In finem Pſalmus Cantici.

1. *Ad Chriſtum, & ad gloriam æternam, ut ad finem dirigenda ſunt omnia noſtra.*

NOTA, hic eſt titulus hujus quarti Pſalmi: quia poſt canticum conſecutus eſt iſte Pſalmus, litteraliter: Sed myſticè datur

intelligi, quod ad finem noſtrum, ſcilicet ad Chriſtum, & ad æternam gloriam dirigenda eſt tota vita noſtra, & quælibet operatio. *In Pſal* 4.

2. *Deus ab interiori eſt invocandus ab eo, qui vult exaudiri.*

Cum invocarem exandivit me Deus juſtitia mea, &c. Nota illud verbum, (*Invocarem*) non dicit vocarem: Sed invocarem: quia invocare eſt ab interiori ad Deum recurrere, ut exaudiat, & ſit dator juſtitiæ ſuæ: qui enim ſic Deum invocat, facile exauditur. *In Pſal.*95.

3. *Deus in tribulatione, & pœnitentia dilatat cor, & lætificat Animam.*

In tribulatione dilataſti mihi. Nota in tribulatione dilatatus eſt: ſcilicet dum exiſtens in tribulatione, & pœnitentiam ageret, juſtificationemque affectaret, dilatavit Deus ejus cor ab interiori ad exterius per conſcientiæ lætificationem, quia pœnitentia, & tribulatio pro Chriſto tolerata, affert lætitiam cordi. *Pſal* 118. *cap.*2, *v.*16. *&* *c.*4. *v.*8. Et hinc ſubdit, *miſerere mei, & exaudi orationem, &c.*

4. *Peccatum grave onus.*

Filij hominum uſquequo gravi corde. Nota, quod dicit, (*gravi corde*:) Quid eſt, quod reddit grave cor? Hoc eſt pondus, cui ſubjicitur cor actibus malis intentionibus, nempe peccati, quod eſt graviſſimum pondus. *Pſal.*34.

5. *Diligere divitias, eaſque ſectari, eſt diligere, & ſectari vanitatem, & ventum.*

Filii hominum, ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Qui ſunt, qui diligunt, & ſectantur vanitatem, & mendacium? Nonne omnes quærunt quæ ſua ſunt? Sed transfer mentem ad illud Eccleſiaſt. *capit.*5. ubi Salomon loquens de avaro divitias quærente, dicit, *Quid ergo prodeſt, quod laborat in ventum?* Ergo divitiæ rectè comparantur vento propter vanitatem: quia deficiunt, & relinquunt vacuum hominem ipſas quærentem. *In Eccleſ. c.*5. *&* 6. *& op. de contemptu ſæculi.*

6. *Ad amplexandam humilitatem, & veritatem, & ad fugiendum mendacium, quod in nobis eſt, nos invitat Spiritus Sanctus.*

Filii hominum, ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Non ſolùm vult Deus, ut fugiamus vanitatem, ſed & mendacium: Sed quid eſt diligere mendacium? Nota diligere mendacium eſt abhorrere vanitatem, hic autem non loquitur de mendacio, quod prolatione verborum committitur, ſed de mendacio quoad exiſtimationem ſui: Vult enim Deus, ut homo ſe agnoſcat qualis eſt in ſe ipſo, nec ſibi mentiatur, ſcilicet, quod eſt vilis, infirmus, inops boni, vitioſus, peccator, & omnibus defectibus plenus, nec mentiatur ſibi, credens ſe eſſe aliquid, cum ipſe nihil ſit; & hic eſt primus gradus humilitatis. *Op. de perfect. religioſ. l.*2. *c.*33. Qui igitur ſe aliquid eſſe credit, cum nihil ſit, ipſe mendax eſt.

7. *Mendacium, & dolus Deo ſunt exoſa.*

Filii hominum uſquequo gravi corde, ut quid diligitis, &c. Ecce, quod Deus ſummopere abhorret ſectantes mendacia, & dolos? cum enim ipſe ſit ſumma veritas, per conſequens etiam vult, ut Chriſtiani ſint filii veritatis. *Serm.*2. *In feſto omnium ſanctorum.*

8. *Et ſcitote, quia Dominus ſanctum ſuum mirificavit, &c.*

Nota, quod hic eſt diapſalma, ſcilicet continuatio rerum diſparatarum: nempe aliud antea loquebatur, & aliud ad aliam ſpectans materiam ſubjungit: ſubdit enim mirificationem, & exaltationem factam à Patre de Chriſto ſancto ſanctorum. *In Pſal.*4. *&* 16.

9. *Ira, quæ eſt neceſſitatis, ſcilicet primus motus permittitur à Deo, quia ſine peccato eſt: Ira, quæ eſt contra vitium ſine offenſa charitatis eſt cum merito.*

Iraſcimini, & nolite peccare, &c. Ergone Deus præcipit iracundiam, quæ eſt vitium capitale? minimè: Sed attende, quod ira, quæ eſt neceſſitatis, ſcilicet primus motus eſt à Deo permiſſa, quia eſt ſine peccato: Unde dicitur, (*iraſcimini*,) ideſt permittitur vobis. *In Pſal.*69. Eſt etiam ira ſancta, & meritoria, quæ eſt contra vitium ſine læſione charitatis: & hæc à Deo diligitur, maximè in Prælatis. *Serm* 1. *Dom.*5. *poſt Pentecoſt. & Pſal.*57. *&* 65. *&* 118. *v.*10. *&* 14. *& l.*1. *d.*47. *a.*1. *q.*2. *& In Eccleſ. c.*7. *& op. expoſ. Regul. fratr. min. c.*7. *& op. comp. Theol. l.*3. *c.*14.

10 *Perfecta cõpunctio oritur ex timore, & ſpe.*

In cubilibus veſtris compungimini. Quid eſt compungi in cubilibus? ſcilicet in conſcientiæ cubili debet oriri compunctio, quæ gignitur ex timore, ſcilicet culpæ & pœnæ, ſed erigitur ex ſpe in Deum, hæcque ei eſt perfecta, eſt ordinata ad dolorem peccatorum, & ad dilectionem Dei. *l.*4. *d* 16. *p.*1. *dub.*3. *& Pſal.*62. *& op. de ſex alis Cherub. & Ioan. collat.*22.

11. *Sacrificium Juſtitiæ quale ſit.*

Sacrificate ſacrificium juſtitiæ. Quodnam ſacrificium eſt juſtitiæ? Nota, quod ſacrificium juſtitiæ eſt quando quæ Dei ſunt, Deo tribuuntur & quæ ſunt mundi mundo, nempe quod eſt Cæſaris Cæſari, quod eſt Dei Deo datur. *Pſal.*65.

12. *Juſtitia eſt velut Dea in mundo minori, ſcilicet in corde, cui offerri debet ſacrificium.*

Sacrificate ſacrificium. Sed quis eſt, cui offerri debet hoc ſacrificium? Ipſi Juſtitiæ: Nota igitur, quod juſtitia eſt veluti Dea noſtri Microcoſmi: ſicut enim Deus in Macrocoſmo, vel majori mundo diſponit omnia in numero, pondere, & menſura: Sic Juſtitia in homine facit, ut in omnibus meritis, & operibus noſtris ſit

numerus

numerus bonæ operationis : pondus ſanctæ affectionis,& menſura intentionis : unde ipſi debetur ut nobiliſſimæ Deæ ſacrificium juſtitiæ. *Op Diat. ſal. tit.5. c.8.*

13. *In Anima infuſum eſt lumen innatum, quo poſſit intellectus omnia aliqualiter videre, amplexanda, & fugienda.*

Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Quodnam eſt hoc lumen in mente ſuperiori impreſſum ? niſi quædam lux ad intellectum agentem ſpectans, quo imbutus intellectus poſſit omnia actu videre amplexanda, & fugienda, veluti habitu informatus. *l.2. d.24. part.1. art.2. quæſt.4. & ſerm.3. & 4. Hexaem. & Luc. cap.12. verſ.57.*

14. *Lumen divinæ veritatis aliud eſt extra nos, aliud intra nos, aliud ſupra nos.*

Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine, &c. Nota, quod dicit, (*ſuper nos :*) quia habemus lumen extra nos, intra nos, & ſupra nos : primum eſt per veſtigium, quo ducimur per creaturas ad Deum, ſecundum eſt imago ſanctiſſimæ Trinitatis impreſſa in Anima : & tertium eſt lumen æternæ veritatis informans mentem, & eam introducens in ſancta ſanctorum contemplationis divinæ altiſſimæ. *Op. Intiner. ment. cap.5. & Op. de ſeptem itiner. æternit. Itiner.6. d.4. & ſerm.12. Hexaem. & ſerm.3. & Pſal. 118. v.131. & Op. de tribus ternar. peccat. cap.8. In Ioan. c.1. v.9.*

15. *Dei gratia configurat Animam ad ſimilitudinem vultus Dei.*

Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui, &c. Nota, quod hoc lumen etiam dicitur gratia, quæ à Deo deſcendit, & imprimitur in Anima, ipſam configurans ad ſimilitudinem vultus Dei. *Pſal.70. In Luc. c.10. v.24.*

16. *Crux Chriſti eſt lumen indicans nobis vultum, & qualitates Crucifixi.*

Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui, dediſti lætitiam in corde meo. Nota hic, quod etiam à pluribus ſanctis Patribus, & Doctoribus pro lumine indicante vultum Dei intelligitur myſticè ſancta Crux Chriſti, quæ nobis in Baptiſmo imprimitur : & ideò rectè Eccleſia ordinavit, ut in legendo Evangelium, fiat Crux ſuper librum, & in fronte & in ore, & in pectore, quaſi dicat, hic eſt liber Crucifixi Crucifixum non erubeſco, Crucifixum prædico, Crucifixum credo. *Sic apud Vgonem Cardinalem.* Meritò igitur dicitur lumen vultus Chriſti, quia eſt veluti ſpeculum, & ſignum ducens mentem in cognitionem, & venerationem Crucifixi. *l.1. d.9. a.1. q.4.* Et hinc ſubdit Propheta, *dediſti lætitiam in corde meo*, quia mirabiles, & plurimi effectus redundant in Animam ex ſigno Crucis. *Serm.1. in Invent. S. Crucis, & ſerm. in exaltatione S. Crucis & ſerm.1. in Dedicat. Templi.*

17. *Ex ſacra ſcriptura oritur fructus frumenti, vini, & olei.*

A fructu frumenti, vini & olei multiplicati ſunt, Quænam eſt multiplicatio iſta frumenti, &c. Sed attende, quod ex ſacra ſcriptura totum hoc habetur, nempe multiplicatio maxima, & abundans omnium fructuum, ſcilicet frumenti quantum ad ſenſum allegoricum, Vini quantum ad tropologicum, & olei, quantum ad anagogicum, qui ſicut oleum cæteris liquoribus ſupernatat, ſuperiorque eſt cæteris omnibus. *Serm.14. Hexaem.*

18. *Multiplicatio electorum in Eccleſia ex ſacramento ſanctiſſimæ Euchariſtiæ.*

A fructu frumenti, vini, & olei multiplicati ſunt. Ergone multiplicatio filiorum orta eſt à frumento, à vino, & oleo, & non potius à fœcunditate parentum ? Sed attende quod hic loquitur de multiplicatione filiorum Eccleſiæ, ſcilicet electorum, & prædeſtinatorum, quæ orta eſt à fructu frumenti vini, & olei, ſcilicet ab expoſitione facta in Eccleſia ſacramenti Euchariſtiæ, in quo eſt frumentum, ſcilicet corpus : Vinum, ſcilicet Anima, & ſanguis, & oleum, ſcilicet Divinitas, & unctio Spiritus Sancti, ex ipſo proveniens : Ab hoc fructu multiplicati ſunt filii in Eccleſia, & multiplicata eſt Eccleſia in filiis. *Op. ſpecul. B. M. Virg. lect.16.*

19. *Vbi eſt pax, ibi Chriſtus requieſcit : Abeſt autem in corde rixoſo.*

In pace in idipſum dormiam, & requieſcam Quid eſt in pace in idipſum ? Nota, quod hæc ſunt verba Chriſti, quibus dat intelligere, quod ſicut in lecto ſpinoſo nullus poteſt requieſcere : è contra herè dormit, & requieſcit in molli culcitra : ſic in corde rixoſo, & inquieto Chriſtus non habitat, nec requieſcit : ſed dormit, & requieſcit in mente tranquilla : Cor enim pacificum eſt locus, lectus, & habitatio Chriſti. *Op. Diat. Tit.7 c.6. In Pſal.21.* Addit autem in idipſum, per quod ſignificatur permanentia immutabilis. *Ibidem.*

20. *Chriſtus in dormitione mortis requievit in linteo, in aromatibus, & in lapide, ut requieſceret in Anima his tribus qualitatibus prædita.*

In pace in idipſum dormiam, & requieſcam. Notandum, quod hic innuitur dormitio, ſcilicet mors Chriſti, ejuſque ſepultura : per quod ſignificatur myſticè quod ſicut tunc requievit in linteo, In aromatibus, & in lapide : ſic hæc tria exigit Anima noſtra, ut in ea requieſcere poſſit : ſcilicet linteum munditiæ, aromata virtutum, & lapis perſeverantiæ. Quando igitur hæc concurrunt, tunc Chriſtus requieſcit, & dormit in Anima. *Serm 1. in Sabbato ſancto.*

21. *Qui vult æternaliter requieſcere dormire debet in lapide pœnitentiæ.*

In pace in idipſum dormiam, & requieſcam.

Nota, quod primò ponitur dormitio, poſtea requies; Dormitio mortem ſignificat: ergo debes dormire in pace: Sed quomodò in pace? Ad ſimilitudinem Chriſti, qui in morte poſitus fuit in lapide in ſepulchro: ſic homo debet decedere in lapide duro pœnitentiæ: ſic enim in pace dormiet, & æternaliter requieſcet. *Serm. 1. Dom. 2. poſt oct. Paſcha.*

22. *Qui Chriſtum poſſidet, verè in pace dormit & requieſcit.*

In pace in idipſum dormiam, & requieſcam. Quid eſt in pace in idipſum? In pace in idipſum, ſcilicet in Chriſtum, qui eſt pax. Hoc dicebat Simeon, quando præſentia Chriſti fuit ditatus: hoc & dicere poteſt, qui Chriſtum per gratiam poſſidet: Iſte enim in pace dormit, & requieſcit, quia omnis tranquillitas, & bonum ei advenit cum Chriſto. *In Luc. c. 2. v. 29.*

23. *Dormitio multiplex ſpiritualis Animæ proponitur.*

In pace in idipſum dormiam & requieſcam. Nota hæc dicuntur ab homine juſto; ſed quia multiplex eſt ſtatus Deo ſervientium, ideò etiam multiplex dormitio ſpiritualis: quidam enim dormiunt in contemplatione: eſt enim dormitio deſiderabilis, quæ facit Animam tranquillam: quidam dormiunt in expectatione: & hæc eſt activorum, qui laborant in hac vita pro Chriſto expectantes tandem præmium; quidam in requie, & hæc eſt Beatorum, qui in cubili gloriæ dormiunt. *Pſal. 4.*

24. *Qui devotè invocant Beatam Virginem exaudiuntur ab ipſa.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Cum invocarem exaudivit me Deus, &c. Nota hæc etiam poſſe verti ad Beatam Virginem Mariam: nam qui devotè invocant eam, etiam audiuntur, & exaudiuntur ab ipſa, quia ex ſublimi ſolio ſuo nos aſpicit, & ſuorum devotorum recordatur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 4.*

25. *Beata Virgo in tribulationibus, & tentationibus liberat ſuos.*

In tribulatione dilataſti mihi. Ecce quid facit Beata Virgo: nam in tribulatione, & tentatione poſitos ipſam invocantes liberat à rugientibus præparatis ad eſcam, & de manibus quærentium Animam ipſorum. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 4.*

26. *Miſericordia Mariæ nos invitat ad ipſam invocandam.*

Miſerere mei, & exaudi orationem meam, &c. Hoc dicit homo ad Deum: hoc & dicere debemus Beatæ Mariæ Virgini: quoniam benigna eſt miſericordia ejus, & pietas in omnes, qui invocant nomen ſanctum ejus. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 4.*

27. *Homo reſpuat vanitatem, & mendacium rerum terrenarum, & ad benedicendam, & invocandam Mariam ſe convertat.*

Ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium, &c. Quaſi dicat: fugite, & dimittite mendacia, & vanitatem rerum terrenarum, nec in iſtis rebus vanis confidite: Sed benedicite Mariam Virginem, & glorificate eam in tota virtute, & extollite magnificentiam ejus, quoniam miſericordia ejus eſt benigna in omnes eam invocantes. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 4.*

28. *Multiplicatio filiorum Eccleſiæ eſt fructus Mariæ Virginis.*

A fructu frumenti, vini, & olei multiplicati ſunt, &c. Sed unde ortus eſt iſte fructus? A qua terra? Per quem multiplicati ſunt filii Eccleſiæ? Nota hæc terra benedicta, quæ dedit hunc fructum multiplicativum filiorum Eccleſiæ eſt Beatiſſima Virgo Maria: Nam omnes filii Eccleſiæ, ſunt hæreditas, & merces fructus Ventris Mariæ: Ipſe enim Dominus natus ex Virgine factus eſt fructus ventris, cujus aſſumpta humanitas hanc accepit mercedem, ut gentes vocatæ in filiis ſint hæreditas ejus. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 12.*

29. *Euchariſtia, ejuſque effectus ſunt fructus Beatæ Virginis Mariæ.*

A fructu frumenti, vini, & olei, &c. Nota, quod per frumentum intelligitur Corpus, per vinum ſanguis, per oleum Divinitas, & unctio Spiritus Sancti: quæ omnia ſunt fructus Ventris Beatæ Virginis, quia ipſa protulit nobis tot bona. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 12.*

30. *Maria Virgo terra benedicta, Vitis, & Oliva, quæ nobis protulit frumentum, vinum, & oleum Paradiſi.*

A fructu frumenti, vini, & olei, &c. Vide quales fructus Beata Virgo nobis protulit, ſcilicet frumentum, vinum, & oleum: eſt enim terra benedicta, vitis, & oliva, quæ nobis protulit Chriſtum, in quo eſt frumentum corporis, & vinum ſanguinis, & Animæ: & oleum, ſcilicet Divinitas, cum donis gratiarum Spiritus Sancti: O Beata Virgo Maria verè cœleſtis planta pretioſior cunctis, ſanctior univerſis: O verè lignum vitæ, quod ſolùm fuit dignum portare ſalutis fructum. *Op. ſpec. B. Virg. lect. 12.*

31. *Fructus Beatæ Virginis nobis expoſitus, quàm nobilis, quàm copioſus, quàm utilis.*

A fructu frumenti, vini, & olei multiplicati ſunt. Si iſte fructus eſt nobis expoſitus per Mariam Virginem, conſidera, quàm ſit nobilis, quia provenit ab utero regali, & virginali, quàm delicioſus ſuavi odore, ſublimi decore, & dulci ſapore, quàm virtuoſus ad perditorum ſalutem, ad ſalvandorum multiplicationem, & ſanctitatis conſervationem: quàm copioſus ob refectionem pleniſſimam Animæ. *Op. ſpect. B. Virg. lect. 12.*

PSALMUS V.

Titulus : Pro ea , quæ conſequitur hæreditatem.

1. *Eccleſia Catholica libera : Synagoga captiva.*

TITULUS hujus pſalmi eſt hic : Pro ea , quæ conſequitur hæreditatem : Ex quo patet, quod hic pſalmus ordinatus ad prædicandam libertatem Eccleſiæ Catholicæ , ut hæredis legitimæ Chriſti : Dicitur enim libera , quia liberata eſt à peccato , ab onere legis, & à Diabolo : è contra Synagoga captiva , quia ſervit pro temporalibus, & pro timore mortis , & quia non poterat ſulvi à peccatis. *In Pſal.5.*

2. *Deus vult perſeverantiam in oratione, etiam ſi videatur non curare, vel attendere.*

Verba mea auribus percipe Domine , intellige clamorem meum, &c. Ad quid hæc intonat propheta ? nonne ſemper Deus audit orationem noſtram ? Cur rogat , ut verba auribus percipiat ? Sed attende , quod Deus quaſi aliis occupatus orantis affectum non curare videtur , quaſi videat , & orantem tranquillè ſuſtineat , ſed non reſpondeat ei , aliis intentus : unde orans exit confidenter in hæc verba : ex quo intendit Deus à nobis perſeverantiam in oratione. *Op. de perfect. Relig. l.2. c.67.*

3. *In oratione Anima debet reſpicere ad Deum , ut ad Dominum, ut ad Regem, & ut ad Deum.*

Intende orationi meæ Rex meus , & Deus meus. Nota quod Anima orans appellat Dominum, Deum ſuum , (Verba mea auribus percipe Domine,) Regem, & Deum : quia ut Domino debetur timor , ut Regi honor , & ut Deo amor : Sic Ugo : Exprimit autem per ultimam vocem, (*Deus meus*) immutabilitatem Dei, quia non mutatur per affectus , nec per loca, nec per tempora,ſed tantum per affectus : & ideo Anima orans, ad majeſtatem Dei debet reſpicere. *In Pſal.5.*

4. *Oratio matutina Deo charior.*

Mane exaudies vocem meam : Mane aſtabo tibi , & videbo , &c. Cur mane , & non in ſero, vel in meridie ? Quia ſciebat Propheta , orationem matutinam eſſe Deo gratiorem : Sicut enim manna colligebatur ante ortum ſolis , & poſt ortum liquefiebat , ſic ad benedictionem gratiæ obtinendam , oportet prævenire ſolem , mane vigilando. *In ſap. c.16.*

5. *Proprium Angelorum , & juſtorum eſt in conſpectu Dei in oratione ſtare.*

Mane orabo tibi, & videbo, &c Cur aſtabo, & non potius proſtratus , vel genibus flexis? Nota, quod hoc eſt proprium Angelorum ſtare in conſpectu Dei , non ſedere , non jacere, ſed fixos, & erectos ſuper utrumque pedem ſtare , & ſic viri angelici, & ſpirituales tendentes ad perfectionem debent ſtare ante Deum , nempe habere erectam affectionis , & intentionis elevationem ad cœleſtia & ad finem, ac immobilem æternorum contemplationem : Sic dicebat David, *mane aſtabo, & videbo, &c. Op. Eccleſ. Hier. p.1. c.2.*

6. *Iuvenes religioſi orationi maximè incumbant : & hoc præcipuè in ſummo mane.*

Mane aſtabo tibi , & videbo , quoniam non Deus volens iniquitatem tu es. Notanda ſunt diligenter hæc verba : nam Regius Pſaltes , quod ſibi proponit velle in mane adſtare coram Deo,ipſumque videre , & hoc quia Deus odit iniquitatem: Sed cur eligit mane , & non potius veſperam ad ablegandam iniquitatem , & peccatum à ſe ? Optimè , & optimo ordine hæc dictantur à Spiritu Sancto : Dicit , *mane* , quod poteſt referri ad mane juventutis Deo dicatæ , ut intelligant Tyrones in via Dei , quod ſi voluerint à ſe abdicare iniquitates, & peccata, & curſum totius vitæ illibate ducere , debent mane adſtare coram Deo in oratione . hæc enim in horto Domini plantulam fovet , provehit & confirmat : Diſcant ergo una ſaltem diei , vel noctis hora tempus , & otium vendicare , quando ad ſe reverſi , mentiſque cubiculum introgreſſi orent in abſcondito Patrem ſuum & in corde contrito , & humiliato univerſorum Domino familiariter adſtent : Hoc præcipuè faciant , ſicut David, manè ſurripiendo carni aliquam partem requiei matutinæ , cum illa hora Chriſtus reſurrexerit : tunc eſt tempus allidendis ad petram parvulis mortificandæ carni, & recreando ſpiritui opportunum : tunc ſpirituales aviculæ dulcem Deo in cordis organo exhibent melodiam ; taleſque opportunitates minimæ non negligendæ. *Op. ſpec. diſcipl. part.2. cap.1. & In Pſal.29.*

7. *Iuſti adverſa pro Chriſto tolerantes , adſtare coram Deo dicuntur, ipſumque videre.*

Mane aſtabo tibi, & videbo, &c. Quid eſt aſtare mane coram Deo , niſi cum fortitudine vera adverſa omnia tolerare pro Chriſto, & cum gaudio ? hoc enim cauſat menti lucem mirabilem. *Op. de dono fortitud. c.5.* Et hoc dicebat Job, *c.42. v.5. Auditu auris audivi te : nunc autem oculus meus videt te :* Nunc , ſcilicet dum patienter tolero pœnas,video te : ſic exponit B.Gregor.

8. *Juſti dicuntur aſtare coram Deo , & videre ipſum per donum conſilii.*

Mane aſtabo tibi, & videbo, &c. Sic dicebat iſte Juſtus, & ſic facere debent omnes Deo ſervientes: nempe mane aſtare coram Deo ſollicitè inquirendo , & videre intelligendo quænam ſit Voluntas Dei exequenda. *Op. de dono Conſilii c.4.*

9. *Compunctio cordis illuminat mentem , holocauſtumque perfectum Deo offert.*

Mane aſtabo tibi, & videbo , &c. Nota , quod mane eſt poſt tenebras noctis ; Prophetaque proteſtatur , quod poſt orationem vult aſtare

mane : quia ſciebat, quod effectus orationis eſt compunctio cordis, quæ tenebras peccatorum de lectulo conſcientiæ abſtergit, & facit aperire oculos mentis ad veri luminis radios, tuncque Anima perfectum holocauſtum ſui in ara amoris incendit. *Op. de Dono Intellect. c.6.*

10. *Reſurrectio mortuorum erit in mane, ſcilicet in fine noctis, & in principio diei.*

Quod etiam infertur ex his verbis : *Mane aſtabo tibi & videbo :* quod etiam figuratum eſt in ingreſſu Noe in Arcam facto in articulo, principioque diei. *Serm.15. Hexaem. & in Luc. c.17. v.27.* Dicitur autem (*mane*) quia electis erit initium gloriæ ſine fine. *In Pſal.62.*

11. *Deus non vult cohabitationem perverſorum cum ſuis ſequacibus.*

Neque habitabit juxta te malignus. Quid eſt malignus? hic eſt malè operans : malignos igitur malè operantes non vult Deus ſecum cohabitantes, nec cum ſuis membris. *Pſal.118. c.8. v.3.*

12. *In Choro pſallentes, ſed malè tanquam malignos, & injuſtos Deus expellit.*

Neque habitabit juxta te malignus, neque permanebunt injuſti ante oculos tuos. Nota illud verbum (*juxta te, & ante oculos tuos :*) Quinam ſunt iſti, qui juxta Deum, & ante oculos ejus verſantur? Nonne omnes homines ante oculos Dei ſunt? Sed attende, quod hic loquitur de orantibus & pſallentibus, quia iſti peculiari modo juxta Chriſtum, & ante oculos ejus dicuntur morari : Si ergo inter iſtos erunt aliqui maligni, vel mala operantes, vel malis incumbentes, iſtos Deus ut inimicos, & injuſtos repellit à ſe. *Serm.1. in feſt. om. ſanct.*

13. *Mendacium quàm Deo exoſum.*

Perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Si à Deo perduntur mendaces, ergo omne mendacium erit peccatum mortale? Quod tamen non admittitur? & ſi datur mendacium veniale, ergo non omnes mendaces perduntur? Sed attende quod hoc eſt intelligendum ſecundùm ſubjectam materiam : nempe iſte textus verificatur de mendacio mortali, non de veniali : mendacium enim eſt indifferens de ſe ad mortale, & veniale : eſt mortale, ſi materia circa quam eſt mortalis, attamen & ſi ultimata perditio non immittitur à Deo ad venialiter peccantes, tamen valdè ſunt iſti Deo exoſi, quia Chriſti ſequaces debent eſſe filii veritatis, quæ eſt Deus. *l.3. d.38. a.1. q.3. & ſerm.2. in feſto om. ſanct. & ſerm.2. Dom.3. poſt Pentecoſt. & Diat. ſal. tit.3. c.7. & In ſap. c.1. & op. ſpec. hn. c.2.*

14. *Deus quomodò odio habet peccatorem.*

Odiſti omnes, qui operantur iniquitatem. Quomodò dicitur Deus odiſſe peccatorem, ſi *in ſapientia c.11.* dicitur, quod *diligit omnia, quæ ſunt, & nihil odit eorum, quæ feciſti?* Sed attende, quod in peccatore eſt natura, & iniquitas; odit vitium, & diligit naturam, & quia odium Dei poteſt conſiderari quoad affectum & quoad effectum : primo modo non odit peccatorem, ſed ſecundo modo : ideò dicitur odiſſe, & abominari virum ſanguinum, & doloſum. *In ſap. c.11. & cap.14.*

15. *Domus Dei, & Eccleſia eſt multiplex.*

Introibo in domum tuam. In quam domum? Nota, quod Eccleſia, alia eſt triumphantium, alia militantium, alia expectantium, alia ſtantium : Prima eſt Beatorum : Secunda eſt in terra : Tertia eſt in Purgatorio : Quarta eſt Angelorum : loquitur hic de Eccleſia triumphante, in quam confidebat, ſe intraturum in multitudine miſericordiæ divinæ, non ob merita propria. *In Pſalmo 5.*

16. *Eccleſia militans à Chriſto mirificè fabricata.*

Introibo in domum tuam. Quæ eſt domus Dei, & cur non potius dicitur in domum noſtram, cum ſit fabricata, ut à nobis habitetur? Sed dicitur in domum tuam, quia à Chriſto fuit fabricata hæc domus, ſcilicet Eccleſia militans, cujus fundamentum eſt mors, & paſſio ipſius, lapides ſunt ſancti, quibus ædificatur, ut ad complementum reducatur. *In Pſal.5.*

17. *Templum myſticè eſt multiplex.*

Introibo in domum tuam, adorabo ad Templum ſanctum tuum. Nota hic, quod Templum poteſt ſumi materialiter pro Eccleſia materiali, & myſticè, ſcilicet allegoricè pro corpore Chriſti, moraliter pro Anima fideli, anagogicè pro empireo, & gloria cœleſti. *In Pſal.78.*

18. *Inſtitutio Templi materialis ad quid introducta?*

Introibo in domum tuam, adorabo ad Templum ſanctum tuum in timore tuo. Cur David vult intrare in templum, ut adoret Dominum? Et quid eſt, adorabo ad templum ſanctum tuum? Nonne ubique poteſt adorari Deus? Sed attende, quod templorum erectio ſanctè inſtituta eſt à Deo, non ut adorentur templa ipſa, ſed ad colendum ibi Deum ſpeciali modo : & ideò intrans ibi devotè, dirigit adorationem ſuam, non ad domum illam materialem, ſed ad Deum, & ad Chriſtum qui eſt templum Spiritus ſancti, cui eſt unita Divinitas. *l.3. d.9. art.1. quæſt.3. ad 3. & In Ioan. c.4. v.24. & collat.36.*

19. *Eccleſiarum fundatio quàm ſancta.*

Introibo in domum tuam. Ad quid intrare vis in domum Dei? Adorabo Deum, reſpondet : ergo fundatio Eccleſiæ materialis introducta eſt, ut ibi ſpeciali modo adoretur, & colatur Deus : Sed quia hic cultus eſt multiplex, ideò etiam introducta eſt pro audiendo verbo Dei, pro poſtulatione impetrationis gratiarum, pro refectione obtinenda corporis Chriſti, & ut faciliùs habeatur memoria Crucifixi, ut obtineatur ſocietas Angelorum, & pro conſervatione unanimitatis Chriſtianorum. *Serm. In dedicat. & iterum ſerm.1. de Dedicat.*

20. Domus

20. *Domus Chriſti eſt multiplex.*

Introibo in domum tuam , *&c.* Nota, quod Domus Chriſti eſt multiplex , in qua opportunè manet : prima eſt domus materialis pauperum,in qua manet in perſona pauperis : ſecunda eſt Baſilica materialis , in qua manet in ſacramento Altaris : tertia eſt Eccleſia militans,in qua manet in membris ſuis : quarta eſt Uterus Virginalis , in quem intravit per præſentiam carnis : quinta eſt domus conſcientiæ , in qua manet ſpiritu Sanctitatis : ſexta eſt ſcriptura ſacra , in qua manet in lumine veritatis : ſeptima eſt Cœlum , in quo manet in gaudio felicitatis. *In Luc. c.19. v.7.*

21. *Per orationem præcipuè adoratur Deus.*

Introibo in domum tuam , *adorabo ad templum ſanctum tuum.* Nota igitur , quod incitantur fideles ad templum Dei, ut adorent in Spiritu , & veritate, Deum : Sed tamen hoc præſtatur præcipuè per orationem , quia cæteri actus aliunde deſumentur : At orationem ſolam quaſi ſpeciale tributum Anima offert de ſuis viſceribus. *In Luc. c.11. v.1.*

22. *Qui in Templum Dei devotè intrant ducuntur à Spiritu Sancto.*

Introibo in domum tuam , *&c.* Sed quo ductore? illo ſcilicet , quo etiam ſanctus ſenex Simeon venit in Spiritu in templum , ſcilicet ductore Spiritu Sancto quia Spiritus Sanctus eſt qui ducit, & introducit fideles in templum. *In Luc. cap.2. verſ.27.*

23. *Qua reverentia intrandum eſt in templum domini.*

Introibo in domum , *&c. Adorabo in timore tuo.* Nota hanc particulam, (*in timore tuo* :) datur enim hic modus , quo debet homo intrare , & ſtare in Eccleſia; nempe quia cognoſcere, & conſiderare debet Chriſti potentiam , ſapientiam, & bonitatem , ideò cum humiliatione timoris , & reverentiæ in corde , cum expreſſione honoris, & magnificentiæ in ore, & cum oſtenſione amoris , & benevolentiæ in opere. *Serm.1. Dom.1. poſt oct. Epiph.* Unde intrans in Eccleſiam debes ſtare aperto capite cum timore , & humiliatione interiori , cum reverentia exteriori , evitando vanitatem omnem , & irreverentiam ſacri loci. *Op. ſpecul. Diſcipl. p.1. c.29.*

24. *Ad Chriſtum* , *qui eſt via clamandum, ut dirigat nos itinerantes in hac vita mortali.*

Dirige in conſpectu tuo viam meam. Vide, quod Propheta clamat ad Deum , ut dirigat ipſum in timore hujus vitæ : docens nos ad Chriſtum recurrere , qui eſt via ne erremus , & ut inſtruamur , quod ſine Dei auxilio nihil poſſumus. *Pſal.76. & 24. & Pſal.118. v.1.*

25. *Os malè* , *& immundè loquentis eſt ſepulchrum fœtidiſſimum alios inficiens.*

Sepulchrum patens eſt guttur eorum, linguis ſuis doloſe agebant , *&c.* Nota hanc comparationem oris immundi , & ſepulchri ? ò quàm bene exprimitur peſſima qualitas malè loquentium : quia ſepulchrum plenum eſt fætore , & vermibus : ſic cor malæ linguæ plenum corruptionibus : Voces enim , ait Phyloſophus , ſunt earum quæ ſunt in Anima paſſionum notæ : & Chriſtus dicit , *Ex abundantia cordis os loquitur* : ergo quales ſunt cogitationes cordis , talia ſunt verba oris : ergo, qui de peccatis carnalibus libenter loquitur , qui detractionis verba dicit , qui alia mala profert ſignum dat , quod talis eſt in corde , nempe cor habet plenum ſpurcitiis , & fœtore alios inficiens , & ſicut ſepulchro nihil fœtidius , ſic nihil immundius immundo ore. *Serm.4. de Apoſtol. & ſerm. de S. Luca & in Luc. cap.1. v.64. & c.11. v.44.*

26. *Efficacia adventus Chriſti eſt duplex, ſcilicet juſtificatio peccatorum, & glorificatio eorum.*

In æternum exultabunt , *& gloriabuntur in te, qui diligunt nomen tuum.* Quid eſt , de quo gloriabuntur ? nempe ob reconciliationem peccatorum per gratiam , & glorificationem juſtorum : hæc ſunt duo media , quibus homo gloriari debet in Chriſto. *In Luc. c.19. v.39.* Nota etiam quod hic exprimitur perfectio completa quam per Chriſtum habituri ſunt ſancti. *Pſal.118. cap.7. v.16. & c.10. v.16.*

27. *Bona voluntas protegit nos* , *& defendit à peccatis.*

Scuto bona voluntatis coronaſti eum. Vide, quod ſicut ſcutum defendit corpus , ſic & bona voluntas defendit animam à peccatis , ſimulque eſt medium recipiendi coronam à Deo. *Pſal.75. & op. Brevil. proœm. in fine.*

28. *Non ſolùm ad Deum* , *ſed ad Beatam Virginem dirigenda eſt oratio noſtra.*

Verba mea auribus percipe Domine, *&c.* Nota, ſi vis à Deo audiri, debes recurrere ad Mariam Virginem & dicere : Verba mea auribus percipe Domina , & ne avertas à me ſpecioſitatem vultus tui. *Op. Pſalt. Beata Virg. Pſal.5.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

29. *Beata Virgo Maria nos defendit ab inimicis noſtris* , *&c.*

Non habitabit juxta te malignus , *&c.* Hoc dici poteſt de Beata Virgine Maria , quia ad conſpectum ipſius corruunt ante pedes ejus inimici noſtri , eorumque capita conteruntur virtute ſua. *Ibidem.*

30. *Omnes creaturæ rationales benedicere debent & laudare Mariam.*

Lætentur omnes , *qui ſperant in te : in æternum exultabunt*, *&c.* Quaſi dicat : Benedicat te omnis lingua,

lingua, & nomen ſanctum tuum confiteatur omnis caro. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 5.*

31. *In Vterum Beatæ Mariæ Virginis intravit Chriſtus, ut in templum ſanctum.*

Latroibo in domum tuam, adorabo, &c. Hoc dicebat Chriſtus, quia intrans in Vterum Beatæ Mariæ Virginis, intravit in templum ſanctum, & Deo conſecratum. *In Luc. c. 19. v. 17.*

PSALMUS VI.

Titulus: Pſalmus pro octava.

1. NOTA, quod hic Pſalmus habet hunc titulum, pro octava, & eſt primus pœnitentialium pſalmorum: cum enim Propheta egerit ſupra de hæreditate æterna, timens ab ea expelli, ideò pœnitentiam aſſumit, indicenſque, quod poſt curriculum ſeptem dierum, quibus hæc vita volvitur, incipiet judicium, & veniet reſurrectio. *In Pſal. 6. & in Luc. c. 2. v. 21. & In Ioan. collat. 71.*

2. *Deus, cum ulciſcitur dicitur arguere in furore.*

Domine ne in furore tuo arguas me. Quid dicis ò Propheta? ergone Deus furorem habet, & furore movetur, qui eſt ira inordinata? Sed nota quod dicitur hoc metaphoricè: cum enim ulciſcitur juſtè peccata, tunc dicitur iraſci, & in furore arguere peccatores, quoad effectum. *Op. de inviſibilitate Dei.* Et hoc præcipuè dicitur, cum in Infernum detrudit peccatorem: ideò David dicebat: Domine, ne in furore tuo arguas me, ideſt, ne in numerum damnatorum me intrudas. *Pſal. 57.*

3. Deus puniens in Inferno damnatos dicitur in furore punire: Et in Purgatorio dicitur in ira ſua corripere: Unde cupiens ab utroque liberari Propheta, dicebat: *Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Serm. 1. Dom. 3. poſt oct. Paſcha. & Ioan. c. 3. in fine.*

4. *Chriſtus eſt medicus ſanans Animam, ab infirmitate ſpirituali.*

Miſerere mei, quoniam infirmus ſum: Sana me Domine, &c. Vide quomodò David conſiderat Deum, ut Medicum: verè enim juſtificans Animam à peccato, eam ſanat à maxima infirmitate, & à veneno peccati. *Serm. 4. Dom. 1. Advent. & In Ioan. collat. 24. & Pſal. 72. & op. de ſex alis Seraph. c. 4.*

5. *Vitia ſunt infirmitates Animæ à ſolo Deo curabiles.*

Miſerere mei quoniam infirmus ſum: Sana Animam meam, quia peccavi tibi. Infirmus erat David, ſed qua infirmitate? Nota, quod eam exprimit dicens, (*quia peccavi tibi:*) erat igitur hæc infirmitas Animæ: ſicut enim infirmitates corporis ſunt ex ſuperfluitate diſtemperante complexionem: ſic & infirmitas ſpiritualis oritur ex diſtemperantia affectionum, & defectione recti regiminis rationis: taliaque ſunt omnia vitia infirmam reddentia Animam. *In Ioan. coll. 24.*

6. *Quot modis Deus miſeretur homini.*

Miſerere mei, quoniam conturbata ſunt oſſa mea. Nota, quod tribus modis Deus miſeretur homini: nam peccantem expectat, deſperantem conſolatur, congaudet pœnitenti: peccantem revocat dono gratiæ: deſperantem conſolatur per ſpem veniæ, & pœnitentem roborat exemplo gloriæ. *In Pſal. 6.* Infinni autem tales ſunt qui in diverſis virtutum ſtudiis ſæpe vacillant, & variis paſſionum febribus ſentiunt ſe pulſari, modò elationis, modò iræ, modò accidiæ, & invidiæ, concupiſcentiæ, gulæ, & aliorum vitiorum tam carnalium, quàm Spiritualium: Unde cum Propheta dicere debemus: miſerere mei, quia infirmus ſum, & remedia his infirmitatibus adhibere, ſubtrahendo omnes occaſiones peccandi. *Op. de ſex alis Seraph. c. 4.*

7. *Confeſſio rectè facta in hac vita ſanat Animam: In Inferno, & poſt mortem ad nihil juvat.*

Quoniam non eſt in morte, qui memor ſit tui: aut in Inferno quis confitebitur tibi? Ergone poſt mortem non erit locus confitendi peccata? Nonne dicitur de reprobis. *Sap. c. 5. erunt dicentes intra ſe pœnitentiam agentes, & præ anguſtia Spiritus gementes?* Sed attende, quod hic loquitur de confeſſione meritoria, quæ habet locum tantùm in hac vita, quia meritoria eſt: Sed poſt hanc vitam erit fruſtratoria, & magis pœnam aggravans in reprobis. *In Luc. c. 4. v. 4. & ſerm. 8. in Rogat. & in Pſal. 6.*

8. *Deus libenter requieſcit in lectulo conſcientiæ contritione, & lachrymis purgato.*

Lavabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Ad quid lavate tentas lectulum tuum ò Propheta, & rigare ſtratum tuum? Sed attende, quod loquitur de lectulo interiori, ſcilicet de conſcientia: Sciebat enim, quod Deus requieſcit ſolùm in conſcientia munda: Unde vi contritionis, & lachrymarum eam lavare, & purgare intendebat. *Serm. 6. Dom. infra oct. Epiph. & ſerm. 3. Dom. 18. poſt Pentecoſt. & Pſal. 62. & in Thren. c. 2. & op. Diat. tit. 7. c. 5. & op. de donointellect. c. 6. In Luc. c. 19. v. 41. & c. 21. v. 62. & In Ioan. c. 5. v. 8.*

9. *Conſcientia debet lavari per ſingulas noctes.*

Lavabo per ſingulas noctes lectum meum. Cur per ſingulas noctes? Nonne ſufficiebat una vice exire in actum contritionis generaliter amplexantem omnia peccata? Sed attende, quod per ſingulas noctes intelligit ſingula vitia, quæ noctem afferunt, & cœcitatem Animæ, & ideò ſingula vitia deplorabat: contritione enim tollitur cæcitas, & advenit lumen veritatis irradians Animam expurgatam; ſicque virtutibus eam replet. *Serm. 1. Dom. 18.*

Dom.18. poſt Pentecoſt. & op. comp. Theol. l.6. c.29. in Ioan. c.11. v.38.

10. *Anima per peccatum fit carbone nigrior: Contritione nive candidior.*

Lavabo per ſingulas noctes lectum meum &c. Nota, quod dicit, *per ſingulas noctes*: indicans, quod ſicut tenebra involuit nigredinem, ſic peccatum fert nigredinem aoimæ, eam nigriorem caibonibus reddens: ſed abluta lachrymis, fit nive candidior: ô mira virtus contritionis. *Serm. 2. in Cœna Dom.*

11. *Labor alius ſpiritualis, alius corporalis: primus debet aſſumi, maxime à pœnitente.*

Laboravi in gemitu meo &c. Quomodò laborare dicitur? oonne labor eſt corporis? Sed attende, quod labor alius eſt corporalis: alius ſpiritualis animæ, fitque actibus ſpiritualibus, præcipuè pœnitentialibus, in quibus Spititus fatigatur, ſed fatigatione, quæ affert quietem. *Op. de paupert. Chriſti in fine.*

12. *Qui vult perfectè evitare peccata, quotidie quarat ea lachrymis purgare.*

Lavabo per ſingulas noctes &c. Cur per ſingulas noctes? quia ſciebat, quod qui non vult præcipitari in majora peccata, neceſſaria eſt continua purgatio. *In Ioan. c.15. v.8. & collat.45.*

13. *Ira, & furor excæcat rationis oculum.*

Turbatus à furore oculus meus &c. Quid eſt turbatio oculorum? Cur non dicit turbatum eſt cor meũ à furore? dicit, (*oculus*) ſcilicet rationis: Nam ira, & furor excæcat oculum rationis, & per conſequens non poteſt videre quid juſtum, vel injuſtum: Unde ira reddit cæcum, & veluti ſtultum hominem. *Op. Diat. tit. 1. c.5.*

14. *Senſualitas turbat, & excæcat animæ oculum.*

Turbatus eſt à furore oculus meus &c. Nota hic, quod per furorem intelligit omnem motum ſenſualitatis, quæ inordinat omnes vires, & turbat, excæcatque animam. *Pſal.41.* Dicit autem oculus in ſingulari, quia duo ſunt oculi, animæ, ſcilicet, concupiſcentiæ, & rationis: ſi unus aperitur, alter clauditur: ſi oculus concupiſcentiæ aperitur, clauditur, & turbatur oculus rationis. *Pſal.105.*

15. *Pœnitentia confutatur Dæmonis impudentia.*

Diſcedite à me omnes, qui operamini iniquitatem, quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei: erubeſcant, & conturbentur vehementer inimici mei. Nota, quod hic pœnitens agens pœnitentiam, jamque correctus de vita ſua mala convertit ſe ad diabolum, & dicit: diſcedite à me. Sed qua poteſtate à ſe diſcedere præcipit dæmones, & quomodò intendit, ut erubeſcant vehementer? quia ſciebat vim pœnitentiæ: ſciebat, inquam, quod per pœnitentiam confutatur dæmonis ſuperbia: & quod tunc dæmones erubeſcunt de ſua impudentia, quando peccator per pœnitentiam erubeſcit de culpa. *In Luc. c.15. v.10.*

16. *Infinita diſtantia eſt inter Deum, & peccatorem, & quomodò.*

Diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Nota hæc verba dici à Deo: ſed tamen ingerit difficultatem hic diſceſſus, quem præcipit Deus peccatori: quomodò à Deo poſſit diſcedere, ſi Deus eſt ubique? Sed tamen dicit optimè: diſcedite à me, non localiter, ſed moraliter: quia infinita diſtantia eſt inter juſtitiam, & iniquitatem, inter Deum, & peccatorem. *In Luc. c.13. v.26.*

17. *Erubeſcentia peccati in converſione quàm utilis, & qualis requiratur.*

Erubeſcant, & conturbentur vehementer inimici mei: erubeſcant valde velociter. Nota, quod hic Propheta orat pro peccatoribus, ut à Deo impetret eorum converſiooem: & quia perfecta converſio exigit erubeſcentiam, & pudorem de peccato commiſſo, dicit: *erubeſcant*: ſcilicet exterius, & interius: dicit *valde velociter*, quia erubeſcentia in hac vita eſt brevis, qua tollitur æterna erubeſcentia in inferno. *Serm.4. in die Cinerum.*

18. *Pœnitens recurrat ad Virginem Mariam, ſi vult evadere furorem Dei.*

Dicat igitur: Domina Virgo Maria, ne in furore Dei ſinas me corripi, neque in ira ejus *Applicatio*
judicari: propter honorem nominis tui Domi- *ad Mariam*
na propitietur nobis fructus glorioſi ventris *Virginem.*
tui. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.6.*

19. *In Cœlo in æternum Beati laudent Mariam Virginem.*

Quoniam non eſt in morte, qui memor ſit tui: & in inferno quis confitebitur tibi? Hoc dicebat David Deo: Hoc & dici poteſt ad Beatam Virginem Mariam: quia Beati, qui vitam æternam gratia Mariæ Virginis obtinebunt, enarrabunt in æternum mirabilia ejus, eam laudantes, & benedicentes: qui verò ſunt mortui in peccato, & qui ſunt in inferno, eam non laudabunt, ſed maledicent: ô utinam nobis dignetur Deus concedere, ut poſſimus in æternum laudare Mariam. *Op. Pſalt. B. Virginis ibidem.*

PSALMUS VII.

Titulus: In finem Pſalmus David, quem cantavit pro verbis Chuſi.

1. PRIMÒ nota in hoc titulo alludi ad id, quod pro David fecit Chuſi, dum fictè tranſivit ad partes Abſalon perſequentis Patrem, ut pia, & neceſſaria proditione revelaret ipſi David ea, quæ moliebatur Abſalon contra patrem: &
idcò obtenta victoria, cantavit Domino hunc *Pœnitentiæ*
pſalmum: Myſticè quinque notantur in hoc *ordo inſti-*
titulo facienda à pœnitente: primò bona *tutus à*
operatio *Deo qualis.*

operatio ſignificata in illo verbo, (pſalmus) Secundò operis fortitudo in illo verbo, (David:) tertiò mentis hilaritas in verbo (cantavit:) Quartò Deo ordinata in verbo, (Domino:) Quintò perſeverantia in illo verbo, (in finem:) nempè pœnitens debet aſſumere bona opera, & cum perſeverantia ea in Deum ordinare. *In Pſal.7.*

2. *Confidentia in Deo ſuadetur in omnibus tam bonis, quàm malis eventibus, quia à Deo ordinantur in bonum.*

Domine Deus in te ſperavi: Salvum me fac ex omnibus perſequentibus me. Nota, quod hæc dicebat Propheta, dum actu patiebatur perſecutionem ab Abſalon filio, & à majori parte ſuorum ſubditorum, oſtendens ſe totaliter confidere in Deo: Sed quomodò tantam ſpem in Deo habebat, ſi videbat ſe immersū in tot tribulationibus? quia juſtus ſciebat merita Animarum ſic ordinari à Deo, ut pulchritudo univerſi nulla parte violetur, ideò in omnibus tam proſperis, quàm adverſis laudabat Deum, & in ipſo confidebat, ſciens Deum concurrere ad bonum ipſum ad utilitatem noſtram ordinando: malum autem non fuiſſe, ſed tamen ordinaſſe ad bonum univerſi: licèt enim Deus non faciat malum, illud tamen ordinat ad bonum: hinc ad Deum in tot malis recurrit, ut ejus voluntas in omnibus, & per omnia in ipſo exequeretur. *l.1. d.46. a.1. q.5.*

3. *Ob peccata mortalia, præcipuè ſuperbiam veniunt adverſa.*

Si feci iſtud, ſi eſt iniquitas in manibus meis: decidam meritò ab inimicis meis, &c. Quid eſt, *iſtud?* Nota, quod iſtud eſt pronomen generale, & quodlibet peccatum poteſt demonſtrare, ſed tamen preſſius intelligitur de peccato ſuperbiæ, quod eſt generale, quia committatur omne peccatum mortale: omnis enim, qui peccat, Domino non obedit, quod provenit ex ſuperbia: & hinc ſubdit: *Decidam meritò ab inimicis meis:* ideſt juſtè, quia propter peccata mortalia, maximè ſuperbiæ immittit flagella. *In Pſal.7.*

4. *Bonum pro malo proximo reddendum, & quomodò.*

Si reddidi retribuentibus mihi mala. Ecce exemplum perfectæ charitatis in hoc Propheta, qui pro malis reddebat bonum: Sic debet quilibet facere, ſi vult eſſe Chriſti ſectator. Debent ergo omnes offenſæ quantæcumque, & quocumque; & quandocumque; & in quemcumque; & à quocumque fuerint factæ, dimitti, ſi humiliter per veram pœnitentiam venia poſtulatur: Debet etiam perſequenti offenſa remitti, ſed aliter petenti, aliter perſequenti: petenti ſocia charitate conceſſa remiſſione communicari: Perſequenti nobis malum volenti, bona voluntate faciamus, quod poſſumus. *In Luc. c.17. v.4. & op. meditat. vita Chriſti c.5. & 75. Vide l.3. d.50. a.1. q.5. & 6.*

5. *Boni bonum pro malo: mali malum pro bono reddunt.*

Si reddidi retribuentibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis. Hæc dicebat David, hæc & Chriſtus, qui bonum pro malo reddidit inimicis ſuis: At illi pro bono malum reddebant. *Op. meditat. vita Chriſti c.75.* Hoc igitur eſt diſcrimen inter electos, & præſcitos, quod illi bonum reddunt pro malis: iſti malum pro bono.

6. *Qui opera bona ex ſuperbia, vel cum ſuperbia facit, ea in pulverem tranſmutat.*

Gloriam meam in pulverem deducat. Quid eſt deducere gloriam in pulverem? Hoc nihil aliud eſt, niſi opera bona, quæ gloriam mereri debent, facere ex ſuperbia, vel cum ſuperbia, & vana gloria, hocque eſt ea in pulverem tranſmutare. *Pſal.77.* Hoc præcipuè dicitur de Prædicatoribus, qui prædicant ex vana gloria: tunc enim in pulverem, qui ſuis affectibus adhærent, gloriam deducunt. *In Luc. c.10. v.11.*

7. *Qui vult à ſe excutere ſuperbiam, & vanam gloriam, ſe pulverem reſpiciat.*

Gloriam meam in pulverem deducat. Nota, quod etiam dicitur hoc in bono, nempe exemplo David, quando ob aliqua opera bona quis laudatur adſpiciat ad pulverem, ſcilicet ad ſe ipſum, & conſideret ortum ſuum viliſſimum, & finem qui eſt viliſſimus pulvis. *In Luc. c.10. v.11. & ſerm.1. de uno mart.*

8. *Deus dicitur exaltari, cum à ſuis inimicis ſubtrahit cognitionem ſui.*

Exaltare in finibus inimicorum meorum. Quid eſt exaltari in finibus inimicorum? Nihil aliud eſt, niſi ſubtractio cognitionis ſui, quàm aufert hoſtibus ſuis. *Pſal.67.*

9. *Exempli boni efficacia qualis, & quanta in Chriſto, & in Prælatis, & in Prædicatoribus.*

Exurge Domine in præcepto, quod mandaſti, & Synagoga populorum circumdabit te. Nota, quod David deſiderans converſionem morum in ſuis populis dicebat Deo: *Exurge in præcepto, quod mandaſti*, in quibus petebat adventum Verbi in carnem. *In Pſal.34.* Hoc eſt, ut addit Auguſt. humilitatem præcepti humilis appare, caſtitatem, patientiam, charitatem præcepti, appare caſtus, patiens, &c. Et Synagoga populorum circundabit te, credens in te, & te ſequens per imitationem: Hoc idem dicitur Prælatis, Religioſis, & Prædicatoribus, quia hæc eſt vis maxima boni exempli. *Serm.1. Dom.1. poſt oct. Paſcha & ſerm.3. Dom.1. poſt Pẽtec. & ſerm.1. Dom.4. poſt oct. Paſcha. & op. de inſtitut. Novit. p.1. c.38. & op. Phar. l.1. c.12. & l.4. c.46. & ſerm.2. fer.4. Pentecoſt. & ſerm.3. Dom.19. poſt Pentecoſt. & ſerm.2. de Apoſtol.*

10. In juſtis magna confidentia in Deum, ex eo, quod noſcunt Deum eſſe juſtum, & quod juſtè judicat: ideò Propheta dicebat: *Dominus judicat populos, judica me ſecundùm juſtitiam meam, &c. In ſap. c.5.*

11. *Triplex ſtatus juſtorum ſignificatur per vigilias, ſolemnitates, & octavas.*

Conſumetur nequitia peccatorum, diriges juſtum: juſtum adiutorium à Domino, qui ſalvos facit rectos corde. Nota, quod in his verbis tres ſtatus juſtorū enarrantur;

enarrantur : Primus eſt ſtatus pœnitentium, quia per pœnitentiam conſumitur nequitia, & dirigitur homo in juſtitia : Secundus eſt perfectionis, & juſtitiæ, in quo Deus ſuum adjutorium ſpeciali modo tribuit : Tertius eſt Beatorum, quos ſalvos faciet, & ſignificantur primum per vigilias, ſecundum per ſolemnitates, tertium per octavas ſanctorum. *Pſal.7.*

11. *Deus ſolus ſcrutator cordium.*

Scrutans corda, & renes Deus. Nota, quod Deus propriè dicitur, ſcrutans corda, & renes, ſcilicet actus concupiſcentiæ, quia ſolus iſt, & nullus alius poteſt hoc facere. *Sap. c.1. & Pſal. 118. c.9. v.5. & In Eccleſ.c.10.& in Luc.c.12.v.2.*

13. *Deus diu ſuſtinendo peccatores, ſe Deum patientiæ oſtendit.*

Deus Iudex Iuſtus, fortis, & patiens : nunquid iraſcetur per ſingulos dies? Vide quomodò Propheta cognoſcens Deum juſtum Judicem, & fortem, tamen ut patientem ipſum conſiderat, quia dirit expectat peccatores : per quam conſiderationem Anima fortificatur in prælio, purgatur à vitiorum contagio, & fœcundatur à ſanctorum operum exercitio. *Serm.1. Dom.1.Adv.& in ſap.c.15.*

14. *Impii ex quo debent magis eſſe Deo grati, fiunt magis ingrati, & ideò Deus eos ſeverius punit.*

Niſi converſi fueritis : gladium ſuum vibrabit, arcum ſuum tetendit, & paravit, & in eo paravit vaſa mortis, &c. Nota, quod multæ pœnæ à Deo paratæ hic exprimuntur : Sed quibuſnam? nempe iis, qui non convertuntur : notanter autem dicit, *niſi converſi fueritis* : Cur non dicit, ſi peccaveritis, gladium ſuum vibrabit, ſed dicit, niſi converſi fueritis : ergo ſolùm pœnæ dicuntur paratæ non ſe convertentibus, & non potius peccantibus? Reſpondetur, quod in his verbis inſinuatur ingratitudo maxima, quia cum peccator peccavit, ſtatim deberet intrudi in Infernum, ſed Deus, cum ſit patiens, expectat ipſum ad pœnitentiam : Impii verò ex quo deberent eſſe Deo ſubjectiores, & ipſi magis obligati, dum vident Deum eos non ſtatim punire, ſed expectare ad pœnitentiam, inde fiunt pejores, & ingratiores non ſe convertendo, imò multiplicando peccata : Contra quos Deus vibrabit gladium ad vulnerandum : Arcum ſuum tetendit ad ſagittandum, & in eo paravit vaſa mortis ad puniendum eos æternaliter : ô magna peccatorum cæcitas, *Serm.1. de S. Matthæo.* Vide igitur, quod Deus magis deteſtatur vitium ingratitudinis quocumque alio graviſſimo ſcelere.

15. *In peccatores obſtinatos per Prædicatores Deus vibrat gladium, & arcum tanquam extremum remedium.*

Niſi converſi fueritis, gladium ſuum vibrabit, arcum ſuum tetendit, &c. Vide qualis ſit benignitas Dei noſtri, qui adverſus obſtinatos vibrat gladium ſuum per Apoſtolos, & Prædicatores, tetendit arcum, ſcilicet ſcripturam veteris, & novi teſtamenti : ut ſic compungantur, & conterantur inimici infernales, & convertantur peccatores : hoc enim eſt extremum remedium, *Pſal.18, & 36.* Et ideò ut convertantur oſtendit judicium gehennæ in gladio, & arcu, quibus ſignificantur etiam damnatio Animæ & corporis. *Serm.4. Cinerum.*

16. *Sacra ſcriptura hæreticis eſt cauſa mortis æternæ.*

Paravit in eo vaſa mortis? In eo ſcilicet arcu : Arcus, ut dictum eſt ſignificat ſacram ſcripturam: ſcilicet in chorda novum teſtamentum, in ligno vetus, quia chorda emollit lignum : In ipſa igitur hæretici eam pervertentes inveniunt mortem. *Pſal.30.*

17. *Qui alteri, vel ſibi foveam parat, juſto Dei judiciò, in eam ſe præcipitat.*

Unde hic à Spiritu ſancto dicitur, *Lacum aperuit, & effodit eum, incidit in foveam, quam fecit. Eccleſ.c.10.* Nota etiam, quod ſibi homo lacum aperit, cum incipit peccare : effodit, dum multiplicat peccata : & tandem in foveam, quam fecit, incidit, cum moriatur in peccato. *Sic Vgo Card.*

18. *Confeſſio alia laudis, alia peccati.*

Confitebor Domino ſecundum juſtitiam ejus, & pſallam nomini Domini altiſſimi. Nota hic, quod duplex eſt Confeſſio : alia laudis : alia peccati : prima laudatur Deus de tot bonis, & beneficiis: ſecunda rogatur pro obtinenda remiſſione peccati, fitque gemitu, ſingultu, & fletu. *Pſal.7.*

19. *Qui in Beata Virgine Maria ſpem ſuam collocat, ab inimicis liberabitur.*

Domine Deus in te ſperavi, ſalvum me fac ſecundùm miſericordiam tuam. Vide quomodò qui vult liberari ab omni periculo, debet ſpem ſuam collocare in divino auxilio : Idem proportionaliter debet fieri in Beatam Virginem Mariam, nempe ſpem ſuam committere ejus virtuti, & bonitati : Sic enim liberabitur ab omnibus inimicis : cum enim ipſa ſit Domina omnium creaturarum concludit ora leonum, & dentes ejus, & labia perſequentium conſtringit, *Op.Pſalt. B.Virg.Pſal.7.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

20. *Diabolus vibrabit gladium iræ ſuæ in eos, qui non confugiunt ad Mariam.*

Gladium ſuum vibrabit, &c. In quem? In eos, qui non confugiunt ad Mariam : Dicamus ergo Mariæ : Splendor vultus fulgeat ſuper nos, ut ſervetur conſcientia noſtra apud Altiſſimum : Si perſequatur inimicus Animam meam, Domina adjutorio tuo confortetur, ne vibret gladium ſuum contra me. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.7.*

PSALMUS VIII.

Titulus : In finem : Pſalmus David pro torcularibus.

1. *In Eccleſia multiplex ſeparatio bonorum à malis fit : & Chriſtus in judicio eandem faciet.*

PRIMO nota, quod hujus pſalmi titulus eſt : In finem Pſalmus David pro torcularibus : quia ſicut in torculari ſunt duo, ſcilicet vinum, & acinum, quæ tamen ſeparantur, quia vinum ponitur in cellario, &

acinum projicitur: Sic in Eccleſia ſunt boni, & mali, quos Dominus ſeparabit, bonos reponendo in Cœlo, & malos projiciendo in Infernum, de quo Propheta intendit laudare Dominum.

Nota etiam, quod ſeparatio alia eſt generalis, alia ſpecialis: generalis eſt futura in judicio: ſpecialis modò fit in Eccleſia tum ad cautelam, ut quando quis intrat clauſtrum, ut fugiat occaſiones peccati: tum ad medicinam, ut quando quis excommunicatur, ut tandem ſalvus fiat: & ideò iſte pſalmus dicitur pro torcularibus, id eſt conſtitutionibus Eccleſiæ. *In Pſal.* 5.

2. *Nomen Dei multipliciter ſumitur in ſacra ſcriptura.*

Domine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum, &c. Nota hic, quod nomen Domini aliquando ſtat pro invocatione Dei, ut ibi. *Matth. Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* aliquando pro manifeſtatione, aliquando pro efficacia. *Pſal.* 8.

3. *Nomen Domini Dei admirabile redditur multipliciter.*

Domine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum. Verè admirabile eſt quantum ad Deum trinum, & unum: Item quantum ad Incarnationem. *Serm.* 5. *Hexaem.* Nota etiam, quod licèt Deus ſit de ſe à nobis innominabilis: tamen prout fides nobis exprimit, eſt nominabilis. *l.* 1. *d.* 22. *a.* 1. *q.* 1.

4. *Dei majeſtas innuitur in his primis verbis.*

Domine Dominus noſter, quàm admirabile, &c. Nota quod hic per Dominum innuitur Divina Majeſtas à nobis benedicenda cum timore. *In Luc. c.* 1. *v* 68. *& in Pater noſter.*

5. Deus cum ſit Dominus generalis omnium creaturarum, ſpecialiter tamen dicitur Dominus creaturæ rationalis: Unde hic dicitur: *Domine Dominus noſter. Op. Specul. B. Virg. lect.* 9.

6. *Nominis Jeſu mirabilia exponuntur.*

Domine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra. Quodnam eſt hoc nomen, quod dicitur admirabile? nonne jam ipſum appellaverat Dominum? Cur ſuperaddit huic nomini Domini aliud nomen? Nota, hoc eſt Nomen Jeſus: hoc enim dicitur admirabile, quoad efficaciam, & famam, ſeu notitiam, ut dictum eſt in *Pſal.* 7. Chriſtus autem poſt paſſionem accepit clarificationem ſui Nominis Jeſu, quia clarificatus eſt per hoc nomen ſuper omne nomen, quia cognitum fuit, quoad efficaciam, virtutem, & ſignificationem, ideò admirabile eſt ſuper omne nomen. *l.* 3. *d.* 18 *dub.* 2.

7. *Jeſus Nomen admirabile quoad ſe, & quoad nos.*

Quàm admirabile eſt nomen tuum Nota, quod Nomen Jeſus eſt admirabile multipliciter: & primò ſecundum ſe: In ipſo enim ſunt quinque literæ J.E.S.U.S. quæ ſic poſſunt explicari, nempe, quod Jeſus eſt jucunditas mærentium, æternitas viventium, ſanitas languentium: Ubertas egentium: Satietas eſurientium: Item admirabile in ordine ad Chriſtû, quia ſignificat Divinam naturam ſimul cum humana natura unitam: itẽ admirabile quoad rem, quia ſalvat à peccato, à mundo, à Diabolo, & ideò efficaciam habet immenſam quoad nos. *Op. Comp. Theol. l.* 4. *c.* 2.

8. *Item de Nomine Ieſu.*

Quàm admirabile eſt nomen tuum. Vide quàm admirabile eſt nomen Jeſus, quia eſt à Prophetis prophetatum, eſt virtuoſum, gratioſum, gaudioſum, delitioſum, & glorioſum: Virtuoſum, quia ſuperat hoſtes, congregat cives, reparat vires, revocat mentes: Gratioſum, quia in ipſo habemus fundamentum fidei, ſpei firmamentum, charitatis augmentum, Juſtitiæ complementum: Gaudioſum quia eſt jubilus in corde, melos in aure, mel in ore, ſplendor in mente: Delitioſum, quod paſcit cogitatum, lenit prolatum, ungit invocatum, reficit ſcriptum, inſtruit factum: Glorioſum, quod dedit cæcis viſum, ſurdis auditum, ſermonem mutis, vitam mortuis, & greſſum claudis. O Nomen benedictum, quod oſtendit tantum virtutis effectum: O Anima, ſivè ſcribas, ſive legas, ſive doceas, ſive aliud quodcumque opus facias, nihil tibi ſapiat, nihil tibi placeat, niſi Jeſus: habeat ſibi Ieſus cum ſuis beatis communia, alia mirabilia aliorum nominum, quod ſit Dominus omnium, Rex Cœli, Verbum Patris, &c. Sit tantùm tibi Ieſus Salvator in hujus vitæ incolatu, & miſeria: Salvet te à mundi vanitate, & Dœmonis falſitate, à carnali fragilitate: clama devota inter tot hujus vitæ flagella: O Ieſu Salvator mundi ſalva nos qui per Crucem, & ſanguinem redemiſti nos: Salva dulciſſime ſalvator confortando debilem, conſolando flebilem, conſolidando ſtabilem. *Op. de quinque feſtivitatibus pueri Ieſu ſolemn.* 3.

9. *Idem de Nomine Ieſu.*

Quàm admirabile eſt Nomen tuum. O quot mirabilia in Nomine Ieſu continentur! Nota igitur quod ſolùm in Circumciſione octavo die facta publicatur hoc nomen, ut intelligas, quod cum in ſeptenario numero, qui includitur in octavario, Univerſitas divinarum, & moralium virtutum donorum, & bonorum ſignificatur, in octava die vocatur Ieſus, quia virtute hujus Nominis omnes virtutes exercentur, Dœmonia ejiciuntur, cœci illuminantur, infirmi curantur, mortui ſuſcitantur, miracula cumulantur. O quam felix & beatum Nomen, quod tantam meruit habere virtutem, & efficaciam. *Op. de quinque ſolemnit. ibidem.*

10. *Idem de Nomine Ieſu.*

Quam admirabile eſt Nomen tuum. Ideſt quàm venerabile, quàm ſanctum: Admirabile eſt, quia eſt Nomen ſuper omne Nomen: Nomen, quod os Domini nominavit, & poſtea ab Angelo declaratum eſt: Nomen, quod eſt primum in principio libri vitæ, quia eſt initium noſtræ ſalutis. *In Luc. c.* 2. *v.* 21. *& c.* 3. *v.* 23.

11. *Idem de Nomine Jeſu.*

Quàm admirabile eſt nomen tuum. Cur admirabile? Admiratio oritur ex aliqua re magna, & inſolita: ergo aliquid inſolitum, & ſtupendum continet hoc nomen, ſcilicet Jeſus: & hoc eſt, quod Jeſus Salvator interpretatur, & ideò in hoc nomine homo conſequitur veniam, gratiam, victoriam: Veniam in converſione, gratiam in converſatione, victoriam in pugna, & gloriam in Cœlo: ergo veneremur hoc nomen, invocemus hoc nomen Ieſus, ad hoc nomen recurramus in tentationibus, petamus in nomine Jeſu eleemoſynam gratiæ, & gloriæ, ut tandem ejus virtute in Cœlo coronari mereamur. *Serm.4. In Circumciſione.* Portemus igitur hoc nomen in corde & in ore, in prædicatiooe; in oratione, in laudatione, in collocutione, in frequenti ruminatinne. *Serm.4. Dom.3. quadrageſ.*

12. *Admirabilis Chriſtus fuit in Aſcenſione.*

Quoniam elevata eſt magnificentia tua ſuper Cœlos. Quomodò ſuper Cœlos? qualis locus eſt ſuper Cœlos, niſi ſpatium imaginarium? Super Cœlos, ideſt ſuper omnes Beatos, & Angelos in ſuprema, & nobiliori parte, quando ſcilicet Chriſtus aſcendit ad Cœlos: tunc enim admirabilem ſe reddidit, quia propria virtute aſcendit. *In Luc. c.2. v.18. & Pſal.67. & Pſal.*101. *&* 102.

13. *Chriſti opera facta in terra ipſum reddiderunt magnificum in Cœlo ſuper opera creationis Cœlorum.*

Domine Dominus noſter, quàm admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra: quoniam elevata eſt magnificentia tua ſuper Cœlos. Vide quomodò ex admirabilitate nominis Chriſti, elevata eſt ejus magnitudo ſuper cœlos. Quid eſt hoc? niſi, quia Chriſtus ſe omnipotentem, omniſcientem, & infinitè bonum oſtendit in terra, ſcilicet redimendo, & iuſtificando peccatorem, ideò elevata eſt ejus magnitudo ſuper Cœlos, ideſt majus opus fuit, quàm creatio Cœlorum, & mundi? & in Cœlis creavit gaudium in Angelis. *In Luc. c.15. v.7.*

14. *Chriſti dignitas ineſtimabilis.*

Elevata eſt magnificentia tua ſuper Cœlos. Quid eſt, quod admirabilem ſe reddit in univerſa terra, & ſtatim oſtenditur exaltatus ſuper omnes Cœlos? Sed nota, quod ſicut firmamentum videtur conjungi cum terra, ut patet in noſtro orizonte, & in terminis noſtri viſus, & tamen diſtat ab orizonte, quantum à noſtro capite: Sic Chriſtus viſus eſt in terris in nullo differente ab aliis mortalibus; niſi per opera mirabilia, quæ fecit, & tamen ejus magnificentia elevata eſt ſuper Cœlos. *Op. Eccleſ. Hierar. p.4. c.6.*

15. *Chriſtus ſupereminet omnibus, quia Caput eſt omnium.*

Elevata eſt magnificentia tua ſuper Cœlos. Nota quod Chriſtus nobiſcum habitavit ut homo, tamen cæteris hominibus ſicut Cœlum ſupereminet, quia eſt caput cætera membra regens. *Pſal.*27.

16. *Sacra ſcriptura intelligentia ſolùm ſuper Cœlos, ideſt ſuper juſtos, & illuminatos deſcendit.*

Elevata eſt magnificentia tua ſuper Cœlos. Quænam eſt hæc magnificentia? & unde reſplendet? Magnificentia Dei reſplendet in ſacra ſcriptura: cujus intelligentia ſolùm ſuper Cœlos communicatur, ideſt ſuper juſtos, & illuminatos: non enim dandum eſt ſanctum canibus, & Margarita porcis & indignis. *In Pſal.8.*

17. *Mirabilem ſe reddidit Chriſtus, dum per os imperitorum voluit manifeſtari.*

Ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem propter inimicos tuos, ut deſtruas, &c. Vidè aliud mirabile portentum à Chriſto patratum: nam ad manifeſtandam ſuam magnificentiam, & gloriam non elegit ſapientes, & potentes, ſed infantes, & imperitos, quibus dedit os, & ſapientiam, cui non poſſent contradicere adverſarii, ut deſtrueret ſapientiam mundanam. *Sap. c.10. in fine Luc. c.2. v.36. & c.3. v.23. & c.8. v.35. & c.19. v.40.*

18. *Solùm innocens ætas ad gratiam pertinet.*

Ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem. Sed quæ laus poteſt exire ab infantium orè non valentium loqui? Nota, quod hic ſumitur ætas, non corporis, ſed quo ad mores, ut intelligamus, quod innocens, & ſimplex ſolùm ad laudandum Deum dignè eſt aptus, & ad gratiam pertinet: indigni autem excluduntur ab hoc Choro. *In Luc. c.18. v.15.*

19. *Chriſtus aſſumpſit naturam humanam immunem à corruptione peccati.*

Ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem, &c. Cur ad infantes lactentes recurrit Deus, ut laudetur, & cognoſcatur? Nota, quod hic pſalmus habet pro titulo ſeparationem: hancque Chriſtus exercuit in lacte, ubi eſt caſeus, & Butyrum: in caſeo peccatum: in Butyro natura ſine corruptione: ſeparando ergo peccatum, aſſumpſit lac purum, ſcilicet naturam puram, & innocentem, in qua laus Dei magnificatur. *Pſal.8.*

20. *Anima per contemplationem in Deum erecta eſt veluti Cœlum ornatum ſole, luna, & ſtellis: Sed verſa ad terram eſt veluti beſtia.*

Quoniam videbo Cœlos, lunam, & ſtellas, &c. Quodnam privilegium eſt hoc videre ſolem, lunam, ſtellas, & Cœlos? nonne hæc & irrationalia vident? quomodo ergo talis inſpectio collocatur inter mirabilia omnipotentis Dei opera? Sed attende, quod non loquitur de aſpectu materiali, ſed de ſpirituali: Sciebat enim quod Anima in Deum converſa per contemplationem ſuorum mirabilium in ſe intuetur ſolem, lunam, & ſtellas tanquam in peculiari Cœlo collocata, quia in ea refulgent virtutes mirabiles tanquam ſtellæ lucidiſſimæ, adſpicitque clarè ſtatum

BIBLIOTECA ... ROMA

ſuum, & Eccleſiæ militantis, & triumphantis in Deo: & è contra Anima ad terram converſa eſt veluti animal immundum. *Serm.9. & 2c. Hexaem.*

21. *Prælati debent eſſe Cœli, & Planetæ influentes in ſubditos formam virtutum.*

Quoniam videbo Cœlos, &c. Nota quod ſicut Cœli ſunt terra, & elementis ſuperiores, influuntque quæcumque bona in ipſa: Sic Prælati myſticè dicuntur Cœli, & ſtellæ, quia quales ſunt influentiæ bonorum exemplorum, & doctrinarum, vel malorum, tales ſunt formæ, & effectus in ipſis redundantes ſubditis. *Op. Eccleſ. Hier. p.4. c.3.*

22. *Apoſtoli ſunt Cœli, & ſtella in Cœlo Eccleſia ob patientiam mirabilem.*

Quoniam videbo Cœlos, &c. Nota, quod infra Empireum ſunt Cœli, & ſtellæ: Sic in Eccleſia ſunt Cœli, ſcilicet Apoſtoli, qui in tormentis fuerunt ſtabiliſſimi, nulli cedentes penitus paſſioni. *Serm.3. de Apoſtol.*

23. *Libri ſacræ ſcripturæ Cœli ſcripti, & ornati ſtellis digito ſanctorum ſcriptorum.*

Quoniam videbo Cœlos opera digitorum tuorum. Nota myſticè digiti manus Dei ſunt Sancti ſcriptores, qui cœlos, ideſt libros ſacræ ſcripturæ ſcripſerunt, eoſque ornarunt ſtellis divinarum veritatum. *Op. de Immutabilit. Dei.*

24. *Sub poteſtate Chriſti ſubjecit omnia creata.*

Quid eſt homo, quod memor es ejus, aut filius hominis, &c. Nota hic, quod primò dicit, Deum fuiſſe memorem hominis, & poſtea addit viſitationem filii hominis, per quod patet, quod loquitur de Incarnatione Verbi, quo viſitavit hominem & ſub quo omnia ſubjecit creata. *Serm.16. Hexaem. & op. de inviſibilit. Dei.*

25. *Dei beneficia in hominem quantumcumque pauca videantur, pretioſiſſima ſunt.*

Quid eſt homo quod memor es ejus, aut filius hominis, quoniam viſitas eum? O digna, & plena, myſteriis cœleſtibus conſideratio: Vide quomodò Propheta exaltat qualitatem beneficiorum Dei ex triplici capite: Primò ex parte Dei dantis, ſcilicet ex dignitate ipſius, & liberalitate, & affectu, quo dat: Secundò ex utilitate, & pretioſitate doni: Tertiò ex vilitate ejus, cui dantur: Primus efficit, quod etiam parva debeant exiſtimari magna, & pretioſa: Secundum, quia quodcumque donum à Deo proveniens utiliſſimum eſt: Tertium facit cognoſcere maximè benignitatem Dei dantis: quid enim Deo cum luto? lutum ſumus viles, vitioſi, peccatores, ingrati, inopes omnis boni, & mortis rei, & tamen Deus memor eſſe noſtri dignatur: Nonne ſi Rex illius pauperi viliſſimi tantùm continuè habuit memoriam, hoc ipſi pauperi magnum videri deberet? Sic dicebat Propheta: *Quid eſt homo, &c. op. de profect. Religioſ. lib.1. c.5. & In Pſal.8.*

26. *Viſitatio divina conſolatur, & ſimul illuminat Animam.*

Quid eſt homo, quod memor es ejus, aut filius hominis, quoniam viſitas eum. Quid eſt viſitas eum? quænam viſitatio eſt iſta? Sed nota, quod ſupra dixerat: *Quoniam videbo Cœlos, &c.* ut intelligas, quod divina viſitatio, & illuminat Animam, & eam conſolatur: Sicut enim ſol oriens illuminat, & conſolatur ſedentes in tenebris: Sic Chriſtus oriens in mundo. *In Luc. c.1. v.78.*

27. *Nunc Deus memor eſt hominis dando beneficia: In futuro erit memor in dando præmia, vel pœnas.*

Quid eſt homo, quod memor es ejus: aut filius hominis, &c. In quonam Deus eſt memor hominis? Sed nota, quod Deus nunc memor eſt hominis dando ei bona: In futuro erit in dando vel præmia, vel pœnam ſecundùm merita, vel demerita. *In Pſ.8.*

28. *Deus Pater, & Eccleſia gloria honoreque tripliciter coronavit Chriſtum: Et Synagoga ſpinis, & pœnis.*

Gloria, & honore coronaſti eum, &c. Nota, quod dicitur, diſcretivè gloria, & honore coronatus Chriſtus, quia etiam aliis coronis opprobrioſis coronatus eſt: Nam ſicuti antiquitus tres ſolemnitates celebrabantur, ſcilicet Nativitas Imperatoris: Secundò quando primò coronabatur: Tertiò Civitatis Romæ, quando muris munita & coronata fuit: Sic Eccleſia tres ſolemnitates celebrat principales, nempe Nativitatem Chriſti, in qua coronavit eum mater ſua humanitate: & diem Reſurrectionis, in quo coronavit eum Pater gloria, & honore: & diem Pentecoſtes, qui eſt natalis Eccleſiæ: Tunc enim roborata eſt Eccleſia miſſione Spiritus Sancti, & muris Apoſtolorum munita: E contra noverca ſua ſcilicet Synagona coronavit eum ſpinis, & opprobriis. *Pſal.8.*

29. *Triplex corona Chriſto præparata.*

Gloria, & honore coronaſti eum, &c. Nota, quod triplex corona fuit Chriſto præparata: prima eſt corona Spinea à Synagoga: Secunda eſt juſtitiæ, qua coronatur ab Eccleſia, & coronabitur in judicio, ſcilicet juſtorum, & ſanctorum: & corona gloriæ, qua in Reſurrectione fuit coronatus à Patre. *Pſal.144.*

30. *Chriſtus quomodò ſimul ſit Dominus Angelorum, & Angelis inferior.*

Minuiſti eum paulominus ab Angelis. Si hic loquitur de Chriſto, quomodò minuit eum Pater infra Angelos? Sed nota, quod dicit, *paulominus*: nam Chriſtus, quia fuit paſſibilis, Angeli impaſſibiles in hac parte dicitur minoratus infra Angelos: Attamen cum hoc ſtat, quod ſit Dominus omnium Angelorum, quia gloria, & honore

honore dominii eum Pater ſublimavit, & decoravit. *l.3. d.18. dub.4.*

31. *Homo in quonam inferior dicitur, & ſimul æqualis Angelis.*

Minuiſti eum paulominus ab Angelis, &c. Nota quod loquens de homine, dicit, quod paulominus fuit minoratus ab Angelis: quia licet quoad dignitatem naturæ Angelus ſit ſuperior; propriè tamen non eſt ſupra hominem quoad rationem imaginis, & ordinem charitatis: Unde diligendi ſunt à nobis, ut noſtri proximi. *l.3. d.28. dub.4.*

32. *Juſti quantum à Deo honorati.*

Gloria, & honore coronaſti eum. Nota hæc tria verba: primò dicit, *gloria*: Secundò, *honore*: Tertiò, *coronaſti*: Primum reſpicit bonum collatum à Deo juſto in hac vitâ interius: Secundum bonum exterius quoad honores: Tertium præmium cœleſte. Et quoad bonum exterius, dicitur honore coronatus: Nam Deus honorari vult juſtum ab hominibus in hac vita: Sic enim Eccleſia tota ipſum extollit laudibus, & officiis veneratur: Vide igitur quanta ſit benignitas Dei in ſuos amicos: Quis enim Princeps, quis Baro, quis Rex quis nobilis ſic à mundo honoratur ut honorantur Sancti, & juſti, imò eorum cineres, oſſa, &c. Major honor inquam eis tribuitur, quàm Alexandro. *Serm.2. de uno ſancto Mart.*

33. *Quantis coronis coronat Dominus Juſtos.*

Gloria & honore coronaſti eum. Quem? Dei amicum, & Juſtum viſitatum à Deo: ipſum enim in hac vita coronat, ſcilicet eligendo inter ſuos amicos: redimendo à peccatis, adjuvando in tentationibus, ipſique ſua dona interius infundendo, & tandem præmio æterno coronando: quis igitur non amabit tam benignum Dominum? quis ad has coronas amplexandum non currit. *Serm.2. de uno ſancto Mart.*

34. *Corona gloriæ, & honoris debetur Virginibus.*

Gloria, & honore coronaſti eum. Quem eum? Sponſum Virginum: ergo corona pudicitiæ Virginalis, & honoris debetur Virginibus. *Op.Diat. Tit.8.c.2. & Tit.10.c.2.*

35. *Chriſtus quia minoratus eſt ab Angelis, ideò ſuper ipſos exaltatus eſt.*

Minuiſti eum paulominus ab Angelis, gloria, & honore coronaſti eum. Nota quod hæc dicuntur de Chriſto, qui humiliavit ſe infra omnes, ideò Deus exaltavit illum ſuper omnes, & ideò de ipſo dicitur: *Qui minor eſt in Regno Cœlorum, major eſt*, ſcilicet qui humilior eſt in Eccleſia ſit major. *Luc.c.7. v.28.*

36. *Honor à Deo procedens qualia bona ſecum afferat: A mundo, qualia mala.*

Gloria, & honore coronaſti eum, &c. Vide quomodò verus honor à Deo proveniens eſt cum gloria: nempe Deus honorat ſuos reformando imaginem deformatam ipſum reponendo adoptatum ubi eſt unicus filius: honor verò qui non eſt radicatus in virtute eſt mundanus, & falſus. *In Ioan. c.12. v.16.*

37. *Deus conſtituit hominem Dominum omnium rerum.*

Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus. Vide in quantam altitudinem Deus collocavit hominem primum in ſtatu innocentiæ: nam omnia ſubjecit ei quoad cognitionem perfectam naturarum, & quoad voluntatem ad utendum, ut poſſet omnia vertere in uſum, & utilitatem ſuam: & quoad gubernandum; quia enim ipſum fecit ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam, & per hoc ipſum convertendo ſibi aſſimilavit omnibus præponendo, & omnia ei ſubjiciendo: ſed ipſe per peccatum hæc dona amiſit. *l.2. in prologo. & d.25. a.2. q.1. in fund.*

38. *Sub Chriſto ſubjecit Deus omnia.*

Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus. Hic loquitur de Chriſto, ſub cujus poteſtate omnia ſubjecit; ſcilicet naturam angelicam, & humanam, & omnia alia creata, quæ dignitas ei debebatur; ut filio, & ut homini: qui infra omnes humiliatus eſt. *Op. de inviſibilit. Dei. In Luc. c.1. v.3. & c.7. v.28. & c.9. v.5. & c.8. v.32. & Pſal.109.*

39. *Omnia Deus ſubjecit ſub viro juſto, ſuperiora, æqualia, & inferiora.*

Omnia ſubjeciſti ſub pedibus, &c. Nota, quod hic loquitur propriè de viro juſto, qui verè nomen hominis meretur: Vide igitur quantum Deus ipſum honorat: nam ei ſubjecit omnia ſcilicet ſuperiora ad faciendum: æqualia, ſcilicet Angelos ad coadjuvandum, & inferiora ad utendum, & dominandum: Quanta dignitas amicorum Dei, quibus dicitur à Deo, *omnia mea veſtra ſunt. In Luc. c.15. v.31.*

40. *Deus quia ſpeciali modo fuit Dominus Beatæ Virginis Mariæ, eam Dominam noſtram fecit.*

Domine Dominus noſter. Nota, quod Deus eſt Dominus generalis omnium rerum, & ſpecialis creaturæ rationalis: Sed ſpeciali modo fuit Dominus Mariæ, & ideo ipſam noſtram Dominam conſtituit, & mediatricem noſtram. *Op. ſpec. B.Virg. lect.9.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

41. *Dominium quale exercuit Deus in Mariam.*

Domine Dominus noſter. Nota, quod verus Dominus debet eſſe piiſſimus, juſtiſſimus, rectiſſimus, & nominatiſſimus; & quia talis fuit ſpeciali modo cum Maria cum qua eſt unitus: ideò Deus cum Maria fuit miſericordioſiſſimus, & ipſa

ipſa cum Deo rectiſſima : & quia Deus fuit rectiſſimus, & fideliſſimus cum Maria, & Maria cum Deo fideliſſima, ſcilicet mediatrix inter Deum, & hominem : & quia nominatiſſimus, quia magnum nomen ejus : ideo & Maria cum Deo fuit famoſiſſima. *Op. Specul. B. Virg. l.9.*

41. *Nomen Mariæ quàm admirabile.*

Domine quàm admirabile eſt nomen tuum &c. Idem & dicere poſſumus de nomine Mariæ : quia nec nominari poteſt, quin accendat : nec cogitari quin recreet affectus diligentium eam, nec ſine dulcedine divinitus ſibi indita piæ memoriæ poteſt pietas intrare : O quàm pium, quàm magnum, quàm laudabile eſt nomen Mariæ. *Op. Specul. B. Virg. lectione 9.* ô nomen ſuaviſſimum, nomen jucundiſſimum, nomen dulciſſimum, nomen Mariæ. *Op. ſtim. p.3. c.16.*

43. *Idem de nomine Mariæ.*

Quàm admirabile eſt nomen tuum. Nota quod hoc nomen Mariæ admittit plures interpretationes : Interpretatur enim Maria amarum mare, ſtella maris illuminata, vel illuminatrix & Domina : & ideò hoc nomen eſt mare amarum diabolo, quia ad hujus nominis invocationem, & recordationem, & imitationem fluunt dæmones ficut cera à facie ignis, & fugiunt quaſi ad caſtrorum aciem ordinatam ; Eſt item ſtella maris nos ducens ad viam ſalutis in hoc mari magno, & illuminans inter tenebras hujus vitæ ; eſt & Domina protegendo. *Op. Spec. B. Virg. lect.3. & 11. & in Luc. c.1. v.27. & Op ſtim. p.3. c.16.*

44. *Per Mariam Deus noſter factus eſt frater noſter.*

Domine Dominus noſter &c. Verè Deus eſt Dominus noſter: ſed vide quàm admirabilis fuit Maria, quia per eam factus eſt frater noſter, & ſalvator, ut non ſolùm ipſum timeamus, ſed ut amemus : Deſcendit enim in eam Verbum Dei, ut ros in vellere, obumbrante Spiritu ſancto : Benedicamus ergo eam ; & dicamus, benedictus ſit piiſſima mater divinus conceptus tuus : benedicta ſit munditia carnis tuæ : benedicta ſit dulcedo gloriæ tuæ. *Op. Spec. B. Virg. Pſal.8.* Quid igitur gratiarum, quid laudis tibi retribuemus, ô Domina mater, per quam Chriſtus eſt frater noſter. *Op. ſpec. B. Virg. lect.10.*

PSALMUS IX.

Titulus. Pro occultis filii Pſalmus David.

1. PRIMÒ nota, quod titulus hujus Pſalmi eſt : Pro occultis filii Pſalmus David : Ideſt hic Pſalmus explicat occultum adventum multiplicem filii Dei, & præcipuè in carnem : Quatuor autem adventus leguntur Chriſti : primus viſibilis in carnem : ſecundus viſibilis ad judicium : tertius inviſibilis in mentem : & quartus in morte cujuſcumque. *In Pſal.9.*

2. *Licèt lingua non valeat enarrare omnia beneficia Dei, corde tamen poteſt, & deſiderio.*

Confitebor tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Quomodò dicit Pſalmiſta ſe velle narrare omnia mirabilia Dei? Quis eſt qui poſſit hoc facere? Sed attende quod licèt lingua id non valeat, cum non ſit in noſtra poteſtate, poteſt tamen id in deſiderio, & voluntate : Et hinc dicit, *Confitebor tibi in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua* : non quia lingua ſufficiat exprimere, ſed quia gratitudo cordis de omnibus cupit laudes exſolvere, & prædicare. *In Luc. c.8. v.39.*

3. *Ex lætitia cordis oritur laus exterior Dei.*

Lætabor & exultabo in te, pſallam nomini tuo altiſſime. Vide quomodò hic præmittit lætitiam interiorem cordis, & poſtea ſubdit Pſalmum, quia ex lætitia, quam cor in Deo habet, oritur Pſalmus, & laus in ore, & hæc denuo auget exultationem. *Pſal.118. c.11. v.2.*

4. *Chriſtus in adventu in carnem quale judicium fecit de diabolo, & homine.*

Quoniam feciſti judicium, & cauſam meam. Ergone ò Propheta lætaris, & Deo Pſallis, quia fecit judicium cauſæ tuæ? Nonne Deum graviter offendiſti, ergo te condemnabit? Sed attende artem mirabilem hujus judicii : Tres veniunt in cauſam hanc : Homo, Deus, & diabolus : diabolus injuriam Deo feciſſe probatur, quia ſervum ejus fraudulenter ſeduxit : homo ſimiliter, quia Dei præcepta contempſit : diabolus homini fecit injuriam, quia eum decepit : Venit Deus factus homo patronus : diabolum in carcerem compulit : ſed prius Deus cum homine placatus fuit, & quod placaret Deum, ex miſericordia homini conceſſit : deinde ad juſtitiam proceſſit hominem liberando à diaboli ſervitute, & diabolum addicendo pœnæ æternæ : Ecce quàm meritò Propheta lætatur de hoc judicio, & fructu adventus Chriſti in carnem. *In Thren. c.3. ad finem.*

5. *Sedere in throno ſpectat ad judicem, ideò attribuitur Chriſto.*

Sediſti ſuper thronum, qui judicas juſtitiam. Nota, dicitur (*ſediſti* :) quia in judicio ſedere ſpectat ad authoritatem judicantis, & ideò dicitur, quod Chriſtus ſedet in throno. *In Luc. c.5. v.3.*

6. *Deus qualiter dicatur reſidere ſuper thronos.*

Sediſti ſuper thronum, qui judicas juſtitiam. Quis thronus eſt iſte, ſuper quem dicitur Deus ſedere : Nota iſte thronus eſt ordo thronorum, in quibus divina juſtitia dicitur reſidere, quia per ipſorum miniſterium divinæ æquitatis excellentia benignè, & ſapienter judicans, univerſa hominibus innoteſcit : & per quos univerſa

verſa ordinat, & diſponit, in ipſiſque excellit eorum humilitas, & ſubjectio divinæ ordinationi. *Op. de Eccleſ. Hier. p. 1. c. 4. & in Pſal. 9.*

7. *Humiles ſpiritu ſunt thronus Dei, in quo requieſcit.*

Sediſti ſuper thronum, qui judicas juſtitiam. Nota, dictum eſt, Deum reſidere ſuper thronos: Sed myſticè iſti throni figurant viros ſpirituales, & perfectos, qui ratione juſtitiæ, & humilitatis ſunt thronus Dei, in quo Deus reſidet, & requieſcit. *Op. de Eccleſ. Hier. p. 1. c. 4. & in Pſal. 9.*

8. *Apud Dominum nomina juſtorum conſervantur: Impiorum verò delentur, & ſuperborum.*

Nomen eorum deleſti in æternum, & in ſæculum ſæculi. Nota, quod apud Deum hoc diſcrimen inter alia eſt juſtorum, & impiorum; quod juſtorum nomen conſervatur in æternum: illi verò, qui impiè vivunt, & qui per tyrannidem, & malitiam, & vanitatem vocaverunt nomina ſua in terris à Deo veluti obliti ſunt, eorumque nomen deletur in Cœlis. *Serm. 2. Dom. 4. poſt Penteceſt. & in Luc. c. 13. v. 5.*

9. *Per pœnitentiam perit impietas, & in alium peccator convertitur.*

Increpaſti gentes, & periit impius: nomen eorum deleſti in æternum. Nota, quod hoc poteſt in bonum etiam ſumi: Increpat enim Deus per correctionem peccatorum, & ſi convertitur, fiatque de malo bonus, tunc perit impietas: ideſt impietas per gratiam, & in alium convertitur, nec ulla memoria remanet de ipſius nomine. *Pſal. 118. v. 113.*

10. *Innocentia præſervatur homo à morte: Impietate deſtruitur, & moritur.*

Inimici defecerunt frameæ in finem, & civitates eorum deſtruxiſti. Ecce quid facit ædificare, & quid affert deſtructionem munitionum noſtrarum, nempe inimicitia cum Deo: nam noſtra innocentia præſervat à morte, impietas deſtruit. *In Luc. c. 13. v. 5.*

11. *Memoria impiorum cum ſonitu volat.*

Periit memoria eorum cum ſonitu. Vide quomodò nomen impiorum, eorumque memoria cum ſonitu campanæ, vel tubæ tranſit, & ad nihilum redigitur: & ſi permanet, id eſt ad confuſionem majorem, & ignominiam. *Sap. c. 2.* Benè dicitur igitur cum ſonitu, quia viget quidem memoria divitum impiorum quandiù durat ſonitus campanarum, & muſicorum, cum quo ſepeliuntur, ſed poſtea pereunt in æternum.

12. *Chriſtus ſubjiciendo ſe impiorum judicio, meruit fieri Iudex vivorum, & mortuorum.*

Paravit in judicio thronum ſuum, & ipſe judicabit orbem terræ. Quomodò dicitur parare in judicio, & non potius in valle Joſaphat thronum: &c. Reſpondent Patres: In judicio, ſcilicet, quia Chriſtus ſeipſum ſubjecit judicio impiorum, meruit fieri judex vivorum, & mortuorum: & ideò, ut æquus judex judicabit in juſtitia omnes cujuſcumque conditionis. *Serm. 3. Dom. 2. poſt Penteceſt. & in Pſal. 9.*

13. *Pauperes veri ſub protectione Dei peculiari vivunt.*

Et factus eſt Dominus refugium pauperi, adjutor in opportunitatibus, in tribulatione &c. Cur dicitur factus Deus refugium pauperi? Nonne eſt refugium omnium etiam divitum? Id dicitur, quia, cum ſit refugium omnium, peculari tamen modò eſt factus refugium pauperi, ejus adjutor in neceſſitatibus in tempore opportuno: Gaudeant igitur pauperes, & lætentur, & in Deo confidant: cum Deus peculiare refugium ipſorum ſe profiteatur. *In Luc. c. 7. v. 22.* Et quia multiplex paupertas reperitur, ſcilicet paupertas ſpiritus, quæ etiam in divitibus poteſt eſſe, quando ſcilicet cor non apponunt ad divitias; paupertas item voluntaria eorum, qui relictis omnibus fugiunt à ſæculo, intrantes in clauſtrum religioſum: alia eſt neceſſitatis: Deus dicitur factus refugium pauperi primi, & ſecundi ordinis, quia beati pauperes ſpiritu. *In Pſal. 9.*

14. *Cognitio de Dei bonitate erigit ſpem, & facit Deum quærere.*

Sperent in te, qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquiſti quærentes te Domine: O quàm verum eſt hoc: qui enim cognoſcunt divinam bonitatem, & miſericordiam, numquam in deſperationem cadent, ſed per ſpem ſe erigunt ad quærendum Deum: Spes enim eſt columna firma domum animæ firmans. *Op. Diat. tit. 5. c. 4. & ſerm. 5. in die cinerum. Stim p. 3. c. 19.*

15. *Studia Dei pro ſalute noſtra qualia.*

Annunciate inter gentes ſtudia ejus, in univerſa terra. Quænam ſunt iſta ſtudia, quæ exercet Deus? Incumbitne exercitiis ſtudiorum, vel artium? Sed attende, quod loquitur modò, ut exprimat ejus ardens deſiderium ſalutis noſtræ ſtudium enim eſt vehemens applicatio animi cum deſiderio magno ad agendum aliquid. *Prol. in ſap.* Sed hic perpende bonitatem Chriſti in nos, & quot ſtudia exercuit in nos Chriſtus, pro ſalute noſtra: nam modò ſe doctorem & magiſtrum exhibuit, ut nos erudiret. *In Ioan. collat. 60.* modò paſtorem, ut nos paſceret, & à lupis defenderet. *In Luc. c. 5. v. 14. & ſerm. 3. in Nativit.* Modò medicum, ut curaret nos. *Serm. 1. Dom. 1. poſt oct. Paſchæ.* Modò Hortulanum ut hortum animæ noſtræ coleret. *In Ioan. c. 20. v. 15.* modò venatorem, modò Piſcatorem, ut nos apprehenderet. *Serm. 3. Dom. 4. poſt Pentec.* Attende tamen, quod præcipuum ejus ſtudium eſt textoris, & ſutoris; ut componat in nobis charitatis indumenta, quorum pretioſitas commendatur ab artificio, quia magno ſtudio componitur; commendatur item à materia: nam aliæ veſtes ſunt vel de velleribus animalium, ut veſtis lanea; vel de corticibus herbarum, ut linea veſtis; vel de viſceribus vermium, ut veſtis ſerica: ſed veſtis charitatis eſt de gratia Spiritus ſancti: commendatur item à calore, ſcilicet byſſino, & purpureo, ſcilicet à munditia, & fervore. *Op. Diat. 5. c. 2.*

Nota: Veſtis charitatis eſt de materia cæleſti; cæteræ virtutes de materia inferiori.

16. *Chriſtus vindex ſeverus in effundentes ſanguinem innocentum, & pauperum.*

Quoniam requirens ſanguinem eorum recordatus eſt: non eſt oblitus clamorem pauperum. Vide quomodò Chriſtus ſeverum vindicem ſe profitetur effuſionis ſanguinis, & oppreſſionis innocentum, & pauperum: ſanguis enim eorum clamat ad Deum vindictam. *In Luc.c.11.v.50.* & exauditur.

17. *Clamare debent pauperes ad Deum, quia eos exaudit libenter.*

Non eſt oblitus clamorem pauperum. Ergo clamare debemus ſicut mendici ad Dominum: Maximeque pauperes id debent facere, quia libenter eos exaudit. *Serm. Dom.1. quadrageſ.*

18. *Deus queſnam exaltat de portis mortis, & quomodò?*

Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem laudationes tuas. Quid eſt exaltari de portis mortis? De portis mortis, ſcilicet peccati, & inferni ad Deum per pœnitentiam recurrit humiliatione contritionis in corde ex recordatione commiſſæ iniquitatis: Iſte exaltatur decore cœleſtis gratiæ delentis maculam peccatorum: Vide igitur quanta felicitas ſit pœnitentis verè, & toto corde, dum à portis mortis exaltatur ad portas Sion, ſcilicet cœleſtis gratiæ. *Serm.4.Dom.10.poſt Pentecoſt.*

19. *Peccatum eſt porta mortis, & Inferni: Bona actio porta Cæli.*

Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem laudationes tuas in portis Sion. Nota hic quod portæ mortis, & portæ Sion in medium afferuntur: Quænam ſunt iſtæ portæ? Sed reſpondetur, quod portæ mortis ſunt peccata, & actiones malæ, per quas intratur in Infernum: Portæ Sion ſunt bona opera, per quæ intratur in Cœlum: Primæ portæ ſunt verſæ ad Aquilonem.

20. *Annunciare laudationes Dei in portis filiæ Sion quid ſit.*

Ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filiæ Sion. Quid eſt annunciare laudationes Dei in portis filiæ Sion? Ideſt mandata Dei intelligere, in memoriam habere, & facere: & hoc eſt, quod ſancti deſiderant, ſcilicet ut fruantur Deo, ut uniantur Eccleſiæ in portis filiæ Sion, & ut liberentur à malo, à diabolo, à peccato, & ab inferno: iſtæque ſunt laudationes, quas tribuunt Deo, ſcilicet deſideria, in quæ exeunt ſancti. *Pſal.9.*

21. *Affectio mala ligat animam: ſancta ſolvit.*

In laqueo iſto, quem abſconderunt comprehenſus eſt pes eorum. Nota, quod pes animæ eſt amor, qui ſi eſt peſſimus ligat eam in manibus diaboli: ſi eſt bonus, ſic ſolvit, & ad Cœlum dirigit. *Op. de ſeptem itiner. æternit. itiner.1. d.1.*

22. *Sæpè magis cognoſcitur, & recognoſcitur Deus ab homine injurias vindicans, quàm patiens.*

Cognoſcetur Dominus judicia faciens Cur cognoſcitur Deus judicia faciens, & non potius miſericordiam exercens? quia hoc eſt proprium peccatorum: non enim cognoſcunt Deum injurias patientem, & miſericordiam exercentem, ſed magis injurias vindicantem, quia per flagella tantùm reducuntur ad Deum. *In ſap. c.16.* Et hinc ſubdit Propheta: *In operibus manuum ſuarum*, ſcilicet in flagranti comprehenditur &c. quia unuſquiſque peccator, dicit Hierem. portat ſecum funes, vincula, tormenta, unde puniatur.

23. *Væ impiis, maximè Prælatis, qui exaltantur, & laudantur, & continuant in peccatis.*

Quoniam laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ, & benedicitur. Vide quomodò peſſimum ſignum eſt de eo, qui obtinet, quod deſiderat cum offenſa Dei, qui exaltatur, laudatur, benedicitur, & continuatur in peccatis, ac ſi eſſet juſtus: Hoc attendant Prælati. *In Eccleſ. c.8.*

24. *In fine vitæ uniuſcujuſque opus vel præmiabitur, vel punietur.*

Quoniam non in finē oblivio erit pauperis: patientia pauperum non peribit in finem. Quomodò ſubſiſtit iſta ſententia cum alia Salomonis *Eccleſ.c.1. Quid habet amplius de labore ſuo, quo laborat ſub ſole?* Si iſti labores in vanum tolerantur, quomodò dicitur hic, quod patientia pauperum non peribit in finem? Sed attende iſta non eſſe contraria: Alii enim in vanum laborant ſub ſole, ideſt in caducis, & cum Dei offenſa: Alii laborant ſupra ſolem, ſcilicet pro Chriſto: Iſti præmiabuntur; Illi vacui meritis punientur. *In Eccleſ. cap.1.*

25. *Memoria mortis facit hominem deſpicere ſeipſum.*

Conſtitue Domine legiſlatorem ſuper eos, ut ſciant gentes, quoniam homines ſunt. Quiſnam legiſlator eſt iſte faciens cognoſcere gentes, quod homines ſunt? Sed attende ad legem jam à Deo factam in principio mundi, quando dixit, *pulvis es, & in pulverem ibis.* Orat igitur Propheta Deum, ut inducat homines ad recordationem hujus legis à Deo factæ, ut cognoſcentes ſe homines, ſcilicet humo, & pulvere formatos, recordentur ſe morituros: talis enim recordatio facit hominem ſeipſum deſpicere, & à peccatis ceſſare: memorare enim noviſſima tua, & in æternum non peccabis. *Op. Diæt. tit.7. c.1.*

26. *Iuſtus quo exterius dirius cruciatur, eo fuſius in patientia, & amore incaleſcit.*

Dum ſuperbit impius, incenditur pauper. Vide quomodò contrarium ad præſentiam ſui contrarii concitatur, & fuſius incaleſcit: nam quò magis impius perſecutor ſuperbit, & juſtum perſequitur, eò pauper cruciatus, juſtuſque in amore Dei, & patientia incenditur. *Serm. 3. de plurib. martyrib.* Charitas enim dum pœnas ad malum allicientes adeſſe perſentit, & ad reſiſten

reſiſtendum eis ſe recolligit totam, & majores ex hoc aſſumit vires. *Serm.2. de pluribus Confeſſor.*

27. ***Benedictio diaboli conſecrat peccatores in malo, quia maledicta.***

Quoniam laudatur peccator in deſideriis animæ ſuæ, & iniquus benedicitur. Ergone datur benedictio iniquis, dum actu perpetrant mala? Et quis eſt iſte benedicens? Attende, quod alia eſt benedictio Dei, alia diaboli: Illa conſecrat bonos in bono: Iſta conſecrat malos, laudans eos in malo, & per adulationem deceptionis, eos in malo continuare faciens: Hæc eſt unctio extrema peccatorum, qua præparantur igni æterno, ut melius ardeant. *Serm.4. Dom. Trinitatis.* Hæcque adulatio peſſima eſt, quia malum nutrit laudando malum, & dicendo eſſe bonum. *Op. Contil. p. 1. ſect.14.* Eſt inquam peſſima, & cauſa multorum malorum etiam ſæpe apud Religioſos. *Op. de perfect. religioſ. l.1. c.59.*

28. ***Continuatio in peccato quàm periculoſa, & Deum exacerbans.***

Exacerbavit Dominum peccator; non eſt Deus in conſpectu ejus: inquinatæ ſunt viæ ejus in omni tempore. Cur iſte peccator dicitur exacerbare Dominum? Cur inquinatæ ſunt viæ illius? Nota omni tempore; ſcilicet quia continuat ſemper totam vitam in peccato, ſcilicet in pueritia, in juventute, & ſenectute: Væ igitur tali miſero. *Pſal.118. c.4. v.61.* Paveant igitur, qui ferè totum tempus vitæ ſuæ ducunt in peccatis numquam ſeriò reſipiſcentes, & ad pœnitentiam ſeriam, emendationemque vitæ pervenientes.

29. ***Exercitium præſentiæ Dei animam elongat à peccatis: defectus hujus exercitii reddit inquinatam.***

Non eſt Deus in conſpectu illius; inquinatæ ſunt viæ ejus in omni tempore. Ecce cauſa talis inquinationis, & lapſus continui in peccata: quia non eſt Deus in conſpectu ejus: Jugis enim memoria præſentiæ Dei ante oculos cordis facit, quod anima ſemper proficit in via Dei, conſervat devotionem in corde: ergo è contra defectus hujus exercitii facit, ut quis ſæpe labatur in peccata, & deficiat in via Dei. *Op. de ſex alis Seraph. c.8. & op. ſtim. p.2. c. 1. & 2. & 4. 7. & 9.*

30. ***Qui judicium Dei alienat à mente ſua, in omnia peccata præcipitat.***

Auferuntur judicia tua à facie ejus &c. Ecce alia cauſa, cur peccator præcipitat in peccata, quia vel putat ſe à Deo non puniendum, vel in oblivionem judiciorum Dei præcipitat: Talis erit Antichriſtus. *Op. Comp. Theol. l.7. c.8.*

31. ***Superbi, detractores, & proximo nocentes tamquam furioſi plenum os maledictione habent.***

Cujus maledictione plenum eſt os, & dolo &c. Sedet in inſidiis, ut interficiat innocentem. Cujusnam eſt os iſtud? ſcilicet ſuperborum, & in proximum crudelium: Qui enim cogitat læſionem innocentis proximi ad modum leonis, vel potius canis furioſi inſidiatur ei, cujus os plenum eſt amaritudine ſubverſionis, & dolo deceptionis: Ideò quia ſunt veluti malefici in Eccleſiam maleficium inducentes, ſunt ab Eccleſia eliminandi, & puniendi, & expellendi, ne alios ſuo veneno, & maleficio inficiant. *Serm.4. Dom 9. poſt Pentecoſt.*

32. ***Prælati circumſpecti ſint, ne ſint tamquam leones, vel canes attendentes in judiciis ut interficiant innocentes.***

Sedet in inſidiis cum divitibus in occultis, ut interficiat innocentem. Quid eſt ſedere in inſidiis, in occultis? Quis eſt iſte? Nota, quod hoc maximum eſt periculum Prælatorum ſuperborum: qui enim proprio ſenſui innititur, qui ſe ſolùm juſtum reputat, alios contemnens: hic enim deceptus à dæmone, ſedet in occultis, ſcilicet occultè deceptus ſedet, ut in ſubditis inveniat majores meritorum divitias, quàm par eſt: Sic enim innocentem inquirit, ut occidat, ubi ſe magis Deo obſequium præſtare ſperabat. Vide quomodò ſub ſpecie boni ſuperbia deſtruit innocentiam, & totum ſubvertit. *Op. de ſex alis ſeraph. c.7. & in 1 ſal.9.*

33. ***Dæmones ut venatores, & latrones inſidiantur animabus, ut eas capiant, aſſent, & coquant, & poſtea comedant.***

Sedet in inſidiis cum divitibus: Inſidiatur, ut rapiat pauperem in laqueo ſuo &c. Quis eſt iſte inſidiator, qui in occulto loco ſtat ut rapiat pauperem? Nota iſti ſunt dæmones, quorum omne ſtudium eſt peccatum: Iſti ſunt aucupes, ſicut venatores, ſicut latrones in inſidiis inſidiantur animabus, ut eas rapiant, & in igne avaritiæ aſſent, vel in aqua luxuriæ coquant in hoc mundo, & poſteà in inferno eas comedant, & perdant. *Serm.2. fer.3. Pentecoſt.*

34. ***Anima in peccato perſeverans, & continuans eſt ſpelunca dæmonum.***

Inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua. Quæ eſt hæc metaphora inter animam, & ſpeluncam leonis? Sed nota, quod optimâ eſt, ut exprimat ſtatum infeliciſſimum animæ exiſtentis in peccato mortali: dum enim in peccato perſeverat, & continuat, ſedet in abſcondito ibi diabolus tamquam in ſpelunca fœtida, & habitatione latronum, vel beſtiarum: Speluncâ enim eſt tenebroſitate obſcura, ſordida, algore frigida, beſtiis, & inſidiantibus inhabitata: Sic eſt anima in peccato exiſtens, ſpelunca, inquam doloſæ malignitatis, libidinoſæ voluptatis, impiæ rapacitatis, injuſtæ uſurpationis. *In Ioan. c.11. v.40.*

35. ***Inhians ad damnum proximi eſt veluti beſtia in ſpelunca latitans.***

Inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua. Nota quod hic Propheta loquitur de iis, qui ad nocendum proximo inhiant: dum enim

D 2 anima,

animæ, quæ deberet eſſe domus Dei, in læſione proximi perverſas cogitationes profert, quaſi in ſpelunca latrones recipit: Fit enin ſpelunca latronum, & be·iarum, dum cogitationes malas, & malignas adverſus proximum continet, dum ad injuſtam uſurpationem rerum alienarum inhiat: ô maledicta ſpelunca à dæmonibus poſſeſſa. *In Ioan. c.11. v.40. & ſerm.4. Dom.9. poſt Pent. & ſerm.1. de ſancto Nicolao.*

36. *Antichriſti violentia, & doloſitas hic prædicitur.*

Inſidiatur quaſi leo in ſpelunca ſua. Nota hic prædictionem fieri de malignitate antichriſti, cujus vis, & violentia exprimitur per leonem, & doloſitas per ſpeluncam: quia & violentia multiplici, & arte magica, qua finget miracula multos decipiet. *Op. Comp. Theol. l.7.c.9.*

37. *Divites crudeles in pauperes à Deo puniuntur.*

Tibi derelictus eſt pauper. Quid eſt derelinqui Deo pauperes? Id eſt quando divites crudeles derelinquunt eis non ſubveniendo in neceſſitatibus: tunc enim Deo remittuntur, quia Deus pauperes adjuvat, & ſeverè caſtigat tales divites. *In Luc. c.16. v.21.*

38. *Deo ſpecialis cura eſt pauperum non divitum.*

Tibi derelictus eſt pauper, orphano tu eris adjutor. Cur ſpecialis fit memoria de cura, quam Deus habet pauperum? nonne & omnium illi eſt cura? Omnium quidem Deus habet regimen: ſed tamen vera illi ſpecialis eſt pauperum & orphanorum, eoſque peculiari modo protegit, non divites divitiis, & conſolationibus plenos; Unde non conſolatur garrulos, cachinnantes, ambulantes in ſtolis, amantes primas cathedras. *Op. medit. Vita Chriſti cap.7.*

39. *Deſiderium internum Chriſto exhibitum maxima vox, & oratio magna eſt.*

Deſiderium pauperum exaudivit Dominus, præparationem cordis eorum audivit auris tua. Vide curialitatem Domini Dei, plus dat animæ deſideranti, quàm ſciat exprimere: Nam deſiderium Chriſto exhibitum maxima vox, & oratio eſt. *Opuſ. medit. Vita Chriſti. c.62.*

40. *Voces animæ penetrantes ad aures Dei ſunt deſideria cordis.*

Deſiderium eorum audivit auris tua. Vide, quod dicit (*deſiderium*) non vocem: quia voces, & clamores animæ ſunt deſideria, quæ penetrant ad aures Dei, obtinentque, quod petunt. *Op. de ſeptem itiner. æternit. Itiner.2. d.4.*

41. *Qui vult, ut Deus veniat ad ſe, præparet cor per munditiam, & invocationem devotam.*

Deſiderium pauperum exaudivit Dominus: præparationem cordis eorum audivit auris tua. Nota hæc duo, ſcilicet, (*deſiderium, & præparationem,*) & intellige, quod, qui vult Deum venire ad ſe per exauditionem, & conceſſionem gratiarum, debet præparare cor per munditiam, & invocationem devotam: & nota, quod dicit, (*exaudivit,*) quia citiſſimè audit Dominus mundos corde, & omne, quod poſtulant, libens donat: E contra immundum in verbis, in corde, & operibus non audit. *Serm. 2. de Sancta Agnete.*

42. *Ad orationem eſt neceſſaria præparatio.*

Præparationem cordis eorum audivit auris tua. Vide quomodò ad orationem veram requiritur præparatio antecedens: quales enim volumus in oratione inveniri, tales debemus ante tempus præparare nos, & ſi vis affici in oratione, præpara cor tuum ad devotionem: Hæc autem præparatio tria exigit: primò ſenſuum revocationem ab exterioribus, & intrare in cubiculum cordis: Secundò propriæ paucitatis conſiderationem ſimulque divinæ Majeſtatis, immenſitatis: Tertiò eſt Chriſti Redemptoris cognita dilectio. *Op. Regul. Novit. c.2.*

43. *Verus devotus Beatæ Virginis Mariæ debet toto corde narrare ejus mirabilia.*

Confitebor tibi in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua. Nota quod verus Dei amicus, non *Applicatio ad Mariam Virginem.* ſolùm Deo, ſed & ejus matri debet hæc dicere: Confitebor tibi Domina Virgo in toto corde meo, & narrabo in populis laudem, & gloriam tuam? quia enim Mariæ peculiaris gloria debetur, & gratiarum actio, & vox laudis, ideò qui profitentur ejus devotionem, debent in populis ejus laudes, & privilegia enarrare: hocque maximè debent prædicatores. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.9.*

44. *Qui amittunt gratiam apud Deum, ad Mariam revertant, ut ipſam inveniant.*

Increpaſti gentos, & periit impius &c. Cur perit impius? quia à Deo rejectus eſt: Sed nota, quod ideò perit, quia ad Mariam non recurrit: Nam per Mariam inveniunt gratiam peccatores apud Dominum, qui ad ipſam confugiunt, quia ipſa eſt juvatrix gratiæ & ſanctitatis, & ſalutis: ſic enim dixit Angelus Mariæ, inveniſti gratiam apud Deum. Qui ergo gratiam Chriſti perdidit, ad Mariam recurrat. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.9.*

45. *Speret homo in Maria, quia non derelinquit quærentes ipſam.*

Sperent in te, qui noverunt nomen tuum, quoniam non derelinquis quærentes te. Hoc dicebat Propheta Domino: hoc dicitur ab Eccleſia Mariæ: & meritò; nam qui ſperant in ea mutabunt fortitudinem, aſſument pennas ut aquilæ, volabunt, & non deficient, current, & non laborabunt: Quis enim non ſperabit in Maria, quæ etiam adjuvat deſperantes? Et quis non ſperabit in ea, per quam exauditæ ſunt preces ſanctorum? In Maria ergo ſperet, qui deſperat, qui deficit, ad ipſam recurrat confidenter, ad ipſam perveniat,

perveniat, qui vult aliquid impetrare. *Op. ſtim. Divin. amor. p.3. c.19.*

46. *Spes in Maria quales fructus pariat.*

Sperent in te, qui noverunt nomen tuum. Ergo qui novit nomen Mariæ, novit etiam ejus pietatem, novit, quod in ea ſperandum eſt maximè poſt Deum, novit, quod per eam invenit gratiam peccator, novit quod per eam reſpirant ad indulgentiam humiles pœnitentes, quod ipſa conſervat contritiones ejus: novit, quod qui in ipſa ſperat vivit in requie opulenta, & in pulchritudine pacis, quod poſt laborem peregrinationis hujus vitæ cibat ſuos requie, & gloria æterna. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.9.*

47. *Qui ſunt, qui cum fructu, & qui fruſtra ſperant in Maria.*

Sperent in te, qui noverunt nomen tuum. Ergone qui nomen Mariæ non noverunt non habent ſperare in Maria: Et quinam ſunt, qui noverunt nomen Mariæ? Nota, quod hic innuitur, quinam ſint, qui cum fructu, & quinam fruſtra ſperant in Maria: Illi namque, qui irreverenter Mariæ nomen tractant, qui audent ipſam nominare corde, & ore, ſimulque vana, & inutilia imò nefanda tractare audent, ipſam alloqui tergo verſo vanè, & fruſtra ſperant in ea: Illi verò, qui cum omni reverentia, honore, & devotione eam nominant, qui ad eam devotè, & reverenter accedunt: hos verè diligit, hos nutrit, hos in filios ſuos ſuſcipit: O beatus, qui de tam nobili matre lætatur, ipſam corde amplectitur, opere imitatur. *Op. ſtim. p.3. c.16.*

48. *Maria animarum venatrix.*

Inſidiatur in abſcondito, quaſi leo in ſpelunca ſua Hic eſt diabolus, qui ut venator animabus inſidiatur, ut ſupra dictum eſt: Sed ô benignitas Mariæ: Hæc enim contra dæmonem facta eſt venatrix animarum, hæc non in tenebris, ſed in luce quærit animas noſtras, nec aliquis poteſt claritatis ſuæ fulgorem, &, ſuæ pietatis radios effugere; nec eſt, qui a calore beneficiorum ſuorum effugere poſſit: hæc undique & ſemper ſuæ benignitatis laqueos extendit, hæc nos ſuis beneficiis irretit, ut a ſe fugere non valeamus, ſed in ſuæ dulcedinis gremio quieſcamus. *Op. ſtim, p.3.cap.16.*

49. *Maria rapit corda.*

Inſidiatur, ut rapiat pauperem. Si ſic facit diabolus, ut rapiat animas miſeras, ſuam iniquiſſimam ſævitiam in eas exerceat, ut dictum eſt ſupra. Sed ecce è contra Maria tota eſt, ut rapiat corda noſtra: Ipſa eſt, quæ corda noſtra, non ſævitia, ſed dulcedine rapit corda: & inter ubera ſua ponit, ut quæ friguerant ſibi, calefiant. *Op. ſtim. p.3. cap.19.*

50. *Maria mater miſerorum, & pauperum, non ſuperborum.*

Deſiderium pauperum exaudivit, præparationem cordis eorum audivit auris tua. Si hoc dicitur de Chriſto: Idem, & de Beata Virgine: Sed nota, quod dicit, (*deſiderium pauperum*,) non divitum, ideſt ſuperborum, qui ſe juſtos, ut præſumptuosè exiſtimant: Deſiderium ergo pauperum ipſa audit, & exaudit: nam pro miſeris Mater Dei eſt facta, miſericordiam inſuper genuit, & ipſi miſerendi officium commiſſum eſt: Ipſa undique ſollicita eſt de miſeris, ut hos in filios adoptet, & tegat. *Op. ſtim. part.3. cap.19.*

PSALMUS X.

Titulus: In finem: Pſalmus David.

1. PRimo nota, quod hic Pſalmus habet pro titulo: In finem Pſalmus David, ſcilicet nos dirigens in finem Chriſtum, & nos armans contra membra putrida Antichriſti, & diaboli, quæ ſunt hæretici, & mali, peſſimique Chriſtiani: Aliqua enim ſunt membra arida ſine humore gratiæ: aliqua ſunt putrida intus ſaniem, ideſt ſuperbiam habentia: aliqua ſunt ictus vulnerata: Contra iſtos nos armat Propheta, ut in Domino confidamus, & iſtorum converſationem fugiamus, ne inficiamur. *In Pſal.10.*

2. *Fundamentum contemplationis eſt vera confidentia in Deum.*

In Domino confido, quomodò dicitis animæ meæ tranſmigra in montem ſicut paſſer. Vide quomodò Propheta ponit pro fundamento totius fabricæ ſpiritualis Dei confidentiam: & meritò: nam hæc eſt certum fundamentum, & medium neceſſarium perveniendi ad dulcorem charitatis divinæ, quia allicit, & confortat animam, propter certitudinem ſponſi in hoc itinere ſpirituali. *Op. Incendium amoris.c.3.*

3. *Felix, & ſecurus, qui ſolum in Deo confidit: Infelix, & maledictus, qui in rebus creatis, & in ſe confidit.*

In Domino: quomodò dicitis animæ meæ: tranſmigra in montem ſicut paſſer? Nota, quod ſenſus hujus textus eſt, quia mundani, hæretici, & perverſi dicunt ſervis Dei, & catholicis, tranſmigra ſcilicet ad nos: vel incumbe rebus mundanis ſicut paſſer: per quod notatur levitas, & inconſtantia rerum mundanarum. *In Pſal.*101. Quomodò auderis mihi hoc ſuadere, qui totum cor meum in Deo collocavi per confidentiam, non in rebus terrenis, non in vanitatibus, non in meipſo &c. Et meritò hoc dicit Propheta: nam confidentia eſt in Deo ratione invincibilis ſuæ poteſtatis: ratione ſuæ infallibilis veritatis, ac fidelitatis: & ideò confidentes in ipſum ſuperant quaſcumque tentationes, & perſecutiones: E contra maledictus, qui confidit in humana virtute, vel in ſeipſo, vel in mundana poteſtate, vel in divitiis, vel in rebus creatis: talis enim eſt vana fiducia. *In Ioan. collat.79.*

4. *Hæreticorum pervicacia qualis.*

Intenderunt peccatores arcum, paraverunt ſagittas ſuas in pharetra, ut ſagittent in obſcuris rectos corde. Hic pſalmus eſt præcipuè contra hæreticos, qui propriè dicuntur peccatores, ſcilicet in erroribus, & tenebris involuti: Iſti intenderunt arcum, dum fallaciæ compoſitores ſophiſticum argumentum prætendunt: ſagittas in pharetra parant, dum cauſam falſitatis ſub apparentia veritatis occultant, & rectos corde ſagittant, cum rectè credentes in errorem præcipitant. *Pſal.118. c.7. v.14. & Pſal.95.*

5. *Quod faciunt dæmones, & hæretici in malum ſagittando rectos corde: hoc facit Chriſtus in bonum, & ad ſalutem animarum.*

Intenderunt arcum, paraverunt ſagittas ſuas &c. ut ſagittent in obſcuris rectos corde. Nota, quod ſi hoc faciunt dæmones, & peccatores ad ruinam hominum: Idem facit Deus ad bonum noſtrum: Nam Pater tetendit arcum ſuum, quando miſit filium ſuum in mundum, miſit eum veluti ſagittam, quando fecit ipſum incarnari, ut ſagittet in obſcuro, ideſt in peccato exiſtentes, ut eos faceret rectos, bonos: Sagitta igitur fuit Chriſtus per timorem, dolorem, & charitatem vulnerans, & ſanans, occidens, & vivificans. *Pſal.119. & Serm.7. in Pentecoſt.*

6. *Detractor antonomaſticè dicitur peccator, quo utitur diabolus ad vulnerandum hominem.*

Intenderunt peccatores arcum, paraverunt ſagittas in pharetra &c. Qui ſunt iſti peccatores? Forſan loquitur de omnibus peccatoribus? minimè: loquitur autem de detractoribus, qui intendunt arcum, & parant ſagittam linguæ, & vulnerant rectos corde, ipſorumque miniſterio utitur diabolus, cujus ſagittæ ſunt malæ linguæ. *Pſal 118. c.4. v.5. & ſerm.7. In Pentecoſt.* Vide igitur quomodò peccator antonomaſticè dicitur propriè de detractore, ut pateat quàm grave, & Deo exoſum, & homini pernitioſum ſit hoc vitium.

7. *Chriſtus antonomaſticè dicitur juſtus propter multa.*

Iuſtus autem quid fecit? Quis eſt iſte juſtus? Juſtus, ſcilicet Chriſtus cui abſolutè ſoli convenit hic titulus, quia talis eſt in natura, ſcilicet ſine macula, quia alios juſtificat, & quia reddit æqua merita. *In Pſal.10.*

8. *Iuſtus Chriſtus quid fecit, & quid facit nobiſcum.*

Iuſtus autem quid fecit? Et quid facit? Nota, quod hæc verba debent ſæpè à nobis repeti, mentique inculcari, dicendo, & cogitando: Chriſtus autem quid fecit? quid facit? Dat enim pœnitenti remiſſionem, & indulgentiam peccatorum, punit ſuperbos, & obſtinatos: dat item promittendo, permittendo, puniendo, offerendo in præſenti gratiam, & in futuro vitam æternam. *Pſal.10.*

9. *Deus inhabitans in anima dicitur eſſe in templo ſancto, & in Cælo.*

Dominus in templo ſancto ſuo: Dominus in Cælo ſedes ejus. Quomodò ſi eſt in templo ſancto ſuo, dicitur eſſe in Cælo? Nota, quod hic loquitur textus de anima à Deo habitata: Dicitur enim ſedere in anima per potentiam, dum per gratiam inhabitat in homine: Nota autem, quod dicitur, *in templo ſancto ſuo, & in Cælo*, ſcilicet in homine, qui eſt templum per gratiam inhabitantem, & ſanctum in operatione, & ſuum per ſubjectionem, & Cælum per ſcientiam: hæc quatuor reddunt animam templum ſanctum, & Cælum, ſedemque Dei. *Pſal.10. 102.*

10. *Dominus Deus habitat peculiariter in Eccleſiaſtica unitate, & concordia.*

Dominus in templo ſancto ſuo, Dominus in Cælo ſedes ejus. Cur dicitur habitare in Cælo? Nonne Deus eſt ubique? Nota, quod in Cælo peculiariſſimo modo eſt unitas, & concordia: ideò myſticè dicitur habitare in templo ſancto, & in Cælo, ſcilicet in Eccleſiaſtica unitate, & ideò, qui hanc lædit dicitur peccare in Cælum, & contra Deum. *In Luc. c.15. v.18. & Op. Eccleſ. Hier. p.4. c.4. Item quinto, & item ſexto.*

11. *Deus habitat in Angelis, ut in Cælo.*

Dominus in templo ſancto ſuo, Dominus in Cælo ſedes ejus. Nota, quod hic per templum ſanctum Dei intelligitur Cælum, in quo peculiari modo dicitur habitare: Sed tamen in Cælo ſedes ejus, dicitur tamquam in loco differenti: & iſti ſunt Angeli: quia ſicut Cælum dicitur locus, & habitatio Dei peculiaris, ſic dicitur ſedere permanenter in Angelis ob aptiſſimam, & ordinatiſſimam conformitatem voluntatis ipſorum. *Op. Eccleſ. Hier. p.4. c.1.* Ergo ubi eſt perfecta conformitas voluntatis cum Deo, ibi eſt ſedes Dei, & Cælum. *Op. ibidem c.4.*

12. *Anima qualiter dicatur Cælum, & ſedes Dei.*

Nota, quod anima dicitur templum ſanctum Dei per inhabitantem gratiam: ſed dicitur etiam ſedes ejus, & Cælum, ex hoc, quia anima ſancta eſt ſicut Cælum per elongationem ab amore terrenorum, tum propter munditiæ imitationem, tum propter obedientiæ ordinatam ſubjectionem, & continuationem, tum propter omnimodam contrarietatis remotionem per concordiam perfectam, tum propter cautiſſimam meritorum occultationem, tum propter influentiam continuam, & diffuſionem per exceſſum charitatis in proximos. *Op. de Eccleſ. Hierar. p.4. c.4.*

13. *Anima*

13. ***Anima qualiter fiat templum ſanctum, & ſedes Dei.***

Dominus in templo ſancto ſuo, Dominus in Cœlo ſedes ejus. Ideſt in anima, quæ eſt domus Dei: Sed nota quod ſicut domus Dei dicitur ſanctum templum quia Deo conſecratur, & ſanctificatur, ſic anima debet ſanctificari, primò aſperſione aquæ compunctionis, & aſperſorio humilitatis: Secundò ligatione Crucis, ſcilicèt pœnitentiæ, & mortificationis: Tertiò inunctione ſanctæ conſolationis Spiritus ſancti: Quartò illuminatione honeſtæ converſationis: per iſta igitur ſanctificatur Deo anima, ejuſque ſedes, & templum fit. *Serm. 1. & 3. in Dedicat. templi.*

14. ***Chriſtus docet in templo ſancto ſuo, non in ſtabulo Diaboli.***

Dominus in templo ſancto ſuo &c. Ex quo diſce, quod Chriſtus habitat in templo ſancto, ſcilicet in anima ſancta: Sed cur dicitur ſedere in anima? Nota, quod ſedere dicitur Doctor legens in cathedra: Chriſtus igitur ſedet in anima juſta, ut eam doceat, & illuminet: Sedet ibi, quia eſt ſancta: non autem in ſtabulo, & cloaca diaboli. *Serm.4. Dom.3. poſt oct. Paſchæ.*

15. ***In Eccleſia ſtandum eſt ut in Cœlo.***

Dominus in templo ſancto ſuo, Dominus in Cœlo ſedes ejus. Cur poſt memoriam templi Domini, ſubdit, quod in Cœlo eſt ſedes ejus? Ut videas quali reverentia debeat ſtare in Eccleſia, nempè tamquam in Cœlo, in quo habitat Deus: Eccleſia enim eſt ab omnibus uſibus humanis evacuata, ab inferiori poteſtate exempta, ſoli Deo dedicata, divino cultui, & ſacris actionibus deputata, & ideò eſt domus glorioſa Majeſtate: ſancta, & munda puritate: Magna amplitudine, quia eſt domus Dei: Decora ſpecioſitate: Hinc diſce quali reverentia eam debes tractare, ne domus Dei fiat domus negotiationis, & ſpelunca latronum: Domus eſt Cœleſtis, quia in ea adſunt Angeli ut in Cœlo militantes, & obſequentes Chriſto. *Serm.1. In Dedicatio. & In Ioan. collat.14.*

16. ***Oculo dextro Deus videt bonos: Siniſtro malos.***

Oculi ejus in pauperem reſpiciunt, palpebræ ejus interrogant filios hominum. Ergone Deus habet oculos, & palpebras? Sed hic loquitur Propheta humano modo. Dicitur autem Deus habere oculos, ſcilicet duos dextrum, & ſiniſtrum: oculo dextro videt bonos eos prædeſtinando; ſiniſtro malos eos reprobando: Dicitur etiam palpebras habere, quæ aperiri dicuntur quando Deus bona bonis, & mala malis tribuit: Dicuntur claudi, quando proſpera malis, & adverſa bonis tribuit. *In Pſal.10.*

17. ***Deus quando elevat animam ad contemplationem, dicitur videre eam.***

Oculi ejus in pauperem reſpiciunt &c. Ideſt facit videre pauperem, & humilem elevando ejus oculos ad contemplationem cœleſtium: Dicitur autem oculos claudere, quando extinguitur oculus contemplationis, & aperitur oculus concupiſcentiæ: ſi enim unus aperitur, alter clauditur. *Pſal.10.*

18. ***Deus in pauperes ſpiritu peculiari modo reſpicit.***

Oculi ejus in pauperem reſpiciunt. Cur in pauperem, & non in divitem? quia paupertas ſpiritus eſt virtus, in qua Deus valdè ſibi complacet: pauperum enim iſtorum Deus habet peculiarem protectionem, complacentiam, & condeſcenſionem pietatis ſuæ. *In Luc. c.7. v.22.*

19. ***In libris ſacræ Scripturæ Deus revelat ſua miſteria.***

Palpebræ ejus interrogant filios hominum. Quid eſt hoc? Ergone palpebræ habent officium interrogandi? Sed nota myſterium: Palpebra detegit oculos: ſic Deus detegens ſua myſteria in libris ſacræ Scripturæ dicitur interrogare, ideſt probare, & docere homines ſua ſecreta. *Op. de Invifibilit. Dei. & In Luc. c.8. v.41. & c.24. verſ.19.*

20. ***Chriſtus interrogabat aliquando, non ut addiſceret, ſed ut doceret.***

Dominus interrogat juſtum, & impium &c. Nota hoc faciebat Chriſtus aliquando, non ut addiſceret, ſed ut aliis detegeret veritatem, & ut eos doceret. *In Luc. c.8. v.41. & c.24. v.19. & ſap. cap.1.*

21. ***Homo per peccatum occidit ſeipſum.***

Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Cur diligens iniquitatem dicitur odiſſe ſeipſum? quia jugulat animam ſuam, ſeipſum occidit. *Serm.2. Dom.1. poſt Pentecoſt. & ſerm.3. Domi.17. poſt Pentec. & in Luc. c.17. v.33. & in Ioann. c.15. v.21. & Luc. c.9. v.24. & ſap. c.16.*

22. ***In Inferno Deus pluit laqueos, ignem, ſulphur, & ſpiritum procellarum, aliaque mala.***

Pluet ſuper peccatores laqueos ignis, ſulphur &c. Ergone in Inferno erunt iſta corpora mixta? hic loquitur Propheta de damnatione malorum, & notat, quod in Inferno cruciabuntur non ſolùm pœna damni, ſed pœna ſenſus, & quod ibi erunt omnia elementa confuſa, ut omnis creatura ſit in tormentum contra præſcitos, & armetur in ultionem Creatoris, ut per ea puniantur, ex quibus conſtituuntur. *l.4. d.44. p.2. a.2. q.2. In ſap. c.5. & 12. & ſerm.17. Hexaem. & ſerm.3. In Nativit.*

23. ***Deus meritò igne, & fœtore punit in Inferno luxurioſos.***

Nota, quod nomine peccatoris præcipuè venit luxurioſus, qui in hoc mundo igne luxuriæ, & ſulphure fœtoris malæ vitæ Deum offendit, ideò

ideò meritò punitur in inferno igne, & ſulphure. *Serm.3. Dom. quinquag.*

24. *Damnati uſque ad diem judicii bibent partem calicis iræ Dei: poſtea totum calicem.*

Pluet ſuper peccatores laqueos &c. pars calicis eorum Quid eſt pars calicis? Nota quod duæ ſorores ſunt caro, & anima: ſi ergo moritur in peccato, in inferno una ſoror, ſcilicet anima bibet partem calicis iræ Dei: poſt reſurrectionem ambæ bibent totum calicem in pœna, quia peccatum ſimul commiſerunt. *Serm.2. Dom.4.poſt oct. Paſcha & ſerm.3. Dom.23. poſt Pentecoſt. & in Luc. c.12. v.46. & c.17. v.30.*

25. *In mundo poſt reſurrectionem ceſſabit pugna elementorum, non autem in inferno.*

Pluet ſuper peccatores laqueos ignis &c. Ergone erit in inferno pugna elementorum? Nonne ceſſabit poſt diem judicij? Reſpondetur, quod ceſſabit in mundo, non in inferno: erunt enim ibi elementa non diſtincta, ſed confuſa, nec ceſſabit eorum actio, & pugna, quæ hic quidem ceſſabit, quia ceſſabit generatio, & corruptio ſecundùm ordinem naturæ, non tamen in inferno ſecundùm imperium Creatoris. *Serm. Dom.7. poſt Pentecoſt. & l.4. d.44. p.2. a.2. q.2.*

26. *Hæreticorum doctrina eſt cum pluvia, laqueis, igne, & ſulphure.*

Pluet ſuper peccatores laqueos, ignis, ſulphur &c. Hic loquitur de hæreticorum doctrina, & dicitur pluvia, quia ſpeciem pietatis habens, animos allicit, ſed tamen quia falſa eſt dicitur laqueus: deinde quia exurit dicitur ignia, & hinc fætet, & ideò dicitur ſulphur. *In Pſal.10.*

27. *In peccato eſt ignis, laqueus, ſulphur, & ſpiritus procellarum.*

Pluet ſuper peccatores &c. Quia peccatum eſt ignis, cujus fumus olfactu animæ percipitur, cujus fætor mentis inquietudinem cauſat, & eſt ignis omne bonum conſumens. *Pſal.10.*

28. *Deus pluit ſuper bonos gratiam, ſuper malos pœnam.*

Pluet ſuper peccatores Deus. Scilicet pœnam multiplicem, ſicut ſuper bonos imbrem gratiæ, & doctrinæ. *In Pſal.10.*

29. Deus prædicatur juſtus, ut nos ad amandum juſtitiam moveat: hine dicitur. *Iuſtus Dominus, & juſtitiam dilexit &c.* ſcilicet in nos. *Sap. c.1.*

30. *In Maria confidendum, quia tota dulcis, & pia, & miſericors.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *In Domino confido: quomodò dicitis animæ meæ transfmigra in montem ſicut paſſer?* Si hoc dicitur de Chriſto, idem & dicere debemus de Beata Maria Matre: Si in Chriſto totam noſtram fiduciam collocare debemus, quia totus pius, & miſericors eſt, ergo & in Maria confidendum eſt propter dulcedinem miſericordiæ nominis ſui. *Pſalt. B. Virg. Pſal.10.*

31. *Idem de confidentia habenda in Maria ob ejus miſericordiam.*

In Domino confido. Ergo & in Maria confidam: In Domino confido, quia eſt piiſſimus liberalitate miſericordiæ ſuæ infinitæ: ergo quia Dominus miſericordioſiſſimus eſt cum Maria (dixit enim Angelus ei, *Dominus tecum*) miſericordioſiſſimè, & ideò miſericordioſiſſima ſecum: & hinc ſicut Dominus, ſic & Domina noſtra multæ miſericordiæ eſt omnibus invocantibus eam: ergo in ea totaliter confidendum: Sileat igitur miſericordiam tuam ò Virgo Beata, qui invocatam in neceſſitatibus ſuis, ſibi meminerit defuiſſe. *Op. Specul. B. Virg. lect.7. & 9.*

32. *Chriſtus intravit in Mariam, ut ipſam vulneraret.*

Paraverunt ſagittas ſuas in pharetra, ut ſagittent in obſcuro rectos corde. Si peccatores tenderunt arcum, ut ſagittas peccatorum jacerent in Deum, & proximum: & Deus, ut contraria contrariis curaret, ſe occultavit in utero Beatæ Virginis Mariæ, ibique intendit arcum ſui amoris, & ſagittando vulneravit Mariam: Magnum quidem, & acutiſſimum vulnus fecit ſagitta dilectionis, cujus animam, & carnem penetravit, ut per hoc malos faceret rectos, & bonos corde. *In Pſal.119.*

33. *Chriſtus in templo Ventris Mariæ Virginis ſeceſſit, ut ibi honoraretur.*

Dominus in templo ſancto ſuo. Quodnam eſt templum ſanctum Chriſti? Jam dictum eſt hoc eſſe animam ſanctam: Ergo multò magis Beata Virgo Maria, in cujus uterum intravit Verbum ut in templo ſancto ſuo, in quo tota Trinitas accepit gloriam, & Filii Perſona Carnis Humanæ ſubſtantiam. *In Luc.c.1.v.28. & Op.Specul. Beatæ Virg. lecti.7.*

34. *In Maria ut in Cœlo collocavit Deus ſolium ſuum.*

Dominus in Cœlo ſedes ejus. Quodnam eſt hoc Cœlum, in quo ut in ſede, & ſolio collocavit ſe Deus? Hoc Cœlum eſt Beata Virgo Maria, quæ fuit verè Cœlum, quia cæleſti puritate, cæleſti claritate, cæleſtibus aliis virtutibus abundavit: Imò pluſquam Cœlum, quia capacior fuit Cœlo, quia, quem Cœli capere non poterant, ſuo gremio comprehendit. *Opuſ. Specul. B. Virg. lect.5. & ſerm.1. de B. Virg.*

35. *Maria ſedes, & ſolium Dei.*

Dominus in Cœlo ſedes ejus. Cur dicitur, *ſedes ejus?* Ut intelligas, quod cum Cœlum ſit altiſſimum, excelſum, & plenum majeſtate, hoc ſolùm competere poterat Beatæ Virgini, quæ fuit ſolium

ſolium excelſum Domini in intellectu, elevatum in affectu, excelſum, & elevatum ſuper homines: excelſum gratia, elevatum in gloria In hoc ſolio Dominus ſedet per gratiam, & majeſtate ſua implevit per aſſumptam naturam. *Op. ſpecul. B.Virg. lect.7.*

36. *Maria Virgo eſt ſedes, & thronus miſericordiæ Dei.*

Dominus in Cœlo ſedes ejus. Quæ ſedes? Duplex eſt ſedes, & thronus Dei, ſcilicet juſtitiæ, & miſericordiæ: quænam ex his eſt, quam Deus collocavit in Cœlo? Sed attende quod Eccleſia appellat Mariam matrem miſericordiæ: ergo ſedes, quam in Maria collocavit Deus fuit thronus, non Juſtitiæ, ſed miſericordiæ, pietatis, & gratiæ, ut videas; quod qui vult invenire gratiam, & miſericordiam à Deo, ad thronum miſericordiæ Mariæ debet accedere: Accedamus igitur cum fiducia ad thronum gratiæ Mariæ, ut miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno: & ideò, qui vult invenire Chriſtum, ideſt miſericordiam, prius ad Mariam accedat. *In Luc. c.2. v.16. & ſerm.1. Hexaem. & op. ſpec. B. Virg. lect.5.*

37. *Oculis, & manibus tota intenta Maria Virgo ad noſtrum levamen.*

Oculi ejus in pauperem reſpiciunt &c. Ergo oculi Mariæ toti ſunt intenti ad ſublevandum nos pauperes: Sed quid dico? Oculis, & manibus ſtat tota intenta; oculis, ut videat neceſſitates noſtras: manibus, ut eas extendat ad ſublevandum nos, & benefaciendum. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.10.*

38. *Aſpectus oculorum Beatæ Mariæ Virginis quàm utilis, & efficax.*

Oculi ejus in pauperem reſpiciunt &c. Ad qoid oculos intendit ad pauperem? quia mirabiles, & amabiles ejus ſunt radii oculorum, quibus nos allicit ad amorem, & ad plenam ſalutem venenatos oculos eruit baſiliſci: & ſi oculi Evæ venenati fuerunt, noſque venenarunt, oculi Mariæ hoc venenum tollunt, & perfectam medicinam conferunt: nam ſuorum claritas oculorum umbras expellit, effugat catervas dæmonum purgat vitia mentium, corda congelata ſuccendit, demum ad cœleſtia trahit; Eia ergo advocata noſtra, illos tuos miſericordes oculos ad nos converte: non enim dubito, quod ſi noſtras aſpexeris miſerias, non poterit tua miſeratio ſuum retardare officium: ò Domina, quàm beati ſunt, quos viderint oculi tui: hos ergo oculos ad nos converte. Extende igitur ad nos brachium tuum Virgo glorioſa, & ne avertas à nobis glorioſum vultum tuum. *Op. ſtim p.3. c.19. & op. Pſalt. B.Virg. Pſal.10.*

39. *Maria, quia eſt cum Deo juſtiſſimo unita, ipſa & juſtiſſima, & rectiſſima eſt.*

Juſtus Dominus & juſtitiam dilexit, æquitatem vidit vultus ejus. Si juſtus eſt Dominus. quia ipſe eſt cum Beata Virgine Maria, ideò & ipſa fuit juſtiſſima cum Deo, quia fuit illa Virga Aaron recta, & florida, & fructifera: recta per juſtitiam quam illibatam ſervavit in corde, & in opere ad Deum, & ad proximum & ad ſeipſam: florida per Virginitatem, & fructifera per fœcunditatem: quis autem juſtus, ſi non Maria juſta, de qua ortus eſt ſol juſtitiæ. *Op. ſpecul. Beata Virg. lect.9.*

PSALMUS XI.

Titulus: Pſalmus David, in finem pro octava.

1. PRIMÒ nota, quod hujus Tituli ſenſus eſt hic, Pſalmus iſte, (qui cantabatur à cantoribus ante Arcam, ut habetur, *Paralipomenon c.15*) dirigit nos in Chriſtum pro octava, ſcilicet ut benè operando, pereat mundi vanitas, & iniquitas, & veniat reſurrectio glorioſa promiſſa ſignificata in octavo numero: Iniquitas autem mundi deſtruitur, quando omninò deletur, & quando iniquus petimitur, & quando ad effectum non perducitur: ideò vir juſtus poſt perſecutiones diaboli, & Antichriſti, & hæreticorum petit in hoc pſalmo ut ab omnibus his, & pœnis eorum liberetur in die judicii, dicendo, *Salvum me fac Domine. In Pſal.11: & 6.*

2. *Multitudo tanta malorum, quæ abundat in mundo deflenda eſt à juſtis.*

Salvum me fac Domine, quoniam defecit ſanctus: quoniam diminutæ ſunt veritates à filiis hominum. Quid eſt defecit ſanctus? Defecit quidem majori ex parte in mundo: nam maxima eſt multitudo languentium, cæcorum, claudorum, & aridorum, ſcilicet peccantium diverſis modis: & ideò vir juſtus videns tantam multitudinem peccatorum, debet hanc miſeriam deflere, & clamare ad Dominum: Salvum me fac Domine &c. *Serm.2. Dom.4. poſt Penteceſt.*

3. *Peccatum aufert intellectui cognitionem veritatis, ipſumque obtenebrat.*

Quoniam defecit ſanctus: quoniam diminuta ſunt veritates à filiis hominum. Vide quomodò conſequenter procedit Propheta: primò enim ait (*defecit ſanctus,*) ideſt ſanctitas, abundat iniquitas: hinc, *diminuta ſunt veritates à filiis hominum*, quia peccatum maculans animam, obtenebrat intellectum, ne videat perfectè veritatem, impediens intellectivam viſionem Dei, quia fructus peccati eſt ignorantia. *Op. de tribus ternar. peccat: c.8.*

4. *Locutio vana inutilis, & damnoſa proximo eſt porta, per quam tollitur juſtitia ab anima.*

Vana locuti ſunt ad proximum ſuum labia doloſa, in corde & corde locuti ſunt. Nota, quod ſupra dixerat Propheta, quod defecit ſanctitas, & juſtitia; hic autem adducit in medium primam portam, per quam diabolus intrat in animam, & diſperdit ejus ſanctitatem, & juſtitiam, nempè locutionem vanam, inutilem, & doloſam, proximoque damnoſam, quia os, & lingua eſt porta, per quam intrat mors in animam, eſt & inſtrumentum Diaboli, quo mali loquuntur mala, vana, inutilia, detractoria, increpatoria, contentioſa, ſcurrilia, & carnalia verba. *Serm.11. in Pentec. & in Pſal.25. & 118. v.146. In ſav. c.13.* Claude ergo ò homo hanc portam, ſi vis ut intus non intret mors, & diabolus.

5. *Qui mendacium loquitur, duplici corde loquitur.*

Corde, & corde locuti ſunt. Nota, quod geminatio hujus dictionis cum interpoſitione conjunctivæ particulæ (&) indicat duplicitatem cordis: nempe aliud intendit interius, aliud profert exterius cum intentione ſcilicet decipiendi audientem, & hoc eſt mendacium propriè Deo valde exoſum. *Pſal.11.*

6. *Qui duos fines principales oppoſitos in oratione ſibi præfigit, cum Deo loquitur duplici corde: taliſque oratio maledicta.*

Corde, & corde locuti ſunt. Quis eſt, qui duplex cor habeat? Sed nota, quod dicitur (*corde, & corde*,) idcſt duplici intentione principali quis orat, qui fines ſunt incompoſſibiles, ut quando quis orat intentione colendi Deum, & ſimul ob vanam gloriam, vel alium finem malum: vel quando quis orat ad Deum, & ſimul intendit ad cogitationes malas, taliſque oratio eſt maledicta, & Deo exoſa. *Pſal.118. v.146.*

7. *Lingua doloſa ſignum reprobationis divinæ.*

Diſperdat Dominus univerſa labia doloſa, & linguam magniloquam. Nota, hanc non eſſe imprecationem, ſed prædictionem Prophetæ, quam contra linguam doloſam facit: dicit enim, (*diſperdat*,) ideſt Deus diſperdet talem linguam, quia eſt ſignum reprobationis gratiæ divinæ: nam filii electi Dei debent eſſe veritatis amatores, & inimici omnis doloſitatis. *Serm.1. in feſto omn. Sanctor.*

8. *Arrogantium, & ſuperborum lingua Deo exoſa.*

Qui dixerunt linguam noſtram magnificabimus, labia noſtra à nobis ſunt. Ecce fructus arrogantiæ, & ſuperbiæ: nam ſuperbi & arrogantes ſibi attribuunt, quod habent, v.g. ſapientiam aliaque dona à Deo ſibi ipſis collata, & magnificant fimbrias, ut videantur docti, & prudentes, & quia ſunt impugnatores divinæ veritatis, & Majeſtatis, ideò à Deo deperduntur, & privantur ſua gratia. *In Luc c.16. v.14. & in Pſal.104.* attende igitur ò homo quod dicit Apoſtolus: *quid habes, quod non accepiſti: & humiliare ſub potenti manu Dei. ſerm.4. de uno Confeſſore.*

9. *Chriſtus velociter reſurrexit propria virtute, ut imprimis ſublevaret, & eriperet Sanctos Patres à Limbo.*

Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus. Nota, hæc verba ſunt Chriſti reſurgentia: Dicitque nunc exorgam, ideſt in prima perſona, ego exurgam, quia habeo poteſtatem ponendi animam meam, & iterum ſumendi eam in reſurrectione abſque ſuffragio aliorum: Reſurgam igitur, ut liberem ſanctos Patres exiſtentes in Limbo, qui erant pauperes, & miſeri, non habentes unde redimerentur, & gementes in teterrimo carcere affectuoſis deſideriis anhelabant accelerari tantum beneficium reſurrectionis: fructus igitur primus reſurrectionis Chriſti communicatus fuit his ſanctis Patribus. *Serm.1. in die Paſcha. & Op. Expoſit. Miſſa c.1.*

10. *Niſi Chriſtus reſurrexiſſet, homo in multiplici miſeria remanſiſſet.*

Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus. Nota, quod per iſta verba datur intelligi, quod Chriſtus reſurrexit pro miſeria multiplici, in qua homo, & mundus jacebat, ſublevanda nempe ut mundos in tam credens, reſurgeret à peccatis, & tandem ne nos reſurgendo in inferno detruderemur. *Serm. 2. In Paſcha.*

11. *Chriſtus & Angeli magis fovent, & reſpiciunt pauperes, quàm divites: & ideò primò Patribus nuntiata eſt Nativitas Chriſti.*

Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam dicit Dominus. Cur non dicit propter divites, & auro fulgentes? quia Chriſtus primò adſpicit ad pauperes, ipſiſque primò communicat ſua dona, quàm ad divites: & hinc primò paſtoribus, non ſacerdotibus, non divitibus nuntiata eſt nativitas Chriſti. *In Luc. c.2. v.9. & c.7. verſ.22.*

12. *Per pauperes, non per divites voluit Chriſtus cognoſci in mundo.*

Propter miſeriam pauperum, nunc exurgam dicit Dominus. Vide, quod non ſolùm Chriſtus venit principaliter ad ſublevandos pauperes, & miſeros, ſed & voluit exurgere, idcſt cognoſci per prædicationem pauperum, ut videas quàm æſtimet Chriſtus paupertatem, & pauperes. *In Luc. c.4. v.18.*

13. *Prædicatio Chriſti qualis fuit, & qualis à Prædicatoribus exercenda.*

Eloquia Domini caſta, argentum igne examinatum, probatum terra, purgatum ſeptuplum. Nota, quod hic innuitur prædicatio Chriſti, & oſtenditur qualis fuit, & debeat eſſe eloquium Domini: nempe caſtum per integritatem ſine diminutione; Argentum per apparentiam ſine deceptione, examinatum per exiſtentiam ſine falſitate, purgatum à vitio. ſeptuplum electione perfectionis, ſcilicet ſeptem beatitudinum, per quas anima purgatur ab omnibus vulneribus ſeptem vitiorum capitalium, & obtinet dona ſpiritus ſancti, & beatitudines, quæ petuntur à Deo per ſeptem petitiones orationis Dominicæ, ita quod octava benedictio ad totalem animæ perfectionem, quæ eſt, Beati qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam, ad primam redit, & vagatur per cæteras: Per hocque innoteſcit qualis fuerit prædicatio Chriſti, ejus finis, qualiſque debeat à nobis exerceri. *In Pſal.11.*

14. *Idem confirmatur qualis debeat eſſe prædicatio Evangelii.*

Eloquia Domini caſta, argentum igne examinatum &c. Nota, quod in his verbis explicat qualis debeat eſſe verbi Dei prædicatio: nempe eloquia ſint caſta, examinata, & purgata: ſint examinata, ideſt non temerè, ac ſine deliberatione probata, non ſint nova ac ſuſpecta: ſint caſta: caſtitas autem hæc excludit corruptionem falſitatis: immiſſio

immiſſionem, non ſolùm enormitatis, ſed & omnis vanitatis, ſeu verbi riſum provocantis, ſeu faſtum, aut impetum prætendentis: excludit etiam corruptionem intentionis: debet enim eſſe probata igne amoris Dei, ſcilicet ex ſinceritate ex Deo contra falſitatem, coram Deo per maturitatem, & in Chriſto per puritatis intentionem. Hæc omnia præcipiebat Seraphicus Pater ſanctus Franciſcus ſuis Prædicatoribus in ſua regula. *Op. Expoſit. Regul. c 9.* Eloquia Dei dicuntur etiam caſta, quia caſtigantia, & caſtigando caſtificantia. *Pſal. 1 8. c. 3. v. 2.*

15. ***Prædicatores alii ædificant aurum, argentum, & lapides pretioſos: Alii lignum, fœnum, & ſtipulam: Alii æs, ferrum, & plumbum.***

Eloquia Domini caſta argentum igne examinatum &c. Nota quod hic exprimit qualitates Prædicatorum: & quinam ſint boni, quinam perverſi: nam alii ſunt, qui ædificant in auro per intellectum doctrina ſana imbutum; Alii in argento per eloquium caſtum, & examinatum: Et in lapidibus pretioſis per opera exemplaria incorrupta: & hi ſolùm Deum diligunt, & ad ipſum aſpiciunt: Alii prædicant cum permixtione intentionis præter Deum; ſcilicet in ligno affectum cogitationis, in fœno affectum perverſionis, & in ſtipula affectum familiaritatis: Alii prædicant contra Deum, ſuntque impii hæretici &c. *In Pſal. 1 & Eccleſ. cap. 2. & ſerm. de ſancta Catharina.*

16. ***Qui Chriſtum credunt purum hominem, ut impii in circuitu ambulant: Iuſti è contra contemplantur Chriſtum hominem, ſed cor fixum habent in Divinitate.***

In circuitu impii ambulant. Quid eſt in circuitu ambulare? Nota Chriſtus dicitur circulus, cujus centrum eſt Divinitas, circumferentia humanitas: & ſicut pes circuli mobilis eſt in circumferentia, pes immobilis eſt in centro; Ita qui credunt Chriſtum ſolùm hominem, in circuitu impii ambulant, & relinquunt centrum, ſcilicet Divinitatem: Juſti autem uſque ad centrum, ſcilicet ad Deum perveniunt. *In Pſal. 11.* Notent hoc contemplativi, qui Chriſtum contemplantes, debent adſpicere quidem ejus humanitatem patientem, ſed tamen ad centrum, ſcilicet ad Divinitatem pedem animæ figere: & ibi ſiſtere immobiliter.

17. ***Mundum ſectantes in circuitu ſine quiete, ſemper laborant ut beſtia.***

In circuitu impii ambulant. Nota, quod mundus, & res mundanæ non permanent, ſed continuum circulum faciunt, & ideò qui innititur huic mundo, in circuitu ambulat, & numquam quieſcere poteſt, laboratque in vanum: quæ ergo in circuitu currunt, currunt quidem, ſed ad finem pervenire non poſſunt: & quæ requies ſperari poteſt, ubi ſtatus nullus eſſe poteſt? quod maximè eſt verum de impiis: nam juſti ſtant firmi in Deo. *In Eccleſ. c. 1.* Ut autem videas hunc circuitum, nota, quod Deus eſt circulus cujus centrum eſt ubique circulus nuſquam, id eſt in ſpatiis imaginariis: ergo qui in terrenis laborat, operatur in ſpatio imaginario, & in nihilo. *Pſal. 11. & in Eccleſ. c. 1.*

18. ***Impii in peccato viventes in circuitu ambulant tamquam beſtia laborantes.***

In circuitu impii ambulant &c. Cur impii, & non juſti dicuntur ambulare in circuitu? quia peccatum eſt circulus, quo anima à Deo recedit per averſionem, & girans per creaturam per converſionem in Deum redit per contemptum: Item in peccato exiſtentes, pœnam peccati ſecum ferunt veluti in circulo numquam quieſcentes, & ideò dicuntur in circuitu ambulare. *Pſal. 11.* Dicuntur igitur impii ambulare in circuitu veluti beſtiæ ad molam laborantes, quæ incipiunt laborare, ſed numquam circuli finem inveniunt in hac vita, & magis in altera: nam in inferno rotantur perpetuò, tranſeuntes ab una in alteram pœnam, & tormentum.

19. ***Ne deficiat ſanctitas, recurrere debet Homo ad Mariam***

Salvum me fac Deus, quoniam defecit ſanctus &c. Ad Deum recurrit Propheta, ne deſeratur à ſanctitate: Nota, quod etiam ad Mariam Virginem recurrere debes & dicere: Salvum me fac Domina Mater pulchræ dilectionis; fons clementiæ, & dulcor pietatis: qui enim ad ipſam toto corde recurrerint, non deficient à juſtitia. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 11.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

20. ***Pro ſublevandis Maria Virgine, Magdalena, & Diſcipulis à gemitu, & miſeria: velociter reſurrexit Chriſtus.***

Propter miſeriam inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam dicit Dominus. Nota, quod inter fines reſurrectionis Chriſti hic fuit primus, & potiſſimus, ut ſublevaret Mariam Virginem à gemitibus, & miſeriis, in quas abſorpta erat, nempe paſſionis filii: Item & ad ſublevandam Mariam Magdalenam, & Diſcipulos. *Serm. 1. in Paſcha.*

21. ***Maria aſſumpta in Cælum in corpore, & anima, ut ibi manens miſeriam inopum, & gemitum pauperum ſublevet tamquam Dei Eleemoſinaria.***

Propter miſeriam &c. nunc exurgam dicit Dominus. Chriſtus reſurrexit propria virtute, ut ſublevaret inopes, & pauperes à gemitibus, & miſeriis: & Mariam aſſumpſit in Cœlum, ut optimam partem exerceret, ſcilicet activam, & contemplativam, nempe viſione altiſſima frueretur, & nobis de Cœlo auxilium ſuum præberet, ut nos pauperes & miſeros ſublevaret. *In Luc. c. 10. v. 42. & ſerm. 1. in feſto omn. ſanctor. & Brevil. p. 7. c. 5 & Cant. Habacuc.* Vide ergo quomodò Maria in Cœlo optimam partem elegit ſibi? quam partem? ſcilicet munus eleemoſynariæ Dei noſtri, ut eleemoſynas, & gratias, & dona Dei nobis pauperibus diſtribueret, ait D. Bernardus.

22. In Maria refulget ſpecies caſtitatis, lumen juſtitiæ, & ſplendor veritatis: Unde poteſt dici de ea: eloquia Mariæ caſta &c. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 11.*

23. *In circuitu dæmones ambulant, ut nos perdant: Maria verò, at nos ſalvet.*

In circuitu impii ambulant &c. Nota, quod circuitus poteſt ſumi in malo, & in bono: in malo pro dæmonibus, & peccatoribus, ut dictum eſt: In bono, quia Maria gyrum mundi ſola circuit, ut ſubveniat invocantibus eam: Unde dicit, *gyrum Cœli circuivi ſola &c. Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 1.

PSALMUS XII.

Titulus: In finem Pſalmus David.

1. PRIMÒ nota, quod titulus hujus Pſalmi eſt iſte: In finem Pſalmus David: & eſt ſenſus: Hie Pſalmus exprimit deſiderium ſanctorum Patrum adventus Chriſti in carnem, remedia, quibus utebantur interim ad peccatum evitandum, nempe circumciſionem, oblationes, & obſervantias conſiliorum & cæremoniarum, q i tranſitus ab uno remedio ad aliud repræſentatur apud nos in matutinis, dum tranſimus ab antiphonis ad lectiones, à lectionibus ad reſponſoria: & poſt dicimus Te Deum laudamus, & poſt ſeq untur pſalmi præconiales ſcilicet laudum ordinati ad Deum laudandum, ipſique gratias agendum pro beneficio redemptionis. *Pſal.* 12.

Significatio partium matutini officii.

2. *Tentatio impatientiæ quomodò à veris ſpiritualibus ſuperanda.*

Vſquequò Domine oblivíſceris in finem: Vſquequò avertis faciem tuam à me? Quid eſt quod dicit vir juſtus? Ergone juſtus cadit in oblivione coram Deo? Ergone Deus avertit faciem ſuam à juſto? Sed nota, quod hoc dicitur in perſona viri juſti, qui videns Deum veluti oblivíſci ſui, & veluti averſum, nec ſibi attendere, imò ex vehementi horrore palpitans, videns ibi non invenire ſolatium, quod deberet ei eſſe unicum refugium, ſcilicet in oratione; tentatio impatientiæ ei ſupervenit, cui & debet reſiſtere, & ad Deum eum Propheta confugere, dicens: *Vſquequo oblivíſceris me in finem, avertis faciem tuam à me?* Sicque patienter tolerando, & humiliter expectando, donec ei dignetur oſtendere vultum benignitatis ſuæ, & manum largitatis aperire. *Op. de perfect. religioſ. l.* 2. *c.* 2. *& op. ſolilоq. c.* 4.

3. *Cæcitas mentis cavenda, illuminatio in oratione quærenda.*

Reſpice, & exaudi me Domine Deus: illumina oculos meos in morte, ne quando inimicus meus dicat prævalui adverſus eum. Vide quo devotionis fervore Propheta petit illuminationem oculorum ſuorum, per quam prætendit totalem victoriam de inimicis: & meritò: nam cæcitas mentis diligenter eſt cavenda, quia per eam diabolus inducit animam in quamcumque abyſſum peccatorum, ſed illuminatio interior liberat ab omni malo: & ideò in oratione ſollicitè eſt petenda à Deo ſole juſtitiæ *Serm.* 2. *de Evangeliſt. & ſerm.* 4. *de Dedicat. templi. Luc. c.* 4. *v.* 17.

4. *Ad Deum toto corde recurrendum in oratione pro liberatione ab omnibus inimicis.*

Vſquequò exaltabitur inimicus ſuper me: reſpice, & exaudi me &c. Quis eſt iſte inimicus, qui exaltatur ſuper nos? Sed nota, quod dicit, *inimicus*, indefinitè, ſcilicet potens & familiaris: primus potens eſt ſcilicet diabolus: ſecundus familiaris eſt caro, mundus, & concupiſcentia propria: Ad Deum igitur eſt confugiendum exemplo David, ne nos iſti hoſtes ſuperent, vel decipiant, & ſuper nos exaltentur, & glorientur. *Pſal.* 12.

5. *Oculi rationis aperiendi ſunt ad Deum & proximum: Oculi concupiſcentiæ claudendi.*

Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte. Nota, quod dicit oculos interiores, quos, ut aperiantur debemus deſiderare: ſuntque oculi intelligentiæ, nempe dilectio, & cognitio, & oculi miſericordiæ, qui habent duos actus, ſuntque remiſſio injuriarum, & largitio eleemoſynarum: ſunt & in nobis oculi concupiſcentiæ, qui nos faciunt obdormire in peccato, ſuntque luxuria, & avaritia: hos debemus claudere. *Pſal.* 12.

6. *Ne oculi interiores velentur, & faciant nos obdormire in peccati morte debemus recurrere ad Deum.*

Illumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte. Nota, quod obdormieos velatos habet oculos: Sic exiſtens in peccato: & ideò debemus toto corde curare, ne claudantur, & velentur. Velantur autem per ignorantiæ obſcuritatem, per carnis fragilitatem, per obſcuritatis; & peccati velamen, per gratiæ ſubtractionem, & per mortem. *Pſal.* 118. *v.* 18. *& Pſal.* 41. Infelix igitur, qui hæc velamina non quærit dirumpere, & diſſipare per orationem.

7. *Dæmones exultant, dum mutatur homo de bono in malum.*

Exultabunt ſi motus fuero. Ergone per motum hominis exultant dæmones? maximè: cum inquam, mutatur de bono in malum, & de malo in pejus: Cavè ergo ô peccator, ne exultare facias dæmones &c. *Pſal.* 59. *& in threu. c.* 1.

8. *Qui ſperat in Deo non movetur vel proſperitatibus, vel adverſitatibus, ſed firmus ſtat in Dei ſervitio.*

Qui tribulant me exultabunt ſi motus fuero: ego autem in te ſperavi &c. Ecce remedium per quod ſperans in Domino nec movetur adverſitatibus, vel proſperitatibus, & per conſequens nec exultare facit dæmones: & hoc eſt ſpei æquanimitas: qui enim ſperant in Domino, non timent adverſitates, vel tentationes, *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 14.

9. Gratiarum

9. *Gratiarum actio reddenda Deo pro beneficiis receptis, per exhibitionem reverentiæ & laudis.*

Cantabo Domino, qui bona tribuit mihi, & pſallam nomini Domini altiſſimi. Ecce quid agere debemus pro beneficiis à Deo receptis: nempe agere Deo gratias per reverentiæ, & honoris exhibitionem exemplo David. *In Luc. cap.17. v.16.*

10. *In tentationibus inimicorum, confidenter recurrendum ad auxilium Beatæ Virginis.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Vſquequò obliviſceris me in finem &c. Si hoc in tentationibus, quibus præmimur dicere ad Deum debemus: ergo etiam ad Mariam confugiendum, & dicere confidenter: Uſquequò Domina obliviſceris me in finem, & nos liberas in die tribulationis: quia adveniente auxilio tuo non prævalebit diabolus ſuper nos, & potentia virtutis tuæ conteret eum. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.12.*

11. *Vt aperiantur oculi noſtri ad videndum Deum recurramus ad Mariam.*

Illumina oculos, ne unquam obdormiam in morte. Sic Deo, & Beatæ Virgini dicere debemus: Ipſa enim ſua virtute aperiens oculos ſuæ miſericordiæ, aperit noſtros mentis noſtræ, nec prævalere poteſt inimicus adverſum nos. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.12.*

12. *Cantare laudes, & agere gratias continuè debemus Mariæ tum pro ſua exaltatione, tum pro beneficiis quæ continuè nobis confert.*

Cantabo Domino, qui bona tribuit mihi, & pſallam nomini Domini altiſſimi. Nota, in his verbis laudatur Deus pro ſua altitudine majeſtatis, & pro bonis nobis collatis: Idem & Beatæ Virgini debemus; nempe ipſam laudare, & magnificare, & ipſi gratias agere: & quia eſt gratiæ inventrix, per quam ſæcula reparantur: & ob id, quia bona nobis continuè confert, & quia exaltata eſt ſuper choros Angelorum: Igitur rogamus te Domina Virgo, ut ante thronum Dei pro nobis ores. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.12.*

PSALMUS XIII.

Titulus: In finem Pſalmus David.

1. NOTA primò, quod titulus hujus Pſalmi eſt idem, quod ſupra: ordinatur enim ad Chriſtum, & indicatur, quod Chriſtus tam à ſæculis deſideratus, fuit ab inſipientibus Judæis contemptus: Sic Gloſſa &c.

2. *Sapientia hujus mundi ſtultitia eſt apud Deum.*

Dixit inſipiens in corde ſuo: non eſt Deus. Si inſipiens, quomodò hoc dictum imputatur peccato? Sed nota, quod eſt ſapientia, quæ eſt inſipientia apud Deum: eſtque triplex, nempe poli, fori, & doli: prima eſt mundana: ſecunda eſt terrena, quæ conſiſtit in acquiſitione rerum temporalium, & ſcientiarum vanarum: Tertia eſt diabolica: de iſtis tribus dicitur, quod inſipientia eſt apud Deum. *In Pſal.13.*

3. *Solùm qui inſipiens eſt poteſt dicere, quod Deus non eſt, & quomodò.*

Dixit inſipiens: non eſt Deus. Nota quod cum myſterio in medium affert inſipientem dicentem: Deum non eſſe: nam divini eſſe tanta eſt veritas, quod non poteſt cogitari non eſſe: & ſi id ab aliquibus dicitur, id poſſunt vel ex ignorantia ejus, quid eſt, non ex eo quod eſt: vel ab obcæcatione proveniente ex malitia, quæ tanta poteſt eſſe, ut in corde dicat quis, Deum non eſſe: ſic Athæiſtæ. *l.1. d.8. p.1.q.2.*

4. *Impii, cum ad profundum venerint, dicunt in corde ſuo non eſt Deus.*

Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt Deus. Quomodò ad tantam vecordiam poteſt venire homo, ut neget, Deum eſſe? Sed nota, quod inſipiens ſecundùm litteram hebræam eſt idem ac impius: Impii igitur, qui tamquam bruta animalia, quæ præſentia ſunt amant, & futura deſpiciunt, nec poſt hanc vitam requiem æternam expectant: ad tantam cæcitatem inducuntur ſuis peccatis ſic exigentibus, ut in corde ſuo dicant non eſt Deus: dicunt hoc, inquam corde, non exterius formidine pœnæ, ideoque vivunt ac ſi eſſent bruta animalia, & Deus non eſſet. *In ſap. c.2. in princip.* Qui ergo tantùm formidine pœnarum Eccleſiaſticarum officia, & actus proprios Chriſtianorum faciunt intus conſcientiam in impietate involutam ferentes, inſipientes, & ſtulti ſunt apud Deum.

5. *Per peccatum multiplicatum quomodò poteſt concipi ſynderesis.*

Corrupti ſunt, & abbominales facti ſunt. Quomodò dicuntur corrupti, ſi vivunt? Corrupti ſunt omni vi rationis: ait Gloſſa: Hic tamen inſurgit maxima quæſtio; An aliquo modo ſynderesis (quæ eſt quoddam lumen dirigens naturaliter intellectum in cognoſcendo verum, & affectum in appetendis, & ideò ejus munus eſt obmurmurare contra malum, & inclinare ad bonum) poſſit omninò extingui: Et reſpondetur, quod non poteſt omninò extingui, quoad id, quod eſt naturale, & dicit potentiam naturalem: poteſt tamen ad tempus actus impediri, ſive propter tenebram obcæcationis, quando malum creditur bonum, ut in hæreticis, vel propter laſciviam oblectationis, quando ſcilicet homo ita abſorbetur in peccatis carnalibus ab actu carnis, ut remorſus locum non habeat: Item propter duritiam obſtinationis, ne ad bonum ſtimulet, ut in damnatis, qui in malo confirmati, non habent

Nota periculum peccati infidelitatis, laſcivia, & obdurationis.

ſynderesim ad culpam, ſed tantùm ad pœnam : & ideò quoad potentiam deliberativam corrumpuntur impii, non quoad potentiam naturalem ; ſicque fiunt abominabiles coram Deo. *l. 2. d. 39. a. 1. q. 1. & in ſap. c.* 14. Qui igitur ad pœnam ſolùm adſpiciunt, non ad culpam, ſunt veluti damnati.

6. *Peccatum contra naturam corrumpit hominem, & abominabilem reddit Deo, & hominibus.*

Corrupti ſunt, & abominabiles &c. Sed qua corruptione ? illa quæ provenit à luxuria : Sed nulla major, quàm quæ ex peccato contra oaturam venit : hæc enim oon ſolùm corrumpit, ſed abominabilem reddit Deo, & hominibus : Iſtique ſubjiciuntur pœnæ ignis, & ſulphuris. *In Luc. c. 17. verſ. 19.*

7. *Impii corrupti ſunt quoad animam, abominabiles quoad corpus ob peccata.*

Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt. Ergone poteſt totaliter corrumpi homo ? nonne habet animam incorruptibilem ? Sed nota de qua corruptione hic loquitur : corrumpuntur autem peccatores in anima, & abominabiles fiunt in corpore, nempe per peccatum, quia corruptio eſt diminutio ſui eſſe : & peccatum eſt talis diminutio, quoad bene eſſe : Corrumpitur autem anima in tribus potentiis : nam rationis ſanitas conſiſtit io cognitione veritatis, & hæc corrumpitur per ſuperbiam, & corrupta fallitur in cognitione ſui, & Dei : Corrumpitur concupiſcentia per vanam gloriam, & iraſcibilis per invidiam : In corpore autem ſecundùm quatuor elementa corrumpitur peccator : nam io oculis viget ignis, & corrumpitur curioſitate : In lingua Aer, & corrumpitur per loquacitatem : In manibus terra, & corrumpitur per crudelitatem : In genitalibus aqua, & corrumpitur voluptate : ſicque homo dicitur corruptus in anima, & abominabilis in corpore per peccata. *In Pſal. 13.*

8. *Peccatis corrumpitur homo, & abominabilis redditur.*

Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt. Loquitur hic de impiis, qui corrumpuntur à diabolo, à mundo, & à carne, & per peccata redduntur abominabiles. *Serm. 2. Dom. 3. poſt oct. Epiphania.*

9. *Solus Chriſtus eſt qui fecit bonum, quique potuit redimere mundum.*

Non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Ergo nemo facit bonum ? Sed attende, quod loquitur de bono redemptionis humanæ : nam cum inter homines non inveniretur homo ſioe peccato, & valens ſatisfacere Deo pro peccatis hominum, ſolus Chriſtus electus eſt ut Deus, ad hoc bonum patrandum. *Op. medit. Vita Chriſti c. 5. & In Pſal. 12. & in thren. c. 3. & ſerm. 14. Hexaem.* Et hinc dicitur, quod Deus de Cœlo reſpexit filios hominum, ut videat, ſi eſt intelligens, aut requirens Deum : ſoluſque Chriſtus poteſt eſſe talis. *Ibidem, & ſerm. 2. in Epiphan.*

10. *Pauci ſunt, qui intelligunt, & requirunt Deum.*

Dominus de Cœlo proſpexit, ut videat ſi eſt intelligens aut requirens Deum : Ideſt, & ſimul requirens Deum. Nota, quod intelligere ſpectat ad doctrinam, & cognitionem Dei, requirere, ad voluntatem : Et hinc infertur, quod alii intelligunt, ſed non requirunt, & hi ſunt ſtulti, ſcilicet Chriſtiani fide ſola, non opere : Alii nec intelligunt, nec requirunt, & iſti ſunt mortui, ſcilicet infideles : Alii requirunt, ſed non intelligunt, & hi ſunt fatui, & ſunt ſimplices, qui Deum requirunt bonis operationibus, ſed ignari ſunt in lege Dei ? Alii intelligunt, & requirunt, & iſti ſancti ſunt, & pauciſſimi ſunt : Intelligunt, inquam, quia docetur rationalis quærere devotionem, concupiſcibilis gaudere de Chriſti promiſſione, & iraſcibilis revereri ipſum Chriſtum : & requirunt per amorem. *Serm. 5. In Epiph. & in Pſal. 13.*

11. *Alii declinant à bono ad malum, alii à malo ad bonum.*

Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt. Quomodò inutiles, & abominabiles dicuntur, qui declinant ? Nonne dicitur, (*declina a malo, & fac bonum ?*) Sed nota, quod alii declinant à bono ad malum, iſtique ſunt ioutiles, & abominabiles : declinant enim ad malum ſuggeſtionis, delectationis, conſenſus, operationis, & conſuetudinis : Alii à malo ad bonum. *In Pſal. 13.*

12. *Iudices perverſi quomodò declinant à caſu recto in obliquum.*

Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt. Qui omoes ? omnes mali Judices : Iſti enim declinant à caſu recto in obliquum genitivum propter eos, qui de genere ſuo ſunt : In dativum, qui muneribus corrumpuntur : In accuſativum propter illos, qui odio habentur : In vocativum propter illos, quorum gratia vel favor deſideratur : Et in ablativum propter illos quorum bona deſiderantur : ò peſſima declinatio. *In Thren. c. 3.*

13. *Qui declinat ab obſervantia praeceptorum Dei inutilis evadit in ordine ad gloriam promerendam.*

Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt. Inutiles ? ad quid ? Nota, quod ex declioatione ab obſervantia divinorum mandatorum homo redditur inutilis, nempe quia in tali ſtatu nullum meritum ad beatitudinem poteſt acquirere, ideò omninò inutilis eſt. *Pſal. 118. c. 6. v. 3.*

14. *Malum exemplum trahit alios ad peccatum, & in Congregationibus tollit ſanctitatem.*

Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt, non eſt, qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Nota, (*uſque ad unum*,) ſcilicet qui multitudine propoſita, ſtudet uni Domino placere : & hioc origo relaxationis obſervantiarum in Congregationibus religioſis : quia ſcilicet vident malum exemplum, maximè Prælatorum, ideò ad pec-

cata trahuntur, dum quilibet vult imitari alios, ſive quia aliud neſcit, quàm quod videt in aliis, ſive quia non audet aliter vivere, ſive ob pravam libertatem gaudet ſe habere occaſionem, & quaſi excuſationem &c. O quot peſſimi fructus mali exempli. *Op. de perfect. religioſ. l. 1. c. 39. & ſerm. 1. de uno Confeſſore.*

15. *Qui uni Deo non conatur ſervire, declinare dicitur, & inutiliter vivere.*

Omnes declinaverunt, & inutiles facti ſunt uſque ad unum. Quid eſt uſque ad unum? Ad unum ſcilicet Deum multitudine poſtpoſita, qui non conatur Deo ſoli ſervire, hic declinat à Deo, & inutiliter vivit. *Op. de perfectio. Religioſ. lib. prim. cap. 39.*

16. *Iracundi cor, & os eſt ſepulchrum patens, & fœtidum.*

Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Sed quæ comparatio eſt hæc inter ſepulchrum, & guttur hominis? optima quidem: nam hic loquitur de homine iracundo, qui in corde, & gutture abſcondit fœtorem intolerabilem, & foras eum immittit; dum verba contumelioſa profert. *In Luc. c. 14. v. 6. & Op. ſpecul. B. Virg. lect. 1.*

17. *Diaboli os quinam ſint, & quid in tali ore contineatur.*

Quorum os maledictione plenum eſt. Quid eſt os plenum maledictione? Os plenum maledictione, & ſpurcitia ſunt miniſtri, detractores, loquaces, & adjutores diaboli, mali conſiliarii, & ſcandaloſi: ſunt autem pleni omni veneno, & ſpurcitia diaboli. *Serm. 1. fer. 4. Pentecoſt. & ſerm. 5. Dom. 4. poſt Pentecoſt. & ſerm. 2. de S. Ambro.* Iſti namque habent ſub lingua venenum aſpidum, alios in Congregationibus inficientes. *Op. Regula Novit. cap. 15.*

18. *Miniſtri diaboli, non ſolùm corde cogitant malum, ſed opere pro viribus implent.*

Unde dicitur: *Veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem. Pſal. 65. & in Luc. c. 10. v. 30.*

19. *In via diaboli ſolùm habetur contritio, & infelicitas: In via Dei pax.*

Contritio, & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt, non eſt timor Dei &c. Quænam ſunt iſtæ viæ? Viæ ſcilicet diaboli: In his enim non eſt timor Dei, & ideò quis numquam habuit, & incidit homo in latrones, qui eum ſpoliant gratia, & vulnerant in natura: Unde ſemper contritio, & infelicitas eis occurrit: In via Dei ſolùm habetur pax. *Serm. 3. fer. 3. Paſcha. & in Luc. cap. 18. v. 5.*

20. *Iniquitas cauſat timorem, charitas ipſum excludit.*

Trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Si ibi non erat timor, quomodò iſti trepidaverunt timore? Sed nota, quod hic eſt effectus peccati, quod cauſat, & inducit timorem etiam ubi non eſt pavendum: è contra charitas perfecta excludit ipſum. *Sap. c. 17.*

21. *Ex Iacob quis fit Iſraël, ubi de actione & contemplatione.*

Exultabit Iacob, & lætabitur Iſraël. Obſerva hunc tranſitum ex Jacob in Iſraël: ſic enim proceditur in via Dei: Jacob ſupplantator interpretatur, & ſignificat hominem ſpiritualem in activa vita ſe exercentem, qui poſt labores, & pœnitentiam fit Iſraël, ſcilicet videns Deum per contemplationem: hic enim eſt ordo rectus in via Dei: nam poſt luctam illuminatur mens, & vigili ſomno quietatur. *Op. de ſeptem itineribus ætern. Itin. 3. d. 5.*

22. *Qui vult ab artibus, & violentiis liberari confugiat ad Mariam.*

Dixit injuſtus, ſcilicet diabolus, non eſt Deus. Applicatio ad Mariam Virginem. Ideſt Deus hunc propter peccata dereliquit: ideò omnes ſuas artes, & machinationes contra hominem parat: & quis nos liberabit à tantis artibus? Hæc liberatrix eſt Beata Virgo Maria: Ad hanc igitur recurre, & in tentationibus dic: Exurge Domina, & præveni dæmonem, & ſupplanta eum, deſtrue omnes conatus illius. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 13.*

23. *Si cæteri homines declinaverunt à via Dei, ſola Beata Virgo Maria non declinavit.*

Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Hoc eſt verum de cæteris hominibus, non de Chriſto, qui fuit unus electus ex millibus: Idem & dic de Beata Virgine Maria, uſque ad unam: Unde ejus pulchritudinem Sol, & Luna mirantur, ei Angelicæ Poteſtates inſerviunt, & famulantur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 13.*

24. *Si peccatum nos infecit, & Maria nos ſanavit.*

Sepulchrum patens eſt guttur eorum: venenum aſpidum ſub labiis eorum. Vide quomodò venenum diaboli, ſcilicet peccatum infecit omnes, & ad mortem induxit: ideò væ nobis, ſi non ſuccurreret Maria, quæ ſuo tactu leniſſimo ſanat omnes infirmos, ſuoque odore roſeo mortui reviviſcunt. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 13.*

25. *Os Mariæ longè fuit ab omni veneno culpa oris.*

Venenum aſpidum ſub labiis eorum. Nempe, qui exeunt in verba mala: Sed ab iſto, væ, longè fuit os Beatæ Mariæ Virginis, in quo non fuit fel & venenum Diaboli, ſed mel, & lac Spiritus ſancti: nihil enim terreum, & procax fuit in verbis Mariæ: Nonne mel, & lac fuit in ore ejus, quando exiit in illud verbum mellifluum: *Ecce Ancilla Domini &c. Op. ſpecul. B. Virgin. lect. 1.*

PSALMUS

PSALMUS XIV.

Titulus : Pſalmus David.

1. NOTA primò, titulum hujus Pſalmi eſſe hunc : Pſalmus David. In quo agit de iis, quæ ſpectant ad Eccleſiæ onitatem ſignificatæ per tabernaculum, & ad Eccleſiam triumphantem ſignificatam per montem. *Pſal.*14.

2 Eccleſia militans, & corpus noſtrum dicitur tabernaculum, illud fragile, & carnale : Iſtud mobile, & ſpiritnale : Eccleſia triumphans dicitur tabernaculum fixum, & ſupercæleſte, ideò ſignatur per montem. *Pſal.*14. *&* 35.

3. *Qui in Chriſto monte ſancto vult requieſcere, debet ab iſtis ſeptem vitiis cavere notatis in hoc Pſalmo, & eſſe Immaculatus in virtutibus oppoſitis.*

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo! Quodnam eſt hoc tabernaculum, & quis mons, in quo quis requieſcere poteſt ? Iſte eſt Chriſtus : qui autem vult in ipſo requieſcere, debet eſſe immaculatus in cogitatione, juſtus in operatione, ſincerns in locutione, innocens in converſatione, victorioſus in tentatione, fidelis in promiſſione, vacuus ab injuſta temporalium collocutione : qui facit hæc non movebitur in æternum. *Serm.*1. *in Sabb. Sancto.*

4. *Eccleſia triumphans eſt mons, ideſt nobilior, & altior militante, quæ eſt tabernaculum.*

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo &c. Nota per tabernaculum ſignificatur Eccleſia militans, quia eſt locus militantium. Triumphans mons, quia altior, & nobilior. *Pſal.*14.

5. *Innocentes corde, & manibus introducuntur in Cælum : Impuri expelluntur.*

Innocens manibus, & mundo corde. Vide, quod innocentes ſolùm introducuntur in montem ſanctum Cœli : hi autem ſunt Virgines corde, & carne : Iſti Deum videbunt : Sicut luxurioſi expellentur ab hoc monte ſancto. *Serm.*1. *in feſto om. Sanctor.*

6. *Solùm pueris communicatur benedictio Dei.*

Qui ingreditur ſine macula. Tales ſunt parvuli humilitate, infantes innocentia, & pueri puritate : vel pueri, ſcilicet pœnitentes, qni ſæpe plorant pro peccatis : Iſtis confert Deus ſuam benedictionem gratiæ. *Serm. prim. Domin.* 18. *poſt Penteceſt.*

7. *Ad juſtificationem neceſſaria hic innuuntur.*

Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam. Nota hic quatuor neceſſaria ad juſtificationem : primò introitus fidei : unde dicitur, *qui ingreditur* : Secundò deteſtatio peccati : unde dicitur, *Sine macula* : Tertiò motus liberi arbitrii : unde dicitur, *operatur.* Quartò augmentum meriti : unde addit, *Iuſtitiam Pſal.*14.

8. *Chriſtus ſolus dicitur juſtus, & puer.*

Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam &c. Nota, quod hoc in rigore ſolùm competit Chriſto, qui ſolns dicitur juſtus, ſcilicet in natura, quia ſine macula : ab effectu, quia ſolus juſtificat : & quia reddit æqua merita : & hinc dicitur puer propter puritatem, humilitatem, obedientiam, & manſuetudioem. *Pſal.* 10. *&* 67. *&* 103.

9. *Nihil inquinatum poteſt intrare in Regnum Cælorum.*

Unde dicitur hic : *qui ingreditur ſine macula:* Illi enim qoi intrant in Cœlum, ſequuntur Agnum ſine macula, & ideò ipſi debent eſſe tales. *Serm.*1. *fer.*3. *Penteceſt.*

10. *Iuſtitia eſt virtus generalis introducens animam in Cælum.*

Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam. Nota quod pro fundamento omnium bonorum operum, quibus anima præparatur ad ingreſſum in tabernaculum, & in montem ſanctum Dei ponit juſtitiam : Sed cur juſtitia ? nonne hæc ſpectat ad ſolos judices ? Reſp. quod hic loquitur de juſtitia, quæ eſt virtus generalis complectens omnia alia opera bona : & quia hæc virtus reddit onicuique quod ſuum eſt, ideò reddit juſtus ſibi ipſi continentiam, & ſtabilitatem, tum in proſperitate, tum in adverſitate : & delectationi momentaneæ præfert cæleſtia : reddit & proximo charitatem, & amorem, & Deo in omnibus honorificentiam : Ecce quare ponitur juſtitia pro fundamento totius vitæ ſpiritualis. *Op. Diat. tit.*10. *c* 5.

11. *Major eſt contemptus veritatis, quàm libido carnalitatis.*

Qui loquitur veritatem : qui non egit dolum in lingua ſua. Ecce aliud fundamentum fabricæ ſpiritualis, ſcilicet dilectio veritatis: nam major, & deteſtabilior eſt contemptus veritatis, quàm libido carnalitatis : Deus enim eſt ſumma veritas, & ideò nos debemus eſſe filii veritatis. *In Luc. c.*10. *v.*12. *& Pſal.*118. *c.*10. *v.*7.

12. *Opera bona facta in peccato mortali ad quid juvant.*

Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus. Quomodò ad nihilum redigitur peccator? & ſi ad nihilum, ergo ejus opera bona nihil merentur ? Reſpondetur quod peccatum mortale eſt nihil, & ad nihil redigit hominem quoad eſſe

eſſe gratiæ ſanctificantis, & ideò ad nihilum redigitur quoad opera bona conſiderata quoad æternam remunerationem, quoad meritum verò de congruo, ſi fiant ad gloriam Dei, diſponunt de congruo: & ſic in hoc ſenſu non redigitur omninò homo ad nihilum. *l.4.d.15.p.1.a.1.q.5.*

13. *Per humilitatem peccatum deſtruitur.*

Ad nihilum reductus eſt in conſpectu ejus malignus. Nota, quod hæc poſſunt accipi in bono, ſcilicet malignus ſentiens ſe gravatum onere peccati mortalis, in conſpectu Dei ſe reducit ad nihilum per humiliationem, diſponit ad gratiam, *Op. Diat. I it.7. c.1.*

14. *Iuramentum licitum, & ſanctum eſt, ſi habeat conditiones neceſſarias: & quodnam illicitum.*

Qui jurat proximo, & non decipit. Vide quomodò juramentum ſanctum ponitur etiam pro fundamento fabricæ ſpiritualis: Ad hoc autem ut ſit tale requiritur judicium, veritas, & juſtitia: nempè his deficientibus, juramentum eſt illicitum, & præcipuè deficiente veritate, & juſtitia: & ideò quodlibet juramentum falſum eſt peccatum mortale, & ſimiliter quod fit de re à Deo prohibita. *In Pſal 14. & op.de decem precep. ſerm.5. & op. ſpecul. An. c..*

15. *Maligni à ſocietate Iuſtorum removendi, & ab ipſis confutandi ſunt.*

Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus. Qui ſunt iſti maligni ad nihilum redigendi? ſunt maligni, & mali operarii, & ſcandaloſi iſtique à juſtis debent à ſua ſocietate expelli, & in eorum malitia confutari. *Pſal.118. cap.8. verſ.*. Et ad hoc exercetur excommunicatio in Eccleſia Dei contra malignos.

16. *Vſura, quàm deteſtabile malum.*

Et non dedit ad uſuram &c. Vide quomodò uſura tollit meritum, & gloriam: hæc enim de ſe eſt mala, ideò prohibita. *In Luc. c.6.v.34.*

17. *Vir juſtus, & humilis immobilis redditur ſicut polus Cæli.*

Qui facit hæc non movebitur in æternum. Ergone opera juſtitiæ reddunt hominem immobilem? Immobilem quidem in Dei ſervitio: ſicut enim ſtella polaris, & polus eſt immobilis, & circa ipſum continuè volvitur Cœlum: ſic anima humilis immobilis ſtat, nec erigitur proſperitate, nec deprimitur adverſitate: & ideò qui facit hæc non movebitur in æternum, ſed fixus in Deo ſemper manebit. *Op. Diat. ſalutis 5.c.8.*

18. *Beata Virgo Maria quoſnam introducit in Cælum.*

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Idem poſſumus dicere Beatæ Virgini: quis habitabit in tabernaculo Dei, & quis requieſcet cum ſenatoribus Cœli? Illi, qui imitantur virtutes Beatæ Virginis: nempè pauperes ſpiritu, mundi corde, mites, pacifici, & lugentes: hæ enim ſunt virtutes, ad quas Beata Virgo maximè reſpicit, & ejus protectionem merentur. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal. 14.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

19. *Ad nihilum deducitur malignus in conſpectu Mariæ Virginis.*

Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus. Nempè in conſpectu Mariæ Virginis, quia ipſa loquitur pro nobis, & indignationem filii ſui avertit à nobis. *Op. Pſalt. B Virg. Pſal. 4.*

20. *Quid facere debeat homo ad obtinendam benedictionem Mariæ Virginis.*

Qui facit hæc non movebitur in æternum. Cur hoc? quia benedictionem recipit à Maria Virgine: ut autem hanc benedictionem merearis accipere, amplectere veſtigia Mariæ, & ejus pedibus humiliter provolutus, tene eam fortiter, nec dimitte, donec accipias benedictionem. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal. 14.*

PSALMUS XV.

Titulus: Tituli inſcriptio ipſi David.

1. PRIMÒ nota, quòd titulus hujus Pſalmi eſt hic: Tituli inſcriptio ipſi David: ideſt iſte titulus dirigitur ad Chriſtum qui morte ſua meruit declarari Rex Judæorum, quia vicit mundum, mortem, & Diabolum.

2. *Spes vera in Deum eſt cum gaudio, dolore, & timore.*

Conſerva me Domine, quoniam ſperavi in te. Nota, quod hic ſanctus Propheta exprimit rationem cur à Domino prætendit conſervationem in gratia; nempè quia ſperavit in Domino, ſed advertendum, quod ad hanc conſervationem requiritur, quod cum ſpe adſit cum ſubordinatione gaudium, dolor, & timor, qui affectus miniſtrant nobis neceſſaria; Gaudium eſt pincerna, qui nobis miniſtrat gratiam operantem, cooperantem, & finalem perſeverantiam, ſpes eſt cubicularius nos reficiens; portans ſecum peccatorum remiſſionem, carnis reſurrectionem, & vitam æternam, dolor concurrit ad hæc, & timor filialis, ſicque per hæc poſt victoriam coronabimur in gloria, ubi noſtrum eſſe conſervabitur ſine morte, noſce ſine errore, & amare ſine offenſione. *Pſalm.15.*

3. *Deus poteſt, vult, & debet nos conſervare, ſi ad ipſum toto corde recurrimus.*

Dixi Domino Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non indiges. Nota vim horum verborum, quibus petit David, ut ſervetur, dicit enim, (*Dominus,*) ideſt qui poteſt; (*Deus,*) qui vult, (*& meus,*) qui debet, nempè ex miſericordia, & addens, (*quoniam bonorum meorum non indiges,*) indicat ſufficientiam, & per hoc ſperabat à Deo obtinere conſervationem ſui in via ſpirituali. *Pſalm.15.* Unde in his paucis verbis includitur actus fidei, ſpei, & charitatis ſublimiſſimus in Deum.

4. *Deus bonorum noſtrorum non indiget, & ideò omnia operatus eſt ad ſui gloriam manifeſtandam.*

Quoniam bonorum noſtrorum non indiges &c. Nota ſublimitatem hujus ſententiæ, quia enim cognoſcebat Propheta ſuffi cientiam Dei, fatetur tacitè, quod omnia operatur ad ſuam gloriam non augendam, ſed manifeſtandam mundo, & nobis communicandam, ad hoc enim omnes operationes Dei tendunt. *l. 1. d. 1. p. 1. art. 2. qu. 1. & l. 2. d. 27. art. 2. qu. 5. in fund. & d. 28. art. 5. qu. 3. & in Pſalm. 58.*

5. Deus non acceptat hominem propter operationem, nec aliquod meritum ipſum obligare poteſt in ratione dati, & accepti, quia bonorum noſtrorum non iodiget: ideò ad hoc, ut acceptet opus ad remunerandum, prærequiritur ejus gratuita influentia. *l. 2. d. 27. art. 2. qu. 3. & d. 28. art. 1. qu. 5. & d. 29. art. 1. qu. 2. & opuſ. Brevil. p. 4. c. 7. & op. Comp. Theol. l. 7. c. 24.*

6. *Licèt Deus bonorum operum noſtrorum non indigeat, tamen vult retributionem à nobis, ac ſi indigeret.*

Bonorum noſtrorum non indiges. Hoc eſt veriſſimum, attamen Deus à nobis exigere videtur gratitudinem per patientiam, & tolerantiam paſſionum, & bonorum operum multiplicationem, ac ſi indigeret. *op. de Profect. Religioſ. l. 2. c. 16.* Et hinc veri ſervi Dei Dominum honorando, & quæcumque opera faciendo hanc veritatem cognoſcentes, ſe inutiles ſemper reputant, Dominoque humiliantur. *Op. de 7 itiner. ætern itin. 2 d. 4.* Unde proprium eſt protervorum, & ſuperborum ſe extollere de operibus bonis, & longo ſervitio Dei, & ideò dicunt Deo, ecce tot annis ſervio tibi, & numquam mandatum tuum præterivi &c. *In Luc. c. 15. v. 29.*

7. *Deus nobis præcipit ad noſtram utilitatem obſervantiam ſuorum mandatorum.*

Bonorum noſtrorum non indiges. Ergo ſi Deus præcipit multa facienda, non eſt, ut ſibi hæc proſint, ſed nobis. *Serm. 1. de Evangeliſtis.*

8. *Sancti lumine ſuperno cognoſcunt hanc admirabilem ſufficientiam Dei, & ideò coram Deo humiliantur.*

Sanctis, qui ſunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis. Vide quomodò notitia, quam habent juſti de Dei ſufficientia eos in admirationem ſui dirigit conſiderantes Dei admirabilitatem, & inſufficientiam propriam. *In Pſalm. 15.*

9. *Infirmitas, & inſufficientia noſtra nos inducit in cognitionem ſufficientiæ divinæ.*

Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum. Vide quomodò Propheta oppoſuit noſtram infirmitatem multiplicem divinæ potentiæ ut coram ipſa humiliemur. *Pſalm. 15.*

10. *Voluntas multiplex in Chriſto.*

Mirificavit omnes voluntates meas in eis &c. Quomodò dicitur omnes voluntates meas? ergone plures voluntates habuit Chriſtus? ſed nota quod in Chriſto quatuor voluntates reperiuntur; voluntas divinitatis, rationis, carnis, & pietatis; prima per juſtitiam ſententiam dictabat: ſecunda per obedientiam veritatem approbabat: tertia in proprio malo murmurabat: quarta per confeſſionem in alieno malo ſuſpirabat. *In Pſalm. 15.*

11. *Deus aliquando attrahit ad ſe hominem per flagella.*

Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſteà acceleraverunt. Acceleraverunt nempè ad Deum recurrendo, nam ipſe ſæpè immittit flagella, & tribulationes, ut per eas alliciat hominem ad ſe. *Pſalm. 43. & op. de decem Præcept. ſerm. 7.*

12. *Deus in ſuo libro vitæ nomina juſtorum conſervat per approbationem: impiorum verò nominum memoriam talem non habet.*

Nec memor ero nominum eorum per labia mea. Ergone Deus ſubjicitur oblivioni? minimè: ſed loquitur de notitia per approbationem; hanc enim in juſtis conſervat vivam in libro vitæ, non verò notitiam reproborum, quia non ſunt digni nominari. *Serm. 1. Dom. 4. poſt Pentecoſt. & in ſap. cap. 10.*

13. *Juſti in hac vita non habent partem, vel hæreditatem, ſed in altera vita: impii volunt eam in hac vita.*

Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es qui reſtitues hæreditatem mihi. Vide quid juſtus dicebat, quia non more Epicureorum partem ſuam volebat in hac vita, ſed in altera, ſcilicet Deum, tamquam hæreditatem ſuam. *In Eccleſ. c. 2. & ſap. c. 2.*

14. *Cur in tonſuræ collatione dicantur hæc verba: Dominus pars hæreditatis meæ &c.*

Dominus pars hæreditatis &c. Nota, hæc verba dicuntur à Clerico in tonſuræ receptione, eo quia tunc ad divinum miniſterium mancipatur, & ideò totus debet eſſe ſequeſtratus ab omni populo, & temporalibus rebus, & Deo dicatus, mentiſque elevatione ad Cœlum ad divinum cultum deputatus. *Op. Brevil. p. 6. c. 12. & in Thren. c. 3.*

15. *Judæi tamquam hæreditas Chriſti ad ipſum convertentur in fine.*

Tu es qui reſtitues hæreditatem mihi. Hoc dicit Chriſtus de Judæis, qui in fine mundi convertentur ad Chriſtum. *Serm. 3. Dom. 1. poſt oct. Paſcha.*

16. *Sancti ſunt hæreditas præclara Chriſti; ſicut & Eccleſia.*

Funes ceciderunt mihi in præclaris. Ideſt in ſanctis; iſti enim ſunt mea hæreditas præclara, quæ ſummoperè Chriſto placet. *Serm. 3. Dom. 1. poſt oct. Paſcha. & in Pſalm. 2.*

Digitized by Google

17. *Chriſtus acquiſivit in hac vita notitiam experimentalem.*

Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum. Hæc verba dicuntur à Chriſto, ſed quomodò fatetur Deum tribuiſſe ſuæ animæ intellectum, ſcilicet intelligentiam novam? nonne ab inſtanti conceptionis prædirus fuit perfectiſſima ſcientia omnium rerum, etiam poſſibilium? Sed nota, quod duplex eſt cognitio Chriſti; alia ſimplicis notitiæ, alia experimentalis in ſenſu quà ſenſus exterior ad aliquid convertebatur de novo; & hanc de novo in dies recipiebat, & augebatur, non tamen ſicut in nobis, quia per hanc cognoſcebat uno modo, quod prius alio modo noverat. *l. 3. d. 14. a. 3. q. 2.*

18. *Donum intellectus quàm utile, & neceſſarium ſervienti Deo.*

Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum &c. Cur cum tanto ardore recognoſcit hoc beneficium à Deo, quia ei tribuit intellectum? nonne eſt potentia eſſentialis animæ omnibus creaturis rationalibus communis? Sed nota quod loquitur de dono Spiritus ſancti intellectus, per quod liberalitas dantis pateſit, & maxima utilitas recipientis, nam iſtud donum eſt regula circumſpectionum moralium, janua conſiderationum ſcientialium, clavis contemplationum cœleſtium, eſt panis diſponens animam ad potum ſapientiæ, docetque quid vitandum, quid agendum, & quid expectandum, undè recipiens tantum donum debet benedicere, & gratiam reddere Domino. *Serm. 3. Hexaem.*

19. *Continua, & jugis memoria divinæ præſentiæ eſt armatura ſecura contra omnes adverſarios.*

Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper; quoniam à dextris eſt mihi ne commovear. Quid eſt providere Dominum in conſpectu ſuo? hoc nihil aliud eſt niſi providere ſibi jugem & continuam memoriam præſentiæ divinæ, & ad ejus conſpectum ſemper ambulare, & dicit, (*providebam,*) quia antecedenter dixerat; (*increpuerunt me renes mei,*) ideſt tentatio carnis, & diaboli, me urgebat, & increpabat, unde hanc armaturam ſibi providit, quia ipſa ſe defendebat ab omni periculo, & ſimul proficuam experiebatur in omni religionis virtute. *Op. de ſex alis Seraph. c. 8.*

20. *Continua memoria præſentiæ Dei eſt in hac vita loco ſuæ viſitationis in gloria, hoc præmium, illud meritum.*

Providebam in conſpectu meo ſemper &c. Nota quòd iſte illuminatus propheta deſiderans ſemper laudare Deum ad modum Angelorum, & quia in Cœlo perfruuntur viſione clara Dei, ipſe ſibi providit id quod in hac vita reſpondet tali viſioni, nempè memoriam jugem Dei, quæ eſt quædam imitatio viſionis beatæ, eſt enim meritum, & illa præmium: Igitur quamdiù illum videre non poſſumus præſentes, ſaltem memoremur ejus abſentes, quia tantò quis pleniùs eum videbit, & lætiùs in patria quanto frequentiùs, & devotiùs ejus meminerit in exilio: & hoc non tantùm in otio, ſed etiam in occupationibus ejus eſſe debemus memores, imitatione Angelorum, qui in miniſterium noſtrum ſic exteriora diſponunt, ut tamen ab intimis nunquam recedant; ò felix qui ad præſentiæ divinæ memoriam totus attendit. *Op. de profect. religioſ. l. 2. c. 10.*

21. *Iuſtus non poteſt mori morte improviſa.*

Providebam in conſpectu meo ſemper. Cur in conſpectu tuo ſemper providebas Domini memoriam? Nota (*ſemper*) ideſt pro toto tempore vitæ meæ, ut non ſolùm Deum haberem præſentem in curſu vitæ, ſed & in morte, ne morte improviſa decidam, unde juſtus exercens ſe in memoria præſentiæ divinæ, non poteſt mori morte improviſa, quia ſemper Dominum habet præſentem. *In ſap. cap. 4.*

22. *Deum præſentem, ut Dominum, ut judicem, ut inſpectorem habere debemus.*

Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper. Quid eſt, *providebam?* Cur non dicit videbam, ſed providebam? Nota videre eſt rerum præſentium, providere, eſt prævidere res futuras, & ideò prævidebat Deum pro rebus gerendis in futurum, in conſpectu ſuo, ſcilicet ac ſi eſſet in Cœlo: prævidebam Deum, ait, ut judicem, ſcilicet punitorem, & remuneratorem operum meorum, ut inſpectorem omnium meorum geſtorum ut Dominum majeſtatis, ut Patrem, quia hæc multiplex conſideratio retrahit à peccatis, excitat ad bona opera, & reddit hominem pavidum. *In Ioan. cap. 1. in fine.*

23. *Deus requieſcit in noſtro latere dextro, diabolus in ſiniſtro.*

Providebam Dominum in conſpectu meo; quoniam à dextris eſt mihi, ne commovear. Ecce effectus jugis præſentiæ Dei: nempè collocatio Dei in latere dextro, ſed cur in latere dextro? nonne & in ſiniſtro bonum eſt ipſum Deum habere præſentem? Nota quod per latus dextrum ſignificatur affectus ſpiritualium rerum, per ſiniſtrum affectus rerũ terrenarum, & ideò latus dextrum eſt, ubi habitat, & requieſcit Deus, ſiniſtrum, ubi habitat, & requieſcit diabolus: quando igitur ad dexterã trahitur Deus, tunc anima non commovebitur; vel torquebitur tentationibus, & periculis. *Serm. 3. Dom. 3. Adventus.*

24. *Diabolus maxima cura conatur vulnerare dextram partem animæ, magis quam ſiniſtram, & ideò ad illam partem trahere Deum debemus.*

Quoniam à dextris eſt mihi, ne commovear. Ideſt non commovebor, nec vincar; ſed cur à dextris? quia illa pars quæ ſignificat vitam ſpiritualem, eſt quæ à diabolo propulſatur majori conatu, quàm ſiniſtra: nam perfectior pars, qua anima quærit tendere ad Deum, Deoque ſervire, eſt illa, quæ tentatur à diabolo, ut commoveatur homo, & relinquat ſpiritualia, ut ad temporalia tendat, & quia ex parte dexteræ gravior urget neceſſitas, & ibi belli totum pondus imminet, & colluctationis ratio univerſa conſiſtit, undè nobis tota paratur aut victis ignominioſa captivitas, aut vincentibus gloria triumphalis: hinc Propheta; *Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper &c.* Quaſi diceret, utinam mihi ſemper à dextris ſis Jeſu bone, ut ſemper teneas manũ dexterã meam; ſcio enim, & certus ſum, quod tunc nulla nocebit adverſitas, ſi nulla dominetur iniquitas. *Op. meditat. vitæ Chriſti. c. 36.*

25. *Qui pro Chriſto adverſitates ſuſtinet, habet ipſum à dextris ut adjutorem, & remuneratorem.*

Quoniam à dextris eſt mihi ne commovear. Nota hoc verbum, (*ne commovear*) ideſt ne in tribulationibus, quæ mihi accidunt deficiam; ſiniſtram expono periculis, pœnis, tribulationibus, opprobriis; corpusque ſignificatum per partem dexteram punio pro Chriſto: ſic enim à dextris eſt mihi Deus defendens, adjuvans animam, ut ipſam remuneret: Hæc enim gratia, & miſericordia Dei eſt in ſervos ejus, ut in eorum interitu ſiniſtram quidem velut diſſimulans, dexteræ ſemper ſtudioſus aſſiſtat. *Op. meditat. vita Chriſti. c.36.*

26. *Deus quomodò dicitur à dextris; & diabolus item à dextris, & ſiniſtris.*

Quoniam à dextris eſt mihi ne commovear. Nota, quod Deus dicitur eſſe à dextris hominis duobus modis; nempè quando bona temporalia ſuis tribuit, & quando virtutes animæ cuſtodit: diabolus verò pugnat à dextris, & à ſiniſtris; à dextris, quando intus ad vitia tentat: à ſiniſtris, quando foris per adverſa impugnat. *Pſalm.15.*

27. *Chriſti reſurrectio indicatur à Propheta.*

Propter hoc lætatum eſt cor meum, & caro mea requieſcet in ſpe. Quid eſt requieſcet in ſpe? ubi requieſcet? in ſepulchro, tanquam in domo per ſpem reſurrectionis: ſicut enim in domo requieſſcimus, & reficimur; ſic in ſepulchro Chriſtus requievit, & per reſurrectionem refectus eſt gloria. *Pſalm.58.*

28 *In anima Chriſtus requieſcit, ut in cænaculo.*

Propter hoc lætatum eſt cor meum. &c. & caro mea requieſcet in ſpe. Hoc dixit Chriſtus continuè loquens myſticè de anima, in qua requieſcit, & reficitur, quando virtutibus ornatur. *In Luc. c.12. v.12.*

29. *Amor Chriſti erga nos oſtenſus eſt maximè in ſeparatione animæ à corpore, & in permanentia unionis divinitatis cum utroque.*

Quoniam non derelinques animam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Ex his patet, quòd in morte vere ſeparata eſt anima Chriſti à corpore; licèt numquam utrumque ſeparatum fuerit à divinitate; ſed cur voluit Chriſtus ut anima, & corpus ſepararentur, & non divinitas ab utroque? ad oſtendendam dilectionem maximam inter nos, ſeparatio enim animæ à corpore eſt mors, quam Chriſtus aſſumpſit propter noſtram ſalutem, ut mortem noſtram deſtrueret; & quia ſeparatio divinitatis ab anima, & carne ad nihil inſerviebat pro noſtra ſalute, ideò eam ſeparari non permiſit: ſi enim proficua fuiſſet ad noſtram ſalutem, etiam hanc ſeparationem ſubjiſſet. *l.3. d.22. art.1. qu.2. & ſerm.1. Dom. Trinit.*

30. *Caro Chriſti, quia unita divinitati, non fuit ſubjecta corruptioni.*

Nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Cur dicit ſanctum non videre corruptionem? ſanctum ideſt Chriſtus, qui eſt ſanctus ſanctorum, & fons totius ſanctitatis: erat enim illa caro locus ſanctus, & terra ſancta, quam oſtendit Deus Moyſi in rubo, qui ardebat, & non comburebatur, erat enim ibi divinitas unita præſervans ab incineratione. *Serm.1. de Circumciſ. & Pſalm.5. & 13. & 67. & opuſ. lignum vitæ, IESVS reſurgens. & in Luc. c.24. v.6.*

31. *Chriſtus dedit nobis omnia quæ habuit.*

Quoniam non derelinques animam in inferno. Ergo anima Chriſti ad inferos deſcendit? Sed cur voluit Deus, ut anima Chriſti deſcenderet ad inferiores partes terræ? cur non liberavit animas ſanctorum Patrum, abſque eo quòd ipſa deſcenderet ibi? quia Chriſtus dedit nobis, quæ habuit, qui enim captivus fuerat in manus inimicorum, veluti coactus amore fuit ad dandum quæ habuit, ſcilicet Paradiſum latroni, animam inferno non finaliter tamen, regnum mundo, corpus Eccleſiæ &c. *Serm.4. in Paraſceve.*

32. *Viæ vitæ, quænam nobis per Chriſtum notificatæ.*

Notas mihi feciſti vias vitæ. Quænam ſunt iſtæ viæ? tres ſunt viæ, quibus itur per vitam ad terram Paradiſi, ſcilicet ſcientia, diſciplina, & bonitas, per has debet currere, nempè à prima ad ſecundam, & à ſecunda ad tertiam, ut ad patriam perveniamus. *Pſalm.15.*

33. *Multiplex via vitæ Chriſti.*

Notas mihi feciſti vias vitæ. Quænam ſunt vitæ viæ? viæ ſcilicet Chriſti; & hæ ſunt variæ, nam quandoque itur à capite ad membra, quando ſcilicet virtutes & gratiæ Chriſti transferunt ſe in nos: quandoque à membris ad caput, quando homo ſe transformat in Chriſtum. *Pſalm.15.*

34. *Vita Chriſti eſt exemplar noſtrum.*

Notas mihi feciſti vias vitæ. Quænam ſunt iſtæ viæ? ſcilicet vitæ Chriſti, dum enim vitam ſuam pro nobis poſuit, dum pro nobis vitam morti tradidit; dum noſtram mortem deſtruxit: tunc notas nobis fecit vias vitæ: dum nobis fidem, ſpem, & charitatem, & dona gratiarum diſtribuit, & mandata adjunxit, in quibus ipſe ambulavit, & in quibus conſiſtit via vitæ, per quam nos docuit ambulare: ſic ergo per has vias vitæ nos vivificavit. *l.3. in Prolog.*

35. *In ſola via vitæ nobis per Chriſtum oſtenſa eſt terminatio appetitus noſtræ animæ.*

Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia &c. Ecce qualis ſit terminus viarum vitæ Chriſti, quas nobis notificavit, nempè lætitia, & delectatio in Deo, in hoc enim ſolo poteſt

poteſt terminari appetitus animæ. *Serm.5. de pluribus Martyribus.*

36. *Qui ambulat in mundo per vias vitæ, adimplebitur in Cælo lætitia gloriæ.*

Notas mihi feciſti vias vitæ adimplebis me lætitia &c. Ecce ordo à nobis tenendus: primò ambulare,& currere debemus per vias vitæ, ſcilicet per impletionem præceptorum,ſicque in Cœlo adimplebimur lætitia,& delectatione. *Serm.2. Dom.17. poſt Pentecoſt.*

37. *Gloria cæleſtis conſiſtit in lætitia, & delectatione.*

Adimplebis me lætitia &c. delectationes in dextera tua &c. Nempè anima in Cœlo adimplebitur lætitia, & gaudio, videndo facie ad faciem vultum Dei, item & delectatione, ſcilicet æterna fruitione. *Serm. 1. Dom. 4. poſt oct. Paſcha. & Pſalm.15.*

38. *Deus in Cælo dat delectationes dexteræ & non ſiniſtræ.*

Delectationes in dextera tua uſque in finem. Cur in dextera, & non etiam in ſiniſtra? cur non ambabus manibus? Nota, quod ut dictum eſt in dextera ſignificantur delectationes beatitudinis: in ſiniſtra temporales. Deus igitur in Cœlo dat delectationes dexteræ. & non ſiniſtræ, quia eas dat æternas uſque in finem, ſcilicet abſque fine. *Serm.18. Hexaem.* Dicitur etiam delectationes in dextera, quia ſolis dabuntur, qui in judicio ad dexteram judicis erunt. *In Eccleſ. c.11. & op. de dono timor. c.3.*

39. *Qui ſperant in Beata Virgine Maria conſervantur ab omni malo.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Conſerva me quoniam ſperavi in te.* Si per ſpem in Deum Propheta petebat à Deo conſervationem in bono, & liberationem ab omni malo; ergo qui ſperat in Maria hanc eamdem gratiam poteſt percipere, & dicere, conſerva me ò Beata Virgo Maria, quoniam ſperavi in te, mihique ſtillicidia tuæ gratiæ impertire, ut ſic ab omni malo eripiar, & in bono proficiam. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſalm.15.*

40. *Maria bonorum noſtrorum non indiget, ſed nos ſuis bonis replet.*

Quoniam bonorum noſtrorum non indiges &c: Quia Propheta cognoſcebat ſufficientiam Dei non indigentis noſtrorum bonorum, ideò ad eum recurrebat, ut iis impleretur. Transfer tu mentem ad Beatam Virginem Mariam, & videbis ejus alvum Virginalem, & viſcera verbo Dei repleta, & ideò noſtrorum bonorum non indigentem, & ideò ſicut repleta benedictione cœleſti, ejus ubera lacte Deifico ſalvatorem enutrierunt, ſic & lac nobis ſuæ benedictionis diffundit, undè ad ubera ſuæ miſericordiæ, tamquam parvuli confugere debemus. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.15.*

41. *Maria aſſumpta eſt in Cælum in anima, & in corpore glorioſo.*

Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Si Chriſti corpus non fuit ſubjectum incinerationi, ergo nec corpus Mariæ Virginis,& ideò aſſumpta eſt in Cœlum in corpore, & in anima. *Op. Brevilogn. p.7. c.5.*

42. *Poſt Deum major gloria Beatis advenit videre Mariæ gloriam.*

Adimplebis me lætitia cum vultu tuo &c. Hoc dicitur ad Chriſtum: idem & proportionaliter Beatæ Mariæ Virgini poteſt dici; nam in gloria quidquid jucundius eſt poſt Deum, quidquid dulcius, quidquid pulchrius hoc Maria, hoc in Maria, hoc per Mariam eſt; Glorioſum quidem privilegium Mariæ eſt, quod poſt Deum major gloria noſtra; majus gaudium noſtrum, de Maria eſt: ſumma igitur gloria eſt ò Maria poſt Dominum te videre, tibi adhærere, in tuæ protectionis munimine demorari. *Op. ſpec. Beatæ Virginis lect.6.*

PSALMUS XVI.

Titulus: Oratio David.

1. PRimò nota, quod Titulus hujus Pſalmi eſt Oratio David: quia in hoc Pſalmo introducitur Eccleſia cum membris orans, & habet hunc titulum, quia oratio ad Deum pro liberatione à malis, & impetratione bonorum non eſt interjecta, ſed continua, & docemur qualiter oratio ſit facienda.

2. *Oratio, ut exaudiatur, exigit juſtitiam in orante.*

Exaudi Domine juſtitiam meam, & intende deprecationem meam. Nota, quod proponitur pro motivo exauditionis juſtitia: ergone orans ex juſtitia, & non potius ex miſericordia exaudiri prætendit? ſed reſpondetur, quod ad orationis exauditionem requiritur meritum in orante, quod eſt pars juſtitiæ: unde divus Jacobus dicit quod oratio juſti eſt aſſidua. *In Pſalm.16. Centil.p.3. ſ.44.* Attende tamen, quod hæc dicuntur in perſona Chriſti, qui ſolus ex juſtitia poteſt prætendere impetrationem, cum omnis noſtra oratio, imò omnia noſtra bona fundentur in meritis Chriſti; undè cum nos ſimus indigni exaudiri, & impetrare fructum orationis, debemus fundare totum meritum orationis noſtræ, & refundere ad meritum Chriſti: cum igitur Chriſtus mediator, & interceſſor pro nobis interpellat, quem decet exaudiri in omnibus pro ſua reverentia, & cum appareat vultui Dei ad interpellandum pro nobis, & pro nobis in cruce oblatus fuerit, & quotidiè offeratur; hinc omne meritum orationis noſtræ fundatæ in Chriſto fert ſecum juſtitiam,& dignitatem exauditionis, talique pacto poteſt quiſque dicere, exaudi Domine juſtitiam meam. *l.2. d.29. art.3. qu.1.*

3. *Oratio, & deprecatio qualiter differant.*

Exaudi Domine juſtitiam meam (ideſt orationem meam) *intende deprecationem meam.* Quid eſt oratio, & deprecatio? qualiter differunt; Nota quod oratio eſt elevatio mentis in Deum pro bonis adipiſcendis: & deprecatio pro malis amovendis: illa eſt aſſidua, & continuata ad Deum; iſta eſt valida, ſcilicet actus jaculatorius, quo validè, ſcilicet cum humilitate, & fervore anima fertur in Deum: item oratio eſt ad Deum: deprecatio eſt etiam ad hominem, dicitur enim quaſi deorſum precatio. *Pſalm.27. & in Sap. c.18.*

4. *Quot genera orantium benè, & malè.*

Auribus percipe orationem meam. Cur cum tanta ſecuritate petit à Deo, ut auribus percipiat orationem ſuam? Nota, quòd tria ſunt genera orantium; alii enim ſolis labiis, alii ſolo corde, alii labiis, & corde: primi doloſi; ſecundi devoti, tertii veraces: primi excluduntur ab exauditione, ſecundi, & tertii placent Deo, & iſti poſſunt dicere, auribus percipe orationem meam: ſic dicebat Propheta, quia orabat non in labiis doloſis, cor enim verbis reſpondebat. *Pſalm.16.*

5. *Oratio ſemper exauditur rectè facta.*

Auribus percipe orationem meam &c. Cur iterum cum tanta ſecuritate petit exaudiri, quaſi præcipiens Domino? quia ſciebat Deum promiſiſſe ſe daturum quidquid orantes petunt: ſic etiam Chriſtus hoc promiſſum confirmavit. *Ioan. c.16.* Quis igitur poterit dubitare, quin detur, quod veritas dandum promiſit. Nemo parvipendat orationem ſuam, quia antequam exeat de ore ille conſcribi facit in libro ſuo, & unum ex duobus indubitanter ſperare debemus, quia aut dabit quod petimus, aut quod ſcit nobis eſſe utilius: ergo ſi non dat, quod petis, non tepeſcas, ſed inceſſanter ora. *Serm.4. in Rogat.*

6. *Iudicium perfectum pœnitens in ſe debet facere, ſi vult evadere Dei judicis iram.*

De vultu tuo judicium meum prodeat, oculi tui videant æquitatem. Quid eſt hoc, quod petit Propheta? vult, ut ex vultu Dei ſuum judicium prodeat; cur non potius dicit judicium tuum, & non judicium meum? ſed attende, quod iſte vir à Deo illuminatus ſciebat, quod qui in hac vita judicium perfectum facit, iſte ſecurè evadit iram Dei Judicis in alia; dicit igitur, (*de vultu tuo*,) ideſt reſpectu tui, & ad tui imitationem, mihi concede, ut faciam judicium, ſed quomodò? Reſpondetur, quod in judicio tria ſunt, ſcilicet teſtis, tortor, & judex: teſtis eſt conſcientia, quæ accuſat, & interrogat, judex eſt ratio, quæ interrogat quid fecerit & quarè hoc, vel illud peccatum, & ſimul judicat quid patiendum: tunc tortor ligat, ſimulque cum dolore cruciat, & punit; ò felix qui ſæpè facit de vultu Dei prodire ſimile judicium. *Pſalm. 82. & ſerm. 7. de Rogat.*

7. *Igne tribulationum Deus maximè probat, & purgat.*

Probaſti cor meum, & viſitaſti me nocte, igne me examinaſti &c. Quomodò hoc dicebat Rex David? igne ne fuit probatus, ut ſanctus Laurentius: & ſi nomine ignis, intelligit tribulationes, cur eis tribuit nomen ignis? Reſpondetur, quod ignis eſt activior cæteris elementis, & ideò ſua magna activitate, conſumit omnia quæ capit; taleſque ſunt tribulationes, quas Deus immittit ſuis amicis: eos enim probat, ut aurum, & omnia mala excoquit, & conſumit. *Serm.2. de S. Laur. & in Luc. c.3. v.16.*

8. *Ignis charitatis divinæ quot fructus parit in anima, &c.*

Igne me examinaſti. Quo igne? igne ſcilicet charitatis, & gratiæ divinæ: quæ peccatorum rubiginem conſumit, frigus ab anima tollit, duritiem removet, & è contra pulchritudinem inducit, calore animam inflammat, & emollit pietate, & dulcedine. *Serm.2. de S. Laur.*

9. *Quænam ſint neceſſaria ad conſervandum ignem charitatis, & amoris, & gratiæ.*

Igne me examinaſti: Nota quòd ſicut ignis materialis citò deficit non nutritus: ſic & ignis ſpiritualis, gratiæ, & amoris divini, & ad hoc nutrimentum requiritur, primò pura, & ſancta meditatio cordis, undè dicit Propheta; *probaſti cor meum*; cor enim eſt primum membrorum, quod producitur, ſic cor eſt primum ſubjectum in quo ignis amoris recipitur; & hoc per puras affectiones, & devotas meditationes; ſecundò ſanctitas oris, ſcilicet verbum divinum devotè auditum, quod eſt ignis ſpiritualis accendens animam eam immutans, purgans, & innocentem reddens: tertiò continuatio boni operis: bona enim opera, ſunt veluti ligna conſervantia hunc ignem, quartò eſt humiliatio mentis, quæ eſt veluti cinis, ſub quo ignis facilè conſervatur. *Serm.2. de S. Laurentio.*

10. *Iuſti examinati igne tribulationis in dexteram partem inclinant; Mali examinati in ſiniſtram partem.*

Igne examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas. Ecce effectus hujus examinationis factæ per ignem tribulationis: hoc enim eſt proprium juſtorum, hic eſt effectus patientiæ, quæ facit ut juſti in dexteram partem Judicis inclinant, in qua non eſt iniquitas: mali è contrà examinantur, ſed quia pondus peccati in ſe retinent, ideò in ſiniſtram declinant. *Pſalm.118. v.154.*

11. *Solus Chriſtus igne paſſionis probatus inventus eſt ſine iniquitate.*

Igne me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas. Nota hoc propriè dici in perſona Chriſti, qui probatus in paſſione ſolus inventus eſt ſine iniquitate, & ideò etiam à Pilato, & Herode declaratus fuit innocens. *In Luc. c.23. v.15.*

12. *Chriſtus*

12. *Chriſtus licèt non obligatus voluit cuſtodire præcepta dura.*

Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras. Quæ ſunt viæ duræ? viæ duræ ſunt præcepta, quorum obſervantia fert ſecum duritiam, & pœnas; ſic Chriſtus licèt non obligatus voluit ſubjacere præcepto circumciſionis duro propter verba labiorum Dei; ſcilicet ad approbandam,& implendam legem, & oſtenſionem humanitatis. *in Luc.c.2.v..1.*

13. *Via Domini alijs dura, alijs lata,alijs ampla, & dulces.*

Propter verba labiorum tuorum, ego cuſtodivi vias duras. Quas vias duras? nonne viæ Domioi dulces,& latæ? ſed attende quod dicuntur duræ, aliquibus,oon omnibus,nempè duræ intraotibus, & incipientibus, latæ proficientibus, & perfectis amplæ. *in Luc.c.13. v.14.*

14. *Per vias duras eſt ambulandum in hac vita ab eo, qui vult cuſtodire mandata Dei.*

Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras. Ideſt ut obedirem mandatis tuis ambulavi per vias duras: nempè per vias perſecutionum, & tribulationum, quas paſſus ſum in corpore, & anima; ſic fecerunt Sancti: hæc enim verba ſunt quæ omnes ſanctos induxerunt, ad ſubjiciendum ſe tot mortificationibus, injurijs, derelictionibus, ſolitudinibus, & alijs pœnis pro Chriſto. *Ser.4.Dom.4.Advent.& Pſal.118.c.10..v.2.*

15. *Verba injurioſa ſufferenda ſunt, ut evadamus furorem ſententiæ Chriſti in judicio.*

Propter verba labiorum tuorum, egò cuſtodivi vias duras. Quænam relatio eſt hæc inter verba labiorum Chriſti; & vias duras? & qualia ſunt iſta verba labiorum ſuorum? ſed transfer mentem ad illa verba quæ ab ore Chriſti proferenda ſunt, in die judicij. *Ite maledicti in ignem æternum*; ad hæc ſanctus Propheta intendebat ſuas cogitationes, greſſus &c.ut evaderet ea, cuſtodiebat vias duras injuriarum omnium, quæ ab alijs ſibi inferebantur; diſcamus & nos quid agere debeamus. *Ser.4.Dom.4.Advent.*

16. *Obſervantia mandatorum Dei, & obedientia firmat animam contra impulſum tentationum.*

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, ut non moveantur veſtigia mea. Vide quid deſiderat ſanctus Propheta, nempè ut perficiantur greſſus ſui in obſervantia,& obedientia mandatórum Dei,quia ſciebat,quod talis obedientia, reddit animam firmam,& ſtabilem contra omnem tentationem, & impetum exteriorem, & interiorem inimicorum. *in Luc.c.6.v.49.*

17. *Inclinatio aurium Dei eſt exauditio orationis, & è contrario.* Unde hic Propheta hæc connectit dicens, *inclina aurem tuam, & exaudi me.* ubi illa conjunctio *&*, importat concomitantiam. *in Pſal.16.*

18. *Spes in Deum ſalutem animæ affert, ſimulque multa bona.*

Mirifica, ideſt miras fac miſericordias tuas, qui neminem excipiendo ſalvos facis ſperantes in te. Hic autem nota, quod ad reddendum mirificas miſericordias Dei proponit ſalutem eorum, qui in Deo ſperant,ut pateat qualis, & quanta ſit virtus ſpei in Deum.Hæc enim reddit mirificam miſericordiam Dei, neminem à ſalute excludentem, à tribulationibus liberat, confortatque, mentem elevat: ſalvat,& temporalia miniſtrat. *op. comp. Theol.l.5.c.21.& Pſal.118 c.6.v.14.*

19. *Chriſtus eſt pupilla Eccleſiæ diſcernens bonos à malis,& cuſtodiens bonos.*

A reſiſtentibus dextera tua cuſtodi me ut pupillam oculi. Nota quod hic loquitur metaphoricè Propheta orans Deum, quod ſicut per Chriſtum, qui eſt pupilla Eccleſiæ, per quam diſcernit bonos à malis, & bonos cuſtodit: ſic & ipſe dignetur cuſtodire ejus animam à reſiſtentibus: ſcilicet à dæmonibus, & à peccatis, ne connumeretur inter reprobos. *in Pſal.16.*

20. *Deus ut pia avis, vel mater ſub alis ſuis protegit ſuos.*

Sub umbra alarum tuarum protege me, à facie impiorum, qui me afflixerunt. Vide quod David conſiderans Dei benignitatem in ſuos ipſum comparans avi, quæ ſub alarum protectione defendit pullos ſuos ab inſidijs rapacium volucrum, rogat ut ſub umbra alarum ſuarum ipſum protegat ab inſidijs Diaboli, & malorum hominum: Alæ autem ejus ſunt miſericordia, & veritas. *op. ſumma de eſſentia,& in Pſal.16.*

21. *Confeſſione,compunctione,ſatisfactione, Carnis munditia, & cordis, & dilectione proximi, & Dei, tamquam ſub ſex alis protectionis divinæ ponitur anima &c.*

Sub umbra alarum tuarum. Nota quod ſex alæ oſtenduntur in ſacra ſcriptura, quibus protegitur anima ab inſidijs Diaboli: prima eſt confeſſio peccatorum, continens quinque pennas; ſcilicet veritatem, integritatem, firmitatem contra pudorem, timorem, &c. humilitatem, & ſimplicitatem: ſecunda ala eſt ſatisfactio, cujus pennæ ſunt peccati abrenunciatio,compunctio cordis, ſeu lachrymarum effuſio, carnis maceratio, eleemoſynarum largitio, & orationis devotio: tertia ala; carnis munditia, cujus pennæ ſunt viſus pudicitia: auditus caſtimonia, olfactus modeſtia, guſtus temperantia; tactus ſanctimonia: quarta ala eſt cordis puritas, cujus pennæ ſunt affectus rectitudo, mentis in Domino delectatio; munda, & ordinata cogitatio: voluntaris ſanctitudo, & pura intentio: quinta ala eſt dilectio proximi; cujus prima penna eſt vitare omne malum proximi; prodeſſe omnibus: non dolere de detrimentis receptis,in ſubventione proximi: animam pro

fratribus

23. *In circuitu dæmonet ambulant, ut nos perdant: Maria verò, ut not ſalvet.*

In circuitu impii ambulant &c. Nota, quod circuitus poteſt ſumi in malo, & in bono: in malo pro dæmonibus, & peccatoribus, ut dictum eſt: In bono, quia Maria gyrum mundi ſola circuit, ut ſubveniat invocantibus eam: Unde dicit, *gyrum Cœli circuivi ſola &c. Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 1.

PSALMUS XII.

Titulus: In finem Pſalmus David.

Significatio partium matutini officii.

1\. PRIMÒ nota, quod titulus hujus Pſalmi eſt iſte: In finem Pſalmus David: & eſt ſenſus: Hic Pſalmus exprimit deſiderium ſanctorum Patrum adventus Chriſti in carnem, remedia, quibus utebantur interim ad peccatum evitandum, nempe circumciſionem, oblationes, & obſervantias conſiliorum & cæremoniarum, qui tranſitus ab uno remedio ad aliud repræſentatur apud nos in matutinis, dum tranſimus ab antiphonis ad lectiones, à lectionibus ad reſponſoria: & poſt dicimus Te Deum laudamus, & poſt ſequuntur pſalmi præconiales ſcilicet laudum ordinati ad Deum laudandum, ipſique gratias agendum pro beneficio redemptionis. *Pſal.* 12.

2. *Tentatio impatientia quomodò à veris ſpiritualibus ſuperanda.*

Vſquequò Domine oblivîſceris in finem: Vſquequè avertis faciem tuam à me? Quid eſt quod dicit vir juſtus? Ergone juſtus cadit in oblivione coram Deo? Ergone Deus avertit faciem ſuam à juſto? Sed nota, quod hoc dicitur in perſona viri juſti, qui videns Deum veluti oblivîſci ſui, & veluti averſum, nec ſibi attendere, imò ex vehementi horrore palpitans, videns ibi non invenire ſolatium, quod deberet ei eſſe unicum refugium, ſcilicet in oratione; tentatio impatientiæ ei ſupervenit, cui & debet reſiſtere, & ad Deum cum Propheta confugere, dicens: *Vſquequo oblivîſceris me in finem, avertis faciem tuam à me?* Sicquo patienter tolerando, & humiliter expectando, donec ei dignetur oſtendere vultum benignitatis ſuæ, & manum largitatis aperire. *Op. de perfect. religioſ. l. 2. c. 2. & op. ſoliloq. c. 4.*

3. *Cæcitas mentis cavenda, illuminatio in oratione quærenda.*

Reſpice, & exaudi me Domine Deus: illumina oculos meos in morte, ne quando inimicus meus dicat prævalui adverſus eum. Vide quo devotionis fervore Propheta petit illuminationem oculorum ſuorum, per quam prætendit totalem victoriam de inimicis: & meritò: nam cæcitas mentis diligenter eſt cavenda, quia per eam diabolus inducit animam in quamcumque abyſſum peccatorum, ſed illuminatio interior liberat ab omni malo: & ideò in oratione ſollicitè eſt petenda à Deo ſole juſtitiæ *Serm. 1. de Evangeliſt. & ſerm. 4. de Dedicat. templi. Luc. c. 4. v. 17.*

4. *Ad Deum toto corde recurrendum in oratione pro liberatione ab omnibus inimicis.*

Vſquequò exaltabitur inimicus ſuper me: reſpice, & exaudi me &c. Quis eſt iſte inimicus, qui exaltatur ſuper nos? Sed nota, quod dicit, *inimicus*, indefinitè, ſcilicet potens & familiaris: primus potens eſt ſcilicet diabolus: ſecundus familiaris eſt caro, mundus, & concupiſcentia propria: Ad Deum igitur eſt confugiendum exemplo David, ne nos iſti hoſtes ſuperent, vel decipiant, & ſuper nos exaltentur, & glorientur. *Pſal.* 11.

5. *Oculi rationis aperiendi ſunt ad Deum & proximum: Oculi concupiſcentiæ claudendi.*

Illumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte. Nota, quod dicit oculos interiores, quos, ut aperiantur debemus deſiderare: ſuntque oculi intelligentiæ, nempe dilectio, & cognitio, & oculi miſericordiæ, qui habent duos actus, ſuntque remiſſio injuriarum, & largitio eleemoſynarum: ſunt & in nobis oculi concupiſcentiæ, qui nos faciunt obdormire in peccato, ſuntque luxuria, & avaritia: hos debemus claudere. *Pſal.* 52.

6. *Ne oculi interiores velentur, & faciant nos obdormire in peccati morte debemus recurrere ad Deum.*

Illumina oculos meos, ne umquam obdormiam in morte. Nota, quod obdormiens velatos habet oculos: Sic exiſtens in peccato: & ideò debemus toto corde curare, ne claudantur, & velentur. Velantur autem per ignorantiæ obſcuritatem, per carnis fragilitatem, per obſcuritatis; & peccati velamen, per gratiæ ſubtractionem, & per mortem. *Pſal.* 118. *v.* 18. *& Pſal.* 43. Infelix igitur, qui hæc velamina non quærit dirumpere, & diſſipare per orationem.

7. *Dæmones exultant, dum mutatur homo de bono in malum.*

Exultabunt ſi motus fuero. Ergone per motum hominis exultant dæmones? maximè: cum inquam, mutatur de bono in malum, & de malo in pejus: Cavè ergo ò peccator, ne exultare facias dæmones &c. *Pſal.* 59. *& in thren. c.* 1.

8. *Qui ſperat in Deo non movetur vel proſperitatibus, vel adverſitatibus, ſed firmus ſtat in Dei ſervitio.*

Qui tribulant me exultabunt ſi motus fuere: ego autem in te ſperavi &c. Ecce remedium per quod ſperans in Domino nec movetur adverſitatibus, vel proſperitatibus, & per conſequens nec exultare facit dæmones: & hoc eſt ſpei æquanimitas, qui enim ſperant in Domino, non timent adverſitates, vel tentationes. *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 54.

9\. *Gratiarum*

9. *Gratiarum actio reddenda Deo pro beneficiis receptis, per exhibitionem reverentiæ & laudis.*

Cantabo Domino, qui bona tribuit mihi, & pſallam nomini Domini altiſſimi. Ecce quid agere debemus pro beneficiis à Deo receptis: nempe agere Deo gratias per reverentiæ, & honoris exhibitionem exemplo David. *In Luc. cap.17. v.16.*

10. *In tentationibus inimicorum, confidenter recurrendum ad auxilium Beatæ Virginis.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Vſquequò obliviſceris me in finem &c.* Si hoc in tentationibus, quibus præmimur dicere ad Deum debemus: ergo etiam ad Mariam confugiendum, & dicere confidenter: Uſquequò Domina obliviſceris me in finem, & nos liberas in die tribulationis: quia adveniente auxilio tuo non prævalebit diabolus ſuper nos, & potentia virtutis tuæ conteret eum. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.12.*

11. *Vt aperiantur oculi noſtri ad videndum Deum recurramus ad Mariam.*

Illumina oculos, ne umquam obdormiam in morte. Sic Deo, & Beatæ Virgini dicere debemus: Ipſa enim ſua virtute apetiens oculos ſuæ miſericordiæ, aperit noſtros mentis noſtræ, nec prævalere poteſt inimicus adverſum nos. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.12.*

12. *Cantare laudes, & agere gratias continuè debemus Mariæ tum pro ſua exaltatione, tum pro beneficiis quæ continuè nobis confert.*

Cantabo Domino, qui bona tribuit mihi, & pſallam nomini Domini altiſſimi. Nota, in his verbis laudatur Deus pro ſua altitudine majeſtatis, & pro bonis nobis collatis: Idem & Beatæ Virgioi debemus; nempe ipſam laudare, & magnificare, & ipſi gratias agere: & quia eſt gratiæ inventrix, per quam ſæcula reparantur: & ob id, quia bona nobis continuè confert, & quia exaltata eſt ſuper choros Angelorum: Igitur rogamus te Domina Virgo, ut ante thronum Dei pro nobis ores. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.12.*

PSALMUS XIII.

Titulus: In finem Pſalmus David.

1. NOTA primò, quod titulus hujus Pſalmi eſt idem, quod ſupra: ordinatur enim ad Chriſtum, & indicatur, quod Chriſtus tam à ſæculis deſideratus, fuit ab inſipientibus Judæis cootemptus: Sic Gloſſa &c.

2. *Sapientia hujus mundi ſtultitia eſt apud Deum.*

Dixit inſipiens in corde ſuo: non eſt Deus. Si inſipiens, quomodò hoc dictum imputatur peccato? Sed nota, quod eſt ſapientia, quæ eſt inſipientia apud Deum: eſtque triplex, nempe poſteriori, & doli: prima eſt mundana: ſecunda eſt terrena, quæ conſiſtit in acquiſitione rerum temporalium, & ſcientiarum vanarum: Tertia eſt diabolica: de iſtis tribus dicitur, quod inſipientia eſt apud Deum. *In Pſal.13.*

3. *Solùm qui inſipiens eſt poteſt dicere, quod Deus non eſt, & quomodò.*

Dixit inſipiens: non eſt Deus. Nota quod cum myſterio in medium affert inſipientem dicentem Deum non eſſe: nam divini eſſe tanta eſt veritas, quod non poteſt cogitari non eſſe: & ſi id ab aliquibus dicitur, id poſſunt vel ex ignorantia ejus, quid eſt, non ex eo quod eſt: vel ab obcæcatione proveniente ex malitia, quæ tanta poteſt eſſe, ut in corde dicat quis, Deum non eſſe: ſic Athæiſtæ. *l.1. d.8. p.1.q.1.*

4. *Impii, cum ad profundum venerint, dicunt in corde ſuo non eſt Deus.*

Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt Deus Quomodò ad tantam vecordiam poteſt venire homo, ut neget, Deum eſſe? Sed nota, quod inſipiens ſecundùm litteram hebræam eſt idem ac impius: Impii igitur, qui tamquam bruta animalia, quæ præſentia ſunt amant, & futura deſpiciunt, nec poſt hanc vitam requiem æternam expectant: ad tantam cæcitatem inducuntur ſuis peccatis ſic exigentibus, ut in corde ſuo dicant non eſt Deus: dicunt hoc, inquam corde, non exterius formidine pœnæ, ideoque vivunt ac ſi eſſent bruta animalia, & Deus non eſſet. *In ſap. c.2. in princip.* Qui ergo tantùm formidine pœnarum Eccleſiaſticarum officia, & actus proprios Chriſtianorum faciunt intus conſcientiam in impietate involutam ferentes, inſipientes, & ſtulti ſunt apud Deum.

5. *Per peccatum multiplicatum quomodò poteſt concipi ſynderesis.*

Corrupti ſunt, & abbominales facti ſunt. Quomodò dicuntur corrupti, ſi vivunt? Corrupti ſunt omni vi rationis: ait Gloſſa: Hic tamen inſurgit maxima quæſtio: An aliquo modo ſynderesis (quæ eſt quoddam lumen dirigens naturaliter intellectum in cognoſcendo verum, & affectum in appetendis, & ideò ejus munus eſt obmurmurare contra malum, & inclinare ad bonum) poſſit omninò extingui: Et reſpondetur, quod non poteſt omninò extingui, quoad id, quod eſt naturale, & dicit potentiam naturalem: poteſt tamen ad tempus actus impediri, ſive propter tenebram obcæcationis, quando malum creditur bonum, ut in hæreticis, vel propter laſciviam oblectationis, quando ſcilicet homo ita abſorbetur in peccatis carnalibus ab actu carnis, ut remorſus locum non habeat: Item propter duritiam obſtinationis, ne ad bonum ſtimulet, ut in damnatis, qui in malo confirmati, non habent

Nota periculum peccati infidelitatis, laſcivia, & obdurationis.

ſynderesim ad culpam, ſed tantùm ad pœnam : & ideò quoad potentiam deliberativam corrumpuntur impii, non quoad potentiam naturalem; ſicque fiunt abominabiles coram Deo. *l.2. d.39.a.1. q.1. & in ſap. c.14.* Qui igitur ad pœnam ſolùm adſpiciunt, non ad culpam, ſunt veluti damnati.

6. *Peccatum contra naturam corrumpit hominem, & abominabilem reddit Deo, & hominibus.*

Corrupti ſunt, & abominabiles &c. Sed qua corruptione? illa quæ provenit à luxuria: Sed nulla major, quàm quæ ex peccato contra naturam venit: hæc enim non ſolùm corrumpit, ſed abominabilem reddit Deo, & hominibus: Iſtique ſubjiciuntur pœnæ ignis, & ſulphuris. *In Luc. c.17. verſ.29.*

7. *Impii corrupti ſunt quoad animam, abominabiles quoad corpus ob peccata.*

Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt. Ergone poteſt totaliter corrumpi homo? nonne habet animam incorruptibilem? Sed nota de qua corruptione hic loquitur: corrumpuntur autem peccatores in anima, & abominabiles fiunt in corpore, nempe per peccatum, quia corruptio eſt diminutio ſui eſſe: & peccatum eſt talis diminutio, quoad bene eſſe: Corrumpitur autem anima in tribus potentiis: nam rationis ſanitas conſiſtit in cognitione veritatis, & hæc corrumpitur per ſuperbiam, & corrupta fallitur in cognitione ſui, & Dei: Corrumpitur concupiſcentia per vanam gloriam, & iraſcibilis per invidiam: In corpore autem ſecundùm quatuor elementa corrumpitur peccator: nam in oculis viget ignis, & corrumpitur curioſitate: In lingua Aer, & corrumpitur per loquacitatem: In manibus terra, & corrumpitur per crudelitatem: In genitalibus aqua, & corrumpitur voluptate: ſicque homo dicitur corruptus in anima, & abominabilis in corpore per peccata. *In Pſal.13.*

8. *Peccatis corrumpitur homo, & abominabilis redditur.*

Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt. Loquitur hic de impiis, qui corrumpuntur à diabolo, à mundo, & à carne, & per peccata redduntur abominabiles. *Serm.2. Dom.3. poſt oct. Epiphaniæ.*

9. *Solus Chriſtus eſt qui fecit bonum, quique potuit redimere mundum.*

Non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Ergo nemo facit bonum? Sed attende, quod loquitur de bono redemptionis humanæ: nam cum inter homines non inveniretur homo ſine peccato, & valens ſatisfacere Deo pro peccatis hominum, ſolus Chriſtus electus eſt ut Deus, ad hoc bonum patrandum. *Op. medit. Vita Chriſti c.1. & In Pſal.13. & in thren. c.3. & ſerm. 14. Hexaem.* Et hinc dicitur, quod Deus de Cœlo reſpexit filios hominum, ut videat, ſi eſt intelligens, aut requirens Deum: ſoluſque Chriſtus poteſt eſſe talis. *Ibidem, & ſerm.2. in Epiphan.*

10. *Pauci ſunt, qui intelligunt, & requirunt Deum.*

Dominus de Cœlo proſpexit, ut videat ſi eſt intelligens aut requirens Deum: Ideſt, & ſimul requirens Deum. Nota, quod intelligere ſpectat ad doctrinam, & cognitionem Dei, requirere, ad voluntatem: Et hinc infertur, quod alii intelligunt, ſed non requirunt, & hi ſunt ſtulti, ſcilicet Chriſtiani fide ſola, non opere: Alii nec intelligunt, nec requirunt, & iſti ſunt mortui, ſcilicet infideles: Alii requirunt, ſed non intelligunt, & hi ſunt fatui, & ſunt ſimplices, qui Deum requirunt bonis operationibus, ſed ignari ſunt in lege Dei? Alii intelligunt, & requirunt, & iſti ſancti ſunt, & pauciſſimi ſunt: Intelligunt, inquam, quia docetur rationalis quærere devotionem, concupiſcibilis gaudere de Chriſti promiſſione, & iraſcibilis revereri ipſum Chriſtum: & requirunt per amorem. *Serm.2. In Epiph. & in Pſal.13.*

11. *Alii declinant à bono ad malum, alii à malo ad bonum.*

Omnes declinaverunt, ſimul inutiles facti ſunt. Quomodò inutiles, & abominabiles dicuntur, qui declinant? Nonne dicitur, (*declina a malo, & fac bonum?*) Sed nota, quod alii declinant à bono ad malum, iſtique ſunt inutiles, & abominabiles: declinant enim ad malum ſuggeſtionis, delectationis, conſenſus, operationis, & conſuetudinis: Alii à malo ad bonum. *In Pſal.13.*

12. *Iudices perverſi quomodò declinant à caſu recto in obliquum.*

Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt. Qui omnes? omnes mali Judices: Iſti enim declinant à caſu recto in obliquum genitivum propter eos, qui de genere ſuo ſunt: In dativum, qui muneribus corrumpuntur: In accuſativum propter illos, qui odio habentur: In vocativum propter illos, quorum gratia vel favor deſideratur: Et in ablativum propter illos quorum bona deſiderantur: ò peſſima declinatio. *In Thren. c.3.*

13. *Qui declinat ab obſervantia præceptorum Dei inutilis evadit in ordine ad gloriam promerendam.*

Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt. Inutiles? ad quid? Nota, quod ex declinatione ab obſervantia divinorum mandatorum homo redditur inutilis, nempe quia in tali ſtatu nullum meritum ad beatitudinem poteſt acquirere, ideò omninò inutilis eſt. *Pſal.118. c.6. v.3.*

14. *Malum exemplum trahit alios ad peccatum, & in Congregationibus tollit ſanctitatem.*

Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt, non eſt, qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Nota, (*uſque ad unum*,) ſcilicet qui multitudine propoſita, ſtudet soli Domino placere: & hinc origo relaxationis obſervantiarum in Congregationibus religioſis: quia ſcilicet vident malum exemplum, maximè Prælatorum, ideò ad peccata

cata trahuntur, dum quilibet vult imitari alios, ſive quia aliud neſcit, quàm quod videt in aliis, ſive quia non audet aliter vivere, ſive ob pravam libertatem gaudet ſe habere occaſionem, & quaſi excuſationem &c. O quot peſſimi fructus mali exempli. *Op. de perfect. religioſ. l. 1. c. 39. & ſerm. 1. de uno Confeſſore.*

15. *Qui uni Deo non conatur ſervire, declinare dicitur, & inutiliter vivere.*

Omnes declinaverunt, & inutiles facti ſunt uſque ad unum. Quid eſt uſque ad unum? Ad unum ſcilicet Deum multitudine poſtpoſita, qui non conatur Deo ſoli ſervire, hic declinat à Deo, & inutiliter vivit. *Op. de perfectio. Religioſ. lib. prim. cap. 39.*

16. *Iracundi cor, & os eſt ſepulchrum patens, & fœtidum.*

Sepulchrum patens eſt guttur eorum. Sed quæ comparatio eſt hæc inter ſepulchrum, & guttur hominis? optima quidem: nam hic loquitur de homine Iracundo, qui in corde, & gutture abſcondit fœtorem intolerabilem, & foras eum immittit; dum verba contumelioſa profert. *In Luc. c. 14. v. 6. & Op. ſpecul. B. Virg. lect. 2.*

17. *Diaboli os quinam ſint, & quid in tali ore contineatur.*

Quorum os maledictione plenum eſt. Quid eſt os plenum maledictione? Os plenum maledictione, & ſpurcitia ſunt miniſtri, detractores, loquaces, & adjutores diaboli, mali conſiliarii, & ſcandaloſi: ſunt autem pleni omni veneno, & ſpurcitia diaboli. *Serm. 1. fer. 4. Pentecoſt. & ſerm. 5. Dom. 4. poſt Pentecoſt. & ſerm. 2. de S. Ambro.* Iſti namque habent ſub lingua venenum aſpidum, alios in Congregationibus inficientes. *Op. Regula Novit. cap. 15.*

18. *Miniſtri diaboli, non ſolùm corde cogitant malum, ſed opere pro viribus implent.*

Unde dicitur: *Veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem. Pſal. 65. & in Luc. c. 10. v. 30.*

19. *In via diaboli ſolùm habetur contritio, & infelicitas: In via Dei pax.*

Contritio, & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt, non eſt timor Dei &c. Quænam ſunt iſtæ viæ? Viæ ſcilicet diaboli: In his enim non eſt timor Dei, & ideò quis numquam habuit, & incidit homo in latrones, qui eum ſpoliant gratia, & vulnerant in natura: Unde ſemper contritio, & infelicitas eis occurrit: In via Dei ſolùm habetur pax. *Serm. 5. fer. 3. Paſcha. & in Luc. cap. 18. v. 5.*

20. *Iniquitas cauſat timorem, charitas ipſum excludit.*

Trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Si ibi non erat timor, quomodò iſti trepidaverunt timore? Sed nota, quod hic eſt effectus peccati, quod cauſat, & inducit timorem etiam ubi non eſt pavendum: è contra charitas perfecta excludit ipſum. *Sap. c. 17.*

21. *Ex Iacob quis fit Iſrael, ubi de actione & contemplatione.*

Exultabit Iacob, & lætabitur Iſraël. Obſerva hunc tranſitum ex Jacob in Iſraël: ſic enim proceditur in via Dei: Jacob ſupplantator interpretatur, & ſignificat hominem ſpiritualem in activa vita ſe exercentem, qui poſt labores, & pœnitentiam fit Iſraël, ſcilicet videns Deum per contemplationem: hic enim eſt ordo rectus in via Dei: nam poſt luctam illuminatur mens, & vigili ſomno quietatur. *Op. de ſeptem itineribus ætern. Itin. 3. d. 5.*

22. *Qui vult ab artibus, & violentiis liberari confugiat ad Mariam.*

Dixit injuſtus, ſcilicet diabolus, non eſt Deus. Ideſt Deus hunc propter peccata dereliquit: ideò omnes ſuas artes, & machinationes contra hominem parat: & quis nos liberabit à tantis artibus? Hæc liberatrix eſt Beata Virgo Maria: Ad hanc igitur recurre, & in tentationibus dic: Exurge Domina, & præveni dæmonem, & ſupplanta eum, deſtrue omnes conatus illius. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 13.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

23. *Si cæteri homines declinaverunt à via Dei, ſola Beata Virgo Maria non declinavit.*

Omnes declinaverunt ſimul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Hoc eſt verum de cæteris hominibus, non de Chriſto, qui fuit unus electus ex millibus: Idem & dic de Beata Virgine Maria, uſque ad unam: Unde ejus pulchritudinem Sol, & Luna mirantur, ei Angelicæ Poteſtates inſerviunt, & famulantur. *Op. Pſalt. B Virg. Pſal. 13.*

24. *Si peccatum nos infecit, & Maria nos ſanavit.*

Sepulchrum patens eſt guttur eorum: venenum aſpidum ſub labiis eorum. Vide quomodò venenum diaboli, ſcilicet peccatum infecit omnes, & ad mortem induxit: ideò væ nobis, ſi non ſuccurreret Maria, quæ ſuo tactu leniſſimo ſanat omnes infirmos, ſuoque odore roſeo mortui reviviſcunt. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 13.*

25. *Os Mariæ longè fuit ab omni veneno culpæ oris.*

Venenum aſpidum ſub labiis eorum. Nempe, qui exeunt in verba mala: Sed ab iſto, væ, longè fuit os Beatæ Mariæ Virginis, in quo non fuit fel & venenum Diaboli, ſed mel, & lac Spiritus ſancti: nihil enim terreum, & procax fuit in verbis Mariæ: Nonne mel, & lac fuit in ore ejus, quando exiit in illud verbum mellifluum: *Ecce Ancilla Domini &c. Op. ſpecul. B. Virgin. lect. 2.*

PSALMUS XIV.

Titulus : Pſalmus David.

1. NOTA primò, titulum hujus Pſalmi eſſe hunc : Pſalmus David. In quo agit de iis, quæ ſpectant ad Eccleſiæ unitatem ſignificatæ per tabernaculum, & ad Eccleſiam triumphantem ſignificatam per montem. *Pſal.*14.

2 Eccleſia militans, & corpus noſtrum dicitur tabernaculum, illud fragile, & carnale : Iſtud mobile, & ſpirituale : Eccleſia triumphans dicitur tabernaculum fixum, & ſupercæleſte, ideò ſignatur per montem. *Pſal.*14. *&* 33.

3. *Qui in Chriſto monte ſancto vult requieſcere, debet ab iſtis ſeptem vitiis cavere notatis in hoc Pſalmo, & eſſe Immaculatus in virtutibus oppoſitis.*

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo! Quodnam eſt hoc tabernaculum, & quis mons, in quo quis requieſcere poteſt ? Iſte eſt Chriſtus : qui autem vult in ipſo requieſcere, debet eſſe immaculatus in cogitatione, juſtus in operatione, ſincerus in locutione, innocens in converſatione, victorioſus in tentatione, fidelis in promiſſione, vacuus ab injuſta temporalium collocutione : qui facit hæc non movebitur in æternum. *Serm.*1. *in Sabb. Sancto.*

4. *Eccleſia triumphans eſt mons, ideſt nobilior, & altior militante, quæ eſt tabernaculum.*

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo &c. Nota per tabernaculum ſignificatur Eccleſia militans, quia eſt locus militantium. Triumphans mons, quia altior, & nobilior. *Pſal.*14.

5. *Innocentes corde, & manibus introducuntur in Cælum : Impuri expelluntur.*

Innocens manibus, & mundo corde. Vide, quod innocentes ſolùm introducuntur in montem ſanctum Cœli : hi autem ſunt Virgines corde, & carne : Iſti Deum videbunt : Sicut luxurioſi expellentur ab hoc monte ſancto. *Serm.*1. *in feſto om. Sanctor.*

6. *Solùm pueris communicatur benedictio Dei.*

Qui ingreditur ſine macula. Tales ſunt parvuli humilitate, infantes innocentia, & pueri puritate : val pueri, ſcilicet pœnitentes, qui ſæpe plorant pro peccatis : Iſtis confert Deus ſuam benedictionem gratiæ. *Serm. prim. Domin.* 18. *poſt Pentecoſt.*

7. *Ad juſtificationem neceſſaria hic innuuntur.*

Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam. Nota hic quatuor neceſſaria ad juſtificationem : primò introitus fidei : unde dicitur, *qui ingreditur* : Secundò deteſtatio peccati : unde dicitur, *Sine macula* : Tertiò motus liberi arbitrii : unde dicitur, *operatur*. Quartò augmentum meriti : unde addit, *Iuſtitiam*. *Pſal.*14.

8. *Chriſtus ſolus dicitur juſtus, & puer.*

Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam &c. Nota, quod hoc in rigore ſolùm competit Chriſto, qui ſolus dicitur juſtus, ſcilicet in natura, quia ſine macula : ab effectu, qoia ſolus juſtificat : & quia reddit æqua merita : & hinc dicitur puer propter puritatem, humilitatem, obedientiam, & manſuetudinem. *Pſal.* 10. *&* 67. *&* 103.

9. *Nihil inquinatum poteſt intrare in Regnum Cælorum.*

Unde dicitur hic : *qui ingreditur ſine macula:* Illi enim qui intrant in Cœlum, ſequuntur Agnum ſine macula, & ideò ipſi debent eſſe tales. *Serm.*1. *fer.*3. *Pentecoſt.*

10. *Iuſtitia eſt virtus generalis introducens animam in Cælum.*

Qui ingreditur ſine macula, & operatur juſtitiam. Nota quod pro fundamento omnium bonorum operum, quibus anima præparatur ad ingreſſum in tabernaculum, & in montem ſanctum Dei ponit juſtitiam : Sed cur juſtitia? nonne hæc ſpectat ad ſolos judices ? Reſp. quod hic loquitur de juſtitia, quæ eſt virtus generalis complectens omnia alia opera bona : & quia hæc virtus reddit onicuique quod ſuum eſt, ideò reddit juſtus ſibi ipſi continentiam, & ſtabilitatem, tum in proſperitate, tum in adverſitate : & delectationi momentaneæ præfert cæleſtia : reddit & proximo charitatem, & amorem, & Deo in omnibus honorificentiam : Ecce quare ponitur juſtitia pro fundamento totius vitæ ſpiritualis. *Op. Diæt. tit.*10. *c* 5.

11. *Major eſt contemptus veritatis, quàm libido carnalitatis.*

Qui loquitur veritatem : qui non egit dolum in lingua ſua. Ecce aliud fundamentum fabricæ ſpiritualis, ſcilicet dilectio veritatis: nam major, & deteſtabilior eſt contemptus veritatis, quàm libido carnalitatis : Deus enim eſt ſumma veritas, & ideò nos debemus eſſe filii veritatis. *In Luc. c.*10. *v.*12. *& Pſal.*118. *c.*10. *v.*7.

12. *Opera bona facta in peccato mortali ad quid juvant.*

Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus. Quomodò ad nihilum redigitur peccator? & ſi ad nihilum, ergo ejus opera bona nihil merentur ? Reſpondetur quod peccatum mortale eſt nihil, & ad nihil redigit hominem quoad

eſſe

eſſe gratiæ ſanctificantis, & ideò ad nihilum redigitur quoad opera bona conſiderata quoad æternam remunerationem, quoad meritum verò de congruo, ſi fiant ad gloriam Dei, diſponunt de congruo: & ſic in hoc ſenſu non redigitur omninò homo ad nihilum. *l.4.d.15.p.1.a.1.q.5.*

13. *Per humilitatem peccatum deſtruitur.*

Ad nihilum reductus eſt in conſpectu ejus malignus. Nota, quod hæc poſſunt accipi in bono, ſcilicet malignus ſentiens ſe gravatum onere peccati mortalis, in conſpectu Dei ſe reducit ad nihilum per humiliationem, diſponit ad gratiam, *Op. Diat. Tit.7. c.1.*

14. *Iuramentum licitum, & ſanctum eſt, ſi habeat conditiones neceſſarias: & quodnam illicitum.*

Qui jurat proximo, & non decipit. Vide quomodò juramentum ſanctum ponitur etiam pro fundamento fabricæ ſpiritualis: Ad hoc autem ut ſit tale requiritur judicium, veritas, & juſtitia: nempè his deficientibus, juramentum eſt illicitum, & præcipuè deficiente veritate, & juſtitia: & ideò quodlibet juramentum falſum eſt peccatum mortale, & ſimiliter quod fit de re à Deo prohibita, *In Pſal 14. & op. de decem precep. ſerm.5. & op. ſpecul. An. c..*

15. *Maligni à ſocietate Iuſtorum removendi, & ab ipſis confutandi ſunt.*

Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus. Qui ſunt iſti maligni ad nihilum redigendi? ſunt maligni, & mali operarii, & ſcandaloſi iſtique à juſtis debent à ſua ſocietate expelli, & in eorum malitia confutari. *Pſal.118. cap.8. verſ.*. Et ad hoc exercetur excommunicatio in Eccleſia Dei contra malignos.

16. *Vſura, quàm deteſtabile malum.*

Et non dedit ad uſuram &c. Vide quomodò uſura tollit meritum, & gloriam: hæc enim de ſe eſt mala, ideò prohibita. *In Luc. c.6.v.34.*

17. *Vir juſtus, & humilis immobilis redditur ſicut polus Cœli.*

Qui facit hæc non movebitur in æternum. Ergone opera juſtitiæ reddunt hominem immobilem? Immobilem quidem in Dei ſervitio: ſicut enim ſtella polaris, & polus eſt immobilis, & circa ipſum continuè volvitur Cœlum: ſic anima humilis immobilis ſtat, nec erigitur proſperitate, nec deprimitur adverſitate: & ideò qui facit hæc non movebitur in æternum, ſed fixus in Deo ſemper manebit. *Op. Diat. ſal. tit.5.c.8.*

18. *Beata Virgo Maria quoſnam introducit in Cœlum.*

Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Idem poſſumus dicere Beatæ Virgini: quis habitabit in tabernaculo Dei, & quis requieſcet cum ſenatoribus Cœli? Illi, qui imitantur virtutes Beatæ Virginis: nempè pauperes ſpiritu, mundi corde, mites, pacifici, & lugentes: hæ enim ſunt virtutes, ad quas Beata Virgo maximè reſpicit, & ejus protectionem merentur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 14.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

19. *Ad nihilum deducitur malignus in conſpectu Mariæ Virginis.*

Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus. Nempè in conſpectu Mariæ Virginis, quia ipſa loquitur pro nobis, & indignationem filii ſui avertit à nobis. *Op. Pſalt. B Virg. Pſal. 4.*

20. *Quid facere debeat homo ad obtinendam benedictionem Mariæ Virginis.*

Qui facit hæc non movebitur in æternum. Cur hoc? quia benedictionem recipit à Maria Virgine: ut autem hanc benedictionem merearis accipere, amplectere veſtigia Mariæ, & ejus pedibus humiliter provolutus, tene eam fortiter, nec dimitte, donec accipias benedictionem. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 14.*

PSALMUS XV.

Titulus: Tituli inſcriptio ipſi David.

1. PRIMÒ nota, quòd titulus hujus Pſalmi eſt hic: Tituli inſcriptio ipſi David: ideſt iſte titulus dirigitur ad Chriſtum qui morte ſua meruit declarari Rex Judæorum, quia vicit mundum, mortem, & Diabolum.

2. *Spes vera in Deum eſt cum gaudio, dolore, & timore.*

Conſerva me Domine, quoniam ſperavi in te. Nota, quod hic ſanctus Propheta exprimit rationem cur à Domino prætendit conſervationem in gratia; nempè quia ſperavit in Domino, ſed advertendum, quod ad hanc conſervationem requiritur, quod cum ſpe adſit cum ſubordinatione gaudium, dolor, & timor, qui affectus miniſtrant nobis neceſſaria; Gaudium eſt pincerna, qui nobis miniſtrat gratiam operantem, cooperantem, & finalem perſeverantiam, ſpes eſt cubicularius nos reficiens, portans ſecum peccatorum remiſſionem, carnis reſurrectionem, & vitam æternam, dolor concurrit ad hæc, & timor filialis, ſicque per hæc poſt victoriam coronabimur in gloria, ubi noſtrum eſſe conſervabitur ſine morte, noſce ſine errore, & amare ſine offenſione. *Pſalm. 15.*

3. *Deus poteſt, vult, & debet nos conſervare, ſi ad ipſum toto corde recurrimus.*

Dixi Domino Deus meus es tu, quoniam bonorum noſtrorum non indiges. Nota vim horum verborum, quibus petit David, ut ſervetur, dicit enim, (*Dominus,*) ideſt qui poteſt; (*Deus,*) qui vult, (*& meus,*) qui debet, nempè ex miſericordia, & addeas, (*quoniam bonorum meorum non indiges,*) indicat ſufficientiam, & per hoc ſperabat à Deo obtinere conſervationem ſui in via ſpirituali. *Pſalm. 15.* Unde in his paucis verbis includitur actus fidei, ſpei, & charitatis ſublimiſſimus in Deum.

4. *Deus bonorum noſtrorum non indiget, & ideò omnia operatus eſt ad ſui gloriam manifeſtandam.*

Quoniam bonorum noſtrorum non indiges &c. Nota ſublimitatem hujus ſententiæ, quia enim cognoſcebat Propheta ſuffi cientiam Dei, fatetur tacitè, quod omnia operatur ad ſuam gloriam non augendam, ſed manifeſtandam mundo, & nobis communicandam, ad hoc enim omnes operationes Dei tendunt. *l. 1. d. 1. p. 2. art. 2. qu. 1. & l. 1. d. 27. art. 1. qu. 3. in fund. & d. 28. art. 1. qu. 3. & in Pſalm. 38.*

5. Deus non acceptat hominem propter operationem, nec aliquod meritum ipſum obligare poteſt in ratione dati, & accepti, quia bonorum noſtrorum non indiget: ideò ad hoc, ut acceptet opus ad remunerandum, prærequiritur ejus gratuita influentia. *l. 2. d. 27. art. 2. qu. 3. & d. 28. art. 1. qu. 3. & d. 29. art. 1. qu. 2. & opuſ. Brevil. p. 4. c. 7. & op. Comp. Theol. l. 7. c. 24.*

6. *Licèt Deus bonorum operum noſtrorum non indigeat, tamen vult retributionem à nobis, ac ſi indigeret.*

Bonorum noſtrorum non indiges. Hoc eſt veriſſimum, attamen Deus à nobis exigere videtur gratitudinem per patientiam, & tolerantiam paſſionum, & bonorum operum multiplicationem, ac ſi indigeret. *op. de Profect. Religioſ. l. 2. c. 16.* Et hinc veri ſervi Dei Dominum honorando, & quæcumque opera faciendo hanc veritatem cognoſcentes, ſe inutiles ſemper reputant, Dominoque humiliantur. *Op. de 7 itiner. æstern itin. 2 d. 4.* Unde proprium eſt protervorum, & ſuperborum ſe extollere de operibus bonis, & longo ſervitio Dei, & ideò dicunt Deo, ecce tot annis ſervio tibi, & numquam mandatum tuum præterivi &c. *In Luc. c. 15. v. 29.*

7. *Deus nobis præcipit ad noſtram utilitatem obſervantiam ſuorum mandatorum.*

Bonorum noſtrorum non indiges. Ergo ſi Deus præcipit multa facienda, non eſt, ut ſibi hæc proſint, ſed nobis. *Serm. 1. de Evangeliſtis.*

8. *Sancti lumine ſuperno cognoſcunt hanc admirabilem ſufficientiam Dei, & ideò coram Deo humiliantur.*

Sanctis, qui ſunt in terra ejus, mirificavit omnes voluntates meas in eis. Vide quomodò notitia, quam habent juſti de Dei ſufficientia eos in admirationem ſui dirigit conſiderantes Dei admirabilitatem, & inſufficientiam propriam. *In Pſalm. 15.*

9. *Infirmitas, & inſufficientia noſtra nos inducit in cognitionem ſufficientiæ divinæ.*

Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum. Vide quomodò Propheta oppoſuit noſtram infirmitatem multiplicem divinæ potentiæ ut coram ipſa humiliemur. *Pſalm. 15.*

10. *Voluntas multiplex in Chriſto.*

Mirificavit omnes voluntates meas in eis &c. Quomodò dicitur omnes voluntates meas? ergone plures voluntates habuit Chriſtus? ſed nota quod in Chriſto quatuor voluntates reperiuntur; voluntas divinitatis, rationis, carnis, & pietatis; prima per juſtitiam ſententiam dictabat: ſecunda per obedientiam veritatem approbabat: tertia in proprio malo murmurabat: quarta per confeſſionem in alieno malo ſuſpirabat. *In Pſalm. 15.*

11. *Deus aliquando attrahit ad ſe hominem per flagella.*

Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, poſteà acceleraverunt. Acceleraverunt nempè ad Deum recurrendo, nam ipſe ſæpè immittit flagella, & tribulationes, ut per eas alliciat hominem ad ſe. *Pſalm. 43. & op. de decem Precept. ſerm. 7.*

12. *Deus in ſuo libro vitæ nomina juſtorum conſervat per approbationem: impiorum verò nominum memoriam talem non habet.*

Nec memor ero nominum eorum per labia mea. Ergone Deus ſubjicitur oblivioni? minimè: ſed loquitur de notitia per approbationem; hanc enim in juſtis conſervat vivam in libro vitæ, non verò notitiam reproborum, quia non ſunt digni nominari. *Serm. 1. Dom. 4. poſt Pentecoſt. & in ſap. cap. 10.*

13. *Juſti in hac vita non habent partem, vel hæreditatem, ſed in altera vita: impii volunt eam in hac vita.*

Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es qui reſtitues hæreditatem mihi. Vide quid juſtus dicebat, quia non more Epicureorum partem ſuam volebat in hac vita, ſed in altera, ſcilicet Deum, tamquam hæreditatem ſuam. *In Eccleſ. c. 2. & ſap. c. 2.*

14. *Cur in tonſuræ collatione dicantur hæc verba: Dominus pars hæreditatis meæ &c.*

Dominus pars hæreditatis &c. Nota, hæc verba dicuntur à Clerico in tonſuræ receptione, eo quia tunc ad divinum miniſterium mancipatur, & ideò totus debet eſſe ſequeſtratus ab omni populo, & temporalibus rebus, & Deo dicatus, mentiſque elevatione ad Cœlum ad divinum cultum deputatus. *Op. Brevil. p. 6. c. 12. & in Thren. c. 3.*

15. *Judæi tamquam hæreditas Chriſti ad ipſum convertentur in fine.*

Tu es qui reſtitues hæreditatem mihi. Hoc dicit Chriſtus de Judæis, qui in fine mundi convertentur ad Chriſtum. *Serm. 3. Dom. 1. poſt oct. Paſcha.*

16. *Sancti ſunt hæreditas præclara Chriſti; ſicut & Eccleſia.*

Funes ceciderunt mihi in præclaris. Ideſt in ſanctis; iſti enim ſunt mea hæreditas præclara, quæ ſummopetè Chriſto placet. *Serm. 3. Dom. 1. poſt oct. Paſche. & in Pſalm. 2.*

17. Chriſtus

17. *Chriſtus acquiſivit in hac vita notitiam experimentalem.*

Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum. Hæc verba dicuntur à Chriſto, ſed quomodò fatetur Deum tribuiſſe ſuæ animæ intellectum, ſcilicet intelligentiam novam? nonne ab inſtanti conceptionis præditus fuit perfectiſſima ſcientia omnium rerum, etiam poſſibilium? Sed nota, quod duplex eſt cognitio Chriſti, alia ſimplicis notitiæ, alia experimentalis in ſenſu quia ſenſus exterior ad aliquid convertebatur de novo, & hanc de novo in dies recipiebat, & augebatur; non tamen ſicut in nobis, quia per hanc cognoſcebat uno modo, quod prius alio modo noverat. *l. 3. d. 14. a. 3. q. 2.*

18. *Donum intellectus quàm utile, & neceſſarium ſervienti Deo.*

Benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum &c. Cur cum tanto ardore recognoſcit hoc beneficium à Deo, quia ei tribuit intellectum? nonne eſt potentia eſſentialis animæ omnibus creaturis rationalibus communis? Sed nota quod loquitur de dono Spiritus ſancti intellectus, per quod liberalitas dantis patefit, & maxima utilitas recipientis, nam iſtud donum eſt regula circumſpectionum moralium, janua conſiderationum ſcientialium, clavis contemplationum cœleſtium, eſt panis diſponens animam ad potum ſapientiæ, docetque quid vitandum, quid agendum, & quid expectandum, undè recipiens tantum donum debet benedicere, & gratiam reddere Domino. *Serm. 3. Hexaem.*

19. *Continua, & jugis memoria divinæ præſentiæ eſt armatura ſecura contra omnes adverſarios.*

Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper; quoniam à dextris eſt mihi ne commovear. Quid eſt providere Dominum in conſpectu ſuo? hoc nihil aliud eſt niſi providere ſibi jugem & continuam memoriam præſentiæ divinæ, & ad ejus conſpectum ſemper ambulare, & dicit, (*providebam,*) quia antecedenter dixerat; (*increpuerunt me renes mei,*) ideſt tentatio carnis, & diaboli, me urgebat, & increpabat, unde hanc armaturam ſibi providit, quia ipſa ſe defendebat ab omni periculo, & ſimul proficuam experiebatur in omni religionis virtute. *Op. de ſex alis Seraph. c. 8.*

20. *Continua memoria præſentiæ Dei eſt in hac vita loco ſuæ viſitationis in gloria, hoc præmium, illud meritum.*

Providebam in conſpectu meo ſemper &c. Nota quòd iſte illuminatus propheta deſiderans ſemper laudare Deum ad modum Angelorum, & quia in Cœlo perfruuntur viſione clara Dei, ipſe ſibi providit id quod in hac vita reſpondet tali viſioni, nempè memoriam jugem Dei, quæ eſt quædam imitatio viſionis beatæ, eſt enim meritum, & illa præmium: Igitur quamdiù illum videre non poſſumus præſentes, ſaltem memoremur ejus abſentes, quia tantò quis pleniùs eum videbit, & lætiùs in patria quanto frequentiùs, & devotiùs ejus meminerit in exilio: & hoc non tantùm in otio, ſed etiam in occupationibus ejus eſſe debemus memores, imitatione Angelorum, qui in miniſterium noſtrum ſic exteriora diſponunt, ut tamen ab intimis nunquam recedant; ò felix qui ad præſentiæ divinæ memoriam totus attendit. *Op. de profect. religioſ. l. 2. c. 10.*

21. *Iuſtus non poteſt mori morte improviſa.*

Providebam in conſpectu meo ſemper. Cur in conſpectu tuo ſemper providebas Domini memoriam? Nota (*ſemper*) ideſt pro toto tempore vitæ meæ, ut non ſolùm Deum haberem præſentem in curſu vitæ, ſed & in morte, ne morte improviſa decidam, unde juſtus exercens ſe in memoria præſentiæ divinæ, non poteſt mori morte improviſa, quia ſemper Dominum habet præſentem. *In ſap. cap. 4.*

22. *Deum præſentem, ut Dominum, ut judicem, ut inſpectorem habere debemus.*

Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper. Quid eſt, *providebam*? Cur non dicit videbam, ſed providebam? Nota videre eſt rerum præſentium, providere, eſt prævidere res futuras, & ideò prævidebat Deum pro rebus gerendis in futurum, in conſpectu ſuo, ſcilicet ac ſi eſſet in Cœlo: prævidebam Deum, ait, ut judicem, ſcilicet punitorem, & remuneratorem operum meorum, ut inſpectorem omnium meorum geſtorum ut Dominum majeſtatis, ut Patrem, quia hæc multiplex conſideratio retrahit à peccatis, excitat ad bona opera, & reddit hominem pavidum. *In Ioan. cap. 1. in fine.*

23. *Deus requieſcit in noſtro latere dextro, diabolus in ſiniſtro.*

Providebam Dominum in conſpectu meo; quoniam à dextris eſt mihi, ne commovear. Ecce effectus jugis præſentiæ Dei: nempè collocatio Dei in latere dextro, ſed cur in latere dextro? nonne & in ſiniſtro bonum eſt ipſum Deum habere præſentem? Nota quod per latus dextrum ſignificatur affectus ſpiritualium rerum, per ſiniſtrum affectus rerũ terrenarum, & ideò latus dextrum eſt, ubi habitat, & requieſcit Deus, ſiniſtrum, ubi habitat, & requieſcit diabolus: quando igitur ad dexterã trahitur Deus, tunc anima non commovebitur; vel torquebitur tentationibus, & periculis. *Serm. 3. Dom. 3. Adventus.*

24. *Diabolus maxima curâ conatur vulnerare dextram partem animæ, magis quam ſiniſtram, & ideò ad illam partem trahere Deum debemus.*

Quoniam à dextris eſt mihi, ne commovear. Ideſt non commovebor, nec vincar; ſed cur à dextris? quia illa pars quæ ſignificat vitam ſpiritualem, eſt quæ à diabolo propulſatur majori conatu, quàm ſiniſtra: nam perfectior pars, qua anima quærit tendere ad Deum, Deoque ſervire, eſt illa, quæ tentatur à diabolo, ut commoveatur homo, & relinquat ſpiritualia, ut ad temporalia tendat, & quia ex parte dexteræ gravior urget neceſſitas, & ibi belli totum pondus imminet, & colluctationis ratio univerſa conſiſtit, undè nobis tuta paratur aut victis ignominioſa captivitas, aut vincentibus gloria triumphalis: hinc Propheta; *Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper &c.* Quaſi diceret, utinam mihi ſemper à dextris ſis Jeſu bone, ut ſemper teneas manũ dexterã meam; ſcio enim, & certus ſum, quod tunc nulla nocebit adverſitas, ſi nulla dominetur iniquitas. *Op. meditat. vita Chriſti. c. 36.*

25. *Qui pro Chriſto adverſitates ſuſtinet, habet ipſum à dextris ut adjutorem, & remuneratorem.*

Quoniam à dextris eſt mihi ne commovear. Nota hoc verbum, (*ne commovear*) ideſt ne in tribulationibus, quæ mihi accidunt deficiam; ſiniſtram expono periculis, pœnis, tribulationibus, opprobriis; corpusque ſignificatum per partem dexteram punio pro Chriſto? ſic enim à dextris eſt mihi Deus defendens, adjuvans animam, ut ipſam remuneret: Hæc enim gratia, & miſericordia Dei eſt in ſervos ejus, ut in eorum interitu ſiniſtram quidem velut diſſimulans, dexteræ ſemper ſtudioſus aſſiſtat. *Op. meditat. vita Chriſti. c.56.*

26. *Deus quomodò dicitur à dextris; & diabolus item à dextris, & ſiniſtris.*

Quoniam à dextris eſt mihi ne commovear. Nota, quod Deus dicitur eſſe à dextris hominis duobus modis; nempè quando bona temporalia ſuis tribuit, & quando virtutes animæ cuſtodit: diabolus verò pugnat à dextris, & à ſiniſtris; à dextris, quando intus ad vitia tentat: à ſiniſtris, quando foris per adverſa impugnat. *Pſalm.15.*

27. *Chriſti reſurrectio indicatur à Propheta.*

Propter hoc lætatum eſt cor meum, & caro mea requieſcet in ſpe. Quid eſt requieſcet in ſpe? ubi requieſcet? in ſepulchro, tamquam in domo per ſpem reſurrectionis: ſicut enim in domo requieſcimus, & reficimur; ſic in ſepulchro Chriſtus requievit, & per reſurrectionem refectus eſt gloria. *Pſalm.58.*

28 *In anima Chriſtus requieſcit, ut in cænaculo.*

Propter hoc lætatum eſt cor meum. &c. & caro mea requieſcet in ſpe. Hoc dixit Chriſtus continuè loquens myſticè de anima, in qua requieſcit, & reficitur, quando virtutibus ornatur. *In Luc. c.22. v.12.*

29. *Amor Chriſti erga nos oſtenſus eſt maximè in ſeparatione animæ à corpore, & in permanentia unionis divinitatis cum utroque.*

Quoniam non derelinques animam in inferno, nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Ex his patet, quòd in morte vere ſeparata eſt anima Chriſti à corpore; licèt numquam utrumque ſeparatum fuerit à divinitate; ſed cur voluit Chriſtus ut anima, & corpus ſepararentur, & non divinitas ab utroque? ad oſtendendam dilectionem maximam inter nos, ſeparatio enim animæ à corpore eſt mors, quam Chriſtus aſſumpſit propter noſtram ſalutem, ut mortem noſtram deſtrueret; & quia ſeparatio divinitatis ab anima, & carne ad nihil inſerviebat pro noſtra ſalute, ideò eam ſeparari non permiſit: ſi enim proficua fuiſſet ad noſtram ſalutem, etiam hanc ſeparationem ſubjiſſet. *l.3. d.22. art.1. qu.2. & ſerm.1. Dom. Trinit.*

30. *Caro Chriſti, quia unita divinitati, non fuit ſubjecta corruptioni.*

Nec dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Cur dicit ſanctum non videre corruptionem? ſanctum ideſt Chriſtus, qui eſt ſanctus ſanctorum, & fons totius ſanctitatis: erat enim illa caro locus ſanctus, & terraſancta, quam oſtendit Deus Moyſi in rubo, qui ardebat, & non comburebatur, erat enim ibi divinitas unita præſervans ab incineratione. *Serm.1. de Circumciſ. & Pſalm.3. & 13. & 67. & opuſ. lignum vitæ, IESVS reſurgens. & in Luc. c.24. v.6.*

31. *Chriſtus dedit nobis omnia quæ habuit.*

Quoniam non derelinques animam in inferno. Ergo anima Chriſti ad inferos deſcendit? Sed cur voluit Deus, ut anima Chriſti deſcenderet ad inferiores partes terræ? cur non liberavit animas ſanctorum Patrum, abſque eo quod ipſa deſcenderet ibi? quia Chriſtus dedit nobis, quæ habuit, qui enim captivus fuerat in manus inimicorum, veluti coactus amore fuit ad dandum quæ habuit, ſcilicet Paradiſum latroni, animam inferno non finaliter tamen, regnum mundo, corpus Eccleſiæ &c. *Serm.4. in Paraſceve.*

32. *Viæ vitæ, quænam nobis per Chriſtum notificatæ.*

Notas mihi feciſti vias vitæ. Quænam ſunt iſtæ viæ? tres ſunt viæ, quibus itur per vitam ad terram Paradiſi, ſcilicet ſcientia, diſciplina, & bonitas, per has debet currere, nempè à prima ad ſecundam, & à ſecunda ad tertiam, ut ad patriam perveniamus. *Pſalm.15.*

33. *Multiplex via vitæ Chriſti.*

Notas mihi feciſti vias vitæ. Quænam ſunt vitæ viæ? viæ ſcilicet Chriſti; & hæ ſunt variæ, nam quandoque itur à capite ad membra, quando ſcilicet virtutes & gratiæ Chriſti transferunt ſe in nos: quandoque à membris ad caput, quando homo ſe transformat in Chriſtum. *Pſalm.15.*

34. *Vita Chriſti eſt exemplar noſtrum.*

Notas mihi feciſti vias vitæ. Quænam ſunt iſtæ viæ? ſcilicet vitæ Chriſti, dum enim vitam ſuam pro nobis poſuit, dum pro nobis vitam morti tradidit; dum noſtram mortem deſtruxit: tunc notas nobis fecit vias vitæ: dum nobis fidem, ſpem, & charitatem, & dona gratiarum diſtribuit, & mandata adjunxit, in quibus ipſe ambulavit, & in quibus conſiſtit via vitæ, per quam nos docuit ambulare: ſic ergo per has vias vitæ nos vivificavit. *l.3. in Prolog.*

35. *In ſola via vitæ nobis per Chriſtum oſtenſa eſt terminatio appetitus noſtræ animæ.*

Notas mihi feciſti vias vitæ, adimplebis me lætitia &c. Ecce qualis ſit terminus viarum vitæ Chriſti, quas nobis notificavit, nempè lætitia, & delectatio in Deo, in hoc enim ſolo poteſt

poteſt terminari appetitus animæ. *Serm.5. de pluribus Martyribus.*

36. *Qui ambulat in mundo per vias vitæ, adimplebitur in Cœlo lætitia gloria.*

Notas mihi feciſti vias vitæ adimplebis me lætitia &c. Ecce ordo à nobis tenendus: primò ambulare, & currere debemus per vias vitæ, ſcilicet per impletionem præceptorum, ſicque in Cœlo adimplebimur lætitia, & delectatione. *Serm.2. Dom.17. poſt Pentecoſt.*

37. *Gloria cœleſtis conſiſtit in lætitia, & delectatione.*

Adimplebis me lætitia &c. delectationes in dextera tua &c. Nempè anima in Cœlo adimplebitur lætitia, & gaudio, videndo facie ad faciem vultum Dei, item & delectatione, ſcilicet æterna fruitione. *Serm. 1. Dom. 4. poſt oct. Paſcha. & Pſalm.15.*

38. *Deus in Cœlo dat delectationes dexteræ & non ſiniſtræ.*

Delectationes in dextera tua uſque in finem. Cur in dextera, & non etiam in ſiniſtra? cur non ambabus manibus? Nota, quod ut dictum eſt in dextera ſignificantur delectationes beatitudinis: in ſiniſtra temporales. Deus igitur in Cœlo dat delectationes dexteræ, & non ſiniſtræ, quia eas dat æternas uſque in finem, ſcilicet abſque fine. *Serm.18. Hexaem.* Dicitur etiam delectationes in dextera, quia ſolis dabuntur, qui in judicio ad dexteram judicis erunt. *In Eccleſ. c.11. & op. de dono timor. c.3.*

39. *Qui ſperant in Beata Virgine Maria conſervantur ab omni malo.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Conſerva me quoniam ſperavi in te. Si per ſpem in Deum Propheta petebat à Deo conſervationem in bono, & liberationem ab omni malo; ergo qui ſperat in Maria hanc eamdem gratiam poteſt percipere, & dicere, conſerva me ò Beata Virgo Maria, quoniam ſperavi in te, mihique ſtillicidia tuæ gratiæ impertire, ut ſic ab omni malo eripiar, & in bono proficiam. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſalm.15.*

40. *Maria bonorum noſtrorum non indiget, ſed nos ſuis bonis replet.*

Quoniam bonorum noſtrorum non indiges &c. Quia Propheta cognoſcebat ſufficientiam Dei non indigentis noſtrorum bonorum, ideò ad eum recurrebat, ut iis impleretur. Transfer tu mentem ad Beatam Virginem Mariam, & videbis ejus alvum Virginalem, & viſcera verbo Dei repleta, & ideò noſtrorum bonorum non indigentem, & ideò ſicut repleta benedictione cœleſti, ejus ubera lacte Deifico ſalvatorem enutrierunt, ſic & lac nobis ſuæ benedictionis diffundit, undè ad ubera ſuæ miſericordiæ, tamquam parvuli confugere debemus. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.15.*

41. *Maria aſſumpta eſt in Cœlum in anima, & in corpore glorioſo.*

Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Si Chriſti corpus non fuit ſubjectum incinerationi, ergo nec corpus Mariæ Virginis, & ideò aſſumpta eſt in Cœlum in corpore, & in anima. *Op. Brevilogn. p.7. c.5.*

42. *Poſt Deum major gloria Beatis advenit videre Mariæ gloriam.*

Adimplebis me lætitia cum vultu tuo &c. Hoc dicitur ad Chriſtum: idem & proportionaliter Beatæ Mariæ Virgini poteſt dici; nam in gloria quidquid jucundius eſt poſt Deum, quidquid dulcius, quidquid pulchrius hoc Maria, hoc in Maria, hoc per Mariam eſt; Glorioſum quidem privilegium Mariæ eſt, quod poſt Deum major gloria noſtra; majus gaudium noſtrum, de Maria eſt: ſumma igitur gloria eſt ò Maria poſt Dominum te videre, tibi adhærere, in tuæ protectionis munimine demorari. *Op. ſpec. Beatæ Virginis lect.6.*

PSALMUS XVI.

Titulus: Oratio David.

1. PRIMÒ nota, quod Titulus hujus Pſalmi eſt Oratio David: quia in hoc Pſalmo introducitur Eccleſia cum membris orans, & habet hunc titulum, quia oratio ad Deum pro liberatione à malis, & impetratione bonorum non eſt interjecta, ſed continua, & docemur qualiter oratio ſit facienda.

2. *Oratio, ut exaudiatur, exigit juſtitiam in orante.*

Exaudi Domine juſtitiam meam, & intende deprecationem meam. Nota, quod proponitur pro motivo exauditionis juſtitia: ergone orans ex juſtitia, & non potius ex miſericordia exaudiri prætendit? ſed reſpondetur, quod ad orationis exauditionem requiritur meritum in orante, quod eſt pars juſtitiæ: unde divus Jacobus dicit quod oratio juſti eſt aſſidua. *In Pſalm. 16. Centil. p.3. ſ.44.* Attende tamen, quod hæc dicuntur in perſona Chriſti, qui ſolus ex juſtitia poteſt prætendere impetrationem, cum omnis noſtra oratio, imò omnia noſtra bona fundentur in meritis Chriſti; undè cum nos ſimus indigni exaudiri, & impetrare fructum orationis, debemus fundare totum meritum orationis noſtræ, & refundere ad meritum Chriſti: cum igitur Chriſtus mediator, & interceſſor pro nobis interpellat, quem decet exaudiri in omnibus pro ſua reverentia, & cum appareat vultui Dei ad interpellandum pro nobis, & pro nobis in cruce oblatus fuerit, & quotidiè offeratur; hinc omne meritum orationis noſtræ fundatæ in Chriſto fert ſecum juſtitiam, & dignitatem exauditionis, talique pacto poteſt quiſque dicere, exaudi Domine juſtitiam meam. *l.2. d.29. art.3. qu.1.*

3. *Oratio, & deprecatio qualiter differant.*

Exaudi Domine Juſtitiam meam (ideſt orationem meam) *intende deprecationem meam.* Quid eſt oratio, & deprecatio? qualiter differunt; Nota quod oratio eſt elevatio mentis in Deum pro bonis adipiſcendis: & deprecatio pro malis amovendis: illa eſt aſſidua, & continuata ad Deum; iſta eſt valida, ſcilicet actus jaculatorius, quo validè, ſcilicet cum humilitate, & fervore anima fertur in Deum: item oratio eſt ad Deum: deprecatio eſt etiam ad hominem, dicitur enim quaſi deorſum precatio. *Pſalm. 27. & in Sap. c. 18.*

4. *Quot genera orantium benè, & malè.*

Auribus percipe orationem meam. Cur cum tanta ſecuritate petit à Deo, ut auribus percipiat orationem ſuam? Nota, quòd tria ſunt genera orantium; alii enim ſolis labiis, alii ſolo corde, alii labiis, & corde: primi doloſi; ſecundi devoti, tertii veraces: primi excluduntur ab exauditione, ſecundi, & tertii placent Deo, & iſti poſſunt dicere, auribus percipe orationem meam: ſic dicebat Propheta; quia orabat non in labiis doloſis, cor enim verbis reſpondebat. *Pſalm. 16.*

5. *Oratio ſemper exauditur rectè facta.*

Auribus percipe orationem meam &c. Cur iterum cum tanta ſecuritate petit exaudiri, quaſi præcipiens Domino? quia ſciebat Deum promiſiſſe ſe daturum quidquid orantes petunt: ſic etiam Chriſtus hoc promiſſum confirmavit. *Ioan. c. 16.* Quis igitur poterit dubitare, quin detur, quod veritas dandum promiſit. Nemo parvipendat orationem ſuam, quia antequam exeat de ore ille conſcribi facit in libro ſuo, & unum ex duobus indubitanter ſperare debemus, quia aut dabit quod petimus, aut quod ſcit nobis eſſe utilius: ergo ſi non dat, quod petis, non tepeſcas, ſed inceſſanter ora. *Serm. 4. in Rogat.*

6. *Judicium perfectum pœnitens in ſe debet facere, ſi vult evadere Dei judicis iram.*

De vultu tuo judicium meum prodeat, oculi tui videant æquitatem. Quid eſt hoc, quod petit Propheta? vult, ut ex vultu Dei ſuum judicium prodeat; cur non potius dicit judicium tuum, & non judicium meum? ſed attende, quod iſte vir à Deo illuminatus ſciebat, quod qui in hac vita judicium perfectum facit, iſte ſecurè evadit iram Dei Judicis in alia; dicit igitur, (*de vultu tuo*,) ideſt reſpectu tui, & ad tui imitationem, mihi concede, ut faciam judicium, ſed quomodò? Reſpondetur, quod in judicio tria ſunt, ſcilicet teſtis, tortor, & judex: teſtis eſt conſcientia, quæ accuſat, & interrogat, judex eſt ratio, quæ interrogat quid fecerit & quarè hoc, vel illud peccatum, & ſimul judicat quid patiendum: tunc tortor ligat, ſimulque cum dolore cruciat, & punit; ò felix qui ſæpè facit de vultu Dei prodire ſimile judicium. *Pſalm. 82. & ſerm. 7. de Rogat.*

7. *Igne tribulationum Deus maximè probat, & purgat.*

Probaſti cor meum, & viſitaſti me nocte, igne me examinaſti &c. Quomodò hoc dicebat Rex David? igne ne fuit probatus, ut ſanctus Laurentius: & ſi nomine ignis, intelligit tribulationes, cur eis tribuit nomen ignis? Reſpondetur, quod ignis eſt activior cæteris elementis, & ideò ſua magna activitate, conſumit omnia quæ capit; taleſque ſunt tribulationes, quas Deus immittit ſuis amicis: eos enim probat, ut aurum, & omnia mala excoquit, & conſumit. *Serm. 2. de S. Laur. & in Luc. c. 3. v. 16.*

8. *Ignis charitatis divinæ quot fructus parit in anima, &c.*

Igne me examinaſti. Quo igne? igne ſcilicet charitatis, & gratiæ divinæ: quæ peccatorum rubiginem conſumit, frigus ab anima tollit, duritiem removet, & è contra pulchritudinem inducit, calore animam inflammat, & emollit pietate, & dulcedine. *Serm. 2. de S. Laur.*

9. *Quænam ſint neceſſaria ad conſervandum ignem charitatis, & amoris, & gratiæ.*

Igne me examinaſti: Nota quòd ſicut ignis materialis citò deficit non nutritus: ſic & ignis ſpiritualis, gratiæ, & amoris divini, & ad hoc nutrimentum requiritur, p. imò pura, & ſancta meditatio cordis, undè dicit Propheta; *probaſti cor meum*; cor enim eſt primum membrorum, quod producitur, ſic cor eſt primum ſubjectum in quo ignis amoris recipitur; & hoc per puras affectiones, & devotas meditationes; ſecundò ſanctitas oris, ſcilicet verbum divinum devotè auditum, quod eſt ignis ſpiritualis accendens animam eam immutans, purgans, & innocentem reddens: tertiò continuatio boni operis: bona enim opera, ſunt veluti ligna conſervantia hunc ignem, quartò eſt humiliatio mentis, quæ eſt veluti cinis, ſub quo ignis facilè conſervatur. *Serm. 2. de S. Laurentio.*

10. *Juſti examinati igne tribulationis in dexteram partem inclinant; Mali examinati in ſiniſtram partem.*

Igne examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas. Ecce effectus hujus examinationis factæ per ignem tribulationis: hoc enim eſt proprium juſtorum, hic eſt effectus patientiæ, quæ facit ut juſti in dexteram partem Judicis inclinant, in qua non eſt iniquitas: mali è contrà examinantur, ſed quia pondus peccati in ſe retinent, ideò in ſiniſtram declinant. *Pſalm. 118. v. 154.*

11. *Solus Chriſtus igne paſſionis probatus inventus eſt ſine iniquitate.*

Igne me examinaſti, & non eſt inventa in me iniquitas. Nota hoc propriè dici in perſona Chriſti, qui probatus in paſſione ſolus inventus eſt ſine iniquitate, & ideò etiam à Pilato, & Herode declaratus fuit innocens. *In Luc. c. 23. v. 25.*

12. *Chriſtus licèt non obligatus voluit cuſtodire præcepta dura.*

Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras. Quæ ſunt viæ duræ? viæ duræ ſunt præcepta, quorum obſervantia fert ſecum duritiam, & pœnas; ſic Chriſtus licèt non obligatus voluit ſubjacere præcepto circumciſionis duro propter verba labiorum Dei; ſcilicet ad approbandam, & implendam legem, & oſtenſionem humanitatis. *in Luc.c.2.v..2.*

13. *Via Domini alijs dura, alijs lata, alijs ampla, & dulces.*

Propter verba labiorum tuorum, ego cuſtodivi vias duras. Quas vias duras? nonne viæ Domini dulces, & latæ? ſed attende quod dicuntur duræ, aliquibus, non omnibus, nempè duræ intrantibus, & incipientibus, latæ proficientibus, & perfectis amplæ. *in Luc.c.13. v.24.*

14. *Per vias duras eſt ambulandum in hac vita ab eo, qui vult cuſtodire mandata Dei.*

Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodivi vias duras. Ideſt ut obedirem mandatis tuis ambulavi per vias duras: nempè per vias perſecutionum, & tribulationum, quas paſſus ſum in corpore, & anima; ſic fecerunt Sancti: hæc enim verba ſunt quæ omnes ſanctos induxerunt, ad ſubjiciendum ſe tot mortificationibus, injurijs, derelictionibus, ſolitudinibus, & alijs pœnis pro Chriſto. *Ser.4.Dom.4.Advent.& Pſal.118.c.10.,v.2.*

15. *Verba injurioſa ſufferenda ſunt, ut evadamus furorem ſententiæ Chriſti in judicio.*

Propter verba labiorum tuorum, ego cuſtodivi vias duras. Quænam relatio eſt hæc inter verba labiorum Chriſti; & vias duras? & qualia ſunt iſta verba labiorum ſuorum? ſed transfer mentem ad illa verba quæ ab ore Chriſti proferenda ſunt, in die judicij. *Ite maledicti in ignem æternum*; ad hæc ſanctus Propheta intendebat ſuas cogitationes, greſſus &c. ut evaderet ea, cuſtodiebat vias duras injuriarum omnium, quæ ab alijs ſibi inferebantur; diſcamus & nos quid agere debeamus. *Ser.4.Dom 4.Advent.*

16. *Obſervantia mandatorum Dei, & obedientia firmat animam contra impulſum tentationum.*

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, ut non moveantur veſtigia mea. Vide quid deſiderat ſanctus Propheta, nempè ut perficiantur greſſus ſui in obſervantia, & obedientia mandatorum Dei, quia ſciebat, quod talis obedientia, reddit animam firmam, & ſtabilem contra omnem tentationem, & impetum exteriorem, & interiorem inimicorum. *in Luc.c.6.v.45.*

17. *Inclinatio aurium Dei eſt exauditio orationis, & è contrario.* Unde hic Propheta hæc connectit dicens, *inclina aurem tuam, & exaudi me.* ubi illa conjunctio &, importat concomitantiam. *in Pſal.16.*

18. *Spes in Deum ſalutem animæ affert, ſimulque multa bona.*

Mirifica, ideſt miras fac miſericordias tuas, qui neminem excipiendo ſalvos facis ſperantes in te. Hic autem nota, quod ad reddendum mirificas miſericordias Dei proponit ſalutem eorum, qui in Deo ſperant, ut pateat qualis, & quanta ſit virtus ſpei in Deum. Hæc enim reddit mirificam miſericordiam Dei, neminem à ſalute excludentem, à tribulationibus liberat; confortatque, mentem elevat: ſalvat, & temporalia miniſtrat. *op. comp. Theol.l.5.c.22.& Pſal.118.c.6.v.14.*

19. *Chriſtus eſt pupilla Eccleſiæ diſcernens bonos à malis, & cuſtodiens bonos.*

A reſiſtentibus dextera tua cuſtodi me ut pupillam oculi. Nota quod hic loquitur metaphoricè Propheta orans Deum, quod ſicut per Chriſtum, qui eſt pupilla Eccleſiæ, per quam diſcernit bonos à malis, & bonos cuſtodit: ſic & ipſe dignetur cuſtodire ejus animam à reſiſtentibus: ſcilicet à dæmonibus, & à peccatis, ne connumeretur inter reprobos. *in Pſal.16.*

20. *Deus ut pia avis, vel mater ſub alis ſuis protegit ſuos.*

Sub umbra alarum tuarum protege me, à facie impiorum, qui me afflixerunt. Vide quod David conſiderans Dei benignitatem in ſuos ipſum comparans avi, quæ ſub alarum protectione defendit pullos ſuos ab inſidijs rapacium volucrum, rogat ut ſub umbra alarum ſuarum ipſum protegat ab inſidijs Diaboli, & malorum hominum. Alæ autem ejus ſunt miſericordia, & veritas. *op. ſumma de eſſentia, & in Pſal.16.*

21. *Confeſſione, compunctione, ſatisfactione, Carnis munditia, & cordis, & dilectione proximi, & Dei, tamquam ſub ſex alis protectionis divinæ ponitur anima &c.*

Sub umbra alarum tuarum. Nota quod ſex alæ oſtenduntur in ſacra ſcriptura, quibus protegitur anima ab inſidijs Diaboli: prima eſt confeſſio peccatorum, continens quinque pennas; ſcilicet veritatem, integritatem, firmitatem contra pudorem, timorem, &c. humilitatem, & ſimplicitatem: ſecunda ala eſt ſatisfactio, cujus pennæ ſunt peccati abrenunciatio, compunctio cordis, ſeu lachrymarum effuſio, carnis maceratio, eleemoſynarum largitio, & orationis devotio: tertia ala; carnis munditia, cujus pennæ ſunt viſus pudicitia: auditus caſtimonia, olfactus modeſtia, guſtus temperantia; tactus ſanctimonia: quarta ala eſt cordis puritas, cujus pennæ ſunt affectus rectitudo, mentis in Domino delectatio; munda, & ordinata cogitatio: voluntatis ſanctitudo, & pura intentio: quinta ala eſt dilectio proximi; cujus prima penna eſt vitare omne malum proximi; prodeſſe omnibus: non dolere de detrimentis receptis, in ſubventione proximi: animam pro

fratribus

fratribus ponere & in his perſeverare : Sexta ala eſt dilectio Dei : cujus prima penna eſt ſolum Deum concupiſcere : ſuas res pro Deo diſtribuere: omnia relinquere, ſeipſum abnegare , & perſeverare in his omnibus : o Beatus qui ſub his alis habitat. *op. de ſex alis Cherubim.*

22. *Beatus qui ſub protectione alarum Chriſti habitat.*

Sub umbra alarum tuarum protege me &c. Adſpice ô anima ad Chriſtum Crucifixum , ſicut faciebat Seraph. S.P. Franciſcus , & videbis , quod ipſe habet alas ſuas extenſas ; nempè ſuas plagas ad noſtram protectionem ; & dic ei ſub umbra alarum tuarum protege me, à facie impiorum &c. ſic enim per hoc S. P. Franciſcus ſe defendebat ab inimicis ; nec melius poteris te defendere, quàm confugere ad vulnera ſalvatoris. *op. legenda S. Franciſci c. 10. & ſer. 1. Dom. 1. poſt octav. Paſcha.*

23. *Actus exterior eſt ſignum ſtatus interioris animæ.*

Inimici mei animam meam circumdederunt: os eorum locutum eſt ſuperbiam. Nota quod os locutum eſt ſuperbiam , ut videas quod ſignum exterius indicat , quod latet in anima . & patefacit an ſit inimica , an amica Chriſti , ſicut actus ſenſuum, & præcipuè oris : ex qualitate enim ſigni exterioris cognoſcitur quid habet interius. *ſer. 2. Dom. infrà oct. nativit.*

24. *Qui oculos cordis ad terrena fixos habent, projiciunt à ſe Deum ; nec vident pericula in quibus vivunt.*

Projicientes me, & oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram. Nota hunc ordinem : nempè inimici Dei projiciunt, & rejiciunt à ſe Deum , & oculos ſuos ad terram declinant : ergòne tenere oculos declinatos ad terram eſt malum ? imò peſſimum eſt hoc, & proprium eſt avarorum qui cor, & oculos animæ tenent ad terram defixos , ſolùm ad terrena inhiantes , ideò nec poſſunt videre malum ſtatum, in quo vivunt, & hinc projiciunt , & repellunt Deum à ſe. *op. Diæt ſalutis. 1. c. 6. & in Luc. cap. 13. v. 11.*

25. *Qui oculos in terram defixos habent cæci ſunt ; qui ad cœlum , videntes ſunt.*

Oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram ; ſcilicet ſepelire oculos ſuos in terram ſtatuerunt : ut videas quod inimici Domini oculos cordis defixos habent in terram : iſti cœci ſunt, non valentes percipere ea, quæ Dei ſunt. E contrà qui oculos ad cœlum elevant, & ad Deum , iſti videntes ſunt quia diſcunt vilipendere, & contemnere omnia mundana , & ſolùm cœleſtia deſiderare. *op. de 7. donis in communi c 5. & in ſap. c. 3.*

26. *Vindicta celer ab Eccleſia imploratur inimicis Chriſti.*

Exurge Domine, præveni eum, ſupplanta eum &c. Nota quod hic petitur vindicta in illo verbo (*exurge* :) celeritas vindictæ in verbo , (*præveni*) & celeritatis efficacia in illo verbo (*ſupplanta eum* :) hæcque petit Eccleſia contrà ſuos inimicos, & ſimul liberationem à Diabolo & ab hominibus impijs, cum dicit, *& libera animam meam ab impijs, frameam tuam ab inimicis tuis* , ſcilicet corpus, & animam. *Pſal. 16.*

27. *In gloria Beati habent ſatietatem omnium bonorum.*

Satiabor cum apparuerit gloria tua. O quàm hoc eſt verum , nam Beati in gloria habent quidquid deſiderant: ibi delectat pulchritudo, fortitudo, ſanitas, ſatietas omnium bonorum, nam in uno bono, eſt omne bonum ; ô Beati qui ad illas nuptias vocati ſunt. *op. Brevil. p. 7. c. 7 & op de dono fortitud. c. 5. & de dono intellect. c. 7. & de dono ſap. c. 11. & op. de Diæt. ſal. tit. 10. c. 5. & 6. & pſalm. 48. & 54. & 64. & 89.*

28. *Cognitio Dei in hac vita non tranſit guttur, in alia vita pervenit uſque ad ventrem ; ſcilicet ad ſatietatem.*

Satiabor cum apparuerit gloria tua. Nota quod dicit ſatiabor in alia vita ; Ergone cognitio , & fruitio Dei in hac vita non ſatiat animam ? minimè. Unde cognitio Dei in hac vita non tranſit guttur . ſed in alia vita ad ventrem pervenit , ſcilicet uſque ad ſatietatem. *Pſal. 39. & 118. v. 103. & in ſap. c. 3.*

29. *In judicio Dei ſolus ſatiabitur gloria, qui apparebit perfectus Logicus & rethoricus : Sophiſticus autem rejicietur.*

Ego autem in juſtitia apparebo conſpectui tuo : ſatiabor &c. Quid eſt apparere in juſtitia conſpectui Dei ? Nota quod apparentia tripartita eſt ante conſpectum Judicis , ſcilicet Dialectica, rethorica, & ſophiſtica : prima eſt veritatis : ſecunda æquitatis : tertia vanitatis ; Juſtus ergo apparebit in conſpectu Dei in juſtitia tanquam verus dialecticus, cum veritate, quam ſecutus eſt in vita : tanquam Rethoricus, & Orator cum juſtitia , quam operatus eſt in ſua cauſa : & iſte ſatiabitur gloria, & obtinebit quidquid deſiderabit ; Sophiſticus autem, qui ſectatus eſt vanitatem , rejicietur. *Pſal. 118. c. 5. v. 14. & in Luc. c. 1. v. 75.* Nota igitur quod novus Dialecticus ex operibus juſtitiæ concluſionem ſalutarem deducit: verus rethoricus per orationem, & veritatis ſequelam à Deo obtinebit quidquid deſiderat.

30. *Qui in hac vita jejunant cum Chriſto, poſt hanc vitam comedent ad ſatietatem.*

Ego autem in juſtitia apparebo conſpectui tuo ; ſatiabor dum apparuerit gloria tua. Quid eſt in juſtitia apparere , ut ſatietur quis in gloria ? In juſtitia ſcilicet, in operibus pœnitentiæ, in hac vita actæ: ſicut enim Chriſtus ante Reſurrectionem jejunavit, poſt reſurrectionem comedit: Sic dat nobis intelligere , quod ſi in hoc hanc juſtitiam ſectabimur, jejunando, pœnitendo, &c. in alia vita, ſatiabimur comedendo, ad menſam regis cœleſtis. *in Luc. c. 4. v. 2. & c. 6. v. 20.*

31. Ad

31. *Ad Chriſti intuitum ſatiabitur Beatus in Gloria.*

Satiabor cum apparuerit gloria tua Quæ eſt gloria Deitheæ eſt Chriſtus ad cujus aſpectum congregabuntur Beati per ardentiſſimum deſiderium; limpidiſſimum contuitum, ſapidiſſimum guſtum, & per motum amoris exceſſivum. Sicque ſatiabuntur. *in Luc.c.17 v* 37. Implebitur autem Beatus gloria uſque ad ſatietatem, quia cum repleta fuerit ejus capacitas omnimoda, nil aliud reſtabit deſiderare. *In Ioan.c.14.v.12.& coll* 58 & 75. dic ergò ò anima elevata ad Deum.Satiabor, ò quando, ò quando videbo gaudium meum,quod deſidero, ò ſi ſatiabor cum apparuerit gloria tua, quam eſurio : ò ſi inebriabor ab ubertate domus tuæ ad quam ſuſpiro. *ſer.1 in circumciſione.*

32. *Cum apparebit Chriſtus, apparebunt & juſti ad conſpectum ejus, & tunc ſimiles ei erunt,& ſatiabuntur gloria ſua.*

Ego autem apparebo in conſpectu tuo in juſtitia, ſatiabor cum apparuerit gloria tua. Nota hæc duo verba, (*apparebo*, *& apparuerit gloria.*) nempè cum apparebit Chriſtus in judicio poſt Reſurrectionem,tunc & juſti apparebunt cum juſtitia, & tunc ſimiles ei erunt : tunc ipſe Chriſtus erit eis corona in æternitate, vita in charitate,ſimilitudo in cognitione,ſatietas in fruitione. *ſerm.2. Dom 3. poſt octi.Paſcha : & ſerm 1.de uno ſancto Martyre.*

33. *Gloria Chriſti ſatiat : gloria mundi inflat, & vacuam animam reddit.*

Satiabor cum apparuerit gloria tua. Nota, quòd dicit (*gloria tua*,) quia ſciebat Propheta,quòd ſola gloria Chriſti ſatiat,non gloria mundi, quæ ſolum inflat, imò onerat, & torquet : hoc enim eſt diſcrimen inter cibum corporalem,& ſpiritualem, quod ille cum habetur diſplicet,iſte eum non habetur diſplicet; cum habetur delectat, & quantò magis guſtatur, tantò magis delectat, ſed tamen non ad ſatietatem ; hæc enim ſolùm in gloria poteſt haberi. *Pſalm.34. ſerm.1. de ſancto Thoma ,& ſerm.5. de pluribus Martyribus,& op.ſpec.18.Virg: lect.16.*

34. *Oratio dirigenda eſt ad Mariam Virginem poſt Deum.*

Si ſanctus David dicebat Exaudi Domine juſtitiam meam &c. Idem poſt Deum dicere debemus Beatæ Mariæ Virgini : Exaudi Domina Virgo juſtitiam meam, & amorem, amove à me tribulationem meam, & meritò quia qui vult obtinere puritatem, charitatem, patientiam, ſecuritatem invocet Mariam, & notà quòd dicit, *juſtitiam meam*, & amorem meum, quia ſine devotione, & amore non decet ipſam orare.*opuſc. Pſalt. Beata Virg. Pſalm.* 16. *& ſermon. primo, de Beata Virgine.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

35. *Os noſtrum debet exerceri in confeſſione, & laudibus Beata Virginis.*

Vt non loquatur os meum opera hominum. Notà quòd Propheta ſe profitetur nolle loqui operâ hominum, ſed quia inter homines excipitur Beata Virgo, ideò os,& linguam continue exercere debemus ad confitendum in voce exultationis ejus laudes,quia ſic ipſa reſpondebit impertiendo nobis miſericordiam ſuam. *opuſc.Pſalt. Beata Virgin.Pſalm.16.*

36. *Ad imitationem Beata Virginis invitamur.*

Perfice greſſus meos in ſemitis meis. Sic dicebat Propheta Deo : ſic & dicere debemus & nos Beatæ Virgini, & id proponitur maximè Virginibus, quaſi dicat, imitamini greſſus Mariæ Virginis ò Virgines, ut imitatæ ſunt Agnes, Barbara, Dotothea, & Catharina,quia ſuſcipietis ejus gratiam,& dabit vobis ſponſum Chriſtum, & coronam liliorum.*op.Pſalt.ibid.*

37. *Sub umbra protectionis Maria, ſecurus eſt homo.*

Sub umbra alarum tuarum protege à facie impiorum &c. O quàm rectè hoc dicitur à nobis Beatæ Virgini, nam ipſa tenente non corruit homo; protegente non metuit, duce non fatigatur, propitia pervenit ad Deum.*in Luc c.1. v.28. & opuſc. Tbar. l.1.c.5.*

38. *Gloria Maria eſt,cum Beati ſatiabuntur in gloria fructu ventris ſui.*

Satiabor cum apparuerit gloria tua. Hoc dicitur à Propheta loquente cum Deo, hoc & poteſt dici Beatæ Virgini, ſatiabor cum apparuerit gloria tua; ſed quæ eſt gloria Mariæ Virginis ? hic eſt Chriſtus fructus ventris ſui benedicti, in gloriâ enim ſatiantur Beati, hoc fructu fruentes,& hæc eſt gloria grandis Beatæ Virginis.*opuſc.ſpec.Beata Virginis Lect.16.*

39. *Poſt viſionem Chriſti Beati ſatiabuntur ex viſione Beata Virginis.*

Satiabor cum apparuerit gloria tua. Si hoc dici poteſt Beatæ Virgini : ergone ex ejus viſioné ſatiabitur Beatus, ergone poterit ipſa replere capacitatem animæ noſtræ ? Sed attende, quod ſola Dei viſio id poteſt perfectè, qui eſt ſummum bonum; ſed quia Beata Virgo Maria dicitur verè gloria Dei,hinc poſt Deum viſio nullius alterius boni poteſt ſatiare appetitum animæ ſicut viſio gloriæ Beatæ Virginis Mariæ : nulla gloria major, quàm glòria,quæ percipietur ex ejus gloriâ.*op ſpec.Beata Virginis lect.6.*

PSALMUS XVII.

1. PRIMO nota, quod hujus Pſalmi titulus eſt : In finem puero Domini David verba cantici hujus, quæ locutus eſt Domino in die, qua eripuit eum Dominus de

manu

manu inimicorum ſuorum, & de manu Saul, & dixit: ex quo patet, quod in hoc Pſalmo agit gratias de hac victoria &c. & ob id hunc Pſalmum decantavit in articulo mortis ob reportatam victoriam de inimicis ſuis, ut patet in 2. *Regum c.* 22. ſecundum aliam tranſlationem Divi Hieronymi. *in Pſalm.* 17. *&* 139 Allegoricè autem ordinatur ab anima ad Chriſtum: David enim interpretatur, manu fortis, qualis eſt Chriſtus, qui debellavit aëreas poteſtates, Eccleſiamque illuminavit. *Pſal.* 17.

2. *Dilectione, & amore debemus correſpondere Chriſto pro liberatione inimicorum noſtrorum.*

Diligam te Domine fortitudo mea. Cur? quia fortitudo mea firmamentum, & liberator meus, ſcilicet quia liberavit me à poteſtate Diaboli, quia roboravit me per Sacramenta, & ad pœnitentiam me recepit. *Pſalm.* 17. *&* 18. Et nota, quòd Deus dicitur noſter liberator, quia nos à poteſtate Diaboli liberavit, dicitur refugium, quia diffidentem proprijs viribus ad patrocinandum recepit, inde firmamentum, ne ſtatim cadat; poſt fortitudo pugnanti, ut vincat; item liberator per baptiſmum, refugium per pœnitentiam, fortitudo per victoriam: deindè addit (*Deus meus*) quia per fidem illuminat, (*adjutor meus*) quia ad operationem adjuvat, (*ſperabo in eum,*) quia cor ad amorem inflammat; (*protector meus*) quia ſupra id, quod ferre poſſumus, tentari nos non permittit: (*cornu ſalutis*) quia perſequentem Diabolum nos contemnere facit, tandem (*ſuſceptor meus,*) quia finito curſu pervenientes ſuſcipit: Ecce quod per iſta verba exprimuntur omnia beneficia divina. *Pſalm.* 17. *&* 18.

3. *Per dilectionem Dei homo cuſtoditur; Diabolus confunditur.*

Diligam te Domine fortitudo mea. Cur ad dilectionem addit fortitudinem divinam, tamquam cauſam, & motivum talis dilectionis? quia ad menſuram dilectionis noſtræ in Deum recipimus fortitudinem contrà Diabolum, quia per dilectionem Dei homo cuſtoditur in gratia, & Diabolus maximè confunditur, quia ſuper omnes virtutes impugnare contendit dilectionem, & dum non ſuperatur homo tentatione, ſignum eſt dilectionis reſidentis in ejus corde. *ſermon.* 3. *Dom. decimaſeptima poſt Pentecoſt.*

4. *Fortitudinis virtus maximè probatur carnalitate, & cupiditate.*

Diligam te Domine fortitudo mea. In quonam conſiſtit hæc fortitudo communicata à Deo huic Prophetæ? in duobus, ſcilicet contra carnalitatem, & cupiditatem rerum terrenarum. *Pſalm.* 17.

5. *Chriſtus qualiter firmamentum noſtrum.*

Diligam te Domine firmamentum meum, & refugium meum. Cur vocatur Dominus firmamentum? Nota hoc dici de Chriſti humanitate, quæ priùs terra erat, poſteà unita Verbo elevata ad unionem divinitatis facta eſt firmamentum; & hoc primò, ratione fixæ, & firmæ, unionis dictæ: ſecundò, quia mediat inter aquas ſuperiores, & inferiores, ſcilicet mediator Dei, & hominum; tertiò quia ſicut firmamentum comprehendit omnia inferiora, eaque conſervat: quartò quia eſt ſpecialis ſedes Dei: quintò quia immittit ſuas influentias omnium gratiarum in omnes creaturas rationales, & ideò eſt firmamentum verum animæ. *op de Eccleſ. Hier. p.* 4. *c.* 6.

6. *Dominus Deus ſpecialiter eſt diligendus ut firmamentum, refugium, & liberator.*

Diligam te Domine &c. Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator &c. Nota hæc tria: primò dicitur firmamentum vitæ noſtræ meritum immittendo, ſcilicet per gratiam nos faciens mereri: dicitur refugium, quia peccatum remittit, & liberator, quia nos à morte peccati liberat. *Pſalm.* 118. *c.* 10. *v.* 12.

7. *Deus adjutor, & liberator hominis.*

Adjutor meus, & liberator meus es tu &c. Nota (adjutor) dicit quantum ad agenda, & (liberator,) quantum ad cavenda. *Pſalm.* 17. *&* 118. *c.* 1. *v.* 4.

8. *Dolores mortis, & inferni circundant hominem, nempè peccata actualia.*

Dolores mortis circumdederunt me; torrentes iniquitatis conturbaverunt me: Dolores inferni &c. Qui ſunt iſti dolores mortis, & inferni, de quibus conqueritur ſanctus Propheta? ſed nota, quod ſubdit (*torrentes iniquitatis,*) nempè peccati: Peccatum enim eſt mors, & affert ſecum mortem, ſcilicet moriendi neceſſitatem, & ſimul dolores inferni, quia peccatum inducit in infernum animam: ô miſerabilis ſtatus noſtræ humanitatis! *Pſalm.* 17. *&* 11. *& ſap. c.* 10. *& Ioan. collat.* 79.

9. *Peccatum originale eſt laqueus mortis.*

Praeoccupaverunt me laquei mortis. Si prævenerunt, ergo non potuit eos evadere? ſed qui ſunt iſti laquei mortis? ſunt laquei peccati originalis, qui præveniunt uſum rationis, contrahitur enim in conceptione: verè enim illaqueat, & ligat hominem, ſubjicitque pluribus calamitatibus. *Pſalm.* 18. *&* 17.

10. *In loco orationis tribunal judicantis Dei erigitur.*

In tribulatione mea invocavi Dominum, & exaudivit me de templo ſancto ſuo, & clamor meus in conſpectu ejus introivit in aures eius: commota eſt &c. Nota, quòd in his verbis indicatur efformatio tribunalis Dei judicantis, præmiantis bonos, & punientis reos in loco orationis: dum enim clamor animæ ad Deum dirigitur, tunc petitio, & inſtantia fit: Deuſque audiens de Cœlo, tanquam de templo punit malos, & propitiatur

tur bonis. *Pſalm. 118. cap. 15. verſ. nono , & Pſalm.26.*

11. *Devotio cordis , & oratio eſt optimus nuncius ad aures Dei.*

Clamor meus in conſpectu hujus introivit in aures ejus. Quomodò clamor potuit penetrare uſque ad Cœlum ? ſed attende , quòd hic loquitur de devotione cordis , & oratione devota: hæc enim eſt optimus nuncius ad aures Dei ; ad Deum igitur clamemus pijs affectibus , & deſiderijs, in tribulationibus , & tentationibus, quia talem clamorem libenter audit. *Pſalm. 140. & ſerm.2.Dom.2. quadrageſima.*

12. *Tribulationes ſunt effectus iræ Dei ob peccata hominum.*

Commota eſt , & contremuit terra , fundamenta montium conturbata ſunt , & commota ſunt , quoniam iratus eſt eis. Nota primò , quod iſtæ commotiones apparebunt in mundo ante diem judicij , ut dicitur expreſsè *in Luc. cap. 21.* ſed tamen etiam ſæpè torquent homines multæ tribulationes , terræmotus , commotiones , quia Dominus ſe iratum oſtendit ob peccata noſtra , & ideò hæc immittit , ut relictis peccatis ad ipſum recurramus. *ſermon. 2. Dom. 5. poſt Pentecoſt.*

13. *Carnalis voluptatis ignis immittit fumum ad oculos , eos excæcant.*

Aſcendit fumus in ira ejus , & ignis à facie ejus exarſit , carbones ſuccenſi ſunt ex eo. Nota quòd hæc poſſunt interpretari in malo ; ſic autem exprimunt effectus luxuriæ , quæ eſt ignis accendens iram Dei , & immittens fumum ad oculos mentis eos excæcans , carnales enim voluptates cæcæcant animam pluſquam aliud vitium. *ſap.c.10.*

14. *Inclinavit Cœlos Deus mittens Angelos , & ſanctos prænuntiantes ejus adventum.*

Inclinavit Cœlos , & deſcendit. Quandonam inclinavit Deus Cœlos , ſi ſemper in eodem loco , in quo creati fuerunt , ſteterunt ? Myſticè hoc debet intelligi ; inclinavit enim Cœlos , ideſt miſit Angelos , & Prophetas , & juſtos , per Cœlos ſignificatos , qui prænuntiarent ejus adventum in carnem ; poſteà deſcendit ſumens carnem in utero Beatæ Virginis ; & caligo ſub pedibus ejus , quia homines impij ob ſuam malitiam incarnationem ejus agnoſcere non potuerunt , nec adhuc poſſunt. *op. de inviſibil. Dei , & Pſalm.17.*

15. *Chriſtus per aſcenſionem ſuam volat per varias orbis partes, per prædicationem ſuper pennas prædicatorum.*

Et aſcendit ſuper Cherubim , & volavit : volavit ſuper pennas ventorum. Quid eſt volavit ſuper Cherubim ? ſi loquitur de Chriſto , cur non dicit ſuper Seraphim ? cum Seraphim ſit ſuper Cherubim ? ſed ad litteram poteſt intelligi de Chriſti humanitate , & ſi dixiſſet ſuper Seraphim intelligi deberet humanitas exaltata ad chorum Trinitatis , quod non eſt verum ; ſi myſticè intelligitur , quia Cherubim interpretatur ſcientiæ plenitudo , dat intelligere quòd nulla ſcientia poteſt attingere ad ipſum : Dicit igitur , quod aſcendit Chriſtus in Cœlum , & ſtatim volavit ſuper pennas ventorum , id eſt prædicatorum , qui Chriſtum portant per diverſas partes orbis per prædicationem. *Pſalm. 17. & 54 & ſerm.4.in Aſcenſione.*

16. *Angeli velociſſimè nobis afferunt auxilium cœleſte. &c.*

Volavit ſuper pennas ventorum. Nota etiam hoc dici de Angelis , qui ob velocitatem comparantur vento , ventus enim velociter agens non valet detineri , ſubitò venit , & ſubitò recedit , & cauſam motus non agnoſcimus , & ubi ſe occultat non cognoſcimus , ſic & Angeli nobis feſtinanter auxilia divina afferunt. *op. de Eccleſ. Hier. p. 3. c. 3.*

17. *Viri miſericordes volant ſicut Angeli ad ſubveniendum pauperibus.*

Volavit ſuper pennas ventorum. Hoc etiam dicitur de viro miſericorde , qui ſtatim ad modum Angelorum manum adjutricem pauperi indigenti porrigit , & tamquam ventus nunc occultè , & ſubitò , nunc manifeſtè ſe exponit ; ô beati iſti Angelici viri. *opuſc. Eccleſ. Hierar. p. 3. cap. 3.*

18. *Ordo Cherubim in anima contemplativa quomodo collocatur.*

Aſcendit ſuper Cherubim , & volavit ſuper pennas ventorum. Nota hoc etiam myſticè dici de viro contemplativo , qui per gratiam divinæ cognitionis , & ſapientiæ elevatur ſupra omnia terrena & recipiendo in ſe lumen , hic dicitur volare ſuper Cherubim , ordoque Cherubim in ea collocari. *opuſc. Eccleſ. Hier. p. 1. cap. 1.*

19. *Ieiunium elevat animam ſuper Cherubim : Crapula deprimit ad terram.*

Et aſcendit ſuper Cherubim , & volavit ſuper pennas ventorum. Nota hic deſignari aſcenſum animæ ſuper Cherubim ideſt ad cognitionem veritatum ſupernarum , ſed quænam eſt

hæc felix anima? illa eſt, quæ fit levis ad modum avis velociter volantis; ſed quomodò anima pondere corporis aggravata poterit fieri levis, ut ad Cœlum volare poſſit? ſed vide quomodò: ſicut avis macilenta agilis eſt ad volandum in altum, & fugiendum ab accipitre, è contra gravis, & pinguis non poteſt in altum volare, & facilè capitur ab accipitre, ſic homo abſtinens, & jejunans per animam facilè volat in altum per cognitionem cœleſtium veritatum, faciléque evadit tentationes: è contra deditus crapulæ facilè ſubmergitur in profundum, & à Diabolo capitur. *opuſc. Diat. ſal. titul. 2. c. 6.*

20. *Sacra ſcriptura, & vita unitiva dicitur tenebroſa aqua ob difficultatem ipſius intelligentiæ.*

Poſuit tenebras latibulum ſuum, tenebroſa aqua in nubibus aëris. Quid eſt, quod poſuit Deus, & abſcondit inter tenebras? nonne ſe manifeſtavit ad omnes gentes? Nota illud verbum *latibulum ſuum*: quodnam eſt hoc latibulum Dei niſi locus vel ſtatus in quo verè aliquid latet? & hoc eſt latibulum ſacræ ſcripturæ, & etiam ſtatus vitæ unitivæ, & hoc eſt quod utraque dicitur tenebroſa aqua, quia eſt difficillima ad intelligendum, & niſi Chriſtus eam aperuiſſet, remanſiſſet ſepulta in tenebris. *Pſalm. 26. & 97. & 118. & op. de dono intell. c. 6 in Ioan. c. 2. v. 9. & ep. myſt. Theol. c. 3. p. 4.*

21. *Gratia, & contritio neceſſario præexigitur ad expulſionem culpæ.*

Præ fulgore ejus nubes tranſierunt. Nota hæc myſticè intelligi, nam per fulgorem intelligitur gratia, & contritio, per nubes peccatum; non enim poteſt expelli culpa, niſi præcedat deteſtatio peccati, ad quam conſequitur fulgor gratiæ, qui totaliter expellit nubem peccati mortalis. *l. 4. d. 17. p. 1. art. 2. qu. 2.*

22. *Multiplicem tonum, & vocem emittit Chriſtus in Mundum.*

Intonuit de Cœlo Dominus, & altiſſimus dedit vocem ſuam. Nota, quòd hoc dicitur de Chriſto, qui tonat, & vocem multipliciter emittit in mundum; nempè vel orando, vel docendo, vel promittendo, vel comminando, quæ omnia habentur in Evangelio, & in ſacra ſcriptura ad noſtrum profectum. *in Pſalm. 17.* Intonuit etiam de Cœlo Dominus, quando dixit, *Hic eſt filius meus &c.* declarans ipſum ſibi æqualem. *Pſalm. 17.*

23. *In die judicii omnia revelabuntur apud omnes gentes:* unde hic dicitur. *Et apparuerunt fontes aquarum, & revelata ſunt fundamenta orbis terrarum*, ideſt omnia bona, & mala in die judicii revelabuntur: nota autem, quod ponit præteritum pro futuro more ſacræ Scripturæ, quia in mente Dei futurum eſt tam clarum, & præſens, ac ſi in actu eſſet. *Sap. c. 3. in fine.*

24. *Triplex increpatio proponitur exiens à Deo, & triplex remedium.*

Ab increpatione tua Domine, ab increpatione ſpiritus iræ tuæ, miſit de ſummo, & aſſumpſit me &c. Vide quomodò ſe declarat redemptum ab increpatione, & caſtigatione divina: triplex autem eſt increpatio Dei, ſcilicet correptionis, reprobationis, & ſeparationis, eximitur autem homo ab his mediante gratia, & gloria. *Pſalm. 17.*

25. *Verbum aſſumendo naturam noſtram eam elevavit ad divinitatem.*

Miſit de ſummo, & aſſumpſit me, de aquis multis &c. Nota hic indicari Incarnationem Verbi, nam miſſus eſt Filius Dei in mundum, accepit, & aſſumpſit ad ſe per unionem hypoſtaticam noſtram naturam, & aſſumendo eam elevavit de aquis multis, ſcilicet de profundo peccati ad divinitatem. *Pſalm. 101.*

26. *Dei auxilium per gratiam ſublevat jacentes in peccato.*

Miſit de ſummo, & accepit me, & aſſumpſit me de aquis multis. Scilicet aſſumpſit me jacentem in peccato immittendo è Cœlo manum ſuæ gratiæ, ſine qua non poteſt quis ſurgere. *Pſalm. 118. v. 113. & in Luc. c. 17. v. 35.*

27. *Maximum Dei beneficium eſt liberatio ab ipſo facta à noſtris hoſtibus.*

Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis &c. Hoc dicebat Propheta gratias agens Deo pro liberatione ſua à Saule, & à ſuis inimicis, ſed majus beneficium eſt liberatio ab hoſtibus ſpiritualibus animæ facta per Chriſtum, de quo benedicere, & laudare Deum debemus toto tempore vitæ. *in Luc. c. 1. v. 71.*

28. *Qui Chriſtum habet auxiliatorem educitur de periculis, & inducitur in latitudinem, & ſtatum felicem.*

Prævenerunt me in die afflictionis meæ, & factus eſt Dominus protector meus, & eduxit me in latitudinem, ſalvum me fecit quoniam voluit me. Hæc dicuntur à Propheta de ſe ipſo à Deo liberato ab inimicis, & exaltato ad ſtatum ſublimem; ſed melius poſſunt dici ab eo, qui aggreſſus ab inimicis ſentit Chriſtum ſuum liberatorem, quando Chriſtus venit in adjutorium noſtrum: tunc etiam inducit in latitudinem, & in ſtatum ſublimem. *Pſalm. 118. c. 3. v. 13.* Nota, quòd in multiplicem latitudinem inducit Chriſtus, nempè doctrinæ, conſcientiæ, gratiæ, gloriæ, Eccleſiæ, quando à latitudine, vel potiùs à latibulo peccati educit. *In Pſalm. 17.* O quanta, & qualis eſt Dei bonitas in nos, & hinc Propheta dicit, *ſalvum me fecit, quoniam voluit me*, adducens, & probans cauſam affectus, ſcilicet ſalutem obtentam, adducit divinam voluntatem adjuvantem. *Pſalm. 17.*

29. *Iuſtitia cum Deo conſervat, & accipit ab ipſo meritum, & remunerationem.*

Et retribuit mihi Dominus ſecundum juſtitiam meam. Et quæ eſt hæc tua juſtitia, ob quam prætendis remunerationem? quid habes, quod non accepiſti? Nota, quòd loquitur hic de bono opere fundato in gratia Dei, hoc enim eſt actus juſtitiæ, cui debetur remuneratio. *Op. comp. Theol. l.5.c.47.* undè ſubdit, *quia cuſtodivi vias Domini, nec impiè geſſi à Deo meo &c.* Nempè auxilio gratiæ Dei, *& juſtitias ejus non repuli a me. Pſalm.118. c.8. v.6.* Addit, *& ſecundùm puritatem manuum mearum &c.* Per quæ gradus juſtificationis exponuntur; primus eſt fides cum charitate, quæ omninò datur gratis: ſecundus eſt bona voluntas; tertius eſt bona operatio, & pro his datur perſeverantia, & hinc vita æterna. *Pſalm.17.*

30. *Talis eſt nobis Deus, qualis nos ſibi.*

Hinc dicit hic ſanctus Propheta Deo. *Cum ſancto, ſanctus eris, cum innocente innocens, cum electo, electus, & cum perverſo pèrverſus.* Nota ordinem horum verborum, cum ſancto, ideſt cum eo, qui ſe exercebit in operibus virtuoſis, Deus eſt ſanctus per collationem bonorum cum innocente per vitationem mali, Deus innocens eſt per collationem boni: cum electo per deſtinationem erit electus: & cum perverſo erit Deus perverſus per punitionem. *Pſalm. 17. in Thren. c.3.*

31. *Bonorum ſocietas facit bonum hominem, malorum ſocietas facit malum.*

Cum ſancto ſanctus eris &c. Nota hic, quòd hæc ſunt etiam verba Dei ad hominem, ut intelligat effectus bonos ſocietatis bonorum, & malos perverſorum. *In Pſalm.17. & op. de tribus ternar. peccat. c.7. ſerm.4. in vigilia Nativit. & ſerm.1. Dom.4. Adventus, & ſerm.3. Dom 3. poſt oct. Epiph. & ſerm.2. Dom.21. poſt Pentecoſt. & op. Determinat. circa Regulam ſancti Franciſci præfat.*

32. *Humilitas offert ſalutem, & liberationem à tentationibus ſuperborum, & dæmonum.*

Quoniam tu populum humilem ſalvum facies, & oculos ſuperborum humiliabis. Vide hic, quòd Propheta probat cauſam per effectum: ſicut ſuprà dicendo, *ſalvum me fecit, quoniam voluit me*, probavit effectum per cauſam: vult dicere quod humilitas eſt cauſa ſalutis, & quod Deus humiles exaltat, & ſuperbos mortificat; humilitas enim attrahit à Deo ſalutem, & adjutorium; ſuperbia privat. *Pſalm.17. & in Luc. c.2. v.12.*

33. *Contemplatio modò fert animam ad conſiderationem cæleſtium veritatum, modò ad conſiderationem defectuum propriorum.*

Quoniam tu illuminas lucernam meam; Deus meus illumina tenebras meas. Vide tranſitum, quem facit Propheta ab illuminatione clara, quam profitetur obtinuiſſe à Deo, & poſteà rogat, ut illuminentur ſuæ tenebræ: ſi jam ſupponit ſe illuminatum, quomodò notat ſe involui in tenebris, indigens illuminari? ſed tamen optimè loquitur, & per hoc dat nobis intelligere qualia ſint munera animæ contemplativæ, quia aliquando habet aſcendere ad contemplationem Dei, ejuſque veritatum ſupernarum, tunc enim dicitur habere illuminatam animam, ſed tamen non debet oblivíſci propriæ miſeriæ ſed veluti faciens motum perpetuum debet deſcendere ad ſeipſam conſiderando proprios defectus, tenebras, & miſerias: per hoc enim humiliatur, per illud elevatur ad Deum. *In Luc. cap. 2. verſ.24. & ſerm.20. Hexaem.*

34. *Animæ illuminatio qualiter fiat, & conſervetur.*

Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illuminas tenebras meas. Quam lucernam intendit Propheta à Deo illuminari? non aliam, niſi lucernam animæ: petit enim ut pars ſuperior animæ illuminetur, & ab omni tenebra liberetur; ſed qualiter fit hæc illuminatio? & qualiter conſervetur? Nota, quòd ut animæ lucerna accendatur in nobis, debet priùs claudi ejus feneſtra ne à vento extinguatur; nempè accenditur ab auſtro, nempè à Spiritus ſancti gratia, qui eſt calidus, & calor eſt amicus naturæ; extinguitur autem à vento, qui venit ab Oriente, nempè à noſtræ fragilitatis origine; ab occidente etiam ventus venit dum in terrenis cogitationibus involuimur, quæ tendunt ad finem: ab aquilone etiam venit, nempè à diabolo, vult igitur dicere, quòd intentio non debet habere pravitatem nec cogitatione, nec affectione, nec locutione, nec operatione: ſi enim hæc deficiunt tunc Deus illuminabit animam in conſcientia; tum ad ædificandam Eccleſiam, & proximos, tum ad confutandam pravitatem alienam, tum ad habendam notitiam divinam, & ad videndam claritatem æternam: O beata, & felix anima ſic illuminata. *In Pſalm.17. in Luc. c.2. v.36. & in Ioan. c.5. v.32.*

35. *Qui ſequitur Chriſtum ambulat in luce, non in tenebris.*

Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas. Vide quid petit à Deo ſanctus Propheta, nempè ambulare in luce, quia intendebat ſequi Deum, & ideò ambulare in luce ſua: qui enim ſequitur Chriſtum toto corde ambulat in luce divinæ gratiæ, expellit tenebras erroris in intellectu, malæ affectionis deordinationem in voluntate, & malæ operationis in opere. *In Ioan. collat. 41.*

36. *Fides eſt lux illuminans animam mirabiliter expellens tenebras errorum.*

Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine: Deus meus illumina tenebras meas. Quam lucernam? lucernam fidei; meritò igitur petit hanc illuminationem, nam fides illuminat mirabili-

ter mentem ad cognoſcenda myſteria ſacra. *Pſalm.*118. *c.*9. *v.*2.

37. *Oratio impeditur à propria culpa tamquam à muro ne perveniat ad Deum.*

Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo tranſgrediar murum. Quis eſt iſte murus, quem vult tranſire Propheta? Nota, quod illuminatus orabat ad Dominum, & quia tenebras peccati expulſas videbat, ereptuſque fuerat à periculis tentationum, hinc cognoſcens, quod peccatum veluti murus ſe opponit inter Deum, & animam, impediens ne oratio perveniat ad Deum, dicebat confidenter: *In Deo meo &c. Pſalm.* 101, *& Pſalm.*118. *c.*10. *v.*9. Aufer igitur hunc murum ò anima, ſi vis, ut oratio tua volet ad Deum.

38. *Alii pertranſeunt murum in Deo, alii in diabolo.*

Et in Deo meo tranſgrediar murum. Quid eſt tranſgredi in Deo murum? Nota, quòd in hac vita non habemus permanentem habitationem, ſed neceſſariò debemus pertranſire ad aliam vitam; juſti autem pertranſeunt murum culpæ: hæc enim eſt veluti murus nos impediens ne ad Deum tranſeamus, quia ipſi juſti illuminati, & purgati ſunt à peccato, ideò in Deo tranſgrediuntur murum, & ad Deum perveniunt: impii è contra in diabolo pertranſeunt murum culpæ, ſed ob culpam non pertingunt ad Deum. *Pſalm.*79.

39. *Inexcuſabile eſt homini vias Domini declinare.*

Deus meus impolluta via ejus Vide quo motivo ſe excitat vir juſtus ad ſectandam juſtitiam, & ambulandum per vias Domini, dicens, *impolluta via ejus*, quia ſciebat duas eſſe vias, per quas quilibet ambulat, ſcilicet Dei, & diaboli, vias Dei eſſe rectas, & ideò breviores; puras, & ideò leviores, pulchras, & ideò ſuaviores, & ob id quod homo eſt inexcuſabilis, ſi declinat à viis Dei, & ad vias diaboli divertit, quæ ſunt fallaces, impuræ, & laborioſæ. *Pſalm.* 118. *cap.*1. *verſ.*3.

40. *Qui vult vias Domini expeditè ambulare, debet removere omne impedimentum.*

In Deo meo tranſgrediar murum; Deus meus impolluta via ejus. Vide connexionem horum verborum; priùs dicit Propheta ſe velle pertranſire murum, & hoc, ut ambulet per vias impollutas Dei; dat nobis intelligere, quòd qui vult ad Deum ambulare, debet incedere per vias ejus, in quibus nullum eſt impedimentum; & ideò debet frangere, & tollere omnem murum, ut expeditè poſſit incedere, murus autem eſt omne, quod itineri noſtro objicitur, cum ad dilectum tranſitur, quem tranſgredimur, cum præ amore ſupernæ patriæ omnia hujus mundi objecta calcamus; ô felix, qui has vias ambulat. *op. de 7. itiner. æternit. in prol. d.*4. *& itiner.*2. *d* 6.

41. *Anima contemplativa pedes cervorum habet, & currens ſaltat, & tranſit omnia creata, ut ad Deum pertingat.*

Quoniam quis Deus præter Dominum &c. qui præcinxit me virtute, perfecit pedes tanquam cervorum, & ſuper excelſa &c. Nota, quod in his verbis mirabiles progreſſus animæ contemplativæ enarrantur, ubi obſerva, quod anima præcincta virtute Dei omnipotentis dicitur habere pedes cervorum; cur pedes cervorum? ſed verte mentem ad illos Seraphim, qui coram Deo dicebantur habere pedes alatos; nempè affectus expurgatos ab omni immunditia, & impedimento, taleſque ob velocitatem, qua in Deum volant, aſſimilantur pedibus cervorum, nam ſicut cervus, cum juga montium aſcendit, quæque aſpera, & objecta tranſgreditur, donec ad ſuperiora elevetur, non ſolùm currit, ſed etiam ſaltat: ita etiam electorum, & contemplativorum mentes quæcumque ſibi obvia reſpiciunt, contemplationis ſaltu tranſcendunt, donec ſe ad ſuperna evehunt; ô felices ſaltus animæ. *op. de 7. itiner. ætern. in prol. d.*4.

42. *In bellis Domini contrà noſtros hoſtes eſt pugnandum non ore, ſed manibus.*

Benedictus Dominus, qui docet manus meas ad prælium. Nota quòd dicit, (*qui docet*) ſcilicet ore (*manus meas*) ſcilicet manu quia non tantum ore, ſed manibus eſt pugnandum contrà hoſtes, iſtæ enim tubæ erant, quibus utebatur David in prælijs Domini, ſcilicet ſanctis operationibus. *in Pſalm. præfat.*

43. *Diſciplina Chriſti qualiter doceat homines, & quid ſit.*

Et diſciplina tua correxit me in finem, & diſciplina tua ipſa me docebit. Quæ eſt hæc diſciplina Dei? diſciplina Dei eſt fides formata nempè eſt converſatio honeſta, quæ non ſolùm ſtudet vitare malum, ſed & in bonis ſuis actibus irreprehenſibilis apparet; hæc enim docetur in ſchola Chriſti, hæc eſt, quæ corrigit hominem in moribus, hæc facit addiſcere ea, quæ debet operari. *in ſap. c.* 10. *& op. declarat. termin. Theol* Corrigit autem, quia Deus per pœnas comminatas reducit hominem à via mala. *in ſap c.*12.

44. *Diſciplina exercitium virtutum ſecum affert.*

Diſciplina tua ipſa me docebit. Ergo, qui non ad hanc diſciplinam ſe reducit, non diſcet; ſed quid eſt, quod docet diſciplina Dei? docet facto, nempè ad virtutem animum dirigit, & ideò à Chriſtianis, maximéque Religioſis non eſt negligenda. *op. ſpec. diſcipl. in præfat. & op. inſtructio Novit. p.*1. *cap.*16.

45. *Idem confirmatur.*

Et diſciplina tua ipſa me docebit. Quid docebit? docebit me quid faciendum in præceptis, in tentationibus, in flagellis, ut per hoc confringantur inimici: nam in præceptis Deus obedientiam, in tentationibus conſtantiam, in flagellis patientiam

incluſit;

Digitized by Google

incluſit; hic enim eſt ordo perfectionis, nam in præceptis concurrit obediéntia, in tentationibus profectus, & in flagellis per patientiam adeptio perfectionis. *In Pſalm.17.*

46. *Confractio inimicorum, & triumphus qualiter fiat.*

Confringam illos, nec poterunt ſtare. Quomodò, & quid confringes? confringam illos, qooad pœnam temporalem, & quoad gehennalem, nam per diſciplinam omnia hæc ſuperantur. *In Pſalm.17.*

47. *Quænam oratio à Deo auditur, & quænam contemnitur.*

Clamaverunt ad Dominum, nec exaudivit eos &c. Cur non exaudivit? nonne oratio ſemper exauditur à Deo? Nota, quòd eſt oratio, quæ auditur à Deo, & oratio, quæ à Deo contemnitur: prima exauditur, ſi homo piè oret pro ſe, & perſeveraoter, illa verò, quæ eſt formidine pœnæ, & pro temporalibus purè, & quæ non eſt ex affectu devotionis, ſed ex impatientia, non exauditur, ſed contemnitur. *Pſalm.54. & in Luc, c.4. v.41. & c.8. v.29.*

48. *Luxuria, & avaritia luto ſordidatur anima, Deoque fætet.*

Et comminuam eos ut pulverem ante faciem venti, & ut lutum platearum delebo eos. Vide quale malum imminet inimicis Dei, qui eos comminuit, & veluti ad nihilum reducit: ſed quid ſignificat lutum platearum? dat intelligere per hoc, quod ſicut ex terra, & aqua fit lutum materiale, & ſi eſt ex cinere platearum lutum maximè ſordidat, nec permanet: ſic ex concupiſcentia carnia veluti aqua ſordida, & ex concupiſcentia rerum terrenarum, veluti ex terra fit lutum ſordidum, quo ſordidatur anima, Deoque fætet, & diſplicet ad modum viliſſimi luti, & ideò Deus tales, ut ſuos inimicos à ſe repellit. *Op. Diat. ſal, tit.3. c.8. & Pſalm,39. & ſap.c.15.*

49. *Chriſtus caput omnium conſtitutus à Patre, quia ſe humiliavit infrà omnes.*

Eripies me de contradictionibus populi, conſtitues me in caput gentium. Hæc verba in perſona Chriſti pronuntiata ſunt: quia enim ei contradixerunt inimici, omniaque ſuſtinuit patienter, ideò conſtitutus eſt caput omnium gentium, & eorum, qui ipſum credebant tantum hominem. *Serm.1. Dom. infrà oct. Nativitatis.*

50. *Qui contra conſcientiæ dictamen loquuntur, Deo mentiuntur.*

Filii alieni mentiti ſunt mihi &c. Quomodò poteſt dici quis Deo mentiri, ſi Deus non poteſt decipi? optimè quidem dicitur mentiri Deo, qoi contra dictamen conſcientiæ loquitue, licèt enim tale mendacium, non habeat, quem decipiat, ipſe tamen ſibi mentitur, & ideò dicitur. *Pſalm.26. mentita eſt iniquitas ſibi. In Luc. c.20. v.7.*

51. *Peccator in peccato filius diaboli.*

Filii alieni mentiti ſunt mihi. Quid eſt filii alieni? filii alieni, ideſt diaboli, qui eſt alienus, & inimicus Dei; qui igitur in peccato eſt, filius Dei eſt per naturam; filius verò diaboli per imitationem. *In Pſalm.17. in Luc. c.16. v.25.*

52. *Qui tranſgreditur mandata Dei, claudus fit, & claudicat coram Deo.*

Et claudicaverunt in ſemitis ſuis. Vide quomodò peccatum eſt mendacium coram Deo, & qui peccat claudicat, quia deordinat actus ſuos à recta ratione. *In Luc. c.7. v.23.*

53. *Diligenda eſt Beata Virgo Maria, quia eſt fortitudo, firmamentum, & refugium, & liberatrix noſtra.*

Diligam te Domine fortitudo mea &c. Hoc dicebat Propheta loquens cum Deo; hoc & nos dicere debemus Mariæ Virgini; eſt enim poſt Deum noſtra fortitudo, firmamentum, refugium, & liberatrix ab omni malo, & ideò ſuper omnes creaturas diligenda eſt, & prædicanda à nobis. *Op. Pſalt. Beata Virg. Pſalm.17. & 30. & l.1. d.48. art,2, qu.2. ad ult. & l,2. d.18. dub.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

54. *Beata Virgo firmamentum Eccleſiæ.*

Diligam te Domine, Dominus firmamentum meum &c. Hoc dicitur de Chriſto, hoc & dicit Eccleſia de Beata Virgine, eſt enim veluti firmamentum uniformiter ſemper motum, & ſtelliferum per omnium donorum, & gratiarum Dei copioſitatem; igitur ad ipſam recurrendum, & ſub ipſius protectione debet homo ſe collocare, quia eſt firmamentum mirabiliter roborans contra omnes inimicos, & confortans ſuos devotos: *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.17. & ſerm.1. de Beata Virgine.*

55. *Beata Virgo firmamentum eſt medians inter Deum, & nos, ſimulque noſtrum refugium.*

Dominus firmamentum meum, & refugium meum, adjutor meus &c. Idem & dici poteſt alio reſpectu de Beata Virgine verè mirabile totius religionis firmamentum in Eccleſia, verè inqoam firmamentum medians inter Deum, & nos noſtrumque refugium in hac miſeriarum valle; ò mirabilis clementia Creatoris, quæ ſic afflictis tam nobile, & laudabile ſubſidium dignatur elargiri, quæ peccatoribus Mariam tribuit advocatam, ut à filio ſuo inter nos, & ipſum judicem conſtituta, quod voluerit pro nobis valeat impetrare; & ideò non timendum qoin miſereatur miſeris, & ad illam partem, quam defendit, ſententiam inclinet, *Op. ſtim. div. amoris p.3. c.15.*

56. *Dominus exaudit noſtram orationem de templo ſancto Beatæ Virginis.*

Et exaudivit de templo ſancto ſuo vocem meam, & clamor meus in conſpectu ejus introivit in aures

ejus;

ejus. Quodnam eſt hoc templum tam Deo charum, quod eſt medium, per quod omnis noſtra oratio exauditur? hoc eſt Beata Virgo Maria, nempè locus divinæ habitationis electiſſimus ab Angelis cuſtoditus, templum Dei ſolemne, impollutum, & ſacrarium ſpiritus ſancti. *In Luc. c.1. v.58. & op. Pſalt. B. Virginis in hymno Te Dei Matrem &c. & op. Pſalt. minus.* Dominus igitur exaudit nos de templo ſancto ſuo, ſcilicet per Mariam; quia per eam Deus homini placabilis eſt, & homo Deo placabilis fit. *Op. Pſalt. Beata Virg. lect.14.*

57. *Maria eſt Cœlum ad cujus ingreſſum Deus ſe inclinavit.*

Inclinavit Cœlos, & deſcendit. Quid eſt inclinavit Cœlos? ſignificatur, quod Deus inclinavit Cœlum Cœlorum, ſcilicet ſuam divinitatem, quando Verbum deſcendit in Mariam ad ſumendam carnem, tamquam in Cœlum nobiliſſimum, ut pateret quanta ſit hujus myſtici Cœli ſublimitas, puritas, pulchritudo, perfectio, utilitas: è Beata Virgo verum Cœlum, quo poſt Chriſtum nihil purius, nihil ſublimius, nihil pulchrius, nihil utilius, nihil communius, nihil velocius, nihil perfectius, nihil durabilius. *Op. de Eccleſ. Hier. p.4. c.7. & op. de inviſibilitate Dei.*

58. *Thronus Beata Maria in Cœlo eſt ſuper Cherubim, & ſuper cardines Cœli.*

Et aſcendit ſuper Cherubim, & volavit ſuper pennas ventorum &c. Hoc dicitur de Chriſto: hoc & de Beata Virgine, quæ in corpore, & in anima aſſumpta in Cœlum, thronum ſibi collocavit ſuper Cherubim, & ſuper cardines Cœli, ideſt in potiori parte poſt Chriſtum. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.11. & Pſalm.12. & op. ſpec. Beata Virginis lect.14.*

59. *Maria Virgo eſt lucerna noſtra fugans tenebras dæmonum, & peccatorum.*

Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine, illumina tenebras meas. Nota quod ex illuminatione lucernæ petit illuminationem à tenebris, ut diſcas, quòd hæc lucerna illuminata, eſt Maria verè illuminata, & illuminatrix: lucerna quidem illuminans totum mundum, & fugans omnes tenebras dæmonum, & peccatorum, ad hanc igitur lucem exponamus tenebras noſtras, ſi illuminari deſideramus. *Op. ſpec. B. Virg. lect.3. & 7. & in Luc. c.2. v.24.*

60. *Religioſi Deo pſallentes pſallant, & laudent Beatam Virginem Mariam.*

Propterea confitebor tibi in nationibus Domine, & nomini tuo pſalmum dicam. Nota hoc eſt præcipuum munus Religioſorum, nempè confiteri, pſallere, & laudare Dominum: hoc & in Mariam debent facere, nam munus proprium Religioſorum eſt honorare, prædicare, & exaltare Mariam laudibus, & hymnis, quia ipſa eſt ipſorum ſpecialis adjutrix, & advocata *Op. Pſalt. Beata Virginis Pſalm.17.*

61. *Omnes homines, & Angeli debent laudare, & honorare, & colere Mariam.*

Propterea confitebor tibi in nationibus Domine, & nomini tuo pſalmum dicam &c. Nota in nationibus, ſcilicet hoc non ſolum in ordine ad Chriſtum, ſed ad Mariam Virginem debet dicere quælibet creatura rationalis; eſt enim colenda, prædicanda, honoranda ſuper omnes creaturas ab hominibus, & Angelis, tum quia eſt reconciliatrix noſtra coram Deo, tum quia eſt Domina, & Prælata omnium creaturarum, tum quia eſt Mater Dei, & ob id refugium, & advocata, & adjutrix, & liberatrix noſtra. *Pſalt. B. Virg. Pſalm.17. & l.1. d.48. art.2. qu.2. ad ult. & l.3. d.9. art.1. qu.5. & l.2. d.28. dub.3. & in Luc. c.1. v.38. & v.42. & op.25. memorialia.*

PSALMUS XVIII.

Titulus: In finem: Pſalmus David.

1. PRIMÒ nota, quod Titulus hujus Pſalmi eſt hic: In finem Pſalmus David; ideſt hic Pſalmus dirigitur in finem Chriſtum, vel dirigit nos in Chriſtum tamquam in finem, ſcilicet quoad opus Incarnationis factum in plenitudine temporum, de qua hic agitur præcipueque de prædicatione novæ legis, & expoſitione præceptorum facta à Chriſto.

2. *Sacra ſcriptura ad noſtram majorem capacitatem in explicatione myſteriorum fidei utitur his rebus ſenſibilibus tamquam figuris.*

Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annunciat firmamentum. Quomodò dicuntur Cœli enarrare gloriam Dei, & ejus opera mirabilia, maximè incarnationis, ſi iſta non habent rationem, vel ſenſum? ſed optimè hoc dicit ſacra Scriptura, tum propter noſtram imbecillitatem, tum ad figurandum myſteria occulta noſtræ fidei, ut nobis pateſiant per iſta ſenſibilia: ſic enim ſacra Scriptura utitur ipſis ad hunc finem, nam mundus ſenſibilis prædicat factorem ſuum, ideò per hunc elevatur anima ad mundum inviſibilem. *Serm.17. Hexaem. & op. Principium ſacra Scriptura, & in Ioan. c.1. v.1.*

3. *Cœlorum nomine enarrantium veniunt Apoſtoli, & Prædicatores.*

Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annunciat firmamentum. Nota quòd Cœlorum nomine myſticè hic ſignificantur Apoſtoli, item & Prædicatores, qui elevati vita cœleſti ab his terrenis affectibus enarraverunt gloriam Dei, extendentes ſuam doctrinam per totum mundum, ut ipſum rore cœleſti irrigarent; ornati tot ſtellis, quot virtutibus pleni ſe oſtenderunt, & velutâ

luti immutabiles, vel impaſſibiles fuerunt in tot injuriis, & paſſionibus pro Chriſto toleratis. *Op. Eccleſ. Hier. p.4. c.2.* Diſcant exemplo Apoſtolorum Prædicatores, quales eſſe debent.

4. *Idem de Apoſtolis.*

Cœli enarrant gloriam Dei. Meritò Cœlorum nomine ſignificantur Apoſtoli; ſicut enim Cœli habent ſpectabilem refulgentiam luminum, efficacem influentiarum redundantiam, & terribilem ſignorum, & prodigiorum reſonantiam: ſic Apoſtoli habent efficacem redundantiam bonorum documentorum in prædicatione in ſignum perſpicacis intelligentiæ, & ideò enarraverunt gloriam Dei per prædicationem, enuntiantes eam æternam ſine inceptione, & terminatione in Incarnatione, magnam ſine diminutione in Paſſione, & ſuaviſſimam in Spiritus ſancti miſſione: item habent ſpectabilem refulgentiam morum, & exemplorum in converſatione in ſignum charitatis, & benevolentiæ; undè ſicut lumen cæleſte eſt ab omni fæculentia inferiorum maximè terræ impermixtum, ut clariùs illuminet mundum, ſic & converſatio Apoſtolorum fuit impermixta ab omni affectione carnali, & cupiditate, ut faciliùs illuminarent mundum, item habent terribilem reſonantiam miraculorum, & prodigiorum in operatione in ſignum virtuoſitatis, & conſtantiæ, ut quos efficacia verbi non movet, miracula confirment. *Serm. 9. in Pentecoſt.*

5. *Prædicatores, & Angeli dicuntur Cœli, dum annunciant veritatem divinam.*

Cœli enarrans gloriam Dei &c. Ideſt Prædicatores veritates divinas mundo prædicantes, & per doctrinam cæleſtes coronantes animas: Angeli quoque in Nativitate annunciantes Chriſtum dicuntur Cœli, *Pſalm.*102. *&* *Pſalm.*118. *c.*10. *v.*12.

6. *Pater generans filium exprimitur in his verbis ſequentibus.*

Dies diei eructat Verbum. Ideſt ſicut dies ſuccedens diei illam enunciat, ejuſque cognitionem inducit: ſic Filius genitus ex Patre Patrem enunciat. *Pſalm.*117. Undè Chriſtus fuit dies clariſſima illuminans totum mundum, cujus horæ ſunt duodecim Apoſtoli. *In Ioan. c.*11. *v.*9.

7. *Apoſtoli dies myſtici diem Chriſtum annuntiabant: ſic & Prædicatores, & Doctores.*

Dies diei eructat Verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. Dies ideſt Apoſtoli, & Doctores prædicantes verbum indicant ſcientiam de Chriſto. *Pſalm.*18. *&* 101.

8. Evangelii doctrina eſt veluti dies indicans ſcientiam de Chriſto, & illuminans noctem, ideſt obſcuritatem veteris teſtamenti, ſic myſticè dicitur dies diei &c. & nox nocti &c. *Pſalm.*18. *& ſerm.*15. *Hexaem.*

9. *Chriſtus dies illuminavit Apoſtolos: Iudas nox fuit in traditione Chriſti.*

Dies diei eructat Verbum, & nox nocti indicat ſcientiam. Nota, quòd Chriſtus fuit dies, qui eructavit verbum ſuum diſcipulis, ut audirent eum, & amarent ſequendo: Judas verò fuit nox nocti indicans ſcientiam, ſcilicet Judæis, ut venirent, & comprehenderent Jeſum; undè quando Judas exiit de cænaculo, notatur id feciſſe de nocte. *In Ioan. c.*13. *v.*30.

10. *Sonus prædicationis, & orationis exivit de ore Apoſtolorum.*

In omnem terram exivit ſonus eorum. Quis ſonus? ſonus ſcilicet prædicationis, & ſonus orationis. Primus de Cœlo in terram ad aures hominum, licet enim ab ore hominum pronuntientur, venit tamen de Cœlo: ſecundus de terra in Cœlum ad aures Domini volat, & uterque fit adveniente ſpiritu vehementi; ſcilicet ex Spiritu ſancto adſpirante, & ideò prædicatio ſono tubarum exprimitur, & oratio ſono organorum. *Serm.*4. *Dom* 2. *poſt Pentecoſt. & ſerm. de SS. Sim. & Iuda. & ſerm.* 1. *de Apoſtol. in Pſalm.*45. *in Luc. c.*5. *v.*15. *& op. comp. Theol. l.*4. *c.*24.

11. *Poſt prædicationem Evangelii in omnem terram ceſſaverunt legalia præcepta.*

Dies diei eructat verbum &c. in omnem terram &c. Nota hunc ordinem: primò ponit prædicationem Evangelii ſub metaphora diei: deindè legalia præcepta veteris teſtamenti ſub metaphora noctis: deindè addit in omnem terram exivit ſonus prædicationis Evangelii, ut dicas, quòd legalia præcepta non ceſſaverunt niſi poſt publicationem totalem Evangelii, quæ fuit tempore Apoſtolorum. *l.*4 *d.*3. *p.*2. *art.*3. *qu.*3. *Pſalm.*118. *verſ.*130.

12. *In baculo paſtorali ſignificatur prædicatio facienda ab Epiſcopo: ubi explicantur alia ejus munera comprehenſa in eodem baculo.*

In omnem terram exivit ſonus eorum &c. Nota hoc dici de primis Epiſcopis Eccleſiæ, ſcilicet Apoſtolis, quorum munus præcipuum eſt circa prædicationem, & comprehenditur in baculo Pontificali, qui continet ſex notabilia, & myſtica. Primò protenditur in longum, quia Epiſcopus debet prædicare ubique: ſecundò extenditur in altum, quia debet prædicare pro æternis, non temporalibus: tertiò pungit in imo, quia & in prædicatione, & in officio ſuo debet corrigere, & caſtigare malos: quartò curvatur in ſummo, quia debet colligere plures ad fidem converſos, & illud, quòd alii prædicat, ad ſe convertat, ut ea faciat opere, ut os turturis torqueatur ad axillas; quintò debet eſſe planus: ſextò nodoſus, quia manſuetudinem, & juſtitiam debet habere. *Pſalm.*44.

13. *Eccleſia non eſt reſtricta ad particularem locum, ſed in omnem orbem terrarũ extenſa.*

Undè dicitur *in omnem terram*, ideſt Eccleſiam, *exivit ſonus eorum. Pſalm.*47. *&* 118. *v.*130. Sed nota, quòd Eccleſia comparatur orbi terrarum: primò

H propter

propter ſui dilatationem: ſecundò propter perfectionem in rotunditate ſignificatam: tertiò propter ſui ſtabilitatem; quartò propter ſui compreſſionem, & attritionem cui ſubjacet: quintò propter humani generis ſuſtentationem, & vivificationem, ideſt à terra provenientem: ſextò propter ornatum omnium virtutum, & productionem: ſeptimò propter aquarum, ideſt doctrinarum ſalutarium originem. *in ſap. c.1. & in Luc. c.9. v.6. & op. Apol. Paup. reſp.3. c.3.*

14. *Chriſtus eſt ſol Eccleſia.*

In ſole poſuit tabernaculum ſuum. Cur Chriſtus dicitur poſuiſſe tabernaculum, & habitationem in ſole? ut oſtenderetur, quod ipſe eſt veluti ſol Eccleſiæ; ſol quia ſolus præ omnibus lucens tamquam oculus mundi: nam in Cœlo habens cathedram corda hominum in terris illuminat; & quia eſt fons totius caloris ſpiritualis, à quo non eſt qui ſe abſcondat, & quia ab ipſo proveniunt omnes bonæ pullulationes. *in ſap. c.5 & Pſalm* 103. Nota etiam, quod dicitur in ſole poſitum ipſius tabernaculum; ſcilicet in puritate, & ſanctitate immune fuit ipſum ſacrum corpus ab omni fœce peccati. *in Ioan. c.2. v.19.*

15. *Chriſtus perpetuo motui ſubjecit ſe ipſum in vita mortali.*

Exultavit ut gigas ad currendam viam &c. Quis curſus eſt iſte, in quo Chriſtus ſe exercuit? quia in vita mortali perpetuo motui, & fluxibilitati fuit ſubjectus uſque ad mortem, & reſurrectionem; nempè naſcendo, creſcendo, eſuriendo, ſitiendo, moriendo, ſed in reſurrectione curſum perfecit. *op. de Eccleſ. Hier p.4. c.6.*

16. *Chriſtus tantum aſcendit, quantum deſcendit.*

A ſummo Cœlo egreſſio ejus, & occurſus ejus uſque ad ſummum ejus. Vide quomodò Chriſtus ad modum aquæ tantum aſcendit, quantum deſcendit, deſcendit in terram è Cœlo, & iterum è terra aſcendit in Cœlum. *l. in prol. & ſerm.3 in Aſcenſione*, & ideò Sanctus Lucas terminat curſum vitæ Chriſti in Aſcenſione ipſius, ut ſic perfectè deſcriberet illum circuitum, quem ipſe fecit deſcendendo è Cœlis, & vivendo in hoc mundo, & tandem aſcendendo in Cœlum. *in Luc. c.24. in fine. in Ioan. c.16. v.28.*

17. *In Incarnatione Chriſtus novam obedientiam aſſumpſit ad currendam viam noſtra mortalitatis.*

Exultavit ut gigas ad currendam viam, à ſummo Cœlo egreſſio ejus &c. Vide quanta promptitudine, & velocitate Verbum obedientiam Patris implevit, deſcendens in uterum Virginis ad currendam viam hujus noſtræ mortalitatis, ut ex ipſius exemplo diſcas qualiter te exerceas in vita ſpirituali. *op. medit. vita Chriſti c.4.*

18. *Chriſti egreſſio à ſummo Cœlo quales fructus peperit.*

A ſummo Cœlo egreſſio ejus &c. A ſummo Cœlo, ideſt à Cœlo ſanctiſſimæ Trinitatis, ſcilicet à Patre egreſſus eſt, nempè ad clarificandam divinam Majeſtatem ad irrigandam humanam ariditatem, ad expugnandam Diabolicam poteſtatem, ad reparandam Angelicam ſocietatem; ideò egreſſus eſt ſicut ſol de oriente, ſicut fluvius de fonte, ſicut lapis de monte, & ſicut Leo de antro, egreſſus autem eſt viſibiliter in carnem, inviſibiliter in mentem. *ſerm.1. & 3. in Nativit. Pſalm. 101. & 1. & ſap. c.9. & 18. & in Thren. c.3.*

19. *Chriſtus ut velociter curreret viam noſtra mortalitatis exoneravit ſe ab omni terreno pondere per paupertatem, ut nos invitaret ad ſui imitationem.*

Exultavit ut gigas &c. à ſummo Cœlo &c. Quid eſt exultavit ut gigas ad currendam viam, niſi quòd ſe accinxit fortiter, ut velociter curreret viam perfectionis Evangelicæ? dicitur autem gigas non homo ut nos, quia habet geminam ſubſtantiam quantum ad naturam, geminam potentiam quantum ad efficaciam, & officium, ſcilicet Deus, homo, Rex, Sacerdos eſt, ſicque ſe accinxit: ſed quomodò ſe accinxit? ſe accinxit, liberans ſe ab omni pondere terrenitatis per Evangelicam paupertatem: hanc enim à principio ſuæ nativitatis conſecravit in ſuo corpore, in mundo cum pauperrimis hominibus pauperrimè converſatus, & aſſociatus, & in fine nudus in cruce poſitus fuit, & poſt reſurrectionem in ſpecie peregrini apparuit, ut per hoc excitaret ſuos ſequaces ad exonerandum ſe, ut expeditiores ſint ad currendum poſt Chriſtum: qui enim legatus vult eſſe Chriſti, debet ſicut ipſe ambulavit, & ipſe ambulare, ſic Petrus dixit, *Ecce nos reliquimus omnia &c. ſerm.4. Dom.4. poſt Pentecoſt. & op. Principium S. ſcript. in fine.*

20. *Qui vult aſcendere velociter cum Chriſto in Cœlum debet deſcendere, & ſe exonerare ab omnibus terrenis rebus.*

Exultavit ut gigas &c. à ſummo Cœlo &c. & occurſus ejus uſque ad ſummum ejus &c. Vide, quòd Chriſtus deſcendit à ſummo Cœlo, cucurrit velociter in hac vita, & facillimè aſcendit ad ſummum Cœli, eo quia exoneravit ſe ab omnibus terrenis rebus: ô utinam poſſit hoc dici de nobis, qui profitemur imitationem Crucifixi, qui enim vult cum Chriſto aſcendere facilè, & velociter, debet priùs deſcendere, & currere exoneratus per paupertatem Evangelicam; ſic enim facillimè aſcendet ad Cœlum, quia tantò aſcenſus eſt altior, quantò quod aſcendit à terrena cupiditate eſt purius, & levius, & virtute divinæ gratiæ plenius. *ſerm.4. Dom.4. poſt Pentecoſt.*

21. *Chriſtus voluit, ut omnibus ejus calor, & lux notitia communicaretur, ideò, & viſibiliter, & inviſibiliter venit in hunc mundum.*

A ſummo Cœlo egreſſio ejus uſque ad ſummum ejus,

ejus, nec eſt, qui ſe abſcondat à calore ejus. Vide quomodò Chriſtus ſe ſe omnibus exhibuit, ne aliquis eſſet, qui poſſet ſe abſcondere ab ejus calore, & luce: egreſſus eſt, & factus eſt viſibilis, ut per ſenſibilia cognoſceretur, voluitque per opera humanitatis, & Paſſionem calefacere corda frigida, venit ut Deus, ut à filijs ſuis interiùs perciperetur per adventum ſuum in mentem. *op.myſt.Theol.c.3 p.4.& Diat.tit.10.c.3.*

22. *Legis Evangelicæ excellentia quanta.*

Lex Domini immaculata convertens animas, teſtimonium Domini fidele ſapientiam præſtans parvulis. Nota hic ſacrum textum loqui de lege Evangelica, quam commendat ſex excellentijs: prima ab auctore, ideò dicitur lex Domini, qui eſt Chriſtus: ſecunda à vitatione erroris, ideò dicitur immaculata: tertia ab opere auctoris, ideò dicitur convertens animas, quia juſtificatio eſt ſolius Dei, quæ fit in Evangelica, non in Moſayca lege: quarta à promiſſione, undè dicit teſtimonium. quinta à promiſſionis impletione, unde dicit, (*fidele;*) ſexta à gratiæ collatione, undè dicit, *ſapientiam præſtans parvulis. in Pſalm.18. & ſerm.17. Hexaem.*

23. *Lex Evangelica eſt teſtimonium fidele Domini.*

Teſtimonium fidele Domini. Cur Evangelica lex dicitur teſtimonium Domini fidele? quia per ipſam illuminamur tamquam à teſtimonio fideli de credibilibus, & de ejus obſervantiæ facilitate, quia obſervantibus eam præſtat ſapientiam. *Pſalm.118.c.1.v.2.& 14.* Item dicitur teſtimonium Domini fidele, quia hæc lex eſt irreprehenſibilis convertens animas, non enim continet aliquid iniquum, vel oneroſum, vel impoſſibile. *Pſalm. 118.c.4 v.3.& ſerm.1.de decem præceptis.*

24. *Parvulis tantùm communicatur intelligentia ſacræ ſcripturæ, & myſteriorum fidei.*

Teſtimonium Domini fidele, ſapientiam præſtans parvulis. Cur parvulis? ergone viris grandibus non communicatur ſapientia legis divinæ? minimè: tantùm parvulis: parvuli autem ſunt humiles, undè ſicut oculus carnis impeditur, ſi fuerit valdè inflatus nimio tumore, ſic ſpiritualis tumidus per ſuperbiam ad omnia bona fit cœcus: ergo tantùm humilibus communicatur hæc notitia; item parvuli ſunt obedientes, ad amandum habiles, ad indulgendum faciles; ſic obedientibus, amantibus, indulgentibus dantur, & communicantur myſteria fidei. *ſerm.1. de S. Antonio Patav.*

25. *Præcepta Domini ſunt lucida illuminantia oculos animæ.*

Præceptum Domini lucidum illuminans oculos. Vide effectus præceptorum Dei, quæ habent virtutem illuminandi oculos mentis, & intuitum animæ ad Deum videndum per fidem habilitant, & informant. *op.Eccleſ Hier.p.1.c.1. & op. de inviſibilit.Dei, & op.de dono conſilij c.4.*

26. *Timor Dei perfectus erit in gloria conſummatus.*

Timor Domini ſanctus permanens in ſæculum ſæculi &c. Ergone timor Dei permanebit in gloria? nonne perfecta charitas excludit timorem? ſed attende, quod alius eſt timor naturalis; alius libidinoſus, alius gratuitus, & hic vel eſt pœnæ, vel eſt offenſæ, vel eſt reverentiæ: in Paradiſo ceſſabunt omnes timores gratuiti præter ultimum, quia non ſolùm non expellitur à perfecta charitate, ſed conſummatur, & perficitur, conſiſtit autem talis timor reverentialis in reſilientia à conſideratione divinæ majeſtatis in propriam parvitatem, & ideò permanebit in ſæculum ſæculi. *l.3.d.15.dub.3.& l.3.d.34 p.1.art.2.qu.3.& op.Comp. Theol.l.5.c.39.*

27. *Timor filialis Dei quàm ſanctus, Deoque charus.*

Timor Domini ſanctus permanens &c. Cur ſanctus? quia eſt proprius filiorum amantium, ut filij Patrem; nempè ſicut filius verè amans patrem ſuper omnia timet offenſam Patris etiam ſi Pater non intenderet eum percutere, ſic iſte timor cavet offenſam Patris cœleſtis, etiamſi ex offenſa illa, nihil mali deberet accidere, & dicitur timor ſanctus, & caſtus, quia nihil niſi rectum, & honeſtum facit, & de omni malo verecundatur: ô quam reſplendet, & decorat talis timor verecundus in adoleſcentibus. *op.Diat.tit.6.c.1.*

28. *Iudicia Dei vera, & dulcia ſunt.*

Iudicia Domini vera juſtificata in ſemetipſa, deſiderabilia ſuper mel, & favum. Quænam ſunt iſta judicia Dei? judicia iſta ſunt actus ſuæ juſtitiæ, quibus cum ſuis amicis agit; ſunt enim vera, & dulcia, quia ſunt cum miſericordia admixta, & veritatem luminis cœleſtis in mentem inducentia. *Pſalm.118.c 8 v.8.& c.10.v.16.& ſap.c.12. & op.de prof.Religioſ.l.1.c.18.*

29. *Præcepta Dei juſto ſunt ſuavia, impio difficilia.*

Iudicia Dei deſiderabilia ſuper aurum &c. & dulciora ſuper mel, & favum &c. Quomodò judicia, ſeu præcepta Dei poſſunt dici ſuavia delectabilia, & deſiderabilia quorum obſervantia tantam violentiam, & laborem ſecum afferant? ſed nota, quod ſicut palato infecto cibus dulcis videtur amarus, ſic & impio obſervantia præceptorum videtur amara, aſpera, & oneroſa, non ſic timenti, & amanti Deum, cui gaudium eſt, & dulce, imo nihil dulciùs, quàm timor Domini, quàm ejus præcepta obſervare, ſicut avi habenti plumas ſuave, & facile eſt volare. *ſerm.1. in op. de decem præceptis.* Sed quomodo dicuntur deſiderabilia ſuper aurum, & lapides pretioſos? cum iſta verè ſint pretioſa? optimè loquitur, quia aurum, lapides pretioſi deſiderantur, quia videntur pretioſa, ſed verè talia non ſunt, cum ſint vana, & caduca, ſed lex divina eſt ſimpliciter vera, quia ab ipſa veritate æterna tradita, & ad vitam perpetuam inductiva. *ſerm.de ſancta Lucia.*

30. *Scientia legis divinæ theſaurus eſt omnium bonorum : cæteræ ſcientiæ ſunt vanæ.*

Lex Domini immaculata &c. Iudicia Dei vera deſiderabilia &c. Nota, quòd in his verbis Propheta intendit ſuadere hominibus ſcientiæ legis divinæ acquiſitionem; & docet quòd talis notitia eſt ſcientia deſiderabilior, utilior, & fructuoſior quacumque alia, & quacumque acquiſitione auri, argenti, & lapidum pretioſorum; ſed undè oritur hoc diſcrimen tam grande? Reſpondetur, ex hoc, quod ſcientia Philoſophiæ docet cognoſcere creaturas, non Creatorem, ut hæc legis divinæ: Logica docet concludere homines, non tamen contrà Diabolum, ſcientia moralis docet acquirere virtutes conſuetudinales, ſed non charitatem: ſed notitia legis divinæ docet Deum cognoſcere, Diabolo reſiſtere, & charitatis exercitijs inſudare: hæc inſuper eſt divinorum pigmentorum apotheca, delectabilis ſuper mel, & favum. Hæc eſt theſaurus deſiderabilis ſuper aurum, & lapidem pretioſum, eſt fons voluptatis egrediens, Eccleſiæ militantis irrigans Paradiſum. *op. comp. Theol. in præfat.*

31. *Veri ſervi Dei perfectè cuſtodiunt mandata Dei, eaque inveniunt dulcia, & utilia.*

Etenim ſervus tuus cuſtodit ea, in cuſtodiendis illis retributio multa. Nota hunc ordinem textus, quia mandata Dei ſunt dulcia, & deſiderabilia, & quia talia invenit ſervus Dei, ideò ea perfectè cuſtodit, & hinc retributio multa ei advenit. *Pſalm. 17. & 118. c. 3. v. 6. & comp. Theol. l. 5. c. 9. & in Luc. c. 3. v. 12.*

32. *Peccatorum varietatis, & circumſtantiarum notitiam nemo, vel pauciſſimi habent, unde ſemper eſt timendum.*

Delicta quis intelligit? Quaſi dicat nemo, & ideò ſæpè dicendum eſt Deo ab occultis meis munda me: quaſi dicat anguſta eſt domus animæ meæ dilatetur abs te, ruinoſa eſt refice eam, habet quæ offendunt oculos tuos, ſed tibi clamabo, ab occultis meis munda me. *in Ioan. collat. 7. op. de decem præcept. ſerm. 4. in fine. & op. ani. c. 3. in fine in Pſalm. 18. & 2. & 31.*

33. *Nulla peſtis deterior, quàm familiaris inimicus.*

Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſervo tuo. Quæ ſunt iſta peccata provenientia ab occultis, & ab alienis? Nota ab occultis, id eſt ab amicis fictis familiariter mecum converſantibus, quia nulla peſtis eſt deterior, quam familiaris inimicus: ſuntque caro, quæ intra nos eſt, & concupiſcentia, & Diabolus, ſunt & illicita cogitatio, doloſa intentio & impudica affectio; verè periculoſiores, quia occultiores. *Pſalm. 5. & 50. & 72. & 158. v. 44.*

34. *Ab occultis inimicis majus periculum imminet Eccleſiæ, & congregationibus.*

Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſervo tuo. Nota quòd hæc verba etiam dicuntur in perſona Eccleſiæ in qua boni permixti ſunt cum malis occultis, & ideò petit mundari ab iſtis inimicis occultis, quia ex eorum ſocietate majus periculum imminet bonis in congregationibus, quia nulla peſtis major, quàm familiaris inimicus, & fictus. *in Luc. c. 5. v. 17.*

35. *Quænam ſint peccata occulta, & quænam aliena.*

Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſervo tuo. Quænam ſunt peccata occulta iſta, & quænam aliena de quibus petit Propheta veniam? Nota, quòd peccatum vel eſt in homine, vel ab homine, vel eſt hominis, quod eſt in homine dicitur occultum, quia eſt vel oblitum, vel proveniens ex interiori concupiſcentia; quod dicitur peccatum hominis eſt ex ignorantia, proprium enim hominis eſt peccare ex ignorantia ſcilicet boni, & Diaboli proprium eſt peccare ex induſtria, & ideò dicit ab occultis meis, ſcilicet ex me procedentibus tanquam ex radice; quod eſt ab homine, vel ab extraneo dicitur alienum, ſcilicet ab hominis, vel Diaboli ſuggeſtione; & de iſtis petit liberari vir juſtus. *Pſalm. 31. & 50.*

36. *Dominium Diaboli quantum differat à Dominio Dei.*

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero. Id eſt ſi ſuper me Dominium non exercuerint, immaculatus ero &c. ſed qui ſunt iſti, à quibus petis non dominari? Nota, quod loquebatur de ſuis inimicis, ſcilicet de Dæmonibus, & peccatis, vitijſque à quorum Dominio tam abhorrebat: & cur hoc? quia ſervitium Dei, & ſervitium Diaboli ſunt omnino oppoſita: ſervitium Dei eſt in exercitio virtutum, ſervitium Diaboli in exercitio vitiorum. Diabolus ſuos ſuperbos obcæcatos vult, eoſque opprimit flagellis, tentationibus, peccatis, & miſerijs: Chriſtus è contra ſuos humiles, & liberos relinquit, facitque felices, iſtique emundantur à delicto maximo, ſcilicet ſuperbiæ. *in Luc. c. 16. v. 13. & c. 19. v. 31. & 33. & ſerm. 2. Dom. Quinquageſima.*

37. *Qui vult cum fructu pſallere in choro, vel meditari in oratione ſtet fixus in Ieſu Chriſti præſentia cum modeſtia, & devotione.*

Et erunt, ut complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper. Cuinam complacere vis eloquia oris tui? & quænam ſunt iſta eloquia? Nota quòd hic innuitur exercitium pſallendi in choro, & incumbendi meditationi, datque intelligere, quòd tunc Deo placebunt iſta exercitia, ſi fiant in conſpectu Domini Jeſu, cavendo ab omni irreverentia, immodeſtia, joco, vel riſu tunc enim jucundatio, & delectatio maxima proveniet in corde pſallentis, & meditantis; felix

felix igitur, qui ad palatium mediiationis introducitur à Deo non à diabolo. *Op. Regula novitiorum c.1. & op. de ſeptem itiner. æternit. in prol. d.2.*

38. *Qui vult cum fructu meditari, & orare ſis ſolitarius.*

Et meditatio cordis mei in conſpectu tuo ſemper &c. Nota, quòd dicit, (*in conſpectu tuo,*) ſcilicet Dei non hominum, non in platea, ſed ſolùm in conſpectu Dei, quia oratio devotionis, contritionis, componctionis actus debent eſſe ſolitarii, non publici. *Op. Diat. tit. 2. c. 1.* Et in confirmationem hujus veritatis, nota, quòd dicit meditatio cordis mei, ſcilicet mei ſuſpenſiva ſuper omnia creata quia debet figere radices in Cœlo: mei ſuccenſiva, & defenſiva ab omni peccato, & periculo. *Pſalm. 118. c. 2. v. 8. & in ſap. c. 4.*

39. *Sanctiſſimæ Trinitatis invocatio innuitur in ultimis verbis Pſalmi.*

Domine adjutor meus, & Redemptor. Nota hic invocari Sanctiſſimam Trinitatem. Dominus eſt, Dominus per potentiam ecce Pater: Redemptor per humanitatem, ecce Filius: Adjutor meus per gratiam, ecce Spiritus ſanctus. *In Pſalm. 18.*

40. *Maria laudanda eſt ab omnibus creaturis, & præcipuè à juſtis, & fidelibus.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Cœli enarrant gloriam Dei.* Jam dictum eſt hic Apoſtolos ſignificari, & juſtos, qui gloriam Dei enarrant; ſed quomodò enarrant gloriam Dei? Nota, quòd non ſolùm operum Dei, & Redemptoris prædicatione laudatur Deus, ſed & maximè Beatiſſimæ Virginis mirabilium, quia totum ad gloriam, & laudem Dei pertinet, quidquid dignè genitrici ſuæ impenſum fuerit. *Op ſpec. B. Virg. in prolog.* Dicamus ergo Beatæ Mariæ: Cœli enarrant gloriam tuam, & unguentorum tuorum fragrantia in gentibus eſt diſperſa. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 18.*

41. *Ab Angelis, & ſanctis Maria laudibus ſublimiſſimis eſt honorata.*

Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum. Si Cœli enarrant gloriam Dei, ergo & gloriam Mariæ; Ergo quidquid humanis verbis dici poteſt minùs à laude Cœli eſt, quoniam divinis, & Angelicis excellentiùs prædicata, & laudata Maria præconiis, à Prophetis quidem prænunciata, à Patriarchis figuris, & ænigmatibus præſignata; ab Evangeliſtis exhibita, & monſtrata; ab Angelis venerabiliter, & officioſiſſimè ſalutata. *Op. ſpec. B. Virg. in prolog.*

42. *Eccleſia & omnes fideles invitantur ad laudandam Mariam quocumque die, & hora.*

Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuncias firmamentum. Nomine Cœli veniunt juſti, & fideles, & nomine firmamenti Eccleſia: ergo Eccleſia, & omnes fideles invitantur ad laudandum Deum in Beata Virgine; & hoc eſt, quòd Spiritu ſancto edocta officium de Beatæ Virginis laudibus quotidiè proponit ſpeciale recitandum, ut quacumque die, & hora ab omnibus fidelibus honoretur, & laudetur; intendens ſpeciali modo inflammare in nobis devotionem ejus; quaſi dicat, reſpirate ad illam perditi peccatores, & perducet vos ad indulgentiæ portum; glorificate eam juſti ante thronum Dei, quia fructu ventris ejus juſtitiam eritis operati, in hymnis, & pſalmis, & canticis pulſate viſcera ejus, & ſtillabit in vos gratiam dulcedinis ſuæ, laudent eam Cœli Cœlorum, & nomen ejus glorificet omnis terra. *l. 3. d. 3. p. 1. art. 1. qu. 1 ad 4. & op. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 18.*

43. *Maria eſt veluti ſol admirabilis, in quo poſuit Deus tabernaculum ſuum.*

In ſole poſuit tabernaculum ſuum &c. Et ipſe tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo In ſole? in quo ſole? non in hoc materiali, ſed in Maria poſuit Deus tabernaculum ſuum, & ſedem ſuam, eſt enim pulchra, ut luna, electa ut ſol, terribilis ut caſtrorum acies ordinata; eſt ſol, ſcilicet vas luminis ſuſceptivum, vas admirabile, opus excelſi Dei de Cœlo. *Serm. 13. Hexaem. & op. Comp. Theol. l. 4. c. 5.*

44. *Uterus Beatæ Virginis fuit tabernaculum, thalamus, & templum Dei.*

In ſole poſuit tabernaculum ſuum, & ipſe tamquam ſponſus procedens de thalamo ſuo. Si Deus poſuit in ſole tabernaculum ſuum, quomodò dicitur exiiſſe de thalamo? Nota, quòd in Beata Virgine, ut in ſole poſuit tabernaculum ſuum, ideſt in ejus utero ut tabernaculo, & thalamo ſedem ſuam collocavit, & in Nativitate exiit de hoc thalamo ſuo: uterus enim ejus fuit tabernaculum, imò Paradiſus, in quo requievit Deus poſt tumultus Angelorum, & hominum, ibi reſedit ut in templo ſuo. *Op. ſpec. B. Virg. lect. 11. & 14. in Luc. c. 1. v. 28. & ſerm. 2. Dom. 3. Adventus, & ſerm. 3. in Vigil. Nativitatis.*

45. *Beata Virgo vas admirabile ſuper omnes creaturas.*

In ſole poſuit tabernaculum ſuum &c. Nota, quòd de ſole dicitur vas admirabile, opus Excelſi, gloria Domini plenum eſt opus ejus. *Eccli. c. 42. & 43.* quia Maria fuit tale opus, nec ſimile unquam factum fuit, in quo tanta divinæ gloriæ materia reluceat, quanta in Maria: gloriam enim de reſtauratione facta in Cælo, gloriam de redemptione facta in mundo; gloriam de liberatione facta in inferno habet Dominus per Mariam, habet per plenitudinem Mariæ. *Op. ſpec. B. Virg. lect. 7.*

46. *Mariæ Virginitas perpetua nos docet timorem Domini.*

Timor Domini permanet in ſæculũ ſæculi &c. Nota hic, quòd dicitur, timor permanens in ſæcu-

 lum

lum ſæculi; eſtque timor caſtus, qui ad ſimilitudinem Virginitatis Mariæ Virginis ante partum, & poſt partum; dicitur caſtus, quia conſervatur à juſto ante partum ſuorum operum, & poſt partum ſemper manet incorruptus; & ſicut Mater Dei eſt Virgo, & decor Virginum, ſic timor iſte caſtus decorus eſt, & virgo virtutum animæ. *Op. Diat. ſal tit. ı. c. ı. in fine.*

PSALMUS XIX.

1\. PRimò. Nota, quod Titulus hujus Pſalmi eſt: In finem Pſalmus David, & ideò ordinatur in Chriſtum, ut in Sacerdotem, & Regem, ſcilicet in Paſſione, & Reſurrectione, ut in Paſſione ipſi compatiamur, & in Reſurrectione congaudeamus.

2\. *Oratio fuſa in tribulatione facilè exauditur.*

Exaudiat te Dominus in die tribulationis. Cur in die tribulationis, & non potiùs omni tempore? quia ſciebat orationem factam in tempore tribulationis facilè exaudiri à Deo; & nota, quòd dicitur, in die tribulationis; cur non potiùs in nocte? quia tribulatio eſt dies illuminans animam: ita Ugo Card.

3\. *Auxilium à Chriſto petendum eſt; ſicut petit Eccleſia pro quolibet tribulato*; dicens *mittat tibi auxilium de ſancto*, ſcilicet de Chriſto, qui ſanctus indefinitè dicitur, & fons eſt ſanctitatis, auxilium de ſancto, ideſt de ſanctorum invocatione, quæ trahit auxilium Dei ſuper nos. Ita Ugo S. Bon. in Lucam. *c. ı. v. 35. & l. 4. d. 45. art. 3. qu. ı. & 2. & op. myſt. Theol. c. 3. p. ı.* Nota etiam, quod id poteſt applicari S. Antonio Patavino qui antonomaſticè dicitur indefinitè Sanctus, quia in ipſo relucet ſapientia, & ſanctitas omnium Sanctorum, & Angelorum. *Ser. ı. & 2. de S. Antonio.*

Nota pro laudibus divi Antonii Patavini.

4\. *Sacrificium multiplex Deo offerendum.*

Memor ſit omnis ſacrificii tui, & holocauſtum tuum pingue fiat. Quodnam eſt hoc ſacrificium, cujus memorem eſſe Deum petit? Nota, quòd ſacrificium Deo offerendum eſt multiplex, dicit enim omnis ſacrificii, nempè ſacrificium proprii corporis Deo oblati in hoſtiam; ſacrificium item ſpiritus contribulati: item ſacrificium operis boni; item ſacrificium corporis, & ſanguinis Chriſti, ad quæ omnia reſpicit Deus, & Deo à nobis ſunt offerenda. *Pſalm. 19.*

5\. *Deus vult à ſuis ſacrificium completum, & holocauſtum pingue.*

Memor ſit Dominus omnis ſacrificii tui, & holocauſtum tuum pingue fiat. Cur primò ponit ſacrificium, poſteà holocauſtum? & quomodò pingue poteſt fieri? Nota quòd in ſacrificio ſolùm una pars cremabatur, in holocauſto totum; ſignificaturque per ſacrificium oblatio imperfectorum, qui unam partem tantum Deo offerunt, & aliam partem ſibi reſervant; holocauſtum verò oblationem perfectorum, vult ergo, ut noſtrum ſacrificium tranſmutetur in holocauſtum, & hoc ut pingue ſit, ſcilicet impinguatum Charitate, & devotione, ſicque Deus erit ipſius memor, & ipſi acceptum. *Pſalm. 19. & op. de ſex alis ſeraph. c. 8. & Pſalm. 65.*

6\. *Eccleſia orat pro ſalute hominum, ut ſe conformet Chriſti deſideriis, & votis.*

Tribuat tibi ſecundùm cor tuum, & omne conſilium tuum confirmet &c. Nota hæc ſunt verba Eccleſiæ orantis, ut adimpleatur deſiderium cordis, & omne conſilium Chriſti; ſed vide, hic enim eſt terminus, & meta votorum Chriſti: nempè ſalus hominum. *S. Bon. Luc. c. 8. v. 54. in Ioan. c. 4. v. 33. & Vgo Card. hic.*

7\. *In nominis* JESU *virtute conſequimur veniam, gratiam, victoriam, & gloriam.*

Lætabimur in ſalutari tuo. Ideſt in JESU; *& in nomine Domini noſtri magnificabimur.* Nota, quòd hic exprimit fructus adventus Chriſti JESU in mundum, & virtutem ejus ſanctiſſimi nominis JESU: dicit igitur, (*lætabimur?*) cur, & in quo lætabimur? quia JESUS factus eſt noſtra ſalus, & in virtute ejus nominis magnificabimur; ſcilicet ad obtinendam veniam peccatorum, gratiam juſtificationis, victoriam contra inimicos, & gloriam in Cœlo; qui ergo hos effectus vult obtinere invocet devotè, & recurrat ad hoc nomen, quod eſt ſuper omne nomen. *Serm. 4. in Circumciſione.*

8\. David hic prædicit adventum Chriſti, ejus Paſſionem, & Reſurrectionem, docet ipſum poſitum eſſe advocatum noſtrum in Eccleſia dicens. *Nunc cognovi quoniam ſalvum faciet Chriſtum ſuum*, exaudientem illum, ſcilicet orantem pro nobis de Cœlo &c. *Pſalm. 118. c. 10. verſ. 8. & c. 2. v. 10.*

9\. *Superbia curruum, & equorum à Chriſto condemnata.*

Hi in curribus, & in equis, nos autem in nomine Dei noſtri invocabimus. Hi: quinam? ſcilicet, qui delectantur in multitudine equorum, & curruum: iſti abjiciuntur à Dei ſervitio, qui deteſtatur tales ſuperbos; ideò voluit ſuper contemptibilem pullum aſcendere in die honoris ſui. *In Luc. c. 19. v. 26.*

10\. *Currus avarorum qualis, & quæ ejus rota.*

Hi in curribus, & in equis &c. Hi ſcilicet avari: Avaritia enim eſt currus diaboli, cujus quatuor rotæ ſunt, inhumanitas, puſillanimitas, contemptus Dei, oblivio mortis; Duo ſunt equi, ſcilicet tenacitas, & rapacitas: Auriga eſt amor habendi; in hoc curru dæmones trahunt in triumphum hominem ad infernum. *Pſalm. 19.* O quot in infernum præcipites ducuntur in abyſſum à diabolo.

11. *Currus Dei, & Diaboli quinam ſint, quibus quilibet ducit ſuos.*

Hi in curribus, & hi in equis, nos autem in nomine Dei noſtri magnificabimus. Nota, quòd hic clarè exprimit currus Diaboli quibus trahit ſuos ad Infernum; & tacitè currus Dei dicens, *nos autem in nomine Dei &c.* Currus Dei eſt Evangelium, vel ſunt virtutes cardinales, hiſque trahit Chriſtus ſuos ad Cœlum; Currus Diaboli eſt aggregatio vitiorum, vel ſæcularium bonorum, quibus Diabolus ducit ſuos in triumphum, & ad Infernum. *Pſalm.67.*

12. *Quilibet fidelis poteſt in curribus, ad Cœlum aſcendere.*

Nos autem in nomine Dei noſtri magnificabimus; ideſt aſcendemus non in curribus, & equis Diaboli, ſed Chriſti, ſcilicet ſanctæ vitæ: & nota, quòd in quocumque ſtatu tam conjugali, quàm viduali, virginali, vel religionis poſſumus aſcendere in Cœlum, ſicut ſuperbi deſcendunt in Infernum. *ſerm.2.Dom 16.poſt Pentecoſt.*

13. *Hic Pſalmus dirigitur ad Mariam Virginem pro tempore tribulationis, & præcipuè in tempore mortis.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Exaudiat nos Domina noſtra Virgo Maria in die tribulationis, & precibus noſtris converte clementem faciem tuam: ne projicias nos in tempore mortis noſtræ, ſed ſuccurre animæ, cum deſeruerit corpus ſuum, mitte auxilium de ſancto tuo habitaculo, ſcilicet Angelum in occurſum ejus, per quem ab hoſtibus defendatur: oſtende ei ſereniſſimum Judicem ſæculorum, qui ob tui gratiam ei veniam largiatur, ſentiat in pœnis refrigerium tuum, & concede ei locum inter electos Dei. *op.Pſalt.B.Virg.Pſalm. 9.*

14. *In poteſtate Mariæ eſt miſſio Angelorum ad noſtrum auxilium.*

Mittat tibi auxilium de ſancto, & de ſion tueatur te. Nota hæc verba dirigi ab Eccleſia orante pro eo, qui poſitus eſt in tribulatione, in qua oratione rogat, ut à Chriſto proveniat auxilium, & ſolamen, tuitioque, ſed nota, quòd etiam loquitur de Virgine, quæ ab Eccleſia oratur, & rogatur, ut mittat auxilium de ſancto, ſcilicet de Chriſto, & de cœleſti habitatione? ſed quodnam auxilium ſpeciale eſt, quod hic intenditur? auxilium, ſcilicet miſſio Angelorum ad nos, nam Michaël, & omnes Angeli parent præceptis Mariæ, & miſſi ab ipſa è Cœlo volant ad defenſionem noſtram, & ad ſuſcipiendas animas devotorum Beatæ Virginis. *opuſc. ſpecul. Beatæ Virgin. lect. tertia, & Hymn. Te matrem Dei laudamus. & opuſc. Pſalt. Beatæ Virginis Pſalm.15.*

PSALMUS XX.

1. PRIMO: Nota, quod idem titulus eſt hujus Pſalmi, ac ſuperior. In finem Pſalmus David, ordinatur enim in Chriſtum ſecundùm utramque naturam divinam, & humanam, ut ei credamus, & ſerviamus toto corde.

2. *Chriſtus eſt medicus Patris ad nobis medendum deſtinatus.*

Domine in virtute tua lætabitur rex, & ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer. Nota hæc ſunt verba Prophetæ, ſeu Eccleſiæ ad Patrem, loquentis de Chriſto, & appellantis eum Regem, quia verè eſt Rex Cœli, & terræ. Sed ſequentia verba ingerunt difficultatem: *Et ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer*, quaſi dicat, ſuper ſanitatem, vel medicamentum exultabit: ergone Chriſtus deſtinatus eſt ad medendum, & ſanandum Patrem? minimè; ſed dicitur medicus ad noſtras infirmitates curandas deſtinatus, de quo exultat vehementer. *in Pſalm.20.& l.3.d.1.art.2.qu.4.comp.*

3. *Chriſti oratio procedens à rationis voluntate ſemper exaudita fuit.*

Deſiderium cordis ejus tribuiſti ei, & voluntate labiorum ejus non fraudaſti eum. Hæc verba videntur oſtendere, quòd ſemper Chriſtus exauditus fuerit; & tamen patet oppoſitum; petijt enim in horto, ut tranſiret calix ab eo, & non tranſijt? ſed attende, quòd oratio, quæ procedebat à voluntate rationis, quæ omnimodè conformis erat divinæ voluntati, ſemper fuit exaudita, & de hac loquuntur verba ſupradicta; oratio verò procedens à voluntate pietatis, vel carnis non ſemper fuit exaudita, ſed facta eſt ad noſtram eruditionem, ut conformaremur Deo &c. *l.3. d.17. art.2.qu.2.*

4. *Deſiderium cordis Chriſti erat ordinatum ad ſalutem noſtram.*

Deſiderium cordis ejus tribuiſti ei, & voluntate labiorum ejus non fraudaſti eum. Quodnam deſiderium erat hoc cordis Chriſti, & ubi tendebat? tendebat ad opus Incarnationis, & redemptionis humanæ, & ad ſalutem animarum, huc aſpirationes, deſideria, orationes, clamores, lacrymæ, & opera omnia Chriſti tendebant. *in Ioan. c.4. v.31. & ſerm.1.Dom.4.quadrag & ſerm.3.& 4.in Vigilia Nativitatis.*

5. *Angelus noſter Cuſtos videns ſuum cuſtoditum orare, & toto corde Deo ſervire, gratias agit, & maximè lætatur.*

Domine in voluntate tua lætabitur Rex &c. deſiderium cordis ejus tribuiſti &c. Ita dicit Eccleſia pro filijs ſuis, ita & Angelus noſter Cuſtos collætatur, & condelectatur, quando videt homi-

nem

Digitized by Google

nem ſibi commiſſum Deo ſervire, Deum orare toto corde virtutes ſectari: tunc Angeli dicunt gratias tibi ago Domine majeſtatis, quia deſiderium cordis tribuiſti ei, & voluntate labiorum ejus non fraudaſti eum: ó qualis charitas in nos, & quanta Angelorum, ipſi enim etiam nos ſeduli, tanquam pediſſequi non ceſſant ſollicitare nos ad bonum. *op. meditat. vita Chriſti. c. 37.*

6. *In Euchariſtia obtinemus quidquid deſiderare poſſumus.*

Salutare tuum exaltabit vehementer, deſiderium cordis ejus tribuiſti ei &c Nota quòd ad receptionem ſalutaris, ſcilicet Jeſu conſequitur exaltatio, & ſimul adimpletio omnium votorum cordis; nam qui Euchariſtiam devotè ſuſcipit, pro voto omnia ei ſuccedunt; ſicut enim Manna conferebat omnem ſuavitatem deſideratam, ſic & recipientes ſacramentum Euchariſtiæ cum devotione, & deſiderio cordis, & ad menſuram talium deſideriorum admittuntur ad impletionem à Chriſto. *In ſap. c. 16.*

7. *Anima ad Deum deſiderio ardenti cordis recurrens non fraudabitur in votis ſuis.*

Deſiderium cordis ejus tribuiſti ei, & voluntate labiorum eius non fraudaſti eum. O quam hoc eſt verum! ſic enim Chriſtus tractat animam dilectam, quam aliquando videtur deſerere, ſed ipſa deſiderans ſtare cum Jeſu, ad ipſum recurrit oratione, lachrymis, & deſiderijs cordis, & ſic non permittit, ut fraudetur in votis ſuis. *op. meditat. vita Chriſti. c. 35.*

8. *Chriſtus immunis fuit à peccato præventus ſanctitate.*

Domine præveniſti eum in benedictionibus, poſuiſti in capite ejus coronam de lapide pretioſo. Nota illam propoſitionem (*præ: præveniſti &c.*) quæ notat comparationem ad tempus Nativitatis, & conceptionis Chriſti, quem Pater fecit immunem à peccatis ante ipſam, & coronavit plenitudine gratiarum. *Pſal. 28. & l. 3. d. 13. art. 1. qu. 3.*

9. *In Cœlo coronantur Martyres corona ex lapidibus pretioſis contexta.*

Domine præveniſti eum in benedictionibus poſuiſti in capite ejus coronam de lapide pretioſo &c. Cuinam competit hæc corona, cum hic non exprimatur? Competit omnibus beatis in Cœlo, qui præventi fuerunt benedictionibus, & gratijs cœleſtibus in hac vita; ſed hoc præcipuè competit martyribus, quorum aureola dicitur contexta ex lapidibus pretioſis, quia fuerunt ſtabiles, & perſeverantes pro fide, & Chriſto velut lapides. *op. Diat ſal. tit. 4. c. 4. & tit. 8. c. 1. & tit. 10. c. 1. & appendix Diata pro uno ſancto Martyre.*

10. *Qui toto corde fideliter Deo ſervit in hac vita inter milites Chriſti promovetur, & inter Reges in Cœlo coronatur.*

Præveniſti eum in benedictionibus, poſuiſti in capite eius coronam &c. Quid eſt præveniſti? præveniſti cum gratia, & vocatione, promovendo juſtum in hac vita inter tuos milites, & quia in exercitio virtutum fideliter laboravit, hinc inter Reges in Cœlo coronatur à Deo corona in hac vita pretioſè fabricata. *op. appendix Diata pro uno Martyre.*

11. *Qui in hac vita fit lapis fortis per patientiam ad ictus tribulationum, in Cœlo lapide pretioſo coronatur.*

Poſuiſti in capite eius coronam de lapide pretioſo. Cur dicitur ſanctus coronatus in gloria lapide pretioſo? quia in hac vita tamquam lapis ſuſtinuit patienter ictus, & percuſſiones tribulationum, quia igne non exuſtus, nec ferro raptus, nec aliquibus inventionibus ſuperatus, nec ipſa morte victus, ſed ad tot ictus magis pulcher, & pretioſus ſemper evaſit, ideò in Cœlo accipit coronam lapideam, & pretioſam. *ſerm. 2. de una Virgine.*

12. *Qui vult vitam petat à Deo panem ad ſe ſuſtentandum.*

Vitam petijt à te, & tribuiſti ei longitudinem dierum in ſæculum Vide quòd ſolùm legitur data vita, ejuſque longitudo petenti: Vult ergo Deus, ut ab ipſo petamus vitam, ſi volumus vivere, ſed quomodò vita petenda eſt? petenda eſt requirendo, & petendo à Deo panem, quo ſuſtentamur, quia ſolùm petentibus hunc panem, ſcilicet gratiam, & gloriam, Deus ipſum concedit. *ſerm. 1. in rogat.* Nota ergo, quòd ſi vis vitam in longitudinem dierum in ſæculum ſæculi, debes petere à Deo panem non ſolum quotidianum pro hac vita corporali, ſed panem Euchariſticum pro refectione animæ in via, item panem amoris divini, & panem ſcilicet viſionem Dei pro æterna refectione in Cœlo. *op. myſt. Theol. c. 2 p. 1. & op. in Pater noſter.*

13. *Gloria, quæ non eſt à Chriſto Jeſu, vana, & temporalis.*

Magna eſt gloria ejus in ſalutari tuo. Nota hanc particulam (*in ſalutari tuo,*) ideſt in Jeſu, qui eſt ſalus noſtra, ut videas, quòd gloria, quæ non innititur in Jeſu non eſt magna, ſed pauca, caduca, miſerabilis, & temporalis, & miſera quid igitur gloriaris in malitia, & mala gloria. *ſerm. 1. de uno Martyre.*

14. *Qui vult ad gloriam regni cæleſtis pertingere, debet gloriam in Chriſto in hac vita quærere.*

Magna eſt gloria eius in ſalutari tuo, gloriam, & magnum decorem impones ſuper eum. Nota verba: ſigna myſteria: dicit ergo Propheta loquens de juſto, quòd iſte habet de præſenti gloriam magnam: & quòd Deus ipſi dabit in futuro gloriam; ſi jam habet, quomodò eam in futuro percipiet? ſed attende, quòd duplex eſt gloria in ſalutari noſtro, ſcilicet in Chriſto: altera in præſenti vita, altera in futura, & qui illam non habet, nec iſtam obtinebit: gloria autem præſentis vitæ eſt in acquiſitione meritorum per Chriſtū, & conſiſtit

conſiſtit in quatuor, ſcilicet in conſcientiæ puritate, quæ eſt verè magna gloria: ſecundò in recta animi voluntate, ſi enim cor, & voluntas eſt recta, recta & erunt cætera membra, & potentiæ: tertiò in mentis, & corporis integritate, quæ reddit pulchrum juſtum: quartò in cognoſcendo propriam vilitatem; & quia hæc gloria præparat animam ad dignè recipiendam aliam in Cœlo, quæ eſt pleniſſima poſſeſſio bonorum in Deo, hinc ſubdit Propheta, *gloriam, & magnum decorem &c. ſerm. 1. de uno ſancto Martyre; & in ſap. c. 19. in fine.*

15. *Qui in hac vita triſtitiam, & planctum amplectitur, in altera vita lætitiam ſempiternam obtinebit.*

Quoniam dabis eum in benedictionem, lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo. Nota illam particulam, (*cum vultu tuo:*) nempè qui triſtitiam in hac vita habet de amiſſione Chriſti; qui in hac vita triſtitiam, & planctum amplexabitur, in altera cum vultu, & viſione Dei in æternum delectabitur. *Serm. 3. Dom. 2. poſt oct. Paſcha, & ſerm. 1. Dom. 8. poſt Pentecoſt.*

16. *Quilibet fidelis Rex in conſpectu Dei, eſt, ſi ſe regens perfectè ſperat in Domino: iſteque à gratia, & gloria non commovebitur.*

Rex ſperat in Domino, & in miſericordia altiſſimi non commovebitur. Nota, quod illa præpoſitio, (*com*) vel (*cum*) importat hic totalitatem, & pluralitatem partium; vult dicere quòd vir juſtus, qui ſe rectè regit, eſt verè Rex coram Deo, quia per ſpem confidit in Domino, ut ipſum regat in præſenti, & ſalvet in futuro, ideò non commovebitur in præſenti, nec in futuro, nec quoad corpus, nec quoad animam, quoad gratiam, & gloriam. *Pſalm. 20. & Vgo hic.*

17. *Boni inveniuntur à Deo, ut remunerentur, mali, ut perdantur.*

Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inveniat eos, qui te oderunt. Nota hæc verba, in quibus agit de pœnis inimicorum Chriſti; dat enim intelligere, quod manus Dei invenit bonos, & malos, ſed bonos ad remunerandum, malos ad puniendum; ſed attende, quòd dicit, (*dextera tua;*) cur dextera, & non ſiniſtra? nota, quòd Deus coram peccatore ſe exhibens dextera ſua reſpicit ſiniſtram peccatoris, ſicquo ad ſiniſtram ipſum impellet per damnationem, vel in dextera ſua Deus quæret quid in manibus ſit peccatorum, & nihil inveniens ipſe eos condemnabit, invenientque malam retributionem, & eos altera dextera inveniet ad damnandum, non ad coronandum. *Serm. 7. in rogat. & ſerm. 1. Dom. 3. poſt Pentecoſt.*

18. *Damnati in inferno erunt ſicut clibanus plenus igne.*

Pones eos ut clibanum ignis. Nota, quod hic loquitur de damnandis, & dicit, quòd Deus ponet eos in inferno, ut clibanus: ſed cur, ut clibanus, & non potiùs in clibano? nonne infernus eſt clibanus plenus igne? Reſpondetur, quòd ponet damnatos Deus in inferni clibano pleno igne, ſed ibi damnati erunt ut clibanus in clibano, nempè ſicut in clibano pleno igne ubicumque ſciſſura, vel foramen fuerit, flamma erumpit: ſic in damnatis abſorptis in igne, erumpit ignis per os, per oculos, per nares, quibus nunc peccant in mundo: ò infelix peccator. *Serm. 1. Dom. 5. poſt Pentecoſt. & in Pſalm. 53. & in Luc. c. 16. v. 14.* Et hinc additur. Dominus in ira ſua conturbabit eos, & devorabit eos ignis in corpore, & anima. *Pſalm. 20.*

19. *Mala conſcientia peccatoris clibanus ignis inferni.*

Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus Dei. Nota quòd hanc pœnam etiam comminatur Deus in hac vita, nam clibanus aliquando ſtat pro conſcientia mala, in qua eſt ignis ardens, & peccator tali igne cruciatur continuè, & magis cruciabitur in die judicii. *Pſalm. 53.*

20. *Fructum peccatorum quomodò Deus perdet in inferno, & qualem fructum diffidentium de Dei miſericordia.*

Fructum eorum perdes de terra, & ſemen eorum à filiis hominum &c. Nota, quod Deus multipliciter perdet peccatores ob diffidentiam, quam de Dei miſericordia habuerunt; iſti enim cogitant in Deo mala, quia diffidentes de Dei miſericordia, credunt ſe non poſſe apud eum invenire miſericordiam, quorum fructum laboris, & operationum Deus perdit: dicitur etiam eorum ſemen perdit à filiis hominum, quia tale peccatum non eſt inventum ab homine, ſed à diabolo ipſum ſeminante inter homines; nemo ergo deſperet de Dei miſericordia, ſi vult invenire miſericordiam. *Serm. 2. Dom. 19. poſt Pentecoſt.*

21. *In reliquiis ſuis, ſcilicet in ſumptione Euchariſtiæ, & bonis operibus, Chriſtus præparat vultum bonorum ad gloriam, malorum ad pœnam.*

In reliquiis tuis præparabis vultum eorum &c. Quid eſt hæc præparatio in reliquiis Dei? Nota hæc præparatio reliquiarum Chriſti bonis eſt in bonum, nempè eſt ſuſceptio Chriſti in Euchariſtia, aliaque opera bona, hæc præparatio bonis eſt in bonum: malis verò hæc auxilia, aliaque bona eis oblata eſt in malum. *In Luc. c. 24. v. 13. & Pſalm. 20.*

22. *Boni reſpondent Dei altitudini, & fortitudini mentis hilaritate, & bona operatione.*

Exaltare Domine in virtute tua; Ideſt quia Dominus es potens in altitudine, & fortitudine, cantabimus mentis hilaritate, & pſallemus bona operatione. *Pſalm. 20.*

23. *Non ſolum in Ieſu, ſed & in Maria Virgine lætificatur cor noſtrum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Domine in virtute tua lætabitur Rex, & ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer. Hoc dicit Eccleſia de virtute Dei, & ſanctiſſimi nominis Jeſu lætificante juſtos: hoc & dicere poteſt de Beata Virgine Maria, cujus virtus valdè lætificat homines, & virtus ejus nominis affert dulcedinem maximam cordis. *op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 20.

24. *Quia Beata Virgo ſalutare, ſcilicet Ieſum nobis attulit, ideò ſalus per Mariam nobis venit.*

Et ſuper ſalutare tuum exultabit vehementer. Quodnam eſt hoc ſalutare? hic eſt Jeſus ex Virgine natus, & quem Beata Virgo nobis peperit, ideò dicitur ſalutare Mariæ, ſcilicet ſalus nobis per Mariam advenit, per quod exultationem, & lucem, & dulcedinem nobis immittit. *op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 10.

25. *Deſideria cordis, & orationes Virginis Mariæ efficaciſſima ſunt apud Deum pro nobis.*

Deſiderium cordis eius tribuiſti ei, & voluntate labiorum, &c. O quam hoc eſt verum; nam deſideria, & orationes Mariæ numquam fuerunt fraudata, vel redeunt vacua &c. *op. Pſalt. Beat. Virg. Pſalm.* 84.

26. *Mariæ merita nobis promeruerunt reconciliationem cum Deo.*

Lætabimur in ſalutari tuo, deſiderium animæ eius tribuiſti &c. Nota, quòd in his verbis directis ad Mariam Virginem patet, quòd Mariæ merita, deſideria, & orationes nobis meruerunt reconciliationem totius humani generis, ut pateat, quòd erga eam debet ardere omnis Chriſtianorum devotio *l. 3. d. 4. qu. ult. in corp.*

27. *Maria medica ſalutis, quia nobis propinavit antidotum ſalutis.*

Lætabimur in ſalutari tuo. Quid eſt in ſalutari tuo? ideſt in ſalute à te nobis exhibita, quia ipſa fuit medica ſalutis noſtræ, quæ nobis Chriſtum donans, antidotum, & medicamentum pro ſanandis infirmitatibus omnibus propinavit, *opuſc. ſpecul. B. Virg. lect.* 9. Dicamus ergo Virgini Domina in virtute tua lætabitur cor noſtrum à carnalibus deſiderijs concede gratiam abſtinentiæ, ut lumen gratiæ, in cordibus noſtris oriatur. *opuſc. Pſalt. Beat. V. Pſ.* 20.

28. *Maria Virgo præventa fuit benedictionibus Dei ipſam præſervantibus à peccato originali.*

Domine prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis. &c. Hoc dicitur de Chriſto, hoc & dicendum eſt de Beata Virgine; ſed qua gratia fuit Beata Virgo præventa? gratia ſcilicet præſervativa ab omni culpa originali, & actuali, quia ſicut ſolus ejus Filius, ſic ſola Beata Virgo inter homines tali gratia præventi fuerunt; gratia inquam removente, & præſervante ab omni malo, & gratia replente eam omni bono, nam ejus caro in infuſione animæ fuit ſanctificata non quidem ſanctificatione per ſanctitatem ſpiritualem, quia ſolùm anima eſt capax talis ſanctitatis, ſed per ſanctitatem corpoream, nempè per vim ſupernaturalem generativam Filij Dei, quæ fuit donum ſuperadditum carni Beatæ Mariæ: Præventa item fuit per extinctionem omnis fomitis concupiſcentiæ, undè immunis fuit ab omni culpa non ſeminaliter, ſed conditivè, ideſt condita fuit cum tali privilegio. *ſerm. 2. de Beata Virgine, & opuſc. de contemplat. flor. 5. & l. 3. d. 3 p. 1. dub. 4. & quæſt.* 2.

Nota, quòd S. Doctor excludit l. 3. d. 3. qu. 1. à Virginis carne ſanctificationem ſpiritualem; ſed non ſanctitatem corpoream, de qua loquitur l. 3 d. 4. art. 3. q. 2.

29. *Beata Virgo Maria præventa fuit gratia fæcundante.*

Domine prævenisti eum in benedictionibus. Nota quod Maria Virgo præventa fuit benedictionibus alijs, nam fuit præventa gratia fœcundante, ut poſſet concipere Dei Filium; gratiam enim hanc invenit Beata Virgo apud Deum, ut maneret ipſe in ea, & ipſa in eo. *ſerm. 2. de B. Virg.* Nota hic, quòd hæc gratia fœcundans Mariam appellatur à Doctoribus ſanctitas corporea, nempè generativa, qua poſſet attingere conceptionem Filij Dei, quæ in inſtanti ſuæ conceptionis ei infuſa fuit. *l. 3. d. 4. articul. 3. quæſt.* 2.

30. *Gratia labiorum Mariæ qualis.*

Et voluntate labiorum eius non fraudaſti eum. Uult dicere, quòd Chriſto fuit infuſa gratia labiorum, ergo & in Maria Virgine, cujus gratia labiorum fuit tanta, quod nemo alius ad ipſam pervenit: Vide ergo ſeptem mellis ſtillas, ſcilicet ſeptem verba, quæ ex ore ejus diſtillaverunt: nempè duo ad Angelum, ſcilicet verba caſtitatis, & verbum humilitatis; duo ad hominem, ſcilicet verbum charitatis in ſalutatione Eliſabeth, & verbum veritatis in inſtructione in nuptijs Canæ: & tria ad Deum, nempè quando ore loquuta eſt dicens, *Magnificat anima mea Dominum*; & quando dixit, *Fili quid feciſti nobis*, & quando in nuptijs dixit, *Vinum non habent*; & ideò mirum non eſt, ſi Deus voluntate labiorum ejus non fraudavit eam. *opuſc. ſpecul. Beat. Virgin. lect.* 6. Dicamus ergo Beatæ Virgini, quam dulcia diligentibus eloquia tua Domina Virgo, quàm ſuavia ſunt tuarum ſtillicidia gratiarum; loquere igitur pro nobis ad tuum Filium; intende pro nobis. *opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 10.

31. *Coronam de lapidibus pretioſis Deus in Mariam impoſuit, ditando eam pluribus privilegijs ſuper omnes creaturas.*

Poſuiſti in capite eius coronam de lapide pretioſo. Quænam corona eſt iſta, quam Deus poſuit in capite Mariæ? corona hæc fuit propria reginæ totius universi? nempè compacta ex ſeptem privilegijs,

privilegijs, tanqoam lapidibus pretioſis : primom fuit immunitas ab omni peccato, ſecundum eſt plenitudo ſuper omnes creaturas omniuin gratiarum; tertium, quòd ſola fuit Virgo, & Mater; quartum, quòd ſola fuit Mater Filij Patris æterni; quintum, quòd ſola fuit ſuper omnes Deos familiariſſima, corporaliter. ſextum, quod ſuper omnes fuit potentiſſima, ſeptimum, quòd fuit in gloria ſuper omnes ſublimata. *op. ſpecul. B. Virgin, lect.6.*

PSALMUS XXI.

1. PRIMO: Nota, quòd hic Pſalmus inſcribitur pro ſuſceptione matutina, agit enim de paſſione Chriſti, per quam debebat aſſumi in Cœlum poſt reſurrectionem; & ideò Pſalmi qui agunt de Chriſti paſſione, à gemitu, & oratione incipiunt & terminantur in lætitiam, & reſurrectionem, vel in ſalutem hominum. *Pſalm.21.& in Luc.c.9. v.51.*

2. *Chriſti paſſio tam acerba fuit, quòd videtur derelictus à Patre.*

Deus Deus reſpice in me, quare me dereliquiſti. in Hebræo legitur, *Heli, Heli lamaſabacthani:* undè conqueritur Chriſtos, quòd Pater dereliquit eum; ergone Filius Dei derelictus? ergone qui eſt æqualis Patri, & qui dicit de ſe ipſo *Ioan.c.16. non ſum ſolus, quia Pater mecum eſt*; idem Deus à Deo Patre derelictus? ſed nota, quòd hæc verba dicuntur per Anthroſpopatos, quæ fit multis modis, & præcipuè, cum videtur Deus facere, quod non fecit, tam acerba enim fuit Chriſti paſſio, tam ab omnibus derelictus, quod cum Judæorum rabiei fuerit expoſitus, videtur ſecundùm opinionem vulgi etiam à Patre derelictus, ut pateat, quàm gravis, & aſpera fuit Paſſio pro nobis aſſumpta: *Pſalm.25. & in Thren c.1. & in Ioan. c.16. v.32.* Sed in quonam conſiſtit hæc derelictio? in hoc, quod in ſua Paſſione nullum habuit conſolatorem, multos habuit exprobratores, & omnes dereliquerunt eum; primum grave, ſecundum graviùs, tertium graviſſimum illi fuit. *ſerm.6. in Paraſceve.*

3. *Iuſti videntur derelicti à Deo, ſed verè non ſunt: iniqui verè repelluntur à Deo.*

Deus Deus meus quarè me dereliquiſti? Nota, quod præmittit repetitionem hanc, *Deus Deus meus.* Si eſt Deus ſuus quomodo dicitur derelinquere eum qui ſuus eſt? Reſpondetur, quòd à juſtis dicitur ad ſimilitudinem Chriſti per Anthroſpopatos, quia etiam exponuntur paſſionibus, etiam bonis temporalibus privantur ad ipſorum majus meritum, ideò videntur à Deo derelicti, ſed verè non ſunt, cum ſint Deo per gratiam uniti, ſed impij verè à Deo repelluntur. *Pſalm.59.& in ſap.c.3.*

4. *Deus dicitur multipliciter derelinquere, vel verè, vel apparenter.*

Deus meus quare me dereliquiſti &c. Et quomodò dicitur Deus derelinquere? Nota hoc fit multipliciter vel verè, vel apparenter, nempè exponendo vel culpæ, vel pœnæ, vel ſubtrahendo gratiam, vel exponendo pœnæ æternæ. *Pſalm.59.& ſap.c.3.*

5. *Deus dicitur meus à quolibet noſtrum ſecundùm rationem cauſalitatis, & conſolationis.*

Deus Deus meus &c. Nota, quod hoc dicere poteſt quælibet creatura Deo, ſed præcipuè juſtus: meus enim dicitur de Deo non ſecundùm rationem informationis, ſed cauſalitatis, & conſolationis, ſcilicet Creator, factor, redemptor, operator. *l.1.d.18.qu.6.* meus igitur dicitur Deus, vel per Incarnationem, vel Creationem, vel gratiæ infuſionem, vel flagellationem, vel approbationem, & glorificationem.

6. *Chriſtus noſtrorum peccatorum cauſam ſuam appellat.*

Longè à ſalute mea verba delictorum. Quomodò hoc poteſt dicere Chriſtus? quænam delicta ſunt in eo, qui eſt fons ſanctitatis? Nota, quòd dicit delictorum verba meorum, ideſt eorum, qui ſunt mei; nempè quia cauſam delictorum noſtrorum dicit eſſe ſuam, quia aſſumpſit in ſe pœnam debitam delictis noſtris. *Pſa.m.15.* dicit igitur, *longè à ſalute mea verba delictorum*; ideſt peccata populi mei non permittunt me vivere, ſed debeo mori pro eis, & eos reconciliando Patri offerre; & hoc ſignificatur in confeſſione, quæ fit in principio Miſſæ; nempè Chriſtum oblatum eſſe pro peccatis noſtris, ut nos offerret Patri. *op. expoſ. Miſſæ c.2.*

7. *Quidam crucifixi, & martyres cum Chriſto; Quidam martyres cum Diabolo.*

Longè à ſalute mea verba delictorum meorum. Vide, in quo Chriſtus conqueritur, veluti derelictus à Patre, quia videbat ſalutem ſuam operatam in cruce elongatam à pluribus, ſed quomodò hoc? Nota, quod in monte Calvariæ fuerunt tres cruces, & tres crucifixi, nempè latronis adverſi, latronis converſi, & Chriſti patientis, ſic ſunt tria genera hominum crucifixorum, & martyrum: quidam enim macerant carnem pro peccato, & non prodeſt, & iſti ſunt crucifixi cum malo latrone, & martyres Diaboli, quidam macerant carnem pro peccato, & prodeſt, quia pœnitent, & iſti ſunt crucifixi cum bono latrone: & quidam pœnam ſuſtinent ſine peccato, & iſti ſunt crucifixi, & martyres Chriſti: à primis elongata eſt ſalus operata à Chriſto. *Pſalm. 21.*

8. *Peccatum elongat animam à Deo.*

Longè à ſalute mea verba delictorum meorum. O quot id poſſunt verè dicere ! qui enim peccant elongantur à Deo, quia peccatum inducit animam in regionem longinquam à Deo, longinquam non quantum ad ſitum, quia Deus eſt ubique, ſed per voluntatis diſſimilitudinem, elongat autem peccatum animam à Deo, ſcilicet à ſumma bonitate, cum ſit iniquitas, à ſumma luce cum ſit tenebra, & cum ſit nihil à ſumma æternitate. *In Luc. c.15. v.13. & 20.*

9. *Quænam oratio Chriſti exaudita fuerit, & quænam non.*

Clamabo per diem, & non exaudies, & nocte, & non ad inſipientiam mihi. Si hæc dicuntur à Chriſto: ergo fruſtra orabat, ſi non exaudiendus erat; Nota illud verbum, (*& non ad inſipientiam mihi;*) ideſt hoc evenit ad ſapientiam, & inſtructionem noſtram: nam oratio Chriſti procedens à voluntate rationis ſemper fuit exaudita; non verò oratio procedens à voluntate carnis, & pietatis, ut quando orabat, ut tranſiret calix ab eo, & pro condonatione crucifixorum non ſemper fuit exaudita, ſed facta eſt ad inſtructionem noſtram, ſcilicet ad oſtenſionem naturæ aſſumptæ, & benignitatis, & miſericordiæ ſuæ. *l.3.d.17. art.2. qu.2.*

10. *Quare juſti non ſemper exaudiuntur.*

Clamabo per diem, & non exaudies &c. Nota hoc dici à viro juſto; ſed quarè non exauditur ſemper? at hoc evenit, vel quia orat pro indigno, vel ordinatè, vel ad majus bonum, & meritum, ut Paulus non eſt exauditus &c. *Pſalm. 21.*

11. *Deus, qui eſt ubique dicitur ſpecialiſſimo modo habitare in ſanctis.*

Tu autem in ſancto habitas, laus Iſraël. Quid eſt babitare in ſancto? nonnè Deus eſt ubique? eſt quidem ubique, ſed non dicitur habitare ubique quia ſolum ubi eſt conformitas animæ cum Deo, ibi dicitur habitare propter effectum inhabitantis gratiæ, per quod chara, & ſimilis Deo fit; undè iſtis ſimilibus ſolùm dicitur Dominus vobiſcum, non beſtiis. *l.1. d.21. dub.2.* Nota etiam quod hic textus poteſt applicari S. Antonio Patavino, nam cum D. Antonius dicatur antonomaſticè Sanctus, & abſolutè: poteſt hic verſus applicari eidem ſancto, quia in ipſo ſpecialiſſimo modo habitavit Chriſtus, & quomodo? quia Chriſtus contulit ei ſapientiam, & ſanctitatem Angelorum in miniſtrando aliis ſalutem; Patriarcharum, item & Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, & Virginum; quia horum ordinum virtutes poſſedit excellentiſſimo modo. *Serm.2. de S. Antonio Patav.*

12. *Qui vult invenire* JESUM, *quærat eum in ſancto loco, ideſt in templo cordis, & Eccleſia, & non in ſtabulo.*

Tu autem in ſancto habitas laus Iſraël. Quid eſt in ſancto? & quid eſt hoc ſanctum? in ſancto, ſcilicet in templo ſancto: ſed nota quòd eſt templum materiale, & ſpirituale, in primo ſpecialiter habitat per aſſiſtentiam ſpecialem: in ſecundo per gratiam nempè in templo cordis noſtri; qui vult ergo invenire Chriſtum, quærat cum Maria eum in templo orando, meditando, contemplando: ergo non invenietur in ara porcorum, vel in ſpelunca latronum: nempè in corde peccatis, & ſpurcitiis repleto. *Serm.5. Dom. infra oct. Epiph. & ſerm.1.2.3. & 4. de dedicat.*

13. *In loco ſancto pacis habitat* JESUS, *non in loco diſcordiæ.*

Tu autem in ſancto habitas laus Iſraël. Quid eſt in ſancto, niſi in ſancto loco, ſcilicet ubi remanſit Jeſus, nempè in Jeruſalem, quæ eſt locus pacis? in pace igitur habitat, ſed fugit, ubi eſt diſcordia. *Serm.1. fer.2. Paſchæ.*

14. *In ſanctis operantibus miracula Deus laudatur, & glorificatur.*

Tu autem in ſancto habitas, laus Iſraël. Ad quid ex habitatione Dei in ſancto, ſubditur laus Dei ipſius? laus Iſraël? ſed verte mentem ad id, quod docent Doctores de oratione, quæ fit à ſanctis, in quibus habitat; nam nos voluit Deus ut ſanctos oremus, & rogemus tum propter inopiam noſtram ſublevandam, tum propter ipſorum ſanctorum gloriam, ſed maximè ob Dei reverentiam, & glorificationem, & ideò vult ut operentur mirabilia, ad glorificationem ipſius Dei, & ſanctorum &c. *l.4. d.45. art.3. qu.1. & 3.*

15. *Spes in Deum firma operatur mirabilia.*

In te ſperaverunt, & liberaſti eos ad te clamaverunt, & non ſunt confuſi. Ecce quanta, & qualis virtus ſpei in Deum firmæ: hæc enim obtinet quidquid vult, & inſperatam ab impiis, ſed à juſtis ſperatam ſalutem conſequuntur ſperantes in Deum. *Sap. c.5. & Thren. c.3. & op. comp. Theol. l.5. c.55. & op. Diat. ſal. tit.5. c.4.*

16. *Chriſti humilitas, & abjectio profundiſſima expenditur.*

Ego ſum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis &c. Nota hæc ſunt verba Chriſti; ſed quomodò poterat dicere ſe eſſe vermem, & non hominem, cum de fide ſit, quòd eſt Deus, & homo? & cur ſe vermi comparat, & non alicui alteri rei vili, & abjectæ? ſed attende myſteria horum verborum; primò ſe dicit vermem, & non hominem, ſcilicet ſolùm hominem, ſed etiam Deum: dicit ſe vermem item, quia factus eſt ſine ſemine virili, ſicut naſcitur vermis: item ſe dicit vermem, ideſt opprobrium hominum quia à duodecimo, uſque ad trigeſimum annum nulla opera faciebat prætendentia ſpeciem aliquam probitatis, & vitilitatis: ſtupebant homines ipſum cognoſcentes, & deridebant eum reputantes eum idiotam, hominem de nihilo, ſtultum, & inſipientem tamquam in proverbium vulgi, & tali pacto reddebat ſe vilem, & abjectum omnibus. In quo facto nihil majus, vel

difficilius

difficilius poteſt excogitari; majus eſt hoc,quàm vincere urbes: ô grandis humilitas Dei noſtri, qui factus eſt opprobrium hominum, & abjectio plebis, conculcatus ab omnibus, ac ſi eſſet viliſſimus vermis: Diſcamus & nos, ut ex corde, & animo vero, non ficto nos ipſos vincamus, ac dominemur animo noſtro, & ſupercilio ſuperbo carnis noſtræ, & non aliquid reputari velimus, ſed ſperni, ut viles, & abjecti; & eo magis, quia verè tales ſumus, & cum aliquid fecerimus, ſervi verè inutiles ſumus; abominabile igitur eſt prorſus ſi ſe erigit vermiculus, & vermium eſca futurus, ubi ſic ſe humilians abjecit Dominus Majeſtatis. *Op. Meditat. vita Chriſti c.15. & in Thren. c.3. & in Luc. c.2. v.12. & c,23. v.32. & in Ioan.c.1.v.14. & ſerm.2. Dom. 3. quadrag.*

17. *Gradus humilitatis in his verbis innuitur.*

Ego ſum vermis, & non homo. Nota, id quod Chriſtus in corde gerebat, in verbis, & in factis oſtendebat: ut oſtenderet, quòd gradus altus humilitatis eſt ſe vilem oſtendere in verbis:altior in factis, & altiſſimus in corde. *Op. de grad. humilit. c.3.*

18. *Conditiones perfectæ orationis hic innuuntur.*

Ego ſum vermis, & non homo &c. Nota; quòd in oratione perfecta tria ſunt attendenda; inſinuatio noſtræ miſeriæ: captatio judicis benevolentiæ; & poſtulatio veniæ: hæc tria exhibuit nobis Chriſtus in ſua oratione, ut ipſum imitaremur, & diſcamus modum perfectè orandi. *In Pſalm.21.*

19. *Deriſio ob opus bonum non eſt reputanda pro improperio exemplo Chriſti.*

Omnes videntes me deriſerunt me &c. Vide iterum ad quantam abjectionem ſe redegit Chriſtus, ut diſcas ſuo exemplo, quòd improperium pro opere bono non eſt verum improperium, ſed ſimilitudo, & ideò pro nihilo reputandum. *In Sap. c.5.*

20. *Ex ſpe vera in* JESUM *venit ſalus.*

Speravit in Domino, eripiat eum &c. Ecce medium efficax obtinendi ſalutem; nempè ſperare in Deum exemplo Chriſti: qui enim cum hac fiducia ad Chriſtum recurrit, ſalutem obtinet infallibiliter. *In Luc. c.19. v.38.*

21. *Nativitas Chriſti obedientiæ fructus.*

Quoniam tu es, qui extraxiſti me de ventre, ſpes mea ab uberibus: in te projectus ſum ex utero &c. ne diſceſſeris à me. Nota, quòd in his verbis Chriſtus oſtendit ſe incarnatum, natumque ex Maria Virgine ex obedientia exhibita Patri &c. *Pſalm. 138. & Vgo Card.*

22. *Chriſtus ab inſtanti conceptionis ſuæ incæpit pati, & nobis mereri.*

Quoniam tribulatio proxima eſt. Quomodò proxima? proxima ſcilicet loco, nempè carni, & tempore, quia ab inſtanti ſuæ conceptionis Chriſtus incæpit pati, & noſtram ſalutem agere mererique nobis. *l.3. d.16. qu.1. & op. de perfect. vita c.6.*

23. *Circumdederunt me vituli multi: tauri pingues: ſicut leo rapiens &c.* Nota in his verbis innuitur ſævitia judæorum in Chriſtum & acerbitas ejus Paſſionis. *In Thren. c.5.*

24. *Sanguis Chriſti Iudæis fuit in perditionem, fidelibus in baptiſmum.*

Sicut aqua effuſus ſum &c. Cur ſe, vel ſanguinem ſuum comparat Chriſtus aquæ effuſæ? Nota, quod aquæ effuſio fit tum ob vilitatem, tum ob copiam, tum ob effectus, quia mundat, & potat: ſic ſanguis Chriſti tamquam viliſſimus à Judæis effuſus, fuitque ipſis in lapſum, & ruinam, fidelibus autem fuit in lavacrum & potationem, extinctionemque ſitis animæ. *Pſalm.76.*

25. Membra Chriſti non fuerunt abſciſſa, ſed extenſa in cruce; undè dicit, *& diſperſa, ideſt diſtenſa ſunt oſſa mea. ſerm.3. Dom.1. Adventus.*

26. *Lignum crucis, & ignis amoris Chriſti* JESU *flumina aquarum cæleſtium nobis propinarunt.*

Sicut aqua effuſus ſum &c. factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens in medio ventris mei. Nota, quòd hic exprimitur effectus ardentiſſimæ charitatis Chriſti, qui voluit, ut ſua membra collocarentur ſupra lignum crucis, ut ignis amoris divini ardens in medio viſcerum ſuorum, veluti ipſum diſtillarent, & promanarent flumina aquæ vivæ gratiarum, ut de plenitudine ejus omnes accipere poſſemus. *In Ioan. collat.39. ſerm.3. Dom.1. Adventus.*

27. *Ad imitationem Chriſti debet emolliri cor noſtrum, ut cera liqueſcens, ut in eo imprimatur ſigillum amoris ſponſi.*

Factum eſt cor meum tamquam cera liqueſcens in medio ventris mei. Hoc dicebat Chriſtus, in cujus corde facto molli, ut cera liqueſcens, vult ut imprimatur cor noſtrum, & amor ſuus erga nos: Hoc & debet facere anima, nempè emollire cor per contritionem, amorem, & meditationem paſſionis ſuæ, & in eo ſigillum imprimi, & in corde, & in opere demonſtrari charitas noſtra ad Chriſtum. *Serm.1. Dom.17. poſt Penteceſt. & op. de perfectione vitæ c.6.*

28. *Ariditas animæ bona, & mala qualis.*

Aruit tamquam teſta virtus mea &c. Nota, quòd ariditas alia eſt bona, ut fuit in Chriſto: alia mala: prima eſt ex devotione, & amore, per quem magis ſolida facta eſt anima in via Dei, ſic anima ardens charitate, magis ſolidatur in devotione. Ariditas alia in malo, quæ venit ex defectu humoris gratiæ Dei, eſtque præcipuè avarorum, qui

atidi fiunt ad beneficiendum proximo. *Pſalm.62. & in Luc.c. .v.6.& 11.*

29. *Judæorum ſimilitudine canum rabidorum crudelitas in Chriſtum expenditur, item inimicorum Chriſti.*

Circumdederunt me canes multi &c. Nota, quod nomine canum hic ad literam veniunt Judæi, myſticè hæretici, & peccatores, quia Judæi quoad corpus, peccatores quoad animam terribiles, fortes, & feroces dirè, & ut gladius bis acutus exacuerunt in Chriſtum linguas, & manus ipſum occidentes, & crucifigentes, fodientes manus, & pedes. *op. meditat. vita Chriſti c.74. in Luc.c.22.v.66.& c.23.v.21.& in Ioan.c.10.v.23.*

30. *Dæmones ut canes rabidi circumdant, & obſident animam.*

Circumdederunt me canes multi &c. Nota, quòd myſticè hæc dicuntur ab anima, quæ ſe videns circumdatam à canibus Inferni, ſcilicet à Dæmonibus ad Deum recurrit: verè enim Dæmones quotidie miſeram animam circumdant in mundo inimica malignitate, mundi fluctuoſa tempeſtate, & carnis ignea voluptate, ſed magis in exitu corporis infirmitate, judicis ſeveritate, & tentationum multiplicitate; ô miſera anima, quia undique mala, tela, pericula, impedimenta volant, ad Deum confuge, ut eripiaris à tot hoſtibus. *ſerm.3. Dom 9. poſt Pentecoſt.& op. Diat. ſal. tit.2.c.5.*

31. *Crucifixio Chriſti enarratur.*

Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumeraverunt omnia oſſa mea Hæc eſt patentiſſima prophetia crucifixionis Chriſti, Judæi enim proſternentes ipſum ſuper crucem furibundè, brachia ipſius accipientes, & poſt violentam extenſionem cruci duriſſimè affigerunt & brachia, & pedes, quos traxerunt; quantum potuerunt violentiſſimè, & tunc Chriſtus aſpiciebat in Cœlum dicens: Ecce hic ſum Pater mi, uſque ad crucem humiliari me voluiſti pro ſalute, & amore generis humani, placeat, accepto, & pro eis me offero, quos dediſti mihi fratres: accepta & tu Pater, & eſto deinceps placabilis mei amore, & abſterge omnium maculas veteres: Ecce igitur crucifixus eſt Dominus Jeſus, & ſic in cruce extenſus, quòd dinumerari omnia oſſa ejus poſſent: fluunt undique ſacratiſſimi ſanguinis rivuli ex illis magnis ſciſſuris; ſicque anguſtiatus eſt, quòd ſe movere non poteſt niſi in capite: illi tres clavi ſuſtinent totum corporis pondus, dolores acerbiſſimos tolerat, pendens inter duos latrones, undiquè pœnæ, undique opprobria, undique convitia. *op. meditat. vita Chriſti c.78.& 86. op faſcicul.c.8. ſerm.2. Dom.7. poſt Pentecoſt.*

32. *Chriſtus manus, pedeſque perforari voluit, & pectus etiam, ut nos invitaret ad ejus imitationem.*

Foderunt manus meas, & pedes meos &c. dinumeraverunt oſſa mea &c. Nota hic ſpecialiter fieri mentionem de verberibus manuum, pedum, & pectoris, ut nos invitaret ad ſpiritualem crucifixionem; nempè ut invitaret ad mundandum pectus, & cor à mundanis cogitationibus, & ad ipſum ſanctificandum: fodit manus, ut nos aperiremus manus ad opera miſericordiæ: pedes etiam, ut non currerent noſtri ad malum, ſed in viam mandatorum Dei: membra item alia pœnis, & opprobrijs expoſita, ut nos invitaret ad utendum noſtris membris in bonum; nempè per pedum perforationem ad currendum in viam mandatorum, per latus, & manus ad rectitudinem operationis bonæ, converſationis ſanctæ, & ad tolerantiam tribulationum. *op. meditat. vita Chriſti c. 8.6. & in Luc.c.8.v.4.8.*

33. *Extremum moriendi genus elegit Chriſtus, ut nullam mortem timerent Martyres, & ut omnia vitia à nobis excluderemus.*

Foderunt manus meas &c. Ecce, quod Chriſtus extremum moriendi genus elegit ut Martyres nullam mortem timerent; modus item fuit contra noſtram ſuperbiam turpiſſimus: contra avaritiam pauperrimus; contra laſciviam acerrimus. *ſerm.6. in Paraſceve.*

34. *Chriſtus exponit in cruce manus ſuas, & pedes, & pectus perforatum, ut excavando in illa vulnera mente intremus.*

Foderunt manus meas &c. Cur proponit hanc foſſionem factam ab inimicis in manibus, pedibus, & pectore? ut invitaret nos ad idem faciendum ex amore; fode igitur ô anima manus, & pedes Chriſti meditatione: intra in hæc foramina petræ vivæ, nec verearis pati repulſam, quia tibi oſtenduntur, ut ibi intres; ingredere in petram, abſconde te in foſſa humo à facie timoris Domini, quia in ea invenies ſanitatem, & ſanctitatem: nihil enim tam efficax ad curanda conſcientiæ vulnera, & ad purgandam mentis aciem, quàm Chriſti vulnerum ſedula meditatio. *op. medit. vita Chriſti c.50.*

35. *In crucifixione ſua Chriſtus conſummavit ſuum iter diſcipulis ſuis oſtenſum.*

Foderunt manus meas &c. dinumeraverunt oſſa mea &c. diviſerunt ſibi veſtimenta mea &c. Nota, quòd hic continetur conſummatio diſcipulatus Chriſti; nempè oſtendit diſcipulis ſuis ſummam humilitatem, ſummam paupertatem, & ſummam auctoritatem vitæ. *in Luc.c.14.v.27.*

36. *Crucifixio traxit ad ſummam ignominiam, & afflictionem Chriſtum.*

Foderunt manus meas &c. Vide magnam crudelitatem Judæorum, qui voluerunt non ſolùm occidere, ſed & crucifigere Chriſtum, ut pedibus & manibus ad lignum confixis, morte vexaretur producta, acerba, & ignominioſa, undè illum tamquam maledictum pœnæ maledictionis volebant ſubjicere. *in Luc.c.24.v.21.* Nota autem hic, quòd dicitur, (*foderunt*) ubi ponitur præteritum pro futuro: præteritum autem hic importat certitudinem rei eventuræ, ac ſi eſſet præterita. *In Ioan. c.15.v.15.& Pſalm.18. Thren.c.13.*

37. *Diviſionis veſtimentorum, denudationis Chriſti,myſteria enodantur.*

Ipſi verò conſideraverunt, & inſpexerunt me; diviſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem. Nota primo illud pronomen, (*ipſi*,) ſignificat enim notabilem malitiam Judæorum, & crudelitatem in Chriſtum. Nota ſecundò dicit, (*diviſerunt ſibi &c.*)quòd Chriſtus habebat duas veſtes infimi pretij, alteram ſuperius, quam diviſerunt in quatuor partes, quia erant quatuor milites aſſiſtentes, alteram inconſutilem, ſuper quam miſerunt ſortes. Nota tertiò, quod hæc veſtis quadripartita figurabat Eccleſiam diffundendam in quatuor partes mundi,quia credentes ſunt veſtimentum Chriſti. *in Luc. c.23. v.34.In Ioan.c.19.v.23.& 24.*

38. *Mali ſcindunt veſtem Chriſti; ſed Eccleſiæ unitatem non poſſunt tollere.*

Diviſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem. Ergo veſtem ſuperiorem diviſerunt, ſed non inconſutilem; ſignificaturque quod mali ſcindunt pro poſſe veſtem Chriſti ſcandalis, & oppreſſionibus, ſcilicet Eccleſiam, ſed tamen portæ Inferi non poſſunt prævalere,& tollere unitatem Eccleſiæ, quæ firma ſemper remanet. *in Luc.c.23.v.34.& in Ioan.c.19.v.14.*

39. *Charitatis unitas eſt effectus gratiæ ſingularis Dei.*

Et ſuper veſtem meam miſerunt ſortem. Cur ſors miſſa eſt ſuper veſtem inconſutilem? quia hæc veſtis eſt unitas charitatis, quæ ſpeciali ſorte, & gratia datur; felix igitur, cui talis ſors cadit è Cœlo. *in Luc.c.23.v.36.* Talis autem veſtis texitur opere divino duobus præceptis dilectionis,ſcilicet Dei,& proximi,ita ut dilectio Dei eſt ad modum ſtaminis, & proximi ad modum ſubtegminis.*in Ioan.c.19.v.24.*

40. *Ordo Paſſionis Chriſti figurat ordinem Eccleſiæ militantis, in qua myſticè denuo eadem patitur,*

Diviſerunt ſibi veſtimenta &c. Nota ordinem Paſſionis Chriſti: primò percuſſus, & flagellatus eſt: ſecundò vulneratus: tertiò denudatus: ſignificatque tres ſtatus Eccleſiæ: in primo fuit percuſſa: in ſecundo vulnerata: in tertio denudata: in primo ſtatu fuerunt Tyranni: in ſecundo Hæretici; & in tertio mali Chriſtiani,quia per mala exempla ſcinditur veſtis hæc Chriſti, & præcipuè crudelitate divitum in pauperes.*in Pſalm.119. & ſerm.3. in Paraſceve.*

41. *Tu autem ne elongaveris auxilium tuum à me &c.erue à framea &c. ſalva me ex ore leonis &c.* Nota hic Chriſtus perit auxilium à Patre,& præcipuè ſubitam reſurrectionem, ut nos diſcamus recurrere ad Deum in tribulatione.*In Pſalm 21.& in Thren.c.3.* Nota etiam, quod dicit, *ſalva me ex ore leonis*, ideſt animas hominum meas ne à Diabolo rapiantur,& deglutiantur.*ſerm.1.Dom.3. poſt Pentecoſt.*

42. *Divinæ laudes decantandæ,& prædicatio facienda in diebus ſolemnibus, & in conſpectu multitudinis.*

Narrabo nomen tuum fratribus in medio Eccleſiæ laudabo eum &c. apud te laus mea &c Vide, quòd Chriſtus permittit ſe prædicaturum fratribus ſuis, ſcilicet nobis,qui ſumus fratres Chriſti,& laudes decantaturum in Eccleſia magna, ſcilicet in diebus ſolemnibus, & in conſpectu multitudinis: & hoc eſt quod maximè practicatur in Eccleſia. *in Luc.c.4.v.31. & ſerm.4 de pluribus Martyr. & in Luc.c.8.v.39.*

43. *Prædicator debet familiariter,& utiliter exercere ſuum munus.*

Narrabo nomen tuum fratribus meis in medio Eccleſiæ.&c. Nota,quòd dicit (*narrabo*) ideſt affabiliter,familiariter, & utiliter prædicabo nomen tuum,& non carnaliter, & inutiliter, in quo eruditur prædicator, quòd ſe debet exhibere auditoribus,ut fratrem affabilem, & benignum ſigno, verbo,& facto.*in Luc.c.9.v.11.*

44. *Poſt mortem ſuam Chriſtus deſponſavit Eccleſiam, & deſtinavit Prædicatores, ut generarent ſibi fratres per prædicationem.*

Unde dicit poſt mortem, *narrabo nomen tuum fratribus meis, in medio Eccleſiæ laudabo te.* Sed ſi poſt mortem ſuam hæc promittit Patri, quando narrabit nomen Dei fratribus? dicit fratribus id eſt diſcipulis ſuis, quos deſtinavit prædicatores, & ideò id facit quotidie per prædicatores, qui ſuſcitant ſemen Chriſto mortuo.*in Luc.c.20.v.31.*

45. *Eccleſia eſt congregatio rationalium: ſynagoga eſt brutaliter viventium, ubi de concordia,& diſcordia.*

In medio Eccleſiæ laudabo te: apud te laus mea in Eccleſia magna &c. Ergone non poterit Deus laudari extra Eccleſiam? minimè.Nota quòd Eccleſia hic ſtat pro congregatione fidelium, & ideò dat intelligere,quòd ejus ſponſa eſt Eccleſia, & congregatio rationalium valentium laudes Dei decantare: & ſynagoga congregatio brutorum, vel brutaliter viventium;& ideò ſolùm in Eccleſia eſt laus Dei, laus enim Dei eſſe non poteſt, ubi non eſt pax, & concordia animorum, nec divina pax poteſt eſſe, ubi non eſt cuſtodia divinæ legis. Attendant hoc qui diſcordiam cum proximo vel habent, vel inter proximos ſeminant, hi enim ſunt extra Eccleſiam, item & qui non cuſtodiunt divinam legem. Nota etiam, quòd dicit, *Laus mea apud te*: apud Deum: ergo ubi eſt carnalitas, cupiditas, curioſitas, invidia, iracundia non poteſt eſſe laus perfecta *ſerm.1. Hexaem.*

46. *Chriſtus idem cum Patre ſe oſtendit.*

*Apud te laus mea.*Nota,quòd hic loquitur cum Patre,& dicit *apud te*, ideſt per identitatem naturæ.*Pſalm.21.*

47. *Qui Chriſto non ſe conformat, nec poteſt dignè laudare Deum.*

Apud te laus mea &c. Sic dicitur à nobis, cum Deum laudamus,ſed quid eſt apud te? ideſt quaſi idem tecum, ſcilicet per conformitatem virtutum,unde qui hanc non habet, nec dignè laudare Deum poteſt.*Pſalm.21.*

48. *Papa cur ſe communicat ſedens,& omnibus videntibus.*

Apud te laus mea &c. Nota, quòd hæc dicit, (*apud te,*) ſcilicet in publicum omnibus videntibus paſſus eſt, & patiendo laudes Patris evulgavit, & ideò in hujus veritatis ſignum Papa omnibus videntibus, & in cathedra ſedens, & ad populum converſus ſe communicat in Miſſa, quia repræſentat immediatè perſonam Chriſti patientis in cruce.*Pſalm.21.*

Ritus Eccleſiaſticus

49. *Laudes Dei debent narrari, & cantari apud Deum & quomodò.*

*Apud te laus mea in Eccleſia magna valde.*Nota hæc verba Prophetæ; quæ eſt laus apud Deum? & quid eſt in Eccleſia magna cantare laudes Dei? eſtne Eccleſia pauca & magna? nonne unica eſt Eccleſia Dei? ſed reſpondetur, quòd laus Dei à nobis enunciata debet fieri apud Deum, ſcilicet debet eſſe ſpecioſa ſecundùm conſcientiam noſtram conformando ipſam,& voluntatem noſtram laudi divinæ, & ſuæ voluntari, taliſque canitur in Eccleſia magna, ſcilicet in hac vita quidem, ſed cùm concurſu, & in præſentia Dei, & Angelorum, ſic enim erit vox ſuavis, & dulcis, Deoque & Angelis placens. *l. 4. d.17.p.2.art.1.qu.4.ad 1.& ſerm.5. in Pentecoſt.* Ergo qui non ſe exercent in hac divina præſentia, non canunt in Eccleſia magna laudes Dei. Nota etiam, quòd laus apud Deum ſolùm eſt,quia naſcitur ex conſideratione divinæ bonitatis, & ex admiratione profunditatis ſapientiæ Dei, & ex ſtupore altitudinis divinæ potentiæ, & immenſitate Majeſtatis, quæ de ipſo, vel per catholicam doctrinam fidei intelligimus, vel per operum ejus veſtigia colligimus,vel per illuminationem inſpirationis internæ puræ mentis intuitu contemplamur.*op.de profect.religioſ.l.2.c.64.*

50. *Deprecatio, & oratio,& poſtulatio, & gratiarum actio qualiter differant, & quomodò omnes exercentur in miſſa.*

Timeat eum omne ſemen Iſraël,quoniam non ſprevit, neque deſpexit deprecationem pauperis. Quænam eſt hæc deprecatio pauperis, ſcilicet Chriſti Jeſu? & cur non appellat orationem, ſed deprecationem? ſed nota, quòd deprecatio communiter largè pro quocumque genere orationis ſumitur,ſtrictè tamen differenter: nam deprecatio eſt de malis amovendis; oratio de bonis adipiſcendis:in miſſa tamen alio modo ſumuntur, nam à principio uſque ad conſecrationem dicitur deprecatio,à conſecratione uſque ad Agnus Dei dicitur oratio,ab Agnus Dei uſque ad finem dicitur poſtulatio, & id, quod in fine dicitur, ſcilicet Deo gratias,dicitur gratiarum actio. *in Pſal. 21. & in ſap.c.18.*

51. *Laudis oratio quomodò facienda eſt apud Deum.*

Apud te laus mea &c. Quid eſt apud te? Nota quòd hæc præpoſitio (*apud*) dicit de ſe tranſitionem, & ideò hic importat tranſitionem animæ, orantis in Deum. *l.1 diſt.37.dub.2.*Sed quiſnam eſt iſte tranſitus animæ orantis in Deum? ô beatus tranſitus! Anima enim orans perfectè,& Deum laudans apud Deum ingreditur priùs in cubiculum cordis,& clauſo oſtio ad omnia creata,& cogitationes carnales tranſit in Deum, & cum dilecto Jeſu ſolùm moratur,ipſum orat toto corde & mente. *op.de perfect.vita c.5.*

52. *Paupertas ſpiritus ſola eſt, quæ meretur ſatietatem in regno Cælorum.*

Edent pauperes, & ſaturabuntur, & laudabunt Dominum &c. Ergone ſolùm pauperes edent, & non etiam divites? Pauperes ſoli edent, pauperes verè divites; Pauperes ſpiritu: iſtis enim ſolis Dominus Jeſus promittit ſeipſum in præmium, in mercedem, & in gaudium; ipſi ſunt, qui Jeſu fruentur,de Jeſu gaudebunt, & ſatiabuntur. *op. de perfect.vita.cap.5.in fine.*

53. *Pauperes in Cælo replebuntur omnibus bonis: divites in Inferno omnibus malis.*

*Edent pauperes &c.*Nota,quòd dicit (*pauperes*) ſcilicet vel pauperes ſpiritu,vel verè pauperes patienter tolerantes miſerias hujus vitæ; & notanter dicit pauperes,non divites, quia pauperes iſti in loco alto Cœli collocabuntur, divites in Inferno; illi erunt in requie æterna, iſti in pœna æterna,illi in abundantia omnium bonorum, iſti in egeſtate, & in omni miſeria:Beati igitur pauperes,qui eſuriunt, & ſitiunt juſtitiam. *in Luc.c.9. v.17.& c.16.v.23.*

54. *Chriſtus cœnam ſua Paſſione præparavit pauperibus, ut in æternum non eſurirent.*

*Edent pauperes,& ſaturabuntur.&c.*Si edent,hocne erit prandium, vel cœna? ſed nota quòd poſt enarratam Paſſionem ſuam Chriſtus promittit cibum, & refectionem pauperis æternam: ergo erit cœna, quam in veſperi ſuæ vitæ per paſſionem ſuam præparavit ſuis ſequacibus: Beati igitur, qui ad hanc cœnam vocati ſunt, ad cœnam ſcilicet gratiæ Euchariſtiæ, & gloriæ: Infelices, qui ſaturantur, ſiliquis porcorum in hac vita. *Pſalm.21.ſerm.4. in Aſcenſ. & ſerm.4. Dom.6. poſt Pentecoſt.& ſerm.1.& ſeq.Dom.5.poſt Pentecoſt.*

55. *Converſio ad Dominum perfecta quænam exigat.*

Reminiſcentur, & convertentur ad Dominum univerſi fines terræ. Quid eſt *convertentur*? convertentur,

vertentur, qui reminiſcentur Paſſionis Chriſti; convertentur ad Dominum, ut ab ipſo laventur, convertentur inquam primò ad luctum, & pœnitentiam, deindè Dominus eos lavabit, ut perfecta ſit converſio ab omnibus fœditatibus. *Pſalm. 118. c.5. v.5.*

56. *Vita qualis ex converſione ad Deum per Paſſionis Chriſti virtutem.*

Reminiſcentur, & convertentur ad Dominum, &c. & adorabunt &c. manducaverunt &c. & anima mea illi vivet, &c. Nota terminum hujus Pſalmi, qui incipit à Paſſione, & oratione Chriſti, & terminat ad ſalutem, ad vitam & ſanitatem animæ, nam virtute Paſſionis Chriſti, & orationis ab ipſo factæ, anima recipiet per converſionem ſanitatem ſpiritualem, & vitam, ſcilicet gratiæ, & gloriæ ex auxilio ſuperiore Dei. *Pſalm. 21.*

57. *Solùm à Cœlis nobis poteſt deſcendere doctrina & felicitas ſpiritualis, ſcilicet à cæleſtibus viris.*

Annuntiabitur Domino generatio ventura, & annuntiabunt Cœli juſtitiam ejus populo, qui naſcetur, quem fecit Dominus. Nota, quòd hìc in perſona Chriſti prædicitur prædicatio Apoſtolorum, & miniſtrorum ſuorum, item adminiſtratio ſacramentorum per quam populi fient ſalvi, & notanter dicit, (*Cœli,*) ideſt cæleſtes homines, quorum converſatio in Cœlis eſt; iſti namque officium conficiendi panem vitæ, docendi, & judicandi populos exercebunt: non enim impiis, & terrenis committitur hæc dignitas. *Op. Eccleſ. Hierarch. p.4. c.3.*

58. *Ad imitationem Chriſti deprecantis Patrem homo debet clamare ad Mariam.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Deus Deus meus quare me dereliquiſti &c. Deus meus clamabo &c. Si hoc dicebat orans, & clamans ad Patrem Chriſtus in tribulationibus Paſſionis poſitus, ergo & nos ad Deum, & ad Mariam omnium hominum advocatam debemus clamare, & dicere, Deus Deus meus: reſpiciat in me meritis tuis Virgo ſemper Maria: Domina mea clamavi ad te per diem, & noctem, & feciſti cum ſervo tuo miſericordiam magnam, quia ſpectavi in miſericordia tua, ſempiternum à me opprobrium abſtuliſti. *op. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 21.*

59. *Mariæ dolores ad pedes crucis expenduntur.*

Deus Deus meus quarè me dereliquiſti: longe à ſalute &c. Hoc dicebat Chriſtus in cruce; hoc dicebat Maria ad pedes crucis, ut quid dereliquiſti me, quia videbat ſe amittere filium morti tam crudeli expoſitum, & quia retorquebat in ſe recipiens dolores, pœnas, plagas, & opprobria Filii ſui concrucifixa Chriſto. *ſerm. 1. Dom. infra oct. Epiph.*

60. *Qui vult invenire Chriſtum accedat ad Mariam.*

Tu autem in ſancto habitas. Quid eſt in ſancto? quis eſt iſte ſanctus locus? iſte eſt Beata Virgo Maria ſancta omnium ſanctorum Regina, & ſanctior locus in mundo: ergò qui vult invenire Chriſtum accedat ad Mariam: ſic Magi volentes invenire puerum, ipſum quæſierunt in Maria. *Serm. 4. Dom. infra oct. Nativit. & in Luc. c.2. & op. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm. 135.*

61. *Chriſtus in utero Beatæ Virginis erat veluti in Paradiſo, & ideò in Nativitate extractus eſt veluti vi.*

Quoniam tu es, qui extraxiſti me de ventre matris meæ; ſpes mea ab uberibus matris meæ. Quid eſt extraxiſti? extrahere eſt avellere vi, & violentia, ergone violenter avulſus eſt Chriſtus de ventre Matris? non violenter, ſed ex obedientia Patris. Datur per hoc intelligi qualibus deliciis fruebatur Chriſtus, dum in utero Matris morabatur, quia fuit ille homo poſitus à Deo in Paradiſo voluptatis; uterus enim Mariæ erat veluti Paradiſus, in quo deliciis affluebat Chriſtus. *op. ſpecul. Beatæ Virg. c.11. & 14. & ſerm. 2. Dom. 3. Adventus, & ſerm. 3. in Vigilia Nativit. & op. Laus Virg. ſig. 3.*

62. *Dulcedine ineffabili fruebatur Chriſtus lac ex uberibus Mariæ ſugens.*

Spes mea ab uberibus Matris meæ. Quænam fuit hæc ſpes Chriſti ab uberibus Mariæ proveniens? Nota quòd ex obedientia Patris exivit Chriſtus de utero quaſi avulſus, & extractus: ſed quid ſupererat Filio, ex tot deliciis, quibus fruebatur in ventre, velut in Paradiſo? ſpes ejus fuit ex uberibus matris in ſugendo lac ex uberibus Mariæ? Beata enim Virgo ſuis uberibus ſola lactavit Filium, ſicut verè genuit. *In Luc. cap. 11. v. 29.*

63. *Qualis ſpes à nobis in Beata Virgine collocanda.*

In te ſperaverunt patres noſtri, & liberaſti eos. Hoc dicitur Patri; & meritò, quia ſpes propriè innititur Deo, id tamen non impedit, quin ſperare debeamus in Beata Virgine tamquam in adjutrice, & advocata noſtra; ideò meritò Eccleſia appellat Beatam Virginem Matrem, & ſpem noſtram. *l.1. d.1. dub.9.*

64. *Quomodò Iudæi foderunt manus, pedes, & cor Beatæ Mariæ.*

Foderunt manus meas, & pedes meos &c. Hoc dicebat Chriſtus in cruce; hoc item dicebat Maria Virgo ſtans ad pedes crucis, quia deridebant eam omnes inimici Chriſti, eratque mentaliter concrucifixa cum Chriſto, ejus cor pertranſibat gladius doloris &c. *ſerm. 5. in Paraſceve & op. meditat. vitæ Chriſti c.84. & 85. & op. ſtim. p.1. c.15. & op. officium de compaſſione Virginis & Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 21.*

PSALMUS XXII.

1. PRIMÒ nota, quod hic titulus eſt Pſalmus David; quia per Paſſionem Chriſti liberati ſumus à captivitate Babylonica, ideò ad Deum recurrendum eſt Pſalmis, & oratione, ut tandem ad gloriam perveniamus.

2. *Deus paſcit pleniſſimè ſuos amicos.*

Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Quomodò ex regimine Dei infertur ſufficientia, & repletio omnis boni? nonne Deus regit etiam inopes? ſed nota, quòd hoc regimen Dei quod exercet in ſuos eſt ex peculiari providentia: undè alia littera legit, *Dominus paſcit*, quod conſiſtit in duobus, in citatione inopiæ, & in adeptione omnis boni, quod bonum innuitur in ſequentibus, addens textus, *ſuper aquam refectionis educavit me*, ſcilicet per ſuſceptionem cibi Euchariſtici; *& deduxit me ſuper ſemitas juſtitia*, ideſt per obſervantiam mandatorum, in his duobus conſiſtit tota ſalus, nec unum ſufficit ſine alio. *Pſalm. 22.*

3. *Paſtus ſacra Scriptura, affert anima omne bonum.*

Dominus regit me, Dominus (paſcit.) Quomodò regi, & paſci ſunt hic convertibilia? quia per expoſitionem ſacræ Scripturæ veteris, & novi teſtamenti nos regit, & paſcua hujus, Sacræ doctrinæ paſcit animam. *Pſalm. 35. & 70. op. de dono intellect. c. 7.*

4. *Per fidem, myſteriaque fidei, & ſpem Deus regit, & paſcit animam intra Eccleſiam introductam.*

Dominus regit (paſcit) me, in loco paſcua ibi me collocavit. Nota, quod ad hoc, ut Deus regat, & paſcat animam, ipſam introducit in loco paſcuæ; quis eſt iſte locus paſcuæ? & quid in hoc loco exhibet pro cibo? in loco paſcuæ, ideſt intrà Eccleſiam, quia extrà ipſam Deus non regit, nec paſcit; cibi qui exhibentur in Eccleſia ſunt myſteria fidei, & ſpei, & charitatis, quia per fidem, & ſpem paſcit mirabiliter nos. *in Ioan. c. 10. v. 9.*

5. *Dominus diverſimodè paſcit animam ſecundùm indigentiam per paſcua, ſcilicet Scriptura.*

Dominus regit me (paſcit me) & nihil mihi deerit. Jam dictum eſt hunc paſtum, & convivium exhiberi in Sacra Scriptura; ſed nota, quòd ſecundùm diverſam indigentiam paſcit animas: nam modò paſcit hiſtoria, modò ſub cortice litteræ, allegoria, modò ad altiora reducit per anagogiam: per primum convivium ſimplices cibantur: per ſecundum Doctores, & per tertium perfecti: primum continet ſaporem exemplorum, & miraculorum: ſecundum dilectionem myſteriorum per figuras; & tertium dulcedinem morum; in primo eſt corrobatio fidei; in ſecundo confortatio ſpei, & in tertio augmentum charitatis. *Op. de dono ſcientia c. 3. & 4.*

6. *Chriſtus paſcit ſuos manna cæleſti: Diabolus peccatis maximè carnalibus.*

Dominus regit me (paſcit me), & nihil mihi deerit. Quo cibo te paſcit Deus? Nota, quòd Chriſtus paſcit ſuos; Diabolus item ſuos ſequaces: Chriſtus paſcit ſuos cibo habente omnem ſuavitatis ſaporem, ſcilicet multiplici cibo, & præcipuè Euchariſtia, quæ eſt manna de cœlo miſſum. *in Ioan. c. 6. v. 31. & 55. & l. 4. d. 8. art. 1. qu. 2. ad arg.* Paſcit item internæ conſcientiæ gaudiis, divinis eloquiis, & orationibus. *in Ioan collat. 48.* Diabolus è contrà paſcit ſuos ſequaces, ſed cibis inferni, nempè ſiliquis, ſuntque ebrietas, fornicatio, aliaque vitia, quæ ventrem implent ad interitum. *in Luc. c. 15. v. 15.*

7. *Chriſtus paſcit ſuos cibo Euchariſtico, & aliis Sacramentis.*

Dominus regit me (paſcit me) & nihil mihi deerit: ſuper aquam refectionis educavit me. Sed cur appellatur aqua refectionis cibus Chriſti? poteſtne quis educari, & refici aqua? minimè loquendo de aqua materiali; ſed aqua ſpirituali: & quæ eſt hæc aqua ſpiritualis? Hæc ſunt Baptiſmus, aliaque Sacramenta, quibus veluti panibus educatur, & reficitur anima, poſtquam aqua Baptiſmi, vel pœnitentiæ abluta eſt; & præcipuè hoc fit in ſacramento Euchariſtiæ, quæ mirabiliter reficit. *In Pſalm. 22. in op. Comp. Theol. l. 6. c. 3. & 15. in Ioan. c. 6. v. 31. & 55. in Sap. c. 15. & 16.*

8. *Dominus paſcit ſuos aqua mirabilis refectionis: Diabolus aqua carnalis concupiſcentia.*

Dominus. &c. ſuper aquam refectionis educavit me. Quid eſt hæc aqua refectionis & ubi invenitur? Nota, quod dicit (*ſuper aquam refectionis*) ad differentiam aquæ carnalia concupiſcentiæ, qua Diabolus ſuos educat; concupiſcentia enim dicitur aqua, quia fluit, quia lubrica, & deorſum currens impetit ſuos ſequaces inſtabiles, & diſſolutos reddens: aqua item eſt perverſa doctrina mundanorum, aqua item delectationis mundanæ quæ in puteo voluptatis ſæculi exiſtens in profunditate tenebroſa hauritur cum maximo labore ab hominibus hydria voluptatis, & ideò ſitim non poteſt extinguere. E contrà aqua, quam Chriſtus ſuis exhibet eſt divinæ gratiæ purificantis, & refrigerantis; item ſupernæ conſolationis; item ſupernæ ſapientiæ item æternæ gloriæ: hæc aqua irrigat animam; eamque mirabiliter reficit, quia fluit è fonte bonitatis divinæ: qui igitur biberit de hac aqua, non ſitiet iterùm, nec eſuriet. *in Ioan. collat. 21.*

9. *Alij deducuntur à Deo per viam latam; alij per ſemitas.*

Deduxit me per ſemitas juſtitia. Cur per ſemitas juſtitiæ? quænam ſunt iſtæ ſemitæ? Nota, quod ad Deum deducitur aliquis per viam latam, aliquis

quis per ſemitas juſtitiæ; per viam latam deducuntur in cœlum animæ evolantes ad cœlum, ſed per purgationem tranſeunt: per ſemitas verò, quæ ſine purgatorio tranſeunt: ſi ergo volumus per viam breviorem, & citò ad cælum tranſire, itineremus per ſemitam perfectè vivendo, & patrum noſtrorum antiquas perfectiones ſequendo. *Serm. 12. in Pentecoſte.*

10. *Per ſemitas rectas juſtitiæ ambulat qui obſervat Dei mandata.*

Deduxit me per ſemitas juſtitiæ. Ideſt per obſervantiam perfectam mandatorum Dei. *in Pſalm. 22. & ſerm. 12. in Pentecoſte.*

11. *Iter juſtitiæ, qualiter faciendum, iterque Babylonis evitandum.*

Deduxit me per ſemitas juſtitiæ: nam & ſi ambulavero in medio umbræ mortis, &c. Nota, quod eſt iter ad cœlum, & iter ad Babylonem inferni; qui vult cœli iter arripere, debet exire è Babylone peccatorum, & per pœnitentiæ viam ambulare, & fugere iter inferni, quod eſt peccatum. *Pſalm. 22.*

12. *Qui cum Deo vivit, non ambulat in tenebris, qui ſine Deo eſt, vivit in tenebris.*

Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala quoniam tu mecum es. Quomodò poteſt quis eſſe cum Deo, & ſimul ambulare in medio umbræ mortis? nonne cum luce ambulat, qui ambulat cum Deo? ſed nota, quòd dicit, (*in medio umbræ mortis*:) nam qui cum Deo eſt, & vivit, & Deum præſentem habet, etiamſi in mediis tribulationibus vivat, totum eſt umbra mortis, & noctis non vera mors, & nox: nam qui in luce divina ambulat, non offendit, quia in præſentia Dei, qui eſt lux illuminans, ambulat; non ſic qui in peccato vivit, nam in tenebrarum medio ambulat, & in multa offendicula, & mala offendit. *in Joan. c. 11. v. 10. & c. 12. & op. ſtim. p. 3. c. 16.* Et hinc Sanctus Pater Franciſcus frequenter repetebat hunc verſum cum maxima ſpiritus exultatione. *op. legend. ſancti Franciſci. c. 9.*

13. *Fortitudinis virtus eſt virga, & baculus inflexibilis neceſſarius homini itineranti.*

Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt, &c. Quomodò dicitur te conſolatum fuiſſe per virgam, & baculum, ſi iſta ſunt inſtrumenta ad percutiendum? Nota quòd hic myſticè loquitur de virga, & baculo ſuſtentante, ſcilicet de virtute fortitudinis, eſt enim inflexibilis, quia firmat animam contrà moleſtias ſæculi, & ideò neceſſaria eſt homini in hac vita, quæ eſt locus certaminis, itineris & laboris; hinc neceſſaria eſt itinerantibus, certantibus, & laborantibus ad perfruendum conſolationibus cœleſtibus. *Op. Diat. tit. 3. c. 7.*

14. *Virga Dei in hac vita eſt multiplex.*

Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Nota, quòd Deus exhibet homini multiplicem virgam nempè ultionis, eſtque ſervorum; virga correctionis, eſtque filiorum; virga conſolationis, eſtque mœſtorum; virga directionis, eſtquè Prælatorum; virga fructificationis, eſtque juſtorum, & virga virtutis, eſtque conditoris univerſorum. *Pſalm. 22.*

15. Deus dicitur patiens, quia in hac vita conſolatoriè punit; undè dicit Propheta, *Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt.* Nota hanc copulationem virgæ, baculique percutientis, & conſolationum: quia cum nos flagellat, tunc ſignum eſt, quòd nos diligit, & vult conſolationes immittere. *Pſal. 2. & 70. & 114.*

16. *Prælatus virga zeli corrigat; ſed baculo compaſſionis ſuſtentet.*

Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Cur ad virgam addit baculum? Nota, quod virga eſt ad correctionem, baculus ad ſuſtentationem: ſic Prælatus ad imitationem Dei nos corrigentis, & ſimul confortantis, ità debet zelo juſtitiæ uti virga corrigendo, quod etiam baculo compaſſionis ſuſtentet correctum: ſic Chriſtus vinum infundit in vulnerato zeli, & oleum pietatis. *Op. de ſex alis Seraph. c. 4.* Undè etiam per virgam intelligitur Prælatus, cujus munus eſt confortare, & conſolari ſubditos. *Serm. 1. de S. Andrea.*

17. *Flagella à Deo immiſſa quam utilia.*

Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Nota primò ordinem virgæ, & baculi, poſteà illud additum *ipſa me conſolata ſunt*: cur addit illud demonſtrativum (*ipſa*?) ſed reſpondetur, quod per virgam poſſunt intelligi flagella minora: per baculum majora, ita Doctores in Gloſſa: addit, *ipſa me, &c.* quia per hoc nomen demonſtrativum notatur aliquod mirabile, & quid? me conſolata ſunt ſcilicet ob utilitates, quæ ex quacumque flagellatione Dei proveniunt, nam omne flagellum vel eſt ad gloriam majorem flagellantis, ſcilicèt ut manifeſtetur, vel potentia in miſerendo, vel in judicando, vel ad utilitatem flagellati, nempè vel ut promoveatur in bono, vel ut conſervetur, vel ut reducatur ad bonum: Deus enim convertit per flagella, vel erudit, vel probat, vel lætum facit, vel confortat, vel ſatiat, vel coronat. *l. 4. d. 15. p. 1. dub. 2.*

18. *Menſa Euchariſtiæ à Chriſto eſt nobis parata in Eccleſia, ut per eam armemur, & ſuperemus Dæmones & vitia.*

Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus eos, qui tribulant me. Nota, quòd videtur parùm apta hæc præparatio contra hoſtes: menſa enim quid poterit contra hoſtes? & non potiùs armatura, & propugnacula? ſed optimè dicit, menſa hæc eſt Euchariſtia, in qua Chriſtus

reſidet: hæc parata eſt contra hoſtes tribulantes, ſcilicet Dæmones: hæc enim ſecutiſſimè reportat triumphum de ipſis: ſed nota, quòd ad hanc menſam non admittuntur canes, nempè in peccato mortali exiſtentes. *ſerm.5.Dom.2.quadrag. & op.comp.Theol.l.6.c.15.*

19. *Menſa materialis debet parari in conſpectu Domini, non Diaboli.*

Paraſti in conſpectu meo menſam. Ergone ò Rex ad Deum ſpectat parare menſam regiam, & non potiùs ad ſuos miniſtros? ſed nota, quòd dicit hanc menſam paratam à Deo, à quo omne bonum, & ultra hoc, in conſpectu Domini; quid eſt in conſpectu Domini? ut ſcilicet ejiciatur, vel non vocetur ad menſam diabolus, & id eveniet, ſi evitetur crapula gulæ, immiſericordia, ſocietas mala, & cibus illicitus. *ſerm.5.Dom.1.quadrag.*

20. *Menſa ſacra ſcriptura parata eſt contra vitia à Deo.*

Paraſti menſam &c. Nota etiam, quòd per hanc menſam poteſt intelligi ſacra ſcriptura, quæ in præſenti nos reficit, & in futuro dat gloriam: tot fercula autem habet, quot præcepta, conſilia, virtutes, & exempla continet, quibus de hoſtibus triumphamus. *ſerm.5. Dom.2. quadrageſima.* Nota etiam, quod hæc menſa eſt quadruplex: ſcilicet hiſtorica; Allegorica; tropologica, & Anagogica: in quibus pro hiſtorica panis: carnes pro allegorica; piſces pro tropologica, & vinum pro anagogica ponuntur. *Pſalm.25.*

21. *Menſa cæleſtis gloriæ præparata oſtenditur, ut per ejus meditationem, & deſiderium, de omnibus iaimicis triumphemus.*

Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus &c. Nota etiam, quòd hæc menſa à Deo parata eſt cœleſtis gloria, quæ proponitur, & exhibetur nobis, ut fortiter dimicamus contra hoſtes, & coronemur in Cœlo. *ſerm.5.Dom.1.quadrageſima: & in Luc.c.14.v.18.*

22. *Prædicatores nomine Chriſti parant nobis menſam cibis ſolidis, & liquidis adverſus eos, qui tribulant nos.*

Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus eos. Jam dictum eſt hanc menſam eſſe ſacram ſcripturam; hæcque præparatur à Chriſto per Prædicatores apponentes cibos ſolidos, & liquidos ſuaviſſimos adverſus omnes, qui tribulant nos. *Pſalm.54.*

23. *Animæ contemplativa parata eſt hæc mcaſa.*

Paraſti in conſpectu meo menſam &c. Nota, quòd hæc dicuntur in perſona animæ contemplativæ; & primò paraſti in conſpectu meo menſam, intelligentiam divinorum myſteriorum tamquam in menſa, ut ijs poſſit cibari, & refici: addit, *adverſus eos, qui tribulant me*; quia tali cibatione convivantes inediam ſpiritualem rejiciunt, & confortantur, & vires acquirunt: addit, *impinguaſti in oleo caput meum*; ſcilicet mens gratioſa dulcedine, & refectione nutritur, & decoratur: ſubdit tandem *calix meus inebrians eſt*; quia talis cibatio inducit mentem ad ebrietatem ſpiritualem, ſcilicet ad oblivionem ſui, & creaturarum, & ad ſocietatem, & unionem cum Deo: ergo hæc menſa cibat mentem pane vitæ, & intellectus. *op. de dono intellectus.c.7.*

24. *Anima collocans ſe ad menſam contemplationis myſteriorum Dei impinguatur in oleo dulcedinis divinæ, & inebriatur.*

Impinguaſti in oleo caput meum, & calix inebrians, quam præclarus eſt &c. Jam dictum eſt, quòd hæc menſa eſt contemplatio altiſſima myſteriorum Dei; qui autem ad hanc menſam ſe cibat, impinguabitur divina dulcedine, & inebriabitur ab ubertate domus Dei: vivetque veluti abſorpta in gloria. *op.de dono intellect.c.7. & de dono ſapient.c.11.*

25. *Per exercitium operum pietatis anima impinguatur dulcedine divina, & amore Dei inebriatur.*

Impinguaſti in oleo caput meum: & calix meus inebrians eſt &c. Nota, quòd primò ante ponitur impinguaſti in oleo, poſtea inebriatio divina: quid eſt impinguaſti in oleo? ſed vide Chriſtum collocatum in monte Oliveti aſcendentem ad Patrem, ut diſcas, quòd qui impinguatur in exercitijs operum pietatis, & miſericordiæ ſignificatæ in oleo, elevabitur ad ubertatem domus Dei. *in Luc.c.22.v.39. & in Ioan.collat.67.*

26. *Sanguis Chriſti in menſa Euchariſtiæ expoſitus ſub tropo calicis, & quarè: ubi de forma conſecrationis vini.*

Et calix meus inebrians quàm præclarus eſt &c. Si hic proponitur ſanguis Chriſti expoſitus in menſa Euchariſtiæ, cur ſub Metaphora calicis? calixne bibitur, an vinum in calice poſitum? ſed ſoluitur hoe dubium ex doctrina, quam tradunt Doctores Theologi agentes de conſecratione vini: quærunt enim cur dicitur in forma conſecrationis. Hic eſt calix ſanguinis mei, & non potiùs hic eſt ſanguis meus, ſicut dicitur, Hoc eſt corpus meũ. Reſp id fieri quia sãguis de ſe abſolutè ſumptus non dicit nec effuſionem, nec ſumptionem, ſicut importat forma conſecrationis corporis: ſed in calice poſitus proponitur effuſus, & expreſſus in eo, ex torculari crucis, & propoſitus ad bibendum, ſicut dicitur, bibe hunc calicem vini; & ideò alluſio fit ad inebriationem, quam ſecum fert ſpiritualiter ſumptio ſanguinis Euchariſtici. *l.4. d.8.p.2.art.2.qu.2.*

27. *Ebrietate corporali cauſat Diabolus Metamorphoſim: ſpirituali cauſat Chriſtus deificationem.*

Et calix meus inebrians quàm præclarus eſt. Ergo inebriatio dicitur præclara? ſed nota, quòd

ebrietas

ebrietas eſt ſpiritualis, & corporalis; illa eſt à Chriſto, & per eam cauſatur raptus ad ſuperna, & dicitur Apotheoſis, vel deificatio; iſta à Diabolo, qua cauſat Metamorphoſim, ſcilicet mutationem à bono in malum, vel potiùs in beſtiam. *Pſalm.* 22.

28. Deus ſemper paratus ſuam gratiam dare: undè dicit Propheta, *Et miſericordia tua ſubſequetur omnibus diebus vitæ meæ. In Thren c.* 3. ubi indicat gratiam perſeverantiæ, quæ ſola in domum Domini conducit; undè ſubdit. *Et ut inhabitem in domo Domini. Pſalm.* 69. *&* 118. *c.* 3. *v.* 9. *& c.* 10. *v.* 5.

29. *Per interceſſionem Beatæ Mariæ Virginis Dominus regit, & dirigit nos per viam pietatis.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Cur tam aſſeveranter confidis, ut Deus te regat, & deducat ad portum ſalutis? Nota. quòd hoc dici poteſt à quolibet noſtrum; ex hoc quòd Maria Virgo amabilem vultum Dei ad nos convertit ſua mediatione, & interceſſione, quia lacte ſuo dulciſſimo nutrivit Deum, miſericordemque reddidit, quia oculis ſuis benigniſſimis vulneravit cor Dei, & eos ad nos miſericorditer convertit: benedictum igitur ſit lumen, & ſplendor faciei ejus, benedicta ſit gratia vultus eius; benedicti ſint oculi ejus miſericordes, benedicta ſit miſericordia manuum ſuarum, & emanatio virginei lactis ſui: benedicant ei Prophetæ, Martytes, Cunfeſſures, & Virgines Dei. *op. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm.* 22.

30. *Ex Maria Virgine habemus panem Euchariſtiæ.*

Dominus regit me, Dominus (paſcit me,) in loco paſcuæ ibi me collocavit &c. Jam dictum eſt, quòd hic exprimitur præparatio Euchariſtiæ facta in Eccleſia, qua nos paſcit: ſed nota, qoòd tantam gratiam habemus opere, & induſtria Mariæ Virginis; undè dicit Chriſtus, in loco paſcuæ ibi me collocavit &c. quodnam paſcua eſt iſtud, in quo poſitus fuit? Hoc paſcua eſt uterus Virginis in quo, ut in loco voluptatis collocatus fuit Chriſtus, dicitur autem paſcua, vel panis, quia in utero ejus panis igne Spiritus Sancti præparatus, & coctus eſt, velut in clibano. *Pſalm.* 53 *&* 138. *& op. meditat. vitæ Chriſti c.* 4. *& op. de perfect. vitæ c.* 8.]

31. *Ex Maria tamquam ex virga ortus eſt flos ſcilicet Chriſtus nos confortans.*

Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Quæ eſt virga, & baculus, quo mediante ad nos venit conſolatio divina? hæc eſt Maria Virgo, verè virga Aaron, quæ emiſit florem Chriſtum, cujus odor mirabiliter nos conſolatur, & confortat, & ſuſtentat in itinere hujus vitæ. *op. ſpecul. Beatæ Virginis lect.* 6. *& in Luc. c.* 1. *v.* 33.

32. *Per Mariam fugantur Dæmones tamquam per virgam virtutis Dei.*

Virga tua, & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Si Virgo Maria eſt virga virtutis Dei, ergo per ipſam fugantur Dæmones. *op. ſpecul. Beatæ Virg. lect.* 3.

33. *Qui cum Maria, ejuſque obſequijs vivunt, ſecuri manent in medio mari tribulationum.*

Nam & ſi ambulavero in medio tribulationis non timebo mala, quoniam tu mecum es. Hoc dicebat Propheta Deo; hoc & nos dicere poſſumus cum Maria; ipſa enim eſt Maria, ideſt ſtella maris: ergo qui in mari hujus vitæ ambulat in medio tribulationum, & cum Maria ambulat, non timere debet: dicamus ergo Mariæ: ſi es ſtella maris, ergo ſemper volo eſſe in hoc mari, ut ſemper ſis ſtella mea, in mari inquam pœnitentiæ, & tribulationis gemendo, Chriſto crucifixo compatiendo, miſerijs proximorum condolendo; curtantundique tribulationes, & ſepiant amaritudinibus non timebo, quoniam tu mecum es. *op ſtim. p.* 3. *c.* 16.

34. *Maria fons, & calix præclarus mundo nectar propinans.*

Et calix meus inebrians quam præclarus eſt. Quis eſt iſte calix tam præclarus, & inebrians animas niſi Beata Virgo, quæ fuit fons, & calix in ſe recipiens nectar cœlicum, illudque nobis propinavit. *op. Pſalt. minus quinquag.* 3.

35. *Miſericordia Mariæ immenſiſſima.*

Et miſericordia tua ſubſequetur &c. Si hoc dicitur de Deo, idem & ſuo modo dicendum eſt de Beata Virgine, cujus miſericordia non ſolùm ſubſequitur nos, ſed & antecedit, nam longitudo miſericordiæ Mariæ uſque ad noviſſimum diem invocantibus eam ſubvenit univerſis: latitudo ejus replet orbem terrarum; ſublimitas invenit reſtaurationem, & profundum ejus ſedentibus in tenebris obtinuit redemptionem. *op. ſpecul. Beatæ Virg. lect.* 5.

PSALMUS XXIII.

1. PRIMÒ nota titulum Pſalmi hujus eſſe hunc: Prima ſabbathi Pſalmus David: quia agitur de Chriſti clarificatione, & hominis formatione, & reformatione; & ideò intitulatur pro prima ſabbathi, ſcilicet pro die Dominica, quæ eſt dies prima, & dicitur Dominica ob duo, primò quia ea die Deus incœpit creare mundum, & tunc incepit eſſe Dominus in tempore: ſecundò quia ea die reſurrexit, & tunc innotuit Dominus Inferorum, mortuorum, & vivorum, & ideò dicitur, prima ſabbathi, ideſt prima hora talis diei ſurrexit. *Pſalm.* 22.

2. Deus Dominus vocatur terræ & plenitudinis ejus, ſcilicet creaturarum, quibus plenus eſt mundus: Dominus inquam poteſtate, & creatione. *Pſalm.* 32. *&* 49. *& l.* 3. *d.* 1. *dub.* 1. *& in Luc. c.* 2. *v.* 1. Et in hoc patebit excellentia majeſtatis, poteſtatis, & affluentia liberalitatis in omnes. *ſerm.* 2. *in Epiph.*

3. *A Deo, ut Domino totius mundi petenda eſt, & expectanda fæcunditas terræ.*

Domini eſt terra, & plenitudo ejus. Quæ eſt hæc plenitudo, niſi productio fructuum, & reddituum abundantia: ergo cum omnia hæc ſint Dei, & à Deo, ab ipſo petenda, & expectanda. *op. ſpecul, Beata Virg. lect.7.*

4. *A Domino eſt Eccleſia militans, & ejus plenitudo, ſcilicet bonorum.*

Domini eſt terra &c. Quæ terra? Hæc eſt Eccleſia militans, cujus bona ſunt Dei, & à Deo. *Pſalm.31.*

5. Hanc ſcilicet Eccleſiam fundavit Deus ſuper maria ideſt ſuper aquas Babylonis in poteſtate, & fide Trinitatis. *ſerm.2.Dom.Trinitatis.*

6. Providentia Dei patefit ex hoc, quod fundavit Deus terram ſuper aquas, ideſt ut eſſet fructifera, voluit, ut per decurſum fluviorum à mari provenientium irrigaretur. *l.2.d.14.p.2.dub.1.*

7. *Aſcendit ad montem Domini, ſcilicet ad gloriam ſolùm innocens manibus, & mundo corde.*

Quis aſcendet in montem, aut quis ſtabit in loco ſancto ejus? Innocens manibus, & mundo corde &c. Ecce quomodò innocens in operibus, & qui mundum cor conſervat coram Deo aſcenſurus eſt ad montem gloriam, & cum hoc ſit verum patet quanta ſit vecordia hominum, qui tantam curam exhibent in mundando manus, pedes, & corpus, & tantam negligentiam exercent in mundando animam. *ſerm.2.fer.2.Paſcha.*

8. *Solùm in curſu quatuor rotarum poteſt homo aſcendere in montem Domini.*

Quis aſcendet in montem &c. Reſpondetur; qui ſibi provident currum quatuor rotarum, ſuntque expreſſæ à Propheta; prima rota eſt innocens manibus, ſcilicet operibus, ſecunda eſt & mundo corde per ignitam charitatem, tertia eſt, qui non accipit in vano animam ſuam, ſcilicet, qui animam Deo offert; & conſervat, quarta rota eſt charitas proximi, nec juravit in dolo proximo ſuo. *ſerm.4.in Aſcenſ. & ſerm.2. Dom.16. poſt Pentecoſt.*

9. *Innocentes, & mundi aſcendunt in Cœlum: immundi deſcendunt in Infernum.*

Quis aſcendet &c. Innocens manibus, & mundo corde. Ecce quomodò ſolùm mundi, & innocentes intrabunt in regnum Cœlorum, & præcipuè Virgines corde, & corpore, immundi ergo in Infernum deſcendunt. *ſerm.1. in feſto omnium ſanctorum; & ſerm.4. Dom 2. poſt oct.Epiph.* Mundi ergo opere, corde, & ore aſcendunt in montem ſanctum Domini. *ſerm.1.de uno Confeſſore; & op. de ſex alis Cherubi.*

10. *Iuramentum de ſe eſt licitum: doloſum prohibitum.*

Nec juravit in dolo &c. Nota *in dolo*: ut videas, quod juramentum de ſe eſt licitum; ſed doloſum prohibitum. *Pſalm.23.& Pſalm.118.c.7.v.10.*

11. Accipit benedictionem à Domino, qui vivit mundus, non ſolum quoad ſe, ſed etiam exteriùs per converſationem, & bonum exemplum, & de iſto dicitur; *hic accipiet benedictionem à Domino. ſerm.3.Dom.19. poſt Pentecoſt.*

12. *Generatio quærentium Dominum quænam ſit.*

Hæc eſt generatio quærentium Dominum. Quænam eſt hæc generatio? non omnis, ſed tantùm quærentium Dominum: ſed attende, quòd ſupra Propheta deſcripſerat modum multiplicem quærendi Dominum, dicendo: *Innocens manibus &c.* per quæ datur intelligi, quando, ubi, & ad quid quærendus eſt Chriſtus: tempus autem determinatur pro hac vita, in qua per pœnitentiam, munditiam, & innocentiam, vel in triduo contritionis, confeſſionis & ſatisfactionis quærendus eſt, & ideò dicitur (*quærentium Dominum*) ſcilicet nunc in hac vita: Ubi determinatur dicendo, *& mundo corde*, ſcilicet in corde puro, non in cloaca diaboli; finis eſt ad accipiendam benedictionem; ideò ſubdit, *hic accipiet benedictionem*, ſcilicet divinæ gratiæ, & gloriæ; qui ſic quærit Dominum eſt de numero hujus generationis, ſicut fuerunt Maria, Joſeph, & Magdalena, qui ardentiſſimi quæſierunt Chriſtum; & quia in Magdalena figurantur pœnitentes, & incipientes; in Joſeph regentes activi, & proficientes & in Maria innocentes, contemplativi, & perfecti, ideò iſti ſoli ſunt de hac generatione quærentium Dominum. *ſerm.5. Dom.infra oct.Epiph.*

13. *Chriſtus in reſurrectione abſtulit omnia impedimenta ad ingreſſum Cœli.*

Attollite portas Principes veſtras, & introibit Rex gloriæ &c. Hæc verba ad quemnam diriguntur, & à quo? A Chriſto in reſurrectione dicuntur Angelis, tanquam à Domino virtutum, ſcilicet habente auctoritatem, Attollite inquit, & aperite portas cœleſtis gloriæ, quoniam per ſanguinem meum facta eſt reparatio concordiæ univerſalis, & relaxatio vindictæ judicialis: nunc ergo amoto flammeo gladio de portis Paradiſi, volo, ut fiat reſeratio januæ cœleſtis, & ingrediatur gens juſta, & cuſtodiens veritatem; vetus enim error abijt primæ prævaricationis, cujus merito obligabatur ad pœnam. *ſerm.2.Dom.1.Adventus, & ſerm.1. in Paſcha.*

14. *Ad Chriſtum portam veram gratiæ, & gloriæ eſt pulſandum à volentibus intrare.*

Attollite portas Principes veſtras &c. Quæ ſunt iſtæ portæ principales, vel æternales? Nota per iſtas portas intelligitur Chriſtus, qui eſt porta multiplex, ſcilicet remiſſionis peccatorum gratiæ, & gloriæ: ad hanc eſt pulſandum in Eccleſia à volentibus intrare. *Pſalm.33. & Pſalm.47.* & hinc

ad omnes dirigit illa verba in Joan.*c.*10.*Ego ſum oſtium per me ſi quis introierit ſalvabitur.* Oſtium ſcilicet omnibus apertum.*in Ioan.c.*10.

15. *Primus fructus paſſionis Chriſti eſt confractio carceris Inferni.*

Attollite portas Principes veſtras &c. Nota hoc dicitur in tempore, quo Chriſtus ad lymbum deſcendit, tunc enim confregit portas illius inferni, & liberavit omnes juſtos ibi exiſtentes : hicque fuit primus fructus ſuæ Paſſionis. *op. Dist.ſal. titul.*10 *c.* 5.

16. *Per donum fortitudinis Spiritus Sancti aperitur porta cordis, per quam Chriſtus intrat eam fortificando, & illuminando.*

Attollite portas &c. & introibit Rex gloria: quis eſt iſte Rex gloria. Dominus virtutum, fortis, & potens. Myſticè hæc diriguntur ad nos, ut aperiamus portas cordis noſtri Chriſto, & Spiritui Sancto; qui cum ſit Dominus fortis, & potens, & virtuoſus donum fortitudinis dabit : per quod introducitur in animam Spiritus Dei, fortificatur contra viria, & mirabiliter illuminatur luce cœleſtis gloriæ.*op.de dono fortitud.c.*1.

17. *Ieſus Chriſtus oſtenſus in reſurrectione Dominus fortis, & potens, & rex virtutum.*

Attollite portas Principes veſtras, & introibit rex gloria. Nota, quòd hæc verba referuntur ad illud triduum, in quo Chriſtus jacuit in ſepulchro, poſt quod Chriſtus in reſurrectione oſtenſus eſt fortis, & potens, & rex virtutum quia propria virtute claves Cœli habens portas Paradiſi reſeravit, poſt confractionem portarum Inferni, & reſurrexit rex gloriæ. Et hinc in triduo illo ſubtra-
Ritus Eccleſiaſticus hitur principium horarum, ſcilicet, *Deus in adjutorium &c.* & finis, ſcilicet oratio, quia cum Chriſtus ſit Alpha, & Omega, principium, & finis omnium noſtrorum bonorum, habens claves vitæ, & mortis : nondum hanc poteſtatem oſtenderat, ſicut fecit in reſurrectione.*In Pſalm.*23.

17. *Chriſtus Rex : Charitas Regina in Regno Chriſti.*

Quis eſt iſte Rex gloria? Dominus virtutum ipſe eſt Rex gloria. Nota, quod ad oſtendendum Chriſtum Regem gloriæ declaratur Dominus virtutum : Cur per rem magis ignotam intendit declarare aliud ignotum? Cur non dicitur Dominus Jeſus filius Dei eſt, qui vult ingredi? ſed dicitur Dominus virtutum? Sed nota, quod Chriſtus declaratur, quia eſt Dominus in Regno virtutum : & quia Regina virtutum eſt charitas, quæ omnes alias regit, & vivificat : hinc Rex gloriæ dicitur, quia Reginam ſecum ducebat, ſcilicet charitatem, cum choro aliarum virtutum : & ideò ſine hac non fuiſſet introductus in Regnum Cœlorum *Pſal.* 44. Et hinc noluit Chriſtus, ut ſcinderetur veſtis inconſutilis, quæ ſignificabat veſtem charitatis, quæ eſt veſtis nuptialis Chriſti, ut hac veſte indutus introduceretur in Cœlum *In Ioan.c.*19.*v.*34. Hinc vide; quod ſi cor & opera tua iſti regi, & reginæ non ſubmittas regnum cœlorum non intrabis.

18. *Chriſtus quia factus eſt obediens uſque ad mortem, declaratus eſt Rex virtutum, quia obedientia eſt fundamentum omnium virtutum.*

Dominus fortis, & potens; Dominus virtutum ipſe eſt Rex gloria. Cur primò ponitur Deus virtutum, & poſtea Rex gloriæ? Cur non primò ponitur Rex gloriæ, quia ut talis facilè agnoſceretur Rex virtutum? Id factum eſt, ut videas quod Chriſtus licèt filius Dei, & Rex gloriæ, tamen per exercitium virtutum oportuit, ut intraret in Regnum Cœlorum, & quia hoc exercitium pro fundamento habuit obedientiam : hinc virtute obedientiæ declaratus eſt Deus virtutum, & Rex gloriæ : Ex hoc diſce, quod obedientia eſt ſchola ſalvatoris, quam docuit, & exercuit ad mundum veniens, in mundo naſcens, & à mundo tranſiens. *Dist.ſal.Tit.*4.*c.*1.*In Pſal.*67.*& In ſap.c.*12.

19. *Maria Virgo regnat in mundo cum Chriſto &c.*

Domini eſt terra, & plenitudo ejus, orbis terrarum, & univerſi &c. Nota, quòd hæc dicuntur de
Chriſto conſtituto Rege totius univerſi : ergo & *Applicatio ad Mariam Virginem.*
eadem poſſumus dicere de Maria Virgine : nempè quia eſt mater ejus, ideo regnat cum eo: & ideo plenitudo terræ eſt in manibus mariæ nempè omnis fructificatio bonorum.*In Pſal.*13. *& op. ſpecul. B.Virg lect.* 7.

20. *Beata Virgo Maria terra benedicta, & plena omnis boni.*

Domini eſt terra. Ergo ne ſola terra eſt ſub dominio Dei? ſed id ſufficit ad declarandam potentiam, & dominium Dei : Terra hæc myſticè eſt Maria : terra inquam humilitate, & utilitate, quia ſicut ex terra ſic ex Maria, in qua eſt plenitudo omnis boni, habemus victum, veſtitum, panem, vinum, lanam, & linum, & hujus vitæ neceſſaria, & ideò ſi quid ſpei, ſi quid gratiæ, ſi quid ſalutis, ſi quid boni habemus, à Maria derivare noverimus.*op.ſpecul.B.Virg. lect.*7.

21. *Mons eſt Beata Virgo Maria, à quo omne bonum, & ad quem innocentes aſcendunt.*

Quis aſcendet in montem Domini, aut quis ſtabit in loco ſancto ejus. Quis eſt iſte mons Domini, & locus Sanctus? Nota myſticè Maria Virgo eſt mons, & locus electiſſimus Dei : mons inquam frugifer, quia granum frumenti nobis produxit, mons ſublimis, elevatus, jus principatus in Cœlis tenens : mons item olimpus puriſſimus, ad quem non potuerunt attingere grandines, fulgura, nec aliquid impurum, ab hoc monte nobis proveniunt omnia bona. *ſerm.*1.*in die Nativitatis, & ſerm.*1. *de B.Virg.*

In

22. *Maria*

22. *Maria pro toto genere humano accepit à Deo omnem benedictionem.*

Hic accipiet benedictionem à Domino, & miſericordiam à Deo ſalutari ſuo. Si innocens, & mundus accepit benedictionem à Domino: & quis innocens, & mundus ſicut Maria Virgo? Et ideò dicit Eccleſia. *Benedicta tu in mulieribus*, quia benedictionem omnem communicabilem puræ creaturæ in ſe recepit pro ſe, & pro nobis: nempè plenitudinem gratiæ, donorum Spiritus ſancti, & omnium creaturarum: benedictionem recepit pro humilitate contra ſuperbiam, pro charitate contra invidiam, pro manſuetudine contra iracundiam, pro ſtrenuitate contra accidiam, pro liberalitate contra avaritiam, pro ſobrietate contra gulam, & pro caſtitate contra luxuriam: & ideò ad ipſam dicamus: Eia ergo tam multipliciter benedicta, oramus ut tua benedictione nos miſeros abſolutos ab omni maledictione, dignos reddas divina benedictione. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 14. & 15.*

23. *Maria, & Ioſeph, quia quæſierunt ſanctè Chriſtum, ideò ipſum invenerunt.*

Hæc eſt generatio quærentium Dominum &c. Quæ eſt hæc generatio quærentium Dominum? niſi Beata Virgo Maria, & Joſeph, de quibus dicitur, *Luc. 12. Ego, & Pater tuus dolentes quærebamus te.* Ecce quomodò hæc generatio quæſivit Chriſtum toto corde: ideò ipſum invenit pro ſe, & pro nobis. *Serm. 5. Dom. infrà oct. Epiph.*

24. *Chriſtus Rex: Maria Regina in Regno Eccleſiæ militantis, & triumphantis.*

Quis eſt iſte Rex gloriæ? Dominus fortis, & potens Dominus virtutum. Si Chriſtus eſt Rex; & ubi eſt Regina? Reſpondet Propheta. *Pſal. 44. Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato.* Hæc eſt Beata Virgo Maria, cui ſine fine Reges aſtant, & Reginæ, quia Regina eſt ſæculorum, Regum Princeps, & Regnorum. *Op. Pſalt. B. Virg. minus quinquag. 1.* Maria igitur eſt generatio, quæ ſupra Cœli ſolium ad dexteram Dei reſidet juxta proprium filium, Cœli Regina præſider, confirmans mentes deſides, præſtans ejus auxilium, & ſuis ſervis præſidet impetrando, & imperando ſubſidium. *Op. laus B. Virg. ſig. 19.* Et hinc ut Regina gloriam, & decorem induit: omnis lapis pretioſus amictus & operimentum ejus: ſplendor ſolis ſuper caput ſuum, lunaris pulchritudo ſub pedibus, ſidera micantia ſedile ſuum, aſtra ipſam glorificant jugiter matutina: Bonum igitur eſt ſubdere ſeſe ſuæ ſervituti, quia per eam poſſumus aſcendere Cœlum, vitam æternam aſſequi, & cum Maria ſemper vivere. *Op. laus B. Virg. ſig. 13. & Pſalt. B. Virg. Pſal. 23.*

PSALMUS XXIV.

1. PRIMÒ nota hic titulum apponi. In finem Pſalmus David. In quo introducitur Eccleſia, petens ſibi oſtendi viam redeundi in patriam inter præſſuras hujus vitæ.

2. *Qui frequenter elevat animam ad Deum, pulſando ad portam divinæ miſericordiæ, facilè introducitur ad Dei fruitionem.*

Ad te levavi animam meam: Deus meus in te confido non erubeſcam. Nota, quod dicit in tempore præterito, (*levavi*,) dum actu denuo elevat animam ad Deum, & addit, ſe non erubeſcere: ſed qua confidentia id audet? Non alia, niſi ex experimento, quod habebat de Dei benignitate facillimè introducentis animam ad ſui fruitionem, quæ frequenter ſe elevat ad pulſandum ad portas ſuæ pietatis: ſic enim nullam erubeſcentiam pati poteſt: & hinc veri ſervi Dei ex tali fiducia intrant ſtatim in divina tabernacula, & frequenter, quia practicè norunt quàm bonus ſit Deus ipſum quærentibus. *Pſal. 118. c. 8. v. 3.*

3. *Iuſti levant corda ad Deum: mundani deprimunt ad terram.*

Ad te levavi animam meam &c. Ecce diſcrimen inter Deum amantes, & mundum: Juſtorum enim proprium eſt levare cor ad Deum: mundanorum eſt deprimere ad terram: primi ſunt de populo Dei: ſecundi de populo vitiorum, & Judæorum. *In Thren. cap. 3. & in Pſal. 24. in princip.*

4. *Elevatio animæ ad Deum exigit auxilium Dei, & concurſum liberi arbitrii.*

Ad te levavi animam meam: Deus meus in te confido non erubeſcam. Nota, quod Propheta ſeipſum ut elevantem ad Deum proponit, & deinde notat ſe confidere in Dei auxilio: Per hoc dat intelligere, quod elevatio animæ duo exigit, ſcilicet auxilium Dei, & concurſum liberi arbitrii: nec unum ſine alio ſufficit ad perficiendam animam. *Pſal. 24.* Ideò qui vult ad Deum aſcendere, gradus ſibi provideat exercitio confidentiæ, & ſpei in Deum.

5. *Mirabiles effectus confidentiæ in Deum enarrantur.*

Ad te levavi animam meam: Deus meus in te confido, non erubeſcam. Nota, quod hic innuuntur effectus perfectæ confidentiæ in Deum: hæc enim cognita liberaliſſima pietate Dei, allicit animam ſuavitate dulciſſimi amoris, & odoris divini, & attrahit inſtringibili vinculo divinæ ardentiſſimæ charitatis, facitque levare animam ad Deum, illuſtrando eam ſplendore cæleſti, provocando lumine ſuæ claritatis, & inducendo,

ſolicitandoque animam ad requirendum ſpecioſiſſimum decorem amantiſſimi ſui vultus, & ea quæ ſunt Deo placita. *Op. ſtim. divin. amor. in prolog.*

6. *Fides, & ſpes qualiter elevant animam ad opera ſancta.*

Ad te levavi animam meam: Deus meus in te confido, non erubeſcam: neque irrideant me inimici mei &c. Vias tuas &c. Nota, quod in his verbis proponit actus fidei primo loco dicens, *Ad te levavi animam meam*, ſcilicet per fidem cordis credendo te Deum, & hominem, ad quod non poteram viribus meis attingere: & deinde ſubdit actus ſpei, & confidentiæ in Deum, ſubdens: *Deus meus in te confido:* ex qua fiducia dicit, quod non erubeſcit ore fateri ſua peccata: ſicque ſecurus erit ab inimicis inſidiantibus, & oppoſitum ſuadentibus, ſperans, quod Deus vias ſuas ei oſtenſurus ſit contrarias viis malorum. *Serm. 1. Dom. 1. Advent.*

7. *Confidentia perfecta in Deum reddit hominem invincibilem.*

Deus meus in te confido, non erubeſcam, neque irrideant me inimici mei &c. Ecce quid ſibi promittit vir juſtus ex confidentia in Deum: nempè non erubeſcam ait, non timebo diabolum, nec mundum, nec carnem, nec irridentes, nec inimicos, quia confidentia in Deum reddit hominem ſecuriſſimum in omnibus caſibus. & invincibilem omnibus inimicis. *In Ioan. collat. 74. & ſerm. 1. Dom. 1. Adv.*

8. *Retrocedentes in ſervitio Dei irridentur à dæmonibus: progredientes timentur ab ipſis.*

In te confido, non erubeſcam, neque irrideant me inimici mei. Quid times ò Propheta? timesne irrideri ab inimicis? deficitne cordi tuo tam in Dei amore radicato virtus ſuſtinendi patienter parvam irriſionem, in quam poteris incidere in Dei ſervitio? Sed nota, quàm rationabilis ſit iſte timor: eſt enim irriſio, quæ merè eſt externa, & ſine cauſa illata; & de hac nullum timorem habebat. Eſt irriſio, quæ radicatur in culpa propria: nempè ex inſtabilitate in proſequendo iter inceptum perfectionis: nam qui benè incipiunt, & poſtea ob negligentiam retrocedunt, deridentur à diabolo: deridentur, & irridentur à diabolo, & à mundo, inquam, pro temeritate in præſumendo, pro inſtabilitate in proſequendo, pro puſillanimitate in deſiſtendo: niſi enim contra hoſtes vigilemus inſidiantes noſtris operibus patimur eos irriſores, quos ad malum habemus perſuaſores. O quot ſunt qui ſubjiciuntur his improperiis, & irriſionibus, maximè in Religionibus: & ideò mirum non eſt, ſi tam timebat ſanctus Propheta iſtas irriſiones. *Serm. 1. Dom. 1. Adv. In Luc. c. 14. v. 30.*

9. *Deus elevat ſibi obedientes: Diabolus ſuos irridet.*

Neque irrideant me inimici mei &c. Vide, quod Propheta valdè timet irriſionem dæmonis, quia ſciebat, quod Deus elevat, & extollit ſibi ſervientes, & obedientes: diabolus verò quos ſibi videt obedientes, irridet. *In Luc. c. 14. v. 30. ſerm. 1. Dom. 1. Adv.*

10. *Qui ſuſtinent patienter expectantes exequutionem promiſſionum Dei non ſubjacent confuſioni: qui non expectant confunduntur.*

Etenim qui ſuſtinent te non confundentur: Confundantur omnes iniqua operantes ſupervacuè. Quid eſt ſuſtinere Dominum? Hoc eſt ſuſtinere patienter mala, & expectare præmia: Iſti enim non ſubjacent confuſioni. Sunt & qui non ſubjacent malis conſiliis inducentibus ad malitiam falſitatis, & mendacii: Iſti enim non confunduntur, quia procedunt per vias rectas Domini: è contra malè operantes confunduntur in hac, & in altera vita. *Serm. 1. Dom. 1. Adv. & in Pſalm. 24.*

11. *Via Domini in hac vita quanam, & qualiter à Deo oſtenditur.*

Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. Quas vias intendit addiſcere ſanctus Propheta? Nota quod hic tria petit ediſcere: nempè vias, ſcilicet præcepta: ſemitas, ſcilicet conſilia, & virtutes, & lumen ad diſcernendum quid faciendum, & quid reſpiciendum: Iſta enim ſunt, quæ perducunt ſecurè animam ad Dei fruitionem. *Pſalm. 24.*

12. *Triplex via in Dei obſequio eſt amplexanda, & deſideranda.*

Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. Nota illud verbum, *demonſtra, & edoce me,*) quia petit, ut ſuo ſermone, & doctrina Deus ipſum diriga per vias: & quænam ſunt? tres viæ ſunt à nobis calcandæ in Dei obſequio: ſcilicet via pœnitentiæ, via innocentiæ, & via ſapientiæ practicæ: per has ſermo Dei nos dirigit, ſicut carnalitas dirigit mundanos per viam perditionis. *In Luc. c. 12. v. 58.*

13. *Deus nos dirigit in hoc mundo in viam rectam per præcepta nobis oſtenſa.*

Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es Salvator meus &c. Nota, quod hic Propheta petit dirigi in veritate Dei: nempè per vias rectas oſtenſione mandatorum ejus: quia per hæc dirigit vim rationalem animæ in Deum, & in ejus divinam voluntatem. *Pſal. 118. c. 9. v. 5.* Nota etiam, quod non ſolùm petit veritatem in intellectu, ſed & charitatem in affectu: undè ſubdit, *quia tu es Salvator meus:* charitas enim eſt via ſalvificans animam. *Pſal. 118. c. 5. v. 4.*

14. *A Deo veritas fidei eſt petenda, & quærenda, ne erremus in itinere vitæ.*

Dirige me in veritate tua, & doce me, quia tu es Salvator meus: & te ſuſtinui tota die. Nota, quod hæc verba diriguntur ad Chriſtum Ducem, & Magiſtrum noſtri amoris, in quibus petitur, ut nos deviet ab omni errore reſpectu credendorum, & hinc dicitur, *dirige me in veritate tua:* Quænam eſt hæc veritas Dei noſtri? Divinus ſplendor fidei infuſus in mente, per quod intellectus eximitur ab omni errore in credendo, affectus in diligendo, & potentia executiva in operando: & hoc

Digitized by Google

torum facit fides: Addit, (*& doce me*,) ſcilicet per prædicationem, & lectionem, quia fides ex auditu, auditus autem per verbum: Hæc autem fides inſtruit intellectum circa potentiam, & bonitatem Dei redimentis; dirigit & circa obedientiam perſeverantem exigitam in executione mandatorum Dei; & hinc ſubdit; *quia tu es Deus Salvator meus, & te ſuſtinui tota die.* Hi ſunt fructus veritatis fidei Domini noſtri Jeſu-Chriſti. *Serm. 1. Dom. 21. poſt Pentecoſt.*

15. *Per triplicem viam debemus ſuſtinere, & expectare adventum Domini: nempè per viam contritionis, confeſſionis, & ſatisfactionis.*

Vias tuas demonſtra mihi &c. Dirige me in veritate &c quia tu es Deus Salvator meus, & te ſuſtinui tota die. Quid eſt hoc, quod dicit, ſe ſuſtinuiſſe Dominum tota die, propter quod petit ſe dirigi in viis Domini? Nota, quod ſuſtinere Deum, eſt ipſum expectare: ſuſtinere in viis Domini eſt expectare ipſum Dominum, ut veniam, & gratiam conferat: hoc autem fit in via contritionis in corde, & confeſſionis in ore & ſatisfactionis in opere. Et hinc ſubdit, *reminiſcere miſericordiarum tuarum, quæ à ſæculo ſunt &c.* Quaſi dicat dirige me in veritate, ſcilicet, ut non declinet cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis: & doce me purè, & perfectè confiteri mea peccata, quia tu es Deus Salvator meus, tribuendo veniam delictorum quia te ſuſtinui tota die, ideſt ſæpe cum mærore, & planctu confitendo peccata mea: ideò reminiſcere miſerationum tuarum &c. & ignorantias meas ne memineris. Vide ergo, quòd perfecta confeſſio eſt neceſſaria, & à Deo petenda. *Serm. 1. Dom. 6. poſt Pentecoſt.*

16. *Deus miſericordem ſe ab initio ſæculi oſtendit cum peccatoribus.*

Per quod excitatur anima ad confugiendum ad tribunal ſuæ miſericordiæ, dicendo cum Propheta. *Reminiſcere miſerationum tuarum, & miſericordiarum tuarum quæ à ſæculo ſunt*, ideſt à principio ſæculi: ſubdit miſerationum, ſcilicet operum miſericordiæ, & miſericordiarum, quia inſitæ ei ſunt miſericordiæ: Unde ab initio ſæculi ſolium miſericordiæ erexit in mundo. *Pſal. 118. c. 4. v. 4. In Luc. c. 23. v. 42.* Nota etiam quod dicitur, *reminiſcere*, ubi imperativus modus ponitur hic pro modo deprecativo, quod ſæpe fit in ſacra Scriptura. *Pſalm. 14.*

17. *A Deo maximè petenda venia delictorum juventutis, & peccatorum ignorantiæ.*

Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine. Cur hæc duo peccata maximè proponit Propheta, ut ei dimittantur? Cur non etiam peccata in virilitate commiſſa? Tum quia, ſi peccata ſunt ignorantiæ, quomodò poſſunt imputari ad peccatum? & cur peccata juventutis cum peccatis ignorantiæ connectit? Nota quod meritò hæc duo memorantur, & ſimul copulantur: primò, quia videntur aliqualiter hæc peccata excuſabilia: ſecundò, quia juventus maximè eſt prona ad multiplicia peccata, & fortis, & perſeverans in malo; & quia prudentia carent, ideò laborant aliquali ignorantia: peccata autem commiſſa ex ignorantia culpabili, etiam exponunt animam in periculo damnationis. Tum etiam, quia probabile eſt, quod in multis offenderimus Deum, licèt ignoremus, & ideò de his ſpecialiter eſt petenda venia. *l. 4. d. 16. p. 2. a. 1. q. 1. ad 5. & l. 2. d. 10. a. 2. q. 1. corp. & in Thren. c. 1. & ſerm. 1. Dom. 24. poſt Pentec.*

18. *Deus vult agnoſci dulcis, & rectus, ſcilicet amari, & timeri: Sic & Prælatus.*

Dulcis, & rectus Dominus, propter hoc dabit legem delinquentibus in via. Si dulcis eſt Deus, cur dat legem delinquentibus, ob quam timeri debet? Nota quod Deus dicitur Dominus quaſi dans munus, ſcilicet ſuæ legis, veritatis, ſalutis, & gratiæ: & ideò hæc duo copulat, *dulcis, & rectus*, ut cognoſcatur ejus rectitudo, & ut cognita ametur ſapidiùs ejus dulcedo: Vult quidem amari, ſed reverentialiter timeri: & vult timeri, ſed ſimul amari: Ex quo addiſcant Prælati ſic ſe amabiles reddere ſubditis, ut etiam maturitate morum, & zelo juſtitiæ timeantur. *Pſal. 115. c. 7. v. 1. & op. de ſex alis Seraph. c. 6.*

19. *Chriſtus docet mites, & manſuetos vias ſuas: Diabolus contentioſos.*

Diriget manſuetos in judicio: docebit mites vias ſuas. Nota, quod hic exprimit quales ſint Diſcipuli Chriſti, qui ejus doctrinam recipiunt, nempè manſueti, & mites: Spiritus enim ſanctus in columbæ ſpecie apparuit, quia vult ſuos Diſcipulos columbinos, & mites: È contra diabolus vult, ſuos eſſe contentioſos. *In Luc. proœm. & ſerm. 4. Dom. 3. poſt oct. Paſchæ.* Mites autem, & manſueti ſunt, qui neminem deſpiciunt interius, & exterius non offendunt: & hæ ſunt viæ, per quas Chriſtus ambulavit: Unde clamat ad Diſcipulos ſuos continuè. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde. ſerm. 1. Dom. 21. poſt Pentecoſt.*

20. *In omni opere Domini miſericordia, & veritas, ideſt juſtitia relucet.*

Univerſa via Domini miſericordia, & veritas, requirentibus teſtamentum ejus, & teſtimonia ejus. Nota, quod hoc eſt verum in omnibus operibus Dei ad extra: nam in creatione, & gubernatione Deus fecit hominem non ſubjectum miſeriis ſicque apparuit benignitas Dei: poſtea factus eſt ſubjectus tot miſeriis ex culpa noſtra, ſic apparuit juſtitia: Idem & in punitione parvulorum decedentium ſine Baptiſmo: quia enim decedunt cum culpa, ideò privantur æterna viſione: ſed quia culpa non eſt voluntaria eis, ideò eos non punit pœna ſenſus: Item in creatione, & diſtributione donorum relucet miſericordia Dei, ſcilicet in affluentia divinæ bonitatis, & benignitatis in collatione bonorum, & in ſublevatione miſeriarum: ſimiliter apparet juſtitia, quia ex affluenti bonitate facit, quod tantùm decet: Item bonis dat bona juxta merita, & malis pœnam, ſed tamen ſemper infra condignum. *l. 4. d. 46. a. 2. per totum & l. 2. d. 32. a. 3. q. 2.* Similiter & exercet utramque cum animabus juſtorum decedentibus ſine reatu culpæ, ſed cum reatu pœnæ: ideò eas eripit ab inferno, & permutat pœnam æternam in temporalem

poralem ex miſericordia; ſed ex juſtitia eas punit temporaliter. *l.4. d.20. p.1. a.1. q.1. corp.* Similiter in opere juſtificationis exercet juſtitiam relinquendo animam in culpa, & abſque merito: exercet & miſericordiam ei condonando culpam, & conferendo gratiam. *l.4. d.17 p.1. a.1. q.1. & l.1. d.45. a.1. q.4. & d.47. a 1. q.3. & ſap. c.8. & 11.*

21. *Peccatum contra juſtitiam, & miſericordiam ſunt irremiſſibilia.*

Univerſa via Domini miſericordia, & veritas requirentibus teſtamentum ejus, & teſtimonia ejus &c. miſericordia & veritas &c. Vide quàm à Deo ſint dilectæ hæ duæ viæ: nam contra miſericordiam eſt peccatum deſperationis, & contra juſtitiam præſumptio impunitatis, quæ ſunt peccata irremiſſibilia. *Opuſ. Brevil. p.3. c.11. & op. Centil. p.1. ſect.25.*

22. *Deus vult à nobis imitationem ſui in viis juſtitiæ, & miſericordiæ.*

Univerſa via Domini &c. Hoc notat Propheta, intendens nos excitare ad Dei imitationem per has duas vias, quia una ſine altera vergit in vitium, & ideò propoſuit duas beatitudines, ſcilicet eſuriem juſtitiæ, & affectum compaſſionis. *Brevil. p.5. c.6. Centil. p 3. ſect.46. & Comp. Theol. l.5. c.47. & ſerm.1. Dom. Palm.*

23. *Quantumcumque homo pœniteat, & ſe affligat ſine miſericordia Dei non obtinebit veniam peccatorum.*

Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo, multum eſt enim. Qood eſt hoc nomen, in cujus virtute propitiatur peccato? Nota quod dicit, (*multum eſt enim,*) ideſt, quia gravitas peccati ſuperexaltat quamcumque pœnitentiam, & macerationem noſtram, ideò ad remiſſionem culpæ exigitur nomen Dei, ſcilicet ſalvatoris, & miſericordis. *Op. Incend. amor. c.2. & op. de perfectione Religioſ. l.2. c.61.*

24. *Virtus nominis* Jesu *veniam impetrat peccatorum.*

Propter nomen tuum propitiaberis peccato meo &c. Cur propter nomen tuum? Quodnam eſt hoc nomen? hoc eſt nomen Jesus, quia in ipſo conſequimur veniam, & gratiam. *Serm.4. in Circumciſione.*

25. *Quia peccatum noſtrum eſt multum, & multiplex, ideò cum humilitate coram Deo debemus adſtare.*

Multum eſt enim Quid eſt multum? Cur non dicit magnum? multum importat non qualitatem, ſed numerum, & multitudinem: Peccatum enim noſtrum eſt multum numero, genere, circumſtantiis, intentione, læſione, & reputatione: Multum ob omiſſionem, & negligentias, & ob commiſſionem; ideò coram Domino debet anima ſe præſentare tamquam obſeſſa ab hoſtibus, & humiliter dicere, propter nomen tuum propitiaberis peccato meo, multum eſt enim: tu es ſalvator, ergo ſalva me &c. *Op. de perfect. religioſ. l.2. c.61. & ſerm.4. de Circumciſ.*

26. *Lex Dei præcipit non ſolùm omiſſionem actuum oppoſitorum, ſed etiam exercitium, & actualem operationem bonorum actuum.*

Undè dicit Propheta. *Quis eſt homo, qui timet Dominum, legem ſtatuit in via, quam elegit &c.* Ergo timenti Dominum legem ſtatuit, ſcilicet ligavit, & imperavit actus virtutum, quia non ſufficit à malis abſtinentia, niſi etiam ſuperaddatur actuale exercitium bonorum operum: ſicque taliter operans, in bonis demorabitur videndo, & diligendo Deum in æternum. *Pſal.118. c.7. v.6.*

27. *Chriſtus eſt firmamentum dividens bonos à malis.*

Firmamentum eſt omnibus timentibus eum &c. Cur dicitur Chriſtus firmamentum? quia dividit aquas ſuperiores ab inferioribus, nempè bonos à malis, illoſque ab iſtis defendit. *Serm. 2. fer. 3. Paſcha.*

28. *Qui vult evellere pedes à peccatorum lapſu Deum ſibi præſentem ſemper ſtatuat.*

Oculi mei ſemper ad Dominum, quoniam ipſe evellet pedes meos à lapſu &c. Vide efficaciam divinæ præſentiæ: nam hæc liberat hominem à lapſu, & ideò hac ratione ſolùm fit, ut quis in peccata non incidat. *Op. de ſex alis ſeraph. c.8.*

29. *Contemplationis admiratio rapit mentem in Deum, ita ut ſemper fixos in ipſum oculos habeat.*

Oculi mei ſemper ad Dominum &c. Cur oculi tam fixi in Deum? quoniam ipſe evellet de laqueo pedes meos: ideſt quia ab his terrenis anima extricatur tamquam à laqueis, & in Deum ex admiratione ſuſpenditur, ideò oculos ad ipſum defixos ſemper habet. *Op. de ſeptem itiner. ætern. itiner.3. d.2.*

30. *Humilitas & paupertas ſpiritus attrahit oculos Domini.*

Reſpice in me, & miſerere mei. Quare hoc prætendis, & petis? *quia unicus & pauper ſum ego.* Ergo humilitas, & paupertas ſpiritus attrahit oculos Dei: attrahit, inquam, gratiam, & protectionem divinam, per quam anima fit amabilis Deo, & hominibus. *In Luc. c.1. v.48.* Et nota, quod copulat ſimul, unicus, & pauper: quia humilis ut unicus filius amatur à Deo. *In Luc. c.9. v.38.*

31. *Quò pauciores ſunt pauperes, eo magis aggravatur divitum crudelitas.*

Reſpice in me, & miſerere mei: quia unicus & pauper ſum ego. Cur dicitur unicus iſte pauper? Sed vide Lazarum unicum petentem eleemoſynam diviti, cujus immiſericordia magis aggravatur, quia erat unicus petens eleemoſynam. *In Luc. c.16. v.20.*

32. *Contritio, & Confeſſio ſollicitè impetrat veniam peccatorum, & ſubſidium à Domino.*

Tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt, de neceſſitatibus meis erue me Vide humilitatem meam, & dolorem meum, & dimitte &c. Vide quomodò hic exprimitur effectus mirabilis contritionis: nam Propheta in perſona cordis contriti dicit, *tribulationes cordis mei multiplicatæ ſunt*, ſcilicet per doloroſam cordis contritionem ſecundùm manifeſtationis cognitionem, de neceſſitatibus meis, ſcilicet donorum ſpiritualium, difficultatis ad bonum, & promptitudinis ad malum erue me per charismatum, & donorum infuſionem, & adventum gratiæ adjuvantis. Vide humilitatem meam, quantum ad oris confeſſionem, me ipſum accuſando, & peccatum proprium aggravando: & laborem meum, quantum ad operis ſatisfactionem, & tunc & non aliter dimitte peccata mea per benignam condonationem. *Serm 4. Dom. 21. poſt Pentecoſt.*

33. *Multitudo neceſſitatum, in quibus vivimus debet nos facere clamare ad Dominum.*

De neceſſitatibus meis erue me &c. Quæ ſunt iſtæ neceſſitates maximæ, & multæ, in quibus degimus vitam, ob quas clamare debemus ad Deum? Quæ enim ſunt viæ noſtræ, niſi in peccato originali concipi, in doloribus naſci, in erroribus converſari, & neceſſariò mori? *Serm. 4. de Angelis.*

34. *Vide humilitatem meam &c.* Cur dicit Deo, (*vide*? Nonne Deus videt ubique? ſed nota, quod videre hic ſtat pro miſereri, & gratiam habere: eſt igitur hic actus humilitatis, & oratio fervens ad Deum directa. *Pſal. 24. In Luc. c. 5. v. 27.*

35. Deus libenter videt in orante humilitatem cordis, & ſedulitatem laborum in orando: tunc enim facilius exaudit: Unde Propheta dicebat. *Vide humilitatem meam, & laborem meum. Pſal. 118. c. 10. v. 15.*

36 Paupertas perfecta Chriſto placens non ſolùm interius, ſed & exterius fert ſecum penuriam, & vilificationem cum afflictationibus & indigentiam rerum: hæcque eſt, quæ exaltatur à Deo: Unde Propheta ait, *Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte delicta mea &c.* Sciebat enim, quod pro pudore paupertatis præparatus eſt à Chriſto honor judiciariæ poteſtatis, & pro labore refrigerium placidiſſimæ ſeſſionis; hæc virtus caſtigat, purgat, probat, humiliat, & ſublevat. *Op. Apol. paup. reſp. 3. c. 3.*

37. *Humilitas pœnitentis in confeſſione vocali peccatorum, & propoſitum Deo ſatisfaciendi impetrant remiſſionem peccatorum.*

Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte &c. Nota, hæc eſt vox pœnitentis ad pedes confeſſarii peccata confitentis cum humilitate, & propoſito ſatisfaciendi Deo pro injuriis illatis: Unde dicit. *Vide Domine humilitatem &c.* quia talis modus impetrat facillimè à Deo veniam peccatorum. *Serm. 4. Dom. 21. poſt Pentecoſt.*

38. *Rationes attrahentes Deum ad miſericordiam hic à Propheta enumerantur.*

Reſpice in me, & miſerere mei. Cur prætendit ſanctus Propheta, ut Deus ipſum reſpiciat, poſt miſereatur? Nota, quod in hoc Pſalmo exponit gradus, quibus anima pervenire debet ad fruitionem divinæ miſericordiæ: & primò dicit, *quia unicus ſum ego*; nempè, quia & ſe agnoſcit maximum peccatorem ſuper omnes: & quia unicum cor, ſcilicet Deo unicum, & non diviſum exhibet; & hoc eſt fundamentum totius fabricæ ſpiritualis: ſecundò ſubdit; *& pauper ſum*, ſcilicet nudus ſum, & omni bono privatus ſine Deo: Tertiò tribulatus, & afflictus: Unde ſubdit: *tribulationes cordis mei &c.* Quartò ſubdit: *Vide humilitatem meam*, ideſt humiliationem per contritionem & confeſſionem. Quintò ſubdit, *laborem*, ſcilicet corporis: Sextò proponit multitudinem peccatorum, dicens *& dimitte univerſa delicta mea.* Septimò multitudinem inimicorum obſidentium, dicens: *quoniam multiplicati ſunt inimici.* Octavò inimicorum crudelitatem, *& odio iniquo oderunt me.* Nonò anguſtias, in quibus eſt anima ſic ab inimicis circumdata: *unde ſubdit cu odi animam meam & erue me.* Decimò ſpem, quam in Deum habet: *ſubdent non erubeſcam, quoniam ſperavi in te. Pſalm. 24.*

39. *Quis innocens, & rectus coram Deo.*

Innocentes, & recti adhæſerunt mihi: libera me Deus ex omnibus tribulationibus meis. Nota hunc terminum, *innocentes, & Recti*: Iſti enim ſunt, qui Chriſto adhærent, & ab ipſo eruuntur in tribulationibus: & qui ſunt? ſunt, qui recti ſunt in intentione, in cogitationibus, in affectionibus, in locutionibus, in actionibus ſuis. *In Luc. c. 3. v. 4.*

40. *Ad Mariam Virginem poſt Chriſtum confugiendum in tribulationibus.*

Ad te Domine levavi animam: Deus meus in te confido, non erubeſcam. Nota, hic Pſalmus petit à Deo liberationem à tribulationibus, in quibus reperitur homo in hac valla miſeriarum conſtitutus. Idem & faciendum à nobis eſt ad Mariam Virginem, quæ eſt refugium noſtrum in tribulationibus Quilibet igitur noſtrum dicat converſus ad Mariam. Ad te Domina Virgo levavi animam meam, in judicio Dei tuis precibus, non erubeſcam, neque illudant mihi adverſarii mei: etenim præſumentes de te roborantur. Non prævaleant adverſum me laquei mortis, & caſtra malignantium non impediant greſſus meos. Collide impetum eorum in virtute tua: & cum manſuetudine occurre animæ meæ. Ductrix mea eſto ad patriam, & me cætui Angelorum digneris aggregare. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 24.* Et hinc Eccleſia dicit. *Salve Regina ad te clamamus, ſuſpiramus gementes in hac lachrymarum valle &c.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

41. *Maria eſt bellatrix noſtra contra Dæmones.*

Neque irrideant me inimici mei &c. Confugit Propheta ad Deum ut ipſe liberetur à confuſione Dæmonum: Confugiamus nos ad ipſum Deum per Mariam Virginem, quia ipſa eſt Bellatrix noſtra contra Dæmones, ad nihilum redigens eos, & eorum malitia ante faciem ſuam in fugam convertitur: eſtque inimicis noſtris terribilis, ut caſtrorum acies ordinata: Confugiamus ergo ad auxilium matris Dei in omnibus vexationibus, & impugnationibus Dæmonis. *op. ſpecul. B. Virg. lect.* 14.

42. *Propitiatio Dei nobis advenit ex virtute nominis Mariæ.*

Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo. Si per virtutem nominis Jeſu impetramus propitiationem Domini, quia Dominus Jeſus eſt cum Maria, ideò nomen Mariæ eſt ſummè virtuoſum, & celebre ad utilitatem noſtram: eſt enim efficaciſſimum ad fugandum Dæmones, ad conſolandum afflictos, ad glorificandum certantes. *op ſpec. B. Virg. lect. 9. & c. 11. & op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 20. 23. & 25. In Luc. c. 1. v. 28.*

43. *Ob humilitatem profundiſſimam Deus ſuper omnes reſpexit in Mariam, eamque exaltavit.*

Reſpice in me, & miſerere &c. Vide humilitatem meam &c Hæc dicebat Maria Virgo: quia enim reſpexit humilitatem Ancillæ ſuæ, ideò ipſam laudabilem fecit coram Deo, & hominibus. *In Luc. c. 1. v. 48.*

PSALMUS XXV.

1. PRimò nota, quòd titulus hujus Pſalmi eſt: In finem Pſalmus David: in quo petit juſtus à Chriſto liberationem, & remotionem ab impedimentis provenientibus ex conſortio malorum.

2. *Nemo ſcit, utrum odio, an amore dignus ſit; ideo cum timore & tremore debet quiſque vivere, & ad Deum confugere.*

Iudica me, quoniam ego in innocentia mea ingreſſus ſum, & in Domino ſperans non infirmabor. Nota, quod verba iſta videntur prima facie non rectè dicta: quomodò enim dicit, *judica me?* ergo petit judicari à Deo, & non potius miſericordiam? Addit, *quoniam in innocentia mea &c.* ergone exhibet ſe juſtum, innocentemque Deo, & non potiùs peccatorem? ſed tamen aliud hæc verba ſonant, aliud ſignificant: nam petit à Deo judicari non finaliter, ſed judicio diſcretionis, nempè ut ſciat, an ſit dignus odio, an amore: Addit *quoniam ego in innocentia mea*: nota illam reſtrictionem, (*mea:*) ſciens, quod niſi Deus ſibi infundat ſuam gratiam, ejus innocentia eſt ficta, quia omnis homo mendax, quaſi dicat: Vellem ſcire qualis ſim, quia amor privatus, quem habes erga me, aufert mihi judicium: ergo judica me tu, qui es veritas, & ego mendax, quia intus ſum paratus audire, quid in me loquaris. *Pſal.* 25.

3. *In Domino ſperans, & confidens ſtabilis manet in juſtitia: qui in ſe ſperat perdit juſtitiam.*

Et in Domino ſperans non infirmabor. Quaſi dicat, ſcio quantum poteſt in Anima ſpes, & confidentia in Deum: ſi in ipſo verè ſperabo, non infirmabor, nec juſtitiam perdam: è contra, qui non in Domino, ſed in ſe ipſo confidit, infallibiliter ruet ut evenit diabolo, & Adam licet creati fuerint in innocentia. *Pſalm. 25. & 118. c. 6. v. 14.*

4. *Tribulationes patienter toleratæ ſunt probationes Dei, quibus Animam edocet, illuminat. & corroborat.*

Proba me, & tenta me. Quid eſt, quod petit Sanctus Propheta? petitne tentationes, & adverſitates? Nonne eſt verum, quod Deus neminem tentat? Sed attende, quod eſt tentatio ad cadendum, & condemnandum; & tentatio ad probandum, & erudiendum, & fortificandam Animam: hanc, non illam petit à Deo: ſciebat enim, quod Deus per tribulationes & tentationes, quaſi lima purgat, & ſplendeſcere facit animam ab omni rubigine peccati, & eam corroborat in via virtutis. *opuſc. de perfect. Religioſ. l. 1. c. 25. & Sap. c. 3. & Luc. c. 11. v. 4.*

5. *Probat Deus per adverſa, & tentat per proſpera ad bonum faciendum, & malum vitandum.*

Proba me, & tenta me &c. Quodnam diſcrimen eſt inter hæc duo? (Proba me,) & (tenta me:) Proba me, ſcilicet, utrum paratus ſim ad faciendum bonum; & tenta me ad evitandum malum: & quomodò? proba me per adverſa, & tenta me item per adverſa, & meritò cur illuminatus hæc poſtulat: nam per probationem proficimus ad virtutem, & per tentationem ad ſapientiam. Nota etiam, quod dicitur, Deus tentare per figuram Anthropoſpatos, quatenus per adverſa, & proſpera dicitur tentare. *Pſal.* 25.

6. *Ignis divinus urit, & conſumit omnem ſcoriam Animæ, quam prædeſtinavit Deus.*

Vre renes meos, & cor meum. Sed quo igne? Igne ſcilicet dilectionis Dei, & divinæ gratiæ: hæc enim diſſipat omnem ſcoriam Animæ prædeſtinatæ, quam neceſſe eſt purgare per hunc ignem. *In Pſal.* 25.

7. *Totum Deus probat in carne, & corde hominis juſti.*

Vre renes meos, & cor meum. Nota hæc duo,

Digitized by Google

(renes,& cor : renes ideſt carnem, ejuſque concupiſcentiam & cor,ideſt mentem:unde petit , ut urat Deus carnem tribulationibus ad extinguendam concupiſcentiam carnis : & urat mentem igne compunctionis ad extinguendum deſiderium cordis. *Pſal.*25.

8. *In miſericordia pura Dei eſt confidendum.*

Quoniam & miſericordia tua ante oculos meos eſt. Quid eſt ante oculos habere miſericordiam Dei ? Nihil aliud, niſi in ſe nihil confidere, ſed ſolùm in ejus divina providentia , & miſericordia : ſic facit juſtus complaceus in veritate Dei , ſcilicet in promiſſionibus ſuis. *In Pſal.*25.

9. *Qui vult ſalvus eſſe debet confidere in miſericordia,& veritate divina.*

Quoniam miſericordia tua ante oculos meos eſt, & complacui in veritate tua. Nota hæc duo, quæ ante oculos mentis habet defixa vir juſtus, ſcilicet miſericordia , & veritas divina : prima parcit : ſecunda corrigit : per miſericordiam Deus non repellit pœnitentes ab indulgentia : per veritatem peccata puniens , cauſam noſtram non perſonam reſpicit : qui vult ſalvari , utrumque habeat. *In Pſalm.*25. Vide igitur , quòd veritas divina eſt à nobis ſollicitè exquirenda, & diligenda. *Pſal.*118. *c.*9.*v.*10.

10. *Schola Chriſti quid doceat : Item & ſchola diaboli.*

Non ſedi cum concilio vanitatis,& cum iniqua gerentibus non introibo : odivi Eccleſiam malignantium,& cum impijs non ſedebo. Nota myſteria horum verborum : nam Propheta poſtquam ſe profeſſus eſt velle ſequi miſericordiam , & veritatem, promittit ſe velle fugere vanitatem , iniquitatem, impietatem,& malignitatem : Ex quibus infertur, quòd alia eſt ſchola Chriſti : alia diaboli : ſchola Chriſti docet veritatem, & virtutem , ſive miſericordiam, ſapientiam , & ſanctitatem ; in quo ſtudio tali ordine procedendum eſt : nempè priùs amplexanda eſt miſericordia , ſive ſanctitas , & hinc procedendum ad veritatem ; primum enim diſce quid facias, poſtea quid ſcias : alioquin inuerſo ordine procedes , & fruſtra laborabis. *Pſal.*118. *v.*1. Schola diaboli , quæ eſt Eccleſia malignantium docet hæc quatuor , ſcilicet amorem ſui , nempè vanitatem ; amorem mundi , nempè iniquitatem ; fraternum odium , nempè malignitatem,& contemptum Dei,nempè impietatem:& hinc Propheta dicit; *non ſedi cum concilio vanitatis , & cum &c. odivi Eccleſiam malignantium &c.op.de ſex alis Cherub. ala* 2. *& Pſal.*25.

11. *Iuſtitia,& miſericordia ſunt duæ manus lavandæ , & rectè exercendæ.*

Lavabo inter innocentes manus meas &c. Quas manus ? manus Animæ , & quæ ſunt iſtæ manus Animæ ? ſunt juſtitia, & miſericordia , quæ ſi ab Anima rectè exerceantur, tunc lavatur , & purificatur Anima. *Pſal.*25.

12. *Multiplex Altare myſticè nobis proponitur , in quo offeramus hoſtiam.*

Circumdabo Altare tuum Domine. Nota , quod Altare multipliciter ſumitur in ſacra ſcriptura : Altare enim dicitur quaſi alta ara , ſcilicet propter altitudinem,& immolationem. Unde Altare eſt Crux : mens noſtra : Chriſtus : Maria Virgo : æterna gloria: Corpus Chriſti : Eccleſia militans: Oratio item. *Pſal.* . 5. Iſta Altaria à nobis circumdanda ſunt per ſacram meditationem myſteriorum fidei ; ut infra dicitur.

13. *Anima ad perfectionem tendens debet circumdare Altare Dei, donec intret in Sancta ſanctorum.*

Et circumdabo Altare tuum &c. Quænam cæremonia ſacra eſt hæc circumdatio Altaris ? Sed id intelligendum eſt myſticè : nam Anima Deo ſerviens in via perfectionis debet Chriſtum Altare myſticum continuè circumdare,nec ſiſtere, donec intret in ſancta ſanctorum : & ſicut in Tabernaculo *Exod. c* 16 erat tranſitus per primum, & ſecundum velum antequam ingreſſus haberetur in ſancta ſanctorum : ſic Anima contemplativa tranſit primum velum , ſcilicet orationem interiorem : & deinde ſecundum , ſcilicet devotam contemplationem : & hinc intrat in ſancta ſanctorum , ſcilicet in unionem perfectam Dei. *In Pſal.*25 *Vide in Exod.c.*26 *n.*5.

14. *Eccleſiæ materialis decor,& pulchritudo in quonam conſiſtit.*

Domine dilexi decorem domus tuæ , & locum habitationis gloriæ tuæ. Quis decor domus Dei eſt iſte,quem proteſtatur David ſe dilexiſſe,cum tunc temporis nondum fabricatum eſſet templum? quæ domus eſt hæc ? Sed nota, quòd etiam tempore David , & ſemper in mundo fuerunt loca Deo dicata , & ad cultum ejus ordinata ; ſed tamen loquitur de omnibus Eccleſijs , oſtendens qualem decorem , & pulchritudinem exigant : Ut autem pateat qualis ſit iſte decor,& pulchritudo, attende ad antecedentia : dicit enim ut audiam vocem laudis,& enarrem mirabilia tua in hac domo decora, & glorioſa ; indicans , quod decor , & pulchritudo Eccleſiæ conſiſtit , ut in miniſtris abſit omnis fœditas vitiorum , quod Clerici in ea laudantes Dominum ambulent unanimi conſenſu per conformitatem in intentione cordis, & in honeſtate vitæ, & ſpecioſitate gratiæ, non ſolùm interioris , ſed & exterioris , nempè in perſolutione laudum, & officiorum divinorum , & in integritate rituum, & cæremoniarum: Item , quòd decor ſervetur mirabilis in ædificatione Eccleſiarum, in ornatu Altarium , Calicum,paramentorum, & omnium quæ ad Dei cultum pertinent : Contra quod facit,qui pulchrius mantile in menſa, quàm in altari habet , qui pulchriorem habet ſcyphum ad recipiendum corporale poculum , quàm habeat in Altari calicem ad ſanguinem Chriſti ſumendum, qui ſpecioſiorem , & ornatiorem cameram habent ad jacendum , quam habeat Capellam ad Corpus Dominicum conficiendum : qui pulchriorem , & nitidiorem , & ſecuriorem habet pixidem ad denarios conſervandum, quàm

habeat

habeat in Altari pixidem, vel Tabernaculum ad Corpus Chriſti detinendum: Felix igitur, qui poterit dicere, cum Propheta: Domine dilexi decorem domus &c. *ſerm. de Dedicat. Eccleſiæ.*

15. *Idem confirmatur de ſpecioſitate Eccleſiarum, & decore.*

Vt audiam vocem laudis, & enarrem mirabilia tua: dilexi decorem domus tua &c. Ecce quomodò Eccleſia eſt domus Dei ipſi dicata, ab omnibus uſibus humanis evacuata, ſed tantùm miniſterijs angelicis, & cœleſtibus, ſcilicet ad Deum colendum, laudandum, & ſerviendum deputata. Væ ergo ijs, qui hanc domum Dei deturpantes eam faciunt domum negotiationis. *In Ioan. collat.* 14.

16. *Anima, quæ eſt domus Deo dicata, decor & pulchritudo qualis.*

Domine dilexi decorem domus tua &c. Quæ eſt hæc domus Dei? niſi Anima diligens Deum ex toto corde, cujus decor eſt refulgentia divina, & ornatus virtutum, ex qua micant radij divini ſplendoris, facientes eam Cœlum empyreum. *ſerm. 4. Dom. 17. poſt Pentecoſt. & ſerm. 1. de Dedicat. & In Pſal.* 126.

17. *Cœlum eſt domus pulcherrima Dei.*

Domine dilexi decorem domus tua. &c. Hoc poteſt intelligi de Cœlo empyreo, in quo irradiant radij divini ſplendoris, eſtque locus habitationis divinæ omnibus beatis communis: ô quam felix & ſanctus eſt, quantaque aviditate appetendus. *ſermon. 4. Dom. 17. poſt Pentecoſt. & ſermon. 1. de Dedicat.*

18. *Decor Eccleſiarum iterum explicatur.*

Domine dilexi decorem domus tua, & locum habitationis gloria tua. Nota, quod in his verbis exponitur magnificentia, quæ debet relucere in Eccleſijs materialibus, & qualis ſit ejus decor ad ſimilitudinem ſcilicet cœleſtis habitationis: nam primò conſiſtit in hoc, quod ſanctis operibus mancipatur, ſcilicet orationum frequentatione; lectionum, & prædicationis recitatione, divinæ laudis dedicatione, & veri ſacrificij oblatione: ſecundò, quia ſanctorum Angelorum cuſtodiæ eſt deputata: Tertiò, quia Sanctorum reliquijs adornatur, & præſentia corporali Chriſti in ſacramento. *ſerm. 1. in Dedicat.*

19. *Impij ad ſiniſtram perdentur: Iuſti ad dexteram Chriſti ſalvabuntur.*

Ne perdas cum impijs Deus Animam meam. Nota in his verbis Propheta alludit ad judicium univerſale, in quo impij, & juſti congregabuntur, petitque ſe collocari ad dexteram cum juſtis, non autem ad ſiniſtram cum impijs. Hæc continuè à nobis ſunt Deo repetenda. *ſermon. 2. fer. 2. Pentecoſt.*

20. *Nomine impiorum maximè veniunt Iudices injuſti, qui in manibus ferunt iniquitatem, & ſententiam perverſam ſuæ damnationis.*

In quorum manibus iniquitates ſunt: dextera eorum repleta eſt muneribus. Vide quomodo hic loquitur patenter de perverſis, & injuſtis Principibus, & Judicibus, qui facti ſocij furum, diligunt munera, ſequuntur retributiones, pupillo non judicant & cauſa viduæ non ingreditur ad illos, & ideò in loco, ubi juſtitia habitare deberet, ſucceſſit injuſtitia, & iniquitas. Unde in ſacra ſcriptura nomine impiorum veniunt iſti Judices perverſi. *In Eccleſ. c. 3. & ſap. c. 15.*

21. *Iniquus fert ſententiam ſuæ damnationis in manibus, dum eſt in peccato mortali.*

In quorum manibus iniquitates ſunt &c. dextera eorum repleta eſt muneribus. Quomodò in manibus portatur iniquitas, & non potiùs in corde? In manibus, ſcilicet in operibus: daturque intelligi, quod qui in Anima portat peccatum mortale, in manibus etiam portat ſecum æternæ damnationis ſententiam, quia dextera talium, repleta eſt muneribus diaboli, ſcilicet peccatis. *op. comp. Theol. l. 3. c. 7.*

22. *Chriſtus ſine peccato intravit in mare paſſionis, & poſtea à peccato inventus: ideò ob peccatum crucifixus.*

Ego autem in innocentia mea ingreſſus ſum: redime me, & miſerere mei &c. Si innocens ingreſſus eſt ad Deum quomodò petit redimi? Nota, hæc ſunt dicta in perſona Chriſti, qui innocens ingreſſus eſt in paſſione; & tamen ut peccator tam dira paſſus eſt: Agnus ſine macula tam horrenda ſupplicia, & mortem crudelem ſubijt: Unde dicebat ad Patrem: Redime me &c. *ſerm. 2. In feſto omn. ſanctor.*

23. *Quando homo liberatur à peccato, tunc redimitur denuò à Chriſto.*

Redime me, & miſerere mei &c. Ad quid hæc verba in Eccleſia repetuntur à nobis? Nonne jam redempti fuimus per mortem Chriſti? Ergone denuò Chriſtus redempturus eſt nos? Sed nota perbellum myſterium: Chriſtus nos redemit omnes ſua paſſione, & morte quoad ſufficientiam, & pretium: Sed tamen quoad efficaciam exiſtenti in peccato mortali, nihil illi prodeſt hæc redemptio: Quid igitur denuò requiritur? Nova redemptio Chriſti quoad effectum: nempè applicatio peculiaris ſanguinis Chriſti, & miſericordiæ ejus per remiſſionem peccati: ſcilicet per applicationem ſacramentorum Eccleſiæ, & præcipuè pœnitentiæ. Unde exiſtens in peccato dicere debet: Redime me, & miſerere mei. *Pſal.* 105.

Digitized by Google

24. *Qui vult in ſecretum ſpiritus Dei cubiculum intrare, & Regnum Cælorum, habeat pedes rectos, & mundos.*

Pes meus ſtetit in directo: In Eccleſijs benedicam te Domine &c. Pes meus? Quis pes? pes Animæ: pes, inquam, cognitionis, & affectus. Datque intelligere, quod, qui vult intrare in ſecretum ſpiritus Dei habitaculum, & in Regnum Cœlorum debet habere pedes rectos, & mundos, ſcilicet ab omnibus terrenis, & ideò debet eos frequenter mundare, & lavare contritione, & pœnitentia, ſicque in Eccleſijs, ideſt in Cœlo, in quo omnes Eccleſiæ in unum coadunantur benedicit in æternum Deum: quod nobis concedat Deus miſericors *opuſc. de ſept. Itiner. ætern. in prol. d. 4.*

25. *Peccator volens redire ad ſtatum gratiæ recurrat ad Mariam.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Iudica me quoniam ego in innocentia mea ingreſſus ſum. Nota, quod hæc dicere poterat Chriſtus innocentiſſimus: ſed nos miſeri, cum ab innocentia per peccatum digreſſi fuerimus, ad Mariæ recurſum invitamur dicendo: Judica me Domina, quoniam ab innocentia digreſſus ſum gratiam perdendo per peccatum: ſed quia in te ſperavi non infirmabor. *op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 25.* Quia Maria Virgo eſt illa, per quam Deus homini placabilis fit, & acceptabilis. *opuſc. ſpecul. B. Virg. lect. 14.*

26. *Charitas ignita Mariæ Virginis quanta, & qualis.*

Vre renes meos, & cor meum &c. Hoc dicitur Chriſto: hoc dicamus Beatæ Virgini: nam ejus charitas maxima eſt veluti ignis cœleſtis, qui corpus, & Animam ſuorum calefacit, & urit: eſt enim ſimilis carboni inflammato, quem quantò plus ſtrinxeris, tantò plus manus ſe tangentis urit: tu ergo, qui habes cor non carneum, ſed ferreum, nimiſque durum, tange, & ſtringe hunc ignem charitatis Mariæ, & ſic omnis peccati rubigine ſpoliaberis, & igneus totus efficieris, & totus amore liqueſces. *ſerm. 1. de Beata Virg.* Nota hic, quod ſi vis ſtringere ad tui beneficium hunc, recurrere debes ad Mariam ipſamque imitari.

27. *Qui vult puritatem, charitatem, caſtitatemque corporis, & Animæ, ad Mariam recurrat.*

Vre renes meos, & cor meum. Ergo petit incendium in corpore, & in Anima? ſic, ſic eſt: qui vult ergo incendium ſpirituale: qui vult puritatem utriuſque hominis, qui vult ardentiſſimam charitatem, qui deſiderat corporis, & Animæ caſtitatem, & veri luminis claritatem, ad fornacem recurrat: Sed ad quam? quo in loco poterit inveniri? In corde Mariæ Virginis: ad ipſam recurrat: ipſam advocet, & dicat toto ſpiritu: Ure ô piiſſima Virgo Maria cor meum igne amoris tui, & cingulo caſtitatis reſtringe renes meos ſed nota, quod oportet, ut poſſis verè dicere, quoniam miſericordia tua, & clementia tua ante oculos meos eſt, & delectatus ſum voce laudis tuæ, Domina dilexi decorem faciei tuæ, & veneratus ſum ſanctam majeſtatem tuam. *ſerm. 1. de B. Virg. & op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 25.*

28. *Chriſtus Altare eſt factum de terra benedicta Maria.*

Circumdabo Altare tuum Domine &c. Nota, quod myſticè hoc Altare eſt Chriſtus fabricatus ex terra, ſcilicet de carne Beatæ Virginis Mariæ: Ideò juſtus circumdat hoc Altare per devotam affectionem, & obſequium, recognoſcens hoc ſingulare beneficium à Maria Virgine. *In Pſalm. 25.*

29. *Maria Virgo domus decora, & pulchra Chriſti.*

Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Quæ eſt hæc domus, & locus habitationis Dei? niſi Beata Virgo Maria, in cujus ſolio Deus ſedit? Domus verè plena majeſtate divina per nebulam humanitatis aſſumptæ à Deo: ô verè felix domus tam felici fœcunditate, & omnibus benedictionibus plena, quæ virginitatis gratiam tenuit, & fœcunditatis gratiam acquiſivit. *op. ſpecul. B. Virg. lect. 7.*

PSALMUS XXVI.

1. PRIMÒ nota, quod titulus hujus pſalmi eſt hic: Pſalmus David, priuſquam liniretur. Qui titulus continet maxima myſteria: nam ter fuit inunctus David. Primò in domo patris. Secundò in Hebron ſuper Judam. Tertiò in Hebron etiam ſuper totum Iſraël & ſicut antequam inungeretur ultima vice multas paſſus eſt tribulationes, quæ in hoc Pſalmo innuuntur: ſic datur intelligi, quod poſt primam unctionem, quæ fit in Baptiſmo antequam inungatur homo, in Cœlo ſignificato per Hebron, debet pertranſire per multas tribulationes, & ad hoc ſignificandum in ſabbatho ſancto poſt Alleluia, cantatur tractus, ſignificans tempus pœnitentiæ, antequam perveniatur ad Alleluia perfectum, ſcilicet ad reſurrectionem glorioſam; quia per multas tribulationes oportet nos introire in Regnum Cœlorum. *Pſal. 26.*

Per multas tribulationes oportet nos introire in regnum cœlorum.

Ritus Eccleſiaſticus In ſabbato ſancto primo dicitur Alleluia, poſtea Tractus, & cur?

2. *Dominus illuminatio mea, Dominus protector vitæ mea &c.* Nota hic, quod per figuram Anaphoram repetitio fit ejuſdem dictionis, ſcilicet (*Dominus*) ut magis inculcentur in mente myſteria, quæ in hoc pſalmo continentur. *In Pſal. 26.*

3. *Dei præſentia reddit ſecurum hominem ab omni adverſitate, & contrarietate diaboli.*

Dominus illuminatio mea, & ſalus mea quem timebo &c. ſi conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum Ecce quid reddit nos ſecuros: nempè Dei præſentia nos illuminantis, & cuſtodientis: Si enim præſentia Regis in bello militem confortat, dum ejus vocem audit confortantem,

quid

quid præſentia faciet omnipotentis? ergo non debemus triſtes eſſe, nec timere, nec fugere in omnibus adverſitatibus & periculis, ſed in Deo confidere, qui nobis adſtat, auxilium ſuum porrigens. *ſerm. 3. de plurib. mart. & ſerm. 6. de Apoſtol. & in ſap. c. 5. & op. de ſex alis ſeraph. c. 8.*

4. *Deus eſt ſumma veritas nos illuminans, ſub cujus providentia ſecuri debemus vivere.*

Dominus illuminatio mea, & ſalus mea, quem timebo. Vide quid ſentiebat de Deo ſanctus Propheta, nempè altiſſimè, pijſſimè, & veriſſimè: nempè quia ipſe eſt veritas omnia gubernans, omnia illuſtrans, omnia rectificans, omnia diſponens: non ergo gubernatio aſtris attribuenda eſt, ſed Deo, & in ipſo confidendum, & ad ipſum recurrendum. *ſerm. 9. Hexaem.*

5. *Confidentia vera in Deum reddit infirmos inimicos, & fortificat Animam: Puſillanimitas reddit infirmam Animam, & ad interitum ruere facit.*

Qui tribulant me inimici mei, ipſi infirmati ſunt, & ceciderunt: ſi conſiſtant adverſum me caſtra, non timebo. Ecce quid operatur confidentia in Deum, & diffidentia: nam confidentia in Deum reddit Animam fortem, & conſtantem, ſine timore: & aufert vires Diabolo, & concupiſcentijs: Diffidentia reddit Animam puſillanimem, affert deſperationem, & ſubjiciens diabolo, ipſam ruere facit in æternam damnationem. *ſerm. 1. Dom. 4. quadrag.*

6. *Alij roborantur in tentatione, & victores ſunt: Alij infirmantur, & vincuntur.*

Ipſi infirmati ſunt, & ceciderunt. Qui ſunt iſti, qui infirmati ſunt, & ceciderunt? Iſti ſunt inimici Dei, & peccatores: nam illi, qui non in Deo confidunt, & in ejus gratiæ virtute, iſti dejiciuntur, infirmantur, & ſub poteſtate diaboli cadunt: qui verò in auxilio gratiæ Dei confidunt, iſti roborantur, & victores ſunt. *op. de reſurrect. à peccat. & Pſal. 118. c. 9 v. 11.* Nota autem, quod dicit, *infirmati ſunt*: idest quia laborant abſque auxilio gratiæ Dei, ſine qua nullus poteſt vivere: Aliud enim eſt reſiſtere, nempè non conſentire ſuggeſtioni, & aliud eſt vincere: idque eſt quando homo ſic reſiſtit tentationi, ut efficiatur Dei amicus major, & mereatur æternum Regnum. *l. 2. d. 28. c. 1. q. 2. & opuſc. de reſurrect. à peccat.*

7. *Devotio, & confidentia in Deum fortem Animam contra tentationes facit: ſubtractio devotionis puſillanimem reddit.*

Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum: ſi exurgat adverſum me prælium, in hoc ego ſperabo. Sed quid eſt hoc quod tam fortem, & firmum reddebat cor Prophetæ? Sed nota antecedentia: *Dominus illuminatio mea &c.* quia cor ejus repletum erat devotione, & altiſſimè, & pijſſimè ſentiebat de Deo, quia devotio cor conſtans, & ſtabile reddit adverſus hoſtes malignos: E contra ſubtractio devotionis reddit puſillanimem Animam, niſi fidei, & ſpei firmitate ſe muniat, & in humilitate, & patientia ſe exerceat, expectans auxilium à Deo. *op. de perfect. religioſ. l. 2. c. 2.*

8. *Qui ad imperium Domini obtemperantem ſe reddit, firmus, & conſtans fit contra omnem adverſitatem.*

Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum. Cur non timebit? quia Dominum habebit ducem, quia Deo obtemperabit: nam ad Domini imperium ſtabat ſecurus, & confortatus. *In Luc. c. 1. v. 8.*

9. *Poſt victoriam per Deum obtentam, ad orationem eſt confugiendum.*

Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum &c. Vide, quod iſte juſtus poſt reportatam victoriam de inimicis, ſentiens ſe à Deo fortificatum, ad orationem confugit, dicens: *Vnam petij à Domino &c.* Sic enim à nobis debet fieri. *ſer. 4. de Dedicat.*

10. *Vnica via Deo ſerviendi eſt conformitas cum ipſius voluntate.*

Vnam petij à Domino hanc requiram &c. Ergo tibi ſufficit ô Propheta unica gratia à Deo? Sed attende, quæ ſubdit. *Vt inhabitem in domo Domini, ut videam voluptatem ejus*; ut me conformem ejus voluntati in domo Domini: hoc eſt enim habitare in domo Domini, hoc eſt viſitare templum ejus, hoc eſt videre ejus pulchritudinem; & ideò multitudine poſtpoſita, ad hanc ſolam inhiare debet cor noſtrum. *op. de perfect. religioſ. l. 1. c. 39.* Et nota, quod voluntatem Domini videre eſt veritatem agnoſcere: Templum viſitare, veritatem diligere. *In Pſal. 25.*

11. *Totum deſiderium noſtrum tendere debet ad cæleſtem gloriam.*

Vnam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, & viſitem templum ejus. Vide exemplo hujus juſti ad quem terminum debent tendere tua deſideria: nempè ad cœleſtem gloriam, & ad obtinendum ingreſſum in illam cœleſtem domum: Sed cur hoc? quia illa ſola eſt opulentiſſima, lucidiſſima, ſecura à malis, firma, ornata, munda, jucunda, & gaudioſa, omnibus bonis abundans. *ſerm. 1. in feſto omn. ſanctor. & In Ioan. collat. 65. & 75. & ſer. 3. In Rogat.*

12. *Vita contemplativa eſt terminus ad quem debet Religioſus aſpirare.*

Vnam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini &c. Quæ eſt hæc una, ſcilicet gratia, quam expetebat, & petebat vir juſtus? Sed recurre ad Jeſum ſalvatorem, qui *Luca c. 10.* tibi reſpondebit, quod Unum eſt neceſſarium, ſcilicet vita contemplativa Mariæ?

hac habita, cætera habentur bona: per hanc enim inhabitat Anima in domo Dei, ſcilicet in vita beata, quæ eſt in adhærentia Deo *in Luc. c. 10. v. 42.*

13. *In domum Dei intrandum, ut viſitetur corpus Chriſti.*

Vnam petij à Domino &c. ut inhabitem in domo Domini, & viſitem templum ejus. Sed nonne ingreſſus in domum Domini eſt viſitare templum Domini? Sed attende quod hic pro templo ſumitur Corpus Chriſti de quo dixit ipſe, *ſoluite templum hoc &c.* quod in Eccleſia ſervatur: Igitur ad viſitandum illud debes intrare in Eccleſiam: eſt enim hæc maxima gratia à Deo nobis conceſſa, poſſe quoties libuerit, videre, & viſitare Corpus Chriſti. *In Pſal. 26.*

14. *Anima per portas vulnerum debet intrare in templum Corporis Chriſti, ipſumque viſitare.*

Vt inhabitem in domo Domini, & viſitem templum ejus. Sed quodnam eſt hoc templum, & quænam portæ? Transfer mentem ad id, quod dixit Chriſtus de templo corporis ſui *Ioan. c. 2. ſoluite templum hoc*, ſcilicet corpus meum: Hoc igitur eſt, ad quod Anima amore Dei inflammata debet aſpirare, ſcilicet ad obtinendum ingreſſum in templum hoc per portas, quæ ſunt ejus vulnera, & ibi viſitare illud, ſcilicet meditari ejus paſſiones, & virtutes: Intra ergo ô Anima per vulnerum aperturam, & habebis quidquid deſideras. *ſerm. 4. in Paſcha. & op. ſim. p. 1. c. 1.*

15. *In Lymbo conſervabantur Sancti Patres immunes ab omnibus malis.*

Unde in perſona cujuſque ipſorum dicitur: *Quoniam abſcondit in tabernaculo ſuo &c.* ſcilicet in Lymbo, qui erat tabernaculum, in quo conſervabantur à Deo tot Animæ ſanctæ. *In Luc. c. 16. v. 21.*

16. *In Chriſto exaltati ſumus virtute paſſionis ſuæ.*

In petra exaltavit me &c. In quanam petra? In Chriſto qui eſt petra: taliſque fuit in paſſione fractus, & confixus: In hac petra ergo ſumus exaltati virtute meritorum ejus. *Pſal. 26.*

17. *Actus interiores cordis ſunt magnus clamor ad Dei aures penetrantes.*

Exaudi Domine vocem meam, qua clamavi ad te miſerere mei &c. Nota, quod hic intelligitur pro voce clamoris actus cordis, quo clamatur ad Deum, & qui facile pervenit ad aures Dei: felix ergo, qui ſic clamat ad Deum. *Pſal. 26.*

18. *Devotè exquirens Deum, ipſum invenit: & iterum poſt inuentionem exquirendus eſt Deus.*

Exquiſivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Dat ergo nobis intelligere, quod qui devotè exquirit Deum, ſcilicet interius corde, & exterius obedientia poteſt fiducialiter ad eum exclamare, & petere miſericordiam, quia facilè invenietur. *In Luc. c. 4. v. 42. & op. de ſept. Itiner. aetern. Itin. 1. d. 6.* Dicit ergo Propheta exquiſivit te facies mea, te divinam ſapientiam exquiſivit facies, ſcilicet humana intelligentia exquiſivit tuam notitiam: faciem tuam requiram per orationis inſtantiam, & contemplationis gratiam. *Pſal. 118. c. 1. v. 2. & c. 2. v. 6. & c. 3. v. 5.*

19. *Alijs Deus declinat in ira: Alijs in miſericordia.*

Ne avertas faciem tuam: ne declines in ira à ſervo tuo: adjutor meus eſto, ne derelinquas me, &c. Quid eſt declinare Dei in ira ſua: Nota, quod Deus alijs declinat in ira, ſcilicet quando non corrigit: Alijs declinat in miſericordia, vel eos exponendo tormentis, vel permittendo ut peccent, ut fortius reſurgant: hoc petebat vir juſtus. *Pſal. 26.*

20. *Deus vocans hominem ad ſtatum perfectionis liberat eum de manu diaboli, & introducit in ſanctuarium ſuum.*

Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me: Deus autem aſſumpſit me: legem pone mihi in via tua &c Quis eſt iſte pater, & mater, qui dereliquerunt Prophetam? Sed nota, quod pater eſt diabolus, mater eſt carnalitas, & concupiſcentia. Iſti ſuper peccatores dominantur; ſed cum ad pœnitentiæ ſtatum, & ad viam perfectionis vocantur à Deo, deſeruntur à diabolo, & quilibet illorum poteſt dicere, Dominus autem loco patris, & matris me aſſumpſit per collationem ſuæ juſtificationis gratuitæ, & hinc pœnitens clamat ad Deum, legem pone mihi Domine in via tuorum præceptorum, & dirige me in ſemitam conſiliorum, ne aliquando incidam in manus inimicorum. Nota etiam, quod ad litteram hæc dicebat David, videns ſe derelictum à Rege Saule, quem loco patris prius habebat &c. *ſerm. 4. Dom. 2. quadrag.*

21. *Qui non derelinquit patrem diabolum, & ſubjicitur Deo, non poteſt habere pacem.*

Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me. Quiſnam eſt iſte pater à quo derelictus, & ſeparatus eſt? hic eſt pater impiorum, ſcilicet diabolus, ô ſævus pater & crudelis! Qui igitur ſe ſeparat ab iſto patre, & à matre, ſcilicet carnalibus deſiderijs ſenſualitatis, & ad Chriſtum evolat, aſſumitur ad veram pacem, & felicitatem. *In Luc. c. 12. v. 53.*

22. *Parvuli, & filij à Patribus debent Chriſto offerri, & ſuo obſequio tradi.*

Quoniam pater meus. & mater mea dereliquerunt me &c. Felix verè fuit iſta derelictio· nam quando parentes filios obſequio Chriſti offerunt, tunc libenter à Deo aſſumuntur. *In Luc. c. 18. v. 15.*

23. *Lex Domini ligat, & liberat ab inſipientia Ethnicorum, & carnalium.*

Legem pone mihi Domine in via tua, & dirige me &c. Cur petit à Domino legem? Cur optat ligari legibus? quia ſciebat quàm juſta, & proficua ſit lex Dei: Dicitur enim a ligando, quia ligat, & liberat hominem ab omni inſipientia, & carnalitate, & dirigit Animam ad Deum. *Pſal. 118. c. 3. v. 1.*

24. In Chriſtum conſurrexerunt teſtes iniqui ad vindictam & propter odium. Unde Propheta in perſona Chriſti, ſicut evenit ipſi, dicit: *quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui &c. Pſal. 67. & In Thren. c. 3.*

25. *Quomodò iniquitas mentitur ſibi ipſi.*

Et mentita eſt iniquitas ſibi. Quomodò mentitur ſibi? quia mendacia, & ſi non habent quem decipiant, tamen mentiuntur ſibi: ſunt enim de ſe mala. *In Luc. c. 20. v. 7. & In Thren.*

26. *Iniquitas, & iniquus mentitur ſibi, dùm ordinans actus ſuos in malum finem, Deus eos ordinat in bonum.*

Et mentita eſt iniquitas ſibi &c. Nota hoc dicebat Propheta, videns, quod perſecutiones illatæ contra ſe à Saul in malum finem, à Deo ordinatæ ſunt ad ſui exaltationem: ſic evenit in mundo: dum mali, in bonos dirigunt ſuas perſecutiones, & maleficia, ipſa à Deo ordinantur ad ſui majorem gloriam, & ad exaltationem bonorum, *ſerm. 1. in Rogat.*

27. *Terra viventium cur dicitur beata gloria.*

Credo videre bona Domini in terra viventium. Quænam eſt hæc terra viventium, niſi beata gloria? quæ verè dicitur terra, ſcilicet locus viventium: ubi nemo umquam infirmatur, nullus dolore fatigatur, numquam ibi moritur. quia ibi continua ſanitas habetur: Ibi nemo eget: quia ſummum bonum omnes poſſident: ibi nullus timor, nulla perturbatio, nullius hoſtilis incurſus formidatur, quia eſt ſumma pax, ſecura tranquillitas: ibi nulla ſervitus, nulla triſtitia: quia ibi eſt ſumma libertas, lætitia, & pulchritudo. *ſerm 2. de Cathedra. & Pſal. 32 & 95.*

28. *Qui vult pervenire ad patriam cæleſtem vivat cum exercitio patientia, fortitudinis, confidentia, & perſeverantiæ.*

Patientia ſuadetur per verba Prophetæ. *Expecta Dominum*: fortitudo, per illa verba: *Viriliter age*: confidentia, per illa: *confortetur cor tuum*, & perſeverantia, per illa: *ſuſtine Dominum. Pſal. 26.* Expectandus igitur eſt continuè à nobis Dominus ad judicium venturus; & hoc ſine pigritia, & ſomnolentia, cooperando in hac vita gratiæ, & vocationi Dei. *In Luc. c. 8. v. 40. & c. 12. v. 36. & c. 14 v. 28.*

29. *Maria Virgo eſt lux illuminans Animam noſtram.*

Dominus illuminatio. Si Chriſtus eſt noſtra illuminatio; ergo quia cum Maria eſt Chriſtus, & ipſa erit illuminatio noſtra? Sed nota, quod Maria dicitur illuminatio paſſivè & activè: paſſivè, quia eſt illuminata per præſentiam Verbi incarnati plenitudine omnium gratiarum, & immenſitate gloriæ: Illuminatrix, quia illuminat ſicut ſol mundum: ſic ipſa Cœlum, & terram, rutilans, per omnia reſpiciens, extendens per omnes Angelos, & Sanctos per totum mundum ſuæ gloriæ illuminationem: Dicamus ergo Mariæ: Domina illuminatio mea ſit ſplendor faciei tuæ, & ſerenitas tuæ gratiæ refulgeat menti meæ, exalta caput meum, & ego pſallens nomini tuo decantabo. *op. ſpeculum B. Virgin. lect. 3. & op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 26.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

30. *Maria Virgo ſalus noſtra, nos protegens ſub alis ſuis.*

Dominus: Domina ſalus mea, quem timebo. Domina protectrix vitæ meæ, à quo trepidabo? ô quam hoc verum eſt: nam Maria Virgo nos protegit ſub alis ſuæ gratiæ, & ſede, & quiete amœna nos frui faciens: ſalus item hominum tutior mundo ferens gaudium. *op. Laus Virg. fig. 17. & op. Pſalt. min. quinq. 2. & op. Pſalt. B Virg. Pſal. 71.*

31. *Maria devotio à nobis eſt deſideranda, & exercenda.*

Vnam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in Domo Domini &c. Et viſitem templum ejus. Quænam eſt hæc domus? quodnam eſt hoc templum, quod tam deſiderat viſitare Propheta: Nota, hoc templum myſticè eſt Beata Virgo Maria: Item, & Domus Dei: Domus. in quam intravit Verbum Domini ad habitandum: & templum Domini fuit, & eſt Beata Virgo Maria, in quo Deus maximè honoratur, & colitur: Verè templum, & ſacrarium Dei ſolemne. *op. Laus B. V. fig. 12. & op. Pſalt. B. Virg. in hymno: Te matrem Dei &c.*

PSALMUS XXVII.

1. PRimò nota, quod titulus hujus pſalmi eſt: Pſalmus ipſi David: ideſt ipſi Chriſto attribuitur, ut capiti Eccleſiæ, in quo loquitur de paſſione, & reſurrectione ſua: Dicitur autem Chriſtus caput noſtrum, tum quia eſt cum corpore ejuſdem naturæ, tum quia ſupereminet nobis: tum quia cætera membra regit: tum quia plenitudinem habet ſcientiæ & donorum, & nos de plenitudine eius accepimus. *Pſal. 27.*

2. *Chriſti oratio ferventiſſima, & efficax.*

Ad te Domine clamabo &c. Exaudi vocem deprecationis meæ. Nota hæc verba dicuntur in Perſona Chriſti, ut ſupra dictum eſt: Dicit autem: *exaudi vocem deprecationis meæ*; non dicit, orationis, ſed deprecationis &c. quia cum oratione aſſidua valdè precabatur, & validè, & efficaciter: ejus enim oratio fuit efficaciſſima pro nobis. *Pſal 27.*

3. *Oratio eſt Deo dirigenda ob liberationem à gehenna &c.*

Ne ſimul trahas me cum peccatoribus, & cum operantibus iniquitatem, ne perdas me. Vide quomodò Chriſtus in perſona peccatorum petit, orat, & inſtar ne perdatur cum impijs ad Infernum &c. *Pſal.*118.*c.*8.*v* 9. Dicit igitur, *ne ſimul trahas me cum peccatoribus &c.* ideſt, ne permittas, ut ſimul ſim cum eis in culpa, ne ſimul colligamur in pœna. *ſerm.*1.*fer.*4.*Paſcha.*

4. *Pax ſimulata qualis fuit Iudæ, Deo exoſa, & æternæ damnationi ſubjecta.*

Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo: mala autem in cordibus eorum: da illis ſecundùm nequitiam eorum &c. Nota, quod cum petierit Propheta, ut non trahatur cum peccatoribus, & operantibus iniquitatem, ſe poſteà reſtringit in ijs, qui pacem cum proximo ſuo loquuntur, ſed intus, in corde malitiam, & malignitatem retinent. Nonne adſunt alia peccata ad infernum trahentia? & cur magis deſiderat ſeparari ab his, & non ab aliis peccatoribus? Id dicit, quia ſciebat, quod inter omnia peccata, id, quod magis Deo diſplicet, & quod ſubjicit æternæ damnationi, eſt pax ſimulata, quam exercuit Judas cum Chriſto: quia iſti ſimulatores ſunt à Deo maledicti maledictione æterna. *ſerm.*1.*In Dom. in Albis, & op. Diæt. Tit.*7.*c* 6.

5. *In judicio impij portabunt cartam ſuæ damnationis in manibus.*

Da illis ſecundùm nequitiam eorum &c. Sed quomodò parebunt iſtæ nequitiæ? Nota, quod ſubdit *& ſecundùm opera manuum ſuarum tribue illis.* Ecce, quod ſuæ propriæ damnationis cauſam veluti certam portabunt in manibus ſuis: undè ſubdit, dicens *opera manuum eorum deſtrues illos &c. In ſap. c.*11.*&* 14. quaſi diceret: Impij in hac vita ſe præparant per peccata ad æternam damnationem: & ideò poſt ſententiam ibunt in ſupplicium æternum ferentes, & exhibentes ad portam Inferni cartam ſuæ damnationis.

6. *Quomodò Creatura benedicit Creatorem, & Creator Creaturam.*

Benedictus Dominus, quoniam exaudivit vocem deprecationis meæ. Nota, quod nos benedicimus Domino: ſed cur, & quomodò creatura benedicit Dominum? Ad quid iſta benedictio? Reſp. quod creatura benedicit Dominum, & Creator creaturam: Creatura benedicit Deum laudando, & bonum ei tribuendo, ſcilicet agendo gratias pro beneficijs: E contra Creator benedicit creaturam, tribuendo ei gratias, & beneficia: & licèt dicendo, *Benedicamus Domino,* videatur, quod intendamus benedicere Deum ad utilitatem ejus, tamen in alio ſenſu dicto, nempè ad ejus laudem, & in gratiarum actionem datur hæc benedictio. *Pſal.*27.

7. *Proprium filiorum Dei eſt in ipſo ſperare: proprium impiorum eſt in ſeipſo confidere.*

Dominus adjutor meus, & protector in ipſo ſperavi, & adjutus ſum &c. Hæc ſunt verba Chriſti: ut videas, quod proprium eſt filiorum Dei ſperare, & confidere in ipſo, ex quo provenit ſpeciale auxilium in filios ſperantes in Domino. *In ſap. c.*1. proprium autem impiorum eſt in ſeipſis confidere. *Pſal.*27.

8. *Tria genera malorum in Eccleſia.*

Quoniam non intellexerunt opera Domini &c. Quinam ſunt iſti? Nota, tria genera impiorum ſunt in mundo: primi ſunt non ſperantium, ſuntque illi, qui vivunt in vitijs, & ſemper in anxietate: ſecundi ſunt deſperantes: & tertij confidentes in propriis meritis, & iſti ſunt magis periculoſi: de omnibus iſtis dicitur, & non intellexerunt opera Dei. *Pſal* 27.

9. *Reſurrectio Chriſti exemplar noſtræ reſurrectionis, per quam corpus noſtrum jam marcidum reflorebit.*

Unde dicit Chriſtus: *& refloruit caro mea. l.*4. *d.*43. *a.*1. *quæſt.*1. *& Pſal.* 31. *&* 103. *& ſermon* 5. *Dom.*2. *Adv. & ſerm.*2. *in vigil. Nativit. & ſerm.*3. *in Paſcha.*

10. *Multipliciter reflorere caro hominis dicitur.*

Et refloruit caro mea &c. Nota, quod multipliciter dicitur flos reflorere: primò humanitas Chriſti, quæ veluti flos exijt de utero Virginis: Secundò gaudium æternitatis: Tertiò nativitas hominis: quartò proſperitas: quintò reſurrectio ad bonum opus: ſextò glorificatio corporis. *Pſalm.*27.

11. *Chriſtus flos habens quinque folia ſcilicet vulnera.*

Et refloruit caro mea. Ergone caro Chriſti eſt flos? quænam comparatio eſt iſta? Sed nota pulcherrimam comparationem: nam ſicut flos extractus deſiccatur, & ſi iterum reviviſceret eſſet idem flos: ſic caro Chriſti ſeparata ab Anima deſiccata eſt, deinde in reſurrectione revixit: Dicitur igitur, Chriſtus flos campi, qui eſt parvus habens quinque folia: ſic Chriſtus eſt flos omnibus communis habens quinque vulnera rubicunda, & pulcherrima. *ſerm.*1. *in Paſcha. & op. ſpec. B Virg. lect.*12. Vel dic, quod Chriſtus eſt flos tot folia habens, quot dotes beatas. *Ibidem.*

12. *Confeſſio peccatorum fortificat Animam in tentationibus.*

Et ex voluntate mea confitebor ei, Dominus fortitudo plebis &c. Vide, quod ex peracta confeſſione ſequitur fortitudo divina: ut ſcias, quod ex voluntaria confeſſione adjuvatur Anima ad triumphandum in tentatione de Diabolo. *ſerm.*3. *in Rogat.*

13. *Benedi*

13. *Benedictionem, & ſalutem, & Paradiſum portat in anima gratia Dei.*

Salvum fac populum tuum Domine, & Benedic hæreditati tuæ, & rege eos, & extolle &c. Quænam benedictio eſt iſta, quam petit Propheta? Benedictio hæc eſt in præſenti, eſtque gratiæ Dei: cum enim Deus dat gratiam, dat ſuam benedictionem, ex qua oritur ſalus, lux in mente, & Paradiſus in anima. *Serm.4. Dom. Trinit.*

14. *Chriſtus Rex omnium, diverſimodè regit homines.*

Et rege eos, & extolle illos uſque in æternum. Cur addit ad regimen, quod petit à Chriſto, & extolle illos &c. Nonne ſufficiebat obtinere regimen Chriſti? quid enim amplius poteſt deſiderare homo, quàm à Chriſto regi? Sed nota, quod meritò petit poſt regimen, ut extollatur à Deo, quia Chriſtus eſt Rex diverſimodè regens homines: nam malos regit ad depreſſionem; bonos ad exaltationem, quos poſtea reget in Cœlo ad glorificationem: hoc ſecundum regimen, & non primum petere debet quilibet noſtrum. *Pſalm.55.*

15. *Ad Mariam Virginem, qui devotè clamat, exauditur.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Ad te Domine clamabo. Et quid in hoc clamore prætendis? *Deus meus, ne ſileas à me &c.* Idem & dicendum Mariæ Virgini, quæ poſt Chriſtum eſt propitiatorium Dei: Ad Mariam clama ô homo, & exaudieris, & ipſa lætificabit te in voce laudis, & orationis tuæ. Ipſa enim libenter, & promptè occurrit ipſam invocantibus. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.27.*

16. *Maria concipiendo Chriſtum nobis præparavit, & exhibuit ſanctuarium, & templum, ut in eo obtinere poſſemus quidquid petimus.*

Exaudi Domine vocem deprecationis meæ, dum oro ad te, dum extollo manus meas ad templum ſanctum tuum. Quodnam eſt hoc templum ſanctum Dei nobis expoſitum ad extollendas manus, & cor in oratione? Nota, hoc eſt templum Spiritus ſancti, ſcilicet Chriſtus, quod templum formaverunt manus Mariæ Virginis, & ex carne ipſios fuit fabricatum: Hoc nobis per Mariam eſt expoſitum, ut in ipſo oremus, & exaudiri mereamur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.27.*

17. *Maria eſt templum puriſſimum Dei.*

Dum extollo manus meas ad templum ſanctum tuum &c. Nota, quod etiam hoc templum ſanctum Dei, in quo quiſque orans exauditur, eſt Beata Virgo Maria, cujus conſcientia munda eſt, & Immaculata: & ipſa eſt locus propitiationis, & habitaculum ſanctum Dei: Intra ergo ô homo in hoc ſanctum templum Dei per meditationem, & orationem: extolle manus tuarum operationum, & cultum ad Mariam, & ipſa miſerebitur tui in die anguſtiæ tuæ, & in luce veritatis ſuæ liberabit te ab omni malo, poteriſque tunc fiducialiter dicere Deo: exaudi orationem meam, dum extollo cor meum ad templum ſanctum tuum *Op. Pſalt. B.Virg. Pſalm.27.*

18. *Mariæ Virginitas flos eſt ad quem apis divina advolavit, ut nobis mellificaret.*

Et refloruit caro mea Hoc dicit Chriſtus: Hoc dicit Maria: ſed quomodò refloruit? refloruit, ſcilicet oſtendit Cœlis, & terræ florem ſuæ Virginitatis: Verè flos cæleſtis, qui refloruit per hoc, quod ipſum tantùm dilexit apis illa ſupercæleſtis, quæ paſcitur inter lilia, quæ florigeram inhabitat patriam: Ad hunc florem in civitate Nazareth, quod interpretatur flos, advolavit, & ad ſuaveolentem perpetuæ Virginitatis florem pervenit, illi inſedit, illi inhæſit, ut nobis mellificaret. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 12. & op. laus Virg. ſig.15. & op. Pſalt. min. quinq.* Applica hæc ad inſtitutionem Euchariſtiæ ad quam tali pacto concurrit B. Virgo Maria.

19. *Refloruit Mariæ flos, quia ex flore Virginitatis Mariæ plurimæ coronæ cæteris Virginibus multiplicatæ.*

Et refloruit caro mea Si refloruit, ergo denuò floruit? quando ergo? Nonne ſemper Virgo fuit Maria? floruit in ſe, & refloruit cæteris Virginibus: nam ex flore Virginitatis Mariæ plurimæ coronæ fuerunt multiplicatæ, ut in tot Virginibus, & puellis triumphum ſanctitatis arriperet, & per veſtigia Matris Virginis ad cæleſtem thalamum perveniret Virgineus flos: Unde dicitur meritò mater integræ caſtitatis, & Regina Virginum. *Op. ſpecul. B. Virg. lect.12. & op. laus B. Virg. ſig.15.*

20. *Flos Mariæ Virginis fuit Chriſtus* IESUS.

Et refloruit caro mea. Quomodò, & quando refloruit? Refloruit quando poſtquam jam mente conceperat filium Dei, ipſum carne ſua puriſſima concepit, & emiſit in mundum tamquam florem ex Virga Jeſſe: flos iſte Angelis delectabilis, hominibus perutilis: flos candidus, & rubicundus: candidus in emiſſione, & nativitate, & rubicundus in paſſione, ad cujus odorem reviviſcunt mortui: & ideò dicit Maria: & refloruit caro mea: ideſt venter meus floruit: & mea viſcera paſcua æterni vitoris protulere, cujus pulchritudo non vidit corruptionem, cujus gloria in æternum non marceſcit. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 11. & Pſal.27. & ſerm.2. in Vigil. Nativit.*

21. *Flores Beatæ Virginis honeſtatis ſunt flores, & ſanctorum exemplorum, & virtutum.*

Et refloruit caro mea. Quomodò refloruit? Refloruit flos Virginitatis Mariæ, emittens plurimos flores honeſtatis, converſationis, exemplorum, & virtutum. O quàm florida fuit caro, quàm floridus fuit lectus Mariæ, quæ in floridæ vitæ honeſtate florebat omnium virtutum venuſtate: Inter quos miramur violam humilitatis,

lilium caſtitatis, roſam charitatis. *Op. ſpecul. B. Virg. lect.* 11.

11. *Beata Virgo Maria refloruit in carne quando glorioſa aſſumpta eſt in Cœlum.*

Et refloruit caro mea &c. Si refloruit, ergo denuò floruit; & quomodò? Nota, quod ad litteram hic indicatur reſurrectio corporis Chriſti: Indicatur, & reſurrectio corporis Mariæ Virginis: Refloruit igitur quando ſimul cum anima corpus glorificatum aſſumptum eſt in Cœlum: Unde tunc habuit & florem, & fructum: florem corporis glorificati, & fructum ſpiritus glorificati: florem utique in glorioſa corporis pulchritudine, & fructum in voluptuoſa animæ beatitudine. *Op ſpecul B.Virg. lect* 11. Hos ergo flores chariſſimi in Maria diligamus,& illos novos gaudiorum flores de horto virgineo colligamus. *Op. ſpecul. B. Virg. lect.* 11.

PSALMUS XXVIII.

Titulus: In conſummatione Tabernaculi.

1. PRimò nota, quod *in* 2. *Reg. c* 6. David reduxit Arcam in Jeruſalem de Gabaa, & de Domo Avinadab, in qua reductione obtulit plena ſacrificia in tabernaculo, in quo eam collocavit: Et tunc cecinit hunc Pſalmum, invitans alios ad ſacrificia: Myſticè ſignificatur reductio gentilium ad fidem, & in Eccleſiam militantem; quæ eſt Tabernaculum, & locus militantium, quæ facta eſt à Chriſto per Apoſtolos: Invitantur ergo à Chriſto fideles ad conſummationem hujus Tabernaculi in præſenti per fidei, & virtutum perfectionem, & in futuro per gloriæ adeptionem. *Sic Gloſſa, & Vgo Card. & Alex. Alenſ.*

2. *Oſtenditur hic cui offerendum, à quo, quid, quomodò, ubi, & quarè.*

Afferte Domino filii Dei, afferte Domino filios Arietum: afferte Domino gloriam, & honorem: Adorate Dominum &c. Notanda ſunt diligenter hæc verba, in quibus innuitur primò, quod Deo offerendum eſt: Secundò hoc faciendum eſt à filiis Dei: Tertiò, quod filii arietum offerendi ſunt, ſcilicet noſmetipſi, qui ſumus filii arietum, ſcilicet Apoſtolorum: Quartò quomodò: dicens, *afferte Domino gloriam, & honorem*, ideſt glorioſum nomen Dei prædicando, & laudando, & totum ad ejus gloriam referendo: Quintò ubi, cum dicit: *In atrio ſancto ſuo*, ideſt in corde ſanctificato: Sextò, quarè, ſubdens: *Vox Domini ſuper aquas*, ideſt ſuper gentiles ipſos trahendo ad fidem &c. *Pſalm.*27.

3. *Qualis differentia invenitur in offerentibus ſacrificia Deo.*

Afferte Domino filii Dei &c. Cur repetit vox invitans ad oblationem? quia diverſi ſunt offerentes, & diverſa ſacrificia: nam Deo offerunt ſervi, mercenarii, & filii: primi metu gehennæ: ſecundi cauſa mercedis: & tertii ex puro amore: primis pertinet oblatio pœnitentiæ: ſecundis abſtinentiæ: & ultimis patientiæ: Iſti autem invitantur ad oblationem filiorum arietum. Nota autem, quod arietes ſunt Apoſtoli, & Prophetæ, qui gemino cornu, ideſt ſcientia utriuſque teſtamenti adverſarios ventilant: eorum filii ſunt bona opera, & perfecta, & iſta debent offerri à filiis, quibus ob amorem purum, parum eſt etiam pro Domino vitam ponere. *Pſalm.*27.

4. *Perfecti, & juſti in oblatione aſpiciunt ad Deum ut Dominum.*

Afferte Domino filii Dei &c. Nota hanc replicationem, (Domini,) & non dicit Deo, ſed Domino: Cur hoc? Si Deus bonitatem ſonat & Dominus poteſtatem: cur non potiùs proponit bonitatem, quàm poteſtatem divinam pro motivo oblationis, cum propter amorem, & non ob timorem filii Dei operentur? Nota myſterium digniſſimum: quia intendit proponere menti juſtorum poteſtatem Dei, & obligationem noſtram: poteſtatem, & hoc replicando quater, Dominos, ſcilicet, quam habet in corpus, in animam punire, & præmiare, ſcilicet dare temporalia, & æternalia: & ideò, ſi ſumus Filii Dei, hoc non eſt merito noſtro, ſed ex gratia, & ob id, ſi ſervitium exhibemus debitum eſt, non beneficium. *Pſalm.*27.

5. *Juſti ſoliciti ſint Deo ſervire, non tantùm ad ſui utilitatem, ſed & proximi profectum, & exemplum.*

Afferte Domino Filii Dei. Nota, quod quater dicit afferte: primò dicit, *afferte Filii Dei*: Secundò, *afferte filios arietum*, ideſt opera bona: Tertiò, *afferte Domino gloriam, & honorem*: quartò, *afferte Domino gloriam nomini ejus.* Cur hæc tanta repetitio; Sed nota myſterium: Invitatur enim juſtus ad Deo offerendum: ſed quia non tantùm debet eſſe ſolicitus ſibi, ſed etiam pro proximo: bis dicit afferte propter vos, & bis propter proximos: primò dicit: afferte Filii Dei pro gratia obtinenda pro vobis: ſecundò afferte filios, ideſt opera propter gloriam obtinendam: Item pro ſtola duplici, ne nos puniat duplici contritione, ſcilicet pro ſtola corporis afferte hoſtiam actionis bonæ, & pro ſtola animæ hoſtiam piæ devotionis, & contemplationis: Item pro bonis corporis, & animæ, vel pro tormentorum evitatione, & præmiorum obtentu: Deinde addit: Afferte Domino gloriam, & honorem ad exemplum aliorum, primò in ordine ad bonos, afferte Domino ut ad exemplum veſtri ita faciant, & glorificetur Deus: Quartò addit afferte gloriam nomini ejus propter malos proximos, ut quamvis ad exemplum veſtrum ita non faciant, ſaltem diſciplinam Chriſti laudent. *Pſalm.*28.

6. *Juſti ante Deum adoraturi non ſe præſentent vacui manibus.*

Afferte Domino Filii Dei &c. Adorate Dominum in atrio ſancto ejus. Nota myſterium horum verborum: primò dicit, *Afferte Domino*, poſtea, *adorate*: Cur non præcedere facit adorationem ante omnia alia? quia in adoratione involvitur oratio,

oratio, cui vult Deus, ut præcedat afferte: ſcilicet non vult, ut ingremus ante Dominum vacui, ſed dicit, afferte, ſcilicet venite manibus plenis oblationibus afferendo oblationes, & deinde adorare debemus, ne ſtemus otioſi poſtquam ingreſſi ſumus. *Pſalm.* 28.

7. *Apoſtoli, & Prælati dicuntur Arietes myſticè.*

Afferte Domino filios Arietum. Qui ſunt iſti Arietes habentes filios? Sunt Apoſtoli, & Prælati propter quatuor, quæ arietibus competunt: primò, quia generant filios: ſic & iſti debent Chriſto generare filios per evangelium: Secundò quia debent habere duo cornua mitræ epiſcopalis: Tertiò quia ſunt duces ovium: Quartò quia impugnant inimicos gladio verbi Dei. *Pſalm.* 28.

8. *Infelix, qui ponit filium Virginis cum filio veneris.*

Afferte Domino filii Dei, afferte filios arietum: adorate Dominum in atrio ſancto ejus. Nota, quod hic pſalmus compoſitus fuit à Rege David poſt tranſlationem arcæ Dei ex Templo Dagon Philiſtæorum in Tabernaculum Deo ſacratum: Unde clamabat ad omnes Iſraëlitas, & præcipuè ſacerdotes: Afferte Domino &c. Adorate Dominum in atrio ſancto ejus: In quibus verbis notanda eſt illa frequens repetitio Domini, ut eis exoſam redderet immolationem factam à Philiſtæis, qui obtulerant ſacrificium ante Dei arcam, & ſuum ipſorum idolum Dagon, ideò arcam collocarunt in templo ſimul cum eodem idolo: Ex qua prophanatione Deus eos ſeveriſſimè punivit in partibus poſterioribus corporis: ſicque intendebat eis inculcare, quod uni Deo, non verò diabolo, & Deo ſimul debebant ſua ſacrificia offerre: contra quod imitatores Philiſtæorum ſunt mali ſacerdotes, qui ponunt Filium Virginis cum filio veneris in altari: Qui Deo, & diabolo ſuum cor offerunt, vel mundo, & carni: qui in peccato mortali, vel ſine devotione recipiunt arcam Domini ideſt Euchariſtiam intra ſe. *Pſalm.* 28.

9. *In atrio ſancto multiplici Deus à nobis exigit adorationem.*

Adorate Dominum in atrio ſancto ejus. Quodnam eſt hoc atrium? Atrium eſt pars exterior, & alia interior templi, in quo ſolebant facere ignem, onde dicebatur atrium ab atro fumo: Hoc atrium ſignificat vel Eccleſiam triumphantem, vel militantem, vel mentem igne charitatis ſuccenſam, vel initium converſionis, vel confeſſionem Divinitatis in Chriſto: In his omnibus exigit à nobis adorationem, orationem, & laudis confeſſionem. *Pſalm* 28.

10. *Vox Patris de Cœlo facta declarant Chriſtum Filium Dei in ſuo Baptiſmo hic prædicta.*

Vox Domini ſuper aquas: Vox Domini in virtute &c Ecce quomodò David prædixit Baptiſmum Chriſti in aquis Jordanis, & vocem Patris de Cœlo declarantem ipſum ſuum filium dilectum. *In Luc. c.* 4. *v.* 22.

11. *Sanctus Joannes Baptiſta vox Chriſti ſuper aquas hic præviſus.*

Vox Domini ſuper aquas. Quænam eſt hæc vox Domini? Iſte eſt Joannes Baptiſta, qui ſe declaravit vocem Domini clamantis pœnitentiam ſuper aquas, ſcilicet ſuper populos, ut præpararent viam Domino. *In Luc. c.* 4. *v.* 4.

12. *Vox Chriſti terribilis clamans ad judicium hic præfigurata.*

Vox Domini ſuper aquas, Deus majeſtatis intonuit &c. Nota, quod hic prædicitur vox Chriſti invitantis ad judicium univerſale omnes homines, quæ exiet cum ſonitu terribili. *In Luc. cap.* 21. *v.* 25.

13. *Deus Benigniſſimus offert ſua auxilia omnibus in fluctuatione hujus vitæ degentibus, præcipuè ſuis ſervis.*

Vox Domini ſuper aquas. Cur ſuper aquas, & non potius ſuper terram? Nonne homines habitant in terra, non in aquis? habitant quidem in terra, ſed tamen velut in Mari, & in aquis: quia homo ſubjectus eſt fluctuationibus externis, & internis velut in mari: ſed præcipuè innumeræ ſunt fluctuationes mentis humanæ, & cogitationes vanæ, vel vagæ, vel diverſæ: vult ergo Propheta dicere: Tu homo, qui navigas hoc mare, ne timeas, quia vox Domini ſuper aquas multas: ſi times de infirmitate tua, cogita, quia vox Domini in virtute: Si de puſillanimitate, ecce vox Domini in magnificentia: Si de ſuperbia, ecce vox Domini confringentis cedros: ſi de incentivis libidinis, ecce vox Domini intercidentis flammam ignis: hic cogita, & recogita, & habebis remedium contra hæc mala: quia vox Domini ſuper aquas multas, eas valentis congregare in unum locum, ut appareat anima arida, ſcilicet carens fluxu vitiorum. Et ſi quæras quomodò id fiet? Audi Prophetam. *Et intonuit Deus Majeſtatis ſuper aquas multas.* Scilicet intonat minans mala æterna; intonat bona æterna promittens; intonat mala temporalia irrogans, vel comminans. *Pſal.* 28. *& in Eccleſ. cap.* 8.

14. *Deus cum comminatur mala, vel ea irrogat: vel cum promittit bona æterna, intonat ad aures noſtras, ut convertamur ad ipſum.*

Et intonuit Dominus ſuper aquas multas. Quomodò Deus dicitur intonare? Intonat ſuper aquas multas, cum comminatur mala æterna, vel temporalia, vel de facto ea irrogat, vel cum promittit bona temporalia, vel æterna: hæc omnia facit, ut ad ipſum convertamur. *Pſalm.* 28.

15. *Quomodò dicitur Deus comminuere cedros libani tamquam vitulum.*

Et comminuens cedros libani tamquam vitulum Scilicet qui in fruſta ceditur: Ad litteram vult dicere, quod potentia, & virtus Dei confracta erat minutatim potentiam, & ſuperbiam hominum, & dæmonum: Sed cur ſicut vitulum? Nota, myſticè per vitulum intelligi Chriſtum Jeſum Redemptorem, qui fuit percuſſus, vulneratus, & oblatus in Cruce: Per hunc comminuit

Cedros

Cedros Libani, nempè minutatim myſteria Sanctiſſimæ Trinitatis ſignificata per Cedros oſtendit Eccleſiæ: Nam primò Deus ſe appellabat in lege naturæ Dominum: In lege ſcripta Deum unum: ſed in lege evangelica, Deum Trinum & unum: Item in Cruce, quando oblatus eſt iſte vitulus oſtendit mundo dolores Confeſſorum, eorum auſteritates, & pœnitentias, in ſepultura requiem abſolutorum a culpa, in aſcenſione perfectionem perfectorum, & in conſeſſu ad dexteram gloriam Beatorum. *Pſal.* 28.

16. *Virtus divina in Inferno intercidit flammam ignis à luce ad majorem pœnam.*

Vox Domini intercidentis flammam ignis. Quid ſejungit vox, & virtus Domini in igne? Nota, quod Deo ſubſint, ut Domino abſoluto omnes creaturæ; & ideo ſua virtute in Inferno intercidit flammam urentem, & torquentem à luce ad majorem pœnam damnatorum. *l.4.d.44.p.2.a.2.q.1.*

17. *In Cœlo quomodò intercidit flammam ignis virtus Dei.*

Vox Domini intercidentis flammam ignis &c. Nota, & hoc in Cœlo facit ad majorem jucunditatem Beatorum: nempè facit, ut recogitent peccata, & pericula, quæ tranſierunt in hac vita, & hoc abſque triſtitia, imò cum gaudio cogitantes Dei præſentiam, & liberationem poſt malum præteritum: ſic & Angeli Cuſtodes videntes perverſitatem, & damnationem Animæ, eorum cuſtodiæ deputatæ, diſplicent, ſed non triſtantur abſorpti in illo igne gloriæ. *l.4.d.41.dub.3.*

18. Poſt diem judicij ab igne Deus ſeparabit qualitatem combuſtivam, & remanere faciet lucem: & ideò hoc dictum Sancti Prophetæ verificabitur de igne poſt reſurrectionem. *op. comp. Theol.l.7.c.20.*

19. *Virtus divina incentiva libidinis ſeparat à juſtis.*

Vox Domini intercidentis flammam ignis. Quaſi dicat, ſi metuis incentiva libidinis, ne te combufant; confuge, & confide in Deo, cujus virtus ſeparabit vim combuſtivam, ne te lædat, ut fecit in Paulo. *Pſal.* 28.

20. *Virtus divina ſicut tribus pueris ſeparavit flammam ab igne: Idem facit ſpiritualiter nobis.*

Vox Domini intercidentis flammam ignis. Vide quàm ſit verum in miraculo operato in tribus pueris, qui miſſi fuere in fornacem Babilonicam, & in medio fornacis ambulabant abſque combuſtione, & læſione, velut in prato floribus pleno. Nota etiam, quod idem facit cum pueris, ſcilicet cum Animabus puris ſpiritualiter, quibus Deus extinguit flammam vitiorum, remanente tamen probatione ſenſibili ad reprimendam ſuperbiam. *Pſal.* 28.

21. *Tribulationes Deus immittit, ut convertat malos.*

Vox Domini comminuentis deſertum &c Quodnam eſt hoc deſertum, quod vox Domini commovet? Commovet ad terrorem: & ideò ſupra dictum eſt, quod Deus majeſtatis intonuit, quia per minas, terrores, tribulationes, & infirmitates ſæpe commovet peccatores, qui ſunt veluti deſertum omni bono deſtitutum, ut eos convertat ad pœnitentiam, & hoc eſt effectus virtutis Dei infinitæ intonantis. *Pſal.* 28.

22. *Iuſti & Martyres ſunt Vnicornes Chriſtum intenſiſſimè diligentes.*

Dilectus quomodò filius unicornium Quis eſt dilectus, ut filius unicornium, & quid ſibi vult iſta comparatio? Nota, quod Vnicornis tam intensè amat filios, quod potius vult mori, & de facto moritur, ſi capiantur ejus filij: Unicornes myſticè ſunt juſti, & Martyres, qui per fidem concipiunt Chriſtum, & in ſe, & in alijs ipſum generant: Videntes ergo hunc filium, ſcilicet Chriſtum mori, vel captum in paſſione, vel tentari, ut Chriſtum deſerant, & amittant, pro Chriſto potiùs ſubeunt mortem, quàm ipſum perdere. *Pſal.* 28.

23. *In ſtatu innocentiæ homo erat bicornis: poſt peccatum factus eſt unicornis.*

Quemadmodum filius unicornium. Nota, quod homo in ſtatu innocentiæ erat bicornis per integritatem mentis, & immunitatem mortis, & miſeriæ: poſt peccatum perdidit unum cornu, ſcilicet immortalitatem, & aliud remanſit, ſed inclinatum ad inferius, ſcilicet rationem, ſed tamen ſubjectam peccatis: Venit Chriſtus, & erexit cornu ſalutis in domo David ut poſſet acquirere in gloria aliud cornu, ſcilicet immortalitatem, & non poſſe peccare. Igitur ſancti ſunt unicornes in præſenti, ſed in futuro Deus confringet cornua peccatorum, & eriget cornua ſanctorum. *Pſal.* 28.

24. *Chriſtus quomodò dicitur filius Vnicornium, ſcilicet juſtorum. Vbi de conformitate voluntatis noſtræ cum voluntate Dei: & de fructu prædicationis.*

Quemadmodum filius unicornium. Ideſt Chriſtus filius juſtorum. Quomodò dicitur filius juſtorum unicornium? Sed nota quod filius Patris eſt ſapientia Patris, & voluntas Patris, ſcilicet habentis eamdem voluntatem: & voluntas hominis eſt quædam proles virtutis: Unde ſi eadem eſt voluntas tua, & Patris, idem eſt filius Patris & tuus: Unde dicit Chriſtus, *quicumque fecerit voluntatem Patris mei, ipſe meus frater, & ſoror & mater eſt:* intellige & Pater: mater es, ſi veritatem intelligis, & alios facis intelligere, Chriſtum gignis, qui eſt veritas, & ita es Pater: & ſi in corde tuo gignitur veritas, vel in alio facis gignere, tunc es mater Chriſti: ſic enim in te, intellectu gignitur, conſenſu concipitur, affectu naſcitur, effectu nutritur. Intellige ergo, quod ſi conformabis tuam voluntatem cum Deo, ſi veritatem amplexaberis

plexaberis in corde Pater, & Mater eris ſpiritualiter Chriſti. *Pſal.* 28.

25. *Deus vult ſuos ſervos præparatos ad curſum.*

Vox Domini præparantis cervos, & revelabit condenſa. Quos cervos? Nota, quod Deus vult ſuos ſervos cervos, & ad hoc emittit ſuam vocem, ut Ipſos præparet: Cervos inquam veloces ad obediendum, pavidos per timorem Dei, ſerpentibus inimicos, ſcilicet vitiorum; ideò actiones eorum debent eſſe expeditæ, providæ, & ſanctæ: hiſque revelat condenſa, ſcilicet difficultates ſacræ Scripturæ. *Pſal.* 28.

26. *Dominus ſuis ſervis obedientibus revelat ſecreta ſua.*

Dominus revelabit condenſa in templo ejus. Et quibuſnam? Cervis præparat? cervis velocibus ſcilicet obedientibus Deo: Iſtis enim revelat ſua ſecreta, & introducit eos in ſecretum myſteriorum noſtræ fidei. *Pſalm.* 28. *& Pſal.* 118. *c.* 1. *v.* 2.

27. *Obedientes introducuntur in templum gloriæ ad laudandum Deum in æternum.*

Et in templo ejus omnes dicent gloriam. Omnes? ergo omnes ſalvabuntur? omnes cervi, ſcilicet obedientes velociter Deo: Iſti introducuntur in templum gloriæ, & ibi laudabunt Dominum in ſæcula ſæculorum. *Serm.* 1. *Dom.* 18. *poſt Pentecoſt.*

28. Dominus Rex præſidebit in æternum ſuper electos ipſos regens, & beatificans: Unde dicitur hic. *Dominus Rex ſedebit in æternum. Pſal.* 118. *c.* 7. *v.* 15. *& Pſal.* 28.

29. *Aqua ſapientiæ ſecundùm variam diſpoſitionem ſe diffundit nobis.*

Dominus diluvium inhabitare facit, & ſedebit Dominus Rex in æternum &c. Quodnam eſt hoc diluvium, in quod Deus ſuos introducit? Nota, quod aqua ſapientiæ ſe diffundit ad ſervos Dei, ſed ſecundum diverſas diſpoſitiones etiam magis, & minus: aliquando enim facit puteum, aliquando ciſternam, quandoque fontem ſalientem, quandoque excreſcit in lacum, vel in ſtagnum, vel in rivum, vel in fluvium, vel in abyſſum, vel in diluvium: Ecce differentiæ decem Dei ſapientiæ: per quod datur intelligi, quod differenter lumen ſapientiæ, & ſcientiæ Dei diffunditur nobis ſecundùm varias diſpoſitiones: ſic & Divo Paulo Apoſtolo in raptu inundavit in diluvium, unde clamavit. *O altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei.* Sic & aliis ſanctis ſublimis ſanctitatis, in quibus malitia periit. *Pſalm.* 28.

30. *Deus virtutem, & ſapientiam populo ſuo confert: & populum diaboli relinquit in tenebris.*

Dominus virtutem populo ſuo dabit &c. Quis eſt iſte populus? poteſtne dari populus, in quo non ſit aliquis Deo exoſus? minimè: In quolibet noſtrum poteſt congregari talis populus: eſtque omnis voluntas bona, cogitatio munda, deſiderium ſanctum, conſilium rectum, intellectus verus, affectus ordinatus: Regi placet populus iſte in quo eſt beneplacitum ſuum. E contra, relinquit in tenebris populum diaboli, qui eſt voluntas mala, intentio perverſa: fuge ergo de medio Babylonis, de populo iſto, & intra in populum Dei. *Pſal.* 28. *& Pſal.* 118. *c.* 7. *v* 1.

31. *Pax requirenda à Deo, à mundo, à carne, à diabolo, ſed diverſimodè, ut habeatur benedictio Dei.*

Dominus benedicet populo ſuo in pace. Nota, quod hæc benedictio promittitur, & dabitur in altera vita requirentibus eam in hoc mundo: ſed tamen advertendum, quod debet eſſe pax omnimoda: nempe pax à Deo debet peti humiliter, & per humilitatem impetrari: pax, quæ eſt ſpiritus ad mundum debet fortiter exhiberi per patientiam: pax à carne cum ſpiritu, debet per abſtinentiam ab ea exigi: pax quæ eſt ad diabolum, ſcilicet contra eum debet à Deo precibus obtineri: Ille populus igitur, qui hanc omnimodam pacem habebit, benedicetur à Deo in Cœlis. *Pſal.* 28.

32. *Proprium juſtorum, & filiorum Dei afferre gloriam, & honorem Beatæ Virgini totis ſuis viribus.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Afferte Domino &c. Si filii Dei invitantur ad Deum laudandum, & ad oblationem hoſtiarum; ergo & idem debent facere cum Beata Virgine Maria: quia quidquid dignè genitrici Dei impenſum fuerit, totum ad laudem, & gloriam Dei facit. *Op. ſpecul. B. Virg. in prolog. & op. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm.* 28.

33. *Idem confirmatur.*

Afferte Dominæ Virgini gloriam, & honorem, adorate eam &c. Ideò invitantur omnes homines, & Angeli ad eam laudandam, quia quidquid dici poteſt de ea, ſemper eſt infra ſua merita. *Serm.* 1. *& 2. de B. Virg.*

34. *Dominus communicavit virtutem ſuam Mariæ Virgini, ut per ipſam mirabilia fierent.*

Vox Domini in virtute: Vox Domini in magnificentia. Nota, ex virtute tranſit in magnificentiam: nempè virtutem ſuam Deus communicavit Mariæ, ut per eam mirabilia operarentur: Ipſa enim eſt, quæ dat virtutem ſanctis, eos detinens in ſanctitate: ipſa eſt, quæ virtute ſua proſtravit inimicos noſtros: ipſa eſt, quæ detinet virtutes, ne fugiant, merita ne pereant, detinet dæmones, ne noceant, detinet filium, ne peccatores percutiat. Dicamus ergo: Exaudi gemitus ſuſpirantium ad te, & ne ſpernas vota invocantium nomen tuum, da virtutem ſanctis tuis, & benedictionem laudantibus te: Benedic populo tuo in pace: ſit manus tua ad ſuccurrendum nobis parata, & auris tua intendens ad deprecationem noſtram, ò Maria omnium ſanctiſſima. *Op. ſpec. B. Virg. lect.* 7. *& op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 28.

PSALMUS XXIX.

Titulus eſt : Pſalmus Cantici in dedicatione Templi.

1. PRIMÒ nota, quod in hoc Pſalmo agitur ſimul de paſſione, & Reſurrectione Chriſti, ſed præcipuè conſideratur ejus Domus, ſcilicet Eccleſia militans, & triumphans, in capite, & in membris, quæ fuit primò ædificata tuoſionibus, & paſſionibus, & poſtea dedicata in Reſurrectione: & hoc pacto nos modò per triſtia, modò per læta tranſimus hanc vitam, ut tandem dedicemur, & coronemur in gloria: nam in hac vita homo fabricatur tribulationibus in templum Dei: poſtea dedicatur, & conſecratur in Cœlo. *Pſalm.* 28.

2. *Chriſti corpus ædificatum eſt in domum noſtram.*

Exaltabo te Domine, quoniam ſuſcepiſti me &c. Quomodò fuit ſuſceptus Chriſtus? Nota hæc verba ſunt verba Chriſti ad Patrem: ſuſceptus fuit, & exaltatus in domum noſtram: Ad ædificationem domus quatuor concurrunt: lignorum inciſio, eruderatio, erectio, & conjunctio: ſic in corpore Chriſti fuit facta inciſio, ſcilicet ſeparatio carnis aſſumptæ à carne Virginis Mariæ: eruderatio, ſcilicet mundatio animæ, & corporis, & quando reſurrexit: erectio ad contemplationem, & viſionem Dei, & conjunctio divinitatis cum humanitate: ſicque Chriſtus in inſtanti ſuæ conceptionis ſuſceptus fuit à Patre tamquam domus ſpiritualis pro Eccleſia. *Pſalm.* 29.

3. *In Chriſto fuit plenitudo omnium donorum, & perfectionum.*

Exaltabo te, quoniam ſuſcepiſti me. Quid eſt ſuſcepiſti me? ideſt exaltabo te, quia exaltaſti me: & verè ſuſceptus, & exaltatus fuit Chriſtus per plenitudinem omnium donorum, quæ omnia habuit quantum ad meritum, quantum ad uſum abſque interruptione, quantum ad ſignum per miracula, ſcientiam linguarum, & prophetiæ. *Pſal.* 19.

4. *Confeſſio peccatorum, & oratio ſanat animam ab omnibus malis ſpiritualibus.*

Domine clamavi ad te, & ſanaſti me. Quænam conſequentia eſt iſta inter clamare, & ſanari? ergo clamor eſt medicina infirmitatum, & non potius applicatio medicamentorum? Optimè tamen dicit: Clamavi ad te, ſcilicet per contritionem cordis, confeſſionem peccatorum, & per orationem, & inde ſequuta eſt ſanatio: nam contritio interior, confeſſio, & oratio ad Deum directa ſanat efficaciter omnem infirmitatem animæ: magni igitur licèt ſint languores noſtri, multique, tamen amplior, & efficacior eſt medicina à Deo nobis exhibita. *Serm.* 3. *Dom.* 2. *poſt oct. Epiph.*

5. *Qui vult ſanitatem animæ à Deo, clamet ipſe cum gemitu, & oratione.*

Domine clamavi ad te, & ſanaſti me. Ecce quanta eſt efficacia orationis factæ pro ſe cum gemitu, & contritione: id enim indicat illud verbum (*clamavi*) ſcilicet corde, & ore in oratione. *In Luc. c.* 4. *v.* 38.

6. *Chriſtus liberavit ſanctos Patres de Lymbo poſt ſeparationem animæ in Cruce, & continuè liberat animas de lacu culpæ.*

Salvaſti me à deſcendentibus in lacum &c. Nota hoc dixit Chriſtus ad litteram de ſe ipſo, qui deſcendit ad inferos liberare juſtos à Lymbo: Idem & dicebat unuſquiſque ipſorum Chriſto, & idem dicit anima à culpa liberata per merita paſſionis Chriſti: nam exiſtens in peccato mortali vivit in lacu, ſeu potiùs in inferno. *In Thren. cap.* 3. Et hinc anima liberata à tali lacu lætanter invitat omnes ſanctos ad Deum laudandum, dicens cum Propheta: *Pſallite Domino ſancti ejus &c.*

7. *Chriſtus ad veſperum mortuus eſt, & in matutino tempore reſurrexit.*

Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Hæc de Chriſto dicuntur, qui ad veſperum confixus eſt cum fletu Mariæ Virginis, & aliorum amicorum Chriſti: & in matutino, ideſt in prima hora diei ſequentis reſurrexit, afferens lætitiam toti mundo. *l.* 4. *d.* 43. *a.* 1. *q.* 6. *& in Ioan. c.* 16. *v.* 20.

8. *Qui in hac vita plangit, & triſtatur in alia gaudebit.*

Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. O felix qui hæc verba inculcat ſæpe in mente: nam verum eſt, quod qui in hac vita ſignificata per veſperum triſtatur, pœnitet, flet; in matutino, ſcilicet poſt mortem, lætitiam habebit, & triſtitia vertetur in gaudium. *In Ioan. c.* 16. *v.* 20.

9. *Tempus, in quo vivitur in peccatis eſt veſper, imò nox, & fletus tempus: Tempus, quo vivitur in gratia eſt tempus lætitiæ, & verè lucidus dies.*

Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Ecce quomodò de die, in quo vivimus in hoc mundo fit commemoratio tantùm veſperæ, & matutini temporis: & hoc cum maximo myſterio: nam homo vel eſt in peccato, vel in gratia: ſi in peccato, tunc vivit in veſpere, in nocte, & in ſtatu fletus: ſi in gratia, tunc eſt in mane, & lucidus dies. *Pſal.* 29.

10. *Cur in ſolemnitatibus Chriſti non celebratur octava: ſed tantùm in ſolemnitatibus ſanctorum.*

Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Nempè à paſſione ad reſurrectionem perpetuam, in qua perpetua, & completa lætitia advenit Chriſto: & hinc in ſolemnitatibus Chriſti, ut in Natali, Paſcha, & Pentecoſte non

non celebrantur octavæ : non enim expectamus octavam Chriſti, ſcilicet ejus reſurrectionis, quæ jam præceſſit, & in qua incæpit perpetua lætitia nunquam terminatura : ſed in ſolemnitatibus ſanctorum celebratur dies octava, quia expectamus reſurrectionem, & glorificationem corporum. *Pſalm.29.*

Ritus Eccleſiaſticus.

11. *Deus liberaliſſimum ſe exhibet ſuis ſequacibus, decorem, & virtutem tribuendo.*

Præſtitiſti decori meo virtutem. Hæc dicebat Chriſtus Patri, dum per reſurrectionem apparuit glorioſus, pulcherrimus, & potens : hæc poſſunt dici à quolibet Dei ſervo, per quæ liberalitas maxima Dei in ſuos ſervos explicatur : Cum enim ſit dives, & largus magna ſuis militibus exhibet munera : Unde confert eis decorem, ut placeant, & virtutem, qua adverſarios vincant : iſta duo miro modo perficiunt animam Dei ancillam, ſcilicet decor pudicitiæ, & virtus patientiæ, ut per pudicitiam ſe applicet ad bona, & per patientiam fortis fiat contra mala. *Serm. de ſancta Cæcilia. Virg. & Mart.* Hinc patet qualiter ſervi Dei, licèt imbecilles, exterius deformes ab hominibus ſint dilecti, & venerati, ob decorem animæ, & ſanctitatem &c.

12. *Deus quales virtutes infundat in animas ſibi caras.*

Præſtitiſti decori meo virtutem. Quam virtutem? Virtutem ſcilicet pœnitentiæ, virtutem patientiæ, virtutem ſapientiæ, & virtutem perſeverantiæ : per primam purgatur anima : per ſecundam dirigitur in dubiis, & adverſis : & per tertiam dirigitur, & docetur in via Dei : & per quartam continuat in bonis uſque ad finem. *Serm. de S. Cæcilia.*

13. *Deus aliquando videtur avertere faciem ſuam à ſuis amicis, ut eos probet.*

Avertiſti faciem tuam à me, & factus ſum conturbatus. Quomodò verè poteſt hæc dicere Chriſtus? fuitne unquam à Patre derelictus? minimè: ſed quoad apparentiam, quando mare paſſionis abſque conſolatione intravit : Adverte, quod idem facit Deus aliquando cum ſuis amicis, quibus videtur Deus nec attendere, nec audire, dum orant : & quia Deus per hanc derelictionem ſuos probat, caveat ſervus Dei, ne in tædium cadat, quaſi videatur ejus oratio vana, & fruſtratoria : cum enim hæc ſit probatiò divina, debet perſeverare patienter, & in Deum confidere, donec Deus aperiat theſauros ſuæ miſericordiæ. *Op. de perfect. Religioſ. l. 2. cap. 67.* Unde ſubdit Propheta. *Ad te Domine clamabo, & ad Deum meum deprecabor*, ſcilicet ero perſeverans &c.

14. *Chriſti caro non fuit ſubjecta corruptioni, ſed ſtatim reſurrexit, ut eſſet exemplar noſtræ reſurrectionis.*

Quæ utilitas in ſanguine meo (ideſt in effuſione ſanguinis mei) *dum deſcendo in corruptionem*, ſcilicet ſi corpus meum ſubjiciatur corruptioni, & non reſurgat : & meritò hoc dicit, quia, ut notat Apoſtolus : *ſi Chriſtus non reſurrexit, nec nos reſurgemus.* Sed reſurrexit, per quod tradidit exemplar noſtræ reſurrectionis, ut excitaremur ad ſpem conſequendi gloriam animæ & corporis. *Pſalm.13. & ſerm. 1. & 3. in Paſcha, & l. 3. d. 19. quæſt. 1. & 4. & d. 21. a. 1. q. 2. & op Brevil. p. 7. c. 5.*

15. *Corruptio corporis noſtri futura medium eſt deprimendi ſuperbiam ſanguinis, & vanitatum noſtrarum.*

Quæ utilitas in ſanguine meo, dum deſcendo in corruptionem. Ecce quali motivo deprimebat Propheta ſuam carnis vanitatem : nempe recordatione futuræ corruptionis corporis: hoc enim eſt medium efficax, & remedium contra omnem morbum noſtræ ſuperbiæ : Quæ utilitas, ait, in ſanguine meo, ſcilicet tam nobili, tam ſuperbo, tam luxurioſo, tam furibundo, & multa mala faciendo, dum deſcendo in corruptionem, cum oporteat, corpus meum corrumpi putredine : dum horribiles tineæ, ſerpentes, & vermes quaſi indumentum corporis mei non parcent corpori cujuſcumque hominis. *Serm. 3. Dom. 10. poſt Pentecoſt.*

16. *Per paſſionem Chriſtus tranſiit ad lætitiam reſurrectionis : quod & nobis faciendum eſt.*

Convertiſti planctum meum in gaudium mihi : conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia. Hæc ſunt verba Chriſti, quibus innuit curſum ſuæ vitæ, quæ fuit in hac mortali vita tota ſubjecta paſſionibus, poſtquam tranſiit ad Paſcha, & ad lætitiam reſurrectionis, ut daret nobis exemplum quid faciendum : & ideò Eccleſia priùs aſſumit planctum tempore jejuniorum, & poſtea celebrat feſta : ut indicet, quod poſt mærorem devenitur in gaudium, & poſt vigiliam celebratur feſtum. *In Thren. prol. & in Ioan. c. 16.*

17. *Idem confirmatur : ubi agitur de ornamentis Eccleſiæ in Natali, & Paſcha.*

Conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia. Quis eſt ſaccus conſciſſus? quem ſaccum habuit Chriſtus? ſaccus iſte eſt caro Chriſti : dicitur autem ſaccus propter aſperitatem, quæ erat in carne, ſcilicet mortalitatem, paſſibilitatem, & defectus humanitatis noſtræ : Conſciſſa fuit hæc caro in paſſione, & reformata in Reſurrectione : Unde in Natali Eccleſia Romana ornat templum tapetis quaſi ſaccis, quia tunc incipit celebrari ejus vita aſperitatibus plena : In Paſcha ornant pannis ſericis ad ſignificandum, quod ſolemnitas eſt Chriſti, qui deponit ſaccum, ſcilicet mortalitatem, & aſſumit pannum ſericum, ſcilicet immortalitatem, lætitiam, & delicias. *Pſalm. 19. in Thren. prol.*

Ritus Eccleſiaſticus.

18. *Qui dolorem, & planctum aſſumit de peccatis, triſtitiam vertit in gaudium, & lætitiam.*

Convertiſti planctum meum in gaudium mihi : conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia &c. O quàm verum eſt hoc, quod dicunt juſti in hac vita, & Beati in gloria, nempè, quia luctum, & triſtitiam de peccati recordatione aſſump-

ſerunt : Conſciderunt ſaccum, ſcilicet pœnitentiam, & mortificationem carnis aſſumendo, ideò eorum triſtitia verſa eſt in gaudium, & lætitiam propter evaſionem mortis æternæ. *ſerm. 3. Dom. 2. poſt oct. Paſcha & in Thren. prol.*

19. *Pœnitens rumpit veſtem carnis, ut novam acquirat in Cœlis.*

Conſcidiſti ſaccum meum, ideſt carnem meam, & circumdediſti me lætitia. Quis ſaccus, & qualem convenientiam cum lætitia? Sed vide puerum, qui rumpit veſtem veterem, ut citius habeat novam: ſic facit pœnitens, qui lacerat ſuas carnes ex obedientia Deo debita, ut citius veſtiatur gloria: ſic, ſic faciunt veri amatores Chriſti qui ſeipſos deſpicientes abbreviant ſibi vitam, ſubjiciendo Corpus flagellis, jejunijs, mortificationibus, ſubtrahendo ſibi victum vivendo in aſperitatibus: ſic & Martyres exponendo vitam tortoribus: Iſti poſſunt dicere Deo: Conſcidiſti ſaccum meum, ut poſtea veſte immortalitatis citius coronentur. *op. Diæt. tit. 2. c. 1.*

20. *Deus rumpit ſaccum mortalitatis juſtorum in morte, ut appareat theſaurus, qui prius ſub illo abſcondebatur: ubi de miraculis Sanctorum Reliquiarum.*

Conſcidiſti ſaccum meum, & circumdediſti me lætitia. Cur appellatur ſaccus corpus noſtrum? Sed quia hæc dicuntur in perſona viri pœnitentis, & præcipuè Prælatorum, qui propter exemplum ſubditorum ſe humiliant, cruciantque ſua corpora, tam in parcitate victus, quàm in humilitate habitus: invitamur ad obſervandum ſcyphum aureum ſancti Joſeph abſconditum in ſacco Benjamin, ſcilicet filiorum dexteræ, ut erudiamur, quod meritò poſt exitum Animæ à corpore, Deus in his ſolet demonſtrare ſignis qualem theſaurum portaverint involutum in ſacco externo, & quantum Deus dilexerit hos theſauros: & ideò, ut pateat pretioſitas talium theſaurorum, Deus conſcindit in morte hos ſaccos. *opuſc. Eccleſ. Hier. p. 4. c. 5.* Nota etiam quod Deus id oſtendere ſolet per miracula, & portenta, quæ ad contactum talis ſacci, ſcilicet corporum, & Reliquiarum ſanctorum operantur.

21. *Lachrymæ compunctionis potum dant Deo, qui ipſas convertit in dulcedinem Paradiſi.*

Convertiſti planctum meum in gaudium mihi &c. Quomodò fit iſta converſio lachrymarum in gaudium? Sed nota quod hoc officium eſt Dei: nam cum pœnitens miniſtret in menſa cordis compuncti lachrymas, & planctum, miniſtrat etiam vinum dulciſſimum, quo ipſe potatur, & tunc convertuntur in vinum dulciſſimum à Deo, quo poſtea potatur Anima in Cœlo. *In Luc. cap. 17. v. 8.*

22. *In ſacco corporis Chriſti latebat pretium noſtræ redemptionis, & in paſſione ruptus, & extractus eſt theſaurus.*

Conſcidiſti ſaccum meum &c. Cur appellatur corpus Chriſti ſaccus? In ſacco abſconduntur theſauri, ut videas, quod in illo ſacco abſconditum ferebat Chriſtus pretium noſtræ redemptionis: Apertus, & conſciſſus fuit ſaccus in Cruce in manibus, pedibus, & præcipuè in pectore clavis, & lancea, & hinc manavit pretium noſtræ redemptionis, per quod redemptus eſt homo, & Chriſtus circumdatus repletus eſt lætitia reſurrectionis. *In Ioan. Collat. 56.* Et quomodò dicitur circumdatus lætitia? Cur non dicitur veſte? Lætitia, quam attulit ſecum veſtis, & ſtola, ſcilicet glorificatione corporis. *Pſal. 29.* Et hinc addit, *ut cantet tibi gloria mea.* Ideſt ut hæc gloria reſultet tibi ô Pater in laudem & magnificentiam, & non compungar, quia ampliùs non ſentiam dolores &c.

23. *Maria Virgo ſuſcipit peccatores, liberans eos de manu diaboli.*

Exaltabo te Domine quoniam ſuſcepiſti me, nec delectaſti inimicos meos ſuper me. Quomodò Deus ſuſcipit nos? quibus brachijs nos liberat ab inimicis noſtris? *Applicatio ad Mariam Virginem.* Nota, quod hoc munus eſt Beatæ Virginis Mariæ, per quam Deus ſuſcipit peccatores, ſublevans eos à miſerijs, & periculis, necnon brachijs ſuæ pietatis eripiens de manibus inimicorum: ô quot peccatores prius perditi, poſtea ſuſcepti à Maria poſſunt dicere Mariæ: Exaltabo te Domina Virgo Maria, quoniam ſuſcepiſti me: ab inimicis meis liberaſti me: converte ad me, & vivifica me, & de portis mortis redime me. *opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal. 29.*

24. *Maria Virgo ſuſcipit ſuos devotos ad confraternitatem Chriſti.*

Exaltabo te, quoniam ſuſcepiſti me. Ubi ſuſcepit? Ad quod munus? Suſcepit nos Chriſtus per Mariam Virginem ad confraternitatem ſuam, dum ex Virginali utero dignatus eſt Chriſtus fieri frater noſter, os noſtrum, & caro noſtra: ô mira, & ineffabils diffuſio bonitatis divinæ: quanta quæſo erga talem Virginem deberet cor noſtrum devotione diffundi, per quam certè meruimus Deo eſſe fratres, & cohæredes in Regno. *op. ſtim. p. 3. c. 16.* Vide ergo ô homo quam debitores ſimus huic Beatiſſimæ Virgini, dum ad confraternitatem ſui filij Jeſu Chriſti nos ſuſcipere dignatur, & intra gremium, & numerum ſuorum filiorum ſuſcipere: Hoc advertant, qui in Confraternitatibus Mariæ dicatis adnumerantur.

25. *Maria Virgo plurimos ſua interceſſione educit è portis Inferni.*

Domine eduxiſti ab Inferno Animam meam: Salvaſti me à deſcendentibus in lacum. Hoc dicitur in perſona ejus, qui à peccati morte liberatur: Sed quis eſt, qui extendit manum ad hanc liberationem? Hic eſt Chriſtus Jeſus per manus Mariæ ſuæ matris, per quas tot Animas in dies eripit, & reducit à portis Inferni, liberando eas de manibus diaboli, & imminenti certiſſima damnatione: Per Mariam igitur à privatione eſt homo regreſſus ad habitum: per ipſam mors expellitur, & mors in vitam (quia ipſa eſt vita noſtra) convertitur: vita eſt, mortem non timens, mortales immortales conſtituens: vita non ſeneſcens, ſed potius ſenes ad juventutem reducens: Vita eſt Maria carnales vitas ad nihilum redigens, &

abhorrens:

abhortens: Vita eſt divina impetratione, & poteſtate fortificans], Divina ſapientia regulans, & divina vegetans bonitate, ô Maria Virgo, ſi vita es, reduc me de portis mortis, & Inferni: ſi vita es; ſemper in me ſis, ſemper vegeta Animam meam. *op. ſtim.p.3.c.19. & opuſc. Pſalt. B. Virgin. Pſal.29.*

26. *Poſt maximam afflictionem pro Chriſto Crucifixo Maria tranſijt ad immenſum gaudium in ipſius Reſurrectione.*

Ad veſperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Hoc dictum eſt primò de Chriſto, & etiam de Maria Virgine, quæ tempore paſſionis Chriſti ſui dilectiſſimi filij demorata eſt veluti ſepulta in fletu, & pœna: Sed verè ad matutinum lætitia: nam primò ante omnes alios apparuit ſuæ dulciſſimæ matri reſuſcitatus: & ob id magnum Paſcha celebravit. *opuſc.meditat. Vita Chriſti cap.87.*

27. *Deus decorem cum omnibus virtutibus præſtitit Mariæ.*

Præſtitiſti decori meo virtutem. Hoc dixit Chriſtus Patri: hoc & dicere poterat Maria Chriſto: nam ſuo decori, & pulchritudini interiori, & exteriori addidit virtutum omnium cumulum: nam in Maria fuit aurum infinitum dilectionis Dei, & proximi, fuerunt & gemmæ pretioſæ virtutum, & donorum, aromata bonorum operum, & exemplorum, *opuſc.ſpec.B.Virg.lect.15.*

28. *Propter imperium, & magnificentiam potentiæ Mariæ laudanda eſt perpetuò ab omnibus creaturis.*

Vt cantet tibi gloria, & non compungar: Domine in æternum confitebor tibi &c. Hæc eſt concluſio hujus pſalmi, nempè laus debita Deo, ob magnificentiam Chriſto collatam: Quod & Beatæ Mariæ Virgini eſt à nobis vertendum: nam ob decorem virtutum, ob magnificentiam ſuæ dexteræ, qua conterit inimicos noſtros, & nos adjuvat, debemus ei offerre ſacrificium laudis, & gloriam ipſius devotiſſimè exaltare: Laudate igitur Cœli, & terra, & omnes creaturæ, quia conſolatur Maria ſervos ſuos, & pauperum ſuorum miſeretur. *op. Pſalt.B.Virg.Pſal.29.*

PSALMUS XXX.

Titulus: In finem: Pſalmus David pro extaſi.

1. PRIMÒ nota, quòd hic pſalmus cantatur in perſona Chriſti, qui ad exemplum ſuum conatur excitare nos ad ſpem, & confidentiam in Deum contra timorem
c ſignificatum hoc nomine extaſis, quaſi extra ſe homines rapientem, ne in periculis, & perſecutionibus timeant &c. *Pſal.30.*

2. *Qualis ſpes fuerit in Chriſto.*

In te Domine ſperavi &c. Si hoc dicit Chriſtus, ergone in Chriſto fuit ſpes? ſpes eſt expectatio præmij ſubſtantialis abſentis, & ſupponit fidem, cognitionemque ænigmaticam, & ideò hanc non habuit: quomodò ergo dicit; *In te Domine ſperavi?* Sed Reſpondetur quod in Chriſto non fuit ſpes propriè ſumpta, ſed tantùm quædam expectatio gloriæ corporis cum certitudine ſcientiæ. *Pſal.30.& l.3.d.26 dub.5.& 6.* Unde dicit? *Inclina*, ſcilicet per benignitatem; *aurem*, ſcilicet per ſolicitudinem; *ad me*, humiliter petentem: *accelera*, ſcilicet ſine dilatione: *erue*, ſcilicet cum feſtinatione, ideſt à morte: Hæcque dicebat Chriſtus, ut homo: ne differretur reſurrectio ejus uſque ad finem: Poteſt etiam hoc applicari Chriſto in perſona membrorum. *l.3.d.31.a.2.q.2.*

3. *Alij benè ſperant: alij malè.*

In te ſperavi, non confundar in æternum. Quomodò dicit non confundar in æternum, cum multi ſperantes remaneant in fine confuſi? Sed attende, quod alij benè ſperant: alij malè: Sperant cum fructu, & liberantur à confuſione æterna, qui certiſſimè ſperant in meritis Chriſti, & ex meritis Chriſti in proprijs meritis, & expectant retributionem vitæ æternæ: malè ſperant, qui præſumentes de proprijs meritis, vel peccantes abſque eo quod proponant emendationem, ſperant veniam: Iſti ſubjacent confuſioni æternæ. *Pſal.30.& Pſal.118.c.2.v.15.*

4. *Confidentia perfecta in Deum confortat, & tribuit certitudinem obtinendi à Deo petita.*

In te Domine ſperavi, non confundar in æternum: Inclina ad me aurem tuam &c. Quomodò dicit cum tanta certitudine vir juſtus: *non confundar?* & petit cum tanta libertate quaſi præcipiendo? Sed hic eſt effectus perfectæ confidentiæ in Deum: qui enim non in proprijs meritis, ſed Chriſti & in promiſſis divinis confidens vivit, in Anima mirabiliter confortatur, & ad Deum fiducialiter recurrit: Unde ſic orat ad Deum quaſi filius confidens de dilectione paterna, non tam obſervat, quàm imperat Patri, ut exaudiat expectans, erga ſe benevolentiam Patris allegans. *opuſc. Incendium amor. c. 3. & opuſc. de perfect. Religioſ. l.2. cap.68.*

5. *In Deum confidens, ejuſque voluntatem faciens deducitur in omnibus à Spiritu Sancto.*

Quoniam fortitudo mea es tu, & refugium meum, & propter nomen tuum deduces me, & enutries me, educes me de laqueo hoc &c. Vide quid faciat confidentia juſti, Dei voluntatem exequentis: Deduces me, ſcilicet in converſatione bona, & de virtute in virtutem: qui enim Voluntatem Dei facit, iſte de virtute in virtutem procedit. *ſerm.3. Dom 8.poſt Penteceſt.*

6. *Exemplo Chriſti debemus expirare clamando, & orando.*

In manus tuas Domine commendo Spiritum meum redemiſti

redemiſti me Domine &c. Nota, quod hæc verba prolata fuerunt clamando à Chriſto, quando expiravit, ut patet, *Luc. c.* 21. ut ſe per clamorem oſtenderet Deum, & per orationem, hominem, & ut daret nobis exemplum imitationis. *In Luc. c.23.v.46.*

7. ***Humilitate à malo liberatur homo, in bono adjuvatur, & in Cœlo exaltatur.***

Odiſti obſervantes vanitates, quoniam reſpexiſti humilitatem meam, ſalvaſti de neceſſitatibus Animam meam &c. ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos. Vide quomodò juſtus ponit in medium humilitatem ſuam poſtquam dixit, Deum odiſſe vanitates, poſtea ſubdens ſe liberatum de neceſſitatibus, & poſitum in loco ſpatioſo: Ut videas, quod per humilitatem homo liberatur à malo, adjuvatur in bono, & exaltatur in Cœlo. *ſerm.3. Dom.16. poſt Pentecoſt. & Pſal.118.c.11.v.2.*

8. ***Deus odit obſervantes vanitates mundi.***

Odiſti obſervantes vanitates. Quomodò Deus odit, ſi dicitur *Sap.c.11. nihil odiſti eorum, quæ feciſti?* Sed odit Deus iniquitatem, & diligit naturam: non facturam, ſed facturæ vitium: odit igitur qui eſt veritas obſervantes vanitates, ſcilicet diligentes nimis tenaciter res hujus mundi, quæ ſunt vanitas vanitatum & omnia vanitas, ſcilicet divitias, delicias & honores. *Pſal. 30. & In Sap.c.11. & Eccl.c.1.*

9. ***Peccato ſuccedit miſeria, niſi miſericordia impediat.***

Miſerere mei quoniam tribulor &c. conturbatus eſt in ira oculus meus, Cur tribularis? Quænam eſt origo hujus tribulationis? Sed nota illud verbum (*miſerere mei*) quod eſt actus ſupplicationis ad Deum pro venia peccatorum: ergo tribulatio eſt effectus peccati, cui occurrendum eſt per orationem, & ſupplicationem, ut Deus eam impediat. *Pſal.115.c.2.v.13.*

10. ***Ira, & quodlibet peccatum conturbat potentias, in nobis conſtituentes imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis.***

Conturbatus eſt in ira oculus meus, Anima mea, & venter meus. Quænam ſunt iſta conturbata? Quomodò cum Anima collocat ventrem? Sed nota, quod per hæc tria intelliguntur tres partes conſtituentes imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis in nobis: per oculum ratio, per animam Voluntas, & per ventrem memoria: Conturbatio autem advenit, & excæcatio, quando concupiſcentia advenit, & venter Animæ, ſcilicet memoria recipit ſerpentes vitiorum. *ſerm.4 Dom. 22. poſt Pentecoſt. & in Thren.c.1. & 2. & Pſal.26.*

11. ***In oratione captatur benevolentia à Deo quando quis exponit propriam miſeriam.***

Miſerere mei Domine, quoniam conturbatus eſt in ira oculus meus &c. Vide quomodò vir juſtus in oratione captat benevolentiam exponendo propriam miſeriam: ſic & nos facere debemus. *Pſal. 30.*

12. ***Naturalia vulnerantur propter peccatum.***

Miſerere mei, quoniam conturbatus &c. Vide quod hic exponitur effectus peccati in naturalibus ea vulnerando; nempè quantum ad finem, dicens, oculus meus conturbatus: addit animam quantum ad ſenſualitatem, & tandem ventrem quantum ad carnem; unde peccatum vulnerat potentias animæ, & corporis. *Pſalm.30.*

13. ***Miſeria peccati quanta.***

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus: Infirmata eſt paupertate virtus mea, & oſſa mea conturbata ſunt. Ecce effectus peccati expreſſi in his verbis: indicat enim magnitudinem pœnæ in acerbitate, undè dicit, *defecit in dolore &c.* & in duratione, undè dicit, *anni mei*, & in paucitate gratuitorum donorum, undè dicit, *in paupertate &c. Pſalm.30.*

14. ***Sancti Deum amantes torquentur ex dilatione unionis ipſorum cum Chriſto in gloria.***

Defecit in dolore vita mea. Sic dicit juſtus Dei amans: ſed cur dolore defecit? quia deſiderat eſſe cum Chriſto: dolent enim Sancti, tum propter dilationem gloriæ, tum quia hic premuntur inter mala; tum quia hic non ſunt ſecuri. *Pſalm.30.*

15. ***Gratia Dei ſanat animam; peccatum eam infirmam reddit.***

Infirmata eſt in paupertate virtus mea, & oſſa mea conturbata ſunt &c. In paupertate ergo infirmatur anima: ſed quomodò ejus virtus infirmatur? Vide quid facit peccatum, nam reddit animam infirmam, quoad poſſe, quoad noſſe, & quoad velle: Gratia Dei è contra virtuoſam reddit animam quoad hæc tria. *ſerm.1. Dom.23. poſt Pentecoſt. & Pſalm.67.* Undè ut ſanetur ratio debet adire Deum greſſibus cordis. *in Ioan. collat.24.*

16. ***Chriſtus fuit in omnibus pauperrimus.***

Infirmata eſt in paupertate virtus mea &c. Nota hoc dicit Chriſtus, quia vere fuit pauper in tota vita ſua, & ingrediens, & vivens, & in morte, quia non habuit, ubi reclinaret caput ſuum. *in Thren. cap.3.*

17. ***Majora opprobria nunc ſuſtinet Chriſtus à Chriſtianis, quam jam ab ipſis Iudæis inimicis.***

Super omnes inimicos meos factus ſum opprobrium, & vicinis meis valde, & timor notis meis; qui videbant me foras fugerunt à me: oblivioni datus ſum tanquam mortuus à corde. Vide quomodò Chriſtus conqueritur magis de amicis, quàm de inimicis, dicens, quod ſuper inimicos ſuos factus eſt in opprobrium ipſis amicis: qui ſunt iſti amici tam proximi Chriſti? & ſi ſunt amici, quomodò magis inimici, quàm ipſi inimici? ſed attende, quod hic conqueritur de malis Chriſtianis: qui ut Chriſtiani ſunt amici Chriſti, ſed ut mali ſunt magis inimici, quàm ipſi inimici Judæi, & quomodò hoc verificatur? quia fugiunt multi crucifi-

xum,

xum, ipſum oblivioni tradnnt, quia ipſum in medio latronum crucifixum relinquunt, quia ipſum blaſphemijs, & malis operibus malè tractant, ac ſi eſſet purus homo, & non Deus. *op ſtim. p. 1. c. 15. & Pſal. 11.*

18. *Ingratitudo diſplicet Chriſto pluſquam ejus Paſſio.*

Oblivioni datus ſum tamquam mortuus à corde. Quid eſt hoc, de quo tam validè conqueritur Chriſtus? hoc eſt peccatum ingratitudinis; de quo conqueritur pluſquam de ſua Paſſione. *In ſap. c. 14.*

19. *Chriſtus in cruce vas medicinale, quod abominabile eſt apud malos.*

Factus ſum tamquam vas perditum. Quid eſt vas perditum, niſi perforatum non valens retinere, quod continet? quid eſt ergo, quòd Chriſtus atteſtatur ſe factum eſſe vas perforatum? Nota, quod hominum alij ſunt veri Fideles in ipſum confidentes, hoſque retinet in vaſe ſuæ charitatis, eis communicans ſua medicamenta pretioſiſſima: alij ſunt perverſi, & ingrati, de iſtis conqueritur, quod reſpectu iſtorum eſt velut vas perforatum, quia in ipſum ſe nolunt per ſpem projicere, & ideò medicamenta paſſionis ſuæ eis nihil proſunt. *Pſal. 30.*

20. *In Eccleſia homines alij ſunt vaſa in honorem: alij in contumeliam.*

Factus ſum tamquam vas perditum. Nota hæc dici à Chriſto in perſona membrorum ad differentiam vaſis non perditi, quia alia ſunt vaſa Chriſti in honorem, alia vaſa diaboli in contumeliam; vas in honorem eſt vel aurum, vel argentum, in quibus reponit gratiam ſuam; vaſa Chriſti ſunt ſancti Doctores pleni manna ſcilicet doctrinæ: vel Diſcipuli Chriſti, qui pleni ſunt auro charitatis, & argento bonorum operum: vaſa diaboli ſunt Hæretici, & qui in corde retinent venenum peccati. *Pſal. 30.*

21. *Chriſtus in cruce conqueritur de ſcandaloſis tamquam de ſevioribus hoſtibus.*

Factus ſum tamquam vas perditum. Cur hoc? *quoniam audivi vituperationem multorum commorantium in circuitu &c.* Nota, quòd hæc dicuntur in perſona Chriſti in cruce pendentis; ſed quid eſt, quod dicit audire vituperationes multorum commorantium in circuitu? Sed attende, quod in circuitu Chriſti commorantur infideles nolentes ad Chriſtum centrum procedere, ſed magis ipſum vituperationibus, & contumelijs afficiunt propter mala exempla, & ſcandala Chriſtianorum; & ideò merito conqueritur, quia graviorem perſecutionem patitur ab ijs, qui ſuggeſtione mala, pernitioſo exemplo, ſcandali occaſione avertit animas, quas ipſe redemit. *Pſal. 30. & op. Phar 43. cap. 39.*

22. Juſtus ſibi pro objecto ſuarum operationum præfigit Deum: undè dicit continuè: *Illuſtra faciem tuam ſuper ſervum tuum*: nempè ut te ſemper præſentem habeam *Pſal. 49.*

23. *Eccleſia orat, ut obſtinati deducantur in Infernum.*

Erubeſcant impij, & deducantur in Infernum &c. Ergone Eccleſia deſiderat damnationem hominis? minimè, ſed ſuppoſito, quod velint impœnitentes vivere, orat, ut de ſocietate bonorum auferantur, & ad pœnam Inferni deducantur, vel dicendum ſe orare ut deducantur ad Infernum per conſiderationem. *Pſalm. 30. op faſcicul c. 3.*

24. *Exorciſta exemplo Chriſti obmuteſcere faciat Dæmonem hominem obſidentem.*

Muta fiant labia doloſa. Hoc dirigitur ad Prædicatores immiſcentes falſa veris: item ad Dæmonem in hominibus inſidentem, & loquentem, quem obmuteſcere facere debet Exorciſta exemplo Chriſti. *in Luc c. 4. v. 35.*

25. *Dulcedo divinæ miſericordiæ magna, & abſcondita, ſcilicet reſervata à Deo ſuis amicis, elongata inimicis.*

Quam magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abſcondiſti timentibus te. Quomodò dicitur abſcondita timentibus Deum, & non potiùs revelata? dicitur abſcondita, ideſt inimicis, & reſervata timentibus Deum, quibus ab ipſo eſt aperta, & communicata, maximè poſt Paſſionem. *l. 1. ſent. in prol. In Eccleſ. cap. 11. & opuſc. de dono tim. c. 4.*

26. *Electi exteriùs audiunt verbum Dei, & interiùs guſtant: reprobi exteriùs tantùm.*

Quam magna &c. quam abſcondiſti timentibus te. Cur dicitur abſcondiſti, & non potiùs revelaſti? abſcondita quidem eſt dulcedo divinæ pietatis in ipſis timentibus Deum, abſcondita inquam reprobis, & revelata electis; reprobi enim tantùm exteriùs audiunt & recipiunt abſque ſapore ut cibum verba ſapientiæ divinæ: ſed electi etiam interiùs guſtant, eis enim talis cibus ſapit per amorem medullitùs incluſum. *op. de dono tim. c. 4.*

27. *Maxima multitudo dulcedinis divinæ ineſt timentibus Deum: magna multitudo veneni, & afflictionis amantibus mundum.*

Quam magna multitudo &c. Nota, quod dicit timentibus ſe; quia in corde iſtorum effluunt chariſmata dulcedinis divinæ: non timentibus Deum verò magna multitudo veneni, & afflictionum internarum. *op. de contemptu ſæculi, & in Luc. c. 5. v. 50. & c. 14 v. 24.*

28. *Diligentibus, & timentibus Deum bona creaturarum ſunt medium perveniendi in fruitionem dulcedinis divinæ.*

Quam magna multitudo dulcedinis tuæ. Cur dicitur multitudo, & non potiùs magnitudo, & unitas, ſi hæc in unum Deum reducit? Dicitur multitudo, quia omnis bonitas diſperſa in univerſitate creaturarum inſeruit diligentibus Deum veluti per

ſcalam

ſcalam perveniendi ad deguſtandam dulcedinem divinæ pietatis, ſapientiæ, potentiæ, magnitudinis, & aliorum attributorum. *op. ſoliloqu. c. 1. & op. Incendium: c. 3. & op. de ſex alis Cherub. & ſerm. 2. Dom 4. Quadrageſima.*

29. *Dulcedo, quam reſervat Deus ſuis amicis multa, & magna.*

Quam magna multitudo dulcedinis tua &c. Nota illa duo verba (*magna, & multitudo,*) ſcilicet magna, & multa, quia continet in excellentia omnia bona deſiderabilia. *in Luc. c. 6. v. 35.*

30. *Anima contemplativa à Deo elevatur in abſcondito faciei ſua.*

Abſcondes eos in abſcondito faciei tua à conturbatione hominum. Qui ſunt iſti, qui abſconduntur à Deo, & removentur ab omni conturbatione? iſti ſunt contemplativi, quos Deus elevat ſuper omnia creata, & introducit ad conſpectum faciei ſuæ removens eos ab omni conturbatione hominum, veluti beatos. *op. ſpecul. Beata Virg. lect. 12. & opuſc. de ſeptem itiner. aternit. itiner. 3. d. 6. & in Pſal. 55.*

31. *Dominus oſtendit ſuam miſericordiam ſuis amicis ſolùm intra Eccleſiam militantem, & triumphantem.*

Benedictus Dominus, quoniam mirificavit miſericordiam ſuam mihi in civitate munita. In quanam civitate? in civitate munita, ideſt in Eccleſia militante, quæ eſt veluti civitas munita: ergo qui extrà hanc civitatem eſt, hanc miſericordiam non percipiet hic, nec in alia civitate, ſcilicet triumphante. *Pſal. 30. & ſerm. 3. Dom. 2. poſt Pentecoſt.*

32. *Anima juſti eſt civitas munita.*

Quoniam mirificavit mihi miſericordiam ſuam in civitate munita. Nota, quod civitas munita myſticè eſt anima juſti, munita quidem gratia Dei, & cuſtodia Angelorum, & virtutum exteriorum, & interiorum; in hac civitate Deus diffundit theſauros ſuæ miſericordiæ. *Pſalm. 30. & in Thren. c. 2.*

33. *Congregationes, & confraternitates ſacra ſunt civitates munita.*

Quoniam mirificavit &c. in civitate munita. Nota etiam, quòd civitas munita myſticè ſunt congregationes, & confraternitates Deo dicatæ, verè munitæ, muris præceptorum, & conſiliorum Dei, & cuſtodia divina, protectione Angelorum, ab inſidijs, & violentia Dæmonum, in hiſque Deus maximè mirificat, & manifeſtat ſuam miſericordiam. *Pſal. 30.*

34. *In civitate diaboli non mirificatur miſericordia, ſed juſtitia, quia in ea regnat omnis turpitudo.*

Quoniam &c. in civitate munita. Ergo in civitate non munita gratia Dei non mirificat Deus ſuam miſericordiam, ſed juſtitiam, quia in anima impij regnat diabolus, & iniquitas. *ſerm. 2. de dedicat. & Pſalm. 30.*

35. *Oratio, ut exaudiatur, quid exigat.*

Ideò exaudiſti vocem orationis mea, dum clamarem ad te. Cur addit dum clamarem ad te? nonne clamor iſte involuitur in oratione? ſed nota, quod clamor in oratione innuit qualitatem orationis, quæ exauditur à Deo; nempè affectum in ſupplicando, quo exhibetur reverentia Deo, petit & clementiam, & offert indigentiam. *in Luc. c. 9. v. 38.*

36. *Deus eſt ſumma veritas, & ſecundùm veritatem Sanctos pramiabit, & impios condemnabit.*

Diligite Dominum omnes Sancti ejus, quoniam veritatem requiret facientibus ſuperbiam. Nota ex hoc, quod Chriſtus nobis ſæpè inculcat, ut præ oculis ad memoriam ſemper revocemus, & præmium bonorum, & pœnam malorum, quia amicos ipſum diligentes præmiabit, inimicos puniet juxta qualitatem ſuorum peccatorum. *Pſ. 118. c. 9. v. 15. & in ſap. c. 5.*

37. *Gratia continentia datur à Deo caſtis, non luxurioſis.*

Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum omnes, qui ſperatis in Domino. Qoid eſt viriliter agere, niſi viriliter omnes motus ſenſualitatis rebellantis conterere, & allidere, quod non poteſt fieri, niſi gratia virtutis Dei infundatur: hanc verò Deus caſtis, & continentibus, & in ipſo ſperantibus confert: non verò voluptuoſis, & luxurioſis. *opuſcul. de Eccleſ. Hierarch. p. 1. cap. 1.*

38. *Pralatis, & Iudicibus in Deo confidentibus dicitur à Chriſto.*

Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum. Iſti enim viriliter agunt, ſi odio, amore, vel timore à vigore juſtitiæ non deflectunt. *opuſ. Eccleſ. Hierarch. p. 2. cap. 2.*

39. *Ad exercitium fortitudinis invitatur homo à Chriſto Ieſu.*

Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum. Hæc verba diriguntur unicuique noſtrum, ut exerceamur, in virtute fortitudinis, quæ viriliter agit in aggreſſione arduorum, in contemptu terrenorum, in ſuſtinentia tribulationum, in reſiſtentia tentationum, & inpugnatione vitiorum. *opuſc. Comp. Theol lib. quinto, cap. trigeſimoſexto.*

40. Qui in Mariæ protectione confidit verè, & ſecurè poteſt dicere ipſi in oratione. In te Domina ſperavi, ergo non confundar in æternum, ideò in gratia tua ſuſcipe me; quia confidentia in ejus interceſſione, & protectione liberat ab omni malo. *opuſc. Pſalt. Beata Virg. Pſal. 30. & op. ſtim. p. 3. c. 19.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

41. *Maria*

41. *Maria protectrix noſtra, & refugij domus ad ſalutem noſtram.*

Eſto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, ut ſalvum me facias. Sed qua fiducia id petis ô homo à Deo? illa, quæ ex theſauris miſericordiæ Mariæ eruitur: eſt enim fortitudo noſtra, & domus refugij, conſolatio, & protectio noſtra: eſt potentiſſima mediatrix ſecura apud Deum. *op. Pſalt. Beata Virg. Pſalm. 30. & op. ſpecul. B. Virg. lect. 11. & 15.*

42. *Ut educamur è periculorum medio, & à laqueis inimicorum confugiamus ad Mariam.*

Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu, educes me de laqueo hoc &c. Hoc dicebat Propheta Domino; hoc dicamus nos Beatæ Virgini; ipſa enim eſt fortitudo noſtra, quæ nos educit de laqueis, quos abſconderunt nobis Dæmones: ô quot homines caperentur à Diabolo, ſi Maria venatrix animarum noſtrarum nos non caperet, & liberaret ſua interceſſione, protectioneque *opuſc. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm. 30. & op. ſtim. p. 3. c. 15.*

43. *Felix qui vitam, & exitum ſuum commendat, & committit in manus Mariæ.*

In manus tuas commendo ſpiritum meum, redemiſti me Domine Deus veritatis. Nota, quod ſi hanc commendationem ſpiritus facit vir juſtus ad Deum, quia eſt Redemptor noſter, idem & faciendum eſt Beatæ Virgini, quia eſt conredemptrix noſtra, & ideò in manus ſuas quotidie committamus vitam noſtram; ſpiritum noſtrum, & diem ultimum noſtrum, dicamus ergo frequenter: In manus tuas Domina Virgo commendo ſpiritum meum, vitam, & mortem meam. *op. Pſalt. Beata Virg. Pſalm. 30.*

44. *Qui vult invenire miſericordiam, eam quærat in humilitate cum Maria Virgine.*

Quoniam reſpexiſti humilitatem meam, ſalvaſti de neceſſitatibus &c. Hoc dicebat Chriſtus; hoc & Maria Virgo, quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: ergo qui vult gratiam, & miſericordiam Chriſti, & liberationem ab omni malo, quærat cum Maria humilitatem, & cum Mariæ ſubſidio ad Deum recurrat, & totum inveniet. *op. ſpecul. Beata Virg. lect. 5.*

45. *Dum Chriſtus in Paſſione, & in cruce expoſitus erat, omnes fugerunt: ſola Maria remanſit, ut nos ad pedes crucis invitaret.*

Qui videbant me, foras fugerunt &c. Nota hoc dixit Chriſtus dum in paſſione fuit expoſitus: Adverte tamen, quòd ſola Maria remanſit cum Jeſu in cruce pendente: remanſit inquam pendens in cruce pœnalitatum cum eo, ut nos invitaret ad pedes crucis, ut audire poſſimus, Ecce Mater veſtra; & ipſa dicere poſſit, Ecce filij tui. *op. ſtim. p. 1. c. 15.*

46. *Deus abſcondit ſuos amicos in abſcondito faciei Mariæ à conturbatione hominum.*

Abſcondes eos &c. Ubi abſcondes? In abſcondito faciei Mariæ quia per ipſam à terrore divinæ juſtitiæ, & inimicorum, liberat ſuos amicos. *op. ſpecul. Beata Virg. lect. 12.*

PSALMUS XXXI.

Titulus: Ipſi David intellectus.

1. PRIMÒ: Nota, quod iſte eſt ſecundus Pſalmus pœnitentialis, in quo agitur de confeſſione, ſicut in primo egit de contritione: ſenſus tituli eſt: ipſi intellectus David, ſcilicet dirigitur ad Davidis intellectum; ut intelligat ſe peccatorem, & peccata accuſet, & bona, quæ facit, cognoſcat, & fateatur à Deo eſſe &c. Et quia tria ſunt vitia in homine, nempè cum ignorat ſe peccare, & quando dedignatur confiteri, & quando bonum, quod habet, ſibi attribuit: hic triplex antidotum proponitur, ſcilicet ſui cognitio, pia confeſſio, & pia attributio Deo; hæc debemus cognoſcere, & facere ſi volumus verè pœnitere. *Pſalm. 31.*

2. *Pænitentia qualem beatitudinem conferat animæ.*

Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata; beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum, nec eſt in ſpiritu ejus dolus. Nota hic quatuor, quæ ponuntur à Propheta, ut indicet beatitudinem pœnitentis: quæ conſiſtit in duobus, nempè in deletione peccati, & in vitatione ſupplicij: peccatum verò aliud eſt actuale, undè dicit, *Beati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates:* aliud originale, & ideò dicit, *& quorum ſunt tecta peccata*: & quia vitatio ſupplicij eſt vel materialis pœnæ, ideò dicit, *cui non imputavit peccatum*: vel ſpiritualis, & ideò dicit, *nec eſt in ſpiritu ejus dolus*; nam mala conſcientia eſt maximum tormentum. *Pſalm. 31. & l. 2. d. 30. art. 2. qu. 1.*

3. *Pænitentia perfecta hic deſcribitur, ejuſque effectus.*

Beati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates. Scilicet per veniæ condonationem, & quorum ſunt tecta peccata per offenſæ ſatisfactionem, non enim dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum: Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum propter pœnitentiæ aſſumptionem; nec eſt in ſpiritu ejus dolus, per notitiæ reſtitutionem: pœnitentia enim ad perfectum reducit omnem defectum, & ideò Deus dimittit delictum propter æquipollentiã condignæ ſatisfactionis. *ſer. 4. Dom. 21. poſt Pent.*

4. *Pænitentia ad beatitudinem conducit.*

Beati quorum remiſſæ &c. Quomodò beati, ſi beatitudo ſpectat ad aliam vitam? verum quidem eſt; ſed tamen attende, quòd modus perveniendi ad eam, eſt pœnitentia, per quam purgatur cor in contritione, os in confeſſione, & oratione, & manus in eleemoſynarum largitione. *ſerm. 2. de om. ſanct. & in Luc. c. 7. v. 47.*

Digitized by Google

5. *Per pœnitentiam peccata teguntur coram Deo.*

Et quorum ſunt tecta peccata. Ergone tantùm teguntur, non dimittuntur? minnnè: dimittuntur per pœnitentiam, per quam teguntur, ne Deus ea videat, ſcilicet quantum ad punitionem: videat tamen per compaſſionem, & miſericordiam. *Pſ.* 31.

6. *Dæmonium aufert aliquando loquelam ſuis ſequacibus inducens eos ad tacendum peccata in confeſſione, vel in laudando Deum, vel in ædificatione proximi.*

Quoniam tacui inveteraverunt oſſa mea. Ideſt virtutes animæ ſignificatæ per oſſa per peccatum fractæ in fractione, & vetuſtate perduraverunt, quoniam tacui; ſed quomodò tam malus effectus ex ſilentio poteſt provenire? nonne ſilentium à Deo toties laudatur? ſed nota, quod eſt ſilentium boonm, & malum: quia lingua, & loquela nobis data eſt à Deo ad laudandum Deum, ad revelanda peccata in confeſſione, & ad ædificandum proximum. hinc diabolus facit ſuos ſequaces mutos in his tribus; & hinc oritur inveteratio in peccato, & præcipuè ex eo quod quis non facit confeſſionem integram ex reticentia alicujus peccati voluntaria, vel oullo modo vult confiteri, vel accuſare ſe coram Deo, & Sacerdote. *In Luc. c.* 11. *v.* 14. Nota etiam, quòd iſtud tacere eſt clamor magnus ad Diabolum, ut ſuper ſe poſſeſſionem acquirat. *Pſalm.* 68. Vide ergo ô peccator, ne tacens peccata, clames, & voces ad te diabolum, quia tale ſilentium eſt clamor, & clamor verè grandis.

7. *Pænitentia exteriùs eſt amara, & gravis, ſed intus dulcis redditur in effectu.*

Quoniam die, ac nocte gravata eſt ſuper me manus tua &c. Cur gravata manus Dei hic prædicitur? quia inducit ad pœnitentiam, quæ videtur gravis, & dura. *Pſalm.* 10. quæ tamen poſteà in fructu eſt dulcis, & ſuavis: quod patet in hoc Pſalmo pœnitentiali, qui poſt enarratas varias tribulationes, poſteà terminat in dulcedinem, & lætitiam.

8. . Paſſio Chriſti aggravata eſt ob multas circumſtantias, ſed præcipuè propter ſupplicij longitudinem, & continuationem, quia paſſus eſt die, ac nocte, ſcilicet per totam noctem, & per diem uſque ad horam nonam, qua expiravit. Undè hic dicit, *Die, ac nocte gravata eſt ſuper me manus tua. ſerm.* 6. *in Paraſceve.*

9. *Quacumque tribulationes, & pœna hujus vitæ comparatæ æterno ſupplicio ſunt veluti punctura parva ſpinæ reſpectu trucidationis gladij.*

Converſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina. Quid eſt hæc compunctio, vel punctura ſpinæ? ſed hæc dicta ſunt pro ærumnis hujus vitæ, quæ quæcumque & quotcumque ſint, in comparatione ſuppliciorum æternorum ſunt veluti punctura parva ſpinæ. *ſerm.* 6. *Cinerum.*

10. *Feſtum coronæ ſpineæ cur non celebratur in Eccleſia.*

Converſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina. Videtur hic alluſionem fieri ad coronationem ſpineam factam capiti Chriſti: & dicitur, *converſus in ærumna mea*, quia tunc Rex non clarus imperio, ſed plenus opprobrio oſtenſus eſt: & quia hæc coronatio facta fuit à noverca ſynagoga, & cum irriſione ſalutabatur ut Rex Judæorum genu flexo; hinc nec celebratur feſtum de corona Chriſti, & in Paraſceve orat Eccleſia pro Judæis, non flectendo genua. *Pſalm.* 8. *& in Ioan. c.* 19. *v.* 1.

11. *Chriſtus ſibi elegit ſpineam coronam, ut nobis pararet coronam gloriæ in Cœlo.*

Converſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina. Si hæc verba dicuntur in perſona Chriſti, dum configebatur ejus caput corona ſpinea, ubi converſus eſt? converſus ſum, ait: & ad quam partem? ad nos utique, nempè ut nos coronaret in Cœlo corona gloriæ, ipſe portavit coronam ſpineam. *ſerm.* 4. *Dom* 3. *quadrageſimæ.* Hinc attende amorem in nos Chriſti Jeſu, qui ſibi elegit ſpinas, ut nobis pararet roſas.

12. Si homo agnoſcit peccatum illud Deo exponit & Deus ignoſcit: Unde hoc ſciens Propheta dicebat, *Delictum meum cognitum tibi feci, & injuſtitiam meam non abſcondi. op. Comp. Theol l.* 6. *c.* 26. *& in Luc. c.* 5. *v.* 16. *& in Pſalm.* 118. *c.* 2. *v* 3. *& c.* 9. *v.* 5.

13. *Propoſitum confitendi cum contritione remiſſionem peccatorum obtinet.*

Dixi confitebor &c. & tu remiſiſti &c. Dixi; ideſt præhabita deliberatione, & propoſito ſancivi confiteri peccata mea, & tu remiſiſti impietatem peccati mei; Ecce quod ſolùm propoſitum confitendi peccata cum contritione, ſufficit ad remiſſionem peccati obtinendam: & ſi hoc, cur poſteà ſuperadditur actualis confeſſio? Hoc non eſt ad obtinendam veniam, ſed ad impletionem præcepti. *ſerm.* 4. *Dom.* 21. *poſt Pentec. & in Luc. c.* 17. *v.* 14.

14. Cùm copiam Confeſſarij non habes in tempore neceſſitatis, ſufficit, ut confitearis peccata tua Domino cum contritione: unde dicit, *Dixi confitebor Domino &c.* ideſt propoſui &c. ſola enim contritio in hoc caſu ſufficit cum voto confitendi. *l.* 2. *d.* 40. *articul.* 1. *quæſt.* 3. *& ſerm.* 8. *Rogat.*

15. *Conditiones bonæ confeſſionis hic enodantur.*

Dixi confitebor &c. Dixi, ideſt propoſitum ſancivi confiteri peccata mea (ecce examen antecedens:) *confitebor*, ideſt ore, & corde fatebor; ecce contritio, & actualis confeſſio peccatorum: *Adverſum me*, ſcilicet non laudando, vel adulando, vel palliando peccata: *injuſtitiam*, ſcilicet peccata, non alia impertinentia: *meam*, ideſt peccata mea, non proximi: *Domino*, ideſt confeſſario tanquam miniſtro, ſed Deo tanquam principali, à quo expecto remiſſionem, & abſolutionem peccatorum. *opuſcul. Confeſſion. cap. primo, p.* 5. *Pſalm.* 118. *c.* 4.

Digitized by Google

c. 4 v. 9. op. Diat. ſal. tit. 2 c. 3. & l. 4. d. 21. p. 2 art. 1. q. 3. & ſerm 2 in Rogat & ſerm 4. Dom. 16. poſt Penteceſt. & Pſal. 118. c. 2. v. 10.

16. *Beatitudo hic promiſſa conſiſtit in remiſſione peccatorum.*

Beati, quorum remiſſa ſunt iniquitates &c. dixi confitebor. &c. & tu remiſiſti &c. Ecce in quonam conſiſtit beatitudo promiſſa à Spiritu Sancto pœnitentibus per confeſſionem, nempè in remiſſione peccatorum. *in Luc. c. 7. v. 47.*

17. Confitentes rectè peccata habent ſanctos omnes pro ipſo orantes: unde dicit. *Pro hac orabit omnis ſanctus in tempore opportuno. ſerm. 4. Dom. 16. poſt Penteceſt.*

18. *Oratio impetrat remiſſionem peccatorum.*

Pro hac orabit omnis ſanctus &c. Pro hac, pro qua? pro remiſſione peccatorum, quia oratio eſt efficax ad obtinendam eorum veniam. *in Luc. c. 18. v. 1. & ſerm. 4. Dom. 16. poſt Pentec.*

19. *Alij in diluvio aquarum multarum à Deo elongantur: alij approximantur.*

Verumtamen in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt. Cur non approximabunt? quia in diluvio aquarum Deo volunt occurrere: ſed quid eſt hoc, quodnam malum? Nota, quod alij occurrunt Deo in diluvio aquarum male, alij benè: illi malè in diluvio aquarum occurrunt Deo, qui inter concupiſcentiæ aquas, ſcilicet peccata fluunt, in morte effluunt, & ad gehennam profluunt, & ideò ad Deum numquam in æternum approximabunt: Alij verò in diluvio aquarum, ſcilicet lachrymarum, & pœnitentiæ Deo occurrunt, iſti Deo in morte, & poſt mortem approximabunt. *Pſal. 71. & 31.*

20. *Litterati, & docti ſæpè à Deo elongantur per ſuperbiam, & alia vitia: Idiotæ, & ſimplices per vitæ innocentiam Deo approximantur.*

Verumtamen in diluvio aquarum ad eum non approximabunt &c. Quid eſt in diluvio aquarum multarum, niſi in abundantia doctrinarum? nam nomine aquæ venit doctrina in ſacra Scriptura: ergo multi in abundantia doctrinarum Deum perdunt; ſimplices autem per vitæ innocentiam Deum inveniunt: Infelices ergo ſunt illi litterati, qui multa ſciunt. & mala faciunt. *Pſalm 71. & ſerm. 1. Dom. infra oct. Aſcenſ. & Pſal. 118. capito 2. v. 11.*

21. *Deus refugium eſt pœnitentium.*

Tu es refugium meum à tribulatione &c. Ecce quid notat Sanctus Propheta poſt pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum, quod Deus eſt ſuum refugium in tribulationibus, quia pœnitentia advocat, & appropinquare facit Deum. *Pſal. 76.*

22. *Donum intellectus poſt pœnitentiam quibus, & quomodò datur, & quos effectus producit in anima.*

Intellectum tibi dabo &c. Quid eſt, quod Deus hic promittit? nonne jam habebat intellectum in anima? ſed attende, quod loquitur hic de dono intellectus Spiritus Sancti, ubi deſcribit ejus modum, & effectus mirabiles: dicit enim, *intellectum tibi dabo*, ideſt tibi, qui jam per perfectam contritionem, & pœnitentiam mihi approximaſti, intellectus donum meum tibi dabo; quod eſt regula omnium operum moralium, quia dirigit hominem in ijs, quæ vitanda ſunt, agenda, & expectanda: ſubdit, *Firmabo ſuper te oculos meos*, ideſt approbando in præſenti, & remunerando in futuro tua opera, ſi non eris beſtialis ſequendo inclinationem ſenſualitatis, ſed regulam rationis. *ſerm. 3. Hexaem. & ſerm 4. Rogat. & Pſalm. 118. c. 9. v. 2.*

23. *Donum intellectus reformat imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis: ejus carentia in beſtiam inducit hominem.*

Intellectum tibi dabo &c. Nota, quod ſubdit, *Nolite fieri ſicut equus quibus non eſt intellectus &c.* Quid eſt, quod hic infert? ex promiſſione doni intellectus infert, quod cavere debet, ut non fiat ſicut equus &c. Ut videas, quòd donum intellectus mentem elevat ad conſiderandum, quid in ſe portet homo, ſcilicet imaginem Sanctiſſimæ Trinitatis, ut vitando mala, & faciendo bona opera eam reformet; & è contra, quod carentia talis doni in beſtiam reducit hominem, ut evenit Adæ, qui comparatus eſt jumentis. *ſerm. 3. Hexaem. & op. de dono intellectus c. 3. & op. de dono conſilij c. 6.*

24. *Qui in conjugio Deum à ſe, & à mente excludunt, & vacant libidini comparantur equis, & mulis.*

Nolite fieri ſicut equus, & mulus, quibus non eſt intellectus. Quomodò poteſt homo rationalis fieri ſicut equus, & mulus? ſed audi Spiritum Sanctum. *Tob. c. 6.* qui ita conjugium ſuſcipiunt, ut Deum à ſe, & à mente ſua excludant, & ſuæ libidinis in cœno volutantur, iſti fiunt ſicut equus, & mulus. *ſerm. 1. Dom. 3. quadrageſima.*

25. *Homo carnalis cogens ſpiritum ancillari carni eſt veluti beſtia.*

Nolite fieri ſicut equus &c. quibus non eſt intellectus, ſcilicet ratio prædominans: hæc verba diriguntur ad omnes homines, ne cogant ſpiritum ſervire carni: nam iſti prævertendo ordinem naturalem fiunt ſicut equus, & mulus ſine rationis uſu. *ſerm. 3. Dom. 2. poſt oct. Paſcha, & ſermon. primo, Dom. vigeſimaquarta, poſt Pentec. & ſerm. 2. in converſ Sancti Pauli & ſerm. primo de Apoſt. & ſerm. primo, de una Virgine: & Pſalm. 31.*

26. *Homo malus niſi conſtringatur fræno, & chamo in præcipitium ruit.*

In chamo, & fræno maxillas eorum conſtringe. Quid eſt hoc, quod petit Propheta? nonnè chamus, & frænum adhibentur ad frænandum equos, & mulos? ſed optimè dicit, nam ſicut equus ſine chamo, vel fræno ad nihil valet, ſic homo, ne ruat in præcipitium indiget fræno continentiæ, & calcari, vel chamo pœnitentiæ. *Op. Diat. tit.1. c.8. & 9.*

27. *Peccata luxuriæ hominem in beſtiam reducunt.*

In chamo &c. multa flagella peccatoris; ſperantem autem in Domino miſericordia circumdabit &c. Vide quid ſequitur ad peccata incontinentiæ, quæ reducunt hominem ad ſtatum jumentorum, ſcilicet multa flagella &c. nam homo dicitur jumentum propter ſtoliditatem, propter fætorem, & propter laborem, & flagella. *Pſalm.72. & in ſap. c.19.* Utitur igitur Deus chamo, & fræno tribulationum, ut ad bonam frugem beſtiam, ſcilicet peccatorem reducat.

28. *Peccatori imminent multa flagella: ſperanti in Deo advenit miſericordia.*

Multa flagella peccatoris, ſperantem autem in Domino miſericordia circumdabit. Ecce quid facit peccatum; nempè portat multa flagella: è contra virum juſtum ſperantem in Domino gratia, & venia circumdat. *Sap. c.19. & op. Comp. Theol. l.5. c.25.*

29. *Juſti ſoli lætantur, & exultant in gloria etiam in hac vita.*

Lætamini in Domino, & exultate juſti, & gloriamini omnes recti &c. Nota, quòd hic ad delicias, ad lætitiam, & gloriam invitantur ſolùm juſti, & recti corde, quia juſti ſolùm perfruuntur gloria etiam in hac vita, & lætitia, & exultatione, quæ conſiſtit in conſcientiæ puritate, in recta animi voluntate, in mentis, & corporis integritate. *Serm.1. de uno ſancto Martyre.*

30. *Beati ſunt, quorum remiſſæ ſunt iniquitates, à Deo, & ſimul Beati, qui diligunt Mariam, quia per ipſam obtinetur remiſſio peccatorum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates &c. Et qui ſunt iſti felices? illi, qui à Deo obtinent remiſſionem peccatorum; ſed attende, quòd nihil Deus nos habere voluit, quin per manus Mariæ non tranſiret, ergò id per Mariam obtinet peccator; Beati igitur, qui diligunt Mariam Virginem quia peccatorum per ipſam obtinent miſericordiam. *Op. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm.31. & op. ſpecul. Beatæ Virg. lect.13. & 14.*

9ı. *Chriſtus ad remiſſionem peccatorum obtinendam pro nobis oſtendit Patri vulnera: Maria verò ubera oſtendit Filio.*

Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates. Et quibus fit hæc remiſſio? & quibus mediis? Nota, quòd Filius oſtendit Patri vulnera, Maria verò oſtendit pectus, & ubera Filio, & tunc nulla poteſt eſſe repulſa, ubi occurrunt tot amoris inſignia. *Serm.5. Dom.1. quadrageſimæ, & ſerm.2. de Virg.*

32. *Mariæ oratio nobis impetrat omnia bona.*

Pro hac orabit ad te omnis ſanctus &c. Si ſancti orant pro remiſſione peccatorum noſtrorum, multò magis Maria, cujus oratio numquam redditur vacua, ſed Deo eſt grata ſuper thus, & balſamum. *Serm.2. de Beata Virg. & op. Pſalt. B.V. Pſal.84.*

PSALMUS XXXII.

Titulus: Pſalmus David.

1. P R I M ò: Nota hunc Pſalmum dirigi in Chriſtum, ut ejus omnipotentiam cognoſcendo, ipſum timeamus: & ejus miſericordiam, ut ipſum amemus, & in eo ſperemus, quia beneplacitum ejus eſt in timentes eum.

2. *Exultatio juſtorum eſt conformitas voluntatis ipſorum cum voluntate Dei.*

Exultate juſti in Domino, rectos decet collaudatio. Quid eſt exultare in Domino, & quomodò fit hoc? exultare in Domino eſt facere ejus voluntatem: illi igitur exultationem vetam percipiunt; qui ſimilitudinem Dei per gratiam recipiunt, & volunt ſolùm quod, & quomodò Deus vult; & hæc eſt vera beatitudo, quæ poteſt haberi in hac vita. *l 1 d.48. art.1. qu.1.*

3. *Juſti ſolùm veram lætitiam, & exultationem habent: impii veram triſtitiam, & afflictionem.*

Exultate juſti in Domino. Nota, quòd hic invitantur ſolùm juſti; cur non etiam alii? quia ſolùm juſtitia eſt verum bonum, & fons lætitiæ, & hanc verè ſolùm habent juſti: impii verò confuſionem, & mærorem. *In Luc. c.1. v.14.*

4. *Qui vult Deum debitè honorare, & collaudare debet eſſe rectus.*

Rectos decet collaudatio. Nota, quòd collaudatio hic tribuitur tantùm rectis: & quis eſt rectus? ille eſt, qui modica de ſeipſo, & magna de Deo ſentit, qui jucundus eſt in laude divina, libenter, & promptè Deum laudans, & qui in Deum flammeus eſt. *Diat. tit.10. c.5.*

5. *Confeſſio alia laudis, alia peccati, & quid ad laudem requiritur.*

Confitemini Domino in cithara, in pſalterio decem chordarum pſallite illi, cantate ei canticum novum, benè pſallite ei in vociferatione. Nota hoc verbum, (*confitemini,*) quomodò, & qua confeſſione? confeſſiooe ſcilicèt laudis, & peccati; confeſſio autem laudis quinque exigit hic notata: ſcilicet ut fiat in carnis maceratione ſignificata in

cithara

Digitized by Google

cithara : in operatione ſancta ſignificata in pſalterio ; in decalogi obſervatione, ſignificata in decem chordis; & in mentis hilaritate ſignificata in cantico novo, & in vitæ nuvitate, undè dicitur, *cantate ei canticum novum. Pſal.*32.

6. *Chriſtus vult à nobis ſonitum pſalterii decem chordarum.*

In pſalterio decem chordarum. Cur decem chordarum, & non duodecim? decem chordæ ſunt decem præcepta decalogi per quorum obſervantiam redditur ſon..s Deo gratiſſimus. *Pſalm.*35.

7. *Chriſtus vult ſonitum cithara, & pſalterii, ſcilicet opera pænitentialia.*

Confitemini Domino in cithara, & in pſalterio. Cur hic mentioneio facit ſolùm de citharæ & pſalterii ſono? Nota, quòd per citharam ſignificatur carnis maceratio, quia in cithara chordæ extenduntur in ligno; ſic in cruce pœnitentiæ debemus collocare noſtram carnem : Pſalterium ſignificat operationes bonas, quia ſolùm manibus percutitur, vult ergo Chriſtus, ut ipſum laudemus his duobus inſtrumentis. *Pſalm.*32. *& Pſalm.*97.

8. *Qui vult dignè laudare Deum, ad Chriſtum in cruce aſpiciat.*

Confitemini Domino in cithara Cur in cithara? Nota myſticè cithara eſt Chriſtus, cujus membra ſunt extenſa io cruce in qua dulcem ſonum reddidit pru nobis, ad hunc igitur debemus adſpicere per imitationem, ſi volumus dulcem ſonum laudis ipſi reddere. *Serm.3.Dom.3. quadrageſima,& ſerm.3. in Paraſceve, & ſerm.2. in Paſcha, & Pſalm.*97.

9. *Chriſtus nobis continua, & ſemper nova beneficia confert, ut nos ipſi exhibeamus ſemper nova cantica laudis.*

Cantate Domino canticum novum. Cur canticum novum vult à nobis Chriſtus? quia ipſe nova beneficia contulit, & io quo novitas magna apparuit, nempè oovitas in conceptione, in prædicatione, in miraculis, & in reſurrectione : ergò ſi continuè à Chriſto nova beneficia recipimus, ad ipſum debeious per novitatem vitæ, & continuam laudem oos convertere. *Pſalm.*95. Propter hæc mirabilia igitur debemus benè pſallere ei in vociferatione, ſcilicèt cum devotione interiori, & exteriori. *In Luc. c.*19. *v.*37.

10. *Deus cum ſit æquè juſtus, & miſericors, in hac vita miſericordiam ſuam maximè diffundit per totam terram.*

Diligit Dominus miſericordiam, & judicium; miſericordia Domini plena eſt terra. Nota, quòd poſtquam attributa divinæ juſtitiæ, & miſericordiæ prædicavit, relinquens juſtitiam tranſit ad miſericordiam : cur non connectit etiam juſtitiam, quia in hac vita proprium maximè ejus eſt miſereri? & ideò dicit, quòd miſericordia Domini plena eſt terra, quod eſt veriſſimum : hæc enim patet in tot beneficiis naturalibus, temporalibus, & ſpiritualibus, quibus nos ditat; hoc & patet in vita Chriſti, quam in hac vita duxit, & in beneficiis, quæ nobis confert è Cœlo die, & nocte. *Serm.2. Dom. 4. poſt oct. Paſcha, ſerm.3. Hom.6. poſt Pentecoſt. in ſap. c.*11. *op. Meditat. vita Chriſti c.*34. *&* 48. *& Pſalm.*32.

11. *Verbo Domini firmata eſt omnis Hierarchia increata, & creata.*

Verbo Domini Cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum. Quomodò dicitur verbo Domini firmatos eſſe Cœlos, & omnem virtutem eorum ex ſpiritu oris? Nota, quod per Cœlos intelligitur Hierarchia cœleſtis, ſupercœleſtis, & ſubcœleſtis, indicaturque, quòd per verbum Dei omnes ſunt firmatæ : ſcilicèt Hierarchia ſupercœleſtis expreſſa per verbum, quod & Patrem, & ſeipſum; & Spiritum ſanctum exprimit: item, & Angeli creati, & tot virtutibus repleti : item & inferior Hierarchia, ſcilicèt Eccleſiaſtica, & anima fidelis, & cæteræ creaturæ per verbum firmatæ ſunt in ſua ſtabilitate, & virtute. *Serm.9. Hexaem.& in ſap. c.7.& in Ioan. c.1.v.3.& op. Comp. Theol.l.1. c.*10.

12. *Spiritus ſanctus miſſus eſt à Patre per Verbum in Eccleſiam.*

Verbo Domini Cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum. Nota, quòd hic notatur Spiritus ſancti miſſio in die Pentecoſtes : miſſus enim eſt à Patre per Verbum ad duos præcipuos effectus, nempè ad roborandam Eccleſiam; undè dicitur, *Cœli firmati ſunt*; & ad conferendam virtutem miraculorum; undè dicitur, *ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum. Comp. Theol. l.*1. *c.*9. Nota etiam, quod per os hic intelligitur Verbum Filius Patris. *Op. de inviſibil. Dei, & l.*1. *ſent. in prol.*

13. *Verbum Dei, & ſacra Scriptura firmitatem habet, ſcientiæ humanæ vana ſunt.*

Verbo Domini Cœli firmati ſunt &c. Cœli, ſcilicèt Eccleſia, & Doctores ejus firmati ſunt, & ſtabiliſſimi facti in perceptione veritatis virtute Verbi Dei, quod non poteſt deficere : è contra ſcientiæ mundanæ, quæ non ſunt fundatæ in ſacra Scriptura, vanæ ſunt, & inutiles. *Op. de Eccleſ. Hier. p* 4. *c.*4. *& ſerm.*2. *de Evangeliſt.*

14. *Sancti præcipuè Apoſtoli ſunt Cœli firmati, & virtuoſi virtute Verbi Dei.*

Verbo Domini Cœli ſunt firmati &c. Nota, etiam, quòd nomine Cœli veniunt ſancti, ſcilicet propter vitæ ſublimitatem; propter propoſiti firmitatem; propter operum claritatem; & propter Deum in eis per gratiam quieſcentem : totumque habent Verbi divini virtute. *Op. in Pater noſter, & ſerm.2. de Evangeliſt. in Luc. c.*1. *v* 79.

15. *Per Verbi Dei prædicationem, & receptionem omnis virtus communicatur animæ.*

Verbo Domini Cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris ejus omnis virtus eorum. Nota, quòd ex Verbo

Dei dicitur provenire & firmitas, & virtus omnis Cœlorum, quòd myſticè eſt intelligendum de Cœlo ſpirituali, ſcilicèt de Eccleſia, vel anima: daturque intelligi, quòd per Verbi Dei prædicationem, & receptionem Deus communicat animæ vitam ſpiritualem, medicamentum ad ſanandum, firmitatem ad roborandum, & delectamentum. *In Ioan. collat. 44. & ſerm. 2. de Evangeliſt. Pſalm. 118. c. 6. v. 9.*

16. *Potentia, & providentia maxima Dei elucet in congregatione facta aquarum in mari, ſicut in utre, ſcilicèt materialium in mari, & ſpiritualium in ſacra Scriptura.*

Congregans ſicut in utre aquas maris. Vide, quòd in congregando omnes aquas in mari, veluti in utre, ſeparans eas à ſuperficie terræ mirabilis elucet divina potentia, & providentia; ſed plus elucet in congregando omnes aquas univerſalium intelligentiarum in mari ſacræ Scripturæ: qui vult ergo ad patriam cœleſtem dives pervenire, intret, & enaviget hoc mare verè magnum, & ſpatioſum. *Serm. 13. Hexaem.*

17. *Cor hominis eſt abyſſus plena theſauro iræ, vel divinæ miſericordiæ.*

Ponens in theſauris abyſſos. Qui ſunt iſti abyſſi? ſunt corda hominum; verè abyſſus eſt cor hominis, quòd Deus reponit in theſauro, vel iræ ſuæ, vel miſericordiæ: ſi enim recondit bonas cogitationes eſt in theſauro miſericordiæ: ſi recondit malas eſt in theſauro iræ divinæ. *Pſalm. 41.*

18. *Iuſti timent Deum, non homines: impii timent homines, non Deum.*

Timeat eum omnis terra, ab eo autem commoveantur omnes habitantes orbem. Vide quomodò invitat, & excitat omnes homines ad Deum timendum, eo quia ab ipſo commoventur, & ſubjacent ejus potentiæ omnes habitatores orbis, & meritò, nam timor reverentiæ circa Deum eſt proprium juſtorum, fundamentumque omnis boni, quia per eum homo recedit à malo, facit bonum, aſpirat ad optimum, & impeditur, ne recidat in malum; & ideò proprium eſt juſtorum timere Deum, non mundanam potentiam; è contra impii timent homines, non Deum. *Serm. 2. de uno S. Doct. & in Luc. c. 12. v. 5.*

19. *Dicere Dei eſt facere.*

Ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandavit, & creata ſunt. Vide mirabilem omnipotentiam Dei, nam inter dictum, & factum nihil mediat, ejuſque dicere eſt facere. *In Luc. c. 5. v. 13. & l. 1. d. 27. p. 2. art. 1. qu. 2.*

20. *Deus diſſipat, & punit conſilia, & cogitationes carnalium, avarorum, & ſuperborum: conſilium autem Domini manet in æternum.*

Dominus conſilia diſſipat gentium, reprobat cogitationes populorum, & reprobat conſilia Principum. Nota ad literam: Deus diſſipavit conſilia Principum, perſecutorum Eccleſiæ, & Judæorum perſecutorum Chriſti: illi contra fidem ſe armaverunt, ut eam ad nihilum redigerent: Judæi, & Principes contra Chriſtum volentes exterminare ejus nomen, ſed Deus eos omnes confudit, & diſſipavit eorum conſilia: myſticè per gentes intelliguntur avari, per populos carnales, & per Principes ſuperbi: horum autem conſilia Deus diſſipat, vel evertendo tribulationibus, vel eos convertendo ad ſe. *Pſalm. 32. in Luc. cap. 13. verſ. 31.*

21. *Principes, & Prælati malè exercentes ſuum munus reprobati, & puniti à Deo.*

Reprobat conſilia Principum, conſilium autem Domini manet in æternum &c. Nota, quòd mentionem peculiarem hic facit de malis conſiliis Principum, quia Deo magis diſplicent, quàm aliorum peccata; nomine autem Principum veniunt omnes Rectores, Prætores, Judices, & Prælati mali; nomine etiam conſilii venit eorum omnis nequitia, dat ergo intelligere, quòd conſilium Dei ſtabile manet, ut puniat, reprobet, & diſſipet Prælatorum mala conſilia, injuſtitias, negligentias, violentias, malorum adhærentias, familiæ, & miniſtrorum peſſimorum indecentiam; contra illos Deus maximè ſe iratum oſtendit, eoſque punit ſeveriſſimè. *Serm. 1. Dom. 16. poſt Penteeoſt.*

22. *Beata eſt ſola gens, cujus eſt Dominus ejus, & quem Deus elegit in hæreditatem; non verò, qui bonis temporalibus dives eſt.*

Beata gens, cujus eſt Dominus Deus ejus, populus, quem elegit in hæreditatem ſibi. Nota conſequentiam horum verborum; poſt quam enim Propheta introduxit peſſimum ſtatum carnalium, avarorum, & Principum, qui oculis lippis videntur eſſe beati; ſubdit beatitudinem amicorum ſuorum, qui Deum ſolum amant, volunt, & poſſident, & quos Deus elegit in numero ſuorum electorum, tamquam hæreditatem peculiarem, dicens, *Beata gens, cujus eſt Dominus Deus*, quaſi dicat: ſtulti quidem prædicant beatos illos, quibus eſt opulentia bonorum mundanorum, ſed verè decipiuntur, cum ſint tranſitoria, & ducant non ad vitam, ſed ad ignem æternum; ſunt autem verè beati, qui Deum habent, qui gratia ſua perfruuntur, qui iſta caduca deſpiciunt; iſti enim tranſeunt ad illam beatitudinem perfectam Cœli, in qua anima vivet glorioſa in æternum, & corpus item per redundantiam gloriæ animæ. *Serm. 4. Dom. 19. poſt Pentecoſt. & ſerm. 7. de Apoſtol. & l. 4. d. 49. p. 1. art. . qu 3.*

23. *Homo peccat, quia non attendit Dominum videntem clarè omnia bona, & mala; undè Propheta, ut imprimat hanc conſiderationem in mente omnium, clamat ad omnes: ubi de præſentia Dei exercitio.*

De Cœlo reſpexit Dominus omnes filios hominum, de præparato habitaculo &c. qui finxit &c. Quaſi

dicat

dicat, ò vos, qui habitatis mundum, attendite, quòd Deus videt omnes filios hominum bonos, & malos, in tenebris, & in luce, in angulo, & in publico, benè, vel malè agentes; væ ergo eis, qui occultas ſuas nequitias credunt celari poſſe Domino: ſed hoc in cauſa eſt, quia videntes Deum non ſtatim punire abutentes ejus patientia, cumulant ſua peccata, quaſi Deus ea non attendat. *Serm. 2. Dom. 2. poſt Paſcha.* Vide igitur, qua cura ad exercitium divinæ præſentiæ te convertere debeas, & ſæpè dicere, Deus me videt.

24. *Deus vocat omnes multipliciter, & ad hoc tendit omnis voluntas divina.*

Deus de Cœlo reſpexit ſuper filios hominum. Quid eſt reſpicere de Cœlo? nonne Deus eſt ubique omnia proſpiciens? cur peculiariter dicitur de Cœlo reſpicere? Nota myſterium, dicitur de Cœlo reſpicere, ideſt cœleſtia bona immittere in homines, quaſi totus intentus in vocando omnes ad ſe; de Cœlo igitur reſpicit, & vocat multipliciter, nempè per naturam, per Angelos, per Patriarchas, per legem, per Prophetas, per Chriſtum, per Apoſtolos, per doctrinam, per proſpera, & per adverſa, nec in ullo datur excuſatio. *Pſalm. 32.*

25. *Deus ſingillatim creat animas ad conſtitutionem corporum.*

Qui finxit ſingillatim corda eorum. Nota ex hoc textu eruitur, quòd Deus creat animas ſucceſſivè, & non ſimul, ut falſo dixerunt aliqui; quas ſtatim ac effectum eſt corpus, in ipſo infundit. *t. 2. d. 18. art. 2. qu. 2. & in Pſalm. 102.*

26. *Qui diffidunt de ſua virtute ſalvabuntur: qui in propria virtute confidunt damnabuntur.*

Non ſalvatur Rex per multam virtutem, & Gigas non ſalvabitur in multitudine virtutis ſuæ. Ecce quid requiritur ad ſalutem acquirendam, nempè non confidere in propria virtute; qui enim ſic confidunt, etiam ſi ſint potentes, & gigantes confundentur, & damnabuntur: qui in humilitate radicati ſolùm in virtute Dei confidunt, exaltabuntur, & ſalvabuntur. *In Luc. c. 18. v. 17.*

27. *Idem confirmatur ſub metaphora equitis inſidentis in equo boni, vel mali.*

Fallax equus ad ſalutem; in abundantia autem virtutis ſuæ, non ſalvabitur. Quid eſt fallax equus ad ſalutem? quid ſibi vult talis modus loquendi? ſed attende metaphoram verè dignam: equi ſunt corpora noſtra, hos equos regere debet anima rationalis, tamquam miles eis inſidens; ſi in hoc equo bonus miles eris, & hoſtes ſuperaveris, tunc coronaberis; & quantò equo pugna fuerit diuturnior, tantò erit corona glorioſior: in equis autem mali ſperant, qui de fortitudine, & ſanitate corporis præſumentes, differunt pœnitere, & ſæpè falluntur; fallax equus talis eſt ad ſalutem, quia antequam ſciant, mortis lancea equo transfixo ejicientur. *Serm. 3. Dom. 10. poſt Pentecoſt.*

28. *Oculi miſericordiæ Dei ſunt defixi in metuentes eum, & quinam ſunt iſti.*

Ecce oculi Domini ſuper metuentes eum, & in eis, qui ſperant &c. Vide oculos Dei fixos in metuentes eum; & quænam ſunt? ſunt illi, qui humiliter ſe ſubjiciunt cum fide, ſpe, & charitate Deo; hos enim Deus reſpicit, defendit, protegit, & à periculis eripit. *In Luc. c. 8. v. 51. & c. 19. verſ. 1.*

29. Deus totus intentus, ut ſatiet eſurientes juſtitiam, & gratiam Dei; dicit enim Propheta. *Vt alat eos in fame, oculi Domini ſuper metuentes eum. Pſal. 32.*

30. Nota, quòd, ut ſupra dictum eſt, hic Pſalmus dirigitur ad inducendum nos in notitiam potentiæ, & miſericordiæ Dei, ut ipſum timeamus, amemus, & in ipſo ſperemus; myſticè ordinatur *Applicatio ad Mariam Virginem.* etiam ad exponendam potentiam, & miſericordiam Mariæ Virginis, ut ipſam timeamus, amemus, & in ipſa ſperemus; hinc ad juſtos dicitur myſticè: Exultate juſti in Virgine Maria, & in rectitudine cordis ejus collaudate eam, accedite ad eam cum reverentia, & devotione, & delectetur cor veſtrum in ſalutatione ejus; impendite illi ſacrificium laudis, & inebriamini ab uberibus dulcoris ejus; influet enim vobis radios ſuæ pietatis, & clarificabit vos fulgoribus miſericordiæ ſuæ: ſuaviſſimus eſt fructus illius in ore, & corde ſapientis dulceſcit. *Op. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm. 32.*

31. *Maria Virgo vas plenum oleo miſericordiæ divinæ.*

Miſericordia Domini plena eſt terra. Quomodò terra dicitur plena miſericordia? cur non potiùs dicitur repoſitum oleum miſericordiæ Dei in vaſe? optimè dicitur terra, quæ figurabat Beatam Virginem terram benedictam, quæ ut vas immenſum repletum eſt oleo divinæ miſericordiæ; nam Deus in Maria extruxit ſibi locum, vel domum, qui adeò ipſam replevit, ut de plenitudine ejus, ſcilicèt de ejus fæcunditate ipſe Deus ſumere carnem poſſet. *Op. ſpecul. Beatæ Virg. lect. 7.* Et hinc meritò Eccleſia in quadam collecta dicit: Omnipotens ſempiterne Deus, qui glorioſæ Virginis Matris Mariæ corpus, & animam, ut dignum filii tui habitaculum effici mereretur, præparaſti.

32. *Miſericordia Mariæ plena eſt terra.*

Miſericordia ejus plena eſt terra. Quomodò tota terra plena dicitur miſericordia ejus? Sed nota, quia Mariæ miſericordiæ longitudo, latitudo, ſublimitas, & profundum ſunt inveſtigabilia? longitudo enim ſuæ miſericordiæ eſt tanta, quòd uſque ad diem noviſſimum invocantibus eam ſubvenit univerſis, latitudo replet orbem terrarum, & ſublimitas confert ſupernæ civitati reſtaurationem, & profundum ejus ſedentibus in tenebris, & umbra mortis obtinuit redemptionem. *Op. ſpec. B. Virg. lect. 3.*

33. *In Maria congregavit Deus veluti in mari omnes aquas gratiarum.*

Congregans ſicut in utre aquas maris, ponens in theſauris abyſſos. Hic ad litteram exprimitur congregatio aquarum, facta in mari veluti in abyſſo: myſticè

myſticè innuitur congregatio omnium gratiarum facta in Maria: nempè gratiæ Angelorum, Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, & Virginum; & nota, quòd ſicut ex mari per totam terram diffluit aqua ipſam fœcundans; ſic ex Maria diffluxit gratia ad omnes; ideò dicitur, quòd gratiam apud Dominum invenit tantam, & talem, quod per totum mundum ipſam effundere meruit. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 3.*

34. *Maria abyſſus theſaurorum Dei.*

Ponens in theſauris abyſſos. Quid eſt, quod Deus poſuit in ſuis theſauris abyſſos? quos abyſſos? Nota duo ſunt abyſſi in theſauris divinæ miſericordiæ repoſiti; ſcilicèt Chriſtus, & Maria Virgo: Maria abyſſus eſt in bonitate, & miſericordia profundiſſima, invocans abyſſum, ſcilicèt profundiſſimam miſericordiam filii ſui pro nobis interpellans. *Op. ſpecul. Beatæ Virg. lect. 5.*

PSALMUS XXXIII.

Titulus Davidi, cum immutavit vultum ſuum coram Abimelech & dimiſit eum, & abiit. Ex 1 Reg. c. 21.

1. PRIMÒ: Nota, quòd hic Pſalmus fuit compoſitus à Rege David, quando immutavit vultum ſuum; ſed quia duplex immutatio legitur de David, altera in Achis coram Rege, quando ſtultum ſe finxit: altera coram Abimelech fingens ſe miſſum à Rege Saül, & comedit panes propoſitionis, ut patet in loco citato, & ideò ſignificat immutationem factam à Chriſto quando immutavit Sacramenta veteris teſtamenti in nova, maximeque quantum ad carnis, & ſanguinis Sacramentum. *Pſal. 83.*

2. *Laus perfecta Dei in quibus conſiſtat.*

Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus ejus in ore meo, in Domino laudabitur &c. Nota quod hic Propheta ſe excitat ad Deum laudandum: laus autem Dei in tribus conſiſtit, ſcilicèt in benedictione, in magnificentia, & in bonorum proſequutione: benedictio notatur, ibi (*benedicam,*) magnificentia, ibi (*magnificate*) bonorum proſecutio, ibi (*exquiſivi Dominum,*) & quia benedictio debet eſſe univerſalis addit, *omni tempore,* quoad vocem, & quoad mentem, addit, *in Domino laudabitur anima mea,* ideſt Dominus in anima laudabitur; magnificentia conſiſtit in hoc, quod per noſtram laudem Deus magnus oſtenditur, undè dicitur, *magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus &c.* bonorum proſecutio conſiſtit in tribus, ſcilicèt in inquiſitione, undè dicit, *exquiſivi Dominum:* in acceſſu, undè dicit *accedite ad eum,* & in clamore, undè dicit, *iſte pauper clamavit;* exquiſitio refertur ad mentem, clamor ad vocem, & acceſſus ad operationem: requiritur ergò ad perfectam laudem Dei fervor devotionis in corde, clamor oris in voce, & exercitium bonæ operationis in opere. *Pſalm. 33.*

3. *Laudatio Dei undè naſcitur.*

Benedicam Dominum omni tempore &c. laus ejus ex ore meo. Nota, quòd hic excitatur anima ad Deum laudandum: & quia eſt digniſſimus affectus, ideò advertendum eſt, undè naſci debeat nempè ex conſideratione divinæ bonitatis, ex ſtupore divinæ potentiæ, & ex admiratione divinæ ſapientiæ, & immenſitate majeſtatis, ad quæ dirigimur vel lumine fidei, vel infuſione inſpirationis, vel ex veſtigiis creaturarum, quæ omnia præparant nobis abundantiſſimam copiam laudis divinæ. *Op. de profect. religioſ. l. 2. c. 64 & op. de ſex alis Seraph. c. 8. & ſerm. in feſto omnium ſanctorum.*

4. *Juſtus ſemper Deum laudat in proſperitatibus, & in adverſitatibus.*

Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus ejus in ore meo. Nota, quòd dicit, *in omni tempore,* quia tam in adverſis, quàm in proſperis Deum laudat juſtus. *Sap. c. 18.*

5. *Laus perfecta Dei priùs fit in mente, poſtea in ore.*

In Domino laudabitur anima mea &c. Quomodò dicitur, quòd in Domino laudabitur anima mea, & non potiùs Dominus laudabitur ab anima? ſed nota, quòd hoc modo dicendi indicat, quòd anima priuſquam laudet voce Deum, debet mentaliter in Deum intrare, & ipſum mente laudare, poſtea voce laudes Dei promere talique pacto anima interius, & exterius impletur laude Dei. *Pſal. 33.*

6. *Laudans Deum ipſum magnificare dicitur, ejuſque attributa.*

Magnificate Dominum mecum. Quomodò id dicitur, ergone magnus ex noſtra laude poteſt fieri Deus? minimè ſecundùm ſe: ſed benè quoad oſtenſionem; nam laudans Deum, magnificat ipſum amplificando, & exprimendo cognitionem ſuæ bonitatis, ſapientiæ, potentiæ, majeſtatis, & aliarum perfectionum. *Serm. 4. Dom. 13. poſt Pentecoſt. & ſap. c. 14.*

7. *Modus hic traditur Deum benedicendi, & magnificandi.*

Benedicam &c. magnificate Dominum mecum &c. exquiſivi Dominum &c. Vide hic quomodò David magnus præco, & ampliator divinæ laudis non contentus ſe laudibus Dei incumbere, invitat omnem hominem ad gratiarum actionem, & ad laudis divinæ amplificationem dicens, *magnificate Dominum mecum,* ideſt corde ore, & opere, & exaltemus nomen ejus in idipſum: nota ly (*in idipſum,*) ſcilicet ſibi ſoli honorem, & gloriam tribuendo, & in perſona ſanctorũ Patrum adjungit, *exquiſivi Dominum,* nempè cum devota precum inſtãtia, petendo accelerari beneficium divinæ Incarnationis, *& exaudivit me,* ſcilicet promittendo eamdẽ Incarnationem *Serm. 4. Dom. 15 poſt Pent & in Luc. c. 5. v. 25.*

8. Nomen Jesus ab omnibus exaltatum: Undè hic dicitur, *& exaltemus nomen ejus in idipſum,* ſcilicet nomen Jesus ad ſui honorem, & gloriam. *Op. Comp. Theol. l. 4. c. 12.*

9. *Solùm anima devota, & humilis magnificat, & verè laudat Dominum.*

Magnificate Dominum mecum. Vide fervorem hujus juſti, qui omnibus, & coram Deo ſe humiliat invitans

invitans ad Deum laudandum omnes : tunc enim anima devota verè Deum laudat, quando ſe ipſam ſub ipſo] Deo captivat, & humiliat. *in Luc. capit.1. v.46.*

10. *Exquirere debemus à Deo in oratione intelligentiam Dei, & ſanctitatem.*

Exquiſivi Dominum. Sed quid prætendis à Deo? exquiro Deum ſcilicet ejus notitiam, & amorem, & ab eo ſanctitatem, gratiam, & gloriam, hæc à nobis ſunt in oratione exquirenda, & petenda. *Pſalm 33.*

11. *Qui vult Dei, & fidei notitiam accedat ad Deum, & inſtet in oratione.*

Accedite ad eum, & illuminamini, & facies veſtra non confundentur. Ecce quomodò hic tribuit modum adipiſcendi notitiam de Deo, ejuſque fidei myſterijs, nempè concurrere ad Chriſtum, ipſum humiliter rogare. *in Luc.c.5 v.15.& c.7.v.21.* Sed nota, quod iſte acceſſus ad Deum fit per elevatiooem animæ ab his terrenis rebus in Deum per amorem, & charitatem. *In Ioan. collat.4. & op. myſtica Theol.c.3.p.2.*

12. *Quomodò ad Deum fiat acceſſus, ejuſque effectus quales.*

Accedite ad eum, & illuminamini. Nota correſpondentiam iſtorum verborum : primò dicit, *accedite ad Deum*; ſecundò, *& illuminanimi*, quia jus hominis eſt ad Deum accedere; & jus Dei eſt accedentem illuminare : ſed quis eſt, qui accedere poſſit, & quomodò ad Deum, qui eſt ubique? Ad Deum ſpiritualiter accedit, qui affectiones ſuas ad Deum dirigit : qui ſperat in Dei bonitate, & deſiderat Dei laudem : qui timet Dei contumeliam : qui lætatur de omnibus, quæ Deo placent, qui triſtatur de omnibus, quæ Deo diſplicent : qui diligit virtutes, & opera virtutum : qui odit vitia, & opera vitiorum : qui erubeſcit iniqua; Deus lux vera illuminat accedentem ad cognoſcendum virtutes. *op. de grad.virt. in prologo. & op. de dono conſilij c.6. & op.meditat. vita Chriſti c. 33. & Pſalm.118.v.169.* Nota hic, quod Eccleſia orat ad orientem, undè dicit accedite ad eum, & illuminamini, per hoc enim ſignificatur, quòd oratio illuminat mentem. *in ſap.c.16.*

13. *Pauperes ſpiritu facilè exaudiuntur à Deo.*

Iſte pauper clamavit, & exaudivit eum &c. Cur pauper, & non dives? quia pauper faciliùs exauditur à Deo cui Deus libenter condeſcendit. *in Luc.cap.7. verſ.22.* Sed nota, quod paupertas alia eſt infelicitatis, ſcilicèt naturalis : alia eſt cupiditatis, eſtque avarorum : alia ſuperfluitatis, eſtque prodigalitatis, alia calliditatis eſtque ficta : alia eſt voluptatis, eſtque religioſa : prima eſt miſera; quia flagellat : ſecunda eſt noxia quia necat : tertia ventoſa, quia inflat : quarta doloſa, quia diſſimulat, quinta glorioſa, quia inflammat, & de hac ultima loquitur Propheta *Pſalm.33.*

14. *Angelus bonus immittit cogitationes bonas animæ : malus malas.*

Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos &c. Quid eſt immittere, niſi intus mittere? Quid eſt, quod intus mittit Angelus? mittit intùs inſpirationes, & cogitationes bonas : è contra diabolus malas, excitando, & hortando. *l.2 d 8.p.2.art 1.qu.4. & op Eccleſ. itier p 4. c.1.* Nota etiam quod dicit, *eripiet eos*, quia Deus per Angelos nos eripit à plurimis tribulationibus, & periculis. *ſerm.4.Dom.4.quadrageſima.*

15. *Qui vult habere notitiam theoricam de Deo, & myſteriis fidei priùs habeat practicam priùs guſtet, & poſteà videat.*

Guſtate, & videte quàm ſuavis ſit Dominus. Quomodò dicitur prius guſtare, poſteà videre? nonnè præcedit cognitio ad opera voluntatis? ſed attende, quod hic dirigitur anima contemplativa jam fide imbuta; non enim Deus dat animæ notitiam theoricam de Deo, niſi præcedat practica; ergo oportet priùs motu amoris conſurgere in Deum, quàm occultiſſimum Deum intellectualiter cogitando cognoſcere : & hinc oritur differentia inter notitiam ſpeculativam, & practicam de Deo, quod in illa audimus, vel videmus, in iſta ſentimus, & tangimus : illa eſt arida notitia : iſta ſapida. *op.myſtic.Theol.c.3.p 4. qu.unica & c.2. p.2 & ſerm.1. de S Magdal. & ſerm.4.de Apoſt. & ſerm.19. Hexaem. & op.Comp.Theol.l.1.c.16.*

16. *Contemplativis dicitur peculiariter guſtate, & videte quam ſuavis eſt Dominus, eorumque felicitas expenditur.*

Nota, quod Propheta priùs invitaverat animam ad acceſſum Dei, *accedite ad eum, & illuminamini*, promittens illuſtrationem divinam; & deindè addit *guſtate, & videte &c.* & terminat ad ſuavitatis divinæ fruitionem, *quoniam ſuavis eſt Dominus*, & quoniam inter ea, quæ delectant, alia ſunt turpia, & nociva, alia ſunt honeſta, & utilia, ſed tamen ſimul laborioſa & difficilia, alia ſunt utilia, delectabilia, & jucunda, non verò laborioſa, & difficilia; hic loquitur de hoc genere tertio delectabilium, ſuntque propria animæ contemplativæ, cui virtutis affectus, & ſapientiæ guſtus, & divinæ ſuavitatis fruitio dulcis eſt, & venerabilis, & conſcientiam lætificat, & magnificat : ò felix anima contemplativa, cum enim hæc ſponſi amplexibus inhianter inhæreat, & quaſi vi quadam abſtrahatur ab omni ſenſibilitate, incipit inter brachia ſponſi aliquo modo conſopiri, ſicut potatus à quo nobili vino in ſoporem reſolvitur, & ſic inebriatur anima amore hoc ſuaviſſimo Deo conglutinata, & conjuncta vinculo fortiſſimo, & in Deum rapta, & abſorpta. *op.de profect. religioſ. l.2. cap.72.*

17. *Religioſi, qui non conantur pervenire ad Deum deguſtandum quàm infelices.*

Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus, beatus vir, qui ſperat in eo, timete Dominum &c. Nota, quod poſt deguſtatiooem Domini, ſubdit beatus vir &c. & *timete Dominum*, ut videas, quàm

Digitized by Google

felices ſunt iſti deguſtantes Dominum; & è contra quàm infelices ſunt illi, qui ad hanc deguſtationem non inhiant, maximè Religioſi; nam nec felices imò infelices, nec ſunt Deum timentes, imò ob defectum hujus deguſtationis vivunt] ut homines duræ cervicis, diſciplinæ inſuſceptibiles, manſueſcere neſcientes, tepidi, curioſi, ſuperbi, ſæculari habitu dumtaxat depoſito, non affectu, adhuc in moribus, in verbis, in geſtibus, & propriarum voluntatum pertinacia, ſæculo fidem ſervant, itaut monſtro mirabilius & miſerabilius ſub religioſa veſte, hominem videas ſæcularem; ó infelices! verè adulterina plantatio, & peſtis religioois. *op. ſpecul. diſcipl. p. 2. c. 5.*

18. *Differentia qualis inter cibum corporalem, & ſpiritualem.*

Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus &c. Cur invitat ad deguſtandum hunc cibum ſpiritualem? nonne ſufficiebat dicere accedite ad eum, deſiderate hunc cibum? ut pateat quale diſcrimen eſt inter cibum corporalem, & ſpiritualem; nam cibus corporalis cũ non ſumitur, placet, & in principio ſumptionis avide ſumitur in fine autem generat faſtidium, & diſplicet, nam extrema gaudij luctus occupat: E contra ſpiritualis cibus, cum non ſumitur diſplicet, quia amatus eſt Deus malis: ſed ſumentibus placet, & quantò quis magis ſumit de illo cibo, tantò magis ei placet, nec in præſenti poteſt de illo cibo ſatiari; ſed attende quod modo eſt refocillatio tantùm, cum non veniat uſque ad ventrem, ſcilicet uſque ad ſatietatem, ſed ſatiat tantùm in gloria. *Pſalm 33.*

19. *Sumptio Sacramenti Euchariſtiæ qualem dulcedinem afferat animæ.*

Guſtate, & videte, quoniam ſuavis eſt Dominus. Nota, qood hic invitat Propheta ad Sacramentorum perceptionem, ſed maximè ad illud, quod percipitur deguſtatione, & manducatione, & hoc eſt Sacramentum Euchariſticum, quia enim habet omne delectamentum, & omnem ſaporis ſuavitatem, ideò ejus guſtu anima tanto ardore accenditur, ut deſtructa omni tepiditate, & carnalitate ſoli cibo iſti per amorem uniatur, & in eum convertatur, & tunc guſtua, (quoniam ſuavis eſt Dominus,) experitur, quomodò ſpiritus ejus eſt ſuper mel dulcis, & comprehendit ſenſibiliter, quam magna multitudo dulcedinis ſit, quæ abſconditur in hoc Sacramento amoris *ſerm. 1. Dom. 6. poſt Pentecoſt. & Pſalm. 33. & in Luc. c. 24. v. 43.*

20. *In Deo omnes ſenſus ſpiritualizantur.*

Guſtate & videte &c. Nota, quod primò dicit, *guſtate*, deinde, *videte*, & quia nomine viſus veniunt cæteri ſenſus, hinc videtur indicare, quod per ſenſus corporales poſſit deguſtari Deus, quod videtur non poſſe id fieri, cum in hac deguſtatione ſpirituali Deus ſit objectum, & ſenſus corporales exigant objectum corporeum? Attamen per hoc datur intelligi excellentia vitæ ſpiritualis, quæ poteſt ſpiritualizare omnes ſenſus noſtros: nam anima Deum amans, & guſtans audit vocem Dei, videt lucem, fruitur odore cœleſti, tangit, & amplexatur Deum: hæc omnia percipit anima, dum Deum amat. *op. de 7. donis c. 3 & op. de 7. Itin. æern. itin. 6. d. 2. & 5.* Et oota, quod primo loco ponit, *guſtare*, deiodè addit, *videre*, quia intellectus foris ſtat: ſed ſapientia per affectum iotrat, & ipſa delicias ſuggerit, & quod intellectus penetrat, ipſa mature diſponit, & ad ſpiritualem delectatiooem convertit, *op. Diat. ſal. tit. 6. c. 3.*

21. *Una gutta dulcedinis divinæ omnem aliam faſtidire facit.*

Guſtate, & videte. Quid eſt guſtare? cur non dicit bibere, & ſatiamini, ſed tantùm guſtate; quaſi dicat uoicam guttam ſumite dulcedinis divinæ? ſed optimè dicit ad differentiam delectationum terrenarum, quæ non delectant, ſed onerant, & faſtidium generant: una autem gutta, vel ſcintilla dulcedinis divinæ ita ioebriat animam, ut omnem aliam mundi faſtidire facit; hac ſtilla inebriatus Laurentius, Agatha, Andreas, Petrus, & alij Sancti lætanter ibant ad carcerem, ad ignem, ad crucem, ò felix anima, quæ introducitur in cellam vinariam Dei ad deguſtandam dulcedinem divinam! *op. collatio. de contemptu ſæculi: & op. Meditat. vita Chriſti c. 36. In ſap. cap. 12. in princip. & cap. 15.*

22. *Anima contemplativa ſoli Deo vacare debet, nihil ſolicita de externis.*

Guſtate, & videte. Poſt guſtationem quid ſequitur? *Videte*: quid videndum, & exquirendum? nihil aliud, quam Deus, & ideò dicit *videte quam ſuavis eſt Dominus.* Per hoc datur diſcrimen inter contemplativam, & activam vitam, nam activa videt, & incumbit ad exteriora; ſed contemplativa guſtat Deum, & guſtando Deum, in ipſum intrat nihil ſolicita de externis rebus, nec de ſeipſa, ſed immota manet, ſolum videns quemadmodum vacet, & quam ſuavis ſit Dominus. *op. medit. vita Chriſti. c. 55.*

23. *Timor donum Spiritus Sancti omnia bona affert animæ.*

Timete Dominum omnes ſancti ejus, quoniam non eſt inopia timentibus eum. Mirum eſt quomodò poſt propoſitum donum ſapientiæ in præjactis verbis, *Guſtate, & videte, &c.* redeat ad timorem Domini ſuadendum; nonnè perfecta charitas excludit omnem timorem; & quomodò dicit, quod timentibus Deum non eſt inopia? nonnè ſunt multi Deum timentes inopes? nonnè etiam ſi ſpiritualiter intelligantur hæc ſuperſunt varij gradus, quibus pervenitur à timore ad apicem ſapientiæ? ſed attende ad myſterium, & ſublimitatem verborum Domini: nam redactus ad ſapientiæ deguſtationem, iterum ad exercitium timoris invitatur, quia ſine hoc non poteſt anima ſe conſervare in tanta ſpiritus ſublimitate, quia hic timor filialis initium eſt ſapientiæ: addit, quod, *non eſt inopia timentibus eum*, quia de timore Domini naſcitur compunctio ſalutaris; de compunctione contemptus omnium rerum: de contemptu humilitas: de humilitate mortificatio voluptatum: de hac extirpatio vitiorum: de hac fructificatio virtutum: de hac puritas cordis, & de puritate cordis charitatis perfectio; vide igitur quomodò timor Domini inchoat, & perficit omne bonum animæ. *op. de dono timor. c. 4 op. Diat. tit. 6. c. 1.*

Digitized by Google

24 *Nullus timens Deum eſt pauper.*

Timete Dominum, quoniam non eſt inopia timentibus eum. Quomodò noo eſt inopia timentibus eum? nonnè tot ſont pauperes timentes Deum? ergone ſoli divites timent Deum? optimè dicit, ſoli divites timentes ſunt Dei; Verum quidem eſt; quod inter iſtos timentes Deum plures ſuſtinent exteriorem inopiam, & carentiam rerum exteriorum, ſed tamen magnum theſaurum contineot in domo, ſcilicet in anima, nempè gratiam, & amorem Dei, & ideò exterior inopia cum interiori ſufficientia non debet reputari pro inopia, ſed opulentia. *in Luc, c. 22 v. 36.*

25. *Divites non timentes Deum ſunt verè pauperes: Pauperes timentes Deum ſunt verè divites.*

Quoniam non eſt inopia timentibus eum, divites eguerunt, & eſurierunt, inquirentes autem Dominum non deficient omni bono. Nota emphaſim horũ verborum, quæ videntur contradictionem involvere; dicitur enim, quod noo eſt inopia timentibus Deũ, & tamen plures ſunt inter timeotes Deum pauperiẽ patientes? dicit, quod divites eguerũt; quomodò eguerunt, ſi ſunt divites? ſed attende, quod duplex eſt inopia, ſcilicet corporalis, & ſpiritualis; quoad corporalem ſolum pauperes illam patiuntur, non divites; quoad ſpiritualem ſolùm Deum non timentes illam patiuntur, & ideò quia timor Domini fert animæ maximum theſaurum, ſcilicet Deum, ejuſque gratiam, inopes corporaliter ſi Deum timent verè divites ſunt, & divites ſi Deum non timent verè pauperes ſunt. *op. de Paup. Chriſti quæſt. 1. art. 2. & in Luc. cap. 22. v. 36. & c. 16. v. 23.*

26. *Religioſus qui vovit paupertatem, ſi hanc contempſerit, Pauper miſer fit; & ob id à Domino rejicietur; ſi paupertatem amaverit pauper felix, & verè dives erit à Deo dilectus.*

Non eſt inopia timentibus eum; divites eguerunt &c. Nota rursùs hæc verba, quæ diriguntur Religioſis, qui voto promiſerunt paupertatem; nam ſi Deum timentes erunt, ſi paupertatem Chriſti ſponſam dilexerint iſti felices erunt pauperes, imò divites, & quantò perfectiores imitatores evangelicæ paupertatis, & amatores eruot, tantò magis bonis omnibus tam temporalibus, quàm ſpiritualibus abundabunt. E contra ſi paupertatem contempſerint, paupertatem in avaritiam commutantes omnium bonorum, & temporalium, & ſpiritualium egentes erunt. Vide igitur ô ſerve Dei quis ſit pauper dives, & quis dives pauper, omnẽ igitur ſolicitudinem tuam projice in Chriſtum, cui cura eſt de omnibus. *op. de perfect. vitæ c. 3.*

27. *Anima deſiderans divitias, & delicias ad fontem ipſarum recurrat, ſcilicet ad Chriſtum.*

Inquirentes autem Dominum, non deficient omni bono. Vide quid tibi faciendum ò anima, ſi deſideras felicitatem, divitias, delicias & omne bonum, quære abſentem Chriſtum tuum ſponſum, & ipſum invenies: invenies inquam à pulcherrimo pulchritudinem, à ditiſſimo omnem abundantiam, à potentiſſimo fortitudinem; ab optimo omne bonum: Chriſtus enim eſt fons omnium bonorum. *ſerm. 3. Dom. 14. poſt Pentec.*

28. *Timor Domini dirigit hominem ad Deum, proximum, & ſeipſum.*

Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos; quis eſt homo qui vult vitam &c. Vide quomodò David factus præco divini verbi vult nos docere timorem Domini, indicans, quod coosiſtit in fugiendo malum propter timorem divinæ reverentiæ, dicens, diverte à malo, in faciendo bonum, & inquirendo pacem, nempè in ordine ad Deum, ad proximum, & ſeipſum, in hocque conſiſtit perfecta juſtitia. *ſerm. 5. Dom. 3. poſt Paſcha.*

29. *Ad Chriſtum vadit, qui culpas relinquit, ut Chriſto obediat.*

Venite filii audite me. Nota hæc dicuntur à Chriſto omnibus hominibus, venite ait, quomodò, & qoibus paſſibus? Venite ſcilicet paſſibus cordis contriti, culpas, & peccata relinquendo propter obedientiam Chriſto vos vocanti præſtandam, qui enim peccatum relinquit verè ad Chriſtum vadit, & accedit. *ſerm. 2. de SS. Philip. & Iacob.*

30. *Chriſtus nos continuè invitat: homo ſemper tenetur ipſum ſequi, & obedire.*

Venite filii audite me. Nota hæc eadem ſunt verba, quibus vocavit Apoſtolos Chriſtus ad ſui ſequelam, hæc eadem ſunt, quibus nos continuè invitat, dicens, *Venite* ſcilicet poſt me, audite me ut Pootificem ſummum, ut Dominum, & magiſtrum, & Patrem, & ideò ſubdit, *Venite filii*; per quod notatur Domioi benevolentia, nihil enim eſt io amoribus majus amore filiorum, dicit venite, ſcilicet à præterita vita ſurgite, & ad Chriſtum accedite; addit, *audite*, per quod notatur obedientia, quam debemus exhibere, quia verus obediens attente audit præcipientem, immo relinquit voluntatem propriam, ſe totum tradens alterius voluntati. *ſerm. 2. de SS. Philip. & Iacob.*

31. *Quot modis ire ad Deum invitantem poteſt homo.*

Venite filii audite me. Venite ait, ſed ad quem locum? & ad quid? ô quot myſteria continet hoc invitatorium Domini Jeſu, Venite, venite ait: Primò ad divinam reverentiam Eccleſias frequentando, *Quare invitantur Fideles ad Eccleſiam.* ad hoc enim Eccleſiæ ſunt ædificatæ, & conſecratæ, ad hoc ſunt ioſtitutæ horæ canonicæ, & celebratio divinorum officiorũ, ad hoc diſtributa ſunt eadem officia per diurna tempora, & per ſigna externa invitatio fit, ut fideles ad exemplum diſcipulorum Chriſti ipſas frequentent, ut Deum corpore & meote adorent, qui creavit, redemit, & gubernat nos, & peccata plorent coram eo; & petant ab eo veniam, & gratiam: ſecundò invitat nos ad divini jugi bajulationem, Chriſto obediendo: & quia jugum Chriſti eſt leve, ideò frequenter repetit Chriſtus, *venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati eſtis, tollite jugum meum*, ſcilicet per obedientiam obediendo mandatis meis, & hiſce addit, *accedite ad me*, ſcilicet obedite mihi; tertiò invitat nos Chriſtus ad malorum omnium tolerantiam ipſum ſequendo, ait enim, qui vult me ſequi tollat crucem ſuam &c. quartò invitat

nos ad paupertatis tolerantiam propter Chriſtum omnia relinquendo; nam valdè turpe eſt, quòd ſervus velit eſſe dives, dum rex eſt pauper: quintò invitat nos ad præmii excellentiam ad patriam anhelando. *Serm. 1. de SS. Philip. & Iacob.* Qui igitur audire Chriſtum invitantem non recuſant, qui ad ipſum, ut magiſtrum accedunt, ut audiant doctrinam ſuam, & ut curentur ab infirmitatibus ſuis, ſignum eſt, quòd ſunt connumerati inter oves Chriſti. *In Luc. c. 6. v. 18.*

32. *Vita quam exhibet Deus conſiſtit in perfecta juſtitia.*

Quis eſt homo, qui vult vitam, & dies videre bonos? declina à malo, & fac bonum &c. Ecce quomodò poſſumus acquirere veram vitam, & longam, & felicem, *prohibe*, ait, *linguam à malo, & fac bonum, inquire pacem &c.* In quibus verbis proponitur fructus triplex, ſcilicet gratiæ, per vitam, quam exhibet; & juſtitiæ per ſequentia, prohibe linguam à malo, declina à malo, & fac bonum; & ſapientiæ per pacem, inquire pacem &c. qui vult ergo hanc vitam exerceat juſtitiam, ſcilicet faciendo bonum, fugiendo malum, formidando proſpera, tolerando adverſa; ex quibus actibus habetur vita gratiæ & pax ſapientiæ in anima. *Serm. 18. Hexaem.*

33. *Vera pax eſt pars juſtitiæ.*

Inquire pacem, & perſequere eam &c. Quam pacem? nota, dicit pacem, ſcilicet omnimodam, pacem Dei: pacem cum carne, eam ſubjiciendo: pacem cum mundo, tolerando adverſa: pacem cum diabolo, ſcilicet bellando eique reſiſtendo, & de ipſo triumphando, ſic enim vera vita habetur. *In Pſalm. 28.*

34. *Dominus oculos ſuos ſuper juſtos defixos habet per collationem gratiæ, & aures ad audiendum preces.*

Oculi Domini ſuper juſtos, & aures ejus ad preces eorum. Habetne oculos Deus? habet quidem, quia omnia intuetur patenter: ſed quomodò dicitur adſpicere tantum juſtos, & eorum preces audire? hoc dicitur per collationem peculiarem ſuæ gratiæ, & peculiaris benevolentiæ oſtenſionem eos protegendo, & exaudiendo eorum preces; & hoc maximè exercet in pauperes ſpiritu, qui propriè dicuntur juſti. *In Luc. c. 6. v. 19. & op. de inviſibilitate Dei.*

35. *Expenduntur iterum hæc verba indicantia ſummam benignitatem Dei in juſtos, & ipſum timentes.*

Oculi Domini ſuper juſtos, & aures ejus ad preces eorum. Tria notanda ſunt in hoc verſu, ſcilicet poteſtas ſignificata per ly (*Domini,*) voluntas per ly (*ſuper juſtos,*) & intelligentia per ly (*oculi, & aures ejus ad preces eorum;*) ex quibus datur intelligi, quod ex divina potentia, & voluntate in hominem derivat gratia præveniens, & ſubveniens, & ex intelligentia derivat ſecunda gratia, & vita æterna: oculi igitur Domini ſuper juſtos obedientes eos finaliter præmiando *In Pſal. 33. & 101.*

36. *Conſideratio protectionis divinæ in juſtos, & ſeveritas in malos excitat ad obſervantiam mandatorum Dei, & ad vitam ſpiritualem obtinendam.*

Oculi Domini ſuper juſtos, & aures ejus ad preces eorum, vultus autem Domini ſuper facientes mala. Nota, quòd priùs invitat omnes vitam deſiderantes proſperam, poſtea advertit, quod oculi Domini ſunt ſuper juſtos, & vultus ejus ſuper malos; quid eſt hoc? quid eſt, quòd oculi ſunt ad bonos, vultus ad malos ſed notandum, quòd in hac phraſi indicatur protectio Dei in bonos, nempè dum dicit, quòd oculi Domini ſunt ſuper juſtos: & ſeveritas ipſius in malos ſignificata in vultu; hocque dicitur, ut homo vitam deſiderans conetur fugere mala, & facere bona obſervando divina præcepta. *Serm. 18. Hexaem. & in Pſalm. 14. & 21. & 118. v. 155.*

37. *Vera juſtitia exigit, ut juſtus clamet ad Deum in oratione, maximeque poſitus in tribulatione.*

Clamaverunt juſti, & Dominus exaudivit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberavit eos. Vide quales effectus producit in anima juſtitia, nam erigendo eam in ſpe, & confidentia in Deum, ad ipſum clamat juſtus poſitus in tribulatione, tunc enim Deus promittit ſe exauditurum. *Serm. 3. Dom. 2. quadrageſ. & op. Comp. Theol. l. 5 c. 57.*

38. *Domini gratia, & auxilium præſto eſt humilibus, & tribulatis patienter tolerantibus.*

Iuxta eſt Dominus his, qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſalvabit. Nota myſterium horum verborum. Dicit enim Propheta, quòd Dominus eſt propinquus, ſcilicet promptus auxiliari tribulatis corde: ſed tamen ſoli humiles ſalvantur; quid eſt hoc? vult dicere, quòd tribulatio cum humilitate, & patientia tolerata attrahit Deum, & talibus ſuam gratiam, & auxilium præſtat. *In Luc. c. 7. v. 10. & ſerm 4. Dom. 16 poſt Pentecoſt* Ergo tribulatio cum impatientia Deum elongat.

39. *Martyribus ſuis Deus adeſt, non martyribus diaboli.*

Iuxta eſt Dominus his, qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſalvabit. Dat per hoc intelligere, quòd multi ſunt tribulati, ſed non omnibus præſtat ſalutem, gratiam, & gloriam: ſed tantùm ſuis militibus humilibus, qui verè ſunt martyres Chriſti, non diaboli; & quinam ſunt? Nota, quòd ad martyrium Chriſti tria requiruntur, ſcilicet cauſa finalis, formalis, & perſeverantia: cauſa finalis, ut pro Chriſto patiatur, non pro mundo, & carne: martyrium enim facit non pœna, ſed cauſa; cauſa formalis, ut voluntate, non violenter, & coactè patiatur: & tandem perſeverantia hæc facit martyres Chriſti, juxta eſt Dominus his, quos ſalvos facit; non martyribus diaboli, qui pro diabolo, vel mundo, vel carne patiuntur, non voluntariè, ſed coactè, & ſunt ſicut rota carri, quæ fœnum portat, & murmurat, & ſi aliquando patiuntur pro Chriſto, tamen non perſeverant in patientia; illi felices, quia poſt hanc

hanc vitam æternam gloriam conſequuntur; iſti infelices,quia poſt Infernom hujus vitæ alium in alia vita obrineur. *Pſalm.* 33.

40. *Quomodò dicitur Deus cuſtodire oſſa ſanctorum, & quod unum ex his non conteretur.*

Cuſtodit Deminus oſſa &c. Quomodò hoc poteſt verè dici? & quot oſſa,& corpora ſanctorum reſoluta ſunt in aerem,vel ignem? quot alia à feris, & ab hominibus devorata, & in ſubſtantiam comedentium tranſacta? ſed attende, quod hic alluſio fit ad reſurrectionem futuram corporum, in qua nihil ſubſtantiæ ipſorum deperdetur, maximeque illius, quæ ſpectat ad primam, & eſſentialem conſtitutionem corporis, nam virtute divina ad proprium corpus redibit,& glorioſa cum anima in cœlum evolabit. *l.4.d.43.art.1.q.5.*

41. *Mors peccatorum peſſima: mors juſtorum pretioſa.*

Mors peccatorum peſſima, redimet Dominus animas ſanctorum. Vide diſcrimen inter finẽ peccatorum, & juſtorum, nam impij malè terminant vitam,quorum mors eſt peſſima, quia in vita laboraverunt ſpirituali infirmitate mortali,& peſſima: juſtorum mors pretioſa, quia eorum infirmitas fuit ſanguine Chriſti curata medicamento divinæ gratiæ. *ſerm.1.Dom.20. poſt Pentec. & op. meditat. vita Chriſti c.2.*

42. *Chriſtus liberavit, & redemit animas ſanctorum ex lymbo.*

Redimet Dominus animas &c. Hoc fecit Chriſtus liberando eos de lymbo &c. *Pſal.* 33.

Applicatio Pſalmi ad Mariam Virginem.

43. *Benedicam Dominum in omni &c.* Nota,quod hic Pſalmus eſt compoſitus in memoriam immotationis factæ à Chriſto exhibitione Sacramentorum, & auxiliorum nobis in ſtatu legis gratiæ; & quia ad hoc etiam concurrit Beata Virgo Maria, hinc & ad ipſam poſſumus vertere laudes hujus Pſalmi, & dicere cum Propheta: Benedicam Dominam Virginem Mariam in omni tempore, & non deficiet laus ejus in ore meo, magnificate eam mecum omnes, qui impinguati eſtis melle, & lacte recreationis ejus. *op. Pſalt. B.V. Pſalm.* 33.

44. *Qui accedit devotione, & oratione ad Mariam, invenit illuminationem, & auxilium certum.*

Accedite ad eam, & illuminamini &c. & facies veſtra non confundentur. O quam hoc eſt verum! qui enim accedit ad Mariam orando,rogando, & petendo: illuminationem,& auxilium certum invenit. *op. ſpecul. Beata Maria lect.* 5. & 6. & 7.

45. *Maria ſuo exemplo invitat nos ad magnificandum, & laudandum Deum.*

Magnificate Dominum mecum. Hoc dicebat Propheta: hoc dixit veriùs Maria,quando clamavit, *Magnificat anima mea Dominum*, & quia ex profunda humilitate hæc laus proceſſit,hinc nos docet Deum laudare cum humilitate. *in Luc. c.1. verſ.46.*

46. *Ad Mariæ Virginis thronum accedat, qui vult Chriſtum,& lumen gratiæ, & gloriæ acquirere,& poſſidere.*

Accedite ad eam, & illuminamini &c. Et poſt ſubdit, *guſtate,& videte &c.* Dat nobis intelligere Spiritus Sanctus in his verbis, quòd qui vult invenire,& guſtare Chriſtum,qui vult invenire gratiam,& miſericordiam Dei, qui vult lumen mentis,& auxilium in tribulationibus,adeat cum fiducia ad thronum miſericordiæ Mariæ, ideò enim Deus in ipſius manus omnia bona noſtra depoſuit, ut ad ipſam recurramus. *op. Pſalt. B.Virg lect.5. & 7.* In periculis igitur, in rebus dubijs invocate Mariam,& in neceſſitatibus invenietis auxilium, & refrigerium dulce. *op. Pſalt. B.Virg. Pſalm.* 33.

47. *Maria ſua humilitate attraxit Chriſtum de ſinu Patris in uterum ſuum.*

Iſte pauper clamavit, & exaudivit eum.&c. Hoc dicitur de Chriſto, idem de Maria Virgine; Iſta pauper clamavit, Pauper inquam ſpiritu, & verè humilis, hæc enim clamavit ferventiſſimis precibus ad Deum,& Deus eam exaudivit, quia enim humillima fuit,Verbum increatum ex ipſa carnem ſuſcipere dulciter coegit. *op. Pſalt. Beata Virginis Pſal.* 33.

48. *Maria invitat pauperes,& humiles ad poſſeſſionem Chriſti, & omnis boni.*

Divites eſurierunt &c. inquirentes autem Dominum non deficient omni bono. Connecte hæc verba cum illis Beatæ Mariæ Virginis, *Eſurientes replevit bonis,& divites dimiſit inanes*, per hoc enim Beata Virgo Maria exemplar totius paupertatis invitat nos ad paupertatem, & humilitatem ſuam imitandam, ut digni efficiamur poſſeſſione omnium bonorum. *op. de perfect. vita c.3.* ſumite igitur ò devoti Mariæ exemplum converſationis ejus, & æmulamini ſtudia charitatis,& humilitatis illius. *op. Pſalt. Beata Virg. Pſalm.* 33.

PSALMUS XXXIV.

Titulus eſt: Ipſi David.

1. PRIMÒ: Nota, quòd iſte Pſalmus ordinatur in Chriſtum, & tractat de victoria Chriſti in Paſſione,& de promiſſione vitæ, æternæ; nos invitans ad imitationem per tolerantiam adverſitatum, & ideò incipit ab oratione, qua mediante obtinebimus triumphum de diabolo, de mundo, & carne &c. dicens, *Iudica Domine nocentes me, expugna impugnantes me*, ideſt judica nocentes me, ſcilicet Dæmones, me impugnantes judicio damnationis, vel diſcuſſionis me liberando. *Pſalm.* 34.

2. *Judicium multiplex hic petitur ab Eccleſia.*

Judica Domine nocentes me, expugna impugnantes me. Ergone hic petitur damnationis judicium? cur non potiùs ſalvationis? Nota, quòd multiplex judicium poteſt hic intelligi, triplex in præſenti, & triplex in futuro. In præſenti eſt judicium diſcuſſionis, quo petit juſtus ſeparari à malis: judicium afflictionis, quo Eccleſia petit, ut per afflictionem emundentur inimici Dei; & judicium præmonſtrationis damnationis illorum, qui nolunt credere, & converti, quod petitur non animo vindictæ; ſed amore juſtitiæ: judicium in futuro eſt diſcuſſionis, ſalvationis, & damnationis, quod petitur à Chriſto in favorem bonorum, & in pœnam malorum. *Pſal.* 34.

3. *Felix quem Deus apprehendere facit gladium, & ſcutum.*

Apprehende arma, & ſcutum, & exurge in adjutorium mihi. Ergone Deus indiget armis, & ſcuto, ut nos defendat? ſed nota, quòd dicitur Deus apprehendere arma, & ſcutum, cum ea nos apprehendere facit: ſed quid eſt apprehendere arma, & ſcutum: Nota, quòd armis pugnamus, & ſcuto tegimur, & quia duobus modis mundus pugnat contra electos, ſcilicet verbo falſitatis, & gladio adverſitatis; contra gladium doctrinæ falſæ pugnamus gladio ſapientiæ, & cœleſtis doctrinæ, & contra adverſitates ſcuto patientiæ: hæc igitur petit juſtus à Deo. *Pſalm* 34. Nota etiam, quod per arma virtutes intelliguntur, & tunc hæc arma Deus apprehendit, quando eas nobis infundit, quibus vitia impugnamus, & tunc ſurgit in adjutorium, quando à tentatione vitiorum facit proventum virtutum. *Serm.* 4. *Dom.* 16. *poſt Pentecoſt.*

4. *Deus ſeverè caſtigat perſecutores Chriſti, ſcilicet eos, qui animas ſcandalo, & malo exemplo rapiunt ipſi Chriſto.*

Effunde frameam adverſus eos, qui me perſequuntur &c. Hæc ſunt verba Chriſti, & Eccleſiæ orantis Deum, ut gladio ſeveritatis, & judicii puniat ſuos perſecutores; ſed quinam ſunt iſti impii Chriſtum, & Eccleſiam perſequentes? Nota, quòd ſubdit: *dic animæ meæ, ſalus tua ego ſum*; ſunt illi, qui quærunt rapere animas Chriſto: Vide igitur, quòd Chriſtus non conqueritur de crucifixoribus ſuis, ſed de iis, qui animas Chriſto conantur auferre, & rapere, nec mirum, nam ſi Dominus proprium ſanguinem dedit in pretium redemptionis animarum, non tibi videtur ab eo graviſſimam ſuſtinere perſecutionem, qui ſuggeſtione mala, exemplo pernicioſo ſcandali occaſione avertit ab eo animas, quas redemit, quam ab illis qui ſanguinem Jeſu fuderunt? & ideò ſeveriſſimè hoc peccatum Deus meritò punit. *Serm.* 1. *Dom.* 1. *poſt oct. Paſchæ, in Luc. c.* 17. *v.* 1. & 2. *Pſalm.* 78.

5. *In ſchola Chriſti logica differens proponitur à logica Ariſtotelis.*

Et conclude adverſus eos, qui perſequuntur me. Quænam concluſio eſt iſta, quam petit Chriſtus, vel Eccleſia? Concluſio ordinata edocetur in logica Ariſtotelis facienda ex præmiſſis; quæ logica eſt iſta? Nota, quòd in logica Ariſtotelis qui proponit propoſitiones antecedentes, etiam juxta earum qualitatem concluſionem infert: In logica Chriſti è contra; alius eſt, qui præmittit propoſitiones, & alius eſt qui concludit: homo eſt, qui præmittit operationes, & Chriſtus juxta earum qualitatem concluſionem infert; ſi operationes ſunt bonæ & Chriſtus hominem juſtum concludit in Cœlo: ſi malæ, & Chriſtus impios concludit in inferno. *Serm.* 1. *Hexaem.* Igitur videns Eccleſia tot impios malè operantes, & Chriſtum, & ipſam Eccleſiam perſequentes, orat Chriſtum, ut concludat adverſus eos in furore ſuo.

6. *Angeli cuſtodes obedientibus aſſiſtunt; non obedientibus reſiſtunt.*

Fiat via illorum tenebræ &c. & Angelus Domini coarctans & perſequens eos &c. Quid eſt hoc, quod petit Eccleſia? ergone Angeli, qui ad cuſtodiam hominum ſunt deſtinati, erunt cauſa ipſorum ruinæ? minimè: dat nobis intelligere, quòd cum via hominis juſti ſit obſervantia mandatorum, & exercitium virtutum: via impiorum ſit peccatum 1. Angeli obedientibus aſſiſtunt inſpirando, excitando, & adjuvando; impiis verò non obedientibus reſiſtunt, & aliquando ne in pejus ruant, eos occidunt juſſu Dei, vel occidi permittunt à diabolo. *Serm.* 4. *de Angelis.*

Nota mirabile dictum de Angelis cuſtodibus.

7. *Impiorum perverſitas perſequentium innocentes hic exprimitur.*

Quoniam gratis abſconderunt interitum laquei ſui, ſupervacuè exprobraverunt animam meam. Hic notatur, quanta, & qualis ſit perverſitas eorum, qui innocentes perſequuntur afflictionibus, anguſtiis &c. in quibus notantur quatuor conſideratione digna: primum *gratis*, ideſt ſine cauſa, & meritis, ubi notatur eorum malitia: ſubdit *abſconderunt*, ubi notatur doloſitas, ſubdit, *interitum laquei ſui*, ubi notatur crudelitas; ſubdit, *ſupervacuè exprobraverunt animam meam*, ubi notatur ſtultitia eorum, quia cum vivant innocentes ſub protectione Dei, ſolum poſſunt malum facere quòd à Deo permittitur ob ſua occulta judicia, & non amplius. *Pſalm.* 34. & 118 *c.* 11. *v.* 1. & *in Joan. c.* 15 *v.* 25. Per hæc etiam notatur malitia, & perverſitas, & crudelitas Judæorum in Chriſtum. *In Joan. c.* 15. *v.* 25.

8. *Sola etiam memoria nominis* Jesu *jucunditatem, & ſecuritatem affert animæ.*

Anima exultabit in Domino, & delectabitur ſuper ſalutari ſuo. Quodnam eſt hoc ſalutare Dei? nihil aliud, niſi nomen Jeſus; ex quo patet, quod etiam ſola memoria, vel invocatio hujus ſanctiſſimi nominis exultationem, jucunditatem, & ſecuritatem in tribulationibus animæ affert. *In Luc. cap.* 1. *verſ.* 47. *ſerm.* 4. *de Circumciſione.*

9. *Diabolus*

9. *Diabolus tentat hominem vel ut leo, vel ut draco: ut leo inopem, ut draco pauperem, & Deus eos, qui in ipſum confidunt, liberat.*

Omnia oſſa mea dicent (ideſt dicit omnis virtus animæ) *Domine quis ſimilis tibi eripiens inopem de manu fortiorum, & pauperem a diripientibus eum.* Nota quòd in his verbis proponit inopem, & pauperem, tamquam duas res differentes: inopem poſitum ſub manu fortiorum, & pauperem ſub diripientium; per quod denotatur, quod diabolus præcipuè perſequitur inopem, & pauperem ſed differenti modo: inops eſt qui caret omni virtute, & bono opere: pauper, qui aliquam virtutem habet, ſed imperfectò modo; inopem perſequitur ut leo, ut ipſum violenter opprimat totaliter, pauperem ut draco, ſcilicet inſidiis occultis, ut quod boni habet perdat: ſed Deus neminem deſerit, primos corroborando contra ſevitiam apertam dæmonis; ſecundos cuſtodiendo per circumſpectionem. *Pſalm.* 34.

10. *In Deo non eſt idea mali, ſed illud cognoſcit per boni oppoſiti idæam.*

Quæ ignorabam interrogabant me. Quomodò poteſt hoc dicere Chriſtus, qui cum eſſet Deus omnia ſciebat? ergone ignorantia in Deo? minimè: vult nobis innuere ſuam puritatem, & innocentiam, nempè quòd in Deo non eſt idæa mali; & hoc pacto dicitur illud ignorare, ſed quia cum Deus omnia bona, & mala præſciat, illa directè per idæam propriam cognoſcit: iſta per idæam boni oppoſiti. *l.* 1. *d.* 6. *dub.* 4.

11. *Summus gradus ingratitudinis, & opus crudeliſſimum eſt pro bonis reddere, & retribuere malum.*

Retribuebant mihi mala pro bonis. Vide qua ratione Chriſtus conqueritur de Judæis, quibus tot beneficia contulit, ipſi autem tanto benefactori reſponderunt tot malis; Idem & facit peccator cum Deum offendit; ſumma enim hæc eſt ingratitudo. *In Luc. c.* 6. *v.* 33 *in Ioan. c.* 58. *v.* 30.

12. *Idem confirmatur, & quomodò Chriſtus maximè conqueritur de ingratitudine, per quam ſterilis redditur anima ſua.*

Retribuebant mihi mala pro bonis, ſterilitatem animæ meæ. Ecce quòd Chriſtus explicat in quonam ſita ſit hæc ingratitudo reddentium mala pro bonis; ſcilicet ſterilitatem animæ ſuæ: ſed quæ eſt hæc ſterilitas animæ Chriſti? Nota mirabilia: Chriſtus dedit animam ſuam pro te, ut de ſervitute diaboli liberaret, ut tibi januam Paradiſi aperiret, ut te ad opera virtuoſa incitaret, & tu non ſolùm ardentius eum non amaſti, ſed peccando potiùs impugnaſti, malaque innumera retribuiſti ei pro tot bonis, quibus te ditavit: ô ingratitudo diabolica, quæ continuè Chriſtum Jesum conqueri, & clamare facit de cruce! retribuerunt mihi mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. *Op. de perfectione vitæ c.* 1.

13. *Arma tuta contra diabolum, & tentationes ſunt veſtes pœnitentiæ.*

Ego autem cum mihi moleſti eſſent, induebam me cilicio. Cur induebas te cilicio contra eos, qui tibi moleſti ſunt? & qui ſunt iſti te moleſtantes? ſunt utique dæmones, & tentationes contra me inſurgentes, contra quas induebam me cilicio, ſcilicet veſtibus pœnitentiæ me ornabam, & induebam, nam per cilicium ſignificantur opera pœnitentialia. *Pſalm.* 65.

14. *Humilitas operis ſummopere Deo grata.*

Humiliabam in jejunio animam meam. Quid eſt humiliari in jejunio? ergone ſolùm dum jejunat vir juſtus humiliatur, ſed attende, quod alia eſt humilitas cordis, alia oris, alia operis: ſe exercebat in omni humilitate ſanctus Propheta, ſed quia complementum humilitatis eſt in opere per ſatisfactionem, quæ Deo debetur pro peccatis ſignificatam in jejunio; hinc in hac potiſſimè ſe exercebat, nempè exercendo corpus in cilicio, in vigiliis, & jejuniis, & ſic divinam iram placabat, ut daret nobis exemplum modi placandi Deum. *Serm.* 3. *de uno Confeſſ. & ſerm.* 6. *in die cinerum, & Pſalm.* 118. *c.* 5. *v.* 11.

15. *Humilitas ad proximum qualiter exercenda.*

Humiliabam in jejunio animam meam. Nota, quòd poſt tot ingratitudines, & mala ab inimicis illata ſubdit ſanctus Propheta, imò Chriſtus, quòd humiliabat in jejunio animam ſuam, & orabat; quid eſt hoc? niſi ut daret nobis intelligi, quòd non ſufficit humilitas reſpectu ſui, ſed & requiritur in ordine ad proximum, præcipuèque ejus infirma opera tolerare, læſiones, & moleſtias ſuſtinere, & malum pro malo non reddere, nec odium, nec jurgia, nec clamores contra eos exercere, & correptiones eorum patienter recipere. *Op. de prof. religioſ. l.* 2. *c.* 31.

16. *Orandum eſt, & prædicandum prædeſtinatis, & præſcitis: quia oratio, & prædicatio eſt ſemper utilis, vel illis, pro quibus oratur, vel pro iis, qui orant.*

Et oratio mea in ſinu meo convertetur. Quid eſt hæc converſio orationis in ſinu? dat per hoc intelligere, quòd pium eſt, & utile orare, & prædicare pro omnibus tam prædeſtinatis, quàm præſcitis, & malis; nam & ſi malis, & non exiſtentibus in charitate, ſed volentibus in peccato perſeverare non juvat, eſt tamen utilis iis, qui orant, & prædicant; talis enim oratio in ſinum orantis revertitur, & convertitur. *In Luc. c.* 6. *v.* 6. *& in Pſalm.* 54.

17. *Juſtus omnibus omnia fit: humiliatur, compatitur proximum, ut ipſum ad Deum trahat.*

Quaſi proximum, & quaſi fratrem noſtrum ſic complacebam & quaſi lugens, & contriſtatus ſic humiliabar. Vide hic effectus charitatis Chriſti in juſtis, qui ut proximo juvent, ipſumque attrahant ad Deum ſciunt humiliari, modo lætari, modo flere, & lugere, & compati; hæc enim eſt

veta chatitas Chtiſti: idque fit non ex ealliditate, ſic enim eſſet vitioſa, ſed ex chatitate. *Op. de profect.religioſ.l.2. c.30.& Pſalm.118. c.5. v.3. in Luc. c. 0.v.29.*

18. *Flagellatus eſt Chriſtus à Iudaiſ, & nunc à Chriſtianiſ magiſ flagello multiplici linguæ, quam flagelliſ materialibuſ.*

Et adverſum me lætati ſunt, & convenerunt: congregata ſunt ſuper me flagella, & ignoravi. Quoiooдò id poteſt dicere Chriſtus, ſcilicet, quòd ignoravit congregationem factam flagellorum ſuper ſe? nonnè ſenſibilis, & paſſibilis erat in carne? ſed nota, quòd hic præeisè non loquitur de flagellatione materiali facta in ſuo eorpore, ſed de flagellatione ſeeteta; nempè facta flagello lioguæ, quia licèt ipſe omnia noſceret, tamen ad modum ignorantis ſe habebat, quaſi ignotaret conventum clanculum, qui continnè fiebat contrà ipſum ab ioimicis; undè his flagellis linguæ flagellatus eſt continuè ab hora eaptivitatis ſuæ uſque ad mortem; ſed heu à malis Chriſtiaois flagellis pejoribus eæditur, nempè blaſphemijs, irriſionibus, ingratitudine, eonvitijs, *ſerm.2. Dom. quinquag & in Ioan.c.1.v.16.*

19. *Sicut inimici Chriſti per iracundiam diſſipati ſunt: ſic iracundus verè diſſipatur ſpiritualiter.*

Diſſipati ſunt, nec compuncti &c. Quomodò inimici Chriſti dicuntur diſſipati? hoe dicitur ſpiritualiter, quia cum incitati eſſent per iracundiam contta Chtiſtum, iracondia vetè diſſipat anioam, quia omnes eogitationes cotdis contutbat, & torquet maximè animam. *in Luc c.9 v.40.* Undè itaeundus ſimilis eſt Dæmooiaco, qui à diabolo torquetut, & diſſipatut totus. *in Luc c.15. v.13.*

20. *Iudæi pluries tentaverunt Chriſtum, & ſubſannaverunt eum.*

Tentaverunt me, ſubſannaverunt me &c. Hoe fecerunt Judæi Chriſto ipſum provoeare eonantes ad itacundiam, & decipere, ſubdit *ſubſannaverunt me*, quia veluti ſtultum eum tractavetunt, *Pſal.34. & ſerm.2. Dom. quinquag. & ſerm.3. in Paraſceve.*

21. *Tentat Deus hominem multipliciter; tentat homo Deum.*

Tentaverunt me &c. Hoc poteſt dici ab homine reſpectu Dei, & à Deo reſpectu hominis: tentat Deus hominem, ut manifeſtetur aliquod myſterium, vel permiſſivè, vel ad probatiooem; tentat homo Deum dubitando, ad iracundiam provocando peecatis, vel ut addiſcat. *Pſalm.33.*

22. *Chriſtus, & juſtus abhorrens hanc vitam caducam petit glorificationem ſuam.*

Domine quando reſpicies reſtitue animam meam &c. Ideſt aceelera glorificationem corporis mei, dicebat Chtiſtus; & juſtus dicit, aceelera glotificationem animæ, & tolle me ab hac vita miſerabili. *Pſalm.34. c.0.v.4.*

23. *Eccleſia Chriſti quare appellatur magna.*

Confitebor tibi in Eccleſia magna Hoc dixit Chriſtus: ſed quænam eſt hæc Eccleſia magna? hæc eſt non ſynagoga, ſed Eeeleſia Catholica à Chriſto fundata, in qua eſt vera confeſſio laudis divinæ: Dicitur autem *magna*, ſcilicet loco, quia per totum orbem terrarum diffuſa eſt: item merito, quia in ipſa eſt congregatio meritorum Chriſti, & Sanctorum; & numero, quia ex omnibus gentibus congregata eſt, item tempore, quia durabit uſque ad finem mundi, imò in Cœlo in æternum, item ſcientia, quia in ipſa viget doctrina veritatis; item magna, quia catholiea, & univerſalis eſt univerſis data, & ab uoiverſitate Apoſtoiorum. *Pſalm.34. & 47. & l.3 d.23.art.1.qu.1.*

24. *Religio dicitur Eccleſia magna, quia in ea eſt populus gravis Deo ſerviens.*

Confitebor tibi in Eccleſia magna, in populo gravi laudabo te. Nota, quod hoc propriè verificatur de ſtatu religioſo; eſt enim congregatio virorum, qui in commonitate viventes Deo dicati, die, noctuque incumbuot eonfeſſioni, & laudibus Dei: ibi eſt populus gravis non quoad nos, ſed quoad maturitatem morum. *op. Diæt ſal.tit.4.c.1.*

25. *Dignativa Chriſti bonitas, & patiens longanimitas expenditur oſtenſa in perſecutionibus, & paſſionibus ſibi illatis ſine cauſa à ſuis inimicis, ut nos ad imitationem excitaret.*

Qui oderunt me gratis &c. mihi pacificè loquebantur, & in iracundia dolos cogitabant, qui dilataverunt ſuper me os ſuum, & dixerunt Euge, euge &c. Nota, quod in hac ſetie tot opprobriorum, paſſionum, & pœnarum, quæ Chriſto inflixerunt Judæi, præmittit quod odio ipſum habuerunt gratis, ſcilicet ſine metito, è cauſa, ut pateret ejus dignativa boniras, & patieos longanimitas, dum poſt tot miraeula, beneficia, gratias, documenta ipſum tam dite perſecuti ſunt gratis, ut ſuos diſeipulos ad ſui imitationem excitaret. *In Ioan.c.15 in fine.* Nota etiam, quod illud verbum, *Euge, euge*, replicatum aliquando ſumitur precatoriè, aliquando exultatoriè aliquando applauſotiè, aliquando illuſotiè, ut hic, quia & verbis, & factis pro viribus ſuis illudebaot Chriſtum. *Pſalm.34. & in Luc.c.19.v.17.*

26. *Vidiſti Domine &c. Exurge, & intende judicio meo &c.*

Nota, quòd esurgere Dei, dicitur moltiplieiter io Sacra Seriptura: Exurgere Chriſti per primum adventuo; exurgete per meritum noſtri, quia facit exurgete nos ad mereodum, exurgere per auxilium, & exurgere ad judicium, ſicut hic petit Chriſtus. *Pſalm. 34. & in ſapient. cap.12.*

27. *Pro fructu Paſſionis ſuæ petit Chriſtus à Patre perfectam pænitentiam peccatorum.*

Erubeſcant, & convertantur. Ecce finis tot Paſſioaum

ſionum Chriſti, ſcilicet perfecta converſio peccatorum, & pœnitentiæ, quæ exigit primò contritionem; undè dicit, *erubeſcant*, & remiſſionem peccati: undè dicit, *revertantur* & deindè pœnitentiæ pœnam, undè dicit *induantur confuſione*, & deindè laudem Dei, undè dicit, *exultent, & lætentur in te &c. Pſalm. 34.*

28. *Religioſis incumbit laudes Dei decantare die, ac nocte.*

Et lingua mea meditabitur juſtitiam tuam, tota die laudem tuam. Ecce quid debet facere Religioſus in Religione, qui debet laudes laudibus jungere, & ad ſimilitudinem Angelorum tota die iocumbere obſequio, & ſervitio Dei. *op. de Eccleſ. Hierarch. p. 4. c. 4.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

29. *Iudica Domine nocentes me &c.* Nota, quod ſicut in hoc Pſalmo agitur de victoria Chriſti contra inimicos, & etiam hanc victoriam Mariæ Virginis de inimicis noſtris poſſimus decantare, & ad Mariam recurrere, cauſamque animæ noſtræ, & noſtrorum peccatorum in ſuis manibus deponere, & fidenter dicere Mariæ Virgini, Judica Domina Virgo Maria nocentes me, & contra eos exurge, & vindica cauſam tuam; anima mea in te lætabitur, & tuis beneficiis devotus exultabo, gratia, & dulcedine tua pleni ſunt Cœli, & terra: undique tuis beneficiis irretiſti nos ſemper, quocumque enim pergimus occurrit nobis diffuſio tui uteri virginalis. *op. Pſalt. Beata Virg. Pſalm. 34.*

30. *Maria conſiſtorium, & domus cauſarum ſummi Imperatoris, in quam Verbum divinum intravit ad ſalutem nobis dandam.*

Iudica Domine nocentes me &c. Sed in qua domo? in quo conſiſtorio? nam Imperator debet habere domum cauſarum: Nota, quod totus mundus jam erat domus cauſarum Dei omnipotentis: ſed elongatus fuit ab hac domo ob peccatum Adæ, & hominum, theſaurum miſericordiæ, & gratiæ à mundo abſcondendo, ideò totus ignis vindictæ apparebat, ſed tamen in plenitudine temporum venit Verbum divinum conſtruens ſibi domum cauſarum, ſcilicet Mariam, & in eam repletam gratia, & miſericordia deſcendit, ut miſericordiam in nos coërceret, & vindicaret nos de inimicis noſtris: Adeamus igitur cum fiducia ad hoc conſiſtorium, & eam moveamus ſuſpirijs, & caſtigationibus, lachrymis, & orationibus, eleemoſynis, & venerationibus, ut nobis effundat de ſua plenitudine: curramus chariſſimi, & ita nobilem, & dulciſſimam Virginem ſalutemus, ut in ſuæ dulcedinis gremio quieſcamus. *opuſc. ſpec. Beata Virgin. lect. 7. & opuſc. Pſalt. Beatæ Virginis Pſalm. 34. & Pſalm. 91.*

PSALMUS XXXV.

Titulus, In finem, ſervo Domini ipſi David.

1. PRIMÒ: Nota, quod in hoc Pſalmo propriè agitur contra errorem dicentium mala eſſe ex conſtellatione, ex facto, ex vitio naturæ: bona autem ex homine, & libero arbitrio, undè Pſalmus adſcribitur David ſervo Domini: ſervus autem dicitur vel à ſerviendo, vel à ſervando: ſi à ſerviendo, ſervi Dei dicuntur boni, & mali, ſed diſſimiliter: nam boni ſerviunt Deo, ut à quibus: mali ut de quibus fit voluntas Dei, nam omnes actus bonorum, & malorum ſunt ſubjecti divinæ diſpoſitioni, ita tamen, quod boni conformitate ſuæ voluntatis ad id concurrunt, mali autem coactè, ſi dicitur à ſervando, ſolùm verificatur de bonis: nam antiquitùs cum homines in bello capiebantur, interficiebantur, ſed modo capti ſervantur: undè cum Angeli mali capti fuerint in bello, & veluti interfecti, ſcilicet damnati æternaliter: homines tamen, licèt omnes naſcantur filij iræ non tamen interficiuntur, ſed ſervantur, & Deus eos expectat ad pœnitentiam, & ſalutem: ſi igitur omnes ſunt ſervi, ergo bona à ſe non habent ſed à Deo Domino omnium rerum: mala ergo ab homine, & hoc intentum eſt hujus Pſalmi, nempè docere; quod omnia cadunt ſub diſpoſitionibus Dei: & hinc ut oſtendat mala eſſe ab homine incipit ſic, *Dixit injuſtus*, ſcilicet peccator deliberavit in ſemetipſo delinquere ex induſtria. *Pſal. 43. in fine, & Vgo Cardinalis hic.*

2. *Peccatum ex malitia undè oriatur.*

Dixit injuſtus, ut delinquat in ſemetipſo, non eſt timor Dei ante oculos ejus. Nota, quod in his verbis traditur radix, undè committitur ab homine peccatum voluntarium, & malitioſum; undè dixit ſcilicet deliberavit in ſemetipſo, *non eſt timor Dei &c.* nempè, quia paſſione commotus, rationis lege depoſita, & prohibitione divina delinquit, & peccat ergo libere, & voluntariè: ergo non a Deo, ſed à propria malitia. *Pſalm. 118. c. 5. v. 3. & Pſalm. 35.* Et nota, quod in his verbis comprehendit omne genus peccati, ſcilicet peccatum in corde, unde iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo: in ore, unde verba oris ejus iniquitas, & dolus: in opere unde viæ non bonæ: item peccatum ex ſolicitudine, unde aſtitit: item univerſitas in peccando: unde dicit, omni viæ non bonæ, & peccandi delectatio, unde malitiam non odivit: Nota etiam, quòd hic præciſè loquitur de peccatis commiſſis non ex infirmitate, vel ignorantia, ſed ex malitia. *Pſalm. 35.*

3. *Peccatum eſt pœna ſui; unde primum malum quod facit peccans eſt contra ſeipſum.*

Dixit injuſtus, ut delinquat in ſemetipſo. Quid eſt in ſemetipſo? ergone peccans primò intendit ſibi ipſi facere malum? & quis eſt peccans, qui peccando non ſibi præfigat aliquod bonum? ſed attende quod verum eſt, quod nemo intendens ad malum intentione deliberata, malum operatur: attamen intentione implicita ad malum ſibi cauſandum intendit, eò quòd peccatum eſt inſeparabile à pœna, eſtque ſui pœna: ratio eſt,

quia in peccando voluntas inordinatè ſe movet, & movetur paſſivè ſeipſam deformans & privans rectitudine: hinc primum malum, quod fit à peccante, eſt ſibi ipſi illatum. *l.2. d.35. art.1. qu.1. & d.5. art.2. qu.2. ad 1. & l.4. d.42. art.1. qu.4. ad 1.*

4. *Peccator peccans vulnerat, & occidit primò ſeipſum.*

Dixit injuſtus, ut delinquat in ſemetipſo. Ergone ad ſeipſum feriendum, & lædendum dirigitur ictus primus peccantis, dum peccat? maximè: quia peccans in peccando delinquit primò in ſemetipſo, nempè Deum offendit; gratia ſeipſum expoliat, lædit naturam, & vulnerat naturalia, excæcat intellectum, debilitat vires animæ, imò & corporis ſæpè, & voluntatem præcipuè, & occidit animam, ei auferens vitam ſpiritualem. *Op de tribus ternar. peccat.c.2.& 4.& l.4.in prolog. & d.18.p.2.art.1.qu.4.ad 1.& l.3.d.37.art.1.qu.1 ad 3.& op. Brevil.p.3.c.3.*

5. *Vbi non eſt timor Dei, ibi eſt lapſus in peccatum.*

Non eſt timor Dei ante oculos ejus. Ecce ratio, quarè impius peccat, quia eſt ſine timore Dei: Timor enim Dei eſt initium ſapientiæ, & facie recedere ab omni malo: ergo ubi non eſt, ibi lapſus in peccatum. *In Luc. c.1. v.25.*

6. *Doloſè agit cum Deo, qui aliter intus exiſtens, aliter foris vult appretiari.*

Quoniam doloſè egit in conſpectu ejus, ut inveniatur iniquitas ejus ad odium. Quid eſt doloſè agere in conſpectu Dei? doloſè agit in conſpectu Dei, qui aliter apparere vult foris, quam ſe invenit intus; qui ſeipſum cognoſcens peſſimum intus, ſe depretiatur ſecreto, & foris alterius pretii mentiens majori ſe pondere vendit proximo, quam à veritate ipſa accepit: hocque eſt reſiſtere veritati, hoc pugnare contra Deum: hoc facit inveniri à Deo, qui videt in abſcondito, veritatem ad odium; hoc eſt quod Deus valdè odit, hoc eſt contra regulas veræ humilitatis. *Op. Meditat. vita Chriſti c.16.*

7. *Peccatum ex ignorantia affectata Deo valdè exoſum, & inducens in omnia mala.*

Verba oris ejus iniquitas, & dolus, noluit intelligere, ut benè ageret. Vide ad quantam perverſitatem redigitur homo malæ voluntatis, quia non ſolum peccat in ſemetipſo, ſed & in ore per verba iniquitatis, quoad aperta mala, & dolus, quoad occulta, aliud in corde, aliud in ore verſans, & quod pejus eſt ex ignorantia affectata, Nota autem, quòd peccare ex ignorantia fit, vel ex ignorantia excuſabili, & hoc facilè dimittitur; vel ex ignorantia affectata, eſtque illius, qui non vult intelligere, & diſcere, ut benè agat, & hoc eſt peccatum malitiæ Deo ſummè exoſum. *Pſalm.35. & in Luc. c.12. v.48. & l.1. d.22. art.1. qu.2. & in ſap. c.13.*

8. *Ex corde puro proveniunt verba ſancta, & veritatis inſtructio: ex corde impuro verba iniqua.*

Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo, aſtitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odivit. Nota antecedentia, & ea connecte cum his verbis: dixerat enim, quod verba oris injuſti ſunt iniquitas, & dolus, hic ſubdit radicem hujus perverſitatis, quia ſcilicet iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo, ſcilicet in corde ſuo, quia enim cubile ſuum eſt plenum iniquitate, ideò mirum non eſt, quòd de tali cubili exeant furta, homicidia, fornicationes, iniquitas, dolus; quia qui de terra eſt, de terra loquitur: E contra, qui de Cœlo eſt, ſcilicet, qui ſanctitatem meditatur in cubili ſuo, facit exire non iniquitates, ſed meditationes odoriferas, verba dulcia, & ſancta. *Op. de ſeptem itiner. æternit. itiner.2. d.5.*

9. *Impiorum meditatio eſt circa iniquitatem: juſtorum circa ſanctitatem.*

Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo &c. Nota illud verbum, (*meditatus eſt*,) meditatio enim eſt conſideratio non vaga, ſed fixa, non lenta, ſed attenta, & ſtudioſa; & hinc patet ſanctitas juſtorum, & malitia iniquorum: illi enim ſtudioſè verſantur circa meditationem rerum ſanctarum, nempè circa cognitionem Dei, ſui, & proximi; iſti ſtudioſè meditantur immunditias, rixas, contentiones, rapinas &c. ideò rectè cor ipſorum dicitur cubile, & receptaculum quietum, & firmum omnium malorum. *Pſal.*118. *c.*1. *v.*16. Et nota, quòd juſti quærunt abigere à corde ſuo malas cogitationes, impii eas vocant, & quærunt. *Pſalm.35.*

10. *Cor noſtrum vel cubile Dei, vel diaboli receptaculum ſanctitatis, vel peccatorum omnium.*

Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo. Ideſt in corde; & cur appellatur cor cubile? ſi cubile inſeruit pro loco quietis? quia cor noſtrum, vel eſt cubile Chriſti, & receptaculum ſanctitatis, vel cubile, & cloaca diaboli; & ideò ad oſtium cordis pulſat Deus, & diabolus, ut ibi intrent, quia cor eſt fons, à quo omne bonum, vel malum inchoat, & ad reliquas partes diffunditur. *In Ioan. collat.14. & ſerm.1. Dom. infrà octavam Nativit.. & ſerm.5. Dom. infrà oct. Epiph. & ſerm.1. Dom.3.poſt oct. Epiph. & ſerm.3. & 4. Dom.4. poſt oct. Paſcha, & ſerm 9. in Rogat. & ſerm.1. & 2. de S. Matthia, & l.4. d.23. art.2. qu 3. ad 1.*

11. *Ante adventum Chriſti miſericordia regnabat in Cœlo, & juſtitia in terra: pòſt miſericordia regnat in terra.*

Domine in Cœlo miſericordia tua, & veritas tua uſque ad nubes. Quomodò veritas, ſcilicet juſtitia ſolùm uſque ad nubes, & non etiam in Cœlo cum miſericordia inveniebatur? quia antè adventum Chriſti in carnem miſericordia potiſſimè regnabat in Cœlo, & juſtitia in terra: poſt adventum ejus miſericordia, & veritas obviaverunt ſibi, & regnat in terra pietas. *Op. meditat. vita Chriſti c.1.*

Digitized by Google

12. *In Religioſis debet ut in Cœlo reſidere miſericordia, & veritas, ut aliis etiam eam communicent.*

Domine in Cœlo miſericordia tua, & veritas tua uſque ad nubes. Myſticè per Cœlos intelliguntur Religioſi, & Prædicatores, qui debent influere in inferiores, & in alios actus miſericordiæ prodire & veritatem docere: væ igitur mundo ſi deficiat hæc miſericordia, & veritas in his Cœlis, & nubibus. *Op. Eccleſ. Hierarch. p. 4. c. 4.*

13. *Juſtificatio facit creaturam ſimilem Chriſto, qui eſt mons altus, & ſublimis.*

Juſtitia tua ſicut montes. Quomodò ſicut montes? quænam comparatio eſt iſta? vult dicere, quòd juſtitia Dei, nempè lux fidei, & juſtificatio facit animam ſicut montem Dei ſublimem, & altum, & à Deo habitatum, ſimilemque Chriſto; & ideò mons myſticè dicitur de Chriſto, de Angelis, de Eccleſia, & de juſtis. *Pſalm. 35.*

14. *Aqua ſapientia Chriſti eſt veluti abyſſus excedens omnem capacitatem ſanctorum.*

Judicia tua abyſſus multa &c. Quarè judicia Dei appellat abyſſus? quia poſtquam comparaverat montes ſanctorum Chriſto, ne crederetur, quòd quis poſſet æquare ſanctitati, juſtitiæ, & ſapientiæ ejus ſubditi, quòd hoc totum eſt veluti abyſſus, ſcilicèt tranſcendens colles, & montes, ideſt virtutes hominum, & virtutum cacumina: & ideò mirum non eſt, quòd quandoque transfuſa largiùs, & abundanter talis ſapientia, & perfectio aliquibus ſanctis ex ſpeciali privilegio, veluti in abyſſo ſe ſubmergi crederent: ſic Divus Paulus exclamabat, *ò altitudo ſapientiæ, & ſcientiæ quam &c. Pſal. 28.*

15. *Judicia Dei quomodò dicuntur abyſſus multa, circa ſalutem, & damnationem multorum.*

Judicia tua abyſſus multa. Cur multis abyſſis comparantur judicia Dei? ſed nota ſequentia. *Homines, & jumenta ſalvabis Domine, quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuam Deus.* Quaſi dicat, quod homines, & illi, qui ducebant vitam jumentorum in peccatis, ſalvabuntur, quòd iſtos ſalvet miſericordia: alios condemnet juſtitia, hoc eſt inſcrutabile, quia ejus judicia ſunt veluti abyſſus multa. *Pſalm. 118. c. 4. v. 14. & c. 7. v. 12. & ſap. c. 17. in principio.*

16. *De Deo altiſſimè, piiſſimè, & ſanctiſſimè ſentiendum.*

Juſtitia tua ſicut montes, judicia tua abyſſus multa: Homines, & jumenta &c. Nota, quòd in his profundiſſimis verbis ſanctus Propheta nobis indicare vult ſublimitatem, profunditatem, & magnitudinem imperſcrutabilem Dei tum in ſe conſiderati, tum in ordine ad creaturas, præcipuè in ordine ad prædeſtinationem, & reprobationem creaturarum rationalium, prætendens erigere nos ad ſentiendum de Deo altiſſimè certa fide credendo ſuæ fidei myſteria; ejus potentiam immenſam, infinitam ſapientiam, & indeterminatam juſtitiam admirando, & perſpiciendo; item piiſſimè ejus divinam miſericordiam in nos recogitando, amplexando, & benedicendo; item ſanctiſſimè ejus ſanctitatem mirando, & laudando, ſimulque cor humile altiſſimo, cor devotum piiſſimo, & cor illibatum ſanctiſſimo exhibendo; timendo ſimul, & amando ejus judicia profundiſſima. *Op. de regimine animæ, & l. 1. ſent. in Prolog.*

17. *Quomodò dicitur Deus ſalvare homines, & jumenta.*

Homines, & jumenta ſalvabis Domine quemadmodum multiplicaſti miſericordiam Quomodò dicitur, quòd Deus ſalvat cum hominibus etiam jumenta? ergo animæ brutorum erunt immortales, & gloriæ æternæ capaces? minimè, ſed loquitur Propheta metaphoricè, nam per homines intelligit contemplativos, qui lumine fidei, & acumine mentis illuminatæ Deo perfectè ſerviunt; per jumenta activos, qui laborant in vinea Domini; item per homines, perfectos: per jumenta, imperfectos: item per homines, Prælatos: per jumenta, ſubditos: talium enim ſeminum domus Dei ſeminata eſt, quia utrumque ad Eccleſiam Dei pertinet. vel poteſt etiam dici, quòd homines ſunt evolantes ad Cœlum, jumenta ſunt, quæ remanent in terra, ubi laborare oportet: ſuper hos omnes diffunditur Dei miſericordia, volens eos ſalvare, ut videas, quod Deus non eſt acceptator perſonarum. *Serm. 4 Dom. 4. poſt oct. Epiph.*

18. *Quidquid boni habemus ex Dei miſericordia provenit.*

Homines, & jumenta ſalvabis Domine, quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuam. Vide, quod omnis ſalus noſtra originem trahit ex Dei miſericordia, quæ omnibus diffunditur & juſtis & peccatoribus. *Serm. 3. Hexaem. In Luc. c. 4 v. 14.* Nota etiam, quod dicit, *homines, & jumenta*; nempe quia ex Dei miſericordia proveniunt bona temporalia communia hominibus, & jumentis: Item liberatio à pœnis, collatio gratiarum, & tandem vitæ æternæ glorificatio: Unde non eſt qui ſe abſcondat à calore ejus. *Pſalm. 35.*

19. *Deus nos regit, vehit, & protegit alis veteris, & novi teſtamenti.*

Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum ſperabunt. Quæ ſunt iſtæ alæ nos excitantes ad ſpem, & fiduciam in Deum? Duæ ſunt, ſcilicet vetus, & novum teſtamentum: his enim Deus nos regit, & ducit ad Cœlum, & erigit ad ſpem vitæ æternæ. *Pſal. 35.*

20. *Qui ſub protectione Dei vivit alis ditatur, quibus ad Deum volat.*

Filii hominum in tegmine alarum tuarum &c. Quid eſt in tegmine alarum Dei? habetne Deus alas? Alas dicitur habere, quia nos alis munit: & ſunt ſex: duæ pedeſtres, quæ ſunt patientia, & cordis compunctio, quæ humilem reddunt: Duæ collaterales; & ſunt ſpes, & timor, quæ latus ambiunt: & duæ capitales, ſuntque charitas, & humilitas, quæ nos exaltant ad Deum. *Pſalm. 35.*

21. *Sacra Scriptura ut elevet nos ab amore terrenorum, promittit ſatietatem omnem animæ in Cælo.*

Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis potabis eos &c. Vide quomodò ſæpe ſacra Scriptura promittit eſurientibus, & ſitientibus nobis ſatietatem omnis dulcedinis in vita æterna, ut elevet nos ab amore terrenarum rerum, & ut toto corde cor noſtrum collocemus in Cœlum ſolumque Deum fontem vitæ deſideremus. *Serm. 17. Hexaem. & ſerm. 1. in Circumciſ.*

22. *De torrente Baptiſmi ad torrentem gaudii in Cælo transferuntur qui ex hac vita evolant purgati à culpa.*

Inebriabuntur &c. & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Cur ſub metaphora torrentis voluptatis proponitur ſatietas Regni Cœlorum? Ut finis reſpondeat principio noſtræ ſalutis: quia enim Principium noſtræ ſalutis eſt immerſio in torrente Baptiſmi: hinc iis, qui baptizati, & purgati ab omni culpa evolant ex hac vita, transferuntur ad torrentem voluptatis cœleſtis. *Serm. 4. Dom. in albis.*

23. *Conſolationes ſpiritus hujus vitæ ſunt parvus fons: In altera vita ſunt torrentes, & fluvii.*

Et torrente voluptatis tuæ potabis eos &c. Cur dicitur de torrente, & non de fonte? quia conſolationes, quas Deus in hac vita ſuis infundit ſunt velut parvus fons: In altera vita propter abundantiam, & ſatietatem ſunt torrentes, & flumina. *Serm. 4. Dom. 2. poſt oct. Paſcha.*

24. *Ebrietas ſpiritualis, quæ in domo Eccleſiæ militantis confertur eſt parva gutta: quæ in domo triumphanti, eſt maximus fluvius, imò mare immenſum.*

Inebriabuntur ab ubertate Domus tuæ, & torrente voluptatis &c. Quæ eſt hæc domus Dei, in qua anima inebriatur? Nota: duplex domus Dei: ſcilicet Eccleſia militans, & triumphans: In utraque Deus inebriat ſuos, ſed differenter: nam in militante inebriat quidem, per collationem dulcedinis ſpiritualis, & cœleſtis, per quam ad modum ebrii anima privatur uſu membrorum, ſenſuum, & negotiorum, quoad mundana: & relinquitur quoad Deum, ſed tamen hoc provenit ex unica gutta dulcedinis divinæ: In domo verò Eccleſiæ triumphantis ebrietas provenit ex inundantia fluminum, imò maris immenſi deliciarum: Si ergo tantam dulcedinem experitur anima in hac vita ex una gutta, quod præ dulcedine expirare videtur; quid erit in gloria, quando de omnibus ſimul, imò de immenſiſſimo mari totius Trinitatis erit continua influentia, & inebriatio? O felix anima! ò quando erit illud tempus, in quo ſatiabor gloria tua dulciſſime Jeſu. *Serm. 1. de Circumciſ. Serm. 1. fer. 2. Pentecoſt. Pſal. 35. & ſerm. 1. de Dedicat. Eccl. Op. Brevil. p. 7. c. 7. & op. ſolil. c. 4. & op. de perfect. vitæ c. 8. in Luc. c. 6. v. 10.*

25. *In Cælo Chriſtus erit ſponſus, cibus, vinum, Dominus, & miniſter.*

Inebriabuntur ab ubertate Domus &c. quoniam apud te eſt fons vitæ &c. Si tanta bona præparata ſunt in menſa gloriæ, quis erit tanta bona miniſtrans? Sed nota, quod dicit. *Apud te eſt fons vitæ.* Hic eſt Chriſtus: qui enim tranſibunt ad Cœlum à Chriſto per Chriſtum tranſibunt ad Chriſtum, ſcilicet à gloria corporis Chriſti, ad gloriam animæ, & per hanc ad Divinitatem: Chriſtus autem miniſtrabit, quia ſemper dabit materiam gaudii actualis refectionis indeficientis: Ibi erit ipſe ſponſus, cibus, potus, Dominus, & miniſter: ò beati, qui ad cœnam nuptiarum agni vocati ſunt. *In Luc. c. 2. v. 37. In Ioan. collat. 38. & in Ioan. collat. 79. & in Luc. c. 14. v. 16.*

26. *Nomine domus Dei immenſitas gloriæ ſignificatur.*

Inebriabuntur ab ubertate domus Dei. Cur domus, & non potius civitas appellatur Regnum æternum? quia domus eſt cooperimentum protegens à corruptione, à ventis, imbribus, & tempeſtatibus: Sic in Regno Cœlorum erit immunitas ab omni infelicitate, & malo: Item in domo ſignificatur bonorum omnium copioſitas, & honeſta ordinabilitas, & manſio æterna: & ideò benè dicitur. Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ &c. *In Ioan. collat. 63. & in Luc. cap. 17. verſ. 37.*

27. *Non ſolùm in Cælo, ſed in hac vita anima inebriatur dulcedine cæleſti.*

Inebriabuntur ab ubertate domus Dei, & torrente voluptatis tuæ potabis eos &c. Nota, quod etiam per domum Dei intelligitur Eccleſia militans, in qua eſt ubertas omnium bonorum, & in qua anima perfruitur participatione dulcedinis Cœli. Hæc autem ebrietas eſt amor intenſus, quo anima fertur in Deum, efficitque alienationem, ita quod tanta eſt virtus veri amoris boni, & pulchri, quod non ſolùm facit homines, & Angelos quaſi naturam propriam egredi, & in Deum aſcendere, ſed Deum etiam facit quaſi naturam propriam egredi, ingreſſibilem tamen à ſe, ut ad creaturas quaſi infra naturam ſuam procedendo condeſcendat, ut adamas ferrum trahit ad ſe immotus manens. *Op. de bene ſap. c. 7.* Hæc autem prægustatio in præſenti vita eſt quidem modica, ſed tamen eſt arrha imperfecta æternæ beatitudinis, propter quam ſanctis quidquid hic patiuntur, non ſolùm leve videtur, ſed etiam dulce. *Serm. 1. de dedicat. Eccleſ.*

28. *Vbertas domus, ſcilicet Eccleſiæ militantis expenditur multipliciter.*

Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos &c. Nota, quod dicit ab ubertate inebriabuntur, non dicit à vino, ſed ab ubertate; ut indicet, quod in Eccleſia Dei militante eſt ubertas omnis boni: Undè appellatur meritò nomine domus Dei: Cur domus Dei? dicitur domus Dei, quia ſibi Deus appropriat peculiari modo do-

minium

minium ſuum ; exercens tres actus hierarchicos, ut ſit in triumphante Eccleſia , qui ſunt purgare, illuminare, & perficere : purgat enim pœnitentium affectus à ſordibus peccati : illuminat intellectum per eruditionem ab omni errore , & dirigit in Deum , & reficit per Sacramenta , terminatque appetitum mirabiliter, & hoc præcipue facit per ſumptionem panis, & vini Euchariſtici. *ſerm. 4. Dom. 9. poſt Pentec.*

29. *Apud Deum eſt fons vitæ : Apud Diabolum fons mortis.*

Quoniam apud te eſt fons vitæ. Cur apud Deum eſt fons vitæ ? quia ſeparatio à fonte vitæ mors eſt, & damnatio æterna, quæ apud Diabolum eſt, & ſita eſt in peccato : ſic conjunctio cum illo eſt vita æterna ; & hinc , quia gratia conjungit cum Chriſto dicitur vita æterna. *In Luc. cap. 18. v. 30. & in Ioan. collat. 75. & 41.* Et nota , quod connectit ſimul fontem, & lumen , quia eſt ſimul fons, & lumen Chriſtus : lumen eſt, hoc eſt fons , qui ſibi lucet, ut videas, ipſe tibi manans, ut bibas : lumen illuminans in intellectu, & fons ſatians in affectu ; & quia eſt fons vitæ roborat , & firmat in ſtatu. *In Ioan. coll. 41. & ſerm. 1. Dom. 2. poſt oct. Paſcha : & ſerm. 1. de Invent. S. Crucis.*

30. *Sine lumine ſupernaturali non poſſumus videre veritatem ſupernaturalem rerum divinarum.*

Et in lumine tuo videbimus lumen. Quid eſt videre lumen in lumine Dei ? Ideſt auxilio luminis ſupernaturalis videre veritatem ſupernam , & intelligere ſcripturam ſacram : ſine tali lumine enim non eſt poſſibile intellectui noſtro videre lumen veritatis : ſicut naturaliter non poteſt oculus videre colorem ſine luce. *ſerm. 1. de Evangeliſt. In ſap. c. 7. in fine. op. de ſeptem Itin. æter. Itin. 1. d. 7. & op. de ſeptem gradib. contemplat.*

31. *Anima, quæ eſt domus & templum Dei admittitur ad ubertatem divinæ miſericordiæ, & deliciarum cœleſtium.*

Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ &c. Prætende miſericordiam tuam his, qui recto ſunt corde. Ecce quod in his verbis exprimit qualis ſit illa Anima, quæ ſit domus, & templum Dei, & quæ abundat ubertate, & ebrietate divina : nempè quæ recta eſt corde cum Deo , ſibi conglutinata eſt per imitationem. *In Ioan. c. 6. v. 40. Pſal. 35. & op. de perfect. religioſ. l. 2. c. 72.*

3x. *Humilitas introducit Animam in domum Dei : ſuperbia excludit.*

Non mihi veniat pes ſuperbiæ &c. Expulſi ſunt, nec poterunt ſtare &c. Quomodò ſupra dicitur, quod fideles inebriabuntur ab ubertate Domus Dei, hic dicit, quod expulſi ſunt &c. nec poterunt ſtare ? Sed nota , quod omnes introducimur in domum Chriſti per fidem , ſed non omnes inebriantur : ſed tantùm qui Chriſto adhærent per imitationem : expelluntur autem, qui à pede ſuperbiæ ſinunt ſe dominari : Veniamus igitur ad eum, intremus ad eum, incorporemur ei, faciamus ejus voluntatem, & non ejiciet foras. *In Ioan. c. 6. verſ. 40. & ſerm. 3. Dom. 14. poſt Pentecoſt. & in Pſal. 59.*

33. *Peccator lædit non ſolùm Chriſtum, ſed & Mariam Virginem.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Dixit impius ut non delinquat in ſemetipſo &c. Nota, quod talis malitioſus delinquit in ſemetipſo , quia à ſe ablegare facit Deum , & conſequenter omne bonum ; & ſi hoc eſt verum , ergo & Mariam Virginem à ſe diſcedere facit : quid igitur faciet iſte miſer , qui matrem miſericordiæ offendit, & inimicam habet? *op. Pſalt. B. V. Pſal. 35.*

34. *Qui non habuerit characterem nominis Mariæ , non annotabitur in libro vitæ.*

Dixit injuſtus, ut delinquat in ſemetipſo &c. non eſt timor ante oculos ejus. Nota , non ſolùm rejicitur à numero electorum, quia non eſt timor Dei ante oculos ejus, ſed quia etiam non eſt timor Mariæ, quia ſcilicet non habet characterem nominis ejus, quia ejus obſequium, & devotionem, & amorem deſerit. *Pſal. 35. & 91.*

35. *Miſericordia Mariæ reſidet in Cœlo, & diffunditur per totam terram.*

Domine in Cœlo miſericordia tua , & veritas tua uſque ad nubes. Nota, quod in his verbis exprimitur miſericordia, & juſtitia Dei : At loquendo de Maria poſſumus dicere , quod miſericordia ejus eſt in Cœlo , & diffuſa eſt ſuper terram ubique , quia extenditur & ad Cœlos, & ad terram ; & ad Animas quæ ſunt in Purgatorio. *op. ſpecul. B. Virg. lect. 5. & op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 35.*

36. *Maria inclinat vultum ſuæ pietatis ad homines , & jumenta , ſcilicet ad bonos, & malos.*

Homines & jumenta ſalvabis Domine &c. Si hoc dicitur de Chriſto in ordine ad bonos, & malos ; multò fuſius dici poteſt de Maria Virgine , quia inclinat vultum Dei ſuper nos , & cogit Deum pauperibus misereri. *op. Pſalt. B. Virgin. Pſal. 35.*

37. *Vbertate Mariæ inebriat Deus ſuos ſervos.*

Inebriabuntur ab ubertate Domus tuæ. Quæ eſt hæc domus tam uberrima , & abundans ? Hæc eſt Maria repleta manna, ſcilicet Chriſti humanitate, & Divinitate : Benedicta verè domus à Deo , & repleta omnibus bonis , de cujus benedictione inebriantur omnes Animæ. *op. ſpecul. B. Virg. lect. 7. & 14.*

38. *Maria eſt fons vitæ apud Deum exiſtens, & irrigans totum orbem terrarum.*

Quoniam apud te eſt fons vitæ , & in lumine tuo videbimus lumen. Quis eſt iſte fons apud Deum ?

ſed perge ad Gabrielem, & audies, quod Maria eſt, quæ invenit gratiam apud Deum, ſcilicet gratiam omnimodam, & plenitudinem omnium gratiarum: & ideò apud Deum Maria exiſtens, eſt fons vitæ: nempè mater gratiæ, Mater, & fons bonitatis, fons, & fomes pietatis, Triclinium Deitatis, ſcilicet conciſtorium cauſarum, cœnaculum ciborum, & cubiculum quietis, Mater ſolis juſtitiæ perpetuæ claritatis, conferens lumen, & gloriæ: fons rigans terram charitate, & gratia *op. Laus B. Virg. fig. 1. & 12. op. ſpecul. B. Virg. lectiou. 7.*

PSALMUS XXXVI.

Titulus: Pſalmus ipſi David.

1. PRIMÒ Nota, quod in hoc Pſalmo figuratus David, ſcilicet Chriſtus oſtendit non eſſe curandum, vel æmulandum de temporalibus, morteque, ut ſpretis tranſitorijs, ſola æterna diligamus.

2. Notat etiam Sanctus Bonav. *in P. 118 v. 9.* & D. Hieronymus, *in præfatione ſuper lib. Reg.* quod hic Pſalmus inſcribitur, & texitur Alphabeto Hebræorum imperfecto, quia datur in hoc neceſſaria inſtructio, ſcilicet ne invideamus, vel indignemur proſperitati malorum. *Pſal. 118. v. 9. In Thren. in prolog.*

3. *Æmulatio bona, & mala quænam.*

Noli æmulari in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem. Vide quod in principio pſalmi ponit malignantes, & facientes iniquitatem, ne eos æmulemur, & zelemus: ſcilicet, ne indignemur, vel iraſcamur livore, nec eos imitemur videntes, quod omnia eis proſpera eveniunt: ſed tamen per hoc non prohibet, quin æmulemur bonos: hæc enim eſt æmulatio bona, quam Deus ſuadet: maligni autem ſunt, qui non ſolùm peccant, ſed etiam alios ſecum ad peccandum trahunt: Iſtos autem non debemus æmulari, quia tanquam fœnum velociter areſcent. *Pſal. 36 & 88.*

4. *Qui malum exemplum ſuperborum, luxurioſorum, avarorum ſectantur hi ſunt diſcipuli Antichriſti, Mahometis, & Simonis magi.*

Noli æmulari in malignantibus &c. Nota, quod meritò hic in medium ponit malignantes, & facientes iniquitatem, qui non ſunt homines infecti ordinaria iniquitate, ſed peſſimi: non ſolùm enim in ſe mali ſunt, ſed ſuo malo exemplo alios trahunt, & ſæpe ſub ſpecie fictæ ſanctitatis: tales ſunt Antichriſtus, Mahometes, Simon magus, & hæreſiarchæ: qui igitur hos per imitationem æmulantur, eorum diſcipulos ſe profitentur: Unde diſcipuli Simonis ſunt ſimoniaci, & avari, Mahometis luxurioſi, Antichriſti ſuperbi, & ambitioſi. *In Luc. c. 21. v. 8.*

5. *Ignis tribulationis quoſdam comburit, & areſcit, quoſdam protegit, & conſervat.*

Quoniam tanquam fœnum velociter areſcent &c. Hic loquitur de malignis ſuprapoſitis & notat, quod ignis tribulationis, & afflictionis poſtquam in delicijs terrenis vixerunt, comburentur, & areſcent, quia tribulatio peſſimos conſumit: è contra bonos purgat. *Pſal. 65.*

6. *Carnales ſunt ſicut fœnum.*

Quoniam tanquam fœnum velociter areſcent Cur iſti comparantur fœno? quia fœnum eſt herba, quæ florem habet, & non folia, & ideò ad exſiccationem floris totus areſcit: Iſtique ſunt voluptuoſi, qui in carne voluptatibus immerſa videntur florere, ſed citò deflorescunt, & areſcunt: nullum enim eſt vitium, quod tam ardenter deſiccet Animam, & carnem ſicut luxuria. *Pſal. 36.*

7. *Caro noſtra mortalis citò floret, & citò areſcit.*

Quoniam tanquam fœnum velociter areſcent. Nota quod hoc poteſt dici de quocumque homine, ſive nobili, ſive plebejo, cujus caro florere videtur, ſed citò decidit, deficit, & areſcit. *Pſal. 36.*

8. In Eccleſia ſunt olera herbarum, hortorum, & olus conditum: Olera herbarum ſunt infirmi in fide, & maligni: olera hortorum ſunt pœnitentes: olera condita ſunt perfecti, qui ſecundum condimentum litteræ Sacræ ſcripturæ cum ſpirituali intelligentia, ſcilicet per contemplationem ambulant: primi ſunt mali, qui citò areſcunt: ſecundi, & tertij ſunt boni &c. *Pſal. 36.* Hic autem loquitur de malis, qui poſtquam perſecuti ſunt bonos, & vitam induxerunt in voluptatibus carnis ſignificatis in oleribus herbarum, areſcunt in Inferno. *Pſal. 36. In ep. c. 4. in fine. & ſerm. 2. Dom. ſeptuag.*

9. *Spes debiles ſuſtentat in Dei obſequio, & exercitium virtutum conſolatur cor afflictum.*

Spera in Deo, & fac bonitatem, & inhabita terram, & paſceris in divitijs ejus. Ecce quid Sanctus Propheta opponit malignantibus, & perſeverantibus in impietate, quibus affligere conantur juſtos: Ait *ſpera in Domino & fac bonitatem*; in quibus duo proponit facienda: ſcilicet ſperare in Domino, & exercere ſe in bonitate, ſcilicet in virtutibus: nam per ſpem in Deum firmam ſuſtentatur Anima in tribulationibus immerſa, & per exercitium virtutum conſolationem ſpiritualem accipit: & hinc ſequitur *inhabita terram, & paſceris in divitijs ejus*, ideſt veluti in Paradiſo commoraberis. *op. Diat. Tit. in Append. Dom. 1. Adv. & tit. 1. c. 5. c. 1. & 4.*

10. *Contemplatio & oratio devotè, & exactè facta à Deo impetrat omnia bona.*

Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis. Nota, quod hic exprimit conditiones bonæ orationis: Dicit *Delectare in Domino*, ſcilicet accede cum puritate in contemplatione, & corde, pete, ſcilicet

Digitized by Google

ſcilicet attentè, & devotè, & Deus dabit tibi petitiones cordis: Nota, quod dicit cordis, non oris, quia corde magis orandum eſt, quàm ore. *op. de ſex alis Cherub. & ſerm. 5. in Rogat.*

11. *Oratio conformantis voluntatem ſuam cum Deo, quàm ipſi Deo chara.*

Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis. Quid eſt delectari io Domino? hoc eſt conformare ſuam voluntatem cum Voluntate Dei; qua conformitate acquiſita recurre ad Tribunal divinæ miſericordiæ, & ora; ſed nota, quod dicit *petitiones cordis*, ſcilicet devoti, attenti, & cum voluntate divina compoſiti, quæ petitiones ſint circa bona temporalia tibi neceſſaria, circa ſpiritualia Animæ, & circa adeptionem vitæ æternæ. *op. medit. vita Chriſti cap. 36.*

12. *Sacra ſcriptura ejuſque meditatio, & ſtudium eſt Paradiſus deliciarum.*

Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones &c. Sed ubi recurrendum eſt, ut habeatur hæc delectatio? Reſpondet, *in Domino*: Sed nota, quod cum Deus ſit invisibilis, nobis providit Paradiſum viſibilem, in quo habitat Deus: hic eſt ſacra ſcriptura, cujus lectio, ſtudium, & meditatio affert Animæ delicias Paradiſi in Domino *Pſalm. 118. verſ. 1.*

13. *Confeſſio peccatorum ſuadetur.*

Revela Domino viam tuam, & ſpera in eo. & ipſe faciet. Quomodò dicitur revela Domino? Ergone indiget Deus, ut ipſi reveletur vita noſtra, quaſi ignoretur ab ipſo? Sed attende quod hic præcipitur confeſſio peccatorum, quæ facienda eſt ignoranti ea: ob id, non Deo, ſed ſacerdoti Vicario Chriſti tanquam ſi fieret Deo: quæ confeſſio exigit fiduciam obtinendi remiſſionem peccatorum, & tunc ipſe Chriſtus faciet, ſcilicet remittet tibi peccata tua, ſicut intendis: *Ita Gloſſa.* Nota etiam, quod io his verbis innuuntur conditiones veræ confeſſionis: debet enim eſſe propria, vera, pura, integra, munda & pia. *ſerm. 2. In Rogat.*

14. *Confeſſio illuſtrat intellectum, & accendit affectum, & ad exercitium virtutum inducit.*

Et educet quaſi lumen juſtitiam tuam, & judicium tamquam meridiem. Vide quid faciet Dominus facta revelatione tuorum peccatorum in confeſſione: educet quaſi lumen juſtitiam tuam: quid eſt eductio hujus luminis, ſeu juſtitiæ tanquam luminis? Cur comparat juſtitiam, & judicium lumini meridiei? Sed nota, quod confeſſio peccatorum eſt juſtitiæ, & judicij, quod in ſeipſo facit pœnitens: Ad hanc juſtitiam Deus educit lumen clarificans intellectum, & inflammans affectum, & inducens Animam ad actum ſanctæ converſationis, ſcilicet ad exercitium virtutum. *In Joan. collat. 2.*

15. *Poſt confeſſionem integram quid à pænitente faciendum: & quis eſt iſte ſubditus Deo.*

Subditus eſto Domino: & ora eum. Quid eſt ſubditum eſſe? Nonne omnis homo ſubditus eſt Deo? Nota, quod hic innuit id, quod à pœnitente poſt acceptam remiſſionem peccatorum, & illuminationem Animæ faciendum eſt: *ſubditus eſto Domino*: nempè ſubditum eſſe Domino, & ipſum orare: Subditum eſſe continet duo: primum, ne in poſterum malè agendo, præcepta denuò deſpiciat: ſecundum, ut ad bona agendum, de ſuis viribus non præſumat; ſicque poterit confidenter Deum orare, auxilium expectando. *Pſal. 36.*

16. *Æmulatio livoris, & indignationis fugienda à juſtis.*

Deſine ab ira, & derelinque furorem: noli æmulari, ut maligneris. Vide, quod poſt confeſſionem peccatorum juſtus dirigitur in operibus bonis, & quid debet in poſterum cavere: nempè ſi adhuc experiatur ſe permanere in tribulationibus, debet cavere ab æmulatione livoris, & indignationis, & à malignitate maximè, quæ conſiſtit, ut dictum eſt, in hoc, quod homo non ſolùm in ſe eſt malus, ſed alios ad malum trahere quærit: Iſti enim malignantes exterminantur à Deo; & è contra patienter tolerare adverſa, & expectare auxilium à Deo. *Pſal. 36.*

17. *Iuſti poſt hanc vitam recipiuntur in locum ſuum, ſcilicet felicitatis: Impij citò deficiunt in hac vita, & poſt eis nulla ſpes remanet alicujus boni.*

Adhuc puſillum, & non erit peccator, quæres locum ejus, & non invenies. Quomodò dicitur, quod impij non habebunt locum poſt hanc vitam? Nonne in Infernum detrudentur tanquam in locum proprium? maximè: Sed intellige, quod brevi vivunt tempore in delicijs, & peccatis, ſed poſt hanc vitam eis nulla ſupereſt ſpes, quoad ſecundam ſtolam, ſcilicet glorificationis, quia ab electis ſeparabuntur, & io Infernum detrudentur in æternum. *l. 4. d. 45. a. 1. q. 2.*

18. *Iracundi ejiciuntur de hæreditate cœleſti: manſueti introducuntur in eam.*

Manſueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. Vide, quod Spiritus Sanctus poſtquam ſuaſit fugam ab iracundia, & livore, notavitque iracundos, & malignos ejiciendos eſſe extra numerum electorum, proponit fœlicitatem manſuetorum dicens, quod iſti hæreditabunt terram, ſcilicet Cœli: Unde patienter tolerare debemus perſecutiones propter hanc hæreditatem obtinendam. *ſerm. 4. Dom. 2. poſt oct. Epiph.*

19. *Manſueti delectantur in multitudine pacis: Iracundi in multitudine belli torquentur.*

Manſueti hæreditabunt terram, & delectabuntur in

in multitudine pacis. Quænam eſt hæc multitudo pacis, quæ manſuetis promittitur? multiplex pax eſt hæc pax interna cordis: pax externa cum proximo, & pax cum Deo: Item pax Dei cum manſuetis, quia in corde ſuo tamquam in loco quietis, & tamquam in molli culcitra requieſcit Deus: Sicut è contra in corde inquieto non habitat Deus, ſed diabolus, ideò rixoſi torquentur in multitudine belli. *Op. Diat. Tit.7.c.6.*

20. *Malignorum inſidiæ quales in juſtum.*

Obſervabit peccator juſtum, ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis: Dominus autem irridebit eum &c. Vide effectus malignitatis impiorum in juſtum: Sic & Judæi obſervabant Chriſtum, ut invenirent, in quo poſſent eum accuſare: ſed Chriſtus eos irriſit, & confudit: ſic facit cum inſidioſis Dominus. *In Luc. cap.6. verſ.6. & ſeq.*

21. *Hæretici gladio hæreſis: Iracundi gladio rancoris: Detractores gladio detractionis diſcindunt Eccleſiam Dei.*

Gladium evaginaverunt peccatores, intenderunt arcum ſuum, ut dejiciant &c. trucident rectos &c. Qui ſunt peccatores iſti evaginantes gladium? Sed nota, quod triplex eſt gladius ſpiritualis peccatorum, ſcilicet rancoris, detractionis, & hæreſis: hos gladios evaginant peccatores, ut diſcindant unitatem, & charitatem fraternam, hoſque graviſſimè Deus ſpecialiter punit. *In Luc. c.2. v.35.*

22. *Impii, & maligni movent omnem lapidem, & dirigunt omnes ictus ſuos contra juſtos.*

Gladium evaginaverunt peccatores, intenderunt arcum ſuum, ut dejiciant pauperem, & trucident rectos corde &c. Quid eſt iſte arcus, & gladius, quos dirigunt impii contra rectos corde, & inopes? Reſpondetur, quod per arcum, & gladium, prava intentio, comminatio, promiſſio, inſidiæ, & omnes vires impiorum intelliguntur, quas dirigunt contra juſtos, & pios, ut eos trucident gladio perſecutionis, & dejiciant ad terram, & eos diſſipent. *Pſal.36.*

23. *Eccleſia ut pia mater orat pro ſuis inimicis, & perſecutoribus.*

Gladius eorum intret in corda eorum, & arcus eorum confringatur. Quomodò hic vir juſtus orat, & petit à Deo vindictam ſuorum inimicorum? Nonne Deus hanc vetat ſuis ſequacibus? Sed attende pietatem bonæ matris in filios malos, & perſecutores: Hæc eſt oratio ſancta, in qua Eccleſia mater orat Deum, ut ſua miſericordia faciat, quod gladius, quem evaginaverunt contra matrem intret in corda ipſorum, ſcilicet gladius non vindictæ, ſed compunctionis affectus deſideriorum malorum, quo gladio interficiantur omnia iſta deſideria mala, & pœnitentiam agant de peccato ſuo. *Pſal 118. c.11 v.10.* Vide igitur quomodò ſancta mater Eccleſia reddit ſuis filiis malis bonum pro malo; hæc enim eſt lex ipſi à Chriſto ſponſo conſtituta.

24. *Iuſtus veras divitias diligit: divitias peccatorum abhorret.*

Melius eſt modicum juſto ſuper divitias peccatorum multas. Quid eſt hoc modicum juſtorum, quod melius eſt ſuper divitias peccatorum multas? Nota, quod dicit, *divitias peccatorum*, quia aliæ ſunt divitiæ juſtorum, aliæ peccatorum: divitiæ juſtorum ſunt timor Domini, juſtitia, miſericordia, humilitas, caſtitas, patientia, & aliæ virtutes: juſto melius eſt hoc modicum, ſcilicet tale exiſtimatum à peccatoribus ſuper divitias temporales: melius, inquam, eſt, quia Deus libenter ſuſcipit hoſpitium ubi ſunt divitiæ iſtæ non apud peccatores. *Serm.1. fer.2. Paſcha, & ſerm.2. In Rogat.*

25. *Iuſti quomodò dicuntur habere modicum, & peccatores multas divitias.*

Melius eſt modicum juſto ſuper divitias peccatorum multas. Cur juſtis aſſignatur modicum, & peccatoribus multum? Nonne juſtis eſt juſtitia, quæ eſt magna merces: & è contra divitiæ ſunt mera vanitas? Cur non tribuitur juſto multum, & peccatoribus parum? Sed optimè dicit, *modicum*: Connectamus hoc modicum cum verbis Chriſti. *Luc. c.12. Nolite timere puſillus grex*: & videbimus, quod appellat ſuos amicos puſillum gregem, & modicum, tum reſpectu multitudinis malorum: Tum ratione ſuæ modicitatis, & humilitatis: & quia talium eſt regnum Cœlorum: hinc dicitur melius eſt modicum ſuper divitias &c. *Luc.c.12. v.11 & 12.*

26. *Deus conterit ſuperbiam peccatorum, & confirmat debilitatem juſtorum.*

Quoniam brachia peccatorum conterentur: Confirmat autem juſtos Dominus. Vide effectus peccati, & gratiæ Dei in anima: nam Deus debilitat, & conterit ſuperbiam perfidorum; Juſtorum autem infirmitatem, & debilitatem roborat, ut patienter tolerent omnes adverſitates. *Pſalm.118. c.2. v.12.*

27. *Deus novit notitia ſimplici omnes bonos, & malos: notitia approbationis tantùm bonos.*

Novit Deus dies Immaculatorum, & hæreditas eorum in æternum erit. Nota, quod dicit, *novit dies*, ideſt actiones Immaculatorum: ergo non etiam peccatorum? Reſpondetur (quod) Deus novit omnes notitia ſimplici; ſed notitia approbationis tantùm Immaculatos: & qui ſunt Immaculati? qui æmulantur, non livore, & indignatione, ſed chariſmata meliora, ſcilicet inhiant ad ſanctitatem cordis, & operis. *Pſal.118. c.5. v.16.* Nota etiam, quod hanc notitiam conſequitur æterna hæreditas, æterna tranquillitas, & æterna jucunditas, & ideò non confundentur in tempore malo &c. *Pſal.118.c.10. v.16.*

28. *Superbus, ſicut fumus, quò magis aſcendit, eò citius evaneſcit &c.*

Peccatores peribunt, & mox ut honorificati fuerint, & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient &c. Nota hanc comparationem fumi,

quæ

quæ rectè explicat vanitatem ſuperborum: ſicut enim fumus quò magis aſcendit, eò aſcendendo citiùs deficit: ſic ſuperbus plus aſcendens, plus evaneſcit. *op. Diat. Tit. 1. c. 3. & Pſal. 118. c. 9. v. 11. & ſap. c. 5.*

29. *Peccator peccans obligat ſe ad debitum, quod non poteſt ſolvere: Iuſtus autem ſolvere poteſt.*

Mutuabitur peccator & non ſolvet: Iuſtus autem miſeretur & tribuet. Ecce quàm verum quod ſupra dictum eſt: melius eſt modicum juſto ſuper divitias multas: nam peccator peccans mutuat, & debitum graviſſimum facit, quod non poteſt ſolvere: At juſtus adjuvatus gratia Dei verè ſolvit faciendo miſericordiam proximo: Ideò judicium ſine miſericordia fiet illi, qui non fecit miſericordiam, è contra judicium cum miſericordia fiet illi, qui fecit miſericordiam. *In Lucam c. 11. v. 4.*

30. *Deus dirigit juſtos per vias multas hujus vitæ.*

Apud Dominum greſſus hominis dirigentur, & viam eius volet, ideſt velle faciet &c. Sed quo dirigentur greſſus hominis? Nota; quod hic via multiplex invenitur, per quam Deus dirigit juſtos: Eſt enim via à qua, eſtque via peccati, à qua liberat ſuos: via in qua, eſtque virtutum, & bonorum operum: & via ad quam, eſtque gloria; & per quam, & eſt Chriſtus: Per omnes iſtas vias Dominus juſtos dirigit, & eos obedire facit, ſinentes ſeduci à divina voluntate. *Pſal. 36.*

31. *Iuſtus ſi cadit, non colliditur, quia Dominus ſupponit manum ſuam, quia cadit in via, non extra viam, vel à via.*

Si ceciderit non collidetur, quia Dominus ſupponit manum ſuam. Quomodò dicit ſupra, quod Dominus dirigit greſſus juſtorum, & poſtea, quod cadet? Sed nota quod aliud eſt cadere extra viam, aliud à via, aliud in via: Cadit extra viam, qui eſt ſeparatus ab Eccleſia: Cadit à via, qui prius viam juſtitiæ ambulabat, ſed eam omnino deſerit, & uterque iſtorum colliditur: Cadit in via, quia non eſt ex malitia, ſed ſtatim redit ad pœnitentiam, quia ſepties in die cadit juſtus, non in nocte permanendo in peccato. *Pſal. 36. & 47. & 118. v. 113. In Thren. c. 2. & opuſc. Eccleſ. Hier p. 4. c. 6.* Nota etiam, quod quidam cadunt coram Deo, qui malè credunt: quidam à Deo, qui à Deo recedunt: quidam in Deum, qui in lapidem angularem offendunt: quidam ſub Deo, qui venialiter peccant: & in iſtis Deus ſupponit manum. *Pſal. 1.*

32. *Eccleſia in principio fuit junior: nunc ſenuit.*

Iunior fui, etenim ſenui. Nota hoc dividitur in perſona Eccleſiæ, quæ fuit junior, quando paucos fideles habebat: nunc ſenuit, quia multos habet. *Pſal. 70.*

33. *Confidentia in Deum abigit avaritiam.*

Iunior fui, & ſenui, & non vidi juſtum derelictum nec ſemen eius quærens panem, tota die miſeretur & commodat &c. Quomodò poteſt hoc dicere Propheta? Ergone non invenitur juſtus panem mendicans? Et quot ſunt non valentes commodare, & facere eleemoſynam? ſed attende, quod hoc dicitur contra avaros, ut excitentur ad largiendas eleemoſynas pauperibus, & confidentes, quod eleemoſyna non redigit ad paupertatis ſtatum: nunquam enim inventus eſt, qui pro Chriſto ſe facultatibus expoliaverit, & quod Deus ipſum deſeruerit: Aut enim Deus eis providit neceſſaria, aut ſi reliquit eum in penuria, dat ei vires, quas in abundantia poſſet habere, aut quod ſubtrahit corpori, refundit menti in conſolatione ſpirituali, ut libenter maneat in tali penuria: primum eſt jucundum: ſecundum jucundiùs. Tertium jucundiſſimum. *op. de perfect. relig. lib. 1. cap. 35.*

34. *Idem confirmatur contra avaritiam ſpiritualem.*

Et non vidi iuſtum, nec ſemen &c. Nota hoc eſt contra illos, qui tantum diffidunt de Deo, quod ſi convertantur non velit eis dare perſeverantiam in ſpiritu, vel ſuſtentationem pro corpore, quaſi Deus propitius ſit inimicis ſuis, dum in peccato morantur, & non ſit propitius amicis ſuis juſtis, & pœnitentibus, & convertentibus ſe ad ipſum, ut peccatores paſcat liberaliter, & ſalvet, converſos deſerat, & fame perire ſinat: ô quam indigna eſt hæc diffidentia! Advertant hoc diligenter, qui peccatum nolunt deſerere ob timorem nimiæ inopiæ, quod & multis reis mulieribus evenit &c. *op. de perfect. religioſ. l. 1. c. 10. & op. de paup. Chriſti q. 1. art. 2. Vide ibidem a. 1. & 2. & q. ſeq.*

35. *Qui, licèt modica, dat in eleemoſynam pauca habens, ſi tamen magnam voluntatem dandi habet, voluntas ei imputatur pro facto.*

Tota die miſeretur, & commodat &c. Quomodò tota die dicitur de illo, qui eſt pauper? quia voluntas bona eſt theſaurus pauperum, & ei reputatur pro facto, & de iſto dicitur: Tota die miſeretur, hæcque integra eſt miſericordia. *In Luc. c. 10. v. 36. & ſerm. 2. Dom. 2. poſt Pentecoſt.*

36. *Plura genera eleemoſynarum proponuntur.*

Tota die miſeretur, & commodat, & ſemen illius &c. Quomodò tota die poteſt dici de pauperibus non habentibus, unde eleemoſynam faciant? Sed nota, quod quatuor ſunt genera eleemoſynarum; nempè proximi converſio, injuriarum remiſſio, ſuæ Animæ miſeratio, & proprij beneficij proximo collatio, & qui non poteſt unum genus eleemoſynarum exercere, exerceat aliud ſaltem in præparatione Animi, ſicque de ipſo dici poterit. Tota die miſeretur, & commodat &c. *Pſal. 36.*

37. *Ad bonum faciendum quanam ſint neceſſaria.*

Declina à malo,& fac bonum & inhabita in ſæculum ſæculi. Vide quid eſt neceſſarium ad hoc ut Anima ad terram promiſſionis reducatur ſcilicet declinare à malo, & facere bonum: ſed non eſt idem declinare, & facere bonum? Nonne declinare à malo, hoc eſt bonum? Attende, quod hic duo proponnntur, ſcilicet fuga à malo: ne amplius ad vomitum peccati redeas, quia hoc eſſet theſaurizare ſibi iram: & aliud eſt facere bonum: quid eſt facere bonum?hoc eſt eſſe in gratia Dei, & quod agitur plus agatur corde, quàm exterius, quia non Abel ex muneribus, ſed ea Abel placuerunt Domino munera: & ob id debet ſuperaddi intentionis ordinabilitas, & perſeverantia: qui ſic bona agent, ibunt in vitam æternam. *In Ioan. collat.28.& 26.& in Pſal.1.*

38. *Ad reſurrectionem Anima quanam ſint neceſſaria.*

Declina à malo, & fac bonum. Nota, quod hic duo tantùm exprimuntur, ſed tamen tria continentur neceſſaria volenti reſurgere à peccato, & ſalutem conſequi: primum eſt declinatio mali: ſecundum melioris boni adeptio: & tertium obedientiæ ſubjectio: ſed attende, quod declinatio à malo debet eſſe non purè negativa? hæc enim ſic præcisè non eſt meritoria, ſed debet eſſe poſitiva, & conſiſtit in hoc, quod Anima contraria affectione, & exercitio virtutis contra vitium afficiatur: primo modo non meretur quis pœnam, ſed nec etiam palmam: ſecundo modo & pœna evitatur, & palma obtinetur. *In Pſalm. 1. & l.2. d.24.p.1.dub.1.*

39. *Deus amat judicium in nobis factum ab Anima de ſeipſa.*

Quia Dominus amat judicium, non derelinquit ſervos ſuos: in æternum conſervabuntur. Quodnam eſt judicium,quod vult in ſanctis ſuis? Judicium hoc eſt proprium in Anima, in quo conſcientia accuſat,ratio judicat, timor ligat, dolor cruciat. *ſerm.1.in Rogat.*

40. *Deus non derelinquit ſuos amicos, ſed eos protegit in neceſſitatibus,& impios punit.*

Deus non derelinquit ſanctos, in æternum conſervabuntur: Injuſti autem punientur &c Ecce finis bonorum,& malorum; licèt enim aliquando permittat Deus, ut juſti in tribulationibus, & afflictionibus vivant,eos tamen non deſerit, ſed reſervat ad vitam æternam: Et è contra licèt injuſti videantur florere in hoc mundo, tamen eos reſervat ad æternam pœnam.*In ſap.c.10.* Amoroſum enim eſt judicium Dei in amicos, licèt videatur aſperum, quia eos non contemnit, ſed amplectatur, & præmiat. *Pſal. 118. cap.9. verſ.4.& cap.7.v.16.*

41. *Iuſti hæreditabunt terram viventium in ſæculum ſæculi: Injuſti terram morientium.*

Juſti autem hæreditabunt terram. Sed quæ eſt hæc terra? Non terra hæc, quam pedibus calcamus, quia eſt terra morientium, ſed viventium terra, & ideò ſubditur: & inhabitabunt in ſæculum ſæculi ſuper eam: Quid eſt in ſæculum ſæculi? ſæculum eſt ſubſequens ad hoc ſæculum præſens: Vide hic quæ hæreditas eſt, quam habent impij, & quam habent Dei amici: nam illis relinquitur terra morientium:iſtis terra viventium, in qua in æternum cum Deo habitabunt, collaudabunt cum Angelis ſine ulla perturbatione. *Pſal.118.c.3.v.12.*

42. *Prædicatoribus quanam ſint neceſſaria.*

Os Iuſti meditabitur ſapientiam, & lingua ejus loquetur judicium, lex Dei ejus in corde ipſius, & non ſupplantabuntur greſſus ejus. Quid eſt hoc, quod os Juſti meditatur ſapientiam? Nonnè hoc eſt opus cordis, non oris? Sed attende, quod hic inſtruitur Prædicator, & Doctor Sacræ Scripturæ, qui cum in ore, & per linguam habeat explicare divina myſteria, quia vox oris eſt inſtrumentum vocis interioris exigitur, ut quod ore promit, prius corde meditetur: Ad hanc autem meditationem perfectam requiritur conſcientiæ perfecta mundatio, abdicatio à terrenis rebus, Animæ humiliatio, & divinæ ſapientiæ diligens inquiſitio, ut ſic mente purgatus homo à temporalibus curis abſtractus, ad ſe per humiliationem reverſus, ſit diſpoſitus ad lumen ſapientiæ per amorem ſapientiæ: ſicque os ejus, & lingua rectè loquitur judicia,& myſteria divina. *ſerm. 2. de S.Gregorio.*

43. *Vox ſenſibilis aliquando coadjuvat meditationem cordis: ubi de oratione vocali.*

Os Iuſti meditabitur ſapientiam. Ergone os meditari habet? minimè: ſed attribuitur ori, quia ſenſibilis aliquando coadjuvat cor ad meditandum, & orandum interius: oratio enim vocalis inſtituta eſt ad noſtri excitationem per verba, & ad recollectionem cogitationum per ſenſum verborum. *Pſal.118.cap.10.v.4.& op.Brev p.5.c.10. & ſap.cap.8.*

44. *Prædicator prius in corde ſuo fructificet antequam alijs prædicet.*

Os Iuſti meditabitur ſapientiam &c. lex Dei ejus in corde ipſius &c. Vide hic quænam ſunt neceſſaria volenti docere legem Dei: prius enim eam in corde debet portare: hoc enim eſt fundamentum hujus fabricæ, quam intentant Prædicatores fabricare: alioquin vana ſunt verba,& opera, niſi prius purgata fuerint corda.*ſerm.de S.Luca.*

45. *Dei protectio quanta in ſervos ſuos.*

Conſiderat peccator juſtum, & quærit mortificare eum: Dominus autem non derelinquet eum in manibus ejus &c. Vide quomodò Deus aſſiſtit ſua protectione juſtis ſuis, maximè contra technas

&

& dolos diaboli, qui hîc ſignificatur nomine peccatoris: quia facienti voluntatem Dei, ipſe ei tribuit pacem in corde, & liberat eum à diabolo tempore tentationis. *ſerm.3. Dom 8. poſt Pentecoſt.* ſubdit: *non damnabit eum, cum judicabitur illi.* Quid eſt judicabitur illi? Cur non dicit judicabit illum? ſed dicit illi, ſcilicet ad utilitatem ejus, quia judicium ejus erit ſalvationis, non damnationis: Proteget igitur illum in hoc ſæculo Deus, & in futuro. *Pſalm. 35.*

46. *Angeli Cuſtodes incumbunt præbere confortationem, & corroborare Animam Dei adventum deſiderantem, dicentes:*

Expecta Dominum, & cuſtodi viam ejus, & exaltabit te, ut hæreditate capias terram. Hæc inquam ſunt verba Angeli Cuſtodis cordi juſtorum expreſſa: Unde tripudiant, collætantur, & condelectantur quando vident Animam fideliter Deo ſervientem, patienter adverſa tolerantem, & Deum ferventer amantem. *opuſc. medit. Vita Chriſti, cap. 37.*

47. *Secundùm qualitatem obſervantiæ mandatorum Anima exaltatur, & præmiatur in gloria.*

Cuſtodi viam ejus. Scilicet, ait Spiritus Sanctus, ejus præcepta: quia exaltabit te per accumulationem meritorum, ut poſtea hæreditate capias terram per retributionem præmiorum. *ſer. 4. Dom. 10. poſt Pentecoſt. & In Ioan. coll. 75. & Pſal. 36.*

48. *Vanitas amatorum rerum terrenarum expenditur: & quis ſit locus eorum.*

Vidi impium ſuperexaltatum, & elevatum ſicut Cedros libani, & tranſivi, & ecce non erat, & quæſivi eum, & non eſt inventus locus ejus. Quomodò dicitur, & ecce non erat? Annihilantur forſan impij? Et quomodò dicitur, quod non invenitur locus eorum? Nonne cuicumque rei convenit neceſſariò eſſe in loco? ſed attende, quod hic exprimit vanitatem amatorum mundi, qui quidem videntur magnificari, & exaltari ad ſtatus altitudinem, ſed ecce, quod improvisè cadunt, & non amplius apparent, & eorum locus non invenitur in Cœlo, nec in mundo, ſed tantùm in Inferno, ut patet in divite, de quo *Luc. c. 16. ſerm. 1. Dom. 2. poſt Pentecoſt. & ſerm. 1. de S. Thoma. & ſerm. 5. de pluribus Martyr.* Dicit autem & tranſivi, & ecce non erat: nempè in tranſitu umbræ, ideſt in ictu oculi, in momento tanta vanitas, & ſuperbia ad modum fumi ſe per terra elevantis præterit. *In Luc. c. 4. v. 5. & c. 21. v 33. & In Eccleſ. c. 8.*

49. *Salus patriæ non viæ optanda.*

Salus autem juſtorum à Domino &c. Nota, hæc eſt ſalus, quam expetere, & exoptare debemus: ſalus à Domino, non ſalus ab hominibus, ſalus patriæ, non viæ, & mundi. *In Luc. c. 10. v. 4. & Brevil. p. 7. c. 7.*

50. *Spes in Deum affert ſalutem, protectionemque divinam.*

Salus autem juſtorum à Domino &c. quia ſperaverunt in Domino. Ecce cauſa quare tot bona Deus homini affert: nempè quia ſperaverunt in Domino: poſtulat enim ſpes ad portas divinæ miſericordiæ poſtulando, præſtolando, allegando, rogando, & totum ſecurè obtinet. *Pſal. 118. c. 11. v 10.*

51. *Maria Virgo poſita eſt in mundo à Deo, ut æmulationem, indignationemque Dei mitiget, & mala in hominibus auferat.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Noli æmulari in malignantibus &c. Nota, quod ſi hic Pſalmus ad litteram directus eſt ad nos, ne æmulemur, vel indignemur malignis proſperitatibus in hac vita, & ut adſpiciamus eorum exitus peſſimos: Et Beata Virgo Maria in mundo eſt à Deo poſita, ut iram Dei mitiget, & mala in peccatoribus deſtruat ſua interceſſione, & meritis: Unde ad ipſam poſſumus dirigere hæc eadem verba: Noli æmulari in malignantibus Domina Virgo: furorem eorum, & nequitiam dulcifica per gratiam, & intercceſſionem, & merita tua. *op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 36.*

52. *Sperans in Domino ditatur terra benedicta, & fructibus Mariæ Virginis.*

Spera in Deo, & fac bonitatem, & inhabita terram, & paſceris in divitiis ejus. Nota ordinem horum verborum: primò præmittit ſpem in Domino: ſecundò opus bonitatis, & hinc poſſeſſionem terræ, & deinde opulentiam omnium bonorum: Quænam eſt hæc terra, quæ promittitur facientibus bonitatem, & ſperantibus in Deo? Nota, quod Maria Virgo eſt hæc terra benedicta, de qua habemus omnia bona: Iſtis igitur promittitur poſſeſſio hujus terræ: & hinc ſequitur abundantia omnium bonorum, quia Maria eſt hæc terra bona donans petenti panem de ipſa procreatum, & vinum vera hac vite natum. *op. ſpecul. B. Virg. lect. 7. & op. Pſalt. min. quinquag. 3.* ſperate ergo in Maria Religioſi, & Clauſtrales: Confidite in illa Clerici, & ſæculares: delectamini in laudibus illius, & exaudiet petitiones cordis veſtri. *opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal. 36.*

53. *Melius eſt modicum cum gratia Mariæ, quam theſauri argentei, & lapides pretioſi.*

Melius eſt modicum juſto ſuper divitias peccatorum multas. Nota, quod non ſolùm hæc verificantur de juſto in ordine ad ſpem, & confidentiam in Deum, ſed in ordine ad Mariam Virginem: nam tanta eſt plenitudo bonorum, quæ ex devotione in illâ redundant, quod melius eſt modicum nobis cum gratia Mariæ, quàm habere theſauros argenti, & lapidum pretioſorum. *op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 36.* Ex gratia enim Mariæ Virginis provenit nobis fructus panis, vini, olei, & mellis: Panis inquam, nos confortans contra defectus hujus vitæ: Vinum nos reducens ad perfectum ſtatum: oleum illuminans intellectum, mel dulcorans affectum, *op. ſpecul. B. Virg. lect. 18.*

54. *Gladium evaginaverunt Iudai in paſſione.& pertranſierunt corpas Chriſti, ſimalque Animam Beata Virginis.*

Gladium evaginaverunt peccatores, ut dejiciant, & trucident pauperem, & inopem. Qui ſunt iſti impij gladium evaginantes? & contra quem pauperem diriguntur iſti ictus? & ſi loquitur hic de Chriſto tormentis expoſito, quomodò dicitur: gladium evaginaverunt Judæi? cum certum ſit, Chriſtum gladio non fuiſſe peremptum? ſed verte mentem ad gladium, quem prædixit Simeon pertranſiturum Animam Beatæ Virginis: nam ipſius Anima tot gladijs fuit transverberata, quot convitijs, blaſphemijs, percuſſionibus, clavis fuit Chriſtus afflictus: Gladius igitur pertranſivit Animam Beatæ Virginis, quando vidit filium ſuum nudum in Cruce levatum, clavis perforatum, ac per omnia laceratum plagis, ac verberibus, & vulneribus: Sic ſic eſt ò Beata Virgo: Ideò adjuva nos propter iſtos dolores, ut cor noſtrum vulneretur gladio divini amoris, compunctionis,& compaſſionis. *op.ſpecul.B.Virg.lect.4. & op.offic.de compaſſione B.Virginis.*

PSALMUS XXXVII.

Titulus: Pſalmus David in commemorationem de Sabbato.

1. PRimò nota, quod iſte eſt tertius pſalmus pœnitentialis, in quo invitantur peccatores ad agendam pœnitentiam in commemorationem peccatorum, & præmiorum, quæ ex pœnitentia conſequuntur.

2. *Furor Chriſti judicantis valdè timendus: quàm efficax ejus conſideratio ad pœnitentiam excitandam.*

Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Vide quomodò pœnitens conſiderans furorem Chriſti judicantis, iramque ejus, petit liberari ab iſto furore, & indignatione: & nota, quod primò petit liberationem à furore arguente, & poſtea ab ira corripiente: per quod denotatur omnis furor, quo Deus pœnaliter infligit in peccatorem in hac, & in alia vita: nam maximus furor eſt, quo Deus in principio punit Animas: major eſt furor, quo Deus permittit hominem cadere de peccato in pœnam peccati præcedentis: & maxima ira, & indignatio, qua condemnat æternaliter, & punit in Inferno: Unde dicamus frequenter cum Pſalmiſta: Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira &c. *Pſal. 37. & Gloſſa hic.*

3. *Iuſtus æqualiter timet peccatum ſicut Inferni pœnas.*

Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Nota, quod hic petit pœnitens liberari à furore,& ab ira Dei. Quis eſt furor,& ira Dei? Hic eſt caſus in peccatum & in furorem: Unde vides, quod, qui rectè cognoſcit malignitatem peccati, æqualiter timet à caſu in peccatum, & in Infernum. *Pſal.37.& 57.*

4. *Verbum Dei, & præſentia, vel memoria Chriſti eſt ſagitta vulnerans cor, & ad pœnitentiam inducens.*

Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi, & confirmaſti ſuper me manum tuam. Quæ ſunt iſtæ ſagittæ quibus transfixum eſt cor iſtius pœnitentis? ſagittæ Dei ſunt ipſe Chriſtus, ejuſque divina verba emiſſa per ora Prædicatorum, per quas ſagittas transfigitur cor peccatoris,& ad pœnitentiam inducitur. *Pſal.37.*

5. *Qui ſine Deo eſt, ſine ſanitate ſpirituali, & pace Animæ eſt.*

Non eſt ſanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum. Nota, quod dicit eſſe ſine ſanitate à facie iræ Dei, & ſine pace à facie peccatorum, quia qui eſt in peccato mortali, eſt ſine Deo, & ſubjectus iræ Dei, & ob id in ipſo non eſt ſanitas: ſcilicet eſt nudus gratia, vulneratus in naturalibus: Item caret pace interna,& ideo vivit iſte miſer veluti in Inferno: quod maximè evenit ob peccata luxuriæ, quæ inficiunt Animam,& corpus. *op. In Pater noſter, & In ſap. c.16.* Et hinc ad medicum Chriſtum recurrit, qui ſolus hanc infirmitatem poteſt curare.

6. *Qui infirmus eſt in Anima, numquam recipiet ſanitatem, niſi oſtendat vulnera medico ſpirituali.*

Non eſt ſanitas in carne mea, non eſt pax oſſibus meis à facie peccatorum meorum. Sed quæ proportio eſt inter infirmitates carnis, tumoremque oſſium cum peccatis? ſed intellige hic pro carne totum hominem: nam cum Propheta à vulneribus peccatorum ſentiret ſe vulneratum, & à febre multiplici vitiorum oppreſſum, ad medicum recurrit, oſtendens ei vulnera ſua,& partes leproſas: Nunquam enim peccator medicamenta utilia, & ſalutifera recipies, niſi oſtendas medico, ſcilicet Chriſto, & Confeſſario tua vulnera. *ſerm. 1. de S.Marco.*

7. *Chriſtus ſeipſum exhibuit medicum, & medicinam, & reliquit ſacramenta in Eccleſia, ut ſanitatem nobis conferret omnium ægritudinum.*

Non eſt ſanitas in carne mea, non eſt pax oſſibus meis: ſcilicet ob maximum tremorem. Sed quid prætendis ô Propheta? Si infirmitate laboras recurre ad medicum. Confugit quidem ad medicum iſte pœnitens: nempè ad Chriſtum, qui ſeipſum etiam conſtituit noſtrum medicamentum in ſacramentis Eccleſiæ, quæ ſunt medicamenta efficaciſſima contra omnem morbum: tribuunt enim ſanitatem Animæ, & diſponunt ad gloriam. *l.4. ſent.in prol.*

8. *Peccatum aufert uſum rationis, onerat Animam, ipſamque vulnerat.*

Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput, & ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me, putruerunt cicatrices meæ &c. Quid eſt hæc ſupergreſſio ſuper caput? ſcilicet ſupra rationem:

Dat

Dat nobis intelligere peſſimos effectus peccati mortalis, quod rationi aufert uſum, onerat animam pondere graviſſimo, & ſimul vulnera graviſſima infligit. *In Ioan. coll.51.*

9. *Qui Chriſtum à ſe abjicit, graviſſimum onus ſuſcipit, ſe ſubmittens diabolo, & oneri peccati.*

Et ſicut onus grave gravata ſunt ſuper me &c. Quodnam eſt hoc onus, ob quod Propheta clamat ad Deum? Ut det intelligere ſtultitiam peccatoris, qui jugum ſuave Chriſti à ſe abjiciens, in aliud graviſſimum incidit, nempè diabolum ſeſſorem ſuſcipit, & onere graviſſimo peccati oneratur, & ideò meritò dicitur equus, vel aſinus diaboli, à quo ducitur ad infernum. *Serm.3. Dom. Palm.*

10. *Plura genera cicatricum animæ hic innuuntur.*

Putruerunt, & corrupta ſunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ. Quæ ſunt cicatrices iſtæ, niſi ſpirituales animæ contractæ per peccatum? Unde hic nota, quod alii ſunt, qui habent vulnera hiantia: Alii, quibus remanſerunt ſigna jam ſanata: Alii, quibus non remanſerunt nec vulnera, nec ſigna: primi ſunt, qui in peccato permanent: ſecundi, quibus remiſſa eſt culpa, ſed remanſit reatus pœnæ: Tertii ſunt, qui deletionem culpæ, & pœnæ receperunt *Pſalm.37. & ſerm.2. Dom.9. poſt Pentecoſt.*

11. *Qui in conſuetudine peccati vivunt habent vulnera putrida.*

Putruerunt cicatrices meæ &c. Vide, quod multi ſunt, quibus putrida ſunt vulnera animæ ſignificata in quatriduano Lazaro, qui in conſuetudine peccati voluntariè vivunt. *Pſalm.37.*

12. Peccatum mortale fætet naribus Dei: Unde dicit? *Putruerunt cicatrices meæ. Pſal.37.* Tolerabilius enim fætet putridus canis mortuus hominibus, quàm anima peccatrix Deo: ò miſeria &c. *In Ioan. collat.53.*

13. *Peccatum ſcandali fætet Deo, & proximo.*

Putruerunt &c. Sed quibus naribus? Naribus ſcilicet Dei, & proximi, & ſui: Iſta ſunt peccata ſcandali, & detractionis. *Pſalm.37. & in Ioan. collat.53.* Vide ergo, quod inter omnia peccata, ſcandalum eſt Deo abominabilius.

14. *Omne peccatum oritur ab inſipientia.*

Putruerunt à facie inſipientiæ meæ. Quomodò appellat ſeipſum inſipientem, dum cum tanta advertentia ad Deum recurrit? Optimè dicit: quia in omni peccato concurrit tamquam radix inſipientia, quia in omni peccato peccans deviat ab ipſa ſumma veritate, & incidit in errorem, intendens enim bonum, malum facit, & incidit in peſſimum ſtatum, ſicque omnis peccans eſt inſipiens. *l.2. d.42. dub.4.*

15. *Alii incurvantur Chriſto, alii diabolo.*

Miſer factus ſum, & curvatus ſum uſque in finem, tota die contriſtatus ingrediebar. Quænam incurvatio eſt iſta? Nota, quod poteſt intelligi in bonum, & in malum: Alii enim incurvantur diabolo peccando, in quibus diabolus reſidet: Iſtis diabolus dicit: incurvare, ut tranſeam: & iſti veri miſeri, & contriſtati ſemper vivunt: Alii in bonum, & ſunt pœnitentes, in quorum perſona dicit Propheta. *Miſer factus ſum, & curvatus ſum,* ſcilicet me humiliando Deo; *tota die contriſtatus ingrediebar*, ſcilicet compunctus contritione. *Pſalm.36. & ſerm.3. Dom.3. poſt oct. Paſcha, & Pſal.118. v.81.*

16. *Peccata luxuriæ auferunt ſanitatem corporis, & animæ, & afferunt immunditiam abominabilem.*

Quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibus, non eſt ſanitas in carne mea, afflictus ſum & humiliatus ſum nimis. Notanda ſunt diligenter hæc verba, quibus explicantur peſſimi effectus luxuriæ: Dicit igitur primò. *Lumbi mei impleti ſunt illuſionibus*, ſcilicet turpibus mulierum cogitationibus, & fætidis affectibus: Unde ſicut cum abundant mali humores, in corpore, generant in corpore ſcabiem quamdam, & lepram, quæ tollit munditiam corporis: ſic iſtæ imaginationes malæ in corde generant mores corruptos inordinata deſideria in carne, quæ animam, & corpus contaminant auferendo munditiam caſtitatis: Unde hæc infirmitas in corde generatur, & de corde redundat in corpore: & ideò dicit: *non eſt ſanitas in carne mea, afflictus ſum nimis, Domine ante te deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Serm.4. Dom.16. poſt Pentecoſt. In Luc. c.8. v.43. & cap.14. v.6.*

17. *Remedia luxuriæ hic proponuntur.*

Afflictus ſum, & humiliatus ſum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei: Domine ante te omne deſiderium meum. Ecce quomodò vir pœnitens poſtquam propoſuit qualitatem ſuæ infirmitatis luxuriæ, ad remedia recurrit, ſciens, quod caſtitas generatur principaliter in corde, & de corde redundat in corpore: hinc dicit, *afflictus ſum*, ſcilicet per carnis mortificationem, ſine qua caſtitas fundari non poteſt, & quia carnis delectationes corrumpit, motus, & deſideria carnis reſtringit: addit: *& humiliatus ſum nimis*, per delectationis dejectionem: *rugiebam à gemitu cordis mei*, ſcilicet per doloris compunctionem, quia poteſt dicere: *Domine ante te omne deſiderium meum*, per perfectam cordis ordinationem. *Serm.4. Dom.16. poſt Pentecoſt. & in Luc. cap.14. verſ.17. Pſalm.42. & 52. & 67. & 118. v.145. & op.de 7.Itin. æternit. Itiner.3. d.5.*

18. *Contritio debet ex cordis compunctione oriri.*

Rugiebam à gemitu cordis. Nota à gemitu cordis mei: quia vera pœnitentia à corde compuncto oritur, & exit in gemitus, & rugitus ad extra. *Op. de perfect. vitæ c.3. & in Luc. c.2. v.24. & c.17 v.13. Pſal.45.*

19. Afflictiones hujus vitæ memorandæ, ut hæc

vita contemptui habeatur: Unde in perſona Eccleſiæ, & animarum dicit Propheta: *Afflictus ſum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei &c. In Thren. cap.1.*

20. *Peccatum reducit hominem in beſtiam.*

Rugiebam à gemitu cordis mei. Quid eſt rugiebatu? Rugitus nonne eſt vox propria beſtiarum? ergone converſus eſt in beſtiam? Sed tamen per hoc dat intelligere effectus peccati: quia enim exiſtens in peccato eſt veluti coarctatus, & anguſtiatus ſicut beſtia, ideò dicit, rugiebam à gemitu cordis mei, habens captivatam conſcientiam. *In Pſal.118.v.145.*

21. *Modus orandi mentalis per actus deſideriorum eſt ſublimis, & utiliſſimus.*

Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Hoc dicebat vir juſtus, dum ferventem orationem ſuam Deo fundebat: ſciebat enim, quod modus orandi mentalis eſt ſublimiſſimus, & utiliſſimus: hoc enim modo anima ſola mente, & tacito ore ſua deſideria pandit Deo, & affectum cordis Deo effundit, & eum intus per amorem amplectitur, vel cum reverentia adorat, & tunc tantò latius in Deum ſe diffundit, quantò plura valet affectus comprehendere quàm lingua exprimere, qui modus eſt pius, ſanctus, efficax, & ſuper omnes utiliſſimus. *Op. de perfect. religioſ. l.5.c.65.& c.73. & in Ioan. c.10.v.15.* Qui modus à Magdalena exercebatur, dum ſedens ad Chriſti pedes, audiebat ipſum, & cum ipſo interius colloquebatur. *In ſap. c.4.*

22. *Tentatio qualis in viris ſpiritualibus committitur potentiis animæ, ut viam virtutis deſerant, & qualiter vincenda.*

Cor meum conturbatum eſt, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum. Vide quare juſtus ad Deum confugit in oratione, & tanta cordis intentione aperit ei ſua deſideria, & gemitus: quia cor ejus conturbatum eſt, quia virtus eum dereliquerat, & lumen mentis: Hic autem innuitur triplex tentatio, qua Deus ſolet probare ſuos: nempè in concupiſcibili, iraſcibili, & rationali potentia: prima tentatur per propoſitionem delectabilium, ut alliciatur ad ipſa: ſecunda per contraria, & aſpera, ut terreatur: & tertia per falſa, & apparentia, ut decipiatur: & ideò in ſimilibus tentationibus, debet anima ad Deum recurrere, & dicere cum Propheta: Cor meum conturbatum eſt ſicut aqua luto turbata: dereliquit me virtus mea, qua debui vero bono tenaciter adhærere, & lumen oculorum meorum, quo verum à falſo diſcernere debui. *Op. de perfect. religioſ. l.2.c.5. In Luc. c.5. v.16.*

23. *Luxuria paralyſim animæ & cæcitatem affert.*

Dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum. Vide, quod ſicut in paralyſi defectus virtutis naturalis debilitat membra; ſic & jacens in peccato luxuriæ ſignificato per paralyſim, deſtituitur virtute in anima, & corpore, & excæcatur mente. *In Ioan. c.5. v.8.*

24. *Peccatum enervat virtutem corporis, & animæ, & excæcat mentem.*

Cor meum conturbatum eſt in me, dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum &c. Nota, quod in his verbis repræſentatur ſtatus exiſtentis in peccato, cujus cor conturbatum perpetuò eſt, & deturpatum: cujus virtus deficit in anima, & in corpore, & advenit enervatio, ſimul & excæcatio mentis. *In Ioan. collat. 45. & ſerm. 1. in op. de decem præceptis, & Pſal. 105.*

25. *Pauci verè amici Chriſti: multi ficti, & veri inimici.*

Amici mei, & proximi mei adverſum me appropinquaverunt, & ſteterunt, & qui juxta me erant, & vim faciebant &c. Videntur hæc verba continere contradictionem: quomodò Chriſtus conqueritur de ſuis amicis? Et ſi ſunt amici, quomodò adverſus ipſum ſtant, armantur, & quærunt perdere animam ejus? Ad litteram hoc dicitur de Judæis, qui erant populus Dei, qui ipſum confixerunt: myſticè loquitur de multis Chriſtianis, qui ut tales videntur amici, & ſequaces Chriſti: ſed verè ſunt inimici, quia eorum amicitia ſub nomine Chriſtiano palliata, & ſub pelle ovis animum lupinum gerit. *Serm. 1. de S. Bartholomæo.*

26. *Qui proximum perſequuntur, vel per ſcandalum animas ad peccatum trahunt, ſunt amici ficti, veri inimici Chriſti.*

Amici, & proximi mei adverſum me ſteterunt, & qui juxta &c. quærentes animam. Qui ſunt iſti amici, inimici, & adverſarii? ſunt ait Chriſtus qui quærunt animam meam: Et ad quid quærũt hanc animam Chriſti, ſi jam eſt glorioſa in Cœlo? Sed recurre ad illa verba ſalvatoris, quando dixit Saulo: *Saule, Saule quid me perſequeris?* Cur dicit, perſequeris me, & non potiùs perſequeris diſcipulos meos, meam Eccleſiam? optimè tamen: quia perſequens membra Chriſti, & trahens animam vel propriam, vel aliorum à Chriſto, perſequitur Chriſtum: O quot ſimiles perſequutores Eccleſiæ ſunt in mundo! & ideò de iſtis conqueritur. Amici mei, ſcilicet nomine, adverſum me ſteterunt inimici re, quærentes animam meam. *Serm. 1 de ſancto Bartholom. & ſerm. 3. Dom. 1. poſt oct. Paſchæ. In Luc. c.10. v.29.*

27. *Patientia Chriſti expenditur in non reſpondendo accuſantibus eum.*

Locuti ſunt vanitates, & dolos &c. Ego autem tamquam ſurdus non audiebam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum. Nota hæc dicta eſſe in perſona Chriſti, qui accuſantibus eum in paſſione nihil reſpondit, ut nobis daret exemplum ſummæ patientiæ. *In Thren. c.3.* Sed dices: Cur non tunc aperuit veritatem, cum illi falſa objicerent? Hoc non fecit, ut non unum ſcandalum deſtruens, aliud faceret, nempè ut confunderentur ejus patientia mirabili: ut videas, quod aliqua veritas aliquando revelanda non eſt ad evitandum majus malum. *In Ioan. c.6. v 45.*

28. *Chriſtus in cruce exhibuit ſe ad nova flagella, & pœnas Patri.*

Quoniam ego in flagella paratus ſum &c. Nota hæc verba dicuntur in perſona Chriſti in cruce pendentis, quando dixit, *conſummatum eſt : q.d.* Pater obedientiam quam dediſti mihi perfectè complevi : adhuc etiam quidquid vis mihi filio tuo præcipe : paratus ſum quidquid reſtat ulterius adimplere : ego enim in flagella paratus ſum. *Op. medit. Vita Chriſti c.79.*

29. *Verus pœnitens numquam obliviſcitur ſui peccati.*

Sic verus pœnitens David poſt remiſſionem obtentam nos docet, dicens : *quoniam ego in flagella paratus ſum, & dolor meus renovatus eſt &c. iniquitatem meam annuntiabo. & cogitabo pro peccato meo.* Hoc enim exigit vera contritio. *In Luc. c.15. v.21. & op. de regimine animæ, & op. Diat. tit.2. cap.2.*

30. *Impii cogitant de rebus tranſitoriis, ut bruta : Juſti de peccatis, ut doleant.*

Et cogitabo pro peccato meo. Ecce quid facit verus pœnitens : cogitat namque non de auro, ut avarus, non de cibo, ut guloſus, nec deluto ut laſcivus, nec de vento ut ſuperbus, nec de mendacio ut verboſus, ſed de peccatis ſuis, ut doleat; hocque eſt negotium omnium negotiorum. *Op. Diat. tit.2. c.2.*

31. *Qui vult evitare judicium temerarium, vel murmurationem de proximo ſuo, ad ſua peccata vertat mentem.*

Quoniam iniquitatem meam annuntiabo, & cogitabo pro peccato meo. Nota, quod cum Propheta præmiſiſſet multa mala impiorum, proteſtatur ſe velle annuntiare ſuas iniquitates, & cogitare de ipſis : Sed cuinam vult has annuntiare ? ſibi ipſi : hoc enim eſt remedium efficax ad evitandum judicium temerarium de proximo, vel murmurationem : nempe ad ſeipſum vertere judicium, & ſibi ipſi annuntiare propria peccata, & de ipſis cogitare. *Op. Regul. Novit. c.12.* Et hoc ut annuntientur per confeſſionem, & cogitentur ad conſcientiæ diſcuſſionem. *Pſalm.118. cap 4. v.11. & cap.5. v.1.*

32. *Devotio aliquando oritur ex timore, & dolore : aliquando ex deſiderio, vel ex devotione.*

Ne derelinquas me Domine Deus meus, ne diſceſſeris à me : Intende in adjutorium &c. Sed quid times ò Propheta ? Timesne te deſerendum à Deo? Nonne tot beneficia, & ſigna amoris recepiſti ? &c. Sed attende, quod hæc poſtulat ex vera devotione, quam in Deum habebat : hæc enim oritur aliquando ex timore, & dolore ex conſideratione peccatorum, ut hic patet : aliquando ex aliis motivis. *Op. de perfect. Religioſ. l.2 c.73.* Ex quo patet, quod talis devotio efficax eſt ad detinendum Deum apud ſe. *In Lucam c.4. v.42.*

33. *Pœnitens ſi vult indulgentiam peccatorum obtinere, & furorem Domini evitare confugiat ad Mariam Virginem.*

Domine ne in furore tuo arguas me &c. Verte te ò peccator ad Mariam, ſi vis hanc gratiam obtinere, quia ipſa eſt figurata Abigail, quæ placatum reddit Deum, & prohibet ſua miſeratione, ne iraſcatur Deus, & ulciſcatur de nobis ſuis inimicis : Dic ergo fidenter Mariæ : Domina, ne in furore ſuo arguat me Dominus : Nobis veniam obtine de peccatis. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.37. & opuſ. ſpecul. B. Virg. lect.11. & 14.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

34. *Ad conſpectum Virginis Mariæ offerenda ſunt deſideria noſtra, & neceſſitates noſtræ, quia ipſa ſubvenit omnibus ad eam recurrentibus.*

Dicamus ergo toto corde, & Deo, & Mariæ Virgini : Domina in conſpectu tuo ſit omne deſiderium noſtrum, ſpes noſtra, & confidentia noſtra : Cor meum conturbatum eſt in me : recedit lux de viſceribus meis : Illumina ſplendore tuo cæcitatem meam : Dulcifica dulcore tuo contritionem meam : ne derelinquas me Domina mater Dei : gratia tua, & virtus ſit à dextris meis. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.37.* Maria autem eſt, quæ colligit omnes peccatores ab aliis ſanctis derelictos, & ad pœnitentiam, & gratiam, & gloriam evehit. O quot damnati eſſent, ſi precibus Mariæ non collecti fuiſſent. *Op. ſpecul. B. Virg. lect 5.*

PSALMUS XXXVIII.

Titulus : In finem, ipſi Idithun, Canticum David.

1. Primò nota, quod Idithun interpretatur tranſiliens, & eſt pro tranſiliente in finem, ſcilicet in Chriſtum de hoc mundo, in quo non eſt niſi labor, & afflictio; & ideò in hoc Pſalmo invitatur quilibet fidelis ad tranſeundum de vitiis ad virtutes, à temporalibus ad æterna, ut intelligat quid faciendum, diligat, & operetur bonum. *Pſalm.38. in titulo.*

2. *Qui vult tranſire de mundo ad Cælum, debet cuſtodire ſe totaliter in corde, in lingua, & actionibus.*

Dixi cuſtodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Nota hæc tria : *dixi : cuſtodiam vias : & non delinquam in lingua mea :* & quia hic Pſalmus dirigitur ad eos, qui cupiunt tranſire de mundo ad Deum, proponit cuſtodiam trium habendam : Unde, *dixi*, ſcilicet in corde propoſui : item, *cuſtodiam vias meas*, quantum ad actiones, & addit, *ut non delinquam in lingua*, quantum ad verba. *Pſal.38. & in Luc. c.17. v.11. Pſal.118. c.7. v.7.*

Digitized by Google

3. *Qui vult cuſtodire mandata Dei, & cor à peccatis, refranet linguam ſuam.*

Dixi cuſtodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Sed quæ connexio eſt inter linguæ cuſtodiam, & mandatorum Dei? Nonne ſunt alia peccata præter peccata linguæ? Sed ſic eſt, ait D. Jacobus. *Lingua maculat totum corpus: & qui in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir.* Qui ergo vult ſe cuſtodire à macula peccati refrænet linguam ſuam. *Pſalm.* 38.

4. Linguæ uſus debet eſſe cum moderatione, & maxima cautela: Unde dicit Propheta. *Poſui ori meo cuſtodiam &c. Pſal.* 38. Attendant hoc viri ad perfectionem tendentes, maximè Religioſi.

5. *Humiliari coram Deo debemus in hac vita corde, ore, & opere.*

Dixi cuſtodiam vias meas &c. obmutui, & humiliatus ſum &c. & ſilui à bonis. Vide ad quid terminat cuſtodia cordis, operis, & oris: nempè ut in hoc tranſitu humiliemur corde per contritionem, opere per actiones humilitatis, & ore etiam aliquando ſilendo ex humilitate à bonis. *Serm.* 3. *Dom* 6. *poſt Pentecoſt. & Pſal.* 18 *c* 7. *v* 11.

6. *Silentium eſt fons humilitatis, & devotionis, & contritionis.*

Obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui à bonis, & dolor meus renovatus eſt. Nota, quod poſt ſilentium ſubdit humiliationem, & deinde denuò refricat ſilentium, dicens, *& ſilui à bonis &c.* Et hinc ortus eſt dolor: Cur hoc? Cur humiliationem in medio ſilentii reſtringit? Et deinde quomodò ex ſilentio ortus eſt novus dolor, & non potius lætitia? Sed attende, quod in his verbis exponitur nobis virtus ſilentii, daturque intelligi, quod ſilentium eſt fons humilitatis, & devotionis, & compunctionis cordis: nam homo cum tacet, cogitat vias ſuas, & locum habet cogitandi, quàm multiplex ſit ſuus defectus, & ex hoc ſurgit compunctio: conſervat item juſtitiam cum Deo, & pacem cum proximo, & hominem cœleſtem demonſtrat: nam qui de terra eſt, de terra loquitur: qui de Cœlo eſt, de Cœlo tantùm loquitur: Videant hoc Religioſi quam ſit neceſſarium ſilentium in Religione. *Op. de perfect. vita c* 4. *Pſal.* 38. *&* 118. *c.* 7. *v.* 11. Videant inquam, quod cuſtodia linguæ, & ſilentium eſt principium, medium, & conſummatio perfectionis.

7. *Alii ſilent à bonis, alii à malis.*

Obmutui, & humiliatus ſum, & ſilui à bonis, & dolor meus renovatus eſt &c. Quid eſt ſilere à bonis? ergone Propheta omiſit loqui bona? Sed attende myſterium: nam alii ſilent à bonis: alii à malis: ſilent à malis, ſcilicet benè operando, ſicut Angeli boni in Cœlo, quia numquam malè fecerunt: Alii à bono, ut fecit Adam peccando, qui cum teneretur Deum laudare, gratias ei agere, fugere tranſgreſſiones præceptorum Dei, hæc omnia ignorans omiſit, ſilens à bonis, & loquens in malis: ſic & Lucifer ſiluit à bonis, & rupit ſilentium in malis, dicens. *Aſcendam in Cœlum &c.* Alii verò ſunt, qui ſilent non à bonis, ſed in bonis, ſcilicet permanentes, & perſeverantes in bono propoſito, & operibus, & malum fugientes, & vitantes: Ex quibus patet, quod eſt ſilentium bonum, & malum. *Pſal.* 38.

8. *Silere in bonis, quando eſt tempus loquendi, malum eſt: Et hoc maximè in Prædicatoribus, & correctoribus, tum in confeſſione peccatorum, tum in laudibus Dei.*

Obmutui, & ſilui à bonis, & dolor meus renovatus eſt. Vide quomodò etiam dolet iſte juſtus, quod ſiluerit à bonis, ſcilicet verbis, quia malum eſt ſilere, quando tempus eſt loquendi, ut patet in Prædicatoribus, & iis, quorum munus eſt corrigere alios: Nam aliquando diabolus ligat multorum linguam per vitioſum ſilentium, ne miſer homo per confeſſionem, orationem, laudationem Dei, & prædicationem verbi Dei vincula iſta ſolvant. *Serm.* 3. *Dom.* 11. *poſt Pentecoſt.*

9. *Sancta, & pura meditatio in laudibus Dei accendit ignem ſpiritualem in corde.*

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Nota illud verbum, (*concaluit*:) Cur non dicit caluit ſed concaluit? ly, (*con*,) importat concordiam plurium: Ad quænam igitur alludit ſanctus Propheta? Sed jam ſupra dixerat, ſe corde, & ore cuſtodire vias ſuas: ergo importat concordiam mentis, & oris: & hinc addit, *concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea*, ut ſignificet fructus uberes piæ meditationis: nempe, quod in laudibus promptè, libenter, & cum addita meditatione charitatem ferventem in corde ſentiebat. *Pſal.* 38.

10. *Meditatio pura, & intima accendit, & conſervat ignem ſpiritualem in corde.*

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Nota, quod prius fatetur habere cor fervidum, & deinde ex meditatione exardeſcentem ignem in ipſo corde: ut daret intelligi, quod ſervus Dei habens cor fervens, & mundum, ſi vult, ut talis fervor non ſolùm conſervetur, ſed & augeatur, debet illud accendere, conſervare, & augere piis, & ſanctis meditationibus: Meditatio enim de Deo, & divinis myſteriis fert ſecum ignem diſſipantem omnem accidiam, perplexitatem, anxietatem, timorem, mæſtitiam, & accendit cor amore Dei. *Op. meditat. vita Chriſti c.* 91. *ſerm.* 2. *de S. Laur. op. de dono ſap. c.* 6. *in Luc. c.* 12. *v.* 19. *In Pſal.* 118. *c.* 9. *v.* 15.

11. *Idem de meditatione contemplationis, & amore Dei.*

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Nota, quod primò ſupponitur in corde ignis calens, & deinde dicit adveniſſe ignem exardeſcentem: Ignis autem iſte, de quo loquitur ſanctus Propheta eſt vehemens divini caloris, vel amoris fervor ex camino ſuperſplendentis Hieruſalem flabellatus: calor hujus ignis animam orantem ſubitò irradiat valde perlucido ſplendore, ignit, & accendit motus, affectioneſque voluntatis, concremans malos motus, eoſque exſufflans, teporem inflammans, & torporem expergiſci faciens, & tunc medita

Digitized by Google

meditatione perſeverante, Deus concurrit augens hunc ignem, & exardere faciens animam, & quò ampliùs ſubminiſtratur materia accendendi cor per orationem, eò majus redditur incendium. O felix, qui pedem figit ſuper hunc gradum! *Op. de ſeptem grad. contemplat.*

12. *Non ſufficit ſervo Dei recta intentio in Deum tendendi, niſi meditatio pia, & pura conſequatur.*

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione exardeſcet ignis. Nota, quod hic duo proponit ſanctus Propheta: primum concaluit cor meum intra me, per quod indicat, ſe direxiſſe ſuam intentionem in Deum: nam, ly, (*intra me*,) importat actum rationis, ſcilicet voluntatis, & intellectus, qui exercetur amore boni, & cognitione veri: Secundum eſt, *in meditatione mea exardeſcet ignis*, ſciens, quod meditatio eſt neceſſaria: intentio enim ad cognitionem veri illuminat, & deſiderium amoris inflammat: ſicque intentio meditationem in finem intentum dirigit: & meditatio viam ad ſumma, & æterna pandit, & diſponit providè quæ ſunt neceſſaria. *Op. de ſeptem itin.ætern. itin. 2. d. 1. & 7.*

13. *Regula obſervanda proponitur primò intrantibus in ſtatum via unitiva, & supereminentis.*

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Ergone ſemper ſiſtendum eſt in meditationibus? Nonne ſupereſt aſcenſus ad viam unitivam, in qua ablata ſolicitudine meditationum per amorem fertur anima immediatè in Deum? Sed attende, quod hic datur regula obſervanda in principio à tyronibus tranſeuntibus à via illuminativa ad unitivam: Cum enim meditatio myſteriorum Dei ſit exercitium viæ illuminativæ proprium; hinc primò proponitur hæc meditatio, & deinde ignis exardeſcens viæ unitivæ, docens ſanctus Propheta, quod talibus tyronibus primò eſt neceſſarium, ut aliquantulum meditentur myſteria divina, ut per cogitationem præviam paulatim anima incipiat ſcintillando affici in illum, in quem in via unitiva ſine omni cognitione concomitante, vel prævia, quotieſcumque vult ſine obſtaculo ſurſum elevetur: Unde his proponitur meditatio, ſed tamen tamquam adjuvans ad fabricam ſpiritualem elevationis per amorem exardeſcentem in Deum, & tunc abſciſſa omni meditatione anima debet in ſtatu amoris ferventis permanere. *Op. myſtic. Theol. c. 2. p. 3. & ibid. q. uni. a. ad prim.*

14. *Lingua alia Dei; alia diaboli.*

Locutus ſum in lingua mea. Cur dicit in lingua mea? ergone poteſt quis loqui lingua aliena? Sed optimè dicit. Nota, quod ſupra dixerat, ſe linguam ſuam dedicaſſe Deo, ut non derelinqueret, ſed ſolùm ea uteretur ad Deum laudandum: Nunc dicit ſe loqui ſua lingua, ſcilicet Dei, non lingua diaboli: Et quæ eſt lingua hæc Dei, & diaboli? Lingua Dei eſt, quæ loquitur, & ſe exercet in orando, docendo, confitendo, & alia utilia promendo, & tunc Spiritus ſanctus eſt, qui eam movet, & per illam loquitur: lingua diaboli eſt, quæ adhibetur in turpiloquio, in vanitatibus, & inutilibus, & tunc eſt ſpiritus infernalis, qui per eam loquitur: & quia lingua Dei inſervit ad inflammandum, vel conſervandum ignem amoris Dei: hinc dicit. *Locutus ſum in lingua mea*, ſcilicet Dei. *Serm. 1. & 2. Dom. 11. poſt Pentecoſt. & ſer. 2. de S. Laurent. & ſer. 11. in Pentecoſt.*

15. *Ad confeſſionem peccatorum excitatur anima conſideratione mortis.*

Locutus ſum in lingua mea, notum fac mihi diem meum, & numerum annorum meorum Nota ordinem verborum: primò dicit, ſe locutum fuiſſe in lingua ſua: deinde petit ſcire diem ſuum. Quis eſt iſte dies ſuus? Reſp. Diem noſtrum eſſe diem mortis, qui eſt terminus annorum, vel etiam vita hæc mortalis, quæ nomine unius diei exprimitur ob brevitatem: Ideò ad memoriam revocans ſuam futuram mortem brevi tempore, hinc dicit, ſe locutum fuiſſe in lingua ſua, ſcilicet propalando peccata ſua in confeſſione: hinc petit ſcire numerum dierum, quibus in hac vita vivet, ut poſſit dignè ſatisfacere Deo pro peccatis commiſſis, & confeſſis: & per hoc datur intelligi, quod ad pœnitentiam, & confeſſionem peccatorum facilè inducitur, qui ſuæ mortis memoriam retinet. *Serm. 2. Dom. 11. poſt Pentecoſt.*

16. *Vita noſtra præſens incerta, brevis, & mala.*

Notum fac mihi finem meum &c. Ecce menſurabiles &c. & ſubſtantia mea &c. In his verbis miſerias vitæ noſtræ præſentis innuit: nempe quia incerta eſt ejus brevitas, & longitudo, & dies mortis: Unde dicit, *notum fac mihi finem meum:* quia brevis, dicit: *Menſurabiles dies meos:* quia mala, dicit: *ſubſtantia mea tamquam nihilum ante te. Pſal. 38. & 138.*

17. *Vita noſtra vaniſſima, & veluti ens metaphiſicum.*

Et ſubſtantia tamquam nihilum ante te. Quomodò tamquam nihilum eſt ſubſtantia? nonne eſt verè ſubſtantia phyſica, vera, & realis? Sed recurre ad Philoſophum, qui duas ſubſtantias recognoſcit, ſcilicet primam, & ſecundam: prima conſiſtit in ente ſubſtantiali phyſico ſingulari: Secunda eſt ens metaphiſicum abſtractum: prima ſubſiſtit in ſe: Secunda ſubſiſtit in prima: Hinc ſanctus Propheta cognoſcens, Deum eſſe hanc ſubſtantiam primam, à qua omnis creatura veluti ſubſtantia ſecunda dependet: Deus enim eſt prima ſubſtantia, quia dignitate, immutabilitate, immortalitate eſt una ſimplex, & ſtabilis: Noſtra autem eſt veluti ens metaphiſicum, abſtracta ab iſtis perfectionibus Dei, caduca, brevis, inſtabilis, & vana: & ideò ſubdit. *Univerſa vanitas omnis homo vivens:* ſcilicet vanitas de nihilo veniens, & veluti in nihilum tranſiens. *Pſal. 38. & in Eccleſ. proœm. & cap. prim.*

18. *Quomodò homo dicitur univerſa vanitas ſecundum eſſe naturale.*

Verumtamen univerſa vanitas omnis homo vivens. Quomodo homo dicitur univerſa vanitas? Vanitas eſt purum nihil, & homo eſt aliquid? Item de nihilo non datur ſcientia, de homine datur, ergo non eſt univerſa vanitas: præterea, ſi adſit aliqua vanitas permixta in homine, non poteſt tamen dici univerſa vanitas? ſed Reſpondetur quod optimè, & veriſſimè dicitur homo univerſa vanitas, tum ratione principij, quia eſt de nihilo: tum quia de ſe tendit in nihil ratione ſuæ vanitatis, & de facto evaneſceret, ſi Deus ſua pijſſima miſericordia ipſum continuè non conſervaret, quod fit per quandam veluti novam creationem continuatam: hinc optimè dicitur univerſa vanitas. *Ecleſ. proœm & c.1.*

19. *Homo ſecundùm eſſe morale, ſcilicet malè, & non ſecundùm Deum vivens eſt univerſa vanitas.*

Verumtamen univerſa vanitas omnis homo vivens. Cur additur vivens? cur homo vivens, & non potius homo mortuus dicitur vanitas? Sed attende ad myſterium verborum: dicitur homo vivens, ſcilicet vivens ut homo, & ſecundùm hominem, non ſecundùm Deum: Dicitur vanitas univerſa, ſcilicet vanitas culpæ, & vanitas pœnæ: Vanitas culpæ, ſcilicet ſuperbiæ, quæ reddit hominem infructuoſum: avaritiæ, quæ ipſum reddit negotioſum, & multis laboribus ſubjectum: luxuriæ, quæ reddit hominem marcidum, & vanæ ſapientiæ, quæ reddit vaniloquum: Vanitas pœnæ, quia ſubjicitur infinitis pœnalitatibus, & defectibus. *In Eccleſ. proœm. & c.1. & op. de perfect. Religioſ. l.1.c.37.* Vide igitur ad quas miſerias redigit peccatum.

20. *Homo non vivens ſecundùm Deum in imaginem pertranſit, tamquam ſomnians.*

Verumtamen univerſa vanitas omnis homo vivens: ſin imaginem pertranſit homo &c. Quid eſt pertranſire in imaginem? Ergone in umbram, & picturam, vel in perſonatam rem pertranſit? Nota, quod dicitur omnis homo vivens, ſcilicet non ſecundùm Deum, ſed ſecundùm inclinationes malas hujus humanitatis corruptæ: Iſte dicitur pertranſire in imaginem, ſcilicet ad modum ſomniantis, qui ſomniant divitias, delicias, honores, & expergiſcens, videns hæc fuiſſe ſomnia triſtatur: ſic multi in mundo imaginantur, & inhiant ad læta, ad divitias, delicias &c. Sed in fine pertranſeunt in imaginem deluſi vana imaginatione, & in triſtitiam cadunt. *opuſc. de perfect. Religioſ. l.1.c.37.*

21. *Homo vivens in peccato, & non ſecundùm Deum, in imaginem pertranſit, ſpoliatus ſimilitudine Dei.*

Verumtamen in imaginem pertranſit homo. Nota, quod etiam poteſt dici, quod homo vivens non ſecundùm Deum, ſed in peccato, in imaginem pertranſit, nempè ſpoliatus remanet ſimilitudine, & gratia Dei; remanet cum ſola imagine Trinitatis communi ſtami naturali omnium hominum. *Luc. cap. 10. verſic. 37. Pſal. 118. verſ. 71.*

22. Anima tranſiens ad Cœlum, in imaginem pertranſit. Nempè deperditur eſſe hominis, remanet ſpoliata unione cum corpore, pertranſit in imaginem, nempè cum ſolis potentijs beatis; ſed cum inclinatione naturali ad corpus, quod reliquit in terra. *op. de dono ſap. c.8.*

23. *In Deo ſolo ſpes eſt collocanda, non in homine, qui eſt vanitas.*

Univerſa vanitas omnis homo vivens &c. Cur vanitas? quia in ſe ſubſiſtit, quia vera firmitas eſt ſolùm in Deo, qui ſolùm in ſe eſt ſubſiſtens, & à quo omnis creatura ſubſiſtere poteſt: ideò ſpes non in homine, ſed in ſolo Deo eſt collocanda, alioquin in vanitate te fidens, cades in foveam cum ipſo. *ſerm. 1. de uno Confeſſ. & ſerm. 1. de plurib. Confeſſor.*

24. *Vanitas avari theſaurizantis aliis expenditur.*

Theſaurizat, & ignorat cui congregabit ea &c. Ecce alia vanitas hominis, qui in avaritiæ cœno volutans, non ceſſat laborare, ut theſaurizet, neſciens cui laborat: & quod eſt dignum conſideratione, ſæpe theſaurizat ei, quem in vita ſua odit. *ſerm. 1. de Invent. S. Crucis: & in Eccleſ. c.4. In Luc. c.12. v.21.*

25. *Iuſtus corde deſerens omnia, in ſolum Deum figit ſuam expectationem.*

Et nunc quæ eſt expectatio mea. Nota, quod poſtquam vanitates ſtultorum Propheta expreſſit, ſe profitetur in ſolum Deum omnem ſuam ſpem collocaſſe, dicens: quæ eſt expectatio, ſcilicet finis, & objectum unicum mearum affectionum? Nonne Dominus, ſcilicet Chriſtus, qui eſt ſuper omnia, ſcilicet loco, potentia, dignitate, & ſufficientia, cum ſit omne bonum. *Pſal. 38.*

26. Contra detrahentes, & perſequentes non aperit os ſuum juſtus, ſed totum in Deum refert: ſic dicebat Propheta: *obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu feciſti. Pſal. 118. c.9. v.3.* Hinc omnia mala à creaturis illata, Deo vel permittente, vel efficiente, ea recognoſcit, dicens: obmutui, quoniam tu feciſti. *Pſal. 118. c.9. v.3.*

27. *Ad Deum confugere debet homo in tribulationibus, ut eas auferat, vel ut patientiam conferat.*

Obmutui &c. Amove à me plagas tuas. Nota hæ plagæ Dei ſunt acerbiſſimæ tribulationes, quas Deus in nos immittit, in quibus homo debet ad Deum recurrere, vel ut eas auferat, ne ſint cauſa impatientiæ, & divinæ offenſæ, vel ut patientiam tribuat. *In Luc. c.7. v.21. & Pſal. 118. c.2. v.13.* Hinc diſcat homo, qualem orationem in tribulationibus ad Deum debeat fundere: nempè, ut liberetur ab ijs, vel ut patientia ditetur, & armetur: & hinc talis oratio debet eſſe conditionata, ſcilicet cum conformitate ad divinam voluntatem.

28. *Caveas*

28. *Caveat vir juſtus ab impatientia, quæ affert ſecum diffidentiam de Dei auxilio.*

A fortitudine ego defeci in increpationibus, & tabeſcere &c. Nota quod hic loquitur Propheta in perſona viri oppreſſi à tribulationibus, propter quas incidit in impatientiam ortam ex diffidentia de Dei auxilio, & hoc ut quiſque noſtrum maximè ab ipſa caveat: eſt enim valdè periculoſa tentatio, & verè maxima *Pſal. 118. c. 9. v. 1. & op. de perfect. religioſ. l. 2. c. 2. & 3. & Pſal. 118. c. 10. v. 14.*

29. *Paupertas facit homines peregrinos.*

Ne ſileas, quoniam advena ſum, & peregrinus filius unicus matris meæ &c. Quomodò ſe dicit Propheta advenam, & peregrinum, & filium unicum matris ſuæ cum regnaret in Judæa, & haberet alios fratres? Sed nota, quod hoc dicebat in perſona Chriſti, & veri Religioſi profitentis paupertatem: Chriſtus enim pauperrimus fuit filius unicus matris Mariæ, & vixit ut peregrinus. Idem debet dicere quilibet Religioſus, qui vovit paupertatem: nam paupertas facit homines eſſe peregrinos.: Peregrinus enim liberè, & voluntariè, perſeveranter, & humiliter relinquit patriam: ſic qui vovit paupertatem. *Serm. 3. Dom. infra oct. Epiph.*

30. *Peregrini, & hoſpites ſumus in hac vita.*

Quoniam advena, & peregrinus apud te, ſicut omnes Patres noſtri. O quàm benè dicit! nam omnes ſumus in hac vita hoſpites, & peregrini quaſi in aliena domo, quia hic non permanentem civitatem, vel domum habemus. *Sap. c. 5. & Thren. c. 4. & in Pſal. 119.*

31. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

Homo excitare debet ſeipſum ad cuſtodiam mandatorum Dei, & ad tranſeundum per iſtas tribulationes ad Cœlum, & in hac vita, de vitiis ad virtutes, confidendo in auxilio, & protectione Beatæ Mariæ, quia ſolùm per Chriſti gratiam poteſt fieri iſte tranſitus, & quia hæc ſolum habetur per Mariam Virginem, ideò ad ipſam recurramus totis præcordiis, dicendo: Dixi, ideſt deliberavi cuſtodire vias meas ò Domina Virgo; cum per te gratia Chriſti mihi ſit data,: exaudi orationem meam, & contabeſcant inimici mei: miſerere mei de Cœlis, & ne permittas me in valle miſeriæ conturbari. *Op. Pſalt. Beatæ Virg. Pſal. 38.*

32. *Ex meditatione virtutum, & vita Beatæ Mariæ Virginis concaleſcit cor, & exardeſcit ignis amoris Dei.*

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Nota, (*in meditatione*,) *&c.* quia ſicut ex myſteriorum noſtræ fidei meditatione augeſcit ignis, & exardeſcit cor amore Dei, ergo ex meditatione magnalium Beatæ Virginis Mariæ dulcore ejus liqueſit cor noſtrum, & amore ejus inflammantur viſcera noſtra. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 38.*

33. *Maria nobis præbuit exemplum cuſtodiendi linguam, & obſervandi ſilentium.*

Obmutui, & ſilui à bonis &c. dixi &c. Nota, hic agere Prophetam de cuſtoditione linguæ, & de ſilentio ſervando: Sed quis unquam fuit magis cautus in hoc ipſa Virgine Maria? diſcant igitur Religioſi, & maximè Virgines Deo dicatæ, à Maria Virgine, ſilentii diſciplinam: nam legitur in Evangelio., quod cum Angelo ſolùm duo verba: cum filio ſuo duo, cum Eliſabeth duo, & cum miniſtris in nuptiis unum. In hoc confundatur noſtra loquacitas, ad quam ſumus tam proni, & prompti. *Op. de perfect. vitæ c. 4.*

PSALMUS XXXIX.

Titulus: In finem Pſalmus David ipſi.

1. PRIMÒ nota, quod hic Pſalmus dirigitur in Chriſtum, ut in finem conſummantem noſtram expectationem: ſicut enim expectatus fuit Chriſtus ut in hunc mundum veniret, & operaretur mirabilia in ſalutem humani generis; ſic & nos invitamur ad expectandum ipſum in hac vita per juſtitiam, & gratiam, & in gloria per beatitudinem.

2. *Alii benè expectantes expectant: Alii malè expectant non expectantes.*

Expectans expectavi Dominum, & intendit mihi. Cur fit hæc repetitio? quinam ſunt, qui expectant expectantes? ſunt illi, qui expectant gratiam à Chriſto, & perſeverant deſiderando, & precando: Illi verò, qui non perſeverant, expectant quidem, ſed non ſunt permanenter expectantes; Illi exaudiuntur à Deo.: Iſti nequaquam: primi expectant Dominum in præſenti, & expectantur à Chriſto, ut eos coronet in gloria: ſecundi expectant, ſed non expectantur à Chriſto. *Pſal. 39. & 65. & 69.*

3. *Mundus iſte eſt lacus miſeriæ, & fæcis, à quo educit Deus animam, cum ad Cœlum vocat.*

Eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis, &c. Nota hoc dicitur in perſona animæ quæ à Deo ad Cœlum vocatur de hoc mundo, qui eſt lacus miſeriæ, & lutum fæcis, ſcilicet peccatorum. *Serm. 2. Dom. 1. poſt oct. Paſchæ. In Thren. cap. 3.*

4. *Qui vult à Deo educi de lacu miſeriæ, & peccati, debet levare oculos, os, & manus oculis, ori, & manibus Chriſti.*

Eduxit me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis. Cur exauditus fuiſti, & quomodò fuiſti extractus de iſto lacu? quia expectans expectavi Dominum, reſpondet ſanctus Propheta: ſed quomodò, quo ſitu, quibus actibus expectaſti? expectans expectavi: totus, ſcilicet ore, oculis, & manibus ad Chriſtum humiliter converſis: ſicque & ipſe in-

 tendit

tendit mihi os ſuum verbis inſpirationum, oculos ſuæ illuminationis, & manus gratiæ : Iſta ſunt neceſſaria, ad hoc ut anima liberetur de lacu miſeriæ, & de luto fæcis : Unde rectè ſubdit : *& ſtatuit ſupra petram pedes meos, & immiſit in os meum canticum novum. Pſalm.* 121.

5. *Qui educitur à Deo de lacu miſeriæ, deducitur etiam ad ſtatum perfectum, & ſtatuitur ſtabiliter ſuper petram.*

Eduxit me de lacu miſeria, & ſtatuit ſuper petram pedes meos, & direxit greſſus meos, & immiſit in os meum canticum novum. Vide quot bona ſubſecuta ſunt, & quot beneficia contulit Deus viro juſto ex eo, quod expectans expectavit Dominum : quia enim expectans expectabat auxilium à Domino, quia ipſum rogavit perſeveranter pro liberatione à lacu miſeriæ, & à ſtatu peccati : Ecce quid fecit ſecum, & quid facit nobiſcum continuè : nam non ſolùm extendit manus, oculos, & os ſuum ad peccatorem expectantem, & invocantem, ſed eductum deducit, deducendo conducit, & conducendo inducit ſuper petram, ſcilicet in viam veritatis. Nota etiam, quod in his verbis indicatur progreſſus gratiæ in ſervitio Dei, nempè gratia incipiens : Unde eduxit me de lacu miſeriæ : ſecundò gratia perficiens : Unde direxit greſſus meos : Tertiò gratia proficiens : Unde immiſit in os meum canticum novum. *Pſal.* 39. *& Pſal.* 118. *v.* 129.

6. *Felix, qui educitur de luto facis.*

Eduxit me de luto facis. Nota hæc duo, lutum, & fæcem : lutum ſignificat luxuriam, & fæx amorem terrenum : Sed Chriſtus volens liberare hominem fecit lutum ex ſputo, ſcilicet ex carne, & ſapientia Patris : noſque liberavit. *Pſal.* 39.

7. *Fides ſtabilem reddit animam in obſequio Dei.*

Et ſtatuit ſuper petram pedes meos, & direxit greſſus meos. Ecce quid facit Deus cum ſuis ſervis: nam poſt eductionem de lacu miſeriæ, poſtquam ipſum inter ſervos ſuos adnumeravit : eumdem ſtatuit ſuper petram, ſcilicet ſolidavit in petra fidei, ut per tale exercitium confirmaretur in bono, & fortis eſſet contra omnes ictus adverſarii. *Serm.* 5 *in Cœna Domini* : Ex quibus vide, quod per exercitium fidei practicæ ſolùm poteſt anima proficere in Dei ſervitio.

8. *Juſtus in via Dei progreditur non retrò aſpiciens : Tepidus retrogreditur.*

Et direxit greſſus meos. Quid eſt direxit greſſus meos? quo direxit? Direxit quidem Deus greſſus hujus juſti, ut tendens ad perfectionem ſemper progrederetur, nec retrò reſpiceret, quia hæc eſt obligatio ſtricta Religioſorum, & ideò tepidi non progrediuntur, ſed retrogrediuntur. Hoc intendit docere Eccleſia in miſſa, dum ſacerdos, poſtquam appoſuit manum ad calicem, non amplius ſe convertit ad populum : Ut detur intelligi, quod mittens manum ad aratrum, & retrò reſpiciens, non eſt aptus Regno Dei. *Pſal.* 39.

Ritus Eccleſiaſticus.

9. *Serviens Domino debet habere omnia nova.*

Et immiſit in os meum canticum novum. Quodnam eſt hoc canticum novum? Nota, quod Deus ſicut à ſuis exigit canticum novum, ſic & cætera omnia nova; in ore canticum novum; in actibus veſtem novam, & albam : nempè vult ut ipſum laudent in novitate vitæ, & exercitio continuo virtutum : In hujus veritatis ſignum ſummus Pontifex ſemper equitat in equis albis, & tectis pannis ſericis, ſicut & Cardinales habent equos tectos albis pannis. *Pſal.* 39.

10. *Beatitudo Juſti in quibus conſiſtit : Et item beatitudo falſa mundi.*

Beatus vir, cujus eſt nomen Domini ſpes ejus, & non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas. Nota, quod in his verbis exprimit in quonam conſiſtat beatitudo vera juſtorum, & conſequenter in quonam beatitudo falſa mundi : quia enim beatitudo eſt primum appetibile : & hoc vel eſt æternum, vel temporale, hinc in nobis duplicem amorem generat, ſcilicet charitatis, & libidinis, concupiſcentiæque, & quia amor charitatis continet convenientiam morum cum legibus æternis, & amor libidinis diſconvenientiam : hinc etiam duplex fundamentum duplicis civitatis, ſcilicet Hieruſalem, & Babylonis : In prima erigitur anima ad æterna, in æternis quieſcit, & in eis beatitudinem ponit, deſpiciendo terrena, & caduca : In ſecunda anima per libidinem deprimitur ad terrena, & in his beatitudinem ponit : & hinc etiam oritur duplex beatitudo : Vera, & falſa, & utraque ante oculos cujuſque ponitur : prima à Deo : ſecunda à diabolo : Hic verò ſanctus Propheta nos dirigit ad veram beatitudinem, dicens. *Beatus vir cujus eſt nomen &c.* duoque nobis oſtendens facienda neceſſaria ad beatitudinem veram conſequendam, ſcilicet æterna bona diligendo, in ſolo Deo ſpem ſuam figere, & temporalia bona contemnere, quæ ſunt vanitates, & inſaniæ falſæ : E contra diabolus incitat ad contemnendum æterna, & ad diligendum has vanitates, & inſanias falſas. *In Eccleſ. proœm.*

11. *Beatitudo juſtorum in hac vita ſtat in fidei, & ſpei, & charitatis firmitate.*

Beatus vir, cujus eſt nomen Domini ſpes ejus, & non reſpexit in vanitates &c. Nota, quod ſanctus Propheta intendit oſtendere beatitudinem juſtorum in hac vita : poſtquam enim introduxit firmitatem fidei (*& ſtatuit ſuper petram pedes meos*) hic introducit ſpem, & charitatem, dicens. *Beatus vir, cujus eſt nomen Domini ſpes ejus, & non reſpexit in vanitates,* ſcilicet per dilectionem Dei: quia in proviſione harum trium virtutum conſiſtit beatitudo juſtorum. *In Luc. c.* 1. *v.* 45. *& in Eccleſ. proœm.*

12. *Mundani inſani, & fatui : Juſti ſapientes, & prudentes.*

Et non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas. Ergone qui Deo non ſerviunt inſani erunt? maximè : Vide hic diſcrimen inter Deo ſervientes, & mundo, & Diabolo : nam qui ſerviunt Deo,

verè

verè ſapientes ſunt, quia verum, & bonum cogooſcunt, & ſectantur, & quod falſum eſt, & malum reſpuunt, quia io ſolo Deo, & æternis bonis ſuam ſpem collocant: Totos ſe dedicantes, mundo, carni, & Diabolo, & iſti inſani ſunt, & ſtulti. *In ſap c. 14. & In Eccleſ. proœm.*

13. *Reprobi ſunt ſupra numerum à Deo præfixum, & à Deo non computati inter ſuos.*

Multa feciſti tu Domine Deus mirabilia tua, & cogitationibus tuis, non eſt qui ſimilis ſit tibi: Annunciavi, & locutus ſum, multiplicati ſunt ſuper numerum. Ingerunt gravem difficultatem hæc verba ſancti Prophetæ, in quibus proteſtatur ſe in admirationem elevatum ob judicia Dei mirabilia, & deinde dicit, ſe annuntiaſſe auditoribus hæc mirabilia, ſed inde conſequutam fuiſſe multiplicationem hominum ſuper numerum: quem numerum? nonne apud Deum eſt numerus certus hominum omnium, & Angelorum? maximè: Sed nota, quod hic loquitur de oumero prædeſtinatorum, & dicit, quod reprobi multiplicati ſunt ſupra bunc numerum. Quomodò ſupra oumerum? quia reprobi ſuot ex abuodanti, nec ſunt in computatione, & veluti extra numerum libri ſ. æ miſericordiæ. *l. 1. d. 46. a. 1. q. 6. & in fine corp.* Quaſi dicat: Reprobi quidem ſunt multi, & apud mundum in magna æſtimatione, & in hac vita cum electis degentes, ſed tamen apud Deum nihil æſtimantur, & reputati, ac ſi nihil eſſent, & veluti peripſema, & ſtercus à ſuorum numero rejecti.

14. *Obedientia eſt Deo ſuper omnia gratiſſimum ſacrificium.*

Sacrificium, & oblationem noluiſti, aures autem perfeciſti mihi Quid eſt hoc, quod dicit Propheta? nonne multa ſacrificia præcepit Deus in lege veteri? Et quid eſt, *aures autem perfeciſti mihi.* Nota, quod per aures perfectas intelligitur obedientia: banc vult Deus à nobis ut ſacrificium omnium chariſſimum: Vult quidem ſacriſicia, ſed quod ſint condita virtute obedientiæ: & ideò obedientia melior eſt, quàm victimæ, quia per obedientiam mactatur voluntas propria; in victima caro aliena. *In Eccleſ. c. 4. in fine, & ſerm. 1. Dom. 11. poſt Pentec.*

15. *Oblatio à Chriſto de ſeipſo ex obedientia Patri facta omnes alias præcellit: & nobis ſola ſalutem contulit.*

Sacrificium, & oblationem noluiſti, aures autem perfeciſti mihi, tunc dixi, ecce venio &c. Nota, quod Apoſtolus Paulos pro aure poſuit corpus, dicens, *corpus autem aptaſti mihi: ad Hebr. 10.* & optimè ſtat, quia Chriſtus ex obedientia ſignificata in auribus, corpus aſſumpſit, dicens, ecce venio, & ex obedientia Deo Patri obtulit: quia oblatiooes aliorum non erant efficaces ad ſatisfaciendum Deo offenſo; & hinc obedientiſſimus filius ſe promptè obtulit ad Crucem, & mortem pro nobis. *l. 4 ſent. in prol. & op. medit. Vita Chriſti c. 75.*

16. *Chriſtus adimplevit perfectè Voluntatem Patris: & ideò nihil aliud præter obedientiæ actum legitur in libro vitæ ejus.*

In capite libri ſcriptum eſt de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei &c. Nota, hæc dicta eſſe à Chriſto Jeſu, ut nobis intelligentiam daret, in quonam conſiſtit vera perfectio, nempè in adimpletione divinæ Voluntatis: dicit ergo: *Deus meus volui*: quid, & quomodo? Nota volui, ſcilicet quo voluiſti, & quid voluiſti, & quod voluiſti me velle quo volui; quia voluit facere, quod Pater voluit, & hoc idcircò voluit, quia Pater hoc velle ipſum voluit, & ideò ejus mandatum fuit redemptio mundi: Vide igitur qualis perfectio fuit obedientiæ Chriſti exhibitæ Patri, & quid nos facere debemus pro adimplenda ejuſdem Voluntate. *In Pſal. 118. o. 5. v. 3. & In Ioan. c. 14. v. 30. & l. 3. d. 17. op. q. 2. & 3. op. medit. vita Chriſti, c. 75.* Hinc nota, quod ſequitur. *In capite libri ſcriptum eſt de me, ut facerem voluntatem tuam.* Quid eſt hoc, quod eſt ſcriptum in capite libri? nihil aliud, niſi obedieotia: hæc legitur in capite, & in principio vitæ Chriſti, & omnium ſuorum operum uſque ad mortem.

17. *Chriſtus eſt liber nobis expoſitus ſcriptus intus, & foris, in quo ſemper legere debemus.*

In capite libri ſcriptum eſt de me. Cujuſnam libri? & à quo ſcriptus eſt? Nota, quod iſte liber eſt Chriſtus: in quo Verbum Patris pelli humanitatis unitum eſt, & in ligno Crucis eſt extenſa: In hoc libro Spiritus Sancti calamus ſcripſit velociter: nempè intus ſapientiam, & foris exempla: hic liber exponitur, ut ſemper à nobis legatur. *ſerm. 3. Dom. 2. Adventus.*

18. *Prædicationis Chriſti qualitas expenditur.*

Annuntiavi juſtitiam tuam in Eccleſia magna, ecce labia mea non prohibebo, Domine tu ſciſti: Iuſtitiam tuam non abſcondi, veritatem tuam, & ſalutare tuum dixi, non abſcondi miſericordiam tuam &c. Sed quando hæc fecit Rex David? fuitne concionator populorum? Sed nota, hæc dicta eſſe in perſona Chriſti od exprimendam celebritatem, & qualitatem ſuæ prædicationis factam in Eccleſia magna, ſcilicet in muodo, & toti Eccleſiæ: Colligitur celebritas prædicationis Chriſti ex his quatuor præcipuè: ſcilicet ex plenitudine gratiæ quæ erat in oſtenſione ſpiritus, & virtutis: ex latitudine famæ: ex certitudine doctrinæ, & magnitudine efficaciæ, quia ad omnes extendebatur, & omnem veritatem divinam patefaciebat. *In Luc. c. 4. v. 14.*

19. *Prædicator exemplo Chriſti non debet abſtinere ab exercendo ſuo munere pro viribus ſuis.*

Ecce labia mea non prohibebo. A qno non prohibebis? ooo deſiſtam ab anouotiando juſtitiam tuam: ſic dicebat Chriſtus; ſic debent eum imitari Concionatores, ut muneri ſuo ſatisfaciant. *Pſal. 118. v. 13.*

20. *Pænitent non debet abſcondere juſtitiam Dei,ſcilicet ſe ab aſpecta juſtitia, quam exigit Deus ab ipſo.*

Juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo veritatem tuam, & ſalutare tuum dixi. Quid eſt juſtitiam abſcondere in corde,niſi juſtitiæ,& contritionis aſpectum fugere? Ideò pœnitens debet piſtillo juſtitiæ Dei, ſcilicet contritione conterere radicem injuſtitiæ commiſſæ, ipſamque manifeſtare Deo in confeſſione, ſicque ſalutem conſequi. *Pſal.* 118. *c.* 2. *v.* 3.

21. *Miſericordia, & Juſtitia exercitium in Deum,& proximum quale, & miſericordia Dei in nos qualis.*

Miſericordia tua, & Veritas tua ſuſceperunt me. Quid eſt ſuſceperunt me? ſcilicet me attraxerunt ad exercendam miſericordiam, & veritatem. Hæc autem conſiſtit in duobus, ſcilicet in dando, & dimittendo,& utraque habet tres gradus: miſericordiæ primus gradus eſt dando de ſuis rebus pauperibus, & Deo: ſecundus gradus melior eſt in dando ſua, relinquendo omnia pro Chriſto: Tertius gradus optimus eſt in dando ſeipſum totum,ſic dicebat Apoſtolus: *ego impendam, & non ſolùm impendam, ſed impendar pro Animabus veſtris:* In dimittendo, primus gradus remittit partem debiti: ſecundus, qui remittit totum debitum: Tertius, qui etiam ipſum ſervum remittit, ſcilicet benefacit inimico. *In Pſal.* 39.

22. *Peccatum, & maximè inobedientia eſt trabes excæcans oculum rationis, & aperiens oculum concupiſcentiæ.*

Quoniam circumdederunt me mala, quorum non eſt numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui ut viderem. Mirum eſt quid hic dicit Propheta; & non potui videre? erat ne cæcus? Sed attende, quod hoc dicebat in perſona primi hominis & cujuſlibet peccatoris exiſtentis in peccato ſciens, quod peccatum, & maximè inobedientia eſt trabes excæcans oculum rationis, & aperiens oculum ſenſualitatis: factus cæcus ad Deum,perſpicax ad mundum: obſcurus ad ſcientiam, acutus ad concupiſcentiam: Dicit ergo: & non potui videre Deum, & cœleſtia, ſed ſolùm terrena. *Pſal.* 105.

23. *Calamitates peccatoris accedentis ad judicium expendantur.*

Quoniam circumdederunt me mala, iniquitates me comprehenderunt &c. Nota, quod etiam hæc dicuntur in perſona peccatoris accedentis in peccato ad judicium, & examen mortis: Iſte enim circumdatur à peccatis accuſantibus,comprehenditur, & conſtringitur ab infirmitate, & doloribus,& impeditur, ne videat Deum miſericordem; videt tamen mala ſibi imminentia, & præſentia, nempè Deum ſuperiùs iratum, ſubtus horrendum chaos, & patentem Infernum; à dextris peccata accuſantia; à ſiniſtris Dæmonia ad Infernum trahentia; Intus conſcientiam urentem: foris mundum,quem deſerit:miſer ſic deprehenſus, quò fugiet. *In Luc. c.* 19. *v.* 44.

24. *A nemine quantumcumque peccatore deſperanda eſt ſalus, dummodò pœniteat.*

Quoniam circumdederunt me mala, quorum non eſt numerus: multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei: complaceat tibi Domine, ut eripias me: Domine ad adjuvandum me &c. Vide quid infert iſte pœnitens ex propoſitione infinitorum peccatorum quæ in Deum commiſerat: non ad deſperationem, ſed confugit ad divinam pietatem, ut ipſum à tam enormibus peccatis,& tam patentibus periculis liberet: per quod admonentur peccatores, quod nonquam deſperare habent de remiſſione,dummodò ex corde pœniteant,& recurrant ad Tribunal divinæ pietatis, *ſerm.* 4. *de Circumciſ. & Pſal.* 20.

25. *Qui malè quærit Chriſtum, invenit confuſionem, & maledictionem: qui benè quærit,invenit ſalutem.*

Confundantur, & revereantur ſimul,qui quærunt Animam meam &c. Cur Chriſtus petit confuſionem, & tremorem pœnalitatis ſignificatam in illo verbo,revereantur, qui quærunt Animam ejus? Nonne bonum eſt quærere Chriſtum? Sed nota, quod ſubdit, ut auferant eam: Nam quæritur Deus multipliciter, malè,& benè: ſunt enim, qui quærunt Chriſtum in peccato, vel in multitudine carnalis cogitationis, vel affluentiæ mundialis,vel in tumultuoſitate mundanæ occupationis, & negotiationis, vel in delicijs carnalis concupiſcentiæ,vel non in tempore debito: & quia malè quærunt,ideò vel eum perdunt, vel non inveniunt, niſi ad ipſorum perditionem: Benè quærit Chriſtum, qui in corde puro, & ſimplici eum quærit,& ideò invenit: Confundantur igitur, ait Chriſtus malè me quærentes,ut Judæi,qui ipſum quæſierunt,ut perderent. *In Joan. c.* 7. *v.* 32. *& c.* 8. *v.* 21 *& c.* 11 *v.* 54 *& in Luc c.* 19. *v.* 17. De iſtis, ergo, qui ſanctè quærunt Chriſtum dicitur *Exultent, & lætentur in te omnes quærentes te, & dicant ſemper magnificetur Dominus, qui diligunt ſalutare tuum. In Luc. c.* 1. *v.* 47.

26. *Mendicitas, & paupertas cuiuſcumque hominis, etiam ſancti expenditur.*

Ego autem mendicus ſum, & pauper: Dominus ſolicitus eſt mei: Adjutor meus tu es &c. Hoc dicebat Chriſtus: ſed quomodò verè id poterat dicere, qui eſt dives, & Dominus omnium? Nota; hoc dicebat ut homo: & ut addiſceremus, quod omnis homo quantumcumque ſanctus, eſt mendicus, & inops: & hoc ob ſuam inſufficientiam, inopiam,& inſtabilitatem: In primo eſt de ſe imperfectus: In ſecundo non habet bonum proprium: & in tertio debet timere malum: Videat enim ne cadat: Ideò à Deo ſolo debet expectare auxilium, dicens: Domine, ne tardaveris præbere auxilium de præſenti, & futuro. *Pſal.* 39 *v.* 18. *&* 138. *cap.* 4. *v.* 15. *& ſerm.* 1. *in feſto omnium ſanctor.*

27. *Chriſtus*

27. *Chriſtus fuit pauper, & mendicavit oſtiatim: ad cujus exemplum Sanctus Pater Franciſcus juſſit fratribus ſuis eamdem mendicitatem.*

Ego autem mendicus, & pauper &c. Si hæc dicuntur in perſona Chriſti, quomodò verificantur de illo, qui creavit omnia? Vide ex hoc, quod Chriſtus per omnia voluit ſe conformare in vitæ humanæ calamitatibus, & ideò quaſi unus ex turba pauperum ſtipem per oſtia mendicare, maximè in illo triduo, quando amiſſus fuit à Maria, & Joſeph, & ideò ad ſuam indigentiam relevandam, non ſolùm à bonis, ſed etiam à malis accipiebat eleemoſynam, ut patet quando diſcubuit ad menſam Phariſæi: In quo dat nobis formam, quod licitè poſſumus accipere eleemoſynam à bonis, & à peccatoribus occultis, ut fiant boni, dummodò non dent de alienis: & hinc Sanctus Pater Franciſcus hanc mendicationem oſtiatim faciendam præcepit ſuis fratribus ad imitandum exemplum Chriſti, & humilitatem exercendam. *In Luc. c. 9 v. 57. & op. expoſ Regula S. Franc. c. 6. & op. de paupert. Chriſti q. 1. a. 2.*

Applicatio ad Mariam Virginem

28. *Expectans expectavi Dominum &c.* Hic Pſalmus, ut ſupra dictum eſt, dirigitur ad nos, ut expectantes quæramus auxilium à Chriſto, ut nobis in præſenti conferat auxilium gratiæ, & in futuro gloriam. Idem & proportionaliter dicendum eſt in ordine ad Mariam Virginem; ad quam converſus pœnitens poteſt dicere: Expectans expectavi gratiam tuam ô Beata Virgo, & feciſti mihi ſecundùm multitudinem miſericordiæ nominis tui: exaudiſti preces meas, & eduxiſti me de lacu miſeriæ, & de fovea inimici. *op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 39.*

29. *Maria ſua gratia educit peccatores de lacu miſeriæ, & de luto fæcis.*

Eduxiſti me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis. Hoc dicitur à pœnitente ipſi Chriſto. O quot peccatores poſſunt hoc dicere Beatæ Virgini! Ipſa enim eſt, per quam datur regreſſus à privatione vitæ ad habitum vitæ, vivificans mortuos, per quam eſt reſurrectio, & vita, & remiſſio peccatorum, & omne bonum. *op. ſtim p. 3. c. 19.*

30. *Beata fuit Maria Virgo, quia fide concepit Chriſtum ſpiritualiter, ſpe ipſum attraxit, & deinde corporaliter ipſum generavit.*

Beatus vir, cujus eſt nomen Domini ſpes ejus &c. Si hoc dicitur de omni juſto: hoc peculiari modo dicendum de Maria Virgine, quæ fide concepit Chriſtum, ſpe attraxit in ſe, & corporaliter generavit: Ideò beatiſſima ſuper omnes creaturas. *In Luc. capit. primo, verſ. 45.*

31. *Virgo Maria ut corpus aptum ad redimendum Verbo præberet, mundificata fuit ab omni culpa, & repleta omni gratia.*

Sacrificium, & oblationem, ſcilicet antiquæ legis, noluiſti, aures autem, vel corpus perfeciſti mihi. Si hæc verba ſunt Chriſti: cur non dicit, corpus autem meum perfeciſti, ſed dicit mihi? ergo de alio corpore loquitur? maximè: loquitur enim de Beata Virgine Maria, quam aptavit, & perfecit Deus Pater eam mundificans ab omni culpa, & replens omni plenitudine gratiarum, & omni puritate, qua ſub Deo major nequit intelligi ut eſſet vas munditiæ contentivum omnis fragrantiæ, & ad alios redundaret: Dicit igitur Chriſtus Patri: Corpus aptaſti mihi in Maria Matre. *l. 4 ſent. in prol.*

32. *Maria Virgo Dominum ſuper omnes quæſivit: ideò invenit, & magnificavit Dominum.*

Exultent, & lætentur in te omnes quærentes te, & dicant ſemper magnificetur Dominus, qui diligunt ſalutare tuum. Sed qui ſunt iſti quærentes, & dicentes magnificetur Dominus? At recurre ad Canticum Mariæ, & audies: *Magnificat Anima mea Dominum, & exultavit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo &c.* Quis ergo pluſquam Maria quæſivit toto corde Deum? quis cum majori perfectione invenit Deum? quis majori ardore dilexit Jeſum? Ideò Anima ejus magnificat Dominum, & Spiritus ejus exultavit in Deo ſalutari ſuo. *In Luc. c. 1. v. 47.*

33. *Paupertas ſumma Beatæ Virginis Mariæ, Ioſeph, & Pueri Ieſu expenditur.*

Ego autem mendicus, & pauper &c. Si hoc dicitur de Jeſu Chriſto, ergo Maria, & Joſeph erant forſan divites? minimè, ſed pauperrimi: filius erat pauper, pater, & mater pauperrimi: Vide qualem paupertatem exercuit Maria in Betleem in nativitate Chriſti, ubi multis neceſſarijs indiguere: Item in oblatione Columbarum: nam ob paupertatem non potuerunt offerre Agnum: Item in itinere Ægypti, in quo oſtiatim ſæpe ſtipem quæſierunt, & poſt habitantes in Ægypto in Civitate Heliopolis Maria colo, & acu quærebat ſibi, & filio neceſſaria: ſuebat, & nebat mundi Domina paupertatis amatrix, & ipſe Jeſus puer reportabat opera facta, petens ex parte matris ſolutionem, & pretium, & quod eſt valde mirabile, ſæpè puer Jeſus petebat panem more puerorum, & Maria angebatur, non habens, unde poſſet dare: concutiebantur ejus viſcera, ſibique aliquando ſubtrahebat de victu, ut reſervaret filio: Hæc eſt igitur pretioſiſſima margarita paupertatis, quam quæſierunt Jeſus, Maria, & Joſeph, & quam in hac vita tam aſperè exercuerunt. *op. meditat. Vita Chriſti, c. 5. & 7. & c. 11. & In Luc. c. 2. v. 24. & op. ſpecul. B. Virg. lect. 4. & op. Pharet. l. 1. c. 5.*

PSALMUS XXXX.

Titulus: In finem Pſalmus ipſi David.

1. PRIMÒ nota, hunc Pſalmum dirigi in Chriſtum, ut à nobis credatur pauperem fuiſſe crucifixum reſuſcitatum, & ut imitatores ſimus ſuæ paupertatis, & paſſionis.

2. *Ex Chriſto fonte miſericordiæ derivat in pauperes eleemoſyna per manus viri miſericordis: Unde ſub perſona pauperis latet Chriſtus.*

Beatus, qui intelligit ſuper egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Quid eſt intelligere ſuper egenum, & pauperem? Ergone ſufficit intelligere, & cognoſcere pauperem? & quis eſt, etiam crudelis, & avarus, qui non intelligat, & cognoſcat pauperes? Sed attende illam particulam, (*ſuper*:) Vult enim, ut aliquid aliud intelligamus præter pauperem: nempè, quod ſuper pauperem eſt Chriſtus (Deliteſcit enim, ait Sanctus Cæſarius, ſub perſona pauperis:) Chriſtus enim eſt fons omnis miſericordiæ, & vult, ut per manus divitum derivet ad pauperem, ergo hæc prius derivat à Chriſto ad divitem, & à divite ad pauperem, tamquam per rivum miſericordiæ divitis: Beati igitur erunt in gloria tales intelligentes ſuper pauperem, quia ipſorum miſerebitur Deus, in die mala eos liberabit. *ſerm. 2. de omnibus ſanctis.* Nota etiam quod dicitur. *Beatus qui intelligit ſuper egenum &c.* Quia ſicut benè intelligentes aſſumuntur ad honores, & dignitates: ſic qui intelligunt neceſſitatem pauperis promoventur, & quaſi epiſcopantur ad æternam beatitudinem. *op. Diat. Tit. 6. c. 3.*

3. *Quàm ſit beatus, qui legem miſericordiæ eligit ſuper egenum.*

Beatus qui intelligit ſuper egenum, & pauperem. Nota iterum illam particulam (*ſuper*) ſcilicet ſuperintelligit: ergo aliquid aliud à paupere innuit? & quid? nihil aliud, niſi intelligentiam per lumen fidei ad æternas leges: hæc enim eſt radius ſupernus, qui illuminat mentem, ad ea, quæ nobis facienda ſunt? Lex autem hæc divina dirigit hominem ad Deum, & ad ſeipſum, & ad proximum per legem juſtitiæ, patientiæ, & miſerationis; ergo qui interius legit hanc legem miſericordiæ, eamque dirigit ſuper egenum, & pauperem, beatam partem elegit. *Pſal. 118. cap. 7. verſ. 4.*

4. *Prædicatoribus, & laborantibus in vinea Domini debetur eleemoſyna, & ſuſtentatio.*

Beatus qui intelligit ſuper egenum, & pauperem &c. Ergone ſola intelligentia poteſt quis adipiſci hanc beatitudinem? Nota, quod hoc diſcrimen eſt inter pauperes hujus mundi, qui ſunt tales veluti coactè, & pauperes ſpiritu, qui omnia relinquunt, ut Deo, & Eccleſiæ ſerviant: quod illis debetur non intelligentia, ſed eleemoſyna: Iſtis verò beatitudo competit intelligentiæ: ſcilicet ut intelligamus, quod iſtis à Deo promiſſa eſt beatitudo, & ideò etiam ex juſtitia debetur ſuſtentationis alimentum, quia metunt carnalia, & ſeminant ſpiritualia. *opuſcul. Apol. paup. reſponſ. 4. cap. 3.*

5. *Immiſericordes miſeri, & damnati.*

Beatus, qui intelligit &c. Si hoc, ergo immiſericordes ſunt miſeri, quia judicium iſtis fiet ſine miſericordia: nempè illis qui deſpiciunt pauperes, qui contemnunt inopes, qui affligunt humiles, qui perſequuntur debiles. *ſermon. 1. in feſto om. ſanct.*

6. *Qui audit egenum rogantem, audit & Eccleſiam pro ipſo rogantem Deum, ut beatum faciat eum in toto tempore vitæ.*

Dominus conſervet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra &c. Nota hæc tria, quæ ab Eccleſia petuntur à Deo pro miſericordibus: nempè, Dominus conſervet eum ab omni tentationis periculo, & tribulationis occaſione: Vivificet eum, quoad progreſſum hujus vitæ per collationem gratiæ, & beatum faciat in terra, ſcilicet in egreſſu Animæ à corpore. *Pſal. 118 c. 4. v. 5.* Hæc omnia petit Eccleſia ad profectum viri miſericordiæ.

7. *Chriſti lectus in tota ſua vita fuit doloris.*

Univerſum ſtratum ejus in infirmitate &c. Nota, quod hæc propriè verificantur de Chriſto, cujus lectus fuit doloris, ſcilicet Crux, & ejus ſtratum toto tempore vitæ verſatum fuit in infirmitate carnis. *op. ſpecul. diſcipl. p. 1. c. 1.*

8. *Deus ſæpè immittit infirmitates, ut Stratum libidinis evertat, & deſtruat.*

Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris ejus, univerſum Stratum ejus verſaſti in infirmitate ejus. Quid eſt hoc, quod Deus verſat ſtratum infirmi? Nota, quod per Stratum hic intelligitur lectus ſenſualitatis, in quo carnalis jacet: Deus verò ſæpè ipſum convertit in lectum doloris, immittendo infirmitates, ut ipſum curet à morbo ſpirituali: ô felix, & beata infirmitas, ob quam Eccleſia orat, dicens: Dominus opem ferat illi. *Pſal. 61.*

9. *Deus immittit infirmitates pauperibus, ut excitet divites ad erogandam eleemoſynam.*

Dominus opem ferat illi &c. Univerſum ſtratum ejus verſaſti &c. Si Deus eſt, qui immittit infirmitates, verſando ſtratum inopis, cur Eccleſia orat, ut Deus opem ferat? Orat Eccleſia, ut Deus excitet eos, qui poſſunt ferre auxilium, ut eum adjuvent: Unde infirmitates pauperum ſunt clamores vocantes divites ad actus Miſericordiæ. *In Luc. c. 5. v. 18 & 19.*

10. *In lecto pœnitentiæ Deus excitat ſuos jacentes in hac vita.*

Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris ejus &c. Quis eſt lectus doloris, niſi pœnitentia, & contritio peccatorum? qui in tali lecto jacet, à Deo adjuvatur, & habet Eccleſiam pro ſe orantem: Beatus igitur, qui in tali lecto doloris in hac vita dormit, moritur non in patibulo avaritiæ, vel igne luxuriæ, vel lecto luxuriæ, ſed gratiæ divinæ. *ſerm.3. Dom.18. poſt Pentecoſt. & In Ioan. coll.25.*

11. *Sanitas Spiritualis Animæ à Deo ſolo petenda eſt, & expectanda.*

Domine miſerere mei, ſana Animam meam, quia peccavi tibi. Hic nota, quod peccatum eſt infirmitas Animæ, quæ ſpoliat gratia, vulnerat naturalia, cujus ſanatio à ſolo Deo dependet; & ideò ab ipſo petenda cum Propheta dicente: *Sana Animam meam, quia peccavi tibi.* Animam ſcilicet onetatam peccatis, proclivem ad vitia, invalidam ad virtutes. *l.2.d.18.a.1. q.1. & ſerm.1. Dom.6.poſt Pentec.*

12. *Vbi concurrit peccatum, ibi neceſſariò miſeria, & infirmitas ſuccedit, ad quam auferendam recurrendum eſt divinæ pietati.*

Miſerere mei Domine, ſana Animam meam, quia peccavi tibi. Nota hic, quod tria afferuntur in medium: nempè peccatum, quia peccavi tibi: ad quod neceſſaria conſequitur miſeria, unde ſana Animam meam; & hinc utrumque cognoſcens peccator, ad miſericordiam medici recurrere debet, dicens, miſerere mei. *Pſ.118. c.2.v.13. & Luc.c.17.v.13.*

13. *Religioſus lectum intraturus inſtruitur ad propulſandas tentationes malas.*

Miſerere mei Domine, ſana Animam meam, quia peccavi tibi. Nota, quod poſtquam expoſuit Propheta ſubverſionem lectuli, vel ſtrati in infirmitate, ſubdit orationem Deo, ut ipſum liberet ab infirmitate: Quænam connexio eſt iſta? At iſta diriguntur Religioſo, ut inſtruatur, quod intraturus in lectum, ad Deum recurrere debet, & ſi aliqua luxuriæ tentatione concuſſus fuerit, recordetur dilectum ſuum, ſcilicet Chriſtum poſitum ſuper lectum doloris, & univerſum ſtratum ejus in carnis infirmitate verſatum, hæc dicens in corde ſuo: Dominus meus pendet in patibulo, & ego voluptati operam dabo? Domine Jeſu miſerere mei, ſana Animam meam: ſicque invocato nomine Salvatoris, & ſæpius geminando nomen ſalutis, ceſſabit quaſſatio. *op. ſpecul. diſcipl. ad Novit. p.1.c.1.*

Virtus ſanctiſſimi nominis Ieſu invocati valet contra tentationes luxuriæ.

14. *Chriſtus mortuus quare dicitur dormire.*

Nunquid, qui dormit, non adjiciet, ut reſurgat? Hic loquitur de Chriſto in triduo mortis: Sed cur dicitur, quod dormiebat? Nunquid verè mortuus non erat? Sed reſpondetur, quod dicitur dormire, & ſimul mortuus; mortuus quidem, quia Corpus, & Anima verè ſeparata ſunt: Sed poſtea dicitur dormiſſe, quia hæc ſeparatio fuit non coacta, ſed voluntaria: & quia Corpus, & Anima numquam ſeparata fuere à Divinitate, & ideò aliqualiter vivus. *Pſal.40.*

15. *Homo duplex eſt in quolibet homine: exterior, & interior: Inter quos eſt vel pax bona, vel diabolica.*

Etenim homo pacis meæ, qui edebat panes meos, magnificavit ſuper me ſupplantationem. Hæc verba videntur contradictoria: nam conqueritur hic de homine, quem appellat pacis, poſtea dicit eſſe ſibi adverſarium: quomodò hæc ſubſiſtunt? Sed nota, quod in quolibet homine eſt duplex homo: ſcilicet exterior, & interior, inter quos eſt continua pugna: Si autem ſpiritui obedit caro, tunc eſt ſancta pax: Si caro repugnat, & Spiritum ſibi ſubjicit, tunc eſt pax maledicta, & diabolica; & hoc eſt quod dicit Propheta, quod homo exterior, qui deberet eſſe in pace cum interiori, obediendo, magnificat ſuper ipſum ſupplantationem, ſubjiciendo ſibi hominem interiorem. Nota etiam, quod dicit, *homo pacis, qui edebat panes meos &c.* Quia cum caro obedit ſpiritui, tunc comedunt ſimul panem, ſcilicet doloris, nempè interior dolendo, exterior flendo, & mortificando. *Pſal.40.*

16. *Qui poſt pœnitentiam ad vomitum peccati redit, in majus periculum, & infirmitatem recidit.*

Etenim homo pacis meæ, qui edebat panes meos, magnificavit ſuper me ſupplantationem. Jam dictum eſt, quod tunc homo interior, & exterior ſimul comedunt panem pœnitentiæ, quando exterior obedit interiori, & ſpiritui: Sed quid ſibi vult, *magnificavit ſuper me ſupplantationem?* Ideſt maximam de me victoriam obtinuit & in pejus præcipitavit? Nihil aliud niſi poſtquam ſpiritus exteriori panem exhibuit, poſtquam cum eo ipſum comedit agens pœnitentiam, caro conſurrexit adverſus ſpiritum ipſum dejiciendo, & inde magis peccavit, & ad peſſimum ſtatum reduxit: nam poſt pœnitentiam ad vomitum rediens, in pejus ruit, quàm antea eſſet. *Pſal.40.*

17. *Multiplex panis à Chriſto homini propoſitus expenditur.*

Qui edebat panes meos &c. Qui ſunt iſti panes à Chriſto propoſiti homini? Nota, quod eſt multiplex panis in menſa Eccleſiæ à Chriſto homini expoſitus, nempè panis Sacræ ſcripturæ: Sacramentum Euchariſtiæ, panis in utero Virginis formatus, in ara Crucis coctus, & in Eccleſia expoſitus: Item pœnitentia: Item charitas: Item & voluntas Dei: his panibus Chriſtus reficit nos. *Pſal.40.*

18. *Ingratiſſimus & Deo exoſus, qui poſt comeſſionem panum à Chriſto exhibitorum, ad peccatum redit.*

Etenim homo pacis meæ, qui edebat panes meos magnificavit &c. Vide quomodò cõqueritur Chriſtus de homine, qui prius ad ſuam menſam comederat panes, denuò levat calcaneum contra ipſũ ut fecit Judas: Iſte enim manducat panẽ Domini ſed contra Dominum, dum abutitur tot beneficijs à Deo collatis contra Chriſtum: Ideò manducavit

Digitized by Google

non vitam, ſed mortem, pœnam, & judicium: Audiant hoc qui prius in abdita Sacræ ſcripturæ, vel vitæ contemplativæ introducti fuerant, & qui ad menſam euchariſticam admiſſi ſunt, vel qui ad pœnitentiam, gratiamque Dei receperant, quàm cautè debeant ambulare, ne iſta contra ſe vertantur. *Pſal.40.& in Ioan.c.13. v.18. & in Luc. c.22.v.21.& ſerm.1.Dom.6.poſt Pentec.*

19. *Magnum ſignum miſericordiæ divinæ erit reſuſcitatio bonorum in die Iudicii, magnum ſignum iræ divinæ in reprobos.*

Tu autem Domine miſerere mei, & reſuſcita me. Nota, quod prius dicit, *miſerere mei*, poſtea *reſuſcita me*; ut videas, quod reſuſcitatio futura in Judicio pro bonis erit actus ſummæ Dei miſericordiæ, ſed non pro reprobis: nam hæc erit in majorem pœnam, & confuſionem. *ſerm.3. Dom. 6. poſt Pentec.*

20. *Maximus actus divinæ miſericordiæ eſt reſuſcitatio à peccato; iræ verò, & ſeveritatis eſt derelictio peccatoris in ſepulchro peccati.*

Tu autem miſerere mei, & reſuſcita me. Ecce quomodò recognoſcit hic vir illuminatus à Deo qualis ſit divina miſericordia, dum homo reſuſcitatur à ſepulchro peccati: & qualis ſit divina ſeveritas relinquere hominem in putredine peccati. *ſer.3.Dom.6.poſt Pentec.& Pſal.118.c.4. v.20.*

21. *Victoria de inimicis infernalibus ſignum eſt electionis divinæ.*

In hoc cognovi, quoniam voluiſti me, quoniam non gaudebit inimicus meus ſuper me, me autem propter innocentiam ſuſcepiſti. Sed quomodò cognoviſti, quod Deus te elegit, & voluit in numero ſuorum electorum? *quia non gaudebit inimicus meus ſuper me.* Ideſt quia feciſti voluntatem meam victricem, & triumphantem de inimicis meis: hæc eſt probatio electionis divinæ. *Pſal.118.c.5.v.11.*

22. *Felix, qui adſpicit ad paupertatem Mariæ: hanc enim intelliget Superiorem omnis cujuſcumque pauperis, & ad imitationem ipſius excitabitur.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Beatus qui intelligit ſuper egenum, & pauperem &c.* Nota, quòd, ut ſupra dictum eſt hæc beatitudo promittitur illis, qui ad ſuperiores legis divinæ miſericordiæ adſpiciunt: Unde poteſt rectè dici, quod beatus eſt, qui reſpicit, & intelligit pauperem ſuperiorem cæteris pauperibus: ſupra autem diximus *num* 4. hos eſſe pauperes ſpiritu: ad quos intelligentia noſtra debet ferri: Sed quis magis in mundo fuit pauper ſpiritu Beata Virgine Maria? Ipſa enim ſe ancillam profitetur Domini, cujus eſt electa major; & ideò nulla fuit humilior Maria, nec eſt, nec umquam erit in æternum: fuit item omnium pauperrima rebus temporalibus, ut nos ad paupertatem invitaret, & ſua inopia ditaret. *In Luc.c.2. v.7. op. ſpec. B.Virg.lect.4. & 10.*

23. *Beata Virgo Maria intellexit, & ſubvenit Chriſto pauperi.*

Beatus, qui intelligit ſuper egenum, & pauperem &c. Nota, quod hoc dicitur de Maria Virgine, quæ bene intellexit paupertatem Chriſti, & cui ſubvenit in ſuis neceſſitatibus: ſubvenit inquam præbendo ei ſuam carnem ad induendum, ſanguinem, & lac ad nutritionem, & ſuos labores ad ſubventionem. *opuſc.meditat Vita Chriſti, c.10. & 11.& 17.*

24. *Beata Virgo Maria intelligit ſuper egenos, & pauperes ſibi devotos, eoſque ſubvenit, & invitat ad ſuſtinendam paupertatem.*

Beatus, qui intelligit ſuper egenum & pauperem &c. Ergo & beata eſt Virgo Maria, quæ intelligit ſuper egenos, & pauperes in ejus laudibus permanentes; eoſque invitat ad tolerandas miſerias ſuæ paupertatis exemplo ſuo. *op. Pſalt. B. Virgin. Pſal.40.& op ſpecul.B.Virg. lect.4.*

25. *Panis euchariſticus nobis à Chriſto paratus eſt panis Mariæ in ejus Vtero formatus, & coctus ut in clibano igne Spiritus Sancti.*

Qui edebat panes meos &c. Nota: ſupra diximus inter panes, euchariſticum eſſe præcipuum nobis à Chriſto paratum: Sed quando formatus, & coctus eſt? formatus fuit in Utero Mariæ Virginis, & igne Spiritus Sancti ad perfectum redactus, qui poſtea recoctus in Ara Crucis, fuit expoſitus in menſa Altaris: ergo ille panis eſt panis Mariæ. *Pſal.40.*

PSALMUS XLI.

Titulus: In finem intellectus filiis Chore.

1. PRIMÒ nota, quod Chore propter ambitionem fuit damnatus: tamen multi ex filiis fuerunt boni, & à David deputati ad miniſterium domus Domini: & quia Chore interpretatur Calvaria, in quo fuit Chriſtus crucifixus, ideò myſticè, filij Chore ſunt filij Crucifixi, ad quos dirigitur hic Pſalmus, nempè ut per amorem, & charitatem ſitiant Chriſtum, quia totus iſte pſalmus agit de charitate exercenda.

2. *Sitiens Anima, & deſiderans Dominum fontem, debet eſſe ſicut Cervus.*

Quemadmodum deſiderat Cervus ad fontem aquarum ita deſiderat Anima mea ad te Deus: ſitivit Anima mea ad Deum fortem vivum. Nota, quod hic proponit meritò exemplum Cervi ſitientis, ut addiſcamus ſitire Deum, & modum, quo ad ipſum ire debeamus: Cervus enim ſenio gravatus excreſcentibus pilis, atque cornibus ſerpentem naribus aurit, quo hauſto

hauſto veneno æſtuat: Unde fontem ad bibendum ardentiſſimè deſiderat, ut ſic cornua, & pilos deponat: Sic volens recurrere ad Dominum, veneno vitiorum contractorum à ſerpente diabolo ſe æſtuare cognoſcens, fontem gratiæ deſiderat, ut ſic cornua ſuperbiæ, & pilos vitiorum deponat, & reviviſcit factus homo novus. *ſerm. 1. f. 4. Pentecoſt. & ſer. 1. de S. Maria Magdal.*

3. *Chriſtus ab omnibus deſiderabilis probatur.*

Quemadmodum deſiderat Cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat Anima mea ad te Deus. Nota hæc dicuntur ab Anima æſtuante ferventiſſimo deſiderio fruendi Chriſto: & meritò, quia Chriſtus eſt deſiderabilis omni tempore ab omni genere, in omni neceſſitate, in omni proſperitate, in omni adverſitate, ex omni parte: eò quod eſt deſiderabilis viſui, auditui, & guſtui: Viſui, quia eſt ſumma pulchritudo, afferens ſummam delectationem in videndo: Auditui, quia eſt ſumma ſapientia ſummè delectans ſenſum auditus interiorem: Guſtui, quia eſt ſummum bonum ſummè delectans cor. Unde mirum non eſt, ſi Maria Magdalena tam ferventer quærebat videre, audire, & guſtare dilectum. *ſerm. 1. de S. Maria Magdal. & ſerm. 2 de Angelis & ſerm. 1. Dom. 1. Adv. & op. Brevil. p. 5. c. 6. & op. medit. Vita Chriſti c. 37. op. Incend. am. c. . & 3. & In Luc. c. 17. in fine, & In Ioan. coll. 21. & 38.*

4. *Exauditur oratio, quæ habet conditiones hic expreſſas.*

Quemadmodum deſiderat &c. Nota hic conditiones bonæ orationis: primò quantitatem deſiderij: Unde quemadmodum deſiderat &c. Secundò deſiderium interius: Unde ſitivit anima &c. Tertiò pœnitentiam exteriorem: Unde fuerunt mihi lachrymæ meæ. *Pſal. 41.*

5. *Chriſtus fons, in quo extinguitur ardor libidinis, & omnium vitiorum.*

Sitivit Anima ad Deum fortem vivum: Alij legunt, *fontem vivum.* Meritò Chriſtus dicitur fons, & fortis, quia habet ejus gratia vim extinguendi omnem ardorem libidinis, & vitiorum: Qui vult ergo extinguere ignem concupiſcentiæ, ad Chriſtum currat: Dicat ergo Anima: Bone Jeſu fons indeficiens, & humana corda reficiens, ad te curro, te ſolum ſitiens, tu ſolus es mihi ſufficiens. *ſerm. 6 Dom. infr. oct. Epiph. & ſerm. 4. Dom. ſexageſ. & ſerm. 1. S. Maria Magdal & opuſ. de Regim. Animæ. op. de ſeptem Itin. ætern. Itin 2. d. 7. & Itin. 4 d. 5. art. 1. & opuſc. de perfect. Religioſ. l. 2. cap. 61.*

6. *Deſiderium ardens unionis Chriſti eſt fundamentum fabricæ ſpiritualis.*

Sitivit Anima mea ad fontem vivum, quando veniam &c. Ecce quomodò collocat in imo ſcalæ itineris ad Deum ardens deſiderium uniendi ſe cum Deo: hoc enim deſiderium eſt fundamentum totius fabricæ ſpiritualis, & ſuper quod cæteri actus debent fundari, & ſine quo nulla ſunt omnia. *op. de perfect. Religioſ. l. 2. cap. 61. & opuſc. de regim. Animæ. & op. de ſept. Itin. æter. Itin. 2. d. 7. & In Luc. cap. 5. v. 3. & cap. 14. verſ. 17. & Pſalm. 118. cap. 6. v. 4.*

7. *Iuſti per deſiderium ardens ad Deum ambulant, & Deus eos ad ſe trahit.*

Sitivit in te Anima mea, quando veniam &c Vide quomodò juſtus ardenter unionem cum Deo deſiderans ad Deum corde vadit: Deuſque è converſo ipſum juſtum ad ſe trahit. *In ſap c. 4.*

8. *Lachrymæ contritionis, & pœnitentiæ ſunt panis multipliciter reficiens Animam.*

Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte &c. Cur nomine panis appellat lachrymas? quænam comparatio eſt iſta? Sed attende quod panis dicitur à Pan, quod interpretatur totum, quia panis dat totum nutrimentum corporis, nec ullus cibus eſt ſuavis, & utilis ſine pane: Sic & contritio, & pœnitentia dicitur panis Animæ, quia hunc debet eſurire, & mirabilem delectationem affert Animæ. Attende tamen, quod dicit, *die ac nocte*, ob perſeverantiam; quia enim ſemper peccamus, ideò etiam ſemper plangere debemus. *Pſalm. 41. & 4. & 130. & ſerm. 3. Dom. 4. quadrag. & In Luc. c. 6. v. 21. & c. 17. v. 8. In Ioan. c. 11. v. 35. & col 30.*

9. *Memoria paſſionis Chriſti debet à Prædicatoribus proponi, ut homines ad lachrymas excitent.*

Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi. ubi eſt Deus tuus. Ergone tantùm cum dicitur, ubi eſt Deus tuus, lachrymæ ſunt effundendæ? Sed attende, quod hic exprimitur quale ſit munus Prædicatorum, nempè exponere fidelibus, ubi eſt Chriſtus, ſcilicet in Cruce nudatus, flagellatus, & crucifixus ut per memoriam ſuæ paſſionis Anima excitetur ad lachrymas; & hinc ſe examinans, dicendo: quare triſtis es Anima mea: & poſtea ſibi reſpondens dicat: abyſſus abyſſum invocat, ſcilicet abyſſus compaſſionis Chriſti invocat abyſſum compaſſionis chriſtiani, in voce, & virtute plagarum ejus.

10. *Imploratio perfecta divinæ miſericordiæ tres gradus exigit.*

Hæc recordatus ſum, & effudi in me Animam meam, quoniam tranſibo in locum tabernaculi admirabilis uſque ad domum Dei; in voce exultationis, & confeſſionis ſonus epulantis. Nota, quod hic volens implorare vir juſtus divinam miſericordiam, oſtendit id faciendum per tres gradus: primò debet incurvari cor ad divinam reverentiam: Unde dicit, *hæc recordatus ſum*: Secundò debet dilatari ad divinam benevolentiam: Unde dicit, *effudi in me Animam meam*, ſcilicet dilatatione affectus: Tertiò elevari ad divinam complacentiam, & mutuam allocutionem, quæ eſt ſponſi, & ſponſæ, & ſic ingredi in Tabernaculum uſque ad domum Dei, ubi in voce exultationis, & ſono epulantis, ſcilicet per exceſſum mentis. *op. Incend. amor. cap. 2 & Pſalm. 41.*

11\. *Locus confeſſionis eſt domus Dei poſitus in Eccleſia, in quo eſt vox exultationis, & ſonus epulantis.*

Introibo in locum tabernaculi admirabilis. Scilicet in Eccleſiam, uſque ad Domum Dei, ſcilicet in locum confeſſionis, in quo eſt vox exultationis, & confeſſionis, & ſonus epulantis, quia confeſſio peccatorum Paradiſum aperit, animum jucundat, & Deo conjungit. *opuſcul. Comp. Theolog. lib. ſexto, capit. 26. & opuſcul. Confeſſ. in prolog.*

12\. *Tranſitus vitæ contemplativæ eſt ad tabernaculum, ſcilicet vulnerum meditationem Chriſti, & hinc ad domum cæleſtem, ubi eſt vox exultationis &c.*

Tranſibo in locum tabernaculi uſque ad domum Dei, in voce exultationis &c. Nota, quod in hoc proceſſu traditur ordo vitæ contemplativæ: hæc enim primò tranſit ad locum tabernaculi, nempè ad contemplandam humanitatem Chriſti, ſcilicet intra vulnera ipſius tamquam in foramina petræ: In hoc loco debet ſe ptius exercere Anima longo tempore, donec purgata, & ſanata mentis acie poſſit uſque ad domum Dei pertranſire, ſcilicet ad contemplationem Majeſtatis divinæ, & cœleſtis gloriæ: tuncque inveniet in voce exultationis, & confeſſionis ſonum epulantis. O felix Anima cui datum eſt tranſire per hos gradus. *opuſc. meditat. Vita Chriſti cap. 51. & 52. In Luc. cap. 9. verſ. 33. & c. 17. verſ. 11.*

13\. *Idem confirmatur de vita contemplativa.*

Tranſibo in locum tabernaculi uſque ad domum Dei. Quodnam eſt hoc tabernaculum? Quiſnam locus, & Domus Dei? Sed transfer mentem ad D. Petrum, qui tria tabernacula volebat facere, & in hoc fuit reprehenſus: nam unicum eſt tabernaculum, & hoc non materiale, & manufactum, quod proponitur contemplativis: nempè ſi volunt intrare in tabernaculum contemplationis uſque ad Domum Dei, debent relinquere phantaſmata, & figuras, quæ ſunt propriè activæ vitæ, & per fidem, & charitatem immediatè ferri in Divinitatem uſque ad Domum Dei, & ibi ſiſtere: ibique invenient, & experientur quàm ſit admirabile hoc tabernaculum, quàm dulce, & ſuave. *In Luc. c. 9. v. 32. & c. 17. v. 11.*

14\. *Gaudium verum eſt in æternorum contemplatione, non in temporalibus.*

In voce exultationis, & confeſſionis ſonus epulantis. Vide, quomodò promittit ſibi ipſi vir juſtus fruitionem exultationis, & delectationis, non quidem in temporalibus, & extra ſe, ſed in domo Dei, ſcilicet in contemplatione Divinitatis, in qua ſola poteſt obtineri exultatio, & delectatio. *Pſal. 41.*

15\. *In quocumque ſtatu hujus vitæ ſubjicitur Anima tribulationibus ob peccata.*

Quare triſtis es Anima mea, & quare conturbas me? Nota, quod vir juſtus poſt ingreſſum in domum Dei ad ſtatum contemplationis ſublimiſſimæ, adhuc conqueritur de turbatione Animæ. Quid eſt hoc? niſi quod dum ſumus in hoc mortali corpore in quocumque ſtatu ſubjecti ſumus neceſſariò motibus carnis, peccatis venialibus, & debilitatibus hujus mortalitatis noſtræ. *Pſal. 41.*

16\. *Peccata venialia conturbant Animam; mortalia ligant.*

Quare triſtis es Anima mea &c. Nota, quod in hac turbatione etiam ſe convertit ad Dominum dicens: *ſpera in Deo &c.* ut videas diſcrimen inter peccata venialia, & mortalia: Illa ſolùm turbant, nec impediunt: Iſta ligant, & impediunt progreſſum in Deum. *Pſal. 41.*

17\. *Conturbatio Animæ eſt à nobis; à Deo ſolùm quies, & maximè in meditatione paſſionis Chriſti.*

Ad me ipſum Anima mea conturbata eſt: propterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonium à monte modico. Notanda hæc verba, quæ continent pulcherrima myſteria. Primò dicit, quod ad ſe ipſum Anima conturbata eſt. Quomodò ad me ipſum? niſi quia ex memetipſo, ſcilicet ex peccatis, & imperfectionibus meis ſolùm recognoſco turbationem? hæc enim ſunt, non à Deo, ſed à nobis: & hinc ſubdit. *Propterea memor ero tui de terra Iordanis:* Jordanis eſt locus pœnitentiæ, & Hermon eſt mons modicus ibi vicinus: Jordanis interpretatur rivus Judicij: Hermon excommunicatus. *Pſal. 131. & 118. c. 4. v. 11. & In Ioan. c. 10. v. 40.* ſignificatque ſeparationem, & contemptum mundi. Dat igitur intelligere, quod omnis conturbatio eſt à mundo, & à nobiſmetipſis: Et ideò per pœnitentiam, mundationemque & contemptum mundi ad Deum ambulandum eſt, ubi eſt vera quies, & delectatio, & præcipuè in meditatione paſſionis Chriſti, *memor ero tui*, ait, ſcilicet tuæ paſſionis. *Pſal. 118. c. 2. v. 9. & ſerm. 3. Dom. 2. poſt oct. Paſche.*

18\. *Meditatio paſſionis Chriſti ſuadetur: eſt enim abyſſus abyſſum invocans.*

Abyſſus abyſſum invocat in voce cataractarum tuarum. Quid eſt iſte abyſſus aliam abyſſum invocans in voce cataractarum Dei: Nota, quod abyſſus multipliciter ſumitur in ſacra ſcriptura: nempè abyſſus eſt elementorum, de qua *in Gen. cap.* 1. Abyſſus judiciorum Dei de qua *Pſalm.* 35. eſt abyſſus cordium humanorum, de qua *Pſalm.* 21. Eſt abyſſus ſacræ ſcripturæ: Item eſt abyſſus paſſionis Chriſti, & noſtræ mortificationis, & de hac hic loquitur ſacer textus: nempè abyſſus compaſſionis Chriſti patientis, & Crucifixi in voce plagarum ejus invocat meditationem, & compaſſionem hominis Chriſtiani, & retorquere facit omnia excelſa, & fluctus Chriſti, ſcilicet opprobria, dolores, & tormenta

in

Digitized by Google

in ipſum hominem compatientem, ita ut poſſit dicere transformatus in Chriſtum: ego ſtigmata Domini Jeſu in corpore meo porto. *Serm. 5. Dom. 2. poſt oct. Paſchæ, & Pſal. 41. Sic (ait Alex. Alenſ.)* Hæc verba poſſunt verè applicari Chriſto, & Seraphico Franciſco, quando in monte Alverniæ fuerunt in iſto impreſſa vulnera Chriſti Jeſu: abyſſus &c. Sic dicebat Franciſcus Chriſto: ſic Chriſtus Franciſco.

19. *Imitatio Chriſti crucifixi, & mortificatio noſtra vocat in auxilium patientiam, & paſſionem Chriſti.*

Abyſſus abyſſum invocat &c. Ideſt noſtra mortificatio, patientia, & imitatio paſſionis Chriſti, vocat in auxilium paſſionem, mortificationem, & patientiam Chriſti, quia tali pacto merita Chriſti communicantur Animæ compatienti. *Pſalm 41.*

20. *Vulnera Chriſti vocem ad cor noſtrum immittunt divinæ pietatis, & invitant animam ad imitationem.*

In voce cataractarum ſuarum. Quæ vox eſt hæc cataractarum Chriſti, niſi vox vulnerum Chriſti? Iſtæ enim nobis oſtenſæ, & meditatæ immittunt vocem ad cor noſtrum, ut in ipſum transformati, poſſimus dicere, omnia excelſa tua, & fluctus tui, ſcilicet opprobria, paſſiones & pœnæ in me per transformationem, & amorem tranſierunt. *Serm. 3. Dom. poſt oct. Paſchæ.*

21. *Chriſtus in die incumbebat prædicationi, & converſioni animarum, & in nocte orationi.*

In die mandavit Dominus miſericordiam ſuam, & nocte canticum ejus. Cur de die voluit Dominus miſericordiam, & non in nocte, ſed canticum? Nota, quod hæc eſt prophetia de Chriſto, qui de die exercebat opera miſericordiæ in homines, ſcilicet prædicando, ſanando infirmos, & convertendo peccatores, & de nocte orationi incumbebat. *Op. determinat. circa Regul. S. Franc. quæſt. 1.*

22. *Sanctus Pater Franciſcus voluit, ut fratres ſui de die exercerent ſe in operibus miſericordiæ, & de nocte orarent exemplo Chriſti.*

In die mandavit Dominus miſericordiam ſuam, & nocte canticum ejus. Ecce ratio quare ſanctus Pater Franciſcus noluit fratres ſuos adſtrictos ad curam animarum ex debito neceſſitatis, ſed ex affectu charitatis liberæ: & quid prætendit in ſuis prædicatoribus? nempè ut ſe exercerent in operibus miſericordiæ de die, & ad lucrum animarum: ſed poſtea voluit, quod ſecederent in montem ſolitudinis ad orationem, & ſibi ipſis incumberent in profectu proprio, ut ſic meritum expectarent de fructu ſalutis aliorum, & periculum evitarent de perditione eorum, alios extrahendo de incendii periculo, & ipſi conſiſtentes in ſolido. *Op. determinat. cir. q. 1.*

23. *Nox eſt tempus maximè aptum divinis laudibus.*

Et nocte canticum ejus. Cur de nocte, & non de die? De nocte principaliter vult à ſuis Deus, ut incumbant in divinis laudibus, & orationi, quia nox eſt tempus magis opportunum divinis laudibus, & meditationibus; & hoc maximè vult à ſuis ſervis, quando cæteri dormiunt, & omnia tumultuantia ſilent. *Op. myſt. Theol. cap. 3. part. 3.*

24. In miſſione Spiritus ſancti, in Eccleſia Chriſtus oſtendit ſuam miſericordiam: propter quod dicitur. *In die mandavit miſericordiam ſuam*, ſcilicet quando poſt Aſcenſionem ad Cœlos, miſit Spiritum ſanctum in die Pentecoſtes. *Pſal. 117.* Hæc eſt dies lucida, & ſplendens, quam Spiritus ſanctus Eccleſiæ fecit.

25. *Sicut peccator eſt debitor Dei: ſic Deus eſt debitæ ſatisfactionis ſuſceptor promptiſſimus.*

Apud me oratio vitæ meæ, dicam Deo ſuſceptor meus es. Vide correſpondentiam animæ orantis, & Dei orationem ſuſcipientis: Deus enim promptus eſt ſuſcipere orationem, & ſatisfactionem, quam ipſi debemus: Unde ait Iſaïas c. 30. *Ad vocem clamoris tui, ſtatim cum audierit reſpondebit tibi. Pſal. 118. c. 8. v. 2.*

26. *Confeſſio peccatorum efficaciſſimum remedium contra afflictiones temporales, & ſpirituales animæ.*

Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? ſpera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi ſalutare vultus mei, & Deus meus. Nota ſeriem horum verborum: primò dicit animam ſuam conturbatam afflictam, & in tribulationibus immerſam: & quale remedium ei propinavit? *Spera in Deo &c. quoniam adhuc confitebor illi &c.* Dat per hoc intelligere, quod confeſſio peccatorum eſt efficaciſſima ad tolerandas infirmitates corporis, & diſſipandas afflictiones, tribulationes, triſtitias, & deſperationes animæ. *Serm. 5. in Rogat.*

27. *Ad Mariæ amorem anhelare debet anima, ſi vult diſſipare ſordes ſuas, & mala.*

Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum &c. Cervus volens mundare, & ſe renovare currit anhelans, & ſitiens ad fontem: Sic anima volens ſe mundare, & renovare, debet accendere ſe amore Domini Jeſu, & Beatæ Mariæ Virginis, & ad fontem ſuæ miſericordiæ recurrere, quia ipſa eſt genitrix vitæ noſtræ: quia fontem lactis exhibuit ſalvatori, & fuit initium ſalutis noſtræ: ipſa eſt per quam mundantur ſordes noſtræ, & illuminantur tenebræ animarum. *Opuſ. Pſalt. B Virg. Pſal. 41.* *Applicorio ad Mariam Virginem.*

28. *Maria Virgo fuit fons voluptatis, ad quem ſitiens Chriſtus encurrit, & eſt irrigans totam terram.*

Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum,

rum, ita deſiderat anima ad Mariam fontem vivum. Hoc dicere poterat Chriſtus parvulus, qui ſitiens cucurrit ad ubera matris, ut ex ipſis ſugaret lac dulciſſimum : fons verè fuit, dum Chriſtum Deum lactavit : fons item eſt voluptatis rigans mundum ſuo rore, & charitate, Deique amore. *Op. laus Virg ſig. 2. rorem & ſig. 1. & op Pſalt. B. Virg. Pſal. 41.*

29. *Maria Virgo ad pedes Crucis fuit abyſſus doloris.*

Abyſſus abyſſum invocat in voce cataractarum tuarum, omnia excelſa tua, & fluctus tui ſuper me tranſierunt. Nota, quod ſi hoc poteſt dicere quælibet anima compatiens doloribus Crucifixi : multò magis hoc dicere potuit Beata Virgo Maria, quia abyſſus, ideſt Chriſtus patiens, & crucifixus abyſſum Mariæ compatientis invocavit ad pedes Crucis : nam omnes dolores, & pœnæ Chriſti tranſierunt in cor ejus. *Op. ſtim. p. 1. c. 5. & op. officium compaſſ. B. Maria, & in Pſa m 104. & ſerm. 3. Dom. 2. poſt oct. Paſcha.*

30. *Maria miſericordia eſt abyſſus invocans abyſſum miſericordiæ divinæ ad noſtrum auxilium.*

Abyſſus abyſſum invocat in voce cataractarum tuarum. Vide hic duplicem abyſſum expoſitam mundo : & quænam ſunt ? Ecce quod abyſſus miſericordiæ Mariæ profundiſſimæ, & immenſæ invocat abyſſum miſericordiæ divinæ ad noſtrum auxilium : Verè eſt abyſſus miſericordia Mariæ, cujus latitudo, longitudo, ſublimitas, & profundum non poteſt comprehendi. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 5.*

31. *Conturbatio Mariæ Virginis in paſſione filii ſolùm ad partem ſenſitivam, non ad rationalem pervenit.*

Quare triſtis es anima mea, & quare conturbas me? Poterat ne hoc dicere Maria Virgo ad pedes Crucis? ergone fuit perturbata? Sed attende, quod ejus perturbatio, & immenſitas doloris non refertur ad partem animæ rationalis, ſed ad ſenſibilem, prout convertitur ad corpus, quia ex parte ſuperiori animæ in totum erat Deo ordinata. *l. 3. d. 3. p. 1. a. 1. q. 3. ad 1.*

PSALMUS XLII.

Titulus : Pſalmus David.

1. PRimò nota, quod hic Pſalmus eſt in perſona Chriſti myſtici, ſcilicèt Eccleſiæ, vel juſti orantis Deum contra preſſuras hujus ſæculi : quia enim mundus pugnat contra juſtos, ideò hic petitur auxilium à Deo contra ipſum. *Pſalm 4.*

2. *Judicium aliud in præſenti ; aliud in futuro : primum deſiderandum : ſecundum timendum.*

Iudica me Deus, & diſcerne cauſam meam de gente non ſancta, ab homine iniquo, & doloſo erue me. Quomodò petit propheta judicari à Deo, & poſtea liberari ab hominibus iniquis? Nonne ſi vult judicari à Deo vult etiam puniri? Sed nota, quod aliud eſt judicium diſcretionis, aliud retributionis : primum eſt deſiderandum, quo petitur diſcretio à malo, & à malis hominibus : aliud timendum eſt. *Pſal. 42. & 34. In ſapi. c. 18. & in Ioan. c. 8. v. 50.*

3. Juſtus videns differri petitionis ſuæ executionem exiſtimat veluti repulſam ſibi factam à Deo: & ideò clamat : *quare me repuliſti ? &c. Pſal. 42.*

4. *Maxima omnium gratiarum divinarum eſt liberatio à malis, & inductio ad bonum.*

Emitte lucem tuam, & veritatem tuam. Quid eſt hoc quod prætendis Rex hac luce, & veritate divina? prætendebat, & petebat illuminationem, & per hanc miſericordiam, liberationem à malis, & veritatem, ſcilicet inductionem ad bonum opus: hæc duo conducunt animam ad montem Dei, & ad tabernaculum Cœli : primum per fidem ; ſecundum per bonam operationem. *Pſal. 42.*

5. *Chriſtus lux illuminans mundum, & ducens ad Cœlum animam, & ad charitatis poſſeſſionem.*

Emitte lucem tuam, & veritatem tuam. Nota, hic Propheta petebat à Deo Incarnationem Verbi : ſub nomine emiſſionis lucis : verè enim Chriſtus adveniens in mundum, fuit lux expellens tenebras infidelitatis, & ignorantiæ, & ſua luce perducens homines ad gloriam, & in tabernacula Dei, ſcilicet ad Choros Angelorum. *Serm. 3. Dom. 1. Adv.* Item dirigens ad montem Dei. ſcilicet ad charitatem Dei, & in tabernaculum ejus, ideſt in charitatem proximi. *Pſal. 118. c. 2. v. & op. de dono piet. c 3. & op. de ſeptem Itiner. æternit. prol. d 5 & Pſal. 42.*

6. *Mons eſt hæc vita, in quo offeruntur opera noſtra : Cœleſtis gloria eſt altare, in quo beati ſua vota offerunt.*

Introibo ad altare Dei Quodnam eſt hoc altare? Nota, quod primò proponit montem, dicens, *Ipſa me deduxerunt in montem ſanctum.* Poſtea dicit : *Introibo ad altare Dei* ; quia iſta ſe mutuo conſequuntur : primò mons : ſecundò altare : mons eſt præſens vita, in quo noſtra offerimus in Eccleſia militante ; poſtea introducitur anima ad altare cœleſtis gloriæ, ubi perpetuò offerunt beati ſua vota. *Pſal. 42.*

7. *Per fidem, ſpem. & charitatem aſcenditur ad perfectionis apicem.*

Introibo ad altare Dei &c. Nota, quòd prius præmiſerat aſcenſum ad montem, poſtea ingreſſum in tabernaculum, & inde acceſſum ad altare Dei : ut myſticè denotetur curſus ſpiritualis, ejuſque ordo per tres virtutes theologicas ad apicem perfectionis : per montem enim fides ſignificatur: per tabernacula ſpes, quæ facit operari : & per altare charitas, quæ habet complementum in gloria. *Pſal. 42.*

8. *Sacerdos accedens ad altare debet exuere vetuſtatem peccati, ejuſque triſtitiam, accendere cor ſuum ardentiſſimo deſiderio ſe Deo uniendi perfectè.*

Emitte lucem tuam &c. Vide quid tibi faciendum ò ſacerdos, quando ad altare accedis oblaturus Sacrificium Miſſæ: debet cor tuum ardenti deſiderio inflammari, & ad Deum recurrere, ut emittat, & tibi communicet lucem ſuam per illuminationem intellectus, & inflammationem affectus: ut ſcilicet agnoſcat ſublimitatem myſteriorum Dei: debes totus iocumbere, ut vetuſtatem, & triſtitiam peccati deponas, & veluti ſanctum holocauſtum Deo offerens quidquid impuritatis eſt in anima, comburatur igne amoris, & gratiæ Dei, ut dignus inveniaris accedendi ad altare. *Pſal.41.*

9. *Confeſſio in principio miſſæ quare præmittitur.*

Confitebor tibi in cithara Deus &c. ſpera in Deo quoniam adhuc confitebor tibi &c. Nota, quod hæc dicuntur à Propheta antequam perveniat ad ſalutare vultus ſui, ſcilicet ad Jasum, & ſalvatorem ſuum: Hæc etiam dicuntur à ſacerdote in principio miſſæ: & ideò præmittitur ante omnia confeſſio particularis omnium peccatorum, quæ in ſono citharæ decem chordarum ſignificantium decem præcepta decalogi ſignificatur: Item & in principio miſſæ confeſſio generalis omnium peccatorum, dicendo *Confiteor Deo omnipotenti;* & hoc duplici ratione: primò, quia licèt ſacerdos ſit nuntius, & legatus fidelium in miſſa, tamen eſt etiam peccator: ideò in principio accuſat ſeipſum: Secundò, quia repræſentans Chriſtum ſacerdotem, oſtendit, quod Chriſtus in ſeipſo aſſumpſit noſtra peccata, & pro ipſis mortuus eſt: ſic per talem confeſſiooem accedit ad Altare, & ad ſalutare vultus ſui, & ad Deum ſuum. *Op. Expoſit. Miſſæ c.1.*

10. *Applicatio ad Beatam Virginem Mariam.*

Primò nota, quod in hoc Pſalmo petitur auxilium à Domino contra hoſtes, & ut Deus ſeparet nos ab ipſis: Hoc etiam eſt munus Beatæ Mariæ Virginis, cui à Chriſto data eſt poteſtas contra hoſtes malignos: ideò ad ipſam Beatam Virginem toto corde invitamur vertere verba hujus Pſalmi, & dicere: Judica me Domina, & diſcerne cauſam meam de gente perverſa, à ſerpente maligno & à dracone peſtifero libera me: Sancta fæcunditas tua diſperdat eum: beata Virginitas tua conterat caput ejus: ſanctæ preces tuæ corroborent nos contra eum: ſancta merita tua exinaniant virtutem ejus: perſequentem animam meam mitte in abyſſum: puteus infernalis degluriat eum viventem: Ego autem, & anima mea in terra captivitatis meæ benedicam nomini tuo, & glorificabo te in ſæcula ſæculorum. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.42.*

11. *Maria Virgo conſiſtorium cauſarum noſtrarum. Deuſque in manibus ejus commiſit cauſam animæ noſtræ.*

Judica me Deus &c. Hoc dicebat Propheta Deo tunc, quando adhuc in mundo non conſtitutum fuerat aliud conſiſtorium. & Tribunal cauſarum: ſed felices nos, qui ad aliud Tribunal divinæ miſericordiæ poſſumus transferre cauſas peccatorum noſtrorum: nempè ad Tribunal Mariæ Virginis: Ipſa enim eſt cooſtituta conſiſtorium omnium cauſarum humaoi geoeris à ſummo Imperatore: Hinc fidenter nos peccatores recurramus ad Mariam, ut ipſa diſcernat nos, & ſegreget ab hoſtibus, & ad dexteram filii nos collocet: Judica ergo me Domina Virgo Maria, & diſcerne cauſam meam de genta perverſa, à ſerpente maligno, & à dracone peſtifero liberà me. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.41. & op ſpec. B.Virg. lect.7.*

12. *Maria Virgo lucerna, quæ attulit nobis lucem divinum, illuminans totum mundum.*

Emitte lucem tuam, & veritatem tuam &c. Hic optat Propheta lucem divinam, & Verbi Incarnationem, & conſequenter, lucernam, vel corpus ſolare, in quo apparitura erat hæc lux: nempè Beata Virgo Maria, quæ erat lucerna continens lucem divinam: Corpus item ſolare illuminans totum mundum: ut videas quod ſi ab hac luce cupis illuminari, ad Mariam debes recurrere: *Op. ſpecul. B. Mariæ Virg. lect.3.*

13. *Beata Virgo Maria altare, in quo Chriſtus oblatus eſt.*

Introibo ad altare Dei &c. Quid eſt hoc altare Dei? Nota quod per altare ſignificatur Incarnatio Verbi, quæ erat facienda in Maria: Unde dicitur. *Exod.20. Altare de terra facietis mihi,* ſcilicet de Maria Virgine, ergo ad hoc altare myſticum accedamus, & in ejus gremia offeramus ſacrificium. *Pſal.25.*

PSALMUS XLIII.

Titulus: In finem, filiis Chore ad intellectum.

1. PRIMÒ nota in titulo, quod Pſalmus iſte dirigit nos in finem, ſcilicet Chriſtum, eſtque pro filiis Chore: ideſt Crucifixi imitatoribus, ſcilicet martyribus: Ad intellectum, ut nempe intelligant, quare Deus eos exponat tot tribulationibus, eoſque ſeparet à mundi deliciis, videlicet ut ſolùm Deum apperant, & in Deum ſolùm cor affigant.

2. *Vocat Deus multipliciter hominem.*

Deus auribus noſtris audivimus, patres noſtri annuntiaverunt nobis: opus, quod operatus es in diebus eorum, & in diebus antiquis &c. Quid eſt, quod audiſtis ò ſancti Prophetæ? quid eſt, quod vobis narraveruot Patres veſtri? Reſpondent: opus, *quod operatus eſt in diebus eorum.* Litteraliter

alluſio

Digitized by Google

allusio fit ad vocationem populi Iſraël de Ægypto factam per comminationes, flagellationes, auxilia, & beneficia, quæ ipſi populo exhibita fuere à Deo: per quod indicatur multiplex vocatio hominum, quæ fit à Deo: modò enim vocat per promiſſa, modò per comminationes, modò per flagella, modò per collationem bonorum temporalium, modò ſpiritualium: Iſtæ enim ſunt omnes inſpirationes, & vocationes, quibus ad ſe nos Deus vocat. *Pſal* 43.

3. *Beneficia nobis à Deo collata in hac vita ſunt excitamenta, & voces, quibus vocamur ad patriam.*

Opus, quod operatus es in diebus eorum &c. Quid eſt hoc opus? opus Dei ad extra eſt duplex, ſcilicet creationis, & redemptionis, eſtque in præſenti, & opus retributionis, quod erit in futuro: primum ordinatur ad ſecundum: ergo beneficia, quæ nobis Deus confert in hac vita tam naturalia quàm ſupernaturalia ſunt voces, quibus invitamur ad meritum augendum in præſenti, & ad gloriam acquirendam in futuro: felix igitur, qui ſæpè meditatur cum Propheta hoc opus operatum à Deo. *Pſal.* 43.

4. *Quidquid boni habemus totum à Deo habemus.*

Manus tua gentes diſperdidit, & plantaſti eos &c. Quid eſt plantaſti eos? Ad litteram loquitur de diſperſione gentium in terra promiſſionis, & de ejuſdem poſſeſſione tradita filiis Iſraël, expreſſa nomine plantationis factæ à dextera & brachio Dei: datque hac metaphora intelligere, quod quidquid boni habemus eſt à Deo plantatum pro nobis, & in nobis: eſt enim plantatio bonorum temporalium, & bonorum ſpiritualium in hac vita, ut excellentes has plantationes mereamur, & creſcamus in merito bonorum cæleſtium ut ea habeamus, & poſſideamus in Cœlo. *Pſal.* 42.

5 *Salus patriæ, non viæ eſt à nobis quærenda.*

Tu es ipſe Rex meus, & Deus meus, qui mandas ſalutem Iacob. Quid eſt mandare ſalutem Jacob? & ſi intendit per hoc, ut proximum ſalutemus, ſicut dicunt plures doctores, quomodò poſtea dicit *Luc. c.* 10. *Neminem per viam ſalutaveritis?* Sed attende illud verbum, *(per viam.)* ſalutare aliquem eſt ſalutem ei optare: prohibet igitur optare ſalutem viæ, ſcilicet bona terrena, ſed vult, ut optemus proximo, & nobis ſalutem patriæ, ſcilicet bona ſpiritualia: hoc igitur mandat, & præcipit Deus Prædicatoribus, & Prælatis, ut totis viribus quærant ſalutem proximi ſpiritualem: ſic enim dicitur mandare ſalutem Jacob, ſcilicet pugnantibus in via. *Luc. c* 10. *v.* 4.

6. *In invocatione nominis* JESU *inimicorum obtinetur perfecta victoria.*

In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis: non enim in arcu meo ſperabo, & gladius meus non ſalvabit me &c. In nomine tuo confitebimur in ſæculum &c. Nota hic, quod David obtinuerat victoriam contra Goliath. & ne quis crederet ipſam conſecutum fuiſſe ſuis viribus, & confidendo in arcu, & gladio &c. dicit quod totum obtinuit in virtute nominis Dei: tu ad me venis cum gladio &c. & ego venio ad te in nomine Domini exercituum: Sed quodnam eſt hoc nomen Domini? Nonne plurima nomina attribuuntur Deo in Sacra ſcriptura? loquitur de illo nomine, quod eſt ſuper omne nomen, & quod omnia nomina Dei continet, nempè de nomine Jeſus, quod litteris quinque veluti lapidibus componitur: Nobiſque dat intelligere, quod virtus nominis Jeſus invocati devotè in oratione eſt efficaciſſima contra hoſtes: Nomen digniſſimum, & omni reverentia dignum, nomen, quod continet virtutem quinque vulnerum, & paſſionis Chriſti. *ſerm.* 4. *in Circumciſ.*

7. *Idem de virtute nominis Ieſus, & de confidentia in ipſo collocanda.*

Non enim in arcu meo ſperabo, & gladius meus non ſalvabit me: ſalvaſti enim tu nos &c. In Deo laudabimur tota die, & in nomine ejus confitebimur in ſæcula. Vide quomodò hic vir à Deo illuſtratus cognoſcebat hanc irrefragabilem veritatem, quod præſumentes de ſua potentia à Deo deſeruntur, & confunduntur: Confidentes in Dei poteſtate, & invocantes devotè ejus nomen adjuvantur à Deo: Iſtique volunt ſolùm laudari in Deo, & confiteri nominis ejus virtutem attribuendo omne bonum ipſi omnium largitori: Væ igitur præſumentibus de ſe. *ſerm.* 1. *Dom.* 4. *poſt oct. Epiph.*

8. *Deus repellit juſtos à ſe aliquando ad ſuum ipſorum majus bonum: Deus repellit impios ad ipſorum perditionem.*

Deus repuliſti nos, & confudiſti nos, & non egredieris Deus de virtutibus noſtris. Quomodò dicit, quod Deus ipſos repulit, & quod non eos deſerit? Quomodò poſſunt hæc ſimul conſiſtere? Sed nota, quod repulſio alia eſt in bonum juſtorum, alia in perditionem malorum: Deus ſuos amicos repellit vel quantum ad opinionem Vulgi, (nempè quando ſinit eos in tribulatione, & videntur veluti derelicti à Deo, & hominibus, quod non eſt verum:) vel repellit eos, quando aliquam gratiam eis denegat, ad majus ipſorum bonum: vel quando Deus differt dare eis præmium: hæc omnia inſerviunt juſtis ad majus meritum, & profectum: tractat enim cum eis ad modum medici, qui vulnerat, & diætam imponit ad ſanitatem: vel etiam aliquando permittit eos peccare, ut fortiores evadant: tunc enim cadunt, ſed feliciter cadunt: Impios autem Deus repellit ad ipſorum damnationem. *Pſal.* 4: . De prima repulſa agit hic Propheta, dum dicit. *Averiſti nos &c. Vendidiſti populum tuum ſine pretio &c. hæc omnia venerunt ſuper nos &c.*

9. *Verecundia bona Deo chara: mala Deo exoſa.*

Tota die verecundia mea contra me eſt. Quæ eſt hæc verecundia contra me? Nota, quod eſt verecundia de die, & verecundia de nocte: prima eſt, quæ detegit peccata, deteſtatur, & dolet, & facit ea in confeſſione revelare, & hæc eſt medicinalis, Deoque chara: E contra verecundia, quæ facit occultare peccata eſt verecundia

cundia nocturna, Deoque exoſa, quia in tenebras peccatorem inducit. *ſerm. 2. Dom. infra oct. Epiph.*

10. *Impii inimici juſtorum inſurgunt in ipſos, & verbis,& factis.*

Confuſio faciei meæ cooperuit me à voce exprobrantis, & obloquentis. Vide quomodò vir juſtus cum Deo conqueritur de perſequentibus, qui & factis in eos inſurgunt,& dictis maledictis obloquuntur, & exprobrant eos: hic enim eſt mos impiorum contra juſtos: Unde tales exprobrationes vindictam clamant ad Dominum. *Pſalm. 118. cap. 3. verſ. 10.*

11. *Juſti Deum amantes pro quacumque adverſitate, Dei non obliviſcuntur, nec ipſum deſerunt.*

Hæc omnia venerunt ſuper nos, nec obliti ſumus te, & inique non egimus in teſtamento tuo. Ecce ſignum maximum amoris Dei reſidentis in ſuos amicos, dum ob quamcunque tribulationem, & perſecutionem, adverſitatemque Dei, & ſuorum mandatorum non obliviſcuntur, vel deſerunt: Iſtique ſunt verè fideles Deo, ô quot è contra infideles Deo reperiuntur amici Dei in proſperitatibus,ſed ipſum deſerunt in adverſitatibus. *Pſ. 118. c. 6. v. 3. & Pſal. 43.*

12. *Memoria ſuppliciorum, quæ Deus impiis præparavit, retrahit à peccato.*

Quoniam humiliaſti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis: ſi obliti ſumus &c. Nonne Deus requiret iſta? &c. Vide quo motivo iſte juſtus non eſt oblitus mandatorum Dei, nec tranſgreſſus eſt ea, quia Deus novit abſcondita cordis, & quia requiret ea, ut puniat: oblivio ergo non ſolùm beneficiorum Dei, ſed & ſuppliciorum inducit ad tranſgreſſionem: memoria ipſorum retrahit à tranſgreſſione. *Pſal. 43.*

13. *Oves Chriſti ſimplicitatem innocentiæ, tractabilitatem patientiæ, & fœcunditatem operationis habent: Hædi diaboli habent contrarium.*

Quoniam propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oves occiſionis. Cur ſicut oves dicit eſſe juſtos,& oves occiſionis? Nota,quod oves ſunt Chriſti ſequaces: Hædi ſunt ſequaces diaboli: oves Chriſti habent ſimplicitatem innocentiæ per rectitudinem intentionis, nulla habent arma ad impugnandum, non cornua ſuperbiæ, non calces violentiæ, non dentes crudelitatis, non ungues rapacitatis, non venenum malignitatis: habent tractabilitatem patientiæ per tolerantiam adverſitatum: ovis enim dum ducitur ad macellum non recalcitrat pede, non mordet dente, non impetit cornu: ſic verus Diſcipulus Chriſti ad exemplum magiſtri non murmurat in corde, dum eſt in tribulatione, non obloquitur ore,non repugnat in opere: habet & fœcunditatem multiplicis operationis bonæ, dans paſtori ſuô Chriſto lac mundæ affectionis, caſeum bonæ operationis, & lanam honeſtæ converſationis. *ſerm. 1. Dom. 1. poſt oct. Paſcha & Pſal. 48.*

14. *Deus qualiter obdormire dicatur.*

Exurge quare obdormis Domine, & ne repellas in finem &c. quarè faciem tuam avertis? quarè obliviſceris inopiæ noſtræ? &c. Ergone Deus dormit? Nota, quod de Chriſto dicitur obdormire in morte: dicitur dormire in nobis per negligentiã noſtram: Item & per gratiæ ſubtractionem:Item per dilationem auxilij, vel præmij. *Pſal 4. op. de Inviſibilit. Dei.* Quaſi dicat exurge ideſt fac nos exurgere auxilio tuo per meritum tuum. *Pſalm 34. & 67.* Et hinc amici Dei confidenter ad Deum tanquam filii recurrunt,dicentes,exurge Domine, & ne repellas in finem: ſcilicet, ne differas quæſo auxilium tuum &c. *op. de perfect. Religioſ. l. 2. c. 2. & Pſal. 118. v. 20.* Idem & dicebat David optans videre Incarnationem Verbi &c. *Pſal. 43.*

15. *Qui ſordibus ventris ſolùm ſunt intenti, eique ſerviunt, ſunt ſerpentes terræ adhærentes, hocque maximè dicitur de malis Prælatis.*

Quoniam humiliata eſt in pulvere Anima noſtra, conglutinatus eſt in terra venter noſter &c. Ecce quare Deus videtur obdormire nobiſcum, nempè ob torporem, & ignaviam noſtram, & præcipuè quia venter noſter in terra conglutinatus eſt: Sed quomodò terræ conglutinatus eſt venter? quia ſolùm ſordibus ventris ſervimus, quia ſolùm ventris curæ ſumus intenti: hocque maximè dicitur de Prælatis, & Religioſis, qui relinquentes, & omittentes vitalia auxilia debita toti corpori, ſcilicet ſubditis, vel Animæ, ſolùm proprio ventri indulgent. *In Thren. c. 1.* quia igitur terræ totò adhæremus reptantes in terra ad modum ſerpentum; ideò dicitur Deus veluti obdormire, ſcilicet nos privando ſuis gratiis, & auxiliis, ut infra dicitur.

16. *Chriſtus obdormire dicitur nobiſcum per ſubtractionem gratiarum, quia toti ad terram converſi ſumus, & in terra cor defixum habemus.*

Exurge quare obdormis Domine &c. Nota,quod hic quærit Propheta cauſam quare videtur obdormire, nempè per ſubtractionem gratiarum: Deinde reſpondet adducens cauſam, nempè quia humiliata eſt in pulvere Anima noſtra, conglutinatus eſt in terra venter noſter: Quid eſt hoc? quid ſibi vult hæc conglutinatio,& humiliatio? Nihil aliud niſi in terra corde jacere: & ideò, quia homo,maximè Deo dicatus,& Religioſus totus proſtratus in terra, totus adhærens terræ, totus conglutinatus eſt cum terra tenaciſſime, ſicut forti bitumine lapides conjunguntur, ut vix amplius diſſolvantur: & hæc eſt cauſa quare Deus obdormit nobiſcum: quare Deus non diffundit ſuas gratias, quare homo non proficit in via Domini: non enim poſſunt ſimul ſtare dilectio Dei,& amor avaritiæ,& terrenorum *ſer. 1. de Sancta Agnete. & op. de Eccleſ. Hier. p. 3. c. 3. Pſal. 158. c. 7. v. 11.*

Non poſſunt ſimul ſtare dilectia Dei, & amor terrenorum.

17. *Qui jacet in terra ventre, alienus fit à gratiarum diſtributione cœleſtium. qui ſolo pede terram tangit, à Deo amatur, & ditatur ſpiritualiter.*

Quia humiliata eſt in pulvere Anima mea, con-

Digitized by Google

glutinatus eſt in terra venter noſter. Nota quod homines alii jacent in terra conglutinatum habentes ventrem cum terra: Iſtis Deus denegat ſuas gratias: qui autem ad modum arboris, qui ſolùm radicem figit in terra, & reliquam partem ad Cœlum elevat, habent tantùm pedem in terra, attrahentes neceſſarium alimentum, reliquum elevantes ad Cœlum, & Deum: Iſti à Deo amantur, & ditantur. Verè turpe eſt, quod homo, qui factus eſt ad poſſidendum Regnum ſupremum, ſemper faciem elevatam non portet ad Cœlum, nunquam ſe ad Cœlum erigat, & reſpiciat, ſed brutorum more terram reſpiciat, & animam nobiliſſimam imagine Dei inſignitam ad terrena convertat, ſeque totum terræ ſubjiciat, quam calcat; quid tibi anima cum terra? *Serm. S. Petri ad vincula, & ſerm. 1. de uno Doct.*

18. *Ad ſe, & in ſe reſpiciat, qui vult invenire motivum ſe humiliandi.*

Humiliata eſt in pulvere anima noſtra &c. Conglutinatus eſt in terra venter noſter. Nota, quod hæc verba etiam in bonum poſſunt ſumi? Petit igitur Propheta, quod Deus evigilet ad ſe, & diffundat ſua dona: Affert motivum, quare hoc prætendat, quia humiliata eſt in pulvere anima. Sed in qua terra? & cur dicit in terra? Sed reſpondetur, quod ad ſeipſum alludit, quia eſt terra: Cum enim homo ſit pulvis, & terra, & corpus terræ conglutinatum, ad ſe reſpiciens conſurgit ad humilitatis exercitium, & ideò ex hac humilitate petit gratias à Deo. *Ser. 3. Dom. 16. poſt Pent.*

19. *In Judicio Deus relinquet in terra, qui in hac vita terræ adhæſerunt, & juſtos in aëre, qui ſe levaverunt à terra.*

Humiliata eſt in pulvere anima mea: conglutinatus eſt in terra venter noſter &c. Nota, quod hæc dicuntur in perſona damnatorum, qui in Judicio Univerſali relinquentur in terra ad præſentiam Judicis, quia dum vixerunt toti terræ adhæſerunt, & conglutinati terræ: E contra juſti in aëre erunt à terra elevati, quia in hac vita ſe levaverunt à terra. *Op. Specul. B. Virg. lect. 18.*

20. *Omnes figuræ, Prophetiæ, & mirabilia, quæ in ſacra Scriptura proponuntur, omnia diriguntur ad explicandas virtutes Beatæ Virginis Mariæ.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Deus auribus noſtris audivimus, Patres noſtri annuntiaverunt nobis &c. Quid audivimus, quænam annuntiata ſunt nobis? Omnia, quæ in ſacra Scriptura referuntur: & ad quid? Ad explicandum mirabilia Dei: Imò & explicandas virtutes, & excellentias Mariæ Virginis: mira enim dicuntur de Maria Virgine in ſacris Scripturis, quia in omnibus refertur ad filium & ubique fit ſermo de ipſa: Dicamus igitur Domina auribus noſtris audivimus, & Patres annuntiaverunt nobis: Quid annuntiaverunt nobis ſcriptores ſacri? nempè quia ſunt ineffabilia merita tua, & valde ſtupenda mirabilia tua, quod innumerabiles ſunt virtutes tuæ, & inæſtimabiles miſericordiæ tuæ. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 43. & ſerm. 13. Hexaem.*

21. *In virtute Mariæ, & invocationis ejus nominis diſſipantur inimici noſtri.*

In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis: non enim in arcu meo ſperabo: Salvaſti enim nos de affligentibus nos. Nota, quod ſupra dictum eſt hic alluſionem fieri ad virtutem nominis Jeſu: Addimus, quod idem poſſumus verè dicere de virtute, & invocatione efficaciſſima nominis Mariæ Virginis glorioſæ, quia ipſa eſt bellatrix noſtra contra dæmones, & omnes adverſitates, & per ipſam ſuperamus hoſtes, ad cujus nominis devotam invocationem ſtatim fugiunt. *Op. ſpeculum Beatæ Virg. lect. 3. & 11. & 14.* Exulta igitur ò anima devota, & lætare in Maria, quia multa bona ſunt, & benedictiones divinæ temporales, & ſpirituales ipſius laudantibus, & invocantibus præparata, & exhibita à Deo. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 43.*

PSALMUS XLIV.

Titulus: pro iis, qui commutabuntur filiis Chore ad intellectum, Canticum pro dilectis.

1. PRimò nota, quod ad litteram fuit compoſitus iſte Pſalmus pro Salomone: ſed myſticè, cum ſupra egerit de pugna, & victoria martyrum imitatorum Crucifixi: hic proponit iiſdem Canticum, ſeu epitalamium in nuptiis Eccleſiæ ordinatum ad laudandum Chriſtum, qui vicit diabolum armis ſumptis in tabernaculo Beatæ Mariæ Virginis, & hoc ad intellectum, ſcilicet, ut ejus filii, & imitatores intelligant myſterium Incarnationis, & dirigantur ad finem, ſcilicet ad æternam beatitudinem, ubi erit perfecta deſponſatio cum Chriſto. Nota etiam, quod Canticum eſt compoſitum pro nuptiis ſpiritualibus: Iſtæ autem reducuntur ad tria capita: primum eſt vinculorum charitatis inter animam, & animam: ſecundum inter naturam humanam, & divinam in utero Virginis: Tertium eſt in beata gloria inter animam, & Deum: & de his omnibus fit ſermo in hoc Pſalmo myſticè intellecto. *Pſal. 44.*

2. *Proceſſio Verbi, & Spiritus ſancti hic innuitur.*

Eructavit cor meum verbum bonum &c. lingua mea calamus &c. Nota, quod hic innuitur generatio Verbi ſub nomine ſapientiæ, quam eructavit ab æterno Pater, & proceſſio Spiritus ſancti ſub nomine linguæ, per quam Deus manifeſtavit ſua ſecreta hominibus. *Op. de inviſibilib. Dei, & Pſal. 117.*

3. Verba Dei recipienda tamquam verba exprompta ex corde Patris: Unde dicit. *Eructavit cor meum verbum bonum*; & eadem repetit in perſona Chriſti Prædicator. *Serm 3. Dom. 4. poſt oct. Paſcha, & Pſal. 118. c. 7. v. 9.*

Digitized by Google

4. *Prædicator à Deo directionem quærat, & ad prædicationem copulet opera bona.*

Sic enim dicere tunc poterit. *Eructavit cor meum*, ſcilicet à Deo rectum. *verbum bonum.* Verè bonum eſt hoc verbum, ad quod conſequitur bonum opus: unde addit *Dico ego opera mea Regi*, quia ejus dicere eſt facere, & ejus facere eſt dicere. *Pſal.*118.*c.*7.*v.*18.

5. *Chriſtus Verbum eructatum foras, & veluti liber ſcriptus à Spiritu ſancto ut à nobis poſſet legi.*

Eructavit cor meum verbum bonum, lingua mea calamus ſcriba velociter ſcribentis. Vide quomodò Pater eructavit ab æterno Verbum: ſed quia non poterat legi, & cognoſci, niſi ab Angelis, hinc opera Spiritus ſancti, qui eſt lingua Patris, hoc Verbum foras eſt expoſitum, & ſcriptum in pergamena humanitatis, ut à nobis poſſet legi. *Pſal.*118. *v.*25.

6. *Sacra Scriptura verbum Dei eructatum à Patre, & à Spiritu ſancto ſcriptum in Eccleſia.*

Unde dicitur. *Eructavit cor meum verbum bonum.* Verè verbum bonum eſt Scriptura ſacra, quia continet omne bonum: & addit. *Lingua mea calamus ſcribæ*, ſcilicet ſtilo Spiritus ſancti, veluti lingua foris in Eccleſia expreſſo. *Op. princip. ſacra Script.*

7. *Sacra Scriptura eſt cor Dei, os Dei, lingua Dei, calamus Dei, liber ſcriptus intus, & foris.*

Unde dicitur: *Eructavit cor meum.* Quid? ſcilicet verbum bonum, nempè Scripturam ſacram, quæ eſt verbum bonum, quia eſt os Dei, & ex ore Dei: lingua item Deum exprimens, & calamus ſcribens ipſum: Unde Pater loquitur per filium, tamquam per linguam, & per Spiritum ſanctum, tamquam per calamum eum memoriæ commeodat. *Serm.*12. *Hexaem.*

8. *Præcepta decalogi ſunt ſcripta à Spiritu ſancto in corde, & in corpore tamquam in pergamena.*

Lingua mea calamus ſcriba velociter ſcribentis. Cur Deus aſſimilat linguam ſuam calamo ſcribæ velociter ſcribentis? Sed nota, quod ſicut ad ſcribendum requiruntur ſcriptor, pergamena munda, & alba, digiti, & manus ſcribentis: ſic verbum bonum eructatum, & expoſitum à Deo, quod continet decem præcepta decalogi, ſcriptum eſt à Deo per manum, ſcilicet filium, & per calamum, ſcilicet Spiritum ſanctum in pergamena cordis, & corporis: Ad hoc autem ut Scriptura benè formetur, oportet ut pergamenum ſit album, & mundum, ſcilicet cor mundum, cujus incauſtum eſt gratia Spiritus ſancti, cujus rubrica eſt ſanguis Chriſti: cujus continentia, ſeu frontiſpitium eſt charitas Dei, & proximi: Item ſcriptum eſt hoc verbum bonum in corpore, ſcilicet in manibus propter decem digitos in ſenſibus multiplicatis, & in pedibus habentibus decem digitos, ut denotetur, quod opera noſtra omnia externa debent dirigi ab hoc verbo bono. *Diæt tit.* 3. *cap.*1.

9. *In Chriſto* Iesu, *ut in libro ſcripta eſt ſapientia Patris, nobiſque expoſita à Spiritu ſancto.*

Lingua mea calamus ſcriba velociter ſcribentis. In quonam libro ſcripta eſt ſcriptura ab hoc ſcriba? Nota, quod hic ſcriba fuit Spiritus ſanctus, vel Pater, qui per Spiritum ſanctum ſcripſit, & expoſuit foris in libro Chriſti Jeſu omnes theſauros ſapientiæ, & ſcientiæ Dei: & nota, quod filius Dei ut Verbum increatum eſt liber ſapientiæ, & lux in mente Patris, viventibus plena rationibus & æternis: ut verbum inſpiratum, eſt liber expoſitus intellectibus Angelicis, & Beatis: & ut Incarnatum eſt liber mentibus rationalibus carni unitis: felix igitur, qui ad hunc librum vertit oculos, & mentem; ſic enim inveniet, & hauriet ſalutem à Domino. *Op. lignum vitæ, tit. Ieſus liber.*

10. *Pulchritudo Chriſti qualis.*

Speciosus forma præ filiis hominum. Nota, quod hic commendatur Chriſti pulchritudo ſecundùm humanitatem, quæ conſiſtit in duobus, ſcilicet in peccati immunitate, & in donorum collatione. *Pſal.*44. *In Luc. c.*8. *v.*40. *& op. lignum vitæ & op. medit. Vita Chriſti c.*7. Dicitur ergo ſpecioſus præ filiis hominum, quia nullus fuit ſine peccato actuali, vel originali, præter Chriſtum, & Beatam Virginem Mariam ex meritis Chriſti: Ideò dicitur deſiderium Angelorum, ſpeculum ſine macula, ſpecioſior ſole, in quem deſiderant Angeli proſpicere. *Serm.*1. *Dom. Adv. & ſerm* 1. *Dom. inf. oct. Epiph. & ſerm.*3. *Hexaem. & Pſalm* 46. *op. medit. Vita Chriſti c.*18. *& op. de dono intellect. cap.*6. Ideò ut ſpecioſiſſimus diligendus eſt à nobis. *Serm.*8. *In Nativit.* Dicitur autem ſpecioſus forma præ filiis hominum, quia fuit ſpecioſus ſecundùm Divinitatem, ſecundùm animam, & corpus verum, & glorioſum, & corpus myſticum. *Pſalm.*40. *&* 49. *&* 103. *& ſerm* 2. *Dom.* 1. *Adnent. & ſerm.*1. *Dom. infrà oct. Epiph. & ſerm.*3. *Hexaem. & op. medit. vita Chriſti. & op. de dono intellect. c.*6. Nota etiam, quod hic exprimitur pulchritudo pueri Ieſu mirabilis. *Op. meditat. c.*7. *&* 9.

11. *Ex ore Chriſti exibant verba gratioſiſſima, quæ ipſum reddebant ſummè amabilem.*

Diffuſa eſt gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus &c. Hic notatur, quod ex ore Chriſti exibant verba gratioſa, quæ ipſum reddebant amabilem, & ſummè admirabilem *In Luc. cap.*4. *verſ.*22. *& in Ioan. collat.*4. *& op. de Eccleſ. Hier. p.*1. *cap.*1. *In Eccleſ. cap.*10. *& op. medit. vita Chriſti cap* 51. Additur, *propterea, benedixit te Deus &c.* Scilicet in utero, in mundo, & in Cœlo. *Pſal.*44.

12. *Qui gratiam vult labiorum, habeat gratiam in corde &c.*

Unde dicitur de anima juſta. *Diffuſa eſt gratia in labiis tuis.* Et quia gratia non reſidet in labiis, ſed in corde, hinc qui hanc habet in

 corde,

corde, eam demonſtrat in labiis. *Serm.5. de una Virgine.*

13. *Verbum Dei eſt gladius, quo anima accingitur, & conſtat luxuriam*: Sic dicitur. *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum &c. Serm.3.Dom. infr. oct. Nativit.*

14. *Juſti ad exemplum Chriſti accincti ſemper vivunt in ſtatu pugnandi.*

Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime &c. Nota hoc dicitur viro juſto, ot cum hæc vita ſit perpetua pugna, ſeu militia, vivat ſemper accinctus, & promptus ad pugnandum: Sed quo gladio? gladio ſcilicet fortitudinis, ſed fabricato in officina humilitatis exemplo Chriſti Jesu, qui exercendo ſe in actibus humilitatis, maximeque à duodecimo Aono uſque ad prædicationem, quo tempore vixit ſemper ſubditus Mariæ,& Joſeph,fabricabat ſibi gladium humilitatis: nullus enim aptior gladius, quàm humilitatis poteſt inveniri ad debellandum ſuperbum inimicum. *Op. medit. vita Chriſti c.15. & Pſalm.17. & 108.*

15. *Qui vult ad prædicationem ſe præparare, accingat ſe gladio zeli virtutis.*

Accingere gladio tuo ſuper femur tuum potentiſſime &c. Quis gladius eſt iſte, quem vult accinctum in ſuis ſervis Chriſtus? Sed audi Chriſtum, qui ſuis Diſcipulis, antequam eos deſtinaret ad munus prædicationis, dixit. *Qui non habet gladium, vendat tunicam, & emat gladium.* Hic gladius eſt zelus virtutis, quem Prædicator debet ſibi præcingere per mortificationem propriæ carnalitatis, & deiode incumbere prædicationi. *In Luc. c.22. v.36.*

16. *Qui ſecurè vult de adverſariis triumphare, accingat ſe ſuo, non alieno gladio.*

Uode dicitur: *Accingere gladio tuo.* Nota,quod dicit, (*tuo*,) ſcilicet in te aſſume gladium tuum, ſcilicet mortificationem carnalitatis, ſi vis de inimicis triumphare. *In Luc. cap.22. v.36.*

17. *Prælati debent ſe accingere cingulo, & gladio juſtitiæ.*

Accingere gladio tuo ſuper femur tuum &c. Hoc dicitur Judicibus, & Prælatis, ut Juſtitiæ cingulo præcingantur, & gladio auctoritatis utantur contra vitia,& vitioſos. *In Ioan.cap.21. verſ.19.*

18. *Alluſio fit ad funes,quibus Chriſtus ejecit de templo vendentes: & ad virtutem funis, & cinguli S. P. Franciſci.*

Accingere gladio tuo. Ergone gladio quis poteſt accingi, & non potiùs gladius accingitur? Sed transfer mentem ad id, quod fecit Dominus Jeſus,quando ſumpto funiculo, quo accinctus ipſe erat(*ut ait Lyranus*)& quo ejecit vendentes in templo. *Ioan.c.2.* item ad funiculum,quo ad ſimilitudinem Chriſti utebatur S.P.Franciſcus,& franciſcanos ſuos voluit uti: nam iſtum funem, veluti gladium propoſuit,ut à ſuperbia, avaritia, & vanitate triumpharent. *Sic Alex.Alenſis.*

19. *Chriſti adventus in mundum petitur à Propheta.*

Specie tua, & pulchritudine tua intende proſpere, & regna. Nota hic petitur Incatuatio, & Adventus Chriſti in corde, & ut regnet in Eccleſia,& ſuper fideles ſecundùm humanitatem,& divinitatem, cujus pulchritudo attrahit animam ad ſui contemplationem. *Pſal.44. & op. de ſept. itin. ater. c 5. d.7.*

20. In Prælatis requiritur manſuetudo cordis,veritas oris,& juſtitia operis: hæc enim maxime prædicantur de Chriſto in his verbis: *Propter veritatem, & manſuetudinem, & juſtitiam*: Quibus attrahebat homines quantumcumque obſtinatos:& ideò ſubdit, *Sagittæ tuæ acutæ, populi ſub te cadent &c.op.diat.tit.7.c.2. & in Ioan. c.3. v.6.& op.de ſex alis ſeraph. c.3.*

21. *Eccleſia triumphans eſt ſedes,& Thronus Chriſti, in quo virga directionis regit.*

Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi: Virga directionis,virga Regni tui. Quænam eſt hæc ſedes Chriſti? Sed attende, quod multiplex thronus eſt aſſignatus Chriſto nempe Eccleſia militans, in qua nunc regnat: Beata Virgo Maria, & anima Juſti, & Eccleſia triumphaos, in qua regnabit io ſæcula ſæculorum virga directjonis, & æquitatis. *Pſal 88. & Pſal.2.& in Ioan.collat.81.& Pſal.118. c.1 v.7.*

22. *Veritas in actu pænitentiæ quos effectus pariat in anima.*

Propter veritatem & manſuetudinem,& juſtitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua. Nota, quod in his verbis primo loco ponitur juſtitia,ad quam cooſequuntur tot bona, ſcilicet maoſuetudo,juſtitia,& deductio ad Deum: & quæ virtus eſt hæc? loquitur hic de virtute,oon ſpeculativa,& indicativa, ſed de practica, & judicativa conſcientiæ, & peccatorum: hæc enim judicium educit, juſtum deducit, & io ſupernam Hieruſalem introducit:Educit io confeſſione:deducit in ſatisfactione,& introducit in conſummatione. *Pſal.118. c.5. verſ.11.*

23. *Chriſtus unctus eſt, & miſſus ad prædicandum, deditque exemplum Prædicatoribus,& quid ſit id,quod in ipſis requiritur.*

Dilexiſti juſtitiam,& odiſti iniquitatem propterea unxit te Deus oleo lætitiæ &c. Vide, quod Chriſtus dicitur unctus,ſcilicet miſſus in mundum inter cætera ejus munera præcipuè ad exercendum officium prædicatioois: notatque id,quod requiritur in Prædicatore,nempe diligere juſtitiam in ſemetipſo,& in aliis,& odiſſe iniquitatem. *Serm.1. Dom. quadrageſ. In Luc.proam.& c 9. v.10. & in Ioan. c.4. v.25. & c.6. v.27. Diat. tit.7. c.5.*

24. *Unctio olei in ſacra Scriptura eſt gratia Spiritus ſancti, quæ fortificat animam.*

Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem propterea unxit te Deus oleo juſtitiæ. Quodnam oleum eſt hoc, quo unctus eſt Chriſtus Jesus, & quo ungitur anima juſti? Nota, quod ungebantur Athletæ, ut agiliores, & fortiores redderentur in pugna: Sic Spiritus ſanctus unxit animam Chriſti oleo

Digitized by Google

oleo plenitudinis gratiarum, ut ſecurius pugnare, & debellare poſſet hoſtem: ſic & cingitur, & fortificatur Anima noſtra virtute Spiritus Sancti per gratiam, fitque fortis, & ſecura contra diabolum, & mundum. *ſerm.6. in Cœna Dom. & ſerm.3. Dom. in Albis.*

25. ***Qui vult hanc unctionem Spiritus ſancti, debet expellere à ſe iniquitatem, & diligere juſtitiam.***

Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem propterea unxit te Deus &c. Ecce quid exigit à te ô homo Spiritus Sanctus, qui deſideras unctionem ſuæ gratiæ, & donorum, odiſſe iniquitatem, & ſectari juſtitiam, & opera virtuoſa. *ſerm.2. Dom.17. poſt Pentecoſt. ſap. c.11.*

26. ***Oleum Spiritus Sancti eſt oleum lætitiæ: Oleum Diaboli oleum triſtitiæ, & Inferni.***

Unxit te Deus oleo lætitiæ. Quodnam eſt hoc oleum lætitiæ? Jam dictum eſt, hoc oleum eſſe gratiam Spiritus Sancti: Diciturque oleum lætitiæ, quia gratia Spiritus Sancti affert jucunditatem, lætitiam, & conſolationem Animæ: E contra oleum diaboli affert triſtitiam, amaritudinem, & damnationem æternam: primo oleo inunguntur prædeſtinati: ſecundo præſciti, & reprobi. *In Ioan. coll.40. & 65. & ſerm. 1. in Dedicati. Templi. & ſerm.4. Dom. Trinit. & Pſal.118. cap.1. verſ.14.*

27. ***Odor multiplex ex veſtimentis Chriſti exponitur.***

Myrrha, & gutta, & caſia à veſtimentis tuis. Et à quibuſnam veſtimentis? Nota, quod veſtimentum Chriſti eſt Eccleſia, ex quibus prodit odor multiplex, ſcilicet pœnitentiæ, contritionis, & fidei, aliarumque virtutum: Myrrha enim, ex qua gutta prodit ſignificat pœnitentiam, quæ eſt amara, & à putredine præſervat: & caſia, quæ creſcit in aquis, ſignificat fidem, quæ creſcit in aquis Sacræ ſcripturæ, & Animam in altum evehit, & hinc ex Eccleſia multiplex odor virtutum prodit. *op. Diat. Tit.7. c.5. & Pſal.44.*

28. ***Magnum ſignum prædeſtinationis, & diſcipulatus Chriſti compaſſio ad miſeros.***

Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea unxit te Deus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis. Felix ille, qui in hac beata ſorte connumeratur, ſcilicet qui ungitur à Spiritu Sancto, oleo ſuo, hoc eſt compaſſione ad miſeros: ſignum namque eſt diſcipulatus Chriſti, qui mirabiliter in hac virtute dedit nobis exemplum ſingulare. *op. Diat. Tit.7. cap.5.*

29. ***Nuptiæ inter Chriſtum, & Eccleſiam hic exprimuntur.***

Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato, circumdata varietate. Nota, quod hic exponuntur nuptiæ inter Chriſtum, & Eccleſiam: & quia in eligenda ſponſa quatuor conditiones debent concurrere, nempè pulchritudo, divitiæ, genus, mores; ſic hic exponuntur in Eccleſia, pulchritudo: unde dicit: *Concupiſcit Rex decorem tuum*: Divitiæ; unde dicit, *filiæ Tyri in muneribus*, ſcilicet veniunt: Genus, ſcilicet nobilitas, *filiæ Regum in honore tuo*: & mores quoad conformitatem, unde: *vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis, Pſalm. 44.*

30. ***Chriſtus Rex, charitas Regina, ejuſque qualitates quales.***

Adſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato. Quænam igitur eſt hæc Regina Chriſto deſponſata; Hæc eſt charitas regina in Regno Chriſti: hæc dicitur ſtare à dextris Chriſti, quia in dextera collocantur bona ſpiritualia, quia bonis æternis innititur: Et quia decet Reginam habere multiplicem veſtem, & variam: Sic hæc Regina dicitur adſtare in veſtitu per opera juſtitiæ, deaurato per claritatem ſapientiæ, & circumdata varietate, ſcilicet debet de contemplatione tranſire ad activam, & è converſo; ſicque ejus veſtimenta ſunt aurea: ô nobilis eminenſque Regina! *Pſ.44.*

31. ***Deſponſatio Chriſti cum Eccleſia iterum expenditur.***

Aſtitit Regina à dextris tuis, &c. Nota, quod in his verbis deſponſatio enarratur inter Chriſtum, & Eccleſiam, ad quam concurrunt primò ſponſalia, nempe promiſſio facta in lege naturæ, & ſcripta: ſecundò celebratio nuptiarum, ſcilicet in die Incarnationis in Utero Virginis. Tertiò traductio ſponſæ ad domum propriam, quando ſcilicet humanam naturam unitam Divinæ in die aſcenſionis aſſumpſit in Cœlum. *Pſal.44.*

32. ***Deſponſatio Animæ cum Chriſto expenditur.***

Aſtitit Regina, &c. Quænam? ſcilicet Anima juſta: in qua deſponſatione fiunt ſponſalia in conjunctione animarum per fidem: celebratio nuptiarum in conjunctione per charitatem, & gratiam, & traductio fit poſt mortem in Cœlum. *Pſalm. 44.* Hæc igitur eſt Regina comparens in veſtitu deaurato circumdata varietate, nempè intus in affectu, foris in effectu auro charitatis veſtita. *ſerm.3. in Epiph.*

33. ***Anima niſi veſtiatur veſtitu deaurato, & varietate colorum contexto, non coronabitur Regina in Cœlo: Anima, quæ ſacco vitiorum veſtita erit, in Inferno detrudetur.***

Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate. Quis eſt iſte veſtitus? Hæc veſtis eſt charitas, quæ fert ſecum varietatem colorum, ſcilicet aliarum virtutum: Anima igitur niſi ſe præſentaverit Chriſto in morte cum hoc veſtitu, non coronabitur in Cœlo: quæ autem ſacco vitiorum apparebit, in Cœlum non intrabit. *ſerm.3. Dom.19. poſt Pentec. & op. Diat. Tit.5. c.1. & op. Comp. Theol. l.5. c.6.*

34. *Servienti Deo ſpecialiter requiritur uſus, viſus, & auditus.*

Audi filia, & vide. Notandum, quod hic ſpecialiter inſtruit Animam in eo, quod faciendum eſt in Dei ſervitio, ſcilicet audire, & videre, nempè ad audiendum invitat cum reverentia verba ſua; & ad videndum, ideſt ad diligenter attendendum ea, quæ à nobis vult Chriſtus: Sed quid audiendum? audi, inquit, Chriſtum intendentem ut prudentiſſimum Conſulem: Chriſtum præcipientem, ut potentiſſimum ducem, & Chriſtum exhortantem, ut ſanctiſſimum Præſulem, & Chriſtum conſolantem, ut benigniſſimum Patrem. *ſerm. 4. de una S. Virgine.* Sed quid præcipitur Animæ videre? præcipit Deus, ut videat ſupra ſe Chriſtum nos adjuvantem; infra ſe peccatum, vel ſtimulum carnis recalcitrantem: juxta ſe proximum, ut ipſi compatiatur: infra nos mundum ad peccatum allicientem *ſermon. 6. de Apoſtol.*

35. *Anima volens Deo ſervire debet eſſe filia, videre, audire, intelligere, inclinare aurem, & obliviſci populum ſuum, & Domum Patris ſui.*

Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliviſcere populum tuum, & domum Patris tui, & concupiſcet Rex decorem tuum. Ecce quomodò in his verbis continetur tota ſumma perfectionis chriſtianæ, & religioſæ: Pater enim æternus eſt, qui loquitur cuilibet Animæ in ejus nomine credenti: & primò dicit, (*filia*) ſcilicet per gratiam, & benevolentiam adoptionis: hoc enim eſt fundamentum fabricæ ſpiritualis. Secundò dicit, (*audi*) ſcilicet per manſuetudinis reverentiam. Tertiò (*vide*) ſcilicet per intelligentiam. Quartò (*Inclina aurem tuam*) per operis diligentiam. Quintò (*obliviſcere populum tuum*) ideſt carnales parentes, maxime quando ſunt in via Dei contrarij: vel populum tuum, ideſt carnalem affectum, & carnis incentiva, (*& domum patris tui,*) ſcilicet diaboli domum, nempè temporalia: ſicque Rex Chriſtus per honoris excellentiam concupiſcet per acceptionis complacentiam decorem tuum, quod eſt per fidei formatæ refulgentiam: ô felix iſta Anima. *ſerm. 3. Dom. 23. poſt Pentec. & ſerm. 1. & 2. in Vigil. Nativit.*

36. *Quantum renuntiatio ſuadeatur in his verbis volenti ingredi Religionem.*

Audi filia & vide &c. obliviſcere populum tuum, & domum patris tui. Ergone non poteſt quis eſſe perfectus, niſi obliviſcatur populum, & domum patris ſui? Sed attende, quod ſuadetur renuntiatio mundi, & omnium bonorum temporalium, & omnium graduum, quæ in communitate, & Republica exercentur: quæ renuntiatio eſt licita, & ſancta *op. Apol. paup reſponſ. 4. c. 1.* Invitat ergo Animam, quæ in vita amoris eſt genita: ſic autem affectus incliner, & oculum intellectus aperiat interius, ut tanto ardore dilectionis Patri æterno benigniſſimo adhæreat, & ad ejus manſionem aſpiret, ut pro ipſius amore obliviſcatur patriam, & parentes, ut contaminatione rei creatæ, virgineo decore adornata, illi cœleſti ſponſo concupiſcibilis habeatur. *op. myſtic. Theol. c. 2. p. 1. In Luc c 9. v. 61. & c. 14. v. 12. & c. 17. verſ. 18. In Ioan. coll. 88.*

37. *Perfectio maxima exigit contemptum, & dejectionem, oblivionemque rerum temporalium.*

Audi filia &c. obliviſcere populum &c. Notandum hic, quod non ſine maximo myſterio dicit Animæ ſervienti Deo, obliviſcere, & non relinque populum, quia hac phraſi intendit inducere Animam ad perfectam renuntiationem omnium rerum; & ut id pateat advertendum, quod alij deſpiciunt mundialia, ſed non deſerunt: alij deſerunt, ſed non deſpiciunt: alij deſpiciunt, & deſerunt, ſed non obliviſcuntur: quando ergo Anima omnia relinquit, & omnium oblita, tunc verè eſt perfecta: & hic eſt gradus ſummus perfectionis. Taliſque Anima eſt digna ſponſa Chriſti, quia habet omnes conditiones ſponſæ, ſcilicet pulchritudinem, nobilitatem, divitias, & mores. Ad te igitur ô Anima, quæ cupis verè Deo ſervire, hæc diriguntur: ſola eſto, ut ſoli omnium ſerves te ipſam, quem ex omnibus tibi elegiſti. *op. medit. vita Chriſti c. 1. Pſal. 44. & ſermon. 23. Hexaem.*

38. *Conformitas Animæ ad Chriſti pulchritudinem reddit ipſam Deo, & hominibus amabilem.*

Et filia Tyri in muneribus vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Quænam ſunt illa munera, quæ promittuntur ſponſæ Chriſti? Sed vide quales effectus conſequuntur, & qualia bona communicantur Animæ cum Chriſto deſponſatæ: nam non ſolùm ex tali deſponſatione conſequitur pulchritudo, copia divitiarum ſpiritualium, nobilitas, & ſanctitas morum, ſed etiam amabilitas apud Deum, & homines: & ideò tali Animæ dicitur, & filiæ Tyri in tantis muneribus vultum tuum deprecabuntur. *Pſal. 44.*

39. *Pulchritudo ſponſæ Chriſti conſiſtit in interiori, non in exterioribus ſolùm, nempè in ornamento virtutum theologicarum, & cardinalium.*

Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus in fimbriis aureis circumamicta varietatibus. Nota hæc verba, in quibus Spiritus Sanctus explicat in quonam conſiſtit pulchritudo, & gloria ſponſæ Chriſti, nempè non in pulchritudine corporali, non in divitijs temporalibus, non in ornatu externo: Sed ab intus per cordis ordinationem in fimbriis aureis, ſcilicet in acquiſitione, & exercitio virtutum Theologicarum, quæ ſicut fimbriæ ornant eam in ſummo: & requiritur etiam circumamictus virtutum Cardinalium, prudentiæ in eligendo vera, Juſtitiæ in operando bona, temperantiæ in moderando ſuavia, & fortitudinis in ſuſtinendo mala. *ſerm. 3. Dom. 17. poſt Pentec. & op. comp. Theol. l. 5. c. 9. & op. Diat. Tit. 5. c. 1. & Pſal. 3.* Vide igitur quàm pulchra, & decora eſt talis ſponſa Chriſti ab intus, & ad extra oculis Dei, Angelorum, & hominum.

40. *Chriſtus deſponſavit ſibi Eccleſiam, ut eſſet ei in adjutorium ad generandam prolem.*

Adducentur Regi Virgines poſt eam: pro Patribus tuis nati ſunt tibi filij &c. Ecce cauſa, quare Chriſtus deſponſavit Eccleſiam: quia enim primariò inſtitutæ ſunt nuptiæ, ut uxor eſſet adjutorium viro ad generandam,& educandam prolem: licèt poſt peccatum etiam ſit in remedium incontinentiæ: hinc cum Chriſtus non indigeret hoc remedio, deſponſavit ſibi Eccleſiam, ut eſſet ei adjutorium ad generandam prolem ſpiritualem: Hinc dicitur, quod facta hac deſponſatione adducentur Regi Virgines poſt eam, ideſt multiplicantur Animæ filiæ, & mutuò Chriſtus, & Eccleſia ſibi præſtant auxilium in hac multiplicatione. *Pſal.*44. Nota etiam, quod dicitur afferantur Regi iſtæ Animæ Chriſto generatæ: A quo? Ab Angelis afferuntur in Templo gloriæ ad laudandum Deum in ſæcula ſæculorum. *ſerm.*1. *Dom.*18.*poſt Pentec.*

41. *Per hanc deſponſationem loco Angelorum nati ſunt filij, ſcilicet ſelecti collocati in Cœlo.*

Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii, conſtitues eos principes &c. Qui ſunt iſti Patres, in quorum loco nati ſunt filij conſtituti principes à Chriſto? Patres iſti ſunt Angeli, qui fuerunt quodammodò principium omnium creaturarum, qui ceciderunt per ſuperbiam è cœlo, cujus ruinas Deus reparavit per filiorum novorum generationem in Eccleſia: hos ergo exaltat in Cœlo, eos conſtituens Principes ſuper omnem terram. *ſerm.*4. *Dom.*3. *poſt Pentec.& l.*2.*d.*9.*a.*1.*q.*5.

42. *Per deſponſationem Chriſti cum Eccleſia nati ſunt Principes terræ, ſcilicet Apoſtoli, & alii eorum ſucceſſores.*

Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii &c. Conſtitues eos Principes ſuper omnem terram, memores erunt nominis tui &c. Nota, quod hic ad litteram prædicit Propheta regenerationem, quæ poſtea facta eſt per Chriſtum in Apoſtolis, qui ut filii nati ſunt Chriſto,& Eccleſiæ, & conſtituti ſunt principes ſuper omnem terram,& ut tales extenderunt fidem, & tot alios filios traxerunt ad gremium fidei. *ſerm.*2.*in Cathedra S. Petri, & ſerm.*1. *Dom.*2.*poſt oct.Epiph.In Luc.c.*5 *v.*34. *& Pſal.* 40.

43. *Pro patribus, ſcilicet pro Perſonis divinis nati ſunt, ſcilicet nati Prædicatores ut nomine perſonarum divinarum generent filios Chriſto, & Eccleſiæ.*

Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii &c. Et qui ſunt iſti patres? Nota quod primario ſunt tres Perſonæ Divinæ quæ generant filios ſcilicet Prædicatores mittendo in mundum, ut loco ipſorum alios filios generent Chriſto: Prædicator enim debet habere tria reſpondentia tribus Perſonis Divinis: primò auctoritatem mittentis, quia ſunt nuntii Patris: Secundò zelum Animarum, quia ſunt nuntii filii: Tertiò fortificationem, & converſionem Animarum, quia ſunt nuntii Spiritus Sancti: & ſic per hæc tria populi confitentur Deum amplexantes fidem, & gratiam. *In Luc. cap.*9.*v.*2.

44. *Maria Virgo ad ſimilitudinem generationis æternæ, prius concepit fide in corde, poſtea in utero Chriſtum.*

Eructavit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea Regi. Nota, quod prius in corde dicitur verbum conceptum, poſtea expreſſum opere Verbum Dei, & hoc competit verè Beatæ Virgini Mariæ: quia ſicut Pater ab æterno concepit Verbum, & in tempore ipſum expoſuit in mundum: Sic Beata Virgo Maria Chriſtum concepit in corde per fidem, & devotionem, poſtea in Ventre, & ex Ventre ipſum expoſuit Regi ſuo, ſcilicet Patri, & toti Eccleſiæ. *In Luc.c.*11.*v.*28. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

45. *Per verba Mariæ, ejuſque preces bonitas quanta in nos proveniat.*

Eructavit cor meum verbum bonum. Quodnam eſt hoc verbum bonum ô Beatiſſima Virgo, quod ex corde tuo eructatum eſt? Reſpondet: Dico opera mea Regi: nempè, quod dico, facio, & quod facio, dico: quid eſt hoc? hoc eſt, quod in ſuis devotis dicit, & operatur: nam ex interventione, & concurſu meritorum, & gratiarum Mariæ fit, ut in ſuis verba ſancta rore mellifluo dulcorentur, quod experimento patet in devota invocatione nominis Mariæ: fit item per ſuam ſanctitatem, ut peccata noſtra purgentur: per ſuam integritatem nobis incorruptibilitas donatur: per ſuam Virginitatem Anima noſtra à Chriſto adornatur, & ſibi vinculo amoris ſociatur: per ſuam fœcunditatem captivus redemptus eſt: per ſuum virgineum partum de morte perpetua homo erigitur: per ſuam prolem digniſſimam perditus eſt reſtitutus, & de exilio miſeriæ in patriam beatitudinis reducitur. *Op.Pſalt.B.Mariæ Virg.Pſal.*44. *& op.ſpecul.B.Mariæ Virg lect.*9.

46. *Filius eſt cor totum Beatæ Virginis Mariæ.*

Eructavit cor meum verbum bonum &c. Quomodò cor eructavit, & non potius lingua? quia verbum genitum à Maria eſt partus cordis: nempè ſicut eſt totum cor Patris, ſic & totum cor Matris: & hinc dixit Gabriel: *Dominus tecum*: ſcilicet Dominus ſpeciali modo cum Maria, & Maria cum Chriſto *op.ſpecul. B.Mariæ Virg.*

47. *Verbum divinum, cum eſſet purè ſpirituale, & mentale ſcriptum fuit in pergameno, ideſt in carne Virginis, ut poſſet à nobis videri, & legi.*

Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis. Nota, quod ut ſupra dictum eſt, hæc verba ſunt Patris docentis, quod illud Verbum æternum, quod in mente ſua ab æterno mentaliter ſcriptum, in tempore à Spiritu Sancto tanquam à ſcriba perfectiſſimo ſcriptum eſt, ut foris poſſet legi: Sed in quo pergameno? In Carne puriſſima, & mundiſſima B. Virginis Mariæ, tanquam in pergameno candidiſſimo, ut veluti liber ſcriptus intus,& foris poſſet legi,& ab Angelis, & ab hominibus. *Pſal.*118.*v.*25.

48. *Chriſtus*

48. *Chriſtus in unico inſtanti fuit ſcriptus in pergameno Beatæ Virginis Mariæ.*

Lingua mea calamus ſcriba velociter ſcribentis. Cur appellatur Spiritus Sanctus ſcriba velociter ſcribens? quia cum in Utero Beatæ Virginis fuerit fabricatus, & veluti ſcriptus in pergameno ſuæ mundiſſimæ carnis opera Spiritus Sancti, id totum fuit factum velociſſimè, ſcilicet in ultimo inſtanti prolationis verborum Mariæ Virginis: *Ecce Ancilla Domini &c.* quia enim virtus operans Spiritus Sancti erat mirabilis, & omnipotens, hoc miraculum miraculorum fuit, ut in inſtanti totus organizaretur. & quod fœmina conciperet Deum, & eſſet ſimul mater Dei. *l.3. d.3. p.2. q.ultim.*

49. *Pulchritudo Chriſti Ieſu maximè oblectabatur Mariam.*

Speciosus forma præ filiis hominum &c. Nota hæc dicuntur ab Eccleſia de pulchritudine ſponſi: Sed ea frequenter verſabantur in corde, & lingua Beatæ Mariæ Virginis: nam in pulchritudine, & venuſtate mirabili Chriſti, in dulcedine ſapientiæ & verborum, & in manſuetudine tractabilitatis ejus maximam conſolationem, & delectationem ſentiebat in corde: ſic enim erat gaudium, & lætitia Matris Virginis: unde ipſe Jeſus dicere poterat illud ſapientiæ *c.7. Ego filius tenellus, & unigenitus coram matre mea. ſer. 1. Dom. infra oct. Epiph.*

50. *Pulchritudo Mariæ ex pulchritudine filij.*

Speciosus forma præ filiis hominum. Nota, quod poſita pulchritudine Chriſti Jeſu, ſubdit: *Aſtitit Regina à dextris tuis*; ſcilicet Maria Virgo Regina pulcherrima: Dicitur igitur: Speciosus forma Chriſtus præ filiis hominum: Cur ſpecioſiſſimus? quia ex pulcherrimo Patre genitus, & hinc quia conceptus, & natus eſt in Maria, & ex Maria, hanc pulchritudinem ei communicavit, ut matri; & ideò pulcherrima fuit ex Virginitate, ex formatione Corporis Chriſti, ex fœcunditate: & ideò pulcherrimus Chriſtus natus ex pulcherrimo Patre: pulcherrima Maria, quia pulcherrimum genuit filium. *op. ſpecul. B. Virg. lect 6. & ſerm. 3. Dom. 14. poſt Pentec. & ſermon. 2. de B. Virg.*

51. *Pulchritudo Chriſti ſecundùm humanitatem ex pulchritudine Mariæ.*

Speciosus forma præ filiis hominum. Sed unde tanta pulchritudo in Chriſto? Nota, quod dicitur, *ſpecioſus forma*, ſcilicet non ſolùm ſecundùm Divinitatem, ſed & ſecundùm humanitatem ſumptam ex Virgine Maria: Specioſus ergo forma, nempè luce, candore, & habitu, ſicut ſplendor: & quia lux tranſiens per vitrum induit eundem colorem: ſic Chriſtus tranſiens per Mariam, quæ fuit vitrum mundum, & pulcherrimum, ſumpſit cum carne eamdem pulchritudinem Matris: ergo ſpecioſus forma Chriſtus præ filiis hominum, quia Maria ſpecioſiſſima exculpſit in ipſo ſuam ſimilitudinem, & ex pulcherrima Matre natus: ergo non ſolùm ſpecioſiſſima fuit Maria quia pulcherrimum filium genuit, ſed etiam ſpecioſiſſimus filius fuit, quia ex ſpecioſiſſima matre natus. *ſerm. 5. in Nativit. & ſermon. 2. de B. Virg. & ſerm. 3. Dom. 14 poſt Pentec.*

52. *Gratia labiorum oris, & verborum Mariæ expenditur.*

Diffuſa eſt gratia in labiis tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Quomodò dicitur diffuſa gratia in labiis, & non potius in Anima? quia gratia Mariæ, quam habebat in Anima, & ſanctitas in corpore redundavit per diffuſionem ad labia, ad linguam, & ad verba ejus: ô quanta gratia labiorum habuit in orationibus devotiſſimis, in collationibus utiliſſimis: quantam ad homines, quantam ad Angelos, quantam ad Dominum: & ideò Deus verba labiorum Mariæ ſemper libenter audivit: clamat enim Mariæ Deus: ô pulchra inter mulieres, fac me audire vocem tuam: & quia ſemper fuit veraciſſima, ſemper ſinceriſſima in verbis, ideò eam benedixit Deus in æternum. *op. ſpecul. B. Virg. lect. 14. & 6.* Vide ergo qualem gratiam habuit Maria in verbis, quia ad verborum prolationem: *Fiat mihi ſecundum verbum tuum*: factum eſt verbum non tantùm audibile auribus, ſed & viſibile oculis, palpabile manibus, geſtabile humeris: factum eſt hoc Verbum ſimpliciter inſpiratum, perſonaliter incarnatum, corporaliter inviſceratum, Verbum caro factum: item ad verborum Mariæ prolationem exultavit Joannes in utero, eique acceleratus uſus rationis, collatum eſt donum ſanctificationis, & prophetiæ. *In Luc. c. 1. v. 38 39. & 44.* Nota hic, quod plures Theologi admittunt concurſum inſtrumentarium activum in verbis Mariæ. *Sic Vega in ſua Theol. marian. ſic Savedra de Virgine.*

53. *Maria thronus, & ſedes Chriſti lumnoſiſſima: ſedes nempè Chriſti, & miſericordiæ.*

Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi, virga directionis, virga Regni tui. Quænam eſt hæc ſedes Dei? hæc eſt Beata Virgo Maria, quæ dum exiſtit Chriſtus in ejus utero fuit ſedes ejus: poſt eſt conſtituta Thronus miſericordiæ ejus. *Pſal. 88. & opuſc. ſpecul. B. Virg. lect. 3. in fine.*

54. *Maria eſt virga directionis, & Regni Dei.*

Virga directionis, virga Regni tui. Quid eſt virga directionis Regni Dei? Virga directionis Regni eſt dominium, & poteſtas omnia regens, & dirigens in Regno: per hocque datur intelligi, quod in poteſtate Mariæ eſt ſalus, vita, & lætitia noſtra, quia habet dominium præſidentiæ ſuper totum mundum: nempè ſuper Angelos, homines, & Dæmones, & ideò ad imperium Virginis omnia diſponuntur. *opuſcul. Pſalt. B. Virgin. Pſal. 21. & l. 1. d. 9 art. 1. q. 3. ad 2. & opuſc. ſpecul. Beat. Virg. lect. 3. & 15.*

55. *Beata Virgo Maria Regina totius Univerſi.*

Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate. Quæ eſt hæc Regina, niſi

Maria

Maria Virgo? hanc enim Eccleſia recognoſcit talem, dum dicit quotidie *Salve Regina mater miſericordiæ.* Nota, quod dicitur adſtare à dextris Chriſti, quia in hac parte ſtat miſericordia, & ſignificantur bona ſpiritualia: Maria enim verè eſt Regina miſericordæ, quia non eſt in hac vita ſic deſperatus, ſic miſer, cui non impetret miſericordiam ſalutarem, ſi ad ſuum declinaverit regimen: Verè Regina miſericordiæ, quia miſericordiam genuit, & officium miſerendi eſt ei à Deo commiſſum: Verè Regina Mater miſericordiæ, quia vndique ſolicita miſeros homines in filios adoptare deſiderans. *opuſc. ſtim. p. , cap.* 19.

56. *Maria in Cœlorum Regno aſſiſtit Chriſto in gubernatione mundi.*

Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato &c. Quomodò à dextris? Ergo Maria Virgo ſedebit in Cœlo à dextris Chriſti, ſcilicet cum æqualitate ipſius? Sed nota, quod ſedere ad dexteram eſt ſedere in gloria ad æqualitatem & hoc dicitur ſolùm de Chriſto: ſedere in dextera eſt frui gloria cum Chriſto: & hoc competit omnibus ſanctis & magis Beatæ Virgini, ſed ut aliqua prærogativa major denotetur in Maria, dicitur: *Aſtitit Regina à dextris tuis.* Quid eſt hoc? Sed reſpondetur, quòd hæc eſt Prophetia exaltationis Beatæ Mariæ Virginis factæ, dum aſſumpta fuit in Cœlum in Corpore, & Anima: fuit enim exaltata ſuper omnes choros Angelorum, & collocata à dextris ſui filii, ut ibi aſſiſtat in veſtitu deaurato, ſcilicet eminentiſſima gloria coronata ad gubernationem totius Univerſi. *op. ſpecul. B.V. lect.* 13. *& Pſal.* 47.

57. *Vultum Mariæ deprecantur omnes, ipſius potentiam cognoſcentes, ſive boni, ſive mali.*

Vultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Qui ſunt omnes divites plebis? & ſi ſunt divites, cur adnumerantur in numero, & turba plebis? quia omnes ad Mariam habent recurrere, ſcientes, ipſam eſſe conſtitutam Reginam in Regno Chriſti, & advocatam omnium hominum: In qua elucet mirabiliter clementia Creatoris, & ſalvatoris, qui ſic afflictis tam nobile ſubſidium dignatur elargiri, qui ſuis reis Mariam tribuit advocatam, ut inter nos, & ipſum Judicem conſtituta, quod voluerit valeat impetrare: & ideò non eſt timendum, quin miſereatur omnibus miſeris, & ad illam partem, ſententiam quam defendit, inclinet. *Op. ſtim part.* 3. *c.* 19.

58. *Gloria, & laus omnis Mariæ eſt ab intus in fimbriis aureis.*

Omnis gloria ejus filiæ Regis ab intus in fimbriis aureis &c. Nota, quod in his verbis exponuntur omnia mirabilia Mariæ Virginis: Dicitur enim ejus gloria, ſcilicet ex conceptione Chriſti facta in Utero: per quod primò innuitur, quod Pater ei, ut ſingulari filiæ communicavit poſſe generare eundem filium quem ipſe ab æterno generat, per quod patefit miraculum miraculorum: Addit ſecundò, quod hæc gloria apparet in fimbriis aureis, quia non ſolùm Chriſtum generavit ſecundùm humanitatem, ſed & omnium virtutum ornamentum in Anima, & corpore habuit. *op. ſpecul. B. Virg. lect.* 1. *&* 10. *& In Luc. c.* 1. *v.* 28. *Vide ſupra ad num* 39.

59. *Omnes Virgines, quæ adducuntur ad ſponſum Chriſtum ſunt fructus Virginitatis Mariæ.*

Adducentur Virgines poſt eam, proximæ ejus afferentur tibi. Nota illam particulam, (*poſt eam,*) ſcilicet poſt Mariam: Cur poſt Mariam? Nonne ante Mariam adductæ ſunt ad Deum Virgines aliæ? Sed tamen optimè ſtat, quod & illæ Animæ, quæ ante Mariæ ortum adductæ fuerunt Chriſto, & quæ poſtea adductæ, & adducentur, omnes ſunt Mariæ filiæ, quia ipſa fuit primum exemplar totius Virginitatis; & ideò ante ſe fuerunt figura Virginitatis Mariæ, & ex meritis ejus omnes adducentur ad Chriſtum ſponſum. *op. Comp. Theol. l.* 4. *c.* 4.

PSALMUS XLV.

Titulus: In finem, filiis Chore pro arcanis.

1. PRIMÒ nota, quod in hoc Pſalmo fit ſermo de filiis Chore, ſcilicet Chriſti crucifixi, Martyribus, & juſtis pro arcanis, ſcilicet agitur hic de manifeſtatione arcanorum divinæ diſpoſitionis, & ſuæ ſanctæ Incarnationis.

2. *Deus quot modis dicitur noſter.*

Deus noſter refugium & virtus. Nota, quod dicitur Deus noſter, & non Deus noſtrum refugium: Cur hoc? quia Deus dicitur alicujus quadrupliciter, ſcilicet omnium beneficio creationis: hominum per Incarnationem: bonorum per cultum Religionis: & quorumdam tantùm per aliquam ſpecialem prærogativam, ſicut dicitur Deus Abraham ratione fidei; Deus Iſaac, ratione ſpei, & Deus Jacob ratione charitatis: præcipuè tamen dicitur noſter ratione participationis noſtræ humanitatis. *Pſal.* 45.

3. *Deus in quo ſenſu dicitur refugium, virtus, & adjutor noſter.*

Deus noſter refugium & virtus, adjutor in tribulationibus. Cur hæc attributa multiplicantur? Nonne ſufficiebat dicere adjutor? Sed optimè per hoc explicatur divina pietas in ſuos: Dicitur enim refugium, virtus, & adjutor ob plures effectus ſuæ pietatis in nos: dicitur refugium pugnantibus contra carnem, per fugam, quia in hac pugna fuga eſt neceſſaria, & confugium ad Chriſtum: dicitur virtus pugnantibus per conſiſtentiam in pugna contra alios hoſtes: dicitur adjutor in tribulationibus, communicando vitam gratiæ. *Pſal.* 118. *c.* 8. *v.* 2.

Digitized by Google

4. *Multiplex tribulatio eſt, quæ nos turbat, & ob quam indigemus Dei adjutorio.*

Adjutor in tribulationibus. Nota, quod dicit in tribulationibus, non in tribulatione, quia tribulatio nos turbans eſt multiplex: Alia enim eſt intrinſeca, alia extrinſeca: Intrinſeca alia eſt à carne, alia eſt à diabolo: Extrinſeca, alia eſt aſſumpta à natura univerſali, alia coacta: In his omnibus indigemus adjutorio Dei, ad ipſum debemus recurrere, *Pſal.45.*

5. *Beneficium quale fuit nobis miſſio Apoſtolorum ad converſionem gentium.*

Propterea non timebimus, dum turbabitur terra: & transferentur montes in cor maris. Quid eſt transferentur montes in cor maris? Sed nota, quod hic prædicit Propheta diſſectionem Judeæ, & miſſionem Apoſtolorum ad gentes: Non timebimus (dicunt filii Chore, ſcilicet Apoſtoli) dum turbabitur terra, ſcilicet Judæa, dum commovebitur contra Chriſtum; quia montes, ſcilicet Apoſtoli pleni rore Spiritus Sancti transferentur in cor maris, nempè ad prædicandum Evangelium uſque ad intima gentilitatis: & hæc fuit maxima gratia à Chriſto nobis conceſſa. *Pſal.97.* Et hinc ſequitur translatio montium in mari? nempè congeries peccatorum in mari pœnitentiæ. *ſerm. 1. in Circumciſ.*

6. *Sonus prædicationis Apoſtolorum commovit gentes ad contradictionem, & poſtea ad converſionem, & jubilationem.*

Sonuerunt, & turbatæ ſunt aquæ &c. Vide, quod per miſſionem Apoſtolorum, ſonus primò commovit gentes ad contradictionem, ſed poſtea ad converſionem, ad gloriam Crucifixi, qui de potentia, & malignitate mundi triumphavit. *Pſal.45.*

7. *Spiritus Sanctus Civitatem Eccleſiæ militantis, lætificavit &c.*

Fluminis impetus lætificat Civitatem Dei, ſanctificavit tabernaculum ſuum altiſſimus. Nota, quod hic prædicitur adventus, & aſſiſtentia Spiritus Sancti ſuper Eccleſiam militantem quam hic nomine Civitatis, & Tabernaculi in modum affert: eſt enim Civitas fundata in Chriſto munita muris fidei, & Sanctorum; ipſamque lætificat, & fortificat virtus Spiritus Sancti flumine ſuorum donorum, & gratiarum. *Pſal.47. & 107.*

8. *Sacramentum Baptiſmi eſt flumen irrigans, & mundans Civitatem Eccleſiæ militantis.*

Fluminis impetus lætificat Civitatem Dei. Nota, quod per hoc flumen poteſt etiam intelligi ſacramentum Baptiſmi, cujus impetus delet culpam, & pœnam. *ſerm.3. Dom.2. poſt Pentec.*

9. *Sacra ſcriptura eſt flumen lætificans, & fœcundans Eccleſiam: fluvius ſcientiarum mundanarum, è contra confundit, & arefacit Animam.*

Fluminis impetus &c. Ideſt ſacra ſcriptura, quæ rectè comparatur flumini impetuoſo, & lætificanti ſua inundatione Civitatem Eccleſiæ militantis, per quod deſumitur à fluvio mundanarum ſcientiarum: nam fluvius Sacræ ſcripturæ egreditur de paradiſo, & corde Dei Patris, & dividitur in quatuor capita, ſcilicet in rivum hiſtoriarum, anagogiarum, allegoriarum, & tropologiarum: primus rettahit Animam à terreſtribus: Secundus refovet Animam in cœleſtibus: Tertius dirigit Animam in credendis: & quartus in agendis: Dicitur autem impetus, ſeu impetuoſus hic fluvius propter vigorem ſublimium elevationum, quibus ad cœleſtia extollitur Anima, & ideò rectè dicitur, quod lætificat Civitatem Dei: E contra fluvius humanarum ſcientiarum torridus, tepidus, turbidus, & turgidus, areſcenſque Animam, & eam implens vanitatibus. *op. princip. Sacra ſcript.*

10. *Contritio eſt flumen ſanctificans tabernaculum Animæ.*

Fluminis impetus lætificat Civitatem Dei, ſanctificavit tabernaculum &c. Nota, quod fluxus hujus fluminis duo facit, lætificat Civitatem, & ſanctificat tabernaculum. Quid eſt hoc? quid ſignificatur? Nota, quod hoc rectè poteſt dici de contritione peccatorum: hæc enim ſanctificando tabernaculum Animæ, dum ejus fluxus ad ipſam pertingit, ſimul lætificat Civitatem Dei, quia augeſcit gaudium Angelis ſuper uno peccatore pœnitentiam agente. *ſerm.2. Dom. infra oct. Epiph.*

11. *Eccleſia militans eſt Civitas abundans jucunditate, ſanctificata à Chriſto: & ab ipſo perpetuò habitata.*

Fluminis impetus lætificat Civitatem Dei &c. Nota quod myſticè hæc civitas eſt Eccleſia militans fundata in montibus altis, ſcilicet in meritis Chriſti plena jucunditate, ſcilicet ſacramentorum, & in cujus medio habitat Chriſtus uſque ad conſummationem ſæculi. *In Luc. c.12. verſ. 12.* Dicitur autem, quod Deus in medio ejus exiſtens non commovebitur, quia Chriſtus ibi ſtat firmus contra impetus ſuperborum, potentum, laſcivorum, & avarorum. *ſerm. 1. Dom. 3. Advent.*

12. *Eccleſia dicitur Tabernaculum, & quare.*

Fluminis impetus &c. ſanctificavit Tabernaculum ſuum altiſſimus. Nota, quod hic Eccleſia militans appellatur Civitas, & etiam Tabernaculum: Cur hoc? Item quare dicitur Tabernaculum ſingulariter, & non Tabernacula pluraliter, cum ſint in mundo plures Eccleſiæ? Dicitur Tabernaculum ſingulariter: quia una eſt in omnibus particularibus Eccleſiis: & dicitur

dicitur Tabernaculum, quia eſt locus militantium, peregrinantium, & vigilantium: quia militat Eccleſia in bonis laicis, & ſæcularibus: licèt enim in ſolicitudinibus hujus vitæ mundanæ vivant, & videantur fuſcati, tamen interius ex charitate fraterna, & reformatione Animæ ſunt pulchri: Unde de qualibet Anima iſtorum poteſt dici, nigra ſum, ſcilicet exterius, ſed formoſa interius: Item peregrinatur in bonis clericis, & regularibus, qui in mortificatione ſenſualitatis, gemunt quidem, ſurſum tamen anhelantes ad cœleſtem patriam, conſolantur: Item vigilat in bonis Prælatis, dum ex ſingulari ſanctitate, & ferventi charitate, & diligenti ſubditorum informatione ſunt vigilantes ſuper gregem ſuum. *ſerm. 3. in Dedicat.*

13. *Eccleſia, vel hoc Tabernaculum quomodò ſpiritualiter ſanctificatur.*

Sanctificavit Tabernaculum ſuum altiſſimus. Nota, quod affluentia fluminis Spiritus Sancti dicitur ſanctificare hoc tabernaculum: quomodò fit hæc ſanctificatio? Reſpondetur, quod ſanctificatur Eccleſia in militantibus, peregrinantibus, & vigilantibus ſuis ſubditis: ſanctificatur autem in laicis militantibus per emundationem à peccatis: In Clericis, & Religioſis peregrinantibus, quando divino cultui dedicati toti incumbunt ad opera pietatis in Deum, & proximum: In Prælatis vigilantibus, quando iſti incumbunt, & propriæ ſatisfactioni, & aliorum utilitati ad confirmationem in bono: Et in figura hujus ſanctificationis, in lege offerebatur Bos, qui congruit labori laicorum: Agnus, qui ſignificat ſimplicitatem Religioſorum: & Aries, qui eſt dux gregis, & convenit Prælatis: Sic etiam in conſecratione Altarium adhibet Eccleſia lignum, ſignificans fragilitatem in ſæcularibus, Chriſma, ſignificans ſanctitatem regularium, & lapidem ſignificantem firmitatem Prælatorum. *ſermon. 3. in Dedicat.*

14. *Tabernaculum corporis noſtri quomodò ſanctificatur.*

Sanctificavit tabernaculum &c. Nota, quod per hoc tabernaculum myſticè poteſt intelligi corpus, & Anima & totus homo: & quoad corpus debet hoc ſanctificari eo modo, quo fit conſecratio Eccleſiarum, nempè uſu cineris, ſalis, aquæ, & vini; nempè cinere mortificationis, ſalis devotione, aquæ compunctione, & vino exultationis: hæc enim concurrunt ad perfectam pœnitentiam, per quam ſanctificatur corpus in tabernaculum Dei. *ſermon. tertio, in Dedicat.*

15. *Animæ ſanctificatio qualiter fiat.*

Sanctificavit tabernaculum ſuum &c. Nota, quod Anima eſt hoc tabernaculum, & debet ſanctificari quomodò ſanctificatur Eccleſia, nempè oleo aſperſorio de hyſopo, & balſamo: oleo, ſcilicet pietate ad proximum: hæc enim ſicut oleum debet ſuperferri cæteris operibus: Item hyſopo: hyſopus enim eſt herba tollens aſperitatem à pectore, ideſt ſermonibus dulcibus, & humilibus: Item balſamo conſervante à corruptione corpora, ideſt largitate, & exhibitione eleemoſynæ. *ſermon. 3. in Dedicat.*

16. *Quilibet homo veluti tabernaculum Dei debet ſanctificari.*

Sanctificavit tabernaculum ſuum altiſſimus &c. Nota, quod in tabernaculo Templi tres partes exponebantur, ſcilicet Atrium anterius pro omni ſexu: ſancta ſanctorum, quod erat interius pro miniſtrantibus: & aliud ſancta ſanctorum magis interius pro ſummo Pontifice, qui ſolus ibi ingrediebatur: Sic in nobis, ut ſanctificemur debet eſſe pars anterior, ſcilicet corpus, ſeu ſunt ſenſus noſtri exteriores: pars ſecunda interior eſt pars Animæ ſenſitivæ interior: & pars tertia Spiritus: & hæc omnia ad Deum debent ordinari, ita ut Spiritus abſolutus ab appetitu carnis, & appetitu ſenſualitatis liberè feratur in Deum. *ſerm. 3. in Dedicat.*

17. *Spiritus, & pars ſuperior Animæ eſt tabernaculum ſanctificandum à nobis.*

Sanctificavit tabernaculum ſuum &c. Nota, quod hoc tabernaculum myſticè eſt ſpiritus, ſeu pars, & portio ſuperior Animæ, quæ debet eſſe tabernaculum Dei, & debet ſanctificari, nempe per memoriam, intellectum, & voluntatem: in memoria per recordationem dominicæ paſſionis: in intellectu per exercitium fidei: & in voluntate per ſoliditatem dilectionis: In hujus ſignum Epiſcopus in conſecratione Eccleſiæ apponit ſcripturam, in qua ad modum Crucis ſcribit per litteras Latinas, Græcas, & Hebraicas titulum Crucis: Item adhibet candelas accenſas, & ponit lapidem conſecratum. *ſermon. 3. in Dedicat.*

18. Paradiſus eſt Civitas, in qua fluminis impetus deliciarum fluit, ſanctificans, & lætificans Animam: & ideò dicitur: *fluminis impetus lætificat &c. ſerm. 1. in Inventione S. Crucis. In Ioan. coll. 39. op. de dono ſap. c. 11.*

19. *Chriſtus ſemper tenuit medium.*

Deus in medio, ſcilicet tabernaculi, non commovebitur. Si in medio non commovebitur, forſan in angulo commovebitur? Et cur in medio? Nota, quod medium eſt locus Chriſti: fuit enim medium ubique in Incarnatione, duo extrema conjungens, ſcilicet humanitatem, & Divinitatem: Medium fuit in tota vita ſua, ſcilicet medium virtutis in locutione, & operatione: medium in paſſione, ſcilicet in Cruce, quia poſitus eſt in medio latronum, ex quo medio influit gratiam omnibus membris: Dicitur igitur, quod in Animæ ſanctificatæ medio non commovebitur, quia ibi damnat angulos ambitionis, latibula perſonarum acceptionis, & deluſoria verba, necnon conventicula ſordidæ delectationis: tene igitur ó Anima hoc medium, & ſic ſecura eris: quod Deus non commovebitur, nec te deſeret, ſic adjuvabit te in æternum: & ideò, quia conturbatæ ſunt gentes non tenentes hoc medium ab ipſo ſunt

derelictæ : Dominus autem virtutum, ſcilicet tenens medium virtutis eſt nobiſcum, & ſuſceptor noſter in hoc medio. *ſerm.1.Dom.3. Advent.*

20. *Qui vult clarè videre opera Dei, debet recedere à tenebris peccati.*

Venite, & videte opera Domini &c. Nota hunc ordinem : primò, *venite*; poſtea, *videte opera Domini* : nempè venite de tenebris, in quibus non poteſtis videte opera Domini? ſi enim ſurrexeritis à peccati tenebris, hæc videbitis. *Pſal.45.*

21. *Qui ſiſtit in factura, ſcilicet in creatura in tenebris manet: qui de factura tranſit ad Deum, in ipſum intrat.*

Venite, & videte, opera Domini. Quænam ſunt iſta opera niſi creaturæ à Deo factæ? Nota igitur, quod dicit Deus, venite, ideſt videndo opera mea, tranſite de ipſis ad cognitionem Creatoris : nam qui in ipſis ſiſtit, ſuam cognitionem potius obſcurat; tranſiens per ipſas ad Creatoris Attributorum cognitionem, illuminatur. *In Luc. cap.8. v.35. & ſerm.1. Dom. in Albis.*

22. *Inter opera Dei à nobis conſideranda, proponuntur prodigia, quæ magis indigent conſideratione à Deo facta per Incarnationem.*

Venite, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram. Quomodò prodigia appellat ea, quæ facta ſuper terram, & non potius quæ facta ſunt in Cœlo? quia inter mirabilia opera facta à Deo, mirabiliſſimum eſt opus Incarnationis : Nonne prodigium eſt, quod verbum caro factum eſt? quod parvulus ſit factus immenſus? quod compoſitum, & unitum ſit Cœlum cum terra? quod abſtulerit bellum inter Deum, & hominem, inter Judæos, & Gentiles? Inter carnem, & ſpiritum? *Pſal. 45.*

23. *Prodigium eſt opus brachij omnipotentis Dei, ablatio belli inter carnem, & Spiritum uſque ad primos motus in ſuis ſervis.*

Venite, & videte prodigia &c. auferens bella uſque ad finem terræ. Quomodo dicitur, quod Chriſtus abſtulit bella in terra? Nonne mundus totus vivit in bello? Nota, quod hoc dicitur de ijs, qui ad perfectum gradum caſtitatis perveniunt, qui ita domitas habent carnis concupiſcentias, quod ex amore caſtitatis vix rariſſimè, & tenuiſſimè ſentiunt illius motus, vel ſic abhorrent eos quaſi nauſeam eis inferendo, nec eos poſſunt ſentire, niſi cum horrore, & execratione : vel ſi aliquando pro utilitate aliorum occurrit ijs aliquis ſermo de iſtis materijs, vel ſentiant aliquos motus, ita quietos ſe ſentiunt, ac ſi de luto, vel de lapidibus tractaretur : vel etiam in ſomno eos ſentiunt ſine turpibus phantaſmatibus : & quia hoc totum eſt ex ſola Dei virtute, & gratia : nonne hoc eſt prodigium, maximè vivere in carne ſine carne, & ſine his motibus uſque ad terminos eorum, ſcilicet uſque ad primos carnis : Iſti verò vocant, & vident : nempè quieſcunt, & vident intentione directa ſolùm in Deum, & à Deo hoc maximum prodigium recognoſcunt. *op. de perfect. Religioſ.l.2.cap.56.*

24. *Diabolus de nobis facit arcum, arma, & ſcutum, ut nos impugnet, & Chriſtus hæc omnia confregit.*

Arcum conteret, & confringet arma, & ſcuta comburet igni. Quæ arma ſunt iſta? & quare de iſtis dicitur, quod Chriſtus ea confregit? Nota, quod hic omnia tentationum genera, quibus utitur Diabolus ad impugnandum nos, proponit ſive occulta, ſive manifeſta, offenſivaque, & deffenſiva, quæ omnia ſæpè diabolus de nobis fabricat, ſcilicet vel conſentientibus, vel ſpontè in occaſionibus collocando : Hæc omnia confregit Chriſtus, hiſque privatus fuit diabolus in die Reſurrectionis, & Aſcenſionis. *In Luc.c.11.v.22.*

25. *In ſolo Deo quieſcit, qui ſe totum in Deum bona intentione collocat.*

Vacate, & videte, quoniam ego ſum Deus, & exaltabor in gentibus &c. Vacare ſpectat ad quietem, viſio ad intentionem : Qui igitur vitia ſubjugavit, in ſe quieſcit, & Deo intendit, ipſum recognoſcens omnium horum bonorum operatorem. *opuſcul. de perfect. religioſ. ibidem.*

26. *Viſio contemplationis ſuadetur à Deo.*

Vacate, & videte, quoniam ego ſum Deus &c. Nota, quod ſupra dixerat, venite, & videte : nunc dicit vacate, & videte : cur mutatur phraſis dicendi in hac divina vocatione? Ut intelligamus, quod in via Dei ſunt plures gradus perveniendi ad cognitionem, & viſionem Dei pro hoc ſtatu : ſupra enim invitaverat ad tranſeundum in Deum per notitiam creaturarum, & humanitatis Chriſti : nunc ad altiorem, & ſublimiorem ſtatum vocat, qui eſt contemplationis, & ſimul tradit modum id aſſequendi, dicens, *Vacate* : nempè ab operibus ſæcularibus per quietationem mentis, & videte Dominum in propria conſcientia per exercitium contemplationis, quoniam ego ſum Deus, ſcilicet ſuavis propter dulcedinem ſapientialis oblectationis : ut videas quod Anima ſolùm ad hanc dulcedinem, & fruitionem pervenit, quando purgatus eſt animus à ſenſibilibus imaginationis, & affectus ab affectionibus terrenis. *ſermon. primo, Dom. In Albis. & opuſc. ſpecul. Diſcipl. part.2. c.6. ad finem.*

27. *Per exercitium contemplationis, & fidei dicitur Chriſtus exaltatus, & quomodò.*

Vacate, & videte &c. Exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra. Quænam eſt hæc exaltatio Domini Jeſu Chriſti? Ergone ex noſtra contemplatione exaltatur? Maximè : exaltatus quidem

dem dicitur Chriſtus in Cruce, ſed hic per actus noſtræ contemplationis per fidem dicitur exaltatus, quia purificata mente ab omnibus rebus creatis, ibi reſidet Deus. & hoc eſt, quod ſummopere deſiderat à nobis Chriſtus Jeſus, & ad quod debet adſpirare anima. *Pſalm. 67. & op. ſpecul. Diſcipl. p. 2. c. 6. & op. ſerm. 1. Dom. in Albis.*

28. *Chriſtus frater noſter eſt.*

Dominus virtutum nobiſcum, ſuſceptor noſter Deus Iacob. Quid eſt Dominus virtutum nobiſcum? Cur non dicit ſimpliciter, Dominus nobiſcum? Sed nota, quod hic loquitur de Chriſto, qui appellari voluit Emanuel, ideſt nobiſcum Deus, ut pateficeret, quod ſumendo carnem noſtram voluit fieri frater noſter: dicitur autem in hac confraternitate Dominus virtutum ob participationem gratiarum, hæreditatis cœleſtis & ob dilectionem, quam habet ad nos tamquam ad fratres ſuos. *Pſal. 48.*

29. *Beata Virgo Maria refugium facta eſt hominibus, & adjutrix in tribulationibus, & omnibus periculis.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Domine refugium & virtus. Hoc dicit Propheta Chriſto Jeſu: Hoc verè dicere poſſunt omnes homines Beatæ Virgini: Verè enim eſt refugium, & virtus: refugium in omnibus neceſſitatibus noſtris, & virtus conterens omnino potentiam diaboli, & inimicorum, quia beneficiis ſuis plenus eſt mundus ſuperans cœleſtia, & penetrans inferna. *Op. I ſalt. B. Virg. Pſal. 45.*

30. *In cor Mariæ, veluti in mari tranſierunt omnes dolores, & pœnæ omnium peccatorum.*

Transferentur montes in cor maris. Quandonam tranſlatio facta eſt montium in medio maris? Sed vade ad pedes Crucis, in qua pendebat Chriſtus, & videbis ibi Mariam Virginem doloroſam, & lachrymoſam: Intra in cor ejus, & videbis mare amarum, in quod tranſlati ſunt omnes montes: qui ſunt iſti montes? ſunt congeries pœnarum omnium hominum, & præcipuè peccatorum. *Serm. 1. in Circumciſ.* Montes etiam ſunt dolores Chriſti in Cruce pendentis: Omnes igitur iſti dolores tranſlati ſunt in cor Mariæ Virginis, quia tota verſa eſt in mare doloris: Stabat igitur juxta Crucem, ſed crucifixa in corde, & in eo congregata ſunt omnia flagella, ſputa, clavi, improperia, pœnæ, dolores, & vulnera: O amaritudo plena quid feciſti? Vas ſanctitatis feciſti vas pœnalitatis: quæro Matrem Dei, & ecce invenio tantùm ſputa, flagella, & vulnera, quia tota converſa eſt in iſta, & cor amoris converſum eſt in globum, in mare doloris. *Op. ſtim. divin. amor. p. 1. c. 3 & op. offic de compaſſ. B. Virg.*

31. *Maria Virgo civitas Dei, in qua fluminis impetus omnium gratiarum decurrit contra impetus fluminum omnium malorum.*

Fluminis impetus lætificat civitatem Dei. Nota, quod hæc civitas ſi myſticè eſt anima, ut dictum eſt, vel Eccleſia: multò magis eſt Maria Virgo, verè civitas auro mundo fabricata per charitatem, & ſimilis vitro mundo per caſtitatem. *Ser. 1. in Nativit.* Sed quiſnam fluvius lætificat civitatem hanc? Ecce qualis impetus aquarum: nam in Maria Deus omnium gratiarum plenitudinem infudit, impetus, inquam gratiarum ſcilicet multitudinem gratiarum contra multiplicitatem culparum, pœnarum, & miſeriarum. *Op. ſpecul. Beatæ Virg. lect. 2.*

32. *Maria fuit tabernaculum filii Dei ſanctificatum per præſervationem ab omni culpa, & per collationem omnium donorum.*

Sanctificavit tabernaculum ſuum altiſſimus. Nota hoc tabernaculum fuit myſticè Beata Virgo Maria, quam ſanctificavit eam præſervando ab omni culpa, & replendo omni gratia, & omnibus donis, in quo ipſe Dominus Jeſus requievit tamquam in Paradiſo deliciarum. *Serm. 2. In Sabbato ſancto & ſerm. 2. de B. Virg. & In Luc. cap. prim. verſ. 49.*

33. *Maximum omnium prodigiorum fecit Deus Pater, conſtituendo Mariam Matrem ſui filii.*

Venite, & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram. Et quænam ſunt iſta prodigia? Ecce prodigia: quod Deus Pater unicum filium, quem de corde ſuo æqualem ſibi genuit, Mariæ dedit, ut eſſet unus, & idem Dei, & Mariæ filius: hoc verè eſt miraculum miraculorum. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 2.*

PSALMUS XLVI.

Titulus: In finem pro filiis Chore Pſalmus.

1. PRIMÒ nota, quod cum ſupra gentes vocatæ fuerunt ad fidem: hic Propheta in perſona Apoſtolorum invitat iſtas gentes, filios, & imitatores Crucifixi ad Deum laudandum: Pſalmus enim eſt pro filiis Chore, ut dirigantur in finem, ſcilicet Chriſtum laudandum.

2. *A Deo ſeparatus non poteſt Deum dignè laudare: Ideò hic non Judæi, ſed ſolùm gentes vocantur ad laudandum Deum.*

Omnes gentes plaudite manibus, jubilate Deo in voce exultationis: quoniam Dominus excelſus &c. Cur hic gentes ſolùm, & non etiam Judæi invitantur ad Deum laudandum? Sed nota myſterium, quod, *in 4 Reg c. 2.* dicitur de Eliſeo in perſona Chriſti. *Aſcende calve.* Chriſtus enim fuit calvus, non ad litteram, ſed myſticè, ſcilicet in anteriori parte decapillatus, non in poſteriori parte: nam Judæi ſignificati in anteriori parte, à Chriſto receſſerunt, & gentiles ei adhæſerunt, qui ſunt poſterior pars: unde iſti ſolùm, quia Chriſto per fidem ſunt uniti, invitantur ad laudandum Chriſtum, quia qui à Deo eſt ſeparatus, non poteſt ipſum digne laudare. *Pſal. 46.*

3. *Dominus Deus excelſus, & terribilis quomodò dicatur.*

Quoniam Dominus excelſus terribilis, Rex magnus ſuper omnem terram, ſubjecit populos &c. Nota hic, quod Deus eſt Dominus poteſtate, excelſus incomprehenſibilitate, terribilis in admiratione: nam eſt potens, incomprehenſibilis, & admirabilis: & potentiam Deus oſtendit per tria: per ejus magnitudinem: unde dicitur, *Rex magnus*: Per univerſitatem: unde dicitur, *ſuper omnem terram*, & per inimicorum ſubjectionem: unde dicitur, *ſubjecit populos. Pſal.* 46.

4. *Chriſto Domino ſumma reverentia, quia eſt excelſus, terribilis, Rex magnus.*

Quoniam excelſus Dominus terribilis, Rex magnus ſuper omnem terram, ſubjecit populos &c. Nota, quod hæc dicuntur, ut ſummam reverentiam ei debitam, exhibeamus Jeſu Chriſto: eſt enim excelſus Dominus propter majeſtatem Dominii: terribilis propter ſeveritatem judicii; & Rex magnus ſuper omnem terram propter dignitatem imperialis præſidentiæ, & virtuoſitatem inexpugnabilis prævalentiæ; oſtendit in hoc, quod ſubjecit populos, & gentes, quæ prius erant inimici. *Serm.* 1. *Dom* 4. *poſt oct. Epiph. & ſer*, 1. *in Epiph.*

5. *Hæreditas, quæ à Chriſto nobis præparata fuit qualis.*

Elegit nobis hæreditatem ſuam, ſpeciem Iacob, quam dilexit. Quænam hæreditas eſt hæc? Si eſt ſpecies Jacob, quomodò dicitur hæreditas Chriſti? Nota, quod eſt ſpecies vana, & hæc deformat: eſt ſpecies gratiæ, & hæc informat: & ſpecies gloriæ, & hæc reformat: non primam, ſed ſecundam, & tertiam pro hæreditate nobis Chriſtus præparavit ſuis meritis, & paſſione, & dicitur Jacob, ſcilicet ſupplantator, quia ſupplantavit peccatum, & gratiam, & gloriam nobis præparavit. *Pſal.* 46.

6. *Aſcenſio multiplex Chriſti expenditur, ſcilicet in Crucem, in Reſurrectione, & Aſcenſione.*

Aſcendit Deus in jubilatione, & Dominus in voce tubæ. Nota, quod hæc dicuntur de Chriſto, qui aſcendit in Crucem, aſcendit & in Reſurrectione, & in Aſcenſione in Cœlum: & de his omnibus dicitur in jubilatione quia aſcendit in Crucem, Judæis quidem inſultantibus, & blaſphemantibus, ſed ipſe aſcendit libenter, & voluntariè, atque lætanter: In Reſurrectione dæmonibus trepidantibus, & in Cœlum Angelis jubilantibus, Apoſtolis admirantibus, & ſanctis liberatis communicantibus in gloria. *Serm* 4. *in Aſcenſ. Dom. & in Ioan. collat.* 16. *& opuſ. meditat. vita Chriſti. c.* 98.

7. *Aſcenſio Chriſti in Cœlum lætitiam beatorum, & pœnam damnatorum inſinuat.*

Aſcendit Deus in jubilo, & in voce tubæ. Cur jubilationi voluit addi vocem tubæ? Ad hoc reſpondet ipſe Dominus. *In Act. Apoſtol. c.* 1. *Quemadmodum vidiſtis eum aſcendentem in Cœlum, ita veniet judicare mundum.* Aſcendit igitur Angelis cantantibus, & exultantibus in voce tubæ, quia tuba utimur in feſtis, & bello; Sic veniet Dominus judicaturus mundum in tuba, ſcilicet afferendo conſolationem amicis, & terrorem, pœnamque inimicis: Illis erit ſolemnitas, iſtis bellum, & pœna. *Ser.* 2. *In Aſcenſ. Dom. & in Luc. c.* 24. *v.* 51. Nota etiam, quod dicitur, aſcendere in voce tubæ, quia injunctus fuit tunc Apoſtolis ſonus prædicationis per totum mundum. *Op. Comp. Theol. l.* 4. *c.* 24.

8. *Quare in Paſchate Reſurrectionis non cantatur hymnus in officio in principio, nec in fine: & quid ſit jubilus, ſeu hymnus.*

Aſcendit Deus in jubilo. Quid eſt jubilus? eſt laus, quæ nec poteſt omninò taceri, nec omninò exprimi, eſtque vox exultationis: Canitur autem in Eccleſia in matutino in principio, in medio, & in fine: In principio, quia non omninò taceri poteſt laus Dei, ſed nec perfectè exprimi, ut dicebat Hieremias. A. A. A. neſcio loqui Domine, per quod exprimitur noſtra imperfectio, & infirmitas: In medio ſcilicet hymnus, *Te Deum laudamus*; quia ſanctorum vita in hoc mundo eſt adhuc imperfecta: & poſtea in fine, ut denotetur, quod ſanctorum gloria eſt conſummata, expectatque ſolùm glorificationem corporum. Nota tamen quod in ſolemnitate Reſurrectionis non canitur iſte jubilus in principio, nec in fine in laudibus, quia gloria Chriſti eſt perfectè conſummata, & quia ea hora reſurrexit, & quia conſurrexerunt in hanc gloriam completam ſancti, qui cum Chriſto reſurrexerunt, ideò nec etiam in completorio canitur jubilus. *Pſalm.* 46.

9. *Aſcenſio Chriſti nobis propoſita invitat nos ad Dei laudes, & ad aſcendendum cum ipſo in Cœlum.*

Aſcendit &c. pſallite Deo noſtro &c. quoniam Rex omnis terræ &c. Vide quid prætendat Dominus à nobis, dum Chriſti Aſcenſionem proponit: nempè ad lætandum pro ejus gloria, ad ipſum laudandum, & pſallendum, & pſallendo cum ipſo ad aſcendendum corde in Cœlum. *Serm.* 4. *In Aſcenſ.*

10. *Chriſtus ſedere ad dexteram Dei, dicitur ſedere etiam in nobis per contemplationis exercitia.*

Deus ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam. Ad litteram notatur ſeſſio Chriſti ad dexteram Patris: Sed myſticè notatur, quod ſedet, id eſt ſedere facit nos per contemplationis quietem, & quod Spiritus ſedet permanenter in perſeverantibus. *Serm.* 5. *in Pentecoſt.*

11. *Chriſtus ſedens ad dexteram Patris conſtituit ſuos Apoſtolos Principes Eccleſiæ.*

Principes populorum congregati ſunt cum Deo: Dii fortes &c. Nota iſti ſunt Apoſtoli, qui relinquentes pro Chriſto omnia, Principes totius mundi

mundi fuerunt à Chriſto conſtituti. nihil habentes, & omnia poſſidentes *Serm. In Cathedra*

12. In gloria congregabuntur electi tamquam principes Regni, & ideò hic dicitur. *Principes congregati ſunt cum Deo &c. in Luc. c. 3. v. 17.*

13. *Omnes gentes invitantur ad laudandam, & benedicendam Virginem Mariam.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Omnes gentes plaudite manibus, jubilate Deo in voce exultationis.* Nota hic invitantur omnes ad canendas laudes in honorem Chriſti, ergo & invitantur omnes ad laudandam Virginem Mariam, quia quidquid dignè genitrici ſuæ impenſum fuerit, totum ad laudem perſonat Dei: Omnes igitur gentes plaudite manibus, pſallite in jubilo Virgini glorioſæ: Sed cur hoc? quia ipſa eſt porta vitæ, fons ſalutis, & via noſtræ reconciliationis, ſpes pœnitentium, ſolamen lugentium, pax beata cordium, atque ſalus: Dicamus ergo Mariæ: Miſerere mei Domina, Miſerere mei, quia tu es lux, & ſpes omnium confidentium in te, per tuam ſalutarem fœcunditatem placeat, ut peccatorum venia mihi concedatur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 46. & opuſc. ſpecul. B. Maria Virg. in præfat.*

PSALMUS XLVII.

Titulus: Pſalmus Cantici filiis Chore ſecunda Sabbathi.

1. PRimò Nota, quod Pſalmus iſte exprimit fundationem Eccleſiæ factam per miniſterium Apoſtolorum, qui ſunt filii Chore, ſcilicet Crucifixi, quæ fundatio ſignificata fuit in creatione firmamenti facta ſecunda die, ſcilicet poſt reſurrectionem, & Aſcenſionem ſignificatam per creationem lucis.

2. *Eccleſiæ militantis fundatio magnitudinem, & dignitatem Chriſti* JESU *fundatoris oſtendit.*

Magnus Dominus, & laudabilis nimis in civitate Dei noſtri, in monte ſancto ejus: fundatur exultatione univerſæ terræ mons Sion &c. Cur appellatur Deus magnus, & laudabilis in civitate? Nonne eſt talis extra civitatem? Et quid eſt quod de novo acquirit ex fundatione montis Sion? Nonne ipſi ſibi abſque opere ad extra eſt ſufficientiſſimus? Sed nota, quod hic exprimitur fundatio Eccleſiæ militantis cum omnibus prærogativis, quibus ipſam ornavit, & ditavit: & quia hoc eſt opus ad extra etiam reſpectu noſtri reſultat maxima magnificentia ipſi Deo quoad manifeſtationem, ideò dicitur magnus Dominus, & laudabilis nimis: Unde dicitur, magnus Dominus, quia in hac fundatione ſe oſtendit magnum Redemptorem, & quia magna hoſtia ad Deum laudandum fuit in hac exhibita, & oblata, & quia à magno Principe tenebratum fuit homo redemptus: Ideò laudabilis, quia ipſe de ſe dignus laudari: laudabilis etiam propter opera hæc mirabilia. *Pſal. 30. & 110. & 114.*

3. *Deus quomodò dicitur laudabilis nimis.*

Magnus Dominus, & laudabilis nimis. Quid eſt laudabilis nimis? Ergone nimis poteſt laudari? Dicitur nimis, ideſt ſine fine: Dat ergo intelligere, quod in Eccleſia ab ipſo fundata laus Dei eſt ſine fine, tum in ordine ad ipſum Deum, qui eſt magnus, & laudabilis ſine fine: tum in ordine ad homines ipſum laudantes in Eccleſia, quia in ipſa erit laus Dei uſque ad conſummationem ſæculi: tum in ordine ad Beatos in Eccleſia triumphante: ibi enim erit laus ſine fine. *Pſal. 4.*

4. *Euchariſtiæ inſtitutio in Eccleſia eſt unum ex præcipuis operibus, quæ reddunt Deum laudabilem nimis, & oſtendunt ejus magnitudinem.*

Magnus Dominus &c. fundatur exultatione univerſæ terræ mons Sion &c. Quid eſt mons Sion? Si dicit, quod ejus magnitudo oſtenditur in fundatione civitatis, nonne in civitate Hieruſalem continebatur mons Sion, in quo erat Turris David. *Pſalm. 83.* Cur in medium ponitur diſcretivè iſte mons Sion? Sed nota, quod & civitas Hieruſalem ſignificat Eccleſiam: & quia hic Titulus eſt communis militanti, & triumphanti, ut pateat ſe loqui de militante, ſe reſtringit ad Sion: Sed cur Sion peculiariter ſignificat Eccleſiam militantem? quia Sion interpretatur ſpeculum, & eſt monticulus de terra, ſed ſuper terram: Sic Eccleſia militans videt per ſpeculum in ænigmate, eſtque de terra, ſcilicet de terrenis hominibus, ſed ſuper terram, nempe elevata per ſpem ad Cœlum: Et quia Sion ſignificat viſionem per ſpeculum in ænigmate, hinc in hoc monte Chriſtus inſtituit Sacramentum Euchariſtiæ, per quam maximè ſuper omnia opera Chriſtus oſtenſus eſt magnus, & laudabilis nimis, quia eſt præcipuum opus Chriſti reddens Eccleſiam magnam, nobilem, & ditiſſimam. *Pſal. 83. & op. Comp. Theol. l. 6. c. 13.*

5. *Tot ſunt Domus Chriſti in Eccleſia, quot ſunt fideles.*

Deus in domibus ejus cognoſcetur, cum ſuſcipiet eam. Et quænam ſunt iſtæ domus? habetne Deus plures domos in Eccleſia? nonne unica eſt domus ipſa Eccleſia? Nota, quod Eccleſia eſt civitas continens tot domos, quot ſunt fideles in ea, in iſtis habitat libenter per gratiam. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 11.*

6. *Chriſtus libenter habitat in anima contemplativa, tamquam in domo propria.*

Deus in domibus ejus cognoſcetur, cum ſuſcipiet eam. Nota, quod poſt poſitionem fundationis Sion, ideſt Eccleſiæ, quæ interpretatur ſpeculum, vel ſpeculatio: ſubdit, quod in domibus ejus cognoſcitur: Quomodo cognoſcitur in domibus? ſcilicet in multiplici ſpeculatione contemplationis, quando anima ſuſcipiet vitam contemplativam: hæc enim exaltabitur in Domo Domini ad cognitionem divinitatis ejus. Nota etiam, quod alia littera legit. *Deus in gradibus ejus cognoſcetur:* quia dantur varii gradus in hac vita

vita contemplativa per quos anima aſcendens, elevatur de virtute in virtutem ad videndum Deum. *Opuſ. de ſeptem itin. ætern. Itin. 3. diſt.4. art.1.*

7. *Anima, in qua Chriſtus habitat, domus Dei eſt.*

Deus in domibus ejus &c. Vide, quod plures domos Deus habet, nempè animas: quotieſcumque ergo in anima habitat per gratiam, domus Dei dicitur. *In Luc.c.7.v.21.*

8. Societas malorum malitiam cujuſque auget: nam ſicut qui convenerunt in unum contra Chriſtum dicuntur Reges, ut oſtendatur notabilis malitia eorum: ſic qui in unum congregantur ad faciendum malum, dicuntur Reges, ſcilicet maximi peccatores in malitia: Unde hic dicitur. *Quoniam ecce Reges terræ congregati ſunt &c. Pſal.47.*

9. *Qui ad pœnitentiam ſe applicant, ſunt veluti parturientes.*

Ipſi videntes ſic admirati ſunt, conturbati ſunt, commoti ſunt &c. Ibi dolores ut parturientis &c. Vide quod multi ex his, qui perſecuti ſunt Chriſtum videntes mirabilia facta ab eo, converſi ſunt ad pœnitentiam, & aſſimilantur in hoc parturientibus, quia ad pœnitentiam debet concurrere dolor, pudor, timor, & partus ſatisfactionis, & bonorum operum. *Pſal.47.*

10. *Spiritus ſancti miſſione Chriſtus diſſipavit ſuperbiam, & malitiam multorum malorum.*

In ſpiritu vehementi conteres naves Tarſis. Quid eſt hæc contritio navium Tarſis? Ergo ſolùm naves Tarſis conterendæ erunt à Chriſto per ſuum ſpiritum? Nota, quod naves Tarſis ſignificant vehicula temporalium, quibus homines mundani innituntur mari hujus ſæculi, per ſuperbiam, avaritiam &c. Chriſtus autem inter tot mirabilia facta in Eccleſia hoc fecit mirabiliſſimum, per adventum, & miſſionem Spiritus ſancti vehementem inducere iſtos navigantes per hoc mare, & toto corde prius innitentibus his vanitatibus, inducere ad renuntiationem omnium temporalium, & ad voluntariè ſectandam extremam paupertatem. *Serm. 2. in die Pentecoſt. & Pſalm.*106 Et ideò dicitur ſpiritus vehemens: nempè quia ſuaviter vehit animam, efficaciter extra mentem, & affectum horum mundialium. *Pſalm.47.*

11. *Ad menſuram fidei formatæ habetur remuneratio in Cælo.*

Sicut audivimus, ſic vidimus in civitate Dei noſtri: Deus fundavit eam &c. Nota hic fieri tranſitum ab Eccleſia militante ad triomphantem, in qua beati dicunt hæc verba: ſicut audivimus per fidem, quia fides eſt ex auditu, & verba Dei ſicut recepimus, ſic videmus: Et quomodò ſedentes, ſcilicet in dextera Chriſti in civitate cœleſti: nam aliud eſt ſedere ad dexteram aliud in dextera: Ad dexteram ſedet Chriſtus, ſcilicet ad æqualitatem Patris: In dextera ſedent ſancti fruentes eadem gloria Chriſti: ſicque vident clarè, quod audierunt in ænigmate gratias agentes Deo Patri. *Pſal.47. In Luc.c.2.v.20.*

12. *Qui vult Dei miſericordiam in medio templi ſui ſe collocet.*

Suſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio templi tui. Quid eſt ſuſcipere miſericordiam Dei in medio templi? Ergo ſolùm in medio templi Deus communicat ſua dona? Sic, ſic eſt, ſolùm in medio confert ſuam miſericordiam Chriſtus Jeſus, quia Chriſtus amat ſolum medium: Unde qui ab extremitate vitiorum ſe ſubtrahunt, medium tenentes per fidem, & charitatem mediatori Dei, & hominum adhærentes, & ab ipſo per voluntatis diſcrepantiam non recedunt, Dei miſericordiam, & dona recipiunt. *Luc. c.5. v.19. & op. Eccl. Hier. p.1. c.4.*

13. *Maximus effectus divinæ miſericordiæ eſt expoſitio ſanctiſſimi Sacramenti in Eccleſia.*

Suſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio templi tui. Quænam eſt hæc miſericordia tam notabilis exhibita in medio templi? Sed nota, quod cum Chriſtus permiſerit ſe permanſurum in medio Eccleſiæ omnibus communem in ſacramento Euchariſtiæ: ideò hæc eſt major miſericordia inter cæteras: nempè conſervatio ſacræ Euchariſtiæ in Eccleſia, in qua habitat veluti in nebula, latens ſub ſpeciebus Sacramenti. *Serm.1. in Dedicat. & ſerm. in Dedicat in communi.*

14. *In templo Deo dedicato multiplex miſericordia ab homine ſuſcipitur.*

Suſcepimus Deus miſericordiam in medio templi tui. Nota hic, quod multiplex miſericordia ab hominibus ſuſcipitur in templis Deo dicatis, & inter alia dona in templo ſuſcipitur divina doctrina, impetrantur gratiæ, donum in oratione ibi facta, recipitur cibus animæ, ſcilicet Sacramentorum, & maximè Euchariſtiæ: eſt enim domus holocauſtorum, benedictionum Dei, & habitatio Chriſti. *Serm. in Dedicat.*

15. *Corpus Chriſti eſt templum habens quinque portas, ſcilicet vulnera, per quæ habetur ingreſſus.*

Suſcepimus Deus miſericordiam in medio templi tui. Quodnam eſt hoc templum Chriſti. Hoc eſt corpus Chriſti purum, mundum, & immaculatum. *Pſalm.78.* Portæ hujus templi ſunt quinque vulnera, per quæ quiſque ingredi, ibique ſuſcipere poterit effectus miſericordiæ Dei. *Op. ſtim. part.1. cap.1. & ſerm.3. Domin.4. quadrageſ. & ſermon.4. in oct. Paſcha, & ſermon.4. in Paſcha.* Intra ergo ò homo in hoc templum Dei vivi per has portas, & habebis omne bonum. *Ibidem.*

16. Crux

16. *Crux, in qua Chriſtus mortuus eſt, eſt medium Eccleſiæ, in quo expoſita eſt tota divinæ miſericordiæ affluentia.*

Suſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio templi tui. Quodnam eſt medium hoc templi? medium templi eſt ſancta Crux medium Eccleſiæ, in quo medio Chriſtus operatus eſt ſalutem, ut ſuam miſericordiam nobis communicaret. *Serm. 1. Hexaem. &c.*

17. *Chriſtus Ieſus eſt medium, in quo reſidet divina miſericordia, ut nobis effundatur.*

Suſcepimus Deus miſericordiam in medio templi tui. Nota, quod hoc medium eſt Chriſtus: Dicebat enim Joannes, *medius veſtrum ſtetit*, ſcilicet Chriſtus: Dicitur autem medium multipliciter in Eccleſiæ templo: nempè medium in Incarnatione ob mirabilem colligantiam naturæ divinæ, & humanæ: medium item regularis diſciplinæ in converſatione, tum in locutione, tum in operatione, quia ſemper medium tenuit in omni genere virtutis, & perfectionis, medium item vitalis influentiæ, in paſſione in qua tamquam cor Eccleſiæ influit omnes ſpiritus vitales: medium item quia in medio Eccleſiæ ſtat tamquam Pontifex, & ſacerdos clementiſſimus ad purgandum delinquentes à malo culpæ: ut Doctor ſapientiſſimus ad illuminandum verbo doctrinæ: ut Rex potentiſſimus ad liberandum impotentes à malo pœnæ, & inducendum ad bonum gloriæ. *Serm. 1. Dom. 3. Adv.*

18. *Chriſtus firmamentum luminoſum emittens radios ad medium, & centrum cordis noſtri.*

Suſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio templi tui: ſecundùm nomen tuum, ſic & laus tua in fines terræ, iuſtitia plena eſt dextera tua. Nota emphaſim, & myſterium ſublime horum verborum: dicit Propheta primò, quod nos ſuſcepimus Dei miſericordiam in medio templi ſui, & deinde, quod laus ſua. ſcilicet virtutis ſuæ extenditur ad fines terræ, & ejus dextera plena eſt juſtitia: Undè igitur oritur, & provenit hæc miſericordia tendens ſolùm ad medium? ſed attende ad firmamentum, quod eſt corpus ſphericum, & luminoſum, & concavum, & convexum, cujus medium eſt centrum ex omni parte, & ex ſe emittit radium ad ſuum medium: & cum Terra ſit veluti centrum univerſi, hinc in terra fit maxima aggregatio radiorum, & ex influentia radiorum luminis, maxima fit variarum ſpecierum productio, & generatio: Chriſtus autem eſt hoc firmamentum, vel etiam Sol in Eccleſia: Cor noſtrum eſt hoc centrum, & medium templi, ſcilicet Eccleſiæ: hujus firmamenti ſpherica rotunditas, ideſt æterna poteſtas omnia continet, & ſuſtentat, cujus luminoſitas omnia illuſtrat, cujus convexitas omnium bonorum, gratiarum, & donorum plenitudinem conſervat: Ab iſtius igitur convexitate ad cor humanum veluti ad proprium centrum, & medium transfunduntur radij gratiarum, & in ipſo corde fit coadunatio, & impreſſio luminis quoad ipſius juſtificationem, plenior quoad illuſtrationem ſapientiæ, & veritatis, & pleniſſima quoad conſummationem juſtitiæ, & finalem charitatis in homine perfectionem, & conſervationem; & hoc eſt quod dicitur, hic: *Suſcepimus Deus miſericordiam tuam, in medio templi tui: Iuſtitia plena eſt dextera tua. Op. de Eccleſ. Hier p[illegible] ..6.*

19. *Eccleſiæ amplitudo qualis.*

Secundùm nomen tuum Deus. ſic & laus tua in fines terræ. Nota quod dicit, *In fines terræ*, ut denotet amplitudinem Eccleſiæ militantis ad ſimilitudinem aliqualem amplitudinis divinæ: nam non eſt reſtricta in uno loco tantùm, ſed per totum mundum uſque ad fines terræ extenſa; nec quantum ad tempus, quia durabit uſque ad conſummationem ſæculi, imò in Cœlo in æternum: nec quantum ad perſonas, quia Deus acceptat omnem venientem ad ſe: nec quantum ad ſcientiam, quia hæc multiplex eſt de Deo in Eccleſia: ergo verum eſt, quod ſecundùm nomen Dei eſt locus Dei in fines terræ. *Pſal 47.*

20. *Plenitudo divinæ miſericordiæ, & iuſtitiæ expenditur.*

Iuſtitia plena eſt dextera tua. Nota, quod ſupra dixit, quod Dei miſericordia diffuſa eſt ad omnes homines: quomodò ergo nunc recognoſcit tantùm dexteram Domini plenam juſtitia? eſtne exhauſta divina miſericordia, & remanſit ſola juſtitia? minimè: Vult docere ſanctus Propheta, quod Deus regit ſuam Eccleſiam miſericordia, & juſtitia in bonos, & malos: miſericordiæ enim ejus plenitudo pateſit in bonos eos juſtificando, & donis ſuis ditando, & in malos eos tolerando, & ad pœnitentiam expectando, eoſque à poteſtate Dæmonum liberando: nonne igitur miſericordia Domini plena eſt? Pateſit etiam juſtitia in remunerando pios, & puniendo impios, & perverſos: ſicque juſtitia plena eſt dextera ejus. *Ser. 2. Dom. 4. poſt oct. Paſcha.*

21. *Eccleſiæ militantis gloria in hoc, quod civitas à Chriſto conſtituta, ſepta eſt muris, & turribus, & munita militibus, qui eam circumdant.*

Lætetur mons Sion, &c. Circumdate eam, narrate in turribus ejus. Ecce denuò Sion in medium: nempè Eccleſia militans, quæ proponitur ut Civitas glorioſa à Chriſto fundata, cui ſuadetur, ut lætetur, & exultent filij Eccleſiæ: Cur hæc lætitia & exultatio? quia ejus murus, & antemurale eſt Chriſtus: habet & turres eam defendentes, ſcilicet Prælatos, & Sanctos: eſt & circumdata, & defenſa à militibus eam circumdantibus, quorum alij incumbunt, ne impugnetur: Alij ut exploratores, ut addiſcant: Alij ut foveant per exercitium dilectionis, & charitatis ejus cives: Alii mittant, ut intrent, & cum civibus ejus adnumerentur: ô beata, & felix Civitas! ô beata ſors filiorum Eccleſiæ! *Pſal. 47.*

22. *Chriſtus præcipit Prædicatoribus, ut in turribus Eccleſiæ ejus gloriam, & myſteria fidei enarrent, & diſtribuant cibum vitæ per domos omnibus fidelibus ſuis.*

Narrate in turribus ejus: ponite corda veſtra in virtute ejus, & diſtribuite domos ejus, ut enarretis in progenie altera. Ecce alia magnificentia hujus glorioſæ civitatis: Præcipit enim miniſtris Verbi Dei, ut aſcendant in turres Eccleſiæ, & enarrent myſteria fidei, & ſingulis per domos tribuant, & frangant hunc panem vitæ, qui eſt verbum Dei: hoc enim eſt unum ex præcipuis privilegiis, & effectibus miſericordiæ, & providentiæ Chriſti. *In Luc.c.9.v.17.*

23. *Chriſtus eſt Dominus, & Rex civitatem Eccleſiæ regens, bonoſque & malos præmians, & puniens.*

Quoniam hic eſt Deus noſter, ipſe reget nos in ſæcula &c. Ecce, quod conſtituta civitate, indicatur quid ſit regens, & Rex ipſius: nempè Chriſtus Jeſus, qui in præſenti vita regit malos ad depreſſionem, & bonos ad exaltationem, & in futuro reget electos ad glorificationem: & hoc eſt, quod canebant Simeon juſtus, Joſeph, Maria, & Anna in præſentatione Chriſti in Templum. *Pſalm.55. & 118.c.7.v.13. & op. medit. Vitæ Chriſti c.15.*

24. *Mariæ Virginis civitatis myſtica magnificentia qualis in Eccleſia militante, & triumphante.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Magnus Dominus &c.* Nota, quod hic Pſalmus cum tractet de fundatione civitatis Eccleſiæ, oſtendit etiam magnificentiam, & majeſtatem, & potentiam Chriſti Jeſu: Sed quia per hanc civitatem glorioſam ſignificatur etiam Beata Virgo Maria, ideò etiam ad ipſam dirigi poſſunt hæc verba: Magna es Domina Virgo, & laudabilis valdè in civitate Dei Cœli, in univerſa Eccleſia electorum ejus. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.47.*

25. *Magnificentia Mariæ Virginis in ingreſſu civitatis cœleſtis expenditur.*

Magna, & honorabilis valdè dicitur in civitate Dei Cœli; Cur hoc? quia aſcendit in eam alternantibus hymnidicis Angelicis choris, Arcangelis, conſtipata roſis, & liliis cœleſtibus coronata: occurrerunt illi Poteſtates, & Principatus, Virtutes, & Dominationes: exaltabant eam Cherubim, & Throni, & Seraphim, & conſtituunt eam à dextris ſponſi amantiſſimi filii ejus: eam læto animo, & ſereno aſpectu ſuſcepit Angelorum, & hominum Deus, qui dedit ei principatum ſuper omnem locum dominationis ejus. O felix, ô Beata Maria quàm magna, & quàm laudabilis! *Opuſc. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm.47.*

26. *Beata Virgo Maria eſt civitas Dei glorioſa, & mons Sion per quam magnificentia, & laus reſultat Deo mirabilis.*

Magnus Dominus, & laudabilis nimis in civitate Dei noſtri in monte ſancto ejus &c. Quomodò dicitur magnus Deus, & laudabilis in civitate ſua, & in monte Sion, & non alibi? & non ex creatione aliarum rerum? Sed reſpondetur, quod quidem ex perfectionibus tributis à Deo creaturis reſultat laus, & gloria Deo; ſed tamen ſublimiſſimo modo ex magnificentia, & perfectionibus Beatæ Mariæ Virginis plus gloriæ, laudis, & magnificentiæ Deo reſultat incomparabiliter, quàm ex omnibus aliis creaturis: quia ad laudem, & gloriam pertinet ſalvatoris ex ſpeciali conjunctione quidquid honorificum impenſum eſt ſuæ genitrici: & ideò meritò ipſa dixit in Cantico: *Magnificat anima mea Dominum, quia fecit mihi magna, qui potens eſt*: Scilicet magna, & inſcrutabilia, & mirabilia abſque numero, in quibus tota ratio facti eſt potentia facientis. *Opuſc. Pſalt. Beatæ Virg. Pſal 52. & in Luc. c.1. v.46. & 47. & 48.*

27. *Ubi habitat Maria, ejuſque devotio, dæmones non poſſunt prævalere tali domui.*

Deus in domibus cognoſcetur, cum ſuſcipiet eam. Quid eſt quod ſuſcipere debet homo, ut Deus cognoſcatur habitare, non diabolus in ſua domo? Nota, quod domus Dei ſunt mentes, & animæ noſtræ: has domos perfodere tentant dæmones fures maligni, & homicidæ raptores in tenebris ignorantiæ, & in nocte obſcuritatis ad modum furum, ut furentur, occidant, & maleficia omnia committant. Quis igitur, & quomodò poterit homo evadere tot pericula? Nihil aliud, niſi recurrendo ad aurotam lucidiſſimam, ad Mariam, ad cujus aſpectum, & invocationem iſti fures infernales fugiunt, & ſic Deus per gratiam in iſtis domibus, non diabolus, habitet, & cognoſcatur ibi reſidere: Maria Virgo enim eſt, quæ eos defendit à dæmonum maleficiis, & ad Deum eos conducit, qui ſuſcipiunt ipſum in adjutorium. *Op. ſpecul. B. Virg lect.11.*

28. *Maria Virgo eſt civitas Sion, quam circumdare, & amplexari, & laudare debemus.*

Circumdate Sion, & complectimini eam: narrate in turribus. Cur ad Sion invitat nos Spiritus ſanctus, ut circumdemus, & complectamur eam? Nota: hæc eſt Maria Virgo, ſcilicet mons Sion: Cur mons Sion? quia mons Sion ad literam erat quidam monticulus in Hieruſalem, in quo poſtea ædificata eſt turris David, erat quidem de terra, & tamen excedebat terram: Sic Beata Virgo Maria eſt creatura ſicut cæteræ, tamen excedit cæteras creaturas in perfectionibus, & gratiis, & donis: & hinc invitamur ad ipſam circumdandam meditando ejus vitam, & prærogativas, & tam præclaram puellam nexu ſpirituali, & brachiis deſideriorum ferventium cum magna reverentia, & devotione amplexando, & ejus laudes promendo, & in turribus Eccleſiæ publicando: ſic enim hæc

Beata

Beata Virgo nobis affert conſolationem, exaltationem, glorificationem, & gratiarum abundantiam. *Pſalm.88. & opuſc. Pſalt. Beata Virgin.* Dicamus ergo tota cordis devotione: Ave Sion mons ſublimis, elevata Virgo oimis, & in Cœlis principatum, jus uſurpans, & primatum. *Op. Pſalt. min. Beata Virg. quinq.3.*

29. Beata Virgo cum Simeone, Joſeph, & Anna Prophetiſſa in proceſſione, quando portabant Jeſum parvulum ad præſentandum in templo hunc Pſalmum decantabant. *Magnus Dominus &c. quoniam hic eſt Dominus Deus noſter in ſæculum, & in ſæculum ſæculi, ipſe reget nos in ſæcula.* Aſpice & tu hanc devotiſſimam proceſſionem, in qua alacriter procedebant illi duo ſenes Joſeph, & Simeon; ſequebatur Maria portans Regem Jeſum, & Anna ſociabat eam vadens ex latere, cum reverentia jubilans; & cum pervenerunt ad Altare, mater cum reverentia genuflexit, & obtulit dilectiſſimum filium ſuum Deo Patri ſuo. O dilectiſſima Virgo recordare mei in hac divina oblatione. *Op. meditat. c.11.*

PSALMUS XLVIII.

Titulus: In finem filiis Chore, Pſalmus.

1. PRimò nota, quod hic Pſalmus dirigitur filiis Crucifixi, monens eos, ut aſpiciant ad finem, ſcilicet Chriſtum: & eum conſiderent Judicem, & damnatorem ſuperborum, ne & ipſi timore percuſſi in ſuperbiam incidant, mundum deſpiciendo.

2. *Prædicator unde debet captare attentionem ab auditoribus.*

Audite hæc omnes gentes, auribus percipite &c. os meum loquetur ſapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam, inclinabo in parabolam aurem meam, aperiam in pſalterio propoſitionem meam. Nota, quod in hoc apparatu captat ſanctus Prædicator attentionem ab auditoribus ex multis, quæ ſunt neceſſaria concionatori: nempè ab utilitate propoſitionis, quæ hic dicitur parabola, ſcilicet explicatio myſteriorum Dei clara per ſimilitudines, & à perſona loquentis, ſcilicet in cujus nomine loquitur, nempè divinarum, & humanarum rerum cognitionem proponendo: Unde dicit. *Os meum loquetur ſapientiam, & prudentiam.* Et hoc ex zelo Dei, & ſalutis animarum: Unde dicit. *Meditatio cordis &c.* Scilicet loquar quæ ex corde exibunt: deinde exprimit humilitatis actum. Unde dicit. *Inclinabo &c.* Hæc ſunt neceſſaria Prædicatori. *Pſalm.48. & in Luc. c.8. v.4.*

3. *Qui ſunt, qui aperiunt in pſalterio propoſitionem ſuam.*

Aperiam in pſalterio propoſitionem meam. Ergone cantando, & ſonando prædicabat ſanctus Propheta? Sed nota, quod pſalterium dicitur à pſallim, quod eſt tangere, ſignificatque id quod in corde ſuo propoſuerat, opere completurus erat: propoſuerat quidem in corde ſapientiam, & prudentiam; nempè contemptum hujus mundi, & exercitium in operibus virtutis; & ideò opere volebat complere: & meritò, nam quidam ſunt, qui abjiciunt mundum, & à mundo abjiciuntur: ſic dicebat Apoſtolus *Mihi mundus crucifixus eſt, & ego mundo.* Quidam nec abjiciunt, nec abjiciuntur, ut potentes ſuperbi: quidam abjiciunt, ſed non abjiciuntur: quidam abjiciuntur, ſed non abjiciunt: Unde Propheta cupiebat eſſe de illis, qui verè contemnunt mundum, & à mundo contemnuntur. *Pſal.48.* Sic enim par pari refertur, ait divus Hieronymus. *Tu à mundo contemneris, & tu mundum contemnis: tibi mundus eſt crucifixus, & tu mundo.*

4. *In die mortis ſolùm timebit ille, quem iniquitas calcanei circumdabit.*

Cur timebo in die mala? Iniquitas calcanei mei circumdabit me. Nota quod hic Propheta incipit prædicare quæ promiſit, ut timorem incuteret hominibus: Dicit ergo. *Cur timebo in die mala?* Quæ eſt hæc dies mala? eſt dies, & hora mortis, & Judicii, quando Chriſtus judicabit nos: quis igitur timebit? ſolùm ille, qui erit circumdatus ab iniquitate calcanei, ſcilicet in finem vitæ circumdatus erit iniquitate: nempè qui dormierit uſque ad mortem in peccato: Surgendum eſt igitur à ſomno peccati per pœnitentiam, ne in iniquitate inveniamur oppreſſi in morte. *Serm.5. in Dom.1. Advent.*

5. *Qui confidunt in virtute ſua, & in multitudine divitiarum gloriantur, iſti circumdantur in calcaneo ab iniquitate.*

Qui confidunt in virtute ſua &c. Vide infelicitatem eorum, qui non in Deo collocant ſuam ſpem, ſed in virtute ſua, vel in divitiis, in pecunia, honoribus, in fama, & in rebus terrenis: nam iſtos iniquitas calcanei circumdabit in morte. *Pſal.48. In Joan. collat. 74. & Pſalm.1. & ſerm.1. de uno S. Martyre.*

6. *Chriſti redemptio non juvat iſtos impios in morte.*

Frater non redimit, redimet homo &c. Quaſi dicat Chriſtus noſter frater non redimet; ideſt, ſi ejus redemptio iſtis nihil juvabit, forſan juvabit redemptio alicujus alii? minimè: quia non dabit Deo placationem ſuam, ſcilicet converſionem, orationem &c. ideò agenda eſt pœnitentia dum vivimus. *Pſal.48.*

7. Chriſtus noſter frater, quomodò dicitur frater non redimit, ideſt Chriſtus: ſed cur dicitur frater noſter? dicitur pro participatione gratiæ, quam habet nobiſcum, & pro eadem hæreditate nobis, & ſibi communi: & quia eſt ejuſdem naturæ, & quia diligit nos ut fratres. *Pſalm.48.*

8 Deo placationem ſuam dat, qui contritionem, eleemoſynam, & orationem offert. *Pſal.48.*

9. *Beatis erit perpetuum feſtum: Damnatis nunquam ſed laborabunt perpetuo.*

Et pretium redemptionis Animæ ſuæ, & laborabit in æternum, & vivet adhuc in finem. Nota hanc connexionem inter pretium redemptionis Ani-

Digitized by Google

mæ damnatæ, & inter laborem perpetuum: Dat ner hoc intelligere, quod qui in hac vita laborabit in peccatis malè vivendo, pro pretio habebit in alia vita laborem perpetuum abſque ulla requie: & è contra qui in hac vita laborabit in mandatorum obſervantia, quietem, & feſtum perpetuum habebit. *Diat. Tit. 3. c. 2. & Pſal. 118. c. 9. v. 14.*

10. *Qui in hac vita ſocii fuerant Dæmonum in culpa, ſimul cum ipſis erunt in Inferno in pæna.*

Simul inſipiens, & ſtultus peribunt, & relinquent alienis divitias, & ſuperbia eorum domus illorum in perpetuum. Nota illam particulam (*ſimul,*) quia qualificat totum ſenſum iſtorum verborum: ſimul erunt: ſcilicet cum immundis vermibus in ſepulchro damnati: ſimul cum cæteris damnatis, & ſimul cum Dæmonibus in Inferno: ſimul cum vermibus, quia poſt hominem vermes: ſimul cum aliis damnatis, eruntque veluti alligati in unum faſcem in Inferno ſcilicet homicidæ cum homicidis, avari cum avaris, inimici cum inimicis, quia in hac vita fuerunt ſimul in culpa, ſimul cum Dæmonibus erunt in pœna. O infelix ſors impiorum! *ſer. 1. feria 4 Paſcha.*

11. *Qui in hac vita non utuntur facultatibus, & divitiis ad ſalutem Animæ, eas relinquunt alienis.*

Et relinquent alienis divitias ſuas. Scilicet, quia ad ſalutem Animæ ipſis non ſunt uſi. *ſerm. 1. feria 4. Paſcha.* Nota etiam, quod per hoc datur intelligi, quod divitiæ non prolongant vitam, imò potius frequenter abbreviant, & ideò notanter copulat divitias cum ſepultura; & ſepulchra eorum &c. *In Luc. c. 12. v. 13.*

12. *Sepulchrum impiorum erit domus æterna Inferni.*

Et ſepulchrum eorum domus illorum in æternum. Ecce ubi ſepeliuntur damnati in domo Inferni, & ibi ſtabunt in pœna in æternum. *In Luc. c. 17. v. 16. & c. 16. v. 22.* Vide ergo quàm triſtis eſt hæc tranſlatio nempè à domo, vel palatio tam pleno ad ſepulchrum tam ſtrictum, tam anguſtum, tam miſerum, tam indigens, & vacuum, & à palatiis, à filiis, & familiis derelictum. *ſermon. 2. de S. Iacobo.*

13. *Mali habent nomina ſua in terra: electi in Cœlo.*

Vocaverunt nomina ſua in terris: Nota hoc verbum, (*in terris*) quia qui confidunt in divitiis, honoribus, & delicijs terræ in hoc mundo vivunt nominati in terra, confidentes in nihilo hujus vanitatis: ſed nomina ſua ſicut electorum in Cœlo, non erunt ſcripta: & ideò in morte nominatur nomine proprio Lazarus, & nomine communi dives; *Erat quidam homo &c. In Luc. cap. 16. v. 20. & In ſap. c. 5.*

14. *Honor hominis ex ſtatu creationis, & recreationis gratia expenditur.*

Et homo cum in honore eſſet &c. Quis eſt iſte honor, in quo homo collocatus à Deo fuit? Nota, quod hic explicatur ſtatus hominis in ſtatu innocentiæ, & poſtea in ſtatu peccati, & ultra hoc etiam innuitur ejus ſtatus, dum eſt converſus ad Deum per gratiam, & dum eſt averſus per peccatum actualiter: Homo enim conſtat duplici parte, quæ ab Apoſtolo appellatur homo exterior, & homo interior: Exterior eſt non ipſum corpus, ſed corpus cum potentiis Animæ, per quas habet his ſenſibus intendere, eiſque inhærere: Interior eſt ipſe Spiritus rationalis, prout habet converti ad rationalia, & Spiritualia, & iſtæ vires collectæ unum poſſe perfectum Animæ integrant; & quædam poteſtas interioris hominis regitiva reſultat, quæ appellatur arbitrij libertas, in qua conſiſtit laus, & vituperium: Eſt enim homo creatus ad imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis ſecundùm ſuum eſſe naturale, & ſecundùm quod habet has potentias converſivas ad Deum: Addiditque Deus ſuam ſimilitudinem, nempè eſſe gratuitum, ſecundùm quod virtute gratiæ ſanctificantis poterat, & poteſt ſibi ſubjicere hominem exteriorem, ſeu animalem, & totus in Deum converti, & ſic actu acquirere beatitudinem: Et quia ſecundùm partem inferiorem, & ſenſualem convenit cum beſtiis: hinc indiget cibari, poteſt & alia opera facere beſtiis communia: ſicque cum homo in honore eſſet, ſcilicet in ſtatu tam honorabili, in quo pars inferior totaliter erat ſubjecta rationi, & gratiæ, convertendo ſe ad ſenſualitatem, avertendo ſe à Deo, & ſubjiciendo rationem ſenſualitati; ideò dicitur factus ſimilis beſtiis, non ſolùm quoad actus corporales; ſed quoad mentem. Ex quibus patet quale malum ſit peccatum, & quàm noxium vivere in peccato, dum reddit hominem veluti beſtiam. *l. 2. d. 19. dub. 1. a. 2. quæſt. 1. & d. 30. p. 2. dub. 1. & l. 1. d. 3. p. 1. dub. 1 & op. Amat. poſt princip. & In Luc. c. 6. & Pſal. 48. Eccleſ. c. 3.*

15. *Peccatum reducit hominem in beſtiam inſipientem, maximè peccatum luxuriæ & iræ, ſicut gratia facit hominem angelicum, & ſimilem Deo.*

Homo cum in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt jumentis &c. Nota quod prius recognoſcitur homo in honore, poſtea comparatus, & ſimilis factus beſtiis inſipientibus: Quomodò fit hæc converſio, & transformatio? Quis unquam vidit hominem converſum in beſtiam? Sed vide mirabiles effectus gratiæ ſanctificantis, & peccati mortalis: Honor enim eſt fundamentaliter quædam dignitas peculiaris reddens hominem dignum reverentia: hoc totum ineſt homini creato ad imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis, & habenti gratiam ſanctificantem: per gratiam acquirit quamdam dignitatem ſublimiſſimam, nempè unionem, & uniformitatem cum Deo, & pulchritudinem angelicam, ob quæ ei debetur honor peculiaris: E contra peccatum mortale auferens non quidem rationem imaginis, cum ſit quid ſubſtantiale homini, ſed ſimilitudinem divinam, ipſum aſſimilat beſtiis in vita, moribus, & actibus, imò Dæmoniis: Et cum hoc ſit

commune

commune omnibus peccatis mortalibus, peculiari modo tamen luxuria tantùm malum efficit in hominem, ipſum reddendo ſimilem beſtiis quoad Animam, & etiam quoad corpus, dum facit ipſum computreſcere in fœtore carnalitatis, in ſtercore vitiorum. Hic etiam notandum, quod dicitur homo factus ſimilis jumentis, non quibuſcumque, ſed inſipientibus, id eſt fœtidior bua: nam inveniuntur animalia irrationalia, ut apes, volucres, & aliqua alia à ſuis domunculis omnem fœtorem removentia; & tamen homo non verecundatur fieri totus fœtidus, & in ſtercore fœtidiſſimo peccati, & immunditiæ vitam ducere: Imò quid eſt abominabilius diſſipare omnem ſubſtantiam rerum, membrorum, viriumque Animæ, & corporis, ut facit luxurioſus, quod non videtur in alia beſtia: Videat etiam homo iracundus quomodo, & interius, & exterius ſimilis ſit beſtiis; Ideò concludendum eſt, quod homo per peccatum ſit fœtidior, turpior, abominabilior beſtiia. *In Luc. c. 19. v. 13. In Pſal. 118. c. 6. v. 3. ſerm. 1. de B. Virg. & op. Diet tit. . c. 2. & tit. 2. c. 9. & ſerm. 1. in Dedicat.*

16. *Chriſtus habet ſuas oves: diabolus ſuas.*

Sicut oves in Inferno poſiti ſunt. Quomodo ſicut oves? Nonne oves ſequuntur Chriſtum paſtorem? Sed nota, quod oves in ſacra ſcriptura ſumuntur in bonum, & in malum: ſunt enim boni oves Chriſti per ſimplicitatem, & puritatem: & oves diaboli per ſtoliditatem, & damnationem: Chriſtus ſuas oves adducit per pœnitentiam, deducit per vias virtutum, perducit ad ſtatum perfectum, & introducit pervenientes ad patriam: E contra diabolus habet ſuas oves verè ſtolidas, quas adducendo in peccatum, eas abire à Deo per averſionem facit, inducit in obligationem, & tandem introducit in Infernum. *ſer. 4. Dom. 2. poſt oct. Paſcha, & Pſal. 118. c. 11. v. 16. & Pſal. 48.*

17. *Religioſi falſi ſunt oves diaboli.*

Sicut in Inferno &c. Cur ſicut oves? Nota, quod iſti ſunt religioſi falſi, qui ſub pelle religioſa verè ſunt lupi quoad actus, iſti ſicut oves ſtolidæ in Inferno collocabuntur. *ſermon. 2. In Dedicat.*

18. *Qui in hac vita immiſericordes, & crudeles tamquam lupi fuerunt in pauperes, in Inferno ab igne depaſcentur ſicut oves.*

Sicut oves in Inferno poſiti ſunt, mors depaſcet eos. Cur iſtos impios mors depaſcet? & cur de ovibus peculiariter hoc dicitur. Nota, hic loquitur de iis ſuperbis, qui in hac vita veluti lupi crudeles voluerunt paſcere ſeipſos ſubſtantiis debitis pauperibus, poſtea ipſi ut oves detonſæ depaſcentur ab igne Inferni, qui ſignificatur nomine mortis. *In Luc. c. 16. v. 23. & Pſal. 48.*

19. *Diabolus paſtor impiorum eos in Inferno depaſcet.*

Mors depaſcet eos. Quomodo mors depaſcet oves? Nota, quod hic innuitur, quod oves ſicut herbæ paſcentur in Inferno: Sed à quo? A diabolo hic ſignificato nomine mortis: Igitur paſtor harum ovium erit diabolus: locus paſcuæ erit Infernus, ubi de una pœna ad aliam ducet diabolus iſtas oves. *Pſal. 48.*

20. *Damnati erunt ſemper viventes, & ſemper morientes.*

Mors depaſcet eos. Ergone damnati morientur? Ergone eorum pœna non erit æterna? minimè: Sed attende, quod triplex eſt mors: prima eſt mors naturæ, cui omnes tam boni, quàm mali ſubjiciuntur: Secunda mors culpæ, qua Anima ſeparatur à vita, ſcilicet à Deo: Tertia eſt mors gehennæ, hæcque eſt amara, horrida, necativa ſine fine, & de hac hic eſt ſermo: Erunt ergo damnati in Inferno ſemper viventes, & ſemper morientes. *In Luc. cap. 16. v. 23. & In Ioan. cap. 8. verſ. 52.*

21. *Mundus cum ſua fallaci gloria peſſimus amicus, qui deficit quando major neceſſitas viget, præcipuè in morte.*

Ne timueris, cum dives factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit gloria ejus. Vide ô homo, quid innuat hic Spiritus Sanctus & quid prodeſt gloria mundana divitibus eam ſectantibus: Ne timueris, ait, cum vides potentes ſectatores gloriam mundanam; expecta paululum, & attende ad finem, & videbis quàm falſa, & caduca, & fallax ſit, quia tunc maximè deficit, quando ſummè egens homo exiſtit, & quando homo indiget auxilio ſicut in morte? tunc maximè ſe invenit derelictum, mundana gloria: ô quam peſſimus amicus eſt mundus, qui in vita ſe amicum fingit, & in morte deficit. *ſer. 1. de uno S. Martyr.*

22. *Impius in morte privatur omnibus bonis.*

Quoniam cum interierit non ſumet omnia. Si non omnia, ergo aliqua? minimè: nihil ſumet de bonis hujus vitæ: & hæc erit cauſa doloris maximi, dum videbit impius ſe omnia bona perdidiſſe, & temporalia, & tempus: Unde tunc daret totum mundum pro uno momento temporis, ſi poſſet habere ad pœnitendum. *op. Diet. Tit. 10. cap. 1.*

23. *Impius in hac vita habet benedictionem diaboli, in morte maledictionem Dei: Iuſtus è contra in hac vita maledicitur à diabolo, ſed benedicitur à Deo in hac, & in alia.*

Quia Anima ejus in vita ipſius benedicetur, confitebitur tibi, cum benefeceris ei; introibit uſque in progenies patrum ſuorum, & uſque in æternum non videbit lumen. Quomodò iſte dicitur benedici, & poſtea quod damnabitur? Nota hæc eſt ſors, & ſtatus impiorum, nam duplex benedictio: Altera falſa, altera vera, prima eſt diaboli, mundi, & carnis, quæ eſt tantùm ſecundùm dici, quia eſt deceptionis, vana, & mala, qua diabolus conſervat ſuos, & de qua dicebat David. *Beatum dixerunt populum, cui hæc ſunt:* & propriè eſt maledictio, quia iſtis dicetur à Chriſto: *Ite*

maledicti in ignem æternum : Alia eſt vera, eſtque gratiæ, quæ affert tranquillitatem, vitam, & Paradiſum: prima eſt benedictio ſiniſtræ: ſecunda dexteræ: primi in æternum non videbunt lumen, ſed punientur in Inferno æternaliter: ſecundi verò in æternum gaudebunt cum Deo *ſerm. 2. Dom. in Trinit. & op. comp. Theol. l. 1. c. 33.*

24. ***Iuſtus confitetur, & laudat Deum tam in adverſitate, quam in proſperitate: Impius ſolùm in proſperitate, murmurat in adverſitate.***

Confitebitur tibi, cum benefeceris ei &c. Nota quod dicit, cum benefeceris ei, quia hæc eſt conſuetudo impiorum confiteri Deo in proſperitatibus, & murmurare in adverſitatibus: proprium juſtorum eſt Deum laudare in proſperitatibus, ſed magis in adverſitatibus. *In Thren. cap. 2. & Pſalm. 2. 72. & 112. & op. de ſept. Itin. æ tern. Itin. 9. d. 7.*

25. ***Multi quærunt Ieſum, non propter Ieſum, ſed propter ſe ipſos, & bona temporalia.***

Confitebitur tibi cum benefeceris ei &c. Quis iſte? ergo etiam mali confitentur, & laudant Deum? laudant quidem, non ex charitate: quærunt quidem Jeſum, non propter Jeſum, ſed ut benè ſit eis in corpore, & ſunt amici dona tribuentis, & ad menſam, non veri amici. *In Ioan. cap. 6. verſicul. 24. & opuſc. de ſept. Itin. æ tern. Itin. 4. d. 7.*

26. Pœna damnatorum erit eis graviſſima, & præcipuè propter æternum laborem, propter æternum livorem, & obſcuritatem, & propter æternum mœrorem: primum reſpicit pœnam: ſecundum tenebroſitatem: Tertium pœnam damni; quæ omnia in hoc Pſalmo notantur loquente de damnatis. *Laborabit in æternum, & uſque in æternum non videbit lumen. Pſalm. 118. cap. 9. v. 14.*

27. ***Ad refugium Mariæ invitantur omnes, qui mortem gehennæ cupiunt evadere, & ad Regnum Cælorum pervenire.***

Applicatio ad Mariam Virginem.

Audite hæc omnes gentes. Si in hoc Pſalmo Propheta nititur incutere timorem in homines de judiciis Dei, & rigore, quo punit malos, ergo converſus ad laudes Mariæ inſervire poteſt ad excitationem ſpei de miſericordia divina ex efficacia advocationis Mariæ: Ad ipſos igitur dicitur: Audite hæc omnes gentes, auribus percipite, qui ingredi cupitis Regnum Dei: Virginem Mariam honorate, & invenietis vitam, & ſalutem perpetuam: & quia Maria Virgo felici confœderatione pauperes ſuos devotos, & peccatores conjungit Chriſto, eſuriem parvulorum fructu Ventris ſui reficit, & ſuſtentat. *ep. Pſalt. B. Virg. Pſal. 48.*

PSALMUS XLIX.

Titulus: Pſalmus Aſaph.

1. PRIMÒ Nota, quod Aſaph unus erat ex Cantoribus templi, de quo *1. Paralip. c. 6. & 16.* Et interpretatur latinè, *Congregatio, ſeu Synagoga.* In hoc Pſalmo canitur nomine Congregationis Eccleſiæ de mutatione Sacramentorum legis veteris in ſacramenta Eccleſiaſtica, quæ facta eſt per adventum Chriſti: & ibidem ſubditur de ſecundo adventu, in quo etiam Congregatio beatorum pariter gaudebit in ſacrificiis perpetuis laudis divinæ. *V. Pſalm. 118. c. 4. v. 14.*

2. ***Deus qualiter Dominus dicatur.***

Deus Deorum Dominus locutus eſt, & vocavit terram. Nota, quod dicitur, *Deus Dominus*: Cur additur Dominus? Sed attende, quod ſubdit, *& vocavit terram*, ideſt terrenos homines, ut ſuper ipſos famularetur. Nam Deus eſt Dominus ab æterno habitu, ſcilicet dominabilis, ſed actu eſt in tempore, & ideò niſi eſſet, qui ipſi ſerviret actu, non diceretur Dominus; ut ergo actu ſit Dominus, & nos ejus ſervi, vocat terram, ſcilicet homines, ut ei toto corde inſerviant. *Pſal. 49.*

3. ***Deus licèt ſuam eſſentiam habeat incommunicabilem, tamen homines, per gratiam Deos vult apellari, & malos ad hanc invitat participationem.***

Deus Deorum Dominus locutus eſt, & vocavit terram. Deus Deorum quomodo dicitur? Ergone plures Dij? minimè quoad naturam: Deitas enim eſt incommunicabilis creaturæ: Sed tamen adoptivè communicatur, nempè per gratiam, & ſervitutem, homines, & Angelos conſtituens Deos; & ut hanc gratiam omnibus communicet, vocat etiam terram, ſcilicet omnes peccatores: ex quo patet quanta ſit divina largitas in nos. *op. comp. Theol. l. 1. c. 2. & l. 2. ſentent. d. 4. art. 1. q. 3. corp.*

4. ***Deus vocat ad ſe omnes homines ſine acceptione perſonarum.***

Deus Deorum Dominus locutus eſt, & vocavit terram, à ſolis ortu uſque ad occaſum. Quid eſt, quod Dominus locutus eſt? præterea, quomodo vocat terram? Ergone terra erit rationis, vel ſenſus capax? Sed attende mirabilia opera Dei: Deus locutus eſt per Incarnationem Verbi, & hinc Chriſtus vocavit terram ſua prædicatione, ſcilicet non ſolùm bonos, ſed & terrenos, & peccatores; & hoc à ſolis ortu uſque ad occaſum, nempè, quia apud Chriſtum nulla eſt acceptio perſonarum ex omni gente, & ex omni populo, ex omni conditione, ex omni ætate vocat ad ſe, & in omnibus beneplacitum eſt ei. *ſerm. Dom. 1. poſt Pentec.*

5. *Chriſtus vocat omnes multiplici genere vocationum.*

Deus Deorum Dominus locutus eſt, & vocavit terram à ſolis ortu uſque ad occaſum. Ecce quale eſt munus Chriſti miſſi in mundum: nempè loqui prædicatione, & vocare omnes ad ſui ſequelam: & quia vocati ſunt in multiplici differentia, & ſtatu à ſolis ortu uſque ad occaſum, ideò multis modis vocat homines: Vocat enim inſtanter, & ſine deſitione ad ſe, inſtruendo per documenta, & exempla: Secundò alliciendo per beneficia, & promiſſa: Tertiò comminando per æterna ſupplicia, & flagella temporalia, ut qui ſponte, vel precibus nolunt intrare, ſaltem flagellis coacti convertantur: ô magna, & ineffabilis pietas Dei noſtri. *Ser.1. Dom.2. poſt Pentecoſt.*

6. *Chriſti Adventus ad judicium quàm dulcis bonis: amarus malis.*

Ex Sion ſpecies decoris ejus: Deus manifeſtè veniet: ignis in conſpectu ejus exardeſcet, & in circuitu ejus tempeſtas valida. Nota quod hîc exprimit pulchritudinem Chriſti, quando adveniet judicaturus mundum: ſed quomodo poſita pulchritudine Chriſti, quæ de ſe eſt delectabilis infert furorem, ignem, & iram? Sed reſpondetur, quod apparebit Chriſtus in Valle Joſaphat cũ pulchritudine Divinitatis, Corporis & Animæ ſumma, ut beatis ſit in lætitiam, & gloriam; ſed damnatis erit in confuſionem, dum videbunt, quod ille, qui in primo Adventu non habebat decorem, neque ſpeciem Divinitatis, nunc verò manifeſtè venit, & ex Adventu ejus ignis, furor, & pœna intolerabilis, & interminabilis proveniet: unde dicit, *ignis in conſpectu ejus* quia erit manifeſtus: *exardeſcet*, ut indicet acredinem addit, *in circuitu*, ut innuat multitudinem pœnarum: ſubdit, *tempeſtas*, ut innuat intolerabilitatem, & dicit, *valida*, ob interminabilitatem. *Pſal.49. & ſerm.4. Dom.1. Advent.* Nota igitur hic, quod Deus proponit judicium de nobis faciendum, ut cogitemus terribilitatem ejus, & ſic reſipiſcamus à malo. *Ibidem.*

7. *Deus triplex judicium hic nobis proponit, ad nos excitandum ad pœnitentiam.*

Ex Sion ſpecies decoris ejus, Deus manifeſtè veniet, & non ſilebit, ignis in circuitu ejus tempeſtas valida. Nota, quod dicit, *ex Sion*, ſcilicet ex Judæis comparebit decorus: veniet incarnatus in mundum decorus gratia, & munditia, & miraculis, & ſubjiciet ſe judicio impiorum pro nobis, ut excitet nos ad judicium de nobis, ſcilicet ad pœnitentiam: Deinde ſubdit judicium ab ipſo facturum de impijs. *Pſal.49. ſerm.4. Dom.1. Advent in Luc.c.17.v.24. & c 21.v.27.* Et nota quod ſubdit, *advocabit Cœlum ſurſum, & terram diſcernere populum ſuum congregate illi ſanctos ejus &c.* quia in judicio congregabuntur, & beati, & damnati ante ipſum; illi de Cœlo, iſti de terra, ſcilicet de inferno, &c. *Ibidem.*

8. *Sanctorum perfectio Evangelicæ legis ſuper Sanctos legis Moyſis innuitur.*

Congregate illi ſanctos ejus, qui ordinant teſtamentum ejus ſuper ſacrificia. Ideſt qui teſtamentum novum ſuper vetus ordinant, & offerunt ſacrificia, qui pro vita æterna laboraverunt, qui mandatum charitatis impleverunt, quæ omnia ſignificantur nomine teſtamenti, iſti ſpecialiter invitantur ad comparendum ante conſpectum judicis, ut gloria præmientur, ob excedentem perfectionem ipſorum. *Pſal.49 & in Luc.c.3.v 7.*

9. *Congregatio bonorum fit ad ordinandum teſtamentum ſuper ſacrificia.*

Congregate illi ſanctos ejus qui ordinant &c. Nota quod teſtamentum hîc ſignificat vetus, & novum: Item divinas promiſſiones: Item vitam æternam: Item præceptum charitatis: Ad hæc omnia fiunt congregationes bonorum in Eccleſia, nempe ad ſtudium veritatis, in ſtudio ſcilicet ſcripturæ ad exercitium virtutis, ad Deum laudandum & ad præceptum charitatis implendum. *In Luc.c.1.v.13. & Pſal.49. In ſap c.18.* Hinc inferre licet, ad quid Deus inſtituerit varias Congregationes in Eccleſia, nempe ad ordinandum teſtamentum Dei ſuper ſacrificia, ſcilicet ad exercitium virtutum, & Deum laudandum.

10. *Solemnitas omnium ſanctorum, & invocatio ipſorum in litaniis, à ſancto Propheta prædicata, & Eccleſia à Deo præcepta.*

Congregate illi ſanctos ejus, qui ordinant teſtamentum ejus ſuper ſacrificia &c Quænam Congregatio ſanctorum eſt iſta facienda, & cuinam præcipitur? Nota quod hæc poteſt eſſe Prophetia de uſu piiſſimo Eccleſiæ, quæ in Litaniis congregat omnes ſanctos, & in die peculiari ſolemnizat illorum feſtum, ut ipſi ſimul pro nobis intercedant: *ſic Ugo Cardinalis.* Et in hoc Eccleſia facit, ſicut magiſtri lectionum, qui in fine recapitulant ſummatim lectiones, quas diutius locuti ſunt: ſic Eccleſia ſolemnitate ſanctorum de quibus per totum annum ſolemnizavit, quaſi in fine anni in feſto omnium Sanctorum epilogat. *ſer.1. in feſto omn. ſanctor.*

11. *Deus quomodo dicitur Deus noſter?*

Audi Iſraël, & loquar ad te, Deus Deus tuus ego ſum. Ideſt ego Deus ſum Deus tuus, Deus inquam ſum bono meo, ſcilicet eſſentialiter ſum bonus, tibique ero Deus, ideſt pro malo tuo auferendo, & ad bonum conferendum; ero tuus ad tuam voluntatem faciendam. *Pſal.49.* ex hoc exalta bonitatem Dei, qui non dedignatur appellari Deus noſter.

12. *Sacrificia legis repellit Deus, alia nova à nobis exigit.*

Non in ſacrificijs arguam te, holocauſta autem tua in conſpectu meo ſemper, non accipiam de domo tua vitulos &c. Immola Deo ſacrificium. & redde altiſſimo vota tua &c. Quomodo hic dicitur, quod Deus in ſacrificijs noſtris non arguet nos &c. & poſtea ea repellere videtur? Sed attende, quod quatuor genera ſacrificiorum erant in lege veteri: nempe ſacrificium, quod non totum accendebatur, ſed pars: Holocauſtum, ſcilicet Incenſi, quod totum accendebatur: Oblatio de duris, ſcilicet de pane, & thure, & libatio de liquidis, ſcilicet de vino & oleo: Hæc omnia nunc in lege Evangelica Deus repulit: In hac verò ſunt quatuor alia ſacrificia: Duo juſtificandorum: nempè

ſacri

Digitized by Google

ſacrificium ♦ ſtitiæ, ſcilicet Baptiſmi, & Pœnitentiæ, & duo juſtificatorum, ſcilicet laudis, & mortificationis : Hæc à oobis exigit Deus, dicens : *Immola Deo, &c. Pſal.* 49.

13. *Deus ſolus Dominus omnium rerum, cui perfectè obediunt, & nos ſumus ejus villici.*

Quoniam mea ſunt omnes feræ ſilvarum jumenta in montibus, & boves, cognovi omnia volatilia, &c. pulchritudo agri mecum eſt &c. Meus enim eſt orbis terræ. Ex hoc diſce, quod Deus ſe abſolutum Dominum appellat omnium rerum: ſubdit enim, *meus eſt orbis terra, &c.* ipſe ſolus haber omnia, & abundat, & quod ei obedientiam promptam præſtant: Unde *in Luc. c.* 19. quando Diſcipuli voluerunt ſolvere pullum, ab his requiſiti, qui ſe profitebantur ejus Domini, reſpondentes, *quod Domino opus erat*, nihil reſponderunt; ut pateat, quod poſſeſſores rerum temporalium ſunt non Domini, ſed villici Dei, tenenturque vero Domino reddere rationem adminiſtrationis. *In Luc. cap.* 8. *v.* 32. & *cap.* 19. *v.* 34. & *cap.* 16. *v.* 5. & *Opuſ. ſpecul. B. Virg. lect.* 7.

14. *Cor juſti ager pucher cum Jeſu : Cor impij ager deformis cum diabolo.*

Pulchritudo agri mecum eſt. Quomodò dicitur pulchritudo agri cum Chriſto ? Sed nota, quod ultra ſenſum litteralem ſupra expoſitum de Dominio Dei myſticè datur intelligi, quod ager eſt cor juſti pulcher, quia offert fructum bonorum operum, & in boc moratur Chriſtus, & ut maneat ſemper, debet coli maxima diligentia, & labore : Cor impii eſt ager deformis afferens fructus peccati, io quo habitat, & moratur diabolus : Colitor autem ab impiis cum majori labore, & anguſtia. *ſermon.* 3. *Dom. infra oct. Aſcenſ.*

15. *Ager alius eſt mundi : alius eſt Dei.*

Pulchritudo agri mecum eſt. Cujuſnam ager ? Nota, quod nomine agri intelligitur iſte mundus, & myſticè ipſa Anima, ſeu conſcientia : De mundo igitur dicit Deus ; *Pulchritudo agri mecum eſt*; ut det intelligere, ipſum eſſe ejuſdem Dominum, & ab ipſo ejus pulchritudinem dependere : & ideò ſine Deo non eſſe deſiderandum, ſed tantùm cum Deo, & propter Deum, in ſeipſo vero contemnendum, cum ſine Deo ſit de ſe occaſio erroris, & deviationis : myſticus eſt conſcientia; quæ excolenda eſt, ut ſit ſuſceptiva verbi Dei, & ne germinet ſpinas, & tribulos. *ſerm. Dom. quinquageſ.*

16. *Ager cæleſtis patriæ, quàm pulcher, ad quem ſolùm volatilia Cœli pertingunt.*

Cognovi omnia volatilia Cœli, & pulchritudo agri mecum eſt. Nota, quod myſticè iſte ager propriè dicitur de cœleſti gloria; & dicitur, quod ibi ſunt volatilia Cœli, & quod pulchritudo ejus eſt cum Chriſto, nempè pulchritudo cœleſtis patriæ, quæ eſt in Deo Patre : eſt ſenſibilium, & inſenſibilium, rationalium, & irrationalium, humanitatis Chriſti, Dei unius, trinique pulchritudo, quam exponit contemplandam Spiritibus glorificatis, qui ſunt volucres Cœli, eo quod pennis contemplationis elevantur uſque ad continuam Trinitatis exiſtentiam; ex qua agri pulchritudine tantus odor fragrat penetrans uſque ad interiora medullarum, ut totam cœleſtem curiam inebriet. O felix, qui dignus ſit ingredi in poſſeſſionem tam pretioſi agri. *ſerm. Dom.* 5. *poſt oct. Epiph.*

17. *Eccleſia militans eſt ager pulcherrimus Chriſti, in quo morantur boni, & mali.*

Et pulchritudo agri mecum eſt. Nota etiam, quod nomine hujus agri venit Eccleſia militans, in qua & cum qua Chriſtus moratur; in quo agro creſcunt fructus bonorum operum : creſcunt & flores ſanctorum, ſcilicet Roſæ Martyrum, Lilia Virginum, & Violæ Confeſſorum: In hac agri agricultura alij aſſumentur ad gloriam, alij relinquentur in calamitate infernalium opprobriorum; Timeat igitur omnis homo, cum neſciat utrum odio, an amore dignus ſit. *In Luc. c.* 17. *v.* 35.

18. *Ager eſt Chriſtus pulcherrimus.*

Pulchritudo agri mecum eſt. Hæc dicit Chriſtus, ut innuat, ipſum eſſe agrum, vel hortum amœniſſimum plenum floribus virtutum, ſcilicet roſis donorum, liliis chariſmatum, Spiritus Sancti conſolationibus, cujus odorem ſentiens Anima contemplativa dicit cum ſponſa : veni dilecte mi, egrediamur in hortum. *ſerm. Dom. quinquageſ.*

19. *Non taurorum carnes, vel quodlibet aliud Deo immolatum placent, ſed cordis devotio, & Chriſti oblatio.*

Nunquid manducabo carnes taurorum &c. Immola Deo ſacrificium laudis. Quod eſt hoc ſacrificium laudis ? eſt devotio, & cor devotum, & Agni veri immolatio, non taurorum carnes, nec aliud quodlibet. *Pſal.* 50. Notet hoc ſacerdos, ut videat, quod ſine oblatione cordis devoti, ſua ſacrificia Deo non placent, nec illum placant.

20. *Oratio eſt ſacrificium laudis offerendum Deo in tempore, maximè tribulationis, quam Deus exigit à nobis, & per quam nos liberat à tribulationibus.*

Immola Deo ſacrificium laudis. Quodnam ſacrificium laudis? ſubdit : *Invoca me in die tribulationis.* Ecce quid à nobis exigit Deus, ſcilicet orationem : hac enim excitatur Deus, unde dicit : Invoca me, ideſt excita me : ex hac autem ſequitur liberatio à tribulatione, & tranquillitas, quæ ex devotione oritur, & hinc honorificatio Dei. *In Luc. c.* 8. *v.* 15. & *c.* 9 *v.* 18. & *cap.* 11. *v.* 8. & *op. de perfect. relig. l.* 2. *c.* 66. *c.* 6.

21. *Sacrifitiam laudis Deo debitum indi- tum eſt in natura.*

Immola Deo ſacrificium laudis,&c. Nota, quod hæc diriguntur omnibus hominibus : nam ſacrificium laudis Deo debitum eſt de dictamine naturæ, & omnes Philoſophi veri Deum unum eſſe colendum docuerunt : Unde ſocrates negans Apollini eoltum occiſus eſt, quia unum Deum colebat. *ſerm 5. Hexaem.* Nota tamen, quod perfectum ſacrificium laudis exigit bonam operationem, devotam orationem, & immolationem, ſeu oblationem : primum eſt exercitium omnium virtutum : ſecundum tantùm actus virtutum theologicarum : & tertium eſt actus latriæ, & ob id juſtitiæ. *l. 3. d. 9. art. 2. q. 2. ad* 2.

22. *Deus permittit ſuos tentari, ut excitentur ad ſtudium orationis.*

Invoca me in die tribulationis. Cur in dia tribulationis, & non in morte? Dies tribulationis eſt, quando Deus permittit ſuos tentari, ut excitentur ad orationis refugium, & cognoſcant ſe, ſine Dei auxilio non poſſe vulnera lethalia evadere. *Op. de perfect. relig. l. 2. c. 6.*

23. *Vox non ſit Iacob, & manus Eſaü.*

Peccatori autem dixit Deus; quarè tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum, &c. Nota, quod hîc repellitur, & reprehenditur Prædicator, qui vitam criminuſam degit notoriè : vel qui prædicat propter quæſtum temporalem, propter inanem gloriam, vel propter hæreſim, qui omnes veniunt nomine peccatoris : alioquio erit vox Jacob, & manus Eſaü. *Pſal. 49. Op. Eccleſ. Hier. p. 4. c 3. & In Luc. c. 6. v. 42. & Pſal. 118. v. 169. & Pſ. 72.* Nota etiam, quod iſti ſunt ſimiles Dæmoni, cui juſſit Chriſtus obmuteſcere, quando voluit prædicare mirabilia Jesu, dicens, *Scio, quod ſis ſanctus Dei. In Luc. c. 4. v. 35.* Repellendus eſt ergo à prædicationis munere criminoſus. Nota ulterius, quod ſi aliquando contingit, ut quis malus prædicet ex officio debet audiri : Dixit enim Chriſtus: *quæcumque dixerint vobis ſervate, & facite : ſecundum verò opera eorum nolite facere, &c. Ecclen. proem.*

24. *Tria genera peccatorum principaliter debent elongari à Prædicatoribus, & Prælatis.*

Tu verò odiſti diſciplinam : ſcilicet per contemptum diſciplinæ : *ſi videbas furem, &c.* ſcilicet propter avaritiam, *& cum adulteris, &c.* ſcilicet per luxuriam : hæcque tria maximè reprehendit Deus in Prædicatoribus, & Prælatis. *Pſal. 49.*

25. *Qualis diſciplina ſervanda à viris ſpiritualibus in exercitiis ſpiritualibus, maximè in oratione, ne ipſis dici poſſit : Tu verò odiſti diſciplinam, &c.*

Tu verò odiſti diſciplinam, &c. Nota, quod hoc dicitur ſpecialiter Deo dicatis, & viris ſpiritualibus, quibus onus incumbit ſervandi diſciplinam, quæ eſt ordinata morum correctio, & majorum præſidentium regularis obſervantia, *ex Phar. l. 4. c. 9.* quæ tamen maximè in novis in ſervitio Dei cum magna cautela debet ſervari : cum exigat ut etiam alij ad bonum exemplum videant obſervantias virorum ſpiritualium, ut ad imitationem excitentur, debet tamen cavere Novitius, ne ſub ſpecie boni exempli incidat in laqueos ſuperbiæ, & vanæ gloriæ, & melior cæteris ſe reputet, & ſic interius inaneſcat, ne ſibi dicatur : Tu verò odiſti diſciplinam meam, ſcilicet Evangelij mei conſilium tenendo, quod dicit : *cum oraveris, intra in cubiculum, &c. Matth. c 6.* & projeciſti ſermones meos retrorſum, ſcilicet multiplicem conſolationem attentè orantium, quibus ſolus Deus in mente, tanquam in ipſis loquens, ſe præſentem annuntiat, ut undè ſupremo benefactori conſurgens reſpondere deberet actionibus multimodis pro beneficio non ſuis meritis, ſed ex mera gratia exhibito, retrorſum projiciat ſe ad favorem humanum in laude hominum proſternendo : Et hæc eſt perfecta diſciplina, quam exigit Deus à nobis : nempe ut homo ſe viliſſimum, & veluti nihil reputet, & totum bonum à Dei gratia recognoſcat, gratumque ſe ipſi exhibeat. *Op. myſtic. Theolog. cap. 3 part. 3.*

26. *Detractores indigni, & inepti ad Deum laudandum.*

Sedens adverſus fratrem tuum loquebaris, &c. Vide quomodò ad enarrandum juſtitias, & laudes Dei reijcitur detractor, qui Deo odibilis eſt in omnibus. Cave ergo à detractione, & maximè dum ſedes cum aliis ad menſam. *Serm. de S. Eliſab.*

27. Furtum, adulterium, & detractio, & ſcandalum ſunt maximè Deo odibilia, quia ſcindunt veſtem charitatis Chriſti : ideò hîc dicitur : *Tu ſi videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris, &c. os tuum abundavit malitia, &c. Sap. c. 14. & Pſalm. 49.*

28. *Linguæ abuſus quot mala pariat, & quàm Deo exoſus.*

Os tuum abundavit malitia, & lingua tua concinnabat dolos, ſedens, &c. Vide quomodò lingua mala apta non eſt ad Deum laudandum, quia eſt impugnativa divinæ Majeſtatis, veritatis, bonitatis, mutuæ charitatis, & omnium morum honeſtatis : Nota autem, quod dicit, *os tuum abundavit malitia*, nempè impugnando divinam Majeſtatem per verba jactantiæ, & blaſphemiæ : veritatem per mendacia: bonitatem per verba blandientia, mutuam charitatem per verba litigantia, provocantia ad malum : Item honeſtam morum converſationem per verba impudica, & infructuoſa : & ideò mirum non eſt, ſi in inferno linguæ major pœna infligitur ut expertus eſt dives ille iniquus damnatus. *in Lucam cap. 16. v. 24.*

29. *Scandalum præbens perſequitur Chriſtum, ejuſque Eccleſiam : idque maximè in viris religioſis, & Deo dicatis verificatur.*

Et adverſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum, &c. Nota, quod poſt peccata furti, adulterij, detractionis, aliaque gradatim aſcendendo fertur in medium peccatum ſcandali, & dicitur,

quod eſt adverſus filium matris ſuæ. Cur non dicit adverſus frattem, vel hominem, ſed dicit adverſus filium matris ſuæ? quæ eſt hæc mater? Hæc eſt Eccleſia Dei, quæ hîc ſpecialiter nominatur, ut videas, quod ſcandalum, & maximè in perſonis Deo, & Eccleſiæ dicatis eſt unum ex pernitioſioribus peccatis, & quod alios ſcandaliaans, Eccleſiam Dei, & Chriſtum peculiari malitia perſequitur, auferens ab eis Animas, & eas tradens Diabolo. *Op. Phar. l. 3. c. 39 & ſerm. 3. Dom. 1. poſt oct. Epiph.*

30. *Deus ante oculos mentis proponit peccatum, mortem, & Deum, quæ ſunt motiva, quibus homo facilè excitatur ad pœnitentiam.*

Arguam, & ſtatuam contra faciem tuam. Quid ſtatues? Hæc, quæ ſunt ſuperius propoſita, ſcilicet peccatum, mortem, vel judicium, & Deum Judicem hæc enim ſunt maxima, & efficacia motiva ad reſipiſcendum à peccatis. *Pſal. 49.*

31. *Facies Animæ eſt conſcientia: pulchra, ſi eſt in gratia: nigra, ſi eſt in peccato.*

Arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam. Quid ſtatues? & quænam eſt hæc facies? hæc eſt conſcientia; & ideò Deus, ut arguat peccatorem contra ipſum remorſum conſcientiæ, ejuſque pulchritudinem, ſi eſt in gratia; & turpitudinem, ſi eſt in peccato; patet ex hoc, quod maxima pœna erit in damnato vitio propriæ turpitudinis. *Serm. 3. in Cœna Dom & ſerm. 1. Dom. 3. poſt oct. Paſcha & ſerm. 3. in Pentecoſt. & in Ioan. collat. 71.*

32. *Per ſacrificium laudis itur ad Deum cum honorificentia Dei.*

Sacrificium laudis honorificabit me, & illic iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei. Vide quid exigit à nobis Deus, ut honorificetur, nempe ſacrificium laudis, quo Anima ſecurè pervenit ad ſalutare Dei, & invenit Jeſum. *Pſal. 118. c. 11. v. 6.*

33. *Miſſio Gabrielis Archangeli, ejuſque Annuntiatio ad Mariam Virginem in perſona Dei, nobis dat intelligere, quod ipſa eſt ſalus noſtra.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Deus Deorum locutus eſt. Quid eſt locutus Deus Deorum? locutus eſt incarnationem factam: Et quando hoc factum fuit? quando Deus miſit Archangelum Gabrielem ad Mariam Virginem: & quid locutus eſt? *Ave gratia plena, Dominus tecum:* dans nobis intelligere magnalia ipſius Beatiſſimæ Virginis, & effectus honorificentiæ nobis communicatos: nempe, quod Deus concupivit ſpeciem, & decorem Mariæ: Locutus eſt Angelus Mariæ, ut ipſa adornaret thalamum ſuum, & præpararet ſe in occurſum Dei: Locutus eſt etiam, quod Maria Virgo eſt ſalus noſtra, quod per ipſam ſalus mundi reparata eſt: Locutus eſt, quod per Spiritum ſanctum concepit, qui fecit partum ſuum virgineum & jucundum. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 45.*

34. *Ex Maria myſtica Sion pulchritudo Chriſti.*

Ex Sion ſpecies decoris ejus. Quomodò ex Sion provenit pulchritudo Chriſti? Ex Sion ſcilicet ex muliere hebræa, nempe quod ex Maria Virgine, quæ figurata eſt in Sion verè ſublimi, & elevata venit pulchritudo Chriſti quoad humanitatem: Unde quia pulcherrima fuit Beata Virgo Maria, & pulcherrimum genuit Jeſum. *Serm. 2. Dom. 14. poſt Pentecoſt.*

35. *Per Mariam honor filij, & ſpecies decoris ejus diffuſus eſt per totum mundum.*

A ſolis ortu uſque ad occaſum, ex Sion ſpecies decoris ejus. Quid eſt à ſolis ortu, &c. niſi quia per Mariam honor, pulchritudo, & prærogativæ Chriſti diffuſa ſunt per totum mundum. *Op. Specul. B. Virg. lect. 7. §. 7. &c.*

36. *Maria Virgo Ager pulcherrimus, & ditiſſimus.*

Pulchritudo agri mecum eſt. Quomodò dicitur pulchritudo agri cum Deo, & non potius à Deo? Nota, quod dicit, *mecum eſt:* & audi Gabrielem loquentem & dicentem, *Dominus tecum:* Dat per hoc intelligere, quod ſi Deus eſt cum Maria, & Maria eſt cum Deo, ſcilicet ejuſdem naturæ cum filio: dicitur autem hoc ſub metaphora agri pulcherrimi: quia Maria eſt Ager, in quo theſaurus Dei Patris, & Angelorum eſt abſconditus: Ager plenus odoriferarum ſpecierum odoribus: ejus enim odor eſt ſicut Cinnamomum exterius in converſatione, interius ſicut balſamus in unctione devotionis, & contemplatione, & ſicut myrrha in amaricatione caſtigationis, & paſſione: Ager quidem plenus odorifero Spiritus ſancti balſamo, ita ut copioſiſſimè effluerer circumquaque. O felix, qui vendit omnia, quæ habet, & emit agrum iſtum. *Op. ſpecul. B. Virg. lect. 7.*

37. *In Mariam collocavit Deus plenitudinem omnium bonorum, ut per ipſam nobis diffunderentur.*

Meus eſt enim orbis terræ, & plenitudo ejus. Ad quid in medium ponit ſacer textus, quod Deus eſt Dominus orbis terrarum, & plenitudinis ejus? ſed ad Mariam diriguntur hæc verba, quæ eſt veluti orbis terrarum plenus omnibus gratiis, & bonis: ſi enim homo dicitur microcoſmus parvus mundus, Maria meritò dici poteſt macrocoſmus ideſt mundus major toto mundo. Dicit igitur, meus eſt orbis &c. quaſi dicat, ego ipſe ſum, qui Mariam conſtitui veluti orbem terrarum plenum omnibus bonis, ut ſi quid in nobis ſpei eſt, ſi quid gratiæ, ſi quid boni, ſi quid ſalutis, ab ea noverimus redundare; quia ab hoc orbe terrarum proveniunt fructus opolentiſſimi, opera, merita, mores, exempla, & bona omnia derivant: ex ipſa Cælis gloria, terris Deus, & pax, fides gentibus, finis vitiis, ordo vitæ, & moribus diſciplina provenit. *Op ſpecul. B. Virg. lect. 7.* Ad hunc orbem terrarum igitur, ad hunc mundum majorem recurramus, in ipſum intremus, ut vitam, & bonum ex ipſa hauriamus.

PSALMUS

PSALMUS L.

Titulus: In finem Pſalmus David: Cum venit ad eum Nathan Propheta, quando intravit ad Bethſabee.

1. PRIMÒ nota, quod iſte pſalmus fuit compoſitus à David, quando pœnitentiam egit, quando à Nathan fuit reprehenſus de adulterio, & homicidio: & patet 2.*Reg. c.*12. & ponitur in quinquageſimo numero, qui eſt numerus Iubilei, ut denotetur, quod per pœnitentiam ſolùm poteſt homo evadere rigorem Judicij univerſalis ſupra poſiti, & obtinere indulgentiam peccatorum. Et quia ſupra tria peccata præcipuè ſunt objecta peccatori, ſcilicet furtum adulterium, & doloſitas; hinc contra hæc tria peccata, quibus reprehenſus fuit David à Nathan fit declamatio in hoc Pſalmo: rapuit enim ovem, ſcilicet uxorem Uriæ, commiſit adulterium, & doloſè egit in homicidio Uriæ, &c. *Pſalm.*50.

2. *Pænitens verus ad ſolam miſericordiam confugit.*

Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam, &c. Nota, quod in his paucis verbis continentur omnes conditiones perfectæ orationis, & pœnitentiæ: nam Rex iſte in cauſam ductus conſiderat, quod Iudex ſuus falli non poteſt, quia eſt ſapiens, nec poteſt corrumpi, quia eſt juſtus, nec vinci, quia omnipotens, nec declinari, quia eſt ubique, quod denotatur per illud nomen *Deus*, quod eſt nomen indicans ſummam majeſtatem, immenſitatem, ſapientiam, veritatem, æquitatem, & ſummam charitatem; ideò ad ſolam miſericordiam confugit dicens: *miſerere mei &c.* quaſi dicat: Volo peccatum meum abſcondere, ſed tu noſti omnia: Volo reſiſtere, ſed tu potes omnia, ſed tu complecteris omnia, ideò ad ſolam miſericordiam confugio: Nolo, ut intres in judicium cum ſervo tuo: peto, non juſtitiam, ſed miſericordiam, dicens, miſerere mei Deus, ideſt ſubticeo nomen, non dico miſerere David, ſicut alias conſueveram: memento David: neque blandiens dicam: Da imperium filio tuo, vel ſervo tuo, vel filio ancillæ tuæ, quia hæc nomina ſunt familiaritatis; Audite igitur peccatores, audite, & videte exemplar perfectæ orationis, ſcilicet quæ orantem, & pœnitentem humiliat, & Deum exaltat. *Pſal.*50. *in Luc. c.*18 *v.*12.13.

3. *Peccator non poteſt dicere verè Deus meus.*

Miſerere mei Deus &c. Nota quod non dicit miſerere mei tui ſervi, vel Deus meus, ſed ſolummodo mei Deus: Cur hoc, cum aliàs Deum ſuum nominaſſet? Id dicit, & facit, quia cognoſcebat reatum ſuum, & quod perdiderat Deum peccando: quaſi dicat miſerere mei Deus, non audeo dicere Deus meus, ſolummodò Deum agnoſco, meum non præſumo: ego enim peccando te perdidi, inimicum ſequendo, à te receſſi; malum amando, à bono me alongavi. *Pſal.*50.

4. *Pænitentia perfecta innititur miſericordia magna, multa, & efficaci Dei.*

Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam, & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam: Amplius lava me, &c. Nota hunc modum, & ordinem: primo appellat miſericordiam magnam, poſtea multiplicem, & deinde petit deletionem, & ablutionem à peccatis: Cur variat hos titulos miſericordiæ Dei? ſed optimè loquitur iſte perfectus pœnitens, conſiderabat ſua peccata magna in quantitate, multa in numero, turpia in qualitate: ſcilicet aliquanta, aliquota, & aliqualia, & quia contra magna timorem opponebat, contra multa dolorem, & contra turpia pudorem: hinc recurrit ad miſericordiam magnam contra magna peccata, dicens *miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam;* ad multam dicens, *& ſecundum multitudinem miſerationum tuarum, &c.* contra multa, & contra turpia petit, ut lavet eum. *Pſalm.* 106. *& expoſit. miſſæ c.* 4. Conſiderabat etiam miſericordiam Dei magnam, quia extenditur ſuper bonos & malos; ideò confidenter ad eam recurrebat. *Pſalm.*135.

5. *Pænitens verus cognoſcens Dei miſericordiam confidenter petit non parvam, ſed magnam miſericordiam.*

Miſerere mei Deus ſecundum magnam miſericordiam tuam. Cur iſte peccator petit magnam miſericordiam? Nonne ſufficit una ſtilla divinæ pietatis? Nonne hæc videtur potius præſumptio? minimè, quia enim ex una parte cognoſcebat multitudinem, ſeu magnitudinem divinæ miſericordiæ, ſe extendentis ſuper bonos, & malos, & in infinitum excedentis miſeriam ſuam, & indignitatem, quam magnam pariter nominat, ideò petit magnam miſericordiam, quaſi dicat nolo parvam miſericordiam quærere, neque te decet parvam miſericordiam dare, cum ſis ſummè miſericors ſuper bonos & malos; imò indignus eſſem exaudiri, ſi à magno peterem parva, & quia magna petens, de meis meritis non præſumo, ſed de magna miſericordia tua: hinc confidenter dico: miſerere mei ſecundùm magnam miſericordiam tuam: *Pſal.*50.

6. *Pænitens verus non unicam miſericordiam, ſed multiplicem confidenter petit à Deo.*

Et ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam. Cur petit, ut deleatur iniquitas ſecundum multitudinem miſerationum Dei, & non potius ſecundùm miſericordiam? quia ultra deletionem peccati, alias miſericordias prætendebat: nempe miſericordiam in remiſſione peccatorum, aliam in miſericordiam iterando, & aliam in gratificando, & glorificando. *Pſal.*50.

7. *Servi Dei hic inſtruuntur quomodò aliquando ad Deum orare debent, ut ſervi, & peccatores gratia Domini privati.*

Miſerere mei, &c. & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.

Nota quod hic inſtruitur ſervus Dei, qui aliquando variam formam orantis, ſe offert ut ſervus, qui gratiam Domini ſui perdidit peccando, ideò ſupplicat ſibi peccata, & negligentias ſuas ignoſci, quas commiſit omittendo debita, & perpetrando illicita. *op. de perfect. religioſ. l.2.c.61.*

8. *Pœnitentia mundat à reatu culpæ, & etiam pœnæ.*

Et ſecundùm multitudinem, &c. dele iniquitatem meam: Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato &c. Quid eſt, quod prætendit iſte pœnitens ultrà deletionem peccati, ut habeat dicere: *Amplius lava me &c. & munda me?* Sed nota quod in peccato eſt reatus culpæ, reatus pœnæ, & peccati turpitudo contracta: petit igitur deletionem peccati quoad reatum culpæ, & etiam pœnæ, ut auferatur turpitudo peccati: nam tanta eſt virtus pœnitentiæ. *Pſalm.50. & 106. & in Luc. cap 5. verſ.20. & ſermon.1. Dom.1. poſt oct. Epiph.*

9. *Pœnitentia alia vera, & perfecta, alia imperfecta, alia ficta, & falſa.*

Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum meum &c. Tibi ſoli peccavi &c. Vide quàm perfecta fuit hæc pœnitentia Prophetæ: nam ſoli Deo fatetur peccatum, ipſi ſoli recurrit pro miſericordia, & ab eo expectat veniam; & ſic hæc pœnitentia habuit omnia requiſita, & facta ex amore: Alij verò ſunt, quorum pœnitentia eſt imperfecta, quæ fit ex motivo pœnæ: Alij ſunt quorum pœnitentia coacta eſt, & falſa, ut pœnitentia Cain, & Judæ. *Pſalm. 50. in Ioan. cap.6. verſ.9.*

10. *Cognitio vilitatis & fœditatis peccati quàm neceſſaria, & utilis.*

Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper. Vide quid proponit hic pœnitens, ut ſemper ferventius ad pœnitentiam excitetur, & veniam impetret: nempè cognitionem peccati, & quod contra ſe eſt ſemper &c. Sed quomodò cognoſcit peccatum, quod eſt nihil, & mera privatio? Cognoſcit peccati gravitatem, multiplicitatem, & fœditatem: nempè quod peccatum eſt grave onus ad Infernum trahens Animam: & eò amplius, quo eſt toties multiplicatum: Cognoſcit item, quod peccatum eſt putredo fœdiſſima lacerans, & vulnerans Animam, & reddens eam abominabilem coram Deo, & Angelis: Cognoſcit, quod ſine hac cognitione ſanitas non poteſt obtineri, hinc cum hac cognitione, & confeſſione Deo ſe præſentat. *ſerm.2. Dom.9. poſt Pentec. & Pſal.49. & op. de preparat. ad Miſſam.*

11. *Pœnitens verus debet ante Deum conſtituere Capitulum ad modum Capituli Religioſorum facti ad culparum correctionem.*

Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper; Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci &c. Nota hæc verba, & ipſorum ordinem, & videbis, quod David coram Deo Judice, & correctore conſtituit Capitulum ad ſuorum peccatorum correctionem: nam ſicut in Capitulo Religioſorum (quod maximè eſt neceſſarium Religioſis) culpabilis Religioſus primò genua flectit: Secundò culpam recognoſcit: Tertiò ſpoliat, & veſtem deponit: Quartò correctionem, & diſciplinam accipit: Sic pœnitens primò humiliatur, dicens, *miſerere mei Deus &c.* Secundò culpam recognoſcit, dicens, *quoniam iniquitatem meam ego cognoſco*: Tertiò veterem converſationem deponit: & quartò correctionem, & diſciplinam accipit macerando carnem, & ſe mortificando: & hæc omnia excellentiſſimè fecit hic ſanctus pœnitens. *op. Diæt. Tit.6.c.1.*

12. *Peccatum eſt pœna puniens ipſum peccatorem.*

Et peccatum meum contra me eſt ſemper. Quomodò eſt contra ipſum ſemper? quia eſt veluti ſignum furti, quia eſt pœna ſui, & pœnam inſeparabilem ſecum fert. *l.2.d.5.a.2.q.2. & l.4.d.46. a.2.q.4.ad 1.*

13. *Peccator ſeipſum injuſtum fatens Deum juſtificat, ſcilicet juſtum fatetur.*

Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci, ut juſtificeris in ſermonibus tuis, & vincas cum judicaris. Quid eſt Deum juſtificari, & vincere cum judicatur? ergone Deus judicio ſubditur? Nota, quod prius dixerat Propheta, *tibi ſoli peccavi*: nempè ſeipſum peccatorem fatendo, juſtificare dicitur, Deum ſcilicet juſtum ipſum fatetur: ſicque in comparatione Dei, Deus dicitur vincere, ſolúmque ipſum eſſe juſtum. *In Luc.c.7.v.28.*

14. *Peccator peccans maximè offendit, & contemnit divinam miſericordiam, majeſtatem, & veritatem omnia ſpeculantem.*

Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci &c. Quomodo ſoli Deo, & non etiam Uriæ id dicit, quia conſiderabat peccatum in ordine ad Deum, quia nempè cognoſcebat ſe peccando maximè contempſiſſe Divinam Majeſtatem, ideò dicit: *tibi ſoli peccavi*; & divinam veritatem omnia ſpeculantem: Unde dicit: *& malum coram te feci*: quaſi dicat: tibi ſoli peccavi, quem non poſſum effugere, non poſſum celare, quia coram te illud feci; nec poſſum muneribus corrumpere, ut juſtificeris in ſermonibus tuis: nec poſſum vincere, unde ut vincas cum judicaris. *Pſalm. quinquageſimo, & 110. In Luc. capit. decimoquinto, verſ.21.*

15. *Prælati,*

15. *Prælati, & principes gravius à Deo judicantur, & condemnantur, quàm ſubditi, quia non habent in hac vita judices ſuperiores.*

Tibi ſoli peccavi, & malum coram te feci &c. Cur ſoli Deo, & non etiam contra Uriam peccavit, & populum illum offendendo, iſtum ſcandalizando? Optime loquitur David; ut Rex: ſciebat enim, quod ejus ſcelera, & ſi eſſent contra proximum, tamen nullum Judicem præter Deum habebat judicantem, & punientem; & ob id de Prælatis dicitur, quod, *durißimum judicium fiet his, qui præſunt.* Ideò toto corde ad Deum recurrebat pro venia, ne ſubderetur huic duriſſimo judicio. *In ſap. c.6.*

16. *Peccatum originale eſt unum, & multiplex peccatum, & quomodò.*

Ecce in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. Quomodò iniquitas, & peccata hîc appellat peccatum originale? Sed reſpondetur, quod eſt unum obligans ad pœnam æternam, & eſt multiplex in radice, quia fert ſecum inclinationem ad omnia mala, *l. 2. d. 33. a. 1. q. 2 ad 1. & ad 3. dub. 4. & Pſal. 8, & op. ſpecul. B. Virg. lect. 1.*

17. *Veritas Dei explicatur à ſancto Propheta, & revelatio adventus Chriſti ipſi facta.*

Ecce enim veritatem dilexiſti: incerta & occulta ſapientiæ tuæ manifeſtaſti mihi. Nota, quod Propheta ſemper nova motiva adducit pro impetranda venia peccatorum: nempè veritatem Dei promittentis veniam confitenti peccata, ſciens hanc veritatem Dei eſſe immutabilem, æquiſſimam in dictis, & factis: & ſubdens, hanc ſibi fuiſſe revelatam: & præcipuè adventum Chriſti incertum aliis in cujus meritis confiſus, confidebat ſe veniam impetraturum: Incertus autem erat adventus Chriſti, & occultus: Incertus ad fideles quantum ad modum, ad tempus, ad humilitatem; & occultus quoad infideles. *Pſal. 50.*

18. *Chriſtus quomodò comparetur hyſſopo.*

Aſperges me hyſſopo. Cur petit aſperſionem cum hyſſopo, & non potiùs remiſſionem immediatam? Sed nota; quod immediatè propoſuerat adventum Chriſti Redemptoris: ideò ſubdit, *aſperges &c.* quia Chriſtus hyſſopo tripliciter comparatur: nempè, quia tumorem lenit, humilis herba eſt, petræ adhæret: ſic Chriſtus humillimus fuit, vulnera, & infirmitates ſanat, & adhæret petræ, id eſt veluti petra eſt in fabrica Eccleſiæ: David autem orat, Aſperges me hyſſopo, ſcilicet ſanguine, & meritis Chriſti. *Pſal. 50.*

19. *Qui vult ſanctificari, & mundari, debet aſpergi aqua compunctionis aſperſorio humilitatis.*

Aſperges me hyſſopo, & mundabor, lavabis me, & ſuper nivem dealbabor. Cur petit aſpergi hyſſopo? Nota, quod vir à Deo illuminatus, ſciens qualiter purgandus eſſet à peccatis, petit à Deo compunctionis aquam, & deinde aſperſionem hyſſopi, ſcilicet humilitatis, ut aſperſa anima, lavaretur ab omni fœditate, & ſanctificaretur. *Serm. 1. in dedicat. ſerm. 4. de Apoſtol. & ſerm. 1. in vigil. Nativit. & ſerm. 2. in Cœna Dom. in Luc. c. 3. verſ. 12.*

20. *Quomodò pœnitentia ſuper nivem dealbet animam.*

Super nivem dealbabor. Quomodò ſuper nivem? Ergone quid albius nive inveniri poteſt? Nota, quod cum myſterio utitur hac ſimilitudine ui-vis: quia nix conſervatur, ſi frigus continuatur, ſed flante auſtro reſolvitur: ſic nix ſignificat carnis mortificationem, & repreſſionem noxii caloris per ſpiritualem frigiditatem; petit ergo ſuper nivem dealbari, ne ſcilicet auſtro, vel calore proſperitatis, affluentiæ, atque abundantiæ reſolvatur; Sic enim dealbata anima conſervabitur. *In Thren. c. 4.* Nota etiam, quod dicit; *ſuper nivem,* quia nix eſt alba exterius, & interius, ideò petit munditiam & exteriorem, & interiorem. *Serm. 4. de Apoſtol.*

21. *Obedientia mærorem ſenſui, ſed lætitiam ſpiritui confert.*

Auditui meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata. Quid eſt, quod ſperat recipere à Deo? nampè auditui, & non potius animæ lætitiam? Sed nota, quod nomine auditus intelligitur obedientia, quam promittit Deo: ſciens quod licèt afferat mærorem ſenſui, ideò dicit, *oſſa humiliata:* tamen lætitiam ſpiritui confert, & hinc totus in lætitia natat vir obediens. *Serm. 3. Dom. 3. Advent.*

22. *Spiritus devotionis in anima gignitur ex pluribus motivis, ſed præcipuè ex dolore intenſo peccatorum.*

Averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele &c. Nota, quod prius lætitiam interiorem ſibi promittit à Deo, poſtea ſupplicat, ut avertat Deus faciem à peccatis, quia dolor offenſæ Dei, & amiſſionis gratiæ gignit devotionem cordis, & affert lætitiam maximam ſpiritualem. *Op. de perfect. Religioſ. l. 2. c. 73.*

23. *Deponendus eſt vetus homo ab eo, qui vult in anima recipere vitam ſpiritualem, & renovari, & in actibus ſpiritualibus ſe exercere.*

Cor mundum crea in me Deus; & ſpiritum rectum innova in viſceribus meis. Quid eſt hoc, quod petit à Deo ultra mundationem cordis? nempè ſpiritum novum: nonne cor mundum eſt ſpiritus novus, & renovatus? Sed attende ad ea, quæ infra ſubdit. *Docebo iniquos vias tuas &c.* Ad ſatisfaciendum magis Deo pro offenſis illatis, non ſolùm pœnitentiam arripuit, per quam mundum cor recepit, ſed quia in aliis actibus proximo utilibus, & in prædicatione verbi Dei præcipuè intendebat incumbere; & quia ſciebat, quod vetus homo debet deponi, & novo ſpiritu renovari ad exercendum tales actus in Eccleſia: hinc po-

ſtulat ultra mundationem animæ, novum ſpiritum. *Luc. c. 5. in fine.*

24. *Contra triplicem ſpiritum diabolicum petebat triplicem ſpiritum à Deo.*

Cor mundum crea in me Deus: & ſpiritum rectum innova in viſceribus: & Spiritum ſanctum ne auferas à me, & ſpiritu principali confirma me. Nota, quod David petit triplicem ſpiritum à Deo: ſpiritum rectum, Spiritum ſanctum, & ſpiritum principalem: Cur triplicem hunc ſpiritum petit? & quodnam diſcrimen inter ipſos? Sed respondetur, quod iſte ſanctus pœnitens ſciebat, quod diabolus per triplicem ſpiritum, ſcilicet Luxuriæ, Avaritiæ, & ſuperbiæ decipere conatur hominem: ideò triplicem ſpiritum petit à Deo: ſpiritum nempè rectum, paupertatis, & abdicationis rerum temporalium: ſpiritum ſanctum, nempè puritatis, & caſtitatis: & principalem, nempè humilitatis, quem triplicem ſpiritum qui habet, habet & juſtitiam perfectam ad ſe, & ad proximum, & Deum: Item intra ſe, & extra ſe, & infrà ſe, & per hoc habet pacem, gaudium, & intra ſe regnum Dei. *In Luc. c. 11. v. 20.*

25 *Pœnitens per contritionem delet ſcripturam diaboli in corde jam impreſſam, & exhibet cor mundum Chriſto, ut ſcribat in eo ſuam gratiam, & obſervantiam mandatorum.*

Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innova &c. Cur petit cor mundum, & album? & deinde ſpiritum rectum? Nota, quod peccator exiſtens in peccato mortali, habet cor veluti pergamenum nigrum, in quo diabolus ſcripſit characteres damnationis: Propheta ergo petit, ut Deus deleat hanc Scripturam, & ut mundet cor veluti pergamenum album, ut in eo ſcribatur ſpiritus novus, ſcilicet ſcriptura nova, quæ eſt obſervantia mandatorum Dei. *Op. Diat. tit. 3. c. 1.*

26. *Spes eſt lapis pretioſus tricolor: in imo niger, in medio albus, in ſupremo rubens.*

Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innova &c. Nota, quod ad hanc pœnitentiam reductus eſt Propheta per timorem Dei filialem: & præcipuè per ſpem vivam in Deum, quæ eſt veluti lapis pretioſus, qui dicitur ſardonix, qui eſt tricolor, in imo niger, in medio albus, & in ſupremo rubeus: ſic ſpes facit ima, ideſt terrena nigreſcere, & contemnere, & timere ima inferni: & ideò petit Propheta ſpiritum novum contra terrena: In medio, ideſt in corde candidum facit per puritatem, & ideò dicit, *cor mundum crea in me*; ideſt in medio per ſpiritum ſanctum. In ſupremo rubeus per charitatem, & amorem in Deum; & ideò petit ſpiritum principalem, qui eſt amor Dei. *Op. Diet. tit. 10. c. 5.*

27. *Homo debet pavere, ne projiciatur ob peccata à facie Dei; ſed recurrere ad ipſum Deum, ut concedat ipſi ſpiritum ſanctum ſuum: nempè puritatem.*

Ne projicias me à facie tua, & Spiritum ſanctum tuum &c. Optimè dicit Propheta, quia ſciebat, quod ſi Deus reſpicit ad peccata, projiciet eum: & ne projiciat, petit ſpiritum ſanctum Dei, nempè puritatem, & munditiam corporis, & animæ. *In Luc. c. 11. v. 10.*

28. *Nomen* Jesus *affert lætitiam cordi, & munit contra peccatum, & diabolum.*

Redde mihi lætitiam ſalutaris tui. Quid eſt hoc ſalutare? Alia littera legit, *nominis filii tui*, ſcilicet Jeſus tui, quia nomen Jeſus affert lætitiam cordi, & reddit animam fortem contra tentationes diaboli. *Serm. 4. In Circumciſ.*

29. *Lætitia ſalutaris, & ſpiritualis unde proveniat, & quid operetur in anima.*

Redde mihi lætitiam ſalutaris tui. Quænam eſt hæc lætitia ſalutaris? Sed nota, quod hoc dicitur de lætitia ſpirituali animæ vera, ad differentiam lætitiæ vanæ mundi: hæc enim non eſt ſalutaris, ſed eſt vana, ficta, & ſemper immixta cum dolore: Sed lætitia ſpiritualis eſt hilaritas mentis ex bona confidentia ad Deum, & bonæ conſcientiæ teſtimonio, reddens hominem benevolum, & devotum ad omnia agenda. *Opuſc. de perfect. religioſ. l. 2. c. 72. & ſerm. 1. de uno Confeſſore.*

30. *Lætitia ſalutaris eſt donum Spiritus ſancti, mirabiles effectus gignens in anima.*

Redde mihi lætitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. Quæ lætitia ſalutaris eſt hæc annexa cum ſpiritu principali? Nota, quod lætitia ſalutaris Jeſu Chriſti eſt gaudium quoddam, quod à Spiritu ſancto infunditur, quo gaudet animus in Deo pro perceptis divinis beneficiis, vel promiſſis: & hanc petebat David, & confirmationem ſtabilem ejuſdem in anima: quam vocat ſpiritum principalem, quia per ipſam redditur anima purgata, & prompta ad agendum omnia, quæ Deo placent, & ad ſufferendum omnia triſtia, & ſecum portat poſſeſſionem virtutum. *Op. de perfect. religioſ. l. 2. c. 72. & ſerm. 10. in Pentecoſt. & Pſal. 50.*

31. *Docere alios, & Dei verbum prædicare maximi meriti eſt.*

Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te convertentur. Vide quid petebat Propheta ſupra ſpiritum novum, nempè quia poſt converſionem, & pœnitentiam exemplarem volebat ſe exercere in charitate proximi: & quia inter omnia opera exercitium docendi rudes, & prædicandi verbum Dei ſupereminet aliis, ideò ſe exhibet promptè Deo dicens. *Docebo vias &c. ſermon. 1. Dom. 2. ſeptuag.*

32. *Omne peccatum, ſed præcipuè luxuria dicitur ſanguinis fluxus, quo anima inficitur, & exoſa redditur Deo.*

Libera me de ſanguinibus Deus ſalutis meæ &c. & exultabit lingua mea juſtitiam tuam. Quinam

nam ſunt iſti ſanguires, à quibus petit liberari Rex? Nota, quod nomine ſanguinis venit omne peccatum, ſed præcipuè luxuria: eſt enim ſanguis inficiens Animam, & Deo exoſam reddens: Unde ab his ſanguinibus petit liberari, ut poſſit perfectè, & cum lætitia Deum laudare *Thren. c.4.* Merito ergo petit liberari a ſanguinibus, quia fluxus ſanguinis eſt valdè ignominioſus, & verecundus: ſic & peccatum luxuriæ. *ſermon. 2. in Paraſceve.*

33. ***Sanguis proximi injuſtè effuſus petit à Deo vindictam.***

Libera me de Sanguinibus Deus ſalutis meæ Quid eſt de ſanguinibus? Cur non dicit de Sanguine? De Sanguinibus in plurali: quia ſanguis homicidij ſpiritualis, & corporalis clamat vindictam apud Deum; unde vocem ſanguinum audiebat, & contriſtabatur petens liberari à vindicta, quam ſanguis occiſi injuſtè invocat ad Tribunal divinæ juſtitiæ: nam corporaliter injuſtè occiderat Uriam, & ſpiritualiter per peccatum ſcandali multos necaverat. *ſermon.3.Dom.15.poſt Pentec.*

34. ***Debemus Deum laudare non ſolùm corde, ſed & ore.***

Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam Vide quomodo non ſolùm corde, ſed & ore Deum debemus laudare: unde oratio vocalis rectè facta, eſt Deo grata. *Pſalm. 118. v.62. & 62.& 68.& In Luc.c.1.v.64.*

35. ***Principium noſtri operis Deo debemus offerre.***

Domine labia mea aperies &c. Vide quomodo volens Propheta ſe exercere in laudibus Dei, ad ipſum recurrit ante omnia, ut ei offerat principium ſuorum operum: Et hinc Eccleſia in principio officii ſemper utitur hac oratione, & in fine ſcilicet in Completorio, dicit, *Converte, nos Deus &c.* ut Caput, & cauda, ſcilicet principium, & finis Deo exhibeatur. *Pſal.50.*

36. ***Ad Deum ante omnia in noſtris operibus debemus confugere in oratione.***

Domine labia mea aperies &c. Ut videas, quod ad orationem primò, & ad Deum in contingentibus noſtris tribulationibus, & operibus debemus confugere *ſerm.3.de S Ambroſ.*

37. ***Sacrificium quale Deo gratum.***

Quoniam ſi voluiſſes ſacrificium &c. Nota, quod in his, & ſequentibus verbis docet Propheta, quod Deus rejicere debebat ſacrificia legis veteris, ſed Agni veri oblatio erat illa, quam exigebat in lege evangelica, & deindè dicit, quod ſacrificium ipſi charum eſt ſpiritus contribulatus, ſcilicet plenus devotione, & humilitate, & hoc ut ædificentur muri Hieruſalem, ſcilicet Eccleſiæ ſtabiliantur, quia Spiritus contribulatus, & devotus, fideliſque eſt, qui Eccleſiam reddit ſtabilem, *Pſal.50.*

38. ***Humilitas contritionis, & pænitentia theſaurus eſt Deo placens.***

Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies Ecce quid eſt Spiritus contribulatus, nempè cor humiliatum contritione, & pœnitentia ex recordatione commiſſæ iniquitatis: Tale cor eſt ſacrificium, quod in ſuis theſauris Deus abſcondit *ſerm.4. Dom. 10 poſt Pentecoſt. & ſermon.1. fer.2. Paſcha. & ſerm 3. Dom. 21. poſt Pentecoſt. & ſerm.3. de uno Confeſſ. & in Ioan.c 14. v.3. & c.21. verſ. 4 & l.4 d.14.p.2 art.1. quæſt.1. & d. 17.p.1. art.1.q.3.*

39. ***Sacrificium quale exigit à nobis Deus.***

Sacrificium Deo Spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies. Ergone Deus non exigit à nobis aliud ſacrificium præter ſpiritum contribulatum, & contritum, & humiliatum? Ergo ſacrificia alia ſunt ſuperflua? minimè: ſed in his verbis exprimit qualiter ſacrificium Deo debemus offerre, & quibus conditionibus: nam quia fides omni tempore fuit neceſſaria ad impetrandam remiſſionem peccatorum; & quia fides dictat Deo ſerviendum, hinc Deus inſtituit ſacrificia externa, ut per illa manu duceretur homo ad id, quod erat neceſſarium interius, ordinavit enim Deus, ut in ſacrificiis occideretur pecus, quod decima pars ſepararetur, ſic per hoc voluit indicare in decimatis receſſum à peccato, in oblatione internam contritionem, & exteriorem carnis macerationem, nempè mentis devotionem, & exteriorem bonam operationem, & hoc eſt, quod comitari debet noſtra ſacrificia externa. Sic enim erit ſacrificium Deo charum. *l.4.d.1.p.2. art.1. quæſt.1.& Pſalm.19. & 49.*

40. ***Contritio conterit cor in partes, & facit novum vas gratiæ Dei.***

Sacrificium Deo &c. Cor contritum &c. Vide quomodo Spiritus rectus novus acquiritur, de quo ſupra orabat Propheta, ſcilicet contritione, & contribulatione, qua conteritur in partes ipſum cor, & fit unio ipſarum, per quam fabricatur novum vas in honorem, & Deo charum. *l.4.d.16. p.1.art.1.q.1.ad 7.*

41. Hieruſalem eſt Eccleſia militans, cujus muri ædificantur contritione, devotione, & pace, & ſacrificiis: Unde hic dicit. *Benigne fac &c. ut ædificentur muri Hieruſalem &c. In Luc. c.22. v.1. Pſalm. 50.*

42. ***Iuſti ſeipſos Deo offerentes, & mactantes per Martyrium, vel pænitentiam ſunt, vituli, qui ſuper Altare Eccleſiæ oblati ſunt Deo acceptabiles.***

Tunc acceptabis &c. tunc imponent ſuper Altare tuum vitulos Quoſnam vitulos? Vitulos, ideſt juſtos, qui per pœnitentiam, vel Martyrium mactantur Deo, iſti ſunt, qui offeruntur ſuper Altare Dei, ſcilicet Eccleſiæ. *ſerm.1.Dom.15.poſt Pentec.& ſerm.3.Dom.infra oct.Nativit.&c.*

43. *Pœnitens verus pro obtinenda remiſſione peccatorum, non ſolùm ad Chriſtum, ſed ad Beatam Virginem debes confugere, & ideò dicere.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Miſerere mei Domina, quæ mater miſericordiæ nuncupatis, & ſecundùm multitudinem miſericordiarum tuarum munda me ab omnibus iniquitatibus meis: effunde gratiam tuam ſuper me, & ſolitam clementiam tuam, ne ſubtrahas à me; quoniam peccata mea confitebor, & coram te me accuſo de ſceleribus meis: fructui Ventris tui me reconcilia, & pacifica me ei, qui me creavit. *Opuſc. Pſal. B. Virg. Pſal. 50.*

PSALMUS LI.

Titulus: In finem intellectus David: Cum venit Doeg Idumæus, & nuntiavit Sauli, venit in domum Abimelech: ex 1. Reg. cap. 22. v 9.

1. PRIMÒ nota, quod ſicut in principio primæ quinquagenæ Propheta egit de Chriſto: ſic in principio hujus ſecundæ quinquagenæ per Antitheſim agit de Antichriſto, vel de impœnitente, ejuſque pœnis, & redarguit ipſum de mala voluntate, de mala poteſtate, & de mala operatione dicens: *Quid gloriaris in malitia, qui potens et in iniquitate: tota die cogitavit, &c. Dilexiſti malitiam, &c.* & deinde ſubdit pœnas à Deo infligendas: *Deus deſtruet te, & evellet, & emigrabit, &c. Pſal 51.*

2. *Gloria temporalis, carnalis, & mundana, & de peccato perpetrato eſt mali multiplicis cauſativa.*

Quid gloriaris in malitia, &c. Nota illud verbum, *gloriaris*: nempè loquitur de gloria mundana, carnali, & temporali; & ut oſtendat, quàm mala ſit; ſubdit, *qui potens es in iniquitate, tota die, &c.* & tandem pœnas, quæ ſequuntur iſtam gloriam: *Deus deſtruet te in finem, &c. ſerm. 1. de uno S. Marty. & in S. p c. 17.*

3. Lingua mala impugnat veritatem, ideo eſt exoſa Deo: Unde hic dicitur: *tota die cogitavit lingua, &c. feciſti dolum. In Luc. c. 16. v. 24.*

4. Proprium eſt malignorum, & obſtinatorum non ſolùm malè facere, ſed & diligere ſtatum in malitia: Unde ipſis dicitur: *Dilexiſti malitiam, &c.*

5. Malos malè perdet Deus in fine: unde dicitur: *Propterea Deſtruet te in finem, & radicem tuam,* ideſt malam voluntatem, &c. *Pſalm. 51. & in Luc. cap. 12. v. 7.*

6. Juſti videntes pœnas malorum ad timorem excitantes, & videntes ſe liberatos à talibus malis gaudent: Unde dicitur hic: *Videbunt juſti, & dicent, &c*

7. Iniqui prævalent in hac vita; ſed in alia omnia amittent; ideò dicitur hic: *& prævaluit in virtute ſua, &c.* ſed ad tempus. *Pſal. 18.*

8. Juſtus per ſpem eſt ſicut oliva fructifera producens fructus bonæ operationis: Unde hic dicitur: *Ego autem ſicut oliva, &c. Diat. Tit. 5. c. 4. & Pſal. 51.*

9. Juſtus confitetur, & laudat Deum pro beneficiis à Deo receptis: Unde hîc dicitur: *Confitebor tibi in ſæculum quia feciſti, &c. Pſ. 118. c. 3. v. 12.*

10. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

Quid gloriaris in malitia? Hoc poſſumus dicere ſcientes, quod Beata Virgo Maria conterit potentiam Diaboli, & nos liberat à ſuis malitiis. Quid igitur gloriaris in malitia ô maligne ſerpens, & Draco infernalis? ſubmitte caput tuum mulieri, cujus fortitudine demergeris in Infernum. Contere eum Domina pede virtutis tuæ: exurge, & diſſipa malitiam ejus: extingue potentiam ejus, & virtutem illius redige in favillam: ut viventes exultemus de nomine tuo, & læto animo dicamus tibi laudem. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 51.*

PSALMUS LII.

Titulus: In finem: Pro Maeleth, vel Amalech intelligentia David.

1. PRIMÒ Nota, quod titulus communiter legitur pro Amalech: à D. Auguſtino, & aliis pro Maeleth: primo modo, quia Amalech interpretatur dolens; Maeleth verò parturiens: & primo modo exponitur ſic, quod ſit prædictio de perſecutione Antichriſti, qui velut inſipiens dicens non eſſe Deum contra ipſum pugnabit; pro qua Eccleſia mittitur ad David, ſcilicet ad Chriſtum, quia ſicut David liberavit Civitatem Sieclegh, quam ſpoliaverant Amalecitæ, ſic & liberabit Eccleſiam ab iſta perſecutione: ſecundo modo ſignificat Eccleſiam, quæ pro delictis ſuorum filiorum dolet, & pro pondere carnis, & pro dilatione gloriæ, & mittitur ad Chriſtum Conſolatorem. *Pſal 52.*

2. *Peccatoris corruptio ſpiritualis in Anima, & corpore explicatur.*

Corrupti ſunt & abominabiles facti ſunt in iniquitatibus, non eſt, qui faciat bonum, &c. Quid eſt corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt? In quonam hæc corruptio conſiſtit: Nota, quod corruptio extenditur in ordine ad Animam, abominatio ſpiritualis in corde ad corpus, ſcilicet ad peccata, quæ reſpiciunt purè Animam, & quæ reſpiciunt corpus; corruptio Animæ fit per ſuperbiam, vanam gloriam, & invidiam: prima corrumpit rationem: ſecunda concupiſcibilem, & tertia iraſcibilem: peccata, quæ reſpiciunt corpus, & reddunt hominem abominabilem ſunt quatuor ſecundùm quatuor elementa, quibus componitur; & reſident principaliter in quatuor partibus corporis, ſcilicet in oculis, Ignis; in lingua, quæ format vocem, Aer: In manibus ratione tactus, Terra: & in genitalibus Aqua; & ideò curioſitas reſpicit oculos: loquacitas linguam, crudelitas manos, & genitalia voluptatem: hæc quatuor vitia reddunt nimis abominabilem hominem quoad corpus, & prima tria Animam corrumpunt quoad eſſe morale. *Pſal. 52.*

3. Quinam ſunt, qui intelligunt, & requirunt Deum, qui tamen pauciſſimi ſunt. *Vide ſupra ad Pſal. 13.*

4. *Vnus*

4 ***Vnus eſt, qui facit bonum: & quomodò id ſit verum.***

Non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum. Ergone nemo invenitur in Eccleſia, qui faciat bonum? nonne tot ſanctos habet? Nota quod dicit, *omnes declinaverunt uſque ad unum*; Ideſt ſolùm inter tot membra, quæ ſunt in Eccleſia, unum tantùm dicit facere bonum, ſcilicet intelligere, & requirere Deum, qui declinat à malo, & bonum operatur. *Pſalm.* 13. Vel etiam dic, quod tantùm, qui ſervat unitatem cum proximo, bonum facit.

5. ***Qui in Eccleſia ſunt mercenarii, inutiles ſunt ipſi Eccleſiæ.***

Simul inutiles facti ſunt &c. Qui ſunt iſti inutiles? loquitur hic de membris Eccleſiæ malis, qui declinaverunt: hi enim licèt ſint poſiti in Eccleſia, & vel opera bona faciant, vel curam animarum aſſumant, tamen, quia laborant pro gloria mundana, vel pro rebus temporalibus, & fugiunt à gremio matris ad iniquitates, iſti inutiles ſunt, & inutiliter operantur. *Serm.* 1. *fer.* 4. *Paſcha.*

6. ***Divites, & potentes devorantes pauperes quàm Deo exoſi.***

Nonne ſcient omnes, qui operantur iniquitatem, qui devorant plebem meam ſicut eſcam panis, quoniam Deus diſſipavit oſſa eorum &c. Nota, quod primò ponit omnes operantes iniquitatem; & poſtea ſubdit, de iis, qui devorant plebem, ſicut eſcam panis. Cur de his tantùm peculiariter loquitur, & non de aliis? nonne ſufficiebat eos comprehendere inter operantes iniquitatem? quia inter omnia peccata, hoc ſummè Deo diſplicet, nempè in divitibus devorantibus pauperum ſubſtantias, qui ſunt avari, rapaces, ſuperbi, ſine miſericordia, ſine fide, uſurarii; qui permittunt mori fame vicinos ſuos de his, quæ dant canibus, & porcis: qui auferunt multis modis illicitis bona pauperibus, & ſæpè ſub ſpecie pietatis videntes bovem, agnum &c. quaſi compatiendo iis, invitant eum, quod accipiat bladum, vinum, pannos, vel pecuniam, & non dormiunt, donec illa poſſeſſione ſpoliaverint: Iſti devorant plebem Chriſti, ſicut eſcam panis; & contra iſtos Deus maximè iraſcitur, & diſſipat eorum oſſa, & ſubſtantias, & tandem deficientes pereunt æternaliter. *Serm.* 1. *Dom.* 24. *poſt Pentecoſt.*

7. ***Damnati quomodò trepidare dicuntur timore, ubi non erat timor.***

Trepidaverunt timore, ubi non erat timor. Ideſt ubi non erat trepidandum: Nota, quod hoc competit damnatis, quorum animæ ex divina juſtitia igni corporeo, timore magno trepidant ad hunc ignem, qui cum ſit corporeus conſequenter non poteſt naturaliter agere in animam ſpiritualem, tamen ſic exigente divina juſtitia concipit horrorem, & dolorem ex tali obligatione, & conjunctione. *l.* 4. *d.* 44. *p.* 2. *a.* 3. *q.* 2.

8. ***Vana gloria facit præcipitare in opprobrium ſempiternum.***

Diſſipavit oſſa eorum, qui hominibus placent, confuſi ſunt, quoniam Deus ſprevit eos. Nota, quod hic loquitur, de iis, qui venantur laudes hominum, qui ob puram gloriam humanam operantur: Iſti enim ſummè diſplicent Deo, tanquam fures gloriæ Deo debitæ; & ideò eos Deus confundit, & præcipitat in opprobrium ſempiternum ſine mercede, non ſolùm in alia, ſed etiam in hac vita. *In Luc. c.* 6. *v.* 26. *& Pſal.* 118 *c.* 8. *v.* 6. *& op. de pugna ſpiritus c.* 8.

9. ***Maria Virgo deſtruxit omnes artes diaboli, quas tetendit in hominem, & in ſagenam illius eum capit.***

Dixit inſipiens in corde ſuo &c. Hoc ad litteram dicitur de Antichriſto: Sed myſticè de diabolo, qui ut hominem ejiceret de habitaculo filiorum Dei, decepit mulierem, & laqueos tetendit primo homini: Sed Maria Virgo in foveam, quam ipſe diabolus præparaverat homini præcipitavit eum, & in ſagena expoſita homini ipſum cœpit. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 52. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

10. ***Maria dedit ſalutare Dei nobis, per quod liberamur ab incurſione dæmonum, & omni periculo.***

Quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël, cum converterit Deus captivitatem plebis ſuæ &c. Nota, quod Propheta, poſtquam expreſſerat tentationes diaboli, & perverſorum perſecutiones in Eccleſiam, & bonos: quærit quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël, nempè Jeſum? Et cur ex Sion ipſum ſalutare expetit? quia reſpiciebat ad Mariam verè montem Sion exaltatum ſuper omnes creaturas, ex qua prodiit ſalutare Iſraël, nempè Jesus fructus virtuoſiſſimus ad ſalutem: Ipſa enim eſt, quæ mundo fructum ſalutis portavit contra omnes adverſarios, & pericula. *Op. ſpecul. B. Virg. lect.* 16.

PSALMUS LIII.

Titulus: In finem, in carminibus intellectus David: Cum veniſſent Ziphæi, & dixiſſent Saül: nonne David abſconditus eſt apud nos. 1. Reg. c. 23. & 26.

1. PRimò nota, quod iſte Pſalmus alludit ad hiſtoriam 1. *Reg. cap.* 23. In qua narratur, quod cum David lateret in ſpelunca apud Ziphæos, iſti voluerunt eum tradere in manu Saül: Qui Pſalmus tamen non tractat de hac hiſtoria, ſed de myſterio ejus: Et quia Ziphæus interpretatur florens, ſignificat pulchritudinem, ſpem, & delectationem floris, ſcilicet rerum temporalium: hinc Propheta in perſona juſtorum petit ab iſtis liberari, quia decipiunt homines. *Pſal.* 53.

2. *Petenda eſt gratia à Deo in ordine ad gloriam.*

Deus in nomine tuo ſalvum me fac, &c. Nota, quod hic Pſalmus propriè dicitur hymnus, propriéque eſt, quando ſeries omnis tenorem ſuum uſque ad ultimum ſervat, nulla cauſa, vel perſona mutata: orat enim Propheta non mutata voce: Unde petit gratiam Animæ dicens: *Deus in nomine tuo ſalvum me fac*; quia gratia in ſtatu ſalutis collocat, & hoc in ordine ad gloriam tamquam ad actum juſtitiæ: deinde dicit: *Iudica me*: & ut primum conferat Deus petit à peccato ſe avertere: Unde dicit, *averte mala*: ut ſecundum conferat à pœna eripit: Unde dicit: *Ex omni tribulatione*, & à perſecutionibus malorum. *Pſalm.* 53.

3. *In nomine* IESU *eſt ſalus ad peccatorum veniam, gratiam, victoriam & gloriam.*

Deus in nomine tuo ſalvum me fac. Cur in nomine ſuo petis ſalutem & non potius in miſericordia? Sed attende, quod nomen ſalutis eſt nomen Jeſus: nomen loquam, non purè ſumptum, ſed ſecundùm notitiam expreſſam, & virtutem, contentam in ipſo nomine Ieſu: Vnde ad obtinendam gratiam, gloriam, triumphum de inimicis, & in tribulationibus, præmittit ante omnia nomen Ieſus, quia virtute hujus nominis obtinentur hæc bona. *Serm.* 4. *In Circumciſ. l.* 4. *d.* 3. *p.* 1. *art.* 1. *q.* 1. *ad* 3.

4. *Cur in Baptiſmi forma dicitur in nomine, non in nominibus.*

Deus in nomine tuo ſalvum me fac. Quomodò in nomine tuo, & non potius in nominibus Patris, & filij, & Spiritus ſancti? ſed nota, quod etiam in baptiſmo dicitur in nomine ſingulariter Patris, & filij, & Spiritus ſancti, non in nominibus, per quod ſalus obtinetur, ſcilicet gratiæ, & deletionis peccati & victoriæ inimicorum: Dicit igitur in nomine tuo, ſcilicet in notitia, voce expreſſa, quæ reſpicit Divinam Eſſentiam. *l.* 4. *d.* 3. *part.* 1. *art.* 1. *q.* 2. *ad* 3.

5. Deus dando gratiam dicitur adjuvare: dando gloriam dicitur ſuſceptor Animæ, & hoc eſt, quia in ordine ad gratiam avertit mala: In ordine ad gloriam, ex omni tribulatione eripit: Vnde dicit Propheta: *Ecce enim Deus adjuvat me, & Dominus ſuſceptor eſt Animæ meæ. Pſal.* 52.

6. *Sacrificium non coactè, ſed ſpontaneè oblatum Deo placet, & ipſum placat.*

Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor, &c. Nota, quod dicit voluntariè, non coactè, quia ſacrificia Deo oblata voluntariè, & ex devotione, & devoto animo ſunt illa, quæ illi placent, & ipſum placant. *Opuſc. Eccleſ. Hier. part.* 1. *cap.* 4.

7. *Panis in clibano, vel in ſartagine, vel in craticula Deo oblatus quàm charus.*

Voluntariè ſacrificabo tibi: Quid? panem vel in clibano, vel in ſartagine, vel in craticula, ut præcipitur *in Levit. c.* 2. nempè Chriſtum in utero Virginis, vel in Cruce, vel in morte *Pſal.* 53. in oblatione igitur panis cæleſtis animus revolvendus eſt ad illam oblationem, quam de ſe ipſo fecit in utero matris, in Cruce, & morte.

8. *Liberatio à peccato eſt liberatio ab omni tribulatione.*

Quoniam ex omni tribulatione eripuiſti me, &c. Quomodò ab omni tribulatione? nempe à peccato, quod eſt loco omnis tribulationis. *Pſal.* 118. *cap* 10. *v.* 9.

9. *In nomine, non ſolùm* IESU, *ſed & Mariæ venit nobis ſalus.*

Deus in nomine tuo ſalvum me fac. Hoc dicitur à nobis ipſi Jesu: Idem, & dicendum eſt Beatæ Virgini Mariæ: Nam ejus nomen nos ab iniquitatibus liberat & à calliditate Diaboli: eſtque veluti Tabernaculum, ſub cujus umbra protegimur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 53. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

10. *Sacrificium laudis in honorem Virginis, & ejus nominis confeſſio, quàm Mariæ chara, nobiſque proficua.*

Voluntariè ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo. Cur? quia laudare Beatam Virginem Mariam, & confiteri, prædicaréque ejus nominis excellentias eſt ſacrificium laudis Deo Mariæque chariſſimum, & nobis bonum: Ad quid bonum? bonum ad liberationem ab omni tribulatione, & tentatione, & ad obtinendum omnia bona. *Op. Pſalt. B. Virg. ibidem.*

PSALMUS LIV.

Titulus: In finem: In carminibus intellectus David.

1. PRIMÒ Nota, quod hic Pſalmus dicitur in nomine Eccleſiæ intelligentis miſerias, quas patitur ab hoſtibus tam viſibilibus, quàm inviſibilibus: Ideò quia exercetur per iſtas miſerias, & proficit in virtute, reddit gratias Deo, & ab ipſo petit auxilium.

3. *Variis modis affectus orantis Dei aſpectum ſibi repræſentari ſentit.*

Exaudi Deus orationem meam, & ne deſpexeris deprecationem, intende mihi, & exaudi me. Cur hæc dicit iſte orans Deo? Nonne intendit ſemper & audit, & videt omnia? ſed nota, quod hoc eſt proprium perfectè orantis Deum ſibi variè repræſentare: Aliquando enim ſibi aſpectum Patris repræſentat quaſi iratum: aliquando quaſi Deum in aliis occupatum, & non intendentem, non curantem ſuam orationem

nem, ut in his verbis oſtenditur; aliquando aliis modis ſibi præſentem Deum præfigit: hæc enim eſt virtus orationis, quæ diverſis modis excitat Animam ad varios affectus, *op. de perfect. religioſ. l. 2. c. 67.*

4. *Oratio à Deo ſecundum diverſitatem modorum orantis reſpicitur.*

Exaudi Deus orationem meam, & ne deſpexeris deprecationem meam, intende mihi, & exaudi me. Cur cum tanta fiducia vir juſtus veluti videtur Deo præcipere, ut audiat, & exaudiat ſuam orationem? quia ſciebat orationem ſuam habere conditiones perfectæ orationis: Nota autem, quod oratio alia eſt, quam Deus approbat, & poteſt dici cauſa cauſata, & illa, qua juſtus petit piè pro ſe perſeveranter, & ad ſalutem: alia eſt, quam Deus ſuſtinet, & quæ fit ex infirmitate, ut fuit oratio Chriſti in horto, quando petiit, ut tranſiret calix ab eo: alia eſt, quæ putè eſt pro temporalibus, non ordinata ad cœleſtia, & hæc eſt magna gratia, ſi non exaudiatur, & ſi exauditur, ſæpè eſt in ruinam orantis: prima & ſecunda eſt Deo chara: prima quia habet omnes conditiones: ſecunda, ſi non exauditur, eſt tamen meritoria, quia fit cum conditione, & conformatione ad divinam voluntatem, & tali pacto orabat Propheta, ut doceret nos orare *Pſalm. 54.*

5. *Eccleſia perſecutiones hic innuuntur.*

Contriſtatus ſum in exercitatione mea, & conturbatus, quoniam declinaverunt in me iniquitates, & in ira moleſti erant mihi. Nota ſupradictum eſt hunc Pſalmum pronuntiari in nomine Eccleſiæ, vel etiam in nomine Chriſti: unde perſecutiones, & tribulationes, quas patitur ab inimicis, faciunt illam clamare ad Deum, & nota illa verba, *Contriſtatus ſum &c & in ira moleſti erant mihi*, ut exprimat pœnam, & acerbitatem perſecutionum. *Pſalmo 54.*

6. *Timor, & tremor venit aliquando ex remorſu conſcientiæ accuſantis ex timore Domini, aliquando ex cauſa naturali.*

Timor, & tremor venerunt ſuper me, & contexerunt me tenebræ. Nota quod dicit, timor, & tremor: nam timor, & tremor aliquando venit ex cauſa ſupernaturali: nempe timor ex remorſu conſcientiæ accuſantis, & tremor ex motivo juſtitiæ ſuperius judicantis: aliquando venit ex debilitate naturæ, ut patet in ſenibus, ſignumque eſt debilitationis virtutis conſumptivæ membrorum, & reſolutionis imminentis, ſed hic loquitur de primo motivo. *Pſal. 118. c. 3. v. 9. Eccleſ. c. 12.*

7. *Chriſtus aſpirabat in ſua paſſione ad reſurrectionem.*

Quis mihi dabit pennas ſicut Columba, & volabo, & requieſcam. Hæc dicebat Chriſtus aſpirans, & deſiderans pennas reſurrectionis, in qua ſua virtute reſurrecturus erat, & volaturus ad dexteram Patris; ut inſtrueret nos ſuſtinere patienter tribulationes per ſpem reſurrectionis, *Pſal. 54.*

8. *Exiſtens in tribulationibus, & peccatis, debet aſpirare ad tranſeundum & volandum in Cælum mente, & operibus bonis.*

Unde dicere debet: *quis mihi dabit pennas ſicut columba & volabo, & requieſcam:* ſcilicet pennas gratiæ, & virtutis divinæ, & volabo de vitijs ad bonum, & de bono in melius, de virtute in virtutem. *Pſal. 48. in tit. & Pſal. 54.*

9. *Oratio, & devotio quàm fructuoſa Animæ.*

Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Cur columbæ, & non potius turturis, vel Aquilæ volantis in altum? ſed nota, quod alluſio fit ad columbam emiſſam a Noë, quæ reverſa eſt ad arcam cum ramo olivæ, & ſignificatur hac metaphora anima devotè orans, quæ eſt veluti columba: ſicut enim illa denuntiavit jam ceſſaſſe diluvium; ſic oratio denunçiat pœnitentiam, reconciliationem, & veniam peccatorum, & ſicut illa portavit ramum olivæ; ſic oratio portat ramum divinæ gratiæ, & ſicut illa duabus alis volabat, ſic bona oratio volat alis jejunij, & eleemoſynæ, & volare facit ſurſum, & requieſcere per devotionem in Deo. *opuſcul. Diat. Tit. 2. cap. 5. & ſerm. de SS. Sim. & Iud.*

10. *Contemplatio mortis ſuavitatem affert, & volare facit in Cælum.*

Quis mihi dabit pennas columbæ, & volabo, & requieſcam, & moriar. Legit alia littera. Cur deſideras requieſcere per mortem? Nota: h c eſt deſiderium Animæ contemplantis, quæ omninò moritur iſtis curis ſæcularibus, & terrenis, & volat in Deum, ibique requieſcit: ô mors felix, & requies deſiderabilis. *op medit. Vita Chriſti cap. 49. & opuſcul. de ſept. itin. ætern. itin. 2. d. 7. & opuſc. Eccleſ. Hier. p. 1. c. 2.*

11. *Dilectio Dei, & proximi facit volare Animam in Cælum.*

Quis mihi dabit pennas ſicut columba, & volabo, & requieſcam. Pennas columbæ? quot pennas? Nota, quod duæ alæ ſunt, quibus columba volat, & requieſcit nidificans in foraminibus: Iſtæ ſunt dilectio Dei, & proximi, quibus Anima volat in Deum, & ibi nidificat requieſcens, & fruens omni delectatione, *opuſcul. de ſex alis Cherubin. & ſermon. 2. Domin. 6. poſt Pentecoſtem.*

12. *Anima, vel eſt columba volans in ſolitudinem per exercitium virtutum: vel Corvus ſe paſcens inter cadavera.*

Quis mihi dabit pennas, ut columba, & volabo, & requieſcam &c. Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine. Vide quomodò hæc Anima deſiderat, ut columba volare in ſolitudinem, & quænā eſt iſta ſolitudo? quomodò fit hæc transformatio in columbam, Nota, quod Anima, vel eſt

columba, vel corvus: corvus eſt carnalis, qui non ad arcam Chriſtum redit, ſed ad exteriora, & in cadavera manet: Columba, eſt anima, quæ ſe exercens in virtutibus, præcipueque in charitate Dei, & proximi, quæ ipſi ſunt veluti alæ, quibus elongatur à mundo, requieſcit in contemplatione, & deſiderio patriæ cæleſtis, & ad Chriſtum veluti in ſolitudinem volat. *Serm. 1. Dom. 6 poſt Pentec. & op. Comp. Theol l. 5. c. 6.*

13. *Anima quomodò ſit columba.*

Quis mihi dabit pennas, ut columbæ &c. Nota hæc eſt anima devota, quæ debet eſſe myſtica columba: nempè habere ſimplicitatem humilitatis in affectu, & convictu: felle enim caret, & roſtro non lædit, prædam non accipit, nec ungulis aves diſcerpit: Ideò dixit Chriſtus Diſcipulis ſuis. *Eſtote ſimplices ſicut columbæ.* Secundò columba eſt lugubris in cantu per gemitum, nempè aſperitate pœnitentiæ: Tolle igitur vocem corvinam, & habe gemitum columbæ: Tertiò mutabilis in viſu, nempe per ſagacitatem providentiæ: ſi enim videt accipitrem in aëre prædantem, fugit ad terram: ſi in arbore prædantem videt, elevatur in aërem: ſi in terra videt prædantem, fugit ad arbores: ſic anima evitat tentationem avaritiæ, luxuriæ, & ſuperbiæ. Quartò celer eſt in volatu per obſequioſitatem obedientiæ. Quintò fertilis eſt per fæcunditatem ſanctorum operum. *Serm. de S. Catharin.*

14. *Solitudo, & remotio à converſatione hominum requiem perfectam dat homini: converſatio contradictiones, & tribulationes parit.*

Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine, expectabam eum &c. præcipita Domine linguas eorum, quoniam vidi iniquitatem in civitate &c. Vide quale diſcrimen hic affertur inter ſolitudinem, & converſationem hominum: nam in ſolitudine obtinetur quies animæ, expectatio, & fruitio Dei: In converſatione hominum invenitur contradictio, & occaſio multiplex Deum offendendi peccatis linguæ. *In Luc. c. 1. v. 79. & c. 4. v. 1. & v. 42.*

15. *Qui vult caſtitatem, & paupertatem obſervare, debet fugere converſationem hominum, & temporalia contemnere.*

Ecce elongavi fugiens, & manſi in ſolitudine, expectabam eum &c. Nota, hic innuit Propheta, quod volens ad Deum accedere, maxime per obſervantiam caſtitatis, & paupertatis debet elongari à mundo, & converſatione hominum, & temporalia contemnere &c. *In Luc. c. 6. v. 15. Op. de perfect. religioſ. l. 2. c. 56.*

16. *Solitudo ſpiritualis animæ orantis liberat à puſillanimitate ſpiritus, & à tempeſtate.*

Manſi in ſolitudine, expectabam eum, qui ſalvum me fecit à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate Ecce fructus ſolitudinis: ſolitudinis inquam ſpiritualis, in quam orans ſecedit in interiorem partem animæ, relinquens tumultum mundi, rerum temporalium & hominum: ſicque anima liberatur à duobus, quæ ſolent impedire ambulantes in tenebris æternitatis, de quibus dixerat ſuprà; *& contexerunt me tenebræ:* ſuntque puſillanimitas, & tempeſtas: prima eſt ex defectu fidei, ex quo oritur omne impedimentum? ex hoc defectu ſalvatus eſt iſte juſtus vir, dicens: *Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo tranſgrediar murum;* ſcilicet omnia mundi delectamenta: ſecunda eſt tempeſtas, quæ oritur ex defectu charitatis, quæ omnia ſuffert, & talis defectus frequenter intrat in interiora, & impedit progreſſum ad ſtatum perfectionis: & ideò juſtus liberatus, dicit, *& ipſe perfecit pedes meos tamquam cervorum &c. Op. de ſept. Itin. ætern. Itin. 2. d. 6. & in Thren. c. 3.*

17. *Expectatio patiens Dei conſolatur animam in quacumque tribulatione.*

Expectabam eum. Et quid tibi profuit hæc expectatio? ſubdit: *Salvum me fecit à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate:* nempe liberationem ab omni anguſtia, & adventum conſolationis: hæc eſt fructus ſpei, & expectationis. *Pſalm. 118. cap. 11. verſ. 6.*

18. *Civitas mundi, & anima ſenſualis numquam caret bello interno.*

Quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem in civitate, die ac nocte circumdabit eam iniquitas, & dolus, & labor, & injuſtitia in medio ejus &c. Ecce infelicitas civitatis mundi, vel civitatis materialis, vel animæ ſenſualis, in qua eſt contradictio, & inimicitia, ſcilicet in qua ſenſus rebellis eſt ſpiritui, vel in qua vigent inimicitiæ, quia numquam caret bello interno, contradictione, dolis, labore, & injuſtitia. *Serm. 3. Dom. 4. quadrag. & ſerm. 2. de dedicat. & in Luc. c. 9. v. 54.*

19. *Diviſio bona, & mala.*

Præcipita Domine, divide linguas eorum, quoniam vidi iniquitatem, & contradictionem &c. Nota hæc verba: petit vir juſtus à Deo, ut dividat eorum linguas, quia vidit inter homines contradictionem: Si eſt contradictio, ergo & diviſio: Cur ergo petitur hæc diviſio? Sed reſpondetur; quod eſt diviſio bona, & mala: Bona eſt diviſio unitatis malorum in malo: hanc petit Propheta, ut deſtruantur iniquitates, & contradictiones, quas immittunt. & inferunt mali Eccleſiæ, & bonis: Diviſio mala eſt diviſio unitatis, & pacis. *Pſal. 54.*

20. *Peccata diverſa, quæ in civitate diaboli committuntur hìc indicantur.*

Et non defecit de plateis uſura, & dolus. Nota, quod in his paucis verbis innuitur multiplicitas, & gravitas peccatorum civitatis maledictæ: nempè, committuntur peccata publica: unde dicit, *de plateis*: Item occulta: unde dicit, *dolus*: Iterata abundanter; unde dicit, *uſura*: & perſeveranter, continueque, unde dicit, *& non defecit. Pſal. 54.*

21. *Chriſti*

21. *Chriſti benignitas,& amor in Iudam, eiuſque dolor ob Iudæ pertinaciam expenditur: Idem à Chriſto in quemlibes chriſtianum iniquum.*

Quoniam ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem utique &c. tu verò homo &c. Nota, hæc à Chriſto dici ad litteram de Juda, cujus peccati gravitas, in his verbis explicatur, dum dicit ad Judam: *Tu verò homo*; innuens dignitatem ſuam ex natura; addit, *unanimis*, innuens fidei unitatem: *dux meus*, per poteſtatem apoſtolatus ſibi traditam; *& notus meus*: per familiaritatem: *qui ſimul mecum dulces capiebas cibos*, quia erat Chriſto commenſalis, & quia ſecum ſumpſit cibum naturalem, & ſacramentalem, & ſpiritualem, ſcilicet doctrinam fidei, & innuit ſimul exercitia alia ſpiritualia, quia durum eſt tradi ab amico, & fratre: Ecce quanta perfidia, cui oppoſuit Chriſtus ſuam charitatem, appellans eum amicum, & oſculum ſuſcipiens &c. quod & poteſt applicari cuicumque chriſtiano ingrato tot beneficijs Chriſti *Pſal.54. & op. lignum vitæ. in Luc.c.7.v.49 & c.22. v.16.*

22. *Clericorum, & religioſorum converſatio contentioſa reddit eorum exercitia Deo exoſa.*

Tu verò homo unanimis &c.in domo Dei ambulavimus cum conſenſu &c. O quàm multis poteſt hæc dicere Eccleſia, ſcilicet Clericis, & Religioſis, qui repræſentantur in perſona Judæ: qui prius unanimes vixerunt, deindè totos ſe dederunt ad contentiones: nam plenariè non placet ſolemnitas ſacrificiorum, qui in contentionibus vivunt in Eccleſia Dei. *ſerm.de Dedicat. in com.* Attendant diligenter hanc querelam Religioſi, & Clerici in Domo Dei litigantes, & inter ſe diſſidentes.

23. *Mors æterna in inferno præparata malis.*

Veniat mors ſuper illos: ideſt veniet mors æterna, *& deſcendant in infernum viventes*: Scilicet in peccatis, *Pſal.55.*

24. *Mortis memoria, & pœnarum Inferni medium reſipiſcendi à peccatis efficax.*

Veniat mors ſuper illos, & deſcendant in Infernum viventes. Ergone expetit Propheta mortem ſuper peccatores, & æternam damnationem? poteſtne quis alteri aptare mortem, & æternam damnationem ſine peccato? minimè: Sed nota illum terminum (*viventes*:) ſcilicet petit, ut ad memoriam reducant mortem, & pœnas Inferni præparatas malis; dum vivunt, ut ad Deum convertantur: nam memoria mortis, & Inferni eſt medium efficax reſipiſcendi à peccato. *op.faſcicul. c.2.& 3.& op.ſoliloq.cap.3.*

25. *Iuſti, & præcipuè Religioſi laudes laudibus Deo accumulant die, ac nocte.*

Ego autem ad Deum clamavi, & Dominus ſalvabit me: Veſpere & mane, & meridie narrabo, & annunciabo, & exaudiet vocem meam, redimet in pace &c. Nota, quod hic exprimitur munus juſtorum, & maxime Religioſorum, qui in obſequio Dei ad ſimilitudinem Angelorum clamantium die, ac nocte Sanctus, non deſiſtunt à laudibus Dei, & mane, & meridie, & veſpere, & de die, noctuque laudes laudibus accumulant, & adjungunt: Iſtique Deo ſerviunt, faciliter à Deo exaudiuntur, & his mediis inimicos vincunt. *Op.Eccl. Hier p.4.c.4.* *Pſalmodia Religioſorum in Choro quam Deo grata.*

26. *Deus emollit cor: Iuſti emolliunt ſermones in bonum: mali, ut feriant proximum.*

Contaminaverunt teſtamentum ejus &c. molliti ſunt ſermones ſuper oleum, & ipſi ſunt jacula. Vide diſcrimen, quod eſt inter Deum, juſtoſque ſuos, & malos homines: Dei enim proprium eſt emollire cor ad bonum per inſpirationem, bonam voluntatem juvando, per aſpirationem excitando, & per occaſionem bonam viam ad perfectionem aperiendo: per primam ponit fundamentum: per ſecundam impellit, & per tertiam trahit: Juſti emolliunt alios per prædicationem, per charitatem, & humilitatem, & per ſuavitatem in opere, & verbis: mali è contra emolliunt ſua verba, ut facilius feriant detractionibus, adulationibus, ſuggeſtionibus; & ipſi ſunt jacula, quia Animam interficiunt, & præcipuè in hac arte maxime ſunt verſatæ mulieres. *Pſal.54. & op. Regul. Novitier.cap.11.*

27. *Sermones Dei ſunt molliti ſicut oleum ungentes, & pungentes.*

Molliti ſunt ſermones ejus ſuper oleum, & ipſi ſunt jacula Nota, quod hoc dicitur de ſermonibus, & verbis Dei, quæ ſunt mollita ſicut oleum, quia ungunt: ſunt & acuta ut jacula, quia feriunt. Ungunt in præſenti ſæculo: quia faciunt ſufferre mala, & tribulationes; pungunt in futuro, malos puniendo. *Pſal.118.c.3. v.10.*

28. *Excitatur homo ad ſpem collocandam in divina providentia, maximè in tribulationibus.*

Iacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet, non dabit fluctuationem juſto. Vide quale remedium exhibetur juſtis, & fidelibus in tot malis, quæ ab impijs in bonos infliguntur, & in omnibus aliis neceſſitatibus, nempè confidentia in Dei providentiam: Jacta igitur ô tribulate curam tuam ſuper Dominum: quia adhuc vivit, qui Judæos quadraginta Annis in deſerto nec ſerentes, nec metentes pavit, qui eos à tot tribulationibus, & perſecutionibus liberavit, eſt enim Pater amantiſſimus nos diligens, & curans, & paſcens bonis ſpiritualibus, & temporalibus. *ſer.2.Dom.14. poſt Pentec. & in Ioan.c.19.v.10 & ſer. de S.Petro ad Vincula. & ſerm.6.de Apoſtol.*

29. *Homo cogitat ea, quæ ad ipſum Deum ſpectant: & Deus cogitat ea, quæ tali homini ſunt neceſſaria: E contra cogitans ſolùm de temporalibus, & deſerens Deum, à Deo derelinquitur, & ſpiritualibus, & temporalibus.*

Iacta cogitatum tuum in Domino, & ipſe te enutriet &c. tu verò deduces eos in puteum interitus. Ecce quid facit Deus cum ſperantibus in ipſum, & cogitantibus ſolum de Deo, in ipſumque propriam curam remittentibus: Ipſi enim Deo cura eſt ipſos enutrire ſpiritualiter, & temporaliter: è contra Deum deſerentes, & cor ſuum affigentes in temporalibus deducuntur in puteum interitus, privanturque & ſpiritualibus, & temporalibus bonis *ſap. c. 5.* Et hinc hoc verbum, *Iacta cogitatum tuum in Domino &c.* ſolitus erat dicere Sanctus Pater noſter Franciſcus ſuis fratribus, quando eos dirigebat ad aliquam obedientiam. *op. legenda S. Franc. c. 1. & in Luc. c. 12. v. 22.* Unde hæc præcipuè diriguntur ad Prædicatores: Ideóque Chriſtus vetuit eis, ne deferrent ſecum neque peram, neque panem &c. *In Luc. c. 9. v. 3.*

30. *Deus deducit bonos in puteum ſalutis: malos in puteum interitus.*

Tu verò deduces eos in puteum interitus. Nota, quod dicit, *in puteum interitus*; ad differentiam putei ſalutis, in quem deducit Deus bonos: nempè in puteum vel potius in fontem divinæ cognitionis, & doctrinæ Sacræ ſcripturæ: Verè iſte puteus eſt altus: puteus verò interitus, in quem præcipitat malos eſt triplex, & conſequuntur omnes ordinarim: nam prius præcipitat malos in puteum cupiditatum carnalium, & inde in puteum deſperationis, & tandem in puteum Inferni. *Pſal. 54. In Ecclen. c. 9. & in Ioan. c. 4. v. 4.*

31. *Malus conſummatus in brevi explet tempora multa: Idem ex oppoſito bonus.*

Viri doloſi, & ſanguinum non dimidiabunt dies ſuos: ego verò ſperabo in te Domine. Quomodò non dimidiabunt dies ſuos, ſi multi vivunt uſque ad decrepitam ætatem etiam in malo? Reſpondetur: quod mali in malo dicuntur non dimidiare dies ſuos, quia pauci in multos computantur: ſunt quidem pauci dies in comparatione eorum quos ſibi præfixerunt in hoc mundo vivere; ſed tamen ſunt multi dies ob reiteratas malitias: Idem ex oppoſito dicitur de bonis. *In Ecclen. c. 7. & 8. ſap. c. 3. ad finem.*

32. Maxima Dei miſericordia eſt, quando detruncat vitam impiis, ne pejores fiant: Unde de iſtis dicitur. *Viri ſanguinum non dimidiabunt dies ſuos:* Sic enim non eis contingit tanta pœna, quantam haberent, ſi diutius viverent. *In Ecclen. c. 7.*

33. *A Maria Virgine petendum, & expectandum auxilium in tribulationibus hujus vitæ contra hoſtes Animæ, & corporis.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Exaudi Domine &c. Si Eccleſia confugit ad Deum in ſuis tribulationibus: ergo & ad Mariam Virginem idem eſt faciendum, cum ipſa ſit conſtituta vera ſpes, & advocata noſtra: Dicamus ergo: Exaudi Domina orationem meam, & ne contemnas deprecationem meam: Contriſtatus ſum in cogitatione mea, quia judicia Dei perterruerunt me: tenebræ mortis venerunt ſuper me, & pavor Inferni invaſit me: Ego autem in ſolitudine expecto conſolationem tuam, & in cubili meo attendo miſericordiam tuam: Glorifica manum, & dexteram brachium tuum, ut proſternantur à nobis inimici noſtri. *op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 54.*

PSALMUS LV.

Titulus: In finem: Pro populo, qui à ſanctis longè factus eſt, David in Tituli inſcriptionem, cum tenuerunt eum Allophyli in Geth. 2. Reg. c. 21.

1. PRIMÒ Nota, quod hic pſalmus ordinatur ad id, quod factum eſt à Gentilibus in Geth contra David, quando ipſum tenuerunt captivum: myſticè dirigitur in finem, ſcilicet in Chriſtum, pro populo, ſcilicet, vel ſalvando vel contra populum Judaicum qui longè factus eſt à ſalute, quando contradixit Chriſto, & præcipuè in titulo Crucis, & ſignificatur perſecutio hæreticorum in Eccleſiam, contra quam petit Eccleſia auxilium à Chriſto.

2. *Titulus Crucis denotat Chriſtum Regem reſpectu bonorum, & malorum, ſed ſecundùm diverſos effectus.*

In tituli inſcriptionem: ordinatur ergo hic titulus pſalmi ad titulum Crucis, in quo Chriſtus declarabatur Rex Judæorum: Quomodo Judæorum? An non fuit Chriſtus, & eſt Rex omnium? Rex Judæorum, ſcilicet ad litteram contra Judæos incredulos; & myſticè Rex Iudæorum, ſcilicet confitentium: nam Chriſtus regit malos ad diſperſionem in virga ferrea: Bonos in præſenti ad ſalutem, in futuro ad glorificationem. *Pſal. 35.*

3. *Boni ſinuntur conculcari ad ipſorum probationem.*

Miſerere mei, quoniam conculcavit me homo: tota die impugnans tribulavit me. Quid eſt conculcavit me? poſitus ne fuit in torculari? maximè, nam in Eccleſia veluti in torculari ponuntur boni, & mali: ſicut enim in torculari uvæ præmuntur, vinum à vinaceis ſeparatur, & vinum in cellario ponitur: Sic in Eccleſia boni à malis calcantur, præmuntur & torquentur, à malis ſeparantur, & in cellariis Cœli reponentur, vinacea autem in ſterquilinium ejicientur.

4. *Qui ad ſuam propriam miſeriam adſpicit, ad Deum, ut Miſereatur, impellitur.*

Sic dicebat Propheta. *Miſerere mei Deus, quoniam conculcavit me homo. Pſal. 118. c. 4. v. 10.*

5. In triplicem defectum induxit hominem Diabolus per peccatum, ſcilicet in neceſſitatem moriendi: unde dicit, *conculcavit me homo:* In ignorantiam, & errorem, unde impugnavit me. In defectum affectionis, unde dicit, *tribulavit me. Pſal. 55.*

6. *Sancti*

6. *Sancti plus timent, & expaveſcunt magis in proſperitatibus, quàm in adverſis.*

Ab altitudine diei ego timebo, ego verò in te ſperabo. Quid eſt, quod timet Propheta? Ab altitudine diei: quæ eſt hæc altitudo diei? Altitudo diei ſignificat præſentem vitam, & proſperitates mundanas: ab his timebat, pavebat, & trepidabat vir juſtus: & meritò quia optimè cognoſcebat, quod multos ſua potius felicitas ſtravit, multos diuturna pax inertes reddit, eoque illos inopinatus hoſtis gravius percutit, quo longo quietis uſu negligentes invenit: Hinc ad Deum per ſpem confugit. *Op. Pharetr. l.3. c.18.* Nota igitur, quod mundus facit ſicut carnifex, qui in altum aſcendere facit reum, ut ſecutius præcipitet: Sic in altum proſperitatis erigit hominem, ut crudelius præcipitet: unde à tali altitudine timebat Sanctus Propheta.

7. *Per timorem judicij tanquam per molam ſuperiorem, & per ſpem in Deum tanquam per molam inferiorem fit optima molitura tritici; ſcilicet contritio peccati.*

Ab altitudine diei ego timebo, ego verò in te ſperabo. Nota, quod per altitudinem diei intelligi poteſt dies judicii, quæ in molendino Animæ eſt veluti mola ſuperior, & ſpes mola inferior: qui igitur Animam ſuam collocat inter iſtas duas molas facit optimam molitutam tritici, & fit bona farina, ſcilicet contritio perfecta peccati. *Op. Diat. tit. 5. c. 4.*

8. *Diabolus, ut hominem conculcet calcaneum ejus obſervat.*

Adverſum me omnes cogitationes eorum in malum: Inhabitabunt, & abſcondent ipſi calcaneum meum obſervabunt. Ecce quid facit hoſtis malignus contra nos ut nos conculcet: nam cum dirigat omnes ſuas cogitationes ad nos decipiendum, calcandum, & inhabitandum, ad calcaneum aſpicit, & obſervat: Sed quid obſervat? nempè, ut capiat nos in fine vitæ: & ut ſecure hominem capiat in fine, nititur caput obtinere, ſcilicet juventutem, ut homo incipiat tunc diabolo ſervire, ut ipſi totum tempus dedicetur vitæ. *In Thren. c. 1.*

9. *Contritionis lachryma quàm Deo chara.*

Deus vitam meam annuntiavi tibi, poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo, ſicut & in promiſſione tua &c. Quid eſt, quod dicit Propheta, quod Deus poſuit lachrymas ſuas in conſpectu ſuo? Nonne omnia ei ſunt aperta? Verum quidem eſt: Sed tamen hoc ſpeciali modo exprimit de lachrymis, ut pateat quàm Deo ſint charæ, Dicit ergo Deus vitam meam annuntiavi tibi, ideſt peccata vitæ meæ conſideravi, & ad te recurri plangendo, & pœnitendo, & tu poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo tamquam chariſſimas, & ob id efficaciſſimas ad Deum placandum, & ad reddendam efficacem orationem meam. *Op. Diat. Tit. 7. c. 3. & Pſal. 118. c. 11. v. 10.* Nota etiam, quod alij legunt, in conſpectu tuo, ideſt intra te ſcilicet in penetralibus cordis tui &c. ô beatæ lachrymæ, quæ à Chriſto reconduntur in ſuis viſceribus ut dulciſſimus liquor.

10. *Iuſtus ſanctè præſumens de Dei miſericordia, non timet de ullis adverſis.*

In quacumque die invocavero te, exaudi me: ecce cognovi, quia Deus meus es: In Deo laudabo &c non timebo quid faciat mihi homo. Cur tantùm præſumis? Ergone quotieſcumque invocabis Deum, præſumis, ut te exaudiat? Ecce ſancta præſumptio originem trahens ex humilitate propria, & confidentia experimentali divinæ miſericordiæ, quia optimè cognoverat, quam miſericors ſit Deus in confidentes in ipſum. *Pſal. 56. & op. de ſex alis Cherub.*

11. *Vas cordis ſolo Deo poteſt repleri.*

In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam, laudationes tibi. Quæ ſunt iſta vota Dei? Vota Dei ſunt deſideria poſſidendi cor noſtrum totaliter, quia cor hominis quod eſt concavum, eſtque ſuperius quacumque alia re creata, ergo ſolo Deo repleri poteſt: Si enim aliquando aliud recipit ſemper indiget: Propheta ergo cognoſcens ſe continere Deũ, rectè dicebat. *In me ſunt vota tua Deus*; ſcilicet devotio, puritas, & ſanctitas. *Pſal. 0. & 51. & 76.*

12. Juſtus à Deo petit liberationem à triplici defectu: ſcilicet à morte Animæ, ab errore cognitionis, & à defectibus affectus: Unde dicit. *Quoniam eripuiſti Animam meam à morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos*, ideſt affectus, *a lapſu &c. Pſalm. 55.*

13. Chriſtus eſt lux viventium deſiderabilis: Unde dicit: *ut placeam coram Deo in lumine viventium*, Scilicet in Chriſto, qui eſt lux vitæ. *Op. expoſit. Miſſæ c. 4.*

14. Titulus hujus Pſalmi ordinatur non ſolùm ad Chriſtum, ſed ad Mariam ut Reginam mundi.

Titulus &c. Pro tituli inſcriptione.

Nota, quod ſi in hoc Pſalmo recognoſcitur Chriſtus Rex, ad quem recurrit Eccleſia, ergo refertur etiam ad Reginam, & quæ eſt? Hæc eſt Maria Virgo, quam invocat Eccleſia quotidie, dicens: *Salve Regina Mater miſericordiæ &c. Ad te clamamus exules filii Evæ &c.* Verè Regina eſt, ſub cujus Dominio quiſque noſtrum debet ſe collocare: Regina, & Mater miſericordiæ, ut nobis miſeris plenis omni miſeria ſubveniat, & regat: ergo ad ipſam confidenter recurramus. *Op. ſtim. p. 3. cap. 19.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

15. *Maria eſt noſtrum refugium in miſeriis, & perſecutionibus diaboli.*

Miſerere mei Domine &c. Ad Chriſtum recurrit Eccleſia ut ſibi adjutricem porrigat in tot perſecutionibus à diabolo per homines malos illatis. Ad Mariam pariter recurrere debemus, & dicere cum Propheta, Miſerere mei Domina, quoniam conculcaverunt me hoſtes mei quotidie, omnes cogitationes eorum in malum contra me; excita furorem, & memento belli, & ſuper eos effunde iram tuam, innova ſigna, & immuta mirabilia, ut ſentiamus adjutorium brachij tui, Glorifica nomen tuum ſuper nos, ut cognoſcamus, quoniam in ſæculum miſericordia tua; ſtilla nobis gloriam ſuavitatis tuæ, quia tu es pincerna gratiæ dulcoris. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 55.*

PSALMUS LVI.

Titulus : In finem : ne diſperdas , David in tituli inſcriptionem , cum fugeret à facie Saul in ſpeluncam ex primo Regum. cap 22.

1. PRimò nota , quod alluditur ad David cum latebat io ſpelunca, quaodo Saül ipſum perſequebatur : myſticè ad Chriſtum ditigitur , cujus Divinitas latebat in humanitate , vel in ſpelunca , quando fuit ſepultus:unde agit de Paſſione,& Reſurrectiooe Chtiſti , & de liberatione martyrum : Dicitur autem ne diſperdas David in tituli inſcriptione : ſcilicet, ô Pilate in tituli inſcriptione , dicendo Chriſtum Regem non eſſe,&c.

2. *Confidentia in Deum ſuadetur exemplo S. Prophetæ.*

Miſerere mei, &c. quoniam in te confidit Anima mea. Vide quomodò confidentia in Deum inducit Animam ad fiducialiter recurrendum ad Deum,ut potentiſſimum,& piiſſimum:ſic fecit latro , quando dixit in Cruce:*memento mei,&c.In Ioan.coll.74. op.lignum vitæ,& op.de ſex alis Cherub.*

3. *Pietate ſua Deus nos tamquam ſub alis protegit.*

Et in umbra alarum tuarum ſperabo , donec tranſeat iniquitas Quid eſt donec tranſeat iniquitas ? & quando tranſibit iniquitas ? Nonne uſque ad finem mundi abundabunt iniquitates ? quod quidem eſt verum,& per hoc dat intelligere , quod uſque ad finem mundi Deus proteget ſua pietate veluti ſub umbra alarum ſuos ſervos : rectéque utitur hac ſimilitudine alarum,quia alæ fovent,defendunt hominem ab æſtu ſolis , & contra impetum milvi : ſic Deus ſua pietate fovet ſuos,ut ad vitam renaſcantur , & gratia ſua nutriantur , defendit eos ab æſtu tentationum,& ab impetu diaboli.*Pſal.56.& op.de inviſibilit.Dei.*

4. *Ante adventum Chriſti Sancti vivebant, & videbant in umbra myſteria fidei : poſt ejus adventum clarè eadem proſpiciunt.*

Et in umbra alarum tuarum. Cur in umbra , & non potius in aperto ſtare vult ? Rectè dicitur in umbra, quia ante Chriſti adventum vivebant in umbra , nec liber myſteriorum Sacræ Scripturæ, & præcipuè Incarnationis Verbi erat apertus , & in hujus ſignum in miſſæ principio liber clauſus offertur Sacerdoti : ſic & Chriſtus in ſynagoga aperuit librum,& ipſum clauſum dedit Judæis,ſed poſt ejus adventum apertus eſt, ablata umbra , & myſteria fidei revelata ſunt apertè omnibus , & ideò Velum Templi ſciſſum eſt in morte Chriſti, & poſt Evangelium in miſſa offertur liber apertus Sacerdoti,& Canonicis in Choro : Datur per hoc intelligi,quod majores, & Sacerdotes debent ſcire hæc myſteria.*Pſal.56.*

5. *Chriſtus in Cruce extenſas tenet manus, ut nos protegat tanquam per alas.*

Et in umbra alarum tuarum ſperabo,&c. Ergona Deus habet alas ? ſed attende, & oculos erige ad Chriſtum in Cruce affixum , & videbis alas duas, ſcilicet brachia ipſius , & Crucis tanquam duas alas extenſas,ut nos ab æſtu vitiorum, & ab impetu inimicorum protegat. *In Ioan. coll. 85. & opuſc. Phar. l.1.cap.4. & opuſc. Comp. Theol. l. cap.11. & Vgo Cardin.hic.*

6. *Clamor in oratione eſt telum fortiſſimum fugans,& feriens Diabolum.*

Clamabo ad Deum altiſſimum , &c. Ad quid clamabis,& clamas ad Deum altiſſimum : Et quid tibi reſpondit ? ſed nota ordinem horum verborum : primò præmittit clamorem ſuum ad Deum, poſtea ſubdit promptum auxilium obtentum à Deo contra diabolum,dicens:*miſit Deus miſericordiam ſuam , & eripuit me de medio catulorum leonum,&c.* Vt videas,quod ſicut homo clamat contra leonem,lupum vel ſerpentem invadentem:ſic clamandum eſt in oratione ad Deum contra diabolum leonem fortiſſimum, quia oratio jugis eſt infirmitas hoſtis, & aufert vires ipſi:Clama ergo, ſi vis liberari à diabolo,*ſerm.2.Dom.2. quadrageſ.*

7. *Ex Incarnatione Verbi relucent præcipua Dei attributa.*

Clamabo ad Deum &c Notanda ſunt iſta verba, quæ dicta ſunt in perſona Chriſti , quibus Incarnationis myſteria innuuntur , Dei magnalia reſerantur : miſſio Verbi promiſſa,ejuſque mors pareſit : Dicit igitur, *clamabo ad Deum altiſſimum* , per quod oſtenditur Deus magnus in eſſentia : Addit *ad Deum , qui benefecit mihi* , ut oſtendatur magnus in effectu:magnus præcipuè in miſericordia: ideò ſubdit : *miſericordiam ſuam &c.* ut oſtendatur verax in promiſſis:ſubdit,*dormivi conturbatus*, ſcilicet per tolerantiam mortis , & paſſionis : Item innuitur in his verbis perſonam mittens , ſcilicet Pater , dicens : *miſit Deus* : perſona miſſa , ſubdens, *miſit miſericordiam ſuam* : Unde ? ſcilicet de Cœlo : Ad quid ? ut liberaret Animam : A quo? ſcilicet de medio catulorum leonum.*In Pſal.56.*

8. *Chriſtus dicitur miſericordia , & veritas in abſtracto,quia eſt talis in eſſentia, & in effectu.*

Miſit Deus miſericordiam ſuam , & veritatem ſuam. Nota , quod hic exprimitur miſſio Verbi in carnem , ideò dicitur Chriſtus in abſtracto miſericordia , quia eſt talis in eſſentia, & in effectu : ſcilicet magnus in miſericordia, & infinitus: Dicitur item veritas tum propter immutabilitatem : tum propter æquitatem , tum propter promiſſionis impletionem : ſolus enim Chriſtus verax eſt, redditque æqua meritis,& cujus dicere eſt facere. *Pſal.56.*

9. *Chriſtus*

9. *Chriſtus quot modis dicitur obdormire, vel obdormiſſe.*

Dormivi conturbatus. Quomodò hoc dici poteſt de Chriſto? ergo ne ejus dormitio fuit cum conturbatione Animi? Nota, quod tripliciter dormitio dicitur de Chriſto: Altera propria corporalis: dormiebat enim aliquando, ſicut cæteri homines: Altera ſpiritualis, quando ſcilicet differt concedere in oratione, quod petitur, quia tunc videtur veluti obdormire, & non attendere: & tertia eſt metaphorica nempè in paſſione, quando mortuus eſt: dicitur enim obdormiſſe conturbatus, ſcilicet patiendo, & poſtea reſurrexit. *Pſal.56* Nota etiam, quod myſticè Chriſtus dicitur, dormire conturbatus in medio catulorum, ſcilicet in medio hæreticorum filiorum Diaboli, quia Eccleſiam conturbant, & infeſtant. *Pſal.118. cap.11.v.0.*

10. *Chriſtus quomodò gladio occiſus dicatur.*

Filij hominum dentes eorum arma, & ſagitta, & lingua eorum gladius acutus. Nota, hæc dici in perſona Chriſti: ſed quomodò gladio dicitur cæſus, ſi non gladio, ſed clavis occiſus eſt? ſed reſpondetur quod non gladio materiali, Synagoga tentavit quidem Chriſtum perimere, ſed ſpiritualiter gladio blaſphemiæ, detractionis, & malæ locutionis, non ſolùm a Judæis occiſus eſt, ſed & à Chriſtianis malis continuè perimitur. *In Luc. c. 4. v.30 & In Thren.c.3.in fine.*

11. *Lingua mala eſt ſagitta, & gladius vorans carnes, & charitatem ſcindens.*

Filij hominum dentes eorum arma, & ſagitta, & lingua eorum gladius acutus. Quinam ſunt iſti dentes, qui arma, & ſagittæ appellantur? & cur lingua appellatur gladius acutus? ſed nota, quod hîc exprimuntur peſſimi effectus linguæ quæ dicitur habere dentes, & rectè comparatur ſagittæ, & gladio: quia mala lingua Deum offendit blaſphemiis: ſcindit charitatem conviciis, injuriis, detractionibus, famam proximi, pacemque vorat; & malum ſuadendo Animas occidit. *In Luc.c.16.v.24. Pſalm.118. c.10. v.13. & in Thren. cap.3.in fine. & in Ioan. cap.8. verſ.44. & ſerm. de S.Luca Evang* Cave ergo ô ſerve Dei ab his linguis, & quando vides, & audis alios loquentes non de Deo, ſed detractiones, vel alia verba mala fuge ab his tanquam à dentibus ſerpentum. *Op. Regula Novit c.9.*

12. *Gulæ vitium quàm pernicioſum.*

Filij hominum dentes eorum, &c. Cur ſpecialiter in medium ponit dentes impiorum? Nota per dentes maſticatur, & voratur caro: fitque alluſio ad vitium Gulæ, quo crapolæ, & ebrietati dediti ventrem implentes, in omnia vitia ſe præcipitant: & ideò veluti armis, & ſagittis impugnant legem Dei. *Pſal.118.c.8 v.8.*

13. *Sola charitas eſt ſignum triumphans de linguis maledicis.*

Filij hominum dentes eorum, arma, & ſagitta, &c. Nota hæc dicit Chriſtus in paſſione poſitus, ut oſtenderet ipſum fuiſſe poſitum in ſignum ad ſagittam, nempe charitate munitum, contra quam omnes ſagittæ malignantium ordinatæ ſunt: ut nobis daret exemplum de modo triumphandi de hoſtibus, & linguis maledicis: nempè armis charitatis in Deum, & proximum. *Serm.1. Dom.infra oct.Nativit.*

14. *Opprimentes pauperes Chriſti, & lædentes, opprimunt & lædunt Chriſtum.*

Laqueum paraverunt pedibus meis. Hæc ſunt verba Chriſti, quibus inſidias, quas contra ipſum tetenderunt Judæi, exprimit: ſed myſticè alludit ad inſidias, quas tendunt maligni & impij contra pauperes Chriſti, qui dicuntur pedes ejuſdem; ſicut innuit *Ioan. c.12.* quando Maria unxit pedes Jeſu: De iſtis igitur oppreſſoribus conqueritur Chriſtus, dicens: *Laqueum paraverunt pedibus meis. Pſ.56.*

15. *Incurvatio Animæ alia in bonum, alia in malum.*

Incurvaverunt Animam meam, foderunt ante faciem, &c. Hæc dicuntur in perſona Chriſti, quia Iudæi conati ſunt deprimere ipſum, foveam malignitatum parantes: ſed ipſi inciderunt in eam: myſticè hæc incurvatio fit in bonum, & in malum: In bonum, dum quis ſubijcitur, & humiliatur ante Deum: felix ille, qui ſic Domino incurvatur: Tali enim pacto in ipſo ſedet, jacet, & ſtat, quia per hoc elevatur Anima in Deum quieſcendo per contemplationem: In malum, dum Diabolo ſe ſubijcit, ut ſuper ipſum ſedeat; jaceat, & ſtet: ſicque redigitur Anima in ſtatum miſerabilem, & in foveam vitiorum. *Pſal.56.*

16. *Optimus ſtatus vitæ contemplativæ eſt eſſe paratum ad vacandum Deo, & ſaluti proximi.*

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum; cantabo, & pſalmum dicam. Cur bis repetit paratum cor meum? Nonne ſufficiebat prima vice ſe exhibere paratum ante Deum? Bis dicit, ob duplex objectum vitæ perfectæ, quod eſt vacare Deo, & ſaluti proximi: Nam bonus ſtatus eſt vita purè contemplativa: bonus item eſt vita activa, ſed optimus eſt ad utramque eſſe paratum: ſic enim exemplo David ingreditur ad intima Regis, & egreditur ad obſequium proximi. *Op. medit. Vita Chriſti c.57.*

17. *Pater æternus reſurgere facit filium ob multiplicem finem.*

Exurge gloria mea: exurgam diluculo. Nota; hæc verba ſunt Patris ad filium verè dulciſſima in ſua reſurrectione, dicens: Exurge, nempè ad divinam gloriam magnificandam, ad Angelicam ruinam reparandam, & ad Diabolicam malitiam diſſipandam: & hæc omnia perfectiſſimè exequutus eſt Chriſtus, ideò ſtatim reſpondit: exurgam diluculò. *Serm. in die Reſurrectionis, & Pſal.147.*

18. *Chriſtus in Cruce fuit Pſalterium.*

Exurge gloria mea, exurge pſalterium, & cithara. Cur appellatur Chriſtus pſalterium, & cithara? Nota, hæc verba dirigi à Patre ad filium in Cruce

exiſtenteio : & ideò rectè dicit : pſalterium, & cithara : quia ſicut chordæ in hujuſmodi inſtrumentis ſuper lignum tenduntur, ut dulcem reddant ſonum : ſic membra Chriſti in ligno Crucis extenſa ſunt, & tunc dulces ſonos reddidit de chorda cordis, quando locutus eſt matri, latrooi, Patri, & Joanni. *ſerm. 2. In Reſurrect.*

19. *Per Incarnationem, & mortem Chriſti miſericordia Dei magnificata eſt uſque ad Cælos, & veritas uſque ad nubes.*

Confitebor tibi in populis Domine, quoniam magnificata eſt uſque ad Cælos miſericordia tua, & veritas tua uſque ad nubes, &c. Quomodò dicitur magnificata miſericordia uſque ad Cœlos, & non etiam ſuper Cœlos? & cur veritas tantùm uſque ad nubes? ſed attende, quod hîc eſt ſermo de Incarnatione Verbi, per quam dicitur miſericordia magnificata uſque ad Cœlos, nempè humanitas Chriſti magnificata uſque ad Cœlos; ſcilicet uſque ad cœleſtem, & Angelicam puritatem, & munditiam ab omni fœditate, & peccato; & tunc veritas uſque ad nubes, ſcilicet veritas divinarum promiſſionum factarum per Prophetas, & Sanctos, qui ſuor nubes Dei, inſonuit, ejuſque divina virtus. *Pſal. 118 c. 10. v. 11.*

20. *Qui ſub umbra alarum protectionis Mariæ Virginis vivit, miſericordiam, & quietem Animæ invenit.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Miſerere mei, &c. & in umbra alarum tuarum, &c. Hoc dicebat Propheta Deo : Hoc idem & nos dicere debemus Mariæ Virgini : confidenteſque ſub alis ſuæ efficaciſſimæ pietatis, & protectionis nos collocari : quia & miſericordiam, & refrigerium, & delectationem inveniemus. Dicamus igitur miſerere mei Domina, miſerere mei, quia paratum eſt cor meum exquirere voluntatem tuam, & in umbra alarum tuarum requieſcam, quia delectabile eſt mihi refrigerium tuum: manus enim tuæ diſtillant myrrham, & digiti tui unguenta gratiarum : & fragmenta mali punici eſt guttur tuum, & ſpiratoen oris tui ſuave compoſitum Thymiama : Tu enim es mater pulchræ dilectionis. & anchora ſpei, portus indulgentiæ, & janua ſalutis. *Op. Pſalt. B Virg. Pſal. 56.*

PSALMUS LVII.

1. TItulus eſt idem, qui in ſuperiori Pſalmo, eſtque contra iniquos Iudices, & malos Prælatos, qui ſuis malis actibus ſævam perſecutionem in Chriſtum, & ſimilem Judæorum movent.

2. *Iudices à quibuſnam cavere debeant.*

Si verè utique juſtitiam loquimini, recta iudicate filij hominum, etenim in corde iniquitates operamini, in terra injuſtitias manus veſtra concinnant. Nota, quod in his verbis ſuadere volens Iudices, & Prælatos, ne à juſtitia deflectant, innuit peccata, in quibus mali deficiunt : dicit enim, *in corde iniquitates operamini, &c.* indicans eorum perverſam voluntatem : Addit *In terra, &c.* indicans cupiditatem, & amorem terrenorum, propter quem iniquè judicant : & ob id notandum, quod quatuor modis judicium humanum prævertitur, timore, cupiditate, odio, & amore : Timore, dum metu poteſtatis alicujus veritatem loqui paveſcimus : cupiditate, dum præmio muneris alicujus corrumpimur: odio, dum contra quemlibet adverſari volumus : Amore, dum amico, vel propinquis obtemperare contendimus. *Op. Phar. lib. 1. cap. 45.*

3. *Prima lepra poſt peccatum originale, quæ contrahitur eſt ex ore, & præcipuè mendaciorum, & detractionum.*

Alienati ſunt peccatores à vulva, erraverunt ab utero : locuti ſunt falſa. Nota, quod poſito peccato originali, quod ex ventre matris contrahitur collocat primo loco, *locuti ſunt falſa* : quia primum munimentum, & mercatura, in qua homo ſe exercet à pueritia eſt mendaciorum, & deinde detractionum : unde rectè comparatur lepræ, quæ ex ore contrahitur, item & mercaturæ falſæ monetæ. *Serm. 1. Dom. 13 poſt Pentecoſt & op. Diat. Tit. 3, c. 7.*

4. *Pluribus modis mendacium verbis, & factis committitur.*

Si verè juſtitiam loquimini, recta judicate, &c. locuti ſunt falſa, &c. Nota, quod hic veritatem puram ſuadet Deus, quam ardenter quærit, & exigit in ſuis, quia ipſe eſt ſumma veritas, idque fit quando quis loquitur verum, & verè, ſcilicet, qui verum dicit, & recta intentione: & ideò aliqua conditione ex his duabus deficiente mendacium committitur; & hinc qui falſum dicit, & falsò ſcilicet intentione decipiendi, eſt propriè mendax : qui verum dicit, ſed admiſcendo falſa, ut hæretici, hic ſimiliter eſt mendax : qui verum dicit, ſed falſiſſimum adimplet, ſcilicet qui ſe Chriſtianum profitetur, & mala operatur, iſte coram Deo eſt mendax. Verum igitur, & falſum attenditur in cohærentia prædicati ad ſubjectum, ſcilicet verè, vel falsè loqui ad intentionem fallentis, ideſt loquentis. *Pſal. 57.*

5. *Iuſtitia perfecta ad jus naturale reducitur, tanquam ad originem.*

Si verè juſtitiam loquimini, recta judicate filij hominum, &c. Quid eſt recta judicare, niſi obſervare præcepta juris naturalis? quæ ſunt duo : Unum negativum, & eſt de malis amovendis, *quod tibi non vis, alteri ne feceris* : Aliud affirmativum de bonis adipiſcendis : *quod tibi vis alteri feceris. Pſal 57.*

6. *Peccatores concinnant, & ſimul ligant faſcicula peccatorum in ſui ipſorum exitium : Iuſti opera bona in ſui ſalutem.*

Etenim in corde iniquitates operamini, in terra injuſtitias manus veſtra concinnant. D. Auguſtin. legit, *connectunt, & peccatum peccato adjungentes, ligant.* Nota hîc ordinem, quo peccator ad extremum exitium redigitur : primò in corde injuſtitias meditando, deinde opere : Dicit autem *manus veſtra concinnant*, ideſt funibus peccatorum

torum faſciculos ligant, & eos ligando, ligant ſeipſos ſicque ab Eccleſia ejiciuntur, & ad interitum ruunt: Juſti autem bona opera, vel myſteria ſacræ ſcripturæ ſimul concionant ad ſui ſalutem. *Pſal.57.*

7. *Furor alius bonus, alius malus.*

Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis. Qui furor? Nota, quod furor alius bonus, alius malus: Bonus eſt pœnitentium, qui furore, & zelo moventur contra peccatum: hic ad tempus turbat oculum rationis, ut poſtea clarius videat, ut collyrium oculos tegit, ſed clarius tandem reddit: hic furor non eſt ſerpentum, ſed bonorum: furor malus alius eſt damnatorum, alius eſt peccati: hic eſt ſerpentum, quia veneoat Animam. *Pſal.57.*

8. *Peccator Aſpidi comparatur.*

Sicut Aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantis &c. Nota, quod aſpis eſt ſerpens ſurda, obturans aures, non audiens vocem incantantis: Hoc pacto exprimitur infelicitas peccatoris conſuetudinarij, qui terra, ideſt terreoorum amore, & cauda, ideſt ſpe longioris vitæ aures cordis obturat: & hinc dicitur ſerpens propter calliditatem, & duplicitatem cum Deo; ſurdus propter peccati conſuetudinem, obturans aurem propter peccati obſtinationem, & non audiens vocem prædicantis propter ſtultitiam. *Pſal.57.& ſerm.6.Dom.1. Adv. & ſerm.2. de nno S.Doct.& in Luc.c.7.v.23.*

9. *Prædicatores ſunt incantatores ſapientes.*

Et venefici incantantis ſapienter &c. Quis eſt iſte veneficus, & incantator, niſi Chriſtus Dominus, qui per Prædicatores, & prædicationem incantat ſapienter peccatores, ut eos trahat ad ſe. *Pſal.57.*

10. *Ignorantia affectata reddit hominem ſimilem aſpidi.*

Quæ non exaudiet vocem incantantis &c. Nota: hic eſt peccator, qui ne benè agat, obturat aures ſuas, nec vult intelligere, & hæc eſt ignorantia affectata, quæ reddit hominem ſimilem aſpidi obturanti aures ſuas. *In Luc.c.12.v.42.*

11. *Detractores, & maligni Dei iræ ſubjecti.*

Deus conteret dentes eorum in ore ipſorum, molas Leonum confringet Dominus: Ad nihilum devenient &c. Nota hanc ſimilitudinem dentium impiorum, quos Deus conterit: quinam ſunt iſti dentes? Dentes in ore hominis ſunt triplices: nempè inciſivi canini, & molares: & per hæc tria genera dentium dat intelligere malignitatem eorum, qui per doloſa verba ſeparant bonos ab Eccleſia ſuis malis conſiliis, & ſuaſionibus diabolicis: & iſti ſignificantur per dentes inciſivos: per caninos verba detractorum, qui veluti canes mordent, & lacerant famam proximi; per molares eos, qui per mala exempla comminuunt virtutem, & ſanctitatem proximi ipſum ad nihilum redigens. Nota, quod dicit, *molas Leonum*, quia Leo habet dentes fœtidos, & fortes comminuentes omnia quantumcumque dura: ſic & iſti perfidi, & maligni fœtorem emittunt peros, & opera mala, & diſſipant omnem bonitatem aliorum. Hinc cum ſint tam Deo exoſi, ſubjacent iræ divinæ. *Pſal.57.*

12. *Avaritia, & cupiditas maxima, & periculoſa infirmitas incurvant Animam ad terram, ipſamque excæcant.*

Donec infirmentur: ſupercecidit ignis, & non viderunt ſolem. Nota, quod in pœna delictorum impiorum Deus permittit, ipſos infirmari: Unde dicit Propheta: *Tetendit arcum ſuum*, ſcilicet vindictæ, *donec infirmentur*: Sed quali infirmitate? Reſpondet: *ſupercecidit ignis, & non viderunt ſolem*: hæc eſt infirmitas, ſcilicet, ob quam non poſſunt videre ſolem: Sed qualis eſt hæc infirmitas? eſtne corporalis? minimè. Eſt hæc infirmitas proveniens ab igne cupiditatis, & avaritiæ, quæ incurvat Animam ad terram, ita ut non poſſit videre ſolem, & Cœlum: maxima quidem & periculoſa infirmitas hæc non poſſe aſpicere ſurſum: & hæc eſt pœna peccati maxima. *In Luc. c.13. v.11* Nota tamen, quod hæc infirmitas tollitur per triplex medium, ſcilicet per reſipiſcentiam à peccato, aſſumptionem pœnitentiæ, & ſolicitudinem Deo placendi. *Pſal.57.*

13. *Beati videntes pœnam damnatorum gaudebunt: ſicut damnati videntes gloriam beatorum, torquebuntur.*

Lætabitur juſtus cum viderit vindictam &c. Ergone mali de damno aliorum gaudebunt? Nonne hoc eſt contra charitatem proximi? minimè: nam ſicut cognitio gloriæ beatorum damnatis eſt pœna: ſic beatis cognitio pœnæ malorum eſt motivum gaudij, quia gaudebunt de ea ſub ratione divinæ ultionis, & juſtitiæ. *l.4 d.50 p.2 art 1.q.3. & Diat.Tit.9.c.1.*

14. *Juſtus quomodò lavat manus ſuas in ſanguine peccatoris.*

Juſtus manus ſuas lavabit in ſanguine peccatoris. Quomodò juſtus lavabit manus ſuas in ſanguine peccatoris? Verè hoc eſt horrendum? Attamen hîc metaphoricè loquitur ſacer textus: dans intelligere, quod in præſenti vita juſti videntes impios à Deo punitos, & damnatos cautiores fiunt ex alienis p g s, & ad pœnitentiam agendam excitantur, ſicque dicũtur lavare manus ſuas in ſanguine peccatorum: Idem proportionaliter dicitur de beatis. *op medit.vitæ Chriſti c.43. & op. lignum vitæ &c.*

15. *Deus judicabit injuſtos remanentes in terra, & juſtos exiſtentes elevabit in Aere: & quare hoc.*

Et dicet homo: ſi utique eſt fructus juſto, utique eſt Deus judicans eos in terra Vult dicere, quod juſtus videns impios puniri, & juſtos lavari in ſanguine peccatoris in ſenſu jam propoſito inferre rectè, quod Deus erit in Judicio Univerſali judicans impios in terra: ſed quid eſt judicans in terra? ſcilicet impios exiſtentes in terra, & juſtos in Aëre elevatos Deus judicabit: & meritò, quia impij terræ adhæſerunt in hac vita, juſti à terra ſeparati, ad Cœlum vota ſua direxerunt, & hic eſt fructus chariſſimus præparatus juſtis. *op. ſpecul. B.Virg. lect.18.*

16. *Perfecta juſtitia non ſolùm exigit ab homine cultum Chriſti : ſed & Beatæ Virginis Mariæ.*

·licatis Mariam inem.

Si verè utique juſtitiam loquimini recta judicate filii hominum. Cur ad omnes dirigitur hoc præceptum rectè judicandi ? Nonne hoc ſolùm ſpectat ad judices ? Nota , quod ad omnes homines ſpectat rectè , & recta judicare : Agitur enim hic de juſtitia , quæ ordinat hominem ad Deum , ad proximum & ad ſeipſum. Sed præcipoè conſiſtit in cultu Regis , in quo etiam involuitur cultus Reginæ : Unde ad omnes dirigi poſſunt hæc verba : Si verè utique juſtitiam loquimini , juſtitiæ, & miſericordiæ honorate Reginam : Ad hæredem, enim, & gloriam pertinet ſalvatoris , quidquid honorificum ſuæ impenſum fuerit Genitrici. Laudate igitur Mariam aſtra matutina,conventum facite omnes filii Dei : Glorificate eam Cœli , & terra,mare,& flumina,ac fundamenta orbis : Hæc igitur eſt perfecta juſtitia , quia juſtum eſt honorare cum Rege etiam Reginam Cœli,& terræ. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.57.*

17. *Maria Virgo terra myſtica , quæ nobis dedit fructum juſtum.*

Si verè utique eſt fructus juſto , utique eſt Deus judicans eos in terra Quis eſt iſte fructus juſto paratus? & ſi fructus , ergo ex terra ortus ? Ergo ex Maria Virgine, quæ fuit terra benedicta ortus eſt iſte fructus , ſcilicet Chriſtus Jeſus : fructus quidem juſtus juſtè præmium bonis,& pœnam malis tribuens. *Op.ſpecul. B.Virg. Pſal.57. lect.18. & op. Pſalt. B. Virg.*

18. *Fructus Ventris Mariæ ſunt flores ornantes Eccleſiam.*

Si utique eſt fructus juſto &c. Quinam ſunt iſti fructus in Eccleſia parati juſtis ? fructus ſunt ſuaviſſimi, qui ſimul & flores ſuot vernantes , & ornantes Eccleſiam ; & hinc roſæ martyrum circumdant Mariam Reginam , & lilia Virginum ambiunt Thronum ejus &c. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.57.& op.ſpecul.B.Virg.lect.18.*

PSALMUS LVIII.

Titulus : In finem ne diſperdas , David in tituli inſcriptione , quando miſit Saül , & cuſtodivit domum ejus, ut cum interficeret. Ex 1.Reg.c.19.

1. PRIMÒ nota , quod hic Titulus myſticè ordinatur, ſicut & Pſalmus ad id , quod tentaverunt judæi ponentes cuſtodiam ſepulchro Chriſti , quod dicitur domus ejus , & hoc ut famam ejus extinguerent , à quibus fruſtratis his liberatus oſtenditur , & famam habere in omnibus gentibus. *Sic Pſal.58. & Gloſſa hic.*

2. *Sepulchrum Corporis Chriſti quare dicatur domus Dei.*

In finem &c. quando cuſtodivit domum Dei &c. Nota , quod ſepulchrum dicitur rectè domus Chriſti : præcipuè propter tria : quia ſicut in domo quieſcimus , reficimur , & dominamur : Sic Chriſtus requievit in ſepulchro , refectus eſt per reſurrectionem factam in ſepulchro , & tunc data fuit ei poteſtas in Cœlo , & in terra. *Pſalm.58.*

3. *Quid myſticè intendatur in hoc Pſalmo.*

Eripe me de inimicis meis &c. Notandum,quod in hoc Pſalmo petit Chriſtus , & conſequenter juſtus liberationem à perſecutionibus inimicorum perſequentium animam , tum verbo , unde dicit : *Eripe me ab inſurgentibus in me* , ſcilicet detractione,injuriiſqoe : tum paſſione,& pœnis illatis : Unde dicit : *Eripe me de operantibus iniquitatem :* tum morte illata,unde dicit, *& viris ſanguinum,& ceperunt animam meam. Pſalm.58.*

4. *Salus noſtra incloat à liberatione ab inimicis , ſcilicet à dæmonibus.*

Eripe me de inimicis meis Deus meus,& ab inſurgentibus in me libera me : eripe me de operantibus iniquitatem &c. Nota , quod primo loco petit liberationem à dæmonum poteſtate, & tentatione : hic enim inchoare debet ſalus noſtra : & hoc eſt unum ex præcipuis beneficiis nobis per Chriſtum collatis. *In Luc.c.1.v.71.& ſerm.1.Ciner.*

5. *Diabolus venator animarum capit ipſas retibus, dentibus, & manibus.*

Quia ecce ceperunt animam meam . irruerunt in me fortes &c. Si ceperunt , quomodò facta fuit hæc captura ? Nota hic , quod ſub metaphora venatorum proponit capturam animarum, quam faciunt dæmones : Capiunt enim retibus, dentibus, & manibus : retibus , ſcilicet malarum cogitationum : dentibus malarum locutionum , & manibus malarum operationum : Cave ergo ò homo ab iſtis venatoribus , quia valdè difficile eſt effugere ab ipſis. *Serm.3.Dom 4.poſt Pentecoſt.*

6. *Chriſtus captus eſt ab impiis tamquam à venatoribus.*

Quia ecce ceperunt animam meam,irruerunt in me fortes. Qoomodò capta fuit anima Chriſti ab inimicis ? Sunt enim hæc verba prolata à Chriſto ? Capta fuit ab inimicis , calumniis , blaſphemiis, injuriis , & perſecutionibus , & ſimul captum eſt corpus vinculis. *Serm.3.Dom.4.poſt Pentecoſt.*

7. *Homo impius venator animarum pro diabolo ſcandalis & laqueis iniquitatum.*

Ceperunt animam meam : Irruerunt in me fortes &c. Qui ſunt iſti , qui ceperunt animam tuam ô Propheta : & quomodò ? Nota,quod hoc dicitur de venatoribus diaboli : ſuntque homines,qui pro diabolo tamquam ipſius auxiliarii alios homines capiunt , nempè calumniando , & ſcandalizando inducendoque proximum ad peccatum : Iſtique ſunt malæ mulieres , perverſi conſiliarii, Prædicatores quæſtuarii, adulatores : O quot miniſtros,

Digitized by Google

niſtros,& venatores habet diabolus in hoc mundo. *Serm.3. Dom.4.poſt Pentecoſt.*

8. *Qualiter Chriſtus dicitur exurgere veluti de ſomno.*

Exurge in occurſum meum , & vide &c. Nota, quod hoc dicitur de Chriſto : nempè quia exurgere à morte dicitur per reſurrectionem , vel per collationem auxilii : Dicitur etiam ad vitam exurgere ſecundùm Divinitatem , ſecundùm fidem, & ſecundùm famam bonam. *Pſal.56. & 34.*

9. *Chriſtus ſecundùm Divinitatem æqualis Patri : ſecundùm humanitatem factus eſt infirmus , & veluti gallina nos fovens, & ad ſe trahens.*

Exurge in occurſum meum , & vide. Nota , hæc ſunt verba filii ad Patrem. Sed cur dicitur : & vide ? nonne, Pater omnia videbat ? Et vide, ideſt, *ut explicat D. Auguſtinus,* fac ut homines videant, quod ego ſum tibi æqualis ſecundùm Divinitatem : & quoad humanitatem factus pro ipſis infirmus , & veluti gallina fovens pullos ſuos , & viſitans nos. *Pſal.58.*

10. *Perfecta converſio ad Deum affert famem ſpiritualem ſibi ſpiritualis.*

Convertentur ad veſperam , & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem ; ecce loquentur in ore ſuo , & gladius in labiis eorum &c. Nota, quod hic agitur de converſione gentium , quæ conſervata eſt poſt reſurrectionem Chriſti : ubi dicitur, quod converſi patientur famem , ſcilicet Chriſti in Eucharistia per frequentiam communionis , & verbi Dei : per quod gladius verbi Dei tranſibit in ore ipſorum occidens peccatum. *Pſal.58.*

11. *Perfecta converſio ad nihilum reducit pœnitentem , & ipſum erigit ad ſublimem ſtatum gratiæ.*

Ad nihilum deduces omnes gentes &c. Quomodò ad nihilum deductæ ſunt gentes ? Ad nihilum ſcilicet per pœnitentiam & humilitatem,quo nihilo mirabiliter Deus erigit in altum pœnitentem veluti per novam creationem , deducendo ipſum de virtute in virtutem,ipſumque protegendo , & conſervando adjutorio divinæ gratiæ. *Pſalm.58.*

12. *Gratia Dei præveniens mirabiliter fortificat , & elevat animam.*

Fortitudinem meam ad te cuſtodiam , quia Deus ſuſceptor meus es : Deus meus miſericordia ejus præveniet me Ecce quid facit gratia Dei animam præveniens , nempè fortitudinem influit, & per viam perfectionis dirigit. *Pſalm.118. c.10. v 5. & cap 1. v 9.*

13. *Oratio fervens vitia cordis expellit* Unde hic fidenter juſtus orans petit à Deo ut diſpergat inimicos ſuos, ſcilicet vitia , & peccata. *Op de perfect. religioſ l.2. c.60.*

14. *Propter peccata Deus immittit ſæpè famem in terra.*

Convertentur ad veſperam, & famem patientur ut canes, & circuibunt civitatem &c. Nota, quod hic loquitur de inimicis Dei, & de punitionibus,quas Deus in eos Propheta imprecatur, inter quas collocat famem caninam : nam Deus ſæpè ob peccata immittit famem corporalem , & penuriam. *Pſalm.58. & in Luc. c 4. v.26 & ſerm. 1. de Dedicat. Templi.*

15. *Accidia inducit famem caninam in anima.*

Convertentur ad veſperam , & famem patientur ut canes. Nota , quod dicitur , *famem patientur,* ſcilicet toti abſorpti à fame canina : Sed quinam ſunt iſti ? ſunt qui tepidè vivunt in obſervantia mandatorum Dei reducentes pœnitentiam ad finem vitæ : & iſti ſunt accidioſi , & otioſi , cujus ſenſus omnes univerſalem famam ad modum canis famelici patiuntur : nam os eſurit cibaria delicata : lingua vana verba ; manus vilia, cor honores ; auris rumores , & oculi vanitates. *Opuſ. diat. Tit 1. c.7.* Nota etiam , quod Gloſſa exponit hunc textum in bonum , nempè pro Prædicatoribus ſignificatis per canes latrantes , & defendentes Eccleſiam , qui famem habentes converſionis peccatorum circuunt Eccleſiam Dei.

16. *Qui in impatientiam cadit contra diſpoſitiones Dei , ponit in Cælum os ſuum.*

Ipſi diſpergentur ad manducandum : Si verò non fuerint ſaturati, & murmurabunt Nota, quod litteraliter loquendo tractat de iis , qui torquentur fame , penuria , vel alia tribulatione , nec patienter iſtas tolerant , ſed potius contra Dominum murmurant : Iſti iniqui , & Deo exoſi ſunt , quia ponunt in Cœlum os ſuum. *Pſal 72.*

17. *Deus libenter ſuſcipit orationem, mortificationes , & eleemoſynas juſtorum.*

Ego autem cantabo fortitudinem tuam , & exaltabo mane miſericordiam tuam. Cur ò Propheta nunc in laudem Dei te erigis ? *quia factus eſt ſuſceptor meus , & refugium meum in die tribulationis meæ : Adjutor meus tibi pſallam &c.* Nempè quia video Deum libenter acceptare orationes meas, diſciplinas, mortificationes, & eleemoſynas, quarum ipſe eſt cauſa , ſcilicet excitans ad hæc pia opera : Unde patet , quia ſicut peccator eſt Dei debitor , ſic Deus eſt debitæ ſatisfactionis ſuſceptor. *Pſal.118 c 8. v.2.*

18. *Ad Mariam recurrendum eſt in tempore tribulationum.*

Eripe me de inimicis Domine &c. Propheta recurrebat ad Deum in tempore tribulationum , & perſecutionum Saül : Nos verò etiam ad Mariam Virginem recurrere debemus,& ipſam rogare , ut in occurſum noſtrum adveniat tanquam Regina pietatis: Adeamus igitur ad thronum miſericordiæ Mariæ,& dicamus in noſtris neceſſitatibus fidēter: Eripe me de inimicis meis Domina mundi,exurge in occurſum meum Regina pietatis : Tu enim es

Applicatio ad Mariam Virginem.

mater pulchræ dilectionis,& anchora ſpei,portus indulgentiæ,& janua ſalutis noſtræ.*Op.Pſalt.B.V. Pſal 56.& 58.*

19. *Beata Virgo Maria compendium omnium virtutum,ditans nos divitiis ſpiritualibus.*

Exurge in occurſum meum, & vide , & tu Domine Deus virtutum , Deus Iſraël. Vide quomodò Propheta recognoſcens in Deo theſaurum omnium bonorum , ad ipſum confugit , ut in occurſum ejus veniat , ipſumque ditet divitiis cœleſtibus Nota tamen ; quod cum Deus omnes theſauros gratiarum in Maria Virgine congregaverit , ipſamque lapidibus pretioſis cœleſtibus ditaverit , ad ipſam veluti ad theſaurum inexhauſtum vult,ut confugiamus : quia nihil nos habere voluit , quin per manus Mariæ non tranſitet : Vide ergo quales divitias Beatæ Virgini Deus donavit: nam aurum obrizum, in ornamentum ejus : Sardus,& Topazius in diademate apparet: Jaſpis, & Amethyſtus in dextera ejus : Beryllus , & Chryſolithus in ſiniſtra ſua : Hyacinthus, & Achates in pectore ſuo : Carbunculi ſintillantes in manibus ejus : Myrrha & Thus, & balſamus in manibus : Sapphirus, & ſmaragdus in digitis ejus;Per quos lapides ſignificantur virtutes egregiæ , quibus Beata Virgo cumulata fuit, & quibus nos ditat. *Op.Pſalt. B.Virg.Pſal.58. ep. Diat.Tit.10.c.5.*

PSALMUS LIX.

Titulus : In finem pro his , qui immutabuntur &c.

1. PRimò nota , quod iſte pſalmus myſticè tractat de converſione facta Gentilium , & plurium Judæorum ad fidem Chriſti , & ad ſuſceptionem ejus doctrinæ &c.

2. *Deus dicitur repellere multipliciter in bonum,& malum.*

Deus repuliſti nos, & deſtruxiſti nos, iratus es, & miſertus es nobis. Nota, quod hæc verba videntur contradictoria : ſi enim Deus deſtruit eos , quomodò poſtea dicitur , quod miſertus eſt ipſis? Sed advertendum , quod repellere dicitur Deus multipliciter in bono,& in malo : nam Deus repellit malos , gratiam eis ſubtrahendo in præſenti , & in futuro beatam gloriam : Repellit item malos à ſpiritualibus muneribus, V.G. Sacerdotio &c. Repellit item, bona temporalia ſubtrahendo : Repellit & bonos paſſionibus exponendo : & hæc repulſio eſt ſancta , bona, & proficua,& ideò rectè dicit Propheta: *iratus es,& miſertus es nobis* , quia hæc ira eſt miſericors , & ex miſericordia trahens originem.*Pſal.59.*

3. *Iuſtificatio impii quænam ex parte Dei, & quænam ex parte peccatoris exigat.*

Commoviſti terram , & conturbaſti eam : Sana contritiones ejus , quia commota eſt. Nota, quod in hoc verſu continentur omnia,quæ concurrunt ad juſtificationem impij , tum ex parte Dei , tum ex parte peccatoris : Dicit enim : *commoviſti terram;* nempè , quia gratia adveniens in Animam commovet rationem, prout eſt poteſtas liberi arbitrij: conturbat voluntatem per contritionem,& poſtmodum ſanat per peccati expulſionem : & horum redditur ratio duplex,ſcilicet commotio rationis, & conturbatio mentis, quæ prævenit : Unde ſubditur : *quia commota eſt* Unde commotio dicitur à con, quod eſt ſimul, quia tunc omnes vires ſuper ſe elevantur,& moventur ad bonum.*Op.centil.p.3. ſect.51.& l.4.d.17.p 1.a.1.q.3.& In Luc.c.11.v.5.& ſerm.4.Dom.16 poſt Pentec.*

4 *Sanctitas ſpiritualis Animæ quomodo à Deo tribuatur.*

Commoviſti terram, & conturbaſti eam , ſana contritiones ejus, quia commota eſt. Sed quænam eſt hæc ſanitas , quam petit pro terra ? ſubjecta eſt ne terra infirmitatibus ? Nota, quod hic loquitur de Anima terrenis rebus dedita , quæ ad modum terreni pulveris per varios cogitatus diſpergitur: & quia iſtæ contritiones affligentium cogitationum non poſſunt ſanari , niſi prius amoveantur , & confringantur Dei timore,concidantur,& conturbentur peccati dolore , & dilatentur Chriſti amore : Ideò inquit Propheta.*Commoviſti terram:* reſtringendo timore per conſiderationem divinorum judiciorum:Conturbat item eam , concidendo dolore per deplorationem omnium peccatorum ? ſanat contritiones ejus,eam dilatando amore per promiſſionem æternarum retributionum, quia commota eſt per compaſſionem ad eleemoſynarum largitionem, ut qui aliena rapiebat,propria largiatur.*ſerm.4.Dom.16. poſt Pentec.*

5. *Deus minas, & tribulationes immittit , ut ad compunctionem excitet , & reficiat, ſanetque Animam.*

Oſtendiſti populo tuo dura . potaſti nos vino compunctionis. Quid eſt hæc oſtenſio dura, & aſpera ? & ad quam ſequitur potatio vini compunctionis? Et cur appellat compunctionem nomine vini? ſed nota , quod multiplex vinum innuitur in ſacra ſcriptura, ſcilicet vinum corporale , quod excitat luxuriam , ut vinum doctrinæ hæreticorum : Ab hoc vino venenato Deus curat nos avertere per minas, & tribulationes,& reprehenſiones , ut nos ſanet, lavet , & inebriet vino ſpirituali compunctionis & devotionis,&etiam doctrinæ ſacræ ſcripturæ.*ſerm.3. Dom 12. poſt Pentec.* Hoc eſt vinum, quod propinat Animæ Spiritus Sanctus. *ſerm.2. Dom.1.poſt oct.Epiph.& ſerm.2. Dom. ſeptuag.*

6. *Deus plura ſigna iræ ſuæ nobis oſtendit , ut fugiamus iram divini judicii.*

Dediſti metuentibus te ſignificationem, ut fugiant à facie arcus &c. Vide bonitatem Dei in nos, qui ſignificationem nobis dat , ſcilicet tribulationes, & minas, & compunctionis motiva ſupranotata, ut fugiamus à facie arcus, ſcilicet ſagittam æternæ damnationis,& iram divini Judicij. *ſerm. 2.in die Paſcha,& Pſal.36.*

7. Deus

Digitized by Google

7. Deus cum ſalutem confert, dicitur ſalvum facere dextera ſua: Et hinc Pſalmiſta dicit. *Salvum fac dextera tua, & exaudi me.* Per dexteram enim ſignificantur bona ſpiritualia, & cœleſtia. *Pſal.1 i.1.8 v.12.*

8. *Perfecta converſio quænam exigat.*

Mens eſt Galaad, & mens eſt Manaſſe, & Ephraim fortitudo capitis mei, Iuda Rex meus, Moab olla ſpei meæ. Nota, quod iſta myſticè debent intelligi: per quæ ſignificantur ea, quæ concurrunt ad perfectam converſionem: nempè confeſſio ſignificata in Iuda: peccati oblivio in Manaſſe: Interpretatur enim oblivio: Galaad interpretatur teſtimonium fidei, quia requiritur exercitium fidei: & in Ephraim, qui interpretatur ſignificatio, ſignificatur augmentum virtutum. *Pſalm.59.* Addit; *Moab olla ſpei meæ*: indicans, quod ſicut magni peccatores ſignificati in Moab obtinuerunt miſericordiam, ſic & peccator ſperat poſſe obtinere veniam per ſupradictos actus. *Sic Gloſſa &c.*

9. *Chriſtus veniens in hunc mundum, quomodò dicitur extendiſſe calceamentum in Idumæam.*

In Idumæam extendam calceamentum meum &c. Nota hæc dici myſticè de Chriſto, quia Idumæa interpretatur terrena, & ſignificat terram, in quam venit Chriſtus, extendens calceamentum (ſcilicet quia calceamentum fit de corio animalis mortui, ſignificat humanitatem ſubjectam mortalitati à Verbo aſſumptam) & ideò Chriſtus dicitur Rex Idumeæ, ſcilicet mundi extendiſſe calceamentum, ſcilicet per Incarnationem, & ſe ſubjeciſſe paſſioni, mortalitati, humilitati. *Pſalm.59. & lib.3. d.22. dub.5. & in Luc. cap.3. verſ.16. & in Ioan. c.1. v.27.*

10. *Chriſtus in mundum veniens Prædicatores miſit, ut opus redemptionis implerent.*

In Idumæam extendam calceamentum meum, mihi alienigenæ ſubditi ſunt. Nota, quod ad extenſionem calceamenti in Idumæam dicitur, quod alienigenæ, ſcilicet gentiles, & peccatores ſubditi facti ſunt Chriſto: Quænam proportio, & virtus extenſionis calceamentorum valens convertere ad fidem peccatores? Sed advertendum, quod calceamentum eſt munimen pedum, & ſignificat munimentum prædicationis, vel firmitas: nam per prædicationem munitur Eccleſia, & repletur fidelibus: & ideò voluit Chriſtus, ut Diſcipuli calceati incederent, ſcilicet calceamento à parte ſuperiori aperto, & in inferiori clauſo; ſic etiam ſandalia Epiſcoporum ſunt ſuperius aperta, & inferius clauſa, ut ſecurè poſſint calcare collamalorum, & ne prædicent in tenebris, ſed in manifeſto: Ut videas, quod prædicatio eſt unum ex præcipuis mediis, quibus Chriſtus ſubjecit collo fidei infideles, & continuè trahit peccatores. *Pſal.59. & in Ioan. c.1. v.27.*

Ritus Eccleſiaſticus.

11. Eccleſia eſt civitas munita firma, in quam intrans poteſt vivere ſecurè: Undè dicitur. *Quis deducet me in civitatem munitam. In Luc. cap.21. verſ.12.*

12. *Deum ardenter diligens petit à Deo tribulationes, & in ipſis auxilium: in ipſiſque magis confidit rectè vivere, quàm in proſperitatibus mundanis.*

Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana ſalus hominis. Quodnam auxilium eſt hoc, quod petit de tribulatione? forſan petit liberari ab his? minimè: Sed petebat à Deo tribulationes apponi ſibi, & ob id fructum, qui ex ipſis percipitur, ſciens, quia vana ſalus hominis, ſcilicet vana ſunt omnia mundana, & proſperitates terrenæ. *Pſal.63. & 88. & in Ecclen. proœm. & ſap. cap.7.*

13. *Tribulationes pro Chriſto toleratæ ſunt ſeminarium omnium conſolationum.*

Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana ſalus hominis &c. Nota, quod hic petit vir juſtus, ut tribulationes ſibi apponantur, & immittantur à Deo, ut dictum eſt *ex Pſalm.63.* Sed profundiori explicatione ſubliminiſſimi ſenſus horum verborum, advertendum, quod illa præpoſitio, (de) poteſt ſumi ſubſtantialiter, materialiter, originaliter. *ex lib.1. d.5. dub.11. & 1.0.2.* Ut videas, quod tribulatio eſt veluti materia, ſubſtantia, & origo conſolationum, velutique ſeminarium earum.

14. *Securè vincit, & ad nihilum redigit vitia, qui totaliter in Deum confidit.*

In Deo faciemus virtutem, & ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros. Vide quomodò poſſit Dei ſervus ad nihilum redigere inimicos, non armis, vel fortitudine corporis, ſed confidendo in virtute non propria, ſed ſolius Dei. Et hinc innuitur monitum utile viris ſpiritualibus, qui ſe exercentes in actibus ſpiritualibus exterioribus humilitatis ſentiunt motus vanæ gloriæ, & ſuperbiæ: non enim deſiſtere debent ab ipſis actibus bonis, ſed confidere in Dei virtute, & perſeverare: ſic enim per longum uſum vana gloria, & omne vitium evaneſcit. *Op. de perfect. Religioſ. lib.1. c.17.*

15. *Ira Dei mitigata eſt per Mariam Virginem.*

Deus repuliſti nos &c. iratus es, & miſertus es nobis. Vide quomodò Propheta ſimul connectit iram, & miſericordiam Dei in nos: ſed tamen prius iram, poſtea miſericordiam: quia Deus cum eſſet iratus in hominem, placatus poſtea fuit per Mariam Virginem, & nobis eſt miſertus. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.59.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

16. *Maria Virgo poſita eſt in Eccleſia à Deo in ſignum efficax ad fugandum omne malum.*

Dediſti metuentibus te ſignificationem, ut fugiant à facie arcus; ut liberentur &c. Quid eſt hæc ſignificatio tam efficax, ut fugiant à facie arcus, id eſt per quam poſſit evitari omne malum, & obtineri omne bonum? Nota, quod ex Hebræo legitur. *Dediſti metuentibus te vexillum, ſignum ſcilicet magnum.* Et hinc alluſio fit ad illud ſignum magnum, quod vidit Joannes Evangeliſta: hoc ſignum poſitum eſt à Deo in Cœlo Eccleſiæ, ut eſſet

eſſet ſolamen hominum, pugnatrix criminum, confirmans mentes de fides, præſtans, & providens auxilium ſuis ſervis. *Op. laus B. Virg. ſig. 19.* Nota etiam, quod hic textus poteſt applicari imaginibus B. Virginis Mariæ, quæ ſunt ſignum, & vexillum virtuoſum contra hoſtes noſtros.

17. *Ad Mariam confugiendum in tribulatione, quia ipſa dat ſuis cultoribus virtutem.*

Da nobis auxilium de tribulatione &c. In Deo faciemus virtutem. Hoc dicebat Propheta Deo: Idem & nos dicamus Beatæ Virgini, quia ipſa virtutem dat ſuis cultoribus contra inimicos, & auxilium præſtat in tribulatione: Dicamus igitur: Intercede pro nobis ſalutifera Mater Dei, quæ Angelorum, & hominum ſalutem peperiſti: Tu enim mæſtis exultationem infundis, & mœrentibus lætitiam, & dulcorem, lætifica nos dulcifluo ſono oris tui, & liquore tuo roſeo perfunde corda noſtra, Tonate illi deſuper, & date illi gloriam, glorifica illam terra cum omnibus habitatoribus tuis. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 59.*

PSALMUS LX.

Titulus: In finem: In hymnis David.

1. PRIMÒ nota, quod in hoc titulo traditur, quod laus tribuenda eſt Chriſto cum hilaritate mentis: Unde dicit (In hymnis) cum fortitudine virtutis: Unde dicit David, & cum perſeverantia, unde dicit in finem. *Pſal. 6c.*

2. *Aliis Chriſtus eſt turris fortitudinis, & ſalutis: Aliis turris perditionis.*

Deduxiſti me, quia factus es ſpes mea, turris fortitudinis a facie inimici. Cur appellatur Deus Turris fortitudinis? Confert ne turris fortitudinem homini, in ea habitanti? Nota quod dicit Turris fortitudinis, ſcilicet munimentum fortiſſimum, & tutiſſimum, & tale eſt Chriſtus ſub ſua protectione confugientibus, & qui ſpem totam collocant in pſo: Iſtis enim eſt Dux. Unde dicitur, *deduxiſti me*; ſcilicet de vitio in virtutem, de periculis in turrim tutiſſimam: Et è contra, malis eſt turris perditionis, & damnationis: Curre igitur ad hanc turrim, ſicque ſalvus eris. *ſer. 4. Dom. 3. poſt Pentec. Pſal. 58. in Luc c. 14. v. 28.* Nota etiam, quod dicitur Chriſtus factus viro juſto turris fortitudinis, quatenus ipſi indidit virtutem humilitatis, quæ eſt turris fortiſſima, & tutiſſima contra omnes adverſarios cujuſcumque perſonæ, ſed ſpecialiter tamen in magnatibus redditur elatior, & major, dum in ipſis relucet. *Opuſc. ſpecul. Diſcipl. p. 1. cap. 6.*

3. *Contra turrim ſuperbiæ Chriſtus poſitus eſt Turris ſpeculationis, & humilitatis.*

Deduxiſti me quia factus es ſpes mea, turris fortitudinis à facie inimici &c. Quid eſt à facie inimici? ſcilicet quia contra Turrim elationis, & ſuperbiæ, quam ædificant ſuperbi, oppoſuit ſe Chriſtus, deducendo juſtum in turrim ſpeculationis divinorum, & humilitatis. *Pſal. 60. & opuſc. ſpecul. diſcipl. p. 1. c. 6.*

4. *In Dei ſervitio juſtus veluti pullus Dei protegitur à milvo inferni.*

Inhabitabo in tabernaculo tuo, protegar in velamento alarum tuarum. Quodnam eſt hoc velamentum alarum Dei? ó felix inhabitatio, & obumbratio: qui enim in tabernaculum, & obſequium introducuntur, à duplici velamento proteguntur nempè ala innocentiæ contra æſtum vitiorum; & ala pœnitentiæ contra arma inimicorum, qui autem extra alas venerit per culpam, à milvo ſcilicet diabolo ſæviſſimo rapietur ad pœnam. *Pſal. 60. & ſer. 3. Dom ſeptuag.*

5. *Inter alios effectus oratio perducit ad poſſeſſionem hæreditatis æternæ.*

Quoniam tu Deus meus exaudiſti orationem meam, dediſti hæreditatem timentibus &c. Nota ordinem horum verborum, prius dicit, *exaudiſti orationem meam*: poſtea: *dediſti hæreditatem &c.* Ut videas efficaciam orationis, nempè introductionem in poſſeſſionem hæreditatis æternæ fieri virtute orationis. *In Luc. cap. 18. v. 1.*

6. *Vult Deus obſervantiam votorum à nobis.*

Sic pſalmum dicam nomini tuo ut reddam vota mea de die in diem &c. Vide quid intendit Propheta in exercitio laudum Dei, nempè obſervantiam votorum Deo factorum; Hæcque ſunt maximè tria, ſcilicet paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis contra concupiſcentiam oculorum, ſuperbiam vitæ, & concupiſcẽtiã carnis. *In Luc. c. 5. v. 42.*

7. *Maria Virgo turris tutiſſima chriſtianorum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Deduxiſti me, quia factus es ſpes mea, turris fortitudinis &c. Hoc dicitur ab Anima Chriſto Jeſu, hoc & dicere poſſumus ad Mariam Virginem, hæc enim verè turris fortitudinis, quæ à facie crudelis vaſtatoris tuetur nos, eſtque ut caſtrorum acies ordinata, terribilis faciens hoſtes corruere in profundum inferni. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 60. & op. litan. & op. Pſalt. min. quinq. 2.*

PSALMUS LXI.

Titulus: In finem: pro Idithun Pſalmus David.

1. PRIMÒ nota quod iſte pſalmus fuit compoſitus à David, & traditus Idithun, qui erat unus ex Cantoribus Pſalmorum, ut in laudem Dei, cum ſuis cantoribus deputatis ipſum decantaret: myſticè Idithun interpretatur tranſiliens; intenditque in hoc Pſalmo excitare Animam, ut tranſiliens iſta mundana, & caduca, ad cœleſtia ſemper aſpiret: Notandum

Digitized by Google

dum etiam, quod in hoc mundo aliqui tangunt terrena, & ab eis ſeparati nolunt, & iſti non tranſiliunt: quidam tangunt terrena, eiſque inhærent, ſed ab eis ſeparari cupiunt: alij ea tangunt, ſed non inhærent, & iſti verè tranſiliunt ad Cœlum: & iſti ſunt perfecti; in hujuſque figuram ſandalia Epiſcoporum pelle terram tangunt, & ſuperius aperta ſunt. *Pſal.* 61.

2. *Tranſitus ad cæleſtia, & ad Deum quaſnam virtutes exigat.*

In finem pro Idithun, &c. Nonne Deo ſubjecta erit Anima mea, &c. Nota, quod hic Propheta ſuadens tranſitum à terrenis ad cæleſtia, indicat in principio qualium virtutum exercitium exigatur, nempè humilitatis, ideò dicit in perſona Eccleſiæ. *Nonne Deo ſubjecta erit Anima mea:* ſecundò ſpei, ideò ſubdit: *Ab ipſo enim ſalutare meum;* Tertiò fidei; ideò ſubdit: *Ipſe Deus meus:* Quartò perſeverantiæ ideò ſubdit: *Non movebor amplius:* Quintò patientiæ ſubdens: *quouſque irruetis in hominem. Pſal.* 61.

3. *Hierarchia Angelica, & Eccleſiaſtica Deo ſubjecta.*

Nonne Deo ſubjecta erit Anima. Quis eſt, qui poteſt hæc dicere? quinam ſunt iſti ſubditi Deo? Nonne in Eccleſia ſunt ſuperiores non ſubditi? Nota, quod triplex eſt Hierarchia: prima in Trinitate omnibus dominans: ſecunda Angelica, & hæc eſt Deo immediatè ſubjecta: Tertia Eccleſiaſtica primæ, & ſecundæ ſubjecta: ſicque rectus ordo in univerſo conſtituitur: omnes ergo homines, & Angeli Deo ſubjecti ſunt. *Pſal.* 61.

4. *Qui Deo perfectè ſubjectus eſt, creaturis etiam ſubjici debet.*

Nonne Deo ſubjecta eſt Anima mea? Ergone ſoli Deo ſubijci debet Anima, & non etiam hominibus? ſed nota, quod qui perfectè ſubjectus eſt Deo, debet ſecundùm ordinationem voluntatis divinæ etiam hominibus ſubijci: Parum enim eſt eſſe ſubjectum Deo, niſi ſis & omni humanæ creaturæ propter Deum ſubditus, ſive Abbati tanquam præcellenti, ſive Prioribus ab eo conſtitutis, imò & paribus, & minoribus: ſic enim decet nos implere omnem juſtitiam: Vade igitur & tu ad minorem; ſi vis eſſe in juſtitiâ perfectus, defer te inferiori, minori te inclinato. *Op. meditat. Vita Chriſti. c.* 16.

5. *Hierarchia Eccleſiaſtica incepit in Abel per triplicem ſtatum: Martyris, Virginis, & Paſtoris.*

Quouſque irruitis in hominem, interficitis univerſi vos, &c. Ad quid ponitur interfectio hominum in hoc loco, ubi propoſita eſt fundatio Hierarchiæ Eccleſiaſticæ? ſed nota, quod ut ait Gloſſa, hic proponitur initium Eccleſiæ: quod fuit ab Abel, qui interfectus eſt & in ipſo figurati fuerunt omnes martyres, Virgines, & Paſtores Eccleſiæ: Exercuit enim iſtos tres ſtatus, in quibus conſiſtit Eccleſiæ militantis ſtabilitas, & maximè, quia ſignificabat Chriſtum caput Eccleſiæ, qui dicitur occiſus ab origine mundi. *Pſal.* 61.

6. *Interfectio corporalis, & ſpiritualis hominum quàm Deo exoſa: Ubi de ſcandalo.*

Quouſque irruitis in hominem, interficitis univerſi vos, tamquam parieti inclinato. Nota, quod hic non ſolum Spiritus ſanctus damnat interfectionem injuſtam hominum corporalem, ſed magis ſpiritualem, quæ fit peccato ſcandali, quo fit incurſio in alterum, veluti ipſum impellendo ad peccatum. *Serm.* 2. *Dom.* 8. *poſt Pentecoſt.*

7. *Chriſti ſitis erat de noſtra ſalute.*

Verumtamen pretium meum cogitaverunt repellere, cucurri in ſiti. Quid eſt hic curſus in ſiti? Cucurri in ſiti ait Chriſtus: quandonam cucurrit pro ſiti? Nota, hîc exprimi pœnas Chriſto inflictas à Judæis, dum dicit: *Verumtamen pretium meum, &c.* & hinc deſiderium, & ſitim proponit, quam habebat de noſtra ſalute: Unde in Cruce dicebat, *ſitio*, dolens de ſiti, & non de Cruce: quia ſitiebat noſtram ſalutem, noſtrum gaudium, quia plus Animarum noſtrarum, quàm corporis ſui cruciatus eum tenebant. *Serm.* 2. *in Paraſceve, & Ioan. coll.* 23.

8. *Iuſtus ſitiens ſalutem, currit ad aquas divinæ gratiæ.*

Cucurri in ſiti. Nota hæc dici à vero juſto expoſito in tribulationibus: ſitiens enim ſalutem, feſtinanter currit ad aquas divinæ gratiæ refrigerantis, & reficientis. *In Ioan. collat.* 38.

9. *Inter illuſores Chriſti collocantur, qui ore ſuo benedicunt Chriſto, & corde maledicunt: ſique præcipuè ſunt malè pſallentes in Choro.*

Ore ſuo benedicebant, & corde ſuo maledicebant. Quomodò poteſt benedici Deus, & ſimul maledici: Nota hic, quod conqueritur Chriſtus ad literam de Iudæis, qui, Ave, exteriùs dicebant, ſed corde maledicebant: myſticè conqueritur de chriſtianis, & Religioſis, qui dum in Choro ore laudes decantant ſed in corde verſando inutilia, immunda, & nociva Deo maledicunt: Iſti inter illuſores Chriſti adnumerantur ſimiles Iudæis. *Op. Regul. Novit. c.* 1.

10. *Chriſtus fuit perfectiſſimus Redemptor, & medicus.*

Verumtamen Deo ſubjecta eſt Anima mea, quia ipſe Deus meus, & ſalvator meus, adjutor meus non emigrabo. Vide qua ratione Propheta excitat ſe ipſum ad ſe ſubijciendum perfectè Deo, & proponit ſe non receſſurum unquam ab ipſo: nempè quia ipſe eſt ſalvator, & Adjutor perfectiſſimus: ſalvator, & Adjutor, inquam, in ægrotatione, in tentatione, in morte præſtando vitam naturæ, vitam gratiæ, & gloriæ; & ideò eſt perfectiſſimus ſalvator, & medicus auferens infirmitatem, & adjuvans conferendo ſanitatem perfectam. *Pſal.* 118. *c.* 8. *v.* 2. Quis igitur hæc videns, & contemplans non adhærebit Chriſto Ieſu ſalvatori? Unde rectè ſubdit Propheta: *In Deo ſalutare meum, & gloria mea, &c.*

11. *Congregatio fidelium in Eccleſia invitatur ad Dei laudes : quæ ſunt ipſi gratiores orationibus particularium : Ubi de ſacris Confraternitatibus.*

Sperate in eo omnis congregatio populi , effundite coram illo corda veſtra , &c. Nota, quod hic invitatur multitudo congregata ad Deum laudandum, non perſona particularis : ſed cur hoc? Nonne, & quilibet eſt aptus ad Deum laudandum? Eſt quidem : ſed tamen oratio multorum in nomine Domini congregatorum ſpeciali modo invitatur ad Dei laudes, quia hæc eſt cæteris gratior, ſi eſt congregata per concordem conſonantiam divinæ legis per unionem pacis, & conſonantiam divinæ laudis. *Serm. 1. Hexaem.* Vide igitur quàm laudabilis , & Deo chara eſt inſtitutio ſacrarum congregationum , ſeu confraternitatum , earumque munera qualia.

12. *Qui vult in oratione Deo placere debet effundere cor ſuum.*

Effundite coram illo corda veſtra. Quid eſt effundere? eſtne cor quoddam vas plenum liquore? maxime : ut vero Deo placere poſſit, debet effundi, & ablui, & purgari omni turpitudine , & ſorde peccati in oratione coram Deo. *Pſal. 78.* effunde cor ſicut vas non ſicut lac , cujus color, non ſicut vinum , cujus odor non ſicut mel , cujus ſapor remanet , ſed ſicut aqua , ita ut nihil mali remaneat. *ſer. 2. in rogat. In thren. c. 2. & op. 25. memor. & Ugo de S. Victore.*

13. *In oratione, & perfecta pœnitentia quænam concurrant.*

Effundite coram illo corda veſtra : Deus adjutor noſter in æternum. Nota myſteria horum verborum, in quibus indicatur , quod ſicut peccatum committitur cogitatione , locutione , & operè ; ſic dum effunditur cor coram Deo contritum , & confitens, tria conveniunt, os, manus , & pectus, ut cogitatio ad pectus , locutio ad os , manus ad opus referatur : Ad quod ſequitur etiam mentis hilaritas : Unde dicitur *Corda veſtra* ; humilitatis abundantia : Unde dicitur *effundite* : & humilitas ad Deum relata ; Unde dicitur *Coram illo* : & Deus tria in remunerando reddit : nempè adjuvando humilitatem ; unde dicitur *Adjutor* : ſic ènim adjuvando elevat per ſpem Animam ad Deum : ſuperando humilitatis abundantiam unde dicitur : *Deus &c. Pſal. 61. & 118. cap. 7. verſ. 15. & Sap. cap. 12.*

14 Mendacium reddit hominem vanum ſic dicitur hîc. *Vani filij hominum ; mendaces filij hominum in ſtateris, &c Pſal. 25. Ecclen. c. 7.*

15. Avaritia divitiarum reddit hominem vanum: ut exprimitur hîc : *Mendaces filij hominum in ſtateris, ut decipiant ipſi de vanitate in idipſum. ſerm. 3. Dom. 3. quadrageſ. & Op. Eccl. Hier. p. 3. c. 3.*

16. *Paupertas , quoad effectum omnibus Chriſtianis præcipitur tamquam fundamentum primarium omnium virtutum.*

Nolite ſperare in iniquitate &c. Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere. Vide quomodò hæc verba diriguntur divitibus : Ut cognoſcant , quod etiam ipſi, ſi volunt Chriſto placere debent diligere paupertatem, quoad affectum, ut extirpata cupiditate de corde , quæ eſt radix omnium malorum , plantetur in eis paupertas, quæ eſt primarium fundamentum omnium virtutum : Unde ad divites clamat Spiritus ſanctus : *Divitiæ ſi affluant , nolite cor apponere. Serm. 1. Dom. in oct. Paſch. & ſerm. 1. Dom. 4. quadrageſ. & ſerm. 1. de plurib. Confeſſor.*

17. *Prædeſtinati omnes debent eſſe diſcalceati : Calceati verò incedunt ſequaces mundi , & Diaboli.*

Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere, &c. Cur ad divites hæc diriguntur , & non etiam ad pauperes? Nonne & pauperes poſſunt cor apponere in divitiis, diviteſque eſſe quoad effectum ? maximè quidem, ſed nota, quod dicit: *Divitiæ ſi affluunt*: ſcilicet vel realiter, vel mentaliter : Nota quod quidam ſunt nudi, & diſcalceati: quidam diſcalceati, & non nudi : quidam nec nudi nec diſcalceati : quidam nudi, ſed non diſcalceati : primi ſunt, qui carent rebus temporalibus, nec in illis habent cor affectionis affixum: ſecundi , qui habent divitias, ſed in illis non habent affectum: Tertij ſunt , qui habent temporalia , & in eis cor affixum habent: Quarti ſunt, qui carent temporalibus , ſed tamen ea inordinatè deſiderant : qui autem volunt Chriſtum ſequi ad Cœlum, etſi nudi non ſint , tamen diſcalceati quoad affectiones debent eſſe: qui enim Diabolum ſequuntur, non incedunt diſcalceati , ſed corde pleno cupiditate vivunt. *Serm. 2. in die Pentecoſt. op. Diæt. ſal. tit. 1. c. 6. & In ſap. c. 8.*

18. *Generatio filij ſecundùm Divinitatem & ſecundùm humanitatem à Propheta cognita.*

Semel locutus eſt Deus : Duo hæc audivi , quia poteſtas tibi eſt, & miſericordia. Quid eſt ſemel loqui Dei: hoc eſt, quia ſemel, ſcilicet ab æterno ſecundùm divinitatem genuit filium, qui in tempore genitus eſt ſecundùm humanitatem , in quo omnia Pater diſpoſuit , & relucet poteſtas & miſericordia infinita, quibus reddet unicuique juxta opera ſua. Nota etiam , quod dicit : *ſemel locutus eſt Deus* : licèt enim prænuntiata fuerit generatio Chriſti in lege, & Prophetis : tamen utraque ad idem tendebant, & idem prænuntiabant. *l. 1. d. 6. op. q. 3. & diſt. 27. p. 2. art. 1. quæſt. 2. & 3. & l. 3. d. 8. art. 1. q. 2. & Pſal. 61. & Luc c. 13. v. 26.*

19. In omni opere Domini relucet miſericordia, & juſtitia : ſic dicitur hic à Propheta addente, quod Deus ideò reddet unicuique ſecundùm opera ſua. *l. 4. d. 46. art. 2. q. 1. & Pſal. 128. cap. 1. verſ. 4.*

20. *Iuſti Deo non ſolùm recurrere debent, ſed & Beatæ Mariæ Virgini tanquam Dominæ omnium.*

Nonne Deo ſubjecta erit Anima mea. Debes ergo ſubjectus eſſe Deo : ſed attende , quod Maria Virgo Domina omnium creaturarum conſtituta, ideò & ipſi debemus eſſe omnimodo ſubjecti , & dicere : Nonne Domina tibi ſubjecta erit Anima mea, quæ ſalvatorem omnium genuiſti ; memento noſtri perditorum ſalvatrix : exaudi planctus cordis noſtri. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 61.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

21. In

21. *In Maria ſperandum tanquam in tutiſſimo refugio, & auxiliatrice unica omnium peccatorum.*

Sperate in eo omnis congregatio populorum: effundite coram illo corda veſtra: Deus adjutor noſter in æternum. Hoc dicebat Propheta, ſciens, quod Deus eſt unica ſpes noſtra: hoc & poteſt dici; & dicitur de Maria Virgine: ſperate in ea omnis congregatio populi, effundite coram illa corda veſtra, quia ipſa eſt unica ſpes, refugium, conſolatio, & adjutrix noſtra: Dicamus ergo: Memento noſtri perditorum ſalvatrix: exaudi planctus noſtri cordis: Infunde gratiam de theſauris tuis, & unguentis tuis placa dolorem noſtrum: Da nobis gaudium, & lætitiam, ut confundas bonorum inimicos: Ablue omnia peccata noſtra: ſana omnes infirmitates noſtras. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 61.*

PSALMUS LXII.

Titulus: Pſalmus David: Cum eſſet in deſerto Idumeæ 1. Reg. c. 25.

1. PRIMÒ Nota, quod iſte David ſignificat fidelem, cui convenit morari in deſerto hujus mundi, & ſuſtinere multa mala, & perſecutiones; ideò ad Deum, & ad cœleſtem patriam ſuſpirat, ut à tot malis liberetur.

2. *Qui à pœnalitatibus vult ſe liberare, ad Deum vigilet, & conſurgat toto corde, & affectu.*

Deus Deus meus ad te de luce vigilo &c. Ecce quid facit hic juſtus, dum videt ſe obſeſſum à perſecutionibus mundi per actus amoris conſurgit ad Deum (nam illa replicatio, *Deus Deus meus*, eſt actus amoris intenſi:) & hinc excitat Animam, ut evigilet, ardenter concupiſcens Deum, ut à pœnalitatibus hujus vitæ liberetur, & regalibus nuptiis Deo uniatur. *op. Myſt. Theol. c. 2. p. 2. in fine. & Pſal. 11. & op. Incend. amor. c. 3.*

3. *Influentia gratiæ exiſtentis in Anima, aliquando etiam redundat in carnem: Ubi de effectibus extremæ unctionis reſpectu ſanitatis corporis.*

Sitivit in te Anima mea, quam multipliciter tibi caro mea. Ergone etiam caro ſitivit ſentiens influentiam gratiæ cœleſtis? nonne hæc ſubjectatur in Anima, & non in carne? ſubjectatur quidem in Anima, & in ea ſuos peculiares effectus confert, ſed tamen aliquando etiam Deus vult, ut redundet in carnem per diverſos optimos effectus, qui in ipſa gignuntur: Sic etiam Extrema-unctio propriè producit effectus ſuos in Anima, ſed tamen ex abundantia pietatis Deus facit, ut aliquando redundent in ſanitatem corporis. *l. 4. d. 23. a. 1. q. 1. ad ultim.* Sic legitur de B. Patre Franciſco, quod aliquando in oratione corpus ejus à terra ſublevabatur: ſic, & de cæteris ſanctis.

4. *Sitis Animæ alia bona, alia mala.*

Sitivit Anima mea in te &c. Nota, quod in ſiti conſiderantur tria, ſcilicet pœna, deſiderium liberationis ab ipſa ſiti, & delectatio, quæ ex potu provenit: hoc poteſt eſſe in Anima benè, & malè: nam Anima fit arida aliquando ex devotione, quæ quia cocta eſt, & perfecta ſolidat ipſam Animam, & ipſam accendit amore, & deſiderio Dei: Aliquando verò eſt ex defectu, & ſiccitate humoris gratiæ divinæ, & hæc torquet Animam, & corpus: de prima loquitur vir juſtus; dicens: *ſitivit in te*; nota, (*in te*) ſcilicet in Deo; ejuſque affectu. *Pſal. 62.*

5. *Iuſti habitant in terra deſerta, invia; & inaquoſa: diabolus quærit umbram in his locis.*

In terra deſerta, invia, & inaquoſa, ſic in ſancto apparui tibi &c. Nota, quod Pſalmiſta connectit terram deſertam cum loco ſancto. Ergone tantùm deſerta ſunt loca ſancta? Reſpondetur: quod myſticè per terram deſertam, inviam, & inaquoſam intelligitur Anima, in qua non viget carnalitas, aut concupiſcentia, quæ cum Deo ſic ſe præſentat, offert ipſi locum ſanctum: diabolus verò ambulat circa hæc loca, quærens in illis umbram; ſcilicet negligentias inſerere, vel fontem contumeliæ fabricare, ut ibi poſſit requieſcere. *In Luc. c. 11. verſ. 24.*

6. *In Ægypto habitant Impii: In deſerto juſti.*

In terra deſerta &c. Nota ex hoc diſcrimen; quod eſt inter Deo ſervientes, & mundo, nam illi habitant in deſerto; iſti in Ægypto, Deſertum autem eſt vita innocens, & religioſa. *Pſal. 62.*

7. *Deſertum eſt locus valdè aptus ad exercitium ſanctitatis.*

In terra deſerta, & invia &c. ſic in ſancto apparui tibi. Quid eſt in ſancto? ſcilicet in ſancto loco; vel in ſanctitatis exercitio, nam deſertum eſt locus aſperitatis ad exercendam abſtinentiam corporalis ſanctificationis: locus deſpicabilis ad confundendam jactantiam ſæcularis ambitionis, & locus deſpicabilis ad ſuppeditandam avaritiam exitialis aggregationis rerum temporalium; eſt & locus ſanctorum aptior ad orationem, quia remotus à converſatione mundanorum. *ſermon. 2. Dom. 1. quadrag. Pſalm. 77.*

8. *Qui ad orationem ferventem confugit repletur pinguedine ſpirituali.*

Quoniam melior eſt miſericordia tua; labia mea laudabunt te &c. ſic benedicam te &c. ſicut adipe, & pinguedine repleatur Anima mea &c. Nota, quod Adeps eſt pinguedo interior, & hac metaphora utitur Propheta, ut ſignificet, quod qui ad locum orationis ſecedit, & in meditationibus divinæ legis ſe exercet, illuminatur in mente interiori ſapientia, repletur lætitia ſempiterna, & in deliciis ſpiritualibus vitam degit. *Pſal. 61.*

9. *Laudans Deum ore, & corde deliciis ſpiritualibus repletur.*

Labia mea laudabunt te in vita mea, & in nomine tuo levabo &c. ſic benedicam te &c. Nota hic, quod dicit *labia mea*: & addit *levabo manus meas &c.* Ut videas, quod ad Deum laudandum requiritur non ſolùm concuſſus labiorum corporis, ſed & operum, & cordis: ſic enim contritione, confeſſione, & devotione Anima Deum laudans & pſalleos repletur adipe conſolationum ſpiritualium. *Pſal.62.*

Vide ergo, quod levare voces ad Deum parum prodeſt, niſi etiam manus ad operandum leventur: levandæ, inquam, ſunt manus in nomine Domini, non in nomine diaboli: ſcilicet non ad malum, & peccatum in ſocietate diaboli. ſed ad ſubveniendum proximis, ad implendum mandatum charitatis: Sic enim manus levantur in conſpectu Angelorum ad Cœlum. *ſerm.2. Dom.13. poſt Pentecoſt.*

10. *Actus exteriores in oratione aliquando indicant, & ſimul adjuvant internos.*

Sic benedicam te in vita mea. Et quomodò benedicam? levabo manus meas? Vide quomodò in oratione vir juſtus etiam actus exteriores copulat, quia vel ſunt ſigna devotionis interioris, vel aliquando hanc adjuvant ad levandam Animam in Deum. *Pſal.118.c. v.1.*

11. *Mane offerre debemus Deo orationes noſtras ſuper ſtratum aſperitatis, & devotionis internæ.*

Si memor fui tui ſuper ſtratum meum, in matutinis meditabor in te, quia factus es adjutor meus. Ergone in deſertis habitatis David cubabat in ſtrato? Et quomodò ſuper ſtratum cubans orationes ſuas fundebat, & non potiùs ſuper terram jacens? Sed nota, quod hic per ſtratum intelligit aſperitatis vitam; ſimulque Animæ devotionem, qua quieſcebat orando ad Deum, & dicit, quod in matutinis meditabatur, quia initium diei, operum, & virtutum Deo offerebat: per quod ſignificatur, quod initium, & finem noſtrorum operum debemus Deo offerre, & in ſtatu bonæ conſcientiæ quieſcendo orare. *Pſal.62.*

12. *Dextera Dei potius, quàm ſiniſtra debemus adhærere.*

Me ſuſcepit dextera tua. Cur non ſiniſtra? Dextera: quia delectationes æterſtes habet Deus in dexterâ: temporalia in ſiniſtra. Dexteræ igitur potius, quam ſiniſtræ Dei debemus adhærere. *ſer.18. Hexaëm.*

13. *Chriſtus victorem ſe oſtendet poſt diem judicii in Dæmones, & impios.*

Ipſi verò quæſierunt Animam meam &c. introibunt in inferiora terræ. Hic loquitur de Dæmonibus, & impiis perſecutoribus juſtorum, de quibus dicitur, quod poſt diem judicii Chriſtus victor erit, eos ponens ſcabellum pedum ſuorum, tradens eos in manus gladij, & faciens partes vulpium, ſcilicet Dæmonum, nimirum torquens eos cum Dæmonibus, qui ut vulpes ſuis fraudulentiis ſeduxerunt in vita ſua. *Op. Lignum Vitæ, Tit. Jeſus Victor &c.*

14. *Bona opera juſtorum obſtruunt ora loquentium iniqua.*

Obſtructum eſt os loquentium iniqua &c. Sic, ſic continget in judicio, ſicut & Chriſtus ſuis operibus ſanctis obſtruxit os loquentium iniqua: ſic & bona opera juſtorum confundunt perſecutores, & ſuos detractores. *Op. medit. Vita Chriſti c.85. & ſerm. de S. Eliſab. &c.*

15. *Maria Virgo eſt lux nos vigilare faciens ad Dei obſequium.*

Deus Deus meus ad te de luce vigilo &c. Cur de luce, & non etiam de nocte? De luce: Maria Virgo eſt lux fidelium eos illuminans, & vigilare faciens ad Dei obſequium. *Op. in ſalve*: lux, inquam, & ſplendor orientalis. *Op. Litania.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

16. *Maria Virgo Virga vigilans nos vigilare faciens, & reſurgere ad ſtatum gratiæ.*

Deus Deus meus ad te de luce vigilo. Nota, quod de luce dicitur juſtus vigilare: & ut ſcias, unde hæc vigilantia prodeat, transfer mentem ad verba Hieremiæ dicentis: *Virgam vigilantem ego video*: Scilicet Maria Virgo eſt Virga vigilans, ſcilicet nos vigilare faciens: *Sic ex Vega.* Virga enim eſt Beata Virgo, Virga virtutis Dei. *Op. ſpecul. B.Virg. lect.3.* Unde quilibet devotus poteſt dicere Deus, Deus meus ad te de luce vigilo, quia per matrem te glorificabo. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.62.*

17. *Beata Virgo Maria immunis fuit à concupiſcentiæ fomite.*

In terra deſerta, & invia, & inaquoſa, ſic in ſancto apparui tibi. Quænam connexio eſt iſta inter terram deſertam, & locum ſanctum? Sed attende, quod hæc terra deſerta, invia, & inaquoſa myſticè eſt Beata Virgo Maria, quæ fuit immunis ab omni carnalitate, & fomite concupiſcentiæ, naraque eſt eum tali extinctione: Ideò locus ſanctus dicitur; & hinc poteſt exponi in perſona Chriſti, qui in hac terra natus apparuit in ſancto, & ſanctiſſimus: poteſt & exponi in perſona fidelis ad Deum per Mariam Virginem recurrentis. *In Luc. c.11.v.14.* Hinc ad Mariam poteſt quis dicere: Benedicta ſis à Domino noſtro, & pro nobis aſſiſte ante Thronum Dei: ſpecies, & claritas in conſpectu tuo: Cuſtodi Animam meam Domina, ut numquam corruat in peccata. *Op. Pſalt. B.V. Pſ.62.*

PSALMUS LXIII.

Titulus: In finem: Pſalmus David.

1. PRimò nota, quod iſte Pſalmus dirigitur ad Chriſtum, de cujus paſſione & reſurrectione agitur, ut nos excitemur ad habendam ſpem in Chriſto in tribulationibus noſtris.

2. Oratio

2. *Oratio cum humilitate, aſſiduitate, & affectuoſitate meretur exaudiri.*

Exaudi Deus orationem meam cum deprecor, à timore inimici eripe me &c. Nota, quod volens liberari juſtus ab inimicis, dicit, ſe fundere deprecationem; quia oratio differt à deprecatione, quod illa eſt pro bonis adipiſcendis: Iſta pro malis amovendis: Sed cor veluti imperativè loquitur dicens: *Exaudi &c.* Quia deprecatio exigit humilitatem, aſſiduitatem, & affectuoſitatem, quibus concurrentibus meretur exaudiri. *Pſalm* 118. *cap.*11. *verſ.*9. *& Pſalm.*63. *& in ſap. cap.*18.

3. *Deus oranti, & deprecanti cum humilitate, & affectu eſt velamen contra arma inimicorum.*

Unde dicitur hic: *Protexiſti me à conventu malignantium.* Quaſi velamine vel potiùs ſcuto tutiſſimo. *Pſal.*60.

4. *Prædicuntur perſecutiones Chriſti, & tormenta ipſius paſſionis.*

Protexiſti me Deus à conventu malignantium &c. quia exacuerunt linguas &c. Hæc dicuntur in perſona Chriſti exiſtentis in paſſione, maximè ad ſextam horam, in qua paſſus eſt longum, & durum bellum: tunc enim circumdederunt eum canes multi: Conſilium malignantium obſedit eum, qui dire, & ut gladius bis acutus exacuerunt in eum linguas ſuas, & manus *Op. Meditat. Vita Chriſti c.*74.

5. *Detractorum malitia expenditur, & quàm Deo exoſa.*

Firmaverunt ſibi ſermonem nequam: narraverunt ut abſconderent laqueos &c. Nota hic, quod Propheta loquitur de detractoribus, qui detrahentes proximo, aſſueſcunt firmiter ſe in hoc vitio, quod vitium vertitur in naturam: & hinc dixerunt per motuæ voluntatis inſinuationem, ut abſcondant laqueos, nempè ſub zeli juſtitiæ ſimulatione, & ſpiritu ſanctitatis vitæ propter fraudulentiam, & dolum, infamando, in fama lædendo, & in perſonis damnificando, in rebus alios: In quos laqueos frequenter incidunt innocentes: Iſtique tamquam iniqui ſunt maximè Deo exoſi. *Serm.*4.*Dom.*21.*poſt Pentecoſt.& Pſ.*118. *c.*7.*v.*13.*& Pſal.*63.

6. *Iniqui ſcrutantur iniquitates proximi ad ipſum infamandum: Confeſſarii ad ſanitatem animæ.*

Scrutati ſunt iniquitates, defecerunt ſcrutantes ſcrutinio. Nota, quod hic loquitur de impiis, qui ſcrutantur peccata proximi ad ipſum infamandum: E contra confeſſarii prudentes ſcrutantur ad ſalutem proximi. *l.*4.*d.*19. *dub* 5. Illi deficiunt in cognitione Dei: Iſti proficiunt. *Pſalm.*70.

7. *Qui audet Deum comprehendere, tamquam temerarius à Deo confunditur, & ab ipſo elongatur: appropinquat autem humilibus.*

Defecerunt ſcrutantes ſcrutinio: Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Nota, quod hic loquitur de iis, qui temerariè volunt in Deum ingredi, & quæ ſunt abdita Dei perſcrutari: Iſti enim confunduntur à Deo, quia accedenti ad Dei perſcrutationes Deus exaltatur, & elongatur: Altus enim eſt Deus elevas te, & fugiet à te; humilias te, & veniet ad te. *Pſalm.*70. *& in Ecclen. c.*8 *in fine, & in Pſal.*67. *&* 58.

8. *Deus dicitur exaltari in nobis, & nos in Deo in bonum, & malum.*

Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Nota, quod hic textus poteſt ſumi in bonum, & in malum: qui enim cum humilitate accedit ad Deum, ejuſque cognitionem, exaltabitur, & Deus dicitur in eo exaltari in bonum: qui cum ſuperbia accedit ad Deum, & Deus ab eo elongabitur *Pſal.*38. *in tit. Pſal.* 110.*&* 67.*& ſerm.*3.*de uno confeſſ.*

9. *Qui contra proximum detrahunt, contra ſeipſos concludunt.*

Sagitta parvulorum factæ ſunt plagæ eorum, infirmatæ ſunt contra eos linguæ eorum. Ecce digna punitio: qui enim aliis detrahunt, contra ſeipſos tandem concludunt. *In ſap. c.*5. quod enim aliis fecerunt, ab aliis experiuntur.

10. Chriſtus miſit Apoſtolos, ut prædicando Evangelium, opera Chriſti manifeſtarent, & errores hominum deſtruerent: Unde dicitur hic: *Annuntiaverunt opera Dei, & facta ejus intellexerunt:* Sicque facta hac bona nuntiatione Evangelii, opera Dei mirabiliter manifeſtata ſunt. *In Luc. proœm.& c.*8.*v.*34.

11. *Excitatur anima ad habendam ſpem, & ad recurrendum ad Beatam Virginem in tribulationibus.*

Exaudi Deus orationem meam &c. Si ut ſupra dictum eſt, invitamur ad ſpem collocandam in Deo in tribulationibus: Ergo & ad Mariam Virginem: Dicamus ergo: Exaudi Domina orationem meam cum deprecor, à pavore crudelis libera animam meam: Impetra nobis pacem, & ſalutem in die noviſſimo: Benedicta ſis ſuper mulieres, & benedictus ſit fructus ventris tui: Illumina Domina oculos meos, & illuſtra cæcitatem meam: Da mihi in te confidentiam bonam, in vita, & fine meo. *Opuſc. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm.*63.

Applicatio ad Mariam Virginem.

Digitized by Google

PSALMUS LXIV.

Titulus : In finem : Pſalmus David : Canticum Hieremiæ, & Aggæi, & Ezechielis populo transmigrationis, cum inciperent exire.

1\. PRimò nota, in hoc Pſalmo David prædicare reditum populi à captivitate Babylonica, quem prædixerunt Hieremias, & Ezechiel, & Aggæus : Myſticè agitur de reditu à captivitate peccati ad ſtatum ſalutis, de quo exultant ſancti laudes Deo canentes: Et quia iſte reditus fuit poſt ſeptuaginta annos, hinc Eccleſia celebrat ſeptuageſimam, quam terminat in ſabbato in Albis : poſt quam captivitatem expectamus gloriam. *Sic Gloſſa.* Sabbatum verò in albis ſic dicitur, quia baptizati in ſabbato ſancto tunc deferebant veſtes albas uſque ad hoc ſabbatum, quod ſignificat innocentiam per paſſionem, & Reſurrectionem receptam. *Pſalm. 64.*

2\. *Solùm in Hieruſalem, vel in Sion offertur dignum ſacrificium Deo.*

Te decet hymnus Deus in Sion, & tibi reddetur votum in Hieruſalem. Cur in Sion, & in Hieruſalem? quia ſolùm Sion, & Hieruſalem eſt locus offerendi Deo hymnum, & ſacrificium, & decimam: extra autem non eſt Deo acceptum tale ſacrificium: Sion interpretatur ſpecula, & Hieruſalem locus pacis, ſignificatque Eccleſiam militantem, & etiam triumphantem, & in hac ſolùm, non extra, poteſt offerri dignum ſacrificium. *Pſal. 64. & Pſal. 118. c. 11. v. 11.*

3\. *Oratio fuſa cum fiducia ad Deum meretur exaudiri.*

Unde hic ad Deum juſtus recurrit, dicens: *Exaudi orationem meam*: & addit: *Ad te omnis caro veniet*, quia per orationem ad Deum fit reverſio à peccato per ſuggeſtionem diaboli factam Adæ, & Evæ perpetrato: ideò ſubdit, *verba iniquorum prævaluerunt ſuper nos &c. Pſal. 64.*

4\. *Chriſtus ut homo electus, & aſſumptus eſt à Verbo.*

Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti &c. Hic Theologi movent quæſtionem: An in Incarnatione poſſit dici, quod Verbum aſſumpſerit hominem, ſicut videtur hic aſſerere Propheta: Cui reſpõdetur quod ſic, ſumendo hominem non de ſe perſonatum, ſed prout dicit humanitatem individuatam tantùm: talis autem homo beatus fuit ab inſtanti Conceptionis. *l. 3. d. 1. a. 2. q. 4. ad 1. & Pſal. 28. in fine, & ſer. 5. Dom. 1. quadrag.*

5\. *Felicitas eorum, qui à Deo ſunt electi, qualis.*

Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti: Inhabitabit in atriis tuis &c. Nota, quod dicit, *elegiſti*, poſtea, *aſſumpſiſti*, ut videas hic loqui de electione ad prædeſtinationem, & gloriam: hæc enim fert ſecum glorificationem finalem; & ideò meritò beatus dicitur ſic electus, & aſſumptus. *In Ioan. collat. 70.*

6\. *Electio, & aſſumptio hominis ad vitam ſpiritualem, quàm pretioſa Vbi de vita activa, & contemplativa.*

Beatus quem elegiſti, & aſſumpſiſti &c. Quis eſt, de quo hic loquitur Propheta? Nota, quod loquitur primariò de humanitate Chriſti, ut dictum eſt: loquitur etiam de quolibet vocato ad vitam ſpiritualem: Iſte enim beatus eſt, quem elegit Deus ad ſtatum actionis per exercitium bonæ actionis, & operationis, & aſſumpſit ad ſtatum contemplationis per augmentum dilectionis: Iſte habitabit in atriis Dei, ſcilicet per continuationem devotæ orationis: Ut hinc videas, quod exercitium vitæ contemplativæ, ſupponit exercitium vitæ activæ. *ſer. 4. Dom. 2. quadrag.*

7\. *Electio divina alia eſt ſecundùm veritatem; alia ſecundùm reputationem, & præſentem juſtitiam.*

Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti, inhabitabit in atriis tuis. Ergo ſi beatus eſt omnis electus à Deo, quomodò Judas à Chriſto electus eſt damnatus? Sed nota, quod duplex eſt electio: alia ſecundum veritatem, & æternitatem: alia ſecundùm reputationem tantùm, & præſentem juſtitiam: De prima verificantur ſupradicta, quia involuit merita, & promittit præmium; in quibus duobus conſiſtit beatitudo hominis in præſenti, & futuro: De alia autem præcisè iſta non verificantur, non ex defectu Dei, qui in tali electione exhibet etiam auxilia neceſſaria, ſed ex defectu hominis non volentis liberè uti talibus remediis. *ſerm. 1. de S. Matthia, & Pſalm. 64.*

8\. *Electio alia eſt mundi, & vana; alia Chriſti, & beata.*

Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti &c. Nota, quod dicit; elegiſti tu ô Deus, non mundus, mundus enim eligit, & confidit in potentia, & in opulentia, & ideò eligit ad honores nobiles, & potentes; eligit judices, & ſapientes: divites, & abundantes, quæ eſt vana, & tranſitoria: Chriſtus verò, qui eſt ſummè potens, & ſapiens, ſummè dives non formidat humanam potentiam, ſapientiam, & opulentiam, & ideò eligit ad ſui Apoſtolatum, infirmos, ignobiles, & ſimplices, pauperesque, ut ejus potentia, ſapientia, & opulentia ſumma magnificaretur. *ſer. 2. S. Matthia.*

9\. *In Gloria Anima repletur omnibus bonis, expletque omnia ſua deſideria.*

Replebimur in bonis domus tuæ. Ecce quid expectat Juſtus; nempè repletionem omnium bonorum, quibus ſatiari poſſet omne deſiderium, quod ſolùm obtinetur in gloria. *In Ioan. c. 17. v. 14.* Nota autem, quod dicit, *replebimur in bonis*; ſcilicet omnibus bonis, bonis inquam totius Trinitatis, bonis Angelorum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, & Virginum: ô gaudium quàm magnum erit hoc, verè plenum corde, plena mente, plena Anima, pleno toto homine tanto gaudio. *ferm. 2. Dom. 4. poſt Octav. Paſcha.*

10\. *Eccleſia*

10. *Eccleſia Catholica eſt domus Dei repleta pluribus bonis.*

Replebimur in bonis domus tua. Quæ eſt hæc domus Dei ? & quænam iſta bona, de quibus hic eſt ſermo ? Domus hæc eſt Eccleſia Dei, quæ à Chriſto repleta eſt familiæ abundantia, quia ad ipſam omnes vocati ſunt : repleta eſt ſono prædicationis, clamore orationum: item repleta eſt bonis ſpiritualibus, ſacramentalibus & temporalibus; item & odore ſuaviſſimo virtutum, exemplorum, ut quilibet poſſit his bonis repleri. *ſerm.4.Dom.2.poſt Pentecoſtem.*

11. *Chriſtus eſt Templum plenum omni ſanctitate.*

Sanctū eſt Templum tuum, mirabile in æquitate, &c. Nota hic loqui de Chriſto de quo dicitur, *Sanctus, Sanctus, Sanctus*; Sanctus quoad corpus, quod eſt Templum ſpirituale plenum ſanctitate. Sanctus anima, quia plenum gratia, & Sanctus Divinitate *Serm.1.Domin.Trinit.*

12. *Repletio ſpiritualis multipliciter in domo Dei obtinetur.*

Replebimur in bonis domus tua, &c. Ergo nè hæc repletio bonorum in domo Dei erit omnibus juſtis uniformis ? nonnè in domo Dei ſunt multæ, & diverſæ manſiones, & gratiarum diſtributiones ? ſed attende mirabilem Dei multiplicem influentiam. Alij replentur ad indigentiam tollendam (& hoc per gratiam) alij ad ſufficientiam per dona Spiritus Sancti, alij ad ſatietatem, & hoc in gloria, ubi eſt repletio divinitatis, & omnium bonorum. *Pſal.64.*

13. *Mundus eſt mare, in quo navigant homines, indigentque ſpeciali auxilio Dei.*

Exaudi nos Deus ſalutaris : ſpes omnium finium terræ, & in mari longè. Nota illud additum, *& in mari longè*: ut diſcas, quod mundus iſte eſt mare, tum propter amaritudinem, tum propter commotionem, tum propter inſtabilitatem, & ideò homines in hoc mari navigantes indigent ſpeciali Dei auxilio, quia ſine ipſo nihil boni poſſunt: hinc rectè ad Dei auxilium recurrit juſtus, navigans in hoc mari dicens, exaudi nos Deus. *Pſal.64.*

14. *Sancti ſunt montes myſtici Eccleſiæ.*

Præparans montes in virtute tua, accinctus potentia. Qui ſunt montes iſti, quos Deus continuè præparat, & præparando demonſtrat ſuam potentiam ? Iſti ſunt ſancti, qui dicuntur montes: primò, quia primò receperunt radios fidei, & luminis cœleſtis, ex quibus poſtea derivat in nos, & hinc ſecundò ſunt montes, quia nos defendunt ab impugnationibus Hoſtium, tanquam munimenta noſtra. *Pſal.64.*

15. *Signa Chriſti Crucifixi qualia; aliis ſunt ad ſalutem, aliis in damnationem.*

Turbabuntur, & timebunt, qui habitant terminos à ſignis tuis, &c. exitus matutini, &c. Quænam ſunt iſta ſigna Chriſti, ob quæ turbabuntur, & quinam ſunt, qui turbabuntur, & timebunt ? Nota, quod ſigna Chriſti ſunt humilitas, paupertas, & pœnalitas, Crux item, quæ licèt bonis ſint in ſalutem, malis tamen, qui habitant terminos, ideſt qui à medio virtutis ad extrema vitiorum deflectunt, ſunt in damnationem, & in die judicij erunt in terrorem, ſicut & ſigna præcedentia ipſum judicium finale. *ſerm.4.Dom.14.poſt Pentecoſtem, & ſerm.1.in dedicatione.*

16. *Sacra ſcriptura viſitatio divina, & germinatio qualis.*

Viſitaſti Terram, & inebriaſti eam, multiplicaſti locupletare eam: flumen Dei repletum eſt &c. Nota, quod per Terram intelligitur myſticè ſacra ſcriptura nobis expoſita in terra; hanc Deus viſitat ſua influentia, per quam germinat, & producit fructus uberrimos quantum ad ſenſum allegoriæ, tropologiæ, & anagogiæ : unde nobis vivit, & viget, & abundat, & hinc dicitur Chriſtus viſitaſſe terram, ſcilicet doctrinam ſacram exhibendo, & per eam nos illuminando. *ſerm.14. Hexaem. in Lucam c.1.v.79.*

17. *Anima noſtra à Deo multis gratiis cumulatur, & ideò comparatur terræ excultæ.*

Viſitaſti terram &c. Ideſt animam noſtram; ſicut enim terra viſitatur, quando aratur, ſeminatur, fœcundatur & meſſis colligitur, ſic Chriſtus viſitat animam noſtram, nempè aratur, quando per prædicationem à vitiis purgatur, ſeminatur, quando recipit ſemen Verbi divini, fœcundatur rore gratiæ: & tunc meſſis colligitur, & grana à paleis ſeparata in horreis cœleſtibus transferuntur. *Pſalm.64. & in Lucam c.1.v.79.*

18. *Verbum Incarnatione viſitavit terram, ſumens carnem ex Virgine.*

Sic dicitur hic: *Viſitaſti terram, & inebriaſti eam*: Quia per Incarnationis viſitationem inebriavit naturam humanam rore Cœli, & divinæ gratiæ. *In Lucam cap.1.v.68.*

19. *Pænitentia flumen à Chriſto effluit, quo anima lavatur à peccatis, & repletur gratia Dei.*

Flumen Dei repletum eſt aquis &c. Ecce quid conſequitur ad viſitationem Chriſti, nempè flumen Dei repletum aquis : quid eſt hoc flumen repletum aquis ? hoc eſt flumen pœnitentiæ à Chriſto fonte procedens, quo anima à ſordibus abluitur, & purgatur, & ad videndum lumen deſuper veniens diſponitur, & habilitatur. *Op. Eccleſ. Hier. p. 4 cap. 6.* Dicitur autem pœnitentia flumen, quia cor fluens in lachrymas, etiam devotionem influit, & replet bonis cœleſtibus animam. *In Ioan. collat. trigeſimatertia.*

20. *Euchariſtia eſt cibus cœlitus paratus nobis à Chriſto.*

Paraſti cibum illorum, quoniam ita eſt præparatio ejus, &c. Vide, quod ad viſitationem factam à Chriſto

Chriſto in Incarnatione facta eſt præparatio tibi: & quis eſt iſte cibus? Cibus deſcendens ex flumine divinæ gratiæ: eſtque Sacramentum Euchariſtiæ, cælitus paratum, quia virtute cæleſti conficitur. *In ſap. c.16.* Hinc patet, quod inſtitutio hujus Sacramenti fuit veluti finis omnium operum Chriſti.

21. *Duplex annus homini exhibetur, ſcilicet remiſſionis in hoc mundo, & glorificationis in futuro.*

Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur &c. Quis eſt iſte annus benignitatis divinæ? Sed transfer mentem ad annum Jubilei, de quo. *Levit 25. & Deut.15.* Ubi duplex annus Jubilei in figura promittebatur homini: alter eſt in hac vita per remiſſionem peccatorum; alter in alia vita per collationem omnium bonorum; hic autem dicitur benignitatis, quia ſuperat annum meriti, quia ſupra condignum remunerabuntur boni. *In Lucam c.4. v.19.*

22. *Idem fuſius confirmatur.*

Benedices coronæ anni benignitatis tuæ &c. Cur dicitur corona anni benignitatis Dei? Nota, quod triplex annus in ſacra Scriptura proponitur, primus eſt æquanimitatis, eſtquè exultantium in mundo, iſtequè habet dies, & noctes, ſcilicet bonos, & malos, ſed bonis eſt ad meritum: Secundus eſt ejulantium in inferno, & habet ſolas noctes, ideſt ſolos peccatores noctibus tenebroſiores: tertius eſt exultantium in Cœlo, & habet ſolos dies, ſcilicet ſolos bonos die clariores, ubi coronantur benigniſſimè. *Opuſc. ſpec. B. Virg. lect.14.*

23. *Benedictio Dei in hominem, & hominis in Deum qualis.*

Benedices coronæ anni benignitatis tuæ &c. Hic quæritur, in quonam conſiſtit hæc benedictio? Nota, quod hæc eſt benedictio compenſativa, ſcilicet Dei ad coronam, ſeu benedictionem hominis: Homo enim Deum benedicit, & Deus hominem: homo Deum benedicit laudando, prædicando, peccatum confitendo: Deus benigniſſimè hominem benedicit, ei peccata remittendo, gratiam conferendo, & perſeverantiam donando: ô qualis eſt hæc benedictio divina. *Pſalm. 64.* Qualem igitur te oſtenderis Deo, talis erit tibi Deus.

24. *Verbo divino Deus replet omnibus bonis Eccleſiam.*

Benedices coronæ &c. & campi tui replebuntur ubertate. Quænam eſt hæc ubertas, quæ ex benedictionibus Domini redundat? Ubertas hæc principaliter provenit ex benedictione Verbi Dei, quod primò ſeminatum eſt in Angelis, ſecundò in hominibus, tertiò in Judæis, quartò in gentibus. Angelis in Cœlo Evangelizatum eſt Verbum Dei in ratione exhibitione præcepti naturæ: Adæ & uxori in Paradiſo in voce mandato diſciplinæ: Judæis in deſerto præcepto circumciſionis, & gentibus in toto mundo per Incarnationem: primum rationi intus: ſecundum foris in auribus; tertium in oculis: quartum in manibus; & quintum in Chriſto humanato. *Pſal.64.* Sicque verificatum eſt, quod dicit pſaltes, *& campi tui replebuntur ubertate &c.*

25. *Gratiæ pinguedo, & gaudium ſpirituale quale à Deo tribuitur certantibus contra vitia.*

Pingueſcent ſpecioſa deſerti, & exultatione colles accingentur. Nota, quod myſticè per deſertum intelliguntur juſti pœnitentiam in hac vita agentes: per colles viri virtutibus eminentes, iſtiſque pinguedo ſpiritualis in corde, & exultatio ſpiritualis in abundantia confertur, maximè dum exultanter certamen contra hoſtes aggrediuntur. *Pſal.77. & Pſal.118. c.7. v.15.*

26. *Sola humilitas ad cibum vitæ, & ad Deum dignè laudandum admittitur.*

Valles abundabunt frumento: clamabunt etenim hymnum dicent &c. Cur valles ſolæ abundant frumento, & quomodò valles dicuntur clamare? Nota, quod per valles intelliguntur humiles & ideò ſignificatur, quod ſola humilitas frumento, ſcilicet cibo cœleſti abundat, & admittitur ad dignè Deum laudandum, cum Angelis. *Pſal.82. & 118. c.11. v.11. & 140. & in Lucam c.3. v.5.*

27. *Eccleſia poſt Deum tota eſt in laudando Mariam Virginem.*

Te decet hymnus Deus in Sion &c. Supra dictum eſt, quod ſolùm in Eccleſia eſt vera, & digna laus Dei: ſed nota, quod Eccleſia poſt Deum tota incumbit in laudibus Mariæ Virginis: unde ad ipſam dici poteſt: Te decet hymnus domina noſtra in Sion, laus, & jubilatio in Hieruſalem: quia benedictionem omnium gentium dedit tibi Dominus, laudem, & gloriam ante conſpectum populorum. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.64.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

28. *Sicut Chriſtus à Deo electus, & aſſumptus eſt ad unionem Verbi: ſic Beata Virgo electa, & aſſumpta eſt ſuper omnes Angelos.*

Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti, inhabitabit in atriis tuis. Hic ad literam loquitur de Chriſto, qui ſolus electus eſt, & aſſumptus ad unionem Verbi; ſed poſt Chriſtum ſuo modo dicitur de Maria Virgine, quæ electa, & præelecta fuit ſuper omnes creaturas à Deo ad maternitatem divinam, quam Deus benedixit in miſericordia ſua, & thronum ſuum conſtituit ſuper ordines Angelorum. *Opuſ. Pſalt. B. Virg. Pſalm.64.* Nota etiam, quod Deus inter omnem creaturam rationalem, elegit humanam; inter omnem humanam elegit Mariam Virginem, tanquam unicam columbam, & omnium ditiſſimam, & ſanctam. *Ser.5. Dom.1. Quad.*

29. *Deus contra verba iniquorum appoſuit gratiam in labiis Mariæ.*

Verba iniquorum prævaluerunt ſuper nos, & impietatibus noſtris tu propitiaberis. Nota conſequentiam verborum: nam poſitis verbis iniquorum contra nos, ſequitur propitiatio noſtris iniquitatibus:

tatibus: Sed qua conſequentia? Nota, qood verbis iniquorum, & dæmonum oppoſuit Deus labia ſancta: nempè gratiam & decorem poſuit in labiis Mariæ, ut ad prolationem verborum Mariæ, Deus propitiaretur iniquitatibus noſtris, quia mel, & lac in ore ejus maximè quando in illa verba prorupit: *Ecce Ancilla Domini. Opuſcul. Pſalt. Beata Virg. Pſalm. 64. & opuſc. ſpec. Beata Virg. l. 1. & 10.*

30. *Maria Virgo domus myſtica, in qua repoſita fuit arca Domini, & omne bonum.*

Replebimur in bonis domus tua &c. Nota, quod hæc domus myſticè eſt Beata Virgo Maria ſignificata in domo Hobededom, *ex Regum 2 c. 6.* in qua repoſita fuit arca, & manna, ſcilicet Chriſtus Deus, & homo, propter quem Deus benedixit huic domoi, replendo eam omnibus bonis, ut nos repleri poſſemus. *Opuſc. ſpec. Beata Virginis lect. 14.* Nota etiam, quod Maria dicitur domus, & templum Dei: domus Chriſti, quia ad ipſius ut hominis indigentiam ſervivit; templum, quia per eam Chriſtus honoratur, & recolitur continuè in Eccleſia ab omnibus fidelibus & Angelis.

31. *Chriſtus, & Beata Virgo corona ſunt omnium fidelium, & ſanctorum.*

Benedices corona anni benignitatis tua, & campi tui &c. Nota, quod per annum intelligitur, ut dictum eſt, omnium juſtorum, & Beatorum Congregatio, qui veluti dies lucidiſſimi conſtituunt annum completum. Corona autem ſanctorum, & Angelorum eſt Chriſtus, & Beata Virgo, ex quorum meritis coronantur in Cœlo gloria cæleſti. *Op. ſpec. B. Virg lect. 14.*

32. *Maria Virgo locata in Cælo ſuper omnes Angelos, tamquam omnium corona.*

Benedices corona anni &c. Nota, quod Beata Virgo locata eſt in aſſumptione ſuper omnes Cœlos tamquam corona omnium: unde Deus coronam radiantem poſuit io capite ſuo, & virtutum monilibus eam ornavit, ut glorioſior corona eſſet ſanctis, & Angelis. *Opuſc. ſpec. B. Virg. lect. 14. & op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 64.*

33. *Chriſtus viſitavit nos intrando in Mariam.*

Viſitaſti terram, & inebriaſti eam &c. Nota, quod Deus viſitavit terram, ſcilicet humanitatem noſtram, quando intravit in Mariam: ergo per Mariam viſitatio Dei ad nos advenit, ex qua omois benedictio provenit, & campi Eccleſiæ replentur ubertate omnium bonorum. *In Lucam cap. 1. verſ. 68. & 71. & opuſc. ſpec. B. Virg. lect. 14.*

PSALMUS LXV.

Titulus: In finem: Canticum Pſalmi Reſurrectionis.

1. PRIMÒ nota, quod cum ſupra egerit Propheta de tranſmigratione à peccato in libertatem filiorum, hic agit de tranſmigratione populi Dei in ſuperoam Hieruſalem, quæ jam in capite Chriſto facta eſt in ſua reſurrectione, & in nobis facienda eſt io generali reſurrectione: & ideò hic Pſalmus dirigitur in finem ſcilicet in Chriſtum, tamquam in cauſam, & conſummationem vitæ æternæ per reſurrectionem, de qua exultatio in nobis excitatur, ut benè operemur expectantes hanc reſurrectionem conſimilem. *Pſal. 65. & Vgo Cardinalis hic.*

2. *Conſideratio operum Dei excitat ad exultationem cordis, & laudandum Deum.*

Iubilate Deo omnis terra &c. venite, & videte opera Dei &c. Vide, quomodò Propheta proponit opera Dei, ut ea perpendentes excitemur ad exultandum, & Deum laudandum, quia ejus opera manifeſtativa ſunt divinæ gloriæ, gratioſa nobis, & excitativa ad actionem gratiarum. *In Luc. c. 13. v. 17.*

3. *Deus mirabiliter in anima juſti convertit mare in aridam, ut fructificet.*

Qui convertit mare in aridam. Nota, quod Propheta excitat nos ad Deum laudandum in ſuis operibus, inter quæ hoc eſt mirabile, nempe quia convertit mare in aridam, ſicut enim in principio mundi Deus ſeparavit aquas à terra, ut hæc daret fructum ſuum, ſic continuè in anima noſtra vult ut ſeparemur à fluxu vitiorum, nam in ipſis involuta non poteſt ferre fructum bonum, at ab ipſis ſeparata dat bonos fructus ſuos. *Pſalm. 18. & 65.*

4. *In aquis peccatorum alii pertranſeundo merguntur: alii ſicco pede pertranſeunt.*

In flumine pertranſibunt pede &c. Nota, quod hic docet juſtorum felicitatem in tranſitu per mare hujus ſæculi, qui pertranſeunt ſicco pede, & uti fuerunt Chriſtus, & Beata Virgo, qui ſine peccato fuerunt: Alii merguntur, & ſubmerguntur ex toto per damnationem: Alii merguntur ſed non ex toto, quia peccata ſua per pœnitentiam ſuperant, *Pſalm. 65.*

5. Deus habet primitatem imprincipiabilem in eſſentia, & virtute. *Qui dominatur in virtute ſua in æternum.* Quid eſt dominari in virtute ſua, niſi quia Deus habet primitatem imprincipiabilem; ideò conſequenter dominatur in virtute ſua, quæ eſt idem cum eſſentia. *Opuſ. Principium S. Script.*

6. *Ingratitudo Deo exoſa, ipſum valdè exaſperat.*

Qui exaſperant non exaltentur in ſemetipſis. Qui ſunt iſti exaſperantes? iſti ſunt ingrati Deo, ſicut

fuerunt Judæi, qui ingratitudine, & in dictis & in factis Chriſtum exaſperaverunt, ſic omnis ingratus Deo, Deum exaſperat. *Pſal.65.*

7. *In hac vita juſti anima exponitur ad mortem; in alia ad vitam.*

Qui poſuit animam meam ad vitam. Quid eſt ponere animam ad vitam? Nota, quod hic eſt juſtus, qui loquitur, & dat intelligere, quod in hoc mundo exponitur ad mortem, ſcilicet pœnalitatum, ut poſt hanc vitam temporalem exponatur ad vitam æternam. *Pſalm.65.*

8. *Felix qui à Deo non permittitur commoveri in malis tentationibus.*

Et non dedit in commotionem pedes meos. Nota, quòd inter beneficia à Deo recepta juſtus enumerat hoc, ſcilicet quia non commoti ſunt ejus pedes: ſed quid eſt commoveri pedes? Pedes ſunt affectus animæ: Nota igitur, quod alii moventur ad malum, alii commoventur, alii promoventur: motio eſt motus primus: commotio eſt motus cum conſenſu; & promotio eſt etiam in effectu: maximum ergo beneficium Dei eſt præſervari ab iſta commotione, ſcilicet à conſenſu delectationis ſenſualis. *Pſal.65.*

9. *Ignis tribulationis quoſdam comburit, quoſdam purgat, & alios probat.*

Quoniam probaſti nos Deus, igne nos examinaſti &c. Nota, quòd hic loquitur de igne tribulationis, qui alios comburit, ſcilicet impatientes: alios purgat à ſcoria peccati: alios probat, ut aurum, ſcilicet probatos oſtendit: felices igitur, qui purgantur, & probantur in fornace tribulationis: Infelices, qui comburuntur. *Pſalm.65.*

10. *Tribulationes patienter toleratæ à Deo acceptæ in ſatisfactionem peccatorum.*

Quoniam probaſti nos Deus igne nos examinaſti, induxiſti nos in laqueum &c. poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro. Quomodò dicitur Deus nos inducere in laqueos? ergone intendit nos illaqueare? Sed nota, quòd nomine laqueorum veniunt tribulationes, diſciplinæ, vota religioſa, in quæ Deus inducit hominem ad ſuum majorem profectum, ad probationem, & purgationem, & ſatisfactionem peccatorum. *Pſ.65. & 118 c.8.v.2.* Felix igitur, qui in iſtos laqueos inducitur, quia veram libertatem Filiorum Dei afferunt.

11. *Obedientia invitè præſtita facit miſerum hominem: libenter facta facit beatum.*

Poſuiſti tribulationes in dorſo noſtro. Quas tribulationes? ſubdit: *Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra.* Nota hic tangitur obedientia, & ſermo eſt in perſona invitè obedientium, quia conqueruntur & ideò miſeri ſunt, & miſerè vivunt: è contra obedientia libenter præſtita facit beatum. *Opuſc. Pharet. lib.2.c.43. & 44.*

12. *Tranſitus per ignem, & aquam tribulationum, & proſperitatum ad Cœlum Beatis affert ineffabile gaudium.*

Tranſivimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Nota, quòd hæc eſt cantilena, quæ in perſona beatorum ab Eccleſia cantatur: tranſivimus (aiunt) per ignem, ſcilicet fortes in adverſis, & per aquam ſcilicet humiles in proſperis, & eduxiſti nos per miſerias in refrigerium felicitatis æternæ: Unde Chriſtus ait, *Matthæi 12. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos:* Ideſt plenitudine cæleſtium gaudiorum. *Op. diat. tit.10. c.6. & ſap.2. & c.4.*

13. *Per tribulationes oportet tranſire ad refugium cæleſte.*

Tranſivimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium Nota hunc ordinem, primo loco ponit ignem, ſcilicet tribulationes, ſecundo refrigerium, ut hinc diſcamus, quod ad portum ſalutis non poteſt homo pervenire, niſi per mare tribulationis præſentis. *In Luc.c.8.v.12.*

14. *Omnia in hoc mundo ſunt in tranſitu, abſque permanentia.*

Tranſivimus per ignem, & aquam &c. Nota hoc verbum, (*tranſivimus*,) quod dicitur de omnibus rebus hujus vitæ: nam omnis homo in hac vita tranſitum facit vel ad refrigerium, vel ad cruciatum; tranſit & mundus tranſit quoad celſitudinem, pulchritudinem, & dulcedinem: impius tranſit à culpa ad culpam, à culpa in pœnam, & à pœna in pœnam: & juſtus tranſit primò à culpa ad pœnitentiam, ſecundò à pœnitentia ad ſapientiam, & contemplationem, & tertiò ab hac ad vitam æternam: Felix igitur, qui benè tranſit; infelix, & miſer, qui malè tranſit. *In Luc.c.21.v.33.*

15. *Ad Cœlum neceſſario tranſeundum eſt per aquam, & ignem, ſcilicet per baptiſmum, & pœnitentiam.*

Tranſivimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Ergone omnis homo tranſire debet per ignem, & aquam? maximè, per aquam, ſcilicet baptiſmi, ut obtineatur remiſſio peccati originalis, & ſanctificatio: & per ignem, ſcilicet pœnitentiæ ad obtinendam remiſſionem peccati actualis. *Ser.3. de Dedicatione.*

16. *Qui vult obtinere refrigerium unionis cum Deo in contemplatione, debet tranſire per ignem, & aquam.*

Tranſivimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Nota, quod iſta verificantur, etiam in hac vita: datque intelligere, quod, qui vult induci in refrigerium contemplationis, & unionis cum Deo, debet prius per vitam purgativam tranſire per ignem, & aquam pœnitentiæ, & relinquere caduca, ut æternis ſolis inhæreat. *Op. de 7. itin. æternitatis. itin.2.d.6.*

17. Implis

17. ***Impiis Deus dat refrigerium benedictionis ſiniſtræ; juſtis dexteræ: illos non tangit ignis, & aqua; iſti tranſeunt prius per ignem, poſtea per aquam.***

Tranſivimus per ignem, & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Ergone quiſquis inducitur in refrigerium, tranſit per ignem, & aquam? noone multi ſunt, qui vivunt in proſperitate abſque tribulatiooibus? ſed nota, quod per ignem intelligitur tribulatio, per aquam proſperitas. Impij tranſeunt ſolùm per aquam conſolatiooum carnalium, iſtiſque datur refrigerium benedictionis ſiniſtræ: Juſti verò tranſeunt prius per ignem tribulationis, quia tribulatio debet præcedere proſperitatem, ne in proſperitate nimis tepeſcat; & hinc in baptiſmo prius datur candela, ſcilicet ignis, poſtea lavatur aqua: & hinc per tranſitum per ignem educitur à Deo in refrigerium, ſcilicet diminutionis pœnæ, poſtea futuræ gloriæ: Et hæc eſt benedictio dexteræ Dei; Benedictionem igitur dexteræ non ſiniſtræ quæramus à Deo. *Pſal. 65.*

Ritus Eccleſiaſticus Baptiſmi.

18. *Non ſufficit vivere intra Eccleſiam abſque holocauſtis bonorum operum.*

Introibo in Domum tuam in holocauſtis: reddam tibi vota mea. Nota connexionem horum verborum: *introibo in Domum tuam in holocauſtis*, oam in templo Salomonis erat atrium, ſanctuarium, & Sancta ſanctorum: ſic in Eccleſia: nam in atrio ſunt, qui vivunt intra Eccleſiam boni, & mali: In ſanctuario, qui habēt primam ſtolam, ſcilicet gratiam & innocentiam: io ſancta ſanctorum, qui habent utramque ſtolam, ut Chriſtus qui pleous fuit gratia & gloria; illi igitur ſalvi fiunt, qui in domo Domini offerunt holocauſta, ſcilicet opera bona ſioe quibus non eſt ſalus. *Pſal 65.*

19. *Clericorum, & Religioſorum obligatio in templo Dei qualis.*

Introibo in domum tuam in holocauſtis, reddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea. Nota hunc ordinem, prius ponitur ingreſſus in Eccleſiam in holocauſtis; pŏſtea redditio votorum, daturque intelligi qualis ſit obligatio Clericorum ſæcularium, & qualis Regularium: Clerici oamque ingredientes io hunc ſtatum debent Deo offerre holocauſtum: Hoc erat inceuſum, quod totum comburebatur, & offerebatur Deo: ſignificatque contioentiam, per quam anima, & Corpus Deo dedicatur hac oblatione: reddere debent vota Deo, ſcilicet corde puro, & corpore caſto Deo miniſtrare: Religioſi verò debent addere obſervantiam votorum obedientiæ, & paupertatis quæ vota, labiis diſtinxerunt, promittendo eorum obſervaotiam in profeſſione. *Serm. de dedicat.*

20. *Perfecta pœnitentia quænam exigat.*

Introibo in domum tuam in holocauſtis, reddam tibi vota mea holocauſta medullata offeram tibi cum incenſo arietum, offeram tibi boves cum hircis. Ecce quænam requiruntur ad perfectam pœnitentiam, & oblationem dignam Deo; nam per holocauſtū, quod totum incendebatur, intelligitur oblatio cordis, & corporis perfecta; & ideò dicitur holocauſta medullata, ſcilicet cum medulla internæ devotionis, & cordis: dicit cum hircis, ſignificantibus pœnitentiam: addit cum incenſo arietum, ſcilicet cum oratione: addit & boves, ſcilicet doctrinam; hæcque faciunt, quod totum ſe Deo offert homo, non partim Deo, & partim Mundo. *Pſal. 65. & in Luc. c. 5. v. 16. & opuſc. de ſex alis ſeraph. c* 8.

21. *Pœnitentes hircis myſticè comparantur.*

Offeram tibi boves cum hircis. Nota, quod peccatores hircis comparantur propter tria: primò, quia olent propter peccata: ſecundò quia paſcuntur amaris rebus in pœnitentiâ; tertiò, quia de eorum pilis fiunt cilicia, quæ ſont arma pœnitentum: promittebat igitur Deo Propheta in his verbis veram, & perfectam pœuiteutiam. *Pſalm. 65.*

22. *Oratio perfecta teſtimonium cordis ſocium habeat, ut exaudiatur.*

Ad ipſum ore meo clamavi; & exaltavi ſub lingua mea. Vide quot modis clamatur in oratione; nempè corde & ore dicit enim, *clamavi*, ſcilicet ore ad Deū, *& exaltavi ſub lingua mea*, ſcilicet in cordis conſcientia: quia in perfecta Dei laude & oratione adeſſe debet correſpondentia io ter os & cor: *Pſalm. 65. & 118. cap. 10. verſ. 2.* & ad majorem expreſſiooem addit: *iniquitatem ſi aſpexi in corde meo non exaudiet Dominus*: ſciebat enim, quod ſicut ille, qui petit judicium à Rege, debet habere teſtes de his quæ proponit, ut audiatur, & non puniatur, ſic oratio vocalis debet habere teſtimonium cordis, nempe conſcientiam bonam, unde canendum, ne cor orantis ſit falſus, vel corruptus teſtis ob corruptionem iniquitatis: ſic advertebat Propheta, dicens: *iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, &c. Opuſc. Diæt ſalutis tit. 1. c. 5.* Vide ergo quomodo orans, ut exaudiatur debet eſſe dignus io ſe, cujus enim cor non reprehendit de omiſſis bonis, vel de commiſſis malis; fiduciam habere debet ad Deum, quod accipiet, quod petit: E contra ſi iniquitatem in corde habuerit, & maximè ſi oderit fratrem, ſervetque iram, nec exaudietur. *ſer. 3. in rogat.*

23. *Invitantur omnes ad laudandam Mariam Virginem.*

Iubilate Deo omnis terra. In hoc pſalmo, ut dictum eſt invitatur omnis creatura ad Deum laudandum: Myſticè invitatur ad laudandam matrem Chriſti, quia nobis genuit Chriſtum, cauſam noſtræ reſurrectionis. Dicitur igitur à S. Doctore: Iubilate Dominæ noſtræ omnis terra, pſallite hymnum nomini ejus: date honorificentiam majeſtati eius: & hinc converſi ad Mariam dicamus: Benedictum ſit cor tuum Domina, cum quo ardenter, & ſinceriter Filium Dei dilexiſti: benedicat te omnis caro, glorificet te omnis lingua. *Opuſc. Pſalt. B. Virgin. Pſal. 65.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

24. *Per Mariam Virginem Deus à morte hominem ad vitam dedit, & dat nobis non commoveri ad peccatum.*

Qui poſuit animam meam ad vitam, & non dedit in commotionem pedes meos. O quàm verum eſt! Sed attende, quod Deus voluit, ut hæc beneficia nobis elargirentur per Mariam Virginem, quia per ipſam acceſſum ad Deum habemus, per ipſam omnem benedictionem, & vitam adipiſcimur: Ipſa eſt optima mediatrix inter Deum, & hominem; Ipſa eſt refrigeratrix iræ Dei: dicamus igitur fidenter Mariæ: reſpice ô Maria paupertatem noſtram, miſeriam, & anguſtiam noſtram; aufer tribulationem noſtram, dulcifica, & vivifica languorem noſtrum *Opuſc. ſpec. B. Virg. lect 9. op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 65.*

25. *Maria eſt à nobis omni hora laudanda.*

Ad ipſum ore meo clamavi, & exaltavi ſub lingua mea. Et quando? ſcilicet in omni hora, & tempore: Et quia laus Beatæ Virginis eſt laus Dei. ideò in omni hora, & tempore eſt benedicenda, prædicanda, laudanda, & in noſtrum auxilium invocanda; quia quicquid poteſt dici de ea, ſemper eſt minus. *l. 3 d. 3 p. 1. a. 1. q. 1. ad 4. & ſer. 1. & 2. de B. Virgine.*

PSALMUS LXVI.

Titulus: in finem: in hymnis Pſalmus Cantici David.

1. PRIMÒ Nota, quod ſupra, Propheta invitavit nos ad Deum laudandum, & quia id non poſſumus ſine divina benedictione, ideò in hoc Pſalmo petit benedictionem divinæ gratiæ à Deo, ut ipſum dignè benedicere poſſimus; petitur igitur benedictio gratiæ, prædeſtinationis, & gloriæ. *Pſalm. 66.*

2. *Animæ profectus quænam exigat.*

Deus miſereatur Noſtri. Nota, quòd in hoc Pſalmo Juſtus petit à Deo, ut dirigatur in profectum ſpiritualem animæ; & ideò quæ tali profectui ſunt neceſſaria proponit. Dicit igitur: *Deus miſereatur noſtri,* ſcilicet per peccati remiſſionem; Secundò: *Benedicat nobis,* ſcilicet per gratiæ infuſionem: Tertiò: *illuminet vultum ſuum ſuper nos,* per virtutem, dando ſui cognitionem: quartò repetit: *miſereatur noſtri,* ſcilicet per collationem glorificationis, donando vitam æternam; & tunc erit perfecta cognitio de Deo; unde ſubdit: *ut cognoſcamus in terra viam ſuam. Pſal. 66.*

3. *Benedictio qualis à Deo expetenda.*

Deus miſereatur noſtri, & benedicat nobis. Nota quod ultra miſericordiam, quam à Deo petit, vult etiam benedictionem? quid eſt hæc benedictio, quam ſuperaddi vult remiſſioni peccatorum? Benedictio Dei eſt multiplex, ſcilicet collatio gratiæ, & gloriæ, & benedictio prædeſtinationis: hæc enim eſt neceſſaria ad finalem ſalutem; & hinc in fine Pſalmi dicit repetendo: *benedicat nos Deus &c. Pſal. 66. & ſerm. 4 Dom. Trinit.*

4. *Terra bona dat fructus Cœli; terra mala ſtercora diaboli.*

Terra dedit fructum ſuum. Vide effectus benedictionis Domini; ſuppoſita enim benedictione Domini, dicitur, quod terra dedit fructum ſuum: quænam terra? Terra ſcilicet bona; & benè exercitio virtutum exculta dedit fructus proprios, ſcilicet delectabiles ex colore pulchræ converſationis, habentes odorem honeſtatis, & ſanctæ vitæ, & ſaporem mellifluæ devotionis: ſic Maria Magdalena dedit, ut terra bona, fructum ſuum, quia irrigata fuit aqua lachrymarum. *ſerm. 3. Dom. 7. poſt Pentecoſt.*

5. *Fructus terræ myſticè omnium ſtatuum multiplex.*

Terra dedit fructum ſuũ Terra ſcilicet homo: Nota, quod dicit fructum ſuum; ſcilicet proprio ſtatui proportionatum quia triplex ſtatus eſt in Eccleſia ſcilicet conjugatorum, quorum fructus eſt trigeſimus continentium, quorum fructus eſt ſexageſimus, & Virginum, quorum fructus eſt centeſimus. *Pſal. 66.*

6. *Myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis à Propheta innuitur.*

Benedicat nos Deus, Deus noſter, benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ. Nota, quod ter hic ponitur Deus, ut myſterium ſanctiſſimæ Trinitatis, & unitas eſſentiæ innuatur; unde ut tres Perſonæ unus Deus ſignificentur, dicit in ſingulari, *& metuant eum. op. comp. Theol. l. 1. c. 10.*

7. *Ex cognitione Myſterii ſanctiſſimæ Trinitatis, timor reverentialis in nobis debet imprimi.*

Benedicat nos Deus: & metuant eum omnes fines terræ Cur ſuppoſita benedictione Dei ter nominati, ſcilicet expreſſione ſanctiſſimæ Trinitatis, ſubditur: & metuant eum omnes fines terræ, & non potius ament eum? quia ex cognitione ſanctiſſimæ Trinitatis, timor ipſius nobis debet imprimi, ſcilicet ex notitia ejus potentiæ inſuperabilis, ſapientiæ inſcrutabilis, & juſtitiæ indeclinabilis. *ſerm. 3. Dom. Trinit.*

8. *Ex meritis, & interceſſione Mariæ Virginis miſericordia, & benedictio divina eſt expectanda.*

Deus miſereatur noſtri, & benedicat nobis, illuminet &c. Sed quo merito, & fiducia id prætenditur? Quomodò tam abſolutè à Deo petitur hæc miſericordia & benedictio? Quia hæc fiducia fundatur in meritis Beatæ Virginis: ſubdit enim: *terra dedit fructum ſuum;* per Mariam enim, quæ Deum genuit, Deus miſeretur noſtri, & benedicit nos. Fidenter igitur dicamus Mariæ: miſerere noſtri Domina, & ora pro nobis, in lætitiam bonam converte mæſtitiam noſtram. *Op. Pſal. B. Virg. Pſal. 66.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

9. Ex

Digitized by Google

9. *Ex Maria ſtella Maris venit nobis à Deo illuminatio cæleſtis.*

Illuminet vultum ſuum ſuper nos. Nempè per Mariam, quæ eſt ſtella Maris, quæ nos illuminat, & mentem clarificat: Per Mariam item extinguitur ardor carnis noſtræ, & refrigerat nos gratia ſua. *Op. Pſ. de B. Virg. Pſal. 66.*

10. *Maria Virgo Terra myſtica, quæ dedit fructum ſuum, ſcilicet Chriſtum.*

Nota, quod myſticè hic eſt ſermo de B. Virgine ſub nomine terræ, quæ ad differentiam hujus terræ materialis dedit fructum ſuum: hæc enim terra materialis reddit fructum, quem recipit: at Maria ſine opere virili dedit, non reddidit: dicitur autem terra, tum propter rorem, quem ſuſcepit, tum propter fructum, quem fecit; tum quia munda, & exculta fuit per Spiritum Sanctum: dedit igitur prius germen, radicem, florem, & poſtea fructum ſuum, ſcilicet Chriſtum Jeſum *Pſal. 66. & opuſc. ſpec. B. Virg. lec. 16. & 18.*

11. *Maria Virgo qualem fructum dedit ad ſalutem omnium hominum.*

Terra dedit fructum ſuum. Scilicet Maria Virgo; & qualem fructum? fructum generoſitate ſubliminiſſimum, quia de utero regali, & virginali, & de utero Patris: dedit fructum delectabilitate deſiderabiliſſimum, ſcilicet in odore, in ſpecie, & in ſapore; fructum virtuoſitate utiliſſimum, ſcilicet ad ſalutem omnium, fructum item copioſitate univerſaliſſimum: & hinc dicit Propheta: *Confiteantur tibi populi omnes*, invitans omnes ad capeſcendum hunc fructum, & ad agendum gratias, & laudandum Deum pro expoſitione hujus fructus. *opuſc. ſpec. B. Virg. lec. 16. & 8.*

PSALMUS LXVII.

Titulus: in finem: Pſalmus Cantici ipſi David.

1. PRIMÒ Nota, quod hic agitur de exultatione Eccleſiæ, & bonorum, & dejectione inimicorum Chriſti; & ideò intentio ejus eſt monere ad pſallendum, & cantandum Deo; quia talis exultatio habetur in Eccleſia per reſurrectionem, aſcenſionemque Chriſti, & miſſionem Spiritus Sancti.

2. *Chriſti exaltatio multiplex ad litteram prædicta, & optata de Chriſto fuit à Propheta.*

Exurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus. Quid eſt quod precatur, & optat Propheta? Nota, quod hic loquitur de Chriſto, deſiderans ejus adventum, & prædicens Chriſti exaltationes; quæ poſtea verificatæ fuerunt ad litteram. 1. in Monte Thabor, quando eſt transfiguratus. 2. in Hieruſalem, quando reſurrexit. 3. in monte Oliveti in Aſcenſione. 4 in Nubibus Cœli erit in die judicij. Aliæ, exaltationes leguntur de Chriſto ſpiritualiter factæ: Nempe in cruce per exercitium humiliationis in anima, & in Eccleſia per fidem, cognitionem, & claritatem *Pſ. 67. & ſer. 1. in Paſcha.*

3. *Deus dicitur exurgere, & grandeſcere, cum homo ſublevatur ad perfectionem.*

Exurgat Deus. Ergone Deus exurgere dicitur? Poteſtne Deus magnitudinem accreſcere? Minimè in ſe, ſed quoad effectus in nobis Vide igitur qualem bonitatem Deus oſtendit in nobis: quando enim homo ſublevatur in meditationis contemplatione, dicitur exurgere, & grandeſcere in mente hominis; ad quod requiritur mentis ſublevatio in Deum, diſſipatio inimicorum per remotionem alienæ cogitationis, & fuga eorum per reprobationem alienæ ſuggeſtionis, & tunc homo ſecurè Deum contemplatur. *Pſal. 67.*

4. *Eccleſia figurata fuit in Arca Noe, & Moyſis.*

Exurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus. Notandum, quod hæc verba dicebat Moyſes, dum orans pro populo, qui pugnabat contra hoſtes, elevabat Arcam, tunc enim vincebat Populus, & ſi ad terram dimittebat eam, vincebatur ab hoſtibus. Eadem repetit Pſaltes alludens ad Eccleſiam, in qua Chriſtus exaltatus eſt, ut Chriſtiani vincerent hoſtes ſuos, Arca item exaltata eſt ſuper aquas, & ſalvavit eos, qui in ea incluſi erant: Et ideò ſicut Arca Noë erat tricamerata: ſic Eccleſia fide, ſpe, & charitate; & ſic etiam Nomen Jeſus tripliciter adoratur, quia in nomine Jeſu omne genuflectitur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum, & ſic etiam triplicem modum exponendi ſacram ſcripturam continet, ſcilicet hyſtoricè, myſticè, & moraliter. Arca Moyſis ſignificat Eccleſiam, quæ continet tabulas teſtamenti, ſcilicet legem, & mentem, quæ legem meditatur, & manna, ſcilicet Euchariſtiam; per quæ omnia diſſipantur inimici Domini. *Pſal. 67.*

5. *Peccatum privat hominem omni bono.*

Sicut deficit fumus deficiant, ſicut fluit cera à facie ignis, ſic pereant peccatores a facie Dei. Vide quales effectus gignit peccatum, nam deficere quoad vitam, gratiam, & gloriam facit, & portat omnem pœnam. *Pſal. 118. v. 114. & c. 11. v. 16. & in ſap. c. 6. in fin.*

6. *Iuſti etiam in hac vita deliciis cæleſtibus fruuntur exercitio divinæ præſentiæ.*

Iuſti epulentur, & exultent in conſpectu Dei, & delectentur in lætitia. Nota illam particulam: *in conſpectu Dei*: quia vera lætitia, & fruitio cœleſtium bonorum ſolùm in conſpectu Dei, & exercitio præſentiæ divinæ habetur; & hoc eſt munus, & felicitas perfectorum. *Pſal. 118. c. 11. v. 10.*

7. *In Aſcenſione Domini invitantur fideles ad aſcendendum in Cælum cum eo ſpiritualiter.*

Cantate Deo pſalmum dicite nomini ejus: iter facite ei, qui aſcendit ſuper occaſum &c. Quis eſt iſte aſcendens ſuper occaſum? Hic eſt Chriſtus qui ſuper occaſum mortis triumphans aſcendit in Cœlum; & aſcendendo invitantur fideles ad pſallendum ei, & ſimul cum eo aſcendendum ſpiritualiter. *ſer. 4. in Aſcenſ.*

8. *Chriſtus aſcendit in Cœlum virtute propria.*

Iter facite ei qui aſcendit: Dominus nomen eſt illi. Cur ad aſcenſionem Chriſti addit, quod ejus nomen eſt Dominus? quia Dominus ſignificat poteſtatem, ut innueret, quod ſua poteſtate aſcendit in Cœlum, non aliena. *in Lucam c. 24. v. 54. & Pſal. 49. & l. 1. d. 22. q. 1. & 2.*

9. *Invitantur fideles ad laudandum Deum in Eccleſia, tamquam in loco proprio Dei.*

Cantate Deo: exultate in conſpectu ejus: Deus in loco ſancto ſuo, Deus qui inhabitare facit unius moris in domo. Notanda hæc verba diligenter, in quibus Propheta exaltat ſanctitatem, & venerationem Eccleſiæ, invitat autem omnes ad Deum laudandum, & ad aſcendendum cum Chriſto in Cœlo, & nè quis crederet, quod loquatur de aſcenſu corporali, advertit, quod Deus eſt in loco ſancto ſuo. Quis eſt iſte locus Dei? Nonne eſt æqualiter ubique? Sed adverte, quod loquitur de Oratorio, & Eccleſia: Hæc enim ſpecialiter dicitur locus Dei ſanctus quia ibi ſanctè invocatur, & oratur Deus, & ideò Oratorium vocatur; locus inquam electus à Deo, dignus ſpeciali veneratione, quia divinæ memoriæ attitulatus, divinæ Eucbariſtiæ deputatus. & divinæ militiæ deputatus: Cum ergo ibi habitet Deus ſpecialiſſimo modo; non eſt mirum, quod invitentur fideles ad ibi decantandas laudes Deo. *Pſal. 118. c. 4. v. 1. & Pſal. 68.*

10. *Religio eſt locus ſanctus, in quo Religioſi debent inhabitare cum omni concordia, & eſſe unius moris.*

Deus in loco ſancto ſuo; qui inhabitare facit unius moris in domo. Si iſte locus dicitur Eecleſia, multò magis Religioſus ſtatus: locus eſt ſanctus Dei per obſervantiam caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ: dicitur enim locus, ſcilicet continens: dicitur ſanctus, ideſt ſine terra, & poſſeſſione rerum terrenarum: dicitur locus Dei ob obedientiam, in quo nulla eſt contrarietas in affectu, nulla diſparitas in victu, nulla ſingularis diverſitas in veſtitu invenitur; ſed omnes ſunt unius moris, ſcilicet cor unum, & animam unam habentes. *opuſc. Eccleſ. Hier. p. 4. c. 4.*

11. *Congregatio ſervorum Dei quid exigat.*

Qui inhabitare facit unius moris in domo. In qua domo vult Deus, ut ſui inhabirent? nempe in loco ſancto ſuo: Eſtque Congregatio juſtorum, ſcilicet, vel in Eccleſia fidelium, vel Religioſorum: dat autem hic intelligere quomodò oporteat eos vivere, & converſari in hoc loco ſancto Dei; nempe, ut ſit chorus, & locus ſanctus debet in eo audiri ſimphonia per concordem lætitiam quantum ad conformitatem interiorem, & exteriorem, ſcilicet morum, animorum, & ſermonum, quod totum efficit charitas vera. *in Lucam c. 15 v. 25.*

12. *Homo peccans ſeipſum ligat; ſed poſteà à ſolo Deo poteſt à vinculo ſolvi.*

Qui educit vinctos in fortitudine. Quinam ſunt iſti vincti à Deo ſoluti? Nota hic vecordiam, & miſeriam peccatoris, qui ſeipſo, & liberè poteſt ſeipſum ligare per conſenſum in peccatum, ſed tamen ſeipſo non poteſt ab hoc vinculo ſolvere, ſed ſolus Deus in fortitudine, ſcilicet adjutorio divinæ gratiæ: O quam mirabilis cæcitas peccatorum. *ſerm. de animabus.*

13. *Animarum exiſtentium in Purgatorio ſolutionem ſolus Deus poteſt tribuere: viventes autem poſſunt procurare, & impetrare.*

Qui educit vinctos in fortitudine. Nota quod loquitur de ſolutione vinctorum: quinam ſunt? Iſti ſunt exiſtentes in Purgatorio, qui adſtricti tenentur ex decreto divinæ juſtitiæ, donec reddiderint noviſſimum quadrantem: Hos ſolus Deus poteſt vinctos ſolvere, & liberare, nos verò poſſumus procurare, & orationibus, & eleemoſynis impetrare hanc ſolutionem. *ſerm. de animab.*

14. *Solus Deus liberare poteſt obſeſſos à diabolo.*

Qui educit vinctos in fortitudine, ſimiliter eos, qui exaſperant, qui habitant in ſepulchris. Nota connexionem vinctorum, & habitantium in ſepulchris; qui ſunt iſti miſeri? Nota, quod ſepulchrum myſticè eſt locus horribilis, locus, in quo habitant Dæmones; datque intelligere Pſaltes, quod ſolus Deus eſt, qui liberat eos, qui à diabolo ſunt obſeſſi, & poſſeſſi: laboret ergo læſus, & vinctus à Diabolo, ut jugum diſrumpat, & ad Deum recurrat pro liberatione. *In Luc. c. 8. v. 27 & 29.*

15. *Peccator eſt ſepulchrum, & habitatio Dæmonum.*

Qui habitant in ſepulchris. Nota, quod myſticè hoc dicitur de peccatore, qui eſt locus à dæmone habitatus, & veluti ſepulchrum: locus inquam horribilis; ut videas qualis infelicitas peccantium, & quomodo à ſolo Deo liberari poſſunt, *in Luc. c. 8. v. 27.*

16. *Chriſti egreſſus triplex innuitur.*

Deus cum egredereris in conſpectu populi tui. Nota: hic loquitur de Chriſto, de quo triplex egreſſus legitur; ſcilicet in æternitate, dum generatur à Patre, in carne per incarnationem, & in auxilium hominis. *Pſal. 67.*

17. *Mali facilius corriguntur videntes zelum juſtitiæ, & in Judicibus mixtum cum dulcedine pietatis.*

Terra mota eſt: Cœli diſtillaverunt à facie Dei. Jam dictum eſt, hic indicari terrorem impiorum ob præſentiam, & correctionem Judicis, & Prælati; ſed notandum diligenter, quod ſubdit: *Cœli diſtillaverunt à facie Dei.* Quænam connexio eſt hæc? Sed attende, quod nobis indicatur quod cum Judices, & Prælati ſint myſtici Cœli, tonantes in impios, eoſque corrigentes, ipſos ad emendationem facilius inducunt, ſi cum manſuetudine, mixta ſeveritati eos corrigant: unde dicitur *Pſal. 140. corripiet me juſtus in miſericordiâ. opuſcul. Eccleſ. Hier. p. 4. c. 3.*

18. *Ad*

18. *Ad præſentiam judicis, & judicii terreni, Peccatores terrentur, & boni conſolantur.*

Terra mota eſt. Litteraliter loquitur de terrore, quo incuſſi fuerunt hoſtes Iſraëlitarum in acceſſu per deſertum ad ipſorum regiones, audientes tot mirabilia à Deo operata: myſticè datur intelligi, quod terreni, & iniqui ad memoriam, & præſentiam judicis, Dei, & divini judicij terrentur, & boni conſolantur. *ſer.4. Dom.3. poſt oct. Epiphan.*

19. *Ex prædicatione divini verbi, peccatorum converſio elicitur.*

Terra mota eſt. Ideſt terreni, & peccatores moti ſunt ad pœnitentiam, & hoc, quia Cœli diſtillaverunt, ideſt Apoſtoli, & prædicatores rorem divinorum eloquiorum diſtillaverunt, non à ſe ipſis, ſed à facie Dei, ſcilicet à Deo, à quo habent omne bonum. *ſerm 9. in die Pentec.*

20. *Pluviam gratiæ divinæ Deus immittit ſuis fidelibus: infidelibus, & obſtinatis remanentibus in ſua ariditate.*

Pluviam voluntariam ſegregabis Deus hæreditati tuæ & infirmata eſt, tu verò perfeciſti eam: animalia tua habitabunt in ea. Scilicet hæreditate: Nota, quod ad litteram indicat pluviam mannæ, qua Deus cibavit populum Iſrael in deſerto: ſed myſticè loquitur de pluvia gratiæ divinæ, quam appellat voluntariam, quia multiplex eſt pluvia indicata in ſacra ſcriptura; nempè pluvia naturæ bonorum temporalium, item & pœnæ, ſed voluntaria, ideſt à voluntate, & bonitate divina proveniens eſt divina gratia, quam Deus immittit, & fœcundat ſuam hæreditatem, ſcilicet ſuos fideles; infidelibus, & obſtinatis eam recipere nolentibus, remanentibus in ſua ariditate; ſic ſuis exigentibus peccatis. *Pſal 67. & in Lucam c 4 v.27.*

21. *Pluviam voluntariam immiſit Deus hæreditati ſuæ per Incarnationem Verbi.*

Pluviam voluntariam. Nota, quod per hanc pluviam myſticè intelligitur Chriſtus, qui in Incarnatione deſcendit, ſicut ros Cœli in uterum Virginis: hunc miſit Pater hæreditati ſuæ ut ipſam perficeret & fœcundaret, & ſalvaret. *Pſalm.61.*

22. *Verbi divini prædicatio eſt pluvia à Deo immiſſa ad fœcundandam Eccleſiam.*

Pluviam voluntariam. Nota etiam, quod hæc pluvia voluntaria eſt doctrina Theologica, & verbum divinum, quod per Chriſtum, & Prædicatores Deus immittit hominibus, per quam ipſam voluntariè recipientes, ut fuerunt Gentiles, nomine animalium ſignificati, fœcundantur in bonis operibus, Judæis, & obſtinatis remanentibus in ſua ariditate. *Pſal.67. & in Lucam c.4.v.27. & in Pſal.118.c.7.v.12.*

23. *Fructus, & exercitium virtutum cum perſeverantia ex verbo Dei recepto, explicatur.*

Tu verò perfeciſti eam. Quænam perfectio, & conſummatio eſt iſta, quæ conſequuta eſt ex hac pluvia doctrinæ divinæ immiſſa? Nota quod in his verbis innuuntur mirabiles effectus verbi Dei in corde fidelium recepti: Nam Pater agricola, igne Spiritus Sancti exuſtis ſpinis in cordibus fidelium, jecit ſemen verbi Dei, & terra mentis eorum dedit fructum ſuum centeſimum, vel ſexageſimum, vel trigeſimum, ſicque perfecit hæreditatem ſuam, ſcilicet ad prædicationem Chriſti legalia conſummata ſunt, perfectio legis impleta, & hinc ortum eſt exercitium virtutum; quæ omnes currunt, vel currere faciunt ad Cœlum, nempe contemptus Mundi, paupertas, vigiliæ, eleemoſyna, obedientia, abſtinentia, patientia, ſed tamen ſola perſeverantia perficit omnia, quia ipſa ſola coronatur: nam obedientiam commendat, exercetque patientia, & patientiam glorificat, & coronat perſeverantia. *Pſalm.67.*

24. *Sacramentum Euchariſtiæ omnis ſaporis dulcedinem continet.*

Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus. Quid eſt quod paravit Deus? Nota, quod non dicit quid ſit quod paravit: quia litteraliter loquitur de manna, quod habebat omnis ſaporis dulcedinem: myſticè loquitur de manna Euchariſtica, nec exprimit ejus dulcedinem, niſi in communi, ut intelligamus, quod cum ſit panis Angelorum de Cœlo deſcendens, omnem dulcedinem continet Paradiſi: quia quod in Cœlo ſine velo datur, ſub nubecula ſpecierum exhibetur in deſerto hujus mundi. *In ſapient. capit. decimoſexto.*

25. *Evangelizantium virtus, & poteſtas mirabilis ex Chriſto.*

Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa. Nota, quod in his verbis exprimitur mirabilis virtus collata à Chriſto Evangelizantibus, nam cum miniſterio ſibi commiſſo, etiam contulit virtutem multam: nempè virtutem reſpectu ſpiritualium, & poteſtatem reſpectu corporalium: dixit enim Chriſtus eis: *infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mundate, dæmones ejicite. in Lucam cap.9. verſ.1. & cap.4. verſic.* 14. Vide hic quanta, & qualis ſit pietas Chriſti, qui ad perfectiſſimam redemptionem reliquit in Eccleſia remedia ſpiritualia contra infirmitates animæ, & corporis, ut ipſum diligere non deſiſtamus.

26. *Chriſtus Caput Eccleſiæ Rex virtutum eſt perficiens Eccleſiam.*

Rex virtutum dilecti, dilecti, & ſpeciei domus dividere ſpolia. Nota, quod hic commendatur Chriſtus, ut caput Eccleſiæ ex pluribus prærogativis: 1. à dignitate, & ideò dicitur Rex 2. à potentia, & dicitur, virtutum: 3. à dilectione, & dicitur, dilecti, dilecti; ſcilicet à Deo, & hominibus: 4. à diſcretione, & ideò dicit, dividere ſpolia: nempè ſpeciei domus ſuæ ſcilicet

Eccleſiæ

Digitized by Google

Eccleſiæ dividendo ſpolia, ſcilicet homines erutos à poteſtate diaboli : dicitur autem meritò, Rex virtutum, quia omnes virtutes perfectiſſimè exercuit, ut perficeret & ditaret Eccleſiam ſuam ſponſam, *Pſal. 67.*

27. *Eccleſia eſt Myſtica Columba, in cujus medio dormire debent ſacerdotes.*

Si dormiatis inter medios cleros, penna Columbæ deargentata. Nota ex Gloſſa, quod illud verbum, (*inter medios cleros,*) eſt phtaſis Græca; nam latinè deberet dici, in medio clerorum : Cleros Græcè dicit latinè teſtamentum, in cujus virtute datur hæreditatis ſors, & ideò interpretatur ſors, & hæreditas Chriſti, ſignificans gradus Eccleſiæ, in medio quorum dormit, qui illos ardenter, & inordinatè non petit, ſed ipſos patienter expectat: Qui enim ad eos inordinate inhiat, numquam quieſcit : Si igitur ô clerici ſic qoieſciris ad hos ordines ſolùm Deum deſiderantes, ejuſqoe obſequium pennæ veſtræ erunt dealbatæ ex donis, & adventu Spiritus ſancti; quia iſta ſunt pennæ columbæ, ſcilicet Eccleſiæ Dei : Eccleſia autem columbæ comparatur, primò propter ſimplicitatem, quia Chriſtus vult, ut ejus membra ſint ſimplicia ſicut columba. Secundò propter fæcunditatem, qua filios Chriſto continuè gignit. Tertiò propter murmurationem, & gemitum contra peccatum. *Pſal. 67. & opuſc. Proc. S. Script.*

28. *Prælati Eccleſiæ communitatem debent ſervare cum omnibus abſque acceptione perſonarum.*

Si dormiatis inter medios cleros penna columbæ deargentata. Nota, quod hic loquitur Prælatis Eccleſiæ, docetque, quod ſi volunt, ut eorum pennæ, ſcilicet dona ſint deargentata, & Deo accepta, debent dormire in medio clerorum, ſcilicèt fidelium, per communitatem, & abſque acceptione perſonarum. *In Thren. c. 1.*

29. *Contemplatio facit dormire animam in Deo.*

Si dormiatis inter medios cleros. Nota, quod hoc dicitur etiam de dormitione ſpirituali contemplativorum; nam eorum anima dormit in medio clerorum, ſcilicet terminorum muodi, & Cœli, ſublevata à terra in confinio Cœli, & Dei : ſic eorum pennæ volabunt feliciter ad Deum. *Opuſc. de prof. relig. l. 2 c. 72.* Et hinc ſubdit : *dum diſcernit cæleſtis Reges ſuper eam*; ſcilicèt mens in cæleſtibus innixa, ſcit diſcernere Reges bonos, ſcilicet Rectores, & malos, bonum, & malum, & ſolum Deum deſiderare. *Pſal. 67.*

30. *Chriſtus, licèt haberet gratiam ſine menſura, cum menſura tamen aliis communicabat doctrinam ſuam ſecundùm captum auditorum ſic & Prædicatores debent facere.*

Mons Dei, mons pinguis, & coagulatus. Nota, hic loquitur myſticè de Chriſto, ſub nomine montis, quia ut mons pinguis habebat dona, & gratiam ſine menſura; qui tamen erat coagulatus in communicando doctrinam ſuam, ſcilicet collimitando, & conformando ſe auditoribus, ſecundùm exigentiam ſui ſtatus : quod & debent advertere Prædicatores. *Pſal. 118. c. 5. v. 6. & in Ioan. collat. 40. & ſerm 5. de Apoſtol.*

31. *Contemplativorum mens eſt mons pinguis Dei, donis cæleſtibus.*

Mons Dei, mons pinguis : in quo beneplacitum. Nota, quod myſticè dicitur de mente contemplativorum, quæ erigendo ſe in Deum fit mons donis cæleſtibus, & contemplationibus impinguatus, in quo beneplacitum eſt Deo habitare in eo. *Serm. 4. Dom. 2. quad.*

32. *Gloria Chriſti ad Cælum aſcendentis hic exprimitur.*

Currus Dei decem millibus multiplex, millia lætantium in eo, etenim Dominus habitabit in finem. Nota quod hic innuitur aſcenſus Chriſti in Cœlum, ejuſque gloria : dicit autem quod ejus currus erat multiplex, ſcilicet multipliciter glorioſus : Hic currus eſt exercitus Angelorum, currus inquam, non neceſſitatis, ſed dignitatis; & ſignificatur per numerum decem millium : & per millia lætantium intelliguntur animæ glorioſæ cum Chriſto aſcendentes in Cœlum : an verò hic ſumatur numerus talis ad litteram, an numerus certus pro incerto, dubium eſt. *Serm. 1. in Aſcenſione.*

33. *Alii ad Cælum aſcendunt in curru Chriſti; alii ad infernum deſcendunt in curru diaboli.*

Currus Dei multiplex. Nota, quod ultra currum ſupta poſitum Angelorum, alios currus habet Deus, per quos aſceodit, & aſcendere facit ad Cœlum animas : Eſt enim currus Evangelii : item & exercitium quatuor virtutum Cardinalium, per quas Chriſtus aſcendit, & aſcendere facit ſuos ad Cœlum, diabolus habet & ſuos currus, nempè vitiorum, & bon tam ter. enorum, per quos deſcendere facit ad infernum. *Pſal. 67.*

34. Chriſtus aſcendens ad Cœlum cœpit captivitatem, ſcilicet liberando animas à captivitate, & ducendo eas ad Cœlum. *Ser. 3. Dom. 4. poſt Pent. & in ſap. cap. 8. & cap. 10. & opuſc. lignum vitæ, sit. Jeſus : ductor exercitus : & opuſc. de inviſibilitate Dei, & opuſc. Comp. Theolog. l. 4. c. 24 & in Lucam c. 4. v. 19.*

35. *Chriſtus in aſcenſu ad Cælum, quænam dona reliquit nobis.*

Dedit dona hominibus. Quænam dona ante hunc triumphum? Corpus tortori, Spiritum Patri, Matrem Joanni, Paradiſum latroni, & poſtmodum Eccleſiæ dona Spiritus ſancti. *Ser. 1. Dom. 1. poſt oct. Epiphan.*

36. *Chriſtus Dominus mortis, & vitæ, bonis eſt tribuens gloriam, malis pœnam.*

Proſperum iter faciet nobis Deus ſalutarium noſtrorum, Deus noſter, Deus ſalvos faciendi, & Domini, Domini exitus mortis. Nota myſteria horum verborum, in quibus indicatur, quod Chriſtus venit in hunc mundum, ut nos dirigeret per iter ſalutis : ſed ne nimis confidamus, addit, quod

ipſe

ipſe eſt Dominus dupliciter, ſcilicet exitus mortis boorum, & malorum; bonos præmians, & malos puniens. *Serm.1. in rogat. & Pſal. 17.* unde ſubdit Prophera, quod confringet capita inimicorum.

37. *Confuſio, & erubeſcentia in confeſſione quàm utilis.*

Dixit Dominus ex Baſan convertam: convertam in profundum maris. Quid eſt quod Deus ſpeciali modo vult convertere peccatorem in profundum maris exiſtentem ſolum ex Baſan? Ad litteram prædicit deſtructionem civitatis Hieruſalem factam ab exercitu Romano, & inchoatam ex parte, in qua erat terra Baſan: Myſticè quia Baſan interpretatur confuſio: datur intelligi, quod deſtructio peccatorum in Eccleſia debet inchoare à Baſan, ſcilicet à confuſione, & erubeſcentia peccatorum in confeſſione; ſic enim eruitur anima converſa de profundo ſubmerſionis: verè ergo eſt utilis hæc erubeſcentiæ pœna pro peccato quia talis dignus fit miſericordia. *ſer.4. in die Ciner. & ſer.2. Dom.3. poſt oct. Epiphan.*

38. *Ad majores peccatores tendere debet ſtudium prædicatorum, ut convertantur.*

Convertam in profundum maris. Cur in profundum tendit hoc ſtudium convertendi, & non potius ad litus maris? Nota, quod in profundo ſunt peccatores involuti in maximis vitiis: Prædicator verò totus intentus ad converſionem omnium, maximè tamen debet intendere ad converſionem eorum, qui morantur in hoc profundo: O felix ille, qui hos piſces in profundo morantes capere poteſt. *Serm. 2. Dom. 3. poſt oct. Epiphan.*

39. *Chriſtus utitur lingua prædicatorum ad ſanandum morbos ſpirituales animarum: Diabolus è contra utitur mala lingua impiorum ad damnationem.*

Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipſo. Vide mirabilem pietatem Domini Jeſu Chriſti, qui ex inimicis, ſcilicet ex gentilitate, & profundo peccatorum convertit plures, quorum miniſterio uſus eſt ad animarum converſionem per prædicationem, unde patet, quod Deus utitur lingua prædicatorum, qui tamquam canes lambendo curant vulnera peccatorum: è contra Diabolus utitur miniſterio ſuorum miniſtrorum, non ut ſanet, ſed ut inficiat veneno, ut mordeat, & vulneret per detractionem, ſuggeſtionem, adulationem, rapinam alienorum *Serm.5. Dom.2. poſt oct. Epiph. & Pſal.67.*

40. *Angeli in medio pſallentium adſtant in Choro.*

Prævenerunt Principes conjuncti pſallentibus, in medio iuvencularum tympaniſtriarum. Vide qualia ſint privilegia pſallentibus à Deo conceſſa; nam Principes Cæli, ſcilicet Angeli Dei & præveniunt, & concomitantur conjuncti pſallentibus in medio animarum ſanctarum in Choro, & Tympano laudes decantantium. *Ser.1. in Dedicat. Opuſc. de ſex alis Seraph. cap. 8. & opuſ. Eccleſ. Hier. p.1. cap.1.* Et hinc Propheta invitat nos ad benedicendum Domino in Eccleſia, dicens: *In Eccleſiis benedicite Deo Domino:* cogita ergo, ô anima Deo dicata, quanta cum reverentia coram Chriſto & Angelis adſtare te decet dum in choro ad pſallendum, vel orandum convenis. *opuſc. regul. Novit. c.1.* Nota etiam quod per hoc datur intelligi, quod mentes contemplativæ in canonicis laudibus frequenter præveniuntur Angelicis illuminationibus. *Pſal. 118. c.10. v.4.*

41. *In Eccleſia ad Orationem, & Deo pſallendum maximè invitantur adoleſcentuli, & adoleſcentulæ: non verò veteres.*

In medio iuvencularum: ibi Beniamin adoleſcentulus in mentis exceſſu. Nota hic invitari adoleſcentulos, & adoleſcentulas ad pſallendum Deo, & ad orationem, dicens, quod in Eccleſiis maximè moratur Benjamin adoleſcentulus: Cur ſolum adoleſcentuli, & non etiam veteres, & omnes invitantur? nonne alibi dicitur: *juvenes, & virgines, ſenes cum iunioribus laudate Dominum:* ſed nota quod nomine adoleſcentulorum ſignificantur humiles, & perfecti, & maxime in Benjamin, quod interpretatur filius dexteræ: quia filij dexteræ Dei, ſcilicet gratiæ Dei, qui ſunt contemplativi, & in Deum elevati per mentis exceſſum, ſunt apti ad orationem, eorumque oratio valde placet Deo. *Pſal. 118. c.9 v.13.*

42. *In Paulo Apoſtolo ſignificantur perfecti contemplativi: & cur ad dexteram, & S. Petrus ad ſiniſtram in picturis ponitur in Eccleſia.*

Ibi Benjamin adoleſcentulus in mentis exceſſu. Cur in medium hic ponitur Benjamin? Nota quod in Benjamin ſignificatur Paulus Apoſtolus, qui eſt filius dexteræ: Et hinc exponitur in picturis ad dexteram, Petrus ad ſiniſtram; quia factus eſt ille filius gratiæ poſt reſurrectionem & Petrus ante paſſionem: In Paulo autem ſignificantur contemplativi quia ſicut ille raptus eſt uſque ad tertium Cœlum, ſic & contemplativi per tria viſionum genera ſcilicet in imaginatione, ſecundùm rationem, & ſecundùm intelligentiam ſupra omnia creata tranſeuntes, in Dei contemplationem feruntur: Iſtiſque potiſſimè diriguntur hæc verba. *Pſalm. 67.*

43. *Invitantur Religioſi ad Deum laudandum exemplo Apoſtolorum.*

Ibi Beniamin adoleſcentulus: Principes Iudæ duces eorum. Nota, quod dum invitantur Religioſi ad pſallendum Deo, & ad orationem, mentiſque elevationem, proponitur exemplum Apoſtolorum, qui fuerunt duces gregis Chriſti, dirigentes oves ſuas in hoc ſacro miniſterio; ſignificantur enim nomine Principum Juda. *Pſal. 28.* Ex quo patet, quod Pſalmodia in Choro orta eſt ex traditione Apoſtolorum in Eccleſia.

44. *Per Incarnationem Chriſtus diſſipavit bellum, quod erat inter Deum, & hominem.*

Diſſipa gentes, quæ bella volunt: venient legati ex Ægypto, Æthiopia præveniet manus Deo. Regna terræ cantate Deo. Ad quæ bella alludit hic ſanctus Propheta? & qui ſunt uti Legati pacem tractantes?

verba iſta videntur obſcura, ſed plena ſunt maximis myſteriis : daturque iotelligi, quod deſideta-bat in his verbis Incarnationem Verbi, ex qua oritura erat pax, & omoe bellum diſſipandum : Nam bellum erat inter carnem, & ſpiritum, inter hominem, & Deum, & hoc eſt duellitas : in Deo non eſt niſi pax, nam ibi Trinitas S. inter Patrem, & filium unio, & amor Spiritos ſancti, & ideò non fuit, qui ei pacem turbaret, quia quartum non admittitur, ne pax turbetur. In homine tertius noo erat, qui duellum ſedaret : opus igitur erat, ut in noſtra duellitate appareret, qui duellum ſedaret, ſicque Filius Dei venit de Cœlo, ut appareret nova Trinitas, ſcilicet corpus, anima, & divinitas in Chriſto : Cum hac differentia, quod in Trinitate increata ſuot tres Perſonæ diſtinctæ æquales, & coæternæ, & unitas ſubſtantiæ; in hac verò naturalis diverſitas ſubſtantiarum, & unitas perſonalis; quia ibi eſt una Perſona, & tres ſubſtantiæ inæquales : ſicque per hanc diſſipata ſunt bella, & pax inter Deum, & homines reddita, per quam invitantur omnes ad cantandum, & laudandum Deum. *Pſalm.67*. Ex quibus primò notandum eſt, quod ex ſupradictis patet, quod numerus binarius eſt numerus diviſionis; ternarius numerus unitaris : ſecundò, quod qui inter diſcordes ſe medium, vel mediatorem interponit imitator eſt Spiritûs ſancti, qui eſt nexus Patris, & Filii, & Chriſti Jeſu, qui mediator eſt Dei, & hominum. Tertiò quod pax, & concordia eſt tantum, & tale bonum, quod ſine ipſa nulla eſſet bonitas in divinis; infinitique divinitatis theſauri diſſipareotur ex levi etiam diviſione, & diſcordia : quod ſi hoc in divinis, quid io creatis?

45. *Ex Aſcenſus Chriſti ad Cœlum meditatione excitatur anima ad lætandum, & ipſum laudandum.*

Regna terræ cantate Deo, pſallite Domino, pſallite Deo, qui aſcendit ſuper Cœlos Cœli ad orientem. Vide, quod meritò invitantur omues fideles ad lætandum, & Deum laudandum ex conſideratione aſcenſionis Chriſti in Cœlum, videntes hanc noſtram humanitatem aſcendentem tam ſublimiter, & triumphaliter, & imperialiter. *In Ioan. collat. 16. & in Lucam c.19.v.12.*

46. *Cur Eccleſia orat verſa ad orientem: ubi Deus dicitur habitare, non ad occidentem.*

Pſallite Deo, qui aſcendit ſuper Cœlum Cœli ad orientem. Cur dicitur Chriſtus aſcendere ad orientem, & non potius ad occidentem? Nota, quod per orientem ſignificatur rectus ordo : per occidentem coofuſio; & hinc diabolus dicebat à latere Aquilonis aſcendam : ideo, quia Deus dicitur habitare ubi eſt ordo, diabolus ubi eſt confuſio, quia fuit primus confuſor ordinis, ideò de Cœlo dejectus eſt in hoc caliginoſo aëre, ubi ordo confuoditur : hinc Eccleſiæ praxis eſt, ut ad orientem oret, quia orientia ante oculos, occidentia poſt tergum debemus habere, & ſic dicitur Chriſtus aſcendere ad orientem, ut ad ipſum ordinatè vertamus mentem. *Pſalm. 27. & in ſap. cap.16.*

47. *Verba Dei virtutem ſpiritualem continent, quia ſunt conjuncta Chriſti virtuti.*

Ecce dabit voci ſuæ, vocem virtutis : date gloriam Deo ſuper Iſraël. Quænam virtus eſt hæc, quam promittit Propheta tradendam eſſe à Deo voci ſuæ? Nota, quod hic innuitur virtus verbi Dei prædicati, quod ultra virtutem naturalem, etiam aliam ſupernaturalem, & cæleſtem continet, quia conjuncta eſt virtuti ejus, qui eſt virtus, & ſapientia Patris : Ecce qua devotione eſt ſuſcipiendum. *In Lucam c.4.v.32. & in Ioan. coll.7. & 18.*

48. *Vox Chriſti in Judicio ſuſcitare faciet mortuos.*

Ecce dabit voci ſuæ, vocem virtutis. Quid eſt dare vocem virtutis voci Chriſti? Quia Chriſtus in judicio vocem emittet habentem virtutem ſoſcitando mortuos. Dicitur autem vox virtutis addita voci Chriſti, quia Chriſti vox eſt inſtrumentum, & vox virtutis, ſeu virtus ſuperaddita eſt Dei, ſuſcitans mortuos. *l.4.d.46 a 1.q.6.*

49. *Magnificentia Chriſti exaltatur maximè ex expoſitione Sacramenti Euchariſtiæ.*

Date gloriam Deo ſuper Iſraël, magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus. Nota verba, ſigna myſteria. Hic invitantur fideles ad Deum glorificandum, & affert rationem, dicens : *magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus* : & cur in nubibus, & non potius in Cœlo? Sed reſpice ad nubem candidam Euchariſtiæ, & coguoſces, quod magnificentia Chriſti maximè luceſcit ex his nubibus, & ideò fuit præfigurata in manna, quod ex nubibus deſcendit ad modum ſeminis coriandri albi. *In ſap. c.16.*

50. *Per prædictiones factas à Prophetis, nobis inſonuit magnifica Dei virtus.*

Unde hic dicitur. *Magnificentia ejus, & virtus ejus in nubibus*; nam per nubes intelliguntur myſticè S. Prophetæ, & prophetiæ ab ipſis de Chriſto factæ. *Pſal.118.c.10.v.12.*

51. *Quomodò Deus dicitur mirabilis in ſanctis ſuis.*

Mirabilis Deus in ſanctis ſuis. Cur in ſanctis, & non in cæteris dicitur Deus mirabilis? Nota, quod Deus dicitur mirabilis in omnibus rebus creatis; Sed hic dicitur io ſanctis ſuis, quia in ipſis maximè elucet ejus clemeotia, bonitas, gratia, virtus, & miſericordia; nempe in eorum prædeſtinatione, vocatione, juſtificatione, magnificatione, exercitio, probatione, liberatione, redemptione, & aliis operibus mirabilibus. *In Lucam c.2.v.34.*

52. *Mirabilis item demonſtratur Deus in creatione animæ, ut ſit ſancta.*

Mirabilis Deus in ſanctis ſuis. Cur in ſanctis? quia in ipſis infundit animam capacem ſanctitatis. Nota mirabilia Dei relucentia in

hac

hac anima : dicitur enim ſuo modo , qualis, qoaota , habens differentias poſitionis : nempè alba, nigra, longa, lata , habens aliquid ſurſum , deorſum, ante, retto, deorſum , dextroſum, ſiniſtrorſum : nam eam albam facit ſapientia,vel bona conſcientia,nigram ignorantia , malaque conſcientia,fides longam, altam ſpes,latam charitas: timor contractam : avaritia arctam, puſillanimitas parvam: Ante habet, quod requirit : retrò , quod non meminit : ſurſum , quod non capit ; deorſum, quod reſpicit : dextrorſum , quod delectat : ſiniſtrorſum , quod moleſtat : Ecce quàm mirabilis Deus in creatione animæ. *Pſal.67.*

53. *Ex aſſiſtentia Mariæ Virginis exurgit Deus ad liberandum homines ab inimicis.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Exurgat Deus, & diſſipentur inimici ejus. Nota, quod ſi ex operibus factis à Chriſto , Chriſtus dicitur exurgere, & grandeſcere , & præcipue ex vict.ria , quam ejus virtute reportant fideles de inimicis : H.c totum maximè obtinetur per aſſiſtentiam Mariæ Virginis : Si enim ipſa exurgit nobis aſſiſtendo , ſtatim diſſipantur ejus inimici, & conterentur omnes ſub pedibus ejus , quia impetum ipſorum diſſipat , & deſtruit omnem iniquitatem eorum : & ſicut fluit cera à facie ignis, ſic & ipſi diſperguntur , & fugiunt. *Opuſc. Pſal. B.Virg. Pſal.67.& opuſcul ſpec.B.Virg.lec.3.& 11. & 12. & 14.*

54. *Iuſti ad conſpectum Mariæ exultant, & delectantur in gaudio.*

Iuſti exultent in conſpectu Dei , & delectentur in lætitia. Nota , quod ſi in conſpectu Dei juſti exultant , & delectantur : Idem ſuo modo faciunt in conſpectu Mariæ. Glorioſum enim Mariæ privilegium eſt , quod poſt Deum major noſtra gloria , majus noſtrum gaudium eſt de Maria : ſumma gloria eſt poſt Dominum ipſam videre , ſibi adhærere & in ſuæ protectionis munimine demorari : & hinc dicamus meritò Mariæ : Ad te Domina clamavi in tribulatione, ſerenaſti conſcientiam meam , pax multa diligentibus te Domina , anima eorum non videbit mortem. *Opuſc.ſpecul.B.V.lec.6.& op.Pſal. B.V.Pſalm.67.*

55. *Maria Virgo dicitur propriè locus Sanctus Dei.*

Deus in loco ſancto ſuo. Nota emphaſim verborum , in quibus datur intelligi , quod Deus habet locum ſanctum ſuum ſpecialem , & à cæteris diſcretum : & quis eſt ? Hic eſt uterus Beat. Virginis : hoc in Mundo nullus dignior eſt : ergo qui vult iovenire Deum , quærat locum ſuum , ſcilicet Mariam. *Opuſ. ſpecul. Beat. Virg.lec.11.*

PSALMUS LXVIII.

Titulus : In finem , pro his, qui commutabuntur David.

1. PRIMÒ Nota, quod cum ſupra actum ſit de reſurrectione , & aſcenſione Chriſti , hic conſequenter agitur de cauſa reſurgendi & aſcendendi , ſcilicet de ejus paſſione, per quam Chriſtus venit ad reſurrectionem, & aſcenſionem, & per quam fit commutatio, & immutatio membrorum de ſtatu culpæ ad gratiam, & de gratia ad gloriam : Unde rectè titulus dirigitur io finem, ſcilicet Chriſtum , pro his, qui commutabuntur, ſcilicet , ut nos exemplo Chriſti laboremus, & commutemur.

2. *Impugnatio diabolica quàm gravis ſit & quali auxilio Dei indiget.*

Salvum me fac Deus , quoniam intraverunt aquæ uſque ad animam meam ; infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia. Nota , quod hic exprimitur gravitas impugnationis diabolicæ, & indigentia auxilij divini , quam habet in ipſa homo. Unde nomine generis humani datur intelligi primò bellum int. ſtinum ex vitiis , & concupiſcentiis, quo impugnatur homo, dicens : *intraverunt aquæ* , ſcilicet concupiſcentiæ , *uſque ad animam meam.* Addit *infixus ſum in limo*, & per limum denotat dejectionem , & dejectionis tenacitatem ; deinde magnitudinem perſecutionis , dicens : *in limo profundi*: & ſpem ablatam liberationis, dicens : *& non eſt ſubſtantia* ; ſcilicet non eſt virtus valens ſe liberare : & ideò ſolo auxilio divino id poteſt obtineri, hinc dicit : *ſalvum me fac*, ſcilicet per adventum, & gratiam ſalvatoris. *Pſal.68.*

3. *Chriſtus, quia induebat Perſonam Peccatorum, ad Patrem per orationem confugiebat.*

Salvum me fac Deus. Nota hæc verba dicta eſſe in Perſona Chriſti ; ſed quomodò id poterat dicere ? indigebatne auxilio divino , ne mergeretur in profundum peccati , ut diceret : ſalvum me fac ? Reſpondeo , quod Chriſtus transformat membra tribus modis ; ſcilicet eorum proprietates ſibi attribuendo , unde cœpit Jeſus pavere, & hoc habebat à membris: vel in Perſona membrorum loquendo, onde dicebat : ſalvum me fac : vel ſuo exemplo nos inſtruebat, ut in his impugnationibus recurreret homo ad Deum clamando. *Pſ.68.*

4. *Chriſtus à planta pedis uſque ad verticem, totus in paſſionum aquis demerſus fuit.*

Salvum me fac Deus , quoniam intraverunt aquæ uſque ad animam meam : infixus ſum. Nota , quod hæc dicuntur in Perſooa Chriſti Jeſu iu paſſione poſiti, nam à planta pedis uſque ad verticem totus in aquas paſſionum demerſus eſt , ut animam noſtram totam de paſſionibus extraheret : intraverunt aquæ uſque ad animam ſuam. *Opuſc. lignum vitæ tit. Ieſus cruci elevatus.*

5. *Ad Deum confugiat per pœnitentiam, qui tentationibus premitur interioribus, & exterioribus; tunc enim Deus erit illi ſpecialis adjutor.*

Salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aquæ uſque ad animam meam. Nota, quod hic exprimitur ſtatus miſertimus hominis in hac vitâ degentis, ſubjecti tentationibus internis, & externis: cum enim talis motus, & tempeſtas ſuſcitatur in hoc mari, tunc ad pœnitentiam convolet, & confugiat fiducialiter ad Deum, dicens: Domine ſalva nos perimus: tunc enim in majori neceſſitate Deum inveniet, & ſpeciale adjutorium, & refugium. *in Lucam c.6. v.69. & cap.8. v.15. & ſer.1. Dom.4. poſt Pentec.*

6. *Peccatum demergit hominem in lutum, & ipſum evaneſcere facit.*

Infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia Quid eſt hoc quod dicit homo: infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia? ergone diſtractus eſt, & adnihilatus primus homo? Maxime: ſed nota, quod profundum creaturæ eſt vanitas eſſe creati: & ideò quantò magis evaneſcit creatura, tantò magis in profundum tendit: evaneſcit autem per culpam, quia peccatum tollit benè eſſe: & hinc exiſtens in hoc profundo, dicit verè, & non eſt ſubſtantia, ſcilicet boni eſſe, & gratuiti. *l.1. in prolog. & l.3. d 1. a.2 q.2 fund.2.*

7. *Chriſtus ſe infixit in limo factus cloacarum, & ſtabuli Diaboli purgator, quia homo in profundo limi prius ſe infixit.*

Infixus ſum in limo profundi. Et quandonam Chriſtus ſe infixit in limo profundi? Nota, quod prius homo ſe infixit in limo profundi per culpam factus cloaca, & ſtabulum diaboli, & ideò Chriſtus ad hunc limum profundum deſcendit, factus expurgatur ſtabuli, & cloacarum diaboli: Vide igitur ad qualem humilitatem, & profundum ſe Chriſtus reduxit propter nos. *l.3. d.1. a.1. qu.2. fund.1. & ſer.3 Dom.4. Adv.* Addit autem, *& non eſt ſubſtantia*, ſcilicet eum ſim incomprehenſibilis, hæc comprehendi non poſſunt. *Pſalm.68.* Nota etiam, quod hæc dicit Chriſtus, quia dum ducebatur tempore paſſionis cum Cruce ad Calvarium, luto, & immunditiis impetuosè inimici eum commaculabant, & affligebant. *Opuſc. medit. vitæ Chriſti, c.74.* Nota iterum, quod addit, *& non eſt ſubſtantia*, quaſi per hyperbolem, quia redactus eſt, non habens ſpeciem, neque decorem. *Pſal 68.*

8. *Septem vitia capitalia conſtituunt mare tempeſtuoſum, in quo homo demergitur, ſed luxuria infigit hominem in limo profundi.*

Infixus ſum in limo profundi: veni in altitudinem maris. Nota, quod hæc dicuntur ab homine irretito vitiis capitalibus, quæ conſtituunt mare tempeſtuoſum, in quo homo demergitur: Nam ſuperbia aufert homini Deum, Invidia aufert proximum, Ira aufert homini ſeipſum; Triſtitia ſpoliatum flagellat: Avaritia flagellatum ejicit: Gula ejectum ſeducit: Luxuria ſeductum ſervituti ſubjicit, dum ſpiritum humanum fœdæ carni ſervire compellit, ut jam infirmus ſpiritus cum Pſalmiſta clamat: infixus ſum in limo profundi, & non eſt ſubſtantia, aſcendi in altum maris, & tempeſtas demerſit me. *Opuſcul. de 7. donis capit.3.*

9. *Peccatum Adæ in altitudinem maris collocavit genus humanum, & ſubjecit tempeſtati.*

Veni in altitudinem Maris, & tempeſtas demerſit me. Nota, quod hæc dicuntur in Perſona generis humani, in quibus tria notantur, & primò dicit: (*veni*) per quod denotatur conſenſus liber voluntatis Adæ, quando peccavit: ſubdit: *in altitudinem maris*, per quod ſignificatur magnitudo pœnæ; ſubdit, *& tempeſtas demerſit me*, ſcilicet per infirmitatem humanitatis, quæ in tot miſerias delapſa eſt ob peccâtum unius hominis. *Pſal.68.*

10. *Chriſti amor, & deſiderium noſtræ ſalutis exprimitur in ſimilitudine gallinæ, quæ clamando rauca fit.*

Laboravi, raucæ factæ ſunt fauces meæ. Et quandonam raucus factus eſt Chriſtus in clamando? Nota, quod Chriſtus clamavit prædicando indefeſsè, & vocando homines ad pœnitentiam, & hinc ſe comparat gallinæ, *Matth.23.* dicens: *quoties volui congregare*: quia gallina avidius nutrit, & fovet pullos ſuos, quàm alia Avis, quod cognoſcitur in laxatione alarum, & raucitate, ſic Chriſtus in vocando ad pœnitentiam, non ceſſavit clamare, & ideò dicit: *raucæ factæ ſunt fauces meæ*; vide qualis amor Chriſti Jeſu in nos. *Pſal.68.*

11. *Chriſtus in quo ſenſu dicit: quæ non rapui tunc exolvebam.*

Quæ non rapui tunc exolvebam. Quid eſt hoc, quod non rapuit, & tamen opere Chriſtus exolvit? Nota, quod primi Parentes voluerunt rapere divinitatem, ſicque graviter Deum offenderunt: venit Chriſtus Deus, ut ſolveret, & huic peccato rapinæ ſatisfaceret, & ideò dicit: quæ non rapui. *l.2 d.5. articul. primo, quæſt. ſecunda, & d.22. articul. primo, quæſt. prima, & opuſ. lig. vitæ.*

12. Aliquando plures dæmones obſident hominem, quàm ſit numerus capillorum ipſius. Unde in Perſona obſeſſi dicitur: *Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. in Lucam cap.8. v.30.*

13. *Qui peccat, valde ſtultus eſt.*

Tu ſcis Domine inſipientiam meam. Hæc verba ſunt peccatoris pœnitentis ad Deum: ſed cur appellat actus ſuos nomine inſipientiæ? quia omne peccatum eſt actus inſipientiæ, & qui peccat valde ſtultus eſt. *ſer.4. Dom.4. poſt oct. Paſchæ.*

14. Qui

14. *Qui ſuſcipit Chriſtum in corde, opus miſericordiæ exercet, recipiens peregrinum: item peregrinus oſtenditur Chriſtus iis, qui ipſum ut peregrinum tractant.*

Extraneus factus ſum fratribus meis, & Peregrinus filijs Matris meæ. Quandonam Chriſtus factus eſt extraneus, & Peregrinus? nonne induerat humanitatem noſtram factus noſter frater? ſed optimè dicit, nam in paſſione derelictus eſt à ſuis tanquam extraneus, & peregrinus; idque notat ſpecialiter Chriſtus, ut ad exercitium actus miſericordiæ nos excitet, recipiendo in hoſpitio cordis noſtri hunc Peregrinum, vel ipſum recolligamus in ſuis membris. *opuſc. ſtim. p. 1. c. 14.* Nota etiam, quod id dicitur à Chriſto in ordine ad Diſcipulos euntes in Emaus, in quorum oculis Peregrinus erat, quia erant ipſi Peregrini in fide. *in Lucam cap. 24. v. 18.* qualis enim eris Deo, talis erit ubi Deus.

15. *Ex Templi profanatione, & peccatis Sacerdotum Deus immittit principaliter flagella publica.*

Zelus domus tuæ comedit me. Et quandonam iſte zelus comedit Chriſtum, ideſt attenuavit eum? ſed percurre ad id, quod fecit Chriſtus *Ioan. 2.* quando ſcilicet facto flagello, ejecit vendentes in Templo & hoc præcipuè fecit *Luc. c. 19.* poſt enarrata mala imminentis deſtructionis Civitatis, & Templi Hieruſalem: ut diſcas, quod ob prophanationem Templi Sacri, & peccata Sacerdotum veniunt flagella publica & ruina Populi, hæc enim peccata extrahunt flagella è Dei manibus. *in Lucam c. 19. v. 45* Dicit igitur, quod zelus domus Patris comedit eum, ſcilicet accenſus eſt zelo vehementi, eo quod Pater ſuus inhonorabatur ab illis, maximè in loco, ubi magis honorari debebat, ideò ſe terribilem eis oſtendit. *opuſc. meditat. vita Chriſti. cap. 41.*

16. *Prælatorum, & virorum ſpiritualium zelus qualis debet eſſe circa Dei ſervitium.*

Zelus domus tuæ comedit me. Nota, quod non ſolùm de Chriſto hæc proferuntur, ſed & in perſona Prælatorum, & virorum ſpiritualium, quorum munus eſt zelare pro obſervantia legis divinæ, & in Religionibus pro obſervantia ſtatutorum ordinis, qui non valentes ſæpè corrigere delinquentes pro deſiderio, & neceſſitate in virtute patientiæ mirabiliter exercentur zelantes ardenter pro domo Dei. *opuſc. de ſex alis Seraph. c. 5. & opuſc. medit. vita Chriſti, c. 56.*

17. *Exemplo Chriſti invitamur ad ſufferentiam opprobriorum.*

Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt ſuper me. Nota, quod opprobrium eſt opinatum vitium, ſcilicet convitium, vel vituperium illatum ab alio ob odium, quia eſt odij ſeminarium, quod toleratum patienter pro Chriſto, reddit nos imitatores Chriſti, qui tot pro nobis voluntariè ſuſtinuit. *in Lucam c. 11. v. 65. & Pſalm. 118. cap. 3. 7. & 10. & in op. cap. 3.*

18. *Chriſtus jejunio quadrageſimali copulavit ſimul legem, & Evangelium.*

Et operui in jejunio animam meam. Nota quod hic alluſio fit ad jejunium 40. dierum Chriſti, quo copulavit legem, & Evangelium; nam per quaternarium ſignificatur Evangelium: per denarium lex dena ius ergo multiplicatus per quaternarium conſtituit numerum quadragenarium, ſic Chriſtus operuit legem in Evangelio. *Pſal. 68.*

19. *Veſtium curioſitas abjicienda exemplo Chriſti.*

Operui in jejunio animam meam: & poſui veſtimentum meum cilicium, & factus ſum illis in parabolam. Vide quomodo ſacer textus copulet jejunium cum vilitate veſtium nam hæc ſummopere placet Chriſto, Chriſtus enim vilibus veſtibus ſemper uſus eſt; ſic etiam Ninivitæ cum jejunio induti ſunt ſaccis; nam ex curioſitate, & ſuperfluitate veſtium multa mala conſequuntur. *opuſc. medit. vit. Chriſti, c. 12. & ſer. 4. Dom. 1. Quadrag.*

20. *Chriſtus quomodo Iudæis factus eſt in parabolam.*

Factus ſum illis in parabolam, adverſum me loquebantur, qui ſedebant in porta. Nota, quod hæc ad litteram dicuntur de Chriſto, qui tempore paſſionis luto, immunditiis, convitiis, deriſionibus impellebatur, anxiabatur, & torquebatur, *opuſc. medit. vita Chriſti, c. 74.*

21. *Peccatores alij morantur in cloaca diaboli, alij in ore ipſius; ideò ut liberentur à tantis malis confugere debent ad Deum in oratione.*

Ego verò orationem meam ad te Domine. Cur ad orationem confugis: quid à Deo prætendis? ſubdit: *eripe me de luto, ut non infigar; libera me ab iis, qui oderunt me, & de profundis aquarum.* Nota, quod hic duo dicit, & à duobus periculis petit liberari, ſcilicet de profundo aquarum, lutoque, & ab iis, qui oderunt eum, ut videas miſerrimum ſtatum peccatorum: alij enim morantur in profunda cloaca diaboli, nempe in peccatis luxuriæ, alij in ore dæmonum per obſtinationem: felices tamen ſunt ij, quos invenit Dominus, ut eos liberet, & ideò in perſona iſtorum infelicium petit inveniri, & liberari à Deo *ſerm. 1. Dom. 4. poſt Pentecoſt. & ſerm. 4. Dom. 3. Advent.*

22. *Homo lutum corporale, & ſpirituale, & à Chriſto ſolo ſublimari poteſt ad ſtatum nobiliorem.*

Eripe me de luto, ut non infigar. Nota, quod hic petit incarnationem Verbi Dei, ad quod ſpectat liberare lutum: lutum autem eſt caro noſtra infirma, & culpa fœdata, ad hoc lutum ſublimandum venit Chriſtus, qui uniens divinitatem cum hoc luto, eam liberavit, & nobilitavit. *Pſal. 68. & ſer. 1. Dom. 11. poſt Pentec. & in Ioan. c 9. v. 7*

23. *Felix peccator, qui exiſtens in cloaca diaboli toto corde petit ab ipſa liberari: Infelix, qui in ea vult morari.*

Eripe me de luto, ut non infigar. Vide, quod peccator exiſtens in peccato, in cloaca diaboli moratur: Felix ergo erit, ſi toto corde ad Deum confugit, ut eripiatur: E contra, infelix, qui de hac cloaca extrahi differt, nec curat; Iſti ergo eveniet quod legitur de quodam Judæo, qui in die Sabbati noluit extrahi; die autem ſequenti, ſcilicet Dominico Rex ipſum extrahi non permittit, dicens. *Heri ſervavit Sabbatum ſuum, hodie ſervet meum.* Ita faciet Deus peccatori, ſi in die vitæ præſentis ſentinam vitiorum exire peccator noluerit, in die futuræ vitæ de lacu miſeriæ exire non poterit. Extrahatur ergo peccator in die præſentis vitæ, ut non cogatur ſubjici æternæ miſeriæ. *Ser. 4. Dom. 3. Adv.*

24. *Caveat homo ab adverſitate, à proſperitate, & deſperatione, ne ruat ob iſtas tentationes in peccatum.*

Non me demergat tempeſtas aqua, neque abſorbeat me profundum, neque urgeat ſuper me puteus os ſuum. Nota hæc tria, quæ hic ionuit Propheta à qoibus cavere debet homo, ne ruat ob ipſa in peccatum, nempè à tentatione violenta, ſcilicet à periculo adverſitatis, ſignificatæ per tempeſtatem aquæ: à tentatione deceptoria, ſcilicet proſperitatis ſignificatæ per profundum: à tentatione deſperationis, ſignificatæ per puteum. *Pſalm. 73. & 54.*

25. *Peccatum ratione culpæ & pæna annexa evaneſcere facit hominem in nihilum, ideò auxilio divino indiget, ut liberetur.*

Eripe me de luto, ut non infigar, non me demergat tempeſtas aqua. Nota hæc duo, ſcilicet lutum profundi, & profundum aquæ: per quæ ſignificatur duplex miſeria peccatoris, ſcilicet ratione culpæ, & pœnalitatum, in quas incidit: ab his petebat Propheta liberari per adventum Redemptoris: ab his debet petere quilibet noſtrum, ut liberemur. *l. 1. prolog. in Lucam c. 14. v. 6.*

26. *Miſericordia Dei quarè dicitur benigna, & multiplex.*

Exaudi me Domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecundùm multitudinem miſerationum suarum reſpice in me. Nota, quod petens miſericordiam à Deo Propheta, eam appellat benignam, & poſtea multiplicem: cur hoc? Quia non ſolùm benigna eſt, liberans à miſeria temporali, maximè in tempore mortis, ſed eſt magna, quia liberat à miſeria culpæ originalis, & ſpecioſa liberat à miſeria peccati actualis: eſt ergo multiplex, quia ſe extendit ad omne malum tollendum, & omne bonum conferendum. *Pſal. 118. c. 5. v. 13. & c. 6. v. 8.*

27. *Chriſtus quare dicitur puer.*

Ne avertas faciem tuam à puero tuo. Hæc ſunt verba Chriſti ad Patrem. Nota, quod Chriſtus dicitur puer, ſcilicet ob puritatem, peccatique immunitatem: propter humilitatem propter obedientiam, & propter manſuetudinem. *Pſal. 68.* Sicque ut puer dilectus orabat Patrem, ut ipſum liberaret.

28. *Chriſtus qualem confuſionem paſſus fuit.*

Tu ſcis improperium meum, & confuſionem, & reverentiam meam. Nota hæc dicuntur in perſona Chriſti tempore paſſionis: paſſus enim eſt ab inimicis improperia multa, & confuſionem, ſcilicet triſtitiæ in horto, & erubeſcentiæ, vel reverentiæ, quando fuit nudatus, & flagellatus: non autem habuit confuſionem conſcientiæ, quia hæc eſt propria peccatorum. *Pſ. 68. op. med. vita Chriſti 75.*

29. *Gravitas pænarum Chriſti qualis, ex eo quod relictus eſt ſolus.*

Et ſuſtinui qui ſimul contriſtaretur, & non fuit, & qui conſolaretur, & non inveni. Nota, quod in his verbis exprimitur gravitas pœnarum Chriſti ex eo quod fuit relictus ſolus: Gravè enim eſt homini, ſi in tormentis eum nullus conſolatur; gravius ſi à multis exprobratur: graviſſimum, ſi ab omnibus deſeratur: hæc omnia paſſus eſt Chriſtus; habuit enim in dictis contradictores, in tormentis illuſores, in factis obſervatores, in morte exprobratores. *Ser. 6. in Paraſc.*

30. *Summus gradus patientiæ Chriſti expenditur.*

Improperium expectavit cor meum. Vide ex hoc ad quem gradum pervenit patientia Chriſti: nam altus gradus eſt tolerare afflictionem, quam homo meruit pro peccatis ſuis, & Chriſtus pro alienis; altior eſt ſufferre pro juſtitia; & altiſſimus eſt ferventer appetere afflictionem; hancque Chriſtus ſublimiſſimè exercuit. *Opuſc. de grad. virt. c. 5.*

31. *Prælati, non compatientes infirmis, Deo exoſi, & contra eos clamant voces, & lamentationes ſubditorum infirmorum.*

Tu ſcis improperium meum: in conſpectu tuo ſunt omnes, qui tribulant. Nota, quod ſi dantur Prælati non compatientes ſubditis infirmis, eoſque non conſolantes, & deſerentes: contra eos ſubditorum miſeria clamat ad Patrem miſericordiarum, quia addunt vulnera vulneribus: væ ergo iſtis crudelibus, contra quos dicit ſubditus Domino: Tu ſcis Domine improperium, & miſeriam meam. *Opuſcul. de ſex alis Seraph. cap. 4.*

32. Chriſtus in Cruce fuit potatus aceto mixto felle ad majus tormẽtum, & ut guloſis daret exemplum abſtinentiæ: unde dicitur hic. *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potaverunt me aceto. Luc. c. 23. v. 36. & ſerm. 3. & 4 in Paraſc. & ſerm. 1. Dom. 20. poſt Pentecoſt.*

33. *Effectus peſſimi indignæ communionis Euchariſtiæ enumerantur.*

Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum. Nota, quod hic inſinuantur octo effectus peſſimi indignæ communionis: & primò dicit, *in laqueum,*

eſt

Digitized by Google

eſt talis communio, quia illaqueatur talis malè ſuſcipiens novo peccato, & ſacrilegio: ſecundò damnationem præparat & ideò dicit, *in retributionem*: tertiò addit, *& in ſcandalum*, ſcilicet ſcandalizat proximum: quartò offuſcationem mentis; unde dicit: *obſcurentur oculi eorum, ne videant*: quintò tentationibus ſuccumbit; undè dicit, *& dorſum eorum ſemper incurva*: Sextò Deum ſpecialiter irritat; undè dicit: *Effunde ſuper eos iram tuam*: Septimò vitam temporalem breviat; unde dicit: *Fiat habitatio eorum deſerta*: Octavò gratuitis ſpoliat, ſic addit: *& in tabernaculis eorum non ſit qui inhabitet. opuſc. Comp. Theol.l.6.c.15.& Pſal.68.*

34. *Menſa multiplex in ſacra Scriptura, quæ in laqueum malis convertitur.*

Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum. Hic nota, quod menſa multipliciter ſumitur in ſacra ſcriptura; menſa ſcilicet propoſitionis, quæ erat in tabernaculo: menſa cæleſtis gloriæ: menſa, ſacræ Scripturæ: Menſa item in malum, ſcilicet iniquitatis, & iſtæ menſæ converſæ fuerunt Judæis in laqueum ob mortem Chriſto illatam. *Pſal.68.*

35. *Peccatum obſcurat lumen etiam naturale datum homini.*

Obſcurentur oculi eorum ne videant. Nota, quod hoc non dicit Propheta optando, ſed prædicendo, ſed quid eſt, quod prædicit? Nota, quod loquitur primò de Judæis, ſecundò de peccatoribus, ut exprimat effectum perſecutionis Judæorum contra Chriſtum, & peccati agentis in animam; nam proprium ejus eſt obſcurare ingenium, memoriam, & rationem. *Pſ.68.& ſer.6. de Apoſtol.*

36. *Chriſtus magis doluit pro peccatis Judæorum, quàm propriis vulneribus.*

Et ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt. Quid eſt quod addiderunt ſuper dolorem vulnerum Chriſti? addiderunt peccatum, addiderunt & obcæcationem ſpiritualem animæ: & hoc fuit vulnus ſuper vulnus, & dolor major Chriſti. *Serm 1. Dom.1. infrà oct. Epiph.& opuſc.de perfec. vita c.6.* Nota etiam, quod hic alluſio fit ad flagellationem factam Chriſti, ſuper quam addiderunt proprium peccatum, & odium Judæi. *Pſal.118.c.11.v.1.*

37. *Non compatiens proximo infirmo ipſumque deſerens, addit vulnera vulneribus ipſi.*

Quoniam quem tu percuſſiſti perſecuti ſunt.& ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt. Nota, quod hæc myſticè à Chriſtu dicuntur de paupere infirmo à Deo infirmitate, & neceſſitate percuſſo; ſed addendo ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt, ingerit difficultatem: Quomodò dolores hujus percuſſi à Deo tranſierunt in dolores, & vulnera Chriſti? Sed attende, quod conqueritur Chriſtus de iis, qui à Prælatis, vel divitibus deſeruntur abſque ſubventione in ſuis neceſſitatibus, & infirmitatibus; tunc enim additur dolor ſuper dolorem, & vulnus ſuper vulnus: & quia Chriſti membra ſunt, ideò Chriſtus tamquam de propriis vulneribus conqueritur. *Op.de ſex alis Seraph.c.4. & ſer.6.de Apoſt.*

38. *Qui intentioni malæ addit opus, addit iniquitatem ſuper iniquitatem.*

Appone iniquitatem ſuper iniquitatem eorum. Nota hoc dicitur prædicendo: ſed quid eſt apponere iniquitatem ſuper iniquitatem, niſi intentioni malæ addere opus? ſic enim additur, non novum peccatum, ſed circumſtantia aggravans. *l.2. d.42. a.1. qu.2.*

39. *Quinam deleri poſſunt de libro vitæ, & quinam non.*

Deleantur de libro viventium, & cum juſtis non ſcribantur. Ergone poteſt quis deleri de libro vitæ? ergone immutatio poteſt cadere in conſiliis, & decretis Dei æternis? nonne hæc ſunt immutabilia? Sed attende, quod tribus modis dicitur aliquis ſcribi in libro vitæ, qui conſiſtit in divina diſpoſitione, ſecundùm quam aliquis ordinatur ad vitam, & reputatur eſſe dignus vita: primò ſecundùm præſentiam, & præſentem juſtitiam: ſecundò ſecundùm finalis gratiæ, prævisionem: tertiò ſecundùm opinionem: primo modo præſcitus poteſt dici ſcriptus ad tempus in libro vitæ, ſed non finaliter: ſecundo modo dicuntur prædeſtinati ſcripti in libro vitæ, licèt ad tempus perdant gratiam, quia involuitur in prædeſtinationem eorum ordinatio ad vitam ſecundùm præſcientiam divinam: tertio modo quatenus præſciti faciunt opera, quæ reputant homines bona: primo, & tertio modo non dicuntur ſcripti indelebiliter & finaliter, ſed tantum ſecundo modo; ſtet igitur, & operetur quilibet cum metu, & tremore ſuam ſalutem: Nec per hoc exiſtimet aliquis cadere in conſiliis, & ſententia Dei aliquam immutationem, ſed tantùm in homine circa meritum immutatum. *l.3.d.31. dub 2. & lib 4.d 43.a.2.q.1. & 2.& in Pſal.68.in Lucam c.10.v.10.*

40. *Quatuor ſunt libri Dei à Deo expoſiti fidelibus.*

Deleantur de libro viventium. Ergone apud Deum eſt aliquis liber? maximè: Nota, quod quatuor ſunt libri à Deo expoſiti, & ſcripti: primus eſt ſcriptus ab æterno, eſtque divinitas: Secundus ſcriptus in Paradiſo in mente hominis: tertius in deſerto, ſcilicet lex ſcripta; quartus in Chriſto in ejus Incarnatione: in primo legebant tantùm tres Perſonæ Divinæ, & erat ſcriptus intus tantùm: in ſecundo legere poterant primi homines in ſtatu innocentiæ, & poteſt legere etiam quilibet, ſcilicet dictamen legis naturæ: Tertius expoſitus fuit mundo in tabulis legis: quartus eſt ſcriptus intus per divinitatem, auroque divinitatis illuſtratus, & foris per humanitatem in clauſtro Virginis Mariæ ſcriptus, in quo poſſunt legere homines, & Angeli; caveat ergo homo, ne deleatur ex hoc libro *Pſal.68.*

41. *Chriſtus verè fuit pauper, & mendicus temporaliter.*

Ego ſum pauper, & dolens. Nota hæc dicta eſſe in perſona Chriſti, qui verè tēporaliter fuit pauper, & mendicus, ut nos inſtrueret ad ſui imitationem: ſed advertendū, quod triplex mendicatio reperitur: prima eſt ex neceſſitate naturæ, quæ poteſt fieri meritoria ipſa tolerādo pro amore Chriſti: ſecūda

eſt

eſt ex vitioſitate, ſeilicet vel pro otio fovendo, vel pro lucro reportando: tertia ex ſupererogatione juſtitiæ, & hæc fuit in Chriſto, in Apoſtolis, & ipſorum imitatoribus, & hæc eſt laudabilis, nobilis, & meritoria. *Opuſc. de paup. Chriſti art. 2. & l. 3. d 16. art. 1. qu. 1.*

42. *Paupertas voluntaria affert dulcedinem, & delectationem ſpiritualem animæ.*

Ego ſum pauper, & dolens: Nota, quod ſequitur: *ſalus tua Deus ſuſcepit me, laudabo in cantico*: ut videas, quod paupertas voluntaria non ſolùm non affert miſeriam, ſed lætitiam, & delectationem ſpiritualem animæ: caſtigat enim & probat, purgat, humiliat, & exaltat. O felix paupertas, & fælices pauperes Chriſti. *Opuſc. Apol. paup. reſp. 3. cap. 3.*

43. *Pauper voluntarius quomodò debet eſſe dolens.*

Ego ſum pauper, & dolens. Nota hanc connexionem pauperis, & dolentis, ut videas quod ſolùm ille eſt pauper Deo gratus, & voluntarius, qui eſt dolens, ſcilicet qui per compunctionem interiorem, & pro imitando Chriſtum, relinquit poſſeſſionem exteriorem, addit: *ſalus tua ſuſcepit me*, ideſt Ieſus filius tuus ſuſcepit me ad emiſſionem voti paupertatis, & obedientiæ, & caſtitatis. *Pſal. 118 c. 8. v. 4.*

44. *Quilibet homo in hac vita eſt pauper.*

Ego ſum pauper, & dolens. Nota hæc dici in Perſona cujuſlibet hominis, qui verè eſt pauper, non habens in hac vita permanentem civitatem: & ideò tanquam mendici debemus à Deo petere eleemoſynam. *in Pſal. 114. & opuſc de paup. Chriſti. art. 2. & in Lucam c. 16. v. 20.*

45. *Chriſtus fuit dolens multipliciter.*

Ego ſum pauper, & dolens. Nota hæc dici à Chriſto: multipliciter enim doluit: primò ex infirmitate pro ſe: ſecundò pro bonis ex dilectione: tertiò pro malis ex compaſſione: & ideò oravit pro Judæis dicens: *ignoſce illis. Pſal. 68.*

46. *Chriſtus acerbiſſimum dolorem paſſus eſt.*

Ego ſum pauper, & dolens. Nota, quod hic impugnatur error eorum, qui dixerunt, Chriſtum verum dolorem non habuiſſe; quia verè ſecundùm humanitatem doluit, ejuſque dolor fuit acerbiſſimus, tum ex cauſa patiendi, quia fuit dolor pro culpa non propria, ſed aliena pro amicis, & inimicis: tum ex modo, quia ob generalitatem membrorum, & continuitatem pœnæ; tum ex conditione patientis propter maximam complexionis æqualitatem, & propter ſenſus vivacitatem. *l. 3. d. 16. art. 1 qu. 1. & 2.*

47. *Laus Dei qualiter à nobis promenda.*

Laudabo nomen Dei cum cantico, & magnificabo eum in laude. Nota quod in his verbis exprimuntur conditiones perfectæ laudationis divinæ; debemus enim laudare Deum voce unde dicit: *Laudabo nomen Dei*: mentis jucunditate, unde addit, *cum cantico*: & bona operatione, unde dicit; *& magnificabo eum. Pſal. 68.*

48. *Verus pauper Chriſti indigentiâ lætatur.*

Videant pauperes, & lætentur. Cur lætari debent? propter excellentiam virtutis gratuitæ, & affluentiam jucunditatis internæ, & propter bonitatem divinam. *In Lucam c. 7. v. 22. & pſal. 118. c. 5. v. 10.*

49. *Quærendus eſt Chriſtus, ut panis, ut medicus, ut medicina, ut fons omnium bonorum.*

Videant pauperes, & lætentur, quærite Deum, & vivet anima veſtra. Nota, quod prius præcipit, ut lætentur pauperes, & poſtea vult, ut quærant Deum, ad quod conſequitur vita animæ: per quæ datur intelligi, quod qui eſt pauper, & indigens pane, ad Chriſtum recurrat, ut ad panem vitæ: ſi eſt pauper, & infirmus ad Chriſtum ut medicum recurrat, & vivet anima: ſi alio bono indigens, ad Chriſtum, ut ad fontem omnium bonorum. *Ser. 6. Dom. infra oct. Epiph ſer. 6. in rogat. & ſer. 2. Dom. 14. poſt Pentecoſt.*

50. *Vincti alii ſunt Chriſti, alii Diaboli: ubi de fune S. Franciſci.*

Quoniam exaudivit pauperes Dominus, & vinctos ſuos non deſpexit. Nota illam particulam, *vinctos ſuos*: ſcilicet loquitur de vinctis Chriſti; quia alii ſunt vincti Chriſti, alij Diaboli: vincti Chriſti ſunt, qui vinculis pœnitentiæ, charitatis, religionis ſunt ligati, utique à Chriſto ſunt dilecti, & exauditi: vincti Diaboli ſunt vinculis peccatorum irretiti, quos Diabolus ducit ad præcipitium, iſtoſque deſpicit Deus. *Serm. 3. Dom. 11. poſt Pentec. & ſerm. 3. Dom. 3. Adv. & Pſal. 118. cap. 2. v. 10. & Pſal 68.* Nota etiam, quod hic textus poteſt applicari fratribus minoribus, quibus S. Franciſcus ordinavit, ut pro cingulo ſacci uterentur fune, ut Chriſtum vinctum imitarentur, & ut vinculi vilitas concordaret habitui pauperum: ut hoc cingulo armati, veritatis linea multis aſpera, ab Eccleſia videantur diſturbare ſimoniacos, & ſceleſtos. *Op. expoſ. in reg. S. Fran. cap. 2.*

51. Vinculum ligans manus, pedes, collum, & linguam eſt peccatum mortale: qui ergo vult ſolvi à vinculo iſto clamet ad Deum. *Ser. 3. Dom. 11. poſt Pentecoſt.*

52. *Contemplativi corpore habitant terram, anima Cælum.*

Quoniam Deus ſalvam faciet Sion, & ædificabuntur Civitates Iuda, & inhabitabunt ibi, & hæreditate acquirent eam, & ſemen ſervorum ejus poſſidebit eam. Hic ad litteram prædicit Propheta ædificationem Eccleſiarum ſub nomine civitatum Iuda, cultum Dei, qui in ipſis florebit, & tandem acquiſitionem gloriæ ipſorum colentium ſervorum Dei: Myſticè loquitur de contemplativis qui licet corpore habitent in terra, anima tamen civitatem ſupernam inhabitant, & finaliter illam hæreditant. *Pſal. 118. c. 7. v. 15.*

53. *Qui in profundo peccatorum eſt, ad Mariam recurrat, & liberabitur.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Salvum me fac Domine, quoniam intraverunt aquæ uſque ad animam meam. Nota, quod ut dictum eſt hæ ſunt voces exiſtentis in profundo luto peccati, & ad Deum recurrentis pro liberatione: attamen ſi vult ſecurè liberari à talibus anguſtiis, recurrat ad Mariam Virginem, quæ eſt unicum refugium peccatorum; & dicat toto corde: ſalvum me fac Domina Virgo, quoniam intraverunt aquæ concupiſcentiarum uſque ad animam meã: infixus ſum in limo profundi, & aquæ voluptatis circumdederunt me: plorans ploravi in nocte: ſicque dies lætitiæ orietur talibus confugientibus ad Mariam. *opuſc. Pſalt. B. Virgin. Pſal. 68.*

54. *Qui in mari tempeſtatum hujus vitæ jacet, ad ſtellam maris recurrat, quæ eſt ſtella ſalvans peccatores.*

Salvum me fac, quoniam intraverunt aquæ uſque ad animam meam. Nota quod iſtæ voces ſunt exiſtentis in medio undarum, & fluctuum maris, vallati anguſtijs mortis, & tales ſunt omnes homines enavigantes hanc vitam miſeram; ſed quis nos ſalvabit in tot anguſtiis? ſola Maria maris ſtella: hanc Deus collocavit in Eccleſia, ut ad ipſam adſpiceremus, ut per ipſam ad portum ſalutis reduceremur: dicamus ergo ad ipſam toto corde converſi: O glorioſa Virgo, ſi es ſtella maris, nobile ſolatium, dolce conſortium, efficax auxilium, pium ſubſidium noſtrum, volo in hac vita eſſe in mari, ut ſemper ſis ſtella mea, ut ſemper in mari ſim perfectæ amaritudinis, de peccatis meis gemendo, Chriſto crucifixo compatiendo, & proximorum miſeriis ſubveniendo: currant undique tribulationes, intrent uſque ad animam meam, non timebo, quoniam tu mecum es. *Opuſc. ſtim. p. 3 cap. 16.*

55. *Ad Mariam clamandum in anguſtiis.*

Laboravi clamans, raucæ factæ ſunt fauces meæ, defecerunt oculi mei, dum ſpero in Deum meum. Sic dicebat Propheta ad Deum: ſic dicit Eccleſia ad Mariam in antiphona: *Salve Regina*: dum continuè exit in has voces: *ad te clamamus exules filii Evæ*, ſcilicet clamamus anguſtiati, miſeriis infinitis oppreſſi, clamamus cordis anxietate, ſtomachi vacuitate, doloris acerbitate: aut forte erga Mariam amoris immenſitate clamamus ne ſomnolentia ſibi erga nos inducatur: Clamamus ad te ô Maria, ut noſtram tibi manifeſtemus miſeriam, quia clamare neceſſitas nos compellit: & etiam clamamus, ut te ad compaſſionem amplius moveamus: propter hunc clamorem raucæ factæ ſunt fauces noſtræ. Quid ergo amplius moraris? Quid affligi nos permittis? ſi ergo multum tardaveris, & vocem clamando amiſero, ad te amplius clamare nequibo. Citò Domina ſubveni clamanti, ne in manibus inimici ſubjiciar: curre, feſtina Domina, & tuum nequiſſimum ſervum, ac infideliſſimum ad te clamantem parcendo adjuva, & eripe de manibus inimici, & periculis ſui hoſtis: ſalva animam meam Genitrix ſalvatoris, quia per te vera ſalus data eſt toti mundo, dum, nuntiante Angelo, fuiſti obumbrata, & ſapientiâ Patris gravidata. *Op. ſtim. p. 3. c. 19. & opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal. 68.*

56. *Dolores B. Virginis in Paſſione filii expenduntur.*

Quoniam quem tu percuſſiſti perſecuti ſunt, & ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt: Ego ſum pauper, & dolens. Nota, quod iſta ſunt verba Salvatoris in paſſione poſiti; Sed tamen etiam poſſunt applicari ad Mariam dolentem de doloribus, & paſſione filii dilecti: Nam non ſolùm in anima fuit illi Martyri commartyr, vulnerato convulnerata, crucifixo concrucifixa, gladiato congladiata: Pallebat enim decor munditiæ, & naturali pulchritudine tabeſcebat in filio, & ipſa tabeſcebat, quia talis in ipſa relucebat effigies, qualis ab objecto corporis filii reſultabat: ſordebat ſputis facies glorioſa, ſordebat & ipſa luctu mæſtitiæ, non enim alium habitum prætendebat amans, niſi qualis virtus amoris expreſſerat amato: Ad hæc addit Maria: & ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt; nempè ob compaſſionem, quam habebat, & dolebat de obcæcationis malitia Judæorum, eo quod apponebant iniquitatem ſuper iniquitatem, ſpernendo illud magnum ſacramentum, & vilipendendo illud ſaluberrimum medicamentum paſſionis Chriſti antidotum, ut videretur ei addere dolorem vulnerum mentalium, quem gladius paſſionis Chriſti filii ſui in ſua anima expreſſerat. *ſer. 1. Dom. infra oct. Epiph.*

Maria c. or ſpeculum erat, in quo expreſſa fuerunt omnes pœnæ Chriſti corpora los.

PSALMUS LXIX.

Titulus: in finem, Pſalmus David in rememorationem quod ſalvum fecerit eum Dominus.

1. PRIMÒ Nota, quod cum ſupra egerit de Chriſti paſſione, à qua nobis eſt omne bonum: in hoc pſalmo dirigitur juſtus ad Chriſtum, ut ab eo obtinear adjutorium in omnibus ſuis neceſſitatibus in virtute paſſionis Chriſti, à qua ſalus provenit: per quod diffidens de ſe ipſo totam fiduciam collocat in ipſo Chriſto.

2. *Sicut Eccleſia in principio horarum canonicarum utitur hoc primo verſu; ſic & quilibet debet in omni neceſſitate, & tentatione eodem uti.*

Deus in adjutorium meum intende. Nota, quod in primitiva Eccleſia unuſquiſque dicebat hunc verſum in principio cujuſlibet actionis: nunc verò idem facit Eccleſia in principio cujuſlibet horæ canonicæ, & ob id quilibet debet eodem verſiculo uti in omnibus tentationibus, & accidentibus: eſt enim valde efficax contra diabolum, quia exercetur in eo diffidentia ſui, & totalis fiducia in Deo; petitur autem multiplex adjutorium à Deo, nempè ut intendat per miſericordiam, per perſeverantiam, & per conſummationem, & ſimul adjuvet præveniendo quantum ad principium per primam gratiam, quantum ad perfe-

Digitized by Google

tra legem : Boni legunt in lege Dei,quæ eſt quadruplex,ſcilicet lex foris ſcripra,quæ eſt Moſaica & Evangelica:lex intus data , ſcilicet in ratione: Lex io mundi figura,quia per creaturæ pulchritudinem laudatur Creator, & lex æterna , quæ eſt Deus : Juſti autem in hac quadruplici lege continue leguot , & petunt à Deo liberari ab iniquis manu contra legem agentibus. *Pſal.* 70.

6. *Iuventus Eccleſiæ explicatur.*

Domine tu es ſpes mea à juventute mea. Nota hæc ſunt verba Eccleſiæ,quæ totam fiduciam habet in Chriſto a juventute ſua : ſed quænam eſt hæc juventus ? Reſpondeo , quod juventus conſiſtit in tribus, ſcilicet in ætate parva in fortitudine,& in decore : ſic Eccleſia fuit parva, in paucis fidelibus in principio : fortis in tempore martyrum,& decora eſt in patria.Ejus ætas diſtinguitur ſecundum quatuor Sacramenta quæ ſunt Baptiſmus ſignificans infantiam:exorciſmus , ſeu ordo, pueritiam;Coofirmatio ſignificans joventutem, & id quod ſequitur ſignificat ſenectutem, ſcilicet in Pœnitentia , Extrema - unctione , Matrimonio. *Pſalm.*70.

7. *Laus vocalis in Eccleſia quare ordinata, & quomodo exercenda.*

In te cantatio mea:repleatur os meum laude. Nota, quod laus vocalis in Eccleſia hic exprimitur,fuitque Spiritu ſancto dictante ordinata quadruplici ex cauſa , ſcilicet ut pigritia noſtra excitetur, ut proximus audiendo corrigatur , & ædificetur , ut meritum noſtrum augmentetur , ut illa laus mente , & ore exprimatur , ne ſit ibi duplex cor. *Pſalm.*70.

8. *Alij deficiunt in malum , alij in bonum.*

*Ne projicias me in tempore ſenectutis mea:cum defecerit virtus mea ne derelinquas me.*Nota,quod vir juſtus,videns ſe in Dei obſequio collocatum diffidens de propria virtute ad Deum confugit , ne à Deo projiciatur in tempore ſenectutis, & cum defecerit virtus ſua:Notanter autē dicit:*cum defecerit virtus mea*,quia deficit quis à Deo , ſub Deo , in Deo,& in Deum. A Deo quando per peccatum quis recedit à Deo , tuncque deficit virtus gratiæ Dei,& hoc eſt quod metuebat Propheta : Deficit quis ſub Deo qui à peccato deſiſtit,io Deo, qui in Dei cognitione deficit ; in Deum verò deficit & tranſmutat , qui in Deum per contemplationem intendit.*Pſalm* 70.

9. *Juſti caveant à viris ſcandaloſis æquè ac peccato.*

Deus ne elongeris à me:confundantur,& deficiant detrahentes animæ mea : operiantur pudore qui quærunt mala mihi. Vide quid eſt , quod vir juſtus à Deo petit , nempe ne elongetur à ſe : & ne elongetur à ſe poſtulat ab ipſo , ut elongentur , & deficiant detrahentes animæ ſuæ : qui ſunt iſti detrahentes animæ ? ſed ex hoc patet, quale periculum inferat ſocietas ſcandaloſorum, qoi alios pertrahunt ad peccatum:iſti enim detrahunt provocando ad peccatum:unde hoc cognoſcens,petit à Deo , ut ab iſtorum ſocietate , & commercio liberetur,quaſi æquè timeat,& formidet peccatum , ac ſocietatem iſtorum perfidorum qui quæruot animas , ut eas ad malum , & peccatum inducant. *ſal.*70.

10. *Vir juſtus debet ſe ſemper exercere in ſpei longanimitate.*

Ego autem ſemper ſperabo,& adjiciam ſuper omnem laudem tuam Vide quod vir juſtus toties repetit exercitium ſpei in Deum, quia ſciebat, quod hoc exercitium mirabiliter ſtabilit animam in Dei ſervitio eamque reddit tutam ab omni labe in omnibus eventibus.*Pſal* 118.*c*.6.*v*.14.

11. *Litteratura qualis damnoſa , & qualis proficua.*

*Quoniam non cognovi litteraturam,introibo in potentias Domini.*Quid eſt hoc, quod hic notatur:ergone addiſcere ſcientias impedit ingreſſum in Cœlum, vel cognitionem mirabilium Dei?Nonne omnes ſcientiæ ancillantur Theologiæ coadjuvantes ipſius intellectum?ſed attende,quod eſt litteratura bona & mala : mala eſt quæ facit cor inflatum;item & illa quæ in cortice litteræ ſiſtit, ut faciunt Hebræi , & hæc facit ſervum : Bona eſt Chriſti,quæ in ſua ſchola addiſcitur, & hæc facit filium ; unde loquitur de mala ſacer textus , quia nullum medicamentum affert animæ pro medendo vulneribus peccati : tertia verò oione bonum affert *Pſal*.70.

12. *Periculum negotiatorum grande.*

Quoniam non cognovi litteraturam. Alia littera apud D.Auguſtinum legit:*quoniam non cognovi negotiationes* : ergone negotiatio impedit ingreſſum Cœli?ſed attende , quod eſt negotiatio , quæ vix, aut nullatenus poteſt ſine peccato exerceri , & de hac verificatur ſimpliciter hic textus : quælibet tamen negotiatio ſi non exercetur cum maxima cautela , ad peccatum trahit,& ideò ſanum conſilium eſt cavere ab omni negotiatione , *opuſc.Phar. l*.1.*c*.48.

13. *Deus multipliciter nos docet viam veritatis præcipuè per expoſitionem ſacrarum imaginum.*

*Deus docuiſti me à juventute mea , & uſque nunc pronunciabo mirabilia tua.*Vide quomodo Deus volens,ut dirigamur per vias veritatis , etiam providit nos omnibus neceſſariis;nam multipliciter nos in ſua ſchola inſtruit : docet enim nos per Sacram ſcripturam , per doctrinam à Chriſto expreſſam; per inſpirationem interiorem;per ſancta exempla, & per flagella *Pſal*.70.Adde & per ſacrarum imaginum expoſitionem , nam iſtæ ſunt loco librorum rudibus. *l*.3.*d*.9. *a*.1.*quæſt*.2.

14. *Recordatio juſtitia Dei contra peccata quare ſuadetur.*

Domine memorabor juſtitia tua ſolius. Cur ſolius Dei ? Nonne & ab aliis exercetur juſtitia , ut à Principibus , & judicibus ? quia hæc ſola Dei eſt metuenda , qua impios condemnat ad pœnam æternam, & hujus recordatio eſt unum ex præcipuis documentis in ſacra ſcriptura , & ſchola Chriſti traditis,quia per hanc retrahitur homo à peccato.*Pſal*.118.*c*.9.*v*.14.

15. *Ideò Prædicator à Deo mittitur, ut inſtructus doctrina ſacræ ſcripturæ alios inſtruat.*

Deus docuiſti me à juventute mea, & uſque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Vide quomodò iſte Propheta inſtructus in lege Domini, promittit ſe aliis prædicaturum mirabilia Dei, dicens: *uſque nunc prenuntiabo*: hoc enim eſt munus, & obligatio eorum, qui vocati ſunt ad hoc miniſterium. *Pſal. 118. c. 1. v. 13.*

16. *Quænam ſimilitudo ad Deum competat nobis, & quænam non.*

Deus quis ſimilis tibi? quaſi dicat nemo: ſed quomodò id poteſt dici, cum homo fuerit creatus ad imaginem, & ſimilitudinem Dei? ſed attende, quod alia eſt ſimilitudo naturæ, ſecundùm quam homo factus eſt ad imaginem Dei: alia ſimilitudo gratiæ per quam homo dicitur ad ſimilitudinem Dei factus, ſcilicet ſecundùm gratuita: alia eſt ſimilitudo imitationis. per quam imitati debemus Chriſti opera virtuoſa: alia eſt ſimilitudo æqualitatis, quæ ſola Perſonis divinis competit; & de hac loquitur ſacer textus: alia eſt ſimilitudo uſurpationis, & hæc fuit Luciferi, & peſſima eſt: nempè uſurpare quod ſolius Dei eſt. *Pſ. 70.*

17. *Reſurrectio noſtra multiplex ex Chriſti reſurrectione.*

Et de abyſſis terræ iterum reduxiſti me. Nota, quod hæc eſt prædictio reſurrectionis mortuorum, quæ erit in omnibus hominibus in die judicij, eritque effectus reſurrectionis factæ in Chriſto quæ fuit figura reſurrectionis ſpiritualis animæ de morte peccati. *Pſal. 70.*

18. *Deus ſuos ſervos multipliciter conſolatur.*

Multiplicaſti magnificentiam tuam, & converſus conſolatus es me. Nota, quod in his verbis datur intelligi, quod magnificentia Dei reſpectu noſtri multiplicatur ex multiplici modo, quo ſuos ſervos conſolatur: conſolatur enim nos per paſcua ſcripturarum, per promiſſa, per flagella, & per beneficia temporalia. O quantus & qualis eſt amor, & cura Dei in ſuos ſervos! *Pſal. 70.*

19. *Proprium ſervorum Dei eſt Deum laudare corde, & ore in hac vita, ut poſtea in alia vita idem opus in Cœlis fiat.*

Nam & ego confitebor tibi: exultabunt labia mea &c. Vide quid promittit, & ſibi præfigit Juſtus poſt conſolationes à Deo receptas, nempè, quia vult tota die, & nocte in hac vita ore, & corde Deum laudare, quod & Beati in Cœlo exequuntur inceſſanter. *Pſal. 118. v. 176. & c. 15. v. 51. & opuſc. ſtim. p. 3. cap. 20.*

20. *Qui in Maria Virgine confidit, non confundetur in æternum.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *In te Domine ſperavi non confundar in æternum, in juſtitia tua libera me.* Si juſtus ad Deum confugit ſpe armatus; non debet tamen ceſſare à Virginis Mariæ obſequio, ſi vult à Deo ſecurè obtinere liberationem ab hoſtibus, & peccatis: qui enim ſperant in Virgine Maria non confundentur in æternum; & in ejus miſericordia liberabuntur ab omnibus inimicis, & peccatis: dic ergo, ô Serve Dei: In te Domina Virgo ſperavi, non confundar in æternum, & in tua miſericordia libera me, & eripe me. *Opuſc. Pſalt. B. V. Pſal. 70.*

21. *Peccator in peccatis immerſus confugiat ad Mariam Virginem.*

Deus meus eripe me de manu peccatoris Hoc dicendum eſt ab immerſo in peccatis: ſed tamen confugiat ad Mariam, quia per ipſam liberabitur, & dicat fidenter: propter multitudinem iniquitatum mearum, oppreſſus ſum vehementer: vide Domina quoniam tribulor, expande manus tuas, ſuccurre pereunti; ne moreris propter gratiam nominis tui, ut efficiaris mihi in gaudium, & ſalutem. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal. 70.*

PSALMUS LXXI.

Titulus: Pſalmus in Salomonem.

1. PRIMÒ Nota hunc Pſalmum tractare de adventu Salvatoris ſignificati in Salomone, qui interpretatur Pacificus; quia ipſe eſt cauſa, & fons pacis, & quia nuntius eſt pacis & quia, dat pacem in præſenti. *Pſal. 71. & in Lucam c. 11. verſ. 35.*

2. *Quæ in hoc Pſalmo magis competunt Chriſto, quàm Salomoni.*

Deus judicium tuum Regi da, & juſtitiam tuam filio Regis. Iſte Pſalmus fuit litteraliter compoſitus in laudem Salomonis; ſed verè competit Chriſto, qui fuit major Salomone: Soli Chriſto judicium abſolutum datum eſt, & dominium à mari uſque ad mare; quia ille Salomon fuit pacificus ad tempus, iſte æternaliter: Ille ſapiens, ſed iſte ſapientia: ille faciens juſtitiam, iſte juſtitia; & ſi ad ipſum Regina Saba venit, multò magis ad iſtum nos confugere debemus. *in Lucam c. 11. v. 31.*

3. *Contemplativi ſuſcipiunt largiter influxus cæleſtes.*

Suſcipiant montes pacem populo, & colles juſtitiam. Nota, quod nomine montis venit ſtatus contemplationis ſanctorum majoris meriti, & minoris gradus; quia contemplativi primò, & abundanter ſuſcipiunt influxus cœleſtium viſionum, & pacis divinæ. *In Lucam c. 9. v. 19. & Pſal. 33.*

4. *Chriſti Regnum potiſſimè ex quatuor virtutibus eluceſſit.*

Deus judicium tuum. Nota hic quod Chriſtus commendatur potiſſimè ex quatuor: 1. à regia dignitate: 2 ab æquitate; unde dicit, *judicare populum*: 3. ab utilitate, unde dicit: *ſuſcipiant*: 4. ex perpetuitate, unde dicit: *& permanebit. Pſal. 71.*

Digitized by Google

5. *In Prælatis prius influxus cæleſtium deſcendere debet, & ex ipſis ad ſubditos.*

Suſcipiant montes pacem populo. Ad quid pax in montibus ſuſcipienda eſt ad profectum populorum: & quænam eſt hæc pax? Nota, per montes intelliguntur Prælati, quorum cura debet eſſe ordinata ad profectum ſubditorum, datur hic intelligi, quod prius illuminationes, & influxus cæleſtes ad Prælatos debent deſcendere, & hinc ad ſubditos: hic enim eſt proceſſus ſapientiæ, eſt à ſupremo ad medium, & hinc ad infimum *Sap. in prolog.*

6. *Vbi eſt juſtitia, ibi eſt Pax.*

Suſcipiant montes pacem populo, & colles juſtitiam; judicabit pauperes populi. Nota hanc connexionem inter pacem montium, & juſtitiam collium. Cur montibus attribuitur pax, & collibus juſtitia? Quid myſterii latet in hoc ordine? Nota per montes ſignificantur ſuperbi per populum ſubditi: per colles boni, & humiles prælati, & judices: ut videas, quando judices ſervant juſtitiam, etiam pax ſervatur in populis, & etiam in montibus, ſcilicet ſuperbis, qui ad nutum juſtitiæ ſe ſubdunt prælatis: quia juſtitia, & pax ſe invicem concomitantur. *Opuſc. Eccleſ. Hier. p.a. cap.1.*

7. *Quid debeamus Deo, quid proximo.*

Et permanebit cum ſole & ante lunam in generatione, & generationem. Nota, quod ad litteram oſtenditur perpetuitas gubernationis Dei, nomine ſolis; & ante lunam ſcilicèt ante decurſum generationum: myſticè datur intelligi, quod ſicut per ſolem intelligitur Deus Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, qui velut ſol communicat bona, & ideò innuitur quantum ipſi debeamus: & quia per lunam intelligitur congregatio fidelium, etiam innuitur quid proximo debeamus cum ſole, ideſt pro Chriſto. Dicitur igitur, & permanebit, ſcilicet juſtus cum ſole, ſcilicet Deum recognoſcendo, & ante lunam, ſcilicet præfigendo ſibi quid proximo debeat, quia Patris Majeſtati debemus reverentiam, qui poteſt animam, & corpus perdere in gehennam: filii veritati obedientiam, & benignitati Spiritus ſancti patientiam: Proximo verò pro Chriſto debemus noſtrum poſſe in ſubſidiis; noſtrum noſce in conſiliis, & noſtrum velle in deſideriis, ſicut ſol totum ſeipſum diffundit in inferiora. *Pſal.71.*

8. *Chriſtus ſol, Eccleſia luna ſine macula.*

Permanebit cum ſole, & ante lunam. Nota, quod prius collocatur ſol cum Chriſto, & inde proponitur luna: quia ſol juſtitiæ eſt Chriſtus; & ſicut ſine ſole luna non habet lumen; ſic nec Eccleſia, quæ rectè comparatur lunæ præcipuè propter tria, primò quia in principio fuit parva, poſtea creſcit, ſecundò ſine macula, tertiò quia omne bonum recipit à Chriſto ſole juſtitiæ. *Pſalm.71.*

9. *Regnum Chriſti quale.*

Deſcendat ſicut pluvia in vellus. Nota, quod Propheta commendat Regnum Chriſti à tribus, primò ab origine, unde dicit. *Deſcendet ſicut pluvia in vellus.* Secundò ab utilitate, unde dicit. *Orietur in diebus ejus juſtitia, & abundantia pacis.* Tertiò ab amplitudine, unde dicit, *& dominabitur à mari uſque ad mare.* Ex quibus patet quale regnum ſit Chriſto ſubjectum, & qualis Rex ipſe. *Pſal.71.*

10. *Chriſtus rectè comparatur pluviæ fæcundanti terram.*

Deſcendet ſicut pluvia in vellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Nota, quod Chriſti deſcenſus rectè comparatur pluviæ deſcendenti in terram, quia ſicut pluvia fructificare facit terram & extinguit ignem, & ſedat ſitim; ſic Chriſtus deſcendens in mundum, pluviam gratiæ ſecum attulit, & diffudit ſuper animas, eas fructificare faciens, extinguens ignem peccati, ſedans iram antiquorum. *Pſal.67. & 10. & 71. & in Ioan. collat 16.* Nota etiam, quod dicitur Chriſtus velut imber ob multiplicem gratiam, qua veniens mundum irrigavit; ſcilicet imber temporaneus, ob gratiam prævenientem, ſerotinus ob gratiam ſubſequentem; unde ante ingreſſum Filii Dei per carnem, mundus aridus fuit ab humore gratiæ, neque germen, neque fructum boni operis faciens, & erant homines ligna arida, igni tantùm apta: ſed ſtillicidiis gratiarum per egreſſum Chriſti perfuſus eſt mundus aridus. *Serm.1. in Nativ.*

11. *Sine contemptu temporalium non poteſt quis habere veram pacem, & juſtitiam.*

Orietur in diebus ejus juſtitia, & abundantia pacis, donec auferatur luna. Ergone ex adventu Chriſti auferenda eſt luna, & hinc oritura juſtitia, & abundantia pacis? & quandonam ablata eſt luna? Sed attende ad ſenſum myſticum Spiritus ſancti. Per lunam intelliguntur proſperitates temporales, & bona caduca. Ante adventum Chriſti in carne, multi juſtitiam, & pacem ſervabant, ſicut etiam nunc multi id faciunt, dum proſperantur in temporalibus; ſed hæc non eſt vera juſtitia, & abundantia pacis: Chriſtus verò abſtulit lunam, ſcilicet docuit contemnere temporalia, à quibus oritur inſtabilitas, ira, & turbatio; quia poſt Chriſti adventum inventi fuerunt tot temporalium contemptores, & deſertores in Eccleſia; ex quo contemptu oritur vera juſtitia, & abundantia pacis: Felix igitur, qui hæc temporalia contemnit exemplo Chriſti. *Serm.3. in Pentecoſt.*

12. *Dominium Chriſti extenditur ſuper omnem terram in omnes gentes.*

Et dominabitur à mari uſque ad mare, & à flumine uſque ad terminos orbis terrarum. ſcilicet per totam terram erit dominium Chriſti: & à flumine Iordanis ſe extenderunt Apoſtoli per totum orbem terrarum, ut videas amplitudinem dominationis Chriſti. *Pſal.71.*

13. *Alij cadunt coram Deo, alij à Deo cadunt, alij ſub Deo, alij in Deum.*

Coram illo procident: Æthiopes, & inimici ejus terram lingent. Nota illud verbum, *coram illo*, ſcilicet Chriſto: quid eſt coram Deo cadere? Reſponderur, quod alij coram Deo cadunt, ſcilicet qui prius malè credunt, & poſtea fideles fiunt alij à Deo, qui ab ipſo recedunt per peccatum mortale: alij ſub Deo, ſuntque peccantes venialiter: alij in Deum, ſuntque illi qui ad lapidem angularem offendunt, ſcilicet omnem malitiam in Chriſtum exercent. *Pſal.* 71.

14. *Timor reverentialis coram Deo facit procidere peccatorem.*

Coram illo procidem Æthiopes. Cur Æthiopes ſolùm? Quia Æthiopes nigri ſignificant peccatores nigros per peccatum: iſti, timore Dei excitati, coram Deo procidunt, & convertuntur. *in Lucam c.* 5. *v.* 16.

15. *Dæmones, audito nomine Ieſu, coram illo procidunt.*

Coram illo procident Æthiopes. Nota iſti ſunt dæmones, qui audito nomine Ieſu, coram illo procidunt, quia in nomine Jeſu omne genu flectitur. *in Lucam c.* 8. *v.* 28.

16. *Chriſti adoratio Regum, & omnium aliorum prædicta à Rege Propheta.*

Reges Tharſis, & Inſulæ. Hæc eſt prædictio facta adorationis Regum orientalium factæ Chriſto Jeſu in die Epiphaniæ: ex qua ſubſecuta eſt adoratio omnium aliorum, qui Chriſto ſe ſubjecerunt. *Pſal.* 71. Nota etiam, quod excellentia dignitatis Chriſti hodie patuit, cum à Regibus quæſitus, adoratus eſt: quia enim Reges adorant, & muneribus reverenter ipſum in dignitate excellentem proteſtantur: unde dixit Propheta: *Adorabunt eum omnes Reges terræ. Serm.* 2. *in Epiphan.* Nota iterum, quod hæc Prophetia præcipuè verificabitur in die judicii; tunc enim omnes velint, nolint cogentur ipſum ut Regem adorare. *Ser.* 1. *de uno Confeſſ.*

17. *Chriſtus Ieſus de ſuo ſanguine compreſſo in torculari Crucis ſolvit debiti reatus hominum.*

Liberabit pauperem à potente: & animas pauperum ſalvas faciet. Ecce effectus effuſionis ſanguinis Chriſti factæ in torculari Crucis; nam ipſo redemit hominem pauperrimum, qui non habebat unde ſolveret: liberavitque ſic animas pauperum. *ſerm.* 1. *in reſurrect. & in Lucam cap.* 2 *verſ.* 12.

18. *Pauperibus principaliter ſalvandis venit Chriſtus.*

Parcet pauperi, & inopi, & animas pauperum ſalvas faciet. Vide quod Chriſtus venit ad ſublevandam paupertatem generis humani; & nota illud verbum (*pauper, & inops*) quia primò prædicavit Iudæis, qui erant pauperes, quia pauca habebant; poſtea gentilibus, qui dicebantur inopes, qui nihil habebant, ſcilicet nec legem, nec Prophetas: datur etiam intelligi, quod venit ſalvaturus principaliter pauperes ſpiritu, ut per ipſos alios ſalvaret. *Pſ.* 71 *in Lucam c.* 4. *v.* 18. *& c.* 7. *v.* 22. *& c.* 14. *v.* 11.

19. *Peccata ſunt uſura, & peccator uſurarius.*

Ex uſuris, & iniquitate redimet animas eorum. Quid eſt, quod Chriſtus redimit ex uſuris? quænam fuit hæc uſura? ſed reſpondetur, quod meritò connectit uſuram cum peccato, quia peccatum eſt uſura, & peccator dum peccat committit cum Deo uſuram; quia plus mali invenitur in ſuppliciis, quàm commiſſum eſt in culpis; nam quoad extenſionem, & intenſionem non eſt proportio inter culpam, & pœnam, licèt quoad demeritum adſit, imò nec in hac parte adeſt proportio, quia plus pœnæ meretur peccatum, quàm à Deo infligatur. *l.* 4. *d.* 46. *art.* 1. *quæſt.* 2. *& in Lucam cap.* 5. *verſ.* 21. Nota autem, quod multiplex fuit hæc uſura ſcilicet injuriæ, pœnæ, & culpæ, à quibus Chriſtus liberavit hominem. *Pſalm.* 71. *& in Lucam ibidem.*

20. *Chriſtus eſt firmamentum Eccleſiæ in terra non terrenum, ſed cæleſte.*

Et erit firmamentum in terra in ſummis montium, ſuperextolletur ſuper libanum fructus ejus, & florebunt de Civitate ſicut fœnum terræ. Ecce quales fructus ex adventu Chriſti in Mundum: nam ipſe fundavit Eccleſiam, eamque firmavit ſuper ſeipſum; ideò dicitur firmamentum in terra, ſed non terrenum, quia cæleſte, ſuper quod elevati ſunt ſancti ſuper Libanum, ideſt ad puritatem, & candorem innocentiæ, & ſanctitatis in hac, & in alia vita. *Op. de Eccleſ. Hier. part.* 4. *cap.* 6. *& Pſal.* 71. *&* 36.

21. Majeſtas Chriſti in ſuis operibus mirabilis ſemper fuit: unde Propheta concludit poſt enarrationem actuum ipſius: *& benedictum nomen majeſtatis ejus qui facit mirabilia ſolus. Pſalm.* 118. *cap.* 1. *verſ.* 4.

22. *Deus Pater judicium, & juſtitiam in manibus Chriſti reſignavit, & miſericordiam in manus Mariæ.*

Deus judicium tuum regi da, & juſtitiam tuam filio Regis. Cur petit Propheta, ut reſignetur omne judicium, & juſtitia in manibus Chriſti? ergone rejicit à ſe miſericordiam? Nonne hoc eſt ſe exponere periculo patenti æternæ damnationis? ſed attende divinam providentiam: prævidit enim Propheta quod ſi filio competit judicium, & juſtitia; & Mariæ, & in ipſius manibus conſtituenda, & reſignanda erat miſericordia, à qua & ſalus, & venia, & miſericordia, & lætitia perpetua homini provenire debebat; cum ipſa ſit vera Mater miſericordiæ. *Opuſ. Pſal. B. Virg. Pſal.* 75. Dicamus ergo Beatæ Virgini fidenter: In manu tua ſalus, & vita conſiſtunt, lætitia perpetua, & æternitas glorioſa, reſperge cor meum dulcedine tua, fac me oblivisci miſerias hujus vitæ; trahe me poſt te vinculis miſericordiæ tuæ, & fomentis gratiæ, & pietatis tuæ ſana dolorem meum: concupiſcentias ſempiternas excita in animam meam, *Applicatio ad Mariam Virginem.*

&

& de gaudio Paradiſi inebria mentem meam. *Op. Pſal.ibid.*

23. *Chriſtus de Beata Virgine Maria ſicut de vellere exivit.*

Deſcendet ſicut pluvia in vellus. Cur ſicut pluvia in vellus? Nota, quod hic loquitur de Incarnatione Verbi facta in utero B. Virginis Mariæ, quæ rectè comparatur velleri ob multas rationes: Nam ſicut de vellere fiunt veſtes, ita caro Chriſti facta eſt de carne Virginis, quaſi veſtis ejus; unde rectè dicitur, quod verbum venit veluti indigenus ad Mariam, ut veſtem ab ipſa reciperet, & indueretur hac veſte. Secundus ſicut vellus ſine læſione ovis ſumitur; ſic Chriſtus de Maria ſine læſione exivit, & ſine virili ſemine: & ſicut vellus plenum eſt rore, ita Maria virtute, & gratia plena. *Pſalm.71.*

24. *Sicut Magi per Mariam ad Chriſtum acceſſerunt; ſic qui vult Chriſtum invenire quærat prius Mariam.*

Reges Tharſis,&c. Nota quod hic deſcribit adorationem Regum factam in die Epiphaniæ: unde ſicut prius invenerunt Mariam, & per Mariam Chriſtum; ſic tu ſi vis Chriſtum invenire ad Mariam prius accede. *Serm.4. Dom. infra oct. Nativit.*

PSALMUS LXXII.

Titulus: defecerunt laudes David Filii Jeſſe: Pſalmus Aſaph.

1. PRIMÒ nota quod hic Pſalmus attribuitur Aſaph, quia fuit unus ex præcipuis cantoribus deputatis à David: myſticè dicitur, quod defecerunt laudes David filii Jeſſe, ſcilicet ſynagogæ, & ſucceſſit Pſalmus Aſaph: Aſaph interpretatur congregatio à Chriſto fundata, quæ eſt Eccleſia, in qua novum teſtamentum, quod in veteri lege erat occultum quantum ad verba, promiſſa, & opera; erat, in Eccleſia, & Evangelio manifeſtum eſt: defecerunt igitur laudes Dei in ſynagoga, tum propter culpam, tum propter infirmitatem, tum ob defectum intelligentiæ myſteriorum Dei; tum propter temporalium ſubtractionem, & ſucceſſit laus Eccleſiæ, & ſtatus Evangelici. *Pſal.72.*

2. *Recti ſoli ad bonitatem divinam convertuntur, & bonitas Dei ipſis communicatur.*

Quàm bonus Iſraël Deus his, qui recto ſunt corde. Nota, quod Pſalmiſta docet, quod Deus ſummè bonus eſt his, qui recto ſunt corde: ergone ſolis iſtis Deus ſe oſtendit bonum? Nonne omnibus ſuam bonitatem exhibet, & communicat? ſed attende, quod in iſtis verbis continentur multa myſteria: loquitur enim de communicatione bonitatis divinæ, ſcilicet gratiæ, & juſtitiæ, quæ ſolis rectis corde tribuitur: Hæc rectitudo exigit converſionem, & conformitatem voluntatis humanæ ad ſummam bonitatem, juſtitiam, & ſanctitatem, ex qua converſione, & conformitate conſequitur inclinatio, & communicatio divinæ ſanctitatis animæ ſic converſæ, per quod anima continuatur ſummæ poteſtati, & omnia in ultimum finem ordinat. *lib.2. ſent. in prolog.*

3. Recti corde expectant, & quærunt Deum ſolicitè per contemplationem, & Deus eis ſe oſtendit bonum conſolando, & protegendo: unde hic dicitur: *quàm bonus Iſraël Deus his, qui recto ſunt corde:* bonus inquam conſolando, & protegendo. *In Thren. c.3.*

4. *Idem confirmatur.*

Quàm bonus Deus his, qui recto ſunt corde. Nota, quod hæc rectitudo eſt animæ in contemplatione myſteriorum Dei abſorptæ, & ob id Deum, ejuſque dulcedinem deguſtantis: cui Deus ſe quam bonus ſit oſtendit, quia ipſum ſolum intuetur, & in cujus ſumma dulcedine requieſcit. *Op. ſtim.p.3. c.3.& op.remedium defectuum Religioſ. & in Lucam c.9.v.33.& c.11. v.42.*

5. *Rectitudo perfecta attrahit ad ſe bonitatem divinam.*

Quàm bonus Iſraël Deus his, qui recto ſunt corde. Quinam ſunt iſti recti corde? recti corde ſunt, qui rectas habent ad Deum intentiones, cogitationes, locutiones, paſſiones, actiones, & retributiones; omniaque referunt in Deum, & ad Dei voluntatem conformantur. *In Lucam c.3. v.4. & c.18.v.19.*

6. *Judex rectè judicans, ſcilicet cum juſtitia, & miſericordia bonitatem divinam ad ſe attrahit.*

Quàm bonus Iſraël Deus his, qui recto ſunt corde. Nota, quod rectis corde Deus exhibet, & diffundit ſuam bonitatem: quis eſt rectus corde, niſi ille judex, qui in judicando, bonitatem, & pietatem divini judicii ſemper inſpicit, ſcilicet, qui inſpecta pietate Dei judicantis, diſcit pietatem habere cum alios judicat? *In ſap. c.12.*

7. *In primis motibus anima non eſt conſenſus, ſed in ſecundis; & ideò in illis Deus ſuſcipit hominem.*

Mei autem penè moti ſunt pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei. Nota, quod dicit, *penè moti ſunt pedes*: quia in primis motibus malis non adeſt conſenſus, quia proveniunt ex infirmitate humana, & tunc Deus non abiicit à ſe hominem, ſed tantùm quando concurrit conſenſus. *Pſalm.47.& 65.& Pſalm.118.c 9.v.5.& Pſal.119.*

8. *Pax malorum in malo, maledicta, & inquinata.*

Quia zelavi ſuper iniquos pacem peccatorum videns. Ergone tibi ô Propheta diſplicet videre pacem inter malos? nonne pax eſt bonum deſiderabile inter omnes. Nota, quod eſt pax bona Chriſti, & pax malorum in malo, & ad malum, & hæc eſt maledicta, & dæmonum; ſicut fuit inter Pilatum, & Herodem contra Chriſtum, hæcque eſt ſimulata, falſa, & inquinata, & deteſtabilis bonis. *op. Diat. tit.7.c.6.& in Lucam c.9.v.54.& c.12. v.51.*

9. *Omnis*

9. *Omnis homo quomodò in labore debet vivere.*

In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Quid eſt in labore hominum? ergone omnes homines tenentur laborare, ut qui non laborant ejiciantur à Dei conſortio? Sed Nota, quod dicit Apoſtolus: *qui non laborat, non manducet:* ergo omnes laborare tenentur: ita: tenentur ſecundùm ſtatum ſuum, ſcilicet alij enim tenentur eſſe in laboribus manualibus, alij in ſpiritualibus *Op. de paup. Chriſti qu.2. ad 1.*

10. *Flagella à Deo immiſſa, ſunt cauſa ſalutis.*

In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ergone ſignum damnationis eſt non flagellari cum hominibus maximè: flagella enim à Deo immiſſa ſunt ſignum & cauſa ſalutis. & ideò qui in hac vita non flagellantur cum hominibus, flagellabuntur in alia cum dæmonibus. *lib.4. d.15.p.1. dub.2. & ſer.2. fer.4. Pentec. & op. Theo. l.4.c.5.*

11. *Impii, quia non flagellantur, incidunt in plures miſerias.*

Ideò tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate, & impietate ſua. Vide præcipitium, in quod ruunt iſti, qui à Deo non viſitantur flagellis; nam immerſi in amore temporalium, irretiuntur ſuperbia reſpectu Dei, iniquitate reſpectu ſui, & impietate reſpectu proximi. *Pſal.118.c.8. v.15.*

12. *Abundantia rerum temporalium ſæpe cauſa ruinæ ſpiritualis, & multiplicationis peccatorum.*

Prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum. Nota illud verbum: *quaſi ex adipe*: quia ſicut ex adipe provenit pinguedo: ſic ex abundantia rerum temporalium prodit ſæpè multiplicatio peccatorum. *Pſal.72 & 6*. Et ſi quæras quænam iniquitas prodit ex abundantia iſta? ſubdit Propheta: *tranſierunt in affectum cordis*, ſcilicet incedendo poſt concupiſcentias ſuas, tamquam equus, & mulus, cogitaverunt, & locuti ſunt nequitiam, iniquitatem in excelſo loquuti ſunt; nempè in peccata cordis, oris, & operis, ſcilicet in omnia ſcelera. *Pſal.139.*

13. *Hypocritæ fingunt ſe homines cæleſtes, ſed evaneſcunt in terra.*

Poſuerunt in Cœlum os ſuum, & lingua eorum tranſivit in terra. Quis eſt ille, qui poſuit in Cœlum os ſuum? Is eſt, qui fingit ſe hominem cœleſtem; ſed tantùm verbis apparentibus, non veris factis; & ideò ad modum ſtellarum fictarum evaneſcunt citò in terrenos vapores. *Op. Eccleſ. Hier. p.4.c.4.*

14. *Qui verbis doloſis alios trahunt ad peccatum Deo ſunt exoſi.*

Poſuerunt in Cœlum os ſuum, & lingua eorum tranſivit in terrâ. Nota, quod hic loquitur de hypocritis, qui fideles verbis fallacibus, & perfidis argumentis trahere contendunt ad peccatum; iſti dicuntur ponere in Cœlum os ſuum, & ſe extendere linguâ ſuâ in terram: Deoque ſunt valde exoſi. *Pſal.118.c.7.v.14.* Et Nota, quod exprimitur nequitia iſtorum per figuram hyperbolem *In Ioan. c.21. v. 25.* Alij enim ponunt in Cœlum os ſuum murmurantes contra Dominum per impatientiam: alij derogant potentiæ divinæ diffidentes de ſua providentiâ: alij malè ſentientes, ut hæretici. *Pſal.72.* Nota etiam, quod hic loquitur contra blaſphemos, ponentes in Cœlum os ſuum, & contra detractores, ponentes linguam ſuam in terram, ſcilicet detrahendo de vitiis aliorum. Iterum Nota, quod in bonum poteſt ſumi, de prædicatoribus ponentibus os ſuum in Cœlum per orationem, & linguam in terram per prædicationem *Sic Vgo Cardinal.*

15. *A Chriſto fonte gratiarum venit plenitudo omnium gratiarum.*

Ideò convertetur populus meus hic; & dies pleni invenientur in eis. Nota illam particulam cauſalem (*ideò:*) nempè quia impij in profundum peccatorum venerunt, ut dictum eſt: vel quia Apoſtoli, prædicando, pervenerunt in omnem terram: ideò Chriſtus venit in plenitudine temporum, & tunc populi convertentur ad Deum (ait Propheta) quia à Chriſto ad cor humanum, velut ad proprium centrum transfunduntur radii gratiarum per juſtificationem, & illuſtrationem ſapientiæ, veritatiſque inſpirationem, & conſummationem finalem charitatis divinæ. *Opuſ Eccleſ. Hier. p.4.c.6. & in Lucam c.2. v.6.*

16. *Alii dies plenos habent in curſu hujus vitæ, alii dimidios, alii vacuos.*

Et dies pleni invenientur in eis. Quid eſt dies pleni? ergone inveniuntur dies vacui? ſic, ſic evenit hominibus, quorum aliqui habent dies plenos, ſcilicet ducendo vitam in pœnitentiâ ad redimendum peccata: Alij præſumentes de divina miſericordiâ, de longâ vitâ, de futura converſione, de finali contritione, differunt pœnitentiam; & ideò nec pleni, nec quandoque dimidii, nec quandoque unius diei plenitudo invenitur in eis; & ideò ſæpè divino judicio relinquuntur impœnitentes in die extrema: quia hac animadverſione percutitur peccator, ut moriens obliviſcatur ſui, qui dum viveret oblitus eſt Dei. *ſerm.3. Cinerum.*

17. *Qualem miſericordiam exhibent divites pauperibus, talem Deus cum ipſis exercet.*

Ecce ipſi peccatores abundantes, in ſæculo obtinuerunt divitias. Quomodò ipſi facti ſunt in deſolationem. Notandum quod hic facet textus intendit confutare ſenſum eorum, qui diffidunt de Dei providentiâ, videntes impios, & divites crudeles proſperare in hoc mundo, & juſtos torqueri adverſitatibus, dicenteſque: ergo ſine cauſa juſtificavi cor meum, & fui flagellatus tota die: ad cujus ſenſus confutationem ſubdit Spiritus Sanctus: *Ecce ipſi peccatores abundantes in ſæculo, obtinuerunt divitias*, eas expendendo in deliciis, & voluptatibus, crudelitatemque exercentes in mi-

ſeros,

Digitized by Google

ſeros, & pauperes : Id quidem verum eſt ; ſed attende exitum ipſorum , quia ſubitò facti ſunt in deſolationem : quaſi dicat ſicut fecerunt factum eſt eis, & retributionem ſuam convertit Deus in caput eorum, & ſicut ſudorem, & ſanguinem aliorum biberunt, ita Dæmones de eis facient in inferno quia qualem miſericordiam homo exhibet proximo ſuo, talem Deus exhibebit ipſi in morte. *Ser.1.Dom.14. poſt Pentecoſt.*

18. *Chriſti flagellatio prædicta à Propheta expenditur.*

Et fui flagellatus tota die. Si hæc verba in Perſona Chriſti dicuntur , quomodò verificari poſſunt, & quomodò poteſt dici , quod fuerit flagellatus tota die : ſed nota, quod hæc ad litteram verificantur de Chriſto, & etiam myſticè : Nam Chriſtus fuit quidem flagellis materialibus flagellatus ad horam , ſed flagellis linguæ ab hora captivitatis ſuæ, uſque ad horam mortis fuit flagellatus tota die, ſcilicet toto tempore vitæ ſuæ , quia ab hora nativitatis ſuæ uſque ad mortem , ſemper fuit in paſſionibus, & doloribus : tertiò quia nunc etiam à malis Chriſtianis flagellis pejoribus cæditur , quàm à Iudæis , nempè blaſphemiis , & peccatis. *Ser.2.Dom.quinquag.& in Lucam c.18.v.32. & op. de perfectione vitæ.c.6.*

19. *Quicquid boni , & mali recipitur per modum recipientis recipitur.*

Exiſtimabam ut cognoſcerem hoc, labor eſt ante me; donec intrem in ſanctuarium Dei , & intelligam in noviſſimis eorum. Ex his eruitur, quod differentia, qua Deus ſe habet cum bonis , & malis , viribus naturæ non poteſt haberi , ſed requiritur ingreſſus in ſanctuarium Dei; nempè illuminatio ſuperna cordis, unde dicit : *exiſtimabam , ut cognoſcerem hoc* , ſcilicet hoc diſcrimen; ſed inveni , quod labor eſt ante me ſcilicet fruſtratorius; unde intravi in ſanctuarium Dei , & totum intellexi , intellexi , inquam , quod quicquid recipitur per modum recipientis recipitur : nempè intellexi, quod quædam bona ſunt mala bonis ; ut eſt affluentia temporalium , quando cor eis apponunt : quædam ſunt bona, quæ ſunt mala malis , ut ſumptio indigna Euchariſtiæ, quædam bona bonis , ut ſacramenta Eccleſiæ : quædam ſunt, malis bona, ut doctrina hæreticorum : ſunt mala malis bona , ut adverſitates in præſenti , quando per illas ad Deum redeunt : Hæc omnia ſunt in ſe vel bona, vel mala , ſimpliciter : ſed ſecundùm diſpoſitionem recipientium vel bona , vel mala , quia nullum eſt bonum, niſi in beneplacito Dei , nec malum eſt , niſi quod diſplicet Deo ; quæ omnia cognoſcuntur ab intrantibus in ſanctuarium Dei ; ſcilicet in voluntate Dei cognita. *Pſal.72.*

20. *Qui voluntate Dei ſe conformat, intrat in ſanctuarium Dei.*

Donec intrem in ſanctuarium Dei. Quodnam eſt hoc ſanctuarium Dei, in quod intrat anima, & cognoſcit mirabilia Dei? Nota : hæc eſt conformitas cum voluntate Dei; talis enim ſe conformans divinæ voluntati, cognoſcit quod ſolum eſt bonum, quod Deo placet; ſolum eſt malum, quod Deo diſplicet. *Pſal.72.*

21. *Status contemplationis eſt ſanctuarium Dei.*

Donec intrem in ſanctuarium Dei, & intelligam. Nota, quod ſtatus contemplationis eſt hoc ſanctuarium, in quod anima intrans , exhibet Deo compunctionem cordis, orationes, & precationes ſuas, & hinc introducitur ad percipiendos radios illuminationum divinarum. *Pſal.118.c.15.v.10. & Pſal.118.in fine.*

22. *Qui vult cæleſtem doctrinam addiſcere, intret in ſanctuarium Chriſti, qui eſt liber vitæ.*

Donec intrem in ſanctuarium Dei. Quodnam eſt hoc ſanctuarium , in quo didicit myſteria fidei ? Hoc eſt Chriſtus Sanctus ſanctorum , verè ſanctuarium Patris, ſimulque liber, in quo legitur tota ſapientia cæleſtis. *ſer.3.Dom.2.Adv.*

23. *Qui ex ſubſtantiâ aliorum elevantur, quærunt ſubitum præcipitium, & inveniunt.*

Poſuiſti eis, dejeciſti eos , dum elevarentur. Notanda ſunt hæc verba diligenter , quia continent maximum myſterium : dat enim nobis Deus intelligere, quod iniqui ex ſubſtantiâ aliorum ſe elevantes, & ditantes, quærunt ruinam, & eam à Deo recipiunt. & inveniunt: & hinc dicit poſuiſti eis, non dicit eos, quia eorum poſitio eſt in tranſitu, & ad tempus; ſic exigentibus eorum dolis ob idque poſitio eorum eſt falſa, & ordinata ad interitum , quia ſunt velut lapides inutiles : dicit etiam, dum elevarentur ; non dicit dum elevati ſunt, ſed dum elevarentur, quia citò evaneſcunt, & in interitum, dũ elevantur, ruunt. *In Eccl.c.10.& ſer.1.de S.Ant.*

24. *Superbus ſe exaltans quærit, & invenit dejectionem : Humilis ſe deprimens, invenit exaltationem.*

Dejeciſti eos dum elevarentur. Vide quid opponit ſacer textus elevationi ſuperborum: nempè dejectionem qui enim ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur & ſi quæras , à quo dejiciuntur ſuperbi ? Reſpondeo, quod à Deo principaliter, & etiam à diabolo , ut vindicatore divinæ juſtitiæ : ſicut enim in lucta, ſi unus de luctatoribus poſſit levare pedem alterius, dejicit ipſum ſic ſi dæmon poſſit levare pedem, ſcilicet affectionem hominis per ſuperbiam dejicit eum in æternam damnationem. *Opuſ.de æt ſal.tit.1.c.3. & in Lucam. cap.14.verſ.11.*

25. *Impij de miſeriis & tribulationibus, occaſionem inveniunt majoris ruinæ : Iuſti è contra ſcalam ſibi faciunt majoris meriti, & perfectionis.*

Quomodò facti ſunt in deſolationem , ſubitò defecerunt, perierunt propter iniquitates ſuas. Nota, quod in his verbis exprimitur diſcrimen inter præſcitos, & electos tribulatos ; nam præſciti opprimuntur magnis pœnalitatibus , eaſque cum impatientiâ ſuſtinent, nec ad Deum convertuntur; & hinc pœnalitates convertunt in augmentum culpæ pereuntque propter iniquitatem ſuam , invenientes majus præcipitium. Juſti è contra faciunt de neceſſitate virtutem *Ser.1.Dom.4. poſt oct. Epiphan.*

26. *Duplex imago in homine in ordine ad Deum, alia eſſentialis, alia accidentalis.*

Velut ſomnium ſurgentium in civitate tua, imaginem ipſorum ad nihilum rediges. Ergone imago, quæ eſt eſſentialis ad nihilum redigi poteſt? & ſi id non poteſt eſſe, quomodò dicitur, quod ad nihilum redigenda eſt? Sed attende, quod duplex imago eſſentialis repetitur in homine, ſcilicèt quoad animam, & quoad corpos: quoad animam eſt in ordine ad ſanctiſſimam Trinitatem, & conſiſtit in potentiis, & actibus animæ, quæ habent unitatem, & trinitatem: quoad Corpus eſt ad imaginem mundi, quia eſt microcoſmus, ſcilicet parvus mundus; eſt & in homine alia imago, quæ propriè dicitur ſimilitudo Dei, & conſiſtit in gratuitis, ſcilicet in receptione gratiæ Dei, quæ ſuperaddit benè eſſe, & decorem ipſi animæ; & hæc per peccatum diſperditur, & de hac poteſt intelligi hic textus. *Pſal.72.& l.1.d.3.p.2.dub.1.*

27. *Vita temporalis, & iſta bona ſunt veluti ſomnium.*

Velut ſomnium ſurgentium in civitate tua ad nihilum rediges. Nota, quod in his verbis exprimit ſacer textus ſtatum miſerum horum temporalium bonorum; unde juſtus orat Deum, ut à civitate animæ, quæ eſt habitatio Dei redigat ad nihilum imaginem horum temporalium, ut nihil reputet eſſe, vel fuiſſe, quod pertranſiit, ſicut ſomnium de ſtrato ſurgentium oblivioni traditum non curatur: ſomnium enim eſt hæc vita malis, & ſtultis, qui putant ſe eſſe, quod non ſunt idest felices, & habere, quod non habent, ſcilicet putant vera iſta bona, quæ ſunt falſa: quæ conſideratio non eſt phantaſtica, ſed eſt veræ ſapientiæ, faciens mentem tranquillam, & ſtabilem inter mundanæ proſperitatis, & adverſitatis varietates, & ideò in memoriam ſæpe à juſtis revocandæ ſunt. *Op. de prof. Religioſ. l.2. c.37.*

28. *Ignis amoris divini effectus in animam quales.*

Quia inflammatum eſt cor meum, & renes mei commutati ſunt. Vide quales effectus in anima parit amoris divini ignis, nam non ſolùm facit cognoſcere vanitatem rerum terrenarum, ſed quampluri mum ignit, & ardores motus affectioneſque accandit, maloſque concupiſcentiæ ſignificatos in renibus concremat, & exſufflat, teporem inflammat, & torporem expergiſci facit, atque totam animam ipſam velut pinguiſſimum holocauſtum divino conſpectui repræſentat: ſicque Deus immiſſum ignem auget, & calere facit eam. *Opuſc. de 7.grad. contemplat. & in Lucam cap.17. verſ.36.* Nota etiam, quod dicit, *& neſcivi.* Quia cor inflammatum præ deſiderii nimietate, videtur loqui, & agere abſque cognitione. *In Lucam cap. 9. verſ.33.*

29. *Peccatum ad nihilum redigit hominem.*

Et ego ad nihilum redactus ſum, & neſcivi. Quomodò ad nihilum dicitur redactus, qui ſic loquitur? Si loquitur, ergo & eſt; & ſi eſt, ergo non eſt nihil? Reſpondetur, quod cum eſſe ſit, quod ordinem retinet, ſervatque naturam, & cum peccatum tollat hunc ordinem, hinc peccatores dicuntur in nihilum redigi, quoad bene eſſe, quia à Deo receſſerunt. *In Ioan. cap. 1. verſ.3.*

30. *Homo in Cælo eſt homo, in terra eſt velut jumentum in malo, & in bono.*

Vt jumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum. Quomodo dicitur homo ut jumentum rationis expers? Sed nota, quod homo in Cœlo verè dicitur in Deum ordinatus, in terra veluti jumentum: & hoc tum in malo, tum in bono: in malo dicitur propter ſtoliditatem, propter fætorem, & propter laborem, quæ ſunt fructus, & effectus peccati: in bono dicitur homo ut jumentum tum propter manſuetudinem, tum quia pœnitens non recuſat onus pœnitentiæ, tum ratione obedientiæ exhibitæ ſine ſimulatione, & cum ſimplicitate. *Pſalm.72. op. diat. titul.2. cap.1. & titul.4. cap 2. & ſermon.4. Domin.4. poſt oct. Epiphan.* Felix igitur, qui poteſt dicere Deo: ut jumentum factus ſum apud te, & ego ſemper tecum per obedientiam exhibitam. *In Lucam c.15.v.30.*

31. *Iuſti per manum dexteram tenentur, & deducuntur à Deo: impii à diabolo per manum ſiniſtram.*

Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxiſti me, & cum gloria ſuſcepiſti me. Vide in his verbis felicitatem juſtorum, qui in hac vita Deum per amorem fortiter tenent in mente; nam iſti ducuntur à Deo ne timeant, deducuntur ne cadant, diriguntur ne circumeant: Iſtos Deus tenet fortiter per manum dexteram, ſcilicet per bona opera in morte, ut evolent ad Cœlum, & non circumeant per purgatorium: Vide è contra infelicitatem impiorum, nam iſti per manum ſiniſtram à diabolo tenentur, dum per pravæ vitæ opera ad infernum deducuntur. *Ser.12. in Pentecoſt.& ſer.2. Dom.23. poſt Pentecoſt.*

32. *Iuſtus per contemplationem ducitur ad ſtatum quietis.*

Tenuiſti manum meam; & cum gloria ſuſcepiſti me. Nota hoc dici in perſona contemplativæ animæ, quæ ducitur à Deo à gradu inferiori ad ſtatum quietis glorioſæ, in quo ſtatu introducitur ad conſortium ſpeciale Dei. *In Lucam cap.17. verſ.34.* Nota etiam, quod magis propriè dicuntur in perſona Chriſti, qui poſt paſſiones, & tribulationes aſſumptus eſt ad gloriam. *In ſap. cap.2.*

33. Gloriæ cæleſtis qualitas, & quantitas eſt ineffabilis, & inexplicabilis: unde dicebat propheta. *Quid mihi eſt in Cælo?* Quid, ſcilicet non ſolùm ſubſtantia, ſed & quantitas, & qualitas gloriæ eſt tanta, quod excedit capacitatem intelligentiæ meæ. *Pſal.72.*

34. *Alii deficiunt ſub Deo in bonum, alii à Deo in malum.*

Defecit caro mea, & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Ergone Deo ſerviens, uti ſe proteſtatur iſte vir juſtus, deficit,

&

& non potius vim,& robur accipit, ita ut dicere debeat: defecit caro, & cor meum, dum ſcilicet totum cor meum in Deum fixi? ſed nota, quod eſt deficientia in bonum,& in malum: mali dum peccant,deficiunt à Deo,ipſum relinquentes:alij, & ſunt juſti, Deo totaliter adhærentes deficiunt quidem, ſed ſub Deo,ſcilicet, deſinunt peccare, & in Deum transformantur, & iſti felices ſunt. *in Pſal.70.& Pſal.118.v.81.*

35. *Qualis moderatio exigitur in quærendis conſolationibus divinis à ſervis Dei.*

Defecit caro mea, & cor meum. Quomodò deficit caro ex hoc, quod ſe ad Dei amorem contulit? ſed nota antecedentia, & conſequentia: *quid mihi eſt in Cælo:Deus cordis mei*: quia nimia ſolicitudine divinas conſolationes voluit quærere, hinc etiam & vigor in carne deficit. Ex quo notabile documentum datur ſervis Dei, ut ſcilicet moderatè quærant conſolationes divinas cum debilitas corporis obſiſtit, quia ſic diutius eis frui non poterunt,imò adveniente debilitate corporis, eas fugere eis neceſſe erit: quia vaſe contrito liquor effunditur; & virtute corporis deficiente, etiam cordis vigor à devotione langueſcit. *Op.de profe.Religioſ.l.2.c.26.*

36. *Deus ab anima dilectus eſt ipſi animæ totum deſiderabile.*

Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Nota illud verbum, & phraſim: *Deus cordis mei*, nec dicit quid, ſed indefinitè loquitur: ut videas quod Deus dilectus ab anima eſt ipſi totum deſiderabile:eſt enim lux,vita,ſonus, odor,cibus, & omne bonum. *op.de 7. don.c.3.*

37. *Iuſtis Deus eſt pars: impiis nequaquam.*

Pars mea Deus. Nota quod dicit. *Pars mea*: quia erat juſtus: iſtis enim pars, & ſors tota eſt Deus,impiis nequaquam. *ſer. 3. in cæna Domini, & Gloſſa,& op.ſolil.c.2.*

38. *Fornicatio multiplex,& Deo abominabilis, quæ deſtruit perſeverantiam.*

Perdidiſti omnes qui fornicantur abs te. Nota, quod hic multiplex fornicatio innuitur ob quam Deus eijcit fornicatores tales à ſe:eſt enim fornicatio Idololatriæ, fornicatio cujuſcumque peccati mortalis, quia ſicut per fornicationem corporalem ſeparatur uxor à Viro; ſic ob peccatum mortale ſeparatur anima à Deo. & hinc fornicatio corporalis eſt ſpecies fornicationis ſpiritualis. *Pſal.72. in Lucam cap. 15. verſ.10.* Fornicantur, qui relicto vero ſponſo, Jeſu Chriſto,cum Mundo luxuriantur,& ideò quia non perſeverant cum Deo, perduntur meritò, quia ab ipſo ſeparantur: ſi ergo non vis perdi, adhæreas Deo, voluntatem ejus ſemper, & perſeveranter implendo. *ſer.1.Dom.2.quadra.*

39. *Amor inordinatus Creaturæ fornicationem inducit.*

Perdidiſti omnes qui fornicantur abs te. Quinam ſunt iſti fornicatores abs Deo? ſunt qui inordinatè,& nimio amore amant Creaturam, eamque præponunt Creatori;& hinc ab ipſo perduntur. *ſer.2.Dom.3.poſt Pentec.*

40. *Iuſti firmiter adhærentes Deo, ſtant: Impij adhærentes Mundo, cadunt.*

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt ponere in Domino ſpem meam. Nota, quod dicit, *bonum eſt adhærere Deo*; nec exprimit ad quid: quodnam bonum eſt hoc? Bonum eſt; quia adhærendo Deo firmiter, & ſtabiliter manet, qui ſic adhæret Deo: Non ſic qui mundo adhæret, quia labenti adhærendo neceſſariò labitur. Adhæreant ergo (ait Propheta) alij quibuſcumque voluerint, ègo Deo adhærebo,qui eſt protector meus in via, & beatificatur in patria. *ſer.2.in feſto omn.Sanctor. & op. Incend.am.c.2.& op.Theol. myſt.c.3.v.1.*

41. Virtus ſpei in charitate fundatæ facit animam firmiter adhærere Deo: unde dicit hic Propheta: *mihi autem Deo adhærere*, ſcilicet per charitatem, *bonum eſt ponere in Domino Deo ſpem meam. Pſalm. 118. cap. 2. verſ. 15. & in ſap. cap.5.*

42. *Spei exercitium in Deum, quales effectus in anima producat.*

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Sed quibus artibus prætendis, ô Sancte Propheta adhærere Deo,& hoc bonum recipere? ſubdit: *ponere in Domino Deo ſpem meam*: Ecce quales effectus gignit in anima virtus ſpei; hæc enim adhærere facit animam immediatè Deo, eamque quodammodò beatam reddit. *op.de dono ſpei.cap.*.. Nota etiam,quod hæc fœlicitas ſpeciali modo acquiritur, dum anima, exiſtens in tribulatione, Deo adhæret per ſpem firmam. *op. medit. vita Chriſti. cap. 38.*

43. *Recti corde ſunt,qui diligunt Mariam, & diliguntur à Deo.*

Quam bonus Iſraël Deus his,qui recto ſunt corde. *Applicatio ad Mariam Virginem.*
Et quinam ſunt iſti recti corde? Recti corde ſunt, qui conformant ſuam voluntatem divinæ, & ipſum colunt; & quia voluntas Dei eſt, ut poſt Deum colamus Beatam Virginem Mariam; hinc Deus ſummè bonus eſt his qui colunt Matrem ſuam,& venerantur; qui enim Mariam continuè colit, ad maxima Dei beneficia de novo ſemper recipienda ſe diſponit. *Op. Pſalt.B.Virg.Pſal.72.& op.ſtim.p.2.c.16.* Dicamus igitur Mariæ:quia Deus ſummè bonus eſt, qui te Matrem ejus colunt, & venerantur,quia es ſolatium noſtrum,& in laboribus ſubventio optima,fac in viſceribus meis oriri lumen cæli: avertatur à me ira Dei per te: placa eum meritis, & precibus tuis: in judicio pro me aſſiſte,coram eo ſuſcipe cauſam meam, & mea ſis advocata *Op. Pſal. B.Virg. Pſal.72.* Et hinc verè Maria eſt ſolatium noſtrum in laboribus ſubventio optima, quia per ipſam placatur Deus *ibid.*

Digitized by Google

PSALMUS LXXIII.

Titulus Intellectus Aſaph.

1. PRIMÒ Nota, quod cum ſupra docuerit Deo eſſe adhærendum, hic docet quomodò id faciendum: unde iſte pſalmus eſt Aſaph, ſcilicet fidelis populi, qui intelligit, quod tranſierunt figuræ & quod veritas venit, & quod æterna quærenda ſunt, non temporalia.

2. *Loco Judæorum ſucceſſit Populus Chriſtianus, ut Populus Dei.*

Intellectus Aſaph: Ut quid Deus repuliſti in finem. Nota, quod hic pſalmus dirigitur ad Populum Dei: Populus autem Dei jam erat Populus Judæorum, ſimiliter & Populus gentilium: ſed Judæorum Populus erat ſpecialiter, & beneficio amoris: Populus gentilis tantùm beneficio creationis: Ille enim plura beneficia recepit, ſcilicet fidem, circumciſionem, liberationem; ſed quia id fuit figura futurorum, ſucceſſit Populus Chriſtianus, qui verè eſt Populus Dei. *Pſal.* 73.

3. *Signa myſteriorum Chriſti præceſſerunt in lege veteri.*

Poſuerunt ſigna ſua ſigna, & non cognoverunt ſicut in exitu uper ſummum. Quomodò Populus Judæorum poſuit ſigna ſuper ſigna, ſi non cognovit ſignificatum illorum? Nota, quod ſigna præceſſerunt in lega veteri adventus Chriſti, quæ non cognita à Judæis, fuerunt cauſa ruinæ illorum; ſigna inquam habuerunt præteritorum, & futurorum, & præſentium. *Pſal.* 73.

4. *Mali exponunt ſigna Dæmonum contra ſigna Chriſti.*

Poſuerunt ſigna ſua ſigna, & non cognoverunt ſicut in exitu ſuper ſummum. Qui ſunt iſti, qui poſuerunt ſigna ſua ſigna? Nota, quod dicit, (*ſigna ſua*,) non Dei: Nempè Chriſtus poſuit in Eccleſia ſigna ſua, ſcilicet Crucem, humilitatem: mali autem ponunt ſigna oppoſita diaboli, ſcilicet ſuperbiæ, gulæ, luxuriæ, & avaritiæ, quibus contradicunt ſignis Chriſti. *in Lucam c.* 11. *v.* 16.

5. *Peccantes voluntariè ſunt incendiarij theſaurorum Dei, & polluunt tabernaculum Dei.*

Incenderunt igni ſanctuarium ejus; in terra polluerunt tabernaculum nominis tui. Qui ſunt iſti incendiarij ſanctuarij Dei? ſunt inimici Dei, ſunt peccatores, qui peccando, & Deum offendendo, domum Domini cum familia, ſcilicet Cor cum virtutibus igne vitiorum ſcienter incendunt, occidentes animam propriam, & polluentes tabernaculum Dei Nota etiam, quod parentes, filios malè educantes, dicuntur incendere ſanctuarium Dei, & polluere tabernaculum nominis Dei. *ſer.* 1. *Dom.* 1. *poſt oct. Paſcha.* item rixantes ſunt incendiarij Domus Dei. *Op. comp. Theol. l.* 3. *c.* 17.

Nota educantes malè filios ſunt incendiarii Domus Dei. Item rixantes cum proximo.

6. *Humilibus, & Pauperibus data ſunt ſigna Chriſti: ſuperbis ſigna diaboli.*

Dixerunt in corde ſuo cognatio eorum ſimul, quieſcere faciamus omnes dies feſtos Dei à terra: ſigna noſtra non vidimus. Ecce quid facit congregatio malorum, nempè opponens ſe ſignis Chriſti, ea rejicit: Signa autem Chriſti ſunt paupertatis, & humilitatis, quæ à Chriſto expoſita ſunt pauperibus, & humilibus; ſed mali, & ſuperbi hæc non cognoſcentes, ea rejiciunt. *in Lucam cap.* 1. *verſ.* 12. *& cap.* 7 *verſ.* 39. *& c.* 11. *verſ.* 16. *& ſerm* 2. *de S. Barthol.* Quaſi dicat: ecce cognatio vitiorum, & vitioſorum ſimul cum Dæmonibus, dicunt: quieſcere faciamus omnes dies feſtos Dei à terra; ideſt auferamus dies feſtos Dei, ſed homines inducamus ad ſigna noſtra, ſcilicet ad tabernas, ad negotiationes, ad proſtibula, & alia opera mala: & hinc poſſunt dicere Prædicatores: ſigna noſtra, ſcilicet Jeſu Chriſti, non vidimus, quia jam deſerta, & rejecta ſunt à Chriſtianis. *ita etiam Vgo Cardinal.*

7. *A Chriſto Salus quomodò dicitur operata in medio terræ ad litteram.*

Deus autem Rex noſter operatus eſt ſalutem in medio terræ. Nota ad litteram dicitur Chriſtus operatus eſſe ſalutem in medio terræ, ideſt in Hieruſalem: ſed quomodò dicitur medium terræ? quia eſt veluti umbilicus, & media in terra habitabili: ſic reſpondent plures Doctores: ſed melius dicitur in medio terræ, ideſt in ſuperficie; quia enim terra eſt ſpherica, ideò quæcunque ſuperficies dicitur medium. *Pſalm.* 73. *ſap. cap.* 11. *& cap.* 18. *& ſermon. primo, Invent. S. Crucis.*

8. *Chriſtus medium fuit in Cruce diſtantia, ſcilicet mathematica Chriſtiana, ut noſmetipſos metiremur ad ſui imitationem.*

Deus autem Rex noſter operatus eſt ſalutem in medio terræ. Cur dicit in medio terræ, & non potius in aëre, vel in Cruce ſuper terram? Nota, quod dicit in medio terræ, nempè, terra inter cætera elementa ſpherica, modica; & infima, quia eſt in centro; & ideò modica eſt reſpectu circumferentiæ; & hinc eſt, quod facilè recipit omnes influentias corporum cœleſtium. Ideò dicitur Chriſtus, in medio terræ ſalutem operatus: nempè quia fuit ſphericus paupertate, infirmus humilitate, modicus humanitate, & hinc homo factus venit non ſolùm ad ſuperficiem terræ, ſed in profundo inferni, & ſic reſtauravit cœleſtium ſedium vacationes: In hoc profundo medio ſalus eſt, quia recedens à medio humilitatis damnatur; ut diſcamus quomodò poſſumus metiri nos ipſos per hoc medium. *ſer.* 1. *Hexaem.*

Digitized by Google

9. *Chriſti redemptio dicitur ſacta in medio terra, ideſt omnibus communis, & utilis, & perfecta.*

Deus autem Rex noſter operatus eſt ſalutem in medio terra. Cur dicitur in medio terræ? quia medium eſt omnibus commuoe, utilius & perfectius; ut pateat redempriooem à Chriſto operatam fuiſſe omnibus communem, utiliſſimam, & perfectiſſimam. *Pſal.73 comp. Theol. l. 4. c. 7. in Ioan. coll. 13. & ſer. 1. in feſto Paſcha* Dicitur in medio terræ tamquam cor, vitales influentias immittens in omnes ex cruce per ſacramenta, & ideò ſtat Jeſus in medio, damnans angulos ambitionis in beneficiorum exhibitione: latibula Perſonarum acceptionis in præbendarum diſpenſatione: deluſoria verba privatæ cooſolationis, & conventicula ſordidæ delectationis. *ſer. 1. Dom. 3. Adv. & ſer. 1. in Inventione S. Crucis.*

10. *Pænitens ſe tribulans per contritionem contribulat, & conterit ſimul dæmones, eorumque potentiam.*

Tu confirmaſti in virtute tua mare, contribulaſti capita Draconum in aquis. Ecce effectus redemprionis à Chriſto operatæ: nam ſicut Pharaonem cum ſuis ſequacibus ſubvertit Deus ſua virtute in mari: ſic Chriſtus ſuam virtutem dedit aquis Baptiſmi, & contritionis, & lachrymarum, ut in ipſas ſubmergerentur capita draconum, ideſt tentationes dæmonum. Nota autem, quod dicit, *contribulaſti*, quia dum pœnitens ſe in corde tribulat, ſimol & tribulat dæmones. *opuſ. Diat. tit. 7. c. 3. & ſerm. 4. Dom. 3. poſt Pentecoſt.*

11. *Chriſtus baculo Crucis confregit caput diaboli.*

Tu confregiſti capita draconis. Caput diaboli eſt ejus poteſtas, caput diaboli igitur confractum eſt per Chriſti virtutem, & privatus poſſeſſiooe ſuper homines. *ſer. 1. in reſurrect.*

12. *Ex Chriſti Paſſione ſiccata ſunt flumina aquarum Sapientia mundanæ, & aperta divinarum gratiarum flumina.*

Tu dirupiſti fontes, & torrentes: tu ſiccaſti fluvios Ethan. Ecce quid fecit Chriſtus aſcendens in Crucem, ubi aperuit fontes divinarum gratiarum, ut eas diffunderet in omnes homines, & ſiccavit fluvios ſapientiæ mundanæ. *in Eccleſ. c. 1. & 12.*

13. *Quatuor tempora anni, quatuor genera hominum deſignant bonorum, & malorum.*

Æſtatem, & ver tu plaſmaſti ea. Nota, qnod hic Propheta ad litteram quatuor tempora anni deſignat, ſcilicet ver, æſtatem, autumnum, & hyemem; per quæ denotantur myſticè quatuor genera hominum: in vere enim ſignificantor incipientes: In æſtate charitate ferventes; In Autumno charitate refrigeſcentes, & in hyeme in peccati gelicidio torpentes. *Pſal. 73.*

14. *Chriſtus eſt faber, qui fabricavit Auroram, & Solem, ut bonos foveret, & malos ureret.*

Tuus eſt dies, & tua eſt nox: tu fabricatus es auroram, & Solem. Nota, quod per diem intelligitur vita juſtorum, per noctem vita peccatorum in tenebris involuta. Chriſtus autem ut faber fabricatus eſt auroram, & ſolem ut bonis eſſet in refrigerium, & malos per judicium ureret. *opuſc. ſpec. B. Virg. lect. 4. & 11. & op. Diat. tit. 8. c. 5.*

15. *Chriſtus eſt faber myſticus, qui nobis fabricatus eſt inſtrumenta aſcendendi ad Cœlum.*

Tu fabricatus es auroram. Si fabricatus eſt Chriſtus auroram, ergo eſt faber, & ad quidquid ut faber nobis fabricatus eſt inſtrumenta, per quæ ad Cœlum poſſemus conſcendere. *op. Diat. tit. 8. c. 5.*

16. Anima peccans mortaliter relinquitur in poteſtate beſtiarum crudelium, ſcilicet dæmonum; unde Propheta exclamat Domino: *Ne tradas beſtiis*, ideſt dæmonibus, *animas confitentes tibi & animas &c. ſerm. 4. Dom. 2. poſt oct. Epiph. & ſerm. 3. Dom. quinq. & ſer. 4. Dom. 4. quadrag. & ſer. 1. fer. 4. Paſch. & ſer. 3 in rogat. & ſer. de S. Michaële, & op. me dit. vita Chriſti c. 1.*

17. *Peccatum excæcat animam, aliudque eſt trabs, aliud feſtuca.*

Reſpice in teſtamentum tuum, quia repleti ſunt, qui obſcurati ſunt terra domibus iniquitatum Ex hoc textu vide miſeriam peccatorum, qui per peccatum obſcuratos habent oculos, ſcilicet vel trabe peccati mortalis, vel feſtuca venialis: indigent ergo lumine ſuperno, ne in interitum ruant. *Pſal. 73.*

18. *Pauper, & inops eſt Peccator: Pauper item, ſed diverſo modo eſt Iuſtus.*

Pauper & inops laudabunt nomen tuum. Nota, quod Pauper dicitur qui parum habet de divitiis: ergo qui parum habet de ſpiritu dicitur pauper ſpiritu: ſed attende, quod pauper ſpiritu dicitur in bonum, & in malum; in bonum qui ſpiritu Dei repletus, temporalia abdicavit: in malum, qui eſt carens gratiâ Dei, repletus ſpiritu Dæmonum. *Pſal. 73* de pauperibus ſpiritu in bonum dicitur, quod laudabunt nomen Dei, quia eorum oratio eſt Deo chariſſima. *in Lucam c. 11. v. 17.*

19. *Odium Dei, ſuperbia, & alii actus mali in damnatis nunquam in æternum ceſſabunt.*

Unde dicitur hic, *ſuperbia eorum, qui te oderunt aſcendit ſemper*, ſcilicet quoad potentiam & quoad provocationem unius ad alterum inſultandi, irridendi, & provocationem ad malum. *op. comp. Theol. l. 3. c. 1. in ſap. c. 14. & l. 4. d. 14. p. 2. dub. 12.* Et hinc eruitur, quod in Diabolo ex multiplicatione actuum malorum, quantum ad ſeducendum homines ſemper magis, & magis intenditur, licèt non quoad vim contemplativam in ordine ad Deum. *d. 2. d. 7. p. 1. a. 1. qu. 3.*

Digitized by Google

20. Proprium ſuperborum eſt ſicuti, & dæmonum aſcendere ſemper in altum : proprium humilium deſcendere. Unde hic dicitur: *ſuperbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.* quia ſemper cogitant aſcenſum ad dignitates, qui aſcenſus poſtea terminat in deſcenſum æternum : è contra humiles deſcendunt, ut poſtea aſcendant ad Cœlum. *In Lucam c.19.v.27.& ſerm.3.fer.3. Paſcha, & ſerm.4. in Aſcenſione.*

21. *In tempore tribulationis, & tentationum ad Mariam recurrendum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Vt quid Domine? Nota, quod hæc à nobis ſunt convertenda ad Mariam Virginem in tempore tribulationum, & dum à diabolo tentamur, dicereque debemus confidenter : ut quid Domina repuliſti nos, nec ſubvenis in die tribulationis? ingrediatur oratio mea in conſpectu tuo, & voces gementium ne deſpexeris: tetendit arcum ſuum contra nos inimicus: firmavit dexteram ſuam, & non eſt conſolator: diſrumpe in nobis capturam malitiarum ſuarum, & libera nos dexterâ tuâ : repelle eum in locum perditionis : ſempiterna damnatio ſuſcipiat eum. *Opuſc. Pſalt. B.Virg. Pſalm.73.*

22. *Maria Virgo medium terræ, quia mediatrix noſtra, & quia in ipſa inchoata eſt ſalus noſtra.*

Deus autem Rex noſter operatus eſt ſalutem in medio terræ Quomodo in medio terræ dicitur, cum in quacumque parte corporis ſpherici, qualis eſt terra, ſit medium? Nota, quod hoc medium eſt B.Virgo, vel ejus uterus, in quo inchoata eſt ſalus noſtra; medium autem meritò dicitur, quia ad illam, ſicut ad medium, (*ait etiam D.Bernard.*) ſicut ad Arcam, ſicut ad rerum cauſam, ſicut ad negotium ſæculorum reſpiciunt, & qui habitant in Cœlo, & qui habitant in inferno, & qui nos præceſſerunt, & qui nos ſequuntur. Illi, qui ſunt in Cœlo, ut reſarciantur, qui in inferno, ut eripiantur, qui præceſſerunt Prophetas, ut fideles inveniantur, qui ſequuntur, ut glorificentur. In hoc ergo benedicto terræ medio, benedictus eſt Iſraël, benedictus eſt Dei Populus, dum per benedictam Dei Matrem, Deo eſt acceptus; imò per ipſam, benedicta eſt non ſolùm creatura rationalis, ſed & univerſalis, quia per ipſius benedictionem benedicitur omnis creatura, non ſolùm creatura à creatore, ſed creator à creatura, *Opuſcul. ſpecul. B. Virgin. lect.14.*

23. *Maria Virgo aurora, mediatrix inter noctem iræ Dei, & diem pietatis.*

Tu fabricatus es auroram, & ſolem. Quomodò dicitur Aurora fabricata, ſi non eſt aliquod corpus? ſed nota, quod aurora mediat inter noctem & ſolem, ſignificatque Mariam : quia enim Chriſtus eſt ſol juſtitiæ urens malos, & fovens bonos; Deus collocavit in mundo Mariam, ut eſſet veluti aurora, medians inter iram Dei, & pietatem, ut bonos foveret, & iram Dei refrigeraret, & per ipſam omnis homo acceſſum haberet ad Deum. *Opuſcul. ſpec. B.Virg. lect.11.& 4.*

PSALMUS LXXIV.

Titulus in finem, ne corrumpas: Pſalmus cantici Aſaph.

1. PRIMÒ Nota, quod cum in præcedenti Pſalmo egerit de deſtructione ſynagogæ cujus loco ſucceſſit Populus Chriſtianus, & ideò egit de ſalute ei data per Chriſtum in 1. Adventu : Hic agit de ædificatione Eccleſiæ per Apoſtolos, & de ſalute danda ei per gloriam in 2. Adventu: hinc titulus eſt, quod hic Pſalmus eſt cantici, ſcilicet de remuneratione æterna Aſaph, ſcilicet fidelis populi, & ideò agens de æternis, monet ne diſperdas, ſcilicet ſpem, quæ habetur in Dei promiſſione, ut pervenias in finem æternæ conſummationis, & ideò cavendum, ne perdamus gratiam per peccatum, & per conſequens etiam gloriam promiſſam.

2. *Ad perfectam ſanitatem animæ in Eccleſia habendam, remedium confeſſionis, orationis, & prædicationis Deus collocavit.*

Confitebimur tibi Deus, & invocabimus nomen tuum; narrabimus mirabilia tua. Nota ordinem horum verborum, in quibus primò proponitur confeſſio : 2. oratio, & 3. prædicatio : quia ad ſanitatem ſpiritualem acquirendam primò requiritur remotio malorum humorum, ſcilicet per confeſſionem : 2. acquiſitionem bonorum, ſcilicet per invocationem, & orationem, per quam attrahuntur influxus cœleſtes : 3. doctrina omnibus communis, ut hæc neceſſaria addiſcantur, & hoc per prædicationem : unde 1. dicitur : *confitebimur* : 2. *invocabimus* : 3. *narrabimus* : & hæc tria in Eccleſia Dei maximè vigent. *Pſal.74.*

3. *Peccator invitatur ad duplicem confeſſionem neceſſariam Saluti.*

Confitebimur tibi Deus, confitebimur. Nota, quod dupliciter hic dicitur, *confitebimur* : quia duplex eſt confeſſio facienda à peccatore : ſcilicet peccatorum, & confeſſio laudis, quæ conſiſtit in corde, ore, & opere, per quam Deus perfectè laudatur, & invocatur. *Pſal.74. & op. Diæt. titul.2. capit.3.*

4. *Oratio alia Deo exoſa, alia Deo chara.*

Et invocabimus nomen tuum. Facta confeſſione peccatorum, pœnitens exit in confeſſionem laudis, & hinc ad orationem ſe confert. Nota autem, quod oratio alia eſt Deo abominabilis, alia chara : 1. eſt, quæ ex indevotione fit, nempè ex indevotione nequitiæ, quando quis invocat Deum, ut proſperetur in malis; ſic enim contra ſe Deum vocat, judiciumque poſtulat : vel ex indevotione negligentiæ, negligenter orando, ſcilicet peccando in ſpe, ut ſcilicet poſtea ad Deum confugiat: 2. oratio, ſcilicet Deo chara eſt, quæ fit ex devotione, & cum devotione. *Pſal.74.*

5. *Chriſtus contra ingratos in judicio exercebit iram ſine miſericordia.*

Cum accepero tempus ego juſtitias judicabo. Quid eſt cum accepero tempus? quodnam eſt hoc tempus, quod accipiet Dominus? Nota, quod nunc per primum adventum Chriſti accepit tempus miſerendi, illudque nobis in hoc curſu mortalis vitæ tradidit, ut ipſo uteremur ad agendam pœnitentiam: Sed poſtea in morte noſtra illud reaſſumet, & contra ingratos, & impios, qui illo malè uſi ſunt, ſolùm juſtitiam exercebit, & meritò; nam ſi in hoc mundo Reges ſuorum præceptorum tranſgreſſores tormentis afficiunt: multò magis Chriſtus contra eos, qui in hac vita rebelles vixerunt ſuis præceptis juſtiùs, & in eos ſævius aget ſine ulla miſericordia. *Ser. 1. de S. Matthia & op. Diat. tit. 9. cap. 1. in Lucam c. 19. v. 21. & c. 21. v. 8. & l. 4. d. 44. p. 2. a. 1. qu. 1. ad 4. in Ioan. c. 8. v. 16. & c. 12. v. 31. & v. 47.*

6. *In Judicio non ſolùm diſcutientur mala, ſed & bona opera.*

Cum accepero tempus ego juſtitias judicabo. Quomodò juſtitias Deus judicabit? nonne judicium fiet contra mala opera? ergone etiam contra juſtitias? Nota hanc terribilem ſententiam: datur enim intelligi, quod Chriſtus veniet ad judicium, non ſolùm ut examinet mala opera, ſed & bona, quomodò facta ſint; quod debet nos movere ad timorem, & mandatorum obſervantiam, dum cuncta agimus in conſpectu judicis cuncta intuentis. *In Eccleſ. c. 12. in fine.*

7. *Apoſtoli, & Sancti ſunt columnæ à Chriſto firmatæ ad ſuſtentandam Eccleſiam.*

Liquefacta eſt terra, & omnes qui habitant in ea, ego confirmavi columnas ejus. Quandonam liquefacta eſt terra? Sed adverte, quod ſub tempore præterito prædicit perſecutionem futuram Antichriſti; tunc enim liquefiet terra, ſcilicet, terreni homines diſſolventur in peccata varia, accipientes ad modum æris liquefacti, formam omnium errorum, quos diſſeminabit Antichriſtus: *Sic Ugo:* ſubdit: *& confirmavi columnas ejus*; ſcilicet Apoſtolos, eorumque ſequaces, ut veluti columnæ ſuſtentant bonos, & Eccleſiam: Iſti enim ſunt, qui portant orbem, & ſuſtentant Eccleſiam, quorum miniſterio etiam liquefient peccatores, & inducentur ad opera pœnitentialia. *In ſap. cap. 1. & Pſal. 77.*

8. *Prædicatores debent clamare contra impios.*

Dixi iniquis nolite iniquè agere, & delinquentibus. Ecce quod expoſitis columnis, ſcilicet Prædicatoribus in Eccleſia, hæc ſe vertit ad iniquos; quia debent Prædicatores clamare contra iniquos, ut relinquant impietatem, quæ reddit hominem ſtupidum durum, & crudelem, quia non poterunt effugere iram Dei. *In Eccleſ. cap. 7.*

9. *Deus prohibet malum ſecundùm omnimodam rationem.*

Nolite exaltare cornu: nolite extollere in altum cornu veſtrum nolite loqui adverſus Deum iniquitatem. Nota ordinem verborum: primò dicit, *nolite exaltare cornu*, ſcilicet voluntatem peccandi, erigendo vos contra Deum: ſecundò *nolite extollere in altum cornu veſtrum*, ſcilicet peccandi perſeverantiam: tertiò *nolite loqui.* Scilicet cavete à murmuratione contra Deum: ſubditque: *quia neque ab oriente, &c. Deus judex eſt.* Scilicet nemo poterit effugere ab ira ſuperni judicis. Advertendum tamen, quod in ſacra Scriptura ſunt cornua bonorum, ſunt & cornua malorum: item crucis: hic loquitur de cornibus malorum, ſcilicet malæ voluntatis, & ſuperbiæ. *Pſalm. 74. & in Lucam c. 16. v. 15.*

10. *Aliis Deus porrigit calicem plenum vino perfecto: aliis mixtum ex mero, & fæce: aliis plenum fæce.*

Hunc humiliat, & hunc exaltat, quia Calix in manu Domini vini meri plenus mixto: & inclinavit ex hoc in hoc, verumtamen fæx ejus non eſt exinanita, bibent omnes peccatores terræ. Notanda hæc digniſſima verba, in quibus datur intelligi, quod Deus habet calicem, ſcilicet juſtitiæ ſuæ, in cujus ſummo eſt vinum merum, in imo eſt fæx, & in medio mixtum: primum eſt jucunditas æterna: ſecundum eſt amaritudo ſumma: tertium eſt mixtum ex proſperis, & adverſis: primum datur beatis in patria: ſecundum damnatis: tertium hominibus in hac vita; hunc calicem Dominus in manu tenet, quia exercet juſtitiam in opere: in hoc calice inebriata eſt angelica natura, quando glorificata eſt: & illa, quæ cecidit, fæce æterna: humana autem natura inebriata eſt de mixto, non volens ipſam inebriare de mero; ſed quia ſuggeſtione alterius peccavit, ideò Deus eam inebriare decrevit ex ſua miſericordia de mero in Cœlo, vel de fæce in inferno ex juſtitia; ſed in hac vitâ de mixto collocans eam inter proſpera, & adverſa, temperans iram cum miſericordiâ, & compaſſione. *Pſal. 74. & op. de dono ſap. c. 6. & in Lucam c. 2. v. 34.*

11. *Homo in præſenti habet unum cornu: in futuro in inferno confringentur duo cornua peccatoribus. In Cælo exaltabuntur: ſcilicet ſuperbi humiliabuntur, & humiles exaltabuntur.*

Et omnia cornua peccatorum confringentur, & exaltabuntur cornua juſti. Quænam cornua ſunt iſta? Nota per cornu fortitudinis privilegium ſignificatur, quod habuit in ſtatu innocentiæ homo ſimul cum integritatis privilegio corporis, & mentis: per peccatum ablata eſt integritas corporis ob ſubjectionem mortalitati; & alterum inclinatum eſt, ſcilicet ad peccatum: in alia vita in damnatis confringentur iſta cornua: in beatis exaltabuntur, & reaſſument perfectiſſimè. *In Pſalm. 28. & 36. in Lucam cap. 9. verſ. 26. & cap. 14. verſ. 11.*

12. *Trahitur hic Pſalmus ad ſuadendum devotis Mariæ, ut ipſam ſemper toto corde laudent.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Confitebimur tibi Deus. Si hic Pſalmus invitat nos ad laudes Dei, ex conſequenti ad majorem ipſius gloriam invitat, & ad laudandum Matrem: Confitebimur igitur Virgini Mariæ, & laudemus nomen ejus, & faciet nos delectari in ſuis laudibus. Dicantque, & prædicent, & ſuadeant prædicatores omnes laudes ipſius, dicentes: Cantate Mariæ habitatores terræ, & laudem ejus in Populis nuntiate: confeſſio, & magnificentia coram illa, fortitudo, & exultatio in throno illius: adorate illam in decore illius, glorificate opificem pulchritudinis illius, recordamini in ſempiternum miſericordiæ illius, retinete in mente virtutes, & mirabilia illius. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 74.

PSALMUS LXXV.

Titulus: In finem, in laudibus: Pſalmus Aſaph: Canticum ad Aſſyrios.

1. PRimò Nota, quod Pſalmus iſte dicitur Aſaph, ſcilicet ab Aſaph juſſu David cantatus, qui Aſaph, ut dictum eſt, ſignificat Populum Chriſtianum, qui tendit in finem confitetur Chriſtum, & continet laudes Dei, quas fidelibus ſuadet contra Aſſyrios, ideſt Judæos: Aſſyrii enim interpretantur dirigentes quod intelligitur per contrarium, ſcilicet contra Chriſtum, & ideò in hoc Pſalmo confunditur ſuperbia Judæorum: oſtenditur Chriſti virtus, illuminans, ſalvans, & judicans, & ſuadet unumquemque fidelem Chriſto reddere ſua vota. *Pſ. 75. & Vgo.*

2. *Dei magnificentia excellit ubi eſt ipſius confeſſio, & cognitio.*

Notus in Iudæa Deus, in Iſrael magnum nomen ejus. Quomodò ſolùm dicitur notus in Judæa, & non alibi? & quomodò ſolùm in Iſraël magnum dicitur ejus nomen? nonne & in aliis nationibus? Nota quod dicitur in Judæa, & in Iſraël: Judæa interpretatur confeſſio, & cognitio Dei, ibi Deus magnificus redditur: commendatur igitur Deus, quia manifeſtatur, & à fidelibus confitetur, & contemplatur. *Pſalm. 75. & l. 4. d. 3. p. 1. art. 1. qu. 2. ad 3. & Pſal. 138. in ſap. c. 15.*

3. *Dei notitia incipit in gratia, & conſummatur in gloria.*

Notus in Iudæa Deus, in Iſrael magnum nomen ejus. Sed quomodò dicitur tantùm notus Deus in Judæa, & poſtea in Iſraël magnum nomen ejus? Nonne Iſraël continetur in Judæa? ſed attende ad myſterium: in Judæa, ideſt in confeſſione, & ſignificat ſtatum præſentis vitæ, in qua incipit per fidem cognitio Dei; additur, *in Iſraël*, ideſt in ſtatu viſionis beatæ, in quo magnum nomen eſt, ſcilicet, perficitur cognitio Dei. *in Lucam cap. 11. v. 2.*

4. *Cognitio Dei ſine cultu, & amore parum prodeſt.*

Notus in Iudæa Deus, in Iſrael magnum nomen ejus. Cur in Judæa, & Iſrael tantùm? Nonnè & Philoſophi gentiles cognoverunt Deum primam cauſam? cognoverunt quidem, ſed ipſum non dilexerunt, nec coluerunt: cum enim Deum cognoviſſent, non ſicut Deum glorificaverunt, *ait Apoſtolus ad Rom. c.* 1. & ideò dicitur; ſolùm notus in Judæa, & in Iſraël, ubi vigebat cultus Dei, ut videas quod notitia Dei ſine amore, & cultu debito, facit ad damnationem majorem. *Pſalm. 75.*

5. *Qui vult ad ſpeculationem contemplationis pervenire, præparet intra ſeipſum locum pacis Deo.*

Et factus eſt in pace locus ejus, & habitatio ejus in Sion. Nota ordinem horum verborum. 1. dicit quod locus Dei eſt pax, & poſtea habitatio in Sion. Cur in Sion poſt præparationem loci dicitur Deus habitare? Sed attendendum, quod Sion interpretatur ſpeculatio, & ſignificat ſpeculationem contemplationis myſteriorum Dei, ad quam qui vult pertingere, neceſſe eſt, ut præparet locum Deo: hic locus eſt pax mentis: quia ſolùm pax præparat locum Deo in mente. *Op. ſpecul. B. Virg. lec.* 11. Et ſi quæras, quid ſit iſta pax, & quomodò acquiratur? Reſpondetur, quod conſiſtit in tranquillitate, & quiete interna; & cum hæc inſit in anima, tunc ibi nihil eſt, quod poſſit eam perturbare, velut in Arca Noë, in qua irrationalia pacem habebant cum homine: cum ibi nulla ſit cupiditas, nullus timor, & ideò hic ſtatus eſt ultimus, & perfectus effectus charitatis. *Op. incendium am. c. 1. & op. itin. mentis prolog.*

6. *In pace locus eſt Dei: in diſcordia locus Diaboli.*

Et factus eſt in pace locus ejus. Vide, quod locus Dei eſt locus pacis, ut intelligas, quod ſicut pax trahit Deum ad ſe; ſic è contra diſcordia trahit diabolum: In pace igitur libenter habitat Jeſus, unde *Luc.* 2. dicitur: *remanſit puer Ieſus in Ieruſalem*, ideſt in civitate pacis. *Op. de dono conſilii c. 5. & op. comp. Theolog. l. 3. c. 17. & ſer. 1. in fer. 3. Paſchæ. & in Lucam c. 22. v. 18.*

7. *Locus pacis eſt fructus humilitatis, locus diſcordiæ fructus ſuperbiæ.*

Et factus eſt in pace locus ejus. Quis locus iſte eſt? & in quo ſitu collocatus? ſed attende, quod eſt in hoc Mundo locus ſuperior, & locus inferior; in ſuperiori, ſcilicet in ſuperbiâ ſunt contentiones, & diſcordiæ, rixæque; quia ambitioſi contendunt pro loco ſuperiori: in inferiori, ſcilicet in humilitate eſt pax, quia ibi nulla eſt contentio; & ideò pax eſt fructus humilitatis, contentio fructus ſuperbiæ. *Op. Diæt. tit. 7. c. 1.*

8. *Patientia triumphat in omnibus perſecutionibus de inimicis.*

Ibi confregit potentias arcuum, ſcutum, gladium, & bellum. Ibi; in quo loco? Ibi, ſcilicet in loco pacis,

pacis, ubi reſidet pax, & patientia: Deus confringit omnem potentiam diaboli, omuem malam voluntatem hoſtium, ſignificaram per ſcutum,& gladium, ſcilicet intimam perſecutionem, & apertum bellum: quia pax, & patientia ſola, licèt inermis armatos vincit hoſtes. *ſer. 2. in feſto omn. Sanc. & in Pſal. 75. & 88.*

9. *Fide,& bona voluntate triumphat anima de ſuis hoſtibus.*

Ibi confregit potentias, Ibi, ſcilicet in Sion, ubi eſt ſpeculatio Dei, & bona voluntas; & hæc eſt fructus fidei, qua juſti triumphant, tanquam robuſti milires, & vincunt regna, & omnes hoſtes, opponentes ſcutum bonæ voluntatis malignitatibus hoſtium. *Pſalm. 75. & ſermon. 2. in feſto omn. Sanc.*

10. *Fides mirabiliter illuminat animam: incredulitas obſcurat, & perturbat.*

Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis: turbati ſunt omnes inſipientes corde. Nota hæc duo oppoſita hic expreſſa, ſcilicet illuminationem mirabilis animæ, & obſcurationem perturbationemque, quia anima neceſſariò in aliqua iſtarum reperiri debet: prima oritur ex illuſtratione fidei provenientis à montibus æternis, ſcilicet à ſanctiſſima Trinitate: hæc mentem ducit in cognitionem æternorum, adjuvat cognitionem omnium ſcientiarum, ut per ipſas notitia habeatur Dei unius, & trini: Et ideò ubi immittitur talis illuſtratio, ibi adſunt ſecuritas, & ſumma quies; è contra incredulitas ducit in perturbationem, & inquietudinem animam. *Op. itin. ment. c. 3. & ſer. 22. & 18. Hexaem. & in Lucam c. 8. v. 16. & in Ioan. c. 14. v. 2.*

11. *Divitiæ ſunt ſomnium, & eas congregantes ſomniantes ſunt.*

Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus ſuis. Nota, qood poſt expreſſionem illominationum fidei, & radiorum cœleſtium, & perturbationis incredulorum, & mundanorum, ut magis pateat origo talis perturbationis, notat ſacer textus, quod viri cupidi, & mundani vitam degunt in ſomno, & in ſomniis, & ideò in morte manus ſuas vacuas inveniunt: ſed quomodo id verè dicitur, cum benè vigilent in acquiſitione divitiarum numquam quieſcentes? ſed attende myſterium: datur per hoc intelligi, quod inventio rerum temporalium eſt ſicut ſomnium dormientium, qui dum dormiunt, ſomniando divites ſe eſſe credunt, ſed dum evigilant in morte, vacuos ſe eſſe inveniunt: nihilque ſe habere niſi peccata, quæ propter divitias commiſerunt. *ſerm. 2. in Invent. S. Crucis. & ſer. 1. Dom. 11. poſt Pentec.*

12. *Cor hominis ſolo Deo ſatiari, & repleri poteſt, non rebus creatis.*

Et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus ſuis. Quomodò nihil? nonne divitiæ aggregatæ, ſunt aliquid? O quàm benè dicitur nihil; quia quod vanum eſt, non poteſt replere vacuum, & quod inferius eſt ipſo continente, illud non poteſt replere, quid verò ſunt iſta mundana, nempè proſperitates, honores, divitiæ, niſi mera vanitas, & ſemper inferiora cordi humano: ergo illud non poſſunt replere, nec ſatiare, quid ergo eſt, quod poteſt ſatiare cor hominis vacuum? Hic eſt ſolus Deus, qui eſt ſummum, & infinitum bonum: ergo rectè dicitur de cupidis, nihil invenerunt. *Pſal. 75. & ſer. 2. in invent. S. Crucis.*

13. *Qui in hac vita volunt inordinatè divites fieri, ſunt ſervi pauperrimi, & indigentes: è contra viri amatores paupertatis divites erunt in morte.*

Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus ſuis. Nota, quod hæc miſeria, & ſumma indigentia accidit viris divitiarum, & quinam ſunt viri divitiarum? ergo ne omnibus divitibus hoc accidit? minimè; ſed tantùm viris divitiarum. Nota, quod dicit viri divitiarum, & non divitiæ virorum, quia avarorum non ſunt divitiæ, ſed avari ſunt ſervi divitiarum, nempè qui inordinato amore adhæſerunt divitiis in hac vita, ſicut vir uxori, iſti namque in vita ſunt captivi earum, & poſt mortem evigilantes, nihil inveniūt in manibus ſuis, ſed paupertrimi, & miſerrimi inveniuntur. *ſerm. 1. de S. Iacob & in Lucam c. 6. v. 24. & v. 4. & c. 8. v. 14 & c. 12 v. 15. & c. 16. v. 10. & 24. & c. 21. v. 11. & Op. Diat. tit. 1. c. 6. & tit 7. c. 2.* Si ergo vis dives inveniri in morte, eſto non vir divitiarum, ſed paupertatis, quia qui imitator verus fuerit pauperis Chriſti, qui paupertatem in hac vita pro Chriſto diliget, & ſectabitur, bonis omnibus non ſolùm ſpiritualibus, ſed etiam temporalibus abundabit in hac vita, & in morte, igitur nec habere divitias, nec amare utile eſt ac ſecurum, & delectabile, & actus virtutis perfectæ, & ideo conſilium Domini de paupertate, & ejus exemplum omnem Chriſtianum movere debet, & accendere ad amorem paupertatis. *Opuſc. de perf. vita, cap. 3.*

14. *Qui in manibus pauperum non depoſitat divitias, eas in morte non inveniet.*

Et nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus ſuis. Cur non invenerunt in manibus ſuis? quia fuerunt viri divitiarum, ſcilicet ſervi divitiarum, quia eas non expenderunt, & in depoſitum eas non collocaverunt in manibus pauperum; ideò eas non inveniunt in morte. Vis ergo in morte invenire divitias in manibus tuis? noli contemnere modò manum pauperis & relinquere pauperum manus vacuas ſi vis habere manus plenas in morte. *ſerm. 7. in rogat.*

15 *Prælatorum incuria notatur erga ſubditos.*

Ab increpatione tua dormitaverunt qui aſcenderunt equos. Et quinam ſunt iſti dormitantes? & ſi ſūt dormitantes, quomodò dormitando aſcendunt equos? Nota iſti ſunt viri divitiarum, qui nihil exiſtimantes increpationes Dei, dormitantes vivunt, dormitare autem eſt à vigilantiâ ad ſomnolentiam declinare: divitiæ autē ſæpe faciunt dormitare hominē in via Dei, ſed hoc præcipuè contingit iis, qui aſcēdunt ad prælaturā: iſti erga ſubditos dormitant

quia malunt ad alia impertinentia equitare, quàm fructuosè ſuos viſitare, & exemplis laudabilibus ad ſimilia eacitare: væ igitur iſtis dormitantibus. *Pſal.118.c.2.v.12.*

16. *Omnipotentia Dei, rectè conſiderata, incutit timorem in animâ.*

Tu terribilis es, & quis reſiſtet tibi? ex tunc ira tua. Vide quomodò Propheta in mente voluit potentiam infinitam Dei, contra quam nullus poteſt reſiſtere: hæc enim conſideratio timorem & reverentiam incutit in animâ. *In Lucam c.14. v.31. & c.21.v.15.*

17. *Iudicii divini conſideratio incutit timorem.*

De Cœlo auditum feciſti judicium: terra tremuit, & quievit. Ecce qoomodò Chriſtus de Cœlo intonat rigorem judicii extremi, ut peccatores teneantur, & quieſcant à malis operibus. *Pſal.118. c.6. v.4.*

18. *Manſuetis à Chriſto ſalus certa promiſſa, & deſtinata.*

Cum exurgeret in judicium Deus, ut ſalvos faceret omnes manſuetos terræ. Quomodò ſalus ſolùm manſuetis dicitur deſtinata? ergone in judicio ſolùm manſueti ſalvabuntur? maximè hoc verum eſt. Manſueti autem ſunt, qui pacem cum proximo, & familiaritatem cum Deo conſervant: ideò iſtis promittitur hæreditas in Cœlo: & meritò, quia iſti poſſidentur à Deo, poſſident, & dominantur ſibi ipſis; & non ſunt viri divitiarum, ſcilicèt ſervi; ſed dominantur omnibus temporalibus ordinatè: & hinc elevantur à Chriſto ad gratiam, & gloriam: qui ergo non habebit hanc mititatem, non ſalvabitur. *Op. diat. tit.7. cap.2. & tit.8. c.4.*

19. *Meditationes ſanctæ, & confeſſio laudis, & peccatorum, magnum feſtum afferunt animæ, & Deo.*

Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem feſtum agent tibi. Quænam eſt hæc cogitatio, & quænam reliquiæ cogitationis? ergone noſtræ cogitationes diem feſtum Deo agere poſſunt? dicitur cogitatio, ſcilicet meditatio myſteriorum Dei: reliquiæ cogitationis, ſcilicet ea quæ conſequuntur ex cognitione eorum, ſuntque laudes Dei: & opera bona, ſcilicèt confeſſio peccatorum, & laudis divinæ, cultus, & honor Dei, diem feſtum agent animæ, Angelis, & Deo. *Op. incendium c.2. & in Ioan. collat.36.* Vide ergo quomodò Deus delectatur in meditationibus, & oratione noſtra.

20. *Vovere Deo eſt libertatis actus: reddere eſt actus neceſſitatis, & præcepti.*

Vovete & reddite Domino Deo veſtro omnes, qui affertis munera terribili. Nota, quod dicit vovete per modum conſilii, quia hic eſt actus libertatis noſtræ; eſtque de meliori bono, ad quod prius non tenebamur; poſtea addit, & reddite; quia reddere, & obſervare votum Deo factum eſt neceſſitatis, & præcepti: alioquin qui hoc non obſervat, punietur à Deo, qui eſt terribilis contra inobſervantes. *l.4.d.38.a.1.qu.2. Pſal.14. in Eccleſ.c.5. in ſap.c.13. & op. ſpec. animæ c.3.*

21. *Vbi viget cultus, & memoria Mariæ Virginis, ibi omne bonum, & divina cognitio.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Notus in Iudæa Deus. Cur in Judæa ſolùm reſtringitur cognitio Dei? Quia ibi Maria Virgo orta eſt, quia ex cultu, & memoria Mariæ Virginis, ibi viget cognitio, & viſio Dei, ibi dulcedo animæ, ſalus, & vita, pax, & gloria ſempiterna. Honorificate igitur illam Cœli, & terra, quia ſummus artifex hanc mirabiliter honoravit: date illi omnes creaturæ laudem, & ſtupendam miſericordiam ejus extollite gratulanter. *Op. Pſalt. B Virg. Pſal.75.*

22. *Locus Dei fuit uterus Mariæ Virginis.*

Et factus eſt in pace locus ejus. Quinam eſt locus Dei? poteſtne Deus locari. Sed nota, quod loquitur de Deo incarnato, cui locus competebat: Et quiſnam fuit hic locus, niſi uterus B. Virginis Mariæ, in quo verbum locatum eſt, quando ſumpſit carnem ex ea? locus inquam voluptatis, in quo Chriſtus deliciabatur. *Op. ſpec. B. Virg. lect.11.*

23. *Locus ſpiritualis Dei fuit anima Mariæ, factus in pace.*

Et factus eſt in pace locus ejus. Si locus Dei ſpecialiter eſt locus pacis; ergo proprius locus Dei fuit mens, & anima Mariæ Virginis, verè pacificata, & quieta, quia in ea omnis ſenſus, & potentiæ perfectiſſimè Deo ſubjectæ erant. *Op. ſpec. B. Virg. lec.11.*

24. *Beatæ Virginis Mariæ cognitio myſteriorum Dei ſublimiſſima.*

Et habitatio ejus in Sion. Nota, quod Sion interpretatur ſpeculatio; & ad hanc ſpeculationem ſublimiſſimam pervenit et anima B Virginis pacificata, & quieta. O quis enarrare, vel etiam cogitare ſufficiat in qualibus quotidiè ſpeculationibus ſancta illa Sion, ſcilicet ſancta mens Mariæ fuerit: duin omnia myſteria, præ omnibus mortalibus, ſibi nota, ferventiſſima ſibi mente revoluit! conſiderate quo cruciabatur amore, quove deſiderio æſtuabat hæc Virgo, dum revolueret animo cuncta quæ audierat, quæ viderat, quæ cognoverat, quantiſve movebatur, repleta Spiritu ſancto cæleſtium ſecretorum incitamentis. *Op. ſpec. B Virg. lec.11.* O quàm verè dicebat Propheta Deo. *Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis.* Quia illuminationes omnes creaturæ communicabiles à montibus æternis, ſcilicet à perſonis ſanctiſſimæ Trinitatis, in Mariæ mentem deſcenderunt. *Op. ſpec. B. Virg. lec.7. & 8. & op. Phar. l.1. c.5. in Lucam c.1. v.30.*

PSALMUS

PSALMUS LXXVI.

Titulus: in finem Idithun: Pſalmus Aſaph.

1. PRimò Nota, quod litteraliter in iſto Pſalmo prædicitur captivitas Babylonica Judæorum: clamor,& oratio ipſorum pro liberatione, & deinde ipſa liberatio: Myſticè canitur iſte pſalmus ab Aſaph, ſcilicet à congregatione juſtorum ad Chriſtum recurrentium pro tranſitu ab his terrenis ad Cœlum: Idithun enim interpretatur tranſiliens.

2. *Chriſti ſaltus multiplex hic innuitur.*

In finem pro Idithun. Nota quod finis noſter eſt Chriſtus, & figuratur per hoc nomen Idithun, quod interpretatur ſaliens, ſeu tranſiliens: nam ſaliit à Cælo in Virginis uterum: ſecundò à ventre in terram: tertiò à terra in Crucem: quartò à Cruce in ſepulchrum: quintò à ſepulchro in infernum: ſextò ab inferno in Cælum: ſaliit item dum erat mortalis in carne in tres montes principales primò quando aſcendit in montem docere diſcipulos: ſecundò in montem Thabor ubi oſtendit gloriam ſuam: tertiò in montem oliveti, ut oraret, & ſalutem nobis impetraret: & hic ſolus ſaliit, quia ſolus æqualis cum Patre, & Spiritu ſancto. *Pſal.76.*

3. *Chriſti clamor pro nobis multiplex.*

Voce mea ad Dominum clamavi, voce mea ad Deum, & intendit mihi. Nota hæc verba Prophetæ ſunt prolata in Perſona Chriſti, qui ut via, veritas & vita tripliciter ad Patrem clamavit primò pro deviis, ut errantes corrigeret, & in viam rectam collocaret: ſecundò ut nos viatores dirigeret ut veritas: tertiò pro pulſantibus, ut vita, ut nos admitteret pulſantes ad januam. *Pſal. 76.*

4. *Oratio efficax ad ſe præparandum ad mortem, ut fecit S.P. Franciſcus.*

Voce mea ad Dominum clamavi. Nota, quod vir juſtus volens proficere in Dei ſervitio, debet ſuum curſum inchoare, proſequi, & terminare clamando ad Deum in oratione: unde hic bis repetitur clamor animæ ad Deum: ſic fecit S. P. Franciſcus, qui proximus morti, hunc pſalmum devotè recitavit, & in fine animam Deo reddidit *Pſalm.118. cap. 7. verſ.6. & op. legenda S.Franc.c.14.*

5. *Tempore tribulationis Deo eſt recurrendum non ſolùm ore, & corde, ſed & actibus, operibuſque bonis.*

In die tribulationis meæ Deum exquiſivi manibus meis, nocte contra eum, & non ſum deceptus. Nota ſonum horum verborum; dicit enim, *in die tribulationis*, & poſtea, *in nocte exquiſivi Deum:* quomodò in die, ſi in nocte? *in die tribulationis*, id eſt in tempore tribulationis, quæ tolerata eſt animæ dies, illuminans ipſam dum in nocte, ſcilicet adverſitatis, anima non ſolùm vocibus, ſed & manibus, actibuſque virtuoſis Deum exquirit, *contra eum*; ſcilicet ei obvians, recurrens, ſicque addit fructum, dicens: *& non ſum deceptus*: vide ergo, quod tempore tribulationis maximè ad Deum recurrendum, *Pſal.118. ... v.1. & in Lucam c.17.v.2. & c.21.v.10.*

6. *Diligens Deum etiam in tribulationibus renuit conſolationes temporales, quia Deus vult animam ab omnibus creatis abſtractam.*

Renuit conſolari anima mea. Si in die tribulationis ad Deum recurriſti, cur advenientibus conſolationibus eas reijcis? meritò iſte vir juſtus, Deum diligens, poſitus in tribulationibus, & ad Deum confugiens pro auxilio, renuit conſolationes, ſcilicet temporales, & carnales; quia ſimul non poſſunt ſtare: deſpecta enim eſt confeſſio, quam facit proſperitas: unde de talibus dicitur cum nihil intus prurit ſunt cælibes: cum nihil extra ſævit, ſunt fortes, cum nullus moleſtat, manſueti ſunt: cum omnia proſperè ſuccedunt, ſunt devoti: ſed iſtis tales cælibatus, fortitudo, manſuetudo, devotio ſunt valde ſuſpectæ, cum in tentationibus cognoſcatur vera ſanctitas, & fidelitas. *Pſal.76. & op.comp. Theol. l.1. c. 9.* Et hinc amor Apoſtolorum ad Corpus Chriſti impediebat adventum Spiritus ſancti, & multò magis id facit amor creaturarum, vult ergo Deus animam à terrenis abſtractam. *ſer.19 Hexaem. & in Thren.c.3. & in Lucam c.?.v.24. & op.myſt.Theol.c.3.p.4.*

7. *Anima diligens toto corde Deum, rejectis delectationibus terrenis, totam ſe convertendo ad Deum, ibi omnem delectationem ſuſcipit.*

Renuit conſolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus. Vide induſtriam animæ diligentis Deum, quæ rejectis delectationibus creaturarum, ad Deum ſe totaliter convertit per exercitium memoriæ, & meditationis, ubi deficiens ſpiritus ab his ſenſuum oblectamentis delectationem mirabilem captat. *op.myſt.Theol.c.3.p.4. & op. de 7. itiner. ater. itin.6.d.7.* Nota etiam quod rejectis delectationibus terrenis, ſe totam convertit ad Deum, experitur, quod ſola memoria Dei delectat, & facit obliviſci temporalia, & deficere ſpiritum ſuperbiæ. *op de dono fortitud.c.2.* Nota etiam, quod memoria de Deo, vel de creatura in ordine ad Deum bona eſt, & delectationem affert: & quæ eſt de creatura contra Deum mala eſt, & triſtitiam affert. *Op.comp theol l.3.c.11.*

8. *Exercitium præſentiæ Dei, mirabilia operatur in anima.*

Memor fui Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum, & defecit Spiritus meus. Nota ordinem, & myſterium horum divinorum verborum: 1. dicit: *memor fui Dei, & hinc delectatus ſũ* ut videas quod ſola memoria præſentiæ Dei in anima mirabilem delectationem ſpiritualem parit: addit, *& exercitatus ſum, & defecit ſpiritus meus*, ut videas, quod replicatio hujus exercitij facit deficere animam, & abſtrahere ab omnibus terrenis rebus, & vitiis, & ad fontem omnium deliciarum reducere: O felix qui in hoc exercitio ſe collocat! *Op. de 7. itin.*

ater. Itin. 6. d. 7. & op. de dono fortitud. cap. 1. Nota etiam hic, quod labor ſpiritualis animæ circa Deum, ſanctus eſt, & fructuoſus eſt magis, quàm labor corporalis. *Op. de paup Chriſti q.* 2. *ad fin.*

9. *Ad orationem bonam præparatio eſt præmittenda.*

Anticipaverunt vigilias oculi mei: turbatus ſum, & non ſum locutus. Ad quid iſta anticipatio? ſed perpende ſequentia: *cogitavi dies antiquos: meditatus ſum*: dat igitur intelligere, quod volens ſe conferre ad orationem, debet ſe prius præparare: omnia exteriora dimittere, & ad intimum animi reducere ibique oculos cordis ad Deum dirigere, & nihil aliud, quàm de Deo cogitare. *ſer.* 5 *de uno Confeſſ.* Nota etiam quod dicit: *anticipaverunt vigilias oculi mei*: ideſt ante alios ſurrexi ad orationem, ut melius paratus eſſem, nec ulla turbatio me impedivit: ut videas quod oratio in diluculo Deo ſummè grata eſt.

10. *Nocturni tres in Matutino ſunt tres vigiliæ, quæ nos diſponere debent ad divinas laudes.*

Anticipaverunt vigilias oculi mei. Nota, quod hæc dicuntur in Perſona Eccleſiæ, quæ ideò ordinavit tres vigilias, ſeu nocturnos in matutino, ut eſſent veluti præparatio ad divinas laudes decantandas, & ad ſancta opera patranda: tres autem ſunt quia ſignificant tres ſtatus Eccleſiæ: ante legem, in lege; & poſt legem: unde in 3. legitur Evangelium. *Pſal.* 76.

11. *Turbatio contritionis ſancta, & deſiderabilis.*

Turbatus ſum, & non ſum locutus. Cur non es locutus? cur ex turbatione interna, non prorupiſti in verba exteriora? O felix & ſancta turbatio! turbatio hæc eſt deſiderabilis, quæ ex motione contritionis oritur. & ideò turbatio hæc generat quietem in corde: taliſque fuit etiam turbatio Mariæ Virginis, quæ ſimul cum ſplendore intelligentiæ gignitur *In Ioan. c.* 14. *v.* 4. *& in Lucam. c.* 1. *verſ.* 19.

12. *Meditationis materia hic proponitur, ejuſque fructus.*

Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui, meditatus ſum: & exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum. Vide qualem materiam, circa quam ſe exercebat Propheta in oratione, & meditatione: nempè circa mala præterita, & temporalium delectationum admiſſionem, item, & divina beneficia recepta; unde dicit: *cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui*: 2. circa infernales pœnas, quas ob peccata metui, ut de iſtis concipiam devotionis affectum, timoris, amoris, deſiderij, mœroris, & gaudii ſpiritualis: 3. dicit: *ſcopebam ſpiritum* ſcilicet per cordis contriti compunctionem. *Pſal* 118. *c.* 4. *v.* 11. *& c.* 5. *v.* 6. *& op. de ſex alis Seraph. c.* 8 Vide ergo quomodò meditationis ſedula exercitatio circa æterna mentem purificat à temporalibus abſtrahendo, & eam pulchrificat, & formoſam facit ad æterna extendendo. *Op. de* 7 *itin. ætern itin.* 1. *d* 7.

13. *Nox eſt tempus maximè aptum orationi.*

Et meditatus ſum nocte cum corde meo. Cur nocte, & non de die? quia tempus nocturnum eſt maximè aptum lectioni, meditationi, & revelationibus: dicit autem; *cum corde meo*, non in corde, ſcilicet diſcrete, & ſapienter. *Pſal.* 118. *c.* 4. *v.* 7. *& op. de perfect. vitæ c.* 1.

14. *Iuſti ſcopatam intus domum tenent: mundani ſolùm exterius.*

Et exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum. Quid eſt ſcopebam ſpiritum meum? Nonne & hoc eſt, quod quærebat *Luca c.* 11. diabolus, ubi dicitur, quod quærebat, & invenit domum ſuam mundatam, & ornatam? ſed reſpondetur, quod alia eſt mundatio interior, alia exterior: prima eſt juſtorum, & hæc eſt quam quærit, & vult ſpiritus ſanctus ad habitandum in tali animâ: alia eſt exterior corporis, & hypocritarum, & hæc eſt, quam quærebat diabolus ad habitandum, quia intus talis domus fætet Deo. *in Lucam c.* 11. *verſic.* 24.

15. *Quomodò contineatur in ira Dei miſericordia in hac vitâ, & in alia.*

Numquid in æternum projiciet Deus, ut non complacitior ſit adhuc, aut continebit in irâ ſua miſericordias ſuas. Quaſi diceret: Non: nam in ſacra ſcriptura ut plurimum ad interrogationem factam per, *Nunquid*, datur reſponſio negativa, & ad factam per *nonne*, ſupponitur affirmativa: ſic Doctores. Attende igitur, quod in his verbis innuitur quomodò Deus ſimul cùm irâ miſcet miſericordiam ſuam in hac, & in alia vitâ; nam in hac vitâ ſemper miſcet ſuam miſericordiam cum juſtitiâ, etiam cum præſcitis, vel differendo pœnam, vel mitigando acerbitatem, vel non puniendo quantum meretur peccatum. In Inferno verò quia non punit de condigno, ſed citra condignum: ſed quantum ad intenſionem, & extenſionem pœnæ eſt ira ſine miſericordiâ, ſcilicet non eſt proportio inter actum peccati, & pœnam. *l.* 4 *d.* 46. *a.* 1. *qu.* 2.

16. *Deus exercet in hac vitâ ſuam pietatem etiam cum maximis peccatoribus.*

Numquid obliviſcetur miſereri Deus? Quaſi diceret: Non: nam ſemper Deus exercet ſuam pietatem etiam cum maximis peccatoribus. *Pſal.* 123. Nota igitur ut videas, quod miſericordia Dei ſuperexaltat juſtitiam, quia tria ſunt mala, in quibus affligitur homo, & quatuor bona, in quibus conſolatur, mala ſunt iſta: unum exterius ſub homine, ſcilicet per mala exteriora: unum inferius in homine per infirmitates carnis, & unum interius in homine per vermem conſcientiæ, ſed ut pateat, quod miſericordiâ ira non continet, ſed beneficia propitii, irati flagella tranſcendunt quatuor bona his tribus malis oppoſuit Deus: ſcilicet bonum exterius ſub homine in tranquillitate temporalium; bonum exterius in homine in ſanitate corporum: bonum interius in homine in ſecuritate conſcientiæ: & bonum interius ſupra hominem in dulcedine cæleſtium gaudiorum: plus ergo confert propitius, quàm iratus. *Pſal.* 76.

17. *Peccator converſus ad pænitentiam incipit eſſe.*

Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelſi. Quomodò verè poterat dicere: nunc cœpi? nonne à multo tempore incœperat Deo ſervire? Sed adverte, quod hæc dicuntur in perſona noviter converſi ad pœnitentiam, qui verè poteſt dicere: nunc cœpi; id eſt incœpi eſſe, quia à ſervitute diaboli, in qua non eram, tranſeundo ad ſervitutem Chriſti incœpi eſſe: & hæc eſt mutatio dexteræ excelſi. *Pſal 76.& 118.c.4.v.8.*

18. *Tranſiens ad ſervitutem Dei, multa ſecreta ſupernaturalia intelligit de novo.*

Et dixi nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelſi. Quid cœpiſti? cœpi, id eſt intellexi, ſcilicet multas veritates in hac mea mutatione facta à Deo ad ſervitutem ipſius, quas prius non intellexeram. *Pſal.76.*

19. *Tranſiens ad ſervitutem Dei verè magna accipit: in ſervitute mundi nihil accipit.*

Et dixi nunc cœpi. Quid? cœpi, Id eſt accepi magna, & mirabilia dum ad ſervitutem Dei tranſii; & ideò ſecurus ſum; quia in ſervitute mundi nihil accipitur, quia temporalia bona comparata ſpiritualibus nihil ſunt. *Pſal.76.*

20. *Verus ſervus Dei ſe ſemper novum in via Dei exiſtimat, quaſi nihil fecerit umquam: & hoc exemplo Sancti Patris Franciſci.*

Et dixi nunc cœpi. Quomodò nunc cœpi, ſi ante etiam Deo ſerviebat? Nota, quod hæc meritò dicebat vir iſte juſtus, quia pœnitentia crucis debet eſſe nova, & recens, ut dicatur ſemper: *& dixi nunc cœpi*; Sic etiam B. Pater Franciſcus in morte ſe profitebatur incipientem: Fratres (dicebat) incipiamus, & proficiamus, quia nunc uſque parum profecimus: Crux namque Chriſti renovativam habet naturam, quia licet is, qui foris eſt noſter homo corrumpatur; tamen is, qui intus eſt renovatur de die in diem. *In Lucam cap.9. v.23. & Pſal.76.*

21. *Mutatio dexteræ excelſi nobis proficua: mutatio ſiniſtræ ſæpè noxia*

Hæc mutatio dexteræ excelſi. Cur dexteræ, & non ſiniſtræ? mutatio dexteræ excelſi eſt in collatione bonorum ſpiritualium: Siniſtræ in collatione temporalium: illa deſiderabilis, iſta nequaquam. *Serm.1. Dom.1. poſt oct. Epiph. & ſer.4. Dom. Trin.*

22. *Memoria operum Dei excitat ad ipſius laudem.*

Memor fui operum Domini, quia memor ero ab initio mirabilium tuorum: & meditabor in omnibus operibus tuis, & in adinventionibus tuis exercebor: Deus in ſancto via tua. Vide qualibus mediis ſe excitabat Propheta ad Deum inceſſanter laudandum: nempè exercitio memoriæ operum Dei, & beneficiorum Dei, quæ ab initio mundi contulit, & confert inceſſanter homini; nam talis memoria mirabiliter elevat animam ad Deum laudandum; quia in operibus Dei veſtigium bonitatis, poteſtatis, & veritatis relucet. *In Lucam c.1.v.13. & Eccleſ.c.1. & Pſal.118.c.8. v.5.*

23. *Chriſtus noſtra via.*

Deus in ſancto via tua: quis Deus magnus ſicut Deus noſter? tu es Deus, qui facis mirabilia. Nota, quod hic explicat mirabilia Dei operata per Chriſtum: Deus enim in ſancto ſuo, ſcilicet in Chriſto factus eſt via noſtra, ac patria: Sed nota, quod dicitur Deus in ſancto, ſcilicet in Chriſto, per quod indicatur divinitas, & humanitas Chriſti; nam ut homo eſt via in hac vitâ, & ut Deus eſt patria: via in humilitate, patria in divinitate; via per quam venitur, Patria ad quam itur: veritas item, in qua manetur, ut ad veritatem, & patriam, id eſt ad vitam perveniamus, & permaneamus: ipſe eſt per quem veniamus, ad quem veniamus, & quo perveniamus. *Pſal 76.* Et hinc meritò ſubdit Propheta. *Quis Deus magnus ſicut Deus noſter, tu es Deus, qui facis mirabilia*, notam feciſti in populis virtutem tuam, redemiſti in brachio tuo populum tuum: quia de ſolo Chriſto tam magna mirabilia dicuntur, quia ſolus redemit hominem; unde ſubdit: *redemiſti in brachio tuo filios Iacob, & Ioſeph*, ſcilicet populum Judæum, & gentilem. *Pſalm.76. in Lucam cap.1 verſ.69. & cap.9, verſ.9.*

24. *Chriſti mirabilia in redemptione hominum, nomine aquarum hic innuuntur.*

Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ, & timuerunt, turbatæ ſunt abyſſi, multitudo ſonitus aquarum, vocem dederunt nubes. Quid eſt viderunt te aquæ? ergone aquæ habent oculos? Sed nota, quod hic coacervat Propheta mirabilia à Deo creatore, & à Chriſto redemptore operata: nam primò dicit: *viderunt te aquæ*; & quia aqua tres proprietates habet; nam fluit, mundat, & potat: ſic prout fluit ſignificat primordialem materiam fluidam, & informem, ſuper quam ſpiritus Dei ferebatur, ut ex ea educeret per creationem, vel generationem omnes formas corporeas, & corpora hominum, in quibus eſt fluxus continuus generationis, & concupiſcentiæ, & quatenus morti, & peccatis ſubjacent: ſecundò ſicut aqua lavat, ſic Chriſtus lavat per baptiſmum, & dona Spiritus ſancti, per quæ potat animas, & reficit: per aquas etiam ſignificatur fluxus, lotio, & potatio nobis præparata per paſſionem, & ſanguinem Chriſti: item, & martyrium, quod ſubierunt ſancti pro Chriſto: item per aquam ſignificatur ſacra doctrina per quam fideles lavantur, & potantur, & hæretici ſubmerguntur. Hæc omnia mirabilia operatus eſt Deus per Chriſtum Redemptorem. *Pſal.76.*

25. *Apoſtolorum prædicatio, & mirabilia prædicta à Propheta.*

Vocem dederunt nubes, etenim ſagittæ tuæ tranſeunt; vox tonitrui tui in rota: illuxerunt coruſcationes tuæ orbi terræ: commota eſt, & contremuit terra. Nota, quod per has metaphoras Propheta prædicit mirabilia opera, quæ Apoſtoli Chriſti fecerunt in

Eccleſia: fuerunt enim veluti nubes immittentes pluviam, & rorem prædicationis, & circumvolitantes per mundum univerſum, nunc tonantes minis, nunc pluentes doctrinis, nunc miraculis coruſcantes, ſopitorum corda in peccatis ſalubriter commoverunt, & ad pœnitentiam commoverunt eos. *Op. de Eccleſ. Hier p.4.c.2.*

26. *Chriſtus in mari hujus mundi oſtendit viam ſuam, ut reduceret populos ad Deum.*

In mari via tuâ, & ſemita tua in aquis multis. Ecce quot mirabilia operatus eſt Chriſtus redemptor: nam in hoc mundo, qui eſt veluti mare fluctuans, & in quo homines fluctuant, fecit viam per baptiſmum, & pœnitentiam, ut ſecurè ad ſalutem perducerentur. Sicut enim Iſraëlitas tranſvexit per mare rubrum ſalvos, ſic & Chriſtus per mare rubrum baptiſmi, & pœnitentiæ perducit ad regna Cœlorum. *Pſal.39.& in ſap.c.4*

27. *Chriſtus deducit ſuos ſequaces ad ſtatum perfectionis per ſubjectionem obedientiæ.*

Deduxiſti ſicut oves populum tuum in manu Moyſi, & Aaron. Nota, hic alluſio fit ad deductionem populi Iſraëlitici de Ægypto in deſertũ per mare rubrum per manum Moyſis, & Aaron: ſed myſticè exprimitur id, quod continuè fit à Chriſto ductore ſui populi, dum ad ſtatum perfectionis deducit per continuum augmentum perfectionis per manum Prælatorum, & Judicum ſuos ſequaces: Notandum autem eſt, quod dicit, *in manu Moyſi, & Aaron.* Quia ſicut quando Moyſes elevabat manus, populus vincebat, & dum remittebantur vincebatur; ſic quando auctoritas ſuperiorum levatur in correctione ſubditi, tunc ſuperat hoſtes: dum per negligentiam remittitur, deficit, & vincitur. *Ser.4. Dom.1. poſt oct. Paſcha in ſap. c.11. & in Ioan. c.10 v.4.*

28. *Qui ad Mariam devotè per orationem confugit, auditur, & exauditur ab ea.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Voce mea ad Dominum clamavi. Vertamus hæc ad Mariam; quia certiſſimum eſt, quod confidens, & clamans devotè ad Mariam, auditur ſtatim, & exauditur ab ea: ſicque poterit verè dicere: voce mea ad Mariam clamavi, & ſua gratiâ intendit mihi: abſtulit à corde meo mæſtitiam, & mærorem, & ſuavitate ſua cor meum dulcoravit: formidinem meam erexit in confidentiam bonam, & ſuo aſpectu melliſluo mentem meam ſerenavit: adjutorio ſancto ſuo evaſi pericula mortis, & de manu crudeli ſubterfugi gratias Deo, & tibi Mater pia de omnibus, quæ aſſecutus ſum de pietate, & miſericordiâ tua. *Opuſ. Pſalt. B.Vir. Pſal.76.*

PSALMUS LXXVII.

Titulus: Intellectus Aſaph.

1. PRIMÒ nota, quod iſte titulus indicat quod ea, quæ hic ad literam dicuntur de populo Judæorum, qui dicitur vetus, debent intelligi ſpiritualiter à populo Chriſtiano; quia hic Chriſtus ut caput loquitur ad membra ſua, ut diligenter percipiant ſacramenta myſteria, & ſingularia beneficia, quæ per ipſum recepit, ne ſit ingratus: & ideò ſecundùm bonam rethoricam in principio Pſalmi reddit ſolicitos auditores, dicens: *attendite*, & benevolos, dicens. *Popule meus* & attentos, proponens materiam tractandam, dicens, *legem meam*, item & aſſiduos ad audiendum, quia materia eſt Dei, & de divinis beneficiis, dicens. *Inclinate aurem veſtram in verba oris mei, aperiam in parabolis os meum. Pſal.77.*

2. *Cur Chriſtus, & ſacra Scriptura frequenter utitur parabolis.*

Aperiam in parabolis os meum Cur parabolis, & non claro ſermone? Sed reſpondetur, quod parabola eſt rerum natura diſcrepantium ſub aliqua ſimilitudine facta collatio (*ait S. Hieron.*) & hinc ut facilius capiantur myſteria ſacræ Scripturæ Spiritus ſanctus, & Chriſtus utuntur frequenter parabolis, ut per apertas res, quibus homo aſſuetus eſt addiſcat myſteria, quæ intendit exponere: hincque facilius auditores concurrebant ad audiendum Chriſti Evangelium. *In Lucam c.8. v.4. & c.14.v.7.& Pſal.118. c.9.v 3.*

3. *Qualibet perſona ſanctiſſimæ Trinitatis habet os ſuum.*

Aperiam in parabolis os meum. Quis eſt iſte, qui aperit os ſuum? Paterne, an Filius, an Spiritus ſanctus? Sed attende, quod quælibet perſona Trinitatis dicitur habere os ſuum. Os Patris eſt filius, ſonus oris eſt Spiritus ſanctus. Os Filii ſunt Apoſtoli, os Spiritus ſancti ſunt Prophetæ, & hinc licèt opera ad extra ſint communia toti Trinitati; tamen quælibet perſona appropriat ſibi ſtatum proprium, & tempus ſuum: unde ab initio mundi uſque ad incarnationem Chriſti dicitur locutus Pater, & tale tempus ipſi appropriatur: ab incarnatione uſque ad adventum Spiritus ſancti attribuitur filio: à miſſione Spiritus ſancti uſque ad finem mundi attribuitur Spiritui ſancto: Tempus ergo creationis datur Patri, tempus Prophetarum Spiritui ſancto quia ipſo mediante locuti ſunt, & tempus Apoſtolorum Filio, quia eos miſit. Vide ergo totam Trinitatem ad beneficium, & ſalutem hominis occupatam. *Pſalm.77.*

4. *Chriſtus principium, & finis noſter.*

Loquar propoſitiones ab initio. Cur ab initio? & quodnam eſt hoc initium? Nota, quod omnia hæc ordinata ſunt ad Chriſtum: & ideò hoc principium eſt Chriſtus: & quia eſt principium perfectum, ideò eſt principium, & finis noſter: Alpha, & Omega, à quo omne bonum incipit, & in quem omnia ordinantur. *Pſal.77.*

5. *Logica*

5. *Logica Chriſti qualis.*

Loquar propoſitiones ab initio. Cur propoſitiones, & non concluſiones? Nota, quod logici, ut rectè concludant præmittunt propoſitiones ordinatas, & hinc inferunt concluſiones: ſic facit Chriſtus; nunc enim loquitur propoſitiones ab initio, ſcilicet in hoc tempore uſque ad finem vitæ, & proponit peccatorum commiſſiones vel operationes bonas, aſſumitque pro minora opera pœnitentiæ, vel juſtitiæ negligentias; & hinc in fine non loquitur propoſitiones, ſed concluſiones in judicando ſecundùm bona, vel mala opera. *in Ioan. collat. 7. ſer. 5. Hexaem.*

6. *Chriſtus proponit veras propoſitiones: diabolus Sophiſmata.*

Loquar propoſitiones ab initio. Nota, quod ut rectè concludamus, Chriſtus nobis loquitur, & proponit veritatem, ſcilicet veras propoſitiones, ut bonum operemur: hæc eſt logica Chriſti: diabolus, & Mundus proponit ſophiſmata, nam ſophiſticando ſuas viles merces occultat onera ſub honoribus, pericula ſub dignitatibus, dolores ſub deliciis, languores ſub divitiis; hæc eſt logica diaboli, & mundi, ut nos decipiat. *ſer. de animabus & ſer. 1. de Hexaem.*

7. Narratio nobis facta per Evangeliſtas, & Apoſtolos de operibus, & beneficiis nobis patratis à Chriſto, eſt maximum motivum noſtræ fidei, & ſummum beneficium nobis à Spiritu Sancto factum: unde poſſumus dicere cum Propheta: *quanta audivimus, & Patres noſtri narraverunt nobis. in Lucam c. 8. v. 36.*

8. *De veritate fidei dedit nobis Deus teſtimonium triplex.*

Et ſuſcitavit teſtimonium in Iacob, & legem poſuit in Iſrael. Ecce quid fecit Dominus Deus nobiſcum, dum legem naturæ, & ſcriptæ, & Evangelicæ nobis dedit tum in corde inſitam, tum per ſcripturam: & prædicationem expreſſam; & de ea teſtimonium multiplex nobis dedit in Eccleſia. *Pſal. 118. c. 11. v. 8.* Nota autem, quod dicit, *in Iacob:* Jacob interpretatur luctatio; quia per hanc legem à Deo datam debemus luctari contra carnem, contra falſos fratres, contra diabolum, & in ordine ad Deum, ſcilicet tribulationes tolerando. *Pſalm. 77.*

9. *Clericis Chriſtus legem ſpecialem dedit ſuper laicos.*

Et ſuſcitavit teſtimonium in Iacob, & legem poſuit in Iſrael. Nota, quod teſtimonium ſolùm poſuit in Jacob, ideſt in laicis, quibus teſtimonium, ſcilicet legem dedit communem omnibus, ſed ſpecialem Iſraël, ſcilicet Clericis, quos ſpeciali vinculo ligavit, ut perfectiorem vitam ſuper laicos ducerent. *Pſalm. 118. c. 3. v. 1.*

10. *Poſt legem datam prædicationem collocavit Deus in Eccleſia tamquam medium ſummè neceſſarium, & utile ad ſalutem.*

Et hinc Eccleſiæ filii poſſunt dicere cum Propheta: *Quanta mandavit patribus noſtris nota facere filiis ſuis, ut ponant in Deo ſpem ſuam* Hoc enim eſt munus prædicationis, quod in Eccleſia collocavit Chriſtus ad noſtram ſalutem procurandam. *in Lucam c. 8. v. 39.*

11. *Fructus potiſſimus prædicationis eſt reductio peccatorum ad collocandam ſpem in Deo, & ad ipſum exquirendum toto corde.*

Ut ponant in Deo ſpem ſuam, & non obliviſcantur operum Dei, & mandata ejus exquirant. Ecce ad quid Deus inſtituit prædicationem in Eccleſia: nempè ut homines ponant in Deo ſpem veniæ peccatorum, & non obliviſcantur operum Dei quantum ad exempla patientiæ; & mandata ejus exquirant quantum ad dignos fructus pœnitentiæ; nam ira Dei cadet ſuper eos, qui non exquirent fructum. *Pſal. 118. c. 1. v. 2.* Nota autem ex traditis, quod prædicatio ordinatur principaliter fidelibus ad hoc, ut erigant ſe per ſpem in Deum, tamquam anchoram: 2. ne ſint ingrati Deo, & 3. ut non ceſſent à ſtudio, & obſervantiâ mandatorum Dei.

12. *Verbi Dei prædicationem non attendentes, & reſpuentes à Deo abjecti.*

Ne fiant ſicut Patres eorum, generatio prava, & exaſperans, generatio, quæ non direxit cor ſuum. Vide ad quid Deus immittit prædicationem hominibus, ne ſcilicet ipſam reſpuentes fiant generatio prava, ſcilicet in vitiis involuta, & exaſperans Deum, vel non credentes verbo Dei, vel abſque devotione illam audientes, vel omittentes, ut aliena, & curioſa ſectentur: & iſti ſignificantur per filios Ephrem, ſcilicet Iſraelitas, qui contra voluntatem Moyſis proceſſerunt ad prælium, & fuerunt occiſi ab hoſtibus, & ſignificant inobedientes, & incredulos. *ſer. 1. Hexaem. & in Lucam c. 7. v. 31. & Pſal. 36. & 77.*

13. *Per viam humilitatis perducit nos ad perfectionem Chriſtus Jeſus, & ad Cælum.*

Coram patribus eorum fecit mirabilia in terra Ægypti in campo Taneos. Nota, quod per figuram eorum, quæ fecit Deus ad utilitatem Iſraelitarum in Ægypto, nos perducit Spiritus Sanctus in notitiam eorum, quæ fecit Chriſtus, ut nos liberaret de captivitate diaboli: & notanter dicit in campo Taneos tot mirabilia feciſſe: quia Taneos interpretatur mandans humilitatem, & Tanis humiles; per hocque datur intelligi, quod ſicut Chriſtus in redemptione mundi dedit nobis exempla mirabilia humilitatis, ſic nobis inſinuavit, quod humilitas in opere juſtificationis debet præcedere, concomitare, & ſubſequi noſtra opera: qua interveniente, Deus operatur mirabilia, nos tranſire faciens de tenebris peccati ad lucem gratiæ, & ſtatum ſalutis *Pſal. 77.*

14. *Chriſtus per mare hujus mundi viam nobis paravit, ut perduceret ad perfectum ſalutis.*

Interrupit mare, & perduxit eos, & ſtatuit aquas quaſi in utre, & deduxit eos in nube. Ecce quomodo in figura mirabilium, quæ Deus fecit Iſraëlitis, explicatur quid fecerit Chriſtus ad noſtram ſalutem ſcilicet viam nobis parando per mare, ſcilicet per gratiam Spiritus Sancti, quam in baptiſmo, & pœnitentia confert, & hinc perducendo nos ad perfectum virtutis. *ſer. 4. Dom. 1. poſt oct. Paſcha.*

15. *Columna nubis, & ignis nobis multipliciter à Chriſto præparata.*

Et deduxit eos in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. Nota, quod ſicut Deus deduxit Iſraëlitas per deſertum, per columnam, quæ in die erat eis nubes, & umbraculum contra æſtum ſolis, & nocte erat columna lucis: ſic in deſerto hujus mundi Chriſtus nobis providit multiplicem columnam, quæ contra æſtum vitiorum nos defenderet & illuminaret in tenebris hujus vitæ. Columna autem principalis fuit Chriſtus, qui eſt nubes ratione humanitatis, & ignis ratione divinitatis; & hoc ſignificat cereus Paſchalis, qui ante reſurrectionis diem exponitur in Eccleſia: Columnæ ſpiritualis item ſunt Angeli nos protegentes, & ducentes per viam ſalutis: Item Apoſtoli, & Sancti Patres; item & novum teſtamentum. *Pſal.* 77.

16. *Petra Chriſtus, ex qua in cruce fluxerunt aquæ Sacramentorum, & gratiarum.*

Interrupit petram. Ecce quomodo Chriſtus figuratus in petrâ à Moyſe percuſſa, ruptus, & vulneratus in cruce emiſit aquas ſpirituales ſacramentorum, & gratiarum, ut nos ſitientes in hoc deſerto potaret. *Sap. c.* 51. *& ſer.* 4. *in Pentecoſt.*

17. *Incredulitas, inobedientia, & vitium gulæ maximè excitat iram divinam contra nos: fidelitas, obedientia, & abſtinentia conciliant amicitiam Dei.*

Et appoſuerunt adhuc peccare ei, in iram excitaverunt excelſum. Quodnam fuit hoc peccatum novum? hoc fuit peccatum incredulitatis, quia non credebant Deum eos poſſe paſcere in deſerto: fuit & peccatum inobedientiæ, item eſt gulæ: iſta enim peccata maximè provocant iram Dei, & inducunt hominem ad omnia facinora: è contra, fidelitas, obedientia, & abſtinentia, maximè conciliant amicitiam cum Deo, & attrahunt gratiam in præſenti, & perducunt ad gloriam. *ſer.* 1. *Dom.* 8. *poſt Pentec. & ſer.* 1. *Dom.* 19. *poſt Pentec. & Pſalm.* 54. *&* 65. *&* 72. *& in Lucam cap.* 9. *verſ.* 12. *& cap.* 12. *verſ.* 28.

18. Qui omittit renunciare omnibus pro Chriſto timens perire neceſſitate, ſimilis eſt incredulis Judæis qui in deſerto dicebant: *Numquid poterit Deus parare menſam in deſerto?* hocque eſt Deum exacerbare, unde viri fideles in Deo confidere debent, qui eis neceſſaria ſemper ſuppeditabit, quia ſi de irrationabilibus curam ſpecialem gerit, multò magis de rationabilibus, & maximè de ſuis fidelibus in ipſum confidentibus. *Opuſ. de paupert. Chriſti, a.* 1. *& in Lucam c.* 12. *v.* 18.

19. *Euchariſtia Sacramentum expoſitum ſub metaphora pluviæ.*

Pluit illis manna ad manducandum. Quomodo dicitur pluit manna? pluere eſt immittere ſtillas aquæ, non alterius rei? optimè id exprimit ſub metaphora pluviæ, quia ſicut pluvia habet multas ſtillas; ſic Euchariſtia habet multas gratias, quia plurimos effectus ſpirituales gignit in nobis. *ſer.* 5. *in Cœna Domini.*

20. *Deus per collationem bonorum temporalium inducere intendit ad amorem ſpiritualium.*

Pluit illis manna ad manducandum. Nota illud verbum, *ad manducandum*, & admirare Dei benignitatem, qui populum ſatiare voluit ingratum, & incredulum per bona iſta temporalia, ut ipſum excitaret ad amorem ſpiritualium, ſic & nobiſcum facit optimus Deus. *Pſal.* 43.

21. *Multiplici pane ſpirituali Deus reficit homines in Eccleſiâ.*

Pluit illis manna ad manducandum, panem cœli dedit eis, panem Angelorum manducavit homo. Nota ordinem, & myſterium horum verborum; nam tripliciter exponit cibum à Deo paratum Iſraëlitis; 1 ſub nomine mannæ: 2. ſub nomine panis Cœli: 3 ſub nomine panis Angelorum, ut pateat, quod triplici pane reficiuntur homines in Eccleſia: primus eſt pœnitentiæ, ad quem requiritur dolor, labor, & timor: 2. eſt panis Cœli, ſcilicet virtutum, ad quem requiritur fides, ſpes & charitas: 3. eſt panis Angelorum, ad quem requiritur amor, laus, & viſio, & iſte eſt, qui paſſim in hac vitâ habetur, & totaliter ad ſatietatem in alia. *Pſal.* 130.

22. *Panis, qui pro Chriſti amore petitur à pauperibus, & ipſis datur, dicitur panis Angelorum.*

Panem Angelorum manducavit homo. Quis eſt panis Angelorum? ergone Angeli comedunt panem? ſed reſpondet Seraphicus P. Franciſcus, quod iſtud propheticum dictum impletur in pauperibus Chriſti: dum enim pro Chriſto petunt panem, & cibum, illiſque datur, tunc talis panis dicitur Angelorum, quia Angelis ſuggerentibus pro amore Dei largitus à ſancta paupertate oſtiatim colligitur, & hoc eſt, quod præcipuè curabat ſibi providere S. P. Franciſcus, maximè in feſtis ſolemnibus, oſtiatim petendo ſibi neceſſaria. *Opuſcul. legenda S. Franciſci, c.* 7.

23. *Euchariſtia quare dicitur Panis Angelorum.*

Panem Angelorum manducavit homo. Si hic panis eſt Euchariſtia, cur dicitur panis Angelorum? ſumuntne Angeli Sacramentum Euchariſtiæ? ſed attende myſterium, panis Angelorum dicitur, quia cum Deus providerit corpus animale cibo, ſic & animam cibo ſpirituali providit; unde ſicut Deus cibat Angelos viventes ſpiritus verbo increato, ſic homines mortales in hac vita cibat verbo incarnato in Sacramento ſuſcepto: illos quidem cibat cibo convenienti, ſine quo vivere non poſſent; iſtos item per modum convenientem homini mortali ſcilicet, quia eſt impoſſibile nobis comedere in hac vitâ mortali illum panem in ſoliditate propriæ formæ, ſcilicet divinitatis, ideò ut cibum comeſtibilem præbuit ſub forma convenienti, ſcilicet panis, & vini corporalis dandum propter convenientem ſimilitudinem panis ad panem, & refectionis ad refectionem; ſicque per hoc Sacramentum unitet ſibi Chriſtus omnia membra in unum ô mirabilis pietas, & ineffabilis Domini noſtri Jeſu Chriſti. *Op. de praparat. ad Miſſam c.* 7. *& Opuſc.*

Google

Opuſ. comp. Theolog. l. 6. cap. 13. & 15. & in Lucam c. 11. v. 3. & c. 12. v. 19. & in Ioan. c. 6. ver. 32. & 33. & collat. 2.

24. *Prædicatores, & prædicatio comparantur vento de Cœlo venienti.*

Tranſtulit auſtrum de Cœlo, & induxit in virtute ſua aphricum. Nota quod per vim ventorum Deus providit coturnices Populo Iſraëlitico: myſticè datur intelligi, quod Chriſtus ad cibandum ſpiritualiter homines, miſit de Cœlo ventos, ſcilicet prædicatores & verbi ſui prædicationem, quæ rectè comparantur vento; prædicatio enim valida eſt contra omnem ictum diaboli: diſſolvit gêlu peccatorum, & in altum ſe extollit, quia extollit ad ſtatum gratiæ, & gloriæ auditores. *Pſal. 77.*

25. *De Cœlo Chriſtus miſit Spiritum ſanctum in Diſcipulos ad ſalutem: Diabolus de inferno miſit ſuos miniſtros ad perditionem.*

Tranſtulit auſtrum de Cœlo. Cur Auſtrum, & non potius Aquilonem? quia per Auſtrum ſignificatur Spiritus ſanctus, qui fœcundat animas, hunceque miſit è Cœlo Chriſtus in Apoſtolos, & continuè in fideles ſuos ad ſalutem: E contra Aquilo ſignificat diabolum, qui ſuos mittit per Mundum ad perdendum homines per frigus tentationum. *ſer. 3. Dom. 19. poſt Pentec.*

26. *Abundantia bonorum temporalium ſæpe cauſa multorum malorum.*

Et pluit ſicut pulveres carnes, & ſicut arenam maris volatilia pennata. Nota, quod Deus immiſit coturnices in maxima abundantiâ Iſraëlitis in deſerto, & dicit eas pluiſſe ſicut pulverem, & ſicut arenam ut notet abundantiam: ſed myſticè comparantur pulveri, & arenæ maris, ut notetur, quod abundantia rerum temporalium ſæpè eſt cauſa ariditatis roris gratiæ divinæ; item & ſuperbiæ, & aliorum peccatorum: unde talis abundantia ſæpè eſt effectus iræ divinæ: unde addit: *adhuc eſca eorum erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos. Pſal. 77.* Nota etiam quod dicit: *ſicut pulverem*; alluſioque fit ad id, quod dicitur. *Gen. 2. pulvis es, & in pulverem reverteris*; quia abundantia rerum temporalium vitam non prolongat, ſed frequenter abbreviat, & ad mortem, interitumque ducit. *in Lucam c. 12. v. 15.*

27. *Oratio, quæ eſt purè pro temporalibus, aliquando exauditur à Deo in majorem pœnam orantis.*

Et manducaverunt, & ſaturati ſunt nimis, & deſiderium eorum attulit eis, non ſunt fraudati à deſiderio ſuo: adhuc eſca eorum erant in ore ipſorum & ira Dei aſcendit ſuper eos. Quomodò Deus tam facile exaudivit deſiderium iſtorum, & tamen legitur, quod ira Dei aſcendit ſuper eos? ergone oratio exauditur in malum omen exorantis? maximè: quando oratio eſt purè pro temporalibus, & non ordinatis ad bonum animæ, ut fuit deſiderium iſtorum impiorum: Hæc oratio enim, licet à Deo contemnatur auditur tamen & exauditur, aliquando à Deo ad ruinam orantis. *Pſ. 54.*

28. *Guloſitas, & nimia libido comedendi excitat iram Dei ſuper guloſos.*

Et manducaverunt, & ſaturati ſunt nimis: & ira Dei aſcendit ſuper eos. Vide quale vitium eſt guloſitas, & nimia libido comedendi: nam hæc excitat iram Dei, & attrahit è Cœlo flagella divina. *in Lucam cap. 6. verſ. 15. & c. 17. v. 1.* Et hinc hic textus poteſt aptari ad tempus carnis privii ante quadrageſimam, in quo tunc homines manducant carnes, & ſaturantur nimis, ſed in ſequentibus ſequitur pœna eorum. Item etiam in Paſchate, quando homines poſt quadrageſimam ſe immergunt in crapulam ex qua poſtea ſequuntur infirmitates, & mortalitates. *Sic etiam Ugo Cardinalis.*

29. *Dominus vulnerat ut ſanet, occidit, ut vivificet.*

Cum occideret eos, quærebant eum, & revertebantur, & diluculò veniebant ad eum. Vide quod dum abundabāt Iſraëlitæ carnibus, non legitur, quod ad Deum revertetentur, ſed ſolùm dū occideret eos, & percutiebat: quia homo in ſtatu abundantiæ rerum temporalium tardò recurrit ad Deum, ſed dum tribulationibus, & flagellis percutitur, facilè ad Deum convertitur; & ideò Deus ut bonus medicus vulnerat, ut medeatur, occidit ut vivificet. *in Lucam c. 14. v. 25. & c. 4. v. 22. & ſer. 3. Dom. 14. poſt Pentec.*

30. *Culpa oculos claudit, quos pœna aperit.*

Cum occideret eos, quærebant eum; & rememorati ſunt, quia Deus adjutor eſt eorum. Vide quomodò, cum oculos clauſos haberent ad recurrendum Deo dum abundabant carnibus, pœna eos aperuit; quia oculos, quos culpa claudit, pœna ſæpè aperit. *in ſap. cap. 11. & 18. & in Thren. cap. 1.*

31. *Peccatum elongat animam à Deo, pœnitentia appropinquare facit ad eum.*

Et diluculo veniebant ad eum. Ergone elongati erant à Deo? maximè: erant quidem elongati à Deo per culpam; quia culpa facit à Deo diſcedere, & reducit in regionem longinquam, non quantum ad ſitum localem, ſed per voluntatis diſſimilitudinem: quantò enim quis in pravo opere delinquit, tantò à gratia Dei longius recedit: & cum ſit iniquitas, elongat à ſumma bonitate; cum ſit tenebra elongat à ſumma luce, & veritate: & cum ſit nihil elongat à ſumma æternitate: ſed poſtea per fidem, & pœnitentiam anima venit, & appropinquat ad Deum. *Pſal. 77. in Lucam c. 15. v. 13.*

32. *Maxima Dei miſericordia elucet in peccatoris maxima miſeria.*

Ipſe autem eſt miſericors: & recordatus quia caro ſunt Vide Dei clementiam, & hominis miſeriam; dum enim homo in profundo peccatorum jacet, adſpicitur à Deo, & radios ſuæ bonitatis ei immittit, videns quod caro eſt, ſcilicet ſubjectus peccandi potentiæ, & impotens ad reſurgendum, ipſum per ſuam gratiam reddens potentem, & in eum exercens ſuam pietatem. *Pſal. 77.*

33. Hemo eſt Spiritus vadens, & non rediens, ſic dicitur hic: vadens; quia de ſe peccare poteſt; ſed de ſe ſine Dei gratia, & operatione non valens redire ad Deum. *Pſalm 77 & in Thren. c.1. & ſap. c.12. In Ecclen. cap. 2. op. Diat ſalut. titul.7. cap.1.*

34. *Peccatores canes filii diaboli, Juſti filii Dei.*

Miſit in eos cœnomiam, & comedit eos. Nota, quod hic enarrat flagella, & plagas, quas immiſit Deus in Ægyptios: inter quas fuit immiſſio cœnomiæ, quæ eſt muſca canina valdè torquens: myſticè datur intelligi, quod juſto permittente judicio Dei, relinquitur peccator obſtinatus præcipitari in caninos mores: inter quos eſt notabile, quod canes non recognoſcunt, vel venerantur Patres ſuos: ſic peccatores contemnunt ſuum Patrem Deum, & voluntatem diaboli facientes, recognoſcunt diabolum ut Patrem, ei obtemperando: Juſti è contra obtemperando Deo, ſe ſubjiciunt ipſi ut veri filii. *Pſal.77. in ſap.c.19.*

35. *Fructus juſti manet in æternum: fructus impiorum ab erugine, locuſta, grandine, & igne conſumitur.*

Et dedit erugini fructus eorum, & labores eorum locuſta, & tradidit grandini jumenta eorum; & poſſeſſionem eorum igni. Vide diſcrimen fructus juſtorum, & impiorum; nam fructus juſtorum permanet in æternum: fructus impiorum conſumuntur ab ærugine luxuriæ, à locuſtâ ſuperbiæ, à grandine avaritiæ, & ab igne concupiſcentiæ: ſi ergo vis fructum tuum manere, debes Ægyptum, ideſt mundum fugere. *ſer.3. Dom.7. poſt Pentecoſt. & in Pſal.77. & 118.c.6.v.3.*

36. *Conſenſus in peccatum mortale eſt ignis, omnia devorans, & ejiciens è Paradiſo gratiæ animam.*

Et tradidit poſſeſſionem eorum igni. Nota, quod hæc myſticè intelligenda ſunt de igne peccati mortalis, qui omnia bona conſumit in anima; & ſicut è Paradiſo ejectum primum hominem tenebat foras ignis conflatilis; ſic & peccatum mortale è Paradiſo gratiæ ejicit animam: de quo verè dici poteſt: & Deus dedit ejus poſſeſſionem in poſſeſſionem ignis. *Pſal.77.*

37. *Maximum Signum iræ Dei, cum hominem peccatorem Deus ſubjicit diabolo.*

Miſit in eos iram indignationis ſuæ, indignationem, & iram, & tribulationem, immiſſiones per Angelos malos. Ecce quale exitium peccatoris, dum à ſe projicit Deum per peccatum; nam & Deus eum meritò ſubjicit diabolo, qui ipſo abutitur tamquam pecore ſuo, eum torquendo variis tribulationibus. *l. 2. diſt. 28. articul. primo, quæſt.2. & art.2. quæſt.2. & de dono conſilii cap.5.*

38. *Felix qui ex Ægypto mundi perducitur in deſertum.*

Et abſtulit ſicut oves Populum ſuum, & perduxit eos tamquam gregem in deſerto. Vide quali ſimilitudine ſacer textus exprimit curam particularem, quam habuit Deus de ſuo Populo ab Ægyptiis oppreſſo, quem tot prodigiis perduxit in deſertum: ſed myſticè innuitur beneficium vocationis animarum de Ægypto mundi in deſertum, ſcilicet in ſtatum religionis, in quo ſancti habitant, & per exercitium virtutum progrediuntur in via ſalutis. Felix igitur, qui ſic perducitur à Deo. *ſer.4. Dom.1. poſt oct. Paſcha.* Et hoc additur: *& induxit eos in montem ſanctificationis, montem quem acquiſivit dextera ejus.* Nota, quod myſticè loquitur de religioſo, & homine juſto, qui in religionem, & ſtatum perfectionis perductus dexterâ ſuâ ſcilicet operibus bonis, pervenit in poſſeſſionem ſanctificationis, ſcilicet juſtitiæ, & ſanctitatis. *Pſalm.118.c.7.v.15.*

39. *In articulo mortis inobſervantia præceptorum Dei terribilis evadet.*

Et exacerbaverunt Deum excelſum, & teſtimonia ejus non cuſtodierunt: in ira concitaverunt eum. Nota, quod hic ad litteram loquitur de ingratitudine Judæorum, qui non obſervantes Dei præcepta exacerbaverunt Deum, ipſumque in iram concitaverunt: ſed myſticè dicitur etiam de omnibus peccantibus, qui ob inobſervantiam divinorum præceptorum Deum ad iracundiam provocant, redditurque eis terribilis in morte. *Pſal.118.c.6.v.8. & c.9.v.16.* & ideò ut inobedientes ſubjecti fiunt iræ Dei, qui eos ad nihilum redigit. *ſer.1. Dom.8. poſt Pentec.*

40. *Ignis eſt luxuria omnia devorans bona.*

Iuvenes eorum comedit ignis. O quot ſubjiciuntur huic pœnæ ignis, quot devorantur ab igne luxuriæ, quæ omnia bona corporalia, & ſpiritualia devorat, & conſumit *Pſal.25.*

41. *Peccatum mortale eſt gladius occidens animam.*

Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt. Quonam gladio? Ad litteram ſacerdotes fuerunt ab inimicis occiſi: myſticè loquitur de gladio peccati mortalis, & præcipuè ſuperbiæ, avaritiæ, invidiæ, & iræ: hoc gladio diabolus occidit animam præcipuè malorum ſacerdotum. *Pſal.77.*

42. *Quinam ſint electi à Deo ad Cœlum.*

Et elegit tribum Iuda, montem Sion, quem dilexit: & ædificavit ſicut unicornium ſanctificium ſuum in terra, quam fundavit in ſæcula. Nota, quod in his verbis myſticè ſignificatur quoſnam Deus elegit; nam per Judam ſignificatur confeſſio; per Sion ſpeculatio mandatorum Dei; quia qui confeſſionem peccatorum exercet, & meditatur in obſervantia, & ſubjectione mandatorum Dei, ædificatur in ſanctificium, & tabernaculum Dei: & iſte electus dicitur à Deo. *Pſal 77.*

43. Innocen

43. *Innocentia cordis gratior Deo, quàm bona ſpeculatio.*

Et pavit eos in innocentiâ cordis, & in intellectibus manuum ſuarum deduxit eos. Quomodò dicitur in intellectibus manuum? ergone manus habet intellectum? Sed Nota, quod hic apponitur figura tranſpoſitionis quia videtur, quod deberet dici in intellectu cordis, & in innocentiâ manuum; ſed tamen id fit cum maximo myſterio, ut intelligatur, quod idem prætendit explicare per utrumque, ſcilicet operationes innocentes manuum, & cogitationes cordis; & qood ad rectam, & ſanctam vitam utrumque requiritur. Notandum tamen, quod ponitur primò innocentia cordis, quia hæc eſt melior, & via perveniendi ad ſpeculationem, & cognitiooem myſteriorum Dei. *Pſal.17. & 35.*

44. *Deus per viſibilia deducit nos ad inviſibilia cognoſcenda.*

Et in intellectibus manuum ſuarum deduxit eos. Ideſt per cognitionem mirabilium, quæ facta ſunt à Deo viſibiliter deduxit eos in cogoitionem mirabilium inviſibilium. Sic facit Deus nobiſcum, oſtendendo mirabilia, quæ operatus eſt. *Pſalm.118. c.11.v.9.*

45. *Invitatur anima ad contemplandum mirabilsa B.Virginis Mariæ.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Attendite popule meus legem meam. Supra in principio dictum eſt, hic invitari fideles ad perceptiouem legis, & myſtetiorum noſtræ fidei; & quia inter myſteria hæc unum ex præcipuis cootinet magnalia operata à Deo in Beata Virgine; hinc dicitur omnibus fidelibus: Attendite populi præcepta Dei: & Reginæ Cœli nolite oblivīſci: aperite cor ad interrogandum eam, & labia ad glorificandum illam; deſcendat amor ejus in cordibus veſtris: concopiſcire placere illi. *Opuſ. Pſalt. B Virg. Pſal.77.*

46. *Maria columna nubis, & ignis.*

Et deduxit eos in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. Hic traditur figura eorum, quæ in ſtatu legis Evangelicæ futura erant per expoſitionem myſticæ columnæ: & quænam fuit? Hæc fuit B.Virgo Maria, verè columna nubis, & ignis: Columna nubis, quia tamquam nubes protegit ab æſtu divinæ indignationis, & ab æſtu diabolicæ tentationis: eſt & columna ignis, multis miſericordiæ ſuæ beneficiis illuminans mundum in oocte hujus ſæculi: O infelices quaotum erraremus, ſi noo Deus providiſſet mundum bac columna. *Op.ſpec. B.Virg. lec.3.*

47. *Maria illuſtrior ſole illuminans Cœlum, & terram.*

Et tota nocte in illuminatione ignis. Alii legunt (*ſolis*) quia illa colomna veluti ſol illuminabat totum exercitum, & meritò quia figurabat Mariam Virginem, cujus pulchritudo, & lux vincit Solem, & Lunam: & ideò tolle hoc corpus ſolare; quid erit mundus, niſi magnum chaos incluſus in tenebris, & miſeriis? tolle Mariam, quid erit in mundo, niſi caligo involuens, umbra mortis, & denſiſſimæ tenebræ relinquentur? O verè illuminata, & illuminatrix Maria. *op.ſpec.B.Virg. lec.3.& op.Pſalt. B.V.Pſal.77.*

48. *Spiritus ſanctus venit in hortum, ſcilicet uterum B. Virginis ipſum fæcundans.*

Tranſtulit auſtrum de Cœlo. Ad quid è Cœlo tranſtulit auſtrum? Sed nota, quod auſter in ſacra Scriptura eſt Spiritus ſanctus, qui è Cœlo miſſus fuit, & veluti tranſlatus in uterum Virginis Mariæ, ut ipſum fæcundaret, & ipſius virtute generaret verbum Patris filium. *Ser.1.Dom.3.Adv.*

49. *Maria fuit ædificium ſingularibus privilegiis ab ipſo Deo fabricatum.*

Et ædificavit ſicut unicornium ſanctificium ſuum in terra, quam fundavit in ſecula. Quænam ſimilitudo eſt unicornis, & ædificii à Deo fabricati? Sed attende, quod unicornis facit ædificium ſuum, nec permittit ſibi aliena animalia accedere; & ideò hic dat intelligere ædificium aliquod ſpeciale ab ipſo Deo ſolo fabricatum cum ſpeciali privilegio: Unde nota, quod dicit, *ſanctificium*, ideſt ædificium plenum ſanctitate? & quodnam fuit hoc? Hoc aliud non fuit, niſi Beata Virgo verè domus Dei à divinâ ſapientiâ ſibi fabricata, qua quoad maternitatem non potuit fieri alia melior, nec quoad plenitudinem gratiarum, nec quoad dona naturalia. *l.3.d.41.dub.3.& op.B.Virg.lec.6.& 7.*

PSALMUS LXXVIII.

Titulus: Pſalmus Aſaph.

1. PRIMÒ nota, quod ad litteram deplorat Propheta repulſionem Judæorum, quæ fuit facta per Antiochum: myſticè perſecutionem, quæ fit de Eccleſia per infideles, & ideò dicitur Pſalmus Aſaph, ſcilicet fidelis populi de talibus perſecutionibus conquerentis.

2. *Multiplex templum à Deo in mundo poſitum.*

Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum ſanctum tuum. Nota hic, quod per templum intelligitur, vel materiale lapidibus fabricatum: vel allegoricè corpus dominicum: vel moraliter anima cujuſlibet fidelis: vel anagogicè Paradiſus. *Pſal.78.*

3. *Templi, & Eccleſiæ prophanatio Deo ſummè exoſa.*

Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam; polluerunt templum ſanctum tuum. Nota, quod hic conqueritur Eccleſia vel Angeli ſancti, videntes, quod continuè Eccleſia prophanatur: cum enim deberet eſſe locus orationis, & ſacrificii, à multis fit locus negotiationum, & nequitiarum, quæ prophanatio deſtructionem, & ruinam multiplicem affert. *Ser.1.de dedicat.templi.*

4. *Peccatum mortale polluit Templum ſpirituale animæ: ipſamque tradit in poſſeſſionem diaboli.*

Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam. Quænam eſt hæc hæreditas niſi anima à Chriſto redempta? in hanc veniunt dæmones, quando recedit à Deo per peccatum mortale, & ſic polluitur; tuncque à Deo gratia privatur, fitque ſanctificatio deſerta, & locus abominationibus plenus. *ſer. 1. de dedicat. Eccleſiæ.*

5. *Prædicit Propheta ſub verbo præterito perſecutionem Tyrannorum Eccleſiæ.*

Poſuerunt Ieruſalem in pomorum cuſtodiam, poſuerunt morticinia ſervorum tuorum eſcas volatilibus cœli, carnes ſanctorum tuorum beſtiis terræ. Vide, quod hic prædicit perſecutionem futuram Eccleſiæ, in qua Tyranni tormentis exquiſitis, & diverſis modis occiderunt *Pſal 119. & l. 4. d. 45. a. 1. qu. 5 ad 6 & Pſal. 78.* Nota, quod dicit ſanctorum corpora data in eſcam volatilibus cœli, quod cum veriſſimum ſit, ne credas, quod materia ſubſtantialis, & quæ eſt de eſſentiali conſtitutione corporis humani deperdita fuerit: nam eadem reſurget in judicio integra. *l. 4. ibid.*

6. *Anima in peccato mortali eſt in opprobrium, illuſioni, & ſubſannationibus diaboli ſubjecta.*

Facti ſumus opprobrium vicinis noſtris ſubſannatio. Nota, quod hoc verè dici poteſt ab anima exiſtente in peccato mortali, quia ſubjecta dæmonibus qui in circuitu noſtro ſunt, fit: illudere enim quærunt in cognoſcendis per velamen ignorantiæ: in agendis per hypocriſim, & in appetendis res temporales. *ſer. 2. Dom. in quinquag.*

7. *Perfecta oratio, & inquiſitio divinæ miſericordiæ quænam exigit.*

Ne memineris Domine iniquitatum noſtrarum. Nota, quod in hac oratione Propheta includit omnes conditiones neceſſarias ad orationem, & miſericordiam obtinendam: nempè in hac petitione confeſſionem & indulgentiam peccatorum commiſſorum unde dicit: *ne memineris iniquitatum noſtrarum antiquarum:* gratiam prævenientem, unde, *citò anticipent:* Cognitionem propriæ miſeriæ, unde ait. *Quia pauperes facti ſumus nimis. Pſal. 78.*

8. *Vera paupertas Spiritualis confidentiam ingerit ad recurrendum ad Deum in tribulationibus.*

Citò anticipent nos miſericordia tua, quia pauperes facti ſumus nimis. Nota hic, quòd hæc paupertas poteſt ſumi in malum, eſtque eorum, qui carent omni virtute: & in bonum; & hæc eſt paupertas plena, & perfecta, ſignificata per illam particulam (*nimis*) ut eſt Religioſorum perfectorum, qui nec habent divitias, nec voluntatem propriam: & hæc eſt, quæ aſcendere facit ad Deum ſine labore, & difficultate. *Pſal. 78.*

9. *Virtute nominis Ieſu, & ſanctiſſimæ Trinitatis Deus propitiatur peccatis noſtris, & glorificatur ejus magnificentia.*

Adjuva nos Deus ſalutaris noſter, & propter gloriam nominis tui libera nos, & propitius eſto peccatis noſtris. Nota ndum, quòd in hac oratione ut exaudiatur, proponit Deo gloriam nominis ſui, dicens: *Deus ſalutaris*, ſcilicet Jeſus, & propitiationem peccatorum petit, ut videas, quod virtute nominis Jeſu veniam impetrare poſſumus peccatorum, gratiam, victoriam, & gloriam, & ex hoc etiam magnificentia ejuſdem ampliatur: item & in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis, quia in ejus nomine recipimus gratiam in Baptiſmate cum remiſſione culparum *ſer. 4. in Circumciſ. & ſerm. 2. Dom. 10. poſt Pentecoſt.*

10. *Quod Diabolus deſtruxit, hoc B Virgo reparavit.*

Deus venerunt gentes in hæreditatem tuam. Ideſt dæmones polluerunt Templum ſanctum tuum: vide quid fecit, & quid facit diabolus, qui ſemper conatur deſtruere hæreditatem Chriſti, & polluere ſanctum Templum animarum: væ igitur mundo tot evidentibus hoſtibus ſubjecto, ſi Maria Virgo non accurriſſet tot malis reparans, quod diabolus deſtruit: hinc ſicut Propheta dicebat in malum: Deus venerunt dæmones in hæreditatem tuam: ſic in bonum poſſumus dicere lætanter Beatæ Virgini: Domina venerunt gentes in hæreditatem Dei, quas tu meritis tuis Chriſto confæderaſti: felices igitur ſunt iſti fideles, qui in poſſeſſionem hæreditatis Chriſti Jeſu, meritis Mariæ reducti ſunt. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 78. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

11. *Devota invocatio proponitur ad B. Virginem facienda ad iram Dei placandam, & verſutiam Diaboli ſuperandam.*

Deus venerunt gentes, ſcilicet diaboli *in hæreditatem tuam; Citò anticipent nos miſericordia tua.* Hoc dicebat Propheta Deo: dicat ergo quiſque noſtrum B. Virgini: Citò anticipient nos miſericordiæ tuæ, ô Maria: citò Domina ſubvenias clamanti, ne in manibus ſubjiciar inimici: citò, curre, feſtina Domina, & tuum nequiſſimum ſervum, ac infideliſſimum ad te clamantem parcendo adjuva, & eripe de manibus inimici, & periculis tui hoſtis: ſi aliud ô Domina allicere te non deberet, niſi quia tuus hoſtis audet tuos ſervos fraudulenter invadere, debes ad nos quantocius feſtinare: citò curre, & libera nos Domina propter ſuam ſuperbiam comprimendam: curre ne inimici noſtri dominentur in nobis clientulis: curre ne dicant, ubi eſt Deus eorum, de cujus clementia confidabant, *Op. ſtim. div. am. p. 3. c. 19.*

12. *Alia ſimilis invocatio proponitur.*

Citò anticipent nos miſericordia tua. Adjuva nos Domina noſtra, ſit eloquium tuum dulce coram ipſo, & conjunge me illi, qui me redemit: extende brachium tuum contra hoſtem crudelem, & denuda mihi verſutiam illius; vox tua dulcis ſuper omnem melodiam: harmonia Angelica

ei non valet comparari: Diſtilla mihi ſuavitatem gratiarum tuarum, & tuorum chariſmatum fragrantiam, & odorem. *Opuſc. Pſalt. Beat. Virg. Pſal.78.*

13 *Propter honorem nominis Mariæ propitiatur nobis Deus.*

Adjuva nos Deus ſalutaris noſter, ſcilicet Ieſus, & propter gloriam nominis tui libera nos, propitius eſto peccatis noſtris propter nomen tuum. Hoc dicitur ad gloriam nominis Jeſu. Hoc & ſuo modo ad gloriam nominis Mariæ: Nam virtus iſtius nominis dæmonas terret, & fugat, propitiationem à Deo impetrat, & attrahit, & miram dulcedinem animæ affert. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal 6. & op. ſpecul. B. Virg. lect. 3. & 9. & opuſc. ſtim. p.3. cap.16.*

PSALMUS LXXIX.

Titulus: In finem pro iis, qui commutabuntur; teſtimonium Aſaph; Pſalmus.

1. PRimò, Nota, quod iſte Pſalmus dirigitur ad Chriſtianum Populum qui per incarnationem, & redemptionem Chriſti, commutatus eſt, & converſus de gentilitate ad fidem Chriſti: dirigitur, inquam fidelibus, ut in Chriſtum dirigant ſeipſos, & ſuas operationes.

2. *Paſtorum regentium populos; alii boni, qui intendunt ad curam ipſorum, alii mali.*

Qui regis Iſrael intende, qui deducis velut ovem Ioſeph. Nota, quod litteraliter hæc ordinantur ad Deum, tanquam ad paſtorem animarum: petitque Eccleſia, ut intendat in adjutorium ipſarum, ut proficiant de virtute in virtutem: Myſticè ordinantur hæc verba ad quemlibet Paſtorem animarum; daturque intelligi quinam ſunt veri Paſtores imitatores Chriſti, & quinam mali: Boni ſunt, qui diligentem curam habent ovium, dantque animam ſuam ad imitationem Chriſti pro ovibus ſuis; ſcilicet, toto ſtudio incumbunt ſuo muneri: mali ſunt, qui faciunt oppoſitum, ſuntque vel mercenarii, vel fures, vel lupi: primi, videntes lupum venientem, fugiunt, & relinquunt ſuas oves pro commodis temporalibus: ſecundi, qui furantur, & tertii, qui rapiunt animas, diaboloque tradunt. *Pſal.77.*

3. *Eccleſia ſub cura Chriſti Paſtoris creſcit augmento ſpirituali, numero, & merito.*

Qui deducis velut ovem Ioſeph. Cur dicitur, quòd Deus deducit Joſeph, & non alium Patriarcham? Nota: Joſeph interpretatur augmentum, ſignificatque Eccleſiam, quæ creſcit augmento virtutum, numero, & merito, per quod dilatatur tabernaculum Jacob, ſcilicet ejuſdem Eccleſiæ fide, ſpe, & charitate. *Pſal.77.*

4. *Oves Chriſti deducuntur ad ſtatum perfectionis per augmentum virtutum.*

Deducis velut ovem Ioſeph. Nota, quòd ut dictum eſt Joſeph ſignificat augmentum, & ſignificatur, quòd Chriſtus ſuas oves peculiares, ſcilicet juſtos, deducit per augmentum virtutum ad ſtatum perfectionis. *ſer.10. Dom.1. poſt oct. Paſchæ. & in Pſal.69.*

5. *Denominatio Angelorum deſumpta eſt ab Eccleſia ex ſacra ſcriptura, ut hic patet de ordine Cherubim cujus munera enodantur.*

Qui ſedes ſuper Cherubim &c. Qui eſt ordo inferior Seraphim, & cæteris ſuperior *l.2 d.9. art.1. qu.4* In his primò, & principaliter relucent divini luminis radii, pro eo quòd vicinius divinæ veritati junguntur, & ideò eorum officium eſt promovere homines ad divinam cognitionem. *opuſc. Comp. Theol. l.1. c.24.* Dicitur autem Deus ſedere ſuper Cherubim, ut denotetur, quod plenitudo ſcientiæ eſt immenſa ſuper omnem intellectum, & quod ab ipſo deſcendit immediatè ad Cherubim, & hinc per ipſos ad cæteros: ſeſſio namque auctoritatem deſignat, & ideò tanquam ſupremus in doctrina, influit eam in inferiores. *Op. comp. Theol. l.1. c.14. & in Luc. c.5. v.3. & c.8. v.17.*

6. *Manifeſtatio divinitatis deſideranda in quolibet ſtatu, & petenda.*

Qui ſedes ſuper Cherubim, manifeſtare coram Ephraim, Benjamin, & Manaſſe. Cur ſuper iſtos tres petitur manifeſtatio divinæ claritatis? Nota, quod hic petitur in terra manifeſtatio Chriſti, ſicut in Cœlis manifeſtiſſimus eſt ipſis Cherubim: & dicitur ſuper Ephraim, qui interpretatur frugifer: coram Benjamin, qui interpretatur filius dexteræ: & coram Manaſſe, qui interpretatur oblivio: & ſignificatur triplex ſtatus, cui petitur dicta manifeſtatio ſcilicet Laicorum, juſtorum, clericorum, qui ſunt filii dexteræ, & religioſorum, qui oblivioni tradiderunt iſta terrena per emiſſionem votorum. *ſer. de Angelis, & ſer. 23. Hexaem. & in Pſal.59. ſic Vgo Card.*

7. *Deus plus dat, quàm ſibi petatur.*

Excita potentiam tuam, & veni, ut ſalvos facias nos. Nota, quod hæ ſunt voces antiquorum Patrum deſiderantium; & petentium adventum Chriſti in Mundum: ſed tamen mirum eſt, cur petant excitationem potentiæ divinæ, & non etiam ſapientiæ, & bonitatis; cum hæc tria maximè manifeſtata fuerint in opere Incarnationis: ſed reſpondetur, quod Propheta ardenter petebat ſubventionem potentiæ divinæ contra diabolicam poteſtatem, & infirmitatem humanam, quia ſciebat vir illuminatus, quod liberaliſſimus Deus plus dare ſolitus eſt, quàm petatur; & ideò venit in mundum cum potentia ad vincendum dæmones, & ſublevandum miſeriam humanam: cum ſapientia, docendo nos viam ſalutis, & cum miſericordia ignoſcendo peccatis noſtris. *ſerm.2. Dom. 2. Adv. & in Ioan. coll.82.*

8. *Potentia infinita Dei cum miſericordia ad remittendum peccata qualiacunque,& quantacunque excitat animam ad ſpem in Deum.*

Excita potentiam tuam, & veni, ut ſalvos facias nos. Nota, quod hic Propheta in medium ponit potentiam divinam, quam recognoſcit infinitam in dimittendo peccata qualiacunque, & quantacunque, ut excitet nos ad fiduciam erigendam in Deo,ut ad ipſum confugiamus in noſtris neceſſitatibus,& tribulationibus, & ut veniam impetremus per converſionem ad ipſum *fer.5.in die ciner.*

9. *Deus ſe oſtendit,& exhibet nobis, quales nos ipſos ſibi exhibemus.*

Oſtende faciem tuam, & ſalvi erimus. Qua conſequentia prætendit Propheta ſalutem ex oſtenſione faciei Dei? & ſi oſtendat faciem iratam, quomodò ſalvus erit? ſed attende, quod Propheta ſciebat, quod Deus ſe nobis oſtendit, quales nos ante ipſum comparemus, & quia antecedenter ſe petentem,orantem, humiliantem, & flentem ſe oſtenderat Deo,ideò fidenter petit, ut faciem ſuam oſtendat talem, ut ſalutem conſequatur: ſic & Chriſtus pro flentibus ipſe flevit, *Pſal.118.c.8.v.5.*

10. *Juſtus petit fidenter Deo cognitionem ipſius, à qua oritur ſalus.*

Oſtende faciem tuam Quomodò intendit videre Deum in carne mortali? Nota: facies Dei eſt cognitio divinitatis ejus,quam hominibus in hac vita tribuit, ex qua oritur ſalus. *opuſc. de inviſibilis Dei.*

11. *Tribulationes Juſtorum ſunt cum menſura: impiorum ſine menſura.*

Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis in menſura. Quid eſt in menſura? quænam eſt hæc menſura lachrymarum? Nota, quod Propheta vidit varias tribulationes in diverſis temporibus hominum; ſed prævidens eas. quas poſt Chriſti adventum paſſuri erant juſti,eas dicit datas in menſura, ſcilicet ſecundùm delictorum menſuram, & in ſalutem, ſicut & impiis datæ ſunt ſine menſura, ſcilicet cum deſperatione: Unde juſti ante, & poſt adventum Chriſti puniri fuerunt ad conſolationem, & liberationem à malis, & peccatis. *Pſal. 79. & in Lucam c.21.v.42.*

12. *Panis ſpiritualis cibans animam in vita præſenti qualis.*

Cibabis nos pane lachrymarum. Quis eſt panis lachrymarum? Nota, in pane tria ſunt neceſſaria, ſcilicet farina; ſuntque bonæ operationes: Aqua, ſcilicet lachrymæ: & ignis, ſcilicet charitas,quæ illa duo conſolidat,& coadunat. *Pſal.79.* Præpara ergo ô homo bonam farinam ſimul cum aqua,ut pane poſſis te reficere.

13. *Pœnitentia eſt panis, & vinum cibans, & potans animam ſpiritualiter: panisque ſine fermento debet eſſe.*

Cibabis nos pane lachrymarum, & potum nobis dabis in lachrymis. Vide quomodò per pœnitentiam ſit panis & vinum cibans & potans animam: ſed adverte, ne cum ipſo ſit admixtum fermentum carnalitatis,vel ſervilis timoris; ſed quod ſit purus ex farina contritionis, confeſſionis, & ſatisfactionis, & igne charitatis coctus *Pſal.79. & ſerm.2. Dom.4. quadrag. & opuſc. comp. Theolog. l.6.cap.16.*

14. *In vinea Religionis non habitant incircumciſi.*

Vineam de Ægypto tranſtuliſti, ejeciſti gentes, & plantaſti radices ejus. Nota ad litteram deſcribit hic tranſitum Iſraëlitarum de Ægypto,& poſſeſſionem eis traditam terræ promiſſionis, à qua ejecit gentiles: ſed myſticè ſignificatur ſtatus pœnitentium, & religioſus: utrumque enim de Ægypto mundi tranſtulit, & plantavit Chriſtus in Eccleſia; & ideò ab ipſo ejicit gentes. ſcilicet incircumciſos: quia qui à vitiis circumcidi non vult,in vinea religionis non debet eſſe. *ſer.2. Dom. in ſeptuag.*

15. *Termini vineæ Domini, ſunt baptiſmus,& pœnitentia.*

Extendit palmites ejus uſque ad mare, & uſque ad flumen propagines ejus. Nota, quod hic ad litteram deſcribitur extenſio facta fidei Chriſtianæ per totum mundum, ſub nomine vineæ, & vitis,qui eſt Chriſtus in cujus virtute ſe extendit uſque ad mare, ſcilicet pœnitentiæ, & uſque ad flumen, ſcilicet baptiſmi, qui ſunt termini ejus. *In Ioan. collat. 67. & Vgo Cardinalis hic.*

16. *Deſtructio Synagogæ prædicta à Propheta ſub metaphora vineæ.*

Vt quid deſtruxiſti maceriam ejus. Nota, quod Propheta prævidit, & prædixit deſtructionem ſynagogæ ſub metaphora vineæ deſertæ,ſicut etiam Chriſtus id expreſſit *Luca* 20. in cujus loco ſucceſſit gentilitas. *in Lucam c.20. v.16.*

17. *Fides Chriſti,exercitium virtutum,ſanctorumque protectio, valida, & fervens oratio ſunt murus Eccleſiæ, & locorum.*

Vt quid deſtruxiſti maceriam ejus, exterminavit eam Aper de Silva. Nota, quod maceria eſt murus ſine cæmento, & ſignificat fidem Chriſti; item & exercitium virtutum; item & protectionem ſanctorum; item & validam, & ferventem orationem: iſta enim ſunt murus Eccleſiæ, & locorum: væ igitur quando deſtruitur talis maceries;quia tunc Aper, ſcilicet diabolus exterminium omne portat, *Pſal.79.*

18. *Aper ſingularis, ſcilicet converſatio mala, & malum exemplum exterminans vineam religionis.*

Exterminavit eam Aper de ſylva, & ſingularis ferus depaſtus eſt eam. O infelix illa vinea, de qua hæc verba verificantur: ſcilicet de religioois ſtatu, quæ ab Apro devaſtatur. Aper iſte eſt mala converſatio, & malum exemplum, diciturque Aper ob manifeſtam perverſitatem: dicitur ſingularis ob ſoperſtitioſam ſiogularitatem, quæ duo deſtruunt obſervantiam religioſam. *ſerm.* a. *Dominic. in Septuag.*

19. *Viſitatio Prælatorum diligens eſt effectus divinæ pietatis.*

Reſpice de Cœlo, & vide, & viſita vineam iſtam. Vide quid opponit Propheta, ot remedium exhibeat devaſtationi factæ in religione, & Eccleſia à diabolo: nempè viſitationem Prælatorum: Hæc enim corrigit delinquentes, excitat negligentes, promovet operantes, & adjuvat pugnantes, *in Lucam c.1.v.79.*

20. *Omne peccatum naſcitur vel ex amore male inflammante, vel ex timore malè humiliante cauſante febrem peccati.*

Incenſa igni, & ſuffoſſa, ab increpatione vultus tui peribunt. Ad litteram exprimit Judæorum deſolationem: myſticè dat intelligere, quòd omne peccatum eſt febris, quæ cauſatur, vel ex igne cupiditatis, vel ex frigore timoris ſervilis, & hoc eſt quod accendit iram Dei in peccatores. *in Ioan.c.4.v.54.& c.18.v.18.& in Sap.c.14.*

21. *Deus protegit nos per Chriſtum.*

Fiat manus tua ſuper virum dexteræ tuæ, & ſuper filium hominis, quem confirmaſti tibi. Nota quòd nomine manus, ut plurimum venit protectio Dei; hancque petit vir juſtus à Deo ſuper virum, ideſt per Chriſtum Deo unitum, qui eſt dextera Patris. *Pſal.118.c.11.v.13.& Op.Eccl.Hier.p.4 c.6.*

22. Innocentia vivificationem ſpiritualem attrahit à Deo: unde fidenter Propheta dicebat: *Non diſcedimus à te Deus tu converſus vivificabis me. Pſalm.*118.c.3.v.8.

23. *Ad Mariæ operationum virtutum conſiderationem, & imitationem invitatur anima.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Qui regis Iſraël intende. Si hic Pſalmus invitat fideles ad conſiderationem, & imitationem operum Chriſti: ſecundario & invitantur ad conſiderationem, & imitationem virtutum, & operationum Mariæ Virgiois. Unde deberet quiſque verè poſſe dicere: qui regis Iſraël intende ad me: matrem tuam collaudare: expergiſcere de pulvere anima mea perge in occurſum Reginæ Cœli: ſolve vincula colli tui paupercula anima mea, & glorioſis laudibus accipe illam, odor vitæ de illa progreditur, & omnis ſalus de corde illius ſcaturit: Chariſmatum ſuorum fragrantia ſuavi animæ mortuæ ſuſcitantur. *Pſalt.B.Virg.Pſal.79.*

PSALMUS LXXX.

Titulus pro torcularibus: Pſalmus ipſi Aſaph.

1. PRimò Nota, quòd hic Pſalmus ordinatur in finem, ſcilicet in Chriſtum ipſi Aſaph, ſcilicet fidelibus Chriſtianis pro torcularibus, ſcilicet pro tribulationibus, per quas io Eccleſia ſeparantur boni à malis: ſicut enim in torculari fit ſeparatio vini ab acino, & olei ab amurca; ſic io Eccleſia fit ſeparatio per tribulationes bonorum à malis, corporis ab anima ſenſus ſpiritualis Sacræ ſcripturæ à littera. *Pſal.* 80. Nota etiam, quod ſicut oleum ſeparatur io torculari ab amurca, ſic ſancti, qui dicuntur rectè oleum: oleum enim illuminat, reficit, & ſanat, ſic & ſancti à malis ſeparantur. *Pſal.*80.

2. *Tempus gratiæ eſt dies ſolemnitatis hominis.*

Exultate Deo, buccinate in Neomenia tuba, in inſigni die ſolemnitatis veſtræ. Nota hic Propheta invitat ad lætandum, & exultaodum in die ſolemnitatis hominis: nec exprimit quænam ſolemoitas ſit iſta: hæc eſt Pentecoſten, ait S.Bonaventura: alij dicunt, quod eſt ſcenopegia, ſcilicet feſtum tabernaculorum, quod in principio ſeptimi menſis celebrabatur per ſeptem dies tubarum ſonitu. Myſticè hoc feſtum eſt tempus legis Evangelicæ, quod prævidens Propheta, appellat inſignem diem; cum homo ante vixerit in morte peccati: invitatque totam Eccleſiam ad canendum, & exultandum in Domino. *Pſal.*80.

3. *Qui vult linguam ignotam audire, ſcilicet inſpirationes Dei, & Angelorum exeat de Ægypto.*

Cum exiret Ioſeph de Ægypto, linguam, quam non noverat audivit. Nota, quod hic dicunt Rabini, quod Joſeph edoctus fuit à Gabriele notitia 70. idiomatum: de quo quicquid ſit, certum eſt ipſum edoctum fuiſſe à Deo multis notitiis ſupernaturalibus, & myſticè datur intelligi, quod Ægyptus interpretatur tenebræ, & ideò exire de Ægypto eſt tenebras ignorantiæ deſerere Cum igitur de Ægypto eximus, linguam ignotam audimus, ſcilicet linguam, & viſitationem Angelicam & inſpirationem divinam: has linguas audire non poſſunt, qui Ægypti tenebras aſpiciunt. *Pſalm* 80.

4. *Peccatum trahit animam deorſum ſub omnibus creaturis: Gratia ſublevat ſuper omnes creaturas, & in Deum.*

Divertit ab oneribus dorſum ejus, manus ejus in Cophino ſervierunt. Nota, quod hic ad litteram innuit iofelicitatem, in qua vixit Populus Iſraël in Ægypto ſub captivitate Pharaonis, & liberationem Populi ejuſdem factam à Deo, myſticè datur intelligi, quod homo in Ægypto hujus mundi preſſus eſt ſarcina peccatorum, & onere horum temporalium: ut autem ab his oneribus liberetur,

liberetur, debet per iſta tranſitoria tranſire, & ſe elevare ad cæleſtia, mundatione cordis, ſicque in ſerenitatem rationis evadere, & in intelligentiam æterootum ſurgere, candoremque conſcientiæ, ut Jeſum transfiguratum, & glorificatum videat. *Pſal.* 80.

5. *Deus vult nobis gratias impertiri; ſed tamen vult rogari.*

In tribulatione invocaſti me, & liberavi te, exandivi te in abſcondito. Nota, quod ad liberationem, & conceſſionem gratiarum à Deo factam, præmittit invocationem noſtram: quia vult quidem, & cupit nobis impertiri gratias. & beneficia, ſed tamen volt rogari. *In Lucam c.4.v.38.*

6. *Qui præter Deum, & ſupra Deum quid amat eſt veluti idololatra.*

Non erit in te Deus recens, neque adorabis Deum alienum. Ad quid nobis fidelibus inculcatur hoc monitum, qui unum Deum colimus, & maximè abhorremus deorum cultum? Sed nota, quod: nobis præcipuè id dicitur: nam etiam inter Chriſtianos multi ſunt veluti idololatræ, ſuntque illi, qui Deum pate non amant; ſed præter Deum, & ſupra Deum, creaturam amant: O quot ſunt, quibus Deus a ius eſt præter vetum Deum. *In Ioan. collat.47. & ſer.2. in op. de dec. precept.*

7. *Deſiderium ardens eſt digna præparatio ad recipiendum manna Euchariſticum, & cibum ſapientiæ cæleſtis.*

Ego enim ſum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti dilata os tuum, & implebo illud. Quid eſt dilatare os? ergone ad recipiendum cibum ſpiritualem os corporis aperiendum eſt, & dilatandum: Nota, quod hic loquitur de ore hominis interioris, quod eſt deſiderium cordis: *dilata*, ait, id eſt dilata deſiderium cordis, & ego implebo refectione panis cœleſtis: ut videas, quod digna & prima præparatio ad recipiendum cibum cœleſtem, ſcilicet panem Euchariſticum, & ſapientiam ſupernam eſt deſiderium ardens cordis. *Pſalm.* 80. *& ſermon.2. Hexaem & in Lucam cap.22. verſ.15.* Nota etiam, quod ad hanc cibationem præmittit Deus. *Ego ſum Deus, qui eduxi te de terra Ægypti*; ut ſcias, quod hoc dicitur tantùm egredientibus de Ægypto per liberationem à peccatis. *Pſal.* 80.

8. *Qui aperit os in confeſſione recipit cibum cæleſtem gratiæ.*

Dilata os tuum. Quid eſt dilatare os, niſi aperire illud in confeſſione, & confiteri peccatum, totumque morbum evomere, poſt quod impletur anima indulgentiæ dono: & notanter dicitur, *Dilata os*, quia fiſtula, quæ habet os ſtrictum, numquam perfectè curatur, nec ſanies perfectè educitur, niſi os ejus competentibus inſtrumentis amplietur: nec quamdiu ibi aliquid putredinis celatur, niſi foras educatur, fruſtra medicina omnis impenditur: ergo ſi vis perfectè ſanari, neceſſe habes dilatare os in confeſſione, & evomere putredinem peccatorum per confeſſionem: ſicque Deus implebit illud, ſcilicet remiſſione, & indulgentiâ, & gratiâ. *Ser.2. de S. Ambroſ.* Et nota, quod dicit; *implebo illud*: ſed quo cibo? ſcilicet pane vitæ: nempè cordis contritione, oris confeſſione, & operis ſatisfactione: iſti ſunt panes ex tribus farinæ cæleſtis ſatis formati. *Pſal.* 80.

9. *Oves Chriſti vocem Chriſti audiunt: Hædi illam rejiciunt.*

Et non audivit populus meus vocem meam, & non intendit mihi; & dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis eorum. Vide quid facit contemptus auditus verbi Dei: nam oves Chriſti ipſum audiunt libenter, & devotè, qui illud rejiciunt, in deſideria, ſcilicet in manus dæmonum traduntur, & in nefanda flagitia ruunt, ut accidit iſtis ingratis: & oota, quod Deus multis modis ſeminat verbum ſuum ne excuſationem habeamus: ſeminat enim in auribus voce, in oculis exemplo: in corde gratiæ infuſione. *Pſalm.* 80. *& ſerm.1. in op. de decem precept. & ſer.1. Dom.1. poſt oct. Paſcha & in Ioan. c.8 v.44.*

10. *Deus ad profectum hominis mittit manum ſuam ſcilicet tribulando, ut tangat velut medicus ejus pulſum.*

Et ſuper tribulantes eos miſiſſem manum meam. Quid eſt hoc mittere manum Dei? Nota, quod Deus mittit manum ſuam in hominem, dum punit ipſum; & etiam dum ipſum benedicit, & ipſi benefacit. *Pſalm.* 80. Ut videas, quod Chriſtus bonus medicus immittendo tribulationem tangit pulſum infirmi, ut ipſum curet à morbo ſpirituali. *Sic & S. Bernardinus.*

11. *Inimici Dei, & peccatores mentiuntur Deo; & ob id in æternum punientur in inferno.*

Inimici Domini mentiti ſunt ei, & erit tempus eorum in ſæcula. Quomodò dicitur, quod inimici mentiti ſunt Deo? & quinam ſunt iſti inimici Dei, de quibus hic loquitur? forſan ſunt fideles? Sed reſpondetur, quod propriè iſti inimici ſunt Chriſtiani mali, qui toties mentiuntur Domino, quoties promiſſiones in baptiſmo factas, & vota ſua, & juramenta tranſgrediuntur: ſunt item inimici, Domino mentientes, dum in oratione Dominica dicunt ſe debitoribus dimittere, & non dimittunt, & ideò erit tempus eorum in ſæcula, ſcilicet punientur igne in æternum. *Ser.1. Dom.1. quadrag.*

Nota pro vindicativis.

12. *Pietas Dei quanta, dum etiam inimicis ſuis præparavit adipem gratiarum, & mel dulcedinis divinæ.*

Et cibavit eos ex adipe frumenti, & de petra melle ſaturavit eos. Vide pietatem, & clementiam Dei noſtri, qui Chriſtianis, licèt mentiantur ſibi, tamen cibat eos multiplici cibo, & melle, ſcilicet gratiarum, vocationumque, & benedictionis multiplicis: certant igitur divina clementia, & humana malitia: illa benefaciendo, iſta male reddendo Deo: *Sic Gloſſa.* Sed nota, quod iſtos fructus non poterit percipere, niſi qui ex inimico fit amicus; Nam ſuis amicis hæc ſunt præparata à Deo. *Ser.4. in Pent. & ſer.4. Dom.6. poſt Pent.*

13. *Amici Dei in Cœlo ſaturantur melle infinitæ dulcedinis : Inimici tanquam porci ſiliquis in inferno.*

Et de petra melle ſaturavit eos. Quoſnam? ſcilicet inimicos factos amicos : nam de petra , ſcilicet de Chriſti divinitate in æternum in Cœlo ſaturabuntur melle infinitæ dulcedinis Spiritus ſancti. E contra inimici,qui tales remanent uſque ad mortem in hac & in alia vita onerantur , & onerabuntur in inferno ſiliquis porcorum. *ſer.4. Dom.c.poſt Pentecoſt.& ſer.4.in Pent.coſt.*

14. *Invitatur homo ad celebrandum feſta B.Virginis in lætitia cordis,& ad recurrendum ad eam.*

Applicatio ad Mari. m Virginem.

Exultate Deo adjutori noſtro in inſigni die ſolemnitatis veſtræ. Si hoc feſtum eſt tempus gratiæ evangelicæ, in quo invitantur fideles ad lætandum. & exultandum in Domino : quia in hoc ſtatu Beatiſſima Virgo feſtum , & lætitiam nobis confert ſuis virtutibus , exemplis , & interceſſione : & ideò jure merito omnibus fidelibus verba hujus Pſalmi diriguntur à S. Doctore : Exultate Dominæ adjutrici noſtræ : jubilate in lætitiá cordis veſtri : accendantur affectos veſtri in illam, & inimicos veſtros induet confuſione : Imitemur humilitatem ejus , obedientiam , & manſuetudinem illius : omnes gratiæ radiant in illa,capaciſſima enim fuit capacitas illius : currite ad illam cum devotione ſancta; & de bonis ſuis participabit vobis. *Op.Pſalt.B.Vig Pſal.*80.

15. *Per Mariam Chriſtus adipe frumenti nempe Euchariſtiá nos ſatiat.*

Et adipe frumenti cibavit eos Quid eſt iſte adeps frumenti? certum enim eſt, quod frumento Deus non ſatiavit Iſraëlitas in deſerto , ſed Manna: cur ergo Manna appellat adipem frumenti? quia figurabat Euchariſtiam , in qua ſubſtantia panis convertitur in Corpus Chriſti : ſed nota , quod etiam hoc poteſt dici de Beatiſſima Virgine : nam iſtum adipem,ſcilicet corpus,& ſanguinem , ipſa B Virgo exhibuit Verbo,quo reficeremur:& ideò per Mariam Chriſtus nos cibat hoc adipe ſuaviſſimo. *in Pſal.53.& 138 & op de perfec. vitæ c.8. & op.meditat.vitæ Chriſti.c.4.*

16. *Maria Virgo petra deſerti , immunis à concupiſcentiæ fomite,duriſſima contra inimicos,& ſuper quam fundata eſt Eccleſia; & qua emanavit nobis mel dulciſſimum.*

Et de petra melle ſaturavit eos Quomodò de Petra mel dicitur exiſſe, cum non legatur Deum cibaſſe melle ſuum Populum? ſed nota, quod hic figuratè loquitur? quia hæc petra fuit B. Virgo Maria; & dicitur petra deſerti : quia omninò extinctam habuit concupiſcentiam : & quia eſt duriſſima , & ſecuriſſima contra hoſtes noſtros : & quia ſuper ipſam fundata eſt Eccleſia poſt Chriſtum : & de ipſa non aqua,ut in deſerto , ſed mel emanavit , ſcilicet Chriſtus,cibus ſuaviſſimus. *in Lucam cap. 11. verſ.24. & op. Litaniæ B.Virg & ſer.1.de B.Virg.*

PSALMUS LXXXI.

Titulus : Pſalmus Aſaph.

1. PRIMÒ, Nota hunc Pſalmum dirigi in Synagogam ; dicitur enim Pſalmus Aſaph, ideſt congregationis Judaicæ ; & ob id agitur de utraque natura Chriſti , ad hoc,ut ſynagoga,quæ crucifixit Chriſtum reſipiſcat,& ipſum recognoſcat verum Redemptorem: & ideò dicitur : *Deus ſtetit*,ſcilicet divinitas viſibilis apparuit in ſynagoga Deorum , ſcilicet ſcribarum,& Phariſæorum. *Ser.5.Hexaem.*

2. *Chriſtus ſtat in medio Eccleſiæ, tanquam Iudex Angelorum, & hominum.*

Deus ſtetit in ſynagoga Deorum : in medio autem Deos dijudicat Nota hic loqui de Chriſto , & dicitur ſtare in ſynagoga , ſcilicet Congregatione Deorum : Ergone ſunt plures Dij? Deorum , ideſt Angelorum & hominum , ut illos diſcernat bonos , & malos : illos in honorem,iſtos in contumeliam : timendum autem eſt Angelis , magis autem timendum eſt hominibus , maximè autem dæmonibus : Angeli autem ſunt , qui boni ſunt per gratiam : homines, qui peccant per ignorantiam.dæmones, qui per malitiam peccant : Unde per Deos intelligi poſſunt & perfecti , & mali. *Ser.1.fer.3.Paſcha.*

3. *Impij in hoc Mundo,ut Dij venerantur ; ſed in inferno ut Dæmones torquentur.*

In medio,Deos dijudicat. Quoſnam Deos?ergone ſunt in Mundo plures Dij?Nota,quod loquitur hic de his,qui ſubjacent divino judicio : & ſunt impij & ſuperbi , & hypocritæ , quos in Mundo iſto homines venerantur ut Deos ; ſed in futuro ſubjecti ſunt divino judicio ; & in inferno dæmones ipſos ſuccendent, & torquebunt. *ſer. 1. fer. 3. Paſcha & ſer.4.Dom.4.quadrag.*

4. *In foro Dei alij appellantur Dij in bonum, alij in malum.*

In medio autem Deos dijudicat. Nota,quod hoc nomen Dij aſſignatur aliis in bonum ſenſum, aliis in malum : In bonum ſunt illi , qui rectè vivunt, gratiam Dei conſervant, & ad perfectionem tendunt : alij in malum,ſuntque ſuperbi , hypocritæ, & perverſi. *ſer.1 fer.3. Paſcha & ſer.de SS.Simone, & Iuda.& ſer.9.de Apoſtol.*

5. *Stare Dei multipliciter dicitur in Sacra Scriptura.*

Deus ſtetit in ſynagoga. Ergone Deo competit ſtare?quomodò id dicitur de Deo, qui non eſt alligatus Corpori?ſed nota quod hoc dicitur metaphoricè : ſtare enim ſtat pro adjuvare; unde dicitur *Act.7.Stephanus vidit Ieſum ſtantem* : ſecundò ſtare item per judicij ſententiam:tertiò item ſtare per gloriæ ſtabilitatem:quartò ſtare item per carnis manifeſtationem:undè *Ioan. 1. medius veſtrum ſtetit*·quintò ſtare dicitur in medio:cur in medio? ſcilicet intra omnia incluſus,non extra excluſus: dicitur etiam extra omnia , quia omnia continet

ſupra omnia, quia omnibus præſidet, ſubtus omnia, quia omnia omnibus ſuſtinet. *Pſal.81.*

6. *Obligationes,& munera recti Iudicis hic deſcribuntur.*

Unde dicitur judicibus: *uſquequo judicatis iniquitatem*, ſcilicet judicando facitis iniquitatem, & facies peccatorum ſumitis, ſcilicet accipientes perſonas in judicando: hæc enim debent diligentiſſimè evitari à rectis judicibus; ſubdit: *judicate Egeno,& pupillo,humilem, & pauperem juſtificate*: quia munus judicum eſt non ſolùm elongare ſe ab injuſtitiis, ſed & defendere miſerabiles perſonas. *Op de ſex alis ſeraph & op.pharet l.1. cap.45.& l.4.c.39.& op.Eccleſ.Hier.p.2.c.2.*

7. *Ignorantia Prælatorum ex injuſtitiâ, & avaritiâ procedit, eſtque cauſa ruina locorum.*

Neſcierunt,neque intellexerunt, in tenebris ambulant,movebuntur omnia fundamenta terra. Nota, quod hic loquitur de malis judicibus,& Prælatis, arguitque eorum ignorantiam,cæcitatem, & negligentiam, cauſatam ea injuſtitiis eorum, ea quibus movetur fundamentum terræ, ſcilicet oritur ruina Populorum. *Ecclen.c.2. In Lucam c. 18. verſ.34 & in Ioan.c.1.v.5.& op. de dono intell. c.2. & op.Pharet.l.1.c.45.& l.4.c.39.& op. Eccl. Hier. p.2 cap. 2.*

8. *Quomodò Sancti dicuntur Dij.*

Ego dixi Dij eſtis,& filij excelſi omnes. Quomodò Dij? quia in Juſtis divinitas per gratiæ participationem eſt,& multitudo, magnitudoque dilectionis,quæ transfert amaotem in amatum, ſcilicet animam in Deum,& Deum in animam: unuſquiſque enim eſt talis, quale eſt dilectum objectum: ſi ergo anima terram diligis,terra es: ſi autem Deum diligis,Deus es. *Op.Diat.tit.10.c.2. & in ſap.c.2.& op.comp. Theol.l.1.c. 2. & in Ioan.c.1. in fine,& ſer.9.de Apoſtol.* Et hoc maximè verificatur in regno cæleſti, in quo omnes ſunt Reges, & Reginæ,Deiformes effecti,& Dij appellati. *Op. Diat.ibid.& op.de dono ſap.c.11.*

9. *Ex ſuperbia oriuntur omnia mala.*

Vos autem ſicut homines moriemini, & ſicut unus de principibus cadetis. Nota, qood prius impios appellat homines: poſtea dicit,quod cadent, ſicut unus de principibus: qui ſunt iſti Principes cadentes? Reſpondetur, quod homo ſumitur ab humo, ſcilicet myſticè à peccati miſeria, cui ſubjacent impij,& iſti cadunt ſicut dæmones, ſcilicet ea ſuperbia cadent in omnia vitia; quia ea hac naſcitur invidia & ea invidiâ ira,triſtitia,avaritia, gula, & luxuria ſuperbia Deo privat hominem, invidia proximo,ſeipſo triſtitia,& luxuria ipſum ſtercorat. O grande malum ſuperbia! *Pſ.81.& in Ioan.Col.12.*

10. *Maria ex ſpinis Judæorum, ut roſa prodiit.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Deus ſtetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos dijudicat.* Ad quid ponitur Deus ſtare in ſynagoga Deorum,ideſt Iudæorum, qui ut populus Dei electus, dicebantur Dij? & cur in medio eorum dijudicat? dijudicat, ideſt ſeparat bonum à malo;& qualis fuit hæc dijudicatio? Nota,quod Chriſtus non ea gentilibus, ſed ex Iudæis carnem ſumpſit,& natus eſt; & ideò in medio Iudæorum dicitur dijudicaſſe, quia de ſpinis Iudæorum extraxit roſam,ſcilicet Mariam,quæ ut roſa progreſſa eſt Mater Dei: verè roſa decens, roſa munda, roſa recens ſine ſpina, roſa florens, & fœcunda, roſa gratia divina. *Op Laus B.Virg.in Ave Maria. & op.Pſalt.B.Virg Pſal.81.*

11. *Maria Virgo ſimul cum Chriſto Deos dijudicat,& conſtituit.*

In medio autem Deos dijudicat: uſquequo judicatis iniquitatem. Nota, quod de Chriſto dicitur, quòd Deos dijudicat, per participationem ſuæ gratiæ Deos juſtos conſtituens: ad hoc munus etiam concurrit B.Virgo Maria, tergens fœditatem noſtram,quia ſemper rutilat puritate: fontem vitæ influit in os noſtrum, ex quo viventes aquæ profluunt, & emanant: omnes igitur ſitientes venite ad Mariam,& de fonte ſuo vos potabit, & conſtituet Deos: qui enim hauriet ea eo, ſaliet in vitam æternam, & qui biberit ex eo, non ſitiet unquam. *Op.Pſalt.B.Virg.Pſal.81.*

PSALMUS LXXXII.

Titulus: Canticum Pſalmi Aſaph.

1. PRimò Nota quod in hoc Pſalmo prædicuntur perſecutiones Eccleſiæ, futuræ,tempore Antichriſti, quas petit Propheta feſtinari,& terminari: Titulus autem eſt Canticum Pſalmi Aſaph, ſcilicet Canticum Pſalmi Congregationis juſtorum; quia boni in afflictione non ceſſant Deum laudare voce,& opere.

2. *Chriſtus tacuit in paſſione: ſed contra perſecutores & impios tonabit in Iudicio.*

Deus,quis ſimilis erit tibi,ne taceas: quoniam ecce,&c. Nota quod dicendo: *Deus quis ſimilis tibi*, alludit ad Chriſti poteſtatem infinitam:& ſubdendo: *ne taceas*,alludit ad taciturnitatem,quam exercuit in paſſione, in qua velut agnus obmutuit; hancque non exercebit in judicio contra perſecutores Eccleſiæ:& ideò addit: *quoniam ecce inimici tui ſonuerunt, & qui oderunt te extulerunt caput. Pſal.82.& Gloſſa hic.*

3. *Impij contra juſtos,& Deum, pactum ſimul ineunt, ut Deum eijciant de cordibus juſtorum.*

Quoniam cogitaverunt unanimiter ſimul adverſum te,teſtamentum diſpoſuerunt. Vide quomodò conqueritur de concordia peſſima malorum qui ſimul pactum ineunt contra Chriſtum,& juſtos,ut Deū eijciant de cordibus eorum,hæc eſt pax maledica à Deo,quam contrahunt Moab,& Agareni, Gebal,& Amalec: Agareni interpretantur Advenæ; Gebal vallis Moab ea parte: Ammon populus turbidus: Amalec lingens ſanguinem: ſignificaturque, quod reprobi in valle delectationis carnalis,& in profundo peccatorum, tanquam alieni à ſacramento fidei contra Deum in unum colligantur,& contra quos petit Propheta vindictam à Deo. *Pſal 81.& Gloſſa.*

Digitized by Google

4. *Sapientes ſæculi à Deo derelicti : Sapientes Chriſti ab ipſo illuminati.*

Fac illis ſicut Iabin in torrente Ciſon. Nota quod Jabin fuit Rex cui ſerviebat Siſara , ut dux exercitus ejus , qui victus eſt juxta torrentem Ciſon : Myſticè Jabin interpretatur ſapiens, & datur intelligi, quod ſapientes mundi, qui ſtulti ſunt apud Deum , & congregantur contra Deum ad bona temporalia, & honores mundi poſſideodum, iſti à Deo derelinquuntur, & confunduntur per ſapientes Dei , qui congregantur ad Deum cognoſcendum , & poſſidendum , & à Deo foventur virtutibus. *Pſalm* 82. Et hinc ſubdit Propheta. *Facti ſunt ut ſtercus terra* : quia mundani videntur quidem florere io hoc mundo,ſed tamen finaliter cadunt ut flos in ſtercore , vel potius ut ſtercus terræ. *Ser.2.in vigil.Nativ.*

5. *Homo quilibet vivit in rotà , rotando vel ad Cœlum vel ad infernum.*

Deus meus pone illos ut rotam , & ſicut ſtipulam ante faciem venti. Cur in rota vult Propheta ut ponantur iſti inimici Dei ? Sed nota , quod rota, dum ex una parte elevatur, io alia deprimitur , & quæ circularis eſt , finem non habet : ſic omnis homo eſt in rota : Mundus enim eſt rota , quia ſemper in hoc mundo homo voluitur , vel ad bonum , ad Deumque , vel ad malum , ſcilicet ad infernum. Boni voluuntur verſus Cœlum per rotam ſpiritualem , ſcilicet per obſervantiam legis, & Evangelii : mali per volubilitatem horum temporalium , quæ numquam in eodem ſtatu permanant , & terminaot ad infernum ſine fine. Vide ergo vanitatem , & volubilitatem horum temporalium. Quid autem homo carnalis in tota vaniſſima gloriaris ? qoid de tanta varietate lætaris ? Nonne vides , quod cum ſtent cæleſtia corpora, quatuor elementa, ſtent metalla, multaque talia ; Tu verò totus vanus , ut umbra velocius tranſis, quàm rota, quàm umbra , vel herba ? *Pſalm.*82.*& ſer.2.de S.Barthol.*

6. *Deum derelinquentes cadunt in perpetuam ignominiam.*

Deus meus pone illos , ut rotam. Cur ut totam ? quia tota dum ex una parte elevatur,ex alia ſimul cadit deorſum. Sic evenit Deum derelinquentibus ; dum enim volunt in altum elevari Deum offendendo , in perpetuam ignominiam deſcendunt uſque ad abyſſos. *In Thren.c.2.*

7. *In inferno mali volvuntur in rota , & comburuntur ut ſtipula.*

Deus meus pone illos ut rotam , & ſicut ſtipulam ante faciem venti. Nota hanc metaphoram : rota enim , quæ in circuitum voluitur , nuoquam permanet , nec habet finem,& dum ex una parte elevatur,ex alia deprimitur : item & ſtipula ante faciem venti accenſa igne , nec extinguitur, nec extinguetur ; ſic impii in ioferno voluuntur , tranſeundo de uno tormento ad aliod , & igne , qui nec extinguitur , nec extinguetur , puniuntur , & punientur in ſempiternum : & ideò addit. *Sicut ignis,qui comburit ſylvam. in Lucam c.3. v.17.*

8. *Qui in hac vità ſeipſum non judicat,& punit,in altera judicabitur,& punietur.*

Ita perſequeris illos in tempeſtate. Quænam eſt hæc tempeſtas , niſi judicium Dei ſtrictiſſimum ? datque intelligere, quod illi , qui in hac vitâ non ſubeunt hanc tempeſtatem , ſcilicet ſeipſos judicant, ubi teſtis eſt conſcientia quæ accuſat , dolor qui cruciat , & ratio judex , qui judicat : in alterà tempeſtati ſubjacebunt,ſcilicet divino judicio, & ultioni. *Pſal.*82.

9. *Deus in hac vita ſæpe implet ſuos,& peccatores ignominiâ , ut reſipiſcant, & convertantur ad ipſum.*

Imple facies eorum ignominiâ , & quærent nomen tuum Domine erubeſcant , & convertantur in ſæculum. Vide hic artem Domini Dei , quà vult attrahere ad ſe peccatores:implet enim ſæpe eos ignominiâ,ut quærant poſtea ipſum per pœnitentiam: ſicut enim captivi coanguſtantur vinculis ad extorquendam pecuniam , ſic infirmitatibus, & adverſitatibus coanguſtat nos Deus ad ſolvendam juſtitiam : ſed tamen nota ingratitudinem hominis , quia multi poſtquam vincula Dei evadunt, Deo emendationem nullam perſolvunt ; & ideò ſubdit:erubeſcant,& confundantur,& pereant,veluti ingrati. *Ser.3.Dom.9.poſt Pent.*

10. *Excommunicatio in Eccleſia exercetur, tamquam medicina apoſtematis.*

Imple facies eorum ignominiâ , & quærent nomen tuum Domine. Quæ eſt hæc igriomioia , qua vult Spiritus ſanctus,ut impleaotur inimici Domini,& confundantur? Nota,quod nulla major ignominia, & infamia ab homine poteſt contrahi,excommunicatioue , qua homo traditur in poteſtatem Sathanæ,& privatur munimentis contra hoſtem neceſſariis: & hac utitur Eccleſia , ut ſit ſicut ſectio, quæ dolorem facit in plaga , & ut medicina apoſtematis , ut ſanetur homo io aoimâ , & quærat Deum per pœnitentiam. *l.4. d.18. p.2.a.1.qu.1.& l.2.d.11.a 2.qu.1. ad 6.*

11. *Munus Prædicatoris eſt implere peccatores ignominiâ, & timore , ut convertantur ad Deum.*

Imple facies eorum ignominiâ. Nota hæc dirigi ad Prædicatorem , ſcilicèt ut lachrymas , non riſum moveat,ut corripiat peccatores,& impleat eos ignominiâ,& confuſione,& terrore,ut reſipiſcant, & ad pœnitantiam excitentur.*In Thren.c.1.*

12. *Duris , & obſtinatis remanet in futurà vitâ erubeſcentia,conturbatio, confuſio, & damnatio æterna.*

Erubeſcant , & conturbentur in ſæculum ſæculi, & confundantur , & pereant. Nota hæc quatuor, quæ poſt hoc ſæculum remanent luenda ab impiis , ſcilicet , erubeſcentia ob juſtitiam omiſſam: conturbatio propter injuſtitiam commiſſam: confuſio propter gloriam amiſſam ; & periclitatio propter miſeriam æternam , qoam promeruerunt. *Pſal.*118.*c.3.v.12.*

13. *Nomen Domini qualiter Deo conveniat.*

Et cognoſcant quia nomen tibi Dominus, tu ſolus Altiſſimus in omni terra Quid eſt, quod ex punitione malorum prætendit Propheta ? ut cognoſcant quia nomen ei Dominus: Nonne & hoc cognoſcebant prius ? ut cognoſcant practice in ſui ipſorum pœnam. Nota autem, quod Dominus eſt nomen poteſtatis ab æterno ipſi competens eſſentialiter ſecundùm aptitudinem, & actualiter in tempore; quia poteſtatem exercet, maximè in ingratos, & malos. *Pſal* 82.

14. *Numerus undenarius quid ſignificet in Scriptura.*

Erubeſcant, & conturbentur, & pereant Nota, quod hic Pſalmus eſt undecimus Aſaph; quia egit in his Pſalmis de Domini incarnatione, & gentium fide, & de judicio, in quibus tranſgreſſio Judæorum multiplex redarguitur; & quia undenarius numerus eſt tranſgreſſionis, quia & denarium tranſit, & ad duodenarium non pervenit; & ideò hic pſalmus agit de tranſgreſſione Judæorum, & de pœna æterna, quæ eorum incredulitati remanet. Agitur etiam de pœna, quæ præparata eſt à Deo undecim generibus malorum noſtrorum; nam vetuſtas noſtra, alia eſt pœnæ, alia culpæ: Pœna alia temporalis, alia æterna: culpa alia originalis, alia actualis: actualis alia mortalis, alia venialis: originalis eſt in tribus, ſcilicet in fomite, in actu, & in reatu: utriuſque culpæ actualis mortalis, & venialis actua conſiſtit in tribus, ſcilicet in affectu peccandi, in actu, & in utriuſque reatu, ex quibus tot mala nobis proveniunt. *Pſal.* 82.

15. *Sicut nemo eſt ſimilis Deo: ſic nulla Creatura ſimilis B. Virgini Mariæ.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Deus quis ſimilis tibi. Idem & voluit, ut poſſemus dicere Beatæ Virgini Mariæ: Domina quis ſimilis tibi ? quaſi dicat nullus: nec homo, nec Angelus, quia gratia, & gloria ſupereminet univerſos: & ſicut exaltantur Cœli à terra, ſic Maria præcelſior cunctis, & nimis exaltata. Cum igitur ſit ipſa tantum elevata, dicamus confidenter: Tu ô Maria Virgo vulnera Cor meum charitate tua: fac me dignum gratia, & muneribus tuis: liqueat caro mea in timore tuo, & concupiſcentia tua cor meum inflammetur; fac me deſiderare honorificentiam, & gloriam tuam, ut per te recipiar ad pacem Jeſu Chriſti. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 82.

16. *Idem confirmatur.*

Domina Virgo quis ſimilis tui? Quaſi dicat: Nemo: Maria enim ut Mater Dei ſupergreſſa eſt univerſos, tum in natura; tum in gratia, tum in gloria: ſupergreſſa eſt inquam tam Angelos, quàm homines virtutibus mirabilibus, & ſignis. *Op. ſpec. B. Virg. lec.* 13. *& op. Pſal. B. Virgin. Pſal.* 95. *&* 96.

PSALMUS LXXXIII.

Titulus, in finem: pro Torcularibus filiis Chore Pſalmus.

1. PRIMÒ Nota, quod cum in præcedenti Pſalmo Eccleſia oraverit pro acceleratione ſecundi adventus Chriſti: in iſto deſiderium oſtendit intrandi in cœleſtes manſiones, quas laudat, ad quas per multas tribulationes oportet intrare, ſicut & Chriſtum oportuit multa pati, & ita intrare in gloriam ſuam: unde ſenſus tituli eſt: Pſalmus iſte dirigit nos in finem, ſcilicet in Chriſtum, & proponitur filiis Chore, ſcilicet imitatoribus Chriſti in loco Calvariæ Crucifixi, pro torcularibus, ideſt pro preſſionibus, ne in eis deficiant, ſed ipſi quaſi vinum per torcular ad cellarium per eas deſiderant intrare in æterna tabernacula; unde intentio Pſalmi eſt incitare deſiderium ad amorem æternorum exemplo Chriſti; ut in præſenti vivat cum timore, ſcilicet mortis, judicii, & gehennæ, & juſtitiam operetur, ut fiat conformis anima ad imaginem Chriſti crucifixi. *Pſalm.* 83.

2. *Invitatur anima contemplativa ad intrandum in curiam cœleſtem, & ad viſitandum manſiones Sanctorum.*

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini: Cor meum, & caro mea exultaverunt. Nota hic, quod dicitur, Tabernacula Domini eſſe valde diligenda, & quærenda; addit; *& concupiſcit*, ut videas, quod concupiſcentia alia eſt bona, alia mala: in hac caro concupiſcit adverſus ſpiritum: in bona ſpiritus adverſus carnem, ſolumque Deum adſpicit, & deſiderat; unde excitatur anima contemplativa ad intrandum in Tabernacula Dei: ſed ad quid ? quia Deus vult, ut unicuique noſtrum in hoc tempore mortalitatis liceat nunc quidem reviſere Patriarchas, nunc ſalutare Prophetas: nunc ſenatui Apoſtolorum immiſceri; nunc Martyrum inſeri choris, addit: *Domine virtutum*, ſcilicet Angelorum; & ideò & beatarum virtutum ſtatus, & manſiones à minimo Angelo uſque ad Cherubim, & Seraphim tota mentis alacritate percurrendo luſtrare prout quemque ſua devotio feret: ſic faciebat ſanctus Propheta, immolans in tabernaculo Domini hoſtiam vociferationis: Circuite ergo & vos fratres cum pietatis, & devotionis hoſtia viſitantes animo ſedes ſupernas, & multas, quæ in domo Patris ſunt manſiones, humiliter proſternentes corda veſtra ante Thronum Dei, & agni, ſupplicantes ſingulis ordinibus ſupernis. *Op. medit. vita Chriſti c.* 53. *& in Pſal.* 106. *&* 118. *c.* 2. *v.* 4. *& op. ſoliloqu. c.* 3. *in princip. & op. Incend. am. c.* 3. *& opuſc. de perfec. vita. c.* 5.

3. Cur

3. *Cur diligibilia ſint tabernacula cæleſtis gloriæ.*

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum. Nota, quod dicit, *quam dilecta*, ſcilicet & quàm diligibilia: Cur hoc? diligibilia, & dilecta ſunt: tum quia ibi eſt perfecta libertas, vera, & pura lætitia, adeptio omnis boni; pax continua, & indeficiens: omnimoda ſecuritas; perpetua ſanitas; & aperta Dei viſio. *ſerm. 1. in feſto omnium ſanctorum, & ſerm. 2. de S. Matthia, & op. medit. vita Chriſti c. 51. & in Ioan collat. 63.*

4. *Homo myſticè dicitur Tabernaculum Dei.*

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum. Nota, quod per tabernacula iſta myſticè intelligitur homo; ſicut enim in tabernaculo erat atrium pro ſexu promiſcuo: ſancta ſanctorum pro miniſtrorum quotidiano ſervitio, & aliud ſancta ſanctorum pro Pontifice ſummo, qui ibi intrabat, ſic in quolibet noſtrum; pars anterior eſt corpus noſtrum; pars interior eſt anima noſtra, in qua eſt pars inferior, & ſuperior, & ſanctum ſanctorum eſt pars ſuperior, & ſpiritus, qui carni, & ſenſualitati dominatur, felix igitur ille eſt, qui tabernaculum Deo ſubjectum, & ſacratum conſervet, & in Deum totum, quod in ſe eſt, ordinat. *ſer. 13. in dedicat. Eccleſiæ, & in Lucam c. 1. v. 47.*

5. Anima in meditando cœleſtem gloriam, rapitur ſæpe in tantum, & tale gaudium, ut videatur quærere exire de anguſtia corporis: unde dicit: *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum. Op. de Profectu religioſ. l. 2. c. 73.*

6. *Chriſti vulnera ſunt myſtica tabernacula, ad quæ invitatur anima.*

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiſcit &c. Cor meum. Nota, quod dicit: *Domine virtutum*, & eſt Chriſtus, de quo dicitur: *quis eſt iſte Rex gloriæ? Dominus virtutum.* Tabernacula igitur iſta, myſticè ſunt vulnera Chriſti: ad hæc invitatur anima, ut ibi quieſcat, dormiat, videat, bibat, comedat, legat, oret, & omnia negotia pertractet: ibi anima loquitur ad cor ejus, & ab ipſo, quod voluerit impetrat. O felix, qui ſic ad iſta tabernacula accedit, & intrat, poterit enim dicere melius, quàm D. Petrus: *Bonum eſt me hic eſſe. opuſc. ſtim. part. 1. cap. 1.*

7. *Anima intrans vulnera Chriſti eſt paſſer, & turtur inveniens ſibi Domum, & Nidum.*

Etenim paſſer invenit ſibi Domum, & turtur nidum ſibi, ubi ponat pullos ſuos. Ergone paſſeres, & turtures ingredi poſſunt in iſta Dei tabernacula? maximè, & hæc eſt anima contemplativa, quæ elevans ſe per meditationem vulnerum Chriſti, in ipſa intrans, veluti paſſer inveniens ſibi domum vigilare non ceſſat, & veluti turtur caſti amoris pullos abſcondit, ſcilicet ſuas potentias, ibique apponit eos, ut hauriat de fontibus ſalvatoris omnem dulcedinem. *Opuſcul. lignum vitæ, tit. Ieſus Transformatus.*

8. *Chriſtus paſſer myſticus invenit ſibi Domum, ſcilicet corpus.*

Etenim paſſer invenit ſibi domum. Nota, quod etiam Chriſtus dicitur myſticè paſſer, qui invenit ſibi Domum, nempè corpus, ut ibi exerceret opera humilitatis *In Thren. c. 3. Pſal. 29.*

9. *Homo in hac vita corde, & corpore debet in altum evolare, & ſibi nidificare per opera bona.*

Etenim paſſer invenit ſibi domum; & turtur nidum ubi reponat pullos ſuos. Nota, quod ſupra dixerat, quod cor, & caro exultaverunt in Deum: hic autem reddit rationem hujus exultationis, quia ut paſſer invenit domum, ut turtur nidum, quid eſt hic paſſer, & hæc turtur? paſſer eſt cor: turtur eſt corpus, & caro (*ait Gloſſa*) iſta duabus alis volant in domum, & inveniunt nidum, ſcilicet in Deum: iſtæ alæ ſunt confeſſio & ſatisfactio, & habet quatuor pennas: nempe veritatem, integritatem, firmitatem & humilitatem, quia debet eſſe ſine ſimulatione, ſine diviſione, ſine titubatione, & ſine præſumptione. *Pſalm. 83.*

10. *Iuſti in hac vitâ ad ſimilitudinem beatorum in Deo exultant ſemper, & Deum laudant inceſſanter: ubi de ſolemnitate perpetua beatorum.*

Beati qui habitant in Domo tua Domine: in ſæculum ſæculi laudabunt te. Nota, quod hoc propriè dicitur de beatis habitatoribus Cœli, ſed tamen etiam de fideliter ſervientibus Deo in terra: nam ſicut illi inceſſanter exultant in Domino, ipſum laudantes, & viventes in perpetua feſtivitate, & ſolemnitate, ſic & Juſti in hac vita, non tantùm expectant illam beatam gloriam, ſed ad ſimilitudinem Civium ſupernorum exultant, & laudant Deum die, ac nocte: Beati igitur ſunt & illi, & iſti, qui habitant in domo Dei, ipſique ſerviunt. *in Lucam capit. 24. in fine. in Pſal. 35. & 47. 48. & 89. & op. medit. vita Chriſti c. 48. in Ioan. collat. 63. Eccleſ. 1. ſerm. 2. in feſto omn. ſanct.*

11. *Felicitates beatorum expenduntur: infelicitates mundanorum item.*

Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Nota, quòd in his verbis innuuntur felicitates habitantium in cœleſti domo: dicitur autem: *beati*: quid eſt beati? Vita beata eſt præmium, cujus promiſſione gaudemus; & ideò in hoc verbo innuitur ſtipendium nobis in æterna vita à Deo præparata: addit: *qui habitant in domo tua*; ut innuat habitaculum regale, & glorioſum, quod eſt hoſpitium quieſcentium: ſicut è contra mundani habitant in domo tranſeuntes, & laborantes: 3. addit: *in ſæcula ſæculorum laudabunt te*, ut innuat officium Sanctorum, quod eſt cantandi, exultandi, & laudandi Deum in ſæcula ſæculorum. *ſer. 2. in feſto omn. ſanctor.*

12. *Chriſtus ad nos deſcendit, ut nos aſcendendo, ipſi occurramus.*

Beatus vir, cujus eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. Ergone omnis homo, qui auxilium obtinet à Domino ponit aſcenſiones in corde? ſed quot ſunt, qui & hoc auxilium à Domino percipiunt, & tamen non aſcenſiones, ſed deſcenſiones diſponunt? ſed nota quod hoc auxilium eſt peculiaris gratia mediatoris Chriſti qui ad nos deſcendit, ut nos ipſi occurrentes deſcendenti aſcendamus ipſi faciendo gradum ſupra gradum, & contra gradum, ſcilicet non timore damni, nec cupiditate lucri, ſed ſola dilectione Dei ipſum diligentes. *Pſalm.* 83.

13. *Chriſtus aſcenſiones plures poſuit in ſe, ut nos invitaret ad ſimilem aſcenſionem.*

Beatus vir, qui aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. Quis eſt iſte beatus, niſi Chriſtus Jeſus? hic diſpoſuit plures aſcenſiones, ſcilicet aſcendit Deus in paſſione, item in reſurrectione, item & in aſcenſione, ut nos invitaret ad aſcendendum cum ipſo per paſſiones, & exercitium virtutum. *ſer.* 4 *in Aſcenſione.*

14. *Iuſti Deum diligentes aſcendunt ſurſum de virtute in virtutem: impij deſcendunt ad infernum de vitio in vitium.*

Beatus vir: aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. Vide quale diſcrimen inter juſtum, & impium; nam juſtus, Deum diligens, ſcalam ſibi facit in corde, aſcendendo de virtute in virtutem Cœlum verſus. per quod meretur videre Deum Deorum in Sion: Impii verò non aſcenſiones, ſed deſcenſiones in corde ſuo diſponunt, ſcilicet per vitia, & de vitio in vitium deſcendunt in infernum: Imò iſti volentes aſcendere præſumptione, & ambitione, in profundum deſcendunt, & ſe præcipitant; ſicut è contrario Juſti deſcendendo per actus humilitatis, & ſubventionis proximi aſcendunt ad Cœlum. *ſerm.* 1. *Dom.* 16. *poſt Pentecoſt.* & *ſerm.* 4. *in Aſcenſione*, & *opuſc. de ſept. donis cap.* 6.

15. *Qui non proficit in via Dei non aſcendit, ſed deſcendit, & retro cadit.*

Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit. Et quomodò? ſubdit: *ibunt de virtute in virtutem.* Nota illud verbum (*ibunt*:) quia in via Dei neceſſe eſt vel ſemper aſcendere, vel deſcendere: & qui non ambulat de virtute in virtutem, non proficit, ſed remanet, & ad ea revolvitur, unde jam receſſerat, deviat, qui apoſtatat: noli ergo in via Dei deficere noli retroire, noli deviare, ſed ſemper ambula, ſemper profice. *Op. de* 7. *donis in comm. c.* 7. & *Pſal.* 1. 0.

16. *Beatitudo communicatur ſolùm aſcendentibus per creaturas ad Deum de virtute in virtutem.*

Beatus vir, cujus eſt auxilium abs te, aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lachrymarum in loco, quem poſuit. Quomodo dicitur quis beatus ſimulque exiſtens, & collocatus in hac valle lachrymarum? videntur iſta ſibi contradicere? ſed nota verba, ſigna myſteria: Beatitudo nihil aliud eſt, niſi ſummi boni fruitio, & ſummum bonum, quod eſt ſupra nos; ergo nullus poteſt effici beatus, niſi ſupra ſeipſum aſcendat, non aſcenſu corporali, ſed cordiali: ſed ſupra nos non poſſumus levari, niſi per virtutem ſuperiorem nos elevantem: ergo hæc eſt neceſſaria, & ideò dicit: *cujus auxilium eſt abs te*, quod ſemper comitatur eos, qui id à Deo petunt ex corde humiliter, & devotè, & hoc eſt ad ipſum ſuſpirare in hac valle lachrymarum per ferventem orationem, & ideò oratio eſt Mater, & origo ſurſum aſcenſionis in Deum: talis igitur ponit aſcenſiones in corde: & quas aſcenſiones? aſcendendo, ſcilicet velut per ſcalam per iſtas creaturas; tamquam per veſtigium, & per imaginem ad Deum: aperi ergo ô anima oculos, aures ſpirituales admove, labia tua ſolve, & cor tuum appone, ut in omnibus creaturis Deum tuum videas, audias, laudes, diligas, & colas, magnifices, & honores. *Op. itiner. mentis c.* 1. & *ſer.* 20. *Hexaem.*

17. *Beatitudo, & benedictio Dei datur in hac vita aſcendentibus non deſcendentibus: & poſtea in Cælo conſummata iiſdem confertur.*

Beatus vir: etenim benedictionem dabit legiſlator: ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus Deorum in Sion. Vide quomodò variis gradibus anima poteſt aſcendere ad videndum Deum in Sion. Cur in Sion, & non alibi? Nota, Sion eſt quidam monticulus in Jeruſalem, ubi poſteafacta eſt turris David: & ſicut monticulus eſt de terra, & tamen excedit terram, ita Eccleſia, & militans, & triumphans eſt de terra, ideſt de terrenis hominibus, & tamen excedit terram: Sion ergo interpretatur ſpeculum, & ſpecula: ut ſpeculum ſignificat Eccleſiam militantem: ut ſpecula ſignificat triumphantem; quia ſpecula, ſcilicet de longinquo videmus eam, ſicque datur intelligi, quod Deus liberaliter offert ſuum auxilium, & benedictionem ut nos aſcendentes de virtute in virtutem ad beatitudinem, aſcendamus per varios gradus virtutum, & donorum, quorum primus eſt fides: 2 eſt prudentia: 3. ſcientia: 4. conſilium: 5. intellectus, & 6. ſapientia: ſicque per hos ſex gradus ad Thronum Salomonis aſcendit homo, & introducitur ad viſionem Dei: ſic & per dona Spiritus Sancti fit talis aſcenſio. *Pſal.* 83. *in Lucam c.* 10. *v.* 37. & *c.* 19. *v.* 4. & *op. de* 7. *donis c.* 6. & *op. itin. mentis c.* 1. & *op. de dono ſap. c.* 11. & *in Lucam c.* 3. *v.* 21 *in Ioan. c.* 4. *v.* 4. & *ſer.* 1. *fer.* 2. *Paſcha.*

18. *Nemo repente fit ſummus, ſed gradatim tantùm.*

Ibunt de virtute in virtutem. Vide quomodo nemo infima deſerens repente fit ſummus, quia ad obtinendum perfectionis meritum, oportet, ut mens quotidie in altum quaſi quibuſdam gradibus aſcenſionis perveniat. *Op. de* 7. *itin. ætern. itinere* 3. *d.* 4. *a.* 1. & *itin.* 3. *d.* 7.

19. *Chriſtianorum omnis oratio fundatur in meritu puris Ieſu Chriſti.*

Protector aſpice Deus,& reſpice in faciem Chriſti tui. Cur in faciem Chriſti,& non potius dicamus: reſpice in faciem noſtram humiliatam, & orantem? quia omnis noſtra oratio à Deo aſpicitur quatenus ſolùm fundatur in meritis Chriſti: ex cujus plenitudine omnes accipimus, & hæc eſt ratio quare Eccleſia omnes orationes terminet. *Per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum*: quaſi dicat: reſpice in faciem Chriſti. *ſerm.4. Dom.13. poſt Pentecoſt.*

20. *Dies gloriæ eſt ſine veſpere, dies felicitatis terrena mixta cum nocte.*

Melior eſt dies una in atrijs tuis ſuper millia, ſcilicet dierum hujus vitæ. Nota, quod dicit; *dies una*, abſolutè, & loquens de die hujus vitæ, dicit: *millia*: ergone plures ſunt dies hujus vitæ, quàm gloriæ? maximè quoad materialitatem: nam dies hujus vitæ ſunt plures, quia ſunt immixti cum nocte: dies gloriæ eſt una, quia eſt ſine veſpere & ideò ſancti erant ſemper in die: mali ſemper in nocte. Nota etiam, quod dat intelligere, quod melior eſt dies una in loco illo amœniſſimo, quàm omnibus diebus ſæculi in deliciis hujus vitæ, quantumcunque magnis: Tanta enim eſt pulchritudo juſtitiæ, tanta eſt jucunditas lucis æternæ, ut etiam ſi non liceret amplius in ea delectari, quàm unius diei hora, propter hoc ſolùm innumerabiles hujus vitæ dies, pleni deliciis, & circumſtantiâ bonorum temporalium, rectè meritóque deſpicerentur. Tam pulchra enim eſt, & ſuavis, ut ea viſa, nihil amplius poſſit deſiderari, & omnem exuperat concupiſcentiam. *Op. ſoliloq. c.4. Pſal.83. ſer.3. in Aſcenſ. & ſer.1. Dom.1. Adv. & op. myſt. Theol. c.2. p.2. in Lucam c.14. v.15. & cap.17. v.21 & Pſal.18.*

21. *Melior eſt dies una in obſequio divino, & contemplatione Dei expenſa, quàm mille millium in mundi ſervitio.*

Quia melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia. Quid eſt in atriis Dei? cur dicitur dies una ducta in atriis Dei? Nota, quod atrium eſt pars Templi plana, & ſignificat planitiem, & felicitatem amoris, & dilectionis Dei, quam anima experitur in ſervitio Dei: hæcque eſt major, ſuavior, dulcior, & deſiderabilior, licet ſit unius diei, quàm in millibus dierum valeat in variarũ rerum ineptis oblectationibus experiri, & diem in atrio nominat, quia mens, dum non per iſtam planitiem percurrit, ſed per abrupta mundi, ſciat ſe multiplici obtenebrante caligine obſcurari: at in hac planitie ſupra ſeipſam elevatur, & per amorem unitivum in Deum transformatur, cætera omnia vilipendens: & ideò illa corporalia tranſeunt, iſta ſpiritualia gaudia vitæ contemplativæ melius ex fine convaleſcunt, quare non deficient, ſed ſine fine manebunt. O felix dies, quæ nullam veſperam alicujus finis habebit. *Op. myſt. Theol. c.3. p.1. & op. de dono ſap. c.4.*

22. *Eligibilius eſt in domo Dei abjectus eſſe in ſtatu obedientiæ, & humilitatis, quàm regnare in Babylone, & Mundo.*

Elegi abjectus eſſe in domo Dei, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Vide hic quàm decipiuntur mundani in ſequela carnis, & mundi; & quàm prudentes, & ſapientes ſunt juſti, qui unam diem expenſam in obſequio Dei pluris faciunt, quàm mille in obſequio mundi, & ideò vir illuminatus dicit cum Propheta: elegi abjectus eſſe in domo, quàm habitare in tabernaculis peccatorum, ſcilicet, magis exiſtimo vitam abjectam, pauperem, mendicam, ſubjectam obedientiæ in domo Dei, quam regnare in Babylonia, & in domibus Principum! O beata electio, felix renuntiatio. *Op. de paup. Chriſti qu.1. a.2. Pſal.48. in Lucam c.10. v.42. & Pſal.118. c.12 verſ.13.*

23. *Quare nunquam celebratur miſſa ſine lumine; & in Eccleſia corpora Defunctorum non ſinuntur ſine lumine.*

Quia melior eſt dies una in atriis, quia miſericordiam, & veritatem diligit Deus, gratiam, & gloriam dabit Dominus: non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia. Nota, quod juſtis promittitur dies una, quia iſta dies eſt ſine nocte; eritque talis poſt reſurrectionem tunc enim ſol non occidet, firmamentum non movebitur, & ſol ſtabit in occidente, & Luna in oriente, ut continuè hemiſpherium ſuperius illuminetur ſemper, & inferius ſemper obſcuretur: Et hinc quia corpus Chriſti perpetua luce fruitur, nunquam miſſa ſine lumine, & corpora defunctorum nunquam in Eccleſia ſine lumine relinquuntur, ſperamus enim eos perpetua luce fruituros: & hinc dicit Propheta, quod, *gratiam, & gloriam dabit Dominus, nec privabit eos bonis.* Felix igitur hæc dies, qua cum Chriſto beati vivent in ſæcula ſæculorum. *Pſalm.83.*

24. *Obſervantibus præceptorum Dei promittuntur bona mobilia, & immobilia à Deo: inobſervantibus tolluntur.*

Gratiam, & gloriam dabit Dominus, non privabit Dominus bonis eos, qui ambulant in innocentia. Vide quid promittitur obſervantibus mandata divina, & quæ bona: ſcilicet mobilia, & immobilia: nempè gratia in præſenti, & gloria in futuro: è contra inobſervantes privantur. *Opuſc. Diat. tit.3. cap.9. & tit.3. cap.1.* Et nota, quod hæc bona promittuntur habenti miſericordiam, & juſtitiam, ſcilicet bona opera; gratia enim eſt pro arrha, & gloria pro hæreditate. *in Lucam cap.19. verſ.16. & 18.* Dabit igitur Deus juſtis hæc bona certiſſimè, copioſiſſimeque. *ſer.4. in rogat. & l.3. d.11. a.1. q.3. & op. ſpecul. B. Virg. lect.5.*

25. *Invitatur anima ad reviſenda tabernacula Mariæ Virginis.*

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum. Supra invitatur anima ad reviſendas manſiones ſanctorum, ut excitetur ad deſiderium intrandi in illas: ſed quia inter iſtas omnium deſiderabilius, ſanctius, utilius eſt taberna- *Applicatio ad Mariam Virginem.*

berna

bernaculum Mariæ Virginis ; ideò invitatur anima ad hanc viſitationem : eſt enim ejus manſio ſuper omnes alias elevata in gloria , & ob id etiam nobilior , & utilior : hinc ad B. Virginem dicamus : quàm dilecta tabernacula tua Domina virtutum , quàm amabilia tentoria redemptionis tuæ. Intercede igitur pro nobis Domina apud Chriſtum tuum : neque derelinquas me in morte, neque in vitâ : benignus enim eſt Spiritus tuus. *Op. Pſalt. B Virg. ſal.* 83.

26. *Beati qui habitant in domo Mariæ.*

Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te. Quænam eſt hæc domus Dei ? Hæc eſt Beata Virgo Maria , verè Domus Dei ædificata à ſapientiâ cœleſti, felici fœcunditate ; & omnibus bonis repleta, & ex qua Deus benedicit, qui ad illam confugit : quia ex hac domo vita omnium provenit : Beati igitur qui habitant in hac domo Dei. *Opuſcul. ſpecul. Beatæ Virgin. lec.* 6. & 7. & 14.

27. *Melior eſt dies una expenſa in obſequio , & cultu Mariæ quàm mille in ſervitio mundi.*

Quia melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia. Quænam ſunt iſta atria Dei ? Nota , quod iſta ſunt manſiones ſanctorum : inter quas occupat potiorem locum Beata Virgo Maria , quæ eſt aula ſanctiſſima ſummæ Trinitatis ; & ideò melior eſt dies una habitare in ipſa , quàm mille in obſequio mundi. *Op. ſpec. B. Virg lect.* 5 *&* *op. Pſalt min.* Venite igitur peccatores ad hoc atrium , ad hanc aulam, honorificate illam, & impetrabit vobis gratiam, & ſalutem : ſuper thus , & balſamum oratio ejus incenſum , preces ejus non revertuntur vacuæ , nec inanes. *Opuſcul. Pſalt. Beatæ Virgin. Pſalm.* 83.

28. *Gratiam , & gloriam dat Dominus juſtis interceſſione Mariæ.*

Gratiam & gloriam Dominus dabit. Nota, quòd inventrix gratiæ fuit B. Virgo Maria, de qua dicitur : *inveniſti gratiam apud Deum* , ergo ſi Deus dat gratiam, & gloriam, hoc eſt interceſſione Mariæ Virginis : quia hæc tranſit per manus Mariæ. *Op ſpec. B. Virg. lect.* 5.

PSALMUS LXXXIV.

Titulus : In finem filiis chore Pſalmus.

1. PRIMÒ nota , quòd cum ſupra egerit de gloria , & tabernaculis æternis, nunc redit ad caput circuli , ſcilicet ad initium gratiæ nempè ad incarnationem Chriſti , quæ nobis eſt cauſa principalis aſcendendi ad æterna tabernacula ; & licèt agat de incarnatione , tamen intitulatur de paſſione , quia traditur filiis Chore , ſcilicet filiis paſſionis Chriſti ; ut detur intelligi , quod tota vita Chriſti fuit paſſio , quæ incæpit à nativitate, unde tempore paſſionis Eccleſia recitans paſſionem Chriſti, dicit : *Vagit infans &c. opuſcul. de perfec. vitæ cap.* 6.

2. *Prædicitur à Propheta Incarnatio futura per verbum præteriti temporis : ubi de uſu talis modi agitur.*

Benedixiſti Domine terram tuam, avertiſti captivitatem Iacob. Conveniunt hic omnes prædictionem fieri futuræ Incarnationis. Sed quomodò id poteſt dici , cum hanc ſub tempore præterito exprimat ? Notandum autem eſt, quod in ſacra Scripturâ , præteriti temporis verbum pluribus modis ſumitur : aliquando purè pro præterito , & hoc non convenit propriè Deo : quandoque ſignificat perfectionem : ut , *hodie genui te :* per hodie ſemper præſens, per genui perfectio generationis deſignatur : quandoque certitudinem : ut hoc loco. *Benedixiſti Domine.* In certitudine enim prophetica ponit , futura quaſi præterita narrat. Præteritum verò imperfectum nec finitionem; nec inceptionem notat ; ut , *in principio erat Verbum. Pſalm.* 84.

3. *Anima tamquam terra myſtica qualem benedictionem exoptare debeat à Deo.*

Benedixiſti Domine terram tuam. Et quali benedictione? Nota ſequentia: *avertiſti captivitatem Iacob , remiſiſti iniquitatem plebis tuæ , operuiſti omnia peccata eorum, mitigaſti omnem iram tuam avertiſti ab ira indignationis tuæ.* Per quæ datur intelligi quænam terra ſubjicitur benedictionibus Dei : nempè anima , quæ eſt ad modum terræ , infima per humilitatem illuſtrata per fidem ſole æterno: ſolis ardore excocta per charitatem : arida per caſtitatem : Fœcunda per operis ſtrenuitatem : & firma per patientiæ firmitatem : taliſque anima benedicitur à Deo benedictione temporali , ſpirituali, & æterna : & ideò ei competunt dicta privilegia. *Serm.* 5. *de una S. Virgine. In Lucam cap.* 8. *verſ.* 8.

4. *Converſio perfecta ad Deum colligit quod averſio diſperſerat.*

Converte nos Deus ſalutaris noſter, & averte iram tuam à nobis. Quid eſt converti ad Deum ? Nota, quod converſio ad Deum eſt remedium ad tollendum mala cauſata ab averſione : converſio enim ad Deum ad unitatem in Deum ipſum colligit , & reparat , quod averſio deſtruxerat : unde hæc converſio perfecta ad Deum non ſolùm avertere facit iram Dei , ſed & diſponit animam ad Deum videndum : Et hinc Eccleſia in Completorio utitur hoc verſiculo & precatione. *Converte nos Deus* ; invitans animam per hoc , ut ſe diſponat ad complementum perfectionis , ſcilicet ad Deum videndum. *In Ioan. collat.* 88.

5. *Cur Eccleſia quotidie petit à Deo converſionem : ubi de pœnitentia ſera periculo.*

Converte nos Deus ſalutaris noſter. Nota , quod Eccleſia quotidie facit hanc precationem in fine divini officii, ut dictum eſt. Cur hoc ? Nonne ſufficit unica converſio ? Sed attende quod hanc converſionem quotidie nobis inculcat , ut intelligamus,

mus; quòd nec unius diei indueiàs habemus, ot ſempet ad hanc converſionem inhiamus, & quia incertum diem habemus, nec ullum eſt tempus certum in noſtra poteſtate poſituin, ſempet ad pœniteotiam incitemur: qui enim pœnitenti veniam ſpop ndit, peccanti diem craſtinum non promiſit: certa e t mots futura; ſed incertum quando, aut quomodò, aut ubi. *Ser. 5. in die cinerum.*

6. *Si anima convertitur ad Deum, & Deus ad ipſam convertitur, prabens illi vitam.*

Deus tu converſus vivificabis nos, & plebs tua latabitur in te. Vide quomodò converſioni animæ, de qua ſupra dictum eſt, reſpondet converſio Dei: Et quid hæc divina converſio operatur? Nota quòd ſubdit: *vivificabis nos.* Quaſi dicat: ſicut anima cum eſt in corpote præſtat illi vigotem, decutem, mobilitatem, officia membrorum: ſic Deus, qui eſt vita animæ, illi præſtat ſapientiam, pietatem, juſtitiam, charitatem, lætitiamque ſempiternam, & ſic ipſam vivificat. *in Ioan. collat. 27. & in Lucam c. 14. v. 26. & Pſal. 118. c. 3. v. 8. & c. 4 v. 2. & c. 6. v. 8. & c. 10. v. 15.*

7. *Chriſtus eſt ipſamet miſericordia nobis in carne, & corde oſtenſa.*

Oſtende nobis miſericordiam, & ſalutare tuum da nobis. Nota, quod Propheta hic petit videre miſericotdiam Dei: quomodò hæc poteſt videri? ſubdit, *& ſalutare tuum*, ideſt Jeſum da nobis: ecce qualem miſericotdiam petebat? ſcilicet Chriſtum in carne venturum, & in corde habitaturum: Jeſus enim eſt ipſamet miſericordia, & ſalus. *ſer. 4. Dom. 1. Adv. & in Lucam c. 2. v. 15. & Pſal. 118. c. 6. v. 1.*

8. *Deus attentè eſt audiendus cum timore, & amore cum in nos, & ad nos loquitur.*

Audiam quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam. Notanda ſunt iſta verba plena myſteriis: audiam, ſcilicet cum timore, quia Dominus eſt, qui loquitur, & cum amore, quia eſt Deus: Dominus poteſtatem indicat: Deus benignitatem: audiam quia bonum nunciat, loquitur enim pacem, & quia proximum ædificat: quia in plebem ſuam: Nota etiam: quod ait *audiam quid loquatur in me*, non dicit ad me: quia Deum loqui ad hominem eſt commune bonis, & malis: loqui in hominem eſt proprium tantum bonorum: ſic locutus eſt in David, in Oſeam. *Audiamus igitur attente Deum loquentem, ut in nos loquatur. Pſal 84.*

9. *Non ſufficit audire quod Deus loquitur, ſed requiritur operari.*

Audiam quid loquatur in me Dominus meus. Nota, quod dicit, in me: qoid eſt loqui Dei in me, in nos? quia ad multos loquitur, non in multos, ſed in paucos; multi enim intelligunt à Deo quid faciendum, ſed non operantur, & obediunt: multi etiam benè moventur, ot benè faciant, ſed minime ſciunt quid agendum ſit, niſi adſit denuò gratia Spiritus ſancti, & quam inſpirat cogitationem, doceat in opus proferre, ne gratia Dei in nobis ſit vacua, ſed operetur prout ratio inſpirat, & dictat: ſed quia ſcienti bonum, & non facienti, peccatum eſt illi, propterea non ſolùm m veri, & doceri oportet verum etiam moveri, & affici ad bonum operandum neceſſe eſt: rectè igitur dicit: audiam quid loquatur in me, non ſolùm ad me *Op. de 7. donis c. 5. & Pſalm. 84.*

10. *In corde ſolo fructuosè auditur Dei vox, cum eſt abſtractum ab omnibus rebus creatis.*

Audiam quid loquatur in me Dominus Deus Nota iterum illud, (*in me*,) ſcilicet in corde abſtracto ab omnibus rebus creatis: ſic enim auditur Deus per revelationem donec voce ejus paulatim invaleſcente, tota perſtrepentium turba, & tumultuatio ſopiatur, ſolaque vox ipſius audiatur, donec omnis illa tumultuantium turba diſpareat, ſoluſque cum ſola remaneat; & tunc loquitur pacem, quia in pace factus eſt locus ejus. *op. de dono conſil. cap. 5.*

11. *Inſpiratio cum illuminatione cordis eſt locutio Spiritus Sancti in nos.*

Audiam quid loquatur in me. Nota iterum, (*in me*) non ſolùm ad me, ſed in me: & hæc locutio Dei per ſpiritum interius in mente: & hæc duobus modis fit: uno modo cum inſpirat menti aliquid agendum, vel dicendum, vel de propriis docet, vel alienis ſicut cum prophetis: alio modo cum non de ſpeciali facto illo, vel illo, ſed generaliter ad plura per mentis illuminationem oſtendit, quid ſecundum veritatis judicium ſit melius, vel non melius; ſicut docet omnes juſtos declinare à malo, & facere bonum, & per ſpiritum ſcientiæ, vel conſilii, vel intellectus, vel ſapientiæ Dei placitum agnoſcere, vel eligere potiora: O felix, qui cum Propheta verè dicit: audiam quid loquatur Dominus Deus in me. *Op. de prof. religioſ. l. 2. c. 76. & Pſal. 61. & 70. & ſer. 5. Dom. 1. Adv. & in Ioan. c. 5. v. 25. & 6. verſ. 46.* Vide igitur quomodò loquitur Deus intrinſecus ſilenter ſonans inviſibili lingua compunctionis, & quantò plenius intus auditur, tantò ab exteriorum deſideriorum ſtrepitu perfectius audiens acceſſitur, ut cum Propheta dicat: audiam quid loquatur Dominus Deus in me, ſcilicet in corde, in his ſcilicet, qui convertuntur ad cor, ideſt mentem, in qua Deus, tamquam in imagine ſua habitare dignatur: quomodò igitur ibi habitaret æternus, & non loqueretur de æternis. O felix anima audiens quid loquatur Dominus Deus. *Opuſcul. de 7. itiner. ætern. itin. 2. d. 3.*

12. *Verbum Dei qualiter audiendum: ubi de fructu auditus Verbi Dei.*

Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Notandum eſt hoc verbum (*audiam in me*) ſcilicet quid loquatur in me: ut videas qualiter audiendum ſit verbum Dei, ſcilicet non aure ſolùm corporis, ſed etiam cordis: item notatur reverentia, qua divina audita auſcultamus: item cum omni obedientia, & cum omni diligentiâ: ſic enim vox divina firmat corda audientium, ut etiam ipſa eorum doctrina fiat autentica: dicit autem *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus*: ut intelligamus, quòd audire debemus Chriſtum erudientem

prudentiſſime, conſulentem benè, & utiliter docentem: ſecundo Chriſtum præcipientem ſicut potentiſſimum ducem, & legiſlatorem: & ideò audiam ſtudioſiſſimè, ut ea obſervem: tertiò Chriſtum exhortantem audiam affectuosè, ut ſanctiſſimum præſulem, me verbis, & exemplis incitantem ad ſui imitationem; quartò Chriſtum conſolantem audiam ſolicitè tamquam benigniſſimum Patrem. *In Lucam cap.9. verſ.35. & c.14. in fine, & ſerm.4. de una Sancta Virgine & Pſal.25.*

13. *Idem confirmatur.*

Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Notanda ſunt hæc verba, quæ continent maxima myſteria. Propheta enim, & quicumque ſacer doctor, vel ſcriptor, vel meditator hæc debet dicere, ſciens quod ſine lumine ſuperno irradiante mentem, anima nec poteſt intelligere, nec loqui ea, quæ loquitur Deus: ſicut certum eſt, quod oculus corporeus non poteſt videre naturalia ſine adjumento lucis: & idcò dicitur: *audiam*, ſcilicet reverenter, ut me præparem ad divinas irradiationes: audiam inquam, non ſolùm auditu corporis, ſed & corde, quid loquatur, ſcilicet ſublimitatem divini imperii: ſubdit, (*in me*,) ſcilicet auditu cordis interno; nempè quando Deus, non exterioribus ſignis, ſed intus irradiat animam: audiam, inquam Deum, ut Regem potentiſſimum, dantem imperium, & legem qua ligamur: ut doctorem prudentiſſimum, dantem magiſterium, quo de ſalute inſtruamur: ut amicum dulciſſimum præbentem ſolatium animæ, quo conſolatur: ut judicem æquiſſimum omnia punire volentem, & videntem. *Ser.1. de Evangeliſt.*

14. *Pax alia Dei, alia mundi.*

Quoniam loquetur pacem in plebem ſuam. Nota, quod hic loquitur de pace, quam Deus imprimit menti: non de pace mundi: nam mundus promittit pacem in tranquillitate temporalium, & in ſanitate corporum: Deus dat pacem in tranquillitate mentis, & in gaudio contemplationis. Hic autem nota, quod ſubdit: *loquetur pacem in plebem ſuam, & in ſanctos ſuos, & in eos, qui convertuntur ad cor*; ſcilicet in ſanctos: ut videas, quod duplex eſt pax, quam Deus loquitur; ſcilicet pax tranquillitatis cordis; & hæc eſt plebis, ſcilicet imperfectorum, aſtque in homine: ſecunda eſt gaudium contemplationis, quæ eſt ſupra hominem; eſtque propria perfectorum, & contemplativorum: felix igitur anima, cui Deus loquitur pacem. *Pſal.84.*

15. *Mala noſtra in corde nos dicimus: Bona in corde noſtro Deus loquitur: & hæc continentur in pace, quam nobis loquitur.*

Quoniam loquetur pacem. Ergone Deus eſt, qui in nobis loquitur pacem? nonne & boni hanc eamdem loquuntur? Sed nota, quod ea, quæ intus fiunt, alia ſunt à nobis, alia à Deo: mala ſunt à nobis, cum enim mala verſamus in corde, noſtra cogitatio eſt, & illa ſunt, quæ cor noſtrum dicit, & ſi bona ſunt, ea audiamus, quia ſermo Dei, & verba ipſius ſunt, quæ in nobis loquitur: itaque pacem, pietatem, juſtitiam Deus in nobis loquitur; nec talia nos cogitamus ex nobis, ſed in nobis audiamus: cæterum homicidia, adulteria, furta, blaſphemiæ, & his ſimilia de corde exeunt, nec illa audimus, ſed ea dicimus nos, vel immittuntur in nos per Angelos malos. *op. de 7. itin. ætern. itin.2. d.5.*

16. *Qualis pax, & quàm delectabilis, quam in ſuis loquitur Deus.*

Quoniam loquetur pacem in plebem ſuam, & in ſanctos ſuos. Quid eſt hæc pax, quam loquitur Deus in ſuos? Nota mirabilem Dei pietatem: loquitur enim pacem in corde ſuorum, ſcilicet pacificationem animæ cum Deo admirabilem tribuit, dum Deus alloquitur in ſuis intimis animum: tunc enim fit quædam delectabilis unio animæ cum divina eſſentia, & tunc mirabilis delectatio ei infunditur; nec mirum, tantæ enim dulcedinis eſt Deus unitus animæ, ut nullis pœnis anima gravatur, dum divina dulcedo animæ eſt præſens, ſicut in ſanctis martyribus apparet, qui gladios contempſerunt, & ignes: eo quod delectatio, quam interius ſentiebant, pœnam omnem extrinſecus ſuperabat. *ſer 4. de una Virgine.* Vide igitur, cur pacem magis, quàm omnia alia loquitur Deus in ſuos: Nempè, quia ubi pax dicta non habetur, nec dulcedo divinorum conſiliorum guſtatur, nec vox ejus auditur, nec convivium in monte cum Deo habetur: vera autem pax eſt à Dei voluntate non dividi: & in his, quæ ſolius Dei ſunt delectari: quando enim ſenſualitas nulla parte reſiſtit voluntati, & voluntas nulla parte reſiſtit rationi, & ratio regulatur lumine fidei tunc eſt ſerenitas mentis; & tunc eſt regnum Dei in nobis; quia in pace factus eſt locus ejus: O felix, ô beata, ô deſiderabilis pax: utinam Deus hanc in nos ſemper loquatur! *Op. de don. conſil. c.5.*

17. *Chriſtus Iudæis corporaliter fuit prope: Iuſtis ſpiritualiter.*

Verumtamen propè timentes eum ſalutare ipſius, ut inhabitet gloria in terra noſtra. Nota, quod hic prædicit Propheta adventum Chriſti in carnem, & materialiter, & ſpiritualiter: Nam Chriſtus fuit prope Judæos ratione promiſſionis: ratione ſeminis ex ſemine Abrahæ: ratione converſationis, quia inter eos converſatus eſt, & tantum in eis in propria perſona & hoc materialiter: ſed ſpiritualiter eſt ipſum timentibus tantùm. *Pſal.84 & 118. c.11. v.6.*

18. *Verbum in Incarnatione copulavit miſericordiam, & veritatem, juſtitiam, & pacem.*

Miſericordia, & veritas obviaverunt ſibi, juſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Quid eſt miſericordia, & veritas obviaverunt ſibi? quinam occurſus iſte? Nota hic perbellum myſterium: miſericordia divina pulſabat viſcera Patris, ut ſubveniret calamitatibus humani generis, ſecum pacem habens; ſed contradicebat veritas habens ſecum juſtitiam, & inter eas magna controverſia facta eſt: dicebat autem Domino miſericordia: oportet Domine implere ſermonem, quem locutus es: eget miſeratione divina creatura rationalis, quoniam miſera facta eſt, & miſerabilis valde: ſcit enim veritas, quod ego perii, ſi numquam miſereberis: è contrario dicebat veritas: ſi tuam ſententiam quam pronunciaſti

contra

Digitized by Google

conträ hominem prævaricatorem, impius evaſerit, periit & veritas ſua, & non permanet in æternum: fuit ergo hæc quæſtio miſſa ad filium: & coram eo miſericordia, & veritas eadem dicebant: at pax inſurrexit, & dixit: parcite vobis à verbis iſtis, virtutum non eſt honeſta contentio: & tunc Rex ſententiam paci dedit legendam, quæ ſic dicebat: fiat mors bona, & Adam moriatur, ſed ſanctè; & ſic habeant quod utræque petüt; ſed quomodò poteſt fieri mors bona, cum horribilis ſit auditui? Reſpondit Rex: mors peccatorum peſſima, ſed juſtorum eſt pretioſa, & janua vitæ; inveniatur qui ex charitate moriatur, non obnoxius morti: & ſic mors non poterit tenere innoxium; ſed faciat in ea foramen, per quod tranſeant liberati. Placuit ſermo: ſed ubi talis inveniri poterit? quæſitus eſt talis, ſed non inventus in tota ſerie hominum: & ideò dixit pax: in hoc Mundo non eſt qui faciat bonum, quare, qui dedit conſilium, ferat auxilium: Hinc miſericordia, & veritas, juſtitia, & pax oſculatæ ſunt in Perſona filij, quæ media inter Patrem terribilem potentiâ, & Spiritum Sanctum benigniſſimum in charitate, accepta eſt inter has virtutes, & ſic per incarnationem remedium allatum eſt Mondo. *Op. medit. vitæ Chriſti c.2. & op. comp. Theol. l.4.c.5. & in Lucam c.15 v 20.*

19. *In Incarnatione Verbi, & reconciliatione peccatoris per gratiam, juſtitia, & pax, miſericordia, & veritas obviant ſibi, & oſculantur ad invicem.*

Miſericordia, & veritas obviaverunt ſibi, juſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Nota hæc facta ſunt maximè in Incarnatione Verbi, & continuè fiunt in reconciliatione peccatoris, per gratiam cum Deo: Nam in incarnatione facta eſt unio ſummi amoris, & connexionis duplicis naturæ, per quam miſericordia, & veritas obviaverunt ſibi, & juſtitia, & pax oſculatæ ſunt; nempè per hanc unionem Deus nos oſculatur, & nos Dominum oſculamur In juſtificatione autem peccatoris fit per gratiam hæc unio Dei ad animam, & animæ ad Deum; & hæc unio eſt oſculum, ſignum amoris, & pacis. *In Lucam c.15 v.20.*

20 *In omni opere Dei, maximè tamen juſtificatione peccatoris, imò & in punitione ejuſdem etiam in inferno concurrit miſericordia, & veritas ſeu juſtitia.*

Miſericordia, & veritas. Nota, quod cum in omni opere Dei ad extra concurrat miſericordia, & veritas, maximè tamen in juſtificatione peccatoris, imò, & in punitione ipſius: in omni opere Dei inquam; quia in omni opere concurrit affluentia bonitatis Dei, & affluentia talis non eſt, niſi ſecundùm quod decet bonitatem ſuam: In juſtificatione verò maximè concurrunt; nam impius ex peccato Deum offendit; & dignus fit pœnâ æternâ. & ita eſt ibi offenſa, & reatus ad pœnam: & miſericordia in remittendo offenſam, & reatum ad pœnam æternam: ſed juſtitia eſt in obligando. ad pœnam temporalem tantum: & ſi baptiſmus liberet à pœnâ æterna, & ſatisfactoriâ, non tamen ab omni pœnâ, quia pœnalitates remanent in corpore, & animâ: in punitione verò peccatoris in inferno concurrit juſtitia puniens æternaliter malos, & miſericordia, quia citra condignum ſemper punit. *l.4. d.17 p.1. art.1.q.1. & d.46.art.1.per totum, & op.comp. Theol. l.1 cap.34.*

21. *Miſericordia Dei in hac vitâ ſuperexaltat veritatem, & pax juſtitiam.*

Miſericordia, & veritas. Nota, quòd primo loco ponit miſericordiam, poſtea veritatem; & juſtitiam: Cur hoc? quia miſericordia Dei ſuperexaltat judicium: nam veritas, & juſtitia per rigorem procedit, ſed miſericordia hunc rigorem temperat, remunerans ſupra meritum, & puniens citra condignum: ſic eſt miſericordia, & juſtitia in Cœlo, & in inferno. *Op. comp. Theolog. l.1.c.34.*

22. *Iuſtitia, & pax quomodò in homine aliquando ſunt disjuncta, aliquando copulata.*

Iuſtitia, & pax oſculata ſunt. O felix oſculum! felix, inquam homo, in quo juſtitia, & pax oſculantur ſe invicem: & nota, quod triplex ſtatus in homine in præſenti conſideratur, primus eſt, quando expletur concupiſcentia, & Spiritus obtemperat carni: & in hoc eſt ſola pax; ſed maledicta, & diabolica: In ſecundo quando Spiritus imperat carni, & caro reſiſtit, ſed tamen Spiritus ut ſuperior pœnitentiam agit; & in hoc eſt juſtitia ſola: In tertio quando Spiritui obtemperat caro, & perfectè ſubjicitur ſpiritui: tunc juſtitia, & pax oſculantur ſe invicem; quia blando oſculo junguntur & hic ſtatus eſt in quem debet tendere, & inhærere totis viribus *Pſal.84. & Pſal.130.*

23. *Veritas de terrâ orta quando dicitur.*

Veritas de terra orta eſt, & juſtitia de Cœlo proſpexit. Quando veritas dicitur orta de terra, & non potius de Cœlo? ſed attende, quod veritas hic indicat verbum, quod eſt veritas Patris; dicitur de terra orta, ſcilicet unita cum terra humanitatis, cum qua factum eſt collyrium, quo genus humanum illuminatum eſt: & hinc juſtitia de Cœlo proſpexit: Nempè ſicut ſol nos reſpicere dicitur, quando radios ſuos ad nos dirigit: ſic per fidei, & gratiæ infuſionem veritas nobis orta eſt de Cœlo. *in Ioan. Collat.48.*

24. *Ex vi gratia divina anima gignit ut terra benedicta fructus pænitentia, & bonorum operum.*

Etenim Dominus dabit benignitatem, & terra noſtra dabit fructum ſuum Vide effectus divinæ incarnationis, & adventus Chriſti in carnem: nam benignè nos reſpiciens, & gratiam ſuam conferens, anima veluti terra fœcunda, producit fructus juſtitiæ, pœnitentiæ, & bonorum operum. *ſer.18. Hexaem. & in Lucam c.8.v.8.*

25. *Anima patienter tolerans, tentationes, adverſitates, & ariditatem Spiritus, debet expectare pluviam benignitatis divinæ, ut producat fructus dignos.*

Etenim Dominus dabit benignitatem, & terra dabit fructum. Quid eſt hæc benignitas fœcundans animam; niſi pluvia gratiæ & dulcedinis divinæ? hancque anima ariditate ſpiritus, vel adverſitate probata debet patienter expectare à Deo: ſic enim terra cordis quaſi ferrea emollita pluviis in begnitatis Domini fructum ſuum, & effectus pios, & deſiderium devotionis germinabit. *Opuſcul. de profeſſ. religioſ. l. 2. capite ſecundo.*

26. *Pœnitentia eſt via, per quam ad nos venit Chriſtus.*

Iuſtitia ante eum ambulabit. Nota, quod qui vult ut Chriſtus ad ſe veniat, debet ei parare viam: & quomodo? mediante juſtitia: nempè puniendo in ſe malum, & faciens bonum, hæc eſt via Domini, ut veniat ad eum. *l. 4. d. 17. p. 1. art. 1. quæſt. 3.*

27. *Idem confirmatur.*

Iuſtitia ante eum &c. Et quomodo? nempè auferendo impedimenta, ſcilicet lapides, ſcilicet cordis duritiam, peccati conſuetudinem, & omne malum, & poliendo viam lapidibus quadris; nempè mentis fortitudine, virtutum ſtabilitate, præcipuè dilectionis Dei, & proximi. *Pſalm. 84.*

28. *Maria Virgo ab inſtanti ſuæ conceptionis fuit terra benedicta, immunis à maledictione Adæ.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Benedixiſti Domine terram tuam, avertiſti &c. Quæ eſt hæc terra benedicta? Nonne in principio fuit terra à Deo maledicta? qualis igitur eſt hæc terra, de qua loquitur? Hæc eſt B. Virgo Maria, verè terra nunquam maledicta, ſed ſemper benedicta: & hic nota, quod Propheta dicit in tempore præterito: *Benedixiſti*: quomodo id verum eſt, ſi adhuc nondum erat nata? optimè tamen, & veriſſimè dictum eſt. Benedixiſti; ſcilicet, quia fuit præventa in benedictionibus dulcedinis propter fructum benedictum ventris ſui, ſcilicet propter donum maternitatis; benedicta, & conſecrata fuit in Domum, & habitationem Dei ſummi. *Opuſcul. Pſalt. Beat. Virgin. Pſalm. octuageſimoquarto, & ſpecul. Beatæ Virginis lec. 14.* ut intelligatur ſenſus verborum S. Doct. recole, quod dicunt Theologi: nempè Mariam non fuiſſe incluſam in maledictione peccati Adæ, ſed ſejunctam gratia præveniente, ne contraheret maculam culpæ originalis: unde rectè dicitur benedixiſti: ſcilicet eo modo quo formatus eſt Adam in ſtatu innocentiæ. *Vide Vegam in ſua Theologia Mariana, & Salazar de conceptione Beat. Virgin.* & etiam eſt ad mentem Seraph. ut patet *ſermon. 2. de Beat. Virgin. opuſcul. de contemplatione.*

29. *Benedicta Maria fuit, quia fructum benedictum concepit, & peperit.*

Benedixiſti Domine terram tuam; ſcilicet Mariam: quia ſcilicet fructum benedictum peperit; & quia ad hunc fructum producendum benedictum, fuit à Deo electa; ideò benedicta fuit à Deo, benedictionem ejus operante: benedicta conſequenter ab Angelo nuntiante ejus benedictionem: benedicta ab homine, benedictionem ejus prophetante. *Op. ſpec. B. Virg. lec. 14.* Hæc eſt igitur ſpecioſa inter filias Hieroſalem, cujus memoria in benedictione eſt: Hæc eſt, quam beatiſſimam prædicaverunt Angeli ſancti, & glorificaverunt virtutes, & Dominationes. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal. 84.*

30. *Benedictio Mariæ continet cumulum omnium gratiarum.*

Benedixiſti Domine terram tuam. Cur terra appellatur Maria, cum ſit omnium elementorum infimum? ſed nota myſterium. Docet ſcientia perſpectiva, quod omne corpus perſpicuum luminoſum, in quolibet puncto ſui dirigit unam lineam radioſam in centrum, & quantò una linea altera eſt vicinior, tanto eſt potentior ad ſuum effectum imprimendum in centrum: & hinc, quia terra eſt Cœli centrum, ſeu medium, & ſit ſicut punctum, comparata ad Cœlum, hinc tanta ſit multiplicatio radiorum; quod cum ſit elementum frigidum, & ſiccum, & ſic generationi non aptum, ſit tamen ſummè fœcundum virtute cœleſtium radiorum: ſic in Dei noſtri Matre, tantus concurſus factus eſt gratiarum, ut ſupra naturam facta ſit fœcundiſſima; & Dei ſimul Mater, & filia: Hinc meritò dicitur terra, ſcilicet centrum, in quo factus eſt concurſus omnium radiorum gratiarum divinarum. *ſermon. primo, de Beat. Virgine.*

31. *Miſericordia, & veritas per Mariam obviaverunt ſibi; & juſtitia, & pax oſculata ſunt.*

Miſericordia, & veritas obviaverunt ſibi, juſtitia, & pax oſculata ſunt. Et quando facta eſt hæc reconciliatio miſericordiæ, & veritatis, juſtitiæ, & pacis? quando ſcilicet Verbum caro factum eſt in utero Beatæ Virginis; nam per ipſam ejus fructus eſt utilis ad expiationem culpæ ad pacificationem inimicitiæ capitalis, ad ſanationem culpæ originalis, ad relevationem inediæ mentalis, ad evitationem iræ judicialis, ad elongationem pœnæ æternalis, & ad acquiſitionem gloriæ cœleſtis. *opuſcul. ſpec. Beat. Virg. lec. 18.*

32. Per Mariam veritas de terra dicitur orta: ſcilicet Chriſtus qui de ſeipſo dixit. *Ego ſum via, veritas, & vita ſer. 4. in vigil. Nativ. & opuſc. ſpec. B. Virg. lec. 18.*

PSALMUS

PSALMUS LXXXV.

Titulus : Oratio ipſi David.

1. PRIMÒ Nota, Pſalmum antecedentem fuiſſe de Chriſti incarnatione : iſte autem conſequenter eſt de Chriſti oratione facta in paupertate, & paſſionis tribulatione : unde titulus habet hunc ſenſum : oratio iſta attribuitur David, ſcilicet verò nempè Chriſto toti, qui hic loquitur, & in perſona capitis, & membrorum.

2. *Oranti Deum in humilitate, & ſanctificatione, Deus ſe inclinat.*

Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me, quoniam inops, & pauper ſum ego; cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum, ſalvum fac ſervum tuum. Nota, quod hic proponuntur conditiones bonæ orationis, & ejus effectus : dicit ergo : *Inclina, quoniam inops, & pauper ſum ego*, quid eſt inops, & pauper? nempè, qui vult audiri in oratione à Deo, debet ſe humiliare, & circumcidere carnem ſuam : ſcilicet oculos pudicitiâ: auditum caſtimonia; olfactum modeſtia: guſtum temperantiâ: tactum caſtitate, & hæc eſt vera paupertas, per quam Deus inclinat ſe, & pervenit ad ægrotum, ut Medicus naturam depravatam ſanet. *Pſal.* 85.

3. *Sanctitas Chriſti expenditur.*

Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum ego. Quis eſt, qui hic loquitur? quis eſt iſte ſanctus? certú eſt, nulli poſſe convenire, niſi Chriſto, qui eſt ſanctus ſanctorum, & fons omnis ſanctitatis : ſanctus, inquam in corde, in animâ, quia præ omnibus deteſtatur, quicquid ſanctitati contrarium: ſanctus in divinitate : ſanctus tandem in omnibus operibus ſuis. *ſerm.* 1. *Dom. Trinit.* Et ideò Angelus de Chriſto loquens cum Maria, dixit : *quod ex te naſcetur, ſanctum vocabitur*, dicitur ſanctum indefinitè, & abſolutè, quod nulli alii competit. *in Lucam c.* 1. *v.* 35. *v.* 3. *&* 4.

4. *Qui vult triſtitiam in jucunditatem convertere, confugiat ad Orationem.*

Sic Propheta faciebat, dicens: *miſerere mei Domine, quoniam ad te clamavi tota die.* Nota quod dicit, *quoniam ad te clamavi tota die*, ſcilicet ad orationem continuatam confugi, & quid ex hac oratione prætendis? *lætifica* (ait) *animam ſervi tui, quoniam tu Domine ſuavis, & mitis, & multa miſericordia omnibus invocantibus te*: ut videas, quod ſi qua anima ſentiat ſe triſtitia cordis, vel aliqua plaga oppreſſam, confugiat ad orationem, petens conſolationem, quia hæc ab oratione ſola oritur. *ſer.* 4. *de dedicat. Eccleſ.*

5. *Recordatio miſerationum, & beneficiorum Dei ſuadetur contra ingratitudinem.*

Quoniam tu Domine, ſuavis, & mitis, & multa miſericordia. Vide qua arte ſe Propheta excitab at ad gratitudinem cum Deo, ſcilicet memoria frequenti multiplicis miſericordiæ Dei, ſcilicet exhibitæ in multis beneficiis temporalibus, ſpiritualibus, & æternalibus, quæ ex ſua multa miſericordia contulit nobis, & conferre non ceſſat : O utinam tantis miſericordiis Domini non ſimus ingrati! O utinam Domino tam miſericordi ſimus valdè grati! *Op. ſpec. B. Virg. lec.* 9.

6. *Divinæ voluntati omnis virtus famulatur, & omnia reſultant in gloriam Dei.*

Non eſt ſimilis tui in fortibus Domine, & non eſt ſecundùm opera tua : omnes gentes quaſcunque feciſti venient, & adorabunt coram te Domine. Mirum eſt, quod hic à Propheta dicitur, nam ut probet Deum eſſe fortem ſuper omnes, notat quod omnes gentes veniunt ad Deum adorandum : quomodò hoc poteſt eſſe verum, cum tot homines potius inhonorent Deum, blaſphemant, & offendunt? ſed nota ſublimitatem verborum ſcripturæ : nam per hoc exprimitur virtuoſitas inſuperabilis potentiæ in prævalendo cuicumque virtuti contrariæ creaturarum ; quia ſic divinæ voluntati omnis virtus famulatur, ut ex his, quæ ſibi videntur contraria, divinus honor eliciatur, quamvis à malis, & peccatoribus hoc non intendatur: unde omnia in gloriam divinæ potentiæ, ſapientiæ, & miſericordiæ redundant, vel puniendo, vel parcendo : ô qualis, & quanta eſt divina majeſtas. *ſer.* 2. *Dom.* 10 *poſt Pentec.*

7. *Repulſis Hebræis, ex omnibus gentibus, Deus convocat homines ad unitatem Eccleſiæ.*

Omnes gentes quaſcunque feciſti venient, & adorabunt coram te Domine, & glorificabunt nomen tuum; quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia. Vide quomodo prædicit Propheta vocationem gentium ex omnibus partibus mundi : dicit enim: omnes gentes, (repulſis Hebræis) ex omnibus gentibus tam diſtantibus, ſcilicet ab oriente, occidente, Aquilone, & meridie Chriſtus per miniſterium Apoſtolorum oves congregavit, & congregat : in quo mira apparet potentia, & ſapientia Dei, in convocando gentes tam diſtantes, & loco, & moribus ad unitatem charitatis, & felicitatis Eccleſiæ. *In Lucam c.* 13. *v.* 27.

8. *Pœnitentia eſt via per quam Deus venit ad lætificandam animam.*

Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua, lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum. Quænam eſt hæc via, quam petit, & cupit Propheta, & per quam ingreſſus habetur in veritatem divinam, & obtinetur lætitia cordis, cauſans timorem Dei? ſciendum eſt, quod hæc via eſt pœnitentia, & obſervãtia mandatorum Dei: unde dicit Domino : *deduc me*, ut Medicus infirmum : In pœnitentia autem ſunt tria, ſcilicet compunctio confeſſio, & ſatisfactio : prima turbat : 2. accuſat : 3 confortat : compunctio apoſtema, vulnuſque invenit, & apoſtema pungit : confeſſio aperit, & ſaniem expellit, & ſatisfactio cataplaſma apponit, confortat, & ſanitatem confert, ad compunctionem requiritur ſpes, & timor : timor inchoat numerum culparum examinando, & rigorem judicij attendens

dens, & hinc compunctio ſuſcitatur per ſpem optatæ reconciliationis, gratiam promerendo, & cor confortando, & hinc lætitia ſpiritualis in animam redundat. *Pſal.* 85. clamat igitur peccator ad Deum pro deviis hujus vitæ, ne erret in ipſa. *Pſalm.* 76. Clamat item, ut deducatur per viam perfectionis, & illumineiur ad cognoſcendum divinæ aſcenſionis gradus, *op. itin. ment. c.* 1.

9. *Quam magna miſericordia Dei in condonatione, & remiſſione peccatorum, quæ meritò nomine inferni ſignificantur.*

Confitebor tibi Domine Deus quia miſericordia tua magna eſt ſuper me: eruiſti animam meam ex inferno inferiori. Vide quomodo Propheta ad exaltandam divinam miſericordiam, quam magnam appellat, ex eo quod Deus ipſum liberaverat ex inferno inferiori; ſcilicet ex culpa multiplici, quam meritò appellat infernum inferiorem, quia verè peccatum eſt pejus inferno. *Pſalm.* 1. 8. *c.* 6. *v.* 8. *& cap.* 4. *v.* 15. *in Lucam cap.* 1. *v* 58. *& comp. Theol. l.* 3. *cap.* 7. *& in ſap. cap* 1.

Peccatum mortale infernus.

10. *Infernus eſt locus ſub terra poſitus, maximè proportionatus pœnæ peccati.*

Et eruiſti animam meam ex inferno inferiori. Cur appellat infernum inferiorem? quis eſt iſte infernus inferior? Infernus inferior eſt locus damnatorum poſitus in centro, vel circa centrum terræ; meritòque iſte locus paratus eſt ad punitionem peccati, quod cum ſit viliſſimum, trahit etiam animam deorſum, ſecundùm ordinem juſtitiæ; & ob id diſponens hominem ad locum viliſſimum, & infimum. *l.* 4. *d.* 44. *part.* 1. *articul.* 1. *quæſt.* 2.

11. *Magna miſericordia Dei expenditur in liberatione animarum SS. Patrum è Lymbo, & animarum purgantium ex Purgatorio.*

Quia miſericordia tua magna eſt, & eruiſti animam meam ex inferno inferiori. Nota etiam hæc dicta eſſe in perſona ſanctorum Patrum, qui à Chriſto liberati ſunt è Lymbo: item & animæ evolantis ad Cœlum poſt purgationem factam in Purgatorio: verè enim maximè eſt, & fuit hæc Jeſu Chriſti miſericordia, dum virtute ſua tot animas liberavit à Lymbo, & continuè evolare facit è Purgatorio tot alias juſtorum. *ſermon.* 3. *Dom.* 6. *poſt Pentec.*

12. *Proximum, & præcipuè juſtos offendens, maximè in Deum peccat: & hoc ob defectum præſentiæ divinæ excogitatæ.*

Deus iniqui inſurrexerunt in me: & ſynagoga potentium quæſierunt animam meam, & non propoſuerunt te in conſpectu ſuo. Vide quomodo poſt enarratas perſecutiones ab iniquis juſto illatas, concludit, quòd non propoſuerunt Deum in conſpectu ſuo, ſcilicet potiſſimum in Deum ſunt peccantes: quia proximo mala illata, Deus contra ſe facta recognoſcit, & graviſſimè punit. *Pſal.* 85. Nota etiam quod origo omnium peccatorum eſt oblivio præſentiæ divinæ, unde dicit: *& non propoſuerunt te in conſpectu ſuo.*

13. *Spes de Dei miſericordia ſublevat maximè animam in tribulationibus.*

Et tu Domine Deus miſerator, & miſericors, patiens, & multa miſericordia & verax, reſpice in me, & miſerere mei. Vide quomodo hic juſtus in tot perſecutionibus, & tribulationibus poſitus ad Deum per ſpem in Dei miſericordia conſurgit: ſic & tu confidenter, & humiliter roga, ut qui ſua morte te redemit, & redemptum tot beneficiis ad ſe vocatum immaculatum finaliter te conſervet in ſanctorum Collegio. *Opuſcul. regula Novit. cap.* 2.

14. *Gratia præveniente Deus reſpicit ſuos, & operante impertitur ſuam miſericordiam; ex qua ratio ſuperior fit ſenſualitati.*

Reſpice in me, & miſerere mei, da imperium puero tuo. Nota hunc ordinem: 1. petit ut Deus reſpiciat ſe, ſcilicet gratiæ prævenientis oculo, & ſubdit: miſerere mei, ſcilicet gratia cooperante; & talem reſpectum debet petere anima; ſic enim ratio imperabit ſenſualitati. *Pſalm* 118. *c.* 2. *v.* 15. *in ſap. c.* 3. *In Lucam c.* 15. *v.* 20.

15. *Signum adventus Chriſti, aliud viſibile, aliud audibile.*

Fac mecum ſignum in bonum; ut videant, qui oderunt me, & confundantur. Quodnam eſt hoc ſignum, quod eſt medium inducendi incredulos ad fidem? Hoc ſignum eſt in bonum, ſcilicet adventus Chriſti: nempe aliud eſt datum oculis, & viſibile, quod fuit humanitas Chriſti viſibilis, aliud eſt datum auditui, ſcilicet propoſitio verbi Dei: per hæc inducitur confuſio incredulis, & ad fidem redemptoris inducuntur. *in Lucam cap.* 2. *verſ* 12.

16. *Per gratuitam condonationem peccatorum confunduntur dæmones.*

Fac mecum ſignum in bonum, ut videant, qui oderunt. Nota, hoc ſignum eſt pietatis, & clementiæ divinæ in bonum ſalutis æternæ, per quod confunduntur dæmones, videntes, quod Deus cum peccatoribus non utitur rigore ſuæ juſtitiæ; ſed conferendo gratiam corroborantem, eos ſalvat. *ſer.* 1. *Dom.* 4. *Quadrag.*

17. *Chriſti ſignum, quod eſſet filius Dei, fuit reſurrectio.*

Sic dicit in Perſona Chriſti Propheta: *fac mecum ſignum in bonum*, ſcilicet reſurrectionis ſignum; ſignum inquam, divinitatis, & immortalitatis: Dic & tu ò Peccator: fac mecum ſignum in bonum ſcilicet, ut reſurgendo, inter electos collocer *ſer.* 1. *Dom. infra oct. Nativ.* Nota tamen, quod reſurrectio dicitur ſignum Chriſti, ſignum ſcilicet gloriæ ejus in Cœlo, & noſtræ per ipſum; & ideò dicitur ſignum miſericordiæ ejus in nos, quia per ejus reſurrectionem, ſpes credentium confirmatur: ſignum item victoriæ in inferno & ſignum poteſtatis ejus in Judicio à Patre datæ. *ſer.* 3. *&* 4. *in die reſurrectionis.*

18. *Signum*

18. *Signum, quo confunduntur Dæmones, & perverſi homines eſt charitas, & dilectio.*

Fac meum ſignum in bonum, ut videant, qui oderunt me, & confundantur. Nota, quod hæc dicuntur à juſto; petit enim ſignum, quo confundi poſſint dæmones, & perverſi perſecutores: & hoc eſt charitas: quia ſi benedicis ei, qui tibi maledicit, utique confunditur; ſi pro ſignis ſui rancoris accipit ſigna tui amoris, utique confunditur. *ſer. 2 in Pentec.*

19. *Signum Sanctæ Crucis eſt ſignum Chriſtianorum, quo muniuntur ipſi; & dæmones, & hoſtes confunduntur.*

Fac mecum ſignum in bonum, ut videant, qui oderunt me & confundantur; quoniam tu Domine adjuviſti me, & conſolatus es me. Quodnam eſt hoc ſignum: ſignum eſt, quod in rei ſignatæ cognitionem inducit; & hoc eſt ſignum ſanctæ Crucis, quod inducit in cognitionem paſſionis, & crucifixionis Chriſti: hoc ſignum non eſt merè ſignum, ſed ſimul res: & ideò dicit: *fac mecum ſignum in bonum.* Quia continet multa bona: per hoc enim ſignantur, & diſcernuntur filij Dei, & filii diaboli, ſequentes Chriſtum & diabolum: hoc ſigno confunduntur, & fugiunt dæmones, & hoſtes: hoc ſigno muniuntur contra pericula fideles: hoc ſignum ab æterna morte liberat: ô benedictum ſignum, & felix, qui ipſo frequenter utitur contra pericula. *ſermon. 3. in dedicat. Templi.*

20. *Ad Mariam Virginem oratio hujus Pſalmi dirigitur, ut ab ipſa extrahantur auxilia; & ſuffragia in tribulationibus hujus vitæ: ubi magnalia expendantur interceſſionis Mariæ.*

Applicatio ad Mariam Virginem. Inclina Domina aurem tuam, & exaudi me: converte vultum tuum, & miſerere mei: diſtillatio dulcoris tui oblectat animas ſanctorum, & infuſio claritatis tuæ ſuper mel dulciſſimum: irradiatio gloriæ tuæ dilucidat intellectum, & lux miſerationum tuarum perducit ad ſalutem: fons bonitatis tuæ inebriat ſitientes, & aſpectus faciei tuæ retrahit à peccato: ſcire, & cognoſcere te eſt radix immortalitatis, & enarrare virtutes tuas eſt via ſalutis. *Op. Pſal. B. Virg. Pſalm. 85.*

21. *Sanctus dicitur Chriſtus, quia per aſſumptionem carnis in utero B. Virginis, nos ſanctificat.*

Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum. Nota hæc verba ſunt Chriſti, qui multipliciter dicitur Sanctus, ſcilicet in ſe, & quoad nos: Sanctus igitur, quia ſanctificat nos, & regit ejus aſſumptio in utero Virginis, per quam Sanctus Sanctorum ad nos venit. *ſermon. 1. Dominica prima Trinit.*

22. *Chriſtus dicitur miſericors quoad nos quia ſolium in Maria præparavit miſericordiæ.*

Quoniam tu Domine ſuavis, & mitis, & multæ miſericordiæ. Quomodò dicitur tam ſuavis Deus, qui in ſtatu legis ſcriptæ erat Deus ignis conſumens? quia præparavit ſolium ſuæ miſericordiæ in Maria, & quia in ipſam ingrediens, factus eſt miſericors quoad nos. *Op. ſpec. B. Virg. l. 9.*

23. *Aſpectus Mariæ in nos, omnem dulcedinem, & miſericordiam diſtillat.*

Reſpice in me & miſerere mei. Hoc dicebat Propheta Deo, deſiderans aſpectum Dei: hoc dicamus nos & Mariæ: reſpice in me, & converte vultum tuum in nos, ô Maria: quia ex hoc diſtillatio dulcoris Mariæ oblectat animam, & infuſio charitatis ſuæ gloria illuminat intellectum. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal 85.*

24. *B. Virgo Maria eſt ſignum Dei in bonum, omne bonum continens, & nobis influens.*

Fac mecum ſignum in bonum. Quodnam hoc ſignum, niſi illud, quod vidit Joannes Evangeliſta, ſcilicet B. Virgo Maria, verè ſignum magnum in bonum, ſignum ſcilicet repletum omni genere gratiæ, & nobis diſtillans omnes gratias, & felicitates. *Op. Laus B. Virg. ſig. 19.*

PSALMUS LXXXVI.

Titulus: filiis Chore: Pſalmus Cantici.

1. PRIMÒ Nota, quod in hoc Pſalmo agitur de divitiis, & gloria Chriſti in Cœlo, & in terra, cum egerit in præcedenti de ejus paupertate: agitur autem de ſpirituali Civitate Hieruſalem, ideſt de Eccleſia: dirigitur filiis Chore, ideſt Chriſtianis; & dicitur Pſalmus Cantici ſcilicet prædicans laudes Eccleſiæ militantis, quatenus vivit operando, & militando, quod ſignificatur per Pſalmum, & dicitur Canticum, quia dirigitur ad triumphantem etiam, quatenus delectatur canticis, & laudibus Dei: eſtque intentio in hoc Pſalmo, ut filii Chore excitentur ad affectum utriuſque Eccleſiæ.

2. *Eccleſiæ militantis, & Triumphantis magnalia innuuntur in hoc Pſalmo.*

Fundamenta ejus in montibus ſanctis, diligit Dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula. Nota: (*fundamenta ejus*:) ejus, cujuſnam? videtur hic modus loquendi improprius, dum primò ponit relationem abſque antecedente: ſed tamen per figuram prolepſim cum maximo myſterio præponit, quod ſequi deberet, ponens primò, *ejus*, poſtea, *Dominum*, & Civitatem: & hoc facit, quia Propheta tanquam Civis illius civitatis ſupernæ, multa de ipſa meditans, erumpit apud ſemetipſum

in

in hæc verba : in quibus advertendum, quod figuratè proponit varia epitheta Eccleſiæ, tum militantis, tum triumphantis : appellat enim Eccleſiam fundamentum à ſtabilitate, ſanctam à virtute; montem ab altitudine, portam propter ſecuritatem : Sion propter ſpeculationem; Civitatem propter collectionem. *In Pſalm. 86. & ſer. 1. in dedicat. & in Lucam capite 22. verſicul. 12. & Pſalm. 30.*

3. *Angeli ſunt montes Eccleſiam munientes.*

Fundamenta ejus in montibus ſanctis. Nota per iſtos montes intelliguntur Angeli, qui veluti Montes muniunt, & ſtabilem reddunt, defendentes Eccleſiam : Unde portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. *ſer. 4. Dom. 1. poſt octa. Paſcha, & Pſal. 120.*

4. *Congregatio fidelium, & maximè Religio eſt Civitas ſancta, fundamentum, mons.*

Fundamenta ejus &c. Scilicet Civitatis ſpiritualis, quæ eſt Congregatio fidelium, maximéque Religio in montibus ſanctis. Nota iſta nomina : fundamentum eſt, quia ibi inchoatur ſtatus perfectionis : mons ratione ſtatus perfectionis : ſancta ob operum multiplicitatem : dicitur Civitas pro multitudine unionis, & pro unione multitudinis : dicitur Sion ob ſpeculationem, & contemplationem, quæ ibi exercetur : & porta regni Cœleſtis, *Pſal. 86.*

5. *Anima Sancta eſt myſtica Civitas, & quomodo?*

Glorioſa dicta ſunt de te Civitas Dei. Nota : hæc myſticè dicuntur de anima ſancta; ad civitatem enim perfectam quatuor concurrunt : primò, quod ſit in alto fundata, ut ad eam difficillime aſcendatur propter hoſtium exercitium : 2. ut ſit muris, & foſſis circumdata, ne ſubitò ab hoſtibus intretur : 3. ut ſit fortis, & firma, non ſuper arenam, ſed ſuper ſaxum fundata, ut non facilè dirimatur. 4. ut ſit gubernata fideli, & prudenti conſilio : ſic anima ſit alta per contemptum temporalium : clauſa per murum pudicitiæ: fortis per conſtantiam virtutis; & per dictamen ſapientiæ gubernata. *ſerm. 1. de SS. Apoſtol.*

6. *Anima hic invitatur à Deo ad contemplandum mirabilia Civitatis cœleſtis Hieruſalem; ut ibi aſcendere conetur.*

Unde dicit Propheta : *glorioſa dicta ſunt de te Civitas Dei.* Quaſi dicat : ô anima contemplare quàm glorioſa dicta ſunt de hac ſuperna civitate : quàm alta : quàm ſpacioſa, quàm pulchra, & ſpecioſa; quam decora, & formoſa : igitur relinque hæc infima, & ad illam ſupernam civitatem adſpira. *Op. ſoliloq. c. 4. & op. de dono Conſil. c. 2.*

7. *Solus Chriſtus dicitur homo, & homo; ſcilicet homo per Antonomaſiam.*

Numquid Sion dicet: homo, & homo natus eſt in ea, & ipſe fundavit eam altiſſimus. Homo, & homo? quis eſt iſte homo, & homo? ſolus Chriſtus eſt, qui ſemper ſe intitulabat filium hominis; ſcilicet homo per Antonomaſiam : homo dupliciter; nempè quantum ad perfectionem, fuit enim perfectiſſimus omnium, & quantum ad infirmitatem. *in Lucam c. 13. v. 19. & in Ioan. collat. 54.* diciturque homo natus in ea, ſcilicet in Maria puriſſima puriſſimus, & immunis ab omni peccato, & ſine Matris dolore. *In Lucam c. 14. verſic. 16.*

8. *Nativitas Chriſti ſecundùm carnem, invitat Prædicatores ad prædicandum ipſius myſteria.*

Homo natus eſt in ea: Dominus narrabit in ſcripturis Populorum. Ecce quomodò Nativitas Chriſti ex Virgine facta eſt materia prædicandi de ea; nam de nativitate ejus æterna non erat locus loquendi, ſed potius tacendi : unde Paſtores, poſt nativitatem, loquebantur ad invicem de ea: & ideò dicit : *Dominus narrabit in ſcripturis populorum, & Principum* : ſcripturæ principum ſunt eloquia, & prædicationes prædicatorum : ſcripturæ Populorum ſunt eadem eloquia à Populis recepta. *ſer. 1. in Epiph. & Pſal. 18.*

9. *In Cœlo gaudium unius eſt gaudium alterius ob unitatem.*

Sicut lætantium omnium habitatio eſt in te. Scilicet ſicut gaudium omnibus commune. *ſerm. 1 infra oct. omn. ſanct. & ſermon. 1. de dedicat. & Pſalm. 125.*

10. *Varia Epitheta B. Virginis Mariæ in hoc Pſalmo enodantur.*

Fundamenta ejus in montibus ſanctis. Nota, quod ſicut varia Epitheta hic enumerantur de ſancta Eccleſia; ſic & eadem dici poſſunt de Beata Virgine Maria : Dicitur enim fundamentum, Mons, Sion, Sancta, Porta, Civitas : eſt fundamentum à ſtabilitate ſuæ ſanctitatis : eſt ſancta ſanctorum ob virtutes; eſt mons ab altitudine ſuæ ſanctitatis : eſt porta Cœli; eſt Sion ob ſpeculationem, & contemplationem cœleſtium myſteriorum : eſt Civitas ob unionem charitatis. *Pſal. 86. & ep. Pſalmin. & ſer. 1. de B. Virg.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

11. *Maria fundamenta in montibus ſanctis, ſcilicet ſupereminens omnibus ſanctis.*

Fundamenta ejus in montibus ſanctis. Hic myſticè eſt ſermo de Maria Virgine; ſed quomodò dicitur habere fundamenta in montibus ſanctis? quia per montes intelliguntur ſancti, & Angeli, eorumque virtutes : daturque intelligi, quod fundamenta ſanctitatis Mariæ excedunt ſanctitatem, & virtutem omnium ſanctorum, & Angelorum : quòd enim gratiæ cæteris per partes datum eſt, in Maria totam ſe infudit gratiæ plenitudo, ideò ipſa inter puras creaturas eſt in ſummo creaturæ perfecta. *ſerm. 1. de Beat. Virg.*

12. *Immaculata conceptio B. V. hic adſtruitur.*

Fundamenta ejus in montibus ſanctis. Quænam ſunt fundamenta Mariæ? ejus conceptio, & nativitas : hæc fundata fuit in montibus ſanctis: ſcilicet in

in ſanctitate, & innocentiâ, cum præſervatione à peccato, cum infuſione virtutum eminentiſſimarum. *Ser. 2. de B. Virgine.*

13. *Beata Virgo Maria civitas munda, & glorioſa, & præſidium noſtrum.*

Glorioſa dicta ſunt de te civitas Dei. Nota, quod hæc meritò Beatæ Virgini applicantur, quia fuit civitas verè ſpiritualis: hæc enim, ut ſit perfecta, exigit, quod ſit alta, & in alto fundata: ut ſit clauſa, & munita aquis; foſſis, & muris: ut ſit fortis, & firma; quia ſuper ſaxum fundata, non ſuper arenam: & ut ſit fideli, & prudenti conſilio gubernata: myſticè verò talis civitas ſpiritualis in ſummis, & æternis montibus collocata eſt per contemptum mundi; & omnis temporalis ſubſtantiæ: eſt clauſa muro, valloque præcincta virginalis pudicitiæ: fortis, & firma per donum conſtantiæ & perſeverantiæ: & ſapientiâ divinâ gubernata: item & pulchra, & decora per munditiam, & decorem ſpiritualem: Et quis ex puris creaturis habuit hæc dona in ſublimiſſimo gradu, niſi Beata Virgo Maria? unde verè dicitur eſſe civitas illa, quam vidit Joannes in *Apocal.* 21. quæ erat aurum mundum ſimile vitro mundo: aurum mundum, ſcilicet per charitatem ferventiſſimam, & vitrum mundum per caſtitatem; quia per ipſam tranſiit filius Dei, ab ea recipiens colorem, & calorem, ſcilicet carnem puriſſimam, pulcherrimam, & ſanctiſſimam. *Ser. 1. de S. Agnete. ſer. 1. de Nativit. Domini & opuſcul. in ſalve Regina, & in Lucam c. 11. v. 27.*

14. *Chriſtus natus eſt homo ſanctiſſimus, & à culpa immunis; Quia natus ex Virgine puriſſima, & immunis ab omni culpa: Sic ab ipſo Chriſto fundata.*

Homo, & homo natus eſt in ea, & ipſe fundavit eam altiſſimus. Cur Chriſtus dicitur homo, & homo natus in Maria? Homo, & homo, ſcilicet homo ſingulariter, & mirabiliter perfectus; & homo etiam defectibus humanitatis ſubjectus, ut ſupra dictum eſt: ſed attende, quod dicitur homo natus in Maria: nempè conceptus ſingulari modo, ſine virili ſemine, natus ſine matris dolore, & immunis ab omni peccato: & homo iterum, ſcilicet mortuus pro hominum peccato: quia natus cum ſingulari privilegio ex Maria puriſſima Virgine, quam ipſe Chriſtus altiſſimus ſic fundavit. *In Lucam cap. 13. verſ. 19. & cap. 14. verſ. 6.* Ave igitur Virgo, quæ decorem induiſti, Creatorem præcinxiſti pulchre Deum, carne munda velans eum. *Opuſcul. Pſalt. min. quinquag. 2.* Nota huc revocanda ſunt ea, quæ traduntur à pluribus DD. apud Vegam in ſua Theologia Mariana: & Savedram, quod Beatæ Virginis immunitas à peccato redundat in filii puritatem: & è contra infectio contaminaſſet ipſum Chriſtum.

15. *Beneficia quanta Eccleſiæ, & animabus ex Maria Virgine.*

Fundamenta ejus in montibus ſanctis. Cur Mariæ fundamenta prædicantur collocata in montibus ſanctis? quia ex montibus altis ſplendores, & influentiæ deſcendunt in valles: ſic omnia beneficia Eccleſiæ, & animabus ex Maria Virgine: nempè fundamenta vitæ redundantia in animo juſti; item & perſeverantia in charitate uſque in finem: Gratia ejus relevat pauperem in adverſitate: & invocatio ſui nominis immittit ei confidantiam bonam: miſerationibus ſuis repletur Paradiſus (ſicut lætantium enim omnium habitatio eſt in Maria) & à terrore ejus hoſtis confunditur infernalis: qui ſperat in Maria inveniet theſaurum pacis, & qui Mariam non invocant in hac vitâ, non pervenient ad regnum Dei. Ergo Beatiſſima Virgo Maria, cujus fundamenta ſunt in montibus ſanctis, fac ut vivamus in gratia Spiritus ſancti, & perduc animas noſtras ad ſanctum finem. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 86.*

PSALMUS LXXXVII.

Titulus: Canticum Pſalmi filiis Chore In finem pro Maheleth ad reſpondendum, intellectus Eman Ezrahitæ.

1. PRIMÒ Nota, quod in titulis, ubi ponitur Pſalmus, ibi agitur de operatione: ubi ponitur canticum, ibi agitur de ſpirituali lætitiâ: ubi ponitur utrumque, ſicut hic, inſinuatur, quod agitur de utroque: & ideò cum ſupra egerit de civitate cœleſti, in iſto agitur de præparatione viæ, qua itur ad illam, ſcilicet de paſſionibus Chriſti, & ſanctorum: invitatque ad imitationem dominicæ paſſionis in hilaritate, & concordi unitate: quare ſenſus tituli eſt: Pſalmus hic dirigit nos in finem, ſcilicet in illam cæleſtem Hieruſalem de qua ſupra actum eſt; & eſt canticum Pſalmi; quia monet nos ad operandum in lætitia ſpirituali: & cantatur filiis Chore, ideſt imitatoribus paſſionis Chriſti, qui debent eſſe quaſi chorus per lætam imitationem paſſionis reſpondens præceptori Chriſto, qui primus incæpit voluntariè pati, & cum lætitia, ut nos ei reſponderemus cum imitatione: & hoc eſt quod additur hic (pro Maheleth) ideſt pro choro ad reſpondendum per imitationem; & hic eſt intellectus Eman quod interpretatur frater ejus ideſt ut cohæreamus fratri noſtro Chriſto & additur Ezrahitæ, ideſt advenæ; ſcilicet nos tamquam veri Iſraëlitæ ſolum Chriſtum conſiderantes, ut ipſum imitemur, & vivamus tamquam advenæ in hoc mundo.

2. *Verus ſervus Dei non ceſſat clamare ad Deum in proſperitate, & adverſitate ad imitationem Chriſti in horto orantis.*

Domine Deus ſalutis meæ in die clamavi, & nocte coram te. Nota, quod hic datur intelligi perſeverantia, quam juſtus debet exercere in oratione, tum in adverſitate, tum in proſperitate: *Domine Deus* (ait) Dominus poteſtatem, Deus bonitatem ſonat, ut ſæpe dictum eſt: ſic orans præfigit ante ſe Deum, ut metuendum, & amandum; & fontem ſalutis: dicit: *clamavi*, non dicit clamo, nempè notatur clamoris, & orationis continuatio, non inchoatio; ſcilicet perſeverantia in die, & nocte ſcilicet per importunam pulſationem, non ſolum in die, tempore proſperitatum; ſed in nocte, ſcilicet quantò magis vexatur, tantò magis accendi-

tur, quia ſervi Dei in perſecutionibus non minuuntur; & hæc eſt vis veræ fidei, per quam ſenticos ſe gravari fantaſmate priorum viſionum, & vocem orationis ſuæ impediri, ne pro ſe exorare poſſit ardentius clamat, & inſtantius. *Pſ.*118. *cap.*10.*v.*1. *& in Lucam c.* 18 *verſ.* 39. Et nota, quod hæc oratio eſt quam Chriſtus fudit in horto pro Eccleſiâ, & pro nobis, ut ad ſimilem imitationem excitaret: orabat enim mirabilibus ſuſpiriis, & clamoribus cordis, & anxiis deſideriis clamans ad Deum. *In Lucam c* 22.*v*.44.

3. *Oratio ut exaudiatur quid exigit.*

Intret in conſpectu tuo oratio mea, inclina aurem tuam ad precem meam. Cur prætendit juſtus, ut intret in conſpectu Dei oratio ejus, & exaudiatur? quia ſciebat habere conditiones perfectæ orationis; nempè devotionem, & ſimplicitatem quæ continet innocentiam, & rectitudinem in ordine ad Deum, ad proximum, & ad ſe ipſum: & hæc eſt oratio, quæ à Deo auditur. *Pſalm.*87. *&* 118. *cap.*11.*verſ.*10.

4. *Anima repleta malo culpæ, proxima eſt Inferno.*

Quia repleta eſt malis anima mea, & vita mea inferno appropinquavit, æſtimatus ſum cum deſcendentibus in lacum. Nota quod hic ad litteram loquitur Chriſtus, qui in paſſione ſua repletus eſt malis pœnæ, non culpæ, & deſcendit poſtea ad inferos factus inter mortuos liber: Myſticè hoc poteſt dici à peccatore exiſtente in peccato, qui habet animam peccato infectam, & ob id repletam malis omnibus, & propinquus vivit inferno. *In Ioan.c.*15.*v.*10 *& collat.*4.*& op.comp.Theol. l.*3. *c.*7.*Pſal.*118.*c.*4.*v.*13.

5. *Chriſtus in deſcenſu ad inferos, alios liberavit, alios damnavit.*

Sicut vulnerati dormientes in ſepulchris, quorum non es memor amplius, & ipſi de manu tua repulſi ſunt. Nota, quod in his verbis innuit deſcenſum Chriſti ad inferos, in quo clauſtra confregit, tyrannum baculavit, & ſuos liberavit; nempè dæmones, quorum non eſt memor amplius, ſicut vulneratos reliquit, & ſpoliatos omni poteſtate; & ſanctos liberavit. *Pſal.*87.

6. *Infælicitas qualis eorum, qui de manu divinæ miſericordiæ repelluntur: & in manum peccati, & damnationis cadunt.*

Et ipſi de manu tua repulſi ſunt. Quid eſt repelli de manu Domini? id eſt de manu miſericordiæ ſalvantis, non de manu juſtitiæ damnantis uti ſunt qui peccato vulnerati, dormiunt in peccato, qui tandem ſub manu juſtitiæ Dei vindicantis cadunt, *in ſap.c.*13.

7. *Quomodò omnes pœnas hujus mortalis vitæ Chriſtus paſſus eſt.*

Super me confirmatus eſt furor tuus, & omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me. Nota: hæc ſunt verba Chriſti in paſſione poſiti: ſed quomodò dicitur, quod omnes fluctus pœnarum induxerit ſuper ipſum Pater? ergone omnes pœnas Chriſtus paſſus eſt hujus vitæ? certum enim eſt, quod multa genera tormentorum martyrum non eſt paſſus ut trucidatio, jugulatio, & ſimilia? ſed reſpondetur, quod dicit omnes fluctus pœnarum non quantum ad varietatem, ſeu multitudinem, ſed quantum ad æquivalentiam; intenſionem, & acerbitatem: & hinc comparantur baptiſmo ob univerſalitatem. Vide ergo, ô anima quomodò Chriſtus omnes pœnas pro te ſuſtinuit. *l.*3.*d.*16.*a.*1.*q.*1. *& in Thren. c.*3. *& in Lucam c.*12.*v.*50.

8. *Ubi eſt amor in Deum ibi unio cum Deo: ubi tepiditas amoris, ibi alienatio.*

Longè feciſti a me notos meos, poſuerunt me abominationem ſibi. Ecce quid fecerunt diſcipuli in paſſione Chriſti, qui omnes fugerunt, & Petrus à longe ſequebatur eum, & de hoc conqueritur Chriſtus: ſed cur hæc querimonia? quia ſciebat, quod ubi eſt amor, ibi eſt unio, ubi tepor amoris, ibi alienatio: videbat autem hunc teporem in diſcipulis, & ideò de hoc conqueritur. *In Lucam cap.*22.*verſ.*54.

9. *Sicut Chriſtus traditus eſt in manus inimicorum, ſic anima ſpiritualiter.*

Traditus ſum, & non egrediebar, oculi mei languerunt præ inopia. Nota; hæc ſunt verba Chriſti exprimentia quomodò antequam occideretur corporaliter, traditus eſt à Juda Diſcipulo, & ipſe non eſt egreſſus ſcilicet non oſtendit ſuam potentiam, & divinitatem, & poſt traditionem, oculi ejus ſcilicet Apoſtoli languerant præ inopia, ſcilicet fidei: ſed moraliter hoc poteſt dici ab animâ, quæ non egreditur, ſcilicet non contradicit illuſionibus diaboli: traditur enim anima ſuggeſtionibus malis per amorem temporalium concupiſcentiarum, proximorum diſplicentiam, & propriam complacentiam; & ideò Chriſtus ut pro his ſatisfaceret, voluit à Juda tradi. *ſer.* 2. *Dom. quinquag. In Lucam c.*18.*v.*31.

10. *Infirmi ſpiritualiter, non mortui à Deo ſanantur.*

Numquid mortuis facies mirabilia, aut medici ſuſcitabunt tibi? Quaſi diceret non: ſed quomodò Deus non ſuſcitat mortuos? nonne plures mortui ſuſcitati ſunt? ſed nota, quod per mortuos intelligit obſtinatos, iſtos Deus non ſuſcitat: ſed benè infirmos, qui recurrunt ad medicum: nempè curvos, languidos, cæcos, ſurdos, & claudos, dum ad medicum Chriſtum recurrunt pro ſanitate. *Pſal.*87.

11. *In ſepulchro culpæ putreſcentes non ſuſcitantur à Deo; ſed de ſepulchris ſurgentes.*

Numquid narrabit aliquis in ſepulchro miſericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione? Nota illud: *in ſepulchro*, non dicit de ſepulchro: In ſepulchro ſunt qui putreſcentes jacent obſtinati in ſepulchro peccati: iſti non ſuſcitantur à Deo; ſed tantùm de ſepulchro ſurgentes, & gratiam, & inſpirationem divinam amplexantes. *ſer.*3. *Dom.* 6. *poſt Pentecoſt.*

12. *Chriſtus*

12. *Chriſtus à puero paupertatis anguſtias, & labores, & pœnas incœpit pati.*

Pauper ſum ego & in laboribus à juventute mea; exaltatus autem & humiliatus ſum, & conturbatus. Nota, quod Chriſtus dicit à juventute, ſeu ut textus hebræus legit *a puero*; quia penurias magnas, labores arduos & afflictiones corporis conſtantiſſimè à pueritiâ aſſumpſit: exercuit enim paupertatem extremam, laboravit, paſſus eſt & interius, & exterius à prima die nativitatis uſque ad mortem: & puer egregie, ac delicate, rex cœli, & terræ quantum laboraſti pro nobis, & quàm cito cœpiſti! *Op. medit. vita Chriſti c. 13. & op. de perfec. vitæ c. 6 & op. comp. Theolo. l. 4. c. 2c. In Lucam c. 2. v. 7. & c. 13. c. 11.* Nota etiam, quod dicitur exaltatus, & humiliatus, ſcilicet exaltatus quia humiliatus. *in Lucam c. 3. c. 22. & c. 14 v. 9.* Et hinc ſuo exemplo laudabilem, & deſiderabilem reddidit paupertatem, labores, & pœnas. *in Lucam cap. 16. verſ. 3.*

13. *Exceſſus miſericordiæ Chriſti in nos expenditur.*

In me tranſierunt iræ tuæ, & terrores tui. Vide quomodo Chriſtus nullum modum habuit in patiendo, ut nos ſanaret, & juſtificaret: nam in hac juſtificatione fuit opus ſine exemplo: humilitas ſine modo, gratia ſine merito noſtro, bonum ſine principio: oſtendit autem potentiam in opere, charitatem in humilitate, & pœna, bonitatem in gratiâ, & largitatem in munere. *Pſalm 87.*

14. *Homo in mari hujus Mundi, ſi non vult ſubmergi maximè in morte debet manere in navi pœnitentiæ.*

Circundederunt me ſicut aqua tota die, circundederunt me ſimul. Et quinam ſunt iſti obſidentes, & circundantes juſtum? Nota quod non exprimit hoc, ut intelligas, quod homo dum in mari hujus vitæ manet, circundatur continuè aquis miſeriæ, & fluctibus tentationum, quandiu durat dies hujus vitæ: repetit denuò: *circundederunt me ſimul*: quia hoc dæmones continue id faciunt, maximè in morte, ut proſternant in inferno: Tu ergo ne ſubmergaris, maneas in navi pœnitentiæ quotidie: ſic evades & ſalvaberis. *ſer. 3. Dom. 9. poſt Pentec.*

15. *Amici ficti deſerunt alium amicum in tribulatione poſitum, ſicut factum eſt cum Chriſto tempore paſſionis.*

Elongaſti à me amicum, & proximum meum, & notos meos a miſeria. Vide quomodò omnes amici Chriſti videntes ipſum pauperrimum, & deſpectum, elongaverunt ſe ab ipſo, ſolâ Mariâ exceptâ. ſic facit mundus, ſic & amici ficti deſerunt deſpectum, & pauperem in neceſſitate, & tribulatione poſitum. *in Lucam c. 23. v. 49.*

16. *Conqueritur Chriſtus continuè de Chriſtianis ipſum deſerentibus, & recuſantibus pati cum eo.*

Elongaſti à me amicum, & proximum meum, & notos meos à miſeriâ. Nota, quod hæc Chriſti querimonia non ſolum fit pro tempore paſſionis, ſed continuè, quia hoc patitur à notis ſuis, ſcilicet à multis Chriſtianis, qui fugientes Chriſtum imitari in Paſſione elongant ſe ab ipſo Chriſto: Nolite itaque ô fideles, nolite fugere, nolite Chriſtum crucifixum in medio latronum relinquere; redite ergo, obſecro, & eamus, & moriamur cum eo. *Op. ſtim. p. 1. c. 15.*

17. *Pſalmus iſte dirigitur ad Mariam Virginem ut in tribulationibus hujus vitæ nobis præbeat ſuum auxilium.*

Domina auxiliatrix ſalutis meæ, in die clamavi, & nocte coram te: in die proſperitatis, in nocte adverſitatis: ingrediatur oratio mea in conſpectu tuo. conſolare cum facie tua mæſtitiam meam: multiplicata ſunt mala in animâ meâ expurga eam de ſordibus, & peccatis: Virtus tua perſequatur inimicos noſtros, ne nos impediant ad ſalutem: confer gratiam animæ ad reſiſtendum eis: conforta cor noſtrum contra concupiſcentiam carnis. *Opuſc. Pſalt. Beat. Virgin. Pſal. 87.* *Applicatis ad Mariam Virginem.*

18. *Paupertas, & pœnitentia Mariæ Virginis qualis.*

Pauper ſum ego, & in laboribus à juventute mea. Nota, quod hæc dicta ſunt à Chriſto; & etiam à Mariâ Virgine: ipſa enim fuit inter omnes pauperrima: nam in toto curſu vitæ ſuæ fuit amatrix paupertatis; & tamquam paupercula in neceſſitatibus omnium, quæ vitæ humanæ ſunt neceſſaria, & ſimul in laboribus, vixit Regina Cœlorum: Videat hoc quicumque pauper, & tribulatus, & libenter ad exemplum Mariæ, patienter eam toleret. *Op ſpecul. B. Virg. lec. 4. & op. medit. cap. 5. 6. 7. & 12.*

19. *Tempore paſſionis, & crucifixionis Chriſti, omnes dereliquerunt Chriſtum, ſolâ Mariâ excepta.*

Elongaſti à me amicum, & proximum meum, & omnes notos à miſeria. Vide quomodo Chriſtus fuit ab omnibus notis: ſed numquid etiam à B. Virgine Matre? minime: legitur, quod ſtabat juxta crucem Ieſu Mater ejus: ergo ſola Maria verè remanſit cum eo, & cum Mariâ Virgine cæteræ Mariæ: aſſociemus ergo & nos Mariam, & ſtemus cum ea juxta crucem. *Op. ſtim. p. 1. cap. 15. & in Lucam c. 23. v. 4?.*

PSALMUS LXXXVIII.

Titulus: Intellectus Ethan Ezrahelitæ.

1. PRimò Nota, quod cum præcedens Pſalmus egerit de tribulationibus Eccleſiæ, & terminet per miſeriam: Iſte, ut erigat animam per ſpem in Deum, incipit à laude miſericordiæ. Ethan interpretatur robuſtus: & datur intelligi, quod ſolus robuſtus ſpiritualiter confidit verè in miſericordia

Dei, erectus per ſpem : & quis eſt iſte robuſtus ? qui non eſt pravus, malevolus, malignus, & peſſimus : Pravi ſunt, qui modò flent commiſſa, modò flenda committunt, quia in tempore tentationis recedunt : malevoli ſunt, qui cum opportunitatem peccati non habeant, voluntatem tamen malam habent : maligni ſunt, qui non ſolùm peccant, ſed alios etiam ad peccatum trahunt : peſſimi ſunt, qui credunt ſe ſanctos eſſe, & tamen ſunt peſſimi : in primis Sathanas hoſpitium habet quia more hoſpitis aliquando recedit, ſi tamen pulſat invenit ingreſſum : In ſecundis habet tabernaculum, licet non ſemper, ideſt licet non perducat ad effectum, habet tamen ſemper voluntatem eorum : In tertiis habet Caſtrum, quod difficile expugnatur, quia tales difficile corriguntur : in quartis Templum, quia ſeipſos penitus Diabolo dederunt, ejicientes Arcam Dei. *Pſal.* 85.

2. *Spes vera in Deum excitat animam ad cognitionem divinæ miſericordiæ, & ad eam laudandam in cantico.*

Miſericordias Domini in æternum cantabo. Cur nunc excitatur ad cantandas laudes Dei miſericordiæ ? Hic eſt effectus ſpei in Deum: hæc enim proponitur in hoc Pſalmo, & ideò qui ſpem in Deum habet, etiam miſericordiæ Domini laudes decantat : & hoc canticum eſt in laudem gloriæ Chriſti, cujus ſanguine liberati ſumus, & ideò in hac, & in futurâ vitâ hoc cantico nihil jucundius, & ſimul efficacius ad expugnandum tentationes, & pericula hujus vitæ. *In Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 13. *& op. ſoliloq. c.* 4.

3. *In hac vita per contemplationem, & in Cælo per gloriam miſericordia Dei dicitur ædificari in Cælis.*

Quoniam dixiſti : in æternum miſericordia ædificabitur in Cælis : præparabitur veritas tua in eis. Quomodo in cœlis dicitur miſericordia Dei ædificari ? nonne eſt attributum Dei æternum, & infinitum ? Nota, quod dicitur de viris contemplativis, qui ſe exercentes in contemplatione æternorum, ædificant pro ſe miſericordiam in cœlis : quia ruinæ Angelorum factæ per ſuperbiam, reædificantur in Cœlis per miſericordiam Dei : & ad hoc ædificium debent in hac vitâ lapides vivi ſecari, & poliri per adverſitates & pœnitentiam : quare juſtus dicit : Hic ure, hic ſeca, ut in æſtate futuræ vitæ in ædificio cœleſti lapis ponatur. *ſer.* 3. *Dom.* 6. *poſt Pentec. & Pſalm.* 118. *cap.* 6. *v.* 13. Hincque ſubditur; *præparabitur veritas tua in eis, diſpoſui teſtamentum electis meis.* Quia tali ædificatione verificantur veritates à Deo expreſſæ, & promiſſa ſuis electis facta.

4. *Dei promiſſiones factæ David de Chriſto, ordinata ad ſalvandum hominem.*

Diſpoſui teſtamentum electis meis. Quodnam teſtamentum ? *Juravi* (ait) *David ſervo meo : uſque in æternum præparabo ſemen tuum* : quaſi dicat Pater : ego promiſi, quod ſemen filii mei, quod ſunt Chriſtiani, manebit in æternum in regnum, ſcilicet quod fulgebunt ſicut ſol in regno meo : ſicut è contra, quod impios puniet in inferno ſæviſſimè. *ſer.* 1. *Dom. Trinit.*

5. *Prædicatores ſunt Cæli enarrantes mirabilia Dei, & veritatem fidei.*

Confitebuntur Cæli mirabilia tua, & veritatem tuam in Eccleſiâ ſeniorum. Qui ſunt iſti Cœli niſi Prædicatores, & Doctores Sacri : & dicuntur cœli, quia cœleſti more alios rore cœleſtis gratiæ infundunt, & humore devotionis ad compunctionis gratiam ipſos provocant, & invitant : & veritatem fidei exponunt, confitentes, non abſcondentes mirabilia Dei : nempè poteſtatem Dei, gloriam, & magnitudinem. *Op. Eccleſ. Hierar. p.* 4. *c* 5 Et hinc addit : *quoniam quis in nubibus æquabitur Domino, ſimilis erit Deo in filiis Dei Deus qui glorificatur &c.*

6. *Viri contemplativi cæleſtes homines ſunt, qui mirabilia fidei in ſe ſentiunt, & fiunt per experientiam horum mirabilium robuſti, & firmi in fide.*

Confitebuntur Cæli mirabilia tua. Qui Cœli ? niſi cœleſtes viri, nempè contemplativi, qui meditantes cœleſtia, & in ſe experimento ſentientes, mirabilia Dei fiunt Ethan, ſcilicet robuſti, & firmiſſimi in unitate fidei, ſentientes de Deo altiſſimè, piiſſimè, & veriſſimè. *ſermon.* 9. *Hexaem. in fine.*

7. *Confeſſio rectè facta peccatorum transfert hominem in cæleſtem virum.*

Confitebuntur cæli mirabilia tua. Confeſſio eſt actus intellectus, & voluntatis, quomodò hic attribuitur Cœlis, qui ſunt rationis expertes ? ſed loquitur ſacer textus metaphoricè : ſcilicet de homine confitente recte peccata ſua : confeſſio enim transfert homines in viros cœleſtes : requiriturque, quod ſit voluntaria nuda, & munda : voluntaria ſecundùm originem, ſcilicet quod à voluntate oriatur, nuda ſecundùm qualitatem, ſcilicet cum omnibus circumſtantiis : & munda ſecundùm finem, ut propter Deum ſit facta. *Pſalm.* 8.

8. *Potentia Dei dignoſcitur ex veritate rerum à Deo creatarum.*

Domine Deus virtutum, quis ſimilis tui? potens es Domine, & veritas tua in circuitu tuo. Nota ſeriem horum verborum, quæ continent maxima myſteria : Intendit autem Propheta exaltare potentiam Dei infinitam, ex hoc, quod veritas Dei eſt in circuitu ejus : quid eſt hæc veritas ? veritas hæc eſt ipſa entitas Dei veriſſima, quæ eſt cauſa rerum, & cauſa cur res ſint menti divinæ conformes, & ideò quia à Deo creatæ, cū hac conformitate ad veritatem divinam, ſunt veræ in ſe. *Pſ.* 118. *c.* 10 *v.* 16. Nota etiam, quod addit : *Tu dominaris poteſtati maris : motum autem fluctuum ejus tu mitigas.* Per hoc ſequitur Propheta enarrationem potentiæ Dei in omnes creaturas, quam præcipuè oſtendit in mari, mitigando, quando vult, motum fluctuum ejus: Ex quo patet, quod Deus, licet ſinat ſuos concuti fluctibus tentationum, & perſecutionum, non tamen ſinit ſupra poſſe, ſed mitigat hos fluctus, ut ad pœnitentiam, & ſalutem perveniant per iſtas adverſitates. *In Lucam c.* 8. *v.* 24.

9. Deus

9. *Deus per adverſitates ſuperbum ad humilitatem veram inducere conatur.*

Tu humiliaſti ſicut vulneratum ſuperbum. Nota hic,quod ad litteram dat intelligere, quod Chriſtus ſua humilitate vulneravit, & confudit diabolum : Myſtice docet,quod per tribulationes,& adverſitates Deus vulnerat ſuperbum, & ipſum ad humiliationem convertit, vera autem humilitas quatuor exigit : ſcilicet lachrymarum effuſionem, quæ vulnera peccati lavat ; carnis mortificationem quæ vulnera Dei corrigit,& ſiccat,& eleemoſynarum largitionem, quæ alligat vulnera, contrita conſolidat,& ſanat ; & orationis devotionem, quæ ſanitatem conſervat. *Pſal.*88.

10. *Via purgativa eſt fundamentum vitæ ſpiritualis.*

Iuſtitia,& judicium præparatio ſedis tuæ. Cur juſtitia, & judicium dicitur præparatio ſedis Dei, & non potius miſericordia ? Nota, quòd hoc judicium, & juſtitia proponitur reſpectu Deo ſervientium; datque intelligere, quod qui vult ad ſtatum perfectionis aſcendere, debet prætermittere pro fundamento actus Juſtitiæ & judicii : & quinam ſunt ? ſunt actus pœnitentiales, actus inquam ſpectantes ad viam purgativam animæ : in qua exercetur judicium, & juſtitia : Judicium nempè,ut ſicut à Creatore ſuo,ſe avertendo, (ſicut fit in omni peccato mortali) ipſum contempſit, Creatorem pro creatura lamentabiliter relinquendo, ſic ipſa humilietur totaliter, ut humiliatio ipſius incipientis, in tantum ipſius clementiam provocet,in quantum ipſius contemptus divinam contra ſe ſententiam in peccatis anterioribus provocavit, oportet etiam, ut ibi ſit juſtitia, nempè ut anima ſatisfaciat quantum poteſt divinæ injuriæ per opera pœnitentiæ : & hoc eſt fundamentum totius fabricæ ſpiritualis, nam per talem viam purgativam fit præparatio ſedis Dei, per quam Deus poſtea in anima dedita contemplationi, & unioni per vitam contemplativam, & amoroſam,& per unitivam, permanenter habitet in ea. *Opuſc. myſt. Theol. in prol. & cap.*1.*p.*1.

11. *Peccatum aufert ſedem Deo, pœnitentia eam reſtituit.*

Iuſtitia,& judicium præparatio ſedis tuæ. Quæ eſt hæc ſedes Dei ? hæc eſt anima, quæ per peccatum Deo aufertur,ſed per pœnitentiam perfectam reſtituitur, nempè per judicium quoad ſeipſum, & per Juſtitiam,quoad proximum. *fer.*2. *&* 4. *in die cinerum.*

12. *Miſericordia,& veritas præcedunt faciem,& adventum Dei.*

Miſericordia, & veritas præcedent faciem tuam. Nota quòd dicit miſericordiam,& veritaté,ut intelligamus quod iſta duo inſeparabiliter ſunt neceſſaria ad adventum Domini in animam : nam conſideratæ ex parte Dei, miſericordiâ Deus protegit peccatores : veritate juſtos:primâ parcit:2. corrigit : prima non repellit pœnitentes ab indulgentia:2.puniens, cauſam noſtram,non perſonam reſpicit. *Pſal.*16.*&* 26.*&* 30.*&* 56.

13. *Quomodo beatus eſt Populus qui ſcit jubilationem.*

Nota, quòd hæc jubilatio eſt ineffabile gaudium mente conceptum, quod nec abſcondi, nec ſermonibus aperiri poteſt, & tamen motibus quibuſdam proditur : ſciri poteſt, ſed non explicari : Beatus igitur ille, qui ſcit jubilationem. *Opuſ. ſoliloq.c.*1.*& op. de prof.relig.p.*2.*c.*72.

14. *Judices, ut juſtitiam rectam exequantur, indigent lumine Dei.*

Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in juſtitia tua exaltabuntur. Nota. quòd primò iſte Rex proponit lumen Dei, ad hoc ut ipſo præcedente in juſtitia exaltetur, quid ſibi vult in tali ordine? dat intelligere, quod Judices, & Principes debent pro viribus divinam juſtitiam imitari, & ne errent per ignorantiam, indigent divino lumine illuſtrari, nam qui hoc lumine illuſtrantur,ſine offendiculo ipſius juſtitiam exequuntur, unde hanc petere debent illuſtrationem à Deo,ad hanc inhiare,& reſpicere,ut poſſint cum iſto ſancto rege dicere: *Domine in lumine &c. op. Eccleſ. Hierarch.p.*2.*c.*2.

15. *Chriſtus eſt lumen, & lucerna noſtra nos dirigens in opera juſtitiæ.*

Domine in lumine vultus tui. Quodnam eſt hoc lumen vultus Dei ? Nota, quòd hic eſt Chriſtus : eſt enim lucerna habens lumen divinitatis in vaſe humanitatis, præcedit Chriſtus tenens lucernam : ſequitur Chriſtianus tenens exempli ſemitam : propoſuit Chriſtus humanitatem lucentem ex divinitate, extulit lucernam, ut videamus in fide,ambulemus in operatione, & dirigamur imitatione : hoc lumen viam oſtendit, à ſcandalis,& fovea nos cuſtodit. *Pſal.* 118. *v.*105.

16. *Quænam virtutes ad perceptionem gloriæ Dei in hac vita conducunt.*

Quoniam gloria virtutis eorum tu es. Nota, quod tres ſunt præcipuè virtutes, quas in præſenti attingere poſſumus, & quæ nos conducunt ad gloriam Dei : prima eſt quærimonia tribulationis, ſcilicet conversio perfecta ad Deum : 2. inſufficientia laudis,ſcilicet pudor de confeſſione, & ſimul timor de injuncta ſatisfactione : 3. hilaritas mentis, ſcilicet fervens deſiderium regni Dei : prima eſt alliciens ad ſe : ſecunda convertens in ſe : tertia informat in ſe ſecundum ſe. *Pſalm.*83.

17. *Humanitas Chriſti ſanctiſſima, quia à Verbo aſſumpta.*

Quia Domini eſt aſſumptio noſtra, & ſancti Iſrael regis noſtri, Vide quomodò ſanctitas Verbi, quod aſſumpſit carnem noſtram, fecit hanc ſanctam ; quia à ſancto ſanctorum aſſumpta eſt : Unde ſolum Chriſtus dicitur abſolutè ſanctus. *ſer.*2.*Dom. Trinit. & in Lucam c.*17.*v.*34.

18. *Incarnatio Verbi opus purum divinæ miſericordiæ.*

Inveni David ſervum meum, oleo ſancto meo unxi eum. Nota myſterium horum verborum exprimentium opus incarnationis: dicit igitur; *inveni*, ut innuat gratuitam dilectionem; ſcilicet quod hoc opus fuit puræ miſericordiæ Dei: addit, *David*: ſcilicet electi fortitudinem: addit, *ſervum meum*, ſcilicet ejus humilitatem: addit, *unxi eum*; ſcilicet regiam dignitatem: addit, *oleo ſancto meo*; ſcilicet per gratiæ pulchritudinem: hæc omnia in Incarnatione Chriſti concurrerunt. *Pſal.* 88.

19 *Deus alios invenit per gratiam, ut replens eos donis alios per juſtitiam, ut puniat.*

Inveni David ſervum meum, oleo ſancto unxi eum. Nota hoc verbum, *inveni*. invenire eſt opus ſtudij, & dat intelligere, quod inventio per gratiam eſt merè ſtudium Chriſti, ſcilicet per gratuitam dilectionem abſque meritis noſtris, & tali pacto aliquós invenit per gratiam, ut oleo donorum eos repleat, quos vero invenit in cloaca peccatorum, in eos exercet juſtitiam, ut puniat ob eorum demerita. *ſer.* 1. *Dom.* 3. *poſt Pentecoſt.* & *in Lucam c.* 15 *v.* 24.

20. *Chriſtus manus, & brachium noſtrum.*

Manus enim mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. Quæ eſt manus, quod brachium Dei? Hic eſt Chriſtus, qui dicitur manus Dei Patris in operando, quia per ipſum facta ſunt omnia, dicitur & brachium, quia protegit nos in omni tribulatione, & adverſitate, & dextera eſt in præmiando. *Sap. c.* 5.

21. *Chriſti dignitas agnita à regibus, & fidelibus ſuper omnes reges terræ.*

Et ego primogenitum ponam illum, excelſum præ Regibus terræ. Ecce qualiter poſitus fuit Chriſtus à Patre in mundo: excelſus præ regibus terræ, & ut talis cognitus, & adoratus fuit à regibus, & fidelibus. *ſer.* 2. *in Epiphan.*

22. In æternum ſervatur, & oſtenditur miſericordia Dei per Chriſtum: unde dicitur hic à Patre. *in æternum ſervabo illi miſericordiam meam. Pſ.* 118. *c.* 5. *v.* 13.

23. *Qui juſtitias Dei prophanant, à Deo puniuntur, ut convertantur.*

Si juſtitias meas prophanaverint, & mandata mea non cuſtodierint, viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Vide quales effectus peccatum gignit in nobis: nam prophanantes mandata Dei, à Deo corripiuntur multiplici flagello, ut reſipiſcant, & convertantur, & notá, quod dicit, *viſitabo in virga*: cur in virga? quia alluſio fit ad percuſſionem virgæ, qua Moyſes extraxit de lapide aquas multas: ſic Deus immittit flagella, ut per ipſa tanquam per virgam percutiat cor durum peccatoris, & hinc extrahat aquas contritionis, & converſionis, quia hic eſt finis percuſſionum Domini. *Pſal.* 118 *c.* 8 *v.* 6. & *in thren c.* 1. & *ſer.* 4. *Dom.* 2 *poſt octa Paſcha* & *in Luc. c.* 2. *v.* 79.

24. *Deus cum immittit flagella, tunc ut Princeps viſitat Provinciam ſuorum.*

Viſitabo in virga iniquitates eorum. Cur in virga? quia eſt inſtrumentum, & ſignum auctoritatis Principis in malos: ſic Chriſtus immittens flagella, tunc dicitur exercere munus legati viſitantis Provinciam, ut corrigat, & puniat malus, & bonos præmiet. *In Lucam c.* 1. *v.* 79.

25. *Veritas, & promiſſiones ſacræ ſcripturæ ſola ſunt perpetua, & firma; quæ rebus creatis innituntur infirma, & inſtabiles.*

Neque prophanabo teſtamentum meum, & quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita. Vide quomodo Deus munit ſuas promiſſiones, dum ſe proteſtatur, quod iſtæ ſunt firmæ, & ſtabiles in æternum ut intelligas, quod ſolæ iſtæ innixæ divinis promiſſionibus factis in Sacra ſcriptura ſunt firmæ, quæ providentiæ humanæ innituntur, vanæ ſunt, & inutiles. *Op. de Eccl. Hier p.* 4. *c.* 4. & *Pſal.* 49

26. *In juſtis, & fidelibus collocat Deus ſuum thronum, ſuntque ſemen Dei.*

Et ponam in ſæculum ſæculi ſemen ejus, & thronum ejus ſicut dies cœli; ſemen ejus in æternum manebit. Jam ſupra dictum eſt, quod ſemen Filij Dei ſunt fideles, & juſti: hoc ſemen manebit in æternum, quia in mentibus eorum, maximè contemplativorum ſpecialiter, requieſcit, ſicut in throno nobiliſſimo. *Op. de Eccleſ. Hierar. p* 4. *c.* 4. & *ſer.* 1. *Dom. Trinit.* Et nota, quod dicit: *Thronus ejus erit ſicut dies cœli*: quid eſt ſicut dies cœli? quia dies cœli ſunt longi, clari, & rotundi: dies mundi ſunt tædioſi, breves, & noctes habent meticuloſas: ſic dies juſtorum ſunt dies cœli; dies mundanorum ſunt dies mundi.

27. *Sol, & luna repræſentatur in Prælatura.*

Thronus eius ſicut ſol in conſpectu meo ſemper. & ſicut Luna perfecta. Cur juſtitia aſſimilatur ſoli, & lunæ? quia Prælatus exercens juſtitiam eſt ſicut ſol quantum ad documenta virtutis, vel quantum ad ſcientiam: item ut ſol quantum ad judicandum, luna quantum ad miſerendum: Ideò in his verbis repræſentatur ſpiritualis cathedra, ſive doctrinæ ſive prælaturæ, ſive judiciaria. *ſer.* 13. *Hexaem.*

28. *Juſtus comparatur Soli, & Lunæ ob humilitatem, per quam ſunt thronus Dei.*

Thronus eius ſicut ſol in conſpectu meo, & ſicut Luna perfecta. Nota, quod rectè juſti comparantur ſoli, & Lunæ: nam ſicut ſol & luna, licet ſint corporali dimenſione, & virtuali effectu, & operatione maxima ſydera ſecundum ſenſus aſpectuum, tamen reputantur minima: ſic juſti quantò minùs reputantur, tantò ſunt majores, & ut dicuntur Thronus Dei; quia ſic ſe indignos reputantes ad cœleſtia obtinenda ſe diſponunt, & ad Deum ſuſcipiendum magis habilitantur, per quod ad tranquillitatem ſupernaturalem perveniunt. *Op. Eccleſ. Hier. p.* 1. *c.* 4.

29. *Eccleſia militans, & triumphans; & fidelis anima dicuntur thronus.*

Et thronus ejus. Myſticè hic thronus eſt Eccleſia militans, & triumphans, & fidelis anima, in quibus, ut in throno reſidet Deus. *Pſal* 88.

30. *Deus permittit aliquando, ut mali ſæviant in bonos, & exaltentur per potentiam ſuper eos, & hoc ad majus ipſorum meritum, & exaltationem.*

Unde dicit hic Propheta. *Exaltaſti dexteram deprimentium eum*: quod intelligitur ad litteram de depreſſione Chriſti facta à Judæis; & myſticè dicitur de depreſſione bonorum facta per potentiam, & ſuperbiam malorum, hocque ad majus ipſorum meritum, & exaltationem. *Pſalm.* 3..

31. *Maximum ſignum iræ Dei, cum homo deſertus remanet ſepe Angelorum, Doctorum, & lege divina.*

Deſtruxiſti omnes ſepes ejus. Nota hic ad litteram loquitur Deus de Populo hebræo, qui privatus eſt à Deo ſepibus; nempè munitione Angelorum, doctrinâ Prophetarum, & lege & ſanctuario, ſcilicet ſacrificiis. Cum ergo Populi remanent privati his ſepibus, ſignum eſt maximum iræ Dei. *Pſal.* 88.

32. *Infelix anima, quæ privatur gladio ſpirituali.*

Avertiſti adjutorium gladij ejus. Quiſnam eſt iſte gladius cujus adjutorio populus Hebræus eſt privatus? Nota, quod hoc dicitur de eodem Populo; & etiam de pluribus perverſis, qui permittente judicio Dei, privantur adjutorio gladii Dei Hic gladius eſt verbum Dei; eſt & meditatio judicii Dei, pœnarum inferni: eſt & intima perſecutio, & tribulatio temporalis, hæc enim adjuvant noſtram prædeſtinationem. *Pſal.* 88.

33. *Homo liberatur à morte peccati per gratiam pœnitentialem.*

Quis eſt homo, qui vivet, & non videbit mortem, eruet animam ſuam de manu inferi? Nota, quod hic dat intelligere, quod ille vivet vitâ gratiæ, & non videbit mortem culpæ, qui eruet animam ſuam de manu inferi, exercendo ſe in operibus pœnitentiæ *ſer.* 3. *Dom. Pentec.*

34. *Contra multiplicem miſeriam hominis, Deus oppoſuit multiplicem miſericordiam.*

Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ Domine? Quomodo dicit miſericordiæ in plurali? Nonne eſt unica Dei miſericordia, cum ſit unus in ſe? Nota, quod dicit in plurali, quia multiplex eſt Dei miſericordia quoad effectus, quos oppoſuit multiplici miſeriæ hominis: per quod patet quàm pius, & bonus eſt Deus in hominem. *ſer.* 2. *in Epipha.*

35. *Commutatio Chriſti ad noſtram ſalutem multiplex.*

Quod exprobraverunt commutationem Chriſti tui. Quænam fuit hæc Chriſti commutatio? Hæc fuit multiplex, ſcilicet in conſecratione corporis, & ſanguinis: in paſſione; in reſurrectione, & in transfiguratione, quæ omnes ordinatæ ſunt ad noſtram inſtructionem, & ſalutem. *Pſal.* 88.

36. *Maria eſt laudanda à nobis & ad ipſam recurrendum confidenter: & ad hoc ſenſus hujus Pſalmi convertitur.*

Miſericordias tuas Domina in ſempiternum decantabo, unguento pietatis tuæ medere contritis corde, & oleo miſericordiæ tuæ refove dolores noſtros: gratioſus tuus vultus mihi appareat in extremis: formoſitas faciei tuæ lætificet ſpiritum meum egredientem: excita ſpiritum meum ad amandum bonitatem tuam: excita mentem meam ad extollendam nobilitatem, & pretioſitatem tuam: & libera me ab omni tribulatione mala & ab omni peccato cuſtodi animam meam. *Op. Pſal. B Virg. Pſal* 88. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

37. *Maria Virgo Mater miſericordiæ, quia in ea genita eſt, & ædificata.*

Quoniam dixiſti: in æternum miſericordia ædificabitur in Cœlis, præparabitur veritas tua in eis. Quomodò dicitur miſericordia ædificata in Cœlis, & veritas præparata, & expoſita in eis: nonne æterna eſt miſericordia Dei, & ante creationem cœlorum ſubſiſtens? ſed nota, quod hic loquitur de Incarnatione facta in utero B.V. hæc enim eſt Cœlum Cœlorum, & ideò, quia in ejus utero genitus eſt ſalvator, & Redemptor, & fons miſericordiæ: hinc dicitur miſericordia in ea ædificata, & veritas Dei expoſita: Et ideò rectè ab Eccleſia dicitur Mater, & Regina miſericordiæ: quia in ea non reperitur niſi miſericordia: nam pro miſeriis facta eſt Mater Dei, & miſericordiam inſuper genuit; & demum officium miſerendi ipſi commiſſum eſt. Undique ergo ſolicita eſt de miſeris, undique miſericordia vallata eſt; & ſolum miſereri videtur appetere: Salve ergo Maria regina, & Mater miſericordiæ: fac ut de cætero ſub ſolo tuo regimine militemus, & miſerere noſtri. *Op. ſtim. div. am. p.* 3. *c* 19.

38. *Beatus qui Mariam dignè glorificat, & laudat.*

Beatus populus, qui ſcit jubilationem. Quænam eſt hæc jubilatio per quam dicitur homo beatus? Jubilatio eſt laus Dei: eſt & laus Beatæ Virginis: dicit enim ipſa. *Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad poſtes oſtii mei.* Beatus igitur eſt Populus habitatorum Cœli, qui laudant inceſſanter, & laudabunt in æternum Mariam: beatus item viator, quia impendens Mariæ ſacrificium laudis, inebriatur ab uberibus dulcoris ejus, eique dat ſponſum ſuum filium, & coronam de liliis Paradiſi. *Op. Pſalt. B.V. Pſ.* 16. & 18. & 32. & *op. ſpec. B.V. lec.* 4.

39. *Maria Virgo eſt lucerna nos multipliciter illuminans.*

Domine in lumine vultus tui ambulabunt. Hoc etiam de Maria dici poteſt, in cujus lumine ambulant fideles: quia illuminat per exempla luciſſimæ ſuæ vitæ, per beneficia lucidiſſimæ ſuæ miſericordiæ, & per lucidiſſimam ſuam gloriam t unde ſine iſto lumine totus mundus eſſet involutus in tenebris. *Op. ſpec. B Virg lec.* 3.

40. *Gloria*

40. *Gloria virtutis noſtra eſt Chriſtus, quia aſſumpſit carnem ex utero Beata Virginis.*

Quoniam gloria virtutis eorum tu es : quia Domini eſt aſſumptio noſtra. Nota, quòd hic alludit ad Incarnationem factam à Verbo in utero B. Virginis, ex qua proceſſit ſanctificatio noſtra. *Serm. 1. Dom. Trinit.*

41. *Thronus Chriſti æternus eſt B. Virgo per quem & ipſe, & Maria permanet in æternum nobiſcum.*

Thronus ejus ſicut ſol, & ſicut luna in æternum, & teſtis in Cælo fidelis. Nota, quod dicitur thronus Dei ſicut Sol, & ſicut Luna perfecta in æternum. Quis eſt iſte thronus ſicut Sol, niſi Beata Virgo Maria : verè thronus adorandus ſicut Sol, & ſicut Luna in æternum : quia in ipſa Deus æternus permanet in æternum, ut nobis in æternum beneficia conferat : thronus, in quo Angeli lætitiam, juſti gratiam, peccatores veniam inveniunt in æternum. *op. ſpec. B. Virg lec. 2. & 8. & Pſalm. 88.* Ergo Beata Virgo Maria eſt thronus, Sol, Luna, & teſtis: Thronus, quia continet Deum judicem : Sol, quia producit non terræ naſcentia, ſed gratiam in nobis, & bonas operationes : Luna, quia repellit tenebras noctis & ut teſtis cauſas abſoluit, & liberat à dæmonibus : ſi igitur ô peccator judicem times, Maria tenet judicem : ſi pœnitens de tenebris eorum cupis exire, Maria calorem ſolis producit : ſi nox adverſitatum te premit, Maria Luna eſt : ſi cauſis vexatis à deſideriis immundis, & à ſpiritibus malignis, vel in morte times, Maria tibi erit teſtis, ſi eam invocaſti ad videndum opera tua, & vitam : unde in confiteor dicimus : confiteor Deo omnipotenti, & Beatæ Virgini, ut & ipſa ſit teſtis pœnitentiæ noſtræ. *Ibidem ſpecul. B. Virg.*

42. *Maria reſuſcitat mortuos ſpiritualiter.*

Quis eſt homo, qui vivet, & non videbit mortem, eruet animam ſuam de manu inferi? Sed reſpondetur, quod vivet, qui ad vitam recurret, ſcilicet ad Mariam Virginem, quæ eſt vita, & dulcedo noſtra: per eam enim datur regreſſus à privatione ad habitum, quia eſt vita mortem non timens, & mortales immortales reddens : ô vita deſiderabilis, vita delectabilis, vita non ſeneſcens, imò ſenes ad juventutem reddens : vita, quæ nutris cœleſtibus alimentis tuos alumnos. *op. ſtim. p. 3. c. 19.*

PSALMUS LXXXIX.

Oratio Moyſi hominis Dei.

1. PRimò nota, quod hic Pſalmus intitulatur oratio Moyſis, non quia ipſe hunc Pſalmum compoſuerit; ſed quia cum ſupra egerit propheta de promiſſis, quæ per Chriſtum impletura erant, & quia adhuc multa non ſunt completa; hic ad exemplum Moyſis, qui petebat in oratione, ut complerentur promiſſa Dei, petitur per hanc orationem eadem impletio, & magis etiam, quia in hoc Pſalmo tanguntur ea, quæ facta ſunt, & promiſſa temporaliter filiis Iſraël de ingreſſu in terram promiſſionis, qui ſignificabat ingreſſum in vitam æternam, ideò de hoc ingreſſu hic agitur.

Et hinc notandum etiam, quòd in lege Moyſi promittebantur temporalia, tamquam figura promiſſorum æternorum, quæ poſtea facta ſunt in lege Evangelica : & ideò, cum in divinis officiis leguntur, & cantantur eadem ſcripta in lege Moyſi, terminantur cum cantus inclinatione, ſed ſcripta Evangelii cum cantus elevatione quia illa ad temporalia, iſta ad æterna ordinabantur. *Pſalm. 19.* *Ritus Eccleſiaſticus.*

2. *Chriſtus ſponſus Eccleſia ab ipſa multipliciter commendatur.*

Domine refugium factus es nobis. Nota : hæc ſunt verba Eccleſiæ, quæ commendat Chriſtum ſuum ſponſum, primò à protectione, quam habet de nobis, unde dicit. *Domine refugium factus es nobis.* Secundò ab æternitate, unde dicit. *Priuſquam montes fierent, aut formaretur &c.* Et quia æternitas complectitur omne tempus, ſcilicet præteritum, ſic dicit : *a ſæculo* : præſens, ſic dicit : *tu es*, & futurum, ſic dicit : *in ſæculum*, ſcilicet futurum. *Pſalm. 89.*

3. *Vita noſtra mortalis indiget protectione ſpeciali Dei, ne in mortem cadat.*

Domine refugium factus es nobis à generatione in generationem. Nota, quod ad hoc refugit Eccleſia ad Chriſtum, quia indiget ejus protectione : ſed cur addit : *A generatione in generationem?* Reſpondetur, quia per hoc indicatur qualitas vitæ noſtræ, quæ dicitur mortalis. & ſimul vitalis, ſcilicet moralis malorum, quam ducunt in morte peccati; & phyſica, quæ eſt vita mortalis, quia eſt mixta cum vita, & morte, habens aliquod commune cum utroque extremorum, ſcilicet cum vita, & morte, & ad utramque poteſt flecti : & hinc, ut ab hac vita temporali fiat tranſitus ad veram vitam, & evitetur vita mortalis; ſcilicet mors peccati & æterna : ad Chriſtum confugit, ut nos conducat ad æternam. *Pſal. 89.*

4. Montes ſunt Angeli ob altitudinem ſuæ naturæ : & quia defendunt Eccleſiam : hinc dicitur. *Priuſquam montes fierent, aut formaretur terra. Pſal. 35.*

5. *Creatoris potentia, æternitas, & excellentia expenditur : & impotentia, fragilitaſque creaturarum, à quibus Deus nos abſtrahere intendit.*

Priuſquam montes fierent, aut formaretur terra & orbis, a ſæculo, & uſque in ſæculum, tu es Deus. Notanda ſunt diligenter hæc verba, in quibus excellentia creatoris, & caducitas creaturæ innuitur; nam cum creatio creaturarum notatur, attribuitur eis tempus præteritum, & Deo tempus præſens, ut dignoſcas, quod Deus non novit præteritionem, quia ei nihil præteritur cum non ſubjaceat mutabilitati; & ideò omnia fecit faciliimè, & ſine labore : Et è contra creaturæ propria eſt fragilitas, caducitas, mutabilitas, viciſſitudo in eſſentia, in forma, in loco, in tempore; quia tum eſt,

eſt, tum non eſt, tum unius modi, tum alterius: tum creſcit, tum decreſcit: Et hinc orat Eccleſia, ne permittat nos averti ab ipſius amore, ob amorem temporalium, dicens: ne avertas, ſcilicet ne permittas hominem reformatum ad tuam imaginem in humilitatem, & viliatem horum temporalium, ex hoc quod Deus vult, ut convertamur ab his temporalibus ad æterna. *Pſal.* 89.

6. *Vita hominis quam caduca, & miſerabilis, & ideò deſpicienda.*

Quoniam mille anni ante oculos tuos, tamquam dies heſterna, quæ præteriit: & cuſtodia in nocte, quæ pro nihilo habentur eorum anni erunt. Nota, quod continuat Propheta collationem æternitatis divinæ cum caducitate vitæ temporalis: & ideò dicit: quod mille anni hujus vitæ in comparatione ad æternam ſunt tamquam dies heſterna, quæ præteriit: quomodò ſi eſt præſens, dicitur quæ præteriit? quia eſt in continuo curſu ad præteritum, quia eſt ſubjecta continuæ mutationi, & viciſſitudini, & ideò anni hominis pro nihilo habentur, tamquam tempus præteritum, hocque ſæpe Spiritus ſanctus inculcat, ut abſtrahamur ab his terrenis. *Pſalmo* 89. *& lib.* 4. *diſt.* 44. *art.* 1. *quæſt.* 4.

7. *Idem confirmatur.*

Mane ſicut herba tranſeat, mane floreat, & tranſeat; veſpere decidat, induret, & areſcat. Ecce quod propheta proſequitur in exprimendo caducitatem vitæ noſtræ, eam comparando herbæ, quæ mane florens vireſcit, ſed adveniente ſole, induratur, & areſcit. Sic vita noſtra in juventute videtur florere, ſed cum ſit in continuo tranſitu; citò tranſit, & perit in morte: nempè decidit in morte, dureſcit in cadavere, & areſcit in pulvere: Et hinc patet, quam facile multi decipiantur credentes mane eſſe, vel meridiem in ſua vita, quibus jam veſpera eſt: Unde cave, ô homo ne decipiat te flos juventutis, qui tam citò tranſit, & areſcit in veſpere: & ſi Deum dereliquiſti in mane, ſaltem in veſpere ad ipſum confuge. *ſer.* 1. *fer.* 1. *Paſcha, ſermon.* 4. *Domin.* 4. *poſt oct. Epiph. Pſalm.* 29. *opuſcul. ſpecul. Beata Virgin. lec.* 2. *& ſerm.* 2. *de S. Bartholom. & in Lucam cap.* 21. *verſ.* 33.

8. *Homo in hac vitâ eſt in continua morte, & continuè moritur.*

Quoniam omnes dies noſtri defecerunt, & in ira tua defecimus. Quomodò poteſt dicere, quod dies noſtri defecerunt omnes, ſi adhuc vivimus? Sed attende, quod optimè dicit; nam homo, dum vivit, vivit in continuo curſu ad mortem, imò & in continua morte, dum continuè ad non eſſe tendit, & ideò continuè poteſt dici mortuus: unde Apoſtolus dicit *ad Rom.* 8. *corpus quidem mortuum eſt*: ubi illud nomen mortuum non ſumitur pro participio, ſed pro anomalo ſignificante mortem ineſſe in homine adhuc vivente. *l.* 2. *d.* 19. *dub.* 3. *& ſer.* 4. *Dom.* 15. *poſt Pentec. & op. ſoliloq. c.* 3.

9. *Cur ante diluvium homines diu vivebant: nunc autem minus.*

Quoniam omnes dies noſtri defecerunt. Quaſi dicat: jam antiquitus vita hominum erat longiſſima, nunc autem breviſſima: & ob id infeliciſſima. Sed cur Deus antiquis ante diluvium concedebat hanc longitudinem, poſt verò nequaquam? quia tunc ſuaviora erant cibaria, & ut comprehenderent cauſas rerum, & ſyderum curſus, quæ brevi tempore perpendi non poſſunt, & quia primi parentes comederunt de ligno vitæ, ideò diu vixerunt; & quia quantò magis ab eis elongantur filii, tantò minus vivunt, quia tantò minus habent de alimentis eorum in quo elucet divina providentia; quia ſi diutius viveremus, diutius peccaremus: ergo Deus ſæpè obtruncat vitam hominibus, ne diutius peccent. *Pſal.* 89.

Nota: Deus ſæpe obtruncat vitam hominū ne diutius peccet.

10. *Vita multorum eſt veluti tempus araneæ ordinatum ad capiendas muſcas.*

Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur. Cur ſicut aranea dicuntur anni noſtri, ſcilicet ſicut dies araneæ? Reſpondetur, quod hic loquitur in Perſona male viventium, quorum anni reputabuntur ut anni araneæ: Annus enim quatuor partes habet; ſcilicet hyemem, æſtatem, autumnum, & ver: ſic impii degunt vitam in hyeme torporis, & accidiæ: in vere humiditatis corporalis laſciviæ: in æſtate caliditatis indignationis, & iracundiæ, & in autumno ſiccitatis cupiditatis, & avaritiæ: iſtaque tempora comparantur annis araneæ meritò, quia aranea facit telam ſubtilem, & inutilem, ſolumque aptam ad capiendum muſcas: ſeſe eviſcerat, multumque laborat, & cito diſſipatur, texit telam in angulis, non in plano, in horiſque veſpertinis, in domibus deſertis, & tela citò rumpitur, & rupta non poteſt reſui: ſic impii per aſtutiam mundi, & fraudes telam texunt ſeſe eviſcerando in locis deſertis, & horis veſpertinis; ſcilicet in tenebris, & deſertis à Deo: & ideò ſolum muſcas capiunt delectationum immundarum, ob id ſine fructu. *op. diat. ſalut. tit.* 2. *c.* 2. *& in Eccleſ. cap.* 11.

Nota quatuor tempora anni moraliter quænam ſint in impiis.

11. *Myſterium ſeptuaginta, & octoginta annorum enodatur.*

Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni, ſi autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorum labor, & dolor. Ad litteram docet, quod communis vita eſt ad ſeptuaginta annos, & ſi ad octoginta pervenit in potentatibus, ſcilicet bonæ complexionis, eorum vita eſt in labore, & dolore; quia ſenectus eſt prolixus languor: Myſticè ponit numerum ſeptenarium, & octonarium, quæ copulata conſtituunt numerum quindecimum; ſicut ſeptuageſimus, & octuageſimus conſtituit numerum centum quinquaginta; & per iſtos numeros, ſcilicet per ſeptem vetus teſtamentum, & per octo novum ſignificatur, vetus propter Sabbati obſervantiam, novum propter reſurrectionem: & hinc in templo canebantur Pſalmi quindecim graduum in aſcenſu quindecim graduum templi Salomonis: & dū aſcendebat ſacerdos primum gradū, cantabat primū pſalmum, & ſic deinceps. ut indicaretur, quod per obſervantiā mandatorū legis, homo debet pervenire

Myſterium quindecim Pſalmorum gradualium enodatur.

ad reſurrectionem. Dicit ergo, quod vita noſtra eſt ſeptuaginta annorum, ſcilicet in temporalibus; & ſic eſt vita & tempus araneæ & veluti amiſſum: per ſeptuaginta enim ſignificantur temporalia, quia eſt tempus ſignificans legis ſtatum ſcriptæ, in qua temporalia promittebantur. Si autem in potentatibus idest in ſpiritualibus erit vita ſignificata in octoginta annis, erit tunc præmium ſpirituale in tempore reſurrectionis. Addit: *erit eorum amplius labor, & dolor:* quia ultra hanc vitam ſpiritualem non invenitur niſi labor, & dolor. *Pſal. 89. & Gloſſ. hic.*

12. *Prælatorum munus eſt corripere ſubditos in omni potentiâ, & doctrinâ.*

Quoniam ſupervenit manſuetudo, & corripiemur. Ergonè ex manſuetudine, & non potius ex rigore provenit correptio? ſed optime dicit; qui hic inſtruit Prælatos ad exemplum Chriſti qui in omni patientiâ, & manſuetudine debent ſubditos corripere, & abſque indignatione, quia generoſus eſt animus hominis & facilius ducitur mititate, quam trahatur violentiâ. *In Lucam c. 9. v. 57. & in Ecclen. c. 12. & op. de ſex alis ſeraph. c. 5.*

13. *Poteſtas Dei, non hominum timenda.*

Quis novit poteſtatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram dinumerare? Quaſi dicat: ex quo tam brevis vita eſt homini, quomodò poteſt dignoſcere poteſtatem iræ Dei? curandum eſt ergo cognoſcere hanc poteſtatem, quam habet ſuper corpus, & animam, & vitam noſtram: poteſtatem inquam ejus, & ipſum timere; non verò poteſtatem hominis, quæ tantùm ſuper corpus poteſt extendi, & non amplius. *ſer. 2. Dom. 18. poſt Pentec.*

14. *Oratio noſtra debet tendere ad dignoſcendam potentiam dexteræ Dei, & ad hoc ut nobis infundatur ſapientia divina.*

Dexteram tuam ſic notam fac, & eruditos corde in ſapientiâ: convertere, &c. Vide quod vir juſtus poſtquam propoſuit poteſtatem Dei, orat, ut ejus notitia, cum ſapientia infundatur in corde, & ut ſic à nobis timeatur, quia initium ſapientiæ eſt timor Domini. *Pſal. 118. c. 2. v. 16.*

15. Angeli cuſtodes pro nobis quotidie orant, dicentes: *Convertere Domine uſquequo: & deprecabilis eſto ſuper ſervos tuos. Op. medit. vitæ Chriſti c. 37.*

16. *Repletio qualis in gloria erit animæ poſt reſurrectionem.*

Repleti ſumus mane miſericordia tua, exultavimus, & delectati ſumus nimis. Nota: hæc dicuntur in Perſona beatorum: & dicitur repleti ſumus mane, idest in gloria, ſcilicet omni bono: per quod denotat ſtolam Corporis, & animæ, aliter non eſſet perfecta, niſi eſſet in utroque beatitudo: denotat item æternitatem; item & ſatietatē. *Pſ. 89.*

17. *Splendor Dei in homine explicatur.*

Reſpice in ſervos tuos & ſit ſplendor Domini Dei ſuper nos. Quis eſt iſte ſplendor, qui petitur à Propheta? Nota, quòd per ſplendorem Dei intelligitur lumen divinum gratiæ reformantis animam: nam in homine eſt imago Trinitatis, quæ per ſimilitudinem gratiæ reformatur, dum peccatum aufertur ab anima: & ideò peccatum trinitatem miſeram inducit in animam, ſcilicet cogitatione, locutione, & opere. *Pſal. 89.* Nota etiam quod poſt primam quolibet die ab Eccleſia fit hæc oratio, quæ in his duobus verſibus continetur: & continet ſex petitiones pro diverſis gradibus Eccleſiæ: & primo pro Prælatis, & prædicatoribus dicitur: *reſpice in ſervos tuos*: ipſi enim ſunt ſpecialiter poſiti in ſerviendo, & miniſtrando pro Chriſto: ſecundo pro pace conſervanda in Eccleſia, dicitur: *& in opera tua*: pax enim, & concordia ſunt opera Chriſti: tertio pro ſubditis clericis, dicitur: *& dirige filios eorum*: quartò pro Regibus & Principibus, dicitur: *& ſit ſplendor Domini ſuper nos*; quintò pro laborantibus in Eccleſia dicitur: *opera manuum noſtrarum dirige.* Sextò pro contemplativis, dicitur: *& opus manuum noſtrarum. ſic Ugo Cardin.*

18. *Convertitur iſte Pſalmus ad Mariam Virginem, quæ eſt noſtrum refugium, & refrigerium.*

Domina refugium, & refrigerium facta es nobis in cunctis neceſſitatibus noſtris: diffuſio gratiæ tuæ producit operationes tuas, & ſtillicidium dulcoris tui affectiones facit ſanctiſſimas: miſerationum tuarum Domina recordabor: ſacrificium laudis, & carmen lætitiæ pſallam tibi: qui honorant te, coronam pereonem pro cinere obtinebunt: & pallium laudis pro ſpiritu mæroris: qui ſperant in te, amicti lumine induentur, gaudium, & perpetuam lætitiam ſortientur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 89.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

19. *Privilegium ſpeciale fuit in B. Virgine reſurrectio ſui Corporis in die aſſumptionis.*

Mane floreat, & tranſeat, veſpere induret, & areſcat. Nota hoc dici de omnibus hominibus, ut ſupra tactum eſt, ſed tamen ab hac corruptione B. Virgo præſervata fuit: Nam flos ipſius corporis non exaruit, nec fuit ſubjectum corruptioni; ſed ſtatim ac anima aſſumpta eſt in Cœlum, Corpus ejus reſurrexit, & ſimul animæ unitum, aſſumptum eſt in Cœlo. *Op. ſpecul. B. Virg. lec. 12.*

PSALMUS LXXXX.

Titulus: Laus Cantici David.

1. PRIMÒ Nota, quòd cum ſupra egerit Propheta de miſeria temporis ex qua conſurgit miſeria tentationum, de hac agit in hoc pſalmo: unde de iſto Pſalmo ſumpſit diabolus auctoritatem ad tentandum Chriſtum: & quia laudabitur, qui benè pugnabit, ideò à laude intitulatur: dicitur igitur laus (non humana) ſed cantici David; idest Chriſti, qui primò pugnavit, & vicit, & indè laudandus, quia ejus tentatio, & victoria nobis in exemplum proponitur, & laus vincentibus promittitur: & hæc eſt intentio Pſalmi: ut ſcilicet exemplo Chriſti tentationes diſcamus vincere.

2. *Qui*

2. *Qui totam ſpem non in ſe, ſed in Deo ſemper conſtituit, omnibus modis, & totus à capite uſque ad pedes protegitur à Deo.*

Unde dicitur hic: *qui habitat in adjutorio altiſſimi, in protectione Dei cœli commorabitur: dicet Domino ſuſceptor meus es tu, & refugium meum, Deus meus in eum ſperabo.* Unde qui ſemper habitat in adjutnrio Dei, ſemper in ejus protectione enmmotabitur, nec declinabit ad deateram vel ſiniſtram, & expertus hanc pnntectionem poteſt verè dicere: ſuſceptor meus es tn, & refugium: meritò igitur hos effectus attribuit Pmpheta ſpei in Deum; quia ſpes eſt ſicut cnlumna ſolida, tntum ædificium ſpirituale ſuſtentans: eſt ſicut galea totum hominem, & præcipuè caput, ſcilicet intentionem armans: eſt ſicut anchora ſervans Navem cnntra tentationis impulſum. *Opuſ. Diat. tit. 5. cap 4.*

3. *Diabolus venator multis artibus, & præcipuè laqueis capiens animas in malum: Chriſtus verò venator, & piſcator animarum in bonum.*

Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium & a verbo aſpero. Qui ſunt iſti venatnres pnnentes laqueos, & verbum aſperum? iſti ſunt dæmones quærentes variis artibus capere animas, & eas illaqueare peccato. Nota autem, quòd per verbum aſperum intelligitur multiplex modus, quo diabolus ultra laqueos decipit animas: qui à ſanctis Patribus reducuntur ad hæc capita: ars, cornu, virus, equus, arcus, pallida veſtis, decipulæ, laqueos, retia, tela, canes: Arte igitur, ſcilicet doloſitatibus, cornu, ſcilicet ſuſurronibus, lenonibus, & conſiliariis malis: virus, quo ſagittas intoxicat, eſt ſuggeſtio: Equus ſunt carnales homines: Arcus ſunt legiſtæ, & Advocati: Pallida veſtis eſt mutatio diverſa, qua ſe transfigurat Diabolus in varias formas, ut decipiat: decipula ſunt ſophiſmata mercatorum: laqueus eſt ſuperbia: retia ſunt malæ Mulieres, & divitiæ: tela ſunt variæ tentationes: canes ſunt detractores: ab iſtiſque Deus ſuis artibus liberat eos, qui vivunt ſub pntectinne ipſius, tanqnam venator ſacer animarum. *Pſal. 90. Et Vgo Card. hic.*

4. *Idem confirmatur.*

Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium. Nota, quòd Diabolus dicitur venator præcipuè propter tria: primò quia inſidias ponit, quia ad hoc circuit quærens quem devoret: ſecundò quia laqueos pnnit tentatinnum: tertiò quia ſanguinem animarum fundit, eas vulnerans, & occidens. *Pſal. 90.*

5. *Qui verba aſpera à proximo patienter tolerat, verbum aſperum Chriſti in iudicio non audiet.*

Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium, & a verbo aſpero. Quodnam eſt hoc verbum aſperum? Nota: eſt verbum aſperum hominum, quod ſi homo patienter tolerat in hac vitâ, verbum aſperum Chriſti in judicio non audiet: nempè illam ſententiam terribilem. *Ite maledicti in ignem æternum. ſer. 4. Dom. 4 Advent.*

6. *Qui confidit in Domino in præſenti liberabitur à periculo tentationum, & in futuro à verbo Chriſti aſpero.*

Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium, & a verbo aſpero. Scilicet, quia ſpem totam in Domino cnllocavit, ideò in præſenti liberavit me de laqueo tentationum, & in futuro à verbo aſpero Chriſti in Judicio. *Pſal. 90. & 118. ca. 7. v. 11.*

7. *Chriſtus ſuos protegit abſcondens, & liberans eos à perſecutionibus dæmonum.*

Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis ejus ſperabis. Ergnne Deus habet ſcapulas? ſed id dicitur metaphoricè, ut det intelligere, quod in ſe ipſum confidentes, licet in ſe ſint fragiles, tamen ſub pntectione ſua abſconduntur, & defenduntur, & veluti portantur, ne Diabolus venator eos decipiat, & capiat. *Op. de inviſibilitate Dei.*

8. *Eccleſia quatuor perſecutiones paſſa eſt, & patitur, pro quibus orat.*

Scuto circumdabit te veritas ejus. Nnta quòd in his, & ſequentibus verbis Eccleſia conqueritur de quatuor perſecutionibus ſæviſſimis: & prima eſt violentia perſecutorum, per quam occiſi ſunt martyres, quæ præcipue fuit in nocte infidelitatis totius mundi; unde dicitur: *non timebis à timore nocturno*: ſecunda eſt in aperta fraude hæreticnrum per diverſa dogmata; unde dicitur: *à ſagitta volante in die* Ideſt qua ſe in altum eatulerunt hæretici gloriæ cupidi: Tertia eſt in malis moribus domeſticorum, & falſorum fratrum; unde dicitur: *à negotio perambulante in tenebris*; quia hypocritæ mentiuntur quod nnn eſt: quarta eſt elatio principum; unde dicitur: *Scuto circumdabit te veritas ejus, ab incurſu, & dæmonio meridiano. Pſal. 90.*

9. *Arma quibus Deus munit animam ſunt veritas, veritatis divinæ cognitio, & bona voluntas.*

Scuto circumdabit te veritas ejus, non timebis à timore nocturno. Quodnam ſcutum eſt hoc, quo Deus ſua virtute animam munit, ne à tentationibus diaboli ſuperetur? Nota, quod hoc ſcutum, ſeu arma, quibus Deus munit animam contra ictus tentationum diaboli, ſunt divinorum myſteriorum cognitio, & bona voluntas; quæ Deus infundit in ea, & tunc vivit tuta contra omnes impetus diaboli. *Op. Brevil. in proœm. ad finem. & ſerm. 18. Hexaem.*

10. *Quatuor ſunt genera tentationum periculoſiſſimarum, à quibus anima debet totum conatum ponere, ut liberetur.*

Non timebis à timore nocturno, à ſagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu, & dæmonio meridiano. Nota, quod hic quatuor ſpecialiter exprimit ſacer textus, à quibus qui à Deo armatur, liberatur; & ſunt quatuor periculoſiſſimæ tentationes; quarum prima dicitur timor nocturnus, nempè timor de laboribus inconſuetis, quæ in principio converſionis aſſumi debēt à pœnitente: & hanc dubietatem & tentationē appellat

Timor nocturnus, ſagitta volans in die: negotium perambulans in tenebris, & dæmonium meridianum quid ſit.

etiam aſpidem. Secunda eſt ſagitta volans in die, eſtque proſperitas ſpiritualis, ut cum quis de virtutum ſucceſſibus vane gloriatur, & appellat etiam Baſiliſcum: Tertia eſt negotium perambulans in tenebris; eſtque dubietas, quæ occupat animam in actibus, quos arripere debet in via pœnitentiæ, ex qua dubietate redditur anima lentior ad bonum, & pronior ad malum, & appellat etiam Leonem: quarta eſt dæmonium meridianum eſtque fraudulentia, quando ſcilicet diabolus ſe transfigurat in Angelum lucis, ſcilicet ſub ſpecie virtutis, inducens malum: v. g ſuadendo honeſtatem, inducit ſuperbiam; & ſic ſub ſpecie virtutis inducit aliquod malum; & hanc appellat etiam Draconem. *Super aſpidem, & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis Leonem, & Draconem*: & quia in talibus periculis periculoſiſſimum eſt non videre periculum; hinc Propheta notat quòd in Deo, non in ſeipſo confidens, armabitur veritatis ſcuto, ut poſſit videre, quæ agenda, & quæ cavenda. *Op. Comp. Theol. l. 2. cap. 66. & Pſal 9.*

11. *Facilius eſt vinci à diabolo in proſperitatibus, quàm in adverſitatibus.*

Cadent à latere tuo ſcilicet ſiniſtro, mille, & decem millia à dextris tuis, ad te autem &c Cur à latere ſiniſtro ponit caſum mille hominum, & à dextro decem millium? Nota, quòd per latus ſiniſtrum Dei ſignificantur adverſitates, & per dexterum proſperitates: dat igitur hic intelligere Spiritus Sanctus, quod periculoſiores ſunt proſperitates, quàm adverſitates, quia plures vincuntur in proſperitatibus hujus vitæ, quam in tentationibus, & adverſitatibus: benedictæ igitur ſint tentationes, quibus Deus probat ſuos. *Opuſ. Diet. tit. 10. c. 5.*

12. *Infelix eſt qui à Deo cadit.*

Cadent à latere tuo mille. Cur à latere, & non ſub latere? Nota; dicit à latere, quia illa præpoſitio (A) importat elongationem, & ſeparationem non verò præpoſitio ſub) Ideò qui peccant mortaliter, cadunt à latere Dei, quia ab eo recedunt, & ſeparantur: qui peccant venialiter, cadunt ſub Deo, quia non amittunt Dei gratiam. *Pſal. 71.* Hæc autem ruina non tangit illum, qui in Domino ſpem ſuam collocat: unde dicit. *Ad te autem non appropinquabit.*

13. *Spes in Deum firma altiſſimum, & tutiſſimum refugium in Deo obtinet.*

Verumtamen oculis tuis conſiderabis: quoniam tu es ſpes mea, altiſſimum poſuiſti refugium tuum. Quid eſt hoc altiſſimum refugium? in qua parte ſitum eſt? Reſpondetur, quod hoc refugium dicitur altiſſimum, quia in Deo eſt, & apud Deum; quia habet hæc ſpes, & expectatio pro objecto Deum altiſſimum hæc enim Deo appropinquare facit: & ideò pacatam, & ſecuram animam reddit, quia eam collocat veluti in turri fortiſſima. *ſer. 13. Hexaem. in Lucam c. 16. v. 25.*

14. *Altiſſimum refugium noſtrum ſunt vulnera Chriſti.*

Altiſſimum poſuiſti refugium tuum. Si altiſſimum, in quo ſitu? in ſeipſo Chriſtus hoc refugium collocavit, nempè in vulneribus ſui Corporis: hæc ſunt loca tutiſſima contra diabolum, & tentationes, ut in ipſis intremus, & ſecuri, & tuti vivamus. *ſer. 1. Dom. 2 poſt oct. Paſcha. opuſc. ſtim. p. 1. cap. 1. & ſeq.*

15. *Qui in Deo innititur, ſtabilis fit contra omne malum.*

Non accadet ad te malum, neque flagellum appropinquabit tabernaculo tuo. Nota, quòd Propheta poſtquam locutus eſt cum Deo, vertit ſe ad hominem in Deo confidentem dicens: quod non accedet ad ipſum malum, neque flagellum, quodque verè admirationem magnam reddit; nam ſcriptum eſt, quod qui volunt pie vivere in Chriſto, perſecutiones patientur: quomodò ergo hic dicitur: *non accedet ad te malum?* Sed nota, quod dicit: non accedet ad te: ideſt non accedet tibi, nec in te intus intrabit, imò nec appropinquabit; ſed tantùm malum extra te, & longe erit: quia in te habitabit Deus, qui cum in te ſit ſtabilis, & firmus, ſic & te reddet ſtabilem, & firmum in bono contra omne malum culpæ & pœnæ. *Sap. c. 7.*

16. *Chriſto non fuit deputatus Angelus cuſtos, ſed cuicumque homini præter Chriſtum.*

Quoniam Angelis ſuis mandavit de te, ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis. Nota, quòd hæc à diabolo uſurpata ſunt, dum Chriſtum tentavit: & ſi hoc: ergo Chriſto deputatus fuit Angelus cuſtos? eſt ergo quæſtio hæc, quæ controvertitur in ſacra Theologia: cui communiter reſpondent DD. quod nequaquam Chriſto fuit facta hæc deputatio, quia cuſtodiâ tali non egebat, nec ei competebat. Adverſarius enim nec poterat opprimere per violentiam. Corpus unitum divinitati, nec poterat ſeducere per aſtutias intellectum à verbo plenariè inſtructum, nec poterat allicere per blanditias affectum plenitudine gratiæ confirmatum: nec competebat, quia cuſtodia in cuſtodiente dicit præſidentiam in cuſtoditum, & Chriſto ſuberant, non præerant Angeli; ideò ipſi non fuit deputatus Angelus cuſtos: unde ſupradicta verba debent intelligi de capite ratione membrorum, quibus omnibus ob dictas rationes aſſignatur à Deo Angelus cuſtos; ſicque male uſurpata fuerunt à diabolo, attribuendo capiti, quod competit membris. *l. 2. d. 11. a. 1. qu. 3. & op. Comp. Theol. l. 3. c. 66. & op. de Eccleſ. Hierar. p. 4. c. 1.*

17. *Quanta pietas Dei in nos in deputatione Angelorum ad noſtram cuſtodiam.*

Angelis ſuis mandavit de te, ut cuſtodiant te: in manibus portabunt. Nota, quod hæc verba exaltant poteſtatem Dei in nos, commendant charitatem Angelorum, & ſimul excitant nos ad eorum dilectionem: Deus enim deputavit Angelos ad miniſterium noſtrum, ad ſublevamen, & adjutorium noſtrum, ut dictum eſt ſupra: qui ut Deo obediant, & in nos exerceant ſuam ipſorum charitatem, obſiſtunt nobis in malis, & peccatis ponentes ſæpe impedimenta; reſiſtunt adverſariis, & repellunt hoſtilia tentamenta: illuminant peccatores, & excitant ad pœnitentiam; interpellant pro nobis ad Deum, & impetrant gratias, & corroborant, & promovent ad exercitia virtutum,

virtutum, exhibent ſalutaria documenta, & ſavelant myſteria: mentem elevant, & inflammant, & lætificant; perferunt omnia bona noſtra coram Deo, & introducunt electos ad gloriam. *ſerm. de S. Michaële & ſer. de Angelis, & ſer. 1. & 4. de Angelis, & in Lucam c. 10. v. 9.*

18. *Idem de Angelorum cuſtodia.*

Altiſſimum poſuiſti refugium. Non accedet ad te malum quoniam Angelis ſuis &c. Nota quod primo Propheta præmittit altiſſimum refugium à Deo homini paratum, deinde promittitur ei liberari à malo; & hinc ſubdit rationem, nempè, quia Angelis ſuis mandavit de homine. Per quod innuitur convenientia cuſtodiæ Angelicæ homini poſt lapſum à Deo aſſignatæ: hæc enim decens eſt tum ob altitudinem divinæ potentiæ, tum ob ordinem divinæ ſapientiæ, tum ob dulcedinem divinæ miſericordiæ: & primo ob altitudinem divinæ potentiæ, quia Deus vult non ſolùm honorari in ſe ſed etiam in ſuis ſervis: exigit enim altitudo divinæ ſapientiæ, quod Angeli, non ſolùm miniſtrent ſibi, ſed etiam ut miniſtrent creaturæ ſuæ: tum etiam, quia decens eſt ut vincat adverſarios per ſuos miniſtros, ut eluceat ejus potentia in ſe, & in ſuis ſervis: Secundò ſapientia divina ſegeta habet poſtrema per media; & ideo regit, & cuſtodit hominem per Angelos, qui ſunt medii inter Deum, & hominem; Tertiò per cuſtodiam Angelorum elucet divina bonitas, ut nulla ex parta miſeria humana remaneret ſine divinæ miſericordiæ ſubſidio. *lib. 2. diſt. 11. art. 1. quæſt. 1. & ſequent.*

19. *Quomodò Angeli dicuntur portare cuſtoditos in manibus.*

In manibus portabunt te, ne unquam offendas ad lapidem pedem tuum. Quomodo dicuntur Angeli portare in manibus homines? videtur hoc falſum; nam homines ſeipſis gradiuntur pedibus propriis. Sed nota quod manus Angelorum ſunt opera officii ſui, & miniſterii: & iſta ad duo capita reducuntur quæ dicuntur vel manus, vel alæ: una quarum eſt miniſterium defenſionis à malo: altera eſt promotionis ad bonum: his alis tamquam manibus nos portant in via ambulantes. *ſer. 3. Dom. 24. poſt Pentec.*

20. *Adjutoria Angelorum utitur Deus, ut nos vincamus omnes tentationes.*

Super aſpidem, & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem, & draconem. Cur in medium ponit ſacer textus has quatuor beſtias, & non alias? quia per iſtas ſignificantur omnia genera tentationum, quibus concuti poteſt homo, de quibus ſupra dictum eſt: nam aſpis nocet morſu, Baſiliſcus viſu, leo rugitu, & draco flatu: aſpis ſignificat initium ſuggeſtionis: Baſiliſcus hypocriſim, per quam homo inhiat ad proſpera, & refugit adverſa: leo ſignificat diabolum ſævientem manifeſtè, & draco eumdem occultè tentantem: contra iſtas, vel alias Chriſtus adhibet miniſterium Angelorum, ut ſuperemus & triumphemus abſque læſione animæ. *Pſal. 90. op. comp. Theol. l. 2. c. 60 ſap. c. 11. & Pſal. 118. v. 105.*

21. *Deus gratiâ ſuâ liberat hominem à capite uſque ad pedes.*

Quoniam in me ſperavit liberabo eum. A quo malo? & in quanam parte? liberabo eum gratiâ meâ totum, ſcilicet ab omni defectu, nempè caput, quod ſignificat liberum arbitrium, illuminando, & excitando cor per donum conſilii, dirigendo ipſum in via ſalutis, & pedem, ſcilicet affectum à carnali concupiſcentia. Hæc omnia facit divina gratia, *Pſalm. 90.*

22. *Clamans ad Deum toto corde poſitus in tribulatione ipſum Ducem expertitur.*

Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum. Vide qualem pietatem ſuam Deus oſtendit in confidentes ſibi, & ad ipſum in tribulatione confugientes: dum ſe promittit homini, non ſolùm exauditionem ſuæ petitionis, ſed in ſua tentatione, tanquam felix dux, & comes ſua jucunda præſentia, ipſum totaliter liberabit, & pro victoria, & fidelitate ipſius, pugnando, ipſum corona gloriæ præmiabit. *Op. Myſt. Theol. c. 2. p. 2. ad 6. petitionem.*

23. *Omnes tribulationes, quas fideles Chriſti ſuſtinent, Chriſti ſunt, & Chriſto inferuntur.*

Cum ipſo ſum in tribulatione. Quid eſt cum ipſo? Nota, quod hæc præpoſitio (*cum*) importat aſſociationem, & mutuam conformitatem voluntatis. *l. 1. d. 37 p. 1. dub. 1.* vult ergo dicere, quod tribulationes, & perſecutiones, quas ſuſtinent fideles Chriſti, Chriſti ſunt, & Chriſto illatæ: unde dicebat: *Saule quid me perſequeris?* dum perſequebatur fideles Chriſti: ſed adverte, quod ſi vis Chriſtum tecum in tribulatione, debes cum ipſo perſeverare in tribulatione, & valde vigilans eſſe, ne tibi dicatur: *ſic non potuiſti una hora vigilare mecum. ſer. 3. infra Oct. Aſcenſ. & Op. de ſept. itin. ætern. itin. 4. d. 3. a. 2.* Et ideò ſubdit: *eripiam eum* ut nemo de divino auxilio dubitet. *ſer. 3. de plur. mart. & in Lucam c. 14. v. 10. & op. medit. vita Chriſti c. 36.*

24. *Tribulationes tolerata pro Chriſto, quàm pretioſa.*

Cum ipſo ſum in tribulatione, eripiam eum. Nota ordinem verborum: primò enim ſupponit Deus juſtum in tribulatione: ſecundò ſe proteſtatur eſſe cum ipſo Tertiò promittit liberationem: quartò glorificationem: Ecce quàm pretioſa eſt tribulatio pro Chriſto tolerata: Nam Deum veluti ſocium attrahit, liberationem, & glorificationem promeretur: agamus igitur gratias Patri miſericordiarum, qui nobiſcum eſt in tribulatione, & in omni tribulatione nos conſolatur. Ergo res neceſſaria eſt tribulatio, quæ in gloriam vertitur. quæ in gaudium mutatur, gaudium ſanè longum quod nemo tollet à nobis, gaudium multum. gaudium plenum, res neceſſaria eſt, quia parit coronam. Non contemnamus igitur fratres ſemen modicum quod magnos exinde fructus producit. *Op. medit. vita Chriſti, c. 36.* Vide ergo quàm mendaces ſunt qui decepti, & victi à tentatione, dicunt ſe peccaſſe ob defectum auxilij Dei: hoc enim eſt falſiſſimum: nam Deus promptus eſt ſemper, & præſtò ad noſtrum auxilium. maximè in tribulationibus: unde ad Deum clamandum eſt fiducialiter,

quia Deus cum tentatione faciet proventum. *Op. de dono confitendi c.5.*

25. *Præmium quale præparatum tolerantibus tribulationes pro Chriſto.*

Longitudine dierum replebo eum, & oſtendam illi ſalutare meum. Cur Deus promittit longitudinem dierum tolerantibus pro Chriſto tribulationes, & non potius exprimit gloriam, beatitudinemque? Nota, quod dicit longitudinem dierum, ut benè opponat dicbus hujus vitæ, & laboribus in ipſa perpeſſis: nempè ut det intelligere, quod in hac vita breves dies hominis ſunt, & quod hæc vita finitur brevi, ait Job: & hinc opponit æternam vitam, in qua exhibetur viſio Chriſti, quæ eſt tota merces, & terminus, ad quem debemus inhiare. *Pſalm. 118. c. 11. v. 6. & in Lucam c. 1. v. 15.* Ecce igitur congruus finis Pſalmi, ubi pſallenti finis promittitur tam beatus, bonus finis eſt qui finem non habet. & ſanè cujus finis bonus, ipſum quoque bonum: unde ait: *& oſtendam illi ſalutare meum*; ſcilicet Jeſum meum, ut in æternum jam videat, in quem credidit, quem ſemper optavit: quem nobis oſtendat ipſe, qui promittit Pater verax, & bonus: Amen: *Hæc S. Bernardus.* Nota etiam ex Gloſſa, quod Eccleſia hune Pſalmum frequentat quotidie in completorio, & in quadrageſima: quia cum Chriſtus jejunaſſet diabolus cum tentavit de hoc Pſalmo, & ejus tentationibus ſuperatis, abſceſſit: ut & nos cum diabolus magis nititur ad decipiendum, eo tempore laboremus ad reſiſtendum, in Deo fidentes, quod nos ſimiliter liberabit, & coronabit.

26. *Maria Virgo eſt adjutorium altiſſimi, in quo qui habitat, ſecurus eſt ab omni malo diaboli.*

Qui habitat in adjutorio altiſſimi in protectione Dei Cœli commorabitur. Quodnam eſt hoc adjutorium altiſſimi? indigetne Deus adjutorio?
Applicatio ad Mariam Virginem. Sed transfer mentem ad illud, *Geneſis cap. 2. faciamus adjutorium ſimile ſibi.* Quæ verba plenè non poſſunt intelligi de Eva; quia hæc fuit non adjutorium, ſed ſcandalum viro, & infideliſſima mediatrix perditionis: ergo de Maria Virgine verè dici poſſunt, quæ fuit fideliſſima mediatrix inter Deum, & hominem, adjutoriumque Dei colligens malos à culpa, & impinguans bonos gratiâ. *Opuſcul. ſpecul. Beata Virginis lec. 9. & 5.* Qui igitur habitat in adjutorio Matris Dei, in protectione ipſius commorabitur, & concurſus hoſtis ei non nocebit, ſagitta volans eum non tanget; & Deus liberabit eum de laqueo inſidiantis, & ſub pennis ejus proteget eum. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. ,0.*

27. *Maria poſita eſt venatrix animarum contra venationem diaboli.*

Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium. Si Deus te ô homo liberavit de laqueo dæmonum venantium, quo medio? & qua arte? Sed nota, quod mediante Maria Virgine hoc facit Deus: cum enim dæmones ſint venatores animarum, quærentes rapere animas variis artibus: & Deus Mariam in Eccleſia collocavit, ut eſſet venatrix animarum, retia, laqueoſque beneficiorum nobis expandens: accipe igitur ô Maria venatrix animarum corda noſtra, & refove in ſinu gratiæ tuæ: Ecce quomodo undique nos tuis beneficijs irretiſti, & ſemper, & ubique tuæ benignitatis laqueos extendiſti; ut à te Matre dulciſſima fugere rationabiliter nequeamus; ſed ſemper in tuæ dulcedinis gremio quieſcamus, *Opuſ. ſtim. div. am. p. 3. c. 16.*

28. *Altiſſimum refugium noſtrum eſt B. Virgo Maria.*

Quoniam tu es Domine ſpes mea, altiſſimum poſuiſti refugium tuum. Quodnam eſt hoc altiſſimum refugium? in quo ſitu eſt poſitum? ſed nota, quod hoc eſt Beata Virgo Maria, verè ſedes Dei altiſſima, & ſublimiſſimum Cœlum, immittens ſuos influxus in omnes creaturas: curramus igitur ad hoc tutiſſimum, ac refugium noſtrum: ſolamen ſæculi, refugium gregis Chriſti, & nos in hac vitâ vacillante conſolabit. *Op. ſpecul. B. Virg. lec. 5. & op. laus B. Virg.*

29. *Per Mariæ patrocinium liberatur homo ab inſidiis diaboli.*

Quoniam ipſe liberavit me de laqueo venantium: à ſagitta volante Nota, quod poſito hoc adjutorio Dei, quòd habemus in Maria Virgine, rectè infertur liberatio ab omnibus inſidiis diaboli, quia ad evadenda omnia pericula, Mariæ adjutorium eſt nobis à Deo paratum. *Op. ſpec. B. V. lec. 11. & in Pſal. ,.*

30. *Mariam exercitus Angelorum cuſtodiunt, non ut ſuperiores, ſed ut Miniſtri, & ſubditi ipſi ut Reginæ obtemperantes.*

Quoniam Angelis ſuis mandavit de te; ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis. Jam dictum eſt Deum mittere Angelum cuſtodem cuicumque in hac vitâ degenti: ſed quæritur an Maria habuerit deputatum Angelum cuſtodem ad modum aliorum hominum? & reſpondetur, quòd ſicut Chriſtus non habuit Angelum cuſtodem deputatum à Deo, eo quod non indigebat, nec Angeli habebant ullam præſidentiam in eum, imò ipſi ſubjecti erant *l. 2. d. 11. a. 1. q. 3.* idem & dicendum de Beata Virgine: & ideò Angeli ſubſunt Mariæ ut Reginæ, eique obediunt, & obtemperant in omnibus, unde ipſam, ut famuli ſequebantur, & comitabantur, tanquam lectum Dei electiſſimum. *l. 3. d. 31. a. 1. qu. 4. in fund. & in Lucam c. 1. v. 38. & opuſc. Pſal. B. V. in hymno Te Dei Matrem. & Pſalm. 84. & op. ſpecul. B. Virg. lec. 3.*

31. *Qui ad Mariam Virginem clamabit toto corde; ab omni malo liberabitur, & ad gloriam perveniet.*

Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipſo ſum in tribulatione. Hoc dixit Chriſtus: hoc & Maria Virgo: qui enim clamaverit toto corde ad illam in periculis, flagellum non appropinquabit tabernaculo ſuo: fructus gratiæ inveniet, qui ſperaverit in illa: & porta Paradiſi reſerabitur ei. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal 90.*

PSALMUS XCI.

Titulus: Pſalmus Cantici : in die Sabbati.

1. PRIMÒ, Nota quod quia in præcedenti Pſalmo egit Propheta de victoria tentationum; in hoc agitur de quiete mentis conſequente talem victoriam, quæ figurata eſt in Sabbato requiei Domini, per quod repræſentatur ſabbatum æternitatis, in quo anima requieſcit ab omni pœna & miſeria æternaliter : eſt ergo ſenſus tituli : Pſalmus iſte, per quem notatur ſpiritualis operatio, laudans Deum in cantico, eſt cantici in die ſabbati; quia debet fieri in die feſto, & in quiete mentis pro æterna requie obtinenda : prætenditque ſpiritus ſanctus nos excitare ad laborandum pro æternis, agentes ſabbatum mentis. *Pſalm.* 91.

2. *Confeſſio, & laus Dei parit quietem, & ſabbatum menti; & pugnam exigit.*

Bonum eſt confiteri Domino, & pſallere nomini tuo altiſſime : in decachordo Pſalterio, cum cantico in Cithara. Bonum eſt, ait, *confiteri Domino.* Quale eſt hoc bonum? & qualis eſt iſta confeſſio? ſed nota, quod duplex confeſſio eſt; alia peccatorum, alia laudis : prima eſt converſio in deteſtatione mali : ſecunda eſt glorificatio Creatoris in exaltatione boni : primam parit timor: ſecundam amor : ad utramque concurrit exultatio mentis; unde dicitur : *cum cantico*: mortificatio carnis, unde *cithara*: Spiritus vivificationis, unde *in Pſalterio*: obſervantia legis, unde *in decachordo* : & qui hæc quatuor habet Deo confitetur, & hoc bonum eſt : quodnam bonum? ſcilicet ſabbatum habet, ſcilicet ſicut Deus per ſex dies operatus eſt in ſabbato dicitur requieviſſe : Et Chriſtus per totum tempus vitæ laboravit, & in Sabbato requievit, quod figuratur in hebdomada ſancta pœnoſaque : ſic & homo pſallens, & Deum laudans, operanſque rectè in hac vitâ, & ſabbatum per quietem conſcientiæ ex hac vita, & in alia habebit. *Pſalm.* 91.

3. *Per pœnitentiæ opera, & obſervantiam mandatorum pervenitur ad requiem.*

In decachordo, & pſalterio, cum cantico in cithara. Nota, quod decachordum ſignificat obſervantiam decem mandatorum : cithara mortificationem carnis, pſalterium ſpiritum erectum in Deum: hæc ſunt, quæ ducunt hominem ad quietem conſcientiæ, & ad percipiendam gloriam. *Pſal.* 91. *& in Pſal. præfatio.*

4. Pſallere in choro eſt officium maximæ dignitatis in Eccleſiâ, & in quo maximè delectantur Angeli, & Deus, quia eſt officium ipſorum Angelorum : & hinc hic dicit Pſalres. *Bonum eſt pſallere Domino*, verè bonum & maximè utile *ſer. in dedicat.* 4 *ſer.* 4. *Dom.* 8. *poſt pentec. & ſerm.* 1. *in feſt. omn. ſanct.* Sed nota quod dicit: *cum cantico, in cithara*. ſcilicet non ſufficit cantus exterior abſque opere, ſcilicet cum carnis mortificatione : dicit : *cum pſalterio* : Pſalterium autem eſt inſtrumentum decem chordarum, reddens ſonum à ſuperiori, & cithara ab inferiori: vult ergo, ut cum cithara, ſcilicet cum carnis mortificatione, & bonorum multiplicatione, & cum pſalterio, ſcilicet cum obſervantia decem mandatorum Deo canamus, & ſerviamus; non pro temporalibus, ſed pro æternis, quæ ſurſum ſunt: ô quàm bonum eſt confiteri Domino, & pſallere hoc modo. *in Pſal. præfat.*

5. *Delectatio in creaturâ alia eſt naturalis, alia meritoria, alia demeritoria.*

Quia delectaſti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo : quam magnificata ſunt opera tua Domine, nimis profunda facta ſunt cogitationes tuæ. Ecce quare juſtus exurgit in laudem Dei, ſcilicet quia delectationem de Deo ſumit in factura ſua. Et nota, quod delectatio in creaturis, alia eſt purè naturalis; & hæc eſt indifferens : alia demeritoria, quæ vel eſt præter Deum, ſcilicet cum aliqua deviatione à Deo, eſtque peccatum veniale, vel eſt contra Deum, quando ſcilicet recedit à Deo propter amorem creaturæ, & hæc eſt peccatum mortale : alia eſt meritoria, quando ſcilicet eſt propter Deum, nempè quando ex cognitione creaturæ exurgit in cognitionem, & amorem Dei : & hoc eſt quòd ſancti, præcipueque S. Pater Franciſcus, faciebant, exurgentes per creaturas tanquam per ſcalam ad laudandum Creatorem ejuſque attributa & perfectiones : & hoc eſt quod dicit hic Propheta. *Op. Comp. Theol. l.* 3. *c.* 2. *& c.* 11. *& op. Itiner men. c.* 1 *& de* 7. *itiner. ætern. itin. c. c.* 5. *& ſer.* 11. *Hexaem. & in Ioan. c.* 1. *v.* 3. *& op. de tribus ternar. peccat. c.* 7. Et Nota, quod dicit : *delectaſti me Domine in facturâ tuâ*; non dicit factura tua me delectavit, ſed tu me in ea : facturæ enim delectant malos; Deus autem delectat bonos in facturis ſuis: in primis factura Dei facit recedere à Deo, in ſecundis facit aſcendere in Deum. *Ibid.*

6. *In Chriſti operibus juſti maximè delectantur, & præcipuè in Sacramento Euchariſtiæ.*

Delectaſti me in factura tua & in operibus manuum tuarum. Nota, quod hoc myſticè verè poteſt dici in ordine ad Chriſtum qui eſt principalis inter facturas Dei, nam cum Deus eſſet inviſibilis, ipſe factus eſt viſibilis, ut hinc manifeſtaretur Deus in operibus ſuis, & ſic cognuſceretur, & diligeretur à nobis: unde dicit ipſe. *Ego ſum oſtium, per me ſi quis introierit ſalvabitur, & paſcua inveniet*: Eſt verè oſtium ſenſui corporali per ſigna ſenſibilia monſtratum : item intellectui per fidem perfectam reſeratum : item & voluntati per charitatem fervidam apertum, guſtatum, & habitatum : quod veriſſimum eſt; & verè talis fuit Chriſtus in omnibus ſuis operibus ſed præcipuè in Euchariſtiæ ſacramento, in quo per ſpecies ſenſibiles panis, & vini indicat, & oſtendit plenam refectionem : & per ipſas elevatur intellectus ad fidem habendam de ipſo, & voluntas ad ipſum deguſtandum. *Op. de ſeptem. itin. ætern. itin.* 6. *d.* 3. *& op. itin. ment. in prolog & c.* 1. *&* 7.

7. *Creaturæ ſunt veluti ſcala inducens animam fidelem ad mirabilium Dei cognitionem, & amorem.*

Delectaſti me Domine in facturâ tuâ, & in operibus manuum tuarum exultabo. Vide quomodo univerſitas tot creaturarum eſt veluti ſcala elevans animam in cognitionem divinorum mirabilium, & eorundem delectationem, & quia factura Dei ſeptiformem conditionem habet conſiderabilem: hinc & ſeptem illuminationes exhibet animæ, per quas aſcendere poteſt in Dei potentiam, ſapientiam, & bonitatem dignoſcendam. Et primò origo rerum ſecundùm creationem, diſtinctionem, & ornatum quantum ad opera ſex dierum divinam prædicat potentiam, cuncta de nihilo producentem, ſapientiam, cuncta lucide diſtinguentem, & bonitatem cuncta largiter adunantem: ſecundò magnitudo rerum ſecundùm molem longitudinis, latitudinis, & profunditatis manifeſtè indicat immenſitatem potentiæ, ſapientiæ, & bonitatis trini Dei, qui in cunctis creaturis per potentiam, præſentiam, & eſſentiam incircumſcriptus exiſtit: Tertiò multitudo rerum ſecundum diverſitatem generalem, ſpecialem, & individualem in ſubſtantia, formâ & efficacia ultra omnem humanam æſtimationem, manifeſte trium prædictarum conditionum in Deo immenſitatem oſtendit. Quartò pulchritudo rerum ſecundum varietatem hominum, figurarum, & colorum in omnibus corporibus tria prædicta evidenter proclamat. Quintò plenitudo rerum ſecundùm quod materia plena eſt formis, ſecundùm rationes ſeminales idipſum manifeſtè declarat. Sextò operatio multiplex ſecundùm quòd eſt naturalis, artificialis, & moralis ſua multiplici varietate oſtendit immenſitatem virtutis, artis, & bonitatis divinæ, quæ omnibus eſt cauſa eſſendi, ratio intelligendi, & ordo vivendi: ſeptimo ordo ſecundum durationem ſituationis, & influentiæ, ſecundùm prius, & poſterius, ſuperius, & inferius, nobilius, & ignobilius in libro creaturæ inſinuat manifeſte primi principii primitatem quantum ad infinitatem potentiæ: ordo divinarum legum, & præceptorum, & judiciorum in libro ſcripturæ immenſitatem ſapientiæ: ordo divinorum ſacramentorum beneficiorum, & retributionum in corpore Eccleſiæ, immenſitatem bonitatis. Qui igitur tantis rerum creatarum ſplendoribus non illuſtratur, cæcus eſt: qui tantis clamoribus non evigilat, ſurdus eſt: qui ex omnibus his effectibus Deum nō laudat, mutus eſt: qui ex tantis indiciis primum principium non advertit, ſtultus eſt. Aperi ergo, ô homo oculos, aures ſpirituales admove, labia tua ſolve, & cor tuum appone, ut in omnibus creaturis Deum tuum videas, audias, laudes, diligas, & colas, magnifices, & honores, ne contra te univerſus orbis terrarum conſurgat, & ut poſſis dicere Deo. *Delectaſti me Domine in factura tua. op. itin. mentis c. 1.*

8. *Stultitia qualis Deo exoſa.*

Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus non intelliget hæc. Vide quinam ſunt, qui per notitiam creaturarum non aſcendunt in Deum: nempè ſtulti, & inſipientes: nota igitur, quod dicit primò (*inſipiens*) ſcilicet, qui non ſapit in ſe beneficium creationis & poſtea (*ſtultus*) qui non legit in ſe per meditationem divina beneficia: & ideò homo ob impotentiam, ignorantiam, concupiſcentiam dicitur inſipiens, & ſtultus, quia relictis æternis ad temporalia inhiat, iſte eſt maxime inſipiens, & ſtultus, & inſenſatus. *Pſal. 91. & op. Itiner. ment. c. 1. in fine.*

9. *Fructus impiorum eſt ſicut fænum; & ut fructus hyemis: fructus Juſtorum eſt fructus æſtatis, & autumni.*

Cum exorti fuerint peccatores ſicut fænum, & apparuerint qui operantur iniquitatem, ut intereant in ſæculum ſæculi. Nota illud verbum: *& apparuerint qui operantur iniquitatem*, ut videas, quod fructus impiorum eſt durationis brevis, & veluti in hyeme productus: fructus juſtorum in æternum eſt duraturus, & veluti fructus æſtatis, & autumni, qui in horreis Cœli colligetur. *Pſal. 91.* Nota etiam, quod myſticè hyems ſignificat tempus ante legem, quod eſt ſterile: Ver tempus legis, ſcilicet floridum: quia promittebat, ſed non dabat fructum: æſtas, & autumnus tempus gratiæ, ſcilicet tempus fructiferum. *Pſal. ibid. 91.*

10. *Peccatum cauſa omnium malorum.*

Quoniam ecce inimici tui peribunt: & diſpergentur omnes, qui operantur iniquitatem. Hæc eſt concluſio, in quam terminat peccatum, & incidunt peccatores: peccatum autem habet tres ſpecies: ſuggeſtionem, voluntatem, & conſuetudinem: & peccatum committitur in verbo, opere, & conſuetudine: unde iniquitas ad animam refertur, peccatum ad Corpus: iſta enim ruinam, & diſperſionem corporis, & animæ afferunt: eſt enim origo omnium malorum: affert debilitatem potentiæ, cæcitatem ignorantiæ, & pœnalitatem miſeriæ: ecce qualis diſperſio ex peccato. *Pſal. 91. & ſer. 1. Dom. 4. poſt oct. Epiph. & ſer. 4. Dom. 12. & 18. poſt Pentec.*

11. *Juſti quo annoſiores ſunt, eo fiunt virtuoſiores.*

Et exaltabitur ſicut unicornis cornu meum, & ſenectus mea in miſericordia uberi. Nota, quòd per cornu unicornis intelligitur fortitudo animæ, & ideò juſtus dicit, quod ejus ſenectus redigetur ad fortitudinem juventutis in miſericordia uberi, ſcilicet cum multitudine operum virtuoſorum: datque intelligere, quod ſicut Angeli virtutem ſemper permanentem, & indefeſſam habent, ideò quia nunquam in ipſis ſeneſcit, depinguntur in formâ hominis juvenis, ſic juſti à bono propoſito non deficiunt, nec unquam torpeſcunt ab exercitio operum virtutis, imò tantò plus proficiunt in virtutibus, quantò procedunt amplius in diebus hujus vitæ, ita ut quilibet poteſt dicere verè: *& ſenectus mea in miſericordia uberi. op. Eccleſ. Hierar. p. 3. cap. 3.*

12. *Senectus in ſchola Chriſti qualis: ubi de Seraphico S. Patre Franciſco.*

Et ſenectus mea in miſericordia uberi. Nota, quod non loquitur hic de ſenectute materiali, ſed virtuali, quæ conjuncta eſt virtuti in quacunque ætate juſtorum, nam in ſchola Chriſti ſenectus talis eſt in pretio: nempè in illis, qui alieni ſunt à voluptatibus carnis, quorum

vita

vita aſt immaculata, & innocens táliſque eloxit mirabiliter in S. P. Franciſco, qoi ſemper ad incremeotum virtutis tetendit, & quem Chriſtus cinxit cinguio regularis diſciplinæ, & ſanctitatis, & perfectioois. *In Ioan. collat.* 91.

13. *Juſti, & palmæ ſimilitudo expenditur.*

Iuſtus ut palma florebit. Cur potiſſimum palmæ comparatur juſtus? Nota, quod palma habet pulahras proprietates: primò babet aſperam radicem: ſecundò extenditur in altum: Tertiò pulchrum corticem: quartò quantò plus inferius præmitur, tantò magis fructificat. Quintò quo annoſior eo fructuoſior, & ideò plantata noviter non fructificat; & in centeſimo anno magis eſt fructuoſa: Sic juſti primò aſperam radicem habent; ſcilicet fundant curſum vitæ in mortificationibus. Secundò ſuis operibus convertuntur in altum, ſcilicet relictis terrenis ad cœleſtia inhiant: Tertiò pulchrum corticem, ſcilicet ſanctæ converſationis habent: quartò quantò plus in parta inferiori præmuntur tribulationibus, & præſſuris, tantò plus fructificant: qointò quo magis craſcunt in tempore, & longitudine vitæ, & quo annoſiores, eo fructuoſiores: & hinc ad centeſimum annum ſcilicet in gloria poſt judicium coronantur. *Pſal.* 91.

14. *Juſti in hac vita florent, & in alia fructificant ad aſpectum ſolis: impii verò, ſole abſente ſunt abſque fructu.*

Iuſtus ut palma florebit. Cur dicit florebit, & non potius fructificat? ad quid flores ſine fructibus? ut intelligas, quod juſti io hac vita debent florere, ſcilicet floribus virtutum, & ſanctarum operationum, ut poſſint frui in alia vita fructibus præmiorum; & hinc addit. *Sicut cedrus libani multiplicabitur.* Quia inter omnes arbores cedrus plus multiplicat, & in altum ſa extollit: ot videas, quod qui plantatus eſt in domo Domini, debet florere ſicut palma, & ſicut cedrus libaoi, & non areſcera, ſicut fænum, ſole cadenta, ut in dia reſurrectionis gloriam percipiat fructuum cœleſtium. Non ſic impii, qoi videntur florere ad modum fæni, ſola abſente, ſed verè non florent, quia non flores, ſed ſtercus, ſeu potius ſerpentes abominabiles emittunt peccatorum. *Pſalm* 91. *& ſer.* 4. *Dom. palm. & ſer.* 3. *in die Paſcha.*

15. *Chriſtus in ſuo horto Paradiſi ſolùm arbores fructuoſas plantat.*

Iuſtus ut palma florebit, & ſicut Cedrus. Cur has duas arbores plantatas in domo Domini ſpecialiter nominat? ut videas, quod ſicut Agricola generoſas arbores eligit, ut eas poſſit in ſuo virgulto plaotare; ſic Chriſtus elagit arbores nobiliſſimas in virguito Paradiſi plantandas: & ideò hoc exprimit ſub metaphora palmæ fructuoſæ, & ſpecioſæ, ſicut & Cedri: indicatque in his verbis tria mirabilia juſtorum, & maximè martyrum: dicit anim primò, (*juſtus*,) ſcilicet in opere: ſecundò dicit (*ut palma*) quia juſti fortes ſunt in tribulatione: Tertio dicit: (*florebit*,) ut indicet pulchritudinem converſationis ſanctæ: nempè juſti debent habere juſtitiæ rectitudinem, patientiæ fortitudinem, & miſericordiæ pulchritudinem: talaſqua dicuntur plantati in domo Domini, quia ibi æternam manſionem babebunt. *Opuſ. diat. ſal. in append pro concion. de uno Martyr. & Pſalm.* 43. *& in Ioan. collat.* 53.

16. *Prædicatores Deum diligentes de nulla corporis injuria franguntur, ſicut Cæli, ut benè annuntient Verbum Dei.*

Adhuc multiplicabuntur in ſenecta uberi, & benè patientes erant, ut annuntient: quoniam Deus rectus eſt. Nota, quod hæc, & ſupradicta verificantur quidem de quolibet juſto, ſed peculiari modo de prædicatoribus verbi Dei, Deum diligentibus, qui veluti Cœli myſtici, qui ita fortes, & firmi ſunt, ut de nullius contrarii motus impetu poſſint diſſolvi; ſic juſti de nullius ictus, vel injuriæ, vel perſecutionis impetu franguntur ſed ſemper quo provectiores fiunt in hoc exercitio, eo fructuoſiores, & fortiores fiunt, ut benè enuntient verbum Dei, & fructum afferant in patientia. *Opuſc. de Eccleſ. Hier. p.* 4. *c.* 5.

17. *Quale bonum eſt laudare Mariam Virginem.*

Bonum eſt confiteri Domino. Hæc verti rectè poſſunt ad laudem Beatæ Virginis, quia Deus vult, ut poſt ipſum laudetur, & glorificetur, ut ipſius mater. Et nora, quod dicitur. *Bonum eſt*, nec exprimit quale bonum: an ſit honeſtum, an conferens, & delectabile, utileque: ut videas, quod laudare B. Virginem bonum eſt ad percipienda omnia bona: Bonum inquam eſt, nempè ex laudibus Mariæ oritur proſperitas ſpiritualis mentis, lætificatio animæ: exhilaratio Angelorum: medium eſt acquirendi gratiam ejus, & agnoſcendi à civibus Paradiſi; quia hoc diſcernit inter electos, & reprobos: hæc eſt medium etiam acquirendi characterem Mariæ, per quod homo annotatur in libro vitæ. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal* 91.

Applicatio ad Mariam Virginem.

18. *Mariam laudare debemus ob multiplicem rationem.*

Bonum eſt confiteri Virgini Mariæ, & pſallere illi gloriam: eſt etiam bonum, quia Maria eſt commendabilis, & amabilis à boitatis plenitudine: venerabilis à dignitatis altitudine, & prædicabilis à laudis amplitudine. *In Lucam cap.* 1. *verſ.* 28. & ideò, qui dignè laudat Mariam ad receptionem maximorum Dei beoeficiorum ſe diſponit. *Op. ſtim p.* 3. *c.* 16.

19. *Per Mariam magnificata ſunt mirabili modo opera Dei.*

Quam magnificata ſunt opera tua Domine, nimis profunda facta ſunt cogitationes tuæ. Per quid magoificata ſunt opera Dei? argone magnificationem acceperuot? Sed transfer mentem ad verba Cantici Mariæ; in quo Maria dixit: *Magnificat anima mea Dominum.* Hoc meritò dicebat Maria, quia per ipſam maximè magnificata ſunt opera Dei: Per Mariam enim Trinitas exaltata eſt, & Deus agnitus eſt. *In Lucam c.* 1. *v.* 46. *& ſer.* 2. *in Nativ.*

20. *Maria omnium creaturarum Pulcherrima, induit pulchritudine Creatorem.*

Delectaſti me Domine in facturâ tuâ. Qualis eſt hæc factura? ergone unica eſt? unica quidem, & multiplex. Hæc eſt Maria Virgo, compendium perfectionum omnium creaturarum; & quia eſt omnium creaturarum pulcherrima, ideò rectè dicit: *delectaſti me Domine in factura tua*; quia fuit ſpecialis facturæ Dei, ſimilis pulchritudini filij, imò tam pulchra quod præcinxit pulchrè Deum Creatorem, carne munda velans eum. *Op. Pſalt. min. quinquag 2. ſer. 2. Dom. 14. poſt Pentec. & op. lytan. & in Pſal.* 118. Verè ſpecialis factura Dei, quia per eam elementa renovantur, infirma remediantur, homines ſalvantur, & Angeli reintegrantur. *ſer. 2. in Nativ.*

21. *Ad Mariam recurrendum; & noſtram cauſam in ea ponere debemus, ne Deus nos ut inimicos diſpergat.*

Quoniam ecce inimici tui peribunt. Audi ô Peccator quid tibi intimat Propheta, nempè diſperſionem inimicorum Dei. Vis ergo hoc tantum malum evadere? ad Mariam recurre; quia qui habuerit characterem nominis ejus, annotabitur in libro vitæ: dic ergo fidenter Mariæ: exurge Domina, & judica cauſam noſtram, & ab inſurgentibus in nos libera nos: ne retrahas à peccatore dexteram tuam; & excipe gladio tuo jacula tentatoris. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 91.

22. *Maria Palma Myſtica, & cedrus Libani.*

Iuſtus ut palma florebit ſicut cedrus libani multiplicabitur, plantatus in domo Domini in ſenecta, &c. Si quilibet juſtus dicitur Palma, & cedrus: hoc melius dici poteſt de Beata Virgine, quæ ab Eccleſiâ dicitur: *quaſi palma exaltata & quaſi cedrus:* verè enim Cedrus exaltata, & Palmæ comquata præmens arce dignitatis cuncta ligna voluptatis. *Op. Pſalt. min. B. Virg. quinquag.* 1. Sed hic notandum eſt, quod magis competunt ſuprapoſitæ proprietates Palmæ, & Cedri Mariæ, quam cæteris ſanctis, tum propter aſperitatem ſuæ vitæ, tum quia ſemper in altum, ſcilicet in Cœlo erat ejus intentio, tum quia quantò plus proficiebat in curſu dierum, eo magis fructificabat, quia ſemper operabatur cum toto conatu gratiæ, quam habebat: Unde ejus merita excreverunt in immenſum ſuper omnes ſanctos, & Angelos.

PSALMUS LXXXXII.

Titulus: Laus Cantici ipſi David ante Sabbatum, quando fundata eſt terra.

1. PRimò Nota, quod cum in præcedentibus actum ſit de victoria vitiorum, & de quiete mentis, quæ obtinetur per ipſam victoriam. In hoc oſtenditur, quod omnia ſunt in Chriſto; & ob id agitur de ejus regno quod in ſex diebus creavit in Mundo, & de regno ſpirituali, quod obtinuit in ſex diebus ſuæ vitæ laborioſæ, quam in ſexta die terminavit in Cruce, per quod ſundata eſt Eccleſia; & ideò hic pſalmus canitur in laudem David, ſcilicet Chriſti pro hac victoriâ, & regno fundato, & acquiſito in ſexta die: poſt quem ſequitur ſeptima quæ eſt reſurrectionis: & hinc cum in ſex diebus creationis ponitur veſpera: in ſeptima tacetur; quia ſeptima ætas non eſt habitura finem: ſic etiam in feſto defunctorum non cantamus veſperas ſecundas, ad ſignificandum, quod vita eorum non eſt habitura finem, qui dicitur veſpera. *Pſal.* 92.

2. *Regnum Chriſti in Eccleſia quale.*

Dominus regnavit decorem indutus eſt, indutus eſt Dominus fortitudinem, & præcinxit ſe. Et quando regnavit? nonne ab æterno fuit Rex? fuit quidem ab æterno, ſed quoad innoteſcentiam fuit in tempore: ſcilicet oſtendit ſe Regem ſuper Eccleſiam quando indutus carne ſe oſtendit, & quando conjunctus eſt cum Eccleſiâ per fidem, & dilectionem: dicitur autem, decore indutus & fortitudine præcinctus; ſcilicet decore divinitatis, humanitatis, & glorioſæ reſurrectionis per quas dicitur firmatus orbis terrarum, ſcilicet Eccleſia. *Op. de invisibilitate Dei. & in Pſalm.* 92. *& in Lucam c.* 12. *v.* 37. *& ſer.* 23. *Hexaem.*

3. *Deus regnans in homine virtutibus ornato, dicitur decorem indutus.*

Dominus regnavit decorem indutus eſt &c. Quando nam ſe induit Deus novo decore, cum talis fuerit ab æterno: ſed reſpondetur, quod cum homo apparet non ſolùm imagine, ſed & ſimilitudine, ſcilicet virtutibus ornatus; tunc dicitur Deus regnare, & indutus decore, non quidem in ſe, ſed in animâ: ut videas, quàm æſtimet Deus virtutes, & gratiam in nobis. *Op. Amatorium.*

4. *Chriſtus judex ab æterno ſecundùm divinitatem, & in tempore à Cruce ſecundùm humanitatem; ſtatque ſedens ad dexteram Patris, & in animâ juſtorum.*

Parata ſedes tua ex tunc, à ſæculo tu es. Quid eſt ex tunc, & poſtea à ſæculo? Ex tunc, ſcilicet ex ſexta die, quando crucifixus eſt, qui habebat poteſtatem judiciariam ab æterno ſecundum divinitatem, eandem habuit ſecundùm humanitatem ex tunc, quia factus eſt judex vivorum, & mortuorum. Et nota, quod ſedes Dei ſecundùm divinitatem dicitur dupliciter, ſcilicet ſecundùm æqualitatem qua ſedet à dextris Patris; & ſpiritualiter in anima fideli, quæ eſt ſedes Dei: item ſecundùm humanitatem; nam ut homo ſedet à dextris Patris, ſcilicet in potioribus bonis: & ſecundùm judiciariam poteſtatem, quia in formâ hominis judicabit. *Pſal.* 92, *& Pſal.* 118. *c.* 4. *v.* 4.

5. *Chriſtus per prædicatores, & Apoſtolos elevavit flumina irrigantia Eccleſiam.*

Elevaverunt flumina vocem ſuam, elevaverunt flumina fluctus ſuos à vocibus aquarum: mirabiles elationes maris. Nota, quod poſito adventu Chriſti in mundum, ſubdit elevationem multiplicem fluminum, & aquarum nempe prædicationem Apoſtolorum, & miniſtrorum, qui miſſi ſunt à Chriſto per Mundum, ut verbo ſuo irrigarent homines, & effluerent dona Spiritus ſancti per totum Mundum:

dum: & notandum, quod prædicatio verbi Dei exponitur nomine fluminum, quia ex ipſo procedunt variæ intelligentiæ myſteriorum cæleſtium; per quas elevatur anima ad Dei viſionem, & cognitionem. *Pſal.92.& ſer.11. Hexaem.* Unde ſubdit: *mirabilis in altis Dominus*; quia verè fuit Chriſtus mirabilis in ſapientiâ doctrinæ ſuæ diffuſæ per Mundum. *In Lucam c.1.v.34.*

6. *Flumina perſequutionum, & malorum in Chriſtum inundaverunt.*

Elevaverunt flumina fluctus ſuos mirabiles elationes maris. Vide, quod ſtatim ac Chriſtus ſe indutum humanitate oſtendit, dicitur, quod elevaverunt flumina fluctus ſuos: ſcilicet perſequutionum, pœnarum, dolorum, & malorum in ipſum, quia in tota ſuâ vitâ pœnalitatibus ſe ſubjecit. *Pſal. 92. & 37. & 64. & ſapi. 15.*

7. *Dicta Chriſti multipliciter commendantur, & credibilia facta nimis.*

Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis. Vide qualiter commendantur dicta ſponſi Eccleſiæ: nempè à fidelitate; unde dicit: (*teſtimonia,*) à dicentis auctoritate: unde dicit: (*tua*) & à certitudine: unde dicit; *credibilia facta ſunt nimis*, verè magna magnorum, & multa multorum teſtimonia habuit Chriſtus: crede ergo ipſis: habet enim teſtimonium, non ſolùm magnarum perſonarum, ſcilicet Patris, filij, Spiritus ſancti, Angelorum, & Apoſtolorum, ſed etiam magnorum operum: ſed heu peccator miſer, adhuc vix ei credit, dum neque ipſius terretur comminationibus, nec attrahitur promiſſionibus, nec præceptis obtemperat, nec conſiliis acquieſcit: iſte fatetur ſe Deum noſſe, ſed factis negat. *ſer.1.Dom.paſſ. & Pſalm.91. & Pſalm. 118.c.1.v.2. & c.6.v.14. & c.21.v.13.*

8. *In domo Dei, Eccleſiâque Deus vult ſanctitudinem.*

Domum tuam Domine decet ſanctitudo Hæc verba ſunt per ſe clariſſima, in quibus oſtenditur qualis ſanctitudo, & ſanctificatio, & ſanctitas exigatur in Eccleſia: nempè munditia caſtitatis, & continentiæ in ſacris miniſtris principaliter, & in omnibus eam frequentantibus; & inde cultus Dei cum omni diligentiâ & devotione, ob idque, & abeſſe omnem contentionem, diſcordiam, vanitatem, avaritiam, & irreverentiam. *ſer. in dedicat. Templi. in Lucam c.19.v.46. in Ioan. collat. 14. & in Eccleſ.c.2.*

9. *Anima juſti eſt domus Dei, in qua ipſe exigit ſanctitudinem: anima impij domus diaboli, & diabolo dicata.*

Domum Dei decet ſanctitudo in longitudinem dierum. Nota, quod myſticè hæc domus Dei eſt anima; & ideò ut habitetur ab ipſo Deo, eſt ſanctificanda, & dedicanda ad ſimilitudinem ſanctificationis domus materialis: nempè aſperſione aquæ benedictæ compunctionis, & lachrymarum: Item ſignis crucis: nempè pœnitentiæ, & mortificationis carnis: item inunctione olei devotionis: item illuminatione honeſtæ converſationis: E contra diabolus habet ſuas domos ſibi dicatas aquâ carnalium voluptatum, in quibus computreſcit ſanctitas: ſignis non crucis, ſed ſuperbiæ; voluptatis, & laſciviæ inunctione vitiorum, & obſcuritate peccatorum. *ſer.1. in dedicat. Templi. & ſer.2.de B.Virgine.*

10. *Nomen Ieſus eſt domus Dei ſanctiſſima.*

Domum Dei decet ſanctitudo. Nota etiam, quod myſticè hæc domus Dei, dicitur nomen Jeſus, de quo dixit B.Virgo: *& ſanctum nomen ejus.* Domus, inquam, Dei, quia in ipſo continetur, & per ipſum magnum pietatis ſacramentum manifeſtatum eſt in carne juſtificatum in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum gentibus, creditum Mundo; aſſumptum in gloriâ. *in Lucam c.1. v. 49.* Nomen hoc igitur eſt veluti domus ſacra: in ipſo continentur omnia bona homini neceſſaria.

11. *Fides purgat animam.*

Teſtimonia tua credibilia facta ſunt nimis, domum tuam decet ſanctitudo. Nota connexionem horum verborum: primò dicit, quod teſtimonia Dei facta ſunt credibilia nimis; poſtea tranſit ad conſiderationem ſanctitatis, quæ convenit domui Dei: ut hinc intelligas, quod præmiſſo exercitio fidei in verbo Dei, ſequitur ſanctitudo, & purgatio in animâ: fides enim habet hoc, quod expurgat animam ab omni ſordia. *Pſalm. 118. cap. primo verſ. 14.*

12. *Chriſtus ſecundùm humanitatem Rex; & decorus, quia ex Mariâ Virgine natus.*

Dominus regnavit, decorem indutus eſt, indutus eſt fortitudinē, & præcinxit ſe. Nota, quod hic loquitur de regno, & decore, quo ditatus eſt ut homo: ſed quando, & quomodò iſtas dotes obtinuit? quando factus eſt homo: ſcilicet quando carnem ex Virgine Mariâ ſumpſit, & ideò quia natus eſt ex Mariâ Virgine, ideo rex ſecundùm humanitatem præcinxit & indutus eſt decorem; ſimulque præcinctus fortitudine. *Op. Pſalt. min. B. Virg. quinquag.2. & ſer.3.Dom.14. poſt Pentec.* Ergo Rex Chriſtus; quia natus ex Virgine Maria: & pulcher, quia ex pulcherrima natus; totum enim recepit ut homo per carnem, & in carne aſſumpta ex ipſa Maria: *Vid. Pſ.92. n. 20.*

13. *Quia Chriſtus regnum, & decorem à Matre recipit; ideò ipſe eam ornavit omnibus virtutibus.*

Dominus regnavit decorem indutus eſt. Et ſi hoc à Maria Virgine habuit, quid ei & ipſe contulit? contulit ornamentum virtutum, & coronavit ipſam ut Reginam gratiæ, & fecit ipſam propitiatorium noſtrum, ut ſuam pietatem exerceret in nos, ut Mater pacis adimpleret propitiationem ſuam in nobis, & viam æquitatis doceret ſervos ſuos. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſ. 92.* *Applicatio ad Mariam Virginem;*

14. *Maria ſedes ſapientiæ increatæ ab æterno prælecta. & in inſtanti conceptionis conſecrata à SS.Trinitate.*

Parata ſedes tua Deus ex tunc à ſæculo. Quænam eſt hæc ſedes Dei, & quando parata? ex tunc: quid eſt ex tunc? nota quod hic myſticè loquitur de Maria quæ ut nobilior Cælo;

parata fuit ſedes Dei ex tunc, ſcilicet ab æterno prælecta, & prædeſtinata in Dei ſcientia, ut ad tantam gloriam aſſumeretur, & in tempore, ſcilicet præventa à Spiritu ſanctificante, & conſecrata, ut in tempore à Patre luminum præfixo, Mater Dei actu fieri mereretur: Hanc ſedem igitur ſibi paravit omnium artifex, & ſapientia Chriſtus in virginali conſecratione, ipſam ſedem ſubintravit, & in ipſa requievit, in ipſius Virginis fœcundatione: ſedes ideò eſt, & fuit B. Virgo pura in utero, purior in Mundo, & puriſſima hæc rutilat nunc in Cœlo. *Op. Eccleſ. Hier. p. 4. c. 7.*

15. *Maria ſedes ſapientiæ cæleſtis, à qua Diſcipuli addiſcunt myſteria Cælorum.*

Parata ſedes tua ex tunc. Nota, quod hæc ſedes eſt Maria Virgo, ſedes ſcilicet ſapientiæ increatæ: ergo qui deſiderat ſapientiam Chriſti, ſerviat Matri ejus animo reverenti. *Op. Pſalt. B. V. Pſalm. 92.* Sedes fuit ſapientiæ Maria, quia in ejus corde Spiritus Sanctus ſcripſerat totum Evangelium, omneſque ſcientias. *l. 4. d., 0. a 1 q. 1. ad ult & op. ſpecul. B. Virg. lec. 7. & 8. & opuſc. Phar. l. 1. c. 5.*

16. *Maria opera ineffabilia, theſauri Miſericordiæ ejus profundiſſimi.*

Elevaverunt flumina vocem. Jam dictum eſt per hæc flumina fluctus, & mare intelligi mirabilia opera Domini Jeſu; quæ verba applicata Mariæ Virgini indicant per talem elevationem fluminum, & maris, quod opera Mariæ ſuperant captum hominis, ſuntque inenarrabilia, & quod theſauri miſericordiæ ejus ſunt inveſtigabiles. Dicamus ergo, elevantes oculos ad Mariam Virginem: ſuſtine ô Maria tuâ miſericordiâ & interceſſione deficientes, & libera nos à tentationibus, & deſtina nos in ſortem veritatis, ut ex theſauris tuæ miſericordiæ ditemur in Cœlis. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal 92.*

17. *Maria Virgo, ejuſque uterus domus eſt Dei ſanctiſſima.*

Domum tuam Domine decet ſanctitudo. Quænam eſt domus Dei: qualis eſt quæ poſſit capere incomprehenſibilem Deum? nulla alia creatura, præter Mariam, quæ veluti Cœlo capacior, potuit capere in ſuo utero Deum infinitum, & immenſum: verè Domus Dei ſanctiſſima, ab omni labe culpæ præſervata; & omnibus donis, & gratiis ornata, & ſanctificata, tam corpore, quam anima: cujus uterus fuit aula, in qua Rex regum, & Dominus dominantium à regalibus ſedibus veniens, primam ſibi inter filios manſionem elegit. *Op. ſpecul. B. Virg. lec. 10. & ſer. 2. de B. Virg. & in Lucam c. 19. v. 7.*

PSALMUS XCIII.

Titulus: Pſalmus ipſi David: quarta ſabbati.

1. PRIMÒ Nota, quod cum ſupra egerit de regimine Chriſti, quia multi inſipientes murmurant de hoc regimine, videntes, quod mali in hoc mundo videntur florere, boni autem tribulantur; ideò in hoc pſalmo reprimit illud murmur: & hoc innuitur in titulo ſuprapoſito: unde ſenſus eſt tituli: Pſalmus iſte eſt David Prophetæ, habitus pro his, quæ ſignificata ſunt, per ea, quæ facta ſunt quarta feria, in qua facta ſunt luminaria Sol, & Luna, quæ quantum in ſe eſt non obſcurantur, & peragunt curſus ſuos, non curantes de his, quæ inferius fiunt. Sic ſancti imbuti ſplendore ſapientiæ cœleſtis, ob idque ſcientes, quod Deus non ſine cauſa permittit ſic florere malos, & affligi bonos, ideò cum patientia, & ſine murmure agenda peragunt, temporalia iſta non curantes, niſi ad compaſſionem proximi, & vitæ ſuſtentationem. Nota etiam, quòd quarta feria creata ſunt ſol, & luna, per quod indicatur illuminatio Eccleſiæ, & hinc incipimus in jejuniis quatuor temporum, & quadrageſimæ à quarta feria quæ eſt decima, quam damus Deo; quia decimus chorus Angelorum cecidit, & debet ex hominibus reſtaurari. Nota etiam, quòd à quarta luna incipimus computare ordinem ſeptimanæ, ſcilicet à Dominica die, quæ reſpondet creationi ſolis, & lunæ. *Pſalm. 93.*

2. *Sancti ſunt Sol, & Luna in Eccleſia.*

Quarta ſabbati. Nota, quod ut dictum eſt iſte Pſalmus factus eſt pro iis, quæ facta ſunt feria quarta in creatione ſolis, & lunæ, per quam ſignificati ſunt ſancti, quos Deus poſuit in Eccleſia ut Sol, & Luna; ſcilicet quia illuminant ipſam, tum ratione ordinis, quia cum ordine faciunt quicquid faciunt, ſicut Sol: tum ratione habitationis, quia eorum converſatio in Cœlis eſt; & ideò iſte pſalmus ordinatur ad ſublevandam infirmitatem multiplicem noſtræ humanitatis, ſcilicet pœnæ, culpæ, & impatientiæ. *Pſal. 93.*

3. *Deus quomodò dicitur Deus ultionum.*

Deus ultionum Dominus, Deus ultionum. Nota, quod repetit ultionum Dominum; quia multipliciter Deus ulciſcitur: nempè in præſenti in temporalibus, & ſpiritualibus, & in corpore, & in anima æternaliter, ideò eſt timendus: & hinc ſubdit Propheta: *exaltare qui judicas terram, redde retributionem ſuperbis: uſquequò peccatores gloriabuntur*, ut pateſiat, quod iſtas ultiones Deus præparavit ſuperbis, oppreſſoribus viduarum, & pauperum, & aliis iniquis. *Pſalm. 93. & 122. In ſapien. c. 2 & c. 5.*

4. *Omiſſio exercitii præſentiæ divinæ cauſa omnium peccatorum.*

Et dixerunt: non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob Qui ſunt iſti tam vecordes qui ad tantam cæcitatem devenerunt, dicentes: quod Deus non videt ſua ipſorum ſcelera? nonne notum eſt Deum ubique, & omnia comprehendere? Sed nota, quod hoc poteſt intelligi de infidelibus, qui Deum omniſcientem non cognoſcunt: & de iſtis non currit dubitatio. Secundò poteſt intelligi de Chriſtianis, qui licet habitu fidei ſciant Deum omnia ſcientem, tamen non attendentes ad hoc, & è contra, videntes, quod Deus non ſtatim punit ſua ipſorum peccata, vivunt, ac ſi Deus eſſet cæcus, & ideò præcipitant in omnia ſcelera: ut videas, quod qui amittit conſiderationem præſentiæ divinæ, non poteſt non erumpere in varia delicta: & hinc Propheta ſubdit: *intelligite inſipientes, & ſtulti ſapite: qui plantavit aurem non audiet, aut qui finxit oculum non conſiderat: Deus ſcit cogitationes hominum.* Quaſi dicat: væ, væ illis, qui occultas nequitias ſuas credunt celari poſſe Domino: væ, væ illis, qui non attendunt Deum videre mala omnia, quia ſtatim non judicat. Attendite igitur ſtulti, quod Deus ſapientiſſimus videt omnia, ſed non ſtatim omnia vindicat patientiſſimus: quia conditor noſter mirâ diſpenſatione conſilii, & culpas reſpicit, & vivendi tempora impendit, ut longiora vitæ temporalis ſpatia, aut converſo fiant in adjutorium muneris, aut non converſo, ad augmentum damnationis. *Serm. 1. Domin. 2. poſt octav. Paſchæ, & in Lucam cap. 7. verſ. 40.*

5. *Chriſtus per prædicatores fidei docet omnem veritatem: Diabolus per iniquos docet omnem falſitatem, & iniquitatem.*

Qui corripit gentes non arguet, qui docet hominem ſcientiam. Si Deus docet hominem ſcientiam, ubi eam docet? & quomodo? & qualem ſcientiam? Nota, quod hoc eſt, quod facit Chriſtus, qui docet prædicatores doctrinam fidei, quæ eſt omnis ſcientia, ut per eos alios doceat: ad differentiam doctrinæ, quam per malos diabolus docet: nam Chriſtus docet veritatem doctrinæ, veritatem vitæ, ſcilicet exercitium virtutum, & veritatem juſtitiæ: E contra diabolus per ſuos ſequaces ad injuſtitiam erudit malos ad laſciviam, libidinem, & iniquitatem: primi erunt quaſi ſtellæ lucentes in Cœlo: ſecundi quaſi faculæ ardentes in inferno *Sermon. 4. Dom. 3. poſt octa. Paſcha in Ioan. collat. 72.*

6. *Iterum inculcatur exercitium præſentiæ Dei.*

Intelligite inſipientes: Dominus ſcit cogitationes hominum. Vide ergo, quod Propheta iterum refricat, & repetit, quod Deus videt omnia, & omnibus præſens eſt: & ſi novit cogitationes internas, novit & operationes omnes noſtras: quaſi dicat: noli, ô homo, novit te Dominus tuus, & ſic te novit, ut capillos tuos habeat numeratos: novit adverſa, quæ ſuſtinemus, merita quæ habemus, opera quæ facimus, tempora, quæ vivimus, & ſtipendia quæ recipiemus: ut ex hoc pateſiat, quàm neceſſaria, & utilis ſit meditatio præſentiæ Dei. *Ser. 4. Dom. 4. poſt oct. Paſchæ, & in Lucam cap. 6. verſ. 8. & cap. 21. verſ. 14.*

7. *Vanitas in homine multiplex.*

Dominus ſcit cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. Ergone omnes cogitationes hominum vanæ? nonne multæ ſunt bonæ? Sed attende, quod loquitur de malis, & impiis, ut oſtendat, quod eorum cogitationes malæ ſunt vanæ, & ſine fructu: & à fortiori, ſi cogitationes, ergo & locutiones, & operationes ſunt vanæ, quia homo, peccando, ultra vanitatem naturæ, incidit in vanitatem culpæ. *In Ecclen. c. 1. & in ſapi. c. 13.*

8. *Quomodò dicatur Beatus, qui à Deo eruditur, & infelix, qui à mundo eruditur.*

Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum: ut mitiges ei à diebus malis. Quomodò dicitur beatus ille, qui à Deo eruditur? nonne multi ſciunt doctrinam fidei, & tamen mali ſunt, & damnantur? Reſpondetur quod hoc verum eſt de ſcientiâ ſine operatione: ſed non de ſapientibus à Deo eruditis, qui cum ſcientiâ connectunt operationes bonas: ſed quomodo id ſit verum attende. Beatus igitur dicitur ſolus ſapiens, cujus mentem erudierit Dominus: & ideò ſubdit: *& de lege tua docueris eum.* Lex enim Domini ſola eſt immaculata, ſola irreprehenſibilis, ſola convertens animas: hujus autem legis eruditio, non remanet foris, ſed intus in corde, per devotæ mentis affectum intrat; quia docet quid agendum, quid fugiendum, quid credendum, quid orandum, quid deſiderandum, quid timendum; docet immaculatum eſſe & irreprehenſibilem: docet ſervare promiſſa, deflere commiſſa: docet mundana contemnere, carnalia reſpuere: docet cor totum, animam totam, mentem totam in ſolum convertere Dominum Jeſum Chriſtum ad cujus comparationem omnis mundana ſapientia eſt ſtulta, & fatua: Beatus igitur eſt ſapiens hujus doctrinæ Chriſti ſtudioſus, & non ſolùm auditor, ſed factor. *Op. de perfect. vita in prol. & ſer. 1. Dom. 12. poſt Pentec. & in Ioan. collat. 72. & Pſalm. 118. c. 11. v. 11.*

9. *Juſtitia convertitur in judicium ſuave, & dulce bonis, & rectis corde: in pœnam malis.*

Quia non repellet Dominus plebem ſuam, & hæreditatem ſuam non derelinquet: quoadusque juſtitia convertatur in judicium, & qui juxta illam omnes qui recti ſunt corde. Quomodò juſtitia convertitur in judicium his, qui recto ſunt corde? Nota, quod eſt judicium bonum, & dulce, & eſt aſperum, & pœnale: bonis juſtitia convertitur in judicium ſuave: malis in pœnam: Nota etiam, quod Chriſtus convertit in ſeipſo juſtitiam in judicium, ſcilicet aſſumpſit in ſe pœnam, & infirmitatem noſtram, infirmorum pœnam gerens: & hoc oſtendit, quando in horto dicebat: *tranſeat à me Calix iſte:* unde habuit in ſe infirmitatem moventem anguſtias, non moventem illecebras: cum qua infirmitate erat neceſſitas non coactionis, quia non coactè patiebatur, ſed opportunitatis, & conditionis. *Pſal. 93. & ep. Apol. paup. reſp. 2. c. 1.*

10. *Beati corde coram Deo ſunt, qui habent conformitatem perfectam voluntatis cum Deo: impii habent difformitatem.*

Et qui juxta illam omnes qui recto ſunt corde. Quid eſt quod juxta juſtitiam ſunt recti corde? juxta illam, ideſt juſtitiam poſſunt ſecurè expectare abſque timore qui recti erunt corde: recti corde autem ſunt, qui perfectam conformitatem cum divinâ voluntate habent: ad quam tria concurrere debent: nempè pie velle quod Deus vult: piè nolle, quod ipſe non vult: & piè velle quod Deus non vult: ut v. g. Juſtus vult ſuum Patrem mori, ſi Deus vult talem mortem, & tamen Deus tunc non vult quod moriatur, quæ omnia fiunt per perfectam conformitatem cum divina voluntate, & abſolutè & cum conditione: Impii autem volunt impiè, ſcilicet malo fine, quod Deus piè vult; & nolunt impii, quod Deus vult. *Pſal.93.*

11. *Miſericordia Dei efficaciter adjuvat, quia liberat ſuos quando commoventur turbationibus, & perſecutionibus.*

Quis conſurget mihi adverſus malignantes: niſi quia Dominus adjuvit me? ſi dicebam motus eſt pes meus: miſericordia tua adjuvabat me. Ecce quod dum juſti quatiuntur tribulationibus, & malorum perſecutionibus, Deus præſto eſt ſuâ miſericordiâ in eos, adjuvans ipſos in progreſſu virtutis. *Pſalm.118.cap.5.verſ.12.& c.6. v.6.& Pſal.135.& ſap.cap.16.* Hoc igitur debet nos excitare ad confidendum in divinâ miſericordiâ: nam Chriſtus miſſus eſt, ut pius paſtor, ut quod erat confractum ſolidaret, & quod erat debile confortaret. *Pſalm.93.*

12. *Deus dum hominem juſtum affligit exterius, conſolatur interius.*

Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tua lætificaverunt animam meam. Nota hoc dicebat Chriſtus: ſed etiam idem verè dicunt juſti patientes pro Chriſto; nam dum exterius, ſcilicet in parte inferiori torquentur, interius in ſuperiori animæ à Deo conſolantur: ut videas, quod Deus non deſerit ſuos in tribulationibus. *Serm. 3. de plur. Martyr.*

13. *Vnctio Spiritus ſancti datur patientibus pro Chriſto, ut pateat, quod ſub cruce pœnitentiæ latet conſolatio, quæ abſconditur abhorrentibus Crucem.*

Secundùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, conſolationes tua lætificaverunt animam. Vide artem, qua utitur Deus in conſecratione animæ: nam ſicut in conſecratione Eccleſiæ materialis pinguntur cruces, & oleo benedicto inunguntur; ſic facit Deus amplexantibus crucem pœnitentiæ, & tribulationum pro Chriſto: nam ſub tali cruce Deus communicat unctionem conſolationum ſpiritualium, & eo majores dat, quo acriores tribulationes pro ipſo amplectitur anima. Hanc unctionem Deus denegat recuſantibus portare crucem pœnitentiæ. *Ser.1.de dedicatione templi.* Nota etiam, quod hoc verificatur de illis, quos Deus ſolet, poſtquam eos probaverit aliqua tentatione ſpeciali, v. g. ſubtractionis conſolationum ſpiritualium, vel tentationis graviſſimæ contra pudicitiam, dum ad Deum toto conatu recurrunt, ſolet, inquam, eos amplius conſolari, & aliquam perfectionis gratiam inſolitam eis conferre: ut evenit S. P. Franciſco, quandò ſe projecit inter ſpinas: & S. Benedicto, & B. Thomæ, cui Deus conſtrinxit lumbos, ne amplius tali tentatione vexarentur. *Op. de profec. relig. l.2.c.6.*

14. *Lætitia vera eſt propria ſervorum Dei ſe exercentium in patientiâ.*

Secundùm multitudinem dolorum meorum, conſolationes tuæ lætificaverunt animam. Vide quomodò anima, quæ Deo toto corde ſervit in patientia, & tolerantia, ab ipſo Deo repletur lætitia, & conſolatione poſt tribulationes, imò in ipſis tentationibus Hæc enim lætitia eſt propria Deo ſervientium. *Op. incendium amo. c.3. & op. de profec. relig. l.2.c.6.& 36.*

15. *Dei ſchola docet tolerantiam paſſionum ab impiis illatarum.*

Numquid adhæret tibi ſedes iniquitatis, ideſt iniquus homo? *qui fingis laborem in præcepto: captabunt in animam juſti.* Datur per hæc intelligi, quod cum Deo non morantur impii, ſed tantùm illi, qui ſub Dei diſciplina vivunt: iſtos enim Deus fingit, & format per labores, & tribulationes: unde dicit: *qui fingis laborem in præcepto*, ideſt, qui formas tuos per tribulationes in præcepto charitatis: ſic enim formati non timebunt captiones, & inſidias malorum. *Pſalm.70. & 103.*

16. *Divinæ juſtitiæ Deus oppoſuit miſericordiam Mariæ Virginis.*

Deus ultionum Dominus, Deus ultionum libere egit. Si Deus noſter eſt Deus ultionum, quomodò eripiemur nos miſeri peccatores, ne ſub manu iræ Dei cadamus, ne in foveam inferni præcipitemur? Sed ne timeas, ô peccator; nam divina providentia accurrit, dum Matrem miſericordiæ Mariam in mundo collocavit, ut ipſa inflecteret Deum ultionum ad miſerendum, & ipſum ad miſericordiam excitaret. Ergo qui colunt Mariam, viam pacis, & miſericordiæ invenient: ſervite igitur, ô fideles illi reverenter, & ſanabit vos benedictus fructus caſtiſſimi ventris illius: Et tu beatiſſima Virgo reſpice humilitatem ſervorum tuorum, & laudabunt te in generationibus ſæculorum; magnifica nomen tuum in multiplicatione gratiarum tuarum; & ne ſinas ſervos tuos ſubjacere periculis. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.93.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

17. *Dolor maximus B. Virginis ob amiſſionem filii, converſus eſt in conſolationem in ipſius inventione.*

Secundùm multitudinem dolorum meorum, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam. Vt percipias, in quo ſenſu B. Virgo hæc repetebat, loquens cum filio ſuo, transfer mentē ad amiſſionem filii, & perpende dolorem vehementiſſimum cordis Mariæ, dum ipſum amiſit in illo triduo: & deinde lætitiam

quam

Digitized by Google

quam percepit in ipſius inventione: quaſi diceret: ſecundùm multitudinem dolorum meorum, quos habui de amiſſione tuæ præſentiæ corporalis, conſolationes tuæ lætificaverunt animam meam in viſione faciei tuæ divinis ſplendoribus irradiatæ: & quid jucundius, quàm videre hominem hominis conditorem, qui eſt delectabilis ad videndum: ſuavis ad habendum, dulcis ad perfruendum: ipſe per ſe placet; ipſe per ſe ſufficit. *ſer. 1. Dom. infra oct. Epiphan.*

PSALMUS XCIV.

Titulus: Laus Cantici ipſi David.

1. PRIMÒ Nota, quòd cum ſupra egerit de damnatione malorum in ſecundo adventu Chriſti: nunc tranſit ad primum adventum, & agit de beneficiis ab ipſo collatis, ut quos non attrahunt comminationes, attrahant ſaltem beneficia, & promiſſiones: & ſenſus eſt: laus iſta Cantici, ideſt exultationis, & devotionis ſit David, ſcilicet Chriſto; per quod invitat nos ad laudem, & exultationem.

2. *Deus trinus trino ſacrificio honorandus.*

Venite exultemus Domino, jubilemus Deo ſalutari noſtro. Nota in his paucis verbis proponitur Deus trinus: ſcilicet Dominus Deus Pater: ſalutare, ſcilicet Filius, & noſter, ſcilicet Spiritus Sanctus; innuiturque honorandum eſſe trino ſacrificio, ſcilicet fide unde dicitur: *venite*: opere, unde dicitur: *exultemus*: & mentis jubilatione, unde dicit. *Iubilemus Deo ſalutari noſtro. Pſalm. 94.*

3. *Invitantur ſpecialiter Clerici ad canendum Deo laudes in pſalmorum recitatione.*

Venite exultemus Deo. Nota, quòd licet invitentur omnes fideles ad Deum laudandum, tamen ſpecialiter iſte pſalmus dirigitur ad Clericos, quorum munus ſpeciale eſt decantandi Pſalmos in Eccleſia; innuiturque, quod id debent facere cum jucunditate, ut torpor, & pigritia ab eis abſcedat, & omnis iniquitas. *ſer. in dedicat.*

4. *Cur hic Pſalmus cantatur in principio matutini in toto anno, excepta die Epiphaniæ?*

Venite exultemus Deo. Nota, quòd hic Pſalmus totus eſt de vocatione Judæorum: ſed quia nondum converſi ſunt, ideò ſingulis noctibus repetitur in invitatorio, quia vocamus Judæos, ut convertantur: ſed quia Epiphania tota eſt de vocatione gentium, ſcilicet quomodo Reges vocati ſunt; & non de vocatione Judæorum, ideò iſte pſalmus tacetur in invitatorio: & quia Judæi in ſexta ætate convertentur, ſcilicet in fine mundi, quando ſcilicet manus Moyſi ad ſinum converſa eſt; ideò in ſexto loco in matutinis illius feſti cantant: vel etiam ideò hic pſalmus tacetur in illius feſti invitatorio; quia illud feſtum eſt de vocatione gentium, quæ non ſunt vocatæ ad fidem cum tot prodigiis, & laboribus, ſicut evenit in vocatione Judæorum: ideò in illo feſto tacetur. *Pſal. 94.*

5. *Eccleſia habet ſua invitatoria: Synagoga peccatorum habet ſua.*

Venite exultemus Domino. Nota quod in hoc invitatorio Eccleſia invitat ſuos fideles ad Deum laudandum: ſic etiam Synagoga peccatorum habet ſua propria invitatoria, quibus invitat ad peccata. *in ſap. c. 2.*

6. *Per confeſſionem peccatorum invitamur ad praeoccupandam faciem Chriſti Iudicis, ne in judicio pereamus.*

Praeoccupemus faciem ejus in confeſſione, & in pſalmis jubilemus ei. Nota hæc verba, & ipſorum ordinem: Nos enim invitat Spiritus Sanctus ad quærendam faciem Chriſti; ſed quia aliis ipſam oſtendit iratam, aliis placatam: vult, ut ejus faciem iratam præoccupemus confeſſione peccatorum: ut hinc ipſam placatam inveniamus & inde portam Cœli reſeratam inveniamus, ut ibi laudemus, & jubilemus ei in pſalmis. *ſermon. 5. rogat.*

7. *Perfecta oratio exigit in orante humiliationem, & Dei exaltationem.*

Venite exultemus, praeoccupemus faciem ejus in confeſſione: quoniam Deus magnus Dominus, & rex magnus. Ecce quòd nobis traditur modus efformandi efficaciſſimam orationem: primò dicit: *praeoccupemus faciem*: per quod proponit humiliationem perſonæ orantis coram Deo: & hinc ſubdit: *quoniam Deus magnus*: ut hinc ad Dei magnificentiam erigatur anima, ſcilicet ad cognoſcendum ejus nomen ſummæ Majeſtatis, ſummæ unitatis, & ſummæ pietatis, ut hinc colatur Deus, & venia peccatorum obtineatur: & hinc ſubdit: *quia in manu ejus ſunt omnes fines terræ, quoniam ipſius eſt mare: Venite adoremus. in Lucam c. 18. v. 13. & in ſap. c. 16. & in Ioan. c. 4. v. 24.* Ex quibus addiſcere debes, quod nulla eſt oratio, vel opus bonum coram Deo, niſi præcedat cognitio divinæ majeſtatis, & humiliatio noſtra coram ipſo. *ſer. 2. de decem præcept.*

8. *Idem confirmatur.*

Venite adoremus, & procidamus ei, ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipſe eſt Dominus Deus noſter, & nos populus paſcuæ ejus: & oves manus ejus. Ecce quomodò traditur denuo modus exhibendi Deo orationem perfectam; nam invitamur hic ad divinam adorationem, & reverentiam, & orationem devotam: *venite*, inquit Propheta, *adoremus Dominum*; quia ſi ipſe eſt qui nos redemit: ſi ipſe eſt qui gubernat, & regit; & ſi nos populus ejus, ſi oves paſcuæ ejus: ergo venite corpore: adoremus mente, procidamus ante eum corpore, & mente, & ploremus coram eo ex peccatorum recordatione, ex bonorum omiſſione, ex præceptorum ejus tranſgreſſione, & ex omnium vitium inferiorum correptione. *ſer. 1 de SS. Phili. & Iacob. in Lucam c. 5. v. 8. & 12. & c. 8. v. 41.*

9. Populus

9. *Populus fidelis cur dicitur ovis Dei.*

Nos: & oves paſcua ejus Cur aſſimilatur Populus Chriſtianus ovi? quia ſpecialiter tria relucent in fideli populo: ſcilicet fœcunditas operum, patientia io adverſis, & innocentia cordis. *Pſal.94. & ſer 1 & 2. Dom.1. poſt oct. Paſcha.* Et quia ovis audit, & ſequitur vocem paſtoris, ideò ſubdit Propheta: *Hodie ſi vocem ejus audieritis. ſer.2. Dom 1 poſt oct. Paſcha.* Et nota quod in his verbis videtur prævertio ordinis; quia debebat dicere: Populus, manus, & oves, & non populus paſcuæ ejus, & oves manus ejus: ſed tamen figuratè loquitur per tranſpoſitionem, ut innuat, quod idem intelligitur per populum, & per oves. *Pſal.35. & 17.*

10. *Obduratio qualiter à nobis, à Deo, & à diabolo proveniat.*

Hodie ſi vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda veſtra. Vide ex hoc verbo quomodò obduratio venit à nobis: & ſi hoc, quomodo alibi dicitur à Deo: *ego indurabo cor Pharaonis?* Sed attende. quod obduratio eſt pœna acta, ſcilicet proveniens ex actione mala ab homine facta, & ideò prout pœna eſt. eſt à Deo permittente, vel ſubtrahente gratiam juſtè; & à diabolo per inſtigationem. *Pſalm.94. & l.1. d.40.a.4.q.1. & 2.*

11. *Mali quomodo dicuntur tentare Deum.*

Tentaverunt me Patres veſtri. Quomodo? hoc fit per incredulitatem in promiſſis divinis, & etiam per impugnationem veritatis. *Pſal.94. & in Lucam c 11.v.16.*

12. *Via Dei, & via diaboli quænam.*

Et iſti non cognoverunt vias meas. Vide, quod iſti rebelles non cognoverunt vias Domini: inde ſignum maximum eſt iræ Dei ignorare vias iſtas Dei, & nota, quod via Dei eſt multiplex: nempè Chriſtus, ejus humanitas & divinitas; via item ſpiritualis aditus cordis, iter rectitudinis, ſanctitas converſationis: per has venit Deus ad nos, & diabolos è contra habet ſuas vias; nempè latitudinem proſperitatis, & voluptatum per quas ducit ad perditionem. *Pſal.94.*

13. *Convertitur iſte Pſalmus ad invitandum fideles ad laudandam Mariam Virginem.*

Applicatio ad Mariam Virginem. Venite exultemus Dominæ noſtræ jubilemus ſalutiferæ Mariæ Reginæ noſtræ: præoccupemus faciem ejus in jubilatione, & in canticis collaudemus eam: Venite adoremus, & procidamus ante eam, confiteamur illi cum fletibus peccata noſtra. Impetra ergo, ô Maria nobis indulgentiam plenam, aſſiſte pro nobis ante tribunal Dei: ſuſcipe in fine animas noſtras, & introduc nos in requiem æternam. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.94.*

PSALMUS XCV.

Titulus: Canticum ipſi David: quando Domus ædificabatur poſt captivitatem.
ex 1. Par. c. 15.

1. PRimò nota, quòd ad literam alluditur ad reædificationem Templi factam ſub Zorobabel, & Jeſu Sacerdote poſt captivitatem ſeptuaginta annorum, quando deſtructum fuit à Babiloniis, ob quam reædificationem invitat Judæos ad cantandum Domino canticum novum: Myſticè agitur de reædificatione ſpirituali animæ per converſionem, & pœnitentiam, ob quam gaudium redundat in anima, & hinc invitatur ad laudandum Deum.

2. *Omnia creata invitantur ad Deum laudandum.*

Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra. Quomodo terra, & non potius homines, vel Angeli invitantur ad cantandum Domino? ſed nota, quod nomine omnis terræ veniont omnia creata, quæ invitantur ad cantandum Domino laudes ejus, nam venit nomine omnis terræ, aliquando cœleſtis patria, quæ eſt terra viventium: aliquando Eccleſia militans, aliquando ſynagoga, aliquando gentilitas, aliquando anima juſta, & etiam peccatrix, vel caro hominis, vel Chriſti humanitas, & ideò hic invitantur omnes creaturæ ad cantandum canticum novum in honorem Domini Dei: novum inquam, non vetus, nam cupiditas cantat canticum vetus, charitas novum, ut dicit, *Gloſſa hic*: cantate igitur Domino omnes creaturæ canticum novum. *Pſalm.95.*

3. *Invitatur anima ad laudandum Chriſtum per multiplicem rationem.*

Quoniam magnus Dominus. Hic autem commendatur Chriſtus, primò à potentia, unde dicitur: *quoniam magnus Dominus*, à bonitate, unde dicit: *laudabilis nimis*: ab admiratione, unde: *terribilis*: & ideo à nobis laudandus *Pſal. 95.* Item ab unitate divinitatis unde addit: *quoniam omnes dii gentium dæmonia, Dominus autem Cælos fecit*: unde Idololatræ non cantant hoc canticum novum, quia dividunt, & multiplicant divinitatem in plures Deos. *Opuſcul. comp. Theol. l. 1. capit. 2.*

4. *Confeſſionis mirabiles effectus enarrantur.*

Confeſſio, & pulchritudo in conſpectu ejus, ſanctimonia, & magnificentia. Nota, quod confeſſioni attribuit pulchritudinem, ſanctimoniam, & magnificentiam: nam per confeſſionem acquiritur pulchritudo animæ, ſanctimonia vitæ, & magnificentia gloriæ: ſi vis ergo eſſe pulcher, ô homo, ſanctus, & glorioſus, ad confeſſionem peccatorum frequenter accede. *ſermon. quinto, in rogat.*

5. ***Ad Chriſtum debet tendere omnis noſtra intentio, à quo attrahimur ſuis inſpirationibus.***

Afferte Domino patria gentium; afferte Domino gloriam, tollite hoſtias, & introite in atria ejus, adorate Dominum in atrio ſancto ejus. Nota, quod ad litteram, videns Judæos rebelles eſſe Chriſto, invitat gentiles, ut Domino uno & trino accedant, & offerant ſuas boſtias: & ideò ad ingreſſum in atrium Chriſti, ſcilicet in Eccleſiam, & unitatem fidelium vocat; ut qui attrahimur ab ipſo, ad ipſum dirigamus omnes noſtras intentiones, & opera: illa enim præpoſitio *in* ſcilicet *introite, & in atria ejus*, hæc ſignificat. *Pſal.* 95.

6. ***Chriſtus Rex declaratus in Cruce, & per crucem, ut patet in titulo crucis.***

Commoveatur à facie ejus omnis terra: dicite in gentibus, quia Dominus regnavit. Ex Hebræo legitur: (*Dominus regnavit à ligno:*) *etenim correxit orbem terræ, judicabit populos in æquitate.* Quaſi dicat S. Propheta: commoveatur homo per pœnitentiam à facie ejus, ſcilicet ad viſionem Chriſti judicis: & ut ſequatur hæc commotio, dicite ô Prædicatores gentibus, quia Dominus regnavit à ligno: quomodo à ligno? quia per crucem non perdidit, ſed corroboravit imperium ſuum: & ideò Deus diſpoſuit, ut talis Titulus collocaretur ſuper ipſius caput: Titulus inquam, Triumphalis, quia continet cauſam, & ordinem triumphi: ut ab omnibus poſſet legi, & credere volentibus pateat. & hic fuit ſcriptus tribus linguis principalibus. Hebræa, Græca & Latina, ut omne regnum mundi, omnis ſapientia mundana, omnia divinæ legis ſacramenta teſtarentur quod Dominus Jeſus regnavit à ligno, quod ipſe eſt Imperator credentium, & confitentium. *in Luc. c.* 23. *v.* 38. *& Pſalm.* 44.

7. ***In Adam continentur omnes homines judicandi à Chriſto.***

Iudicabit orbem terræ Nota orbis terræ non ſumitur materialiter, ſed pro hominibus omnibus filiis Adam, qui in eo fuerunt incluſi; & ideò Adam componitur ex quatuor litteris Græcis, ſcilicet, *alpha, delta, alpha, & mi*: in prima ſignificatur oriens: in ſecunda occidens: in tertia Aquilo, & in quarta meridies; per quas efformatur crux; ideo opponitur oriens occidenti, & Aquilo meridiei; ut pateat, quod per crucem aſcendit ad imperium totius mundi; & quem ipſe judicabit, ſcilicet filios Adæ. *Pſalm.* 95. *& Gloſſa hic.*

8. ***Ad Mariam Virginem, ejuſque laudem, & gloriam vertitur hic Pſalmus.***

Applicatio ad Mariam Virginem.

Cantate Domino canticum novum. Si in honorem filij cantare debemus canticum novum, ergo, & in honorem Matris: Cantate igitur plenæ gratia canticum novum, cantate Mariæ omnes terrigenæ orbis: quoniam omnes Angelos ſanctitate præcellit, & natos mulierum virtutibus mirabilibus, & ſignis: formoſitas, & gloria in vultu illius, & gratiam oculis ejus: afferte illi gloriam patriæ gentium: exultate in ea omnes creaturæ Dei: admirabile commercium habuiſtis per eam: ex qua vocati eſtis Filij Dei excelſi. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 45. Ecce igitur, quare debemus cantare canticum novũ in honorem B. Virginis: nempe, quia ipſa eſt plena omni gratia quia formoſiſſima, quia in ea, & per eam omnis lætitia venit mundo, & quia commercium acquirit homo cum Deo per Mariam.

PSALMUS XCVI.

Titulus: Huic David, quando terra ejus reſtituta eſt.

1. PRIMÒ nota, quòd ad litteram canitur iſte pſalmus in memoriam reſtitutionis regni factæ Regi David poſt rebellionem Abſalom: myſticè proſequitur ſacer textus laudes Chriſti ob ſuam reſurrectionem, quando novus Rex trabea carnis ſe induit, & humanitate glorioſa ſe coronavit.
2. Chriſtus poſt reſurrectionem conſtitutus eſt Rex, & judex vivorum, & mortuorum. Quod exprimitur in principio hujus Pſalmi, ut ſupra dictum eſt in titulo.

2. ***Pœnitentia formata gratia Dei, prævenit, & corrigit rigorem judicis.***

Nubes, & caligo in circuitu ejus Ecce quòd hic proponitur Chriſtus venturus judicare omnes homines; ſubdit: *Iuſtitia, & iudicium correctio ſedis eius*: Vide mirabilem pietatem Dei: nam poſtquam propoſuit Chriſtum ſeveriſſimum judicem, porrigit remedium neceſſarium evadendi talem rigorem, dicens: *juſtitia, & judicium*: Quid eſt juſtitia, & judicium? juſtitia eſt gratiæ juſtificantis, judicium eſt pœnitentiæ ſatisfacientis, corrigens animam, quæ eſt ſedes Dei: In hac juſtitia eſt ſalus animæ. Quare ergo ad hoc remedium non curris ô homo? *ſerm.* 5. *Dom.* 1. *Adv.*

3. ***Ignis effectus ante judicium, & poſt quales.***

Ignis ante ipſum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus. Nota, quod hic innuit effectus terribiles ignis tempore judicii univerſalis: Hic enim præcedet faciem judicis, ignis, inquam, non ſolum qui eſt in ſpherâ ſuâ, ſed & omnes ignes, qui in mundo ſunt virtute divina concurrent ad mundi conflagrationem. Iſte ignis habebit quatuor officia, ſcilicet ignis infernalis reprobos puniendo, & ignis Purgatorij bonos à venialibus purgando, ignis terreſtris iſta mixta conſumendo, & corpora omnium hominum incinerando, & ignis elementaris elementa ſubtilizando, & ad innovationem diſponendo: Per illum igitur ignem ita facies terræ exuretur, quod figura hujus mundi peribit: cujus actio erit ſucceſſiva, habebit enim initium, medium, & finem: primò enim præveniet faciem judicis, & fiet purgatio juſtorum, punitio malorum viventium, & incineratio corporum: quo facto, ſtatim erit reſurrectio mortuorum cum adventu judicis, & tunc inflammabitur totus mundus per circuitum: terminato autem judicio, tota caliditas hujus ignis exequetur

ſententiam judicis, involuetque peccatores, & trahet peccatores in infernum : ſicque ignis præcedet, comitabitur, & ſequetur judicis faciem.

Et ſi quæras cur utetur judex igne in fine mundi, & non potius diluvio? reſpondetur, quod primum judicium fuit per aquam, ut abſorberet luxuriam; ſed ſeneſcente mundo, refrigeſcet charitas, ideò igne purgabit mundum. *Op. Comp. Theol. l.7.c.15. & in Pſal.90. & in ſap.c.5.*

5. *Miracula in Eccleſia mirabiles effectus efficiunt.*

Illuxerunt fulgura ejus orbi terræ, vidit, & commota eſt terra. Nota hic, quod per fulgura intelliguntur miracula à Chriſto in Eccleſia facta: & dicuntur fulgura, quia illuminant, & terreor, & monent. *Pſal.96.*

6. *Qui in hac vita humilitatem abhorrent, in judicio ad nihilum ſuperbi humiliabuntur.*

Montes ſicut cera fluxerunt à facie Domini omnis terræ. Quomodò montes ſicut cera fluxerunt, & quando ſed nota, quod utitur hic tempore præterito pro futuro, quia in conſpectu Dei omnia ſunt præſentia, & dat intelligere, quod qui humilitatem in vita mortali abhorrent, qui ut ſuperbi ſuper alios volunt præeſſe, in judicio humiliabuntur, & eorum ſuperbia, ſicut cera fluet. *Pſal.35. & 96.*

7. *Invitantur homines ad venerationem divinæ Majeſtatis, exemplo Angelorum.*

Adorate eum omnes Angeli ejus: audivit, & lætata eſt Sion. Nota, quod prius invitantur Angeli ad adorationem, quam debent Deo exhibere & poſtea ſubdit, quod ex hoc lætata eſt Sion; ideſt Eccleſia, quænam lætitia eſt hæc? Reſpondetur, quod primò proponitur exemplum Angelorum, quorum munus eſt venerari divinam omnipotentiam, & majeſtatem, ut hinc ediſcant fideles ex divinæ majeſtatis, & omnipotentiæ conſideratione ſeipſos dejicere, & reſilire in propriam parvitatem, & hinc aſſurgere in venerationem, & adorationem tantæ omnipotentiæ, quam pro nobis manifeſtavit in creatione tam mirabili tot rerum, & hinc ſubdit rationem, *quoniam tu Dominus altiſſimus ſuper omnem terram, nimis exaltatus ſuper omnes Deos. ſer.3. de Angelis, & in Lucam c.1.v.12.*

8. *Primus gradus devotionis eſt ſentire de Deo altiſſimè, piiſſimè, & ſanctiſſimè.*

Adorate eum omnes Angeli, quoniam tu Dominus altiſſimus ſuper omnem terram. Nota, quod hic invitantur Angeli, & ex conſequenti homines ad adorationem, & venerationem divinæ majeſtatis, & ut id recto ordine fiat, ſubdit: *quoniam tu Dominus altiſſimus, & nimis exaltatus*, ut videas, quod primus gradus veræ devotionis, eſt ſentire de Deo altiſſimè, piiſſimè, & ſanctiſſimè, quod fiet, ſi conſiderabit anima Deum cuncta de nihilo creantem, & diſponentem ſecundùm divinam omnipotentiam, ſapientiam, & juſtitiam, ſi ejuſdem miſericordiam infinitam admirabitur, amplexabitur, & benedicat. *Op. de regimine animæ.*

9. *Ad menſuram amoris in Deum, creſcit odium peccati.*

Qui diligitis Dominum odite malum. Nota hanc connexionem verborum, ut videas, quòd ſecundùm menſuram amoris Dei, creſcit odium peccati, & præcipue ſuperbiæ: ſi multum diliges Deum; multum oderis peccatum, & tibi multum dimittetur, & è contra, ſi per illicita deſideria deflues, profectò Deum non amas. *ſer.3. Dom. 17. poſt Pentec. & ſer.1. de S. Mar. Magdal. & ſer. de S. Martino, & ſer.1. Dom. Trinit. & Pſalm.118.c.7.&.8.*

10. *Amore Dei ejicitur peccatum, & illius virtute cuſtodit Dominus animas ſanctorum.*

Qui diligitis Dominum, odite malum, cuſtodit Dominus animas ſanctorum ſuorum, de manu peccatoris liberabit eos. Ecce quid facit amor Dei: primò enim exulare facit peccatum ab anima, quia incutit timorem Dei: ſecundò ſequitur cuſtodia peculiaris animæ, quam habet Deus, quæ conſiſtit in collatione beneficiorum ad quam cuſtodiam Angeli miniſtrant, Cœlum dat & lucem in die, ut homo operetur, tenebras in nocte, ut quieſcat, & ipſorum utilem viciſſitudinem, aërem, aquam, terram, & tot creaturas ordinando ad cuſtodiam hominis: ratione ergo tot beneficiorum diligite Deum, & declinate omne malum per exhibitionem bonarum operationum. *ſer.4. Dom.17. poſt Pentec. & ſer. 2. de S. Maria Magdal. & ſer.1. Dom. Trinit.*

11. *Juſtitiæ opus lux eſt illuminans animam, & lætificans corda.*

Lux orta eſt juſto, & rectis corde lætitia: lætamini in Domino. Vide quibuſnam oritur lux cœleſtis: nempe juſto, & rectis corde lætitia, ut videas, quod juſtitia eſt lux illuminans animam, & eam rectificando lætificans, *In ſap.cap.5.* Recti autem corde ſunt, qui volunt ſolùm quod Deus vult, & eodem modo. *Pſal.93.*

12. *Dominium Mariæ Virginis exaltatur in hoc Pſalmo ei collatum in aſſumptione.*

Dominus regnavit exultet terra. Nota, quod dominium datum à Patre Chriſto, in hoc Pſalmo *Applicatio ad Mariam*
exaltatur, & quia cum Chriſto exaltata eſt ejus *Virginem.*
Mater Virgo ad dominium omnium creaturarum, hinc meritò invitantur omnes creaturæ ad adorandam, & collaudandam hanc magnam Dominam: hinc dicamus omnes: Dominus regnavit, & Maria regnat: exultet ergo & ipſa in omni imperio dominationis ſuæ: adorate hanc Dominam omnes cives curiæ Paradiſi, exaltate eam Virgines ſpecioſæ Filiæ ejus: quoniam elevata eſt ſuper principatus, & dominationes, exaltata eſt ſuper Angelorum, & Arcangelorum legiones: Patriarchæ & Prophetæ concrepate illi laudem: concentum illi facite Apoſtoli, Martyreſque Chriſti: Confeſſores cum Virginibus de canticis Sion dicite canticum ei, & gratias ei agite Monachi ſancti de acceptis triumphis. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.96.*

PSALMUS XCVII.

Titulus : Pſalmus ipſi David.

1. PRIMÒ nota, quod in præcedenti Pſalmo egit Propheta de primo adventu: hic agit de utroque: invitatque ad laudem Dei propter gratiam, quam largitus eſt in primo adventu, & propter gloriam, quam largietur in ſecundo.

2. *Conſideratio mirabilium operum Chriſti, invitat & excitat nos ad laudandum Deum in cantico.*

Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit. Quæ mirabilia? mirabilia beneficia, quæ nobis fecit Deus Pater per dexteram ſuam, ſcilicet per Chriſtum; unde ſubdit: *ſalvavit ſibi dextera ejus, & brachium ſanctum ejus:* nam viſio, & conſideratio mirabilium operum Chriſti, inducit, & movet ad laudandum Deum & ideò dicitur dextera, quia per Chriſtum Pater nos protegit, impugnat hoſtes noſtros, & omnia opera ſua in noſtram utilitatem facit. *Pſalm. 97. & Pſalm. 118 cap. 2. v. 11. & in Lucam c. 19. v. 37.*

3. *Salus noſtra tota repoſita eſt à Patre in Chriſto, ut in brachio fortiſſimo.*

Salvavit ſibi dextera ejus, & brachium ſanctum ejus. Nota, quod Chriſtus dicitur dextera Patris propter operationem; dicitur & brachium propter fortitudinem, quia omnis noſtra ſalus ab ipſo repoſita eſt in Chriſto, & ab ipſo dependet. *in Lucam c. 15. v. 20.*

4. *Notificatio Nominis Ieſu eſt unum ex præcipuis prodigiis.*

Notum fecit Dominus ſalutare ſuum. Quid eſt notum fecit ſalutare ſuum; quodnam eſt hoc ſalutare Dei? Hoc eſt Ieſus, ejuſque nomen: cujus notificatio reponenda eſt inter præcipua mirabilia facta à Deo, quia per ipſum ſalus nobis advenit. *in Lucam capit. 2. verſ. 31. & ſer. 4. in circuncisione.* Et hic addit: *in conſpectu gentium revelavit juſtitiam ſuam:* ſcilicet per hoc nomen; & in hoc nomine revelata eſt juſtitia, quam in ſe exercuit pro noſtra ſalute.

5. *Idem confirmatur.*

Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ, & veritatis ſuæ: viderunt omnes fines terræ, ſalutare Dei noſtri. Ecce quod præcipuus effectus miſericordiæ Dei noſtri eſt notificatio ſalutaris Dei, ſcilicet nominis Jeſu; & ideò in virtute hujus nominis viderunt omnes fines terræ, ſcilicet viderunt ex omnibus gentibus hoc ſalutare, nempè cognoverunt Chriſtum cum gaudio. *Pſal. 118. c. 6. v. 1. & in Lucam c. 3. v. 6.*

6. *Laus quomodo Deo offerenda.*

Iubilate Deo omnis terra, cantate, exultate, & pſallite. Nota quod hic invitat omnes ad Deum laudandum, & tradit modum offerendi hanc laudem nempè mente unde dicit: *exultate*: verbo, unde dicit: *cantate*, & opere: unde: *pſallite. Pſal. 96.*

7. *Traditur modus pſallendi in cithara myſticè & moraliter.*

Pſallite Domino in cithara. Cur in cithara vult ut Deum Laudemus? & ut id faciamus, repetit in cithara, & voce Pſalmi. Nota quod in cithara eſt inferius concavum, & ſuperius ſolidum, ſuper quod extenduntur chordæ quibus clavi deorſum tenduntur, & quibuſdam ſurſum trahentibus ad ſuperiores clavos plectrum torquet, ad inferius clavos chordæ digitis percuſſæ reſonant: moraliter, duo ligna ſunt duæ Cruces: inferius eſt crux carnis; ſuperius crux mentis, ſcilicet compaſſio mentis: inferius lignum ſolidum non eſt, quia omne, quod in carne dolet ſi conſcientiæ bonæ gaudium tollitur, foris ſpeciem doloris habet, ſed intus veritatem non habet; & ideò concavum eſt: ſuperius lignum ſolidum eſt, quia dolor mentis ad intima perveniens, mõſtrari poteſt, fingi non poteſt: chorda eſt corpus, quod tenditur, & maceratur: inter pœnam carnis, & mentis inferior clavus eſt timor, ſuperior amor, quia timore caro fingitur, amore animus vulneratur; ille ne ad mala moveatur; iſte ut ad bona excitetur. Plectrum eſt ergo, quod affectum chordis appendens ad ſe trahit, & ad ſuperiora ire facit: chorda ſiccatur, & tenditur, ut ſonum reddat: caro hominis à malo mundatur, poſt in bono excitatur, ibi eſt ſiccata, hic tenſa: ſiccatur per abſtinentiam, tenſa eſt per patientiam; inferiores clavi rotundi ſunt, ſuperiores ſolidi, quia timor circumſpectus debet eſſe perfectus. *Pſalm. 97.* Vult igitur Deus, ut in cithara pſallamus Deo, ſcilicet pœnitentiam ex timore, & bonum opus ex amore offeramus Deo: unde rectè aſſimilatur confeſſio citharæ ſono ſeptem chordarum reddentium dulcem armoniam auribus Dei. *Diat. titulo 5. c. 3.*

8. *Laus cantanda Deo in tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ ſcilicet in preſſuris, & tribulationibus.*

In tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ. Cur in tubis ductilibus? ſed attende myſterium: tubæ ductiles ſub mallei perſecutionibus ſubjacent, & perficiuntur. Malleus ſignificat diabolum; quia anima debet in hac vitâ ſubjacere tentationibus diaboli, & præſſuris: & hoc eſt proprium ſanctorum. Iſti verò perfectè laudant Deum, qui patienter tolerantes has paſſiones, Deo ſerviunt, & exeundo in ſonum prædicationis, alios trahunt ad Deum; ſicque Deum perfectè laudant *Pſalm. 97. & Gloſſa.* Igitur per tubas ductiles poſſunt intelligi Martyres: per tubas corneas verò ſancti Confeſſores, & prædicatores, qui in Eccleſia ſonum prædicationis emittunt in ſpiritus fortitudine, & ideò omnes ſancti hic invitantur ad laudandum Dominum. *ibidem.*

9. *Invitantur item pœnitentes, peccatores, & omnes ad Deum laudandum.*

Iubilate in conſpectu Regis Domini: moveatur mare orbis terrarum flumina, &c. Vide, quod Propheta nõ

ſulùm tubas ductiles, ſcilicet Martyres, & corneas, ſcilicet Confeſſores invitat ad laudandum Deum, ſed & totum mundum; nempè & peccatores, & pœnitentes. & ſæculares, & Religioſos, & Prædicatores, qui omnes ſignificantur per mare, & flumina; & non ſine myſterio nomine maris eos invitat, & appellat, quia mare etiam ſignificat legem Dei; & ideò eos vocat ad obſervantiam legis, ut dignè laudare Deum queant. *Pſalm. 97. & Gloſſa.*

10. *Beatæ Virgini cantandum eſt canticum novum, ob mirabilia, quæ fecit.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Cantate Domino canticum novum, quia mirabilia fecit. Hoc dicitur de Chriſto, quia mirabilia pro nobis fecit: ergo & de Beata Virgine idem dicendum eſt, fecit enim mirabilia: & quænam? Audi Mariam dicentem: *fecit mihi magna, qui potens eſt:* magna inquam & inſcrutabilia, & mirabilia, in quibus tota ratio facti, eſt potentia facientis, quæ in Virgine Maria exequuta eſt: verè magna, & mirabilia; nam nulla eſt creatura pura, in qua tanta divinæ gloriæ materia reluceat, ſicut in Maria: Gloriam enim de reſtauratione facta in Cœlo, de redemptione facta in mundo, de liberatione facta in inferno habet Dominus per plenitudinem operum Mariæ: cantemus igitur Dominæ noſtræ canticum novum, quia mirabilia fecit, quia in conſpectu gentium revelavit ſuam miſericordiam, & in extremis terræ auditum eſt nomen ejus. *Opuſcul. Pſalt. Beatæ Virg. Pſal 97. & opuſcul. ſpecul. B. Virg. lec. 7. & in Lucam cap. 1. verſ. 49.*

11. *Per Mariam notus eſt nobis factus* Jesus.

Notum fecit Dominus ſalutare ſuum. Per quod medium? Per Mariam Virginem: unde de ſeipſa dicit: *Magnificat anima mea Dominum*; nempè per ipſam magnificatus eſt quoad notificationem Dominus Jeſus. *In Lucam c. 1. & op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 62.*

12. *Salutatio Angelica eſt Cithara ſeptem chordarum.*

Pſallite Domino in cithara. Hæc vertantur ad laudandam Mariam, & dicamus: laudate Mariam in cithara: quænam eſt hæc cithara? Hæc eſt ſalutatio Angelica, quæ eſt cithara quinque chordarum: Nam in hac dulciſſima ſalutatione dulciſſimæ ſententiæ ordinantur, in quibus dulciſſimæ commendationes, ſive laudes Virginis inſinuantur. Inſinuatur namque quàm puriſſima ob culpæ carentiam: quàm pleniſſima gratiarum: quàm tutiſſima propter divinam præſentiam, digniſſima propter perſonæ ſuæ reverentiam; & utiliſſima propter ſuæ prolis excellentiam. *Op. ſpec. B. Virg. lec. 1.*

13. *Ad conſpectum Mariæ recordatus eſt Jeſus miſericordiæ ſuæ in nos, quia ipſa recordata eſt miſeriæ, & indigentiæ noſtræ.*

Recordatus eſt miſericordiæ ſuæ; & veritatis ſuæ domui Iſraël: viderunt omnes fines terræ ſalutare Dei noſtri. Nota, quod hic dicit Deum recordatum eſſe miſericordiæ ſuæ in nos; & ex hoc viderunt omnes fines terræ ſalutare Dei noſtri, ſcilicet effectus miſericordiæ ſuæ: ſed quando advenit hæc recordatio in Deo? eſtne Deus capax oblivionis? minime: hic autem intendit Propheta innuere aliquem effectum ſpecialem divinæ miſericordiæ in nos, & motivum peculiare; ob quod Deus in nos tam benignè reſpexit: & hoc facit per Mariam: Nam adveniente Mariâ in mundum, ille, qui erat prius Deus ultionum, factus eſt Pater miſericordiarum, quia ipſa Mater miſericordiæ ad miſerandum generi humano inflexit Deum: & ideò dicitur recordatus tunc miſericordiæ ſuæ: & hinc, quod viderunt omnes termini terræ ſalutare Dei noſtri, quia ipſa recordata eſt pauperum, & miſerorum: ergo quia Mater eſt miſericordiæ, nos lavat à fæcibus peccatorum; nos conſolatur in incunabulis vagientes, parvulos eſurientes lactat; cujus brachiis ſuſtentamur deficientes; ipſa conſolidat vulneratos, ad ſalutem perducit ægrotos: viderunt ergo omnes termini terræ ſalutare Dei noſtri; quia mater, & medicina facta eſt miſerorum: dicamus ergo devoto corde Mariæ: Recordare Domina pauperum, & miſerorum; & ſuſtenta eos ope miſericordiæ tuæ, quia tu Domina ſuavis, & mitis, patiens nimis, & miſeratione plena: conculca hoſtes animarum noſtrarum, & contumaciam illorum elide brachio ſancto tuo. *Op. Pſal. B. Virg. Pſal. 93. & 97. op. ſtim. div. am. p. 3. c. 19.*

PSALMUS XCVIII.

Titulus: Pſalmus ipſi David.

1. Primò nota, quod ſicut in Pſalmo 92. qui incipit. *Dominus regnavit,* egit de regni Chriſti confirmatione: & in Pſalm. 96. de regni Chriſti dilatatione, hic agit de regni Chriſti auctoritate, & poteſtate, & ideò invitat omnes, ut Chriſtum tamquam Deum adorent, & tamquam regem exaltent: quod tamen facit ſub figura, vel velamine, ſicut faciebant omnes Prophetæ: & hoc ob triplicem cauſam; ſcilicet ob rei immenſitatem, quia magna, & inviſibilia promittebant: tum propter audientium indignitatem: tum propter exercitationem, ut ſcilicet in labore veſcantur homines pane, ſcilicet intelligentiæ ſacræ Scripturæ. *Pſal. 98.*

2. *Malorum perſecutio in bonos deſiderabilis propter fructum inde conſequentem.*

Dominus regnavit, iraſcantur Populi. Ergone optat Eccleſia, ut contra Chriſtum regnantem, iraſcantur populi? Sed nota, quod licet videatur optare perſecutionem malorum, id tamen non optat directè, ſed indirectè, ſcilicet propter fructum inde conſequentem: quia ex perſecutione tyrannorum ſecuta eſt paſſio martyrum, quod fuit maximum bonum, ſicque ponit antecedens pro conſequente, & optat antecedens gratia conſequentis. *Pſ. 98.*

3. *Deus gubernat mundum per Angelos; ideò dicitur ſedere ſuper Cherubim.*

Dominus regnavit, qui ſedet ſuper Cherubim, moveatur terra. Quomodò dicitur Deus ſedere ſuper Cherubim? eſtne capax feſſionis? Nota, quod dicitur

dicitur ſedere ſuper Cherubim, quia gubernat per Angelos, qui ſunt adminiſtratorii ſpiritus; ideò gubernans mundum ſedere dicitur ſuper ipſos, ad ipſorum miniſterium referens ſuum regimen, *ſap. c.* 18.

4. *Nomen Ieſus magnum eſt, terribile, & ſanctum.*

Confiteantur nomini tuo magno quoniam terribile, & ſanctum eſt. Vide rationes, quare magnum nomen debet laudari, & exaltari; ſcilicet quia terribile eſt, & ſanctum: ſed quodnam eſt nomen magnum Domini? nonne pluribus nominibus Deus nominatur? Nota, quod pluribus nominibus nominatur à nobis: ſed tamen nomen magnum eſt, quod eſt ſuper omne nomen. Hoc eſt nomen Jeſus: nomen terribile malis, & hoſtibus, & ſanctum bonis, quia ſuperat hoſtes, congregat cives, reparat vires, revocat mentes. *Op. de quinque feſtivis pueri Ieſu 3 ſolem.*

5. Reges veri ſeipſos regentes, & judices juſti diligunt judicium, ſcilicet æquitatem, & veritatem, & vanitatem abhorrent. Unde hic dicitur à Propheta, quod, *honor regis judicium diligit. Pſal.* 118 *c.* 3. *v.* 14. *& fer.* 2. *Dom.* 18. *poſt Pentecoſt.* Notet ergo Prælatus in quonam conſiſtit ejus honor, & exaltatio; nempè in judicio punitionis; debet enim corrigere delinquentes, eoſque punire, ut reſipiſcant ab operibus malis. *ſerm.* 3. *f. r.* 3. *Pentec. & Pſal.* 98.

6. *Deus in ſuis exigit directionem cordis ad mortificationem ſenſualitatis.*

Tu paraſti directiones cordis, judicium, & juſtitiam in Iacob tu feciſti. Ecce quid exigit, & imperat Deus nobis, nempè directionem cordis, per quam voluntas imperat ſenſualitati, eamque ſubjicit. *Pſal.* 118. *c.* 1. *v.* 2.

7. *Qui ſe coram Deo humiliat, exaltare dicitur Deum, & adorare ſcabellum pedum ejus.*

Exaltate Dominum Deum noſtrum, & adorate ſcabellum pedum ejus. Quis eſt, qui poſſit exaltare Deum? eſtne capax Deus exaltationis? maximè in hoc ſenſu: nempè quando anima coram Deo ſe humiliat, dicitur exaltare Deum; ſcilicet ipſum qualis eſt recognoſcere; & ſic dicitur adorare ſcabellum pedum ejus: ſic faciebat Magdalena, quæ ſtabat ſecus pedes ejus; ſic & Moyſes, & Aaron, & Samuël. *in Lucam c.* 7. *v.* 39. *& in Pſalm.* 56.

8. *Deus quomodo dicitur loqui ad nos, & nos loqui cum Deo.*

In Columna nubis loquebatur ad eos. Quomodo loquebatur? ſed nota, quod Deus dicitur loqui ad nos, quando aperit nobis ſua ſecreta: item interrogare nos dicitur, quando nos neſcientes facit cognoſcere: & homo dicitur loqui Deo, quando inhiat ad Deum promptis deſideriis: item & interrogare dicitur Deum, quando ſe neſcientem, & ignorantem, manifeſtat. *Pſal.* 98.

9. *Chriſtus Rex magnificus, & Maria Regina ſedens ſuper Cherubim.*

Dominus regnavit, Si Chriſtus eſt Rex, ſedens ſuper Cherubim: & Maria Regina, ſedens à dextris Dei, ſuper Cherubin, & ideò magna eſt gloria ejus in Sion, & in Hieruſalem magnificentia ejus. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 98. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

10. *Sicut invitantur fideles ad laudem Chriſti; ſic & ad laudandam Virginem.*

Confiteantur nomini tuo magno, exaltate Dominum, & adorate ſcabellum pedum ejus. Nota, quod idem dicitur ad incitandum fideles ad laudandum non ſolùm Chriſtum, ſed & Mariam Virginem. Cantate igitur ante eam chori virginales, & adorate thronum ejus, quia ſanctus eſt: in dextera ejus ignea Lex; & in circuitu ejus ſanctorum millia: mandata ejus ante oculos ejus, & juſtitiæ regula in corde ejus. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 98.

PSALMUS XCIX.

Titulus; Pſalmus in confeſſione.

1. PRIMÒ Nota, quod cum ſupra egerit de regno Chriſti, quia vertitur ad hoc regnum per confeſſionem, ſcilicet laudis, & peccatorum, hinc invitantur fideles ad utramque. *Pſal.* 99.

2. *Confeſſio laudis ſuadetur.*

Iubilate Deo omnis terra, ſervite Domino in lætitia: introite portas ejus in confeſſione. Nota, quod hic continuè invitamur ad confeſſionem laudis; & ad Deum laudandum in lætitiâ cordis, quæ laus ei debetur tum ob bona æternalia, quæ nobis promiſit; tum ob bona ſpiritualia, quæ nobis confert: tum ob bona temporalia, quibus nos ditat: & hic eſt modus, quo homo Deo gratum ſe exhibet. *Pſal.* 99.

3. *Conſideratio beneficii creationis excitat animam ad humiliter ſe ſubjiciendum Deo.*

Scitote quoniam Dominus ipſe eſt Deus, ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Quis eſt inter fideles, qui hoc ignoret? Cur fruſtratoriè repetit hoc Propheta? Non fruſtratoriè, ſed neceſſariò hæc ſententia intonatur quotidie auribus noſtris: quia prima ſemita perveniendi ad perfectam humilitatem eſt conſideratio Dei: unde primò dicitur: *ſcitote, quod Dominus eſt Deus,* ſcilicet eſt ſummæ majeſtatis, & ſubdit: *ipſe fecit.* Quia ipſe auctor omnium bonorum, & ideò ipſi, non nobis debemus attribuere omnia bona, & nihil nobis, repetendo frequenter hæc verba *Ipſe fecit nos, & non ipſi nos. opuſc. de perfec. vita c.* 2. *& opuſc. diat. tit.* 7. *cap.* 1. *in Lucam c.* 18. *v.* 13. *& in Ioan. cap.* 17. *verſic.* 8.

4. *Conſideratio creationis nos erigit in cognitionem divinæ omnipotentiæ: Et omnes Creaturæ nobis clamant, quod Dominus ipſe eſt Deus.*

Scitote quod Dominus ipſe eſt Deus, ipſe fecit nos & non ipſi nos. Nota quod in his verbis Propheta dat nobis intelligere, quod omnes creaturæ nobis prædicant divinam omnipotentiam, & noſtram vilitatem; quia ipſe Deus eſt vox naturæ: & omnia pulchra teſtantur ipſum pulcherrimum, dulcia dulciſſimum, ſublimia altiſſimum, pura puriſſimum, fortia fortiſſimum; & ſic de aliis; quia ſicut in Patria Deus eſt ſpeculum, in quo relucent creaturæ; ſic è converſo in via creaturæ ſunt ſpeculum, in quo Creator videtur, & auditur. Et è contra, prædicant noſtram vilitatem; quia nulla creatura poteſt creare unum vermiculum. *Op. Comp. Theol l.1. c.1. & ſer.4. Dom. 4. poſt oct. Paſcha.*

5. *Confeſſio peccatorum eſt dulcis muſica auribus Dei; qua in curiam regis æterni intrare debet omnis pænitens.*

Introite portas ejus in confeſſione, atria in hymnis confitemini illi. Quomodò præcipit hic ut cantando confiteamur peccata? nonne ſecretò ſoli ſacerdoti revelanda? ſed nota, quod confeſſio peccatorum eſt muſica non auribus hominum, ſed Dei dulciſſima; unde qui tali muſica intrat in atria Dei, ſtatim reportat ſalarium, ſcilicet veniam peccatorum. *Op. Diat. tit.2. c.3.*

6. *Porta Cœli eſt confeſſio peccatorum; item clavis, qua aperitur porta Cœli, & clauditur porta inferni.*

Introite portas ejus in confeſſione. Quas portas? portas Cœli; nam per confeſſionem aperitur os cordis, & ſimul porta Cœli: item & clavis ipſam portam Cœli aperiens, & claudens portas inferni: aperi ergo oſtium ad confeſſionem, & claude ad excuſationem. *ſer.5. in rogat. & Pſal.28.*

7. *Oratione aperiuntur Portæ Cœli.*

Introite portas ejus in confeſſione. Scilicet in confeſſione, vel laudis, vel peccatorum: Confeſſio autem laudis eſt oratio: hæc enim aperit portas Cœli, & penetrat Cœlos, & ad tribunal divinum ſe exhibet. *Pſal.118.v.145.*

8. *Per multiplicem portam intratur in Cœlum, & in infernum.*

Introite portas ejus in confeſſione. Nota, quod dicit (*portas ejus*) quia ſunt etiam aliæ portæ, quæ non ſunt Cœli, ſed inferni; Porta Cœli eſt Chriſtus: eſt & bonis dies judicii; eſt & exitus ab hac vitâ; eſt & bona operatio. Porta inferni è contra ſunt mali Doctores, ſunt operationes malæ: item dies judicii, & mortis malis: Boni autem intrant per confeſſionem portam Cœli, ut laudent Deum in ſæcula ſæculorum. *Pſal. 99.*

9. *Invitantur fideles ad laudandam Mariam Virginem: traditurque modus captandi gratiam ejus, & proſequendi veram devotionẽ.*

Jubilate Dominæ noſtræ homines terræ: ſervite illi in lætitiâ, & jucunditate in toto animo veſtro: accedite ad illam, & in omni virtute veſtra conſervate vias ejus: Inveſtigate illam; & manifeſtabitur vobis: eſtote mundi corde, & apprehendite illam. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.99.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

10. *Qui devotionem veram Mariæ habebit, inveniet portas Cœli apertas.*

Introite portas ejus in confeſſione. Quas portas? Portas Cœli: & quomodo? in confeſſione, ſcilicet laudis: ſed attende, quod porta Cœli eſt Maria Virgo, per quam quicunque intrat, ingreſſum obtinet; quia quibus Maria auxiliata fuerit, erit refrigerium pacis; & à quibus averterit vultum, non erit ſpes ad ſalutem. Recordare ergo noſtri Domina Virgo, & non apprehendent nos mala: ſuccurre nobis in fine, ſcilicet in porta mortis, & inveniemus vitam æternã. *op. Pſalt. B.V. Pſ.99. & in Luc. c.1. v.38.*

PSALMUS C.

Titulus: Pſalmus ipſi David.

1. PRimò Nota, quod hic pſalmus eſt centeſimus, qui numerus perfectionem ſignificat, & continet, & ideò cum ſupra dixerit eſſe lætandum, & cantandum, & jubilandũ: hic dicit: quid cantandum, & cum quibus ſociis: nempè, quia omnis perfectio eſt in Chriſto, & à Chriſto, ideò in titulo dicitur Pſalmus ipſi David, ſcilicet Chriſto, qui hic loquitur pro ſe, & pro membris; ac ſi dicat per titulum omnia opera bona, & perfecta Chriſto debemus attribuere: & hinc agens de miſericordia, & judicio, deſcribitur vir perfectus, & excitatur ad appetendum bonum, & malum reſpuendum. *Pſal.100.*

2. *Quænam exigat perfectio hominis ſpiritualis.*

Miſericordiam, & judicium. Jam dictum eſt, in hoc Pſalmo centeſimo contineri perfectionem ſpiritualem hominis: ad quam quatuor requiruntur: & primò ad Deum converſio; unde dicitur: *quando venies ad me*: nam per converſionem ad Deum, Deus ipſe attrahitur ad animam: ſecundò progreſſus ad virtutẽ, unde ſubdit: *perambulabam in innocentia.* Tertiò mali vitationem, unde ait; *non proponebam ante oculos meos rem injuſtam.* Quartò delectationis motuum mortificationem, unde ait: *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ.* Qui hæc quatuor tenet, perfectus eſt. *Pſal.100.*

3. *Servi Dei miſericordiam Dei non ſeparant à juſtitia.*

Miſericordiam & judicium cantabo tibi Domine: pſallam, & intelligam in via immaculata, quando venies ad me. Vide quomodò Propheta ſuo exemplo excitat nos, ut non ſeparemus miſericordiam à juſtitia: nempè vult, ut Deum cognoſcamus miſericordem in pœnitentes; ſed etiam juſtum judicem malorum. *ſap. c.12. & l.4. d.46 a.2. qu.3.*

4. *Qui vult, ut Spiritus Sanctus veniat ad ſe præparet ei viam mundam.*

Pſallam, & intelligam in via immaculata, quando venies ad me. Ecce quid tibi faciendum eſt, ut ſpiritus ſanctus ad te veniat: nempe laudes Deo decantare in canonicis laudibus & viam mundam ei præparare; nam per hanc ſolam Deus ad animam deſcendit: ſicut ob immunditiam recedit. *Pſal. 118. c. 10. v. 3. & 7.*

5. *Innocentia perfecta quænam, & qualis præparet viam Domino.*

Perambulabam in innocentiâ cordis mei in medio domus meæ. Quid eſt perambulare, niſi ire, & redire per eamdem viam? quomodo igitur fit iſta perambulatio in innocentia cordis, & in medio domus. Nota, quod conſiſtit in hoc, quod homo ſervat innocentiam in ingreſſu, in progreſſu, & in egreſſu: in ingreſſu, quando quis poteſt velle peccare, & non vult: in progreſſu, quando quis habet omnem occaſionem, & aptitudinem ad peccatum, & ei non vult dare affectum: in egreſſu, ſcilicet in conſummatione, quando provocatur ad peccatum, & non peccat. *Pſalm. 100.*

6. *Domus mentis quomodo à nobis tractanda, & cuſtodienda, ut ibi quieſcatur.*

In medio domus tuæ. Nota, quod prius dicit ſe perambulaſſe in innocentiâ cordis, poſtea addit in medio domus: ergone ſolùm in medio domus perambulat innocens? Sed reſpondetur, quod hæc domus eſt ipſum cor, & mens animæ: dicit autem in medio domus, ut pateſiat quænam exigantur ad hoc, ut quieſcat anima in corde: exigitur autem, quod domus ſit munda: quod oſtium ſit clauſum, & quod intus habeat omnia neceſſaria: requiritur ergo, ut mens mundetur ab omni immunditiâ, ut claudatur ſenſualitati, ut ibi ratio perambulet, & quod habeat charitatem Dei: Hæc autem munditia tres partes habet: prima eſt conſortium non habere cum malis: ſecunda non conſentire malis: tertia cum juſtis partem habere. *Pſal. 100.*

7. *Domus cordis à quibuſnam emundanda, & quinam expelluntur à domo hac.*

In medio domus meæ. Ergo habitabat, & quieſcebat in hac domo mentis, quia habebat omnia neceſſaria, ſcilicet Deum, ejuſque charitatem: è contra tria expellunt hominem è domicilio domus ſuæ, ſcilicet ſtillicidium, mala uxor, & fumus: ſtillicidium eſt prava ſuggeſtio aliena: mala uxor, ſcilicet ſenſualitas, & fumus, ſcilicet ſuggeſtio proveniens ex propria voluntate carnali. *Pſal. 100.*

8. *Qui vult mundam animam ſervare, cuſtodiat oculos mentis ab omni vanitate, & evitet conſortium malorum, imò & ipſorum notitiam.*

Non proponebam ante oculos meos rem injuſtam, facientes prævaricationes odivi: Non adhæſit mihi cor pravum, declinantem à me malignum non cognoſcebam. Nota gradus, quibus ad innocentiam conſervandam gradiebatur vir juſtus: primò dicit: *non proponebam ante oculos meos rem injuſtam*; ideſt non diligebam rem injuſtam; deinde addit: *facientes prævaricationes odivi*; ſcilicet oderam malorum nequitiam, & tertiò addit: *declinantem à me malignum non cognoſcebam: detrahentem ſecretò proximo ſuo, hunc perſequebar, ſuperbo oculo: cum hoc non edebam.* Vide, quod præcipua ratio conſervandi innocentiam eſt evitatio conſortij malorum: cave ergo, & tu familiaritatem malorum. *Pſalm. 118. capit. 8. verſ. 3. & Gloſſa hic.*

9. *Cor pravum eſt quod non vult, quod Deus vult.*

Non adhæſit mihi cor pravum. Quid eſt cor pravum, niſi diſtortum? & hoc eſt, quod à Dei voluntate recedit, quod vult, quod Deus non vult, & non vult, quod Deus vult: felix ille, qui poteſt verè dicere: *non adhæſit mihi cor pravum. l. 1. d. 48. art. 2. qu. ſ. a.*

10. *Via immaculata, per quam anima pura ambulat, qualiter præparatur.*

Ambulans in viâ immaculata, hic mihi miniſtrabat. Sic dicit Chriſtus, ut videas, quod ſolum dignè Chriſto miniſtratur ab eo, qui ambulat ſic: ſed quomodò præparatur, & fabricatur hæc via immaculata? & quomodo per eam ambulatur? Via hæc eſt ſpiritualis, & præparatur per floridæ caſtitatis ſupererogationem in purâ mentis, & corporis conſervatione: ille igitur ambulat in via immaculata caſtitatis, qui Chriſto flores virginitatis, & caſtitatis miniſtrat, qui non ſolùm habet munditiam carnis exteriùs, ſed etiam perfectam cordis ordinationem interiùs per affectiones bonas: ſicut enim in humano corpore, cum in eo abundant mali humores generant ſcabiem, vel lepram, vel impruriginem & tollunt munditiam corporis: ſic immundæ cogitationes generant motus corruptos in carne, quæ generant ſcabiem incontinentiæ, & lepram luxuriæ, & tollunt munditiam caſtitatis, & caſtimoniæ. *Serm. 1. Dominica 4. Advent.*

11. *Miniſtri Eccleſiaſtici Chriſti, qualem munditiam debent habere, & cur tonſurantur cum corona.*

Ambulans in via immaculata; hic mihi miniſtrabat. Vide, quod hanc puritatem exigit peculiari modo Chriſtus in ſuis Miniſtris Eccleſiæ: unde dicit: *hic mihi miniſtrabat*, ſcilicet ambulans in via immaculata. & hinc tonſurantur cum corona in capite: ut indicetur, quod per tonſurationem capillorum debent vitare ſuperfluitatem terrenorum & cupiditatum: per ſummitatis capitis denudationem debent ad bona ſuperna inhiare, & per figuram orbicularem, debent ſimplicitatem cordis habere, & hoc eſt ambulare in via immaculata, *l. 4. d. 24. p. 1. a. 1. qu. 1. & op. Eccl. Hier. p. 3. c. 2. & in Lucam c. 1. v. 74.*

12. Servi

12. *Servi Chriſti ambulant in via immaculata : ſervi diaboli in via immunda.*

Ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat. Ecce diſcrimen inter ſervos Chriſti, & diaboli : nam illi ambulant in via immaculata, ſcilicet puri corde, & corpore ; & floribus caſtitatis ornaures viam ſuam : ſervi diaboli in via immunditiæ, veluti canes & equi, ad carnis laſciviam currentes ; ideò oratio illorum eſt Deo cara : orationes iſtorum Deo eaoſæ. *Serm. 1. de S. Marco Evang.*

13. *Servi Chriſti humiles : Servi diaboli arrogantes, loquaces, iniqui.*

Non habitabit in medio domus mea qui facit ſuperbiam, qui loquitur iniqua. Ecce denuo diſcrimen inter ſervos Dei, & diaboli : illi enim ſunt humiles, iſti arrogantes, loquaces, iniqui ore, corde, & opere, & ideò excluſi à domo Dei : Deus enim maxime odit ſuperbiam, tum in ornatu externo, tum in actu : tum in ore, tum in loco. *Ser. 2. Dom. infra oct. Nativit. & in Lucam c. 10. v 13.* Et hinc ſuperbus non habitabit cum Chriſto, ſed cum dæmonibus, ab illa æterna habitatione ſeparatus. *Ser. 1. in feſt. omn. Sanctor.*

14. *Miniſtri Eccleſiaſtici habitant in domo Dei immaculati : Miniſtri diaboli habitant in domo diaboli polluti, & immundi.*

Non habitabit in medio domus mea, qui facit ſuperbiam. Nota, quod hic ponitur diſcrimen inter miniſtros Eccleſiaſticos bonos, & malos: nam boni habitant in domo Domini concordes in moribus bonis, perambulant in via immaculata cum mnnditiâ, & ſanctitate, ferentes, & contrectantes res ſacras cum puritate : E contra mali in diſcordia vivunt, immuudi corde, & corpore, irreverentes rerum ſacrarum, & provocantes iram Dei. *Ser. in dedicat templi.*

15. *In principio tentationis, & pravorum motuum debet vir juſtus eis reſiſtere qui vult animam mundam conſervare.*

In matutino interficiebam omnes peccatores terra, ut diſperderem &c. Quomodò in matutino interficiebat rex iſte omnes peccatores terræ? erantne omnes ſub ejus poteſtate? minimè: ſed per matutinum intelligit principium tentationis : per peccatores terræ intelligit omnes primos pravos motus ; ut ergo animam immaculatam conſervaret coram Deo, ſedulus ſe opponebat iſtis pravis motibus in principio tentationis : quia enim parvuli ſunt, tunc facilè alliduntur, & diſperduntur, & expurgatur civitas animæ à malis civibus, & habitatoribus. *Pſal. 100. v. 30.*

16. *Prædicatores in matutino diei ſpiritualis interimunt peccatores terra.*

In matutino interficiebam omnes peccatores terra, ut diſperderem de civitate. Nota, quod myſticè exprimit munus prædicatoris : ejus enim obligatio eſt in ortu ſpiritualis diei; nempe in ſua prædicatione interimere amatores terræ gladio verbi Dei, eoſque ad gratiæ vitam reducere. *Pſal. 118. cap. 8. verſ. 7.*

17. *Convertitur hic Pſalmus ad Mariam, in quo ejus laudes, & præconia cantantur, & ad ipſam confugit anima devota.*

Miſericordiam, & judicium cantabo tibi Domina: pſallam tibi in exultatione cordis; cum lætificaberis animam meam: Laudabo nomen tuum, & gloriam; & præſtabis refrigerium animæ meæ : zelatus ſum amorem tuum, & honorem, ideò defendas cauſam meam ante judicem ſæculorum : allectus ſum bonitate, & gratia tua : oro ne frauder à ſpe, & confidentia bona : conforta animam meam in noviſſimis; & in carne iſta : fac me conſpicere ſalvatorem. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 100.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

18. *Qui laudes, & puritatem Mariæ celebrat, pſallit, & perambulat in via immaculata.*

Pſallam, & intelligam in via immaculata. Et quomodò? nempe laudando Mariam, & zelando ſuum honorem, amorem, puritatem, qui ſic facit, ipſa ei præſtat refrigerium animæ ſuæ. *Op. Pſalt. ibid.*

PSALMUS CI.

Titulus : cum anxius fuerit : & in conſpectu Domini effuderit precem ſuam : Alii textus ſic habent : *oratio pauperis cum anxiaretur.*

1. PRIMÒ oota, quod ſupra invitavit ad jubilandum in Domino; ut autem perfecta ſit lætitia requiritur rejectio peccatorum per pœnitentiam : onde in hoc Pſalmo ad hanc invitat: & dicitur oratio pauperis, ſcilicet Chriſti, qui pro nobis egenus factus eſt, ut noa ditaret ; oratque in perſona membrorum pro miſeriis hujus ſæculi, in quo propter peccata dejectus eſt.

2. *Clamor qualis in oratione Deo placeat.*

Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat. Nota, quod Propheta prætendit, ut oratio ſua exaudiatur ; & ut hoc obtineat, addit pro motivo clamorem ſuum, petens, ut ad Deum perveniat : cur addit orationi clamorem? ergone Deus indiget hoc clamore, ut exaudiat orationem noſtram? maximè: ſed attende, quod hic non loquitur de clamore corporali ; ſed de interno : nempè de deſideriis cordis : hæc ſont valeotiora verba, & clamores, quæ Deum movent ad exaudiendam orationem noſtram, iſtaque ſunt optimus ountiua ad aures Dei. *Ser. 2. Dom. 2. quadrag.*

3. *Cur ad Deum clamare debeamus.*

Non avertas faciem tuam à me (ſcilicet à clamore meo) *in quacumque die tribulor inclina aurem tuam ad me.* Ecce quare clamat Propheta ad Deum : in quacumque die tribulor, quænam tribulatio eſt iſta, quam ipſe non eaplicat? Sed nota, quod quatuor ſunt, quæ faciunt hominem clamare ; ſcilicet aqua, ignis, gladius, & beſtia : aqua, tempeſtaſque ſpiritualis, ignis æternæ damnationis, gladius judicii divini, & beſtia infernalis : ob iſta enim tribu-

latur

latur homo; & ideò clamare debet ad Deum, ut liberetur. *ſer. Dom. 2. quadrag.*

4. *Chriſtus multipliciter clamavit ad Patrem pra nobis.*

Domine axandi orutionem: in quacumque &c. Nota hæc dicta eſſe à Chriſto in perſona membrorum, quibus unitus fuit ut caput: unde noſtras infirmitates, anxietates, dolores, pœnas, peccata in ſe aſſumpſit, & pro nobis orabat, *Pſal.* 101.

5. *Oratio quot modis dicitur exaudita.*

Exaudi orutionme meam. Nota, quod exauditur oratio, primò quando merita orantis approbantur: ſecundò cæleſti curiæ eſſe oxaudita manifeſtatur: Tertiò quando effectui mancipantur. Hanc multiplicem exauditionem petebat vir juſtus à Deo in dictis verbis. *Pſal.* 101.

6. *In oratiane quomodò captatur benevolentia iudicis.*

Exaudi orationem meam. Sed nota, ut exaudiatur, & captet benevolentiam judicis, quænam proponit: ſubdit enim multiplicem miſeriam poſtulantis, quæ conſiſtit in quinque, ſcilicet in detrimento naturalium, unde dicit: *defecerunt dies mei*: in defectu gratuitorum, unde dicit: *oſſa mea ſicut cremium aruerunt*: in mortalitate unde dicit: *percuſſus ſum*: in ſterilitate operum, unde dicit: *aruit cor meum*: in faciendorum oblivione, unde dicit: *oblitus ſum comedere panem meum*: Hæc igitur Chriſtus in perſona membrorum proponebat in oratione Patri; ut ipſum moveret ad exauditionem, & nos inſtrueret. *Pſal.* 101.

7. *Deus ad noſtram utilitatem dicitur habere aures, & alia membra.*

Inclina aurem tuam. Ergone Deus habet aurea? Nota, quod licet Deus non habeat membra corporalia, tamen metaphoricè ipſi attribuuntur, ut patet quàm propenſus ſit ad noſtrum auxilium: dicitur autem habere aures, ut oſtendatur perfectè audire orationem noſtram: oculos ad perfectè videndum noſtras neceſſitates: manus ad perfectè operandum, & cor, ut oſtendatur perfectè velle. *Pſal.* 101.

8. *Homo ob peccatum non fuit totaliter expoliatus donis naturalibus; ſed tamen vulneratus.*

Defecerunt ſicut fumus dies mei. Quænam defectio eſt iſta? forſan mors ei tunc accidit? ſed nota, quod hic deficere ſtat pro diminuere, & nomine dierum hic ſumuntur dona naturalia, & dicuntur diminuta; quia homo propter ſuperbiam Adæ non fuit expoliatus ipſis, ſed vulneratus, & diminutus. *Pſal.* 101. & *Pſal.* 118. *v.* 81. & 85.

9. *Luxuria areſacit animam ipſam privans humore gratiæ.*

Et oſſa mea ſicut cremium aruerunt. Quid eſt hoc, quod hic dicit Propheta, quod oſſa ejus ſicut cremium, ſcilicet caro frixa in patella, aruerunt? ſed nota, quod hic loquitur de peccato luxuriæ, quæ areſacit ita animam humore gratiæ, ut oſſa, ſcilicet virtutes videntur in luxurioſo areſactæ & veluti frixæ, & deperditæ. *in Lucam c.* 6 *v.* 11.

10. *Contritio peccatorum areſacit omnem humorem malum in animâ.*

Et oſſa mea ſicut cremium aruerunt. Nota, quod hæc etiam in bonum poſſunt intelligi: quia contritio deſtruit omnem noxium humorem, & hoc primò ob dolorem peccatorum: ſecundò ob timorem pœnarum: tertiò ob dilectionem proximi. *Pſal.* 101.

11. *Caro floruit in Adam, & defloruit ab peccatum, quod in quolibet areſacit omne bonum in anima.*

Percuſſus ſum ut fœnum, & aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum. Nota, quod hæc dicuntur in Perſona Adæ, cujus caro innocentia floruit, ſed defloruit ob peccatum, quia voluit comedere non cibum vitæ, ſed cibum doloris: ob quod peccatum areſcit anima, & privatur omni humore gratiæ. *Pſal* 21. & 36. & 126.

12. *Ex devota manducatiane Euchariſtiæ habetur vita: ex contrario mars.*

Aruit cor meum, quia oblitus ſum comedere panem meum. Quem panem? Nota, quod hic alluſio fit ad panem Euchariſtiæ, cujus manducatio devota affert vitam; ex oppoſito ex defectu hujus manducationis deficit vita, & ad mortem reducitur anima. *in Ioan. collat.* 34.

13. *Chriſtus rectè aſſimilatur Pellicana.*

Similis factus ſum Pellicano ſolitudinis. Nota, hic, quod pellicanus eſt avis habitans in ſolitudine, qui videns pullos ſuos occiſos à ſerpente, triduo eos plorat, & poſtea roſtro ſuo ſanguinem ſuum fundens, eos vivificat: ſic Chriſtus, videns hominem mortuum opera ſerpentis, nos revivificavit ſanguine ſuo. *ſerm.* 1. *Dom. paſſ.* & *ſerm.* 1. *in Aſcenſ.*

14. *Chriſtus cur comparatur hic pellicano, nycticoraci, & paſſeri.*

Factus ſum ſimilis pellicano ſolitudinis, ſicut nycticorax in domicilio, & ſicut paſſer ſolitarius. Nota, quod Chriſtus præcipuè his tribus avibus comparatur; ſcilicet Pellicano propter ſpontaneam paſſionem, ut dictum eſt: nycticoraci nidificanti in domibus propter fugam mundanæ vanitatis: & paſſeri propter humilitatem converſationis, quoniam minima ſunt volatilium. *in Thren. c.* 3. dicitur autem paſſer ſolitarius, tum propter partus novitatem, tum propter peccati immunitatem, tum propter auctoritatem, quia iſte paſſer in altum nidificat ſuper alias volucres. *Pſal.* 101.

15. *Felix qui eſt veluti paſſer ſolitarius.*

Vigilavi, & factus ſum ſicut paſſer ſolitarius in tecto. Nota, quod paſſer eſt ſagax volucer, qui volat in altum, ut tutus à laqueis eſſe poſſit: felix eſt qui vigilat ad cognitionem beneficiorum, &

donorum Dei;& ob id à curis ſæcularibus ſequeſtratus ad alta virtutum volat, levando ſe ſupra ſe ad divina; & mentis præſentiam dilecto ſuo ingerit,ut aliis patrocinium miſerationis imploret. *ſerm.de SS.Simone & Iuda & Pſal.*101.

16. *Mali Chriſtiani, & perverſi hæretici exprobrando Chriſto falſum doctrinam ſeminant.*

Tota die exprobrabant mihi inimici mei. Nota hæc dicta eſſe à Chriſto,& Eccleſiâ contra malos Chriſtianos,& hæreticos,qui dolos,& falſam doctrinam ſeminant contra bonos. *Pſal.*101.

17. *Pœnitentia panis ſuſtentat animam.*

Quia cinerem tanquam panem manducabam; & potum meum cum fletu miſcebam. Quomodo poteſt dici,quod cinis eſſet cibus loco panis? ſed nota, quod per hanc metaphoram dat intelligere qualitatem pœnitentiæ, quæ per cinerem cum fletu ſignificatur & dicit; *tanquam panem manducabam*; quia pœnitentia,& lachrymæ ſunt panis, & vinum animæ,& animam refocillantes; & per hæc reparantur defectus ex peccato homini provenientes. *Pſal.*101.*&* 34.*&* 65.

18. *Panis Euchariſtia cum memoria paſſionis Chriſti, & cum lachrymis debet condiri.*

Quia cinerem tanquam panem manducabam. Cur panem cum cinere connectit?quia panis ſubcinericius admixtus eſt cum cinere: hic autem eſt ſacramentum Euchariſtiæ, quod debet condiri cum cinere, ſcilicet ſub cinere amaræ paſſionis Chriſti per memoriam ipſius,& cum fletu, & lachrymis. *ſer.*3.*Dom.*4.*quadrag.& Gloſſa.*

19. *Incarnationis aſcenſus & deſcenſus conſideratur.*

Quia elevans alliſiſti me. Nota hæc duo oppoſita,*elevans,alliſiſti*,ſcilicet cadere, vel deſcendere me feciſti: quomodò poſſunt ſimul ſubſiſtere? quia in incarnatione verbi concurrit aſcenſus, & deſcenſus:aſcenſus ſcilicet humanitatis aſſumptæ, & deſcenſus,ſcilicet divinitatis unitæ humanitati. *Pſal.*101.

20. *Chriſti æternitas interminabilis, quoad divinitatem expenditur.*

Tu autem permanes in æternum, & memoriale. Nota quod licet Deus in incarnatione videatur deſcendiſſe,& mutationem ſubiſſe, tamen ſecundùm divinitatem datur intelligi,quod eſt æternus & immutabilis ſine principio, & fine. *l.*1. *d.* 19. *p.*1.*dub.*4 *&* 5.*& Pſal.* 118. *c.*6. *v.* 9. *& in Eccleſ. c.*1.*& op.ſpec.B.Virg.lec.*8.*& in Lucam c.*18.*v.*40.

21. *Sacramentum Corporis,& ſanguinis memoriale eſt paſſionis Chriſti duraturum uſque ad finem Mundi.*

Et memoriale tuum in generatione, & generationem. Nota, quòd expoſita incarnatione Verbi ejus humanitate, & divinitate, tranſit Propheta ad memoriale Chriſti: quodnam eſt hoc memoriale, niſi ſacramentum Euchariſtiæ? & benè dicitur memoriale,quia eſt repræſentatio, & renovatio paſſionis Chriſti,continua,duratura uſque ad finem Mundi:ſignum inquam rememorativum paſſionis Chriſti propitiationis, & charitatis divinæ in nos. *Op.de præpar.ad Miſſam c.* 6. *& l.* 4. *d.*12.*p.*1 *a.*3.*qu.*1.*ad arg.ſer.*4 *In cœnâ Dom.*

22. *Per Chriſtum animæ noſtræ inſerviunt ad ædificationem cæleſtis Hieruſalem; & ad ipſius reparationem.*

Tu exurgens miſereberis Sion. Nota, quod hæc verba ſunt Pij Patris ad Chriſtum, vel divinæ naturæ ad humanam, quibus fructus paſſionis ejus exprimitur,ſic autem dicit: *tu exurgens*, ſcilicet per humanitatem ſubjectam paſſioni, & ad reſurrectionem miſereberis Sion;ut ſic reædificetur Eccleſia triumphans de lapidibus, ſcilicet fidelibus, tanquam de lapidibus per bonam vitam aptatis, & per tribulationes exciſis, & politis, quæ placebunt Angelis: vide ergo, ô homo, & noli negligere tempus ædificandi: Nunc eſt tempus, ut ædificetur Sion: nunc intrant lapides in ſtructuram: fac ut poliaris, & in hac ſtructura intres: nam perfecto ædificio, & dedicata domo, fruſtra curres, fruſtra pulſabis, foris remanebis: felices igitur lapides, qui placebunt ſervis, ſcilicet Angelis Dei, væ lapidibus, qui non placent ipſis, quia deſcendent in profundum inferni. *ſer.* 2. *in die Paſcha.*

23. *Oratio humiliantis ſe nubes penetrat.*

Reſpexit in orationem humilium, & non ſprevit precem eorum: ſcribantur hæc in generatione altera. Vide quomodò humilitas eſt neceſſaria ad hoc ut oratio noſtra nubes penetret, & ad Deum perveniat: humilitate enim in oratione quæritur gratia Dei, & invenitur, & eædem conſervantur virtutes: nec alio modo poteſt hoc obtineri: & ideò vult Deus, ut hæc enarrentur de generatione in generationem omnibus hominibus. *ſer.* 3. *Dom.* 16.*poſt Pentec. & ſer.* 5. *de uno Confeſſ. in Lucam c.* 9. *v.* 38. *& c.* 21. *v.* 1.

24. *Qui humilitate ad Deum adſpicit in oratione;ab ipſo Deo,oculo pietatis, & gratia adſpicitur.*

Reſpexit in orationem humilium, Dominus de Cælo proſpexit in terram ut audiret. Ecce quid facit humilitas orantis; nam iſta à Deo oculo ſuæ pietatis,& gratiæ adſpicitur,& ad ipſum condeſcendit, ut audiat gemitus orantis, & ſolvat eum ab omni vinculo. *in Lucam c.*13.*v.*12.*& c.*14. *v.*2. *& c.*19.*v.*41.*& c.*22.*v.*61.*& in Thren.c.*3.

25. *Finis præcipuus in operibus Chriſti eſt unio,& unitas hominum in Eccleſiâ.*

In conveniendo populos in unum, & Reges, ut ſerviant Domino. Vide quid intendit Chriſtus in tot ſuis operibus:nempè ut Populi conveniant in unum:Nota illud(*in unum:*)nam hæc eſt una ovis in montibus inventa: una myſterialiter, multæ perſonaliter: multæ per carnem naturaliter, una per gratiam ſpiritualiter:nam unica eſt, & cæteræ ad unum tendentes ad unitatem Eccleſiæ; non ad diviſionem. *in Pſal.*101.

26. *Æternitas*

26. *Æternitas nomine anni in ſcriptura ſignificatur.*

Ne revoces me in dimidio dierum meorum in generationem, & generationem anni tui. Quis eſt annus Dei?eſtne ſubjectus curſui temporis? minimè, ponitur hic annus, non ratione ſucceſſionis, ſed completionis, per quam ſignificatur æternitas Dei, quæ eſt completa duratio, ſine principio, & fine, & cum vir juſtus petat, ut ei concedatur talis annus completos, & non dimidium, intendit, ut ei participetur hæc æternitas cum principio quidem, ſed ſine fine.*l.p.d.*19.*p.*1.*dub.*4.*&* 5.

27. *Via, virtus, & vita Eccleſia, eſt in Chriſto.*

Reſpondit ei in via virtutis ſua. Quis eſt qui reſpondit?Hæc eſt Sion, ſcilicet Eccleſia ædificata à Chriſto: reſpondit tot beneficiis innixa viæ virtutis Chriſti, recognoſcens Chriſtum ſuam viam errantibus, vitam mortuis, & veritatem illuſis: ad hoc enim miſſus eſt Chriſtus, ut eſſet fatuis ſapientia, errantibus via, infirmis medicina; & ut repararet mala, ex peccato contracta. Et hinc ſubdit: *ne revoces me in dimidio dierum meorum*, quia ſcit, quod Chriſtus numquam deſeret ipſam Eccleſiam, & quod ei omne bonum conferet uſque ad conſummationem ſæculi.*Pſalm.*101.

28. Nomine terræ in principio fundatæ veniunt quatuor elementa, unde dicitur: *initio tu Domine terram fundaſti.Pſal.*101.

29. *Creatura omnes in comparatione ad Deum ſunt quaſi non ſint.*

Ipſi peribunt, tu autem permanes, & omnes ſicut veſtimentum veteraſcent: & ſicut opertorium mutabis eos. Tu autem idem ipſe es. Nota, quod in his verbis exprimitur eſſentia Dei immutabilis, & vanitas creaturæ: nam Deus, qui ſolus exordium non habet veræ eſſentiæ nomen tenuit, quia in ejus comparatione, qui verè eſt, quia incommutabilis, quaſi non ſunt, quæ mutabilia ſunt, ut ſunt omnes creaturæ.*in ſap.c.*13. Solus Deus ex tempore alterationem non habet, nec in ſubſtantia alteritatem: è converſo omnes creaturæ ſunt ſubjectæ vanitati, alterationi, mutabilitati, *op.comp. Theol. l.*1.*c.*2. *& in Ioan.c.*18.*v.*9. Item Deus iratus aliquos punit, ſed in puniendo iraſcentis paſſionem non ſentit; ideò dicit: *mutabis eos: tu autem idem ipſo es.* Nota, etiam, quod in his, & ſequentibus verbis proponuntur varia Dei attributa: nempe potentia, unde dicit, *Domine*: æternitas, unde *permanet in æternum*; item miſericordia, unde dicit, *miſereberis*, item virtutis manifeſtatio, unde *tu exurgens* item immotabilitas; unde, *tu autem permanes. Pſal.*101.

30. *Impij in fine fruſtrabuntur in ſuis intentionibus.*

Ipſi peribunt, tu autem permanes. Ideſt impij in fine fruſtrabuntur ſua vana ſpe. *in Lucam cap.*16. *verſ.*17.

31. *Qualis mutatio poſt diem judicij erit in corporibus cæleſtibus.*

Ipſi peribunt. Ergone etiam Cœli? nonne ſunt incorruptibilia? ſed nota, quod hic terminus pereundi modificatur per id, quod ſequitur. *Et velut amictum mutabis eos*: nempe immutatio poſt diem judicij in ipſis erit in melius, quia copioſius lucebunt, & hoc ad majus gaudium corporum beatorum.*l.*4 *d* 48.*a.*1.*q.*1.

32. *Deprecatio fit ad Mariam in hoc Pſalmo.*

Domina exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat; non avertas ſacrum aſpectum tuum à me, neque abomineris me propter immunditiam meam: non derelinquas me in cogitatu, & conſilio inimicorum meorum, & ne ſinas me cadere in exprobrationem illorum peſſimam: qui confidunt in te, non timebunt colubrum tortuoſum, & qui exaltant te, evadunt manus Achærontis: per virginalem conceptum tuum da mihi in te confidentiam bonam, & per admirabilem partum tuum lætifica animam meam, *Opuſc. Pſalt.B.Virg.Pſal.*101. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

33. *Maria Virgo Auditrix, & Judex dirimens coram Deo lites noſtras.*

Inclina ad me aurem tuam. Ergone Deus habet aurem? & aurem unam? maximè Nota quod ſicut princeps habet ſuum auditorem, qui veluti auris principis audit recurrentes pro litibus, & cauſis ad Principem, eaſque dirimit: ſic & Deus, & quis eſt? Hæc eſt B. Virgo Maria (*ait Ricardus à S.Laur.*) quæ eſt veluti auris ſupremi Principis, audiens omnes confugientes ad ipſum, & dirimit cauſas, & lites noſtras, & flectens ipſum Deum ad miſericordiam. Hinc rectè B.Virgo Maria appellatur Conciſtorium & domus cauſarum ſummi Imperatoris, *Opuſc.ſpecul. B.Virg.lec.*7. Dicamus ergo Deo: inclina Domine aurem tuam: dicamus item B.Virgini: judica me Domina, quoniam ab innocentia mea digreſſus ſum, ſed quia ſpero in te non infirmabor, nec condemnabor. *Op. Pſalt.B.Virg.Pſal.*25.

34. *Maria Thronus Dei, in quo permanet indeficientes.*

Tu autem Domine in æternum permanes. Ubi permanet in æternum? in ſeipſo, reſpondet D. Auguſt. ſcilicet ab intra, ſed ab extra ubi permanet? permanet in Throno: nempe in Maria Virgine, quæ eſt thronus Dei indeficiens, & æternus, in hoc permanet indeficientiſſime Deus, ergo & ipſa Maria permanet in æternum cum filio. *Opuſcul. ſpecul.B.Virg.lect.*8.

35. *In utero B.Virginis Mariæ Chriſtus nidificavit ſuum nidum.*

Similis factus ſum pellicano ſolitudinis; ſicut paſſer ſolitarius. Cur in ſolitudine ut ſolitarius? quia Chriſtus nidum ſuum fabricavit in utero B.Virginis, & ideò dicitur ſolitarius propter partus novitatem, quia ſine opere virili genitus eſt. *Pſal.*101.

PSALMUS CII.

Titulus : Pſalmus ipſi David.

1. PRIMÒ nota, quod in præcedenti Pſalmo egit Propheta de remiſſione peccatorum : & ſicut Moyſes poſt ſubmerſionem Ægyptiorum cantavit ſimul cum populo canticum Domino : ſic poſt evaſionem maris rubri peccati, & ſubmerſionem diaboli ſpiritualem, hortatur in hoc Pſalmo ad gratiarum actionem, & monet omnes creaturas ad laudem Dei, & ideò ſenſus tituli eſt, Pſalmus ipſi David ; ſcilicet laudes, quæ in hoc Pſalmo continentur, attribuuntur ipſi David, ſcilicet Chriſto, cui noſtras operationes omnes debemus attribuere.

2. *Toti Deum laudare debemus, non ſecundùm partem.*

Benedic anima mea Dominum, & omnia, quæ intra me ſunt nomini ejus. Vide quomodò Propheta, volens Deum benedicere, invitat animam, & cum anima omnem portionem ſuperiorem, & inferiorem, & omnes ſuas vires : ſciebat enim, quod homo debet laudare Deum non ſecundùm partem, ſed ſecundùm ſe totum, & præcipuè cum potentiis animæ, ſcilicet rationalitate per prudentiam, iraſcibilitate per odium vitiorum, & concupiſcibilitate per virtutum deſiderium. *Pſalm. 102. & in Lucam c.2.v.18.*

3. *Servi Dei in laudibus divinis ſe aſſociant Angelis, eoſque ſimul invitant ad Deum laudandum.*

Benedic anima mea Dominum, & omnia, quæ intra me ſunt. Cur cum anima invitat alia, quæ intra ſe ſunt ? Nonne anima comprehendit omnia interiora ? Sed nota, quod ultra animam, invitat etiam alias ſubſtantias ſpirituales, quæ ſunt Angeli Dei, qui non ſolùm circa nos ſunt, ſed etiam intra, quia juvant opera noſtra interiora : & hinc Eccleſia in miſſa Angelorum, in introitu cantat hunc verſum, ut pateat, quod veri ſervi Dei ſe interius aſſociant Angelis Dei, ipſoſque ſecum ad Deum laudandum vocant. *Pſalm. 102.*

4. *Memoria beneficiorum Dei excitat animam ad Deum laudandum.*

Benedic anima mea Dominum, & noli oblivisci omnes retributiones ejus. Vide quomodò, ut excitet ſe ipſum ad Deum benedicendum, ſcilicet Propheta advertit ſeipſum ne obliviſcatur retributionum Dei : quænam ſunt iſtæ retributiones ? ergone Deus nobis retribuit, & non potius tribuit ? ergone prius expectat, ut ei tribuamus ? Sed nota, quod Deus piiſſimus tribuit, ut ei reſpondendo bonis operibus, nobis retribuat nova beneficia : retribuit namque miſericordiam cum tribuit ſe tenendum, retribuit veritatem cum tribuit ſe videndum : retribuit bonitatem, cum tribuit ſe fruendum : prætendit etiam, ut memoriam divinorum beneficiorum frequenter habeamus, quia hoc pacto excitamur ad Deum ferventius laudandum. *Pſalm. 118. cap. 2. verſ. 1. & opuſcul faſcicul. cap. 6.*

5. *Beneficia ſpiritualia nobis à Deo collata enumerantur.*

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus. Ecce quomodò Deus perimit pœnam, & culpam : item ſanitatem confert : unde ait : *qui ſanat omnes infirmitates tuas*, ſcilicet ſpirituales : item promittit gloriam : unde ait : *qui coronat te.* Item & gloriæ plenitudinem, unde ait : *qui replet in bonis deſiderium tuum. Pſal. 102. & Pſal. 118. c. 10. v. 10.*

6. *Miſericordia Dei multiplex in nos expenditur.*

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis. Nota, quod dicit, *qui propitiatur omnibus iniquitatibus*, ſcilicet dando veniam quoad culpam : addit, *qui ſanat omnes infirmitates tuas*, quia dat veniam quoad reatum, & ſequelas peccati ; addit, *qui coronat te in miſericordia, & miſerationibus*, ſcilicet dando juſtis gratiam, virtutis habitum, & motum, & meritum : addit tandem, *qui replet in bonis deſiderium tuum*, dando gloriam nunc in ſpe : *& renovabitur ut aquila juventus tua*, dando gloriam in te in Cœlo. *Op. Comp. Theol. l. 1. c. 34. & in Lucam c. 6. v. 19.*

7. *Chriſtus ut medicus nobis ſanans infirmitates, quale ſalarium à nobis expectat.*

Qui ſanat omnes infirmitates. Ecce quod proponitur Chriſtus noſter medicus, qui ut nos ſanaret ex tot infirmitatibus tantum laboravit, & dedit animam ſuam : ergo remunerandus eſt : ſed quo ſalario, cum ipſe non indigeat ? debet remunerari non in ſe, ſed in pauperibus, quod enim amore ipſius iſtis fit, ſibimet factum reputat. *Op. diat. tit. 2. c. 4.*

8. *Chriſtus non partem, ſed totum hominem ſanat.*

Qui ſanat omnes infirmitates tuas. Nota, quod dicit, (*omnes*,) non unam tantùm : quia Chriſtus perfectus medicus, non partem ſolùm, ſed totum hominem ſanat : Corpus à languore, & animam ab omni contagione peccati ; per quod indicatur, quod pœnitens, ſi vult ſanitatem perfectam animæ, debet ab omni crimine ſimul dolere. *Ser. 3. Dom. 2. poſt oct. Epiph. & in Lucam c. 6. v. 10. & in Ioan. c. 11. v. 1. & collat. 8. & 26. & ſer. 2. Dom. 10. poſt Pentec.*

9. *Chriſtus eſt corona noſtra, faciens nos Reges.*

Qui coronat te in miſericordia, & miſerationibus. Per hæc verba datur intelligi, quod Chriſtus eſt corona juſtorum. Dicitur autem corona, quia idem eſt, quod Diadema, quod à demendo, ſcilicet principium, & finem ; utrumque enim caret, & quia demit, & perimit pœnam, & culpam, quod erit in futuro. *Pſal. 102.* Nota autem, quod dicit ; *qui coronat te in miſericordia*, ut diſcas, quòd miſericordia nos facit reges cœleſtes : per quam coronam poſſumus acquirere pretioſiorem omnibus

bus coronis totius mundi. *ſermon.2. Dom. 1. poſt Pentec.*

10. *Fructus gloriæ cæleſtis multiplex.*

Qui ſanat omnes infirmitates, qui coronat te &c. qui replet &c. renovabitur. Ecce multiplex fructus gloriæ cœleſtis: nempè ſanitas ſine infirmitate, ſatietas ſine faſtidio, renovatio juventutis ſine ſenectute. *Op. Diat. tit. 10. c 4. & Pſalm. 70. in Luc. c. 6. v. 38.*

11. *In gloria homo renovabitur ad ſimilitudinem Aquilæ ſcilicet Chriſti.*

Renovabitur, ut Aquila juventus tua. Cur ut Aquilæ? quia hæc dum ſeneſcit, habet roſtrum durum, ob quod non poteſt comedere, item & ponderoſitatem corporis, ſed hanc duritiem ad petram deponit, & renovatur etiam in pennis: Aquila hæc fuit Chriſtus, qui in reſurrectione eſt, & ad cujus ſimilitudinem homo in gloria plumas antiquas miſeriarum projiciet; & celerior omni Aquila per dotem agilitatis erit. *ſermon. 1. in Aſcenſ.*

12. *Qui vult cibum Euchariſtiæ dignè ſumere, debet renovari prius, ut Aquila.*

Renovabitur ut Aquila. Nota, quòd homo debet prius renovari ut Aquila ad petram, ſcilicet per Chriſtum, vel ad petram per pœnitentiam deponere peccata, novaſque plumas virtutum ſumere; ſicquè admittetur ad cibum Euchariſtiæ. *ſer. 3. Dom. 24. poſt Pentec. & l. 4. d. 16. p. 1. dub. 10. in Lucam c. 17. in fine & op. Eccleſ. Hier. p. 3. c. 5.*

13. *Triplex miſericordia exercenda à nobis ad ſimilitudinem Dei.*

Faciens miſericordias Dominus, & judicium omnibus injuriam patientibus. Ecce quod hic iterum refricatur miſericordia Dei in hominem, ſcilicet miſericordia, quam exercet in inimicos, in amicos & in eos, qui ſibi faciunt judicium per pœnitentiam: ſic & triplex miſericordia nobis proponitur exercenda; in inimicos, in amicos, & in nos ipſos. *Pſalm. 102.*

14. *Miſericordia iterum Dei expenditur.*

Miſerator, & miſericors Dominus, & longanimis, & multum miſericors. Nota, quod per hos terminos diverſos extollitur multiplex Dei miſericordia in nos: dicitur miſerator, ſcilicet in parcendo faciliter, ut non timeamus ſeveritatem ejus, dicitur miſericors, ſcilicet in obliviſcendo totaliter, ne timeamus immenſitatem ſapientiæ aggravantis culpam: dicitur longanimis, in expectando patienter, ut ſi diu fuiſti in peccando, ne timeas ad ipſum aliquando reverti ob ſeveritatem inferentis pœnam: & ideò dicitur multum miſericors, ſcilicet in ſuſcipiendo clementer: Ne timeas ergo, ô peccator altitudinem majeſtatis ad Deum recurre per pœnitentiam, confidendo in ejus infinita miſericordia. *ſer. 2. Dom. 10. poſt Pentec.*

15. *Miſericordiæ Dei protectio ſuper timentes eum qualis.*

Secundum altitudinem cœli à terra corroboravit miſericordiam ſuam ſuper timentes eum Nota comparationem hanc, quæ mirabiliter extollit divinam pietatem: ſicut enim Cœlum ex omni parte ambit terram, & nutrit fructus ejus, dando pluviam, & res ſuas diſponit, & regit motu ſuo, & tenet in eſſe: ſic Dei miſericordia in nos. Nota autem, quod nomine Cœli venit Deus Pater, & Chriſtus, & Spiritus Sanctus, qui continuè protegit, & regit, & fovet ſuos, eoſque conſervat in gratia. *Pſal. 102.*

16. *Miſericordia Dei extenditur ad omnes partes terræ.*

Quomodo miſeretur Pater filiorum, miſertus eſt. Nota, quòd non poteſt expreſſius explicari miſericordia Dei ſuper creaturam rationalem, quàm ſimilitudine miſericordiæ Patris ad filios, quæ extenditur undequaque ad omnem neceſſitatem, & utilitatem, & ideò Deus, ut Pater miſericordiam ſuam extendit ad viatores hujus vitæ in ordine ad præcavenda pericula ad collationem bonorum temporalium, & ſpiritualium: item ad exiſtentes in purgatorio, & ad fruentes gloria in Cœlo. *ſer. 3. Dom. 6. poſt Pentec.*

17. *Deus ut Pater miſeretur filiorum ad ipſum revertentium.*

Quomodo miſeretur pater filiorum. Quaſi diceret: tunc Pater maximè oſtendit ſuam miſericordiam in filium, quando abſceſſit à Patre, ipſumque læſit: deinde pœnitentia ductus, ad Patrem revertitur, ut in filio prodigo evenit: ſic Deus Pater agit cum Peccatore, poſt conſumptam ſubſtantiam in peccatis, ſi per veram pœnitentiam revertitur, ipſum recipiens in oſculo reconciliationis: revertere igitur fidenter Peccator ad Deum Patrem. *ſer. 2. Dom. 14. poſt Pentec. & ſer. de S. Eliſab. & in Luc. c. 15. v. 11.*

18. *Dies exteriores proſperitatis mundanæ, tanquam fœnum, & flos agri tranſeunt; non ſic dies interiores animæ.*

Homo ſicut fœnum dies ejus, & tanquam flos agri pertranſibit. Vide quomodo Propheta explicat fragilitatem hominis, comparando ejus dies, ſcilicet proſperitates fæno, & floribus agri, qui citò tranſeunt; unde in his non eſt fidendum, ſed in bono interiori: unde contra hanc fragilitatem homo debet ſe munire fortitudine, patientia, & humilitate. *Pſal 102. & Pſal. 17. & op. de dono timor. c. 3. & in ſap. c. 1.*

19. *Timor Dei, & obſervantia mandatorum ejus facit invenire miſericordiam.*

Miſericordia Domini ab æterno, & uſque in æternum ſuper timentes eum, & juſtitia illius in filios filiorum his, qui ſervant teſtamentum ejus. Quomodò miſericordia promittitur timentibus Deum, & juſtitia ſervantibus mandata ejus? nonne qui obſervat ejus præcepta, timet Deum? ſed nota, quòd totum eſt miſericordiæ effectus, quod promittitur à Deo: indigemus enim divina miſericor-

dia condonante offenſas,& divina juſtitia recompenſante merita noſtra : timor autem Domini facit invenire miſericordiam , & obſervantia mandatorum juſtitiam, ſcilicet recompenſationem meritorum noſtrorum : ad primum conſideratio divinæ majeſtatis inducit, & ad ſecundum conſideratio divinæ legis. *ſer.4. in op. de decem præcep. & in Lucam.c.1.v.65.*

21. *Miſericordia Dei conſervans nos communis eſt omnibus, ſalvans verò ſolùm ad timentes Deum extenditur.*

Miſericordia autem Domini ſuper timentes eum. Quomodo ſolùm ſuper timentes , & non etiam ſuper alios ? ſed nota , quod alia eſt miſericordia Dei conſervans, alia ſalvans per gratiam , & gloriam : prima eſt omnibus communis : ſecunda ſolùm exhibetur timentibus eum. *In Lucam cap.1. verſ.50.*

22. *Deus,ut in Cælo requieſcit in voluntate ſibi conformi, & ordinata, ſicut patet in Angelis.*

Dominus in Cælo paravit ſedem ſuam. Quænam eſt hæc ſedes ? ergone Deus ſedere dicitur ? maximè : ſcilicet requieſcit in ſede in Cœlis collocata: Hæc ſedes eſt voluntas ordinata,& conformis divinæ voluntati : quod maxime : evenit in Angelis qui cœlorum nomine veniunt. *Op. de Eccleſ.Hier. p.4 c.1.& op.in Pater noſter.*

23. *Deus collocat ſedem ſuam in Cælo , ſcilicet in anima caſta, & munda.*

Dominus paravit ſedem ſuam in Cælo. Ideſt in corde caſto,& mundo;unde caſti , & mundi ſedes ſunt Dei. *Op.de Eccleſ. Hier.p.4.c.4.*

24. *Regnum mundi imbecille , & breve : regnum Dei æternum, & immenſum.*

Et regnum ipſius omnibus dominabitur. Nota , quòd hoc dicitur de regno Dei : nempè quod eſt latiſſimum,ampliſſimum,& æternum,ad differentiam regni mundi, quod eſt imbecille, & breviſſimum. *In Ioan.collat.81.*

25. *Angelorum protectio potentiſſima contra tentationes adverſarias.*

Benedicite Angeli Dominum,potentes virtute facientes verbum ejus. Nota illam particulam (*potentes virtute*) ad quid in medium proponitur potentia virtutis Angelorum ? ſed datur per hoc intelligi qualis ſit divina miſericordia in nos : dum Angelos deputavit in noſtram cuſtodiam potentes virtute, quorum ditioni virtutes adverſas ſubjecit, ut ab ipſis refrenentur , ne corda hominum tantum tentare prævaleant , quantum volunt, quid igitur formidat imbecillis animus Chriſtianus,cui tot Deus contulit præſidia poteſtatis?Non paveas igitur repentino terrore irruentes contra te impiorum poteſtates,cum talium militum præſidio ſis munitus. *ſerm.de Angelis.*

26. *Angeli Domini ſunt , qui Dei voluntatem adimplent.*

Benedicite Angeli Dominum potentes virtute,facientes verbum ejus, ad audiendam vocem ſermonum ejus,benedicite Domino miniſtri ejus, qui facitis voluntatem ejus. Nota.,quod ratio cur invitantur Angeli ad benedicendum Dominum , eſt quia digni ſunt,quia faciunt , & adimplent voluntatem Domini : ergo cum hoc ſit munus non ſolùm Angelorum , ſed & hominum , rectè Angeli poſſunt appellari , iſtique verè benedicere Deum dicuntur, quia imperio Dei ſunt obedientes. *ſermon. Dom.8.poſt Pentec.*

27. *Angeli Dei dicuntur facere verbum Dei, dum homines excitant ad obediendum Deo : Id etiam dicitur , quia in fine mundi congregabunt bonos in unum.*

Benedicite Angeli Dominum , facientes verbum ejus. Quomodò dicuntur Angeli facere verbum Dei ? ſed nota , quod non ſolùm ipſi ſunt Domino obedientes , ſed etiam excitant hominem ad Deo obediendum : ideò dicuntur perfectè facere verbum ejus. *Opuſc. Diat. ſal. tit.10.c.6.* Nota etiam quod dicuntur potentes virtute facientes verbum Dei : quia in fine mundi utetur Deus eorum miniſterio in reſurrectione mortuorum , & in congregando bonos, & electos. *In Lucam c.19. verſ.15.*

28. *Benedicenda , eſt poſt Deum Maria Virgo, ob miſericordiam, quam in nos continue exercet.*

Benedic anima mea Dominum. Nota, quod invitatur anima ad benedicendum Dominum , ob *Applicatio*
ejus multiplicem miſericordiam , quam in nos *ad Mariam*
exercet : ſed quia inter effectus divinæ miſeri- *Virginem.*
cordiæ maximus eſt , quod nobis providerit , & collocaverit in Eccleſia protectionem Mariæ Virginis,& quia laus B. Virgnis maximè redundat in laudem Dei,hinc ad Mariam, ejuſque laudem verti poſſunt verba hujus Pſalmi:dicat ergo quiſque. Benedic anima mea Matri Jeſu Chriſti , & omnia præcordia mea glorificate nomen ejus : ne obliviſcaris beneficia ejus, nec gratiam, & conſolatus illius,quia gratia ejus relaxantur peccata, & miſericordia ejus ægritudines reparantur. *Opuſc. Pſalt. B.Virg. Pſalm.102.*

29. *Deus paravit ſedem ſuam in B. Virgine,ut in Cælo nobiliſſimo.*

Dominus in Cælo paravit ſedem ſuam. Ad quid ponitur à Propheta , quod Deus paravit ſedem ſuam in Cœlo ? ſi hic Pſalmus totus eſt ad exaltandam Dei miſericordiam in nos ; ad quid hic adnumeratur poſitio ſedis divinæ in Cœlo ? ſed nota , quod hic eſt præcipuus effectus divinæ miſericordiæ in nos : Nam hoc Cœlum myſticè eſt B. Virgo Maria , quam ut Cœlum ab æterno ordinavit , ſcilicet decrevit eam perficere ut novum Cœlum,& omni Cœlo nobilius , & quam in tempore præſervavit mundam, & puriorem omni cœlo , paravitque omnium Artifex, & ſapientia, ut ſuam ſedem , & in ipſam intravit ut

ibi

ibl reſideret, & quieſceret, & redemptionem homanam operaretur: Ecce qualis miſericordia Dei in nos per Mariam exhibita *Opuſ. de Eccleſ. Hier. p.4. c.7.*

30. *Maria conſtituta Regina omnium Creaturarum.*

Et regnum ipſius dominabitur. Cujuſnam eſt hoc regnum? Sed nota, quod collocata Maria ut Cœlo, & Dei ſede, ſubdit: *quod regnum ipſius*, ſcilicet Mariæ, *omnibus dominabitur*; ut ſcias, quod cum Deus omnium Dominus ſit ſpecialiſſimo modo cum Maria, ipſam etiam univerſalem omoiom dominam fecit, dominam inquam potentiſſimam, ſapientiſſimam, opolentiſſimam, & indeficientiſſimam; ergo verum eſt, quod regnum Chriſti, & Mariæ omnibus dominatur. *Op. ſpecu. B. Virg. lec. 8.*

31. *Invitantur omnes Angeli, & ſancti, & creaturæ omnes ad benedicendam, & laudandam Mariam.*

Benedicite Domino omnes Angeli ejus. Dicamos & nos: benedicite Matri Dei omnes virtutes Cœlorum glorificate eam chori Apoſtolorum, & Prophetarum: benedicite ei mare, & inſulæ gentium: hymnum dicite ei Cœli, & habitatores eorum. *Op. Pſal. B. Virg. Pſal. 102.*

PSALMUS CIII.

Titulus: Ipſi David.

1. PRIMÒ nota, quod in hoc Pſalmo proſequitur Propheta benedictionem Dei, invitatque nos ad ipſum benedicendum ex ſuis creaturis, in quibus relucet bonitas creatoris.

2. *Homo invitatur ad Deum benedicendum, quia homo benedicitur à Deo.*

Benedic anima mea Domino. Cur denuò invitatur anima ad benedicendum Deum? quia creatura à ſolo Deo benedicitur infuſione gratiæ, & collatione bonorum, ideò invitatur ad Deum benedicendum per gratiarum actionem. *Pſal. 103.*

3. *Attributa Dei conſiderata excitant animam ad Deum benedicendum.*

Benedic anima mea Domino: Domine Deus magnificatus es vehementer, confeſſionem, & decorem induiſti. Nota, quod Propheta; ut excitet ſe ad Deum benedicendum, ante oculos ſuos ſibi proponit attributa Dei, per quæ noſcitur dignus omni laude: nempè magnificentiam, pulchritudinem, & diſpoſitionem: prima relucet in Patre, ſecunda in Filio, & tertia in Spiritu ſancto: diſpoſitio, inquam in rerum creatione, & collatione donorum. *Pſalm. 103. & Pſalm. 118. cap. 11. verſ. 7.*

4. *Per Incarnationem, confeſſio, & decus ſupernæ majeſtatis innotuit.*

Confeſſionem, & decorem induiſti amictus lumine ſicut veſtimento. Quomodò dicitur, Deus indutus confeſſione, & decore? Nota, quod hic alluditur ad Incarnationem Verbi, per quam verbum indutum eſt veſtimento carnis, & per quam innotuit ſpecioſum deitate, & humanitate, & hoc propter peccati immonitatem, & carnis glorificationem, & per quam homines confeſſi ſunt, & ipſum cognoverunt. *Pſalm. 103. & Gloſſa hic.*

5. *Confeſſio peccatorum, & laudis divinæ animam decorat, & Deum laudat.*

Confeſſionem, & decorem induiſti. Nota, quod etiam hæc poſſunt dici de anima Deum confitente: confitendo enim peccata, induit decorem, & ſimul Deum laudat. *Pſal. 104.*

6. *Chriſti veſtimentum multiplex expenditur.*

Amictus lumine, ſicut veſtimento. Nota hæc dicuntur de verbo incarnato, cujus veſtimentum luminoſum eſt caro aſſumpta ex Virgine, & ſimul etiam Eccleſia, quæ per fidem, & dilectionem ei eſt conjuncta; item etiam divinitas, bona opera, fideles, & virtutes: his omnibus indutus Chriſtus apparuit in mundo. *Pſalm. 103. & op. de inviſibil. Dei.*

7. *Charitas veſtis lucida: peccatum veſtis diaboli, & tenebroſa.*

Amictus lumine ſicut veſtimento. Quid eſt amictus lumine? ergone lumen poteſt cooperire corpus? Nota, quod charitas eſt veſtis nuptialis, defendens animam à frigore vitiorum, & ipſam illuminans: felix qui hoc veſtimento induitur: qui verò peccato indutus eſt, veſte tenebroſa amictus eſt. *Pſal. 103.*

8. *Cœli Syderei, & Chriſtallini creatio hic innuitur.*

Extendens Cœlum ſicut pellem, qui tegis aquis ſuperiora ejus. Nota, quod his verbis innuitur creatio Cœli ſyderei, & chriſtallini: dicit autem, *extendens Cœlum*, ſcilicet ſydereum, tam facile, ac ſi extenderetur pellis: & ſubdens, *qui tegis aquis*: innuit Cœlum chryſtallinum, quod ob diaphaneitatem comparatus eſt aquis. *l. 2. d. 14 p. 1. a. 1. qu. 1. & a. 2. qu. 1.* Nota etiam, quod dicitur Cœlum extenſum ſicut pellis, quia nulla eſt particula, quin æqualiter expanſa, & extenſa inveniatur. *Op. Eccleſ. Hier. p. 4. c. 5.*

9. *Doctores, Sacerdotes, & Prædicatores exercentes ſuum munus dignè, dicuntur Cœli extenſi: vel ſicut Cœlum extenſum à Deo.*

Extendens Cœlum ſicut pellem. Nota, quod etiam myſticè dicitur de mirabilibus, quæ Deus operatus eſt in Eccleſia, in qua extendit Cœlum ſicut pellem: Per Cœlum autem intelliguntur Doctores,

Sacerdotes

ſacerdotes,& Prædicatores, qui ad ſimilitudinem Cœli, nihil retinent non extenſum: extendunt enim linguam, Cor,& manum: linguam ad Deum in oratione, & continua gratiarum actione, ad proximum in doctrinâ, & prædicatione. Cor extendunt ad Deum per devotionem, ad proximum per compaſſionem: manus ad Deum per ſupplicationem, ad proximum per ſuppunctionem: Ecce quomodo Deus providit Eccleſiam ſuam Cœlis myſticis *Op. Eccleſ. Hier. p. 4. c. 5.*

10. *Chriſtus eſt Myſticum Cœlum, cujus pellis extenſa fuit in Cruce.*

Extendens Cœlum ſicut pellem. Cur aſſimilat Cœlum pelli carneæ, & non potius tentorio, vel tecto? ſed nota, quod myſticè hoc Cœlum eſt Chriſtus, qui unitus pelli humanitatis, eam extenſam voluit in cruce, ut veluti Cœlum immitteret influentias per totum orbem. Nota etiam, quod dicitur extenſum hoc Cœlum ſicut pellis, ut in ipſa pelle, veluti in libro ſcriberentur à Spiritu Sancto, & notificarentur omnia myſteria fidei noſtræ. *ſer. 3. & in ord. ſer 4. Dom. 2. Advent.*

11. *Charitas facit animam myſticum Cœlum extenſum undequaque.*

Extendens Cœlum ſicut pellem. Quomodo eſt extenſum? vide maximam latitudinem, longitudinem, & profunditatem Cœli: & ideò, quia charitas eſt virtus extendens animam undequaque; hinc anima ad menſuram charitatis dicitur Cœlum extenſum, unde ſi nihil charitatis habet, nihil eſt, & veluti complicata, non apparens coram Deo: ſi aliquid charitatis habet, erit aliquid Cœli: ſi ad Deum, ad proximum, & ſeipſam ſe extenderit, tunc erit Cœlum undequaque extenſum; habens miram latitudinem altitudinis, & pulchritudinis, longitudinem, & profunditatem, in qua veluti in Cœlo Deus habitat libenter, igitur toto corde, tota mente, totaque virtute ſtudeas ô anima habere charitatem. *Op. meditat. vita Chriſti, c. 28.*

12. *Deus collocavit ſuper orbem Saturni Cœlum aqueum quo frigiditatem participat: ubi de ſocietate malorum pernicioſa.*

Qui tegis aquis ſuperiora ejus. Nota, quòd ſuper Cœlos planetarum ſunt aquæ, ſcilicet Cœlum Chryſtallinum, quod eſt virtualiter frigidum; & hinc Saturnus, qui ob majorem circulum deberet eſſe calidus, ob vicinitatem illius Cœli eſt frigidus: ut videas, quod malorum ſocietas infrigidat, & prævertit hominem quantumcunque calidum in Dei ſervitio. *Pſal. 103.*

13. *Prædicitur à S. Propheta aſcenſio Chriſti in Cœlum.*

Qui ponis nubem aſcenſum tuum, qui ambulas ſuper pennas ventorum. Quænam ſunt iſtæ pennæ ventorum? Nota, quod pennæ ventorum ſunt ſummitates, & partes illæ, quæ ventum præcedunt, & ſunt velociores: datque intelligere hoc modo loquendi, quod Chriſtus in aſcenſu in Cœlum, uſus eſt nube, & ejus aſcenſus fuit velocior ipſis ventis. *Op. medit. vita Chriſti, c. 98.*

14. *Deus de ſe eſt incomprehenſibilis.*

Qui ambulas ſuper pennas ventorum. Myſticè dat intelligere, quod Dei natura eſt ſuperior quocunque intellectu, etiam angelico. *Opuſc. Comp. Theol. l. 1. c. 16.*

15. *Creationis modus exaltatur hic à S. Propheta.*

Qui ambulas ſuper pennas. Nota, quod conditio mundi hic commendatur, & primò à conditoris agilitate & facilitate unde dicit: *qui ambulas ſuper pennas ventorum*: ab operis ſtabilitate, unde ait: *qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam*: à perſeverantia unde dicit: *non inclinabitur in ſæculum ſæculi*: à profunditate, unde *abyſſus ſicut veſtimentum ejus*: & alibi: *abyſſus abyſſum invocat. Pſal. 103.*

16. *Ordo Seraphim ſupereminet aliis in igne charitatis; inferioreſque accendit.*

Qui facis Angelos tuos Spiritus, & miniſtros tuos ignem urentem. Quid eſt quod facit Deus Angelos Spiritus? Spiritus, ideſt elevatos ab omni fœditate, & carnalitate: unde hic præcipuè agit de Seraphim: licet enim omnes Angeli ardeant amore Dei, Seraphim tamen ſupereminent cæteris in hoc dono ſuperiori charitatis: unde appellantur rectè ignis, & flamma urens, quia non ſolùm in ſeipſis ardent amore Dei, ſed & inferiores Angelos, & homines conantur accendere in amore Dei, *Op. de Eccleſ. Hier. p. 3. c. 2. & ſer. de Angelis, & ſer. de S. Michaele.*

Nota autem, quod dicuntur Angeli, quia ſunt nuntij miſſi à Deo, ut alios accendant amore Dei, & iſti alios mittunt ad nos. *l. 1. d. 10. dub. 2.*

17. *Juſti debent eſſe Angeli, & ignis urens.*

Qui facis Angelos tuos ſpiritus, & miniſtros tuos ignem urentem. Nota, quod in prima particula hujus textus ponitur prædicatum pro ſubjecto; ſenſuſque eſt, quod Deus facit ſpiritus ſuos, ſcilicet viros ſpirituales, Angelos, ſcilicet ſejunctos ab omni carnalitate, & miniſtros verbi Dei; ut intelligamus, quod munus miniſtrorum Dei eſt ad modum Angelorum, ſeparari ab his terrenis rebus, ſolúmque Deum amare alioſque accendere in Dei amore. *Op. Eccleſ. Hier. p. 1. c. 1. & p. 3. c. 2 & in Ioan. c. 10. v. 13. & collat. 10. & 58.*

18. *Angeli ſunt qui nuntiant, & prædicant verbum Dei, & quinam ſunt, qui fructus producunt ex tali prædicatione.*

Qui facis Angelos tuos ſpiritus. Ideſt, ut dictum eſt Spiritus tuos facis Angelos nempè nuntios verbi Dei, ſuntque prædicatores, qui verbum Dei nuntiant, ut auditores igne divino calefaciant: ſed nota, quod ex auditoribus alij ſunt, qui ipſum reſpuunt, alij qui ipſum recipiunt, ſed ſtatim expellunt: alij ſunt, qui recipiunt, ſed ſuffocant ipſum inter ſpinas vitiorum; alij recipiunt, & fructificant; primi non concipiunt: ſecundi concipiunt, ſed abortivum faciunt: tertij fœtum vivum opprimont: quarti cum pietate, & materna diligentia enutriunt, & ſolùm iſti accenduntur igne divini amoris. *Pſal. 103.*

19. *Miraculum maximum divinæ potentiæ eſt ſtabilitas terræ.*

Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem ſuam, non inclinabitur in ſæculum ſæculi. Quomodò fundata eſt terra ſuper ſtabilitatem ſuam? cum de ſe ſit inſtabilis, & pulvis? Imò ex hoc patet divina omnipotentia, & ſapientia; nam ſtabilire infirmitatem eſt maximæ potentiæ, & ſapientiæ: & maximè quia terra circumdatur ab abyſſo aquæ, tanquam veſtimento; unde addit: *abyſſus ſicut veſtimentum ejus. Pſal.* 118. *cap.* 6. *verſ.* 10. *& in Eccleſ. c.* 1.

20. *Per Prædicatores, tanquam emittentes voces tonitrui incutit Deus timorem in peccatoribus, & eos ad ſe trahit.*

Ab increpatione tua fugient; ſcilicet peccatores, à voce tonitrui formidabunt; quia per prædicatores incutitur timor divinorum ſuppliciorum, per quem multi trahuntur, & reducuntur ad Deum. *ſer.* 7. *in Pentec. & Pſal.* 118. *c.* 11. *v.* 1. *In Lucam c.* 4. *v.* 41.

21. Maximum Dei beneficium eſt punire peccatores, ne ſinantur peccare ex ſententiâ, & voluntate ipſorum; unde hic ait: *ab increpatione tua fugient*; ſcilicet evitabunt peccata. *In Lucam c.* 4. *verſ.* 41.

22. *Contemplativi aſcendunt: activi deſcendunt.*

Aſcendunt montes, & deſcendunt campi. Nota, quod myſticè agit de contemplativis ſub metaphora montium, & de activis ſub metaphora camporum: nam apex montis competit contemplativis per orationem, lectionem, contuitionem divinorum, & revelationem ſecretorum: campeſtria plana laborantibus, & activis. *In Lucam capit.* 9. *verſ.* 57.

23. *Servientes Deo aſcendunt; ſervientes diabolo deſcendunt.*

Aſcendunt montes, & deſcendunt campi. Nota, quod myſticè per montes ſignificantur Deo ſervientes, qui aſcendunt de virtute in virtutem; per campos illi, qui per viam planam, & vitiorum ambulant; ſerviuntque diabolo, deſcendunt de vitio in vitium uſque ad infernum. *ſer.* 1. *Dom.* 14. *poſt Pentec.*

24. *Deus immittit fontes gratiarum, & lachrymarum in convalle contemplationis.*

Qui emittis fontes in convallibus. Myſticè datur intelligi, quòd Deus immittit fontes gratiarum, & lachrymarum in convallibus, ſcilicet contemplativis. *In Lucam c.* 10. *v.* 39.

25. *Quicquid non eſt conforme, vel deſumptum ex ſacra ſcriptura, vanum eſt.*

Inter medium montium pertranſibunt aquæ. Ergone omnes aquæ ex medio montium pertranſire debent? nonne alibi etiam proveniunt aquæ? minimè, loquendo de aquis myſticis veritatis doctrinalis; quia mons eſt ſacra ſcriptura, duo montes ſunt duo teſtamenta: daturque intelligi, quod quæcunque veritas doctrinalis, quæ non deſumitur, vel conformatur doctrinæ ſacræ ſcripturæ vana eſt, & ſuſpecta. *ſer.* 2. *de Nativ. & ep. Princip. S. Script.*

26. *Hæretici ob ſuam ſuperbiam nihil boni recipiunt, vel retinent ex ſacra ſcriptura.*

Inter medium montium pertranſibunt aquæ. Nota illud verbum (*pertranſibunt*) ideſt non remanebunt, ſed alibi decurrent: unde per montes hic poſſunt etiam intelligi hæretici ob ſuperbiam ipſorum, per quos ſacra ſcriptura tranſit, quia eorum ſtudium præcipuum eſt circa ſacram ſcripturam, ſed non in eis remanet, nec eos fœcundat, nam per canales lapideos tranſit aqua ad areolas: infelices igitur, qui in medio tot ciborum ſpiritualium, & theſaurorum remanent ipſi jejuni, & miſeri. *Pſal.* 35.

27. *Chriſtus pertranſiit montes plures, ut nos irrigaret aqua cæleſti.*

Inter medium montium pertranſibunt aquæ. Quænam aquæ? Aquæ ſcilicet gratiarum Chriſti: nam ipſe Chriſtus ſex montes tranſiliit, ut nos irrigaret. Primus fuit umbroſus, ſcilicet altitudo Incarnationis: ſecundus caliginoſus in circumciſione: tertius luminoſus, ſcilicet propriæ oblationis in templo: quartus aquoſus, ſcilicet in receptione baptiſmi: quintus nemoroſus, quando intravit in deſertum: ſextus ſpinoſus in paſſione. *Pſal.* 103.

28. *Solùm volucres Cæli habitant in montibus, non volucres terræ.*

Super ea volucres Cæli habitabunt, de medio petrarum dabunt voces: ſuper ea. Ideſt ſuper ſupradicta, nempè ſuper dictos montes ſacræ ſcripturæ volucres cœli, nempè viri ſpirituales habitabunt, ut ſacra doctrina repleti, Deo in ſacrificium gratum offerantur: volucres verò terræ, ſcilicet animalia immunda ab hac oblatione erunt immunes. *Pſalm.* 103.

29. *Chriſtus ſolus ſatiare valet animam.*

Rigans montes de ſuperioribus ſuis: de fructu operum tuorum ſatiabitur terra. Ecce quod Deus emittens aquas gratiarum in terram, ſcilicet in homines, eos ſatiat de fructibus Chriſti: quia ſolus Chriſtus, ejuſque doctrina ſatiare poteſt Cor noſtrum. *Opuſc. ſpecul. B. Virg lect.* 16.

30. *Chriſtus vult, ut ſui ſervi alantur, miniſtrantes in Eccleſiâ.*

Producens herbam jumentis, & herbam ſervituti hominum. Ad quid hic ponitur cura Dei circa jumenta, & homines ſervientes? & quomodò dicitur, quod providit jumenta fœno, & homines herba? eſtne herba talis cibus proprius hominis, communiſque cum jumentis? ſed nota, quod hic loquitur myſticè de laborantibus in vinea Eccleſiæ, quos voluit ut provideãtur alimentis neceſſariis, ſignificatis nomine herbæ: ſic etiam loculos Chriſtus habuit, ut cõdeſcẽderet imperfectis

Op.expoſit. in regulam.FF.Min.c. 4. & 6.& op. de paupert.Chriſti.art.1.

31. *Chriſtus eſt nobis panis, vinum, & oleum.*

Vt educas panem de terra, & vinum lætificet cor hominis, ut exhilaret faciem in oleo, & panis cor hominis confirmet. Nota hic quod myſticè prædicit Propheta adventum Chriſti in carne, ipſumque nobis proponit ſub metaphora panis, vini, & olei: panis, quia confortat animam: vinum, quia lætificat: oleum quia exhilarat. *Pſal. 103. & ſer. 1. de dedicat.*

32. *Effectus Euchariſtiæ panduntur per panem, vinum, & oleum*

Vt educas panem de terra, & vinum in oleo, &c. panis cor hominis confirmet. Nota, quod hic bis repetit propoſitionem panis, & primò docet, quod finis tot operum Dei præcipuus eſt productio panis: cur panis, & non frumenti? & deinde addit, ut panis cor hominis confirmet: & hoc eſt ad præfigurandam Euchariſtiam, cujus effectus panduntur nomine panis, vini, & olei: Nam dicitur panis, quia nutrit ſpiritualiter, corroborat, & confirmat hominem quantum ad augmentum fidei, ad ſublevationem ſpei, & ad dilatationem charitatis dicitur vinum, quia ibi eſt ſanguis Chriſti confortans, & delectans: dicitur oleum, quia exhilarat mirabiliter. *l.4.d.7.dub.2.& d.8 p.1 dub.1. & op. de perfec.religioſ.l 2.c.61.op.Comp.Theol.l 6.c.15. In Lucam c.22.v.19 in Ioan.collat.32.ſer.6. in cœna Domini.*

33. *Chriſtus exigit, ut excolamus terram animæ, ſi volumus fructus percipere.*

Vt educas panem de terra, & vinum lætificet cor, &c. Vide ad quid terra excolitur, & aqua irrigatur: ergo qui vult ut terra animæ educat panem bonæ operationis ad reficiendum, & vinum devotionis ad lætificandum, debet excolere eam, ſcilicet extirpare malas radices peccatorum, evellendo ex ea vepres vitiorum gladio acutæ compunctionis, extirpando ſpinas peccatorum, & amovendo vrticas malorum deſideriorum, exercitio diſciplinæ, & mortificationis, debet & eam irrigare aquis pluvialibus lachrymabilium compunctionum; & ſimul inflammari incendiis divinorum deſideriorum. *ſermon.1. in Dominic. ſexageſim.*

34. *Fides animæ habet rationem panis, vini, & olei.*

Vt educas panem. Nota etiam, quod myſticè hoc fidei applicari poteſt; nam quia operatur remiſſionem peccatorum, ideo confortat, ſicut panis; quia aufert morbum; oleum etiam, quia ſervit ad manifeſtationem bonorum operum; & vinum, quia lætificat animam; vel quia tamquam vitis emittit vinum æternæ jucunditatis. *Pſalmo 103. & ſermon. ſecundo Domin. Trinita.*

35. *Gratia, & charitas divina eſt panis, & vinum animæ.*

Vt educas panem: & vinum. Nota, quod hoc dicitur de gratiâ, & charitate divinâ, eſt enim animæ panis, mentem ab interiori inedia virtutum, & donorum alimento reficiens. Vinum item; ſicut enim vinum quos inebriaverit reddit hilares, audaces, fortes, obliviosos, & quodammodò inſenſibiles: ſic divina gratia, & amor charitaſque mundando conſcientiam, mentem exhilarat, audaciam ſanctam, & fiduciam præſtat, vires auget, oblivionem generat, faciens mentem ab his terrenis abſtrahere, trahitque ad deſiderium æternorum. *Op. de dono piet. c. 4. & Op. de profec. religioſ. l.2.cap.61. & in Lucam cap. 11. verſ.5.*

36. *Lachrymæ compunctionis ſunt vinum lætificans animam.*

Et vinum lætificet cor hominis. Ergone vinum proponitur ſervientibus Deo, cum res luxurioſa appelletur à ſacra Scriptura? ſed nota, quòd hic loquitur de vino myſtico, ſcilicet de lachrymis compunctionis, ad quas conſequitur Spiritus ſancti conſolatio. *ſermon.1. Dominic. 1. poſt oct. Epiphan.*

37. *Verbum Dei eſt cibus ſpiritualis confortans animam, eamque corroborans.*

Vt educas panem. Nota etiam, quod iſte panis, & vinum, & oleum eſt Verbum Dei, quod mirabiliter corroborat animam, exhilarat, & confortat. *Op de prof.religioſ.l.2.c.61.& op.de dono ſcien. c.4.& op.comp.Theol l.5.c.56.*

38. *In die Iudicij Sol, & Luna obſcurabuntur.*

Fecit Lunam in tempore, Sol cognovit occaſum ſuum. Nota, quod hic prædicit obſcurationem luminum cæleſtium futuram in judicio, quæ erit univerſo Mundo horribilis. *In Lucam c. 21. v. 25. & c.17.v.34 & c.23. v.45.*

39. *Operarij in vinea Domini debent exire de otio contemplationis ad laborandum actionis.*

Exivit homo ad opus ſuum, & ad operationem ſuam uſque ad veſperam. Ecce quomodò Deus prætendit à ſuis ſervis, ſcilicet, ut ab otio contemplationis exeant ad laborandum in vineâ Domini, & perſeverent. *in Lucam c. 8. v.5. & in Ioan. c.10.verſ.9.* Nota autem, quod dicit, quod iſte labor erit uſque ad veſperam: quia ſicut ſole declinante, virtus debilitatur operantis, & tunc labor terminatur; ſic in via Dei, quando labor actionis terminatur, tunc ſuccedit quies, & ſomnus contemplationis: ſicque à contemplativa ad activam, & ab activa ad contemplativam ſervi Dei tranſeunt; ſicque perſeverant in Dei obſequio. *Op. de dono intellec. capite ſexto & in Pſal. 29.*

40. *Omnia Pater creavit per filium, & in filio.*

Omnia in ſapientia feciſti. Ecce quod hic Propheta recognoſcit verbum divinum, in quo, & per quod Pater condidit omnia tanquam in exemplari, & per cauſam efficientem. *lib. 2. d. 1. dub. part. 1. in ſap. cap. 8. & 9.* Dicitur autem omnia facere per ſapientiam, ideſt per filium, ſcilicet cum filio, ita quod Patri attribuitur auctoritas; vel per filium, ideſt genuit filium opificem, & potius per filium, quàm per Spiritum ſanctum; quia ſapientia attribuitur filio: facit ergo per filium ſapienter. *Pſalm. 103. & op comp. Theol. l. 1. cap 5. & in Ioan. cap. 1. verſ. 2.* Dicitur etiam in ſapientia omnia feciſſe, ſcilicet per filium omnia feciſſe, & reformaſſe. *In ſapient. prolog.*

41. *Diſpoſitio mirabilis operum Dei medium eſt contemplativis ſe elevandi in Dei amorem.*

Quam magnificata ſunt opera tua Domine: omnia in ſapientia feciſti. Ecce quomodò anima contemplando diſpoſitionem mirabilem, qua Deus ſapienter ordinavit omnia in mentis exceſſum, & Dei amorem admirando elevatur: ſic enim conſideratio creaturarum in Deo excitat, & ſublevat animam in Deum. *Op. de 7. itin. æternit. Itin. 2. d. 4. & in Lucam c. 5. v. 26.*

42. *In mari hujus mundi navem Eccleſiæ Chriſtus regit.*

Hoc mare magnum, & ſpatioſum manibus: illic naves pertranſibunt. Nota, quod hic datur intelligi, quod mare eſt iſte mondus, in quo collocavit naves, ſcilicet Eccleſias, ſeu potius unam navem cæteras continens; nempè Eccleſiam univerſalem: hujus Navis rector eſt Chriſtus, remum hujus navis eſt lignum ſanctæ Crucis, quo navigamus ad littus æternitatis Per hoc mare trahuntur retia Petri, qui multitudinem piſcium per prædicationem trahit ad portum. *Pſal. 103.*

43. *In hoc mari mundi, piſcis magnus devorat minorem.*

Hoc mare magnum: illic reptilia animalia puſilla cum magnis. Draco iſte, quem formaſti. Notandum, quod non ſine myſterio exprimit multitudinem animalium exiſtentium in mari, & poſtea in medium adducit draconem maximum: cur hoc? quia in hoc mari, magnus piſcis devorat minorem. *Pſal. 39. in Ioan c. 6. v. 4. ſer. 2. & 3. Dom. 3. poſt oct. Epiph. & fer. 6. cinerum.*

44. *In hoc mari mundi Chriſtus piſcatus eſt, & cepit diabolum.*

Hoc mare magnum illic reptilia, quorum non eſt numerus. Cur in medium ponit hoc mare? ut videas, quod Chriſtus, ut piſcator ingreſſus eſt hoc mare, ut caperet homines piſces rete prædicationis; ſed tamen linea, & hamo captus eſt diabolus, nempe humanitate, & divinitate: Nota etiam, quod retia trahuntur in hoc mari, in flumine, & in ſtagno: in mari, ſcilicet mundo, ubi ſunt reptilia ſine numero: in flumine, ideſt in Prælatis, & Eccleſiaſticis, qui ut flumina rigant; alios rapit rete gratiæ: in ſtagnis, ideſt in clauſtralibus. *Pſal. 103. & 148.*

45. *Mare eſt mundus, in quo naufragavit Adam, & in cujus naufragio liberatur homo per navem gratiæ, & pænitentiæ.*

Unde proponitur hoc à Sancto Propheta in his verbis. *Hoc mare magnum. l. 4. d. 14. p. 1. dub. 1. & in ſap. c. 14.*

46. *Chriſtus mare magnum in Paſſione.*

Hoc mare magnum, & ſpacioſum. Nota, quod hoc poteſt verè dici de Chriſto, qui in paſſione fuit mare magnum, & ſpacioſum nimis, & profundum, quia in eo facta eſt congregatio aquarum, imò diluvium paſſionum amaritudinum, & opprobriorum. *Op. ſtim. p. 1. c. 7.*

47. *Dei bonitas dum nobis communicat doctrinam ſuam, & benefacit, dicitur aperire manum ſuam.*

Aperiente te manum tuam, omnia implebuntur bonitate. Nota, quod duobus modis dicitur Deus aperire manum ſuam: primò per expoſitionem ſuæ ſacræ doctrinæ; ſecundò per collationem beneficiorum, per quæ impletur anima bonitate divina. *Pſal. 103. & 118. c. 5. v. 4.*

48. *Avertente Deo faciem ſuam ab homine, redigitur ſtatim in pulverem agitatum à vento.*

Avertente autem faciem tuam, & in pulverem ſuum revertentur. Ecce quid facit converſio Dei, & averſio in homine: nam illa conſervat hominem ſtabilem in ſua gratia; iſta redigit hominem in pulverem à ventis agitatum, & ob id ſubjectum omnibus miſeriis. *In lib. 2. prolog.*

49. *Peccatum tollit ab anima ſpiritum: gratia reſtituit.*

Auferes ſpiritum eorum, & deficient, emittes ſpiritum tuum, & creabuntur. Quomodò dicit, quod creabuntur illi, qui recipiunt Spiritum Dei? Nonne creatio eſt productio entis ex nihilo? Sed attende, quod in his verbis exprimit prius damna peccati, quæ ingerit in anima, in qua aufert ſpiritum; & tollit benè eſſe, ad mortemque, imò ad nihilum redigit: & hinc ſubdit prodigium quod operatur Spiritus ſanctus ſua gratia, quæ reſtituit ſpiritum, & ideò veluti per novam creationem reproducit hominem ad ſtatum ſalutis. *In Lucam cap. 15. verſ. 24. & Pſalm. 42.*

50. *Spiritus Sancti infuſionis effectus quales.*

Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terræ. Nota, quod in his verbis innuuntur effectus adventus Spiritus ſancti in animam: & quales? Quia Spiritus Sanctus procedendo prædeſtinat: inſpirando vocat, quos prædeſtinavit: inhabitando juſtificat, quos vocavit; replendo accumulat meritis quos juſtificavit; &

glorificando ditat præmiia, quos accumulavit meritis: ecce qualis eſt ercatio, & renovatio. *Op. de ſeptem donis Spiritus Sanc. c. 5.*

51. *Spiritus Sancti gratia parit contritionem, & lachrymas.*

Qui reſpicit terram, & facit eam tremere, qui tangit montes, & fumigant. Vide alium effectum adventus Spititus Sancti in animam, quia per ſuam gratiam, eam tremere facit, ideſt commovet ad contritionem; & hinc eam rangendo, ad fletum provocat, & ad ſuperiora elevat. *In Lucam c. 5. verſ. 16. & c. 22. v. 61. & opuſcul. myſti. Theol. c. 3. p. 4.*

52. *Cum Deus nobis loquitur, & nos cum ipſo loqui debemus.*

Cantabo Domino. Iucundum ſit ei eloquium meum. Nota, quod Propheta totus eſt ad alloquendum cum Deo, quia Deus cum ipſo loquutus fuerat: ſermo autem Dei ad nos fit duobus modis, ſcilicet per aſpirationem, & prædicationem: homo verò loquitur cum Deo, conſulendo, orando, & benè operando: & hinc ſequitur laus in ore, dilectio in anima, & vis amoris in Deum. *Pſal. 103. & ſer. 18. in exaem. & op. Inſtructio ſacerdotis.*

53. *Principium converſionis eſt deſpectus terrenorum.*

Deficiant peccatores à terra, & iniqui ita ut non ſint: benedic anima mea Domino. Quomodo hic petit deſtructionem iniquorum? nonnè hoc eſt proximo appetere malum? Imò maximum bonum optabat, nempè ut deficiat in malis amor terrenorum: hoc enim eſt principium converſionis? & ideò hæc eſt piiſſima oratio. *Pſal. 118. cap. 8. v. 7.*

54. *Benedicenda eſt à nobis Beata Virgo Maria.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Benedic anima mea Domino.* Invitatur anima in hoc Pſalmo ad benedicendum Deum: ſed ab hac benedictione non eſt ſeparanda B Virgo Maria, quæ à nobis eſt benedicenda ob ſuam magnificentiam, formoſitatem, & pulchritudinem; & quia de ipſa procedit peccatorum medela, pacis diſciplina, & fervor charitatis; implet que nos virtutibus ſanctis, & ejus interceſſione ira Dei non appropinquat nobis. *Opuſc. Pſalt. B Virg. Pſal. 103.*

55. *De ſolo fructu Mariæ poteſt ſatiari anima.*

De fructu operum tuorum ſatiabitur terra. Quiſnam eſt iſte fructus tam copioſus, quod ſatiare valeat terram? ſed nota, quod terra hæc eſt anima, quæ eſurit, & ſitit bonum infinitum nec aliquod creatum poteſt illam replere, ſed ſolùm fructus operum Domini: & quis fructus? fructus ventris Mariæ & dicitur fructus operum Domini; quia opus Dei fuit tantæ Virginis præparatio, ut poſſet gignere hunc fructum: opus Dei fuit Gabrielis Archangeli miſſio: opus Dei fuit Spiritus Sancti ſuperventio: opus Dei fuit Verbi, & carnis unitio: de talibus igitur operibus, quaſi de quibuſdam floribus proceſſit fructus iſte: & hoc ſolo fructu ſatiari poteſt anima: ergo ex Maria recognoſcendum eſt hoc tantum bonum. *Op. ſpec. B. Virg. lec. 16.*

56. *Ex Maria habemus panem Eucharisticum.*

Vt educas panem de terra, & vinum lætificet cor hominis. Quomodo de terra educitur panis, & non potius frumentum? quia de terra, de qua hîc loquitur, eductus eſt panis, non frumentum, ſicut de alia terra; quia terra hæc eſt B. Virgo Maria, de qua Deus eduxit panem vitæ, qui coctus eſt in ejus utero, ut in clibano igneo Spiritus Sancti. *Pſalm. 103. & 138.*

57. *Mariæ Cor in paſſione fuit mare amarum.*

Hoc mare magnum & ſpatioſum manibus, illic reptilia. Nota, quod non ſolùm Cor Chriſti in paſſione fuit mare amarum, ſed & anima Beatæ Virginis: in quo mari reptilia, ſcilicet non ſolùm dolores, & pœnæ Chriſti ſui filii intraverunt, & congregatæ ſunt; ſed & noſtræ iniquitates, quæ immenſa triſtitia ipſam affecerunt: ad hoc mare invitamur, ut poſſimus cor Virginis intrare, & in ejus paſſione ipſi compati. *Op. ſtim. div. amor. p. 3. cap. 16.*

58. *Qui jucundum eloquium, ſcilicet laudem promit in honorem B. Virginis, jucunditatem ab ipſa reportat.*

Iucundum ſit ei eloquium meum, ego verò delectabor in Domino. Vide quod qui in laudem Dei promit verba, & voces, delectationes ab ipſo reportant: idem & de Beatæ Mariæ laudatoribus dicendum, quia ipſa jucunditatem æternam dat eis, nec obliviſcitur eos in certamine mortis. *Op. Pſalt. B V. Pſal. 103.*

PSALMUS CIV.

Titulus: Alleluia.

1. PRIMÒ Nota, quod iſte titulus appoſitus eſt huic Pſalmo in libro Paralipom. quem David compoſuit cum Arca reducta eſt è captivitate: Alleluia autem interpretatur laudate Deum, & eſt propriè laus Angelorum; ſicut gloria in Excelſis: quia Angeli propriè dicuntur laudare Deum: tum propter peccati immunitatem; tum propter aſſiduitatem; nam die, ac nocte non ceſſant laudare Deum: tum propter continuam Dei fruitionem: & per hoc invitatur homo ad laudes Dei exemplo Angelorum. *Pſal. 104.*

2. *Invitantur homines ad perfectam Dei laudationem.*

Confitemini Domino, & invocate nomen ejus. Nota, quod in his verbis exprimitur perfecta laus Dei, quæ fit mente, unde dicit *confitemini:* voce, unde dicit; *invocate:* jucunditate, unde dicit: *cantate:* in opere unde ait: *pſallite:* à

rerum

Digitized by Google

rerum creatione, unde ait: *narrate omnia mirabilia ejus. Pſal.* 104.

3. *Confeſſio perfecta alia eſt laudis, alia peccatorum, exigitque contritionem.*

Confitemini Domino. Nota, quod hic ſuadetur confeſſio, quæ alia eſt laudis Dei, alia peccati, & ad utramque requiritur contritio. *Pſalm.* 104.

4. *Sine fine quærendus eſt Deus, qui ſine fine eſt diligendus.*

Lætetur cor quærentium Dominum, quærite Dominum, & confirmamini quærite faciem ejus ſemper. Nota, quod Propheta invitat ad lætandum quærentes Dominum; ſed quomodo lætandum, dum non poteſt Deus inveniri, qui incomprehenſibilis eſt, & non potius triſtandum? ſed reſpondetur, quod Deus eſt incomprehenſibilis, & hoc cognoſcere, ſcilicet hanc immenſam majeſtatem, eamque diligere, eſt invenire, & ideò ſubdit: *quærite faciem ejus ſemper*, quia qui ſine fine diligendus eſt, ſine fine quærendus, ſcilicet cognitione, & amore. *Opu. de 7. donis c.* 3.

5. *Quomodo quærendus Deus ab incipientibus, proficientibus & perfectis.*

Lætetur cor quærentium Dominum: quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem ejus ſemper. Nota, quod ter repetit quæſitionem Domini, & hoc cum maximo myſterio, quia triplex quæſitio debet practicari: prima propter oſculum reconciliationis, & lætificationis, quo lætificantur pœnitentes: ſecunda propter amplexum confirmationis, quo conſtringuntur proficientes: & tertia propter aſpectum contemplationis, quo ſatiantur pervenientes: contra iſta tria ſunt primò os porcinum, vel ſerpentinum detractorum: ſecundò amplexus luxurioſus, avarus, & ſuperbus: iſti enim non perveniunt ad tertium gradum *ſer. 6. Dom. infra octav. Epiphan. Pſalm.* 118. *c.* 3. *v.* 1. *& in Lucam c.* 2. *v.* 36. *& c.* 3. *v.* 18. *& c.* 11. *v.* 9.

6. *Qui Deum quærit, ſemper aliquid boni præſens habet, & aliud deſiderat.*

Quærite faciem ejus ſemper. Quomodo prætendit Propheta, ut quæratur à nobis Deus, ſi à nobis non comprehenditur? ſed nota, quod licèt non comprehendatur, tamen quærendo eum, habemus aliquid boni præſens, in cujus virtute, ſemper de novo deſideratur, & quæritur, *Op. de ſept. itiner. ætern. itin.* 6. *d.* 6.

7. *Memoria beneficiorum Dei, & operum ejus frequentanda.*

Mementote mirabilium ejus, quæ fecit, prodigia ejus, & judicia oris illius. Hæc ad litteram diriguntur ad Iſraelitas, ne in oblivionem beneficiorum divinorum inciderent; ſed magis ad nos dicuntur iſta, qui majora beneficia recepimus; unde ſæpe memoriæ ſunt à nobis mandanda tot beneficia nobis à Deo collata, & tot prodigia pro nobis à Chriſto patrata, ut excitemur ad ipſum laudandum. *in Lucam c.* 1. *v.* 63.

8. *Pueri eſſe debemus, ſi volumus percipere arcana divina.*

Memor fuit teſtamenti, quod habuit ad Abraham puerum ſuum. Cur ad Abraham quia puer erat, ſed quomodo puer, & non potius ſenex venerabilis? Nota, quod Abraham non dicitur puer ætate, ſed moribus, ſcilicet ratione pietatis in carne, ſimplicitatis in intentione, docilitatis in cognitione, amicabilitatis, tractabilitatis in operatione, veracitatis in ſermone, humilitatis in converſatione, & ratione talium, maxime humilitatis, Deus confert ſua dona *in Lucam c.* 18. *v.* 16.

9. *Deo ſervientes ſunt pauciſſimi in comparatione malorum.*

Cum eſſent numero brevi, pauciſſimi incolæ ejus. Hoc ad litteram dicitur de Iſraëlitis, qui ſervantes verum cultum Dei erant pauciſſimi in terra Chanaam, antequam multiplicarentur. Per quod datur intelligi paucitas Deo ſervientium in comparatione ſervientium diabolo: nam ſervi Dei tendentes ad regionem longinquam Paradiſi, pauciſſimos cives, & ſocios habent, nempe habentes fidem, ſpem, & charitatem: cum his ſociis, ſcilicet cum exercitio harum virtutum pauciſſimi ſunt virtutum Tyrones, & qui vitia perfectè ſubjugare conantur in hac valle peregrinationis. *Pſalm.* 104. *&* 118 *c.* 1. *v.* 3.

10. *Felix, qui famem vocat ſuper terram: infelix qui eam prævenit.*

Et vocavit famem ſuper terram. Hic alluſio fit ad famem, quæ afflixit mundum tempore Joſeph: ſed myſticè alludit ad ſervos Dei, qui famem vocant ſcilicet ſtrenuè eam tolerant; iſtique feliciſſimi; qui verò eam præveniunt, infœlices ſunt. *Pſal.* 104.

11. *Chriſtus miſſus eſt à Patre, ut cum eo nobis ſalutem, & Sacramenta miniſtraret.*

Miſit ante eos virum. Cur voluit uti miniſterio Joſeph ad ſublevandam inopiam Populi Iſraëlitici? Cur non immediatè ipſe Deus id fecit? quia quædam ſunt opera, quæ vult ipſe immediatè ex ſeipſo facere, ut creatio mundi: quædam vult facere, ſed miniſterio hominum; & quia Joſeph fuit figura Chriſti: Pater miſit filium, ut ejus opera inſtitueret ſacramenta, & nobis præpararet gratiam Dei ſuis meritis: ergo miſit ante nos Chriſtum, ut nos duceret per viam ſalutis. *Pſal.* 104.

12. *Qui vult evadere vincula diaboli, debet habere virtutes Joſeph.*

Humiliaverunt in compedibus pedes ejus, ferrum pertranſiit animam ejus. Nota: hic alluditur ad perſecutionem Joſeph, quando in vincula conjectus eſt in carcere, à quibus ob ſuam humilitatem, puritatem, & virtutem illæſus fuit: ut videas, quod Pharao, ideſt diabolus conatur ligare hominem, trahendo ipſum ad peccatum; & à quibus vinculis ſolùm, qui habet virtutes Joſeph, liberari poteſt. *ſer.* 3. *Dom.* 11. *poſt Pentec.*

13. *Verbum Dei eſt ferrum pertranſient animam, ipſamque ad ſalutem trahens.*

Ferrum pertranſiit animam ejus, donec veniret verbum ejus. Nota, quod hoc ferrum pertranſiit animam Joſeph, donec venit verbum ejus: quodnam eſt verbum hoc? quænam cupulatio eſt iſta? ut videas quod verbum Dei prædicatum eſt veluti ferrum, vel gladius, qui pertranſit animam, & ad pœnitentiam cor pertrahit, ſimulque vulnerat diabolum. *Pſal.* 104.

14. *Verbum Dei inflammat animam.*

Eloquium Domini inflammavit eum. Quomodo, & ad quid: quia verbum Dei eſt eloquium Spiritus Sancti, à quo inflammatur ad hoc, ut anima cognoſcat Deum, ipſumque diligat: inflammat & verba in ore prædicatoris, ut animas auditorum accendat. *Pſalm.* 104. Ideò ut ignis verbum Dei immutat animam, purgat, & innovat. *ſerm.* 2. *de S. Laurentio. Pſal.* 118 *c.* 1. *v.* 11.

15. *Eloquium, & verbum Dei notabile propter decorem, dulcorem, & fervorem.*

Eloquium Domini inflammavit eum. Inflammavit, ſcilicet ignivit eum, & ſicut in igne eſt decor, fervor, & per ignem dulceſcunt amata, ſic verbum Dei eſt notabile propter decorem, dulcorem, & fervorem, quem in animam immittit. *Pſal.* 118. *c.* 1. *v.* 11. *& c.* 10. *v.* 34. *& op. Eccleſ. Hier. p.* 4. *cap* 4.

16. *Humiles in terra à Deo conſtituentur in Cælo inter Principes: & ſuperbi in terra, imò in inferno inter vermes infernales.*

Conſtituit eum Dominum domus ſuæ; & Principem omnis poſſeſſionis ſuæ. Nota hoc dici de Joſeph Patriarcha, qui poſt carceres, poſt labores, injurias, & perſecutiones patienter toleratas, elevatus fuit ad Principatum. Myſticè datur intelligi, quod Deus nos viliſſimos vermiculos de ſtercore elevabit, ſi ei fideliter ſerviamus, & collocabit in ſoliis Principum, & è contra Principes, & ſuperbos terræ inter vermes infernales conſtituet, qui in injuſtiâ, violentiâ, fraudulentiâ exercent ſua munera, *ſer.* 1. *Dom.* 16. *poſt Pentecoſt.*

17. *S. Joſeph Sponſus B. Mariæ Virginis conſtitutus à Chriſto Princeps, & Dominus domus ſuæ, & poſſeſſionis ſuæ.*

Conſtituit eum Dominum domus ſuæ, & Principem omnis poſſeſſionis ſuæ. Quem eum? S. Joſeph Proregem Ægypti, ſed quia Joſeph fuit figura S. Joſeph Sponſi B. Mariæ Virginis, ideò verè poſſumus dicere, quod Chriſtus conſtituendo Joſeph ſuum Patrem putativum, etiam conſtituit Dominum domus ſuæ, ſcilicet Eccleſiæ, & Principem omnis poſſeſſionis ſuæ, nempe omnium bonorum cœleſtium, & terreſtrium: ſic plures DD. apud Petrum Morales, & infertur etiam ex pluribus locis S. Bonaventuræ.

18. *S. Petrus Apoſtolus figuratus in Joſeph Patriarcha in Principatu ſupradicto.*

Conſtituit eum Dominum domus ſuæ, & Principem omnis poſſeſſionis ſuæ. Nota, quod hoc myſticè poteſt dici de S Petro Apoſtolo, quem Chriſtus conſtituit Dominum domus ſuæ, ſcilicet Eccleſiæ, & Principem omnis poſſeſſionis ſuæ. *ſermon.* 2. *de Cathedra S. Petri.*

19. Moyſes, & Aaron fuerunt ſervi, quos ante Chriſtum Deus miſit ad percipiendos fructus vineæ, ſcilicet Eccleſiæ, de quibus. *Luc.* 20. qui ab Iſraëlitis ejecti, & perſequuti ſunt *in Lucam, capit.* 10. *verſ.* 10.

20. *Vera contritio convertit aquas in ſanguinem.*

Convertit aquas eorum in ſanguinem. Nota, hoc fuit unum ex prodigiis à Deo patratis in Ægypto, ſed myſticè, quia aquæ iſtæ ſignificant fluctus vitiorum, in quibus peccatores ſubmerguntur, iſtæ convertuntur in ſanguinem, dum anima perfectè contrita, cum rubore erubeſcentiæ de peccatis, ea confitetur, in quo ſanguine eſt vita animæ. *ſerm.* 3. *in die cinerum.*

21. Deus diſpenſare poteſt in præceptia poſitivis, ut patet hic in aſportatione vaſorum auri, & aliarum pretioſarum rerum, quæ abſtulerunt Judæi ab Ægyptiis: unde dicitur: *eduxit eos cum argento. l.* 1. *diſ.* 47. *art.* 1. *q.* 2. *& in lib.* 4. *pluries. & in Exod. capit.* 12.

22. *Juſti exeunt ex hoc mundo divitiis pretioſiſſimis onuſti, impii pauperrimi, & nudi.*

Et eduxit eos cum auro & argento. Nota, quod myſticè datur intelligi copia divitiarum, cum quibus juſti exeunt ex hac vitâ: aurum autem hoc ſignificat charitatem, ſplendorem ſanctitatis, cenſum bonorum operationum, cœleſtem gloriam, & poſſeſſionem Chriſti, in quo eſt aurum divinitatis, & argentum humanitatis. *Pſal.* 104. E contra impii exeunt nudi, & pauperrimi, ſolùmque onuſti peccatis, & vitiis.

23. *Chriſtus Dux noſter ducit nos per deſertum hujus mundi per columnam nubis.*

Expandit nubem in protectionem eorum, & ignem, ut luceret eis per noctem. Hoc fuit maximum prodigiorum à Deo patratum, dum mediante columna ducebat Deus populum Iſraël per deſertum, qui in die erat loco nubis defendentis ab æſtu, & de nocte loco lucernæ: myſticè ſignificatur, quod Chriſtus ductor noſter ducit hominem per deſertum hujus vitæ media columna nubis, & ignis, ſcilicet fidei, & gratiæ divinæ protegens nos ab æſtu vitiorum, & illuminans per tenebras hujus vitæ: væ igitur iis, qui deſerunt hunc ducem. *ſer.* 1. *in Epiph.*

24. *A Deo petenda ſunt beneficia temporalia, ſpiritualia, & æternalia, non à creaturis.*

Petierunt, & venit Coturnix, & pane cæli ſaturavit eos. Nota illam particulam: (*petierunt:*) ut videas, quod Deus ſolùm poſt orationem, & petitiones

periiiones iſtis conceſſit temporalia, & ſpiritualia bona: Hæc igitur vult Deus dare, ſed vult rogari, vult inquam, ut ea in oratione petamus. *Ser.3.in rogat.*

25. *Panis Cœli eſt, qui cum juſtitia acquiritur, panis inferni, qui cum injuſtitia.*

Pane Cœli ſaturavit eos. Pane Cœli? cur pane Cœli, & non potius terræ? cum illud manna originaliter proveniret à terra, quia ex rore coagulato componebatur? Sed attende: panis Cœli dicitur, quia mediante oratione impetratus fuerat: ut videas, quod paois, & booum, quod acquiritur cum juſtitia, & obſervantia mandatorum Dei, dicitur panis Cœli: quod verò cum injuſtitia habetur, dicitur panis inferni. *Ser.3.in rogat.*

26. *Qui fideliter certant in hac vita contra vitia, in exitu vitæ lætantur.*

Eduxit populum ſuum in exultatione; & electos ſuos in lætitia. Eduxit quidem cum exultatione Iſraëlitas de Ægypto, & de deſerto in terram promiſſam, qui fideliter certaverant: Sed cum majori exultatione educit ſuos fideles de hac vitâ, qui certantes ſtrenue, vixerunt. *Pſalm.118. c.7.v.15.*

27. *Temporalia bona à Deo dantur, ut nos in ſpiritualia ordinent: illa ſunt mobilia, & adjectiva, iſta ſubſtantiva, & immobilia.*

Et dedit illi regiones gentium, ut cuſtodiant juſtificationes ejus, & legem ejus requirant. Vide ad quid Deus impertitur temporalia bona; nempè, ut per iſta manuducamur ad ſpiritualia: ut intelligamus, quod bona temporalia, ſunt bona mobilia, & tranſeuntia, & veluti adjectiva; ſpiritualia ſunt immobilia, & veluti ſubſtantivum bonum, & hoc maximè verificatur de amore Dei; & ideò bona temporalia ad ſpiritualia ordinantur à Deo, in quibus eſt vera juſtitia, & obſervantia legis. *Pſal.104.*

28. *Invitantur animæ devotæ ad laudes B. Virginis; & ad invocationem ſui Nominis.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Confitemini Dominæ noſtræ, & invocate nomen ejus, cantate ei glorioſè, narrantes virtutes ejus, laudate, & exaltate eam Virgines filiæ Sion, quia deſponſabit vobis regem Cœlorum: Honorate Reginam plenam omni gratia, & contemplamini cum reverentiâ ſanctiſſimum vultum ejus. *Op. Pſalt.B.Virg.Pſalm.104.*

29. *Qui devote quærit Mariam, invenit ſalutem.*

Quærite Dominum. Quærite cum Domino etiam dominam noſtram, quærite faciem, & vultum ejus cum reverentia, quia ſalus ſempiterna in manu Mariæ; & qui illam dignè honorificaverint, ſuſcipient illam: clementia ſua non deficiet à ſæculis æternis, & miſericordia à generatione in generationem. *Op. Pſalt.B.Virg.Pſal.104.*

30. *Dolores B. Virginis in Paſſione filii quales.*

Ferrum pertranſiit animam ejus. Hic loquitur de Joſeph ad litteram, de quo non legitur, quod occiſus fuerit gladio: quomodò ergo dicitur, *Ferrum pertranſiit animam ejus?* Quia nomine ferri, vel gladii hic intelligitur vel mortalis paſſio, vel dolor vehementiſſimus; & hoc maxime verificatur de B. Virgine, de qua fuit prædictum: *& tuam ipſius animam pertranſibit gladius*: Sic dicitur: *ferrum pertranſiit animam ejus.* Nota illam particulam (*ejus, & ipſius*:) cujuſnam? ipſius, & ejus, ideſt tui ipſius animam mors Chriſti pertranſiit: vel ipſius Chriſti: quia Maria in genere amoris erat anima filii. & Chriſtus anima Matris, ideò pertranſiit ipſum Chriſtum; & Mariam, *Pſal 104. & in Lucam c.2. v.35.* Et hinc dolores, quos Maria pariens effugit, tempore paſſionis ſuſtinuit. *ibid.*

31. *Maria Virgo eſt nubes protegens à malis, & lucerna illuminans.*

Expandit nubem in protectionem eorum, & ignem, ut luceret eis per noctem. Nota, quod hic ad litteram loquitur de miraculo columnæ, qua duxit Deus populum Iſraël per deſertum: magnum quidem miraculum, & beneficium, ſed tandem ad finem venit. Non tamen unquam ceſſavit aliud majus miraculum nobis, & pro nobis à Deo patratum, dum præparavit in Eccleſia Mariam Virginem, ad hoc, ut eſſet nubes protegens nos ab æſtu vitiorum, & tentationibus dæmonum; & ſimul ignis, & lucerna illuminans noſtram ignorantiam multis miſericordiæ ſuæ beneficiis: & ſi hoc? quid nos miſeri faceremus obtenebrati, quid in nocte hujus ſæculi; ſi tam lucidam lucernam, ſi tam luminoſam columnam non haberemus? quid enim totus mundus valeret, ſi hunc ſolem non haberet? *Op Specul.B.Virg.lec.3.*

PSALMUS CV.

Titulus: Alleluia.

1. PRIMÒ Nota, quod ponitur in antiquis Bibliis duplex Alleluia, & hoc quia ſicut in præcedenti Pſalmo invitat Propheta ad laudandum Deum pro beneficiis collatis populo Iſraël; & ob id Eccleſiæ; hic idem proſequitur, & proponitur duplex materia laudis; ſcilicet pro eo quod punivit malos, & perſecutores Iſraëlitarum, & pro eo quod contulit tot beneficia Iſraëlitis.

2. *Proponantur varia motiva nos inducentia ad laudandum Deum.*

Confitemini Domino, quoniam bonus. Nota, quod hic invitamur ad confitendum, idest ſimul laudandum Deum, & hoc propter bonitatem Dei: Unde dicitur: *quoniam bonus*: item propter æternitatem, & miſericordiam æternam ejus; unde dicit: *quoniam in ſæculum miſericordia ejus*: item propter potentiam, unde ſubdit: *quis loquetur potentias*

tentias ejus; facit enim magna virtute, inſcrutabilia ratione, innumerabilia multiplicita e. *Pſal* 105. *& in Lucam c.*20.*v.* 1.

3. *Viſitatio bonitatis divinæ facta ad nos eſt in Jeſu adventu.*

Memento noſtri Domine viſita nos in ſalutari tuo. Ecce quod petebat Propheta, nempè Incarnationem dominicam, & ſimul viſitationem Jeſu-Chriſti, nempè influentiam, & effectus provenientes ex virtute numinis ſui, ex quo omne bonum redundat nobis. *In Lucam cap.* 1. *verſ.* 68. *& in Pſalm.*118.*cap.*5.*verſ.*1. *& opuſc.Eccleſ.Hier. p.*1.*c.*2.

4. *Peccans in ſe dicitur peccator: in proximum dicitur iniquus.*

Peccavimus cum patribus noſtris, injuſtè egimus, iniquitatem fecimus. Nota hic hanc graduationem: primò enim proponit peccatum: ſecundò injuſtitiam: tertiò iniquitatem: quia peccans in ſe dicitur homo peccator; peccans in proximum dicitur injuſtus, & iniquus: ut videas quàm gravius ſit peccatum in proximum. *Pſal.* 105.

5. *Excæcatio quomodò obvenit ex peccato, & qualis.*

Peccavimus. Patres noſtri in Ægypto non intellexerunt: non fuerunt memores &c. Nota, quod primo loco ponit peccatum, poſtea ſubdit ignorantiam, excæcationem, & oblivionem mentis: ut videas, quod peccatum excæcat animam, ita ut non poſſit videre, quæ ad ſalutem ſuam ſpectant: & nota, quod ſuper omnia peccatum inobedientiæ affert hanc cæcitatem mentis. *Pſal.* 105.

6. *Redemptio Chriſti expenditur.*

Et increpuit mare rubrum, & exſiccatum eſt; & ſalvavit eos de manu odientium, & redemit eos de manu inimici. Nota, quod hic tria innuuntur, quæ concurrunt in redemptione per Chriſtum facta: nam redemit nos quantum ad pretium, cum in cruce ſeipſum obtulit: redemit item nos quantum ad ſignum, ſcilicet in baptiſmo ſignificato per tranſitum maris rubri: & redemit nos quantum ad effectum, quia per iſta ſalutem nobis attulit. *Pſalm.* 105.

7. *Proprium eſt malignorum, & detractorum poſt laudationem proximi ipſi detrahere.*

Et crediderunt verbis ejus, & laudaverunt laudem ejus: Citò fecerunt, obliti ſunt operum ejus. Vide qualis ſit malignitas detractorum, qui licet aliquando in laudes proximi prorumpant; ſtatim tamen ſe conferunt ad detractiones, deſpiciendo proximum, quem prius laudabant. *In Lucam cap.* 4. *verſ.* 22. Hic autem notatur levitas multorum, qui incipiunt facere pœnitentiam, ſed citò redeunt ad vomitum; ſuntque ſimiles iſtis ingratis Judæis.

8. *Peccator Deum offendens, omnes potentias contra ipſum Deum exercet.*

Citò fecerunt: obliti ſunt operum ejus, & non ſuſtinuerunt conſilium ejus: & concupierunt concupiſcentiam: & tentaverunt Deum. Nota, quod in his verbis indicitur malignitas peccati, quod prævertit omnes potentias in homine; nempe ſenſum, & affectum: in ſenſu ſunt tria, nempe ingenium, ratio, & memoria, quibus tres cellulæ attribuuntur capitis, ingenium ancipiti, ratio ſincipiti, & memoria occipiti: ingenium ad futura ordinatur, & ideò ad incognita, & ingerit timorem faciendorum: ratio ad præſentia, judicans inventa, ex quo oritur tædium factorum, & memoria ad præterita, quia recondit dijudicata, & memoriam præteritorum malorum ingerit: Hæc omnia ſubvertuntur per peccatum; ſicut ſubverſa ſunt in iſtis Iſraëlitis. *Pſal.* 105.

9. *Ob peccatum idololatriæ multi abſorpti ſunt in inferno; ob quodlibet peccatum mortale, qualibet anima abſorbetur in eodem.*

Aperta eſt terra, & deglutivit Datan. Vide quomodò ob peccatum Idololatriæ iſtis aperta eſt terra, & ſepulti ſunt in inferno: quod evenit cuilibet morienti in peccato mortali. *Serm.* 1c. *de rogat.*

10. *Juſti ſuas potentias ad Deum converſas habent: impii mutant gloriam Dei in ſimilitudinem vituli apoſtatantes à Deo.*

Et fecerunt vitulum, & mutaverunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli. Ecce qoid fecerunt iſti impii, qui à Deo vero apoſtatantes, adoraverunt ſculptile repræſentans vitulum; ſic & faciunt omnes impii inhiantes voluptatibus, divitiis, & honoribus, qui ſuas ipſorum potentias ſobvertentes, & avertentes à Deo ad ſe ipſos, ad divitias, delicias, & honores ſe toti convertunt: & de iſtis dicitur, qood mutaverunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli comedentis fænum: Nam avaritia, laſcivia, concupiſcentia comedit, & deſtruit fænum, ideſt carnem, & conſcientiam: E contra juſti potentias ad Deum converſas retinent. *Opuſcul. de prof. religioſ. l.*2. *cap.*8. *& in ſap. cap.*12. *&* 13. *&* 15. *&* 16.

11. *Peccatum avaritia, concupiſcentia, & laſcivia oblivionem inducit Dei; ejuſque beneficiorum.*

Obliti ſunt Deum, qui ſalvavit eos, qui fecit magnalia in Ægypto. Vide effectus avaritiæ, laſciviæ, & idololatriæ: iſta enim peccata oblivionem inducunt Dei, & beneficiorum divinorum. *Pſal.* 118.*c.*9.*v.*11.

12. *Ex irritatione Dei à peccatis cauſata proveniunt ruinæ multiplices.*

Et irritaverunt eum in adinventionibus ſuis. Vide, quod ex multiplicatione peccatorum ira Dei accenſa eſt, & Deus irritatus eſt: Sed quid ex hoc conſequitur? multiplicatio minarum,

&

& flagellorum, & quantum ad demeritum præmiorum *Pſal.*1 18. *c.*5, *v.*5. Vide igitur, quod ex ſolo peccato irritatur Deus. *Op. expoſit. miſſæ c.*4. Sed quænam ſunt adioveotiones, ob quas Deus irritatur peccatoribus? ſunt variæ adinventiones, quibus peccator Deum offendit: ſuperbia, avaritia & præcipuè in peccatis luxuriæ, quæ ſunt viſio, cogitatio, & affectio, quibus committitur peccatum luxuriæ in corde, etiam ſi non poſſit explicari corde: quot autem ſunt corporis ſenſus, tot ſunt ſpiracula, per quæ intrant aquæ concupiſcentiarum ad animam, & niſi ab humore carnalitatis diſcedatur per mortificationem carnis, & omnis immunditiæ remotionem, Deus adeò in iram provocatur, ut eam propter fœtorem luxuriæ abominetur. *ſer.* 2. *Dom.* 19. *poſt Pentec.*

Adinventiones luxuriæ Deum irritantes.

13. *Alii offerunt ſe ipſos diabolo, alii filios.*

Immolaverunt filios ſuos, & filias dæmoniis. Mirum eſt, quod viri fide divina imbuti, ad tantam perverſitatem devenerint: ſed nota, quod plures perverſi inter Chriſtianos ſunt iſtorum imitatores: quidam enim ſeipſos diabolo offerunt, nempe filios, & filias, ſcilicet opera, & animas: quidam etiam ipſos filios veros, quos eis dedit Deus Diabolo offerunt per malam educationem, vel injuſtam hæreditatem eis relinquendo, ob quæ ſemper diaboli erunt. *ſermon.* 2 *fer.* 2. *Pentec.* & *fer.* 2. *Dom.* 5. *poſt Pentec.* & *ſermon.* 1. *Dom.* 24. *poſt Pentec.*

14. *Per quæ quis peccat, per hæc & punitur.* Unde Idololatræ juſtè puniti ſunt à Deo effuſione ſanguinis, & morte violenta, quia effuderunt ſanguinem innocentem filiorum, eos Idolis ſacrificando. *ſer.* 7. *in op. de decem præcep.*

15. *Peccatum luxuriæ inficit animam, & Corpus.*

Infecta eſt terra in ſanguinibus. Nota, quòd non ſolùm ad litteram verificata ipſa fuerunt de iſtis Idololatris: ſed myſticè verificatur de luxurioſis, quia peccata luxuriæ inficiunt non ſolùm animam, ſed & carnem. *In Thren. c.*4.

16. *Peccatum reddit hominem Deo abominabilem.*

Et iratus eſt furore Dominus, & abominatus eſt hæreditatem ſuam. Ecce quid facit peccatum, reddit enim hominem Deo abominabilem, & meritò, nam peccatum hominem ab homine avertit, & in non hominem convertit. *Pſal.* 118. *cap.* 11. *v.* 3.

17. *Ob peccatum adveniunt homini tribulationes ab aliis illatæ.*

Et tribulaverunt eos inimici eorum, & humiliati ſunt ſub manibus eorum. Ecce effectus iræ Dei, & peccatorum, meritò enim à Deo permittuntur peccatores incidere in manus inimicorum, eos tribulantium *Pſal.* 118. *c.* 10. *v.* 13.

18. *Congregationes ſacræ Deo valde charæ.* Unde dicit Pſalmiſta: *Salvos nos fac Domine, & congrega nos de nationibus, ut confiteamur nomini ſancto tuo, & gloriemur in laude tua:* ut videas, quòd congregationes ſacræ hominum ad Deum laudandum ordinatæ, ſunt Deo valde charæ. *In Lucam c.* 3. *v.* 17.

19. *Fiat, fiat*, quod ponitur in Pſalmis eſt ſignum vel deſiderij, vel aſſertionis, & conformitatis cum divina voluntate, ut hic dicitur, *& dicet omnis populus: fiat fiat. in Lucam cap.* 1. *verſic.* 38.

20. *Sicut invitantur fideles ad laudandum Deum, ſic & invitantur ad laudandam Mariam Virginem.*

Confitemini Domino quoniam bonus. Si hoc dicitur in ordine ad Deum laudandum, quia laus B. Virginis in honorem maximum Dei redundat, ideò dicatur: Confitemini Dominæ noſtræ, quoniam bonum eſt: (ô quam bonum, bonum inquam honeſtum, utile, & delectabile) per cunctas tribus terræ enarrate miſericordias ejus. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 105.

Applicatio ad Mariam Virginem.

21. *Beata Virgo pura ab omni vitiorum labe, etiam beatos facit ſui imitatores.*

Beati, qui cuſtodiunt judicium, & faciunt juſtitiam in omni tempore; memento noſtri Domine in beneplacito Populi tui; viſita nos in ſalutari tuo ad videndum in bonitate electorum. Nota hanc orationem terminare in viſitatione Dei, in ſalutari ſuo: hoc ſalutare eſt Jeſus filius Mariæ: ergo in hoc conſiſtit beatitudo animæ: ſed adverte, quod ad hunc ſtatum perveniunt ſolùm, qui faciunt judicium, & juſtitiam; ſcilicet qui obſervant mandata Dei, & ideò qui ſunt imitatores puritatis Mariæ Virginis: Hos enim fovet ſua protectione, & fons irrigantis gratiæ in ipſos procedit de ore illius, & emanatio virginalis ſanctificat tales animas caſtas: quia longe eſt ab impiis converſatio ejus quia à via altiſſimi non declinavit pes ejus: Et hinc ſpes de gloria Paradiſi in corde illius, qui devoto animo, & ſancta imitatione honorificaverit illam. *Op Pſalt. B Virg Pſal.* 105.

PSALMUS CVI.

Titulus: Alleluia, Alleluia: Ex Judith cap. 13. verſ. 21.

1. PRIMÒ Nota: Hic Pſalmus agit de multiplici tentatione, à qua per gratiam Dei liberatur homo: præponitur pro titulo duplex Alleluia, ad denotandum, quod per gratiam Dei duo populi liberantur à malo, ſcilicet gentilis, & Judæus & invitantur ad Deum laudandum: & hoc exercitio duplicis charitatis Dei, & proximi, per quam ad compunctionem interiorem, & ad exercitium ſanctorum operum ſe confert. *Pſal.* 106.

2. *Multiplex tentatio eſt, quæ nos affligit à qua petere debemus liberationem.*

Confitemini Domino quoniam bonus. In quonam eſt bonus? in omnibus: ſed præcipuè in libe-

raodo nos à tentationibus : Tentatio autem multiplex eſt, quæ nos in hac vita tribulat: alia enim eſt intus, & de noſtro ; alia eſt foris, & tota de alieno; alia ex utroque: prima eſt, quæ inſurgit in nobis ex nobis, ignorante diabolo : ſecunda eſt diabolo ſuggerente : & tunc inſurgit. Terria, ſcilicet partim ex noſtro, partim de alieno : diabolus enim cum intus aliquem ſcintillæ fomitem deprendit, plurimas paleas (ideſt parvas tentationes) cum magna feſtinatione colligit ; & ſi prævaler, de ſcintilla flammam excutit, & domum pectoris noſtri, de noſtro ſimul, & ſuo exurit : Et hinc tentatio, alia eſt ab interiori per diabolum, alia à poſteriori per recordationem præteritorum malorum ; alia à ſuperiori per rationem ſe ſubijcientem ſenſualitati: alia ab inferiori per ſenſualitatem: alia à dextris, ſcilicet per proſpera : alia à ſiniſtris per adverſa : ſed tamen fidelis eſt Deus, qui non patitur nos tentari, ultra quod poſſumus. *Pſalm.* 106.

Peccata minima quàm diabolus æſtimat.

3. *Carnales errabundi vivunt in deſerto Mundi, nec poſſunt invenire Domum Dei, quam fideles inveniunt.*

Erraverunt in ſolitudine in inaquoſo; viam civitatis habitaculi non invenerunt. Nota, quod ad litteram agit de Iſraëlitis, qui in deſerto vixerunt errabundi: myſticè datur intelligi, quod carnales ſignificati in Judæis à Domino relinquuntur ſolitarij in inaquoſo, ſcilicet ſine gratiâ ; & ideò non poſſunt domum cæleſtem invenire, & in eam intrare, & habitare; ſed perpetuò foris manebunt, niſi pœnitentiam veram agant, *ſer. 1. in feſto om. ſanct.*

4. *Alij viam civitatis ſupernæ benè quærunt, & inveniunt : alij malè quærunt, & non inveniunt.*

Erraverunt, & viam civitatis habitaculi non invenerunt. Si non invenerunt, ergo ſignum eſt, quod eam quæſierunt, quomodò non invenerunt? Nonne dicit Chriſtus : *qui me quæſierit, inveniet?* Sed nota, quod alij benè quærunt, alij malè: benè quærunt, qui relinquunt peccata, & ad pœnitentiæ opera ſe transferunt; iſtique hanc viam feliciter inveniunt, nempe quærendo viam civitatis cæleſtis, non Mundi : malè quærunt, qui viam civitatis præſentis ſæculi quærunt ; ſcilicet qui in peccatis volunt vitam ducere, iſtique non inveniunt viam cæleſtis patriæ. *ſer. 1. in feſto om. ſanc. & in Pſal. 118. c. 2. v. 11.*

5. *Multi deſeruntur à Deo, & relinquuntur in neceſſitatibus, & miſeriis hujus vitæ ob peccata ipſorum, & diffidentiam in Deo.*

Eſurientes, & ſitientes: anima eorum in ipſis defecit. Cur Deus providentiſſimus reliquit iſtos in tantis miſeriis, ut deficerent, & fame, & ſiti perirent? quia ſic exigebat eorum diffidentia, & mala vita : hoc enim ſæpe pluribus accidit. *in Lucam c. 4. v. 25. & 26.*

6. *Alij benè clamant ad Dominum, alij malè ; in quibus peccatum clamat ad Deum vindictam.*

Et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, & de neceſſitatibus eorum eripuit eos. Nota, quòd hic pluries refertur iſte clamor filiorum Iſraël ad Dominum, & exauditio Dei ad talem clamorem. E contra aliis locis refertur clamor ſine exauditione, quia alij benè clamant ad Dominum, ſcilicet cum clamore laudis, vel devotionis, & orationis, vel neceſſitatis, & iſti à Deo exaudiuntur: alij malè clamant, ut fecerunt Sodomitæ, qui clamore iniquitatis Deum provocaverunt ad iram. *Pſ.* 140.

7. *Vir ſpiritualis poſitus in deſerto, ſcilicet conſolationibus privatus, ad Deum recurrat confidenter.*

Erraverunt in ſolitudine : anima eorum defecit : clamaverunt ad Dominum, dum tribularentur. Ecce typus eorum, quæ aliquando accidunt viris ſpiritualibus, cum à Deo videntur aliquoties derelicti, & conſolationibus privari : iſtis enim accidit tentatio maxima faſtidij, qua faſtidire videntur omne bonum : tædet enim orare, legere, meditari, audire bona, vel loqui, vel operari, intereſſe divinis, etiam quæ ſine gravi labore facere poſſunt ; & ſic tentantur de diffidentiâ acquiſitionis virtutum, incitantur ad concupiſcendum carnes, & quiſquilias Ægypti: ſicque magno mœrore conficiuntur veluti degentes vitam in deſerto : Iſtis ergo reſtat ſolùm, ut exemplo Iſraëlitarum clament ad Dominum cum tribulantur, ut de neceſſitatibus ſuis liberentur, & ſacrificent ſacrificium laudis, & annuncient opera ejus in exultatione, ideſt recolant beneficia Dei, & ex illorum recordatione, & meditatione, ad laudem ejus in exultatione Spiritus provocentur. Caveantque, quod ſi ſtatim non ſucceſſerit liberatio, ne in impatientiam contra Deum veluti tam durum, & immiſericordem ferantur : ſed patienter tolerando, & humiliter expectando ſe Deo ſubmittant. *Op. de prof. relig. l. 1. c. 5.*

8. *Vir Iuſtus in deſerto hujus vitæ clamore virtutum ad Deum clamat, ut liberetur à vitiorum fallacia.*

Et clamaverunt ad Dominum. Ad quid, & quomodò clamaverunt, ſicut quilibet vir à Deo illuminatus clamat ad Deum : nempè ut liberarentur ab ignorantiâ in ratione, à difficultate benè agendi in libero arbitrio, & à concupiſcentia in voluntate: clamaverunt clamore virtutum ; nempe virtute prudentiæ, cujus munus eſt præcavere ab inſidiis, & currere ad arcem ſapientiæ, quaſi ad Dominam virtutum, quæ docet confugere ad regis ſuperni auxilium: item oratione, quæ penetrat ad Deum, & qua ad ipſum itur: item & exercitio charitatis reginæ Cœli qua intratur ad Dominum & obtinetur liberatio. *Pſal. 106. & 118. v. 145.*

9. *Deus præſto eſt iis, qui ſedent in tenebris, & ad malum incitantur, ſi ad ipſum confugiunt.*

Et de neceſſitatibus eorum liberavit eos. A quibuſnam? nempè deduxit eos in viam rectam, auferendo ignorantiam; ſedentes in tenebris illuminando; vinctos in mendicitate, & ferro liberando, ſcilicet à difficultate operis, & à concupiſcentia mala eripiendo. *Pſal.* 106.

10. *Animæ purgatorij ſunt ſedentes in tenebris, & vinctæ, petuntque liberari.*

Sedentes in tenebris, & umbra mortis, vinctos in mendicitate, & ferro. Quinam ſunt iſti vincti in mendicitate, & ferro, qui petunt liberari? Nota, quod hic loquitur myſticè de animabus exiſtentibus in purgatorio: dicuntur autem in vinculis poſitæ propter quatuor; vincula enim duriſſimi carceris auferunt facultatem operandi, libertatem ambulandi poteſtatem liberè agendi, & inferunt neceſſitatem tolerandi: ſic animæ vinctæ in pœnis purgatorij habent impoſſibilitatem merendi: jugum ineffugabile; debitum inſolubile; incendium intolerabile: tenebræ enim impediunt operationem: vincula evaſionem, mendicitas ſolutionem, & ferrum inducit afflictionem: ideò de iſtis dicitur: ſedentes in tenebris: & ideò petunt à nobis, qui poſſumus pro ipſis mereri, liberari. *ſer. de anim. Purgat.*

11. *Recedentes à Deo per viam vitiorum, debent ad Deum redire per oppoſitum.*

Quia exacerbaverunt eloquia Dei, & conſilium altiſſimi irritaverunt, & humiliatum eſt in laboribus cor eorum. Vide quid iſti ingrati fecerunt: exacerbaverunt eloquia Dei, ſcilicet quia verba Dei dulcia tanquam amara, & acerba reſpuerunt, & irritum facientes conſilium Dei, noluerunt ei acquieſcere, ideo Deus eos humiliavit: ut cum per ſuperbiam, aliaque vitia à Deo receſſerint, per aliam viam oppoſitam, ad ipſum redirent: Homo enim cadens per ſuperbiam debet ad Deum redire per viam humilitatis: ſic & Magi per aliam viam reverſi ſunt in regionem ſuam: & hoc eſt, quod ſignificatur in proceſſionibus, in quibus Chriſtiani per aliam viam revertuntur ad Eccleſiam. *Pſ. 106.*

12. Chriſtus in reſurrectione ſua portas inferni confregit & liberavit animas: unde hic pſalmiſta laudat ipſum dicens: *confiteantur Domino miſericordia ejus, quia contrivit portas æreas, & vectes ferreas confregit. in Pſal. 23. In Lucam c. 11. v. 21.*

13. *Peccator ad pœnitentiam tranſiens ſuſcipitur à Deo.*

Suſcepit eos de via iniquitatis eorum, propter injuſtitias enim ſuas humiliati ſunt. Nota illud verbum (*ſuſcepit eos*) & vide quanta ſit Dei miſericordia in hominem; nam pœnitentes ſuſcipit ad remiſſionem peccatorum, proficientes ad gratiam provectivam, & perfectos ad perfectam. *Pſ. 118. c. 8. v. 10.*

14. *Verbum Dei eſt omnis eſca animæ, quod qui abominantur appropinquant ad portas mortis.*

Omnem eſcam abominata eſt anima eorum; & appropinquaverunt ad portas mortis. Quænam eſt hæc omnis eſca? datur ne cibus continens virtutem omnium aliorum? maximè: & hoc eſt verbum Dei: ſicut autem verbum Dei in animâ receptum devotè, affert ſaporem omnis ſuavitatis, & veram vitam: ſic ille qui abominatur hanc eſcam, neceſſariò incurrit in neceſſitatem mortis ſpiritualis, & appropinquat ad mortis portas: ergo qui dulcedine cæleſti vult refici, lumine divino dirigi, ad diſcernendum verum à falſo, bonum à malo, & ſanari ſpiritualiter ab infirmitatibus animæ, ſumat hunc cibum *ſerm. 2. Dom. 20 poſt Pentec & Pſal. 91: & in ſap. c. 9 in fine. in Ioan. c. 13. in fine & coll. 44.*

15. *Euchariſtiæ indigna ſumptio qualem mortem inferat.*

Omnem eſcam abominata eſt anima eorum, & appropinquaverunt ad portas mortis. Nota, quod litteraliter loquitur de manna, quod ſumentes plures Iſraëlitæ cum nauſea, in mortem inciderunt: myſticè loquitur de euchariſtico pane; quem ſuſcipientes indignè triplicem mortem incurrunt nempè mortem ſpiritualem animæ, mortem æternalem in inferno, & ſæpe, ſic permittente divinâ juſtitiâ, mortem corporalem. *ſerm. 6. in cœna Domini.*

16. *Euchariſtia eſt omnis eſca habens omnis ſaporis ſuavitatem.*

Omnem eſcam abominata eſt anima eorum. Cur manna appellatur omnis eſca? quia habebat ſaporem, & virtutem cæterorum ciborum; quod verificatur maxime de Euchariſtia, quæ habet mirabilem virtutem confortativam animæ in laborioſis hujus vitæ actionibus, & tentationibus: affert & animæ ſaporem mellis quoad divinam naturam, olei quoad animam, ſimilæ quoad Corpus Chriſti: habet & virtutem confortativam ſanativam, & corroborativam, habet & ſaporem cæleſtis gloriæ. *ſr. 6. in cœna Domini.*

17. Chriſtus miſſus eſt à Patre in Mundum ut medicus ad ſanandum infirmitates hominum; & ideò dicitur hic: *miſit Verbum ſuum, & ſanavit eos: op. de inviſibil: Dei; & in Ioan. collat. 26.*

18. *Contemplativi ad activam deſcendendo verè aſcendunt ad Deum.*

Qui deſcendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis. Ad quid ponitur iſte deſcenſus? Cur alibi appellatur aſcenſus: dicitur enim in Evangelio *aſcendente Ieſu in naviculam?* ut videas, quod illi qui Deo ſerviunt in ſtatu contemplationis, aliquando deſcendunt in navibus ad faciendas operationes varias vitæ activæ: iſti videntur deſcendere, ſed verè aſcendunt ad Deum; quatuor autem operationes præcipue ſunt contemplationis, ſcilicet oratio, meditatio, lectio, & gratiarum actio: quatuor activæ, ſcilicet peregrinatio, prædicatio, ſacramentorum adminiſtratio, eleemoſynarum largitio: contemplativi igitur ad activam debent deſcendere, & ex actione aſcendere ad contemplationem. *Pſal. 106.*

19. *In ſtatu perfectionis, & Religionis modò ſubjicitur homo gravibus tentationibus, & periculis, modò ſublevatur, & liberatur.*

Qui deſcendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis ipſi viderunt opera Domini, & mirabilia ejus in profundo: dixit, & ſtetit Spiritus procellæ, & ſiluerunt fluctus ejus: aſcendunt uſque ad Cœlos, & deſcendunt uſque ad abyſſos. Nota, quod hic ad litteram agitur de tentatione, & periculis, quæ ſubierunt Iſraëlitæ in mari, à quibus liberati ſunt à Deo: myſticè agit de tentationibus, quibus ſubjiciuntur ſervi Dei in conflictu vitiorum; nam mare

eſt vitiorum profundum, Naves ſunt Religiones, & Eccleſiæ, quibus enavigatur à ſæculi vitiis: procellæ maris ſunt tentationes vitiorum, ubi vident navigantes opera Domini, & mirabilia ejus in profundo, quando conſiderant quanta potentia, & pietate cuſtodit certantes à fluctibus peccatorum, & quanta ſapientiæ ratione permittit eos tribulari, & dat eis victoriam per varia conſilia, & remedia vitiorum (nam per tentationes addiſcit homo multa arcana divinæ ſapientiæ) aſcendunt uſque ad Cœlos per fiduciæ ſecuritatem; & rurſus deſcendunt uſque ad abyſſos per timorem ſuccumbendi in tentatione: vel aſcendunt uſque ad Cœlos, aſpiciendo divinæ pietatis auxilium, & deſcendunt uſque ad abyſſos intuendo propriæ fragilitatis defectum: ecce qualis enavigatio ſervorum Dei in hoc mari magno. *Op. de Prof. religio. l. 2. c. 4.*

20. *Qui ingreditur mare ſacræ ſcripturæ, vel contemplationis ſine navi S. Crucis, deſcendit in profundum, & ſubmergitur.*

S. Crux eſt Navis ducens ad portum.

Qui deſcendunt mare in navibus, aſcendunt uſque ad Cælos, & deſcendunt uſque ad abyſſos. Ergone ſimul aſcendunt, & deſcendunt iſti? ſed attende, quod hic proponitur ſtatus expoſitorum ſacræ ſcripturæ, & contemplativorum: nam ſi intrant hoc mare in navibus, ſcilicet manuductione S. Crucis, iſti aſcendunt uſque ad Cœlos ſecure: ſi vero intrant abſque navibus, ad interitum certiſſimum ruunt. *ſermon. 23. Hexaem. Pſalm. 106.*

21. *Chriſtus habet ſuos piſcatores aſcendentes per naves obedientiæ, & patientiæ ad Cælum, diabolus ſuos habet deſcendentes per navem inobedientiæ, & impatientiæ uſque ad abyſſos.*

Qui deſcendunt mare in navibus, aſcendunt uſque ad Cælos. Nota, quod myſticè hic agit de piſcatoribus Chriſti & diaboli, primi enavigant mare ſæculi piſcantes animas per navem obedientiæ, & patientiæ, facientes operationes per obedientiam in aquis tribulationis per patientiæ exercitium: iſti aſcendunt uſque ad Cœlos: E contra piſcatores diaboli enavigant per naves inobedientiæ, & impatientiæ, & ruunt in profundum. *in Lucam c. 5. v. 7.*

22. *Per navem baptiſmi, & pœnitentiæ enaviget homo ſecurè.*

Qui deſcendunt mare. Quodnam? mare ſcilicet hujus vitæ, & ſtatum peccati: & ideò Deus providit præcipuè duas naves, ſcilicet baptiſmum, & pœnitentiam, per quas naves enavigat homo ſecurè mare hujus vitæ ſubjectum fluctuationibus & procellis. Item per Navem S. Crucis cum ſecuritate enavigatur in hoc mari. *In Joan. c. 6. v. 21. & Pſalm. 106.*

23. *Superbus ſubjicitur periculis, & tempeſtatibus continuis.*

Qui deſcendunt mare in navibus, aſcendunt uſque ad Cælos, & deſcendunt uſque ad abyſſos. Ecce quid facit ſuperbia, quæ eſt navis ducens ad interitum, facit enim aſcendere in altum, ut ſecurius in profundum ruere faciat hominem, & continuè tunditur procellis, mutationibus, tentationibus, & periculis. *Pſalm. 106. & ſermon. 4. in Aſcenſione.*

24. *Deo ſervientes in via perfectionis, quales conditiones habere debeant.*

Qui deſcendunt mare. Nota, quod in his, & ſequentibus verſibus adnotantur privilegia, & conditiones Deo ſervientium: commendantur enim ab altitudine ſtatus, ſcilicet contemplationis; dum dicitur: *qui deſcendunt in navibus*: à charitate, cum dicitur: *facientes operationem*: à labore dum dicitur *dixit, & ſtetit ſpiritus procellæ*: à diſcretione, & ſapientia, cum dicitur: *ipſi viderunt opera Domini*: à perfecta oratione cum dicitur: *clamaverunt ad Dominum cum tribularentur*: quæ verba ter ponuntur in hoc pſalmo: quia clamaverunt corde, ore, & opere, & clamori cordis Deus reſpondit, viam eis oſtendendo, quæ ducit ad ſanitatem, & ſalutem: ideò ſubditur: *deduxit eos per viam rectam*: clamori oris reſpondit, ſanitatem conferendo, ideò dicitur: *miſit verbum ſuum, & ſanavit eos*: clamori operis, reſpondit Deus, eos non ſinendo ſuccumbere tentationibus: & ideò ſubditur: *Siluerunt fluctus ejus Pſalm. 106.*

Clamorie triplicie ad Deum in oratione fructus triplex.

25. *Deus facit miracula, & prodigia, ut nos elevet ad cognitionem ſuæ potentiæ.*

Ipſi viderunt opera Domini. Ecce quid prætendit Deus in patranda miracula in Eccleſia: nam per ea prætendit ducere nos in cognitionem ſuæ potentiæ, & ſapientiæ, & elevemur per hæc ad laudem ejus. *in Lucam cap. 8. v. 22. & Pſal. 106.*

26. Deus permittit ſuos aliquando tribulari; ſed non ſupra id, quod poſſunt, quia eos opportune liberat ab omni periculo: unde hic dicitur. *Dixit, & ſtetit ſpiritus procellæ, & ſiluerunt fluctus ejus. Pſal. 106. In Lucam c. 8. v. 24. & cap. 21. verſ. 27.*

27. Mali quantum aſcendunt per ambitionem, tantum deſcendunt per damnationem in inferno: unde dicitur. *Aſcendunt uſque ad Cælos, & deſcendunt uſque ad abyſſos. ſermon. 4. in Aſcenſione & Pſalm. 106.*

28. Juſtus aſcendit ad Cœlum per deſiderium patriæ cœleſtis, & ſtatim cadit ad ima per conſiderationem propriæ fragilitatis: ſic de iſtis dicitur. *Aſcendunt uſque ad Cælos, & deſcendunt uſque ad abyſſos. op. Diæt. ſal. 5. c. 5.*

29. *Turbatio alia eſt bonorum in bonum, alia malorum in malum.*

Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius, & omnis ſapientia eorum devorata eſt. Nota hic, quod ex effectibus hujus turbationis, patet quod malè turbati ſunt iſti Iſraelitæ: nam turbatio alia eſt bona in bonum, eſtque per motionem contritionis, vel compaſſionis miſerorum: alia eſt mala eſtque deordinationis, & confuſionis: unde additur: *moti ſunt ſicut ebrius.* Nam ebrietas corporalis aufert uſum rationis, & multò magis ſpiritualis. *in Ioan. c. 14. v. 3. & collat. 12.*

30. Silentium

30. *Silentium religioſum affert lætitiam Spiritualem animæ.*

Et lætati ſunt, quia ſiluerunt. Cur hæc lætitia attribuitur ſilentio? quia ſilentium in religioſis evitare facit multa peccata, & animæ lætitiam cordis affert. *Op. regula Novitior. c. 15.*

31. *Lachrymæ contritionis irrigant animam, eamque fœcundant ſanctis operibus.*

Poſuit deſertum in ſtagna aquarum: terram ſine aqua in exitus aquarum. Nota litteraliter, quod alluſio fit ad miraculum aquæ, qua in deſerto Deus potavit Iſraëlitas, myſticè datur intelligi, quod anima, quæ prius erat arida; & deſertum, vi lachrymarum irrigatur à Deo, & gratia fœcundatur, veluti hortus amœniſſimus. *In Lucam c. 7. v. 44. & Pſal. 118. c. 9. v 8*

32. Propter peccata habitatorum venit ſterilitas terræ; ut hic notatur, dum dicitur. *Poſuit flumina in deſertum, & exitus aquarum in ſitim: Terram fructiferam poſuit in ſalſuginem à malitia inhabitantium in ea. Sap. 10.*

33. *Prædicatores, & rectores Eccleſiarum multiplicant, prædicando filium Dei, ipſum facientes naſci in eorum cordibus.*

Et ſeminaverunt agros, & plantaverunt vineas, & fecerunt fructum nativitatis Quid eſt fecerunt fructum nativitatis? Nonne fructus producuntur à terra, & ab arboribus, & non ab hominibus? quomodò ergo dicitur, quod homines ſeminantes, fecerunt fructum nativitatis? ſed nota, quod tali modo loquendi, fit alluſio ad id quod faciunt Prædicatores, & rectores Eccleſiarum; prædicantes, & ſeminantes verbum Dei, nam dum hoc divinum ſemen in corda hominum imprimunt, faciunt fructum nativitatis, ſcilicet Chriſti; nempè faciunt Chriſtum naſci in eorum cordibus, & ſimul multiplicant filios Eccleſiæ; ideò meritò Verbum Dei dicitur fructus nativitatis, & multiplicationis. *Op. ſpecul. B. Virg. lec. 58.*

34. *Fideles juſti ex benedictione gratiæ, multiplicantur & numero, & merito: mali verò in peccato, & demerito.*

Et benedixit eis, & multiplicati ſunt nimis. Ecce quomodò ex divina benedictione orta eſt multiplicatio fidelium, & numero, & merito: & hoc per exercitium timoris, doloris, & pudoris, quem habent de peccatis commiſſis. E contra dicitur de malis, qui multiplicati ſunt nimis, ſcilicet ob peccata multa, magna, & turpia; multa in numero, magna in quantitate, & turpia in modo: ſunt enim aliquota, aliquanta, & aliqualia. *Pſal. 106.*

35. *Bellum malorum in bonos minuit numerum electorum.*

Et pauci facti ſunt, & vexati ſunt à tribulatione malorum, & dolore. Quomodo, ſi ſupra dixerat, quod filii Eccleſiæ multiplicati ſunt nimis, idest valde: nunc ſubdit, quod pauci facti ſunt? quare hoc? reſpondet, quia vexati ſunt à tribulatione malorum, & dolore: ſcilicet, quia eos perſequuntur mali, & iniqui minuentes numerum electorum. Iſti autem perſecutores ſunt vel hæretici, vel gentiles, vel falſi fratres inter fideles viventes: & hæc eſt perſequutio maxima: Et hinc ut denotet cauſam tanti mali ſubdit effuſa eſt contentio, ſcilicet vel diſcordia, vel contemptio, & contemptus ſuper eos: nam utrumque cauſat maxima mala in Eccleſia. *Pſal. 106.*

36. *Juſti ambulant per viam rectam: Injuſti per viam obliquam.*

Errare fecit eos in invio, & non in via; Ideſt recta: nempè qui juſtitiam ſervant deducuntur à Deo per viam rectam: à juſtitia diſcedentes errabundi incedunt devium. *Opuſcul. Diætæ. tit. 5. cap. 8.*

37. *In die judicii electi lætabuntur; maximè videntes quod omnis iniquitas opilabit os ſuum; & non amplius erunt peccata in Mundo.*

Videbunt recti, & lætabuntur. Cur lætabuntur; & quando? In die judicii lætabuntur electi, videntes, quod omnis iniquitas opilabit os ſuum ſcilicet quod non amplius erunt peccata in mundo. *Pſal. 11. & Pſal. 115. & 118. c. 1. v. 10.* Quaſi dicat; quod tam malum eſt peccatum, tam Deo exoſum, & beatis, quod eorum beatitudo non eſt perfecta, & completa, donec ceſſet, & deſtruatur peccatum in mundo.

38. *Sincera fides mundat animam ab errore, & à fœditate cogitationum malarum.*

Quis ſapiens, & cuſtodiet hæc, & intelliget miſericordias Domini? Ergo ſolùm ſapientes hæc intelligent? Nonne & idiotæ, & ſimplices? ſapiens tantùm, ait Propheta: ſed nota, quod verus ſapiens eſt qui ſinceram fidem, & religionem ſervat: nam hæc mundat animam ab omni fœditate erroris, & immundæ cogitationis, & reducit eam ad locum ſpecioſitatis, & pulchritudinis, ſcilicet ad intelligendum miſericordias *ſer. 1. Dom. 2. Adv. & Pſalm. 118. c. 2. v. 1.*

39. *Invitatur anima fidelis ad laudandum Deum, ſimul & Mariam Virginem.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Confitemini Domino quoniam bonus. Cur & quomodò cognoſcitur bonus Deus? Hoc eſt per Mariam Virginem, quæ ipſum nobis peperit miſericordem: ergo confiteamur Mariæ Matri Chriſti, quoniam in ſæculum miſericordia ejus, quia innocentiam & viam prudentiæ nobis oſtendit, & viam intelligentiæ nobis indicavit, & timor Dei per Mariam illuſtrat intellectum. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 107.*

40. *Per Mariam filius Dei deſcendit in navi hujus vitæ, ut nos ad portum deduceret.*

Qui deſcendunt mare in navibus. Qui ſunt iſti deſcendentes mare in navibus? iſti ſunt Chriſti ſequaces, nam Chriſtus primum è cœlo deſcendit

n navem intus in uterum B. Virginis, ut nos duceret in purtum ſalutis. *Pſalm* 106.

41. *Maria Virgo ſuis eloquiis irrigat, & facundat animas prius deſertas.*

Poſuit deſertum in ſtagna aquarum. Nota, quod myſticè hue dicitur de Matiæ Virgine, quæ ſuis eloquiis, & inſpiratiunibus animas plurimas, quæ ſunt veluti deſertum, impinguat gratiâ Dei, eaſque ſuſtentat, & refoeillat. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 106.

42. *Per Mariam multiplicantur fideles in Eccleſia.*

Et benedixit eis, & multiplicati ſunt nimis. Quandunam nobis benedixit Deus, ex qua benedictione mulriplicatio fidelium facta eſt in Eccleſiâ? benedixit nobis per Mariam, quando in uterum ejus venit: tunc enim ex generatiune fructus benedicti Mariæ, facta eſt multiplicatiu fidelium in Eccleſiâ: dicitur ergu meritò Mariæ: benedicta tu in mulieribus & benedictus fructus ventris tui, & ex hoc beata prædieatur. *Op. ſpec. B. Virg lec.* 18.

PSALMUS CVII.

Titulus: Canticum Pſalmi ipſi David.

1. PRIMÒ nota, quod in iſto Pſalmo munemur, ut credamus in Chriſto duas naturas; & ideò dicitur, canticum Pſalmi, ideſt agens de jucunditate, quæ de bonis operibus ſequitur, ad quæ ipſe Chriſtus nos invitat in hoc Pſalmu.

2. *Exemplo Chriſti invitatur anima ad conformandam voluntatem ſuam cum divinâ, ex qua proveniunt mirabiles fructus.*

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo, & pſallam in gloria mea. Nota hæc ſunt verba Chriſti ad Patrem, quibus ſuam voluntatem conformatam voluntati Patris oſtendebat, & nobis proponuntur, ut ipſum imitemur: unde ponderandum eſt, quod puſt expreſſionem talis conformitatis, ſubdit: *cantabo, & pſallam in gloriâ meâ*, ut denotet effectus provenientes animæ ex tali conformitate. Nam conformitas perfecta voluntatis humanæ cum divina & omnia ad nutum Dei accipere, & nihil ipſi repugnare, eſt major dilectiu, & majus gaudium, quod poſſit haberi in hac, & in alia vitâ. Imò etiam ignis inferni facilis eſſet, ſi voluntas illum acceptaret; ergu qui ſunt voluntati divinæ conformes, iſti ſunt veluti dii, & beati. *Op. diat. ſalut. tit.* 8. *c.* 1.

3. *Confeſſio perfecta laudis, & peccatorum, debet fieri corde, & ore: ubi de annulo, & baculo Epiſcopi.*

Ritus Eccleſiaſticus annuli, & baculi Epiſcopalis.

Confitebor tibi in populis Domine, & pſallam tibi in nationibus; quia eſt ſuper cœlos miſericordia tua. Sic dicebat Chriſtus; ſic & nos debemus dicere: Sed nota, quod confeſſio dicitur, quaſi ſimul faſſio; ſcilicet ſimul cordis, & oris: utrumque enim debet concurrere ad confeſſionem laudis, & peccatorum: & quia ſunt verba Chriſti ideò pruprie talis confeſſio competit Epiſcopis: nempè confeſſiunem laudis habere in corde, & ore, in populis, & nationibus: & ideò in conſecratiune Epiſcupi datur ei annulus in digito cordis, & baculus paſturalis argenteus; quia ſonurum eſt argentum, per quod notatur confeſſio oris; & per utrumque ſignificatur, quod in Dei ſervitio debet eſſe conſenſus animorum, & verborum. *Pſal.* 107.

4. *Pater per filium nos protegit, & defendit.*

Salvum fac dextera tua, & exaudi me. Quænam eſt dextera Dei? eſt filius Dei: unde juſtus petit à patre ſalutem per dexteram, ſcilicet filium ejus, in cujus meritis totaliter confidit. *Pſalm.* 97. *& op. de inviſib. Dei.*

5. *Juſtus petit ſpiritualia, contemnit temporalia.*

Salvum fac dextera tua. Cur dexteræ, & non etiam ſiniſtræ? quia per dexteram ſignificantur bona ſpiritualia, per ſiniſtram temporalia, illa petit à Deo inſtanter. *Op de inviſib. Dei.*

6. *Chriſtus maximè extendit ſuam incarnationem ad gentiles, relictis judæis.*

In Idumæam extendam calceamentum meum. Quodnam eſt hoc calceamentum Chriſti, ſi nudis pedibus incedebat? & cur in Idumæam à gentilibus habitatam? Nota, quod per calceamentum intelligitur humanitas à verbo aſſumpta; dicitur autem, quod ipſam extendit in Idumæam, ſcilicet notam fecit, & extendit notitiam ſuæ incarnationis ad gentiles, relictis Judæis. *Op. de inviſib. Dei.*

7. *Pœnitentia ex alienigena reddit hominem Deo amicum.*

Mihi alienigenæ amici facti ſunt. Qui ſunt iſti alienigenæ, niſi peccatures, qui aſſumendo pœnitentiam, fiunt amici Dei: ô beata pœnitentia, quanta, & qualis eſt ejus virtus, quia ex inimico facit amicum Dei. *Ser.* 1. *de SS. Phil & Iacob.*

8. *Eccleſia militans à Chriſto eſt facta civitas perfectè munita.*

Quis deducet me in civitatem munitam. Quænam eſt hæc civitas munita Chriſti? Hæc eſt Eccleſia militans: Civitas verè omnibus conditiunibus dives, & munita; nam eſt ſuper montem fundata, ſcilicet ſuper Chriſtum: Turris eam defendens eſt etiam ipſe Chriſtus: aliæ turres ſunt Prælati Eccleſiæ: murus eſt munimentum fidei: Antemurale ſunt Prophetæ, qui fidem prædicaverunt, & præceſſerunt: undique foſſata, ſcilicet humilitatis valle: circumdata flumine, ſcilicet ſpiritu ſancto, cujus rivuli ſunt ipſius dona ipſam irrigantia: oſtium, & cuſtos civitatis eſt ipſe Chriſtus, qui item eſt Rex hujus civitatis. *Pſal.* 107.

9. *Deus de centro tribulationis eruit auxilium, & conſolationem ſuis ſervit.*

Da nobis auxilium de tribulatione. Quid eſt auxilium de tribulatione? ergone à centro tribulationis eruendum eſt auxiliũ, & conſolatio? maximè: Nota autem, quod hæc præpoſitio (*de*) poteſt ſumi materialiter,

tialiter,ut de ferro fit gladius: itē ſubſtantialiter,ut de Patre filius: itē ordinaliter, ut de mane fit meridies: item & originaliter,ut de ſole radius: dicitur igitur auxilium provenite de tribulatione,ſcilicet vel materialiter,vel ſubſtantialiter,vel ordinaliter, vel originaliter; quia tribulationes à Deo ſuis ſervis immiſſæ ſunt veluti ſeminarium, centrum, fons, & origo gratiarum, & bonorum omnium ſpiritualium. Diſce ergo ô homo,quod Deus ſuis amicis infert tribulationes in ſignum ſui amoris, & ut ad progreſſum virtutum procedant. *Op. medit. vita Chriſti c.6. & 12. in Ioan. c.9. v.3. & c.11. v.3. & 4. op. de 7. itin. ætern. itin.4.d.4.a.1. & ſer.1. de Apoſt. & ſer.2. de S. Mar.*

10. *Ex notitia charitatis Mariæ in nos, elevatur anima ad ipſius laudes.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Paratum cor meum Deus, cantabo, & pſallam tibi in gloria mea.* Nota,quod hæc verba ad Deum diriguntur à Propheta; ſed nos ea poſſumus vertere ad Mariam: nam quia noſtra gloria, & omne bonum ex Mariæ charitate provenit, poſſumus verè dicere: Paratum cor meum Domina, paratum cor meum laudes tibi pſallere, & cantare: major enim eſt charitas tua, cunctis divitiis; & gratia tua ſuper aurum, & lapidem pretioſum: Beatitudo, & juſtitia donantur à Deo, qui autem de peccatis converſi fuerint ad te, pœnitentiæ remedium conſequentur. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.107.*

11. *Ex Mariæ umbraculo deſcendit in nos auxilium Dei.*

Da nobis Domine auxilium de tribulatione. Sed unde tale auxilium prætendis, ô tu qui in tribulatione exiſtis? Nota, quod Deus omne auxilium, & conſolationem per Mariam influit: & ideò emiſſiones Mariæ ſunt pax, & gratia, & qui ipſi placuerint, procul fiunt à perditione; ipſa enim eſt umbraculum protectionis in tentationibus noſtris: expanſio alarum ſuarum defendit nos ab hoſte devorante: cantemus igitur, & pſallamus Beatæ Virgini; & ipſi nos ipſos tota devotione committamus, & noſtras neceſſitates. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.107.*

PSALMUS CVIII.

Titulus: in finem: Pſalmus David.

1. PRIMÒ Nota, quod iſte Pſalmus ordinatur in Chriſtum, de cujus, paſſione, & patientiâ agitur, ſimulque de peccato Judæ: intentioque eſt nos monere, ut Judæ malitiam declinemus, & ab ejus ruina, & perditione diſcamus ſequi humilitatem Chriſti.

2. *Ad imitationem Chriſti juſti debent reddere bona pro malis; quia proprium eſt malorum reddere malum pro bono.*

Os peccatoris, ſuper me apertum eſt, & poſuerunt adverſum me mala pro bonis. Vide, quod Chriſtus malis, & perſecutoribus impiorum oppoſuit bona, orationemque fundebat pro ipſis; ut ex ipſius exemplo diſcamus, quid nobis agendum. *Op. medit. vit. Chriſti c.7. Pſalm.118. c.7. v.14. & in Lucam c.22 verſ.21.*

3. *Chriſtus diverſimode oravit.*

Ego autem orabam. Nota hæc ſunt verba Chriſti, qui oravit pro amicis, & inimicis; & aliquando exauditus eſt, aliquando non. *Pſalm.108.*

4. Certant inter ſe divina bonitas, & humana malitia, illa tota intenta ad exhibenda remedia contra mala, & ſigna dilectionis, iſta ad mala; & peccata multiplicanda: onde hic dicitur. *Pro eo ut me diligerent &c. poſuerunt adverſum me odium pro dilectione. Pſal.108.*

5. *Diabolus varie à Deo conſtituitur ſuper hominem.*

Conſtitue ſuper eum peccatorem, & diabolus ſtet à dextris ejus. Quis eſt iſte peccator, qui conſtituitur veluti poſſeſſor Judæ, vel hominis peccatoris? Hic eſt diabolus verè peccator, & primus inter peccatores: Iſte à Deo conſtituitur variè ſuper hominem; nam vel id fit ad auferenda bona temporalia, ut in Job: vel ad confringenda naturalia, ut in energumenis, vel ad ferenda ſupplicia æterna: vel ad tentandum: ſed tamen à Deo mittitur Angelus bonus ad auxilium hominis. *Pſal.* 108. Nota tamen, quod poſtquam propoſuit diabolum peccatorem ſuper hominem impium, ſubdit; *& diabolus ſtet à dextris ejus*, ut videas quod exiſtenti perverſo animo in peccato mortali, hæc pœna infligitur; nempe quia datur in poſſeſſionem diaboli; unde miſeria eſt hæc deplorabilis. Hic etiam loquitur de Juda, qui per malitiam factus eſt diabolus. *In Ioan. c.17. v.11.*

6. *Oratio alia eſt in bonum orantis, alia in malum omen, quia fit in peccatum.*

Cum judicatur exeat condemnatus, & oratio ejus fiat in peccatum. Quomodo oratio fit in peccatum? Nota, quod id evenit multipliciter: primò oratio fit in peccatum, quando quis permanens in odio, advertenter dicit in oratione dominica; *& dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus.* Item quando quis orat Deum, ut in peccato ipſum adjuvet ad peccandum: item quando orat purè pro temporalibus, item quando quis malè orat, vel ex inani gloriâ, orans verò ad bonum finem, tunc oratio eſt in bonum. *Pſal.108. & Pſ.74. in Lucam c.22. v.22.*

7. *Mendicitas alia eſt voluntaria cum merito, eſtque pauperum Chriſti in hac vitâ, alia eſt cum demerito, & ex pœna peccati; eſtque divitum in inferno.*

Nutantes transferantur filii ejus, & mendicent. Nota, quod hæc imprecatio eſt ad pœnam iniqui peccatoris, & conſiſtit in mendicitate cum impatientia, & murmure, & ſuſtinetur ab homine coactè, & violenter; & ideò de iſtis pauperibus dicitur. *Paupertas nequam. Op. de paup. Chriſti a.1. & op. Apol paup. reſp.3.* Nota hic, quod mendicitas coacta eſt propria divitum in alia vita, qui in inferno, ut Epulo, mendicabunt in æternum abſque

fructu

Digitized by Google

fructu: meritoria eſt juſtorum in hac vitâ, qui in alia epulabuntur. *Ita Vgo Card.*

8. *Diabolus uſurarius proponitur, & exactor noſtrorum bonorum.*

Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiam ejus, & alieni diripiant labores ejus. Nota, quod hoc eſt proprium uſurariorum auferre & fructum, & ſubſtantiam eorum, quibus fœnerati ſunt: myſticè hic eſt diabolus verè peſſimus fœnerator, dans peccatum, & voluptates momentaneas ad uſuram, & poſtea exigit pœnam æternam; in qua fœneratione diripit omnem ſubſtantiam bonorum operum, & meritorum: ſic alieni, ſcilicet dæmones diripiunt labores omnes, & bona peccatoris morientis in peccato. *Pſal.* 118 *c.* 8. *v.* 1.

9. *Peccator in morte remanet ſine adjutore; quia eſt ſine bonis operibus.*

Non ſit illi adjutor, nec miſereatur pupillis ejus. Ecce fructus malæ anteactæ vitæ peccatoris, qui in morte ſubjicitur perfido exactori, ſcilicet diabolo, qui ei abſtulit omnem ſubſtantiam operum bonorum, & quia hæc ſola remanent homini in adjutorium poſt mortem, ideò & ipſe remanet ſine adjutore *Pſal.* 118. *c.* 3. *v.* 1. Et ideò ſubdit *Nec ſit qui miſereatur pupillis ejus, ſeu orphanis*, ſcilicet operibus, quæ ſine Deo dicuntur orphana, ſcilicet peccata, licet etiam ad litteram verificetur de pupillis malorum divitum, qui deſtituti remanent poſt mortem Patrum, ſic exigente juſtitia Dei. *Sic etiam Vgo Card.*

10. *Vſura alia bona, & deſiderabilis, alia mala, & deteſtabilis.*

Scrutetur fœnerator, &c. non ſit illi adjutor. Nota, quod eſt uſura bona, & deſiderabilis, eſtque gratiæ collatæ in tempore, quia qui eam rectè exercet, centuplum accipiet in hoc ſæculo, & in futuro vitam æternam: uſura mala eſt vel pecuniæ, & hac uſus eſt Iudas qui ob compenſationem unguenti effuſi a Magdalena quod valebat trecentorum argentorum, ſumpſit triginta argenteos in venditione Chriſti: vel eſt uſura ſuppliciorum, quia quod commiſſum eſt in peccatis, repetitur in ſuppliciis: vel eſt uſura præmiorum, quia ſecundùm menſuram bonorum meritorum, dabitur in vita æterna præmium. *Pſal.* 108.

11. *Qui pauperibus non miſerebitur in hac vitâ, eorumque non recordabitur utiliter, in alia, imò & in hac vita miſericordiam non conſequetur.*

Diſpereat de terra memoria eorum, pro eo quòd non eſt recordatus facere miſericordiam. Patet ex hoc, quod Deus hanc legem fecit, ſcilicet, qui in hac vita miſerebitur pauperum, in hac, & in alia miſericordiam obtinebit: & ſi non vis recordari pauperum ſalubriter in terra morientium, tunc peribit recordatio tui in terra viventium, recordaberiſque eorum inutiliter in inferno. *ſerm.* 3. *Dom.* 5. *poſt Pentec.* & *in Ioan. c.* 4. *v.* 8.

12. *Miſericordiæ opus eſt lectio, quam docuit Chriſtus ſuis Diſcipulis: crudelitas in pauperes eſt lectio, quam ſuis diabolus docet.*

Quia non eſt recordatus facere miſericordiam, & perſecutus eſt hominem inopem. Ecce quod facit Chriſtus magiſter noſter, & quod diabolus, docuit hanc lectionem, ſcilicet miſericordiæ, quam vult, ut recordentur ſæpè, & eam exerceant: E contra diabolus docet crudelitatem, in qua exercuit Judæos contra Chriſtum inopem, & mendicum perſequentes: *in Ioan. c.* 4 *v.* 8. & *Vgo Card.* Ex quo patet, quod Chriſtus fuit in hac vita inops, & pauper, & ideò etiam in hac vita mendicitatem exercuit. *Op. de paup. Chriſti. a.* 1. *qu.* 1.

13. *Homo medius à Deo conſtitutus inter benedictionem, & maledictionem, ut eligat quod ſibi placuerit.*

Et dilexit maledictionem, & veniet ei, & noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Vide quomodo Judas incurrit maledictionem Dei, quia eam voluit liberè: Nam homo conſtitutus eſt medius inter benedictionem, & maledictionem Dei, ut eligat eam, quam voluerit: cum benedictione Dei ſtat obſervantia mandatorum Dei, qua veluti veſte nobiliſſima induitur juſtus, cum maledictione autem ſtat inobſervantia, & tranſgreſſio mandatorum Dei, qua maledictione, veluti veſte ſordida induitur peccator: elige ergo cum Matthia benedictionem Dei, & dimitte Iudæ maledictionem. *ſer.* 1. *in op. de decem præcep.* & *ſer.* 3. *Dom.* 19. *poſt Pentec.* Nota etiam, quod hæc benedictio Dei ſolùm intrat in animam, quæ eſt Paradiſus Dei per gratiam; & maledictio in animam peccato fœdatam, tanquam in ſentinam diaboli. *Op. ſpecul. B. Virg. lec.* 14.

14. *Alii præcinguntur cingulo ſanctitatis, alii iniquitatis.*

Fiat ei ſicut veſtimentum, quo operitur, & ſicut zona, qua ſemper præcingitur. Nota, quod hic S. Propheta proſequitur imprecationes pœnarum Iudæ, & malorum, in quas ob peccatum inciderunt, & continuè incidunt: additque, quod peccatum eſt ipſis veluti veſtimentum, quo induti ſunt, & ſicut cingulum, quo præcincti incedunt; nempè ob conſuetudinem malæ vitæ: ſicut è contra boni induuntur divina gratia, & præcinguntur cingulo pœnitentiæ, juſtitiæ, & continentiæ. *Pſal.* 108.

15. *Chriſtus immutavit, & reduxit ſuam carnem ad mortem, ut nos redigeremus noſtram ad vitam.*

Caro mea immutata eſt propter oleum. Quid eſt hoc, quod dicit Chriſtus in his verbis? quomodò immutata dicitur ejus caro propter oleum? ſed hic exprimitur amor Chriſti in nos qui ſuum corpus ſubjecit mutationi mortis propter oleum, ſcilicet propter chariſmata Spiritus Sancti, quæ nobis communicavit, & hic vide quàm fuerit in nos beneficus; nam ſeipſum in mortem tradidit, ut nos ad vitam efferret, quia virtute mortis Chriſti,

pro

pro nobis aſſumpta, tunc homo incipit vivere, quando incipit mori pro Chriſto,& hinc cum ſolemnitas celebratur de morte alicujus ſancti, Eccleſia dicit: *Deus qui ſancti tui natalitia colimus. Pſal.*108.

16. *Peccans duplici confuſioni ſubjicitur.*

Induantur ſicut diploide confuſione ſua. Quid eſt diplois,& quid hæc confuſio peccatorum? Nota,quod diplois eſt duplex veſtis; utriurque hac metaphora facer textus.ut pateat quales effectus proveniant ex peccato: nempe peccans ſubjicitur confuſioni, & pœnæ quoad corpus, & animam; item quoad duplicem partem animæ rationis, & voluntatis: item in inferno quoad pœnam ſenſus, & carentiam viſionis Dei: item in hac, & in altera vita:Vide igitur quàm peſſima eſt negotiatio peccatoris ſe ſubjicientis tot confuſionibus. *libr.*4.*diſput.*15.*parte prima dub* 1. *& ſapient. capit.*11.

17. *Oratio vocalis recte facta, Deo gratiſſima,& nobis utiliſſima.*

Confitebor nimis in ore meo, & in medio multorum laudabo eum. Nota,quod hic exaltat pſalmodiam,& orationem vocalem: dicit igitur: *Confitebor*,ideſt corde,& ore farebor, additque: *nimis in ore meo.& in medio multorum*, ut videas, quod vocalis oratio eſt Deo valde accepta,& valet ad memoriam ſuſcitandam,ad ſomnolentiam reptimendam, ad deſidarium accendendum, ad obſequium impendendum, ad gaudium exprimendum, & ad exemplum demonſtrandum.*in Lucam.cap.*11.*verſ.*2.

18. *Pſalmodia, & oratio ad Mariam convertitur in hoc Pſalmo.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Domina laudem meam ne deſpexeris, & hoc dedicatum tibi pſalterium digneris acceptare:reſpice voluntatem cordis mei,& affectionem meam fac tibi beneplacentem: propera ad viſitandum ſervos tuos,ſub tegumento manus tuæ illæſi conſerventur: illuminationem Spititus Sancti per te ſuſcipiant, & refrigerium contra cupiditatis æſtum: medere conttitis corde Domioa, & refove eos ungueoto pietatis. *Opuſc. Pſalt. B.Virg. Pſal.*108.

19. *Benedictio Dei per Mariam nobis deſcendit.*

Et dilexit maledictionem, & venit ei, & noluit benedictionem. Cur noluit iſte impius benedictionem? quia ſe elongavit à Maria Virgine, perſequendo ejus filium, qui enim vult benedictionem divinam ad Mariam recurrat,quia qui ab ipſa elongabitur, privabitur benedictione divina,& habebit maledictionem. *Opu.ſpecu.B.Virg. lect.*14.

PSALMUS CIX.

Titulus: Pſalmus David.

1\. PRIMÒ nota, quod iſte Pſalmus ordinatur ad Chriſtum myſticum David, & in eo primò exponitur divina generatio Verbi facta à Patre, ejus æqualitas cum ipſo, & deinde Incarnatio.

2. *Divina, & æterna generatio Verbi hic exponitur per hac verba.*

Dixit Dominus Domino meo. Dixit, ideſt genuit filium,& ab æterno diſpoſuit divinam generationem,& incarnationem:dicitur autem: *Domino meo*, ideſt Chriſtus eſt Dominus noſter ſecundum divinitatem, & ſecundùm humanitatem capur Eccleſiæ *Pſal.*109. *& Pſal.*30.

3. *Chriſtus poſitus eſt ad dexteram Patris in potioribus bonis ejus.*

Sede à dextris meis. Scilicet in potioribus bonis Patris,& ad æqualitatem Patris *Op.de inviſib Dei. & l.*3.*d.*18.*dub.*3.*in Lucam c.*1.*v.*11.*& c.*22.*v.*69.*& Pſalm.*109.

4\. Chriſti poteſtas hic exponitur in his verbis: *donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum*, & nota, quod illud verbum, *donec*, non exprimit terminum certum,ſed æternitatem, quia eſt terminus incluſivus permanentiæ ſeſſionis, & excluſivus occultationis.*l.*4.*d.*30.*dub.*4.*ſ.*7. *& Pſal.*109. *& ſer.*1. *Dom.* 9. *poſt Pentecoſt. & in Lucam cap.*12. *verſ.*59.

5\. Impij à Chriſto judice conculcabuntur in judicio, & in inferno, quod patet ex his verbis: *donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum.*

6. *Prædictio Adventus Chriſti facta à Propheta.*

Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion. Ecce quod aperte prædicit Propheta adventum Chriſti,ejus prædicationem,miracula,& inceptionem regni ejus futuram ex Sion, & Jeruſalem. *in Lucam c.*18.*v.*31.*& c.*24.*v.*46.*& in Pſal.*12.

7. *Poteſtas Chriſti permanens eſt in Eccleſia contra dæmones.*

Virgam virtutis tuæ:dominare in medio inimicorum tuorum. Quaſi dicat Pater: Tu ô fili carnem aſſumens, & dominaberis tua poteſtate in inimicos tuos, ſcilicet ſuper dæmones, quorum malitia, & poteſtas per te ſuppeditabitur. *ſermon.* 3. *Dom.Advent.*

8. *Chriſtus filius Dei naturalis declaratur.*

Tecum principium in die virtutis tuæ,ex utero ante luciferum genui te. Nota, hic oſtenditur nativitas æterna Chriſti ex Patre; tamquam ex principio,qui genuit filium in die, ſcilicet in claritate gloriæ,& ab æterno.*in Lucam c.*3.*v.*22.*& c.*9.*v.*33.

Tt &

& in Ioan.c.8.v.25. & collat.1. & in ſap.c.9. Nota iterum, quod in his verbis commendatur Chriſtus, primo ab æqualitate: ubi dicit: *tecum*, ſecundo à deitate ubi dicit *principium*: Tertiò à fortitudine, obi dicit: *in die virtutis*: quartò à perpetuitate, ubi dicit: *ante luciferum genui te. Pſal.* 109.

9. *Chriſtus immutabiliter conſtitutus à Patre ſacerdos ſecundùm humanitatem.*

Juravit Dominus, & non pœnitebit: tu es ſacerdos in æternum. Vide, quod immutabiliter Chriſtus declaratus eſt à Patre Sacerdos, non ſecundùm divinitatem, ſed humanitatem, in qua ſe pro nobis obtulit ſacrificium Deo Patri, ut ipſe eſſet Sacerdos, & ſacrificium. *Op. de invisibilit. Dei. & Pſalm.* 118. *v* 14. *& Pſalm.* 109. Nota autem, quod præfiguratus eſt ſacerdos in Melchiſedech, quantum ad originem, quia ſine genealogia, ſcilicet expreſſa in ſcriptura: quantum ad dignitatem, quia fuit Rex, & ſacerdos: quantum ad ritum, quia obtulit panem, & vinum. *l.4.d.14 p.1.a.2. qu.3. & l.3 d.3.p.1.a.1. qu.2.* Nota etiam, quod dicitur Chriſtus Sacerdos in æternum ſecundùm humanam naturam, non quia in triduo fuerit Sacerdos, cum tunc non eſſet homo propriè, ſed quia ipſi nullus alius ſucceſſit in ſacerdotium. *l. 3.d.22. a.1.qu.1.ad 6. & in Ecclen cap.1.*

10. *Juramentum de ſe eſt licitum, & ſanctum.*

Juravit Dominus. Ergo ſi Dominus juravit, ſequitur, quod jotamentum de ſe eſt licitum, & ſanctum *l.3.d.39.a.2 qu.1.*

11. *Chriſtus venit in mundum, ut impleret ruinas Angelorum, & Cælum hominibus.*

Implebit ruinas. Quas ruinas? ruinas Aogelorum, qui ceciderunt: venit ergo Chriſtus, ut impleret domum Domini: curramus igitur, quia Chriſtus nos expectat: noodum impleta eſt domus; adhuc expectantur, de quibus impleantur nuptiæ. *ſer.2.Dom.2.poſt Pent.*

12. *Chriſti paſſionis numeroſitas, & diuturnitas explicatur per torrentem.*

De torrente in via bibet. Quid eſt quod Chriſtus bibit de torrente in via? & quandonam fuit hoc? Nota quod Torrens eſt aqua veniens cum impetu collecta ex pluvialibus aquis, præcipitanſque priorem aquam: per quod ſignificat numeroſitatem paſſionis Chriſti, & intinoitatem, & diuturnitatem, & paſſionum diverſarum ſucceſſionem. *In Ioan.collat.*79.

13. *In via juſtitiæ anima currat ad potum veritatis ſupernæ, eamque appetat.*

De torrente in via bibet. Quis? ſcilicet currens cum Chriſto in via perfectionis: ſi enim appetierit juſtitiam, & veritatem; de ipſa bibet in torrente vitæ ſpiritualis. *In Ioan. collat. trigeſimaoctava.*

14. *Ad dexteram ſuam poſuit Chriſtus Mariam Matrem ſuam.*

Dixit Dominus Domino meo ſede à dextris meis. Hoc dixit Pater Chriſto filio ſuo: Hoc dictum eſt & Mariæ ab eodem filio; nempè ſede Mater mea à dextris meis, quia bonitas, & ſanctitas placuerunt tibi, ideò regnabis mecum in æternum: corona immortalitatis in capite Sancto tuo, cujus fulgor, & claritas non extinguetur. *Op. Pſalt. B.V. Pſalm.* 109. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

15. *Maria Virgo eſt virga virtutis Dei contra Dæmones.*

Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion. Nota hæc verba non ſolùm dicuntur de Chriſto, ſed & de Maria Virgine: Virga enim fuit virtutis Dei contra inimicos infernales, quibus magna virtute dominatur; & ideo Domina tam magna, tam magnæ virtutis meritò à nobis amatur, meritò à nobis laudatur, & meritò à nobis exoratur, ut nos contra inimicos iſtos tueatur *Op. ſpecul. B.V. lec.* 3. Et hinc Hieremias *c.* 1. dixit: *virgam vigilantem ego video.* ſcilicet Mariam vigilantem ſuper nos.

16. *Ex utero mentis Patris; & ex utero corporali Mariæ genitus idem Chriſtus.*

Ex utero ante Luciferum genui te. Quis eſt iſte genitus ex utero? iſte eſt Chriſtus genitus ab æterno ex utero mentis paternæ, & in tempore ex utero B.V. Mariæ: unde ſi eſt filius Patris, eſt etiam filius Matris, verè nimis admiranda, & veneranda nobilitas Mariæ. *Op. ſpec. B.Virg lec.*16.

17. *De torrente gratiarum Mariæ bibent ſervi ejus.*

De torrente in via bibet. Quiſnam? ſervus Mariæ: iſte bibet de theſauris ejus ſapientiam Dei, & intellectum prudentiæ, ac formam diſciplinæ: Beatus igitur qui ad hunc fontem currit, ut bibat. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſalm.*109.

PSALMUS CX.

Titulus: Alleluia.

1. PRIMÒ Nota, qood in hoc Pſalmo invitatur Populus Chriſtianus ad lætandum, & ſimul ad Chriſtum laudandum pro operibus ab ipſo patratis per quæ liberatus eſt.

2. *Confeſſio cordis, & oris, ſcilicet peccatorum, & laudis, Pſalmodiaque proponitur.*

Confitebor tibi Domine in toto corde meo, in conſilio juſtorum, & congregatione. Confitebor, ideſt corde, & ore fatebor. Hæc eſt confeſſio, ſcilicet peccatorum, & laudis Dei, in quam vir juſtus Deo ſerviens debet exire, & præcipue in confeſſionem laudis, quæ toto corde, & ſimul ore debet in honorem Dei exerceri. *Pſal.*110. *& ſer.2.in rogat.*

3. *Confeſſio in toto corde quænam ſit.*

Confitebor tibi in toto corde. Quid eſt confiteri in toto

toto corde ? hoc eſt fateri ore quicquid culpatum habes,& effundere totum cor ſicut aquam,abſque eo,quod aliquod ibi remaneat.*fer 2.in rogat.*Confiteri item in toto corde, eſt confiteri peccata, cum firmo propoſito emendandi. *Op. Diat.ſalu. tit.2.c.3.& Pſal.118 c.10.v.1.*

4. *Conſilium juſtorum multiplex.*

In conſilio juſtorum. Quid eſt confiteri Deo in conſilio juſtorum Nota quod eſt conſilium,quod dant ſancti;& conſilium , quod datur ſanctis , & conſilium juſtorum,quod fiet de ſanctis : primum datur nobis , ut bene operemur:ſecundum quod accipiatur ab ipſis ſanctis:& tertium,ad quod reſurgent boni. *Pſal.*118.

5. *Magna opera Domini in redemptione hominum.*

Magna opera Domini exquiſita in omnes voluntates ejus. Verè magna ob magnitudinem redemptionis:magnus enim fuit redemptor:magnus homo redemptus,& magna hoſtia,quia filius,& magna quia ordinata ad gloriam Dei.*Pſal.*110. magna item dicuntur, quia occulta ſunt judicia ejus. *In Eccleſ.c.*11.

6. *Confeſſio noſtra debet eſſe in omnes voluntates Dei.*

Magna opera Domini exquiſita in omnes voluntates ejus. Quid eſt in omnes voluntates ejus?ergo eſt multiplex voluntas Dei:ſed nota quod voluntas Dei,quæ Deus non eſt,vel eſt præceptum, vel prohibitum,vel conſilium,vel promiſſum.*Pſ.*118.

7. *Iuſtificatio & juſtitia qualiter differant.*

Confeſſio , & magnificentia opus eius , & juſtitia ejus manet in ſæculum ſæculi. Nota , quod in his verbis innuitur ordo juſtificationis peccatoris; provectus boni operis , ejuſque effectus : dicitur igitur : *confeſſio* : per quod denotatur juſtificatio peccatoris, quæ conſiſtit in contritione , & confeſſione:addit, *& magnificentia*; quia ad juſtificationem debet ſequi augmentatio boni operis , & provectus ſanctæ vitæ,quæ conſiſtit in juſtitia,ſeu in vitatione mali,& electione boni , & bonorum operum, ad quod conſequitur retributio æterna : unde additur:*juſtitia ejus manet in ſæculum ſæculi.* & hoc eſt, quod ſignificatur per Paſcha , & Pentecoſten:nam in Paſcha torrebant Iſraëlitæ ſpicas igni,& confricabāt manibus grana,per quod ſignificatur contritio:& in Pentecoſte offerebant panes fermentatos;per quod ſignificatur juſtitia,& provectus bonorum operum:ut hinc diſcas , quod non ſufficit ſe eripere à mala vita,& peccatis, ſed requiritur , ut per bona opera ad perfectionem ſe transferat. *Pſal.*110.

8. *Multa mirabilia , & prodigia relucent in ſacramento Euchariſtia.*

Memoriam fecit mirabilium ſuorum,miſericors,& miſerator Dominus,eſcam dedit timentibus ſe Nota, quod primò ponit mirabilium operum Domini memoriale à Deo propoſitum nobis, & ut ſciatur in quonam conſiſtant iſta mirabilia , ſubdit : *eſcam timentibus ſe dedit* : ergone mirabilium operum Domini magnificentia conſiſtit in eſcâ hominibus præparata ? Nonne hoc eſt opus communiſſimum?ſed attende, quod hic loquitur ſacer textus de eſcâ Euchariſtiæ , in qua præcipua mirabilia Dei continentur, quorum præcipua reducuntur ad octo capita : quatuor ad ſubſtantiam Euchariſtiæ, alia quatuor ad potentiam : nam ad ipſam concurrit mirabile opus productionis per verba tráſubſtantialia,per quæ formæ ſenſibilitas, gratiæ multiplicitas & naturæ ſublimitas oſtenditur;ut patet in his verbis: *Hoc eſt Corpus meum* : 2. mirabile opus multiplicationis in variis locis , & hoſtiis : Tertiò mirabile opus miniſtrationis per ſacerdotes:quartò mirabile opus eſt conſūptionis, ſcilicet accidentium , abſque eo quod conſumetur ſubſtantia Corporis Chriſti : quintò eſt mirabile opus ſubverſionis indignè ſumentium hanc eſcam , qui ob id in triplicem mortem incidunt ; ſcilicet in mortem ſpiritualem animæ , corporis, & æternalem : ſextò eſt mirabile opus confortationis , quia mirabiliter confortat in via , in qua occurrunt tot adverſitates : ſeptimò eſt mirabile opus delectationis, quia habet omne delectamentum ſuavitatis , & omnium ſaporum deſiderabilium. Octavò eſt mirabile opus tranſmiſſionis, ſcilicet ad ſuffragium mortuorum:mirabilis igitur Deus oſtenditur mirabiliter in hoc , quod eſcam dedit timentibus ſe,*ſer. 5. & 6. in cæna Domini.*

9. *Mirabile eſt quod cibus Euchariſticus non tranſit in ſubſtantiam alti,ſed trahit ipſum ſumentem ad unionem cum Chriſto ſumpto.*

Memoriam fecit:eſcam dedit timentibus ſe. Si eſcam dedit timentibus ſe : ergone hanc eſcam convertunt in ſe ſumentes ipſam ? ſed quodnam opus mirabile eſt hoc,cum ſit commune omnibus cibis. ſed nota , quod ſumens Euchariſtiam non ipſam trahit per converſionem in ſe,ſed eſt Chriſtus,qui traſmutat ipſum ſumentem in ſe per unionem ſupernam , & mirabilem , ſicut unitur ignis ferro ignito,aër ſolis radio,& aquæ ſtilla cum vino,*ſer.4,in cæna Domini.* Nota igitur , quod unio, quæ acquiritur per hoc ſacramentum dicit aliquid amplius,quam unio per gratiam, ſuperaddit enim aliquid amplius : nempe non ſolum unionem ſpiritualem in animâ, ſed etiam quodammodò in corpus,& carnem. *Vide Suarez de unione Euchariſt.tom.3.*

10. *Euchariſtia Sacramentum eſt memoriale dominica mortis , & charitatis.*

Memoriam fecit mirabilium , eſcam dedit timentibus ſe. Si ergo hæc eſca in memoriam mirabilium Dei,ſequitur,quod ſit memoriale nempè memoriale mortis Chriſti , ejuſque eximiæ charitatis : memoriale inquam vivum , & verum , quia non tantùm eſt ſignum rememorativum , ſed & demonſtrativum, ſcilicet præſentiæ Chriſti veræ, ſanctificationiſque animæ.*in Lucam c.12. v.59.*

11. *Euchariſtia exhibitio effectus divina miſericordia,qua timentibus Deum timore filiali praparavit eam.*

Miſericors,& miſerator Dominus,eſcam dedit timentibus ſe. Ecce quid eſt,quod induxit Deum ad exhibitionem eſcæ Euchariſticæ:nempè quia Deus eſt miſericors per naturam,& ideò miſeratorem ſe oſtendit quoad effectus,nēpe in præparando hanc

Digitized by Google

eſcam Eucharisticam timentibus ſe timore filialis reverentiæ, habentem omne delectamentum, & omnem saporis ſuavitatem: cujus guſtu anima tanto ardore accenditur, ut deſtructa omni tepiditate, & omni carnalitate, ſoli cibo iſti per amorem uniatur, & in eum convertatur, & tunc guſtua (quoniam ſuavis eſt Dominus) experitur quomodò ſpiritus ejus ſuper mel dulcis; & comprehendit ſenſibiliter, quam magna ſit multitudo dulcedinis, quæ abſconditur in illo Sacramento amoris. *Ser 5. Dom.6. poſt Pentec.*

12. *Homo ad imitationem Dei ſit juſtus, ſed cum admixtá miſericordiá.*

Miſericors, & miſerator Dominus. Nota, quod ubique prædicatur Deus juſtus, imò ipſa juſtitia eſt ſed tamen vult admiſceri cum juſtitiâ miſericordiam: ut hinc ediſcas ô homo, quod ſi juſtus vis eſſe, debes exercere miſericordiam, ut tua juſtitia ei placeat. *Sap.c.12.*

13. *Mandata Dei quare dicuntur fidelia.*

Fidelia omnia mandata ejus confirmata in ſeculum ſeculi. Cur mandata Dei dicuntur fidelia: quia reddunt præmium, quod promittitur, & quia ſunt confirmata teſtimonio Chriſti Domini in veritate, & æquitate. *Pſalm.118. c.5. v.14.*

14. *Redemptionem, & redemptorem primò miſit Deus ad Judæos, & deinde ad gentiles.*

Redemptionem miſit Dominus populo ſuo. Nota, quod primò dicit: *populo ſuo*; ſcilicet judæorum, quia ipſi in propria perſona prædicavit non gentibus; & quia de carne judæorum aſſumpſit, & quia promiſſiones factas Abrahæ, & cæteris ſanctis judaïci populi adimplevit: ex quo patet quanta fuerit protervia, & ingratitodo ejus. *Pſalm.110.* Nota, quod ſecundario dirigitur hæc redemptio populo gentili, qui recipiendo fidem Chriſti factus eſt populus ejus: ex quo patet quanta ſit ſtultitia hominum, qui cum jam fuerint de captivitate diaboli redempti iterum in poteſtatem ejus ſe tradunt. *Ser.5. in Nativ.& in Lucam c.1.v.69.& c.1.v.38.*

15. *In nomine Ieſu continetur virtus redemptionis Chriſti.*

Sanctum, & terribile nomen ejus. Nota, quod præmiſſa redemptione à Chriſto facta, ſubdit, quod nomen ejus eſt ſanctum, & terribile: quænam conſequentia eſt iſta? ad quid proponitur nomen hoc Jeſus? ut videas, quod unus ex præcipuis effectibus redemptionis Chriſti eſt oſtenſio, & expoſitio ſancti nominis Ieſu; & ut oſtendatur ſanctificatio hujus nominis, & quia nomen hoc decet ſanctitudo: magnum quidem Sacramentum eſt hoc, manifeſtatum in gentibus. *In Lucam c.5.v.49.*

16. *Nomen Ieſus ſanctum nobis, & terribile dæmonibus.*

Sanctum, & terribile nomen ejus. Vide qualem excellentiam Chriſtus collocavit in nomine Ieſus, ſcilicet quia ſanctum, & terribile: quomodò ſanctum, & terribile? ſanctum ſcilicet nobis, & terribile dæmonibus, quia in hoc nomine conſequimur gratiam, ſanctitatem, & gloriam, ſimulque victoriam contra dæmones. *Ser.4. in Circumciſione.* Dicitur etiam ſanctum, quia gratioſum, & glorioſum virtuoſis, & terribile vitioſis, & gentiliter viventibus. *Pſal.118. c.4.v.7.*

17. *Timor Domini quomodò dicitur initium ſapientiæ, & ſanctitatis.*

Initium ſapientiæ timor Domini. Cur ex timore, & non potius ex amore dicitur oriri ſapientia, & ſanctitas? dicitur timor initium ſapientiæ, quia ſapientiam initiat, diſciplinat, & coronat, & coronando conſummat: timor enim Domini diligenter evigilat ſuper civitatem animæ, & cuſtodit oſtium cordis, ne ibi intret diabolus, perimit omnia maleficia diabolica; & ideò per timorem Domini intrat ſapientia, & ſanctitas in animâ. *Op. diat.tit.6.c.2.& Pſal.118. c.3. v.6. & in Lucam c.1. verſ.47.*

18. *Intellectus bonus datur facientibus, & benè operantibus.*

Intellectus bonus omnibus facientibus eum. Scilicet obſervantibus ejus mandata, quia ſic ea rectè intelligunt, & diligunt. *Pſalm 38. in titulo, & 118. c 51.v.9.* Vide ergo, quod in ſchola Chriſti primus gradus eſt operari benè: & deinde percipere ſapientiam, & notitiam rerum divinarum. Et iſti laudabunt Deum in ſæculum ſæculi. *Pſalm.118. c.3. verſ. 2.*

19. *Ad laudes Mariæ totum cor ſervorum Dei debet incumbere.*

Confitebor tibi in toto corde meo. Hoc dicit Eccleſia Deo: hoc & Beatæ Virgini dicere debet quilibet ſervus Dei, & Mariæ: Confitebor tibi Domina in toto corde meo; & glorificabo te in tota mente mea: quia opera tuæ gratiæ commorantur, & permanent: & teſtamentum miſericordiæ tuæ ante thronum Dei ſemper conſervatur. *Opuſcul. Pſalt. B.Virg.Pſal.110.* Hinc ad Virginem laudandam, & ad confugiendum ad eam debet quiſque ſe excitare, quia merita ejus ſemper ante thronum Dei vivi permanent. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

20. *Inter mirabilia à Chriſto poſita pro memoriali ſuæ ſapientiæ potentiæ, & bonitatis potiſſima eſt devotio, & interceſſio B.Virginis.*

Memoriam fecit mirabilium ſuorum. Nota, quod inter mirabilia opera à Deo exhibita in Eccleſia, hoc eſt mirabiliſſimum: nempè exhibitio devotionis Mariæ, quia decrevit, ut quicquid boni habemus, totum habeamus per Mariam. *Op. ſpec. B.Virg.lec.2.& 3.*

21. *Mariæ vita eſt memoriale propoſitum nobis ad imitandum.*

Memoriam fecit mirabilium ſuorum. Si inter mirabilia Dei collocari debet B.Virgo, ergo nobis proponitur tamquam memoriale, & exemplar amandum, colendum, imitandum, & ipſi conformandum, in hocque conſiſtit vera devotio B.Virginis. *op.ſtim.div.am.p.3.c.16.*

22. Per

22. *Per Mariam Deus nobis eſcam Euchariſticam preparavit.*

Miſericors, & miſerator Dominus, eſcam dedit timentibus. Nota, quod hic prædicitur expoſitio eſcæ euchariſticæ facta à Chriſto: ſed attende, quod haoc habemus per Mariam Virginem, quæ fuit illa navis, ut *in prov. c.* 31. nobis ferens panem vitæ, ejuſque uterus clibanus, in quo paratus, & coctus fuit igne Spiritus Sancti. *Pal.* 53. & 138. & 106. & *op. medit. vita Chriſti c.* 4. & *op. de perfec. titu c.* 8.

23. *Per Mariam miſſa eſt redemptio à Patre.*

Redemptionem miſit Populo ſuo. Nota, quod hanc redemptionem miſit Pater per Mariam, & per quam Populus pœnitens habet ſpem ſalutis. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 110.

24. *Nomen Mariæ ſanctum, & terribile.*

Sanctum, & terribile nomen ejus. Eius? cujuſnam? jam dictum eſt hic notari mirabilia ſancti nominis Jeſu: adde, quod inter mirabilia opera Dei, hoc fuit mirabiliſſimum, ſcilicet expoſitio nominis Mariæ, quod eſt ſanctum, ſcilicet glorioſum, & admirabile, & ideò, qui illud retinent, non expaveſcent in puncto mortis: nomen inquam ſanctum, ſcilicet affectuoſum dulciſſimum, gratioſum, nobiliſſimum, glorioſum, & digniſſimum: eſt & terribile, ſcilicet dæmonibus, quia ad invocationem ejus dæmones fugiunt, & torquentur. *Op. ſpec. B. Virg. lec.* 3. & 11. & *op. Pſal. B. V. Pſ.* 6. & 25. & 110. & 121. & 118. *ad* 5. *Principes. In Lucam c.* 1. *v.* 28.

25. *Illuminatio mirabilis animæ advenit honorantibus, & colentibus nomen Mariæ.*

Intellectus bonus omnibus facientibus eum. Scilicet facientibus id, quod intelligunt eſſe faciendum: ſed verte hæc ad Mariæ laudes: nam qui ejus ſanctum nomen venerantur, mirabiliter illuminantur, forſque illorum advenit inter Angelos pacis: Maria enim interpretatur ſtella illuminatrix. *Opuſc. ſpecul. lec.* 3. & *opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 110.

26. *Mariæ laudes in Eccleſia militante, & triumphante permanent in ſæcula ſæculorum.*

Laudatio ejus manet in ſæculum ſæculi. Ubinam manet laudatio Mariæ? manet in Eccleſia militante, & permanebit in æternum in triumphante *Op. Pſal. B. Virg. Pſalm.* 18. & 57. & 65. & *l.* 3. *d.* 3. *p.* 1. *qu.* 1. *ad* 4.

PSALMUS CXI.

Titulus: Alleluia, reverſionis Aggæi, & Zachariæ.

1. PRIMÒ Nota, quod licèt in titulo nominentur iſti duo Prophetæ, tamen non fuerunt tempore David, ſed multò poſt, qui de renovatione templi prophetaverunt, ideò ad ſignificatum nominis alluſio fit: Aggæus interpretatur montanus: Zacharias feſtivus, & hilaris: & quia in hoc Pſalmo agitur de confeſſione, & laude Dei cum timore facienda; hinc ſignificatur, quod iſte Pſalmus continet laudem pro reverſione Aggæi, ideſt Populi montani, ſcilicet exiſtentis in eminentia virtutum poſt deſtructam captivitatem Babylonicam per pœnitentiam; & Zachariæ, ideſt Populi hilaris propter bona ſibi à Deo collata: ergo exaltatur hic pœnitentia, quæ incipit à timore, & ſublimitas ſtatus Deum timentium.

2. *Timor Dei beatum facit hominem in hac vita.*

Beatus vir qui timet Dominum. Quomodo dicitur beatus in hac vita mixta tot imperfectionibus? Beatus dicitur, ſcilicet felix, qui habet timorem Dei: Timor autem alius eſt naturalis, v. g. quo timemus mortem: alius ſervilis, qui facit ceſſare à malo: alius initialis, qui habetur cum charitate imperfecta: & alius eſt filialis, qui habetur cum charitate perfecta; & iſte propriè reddit hominem beatum, & felicem: timor autem mundanus, qui facit ceſſare à bono opere infelicem reddit. *Pſal.* 111.

3. *Quænam reddunt hominem hilarem, & beatum.*

Beatus vir qui timet Deum. Nota, quod pro titulo hujus Pſalmi anteponitur Zacharias, quod interpretatur hilaris, & feſtivus: & talis eſt, qui habet conſcientiam puram, opera ſancta, & converſationem rectam cum fratribus; & ideò ſubdit. *in mandatis ejus cupit nimis: gloria, & divitiæ &c. Pſalm.* 111.

4. *Idem confirmatur ex hoc Pſalmo.*

Beatus vir qui timet Dominum: Nota, quod hic ſubduntur fœlicitates viri juſti, & primò conſcientia pura, & timor Dei: unde dicit. *Beatus vir qui timet.* Secundò filii ſancti: unde: *potens in terra ſemen ejus.* Tertiò honor, & divitiæ ſpirituales: unde: *gloria & divitiæ in domo ejus.* Quartò juſtitia, & bonitas; unde: *juſtitia ejus manet. Pſal.* 111.

5. *Deus non reſpicit quantum, ſed ex quanto, ſcilicet ex bona voluntate, qua efficitur.*

Beatus vir qui timet Dominum, in mandatis ejus cupit nimis. Quomodo poteſt quis nimis deſiderare in obſervantia mandatorum Dei? videtur hoc

impoſſibile? ſed attende, quod hic exaltatur bona voluntas, & intentio offerentis, quæ in ordine ad Deum plus ſe extendit, quàm vires poſſint exteriùs operari: ut patet de illa vidua *in Matth. c. 12.* quæ miſit in gazophilacium duo minuta tantùm, & tamen Chriſtus dixit ipſam obtuliſſe pluſquam cæteros divites, quia ordinem habuit ad bonam, & meliorem voluntatem offerentis. *l. 2. d. 40. a. 2. q. 2.* Nota tamen, quòd hoc verum eſt, quando opus externum non poteſt exerceri ad proportionem bonæ voluntatis; tunc enim verificatur illud dictum: tantum facis, quantum vis: & hoc pacto dicebat S. Pater Franciſcus, quod Pauper poteſt eſſe magis largus in dando quàm dives. *Op. de profec. rel. gloſ. l. 2. c. 23. & ſir. 5.*

6. *Generatio juſtorum à Deo, & hominibus benedicitur, quia permanet: Generatio iniquorum maledicitur, & præterit.*

Generatio juſtorum benedicetur. Nota, quod hic extollitur bonitas, & rectitudo juſtorum, qui non ſolùm ſunt in ſe beati, ſed etiam in filiis tum corporalibus, tum ſpiritualibus: è contra iniquorum præterit, quia caret benedictione Dei: in qua generatione involvuntur etiam opera bona in bonum, & mala in malum malis, quæ ſunt ſemen ſpirituale hominum *in Ecclen. c. 1. & Pſal. 111. & Vgo Card. hic.*

7. *In domo Domini abundant divitiæ veræ, & gloria: in domo mundi miſeriæ, & calamitates.*

Gloria & divitiæ in domo ejus. Quomodo in domo timentis Deum abundant divitiæ, & gloria? nonne ut plurimum vivunt in miſeriis, & perſecutionibus? ſed attende, quod loquitur hic non de divitiis temporalibus, quæ relinquunt inquietudinem in cogitatu, inſatiabilitatem in appetitu, cæcitatem in intellectu, ſterilitatem in fructu; ſed de ſpiritualibus, quæ nec poſſunt amitti, nec auferri, nec reſolui, nec putreſieri, vel comburi: iſtæ abundant in domo Domini, in qua habitant Patriarchæ, & opulenti, qui divitiis temporalibus benè uſi ſunt: habitant & omnes timentes Deum, abundantes gloriâ, & divitiis veris. *ſerm. 1. in feſto omn. ſanctor. & ſer. 1. de plurib. Confeſſorib. & op. ſoliloq. c. 4. in fine.*

8. *Lumen fidei exoritur, & illuminat mentem juſtorum, quod per peccatum obſcuratur in mente iniquorum.*

Exortum eſt in tenebris lumen rectis corde miſericors. Ecce quid facit fides in mente juſtorum; nam ipſam illuminat, & irradiat, quam obſcurat peccatum. *Pſal. 111.*

9. *Juſti exercent opera miſericordiæ in proximum.*

Iucundus homo qui miſeretur, & commodat. Nota hunc ordinem: primò: *miſeretur:* poſtea: *commodat:* quia tria circa hoc ſunt opera miſericordiæ, ſcilicet mutuo dare, dare, & commodare: dare eſt ſine ſpe recipiendi, quia donum (ait Ariſtoteles) eſt datio irredibilis: unde tres gratiæ quaſi tres ſorores depinguntur, dantes manus retro flexas poſt tergum, quaſi non videant cui dent, ut iterum aliquid petant; & hoc eſt miſereri: mutuo dare, eſt idem dare, & tale recipere; commodare eſt vel tale, & non cum uſura recipere. *Pſal. 111.* Ut hinc videas gradus ſubveniendi proximo magis, vel minus perfectos. Nota etiam, quod dicit: *jucundus homo qui miſeretur*, quia exercens opera miſericordiæ, debet ſe hilarem exhibere in dando proximo, *in Lucam c. 11. v. 41.* Sic autem proximo miſerendo, diſponit ſermones ſuos in judicio, ut ſcilicet habeat quid reſpondebit Chriſto dicenti: *eſurivi & dediſtis mihi manducare.* Sicque non commovebitur in æternum, ſcilicet non ſeparabitur à Deo, & electis. *Sic Gloſſa.*

10. *Memoriam laudabilem, & æternam ſui relinquunt juſti poſt ſe: vituperabilem relinquunt impii.*

In memoria æterna erit juſtus. Quomodo ſolus juſtus? nonne & memorantur etiam opera antiquorum impiorum, ut Caïn, Pharaonis? ſed intellige de memoria laudabili, & utili, quam poſt ſe relinquunt juſti: impii verò relinquunt memoriam de ſe vituperabilem; & ſi aliquid boni fecerunt, totum Deo, non ipſis tribuendum. *in ſap. c. 2. v. 10. & Pſal. 111.*

11. *Juſti auditioni bonæ ſubjacebunt: mali auditioni malæ, ſcilicet ſalvationis, & damnationis.*

Ab auditione mala non timebit. Quid eſt ab auditione mala? Nota, quod hic fit alluſio ad ſententiam ſalvatoris, quam in judicio audient boni: *venite benedicti*, & damnationis, quam audient, & cui ſubjacebunt impii, & iniqui. *Pſal. 111.*

12. *Juſtus habet cor immutabile in Dei obſequio, nec movetur ab adulatione, vel deriſione malorum.*

Paratum cor ejus ſperare in Domino: confirmatum eſt cor ejus, non commovebitur. Ecce quid operatur juſtitia, & bonitas in anima juſti: nam ejus cor redditur ſtabile, & confirmatum, nec movetur ab arriſione impiorum, nec ab adulatione, nec à deriſione impiorum: Arriſor eſt qui omnibus malis conſentit: adulator, qui in malo applaudit aliis: deriſor eſt qui amicis, & inimicis abſentibus detrahit. *Pſal. 111.*

13. *Eleemoſyna eſt opus juſtitiæ, de qua reddituri ſunt rationem in judicio divites.*

Diſperſit dedit pauperibus, juſtitia ejus manet in ſæculum ſæculi. Nota, quod poſt expreſſionem eleemoſynæ ſubdit, quod eſt opus juſtitiæ: quomodo hoc, ſi eſt opus miſericordiæ? ſed attende: quia eleemoſyna eſt opus juſtitiæ, & ideò Principes reddituri ſunt rationem in judicio de divitiis omnibus, & bonis acceptis ſi famelicos cibaverint, ſi ſitibundos potaverint, ſi nudis veſtimenta dederint, ſi peregrinis portam aperierint: & ex his Dominus concluſionem ultimam faciet, bonos villicos munerans, malos æternaliter damnans. *ſer. 2. de S. Thoma.*

14. Juſti

14. *Juſti diſperdunt propria, ut ea collecta inveniant in Cœlo: impii ea collecta retinent, & omnia amittunt.*

Diſperſit dedit pauperibus, juſtitia ejus manet. Ecce quid facit juſtus: nam proprias divitias diſperget dando pauperibus, & ipſæ manent collectæ in Cœlo: è contra impii eas collectas retinent, ſed ob id eas amittent. *in Lucam cap.* 12. *v.* 33. *& c.* 15. *v.* 1.

15. *Invido ex bono aliorum viſo excreſcit pœna; maximeque hoc in inferno patientur damnati.*

Peccator videbit, & iraſcetur. Deſiderium peccatorum peribit. Quid eſt, quod videbit peccator, ex cujus viſione iraſcetur, & torquebitur? videbit quod beatus exaltatur in gloria, ex cujus viſione, quia invidus eſt excreſcit pœna: quod maxime æternaliter patientur damnati. *l.* 4. *d.* 50 *p.* 1. *a.* 1. *qu.* 3 *& in Lucam c.* 15. *v.* 1. *& Pſal.* 118. *v.* 135. Nota etiam, quod ſic permittente divino judicio, damnati ante judicium univerſale videbunt in ſeqoie quoſdam juſtos in gaudio, & ex tali viſione magis excrucientur. *In Lucam cap.* 16. *verſ.* 23.

16. *Iracundia affert damnationem.*

Peccator videbit & iraſcetur, dentibus ſuis fremet. Vide quomodo defectus patientiæ, vitiumque iracundiæ affert damnationem. *In Luc. c.* 13. *v.* 3.

17. *Deſiderium impiorum in morte perit: deſiderium juſtorum impletur.*

Deſiderium peccatorum peribit. Quodnam eſt hoc deſiderium, & in quod objectum tendit? Deſiderium hoc eſt illod, in quo ſe in vita exercuerunt, ſcilicet in bonorum temporalium adeptione, in vindictis, in concupiſcentiis adimplendis; hoc deſiderium ipſorum peribit cum omnibus bonis: è contra deſiderium juſtorum adimplebitur. *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 12.

18. *Beatus eſt qui timet, & diligit Mariam.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Beatus vir qui timet Dominum. Si beatus, qui timet Deum; ergo & beatus eſt qui timet Mariam, & beatum cor illius, qui diligit illam; nam non poteſt quis habere timorem, & amorem Chriſti, niſi etiam ſimul timeat, & diligat Matrem. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 111.

19. *Lucroſiſſimum & utiliſſimum negotium eſt impendere ſe in laudibus Beatæ Virginis.*

Iucundus homo, qui miſeretur, & commodat. Ergo hic ad commodandum proximo exhortantur fideles. Sed attende, quod omnium lucroſiſſimom negotium eſt iocumbere laudibus Beatæ Virginis Mariæ, ejuſque virtutes deprædicare; & de talibus dicitur verè: Iucundus, & hilaris homo, qoi non ſatiatur laude Mariæ; & à relatu virtutum ſuarum non fatigatur, nec ceſſat. *Op. Pſalt. B. Vir. Pſal.* 111.

20. *Maria conceptio immaculata innuitur licèt ex Patribus peccato infectis.*

Potens in terra erit ſemen ejus, generatio rectorum benedicetur Quomodò dicitur: *potens in terra erit ſemen ejus?* quiſnam eſt iſte juſtus? Iſte eſt S. Joachim (ut dicit Eccleſia in ejus officio,) qui licèt ſimul cum Anna fuerit peccato originali infectus; tamen Deus ſua virtute ſupernaturali elevavit ipſorum ſemen ad generandam Mariam, ut in ejus cooceptione oriretur immaculata, & benedicta, quare dicere poſſumus, quod Maria ut roſa de ſpinibus progreſſa ut Mater Dei: & ideò ſemper rutilavit, & rutilat puritate. *Op. Pſalt. B. V. Pſal.* 81. *& ſer.* 2. *de Virg. Maria.*

21. *Quam potens, & fructiferum ſemen, ſcilicet fructus ventris Mariæ.*

Potens in terra ſemen ejus. Si hic agitur de fructibus viri juſti, multò magis de Maria Virgine, quæ fuit regina omois juſtitiæ, & ſanctitatis; de qua dicitur, quod ejus ſemen fuit potens: ſemen autem dicitur potens in terra, quando bene in ea fructificat: en igitur qualis fructificatio fructus ventris Mariæ: quia fuit fructus generoſus, & nobiliſſimus, quia fuit de Patre ſine Matre, & de Matre ſine Patre: fuit delicioſiſſimos, continens omnes delicias: virtuoſiſſimus, quia continet omnem virtutem ad perditorum ſalvationem, ad ſalvandorum multiplicationem, & ad multiplicatorum conſervationem: fuit copioſiſſimus omnibus bonis; valens reficere totum mundum omnibus deliciis. *Op ſpec. B. Virg lec.* 16.

22. *In nocte Nativitatis Chriſti exortum eſt lumen Cœli per Mariam.*

Exortum eſt in tenebris lumen rectis corde. Nota: hoc verificatum eſt in nocte nativitatis Chriſti, quando ſcilicet Chriſtus, qui ab æterno naſcebatur filius onigenitus ex Patre, natus eſt de Virgioe: tunc enim filius datus eſt nobis, & puer natus eſt nobis; tunc ſol juſtitiæ, qui erat in nubilo, clarè refulſit. *Opuſc. medit. vita Chriſti, c.* 7.

23. *Maria nata eſt lux cœleſtis illuminans totum mundum.*

Exortum eſt in tenebris lumen rectis corde. Nota hoc dici etiam de Beata Virgine: qoando enim concepta, & nata eſt, tunc exortum eſt in corde illius lumen Dei, & Spiritus Sanctus illuminavit pleniſſimè intelligentiam ejus. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 111.

24. Maria Virgo collegit in ſe omnem plenitudioem gratiarum, ut eas diſpergeret nobis pauperibus; & nos reficeret eſurientes: Unde dicamus Mariæ: Diſperge Domina gratiam tuam pauperibus tuis, eſurientes refove, & egentes. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 111.

25. Devoti Mariæ eruot in memoria æterna, & à ſententia damnationis liberabuntur. Unde hic dicitur. *In memoria æterna erit juſtus, ab auditione mala non timebit. op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 111.

PSALMUS CXII.

Titulus : Alleluïa.

1. PRimò nota, quod hic Pſalmus exponit titulum: Alleluia enim interpretatur laudate Dominum: unde invitantur fideles ad laudes Dei decantandas.

2. *Qui non eſt puer, non eſt aptus Deum laudare.*

Laudate pueri Dominum, laudate nomen Domini. Ergone ſolùm pueri invitantur, & non etiam homines provecti ad Deum laudandum? Nonne alibi dicitur: *laudate Dominum omnes gentes?* optime dicit: *pueri*; quia, qui non eſt puer, non eſt aptus Deum laudare: Puer namque dicitur ob puritatem, ſimplicitatem docilitatem amicabilitatem, tractabilitatem, veracitatem, & humilitatem; qui igitur præditus eſt his virtutibus, verè puer Deo charus, & aptus laudare Deum. *In Lucam c.18. v.16. & in Pſal.112.* Et ad hunc ſtatum vocat Deus per fidem, per Sacramentorum, & gratiæ ſuſceptionem.

3. *Pueri educandi, & in laudibus Dei exercendi.*

Laudate pueri Dominum laudate nomen Domini. Nota, quod invitantur ſolùm pueri ad divinas laudes: ut videas, quod pueri ad Chriſtum ſunt vocandi, & quod eorum opera ſunt Deo gratiſſima. *In Lucam c.18. v.16.*

4. *Laudum Dei conditiones explicantur.*

Laudate pueri Dominum. Nota, quod in hoc Pſalmo invitantur fideles ad divinas laudes: daturque intelligi, quod Deum laudare debemus primò devotè: unde dicit: *laudate pueri Dominum*, ſecundò continuè, unde dicit: *ex hoc nunc, & uſque in ſæculum*, ſcilicet omni tempore: Tertiò publicè, unde ſubdit: *à ſolis ortu uſque ad occaſum, id eſt ubique: & hinc in fine divini officii, pueri ſolent cantare: Benedicamus Domino. Pſ 112. & op ſpecu. B.Virg lec.9.*

5. *Ieſus nomen benedicendum ab omnibus ſemper, & ubique.*

Sit nomen Domini benedictum. Nota: hoc nomen Domini eſt nomen Ieſus; quod eſt laudandum, & benedicendum ab omnibus ubique, & ſemper. *Opuſcul. ſpecul. B. Virg. lec.9. & opuſc. in Pater noſter.*

6. *Deus excelſus humilia, non alta reſpicit: fovens humiles, & deprimens ſuperbos.*

Excelſus Dominus, & humilia reſpicit: Vide, quod Deus humiles, non ſuperbos reſpicit, ſed hos deprimit, & humiles exaltat: humilia ergo te corde, ore, & opere; humilia te in terra, ne humilieris in gehenna *Serm. 1. Dom.16. poſt Pentecoſt.* Ratio autem, quare Deus ſuperbos dejicit, humiles exaltat eſt quia ſuperbus Deo voluntatem ſuam non ſubjicit, ſed ſupra Deum ſuam voluntati divinæ anteponit, & erigit: humilis autem ſuam voluntatem divinæ ſubjicit & dum de ſe vilia ſentit totum ſe divinæ voluntati committit; & ideò Deus ſuperbos deſerit, dejicit, & humiliat, humiles exaltat. *Ser.1. in feſto S. Anton.*

7. *Divina potentia, & bonitatis eſt ſuſcitare de terra avaritia, & de ſtercore immunditia peccatorem, & ipſum erigere ad ſtatum ſublimem, cæleſtemque.*

Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem. Qui ſunt iſti inopes, & pauperes, quos Deus ſuſcitat à terra, & de ſtercore? Nota, quod hic ſuperexaltat Propheta divinam potentiam, & bonitatem; quæ mirabiliter elucet in hoc, quod vocans ad ſui ſequelam avaritiæ deditos, & in immunditiæ ſtercore jacentes, eos potenti ſuo brachio ſuſcitat de terrà avaritiæ, & erigit de ſtercore immunditiæ, & luxuriæ, ut ditati veris divitiis gratiæ, ſedeant cum apoſtolicis principibus, & ſolium gloriæ teneant in cœleſti patrià: ſicque eos conſtituit in ſtatu, in quo in nullo egeant, ut hæredes, & reges regni cœlorum, & principes fidei Chriſtianæ: quod verè miraculum grande eſt. *Serm.3. Dom.1. poſt oct. Paſcha.* Ex his intelligat homo, cui Deus contulit tantam gratiam, quid fecit peccando, quid meruit, & quid amiſit: & è contra, unde vocatus, ad quid, & per quid: vocatus de ſtercore peccati à profundo mundialium cupiditatum ob quæ amiſerat gratiam, & gloriam, & meruerat ſupplicium æternum; vocatus inquam ad pœnitentiam, & ad gloriam per gratiam de ſtercore, & de profundo miſeriarum. *In Pſal.112. & 113.*

8. *Vita hominis eſt in continua rota volubili.*

Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore erigens pauperem. Ad quid Deus ſuſcitat à terra inopes, & erigit de ſtercore pauperes? Nota, quod homo in continuo motu ſuper rotam volubilem vivit, & Deus ipſum vult ſubjectum motui continuo: nam aliquando elevat hominem honore, quem paulò poſt humiliando occultat: aliquando hominem deprimit humilitate, quem poſtea ad honores elevat: quandoque à læva, ſcilicet adverſitatum ad dexteram proſperitatum, & è contra mutat: at vir juſtus in omnibus his veluti polus ſemper immobilis manet; nam ipſum humilitas non deprimit, ipſum honor non ambit, nec adverſitas frangit: felix ergo, qui totus divinæ voluntati ſubjectus vivit. *Opuſcul. Diat. ſalut. tit.5. cap.8.*

9. *Eccleſia felicitas ex aſſiſtentia Chriſti qualis.*

Qui habitare facit ſterilem in domo matrem filiorum lætantem. Nota, quod in his verbis exprimitur felicitas Eccleſiæ ex quatuor prærogativis: nempè ob diuturnitatem, unde dicit: *qui habitare facit*: nam qui alicubi habitat, ibi diu manet; & Eccleſia uſque ad diem judicii permanebit, & in Cœlo in æternum: ſecundo à ſtabilitate, quia portæ inferi non prævalebunt contra eam; unde dicit: *in domo*, non in tabernaculo fragili, & vago: Tertiò à fæcunditate: unde dicit: *Matrem filiorum:*

filiorum : & quartò ab exultatione ; unde dicit: *lætantem. Pſalm.*111.*& in Lucam c.*1.*v.*15.

10. *Deus habitans in anima per gratiam, ipſam facit habitare ſtabiliter in domo Eccleſiæ.*

Qui habitare facit ſterilem in domo, matrem filiorum lætantem. Quomodò Deus dicitur habitare facere ſterilem in domo, matrem filiorum lætantem? & ſi eſt ſterilis, quomodò eſt mater habens filios? Sed nota, quod hoc eſt privilegium recipientis Deum per gratiam, nam Deus in anima juſta non ſolùm habitat per eſſentiam, præſentiam, & potentiam, ſed & per gratiam; & tunc ipſa habitat in domo Domini, quæ prius erat ſterilis, facta fœcunda ſanctarum operationum. *Pſal.*112.

11. *Non ſolum invitantur pueri, & juſti ad Deum laudandum, ſed & Matrem Dei.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Laudate pueri Dominum. Hoc etiam vertitur ad laudes Mariæ; & ideò rectè dicitur: laudate pueri Dominam, glorificate eam, ejuſque nomen: pueri, inquam puritate, & ideò omnes venite ad laudandam Mariam. *Opuſc. Pſalt. B.Virg. Pſalm.*111.

12. *Nomen Mariæ benedictum à ſolis ortu uſque ad occaſum.*

Sit nomen Domini benedictum. Sit & nomen Mariæ benedictum, ait Eccleſia; nam nomen Mariæ eſt celebre, & famoſiſſimum, nec nominari poteſt, quin accendat, nec cogitari, quin recreet affectus diligentium ipſam: nec unquam ſine dulcedine, divinitus huic nomini inſita, piæ memoriæ portas ingreditur *Opuſcul.ſpecul.B.Virg. lec.*9.

13. *Deus excelſus ſuper omnia, & Maria excelſa ſuper omnes Angelos, humilia reſpicit.*

Excelſus Dominus, & humilia reſpicit. Et quia cum Deo eſt Maria; ergo & excelſus eſt ſuper Cherubim Thronus ejus, & ſedes ejus ſuper cardines Cœli: & ideò ſuper humiles vultus ejus, & ſuper confidentes in eam aſpectus illius, & miſericordia ejus ſuper omnem carnem, & eleemoſyna illius uſque ad extremum terræ. *Op.Pſalt. B.Virg. Pſal.*112.

14. *Deus in Virgine ſpecialiſſimo modo inhabitare dicitur.*

Qui habitare facit ſterilem in domo. Nota, quod Deus dicitur habitare, quia ipſe inhabitat in juſtis per gratiam; ſed in Virgine Maria ſpecialiſſimo modo per ſuſceptionem, & aſſumptionem carnis, & ideò Maria dicitur domus Dei ſpecialiſſima, ex qua gratiæ omnes, & eleemoſynæ à Deo proveniunt. *Pſal.*112.*& op. Pſalt.B.Virg. Pſal.*112.

PSALMUS CXIII.

Titulus : Alleluia.

1. PRIMÒ nota, quod ſupra invitaverat Propheta gentes ad Deum laudandum, nunc litteraliter invitat Judæos ad idem, recolendo divina beneficia: ſpiritualiter autem invitat Chriſtianos, qui ſunt populus novus Dei, quibus per beneficia Judæorum populo collata commemorat beneficia varia ſpiritualiter collata Chriſtianis; unde & Alleluia præponitur Pſalmo, quæ eſt vox laudis.

2. *Exitus bonorum, & malorum qualit.*

In exitu Iſraël de Ægypto. Quis eſt iſte exitus ſpiritualis, qui proponitur myſticè populo Chriſtiano? Nota, quod alius eſt bonus, alius eſt malus exitus: Exitus bonus eſt de Ægypto, ſcilicet de populo vitiorum, quando ſcilicet quis de peccato attrahitur à Deo ad gratiam: Malus eſt vel de bono in malum, ſicut Phariſæi exierunt obviam Chriſto in die palmarum ad detrahendum: vel de malo in malum; ut Iudas exiit obviam Chriſto ad perdendum. *Pſalm.*113.*&* 24.

3. *A triplici domo debet ſervus Dei exire.*

In exitu Iſraël de Ægypto, domus Iacob de populo Barbaro. Nota, quod ſervi Dei debent exire de domo triplici, à mundo, à carne, & à propria voluntate: Mundus autem eſt domus carnis: caro domus propriæ voluntatis; & propria voluntas domus ſerpentis; & ſic ab hoc Ægypto exeundo in domum Domini debemus intrare quæ eſt domus Jacob. *Pſal.*113.

4. *Confeſſio fert ſecum plenam ſanctificationem animæ.*

Facta eſt Iudæa ſanctificatio ejus. Nota, quod Judæa dicitur facta ſanctificatio Dei, quia per diverſas gratias fuit à Deo ſanctificata; ſed myſticè, quia Judæa interpretatur confitens, datur intelligi, quod ubi intervenit confeſſio recta peccatorum, ibi concurrit ſanctificatio plena animæ. *In Ioan. c.*4.*v.*4.

5. *Tranſitus de Ægypto in domum Iacob, ſcilicet Dei myſticè interpretatur.*

In exitu Iſraël de Ægypto facta eſt Iudæa ſanctificatio. Nota myſteria, quæ in his verbis continentur: Ægyptus interpretatur tribulatio, & ſignificatur infeliciſſimus ſtatus peccatoris, ſub jugo Pharaonis, ſcilicet diaboli; quia in tali captivitate habetur tribulatio cordis, animæ, & corporis, & tandem gehennæ; qui verò ab Ægypto peccati tranſeunt in Iſraël, ſub poteſtate Dei tranſeunt, & ſanctificantur; ad quod quatuor concurrunt; ſcilicet timor mentem humilians, dolor carnem mortificans, ſpes dolentem beatificans, & amor currentem coronans. *Pſal.*113.

6. Peccator eſt mare turbidum, rixis amarum, elatione tumidum, qui ſæpè videns, & cognoſcens furorem Dei, fugit per pœnitentiam ad ipſum Deum, & ideò dicitur myſticè: *Mare vidit, & fugit. Pſal.* 113.

7. *Idem fuſius confirmatur.*

Mare vidit, & fugit, Iordanis converſus eſt retrorſum. Ergone mare habet oculos ut videre poſſit? & quomodo Jordanis converſus eſt retrorſum? ſed attende, quod hoc dicitur figurative, quia diviſæ ſunt aquæ maris, & aquæ Iordanis ſunt converſæ retrorſum, ac ſi haberent ſenſum, quia omnes creaturæ obediunt creatori: myſticè autem datur intelligi, quod mare, ſcilicet peccatum fugit ad viſionem, & concurſum pœnitentiæ, & quia per Iſraël intelligitur virtus, per Jacob juſtitia, per hoc ſignificatur, quod in adventu Iſraël, & Jacob fugiunt mare, & Jordanis, ſcilicet vitium, & peccatum, nam conſuetudine benè faciendi, & actus exercitio conſuetudo mala, & ipſum peccatum actuale recedunt, ſicque ſanatur ſpiritualiter homo. *Pſal.* 113.

8. *Montes, & colles ſpiritualiter quando dicuntur exultare in Domino.*

Montes exultaverunt ut arietes, & colles ſicut agni ovium. Nota, quod hic figuratè loquitur ſacer textus, nam per montes intelliguntur contemplativi ſublimes, & per colles illi, qui per fidei illuminationem ad ſuperna conſcendunt, & ideò colles iſti ad ſimilitudinem agnorum exultare dicuntur, quando immenſa illa intimæ ſolemnitatis tripudia ad ſuperna elevant ſupra ſemetipſos, itaut cœleſtium ſecretorum arcana, ſaltem per ſpeculum in ænigmate videre valent: montes vero quaſi ad inſtar arietum exultant, quando majores contemplativi in jucunditatis ſuæ exceſſibus in pura, & ſimplici veritate vident. *Opuſ. de 7. itin. ætern. itin. 3. d 4. & in ſap. c.* 19.

9. *Idem explicatur in laudem Virginum, Martyrum, & Confeſſorum.*

Montes exultaverunt ut arietes, & colles ſicut agni ovium. Nota etiam qood hic myſticè datur intelligi triumphus Montium, & Collium: per montes intelliguntur Virgines, & Martyres, per colles pœnitentes, de quibus Eccleſia feſtum celebrat. *Pſalm.* 113.

10. *Ad præſentiam Dei fit motus in anima à malo ad bonum: ad præſentiam diaboli de bono in malum.*

A facie Domini mota eſt terra, à facie Dei Iacob. Ecce reſponſio ad interrogationem ſupra factam de motu montium & collium: quaſi dicat iſta commotio de malo in bonum, de vitio in virtutem fit ad præſentiam Dei, nos invitantis ad ſtabilitatem: ſicut è contra à facie diaboli fit commotio in malum, ſcilicet in voluntate, in delectatione, in opere. *Pſal.* 113.

11. *Feſtum triplex à nobis celebrandum proponitur.*

A facie Domini mota eſt terra &c. Quando dicitur mota terra à facie Domini? mota eſt à triſtitia in lætitiam, nempe ad exultandum moti ſunt montes, & colles. Per quod datur nobis intelligi, quando poſſumus celebrare triplex feſtum ad gloriam Dei, ſcilicet feſtum Virginum, mœrorem exhilarando obſervantia caſtitatis, feſtum Confeſſorum per puritatem confeſſionis, laudis, & peccatorum; & feſtum Martyrum, gaudendo in tribulatione, in ſpe reſurrectionis. *Pſal.* 113.

12. *Homo per peccatum in petram convertitur, & per contritionem de petra in aquam.*

Qui convertit petram in ſtagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Nota hic quod alluditur ad miraculum factum à Deo per Moyſen, quando bis percuſſa petra erupit in fontes aquarum, myſticè datur intelligi quænam ſit iſta petra & quis aquarum diſfluxus cœleſtis: nempè quod homo per peccatum convertitur in petram duriſſimam, & graviſſimam: & è contra, quod iſta petra ad percuſſionem virgæ, ſcilicet per tribulationes corporaliter, & ſpiritualiter per contritionem convertitur in fontes aquarum, ſcilicet lachrymarum: hic autem dignoſcitur quænam ſit iſta petra tam dura, quæ non convertitur in aquam, ſcilicet quando homo perſiſtit, & perſiſtere vult in duritie peccati, nec percuſſionibus mutatur, quodque eſt ſignum reprobationis: illa verò quæ commovetur percuſſionibus virgæ Divinæ in aquarum fontes convertetur, quodque eſt ſignum prædeſtinationis *ſer. 5. Dom. 1. poſt oct. epiph & ſerm. 5. in die cinerum.* Nota etiam, quod per hanc petram myſticè intelligitur ſtabilitas juſtorum: & è contra duritia multorum, qui Chriſto nolunt ſe ſubjicere, ejuſque dictis: Chriſtus verò convertit petram in ſtagna aquarum, quando eorum mentem ſubjicit veritati fidei. *in Pſal.* 113.

13. *Vera humilitas non ſibi, ſed Deo omne bonum attribuit, & à Deo recognoſcit.*

Unde veri humiles ſemper in ore reſonare faciunt hæc verba digniſſima *Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. op. de prof. religioſ. lib. 2. c. 32. & ſerm. 1. dom. poſt oct. Epiph.*

14. *Voluntate abſoluta Deus facit quidquid vult: non verò conditionata, & antecedente.*

Omnia quæcunque voluit fecit. Quomodo id eſt verum, cum Deus vult omnes homines ſalvos fieri, & tamen multi damnantur? intellige hoc de voluntate abſoluta, & conſequente, non de conditionata, & antecedente, loquendo de actibus dependentibus à libertate hominis: de effectibus verò dependentibus à Deo abſolutè verificatur hoc dictum. *l. 1. d. 46. a. 1. q. 1. & ſerm. 1. Dom. 3. poſt oct Epiph. & in Lucam c. 9. v. 56. & in Pſalm. 118. c. 9. v. 9. in ſap. c.* 16.

15. *Miſericordia Dei in hominem in tribus præcipuè enitet.*

Super miſericordia tua & veritate tua,&c. Nota, quod hæc miſericordia Dei in tribus præcipuè elucеſcit: nempè in expectando peccatorem: in juſtificando impium:& in præmiando ultra meritum. *Pſal.*113.

16. *Idololatria multiplex hic damnatur.*

Simulachra gentium argentum, & aurum opera manuum hominum &c. Nota quod hic damnatur, & prohibetur idololatria, quæ eſt multiplex:prima,& principalis eſt Paganorum,qui colunt idola, & opera manuum hominum pro Deo:ſecunda eſt avarorum,qui quaſi Deum adorant nummum: tertia eſt guloſorum, qui ventrem velut Deum adorant:quarta eſt hæreticorum,qui dogmata ſua tanquam Dei ſectantur, ſeu Judæorum qui ſuam legem, & traditiones tanquam veras ſectantur. *Pſal.* 13.*& op.Diat.ſal.tit.*3.*c.*2.*& in ſap. c.* 13.*& op.expoſ. Miſſa c.*4.

17. *Deus noſter eſt verus, & vivus,os habens,& oculos ut nobis ſubveniat,& exaudiat: Infideles habent Deos ſuos non loquentes, nec videntes, nec exaudientes.*

Simulachra gentium &c.os habent,& non loquuntur oculos, &c. Si ergo non loquuntur,nec audiunt iſta,ſimulachra,quomodò exaudient orantes:Nos autem adoramus Deum vivum & verum nos audientem,& exaudientem. *Op. expoſ. Miſſa c. & Pſalm.*113.

18. *Peccatum tollit uſum ſenſuum interiorum,nempe oculorum,aurium, &c.*

Os habent, & non loquuntur, oculos &c. Nota, quod hoc etiam myſticè dicitur de Chriſtianis, qui licet habeant fidem, tamen quia immerſi vivunt in peccatis veluti ſimulachra ſunt os habentia,nec valent loqui,oculos habentia,ſed abſq; viſu,& ſic de ſingulis: quia peccata tollunt eis lumen,& uſum potentiarum interiorum, & ideò non valent ad ſuperiora ſe erigere. *Op. de* 7. *itiner æternit,itin* 6.*d.*4.*& itin.*2.*d.*3.*& ſer.*1. *hom.*14. *poſt pentec.& in ſap c* 15.*& c.*16.*& c.*18. *& op. diat. tit.*1.*c.*7. Vide ergo qualis infirmitas eſt hæc, & quàm miſerabilis perverſitas: quia peccator jam inſenſibilis prorſus fit, & quaſi deterior ſimulachris: habens oculos, & non videns, aures & non audiens,rationem,& non diſcernens. *Op.* 25. *memorialia: in Lucam c.*5.*v.*8.

19. *Impiÿ pedes habent, & non ambulant: juſti pedes habent, & ambulant.*

Pedes habent, & non ambulabunt. Quinam ſunt iſti? qui ſunt ſimulachra? ſcilicet Chriſtiani, & religioſi nomine tantum, iſti pedes ſcilicet cognitionem, & affectum habent, ſed non ambulant: Iſti verò ambulant de virtute in virtutem ad Deum.*in Pſal.*113.

20. *Juſti benedicti benedictione dexteræ.*

Benedicti vos à Domino,&c. ſcilicet benedictione dexteræ,non ſiniſtræ:nempe collatione gratiæ, & gloriæ. *Pſalm* 65.

21. *Prælati dicuntur cœlum cœlorum.*

Cœlum Cœli Domino &c. Quodnam eſt hoc cœlum cœli ſcilicet celans alios cœlos? ſunt Prælati,qui celant,& continent arcana cæleſtia: ornati ſunt ſtellis virtutum, & influunt rorem doctrinæ. *Pſal.*113.& hoc propriè competit Chriſto. *Pſal.*17.

22. *Vivi tantum dignè laudant Deum, non mortui &c.*

Non mortui laudabunt te Domine &c. ſed nos qui vivimus &c. Ecce quomodò tantum qui Deo vivunt in gratia ſua dignè laudant Deum:non verò mortui peccato.*in Lucam c.*7.*v.*15.*& c.*16.*in fine.*

23. *Applicatur oratio hujus Pſalmi ad impetrandam à Maria Virgine aſſiſtentiam pro exitu animæ ab Ægypto hujus Mundi.*

In exitu animæ meæ de hoc mundo, occurre illi Domina Virgo & ſuſcipe eam:conſolare eam vultu ſancto tuo;aſpectus dæmonum non conturbet illam,eſto illi ſcala ad regnum Cœlorum, & iter rectum ad Paradiſum Dei.Impetra & à Patre indulgentiam pacis, & ſedem lucis inter ſanctos Dei:ſuſtine devotos ante tribunal Chriſti:ſuſcipe cauſam eorum in manibus tuis. *Op.pſalt. B.Virg. Pſalm.*113.

Applicatio ad Mariam Virginem.

24. *A facie Dei,ſcilicet ad adventum verbi in terram ſcilicet in Mariam mota eſt Maria, quia repleta eſt gratia, & luce cæleſti.*

A facie Domini mota eſt terra,à facie Dei Iacob; Myſticè per terram intelligitur Maria, quæ fuit terra ſemper benedicta; hæc terra mota eſt à facie Domini, ſcilicet repleta eſt gloria Domini in Cœlo ſicut in terra plenitudine gratiarum. *Op. ſpec. B Virg.lec.*3.

25. *Maria Virgo Petra duriſſima ſuper quam fundata eſt Eccleſia, & à qua fontes aquarum derivant.*

Qui convertit petram in ſtagna aquarum. Nota quod ſicut per petram Deus providet populo ſuo fontes aquarum, ita & providet Deus Eccleſiam petra myſtica, ſcilicet Maria ſuper quam fundata eſt, & per quam derivant fontes aquarum toti mundo, & per quam defenditur populus Dei à dæmonum inſultatione. *ſerm.* 1. *de Beat. Virg. & op. litan.Beat.Virgin,& in Lucam ca.* 11. *verſ.*23.

26. *Per exaltationem nominis, & virtutum B.M.V glorificatur nomen Chriſti Ieſu.*

Non nobis Domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Ecce quod omnia referenda ſunt ad glorificationem nominis Jeſu: ſed attende, quod nomeo Mariæ eſt nomen famoſiſſimum, digniſſimum, utiliſſimum, & efficaciſſimum, per quod exaltatur mirabiliter nomen Jeſu Chriſti: & hinc dixit Angelus Mariæ: *Dominus tecum*: ideſt, tecum nominatiſſimus, & famoſiſſimus, ideò celeberrimum eſt nomen Mariæ. *Opuſc. ſpec. B.Virg. lect 9.*

27. *Simulachra, & imagines Mariæ Virginis non ſunt ſicut gentilium, quæ os habent, & non loquuntur, oculos & non vident.*

Simulachra gentium &c. opera manuum &c. os habent &c. & non loquuntur, oculos &c. Nota hic, quod eliditur error gentilium, qui deitatem venerantur in Idolis, nec per hoc damnatur veneratio imaginum Chriſti, & Sanctorum, & præcipuè B.Virginis Mariæ, quæ dignæ ſunt veneratione, cum eorum adoratio, & veneratio terminet ad prototypum, & ſit introducta in Eccleſia ad noſtram maximam utilitatem corporaliter, & ſpiritualiter: quare nomen, & memoriale Mariæ ſit in medio noſtri, & non nocebit nobis ictus malignantis. *Op. Pſalt. B.V. Pſ. 114. & l. 3. d. 9. a. 1. q. 1.* Et hinc de imaginibus B. Virg. poteſt dici aliqualiter, quod os habent, & loquantur, oculos, & vident, aures & audiunt, manus & operantur, pedes, & ambulant. ſcilicet Maria ipſis ſua virtute aſſiſtit loquens, videns, audiens, operans, & ambulans ad noſtrum auxilium ferendum: Nam oculi Mariæ in pauperem reſpiciunt: manuſque ejus ad pupillum, & viduam ſunt extenſæ: tactu ejus leniſſimo ſanantur infirmi: os ejus loquitur pro nobis, indignationem filii à nobis avertens. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſalm. 10. & 13. & 14.*

28. *Maria ut cœlum cœli ſedes eſt Dei: ut terra benedicta dat nobis omnem fructum.*

Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filiis hominum. Quomodo dicitur quod cœlum cœli Domino competit, & hominibus terram dedit? nonne, & terram, & cœlum creavit pro nobis? Sed nota, quod Maria dicitur cœlum cœli, ſcilicet Empyreum, & ut tale eſt, quia cœleſti puritate, cœleſti charitate, & cœleſtibus aliis virtutibus abundavit, ſedes erat Dei altiſſima. Ut terra benedicta etiam poſita eſt, ut fructum cœleſtem nobis produceret, & ab ea omne bonum haberemus. *Opuſc. ſpec. B. Virg. lec 5.*

PSALMUS CXIV.

Titulus: Alleluia.

1. PRIMÒ Nota, quod in hoc pſalmo invitantur homines ad Deum laudandum: nam laus Chriſti digniſſima eſt propter immenſitatem rei, & propter rei jucunditatem, & propter continuationem, eſt enim pretium laborum in hac vita, & præmium operum bonorum in patria: dum enim ſumus peregrini in terra, in qua ut tales ſumus ſubjecti laboribus, paupertati, & inſtabilitati ſtatus, & remotioni à patria, debemus incumbere laudibus Dei, ut continuemus eas in cœlo. *Pſalmo 114.*

2. *Oratio diligenda, & exercenda veluti medium neceſſarium ad obtinendum quicquid deſideramus.*

Dilexi quoniam exaudiet Dominus vocem orationis meæ, quia inclinavit aurem ſuam mihi. & in diebus meis invocabo &c. Audi, & nota quid hic dicit ſanctus Propheta: exaltat enim orationem, dicens dilexi, ſcilicet Deum, ad quem totam meam orationem dirigam; ut videas, quod Deus vult orari non ſolùm pro eo, quod ante dare diſpoſuit, ſed ut plus orando mereamur per fidem, qua credimus, quod non videmus: per ſpem qua obtinere confidimus petita: per charitatem, qua exauditorem amplius amemus. *Opuſcul. de profeſſ. religioſ. libro ſecundo, capite ſexageſimoſexto.*

3. *Miſſio filii Dei in carnem fuit maxima humiliatio, & condeſcenſio.*

Quia inclinavit aurem ſuam mihi &c. Quid eſt inclinatio auris Dei? habetne aures? Inclinavit ſe Deus exaudiens preces, & deſideria ſuorum ſervorum, mittendo ſuum filium in carnem: & hac miſſione inclinavit ſeipſum humiliando, & exinaniendo ſe formam ſervi accipiens. *Pſal. 114.*

4. *Humilitate liberatur homo ab omni tribulatione & præſentis, & futuræ vitæ.*

Circumdederunt me dolores mortis & pericula inferni invenerunt me: tribulationem, & dolorem inveni &c. Ecce quot mala circumdederunt virum juſtum, nempè pericula peccatorum, & mala præſentis vitæ, & pericula inferni: ſed quomodo evaſiſti ô David? Audi quod ſubdit: *humiliatus ſum, & liberavit me*: ecce quomodo homo per humilitatem à malo liberatur, in bono adjuvatur, & in Cœlo exaltatur. *ſer. 3. Dom. 16. poſt Pent.*

5. *Felix qui propter Chriſtum invenit tribulationem, & dolorem, quia qui quærit invenit: Infelix qui propter diabolum &c.*

Tribulationem, & dolorem inveni, & nomen Domini invocavi &c. Quomodo invenit tribulationem? & ſi invenit, ergo quæſivit, nam invenire

eſt

aſt actus ſtudii, & diligentiæ: & quis eſt qui ſic quærat mala? Sed nota, quod diligentes Deum propter Chriſtum quærunt, & amant tribulationem & dolorem, & ipſum inveniunt, & in tribulatione inveniunt Deum in ſuum profectum: qui verò vitia ſectantur, quærunt mala, & inveniuntur ab ipſis in ſui exitium. *Pſalt.* 114. & 150

6. *Deus mirabiliter cuſtodit humiles obedientes: dejicit ad terram ſuperbos.*

Cuſtodiens parvulos Dominus, humilians autem peccatores uſque ad terram. Cur Deus cuſtodit parvulos? quia obedientes Deo, & Prælatis: & è contra inobedientes ſuperbos dejicit ad terram. *Ser. 1. de S. Antonio Patav. & ſer. 2. de uno confeſſore: in Lucam c. 4. v. 39. & c. 14. v. 11.*

7. *Solùm juſti habent requiem, & feſto fruuntur; non vero impii.*

Convertere anima mea in requiem tuam. Sed ubi invenitur hæc requies? Sed nota, quod addit: *quia Dominus benefecit tibi*: in quo? quia eripuiſti animam meam de morte, ſcilicet in converſione: & oculos meos à lachrymis in conſolatione: & pedes meos à lapſu in tentatione, hæc tria afferunt animæ veram requiem; & ideò dicit vir juſtus convertere anima mea, ſcilicet anima mea convertere & reduc te in requiem tuam, quam Deus tibi attulit auferendo peccatum, & conferendo gratiam, quia ſolùm per remiſſionem peccatorum, & receptionem gratiæ Dei poteſt haberi vera requies, & ideò nullus homo malos poteſt habere feſtum. *Sermon. 1. in Sabbato ſancto: in Lucam cap. 1. verſ. 71. & Pſal. 35. & 56. & 114.*

8. *Solùm qui moritur ſibi ipſi, & mundo per raptum contemplationis requiem perfectam invenit.*

Convertere anima mea in requiem tuam. Quid eſt quod à Deo petis ò Propheta? petis mortem, non quidem illam, qua corpus remanet ſine vita; non illam, qua à corpore ſeparatur anima: ſed illam mortem ſpiritualem, qua anima cœleſtis his exterioribus, & caducis ſe totam transfert in Deum, cjuſque præſentiam &c. *Opuſc. medit. vita Chriſti c. 49.*

9. *Vbi eſt Chriſtus, ibi vita eſt, & mors exultat.*

Placebo Domino in regione vivorum. Quænam eſt hæc regio? hæc eſt vita ſpiritualis, ac gratia; in qua regione quia Deus ibi adeſt eſt vita, & ibi exultatio mortis, hoc maximè in cœleſti gloria erit. *In Ioan. collat. 75.*

10. *Trahitur ſenſus hujus Pſalmi ad perſonam devoti ſervi B. Virginis, & ad beneficia, quæ ab ipſa B. Virg. continue recipit.*

Applicatio ad Mariam Virginem. Dilexi Matrem Dei Domini mei, & lux miſerationum ejus infulſit mihi: circumdederunt me dolores mortis, & viſitatio Mariæ lætificavit me: dolorem, & periculum inveni, & recreatus ſum gratia illius: Nomen ejus, & memoriale illius ſit in medio cordis noſtri, & non nocebit nobis ictus malignantis: convertere anima in laudem ipſius, & invenies refrigerium in noviſſimis tuis. *Opuſcul. Pſalt. Beat. Virgin. Pſalm. 114.*

PSALMUS CXV.

Titulus: Alleluia.

1. PRimò Nota, quod in hoc Pſalmo laus Dei defertur pro victoria Martyrum, agiturque ex profeſſo de ipſorum conſtantia.

2. *Vera cordis fides debet foras exprimi.*

Credidi propter quod locutus ſum. Nota, quod hic exprimitur fides ſervorum Dei perfecta: dicitur enim in perſona ipſorum, *credidi*, in tempore perfecto, ut oſtendatur fides perfecta, quam exprimunt tempore neceſſitatis abſque ullo timore: fides autem debet eſſe fidelis, integra, firma, & voluntaria; Integra quantùm ad factutum, & miraculorum plenitudinem, & quoad omnes articulos; Inviolata quantum ad errorem, & hæreſum vitationem, ne ſit fides adultera, nam fides eſt virginitas mentis incorrupta: firma per certitudinem, alioquin erit fides diaboli, qui credit, ſed non fideliter, & tandem voluntaria debet eſſe. *Pſalm. 115. & Pſalm. 18. & 84. & in Lucam cap. 1. verſ. 36.*

3. *Confeſſionem vocalem fidei quænam impediunt.*

Credidi propter quod locutus ſum. Scilicet Verbis extremis: quia impedimenta talis verbalis confeſſionis vitavi: hæc autem ſunt quatuor, ſcilicet timor, ut evenit in Petro habente fidem in corde, ſed negante ore: impotentia, ut in Hieremia, qui dicebat A, A, A, Domine neſcio loqui: negligentia, & malitia in anima. *Pſal. 115.*

4. *Exceſſus mentis quid, & quotaplex.*

Ego dixi in exceſſu meo ſcilicet mentis meæ, Nota hic, quod exceſſus mentis ſit tribus modis: primò in natura per mentis dilatationem, quæ eſt quando mentis acies latius diffunditur ſuper myſteria meditata, abſque eo tamen, quod metas induſtriæ humanæ non ſupergreditur, quod fit ſimplici meditatione: ſecundò in animo mentis ſublevatione, quando mentis vivacitas gratia Dei illuſtrata humanæ induſtriæ metas excedit, abſque tamen mentis alienatione: quæ alienatio mentis eſt tertius gradus, eſtque quando ad ſupernum, & peregrinum ſtatum elevatur, & in divinæ operationis transfigurationem ex unione tranſit; primus modus eſt induſtriæ humanæ: ſecundus eſt permixtus ex gratia, & induſtria: tertius ex ſola gratia. *Pſalm. 115.*

5. *Omnis homo quomodò dicitur mendax.*

Ego dixi &c. omnis homo mendax. Quomodò dicitur omnis homo mendax? nonne alibi dicitur, quod Deus perdet omnes, qui loquuntur mendacium, ergo omnes homines perdet Deus? Sed nota, quod eſt mendacium in ore: eſt mendacium in re, & hoc eſt ipſa vanitas, quæ dicitur

de omni homine, quia ſolus Deus eſt immutabilis, & ſtabilis: & etiam quia omnis homo eſt peccans ergo mendax. *Pſalm. 50. & 56. & in Ioann. c. 3. verſ. 3.*

6. *Beneficiorum à Deo receptorum memoria frequenter habenda: unde Propheta dicit.*

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Nota illud, *retribuit*, ideſt non ſolùm tribuit, ſed receptis beneficiis retribuit in recreatione, in exhibitione ſui in Euchariſtia, in tot aliis innumeris beneficiis, pro quibus debitor ſum mei Deo, & nihil niſi quod eſt ipſius Dei poſſum rependere. *In ſap c. 3. op. medit. vita Chriſti. cap. 37 in Pſal. 115. op. inſtructio ſacerd. in Lucam c. 14. v. 31. & c. 17. v. 10.*

7. *Idem confirmatur pro memoria habenda de beneficiis Dei.*

Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Nota, quod expendens vir juſtus tot beneficia à Deo recepta ſeipſum interrogat, quid retribuam Domino? q. d. nihil poſſum retribuere pro gratitudine debita: nihil eſt quod facimus in comparatione ejus, quod recipimus, & Deo debemus: qui venit miniſtrare, & non miniſtrari, nos debitores ſibi fecit, ne noſtris operibus confidentes, ſed ejus examen expaveſcentes, omnibus quæ præcepta ſunt impletis, nos imperfectos eſſe cognoſcamus. Nota, quod hic modus eſt excellentiſſimus pro actione gratiarum de beneficiis Dei. *In Lucam c. 17. v. 10.*

8. *Deo quod retribuimus, totum eſt ipſius Dei; pro beneficiis nobis ab ipſo collatis.*

Calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Quid eſt calicem ſalutaris? calix iſte eſt calix Jeſu Chriſti: q. d. Id quod Chriſto pro beneficiis mihi collatis volo retribuere eſt totum ipſius Dei: & ſi aliqua pro ipſo ſuſtinere voluero plus eſt incomparabiliter, quod ipſe pro me ſuſtinuit: Calicem igitur Jeſu Chriſti accipiam, ſcilicet paſſionem in corpore ſuſtinebo, & in corde ſuperabundantem gratiam ipſius conſervabo, & nomen Domini invocabo, ſcilicet in ore laudes ejus decantabo, & totum meipſum ipſi conſervabo. *In Lucam c. 14. v. 31. & op. inſtruct ſacerd. in fine, & in Pſal. 115.*

9. *Sumptio devota Sacramenti Euchariſtiæ, & invocatio, devotioque erga nomen Sanctiſſimum Jeſus eſt exercitium majus fidei, humilitatis, & recognitionis beneficiorum, quæ à Deo recipimus, quod poſſit haberi à nobis.*

Calicem ſalutaris accipiam &c. Ecce quid eſt, quod nobis proponitur Deo retribuendum pro tot beneficiis, quæ nobis contulit: nempè ſumptio calicis Chriſti Jeſu; ſcilicet Euchariſtiæ: nam in hac ſumptione magis Deo unimur quam cæteris aliis mediis: in ipſa recolliguntur omnia alia ſacrificia: ibi exercitium fidei, humilitatis, ſpei, charitatis, & omnium virtutum; idem dic ſuo modo de invocatione, & devotione nominis Jeſu. *lib. 4. d. 10. p. 1. a. 1. q. 1.* Vide ergo, quod nil dignius habemus reddere Deo pro omnibus, quæ nobis tribuit, quàm calicem ſalutaris accipere, ideſt, ipſum Jeſum in Euchariſtia. *Opuſc. de profeſſ. religioſ. l. 2. c. 78.*

10. *Votorum religioſorum obſervantia qualia bona afferat animæ.*

Vota mea Domino reddam &c. Nota, quod præmiſſo propoſito ſumendi calicem Chriſti, & nomen Domini invocandi ſubdit: *vota mea reddam:* quid eſt hoc, quod prætendit vir juſtus? ſed attende, quod tota perfectio viri religioſi conſiſtit in obſervantia trium votorum: nam per votum obedientiæ declinatur ſuperbia vitæ, ſcilicet propriæ voluntatis: per votum paupertatis vincitur concupiſcentia oculorum: per votum caſtitatis concupiſcentia carnis: & iſte eſt calix Chriſti, qui pro Chriſto ſumitur bibendus, & hinc elevatur anima per vitam activam, & contemplativam ad Deum; ideò ſubditur, *& nomen Domini invocabo. op Apolog. pauperum, reſp. 1. c. 3.*

11. *Servus Dei ſeipſum offerendo Deo, offert vota ſua Deo.*

Vota mea Domino reddam &c. Quid eſt vota mea? ideſt vota, quæ ſunt in me, & quænam ſunt iſta? ideſt meipſum, animam meam, quæ eſt imago Dei: quia hæc imago reddenda eſt Deo in morte in conſpectu omnis populi Dei, ideſt omnium ſanctorum, in quorum conſortium reddere Deo debemus animam: & horum mors pretioſa eſt in conſpectu Dei: ex oppoſito impii reddunt animam ſuam non Deo, ſed diabolo, quia eorum imago eſt adulterata *ſer. 3. Dom. 21. poſt Pent.*

12. *Mors Sanctorum pretioſa in conſpectu Domini, licet aliquando opprobrioſa videatur in conſpectu hominum: è contra mors peccatorum peſſima apud Deum, licet pretioſa videatur apud homines.*

Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum ejus. Nota verba: ſigna Myſteria: dicit enim, quod mors ſanctorum eſt pretioſa in conſpectu Domini: quinam ſunt iſti ſancti? ſancti, ideſt, qui ordinant ſuam vitam ad rectam, & ſanctam mortem: qui ſanctè vivunt ut ſanctè moriantur; qualis enim eſt vita, talis finis: iſtorumque mors eſt pretioſa in conſpectu Domini, non dicit in conſpectu hominum: quia iſtorum mors aliquando eſt opprobrioſa apparenter in conſpectu mundi, ut fuit in paupere Lazaro: eſt autem pretioſa, ideſt tranſitus de labore, de vita mortali, de pœnis, & tribulationibus, & introitus in veram vitam, in requiem, in ſecuritatem, in abundantiam ad claritatem, ad pacem, & ſocietatem ſanctorum, & ad æternitatem: E contra mors peccatorum peſſima in conſpectu Domini, licèt videatur pretioſa aliquando apud homines ut fuit in divite Epulone. ô beati qui morte pretioſa moriuntur, quia talis dies eſt ipſis dies natalitius. *Pſal. 108 & 117. & op. medit. vita Chriſti c. 2. & op. Collatio. de contemptu ſæculi, & op. Phar. lib. 3. c. 48. & l. 3. d. 20. dub. 4.*

13. *Mors*

13. *Mors Chriſti pretioſa.*

Mors ſanctorum ejus pretioſa. Si ergo pretioſiſſima eſt mors ſancti ſanctorum, ſcilicet Chriſti: ſi enim apud Deum mors ſanctorum eſt pretioſa, quia patiuntur, & moriuntur pro Chriſto: ergo multo magis glorioſa debet eſſe in conſpectu noſtro Mors Chriſti, cum ipſe pro nobis tam patienter mortuus ſit. *op.ſtim.p* 1 *c.*15 Pretioſiſſima autem fuit mors Chriſti, quia ſtrenuiſſimè, & virtuoſiſſimè illam pro nobis ſuſtinuit, & quia pro redemptione hominum, & quia pro veritate dicenda.*lib.*3 *d.*20.*dub.*4.

14. *Chriſtus ſua morte dirupit vincula noſtra.*

Dirupiſti Domine vincula mea &c. Quis,& quando dirupit Deus iſta vincula? Dirupit ſua morte Chriſtus vincula noſtra, quia nos redemit, in qua morte concurrit humilitas ſine modo, opus ſine exemplo, gratia ſine merito, & donum ſine pretio: in opere potentia: in humilitate caritas, bonitas in gratia, & largitas in munere. *Pſal.*115.

15. *Traditur modus, quo anima mori poſſit his creatis, & in ſolum Deum ferri per unionem perfectiſſimam.*

*Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis &c.vota mea Domino &c.*Quænam ſunt iſta vincula diſrupta, poſt quod exurgit Propheta ad ſacrificandum, orandum, & offerendum vota ſua? vota hæc ſunt omnia ſenſibilia, & creata, quæ vera ſunt vincula conſtringentia animam, & impedientia unionem perfectiſſimam cum Deo: unde vir contemplativus diſruptis vinculis fertur in Deum per viam unitivam. ibique ſua vota, ſacrificia, & laudes perfectè Deo offert. *Op. myſt. Theol.c.*3.*p.*4.

16. *Diabolus illaqueat hominem vinculis peccati, Chriſtus ipſum ſolvit per contritionem,& pœnitentiam.*

Dirupiſti Domine vincula mea. O felix, qui verè poteſt hæc dicere Deo: ſed quis eſt? ille eſt, qui actibus interioribus contritionis ad Deum recurrit, petens veniam peccatorum; tunc enim Deus ipſum liberat,& ſolvit à vinculis peccati, & à poteſtate Sathanæ, & inde infundit gratiam Spiritus Sancti, tuncque poteſt cum fructu ſacrificare hoſtiam laudis. *in Lucam c.*13.*v.*16.

17. *Fides de ſublimitatibus, & prærogativis Mariæ Virginis attrahit animam ad ipſam laudandam.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Credidi propter quod locutus ſum &c Si fides de Deo excitat animam ad Deum ore laudandum: ergo & fides de Mariæ Virginis magnitudine, virtutibus, & privilegiis excitare nos debet ad laudes ejus,& ad prædicandum ejus virtutes: ita ut quiſque poſſit vere dicere credidi propter quod locutus ſum gloriam tuam Domina orbis terræ.*Opuſc. Pſalt.B.Virg.Pſal.*115.

18. *Fides Mariæ Virginis diſpoſuit eam ad aſſenſum Incarnationis.*

*Credidi propter quod locutus ſum.*Si hoc dicit omnis vir juſtus,multò magis hoc Maria Virgo,quia credidit verbis Angeli annuntiantis Incarnationem, propter quod locuta eſt dicens:*ecce Ancilla Domini,&c.* & ideò prius concepit Verbum mente,quàm ventre.*in Lucam c.*1.*v.*38.

19. *Vota noſtra debemus reddere non ſolùm Deo,ſed & Beatæ Virgini.*

Vota mea Domino reddam. Et non ſolùm Deo, ſed & B. Virgini Mariæ:imò vota Deo reddenda priùs ad Virginem Mariam debent dirigi, quia qui vult invenire Chriſtum recurrat ad Mariam: offeramus igitur Mariæ hæc vota noſtra dicentes: compatere ô Virgo animæ meæ, & dirige illam, dignare beneplacitum tuum inſinuare illi, ſtatue illi teſtamentum pacis,& dilectionis tuæ;de benedictione ventris tui da mihi ſuſtentationem, & de pinguedine gratiæ tuæ dulcora animam meam: diſrumpe vincula peccatorum meorum, & de virtutibus exorna animam meam. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.*115.

20. *Qui vult dignè gratias pro collatis beneficiis Deo referre, calicem ſalutaris accipiat, ſcilicet Mariam, ejuſque ſuffragia: eſt enim calix ſalutaris.*

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? calicem ſalutaris accipiam. Quis eſt iſte calix ſalutaris ſcilicet Chriſti? Nota, quod Calix iſte myſticè eſt Maria Virgo,quæ nectar orbi propinavit: hunc calicem aſſume,ipſumque Deo offer pro gratiarum actione. *Opuſc.Pſalt. Min.quinquag.*2.

21. *Qui ut ſervus, & filius Mariæ Deo ſe exhibet, obtinet diſruptionem vinculorum peccati,& gratiam Spiritus Sancti.*

*O Domine quia ego ſervus tuus, & filius ancillæ tuæ:dirupiſti vincula mea,tibi ſacrificabo &c.*Quæ eſt hæc ancilla,cujus filius ſe eſſe iſte ſervus Dei profitetur? Hæc eſt Beata Virgo Maria, quæ de ſeipſa dixit: *Ecce Ancilla Domini fiat mihi ſecundum Verbum tuum,op.Spec.B.V.lect* 10.qui igitur ſe Deo præſentat ut filius ſpiritualis hujus ancillæ, & vota ſua Deo grata exhibet, & diſruptionem vinculorum peccatorum obtinebit, & gratiam Spiritus Sancti, & ornatum omnium virtutum.*Op.Pſalt.B.Virg.Pſal.*115.

PSALMUS CXVI.

Titulus: Alleluia.

1. PRIMÒ. Nota,quod hic Pſalmus eſt omnium breviſſimus, & ſine diviſione, quia & titulus, & totus Pſalmus nihil aliud ſonat, niſi excitationem populi Judaici, & gentilis ad Deum laudandum, & hinc adverte quod ad tædium fugandum Propheta modò

Digitized by Google

dò Pſalmos longos, modò breviores decantabat. *Pſalm.* 116.

2. *Miſericordia Dei ſuper nos promiſſa, data, & confirmata per Chriſtum, & veritas Domini manet in æternum ſcil. in gloria.*

Laudate Dominum &c. quoniam confirmata eſt ſuper nos miſericordia ejus, & veritas &c. Nota, quod omnes invitantur ad Deum laudandum: & cur? quia miſericordia Dei quam nobis promiſit, eſt data per adventum Chriſti, & confirmata in Eccleſia in die Pentecoſtes: & veritas Domini beatificans electos manet in æternum. *In Lucam cap.* 16. *verſ.* 11. *& Pſal.* 116. Vel dicendum, quod miſericordia fuit confirmata ſuper nos, quando veritas incarnata fuit in Cruce firmata: veritas ibi fuit, qoia ſolvit quod ſolvere promiſerat: & illa veritas manet in æternum. *Pſal.* 118. *c.* 9. *v.* 20. *& c.* 10. *v.* 12.

3. *Laus Mariæ ſuadetur ob miſericordiam quam in omnes exercet.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Laudate Dominum omnes gentes &c. Et quia laus Mariæ eſt laus filii: ideò rectè verti poſſunt verba Pſalmi ad Mariam tali pacto: Laudate Dominam noſtram omnes gentes, glorificate eam omnes populi; quoniam confirmata eſt ſuper nos gratia, & miſericordia ejus, & veritas illius permanet in æternum. Sed quænam veritas eſt hæc? Sed attende: qui digne coluerit eam juſtificabitur, qui illam neglexerit morietur in peccatis ſuis: labia Angelorum enarrabunt ſapientiam ejus, & omnes cives Paradiſi cantabunt ejus laudem: bono animo accedentes ad illam non capientur ab Angelo devaſtante. *Opuſcul. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 116.

PSALMUS CXVII.

Titulus: Alleluia.

1. PRIMÒ Nota, quod in iſto Pſalmo invitantur fideles ad confeſſionem, ſcilicet laudis, & peccatorum propter confirmationem miſericordiæ Divinæ ſuper nos, & Eccleſiam mediante Incarnatione Verbi: & inde moventur ad confitendum Deo ſoli. *Pſalm.* 117.

2. *Juſti in anguſtia habent latitudinem impii in via lata anguſtiam perpetuam.*

De tribulatione invocavi Dominum, & exaudivit me in latitudine Dominus. Quomodò poteſt dici verè, quòd iſte exiſtens in anguſtia, & tribulatione maxima fuerit exauditus in latitudine? ſi anguſtiatus invocabat Dominum, quomodò dicitur exiſtens in latitudine, & exauditus, & non potius exauditus in tali anguſtia? Sed vide artem Dei: qui cum exponat ſervos ſuos in anguſtias, & eos incedere faciat per viam arctam, & anguſtam, tamen in tali inceſſu eos experiri facit latitudinem abſque anguſtia: latitudinem inquam magnam in charitate: quæ habet trinam dimenſionem: nempe latitudinem per extenſionem ad amicos, & inimicos: altitudinem quia ad Deum pertingunt: & longitudinem per perſeverantiam: è contra impii contendentes incedere per viam latam perditionis in hoc itinere ſolùm experiuntur anguſtias, & tribulationes veras: quare via juſtorum eſt in anguſtiis apparenter tantùm, ſed verè in dulcedine, & latitudine: Via impiorum eſt in latitudine apparenter tantùm, & re in anguſtiis, & afflictionibus veris. *Pſalm.* 117.

3. *Confidentia in Deum firma quanta, & qualis efficacia, ejuſque utilitas in hominem.*

Dominus mihi adjutor non timebo quid faciat mihi homo: Dominus mihi adjutor, & ego deſpiciam inimicos meos: bonum eſt confidere &c. Vide effectus mirabiles perfectæ confidentiæ in Deum; nam in his verbis dat Propheta nobis intelligere, quod confidentes in Deum nihil habemus timere, nec diabolum, nec hoſtem viſibilem, vel inviſibilem: quis enim habens ſecum regem invictum poteſt timere? ſic S. Martinus exiſtens in maxima neceſſitate, & periculo mortis imminentis profitebatur ſe nihil timere ob confidentiam, quam in Deum habebat, ſciens Deum in neceſſitatibus affuturum, & auxilium præbiturum. *Sermon.* 6. *de Apoſtol. & ſermon.* 4. *de pluribus Mart. & ſermon.* 4. *Dedicat. Pſalm.* 118. *cap.* 5. *verſ.* 8.

4. *Ubi eſt Ieſus non eſt timendum, quia ſua virtute portat omnia.*

Dominus mihi adjutor, & ego deſpiciam inimicos meos. Ex quibus infertur quod ubi eſt Jeſus ibi non eſt malum vel periculum: nam ſua virtute portat omnia, & nos ab omni malo defendit. *In Ioan. c.* 6. *v.* 20.

5. *Confugiens ad orationem in tribulatione poſitus exauditur à Deo.*

Dominus mihi adjutor, non timebo &c. Cur non timebis? quia de tribulatione invocavi Dominum: vide ergo quod exiſtens in tribulatione confugiens ad orationem exauditur à Deo, quia cum tribulato ipſe adeſt. *Ser.* 4. *in dedicat.* Nota etiam, quod totis viribus debet homo conſervare devotionem ad Deum, quia cum hac nullam virtutem habent cæteræ tentationes, itaut poteſt quiſque dicere, Dominus mihi adjutor, & ego deſpiciam inimicos meos. *Op. de prof. religioſ. lib.* 1. *c.* 2.

6. *Bonum eſt confidere, & ſperare in Domino, non in hominibus.*

Bonum eſt confidere in Domino, & non in hominibus &c. Vide quomodò tota confidentia, & ſpes tua debet eſſe in Deo, non in creaturis, nec principibus; & ratio eſt, quia omnia creata vana, deficientia, & caduca ſunt: ſolus Deus firmus, ſtabilis, & fidelis. *Ser.* 1. *de uno Confeſſ.*

7. Sicut

7. ***Sicut Iudæi circumdederunt Chriſtum, ut ipſum læderent, ſicut apes aculeo malignitatis, ſic vitia circumdant animam.***

Omnes gentes circuierunt me, &c. circumdederunt me ſicut apes, & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis. Nota, quod ad litteram hæc dicuntur à Chriſto, qui circundatus fuit ab inimicis, ut ipſum aculeo malignitatis læderent, & occiderent; tamen ultus eſt in eos, multos ex ipſis convertendo, & reducendo ad pœnitentiam, ut vindicarent in ſeipſis peccata commiſſa: ſic & vitia circumdant animam quaſi apes colligendo mel delectationum & aculeum remorſionis in conſcientia relinquendo, ut eam ſpiritualiter occidant: dicuntur autem exardeſcere peccatores ſicut ignis in ſpinis ſcilicet peccatorum, quæ ſunt veræ ſpinæ lacerantes eos. *ſerm. 3. Dom. 9. poſt Penteс. & in Pſalm. 118. & 11. & in Thren. c. 3.*

8. ***Deus adjuvat confidentes in ſe, etiamſi videantur cadentes.***

Unde dicebat juſtus: *impulſus ſum ut caderem, & Dominus ſuſcepit me. Pſal. 55. & 118. v. 113.*

9. ***Qui Deum habet pro ſe fortis fit, & conſtans contra omnem impetum hoſtium.***

Vnde hic dicitur: *fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus eſt mihi in ſalutem*; nam à Deo, qui eſt ipſa fortitudo provenit omnis fortitudo: *ſer. 1. de S. Agnet. & ſer. de S. Agatha.* Nota autem quod dicit: *fortitudo mea Dominus*: quaſi diceret quia à meipſo defeci, infirmus ſum, & deſtitutus, ideò confidens in Deo factus eſt ipſe fortitudo mea ad bonum fidei ſervandum Chriſto: ad omne temporale ſubſidium contemnendum, ad omne genus ſupplicij perferendum, & ad finaliter perſeverandum in bono, & hinc laus mea Dominus, ideſt laudo continue Deum meum pro tot acceptis beneficiis: hæc dicebant ſancti. *ſerm. de S. Agatha.*

10. ***In tabernaculis juſtorum eſt vox exultationis, & mæroris, ſimulque ſalutis: in tabernaculis impiorum eſt vox exultationis, & mæroris, & ſimul perditionis.***

Vox exultationis, & ſalutis in tabernaculis juſtorum. Nota, quod hæc dicuntur ad differentiam impiorum, nam in tabernaculis juſtorum auditur quædam vox exultationis, & etiam mæroris, ſed ſequitur ſalus, & gloria: in tabernaculis impiorum eſt vox exultationis & aliquando mœroris, ſed ad hæc ſequitur perditio. *Pſal. 117.*

11. ***Pater æternus per filium ſuum tanquam per dexteram fecit virtutem nos protegendo, & defendendo ab inimicis noſtris, & exaltando ad ſtatum ſalutis.***

Unde hic dicitur: *dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltavit me. Pſal. 97. & op. de inviſibil. Dei in Lucam c. 8. v. 34.*

12. ***Vita juſtorum in hoc Mundo eſt mors vitalis: in patria eſt vita vitalis: vita malorum eſt vita mortalis, in inferno eſt mors mortalis.***

Non moriar ſed vivam, & narrabo opera Domini &c. Nota hæc dicuntur primò in perſona Chriſti: ſecundò in perſona juſtorum; ſed quomodò id poteſt verè dici, cum etiam Chriſtus ſubjectus fuerit morti? ſed reſpondetur, quod juſtorum mors eſt tantùm apparens, qua in hac vita ſunt quidem ſubjecti morti, ſed tamen vitali; nempe tranſitui ad vitam, & in patria expertes mortis, ſed viventes in æternum: è contra impij vivunt, ſed tamen in continua morte peccati, unde eorum vita eſt mortalis, ſcilicet veluti in continua morte, & magis in Inferno. *Pſal. 117. & in Lucam c. 2. v. 26. & ſer. 6. in Paſcha.*

13. ***Sine veſte juſtitiæ nullus poteſt intrare portas Cæli.***

Aperite mihi portas juſtitiæ, ingreſſus in eas confitebor Domino; hæc porta Domini juſti intrabunt in eam. Quænam ſunt iſtæ portæ juſtitiæ, & quis eſt, qui præcipit ut aperiantur? Nota, quod hæ portæ ſunt cœli, & dicuntur juſtitiæ, quia in eas nemo poteſt intrare ſine veſte juſtitiæ, ſcilicet pœnitentiæ, & reconciliationis: has portas aperuit Chriſtus ſua morte, & ideò præcedentibus meritis Chriſti, juſtus liberè poteſt dicere Angelis, aperite mihi has portas, & ingreſſus in eas confitebor Domino. *ſer. 2. in vigil. Nativit.* Vide igitur qualis gratia eſt iſta: nam anima de proprio domicilio corporis expelletur, ut palatium cœli ei aperiatur. *ſer. 10. de rogat.*

14. ***Portæ juſtitiæ, per quas anima claritate fidei intrat in cognitionem myſteriorum Dei, ſunt duodecim.***

Aperite mihi portas juſtitiæ &c. juſti intrabunt in eam. Nota, quod hic innuuntur privilegia fidei, & animæ, per lumen fidei intrantis in abdita myſteria Dei. Portæ ſunt iſtæ, quæ oſtenſæ fuerunt S. Joanni in Apocalipſi, quæ ſunt duodecim habentes ſingulæ Margaritam fulgentem ſicut ſtellam: ſuntque fides de Deo ſecundum eſſe, de Deo uno, & trino: de Deo ut exemplari rerum, ut creatore Mundi, ut formante animam, ut dante ſpiritum, ut carni unito, ut crucifixo, ut medela mentium, ut vitali pabulo in Sacramento, ut ultore ſcelerum, ut præmio æterno: iſtaque duodecim ſpeculationes ſunt illæ, per quas anima intrat in abſcondita Dei. *ſer. 10. Hexaem.*

15. ***Quia Iudæi Chriſtum noſtrum caput amputaverunt, ideò inſanati.***

Lapidem quem reprobaverunt ædificantes hic factus eſt in caput anguli, à Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris. Quis eſt lapis iſte reprobatus factus, & poſitus ut caput anguli? Nota quod in ædificatione Templi erat lapis, cui non poterat locus aptus inveniri, niſi in conſummatione in angulo duorum parietum, & ubi locum aptum invenit: & ſignificabat Chriſtum, qui factus eſt caput anguli duorum parietum, ſcilicet Judæorum, & Gentilium; ſed quia Judæi caput ampu-

 taverunt

taverunt occidendo Chriſtum, ideò mirum non eſt ſi ſunt infatuati ſine capite, & ſine ſenſu intelligentiæ fidei. *Pſal.* 50. & 113. & 117. Vel dicendum, quod Chriſtus à Iudæis reprobatus factus eſt lapis angularis, ſcilicet caput duorum parietum hominum, & Angelorum, utramque enim naturam in unum conjunxit. *Ser.* 2. & 3. *in Nativit.*

16. *In hac ſimilitudine lapidis oſtenduntur multa magnalia Chriſti Ieſu in bonos, & malos.*

Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli. Nota, quod in reprobatione hujus myſtici lapidis oſtenditur mira Chriſti humilitas: item ejus mira poteſtas valens diſjuncta ad unitatem reducere, quaſi lapis angularis, ſcilicet homines, & Angelos, humanitatem, & divinitatem: item mira ejus ſtabilitas, & firmitas contra poteſtatem diaboli: item ſumma ejus perfectio, quia caput anguli, ad quod veluti lineæ omnes fideles tendunt tanquam ad centrum, in quo fit oſculum linearum Crucis in medio ejus concurrentium in unum, & ob id reprobos diſjunctos ejiciens. *In Lucam cap.* 10. *v.* 17. *in Ioan. cap.* 12 *verſ.* 20.

17. *Dies reſurrectionis eſt annus Iubilæi.*

Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus. & lætemur in ea, &c. Cur in hac die? & quæ eſt hæc dies? Nota, quod in Anno, quo Chriſtus mortuus eſt, & reſurrexit erat Annus Iubilæi, & verè fuit talis tunc pro nobis quia de ſervis facti ſumus liberi, & ad hæreditatem, quam per peccatum amiſeramus reaſſumpti ſumus. *Pſal.* 117.

18. *Chriſtus dies ſine tenebris.*

Hæc eſt dies quam fecit Dominus, &c. Quænam eſt hæc dies, quæ dicitur facta à Domino: nonne omnes dies facti ſunt à Deo? ſed attende, quod loquitur hic de die, quæ eſt ſine nocte, & tenebris: & hic eſt Chriſtus à Patre procedens, & natus, & mortuus, & ſuſcitatus: dies inquam neſciens occaſum, cujus vita eſt veluti Sol illuminans Mundum: cujus horæ ſunt duodecim, ſcilicet Apoſtoli illuminati: & illuminans in hæmiſpherio animæ eandem animam: ambulemus igitur ad lucem hujus diei, & in tenebras non offendemus. *In Ioan. c.* 8. *v.* 59. & *c.* 11. *v.* 9.

19. *Iuſti ambulant in die; impij in nocte.*

Hæc dies, quam fecit Dominus, &c. Bonum igitur eſt ambulantibus ad lucem hujus diei, & quia nox eſt dum ſol eſt ſub terram, ideò nox eſt iis, qui ad abſentiam Chriſti ambulant, inter quos eſt interruptio terrenorum. *in Lucam c.* 11. *v.* 9.

20. *Dies Incarnationis, Nativitatis, Paſſionis, & Reſurrectionis Chriſti eſt dies ſolemnis: ſed ſolemnior dies Aſcenſionis.*

Hæc dies quam fecit Dominus, &c. Nota, quod hic verſus poteſt vere cantari in die Incarnationis Domini Noſtri Ieſu Chriſti, Nativitatis, Paſſionis, & Reſurrectionis, ſed tamen cum iſtæ ſolemnitates ſint mixtæ pietati, & ad noſtram utilitatem ordinatæ, magis propriè competit diei Aſcenſionis Chriſti quia eſt terminus omnium viarum noſtrarum. *Op. medit. vita Chriſti c.* 97.

21. *Triplex adventus Chriſti ab Eccleſia celebratur.*

Benedictus qui venit in nomine Domini &c. Nota, quod hæc dicuntur de Chriſti triplici adventu; primus eſt in carnem: ſecundus in mentem: tertius ad finale judicium: in quolibet autem iſtorum benedicendus eſt Chriſtus: nam primus adventus ab Eccleſia recolitur: ſecundus petitur: tertius prævidetur futurus. *in Lucam c.* 19. *v.* 38.

22. *In iudicio electi videbunt Chriſtum ſecundùm humanitatem, & divinitatem: reprobi ſecundùm humanitatem tantùm.*

Deus Dominus illuxit nobis, &c. Nota hæc dicuntur in perſona juſtorum in die judicii, quibus illucebit quoad viſionem perfectam humanitatis, & divinitatis: non verò reprobis, qui tantum videbunt ejus humanitatem ad pœnam ipſorum majorem. *In Lucam c.* 13. *v.* 35.

23. *Ex adventu Chriſti illuminatio qualis animæ proveniat, & quibusnam.*

Benedictus, qui venit &c. benediximus vobis de domo Domini, Deus Dominus illuxit nobis. Nota, quod primò ponitur adventus Chriſti in carnem, & deinde benedictio noſtra in Deum, ut videas, quod qui Chriſtum verum Deum, & hominem confitetur ad viſionem fidei erigitur, & qui Deum laudat vita & lingua (hæc eſt benedictio, quam exigit à nobis Deus) ad viſionem ſpeciei pertinget. *In Lucam c.* 13. *v.* 35.

24. *Solemnitates præcipuæ Iudæorum erant tres.*

Conſtituite diem ſolemnem in condenſis &c. ſcilicet in confrequentationibus. Nota, hic alluſio fit ad illas ſolemnitates, quas Iudæi celebrabant, quæ erant tres præcipuæ, in quibus intrabant templum ut Deo, & ſacerdotibus offerrent munera, ſicut iſte mos adhuc eſt in multis Eccleſiis. *Pſal.* 117.

25. *Cur præcipitur Chriſtianis ingreſſus in Eccleſiam.*

Conſtituite diem ſolemnem in condenſis uſque ad cornu altaris. Nota hic præcipi ut diem ſolemnem in honorem Chriſti frequentemus, & ad Eccleſiam pergamus: & hoc præcipuè fit quatuor de cauſis; primò ut Deum laudemus: ſecundò ut oremus: tertiò ut inſtruamur: quartò ut reficiamur ſumptione Sacramentorum: & hinc in Miſſa ſunt quatuor partes principales: prima eſt laudatio in introitu: ſecunda eſt oratio, quam dicit Sacerdos: tertia inſtructio per epiſtolam, & Evangelium: quarta refectio, & ſumptio corporis, & ſanguinis Chriſti: tuncque pervenitur uſque ad cornu Altaris, ſcilicet ad conſummationem Euchariſtiæ per ſumptionem ipſius. *Pſal.* 117.

26. *Qui in Dei laudes ſe diffundit, etiam ad Mariam laudandam ſe confert.*

Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in ſæculum miſericordia ejus. Verè eſt bonus Deus, & *Applicatio*
digniſſimus omni laude, ſed quid eſt quod ſubjon- *ad Mariam*
git, quoniam in ſæculum miſericordia ejus? cur in *Virginem.*

ſæculum?

ſæculum in ſæculum miſericordia ejus; quia poſuit Mariam in Mundo, ut hanc Dei miſericordiam exerceret in nos: ideò ad nos diriguntur hæc verba. Confitemini Matri Chriſti, quoniam in ſæculum miſericordia ejus: quia amor illius expellit peccatum à corde, & gratia illius expiat conſcientiam peccatoris: via veniendi ad Chriſtum eſt appropinquare ad illam, qui autem fugerit eam non inveniet viam pacis; qui obduratus eſt in peccatis ſæpe invocet illam, & lux in tenebris ſuis orietur: qui triſtatur in corde ſuo clamet ad illam & dulcoranti ſtillicidio inebriabitur. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.117.*

PSALMUS CXVIII.

Titulus: Alleluia.

1. PRimò nota circa titulum, quod ſicut in antecedentibus Pſalmiſta invitavit ad laudem Dei pro Adventu Chriſti, & ob id fidem de ipſo tradidit: hic pariter invitat ad Deum laudandum mediantibus operibus, quæ debent fidem conſequi.

2. Nota, quod hic Pſalmus diſtinctus eſt per viginti duos octonarios, quilibet octonarius continet octo verſus, cui octonario præmittitur littera Alphabeti Hebraici, quæ eſt veluti argumentum, & ſumma eorum, quæ in illo octonario proponuntur; ponitur autem iſte octonarius ad ſignificandum, quod in hoc pſalmo continetur perfecta doctrina, docens per obſervantiam Mandatorum Dei perfectam purgationem animæ. *In Pſal.118. in 1. & 2. expoſit.*

3. Nota quod Seraphicus Doctor duplicem expoſitionem tradit hujus Pſalmi, alteram breviorem, alteram fuſiſſimam, in qua & verſus, & ſenſum, & verba mirabiliter exponit: ex utraque autem, & ex aliis ſcriptis ipſius hic ſubjicientur expoſitiones variæ ejuſdem Pſalmi.

4. Nota, quod in hoc pſalmo præcepta Dei quinque nominibus deſignantur: nam dicuntur via, quia ad viam Cœli ducunt: lex, quia ligant: teſtimonia, quia evidenter admonent præmia, & pœnas: mandata, quia facienda indicant: & juſtificationes, quia impleta à reatu liberant. *Pſal.118. verſ.8.*

CAPUT PRIMUM.

2. *Schola Chriſti docet diverſam doctrinam à ſchola diaboli.*

Aleph. NOta, quod huic octonario præmittitur primum elementum Alphabeti Hebraici, & deinde aliis ſequentia elementa: & quia Aleph interpretatur ternarionum millia, & etiam doctrina: datur intelligi quod in ſchola Chriſti, quæ eſt virtutis, & veritatis, ſive ſanctitatis, & ſapientiæ, traditur modus ſuperandi tentationes; & perveniendi ad veram ſapientiam per viam immaculatæ vitæ, & conſequenter ad poſſeſſionem veræ beatitudinis: è contra in ſchola diaboli traditur uſus vitiorum, & modus perveniendi ad perditionem. *In Pſal.118. in 1. & 2. expoſitione & in Thren. cap.1. & 5.*

3. *Idem confirmatur ſcilicet quod per opera ſancta pervenitur ad doctrinæ poſſeſſionem.*

Aleph: Beati immaculati; &c. Vide qualis doctrina: hic enim edocemur, quod qui vult ad veritatem ſapientiæ pervenire, debet prius ſanctè operari: primum diſce quid agas, deinde quid ſcias. *in Pſal.118. 1. expoſit.*

4. *Modus perveniendi ad beatitudinem via, & patria traditur.*

Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Nota vim horum verborum, quæ continent modum perveniendi ad beatitudinem, & in ipſis continentur quatuor neceſſaria viatori: ſcilicet quò tendat ut perficiatur: quomodò tendat ne inficiatur: ſi tendat ut reficiatur, quia tendat ne interficiatur, primum innuitur in verbo: *Beati*: ſecundum in verbo: *immaculati in via*: tertium in verbo: *qui ambulant*: quartum in verbo: *in lege Domini*: qui enim eſt immaculatus corde, ore, & opere in ſtatu hujus viæ ambulans in obſervantia legis Dei, iſte eſt beatus. *in Pſal.118. c.1. v.1.*

5. *Via qualis eſt in qua, & per quam pervenitur ad beatitudinem, & qualis ad perditionem.*

Beati immaculati in via, &c. In via qua Via nota, quod tres ſunt viæ in univerſum, Dei, hominis, & diaboli: duæ extremæ non poſſunt convenire, media ſcilicet hominis, libertas poteſt ad utramque flecti; præſens autem vita aliis eſt via ad Cœlum, aliis ad patibulum, aliis ad infernum, aliis ad gloriam: unde in medio poſiti ſumus; ut immaculati poſſimus aſcendere ad Cœlum; iniqui verò projiciuntur ad inferni ſterquilinium: ſi ergo homo ad viam Dei flectatur, dirigitur ad beatitudinem: ſi ad viam diaboli, dirigitur ad perditionem. *in Pſalm.118. 1. exp. v.1. & ſer.2. in feſt. omn. ſanct.*

6. *Qui ſe immaculatum per caſtitatem cuſtodit: beatus eſt.*

Beati immaculati in via; Nota: *in via*: ſcilicet in hac vita mortali; ille ſe immaculatum cuſtodit, qui caſtitatem propter amorem Chriſti ſervat; & quia fecit ſecum meritum maximum, ideò & beatitudinem exteriorem, & interiorẽ cõmunicat: ſic dictum eſt à B.V. *Ecce enim ex hoc beatam me dicẽt omnes, &c. in Luc. c.1. v.48. & ſer.2. in feſt. om. ſanct.*

7. *Beatitudo alia eſt falſa, alia vera, & optima.*

Beati immaculati in via. Cur ponitur beatitudo in via, & non potius in patria? nonne in hac vita exul ſemper eſt homo à patria? ſed nota quod licet beatitudo perfecta ſit tantùm in patria, tamen etiã in hac vita poteſt eſſe quis beatus aliqualiter: ſed tamen advertendum ne decipiamur, quod in hac vita eſt beatitudo tantùm apparens, & falſa, & eſt hominum peccatorum, & ſe delectantium in mundanis, & quærentium finem in eis: ſed hæc beatitudo eſt falſa, & maledicta: Eſt & beatitudo alia in via, quæ eſt hominum vigilantium in divinis mandatis, abſtinentium à malis, & promoventium ſe in bonis; & hæc habetur ambulando in lege Domini: hæc eſt bona, vera, benedicta, & deſiderabilis. *ſerm.7. de Apoſtol.*

8. *Meditatio myſteriorum Dei, & exquiſitio ſanctitatis beatitudinem confert.*

Beati, qui ſcrutantur teſtimonia ejus, in toto corde exquirunt eum. Ecce quomodo Propheta proſequitur in oſtendendo qualem beatitudinem poteſt homo in hac vita obtinere: beatitudinem inquam non re, ſed ſpe, non felicitatis rétione, ſed expectatione, & hoc exquiſitione ſummæ veritatis, meditioneque divinorum myſteriorum, & perquiſitione ſanctitatis, & hoc præcipuè eſt, quod requiritur in Epiſcopo; unde cum primò intrat Eccleſiam debet habere textum in pectore, & poſt Evangelium textus ei portatur, & offertur apertus; ſed aliis in choro clauſus, quia tenetur habere ſcientiam, ad quod non alij tenentur: *ut Pſal.* 118. *in utraquè expoſit. & c.3.v.1. & c.9.v.1.*

9. *Qui per viam iniquitatis incedunt, in pœnam abſque termino incedunt.*

Non enim qui operantur iniquitatem in viis ejus ambulaverunt. Nota, quod loquens de tranſgreſſoribus mandatorum Dei dicitur, quod non in viis Dei, quæ pro termino habent gloriam interminabilem, ambulaverunt, quia per vias oppoſitas incedunt ideſt in viis iniquitatis incedunt nulla facta mentione terminationis, vel ambulantium reverſione, quia via peccatorum habet quidem initium, ſed non terminum. *Pſal.* 118. *c.1.v.4.*

10. *Motiva pulcherrima proponuntur pro obſervantia mandatorum Dei.*

Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis. Notanda ſunt diligenter hæc verba: nam dicendo, *Tu,* innuitur majeſtas mandantis, cui debetur reverentia, quia eſt mirabilis, laudabilis, & formidabilis: dicendo, *mandaſti,* innuitur mandandi poteſtas, mandat enim Deus prudenter, potenter, & clementer: dicendo, *mandata tua,* innuitur mandatorum honeſtas, cui debetur obſervantia, quia mandata Dei ſunt ſervanda tanquam argumenta amoris, alimenta dulcoris, & medicamenta doloris: dicendo, *cuſtodiri nimis,* innuitur nimia non imperantis, ſed obtemperantis, & mandata cuſtodientis egeſtas, cui congruit providentia. *Pſal.* 118. *c.1.v.4. & c.4.v.13.*

11. *Mandatorum obſervantia edicitur ſub multiplici pœna.*

Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis. Quomodo nimis? ergone nimia poteſt dari obſervantia? Nimis, ideſt valde, & cum maxima diligentia ſuper omnia, & ideò ſub multiplici pœna edicitur eorum obſervantia, ſcil. ſub pœna temporali, & ſpirituali. *Op. Diæt. tit.* 5. *c.9. & in Pſalm.* 118. *v.4.*

12. *Viæ Dei multæ dirigentes animam ad juſtitiam acquirendam.*

Utinam dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas juſtificationes tuas. Nota, quod dicit viæ, non via, quia plures ſunt viæ dirigentes animam ad juſtitiam perfectam: viæ inquam in ingreſſu pro incipientibus, in progreſſu pro proficientibus, in congreſſu pro pugnantibus, & in egreſſu pro perfectis, quia juſtitia omnes affectiones rectificat: rectificatas multiplicat: multiplicatas fructificat, fructificatas ſanctificat. *Pſal.* 118. *expoſit.1. v.5. & in Lucam c.1. v.6. & c.3. v.4.*

13. *Prudĕtiæ partes reſpiciunt omnia tempora.*

Tunc non confundar cum perſpexero in omnibus mandatis tuis. Nota, quod Propheta proſequitur qualitates viæ ad Deum; & cum ſupra explicaverit viam juſtitiæ, nunc viam prudentiæ proponit, quæ reſpicit diſcuſſionem temporum, unde dicitur, (*tunc*) ſcilicet in futuro judicio, quod eſt valde timendum: item futurorum prævisionem, unde dicitur: (*non confundar*) ob præſervationem à confuſione futurâ: item præteritorum recordationem meritorum, unde dicitur: (*cum perſpexero,*) ſcilicet mandatorum obſervantiam, item præſentem operationem cuſtoditionis præceptorum, unde dicitur: *in omnibus mandatis tuis. in Pſal.* 118. *c.1.v.6.*

14. *Quomodò ſit verum quod qui in uno offendit factus omnium reus.*

Tunc non confundar cum perſpexero in omnibus mandatis tuis. Quare dicitur in omnibus mandatis, & non potius in aliquo? quia qui vult ad Deum, & ad Cœlum pervenire, debet omnia mandata Dei obſervare; quia qui in uno offendit fit omnium reus, non quoad pœnam ſenſus, ſed damni, licèt non tam acriter. *Opuſc. de decem præcept. ſerm.* 5.

15. *Via temperantiæ qualis.*

Confitebor tibi in directione cordis, in eo quod didici judicia juſtitiæ tuæ. Nota, quod in his verbis explicantur partes temperantiæ prout eſt via ducens ad Deum: nam prima pars eſt mundificatio conſcientiæ per confeſſionem, unde dicitur: *confitebor tibi:* 2. eſt concupiſcentiæ mortificatio: unde dicitur: *in directione cordis:* ſcilicet ſubjiciendo ſenſualitatem rationi, & voluntatem propriam divinæ voluntati: 3. eſt intelligentiæ clarificatio; unde dicitur: *in eo quod didici;* quia in ſchola Chriſti diſcendum eſt, ut timeamus, diligamus, & placeamus Deo: 4. eſt exterioris experientiæ rectificatio, unde dicitur: *judicia juſtitiæ tuæ:* hæc enim dirigit exteriores noſtras operationes. *Pſal.* 118. *v.7. & c.1. v.7.*

16. *Fortitudinis partes hic enodantur.*

Juſtificationes tuas cuſtodiam, non me derelinquas uſquequaque. Nota, quod hic via fortitudinis proponitur cum ſuis partibus, quæ eſt amabilis: 1. quia ſpiritū armat, unde dicitur (*juſtificationes tuas*) quæ ſunt armaturæ ſpirituales animæ, per quas elucet divina providentia 2. quia armatum ſpiritum animat, unde dicitur (*cuſtodiam*) ſcilicet uſque ad tentationis victoriam, in quo elucet confidentia noſtra in Deum: 3. animatum aſſociat, ideò dicitur (*non me derelinquas* ſcilicet confidentem de te, non me, in quo elucet ſpes de virtute Divina: 4. aſſociatum adjuvat, unde dicitur (*uſquequaque*) ſcil. non me derelinquas abſque aliqua tua protectione, in quo elucet diffidentia de propria virtute, quia nihil poſſumus ex nobis. *Pſ.* 118. *c.1. v.8 & c.9. v.13. in Luc. c.8. v.38.* Ex quibus patet, quod victoria tentationum obtinetur per exercitium virtutum cardinalium, quæ in octonario proponuntur, ut ad beatitudinis viam progrediamur. *Pſal.* 118. *c.1. v.1.*

17. *Beth,*

17. *Beth, ideſt, domus.*

Nota, quod huic ſecundo octonario proponitur littera, *Beth*, quæ interpretatur domus, ut intelligamus quod pœnitens ad beatitudinem æternam, tamquam ad domum non manufactam regreditur. *Pſalm.118.c.1.v.3.*

18. *Pænitentia perfecta ex dolore culpæ qualis ad beatitudinem ducit.*

In quo corrigit adoleſcentior viam ſuam, in cuſtodiendo ſermones. Nota, quod ſicut in antecedentibus oſtenſa eſt via digrediendi à peccato: hic oſtenditur modus ad veram pœnitentiam perveniendi: primò enim ad agendam veram pœnitentiam requiritur conſilium ob ſtuporem rationis, unde dicitur: (*in quo corrigit*:) ſecundò dolor de peccatis, unde dicitur (*adoleſcentior*,) ſcilicet peccator: tertiò manifeſtatio peccati, unde dicitur, (*viam ſuam*,) ſcilicet peccator per confeſſionem: quartò labor ſatisfactionis, unde dicitur: (*in cuſtodiendo ſermones tuos*,) tamquam per remedium ſecurum. *Pſal.118.c.1.v.9.*

19. *Pænitentia oritur non ſolùm ex dolore culpæ, ſed etiam ex timore pœnæ.*

In toto corde meo exquiſivi te, ne repellas me à mandatis tuis. Nota, quod pœnitens debet exquirere Deum non in parte cordis, ſed in toto corde, ſcilicet quoad intellectivam, affectivam, & operativam partem; & ideò ſi non invenit Deum, quem exquiſivit, debet trepidare ob timorem pœnæ, quæ ſubſequitur opera mala, & ad Deum per obſervantiam mandatorum recurrere: hæc eſt enim perfecta pœnitentia. *Pſal.118. cap.1.verſ.10. & cap.2. v.6, & c.3.v.13.*

20. Deus exquirendus cum ſolicitudine, vigilantia, & diligentia, non in angulo cordis, ſed in toto corde, ſcilicet in templo cordis Deo plenè conſecrati: Unde dicitur à juſto, *in toto corde meo exquiſivi te. ſer.3. hom.infra oct.Epiph.*

21. *Alii repelluntur à Deo ex ira ſua, alii ex miſericordia; alii à ſeipſis, alii à mundo.*

Ne repellas me à mandatis tuis. Ergone Deus repellit hominem ad ſe accedentem? nonne Deus promptus eſt acceptare quemcumque peccatorem ad ſe confugientem? nota, quod alii repelluntur ex ira, alii ex amore: ex ira repelluntur, quando præmuniuntur adverſis, vel ex concupiſcentia, vel ex ſuggeſtione diaboli: vel nimis inveſtigando curioſè immenſitatem Dei: ex amore quando per adverſa præmuniuntur ad utilitatem, & exercitationem. *Pſal.118. v.10.*

22. *In corde ſuo ſcribit juſtus eloquia Dei, veluti in codice.*

In corde meo abſcondi eloquia tua ut non peccem tibi. Quid eſt abſcondi? nonne vir juſtus propalat Dei eloquia per prædicationem? nota, quod loquitur hic de pœnitente ſuſpirante ex horrore malitiæ, qui ne peccet abſcondit, ideſt ſcribit eloquia Dei in corde ſuo tamquam in codice, & hæc per dilectionem ſuſcipit, per memoriam retinet, & per humilitatem tegit, ut ea ſuo tempore manifeſtet. *Pſal.118. v.11. & c.2. v.18. & in Lucam c.1. v.19. & c.8.v.16. & c.19.v.20.*

23. *Deus à nobis eſt benedicendus ob multiplicia beneficia.*

Benedictus es Domine, doce me juſtificationes tuas. Nota, quod in his paucis verbis exprimitur, quod Deus eſt à nobis benedicendus, quia eſt Dominus noſter, ſcilicet dans munera, & beneficia; tum naturalia, tum ſupernaturalia, & quia eſt doctor, & magiſter illuminans intellectum, & juſtificans animam. *Pſal.118. c.3.v.12.*

24. *Silentium eſt fundamentum bonæ operationis, & ſchola benè loquendi.*

In corde meo abſcondi eloquia tua: doce me juſtificationes tuas: in labiis meis pronuntiavi omnia mirabilia tua. Nota hunc digniſſimum ordinem: nam primò proponitur ſilentium tamquam prima lectio in ſchola Chriſti, unde dicit: *in corde meo abſcondi eloquia tua*: inde ſequitur bona operatio, unde dicit: *doce me juſtificationes tuas*: & tandem exercitium prædicationis, unde dicit: *in labiis meis pronuntiavi omnia mirabilia tua Pſal.118.v.12.* Vide ergo qualia bona animæ afferat ſilentium pro Chriſto obſervatum.

25. *Prædicatio quænam prærequirat ut rectè fiat.*

In corde meo abſcondi eloquia tua &c. doce me &c. in labiis meis &c. Nota iterum hunc ordinem, in quo pro fine ponitur prædicatio Verbi Dei: nam prædicator debet prius ſe exercere in ſilentio, & meditatione myſteriorum noſtræ fidei; deinde in ſanctis operibus: & tandem ſe tradere prædicationi Verbi Dei; per primum evitatur ignorantia: per ſecundum obtinetur bona conſcientia: & per tertium exercetur, itaut omnia judicia Dei manifeſtentur: unde dicit, *omnia judicia oris tui*: ideſt non abſcondi, totum dixi, quod mihi revelaſti: nihil de meo adjeci, nihil de tuo abſcondi, ne falſitatem prædicarem, vel ne veritatem negarem, judicia cordis abſcondita, oris manifeſta, judicia oris propoſiti, corde abſcondi: judicia cordis, ubi ſententia dictatur: oris, ubi ſententia pronuntiatur. *Pſal.118.v.12.& 13.*

26. *Verbum Dei quomodò abſcondendum in corde, quomodò propalandum.*

In corde meo abſcondi eloquia tua ut non peccem tibi &c. in labiis meis pronuntiavi omnia judicia oris tui. Si eloquia Dei abſcondita vir juſtus retinebat, quomodò poſtea ea propalavit? Sed hic nota mirabilia verbi Dei: datur enim intelligi, quod verbum Dei eſt prius abſcondendum in corde, ſicut ovum in nido; & inde exire debet bonum opus tamquam pullus, ut nutriatur: nam non juſtificaberis per ſolum auditum, niſi nutrias ipſum Verbum per bonum opus: & ideò peccas ſi non recipis, peccas ſi receptum ejicis: peccas ſi receptum ante tempus exponas: primum ſit duritia: ſecundum negligentia: tertium ſuperbia. *Pſal.118.v.12.& 13.*

27. *Iuſtificationes Dei reſpectu animæ ſanctificatæ ſunt ipſius viæ, per quas anima intrat.*

Doce me juſtificationes tuas. Qnid eſt, quod petit hic Propheta? oota, qood ſupra dixerat, quod beati ſunt qui ambulant immaculati in via Dei: hinc docet quod iſtæ juſtificationes ſunt viæ, per quas Deus ad animam juſtificatam procedit, viæ inquam ſunt tritæ, & regiæ. *Pſalm.* 118. *c.*4 *v.*16. Nota etiam, quod dicuntur iſtæ juſtificationes judicia Dei, ſcilicet judicativa præcepta legis, quia ſecundùm obſervantiam ipſorum Deus judicabit nos. *lib.*4. *d.*46.*dub.*4.

28. *Verbi Dei cuſtoditio quam utilis.*

In via teſtimoniorum tuorum delectatus ſum, ſicut in omnibus divitiis. Cur comparat delectationem, quæ habetur in via teſtimoniorum Dei divitiarum delectationi? Quia Verbum Dei cuſtodiendum eſt in corde, ſicut theſaurus: eſt enim thaſaurus ditiſſimus Verbum Dei, afferens animæ magnas divitias ſpirituales: theſaurus inquam artificioſus quantum ad Moſaïcas allegorias; radioſus quantum ad theorias evangelicas: delicioſus quantum ad cœleſtes anagogias, & copioſus quantum ad terreſtres tropologias; allegoria enim pertinet ad credenda: theoria ad videnda: anagogia ad ſperanda; tropologia ad operanda. *Pſal.* 118. *c.*1. *v.*14. *&* *c.*6. *v.*14. *&* *c.*9. *v.*10. *&* *in Lucam c.*13. *v.*24.

29. *Mandatorum Dei obſervantia quanam exigat.*

In mandatis tuis exercebor, & conſiderabo vias tuas. Ecce qoid conſequitur ad cuſtodiam Verbi Dei in corde, ſcilicet cuſtoditio mandatorum Dei, quæ debet eſſe non tepida, ſed avida in affectu, non torpida, ſed valida in effectu; & ideò dicit: *exercebor*; nota, quod non dicit operabor, ſed exercebor, quod eſt amplius, quia exercitium conſiſtit io multis operibus: debet & eſſe non ſtolida, ſed provida per attentam meditationem, & conſiderationem: non ſtupida, ſed fervida in profectu, & ideo dicit, vias tuas conſiderabo ad ſectandum, & proficiendum per ipſas. *Pſal.* 118. *c.*1. *v.*14. *&* *c.*5. *v.*7.

30. *Myſteriorum Dei meditatio qualia bona afferat animæ.*

In juſtificationibus tuis meditabor, non obliviſcar ſermones tuos. Ecce quid agere debet pœnitens, ſcilicet non ſolùm cuſtodire mandata Dei, ſed ea meditari virtuoſe, ſtudiosè, affectuosè, & fructuosè; primum ſpectat ad devotionis gratiam, quam affert talis meditatio: 2. ad gratiam diſcretionis, quæ non debet eſſe vaga, ſed fixa, non lenta, ſed attenta, & ſtudioſa: 3. ad gratiam emulationis, ne oblivioni tradatur: 4. ad gratiam exhortationis, qua alios inſtruere debet. *Pſalm.* 118. *c.*1. *v.*16. *&* *v.*12.

31. *Beati qui ambulant per Mariam ad Deum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini. Cur beati in via, & non potius in termino, & patria? ſed nota, quod hic agitur de via myſtica, ſcilicet de Maria Virgine, quæ eſt via vitæ reconciliationis divinæ, & ſalutis noſtræ: beati igitur ſunt qui ambulant immaculati in hac via: ſed cur beati? quia Matrem Domini imitantur in humilitate, io charitate, quia perſcrutantur virtutes illius; fiuntque conformes imagini illius, ſicque ejus magnitudinem, & ſanctitatem venerantur, & in ea collocant ſpem, & fiduciam ſuã. *Op. Pſalt. B. V. Pſ.* 118. *&* *Pſ.* 46. *&* 31. *&* *Op. Pſalt. min. quinq.* 2.

CAPUT SECUNDUM.

32. *Exponitur argumentum hujus 2. Capituli, quod continet duo octonaria, & habet in primo octonario pro titulo litteram Ghimel, & in 2. Daleth.*

IN primo capitulo antecedenti præmiſſa fuit beatitudo, in iſto retributio ſubmiſſa eſt & quia hæc retributio prius excitat juſtos per amorem, ideò deſcribitur in 1. octonario, deinde eos exercitat per laborem: ideò in 2. octonario exercitatio deſcribitur, & quia ad retributionem illam per laborem intratur, quaſi per januam, inde eſt quod à Ghimel littera, quæ interpretatur retributio inchoatur octonarius primus, & à Daleth, quæ interpretatur Janua 2. octonarius, & quia primum locum amoris tenet fervor voluntatis, hinc in hoc primo octonario talis fervor proponitur, & excitatur 1. per delectationem ſupernæ retributionis, ut fit in 1. verſiculo. 2. per internam illuminationem, ut fit in 2. verſiculo: 3 meritoria actione, ut fit in 3. & 4. per gratuitam dilectionem, ut fit in 4. & quia aliquando iſte affectus tepeſcit exterius in effectu, ideò in 2. octonario proponitur humiliatio quadruplex, ſcil. extrinſeca, intrinſeca, diſcreta, & devota. *Pſalm.* 118. *c.* 2. *v.* 1. *&* *v.* 9.

33. *Retributio multiplex à Deo provenit.*

Retribue ſervo tuo, vivifica me ſecundum verbum tuum. Quomodo dicit retribue Deo? ergone Deus tenetur retributionem homini conferre? ſed nota, quod multiplex eſt retributio in communi, ſcilicet mali pro malo ad bonum finem: boni pro bono ad malum: mali pro malo ad malum: & boni pro bono ad bonum, & mali pro bono: hoc 2. neſcit Deus, quia nunquam reddit pro bono malum; cætera autem diverſimodè ſunt à Deo, nam aliquando Deus reddit malum pro malo ad bonũ. v.g. pœnam ad converſionem: aliquando bonum pro bono ad malum, ut qnando abundantiam diviti dat pro ſua juſtitia, ne in futuro ei retribuat: præmiat enim eum temporaliter in hac vita pro aliquo bono ſuo opere: aliquando malum ad malum pro malo, ut Herodi, & Judæ in præſenti pœnam retribuit pro injuſtitia ad damnationem: quandoque bonum pro bono ad boonm, ut Abrahæ, & Job dedit in præſenti abundantiam pro juſtitia ad ſalvationem, qoia initium fuit retributionis æternæ. *Pſal.* 118. *v.* 17.

34. *Contra quatuor hoſtes ſpirituales recurrit hic Propheta ad Deum.*

Retribue ſervo tuo vivifica me &c. Nota, quod in hac deprecatione Propheta ad Deum recurrit, nempe contra infirmitatem: unde dicit; (*vivifica me*) ſcilicet

ſcilicet per legem tuam, quia per doctrinam ſacræ Scripturæ,& per Verbum Dei dat vitam animæ,& robur: contra ignorantiam, unde dicit (*revela oculos meos,*) contra exilium hujus vitæ, ubi dicit (incola ego ſum &c.) contra hoſtes, unde dicit: (*etenim ſederunt adverſum me principes.*) *Pſalm.118.v.17.& fortit.14.Hexaem.*

35. *Illuminatio animæ quæ nam exigat.*

Revela oculos meos; & conſiderabo mirabilia de lege tua. Nota, quod cum in antecedenti verſu oſtendatur fervor affectionis reſpectu ſupernæ delectationis, qui in anima debet præcedere, nunc oſtendit fervorem ejuſdem reſpectu internæ illuminationis, ad quam gradus quatuor concurrunt, ſcilicet lectio, admiratio, inveſtigatio, & illuminatio: lectio pertinet ad ſcripturas: admiratio ad figuras: inveſtigatio ad myſtica arcana, & illuminatio ad theoricas manifeſtationes: lectio notatur in illo verbo (*de lege tua,*) lectio enim dicitur à legendo, quia in ſacra lege legit anima ad imbuendum intellectum, ad movendum affectum, & proximum inſtruendum: admiratio conſequitur ad lectionem, ob figuras, quæ occurrunt in lege Domini, unde dicit (*mirabilia de lege tua;*) admirationem conſequitur inveſtigatio; quæ ad metaphoricas aperturas recurrit, ut aperiantur abſcondita, unde dicit (*& conſiderabo &c.*) Inveſtigationem conſequitur illuminatio mentis circa abſcondita jam revelata, onde ſua revelatio eſt velî remotio ab oculis intellectualibus, per quam evacuatur omne velamen, & obſcuritas. *Pſalm. 18. cap.1.verſ. .& opuſcul. de . itiner. itin.5 d.4.* Ex quibus edocemur, quod quiſque noſtrum debet ad Chriſtum confugere,& dicere, *revela oculos meos &c.* quia ipſe ſolus; clavem habet hujus illuminationis. *In Lucam c.24.v.45.*

36. *Quibus divina ſapiunt, eis mundana deſipiunt: & quibus mundana ſapiunt, eis divina deſipiunt: illi terræ ſunt hoſpites, & peregrini, cælique cives: iſti cæli incolæ, & terræ cives.*

Incola ego ſum in terra, non abſcondas à me mandata tua. Nota, quod in his verbis dat Propheta intelligere, quod illuminatio cœleſtium parit contemptum terrenorum: quibus enim divina ſapiunt eis mundana deſipiunt; & ideò in perſona viri juſti dicit (*incola ego ſum in terra:*) nempe quia in cœlis habitat ſecundùm interiorem hominem, cœlorum eſt civis, & ſecundum exteriorem in terris habitat, ideò ut terræ hoſpes: & ideò converſus ad Dominum dicit, *non abſcondas à me mandata tua.* Petens affectuosè quod appetit virtuosè: non abſcondas, ait, à me tua, quia non abſcondo mea à te: non abſcondas à me mandata tua, recognoſcens divinum Imperium, & nimium ejus fructum. *In Pſal.118.c.2.v.3.& Pſal.55.*

37. *Juſtorum tædium in terra provenit à malorum ſocietate.*

Incola ego ſum in terra. Cur incola? tædio affectus: & hoc quia juſti nonnullos inveniunt diſcolos, multos malevolos, & paucos benevolos. *Pſa.118.c.2.v.3.*

38. *Ex fervore voluntatis, & deſiderio perfectionis naſcitur dilectio perfecta Dei.*

Concupivit anima mea deſiderare juſtificationes tuas in omni tempore. Unde ortum eſt hoc deſiderium ardens viri juſti? Sed nota; quod enucleato in præmiſſis fervore affectionis reſpectu ſupernæ delectationis, internæ illuminationis, & meritoriæ actionis, ut patet ex tribus præcedentibus verſiculis, nunc fervorem affectionis patefacit reſpectu gratuitæ dilectionis: hæc autem in viro ad perfectionem tendente gignitur ex voluntate fervida, ideò dicit (*concupivit anima mea,* ſcilicet voluntas: veſtitur item charitate, ideò dicit: (*deſiderare,*) ſcilicet deſiderio ſuperaddidi deſiderium fervens: nutritur item juſtificationibus Dei, quæ mundificant, vivificant, & ſalvificant, nempe perficiunt animam quantum ad intellectum, affectum, & effectum, cuſtoditur item perſeverantia, ideò addit, *in omni tempore Pſal.118. c.2.v.4.* [illegible] *& in ſapient.c.6* Diſcamus ergo, quod ſine deſiderio ferventi voluntatis non poſſumus viam mandatorum Dei currere. & quia hoc deſiderium ex noſtris viribus non poſſumus obtinere, ideò ab ipſo Deo ipſum petere debemus, & dum ipſe in nobis tribuit ei agere gratias debemus, & nutrire piis affectibus, & operibus. *Op.25.mor.*

39. *Deſiderium deſiderii in juſtis debet foveri & nutriri.*

Concupivit anima mea deſiderare juſtificationes tuas in omni tempore. Quid eſt concupivi deſiderare? ergo deſiderio immediato carebat perfectionis? Sed nota quod vir illuminatus ſciebat quod deſiderium fervens tendendi ad perfectionem eſt fundamentum ipſius, ideò ipſum non habens, deſiderabat obtinere hoc deſiderium. & ut hoc deſiderio poſſet currere in via Dei abſque ignavia, & torpore ſæpe ſe exercebat in his actibus. *Opuſc.de profect. relig.lib. c.2.*

40 Deus corripit ſuperbos potenter, ſcilicet peccantes ex malitia; prudenter, peccantes ex ignorantia: & clementer, ex impotentia; & ideò dicit Propheta: *Increpaſti ſuperbos. Pſal.118.c.2.v.5.*

41. *Maledictionem Dei contrahunt tranſgredientes mandata Dei.*

Maledicti qui declinant à mandatis tuis. Vide quomodò maledictionem Dei incurrunt tranſgredientes mandata Dei: nempe illam maledictionem, quam in judicio proferet Chriſtus. *Ite maledicti in ignem æternum* Hancque maledictionem contraxerunt primi parentes, qui ob ſuperbiam tranſgreſſi ſunt divina mandata: unde juſti ut ſe præſervent à tanto malo debent ſæpe recogitare pœnas à Deo paratas malis *Pſal.118 cap.2. verſ.6. & cap.1.v.5. & Pſalm. 9.& op.ſpec. B.Virg. lect. 15. & opuſcul. de decem precept. ſermon.2.* Nota etiam, quod iniqui in malum declinant per omnes caſus: & primò per nominativum, quia per ſuperbiam volunt facere ſibi nomen: per genitivum, ſcilicet luxuriam: per dativum res pauperum malè expendendo.& munera accipiendo: per Accuſativum injuſtè accuſando, & detrahendo: per vocativum adulando: & per Ablativum rapiendo bona ſubditorum. *in Thren. c.3. Vgo Card.in Pſal.118.*

42. *Iuſti*

by Google

42. *Juſti deſiderant liberari à cauſa opprobrii, & contemptus, qua reſidet in peccato.*

Aufer à me opprobrium & contemptum. Ergone quærit vir juſtus liberari ab opprobriis, & contemptu aliorum? nonne potius hæc deſiderare debet? ſed nota, quod hic petit ſe liberari à cauſa opprobrii, & contemptus, nempè à peccatis, quæ ſunt origo omnis mali. *Pſalm.* 118. *v.*22. & *cap.*2. *verſ* 6.

43. *Servi Dei ſe exercent in meditatione juſtificationum Dei: ſervi diaboli in judicando temerè, & murmurando, tanquam principes inter omnes malos.*

Etenim ſederunt principes, & adverſum me loquebantur; ſervus autem tuus &c. Vide munera diverſa diverſorum: ſervi Dei ſe exercent in juſtificationibus Dei? ſervi diaboli ſedentes tanquam judices iniqui judicantes temere facta bonorum & de ipſis obloquentes: dicuntur autem principes, quia inter malos ſunt peſſimi. *Pſal.* 118. *c.*2.*v.* & *c.*5.*v.*12.

44. *Sancti Martyres pro perſecutoribus orant, quod præcipue fecit S. Stephanus Protomartyr, contra quem ſtatuti ſunt teſtes iniqui.*

Unde in perſona ejuſdem ſancti Martyris Ecclesia in Miſſa affert hæc verba. *Etenim ſederunt principes &c. Pſal.* 118.*v.*12.

45. *Juſtus non ſolùm audire debet teſtimonia Dei, ſed & meditari, & ſecundùm ea operari.*

Nam & teſtimonia tua meditatio mea eſt, & conſilium meum juſtificationes tuæ. Nota quod primò proponuntur teſtimonia Dei, poſtea meditatio ipſorum: & 3. juſtificationes divinæ: per quæ datur intelligi, quod vir juſtus primò attentè audit teſtimonia, & verba divina: deinde ea devotè meditatur, & inde in ſancta opera exit, & ideò dicit teſtimonia tua ſunt ſubjectum meditationis meæ: teſtimonia tua ſcilicet arcana tuæ fidei per auditum excepta tranſeunt ad intellectum per meditationem, ſuntque meditatio mea, ſcilicet mei ſuſpenſiva, ſuccenſiva, & defenſiva: talis enim meditatio ſuſpendit, & elevat animam, ipſam accendit, & ad humilitatem inclinat: & hinc ſubdit: juſtificationes tuæ ſunt conſilium meum, ſcilicet deliberatio voluntatis meæ in actus juſtitiæ, conſiliorum, & ſanctarum operationum exit. *Pſal.* 118. *cap.*2.*v.*8.

46. *Proprietates conſilii doni Spiritus Sancti quales.*

Et conſilium meum juſtificationes tuæ. Quodnam eſt hoc conſilium, quod reſpicit juſtificationes Dei? nota, quod proprium doni Conſilii eſt dirigere animam in actibus propriis in ordine ad Deum, proximum, & ſeipſum, & ideò reſpicit juſtificationes, & præcepta Dei. *lib.*3. *d.*35. *ar.*1. *q.*4. Nota, quod hic incipit ſecundus octonarius hujus capituli, cui anteponitur littera *Daleth*, quæ interpretatur janua ob rationes ſupra adductas. *ad num.*32.

47. *Perfecta humiliatio exigit proſtrationem corporis, & animæ, ex qua venia peccatorum, & gratia vitæ provenit.*

Adhæſit pavimento anima mea: vivifica me ſecundùm verbum tuum. Quomodò adhæſit pavimento anima mea? eratne iſta ſeparata à corpore? nota, quod proponit Propheta fructum pœnitentiæ veræ, quæ exigit humiliationem, & proſtrationem non ſolùm corporis, unde dicit. *adhæſit pavimento* ſcilicet corporali proſtratione, ſed & animæ ſcilicet per humiliationem interiorem: & hinc oritur petitio confidentialis veniæ peccatorum, & inde vitæ ſpiritualis, ſicut promiſit Deus. *Pſal.* 118.*c.*1.*v.*9.

48. *Qui vult vitam gratiæ habeat corpus velati pavimentum, cui adhæreat anima.*

Adhæſit pavimento anima mea: vivifica me &c. Nota myſticè corpus juſti eſt pavimentum, cui adhæret, & concurrit anima, eſt enim ſolidum contra adverſa per conſtantiam: politum ſcilicet purgatum à peccato: & lucidum per bona opera. *Pſal.* 118.*v.*25.

49. *Juſti adhærent pavimento terræ ad vitam, impii ad mortem.*

Adhæſit pavimento anima mea, vivifica me ſecundùm verbum tuum. Quomodò, & qua fiducia petit Propheta ut Deus ipſum vivificet ex eo quod ejus anima adhæſit pavimento, ſi alibi dicit, ſcilicet *Pſal.* 43. quod Deus avertit faciem ſuam à ſe, ex eo quod adhæſit in terra ipſius venter? ſed nota, quod hic dicit adhæſit anima pavimento, in *Pſal.* autem 43. quod adhæſit, & conglutinatus eſt venter terræ: quia juſti adhærent anima ſua pavimento, ſcilicet humiliando ſe Deo in bonum, & ad vitam, nempè ut confiteantur ſua peccata Deo: impii adhærent anima terræ implicati in terrenis in malum, & ad mortem. Felix igitur qui humiliat ſe ad terram pro Deo: infelix qui totus terræ inhæret. *ſer.*1.*de uno S. Doct.*

50. *Chriſtus eſt verbum mentale, ſcriptum, & vocale vitam tribuens mundo.*

Vivifica me ſecundùm Verbum tuum. Quid eſt ſecundùm verbum tuum? quodnam eſt hoc verbum Dei? nota quod hoc verbum eſt Chriſtus, qui vitam animæ, & mundo dat: Verbum inquam mentale ſcilicet mente Patris ab æterno ab ipſo ſolùm intelligibile: eſt & ſcriptum ſcilicet in utero Virginis, quaſi in pergamena candida, ut homo poſſit illud legere: & verbum vocale ſcilicet per prædicationem Evangelii. Hoc verbum eſt, quod dat vitam mundo. *Pſalm.* 118. *verſ.*25.

51. *Ad perfectam pœnitentiam requirit Deus confeſſionem, & ſatisfactionem peccatorum.*

Vias meas enuntiavi, & exaudiſti me, doce me juſtificationes tuas. Ecce quomodò pœnitens non ſolùm per confeſſionem, ſed & per ſatisfactionem, & exercitium bonorum operum ad Deum confugit ut ipſum dirigat in viis ſuis: dicit ergo *vias meas enuntiavi*) ſcilicet vias peccatorum tenebroſas confeſſus ſum, ut evaderem omne periculum, & obtinerem veniam culparum, & pœnarum, *& exaudiſti me*, ſcilicet me liberando vinctum, inferos obſerando, & Cœlos aperiendo: ſubdit *doce me juſtificationes tuas*) ſcilicet doce me interius per te, & per alios exterius, ut juſtitiam jam perditam per peccatum recuperem. *Pſal.* 118. *c.* 2. *v.* 10. Nota etiam, quod dicit, *doce me juſtificationes &c.* Quid eſt quod vult juſtus dicere? doce me inquam modum, quo ob ineam juſtificationes tuas: nempe præoccupando faciem tuam in confeſſione: Pœnitens enim debet prius revelare Deo peccatum in confeſſione: nam ſi homo operit, Deus revelat: & ſi homo revelat peccatum, Deus operit: ſi homo ſe condemnat, Deus liberat, & ſi agnuſcit, Deus ignoſcit. *Pſalm.* 118. *v.* 26.

52. *Prædicator alios inſtruendo meretur pro ſeipſo remiſſionem peccatorum.*

Viam juſtificationum tuarum inſtrue me, & exercebor in mirabilibus tuis. Nota, quod juſtus petit inſtrui circa vias juſtificationum Dei, ex quo promittit Deo ſe velle exerceri in mirabilibus ſuis: quænam ſunt hæc mirabilia? ſuntne miracula patranda? ſuſcitatio mortuorum, illuminatio cæcorum? minimè: Propheta autem hic in perſona pœnitentis poſtquam ſeipſum exhibuit pœnitentem per confeſſionem, & ſatisfactionem peccatorum; ut complementum ſuperaddat ſuæ pœnitentiæ, petit à Deo inſtrui, & edoceri de viis juſtitiæ Dei, ut proximum per prædicationem poſſit adjuvare, & in viam ſalutis ipſum ducere: hoc enim eſt medium valdè accommodatum ad obtinendam remiſſionem peccatorum, & vitam gratiæ pro ſe, & aliis: & notandum eſt, quod exercitium prædicationis, dicitur exercitium in mirabilibus Dei, ſcilicet in patefaciendo beneficia Dei, judicia ipſius, & præmia juſtis promiſſa. *Pſal.* 118. *cap.* 2. *verſ.* 11. *& cap.* 8. *verſ.* 11. & hinc Propheta *in Pſalm.* 50. Exhibet ſe pœnitentem, & ſimul prædicationis munus velle exercere confitetur dicens. *Docebo vias tuas.*

53. *Negligentia, & tædium cavenda ſunt à prædicatore, & prælatis.*

Dormitavit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis. Quid eſt dormitare niſi à vigilantia ad ſomnolentiam declinare? Sic datur intelligi, quod ſæpe prædicator Verbi Dei, & Prælatus occupantur à negligentia circa ſuum miniſterium, ſcilicet in viſitando, vegetando, ſuſcitando, & prædicando: ideò debet ad Deum recurrere, & dicere confirma me infirmantem in paupertate, nempe multum exhortando, & parum reportando fructum. *Pſal.* 118. *cap.* 2. *v.* 12. *& in Eccleſ. cap.* 1. Nota etiam pulcherrimum ordinem quem ſervat propheta: primò enim petit primam gratiam dicens, *vivifica me &c. viam juſtificationum tuarum &c.* ſecundò augmentum virtutum dicens; *doce me juſtificationes tuas*: tertiò virtutum robur dicens, *confirma in verbis tuis. Pſalm.* 118. *verſ.* 8.

54. *Ordo iniquitatis intrantis in animam qualis, & quomodò vitandus.*

Viam iniquitatis amove à me, & de lege tua miſerere mei. Quænam eſt hæc via iniquitatis, quam amoveri vult vir juſtus? nota: via iniquitatis eſt ſuggeſtio mala per quam accedit ad animam, & ad quam ſuccedit ſubreptio: hæcque eſt amovenda à viro juſto, ne ſibi accidat. *Pſalm.* 118. *cap.* 2. *v.* 13. Et notandum, quod dicit, (*viam iniquitatis amove à me*, non vero amove me à via, quia amoveri à via eſt liberari à peccato jam commiſſo: amovere viam ab anima eſt ipſam iniquitatem elongari ab anima, ne in ipſam incidat. *Pſal.* 118. *c.* 2. *v.* 11. *& c.* 7. *v.* 8. *& Pſal.* 36.

55. *Veritatis ſummæ meditationis effectus quales in anima.*

Viam veritatis elegi, judicia tua non ſum oblitus. Nota, quod in hoc verſu intendit Propheta mirabiles effectus dilectionis, & contemplationis ſummæ veritatis: & ideò proponit viam veritatis calcandam, dicens, *viam veritatis elegi*; ſcilicet viam admirativam divinæ potentiæ, ſapientiæ, & bonitatis, hanc elegit, & eligendo ſectatus eſt, ſcrutando, legendo, orando: ex quo datur intelligi, quod veritas eſt cubiculum vacantium, ſpeculum videntium, pabulum guſtantium. *Pſalm.* 118. *v.* 14. *& v.* 11. *& c.* 11. *v.* 13.

56. *Per gratiam anima redditur difficilior ad peccandum: facilior ad perſeverandum, & habilior ad orandum: quæ habilitas fert ſecum multa bona.*

Adhæſi teſtimoniis tuis Domine, noli me confundere. Nota pulcherrimum ordinem, quem ſervat Propheta in hoc quaternario: nam habita gratia divina docet per ipſam gratiam obtinuiſſe difficultatem peccandi, dicens, *viam iniquitatis amove à me*, & inde facilitatem perſeverandi dicens, *viam veritatis elegi*: & hinc habilitatem ad orandum, ſcilicet ferventer dicens, adhæſi per fidem, ſpem, & charitatem; nam fides dirigit orationem, ſpes erigit, & charitas porrigit; dirigit, inquam, erigit, & porrigit materiam orationis, quæ conſiſtit in meditatione teſtimoniorum Dei, unde dicit: *adhæſi teſtimoniis tuis*. teſtimonia autem iſta ſunt opera creationis, redemptionis, & adoptionis gratuitæ, & hinc imprimitur reverentia nominis Domini contra tumorem ſuperbiæ: unde addit: (*Domine*,) ſcilicet qui es meus rex, judex, & vindex: per quæ excluditur timor vitioſus, & excitatur anima ad actum confidentiæ in Deum, & ideò dicit, *noli me confundere*, ſcilicet me te laudantem, invocantem, & in te ſperantem. *Pſal.* 118. *c.* 2. *v.* 15.

57. *Ex ſuſceptione gratiæ divinæ conſequitur non ſolum amotio iniquitatis, facilitas perſeverantiæ in bono, & habilitas ad orandum, ſed & agilitas ad rectè, & ſanctè operandum perfectiſſimo modo.*

Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilataſti cor meum. Ecce quid operatur fervens affectio animæ gratia informatæ: excitat enim animam ad operationes ſanctas, quæ in hoc verſu innuuntur, dicit enim primò (*viam mandatorum tuorum cucurri*) viam ſcilicet obſervantiæ per obedientiam perfectam, cucurri, ſcilicet feſtinanter, quia obſervantia perfecta exigit hanc ſolicitudinem: ex qua obedientia conſequitur dilatatio cordis ab interiori ad exterius, ſcilicet ab interiori animæ ad opera externa: Via enim per quam juſti incedunt ſunt virtutes, & bona opera: ſic autem currimus internis pedibus per obedientiam ad patriam, à qua per inobedientiam decidimus. *Pſal.* 118 *cap.* 2. *v.* 16. *&* 3. *& Pſal.* 18. 36. *&* 58.

58. *Idem confirmatur de curſu juſtorum in via perfectionis.*

Viam mandatorum cucurri cum dilataſti cor meum. Quomodò curritur in hac via? & quænam eſt hæc via? via hæc eſt obſervantia mandatorum Dei: in hac via obſervantia ipſorum curritur implendo, & operando: quot enim bona opera feceris, tot paſſibus ad regna cœleſtia curris: Per hanc viam venit Dominus te confortare per gratiam Spiritus Sancti, ne deficias: ſed adverte, quod debes currere, ſcilicet de ſomno torporis, & negligentiæ ſurgendo, & feſtinanter operari: ô grandis, & nobilis via! *ſerm* 4. *Dom.* 4. *Advent. & in Lucam c.* 3. *v.* 4.

59. *Amor dilatat cor, & facilem reddit obſervantiam mandatorum Dei.*

Viam mandatorum tuorum cucurri cum dilataſti cor meum. Vide, quod iſte juſtus ſe profitetur cucurriſſe viam mandatorum Dei, denotans facilitatem, quam invenit in tali obſervantia: ſed ut intelligamus, unde tanta facilitas, & felicitas talis curſus ortum traxerit, addit; *cum dilataſti cor meum*: quia enim dilatatio cordis provenit ex ferventi amore in Deum, datur intelligi, quod ferventer Deum amans evitat difficultatem, & invenit facilitatem in via perfectionis. *ſerm.* 1. *in opuſc. de Decem præcept.*

60. Et nota quod dilatatio eſt cordis motus, quo movetur ab interiori ad exterius, & ab inferiori ad ſuperius, & à centro ad circumferentiam: ſic autem anima per gratiam cor extendentem, & extollentem movetur extra ſe, & ſupra ſe: hæc autem dilatatio fit in pœnitentibus per juſtificationem, in proficientibus per magnificationem ſcilicet ad copioſam virtutum frugem, & in perfectis pervenientibus ad patriam per glorificationem. *Pſalm.* 18. *c.* 2. *v.* 16.

61. *Convertitur ſenſus hujus Pſalmi, ſeu Capituli ad Mariam Virginem.*

Retribue ſervo tuo Domina Virgo, vivifica me, & faciam voluntatem tuam: incola ego ſum in terra, nihil abſcondas mihi de amore tuo: concupivit anima laudem tuam deſiderare omni tempore, tu enim ſalus mea in Domino, quæ me morti adjudicatum liberaſti: quid pro his retribuam tibi, niſi me totum? Domina ſuſcipe me. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 118. *c.* 2. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

62. *Contra maledictionem ab Adam contractam fuit appoſita benedictio humilitatis Mariæ.*

Maledicti qui declinant à mandatis tuis. Si maledicti ſunt omnes, qui declinant à mandatis Dei: ergo & Adam, & filii ejus: ſed attende, quod Deus contra hanc maledictionem univerſalem opponit benedictionem humilitatis Mariæ, ex qua benedicitur omnis creatura. *Opuſc. ſpecul. beat. Virg. lect.* 15.

CAPUT TERTIUM.

Exponitur titulus hujus capitis.

63. DUos octonarios caput hoc continet: quorum primus incipit à littera, *He*, quæ interpretatur, *iſta*: & a. à, *Vau*, quæ interpretatur, *& ipſa*, datur autem intelligi, quod cum in hoc capitulo agatur de lege, & retributione legis, per legem venitur ad retributionem, & per retributionem ad beatitudinem: ponitur autem littera, *He*, ſcilicet, *iſta*, & per iſtam legem, & *Vau*, ſcilicet, *& ipſa*, & per retributionem pervenitur ad perfectionem beatitudinis. *Pſalm.* 118. *c.* 3.

64. *Lex divina ligat, & comprimit inſipientiam concupiſcentiæ, & affert exercitium virtutum cardinalium.*

Legem pone mihi Domine viam juſtificationum tuarum, & exquiram eam ſemper. Vide quomodo vir juſtus expertus peſſimos effectus concupiſcentiæ, ipſamque deſiderans ligare, & comprimere petit legem à Deo, quæ propriè dividitur in Naturalem, clericalem, ſeu canonicam, & laicalem, ſeu civilem, & ligat vitia, & inſipientiam Ethnicorum, malorumque clericorum, & laicorum. Addit, quod hæc lex eſt via juſtificationum Dei: juſtificationes autem Dei pertinent ad juſtitiam fidei, quæ captivant intellectum in obſequium Chriſti, & ideò lex eſt exercitium juſtitiæ, temperantiæ, prudentiæ, & fortitudinis: nam per juſtitiam ligatur inſipientia: per temperantiam caſtigatur concupiſcentia: per prudentiam inveſtigantur media in ordine ad finem, & per conſtantiam evitatur fatigatio intelligentiæ. *Pſal.* 118. *c.* 3. *v.* 1. *& c.* 6. *v.* 14. *& c.* 10. *v.* 11.

65. *Legis obſervantia qualem diligentiam interius, & exterius requirat.*

Legem pone mihi Domine viam juſtificationum tuarum, & exquiram eam ſemper Vide, quod juſtus petit legem ſibi conſtitui à Deo, & quia ipſius obſervantiam deſiderabat, ideò addit, velle ſe eam exquirere ſemper: quid eſt exquirere? exquirere legem Dei eſt velle ipſi obedire, & exterius actione, & interius in intentione vigilanter, inſtanter, & perſeveranter. *Pſal.* 118. *c.* 3. *v.* 1.

66. *Quinam*

66. *Quinam ſunt qui verè exquirunt legem Dei.*

Et exquiram eam ſemper. Quid eſt exquiram ſemper: exquiram exterius, & interius exquiram, hoe infatigabiliter: & nota, quod quidam ſunt qui exquirũt dum intelligunt: perfectionem legis: quidam nec exquirunt, nec intelligunt: quidam intelligunt, & non requirunt: quidam exquirunt & non intelligunt; primi ſunt ſancti: ſecundi mortui: tertij ſunt impij: quarti ſunt fatui. *Pſal.118.v.33.*

67. *Notitia legis divinæ quomodò, & quo fine eſt à Deo petenda.*

Da mihi intellectum & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Ex hoc verſu patet, quod lex divina non ſolùm eſt deſiderabilis, ſed & conſiderabilis: vir enim juſtus debet eam meditari humiliter non fidens ſuæ captioni naturali & ideò à Deo petere debet ejus intelligentiã, dicens *da mihi intellectum, & ſcrutabor legem tuam*, ſcilicet adjutus tuo lumine; & hoc ut ipſam cuſtodiam in toto corde meo, ſcilicet non ſolùm exterius, ſed & interius, quia ex tali cuſtodia provenit vita gratiæ, ſapientia, & Beatitudo. *Pſ.118.c.3.v.34.*

68. *Aliud eſt habere legem in corde, aliud cor in lege.*

Et ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Quid eſt legem cuſtodire in toto corde? Nota, quod aliud eſt habere legem in corde, aliud cor in lege: legem habet in corde, qui notitiam de ipſa habet: Cor in lege qui eam novit, & obſervat: ad ſanctitatem acquirendam utrumque requiritur, nec ſufficit notitia ſine cuſtodia. *Pſal.118.v.34.*

69. *Legis divinæ cuſtodia qualiter habenda.*

Deduc me Domine in ſemitam mandatorum tuorum, quia ipſam volui. Nota, quod hic ad deſiderium, & notitiam legis divinæ, reddit cooperationem, quam vir juſtus intendit: dicens deduc me Domine, quia te ſequor, quia tu præoperas: deduc inquam cuſtodiendo, erudiendo, & eripiendo, ut Tutorum ductor: addit *in ſemitam mandatorum tuorum.* Nota hic, quod aliud eſt duci in ſemitam, aliud in ſemita; qui deducitur in ſemitam non eſt in ea, ſed extra; deducitur in ſemita, qui exiſtens jam in ea ducitur per obſervantiam & ſanctas operationes de virtute in virtutem: deduc me igitur in ſemitam, in qua proſequor te, quia tu mihi es cooperans: in ſemita ſcilicet mandatorum tuorum, in quibus tibi obſequor, quia ipſam volui, ſcilicet volui, per quod oſtendit velle, quo voluit, & velle, quod voluit, & velle quod voluit ipſum velle, quo voluit. *Pſal.118.v.31.& c.3.v.3.*

70. *Deus ut tutor, ut magiſter, & ut victor nos deduxit in viam ſalutis.*

Deduc me in ſemitam mandatorum tuorum. Ecce quod Propheta recognoſcit Deum noſtrum ductorem ſed attende, quod hoc officium adimplet tripliciter, ſcilicet ut Tutor cuſtodiens nos ſuos parvulos intrinſecus, & extrinſecus: ut Magiſter audiens, & in lumine claritatis ſapientiæ, & ſcientiæ cœleſtis dirigens, & erigens, ad Charitatem Dei, & Proximi; & ut victor duxque nos ducens ſuper excelſa mundi tentamina lætabundos. *Pſ.118.c.3.v.3.*

71. *Deus deducit ſuos in ſemitam ſalutis: diabolus in ſemitam perditionis.*

Deduc me Domine in ſemitam mandatorum tuorum. Vide quid facit Deus nobiſcum: nos enim deducit de via perditionis in ſemitam ſalutis, & in hac de virtute in virtutem per obſervantiam ſuorum mandatorum: diabolus è contrà ſuos deducit in ſemitas vanitatis, voluptatis, & cupiditatis in perditionem. *Pſal.118.c.3.v.3.*

72. *Juſti incedunt vultibus ad Cœlum: impij ad terram converſis.*

Inclina cor meum in teſtimonia tua & non in avaritiam. Ad quam partem prætendit juſtus cor ſuum inclinatum: ad Cœlum ne an ad terram ſed nota quod dicit, *inclina cor meum in teſtimonia tua*, ſcilicet ad Cœlum, & non in avaritiam, ſcilicet non ad terram. Nam juſti vultibus ad cœleſtia converſis incedunt, ſcilicet corde diſciplinato exterius, & interius per illuminationem cœleſtem, quam afferunt divina teſtimonia & mandata: impij verò in avaritiam ſcilicet ad terrena corde contaminato. *Pſal.118.c.5.v.4.* Nota etiam, quod hæc verba dici debent à Religioſis, quorum cor debet eſſe inclinatum ad teſtimonia Dei, nempè ad evitandam triplicem libertatem ſcilicet poſſeſſionis per votum paupertatis, rebellionis per votum obedientiæ, & impudicitiæ per votum caſtitatis. *Pſal.118.c.7.v.16.*

73. *Impij oculos habent converſos ad vanitatem, & ad hæc ſenſibilia ſicut Bruta: Juſti ad cæleſtia.*

Averte oculos meos ne videant vanitatem, in via tua vivifica me. Quomodò dicit, ne videant vanitatem? ergo ne quod eſt nihil poteſt videri? ſed nota, quod omnia hæc tranſitoria dicuntur vanitas vanitatum, & omnia vanitas, & ad iſta convertuntur oculi impiorum, & inſipientium: ſicut è contra ad cœleſtia, & ſpiritualia convertuntur oculi juſtorum. Et ideò hic advertendum, quod non ſine maximo myſterio Bruta excedunt hominem in perceptione ſenſibilium per ſenſus externos: homo verò Bruta excedit per ſenſus internos & hoc providentiſſimè Deus diſpoſuit, ut intelligat homo, quod ſua bona vera non ſunt externa, ſed interna, non terrena, ſed ſuperna, non cum Brutis in terra, ſed cum Angelis in Cœlo quærenda. In ſenſibus ergo te ô homo ſuperant Bruta, quia facta ſunt ſolum ad ſenſibilia bona: tu autem in ſenſibus deficis, ut per hoc docearis, ut ad bona rationis, quæ ſunt animæ intima revertaris. Qui ergo Deum videre deſiderat ab exterioribus omnibus oculos avertat & ad ſe redeat, nec in vanis Beatitudinem ſuam ipſius quærat; dicens cum Propheta: *averte oculos meos, ne videant vanitatem*, ſcilicet divitias, delicias, & excellentias exteriores: ſic enim in via Dei vivificabitur, quæ eſt una vera, & bona. *Pſalm.118.c.3.v.5. Pſal.35.& ſerm.2.de Angelis.*

74. *Per portam oculorum intrat mors in animam.*

Averte oculos meos, ne videant vanitatem. Vide quomodò expreſſè fatetur Propheta, quod mors intrat in animam per feneſtras ſenſuum, & præcipuè per oculos: non enim eſt appetitus ſine intuitu, ait Philoſophus, quia apprehenſio præcedit appetitum, ne igitur lubrica in cogitatione verſemur, & ut munda mens ſervetur, cuſtodiendi ſunt diligenter oculi, qui ſunt veluti quidam fures, & raptores trahentes ad culpam, ut evenit in Eva, & David. *Pſal. 118. c. 3. v. 5. & op. de perf. religioſ. l. 1. c. 39. & op. Confeſſ. c. 1. p. 3. & op. ſpecul. diſcipl. p. 1. cap. 27.*

75. *Vanitates mundi quàm noxiæ, & cavendæ.*

Ne videant vanitatem. Cur oculi cuſtodiendi, ne videant vanitatem? quia vanitas mundana eſt ſenſuum deceptiva, mentium ſeductiva, & divinæ iræ provocativa. *Pſalm. 118. c. 3. v. 5.*

76. *Proprium ſervorum Dei eſt operari ad proportionem notitiæ, quam accipiunt ex auditione Verbi Dei.*

Statue ſervo ſub eloquium tuum in timore tuo. Vide quid intendit ſanctus Propheta, ſciens enim quod veri ſervi Dei non auditores tantùm, ſed etiam factores legis divinæ ſunt, rogat Deum, ut dignetur ſtatuere, & ipſum firmare ſecundùm eloquium Dei, ſcilicet ut proportionaliter operetur ſecundùm quod verbum Dei ſuo cordi inſtillatur, & hoc ut exurgat in timorem reverentialem Dei: unde firmitas in Dei ſervitio per illud verbum *ſtatue*, humilitas per verbum, *ſervo tuo*, veritas per verbum, *eloquium tuum*, & dilectio in verbo illo, *in timore tuo* petitur *Pſal. 118. c. 3. v. 6.*

77. *Proprium ſervorum Dei amputare falſitatem omnem, omne judicium temerarium, & ſuſpicionem mali reſcindere de proximo ſuo, & in bonum omnium ſumere.*

Amputa opprobrium meum, quod ſuſpicatus ſum, quia judicia tua jucunda Nota, quod in his verbis intendit Propheta à Deo obtinere gratiam reſecandi à ſe omnem falſitatem, & mendacium, & erga Proximum omne judicium, & ſuſpicionem temerariam ſcilicet omnia in bonum ſumere, hoc enim eſt proprium ſervorum Dei. *Pſalm. 118. c. 3. v. 8.*

78. *Pœnitens verus poſt pœnitentiam peractam ad intellectum veritatis, ad ſequelam bonitatis inhiat.*

Ecce concupivi mandata tua, in æquitate tua vivifica me. Quid eſt, quod petit Propheta poſt expreſſionem deſiderij, quo anima ejus imbuta eſt intelligendi mandatorum Dei veritatem? ſed nota, quod hoc eſt munus veri pœnitentis, nempè poſt peractam pœnitentiam peccatorum militantis toto corde Domino; concupiſcere notitiam veritatis, amplecti bonitatem dirigentem, ideò dicit, *concupivi mandata tua*, & eligere æquitatem: unde dicit, *in æquitate tua vivifica me*, nam præcepta Dei, quæ ad duo capita reducuntur, ſcilicet ad dilectionem Dei, & proximi, vitam animæ afferunt. *Pſalm. 118. v. 40. & c. 3. v. 8.* Nota etiam, quod hoc adverbium (*ecce*) demonſtrat aliquid notabile ſemper in ſacra ſcriptura, nempè vel ſapientiam Divinam, vel illuminationem intellectus, vel inflammationem affectus: hic autem demonſtratur veritatis ſpeculatio: ecce quaſi dicat non ignoro neceſſitatem meam, ſed imploro, imò præcognoſco, quod concupiſco. *Pſalm. 118. c. 3. v. 8.*

79. *Lex Dei liberat animam, timorem noxium removendo & amorem Dei promovendo.*

Et veniat ſuper me miſericordia tua Domine, ſalutare tuum ſecundùm eloquium tuum. Vide, quod fidelis anima loquens voce prophetica ut timorem noxium removeat, & amorem ſanctum promoveat orans dicit: *& veniat ſuper me miſericordia tua Domine*: quaſi dicat, quia miſeriam meam cognoſco, miſericordiam tuam depoſco prævenientem, cooperantem, & ſubſequentem: addit: *ſalutare tuum ſecundùm eloquium tuum* ſcilicet ſalutis deſiderio ſum erecta, & virtutis eloquio directa ad hæc deſideranda, & petenda. *Pſal. 118. c. 3. v. 9. & c. 10. v. 5.*

80. *Cuſtodia linguæ qualiter ſervanda à ſervis Dei.*

Et reſpondebo exprobrantibus mihi verbum, quia ſperavi in ſermonibus tuis. Vide quomodò ſervus Dei dicit reſpondebo, ſcilicet cuſtodiam linguam meam, nec loquar niſi interrogatus; & contra exprobrantes, & contentioſos dulces ſermones proferam; & contra verboſos otioſos ſervando breviloquium, & rectiloquium. *Pſal. 118. c. 3. v. 10.*

81. *Prædicator debet omnem timorem vanum deponere, ut prædicet verbum veritatis.*

Et ne auferas de ore meo verbum veritatis uſquequaque, quia in judiciis tuis ſuperſperavi. Hæc dicit Prædicator zelator verus ſalutis auditorum. Ne auferas inquit, ô Deus non auferendo, quod non eſt auferendum, & auferendo, quod eſt auferendum, nempè auferendo omnem timorem malum, & reſpectum humanum, & ventum ſuperbiæ, & non auferendo verbum veritatis. Verbum inquam proponendum, exponendum, & opponendum, falſitati ſine acceptione Perſonarum, quia in judiciis Dei ſuperſperat verus Prædicator, ſcilicet in auxilio Dei, & pro fine habet meritum. *Pſal. 118. cap. 3. v. 11.*

82. *Obedientia quadriformis ſervorum Dei proponitur.*

Et cuſtodiam legem tuam ſemper in ſæculum, & in ſæculum ſæculi. Vide quid vir juſtus promittit Deo, nempè obedientiam perfectam in obſervantia mãdatorum Dei, quæ ad quatuor capita reducitur, nempè ad obedientiam corporalem, mentalem, temporalem, & æternalem: corporalis innuitur in illo verbo: (*& cuſtodiam*) ſcilicet quoad exteriorem cuſtodiam pertinentem ad hominis diſciplinam, quæ docet cuſtodiam à vitio loquelæ per maturitatem loquendi, à vitio ſequelæ, ſcilicet ſocie-

tatis

tatis hominum impiorum, & conſequenter à vitio corrupielæ: mentalis cuſtodia innuitur per verbum (*legem tuam*) quaſi intus lucentem, & interiorem hominem cuſtodientem: talis enim lex excitat deſiderium interius per condelectationem, conſiliat rationem conſentientem, & arbitrium libertatis ligat ad Deo, & Prælatis ſerviendum. Temporalis cuſtodia innuitur per verbum (*in ſeculum*) ſcilicet præſentis temporis ſpatium per donum perſeverantiæ: æternalis cuſtodia innuitur per verbum: (*& in ſeculum ſæculi*,) ſcilicet quia in æterna vita remunerabitur. *Pſal.* 118. *c.* 3. *v.* 12.

83. *Obedientia perfecta fructus hic enarrantur.*

Et ambulabam in latitudine, quia mandata tua exquiſivi. Ecce quales fructus obedientiæ reportat, nempè facit, ut obediens in hac vita ambulet dignè per devotionem, cautè per diſcuſſionem, & honeſte per circumſpectionem: ambulat quidem in latitudine, ſcilicet introducitur ad notitiam, & poſſeſſionem veræ ſapientiæ, quia mandatorum obſervantiam obediens exquiſivit diligenter. *Pſal.* 118. *c.* 3. *v.* 3.

84. *Elegantia Verbi Dei in Concionatore qualis exigatur.*

Et loquebar de teſtimoniis tuis in conſpectu Regum, & non confundebar. Nota, quod in his verbis proponitur elegantia qualis in prædicatione Verbi Dei ſervanda ſecundùm cauſam materialem, formalem, finalem, & efficientem: materia reſpicit puritatem ſermonis, unde dicit: *loquebar de teſtimoniis tuis*, quæ continent puritatem veritatis: quid enim iſtis purius veritate, quæ removent falſitatem? hæc ſunt teſtimonia dominicæ miſſionis, redemptionis, & reſurrectionis: forma reſpicit claritatem, unde dicit: *in conſpectu*, ſcilicet teſtimonia conſpicua continentia veritatem dialecticam, & rethoricam: finis reſpicit maturitatem, unde dicit: *in conſpectu Regum*, ſcilicet rectè regentium, & diligentium veritatem, & æquitatem, & abhorrentium vanitatem: efficiens reſpicit ſecuritatem, unde dicit: *& non confundebar*: quia nec falſitatem, nec vanitatem, nec iniquitatem loquebar in conſpectu Regum. *Pſalm.* 118. *c.* 3. *v.* 14.

85. *Meditatio legis divinæ quo ordine procedat.*

Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi nimis. Nota, quod in his verbis notatur ordo ſervandus in meditatione legis divinæ; requiritur enim primò deſiderium mentis ad inveniendam ſapientiam, juſtitiam, & doctrinam, ejuſque myſteria; illud enim propriè meditamur, quod invenire conamur, unde dicit: *& meditabar*: ſecundò introitus in penetratione divini Imperii, unde dicit: *in mandatis*: tertiò penetratio imperantis, & diſponentis, unde dicit: *tuis*,) ſcilicet mandatis: quartò amor, & dilectio & Imperatoris, & mandatorum, unde dicit, (*quæ dilexi nimis*,) idest valde *Pſalm.* 118. *cap.* 3. *verſ.* 15. *& cap.* 10. *verſ.* 5.

86. *Meditationem legis divinæ debet conſequi operatio manualis.*

Et levavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi, & exercebar in juſtificationibus tuis. Ecce quid poſt meditationem legis divinæ conſequi debet, nempè levatio manuum ad mandata, quæ ſcilicet conſiſtit in operationibus ſanctis: dicitur autem; *levavi manus meas*, quia levatio manuum eſt motus exterior manifeſtativus interioris, & ideò levatio manuum exterior manifeſtat timorem, dolorem, & amorem: timorem tentationis, dolorem peccatorum per contritionem, amorem plauſu devotionis: Additur mandatis Dei levatio manuum, quia mandatis Dei debetur obedientia libera, voluntaria, & prompta, quæ obedientia oriri debet ex amore, unde addit: *quæ dilexi, & exercebar in juſtificationibus tuis*, ſcilicet per frequentem exercitationem. *Pſalm.* 118. *cap.* 3. *verſ.* 15. *& cap.* 10. *verſ.* 5. *& cap* 7. *verſ.* 16. *& cap.* 8. *verſ.* 12.

87. *Mandata Dei cur diligenda.*

Quæ dilexi. Meritò dicitur ſe dilexiſſe mandata Dei, ſunt enim diligenda tum propter mandantis honorem, tum propter eorum valorem, tum propter ſalarii ſalutis amorem. *Pſalm.* 118. *c.* 3. *v.* 16.

88. *Alii levant manus ſuas ad Deum: alii ad diabolum.*

Et levavi manus meas ad mandata tua. Nota, quod dicit ad mandata tua, ſcilicet ad Deum, non ad diabolum: illi enim levant manus ſuas ad Deum, qui ad obſervantiam mandatorum, ad ſubveniendum proximo, ad implendum præceptum charitatis ſe applicant: illi ad diabolum, qui ad furta, homicidia, & alia vitia ſe applicant: primi levant manus ſuas in nomine Domini: ſecundi in nomine diaboli. *Sermon.* 2. *dom.* 13 *poſt Penteceſt.*

89. *Pertrahitur iſte Pſalmus ad Mariæ Virginis laudes.*

Legem pone mihi domina Virgo voluntatis tuæ ſanctarum ſanctiſſima, & exquiram eam ſemper: deduc me in ſemitam orationum tuarum mulierum pulcherrima, quia ipſam volui: inclina animam meam ad ſupernorum amorem, & non ad impudicitiam: ecce concupivi pudicitiam tuam à juventute mea in miſericordia tua confirma me, & obſervabo viam juſtificationum tuarum in ſæculum, & ſervabor mandata filii tui, quæ dilexi. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 118.

CAPVT QVARTVM.

90. *Exponuntur tituli duorum octonariorum hujus quarti capitis. Zain. Heth.*

NOta, quod in primo octonario hujus capitis præponitur littera, *Zain*, quæ interpretatur oliva, cujus eſt lætificare, & ſequitur littera, *Heth*, quæ interpretatur vivacitas, cujus eſt fructificare: & ratio myſterii eſt, quia ſupra actum eſt de obſervantia legis divinæ, ex qua

oritur ſpes io Deum, & quia ſpes lætificat patientes ideò proponitur littera, *Zain*, ideſt oliva, quæ ſignificat lætitiam, & quia patientes lætificat dupliciter, ſcilicet quantum ad malorum tolerantiam, ideò in primo quaternario agitur de ipſa, & quantum ad malorum compatientiam, ideò de ea in ſecundo quaternario agitur: & quia ſpes rectificat mentis aciem in Deum, & confutat deficientem ab ea, ideò in alio octonario de hac fructificatione agitur. *Pſal.* 118. *c.* 4. *v.* 1. *& v.* 9.

91. *Conſideratio majeſtatis Dei imperantis remunerationis ſpem ingerit animæ.*

Memor eſto verbi tui ſervo tuo, in quo mihi ſpem dediſti. Quomodò Propheta dicit Deo, quod ſit memor verbi ſui: ſubjectus ne eſt Deus oblivioni? minimè: ſed nota, quod Deus dicitur illorum memor, quorum eſt remunerator, hanc rememorationem affectat, & ideò dicit: *Memor eſto verbi tui ſervo tuo*: per quæ conſiderat mandata à Deo ſibi impoſita, debitum propriæ ſervitutis, & ſic inſinuatur in corde ſpes de remuneratione. *Pſal.* 118. *cap.* 4. *v.* 1.

92. *Spei effectus mirabiles.*

Hæc me conſolata eſt in humilitate mea, quia eloquium tuum vivificavit me. Nota, quod loquens de ſpe hic ſuos mirabiles effectus exprimit dicens: *hæc me conſolata eſt in humilitate mea*, ſcilicet ſpes confirmavit me per æquanimitatem immiſſam in anima exterius, & interius, & per longanimitatem meam: addit: *Quia eloquium tuum vivificavit me*: ut innuat, quod ſpes immittit in animam magoanimitatem: daturque intelligi, quod per ſpem ſit homo fortior, & vivacior ad operandum. *Pſ.* 118. *c.* 4. *v.* 2. *& c.* 10 *v.* 5.

93. *Vbi non ingreditur virtus verbi divini, ibi non eſt vita.*

Quia eloquium tuum vivificavit me. Ecce unde provenit vita animæ: ſicut enim non eſt vita corporalis, ubi oon pertingit radius lucis, ſic nec vita ſpiritualis, obi non ingreditur virtus divini verbi, ergo verbum Dei vitam confert ſpiritualem animæ. *Op. Eccl. Hier p.* 4. *c.* 4.

94. *Certant ſimul juſti, & impij: illi opponentes ſcutum patientiæ: iſti ſcandalum, & mala exempla.*

Superbi inique agebant uſquequaque: à lege autem tua non declinavi. Vide quid opponit vir juſtus actibus iniqois ſuperborum, nempè cuſtodiam legis divinæ, datque intelligere, quod qui Dei amore eſt imbutus non ſolùm ſcandalis malorum non movetur ad malum, ſed ipſis opponit propriam vitam, & exemplom ſanctum, & tolerantiam adverſitatum: boni enim non ſuot, qui malos ferre non poſſunt: hæc docet lex divina. *Pſ.* 118. *cap.* 4. *v.* 3.

95. *Patientia noſtra fovetur ex recordatione divinæ patientiæ erga iniquos.*

Memor fui judiciorum tuorum à ſæculo Domine, & conſolatus ſum. Nota ordinem quem obſervat ſanctus Propheta: ſupra enim dixerat ſe ex ſcandalo malorum non eſſe motum, ſed potius conſolatum: nunc ad excitandam patientiam reſpectu malorum malè tractaotium proponit memoriale patientiæ divinæ reſpectu humanæ injuſtitiæ: quaſi dicat, ſi Deus eſt tam patiens erga conculcantes ſua judicia, multo magis ego patienter me debeo gerere erga perſecutores, & malos: dicit igitur: *memor fui judiciorum tuorum*, ideſt mihi præfigam memoriale tuæ patientiæ, quod eſt ſpecioſum, quia io ea relucet divina clementia, unde dicit: *memor fui judiciorum tuorum.* Item eſt ſpecioſum, quia hanc exercuit, & oſtendit à ſæculi initio, in quo cœpta eſt conculcatio divina, ideò addit: *à ſæculo*: item eſt virtuoſum, quia eſt patientia ſupremi Domini in ſervos inſolentes, ideò addit: *Domine*: item eſt victorioſum, quia tali memoria generatur victoria noſtræ impatientiæ, conſolatoria, ideò addit: *& conſolatus ſum. Pſal.* 118 *c.* 4. *v.* 4. *& in Eccl. c.* 12.

96. *Compaſſio miſerorum & peccantium in Iuſto quam meritoria, Deoque chara.*

Defectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Quid, & qualis eſt hæc defectio, & ad quid? Nota, quod hic declaratur maxima Charitas juſtorum, in hoc quod videntes malos io peſſimo ſtatu eis compatiuntur, quia fraternam culpam deplorant, unde dicit: *defectio tenuit me*, nempè vehemens compaſſionis affectio, quæ ſic cor meum affecit, quod calidas lachrymas expreſſit pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam: ſic plorabam videns eos in tenebris, & erroribus ambulantes, derelinquentes ignem divinum, & in peccato ſordeſceotes. *Pſal.* 118. *c.* 4. *v.* 5.

97. *Verus compatiens peccatoribus non contentus deplorare ejus miſeriam, implorat à Deo etiam veniam.*

Cantabiles mihi erant juſtificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Ecce ſecundus uſus perfectæ compaſſionis juſtorum in peccatores, quia non ſolum deflent eorum miſerias, ſed & ad Deum recurrunt pro venia ipſis obtinenda: hinc dicit: *cantabiles mihi erant juſtificationes tuæ*, quaſi diceret: juſtificationes fraternæ, quæ à te ô Domine exiguntur à peccatore erant cantabiles, ideſt cantando pronuntiabiles in ſignum prolatioois internæ, nec enim eas protulit ſola ſpeculatio intellectus, nec ſola emulatio affectiva, ſed conjunctim otroque modo in loco orationis, qui dicitur locus peregrinationis meæ, ubi vitam meam dego, & crucem meam porto *Pſalm.* 118. *cap.* 4. *v.* 6.

98. *Cantus Pſalmorum quomodo faciendus.*

Cantabiles mihi erant juſtificationes tuæ. Quid eſt cantabiles mihi erant &c. Nota, quod Propheta appellat

appellat juſtificationes Dei cantabiles, & addit: (*mihi*) ſcilicet interiori attentione, & intentione cantanti, & meritò, nam cantus Pſalmorum, & laudum divinarum debet eſſe juſtificationum Dei, nempè cum attentione intellectus, cum excitatione affectus, & cum modulatione externa, ſcilicet ſpeculando, æmulando, & famulando, cum concurſu inquam interno intellectus, & voluntatis, & externo famulatus: & iſta facienda ſunt in loco orationis, qui eſt ſummè venerabilis, quia divinæ memoriæ conſecratus, divinæ Euchariſtiæ deputatus & divina militia viſitatus. *Pſalm.* 118. *cap.* 4. *v.* 6.

99. *Juſti peregrinantur in hac vita.*

In loco peregrinationis meæ. Quis eſt iſte locus peregrinationis viri juſti? iſte eſt locus orationis: vel etiam hujus mortalitatis: nam in hac vita juſti ſpiritu ambulantes, & crucem ſuam quotidie bajulantes vivunt peregrinando, de die in diem feſtinantes ingredi in requiem æternam. *Pſal.* 118. *cap.* 4. *v.* 6.

100. *Studium perfectionis magis apte fit nocturno tempore.*

Memor fui nocte nominis tui, & cuſtodivi legem tuam. Cur nocte, & non die, quia tempus nocturnum eſt magis aptum, lectioni, meditationi, revelationique myſteriorum Dei, ex quibus ſecutius oritur cuſtodia divinæ legis. *Pſal.* 118. *c.* 4. *v.* 7.

101. *Memoria nominis Dei, & præcipuè Jeſus quàm efficax ad obſervantiam legis divinæ.*

Memor fui nocte nominis tui, & cuſtodivi legem tuam. Quid eſt eſſe memorem nominis Dei, ex qua recordatione conſecuta eſt obſervantia legis Divinæ? memorem eſſe nominis Dei eſt in memoria, & per memoriam exerceri meditationum nominis Dei: ſcilicet quàm mirabile, horribile, terribile, & venerabile, quodque magis convenit nomini Jeſus, quod eſt glorioſum virtuoſis, terribile vitioſis. *Pſal.* 118. *c.* 4. *v.* 7.

102. *Verus compatiens peccatoribus pœnitentiam ipſorum procurat.*

Hæc facta eſt mihi, quia juſtificationes tuas exquiſivi. Nota, quod ſpes facta, & indita eſt in juſto ex eo, quod juſtificationes Dei exquiſivit in peccatoribus, quibus verè compatitur. *Pſalm.* 118. *cap.* 4. *v.* 8.

103. *Spes fortificat animam ad rectè operandum.*

Portio mea Domine dixi cuſtodire legem tuam. Nota, quod in iſto octonario præponitur littera (*Heth*) quod eſt fortificare, ut ſupradictum eſt, daturque intelligi, quod ſpes fortificat animam ad rectè operandum, quia propoſitum ratificat, unde dicit: *Portio mea Domine.* Nempè pars mea, & omnia bona mea tam fortunæ, quàm gratiæ ad cuſtodiam legis tuæ ordinata ſunt, ad hoc enim omnia noſtra ordinanda ſunt. *Pſalm.* 118. *c.* 4. *v.* 9.

104. *Spes vivificat mentis aciem aſcendentis ad Deum, & deſcendentis ad Creaturas.*

Deprecatus ſum faciem tuam in toto corde meo, miſerere mei ſecundùm eloquium tuum. Vide quomodo ſpes non ſolùm fortificat animam ad rectè operandum, ſed & erigit mentis aciem ad Deum, ſive aſcendendo ad ipſius intuitum, & contemplationem; unde dicit: *Deprecatus ſum faciem tuam*, ſive deſcendendo ad compunctionem, vel mentis compunctæ reflexionem, unde addit: *& miſerere mei ſecundùm eloquium tuum.* *Pſal.* 118. *c.* 4. *v.* 10.

105. *Alii benè orant Deum à facie, alii male à tergo.*

Deprecatus ſum faciem tuam in toto corde meo. Nota illam particulam (*faciem tuam in toto corde meo*) quia hæc eſt conditio bonæ Orationis: nempè orare Deum à facie, ſcilicet corde toto intendendo nam qui labiis, & non corde orant à tergo non à facie orant, & ideò malè. *ſer.* 2. *Dom.* 17. *poſt Pentecoſt.*

106. *Spes purificat affectum animæ.*

Cogitavi vias meas, & converti pedes meos in teſtimonia tua. Vide quomodo ſpes ſalutis imperat actum cujuſvis virtutis, quia ultra actus ſupradictos etiam purificat, & rectificat affectum: nam facit recogitare iniquitates antiquas ad redarguendam conſcientiam de via mala, unde dicit: *cogitavi vias meas*: & inducit converſionem morum, unde ſubdit: *& converti pedes meos in teſtimonia tua.* *Pſalm.* 118. *c.* 4. *v.* 11. *& c.* 11. *v.* 8. *& in Luc. c.* 3 *& ſer.* 1. *de S. Matthæo.*

107. *Meditatio vitæ præteritæ ſtimulat ad bona opera.*

Cogitavi vias meas, & converti pedes meos in teſtimonia tua. Vide ex hac qua arte converſus eſt Propheta ad pœnitentiam agendam, nempè quia cogitavit vias tranſactas, ſcilicet peccata, & vitam in peccatis ductam, ex qua meditatione ſtimulatus eſt ad colligendum, & patrandum bona opera, & dimittendam mala. *In Joan. c.* 4. *v.* 36.

108. *Spes exire facit in publicum virium animæ actus.*

Paratus ſum, & non ſum turbatus, ut cuſtodiam mandata tua. Vide in his verbis, quomodo ſpes exire facit in actus ſuos omnes vires animæ, nempè concupiſcibilem dicens: *paratus ſum*: ſcilicet promptum habens appetitum ad abſtinendum à malis, & ad continendum in bono: vim iraſcibilem, unde dicit: *& non ſum turbatus*, quia iraſcibilem applaudentem circa Dei potentiam, & ſapientiam habes: vim rationalem, unde ait: *ut cuſtodiam*, ſcilicet quia rationalis me conſulit ad obſervantiam mandatorum Dei. *Pſalm.* 118. *c.* 4. *verſ.* 12. *& cap.* 8. *verſ.* 11.

109. *Servorum Dei proprium eſt ſe præparare ad credendum Domino, ut Magiſtro. ad obſequendum ut Regi.ad reſpondendum ut Iudici per pœnitentiam.*

Paratus ſum, & non ſum turbatus ut cuſtodiam mandata tua. Nota, quod in his verbis exponitur obligatio,quam multiplicem habemus ad Dominum, nempè ut diſcipuli ad credendum Domino, ut magiſtro docenti per captivitatem intellectus: ut ſervi obſequentes Domino, ut Regi potentiſſimo præcipienti per executionem affectus: & ut veri pœnitentes ad reſpondendum Domino ut Judici per emendationem defectus: unde dicit Propheta: *paratus ſum:* ubi notatur promptitudo obediendi;& non ſum turbatus,quia voluntariè,& cum amore tibi ſacrificabo;ut cuſtodiam mandata tua opere diligenter adimplendo.*ſerm. 1. dom. 4. Advent.*

110. *Præcepta Dei cur dicuntur mandata, præcepta,& teſtimonia.*

Vt cuſtodiam mandata tua. Cur dicuntur præcepta Dei mandata,& teſtimonia? Nota, quod dicũtur præcepta,quia ſunt indicia poteſtatis ſupremæ Dei: dicuntur teſtimonia,quia ſunt indicia veritatis æternæ: & mandata,quia indicia ſunt charitatis Dei: dicuntur autem mandata,quaſi manui data, eo quod ſunt ſenſibilibus organis mancipata, inter quæ manus obtinet primatum, quæ eſt organum organorum; mancipantur autem manu, quia manualiter miniſtrantur, manus enim miniſtrat actus exteriores: manifeſtantur, quia manus manifeſtat actus interiores, & notantur,quia manus notat interiores, & exteriores. *Pſal. 118. c. 4. verſ. 12.*

111. *Occaſiones omnes peccati reſcindendæ à volente Deo ſervire.*

Funes peccatorum circumplexi ſunt me, & legem tuam non ſum oblitus Quomodò dicit Propheta ſe circumplexum funibus peccatorum, & ſimul non fuiſſe oblitum legis divinæ? Non enim ſimul ſtant obſervantia legis divinæ, & peccatum: ſed nota,quod hic loquitur de occaſionibus peccandi,quæ ei objecta fuerunt diverſimodè, quas nomine funium explicat; profiteturque ſe eas evitaſſe judicio diſcretionis, ſimulque obedientiam legis divinæ non eſſe oblitum. *Pſal. 118. cap. 4. verſ. 13.*

112. Peccata ſunt funiculi, quibus Deus efformat flagella, noſque caſtigat: unde dicit: *funes peccatorum circumplexi ſunt me. ſerm. 4. in die Paſcha.*

113. *Peccata ſunt funes nos trahentes ad mortem, & infernum.*

Funes circumplexi ſunt me. Cur peccata dicuntur funes? ita vocantur,quia his anima ligatur per ſeductionem, trahitur ad mortem, & infernum. *Pſalm. 118. cap. 4. verſ. 13. & Pſalm. 41. & 57. In ſapient. capit. 17. in Ioan. capit. 12. verſ. 44. & colla. 52.*

114. *Perfectæ devotionis effectus eſt vigilantia, & ſomnolentia.*

Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi ſuper judicia juſtitiæ tuæ. Nota, quod in his verbis exprimit propheta qualitatem devotionis ſuæ reſidentis in voluntate: dicit enim: *media nocte ſurgebam*, ut oſtendat quantum eſſet ejus effectus illectus amore Dei,dum tranquillum deſerit lectum & imperfectum deſerit ſomnum, & dum dicit ſe ſurrexiſſe, oſtendit ſe non ſomnolentum,ſed vigilantem in Dei ſervitio,& confeſſione laudis divinæ. *Pſal. 118. cap 4. v. 14.*

115. Charitas perfecta aliena bona facit ſua,unde Propheta dicebat: *particeps ego ſum omnium timentium te. Op. diaſ. tit. 7. cap. 4 & Pſalm. 118. cap. 4. verſ. 5.*

116. *Orationis utilitas timentium Deum extenditur ad peccatores.*

Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua Quomodò particeps poteſt dici omnium timentium Deum? quomodò intras in poſſeſſionem ſuorum bonorum? ob virtutem orationis timentium Deum,& Dei ſervorum: hæc enim quia extenditur ad omnes peccatores indigentes veluti cibus communis, ideò in perſona peccatorum dicit: *particeps ego ſum omnium timentium te*, quia Deum diligentes non timent communitati ſervire,& indigentibus hanc eleemoſynam, & ſubſidium conferre. *Pſal. 118. cap. 4. verſ. 15.*

117. *Qui pro aliis orat liberaliter communicat ſua bona.*

Particeps ego ſum timentium te &c. Quia timentes Deum præ aliis largè orant, ideò largè communicant; qui enim pro paucis orat parcè orat,qui pro multis, largè orat, oratioque Deo charior eſt. *Pſal. 118. c. 4. v. 15.*

118. *Orationis conditiones quænam.*

Miſericordia tua Domine plena eſt terra: juſtificationes tuas doce me. Nota quod Propheta in his verbis pro ſe ipſo orat: & ut cum fructu oret proponit primo divinæ dignationis benignitatem,& miſericordiam indifferentem, immunemque ab indignatione dicens: *miſericordia tua Domine plena eſt terra*, ac ſi diceret miſericordia tua eſt medicina, diſciplina, & doctrina contra triplicem miſeriam vis iraſcibilis infirmæ, vis concupiſcibilis lubricæ, & vis rationalis rudis: hac miſericordia plena eſt Terra, ſcilicet quam terimus, nam hæc laudis divinæ materiam copioſam nobis affert; alia eſt Terra, quam quærimus, eſtque cæleſtis, & alia, quam gerimus, eſtque corpus noſtrum, quod eſt plenum miſeria, & hinc ſubdit: *juſtificationes tuas doce me*; ideſt Domine, qui miſereri dignaris, & nemini indignaris juſtifica me, qui ſum indignus, quia tu juſtificare es dignus: fac ergo mecum, unde tu es dignus, ut fiam dignus unde ſum indignus: doce ergo me, qui non ſum dignus doceri, ſed tu non es docere indignus. *Pſal. 118. cap. 4. verſ 16.*

119. Per

119. *Pertrahitur ſenſus hujus capitis vel Pſalmi ad Mariam Virginem.*

Memor eſto verbi tui Domina Virgo in quo mihi ſpem dediſti : hæc in tempeſtatum fluctibus tenuit me potenter quia eloquium tuum vivificavit me : circumdederunt me viri mendaces, & congregata ſunt ſuper me flagella, & ecce manus tua eripuit me : communicavi in bonis omnibus timentibus te, & cuſtodientibus obnixe mandata tua : miſerationibus tuis plena eſt terra, ideò viam juſtificationum tuarum exquiſivi. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 118.

120. *Spes in Mariam Virginem eripit tribulatos.*

Hæc me conſolata eſt in humilitate mea, quia eloquium tuum vivificavit me. Hæc ſcilicet ſpes in Mariam Virginem conſolatur peccatores exiſtentes in humilitate, ſcilicet in tempeſtatum fluctibus liberat omnes in eam confidentes. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 118.

121. *Manus Mariæ ſolvit compeditos à peccatorum funibus.*

Funes peccatorum circumplexi ſunt me. Et ſi hoc quomodò et pieris ô peccator? quis te ſolvet? ſolvet me manus Mariæ : hæc enim eripit omnes ad ipſam confugientes. *Opuſ. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 118.

122. *Devotio Beatæ Virginis participes reddit ſuos devotos in omnibus bonis timentium Mariam.*

Nota pro ſodalitatibus Mariæ Virgini dicatis.

Particeps ego ſum omnium timentium te. Nota hæc poſſunt verè dici à devotis Mariæ, iſti enim communicant in bonis omnibus timentium Mariam, & cuſtodientibus omnia mandata ejus, quod verè, & peculiariter fit in Congregationibus & ſodalitatibus Mariæ dicatis. *Opuſ. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 118.

123. *Maria miſericordia plena eſt terra.*

Miſericordia tua Domine plena eſt terra &c. Hæc dicebat Deo Propheta : hæc ea ſuo modo dicuntur de miſericordia Mariæ, qua plena eſt terra, ſcilicet totus mundus, nec eſt mirum, quia Maria fuit vas immenſiſſimum plenum omni gratia & miſericordia, cujus longitudo extenditur ab origine mundi uſque ad noviſſimum diem, ex quo ſubvenit univerſis invocantibus eam cujus latitudo replet orbem terrarum, cujus ſublimitas invenit reſtaurationem ſupernæ civitatis, & profundum ejus ſedentibus in tenebris & umbra mortis obtinuit redemptionem : quis igitur dimenſus eſt talem immenſitatem, vel inveſtigare queit, niſi ille ſolus, qui ipſum non ſolum in gratia, & in gloria, ſed etiam in miſericordia tam altiſſima, tam latiſſima, tam profunda operatus eſt : miſerationibus ergo tuis ô Maria cum plena ſit terra, ideò viam juſtificationum tuarum toto corde & tempore vitæ meæ exquiſivi & exquiram. *Opuſcul. ſpecul. B. Virg. lect. 5. & opuſcul. Pſalt. Beatæ Virg. Pſalm.* 118.

CAPUT QUINTUM.

124. *Exponitur Titulus hujus capitis, Teth, & Jod.*

Nota, quod in ſuperiori capite expoſita fuit ſpei immiſſio, & quia ſpes ex bonitate divina tranſmiſſa conſurgit, hinc proceſſu reſolutorio in hoc capite agitur de hac bonitate. Præponitur autem primo octonario littera Hebraica, (*Teth*,) quæ interpretatur bonum, vel infra, vel excluſio, quia agitur in ipſa de bonitate divina inferiori, ſcilicet ad animæ juſtificationem, & ad tolerantiam adverſitatum hujus vitæ inferioris pertinente. Secundo octonario præponitur littera (*Iod*) quæ interpretatur principium ſeu dominatio, quia agitur in eo de bonitate ſuperioris attinente ad animæ juſtificatæ magnificationem, & exaltationem, qua dominatur omnibus. *Pſal.* 118. *c.* 5. *v.* 1.

125. *Bonitas divina curat omnem animæ pœnitentis languorem.*

Bonitatem feciſti cum ſervo tuo Domine ſecundùm verbum tuum. Quæ eſt hæc bonitas, de qua hic agit Propheta? bonitas ne naturalis, an ſupernaturalis? Bonitas hæc eſt influentia ſpiritualis, quam Deus immittit in ſuos ſervos, eos per ipſam volens curare ab omni infirmitate ſpirituali : hinc dicit : *bonitatem feciſti*, ſcilicet immiſiſti per filium tuum in ſervo tuo. *Pſalm.* 118. *c.* 5. *v.* 1.

126. *Verbi divini & humani proportio expenditur.*

Secundùm verbum tuum. Cur filius Dei nomine Verbi exprimitur, & verbo prolato à nobis comparatur? loquitur hic de verbo æterno, per quod omnia fecit, ſed nota proportionem inter verbum divinum, & humanum : primò quia ſicut verbum humanum in quantum eſt in dicente ſicut procedens in non procedente, & ſic diſtincte, ita verbum divinum in quantum proles eſt in Patre non procedente, & ſic diſtincte perſonaliter : unde dicit. *Ioan. cap.* 1. *Verbum erat apud Deum &c.* Secundò quia ſicut verbum humanum in quantum vivum eſt in dicente, ſicut vivens in vivente, & ſic indiſtinctè : ita Verbum divinum in quantum vivum eſt in Patre ſicut vivens in vivante, & ſic indiſtinctè loquendo de diſtinctione eſſentiali ; ſic ſanctus Joannes ait : *& Deus erat Verbum* : tertiò ſicut Verbum humanum in quantum ſignificativum eſt in dicente, ſicut ſignificans in ſignificante, & ſic iterum indiſtinctè : ita Verbum divinum in quantum ſpirativum eſt in Patre, ſicut ſpirans in ſpirante, & ſic indiſtinctè quantum ad indiſtinctionem notionalem, unde ſanctus Joannes ait : *Verbum erat in principio apud Deum. Pſalm.* 118. *cap.* 5. *verſ.* 1.

127. *Summum totius bonitatis bonum fuit miſſio verbi in carnem.*

Bonitatem feciſti cum ſervo tuo ſecundum verbum tuum. Quam bonitatem, quodnam beneficium? Bonitas hæc fuit ſecundùm verbum Dei, per quod impleta eſt promiſſio veritatis divinæ, ſcilicet adventus Verbi Dei in carnem, & hæc fuit manifeſtatio ſummæ bonitatis: hoc quiſque poteſt dicere Deo in gratiarum actionem pro tanto beneficio. *In Lucam c.2.v.29.*

128. *Fides eſt fundamentum, ſuper quo ædificatur aurum bonitatis, argentum diſciplinæ, & lapis pretioſus ſcientiæ.*

Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me, quia mandatis tuis credidi. Nota ordinem horum verborum: primò enim ponit cauſalem, ſcilicet quia mandatis Dei credidit nempè poſuit pro fundamento fabricæ ſpiritualis fidem: hinc petit ſuperædificari ſuper hoc fundamentum, ſcilicet aurum bonitatis, argentum diſciplinæ, & lapides pretioſos ſcientiæ: & rectè bonitas comparatur auro, eſt enim bonitas bona mentis qualitas, quæ ſicut aurum eſt ponderoſa, ſcilicet pœnitentibus, eſt & radioſa contemplativis, eſt & fructuoſa guſtantibus: petit ſecundo loco diſciplinam, quæ comparatur argento, eſt enim diſciplinata compoſitio quantum ad exteriora, & ſicuti argentum eſt chara acquirentibus, clara videntibus, & ſonora audientibus: petit tertio loco ſcientiam, quæ comparatur lapidibus pretioſis, quæritur veritas, claritas & ſalubritas, ſic ſcientiæ donum confert veritatem, claritatem, & ſalubritatem in ſcripturarum ſpiritualibus theoriis quantum ad expoſitiones allegoricas, tropologicas, & anagogicas. *Pſal 118.c.5.v.1.*

129. *In ſchola Chriſti per exercitium virtutum pervenitur ad ſcientiam.*

Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me. Cur hoc ordine procedit? cur non ponitur primo loco ſcientia, poſtea bonitas, & diſciplina, nam voluntas non fertur in incognitum? quia in ſchola Chriſti ordine præpoſtero proceditur ac in ſchola mundi: nam primò debet acquiri bonitas, & per bonitatem diſciplina, & per hanc pervenitur ad ſcientiam. *ſer.2. & 19. Hexaem. & in Pſalm.118 v.66.*

130. *Per bonitatem diſciplinam & ſcientiam homo ſatisfacit Deo, Proximo, & ſibi.*

Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam doce me. Nota hic, quod primo loco ponitur bonitas, quæ habetur à Deo per inſpirationem, & per quam tanquam per regulam homo debitum Deo ſolvit: ſecundo loco diſciplina, quæ habetur per boni exempli ſuppoſitionem, & per quam homo debitum ſolvit Proximo, & tertio loco ſcientia, per quam ſatisfacit homo ſibi. *Pſal.118.v.66. & in Lucam cap.13, verſ.22. & cap.22. v.46. & c.23. verſ.5.*

131. Chriſtus Magiſter eſt docens ſcientiam Doctrinæ ſacræ, bonitatem vitæ ſanctæ, & diſciplinam juſtitiæ; hæc eſt triplex veritas, quam Chriſtus docet ſuos diſcipulos: Bonitatem faciendi divinam voluntatem, diſciplinam fugiendi vanitatem, & ſcientiam intelligendi veritatem. *ſerm.4. Dom.3. poſt Oct. Pentec. & ſerm.22. in Pentec. & Pſal.118.c.5.v.4. & Pſal.132.*

132. *Fundamentum vitæ Spiritualis eſt fides, & quomodo exerceatur.*

Quia mandatis tuis credidi. Ideſt quia fundamentum fidei ſuppoſui, ideò da mihi bonitatem, & diſciplinam: & ſcientiam: hoc fundamentum autem tali pacto ſternitur, ſcilicet credendo corde, ore; & opere: corde fides ſternitur, ore affirmatur, & opere confirmatur. *Pſalm. 118. cap.5. verſic.2.*

133. *Alii malè humiliantur, alii rectè.*

Priuſquam humiliarer ego deliqui, propterea eloquium tuum cuſtodivi. Quomodo dicit humiliatum eſſe, quando deliquit? ergone humilitas ſtat cum deliquit? Nota, quod eſt mala, & bona humiliatio; mala eſt ex timore malè humiliante, & contingit tripliciter, ſcilicet malum diſſimulando, bonum ſimulando, & malum accumulando: Bona oritur ex timore ſancto Dei. *Pſal.118.c 5.v 3.* Vide ergo quod omnis peccans ſe male humiliat, & deprimit diabolo.

134. *Verus Pœnitens curat infirmitatem memoriæ, & recordatione mali commiſſi.*

Priuſquam humiliarer ego deliqui &c. Nota, quod hic pœnitens volens curare potentiæ memorativæ infirmitates ad exercitium ipſius potentiæ ſe contulit, nempè ad memoriam commiſſionis; unde dicit: *priuſquam humiliarer*, ſcilicet per timorem male humiliantem quantum ad peccatum commiſſum; ſecundò, ad memoriam omiſſionis, unde dicit: *ego deliqui*: ſcilicet per amorem malè inflammantem mandatum dereliqui: tertiò, quantum ad actum promiſſionis dicens: *propterea eloquium tuum cuſtodivi*, ſcilicet quantum ad propitiatum commiſſum, ſcilicet dignum tuæ veritati, tuæ poteſtati, tuæ bonitati, cuſtodivi ſcilicet quantum ad gemitum compunctionis immiſſum. *Pſal.118.c.5.v.3.*

135. *Bonitas Divina in ingredientes & progredientes viam perfectionis expenditur.*

Bonus es tu, & in bonitate tua doce me juſtificationes tuas. Cur dicit bonus es tu? nonne omnes ſciunt Deum eſſe bonum? Id dicit, quia intendit in viam perfectionis intrare, faleturque, quòd Deus eſt bonus bonum aggredientibus, ſive pœnitentibus, ſive proficientibus, ſive pervenientibus, & hinc in progreſſum hujus itineris recurrit ad Deum dicens, *& in bonitate tua doce me* ſciens, quod ad progreſſum virtutis requiritur bonitas divina illuminans mentem, & ad perfectionem conducens. *Pſal.118.c.5.v.4. & c.5.v.2. & c.8. verſ.12.*

136. ***Conſervatio curationis ſpiritualis animæ quanam exigat.***

Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſuperborum ; ego autem ſcrutabor mandata tua. Ecce quid facit Propheta, ut curationem à peccatis acquiſitam conſervet : nempe cognoſcens, quod iniquorum tentamenta, ſcandala, & mala exempla ſuperabundant, & moliuntur bonos retrahere à propoſito ſalutis ad perſcrutationem mandatorum Dei, nempe ad exercitium humilitatis ſe confert ſciens quod ſe ſubdere mandatis Dei per actus obſervantiæ, & humilitatis eſt unicum remedium ad vincendum molimina diaboli, & iniquorum hominum. *Pſal.*118.*c.*5.*v.*5.

137. ***Diabolus, ejuſque ſequaces nihil poſſunt contra obedientem mandatis Dei.***

Coagulatum eſt cor eorum : ego verò legem tuam meditatus ſum. Nota, quod loquens de inimicis ſpiritualibus dicit, quòd eorum cor coagulatum eſt, ideſt ligatum, cognoſcens quod eorum potentia per virtutem Dei eſt ligata, & limitata; unde non valentes aliquid contra obtemperantem mandatis Dei, dicit: *ego verò meditatus ſum legem tuam*, ſcilicet ſine offendiculo, & impedimento ad legis tuæ meditationem me contuli, ut ipſam adamuſſim obſervarem. *Pſal.*118.*c.*5. *v.*6.

138. ***Iniqui ſunt ſicut lac coagulatum, Boni præcipuéque Prælati ſunt lac liquidum.***

Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum. Nota, quòd loquens de iniquis, ipſorum cor comparat lacti coagulato, ſcilicet ligato, & limitato, ut dictum eſt: Non ſic boni, & præcipuè Prælati, qui debent eſſe lac liquidum : habere ſcilicet dulcedinem in contemplatione, humorem in devotione, refectionem, ut alios paſcant in converſatione, & candorem, ideſt munditiam in carne, in conſcientia, in re; ſicq; paſcitur Chriſtus ſpiritualiter. *Pſ.*118.*v.*70.

139. ***Qui peccatum abhorrent, congaudent in humiliatione à Deo veniente, tanquam remedio, & medio efficaci ad remittendum peccata, & ad recipiendum ipſius illuminationem.***

Bonum mihi quia humiliaſti me, ut diſcam juſtificationes tuas. Ecce perfectus ſenſus viri juſti, qui videns ſe ad Deũ converſum, & abhorrens peccatũ ſuper omnia valdè complacet, quod à Deo humilietur tribulationibus, & afflictionibus, per quas illuminatur, & ditatur luce cæleſti *Pſ.*118.*c.*5.*v.*8.

140. ***Humiliatio quam bona ſit animæ.***

Bonum mihi quia humiliaſti me. Quale eſt hoc bonum? bonum quia humiliatio via eſt ad veritatis cognitionem, & implorationem majeſtatis. *In Thren. c.*1. *& in Lucam Proœm.*

141. ***Tribulationes ad Deum erigunt: proſpera à Deo avertunt.***

Bonum mihi, quia humiliaſti me. Vide quomodò Propheta ſecundùm cor Dei electus quandò premebatur adverſis devotiſſimus fuit, & humilis; unde dicebat. *Bonum mihi, quia humiliaſti me*: quando verò extollebatur proſperis incidit in culpam offenſionis. *Op. de ſex alis ſeraph. c.*5.

142. ***Quàm bona, & neceſſaria ſit lex Dei hominibus.***

Bonum mihi lex oris tui ſuper millia auri, & argenti. Si bonum ſibi eſt lex Dei, quodnam eſt hoc bonum, & ad quid ? ſed nota, quod non exprimit hoc bonum, quia continet omne bonum, & præcipuè quia eſt correctiva mundani affectus prohibendo peccatum: eſt directiva, quia dirigit humanum aſpectum circa inferiora. ſuperiora, & inferiora; docet enim recte vivere in ſe, recte ſubeſſe, & recte præeſſe cum lex ſit lux, & dux noſter, ideo dicit : *bonum mihi lex tua eſt*; & erectiva auditus audientis eam de ore Dei; eſt perfectiva, quia ad mundi contemptum accingit, unde dicit: *ſuper millia auri & argenti*, ideſt ſuperior omni rei appetibili quantumcunque ſit quia bona ſpiritualia ſunt incomparabiliter meliora omnibus bonis temporalibus. *Pſal.*118.*c.*5.*v.*8.*&* *c.*7.*v.*1. Dicit igitur : *ſuper millia auri &c.* eo quod lex Dei in bonitate, & veritate plus excedit, quàm verbo exprimi poſſit: quia omnis mundana ſubſtantia, & ſi ſit aurea, eſt tota vana, non ſatiativa, ſed tranſitoria, multiplici mutationi ſuppoſita, & ad mala omnia finaliter inductiva : ſed lex divina ſimpliciter eſt vera, quia ab ipſa veritate æterna eſt tradita, & ad vitam perpetua inductiva. Vide ergo, quam ſumma fatuitas, & cæcitas detenenda eorum qui ad unguem obſervant ſtatuta civitatum, & leges Principum, & præcepta medicorum, ſed leges Regis Regum contemnunt. *ſerm. de S. Luca.*

143. ***Iuſti quidquid habent, totum à Dei magnificentia recognoſcunt.***

Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaverunt me : da mihi intellectum, & diſcam mandata tua. Nota, quod ſicut in præcedenti octonario expreſſit bonitatem divinam pertinentem ad juſtificationem animæ : in hoc octonario autem excitatur ratio ad amorem veritatis, & affectio ad ejuſdem amorem, & in hoc verſu præponitur ſignum divinæ magnificentiæ, ex eo quod manus Dei nos fecerunt quoad interiorem partem, & pſalmaverunt quoad exteriorem : & hic quæritur effulgentia divinæ veritatis ad acuendam humanam intelligentiam, & ideo dicit: *da mihi intellectum*; quæ intelligentia optatur ad amorem excitandum in ordine ad eandem veritatem; unde ſubdit, *ut diſcam mandata tua*, ideſt ut cognoſcam, & obſervem mandatum ſummi Imperatoris. *Pſal.*118.*c.*5.*v.*9.

144. ***Deum timentes collætantur videntes profectum Proximi.***

Qui timent te videbunt me, & lætabuntur, quia in verba tua ſuper ſperavi. Ecce effectus veri amoris in Deum. nam Deum amans, & videns in Proximo profectum animæ ei collætatur. *Pſal.*118.*c.*5.*v.*10. *& c.*6.*v.*1.*& c.*8.*v.*32

145. ***Legis notitia judicia Cæleſtium decretorum facit cognoſcere.***

Cognovi Domine, quia æquitas judicia tua, & in veritate tua humiliaſti me. Ecce quod notitia, & amor veritatis legis divinæ judicia Dei, & decreta æterna facit agnoſcere, & ideò cognoſcit Propheta & fatetur, quod in veritate ſua Deus ad profectum notitiæ veritatis humiliavit eum. *Pſa.*118.*c.*5.*v.*53. *& c.*5.*v.*4.*& c.*7.*v.*12.*& c.*11.*v.*33.

146. *Spes pœnitentis animæ in Deum erigit timorem, mitigat dolorem, & conſolatur, & ſublevat per amorem.*

Fiat miſericordia tua, ut conſoletur me, ſecundùm eloquium tuum ſervo tuo. Nota quod hic Propheta exprimit effectus ſpei in Deum animæ pœnitentis, quæ non ſolùm rectificatur per notitiam, & amorem veritatis in intellectu, ſed & in affectu; nam cum ex conſideratione culparum, per timorem fuerit contracta, per dolorem contrita recurrit ad divinam miſericordiam, dicens: *fiat miſericordia tua*, ſcilicet adveniat mihi miſericordia tua liberans, adjuvans, coronans, & rectificans affectum: addit: *& conſoletur me*, contra deſolationem à dolore culpæ cauſatam: addit: *ſecundùm eloquium tuum*, quo promiſiſti pœnitentibus veniam ſervis tuis benè diſpoſitis ad omnem nutum tuum per amorem. *Pſalm.* 118. *c.* 5. *v.* 12.

147. *Charitas miſericordiam Dei, veritatem, & æquitatem ſecum vehit.*

Fiant miſerationes tuæ, & vivam, quia lex tua meditatio mea eſt. Nota quòd hic petit à Deo miſerationes ejus, ut vivat: quænam ſunt iſtæ miſerationes Dei? ſunt quæ ſociant charitatis donum; anima enim in Deum per ſpem elevata, affectans charitatem petit miſerationes Dei, nempè pietatis divinæ magnitudinem, multitudinem, & claritudinem, quæ charitatem ipſam præveniunt: addit: *& vivam*, quia charitas in Deum virtutes format, actioneſque vivificat, quia ſiné charitate nullum eſt meritum, nulla vita; & quia ubi charitas adeſt, ibi æquitas & juſtitia eſt, ſubdit: *quia lex tua meditatio mea eſt*; nempè quia in corde meo eſt lex ligans me per æquitatem, & ſubjectionem, conſilia cordis, oris eloquia, & manuum exercitia, & infundens veritatem in mente: Hæc ſunt mirabilia charitatis ſecum afferentis pietatem divinam, vitam animæ, æquitatem in operibus, & veritatem in mente. *Pſal.* 118. *c.* 5. *v.* 13 *& c.* 6. *v.* 12.

148. *Charitate fervens nihil timet, ſed totus ſe exercet in Dei obſequio.*

Confundantur ſuperbi, quia injuſtè iniquitatem fecerunt in me: Ego autem exercebor in mandatis tuis. Cur poſt petitam miſericordiam à Deo ad confuſionem ſuperborum ſe vertit? ut detur intelligi, quod flagrantes charitate in Chriſtum ita ſunt armati, & fortes, quod nihil timent ſuperbos, inimicos, & perſecutores, ſive ſint accuſatores, ſive Judices, ſive tortores iniqui, & hinc ſubdit: *ego autem exercebor in tuis juſtificationibus*, ideſt nihil verebor minas Tyrannorum, ſed ad mandata tua, & ad leges ſuperiores oculos, & manus ſemper convertam. *Pſal.* 118. *c.* 5. *v.* 14.

149. *Injuſti Judices nomine ſuperborum, & iniquorum notantur, tanquam carnificibus abominabiliores.*

Confundantur ſuperbi, quia injuſtè iniquitatem fecerunt in me &c. Nota, quod hic loquitur de Judicibus injuſtis, quos nomine ſuperborum, & iniquorum notat: injuſti autem ſunt, qui tamquam magiſtri injuſtitiæ, & juſtitiæ adulteri injuſtitiam exercent quantum ad poteſtatem judiciariam, quantum ad juſtitiam, quam vendunt, & quantum ad injuſtitiam, quam exercent. *Pſalm.* 118. *c.* 5. *v.* 14 Nota autem, quod iniqui Judices appellantur Miniſtri injuſtitiæ & conſequenter titulo magis opprobrioſo, quàm carnifices, qui appellantur vulgariter miniſtri Juſtitiæ.

150. *Charitatis in Proximum ædificantis effectus exponuntur.*

Convertantur mihi timentes te, & qui noverunt teſtimonia tua. Ecce quales effectus gignit Charitas ardens in anima erga bonum Proximi, nam ardenter deſiderat deformatos informare: unde dicit; *convertantur mihi timentes te*, ideſt illi, qui ſolum te Judicem formidant, & ſolo timore pœnæ operantur, non amore Dei, & iſtos deſiderio informatos reformare, & reformatos conformes mihi, ſcilicet ut ſint perfectè conformes voluntati tuæ. *Pſal.* 118. *c.* 5. *v.* 14.

151. *Charitatis ſanctificantis in anima effectus exponuntur.*

Fiat cor meum immaculatum in tuis juſtificationibus, ut non confundar. Si jam ſupponitur Anima ſanctificata, & mundata quomodò iterum dicit: *fiat cor meum? &c.* Nota quod iſti ſunt effectus charitatis ſanctificantis in anima, nempè quia Charitas ſemper urit: anima habens talem charitatem ſemper ſanctificari eſurit, nunquam ſancta ſibi videtur, inde confundi metuens, unde laudari meretur, eò quod ſua interiora intuens ſuas virtutes veretur: & hinc dicit fiat cor meum immaculatum, nempè formans ſibi in corde Conciſtorium, in quo judicium format: utrum ſit mærens de mali commiſſione, an paneat de boni omiſſione, an gaudeat de mali remiſſione, ac boni repromiſſione, & hinc petit cordis munditiam, & ſanctificationem, & pro ſe, & pro Eccleſia, & aliis; & quia metuit confundi timens, quod ſua juſtitia non ſit vera, pura, & viva repetit: *fiat cor meum immaculatum. Pſal.* 118. *c.* 5. *v.* 16. Vide igitur quomodo vera charitas & exaltat, & humiliat, & paſcit, & famelicam reddit Animam, & ad Deum ipſam reportat.

152. *Qui vult effugere confuſionem æternam exhibeat Deo cor immaculatum*

Fiat cor meum immaculatum, ut non confundar. Nota ultimam cauſalem, (*ut non confundar*, ſcilicet confuſione illa æterna in die judicii: *fiat cor meum immaculatum*: petit ergo à Deo munditiam cordis, ita ut nemo præter Deum in ſe regnet, nec ſenſu, nec conſenſu, nec affectu corporeæ voluptatis applauſus, nullus malignitatis affectus & hoc ut exhibere poſſit ſanctiſſimo, & mundiſſimo ſponſo cor immaculatum. *Opuſc. de regim. animæ.*

153. *Applicatio ad Mariam Virginem hujus octonarij.*

Bonitatem feciſti cum ſervo tuo Domina Virgo, de qua gaudent Angeli, diſciplinam morum tuorum, & æquitatem doce me, quia verbis tuis præ cunctis credidi: Bonum mihi, quia onere tuo humiliaſti me, ut ſequar converſationem tuam: qui amant ſervientes tibi venerabuntur, qui autem

tem

tem abominatus fuerit eos, ruet in æternum: veniant mihi deſuper ſemper guttæ clementiæ tuæ & vivam, quia lex tua ſancta meditatio mea eſt. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 118.

CAPUT SEXTUM.

154. *Exponitur Titulus primi, & ſecundi octonarii: Caph: Lamed.*

NOta, quod in primo octonario hujus ſexti Cap. vel Pſalmi præponitur littera (*Caph*) quæ interpretatur incurvata: ſecundo octonario (*Lamed*) quæ interpretatur doctrina: ratio eſt; quia cum in præcedenti capitulo, ſeu Pſalmo expreſſa fuerit bonitatis tranſmiſſio, quæ eſt cultrix ſanitatis ſpiritualis, in præſenti præſentatur defectionis, ſeu infirmitatis dimiſſio; hæc enim ex illa conſequitur, & quia curvitas, & defectio provenit ex pronitate humana originali, hinc de ea in primo octonario agitur, & in ſecundo proponitur cauſa reparans talem curvitatem, quæ eſt bonitas divina, & hinc præponitur huic primo octonario littera (*Caph:*) ſcilicet incurvatio, & defectio, & ſecundo (*Lamed.*) id eſt doctrina, quia doctrina Dei firma eſt in æternum non defectiva, quia Cœlum, & terra tranſibunt, verba autem Dei non tranſibunt. *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 1. *& v.* 9.

155. *Spei defectus unde oritur.*

Defecit in ſalutare tuum anima mea, & in verbum tuum ſuperſperavi. Quomodò dicit ſe defeciſſe in ſalutari, ſcilicet in Chriſto, & poſtea ſe ſuperſperaſſe in verbum Dei? Nota, quod hic defectus ſpei notantur, in qua ſe defeciſſe fatetur, & hoc quia ſuperſperavit in Verbum Dei, ſcilicet ſpem ſupra convenientem ſpem habuit, ſcilicet inanem, quia ſuper animam inanem, & vacuam ſpem fundavit, nempè non ſuper merita Chriſti, ſed propria. *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 1. *& c.* 8 *v* 2.

156. *Contemplatio facit animam à ſe ipſa deficere, & in Deum transformari.*

Defecit in ſalutare tuum anima mea, & in verbum &c. Nota, quod hæc ſunt verba animæ contemplativæ quæ cum in Deum per contemplationem tota feratur deficit in ſeipſa, & à ſeipſa, & ab omnibus creatis, & in Deum tota fertur, & transformatur. *Pſalm.* 70. *& opuſcul. de* 7. *itiner. diſt.* 3.

157. *Fidei defectus notatur.*

Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes, quando conſolaberis me. Quia in hoc octonario agitur de variis incurvationibus, & defectibus, in quos incidit, vel incidere poteſt anima Deo ſerviens, & cum ſupra egerit de defectu ſpei: nunc agitur de defectu fidei dicens; *defecerunt oculi mei*, ſcilicet interiores, *in eloquium tuum*, quaſi diceret: quia mundus opponitur mihi tentationibus mundanis incutiendo timorem, caro blandimentis comminando dolorem, & diabolus incutiendo pudorem; ideò defecerunt oculi rationis, cum ſe habeant ad credibilium excellentiam, ſicut oculi veſpertilionis ad ſolaris eminentiam claritatis, ideò defecerunt in eloquium tuum, ſcilicet in fidei myſteria audienda, & cordi imprimenda mediante auditu, ideò ad te recurro dicens, quando conſolaberis me per remunerationem. Ex quibus patet, quod animæ defectus Deo ſervientis multi ſunt in hac vita, & quod ſpeciali adjutorio Dei indiget. *Pſal.* 118. *c.* 6. *v* 2. *& c* 9. *v.* 12. Patet etiam, quod quando deficit eloquium Dei, & prædicatio verbi Dei, tunc deficit fides. *Pſalm.* 118. *c.* 8. *v.* 11.

158. *Delectationum carnalium effectus in anima expenduntur.*

Quia factus ſum ſicut uter in pruina, juſtificationes tuas non ſum oblitus. Quid eſt fieri ſicut uter in pruina? Nota, quod uter fit de corio animalis, & ſignificat delectationem ſenſualem; uter in pruina perdit priorem qualitatem, & per reſtrictionem quantitatem priorem: pruina enim dicitur ruina prioris qualitatis, ſcilicet caloris, & quantitatis; datque intelligere, quod cogitatio carnalis inclinat ad malum, delectatio inquinat, & conſenſus conglutinat animam, licèt exterius videatur diſciplinata anima, quia non eſt oblita juſtificationum Dei: unde licèt exterius appareat diſciplinata, tamen ſi interius incurvatur, tunc remanet inquinata, & conglutinata. *Pſalm* 118. *c.* 6. *v.* 4. Vide ergo quod diſciplina exterior parum juvat ſine interiori, & hac amiſſa tota vita ſpiritualis inficitur.

159. *Spirituales obſervantiæ viris ſpiritualibus non carnalibus ſunt imponenda.*

Factus ſum ſicut uter in pruina. Nota, quod uter in pruina redditur inutile, & ſignificat viros carnales, qui à pruina delectationum carnalium coanguſtantur, & diſperduntur; & ideò ſicut tales utres diſperduntur, & vinum, vel oleum non ſervant, ſic viri carnales non recipiunt obſervantias ſpirituales, & ideò novo vino novum vas eſt providendum, alioquin vinum ſpiritualium gratiarum diſperdetur. *In Lucam c.* 5. *v.* 37.

160. *Amoris Dei defectus reddit vitam, & militiam hujus vitæ faſtidioſum.*

Quot ſunt dies ſervi tui, quando facies de perſequentibus me judicium. Vide quid ſequitur ad defectum fidei, ſpei, & amoris ſupra enarratum: nam Propheta dicit, quot ſunt dies ſervi tui, in perſona juſti, ſed fatigati longitudine laboris, quaſi diceret: nimis prolixi videntur dies vitæ meæ, quia laborioſi, & difficiles, quia dies ſunt culpæ, anguſtiæ, & vindictæ; & ideò propter quotidianam pugnam inter vitia, & virtutes, propter ſervitutem ſubjectam vanitatibus, doloribus, & laboribus tædio valdè afficior, & iſta quando tandem finient? *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 4.

161. *Homo in hac vita neceſſario eſt miles vel in bonum, vel in malum.*

Quot ſunt dies ſervi tui? Quid eſt hoc, quod intendit Propheta in hac interrogatione? nihil aliud, niſi, ut det intelligere, quod dies vitæ hominis in mundo eſt tempus militiæ, & pugnæ; nam ſicut milites, habitant in tabernaculis, ſic homo non habens in hac vita permanentem civi-

taiem; tùm quia milites vivunt in continuo labore, ſic & homo: tùm quia ſunt in lucta cum inimicis, & homo eſt in continua colluctatione cum hoſtibus; tùm quia milites pugnant expectaodo ſtipendia, ſic & homo expectat coronam. *Pſal.* 118. *v.* 84.

162. *Scandali peccatum quam grave, & pernicioſum, Deoque exoſum.*

Narraverunt mihi iniqui fabulationes, ſed non ut lex tua. Qui ſunt iſti iniqui? ergone omnes peccatores? minimè, ſed tantum illi, qui proprié, & antonomaſticè dicuntur iniqui, ſuntque illi, qui narrant fabulationes, nempè qui componunt falſitatem, veritatem perdendo in damnum Proximi: qui enim ſcandalis trahunt homines ad peccatum, proprié iniqui vocantur in ſacra ſcriptura, non enim mediocriter ſunt iniqui, quia Chriſto adverſaotur, qui totus eſt in lucrandis animabus, & iſti in eas perdendo, quia etiam contra ſanguinem ſuum inſidiantur, & ideò Deo ſummè ſunt exoſi. *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 5.

163. *Fabulationum mundi, & legis Chriſti qualis differentia.*

Narraverunt mihi iniqui fabulationes, ſed non eſt lex tua. Ex hoc patet quale diſcrimen inter dicteria, & fabulationes mundi, & legem divinam: nam illæ variantur, inſidiantur, & malum machinantur: lex divina nunquam variatur, cum ſit æterna, nunquam inſidiatur, cum ſit claritas, nunquam malum machinatur, cum ſit bonitas. *Pſalm.* 118. *c.* 6. *v.* 5. *&* *c.* 11. *v.* 3. Ex hoc vide, quod quidquid docet mundus totum eſt fabula vana.

164. *Hæretici narrant fabulationes, ut alios decipiant, Catholici veritatem, ut alios ad Chriſtum trahant.*

Narraverunt mihi iniqui fabulationes, ſed non ut lex tua. Iniqui iſti ſunt Hæretici, qui docent fabulas, narrant placentia ſecundùm audientium deſideria, & more piſcatorum ponunt hamum mortis ſub apparentia dulcis eſcæ, & ſicut auceps ſub voce dulcis modulationis cor perforat avis, & ſub eſca, & paleis occultat avibus retia mortis: ſic & Hæretici ſub facie pallida feralia gerunt corda, & ſub voce modula occultant ſuæ doctrinæ venenum, non attendentes Doctrinam Chriſti claram, veram & ſanctam proponuot, ut ad ipſum Chriſtum homines trahant. *ſerm.* 2. *de uno doct.*

165. *Fabula multiplex hic notatur.*

Narraverunt mihi iniqui fabulationes. Quænam ſunt iſtæ fabulationes? Nota, quod nomine fabulæ venit narratio rei, quæ nec verum, nec veriſimilia continet, & hæc eſt proprié fabula, propriaque Poëtarum: fabula etiam dicitur verbum otioſum ſive verum; ſive falſum: fabula item ſunt doctrinæ perverſæ Hæreticorum. *Pſalm.* 118. *verſ.* 85.

166. *Juſtus totaliter innititur veritati mandatorum Dei; iniqui contra eum moliuntur.*

Omnia mandata tua veritas, iniquè perſecuti ſunt me, adjuva me. Ecce quod vir fidelis cognoſcens qualitatem mandatorum Dei, nempè qualiter ſunt viſioni, tentioni, & fruitioni Dei capeſcendæ congrua, & ideò credenda, eligenda & diligenda fatetur, ſunt etenim jura divina effectui commendata: & efficacia, & ideò pura veritas: & quia iniqui contra eam moliuntur, recurrit juſtus ad Deum dicens: *adjuva me. Pſal.* 118 *c.* 6. *v.* 6. *&* *c.* 2. *v.* 8.

167. *Iniquorum proprium eſt pertrahere bonos ad malum: Juſtorum eſt reſiſtere ipſorum tentamentis.*

Paulò minus conſummaverunt me in terra, ego autem non dereliqui mandata tua. Ecce quid faciunt iſti iniqui: nempè proprium eſt ipſorum omnia tentamenta exercere, ut bonos ad conſummationem peccati trahant: ſed viri in bono ſtabiles reſiſtuot ipſis. *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 7.

168. Juſti ut peccata evitent, ut Dei mandata obſervent debent ad Deum confugere, & dicere: ſecundùm miſericordiam tuam vivifica me, & cuſtodiam teſtimonia oris tui: miſericordia enim vivificat ad ſpiritualiter ambulandum, ad fiducialiter poſtulandum, & ad æternaliter gratulandum. *Pſal.* 118 *c.* 6. *v.* 8.

169. Verbum Dei permanet in æternum, quia quicquid imperat, infallibiliter evenit, nec ulla Creatura poteſt ei obeſſe, unde ait Pſaltes: *in æternum Domine permanet verbum tuum in Cœlo.* Nota, ly, *in æternum*, ſtat pro firmitate, & neceſſitate, vel infallibilitate eventus à Deo imperati. *Pſal.* 118. *c.* 6. *v.* 9. Sic etiam ſcientia quælibet dicitur æterna, ſcilicet æternæ veritatis: ſemperque quoad objectum cogoitum permaoebit. *lib.* 1. *in prol. dub.* 8. *& in Lucam c.* 16. *v.* 17. *&* *c.* 21. *v.* 35. Nota etiam, quod hoc verbum dicitur permanere in Cœlo, ideſt ſanctiſſimæ Trinitatis, & ideò ſuper hoc verbum fundata eſt Eccleſia. *ſermon.* 9. *Exaem.*

170. *Miraculum continuum expenditur in ſtabilitate Terræ.*

In generatione, & generationem fundaſti terram & permanet. Nota quod hic innuitur maximum miraculum de ſtabilitate Terræ, quæ cum ſit pulvis, & ob id de ſe inſtabilis, tamen ad præceptum Dei ſtabiliſſima eſt. *Pſalm.* 118. *c.* 6. *v.* 10.

171. *Stabilitas terræ excitare debet nos ad permanendum in Dei ſervitio in qualibet tentatione.*

Fundaſti terram, & permanet. Nota, quod hic per terram intelligitur myſticè cor noſtrum, edocemurque, quod ſicut ad imperium Divinum terra ſtabilis permanet ad quamcumque concuſſionem, ſic & cor in qualibet tentatione debet firmum permanere pro Dei veneratione. *Pſ.* 118. *c.* 6. *v.* 10. *in Lucam c.* 16. *v.* 11.

172. *Tempus*

172. *Tempus quod de ſe eſt mobiliſſimum ordinatione Dei firmiſſimum ſtat.*

Ordinatione tua perſeverat dies, quoniam omnia ſerviunt tibi. Ecce alius effectus divinæ bonitatis, & poteſtatis: cum enim tempus ſit numerus numeratus motus actibus animæ, & ideo ſucceſſivus, & perpetuo volubilis, tamen firmiſſimum ſtat in tali ſucceſſione ad imperium Dei omnipotentis, & in hoc excellit miraculum continuum. *Pſalm. 118. cap 6. v. 11.*

173. *Ordo, & diſcretio requiritur ad perſeverandum in ſtudio virtutis.*

Ordinatione tua perſeverat dies &c. Nota quod myſticè dies eſt virtus, & curſus diei eſt exercitium virtutis, & perfectionis: dat igitur intelligere, quod ad hoc ut ſervi Dei perſeverent in profectu virtutum, requiritur ordinatio, ſcilicet ordo vivendi, & diſcretio tribuens modum rectè vivendi. *Opuſc. medit. vita Chriſti c. 44.* Vide ergo, quod ſine ordine, & diſcretione vivendi non eſt poſſibile juſto valdè proficere in ſtadio virtutis.

174. *Cauſæ ſecundæ in agendo ſunt ſubdelegatæ à cauſa prima.*

Ordinatione tua perſeverat dies Qua ordinatione conſervatur dies? ea qua poteſtas ordinaria, & principalis utitur cauſis ſubdelegatis: Deus enim ut prima cauſa utitur Creaturis in miniſterio cauſarum ſecundarum, & ideò nihil poſſunt agere, niſi concurrente prima cauſa. *Pſalm. 118. cap. 6. verſ. 11.*

175. *Ordinatione Dei perſeverat dies phiſicè, & moraliter.*

Ordinatione tua perſeverat dies. Quis dies? dies naturæ, qui in uno Cœli motu fundatur; item dies fortunæ, ſcilicet proſperitas, & dies gratiæ. *Pſal. 118 c. 6. v. 11.*

176. *Omnes Creaturæ creatæ ſunt ad Deo ſerviendum.*

Quoniam omnia ſerviunt tibi. Ecce finis omnium Creaturarum, qui eſt ſervitium Dei, quo nihil pulchrius, nihil amabilius. *Pſal. 118. c. 6. v. 11.* Nota etiam, quod boni ſerviunt Deo ex amore; mali ſerviunt Deo, quia ex malo Deus elicit bonum: Dæmones enim ſunt contra Deum ei militantes. *Pſal. 118. v. 91.*

177. *Meditatio divinæ legis magnos fructus ſpirituales gignit in Anima.*

Niſi quod lex tua meditatio mea eſt, tunc fortè periiſſem in humilitate mea. Ecce quid facit in anima attenta meditatio divinæ legis: ait enim Propheta, quia tunc forte periiſſem in humilitate mea quia ſine meditatione ſancta perit ratio, affectio, & intentio, quæ omnes adjuvantur mirabiliter ab ea. *Pſal. 118. c. 6. v. 12. & c. 1. v. 8. & c. 5. v. 13. & c. 1. v. 1. & c. 11. v. 3. & 14. & Pſal. 118. v. 92.*

178. *Bonitas divina cum charitate reficit, & reformat omnes noſtros defectus.*

In æternum non obliviſcar juſtificationes tuas, quia in ipſis vivificaſti me. Nota quod ſuppoſita charitate in anima pœnitens ulterius procedit notans affectus bonitatis divinæ omnium defectuum refectivæ: dicit enim: *in æternum non obliviſcar juſtificationes tuas:* quaſi dicat in æterna vita, in qua divina miſericordia in ſperantibus, in obſervantibus divina præcepta & in contemplantibus ædificatur, & in collaudantibus cantatur; non obliviſcar ut ingratus, ſed ut gratus reminiſcar juſtificationes tuas, ſcilicet reformationes tuas, per quas vitam æternam, gratitudinem infinitam, culpam abolitam, & vitam immortalem redditam contuliſti. *Pſal. 118. c. 5. v. 13.*

179. *Ex motu ſpei motus fidei intenditur, dum ex boni deſiderio, quod ſperatur fidei inclinatio generatur.*

Tuus ſum ego ſalvum me fac, quia juſtificationes tuas exquiſivi. Ecce quomodò in Deo firmiter ſperans in actus fidei exit: dicit enim juſtus, ego, qui ſalutem ſpero tuus ſum, non meus: tuus inquam in tuis mirabilibus articulis credibilibus, quibus ſum attonitus, in tuis credibilibus, quibus ſum ſubditus, in tuis delectabilibus, quibus ſum conjunctus: ſalvum me fac, me inquam credentem, ſperantem, & diligentem, qui a juſtificationes tuas exquiſivi, nempè quæ captivant intellectum in obſequium Chriſti per fidem, ſpem, & charitatem. *Pſal. 118. c.. v. 14. In Lucam c. 17. v. 19.*

180. *Bonorum perſecutio ab iniquis qualis.*

Me expectaverunt peccatores, ut perderent me, teſtimonia tua intellexi. Nota quod hic innuitur perſecutio, quam ut plurimum iniqui ſuſcitant in bonos Deo ſervientes, unde Propheta poſt intimatam ſpei fiduciam, fideique conſtantiam, hic intimatur charitatis flagrantia, quæ præcipuè coruſcat in tolerantia perſecutionum, quas boni à malis patiuntur: nam talis ſanctitas plerumque invidioſè ſpectatur à malis (nomine enim peccatoris venit diabolus, & etiam invidus, quia invidia adverſatur omnibus bonis) inſidioſè expectatur, ut perdatur odioſè tractando, ideò addit; *ut perderent me*; cui malo ab habente Charitatem occurritur teſtimonia veritatis gaudioſè ſectando. *Pſalm. 118. cap. 5. verſ. 15 & ſermon. 2. fer. 3. Penteceſt.*

181. *Viſio Chriſti eſt finis omnis conſummationis, & laborum.*

Omnis conſummationis vidi finem. Quid eſt conſummatio niſi finis? vidit ergo, poſtquam fide, ſpe, & charitate imbutus fuit vir juſtus, finem omnis finis, qui eſt Chriſtus Jeſus, finis inquam omnis conſummationis, laborum, & operum. *Pſalm. 118 c. 6. v. 16.*

181. Conſummationis finis eſt acquiſitio perfecta vitæ purgativæ, illuminativæ, & perfectivæ; eſtque finis perfectivus fidei, ſpei, & charitatis: unde

unde rectè dicit juſtus; *Omnis conſummationis vidi finem. Pſal.118.c.6.v.16.*

183. *Charitas fervens tollit omnem difficultatem.*

Latum mandatum tuum nimis. Quomodò latum, & non potius anguſtum? quia id facit charitas: hæc enim per amorem planam facit omnem difficultatem tollit labores, & omnia opera bona dulcia reddit. *Pſalm. 18. cap.6. verſ.16. & opuſcul. diat. titul.1... cap 5. & ſermon.2. de S. Andrea in Lucam c.12.v.50.& c.18.v.31.*

184. *In Chriſti Paſſione fuit conſummatio operum ſanctorum.*

Omnis conſummationis vidi finem. Hoc dicit Propheta prævidens Chriſti Paſſionem, per quam data fuit ultimata perfectio omnibus operibus omnium ſanctorum. *In Ioan.collat.83.*

185. *Pietas Beata Maria Virginis ſupplet; omnes defectus noſtros.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Defecit in ſalutare tuum anima mea, & in verbum tuum ſuperſperavi. Nota hoc dicebat Propheta Deo, ut defectus ſuos deleret: ſed eadem poſſunt verè dici Beatæ Virgini Mariæ, cujus pietas & miſeratio maxima ſupplet omnes defectus noſtros, quia ſi non eſſet ejus miſeratio tam maaima periremus in infirmitate, & defectibus noſtris: unde poſſumus dicere ipſi fidentor. Defecit in ſemitis tuis anima mea domina, & niſi miſeratio tua maalma eſſet periiſſem utique in infirmitate mea: defecerunt oculi mei in contemplatione tua, velut uter in pruina viſa eſt anima mea: ſecundùm bonitatem tuam vivifica me, & non obliviſcar ſermones tuos, quia tibi adhærere bonum eſt. *Opuſcul. Pſalt. Beata Virginis Pſal.118.*

186. *Maria cum Deo ab initio concurrit ad fundationem mundi, & ipſius diſpoſitione perſeverat.*

Ordinatione tua perſeverat dies, quoniam omnia ſerviunt tibi. Nota, quod hæc applicari poſſunt Beatæ Virgini, nam ipſa cum Deo ab initio fundavit, & diſpoſitione Mariæ perſeverat. *Op.Pſalt. B.Virg.Pſalm.118.*

Quæris lector quomodo poſſit dici, quod Maria fundavit mundum cum Deo ab initio, cum fuerit creata poſt tot ſæcula? Reſpondeo, quod dicitur ipſa concurriſſe cum Deo ad fundationem mundi, quia idealiter Maria fuit ſumma, & compendium omnium perfectionum omnium Creaturarum: unde quælibet perfectio cujuſlibet Creaturæ eſt veluti participatio perfectionis eaiſtentis in Maria: tum etiam quia propter Mariam factus eſt mundus, & per Mariam conſervatur in eſſe. *Vide Salazarium in Proverbia hac fuſe diſſerentem.*

187. *Servi Maria debent ſe ſubdere ipſi, & ejus laudes promere.*

Tuus ſum ego ſalvum me fac &c. Hoc dicat quilibet Mariæ, & ejus laudes decantet, quia ſunt valdè deſiderabilea, & proficuæ in tempore hujus noſtræ peregrinationis, & miſeriæ. *Op.Pſalt.B.Virg.Pſalm.118.*

CAPUT SEPTIMUM.
Mem. Nun.

188. *Exponitur Titulus hujus capitis vel Pſalmi.*

NOta, quod cum in quinto capite oſtendatur ſanitas ſpiritualis allata; in ſexto infirmitas ablata: in hoc ſeptimo agitur de charitate illata, & quia Charitas prius lucet interius, eſtque inflammativa viſcerum interiorum; ideò primus octonarius de ipſa agens incipit à littera, *Mem*, quæ interpteratur, *viſcera*, & quia charitas intus manens dilatat intelligentiam, hoc declaratur in primo quaternario, & ſerenat conſcientiam: hoc declaratur in ſecundo quaternario: & quia in ſecundo octonario agitur de Charitate in proximum, ideò incipit à littera (*Nun*,) quæ interpretatur, *paſcua eorum*, quia eſt nutritiva paſcua proximorum. *Pſalm. 118. cap. 7. verſ.1.*

189. *Lex Dei diligenda, & quare.*

Quomodo dilexi legem tuam Domine, tota die meditatio mea eſt. Vide quomodò Propheta nos inſtruit, & docet quid faciendum à nobis ſit circa legem Dei, nam proponit primò meditationem legis faciendam, nempe ad inveniendum varios ſenſus in ipſa incluſos: deinde docet diligendam eſſe tamquam bonum honeſtum, utile, & delectabile, & ideò meditatio noſtra debet eſſe quomodò legem diligamus, & ſecundùm legem vivamus. *Pſal.118.c.7.v.1.& c.6.v.12.& c.11. v.14.*

190. *Lectio Sacra, & meditatio legis divina exercenda à ſervis Dei.*

Quomodò dilexi legem tuam &c. Quomodò meditabatur legem Dei, niſi eam legendo, quia lectio ſacra eſt legentis illectio, affectum calefaciens, & calefaciendo liquefaciens dum legitur aliquid, quod à legente diligitur. *Pſal.118.c.7.v.1.* Nota, quod meditatio legis divinæ ad tria valet, ſcilicet ad ſcientiæ augmentum, ad virtutis profectum, & ad pœnitentiam confirmandam. *Pſal.118. verſ.97.*

191. *Servi Dei elevantur ſuper inimicos infernales, ut victores: ſervi diaboli ipſi ſubjiciuntur.*

Super inimicos meos prudentem me feciſti mandato tuo, quia in aternum mihi eſt. Nota, quod dicit, (*ſuper*) non ſubter inimicos, quia ſervi Dei debent ſuper ipſos inimicos ſpirituales ſe eaaltare, & de ipſis triumphare: proprium enim ſervorum diaboli ſe ipſi ſubjicere: & hæc eſt vera prudentia ſupernaturalis dictans qualiter ſuperandum eſt, & obediendum mandatis Dei. *Pſalm.118. cap.7. verſ.a.*

192. Prudentia

192. ***Prudentia dirigit animam ad Deum.***

Prudentem me feciſti mandato tuo. Quænam eſt hæc prudentia? prudentia hæc idem eſt ac juſtitia dirigens animam ad reddendum Deo, Proximo, & ſibi quod ſuum eſt. *Pſal.*118.*c.*98.

193. ***Audiens verbum Dei ab ore Prædicatoris debet illud recipere, prout ab ore Dei promanans.***

Super omnes docentes me intellexi, quia teſtimonia tua meditatio mea eſt. Quomodò ſuper docentes ſe intellexit? ergo ne eſt diſcipulus ſuper Magiſtrum? ſed attende, quod alio ſenſu dicuntur hæc verba: nempè quia recognoſcebat verba Dei à Magiſtris, & doctoribus expreſſa tamquam verba ex ore Dei promanantia, ideò dicit ſuper omnes docentes me intellexi, ſcilicet ſuper inferiores Doctores ſuperiorem nempè Deum docentem, & proferentem verba ſua intellexi. *Pſal.*118.*c.*7.*v.*3. Verbum enim Dei mentem ſublevat, rationem illuminat, & affectum inflammat. *Pſalm.* 118. *cap.*9.*verſ.*10.

194. ***Charitas imbuit animam ſapientia Cæleſti, & eam dilatat mirabiliter ſuper omnes ſapientes ſæculi.***

Super ſenes intellexi, quia mandata tua quæſivi. Qui ſunt iſti ſenes, ſuper quos intellexit? iſti ſunt ſapientes ſæculi ſequentes ſpiritum Mundi, hoſque Propheta deſpiciens ſanctè ſe gloriatur imbutum fuiſſe Charitate divina, & ex ipſa ditatum ſapientia cœleſti, & tot bona recepiſſe, quia mandata Dei, & leges divinas quæſivit: Charitas enim fervens mentem elevat, & ſublevando dilatat *Pſal.*118.*c.*7.*v.*4.

195. ***Non ſola auditio, ſed cuſtodia mandatorum Dei illuminat mentem.***

Super ſenes intellexi. Cur & quomodo? *quia mandata tua quæſivi*, quæſivi inquam, ut ea intelligerem, & ſimul obſervarem: quia non ſoli auditores, ſed factores legis illuminantur. *ſer.*1. *de decem præceps.* & *in Lucam c.*19.*v.*20. & *c.*24. *v.*31.

196. ***Charitas fervens facit conſcientiam ſerenari, quia facit vitiorum vilitatem vitari.***

Ab omni via mala prohibui pedes meos, ut cuſtodiam mandata tua. Vide quomodò charitas divina facit elongare animam ab omni via mala, ſcilicet à via iniquitatis, quæ eſt vituperabilis, & ideò qui per hanc viam incedeꝛunt, & retro revertuntur, per pœnitentiam digni ſunt Dei amore, & charitate. *Pſal.*118.*c.*7.*v.*5.

197. Charitas fervens accendit animam amore in amœnitatem virtutum: unde dicit hic Propheta *à judiciis tuis non declinavi*, nempè quia habitus virtutum acquiſivi per actus virtuoſos. *Pſal.*118.*c.*7.*v.*6.

198. ***Eloquia Dei dulcia ſuper mel ori ſervorum Dei, quia inducunt animam ad epulandum cum Domino, ipſumque oſculandum.***

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua ſuper mel ori meo. Eloquia igitur divina, quæ animæ Deus communicat ſunt dulcia ſuper mel ori, quia per ipſa introducitur ad epulandum cum Domino, ipſumque oſculandum per theorias, tropologicas, & anagogicas, *Pſalm.* 118. *cap.*7. *verſ.*7. Vide ergo qualem Sacra ſcriptura dulcedinem animæ confert. *ſerm.* 12. & 19. *Hexaem.* & *Pſalm.* 38. *in tit.* & *Pſal.*118. *cap* 3. *v.*9. & *cap.*9. *verſ.*12. & *c.*10.*verſ.*4. & *c.*1 .*verſ.*2. & *op. de ſeptem itiner. ætern. itin.* 2 *d.*4. & *in Ioan. collat.*13. & 44. & *ſerm* 3. *in Nativit.* & *ſerm.*7. *de Apoſt.* Nota etiam, quod hanc ſuavitatem deguſtare non poteſt, qui vocem fallacem Creaturarum audit, & cor ſuum in ipſas figit. *Op. ſoliloq. cap.*1. Dicit igitur: *quam dulcia faucibus meis eloquia tua*, ſcilicet me diligentia ad epulas Domini per bonorum operum exercitium, & ad oſculum Domini mihi præparatum in Cœleſti præmio promiſſo. *Pſ.*118. *cap.* .*verſ.*7. Nota etiam, quod verba Dei comparantur cibo, & meritò, nam cibus habet tria, ſaporem delectantem, nutrimentum ſuſtentans, & maſſam onerantem: gula percipit ſaporem, ſtomachus nutrimentum ad refectionem, & maſſam, ut illam ejiciat: ſic verbum Dei habet ſaporem delectantem fauces animæ, nutrimentum ſcilicet exercitium virtutis, quod ejicere facit dolorem, & gravamen hujus vitæ. *Pſal.* 118. *verſ.* 103.

199. ***Lex Dei dirigit noſtram mentem in cognitionem præmii cæleſtis, & in fugam iniquitatum omnium.***

A mandatis tuis intellexi propterea odivi omnem viam iniquitatis. Quid intellexiſti ô ſancte Propheta? Nota, quod non exprimitur hic, ſed ſubintelligitur, nempè dat nobis intelligere, quod lex divina, quæ nomine æquitatis, veritatis, & charitatis exprimitur, dirigit mentem ad notitiam finis ultimi, qui eſt Deus unus, & trinus fruendus in Cœleſti gloria, & facit evitare omnia inordinata à Deo prohibita. *Pſal.* 118. *cap.*7. *verſ.*8.

200. ***Abſque labore & exercitio vitæ activæ non poteſt perveniri ad otium contemplativæ.***

A mandatis tuis intellexi, propterea odivi omnem viam iniquitatis Quid eſt quod à mandatis Dei intellexit? qualem doctrinam? ſed nota, quod præmittit mandata, ſcilicet mandatorum obſervantiam, quæ conſiſtit in fuga iniquitatis, in laboribus, & exercitiis pœnitentialibus; ut hinc diſcas, quod hac vita activa præmiſſa ad otium contemplationis ſolùm poteris pervenire, non enim niſi propter obedientiam mandatorum contemplationis guſtus alicui debetur. *Opuſc. medit. vit. cap.* 46. & *in Lucam capite* 24. *verſ.*31.

201. *Verbum Dei lucerna eſt dirigens animam in itinere hujus vitæ.*

Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Vide quomodo verè verbum Dei dicitur lucerna illuminans animam, eamque dirigens in viam hujus vitæ: nam lucerna eſt lumen in teſta: lumen in vaſe eſt divinitas in humanitate, lumē eſt divinitas, vita eſt via, tenebræ ſunt ignorantia: præcedit Chriſtus tenens lucernam ſequitur Chriſtianus tenens exempli ſemitam, & ut videat in fide, & ambulet in operatione, & dirigatur imitatione: lucerna tria facit in nobis, viam oſtendit, à ſcandalis, & à fovea nos cuſtodit: ſic Verbum Dei, ideò dicitur lucerna dirigens affectus ejus & actiones morales: ſic autem facit, quod homo in tenebris hujus vitæ non cadat in lutum peccati, & in foveam inferni: hanc lucernam qui non ſequitur, à Deo non diligitur, neminem enim diligit, niſi eum, qui cum ſapientia inhabitat: vis igitur ô anima invenire drachmam, quam perdidiſti in luto peccati, hanc lucernam accipe, & ejus ductum ſequere. *Pſal.* 118. *c.7.v.9.& ſerm.1. in cœna Domini & ſerm 2. Dom. 4. poſt Pentecoſt. & in Lucam c.8.v.16 & c.11.v.34 & c.12.v.36.& Pſal.* 118. *verſ.* 105.

202. Religioſus ſervus Dei recordetur ſæpè promiſſionum, quas in profeſſione, & miſſione votorum fecit: dicens cum Propheta, *Juravi & ſtatui cuſtodire judicia juſtitiæ tuæ*: nempe quia juravi, vel juratum promiſi jure divino per emiſſionem votorum; tuneque ſtatui ſtabiliter ea obſervare, & omnia contraria evitare. *Pſal.* 118 *c.7. v.10. & Op. ſpec. diſcipl. p.1.c* 1.

203. *Dominus humiliat & ſublevat; vulnerat & ſanat.*

Humiliatus ſum uſquequaque Domine, vivifica me ſecundum verbum tuum Quid eſt humiliari uſquequaque? niſi tumore undique expiari, & quia ſe percuſſum, & vulneratum à Deo per tribulationes ſentiebat, ſciens quod ipſius proprium eſt humiliare, & ſublevare, vulnerare, & ſanare, ideò ſubdit: *vivifica me ſecundùm verbum tuum. Pſal.* 158. *capit. ſeptimo, verſ undecimo, & cap. primo, verſ. octavo.*

204. *Peccator debet prius in mente concipere, quæ ex voluntate Dei debet Auditoribus proferre, & ad Deum ſimul confugere.*

Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine, & judicia tua doce me. Quænam ſunt voluntaria oris? habetne os voluntatem? ſed attende quod voluntas eſt potentia interior, os exterior, & quia ad gloriam Dei, & ſalutem animarum, & ſui debebat promerere verbum Dei, ideò petit à Deo, ut ipſi concedat, quod prius mens concipiat voluntaria beneplacita Deo, ut ea ore promat ad gloriam Dei, ideò ſubdit: *& judicia tua doce me*: & quid eſt, quod ore promere debet? confeſſionem laudis, fidei, & peccatorum. *Pſal.* 118. *c.7.v.12.& Pſal. eadem. v.*108.

205. *Vita carnalis perdenda, & ſpiritualis cuſtodienda.*

Anima mea in manibus meis ſemper & legem tuam non ſum oblitus. Quid eſt habere animam in manibus? ergone anima poteſt ferri in manibus? ſed attende, quod non loquitur de anima rationali, ſed de animali, & tranſitoria vita: hanc habebat in manibus perdendam, & contemnendam, & mortificandam, ut vitam ſpiritualem per legis obſervantiam cuſtodiret. *Pſalm.* 118. *c.7.v.*13.

206. *Iuſtus improviſa morte nunquam poteſt mori.*

Anima mea in manibus meis ſemper, & legem tuam non ſum oblitus Quid eſt habere animam in manibus ſemper niſi eſſe paratum reddere animam ſuam quandocumque placuerit Deo? ſic enim juſtus ſemper eſt paratus mori, & ideo non poteſt improviſa morte præoccupari. *In Sap c.4.*

207. *Juſtus animam in manibus portat, impius extra ſe.*

Anima mea in manibus meis ſemper, & legem tuam non ſum oblitus. Nota etiam, quod per manus intelliguntur operationes, ideò juſtus in manibus, ſcilicet in operationibus bonis portat animam, ne eam oblivioni tradat: impius è contra oblivioni ipſam tradit, & ideò animam perdit, *Op. medit. vita Chriſti c.*86.

208. *Impij laqueos juſtis parant, ut eos decipiant, & felices ſunt, qui ab ipſis non capiuntur.*

Poſuerunt peccatores laqueum mihi, & de mandatis tuis non erravi. Ecce quod, ſicut Deus habet ſuos ſequaces ſaluti propriæ, & aliorum incumbentes, ſic & diabolus habet ſuos miniſtros laqueos juſtis ponentes, ut eos decipiant, & in poteſtatem diaboli inducant. Nota autem, quod dicit, *Peccatores poſuerunt*, quaſi dicat, quod ſcandali peccatum eſt tam abominabile, quod in ejus comparatione cæteri non ſint peccatores, uti autem ſunt mendaces compoſitores, ut alios decipiant. Felix ergò qui poteſt dicere, & de mandatis tuis non erravi. *Pſal.* 158. *c.7.v.*14.

209. *Auditores verbi Dei ſunt veluti hæredes divitiarum, & bonorum quæ in prædicatione à concionatoribus offeruntur.*

Hæreditate acquiſivi teſtimonia tua, quia exultatio cordis mei ſunt. Cur appellat hæreditatem acquiſitionem teſtimoniorum Dei? quia teſtimonia verbi Dei à Doctoribus veluti teſtimonia accipiuntur; & Deum ipſa in prædicatione exhibent audientibus, tunc hæreditate ampliſſima ipſos ditant: ô quales divitias acquirunt, qui devotè audiunt, & recipiunt verbum Dei. *Pſal* 118. *c.7.v.15.& c.2.*

210. *Tranſitus hominis à vita ſæculari ad religioſam exprimitur.*

Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum propter retributionem. Nota,

Nuta, quod hæc pronuntiantur in Perſona hominis tranſeuntis a vita ſæculari ad religioſam, & promittentis obſervantiaio votorum: dicit igitur: *inclinavi cor meum*: ſcilicet à ſtatu libertatis ad ſerviendum tibi in ſtatum voluntariæ ſervitutis: Inclinavi ioquam cor meum à libertate poſſeſſioois per votum paupertatis, à libertate rebellionis per votum obedieotiæ, & à libertate commixtionis per votum caſtitatis: hæc enim obſervantia ſpectat ad altiſſimam juſtificationem, ſi ſine intermiſſione, ſine remiſſione, & ſine defectione, non obſtante quacumque tribulatione exerceatur: unde dicit: *ad faciendas juſtificationes tuas in æternum*, & hoc propter retributionem ſcilicet perfectionem in hac vita acquirendam, & in alia propter gloriam æternam. *Pſalm.* 118. *cap.* 7. *verſ.* 16. *& cap.* 3. *verſ.* 4. *& cap.* 5. *verſ.* 4. *& opuſcul. de ſex alis Seraphim cap.* 6. *in fine.*

211. Trahitur hic Pſalmus, vel capitulum ad laudes Beatæ Virginis Mariæ, oſtenditurque, quod amator Mariæ nunquam oblviſci debet legum ipſius: quod dulcia ſunt eloquia ipſius ſuper omnia, quod ipſa eſt lucerna dirigens animam in tenebris hujus vitæ. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

Quomodò dilexi legem tuam domina Virgo, in conſpectu meo ſemper: ſuavitatum tuarum affluentia cor meum alienavit à me, & caro mea mirabiliter exultavit in te: quàm dulcia peccatoribus eloquia tua domina; ſuper omnem melodiam refectio tua dulcis ori meo: Illuminatio greſſibus meis verbum tuum, & lumen ineffabile ſemitis meis: quoties exaſperaverunt me peccatores inferni, quia à charitate tua declinare nolui, ego autem ſperavi in te Domina. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 118.

212. *Verba Mariæ illuminant euntes in tenebris.*

Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis Sic ſic eſt: verba enim Mariæ Virginis, & exempla ſunt lucerna, & lumen dirigens nos ambulantes in tenebris, & reducens nos in portum ſalutis. Pſalt. ibid. *Opuſcul. ſpecul. Beatæ Virginis lect.* 3.

213. *Maria lucerna totius mundi, & lumen radioſiſſimum hominum.*

Lucerna pedibus meis verbum, & lumen ſemitis meis. O quàm congruit hoc Mariæ Virgini? ipſa enim tamquam lucerna expoſita in mari hujus mundi nos ducit ad portum gratiæ, & Paradiſi, eſt & lumen illuminans mundum per exempla lucidiſſimæ ſuæ vitæ, per beneficia lucidiſſimæ ſuæ miſericordiæ: O nos miſeri, & obtenebrati in nocte hujus ſæculi, quid faceremus, ſi tam lucidam lucernam non haberemus? *Op. ſpec. B. Virg. lect.* 3.

CAPUT OCTAVUM.

Titulus: Samech: Aiin.

214. NOta, quod in capite præcedenti explicati fuerunt effectus mirabiles charitatis in anima reſidentis; in hoc uno explicatur iniquitatis odibilitas, quæ debet eſſe in juſtis, & æquitatis amabilitas: primum in primo octonario exponitur, & ideò præponitur littera Hebraica *Samech*) quæ interpretatur, (*Audi*,) quaſi dicat, vis à te alienare iniquitatem audi Confeſſarium, eique detege peccatum: ſecundum in ſecundo octonario oſtenditur, cui præponitur littera (*Aiin*,) quæ interpretatur (*oculus*) oſtendens, quod ad patranda opera juſtitiæ requiritur non auditus, ſed oculus, ſcilicet ut videantur opera, ut Deus glorificetur. *Pſal.* 118. *c.* 8. *v.* 1.

215. *Juſtus motus malos ſentit exterius, ſed interius rejicit, quia legem Dei diligit.*

Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. Quomodo dicitur odio habuiſſe iniquos, & ſimul dilexiſſe legem Dei? nonnè peccatum graviſſimum eſt odio proſequi proximum? Sed nota, quod dicit iniquos, non dicit iniquos homines: qui ſunt iniqui? ſcilicet iniqui motus externi, hos juſtus odio habet ſive in ſe, ſive in aliis, & id facit, quia legem Dei diligit. *Pſal.* 118. *c.* 8 *v.* 1. Vel etiam dicit: *iniquos odio habui*, nempè quia malos objurgare non deſtitit. *Pſal.* 118. *c.*, *v.* 1.

216. *Spes noſtra in Deum adjutorem, & ſuſceptorem collocanda.*

Adjutor, & ſuſceptor meus es tu, & in verbum tuum ſuperſperavi. Vide quomodo vir juſtus dicitur ſuperſperare, ideſt addere ſpem ſpei: & cur? quia credit Deum non ſolum adjutorem perfectiſſimum in omni tribulatione, ſed & ſuſceptorem: ſi enim homo ſolvat Deo, quod debet, & Deus ſuſcipiet debitam ſatisfactionem. *Pſal.* 118. *cap.* 8. *verſ.* 2. *& cap.* 6. *verſ.* 5. Adjutor autem dicitur Deus, quia adjuvat cadentes infirmos, & jacentes. *Pſal.* 118. *v.* 14.

217. *Malorum ſocietas juſtis ſummè exoſa.*

Declinate à me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei. Cur vult, ut à ſe declinent maligni, antequàm ſcrutetur mandata Dei? ut videas, quàm noxia ſit ſocietas malorum, & exoſa: quaſi diceret; à bonis ſeparamini, qui malum operamini: Ego bonum operabor, & propter hoc à bono non ſeparabor. *Pſalm.* 118. *capite* 8. *verſ.* 3.

218. *Diabolus maximè armatur contra ſcrutantes legem Dei, & veritatem Sacræ Scripturæ.*

Declinate à me maligni & ſcrutabor mandata Dei mei. Cur à ſe elongari vult malignos, ſcilicet dæmones, dum intendit ſcrutari mandata Dei? Sed nota, quod Sanctus Gregorius habebat conſuetudinem, quod quando ibat ad ſtudium legis divinæ ſemper dixit iſta verba: *declinate à me maligni, & ſcrutabor &c.* & interrogatus, cur hoc faceret, reſpondit Petro ſuo ſecretario, quod experimento didicit, quod quando cogitare voluit in lege Dei ſentiebat dæmones ſemper ſibi adverſarios: in aliis ſubtilitatibus inſtigant dæmones, quia in ipſis non vident damnum ſuum, imò expectant emolomentum;

tum : ſed quando ſit mentio de documentis veritatis, per quæ fugantur dæmones, tùnc Princeps tenebrarum occurrit armatus modò per occupationes, modò per phantaſticas illuſiones, & nititur revocare animos hominum à ſtudio veritatis. *Hæc ſanctus Bonaventura op. de decem præceptis ſerm. 2.* Qui hic addit verba reſonantia humilitatem maximam, & viliſſimam ſui exiſtimationem, ſic dicens : ſed verum eſt, quod ſanctus Gregorius hoc dixit, quia erat ſanctus, & Dæmones compeſcere ſua virtute poterat : ego autem non ſum ex illis. *ibidem ſer. 2.* quibus tamen non obſtantibus idem Seraphicus doctor alibi ſe profitetur paſſum plures à diabolo tentationes in ſimilibus caſibus: nec eſt mirum, cum & ego qui hæc ſcribo, licèt viliſſimus peccator pluries varios conatus à diabolo perpeſſus fuerim in ſcriptione horum conceptuum ſcripturalium, & maximè dum arcana, & mirabilia B. Mariæ Virginis adnotavi. Veriſſimum igitur eſt odium dæmonis in hac materia.

219. *Homo volens Deo ſervire ſe præſentat Deo ad modum Novitij ſe offerentis Abbati, ut ad profeſſionem votorum admittat ipſum.*

Suſcipe me ſecundùm eloquium tuum, & vivam, & non confundas me ab expectatione mea. Nota quod hæc ſunt verba, quibus Novitius ſe offert ſuperiori & Monachis aſtantibus, ut admittatur ad profeſſionem, & emiſſionem votorum : ita & coram Deo exhibere ſe debet vir juſtus in Dei audientia, & aſſiſtentium Angelorum, tanquam novitium profitentem, divitias, delicias, & voluntates proprias dimittentem ; quia ſuæ divitiæ ſunt Deum tenere, deliciæ ſe videre & concupiſcentiæ ſibi præſentialiter adhærere : addit : *ſuſcipe me ſecundùm eloquium tuum*, ſcilicet quia promiſiſti præmium ſalutis ſic facienti : hæc eſt expectatio juſtorum. *Pſal. 118. c. 8. v. 4. & c. 11. v. 10.*

220. *Quàm Deo chara emiſſio votorum, quæ à Novitio fit in Religionibus.*

Suſcipe me ſecundùm eloquium tuum, & vivam & non confundas me ab expectatione mea. Nota, quod hic primò exponitur oblatio, quæ fit à petentibus ingreſſum in Religionem ; & hinc quàm Deo ſit chara in novitio oblatio votorum : dicit igitur novitius ſuperiori Religionis, ſuſcipe me profeſſorem ſecundùm tuæ promiſſionis tenorem, & redde vitam ſuperiorem, pro qua contempſi vitam inferiorem : ſic & dicitur Deo ; ſuſcipe me ad profeſſionem trium votorum paupertatis, obedientiæ, & caſtitatis, & tunc non ſine magno pietatis conſilio ſuſcipit à Novitio hoc triplex votum, quatenus per tripartitum meritum efficiatur capacior ad ſummum bonum capeſcendum ratione paupertatis voluntariæ, perſpicacior ad videndum Deum ratione caſtitatis, & efficacior ad fruendum ipſo ratione obedientiæ : ſicque vita Deiformis, & Chriſtiformis ei à Deo communicatur, unde dicit *& vivam*, per quam evitat confuſionem æternam: *Pſal. 118. c. 8. v. 4.*

221. *Milites Chriſti pia audacia ad Deum confugiunt pro adipiſcendis auxiliis.*

Adjuva me, & ſalvus ero, & meditabor in juſtificationibus tuis ſemper. Vide hic quid facit ſervus verus Chriſti, qui ut bonus miles, & piè audax ad Deum confugit, dicens, *adjuva me*, ſcilicet in mea neceſſitate, quantum ad intellectum præſtando conſilium, quantum ad affectum, præſtando auxilium : adjuva igitur me de tuæ gratiæ largitate, & ſalvus ero, ſcilicet quia propter bona gratiæ non quieſco, ideò bona gloriæ concupiſco ; ſicque meditabor in tuis juſtificationibus, ſcilicet ſecreta divinæ poteſtatis, veritatis, & bonitatis, & hoc ſemper ſcilicet perſeveranter. *Pſal. 118. c. 8. v. 5.*

222. Sancta Mater Eccleſia pie conqueritur cum Deo, & ad Deum confugit pro filiis ſuis, qui Deum dereliquerunt : unde dicit : *Sprevisti omnes diſcedentes à judiciis tuis, quia injuſta cogitatio eorum* : quaſi dicat, filios meos ſpernis, quos cernis tranſiiſſe à civitate ſua per rebellionem à tua voluntate ad alienam diaboli, quia cogitatio eorum immiſſa ab Adverſario eſt injuſta. *Pſal. 118. cap. 8. verſic. 6.*

223. *Amici mundi, & Dei ſunt inimici.*

Prævaricantes reputavi omnes peccatores terræ, ideò dilexi teſtimonia tua. Hæc eſt vox Eccleſiæ militantis contra mundum, & per quam dat intelligere, quod peccatores terræ reputandi ſunt prævaricantes, ſcilicet quia ſunt mundi, & Terræ amici, ideò inimici reputandi ſunt Chriſti, cum exerceant inimicitias contra Chriſtum : ipſa verò Eccleſia veluti amica Dei diligit teſtimonia ipſius, quæ ſunt charitatis, & ſanctitatis teſtimonia. *Pſalm. 118 c. 8. v. 7. & c. 9. v. 1.* Nota etiam, quod dicit : *peccatores terræ*, ad differentiam peccatorum Cœli, ſcilicet qui in cœlum os blaſphemando ponunt, & qui à Cœlo cadunt in infernum. *Pſal. 118. v. 119.*

224. *Timor ſuppliciorum divinorum coercet concupiſcentiam, & rationem in Deum dirigit.*

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Ecce quid à Deo petit juſtus, nempè timorem judiciorum, & ſuppliciorum divinorum, ſciens quod ob ipſorum horribilitatem, & intolerabilitatem conſtringitur imaginatio, & concupiſcentia, ne in illicita currat, & ratio dirigitur in Dei voluntatem exequendam: felix igitur, qui timore hoc præditus eſt. *Pſalm. 118. c. 8. v. 8. & op. Breviloq. p. 5. c. 5.* Vide ergo, quod timor Domini eſt bonus ſpeculator, qui non ſinit dormire ſpiritum tempore hoc belli in delectationibus terrenis. *Op. Diat. tit. 6. c. 1.* Et quia delectationes carnales inebriant animam, ideò petendum à Deo, ut configat timore ſuo carnes noſtras. *Pſal. 55.* dicit etiam *à judiciis tuis*, non à judicio, quia tria ſunt judicia Dei ; primum eſt ante hominem, ſcilicet Confeſſarium; ſecundum ante Angelum pro peccato ſupplicando, & cum malo Angelo litigando pro anima : tertium ante Deum. *Pſalm. 118. v. 120.* Time igitur divina judicia, quæ ſunt abyſſus multa : time

time inquam vehementer, ne forte, quamquam ſis aliqualiter pœnitens adhuc tamen Deo diſpliceas; time vehementius, ne poſt hoc Deum offendas: time etiam vehementiſſimè, ne finaliter à Deo diſcedas ſemper lumine carens, ſemper ardens igne, nunquam carens verme niſi per veram pœnitentiam in gratia finali decedas, ut ſic cum Propheta decantes: confige timore tuo carnes meas à judiciis enim tuis timui: quia timor debet in vita ſpirituali præcedere, & ſimul ardor in erni deſiderij, ut ſine timore recuperetur cor humile, & deſiderando cor devotum, & dulendo cor illibatum. O quam fructuoſus eſt timor Domini! *Opuſcul. de regimine animæ.*

225. *Imperfecti in ſtatu perfectionis adhuc timore mundano occupantur.*

Feci judicium, & juſtitiam, non calumnientur mihi ſuperbi. Vide quomodo hic Sanctus Propheta licet propoſitum habeat tendendi ad perfectionem dicens, *feci judicium*, eligendo, & operando bonum, ſed tamen adhuc timeo calumniantes ſuperbos, ne virtus mea illos valeat tolerare patienter. *Pſal.* 118. *c.* 8. *v.* 9. Unde addit: *ſuſcipe ſervum tuum in bonum, non calumnientur mihi ſuperbi*, confidens quod Deus ſuæ imperfectioni compatietur. *Pſalm.* 118. *c.* 8. *v.* 0.

226. Dum oculi interiores omittunt adſpicere ad divina, tunc anima etiam deficit in ſervitio Dei; unde hic dicit: *oculi mei defecerunt in ſalutare tuum, & in eloquium juſtitiæ tuæ. Pſalm.* 118. *c.* 8. *verſ.* 11.

227. Addit hic juſtus confidens de Dei miſericordia: *fac cum ſervo tuo miſericordiam tuam, & juſtificationes tuas doce me*; quia juſtus hæc duo debet deſiderare, & petere, ſcilicet miſericordiam, & juſtificationem. *Pſalm.* 118. *cap.* 8. *verſ.* 12. *& cap.* 4. *verſ.* 16.

228. *Felicitas ſervorum Dei qualis; infelicitas ſervorum diaboli.*

Servus tuus ſum ego, da mihi intellectum ut ſciam teſtimonia tua. Felix eſt, qui hæc verè poteſt dicere Deo: ſervus autem verus Dei eſt, qui talem ſe exhibet ſerviendo, obediendo, & cuſtodiendo mandata Dei, & ideò confidenter poteſt ad Deum recurrere dicens: *da mihi intellectum* ſcilicet da mihi, ut proficiam, non enim ſufficit Deo ſervire, niſi etiam proficiat ad pinguiorem ſerviendi gratiam, & hinc petit intellectum, ut ſciat & cognoſcat practicè teſtimonia, & arcana Dei, ut ea poſſit exemplariter aliis notificare: item dicit: *da mihi intellectum*, ſcilicet ad quærendum, ad videndum, ad fruendum te, uti ſunt Beati. *Pſal.* 118. *c.* 8. *v.* 1. *& c.* 5. *v.* 9. *& in ſap c.* 9 Infelix è contra, qui non ſervus Dei, ſed diaboli eſt, qui verè non poteſt Deo dicere, ſervus tuus ſum ego.

229. *Chriſtianus tenetur ſæpe loqui, & meditar: mandata Dei.*

Da mihi intellectum, ut ſciam mandata tua. Sed ſi ſe ſervum Dei profitetur Propheta, ergo notitiam habebat teſtimoniorum Dei; cur ergo denuò petit intellectum, ut ſciat mandata Dei? quia qui ſervum Dei ſe profitetur non debet eſſe contentus ſcire ſimpliciter mandata Dei, ſed debet ea ſæpè meditari, & de eis loqui, ut ſemper melius cognoſcat, & ut notitiam perfectam habeat de via eundi ad Cœlum. *Op. de decem præcept. ſer.* 3.

230. *Tempus amittere quàm perniciosum.*

Tempus faciendi Domine diſſipaverunt legem tuam. Quodnam eſt hoc tempus faciendi? Hoc eſt præſens tempus nobis à Deo conceſſum ad benè operandum: mali autem hoc tempus amittunt diſſipando legem Dei; tempus autem malè expenditur, quo nihil pretioſius, cum ſit tempus plangendi, acquirendi, & cuſtodiendi mandata Dei, & ideo tempus amittendo indecenter expenditur, quo nihil pretioſius: irreverenter offenditur Deus, quo nihil gratioſius: impudenter magni pendiur legis diſſipatio, quo nihil pernitioſius, & impudenter parvi penditur divina lex, qua nihil fructuoſius. *Pſalm.* 118. *c.* 8. *v.* 14.

231. *Juſtus à Deo illuſtratus contemnit bona temporalia, eaque poſtponit ſpiritualibus.*

Ideò dilexi mandata tua ſuper aurum, & topazion. Vide quomodo charitas Dei facit contemnere bona temporalia propter ſpiritualia, & ideo dicit, *dilexi mandata tua ſuper aurum, & topazion*, quia hæc duo inter bona temporalia ſunt magis æſtimabilia *Pſal.* 18 *c.* 8. *v.* 15. *in ſap. c.* 7.

232. Deum amans omnia vota ſua ad obſervantiam mandatorum Dei dirigit, & conſequenter ad evitandam iniquitatem: ſic autem dicit juſtus cum Propheta, *ad omnia mandata dirigebar, omnem viam iniquitatis odio habui. Pſal.* 118. *c.* 8. *v.* 16, dicit etiam ad omnia mandata tua dirigebar: à quonam? non ab alio, niſi ab iiſdem mandatis, quæ dirigere habent animam in Deum. *Pſalm.* 118. *c.* 11. *v.* 16.

233. *Vera obedientia non unum, ſed omnia præcepta implet.*

Ad omnia mandata tua dirigebar, &c. Nota, quod dicit ad omnia mandata tua, non ad unum, vel duo, quia qui in uno offendit factus eſt omnium reus, & vera obedientia omnia præcepta implet. *In Lucam c.* 1 *v.* 6. *& c.* 17. *v.* 10.

234. *Diligens Mariam odit iniquitatem.*

Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi. Hæc diriguntur non ſolum Deo, ſed & Mariæ Virgini, quam qui diligit, etiam viam iniquitatis odit, & deteſtatur. *Opuſcul. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 118. Vide ergo, quod mali veram devotionem Mariæ non habent. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

235. Auxilium Mariæ ſalutem animæ adfert: unde ſæpè dicere debemus maximè in tribulationibus poſiti: adjuva me ô Maria Virgo, & ſalvus ero: *ibidem.*

236. Verus devotus Mariæ ſe æſtimat minimum inter ſervos ejus; unde dicit; *ſervus tuus ſum ego*, nec de hoc eſt contentus, ſed addit, & minimus in familia tua *Op. Pſal. ibid.*

CAPUT NONUM.

Titulus : Phe ; & Sade.

237. NOta, quod in hoc capitulo agitur de veritate ſapientiæ Dei, & de ſeveritate ſuæ juſtitiæ, & ideò primo octonario præmittitur, *Phe*, quæ interpretatur, (*os ab ore*,) quia veritas eſt os ſapientiæ divinæ; & ſecundo octonario præmittitur (*Sade*,) quæ interpretatur, juſtitia, quia ad veritatem conſequitur opus juſtitiæ. *Pſal.118.c.9.v.1.*

238. *Quia mirabilia ſunt teſtimonia ſacræ Scripturæ, ideò invitatur anima contemplativa ad ea ſcrutanda.*

Mirabilia teſtimonia tua, ideò ſcrutata eſt ea anima mea. Verè inquam ſunt mirabilia teſtimonia Dei, quæ habemus in ſacra Scriptura à Deo dictata: verè mirabilia, quia ſunt abſconſa, & oculis carnis tecta ;. Ideò anima Deum diligens quærit ea perſcrutari, & intelligere quomodò per ea nos ducet Deus. *Pſalm. 118. cap. 9. verſ. 1. & cap. 6. verſ. 14.*

239. *Confeſſio peccatorum, & examen conſcientiæ eſt teſtimonium, & præceptum Dei invitant nos ad ſcrutandum eam.*

Mirabilia teſtimonia tua &c. Nota, quod multa ſunt teſtimonia, & præcepta Dei: ſed inter hæc mirabile eſt examen conſcientiæ, & confeſſio peccatorum à Deo præcepta, ut diligenter eam ſcrutemur, & Deo revelemus, ut recedamus à via iniquitatis, & per viam veritatis incedamus. *Pſal. 118. verſ. 129. & ſermon. 2. Domin. infrà octav. Pentecoſt.*

240. *Quàm mirabilia ſunt opera Dei.*

Mirabilia teſtimonia tua Quænam ſunt hæc teſtimonia Dei? niſi ejus opera, quæ ſunt verè mirabilia, tum propter ſapientiam, tum propter ordinem, tum propter potentiam, tum propter profunditatem, tum propter bonitatem, quæ omnia in ipſis relucent. *Pſalm. 118. verſ. 129.* Sunt etiam mirabilia, quia teſtamentum vetus per novum declaratum eſt, nam per hoc explicatum eſt clarius prædicatum ubique, & in ipſo promiſſiones impletæ. *Pſal. 118. v. 13.*

241. *Sermo divinus illuminat animam humilem, eamque roborat ad obſervantiam mandatorum Dei.*

Declaratio ſermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis: Os meum aperui, & attraxi ſpiritum &c. Vide quomodò operentur ſermones, & verba divina in animam: nam in parvulis, & humilibus illuminant eam per intelligentiam virtutis fidei, inflammant concupiſcibilem per benevolentiam charitatis Dei, & roborant iraſcibilem per perſeverantiam virtutis ſpei, & ideò addit præparationem factam per humilitatem, & apertionem oris, ſcilicet invocatione nominis Domini, & deſiderio obſervantiæ divinorum præceptorum; & hinc ſequitur attractio ſpiritus, ſcilicet per recollectionem tam ſenſuum, quàm actuum exteriorum ad interiora; daturque intelligi, quod verbum Dei expreſſum ore Prædicatoris illuminat animam, & eam roborat ad cuſtodiam ipſius. *Sermon. 3. Domin. Paſſ. & ſermon. 4. Dom. 3. poſt oct. Paſcha, & Pſalm. 118. cap. 9. verſ. 1. & 3. & 16.*

242. *Qui vult ſpiritum Dei in anima recipere debet aperire prius os cordis.*

Os meum aperui, & attraxi ſpiritum. Quid eſt aperire os ad recipiendum ſpiritum, niſi deſideria cordis dilatare ad recipiendum ſenſus divini Verbi? qui ergo vult hunc ſpiritum intelligentiæ, debet prius exire in actus deſiderii. *Pſalm. 118. cap. 9. verſ. 3.*

243. *Os aperiendum in oratione & confeſſione ab eo, qui vult recipere in ſe ſpiritum Dei.*

Os meum aperui. Scilicet in oratione, & confeſſione, & ideo attraxi in animam Spiritum ſanctum: hoc enim eſt medium neceſſarium. *Sermon. 1. fer. 4. Pentecoſt. & in ſap. cap. 7. & in Lucam cap. 11. verſ. 13. & opuſcul. diat. titul. 2. cap. 5.*

244. *Aſpectus Dei in animam quanta bona afferat.*

Aſpice in me, & miſerere mei, ſecundum judicium diligentium nomen tuum. Cur quærit Propheta aſpectum Dei? nonnè Deus aſpicit, & videt claré omnia? Nota, quod aliud prætendit vir juſtus, quam ſimpliciter aſpectum Dei; ſed quia aſpicere Dei eſt facere aſpicere animæ, & imperfectum aſpicere ipſius reddere perfectum, ideo dicit: *aſpice in me*, ſcilicet quantum ad agnitivam illuminando me, quantum ad affectivam conſolando, & quantum ad effectivam approbando, & roborando; & hinc quia cognoſcit ſuam miſeriam recurrit ad divinam miſericordiam dicens, *& miſerere mei*: purgando intellectum, & voluntatem illuminando, & perficiendo: *Secundùm judicium diligentium nomen tuum*, ſcilicet ut non timore ſervili, ſed filiali, & qualis eſt inter amicos, quibus omnia ſunt communia te amem, & ſerviam. *Pſal. 118. c. 9. v. 4.*

245. *Niſi Deus dirigat greſſus animæ in via activa, ad viam injuſtitiæ neceſſariò declinabit.*

Greſſus meos dirige ſecundùm eloquium tuum, & non dominetur mei omnis injuſtitia. Ecce quid agendum, ne in Dei obſequio dominetur noſtri injuſtitia, nempè recurrendum eſt Deo, ut dirigat greſſus noſtros, ſcilicet actus omnes elicitos à voluntate, vel imperatos ſecundùm eloquium mandatorum ipſius, qui enim per viam ipſorum incedit recta via dirigitur, qui per viam injuſtitiæ deflectit in devia, & maculas incidit. *Pſal. 118. cap. 9. verſ. 5. & cap. 4. verſ. 10. & cap. 9. verſ. 12. & c. 11. v. 10.*

246. *Mercator iniquus eſt calumniator Proximi.*

Redime me à calumniis hominum, ut cuſtodiam mandata tua. Quid eſt redimi à calumniis hominum? ergone per calumnias venditur homo? venditur quidem homo juſtus ab impijs, dum calumnia, injuria, & infamia ei infertur; & hinc eſt, quod proprium eſt Chriſti defenſionem ſuorum ſervorum ſumere, eoſque redimere à talibus venditionibus iniquorum Mercatorum. *Pſalm.* 118. *c.9.v.6.*

247. Qui vult ad contemplationis apicem pervenire ad Deum recurrat, ut illuminetur, & deprecetur, ſicuti dicebat Propheta: *faciem tuam illumina ſuper ſervum tuum, & juſtificationes tuas doce me. Pſal.*118.*c.9.v.7.*

248. *Sine ſimilitudine Dei anima redditur deformis; ſimilitudine decoratur.*

Faciem tuam illumina ſuper ſervum tuum. Quid eſt ſuper ſervum? ergone facies Dei, non eſt ſemper lucens? & cur vult, ut ſuper ſe illuminetur? Nota, quod facies Dei eſt anima ad imaginem Trinitatis creata, petitque quod ſuper ſe illuminetur ſimilitudine divina, ideſt deſuper à ſole juſtitiæ Chriſto diffundatur, quia tali luce redditur anima pulchra. *Pſal.*1,8.*v.*1,5.

249. *Oculi pœnitentis ſunt loculi pecuniam lachrymarum Deo offerentes pro ſolutione debitorum, quæ Deo per mala opera debemus.*

Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non cuſtodierunt legem tuam. Ecce quibus loculis, & quali pecunia vir pœnitens ſolvit Deo debita contracta, nempè pecunia lachrymarum, quam exhibet, & ante Deum portat in loculis oculorum pro debitis cum Deo contractis rapiendo, & peccando. *Pſalm.*118.*c.9 v.8 & c.4. v 7. & ſerm.3. Dom.1 poſt oct. Epiph. & ſerm.2. ciner. & op. Regul. Nov.c.2.* Nota etiam, quod dicit exitus aquarum in plurali, quia pœnitens flet pro ſe: juſtus etiam pro aliis, & pro deſiderio Regni cœleſtis: primæ lachrymæ ſunt amaræ ob recordationem peccatorum, ob metum inferni, & ob peregrinationem, & remotionem à Deo: lachrymæ pro aliis effuſæ ſunt calidæ, quia à charitate promanant: lachrymæ effuſæ pro deſiderio Regni cœleſtis ſunt dulces, quia ad Regnum deferuntur. *Pſal.*118.*v.*137.138.139.140.

250. *Juſtitiæ divinæ præſentis vitæ partes exponuntur.*

Juſtus es Domine, & rectum judicium tuum. Mandaſti juſtitiam teſtimonia tua, & veritatem tuam nimis: tabeſcere me fecit zelus tuus, quia obliti ſunt verba tua &c. Ignitum eloquium tuum, & ſervus tuus dilexit illud. Notandum, quod in his quatuor verſibus Propheta deſcribit qualitatem juſtitiæ divinæ præſentis vitæ, quæ appellatur juſtitia diſpoſitiva, cujus partes ſunt quatuor veluti filiæ juſtitiæ: prima eſt prohibitiva; ſecunda præceptiva, tertia comminativa, quarta promiſſiva. Prohibitiva exprimitur in his verbis: *juſtus es Domine, & rectum judicium tuum,* ſcilicet quia tu es Dominus omnium, ideò juſta jubes, juſtas condis leges, omnem injuſtitiam prohibentes, & hoc quia rectum eſt judicium tuum, ſcilicet ideò ſecundùm rectitudinem rationis delinquentes judicas ad ſupplicium æternale. In ſecundo verſu proponit juſtitiam præceptivam, ſcilicet inquam præcipit obſervantiam mandatorum iſtorum juſtorum dicens: *mandaſti juſtitiam &c.* & hoc quia talis obſervatoria eſt amabilis ſuper omnia, & quorum veritas eſt credibilis ſuper omnia, & deſiderabilis, ex eo quod in iſtis præcipitur exercitium charitatis. In tertio verſu proponit juſtitiam comminativam dicens: *tabeſcere me fecit zelus &c.* Quaſi dicat motus ſum miſericordia ſuper inimicorum tuorum vecordia, quia non habent in memoria verba Dei comminatoria. In quarto ſubjungit ſuavitatem juſtitiæ promiſſivæ dicens: *ignitum eloquium tuum, & ſervus tuus dilexit illud,* quaſi dicat juſtitia tua promiſſiva per verba tua ignita eſt ſuaviter attractiva, trahens hominem tam interiorem, quam exteriorem per deſiderium, & amorem. *Pſal.*118. *c.9.v.*137.138.139. *&* 140 *& in ſap.c.*12. *& op.ſpec. B.Virg. lect.9.*

251. *Juſtitiæ finalis partes ad præmium bonorum, & condemnationem malorum terminant.*

Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus: juſtificationes tuas non ſum oblitus: juſtitia tua juſtitia in æternum &c. tribulatio & anguſtia &c. Æquitas teſtimonia tua &c. Nota quod his quatuor verſibus exponuntur quatuor partes juſtitiæ finalis, & definitivæ, quarum prima eſt humilium ſublimatio: ideò dicit: *adoleſcentulus ſum ego, & contemptus, juſtificationes tuas non ſum oblitus:* quaſi dicat: ego parvulus in oculis meis & alienis, quod tibi credidi oblivioni non tradidi, & hoc quia ſpem in pectore meo conſervavi in ordine ad mercedem promiſſam humilibus, & contemptis propter te. In ſecundo verſu exponit juſtitiam ſublimitivam, & ſuperborum humiliativam dicens: *juſtitia tua juſtitia in æternum, & lex tua veritas,* Quaſi dicat juſta eſt ſententia condemnationis impiorum, & ſententia continuationis quantum ad legem comminationis, & veritatem confirmationis. In tertio verſu exponit juſtitiam coronationis patientium dicens: *Tribulatio, & anguſtia invenerunt me, mandata tua meditatio mea eſt:* quaſi dicat, attendite, quid toleravi, per quod ſuperavi, quid conſideravi, quid ſperavi: toleravi pro Chriſto tribulationem corporalem, & ſpiritualem malitiam exteriorem, & interiorem amaritudinem; toleravi inquam militando, quia iſta mala me invenerunt vigilantem, & pugnantem; & hoc dum meditabar mandata tua. In quarto verſu exponit juſtitiam condemnantem impatientes dicens: *æquitas teſtimonia tua in æternum; intellectum da mihi, & vivam;* quaſi dicat: Ecce video, quia talis eſt æquitas in judicando, qualis eſt veritas in teſtificando, & etiam talis eſt ſeveritas in vindicando, quæ erit in æternum, & hinc terminat dicens: *intellectum da mihi, & vivam;* ideſt da mihi illuminationem ad mentis declinationem. *Pſal.*118.*c.9.v.*14.*& ſeq. &* 142. 143. *&* 144.

252. *Vult Deus erudire nos non per ſenſibiles dulcedines, ſed per exercitium fidei habendæ in teſtimoniis Sacræ Scripturæ.*

Mandaſti juſtitiam teſtimonia tua, & veritatem tuam nimis. Vide quid exprimit hic Propheta, nempè quam juſtè Deus velit à nobis, ut ipſi credamus, & quod nun fidamus in experientia dulcedinis, & conſolationum ſpiritualium, ſed in veritate fidei dictatæ in ſacra ſcriptura, quæ nobis operantibus juſtitiam promittit æternam viſionem, & malè operantibus æternum ſupplicium, quia ut juſtus nullum malum impunitum relinquit, & ideò Deus aliquando ſubtrahit ſuis ſervis iſtas conſolationes ſpirituales ad majorem ipſorum profectum. *Opuſcul. de perfect. relig. l. 2. cap. 1. & Pſal.* 118. *verſ.* 13.

253. *Zelus animarum, & amoris Dei, & meditatio Paſſionis Chriſti tabeſcere facit animam.*

Tabeſcere me facit zelus meus. Nota, quod ille tabeſcit, qui nimio languore ad maciem venit, & hoc ſpiritualiter advenit animæ Deum diligenti, quæ videns Deum nimis offenſum, vel ardens amore Dei, vel meditans dolores Paſſionis Chriſti tabeſcere dicitur. *In thren. c.* 3. *& Pſal.* 118. *v.* 139.

254. *Verbum Dei prædicatum ignis eſt.*

Ignitum eloquium tuum, & ſervus tuus dilexit illud. Verè verba Dei ſunt ignis, qui in cor agit, ipſum immutat, purgat, innovat, illuminat, & accendit in Dei dilectionem. *ſerm.* 1. *in Cœna Domini, & ſer.* 1. *de S. Laurent. In Lucam c.* 14 *v* 32. *& opuſc. de ſeptem itineribus æternis. itin.* 2. *d.* 3. *& Pſ.* 15. *&* 104. *& Pſalm.* 118 *c.* 11. *v.* 7.

255. *Qui vult ignem Verbi Dei in ſe ſentire debet deſiderio, & amore ſe præparare.*

Ignitum eloquium tuum, & ſervus tuus dilexit illud. Nota hanc correſpondentiam inter eloquium Dei ignitum, & dilectionem viri juſti, datque intelligere, quod Verbum Dei habet quidem virtutem ignis, ſcilicet illuminandi, & inflammandi activè, per quod accenſum tali igne cor in Deum fertur. *Pſal.* 118. *c.* 9. *v.* 12. *& Pſal.* 118. *v.* 140.

256. Humiles ſunt chari, veluti Benjamin Patri Deo, ideò dicit Propheta: *Adoleſcentulus ſum ego, & contemptus. Pſalm.* 118. *c.* 9. *v.* 13.

257. *Iuſtitia tua, &c.* Nota hic commendari Chriſtum à quinque: primo ab æquitate, unde dicit *æquitas*: ſecundò ab æquitatis auctoritate, unde addit: *tua*, quia eſt auctor omnis boni; tertiò ab auctoritatis æternitate; nam erit auctor in æternum: quarto à promiſſione vitæ æternæ quæ per legem exprimitur, & ab impletione promiſſionis: unde dicit: *& lex tua veritas. Pſal.* 118. *v.* 142. *& c.* 6. *v.* 5. *& c.* 7. *verſ.* 2.

258. *Beati qui inveniunt mala, & à malis inveniuntur: Infelices qui tantum inveniunt mala, & à malis non inveniuntur.*

Tribulatio, & anguſtia invenerunt me. Cur invenerunt me: quia ea quærebam: felix, qui quærit mala propter Chriſtum, & invenitur à malis, quia iſti perfectè tolerant ipſa: Infelices è contra, qui tantum inveniuntur à malis, nec ea quærunt. *Pſ.* 14.

259. *Teſtimonia Mariæ Virginis ſunt mirabilia, quia mirabiliter illuminant cor noſtrum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Mirabilia teſtimonia tua, ideò ſcrutata eſt ea anima mea. Hoc dicebat Deo Propheta: hoc dicunt devoti Mariæ Virginis, & meritò, nam teſtimonia Mariæ, quæ ſunt verba, & exempla ſunt verè mirabilia, & illuminant cor, & accendunt animam: felix igitur, qui ipſa percipit & qui vultum Mariæ aſpicit, & ipſam collaudat. *Op. ſpec. B. V. Pſal.* 118.

260. *Quia juſtus Deus, ideò juſtiſſima Maria Virgo.*

Iuſtus es Domine, & rectum judicium tuum: juſtitia tua juſtitia in æternum. Ecce quod hic prædicatur Deus juſtus per eſſentiam, & quia eſt cum Maria, ideò & Maria juſtiſſima ſecum, quia in omnibus viis Domini rectè ambulavit, & cum Proximo. *Op ſpec. B Virg. lect.* 9.

CAPUT DECIMUM.

Titulus: Coph, & Reſc explicatur.

261. NOta, quod in hoc capite continente duo octonaria continetur oratio, quæ ad Deũ à viro juſto dirigitur, in qua exercetur virilitas, & conſtantia, & humilitas, ideò primo octonario, in quo agitur de Oratione mentali præponitur, littera Cupb, vel *Coph*, quæ interpretatur, *excuſſio*, ſcilicet violentia, quam ſibi infert vir orans mentaliter; & quia in ſecundo octonario agitur de Oratione vocali præponitur littera Reſc, quæ interpretatur, *patientia*, per quam exercetur humilitas, daturque intelligi, quod utrumque exigitur in oratione. *Pſalm.* 118. *c.* 10. *v.* 1.

262. *Orationis utilitates quales, ejuſque conditiones.*

Clamavi in toto corde meo exaudi me Domine: juſtificationes tuas requiram. Nota, quod non dicit, clamo, ſed clamavi; dicit in toto corde meo, non ſola lingua, exaudi me, quia hæc oratio fundebatur à viro juſto ſecundùm omnes debitas conditiones: dicit enim: *clamavi*, non ſolum inchoavi clamorem in oratione, ſed continuatè clamat & frequenter dicit: *in toto corde meo*, ideſt quia cor eſt calidum, innuit quod Oratio erat fervens: ſubdit: *exaudi me*, quia inſtanter orabat: & quid petebat? juſtificationis gratiam, per quam purgatur conſcientia, quia planè oratio ſine torpore, ſine tepore, ſine tumore recipitur cum exauditionis favore. *Pſalm.* 118. *c.* 10. *v.* 1.

263. *Qua diſpoſitione cor clamare debet.*

Clamavi in toto corde meo. Quid eſt in toto corde meo? ideſt cum toto fervore clamavi, qui fervor exigit reverſionem ad Deum, malum relinquendo, converſionem ad Deum, bonum præponendo, & confitendi conceptionem. *Pſalm.* 118. *c.* 10. *v.* 1.

264. Ex

264. *Ex multiplici cauſa clamat anima ad Deum.*

Clamavi in toto corde meo, &c. Nota, quod non dicit ad quid, & propter quid clamavit ad Dominum, quia ex multiplici ratione ad Deum clamat anima, nempè aliquando ob propriam culpam, per quam captivatam habet conſcientiam; unde ut captiva, & inquieta clamat ad Redemptorem: aliquando ob alienam culpam ob charitatem: aliquando propter pœnam: aliquando propter dilationem gloriæ: aliquando ut infirma ad Medicum verum, ut evitet Medicum falſum: differunt enim Medicus verus, & falſus, quod falſus promittit, & non facit: verus ſcilicet Deus, quod promittit, facit: falſus ſanitatem prolongat, & ſi medetur id facit ferro incidendo; verus ſolicitè ſanat, verboque, non ferro. *Pſalm.* 118. *verſ.* 145.

265. *Anima obſeſſa ab inimicis, ut liberetur mittit orationem nuntiam ad Deum, & quidquid deſiderat à Deo reportat.*

Clamavi in toto corde meo, &c. Cur clamaſti, & ad quem? Nota, quod huic octonario præmittitur littera (*Coph*,) quæ interpretatur, (*concluſio*) ſignificatque animam undique concluſam, & obſeſſam ab inimicis: angariatur enim à peccatis, & hoſtibus, malis cogitationibus, & dæmonum inſidiis: hinc virtutes clamant ad Dominum; nempe prudentia, quia prævidet inſidias, & periculum currit ad artem ſapientiæ quærens conſilium, quæ teſtatur confugiendum eſſe ad Domini auxilium; & hinc conſilium donum Spiritus ſancti reſpondet mittendam eſſe orationem tanquam nuntiam, & ſic ab anima mittitur oratio, & ne moram faciat ſupra equos fidei eam facit aſcendere, hæcque proficiſcitur per viam Cœli, & currit penetrans Cœlos, ſimulque ad Dominum pertingens cum fiducia nunciat imminens periculum: quo audito Rex mittit Charitatem Reginam Cœli, & tota Cœleſtis curia eam comitatur. Advenit charitas in civitatem animæ, & omnia illico exhilarat, commota componit, turbam pacat, redit ſpes, fortitudo, aliæque virtutes redeunt, quæ penè effugerant, quod videntes hoſtes ſtatim fugiunt dicentes fugiamus Iſraëlem, quia Dominus pugnat pro eis (*Exod. cap.* 14.) ſicque civitas virtutum, ſcilicet anima oratione nuncia liberatur. *Pſal.* 118. *v.* 145.

266. *Toto corde ad Deum clamare debemus, non dimidiato in oratione.*

Clamavi in toto corde meo, &c. Quid eſt in toto corde? hoc eſt integro, & non dimidiato ſcilicet corde ex corde: unde in oratione ut ſit Deo chara debet animus integer ſe totaliter recolligere in Deum, ita quod aliud ore, aliud corde non fiat, & dimidium dirigatur in Cœlum, & dimidium remaneat in Terra; hocque fit quando homo ſibi conſtituit duos fines principales non ſubordinatos, vel quando ore clamat ad Deum, corde & cogitationibus eſt in Mundo immerſum, quia diviſum cor non impetrat quod petit; debet ergo anima tempore orationis cor ſuum ab omnibus exterioribus curis, & mundanis deſideriis, ab omnibus carnalibus amoribus ſe revocare ad interiora, & illi ſoli in toto corde, & mente intendere, ad quem ſuam orationem dirigit, quia valdè indecens eſt, ut quis cum Deo loquatur ore & aliud meditetur corde. *Pſal.* 118. *v.* 145. *& op. de perfect. vita cap.* 5.

267. *Clamandum eſt ad Deum in oratione, ore, corde, & opere, ut ſecurè ducat in viam ſalutis.*

Clamavi ad te ſalvum me fac, ut cuſtodiam mandata tua. Nota, quod repetit clamorem, ut videas quod multipliciter ad Deum clamatur, ſcilicet corde, ore, & opere: clamandum eſt ergo ſic in Oratione ad Deum, ut ſecure nos ducat in cuſtodia mandatorum, & à vitiorum deviis, & ab adverſariorum inſidiis ſalvet nos. *Pſalm.* 118. *cap.* 10. *v.* 146.

268. *Ante orationem præparatio eſt præmittenda.*

Præveni in maturitate, & clamavi, quia in verba tua ſuperſperavi. Nota, quod cum Propheta in his verbis exponat qualitatem ſuæ orationis, dat intelligere, quod ad hoc, ut fiat bona oratio debet præmitti recta præparatio, quæ ſpectat prius ad intellectum, & deinde ad affectum: dicit igitur: *præveni:* ſcilicet præmeditando quod affectus debet flagitare: præveni per meditationem, per viam compunctionis, compaſſionis, & conſolationis, & hinc in oratione clamavi, & cum fiducia impetrandi ſuperſperando in verba tua, *Pſalm.* 118. *cap.* 10. *verſ.* 3.

269. *Opera bona in juventute ſeminata Deo magis chara cæteris paribus, quàm in ſenectute.*

Præveni in maturitate, & clamavi. Nota, quod plures legunt per unam dictionem, ſcilicet immaturitate, nempe in juventute, nam temperantia in juventute eſt majus meritum, quàm in ſene, hancque temperantiam in agro cordis noſtri, & Eccleſiæ ſeminaverunt Virgines, Martyres fortitudinem, Confeſſores juſtitiam, & devotionem. Cave ergo ne aves infernales veniant, & ſuperſeminent zizania. *Pſalm.* 118. *verſ.* 147.

270. *Ad contemplationem debet præcedere compunctio, & vigilia corporis, & cordis.*

Prævenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer eloquia tua. Ecce quid faciebat iſte vir contemplativus, & quid docet à nobis faciendum: primò enim diluculo ſurgendum ad Deum auferendo ſomnum ab oculis, & evigilando in oratione, deinde ſpirituales oculi compunctionis debent prævenire ſolem contemplationis; nam diabolus quærit opilare oculos ad malitiam, quos Deus aperit ad ſanctitatem. *Pſal.* 118. *c.* 10. *v.* 4.

271. Prædicator debet prævenire meditationem, & prædicationem verbi divini oratione ferventi, ut faciebat Propheta dicens; *Prævenerunt oculi mei,* ſcilicet in oratione, *ut meditarer eloquia tua.* *Pſalm.* 118. *c.* 3. *v.* 15.

272. *Oratio bona vocalis exigit correſpondentiam cordis, & bonorum operum.*

Vocem meam audi ſecundùm miſericordiam tuam Domine, & ſecundùm judicium tuum vivifica me. Ecce quænam requiruntur ad bonam orationem vocalem; nam dicendo: *vocem meam audi*: dat intelligere, quod oratio vocalis eſt facienda, & quam debet comitari pars interior, unde addit: *ſecundùm miſericordiam tuam*: ſcilicet ſecundùm quam Deus intuetur interiorem partem orantem conſiderantem judicia Dei. *Pſalm.* 118. *cap.*10. *verſ.*5.

273. Oratio bona vocalis elongare facit ab anima cogitationes malas, unde dicit Propheta: *appropinquaverunt perſequentes me iniquitati*, ſcilicet irrationabiles cogitationes appropinquaverunt conſenſui, in quo conſummatur iniquitas; ſed tamen virtute orationis, ſcilicet vel pſallendo, vel canendo longè facti ſunt à me. *Pſal.*118. *c.*10. *v.*6. & *c.*6. *v.*12.

274. *Oratio vocalis rectè facta attrahit è Cælis Deum ad mentem eam illuminando.*

Prope es tu Domine, & omnes via tua veritas. Ecce effectus orationis vocalis rectè factæ; nam ex ipſa attrahitur Deus ad animam, ad quam fit propè per inſpirationem, per infuſionem luminis ſuperni, & per auxilium gratiæ. *Pſal.*118. *v.*151. & *c.*10. *verſ.*7.

275. *Verba quibus pſallimus & Deum laudamus ſunt viæ Dei, per quas venit ad nos.*

Et omnes via tua veritas. Quænam ſunt iſtæ viæ? Nota, quod hic Propheta loquitur de virtute orationis vocalis, & ideò verba ſancta, quæ in ipſa canimus, vel pſallimus dicuntur viæ, per quas Spiritus Dei ad animam mundam tranſit, ad ipſam alloquitur; & ideò dicuntur veritas, quia veritatem intelligibilem continent iſta verba. *Pſal.*118. *c.*10. *v.*7. Et hinc ſubdit Propheta: *initio cognovi de teſtimoniis tuis, quia in æternum fundaſti ea*: quaſi dicat cognovi clarè, quod iſta tua verba à te initium trahunt, & quod ea æternaliter fundaſti invariabili veritate. *Pſalm.*118. *cap.*10. *v.*8.

276. *In oratione peti à Deo debet auxilium pro miſeriis ſpiritualibus relegandis, & pro bonis, & remediis obtinendis.*

Vide humilitatem meam, & eripe me, & legem tuam non ſum oblitus: judica judicium meum & redime me, ſecundùm eloquium tuum vivifica me: longe à Peccatoribus ſalus, quia juſtificationes tuas non exquiſierunt: miſericordia tua multa Domine, ſecundùm judicium tuum vivifica me &c. Nota, quod in hoc quaternario verſuum Propheta poſtquam fructus orationis vocalis expreſſerat, exponit fructus humilitatis ipſius orantis: Proponit autem in primo ſuam propriam vilitatem, ut ſubleveturà Dei benignitate dicens; *vide humilitatem meam, & eripe me*; & deinde veluti ſe appellans ab inferiori curia ad ſuperiorem, ut à ſtatu juſtitiæ ad ſtatum gratiæ reducatur: dicit; *judica judicium meum*, ſcilicet meum miſerabilem ſtatum, judica per legem clementiæ, & redime me à lege peccati, ut reſurgam ad vitam: deinde videns ſe elongatum à Patria, dicens; *longè à peccatoribus ſalus*, ob poſtergationem juſtificationum Dei, recurrit ad miſericordiam Domini dicens: *miſericordia tua &c. Pſalm.*118. *cap.*10. *v.*153. 154. 155. & 156.

277. *Humilitas ex multiplici capite excitatur tanquam Regina virtutum.*

Vide humilitatem meam, & eripe, & legem tuam non ſum oblitus. Unde cognoſcis hanc tuam humilitatem, & vilitatem? Ex his cauſis potiſſimum agnoſco vilitatem meam, ſcilicet ex vilitate, ſcilicet potentia, & facilitate peccandi, veluti perſona originali juſtitia deſtituta, nondum reparata: & hinc precatur, ut eripiatur. *Pſalm.*118. *cap.*10. *verſ.*9. Nota, quod hic proponit humilitatem, quæ eſt filia ſummi Regis, & caput omnium virtutum, cum ipſa ſit neceſſaria ad exercitium ipſarum, maximèque orationis: dicit etiam: vide, ſcilicet humilitatem meam, non in malo, non malum, ſed in bono bonum. *Pſal.*118. *v.*153.

278. *In Regno animæ exponuntur plures curiæ, plures judices, & plures ſententiæ.*

Judica judicium meum, & redime me, ſecundùm eloquium tuum vivifica me. Quodnam judicium tuum eſt hoc, quod prætendis, ut Deus judicet? Nota, quod dicit judicium meum, non tuum: ut hæc intelligantur, ſciendum, quod in Regno animæ eſt curia concupiſcentiæ, curia conſcientiæ, & curia gratiæ: Judex in prima curia eſt lex injuſtitiæ: in ſecunda eſt lex juſtitiæ: in tertia eſt lex clementiæ: ſententia quæ eſt lata in curia concupiſcentiæ eſt reddere malum pro bono, quia peccans reddit indebitum opus pro debito: in curia conſcientiæ eſt reddere bonum pro bono, quod contingit in omni opere meritorio, in quo redditur bonum operatum pro bono inſpirato: in curia gratiæ per legem clementiæ eſt reddere bonum pro malo, ſcilicet bonum veniæ pro malo culpæ. Cum igitur voluntas humana tentatur ab hoſte, citatur ad curiam concupiſcentiæ: & cum voluntas in tentatione agitatur ad delectationem, & ad deteſtationem tunc ventilatur cauſa coram Judice inſipiente, ſeu injuſtitiæ, & ſi propendeat ad delectationem, tunc profertur ſententia à Deo, & condemnatur voluntas ad ſatisfaciendum voluntati diabolicæ: quo cognito condemnata voluntas appellat ad gratiæ curiam revocari ſupplicans ſententiam legis injuſtitiæ per ſententiam legis clementiæ: quo conceſſo poſtulat, quod deinceps tradi non valeat ad curiam concupiſcentiæ, ſed cuilibet conquerenti reſpondeat in curia conſcientiæ & hoc eſt quod dicit Propheta: *judica judicium meum*, ſcilicet revoca judicium factum in mea curia concupiſcentiæ ad curiam gratiæ per legem clementiæ. *Pſalm.*118. *c.*10. *v.*10.

Reddere malum pro bono, bonũ pro bono & bonum pro malo ad quaſnam leges ſpectat.

Nota hic pulchrum examen ſub metaphora judicii inter peccatorem peccantem, pœnitentemque, & diabolum, & Deum.

279. *Multiplex*

279. *Multiplex judicium exponitur.*

Iudica judicium meum, & eripe me &c. vivifica me, &c. Nota, quod non dicit judicium tuum, ſed meum, quia multiplex eſt judicium: aliud enim eſt inter hominem, & hominem: aliud inter hominem, & diabolum, quando ſcilicet diabolus eum accuſat, & homo ſe defendit per bona opera: aliud inter hominem, & Deum, aliud inter Deum, & diabolum: hic autem petit juſtus examinari à Deo per legem clementiæ, non juſtitiæ: unde dicit: *& eripe me, & vivifica me*: nam boni examinati per gravitatem conſtantiæ, & perſeverantiæ in dexteram partem ſe inclinant: mali examinati per pondus culpæ & in ſiniſtram ſe inclinant: & ideò in ſtatera Patris, quæ eſt Chriſtus totus mundus eſt, & ab ipſo examinatur ſecundùm opera bona, & mala, & in una parte ponuntur bona opera cum gutta ſanguinis Chriſti, in alia mala. *Pſalmo* 118. *verſ.*1 3.

280. *Boni appropinquant ad Cœlum, mali ſe elongant.*

Longè à peccatoribus ſalus. Scilicet Cœleſtis Patria, longéque dicitur, quia mala opera elongare faciunt animam à Deo, quia per vias iniquitatis incedunt: Boni verò propinqui dicuntur, quia incedunt per viam virtutis, quæ eſt proxima Deo. *Pſalm.*1. 8. *verſ.*11. *& op. de tribus ternar. peccat. capite quarto, & in thren. capite primo, & cap.*3.

281. *Peccatum eſt regio à Deo valdè longinqua.*

Longè à peccatoribus ſalus, ideſt Jeſus: quomodò ſi eſt Deus, & ubique dicitur longe? ſed hoc intellige non quantùm ad diſtantiam localem, ſed per voluntatis diſſimilitudinem: quantò enim quis plus delinquit, tantò à Dei gratia longius recedit: peccatum enim eſt Regio longinqua à Deo, quia cum ſit iniquitas elongat à ſumma bonitate: cum ſit tenebra elongat à ſumma veritate, & luce: cum ſit nihil elongat à ſumma æternitate: Peccator igitur peccans elongat ſe à Deo, & accedit ad infernum. *In Lucam capit.*1 *verſ.*1. *&* 20. *& opuſ. ſpecul. Beatæ Virginis lect.* . Nota etiam, quod hoc dicitur de Judæis, à quibus ablatus eſt Jeſus, qui
Ritus Eccleſiaſticus. eſt principium, & finis, caput, & cauda, onde in ſeptimana pœnoſa tacetur principium, & finis horarum. *Pſal.*118.*v.*155.

282. *Miſericordia Dei multiplex.*

Miſericordia tua multa Domine, ſecundùm iudicium tuum vivifica me. Nota, quod dicit in plurali miſericordiæ tuæ, non miſericordia in ſingulari, quia quoad nos miſericordia eſt multiplex, quia enim Deus ſe conſtituit debitorum noſtrorum debitorem, ſolutorem, & abſolutorem; ideò dicit miſericordiæ tuæ, quod præcipuè innotuit per Incarnationem dominicam *Pſal.* 118.*cap.*10.*verſ.*12.

283. *Chriſtus in ſe ipſo judicium fecit pro noſtris culpis.*

Secundùm judicium tuum vivifica me. Nota, quod non dicit ſecundùm judicium meum, ut ſupra, ſed ſecundum judicium tuum: nam ſupra ſuum judicium appellavit ad curiam clementiæ quia ſciebat, quod Chriſtus ſe ipſum debitorem, & perſolutorem pro noſtris debitis cónſtituit, & in ſe ipſo aſſumpſit judicium, ut Iudex ſolutus pro Deo, & ut Reus in ſe ſatisfaciens pro Reo. *Pſalmo* 118. *capite decimo verſ.*12.

284. *Oratio pro inimicis quomodò fundenda.*

Multi qui perſequuntur, &c. Nota, quod Propheta in hoc quaternario fundit orationem pro inimicis pro quibus primò orat, ne æternaliter crucientur, & nè mala pro malis eis reddantur, dicens: *multi qui perſequuntur me, & tribulant me, a teſtimoniis tuis non declinavi*, ſcilicet reddendo mala pro malis, ſed pro ipſis rogando. Secundò rogat, ne ſaucientur mortaliter, dicens: *vidi prævaricantes, & tabeſcebam*, vidi ſcilicet oculo pietatis pro eis rogando: tertiò rogat, ut moraliter vivificentur, & convertantur, dicens: *vide quoniam mandata tua dilexi*, ſcilicet inimicos diligendo, & pro eis rogando, ideò rogo, ut vivifices me per animi mei lætificationem, & Proximi juſtificationem: quartò orat pro omnibus, dicens: *principium verborum tuorum veritas &c.* ideſt quia tu es cauſa veritatis, imò ipſa veritas, ideò omnia judicia juſtitiæ, deduc in æternitatem felicitatis. *Pſalm.* 118. *cap.*10. *v.*157.*&* 158.*&* 159.*&* 160.

285 *Tria genera Martyrij, ſive ſanctitatis celebrantur, poſt diem Nativitatis.*

Multi qui perſequuntur me, & tribulant me. Nota, quod hic innuit Eccleſia plura genera perſecutionum in ſuis filiis perpeſſa, quæ celebrantur poſt diem Nativitatis, ſcilicet in Stephano, Joanne, & Innocentibus: In primo eſt opus Martyrij, & voluntas corpore, & ſpiritu: in ſecundo ſola voluntate, & Spiritu: In Innocentibus ſolo opere, & corpore abſque voluntate. *Pſal.*118 *v.*1,7.

286. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

Clamavi in toto corde meo ad te ô Domina Virgo: de neceſſitatibus meis elementer eripe me; vocem gemitus mei exaudi domina mea; doce me quod acceptum ſit apud te omni tempore. *Op.Pſalt.B.Virg. ſal.*118.

287. *Qui colunt Mariam ſalvi fiunt: qui ipſam deſpiciunt, & obliviſcuntur, damnantur.*

Longè à peccatoribus ſalus, quia juſtificationes tuas non exquiſierunt. Qui ſunt iſti peccatores? iſti ſunt qui juſtificationes Mariæ non exquirunt, ſunt & qui neſciunt, & non colunt

Mariam Virginem; ab iſtis longè eſt ſalus, ſcilicet Jeſus, qui autem eam volunt procul ſiunt à perditione. *Op. Pſalt. ibidem, & op. ſpec. Beat. Virg. lect. 7.*

288. *Miſericordia Mariæ rigat univerſum Orbem.*

Miſericordia tua multa Domine: in miſericordia tua vivifica me. Si miſericordiæ Dei ſunt multæ, & maxima eſt illa quam exercet Maria in univerſum Orbem terrarum, quia ipſum rigat vivificans nos in ſalutari ſuo, ſcilicet Jeſu. *Opuſ. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 118.*

289 Initium eloquiorum Mariæ veritas in æternum, quia à ſumma veritate procedunt, & ideò legem ejus immaculatam non debemus obliviſci. *Opuſ. Pſalt. Beat. Virg. ibidem.*

CAPUT UNDECIMUM.

Titulus Sin: Tau: exponitur hic titulus.

290. NOta, quod in hoc ultimo Capitulo ſeu Pſalmi parte agitur de perſecutionis gladio malorum in bonos, & membra Chriſti, & de orationib. eis peo. qui opponitur contra illos ab Eccleſia: hinc primo octonario præponitur littera, *Sin*, quæ interpretatur, *dentes*, ut ſignificetur quod pro dentibus gladios habent, quibus perſequuntur bonos, & quia Eccleſia, & juſti patienter tolerant perſecutiones, ideò orat pro ipſis, ut patet in ſecundo octonario, cui præponitur littera, *Tau*, quæ interpretatur, *erravit vel conſummavit*, ſcilicet Oratio, & ad Deum conjunctio eſt remedium conſummatum contra errores, peccata, & iſtas perſecutiones: nota etiam, quod, *Sin*, interpretatur, ſuper vulnus, quia tribulationes immitti permittit Deus ſuis, ut per ipſas medeatur vulneribus ſpiritualibus: Interpretatur etiam juſtitia, quia juſtè permittuntur à Deo. *Pſalm. 118. c. 11. v. 1. & 161.*

291. *Perſecutio injuſta à juſtis qualiter toleranda.*

Principes perſecuti ſunt me gratis, & à verbis tuis formidavit cor meum. Nota, quod hæc dicuntur ab Innocentibus, quos injuſtè perſequuntur mali potentes: unde dicit: Principes potentes varias perſecutiones contra me gratis, & injuſtè excitarunt mente voce, & factis: ſed à verbis tuis formidavit cor meum, id eſt ut obedirem voci, & verbis tuis non reddidi malum pro malo, ſed vici malum in bono. *Pſal. 118 c. 11. v. 1.*

292. *Dæmones ſunt Principes nos perſequentes.*

Principes perſecuti ſunt me gratis. Qui Principes? iſti ſunt dæmones nos impugnantes tentationibus, & pertrahere nos conantes ad malum: tot enim habemus Principes perſequentes, quot dæmones adverſantes *ſerm. 1. Dom. 16. poſt Pentec.*

293. *Perſecutio eſt medicamentum, ſeu emplaſtrum, quod Deus apponere facit ſuper vulnera noſtra ſpiritualia, ut ea ſanet.*

Principes perſecuti ſunt me gratis. Cur Deus permittit perſecutiones injuſtas ab impiis inferri in juſtos? Sed nota, quod huic verſui præponitur littera, *Sin*, quæ interpretatur ſuper vulnus; datque intelligere, quod ſuper vulnera ſpiritualia juſtorum Deus immitti permittit perſecutiones, & tribulationes tanquam emplaſtrum, & medicamentum ipſa ſanans: Et ſicut emplaſtrum, tria facit: tumorem vulneris deprimit: ardorem caloris lenit; carnes putridas depellit: ſic facit verbum Dei Chriſtus per perſecutiones: humiliare facit, ignem concupiſcentiæ ſedat, & putredinem animæ depellit: Chriſtus autem Medicus ad ægrotum veniens primò palpando ad ſenſum revocat, & tactu levi dolentia membra, & vulnera tangendo ad ictum perſecutionis confirmat: deinde ſecat, poſt ungit, poſt ligat, poſt fovet ad plenam ſanitatem reparans, quod fecit Samaritanus myſticus eum vulnerato. *Pſalm. 118. verſ. 161.*

294. *Patienter tolerans perſecutiones exterius, interius conſolatur.*

Lætabor ego ſuper eloquia tua, ſicut qui invenit ſpolia multa. Quomodo dicebat, *lætabor*, ſi tot Principes perſequentes habet? & quænam ſpolia ſunt iſta? Nota, quod loquitur in Perſona juſti tolerantis patienter probra, & perſecutiones exteriores ab inimicis illatas: ſciebat enim quod iſti à Deo conſolantur interius, illuminantur, & dulcorantur, & ditantur variis bonis: dicit igitur lætabor tanquam benefaciens inimicis, & reddens bona pro malis, lætabor tanquam benè patiens, & benedicens Dominum, & hoc ſuper eloquia tua quia dulcia faucibus, auribus, & labiis, & hæc ſunt ditiſſima ſpolia à juſto inventa. *Pſalm. 118. c. 11. v. 2.*

295. *Non ſufficit juſto iniquitatem odiſſe, ſi ſimul non cuſtodiat mandata Dei.*

Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum, & legem tuam dilexi. Quaſi dicat non ſufficit iniquitatem odiſſe, ſed requiritur etiam cuſtodia legis divinæ: iniquitas autem eſt odienda, quia ſtultum facit, mortificat, & ſcandaliaat, redditque hominem veluti irrationalem. *Pſal. 118. c. 11. v. 1. & op. de ſex alis ſeraph. c. 8.*

296. Septies dicitur laudare Dominum, qui ore, corde, & opere laudes Dei depromit: unde dicitur à Propheta: *ſepties in die laudem dixi tibi:* ſepties notat univerſalitatem, quia ſemper eſt in omnibus actibus, & membris meis corde, ore, & opere. *Pſalm. 118. verſ. 164. & in Lucam cap. 18. verſ. 1.*

297. *Septem horarum canonicarum officium quare inſtitutum Religioſis.*

Septies in die laudare dixi tibi ſuper judicia juſtitiæ tuæ. Nota quod gladius perſecutionis, non ſolùm

ſolùm in ſæcularibus, ſed & in Religioſis debacchatur; ideò Eccleſia inſtituit ſeptem horas canonicas tanquam medium conſolatorium tyrannicæ tribulationis: iſtæ autem ſunt ſeptem ſecundum numerum ſeptem petitionum orationis Dominicæ, qui numerus typum gerit univerſitatis moralis, ſcilicet mortificationis ſeptem vitiorum, & exercitiis ſeptem virtutum Theologicarum, & Cardinalium, & ſeptem donorum: ſic autem laus divina legitur, narratur, & annuntiatur, hæcque recitatio eſt in ordine ad judicia juſtitiæ divinæ exercitæ in Chriſti Paſſione, & Reſurrectione. *Pſal. 118. c. 11. v. 4. & Op. expoſ. Miſſæ, c. 4.*

298. *Pax, & tranquillitas multiplex diligentibus legem Dei.*

Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum. Ecce quales fructus reportat diligens legem Dei: nempè pax advenit multiplex, & tranquillitas reddens animam quietam: charitas lætificans, unde dicit *diligentibus legem tuam*: item veritas rectificans per legem, & puritas ſcandalum eradicans. *Pſalm. 118. c. 11. v. 5. & c. 1. v. 1. & cap. 4. v. 13. & ſerm. 3. fer. 3. Paſch. & Opuſcul. de ſex alis Cherub. in Lucam cap. 1. v. 79. & cap. 6. v. 13. & Ioan. cap. 16. v. 1.*

299. *Juſti fidenter expectant coronam gloriæ, ſed in virtute obſervantiæ mandatorum.*

Expectabam ſalutare tuum Domine, & mandata tua dilexi Nota hic quatuor, quæ innuit Propheta, nempè ſpem, & expectationem ſalutaris, ſcilicet coronæ felicitatis, & ſalutis, ſed per mandatorum obſervantiam, & ideò ſe proteſtatur, quod mandata Dei diligebat. *Pſal. 118. c. 11. v. 6. & c. 3 v. 18. & 15. & cap. 6 v. 6.* Nota etiam quod alludit ad expectationem Incarnationis Domini noſtri Jeſu Chriſti. *ſerm. 2. in Epiph.*

300. *Mandata Dei valdè levia, valdè dulcia, valdè ſalubria.*

Expectabam ſalutare tuum Domine, & mandata tua dilexi. Nota connexionem horum verborum: primò dicit ſe expectare ſalutare Dei: quid eſt ſalutare Dei, niſi Jeſus Filius Dei? & hinc cum hoc dulciſſimo nomine connectit mandata Dei ab ipſo amplexata, & dilecta; ut daret intelligi, quod mandata Dei ſunt obſequia ſalvatoris, & ideò ſalutis meritoria, & ob id etiam levia, dulcia, & ſalubria, & ideò diligenda. *Pſal. 118. c. 11. v. 6.*

301. *Diligens Deum diligenter cuſtodit catholicam veritatem contra malos.*

Cuſtodivit anima mea teſtimonia tua, & dilexit ea vehementer. Ideſt quia dilexi mandata tua, ideò cuſtodivi catholicam veritatem contra falſitatem impiorum. *Pſal. 118. c. 11. v. 6.*

302. *Meditatio judicij univerſalis trahit animam ad obſervantiam mandatorum Dei.*

Servavi mandata tua, & teſtimonia tua, quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo. Quid eſt omnes viæ meæ in conſpectu tuo: hoc eſt in conſpectu tuo judiciario, in quo reſidet tua ſeveritas, mortiſque ſtipendium pro peccato: ecce quomodò meditatio futuri judicij Chriſti, & conſideratio, quod omnia ipſi aperta erunt, & quod de omnibus reddituri ſumus rationem, inducit efficaciter ad obſervantiam mandatorum Dei. *Pſal. 118. c. 11. v. 1.*

303. *Qui omne bonum à Deo recognoſcit excitatur ad ipſi in omnibus obtemperandum.*

Servavi mandata tua, quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo. Quid eſt omnes viæ meæ in conſpectu tuo, niſi quia omnia à te habeo, donum, meritum, & præmium? donum eſt prima gratia, meritum ſcilicet virtus, & augmentum virtutis à Deo, quia eſt per ipſum: præmium à Deo, quia eſt per Chriſtum. *Pſalm. 118. c. 11. v. ibid.*

304. *Conſideratio præſentiæ Dei trahit ſecum obſervantiam mandatorum Dei.*

Servavi mandata tua &c. quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo. Vide quomodò vir juſtus ſe exercebat in conſideratione præſentiæ Dei, cogitabat enim ſe, & omnia ſua præſentia conſpectui divino, ideò ſervabat omnia mandata, & teſtimonia Dei. *Pſalm. 118. c. 11. v 8.*

305. *Oratio eſt conſummatio totius vitæ ſpiritualis,*

Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo, ſecundùm eloquium tuum eripe me. Notandum, quod huic octonario in quo Propheta exponit orationẽ ſuam, quam inceſſanter Deo effundebat præponitur littera *Tau*, quæ interpretatur, *conſummatio*; ut videas, quod in hac eſt conſummatio, & complementum totius vitæ Chriſtianæ, & per quam anima appropinquat ad poſſeſſionem Dei, ſcilicet fide, ſcientia, opere, & fruitione. *Pſalm. 118. verſ. 169.*

306. *Sine fide oratio Deo non accedit: cum fide intrat in Conciſtorium Dei petens, & impetrans quidquid vult.*

Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo, ſecundùm eloquium tuum eripe me. Quanam fiducia & fundamento poſtulat vir juſtus, ut deprecatio ſua appropinquet conſpectui Dei? hæc enim licet quoad ſpeculationem ſit Deo remota quoad affectionem tamen ſit Deo propinqua: ipſa enim eſt, quæ orationem introducit in Conciſtorium Dei, & petit, & impetrat quidquid vult à Deo. *Pſal. 118. c. 11. v. 9.*

307. *Qui vult ad Deum appropinquare ad orationem confugiat.*

Appropinquet deprecatio mea in conſpectu tuo &c. intret in conſpectu tuo oratio mea. Vide quomodo conſtanter videtur Propheta præcipere deprecationi, ut Deo appropinquet, quia ſciebat ipſam rectè factam ad Deum volare, & animam ipſam orantem ad conſpectum Dei collocare, in quo actu exercetur actus fidei, & ſpei, fiduciæque veræ in Deum. *Pſalm. 118. c. 11. v. 9 & 10. In Luc. c. 18. v. 1.*

308. *Labia charitatis & ex charitate mota dignam laudem reſonare faciunt in auribus Dei.*

Eructabunt labia mea hymnum, cum docueris me juſtificationes tuas. Vult dicere, cum labia fidei, & ſpei juſtent, & pulſent foris ſtantes, ecce charitas confidenter inſtans in conſpectu Dei, quæ cum reſonare faciat hymnum in laudem Dei, tunc orationem coram Deo reddit perfectam. *Pſalm.* 118. *cap.* 11. *v.* 171.

309. *Prædicator debet ex charitate alios docere.*

Pronuntiabit lingua mea eloquium tuum, quia omnia mandata tua æquitas Vide charitatem viri juſti, qui ſibi proponit, & Deo promittit, quod doctrinam, quam infudit ſibi Deus aliis ex charitate prædicabit: quaſi dicat lingua charitatis proximo nunciabit eloquium veritatis, quoniam omnia mandata ad pietatem ordinata ſunt, æquitas ſcilicet conſummata per æquitatem, & fundata in juſtitia. *Pſal.* 118. *c.* 11. *v.* 12.

310. *Orationis efficacia, & utilitas qualis, & quanta.*

Fiat manus tua, ut ſalvet me, &c. Concupivi ſalutare tuum, &c. vivet anima mea, & laudabit te, &c. erravi ſicut ovis, &c. Nota, quod in his quatuor verſibus exponitur efficacia, & utilitas orationis, nam in primo verſu dicit: *fiat manus tua, ut ſalvet me*; ſcilicet protectio tua ſpiritualis ſuper me, ſcilicet ut liberer à corporali, & ſpirituali afflictione, & ſimul à perſecutione temporali, per quod indicatur efficacia orationis contra afflictiones. In ſecundo verſu dicit. *Concupivi ſalutare tuum Domine, & lex tua meditatio mea eſt*, ac ſi diceret ſi me invitas ô Domine rex ad præmium ſalutare, quod affectuoſiſſimè concupiſco, ſic me excitat lex tua ad meritum virtuale, quod ſtudioſiſſimè amplector, per quod datur intelligi efficacia Orationis contra timorem offenſionis divinæ. In tertio verſu dicit: *Vivet anima mea, & laudabit te, & judicia tua adjuvabunt me*, ac ſi diceret confido de præmio æternali, ob quod orationem meam fundo ad hoc, ut liberer à ſeparatione tua. In quarto: *erravi ſicut ovis, quære ſervum, &c.* ac ſi dicat, erravi, peccavi, ſed ſpe ſaluificatus ſum quia juſtificatus ſum, quia mandata tua non ſum oblitus, per quod patet efficacia orationis contra timorem damnationis. *Pſalm.* 118. *cap.* 11. *verſ.* 17. *& ſequentibus.*

311. *Oratio perfecta involvit deſiderium obtinendi humilitatem in petendo, & fiduciam.*

Fiat manus tua ut ſalvet me. Quænam eſt manus Dei? manus iſta eſt verbum Patris, unde addens, *ut ſalvet me*, intendit petere ſalutem à ſalvatore, & quia in hoc verbo involuitur deſiderium, humilitas, & fiducia obtinendi, quod petitur: hinc oratio hæc erat perfecta. *In Luc. c.* 1. *v.* 15.

312. *Novitij ad Religionem ſecedentes ad promiſſionem Regis, & Regni Cæleſtis ſe transferunt.*

Fiat manus tua, ut ſalvet me, quoniam mandata tua elegi. Quid eſt eligere mandata, niſi mandantem diligere, & ejus amorem quaſi rectorem ſuper Regnum internum erigere? & hoc competit propriè Novitiis Religionem propter Chriſtum eligentibus, nam eligunt in Religione ſtabilitatem, veritatem, morumque honeſtatem, & humilitatem obedientiæ; iſti quæ poſſunt dicere fiducialiter: fiat manus tua, ut ſalvet me. *Pſalm.* 118. *c.* 11. *v.* 13.

313. Qui concupiſcit ſalutem legem Dei amplectatur, ut poſſit dicere cum Propheta: *Concupivi ſalutare tuum Domine, & lex tua meditatio mea eſt. Pſalm.* 118. *cap.* 1 . *verſ.* 14. *& ſerm.* 2. *in Epiph.*

314. *Vivens vita ſpirituali dignus eſt laudare Dominum.*

Vivet anima mea, & laudabit te. Quaſi dicat anima mea vivet vita ſpirituali per fidem videndo, per ſpem fidendo, & per charitatem obtemperando; ſicque anima mea vivet vita Deiformi, & elevata ad imaginem vivam Creatoris, ſicque laudabit te vocali laude, in qua judicia tua adjuvabunt me tanquam mediata *Pſal.* 118. *c.* 11. *v.* 15. nempè judicia ultionis; correctionis, & vivificationis: adjuvant enim prima ad timorem cadendi, ſecunda ad ſpem reſurgendi, tertia ad amorem perſeverandi. *Pſal.* 118. *v.* 22.

315. *Peccans mortaliter errat ſicut ovis quæ periit, & ideò ad Paſtorem recurrat, ut ipſam quærat, & inveniat.*

Erravi ſicut ovis, quæ periit. Nota, quod ſicut error in ove eſt triplex, ſcilicet abeuntis, adeuntis, & pereuntis; ſic qui peccat in tres errores incidit, ſcilicet averſionis, converſionis, & obligationis: avertitur à Deo, convertitur ad Creaturam, & obligatur ad pœnam æternam; ideò invitare, & rogare debet Chriſtum Paſtorem, ut quærat hanc ovem errabundam. *Pſal.* 118. *c.* 11. *v.* 16.

316. *Invocatio Nominis Mariæ liberat, animam à perſecutione dæmonum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Principes perſecuti ſunt me gratis, & à verbis tuis trepidavit cor meum Principes ideſt dæmones: ut autem me liberem invocavi nomen tuum ô Maria, quia ad invocationem hujus nominis trepidat malignus, & fugit *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 118.

317. Pax multa diligentibus nomen tuum ô Maria & non eſt illis ſcandalum. *Op. Pſalt. B. Virg. ibid.*

318. *Officij B. Virginis Mariæ perſolutio quàm ipſi, & Deo chara.*

Septies in die laudem dixi tibi &c. Nota, quod hic innuitur inſtitutio ſeptem horarum officij divini: innuitur etiam inſtitutio ſeptem horarum officij Beat. Virg. quod qui devotè perſolvit poteſt dicere confidenter Mariæ: ſeptenis horis cantavi tibi laudes Domina, juxta eloquium tuum da mihi intellectum; intret oratio mea in conſpectu

tuo

tuo,ut non derelinquam te domina cunctis diebus vitæ meæ, quoniam viæ tuæ miſericordia, & veritas : concupiſcam in æternum laudare te domina,cum docueris me juſtificationes tuas *Opuſc. Pſalt. Beata Virginis Pſalm.*118.*in fine.* Et in hac conſummatur doctrina hujus Pſalmi, *Beati Immaculati in via*, ad gloriam Regis Beati Immaculati, & in honorem Reginæ Beatæ Immaculatæ, cujus meritis, & precibus nos dignetur Beatus, & Immaculatus cœleſtibus ſpiritibus aggregare. Amen. *Pſalm.*118. *c.*15.*v.*16.

PSALMUS CXIX.

Titulus : Canticum graduum.

1. PRIMÒ nota, quod per quindecim gradus aſcendebatur ad Templum, & Sacerdos ad quemliber gradum dicebat unum ex his quindecim Pſalmis, ita quod in primo gradu dicebat hunc Pſalmum : qui licet habeant omnes eumdem titulum,non tamen eumdem ſenſum,quia ſunt varietate rerum uniti:Quindecim autem erant in figuram duorum Teſtamentorum,vetus enim per ſeptenarium, & novum per octonarium ſignificatur, & quia continent ambo virtutes quibus incedendum eſt ad Patriam Cœleſtem, iſtæ reducuntur ad quindecim capita, ut in Pſalmis iſtis ſingillatim dicetur : & quia idem titulus præponitur cuilibet, ſignificatur per hoc charitas,quæ omnes homines in unum per unum, & ad unum reducit: in unum ſcilicet in charitate, per unum ſcilicet per charitatem,& ad unum ſcilicet ad Chriſtum, qui eſt charitas, & in quem omnia opera noſtra tendere debent.

Cur in Eccleſia celebrantur octava in ſolemnitatibus ſanctorum, non verò Chriſti.

Nota etiam, quod ſignificantur iſti quindecim gradus per octavam ſanctorum,quam celebramus, & per ſeptem dies ſine octava quos celebramus in ſolemnitatibus Chriſti, ſcilicet Natalis,Reſurrectionis, & Pentecoſten, in quibus octava non celebratur, quia non expectatur reſurrectio Chriſti; & licèt in aliquibus Eccleſiis celebretur etiam octava in his, hæc ordinatur ad Reſurrectionem Chriſti non in ſe,ſed in ſuis membris. Gradus autem celebrantur in his Pſalmis, quia in Eccleſia ſunt varii gradus, ſcilicet in officiis, in dignitatibus,in exercitio charitatis in Beatitudinibus. Et hinc etiam Clerici,dum inter gradus Eccleſiæ introducuntur, ſcilicet in ſortem Dei tondentur ei capilli ad ſignificandum, quod inutiles cogitationes debent deponere, & in ſuperiori parte debet eſſe apertura, ut ſine impedimento, quæ ſurſum ſunt,ſapiant, & pro eis, quæ ſurſum ſunt ſerviant aſcendendo de virtute in virtutem : ſic & ſandalia Epiſcoporum ſuperius ſunt aperta. *Pſal.*119.

Cur Clerici tondantur, & cur Epiſcopi ſandalia ſuperius aperta tenent.

2. *Primus gradus aſcenſionis ad altum virtutum eſt oratio devotè ad Deum fuſa, & maximè in tribulationibus.*

Ad dominum cum tribularer clamavi : & exaudivit me. Vide quod in primo gradu hujus aſcenſionis ad altum virtutum eſt oratio, & clamor ad Dominum, quia ab hac debet incipere vita ſpiritualis. Nota autem, quod dicit : ad Dominum clamavi,cum tribularer, quia juſtus volens aſcendere ad Deum debet clamare ad Deum, ſicut parvulus,qui vult ubera,ſicut catulus cum ſentit verbera; & ſicut populus,cum videt pericula : ſic vir ſpiritualis debet emittere ululatum orationis devotæ pro uberibus conſolationis divinæ, & ſicut catulus ſentiens verbera clamat plus, cum plus percutitur, ſic plus debet clamare orando, qui à Domino tribulationis verbere caſtigatur : & ſicut populus clamat in periculo,ſcilicet aquæ,ignis,& hoſtium; ſic homo debet clamorem orationis emittere contra triplex genus tentationum, ſcilicet contra ignem concupiſcentiæ carnalis, contra aquam mundanæ concupiſcentiæ, & contra hoſtes infernales. *Op. diat. ſal tit.*2.*c.*5.

3. *Oratio fuſa devotè in tribulatione facit proficere animam.*

Ad Dominum,cum tribularer, clamavi; & exaudivit me &c. Cur tam citò exauditur? quia clamavit ad Dominum in oratione, cum tribularetur : exauditus autem eſt in profectu majori virtutum : hic enim eſt effectus proprius orationis talis. *Pſal.*97.& *Pſalm.*118.*v.*146.

4. *Labia iniqua, & doloſa quænam ſint, quæ inſurgunt in aſcendentes per viam perfectionis.*

Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua doloſa. Cur petit liberari à labiis iniquis, & à lingua doloſa, & non ab aliis hoſtibus? quia iſta ſunt magis pernicioſa incipientibus,& novitiis in via perfectionis. Nota autem, quod quidam loquuntur iniqua iniquè, utique ſunt viri diabolici: quidam iniqua non iniquè, ut qui ſub ſpecie boni à bono avertunt, ſic Chriſto dixit Petrus : *abſit à te Domine &c.* & quidam non iniqua, ſed iniquè: ſic dixit diabolus Chriſto, *mitte te deorſum &c.* *Pſalm.*119.

5. *Effectus peſſimi labiorum iniquorum, & linguæ doloſæ enumerantur.*

Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua doloſa. Cur orat contra linguam iniquam, & doloſam, & non contra alios hoſtes? quia ex lingua mala pullulant effectus peſſimi, pejoreſque, quàm ex quocumque alio inimico : viginti autem duo peccata ab iniqua lingua proveniunt : ſuntque blaſphemia,murmur, defenſio peccati, perjurium, mendacium, detractio, accuſatio, multiloquium, verbum otioſum, ſcurrilitas, indiſcretio, convitium, contentio, bonorum deriſio, pravum conſilium,ſeminare diſcordias, maledictio, adulatio, peccatum bilinguium, rumor,jactantia, & ſecreti revelatio. *Op. diat. tit.*3.*c.*7.

6. *Remedium optimum contra malam linguam eſt charitas, & amor Dei, exemplumque Chriſti.*

Quid detur tibi, aut quid apponatur tibi ad linguam doloſam? Quaſi diceret,quodnam remedium? *ſagitta potentis acuta cum carbonibus deſolatoriis* : quænam ſunt iſtæ ſagittæ potentis acutæ, & quinam carbones deſolatorii? Nota, quod ſagittæ nomine venit primo verbum divinum, quod deſcendit in uterum Virginis, ut ſagittaret homines, eos de malis reddendo bonos, & nobis exempla virtutum præbendo; eſt & dilectio, & charitas, hæc

hæc eſt ſagitta vulnus ſine vulnere faciens, ſcilicet percutiens, & ſalvans, occidens, & ſanans; dicitur autem ſagitta potentis, ſcilicet potens, vel potentis charitatis, quia vulnerat fortiter, & occidit ſalubriter. Hoc igitur eſt remedium unicum contra iſtas malas linguas, ſcilicet exercitium charitatis cum carbonibus deſolatoriis, ſcilicet cum igne, quem tulit Chriſtus in hunc mundum ad deſtruenda peccata, & accendendum corda: reſpondendu ergo malis illatis actibus charitatis ignitæ, omnia pericula, & damna evitantur. *Pſ. 119. & in Luc. c. 24 v. 32.*

7. *Verbi divini receptio, & exempla ſanctorum ſunt remedia contra omne malum.*

Sagitta potentis acuta cum carbonibus deſolatoriis. Nota, quod per ſagittam myſticè intelligitur verbum Dei, per carbones deſolatorios intelliguntur exempla ſanctorum: his duobus armis habetur remedium contra omnia mala: Verbum enim divinum ſagittat, vulnerat, & ſanat, percutit, & vivificat: exempla etiam Chriſti, & ſanctorum deſolationem malæ vitæ conferunt. *Pſalm. 119. & Gloſſa.*

8. *Eccleſiæ Dei perſecutio triplex hic innuitur.*

Sagitta potentis acuta, cum carbonibus deſolatoriis. Nota, etiam, quod hæc verba poſſunt ſumi in malum, ſcilicet prout ſignificant mala Eccleſiæ illata: fuit enim primò percuſſa, unde dicitur: *ſagitta potentis acuta*, ſcilicet iniquorum potentium, ipſam percuſſere in primo Parente: fuit ſecundò vulnerata ſcilicet in Martyribus, & tertiò nudata cum carbonibus deſolatoriis deſolantibus omne bonum ob diviſionem charitatis in falſis fratribus. *Pſalm. 119.*

9. *Eccleſia, ſeu vir juſtus de tribus in hoc mundo conqueritur.*

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt: habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Nota, quod hic Spiritus Sanctus in perſona Eccleſiæ de tribus conqueritur, primò de Regni dilatione dicens: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt*: ſecundò de malorum cohabitatione: unde dicit: *habitavi cum habitantibus Cedar*: hic enim fuit Iſmael perſecutor Iſaac, & interpretatur tenebræ: tertiò de longa peregrinatione: unde dicit: *multum incola fuit anima mea. Pſal. 119.*

10. *Flendum eſt à nobis viatoribus, & in hoc exilio peregrinationis, maximéque à Religioſis pro Patria adipiſcenda.*

Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt &c. habitavi cum habitantibus &c. multum incola &c. Nota, quod Eccleſia quæ continet in hoc mundo exules, & Peregrinos, & in Cœlo Cives ingemiſcit, & conqueritur in perſona juſtorum, qui videntes ſe exules à Patria, & peregrinos in itinere hujus vitæ mortalis, & maximè ſe habitantes in Cedar, ſcilicet in terra Agarenorum, qui ſunt fuſcati in ſolicitudine horum terrenorum clamant: *Heu mihi &c.* gemit enim peregrinus ex incommodis vitæ, ex dilatione Patriæ nihil ferens ſecum, niſi quod eſt neceſſarium ad uſum: gemit Clericus, cujus pars hæreditatis eſt ſolus dominus: gemit Religioſus, qui terrenorum abjecit pondus, videns cauſam ſui gemitus, quia ſurſum anhelat, cum hic eum eſſe oporteat; & ideò cum caro trahat deorſum ex corruptione, & ſpiritus levet eum ſurſum ex devotione, ex motibus contrariis profert gemitum plangens ſui incolatum. *Heu mihi quia incolatus &c. ſer. 3. de dedic. & ſer 1. dom. 9. poſt Pentec. & op. Diat. Tit. 3. c. 3. & in Pſalm. 119. & 12. & 55. & 114. & 116. & 118. v. 145. & c. 1. v. 5. & op. de profeſſ. Relig. l. 2. c. 71. & in Luc. c. 19. v. 41.*

11. *Alij pacem cum Deo, & cum hominibus habent, & ſunt juſti: alij cum diabolo, & ſunt impij.*

Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus, cum loquebar illis impugnabant me gratis. Nota, quod iſtæ ſunt voces veram pacem habentium, per quod diſcernuntur ab iis, qui oderunt hanc pacem cum Deo, & pacem cum diabolo volunt habere. Nam vir juſtus cum Deo, & Proximo pacem conſervat, ſolum diſſentiens à mundo, & à diabolo: Impius verò odit pacem, & bonos, ſolumque ipſam conſervans cum diabolo, nihil diſcordans ab ipſo: primi ſunt à Deo benedicti; ſecundi verò maledicti. *ſermon. 2. feria 3. Paſcha.*

12. *Chriſti, & ſequacium mira ſanctitas dignoſcitur ex charitate, quam exercuit, & exercent cum his qui oderunt pacem, & inimicis.*

Cum his qui oderant pacem eram pacificus &c. O quàm perfectè hoc verificatum eſt in Chriſto, qui à Iuda proditore ſuſcepit oſculum, ut ipſi amoris officia non negaret, & nobis exemplum præberet: Ex hoc autem patefit, qualis ſit ſanctitas in anima ſcilicet ad menſuram charitatis: ſi enim parva eſt charitas, parva eſt ſanctitas, ſcilicet ſi in amicos tantùm exerceatur; ſi verò etiam in inimicos, & perſecutores, tunc maxima ſanctitas dignoſcitur: *In Lucam c. 22. v. 48. & Op. medit. vita Chriſti c. 28.* Sic autem Seraphicus Pater Franciſcus mirabilis fuit in hac virtute, quia ſemper de pace loquebatur, pacem annuntiabat, pacem exercebat. *Op. itin. ment. in prolog.*

13. *Juſti reddunt bonum pacis pro malo: impij malum pro bono.*

Cum his qui oderunt pacem eram pacificus, cum loquebar illis impugnabant me gratis. Ecce diſcrimen juſtorum, & impiorum, illi reddunt bonum pro malo & pacem exercent pro contumeliis: iſti malum pro bono, contumelias pro pace. *Pſalm. 118. cap. 11. verſ. 1.*

14. *Ad Mariam Virginem recurrendum eſt in tribulatione.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Qui enim ſia feaerit poteſt vere dieere. Ad Matiam dominam cum tribularee elamavi, & exaudivit me. Domina libera animam meam ab omni malo, aunctis diebus vitæ meæ: conteta caput inimicorum noſtrorum pede inſuperabilis virtutis tuæ: Ut exultavit Spiritus tuus in Deo ſalutari tuo, ſic veram digneris infundere lætitiam cotdi meo: Ad Dominum attende rogatum pro nobis, ot per te noſtra peceata deleantur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 119.

15. *Sagitta amoris & ſimul doloris pertranſivit animam Mariæ.*

Sagitta potentis acuta. Cujuſnam potentis? potentis ſeilicet amoris, & doloris: nam dilectio primum, & magnum vulnus cum ſit acutiſſima fcait in Virgine Maria mediante dolore, quoniam non ſolùm carnem ejus confixit, ſed ejus animam pertranſijt, quæ poteſt diei gladius, de quo dicitur, *& tuam ipſius animam pertranſivit gladius. Luc.* 2. *Pſal.* 119.

PSALMUS CXX.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod titulus iſte innuit ſecundum gradum, quo anima aſcendit ad Deum ſupra enim agit de exitu animæ à malis: hic petit auxilium à Deo, ſic enim exultat anima pro aſcenſu ad virtutis poſſeſſionem.

2. *Qui vult ad Deum aſcendere exeat prius de Mundo.*

Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. Nota, quod ſupra exivit de Mundo vir juſtus pœnitendo, omnia terrena abrenunciaodo, & moriendo ſpiritualiter mundo: uam in deliciis hujus mundi non habetur elevatio, ſed ruina, & defluxus, & decrementum: hioe ſubdit: *Levavi oculos meos, &c.* ſciliact dilectione, & charitate: *unde veniet auxilium mihi. Pſal.* 120.

3. *Qui vult auxilium à Deo, recurrat ad montes, ſcilicet ad interceſſionem ſanctorum.*

Levavi oculos meos ad montes, unde veniet auxilium mihi. Ad quos montes, niſi ad ſanctos? quia primi receperunt lucem fidei, ſicut montes ſolem unde ad iſtos eſt recurrendum pro auxilio, & defenſione. *Pſalm.* 64.

4. *In choro evagatio oculorum vitanda, ſolùm oculi ad Cælum levandi.*

Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi. Vide, quid facit Propheta, dum laudes decantat Dei: ſic enim levando oculos ſuos ad montes, ſcilicet ad Cœlum, ad Deum, & ad Sanctos dat intelligere, quod evagatio oculorum io Choro, ubi cantantur laudes divinæ, eſt vitanda, ſolumque permittitur elevatio oculorum ad Cœlum. *Op. ſpecul. diſcip. part.* 1. *cap.* 24. Ad Cœlum igitur levandi ſunt oculi ad imitationem Chriſti, qui etiam hoc fecit, quando multiplicavit panes, ut oſtenderet, quod omne bonum eſt à virtute divina. *In Lucam capite* 9. *verſ.* 16.

5. *Mons eſt locus contemplationis, & refugij.*

Levavi oculos meos in montes, &c. Ut videas, quod mons eſt locus contemplationis, & refugij. *In Lucam cap.* 9. *v.* 26. dicitur igitur: *levavi oculos meos in montes*, ſcilicet in altitudines divinarum miſerationum, antequam aggrediar hoc tantum opus contemplationis: ſic enim ad auxilium Dei recurrendum, antequam ardua aggrediantur, val incipiantur opera. *In Ioan. capit.* 11. *verſ.* 42.

6. *Auxilium noſtrum verum non à nobis non à Mundo, ſed à Deo ſperandum.*

Nota quod prius dixerat Propheta ſe levaſſe oculos ad montes, expectans auxilium, & deinde ſe apertè protaſtatur, quod hoc auxilium à Domino ſibi advenit; per quod oſtendit, quod auxilium nobis neceſſarium noo advenit ab infra ſcilicet à carne: ab intra ſcilicet à ſcipſo; ab extra ſcilicet à Mundo, ſed à Domino Deo ſolo; ex quo ſequitur, quod tale auxilium non ponit in commotionem, vel pericula pedes, ſed firmam ſecuritatem confert. *Pſalm.* 22.

7. *Qui vult perfectè cuſtodiri à Deo ſit Iſraël.*

Non dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit Iſraël. Ergone Deus dormitare, & dormire poteſt? ergonè tantum cuſtodit Iſraël? ſed attende, quod hic loquitur myſticè oſtendens quid requiratur ab eo, qui vult perfectè cuſtodiri à Deo, nempe debet eſſe Iſraël; Iſraël autem interpretatur: (*videns Deum*:) ergo lumine fidei, vel media contemplationa erige te ad Deum, & ejus præſentiam, ſic enim te cuſtodiet Deus, neque te ſinet dormitare, vel dormire, ſcilicet ta cadere in retia diaboli, & mundi. *Opuſ.* 25. *memorial. num.* 12. *In Luc. c.* 10 *v.* 17.

8. Quando Chriſti amor, & memoria torpeſcit in cordibus noſtris tunc dicitur Chriſtus obdormire, unde ſi vigilaverimus, tunc in nobis vigilat, non dormitat: neque dormit. Non ergo dormiamus, ſed vigilemus, & ſobrij ſimus, qui enim dormiunt nocte dormiunt, ait Apoſtolus. *In Lucam cap.* 8. *v.* 25.

9. *Deus cuſtodit nos per ſe, & per Angelos ſuos.*

Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſraël. Vide, quod Deus ad noſtram cuſtodiam ſemper vigilat; eſt enim noſter cuſtos: ſed attende, quod Deo eſt tanta noſtri cura, quod non ſolum ſeipſo nos cuſtodire vult; ſed etiam per Angelos, quos in miniſterium mittit. *Luc.* 2. *d.* 11. *articul.* 1. *quæſt.* 1. *ad* 5. Et hinc ſubdit: *Dominus cuſtodit te Dominus protectio tua ſuper manum dexteram tuam.* Quid eſt ſuper manum dexteram, & non potius ſuper manum

indefinitè ? ſuper manum dexteram tuam; ideſt te dirigere volens ad dexteram Chriſti judicis.

10. *Dominus cuſtodit ſuos in civitate ſua ad gloriam: diabolus ſuos in civitate infernali ad pœnam.*

Dominus cuſtodit te, Dominus protectio tua ſuper manum dexteram tuam. Cur ſuper manum dexteram, & non etiam ſiniſtram? quia qui ad dexteram ſunt Chriſti ſunt electi habitatores in civitate Dei, ſcilicet Eccleſiæ militantis, & triumphantis: hos Deus cuſtodit, ſunt enim alii exultantes in ſpe expectantes gloriam, alii in re, ſcilicet in Cœlo: qui ad ſiniſtram ſunt, habitant in civitate diaboli, ſuntque deſperati ſubjecti cuſtodiæ diabolicæ: vigilant enim ſemper ad prædam, & ad damnationem. *Pſal.* 120.

11. *Qui ambulat per diem à ſole non uritur: qui per noctem à ſole uritur.*

Per diem ſol non uret te. Et quando uret? per noctem ambulando: ſed quomodò hoc verificatur? Sed intelligendum hoc myſticè: loquitur enim de iis, qui recipiunt affluentiam protectionis divinæ, quos ſol, vel calor concupiſcentiæ non urit, qui ambulant de die, ſcilicet ſub protectione divinâ: è contra mali ambulant de nocte & ipſos calor concupiſcentiæ urit. *Pſalm.* 118. *verſ.* 61.

12. Felix qui vivit continuè ſub Dei protectione, & cuſtodia; nam continuatè expetitur in hac vitâ, & in futuro effectus ipſius ex hoc nunc, & in ſæculum. *Pſal.* 114.

13. *Mons eſt Maria Virgo, ad quam levandi ſunt oculi ab iis, qui volunt auxilium.*

Levavi oculos meos ad montes, unde veniet auxilium mihi. Nota: jam ſuprà dictum eſt per montes intelligi ſanctos: Maria Virgo eſt mons ſuper omnes montes; ergo ad ipſam levandi ſunt
Applicatio ad Mariam Virginem. oculi ab eo, qui vult auxilium in ſuis neceſſitatibus: dicat ergo levavi oculos meos ad te Mater Chriſti, per quam venit ſolatium omni carni: auxilium tuum, & gratiam tuam nobis impende in omni tribulatione noſtra. *Op. Pſalt. B. V. Pſal.* 120.

14. *Cuſtos principalis animarum eſt poſt Deum B. Virgo Maria.*

Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Nota, quod hæc aptiſſimè de Maria Virgine poſſunt dici ad noſtram conſolationem: nam poſt Deum Maria eſt cuſtos, & quies tutior creaturarum, & hominum *Op. laus B. Virg. fig.* 10. & 35. & *op. Pſalt min. quinq.* 3. Dicamus ergo Mariæ Virgini: cuſtodi nos Domina Virgo Maria, ne peccatorum laqueo capiamur: non dormit, neque dormiat pupilla oculi tui, ut tua ſemper cuſtodia protegamur: Angelorum, & hominum te laudat omnis lingua; & ante te omnia genua curventur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 120.

PSALMUS CXXI.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA: in primo cantico gaudium fuit de exitu à mundo: in ſecundo gaudium fuit de auxilio impetrato: in hoc tertio eſt de ſpe perveniendi in locum, quo aſcendit, ſcilicet in domum Dei: gaudet ergo vir juſtus de profectu ſpirituali, de quo hic agitur. Et nota etiam, quod ſicut ſynagoga habuit prius tabernaculum, quod erat fragile, & mobile: poſtea atrium ante templum, & deinde ipſum templum, quod erat ſtabile, & immobile; ſic anima exiſtens in hac vitâ mortali eſt in tabernaculo fragili, poſt eſt exuta à corpore: & tertiò rediens in corpus glorificatum, quando poſt diem judicii habebit utramque ſtolam: Anima igitur lætatur ſummopere, quia debet ire in domum, ſcilicet redire in corpus glorificatum, dicens. *Lætatus ſum. Pſalm.* 121.

2. *Alii in domum Dei intrant, alii in domum diaboli.*

Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus. Quænam eſt hæc domus Domini? & qui ſunt iſti, qui intrant in hanc domum? Nota, quod dicitur in domum Domini ad differentiam domus diaboli: Felix igitur, qui de domo diaboli incedit ad domum Dei: infelix è contra, qui intrat in domum diaboli: domus Dei eſt æternitas: domus diaboli eſt vanitas, ſed advertendum, quod oportet introducere in domum Dei Adam, & Evam, ſcilicet rationem, & affectum: ſi in domum Dei intrat tantum intellectus, vel ratio, ſcilicet ſi æterna cogitas, & non amas, ſolum intrat Adam, ſi cogitas, & amas, intrat Adam, & Eva, ſcilicet tota anima: in hac domo eſt triplex Cœlum: in primo eſt contemplatio veritatis: in ſecundo eſt dilectio æquitatis: in tertio eſt plenitudo æternæ jucunditatis: intremus ergo in domum Domini, & relinquamus domum diaboli. *Pſ.* 12.

3. *Idem confirmatur.*

Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus. Quænam ſunt iſta, quæ tibi dicta ſunt, tantum gaudium afferentia, & te excitantia ad ingreſſum Domus Dei? Nota, quod hæc dicuntur ab anima abſorpta à contemplatione rerum cœleſtium; huic enim à Deo infunduntur lumina irradiantia, per quæ excitatur ad itinerandum, & progrediendum de virtute in virtutem, ſicque vocata per inſpirationem currit per deſiderium ad Cœlum, quod eſt domus Domini, & ideò loquens ſibi, & ſuis potentiis, dicit. *Lætatus ſum, in domum Domini ibimus. ſer.* 20. *Hexaem.*

4. *In domum Eccleſiæ, & orationis lætanter intrandum eſt, maximè ad ſumendum Corpus Chriſti.*

Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi, in domum Domini ibimus. Nota, quod hæc dicuntur ab anima devota, quæ obtemperans inſpirationibus divinis, frequentat Eccleſiam Dei, quæ rectè dicitur domus Domini, & domus exultationis, quia cũ lætitia ibi

concurrit quia ibi celebrantur miſſæ, ibi conficitur ſacratiſſimum Corpus Domini in cibum, & alimoniam mentium ſpiritualium: Si enim lætanter in domum convivij trahit appetitus corporalis, exultanter certè in Eccleſiam Dei ad receptionem corporis Chriſti debet trahere appetitus ſpiritualis; quia in illo cibo uniuntur caro Chriſti glorificata, & anima beatificata, & divinitas unita. *ſermon. in dedicat. Templ.*

5. *Ad domus cœleſtis ingreſſum adſpirare toto corde debet anima: è contra mundani in hoſpitio Mundi intendunt permanere.*

Lætatus ſum in his. Nota hic differentiam adſpirantium ad habitandum in cœlo, & in mundo: illi enim videntes, quod hæc vita eſt exilium miſeriæ, & hoſpitium tranſeuntium; hic nolunt habitare, ſed ad domum Domini adſpirantes totis viribus conantur incedere. E contra mundani intendunt quod eſt impoſſibile; nempè habitare in hoc mundo permanenter. *ſermon. 2. in feſto omn. ſanctor. & ſer. 1. in dedicat. Templi. & in Lucam. cap. 15. v. 7.*

6. *Servi Dei debent habere pedes ad Cœlum verſos.*

Stantes erant pedes noſtri in atriis tuis Hieruſalem. Nota myſterium horum verborum: dicit enim, quod in atriis, & penetralibus cœleſtis Hieruſalem erant ſtantes pedes ſui: cur non potiùs dicit erant toti ſtantes, & non pedes? quomodo pedes poſſunt eſſe ſtantes, & ad cœlum erecti? ſed per pedes intelliguntur affectio, & intentio: & quia homo dicitur arbor inverſa, unde radices, & pedes debet habere ad cœlum ſurſum; ideò qui Deo perfectè ſervit ſtantes pedes habet, ſcilicet cogitationes, & affectiones ad cœlum converſas, & fixas per fixam, & immobilem contemplationem æternorum: unde cum triplex Civitas ſit, ſcilicet militans, triumphans, & infernalis à prima ad ſecundam debet elevari, & deſerere tertiam. *Pſalm. 121. & opuſcul. Eccleſ. Hier. p. 1. cap. 2. in ſap. cap. 4. & in Lucam capit. 9. verſ. 27.*

7. *Mirabilia Civitatis Hieruſalem hic exponuntur, ſcilicet militantis, & triumphantis Eccleſia.*

Hieruſalem quæ ædificatur ut civitas, cujus participatio ejus in idipſum. Nota, quod Hieruſalem primò dicebatur Iebus, poſtea Salem, & tandem Hieruſalem. Jebus interpretatur conculcatio, Salem Pax; & Hieruſalem viſio pacis: ſic homo primò eſt filius iræ à diabolo conculcatus, poſtea per baptiſmum pacificatur cum Deo, tandem in cœleſtem Hieruſalem introducitur, ubi eſt perfecta pax. A tribus autem commendatur iſta Civitas cæleſtis; ſcilicet ab antiquitate, unde dicitur: *quæ ædificatur, ut Civitas*, ſcilicet fabricata à Deo in principio Mundi, & continuè ædificatur de vivis lapidibus ſanctorum; ſecundò à charitate, unde dicitur: *cujus participatio*: tertiò à beatitudine; unde dicitur: *in idipſum*; quia ibi ſunt communicata omnia bona. *Pſalm. 121.*

8. *Contemplationis iter eſt in Hieruſalem cæleſtem.*

Hieruſalem, quæ ædificatur ut Civitas, cujus participatio ejus in idipſum. Nota, quod hîc loquitur de contemplativis, quorum iter eſt ad cœleſtem Hieruſalem per contemplationem, ad quam aſcendunt tantùm tribus Domini. *in Lucam c. 13. verſ. 21.*

9. *Ad Hieruſalem omnes ordinantur per exercitium charitatis.*

Hieruſalem quæ ædificatur, cujus participatio ejus in idipſum. Ideſt in qua omnes eodem præmio coronabuntur; & hoc ad commendationem charitatis. *in Lucam c. 10. v. 27.*

10. *Anima Iuſti eſt veluti Civitas Hieruſalem: ſic & Adam in ſtatu Innocentiæ.*

Nota, quòd hæc eſt anima, quæ eſt veluti Hieruſalem, & civitas per gratiam opulenta, pulchra, & decora propter abundantiam gratiarum, & ut caſtrorum acies ordinata propter refulgentiam virtutum: taliſque proprie fuit Adam in ſtatu innocentiæ: ſed proh dolor! quia propter invidiam diaboli, & tranſgreſſionem præcepti cecidit ab hac altitudine. *ſermon. 4. Dom 12 poſt Pentecoſt.*

11. *Eccleſia militans ejuſque Miniſtri canentes laudes Deo junguntur cæleſti Hieruſalem, ejuſque habitatoribus.*

Illuc enim aſcenderunt tribus tribus Domini ad confitendum nomini Domini. Quæ ſunt iſtæ tribus, tribus? ergone duæ tantùm tribus aſcenderunt in Hieruſalem? ſed nota, quod loquitur myſtice de tribubus militantis Eccleſiæ, & triumphantis: datque intelligere quod Eccleſia militans cum ſuis miniſtris cantens laudes Domino, aſcendit mente & contemplatione ad cæleſtem Hieruſalem, & unitur tribubus, & habitatoribus cœleſtibus in confeſſione laudis. *Pſ. 118. c. 9. v. 14.* Et de iſtis dicitur, quod: *ibi ſederunt ſedes in judicio, ſedes ſuper domum David*: quomodò ſedes ſederunt? ſedes iſtæ ſunt animæ puræ, in quibus ſedet Deus, ſedentque in cœlo per rectam intentionem ſuper domum David, ideſt in ſuperiori ſtatu.

12 *Prædicatores exemplo Seraphici P. Franciſci debent ordinare, & dirigere ſuam prædicationem, & omnes ſuas vires ad pacem Populorum.*

Rogate quæ ad pacem ſunt Hieruſalem, & abundantia diligentibus te: fiat pax. Nota, quod iſta verba in corde ſemper ruminabit Seraphicus P. S. Franciſcus; quia ſciebat hæc dirigi ad prædicatores, quorum munus eſt annuntiare ſemper pacem, prædicare pacem, & omnes ad charitatis concordiam excitare. *Op. Itin. ment. in prolog.*

13. *Devoti Mariæ Virginis lætantur, quia ipſa duce in domum Domini ambulant.*

Lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi. Quid tibi dictum eſt? tibi, ò devote B. Virginis dictum eſt, quod auxilio, & educatu Mariæ in domum Domini ibis, ideò lætari debes; & verè dicere potes: lætatus ſum in his, quæ dicta ſunt mihi in domum Domini ibo te duce, ò Maria Virgo dulciſſima: & meritò hæc dicuntur; quia Maria eſt dux, & ductrix noſtra in omnibus viis noſtris. *Op Pſalt B.Virg. Pſal.121. & 24. & op. Pſalt. min. quinquag.1.*

14. *Maria cœleſtis Hieruſalem pax, & pacatrix noſtra.*

Hieruſalem, quæ ædificatur ut Civitas, cujus participatio ejus in idipſum. Nota, quod myſticè hæc civitas Hieruſalem cœleſtis eſt Maria Virgo: Civitas inquam, quam vidit B. Joan. *Apoc. c.21.* tanquam aurum mundum ſimile vitro mundo; ſcilicet aurum mundum per charitatem, vitrum per caſtitatem: eſt & Hieruſalem, ſcilicet pax noſtrorum cordium beata, & ſalus: & pacatrix Dei cum homine. *Opuſ. Pſalt. B. Virg. Pſalm.121. & Pſ.46. & op. Pſalt. min quinquag. 1.* Dicamus ergo B.V. quæ eſt Hieruſalem cœleſtis civitas, ad ipſius præmia venientes; pacem, & indulgentiam Virgo nobis impetra, palmamque de hoſtibus, & triumphum: conforta, & conſolare cor noſtrum tuæ dulcedinis pietate: ſic Domina infunde nobis clementiam, ut devotè in Domino moriamur. *Opuſc. Pſalt. B.Virg. Pſalm.121.*

PSALMUS CXXII.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod in hoc quarto Pſalmo fit recurſus ad Dominum virtute confidentiæ, & charitatis inter quaſlibet anguſtias: & ideò totus Pſalmus eſt de hac confidentia in Deum.

2. *Charitas omnia facit communia, & ideò orans pro ſe, orat pro omnibus.*

Ad te levavi oculos meos, qui habitas in Cælis. Quis eſt, qui dicit ad te levavi? Nota, quod omnes fideles cum Eccleſiâ ſimul hoc dicunt: levavi, non levavimus; quia omnes unum ſumus in Chriſto, tanquam ejus membra: & hoc propter regni identitatem; cujus ſumus cohæredes cum Chriſto propter nimiam dilectionem, qua dilexit nos, & propter conformitatem naturæ. *Pſ.122.*

3. *Iuſtus quatuor oculos debet habere, ſi vult ad Deum ſe elevare.*

Ad te levavi oculos meos qui habitas in Cælis. Nota, quod dicit: oculos, & non oculum: & ne putes, quod duos tantùm oculos habeat vir juſtus: adverte, quod quatuor oculos debet habere, ſi vult ad Deum elevari; oculi præcipuè ſunt quidem duo; ſcilicet oculus dilectionis, & oculus fidei; ſed oculus dilectionis, eſt duplex, ſcilicet Dei, & proximi: oculus fidei item eſt duplex ſcilicet cognitio, & devotio. Iſti quatuor oculi igitur levandi ſunt ad Deum, quia & fide ſpeculativa, & practica, nempè devotione & diligendo Deum, & propter Deum proximum, ad Deum anima ſublevatur. *Pſal.122.*

4. *Alij habent oculos lupi, alij columbæ: illi non levantur ad Deum, ſed ad diabolum: iſti ad Deum ferunt animam: illi ad terrena: iſti ad cæleſtia.*

Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cælis. Si levabat oculos ad Deum contemplandum; ergo ejus oculi erunt columbini, & puri, & in Deum ſolùm converſi: non ſic habens oculos lupinos, quos ad diabolum, & ad terrena convertit: Juſti ad cœlum levant oculos: impij ad loca immunda, in quibus habitat diabolus. *Jer.2. Dom.13. poſt Pentec. & in Lucam c.16.v.13.*

5. *Qui vult ad Deum levare oculos, debet prius levare caput.*

Ad te levavi oculos meos. Cur non dicit levavi caput, ſed oculos? quia non poteſt quis levare oculos, niſi prius levet caput ad Cœlum: levare autem caput ad Deum, eſt animam ad Deum ordinare per ſpem, & fiduciam, firmamque expectationem gratiæ, & gloriæ, ex quo poſtea ſequitur levatio oculorum per conſiderationem rerum cœleſtium. *in Lucam c.21.v.18.*

6. *Qualis fueris cum Deo, talis erit tibi Deus.*

Sicut oculi ſervorum in manibus Dominorum ſuorum, ita oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri. Nota, quod Propheta non ſervat ordinem debitum in hac ſimilitudine: dicit enim, quod: *ſicut oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ, ita oculi noſtri ad Dominum.* Cur non dicit: ita oculi noſtri in manibus Domini? ſed tamen hoc intelligitur dum dicit, donec miſereatur noſtri: vult dicere, quod ſi oculos ad Deum levaverimus, & Deus ſuos inclinat ad nos; ſi manus, & ipſe levabit nos manibus ſuis. Si os ori Dei apponemus, & ipſe os ſuum nobis exhibebit, dans loqui ſanctè, & ſic de cæteris, ut videas, quod qualis fueris cum Deo, talis erit tibi Deus. *Pſal.122.*

7. *Oculi cordis ad Dominum ſunt levandi, ut miſereatur noſtri; & nobis provideat in omnibus neceſſitatibus.*

Sicut oculi ſervorum. Donec miſereatur noſtri. Ideſt ut miſereatur noſtri: ex quo clareſcit, quod ad evitanda mala imminentia, in oratione debemus cor levare ad Dominum, ut miſereatur noſtri in omnibus, & per omnia. Nota etiam, quod dicit, quod oculi debent elevari ut oculi ſervorum, ut nobis incutiat timorem, & pudorem. *Pſalm.122. & 17. & 109. & opuſcul. medit. vita Chriſti cap. 1. & opuſcul. de ſex alis Seraph.cap.8.*

8. *Invitatur*

Applicatio ad Mariam Virginem.

8. *Invitatur anima ad recurrendum ad Mariam.* Dicat ergo. Ad te levavi oculos meos Regina, quæ regnas in Cœlis:adjutorium noſtrum in virture ſit nominis tui, per te omnia noſtra dirigantur: benedicta ſis in Cœlo,& in terra, in mari & in omnibus abyſſis: benedicta ſit fœcunditas tua: benedicta ſit virginitas,& munditia tua: benedictum ſit corpus tuum ſanctum: benedicta ſit anima tua ſanctiſſima. *Op. ſalterium B. V. Pſal. 122.*

9. *Oculos noſtros ad Mariam converſos habeamus.*

Sicut oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ. Ancilla Dominæ Mariæ eſt quælibet anima fidelis; imò etiam Eccleſia univerſalis; oculi hujus ancillæ in manus Dominæ ſuæ ſemper debent eſſe, & ad manus Mariæ adſpicere,ut per manus illius aliquid boni accipiamus,& per manus ejus quicquid boni agimus,Domino offeramus:benè igitur nobis chariſſimi, benè nobis, quod talem Dominam habemus,quæ manus tam liberales ad nos habet, & tam præpotens eſt apud filium ſuper nos, ut ſecuri ad ipſam confugere poſſimus omnes nos. *Op. ſpec. B. Virg lect.*

PSALMUS CXXIII.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quòd hic eſt quintus gradus, & quintum canticum graduum, quo vir juſtus aſcendens,non ſibi,ſed Deo attribuit ſuam liberationem,pro qua in præcedenti Pſalmo oraverat dicens: *miſerere noſtri Domine.*

2. *Juſti nihil debent timere, quia habent undique præſidia,ſcilicet Dei protectionem,& Angelorum.*

Niſi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Iſraël; niſi quia,&c. Cum exurgerent homines,&c. Cum iraſceretur furor eorum,&c. Torrentem pertranſivit Anima noſtra. Ex textu hujus Pſalmi clarè patet, quod Chriſtiani non debent timere,nec fugere ab infeſtationibus dæmonum, licet ubique nos tentantium,quia habemus undique præſidia, ſcilicet ipſum Dominum, & Angelos nobis aſſiſtentes, *ſerm. 17. Hexam.*

3. *Diabolus cum aliquem tentat, tunc ſuis dentibus conatur ipſum capere.*

Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Scilicet dæmonum, quorum dentes ſunt tentationes, quibus conatur capere, & mordere nos. *ſer. 4. Dom. 1. Adv.*

4. *Detractores ſunt dentes Diaboli, ſicut contentioſi,blaſphemi & impudici.*

Qui non dedit nos in captionem dentibus eorum. Quinam ſunt dentes Diaboli,niſi detractores contentioſi, blaſphemi, perjuri, mendaces, impori, & impurè loquentes?his dentibus quærit capere diabolus homines, & felix, qui his dentibus caninis non læditur. *ſer. 3 Dom. 4 poſt Pentec.*

5. *Per contemplationem anima ſpiritualiter moritur in Deo, & ſimul abripitur de laqueis hujus vitæ & vitiorum, ſicut paſſer.*

Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium. Nota felicitatem animæ à Deo ſublevatæ ſuo auxilio, quæ eſt ſicut paſſer, ſcilicet modica humilitate,calida charitate, velox volatu contemplationis; ſic ſublevata in contemplatione, liberatur à laqueis hujus mortalitatis, & vitiorum; quorum plenus eſt Mundus, & in Deo moritur; nidificans ſibi vitam cœleſtem. O felix talis anima,ò felix hæc mors: utinam & mihi det Deus, ut moriar hac morte, quæ eſt mors potius Angelorum,quàm hominum! *Op. medit. vita Chriſti c. 49. Pſal. 3. & 21. & 59. & 68. & 101.*

6. *Adjutorium noſtrum eſt in nomine Ieſu.*

Adjutorium noſtrum in nomine Domini. Quodnam eſt nomen Domini? Hoc eſt nomen Jeſu: in cujus virtute nobis omne adjutorium venit: eſt enim nomen virtuoſum, quia ſuperat hoſtes, deſtruens eorum laqueos, congregat cives, reparat vires, revocat mentes: eſt & gratioſum, cum ſit fidei fundamentum,ſpei firmamentum, charitatis augmentum, juſtitiæ complementum: eſt & gaudioſum, eſt enim jubilus in corde,melos in aure, mel in ore: nomen benedictum, quod oſtendit tantos virtutum effectus. *Op. de quinque feſtivit. Pueri Ieſu ſolemn. 3.*

7. *Abſque adjutorio Mariæ Virginis, omnia mala nos inveniunt; ideò ad ipſam eſt confugiendum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Niſi quia Dominus erat in nobis. Dicamus etiam verè ad gloriam B. Virginis, Niſi quia Domina Virgo erat in nobis, ſcilicet in adjutorium, & protectionem noſtram, inveniſſent nos pericula omnia; ipſa enim detinet Deum, ne peccatoribus iraſcatur; detinet dæmones,ne nobis noceant; detinet omnia mala, ne ad nos perveniant: dicamus ergo toto corde: eſto ô Maria defenſatrix noſtra, & ante Deum advocata noſtra: oſtende nobis miſericordiam tuam, & conforta nos in ſervitio ſancto tuo: Benedicant te Angeli in Cœlo: benedicant te homines omnes ſuper terram: non tradas beſtiis animas confitentium tibi; ora te canentium non obturantur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 123. & op. ſpecul. B. Virg. lec 7.*

PSALMUS CXXIV.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod in hoc Pſalmo oſtenditur, quod tota lætitia noſtra debet eſſe in confidentia de Dei auxilio, in quo totum cor, & ſpem debemus collocare.

2. *Chriſtiani multi ſunt, & unum ſimul per charitatem.*

Qui confidunt in Domino ſicut Mons Sion, non commovebitur in æternum qui habitat in Hieruſalem. Nota, quod hic ponit plurale, & poſtea ſingulare contra regulam grammaticalem: & quare hoc? quia per charitatem qui in Chriſto ſunt uniti, ſunt multi, & unum, charitas enim multa in unum congerit, & unit. *Pſal.* 124.

3. *A Deo omne bonum.*

Qui confidunt in Domino ſicut mons Sion. Cur non dicit in plurali; ſicut montes, ſed ſicut mons Sion? mons Sion eſt unus, & ſignificat Deum, qui unus in ſe, & unus in omnibus, à quo ut à principio, & fine ultimo, omnia proveniunt bona: beatus ergo qui ſe fidit huic monti Sion. *Pſal.* 124.

4. *Confidentia in Deo mirabilia operatur.*

Qui confidunt in Domino, ſicut mons Sion, non commovebitur in æternum qui habitat in Hieruſalem. Vide quid operatur confidentia firma in Deo: quia enim puſillanimitas eſt cauſa ruinæ; ſic confidentia cauſa conſtantiæ: ideò qui confidunt in Domino fiunt firmi, ſicut mons Sion propter ſoliditatem fortitudinis, & patientiæ: iſtique habitant in Hieruſalem per tranquillitatem pacis, & concordiæ, non turbando ſe ipſos interius in animo, & non ſcandalizando proximum exterius in verbo, nec commovebuntur propter impetuoſitatem furoris, & iracundiæ: vide igitur quàm mirabiles effectus gignit in anima perfecta confidentia in Deum, quod proprie activis dicitur. *Ser* 2. *Dom.* 1. *quadrag. & ſer.* 3. *Dom.* 23. *poſt Pentec. & op. de dono fortitudinis, c.* 3.

5. *Idem probatur exemplo ſanctorum.*

Qui confidunt in Domino ſicut mons Sion, non commovebitur. Ecce quàm verum eſt hoc dictum; nam ſancti ob iſtam confidentiam in Deo firmatam, & fundatam, ſicut mons Sion perſiſterunt ſecuri, & immobiles in ſuis paſſionibus: ſicut Stephanus contra lapides, laurentius contra ignem, & ideò meritò in illam cœleſtem Hieruſalem fuerunt introducti, quæ eſt domus firma, & ſtabilis. *Ser.* 1. *in feſto omn. ſancto. & ſerm.* 1. *in dedicat. Eccleſ. & Pſalm* 118. *cap.* 10. *v.* 16. *& ſap. c.* 3.

6. *Eccleſia ſecura, & firma, quia fundata eſt in Chriſto petra firmiſſima; & ab Angelis cuſtodita.*

Montes in circuitu ejus, & Dominus in circuitu populi ſui. Qui ſunt iſti montes in circuitu Hieruſalem? & quomodò Dominus dicitur populi habitantis in hac civitate? Nota, quod iſti ſunt Angelorum exercitus, qui dicuntur montes propter altitudinem, & firmitatem ſuam: iſti ſunt cuſtodes cuſtodientes Eccleſiam; & Dominus ſimul eſt cuſtos principalis populi ſui: felix igitur qui habitat in Hieruſalem: quod & poteſt dici etiam de Eccleſia triumphante. *Ser.* 17. *in Hexaem. & ſer.* 2. *in dedicat. in Ioan. c.* 8. *v.* 1.

7. *Felicitas Eccleſiæ hic innuitur.*

Montes in circuitu ejus. Nota hic ſermonem eſſe de Eccleſia, quæ appellatur recte civitas; ſed ſimul eſt ſponſa, & ovis Chriſti: Civitas propter collectionem fidelium; & ideò ut talis habet montes, ſcilicet Angelos, & ſanctos ipſam cuſtodientes à vi tyrannorum, à fraude hæreticorum, à tentatione dæmonum: dicitur etiam, (*ſponſa,*) ſcilicet Chriſti ornata ut Hieruſalem, ſcilicet bonis operibus, bonis moribus, & ordinibus ſive gradibus: dicitur &, (*ovis,*) quia intendit ad paſcua fidelium. *Pſal.* 124.

8. *Felicitas ſtatus innocentiæ hic exprimitur.*

Montes in circuitu ejus. Quid eſt montes in circuitu? hoc autem dicitur de ſtatu innocentiæ; in quo omnia in homine erant in perfecta cuſtodia, habebatque Angelos, & Dominum cuſtodientes illam civitatem. *Sermon.* 4. *Dom.* 12. *poſt Pentecoſt.*

9. *Verus fidelis bonus, & rectus corde, retributionem in Eccleſiâ recipit.*

Benefac Domine bonis, & rectis corde. Scilicet retributionem confert bonis, ſcilicet habentibus bonam voluntatem, & rectis corde per ſanctam operationem. *Pſalm.* 124.

10. *Deus benefacit benefacientibus, & malefacit malefacientibus.*

Benefac Domine: & rectis corde, declinantes &c. Ecce, quod Deus bonis benè operantibus benefacit: malefacientibus autem retribuet abundanter pœnam. *Ser.* 1. *Dom.* 2. *in quadrag.*

11. *Confidentia in Maria Virgine quanta bona conferat.*

Qui confidunt in Domino (Dicamus & nos) in Maria Virgine, non commovebuntur à facie inimici; & ideò gaudere, & exultare debent omnes, qui diligunt eam, quia ipſa adjuvat eos in die tribulationis: dicamus ergo confidenter ipſi B. Virgini; reminiſcere miſericordiarum tuarum Domina, & releva peregrinationem incolatus noſtri; converte amabilem vultum tuum ſuper nos: confunde, & deſtrue inimicos noſtros omnes: benedicta ſint omnia opera manuum tuarum Domina: benedicta ſint omnia miracula tua. *Opuſcul. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 124. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

12. *Beata Virgo Maria fuit mons, & petra firmiſſima, ſuper quam ædificata eſt Eccleſia.*

Sicut mons Sion non commovebitur. Nota, quod hic mons Sion ſignificat B. Virginem, quæ fuit mons ſuper omnes montes, fuitque mons, & petra firmiſſima, quæ numquam ſicut Adamas potuit ullis tentationibus, & turbationibus concuti, niſi ad effuſionem ſanguinis filii: & ideò ſuper ipſam fuit fundata Eccleſia quia in ipſa ſola permanſit fides tempore paſſionis Chriſti. *Sermon. de B. Virgine.*

PSALMUS

PSALMUS CXXV.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod hic Pſalmus dicitur Canticum, ſcilicet de reverſione à ſpirituali captivitate, in qua erat anima, ad Deum: & de hac agit gratias Deo: unde dicitur hic *In convertendo Dominus captivitatem Sion, facti ſumus ſicut conſolati*: plene conſolati, & perfecte. *Pſal.* 125.

2. *Deo gratias agere laudibus vocalibus, quàm dulce, & fructuoſum.*

Repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exultatione. Quomodò os poteſt repleri gaudio, & lingua exultatione, ſi reſidet tantùm in corde? ſed attende, quod hoc dicitur ob ſuperabundantiam gaudij reſidentis in corde, quod facit exire per os, ſcilicet per laudes divinas, gratias agendo pro bonis tam temporalibus, quàm ſpiritualibus: quid enim melius, quàm quod in corde gerimus, ore promamus, & calamo exprimamus Deo gratias. Hoc enim nec aliquid brevius dici, nec audiri levius, nec intelligi gratius, nec agi fructuoſius poteſt. *ſer.* 1. *de una Virgine*. Nota etiam, quod ſubdit: *tunc dicent inter gentes magnificabit Dominus facere cum eis*: quia illis Dei laudatoribus, & gratias agentibus, Deus magna confert ſua luce, & veritate, eos illuminando. *Op. de ſeptem itin. ætern. d.* 5.

3. *Deus ſuos fideles ſervos quàm magnificat.*

Magnificavit Dominus facere nobiſcum, facti ſumus lætantes. Cur lætantes: quia Dominus fideles ſuos ſervos tanti magnificat: quia largitate rationis ditat, quia infuſione gratiæ viſitat, quia honore collatæ virtutis exaltat, quibus anima maxime reficitur: quia magno animo, & rationali nihil eſt magnum, nec ſatiat eum, niſi ſolus Deus, qui eſt immenſus: ergo Deus ſolus ſeipſo magnificat animam. *Op. de dono fortitud. c.* 3.

4. *Quærat homo gratiam apud Deum, eamque inveniet apud Deum, & homines.*

In convertendo Dominus facti ſumus conſolati; ſcilicet in mente munda conſolatio deſcendit: *tunc repletum eſt gaudio os noſtrum & lingua noſtra exultatione*, ſcilicet gaudium in Dei laudibus decantandis pure, & devotè auctum eſt. *Tunc dicent inter gentes, magnificavit Dominus facere cum eis*; ſcilicet quia ex hoc bona fama apud homines redundavit: ſicque oleum in lampade apparuit nempe bona conſcientia in mente, & lumen in oleo, ſcilicet bona fama, quæ proximo lucet; per quod patet, quod qui quærit gratiam apud Deum, invenit eam apud Deum, & homines, *Pſalm.* 125, ſic B. Virgo dicebat: *quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*; ſcilicet quia quæſivit gratiam apud Deum; invenit gratiam apud Deum, & homines.

5. *Spiritus ſancti gratia adveniente, liberatur homo à captivitate culpæ.*

Converte Domine captivitatem noſtram, ſicut torrens in auſtro. Sed quænam eſt hæc ſimilitudo? ſcilicet torrentis in Auſtro, converſionis, liberationiſque captivitatis hominis? optima quidem; nam homo exiſtens in peccato eſt captivus, & veluti obſtrictus glacie diaboli; ſed flante auſtro calido, ſcilicet Spiritu ſancto, diſſolvitur glacies peccatorum, currunt torrentes lachrymarum, & ſic liberatur homo à tali captivitate, & ſemina bonorum operum, quaſi quibuſdam pluviis convaleſcunt ad mercedem æternæ vitæ. *ſer.* 5 *fer.* 4. *ciner.*

6. *Semina lachrymarum abundanter immiſſa abundantem fructum producunt; & qui parce ea ſeminat, parce & metet.*

Qui ſeminant in lachrymis in exultatione metent. Vide qualis ſit fructus lachrymarum: nam qui abundanter eas ſeminat, abundantem fructum æternæ beatitudinis reportat: & ideò ſicut torrens in auſtro ſcilicet flante Spiritus ſancti gratiâ, & fervore veluti quibuſdam pluviis auſtralibus, ſemina bonorum operum convaleſcunt, & fructum æternæ beatitudinis generat: qui verò parce eas ſeminat, parce & metet: ideſt qui tardè convertuntur parum ſeminant: qui citò multum ſeminant, & multum metere poſſunt: quantò enim qui tardius, & minus ſatisfaciet, tantò minus præmium habebit, & majorem pœnam in purgatorio patietur *ſer.* 5 *in die cinerum*.

7. *Chriſtus fuit primus ſeminator, ut nos excitaret ad ſui imitationem.*

Qui ſeminant in lachrymis. Nota, quod hic excitatur homo ad ſeminandum exemplo Chriſti Jesu, qui fuit primus ſeminator; nam de horreo, ſcilicet de ſinu Patris exivit, & in Cophinum B. Virginis miſſus eſt, & inde exivit ad ſerendum in agrum, ſcilicet in mundum, & ibi fructificavit; triplexque ſemen jecit in mundum, ideſt ad aures, ad oculos, & ad cor: ad aures verbo doctrinæ ad oculos vitæ; & ad cor inſpiratione gratiæ: Phariſæi, & Scribæ ſeminaverunt verbo oris, & non exemplo: Apoſtoli utroque modo: ad cor autem ſolus Deus: Primus ſator dicitur minimus in regno cœlorum, ſecundus ſator eſt major: tertius autem eſt maximus. *Pſal.* 125.

8. *Iuſti ſeminant in hac vitâ lachrymas, & pœnalitates: & in Cœlo metunt fructum gloriæ: mali ſeminant malè, ſcilicet ſemen voluptatum, & metunt abundanter mala pœnæ infernalis in altera vitâ.*

Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. Nota, quod hæc dicuntur ad differentiam malè ſeminantium: Boni enim ſeminant in lachrymis, ſcilicet opera gravia, & ſenſualitati lachrymoſa, tribulationes, mortificationes, confeſſionem peccatorum, abſtinentiam cibi: ſed iſti in gaudio metent fructus bonorum operum, quia eorum triſtitia vertetur in gaudium: mali autem ſeminant in voluptatibus, divitiis, honoribus opera mala. iſtique abundanter metent in gehenna; nempe colligent ignem, vermes, fœtorem, fumum, tenebras, vincula,

la,& frigus: ſemina ergo, ô homo lachrymando in contritione, & metes exultando in retributione; imò certè Angeli metunt exultando, quod nos ſeminamus ſuſpirando: è contrario carnales ſeminant ſemen carnalitatis omni loco, & tempore, quo poſſunt, & Avari ſeminant ſemen cupiditatis, & in triſtitia metent. *Ser.2.& 3. Dom. ſexag.in Lucam c.10.v.3.*

9. *Lachryma fecundant animam ad producendum fructus in abundantiâ.*

Qui ſeminant in lachrymis. Cur non dicitur: qui ſeminant lachrymas. ſed in lachrymis? quia lachrymæ ſunt aqua fæcundans animam, ex qua abundanter producit poſtea fructus bonorum operum. *Op. diat. tit.7. c.3.*

10. *Chriſtus eſt via, in qua nos poſuit euntes, ut eamus de virtute in virtutem.*

Euntes ibant, & flebant mittentes ſemina ſua. Quid eſt euntes ibant? ad quid hæc repetitio? ſi erant euntes, cur dicitur poſtea ibant? ſed hoc dicitur cum maximo myſterio; nemo enim poteſt ire per viam perfectionis, niſi à Chriſto, qui eſt via, prius ponatur in viâ incedens, ut eat. ſcilicet de virtute in virtutem; quia ipſe prævenit nos, ut ſequamur. *in Ioan. cap.15. verſ.16. & ſermon.3. Dom.13. poſt Pentec.*

11. *Qui ſeminat in lachrymis opera, præcipuè eleemoſynam, in viâ pœnitentiæ, fructum abundantem in exultatione reportabit.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Euntes ibant, & flebant, mittentes ſemina ſua: venientes autem venient. Cur flebant mittentes ſemina ſua, & non potius gaudebant? quia ſicut ſemen gelu preſſum, & retardatum, profert uberiorem fructum, ſic ſemen boni operis, præcipuè eleemoſynæ in tribulatione ſeminatum, uberiorem fructum reportabit. *Opuſc. diat.tit.2.cap.7.* Tu igitur ſi ſeminaſti tibi ad juſtitiam, ſi ex vera notitia tui evigilaſti timere Deum, & teipſum humiliaſti, fudiſti lachrymas, eleemoſynas profudiſti, cæteriſque pietatis operibus emancipaſti: ſi jejuniis & vigiliis afflixiſti corpus: ſi pectus tunſionibus, cœlos clamoribus fatigaſti: hoc eſt ſeminare ad juſtitiam, & veniens venies cum exultatione portans manipulos tuos. *Opuſcul. meditat. vita Chriſti cap.48. in Lucam cap.21. verſ.31. & Pſalm.7.*

12. *Maria Virgo convertens ad nos faciem, convertit nos à captivitate, & à mæſtitia, & gaudium plenum nobis adfert.*

In convertendo Dominus captivitatem noſtram facti ſumus ſicut conſolati. Quid eſt, & quomodò, & quando Deus convertit captivitatem noſtram in libertatem, & mæſtitiam in lætitiam? quando Maria Virgo convertit faciem ſuam ſereniſſimam ſuper nos: tunc enim lætificat nos, & omnem mæſtitiam in gaudium convertit; quia eſt benedicta ſuper omnes mulieres, & ita benedicta, quod benedictionem nobis immittit. Benedicta igitur ſis, ô ſacrarium Chriſti præ cunctis mulieribus ſuper terram: benedictum ſit glorioſum nomen tuum, quod os Domini mirabiliter nominavit. *Opuſc. Pſalt. B.Virg. Pſal.125. & op. ſpecu. B.Virg. lec.15.*

13. *Nomen Beatæ Virginis devote pronuntiatum, exultatione replet cor noſtrum.*

Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exultatione. Jam dictum eſt, quod juſtus Deo laudes promens repletur in ore, & corde exultatione; idem & dic de pronuntiantibus devotè ſanctiſſimum nomen Beatæ Virginis, & ejus laudes decantantibus: verè enim nomen Mariæ eſt illud, quod os Domini nominavit, ſcilicet à Deo inventum, & expoſitum, & ab ipſo virtuoſum redditum: ideò nec poteſt nominari, quin accendat, nec cogitari, quin recreet affectus diligentium ipſum, nec piè memoriæ hujus nominis portas ingredi quis poteſt ſine dulcedine ſibi divinitus inſita. *Op. Pſalt. B.Virg. Pſal.125. & op. ſpecu. B.Virg. lec.9.*

14. *Laudes B. Virginis devote decantata os, & cor dulcedine, & omni gratia replet.*

Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exultatione. O quàm verè dici hæc poſſunt à devotis Mariæ in ipſius honorem laudes decantantibus: dicitur autem os, & lingua repleta exultatione ex ſuperabundantiâ dulcedinis in corde exiſtentis. Maria igitur à Deo ab æterno prædeſtinata, & creaturis cæteris prælecta: à Patriarchis præfigurata, à Prophetis prænuntiata; ab Evangeliſtis exhibita, & monſtrata, ab Angelis venerabiliter, atque officioſiſſime ſalutata eſt, omni laude digniſſima pluſquam valeat dici ab ullâ linguâ; ita ut omne, quod poterat dici de ea, quæ eſt Mater Dei facta, minus ſit ſemper. *Op. ſpecul. B.Virg. prolog. & ſer.1. de B.Virgine.* Benedictum igitur ſis ô ſacrarium Chriſti præ cæteris mulieribus ſuper terram; benedictum ſit glorioſum nomen tuum, quod os Domini mirabiliter nominavit: Non deficiat laus tua de labiis noſtris, nec charitas tua de præcordiis noſtris: qui te diligunt, & laudant benedicuntur à Deo, & qui te volunt diligere non defraudentur à fide. *Opuſcul. Pſalt. Beatæ Virgin. Pſal.125.*

PSALMUS CXXVI.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod in ſeptem Pſalmis ſuprapoſitis actum eſt de reditu hominis à captivitate, per quam ſignificatur vetus teſtamentum; nunc fit tranſitus ad novum de ædificatione ſpirituali Eccleſiæ, quæ fit de lapidibus vivis, ſcilicet de reverſis à captivitate: & ideò titulus eſt Canticum, ſcilicet lætitia de hac ædificatione myſtica.

2. *Civitatis ſpiritualis ædificatio, quàm differens ab ædificatione civitatis diaboli.*

Niſi Dominus ædificaverit Domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam. Nota, quod dum hic ponitur Deus ædificator civitatis ſpiritualis datur intelligi,

intelligi, quod fundamentum debet incipere, in alto, ſcilicet in Deo, in Chriſto Jeſu, in Cœlo; non in imo, ſcilicet in temporalibus, ſicut fundamentum civitatis diaboli eſt in luto: ſumptus autem congregandi in hac ædificatione conſiſtit in erogatione rerum pauperibus: ſumptus autem in Civitate diaboli è contra in avaritia collocati ſunt: incipiamus igitur ab alto, ſcilicet à Deo per fidem, ſpem, & charitatem hanc fabricam ſpiritualem. *Pſalm.* 126. *& Pſalm.* 107. *&* 110. *&* 124.

3. *Sine Dei ſpeciali concurſu fruſtra laborant Doctores, & Miniſtri Eccleſiæ in ædificatione ſpirituali animarum, & in cuſtodia ipſarum; quia Deus eſt ædificator, & cuſtos principalis, ex quo omnis ædificatio, & cuſtodia provenit; unde rectè hic dicitur.*

Niſi Dominus ædificaverit Domum: niſi Dominus cuſtodierit Civitatem. Scilicet infundendo cuſtodienti charitatem, fruſtra vigilat qui cuſtodit eam per infirmam voluntatem. *Pſalm.* 118. *c.* . *v.* 5. *& in Lucam c.* 10. *v.* 37 *& in Ioan. c.* 8. *v.* 49 *& c.* 17. *v.* 11. *&* 14. *& op. expoſit. miſſæ c.* 1. Debet ergo Prælatus non ſolum per ſe orare, ſed etiam pro ſubditis, quos non ſufficit ſine divino auxilio cuſtodire; & ideò in Deo confidens negotia eorum curet promovere fideliter apud Deum, ipſum placando, gratiam impetrando, & conſervando à malis, tanquam ſequeſter, & mediator. *Op. de ſex alis Seraph. c.* 8.

4. *Qui vult ædificare ſpiritualiter Domum animæ, debet quidem expectare à Deo auxilium; ſed tamen ipſe ſuis bonis operibus, & laboribus cooperare.*

Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere. Scilicet antequam veniat lux divini auxilij, ſed poſt: *Surgite qui manducatis panem doloris*; ſurgite in oratione, in inquiſitione veritatis, in deſiderio charitatis, & in operatione virtutis: & hoc eſt ſurgere poſt ſeſſionem, ſcilicet in cinere humilitatis contritionis, & manducare panem doloris, ſcilicet pœnitentiæ. *Pſal.* 126. *in Lucam c.* 7. *verſ.* 17. *& cap.* 14. *verſ.* 16.

5. *Qui ante lucem, & de nocte, laborat, in vanum laborat.*

Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere. Cur ante lucem ſurgere dicit eſſe vanum? nonne bonum & pium eſt de nocte ſurgere, & divino obſequio incumbere? bonum eſt, & optimum; ſed etiam tales debent non ſurgere ante lucem, ſcilicet divinæ gratiæ, qui enim ſine iſta laborat, in vanum laborat: ſic & dicebant Apoſtoli in Perſona iſtorum in nocte peccati laborantium: *per totam noctem laborantes, nihil cepimus: ex Luc. c.* 5. ideò rectè dicitur: vanum eſſe ante lucem ſurgere. *in Ioan. c.* 11. *v.* 3.

6. *Merces in gloria laborantium in hac vita, eſt Chriſtus filius Mariæ Virginis.*

Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini filij merces fructus ventris. Ecce qualis erit merces manducantium panem doloris, pœnitentiæque partes, & opera exequentium, qui ſunt dilecti filij Dei; nempè fruitio fructus ventris Mariæ, qui eſt Chriſtus Jeſus datus in perpetuam hæreditatem, & mercedem delicioſam dilectis filiis poſt iſtam vitam: merces iſta ſatiat appetitum animæ, quia intime, & per convenientiam ei illabitur: delectat ratione convenientiæ: quia anima nulli melius convenit quam illi, ad cujus imaginem, & ſimilitudinem eſt formata. *ſer.* 1. *Dom. ſexageſ.*

7. *Chriſtus eſt merces filiorum dilectorum: & filii ſunt merces Chriſti Jeſu.*

Ecce hæreditas Domini filii merces fructus ventris. Nota, quod dicit, quod filii dilecti ſunt merces fructus ventris Mariæ, ſcilicet Chriſti Jeſu: nec exprimit, an ſint merces activè, an paſſivè; ut detur intelligi & fœlicitas filiorum dilectorum pœnitentium, & ſimul amor intenſiſſimus Chriſti in ipſos: Nam iſti filij dicuntur merces paſſivè Chriſti, quia meruit naſcendo, in præſepio jacendo, circumciſionem patiendo, meruit docendo, meruit opera ſalutis noſtræ exercendo, meruit moriendo, meruit nobis triginta tribus annis ſerviendo: vide ergo, quod multi Filij ſunt merces unici filii Dei: unde nobis continuè dicit illa verba *Zach.* 11. *Si bonum eſt in oculis veſtris, afferte mercedem meam.* Adde, quod filii iſti dilecti ſunt merces activè Chriſti Jeſu: quia ipſe Jeſus eſt merces delicioſiſſima, virtuoſiſſima, copioſiſſima, & ſufficientiſſima noſtrorum laborum. *Op. pecul. B.V. lec.* 16. *&* 17.

8. *Apoſtoli, & Prædicatores ſunt filii excuſſorum, ſcilicet Prophetarum, & Patriarcharum excuſſorum, & excutientes triticum à palea, bonos à malis: & hoc flagello verbi Dei, & tribulationis.*

Sicut ſagitta in manu potentis, ita filij excuſſorum. Qui ſunt iſti filii excuſſorum? & qui excuſſi? Nota: excuſſores dicuntur Prophetæ, & Patriarchæ, & Apoſtoli, quia excutierunt triticum à palea, ſcilicet bonos à malis, virtutes à vitiis, & ideò dicuntur: *ſicut ſagitta in manu potentis*, ſcilicet valentia in arte arcus, & ideò à manu Domini miſſi, ut ſagittarent verbo, & exemplo omnes peccatores, eoſque à viâ inferni ad viam cœli deducentes: ſicque pro patribus iſtis nati ſunt filij Chriſto; qui ſunt ejus merces. Nota etiam: dicuntur & excuſſi ſcilicet flagello diſciplinæ. *ſer.* 22. *Hexaem. & Pſalm.* 126.

9. *Beatus ſolus, qui implet deſiderium ſuum ex bonis æternis.*

Beatus vir, qui implevit deſiderium ſuum ex ipſis, non confundetur. Quis eſt, qui poſſit implere deſiderium animæ, ſi ejus appetitus eſt interminabilis? Nota, quod alia ſunt terminata, & limitata, ſuntque omnia creata; alia interminata, & infinita, ſuntque æterna Cor noſtrum primis non poteſt impleri, ſed quidem poteſt ſatiari his ſecundis: & in hac vita mediante fide, & in alia mediante gloria. *Op. de dono pietat. c.* 3. *& op. de ſeptem itiner. æternit. d.* 5.

10. *Niſi per Mariam Virginem ædificetur domus cordis noſtri non permanebit in æternum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Niſi Dominus ædificaverit domum. Dicamus nos: niſi Domina Virgo ædificaverit domum cordis noſtri, in vanum laborant, qui ædificant eam, ad Mariam igitur recurrendum, & orandum, ut dignetur ædificare noſtram hanc domum, eam fundando, & elevando gratiâ, interceſſione, & virtute ſua; ſic enim ejus ædificium permanebit in æternum, & nos firmi manebimus in perpetuum. O felix illa domus, ad quam Virgo Beatiſſima manum extendit: Dicamus ergo toto corde B. Virgini: ædifica, ô B. Virgo nos, & domum cordis noſtri gratiâ, & virtute tua: benedictum ſit eloquium tuum; & benedicta ſint omnia verba oris tui: benedicantur à Deo qui te benedicunt, & in juſtorum numero computentur: benedic Domina benedicentes te; & ne unquam avertas ab eis gratioſum vultum tuum. *Op. Pſalt. B.Virg.Pſalm.*126.

11. *Niſi B.Virgo cuſtodierit Civitatem, fruſtra vigilant qui cuſtodiunt illam.*

Niſi Dominus. Dicamus & nos: niſi B. Virgo cuſtodierit civitatem, ſcilicet nos, & animas noſtras, fruſtra vigilant qui cuſtodierint illam: eſt enim B. Virgo deputata cuſtos univerſalis, & quies tutior creaturarum, & hominum, *Op. Laus B.Virg. ſig.*10. Ipſa eſt, quæ ſicut pupillam oculi ſervos ſervat Dei, ipſa eſt ſolamen ſæculi, ipſa refugium gregis Dei. *Op.Laus B.Virg. ſig.*15.

12. *Omnes filij dilecti Dei tales ſunt, quia ſunt fructus ventris Mariæ Virginis.*

Ecce hæreditas Domini filij merces fructus ventris. Qui ſunt iſti filij, qui ſunt merces fructus ventris? & quis iſte fructus? fructus eſt ventris Mariæ: quia enim Maria eſt verè Mater Dei, quia ipſum fructum nobis dedit; ideò & filii Dei, ſunt ventris Mariæ, quia hæredes Chriſti. *Op ſpec.B.V. lec.*16.*&* 17.

13. *Quicquid à Chriſto pro nobis geſtum eſt, totum eſt fructus charitatis Mariæ.*

Ecce hæreditas Domini; filij merces fructus ventris. Vide quàm Beatiſſimæ Virgini debeamus; nam cum Chriſtus fuerit incarnatus, natus, circumciſus, mortuus, & tot bona nobis fecerit: totum debemus à charitate affectuoſiſſima Mariæ, quæ nobis genuit Chriſtum Jeſum. *Opuſc. ſpecul. B Virg.lect.*17.

PSALMUS CXXVII.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod in hoc Pſalmo explicatur timor ſanctus, quem habet anima poſt lætitiam ſpiritualem, in qua homo ſentit dulcedinem Dei, timens ab ipſo ſeparari, & ne cor humanum per lætitiam evaneſcat; & ideò iſte gradus eſt ſuperior cæteris jam tranſactis. *Pſal.*127.

2. *Quinam ſint beati, qui ambulant in viis Domini.*

Beati omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus. Qui ſunt iſti felices? ſunt qui timent Dominum, non quocunque timore, ſed timore filiali, & reverentiali: Iſti autem non ſolùm timent ſeparari à Patre per peccatum, ſed reverentiam ſummam ad patrem habent, & ob id ab ipſo non volunt ſeparari: Beati autem ſunt iſti, qui ambulant in viis ejus. Nota autem quod quidam ſunt in via, & ambulant; quidam ſunt in via, & non ambulant, alij extra viam ſunt, & non veniunt ad viam; alij ſunt in via, & cadunt à viâ, primi ſunt verè timentes Deum, & beati, alij nequaquam. *Pſal.*127.

3. *Manducare debet ſervus Dei, ut fortius laboret: ubi de otioſitatis effectibus.*

Labores manuum tuarum, quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit. Quid eſt manducare labores manuum, & non potius fructus laborum? Hoc dicitur, quia manducatio debet à ſervis Dei fieri, non ut manducent, ſed debet habere pro objecto laborem, ſcilicet laborare, & laborando acquirere victum, & ipſo uti ad neceſſitatem, & ad laborandum in via Dei: ſic autem iſte panis, qui manducatur erit panis laboris, & juſtitiæ. *in Lucam c.*10.*v.*8.*& c.*14.*v.*15. Diſce ex hoc, quod non divitiæ honeſtant, nec beatificant, ſed proprij labores, & divitiæ ex juſtis laboribus acquiſitæ. *ſap. c.* 10. Secundò, quod talibus debetur pro mercede beatitudo; & ideò ſubdit: *Beatus es. ſap.c.*3. Tertiò, quod otioſitas eſt fugienda tamquam peſtis corrumpens omnia bona. *Op. de profec.religioſ.l.*1.*c.*39. Quartò, quod omnis homo debet laborare: nam primus homo poſitus eſt in Paradiſo, ut operaretur, & cuſtodiret illum operando: operaretur, inquam, opera propria ad ſtatum ſuum, ordinando ea ad gloriam acquirendam. *Op. de ſeptem itin.ætern. itin.*7.*d.*2.*&* 3.

4. *Uxor hominis debet corrigi, ut domum cuſtodiat, & ſit ſicut vitis abundans.*

Uxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Uxor tua? ergone quilibet habere debet uxorem? maximè, & neceſſario, & hæc eſt ſenſualitas, & caro, quæ ſi non corrigitur, mortem machinatur viro, ut in Paradiſo; ſi corrigitur, tunc interiora domus diſponit: ideò gratia Dei ſtans in medio viri, & uxoris, rationis, & ſenſualitatis, ſi dirigit utrumque, tunc erit ſicut vitis abundans, producens fructus optimos. *Pſalm.*127. Ad litteram verò poteſt hoc intelligi, & ideò ex hoc diſce ô homo, quod uxor à viro debet gubernari, & corripi, ut cuſtodiæ domus interioris incumbat, & ſit ſicut vitis abundans. *Pſalm.*127.

5. Juſtus poſt regenerationem ſpiritualem debet in ſe plantare novellas olivas, ut fructificent filios ſcilicet, ut evellantur vitia, & plantentur virtutes: ideò dicit. *Filij tui ſicut novellæ olivarum in circuitu menſæ tuæ.* Scilicet animæ tuæ, quæ ſic erit menſa Domini. *in Ecclen.c.*3.

6. *Benedictio Dei ſuper timentes eum.*

Et ſic benedicetur homo qui timet Dominum. Ex his verbis, & ſupra poſitis diſcamus, quod timor

mor Domini eſt principium noſtræ ſalutis, noſtræque ſapientiæ, & conſummatio totius vitæ noſtræ: unde dicit, quod ſic benedicetur, ſcilicet ditabitur omnibus bonis in vita, & in morte. *Op. de dono timor.*

7. *Timenti Dominum datur benedictio in præſenti, & in futuro.*

Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas. Vide quod timenti Dominum datur benedictio in præſenti, & in futuro. *Pſal.* 133.

8. *Beati qui timent Mariam Virginem, & faciunt ejus voluntatem.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Beati omnes qui timent Dominum. Si iſti ſunt beati, ergo & beati ſunt, qui timent Mariam Virginem, & qui faciunt voluntatem, & beneplacitum ejus *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 127.

9. *Sancti Ioachim, & Anna beati, quia genuerunt Matrem omnium fidelium.*

Vxor tua ſicut vitis abundans in lateribus domus tuæ: filij tui: & videas filios filiorum. Nota, quod iſta poſſunt dici B. Joachim, & Annæ, qui genuerunt Mariam Virginem, quæ eſt Mater omnium fidelium. Dicamus ergo B. Virgini benedicti ſint Pater, & Mater, qui te genuerunt, quorum memoria permanet in ſæculum: benedictus eſt venter, qui te portavit, & benedicta ſint ubera, quæ te lactaverunt. *Op. Pſalt. B Virg. Pſal* 127.

10. *Beatus fuit Ioſeph, quia habuit Mariam ſponſam.*

Vxor tua ſicut vitis abundans. Hæc eſt Beata Virgo uxor, & ſponſa B. Joſeph in lateribus domus ſuæ; quia eam cuſtodivit; & quia ex tali ſponſa factus eſt Pater omnium fidelium.

11. *Benedictio Domini in nos ex hoc, quod Maria in nos convertit vultum ſuum.*

Benedicat tibi Dominus ex Sion, & videas bona Hieruſalem. Cur Benedictionem experit ex Sion? Sion eſt B. Virgo Maria; igitur benedictio Dei in nos deſcendit ex Sion, ſcilicet ex hoc, quod ipſa convertit miſericordiam ſuam ſuper nos, & deprecabilis ſuper ſervos ſuos: & per hoc, quod nos intuetur, & reſpicit opprobrium noſtrum, aufert à nobis iniquitates noſtras. *Op Pſalt. B. Virg. Pſal.* 127.

PSALMUS CXXVIII.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod in hoc Pſalmo decimo graduum invitat nos Propheta ad patientiam in perſecutionibus; quæ debet conſequi ſanctum, & caſtum timorem Dei ad quam patientiam tria conſidaranda ſunt: ſcilicet patientia ipſa, humilitas, & charitas: prima eſt ſcutum animæ defendens ab omni adverſitate: ſecunda eſt thorax, quæ conſervat interiora cordis: tertia eſt lancea, quæ omnia adverſantia penetrat: his addi debet ſpes, tanquam galea muniens ſuperiorem partem animæ: verbum Dei tanquam gladius hoſtes perſequens prædicatione, & errores eorum dividendo: deſiderium tanquam equus deſiderij, & fides ut cioctorium: his omnibus poterit homo reſiſtere expugnantibus Eccleſiam. *Pſal* 128.

2. *Perſequutio Eccleſia à malis perpeſſa ab initio incœpit, & ſemper durabit; ſed tamen ipſa in tolerantiâ ſemper perſeverabit, & victrix erit.*

Sæpe expugnaverunt me à juventute mea, dicat nunc Iſraël, ſæpe expugnaverunt. Nota, quod hic non dicit quinam fuerint iſti perſecutores; quia Eccleſia, in cujus nomine hæc proferuntur varias, & diverſas perſecutiones ſemper perpeſſa eſt à juventute ſua; ſcilicet à tempore Abel, & Apoſtolorum, ſed eas patientiſſime toleravit: ſubdit: *etenim non potuerunt mihi:* ſcilicet in me viriliter operantem, & tolerantem; & ideo ſubdit: *dicat nunc Iſraël;* ſic præcipiens, ut prædicetur hæc tolerantia, ut boni in tribulationibus ex tali exemplo perficiantur. *Pſal* o. *& Pſal.* 118 *c.* 7. *v.* 6. *& Pſ.* 128.

3. *Patientia alchimia ſancta eſt faciens mutare ferrum, & verbera, in aurum, & coronat.*

Supra dorſum meum fabricaverunt peccatores; prolongaverunt iniquitatem ſuam. Vide quid faciat patientia, quæ eſt veluti alchimia, quæ poteſt iniquitatum, & tribulationum ferrum convertere in aurum, & coronam; unde dum juſtum impius perſequitur, tunc fabricat ipſi patienti coronam meriti, & ſibi catenam iniquitatum, & pœnarum. *Op. diat. tit.* 7 *cap* 7. *& in ſap. c* 4. *& Pſal.* 45. Nota, etiam, quod dicitur: *fabricaverunt peccatores;* ſcilicet quia peccatores fabri ſunt, fabricantes arma contra bonos, & ſibi ipſis catenas. *ibid.* Vnde Eccleſia iſta patiens magis probatur charismatibus, & coronis decoratur, & tentamentis conſervatur, mandatiſque firmatur: ipſa enim exercens ſe in patientiâ, in obedientiâ, & in perſeverantiâ proficit de bono in melius. *Pſal.* 118. Nota etiam de Chriſto; qui poteſt dicere: *ſupra dorſum meum fabricaverunt peccatores:* quid fabricaverunt flagella per quæ oſtenſus eſt ſanguine madans. *Op. ſpec. B. Virg. lec.* 14.

4. *Gloria carnis eſt ſicut gloria fœni, vel floris, quæ mane ſunt Pulchra, in ſero verò ſunt ſicca, vel nulla: unde dicit Propheta: Fiant ſicut fœnum tectorum, quod priuſquam evellatur exaruit.* Vide ergo ô homo, quod cum cæleſtia ſtent, tu tamen vanus es, ut umbra & tua gloria mundana velocius tranſit, quam herba *ſer* 2. *de S. Barthol. & in Lucam cap.* 8. *v.* 6. *& c.* 12. *v.* 28. *& Pſal.* 62.

5. *Benedictio Domini datur à Prædicatoribus ſuper illos, qui rectè operantur; non verò ſuper non operantes.*

Et non dixerunt qui præteribant: benedictio Domini ſuper vos. Qui ſunt iſti prætereuntes, & negantes benedictionem, & quibuſnam negant hæc benedictio? Iſti pertranſeuntes ſunt Prædicatores, qui in prædicatione dant benedictionem Domini ſuper auditores, & factores legis divinæ: non verò cadit hæc benedictio ſuper operantes malè, de quibus hic loquitur; quia ſunt potius perſecutores: quàm fideles Eccleſiæ. *ſer* 4. *Dom.* 9. *poſt Pentec.*

6. *Benedictio dextera à Deo eſt exoptanda, non ſiniſtra.*

Et non dixerunt benedictio Domini ſuper vos: benediximus vobis in nomine Domini. Nota, quod iſtis perverſis, qui expugnant Eccleſiam, negatur benedictio Domini: ſed quænam eſt hæc benedictio. Reſpondeo, quod benedictio Dei alia eſt dexteræ, alia eſt ſiniſtræ: prima cœleſtium bonorum: ſecunda eſt temporalium; prima proprie dicitur benedictio Domini; quia ſolis bonis datur: ſecunda etiam malis: & quia qui tantùm exoptant hanc ſecundam, privantur benedictione Dei; ideò iſtis impiis negata dicitur hæc benedictio: pete ergo à Deo benedictionem dexteræ, ſcilicet æterna, & cœleſtia, & non ſiniſtræ, ſcilicet temporalia; nam benedictionem hanc Deus dat quandoque iratus, quaſi deſpiciens: & ideò ſi hanc petas, & in manu ſiniſtra benediceris. *Pſal.* 128.

7. *In tribulatione poſiti recurramus ad Mariam Virginem & dicamus.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Sæpe expugnaverunt me à juventute mea inimici mei, libera me domina, & vindica me ab ipſis, ne des poteſtatem illis in animam meam; cuſtodi omnia interiora, & exteriora mea: obtine nobis veniam peccatorum: per te Spiritus ſancti gratia nobis detur: fac nos digne, & laudabiliter pœnitere, ut beato fine ad Deum veniamus: Placatum tunc, & sereniſſimum nobis oſtende glorioſum fructum ventris tui. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 128.

8 *Benedicta eſt, & fuit Maria ab omnibus creaturis rationalibus.*

Benedictio Domini ſuper vos. Certè hæc benedictio non cadit ſuper impios, ſed tota in Mariam, quia eam benedixerunt omnes. ſcilicet Deus, Angelus, & homo: Deus Pater, Filius, & Spiritus ſanctus benedixerunt eam: Angeli eam item benedixerunt; homines item: ſcilicet conjugati, viduæ, Virgines dicentes: Tu lætitia Iſraël, tu gloria Hieruſalem, tu gaudium Angelorum, tu honorificentia populi noſtri. *Op. ſpecu. B. Virg. lec* 14.

PSALMUS CXXIX.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod hic Pſalmus in pœnitentialibus eſt ſextus, & in gradualibus undecimus: & quia in ipſo petitur venia peccatorum, datur intelligi, quod cum in ſenario intelligatur perfectio; & in undecimo defectus peccati, & neceſſitas pœnitentiæ, homo quantumcumque ſit perfectus; ob exitum à malo, ob aſcenſum per gradus virtutum, & orationem; tamen quia nemo ſine crimine vivit, ſemper debet pœnitentiam aſſumere, & ad Deum recurrere, & hinc iſte Pſalmus incipit à pœnitentia, & terminat in lætitiam, ſicut omnes Pſalmi pœnitentiales; & ideò oſtenditur unde clamet, dicens. *De profundis* ſcilicet miſeriæ & peccati: ad quem; ſcilicet ad Deum, dicens: *ad te clamavi:* & qua fiducia ſcilicet divinæ miſericordiæ, dicens: *quia apud te propitiatio eſt. Pſal.* 129.

Nota etiam, quod iſte pſalmus eſt ſextus pœnitentialis, ut dictum eſt; quia ſenarius eſt numerus perfectiſſimus, & quia in ſexto die creata eſt anima; & in eodem die per peccatum deformata; datur intelligi, quod per pœnitentiam ſolùm ad perfectionem poteſt redigi. *Pſal.* 129.

2. *Quo quis profundiùs in peccatis reperitur, eò fuſius ad Deum clamare debet.*

De profundis clamavi ad te. Cur de profundis? quia peccatum profundat animam, & elongat à Deo; & ideò quo profundius invenitur peccator, eò fortius ad Deum clamare debet, ne in profundo remaneat in æternum: unde melius eſt nunc pœnitendo, de profundo peccati clamare ſalubriter, ne de profundo inferni cogatur clamare inaniter in æternum. *Ser. 3. Dom. 2. quadrageſ.*

3. *Qui legem miſericordiæ cum proximo ſervat, Deum propitium inveniet.*

Quia apud te propitiatio eſt, & propter legem tuam ſuſtinui te Domine. Quid ſibi vult quia Deus miſericors eſt, ideò homo ſuſtinet Deum propter legem ſuam? Sed nota, quod lex Domini eſt: *diliges Dominum Deum tuum, & proximum tuum ſicut te ipſum*; ergo qui vult Deum propitium ſuſtineat, ſcilicet obtemperet huic legi Dei: ſine lege enim miſericordiæ, & veritatis, quæ præcipit, ut alter alterius onera portet, Deum propitium non habebit; & qui è contra hanc legem ſervaverit, & Dominum ſuſtinebit, portando onera proximi, apud Dominum propitiationem inveniet. *Ser. 2. Dom. 10. poſt Pentec.*

4. Verba & promiſſa Dei fiduciam, & firmitatem animæ conferunt ad ſuſtentanda flagella, quæ immittit Deus: unde hic dicit juſtus. *Suſtinuit anima mea in verbo ejus, ſperavit anima mea in Domino. Pſal. 118. c. 4. v. 1.*

5. *Mane proſperitatis, & nox adverſitatis, pœnitentiaque in hac vitâ debent conjungi.*

A cuſtodia matutina uſque ad noctem ſperet Iſraël in Domino. Cur connectit matutinum cum nocte? Sed transfer mentem ad illud Geneſis: *factum eſt veſpere, & mane dies unus*; & videbis quod in præſenti eſt proſperitas mixta cum adverſitate, nec nox ſine die, nec dies ſine nocte: in inferno eſt nox ſine die: in Cœlo eſt dies ſine nocte: hinc eſt, quod in hoc mundo nunquam ſine nocte pœnitentiæ. debemus vivere, ſi volumus ad illam perpetuam diem gloriæ pervenire: à cuſtodia igitur matutina, ſcilicet à pueritia, uſque ad mortem age pœnitentiam; ſicque firmiter ſperare poteris in Domino. *Pſal.* 129.

6. *Ad menſuram miſericordiæ ſuæ Chriſtus copioſam redemptionem nobis donavit.*

Quia apud Dominum miſericordia, & copioſa apud eum redemptio. Vide quod ad menſuram excedentem miſericordiæ ſuæ, Chriſtus nobis exhibuit copioſam redemptionem; quia non gutta, ſed unda ſanguinis largiter per quinque partes corporis emanavit. *Sermon. 3. in Nativitat. & ſerm. 1. Domin. paſſ.* Addendum etiam, quod cum potuerit Deus redimere mundum alio modo; tamen ad

oſtendendam

oſtendendam ſuam infinitam charitatem, voluit totum ſanguinem effundere. *l.3. d.20. art.1. qu.6. & opuſcul. Amatorium ad finem, & opuſcul. medit. vita Chriſti c.86.& in Lucam c.1. v.68. & cap. 22. verſ.44.*

7. *Timorem ſpes mitigat in copioſa redemptione Chriſti fundata.*

Et ipſe redimet Iſraël ex omnibus iniquitatibus ſuis. Quaſi dicat: ſi times ex hoc, quod Deus nullum peccatum impunitum relinquit, ſpera in Domino, quia copioſa ipſius redemptio, & te redimet ex omnibus iniquitatibus tuis: unde vides, quod timor prævenit, & comitatur virtutem; & ſpes provehitur ad fructum reconciliationis perducit. *Op. de ſex alis Cherub.*

8. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

De profundis clamavi ad te Domine. Fiant aures tuæ. Hoc dicit vir, volens proficere in via Dei; ſed attende, quod ut proficias debes clamare de profundis tuæ miſeriæ ad Mariam Virginem, ut fiant aures ejus intendentes ad orationem tuam, & te liberet ab omnibus adverſitatibus, dic ergo. De profundis clamavi ad te Domina; Domina exaudi vocem meam; fiant aures tuæ intendentes in vocem laudis, & glorificationis tuæ: libera me de manu adverſariorum meorum: confunde ingenia, & conatus eorum contra me: erue me in die mala, & in die mortis ne obliviſcaris animæ meæ: deduc me ad portum ſalutis, inter juſtos ſcribatur nomen meum. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. 129.*

PSALMUS CXXX.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod in hoc Pſalmo, qui eſt duodecimus graduum, proponitur humilitas, quæ eſt fundamentum pœnitentiæ ſupra expoſitæ; & quia ex hoc oritur ſpes in Deum; hinc de utraque virtute pertractat: humiliat enim ſe interius, & exterius Vir juſtus; & deinde exhortatur ad ſperandum in Deo. *Pſal. 130.*

2. *Humilitas exigit ſubjectionem ad Deum interius, & exterius.*

Domine non eſt exaltatum cor meum, neque elati ſunt oculi mei, neque ambulavi &c. Vide quomodò Vir juſtus perfectam ſubjectionem, & humilitatem Deo exhibet: dicens enim: *Domine*; ſublevat animam ad Deum, & ad ſe poſtea adſpicit, recognoſcens ſuam vilitatem, & ideò dicit: *non eſt exaltatum cor meum*, ſcilicet ſupra menſuram, & ſpheram meam in corde; *neque elati ſunt oculi mei*, ſcilicet exterius: & in hoc conſiſtit perfecta humilitas coram Deo; & hæc eſt ratio quare non uno genu, ſed duobus genibus flectimus coram Deo: quia ei in corpore, & animâ ſervire debemus. *Pſalm. 130. & in ſap. c. 10.*

Cur duo genua flectimus in Eccleſia.

3. *Humilitas coram Deo elevat animam ad ipſum Deum.*

Si non humiliter ſentiebam, ſed exaltavi animam meam Quaſi dicat: ego exaltavi animam meam in Deum; ergo humiliter ſentiebam de me, quia ſi non humiliter ſentirem, Deus non me elevaret: ſic ergo humilitas eſt in corde meo, non invidia, quæ pervertit quod bonum eſt; diſſimulat, quod eſt vanum, & diminuit, quod eſt magnum: ego autem nihil horum facio; ideò Chriſtus elevat affectionem meam ad ſe. *Pſal. 130. & op. Eccleſ. Hierar. p. 4. c. 6.*

4. *Eccleſia habet ubera, & panem, quibus pueros, & fortes nutrit.*

Sicut ablactatus eſt ſuper matre, ita retributio in anima mea. Nota, quod iſta cibatio fit ab Eccleſia, quæ alios, ſcilicet pueros & ſimplices lactat lacte ſacræ ſcripturæ, nutrit facilioris intelligentiæ alios pane, ſed aliquibus frangitur, aliis nequaquam: unde omnibus ſecundùm conditionem, & indigentiam cibus ab Eccleſia proponitur verbi Dei. *Pſal. 130.*

5. *Qui humiliter de ſe ſentit invitatur ad laudes B. Mariæ Virginis dicens.*

Domina non eſt exaltatum cor meum, neque ſublimati ſunt oculi mei: hinc confidenter ad te clamo: dicens: benedixit te Dominus in virtute ſua, qui per te ad nihilum redegit inimicos noſtros: benedictus ſit, qui te ſanctificavit, & mundam de matris utero te produxit: benedictus ſit, qui te obumbravit, & ſua gratia te fœcundavit: benedic nos Domina, & conforta nos in gratia, ut per te ante conſpectum Domini præſentemur. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſalm. 130.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

PSALMUS CXXXI.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod poſtquam ædificavit ſeipſum vir juſtus, tranſit ad ædificandum alios, & ideò de ædificatione Domus Dei hic agitur; agens de voluntate ædificandi, deinde de loco ubi eſt ædificata; deinde de promiſſionibus factis à Deo circa hanc ædificationem: & quia primo loco vir juſtus ſe debet collocare; ideò ſeipſum collocat in fundamento, & deinde ad Deum laudandum, & tertiò ad proximum ædificandum tranſit. *Pſal. 131.*

2. *In Chriſto figurato in David, fuerunt dona ſine menſura.*

Memento Domine David, & omnis manſuetudinis ejus. Ergone tantùm de ſe fidit David, ut habeat ſe exponere Deo cum ſuis virtutibus ergone omnis manſuetudo inerat in eo? ſed attende, quod per David figurabatur Chriſtus, ſuper quem requievit ſpiritus ſapientiæ, & omnium donorum plenitudo, quæ oſtenduntur nobis diſperſa in ſanctis: ut innocentia in Abel, longanimitas ſpei, & operis in Noe: obedientia in Abraham: conjuga-

lis vitæ caſtimonia in Iſaac, laboris tolerantia in Iacob, gratia retributionis pro malo in Ioſeph: fiducia in adverſitatibus in Ioſue, patientia in Iob, manſuetudo in David: & ideò tam fulgentes ſtellas nobis in Cœlo Eccleſiæ expoſuit, ut inoffenſo pede iter noctis ambulemus. *Pſalm.* 131. dicit igitur: *Memento Domine*: ideſt memorem te oſtende David, ſcilicet Chriſti, ejuſque virtutum.

3. Nota etiam quod principium Pſalmi pronunciatur in perſona viri juſti, qui primo ſeipſum accuſando, & proximum ædificando humiliatione, & pœnitentia, exercitioque virtutum, domum Eccleſiæ ædificare intendit. *Pſal.* 131.

4. *Voti impedimenta, & conditiones quænam.*

Sicut juravit Domino, votum vovit Deo Iacob. Quodnam eſt hoc juramentum, & votum? Nota, quod primò exponitur de Chriſto, qui hæc dicit; ut det intelligere, quod à Patre habuit voluntatem obediendi, ſic & ab eodem eſt facultas exequendi: ſecundò in perſona viri juſti, qui rogat Deum, quod ſicut dedit voluntatem promittendi, & vovendi, ſic ei tribuat poſſe hoc exequi opere: votum enim impeditur ſæpe ab his octo, ſcilicet à pudore, timore, deſperatione, præſumptione, errore, oblivione, ignorantia, & negligentia, ideò cum habeat voluntatem exequendi quod promiſit, unde dicit: *Deo Iacob*, ideſt futura attendentium, quia fuit figura expectantium, & quærentium, petit requiſita ad talem executionem, quæ ſunt fortitudo contra pudorem, patientia contra timorem, benignitas ſalvatoris contra deſperationem, diſtricta ſeveritas judicis contra præſumptionem, ratio fidei contra errorem, diligens perſcrutatio contra oblivionem, prudentia contra ignorantiam, fervor devotionis contra negligentiam: hoc igitur eſt, quod optat vir juſtus, ſcilicet vota ſua Deo reddere *Pſal.* 131.

5. *Juſtus omnia ſua relinquit, & poſtponit, ut inveniat in corde ſuo locum Deo.*

Unde dicit: *Si introiero in tabernaculum domus meæ, ſi dedero ſomnum oculis meis donec inveniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.* Quaſi dicat, omnia mea commoda relinquam, me totum exercebo in inquirendo locum Deo, ſcilicet cor meum, & aliorum prædicatione, & aliis operibus piis. *Pſal.* 131. *in Lucam c.* 15. *v.* 8.

6. *Chriſtus ſublimem ſuam ſapientiam expoſuit, ut faciliter ab omnibus, etiam ignorantibus poſſet percipi.*

Ecce audivimus eam in Ephrata, invenimus eam in campis ſylvæ. Nota quod hic loquitur de ædificatione ſpirituali domus Dei facta per verbum, & prædicationem Verbi Dei, & dicit, quod audita eſt in Ephrata, & in campis ſylvæ, ſcilicet à gentilibus, & ignaris, & ſimplicibus, quia Chriſtus Verbum ſuum in plano, & commodo loco, & ſenſu eam expoſuit, ut ab omnibus percipi poſſit. *in Lucam c.* 6. *v.* 18. *& c.* 2. *v.* 10.

7. *In Eccleſia ut in loco ſancto Dei intrandum, veluti in Paradiſo.*

Introibimus in tabernaculum ejus, adorabimus in loco, ubi ſteterunt pedes ejus. Nota, quod hic loquitur de Templo Dei, & dat Propheta intelligere, quod qui ad templum Sanctum Dei vadunt, ducuntur à Spiritu Sancto, quia Templum eſt tabernaculum Dei, in quo veluti in Paradiſo habitat, ibique adorandus eſt, tamquam in loco proprio. *in Lucam c.* 2. *v.* 27.

8. *Ex reſurrectione Chriſti ſurrexit Eccleſia ad ſtatum ſublimem, & glorioſum.*

Surge Domine in requiem tuam, tu, & arca ſanctificationis tuæ. Nota, quod hic Propheta, prædicit reſurrectionem Chriſti, & ædificationem Eccleſiæ, ſecutam ex tali reſurrectione: ſurge tu prius ait, & ſurget Eccleſia, quia hæc non auderet ſibi in reſurrectione corpus promittere, niſi exurgeret caput prius: Surrexit ergo hæc arca glorioſa, quæ auro immortalis, & æternæ claritatis veſtitur in reſurrectione: ſurrexit autem in hoc mundo elevata in quatuor angulis ſcilicet ſecundùm fidem quatuor Evangeliſtarum à quatuor plagis Mundi. *ſer.* 3. *in die Paſchæ. & in Pſal.* 16.

9. *Eccleſia ſponſa Chriſti in triplici lecto quieſcit.*

Si aſcendero in lectum ſtrati mei: ſurge Domine in requiem tuam, tu & arca ſanctificationis. Nota, quod in Perſona Eccleſiæ dicitur, quod aſcenſura eſt in lectum ſtrati ſui, & quod poſtea Chriſtus ſurrecturus erat in requiem ſuam: quis eſt lectus Eccleſiæ, & quis Chriſti? triplex lectus invenitur in Eccleſia, & triplex lectus in Chriſto: primus eſt ſcientiæ ſuavitas, quæ per fidem habetur: in hoc ſponſum quærit, & requieſcit: ſecundus eſt carnis peritturæ mortalitas, in quo languet per ſui mortificationem: tertius eſt ſpecialis loci tranquillitas, ut ſunt monaſteria ſacrarum congregationum, in quo meditando, & contemplando quieſcit: Chriſti triplex etiam lectus, ſcilicet in virgine, in præſepio, & in tumulo. *Pſalm.* 131.

10. Promiſſio facta à Deo David de incarnatione hic facta eſt: Unde dicitur. *Iuravit Dominus David veritatem, & non fruſtrabitur eum, de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem. Pſalm.* 131. *in Lucam c.* 1. *v.* 27. *&* 32. *& c.* 2. *v.* 14. *& c.* 12. *v.* 18. *& ſerm.* 5. *Dom.* 1. *quadrag.*

11. *Quomodò dicitur Deus ſervare promiſſa, & iuramentum.*

Iuravit Dominus David, & non fruſtrabitur eum. Vide quomodò Deus eſt fideliſſimus in promiſſionum executione; ſed quia videtur, quod aliquando pœnituerit, & receſſerit à promiſſis: Notandum, quod Deus videtur pœnitere; quod fecit, quando dixit: *Pœnitet me hominem feciſſe*: vel aliquando non facit, quod videtur facturus, ut de Ninivitis dixit: *adhuc* 40. *dies &c.* vel quando non conſummat, quod incepit: ut quando incipit punire, & ceſſat: ſed attende, quod primo modo dicitur pœnitere, ſcilicet quoad dilectionem: ſecundo quoad operationem: & tertio quoad conſummationem, primo modo loquitur humano more: ſecundo, & tertio modo, conditionatè. *Pſal.* 131.

12. *Cuſtodia præceptorum meretur remunerationem ob honorem, qui debetur Deo.*

Si cuſtodierint filij tui teſtamentum & filij eorum uſque in ſæculum, ſedebunt ſuper ſedem tuam. Ecce quomodò præcipitur cuſtodia præceptorum Dei, & ipſi promittat remunerationem maximam: ideò talis cuſtodia debetur Deo ob honorem ipſi Deo debitum. *Pſalm.* 118. *c.* 6. *v.* 8.

13. *Deus eligit mundos in habitationem ſibi.*

Quoniam elegit Dominus Sion. Nota, Sion interpretatur ſpecula, & ſignificat animam mundam: hanc eligit Dominus in habitationem ſibi, in qua requieſcit Dominus. *ſer.* 1. *ſab. ſanct.* Nota etiam, quod aliquos eligit ad regnum, non ad officium, & ſunt qui ſalvantur, nec eliguntur in Prælatos: quoſdam ad utrumque, ut in Paulo. *Pſalm.* 131.

14. Vitæ contemplativæ requies in hac vita durat ſemper in æternum duratura: unde de ipſa hic dicitur. *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo quoniam elegi eam. op. de dono ſap. c.* 4. *in fine, & in Lucam c.* 2. *v.* 37.

15. Eligens religionem debet in corde ſtabilitatem imprimere, dicendo. *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi, hic habitabo quoniam elegi eam:* quia hic eſt lectus, in quo requieſcit anima. *Pſal.* 131. *&* 118 *c.* 15. *v.* 13.

16. *Vulnera Salvatoris ſunt locus requiei animæ.*

Hæc requies mea. Quid eſt hæc requies? Hæc, ideſt vulnera ſalvatoris, in quæ qui intrat, requiem, & omne bonum invenit. *Op. ſtim. divi. amor. p.* 1. *c.* 4.

17. *Anima, quæ verè vidua eſt, à Deo multipliciter benedicitur.*

Viduam ejus benedicens benedicam pauperes ejus ſaturabo panibus Quæritur eſt hæc vidua tam felix? ergone tantùm vidua benedicitur? ſed nota, quod vidua hæc eſt anima. quæ recedit ab amore temporalium, ideóque dicitur vidua, quia quando mundo adhæſerat, virum habebat: nunc quaſi vidua, & paupercula eſt. Vidua quidem, quia ſequeſtrata eſt à Mundo, quantum ad effectum carnalitatis, ponens omnem ſuum affectum, & dilectionem in Chriſto paupercula eſt, quia ſequeſtrata à mundo quantum ad affectum terrenitatis, hanc pauperem viduam Deus benedicit multiplici benedictione, ejuſque paupertatem relevat. *in Luc. c.* 25. *v.* 4. Nota etiam, quod hoc dicitur, ad litteram de viduis, quæ verè viduæ ſunt. *Op. ſpec. B. Virg. lect.* 15.

18. *Veri pauperes abundant divitiis ſpiritualibus in hac, & in alia vita.*

Pauperes ejus ſaturabo panibus. Qui ſunt iſti pauperes à Deo ſaturati? iſti ſunt pauperes Eccleſiæ, qui pro Chriſto reliquerunt omnia: iſti abundant panibus fidei, ſpei, & charitatis, & in alia vita mercede plena. *in Lucam c.* 15. *v.* 17.

19. *Sacerdotes Sancti, & juſti induuntur Chriſto, & Chriſtus induitur juſtis.*

Sacerdotes tui induantur juſtitiam; & ſancti ejus exultent. Ergone ſoli ſacerdotes induuntur veſte juſtitiæ? Sed nota, quòd hic per ſacerdotes intelligit omnes juſtos majoris ſanctitatis, & per ſanctos juſtos minores: vel etiam Prælatos, & ſacerdotes veros, & ſanctos, inferiores; Iſtique induendi juſtitiæ veſte; hæcque eſt ipſe Chriſtus; quia juſti induunt Chriſtum, & Chriſtus Sacerdos Sacerdotum induit juſtos: Chriſtus enim ornatur in nobis, & nos novam vitam per Chriſtum accipimus. *Pſal.* 131.

20. *Chriſtus lucerna illuminans totum Mundum.*

Illuc producam cornu David, paravi lucernam Chriſto meo. Ideſt ex ſemine David incarnationem faciam; & in Chriſto lucernam ſcilicet, divinitatem collocabo, ut luceat omnibus venientibus in hunc mundum. *in Lucam c.* 15 *v.* 8 *& Pſal.* 51.

21. S Ioannes Baptiſta fuit lucerna ardens, & lucens, qui præceſſit incarnationem verbi: & de ipſo dicitur. *Paravi lucernam Chriſto meo. in Ioan. collat.* 29. *& in Lucam c.* 1. *v.* 69.

22. *Ad hoc ut Chriſtus in nobis clareſcat, & habitet, requiritur lucerna parata.*

Paravi lucernam Chriſto meo. Scilicet lucernam rectæ intentionis, prædicationis, & ſanctæ converſationis. *in Lucam c.* 12. *v.* 36.

23. *Solus Chriſtus lux: cæteri Sancti lucerna.*

Paravi lucernam Chriſto meo: ſuper ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea. Dat intelligere Propheta, quod Sancti ſunt lucernæ. quia poſſunt accendi, & extingui: non Chriſtus, qui erat eſſentialiter lux; & ſuper ipſum effloruit ſanctificatio Dei, ſcilicet divinitas. *in Ioan. c.* 5. *v.* 35.

24. *Jeſus fuit verè Nazarenus, ideſt floridus, & flos.*

Super ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea. Hoc dicitur de Chriſto, qui fuit Nazarenus, ſcilicet floridus flore olivæ, per miſericordiam ſuavem: flore roſæ per patientiam; lilij per munditiam: floribus vineæ per odorem famæ. *in Ioan. collat.* 84. *& Pſalm.* 27.

25. *Invocatur verbis hujus Pſalmi Beata Virgo in adjutorium noſtrum.*

Memento Domina David, & omnium invocantium nomen tuum: da nobis Domina in nomine tuo fiduciam, & confundantur adverſarij noſtri: conſolare nos in terra peregrinationis noſtræ, & releva paupertatem noſtram: da nobis panem lachrymarum Virgo ſancta, & dolorem peccatorum noſtrorum, in terra incolatus noſtri: redde nobis propitium benedictum fructum ventris tui, ut Spiritus Sancti gratia repleamur. *Op. Pſalt. B. V. Pſ.* 131. *Applicat'ò ad Mariam Virginem.*

26. *Incarnationis promiſſio David à Deo facta, ordinata fuit ad Mariam, & Joſeph.*

Sicut juravit Domino, votum vovit. Iuravit Dominus veritatem, & non fruſtrabitur eam, de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. Nota, quod Chriſtus natus eſt de ventre Mariæ, & non David; niſi remotiſſime; ergo hæc promiſſio ordinata fuit ad Mariam Matrem Chriſti, & ad Joſeph, tamquam ad nutritium ejus, & teſtem caſtitatis Mariæ. Vide ergo, quod Deus inter omnes creaturas elegit rationalem, inter rationales humanam, inter homines proſapiam David, & in hac Mariam: & inter omnes particulas corporis Mariæ elegit carnem pretioſiſſimam. O dives in omnes, & ſuper omnia Maria, de cujus ſubſtantia modica pars aſſumpta totius mundi ſuffecit reddere debita. *Ser. 5. Dom. 1. quadrag. & in Lucam c. 1. v. 17. & 32. & cap. 2. v. 4. & cap. 11. v. 28. & opuſcul. ſpecul. B. Virg. lec. 56.* Ex quibus vide, quod particula, ex qua compactum eſt Corpus Chriſti fuit inter omnes pretioſiſſima, nempe ſanctificata à Spiritu ſancto.

27. *Beata Virgo fuit Arca Sanctificationis, & requies Filii Dei.*

Surge Domine in requiem tuam tu, & arca ſanctificationis tua; hæc requies mea Nota, quod hæc dicuntur tam de Chriſto, quàm de Matre: fuit enim arca Maria ex carne imputribili formata, ſimulque requies filii Dei, in qua poſt tumultus Angelorum, & hominum requievit. *Op. ſpec. B. Virg. lec. 2. & ſer. 2. in Sabbato ſancto.*

28. *Maria Virgo benedicta benedictionem omni ſtatui præparavit.*

Viduam ejus benedicens benedicam. Vidua hæc myſticè eſt Beata Virgo quæ omni ſtatui, ſcilicet conjugatarum, viduarum, & Virginum benedictionem accepit, & contulit. *op. ſpec. B. Virg. lec. 15. & in Ioan. c. 2. v. 20.*

29. *Maria ſedes, & thronus Chriſti, ejuſque uterus requiei ejus.*

Surge Domine in requiem tuam. Si aſcendero in lectum ſtrati mei. Nota, quod hæc dicuntur de B. Virgine, quam veluti ſedem ſuam paravit ſibi omnium artifex Chriſtus in virginali ſanctificatione, unde virgineus uterus fuit lectus requietionis Dei. *Opuſc. de Eccleſ. Hierar. p. 4 c. 7. & Pſal. 131. & in Lucam c. 2. v. 19.*

30. *Fructus ventris Mariæ qualis.*

De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. Nota, quod hæc propriè non diriguntur, nec verificantur de David, de cujus femore, & ventre non traxit originem Chriſtus, ſed de ventre Mariæ, cujus fructus dicitur, quia fructificavit ex ventre multipliciter ad bonum univerſi. fructus enim fuit generoſi ventris, quia de proſapia regum; fructus delicioſiſſimus in odore, in ſpecie, & in ſapore. fructus virtuoſiſſimus ad ſalvandum homines, ad multiplicandum fructus ſalutis: fructus copioſiſſimus omnibus ſufficientiſſimus. *op. ſpec. B. Virg. lec. 16.*

31. *Ex Mariæ utero panis exiit ad ſatiandum fideles.*

Pauperes ejus ſaturabo panibus. Vide qualis fructus ex ventre Mariæ prodiit: nam in utero B. Virginis panis vitæ compactus; & igne Spiritus ſancti concoctus, & inde exiit ut fructu frumenti, & vini, & olei ditarentur fideles; ſcilicet corporis, & ſanguinis, & chariſmatum. *Opuſcul. ſpecul. B. Virg. lec. 16. & Pſalm. 53. & 138. & op. meditat. vitæ Chriſti cap. 8.*

32. *Chriſtus flos de virgine productus, & fructus ex flore delicioſiſſimus.*

Super ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea. O quàm verè hæc poteſt dicere Maria Virgo de Chriſto, qui de ipſa provenit ut flos, vere Angelis delectabilis, & hominibus ad vitam perutilis: flos candidus electus ex millibus. Flos in quem deſiderant Angeli proſpicere. Flos, ad cujus odorem reviviſcunt mortui: Felix ſilva, quæ producit hujus floris virgam; felix magis virga, quæ produxit hunc florem in ſilva: felix flos delicioſus in odore, delicioſior in ſpecie, & delicioſiſſimus in ſapore. *Opuſcul. ſpeculat. Beat. Virgin. lec. 12. & 18.*

PSALMUS CXXXII.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOTA, quod hic eſt Pſalmus quartus decimus graduum, qui eſt indiviſus propter ſui brevitatem, propter materiæ unitatem; quia non patitur alienationem, cum nec perſona, nec modus loquendi mutetur; quia in eo agitur de charitate, quæ diviſionem non recipit. *Pſalm. 132.* Nota etiam, quod variatio in Pſalmis & in contemplatione fit vel ob mentis dilatationem, vel ſublevationem, vel mentis alienationem: primum fit arte, exercitatione, & attentione: ſublevatio fit ex ſuperabundantia divinæ gratiæ: alienatio fit præ devotionis magnitudine, vel amaritudinis, vel exultationis. *Pſal. 132.*

2. *Charitas fraterna bonum honeſtum, & conferens, utileque ſuper omnia alia.*

Ecce quàm bonum, & quàm jucundum habitare fratres in unum. Nota hanc copulationem boni, & jucundi; nam omne bonum eſt vel honeſtum, vel conferens, ſcilicet utile: fere autem nihil aliud eſt, in quo hæc duo copulentur, ſcilicet bonum, & delectabile, niſi in charitatis virtute: eſt enim maximum bonum in ſe; quia eſt imitatio charitatis exiſtentis in Cœlo, ubi omnes ſancti unitate charitatis congregati ſunt; & omnes noſtris miſeriis ſunt condeſcendentes: eſt & jucundum, & delectabile, & utile; quia affert omnem quietem, dulcedinem, jucunditatem, & utilitatem. *Serm. 1 in feſt. omn. Sanc. op. comp. theol. l. 5. c. 9. & 31. & Pſal 9. & 48. & 119. & in Lucam c. 24. v. 3. & in Ioan. collat. 77.*

3. *Vnguentum divinæ gratiæ à Chriſto capite deſcendis primò in Apoſtolos, deinde in cæteros fideles.*

Sicut ungnentum in capite, quod deſcendit in barbam, barbam Aaron, quod deſcendit in oram veſtimenti. Quaſi dicat, quod tantum booom eſt charitas, quod ipſa deſcendit ſieut unguentum gratiæ divinæ, ſeilieet à Chriſto capite in Apoſtolos, & deiode in cæteros fideles: per barbam enim, quæ ſignificar virilitatem firmam, & ori vicioa eſt, ſignificantur Apoſtoli, & per oram veſtimenti cæteri fideles. *Pſal.*103. *&* 132.*& ſer.*1. *in Epiphan.*

4. *Eccleſia veſtimentum conſtituitur ex fidelibus charitate unitis.*

Quod deſcendit in oram veſtimenti ejus. Ecce quomodò deſcendit gratia Spiritus ſancti in veſtimentum Eeeleſiæ: hoc autem ſuut fideles, qui tot filis eam componunt; & ideò debent eſſe charitate coojuncti: Hinc ſequitur: quod qui diſcors eſt à proximo, ſeindens hoc veſtimentum, gratiâ Spiritus ſancti privabitur. *ſerm.*1. *in Epiphan. & Pſam.* 131.

5. *Vnguentum à nobis parandum ad ungendum Chriſtum.*

Sicut ungnentum in capite Nota, quod ponit hic unguentum in capite, ſcilicet in Chriſto, ut oſtendatut nns debere deferre unguentum ad ungendum Chriſtum, nempe orationis, exhortationis verbi, & exhibitionis boni exempli; ſcilieet ore, mente, & opere; & hæc ad Chriſtum portare. *Pſal.*132.

6. *Gratia Dei deſcendit ordinate in Hierarchias, ſcilicet cæleſtem, & terreſtrem.*

Vnguentum in capite, quod deſcendit. Vide quomodò ordioatè à Deo conferuntur gratiæ: nam primò in capite: ſecundo in barbam: tertiò in veſtimeoti oram: hocque fit tam in Hierarchia cæleſti, quàm Eccleſiaſtiea: qoi ordo etiam ab anima debet ſervari, ut primò ſuſcipiat lumen cæleſte, deinde illud cuſtodiat, & tertiò illud communicet. *ſerm.*12. *&* 18. *Hexaem. & Brevileq. in proœm. & op. de ſeptem gradib. contempl.*

7. *Rubigo peccati fit ros per baptiſmum.*

Sicut ros Hermon, qui deſcendit in montem Sion. Quomodò ros Hermon deſcendit in montem Sion, cum ſint duo montes valde diſtantes? ſed attende myſterium: Hermon interpretatur anathema, & ob id ſignifieat ſeparatum ab Eccleſiæ communione ob rubiginem ſcelerum; ſed tameo hæc rubigo convertitur in rorem cæleſteio per baptiſmum, & ſanguinem Chriſti, & tunc deſceodit in montem Sion, ſcilicet in animam fidelem. *Pſal.*132. Nota etiam, quod Hermon interpretatur lumen exaltatum: & ſignificat infinitiſſimam Jesu bonitatem, quia fuit lux de terra in crucem, de cruce verò ſuper polchritudinem cœlorum exaltata, ex cœlis autem deſceodit io montem Sion, ſcilicet in mentes contemplantivorum, ipſorum præcordia irrigans, & fœcundans, & purificans. *Op. de ſeptem gradibus contemplat.*

8. *Charitatem habentes vocantur à Chriſto ad benedictionem ſuam ſuſcipiendam & ad vitam æternam.*

Quoniam illic mandavit Dominus benedictionem; & vitam uſque in ſæculum. Illic? & unde, & ubi? illic ſcilicet in exereitio charitatis vocat tales ad benedictionem, dicens: *venite benedicti*, & ad vitam æternam ſuſeipiendam, dicens: *percipite regnum. Pſalm.* 118. *capit.* 1. *verſ.*4. *& Pſalm.* 1, 2. *& op. Eccleſ. Hieron. p.*4. *cap.*6. *& ſermon.* 4. *Dom. Trinit.*

9. *Vnguentum effuſum, & aromaticum eſt nomen Mariæ bonum, & jucundum ipſum diligentibus, & invocantibus.*

Ecce quàm bonum, &c. unguentum in capite, &c. Nota quod ſi gratia Chriſti eſt unguentum effuſum à capite in membra; & per gratiam Chriſti nomeo Mariæ eſt verè unguentum effuſum; & aromaticum, portans omnia bona diligentibus; & invocantibus ipſum: ideò hoc intelligentes dicamus coovetſi ad Mariam: Ecce quàm boaum; & quàm jucundum, Maria, diligere nomen tuum; quod eſt unguentum effuſum, & aromaticum; & ideò magna multitudo dulcedinis tuæ, ô Domina quam præparaſti diligentibus, & ſperantibus in te: eſto refugium pauperum in tribulatione; quia tu es baculus pauperum, & miſerorum: inveniant quæſo gratiam apud Deum, qui te in ſuis neceſſitatibus invocabunt. *Op. Pſalt. Beat. Virgin. Pſal.*132. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

PSALMUS CXXXIII.

Titulus: Canticum graduum.

1. NOta, quod iſte eſt ultimus pſalmus graduum, in quo proponitur charitas, & laus Dei, & hæc eſt ultimata perfectio viri Evangelici, ad quam omnia opera noſtra debent tendere.

2. *Deus à nobis laudandus eſt opere, & voluntate, & ore maxime in adverſitatibus.*

Ecce nunc benedicite Dominum. Nota, quod in hoc Pſalmo oſteodit Propheta qui debeant laodare Deum; ſcilicet omnes; & quare, ſeilieet quia ſervi Dei; & quem, ſcilicet Domioum; & ubi, ſeilicet in noctibus adverſitatum; & quomodò, ſcilicet extollite manus veſtras, ſeilicet operis, & voluntatis, & oris, & hoc perſeveranter unde dicit: *qui ſtatis. Pſal.*133.

3. *Perſeverantes in latitudine charitatis, invitantur ad Deum laudandum.*

Qui ſtatis in atriis domus Domini. Quaſi dicat: Eece oune benedicite Dominum vos, qui Deo ſervitis perſeverantes, & qoi vivitis in latitudine charitatis; nam in atriis iſtis tantum habitant, qui vivunt vita charitatis. *Pſal.*133. *&* 36. *&* 65. *&* 118. *cap.*1. *verſ.*4.

4. *Qui manus, ſcilicet operis, & voluntatis extendunt ad Deum, & proximum, ſunt ſervi Dei.*

In noctibus extollite manus veſtras, & benedicite Dominum. Nota, quod extollendæ ſunt manus ad Dominum à ſeruis Dei, ſed in noctibus, ſcilicet tempore adverſitatum ad Deum laudandum, ipſique ſerviendum operibus ſanctis, & ad proximum ſublevandum; iſtique poſſunt digne benedicere Dominum. *Pſalm.133. & opuſcul. Eccleſ. Hierar. p.4. c 5.*

5. *Plures invitantur ad Deum benedicendum: & unus tantùm benedicitur, ſcilicet charitate unitus.*

Ecce nunc benedicite Dominum: benedicat te Dominus ex Sion. Vide, quod omnes homines invitantur ad Deum benedicendum, & tamen uni tantum promittitur benedictio Dei: quare hoc? & quare tot diverſitates hominum excitantur, & poſtea uni tantum datur benedictio? quia omnes juſti unum ſunt, *ait S. Auguſtinus*, unitati ergo tantùm datur benedictio, & vita *Pſal.133.*

6. *Invitantur omnes ſervi diligentes Mariam ad benedicendum eam.*

Applicatio ad Mariam Virginem. Ecce nunc benedicite Dominam, omnes qui ſperatis in nomine ſancto ejus: gaudete gaudio magno qui exaltaris, & glorificatis eam; quia lætabimini ab ubertate conſolationis ejus: Ecce nunc inundante ubertate, declinabit in vos ad conſolandum, & lætificandum corda veſtra: benedicite illam omnes ſerui ejus, & memoriale ſit in deſiderio animæ veſtræ; benedicite illam omnes Angeli, & ſancti Dei laudate in ſæcula mirabilia ejus. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.133.*

PSALMUS CXXXIV.

Titulus: Alleluia.

1. NOTA quod iſte Pſalmus eſt de laude Dei, ad quam invitantur omnes; præcipuè illi, qui aſcenderunt per quindecim gradus: ejuſque titulus eſt Alleluïa, quæ vox eſt idiomatis alieni: ſunt enim duæ dictiones, ſcilicet (Allelu) ſignificat laudate: & (ia) ſignificat Deum, ait S. Aug. at quia eſt idiomatis Angelorum, ob id dicitur incognitum nobis: ideò ſignificat, quod beati laudant Deum modo nobis ignoto; ad quorum tamen imitationem invitantur omnes viatores Eccleſiæ.

2. *Servi Dei intrant Eccleſiam, ut Deum laudent, & ut orent.*

Laudate nomen Domini, laudate ſervi Dominum, qui ſtatis in domo Domini, in atriis domus Dei noſtri. Nota, quod ſupra invitaverat omnes ad Deum laudandum: nunc verò invitat tantùm qui habitant, vel qui intrant in domum Domini; ut pateat ad quid ſuadetur ingreſſus in Eccleſiam; ſcilicet ad orandum, & Deum laudandum, vel etiã ad verbum Dei audiendum; nam quæcumque alia negotia vetantur in Eccleſia, & domo Dei. *Pſ.117. & 56. & 65.*

3. *Suavitatis pars datur in hac vita laudantibus Deum: totum in altera vita.*

Laudate Dominum quoniam bonus, pſallite nomini ejus, quoniam ſuave. Ecce ratio, cur invitamur ad Deum laudandum; nempe quia bonus eſt Deus, & ob id meretur à nobis laudari; & quoniam nomen ejus eſt ſuave: ſed nota, quod eſt quidem ſuave, ſed tamen ſuavitas hæc non tota in hac vita habetur, ſed tantùm pars, tota autem in alia vita, & hæc ſuavitas habetur per cognitionem, & amorem, in quibus conſiſtit beatitudo. *Pſal.134.*

4. *Omnes cauſæ ſecundæ ſunt reſervatæ in primæ cauſæ virtute.*

Omnia quæcumque voluit fecit in Cælo, & in terra, & in omnibus abyſſis. Vide, quod invitatur homo ad Deum laudandum ob ſuam potentiam, & virtutem, quam reſervatam ſibi continet in cauſis ſecundis, tamquam omnipotens, & hinc ad ipſum recurrere debet homo in omnibus eventibus. *In Lucam c.8. v.27. & c.9. v.16. & Pſal.118. c.9. v.9. & Pſal.148.*

5. *Deus ut Dominus abſolutus omnia facit quæ vult, eique, & ejus diſpoſitionibus obediunt omnes tam boni, quàm mali, & omnia creata.*

Omnia quæcunque voluit fecit in Cælo, & in terra, in mari, & in omnibus abyſſis. Quaſi dicat ſit Cœlum anima, ſcilicet lucida per intelligentiam: ſit abyſſus, ſcilicet tenebroſa per ignorantiam; ſit terra, ſcilicet ſolida per conſtantiam; ſit aqua, ſcilicet lubrica per concupiſcentiam, ubique & ſemper omnia quæcunque voluit, fecit, quia omnia obediunt ſuis diſpoſitionibus. Conformemus igitur noſtram voluntatem cum divina, & ſubjiciamus perfectè nos ipſos ſuis diſpoſitionibus. *Pſal.134.* Nota etiam, quod dicitur: *in Cælo, & in terra*, ſcilicet in homine, cujus anima dicitur Cœlum, & corpus terra; quia homo eſt microcoſmus: in cœloque animæ eſt Sol, ſcilicet charitas; Luna, ſcilicet continentia: ſunt aſtra, ſcilicet aliæ virtutes, quæ non lucent niſi virtute ſolis. *Pſal.134.*

6. *Recordatio peccatorum in anima, nubem confuſionis generat, ſcilicet timorem juſtitiæ: & contra concupiſcentiæ æſtum refrigerium parat: nempè fletum, & lachrymas; & pluviam miſericordiæ.*

Educens nubes ab extremis terræ, fulgura in pluviam fecit. Ad litteram hæc ſunt clara: myſtice dat intelligere, quod cùm extrema terræ ſint peccata infima & cum ex turpitudinis noſtræ recordatione caligo confuſionis generatur, tunc nubes ab extremitatibus producuntur, quæ nubes cum in carcere connubilent, tunc contra concupiſcentiæ æſtum refrigerium parant: parant autem hoc refrigerium, quando fulgura in pluviam convertuntur, nempè quando ex terrore majeſtatis offenſæ, pluvia compunctionis generatur, & lachrymarum. *Pſal.134. & in Lucam c.6. v.15.*

7. Mirabilis oſtenditur potentia Dei in ventorum emiſſione de theſauris, ſcilicet occultis cauſis; onde dicitur: *qui producit ventos de theſauris ſuis*, ſcilicet occulta origine, & de cavernis terræ. *In Ecclen. c.1. & c.11. & in ſap. c.5.*

8. *Mirabilis*

8. *Mirabilis potentia Dei exaltatur in miſſione prædicatorum, eorumque doctrina.*

Qui producit ventos de theſauris ſuis. Nota per ventos intelligit prædicatores, quorum doctrina penetrat ad omnes vi occulta, & aſſiſtente Dei, in quo elucet mirabiliter divina potentia, & ſapientia. *Pſal.* 77.

9. Dona Spiritus Sancti ſunt veluti venti, qui penetrant ad interiora, & neſcit anima, quo veniant, & vadant: unde myſticè dicitur: *qui producit ventos de theſauris ſuis. Pſal.* 147. Sed nota, quod iſti venti partim veniunt à parte occidentali, eſtque Spiritus ſcientiæ: partim à meridie, ſcilicet Spiritus ſapientiæ: partim ab oriente ſcilicet ſpiritus intellectus: & partim à ſeptentrione, ſcilicet Spiritus conſilij: in primo eſt ſenſus hiſtoricus: in ſecundo ſenſus anagogicus: in tertio eſt ſenſus allegoricus: & in quarto eſt tropologicus: in occidentali eſt argentum eloquentiæ: in ſeptentrionali ſunt virtutum gemmæ: in orientali purpura, & byſſus, ſcilicet ornamenta legalia, nempè varia ſacramenta Eccleſiæ: in meridie aurum ſapientiæ: in primo eſt fides; in ſecundo operatio: in tertio devotio: in quarto contemplatio. Nota etiam, quod iſti venti è regione ſe reſpiciunt, ſcilicet oriens, & occidens, meridies, & ſeptentrio: ecce theſauri Dei. *Pſalm.* 134.

10. *Deus miſericorditer percutit primogenita Ægypti ab homine uſque ad pecus.*

Qui percuſſit primogenita Ægypti ab homine uſque ad pecus. Nota quòd cùm initium peccati ſit ſuperbia; Ægyptus, ſcilicet Mundus talia primogenita producit, ſcilicet primogenitum pecoris, quod eſt ſuperbia vanitatis, & primogenitum hominis, ſcilicet arrogantiam ſanctitatis: flante igitur aura Spiritus ſancti, percutitur primogenitum ab homine uſque ad pecus. *Pſalm.* 134.

11. *Deus permittit ſuos ſervos affligi à malis in hoc mundo, ut eos facilius ab ipſo ſeparet affectu; & poſtea malos ſeverè punit.*

Qui percuſſit primogenita Ægypti: & gentes multas. Vide quod licet permiſerit Deus Judæos tentari, & affligi ab Ægyptiis, & gentilibus, ad ipſorum profectum; tandem poſtea malos ſeveriſſime punivit; ut videas, quod boni coronantur, mali puniuntur à Deo: & in hoc Deus cum ſuis agit ſicut bona Mater, quæ ut puerum ſeparet à mammillis, ipſis aliquid amarum apponit. *Pſal.* 134.

12. *Deus reliquit in Eccleſia memoriale ſuorum operum.*

Domine nomen tuum Ideſt nomen operationum ſuorum mirabilium, memoriale ſunt tuæ potentiæ & redemptionis nobis factæ: talia ſunt ſacramenta Eccleſiæ: item memoriale in nobis reliquit, ut dignoſceremur ab infidelibus: ſcilicet ſignum baptiſmi, peccati remiſſionem, & bonam operationem. *Pſal.* 134. *& in Lucam c.* 22. *v.* 19.

13. *Nomen Jeſus memoriale eſt mirabilium Chriſti.*

Domine nomen tuum memoriale. Scilicet in nomine Jeſu eſt memoriale donorum, & mirabilium Chriſti, ſcilicet quod eſt Deus, & homo: à peccato immunis, & plenus donis, & gratiis omnibus. *Pſal.* 134.

14. *Invitantur fideles ad Deum laudandum, quia dignus eſt laude: & quia laudatur in Eccleſia militante, & triumphante.*

Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Hieruſalem. Quaſi dicat: benedicite Domino omnes, quia dignus eſt benedici, & laudari ab omnibus; & quia ex Sion benedicitur, ſcilicet ab Eccleſiâ militante, & à Hieruſalem, quæ eſt triumphans. Nota autem, quod per Sion, qui interpretatur ſpecula, ſeu ſpeculatio intelligitur optime Eccleſia militans; quia in hac vita homo ſe exercet in ſpeculatione rerum naturalium, operationum, & morum, prima eſt in natura: ſecunda in arte: tertia in moribus: & hæc partim eſt ex inſtitutione divina, partim humana: ad divina inſtituta pertinent obſequia divina, & Eccleſiæ ſacramenta: ad humana pertinent humanæ legis conſuetudines: divina inſtitutio dirigit per viam ſuperiorem; humana per inferiorem. *Pſalm* 134.

15. *Cum laudibus Dei connectendæ ſunt laudes Mariæ Virginis.*

Laudate nomen Domini: laudate ſervi Dominum. Nota, quod cum ad laudem Dei perfectam requiratur etiam laus Beatæ Virginis Mariæ, quæ eſt veluti complementum laudis divinæ; hinc veri ſervi Dei non ceſſant laudare Mariam Virginem die, ac nocte: Ad ipſos omnes igitur diriguntur hæc verba: laudare nomen Domini: laudate, & benedicite nomen Mariæ matris ejus: Mariæ præcamina frequentate, & ſuſcitabit vobis voluptates ſempiternas: in animâ contritâ veniamus ad illam, & non ſtimulabit nos cupiditas peccati: qui cogitat de illâ in tranquillitate mentis inveniet dulcorem, & requiem pacis: reſpiramus igitur ad illam in finitione noſtra, & reſerabit nobis atria triumphantium. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 134. *Applicatio ad Mariam Virginem.*

PSALMUS CXXXV.

Titulus: Alleluia.

1. NOTA, quod hic Pſalmus totus eſt de laude divina, ubi multa laudabilia dicuntur; ſed maximè hic Dei miſericordia commendatur: unde cum diverſa ſint initia verſuum, finis eſt unus omnium, quia quicquid dicitur hic, ad miſericordiam Dei refertur; per quam ſubſiſtunt omnia opera ejus, quæ hîc recitantur: Et nota quod dum hunc Pſalmum filij Iſraël decantabant, ut legitur 2. *Paralip. c.* 5. ſtatim implevit gloria Templum Dei, per quod oſtenditur quam præſens ſit Dei gratia purè cantantibus hunc Pſalmum; & ideò

ejus titulus eſt, *Alleluia*, ſcilicet laudate inviſibilem: ad hoc enim iovitatur anima; & hinc tripartitus eſt: primò enim exponit magnificentiam Dei in conditione orbis: ſecundò in his, quæ fecit Iudæis, qui ſunt figura Populi Chriſtiani: & tertiò in his, quæ nobis fecit Chriſtus.

2. *Confeſſio duplex Deo facienda in laudem ſuæ bonitatis, & miſericordiæ.*

Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in ſæcul m miſericordia ejus. Notanda diligenter hæc verba, quæ continent maxima myſteria: confeſſio autem alia eſt laudis, alia peccatorum: ad utramque invitatur anima: ad confeſſionem peccatorum inviat timor, ſcilicet filialis; & ideò dicit: *quoniam bonus*, ſcilicet ab ipſo Deo eſt omnis bonitas; & ob id remiſſio peccatorum: ad confeſſionem laudis invitamur; & ideo invitatur anima ad Deum laudandum, non ſolum vocaliter, ſed & mentaliter, quia in æternum miſericordia ejus; ſcilicet quia hic incepit, ſed in Cœlo ſemper perſeverabit iſta laus: in qua erit ſimul exultatio, & glorificatio. *Pſal. 135 & l. 4. d. 49. p. 1. q. 5.* Nota etiam hic, quod in primo verſu exaltatur divina bonitas, & miſericordia; & cum in ſequentibus enarrentur opera creationis, & opera recreationis: bonitas exaltanda ob opera creationis, quæ ſunt effectus bonitatis: & miſericordia ob opera recreationis, quæ ſunt effectus puræ ſuæ miſericordiæ: unde ſenſus eſt: Confitemini Domino, quoniã bonus eſt qui fecit hæc, & Confitemini Domino, quoniam in æternũ miſericordia ejus ob opera recreationis. *Pſ. 135.*

3. *Miſericordia Dei benedicenda ob multiplicem rationem.*

Confitemini Domino quoniam in æternum miſericordia ejus. Quaſi dicat quia miſericordia Dei magna eſt in omnibus; qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos: quia magna eſt in pœnitentibus, in perſeverantibus, & in retributionibus, ergo laudanda & exaltanda ſemper. *Pſal. 135.*

4. *Deus creavit omnia per filium.*

Qui fecit cælos in intellectu. Quomodò in intellectu? ergo Cœli habent intellectum? in intellectu, ideſt in filio, qui eſt ſapientia Patris; & ideò magis dicitur, feciſſe omnia per filium, quam per Spiritum ſanctum. *Pſal. 135. & 103.*

5. *Angeli ſunt Cæli myſticè.*

Qui fecit Cælos in intellectu; ideſt Angelos, qui ſunt perſpicaciſſimi intellectu. *Op. de Eccleſ. Hierar. p. 4. cap. 1.*

6. *Mirabilis potentia, & ſapientia Dei elucet in creatione terræ, & quomodò dicitur fundata ſuper aquas.*

Qui fundavit terram ſuper aquas. Quomodò ſuper aquas, ſi terra eſt infimum elementum; & dicitur fundata ſuper ſtabilitatem ſuam. *Pſalm. 103.* Nota quòd hoc dicitur, non quod elementum terræ ſit ſupra aquas, cum ſit omnium infimum, ſed id intelligitur (*ait Gloſſa*) ſuper, ideſt juxta aquas, vel quoad imaginationem noſtram; dum ubicumque fodiatur terra, ſemper inveniatur aqua; & cum aquæ cooperiant terram *l. 2. d. 2. p. 1. dub. 1.*

7. *Poteſtas Cæli apparet nobis maximè in creatione ſolis, & Lunæ, & ſtellarum, eorumque ordinatiſſima diſpoſitione.*

Fecit Solem in poteſtatem diei; Lunam, & ſtellas in poteſtatem noctis. Hoc omnibus patenter apparet, quod per iſtas ſtellas fecit apparere diem, & noctem; ſed tamen nobis innuitur qualis poteſtas ſit in Deo, & quàm à nobis benedicenda, dum ordinatiſſime eas diſponit ad noſtram utilitatem die, noctuque. *ſer. 1. de uno S. Doct. & ſ. 2. d. 14. p. 2. dub. 4. & Pſal. 118. c. 6. v. 12.*

8. *In Eccleſia firmamento Deus collocavit luminaria, ſcilicet Doctores, & ſanctos, illuminantes ipſam: item, & Prælatos regentes Populos.*

Fecit luminaria magna. Nota, quod per luminaria magna illuminantia nos intelliguntur myſticè SS. Doctores, & Apoſtoli, martyres, & ſancti, qui in firmamento Eccleſiæ ſunt à Chriſto collocati per fidei conſtantiam, alti per vitæ eminentiam, & ſanctitatis *ſer. 1. de uno S. Doctore* Nota etiam, quod per ſolem intelligitur ſapientia, per Lunam ſcientia humana. *Pſal. 135.*

9. *Idem confirmatur.*

Fecit ſolem in poteſtatem diei, & Lunam, & ſtellas in poteſtatem noctis. Nota iterum, quod hæc myſticè verificantur de Prælatis, qui in firmamento Eccleſiæ ad modum ſolis per exempla benignitatis, & clementiæ alliciunt ad amorem; & per rigorem juſtitiæ, formidinem, & terrorem incutiunt: per timorem quidem à tenebroſis operibus revocant, ſed per clementiam, & amorem ad bonum provocant, exhilarant, & confortant *Op. de Eccl. Hierar. p. 1. c. 3. in fine.*

10. *Chriſti poteſtas elucet in percuſſione, & compreſſione Ægypti, ſcilicet Mundi cum ſuâ gloriâ.*

Qui percuſſit Ægyptum cum primogenitis ſuis. Nota hæc myſticè dicuntur de Chriſto, qui ſuo adventu, paſſione, prædicatione, morte, & exemplis percuſſit Mundum tenebris involutum cum primogenitis ſuis, ſcilicet cum gloria mundana quæ eſt primogenita, & præcipua ſecundùm humanam æſtimationem: hæcque percuſſa, & compreſſa à Chriſto, & ſanctis, tanquam viliſſima ex ſua conditione, vaniſſima in duratione, falſiſſima in promiſſione, & maligniſſima in retributione. *Pſ. 135. & ſer. 1. de S. Andrea.*

11. *Miraculum à Deo factum de diviſione Iudæis, nobis factum eſt à Chriſto ſpiritualiter.*

Qui diviſit mare rubrum in diviſiones quoniam in æternum miſericordia ejus. Quaſi dicat: vide quam mirabilis ſit potentia Dei oſtenſa in diviſione maris: tunc enim Iudæi habuerunt mare ante ſe in impedimentum; juxta ſe, ſcilicet à dextris, & à ſiniſtris in adjutorium, quaſi murum in defenſionem: & poſt ſe in firmamentum ſecuritatis ab hoſtibus: ſed tamen in æternum miſericordia ejus; quia hanc miſericordiam ſpiritualiter nobis fecit: nam ante mare habemus viſionem futurorum periculorum, ſcilicet timorem puſillanimitatis, juxta nos

nos laborem incumbentium certaminum, ſcilicet ſolitudinis; poſt nos præteritorum malorum dolorem. *Pſal.135 & in ſap.c.19.*

12. *Chriſtus renovavit miraculum diviſionis maris in ſua paſſione.*

Qui diviſit mare in diviſiones. Nota, quòd Deus diviſit mare in duodecim vias juxta duodecim tribus Iſraël, & Chriſtus renovavit hoc miraculum in ſeipſo, & in ſua paſſione, quæ fuit mare immenſum dolorum, vel ipſe fuit mare divinæ miſericordiæ: nam præmiſit vias lachrymis, quando flevit ſuper Lazarum, ſuper civitatem Hieruſalem, in cruce, & emittendo aquam de latere: item octo vias in ſanguine aperuit, ſcilicet in circumciſione, in agonia, in horto, in flagellatione, & in quinque vulneribus Corporis. *in Thren.c.3.*

13. *Ordo converſionis requirit, ut primò homo ſit Judæus, deinde Hebræus.*

Qui traduxit populum ſuum per deſertum, & dedit terram eorum hæreditatem. Nota, quod hoc miraculum potentiæ divinæ apparuit in exitu de Ægypto per mare rubrum, deinde in tranſitu per deſertum, & tandem in promiſſionis terræ poſſeſſione: myſticè datur nobis intelligi ordo converſionis perfectæ: nam Judæus interpretatur confitens: Hebræus tranſitor: confeſſio autem facit Iudæum, tranſitus Hebræum: ſicque primus tranſitus eſt de Ægypto; ideſt de mundo ad ſeipſum per confeſſionem, deinde ſequitur tranſitus per deſertum, ſcilicet de ſeipſo ad Deum, & hoc difficilius eſt, quam diſcedere de Ægypto ſcilicet difficilius eſt relinquere curam ſui, quàm abrenunciare mundo; & ideò Iudæi uno die exierunt de Ægypto, ſed quadraginta annis de deſerto; & hinc ſequitur poſſeſſio terræ promiſſæ. *Pſal.135.*

14. *Dum in hac vita humiliamur, tunc Deus dicitur memor noſtri.*

Quia in humilitate noſtra memor fuit noſtri. Quomodo id dicitur? nonne Deus eſt ſemper memor noſtri? Nota quod dicitur memor noſtri Deus ſolùm in humilitate noſtra, ſcilicet dum humiliamur, dum bene agimus, tunc dicitur memor noſtri, ſcilicet in præſenti in ordine ad meritum, quod acceptat peculiari modo. *ſal.136.*

15. *Bonitas divina elucet maximè in hoc quod nobis exhibet ſuam miſericordiam per merita, & interceſſionem Beat. Virginis Mariæ.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam in æternum miſericordia ejus.* Sed in quibus effectibus oſtenditur præcipuè bonus Deus? in omnibus beneficiis nobis ab ipſo collatis, ſed inter hæc maximum eſt nobis dediſſe, quod B. Virgo Maria impetret amicitiam divinam, cuſtodiens nos, ne eam perdamus, & per ejus interceſſionem nobis exhibeat ſuam miſericordiam, quod ipſa comprimat hoſtem noſtrum imperio ſuo, ne feriat in nobis virtutem charitatis, quod conſervet in nobis bona naturalia, & bona gratiæ multiplicentur, quod illuminet vias, & ſemitas noſtras, ut noſcamus, quæ ſunt Deo beneplacita: ô quam bonus Deus nobiſcum per Mariam: confiteamur igitur Domino, & miſericordiæ ejus. *Opuſcul. Pſalt. Beatæ Virginis Pſal.135.*

16. *In Eccleſia per Mariam poſuit Deus ſolem, & lunam & ſtellas.*

Qui fecit luminaria magna ſolem, lunam & ſtellas. Nota, quod hæc operatus eſt Deus per ſuam miſericordiam in Eccleſiâ myſticè. Sed quis eſt ſol, quæ luna, quæ ſtellæ? Sol iſte eſt B. Virgo, eſt & luna, ſcilicet pulchra ut luna, electa ut ſol: luna per gratiam, ſol per gloriam, fuit enim Maria opus excellentiſſimum, plenum gratia in mundo, & gloria in Cœlo, & ideò rutilans per omnia reſpicit, ſcilicet per omnes Angelos, & ſanctos oſtendit gloriæ ſuæ illuminationem, & per totum orbem: eſt & luna, quia ſicut hæc totum lumen à ſole recipit: ſic & Maria recipit in ſe ſolem juſtitiæ cujus ſtellæ ſunt virtutes *op. ſpecul. B. Virg. lect. 3. & 7. & 13.*

PSALMUS CXXXVI.

Titulus: Pſalmus David propter Hieremiam.

5. NOTA, quod iſte Pſalmus eſt compoſitus à David propter Hieremiam, ideſt juxta Hieremiam, qui egit de eadem materia plorans, ſcilicet de deſtructione tertiò facta de Hieruſalem à Nabuchodonoſor Rege Babylonis, & quia myſticè ordinatur ad deſtructionem factam de nobis ab inimicis; hinc ſciendum, quod tres præcipue civitates adnotantur, ſcilicet Babylonia, Jerico, & Hieruſalem, in prima eſt juſtitia captiva, in qua ſunt mali homines, ſociique dæmonũ, quorum diabolus eſt Rex: in ſecunda ſcilicet in Eccleſia militante ſunt boni permixti cum malis: in tertia ſunt tantum boni, ſcilicet Angeli, & homines beati: in prima eſt confuſio, præcipuè in morte: in ſecunda eſt defectio vitæ: in tertia eſt dominium viſionis beatæ & de iſtis agitur in hoc pſalmo, eorumque pugna. *ſ.5, 6.*

2. *In mare Mundi ſunt flumina concupiſcentiæ, per quæ flendo ſedere debemus, ut tranſeamus per navem pœnitentiæ ad Sion cæleſtem.*

Super flumina Babylonis, illic ſedimus, & flevimus, dum recordaremur tui Sion. Nota id, quod Iudæi, dum erant in captivitate Babylonica ad litteram faciebant, nos etiam facere debemus ſpiritualiter, qui vivimus in hac Babylonia præſentis vitæ, in qua ſunt flumina concupiſcentiarum, quæ in mare hujus mundi abundant: ſuper hæc flumina debemus ſedere, ſcilicet contemnendo hæc temporalia, & meditando per recordationem Sion Cœleſtis, æternorumque bonorum: ſic enim nobis conſtruimus navem pœnitentiæ, quæ in aqua lachrymarum nos conducit ad beatam patriam. O quando nos miſeri naufragi ad illam cœleſtem Sion tranſibimus! quando flumina Babylonis evademus! ô Sancta Sion ubi totum ſtat, &

nihil fluit ; quis nos inde in iſtam præcipitavit? *ſer.2.Dom.3.poſt oct.Epiph.& ſer.3.Dom.3.poſt Pentec.& ſer.1.Dom 9.poſt Pentec.*

3. *Flumina Babylonis Mundi ſunt tria, è quibus extrahitur homo per pænitentiam.*

Super flumina Babylonis illic ſedimus. Quænam ſunt iſta flumina? iſta ſunt tria: ſcilicet concupiſcentia carnis, oculorum, & ſuperbia vitæ: iſtaque terminant ad mare Babylonis, ſcilicet de mundo ad infernum: qui vult ergo evadere iſta flumina, debet flere, & per iſtam aquam navem pœnitentiæ conſcendere, ſicque ad cœleſtem Sion tranſibit. *ſer.1.Dom.3.poſt octa. Epiphan. & ſerm.1. Dom.9.poſt Pentec.*

4 *Super flumina Babylonis debent ſedere Prædicatores, ut piſces homines extrahant.*

Super flumina Babylonis illic ſedimus. Hoc dicebat Propheta: hoc debent facere Prædicatores, veluti piſcatores, debent enim cum fletu, & pœnitentia emittere hamum prædicationis verbi Dei ad homines peccatores veluti piſces enatantes in aqua concupiſcentiæ, ut ipſos extrahant, & capiant Domino noſtro Jeſu Chriſto. *ſer.2. Dom.3. poſt oct.Epiphan.*

5. *Super flumina Babylonis ſedeat Peccator recordando bona cæleſtis Sion.*

Super flumina Babylonis illic ſedimus, & flevimus, dum recordaremur tui Sion. Ecce quid agere debet peccator: ſcilicet ſedere ſuper flumina Babylonis per conſiderationem æternorum ſuppliciorum infernalium, & ad cœleſtem Sion convertere oculos, meditando ſtipendium præparatum bonis operibus: ſicque ſecurus vivet in hac vita miſera. *ſer.3.Dom.5. poſt Pentec.*

6. Doctrina peccatorum eſt aqua fluminum Babylonis: doctrina bonorum eſt aqua cœleſtis Sion: illam debemus contemnere, iſtam amplecti, ut poſſimus dicere: *ſuper flumina Babylonis. Pſalm.31.*

7. *In hac vita homo debet flere ſuper ſe, & calamitates hujus peregrinationis.*

Super flumina Babylonis illic ſedimus, & flevimus. Cur fleviſtis? reſpondent, dum recordaremur Civitatis Sion: nempè, videndo nos à patria cœleſti abſentes, & diſtantes: videntes & confuſionem, & fluxum hujus Babylonis mundi, & quia hæc eſt vallis lachrymarum; ideò in ipſa flendum, *in Lucam c.23.v.28.& Pſal.114.*

8. *Peccatores, & Mundani ſunt ſalices infructuoſa.*

In ſalicibus, ſuſpendimus organa noſtra. Cur in ſalicibus, & non in aliis arboribus? quia hic figurantur peccatores, qui ſunt in captivitate diaboli; ſunt enim veluti ſalices propter ſterilitatem: dum enim anima eſt in peccato mortali, nullum opus, vel actum meritorium vitæ æternæ poteſt producere: ſecundò propter aquæ refrigerationem, quià in temporalibus refrigerantur; tertiò propter amaritudinem vitæ, in qua vivunt. *Pſal 136.*

9. *Prædicatores, & Doctores à Deo confunduntur non prædicantes verbum Dei: & auditores item indiſpoſiti puniuntur in ſterilitate dicendi prædicatorum.*

Si non meminero tui Hieruſalem. Si non propoſuero Hieruſalem in principio lætitiæ meæ adhæreat lingua mea faucibus meis. Nota, quod in his verbis induit Propheta perſonam Prædicatorum, & Doctorum, oſtenditque quomodo & ipſi puniantur, & ſimul auditores; qui enim non proponunt Hieruſalem, ſcilicet ſalutem animæ, & bona cœleſtia, ſed verba curioſa, & inutilia, ſæpe à Deo confunduntur, ſunt enim veluti veſpæ, quæ non habent favum mellis in lingua, nec mellificant; Auditores item indiſpoſiti ad audiendum verbum Dei, & Evangelium, ſed curioſitates, ſæpe puniuntur à Deo, qui facit adhærere linguam palato: igitur in medio Eccleſiæ narrare, & exponere debent populo Chriſtiano nomen, & verbum Dei purum, ut à ſapientia mundana trahatur ad cœleſtem, & Chriſtianam: ſed proh dolor! quia in moltis præceſſit impugnatio vitæ Chriſti in moribus per malos Theologos, & doctrinæ Chriſti per falſas, & vanas opiniones, *ſer.2. Hexaem.*

10. *Deus quomodò dicitur memor bonorum, & malorum.*

Memor eſto Domine filiorum Edom, qui dicunt, exinanite. iſti fuerunt perſecutores peſſimi filiorum Iſraël; horum dicitur Deus memor, ſcilicet quoad mala, & peccata, & quoad pœnam; ſicut bonorum, dicitur memor quoad bona opera, & præmium, quod conſervat in ſui acceptatione. *Pſal.136.& 8.& 118.c.4. v.1.*

11. *Beati ſunt, qui primos motus ſenſualitatis terent, & allidunt ad petram; ſcilicet ad Chriſtum.*

Beatus qui tenebit, & allidet parvulos ſuos ad petram. Ergone allidendi ſunt parvuli ad petram? maxime: ſed intellige, quod parvuli iſti ſunt primi motus, & parva peccata, quæ ſunt terenda, & allidenda ad petram, ſcilicet ad Chriſtum per converſionem, & mortificationem. *Pſal.119. & 127.* Nota autem, quod iſti motus, qui ex carne, & ſenſualitate generantur, dicuntur parvuli; quia ſicut parvuli fœtent urina, & immunditiis, ſic iſti motus fœtent in conſpectu Dei; item ſicut parvuli fœdant gremium matris; ſic iſti motus fœdant gremium, faciemque animæ, ſi immorari permittuntur: item ſicut parvuli habent manus immundas, ſic iſti motus fœdant manus, ſcilicet opera: & ſicut parvuli ſtant laborantes in luto, & terra, ſic iſti motus: & ſicut parvuli ſunt debiles in principio, ſed poſtea fiunt fortes, & magni; ſic iſti motus, ſi non alliduntur, citò de capillis tranſeunt in trabes; ideò in principijs obſta: parvuli item generant vermes; ſic & iſti motus lacerant conſcientiam: allidendi ergo ſunt ad Chriſtum, qui eſt petra, ne ſcilicet ſuggeſtione ſenſualitatis ratio moriatur, ne conſentiat peccato. *Pſal.127. & Vgo Cardinalis.*

12. *Deus*

12. *Deus eſt qui in præſenti vita tribuit, & donat merita, condonando peccata, & retribuit mercedem in alta.*

Beatus, qui retribuit tibi retributionem ſuam. Quid eſt retribuere retributionem? ergone Deus nobis erit debitor. Nota quod Deus ex gratia ſua, quam donat, nobis tribuit remiſſionem peccatorum, & meritum: ſed poſtea præmium eſt retributio talis meriti debita. *Pſal.* 136.

13. *Ad Mariam recurrendum, ut liberet nos à captivitate, & reducat ad Cæleſtem Hieruſalem.*

Applicatio ad Mariam Virginem. Super flumina Babylonis fleverunt. Hebræi ad recordationem captivitatis ſuæ, & civitatis Sion, & Hieruſalem, à qua remoti erant: Nos autem ad recordationem myſticæ Sion, & Hieruſalem, ſcilicet pietatis Mariæ lugeamus ſuper iniquitates noſtras; clamemus ad ipſam, offeramus ei planctus, & ſuſpiria noſtra; quia non invenitur propitiatio ſine illa, nec ſalus ſine fructu illius: Per illam peccata purgantur, & per fructum illius animæ dealbantur. Per illam fit ſatisfactio peccatis, per fructum illius ſanitas condonatur. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſalm.* 136.

14. *Beatus qui tenebit, & allidet parvulos ſuos ad petram, ſcilicet ad Mariam.*

Jam dictum eſt, quod per parvulos intelliguntur primi motus ſenſualitatis, qui allidendi, & confringendi ſunt ad petram, ſcilicet ad Chriſtum: ſed tamen adverte, quod petra hæc myſtica etiam eſt Beata Virgo Maria, petra deſerti, ex qua aqua gratiæ emanat, petra duriſſima contra vitia, & dæmones; igitur ad ipſam allidendi ſunt parvuli, & motus ſenſualitatis, & ad ipſam confugiendum, ne nos deturpent, & occidant; quia non invenitur propitiatio, nec ſalus ſine Maria: quia per ipſam purgantur peccata, & per ipſam dealbantur, & mundantur animæ; & per illam fit ſatisfactio pro peccatis, & diſſipantur. *Opuſcul. Pſalt. B. Virg. ibidem. Et opuſ. Lytan. B. Virg. & in Lucam c.* 11. *v.* 23.

PSALMUS CXXXVII.

Titulus: Pſalmus ipſi David.

1. NOTA, quod poſt captivitatem, & liberationem è captivitate, videns Propheta ædificatam Hieruſalem, & Templum reſtauratum, laudat Deum pro liberatione, dicens. *Confitebor tibi Domine*: ſic & anima invitatur ad laudandum Deum pro liberatione ſpirituali animæ in Hieruſalem, ſcilicet in Eccleſia, in qua ſola eſt perfecta laus. *Pſal.* 137.

2. *Eccleſia Catholica exaltat, & laudat Deum pro converſione peccatorum à captivitate peccati per prædicationem ſuorum miniſtrorum.*

Confitebor tibi Domine in toto corde meo, quoniam audiſti verba oris mei. Quid eſt hoc, quod Deus audivit verba oris ſui, ideò confiteri vult Domino? Nota, quod ſupradictum eſt invitari prædicatores, & doctores ad prædicandum Verbum Dei purè, & ſanctè: ideò videns Eccleſia mirabiles fructus ex prædicatione ſecutos, & quod multi è captivitate diaboli liberati ſunt; ideò exultans laudat Deum, dicens: *Confitebor tibi Domine in toto corde meo, quoniam audiſti*, ſcilicet audire feciſti verba mea; ſcilicet in Eccleſiâ, quia ſolùm in ipſa eſt verum ſacrificium, & laus Dei. *Pſalm.* 137.

3. *Præſentia Angelorum excitare nos debet ad perfectè laudandum Deum, ſtandumque in Dei præſentia.*

In conſpectu Angelorum pſallam tibi, adorabo ad templum ſanctum tuum. Ad quid Propheta involvit præſentiam Angelorum in propoſito & promiſſione pſallendi, & orandi coram Deo nonne ſufficiebat Deum ſibi præſentem præfigere? Sed optimè; & optima ratione id facit: quia ſciebat, quod Angeli miniſtrant nobis, quod nobis aſſiſtunt, præcipuè dum incumbimus Dei obſequio: ideò proponebat ſibi præſentiam Angelorum; ſic enim excitabat ſuam pigritiam, ut ipſis obtemperaret, dum ipſi ſtant ad promovendum nos in bono. *Ser.* 1. *Dom.* 10. *poſt Pentec.*

Vide ergo, quod conſideratio præſentiæ, & ſocietatis Angelorum, multum juvat attentionem neceſſariam orationis: Ergo multò magis præſentia Dei.

4. *Gratias agamus Deo de beneficiis nobis ab ipſo miniſterio Angelorum exhibitis.*

In conſpectu Angelorum pſallam tibi. Cur non potiùs in conſpectu Dei? quia ſciebat, & videbat Angelos ad ſui cuſtodiam deſtinatos, & ad omne bonum nos incitantes; ideò Deum laudabat; gratias agens ipſi Deo pro iſtis tot beneficiis per Angelos collatis: nam nos defendunt in pugna cum hoſtibus, ſuſcipiunt orationes noſtras, Deoque eas offerunt: incitant, & excitant nos ad Deum laudandum, & innumerabilia bona nobis conferunt: ideò meritò Deo pſallebat vir juſtus pro tot beneficiis, dicens: *in conſpectu Angelorum pſallam tibi. ſer.* 1. *Dom.* 10 *poſt Pentec. & ſer.* 1. *& ſequ. de Angelis.*

5. *Nos debemus ſtare prompti ad obtemperandum Angelis, quia ſtant ad promovendum nos in bono.*

In conſpectu Angelorum pſallam tibi. Cur in conſpectu Angelorum? cur hic facit mentionem de præſentia Angelorum, dum vult pſallere Deo? Hoc dicit, quia videns, & ſciens Angelos ſtantes, & promptos ad nos promovendum in bono, proponebat ſe velle eis perfectè obtemperare; & ideò velle pſallere, & Deo ſervire. *Sermon.* 1. *Domin.* 10. *poſt Pentecoſt.*

6. Debemus

6. *Debemus coram Deo pſallere, & Deum laudare in Templo Dei materiali, & ſpirituali, ac ſi eſſemus in Cœlo, & inter Angelos adſcripti.*

In conſpectu Angelorum pſallam tibi, adorabo ad templum ſanctum tuum. Cur dicit in conſpectu Angelorum, & non etiam hominum? Nonne pſalliiut in Eccleſia coram hominibus? Nota, quod dicit: in conſpectu Angelorum, non verò hominum; nam pſallens coram hominibus, ſcilicet ad vanam gloriam, ad bona temporalia acquirenda, non verè dicitur pſallere: qui verò ad ſolam laudem Dei, & gloriam pſallit, & cum puritate, & rectitudine intentionis, pſallit in conſpectu Angelorum, ac ſi eſſet in gloria in ſocietate Angelorum ipſorum: ſic autem adorat ad Templum ſanctum Dei. Hoc Templum ſanctum eſt corpus Mundum, & immaculatum, in quo anima Deum adorat, & ejus nomini confitetur. *ſer. 1. Dom 3. poſt octa. Epiphan. & in Lucam c. 11. v. 2.*

7. *Templum Dei materiale ab Angelis frequentatur.*

In conſpectu Angelorum. Adorabo ad Templum ſanctum tuum. Nota, quod præmiſſa præſentia Angelorum, ſe confert ad Templum Sanctum Dei; ut oſtendat, quod in templo Sancto Dei aſſiſtunt Angeli Dei: unde dicit Deus *Zach. 9. Circumdabo domum meam ex iis qui militant mihi*, ſcilicet Angelis, qui præveniunt, & aſſiſtunt animabus puris in choro laudes decantantibus, cum divinis mancipantur obſequiis, cum pſalmodiæ operam dant, vel orationibus incumbant, vel miſſas celebrant: igitur debemus Angelis reverentiam ſemper, ſed maximè in Templo Sancto Dei. *ſerm. 1. in dedicat. Eccleſ.*

8. *Corpus purum eſt Templum Sanctum Dei, in quo anima orat.*

Adorabo ad Templum Sanctum tuum. Nota, quod myſticè Corpus purum, & immaculatum dicitur Templum, in quo anima Deum adorat: portæ hujus templi ſunt quinque ſenſus, qui ſunt omni diligentia conſervandi, ne mors peccati intret per eos, quia non placet Chriſto laudatio, quæ egreditur de corde immundo, ore ſuperficialiter devoto. *ſerm. 1. Dom. 3. poſt octav. Epiph.*

9. *Homo eſt Templum Sanctum Dei, in quo adoratio, & ſacrificium offerri debet.*

Adorabo ad Templum Sanctum, & confitebor nomini tuo. Nota, quod Templum hoc, de quo loquitur Propheta, erat in Hieruſalem, & in hoc myſticè oſtenditur, quod qui vult verum ſacrificium Deo offerre, oportet ut in Hieruſalem aſcendat; ſcilicet in Eccleſiam militantem, quia extra ipſam non eſt verum ſacrificium: in qua Eccleſia eſt etiã Templum, quod eſt quilibet fidelis: in hoc eſt Altare concavum, quod eſt fides noſtra, quæ recipit Verbum Dei: eſtque quadrata quatuor virtutibus cardinalibus, ibi thus orationis offerri debet: ibi ſacrificium, quod eſt cor contritum: ibi eſt ignis continuus, & non alienus, qui ignis charitas eſt, ſicut alienus eſt cupiditas, & hinc ex hoc ſacrificio ſuaviſſimus odor Deo, & hominibus redolet, nempe bona conſcientia Deo, & bona fama hominibus. *Pſal. 137.*

10. *Dei attributa magnificata apud homines ex operibus ſuis mirabilibus.*

Quoniam magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum, ſuper miſericordia tua, & veritate tua. Quomodo magnificavit Deus nomen ſanctum ſuum ſuper miſericordia, & veritate ſua? Nempe operibus veritatis, & miſericordiæ, magnum oſtendit nomen ſuum: nam poteſtas apparuit in rerum creatione, & gubernatione: majeſtas in ejus comprehenſione, & cognitione: benignitas in benignitate ſalvatoris Dei Jeſu Chriſti, poteſtas exigit ſubjectionem: majeſtas admirationem, & benignitas commendationem. *Pſalm. 137.*

11. *Deus magnificavit ſuper omnia nomen ſanctum Ieſus.*

Quoniam magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum: Ideſt ſuper omnia opera tua magnificaſti; & magnum reddidiſti nomen ſanctum tuum: ſcilicet nomen Ieſus; in quo excelluit miſericordia, & veritas; quia in virtute talis nominis remiſiſti peccata maxima, & mirabilia feciſti, quando apparuit nobis benignitas, & humanitas ſalvatoris Dei. *Pſalm. 137. & Vgo Card. hic.*

12. *In magnificatione Chriſti Ieſu elucet ſpes peccatoribus, acquirendi remiſſionem peccatorum.*

Quoniam magnificaſti ſuper omne nomen ſanctum tuum. Quid eſt hoc nomen ſanctum Dei, quod magnificatum eſt ſuper omne nomen? Hoc eſt Chriſtus Jeſus, quem genuit immunem ab omni peccato, & omnibus donis repletum: ſi hoc, ergo multò magis poterit nos ſanctificare, & liberare ab omni peccato tam originali, quàm actuali. *Pſal. 137.*

13. *Deus excelſus longe eſt à ſuperbis, & humilia reſpicit; eaque à prope cognoſcit.*

Quoniam excelſus Dominus, & humilia reſpicit, & alta à longe cognoſcit. Ecce quod toties in ſacra ſcripturà repetitur: nempè quod Deus abhorret ſuperbos, & diligit parvulos, & humiles, illos à longè cognoſcit; ſed iſtis prope eſt, ipſum invocantibus: & hinc abhorrere dicitur alta, ſcilicet ſuperbiam, avaritiam, invidiam, iram, & omnia vitia. *Pſal. 137. in Lucam c. 1. v. 48. & c. 5. v. 2. & c. 13. v. 30. & c. 9. v. 48. & c. 10. v. 21. & c. 16. v. 14. & c. 18. v. 16. & c. 19. v. 5.*

14. *Patientia vitam dat animæ: quæ à ſpe in Deum gignitur & confert poſt tribulationem conſolationem.*

Si ambulavero in medio tribulationis vivificabis me. Ecce quali ſpe fuit imbutus vir juſtus: nempe poſitus in medio tribulationiſ, ſperabat vivificari à Deo, fortificari, & vivificari à patientia: ut videas, quod qui ambulat in medio tribulationis; & crucem patientiæ, & pœnitentiæ cum Chriſto bajulat, & tali mortificatione vitam gratiæ, & conſolationis recipere ſecutus eſt. *Pſalm. 118. c. 4. v. 2. & c. 6. v. 13. & c. 10. v. 5. & 15.*

15. *Vindicta*

15. *Vindicta inimicorum Deo eſt remittenda, & ab ipſo miſericordia, & perſeverantia exoptanda: ſic dicebat Propheta.*

Dominus retribuet pro me: ſcilicet pœnam inimicis: Domine miſericordia tua in ſæculum, ad quam ego ſemper reſpiciam: opera manuum tuarum ne deſpicias, tribuendo mihi aſſiſtentiam gratiæ tuæ. *Pſalm.* 118. *cap.* 3. *verſ.* 12. *& cap.* 5. *verſ.* 9.

16. *Beata Virgo Maria audiens verba ſervorum ſuorum eos excitat ad laudes ſuas.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Confitebor tibi Domine. Hoc & dicamus B Virgini Mariæ; quia enim audit libenter verba oris noſtri; & clementiam Jeſu-Chriſti nobis participat: & ideò confiteamur ipſi; & laudem ei tribuamus in conſpectu Angelorum. Audi igitur Virgo Maria verba mea, & preces meas: in quacumque die invocavero te, exaudi me, & multiplica virtutem in anima mea, & in conſpectu Angelorum cantabo tibi laudes: Confiteantur tibi omnes tribus, & linguæ; quia per te ſalus reſtituta eſt nobis: ab omni perturbatione libera ſervos tuos, & fac eos vivere ſub pace, & protectione tua. *Opuſcul. Pſalt. Beat. Virg. Pſal.* 137.

17. *Quia B. Virgo ſuper omnes humillima fuit; ideò reſpexit eam Deus; & amabilem reddidit Deo, & hominibus.*

Quoniam excelſus Dominus, & humilia reſpicit & alta à longe cognoſcit Ecce quàm verum eſt, quod dicitur hic: hoc experta eſt B. Virgo Maria, quæ ſuper omnes creaturas humillima fuit; ideò eam reſpexit Dominus, & amabilem reddidit ſibi, & hominibus. *In Lucam c.* 1. *v.* 48.

PSALMUS CXXXVIII.

Titulus: In finem Pſalmus David.

1. NOTA, quod iſte Pſalmus eſt obſcuriſſimus, & plenus myſteriis maximis; in quo Chriſtus modò loquitur ut ſponſus, modò Eccleſia ut ſponſa, cum ſint una caro: ejus titulus eſt in finem: ſcilicet, nos dirigit in finem Chriſtum, qui ut caput, & in nomine Eccleſiæ loquitur.

2. *Deus tribulationibus probat homines; & per eas à tenebris peccati, & captivitate reducit ad ſe.*

Domine probaſti me, & cognoviſti me: tu cognoviſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam. Nota, quod hæc primò dicuntur à Chriſto: Domine Pater probaſti me per paſſionem, & feciſti me cognoſci, meamque paſſionem, & reſurrectionem: myſticè hæc dicuntur ab homine, qui cum prius eſſet involutus in tenebris peccati, ut filius prodigus, poſtea per tribulationes probatus, ad cognitionem veritatis divinæ, & ad reſurrectionem à peccato deductus eſt; & inde ad ſuſceptionem gratiæ, & corporis Chriſti; ad quam prærequiritur, & contritio, & probatio. *Pſal* 3.

3. *Nihil Deo eſt occultum, ſed omnia nuda, & aperta;* unde benè dicit vir juſtus.

Tu cognoviſti ſeſſionem meam: intellexiſti cogitationes meas de longe. Quod & nos debet excitare ad humilitatem & ſubjectionem Deo. *Sap. c.* 19.

4. *Notantur hic promiſſiones factæ à Deo de adventu Chriſti, & impletio promiſſionum.*

Ecce Domine tu cognoviſti (ideſt cognoſci feciſti *omnia noviſſima, & antiqua.* Quæ ſunt iſta noviſſima, & antiqua ſunt promiſſiones factæ de adventu Chriſti: noviſſima ſunt impletiones promiſſionum: hinc eſt, quod Miſſa de Nativitate, quæ incipit: *Lux fulgebit hodie*; una vice dicitur, nec repetitur in Eccleſia, ſicut alia, quæ incipit: *Puer natus eſt nobis*; quia jam promiſſiones veteres adimpletæ ſunt, & ideò reliloquendæ, & adimpletio repetenda. *Pſalm.* 138.

Ritus Eccleſiaſticus.

5. *Sapientiæ divinæ profunditas inſcrutabilis in cognoſcendo, manifeſtat magnificentiam Domini, & nos excitat ad humilitatem.*

Et tu Domine cognoviſti omnia noviſſima, & antiqua: tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam: mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt, & non potero ad eam. In his verbis magnificatur profunditas ſapientiæ divinæ inſcrutabilis in cognoſcendo: quaſi dicat: pro certo tu Domine habes perfectam ſcientiam, & non potes falli in cognoſcendo, eò quod cognoviſti omnia noviſſima reſpectu futurorum, & antiqua, ſcilicet præterita; cujus dictamine formaſti me, ut eſſem quantùm ad corpus, & ſpiritum: poſuiſti ſuper me manum tuam, in confortando, ne redirem ad nihilum: quia niſi Deus manu teneret res in eſſe, cuncta in nihilum redirent: & quia iſta multiformitas ſapientiæ non eſt curiosè ſcrutanda; ideò addit: *mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, & non potero ad eam. ſer.* 2. *Dom.* 10. *poſt Pentecoſt. & ſer.* 8. *Hexaem.*

6. *Deus multipliciter ponit manum ſuam ſuper nos.*

Poſuiſti ſuper me manum tuam. Quid eſt ponere manum Dei ſuper nos? Nota, quod ponit manum ſuam aliquando ſuper nos, puniendo: aliquando protegendo, & confortando, ut hic, aliquando benedicendo. *Pſal* 80. *&* 138.

7. *Maximum beneficium à Deo nobis collatum, oſtenſio fuit incarnationis.*

Poſuiſti ſuper me manum tuam. Quam manum? & quando? Nota, quod Moyſi dixit Deus: *non poteris videre faciem meam; ſed ponam te in foramine petræ & protegam te dextera mea, donec tranſeam: tollamque manum meam, & cum tranſiero videbis poſteriora mea Exod.* 33. quaſi dicat: non videbis divinitatem meam, ſed cum tranſiero, ſcilicet ad paſſionem & reſurrectionem, videbis humanitatem meam: ſic Judæis multis

accidit,qui ſolum engnoverunt Chriſtum poſt reſurrectionem tunc extendit manum ſuam,oſtenditque nobis adventum Chriſti, ejus Incarnationem, & rationes talis Incarnationis. ſcilicet, quæ fuerunt benignitas invitans, miſericordia trahens, veritas promiſſionis compellens, & puritas uteri virginalis ſuſcipiens,& nunc integritas eduxit:obedientia deduxit,patientia armavit; charitas verbis, & miraculis manifeſtavit: ô quàm potens eſt manus,quam ſuper nos poſuit, emittens filium Dei,& ipſum nobis detegens.*Pſal.*138.

8. *Chriſtus ſecundum humanam naturam non poteſt comprehendere perfectè Deum.*

Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt,& non potero ad eum. Nota hæc dicta eſſe à Chriſto, cujus ſcientia eſt mirabilis in omnibus ſuper omnes; ſed tamen ſecundùm humanam naturam non poteſt terminativè comprehendere Deum,quia eſt incomprehenſibilis, ſolùm à ſeipſo comprehenſibilis: unde ſcientia in Chriſto, cum ſit creata, licet in numero ſcitorum æquiparetur à Deo non tamen in dignitate, & ſublimitate perfectionis.*Pſalm.*138.*& Opuſc.Brevile.proœm. & l.*2.*d.*14.*a* 1.*q* 2 *in fine.*

9. *Potentiæ, & præſentiæ Dei immenſitas expenditur.*

Quò ibo à ſpiritu tuo,& quò à facie tua fugiam! ſi aſcendero. Vide, quod hic prædicatur immenſitas præſentiæ divinæ;habet enim manus longiſſimas, ſe ad omnia loca extendentes, non localiter, ſed præſentialiter, & omnia continentes, & ideò patienter omnia debemus adverſa tolerare, cum non poſſimus aufugere,& humiliter ipſi noſipſos ſubjicere.*in ſap.c.*7.*& c.*15.*& c.*16.*& Op.de profect. Religioſ.l.*2.*c.*6.*in Lucam. c.*3.*v.*7.*& cap.*8.*v.*34.*& l* 1.*d.*37.*p.*1.*q* 1.*& Op comp.Theol.l.*1.*c.*17.*& Op.de inviſibilitate Dei.*Igitur Deus eſt in creaturis mirabilis in hominibus amabilis, in Angelis deſiderabilis, in ſeipſo comprehenſibilis: in reprobis intolerabilis, in damnatis ut terror, & horror. *Opuſc. Comp.Theol.l.*1.*c.*17.

10. *Ad ſcalam humilitatis efformandam invitat nos cognitio immenſitatis Dei.*

Si aſcendere in Cœlum tu illic es, ſi deſcendero in infernum ades. Cur proponit ante oculos ſuos vir juſtus primò Cœlum,poſtea infernum in conſideratione divinæ immenſitatis?cur non proponit unico verbo,ubiquitatẽ Dei?Nota, quod hoc facit ad excitandum ſe ad actus humilitatis, & ut cognoſceret,quod hæc eſt ſcala,cujus imum eſt infernus,& ſupremum eſt Cœlum: ſic enim verus humilis ſe vilificat ſub omnibus creaturis ſub Dei immenſitate, unde ſcala efformatur hoc pacto, cujus imum eſt profundum, & ſublime eſt Dei immenſitas.*Op.Diat.ſalut.tit.*7.*c.*1.

11. *Chriſtus extendit ſe in Crucem,ut ſe extendens ad quatuor partes univerſi oſtenderet, quod manus, & poteſtas ejus ad omnes partes ſe extendit.*

Si aſcendero in Cœlum tu illic es, ſi deſcendero in infernum ades, ſi ſumpſero pennas meas diluculò, & habitavero in extremis maris, etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Nota, quod in his verbis (*ait Niſſenus*) efformat Propheta Crucem, cujus lignum eſt à Cœlo ad infernum, cujus brachia ſunt ab Oriente in Occidentem;ſic enim Chriſtus ad quatuor partes univerſi ſe extendit in Cruce,ut videas, quod manus, & poteſtas ejus ubique ſe extendit, nec ullus poteſt eam effugere.*S. Ioan.Chryſ. & S.Bonav loco ſupracitat.& in Ioan.collat.*53.

12. *Deus bonis ipſum timentibus manum tenet ad ſurgendum,ad deducendum,& ad ſumendum in gloria.*

Etenim illuc manus tua deducet, & tenebit me dextera tua: tenuiſti manum. Ecce,quod Dominus manus ſuas extendit ad nos: ſiniſtram per timorem,dexteram per amorem; tenet inquam ad ſurgendum à peccato, ad deducendum in gratia, & ad tenendum, ſuſcipiendumque in gloria: teneamus & nos ipſum timendo,& amando, eique ſerviendo.*ſer.*3.*Dom.*23.*poſt Pent.Pſ.*118.*c.*4.*v.*5.

13. *Exercitium præſentiæ Dei illuminationes mirabiles confert animæ.*

Quia nox ſicut dies illuminabitur, & ſicut tenebræ ejus,ita & lumen. Quomodo,& quando nox ſicut dies illuminata fuit?& quando tenebræ fuerunt ſicut lumen, cum opponantur ſimul privativè? Sed nota, quod vir juſtus ſibi præfixerat exercitium divinæ præſentiæ,dicens;*ſi aſcendere in Cœlum, tu illic es*: Hinc ut patefierent effectus talis divini exercitij, dicit, quod tali animæ tenebræ non ſunt obſcuræ, ſed lucidæ; nempe quia efficitur anima agilis ad aſcenſum ad Deum,& ſimul edocta quadam ignorantia dum rapitur ſupra ſeipſam in caliginem,& exceſſum,ut poſſit dicere, & nox illuminatio mea in deliciis meis,quam delicioſam, & nocturnam illuminationem, nemo novit, niſi qui probat,nemo autẽ probat niſi per gratiam divinitus datam,quæ ſoli datur, qui ſe exercet ad illam: ô beata nox,quæ eſt illuminatio cœleſtis per quam cor purum abſorbetur à divina claritate.*Op.Brevil p* 5.*c.*6.*op.ſtim div.am.p.*1.*c.*2.*& p.*1.*c.*4.*& in Lucam c.*2.*v.*8. Vide igitur quomodo præſentiæ Dei exercitium illuſtrat obſcura, & perficit, & ſtabilit animam in luce ſuperna.

14. *Mors Iuſtorum in luce terminatur.*

Et nox illuminatio mea in deliciis meis,quia tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies. Nota, hæc dicuntur à Propheta in perſona juſtorum morientium,quæ eſt tenebroſa nox, quaſi diceret: ego non timeo mortem,nec anguſtiam mortis, & licet illud tempus ſit veluti nox,tamen ſicut dies illuminabitur à Deo, eritque mihi illuminatio in deliciis meis tô felix,& pretioſa mors juſtorum. *in Lucam c* 23.*v.*54.

15. *In via illuminativa nox ſicut dies illuminatur, & quomodò.*

Nox ſicut dies illuminabitur. Quomodò, & qoando hæc erunt? Nota, quod bic loquitur de exercitio divinæ præſentiæ, ut dictum eſt ſupra, & quia triplex eſt via, ſcilicet purgativa, illuminativa, & unitiva: dat intelligere, quod in via illuminativa, in qua tamen purgativa non deſeritur, anima conſcendit ad talem ſtatum eminentem, in quo quotieſcunque vult, ſine aliqua cognitione prævia afficitur à Deo tali illuminatione, & cognitione, quod eam percipiens experimentaliter, ſolo Deo interius docente, ea ſtupente, non poteſt lingua mortali exprimi: unde dicere poteſt: *& nox illuminatio mea. op. myſtic. Theolo. prolog.*

16. *In viâ unitivâ nox animæ per eam incedentis, ſicut dies illuminatur in deliciis.*

Et nox illuminatio mea in deliciis. Nota, quod hoc percipitur ab anima aſcendente ad Deum per viam unitivam; in qua nox, ſcilicet obſcurus cortex Scripturæ Sacræ exterior, & omnis ſenſibilis creatura, per quam anima, aſcendens in Deum, ad delicias unitivi amoris pervenit, & in eis conquieſcit. *Op. myſt. Theol. c. 2. p. 2.*

17. *Cognitio ſimplicis intelligentiæ penetrat ad omnia.*

Quia tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut dies illuminabitur. Si hoc, ergo cognitio Dei eſt infinita, nec aliquid ei poteſt latere, quia eſt ſumma, & prima veritas, cui nihil poteſt occultari, nec tenebræ obſcurantur ab ipſa. *l. 1. d. 39. art. 1. qu. 2. corp.*

18. *Oculus corporalis habet dies, & noctes obſcuriſſimas: oculus ſpiritualis, habet dies, & etiam noctes, ſed lucidiores die corporali.*

Nox ſicut dies illuminabitur. Et quando hæc erunt? ergone mutabitur ordo à Deo in principio Mundi conſtitutus diei, & noctis? minimè quoad viſum corporeum, qui habet dies, & noctes veras, ſemper ad finem decurrentes: ſed oculi animæ habent quidem diem, ſcilicet contemplationis; & licet talis contemplatio faciat noctem tali animæ, dum ſol æternus irradians animam, omnes ſpecies creatas ſua claritate occultat; ſed tamen hanc noctem in diem convertit, dum radioſas veritates menti oſtendit: hincque fit pluries, quod quando nox eſt corpori, dies eſt menti; & quando eſt dies corpori, nox fit menti: quia quando ſenſus exteriores vigilant, interiores dormiunt; ô quam felix nox eſt iſta animæ contemplanti. *Op. de dono timor. c. 3.*

19. *Quando nox animæ illuminatur tunc debet offerri ſacrificium Deo.*

Et nox illuminatio mea in deliciis meis, & nox ſicut dies illuminabitur. Vide ad qualem perfectionem deducitur anima contemplativa: unde quando hanc illuminationem recipit à Deo ſole æterno, tunc poteſt rectè ſacrificium offerre Deo: in hujuſque ſignum celebratur dies purificationis Mariæ, qui dicitur dies illuminativus, in quo ſacrificium perfectum oblatum eſt, quia ſicut ibi concurrit Ioſeph, Maria, & Ieſus Puer; ſic virilis conſtantia, virginalis continentia, & humilis conſcientia ad verum ſacrificium debent concurrere. *Pſal. 138.* *Purificationis B. Virginis myſterium.*

20. *Sicut ex utero Virginis Mariæ ſuſceptus eſt Chriſtus; ſic ſpiritualiter in anima.*

Suſcepiſti me de utero Matris meæ. Nota, quod hæc ad litteram intelligi poſſunt, ut infra dicetur agendo de B. Virgine ſic & ſpiritualiter; nam ſicut primò conceptus eſt in ventre: ſecundò natus: tertiò nutritus: ſic per contritionem concipitur ſpiritualiter, tunc enim primò incipit intereſſe veritas: naſcitur per confeſſionem de virgine, ſcilicet de cordis puritate, & nutritur ſtudio perſeverantiæ, & ſic proficit in ſapientia ſcilicet in amore, & cognitione veritatis. *Pſal. 138.*

21. *Sacramenta divinitatis nobis incomprehenſibilia ſunt; & ob id in actum reverentiæ, & laudis divinæ nos debent excitare;* unde dicit Propheta.

Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus, mirabilia opera tua, & anima mea cognoſcit nimis. Quaſi dicat: quia meæ infirmitati ſunt incomprehenſibilia opera tua, ſimulque mirabilia ideò ea non valens penetrare: reverentiam tuæ majeſtati exhibebo, ſimulque ore, laudabo magnitudinem tuam. *In Lucam cap 4. verſ. 16. & cap. 24. verſ. 12*

22. Confeſſionem Deo debemus, & cum pavore ab ipſo remiſſionem expectare. In quo ſenſu ait Propheta. *Confitebor tibi:* hoc eſt quod tibi debeo; & quia terribiliter magnificatus es, ideò à tanta majeſtate humiliter confeſſione cum timore expectabo remiſſionem mearum culparum. *Pſal. 138.*

23. *Oſſa Eccleſiæ ſunt ſancti.*

Non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti in occulto, & ſubſtantia mea in inferioribus terræ Quodnam eſt hoc os, ſi plura ſunt oſſa in corpore? Nota, quod hæc ſunt verba Eccleſiæ, cujus oſſa ſunt ſancti ob fortitudinem ſuam, in ſuperando tentationes, & in perſeverando in Dei ſervitio: quæ fortitudo abſcondita eſt hominibus, ſed Deo nota. *Pſal. 138.*

24. *Liberum arbitrium hominis per gratiam Dei fortificatur ut os durum.*

Non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti in abſcondito & ſubſtantia mea. Nota, quod etiam poteſt dici liberum arbitrium os animæ, quod fortiſſimum factum eſt in primo homine; ſed quia poſt peccatum, ſubſtantia noſtra infirmata eſt, & hinc debilitatum eſt, ſed in paſſione Chriſti fortificatum. *Pſal. 138.*

25. *Liber alius eſt Dei, alius hominis.*

Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur; dies formabuntur, & nemo in eis. Quid eſt hoc imperfectum, de quo hic loquitur? & cur tranſit ad librum Dei, in quo omnes ſcribentur? Nota, quod hic alludit ad duos libros, ſcilicet ad librum noſtrum, qui eſt liber conſcientiæ; & ad librum Dei, in quo omnes ſcribuntur, & omnia: ſciebat autem, quod ſecundùm qualitatem ſcripturæ libri divini judicabit; & ſi liber conſcientiæ non erit rectè ſcriptus, vel non concordabit talis liber, in quo ſcriptæ ſunt leges æternæ, cum operibus, cum omnia ſint nota Deo, ipſe judicabit hominem ad pœnam, vel ad gloriam, ſi erit bene ſcriptus. *ſerm. 2. Hexaem. in Lucam c. 10. v. 20 & cap. 13. v. 25. & c. 2. v. 1.*

26. *Nemo ſine peccato eſt: Et cur Deus permittit aliquando electos peccare.*

Dies formabuntur, & nemo in eis Nota, quod per dies intelliguntur Apoſtoli, qui formati ſunt, ut lucerent in Eccleſia, ſed tamen nemo ex eis fuit immunis à culpa: permiſit aut Petrum peccare, ut fortior ſurgeret, ut infirmitatem ſuam noſceret, ut præſumptionem ab eo removeret; & ut ſubditis compaſſionem haberet. *Pſal. 138.*

27. *Apoſtoli ſuper omnes honorati ſunt à Deo, & honorandi à nobis.*

Nimis honorati ſunt amici tui Deus: nimis confortatus eſt principatus eorum. Nota, quod hæc præcipue dicuntur de Apoſtolis; quià cum ſuper omnes honoraverint Dominum; dignum eſt, ut à nobis honorentur; dicitur autem, quod nimis, id eſt valde honorati ſunt, ſcilicet à Chriſto, tum vocando eos in propria perſona, tum eligendo eos inter alios, tum poteſtatem miraculorum eis tribuendo; tum familiaritatem cum eis habendo; tum in propria perſona eos docendo; tum ſecreta ſua eis manifeſtando; tum poteſtatem eis judiciariam, & principatum Eccleſiæ eis tribuendo, ideò digni ſunt ut ab omnibus honorentur. *ſer. 1. de SS. Phil. & Iacob. & in Lucam. c. 6. v. 13. & c. 14. v. 10. & ſap. c. 5.*

28. *Divina amicitia quomodo acquiratur, & ad quam altitudinem ſublevet animam.*

Nimis honorati ſunt amici tui Deus. Vide qualiter amicitia Dei ad honores ſublimes elevet animam: hæc autem acquiritur per puritatem innocentiæ, per afflictionem veræ pœnitentiæ, per amorem obedientiæ, per donum patientiæ, per donum munificentiæ, ſive miſericordiæ: per hæc enim fient Chriſto conformes, & ideò meritò ad ſublimitatem præmij elevantur à Deo. *ſermon. 1. de SS. Philip. & Iacob. & in Lucam c. 14. verſ. 10.*

29. *Quomodo Deus dicatur numerare res: & præcipue ſuos.*

Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur. Nota, quod Deus dicitur dinumerare multipliciter res; nempe vel cognoſcere finem rerum, vel terminare, vel approbare, vel reprobare, vel conſervare, vel reſurgere, ſuos igitur dinumeravit Chriſtus ſuper Judæos, qui dicuntur arena tum propter ſterilitatem, tum propter amaritudinem operum. *Pſalm. 138. in ſapie. 15.*

30. *Deus quomodò dicitur occidere.*

Si occideris Deus peccatores. Nota, quod dicitur occidere multipliciter, ſcilicet, vel reprobando, vel ſeparando animam à corpore, vel convertendo ad pœnitentiam, vel damnando. *Pſal. 138.*

31. *Declinandi ſunt, & fugiendi mali homines ab eo, qui vult evitare ſupplicium.*

Si occideris Deus peccatores, viri ſanguinum declinate à me. Quaſi dicat: ſi Deus occidit, & punit, & reprobat, & damnat peccatores, fugite à me, ne puniar vobiſcum. *Pſalm. 118. c 8. v. 3.*

32. *Malorum ſocietas vitanda, tanquam excommunicatorum.*

Viri ſanguinum declinate à me. Cur? ſcilicet tamquam excommunicati: malorum enim ſocietas vitanda, ſicut fit in excommunicatis; tum & propter propriam infirmitatem, ne in eadem peccata cadant juſti: Nota tamen, quod hæc regula non currit in prædicatoribus, qui cum malis debent converſare, ut in eis ſemen verbi Dei jaciant, & fructum pœnitentiæ producere faciant. *Pſal. 138.*

33. *Viri perfecti odium habent ad peccatum, non ad naturam Peccatoris.*

Nonne qui oderunt te Domine oderam, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Ergone licet odiſſe peccatores? nonne præcipit Chriſtus diligite inimicos veſtros? ſed nota, quod dicit ſe odiſſe odientes Deum, nempè ejus odium terminabat ad peccatum, non ad naturam hominis; ut homo enim quilibet ex charitate eſt diligendus, ſed ut malus odiendus: perfectum autem odium eſt, ut nec propter vitia homines oderis, nec propter hominis vitia diligas, & tale odium non eſt ex crudelitate, ſed ex charitate. Et hinc Concionatores ob hoc odium peccati debent trahere retia prædicationis, ut ad ſe attrahant homines, & abſorbeant vitia in mari pœnitentiæ. *l. 3. d. 28. a. 1. qu. 3. ad 1. & in Pſal. 138. & Pſal. 118 c. 9. v. 11. & op. de ſex alis Seraph. c. 3. in Lucam c. 14. v. 26. & opuſ. meditat. vita Chriſti c. 56.*

34. Perfectum odium eſt effectus charitatis, exigit autem cognitionem veritatis, amorem virtutis, & odium iniquitatis: è contra odium, quod terminat ad naturam eſt malignum, & imperfectum. *Pſalm. 138. & in Lucam c. 14. v. 26. in Ioan. c. 15 v. 21. & in Ecclen. c. 3* Hinc Propheta dicit: *perfecto odio oderam illos.*

35. *Anima pœnitens ſe exponit examini Dei, & in viam ſalutis petit deduci.*

Proba me Deus, & ſcito cor meum, & vide ſi via iniquitatis in me eſt, & deduc me in via æterna.

Vide

Vide, quod anima gemebunda ſeipſam exponit examini Dei, & totam vitam ſuam; petitque à Deo, ut à via iniquitatis ad Chriſtum, qui eſt via ſalutis deducatur; & introducatur ad ſecurum cubiculum manſionis æternæ, ut ibi ſecure gaudeat, quia in hac ſolâ viâ invenitur vera ſecuritas. *op. de ſept. itin. æternit. d. 7. in fine. & Pſal. 118. c. 7. v. 8.*

36. *Maria Virgo videt in ſpeculo æterno omnes vias, & actiones noſtras, ideò ad ipſam eſt confugiendum.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Domine probaſti me, & cognoviſti me. Nota, quod ſi Dei oculis omnia ſunt pervia, & bona, & mala: hanc prærogativam conceſſit Deus B. Virgini, cui datum eſt videre in ſpeculo æterno omnia, quæ fiunt bona, & mala, hoc enim ſpectat ad complementum ſuæ gloriæ, ut docent Theologi, cum ſit univerſalis Advocata hominum: Hinc hoc ſcientes ad ipſam recurrere debemus, ne propter iniquitates noſtras, nos derelinquat; ſed ne ceſſet orare pro nobis, & in nos transfundere affluentiam ſuæ charitatis: dicamus igitur: Domina probaſti me, & cognoviſti me, ruinam, & transgreſſionem meam: copioſa facta eſt ſuper me miſericordia tua, & dilatata ſuper me clementia: imperfectum meum aſpexit oculus tuus, & palpebræ tuæ noverunt vias meas: affluentiam deſiderij ſancti habeamus à Spiritu Sancto & macula peccati non turpet conſcientiam noſtram, ſerenet corda noſtra lux miſericordiæ tuæ, & recreet nos tuæ pacis dulcedo. *Op. Pſalt. B Virg. Pſalm. 38.*

37. *Mariæ immenſitas miſericordiæ, & aſſiſtentia per totum orbem terrarum ſe extendit.*

Quo ibo à ſpiritu tuo? Si aſcendero in Cœlum tu illic es. Nota quod ad litteram hæc dicuntur de Dei Immenſitate, quia ubique eſt per eſſentiam. De Maria pariter dicuntur, quæ licet per eſſentiam non ſit ubique, ut Deus, eſt tamen per aſſiſtentiam, interceſſionem, cuſtodiam, & charitatem: nam longitudo miſericordiæ Mariæ extenditur uſque ad noviſſimum diem invocantibus eam, latitudo ejus replet orbem terrarum ſublimitas ejus ſupernæ civitatis invenit reſtaurationem, & profundum ejus ſedentibus in tenebris, & umbra mortis obtinuit redemptionem. *Op. ſpecul. B. V. lec. 5. & Op. Pſalt. B. V. Pſal. 85. & 86.*

38. *Maria Virgo ductrix noſtra in viam ſalutis.*

Etenim illuc manus tua deducet me in viam rectam. Hoc verificatur vere de Maria Virgine, quæ manu, & luce charitatis ſuæ nos ducit in viam rectam: eſt enim noſtra ductrix in hac via tenebroſa ad patriam. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal. 24. & op. Pſal. min. quinq. 2.*

39. *Maria ſtella Maris illuminans noctem, & tenebras vitæ noſtræ.*

Et dixi forſitan tenebræ conculcabunt me, & nox illuminatio mea eſt, quia tenebræ non obſcurabuntur à te; & nox ſicut dies illuminabitur. Ecce quid eſt, quod tenebras vitæ noſtræ illuminat; ſcilicet lux magna, quæ de cœlo eſt: Hæc eſt Maria verè ſtella maris, hæc illuminat noctes, & tenebras noſtras. Quid igitur retribuam ô Domina, quæ nobis in tempeſtatibus, & tenebris hujus maris, & noctis poſitis dediſti lucem tam irradiantem? ô certe beata nox, & felix tenebra, & glorioſa caligo, quæ tali ſtella meruit irradiari, certe hæc nox illuminatio mea in deliciis meis. O glorioſa Virgo, ſi es ſtella maris, ſemper volo eſſe in hoc mari; ut ſis ſemper ſtella mea, ſemper in mari ſim perfectæ amaritudinis de peccatis meis gemendo; Chriſto crucifixo, intimè compatiendo proximorum miſeriis, & vitiis condolendo; ſemper volo eſſe in hoc triplici Pelago, ut habeam hujus ſtellæ ducatum. *Op. ſtim. div. amor. p. 3. c. 16. & op. ſpecul. B. Virg. lec. 3.*

40. *Maria illuminavit noctem hujus ſæculi, emittendo radium æternum, Ieſumque pariendo.*

Et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quænam ſunt iſtæ deliciæ, quæ comitantur hanc illuminationem? Nota, quod Maria eſt ſtella illuminans Mundum, quando emiſit radium æternum pariendo filium: ergo quiſque poteſt dicere: & nox illuminatio mea in deliciis meis, ſcilicet conjuncta cum fonte deliciarum Chriſto Jeſu incarnato. *Op. ſpec. B. Virg. lec. 3.*

41. *Maria ducit nos per tenebras hujus vitæ ad portum ſalutis.*

Et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quaſi dicat: ecce dum inter tempeſtates, & tenebras, & miſerias hujus vitæ navigabam mare hujus Mundi apparuit ſtella maris Maria; illuminans tenebras, eaſque in clariſſimam lucem convertens; ſimulque dirigens me ad patriam cœleſtem per gratiam filij ſui: Hæc eſt, quæ tres magos duxit ad Chriſtum; hæc eſt, quæ omnes alios ad gratiam, & gloriam conducit. Ne igitur avertas ô homo oculos tuos à fulgore hujus ſtellæ, quæ in tenebris hujus vitæ eſt valde neceſſaria. *op. ſpecul. B. Virg. lec. 3.*

42. *Dies purificationis Mariæ fuit dies illuminationis Mundi facta per oblationem factam à Maria.*

Et nox ſicut dies illuminabitur. Et quando accidit hoc in die purificationis Mariæ: tunc incœpit clareſcere dies, & lux divina; quia concurrerunt ad illam oblationem Joſeph, Maria, & Puer; ſcilicet virilis conſtantia, puritas, & humilitas Mariæ, ut nos invitaret ad ſimilem oblationem. *Pſal. 138.*

43. *Pater ſuſcepit oblationem Chriſti ex utero Matris Mariæ.*

Suſcepiſti me ex utero matris meæ. Cur ex utero, & non potius ex cruce dicit Chriſtus, quod Pater eum ſuſcepit? quia ad oblationem ab ipſo Chriſto factam de ſeipſo Patri in redemptionem Mundi voluit, ut concurreret partus, & oblatio Mariæ; voluit, inquam, ut Maria generando filium, & offerendo ipſum etiam in cruce expoſitum, ipſa eſſet corredemptrix cum ipſo humani generis. *Pſal. 138.*

44. *In utero B. Virginis præparatus eſt panis Euchariſtiæ.*

Suſcepiſti me de utero matris meæ. Quid eſt ſuſcepiſti me? ſuſcepiſti in oblationem, ſcilicet in Euchariſtia: ſed qualem proportionem habet uterus Mariæ cum inſtitutione Euchariſtiæ? Nota, quod in utero B. Virginis tamquam in clibano puriſſimo compactus eſt panis iſte, ſcilicet corpus Domini Jeſu-Chriſti, & ſanguinis, ſcilicet lac Mariæ præparatus igneque Spiritus ſancti coctus, & eſibilis redditus: ergo miniſterio Mariæ habemus panem vitæ. *Pſal.* 138. Nota etiam, quod poteſt dici, quod iſte panis fuit formatus, & compactus in utero B. Virginis, veluti in clibano, ſed poſtea in ſartagine paſſionis, & in craticula, ſcilicet in ara S. Crucis coctus, & deputatus eſt. *Pſal.* 138.

PSALMUS CXXXIX.

Titulus: In finem Pſalmus David.

1. PRIMO nota, quod in hoc Pſalmo Eccleſia, quæ eſt corpus Chriſti, ſignificatum in David, loquitur, & orat ad Deum, ut liberetur à malis, in quibus eſt involuta. *Pſalm* 139.

2. *Velle liberari à malis eſt debitum; velle, & poſſe eſt feliciſſimum; nolle, & poſſe eſt impium.*

Eripe me ab homine malo, à viro iniquo eripe me. Nota: hæc orat Eccleſia, & vir fidelis ſe videns in hoc mundo in ſocietate tot malorum, & impiorum; & licet velle liberari, & non poſſe ſit miſerum, tamen ab hoc incipere debet noſtra converſio; quia nolle, & poſſe eſt impium: in patria verò erit velle, & poſſe. *Pſal* 139.

3. *Tentatio multiplex à diabolo oboritur.*

Eripe me ab homine malo, à viro iniquo eripe me, qui cogitaverunt. Nota, quod hic innuitur multiplex tentatio à diabolo commota, vel per ſe, vel per homines ſuos miniſtros: tentat enim aliquando ut avis, nempè cum ſubito volet, & mentem ante deliberationem præoccupat: aliquando ut Leo, cum virtutem noſtræ poſſibilitatis excedit: quandoque ut homo, cum per aſtutiam fallere nititur: prima eſt ſubita: ſecunda violenta: tertia fraudulenta: & hinc eſt, quod petit liberari ab homine malo, cum iſta tertia ſit periculoſior. *Pſal.* 139. Nota etiam, quod ſubdit: *qui cogitaverunt iniquitates in corde, tota die conſtituebant prælia, acuerunt ut gladium linguas ſuas.* Quia callidus hoſtis perfectos tentat immittendo cogitationes malas, imperfectos ſuſurrando, & clamando; unde à parvis, & minimis incipit, ut ad maxima mala perducat. *Pſalm.* 139.

4. *Triplex prælium excitatur à diabolo contra nos.*

Tota die conſtituebant prælia. Scilicet triplex bellum: de gula, de avaritia & de ſuperbia, contra quæ eſt abſtinentia, liberalitas, & humilitas. *Pſ.* 139

5. *Deus ſanat ſuos linguâ canum: diabolus vulnerat lingua ſerpentum.*

Acuerunt linguas ſuas ſicut ſerpentis, venenum aſpidum ſub labiis eorum. Vide de quo conqueritur Eccleſia, nempe de iniquis, qui veluti ſerpentes acuunt linguam ſuam, veluti gladium acutum, quia diabolus vulnerat homines. E contra Deus ſanat per linguam canum, ſcilicet prædicatorum, & doctorum, invitatque ad oſculum reconciliationis paternæ, ad quod tamen non admittitur os ſerpentioum. *Ser.* 6. *Dom. infra oct. Epiph. & ſer.* 3. *Dom.* 2. *poſt oct. Epiph.*

6. *Bona animæ, & corporis qualiter à Deo petenda.*

Cuſtodi me Domine de manu peccatoris. Scilicet diaboli, ad quid petit hanc cuſtodiam? ad hoc ut bona corporis, & animæ non lædantur, ſed illæſa conſerventur: ad hoc autem requiritur, ut non quærantur temporalia ad voluptatem, ad quam facit ſuperfluitas; virtutes ad oſtentationem, ad quam facit impuritas intentionis; & vita æterna ad præſumptionem, ad quam facit elatio mentis: ſit ergo oratio pro temporalibus circa ſolas neceſſitates reſtricta; oratio pro virtutibus ab omni impuritate libera: oratio pro vita æterna non præſumens de meritis, ſed de Dei miſericordia: Hæc eſt perfecta cuſtodia, quam petit vir juſtus. *Pſalm.* 139.

7. *Diabolus venator animarum.*

Abſconderunt ſuperbi laqueos mihi: juxta iter ſcandalum poſuerunt mihi. Ecce quid faciunt dæmones, quorum officium eſt tendere inſidias, & laqueos homini; quod etiam faciunt homines miniſtri diaboli, & Judæi contra Chriſtum. *Pſal.* 79. & 90. Nota autem, quod triplex genus funium tetendit diabolus nobis: primum eſt quando in parte ſenſuali motum extendit ad illaqueandum rationalem potentiam: ſecundum eſt motus primo primus, & primo ſecundus, qui non excedit peccatum veniale, ſed tamen diſponens ad mortale: tertium eſt conſenſus deliberatus: ſic vita noſtra plena eſt laqueis.

8. *Deus potentia, ſapientia & miſericordia ſua, tamquam alis protegit ſuos ſervos.*

Domine virtus ſalutis meæ, obumbraſti ſuper caput meum in die belli. Ecce, quod Deus non deſit ipſum invocantibus, ut pater in hoc viro juſto; nam expertus eſt, quod Deus ſua potentia, ſapientia, & bonitate veluti alis obumbravit, & defendit ab æſtu tentationum, & ab impetu inimicorum, fovenſque ipſum, victoriam ei contulit in die belli. *Pſal.* 56. & 139. & *ſer.* 3. *Dom. infra oct. Epiph.*

9. *Virtus nominis Jeſu ſanat nos ab omni infirmitate.*

Domine Deus virtus ſalutis meæ. Cur appellatur Deus virtus ſalutis? quia eſt ſalvator, & Jesus; & ideò hæc verba ad Jeſum-Chriſtum diriguntur, ut indicetur, quod hoc nomen ſanat nos ab omni malo. *In Lucam c.* 5. *v.* 17.

10. *Patientia eſt galea defendens cum capite totum hominem ab ictibus diaboli.*

Obumbraſti caput meum in die belli. Scilicet texiſti, & cooperuiſti & tegendo defendiſti caput in tempore belli : ſed qua armatura ? Galea patientiæ : hac enim vincuntur hoſtes, tolerantur adverſitates, & victoria obtinetur, ut fecerunt martyres. *Ser. de S. Cæcilia.*

11. *Pugnandum eſt contra deſideria ſenſualia, & ideò recurrendum eſt Deo, uti faciebat Propheta dicens.*

Ne tradas me à deſiderio meo peccatori. Ideſt ne permittas me à deſideriis ſenſualitatis vinci, ne tradar in manus diaboli, traditur autem à Deo homo aliquando in poteſtatem Sathanæ, aliquando in poteſtatem deſideriorum impiorum, aliquando gehennæ : à triplici ergo hac traditione debemus liberationem quærere à Deo.. *Pſal. 139. & 118. c. 8. v. 9.*

12. *Superbia eſt initium viæ malorum, quod habet initium, ſed non finem, cum in circuitu ſemper eos vertat.*

Caput circuitus eorum labor labiorum ipſorum operiet eos. Nota, quod circuitus poteſt eſſe genitivus, & eſt ſenſus : caput, ſcilicet initium viæ illorum malorum eſt ſuperbia, quæ eſt caput omnium vitiorum, & in gyrum vertit ſuperbos. *Pſal. 139.*

13. Caput malorum eſt diabolus, qui in circuitu ſemper vadit quærens quem devoret : unde dicitur, *caput circuitus eorum.* Quia numquam incedit in via recta. *Pſal. 139.*

14. *In circuitu impii ſemper ambulant, numquam quieſcentes.*

Caput circuitus eorum. Ideſt caput eſt in circuitu ſemper, numquam quieſcens: quia impii ſemper in labore ſunt, quæ ergo requies ſperari poteſt, ubi non eſt ſtatus. *Eccleſ. c. 1. & 12.*

15. *Non in loquacitate, ſed in ſilentio invenitur rectitudo, pax & tranquillitas.*

Vir linguoſus non dirigetur in terra. Sed quiſnam dirigetur? ſilens, non loquax; nam in ſilentio, non in loquacitate eſt directio in beatum finem. *Pſ. 139.* Ex quibus manifeſtum fit, quod magna virtus eſt in cuſtodia linguæ ad poſſidendam, & conſervandam Dei gratiam; & quod maximè religioſi proficere valebunt, ſi clauſtrum linguæ cuſtodiant; & è contra facile defluent in malos mores, ſi in vana verba prorumpant. *Ser. de una S. Virgine & op. regula Novit. c. 7.*

16. *Verba ſancta mores dirigunt in via ſalutis; verba vana in ruinam ſpiritualem anima ducunt.*

Vir linguoſus non dirigetur in via, virum injuſtum mala capiunt in interitu. Ecce gradus, per quos deſcenditur ad interitum, nempe loquacitas, & verba vana, iſtis enim nihil pejus ad deſtruendos bonos mores, & ad interitum ducendum : E contra verba Dei ſunt ignis accendens animam in via recta. *Sermon. 2. de S. Laurentio.*

17. *Judicium duriſſimum faciet Deus de perſecutoribus pauperum.*

Cognovi, quia Dominus faciet judicium pauperum. Ecce quid dicit Propheta contra perſecutores pauperum : nempè, quia Deus faciet judicium contra ipſos : ſed nonne & faciet judicium de cæteris aliis? Sed attende : *in Pſal. 149 ut faciet in eis judicium conſcriptum,* ſcilicet Deo ſcribente, & ſanctis ſubſcribentibus : ergo duriſſimum judicium faciet de his miſeris. *Pſal. 118. c. 6. v. 4.*

18. *In Cælo habitabant ſolùm qui juſtitiam coluerunt in hac vita.*

Verumtamen juſti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo. Ecce quinam ſunt, qui habitabunt in Cœlo in æternum cum Deo: nempè juſti : & quinam ſunt iſti juſti ? qui juſtitiam coluerunt in hac vita : hæc enim ordinat hominem ad Deum, ad proximum, ad ſeipſum, qui ergo coluerunt juſtitiam in opere, quæ docet nemini injuriam facere, omnes diligere, & omnibus benefacere; docet & animam ſubjicere pœnitentiis, & lamentis, & lachrymis, quibus debentur litteræ quas diabolo dedimus peccando quaſi chirographum : docet & rectitudinem habere in voluntate, & nomen Chriſti confiteri ore : iſtique habitabunt in Cœlo in æternum cum Deo : ô beata, & fructuoſa juſtitia ! beati qui juſtitiam coluerunt. *Ser. 1. in feſto omn. ſanctor.*

19. *Ad Mariam Virginem orandum, ut nos à laqueis, & fraudibus inimicorum eripiat.*

Eripe me Domine. Ad Deum confugit Propheta, ut eripiat eum à laqueis diaboli : idem & ad Mariam eſt faciendum : quia ad ipſam ſpectat nos defendere ab ipſorum fraudibus ; ipſa eſt, quæ conſtringit vires ejus malignas, & obtundit aſtutias eorum. Dicamus ergo nos in hoc mari miſero inter tot laqueos toto corde Mariæ. Eripe nos Domina ab omni malo, & ab hoſte inferni defende nos : contra nos tetendit inimicus arcum ſuum, & in fraude ſua inſidiatur nobis : conſtringe vires ejus malignas, & obtunde potenter aſtutias ejus : converte iniquitatem ipſius in verticem illius, & in foveam, quam fecit cadat feſtinanter: nos autem exultemus in ſervitio tuo, & in tuis laudibus gloriemur. *Opuſcul. Pſalt. B. Virg. Pſal. 139.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

20. *Beata Virgo Maria cuſtodia ſilentii conſervavit dona ſibi à Deo data.*

Vir linguoſus non dirigetur in terra. Sed Maria Virgo directa eſt in terra à Spiritu ſancto, ergo nec loquax, nec linguoſa fuit, ſed perfectiſſime ſilentium cuſtodivit ; quia legitur in Evangelio tantùm loquuta Angelo nuntianti, Eliſabeth prægnanti, & Chriſto in medio doctorum ſedenti, & eidem in nuptiis reſidenti. *Pſalm. 139.*

21. Mariam

21. Mariam laudabunt, & laudant in Cœlo omnes juſti, Angeli, & beati; & ideò dicitur. *Verumtamen juſti confitebuntur nomini tuo.op.Litan. B.Virg.*

PSALMUS CXL.

Titulus: Pſalmus David.

1. NOTA, quod in hoc Pſalmo Propheta loquitur in Perſona Chriſti, vel membrorum, monens nos clamare ad Deum, ut liberemur à malis.

2. *Multiplex clamor ad Deum fit.*

Domine clamavi ad te exaudi me, intende voci meæ cum clamavero ad te. Nota, quod multiplex clamor ad Deum miſſus legitur in ſacra ſcriptura: nam clamant Angeli in Cœlo ad Deum clamore laudis: clamant peccatores ad Deum peccando, ipſum excitando ad immittendum flagella: clamaverunt filij Iſraël ad Dominum, dum tribularentur: clamavit Moyſes ad Deum clamore orationis, & devotionis; & tali clamore Propheta clamabat ad Deum; invitans ad ſui imitationem ut ad Deum confidenter recurramus oratione, & devotione. *Pſal.*140.

3. *Quanam oratio dirigatur, & ingrediatur ad Deum, & quanam impeditur.*

Dirigatur oratio mea, ſicut incenſum in conſpectu tuo. Nota, quod petit Propheta, ut oratio ejus dirigatur, & intret in conſpectu ſuo, & conſequenter quod non habeat impedimenta ad hunc finem, impedimenta autem ſunt tria, ſcilicet quando oratio eſt timida, timor enim immoderatus impedit ingreſſum orationis, & progreſſum: quando eſt tepida; & ob id licet ingreſſum habeat, non tamen vigorem; & quando eſt temeraria quia patitur repulſam: contra hæc tria, eſt oratio fidelis, fervens, & humilis: ſicque cœlos penetrabit nec vacua redire poterit. Nota: addit: *ſicut incenſum*; Quaſi dicat; ſicut incenſi fumus elevatur in altum, ſic & orationem ſuam petit elevari ad Deum; nam thus orationem mittentem odorem bonum ad Deum ſignificat. *ſ.48. ꝑ 118 c.51.v.9.& Pſal 137 & op.expoſ.miſſæ c.3.& ſer.4. in Epiph. & Pſalm.140.*

4. Sacrificium in hac vita à ſanctis oblatum dicitur veſpertinum, quia ex ipſo reſultat eis gaudium imperfectum; perfectum autem erit tantùm in gloria: unde dicit; *elevatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum. Pſal.46.*

5. *Servi Dei maximam diligentiam debent adhibere ad cuſtodiam oris, & ipſam à Deo in oratione petere principaliter.*

Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labiis meis, ut non declinet cor meum in verba malitia. Vide, quod primò petit Propheta à Deo in clamore, & oratione tam ferventer ad Deum immiſſa, nempè cuſtodiam ori ſuo, & oſtium circumſtantiæ labiis ſuis: ſed nonne natura duo oſtia poſuit linguæ, ſcilicet labiorum, & dentium? quodnam eſt aliud oſtium, quod prætendit cuſtodiri? & cur non dicit murum, ſed oſtium? Hoc eſt oſtium continentiæ, ut legit alia littera, ut poſſit aperiri, & claudi, aperiri ad laudes Dei, & confeſſionem peccatorum, & claudi ad verba vana: Hoc enim eſt præcipuum ſtudium ſervorum Dei; cuſtodire os à verbis otioſis, à vaniloquio, à verbis inutilibus, imputis. *Op. de profec. relig. l.1.c.31.& l.2 c.11. & 57.& op.comp.Theol.l.5.c.34.& Pſ.140.*

6. *Oris oſtium debet claudi, & aperiri ſecundùm neceſſitates occurrentes.*

Oſtium circumſtantia labiis meis. Non dicit clauſtrum, vel murum; ut videas, quod aperiendum, & claudendum eſt ſecundum neceſſitates convenientes: debet autem eſſe apertum ad tria, & clauſum ad tria: apertum ad confeſſionem, clauſum ad excuſationem: apertum ad laudem Dei, clauſum ad propriam laudem, apertum ad docendum bonos, clauſum ad docendum obſtinatos; quia non eſt dandum ſanctum canibus. *Pſalm.*140.

7. *Excuſatio vitioſa in confeſſione diligentiſſimè cavenda.*

Pone Domine cuſtodiam ori meo, ut non declinet cor meum in verba malitia ad excuſandas excuſationes in peccatis. Quænam ſunt iſta verba malitiæ, quæ evitare deſiderat iſte pœnitens? ſunt vanæ excuſationes, quæ à malitioſis fiunt in confeſſione: & hoc vel diminuendo gravitatem peccati, vel confitendo aliqua peccata uni, & alia retinendo, ne videantur multum peccatores: vel potius ſe laudando, quàm accuſando: iſti enim ad laudem potius hominum reſpiciunt; quam ad obtinendam veniam peccatorum. *ſer.4. Dom.21. poſt Pentec.& ſer.2. Dom.11. poſt Pentec.* Dicit ergo pœnitens toto corde ad Deum: dirige me in veritate, & doce me purè, & perfectè confiteri peccata mea, & ne declinem in verba iſta malitiæ. *ſerm.1. Dom.6 poſt Pentec.*

8. *Qui ore ſe humiliat, corde autem ſuperbit eſt veluti Phariſæus exiens in verba malitia ad excuſandas excuſationes in peccatis.*

Ut ſi dicat ore: ego peccator ſum, in corde tamen ſe non exiſtimans talem: tunc enim vitium palliat ſe ſub pallio virtutis; quia ſuperbus vult videri humilis: & tales ſunt ſimiles illis, qui genuflexi ante Chriſtum, illudebant ei. *in Luc. c.54. verſ.* 18.

9. *Prælati, & Confeſſarij Deum, & proximum diligentes, corripiunt errantes non in furore, ſed in miſericordia.*

Corripiet me juſtus, in miſericordia & increpabit me. Vide quomodò iſte pœnitens deſiderans perfectam confeſſionem ſuorum peccatorum facere, dicit quod correptionem quidem à prælato, & confeſſario recipiet, ſed cum miſericordia; ut inſtruantur Prælati, & Confeſſarij, quod cum ſint cœli influentes in inferiores, non furoris grandinem, ſed imbris dulcedinem ſtillare debent, quando divinam clementiam circa peccatores intuentes, non cum ſeveritatis impetu, ſed blandientis animi affectu mentes corrigunt, & caſtigant. *Op.Eccleſ.Hier.p.4 c.3.*

10. *Alia*

10. *Alia eſt benedictio Dei, alia Diaboli.*

Corripiet me juſtus. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum Quodnam oleum eſt hoc, quod refugit vir juſtus? Nota, quod duplex eſt oleũ, & duplex benedictio : alia eſt Dei, & ſancta, quia benedicuntur pœnitentes correptione piâ, ut ſupra dictum eſt, & qua conſecrantur Deo : aliud eſt oleum Diaboli, quod eſt benedictio deceptionis, & adulationis, qua conſecrantur peccatores Diabolo, & præparantur igni æterno, qui volunt haberi ut ſancti, licet ſint impiiſſimi, *ſer.4.Dom.Trinit.*

11. *Chriſtus triumphavit de omnibus potentatibus, & ſapientibus Mundi: ſic & ipſius ſequaces.*

Quoniam adhuc oratio mea in beneplacitis eorum; abſorpti ſunt juncti petra judices eorum. Vult dicere Eccleſia, quod ſequendo Chriſtum, licet à principio fuerit vita, & oratio ipſius à Gentilibus, potentibus, & ſapientibus contempta, tamen poſtea ipſis complacita fuit, eo quod juncti fuerunt Chriſto, qui eſt petra fundamentalis; judices eorum, ſcilicet potentes, & ſapientes, & ideò Chriſtus triumphavit de inferno, & mundo, & nunc triumphat in Cœlo. *Pſal.140.*

12. *Iuſti in tribulationibus proficiunt: impij ad præcipitium inferni ruunt.*

Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernum, quia ad te Domine, Domine oculi mei, in te ſperavi, ne auferas animam meam : cuſtodi me à laqueo. quem ſtatuerunt mihi. Ecce, quod licet juſti veluti diſſipentur in corpore ab impiis perſecutionibus, paſſionibus, & tormentis, attamen hæc non impediunt quin oculos ad Deum ſemper elevatos teneant, & in ipſum ſperent. E contra impij in tribulationibus non ſecus infernum, ſed ad infernum ruunt, & quia paſſiones à tribus evenire poſſunt, ſcilicet ab ipſo homine, à Deo, & à proximo : ab homine ſunt pœnitentiæ, & mortificationes corporis, quas debes aſſumere pro Chriſto, eique ſacrificium tui offerre : à Deo eſt flagellum correptionis, quod debes ſuſcipere ſine murmuratione, ſed cum gratiarum actione, à proximo vexationes, quas libenter pro Chriſto debes ſufferre. *Pſal.140. & in Lucam c. 9. v.39. & c.19 v.44.* Et nota, quod mali poſſunt dicere: diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernum, quia in hac vita à diabolo diſſipantur, & torquentur invidiâ, irâ, & cæteris vitiis, vivuntque ſecus infernum, & tandem in infernum detruduntur. *in Lucam c.9.v.39. & c.15.v.13. & c.19.v.44.*

13. *Peccatores cadunt in retiaculo de vitio in vitium: Juſti ſtant, ut poſtea tranſeant ad vitam æternam.*

Cadent in retiaculo ejus, ſingulariter ſum ego donec tranſeam. Ecce comparatio, quam facit Propheta inter peccatores, & juſtos : nam illi de vitio in vitium præcipitant: iſti ſingulares ſunt, & ſtantes donec tranſeant ad Cœlum. Nota etiam, quod hæc verba ſunt Chriſti, quibus ſe ſingularem in paupertate profitetur, humilitate, & martyrio: quilibet etiam martyr hæc dicere poteſt, ſingulariter ego ſum, donec tranſeam. *Pſal.140. & in Thren.c. 3.*

14. *Ad Mariam Virginem recurrit pius ſervulus dicens.*

Domina clamavi ad te exaudi me, intende orationi meæ, & poſtulationi meæ : dirigatur obſecratio mea veluti incenſum coram facie tua, & in tempore ſerotini ſacrificij, & matutini : non declinet cor meum in verbis malignantibus, & nequitiæ cogitatus non ſubvertant ſenſum meum: fac me aſſentire beneplacito cordis, & tuis actionibus conformari; gladio intelligentiæ terebret cor meum, & igniculo charitatis inflamma mentem meam. *Op.Pſalt. B.Virg. Pſal.140.* *Applicatio ad Mariam Virginem.*

PSALMUS CXLI.

Titulus : Intellectus David : Cum eſſet in ſpelunca; oratio.

1. NOTA, quod iſte Pſalmus compoſitus fuit à David, dum lateret in ſpelunca, quando quærebatur à Saül, ut ipſum occideret : ejus titulus eſt oratio, quæ eſt David, ſcilicet Chriſti dum eſſet in ſpelunca carnis, vel in membris.

2. *Voce interiori, & exteriori multiplex orationis genus ad Deum funditur.*

Voce mea ad Dominum clamavi, voce mea ad Dominum deprecatus &c. effundo &c. Nota, quod dicit, *voce mea*, ſcilicet vel interiori tantùm, vel etiã exteriori; quia quatuor ſunt modi orationum, ſcilicet obſecratione, oratione, poſtulatione, & gratiarum actione: primum genus eſt quando aliquis nõ audet loqui ad Deum : onde recurrit ad ſanctos, dicens: S. Petre ora pro me: vel per crucem, & paſſionem tuam libera me: ſic latro bonus expandens manus in cruce, obſecravit: ſic & Chriſti extenſio in Cruce fuit obſecratio, ut nos moveret ad pœnitentiam : ſic illa mulier non audebat tangere fimbriam veſtimenti : *Matth.9.* Hæcque obſecratio debet fieri affectu venerando : ſecundum genus eſt oratio, quaſi oris ratio, quando quis jam audet loqui ad Deum petendo gratias, & hæc fiat affectu puro: tertium genus eſt poſtulationis, quando quis confidens de meritis, audet petere præmiũ temporale, vel æternum; & hæc fiat affectu amplo, & lato: quartum genus eſt gratiarum actio, quando quis exauditur antequam petat, ut in reſurrectione Lazari, in qua Chriſtus exauditus eſt, & tamen non oravit : & hæc fit gratiarum actione: ad hoc genus pauci admittuntur : unde prima tria genera ſunt communia omnibus : quartum genus eſt tantùm perfectorum. *Pſal.141.*

3. Perfecta contritio, & tribulatio facit clamare ad Dominum, ut clamabat Propheta, dicens : *Voce mea ad Dominum clamavi, & tribulationem meam ante ipſum pronuncio. Pſal.118.c.10.v.1.*

4. Effundenda eſt de fonte cordis oratio in conſpectu Dei : non verò in conſpectu hominum; ideſt toto corde, & cordis conatu, exemplo Prophetæ, qui dicit: *effundo in conſpectu ejus orationem meam. Pſal.142.*

Digitized by Google

5. *Chriſtus effudit pro nobis quinque fontes, & ex ipſis aquas ſalutares, ut nobis, veluti tot obſecrationes, & orationes impetrarent omnia bona.*

Effundo in conſpectu ejus orationem meam, & tribulationem meam ante ipſum pronuncio. Nota, quod hæc dicuntur à Chriſto: ſed cur utitur hac metaphora effuſionis, dicens: *effundo*? nonne oratio potius pronunciatur? ſed advertendum, quod hæc dicebat Chriſtus in Cruce, in qua expoſuit quinque fontes ſalutares ſcilicet quinque vulnera & ex ipſis effudit pro nobis orationem ſuam: nam ibi expoſuit fontem miſericordiæ, fontem gratiæ, fontem ſapientiæ, fontem charitatis, & fontem vitæ: à primo emanat aqua remiſſionis ad lavandam culpam; à ſecundo aqua gratiæ ad rigandas bonorum operum plantas aquâ devotionis: à tertio aqua ſapientiæ ad extinguendam ſitim præſentem: à quarto fervens ad excoquendos cibos: à quinto, ſcilicet à latere aqua vitæ, ſcilicet ſacramenta Eccleſiæ: iſtaque ſunt, quæ habent vim orationis pro nobis. *Pſal.* 141.

6. *Diabolus perfectis abſcondit laqueos ſub ſpecie boni.*

In via hac, qua ambulabam abſconderunt laqueum mihi. Cur abſconderunt, & non apertè tenderunt? Nota, quod hic loquitur in perſona perfectorum, quibus diabolus abſcondere ſolet laqueos in via perfectionis; ſed fraudulenter ſub ſpecie boni, ſe transfigurans in Angelum lucis: ſi enim in ſua figura, quæ turpis eſt, appareret, horrerent eum, & fugerent: ſi apertè tentaret reſiſterent ei, & auxilio Dei, ſignoque crucis fugarent eum, & vincerent; & ſic nihil apud eos proficeret: Boni enim quia mundi ſunt, deteſtantur immunda peccata, quia virtuoſi ſunt, viriliter contra omne malum repugnant: venit ergo Sathanas in ſpecie Angeli boni, quem credit à bonis diligi, ut tantò facilius decipiat eos quantò bonus nuncius creditur. Vide autem quali arte tetendit laqueos: primò enim ſola bona proponit, poſtea mixta malis, tandem falſa bona, ſed vera mala, poſtremo cum irretierit eos inſolubiliter, apertè caput venenatum erigit & in aperta peccata eos deijcit; ſicut ſcorpio blandam faciem habet, ſed caudam venenatam, qua occidit: o quanti ſub ſpecie ſpiritualis dilectionis decepti ſunt in converſatione ſpiritualium mulierum ſub ſpecie devotionis; & obtentu orationum! *Op. de profec. relig. l. 2. c. 1.*

7. Chriſtus fuit derelictus ab omnibus notis, & amicis in tempore paſſionis: & ideò bene dicit: *conſiderabam ad dexteram, & videbam, & non erat qui cognoſceret me. Pſal.* 141.

8. *Chriſti virtutes, quas in cruce propalavit non fuerunt agnitæ.*

Conſiderabam ad dexteram, & non erat qui cognoſceret me. Cur ad dexteram, & non etiam ad ſiniſtram? quia ad dexteram ſunt virtutes, quas mundo propalavit, nec fuerunt agnitæ: inter quas tamen quatuor præcipuè eduxeront ſecundum quatuor vulnera, & quatuor brachia crucis; quibus veluti gemmis ſeipſum ornavit: charitas in brachio ſuperiori, à dextris obedientia, à ſiniſtris patientia, in profundo humilitas: & tamen non fuit agnitus ab impiis; imò iſti impiè volebant eum expoliare his gemmis, & veſtibus dum dicebant: *ſi rex Iſraël eſt, deſcendat nunc de cruce. Pſal.* 141.

9. Chriſtus derelictus eſt auxilio ſuorum amicorum, & conſanguineorum, ut nobis, maximè religioſis exemplum daret deſerere Mundum, & cognatos, & notos, ſi volumus ipſum ſequi ad Crucem unde dicebat: *conſiderabam ad dexteram. in Lucam c. 2. v. 44.*

10. *Alij requirunt animam Chriſti benè, alii malè.*

Periit fuga à me. & non eſt qui requirat animam meam. Quomodò poterat hoc dicere Chriſtus, cum omnes Judæi ſoliciti eſſent de ejus captione & morte? ſed nota, quod alii requirunt Chriſtum benè, & iſti pauci ſunt: alij malè, ut Iudæi. *In Ioan. c. 8. v. 21. & c. 11. in fine.*

11. *Anima contemplativa toto corde clamat ad Deum, ipſumque ſolùm pro ſua portione vult.*

Clamavi ad te Domine dixi tu es ſpes mea, portio mea in terra viventium. Nota: hæc dicuntur in perſona animæ contemplativæ, quæ tota in Deum per ſpem fertur in ſolum Deum huncque ſolum in hac, & in alia vita pro ſua portione vult, & deſiderat: & hæc eſt ſecura, & firma electio. *In Lucam c. 10. verſ. 42.*

12. *Portio juſtorum non eſt in hac vitâ, ſed in Cœlo: malorum in hac vitâ tantùm.*

Portio mea ſit in terra viventium. Quænam eſt hæc terra? ſed attende, quod triplex portio: alia exterior, alia interior alia ſuperior: prima eſt bonorum fortunæ, quam ſolam eligunt mundani: bonis autem ipſa bene utentibus, eſt bona ſecunda eſt portio gratiæ: tertia gloriæ: has duas ſolum volunt juſti. *Pſal. 118. c. 4. v. 9. & ſer. 4. Dom. ſexag. & in ſap. c. 5.* Chriſtus autem eſt noſtra portio, quia cum ipſo erimus in Paradiſo unde & latroni ait: *hodie mecum eris in Paradiſo*; ſcilicet ego ero tua portio. *Pſal.* 141.

13. *Iuſtorum portio eſt ſolus Deus, & in ipſum dirigunt omnia ſua obſequia.*

Portio mea ſit in terra viventium. Nota, quod hic portio ſumitur pro fine actionum, datque intelligere, quod juſti omnia ſua obſequia in illam cæleſtem beatitudinem, & in Deum dirigunt; nec eis locus vel ſtatus, vel tribulatio impedit hanc directionem: ſic Magi in ſtabulo munera Chriſto offerunt: Centurio Deum fatetur ſub Cruce, latro in Cruce. *Pſal.* 141.

14. *Carcer eſt iſte Mundus verè miſerabilis: cum educitur anima, educitur de carcere in terram viventium, vel in alium carcerem inferni.*

Educ de cuſtodia animam meam ad confitendum nomini tuo: me expectant, donec retribuas mihi. Nota quod hæc dicta ſunt à Chriſto, qui à juſtis in limbo expectabatur. Dicuntur & à viris juſtis, quia bene noverunt hunc mundum eſſe cuſto-

diam,

diam,& carcerem fœtentem ; & fœtidum in ingreſſu,in progreſſu,& in egreſſu : ab iſtoque carcere deſiderant exire juſti,ut poſtea ad ingreſſum perveniant,ubi Beati confitentur perpetuo Dominum:mali verò de iſto carcere exeunt & in alium intrant inferni. *jer.4.Dom.4. quadrag. Pſal.145. in ſap.cap.9.*

15. *Quinam ſint juſti expectantes nos ad terram viventium.*

Me expectant juſti. Nota,quod quatuor genera juſtorum inveniuntur,ſcilicet juſti apparentes, qui numero,non merito ſunt de Eccleſia: juſti putativi, & ſuperficiales , qui corpore tenentur cum filiis Iſraël,ſed mente fornicantur cum filiabus Moab: Iuſti exteriores,& cæremoniales , qui ſe jactant obſervare præcepta legis, ut Phariſæus : & juſti , qui fidem vivam habent,& ſunt Deo amabiles , ſuntque iſti ſoli , de quibus hic dicitur : *me expectant juſti. Pſal.141.*

16. *Devotus Mariæ,ut ad Mariam clamet dirigitur in hoc Pſalmo.*

Applicatio ad Mariam Virginem. Voce mea ad Mariam clamavi , ipſamque humiliter deprecatus ſum : effudi in conſpectu ejus orationem meam, & dolorem meum ipſi expoſui: inſidiatur hoſtis calcaneo meo,oſtendit contra me rete ſuum,adjuva me Domina ne corruam coram eo,fac ut cōteratur ſub pedibus meis, educ de carcere animam meam,ut confiteatur tibi . & pſallam Deo forti in perpetuum. *Op.Pſalt.B.Virg.Pſal.141.*

17. *Panis vitæ eſt portio juſtorum ex terra benedicta,ſcilicet ex Maria productus.*

Portio mea in terra viventium. Sed quid ex terra & quænam portio expectare poteſt homo niſi frumentum,& panem vitæ? Hunc ex Maria Virgine,quæ eſt terra benedicta,& vivens habemus *Op. Pſalt.min.quinq.3.& op.ſpecul.B.Virg. loc.5.*

18. Maria Virgo educit ſuos ſervos de carcere hujus Mundi,& inducit in terram viventium:unde confidenter ad ipſam dicere poſſunt : educ de cuſtodiâ animam meam,& introduc eam in terram viventium. *Op.Pſalt.B.Virg.Pſal.141.*

PSALMUS CXLII.

Titulus : Pſalmus David, quando perſequebatur eum filius ſuus Abſalon.

1. PRimò Nota,quod alluditur ad hiſtoriam *in 2.reg.c.15.* poſitam: ſed tamen proprie ad ſignificatum verti debet: nam David Chriſtum,& Eccleſiam ejus ſignificat: Abſalon verò Iudam , & perſecutores , & motus pravos. Pſalmus iſte eſt ſeptimus pœnitentialium, qui ideò ſunt ſeptem,quia ſeptem ſunt vitia capitalia, quibus Deum offendimus in ſeptimana hujus vitæ , quæ per pœnitentiam diluimus eodem numero : in quibus pſalmis incipimus à lachrymis , & in gaudio terminamus , ne quis de veniâ deſperet ; quia factum eſt veſpere , & mane dies unus,nempe fit tranſitus à veſpere lachrymarum ad mane gaudij,& ob id intentio hujus pſalmi eſt excitare ad pœnitentiam,& orationem,ut per ipſam terminemus ad lætitiam. *Pſal.142.*

2. *Pœnitentis oratio perfecta qualis.*

Domine exaudi orationem meam,auribus percipe obſecrationem meam,in veritate tua exaudi me. in tua juſtitia. Cur iſte pœnitens ſibi ante oculos proponit veritatem,& juſtitiam Dei , ut exaudiatur & non potius miſericordiam. Hoc fit,ut pateat,quod homo cognoſcens ſe offendiſſe divinam majeſtatem , timens veritatem , & juſtitiam Dei, excitetur ad pœnitentiam , ut fugiat venturam iram , quam Deus minatur peccatoribus. *In Lucam c.3. v.13.& c.21.v.16.* Dicit autem : exaudi me in tua juſtitia,non mea,non juſtitia legis , quæ concedit talionem,oculum pro oculo , & pœnam pro peccato : nec juſtitia hominis , quia non debet in ſe confidere; ſed in juſtitia Dei, ſcilicet hominis ad Deum , & Dei ad hominem agentem pœnitentiam. *Pſal.142.*

3. *Pœnitens ſe cognoſcens peccaſſe in Deum, debet ſe excitare ad timorem judiciorum Dei.*

Et non intres in judicium cum ſervo tuo,quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens. Quomodò dicitur, quod in conſpectu Dei non juſtificabitur homo ? ergo juſtificatio erit impoſſibilis ? minimè: ſed vult dicere , quod nullus homo eſt qui non peccet, & quod cum juſtificatio à Dei miſericordia pure dependeat,nullus homo ſeipſo, & propria virtute poteſt juſtificari : & audiens Chriſtum *Luc.c.13.* dicentem: *erunt noviſſimi , qui erunt primi* ; ſcilicet propter ſuperbiam , & primi qui erunt noviſſimi , ſcilicet ob humilitatem , ut patet in Juda,qui erat Apoſtolus Chriſti , & fuit damnatus,& in latrone,qui fuit ſalvatus, intendit incutere timorem, & humilitatem ex conſideratione divinorum judiciorum , ut ſanctis operibus continuè inſiſtamus : & hoc tum quia eſt difficile juſtificari in conſpectu Domini ob difficultatem in merito,tum quia nulla datur excuſatio in conſpectu Dei, tum quia neceſſe eſt tribulari in hac vita ad evitandum ſupplicium æternum : ideò legatio ad Deum eſt mittenda ſanctæ orationis , ut nobis impetret remiſſionem peccatorum. *In Lucam c.13.v.30.& c.14.v.32.* Dic ergo: non intres in judicium cum ſervo tuo, ideò peto non juſtitiam, ſed pietatem,& miſericordiam. *Pſal.50.& 134.*

4. *Vtiliſſimum eſt animæ oranti aliquando Deum veluti ſecum ob peccata iratum, adſpicere; ita ut nec audire,nec attendere dignetur.*

Et non intres in judicium cum ſervo tuo , quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens. Quid eſt hoc,quod dicit hæc anima orans ? hæc verba potius videntur animæ deſperatæ? Nonne debet anima orans ſe ad fiduciam excitare in Deum ? ſed nota,quod in oratione, quæ eſt quædam veluti legatio,quæ ad Dei tribunal mittitur ab anima , aliquando valde utile eſt ſibi ipſi præfigere Deum veluti iratum ob peccata commiſſa,ut ad timorem & pavorem excitetur , præfigendo ſibi Deum ſic iratum,ut nec velit audire,nec attendere,nec miſericordiam impertiri,ſed toto rigore tractare cum anima,quæ Deum offendit ; ſed tamen caveat ne

excedenter ſe immergat in hoc pavore; ſed poſt talem conſiderationem ad Deum ſe convertat, & ipſum reſpiciat pium & benignum, & dicat fidenter: Non intres in judicium cum ſervo tuo. *Op. de prof. religioſ. l. 2. c. 67.*

5. *Anima, quæ Deum offendit, indiget conſilio, auxilio, & ſubſidio; ideò in oratione ad Deum confugiat: ubi de peſſimis effectibus peccati mortalis.*

Quia perſecutus eſt inimicus animam meam, humiliavit in terra vitam meam, collocavit me in obſcuris ſicut mortuos ſæculi: anxiatus eſt &c. Vide peſſimos effectus peccati mortalis, quod ſolùm, & unicè eſt inimicus animæ: nam diaboli perſecutio maxima eſt inducere ad peccatum mortale, per ipſum enim humiliat ad terram, & ad terrena animam, & reducit ad profundum mortis: & quia homo in tali ſtatu indiget conſilio, & directione, auxilio, & ſubſidio divino: hinc dicit: *Domine exaudi orationem meam; quia perſecutus eſt inimicus animam meam*; ideò indigeo conſilio tuo ne ſeducar; auxilio tuo, quia debiliſſimus ſum, ad cooperandum; ſubſidio tuo, quia ſum fragilis ad reſiſtendum; nam ſi diſcernere volumus inter bonum, & malum, decipimur: ſi tentamus bonum facere, deficimus, ſi conamur malo reſiſtere, ſuperamur. *Pſal. 142.*

6. *Chriſtus venit nobis porrigere conſilium, auxilium, & ſubſidium exiſtentibus in ſepulchris, ſicut mortuis ſæculi contra miſerias peccati.*

Quia perſecutus eſt animam meam inimicus. Vide io quales miſerias nos induxit peccatum, qui ſine conſilio, ſine auxilio, ſine ſubſidio ſumus. Et quia Deus infinite eſt pius; ideò miſit filium ſuum, ut qui eſt ſapientia Patris, & habitans in hominibus, in homine cum lumine tenebras noſtras illuminaret, & nos ignorantes inſtrueret per fidem: qui eſt Dei virtus ut nos adjuvaret deficientes, nobiſcum manens: & qui eſt Dei manus, ut eriperet nos periclitantes, protegens noſtram fragilitatem. Ad Chriſtum igitur noſtrum unicum refugium, recurrant peccatores. *Pſalm. 142.*

7. Synagoga mortem tradidit Chriſto, & ſepulchro, ut deleretur ejus memoria: unde dicit: *quia perſecutus eſt: collocavit me in obſcuris ſicut mortuos ſæculi.* ſcilicet in ſepulchro, quaſi numquam eſſet reſurrecturus. *In Thren. c. 3.*

8. *In creaturis relucet veſtigium Trinitatis.*

In factis manuum tuarum meditabar. Quid eſt, quod meditabatur in factis manuum Dei? ut contemplaretur in his veſtigium ſanctiſſimæ Trinitatis: nempe quia potentiam manifeſtat tanta creaturarum immenſitas in multitudine, & magnitudine, per quæ Pater innuitur: ſapientiam divinam manifeſtat decor in ſitu, motu, ſpecie, & qualitate, per quæ innuitur Filius: & benignitatem manifeſtat utilitas, per quam innuitur Spiritus ſanctus. *Pſalm. 141.*

9. *Homo expandens manus in modum crucis ad formam Crucifixi, diſponitur ad orationem.*

Expandi manus meas ad te; velociter exaudi me. Quid eſt expandi manus meas? & ad quam partem? Hoc in formam crucis, ut cum crucifixo me conformarem, & ut me diſponerem ad orationem: & hoc eſt, quod diaconus facit cum legit Evangelium, faciens in fronte, in libro, & in pectore Crucem: in fronte, quia non debet erubeſcere crucem: in libro, quia debet eam prædicare: in pectore, quia illud quod prædicat, debet ſentire. *Pſalm. 142.*

Cur Diaconus facit crucem in fronte, in libro, in pectore, cum cantat Evangelium.

10. *Anima ſine aqua compunctionis, & devotionis internæ eſt terra arida non valens producere fructus bonos.*

Anima ſicut terra ſine aqua tibi: velociter exaudi me. Vide quod anima ſine aquâ compunctionis, & lachrymarum eſt terra arida, non germen bonorum operum: hocque cognoſcens Propheta petit à Domino aquam lachrymabilem compunctionis, & irrigua mentalis devotionis, petit cum inſtantia devotæ orationis à Domino, dicens: *velociter exaudi me*: quia defecit ſpiritus meus præ ariditate internæ devotionis, & ardore terrenæ affectionis. *Sermon. 1. Domin. ſexageſ. & ſerm. 4. dedicat.*

11. *Vir juſtus, & præcipue Sacerdos, & Prædicator debet eſſe Cælum expanſum.*

Expandi ad te manus meas: anima ſicut terra ſine aqua tibi. Cur manus ſolas extendit, & non etiam cor, & mentem? expandi manus meas in ſignum extenſionis totius corporis, membrorum, & cordis: datur que intelligi, quod juſti, præcipueque Sacerdotes, & Prædicatores debent eſſe Cœli extenſi per totum, ſcilicet manibus, lingua, corde, & mente; nempè per devotionem ad Deum, per compaſſionem ad proximum, doctrina, prædicatione, & ſubventione. *Op. Eccleſ. Hierar. p. 4. c. 5.*

12. *Anima ſine aqua gratiæ Dei eſt terra arida; & ideò petit hanc aquam à Deo, ut ſimul cum ipſa fructificet.*

Anima mea ſicut terra ſine aqua, velociter exaudi me. Nota, quod hæc aqua, quam deſiderat vir juſtus, ut in terra animæ ſuæ infundatur eſt gratia Dei, ſine qua eſt arida, nec poteſt aliquid boni fructificare, cum ſit terra petroſa: petit autem hanc aquam à Deo, ut ſimul cum ipſa fructificet; nam nec voluntas ſine aqua gratiæ, nec aqua ſine voluntate aliquid producere poteſt. *Serm. 4. Dom. ſexag.*

13. *Obduratio animæ venit à privatione gratiæ; ideò hæc à Deo petenda.*

Anima ſicut terra ſine aqua tibi. Ecce quid eſt quod obdurare facit animam: nempè privatio aquæ, ſcilicet divinæ gratiæ: & hinc gignitur obduratio cum Deo reſpectu devotionis, & cum proximo reſpectu compaſſionis: petamus igitur à Deo hanc

haoc aquam, ut non fiat ſeminatio verbi Dei, & bunorum inſpiratio ſuper petroſa. *ſerm. 1. de Evangeliſt.*

14. *Ad orationem confugiendum ab eo, qui videns ſubtractam ſibi aquam cœleſtem, anima ejus arefacta eſt.*

Anima mea ſicut terra ſine aquâ tibi velociter exaudi me: auditam fac mihi miſericordiam tuam Ecce quale remedium tibi apponitur, ô anima, quæ eates aquâ divinæ gratiæ, quæ vides tibi elauſum Cœlum, & ſubtractum internæ devotionis beneficium? nempè ut confugias ad orationem cum Propheta: dicens: *velociter exaudi me:* oratione enim auferrur impedimentum peccatorum, quæ exſiccare faciunt cor omni devotione. *ſer. 4. dedicat. & Pſal. 118. c. 10. v. 1.*

15. A Deo petenda eſt cognitio viæ, per quam eſt ambulandum ad ipſum Deum: & ideò Vir juſtus ſæpe dicat: *Notam fac mihi viam, in qua ambulem*: ambulamus enim in morte ſine Deo. *Pſal. 118. c. 8. v. 12.*

16. *A Deo petenda illuminatio, ne cadat anima in profundum laci per omiſſionem confeſſionis.*

Non avertas faciem tuam à me: & ſimilis ero deſcendentibus in lacum: notam fac mihi viam. Nota, quod quatuor ſunt, quæ impediunt veram peccatorum confeſſionem; ſcilicet magnitudo peccati, exiſtimata excedens miſericordiam Dei, ſuperbia, pudor nimius, & delectatio in peccato. Igitur recurrendum eſt ad Deum, ne anima præcipitet in tali profundo laci, ut fecit Cain, vel Phariſæus, & ne computreſcat in ſtercore peccatorum, & ut dirigatur in via ſalutis, quæ eſt recta peccatorum confeſſio. *Pſalm. 142.*

17. *A Dæmonibus quærentibus interitum noſtrum, per pœnitentiam liberamur, & orationem.*

Eripe me de inimicis meis Domine: doce me facere voluntatem tuam. Quinam ſunt iſti inimici, à quibus petit liberari vir juſtus? iſti ſunt dæmones, qui animam noſtram impugnant quotidie, & continuè, ut ipſam ruere faciant in gehennam; ideò ſubdit: *doce me facere voluntatem tuam*, in agendo ſcilicet pœnitentiam, quia per iſtam vitatur hæc ruina: & hæc obtinetur virtute orationis, *ſer. 1. in die Ciner.*

18. *Conformitas voluntatis noſtræ ad divinam eſt majus bonum, quod poſſit recipere homo.*

Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu: Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. Vide, quod Propheta ordinat omnes ſuas orationes, & petitiones ad voluntatis divinæ exercitium, conformitatemque ſuæ voluntatis cum divina & meritò, nam nihil melius, nihil majus, nihil utilius poteſt nobis conferre etiam ſummus Pater, quàm tales nos facere, ut ei per omnia placeamus: ex hoc enim ſequitur, quod quiſque dicere poteſt: Deus meus es tu: quod Spiritus Dei dirigit animam in terram rectam, & vitam cœleſtem, unde continue petit: *doce me facere voluntatem tuam.* Sed vide quanta ſit bonitas Dei in nos: nam nos docuit per Apoſtolum *1. Theſſal. 4.* quænam ſit ejus voluntas, dicens: *Hæc eſt voluntas Dei ſanctificatio veſtra*: ſcilicet, ut à peccatis abſtineamus, & ſanctificemur, ut in bono exerceamur, ut in utroque confirmemur, & tandem in cœlo glorificemur. *ſer. 1. Dom. 2. quadrag. op. de prof. religioſ. l. 2. c. 61. & Pſal. 118 c. 5. v. 4. & c. 8. v. 3.*

19. *Maxima bona inveniuntur in conformitate divinæ voluntatis.*

Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Cur prætendit, & petit hoc à Deo? quia ſciebat, quod in conformitate voluntatis divinæ ſtat ſumma omnium virtutum, & quod nobis plurima, & infinita bona communicantur: Nam facientes voluntatem Dei, à Patre exaudiuntur in neceſſitate: *Si quis voluntatem Dei facit, hunc Deus exaudit, ait S. Ioan. c. 9.* voluntas autem Dei eſt, ut Deum timeas, Deum, ac proximum diligas caſte, & munde vivas: item iſti conjunguntur familiariter Chriſto, quia appellantur fratres, Matres Dei: à Spiritu Sancto deducuntur in bonitate, unde ſequitur: *& ſpiritus tuus bonus deducet me in terram rectam*, ſcilicet de virtute in virtutem: deducit me ad imitandum Angelos, imò ipſum Chriſtum: illi enim continuè faciunt Dei voluntatem: Et Chriſtus pro nobis fecit voluntatem Patris, ut nos ejus voluntatem faceremus. *ſerm. 3. Dom. 8. poſt Pentec.*

20. *Spiritus Sanctus deducit de virtute in virtutem facientes divinam voluntatem.*

Doce me facere voluntatem tuam. Spiritus tuus bonus deducet me. Quo deducet? deducet in via perfectionis de virtute in virtutem uſque ad terram viventium, & ad hoc ſolùm poteſt perveniri per conformitatem divinæ voluntatis; ſic & legitur, qui à Spiritu Sancto fuit deductus in deſertum, ſcilicet in locum perfectionis, & ſolitudinis. *ſer. 10. & 11 in Pentecoſt. & ſerm. 2. Dom. 1. quadrag. & op. comp. Theol. l. 1. c. 9. & in ſap. c. 10. & in Lucam c. 1. verſ. 79.*

21. *Spiritus Sanctus cum Angelis eſt, qui ducit in Cœlum animas, quæ faciunt Dei voluntatem.*

Spiritus tuus bonus deducet. Scilicet Spiritus Sanctus, qui ſimul cum Angelis ducit in Cœlum facientes ejus voluntatem: ducit autem eas in hac vita, ne cadant, ne timeant; & deducit in Cœlum ut verificentur. *ſer. 1. Dom. poſt Pentec.*

22. *Alij tribulant corpus, alij animam proximi; ſuntque ſcandaloſi.*

Et perdes omnes, qui tribulant animam meam. Sed in quonam poteſt tribulari anima? quis eſt, qui poſſit in animam? mali enim poſſunt occidere corpus, non animam, ait Chriſtus Sed attende, quod alij ſunt perſecutores Corporis; alij animæ; nempè ſunt iſti qui gratiam Dei conantur tollere à proximo per ſcandala, & perſecutiones malas; & iſti ſunt peſſimi perſecutores Chriſti, & Eccleſiæ, de quibus magis timendum eſt; quia ſunt pejores

crucifixoribus Chriſti *Pſal.118.c.10 v.13. & ſer.3. Dom. 1. poſt octav. Epiphan.& ſermon.3. Dom.prima, poſt octav. Paſcha.* Vide ergo, quod ſcandalum eſt maxima perſecutio inter cæteras.

23. *Non omnes poſſunt dicere verè Deo: ſervus tuus ſum ego.*

Servus tuus ſum ego. Quis eſt, qui verè poſſit dicere ſervus tuus ſum ego? Nonne omnes inficiuntur à peccatis? ſed attende, quod qui ſerviunt ventri, gulæ, ſenſualitati non poſſunt hoc verè dicere;ſed tantùm qui ſoli Deo cor ſuum dant.*in Lucam c.4.v.8.*

24. *Ad Mariam Virginem convertitur oratio hujus Pſalmi.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Domina exaudi orationem meam, percipe tuis auribus ſupplicationem meam; perſecutos eſt malignus vitam meam,depoſuit in terra converſationem meam;denigravit me caligine ſua, & anxiatus eſt nimis ſpiritus meus; ne avertas faciem tuam à me, ut non corruam eum deſcedentibus in lacum:emitte lucem tuam,& gratiam tuam, & repara denuo vitam meam, & conſcientiam meam: *Opuſcul.Pſalt.B.B.Virg.Pſal.142.*

25. *Maria geſtavit Chriſtum in Corpore,ut nos ipſum geſtaremus in mente faciendo voluntatem Dei, & Mariæ.*

Doce me facere voluntatem tuam:ſpiritus tuus bonus deducet me. Hoc dicebat Propheta Deo: hoc dicamus nos Mariæ: nam qui facit voluntatem Dei, facit voluntatem Mariæ Virginis, & qui hoc facit,Mater Dei efficitur, quia concipit Chriſtum à Spiritu Sancto per fidem, & amorem, & geſtat in utero caſtitatis ſpiritualiter, ſicut Maria corporaliter;nihil autem tibi prodeſt,quod Maria Chriſtum pro te geſtavit in ventre, niſi tu Chriſtum geſtes in mente *ſer.3.Dom.8.poſt Pentec.*

PSALMUS CXLIII.

Titulus: Pſalmus David ad Goliam.

1. Nota, quod hic Pſalmus agit de eo quod fecit David, quando interfecit Goliam, ideſt in jactu lapidis,in funda,& lapide, & myſticè loquitur de Chriſto,qui triumphavit de diabolo in funda, & lapide, ſcilicet in Eccleſia, ex qua lapides,ſcilicet viros fortes,& Doctores, & Miniſtros miſit, ut per ipſos percuterentur inimici Eccleſiæ; quinque lapides tulit David, & quinque verba ſunt,quibus triumphavit Chriſtus de hoſtibus, ſcilicet verbo comminationis, promiſſionis, delectationis,imitationis,& orationis.*Pſal.143.*

2. *Deus dirigit manus, & digitos ſuorum ſervorum in prælio contra inimicos.*

Benedictus Dominus Deus meus,qui docet manus meas ad prælium & digitos meos ad bellum. Quomodo dicit,quod ultra manus,etiam digitos docet ad prælium? nonne digiti ſunt in manibus? id dicit Propheta, quia per manus intelliguntur operationes bonæ, & per quinque digitos ſenſuum diſcuſſiones & mortificationes: utrumque autem requiritur ad præliandum contra diabolum, ſcilicet bona operatio,& refrenatio ſenſuum.*ſerm.12.in Pentecoſt.* Nota etiam, quod ſicut David vicit Leonem, Urſum, & Goliath, ſic nos debemus vincere ſuperbiam, concupiſcentiam, & avaritiam.*ſerm.3. Dom.1.Quadrageſ.*

3. *In pugnâ, & victoriâ perfectâ contra diabolum quænam ſint neceſſaria.*

Benedictus Deus,qui docet &c. Nota, quod hic innuuntur conditiones neceſſariæ ad pugnam, & victoriam: ſcilicet ſcientia: unde dicit, *qui docet:* fortitudo,unde dicit:*miſericordia mea,& refugium:* conſtantia,unde dicit: *in ipſo ſperavi*; & victoria, unde dicit:*qui ſubdit Populum meum ſub me.Pſ.143.* Nota etiam,quod dicit:*digitos meos*:qui ſunt quinque,quibus triumphavit:nempe arma,ſcientia,fortitudo,audacia,& perſeverantia.*Pſalm.143.*

4. *A ſolo Chriſto Jeſu recognoſcenda eſt victoria inimicorum.*

Miſericordia mea, & refugium,ſuſceptor meus, & liberator meus. Vide humilitatem Prophetæ, quia ab ipſo Deo; tanquam ab unico liberatore recognoſcebat ſuam victoriam, ut nos inſtrueret. *In Ioan.collat.43.*

5. *In quinque digitis, ideſt lapidibus, qui ſunt quinque vulnera Chriſti victus eſt diabolus,ut nos per ipſa,& in virtute nominis Jeſu idem faciamus.*

Qui docet manus meas, & digitos meos ad bellum. Nota,quod David dicit,quod manus ſuas,& digitos docuit Deus, ut per ipſas vinceret Goliam:ſed nota, quod hoc myſticè à nobis debet intelligi: nam Goliath diabolum ſignificat, qui gladio tentationis carnalis,haſta tẽtationis ſpiritualis,& clypeo ſimulationis bonos homines tentat: Chriſtus verò eſt & David,ideſt fideles,manu, & digitis:manu ſc.gladio:digitis,ſcilicet funda,quibus emittuntur lapides,vincit diabolũ. Dicitur autem,quod digitis,ſcilicet quinque,quæ ſignificãt quinque vulnera Chriſti,his triumphamus de diabolo.*ſer.4. in Circumciſ.* Dici etiam poteſt,quod invocatione devota nominis Jeſu triumphum reportat fidelis anima: unde dicebat David:*ego in nomine Domini ad te venio.ſer.4. ibid.* unde quinque litteris componitur hoc nomen ſanctiſſimum,& virtuoſiſſimum. *ait S.Bernardinus Senenſis.*

6. *Tota Trinitas nobis innotuit per Chriſtum.*

Quid eſt homo,quia innotuiſti ei,aut filius hominis, quia reputas eum. Quaſi dicat, quid eſt homo niſi vanitas, & tamen ipſi dediſti notitiam de te: & quomodo? per filium hominis, ſcilicet per Chriſtum, per quem nobis innotuit tota Trinitas. *Pſalm. 143 & in Lucam c.2.v.19.*

7. Homo ſimilis vanitati ob inſtabilitatem, vacuitatem naturæ, & culpæ: unde hic dicitur: *homo vanitati ſimilis eſt, dies ejus ſicut umbra prætereunt.Eccleſ.c.1.& 9.*

8.Deſcen

8. Deſcenſus Verbi in Carnem à ſanctis Prophetis deſideratus non fuit degradatio divinæ majeſtatis, ſed humanæ naturæ exaltatio: unde dicebat David: *Domine inclina Cœlos tuos, & deſcende, tange montes. ſer.2. Dom.20. poſt Pentec. & op.meditat. vita Chriſti c.4.*

9. *Prædicatio Apoſtolorum, & ſanctorum quàm fructuoſa.*

Domine inclina Cœlos tuos, & deſcende, tange montes, & fumigabunt: fulgura, & coruſcationes, & diſſipabis eos. Nota quod hic petitur à Deo, ut faciat deſcendere ad nos Cœlos, ſcilicet contemplativos, & Apoſtolos, & ſanctos per prædicationem, ut verba ſecundùm noſtram capacitatem accommodent, & per ea illuminent nos, nobiſcum cohabitando: unde dicitur: *& deſcende:* addit: *tange montes*, ſcilicet ſuperbos incutiendo eis timorem reverentiæ filialis: addit; & fumigabunt per lachrymoſam compunctionem, ut excæcationes, & omnes vapores vitioſi deponantur; & tunc fulgura, & coruſcationes ſignorum, & prodigiorum appareant ad prædicationis Evangelicæ confirmationem, ut quos efficacia verbi non movet, miracula confirment, & quos prædicatio ad fidem non movet, ſaltem ipſa prodigia excitent; quia per hoc diſſipabis eos ſpirituali & felici diſſipatione quantum ad vitia & peccata; non ut peccent, ſed ut vitam gratiæ recuperent. *Ser.9. in Pentec. & Pſal 143.*

10. *Verbum Dei eſt ſagitta vulnerans Cor, niſi clypeo obdurationis impediatur.*

Emitte ſagittas tuas, & diſſipabis eos. Scilicet ſagittas verbi tui per prædicationem: quia eſt ſagitta vulnerans cor, niſi clypeo obdurationis à diabolo impediatur. *Ser.4. Dom.paſſion.*

11. *Chriſti adventus in carnem fuit manus Patris nos liberantis à ſuffocatione miſeriæ, & de manu diaboli.*

Emitte manum tuam de alto, & eripe de aquis multis Nota; hæc verba ſunt Prophetæ deſiderantis, & petentis adventum Chriſti in carnem; & ipſum appellat manum Patris; quia per ipſum, tamquam per manum omnia operatus eſt. Dicit igitur: emitte manum tuam de alto throno, eripe me, & libera me de aquis multis ſuffocantis miſeriæ, & de manu jugulantis potentiæ filiorum alienorum, ſcilicet ſuperbiæ dæmonum. *Sermon.3. Dom.1.Adv.& in ſap.c.11.& 14.*

12. *Gratiam ſuam dat Deus per Chriſti vulnera.*

Emitte manum tuam de alto, & libera me. Nota, quod per manum intelligitur Chriſtus, qui ut manus tangit nos per gratiam ſuam: & hoc facit, ut dicitur. *Cant.5. Dilectus meus miſit manum ſuam per foramen.* Ideſt miſit gratiam per foramen vulnerum ſuorum, & præcipuè lateris, ex quo profluunt ſacramenta. *In Lucam c.5. v.16. & c. 4.v.6.*

13. *Per aquas ſalutares baptiſmi, & lachrymarum liberat nos Deus ab aquis mortiferis.*

Libera me de aquis multis. Nota, quod ſunt aquæ malæ, ſcilicet concupiſcentiarum, & ſunt bonæ; nempe aqua baptiſmi, vel lachrymarum, vel martyrii: per has aquas bonas nos liberat Deus ab aquis malis. *Pſal.133.*

14. *Peccatores ſunt filii alienorum, ſcilicet dæmonum.*

Et erue me de manu filiorum alienorum. Qui ſunt iſti filii alienorum? iſti ſunt peccatores, qui dicuntur filii alienorum, ſcilicet dæmonum, & non natura, ſed imitatione. *Ser.4. Dom.1. poſt oct. Epiphan.*

15. *Deus ſua pietate ſuis ſervis, non ſolùm liberat à pœnis, ſed & dat virtutem, & fortitudinem.*

Qui das ſalutem regibus, qui redemiſti David de gladio maligno eripe me. Vide quomodò David fatetur ſe expertum fuiſſe Dei benignitatem, qua ſuos liberat de gladio maligno, ſcilicet de perſecutionibus potentum; ſed & dat conſtantiam, & fortitudinem ſolvendi omnia. *Pſalm. 143. & Pſalm. 60. & 88.*

16. Reges ſunt, qui ſciunt bene regere ſuas paſſiones iſtiſque Deus confert ſuam ſalutem, & gratiam: ut hic dicitur: *qui das ſalutem regibus. Pſal.143.*

17. Servi Dei valde timent gladium malignæ perſuaſionis: unde David Deo gratias agebat, dicens: *qui redemiſti de gladio maligno*: quaſi liberatio à perſecutione ſcandaloſi viri ſit redemptio. *In Ioan. cap.18. verſ.11.*

18. *Eccleſiæ gloria qualis in novellis plantationibus: Mundi verò qualis in ſuis.*

Quorum filii ſicut novellæ plantationes in juventute ſua: filiæ eorum compoſitæ. Nota, quod hæc dicuntur de proſperitate malorum, qui cum facultatibus terrenis, abundant ſucceſſione filiorum, & filiarum, quique gloriantur in fœcunditate, & pulchritudine eorum, ſed vana iſta eſt gloria: Eccleſiæ è contra maxima eſt gloria in novellis ſuis plantationibus, ſuntque clerici, maximè novitii religioſi: qui inſtar plantarum debent de mundo in horto religionis tranſplantari, ibique in ſancto propoſito radicari, circumſpectione claudi, devotione rigari, confeſſione purgari, exercitio, & occupatione fodi, & excoli. *Op. diat.ſalut. tit.3 c.1.*

Pro Novitiis religioſis, & Clericis Eccleſiæ.

19. *Novellæ plantationes Eccleſiæ quales.*

Sicut novellæ plantationes in juventute ſua. Nota, quod tria ſunt, quæ ſolent hominibus objici, & ab inimicis Chriſti objiciuntur Eccleſiæ: ſcilicet ætas juvenilis in plurimis, qui ad obſequium Chriſti ſe conferunt, & ad ſtatum religioſum, ſecundò peccata aliquorum, in quibus inciderunt, & ali-

quando

quando incidunt:iert ò ſcientia tenuis: ſed tamen objectio hæc eſt futilis, & vana; nam Chriſtus vocat juvenes, & parvulos ad ſe, nec eſt aliquis in Mundo, qui non peccet, vel in aliquo non offendat; & quod infirma Mundi elegit, ut confundat ſapientes: nam ad jacienda fundamenta fidei non elegit Deus verſutias Ariſtotelis, vel Tullij lepores verborum laſcivientis eloquentiæ, & faſtu rethorico conditam eloquentiam, ſed ſimplices, & idiotas, & piſcatores, & hujuſmodi viros: Iſti ſicut novellæ plantationes in juventute ſua qui fructificaverunt in Eccleſia abundantiſſime. *Pſal.*133.

20. ***Beatitudo, & felicitas mundanorum falſa: juſtorum vera.***

Promptuaria eorum plena. Oves eorum fœtoſa. Non eſt ruina maceria: beatum dixerunt Populum, cui hac ſunt: Beatus Populus, cujus Dominus Deus ejus. Ecce diſcrimen inter felicitatem Mundi, & Mundanorum, & felicitatem juſtorum; nam Mundani collocant ſuam beatitudinem in abundantia bonorum temporalium ſine laboribus, & tribulationibus: ſed quia iſti non ſunt in Deum divites; ideò hæc ipſorum beatitudo eſt vana, ſine re, quia ſine Deo, à quo, & in quo eſt omne bonum: Juſti autem etiam ſi exterius ſiot pauperes, nudi, mendiei, ulceroſi, exoſi homioibus; quia ſunt in Deum divites, abundantes meritis, & operibus bonis: & hinc dicuntur oves fœtoſæ; ſcilicet fœeundi bonis operibus; ſcilicet dantes Chriſto lac mundæ affectionis, caſeum bonæ operationis, & lanam honeſtæ converſationis: & de iſtis dicitur: *Beatus populus, cujus Dominus Deus ejus. in Lucam c 12. v.16.& ſerm 1 dom.1. poſt oct. Paſcha. ſer.1. in feſto omn.ſanctor. Pſalm. 44. & in Ecclen. proœm.*

21. ***Maria eſt, quæ inſtruit ſervos ſuos ad prælium, & virtute ſui nominis de eis triumphat.***

Applicatio ad Mariam Virginem. *Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos.* Hoc dicebat Propheta regius in triumpho de Goliâ reportato; hoc & dicere poteſt ſervus Mariæ Virginis: ipſa enim inſtruit, & dirigit ſuos ad prælium, eoſque roborat contra inimicos: & quia ejus nomen eſt potentiſſimum contra dæmones, ideò tali virtute veluti fulgure, & coruſcatione diſſipat illos, mittens jacula ſua, ut illos confundat: dicant ergo, & orent Mariam ſervi ſui: clarifica de alto manum tuam, & cantent ſervi tui laudem, & gloriam tuam: releva de terrenis affectionem noſtram; de ſempiternis delietis refove viſcera noſtra: concupiſcentiam ſupernorum accende in cordibus noſtris, & de gaudiis Paradiſi velis nos recreare. *Op.Pſal.B.Virg.Pſal.143.& op.ſpecul. B.Virg.lec.1.* Nota etiam quod diximus de Jeſu nomine, quod per quinque litteras ſignificantur quinque lapides David: idem & dicendum de nomine hoc Mariæ.

PSALMUS CXLIV.

Titulus: Laudatio ipſi David.

1. NOTA, quod in præcedenti, & aliis Pſalmis ſupra poſitis egit Propheta de perſecutionibus, ærumnis, pœnitentia Chriſti, & Eccleſiæ: nunc autem ſequuntur ſeptem Pſalmi, qui omnes de laudibos Dei tractant; invitantque nos ad Deum laudandum: ſicut autem ſeptem ſunt Pſalmi pœnitentiales, ſic & ſeptem ſunt præconiales reſpondentes ſeptiformi gratiæ, & donis ſpiritus ſancti, & ſeptem apparitionibus poſt reſurrectionem à Chriſto factis: quarum prima fuit quando apparuit mulieribus, & factus eſt terræmotus, innuens Spiritum timoris: ſecunda quando apparuit Petro, in quo ſpiritum pietatis impreſſit; fuit enim opus magnæ pietatis hæc apparitio ſiogularis, ei facta: in tertia ſpiritum ſcientiæ impreſſit duobus diſcipulis euntibus in Emmaus, eis interpretando ſcripturas: in quarta Spiritum fortitudinis, quando januis clauſis intravit ad Diſcipulos, oſtendens eis vulnera, ſicut ſolent in clypeis oſtendi foramina in ſignum fortitudinis: in quinta Spiritum conſilij fruſtra piſcantibus, quibus conſuluit mittere retia in dexteram: in ſexta ſpiritum intellectus; quia apparens in medio eorum, aperuit ſenſum, ut intelligerent ſcripturas: in ſeptima ſpiritum ſapientiæ, quando in die Aſcenſionis apparuit rex coronatus à Patre ſuo corona gloriæ, & apparebit in judicio cum ſenatoribus beatis: cum uſque ad illum diem quaſi per ſtultitiam ſalvos fecit in ſe credentes, ſcilicet dum apparuit coronatus à ſynagoga corona ſpinea, & à nobis corona miſeriæ humanitatis. *Pſal* 144.

2. Sicut Deus eſt infinitus in virtute, ſic meretur laudari ſine fine: unde Propheta hoc cognoſcens dicit: *Exaltabo te Deus meus rex, & benedicam nomini tuo in ſæculum ſæculi: per ſingulos dies benedicam: magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudini ejus non eſt finis. Pſalmo* 144. *& Opuſcul. compend. Theolog. l. 1. cap.* 14. Notat etiam, quod ab omnibus generationibus laudabitur, dicens: *generatio, & generatio laudabit opera tua*, ideſt omnis generatio. *Pſalmo undecimo.*

3. ***Memoria abundantiæ ſuavitatis gloriæ ſi in hac vitâ aufert ſenſus, quid erit in gloriâ?***

Memoriam abundantiæ ſuavitatis tuæ eructabunt, & juſtitia tua exultabunt. Nota, quod dicit memoriam, non fruitionem, quia ſancti cogitantes abundantiam fruitionis Dei, ſuis in Cœlo præparatam; ad ſolam ipſios memoriam eructant mirabilia, quæ tamen eſt vix ſcintilla, quam capiunt, & ſi hoc quid facient poſtea in illa immenſitate gloriæ, & dulcedinis: in qoa habent de viſione Dei in creaturis, in ſeipſa, & in Perſonis divinis? *Pſalmo centeſimo quadrageſimo quarto, ſermon.11.Pentecoſt.*

4. *Miſericor*

4. *Miſericordia Domini ſuavis eſt omnibus, & ſuper omnia opera ejus.*

Suavis Dominus, & miſericordia ejus ſuper omnia opera ejus. Nota, quod ſi miſericordia Dei eſt ſuperior omnibus operibus ſuis, etiam juſtitiæ, ergo poterit ſalvare Iudam, & diabolum, quod videtur contra juſtitiam ſuam, ſed reſpondeo quod abſolutè loquendo poteſt Deus ſalvare etiam diabolum, non verò ſi conſideretur ſecundùm merita, vel dementia. *l. 1. d. 43. dub. 7.*

5. *Miſericordia Dei ſuperexaltat juſtitiam.*

Suavis, & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus. Vide quomodò prædicatur miſericordia Dei ſuperexcedens omnes alias virtutes, etiam juſtitiam: unde ſi peccator ſuſpectam habet juſtitiam, ab ejus curia poteſt appellare ad miſericordiæ conſiſtorium. *Opuſc. diat. ſal. tit. 7. cap 4. in ſapient. cap. 12 & cap. 15.*

6. *Exaltatur divina miſericordia, ut anima piiſſimè de Deo ſentiat.*

Suavis Dominus univerſis, & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus. Si hoc eſt, ergo dilige ſuavitatem, & miſericordiam Dei: ergo anima debes ſentire de Deo optimo piiſſime: hoc autem facies, ſi ejuſdem miſericordiam admiraberis, amplexaberis, & benedices, ut ſummè benignam in noſtræ humilitatis, & mortalitatis aſſumptione, ut ſummè viſuroſam, in crucis, & mortis perpeſſione, & ut ſummè liberalem in Spiritus Sancti donatione, & Sacramentorum inſtitutione, cum ſeipſum communicaverit in Sacramento Euchariſtiæ, quatenus illud Pſalmi cantes: *ſuavis Dominus univerſis, & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus. opuſc. de regim. anima, & opuſc. de profec. relig. l. 2. cap. 21.*

7. *Regnum Chriſti commendatur in hoc Pſalmo à quinque prærogativis.*

Gloriam regni tui dicent. Nota, quod hic loquitur de regno Chriſti, & commendatur à quinque prærogativis: prima à poteſtate, unde dicit: *potentiam tuam loquentur*: ſecundo à poteſtatis manifeſtatione, unde dicitur: *ut notam facerent potentiam*; tertiò à decore, ideò dicit: *gloriam magnificentia regni ejus*; quartò à perpetuitate, ideò dicit: *regnum tuum, regnum omnium ſeculorum*: quintò à generali ſubjectione, unde dicit: *dominatio tua in omni generatione. Pſal. 144. in ſap. 7. & in Lucam c. 1. v. 33.*

8. *Regni Dei fruitio quanta, & qualis.*

Gloriam regni tui dicent. Nota, quod in iſtis verbis innuitur magnitudo fruitionis beatorum in Cœlo: unde dicit: *gloriam regni tui dicent*: quid dicent? quod quicquid boni habent reducent in primum principium, & ideò beati erunt in continua laude Dei: addit: *ut notam faciant filys hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentia regni tui*: ſcilicet latitudinem capacitatis incommutabilis, quæ non coarctabitur multitudine poſſidentium, quia tantùm gaudent beati de bono proximi, quantum de proprio: item addit: *regnum ſuum, regnum omnium ſæculorum*, ideſt propter longitudinem æternitatis interminabilis: igitur regnum Dei eſt ſublime majeſtate: amplum latitudine: item firmum poteſtate, & perpetuum æternitate: item magnificum decore, jucundum delectabilitate, ordinatum regimine, quia ejus Rex eſt veritas, ejus lex eſt charitas, ejus modus eſt æternitas: item magnificum: ergo hoc regnum non eſt de hoc mundo, in quo omnia ſunt tranſitoria. *ſer. 4. Dom. 14. poſt Pentec. & in Ioan. collat. 81. & Pſal. 144 Pſalm. 118. c 3. v. 15. in Lucam cap. 11. v. 2. & cap. 6. verſ. 20. & in Ioan collat. 84.*

9. *Fidelis Dominus in omnibus ſuis verbis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis.*

Conſideranda iſta verba ab omnibus; ut unuſquiſque ſciat quod Deus eſt fideliſſimus in omnibus ſuis verbis, per quæ promiſit juſtis coronam, & impijs pœnam æternam, & ideò fideliter verba ſua obſervabit. *Opuſcul. ſpecul. Beat. Virgin. lec. 9. Pſalm.* 118. *cap. 9. verſ. 11.* Ergo exultandum de divina providentia irreprebenſibili, & in ipſam ſe totaliter committere debet homo, & non præſumptionis ratiunculis examinanda. *in Lucam cap. decimo, verſ. 20.*

10. *Fideles nos eſſe debemus Chriſto, qui tam fidelis eſt nobiſcum.*

Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis. Quia talis fuit in redimendo, in defendendo, in cuſtodiendo: dignum igitur eſt, ut fideles ſervi ſimus, cum tam fidelem Dominum habeamus; & tamen proh dolor, plures ſunt, qui ſerviunt Mundo, & diabolo, quam qui ſerviant Chriſto: diſcant iſti miſeri, quàm fideles ſunt canes, & equi Dominis ſuis, quàm benefici ſunt Leones ad ſuos benefactores, ut videant quantum debeant eſſe fideles Domino ſuo. *ſerm. 2. de S. Thoma.*

11. *Quàm ſanctus Deus in operibus ſuis.*

Et ſanctus in omnibus operibus ſuis. Nota, quòd præcipua opera Dei ſunt creatio, redemptio, & glorificatio; ſanctus igitur eſt in creatione; quia nullum creavit ad iniquitatem, nec dæmonem, nec hominem; ſanctus in redemptione, quia dedit animam ſuam pro nobis & ſanctus in glorificatione. *ſermon. 1. Dom. Trinit.*

12. *Spes firma in Deum temporalia miniſtrat : unde hic dicitur.*

Oculi omnium in te ſperant Domine, & tu das illis eſcam in tempore opportuno. Ecce quid ſequitur ad ſpem io Deum : ſcilicet miniſtratio temporalium neceſſaria. *Opuſc. compend. Theolog. lib. 5. cap. 22.*

13. Religioſi ad arctam paupertatem adſtricti non lædunt eam, quærentes aliquando eleemoſynas quarumdam rerum in aliqua quantitate, quas non poſſunt obtinere aliis temporibus; onde dicit Propheta, quod Deus ſperantibus in ipſum, dat eibum in tempore opportuno: ideſt non omni tempore, ſed opportuno. *Op. determinat ſuper regulam qu.7.*

14. *Deus aperit manum ſuam beneficia conferendo omnibus ſine acceptione perſonarum.*

Aperit tu manum tuam & imples omne animal benedictione. Nota quod dicit Propheta, quod Deus aperit manum ſuam omni animali : ex quo patet quanta, & qualis bonitas, & providentia Dei noſtri, qui cum ſit omnium Creator, ea etiam regit, ita ut quibuſcumque aperit manum, beneficia conferendo, ſine acceptione perſonarum; nec eſt aliqua creatura, quæ non ab eo recipiat non ſolùm eſſe, ſed benè eſſe, & hæc eſt benedictio, quam impertitur eis. *Pſal. 103. & in Lucam cap. 4. verſ. 40.*

15. *Aperit Deus tibi theſaurum ſuarum gratiarum, ut tu ei aperias theſaurum tui cordis.*

Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Quid eſt hæc apertio manuum Dei, niſi apertio theſaurorum, & beneficiorum? iſtos theſauros Deus aperit ad danda ſtipendia ſuis militibus fidelibus; ut tibi exemplum det aperiendi ei tuos theſauros cordis, & animæ, exemplo Magorum. *ſer. 10. in rogat.*

16. *Aperit Chriſtus manum ſuam, aperit & Diabolus ſuam ille ut impleat benedictione, iſte maledictione.*

Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Nota, quod Chriſtus aperit manum ſuam, ſcilicet theſauros ſuos, quod fecit io cruce, quando transfixa ſunt membra, ſcilicet manus, & pedes, & latus, ut ſuorum fidelium pauperiem ditaret, & indeficientibus bonis eos impleret : diabolus è contra aperit theſauros ſuos ſuis militibus, ſcilicet ſuperbis, luxurioſis, avaris, ut eos impleat maledictione. *ſer. 10. in rogat. & ſer. 1. Dom. 18. poſt Pentecoſt.*

17. *Solùm in Cælo implebitur benedictione omne animal.*

Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Quomodò dicitur omne animal impleri benedictione, ſi hac tantum capax eſt homo? benedictio enim hic ſumitur pro effectu ſpirituali? Nota, quod dicit: *omne animal*, ſcilicet homo, in quo ultra potentiam rationalem, adſunt & animales, ſcilicet concupiſcentia, & iraſcibilis : & quia in hac vita non poſſunt impleri iſtæ potentiæ cum mixta ſint cum contrariis qualitatibus; ut in rationali eſt ſcientia, & ignorantia: io concupiſcibili deſiderium, & contemptus; in iraſcibili ira, & lætitia? Ideò repletionem Deus reſervat ad aliam vitam, io qua abſque reſtrictione aperit manum beneficentiæ, & implet rationalem luce ſapientiæ, concupiſcibilem fame juſtitiæ, & iraſcibilem ſumma lætitia, & tranquillitate : tunc enim erit perfecta ſapientia, juſtitia, & lætitia; nec lætitia erit ſuſpecta propter ſcientiam, nec impura propter juſtitiam. *Pſal. 144.*

18. *Deus prope eſt invocantibus eum in veritate tantùm.*

Prope eſt Dominus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate. Ad quid cum primò dixerit Deum eſſe prope invocantibus eum; addit poſtea : *omnibus invocantibus eum in veritate*? ut videas, quod Deus non exaudit omnes ipſum invocantes; ſed tantùm iovocantes eum in veritate ſed quid eſt iovocare eum io veritate? Nota, quod invocare eum io veritate eſt invocare cum juſtitia, & io iuſtitia, ſcilicet puro corde, amore filiali petendo quæ ſunt neceſſaria ad ſalutem : qui verò invocant eum timore ſervili, ſcilicet ſecundùm vana deſideria, non invocant eum in veritate, & hos reijcit Deus. *l. 4. d. 20. part. prima. dubit 2. & l. 1. d. 46. artic. 1. quæſtion. 1. corp. in fine.*

19. *Deus quantum eſt ex ſe vult omnes ſalvos fieri.*

Prope eſt Dominus invocantibus eum, omnibus invocantibus eum in veritate. Cur fit hæc repetitio, & ſecundo loco additur iovocantibus eum in veritate? ut ſcias, quod Deus eſt prope omnibus ſine acceptione perſonarum, & quantum eſt ex ſe aperit manus ſuorum beneficiorum, & gratiarum, voluntate antecedenti : ſed tamen propriè quoad executionem tantum dicitur prope inquirentibus, & invocantibus eum io veritate, & juſtitia, ſcilicet qui reſpondet vocationi divinæ efficaci. *l. 1. d. 46. art. 1. quæſt. 1. in corp. in fine. & Pſalm. 118. verſ. 151.*

20. *Deus prope eſt humilibus, longe à ſuperbis.*

Propè eſt invocantibus eum in veritate. Quid eſt invocantibus in veritate? hoc eſt humilibus, qui ſe Deo in veritate ſubijciunt : longe autem à ſuperbis. *Pſal. 137.*

21. Oratio familiaritatem cum Deo inducit : unde hic dicitur: *Deus prope eſt invocantibus eum. op. de prof. religioſ. l. 2. c. 66.*

22. *Timentium Deum voluntatem facit Deus.*

Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem &c. Vide qualem bonitatem Deus demonſtrat cum voluntatem ſuam facientibus; oam ipſis velut ſubditum ſe conſtituit in promptitudine hac: vide etiam altitudinem ſtatus timentium Deum. *ſer. 5.*

Dom.

Domin. infra oct. Epiphan. opuſcul. de perfec. vitæ c.2. & op. comp. Theol.l.2.c.62. & Pſal.118.cap.4. verſ.15.

23. *Deus quantum cuſtodiat diligentes ſe.*

Cuſtodit omnes diligentes ſe, & vias peccatorum diſperdet. Vide quam privilegiatus ſit Deum diligens; nam per dilectionem homo cuſtoditur, diabolus confunditur: certum eſt enim, quod quantum fortius diligimus, tantum contra tentationes diaboli fortiores ſumus. *Ser.3.Dom.27. poſt 2 ent.*

24. *Applicatio ad Mariam Virginem laudandam.*

Exaltabo te Mater Filii Dei, & per ſingulos dies cantabo laudes tuas; generatio, & populi laudabunt opera tua, & miſericordiam tuam inſulæ expectabunt: abundantiam dulcoris tui Angeli eructabunt, & ſuavitatem tuam ſancti pronunciabunt; oculi noſtri ſperant in te Domina; mitte nobis cibum, & eſcam oblectantem; laudationem tuam loquatur lingua mea, & benedicam te in ſæculum ſæculi. *Opuſc. Pſalt. B. Virg. Pſalm.144.*

25. *Quia fideliſſimus fuit Deus cum Maria; & ipſa fideliſſima fuit cum Deo.*

Fidelis Dominus in verbis ſuis. Si fidelis eſt cum omnibus, ergo & fideliſſimus cum Maria, ergo & Maria fideliſſima fuit cum Deo: ipſa enim fideliſſima mediatrix, veluti Columba extitit inter Deum, & mundum peccatorum diluvio ſubmerſum; & ſalutis antidotum viris, & mulieribus propinavit. *Op.ſpecu.B Virg.lec.9.*

26. *Ad Mariam convertamus oculos, & preces, ſi volumus eſcam corporis Chriſti obtinere.*

Oculi omnium in te ſperant, & tu das illis eſcam in tempore opportuno. Ecce quid nobis faciendum, cum volumus obtinere eſcam corporis Chriſti dulciſſimam: nempe oculos, & preces convertere debemus ad Mariam tamquam ad Dominam, & Matrem hujus dulciſſimi fructus. & ipſa nobis dabit hanc eſcam, & cibum omni dulcedine refectum. *Opuſcul. Pſalt. Beatæ Virginis. Pſalm.144.*

27. Quotidie, & toto tempore vitæ noſtræ laudes Beat. Virgin. cantemus: oremuſque ipſam, ut dignetur concedere hanc gratiam: dicamuſque, ut per ſingulos dies cantem laudes tuas, laudationemque tuam loquatur lingua mea, & benedicar te in ſæculum ſæculi: dignare ô Beata Virgo, concedere hanc gratiam. *Opuſcul. Pſalt. B Virg. Pſalm.144.*

PSALMUS CXLV.

Titulus: Alleluïa.

1. NOTA, quod Titulus hujus Pſalmi eſt Alleluïa, ideſt laudate Dominum; quia in hoc Pſalmo invitatur anima ad laudandum Deum, & ad collocandam omnem ſpem in ipſum, non in homine.

2. *Anima excitat ſe ipſam ad laudandum Deum in hac, & in alia vita.*

Lauda anima mea Dominum. Notet diligenter hæc anima; diligens Deum, & toto corde dicat cum Propheta excitando ſe ad Deum laudandum. *Lauda anima mea Dominum, laudabo Deum meum in vita mea, pſallam Deo meo quamdiu fuero.* Nota tamen, quod licet in hac vita laus non ſit perfecta, & hoc propter cognitionem imperfectam, corruptionem corporis aggravantis animam, & imperfectam dilectionem, non tamen debet ceſſare à laude Dei, cum ſpe ipſam perfectiſſimo modo continuandi in cœleſti Hieruſalem cum tota curia beata. *Op. ſtim. div. amor p. 3. c. 20. & Pſalm. 145.*

3. *Spes in Deum firmat animam: ſpes in hominem caduca, & vana.*

Nolite confidere in principibus, in filiis hominum, in quibus non eſt ſalus: exhibit ſpiritus ejus in terram: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Nota, quod Propheta hic inculcat menti noſtræ ſecuritatem, quam vera ſpes in Deum confert, & caducitatem, & fallaciam eorum, qui in hominem confidunt, quia enim omnia ſunt vana præter Deum, ob idque juvare ſe non valentia; quomodò quod eſt vanum ſuſtentare poteſt aliud vanum? nonne hoc eſt quærere majus præcipitium, & ruinam? numquid non videmus tota die homines ruere & mute deficere? exhibit ſpiritus, ait Propheta, & corpus revertetur in terram, quia incinerabitur, & tunc peribunt omnes cogitationes eorum. *Sermon. 1. de uno Confeſſ. & Pſalm. 145. in Lucam cap.16. verſ.2. in ſap. cap.15. in Lucam cap.20. verſ.27.*

4. *Beatus homo dicitur qui meretur adjutorium Dei ſpeciale in mortis.*

Beatus cujus Deus Iacob adjutor ejus, ſpes ejus in Domino Deo ipſius. Cur ponitur Deus Jacob, & non Iſaac? Nota, quod alludit ad adjutorium, quod dedit Deus Jacob in lucta cum Angelo ne deficeret; tunc enim fecit eum Iſtaël, ſcilicet videns Deum: datque intelligere, quod felix eſt ille, qui meretur Deum adjutorem ſuum auxilio ſpeciali in majori lucta, quæ eſt in defectione vitæ, & tempore mortis, quia fiet Iſraël, ſcilicet videns Deum in gloria. *Pſalm.118. cap.8. verſ.2.*

5. *Beatus ſolus proprie qui habitat in Cælo; nam in terra ſemper periculum adeſt.*

Beatus cujus Deus Iacob adjutor eius. Cur non dicitur etiam Deus Eſaü? licèt enim eſſet malus, tamen etiam Deus adjuvat malos? ſed nota, quod per Jacob ſignificatur Eccleſia triumphans, per Eſaü militans: & ſicut Jacob habitabat ut vir ſimplex, & lenis in tabernaculis, Eſaü autem incumbebat venationi foris, dat intelligere, quod ſolùm ſecurus, & perfectè beatus eſt, qui in illa domo habitat, nam foris ſemper vivimus in medio laqueorum, & periculorum. *Pſal.* 145.

6. *Creaturæ ſunt ſcala ad cognitionem potentiæ Dei.*

Qui fecit Cælum, terram, mare, & omnia, quæ in eis ſunt. Nota quod hic Propheta te invitat ad conſiderandam potentiam Dei per creaturas, veluti per ſcalam; nam ſicut creaturam ſummam fecit in cœlo, ſcilicet Angelos, ſic in terra fecit extremam, ſcilicet vermiculos; unde quando te lædit ſerpens, muſca: ne dicas diabolus te fecit, ſed aſcende ad cognoſcendam potentiam Dei, quæ relucet etiam in his minimis rebus, quas nullus Imperator poſſet facere: & ſi nunc lædunt homines id eſt propter, & poſt peccatum; & ideò totum à Deo recognoſce. *ſermon. quarto, Dom.* 11. *poſt Pentecoſt. ſapient. c.* 11. *ad finem.*

7. *Deus timendus, & amandus oſtenditur.*

Qui cuſtodit veritatem, facit judicium injuriam patientibus, dat eſcam eſurientibus. Quaſi dicat, Deus eſt, qui omnia fecit, & gubernat eadem, ſervans juſtitiam; quia facit judicium injuriam injuſtè patientibus, ergo timendus; dat eſcam eſurientibus, ergo amandus; timeamus ergo Deum, & vindictam relinquamus ipſi Deo, qui per injurias probare nos intendit, qui eſt veritas, & purgate à vitiorum contagio. *ſer.* 1. *Dom.* 1. *Adv. Pſalm.* 118. *cap.* 6. *verſ.* 10. *& cap.* 19. *verſ.* 9.

8. *Solùm eſurientibus eſcam ſpiritualem dat Deus; ſcilicet ſuum Corpus, & cibum ſpiritualem.*

Qui dat eſcam eſurientibus. Cur non etiam cæteris? quia eſcam corporis ſui, & cibum ſpiritualem dat deſideranti illum ardenter. *in Lucam c.* 22. *verſ.* 15.

9. *A Deo accipit pauper carens, neceſſaria: habens ſuperflua non à Deo accipit.*

Dat eſcam eſurientibus. Si hoc, ergo eſurientes à Deo accipiunt, habentes ſuperflua non à Deo hæc accipiunt, ſed à mundo. *Op. de paupert. Chriſti a.* 2. *in fine.*

10. *Ordo juſtificationis hic notatur.*

Dominus ſolvit compeditos. Nota, quod hic innuitur ordo juſtificationis peccatoris: nam primò ſolvitur à vinculo peccati, ideò dicit: *Dominus ſolvit compeditos*: Secundò gratia, & virtutibus illuminat: dicit ergo: *Dominus illuminat cæcos*: deinde addit profectum virtutum; & ideò dicit: *Dominus erigit eliſos*: & tandem dabit gloriam: unde dicit: *Dominus diligit iuſtos*, quod maximè erit in gloria: declarat poſtea qui ſunt iſti juſti, ſcilicet advenæ, qui non habent hic permanentem Civitatem, & omni ope hujus Mundi deſtituti ſunt, ſed in ſolo Deo ſperantes; unde dicit: *pupillum, & viduam ſuſcipiet*; deinde pœnam malorum; & vias peccatorum diſperdet: ſubdit: *regnabit in ſæcula Dominus Deus*: dicit regnabit, & non regnat: quia in præſenti regnum noſtrum regitur, ſed in futuro reget nos. *Pſalm.* 145. *& opuſc. Diat. tit.* 5. *cap.* 8. *& in Thren. capit.* 3.

11. *Deus diligit eos, qui ſunt de familia ſua: odit qui ſunt de familia diaboli.*

Dominus diligit iuſtos: Dominus cuſtodit advenas, pupillum, & viduam ſuſcipiet, & vias peccatorum diſperdet. Ecce qui ſunt, quos Deus diligit, protegit, & ſuſcipit: nempè qui ſunt de ſua familia, ſcilicet juſtos, advenas, viduam, & pupillos: quinam ſint iſti, dictum eſt ſupra; ſed qui ſunt de familia diaboli, ut ſunt peccatores, odit, & diſperdit. *in Ioan. c.* 11. *v.* 6.

12. *Anima excitat ſeipſam ad laudandam Mariam Virginem.*

Lauda anima mea Dominam: glorificabo eam quamdiu vixero: Et hinc invitantur omnes ad *Applicatio*
idem faciendum: nolite ceſſare à laudibus Mariæ, *ad Mariam*
& per ſingula momenta recogitate illam. *Op. Pſalt.* *Virginem.*
B. Virg. Pſal. 145.

13. *Non in Principibus, nec in filiis hominum confidendum; ſed in Maria Virgine, maximè in tempore mortis.*

Nolite confidere in Principibus, neque in filiis hominum, in quibus non eſt ſalus. Si in iſtis non eſt ſalus, ubi inveniemus ſalutem? in Maria Virgine, in qua ſola poſt Deum eſt tota noſtra ſpes, ſecuritaſque ſalutis: ſpes inquam, non præmij, ſed auxilij: ſalus, & vita in domo ejus, & in tabernaculo ejus pax, & gloria. *l.* 4. *d.* 5. *p.* 1. *dub.* 4. *& Op. Pſalt. Beat. Virg. Pſal.* 75. Et ideò ad ipſam recurramus, maxime pro tempore mortis, dicentes: Cum exierit Spiritus meus, Domina, ſit tibi commendatus, & in terra ignota præſta illi ducatum: non conturbent eum culpæ prius commiſſæ, nec inquietent ipſum occurſus malignantis: perduc eum ad portum ſalutarem, ibi præſtoletur ſecure adventum Redemptoris. *Opuſcul. Pſalt. Beat. Virg. Pſalm.* 145.

PSALMUS CXLVI.

Titulus Alleluia.

1. NOTA, quod invitat denuò Propheta nos ad Deum laudandum, ex hoc quod bonus eſt Pſalmus: laus enim Dei eſt tota merces.

2. *Laudatio Dei, quæ fit pſallendo digniſſima, & ideò erit merces noſtra in Cœlo.*

Laudate Dominum quoniam bonus eſt Pſalmus. Vide, quod omnes invitantur ad Deum laudandum; adducit rationem, quoniam bonus eſt pſalmus: Sed cur aliam rationem non adducit? quodnam bonum eſt hoc? Sed attende, quod in hoc verbo dicit quicquid poteſt dici: dat intelligere, quod Dei laus eſt digniſſima propter immenſitatem, dignitatemque objecti divini, propter jucunditatem ipſius laudis, quia & Deo, & ipſi laudanti eſt jucunda, & propter continuationem, nam in præſenti incipit, & numquam in futuro ceſſabit. Et nota, quod dicit: *quoniam bonus eſt Pſalmus*; non dicit bona eſt vox, vel laus vocalis, ſed Pſalmus, qui eſt laus Dei, quæ fit ex voce, & corde, & organo, ſcilicet opere; & ideò laus Dei in Cœlo erit tota merces. *l. 4. d. 49. p. 1. quæſt. 5. & in Pſal. 114. & 33.*

3. *Idem confirmatur de Pſalmo, & laude Dei.*

Laudate Dominum quoniam bonus eſt Pſalmus. Quare bonus eſt Pſalmus? quia continet omne bonum: laudatio enim Dei eſt digniſſimus affectus, qui naſcitur ex conſideratione divinæ bonitatis, & ex admiratione profunditatis ſapientiæ Dei, & ex ſtupore altitudinis divinæ potentiæ, & immenſitate majeſtatis, quæ de ipſo intelligimus, vel ejus operum veſtigia colligimus, vel per illuminationem inſpirationis internæ, puro mentis intuitu contemplamur: omnia enim quæ de Deo cogitari, vel dici ſecundùm veritatem poſſunt, vel ſentiri, non niſi laus ipſius ſunt, eo quod nihil in Deo ſit niſi ſumme laudabile, admirabile, amabile, & venerandum, & quantò perfectius cognoſcitur, tantò verius laudatur, & ardentius amatur; divinæque laudis materia eſt ampliſſima; quia tam ipſe Deus, quàm omnia ejus opera docent eum ſuper omnia laudabilem eſſe. Laudare Deum eſt eum laudabilem cognoſcere, & oſtendere: & hinc invitantur omnes Creaturæ à ſanctis ad ipſum laudandum, quia omnia opera ejus oſtendunt eum laudabilem in ſe. *op. de profec. religioſ. l. 2. c. 64.*

4. *Laus Dei jucunda, decoraque quomodò dicitur.*

Deo jucunda, decoraque laudatio. Quomodò dicitur laus Dei ipſi Deo jucunda, decoraque? Nota, quod dicitur hoc aſpectu noſtri, nempe & ſecundùm acceptationem divinam, quia ipſam acceptat libenter, & ſecundùm judicium conſcientiæ noſtræ, quatenus ſe conformat laudi divinæ: & hinc dicitur, quod non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, quia ſolùm talis eſt laus juſtorum. *l. 4. d. 17 p. 2. a. 1. qu. 4. ad 2.*

5. *Per laudem perfectam Dei ædificatur denuò Hieruſalem.*

Ædificans Hieruſalem Dominus, diſperſiones Iſraëlis congregabit. Quaſi dicat Hieruſalē cœleſtis diſpendium ruinæ angelicæ paſſa eſt: ſed ad hoc, quod Eccleſia ædificetur, requiruntur duo, ſcilicet laus Martyrum, & Confeſſorum: laus Martyrum conſiſtit in patientiâ ad tolerandum: Confeſſorum in ſapientia ad intelligendum, & benefaciendum: ex his conſtat Eccleſia. *Pſal. 145.*

6. *Officium Chriſti eſt congregare: diaboli eſt diſgregare, & diſperdere.*

Ædificans Hieruſalem Dominus, diſperſiones congregabit. Vide quale officium eſt Chriſti, ut ædificet Hieruſalem: nempe congregare eos, qui erant diſperſi, in unum: E contra officium diaboli eſt diſpergere. *In Lucam c. 11. v. 13.*

7. *Laudis Dei, & orationis primus effectus eſt congregare diſperſa, & deordinata.*

Ædificans Hieruſalem Dominus, diſperſiones Iſraelis congregabit. Nota, quod poſtquam invitavit Propheta ad Deum laudandum, collocat primo loco congregationem, & unionem diſperſionum: quid eſt hoc? hoc dicit, ut videas, quod primus fructus orationis ad Deum, eſt vires animæ jam diſperſas per creaturas, congregare in unum, eaſque totas figere in unum, verum, & ſimpliciſſimum bonum, & transformare eas in quamdam divinæ conformationis, & æternæ ſtabilitatis ſimilitudinem. *Opuſcul. de profec. religioſ. l. 1. c. 72.*

8. *Chriſtus corde contritos, & vulneratos paſſione ſua, & ſanguine, ut bonus medicus, alligat, & ſanat.*

Qui ſanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Qui ſunt contriti corde, habentes cor contritum, & fractum? ſunt exiſtentes in peccato: peccatum enim conterit, frangit, & vulnerat animam; ſed Chriſtus, ut medicus, paſſione ſua concurrente etiam contritione noſtra alligat vulnus, apponit oleum, & vinum, ſcilicet virtutem ſanguinis ſui, & ſanat omnes infirmitates, & vulnera noſtra: quia eſt perfectiſſimus medicus. *Sermon. 3. Domin. 2. poſt oct. Epiph. & ſer. 3. Dom. 12. poſt Pentec. & in Lucam in proœm. & c. 4. v. 9.*

9. *Omnia diſpoſuit Deus in numero pondere, & menſura.*

Qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat. Per hoc patet, quod & ſtellæ, & cætera omnia ſub divina poteſtate ſunt ſubjecta, tam in eſſe, quàm in operari, & quod Deus omnia diſpoſuit in numero, pondere, & menſura;

in numero, quia omnia ab uno ſunt in numero: in pondere, quia ab immobili omnia ordinata ſunt propter pondus, & motum: in menſura quia à ſimplici omnia in aliqua ſpecie contenta ſunt. *Pſalm.146.& 18.& 138.*

10. Bonorum nomina à Deo cognita, & ſcripta in libro vitæ: malorum nomina à Deo non cognita per approbationem, quia deleta ſunt de libro vitæ. Hinc dicitur hic, quod *numerat multitudinem ſtellarum*, ſcilicet juſtorum, eiſque nomina vocat, ſcilicet per approbationem; non verò impiorum; unde Lazarus juſtus nominatur, non dives malus. *ſer.1.Dom.12.poſt Pentec. & op. de dono ſap. c.10.& Pſal.38.& 138 & ſer.1.de B.Virg.*

11. *Sapientia & virtutis divina magnitudo expenditur.*

Magnus Dominus noſter, & magna virtus ejus, & ſapientia ejus non eſt numerus. Vide quomodò Propheta ex conſideratione creaturarum à Deo factarum in numero, pondere, & menſura, elevat mentem ad contemplationem magnitudinis virtutis, & ſapientiæ Dei, dicens: *magnus Dominus noſter.* Verè magnus, quia intimus eſt cuilibet rei ſcrutator in eſſendo, & ideò non putemus eum abeſſe, cum locum ejus fœdamus: & magna virtus ejus, quia potentiſſimus in agendo: ideò cum mala committimus, non putemus pœnam evadere, cujus imperium deturpavimus: & ſapientiæ ejus non eſt numerus, quia præſentiſſimus in cognoſcendo, & ideò cum committimus turpia non putemus eum ignorare; quia oculis ejus infallibilis ſapientiæ omnia nuda, & aperta ſunt: ut ſi oculos clauſos teneas in ſole, nec te ipſi, ſed ipſum tibi abſcondis. *ſer.1 Dom.4.Adv l.s.d.53. qu.1.& ſer.1.de B Virg. & op.de dono ſap c.51.& op. ſpecul. B.Virg.lec.5.& in Ecclen.c.1. & in ſap. c.15. & in Lucam c.9.v.43.*

Præſentia Dei conſideratio ſuadetur.

12. *In Chriſto ſunt theſauri omnium ſcientiarum; & ideò ipſi debent ſubjici omnes ſcientiæ.*

Et ſapientia ejus non eſt numerus. Cur dicitur numerus, & non potius terminus? quia reſpectu objectorum, non adeſt in ſapientia Dei terminus; ſunt enim infinita objecta, quæ cognoſcit Deus; nempè non ſolùm rerum exiſtentium, ſed & poſſibilium. Et quia hæc eadem ſcientia eſt in Chriſto, ideò in ipſo ſunt omnes theſauri ſcientiarum, in ordine ad quam ſcientiam, dicitur; *1. Reg.c 2. recedant vetera de ore veſtro, quia Deus ſcientiarum eſt, & ipſi præparantur cogitationes*; quaſi dicat, cogitationes humanæ philoſophiæ ſubjiciendæ ſunt ſecundùm dictamen rationis, quemadmodum veterum nullius valoris eſt philoſophia humana; quia Dominus Jeſus Chriſtus eſt Dominus ſcientiarum. *ſer.1.Dom.4.Adv.*

13. *Conſideratio magnificentiæ Dei, ad ipſam magnificandam humiliatione incitat.*

Magnus Dominus noſter, & magna virtus ejus. Ad quid hæc proponit Propheta? nonne hæc ab omnibus fidelibus noſcuntur? maximè; ſed hæc proponit, ſcilicet magnitudinem, immenſitatemque eſſentiæ, virtutis, & ſapientiæ, ut excitaret animam ſuam ad ipſam magnitudinem Dei magnificandam: ſed quomodò à nobis magnificari poteſt? ipſam collaudando, confitendo, & ipſi ſob ipſa nos ipſos ſubjiciendo per humiliationem; ſic enim magnificavit Deum B. Virgo Maria. *in Luc. c.1.v.47.*

14. *Sicut Deus operiendo cælum nubibus parat terra pluviam; ſic ſacram ſcripturam operiendo ænigmatibus, & obſcuritatibus paravit terra pluviam doctrinæ.*

Qui operit Cælum nubibus, & parat terra pluviam. In hoc apparet magnitudo virtutis Dei, dum ad litteram parat terræ pluviam cooperiendo cœlum nubibus: & myſticè id facit cum fidelibus dum præparavit ſacram ſcripturam veluti Cœlum, eamque operuit obſcuritatibus, & figuris, ut per ora Doctorum pararet nobis pluviam multiplicis doctrinæ. *Pſal 146.& in Luc.c 12.v.54.*

15. Providentia Dei uſque ad minima ſe extendit: unde hic dicit Propheta quod, dat Deus jumentis eſcam ipſorum; & quod plus eſt, pullis corvorum; qui licet non paſcantur à Patre, niſi quando emittunt plumas nigras, tamen eos paſcit ore Cœli: & ſi hoc facit cum beſtiis, multò magis cum homine. *in Lucam c.12. v. 6. & 24.& Pſal.146.*

16. *Chriſtus per viam humilitatis voluit incedere ad noſtram inſtructionem.*

Non in fortitudine equi voluntatem habebit, nec in tibiis? Nota, quod per Equum ſignificatur pompa, & ſuperbia Mundi; & ideò Chriſtus in ingreſſu Hieruſalem ſuper vile jumentum voluit conſcendere, ut per viam humilitatis nos invitaret; quia in hoc beneplacitum eſt ei. *Op. Eccleſ. Hierar.p.2.c.3.& in Lucam c.19.v.35.*

17. *Iuſti timorem Dei habent, ſed cum ſpe firma in Deum; & iſtis Deus dat gratiam.*

Beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum, & in eis, qui ſperant in miſericordia ejus. Nota, quod timori addit ſpem: ut diſcas, quod timor ſine ſpe eſt vanus, ſpes autem eſt neceſſaria in præſenti cum patientia, & fortitudine: Deus autem ſuis tribulatis tribuit fortitudinem, ut ſuſtineant: patientiam ut reſiſtant, & ſpem, ut expectando ipſum diligant: in his beneplacitum eſt Deo. *Pſal.146. & in Lucam c.12.v.32.*

18. *Quam bonum ſit colere, & laudare Mariam.*

Laudate Dominum quoniam bonus eſt Pſalmus. Hoc dicitur in ordine ad Deum: hoc & dicitur in ordine ad Mariam. quæ à nobis eſt colenda, & laudanda, quia bonus eſt Pſalmus: quare, & in quo bonus? quia decora, & jucunda eſt ei noſtra laudatio: unde ſi ipſam frequenter ſalutando, & ſerviendo, & orando laudamus, ipſa & nos libenter ſalutat beneficio, & conſolatione, & gratia. *Opuſc. Pſalt. B.Virg.Pſ.146.& op.ſpecul.B.Virg.lec.4.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

19. ***Per Mariam Deus ædificat Hieruſalem, reintegrando ruinam Angelorum.***

Ædificans, Hieruſalem Dominus, diſperſiones Iſraelis congregabit. Et quando hæc erunt, ô Sancte Propheta? quando adveniet myſtica Hieruſalem Maria, per quam ædificabitur cœleſtis Hieruſalem: quia per Mariam elementa renovantur, infirma remediantur, homines ſalvantur, & Angeli reintegrantur. *Op. ſpecul. B. Virg. lec.* 11.

20. Per Mariam ſanat Deus contritos corde. Ipſa enim eſt medica ſalutis, quæ medetur contritis corde, & refovet eos unguento pietatis. *Op. Pſalt. B. Virg Pſal.* 146. *& op. ſpecu. B. Virg. lec.* 9. *& opuſc. Pſalt. min. quinqu.* 2.

21. ***Solus Deus novit multitudinem ſtellarum, ideſt virtutum B. Virginis.***

Qui numerat multitudinem ſtellarum. Nota, quod per firmamentum intelligitur myſticè B. Virgo Maria; cujus virtutes veluti ſtellæ ſunt innumerabiles, ſolique Deo notæ, inter quas duæ præcipuæ fuerunt veluti duo luminaria magna, ſcilicet Virginitas, & humilitas. *ſer. 1. de B. Virg.*

22. ***Magna virtus Domini magis dignoſcitur, & extollitur in magnificatione B. Virginis.***

Magnus Dominus, & magna virtus ejus. Nota, quod in productione tot creaturarum, & in gubernatione dignoſcitur infinita virtus Dei; ſed magis ex magnificentia B. Mariæ Virginis; cujus virtus eſt magna, & clementia ejus nullum habet finem. *Op. Pſalt. B. Virg. Pſal.* 146. *& opuſc. ſpecul. B. Virg. lec.* 9.

23. ***Nulla Creatura magis Deum magnificavit, quàm Maria.***

Magnus Dominus. Ideò à nobis magnificandus eſt, & laudibus, & præconiis, & ſubjiciendo nos ipſi per humiliationem: & quia inter omnes creaturas humilior fuit B. Virgo, ergo ipſa ſuper omnes Deum magnificavit. *in Lucam c. 1. v.* 47.

PSALMUS CXLVII.

Titulus: Alleluia.

1. NOTA, quod à pluribus additur titulo Alleluia: Aggæi, & Zachariæ: & hoc eſt, quia ipſi in captivitate Babylonica prophetaverunt, & deſideraverunt reædificationem Hieruſalem, de qua in hoc Pſalmo tractatur; & ideò intitulatur Alleluia: ideſt laus Dei de hac ædificatione: ſed magis de ædificatione ſpirituali, & acquiſitione poſſeſſionis cœleſtis Hieruſalem, ad quam omnes invitantur. *Pſal.* 147.

2. ***Invitatur anima pro Hieruſalem glorioſa anima præparata in hoc Pſalmo.***

Lauda Hieruſalem Dominum, lauda Deum tuum Sion. Quaſi dicat: lauda Deum tuum, ô anima, & cur? pro cœleſti Hieruſalem præparata. Nempè pro ſecuritate intrandi, quia aperta eſt à Chriſto; unde dicit: *quia confortavit ſeras*, ideſt portas ejus aperuit: item pro glorificatione. ideò ſubdit: *benedixit filiis tuis in te*: item pro ſufficientia, & duratione æterna, ideò ſubdit: *& adipe frumenti ſatiat te*: item pro proviſione neceſſaria in hoc itinere, quod eſt in Chriſto unde ſubdit: *emittit eloquium ſuum vehementer. Pſal.* 147. Lauda igitur anima Deum tuum, non ſolùm quia es inſignita imagine SS. Trinitatis, ſed quia capax facta es tantæ gloriæ. *Op. ſolil. c. 1. & Pſal.* 62.

3. ***Securitas portarum Paradiſi hic exprimitur.***

Quoniam confortavit ſeras portarum tuarum. Nota quod hoc dicit ad denotandam ſecuritatem paradiſi; quia apertis portis à Chriſto, factæ ſunt ferreæ, propter firmitatem, nam extra eas non exit amicus, nec intrat inimicus, ubi nullus deprædator adeſt, nullus inſidioſus, nullus deſidens: magna igitur pax eſt in hac civitate. Lauda igitur anima Deum tuum; quia benedixit te Deus in ipſa. *ſer. 4. Dom 4. quadrag. ſer. 3. fer. 3. Paſcha. & Pſal.* 147.

4. ***Per duodecim virtutes, tamquam per duodecim portas intratur in Cœlum.***

Quoniam confortavit ſeras portarum tuarum. Ergone plures ſunt portæ cœleſtis Hieruſalem? Nota, quod dicuntur eſſe duodecim, ut vidit Ioannes Apoſtolus; iſtæque ſunt quatuor virtutes Cardinales, & tres theologales: quia quatuor virtutes Cardinales diviſæ in tres theologicas conſtituunt numerum duodenarium: quia prudentia debet eſſe fidelis ſperans, & amans, & ſic de cæteris: per iſtas igitur ingreditur anima in Cœlum. *ſer. 7. Hexaem.*

5. ***Pax eſt terminus hujus vitæ, & initium omnis tranquillitatis in Cœlo.***

Qui poſuit fines ſuos pacem. Nota, quod dicit fines cœleſtis patriæ eſſe pacem: quomodo id verum eſt? quia pax eſt, quæ nectit ſimul triumphantem, & militantem Eccleſiam: quia hæc, ſicut fuit conſummatio verborum, quæ dixit Chriſtus ad diſcipulos: *Pax vobis*; ſic & erit finis omnium amaritudinum hujus vitæ, & initium omnis tranquillitatis in Cœlo, & poſtquam plena beatitudine, ſatiabitur anima, ideò ſubdit: *& adipe frumenti ſatiat te*: Pax autem hic innuitur multiplex, ſcilicet cum Deo, quæ obtinetur, per obedientiam, cum carne per abſtinentiam, cum mundo per patientiam. *Pſal. 147. & in Ioan. c. 16. in fine: & collat. 66. & Pſal.* 62.

6. *Ad viſionem pacis cæleſtis ducimur per Chriſtum.*

Qui emittit eloquium ſuum terræ, velociter currit ſermo ejus. Nota,quod hic per eloquium , & ſermonem intelligit verbum incarnatum , quod in hunc mundum miſit Deus,ut eſſet noſter dux , & duceret nos per viam hujus vitæ ad illam cœleſtem patriam. *In Lucam cap.* 1. *verſ.* 79. *in Pſalmum* 147 *&* 18.

7. Idem eſt dicere, & facere Dei , ideo dicitur : *velociter currit ſermo ejus* ; ſcilicet ad id , ad quod dirigitur. *In Lucam c.*7.*v.*10.

8. *Studium incipit ab oratione.*

Qui emittit eloquium ſuum terræ, velociter currit ſermo ejus. Si hoc eſt verum ; ergo à cœlo venit ejus eloquium, & doctrina , ergo qui vult diſcere, & in ſtudio maxime Sacræ Theologiæ proficere , ab oratione incipiat. *Pſalm.* 118. *cap.*6. *verſ.*10.

9. A Deo petendæ & expectandæ inſpirationes : dicitur enim hic ; *à Cœlo emittit eloquium ſuum terræ. Pſalm.*18.*&* 118.*c.*6.*v.*10.

10. *Chriſtus in incarnatione qualia prodigia operatus eſt in peccatores.*

Qui dat nivem ſicut lanam , nebulam ſicut cinerem ſpargit: mittit chryſtallum ſuam ſicut buccellas, ante faciem frigoris ejus quis ſuſtinebit ? Hæc verba ſunt de ſe obſcura , quæ tamen nobis indicant prodigia , quæ operatus eſt Chriſtus in Eccleſia militante incarnatione ſua,ubi notandum , quod illa particula,(*ſicut*) ponitur loco (*per*,) & eſt ſenſus,qui dat nivem per lanam , eſtque figura protheſeos paraloge , ſcilicet propoſitio pro præpoſitione ; ſed quid eſt dare nivem per lanam? Nota, quod per nivem intelligit frigiditatem peccati , quæ congelat animam;per lanam,quæ eſt ad uſum veſtiendi intelligit veſtem ad ornatum ; vultque dicere,quod Chriſtus peccatores convertit , eiſque ſe veſtivit, & ornavit in incarnatione, addit : *nebulam ſicut cinerem ſpargit :* ideſt nebuloſos , & *mittit chryſtallum ſuam ſicut buccellas* , ideſt obſtinatos,& duros,ſicut Chryſtallus,ideſt reſolvit in fruſta panis, ut alios paſcant per prædicationem; & tali pacto convertit Chriſtus illos, quos vocavit , & prædeſtinavit Judæos fatuos , Hebræos falſos, & Galileos iniquos per confeſſionem , per promotionem virtutum , & per æternorum contemplationem:talis erat Paulus , qui tamen ante faciem frigoris ſui non potuit ſuſtinere fervorem vocationis Chriſti, quin converteretur , & Apoſtolus fieret. *Pſal.* 47.*&* 125.

11. *Qui nebulam ſicut cinerem non ſpargit, non intrabit in Cæleſtem Hieruſalem.*

Nebulam ſicut cinerem ſpargit. Quid eſt ſpargere nebulam ſicut cinerem ? Nota , quod nebula eſt vita noſtra propter inſtabilitatem , & fragilitatem;& ideò ſicut nebula diſſolvitur. Debet ergo homo ſpargere cinerem in hac nebula , ideſt meditari frequenter noſtram incinerationem futuram;ſic enim converſio , & confeſſio peccatorum inducetur aliquando : alioquin ad cœleſtem Hieruſalem non perveniemus. *ſer.*2. *Cinerum.*

12. *Nebulam per cinerem qui ſpargit , lixivium ad lavanda peccata facit.*

Nebulam ſicut cinerem, ideſt per cinerem ſpargit. Ideſt nebulam in aquam reſolvet , aquamque per cinerem ſparget;ſicque lixivium faciet ad emundandum peccata ; nempe aqua contritionis , & memoria incinerationis. *ſermon. ſecundo cinerum.*

13. *Peccatum facit in anima hyemem, contritio , & pœnitentia ver,& æſtatem.*

Qui dat nivem ſicut lanam , nebulam ſicut cinerem ſpargit; mittit chryſtallum ſicut buccellas , ante faciem ejus quis ſuſtinebit , flabit ſpiritus ejus , & fluent aquæ. Vide quomodò præponitur hic hyems horribilis exiſtens in anima per peccatum; nempe cauſando nivem,& gelu : quia peccatum infrigidat,& congelat omnes vires animæ : ſed tamen omnia reſolvuntur per pœnitentiam,& aquam lachrymarum,flante vento Spiritus ſancti ; & tunc ſignum eſt tranſitus hyemis , quando guttæ glaciei diſtillant , ideſt lachrymæ compunctionis emittuntur per oculos:felix igitur eſt ille, cui flatus Spiritus Dei peccata,tanquam glaciem ſolvit. *ſer.*4.*Dom.infra oct.Nativit.*

14. *Flante vento ſpiritus ſancti ſolvitur in aquam compunctionis glacies peccatorum.*

. *Flabit Spiritus ejus , & fluent aquæ.* Quis Spiritus ? ventus ſcilicet Spiritus ſancti , qui eſt multiplex,flans ſcilicet ad intellectum , & ad effectum per ſua dona,ſicque ſtatim fluunt aquæ , quia omnis glacies peccati reſolvitur. *Pſal.*147. *& in Lucam c.*24.*v.*32.

15. *In Cælo , & in Eccleſiâ dapifer eſt Chriſtus miniſtrans cibos , & Spiritus ſanctus pincerna miniſtrans potum dulciſſimum.*

Vnde dicitur de Chriſto : *mittit Chryſtallum ſuam ſicut buccellas*, ſcilicet miniſtrans eſcas dulciſſimas ſui corporis:& de Spiritu ſancto : flabit Spiritus ejus , & fluent aquæ vivæ vivificantes animam. *Opuſc. de dono ſcient. capite quarto & in Pſal.*80.

16. *Maximum beneficium ſuper omnia cæteris nationibus conceſſa , factum eſt populo Chriſtiano ; & in hoc ſuper cæteros clericis.*

Non fecit taliter omni nationi , & iudicia ſua non manifeſtavit eis. Cui nationi? nationi Chriſtianæ, quam de Gentibus ad ſe vocavit , ut ſupra enarratum eſt : maximum quidem beneficium hoc fuit,ut ad cœleſtem Hieruſalem vocaretur; ſed inter omnia,ſublimatio facta clericis ſuper laicos , excedit cætera omnia ; dum ipſis ſubjecit & laicos,

laicos, & omnia creata. *Opuſc. Eccleſ. Hierar. part. 1. cap. 1.*

17. *Per Mariam Virginem Chriſtus conſtruxit muros Hieruſalem terrenæ, & cæleſtis, ipſamque tot bonis ditavit.*

Applicatio ad Mariam Virginem. *Lauda Hieruſalem Dominum* Et eutIquia Chriſtus ipſe eam ædificavit in terra, & in cœlo confortavit ſeras portarum ejus, benedixit filios in ea; ad ipſam vocavit tot ſanctos; ſed quo medio? Hoc fecit totum Chriſtus, & facit per Mariam Virginem, tanquam ſuam mediatricem: lauda igitur ô Hieruſalem, ſcilicet Eccleſia militans, & triumphans Dominam Virginem Mariam glorifica illam, ô Sion, quia ipſa eſt, quæ conſtituit moros tuos, & benedixit filios tuos; gratia tua te impinguat, pacemque donat terminis tuis: & hoc quia emiſit verbum ſuum altiſſimus, & virtus ejus obumbravit illam: igitur levemus corda noſtra cum manibus ad illam, ut ſuam influentiam ſentiamus. *Op. Pſalt. B. Virgin. Pſal. 147.*

18. *Summum beneficium à Chriſto nobis factum, ut poſſimus cognoſcere, & ſalutare Matrem Dei, expenditur.*

Non fecit taliter omni nationi, & judicia non manifeſtavit eis. Ideſt ſicut feciſti natiooi Chriſtianæ: & quid feciſti nobis Domine? ecce quale beneficium. & inter cætera ſummum, quod judicia ſua nobis manifeſtavit: quænam ſunt hæc judicia? judicia, ſcilicet myſteria ſuæ fidei, inter quæ hoc eſt ſummum, poſſe cognoſcere, quod Jeſus habet Matrem talem, quod eam poſſumus ſalutare, quod ad ipſam poſſumus confugera, quod ab ipſa omne bonum poſſimus accipere. O maximum, & digniſſimum beneficium non taliter factum cæteris nationibus! gratias igitur tibi Domine Deus ago, quas poſſum ex præcordiis meis; qui pro nobis indignis dignatus es noſtram aſſumere naturam, & virginali utero bajulari; & ex ea Virgine naſcens lacte nutriri, & ejus imperio ſubjeci, & me indigniſſimum, & omni lanie fœtidiſſimum dignatus es tam illuſtrare, ut ſciam te Matrem habere, ut ipſam poſſim ſalutare: noo enim feciſti taliter omni nationi; & hoc ſummum beneficium noo manifeſtaſti eis. *Op. ſtim. div. am. p. 3. c. 16.*

PSALMUS CXLVIII.

Titulus: Alleluia: Aggæi, & Zachariæ.

1. NOTA, quod ſicut dictum eſt ſupra: Aggæus, & Zacharias prædixerunt ædificationem Hieruſalem terreſtrem, invitaveruntque omnes Iſraëlitas ad Deum laudandum pro hoc beneficio: ſic ſpiritualiter hic invitantur omnes creaturæ, & primò Angeli, deinde homines in terra degentes ad Deum laudandum; ut hic incipiamus, & compleamus in Cœlo. Nota etiam, quod dicitur Angelis: Laudate Dominum de Cœlis, non imperando, ſed congratulando, quod ipſi continuè laudent Deum. *Pſal. 148.*

2. *Ex omnibus creaturis juſti ſumunt occaſionem Deum laudandi.*

Laudate Dominum de Cœlis; laudate eum in excelſis. Ad quid hæc dicuntur à Propheta? prætendit forſan imperare habitatoribus cœli, ut Deum laudent? minime: ſed hoc dicit; quia ſciens beatos inceſſanter Deum laudare: hinc veluti congratulans, eum eis ſe aſſociat in laude Dei: nam juſtus ex omnibus craturarum figuris, ſumit occaſionem Deum laudandi. *ſer. 18. Hexaem.* Nota igitur, quod hic Pſalmiſta videns rerum omnium varietates, & diſpoſitiones, divinam providentiam, quæ omnium eſt prima cauſa admiratur; & laudat; ſumit ex hoc occaſionem Deum laudandi, dicens: *laudate eum omnes Angeli ejus*, & ſequitur: *quia ipſe dixit, & facta ſunt, ſtatuit ea in æternum. ſer. 3. de Angelis & l. 4. d. 48. a. 2. qu. 4.*

3. *Anima contemplativa in Deum laudando aſcendit ſuper Cœlos.*

Laudate eum Cœli cœlorum. Qui ſunt iſti Cœli cœlorum? Cœli cœlorum ſunt plures Cœli ſimul involuti; unde ad ipſos contemplatione aſcendit anima myſticè: & ad primum cœlum aſcendit, dum ad ſe ipſam redit, & quæ ſunt immortalitatis penſat: ad ſecundum dum incorruptionis gloriam ſuis meritis comparat: ad tertium eſt ad æternitatem penna contemplationis volare, & intellectuales oculos radiis ejus infigere: prima regio eſt Spiritus humani; ſecunda Angelici, & tertia divini. *Pſal. 148.*

4. Super firmamentum ſunt chryſtallini Cœli, qui nomine aquæ explicantur: & in Sacra Scriptura, non quod ſint conſimiles in natura aquæ elementari, ſed ob perſpicuitatem formalem, & ob frigiditatem virtualem *l. 2. d. 14. p. 1. qu. 1. & ſer. 1. de B. Virgine.*

5. Promiſſiones Dei ſemper implentur: unde dicitur hic: *ipſe dixit & facta ſunt*: unde omnes creaturæ ei ſubjectæ ſunt præter hominem impium. *in Lucam c. 4. v. 39. Pſal. 56. & in Ioan. c. 5. v. 30. & in Lucam c. 8 v. 31.*

6. Præcepta, & leges Dei ſunt æternæ, quæ ſervabuntur etiam in Cœlo, unde dicitur: *præceptum poſuit, & non præteribit. ſer. 13. Hexaem & ſap. c. 19.*

7. Omnia etiam terrena invitant nos ad Deum laudandum; unde dicit Propheta: *Laudate Dominum de terra, ignis, reges terræ. Pſal. 148. Eccleſ. c. 1. ſap. c. 5. in Lucam c. 8. v. 24.*

8. Nominis Jeſu laus, & fama ſe extendit ad omnes populos, & ad omne tempus, & locum; unde Propheta hoc attendens dicit: *reges terræ, ſenes cum junioribus laudate nomen Domini. Op. ſpecul. B Virg. lec. 9.*

9. Hymnum cantabunt ſancti in Cœlo in æternum; unde dicitur: *Hymnus omnibus ſanctis ejus.* Hymnus, inquam, ſcilicet jucunda laudatio ſanctitatis, & puritatis in laudem puritatis divinæ. *Pſal. 118. l. 15. v. 12.*

10. *Invitantur omnes Creaturæ ad laudandam Mariam.*

Laudate Dominam noſtram de cælis, glorificate eam in excelſis, laudate eã omnes homines, & iumẽta, volucres cæli, & piſces maris: laudate eã Sol, & *Applicatio ad Mariam Virginem.*

Digitized by Google

& luna,ſtellæ, & circuli planetarum : laudate eam Cherubin,& Seraphim, throni, & dominationes, & poteſtates : laudate eam omnes legiones Angelorum ; laudate eam omnes ordines ſpirituum ſupernorum. *Op.Pſalt. B.Virg.Pſal* 148.

11. *Beata Virgo Maria Cælum Cælorum,& Cælum Chryſtallinum fuit.*

Laudate eum Cœli cælorum,& aquæ omnes, quæ ſuper cœlos ſunt laudent nomen Domini. Nota hæc myſticè trahuntur ad Mariam Virginem ; quæ fuit Cœlum Cœlorum, & Cœlum chryſtallinum, quod intelligitur nomine aquarum, quæ ſuper cœlos ſunt fuit enim cœlum potiſſimum per eminentiſſimam caſtitatem corporis, & mentis, adeò quod in alios reſtinguit frigus peccati. *ſerm. 1. de B.Virgine.*

PSALMUS CXLIX.

Titulus : Alleluia.

1. NOTA, quod ſupra invitaverat Propheta ad Deum laudandum, quia omnes creaturæ ab eo factæ ſunt : nunc invitat ad ſpecialiorem laudem ; nempè ad canticum novum pro novitate facta populo ſuo,ſcilicet pro redemptione, & ſanctificatione.

2. *Non cum lucifero, non cum Adam ; ſed cum Chriſto invitamur ad cantandum laudes Dei.*

Canticum Luciferi. Adæ. & Chriſti.

Cantate Domino canticum novum ; cantate Domino omnis terra. Cur novum ? & quodnam eſt hoc canticum novum ? & cur non vetus ? Nota, quod vetus canticum fuit Luciferi. & Adæ ; nam Lucifer alta voce antiphonam inchoavit, dicens : *aſcendam in Cœlum, & ero ſimilis altiſſimo* : ſic & Adam, & Eva : in cantu autem Luciferi tres ſunt voces,ſcilicet elationis, ſuggeſtionis, & deſperationis : in cantico Adæ prima vox eſt, quod Diabolo credidit : ſecunda fuit vox conſenſus, & tertia vox excuſationis, unde quia incœperunt ab alto, fuerunt voces diſſonæ, & diſcordes : in cantico Chriſti, qui incipit ab imo, ab humilitate, terminatur ad Cœlum: cantemus ergo cum Chriſto, & non cum Lucifero, canticum novum ; quia illud canticum vetus terminet in fletum, iſtud in lætitiam : Beati igitur,qui axultant in rege ſuo, ſcilicet in Chriſto. *Pſal.* 149.

3. *Gaudium quale beatorum ob ſocietatem tot amicorum,& ſanctorum.*

Exultabunt ſancti in gloria, lætabuntur in cubilibus ſuis. Exultabunt, inquam ſancti in gloria ob lætam ſocietatem ſanctorum,maximum enim erit gaudium videre tot amicos ſe ſe amantes, lætabuntur in cubilibus ſuis, ſcilicet intus in propria conſcientia,quæ eſt cubile requiei,& lætitiæ juſtorum. *ſer. de uno ſancto Mart.in Ioan. c.8. verſ.59. Pſalm.* 149.

4. *Iuſti tenent in manibus gladium ancipitem*

Exaltationes Dei in faucibus eorum,& gladij ancipites in manibus eorum. Quid eſt gladius anceps ? & quid eſt tenere in manibus gladios ? Nota, quod verbum Dei eſt gladio ancipiti penetrabilius : hic tenetur in manibus cum per verbum Dei opere impletur bono, ſcilicet per rigorem pœnitentiæ ; eodem Cor penetratur, cum compungitur,eodem accingitur cum per ipſum animus luxuriæ coarctatur. *ſer.3. Dom.infra oct. Nativ. & in Lucam c.2 v 35.* Hocque propriè dicitur de bonis prædicatoribus, qui exaltationes Dei portant,non ſolùm in faucibus, prædicando ore verbum Dei ; ſed & in manibus ſancto exemplo. *in Luc.c.10.v.2.*

5. *Sancti erunt in Iudicio aſſeſſores Iudicis ſupremi.*

Exaltationes Dei in faucibus eorum, & gladij ancipites in manibus eorum : ad faciendam vindictam : ad alligandos reges. Per hæc verba datur intelligi, quod beati in gloria Deum laudabunt in corde, & ore, & erunt aſſeſſores ſupremi Judicis, non quidem ad ferendam ſententiam, ſed ad probandam. non ad exhibendam miſericordiam,ſed potius ad ulciſcendam juſtitiam : & hæc erit maxima gloria ſanctorum *ſer.de SS. Simone,& Iuda,& in Lucam c.19.v.27.*

6. *Aurea ſunt vincula, quibus Chriſtus ligat ſuos;ferrea,quibus diabolus ligat ſuos.*

Ad alligandos reges in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Ergone ſancti concurrunt ad alligandos homines vinculis ferreis ? maxime : ſed attende, quod iſta vincula, quibus Chriſtus, & ſancti verbo ſuo,& præceptis,& tribulationibus ligat ſuos, ſunt quidem ferrea, ſed tamen amore,& amore Dei aurea fiunt : E contra diabolus ligat ſuos vinculis ferreis, quæ ſemper duriora ſunt, *ſer.3.Dom.3.Adv.* Nota autem, quod dicit (*reges*,) quia tales ſunt juſti, quia filij Dei ; compedes autem, quibus ligantur ſunt vincula, quæ impediunt hominem, ne eat quò vult, nec faciat quod vult : hocque facit Deus mandatis ſuis, ne ſecundùm deſideria carnis, vel mundi moveatur. *ſer.3.Dom.12.poſt Pentec.*

7. *Idem de vinculis,quibus Deus ligat ſuos.*

Ad alligandos reges eorum Nota,quod tria ſunt, quibus homo,vel aliqua res ligatur,vel ſtringitur, ſcilicet funes, clavi lignei, vel ferrei, & gluten : primum aſtringit dure, & fortiter : ſecundùm etiam fortius, & durius : tertium ſuaviter, & ſecurè : his homo ligatur ad Deum : ſcilicet fune, quando tentatur ſæpè, ſed habet in memoria promiſſiones homini factas,& bonum honeſtatis : & hoc fune retinet ſe, ne propoſitum ſuum penitus rumpatur : Clavis Deo adſtringitur, quem timor Dei ligat : talis non timet peccare, ſed ardere ; & ideò timore pœnæ declinat à malo : tertio glutine charitatis ligatur, & unus cum Deo efficitur : ſic Chriſtus primò ad columnam ligatus eſt, poſtea crucifixus ; tertio glutinoſa unctione aromatum linitus : & ſic non permittit, quod homines in duobus prædictis diu vivant, ſed ungit unctione

ctione miſericordiæ ſuæ,ut reſurgant in novitate Spiritus. *Pſal.*149.

8. *Perſecutores juſtorum, maximè pauperum,in judicio judicabuntur ab ipſis juſtis.*

Vt faciant in eis judicium conſcriptum. Quid eſt facere judicium conſcriptum in regibus, & nobilibus? Nota, quod hoc judicium fiet à Chriſto ſimul cum juſtis, quia regibus, & nobilibus fuerunt perſecuti:diciturque: *conſcriptum*: tum quia eſt irrevocabile, tum quia fiet à Chriſto ſeribente, & ſanctis ſubſcribentibus.*Pſalm.*118.*c.*6.*v.*4.

9. Gloria juſtis in via eſt præſtolatio, & prælibatio futurorum bonorum in patria, de qua dicitur. *Gloria hæc eſt omnibus ſanctis.Pſal.*118.*c.*4.*v.*8.

Ad Mariam laudandam, & de ſua gloria lætandum invitantur omnes Creaturæ.

Applicatio ad Mariam Virginem. Cantate Dominæ noſtræ canticum novum; laus ejus in congregatione juſtorum: lætentur Cœli de gloria ejus, inſulæ maris, & totus orbis: aqua, & ignis laudate eam, frigus, & æſtus, ſplendor, & lumen: exultationes ejus in gutture juſtorum, & laudes ejus in cœtu triumphantium: Civitas Dei jucundare in illa, & pro incolis tuis frequenta illi carmen *Op.Pſalt. B.Virg. Pſal.*149.

PSALMUS CL.

Titulus: Alleluia.

1. NOTA, quod in hoc Pſalmo invitatur omnis congregatio ſanctorum ad Deum laudandum ore, & corde; & in hoc terminat omnis Pſalmodia, eſtque complementum omnium laudum.

2. *Quænam faciunt ſanctum.*

Laudate Dominum in ſanctis ejus. Nota, quod dicitur: *in ſanctis ejus*,ſcilicet tam exiſtentibus in hoc mundo, quàm in cœlis: tria autem faciunt ſanctum: victus ſobrius,ſenſus pius, actus juſtus: primum comprehendit continentiam, caſtitatem, charitatem,humilitatem, & obedientiam: ſecundum actus juſtus erit, ſi fuerit rectus, diſcretus, fructuoſus; nempè rectus per intentionem, diſcretus per poſſibilitatis menſuram, & fructuoſus ad proximum:ſenſus pius erit, ſi mens noſtra fortiter in Deum, imploret Dei potentiam, ſapientiam,bonitatemque, ut adjuvet noſtram infirmitatem,ignorantiam,& infirmitatem.*Pſal.*150.

3. *Laudandus Deus in firmamento virtutis collata ſuis ſanctis.*

Laudate Dominum in firmamento virtutis ejus. Scilicet quod tribuit ſanctis in Cœlo;nam in terra ineſt infirmitas in militantibus, quæ eſt multiplex:unde in hac vitâ ſemper cum timore, & tremore ſtandum eſt.*Pſal.*150.

4. *Multitudo magnitudinis Dei quænam.*

*Laudate eum ſecundùm multitudinem magnitudinis ejus.*Hæc eſt quadruplex: nam longitudo in Deo eſt æternitas, latitudo eſt charitas, ſublimitas, quæ eſt ſuper omnia: profundum, quia intra omnia eſt: homo verò Deum laudat, ſi longitudini reſpondet perſeverantia: ſi amat inimicum latitudini reſpondet: ſi ſollicitudinem, & timorem reſpondet ſublimitati,& profundo.*Pſ.*150. Nota etiam,quod dicitur. *Laudate eum ſecundum multitudinem magnitudinis ejus*; non ſecundùm quod in ſe eſt magnus, quia impoſſibile eſt, ſed ſecundùm quod relucet in ſuis operibus.*ſer.*3. *de Angelis.*

5. *Deus quomodò laudandus à nobis in ſono tubæ, in Pſalterio, & cithara,in timpano & choro, in chordis, & organo, in cimbalis beneſonantibus.*

Nota quód hic multa genera inſtrumentorum in medium adfert, quæ ad dulcem ſymphoniam requiruntur: eſt enim ſymphonia collectio, & concordia quorumcumque ſonorum; & ſignificant lætitiam,quæ venit ex concordia animarum: Chorus verò eſt collectio vocum, & verborum in prædicando, & laudando Deum: vult ergo, ut Deum laudemus omnes in unitate concordiæ ore, corde, & opere, & prædicatione ſeu concordia motuum, animorum, & ſermonum; hæcque eſt perfecta laus quàm à nobis exigit Deus. *in Lucam c.*15.*v.*3; *& Pſal.*45. *&* 61. Dat etiam intelligere, quod omnes creaturæ, licet habeant diverſa munera, & opera, tamen omnes ad nutum Creatoris, & voluntati ſuæ conformantur, & reddunt pulchrum ſonum.*ſap.c.*19.*in fine.*

6. *Omnis ſpiritus laudet Dominum in quocumque loco ſit; & in hoc eſt finis omnium operum.*

Omnis ſpiritus laudet Dominum. Cur non dicit omnis homo,& Angelus,& creatura; ſed tantùm invitat omnem ſpiritum? & cur non dicit, laudet Dominum in Cœlo,vel in terra, vel in Eccleſia? quia primò vult, quod in quocumque loco laudetur Deus,ſive in Cœlo, ſive in terra; nam nuſquam eſt ſecuritas, nec locus facit hominem ſanctum;ſed homo locum: In Cœlo enim Angelus cecidit: Adam in Paradiſo terreſtri, & Iudas de ſchola ſalvatoris & virtutis: dicit: *omnis ſpiritus*; quia ſpiritus eſt qui cœleſtia capit, & ſapit.

Et hic eſt finis, à quo pendet totus diſcurſus hujus libri: qui incœpit à beatitudine; & ideò quia completur per laudem Dei, quam Spiritus quicumque habet ad Deum:unde ante finem pendula ſunt omnia, & nuſquam locantur; & omnis oratio uſque ad finem ſuſpenditur, fini acclamatur,fini reſpondetur, fine judicatur; ſed finis omnia concludit,omnia locat, omnia perficit,nempè ſola perſeverantia accipit bravium. Omnis igitur Spiritus laudet Dominum: ad cujus laudis, & benedictionis exercitium ille nos perducat Dominus Ieſus Chriſtus, qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat in ſæcula ſæculorum Amen dicant Omnia.

7. *Invitantur omnes ſpiritus ad laudandam Mariam in Cœlum aſſumptam.*

Applicatio ad Mariam Virginem.

Laudate Dominam in ſanctis ejus: laudate eam in virtutibus, & miraculis ejus: laudate eam cœtus Apoſtolorum, laudate eam chori Patriarcharum, & Prophetarum: laudate eam exercitus Martyrum: laudate eam turmæ doctorum, & Confeſſorum: laudate eam in collegio virginum, & continentium: laudate eam ordines Anachoretarum, & Monachorum: laudate eam conventus religioſorum omnium: laudate eam omne incolæ civium ſupernorum: omnis Spiritus laudet Dominam noſtram! ô utinam, & nos mereamur per merita Mariæ Virginis adnumerari inter hos ſpiritus, qui laudabunt Mariam in ſæcula ſæculorum!

O utinam cum Beatiſſima Matre Dei ad Cœlum aſſumamur; & cum ipſa Deum æternaliter laudemus: Mariæ etenim aſſumptio (in quo die glorioſo explicit hæc Pſalmorum expoſitio) nobis proponit ejus excellentiam in principatu; nempè quia in Cœlo conſtitura eſt Regina Mundi; in quo juſti cum ipſa Deum laudant: Regina item Cœli: ubi ipſa cum ſanctis non ceſſat clamare, Sanctus, Sanctus, Sanctus: ad quod officium invitat nos continuè: proponit item nobis potentiam in comitatu; quia ingreſſa eſt cœleſtem Hieruſalem cum comitatu potentium Angelorum, qui cum laudibus, & canticis ſpiritualibus eam perduxerunt in Cœlum: item proponit opulentiam meritorum in apparatu munerum pretioſorum, attulit namque ſecum aurum infinitum dilectionis Dei, & proximi, gemmas pretioſas virtutum, & donorum, aromata bonorum operum, & exemplorum: Deuſque collocavit in manibus ſuis omnes theſauros miſerationum ſuarum. Aperi ergò ô Beata Virgo Maria manus tuas, & imple nos benedictione tua. *opuſcul. Pſalter. Beata Virginis Pſalmo 50. & opuſcul. ſpecul. Beata Virginis lec. decimatertia.*

INDEX

INDEX
GENERALIS CONCEPTUUM
& Rerum magis notabilium,

QUÆ IN PRIMO ET SECUNDO TOMO GLOSSÆ Seraphicæ continentur, incipientibus à Geneſi uſque ad Pſalmos incluſivè ; in quo numerus citatus eſt marginalis cujuſque libri ſacræ Scripturæ :

Notandum eſt quod verb. Gen. indicat Geneſis librum : Exod. Exodi : Levit. Levitici : Num Numerorum : Deut. Deuteronomij : Joſu. Joſue : Judic. Judicum : Ruth : Reg. Regum : Paralip. Paralipomenon : Eſdr. Eſdræ : Tob. Tobiæ : Judith : Eſth. Eſther : Job : Pſalmorum.

INDEX AUTEM PRO CONCIONATORIBUS, & Concionibus conficiendis, exponetur in ultimi tomi fine ſuper Teſtamentum novum.

AARON cum Moyſe à Deo miſſus ad percipiendos fructus vineæ Dominicæ. Pſal.104. n 19.

Abel interpretatur Luctus. Geneſ. n. 914. figura Chriſti Jeſu. Gen.nu.869. & 871. & 877. Principium ſtatus Martyrum, Virginum, & Prælatorum, ideò ab ipſo inchoata eſt Eccleſia, Gen. num.869. & 907.& 914

Abigail figura Mariæ Virginis, Reg.num. 227. V. *Mariæ figura.*

Abyſſus quid myſticè : Pſal 35.n.14.& 15. Abyſſus abyſſum invocat, verificatur de meditantibus Chriſti paſſionem, & de S.P.Franciſco, Pſal.41. num. 18

Abrahæ perfectio qualis, Gen.n 1526 ad 1542 fuit figura Patris offerentis Chriſtum in cruce, Gen. n.1531 & 1537. & 1542. Item figura fundatoris religionis, Gen.n. 1539 ejus oblatio inſtructio Patrum erga filios, ibid.n.1944

Abſtinentia qualis virtus : ejus effectus, Geneſ. num.399.& 482 & 775.Exod.nu.533.Num. n.13. & ſeq. Reg num 412

Abundantia rerum temporalium quàm noxia, Gen.n.1416.Deut n.270.Pſal.77.n.26. V.*Res :* V. *Proſperitas :* V.*Temporale.*

Acedia, vel accidia quale vitium, ejus peſſimi effectus, Gen.n.1108 Num.n 39. Deut. n 202. n.206. Iudic. n.4 & 51. Pſal.58. n.15

Achior ligatus figura Jeſu-Chriſti, Iudith.n.12

Actio gratiarum Deo facienda, Pſal.12. num 9. V. *Gratiarum actio.*

Activæ vitæ exercitia qualia: comparatio ejus cum contemplativa, Gen. n.1682. & 5685, Pſal.103. nu.22.& Pſal.13.nu.21.V. *Contemplatio.*

Adæ nomen crucem reſpicientem quatuor partes mundi continet, Gen. nu.81. Pſal 95. n.7. Cur creatus extra Paradiſum, Gen.n.372. & 455. ejus ſtatus in Paradiſo, litteraliter, & moraliter expenduntur: Item formatio Evæ ex ipſius coſta Gen n.456. 467. & 475.ſeq. & 501. 520. & 524. & 555. ejus peccatum, circumſtantiæ, effectus, Gen.num.630.ſeq.665. & 700.& 754 ſeq.& 819. Reg.n.69. & 253 Pſal.1. num. 15. Pſal.68. n.9. ejus pœnitentia, & mors, & ſepultura, Gen.n. 819.Ioſu.n.67

Adoleſcentiæ ſtatus quàm periculoſus. Iob n.436. Adoleſcentum oratio quàm Deo chara, Pſal.67. num.41.V.*Iuventus* V.*Pueritia.*

Adoratio exterior eſt actus cultus debiti ſanctitati, & qualiter facienda Deo, Pſal 28. n.9.Reg. n. 677 .V.Op.Bibl, pau p.c.21. & Op. de 5. ſolemn.4.ſolemn.

Adventus Dei in Animam qualem præparationem exigat in nobis, Reg.n 82

Adverſitas quale bonum, ejus fructus, Gen.n.1812. Pſal 7.n.3 & Pſal.90.num. 15. V. *Tribulatio :* V *Afflictio.*

Adulatio quale malum, & vitandum à Principibus. Eſther.num.79

Adulterium quale peccatum Deo exoſum, & qualiter puniatur, Gen.1269. & 5509 Exod. nu. 117. Deut.n.145.Levit.n 79.Iob n 108. Pſal.49. n.27

Ædificium ſpirituale à Cœlo incipit ; temporale à terra, Pſal.126. num. 2. & 4. fundatum in ruina proximi citò corruit. Iudith. n.1 ſeq.ad 5. Cœleſtis Hieruſalem completum lapidibus vivis, & tonſionibus politis. Pſal.101.num.22

Ægyptus eſt mundus : locus impiorum : Deſer-

tum,locus juſtorum,Pſal.62.n.6.Pſal. 135. n. 10

Æmulatio bona, & mala quænam, Pſal.36. n. 3, & 16

Ætates mundi,V. *Mundi ætates.*

Affectionum Animæ bonorum, & malorum effectus quales, Reg.n.36.Pſal.9.n.21

Afflictiones ſunt pœna peccati,Gen n. 8 8.Pſal.7. n.3.afflictis Deus compatitur, Exod. n.46. V. *Tribulatio*, V. *Tentatio.*

Ager alius eſt Dei, alius diaboli: utriuſque fructus.Pſal 4.n.14 ſeq. ad 17.

Ager eſt Chriſtus, Gen n.1600. & 1602. eſt Eccleſia,Gen. 603.Maria Virgo,1604

Agnus paſchalis figura Ieſu-Chriſti in Cruce, & in Euchariſtia oblati.Exod n.135.& 169

Alchimia ſpiritualis ad merita cumulanda proponitur,Pſal 128.n.1

Alleluia quid ſignificet: cantatur perpetuè à Beatis Tob,num.124 Pſalm.104 num.1.

Aleph quid ſignificet.Pſal.118.n 2.

Altare.

Altarium erectionis, & conſecrationis myſteria expenduntur.Gen.1661.Exod.n.394.ſeq Pſal.42. n 8. myſticè Altare eſt Chriſtus: Crux: Maria Virgo: Cor noſtrum:Paradiſus: fides Catholica Gen.n.1161.1163.& 1763.Exod.n.394.& 495. Reg.n.83.Ioſu.n.45 Pſ.25.n.12. ſeq. & Pſal.42. n.8.

Amaritudo mundana ligno Crucis dulcorata. Iudic.num.78

Ambitio quale malum, ejus effectus.Iudic.num.73. Reg.n 363.& 368.V *Superbia.*

Ambulare cum Deo exemplo Abrahæ, quid ſit, ejus effectus mirabiles pro viris ſpiritualibus, & Religioſis expenduntur. Gen. num 975. ſeq. ad 982

Amicitia bona, & mala qualis: utriuſque fructus in ordine ad Deum, diabolum,mundum, & homines. Levit.n.72.Deut.n.67. Gen.n.1418 Reg. n.145.& 188.Paralip.n.77.Iob n.383.& 28.ſeq. & 739 Pſal.138. n.28.Pſal.16.n.3.ſeq. Pſal.48. n.51.Pſal.87. n.15.Pſal 118. num.223

Amor Dei.

Amare Deum in toto corde,&c.quid ſit,Deut.n.53. ad 61. & 93

Amor Dei eſt condimentum & finis noſtrarum affectionum. Gen.n.1594 & n.538. ejus conditiones,& effectus,Gen.1677.ſeq.Exod.n.16 & 164. & 565. & 490.Deut. n.222. & 223. ſeq. Paralip. n.1.Iudic.n.39.Reg.n.373.& 361.& 685.& 667. & 595 Levit n.19.Pſal 43 n.17. Pſal.118.n.160. & 28.Pſal 54. n.11. Pſal.72.n.28 Pſal 67.nu.8. Pſal.96.n.9.ſeq.Pſal.1. n.12. Iob. n.308. & 534. & 490 & 731.& 827.

Amor Dei in nos. V. *Dei amor*: Amor Chriſti in nos: V. *Chriſti charitas.*

Amor in communi,& in proximum.

Amor proximi quàm Deo charus; ejus effectus. Levit.n 13 Gen.n.211.& 599.& 1842 Deut.n.15. Reg n. 97.& 272.& 351.& 445.& 532.Iob.n.31. & 318.& 827.Pſal.25. n.7

Angelus.

Angelorum nomina ex Sacra Scriptura deſumpta, Gen.n.847

Angelorum creatio non expreſſa in Sacra Scriptura,& quare,Gen.n.34. & 39. & 40. Angelorum cuſtodia quale beneficium Dei in hominem: eorum ſollicitudo; effectus talis cuſtodiæ expenduntur,Gen.n.35.ſeq 37. ſeq.1346 & 1399. & 1442.& 1447.ſeq.1449.1477.1710.1736.1711. 1449.Exod.n.432.ad 440.& 546.& 153. & 526. & 530.Pſal.90.n.16.ad 20 Pſal.137.n.4.Pſal.100. n.9.Pſal.17.n 14 & 16.Pſal.124.n.6 ſeq. Pſal.137. n.6 ad 8.Pſal.98.n.3 Pſal.91.n.9.Pſal 20 num.5. Pſal.33.n.14 Pſal.34.n.6.Pſal.36.n.46. Pſal.102. n.27.Pſal.105.n.16. Pſal.137. n.3.4. & 5. Exod. n.153.271.326.432.ſeq. ad 440. & 550. Num. n.129.ſeq.Ioſu.n.18.Iudic.n.11.& 69.Reg.n.615. 620.ſeq.622 627. 773. 646. 735. Tob. n.53. 58. & 60.75. 51.91 106. 115. ſeq. Iudith. n.63. Iob. n.20. & 118. 83. 795. Angeli cuſtodes ſunt & munimenta Eccleſiæ Catholicæ, & particularium Eccleſiarum, Pſal.124. n.6. ſeq. Pſal.137. n 6. ad 8. Pſal.96.n.3.Pſal.88. n.31. & 89. n.4. Angelorum nobilitas, & puritas.Gen. n.35.ſeq. & 181. ſeq Exod. n.449. Pſal. 10. n. 11. Iob. n.714. numerus innumerabilis. Iob.n.314. Aſſimilantur Cœlis. Gen n 84. 85. Iob. num.79. Pſ.18.n.5.Pſ.89.n.15.Pſ 134.n.3 eorum apparitiones expenduntur,Exod.n.51.Num.n.100.Tob. n. 115. Angelorum lapſus in ſecunda die. Gen. n. 0. Angelis ſunt exoſi luxurioſi, & avari. Gen.n.1464 Reg. n.732. Per Angelos Deus regit mundum,Exod.n.104. Pſal. 98. n. 3. Geneſ. n.1442. Cur pingontur nudis pedibus, & ut Iuvenes,Ioſu. n.29. Pſal.91. n. 11. Angeli in Dei laudibus ſe nobis ſocios conſtituunt. Pſal. 67. n.40.Pſal.102 n.3.Pſal 137.n.3.Pſal.104. n.1.oſferunt Deo noſtras orationes.Tob.n.106.Pſ.101. n.3.Exod.n.436 Ipſis eſt recurrendum in neceſſitatibus. Tob. n.109. Iob n. 95. lætantur valdè cum vident nos orantes. Pſal. 20. n. 5. Ignes è Cœlo portant ad accendendum cor noſtrum, Pſal.103 num.6.Eorum aſpectus, & præſentia quàm proficua. Eſther. n.78 In fine congregabunt judicandos homines.Pſal.102.num.27.ſunt obtemperantes. & ſervientes prompti imperio B Virg.Mariæ.Pſal.18 n.4 .Pſal.19. n.14. Quare eos invitat Eccleſia ad Deum laudandum. Pſal 148 num.1 & 2. Angelus dicitur Chriſtus, Exod. num. 05. & 441. Item gratia Dei, Exod. num. 440. Item Prædicator. Exod. num.442. & Pſa 104 n.18.Item Religioſus, Gen.n.1643.Item Iuſtus Deo conformis,Pſal.102. n.26. Pſal.103. num.18

Anima.

Anima rationalis à Trinitate ſanctiſſima creata,& veluti ex præcordiis Dei,Gen.n.360.ſeq.ad 364. & 1187. & 1214 Cum lumine innato ad cognoſcendum bonum, & malum: aliis perfectionibus in potentiis impreſſis, Gen.48. Exod. n.4.Pſal 4.n.13.Gen. n.135. & 141. & 145. continet in ſe pretium univerſi: pretioſior cunctis rebus creatis,etiam in æſtimatione Diaboli, Gen.n.197.& 1458.Deuter.n 138 Dicitur Cœlum, terra, abyſſus, aqua & cur. Pſal. 134. num.3 *Natura & nobilitas.*

Anima,& caro ſunt duæ ſorores.Gen.n.1755. ambæ bibent in eodem calice, vel vinum jucunditatis, vel fel amaritudinis in æternum, Gen. n.1651.& 367. & 150. Cum corpore contrahit corruptelas carnis, & fit carnea, & immunda, Gen n.1165.& 1754.ejus unio cum corpore ordinata ad ipſius unionem cum Deo, Gen.n. 30n. Regina in regno Animæ.Paralip.n.54 *In ordine ad corpus.*

Anima

In ordine ad D um, & gratiam.

Anima imago qualis in bonum, & malum, Geneſ. n.197. Anima juſti requies, ſedes, Domus, Cœlum, Tronus, Civitas Ieſu Chriſti. Geneſ. n.223. ad 290. & 1144. Reg. n.131. & 538. Paralip. n.53. & 58. Eſther. n.4. & 16 ſeq. Pſal. 10. num. 9. 11. ſeq. ad 14. Pſal. 15 n 16. Pſal. 86 n.46. Pſal 95. num. 9. Pſal. 102. num. 22. ſeq. Pſal. 103. num 12. Pſal 121. num. 10. Exod. num. 181. ad 283. Gen. num. 548. Pſal. 101. num. 21. Exod num. 461. Pſal. 30 num. 32. Pſalm. 86. num. 5. Chriſtus Creator Animarum Gen. num. 1119. ſeq. ipſam, licet dilectam, aliquando dure tractat ad ipſius profectum. Exod. n.298 Animæ deſponſatio cum Chriſto expenditur, Gen. num. 52. & 532. Deut. n.141. Eſther. n.10. ad 13. Pſal. 44. n.1. & 25. Pſal 20 num. 7. Io gratia eſt Paradiſus Dei, & quomodo excolendus Gen. num 377. 390. 473. 1191. 1194. & 1197. ſine lumine gratiæ morti ſubjecta ſpirituali. Iudic n 6. Pſ. 49 n.51

Animæ atrium ſanctuarium, & ſanctum ſanctorum quale. Para ip nu. 33. Levit. num. 123. ſeq. quomodo illuminari poſſit. Pſal. 17. n 34. Pſal. 118. n.35. quomodo reſurgere à peccato poſſit. Pſ. 36. n.38. Animæ cuſtodiam quiſque habeat: Prælatus verò & ſuæ, & aliorum, Deut. n.2. Animarum zelus ſuadetur, Eſther, n.16. & 41. Sitiat Chriſtum, non terrena, Pſ 41. n.2. Pſ. 62. num. 4. Gratia, & charitas veſtis Animæ unita Levit. n.31 Exod. n.587. ſanctitas ejus à ſolo Deo. Pſal 59. num 4. Donis cœleſtibus, & gratia ornata, quàm ſæbre, Pſ. 49 n. 1. Pſ. 9 num. 9. Pſ. 141. n. 10. P. 112. n.8. & 10. Pſ 144 n. . Pſ 64 n. 17. Pſ. 84. n.3 Pſ. 84. n.24. ejus requies in Chriſti vulneribus, Pſ. 83 num. 6. & 7. ejus manſiones ſunt in Cœlo per contemplationem. Pſal 8 num. 1. Pſal. 121. num. 2. & 3. Cœlum, & civitas Hieruſalem eſt Pſal. 32. nu. 9. Pſal. 121 num 10 Pſal. 34. n 5. A Chriſto multiplex benedictio, Pſal. 4. n.16. Ad vulnera ſalvatoris invitatur, Iob. n.805 Pſal. 3 n 6. & 7. A ſolo Deo ſatiari poteſt Gen. num. 176. 191. & 19. Iob. n.7 4 Pſ. 1 5. n 29 Exod. num. 5 r. ſeq Pſ 46 n.9. Pſ 5 n.29. & 30. ejus ingreſſus in cœlum, quàm glorioſus, Reg. n.318 Iob. n.71. & 7.7. Animabus veluti lapidibus ædificatur Hieruſalem, Reg. num. 49

In ordine ad operationes bonas.

Anima eſt terra germinans vel frumentum, vel ſpinas, Gen. n.11. Vt germinet bonum ſemen, ſeparetur ab aquis terrenis, Gen. n.104. ſeq. & 120 Pſ. 44. n.36. Pſal. 1. n.1. Pſ. 76 n.6 ſeq. Exod. n.31. & 40. ſeq. Per converſionem ad ſuperiora fortificatur: Ad inferiora, infirmatur, Gen. num. 579 Exod n. 1. 40 & 42 Non producens fructus dignos maledicta à Deo, Gen. n 7 9. ſine laboribus, & operibus bonis non obtinebit ingreſſum in cœlum, Gen. nu. 467. ſeq. & 1126. eſt tabernaculum ſanctificandum, Pſal 45 n 13 & ſeq. eſt vinea excolenda, & quomodo, Gen. n.473. 1191. 1194. 1197. Pſal. 103 n.33. Ad montem contemplationis, & perfectionis invitatur, & quomodo aſcendendum, Exod. n.32. & 40 ad 41. 281. 191. 296. 321. & 315. Reg. 0 401. Iob. n.288. Pſalm. 4. n.23. Pſal. 8. n.20. Pſal. 22. 0.23. ad 25. Pſal. 66. n.2. Pſal. 86 n.6. Gen. 0.144. & 146 ſeq. Lixivio pœnitentiæ mundetur, Exod. n. 34. Pſal. 76. num. 14. emendationem vitæ exigit ejus ſanctificatio, Exod. n. 135. Lachrymæ ipſam erigant ut Paradiſum, Iudic. n 7. mortificatio ipſam reficit, Reg. n.106. Medicina infirmitatum Animæ proponitur. Paral. n.72. ad 74. Pſal. 29 num. 4. ſeq. Pſal. 40. n. 12. Humilitate evacuetur ut gratia repleatur. Exod. n.591. Eſther. 0.10. ſi vincit appetitum ſenſualem, vitam & dominium obtinet: ſi vincitur, mortem incurrit. Num. n.134. Reg. n.319

Animæ operationes qualificentur intentione bona, vel mala, Reg. num. 36. ex actibus exterioribus agnoſcitur ſtatus interior, Pſ. 16. n. 23. Pulſet in oratione ad portas miſericordiæ Pſ. 24. n.2. & 4. Pſ. 25. n.14. Pſ 36. n.46 Patiens in tribulationibus irrigatur gratia Dei. Pſ. 84. n 25. ſit columba per ſimplicitatem, non cornus, Gen. n.1152. Pſal. 54. n 12. ſeq. Exoneranda peccatis, & oneranda operibus bonis, Iob. n. 2 1. & 121

In ordine ad peccatum & diabolum.

Anima in peccato patitur Ecclypſim. Gen n.147. eſt ſine peccato cœlum ſine ſole, & ſtellis, Geneſ. 0.1 1. ejus imago peccato deturpatur, & abominabilis fit, Gen. n 101. 104. & 118 ſine gratia eſt chaos, materia ſine forma, Gen. n.315. A Deo ſeparata, in varia pericula ſe præcipitat Animam quærit diabolus cætera omnia deſpicit, Ge. n.178 Venatori animarum. Pſ. 58 n 5 & 7 Animæ afflictio ex ſolo peccato. Num. n. 13. Anima damnata fert ſecum ignem Inferni, Deut. 172. ſine gratia, & virtutibus civitas ſine muris, Exod. n. 1. Deſertum, & habitatio dæmonum, Iob n 614. à Diabolo capta coquitur, & comeditur à diabolo, Pſ. 9. n.31. Pſ. 56. n.15. Pſ 78. n.4. & 6. fit ſpelunca fœdiſſima diaboli. Pſ. 9. n 34. Pſ. 1 n. 8 ejus turpitudo à peccato, Iob n. 3 1. perdit ſimilitudinem Dei, & carbone fit nigrior, Pſ. 6. n.10 peccatum reddit Animam ſurdam & cæcam, Pſ. 4 n 14. ſeq. In peccato ſemper vivit in bello, Pſ. 54. n 18. Proxima eſt Inferno, Pſ. 7 n.4. ejus obduratio eſt ex peccato, & carentia gratiæ, Pſal. 142. num. 13. Animæ Purgatorij inceſſanter ad nos clamant, Pſ. 101. n.10. Animæ nomine aliquando venit totus homo, Gen. n. 18 5

Animal.

Ex productione tot ſpecierum animalium elucet nobis Dei providentia, ſapientia, & potentia. Gen. n.158. ſeq. Animalium productio ordinata ad hominis utilitatem corporalem, & ſpiritualem. Gen. n.162. ſeq. 169. & 229

Anna quàm beata, quia generavit Mariam Matrem Dei Pſal 127 n.9

Annæ, & Ioachim generatio à Deo benedicta. Pſ. 111. num. 20

Anni ab impiis expenduntur ad modum aranearum Pſal. 89. n.10

Annus Eccleſiæ, & fidelium eſt Iubilei, & remiſſionis, & gloriæ, Pſal. 64. n 21. ſeq.

Anni quatuor tempora Eccleſiæ ad quid inſtituta, Pſal. 93. n.1. Pſal 89. n.10

Annorum ſeptuaginta, & octoginta myſterium enodatur. Pſal. 89. n.11

De Antichriſto. Vide Gen. n.1899. & 1216 & 970. & 18 6. ſeq Iudic n.62 & Ioſu. num. 42. & Reg. n.106 & Iob n. 388. Antichriſti membra ſunt peccatores. Pſal. 50. n.1

Sanctus Antonius Patavinus cur dicitur antonomaſticè Sanctus. Pſal 19. n.3. Pſal. 21. n.11. præfiguratus in Benjamin. Gen. n.1846

Apoſtaſia quàm grave peccatum, Deoque exoſum. Gen. n 1493. In fine mundi erit in multis. Gen. n 1496

Apoſtolus.

Apoſtoli Chriſti ſunt dies Eccleſiam illuminantes. Pſal. 18. n.7. Stellæ ornantes Eccleſiæ Cœlum. Gen. n 134. Iudic. n. 30. ſunt Cœli Eccleſiæ. Gen. n.84. Iudic n.25. Iob. n.533. & 701. Pſ. 8. num. 21. Pſ. 18. n.3. & 4. Pſ. 32. n.14

Index Rerum,

Apoſtoli ſuper cæteros à Chriſto honorificati, Pſalmo 3? n.2? Ipſorum electio præfigurata in veteri Teſtamento. Exod. n. 257. & 502. Num. n. 171. Reg. n. 38.. ſunt Chriſti coadjutores. Exod. n. 1. Dicuntur Dij, Exod. n. 135. Dicuntur filij excuſſorum. Pſ. 126. n. 8 Item Arietes Eccleſiæ. Pſ. 28. n. 7. Item columnæ Eccleſiæ. Pſ. 74. n. 7. Item nubes irrigantes totum mundum. Pſ. 76. n. 25. Deut. n. 132. Ipſorum miſſio, & prædicatio maximum fuit beneficium Eccleſiæ. Pſ. 45. n. 5. ſeq. Pſal. 76. n. 25. Pſ 143. n. 9 Ipſorum peccatum fuit ad ipſorum majorem profectum: Ipſis ſucceſſerunt in Eccleſia Epiſcopi. Exod. n. 4?7. Apoſtolici viri mundo exoſi, à Chriſto dilecti. Iob. n. 206

Arca.

Arcæ Noëticæ magnificentia, & ſumptus expenduntur. Gen. n. 105.. fuit figura Incarnationis Verbi. Gen. n. 1053. Item Eccleſiæ, ſicut & Arca Moyſis Gen. n. 1054. & Pſ. 67. n. 4. Item Religionis, & ſtatus Religioſi, Gen n. 1?59. ſeq. Item & Mariæ Virginis, ſicut feneſtra, oſtium, Geneſ. n. 10?1. ſeq. ?06. & 1068. Exod n 462 ſeq.

Arca Moyſi. figura Ieſu Chriſti, Exod. n. 458. Item Sacræ Scripturæ, n 459. Item & animæ noſtræ, Exod. num. 461. Item & fidei Catholicæ, Exod. num. 464. Item Euchariſtiæ, Exod. n. 460. Num. num. 6

Arcus.

Arcus fœderis figura Incarnationis Verbi, Geneſ. n. 1177, Item Chriſti in Cruce, Gen. n. 1178. Item Euchariſtiæ, n. 1184. Item Mariæ Virgin. Geneſ. n. 1180. Item S. Franciſci, n. 1?81

Arma animam protegentia qualia, Pſal. 90. num. 9. Pſal. ?28. n. 1

Aromata qualia neceſſaria ad condiendum corpus & animam, Gen n. 1916. 1923. qualia Deo offerenda. Paralip n. 57

Aſcenſu.

Aſcenſus eſt juſtorum, deſcenſus eſt impiorum, Ge. n. 1274. ſeq. Pſ 83 n. 14 ad 16. Pſ. 120. n. 2. quibus gradibus à juſtis faciendus, Exod. nu. ?2. ad 325. & 342. & 487 ad 489. Impij aſcendere intendentes ruinam quærunt, Reg n 658

Aſinus Diaboli peccator. Num. n. 127. Aſinus Baalam, qui benè & malè agit, ibid. 131

Aſpectus incautus ruina animæ, Geneſ. num. 1207. V. *Oculus.*

Aſperſorium humilitatis lavat animam à peccatis. Pſal. 50. n. 19

Aſpis eſt detractor, Pſal. 52. n. 8.

Aſſuerri convivium figura convivij à Jeſu Chriſto nobis præparati in Eccleſia ex Euchariſtia, Eſther. n. 2. ſeq.

Atrium animæ quale, Paralip. n. 33

Avaritia.

Avaritia peſſimum malorum, Gen. n. 959. ſeq. Reg. n. 730. ad 73?. Iob. n 70. & 77. avaritia pro Deo, divitias amplectatur Gen. n. 446. & 86?. Reg n 81. character beſtiæ, Gen. n. 957. longè ſit à Prælatis, & Iudicibus, Exod. n. 121. & 421. eſt propria reproborum. Gen. n. 1673. ſeq. Inducit oblivionem propriæ ſalutis, Gen. n. 1819. Pſ. 112. n. 7. Alij effectus peſſimi enumerantur, Gen. num. 1, 72. Exod. n. 1?8. Tobiæ, nu. 8 Iob. num. 65. 70. 77. 166, 630. & 668

Avari manus leproſa, Exod. n. 72. Avaritia febris maligna. Deut. n. 205. Avarus excommunicatus à Deo & à diabolo poſſeſſus. Ioſ. n. 42. & 47. ſemper volvit molam in circuitu ut beſtia, Iudic. num. 97. fame ſemper torquetur, & moritur, Iob. n. 395. Pſ. 38. n. 24. Pſ. 61. n. 15. Avari currus, & totæ quænam Pſ. 19. n 10. contra ipſum clamat terra vindictam, Iob n 670. Ipſius Sol eſt aurum, Luna argentum, Iob. n. 661. habet ut plurimum hæredes inutiles, & inimicos, Deut. num. 205. Avaritia diſſipatur per confidentiam in Deo, Pſal. 36. n. 33. ſeq.

Audiat, & videat Deo ſerviens. Pſal. 44. num. 34. ſeq.

Aureola quid, & quibus datur à Deo. Exod. n. 589. & 517

Aurora Maria Virgo. Reg. num. 419. V. *Maria figura.*

Auroram Animæ facit donum pietatis, Reg. num. 418

Aurum & Argentum terra viliſſima, Iob. num. 551. Aurum in lutum convertit, qui ſcientiis abutitur in Dei offenſam. Iob. n. 853. Item qui amorem Deo debitum ad creaturas convertit, Iob. num. 854

Averſio à Deo ſummum omnium malorum: Converſio ad Deum ſummum omnium bonorum, Pſal. 84. n. 4

B

Beatitudo hujus vitæ alia vera, alia falſa, & ficta, Pſal. 83. n. 10. ſeq. Pſal. 118. n. 20. Pſal. 126 num. 9

Beatitudo vitæ ſpiritualis qualis, datur Iuſtis, Pſal. 116. n. 9. Pſal. 83. n. 10. & 16. ſeq. Pſa. 134. n. 3. Exod. n. 196. & 342. & 564. Pſal. 118. num. 2. & 8. Pſal 127. n. 2. Pſal. 5. n. 7. Pſal. 32. n. 22. Pſa. 40. n. 2. Iob. n 689. ſeq.

Beatitudinis cœleſtis magnitudo, ſocietas, & fœlicitas expenditur, Pſal. 86. num. 9. Pſal. 48. num. 9. Pſal. 16. n. 27. & ſeq ad 34. Pſal 46. n. 11. Pſal 149. num. 3. Pſal. 83. n. 11. Eſther. n. 3. & 4. & 8 Exod. num. 111. & 249 & 476. Tob. n. 124. Iudith. n. 55. Iob. num. 481. Reg. n. 119. Pſal. 57. num. 13. Gen. num. 266

Beatitudines ſeptem adaptantur ſeptem diebus creationis, Gen. n. 313

Bellum debent exercere Iuſti cum Deo, Iob. n. 136. hoc bellum fit manibus, non voce, Pſal. 17. n. 42. Bellum juſtum à Deo permittitur, & quale ſit, Gen. n. 1301. Iudic. n. 104. ſeq.

Benedictio, Benedicere.

Benedicere Dei eſt benefacere, quia verbum ejus eſt operativum. Gen. 168

Benedictio Dei, & benedictio diaboli qualiter differant, Gen. num. 240. & 246 & 296 ſeq. & 1188. & 1155. Pſ. 48. Gen. 1576. Pſ. 9. n. 27 Pſ. 140. n. 10. Gen. n. 1613

Benedictio Dei data homini, & irrationalibus qualiter differat, Gen. 239. ſeq.

Benedictio dexteræ, & ſiniſtræ Dei qualiter differat. Pſal. 1?8. n. 6

Benedictio Dei per Chriſtum ad nos deſcendit, Gen. n 1549. Tranſiit à Iudæis ad Gentiles, Gen. n. 1548. Præcipuè deſcendit ſuper timentes Deum, Reg. n. 239. Pſal. 127. n. 6. ſeq. Deut. n. 187. Pſal. 23. n. 11 Pſal. 16. n. 3. Pſal. 128. n. 6. Pſal. 108. n. 13. Gen. n. 1726

Benedictio,

Digitized by Google

Benedictio, & maledictio ſtat in manu noſtra, Deut n.110

Benedictio Prædicatorum deſcendit ſuper audientes,& cooperantes, Pſal.118 n.5

Benedictionem qualem exigat Deus à nobis, & qualem nobis ipſe promittat, Pſal 6.. num. 23. Pſal.117.n.23. Benedictio S.P. Franciſci expenditur,Num.n 1

Beneficia Dei multiplicia expenduntur, Exod. n.329.Pſ.8.n 25. De ipſis memoria, & recognitio habenda, Gen. n 523. & 1661. Exod.n.3 7. ſeq.Deut.n.68. 4.& 117.Pſal. .n.25.Pſal. . n.2. Pſal. 9.n.,Pſal.102.n.4.ſeq. Pſal 115.nu.6 ad 9. Pſal.85.n.5

Benjamin interpretatur filius dexteræ: ſignificatque humilem: Item D.Antonium Paravinum, Gen.n.1845.ſeq.

Beſtia quid differat à jumento, non poteſt dici filia Dei, ſicut nec peccator, Geneſ. nu.n.158 ſequent & 215.

Bibliotheca Eccleſiæ eſt Sacra ſcriptura, Exod. num.458

Bigamia quale peccatum, quàm Deo exoſum, Gen.n.9 3 & 965. & 1117

Blaſphemia quale peccatum, quàm Deo exoſum, Exod.n 02. Pſ.1 3. n.4

Bonitas eſſentialis eſt omnibus creaturis, Gen. num 2 3

Bonitas perfecta moralis quænam, Reg.n.247. eſt lectio ſcholæ Chriſti,Pſal 118 n.12 .ſeq.

Bonum ſpirituale, & bonum temporale qualiter differant, Gen n.1293.& 447. Reg. n 647.& 352. Pſal.83.n.14 Exod n 315. Pſal.83 n.24

Bona temporalia deſpicienda: ſpiritualia amplexanda, Gen. n. 1580. temporalium abundantia noxia, Gen.n 1416

Bona temporalia cuſtodienda aliquando, aliquando eroganda,Gen.n. 819,ordinanda ad bonum ſpirituale Animæ, Pſal. 104. n.27. Temporalia ſunt adjectiva: ſpiritualia ſubſtantiva: illa mobilia iſta immobilia, Pſal.104.n.27. & Pſal.83. num.24

Bonum pro malo reddere legis eſt Chriſti: malum pro bono,legis diaboli, Pſal.7. num.4. & 5. Reg.n 281

Bonum eſſe inter malos ſummè laudabile: malum inter bonos ſummè vituperabile, Gen,n.1051. & 1249. Iob. n.1

Bonum opus fit malum ex mala intentione,Pſal.7. n 6.V. *Opus*. Qui dicunt bonum malum, & malum bonum peſſimi, Gen. n.1191

C

CAdere ante faciem eſt Juſtorum: à tergo eſt impiorum,& præſcitorum, Gen.num.1370. & 1901.Reg.n.66

Cadere à Deo,coram Deo. ſub Deo, & in Deum quomodo differant, Pſal. 71. num. 13. Pſal.90. num.11

Cæcitas mentis quàm Animæ periculoſa,Pſ.12 n.3

Cæci, & claudi excluduntur à Dei Regno, Reg. num. 294

Cæremoniarum Sacrarum in Eccleſia, & in Religionibus obſervantia quàm utilis, & fructuoſa. Reg. n.441.& 445.Paralip.n 47

Cain ſacrificium cur Deo abominabile, Gen.872. ſeq.

Cain, & Abel eſt in unoquoque noſtrum: & quomodo Cain in Abel inſurgit,Gen.num.914. & 915.Ejus mala confeſſio, in malè confitentibus peccata ſua.Gen n.922

Calamitates ſunt fructus maledictionis peccati, Deut n.104. V *Tribulatio*.

Calcanei iniquitas quid ſit.Pſal.48. n 4. & 5.Calcaneum noſtrum obſervat Diabolus,Pſal. 5.n 8

Calceamenta deponat, qui vult intrare in terram promiſſionis,Ioſ.n.29. Reg. 78

Calceati ſunt præſciti: Diſcalceati prædeſtinati, Pſal.6 .n 1

Calix qualis à Chriſto proponitur bonis,& malis. Pſal 74.n.1 .In eodem calice bibent corpus, & Anima in alia vita,Gen.n.1 51

Calumniatores ſunt peſſima animalia,Deo exoſa: mercatores iniqui, Num. n.1 1. Iob n.705 Pſ.118 num.24.

Canes diaboli ſunt peccatores, Pſal. .n.14.

Canes Chriſti contra peccatores clamantes ſunt Prædicatores, Pſal. 8 n. 15. lingua ſua ſanant vulnera,Pſal 139.n.5

Canes Inferni fugantur baculo Crucis, Reg. num 179

Canonicæ horæ cur ad ſeptenarium numerum reductæ: earum perſolutio quàm Deo chara,Gen. n.314.Ioſ.n 30 V. *Charus*,& *fallere*.

Cantus Pſalmorum in Choro quàm dignus, Deoque, & Angelis charus, Pſal 1. n.4 Reg. n.162 qualiter exercendus,Pſal 118.n.58 Pſ.89. num.1

Cantant alij cum Deo: Alij cum diabolo: Illi canticum novum: Iſti vetus,Iudic.n 24.Pſal.95. n 1.Pſal. 49 n 2

Caput, & oculos levare ad Deum quid ſit,Pſ.122 num 5

Captivitas hominum multiplex Pſal.70.n.2

Carcer eſt mundus juſtis,Pſal.141.n.14

Caro.

Caro florem in Adam aruit per peccatum.Pſ.101. num.11

Carnis fœlicitas eſt veluti floris,& fœni,Pſal 128. n.4.Pſal. 36 n.6 ſeq

Carnis & Spiritus perpetua eſt pugna,Gen n.1069. Reg.n.175.& 164.ſubjicitur Spiritui & quomodo,Deut. n.44

Carnalitas excæcat, & occidit Animam, niſi præfocetur,Iudic.n.20.& 88.ſeq.Tob. num.9 . Alij effectus peſſimi exarantur Reg num 381 & 716. Iob.n 683. num 3 Pſal.12 .n. 58.Pſal 17. n. 3. Iob.n.708.Gen.n 1 0 Reg.n.546 & 5 5. Iob. n.146. Gen.n. 1224. Pſal. 43. n.13. Deut. 289. Gen.n.774

Carnalia peccata,& maximè nefandum quàm exoſa Deo,pernitioſa in effectibus. Gen num. 045 ſeq & 1118. & 1224. Iob. num.146. Pſalm. 43. num.13

Carnis univerſæ via eſt ad Cœlum, vel ad Inferna directa,Reg n.419

Carnalis vita perdenda,& mortificanda: ſpiritualis amplexanda,Pſ.118 n.205

Carnis mortificatio ſuadetur, Gen. n.1863.eſt veluti alter baptiſmus.Exod.n 446

Carnis comeſtio conceſſa homini à Deo, Geneſ. n. 172

Caſtitas qualis virtus,quàm Deo, & Angelis chara:ejus effectus,& laudes enarrantur,Gen.n. 09. 1007.& 721.Num.n.9 .Reg num.536. Iudith num.64.Iob. num.319. Tob num.16. Pſalm.54. num.15

Cathedra peſtilentiæ quænam ſit,Pſal.1.n.9

Cella vinaria Chriſti quænam ſit, Eſther.n.4.
Cereus paſchalis figura Jeſu Chriſti, qui eſt nobis columna ignis,& nubis, Pſal.77.n.15
Certamen ſuadetur contra vitia, Gen. num. 1704. Pſal.67.n.13
Character ſervorum Dei, & diaboli qualis, Gen. num.957.ſeq.

Charitas.

Charitas omnium virtutum Regina: Involuit totam legem Dei,Exod n.127. Iob n.266.Ejus objectum Chriſtus Deus,Gen.n.10,8. quàm Deo chara,Gen n.211 506.924.1159. & 1426
Charitas exercenda ordinatè,ſecundum legem naturalem,& divinam,Gen n 438.& 1410. Ejus effectus mirabiles expendantur, Gen. num 1440. Pſ.16 n 8.Pſ.118.n.150 158 & 196 ſeq facit mane in Anima;peccatum veſpere, Gen.nu.62.ſola ſalvat à diluvio damnationis,Gen n 1670 Veſtit animam luce cœleſti,Gen.n.76 & 1601.Pſ.103. n 7.Pſ.132.n.4.Exod.n 587.& 597 Sola obtinet ingreſſum in Eccleſiam,& cœlum,Gen. n 1160. Ioſ.n.16.& 31.in unum congregat omnes fideles, Pſ.121.n.2.Pſ.124.n. .Reg.n 218. mater humilitatis,& humilitate conſervatur,Gen.n.14..ſeq. Pſ.1..n. .Eſt ignis dans valorem operibus bonis,Levit n 43.Eſt currus igneus ducens in cœlum,Levit. n 73 Reg n.685. & 688. Invocat in nobis omnia vetera,Levit.108 Aſpirat fructuosè ad impoſſibilia,Exod.n.544. Lætificat cor.Exod. n.70.Eſt ſtatera ponderans omnes operationes, Levit.n.119 Conſumat ſcoriam peccatorum, & operam,Deut.n 24. Reg n 675. Ligat Animam & trahit ad Chriſtum,Ioſuë n.16. Pſ.49 nu.6. ejus defectus affertet lepram & omnia mala Animæ,Num.n.18.Reg n 432. ſeq Gen. n.909. Eſt menſura propitiationis divinæ, Reg.n.218. & 221.Eſt thronus Salomonis, Reg num 533. Expellit omnem noxium timorem,Iudith n 14. Pſal. 118. firmat noſtram inſtabilitatem, Iob. n.990.Continet omne bonum,Pſal.10..n.35. & Pſal.10..n.2 Pſal 118.n 147 Pſal.131.n 2.Triumphat de diabolo, & omnibus inimicis, Pſal.81. n.18.Pſal.56.n 13.Pſal 119. n.6. Dilatat animam ad modum Cœli,Pſ.0 . n 11. Sola reddit aptam animam ad divinas laudes,Pſal 10 .n. .Pſal.133 nu.1. ſeq. Sola meretur benedictionem à Deo, Pſal.133 n.3 & .ſeq.Pſal.131.n 8 facilitat viam perfectionis, Pſal. 122. n 2. Affert confidentiam in Deum,& ad ipſum elevat animam,Gen.n.885. Pſal.121.n.9. Pſal 122.n 5. Illuminat mentem, Pſal.118. n.154 Reformat omnes defectus animæ,Pſ 118.n.1 8.
Charitas aliena bona ſua facit: & aliena mala in bonum convertit,Pſ.118.n.115.& 117 Charitas eſt veſtis de materia cœleſti, Pſal.9 nu.15.Gen. n.767.& 1601.Exod.n 587.& 597.Pſ.132.n.4
Charitatis ſeſſio affert Dei maledictionem, Gen. n 7 7.Diviſionem non admittit,Pſal.132. nu.1. Charitas exigit ſocietatem mutuam, & militatem in opere,& verbis exercet,Gen. num 1446. & 1698. Qualis exigitur in Prædicatoribus, Gen n.1446.Reddit bonum pro malo,Iob.n.341
Cherubim ordo quomodo myſticè in anima efformari poſſit,Pſal.17.n.18 Reſpondet muneri Prædicatorum,Exod.n.473

Chorus.

Chorus quid ſit:qualis diſciplina in choro ſervanda:qualiter in ipſo pſallendum,Paralip. n.1.5.8. & 9.Pſal.118.n.98
Choriſtæ indevotè pſallentes Deo exoſi, Pſal.5. num.12
In Choro evagatio oculorum vitanda: mens ad Deum elevanda,Pſ.120 n.4
In Choro Angeli adſunt pſallentibus, Pſal. 67. nu..0.Pſal.121.n 11
In Cælo erunt duo chori pſallentium, ſcilicet Angelorum,& hominum Eſdræ,n.37

Chriſtianus.

Chriſtianorum ſtatus ſuper omnes exaltatus à Chriſto,Deut.n.13.Pſ.147.n.16.Pſ.20.n.16.Deut. num.262
Chriſtiani utroque pede ambulant: Iudæi unico claudicantes,Gen.n.1754
Chriſtiani vident Chriſtum in cruce: Iudæi inter vepres, Gen. n.15.. Illis ſpiritualia Deus promittit:Iſtis temporalia bona,Gen n.1.14
Chriſtianorum magnificentia eſt ex virtute nominis Ieſu, Pſal 9 n 7
Chriſtiani omnes ſunt unum in Chriſto Ieſu.Gen. num 1.87
Chriſtianus populus ſucceſſit loco Iudæorum, Pſal.7..n.2 Reg n 43
Chriſtianus verus ſit ſemper paratus ad confeſſionem fidei ore,corde,& opere.Eſdræ n.4
Chriſtianus non producens fructus dignos eſt arbor maledicta Gen. nu.161. & ideo non omnes chriſtiani ad cœlum admittuntur, Gen.n.1519
Chriſtianorum ignorantia quàm vituperabilis, Deut n.14 Quilibet tenetur renunciare mundo, carni,& diabolo,Gen.n. 2.6

Chriſtus Ieſus.

Chriſtus principium,& finis omnium operum Dei, Gen n.5 & 6
De Chriſto Ieſu eſt tota Sacra ſcriptura, Gen.n.6. & 401.ſeq.
Chriſti figuræ plurimæ in Sacra Scriptura ſunt propoſitæ in ſolis creatione,Gen n.4. ſeq & 156. ſeq.In firmamento,Gen.n 74 ad 76 & 8. .Eſdræ, n.41.Pſal.17 n.5 & ſeq.Pſal.24.n.27.Pſal.47 n. 0 Pſal.71.n.20.In ligno vitæ, Gen.nu 119 & 382. & 401.ſeq.ad 408 In fonte paradiſi,Gen.n.326. ſeq.329.In paradiſo voluptatis, Gen.nu. 9 In fluvio Paradiſi,Gen.n.411. ſeq. & 411. In Abel. Gen.n.869.& 871. In Moyſe,Exod. n 18. & 24. ſeq.In virga Moyſis, Exod. nu.103. In ſerpente, Num n 120 ſeq.In Samſone, Iudic.n 93 In Samuële,Reg.n.7.In Achior Iudith. n 14. In Salomone,Pſal.71.n.1.& 2. In Ioſeph, Pſal.104.n 17. ſeq.Ipſius Incarnatio præfigurata, Gen.nu.136. & 905.& 45 ,Exod.n.35.& 31
Chriſti incarnationis miracula & mirabilia arcana expenduntur,Reg.n 414. & 41. Pſal 18 nu 18. & 31. Pſal.114 n.3.Pſal.118 n.117.Iob.num 86. Pſal.14,.n.10 Pſal.67 n.44 Pſal.84. num 1. ſeq. Pſal.104 n.11. Gen n. 4 ſeq. & 1177. 15 3. 355. & 149..1496.& 18 .7
Chriſti Adventus in mundum, & ingreſſus in uterum Virginis arcana mirabilia expenduntur multipliciter, Gen nu 294. 327 355..8. ad 84. 1177.1515.13 .2 1396.118.401 .04 412. & 4.3. Paralip.n.45. ſeq Pſal.5 nu 26 Pſal.10.n 3 ..ſeq. Pſal.76 nu 2.Pſal 84 n 17 ſeq Pſal 85.n 15 Pſ.88. n.4.Pſal.117.n.21.& 23.Pſ.9. n 1.& 4. Pſ.18.n 18. Pſal 27 n.18.Gen.n 1047.& 1 41 Reg. num. 66. Ioſuë.n 1 & 38.Reg n.11 n Tob.num.89. & 22. Gen n.1680.& 1789.& 1791.Exod num.4.. Reg. num.781 Gen.n.1827& 192.. Paral. n 1 Pſ. 5. n.1.Pſ.44.n.19.Pſ.64.n.58.Exod.n.70.Reg n.112.

Pſal.35.n.11.Pſal.56.n.4. Pſal.83.n.12.ſeq.Pſ.84. n.7.Pſal.76 n.2

Chriſti nativitatis myſteria plura enodantur. Gen. n.327.ſeq.& 1401.Exod.n. 6.ſeq. Pſal. 76. nu.1. Pſal.71.n.13. pſal.86.n.7.ſeq pſal.21.n.21. pſal.1 7. num.10.pſal.138. num.20. Exod. num. 46. ſeq. Eſther.num.50.Iob.n.19.Cœpit pati ab exordio nativitatis,pſal.21.n 22

Chriſti Circumciſionis myſteria, Ge.n.1364.ſeq. V.*Circumciſio*.Num n.98

Chriſti adoratio facta à magis expenditur, pſal.71. n.16.pſal.88.n.21

Chriſtus in deſerto triumphavit de hoſtibus noſtris,Reg. n.168. Jejunio quadrageſimali copulavit legem,& Evangelium,pſal.68.num.10.Ipſius transfiguratio expenditur,Reg.n.628

Chriſti paſſio. Chriſtus fuit mare, in quo congregatæ omnes pœnæ hujus vitæ,& homin n,Gen.n. 9.pſ.103. num.46.Iob.n.358.Iob num.147.218.& 617.ſeq. & 443.pſal.87.n.7.pſal.31 n.8

Chriſti Humanitas in Rubo paſſionis ardebat, & non conſumebatur, Exod.n.36.pſal.75.num.25. pſal 37.n 27

Chriſti deriſiones,& opprobria, & exinanitio expenduntur.Gen.n.698.Reg.num.164.480.& 212. pſal 54.num.10 Ejus derelictio qualis in cruce, Reg.n.757.& 309. Ipſius oratio in horto expenditur,pſal 87. num.2. pſal 21. num.9. flagellatio vera, & myſtica Chriſti qualis: ligatio ipſius ad columnam,Gen.num.1909.pſal 134. num.18. pſal.71.num.18 Coronationis myſterium multipliciter expenditur,pſal.8.n.28 ſeq pſal.31.n.10. ſeq Reg. nu.707. Crucifixio expenditur,pſal.21. n.31.ſeq ad 56.& n.40

Crucifixio Chriſti, confuſio, pœnarum gravitas patientia,aliæque virtutes expenduntur pſal.68. num.28.ad 30.& 36.& n.45.ſeq. pſal.37.num.28. pſal.21. per totum præcipuè n. 31. & 36. Judic. n 90.& 94 Dies crucifixionis,dies feſtus,& celeberrimus Chriſti,pſal.117.n.20

Chriſtus in cruce fuit pſalterium,& cithara, pſ.56. n.18 Alas ſuas ad nos extendit.pſal.56.nu.5. occiſus à Iudæis gladio linguæ: Idemque fit nunc à Chriſtianis,pſal.56.num.20.Medium, & mediator noſter,pſal.73.n.7 ad 9. Ipſius corpus extenſum ut pellis, & cœlum, in quo conſcripta ſunt myſteria fidei,pſal.103.num.10.Crux Chriſti lectulus quietis,Reg.n.28.Iob num 565. ſeq. ſe extendit ad quatuor partes mundi ad oſtendendam ſuam potentiam, pſal.138. n.11 pſal.21. n.26.Eſt vita noſtra. Deut. nu.216. Liber vitæ à nobis legendus,pſal.118.num.50.Deut.num.231. pſal.39.num.17.pſal.44.n.5.& 9. Continet,& exponit myſteria fidei, Gen. n.1564.1669. Lignum vitæ in medio Eccleſiæ habens ramos, folia, flores,& fructus,Gen. num.119. & 382. 401.404. & 408. Eſt iris,ſignum fœderis, Gen. nu 1178. & 1183. Vitulus pro nobis coctus, Gen. n.1394. Levit.n.1.Omnibus expoſitus,Gen n 1541. ſeq. & n.1582. Inebriatus charitate, Gen num.1101. & 1677. Chriſtus ex latere produxit Eccleſiam, Gen.n.425.& 699.Inclinavit caput, ut nos exaltaret,Num.n.20.Liquefactus igne amoris, pſ.21. n.26.ſeq. Ejus ſigna qualia,& qualia diaboli, pſal.64. num.15. pſal.73. num.3. & ſeq. In cruce ſolùm inveniri poteſt,Iob.num.565.ſeq. Triumphavit de diabolo, & ibi celebravit triumphum de hoſtibus,Reg.n 121.pſal.17.n.1. pſal.140.n.11. Oſtendit omnes virtutes in ſummo, pſal. 141. num.8.pſal.21.n.35.pſal.129.n.6.& 7.Gen.n.799. maxime humilitatem, ob quam exaltatus eſt, Num.n.124.pſal.8 n.35.pſal.9.n.22 Ejus oblatio in cruce, & in miſſa præfigurata in Iſaac. Gen. n 1532. 1537. & 1541. Reformavit hominem eadem hora, qua natus eſt, Gen. num 78 ſeq. 255 & 672. Ejus ſitis qualis,pſal.61. n 7. ſiccavit fluvium mundialium voluptatum, pſal.73.& num.11.Crucis munipula captivavit diabolum, Iob n. 828. ſeq. Eſt aſylus peccatorum, Gen. n. 688. Abſtulit maledictionem peccati Adæ, Gen.n 693 *V.Crux.*

Chriſti vulnera ſunt quinque portæ divinorum donorum,pſal.143.n.12.pſal.26 num.16 Continent eſcam dulciſſimam,Gen.num.1075.ſunt requies animæ.Reg num.104.Pſal.131.nu. 6. ſunt quinque lapides diabolum opprimentes, Reg. num 174 ad 180.pſal.143. nu.12. ſunt quinque panes reficientes animam, Reg. nu.204.Ad ipſa introducuntur ſolùm columbæ,non corvi, Gen. num.1152.ſunt tabernacula, & altiſſimum refugium noſtrum,pſal.90.n.14 pſal.83.n 6 ſeq. ſunt fontes aquarum viventium,pſal.141. n.5. pſal.1. n. 10.ſunt ſemper aperta ad exorandum pro nobis,Pſal.141.num.5.ſunt voces,& ſagittæ vulnerantes corda hominum, Reg.num.157 pſal.41. num. 20. In ipſis ſemper viget virtus paſſionis actualis,pſal.2.n.19 Chriſtus accepit vulnera ad acerbiorem dolorem Iob n 358.Et ex ipſis emanat doctrina cœleſtis, & oleum gratiæ, Iob num.585 *Vulnera.*

Chriſti ſanguis expreſſus de corpore Chriſti ad noſtram refectionem, Gen. n 840 ſeq. Chriſti ſanguis clamat continuè miſericordiam ad patrem, Job num.364. Gen. n. 929. in judicio clamabit vindictam,Gen.ibid. Abſtulit maledictionem terræ,Gen. n.935. expurgavit mundum veluti diluvium ſpirituale,Gen num.1036. Clamat pro nobis miſericordiam: in judicio clamabit juſtitiam,Gen n.929 Exod.n.149.Iob n.364 ſeq. Delet chirographum noſtræ damnationis, pſ.71.num.17.Inebriat animam,& excitat ad pugnam, Iob num.802 pſal 12. num.26. ſeq.Bonis ad ſalutem,eſt malis ad perditionem,pſal.21. num.27 *Sanguis.*

Chriſti latus apertum fons eſt Paradiſi,Ge.nu.329. & 851. Oſtium myſticæ arcæ ad introducendum omnes homines,Gen.n 1007.Eſt locus ſecuritatis,Reg.nu.190. Ex ipſo emanavit Eccleſia, Ge. num. 421. 423. & 699. Ex ipſo emanat oleum efficaciſſimum contra omne malum, Reg. num 95 *Latus.*

Chriſtus mortuus eſt eadem hora qua Adam peccavit,Ge.n.676 188 & 251. Mors ejus voluntaria,Ge.n.795.& 798. A nobis deflenda, Paral. n.116.ſua morte triumphavit de morte,& de diabolo,Ge.nu 797. & 796.pſal.115.n 14.Ejus mors pretioſa, pſal. 115. n.13. fuit dormitio, pſal. 40. num.14. pſal.56.num.9. ſua morte recuperavit, quod Adam perdidit, Ge. num.237.828.& 850. ſua morte confecit, & dulcoravit noſtram mortem, Ge n.797 Ipſa dedit nobis vitam,pſal 108. nu 15.In ipſa patefecit ſuam charitatem, pſ 15. num.29.ad 31.Nudus natus eſt, & nudus mortuus eſt,Iob num.35 *Mors.*

Chriſti tota vita fuit in paſſione,pſal.40. num.7. pſal.98 nu.7. pſal 84.n 1.pſal.87. n 12. pſal 109. num. 12.Ejus paſſio reſpondet circumſtantiis Adæ,Ge.nu.647.& 698.ſeq 693.& 698. ſeq. Ex Chriſti paſſione omne bonum noſtrum emanat, Reg.num.95. Spoliatio item Synagogæ, & dilatatio *Paſſio in communi.*

Digitized by Google

ratio gentilitatis,Reg.n.70. & 123. 250. & 260. Job n.555. Ipſius virtute ejiciuntur dæmones, Gen.n.706.Reg.num. 161. 164.& 180. Chriſtus flos pulcherrimus attritus in paſſione,Job.n.328 Pſal. 27. num. 51. Ignominioſior fuit ex triumpho antecedenti Palmarum , Iob. num.565. Per totum corpus intenſiſſima,Job. nu.416. Pſal.21. num.1.& 25. Ejus paſſio fons Sacramentorum Job num. 768. Per ipſam nos excitat ad pœnitentiam, & imitationem Pſ.34 n 27. Pſ.29 n. 6. ſeq Gen.n.5884.ſublevat nos ad promiſſionē Dei, Pſal.20.num.16.Inchoata à Iudæis Continuatur à malis chriſtianis contra Chriſtum, Pſal 30. num. 57. Pſal 5. num. 25. Pſal.. num.3. & 12. Pſal.29.num.6.Pſal.87. num.16. Pſal.145.num.7. & 9 Baculo Crucis confregit caput diaboli, & tranſivit mare hujus vitæ, Gen. n.1714. Pſal.73. num.11. Ejus paſſio fuit conſummatio omnium operum noſtrorum Pſal. 118 n.184. Ejus virtute conſtactæ ſunt portæ inferni, Pſal.13.n.15.

Chriſti Paſſionis Meditatio.

Chriſti Paſſionis meditationis effectus mirab proponuntur,Ruth num.9 Pſal.91. n.6. Pſal.4 num.17.ſeq.ad 20.Reg. num. 123. Tobiæ,nu.61. & 86. Iob.num.13. Dignè præparat animam ad ſuſcipiendam Euchariſtiam , Gen.n.1715. Diſſipat vitia & purgat animam , Num.40. & 123. Exod.num.250.affert ſalutem, & ſecuritatem & dulcedinem mirabilem , Exod ibid Num ibid. Gen.1731.Joſuë , num.35. affert emendationem vitæ,& imitationem Chriſti, Reg.n.67.Pſal.21. num. 32. Medium impetrandi à Patre veniam, Gen.num.1782.meditatio qualiter facienda, exigitque imitationem Chriſti Crucifixi . Gen. num.1741.1806. & 1794 Reg. num.67. & 177. Pſal.21.num.12.Pſal .num.34 Exod.num.475. & 484. Num.num.123.Pſal.11.num.16. Pſal.21. num.31. & 36. Pſal 2. num. 8. Inculcanda à Prædicatoribus Pſal.41. num.9. Digna eſt præparatio ad celebrandum paſcha, & recipiendam Euchariſtiam.Gen. n. 1715. Liberat à morſibus ſerpentum,Num n.121. & 123. Reficit animam, Reg.n.177 Job n.145. Qui non reportat fructum ex ejus meditatione ſignum damnationis , Reg. n. 7. Ad aſpectum Crucifixi invitatur quælibet anima,Gen.n.604 & Iob n.421. Quales effectus ex tali aſpectu, Gen.n.1721.& 178 .ſeq. Paſſionis Chriſti oblivio quam nociva , Pſal. 120. num 8

Chriſti Crux. Vide *Crux.*

Chriſti ſepultura.

Chriſtus in ſepulcro requievit in linteis , aromatibus,& in lapide.Pſal.4.n.10

Chriſti ſepultura qualia aromata à nobis expoſcit.Paral.n 57.

Immunis fuit ejus caro à corruptione , Pſal.15. n.10.paral.n.57

Chriſti deſcenſus ad inferos expenditur , Iob. n.381. liberavit animas SS. patrum , & ligavit diabolum , Pſal.87. n.5. Idem facit continuè in nobis.Pſal.29.n.7

Chriſti Reſurrectio.

Dies Reſurrectionis dies feſtus eſt Chriſti , Pſ.157. num. 30 Pſal.23.n.57

Chriſtus in paſſione fuit virga arida,& in reſurrectione refloruit,Num n.90.Pſal.54.n.7

Chriſtus ſua morte,& reſurrectione ſpoliavit diabolum,& deſtruxit portas mortis,Gen.num.757. & 796. Pſal.113.n. 4. ſe furem , & Dominum oſtendit,Pſal.23.num 17 ſeq fuit dormitio Chriſti,Pſal.56.n.8. Reſurrectio Chriſti præfigurata in Samſone & in Ioſeph , Iud.num. 90. & 99. Gen.n.1814

Chriſtus reſurgendo aperuit nobis annum Jubilæi, & theſaurum Indulgentiarum,Levit n.10 . Iob num.246.& n.413. Pſal.n 10.& 11 Pſal.15.n.17. Elevavit Eccleſiam ad ineffabile gaudium , Pſal.111.num.8. abſtulit impedimenta aſcendendi ad Cœlum Pſ.23 n.13

Chriſti ſeptem apparitiones factæ poſt mortem expenduntur,Pſ.144.n 1

Chriſti Aſcenſio.

Chriſti aſcenſio multiplex expenditur,Pſal.46. ſeq. ad 9. Pſal.67.num.7.ſeq Pſal 103.num.13. Tantum aſcendit quantùm deſcendit , Pſal.18.n.26. Præfigurata in aſcenſu Eliæ , Reg.n 690.

Chriſti aſcenſionis dies celeberrimus Chriſto , Pſal.117.ſeq.Pſal.8.n.12.

Chriſti aſcenſio invitat nos ad aſcendendum de virtute in virtutem , Exod. num. 412. Pſal. 67. num.. & 32.& 41. Aſcendit Chriſtus in cœlum ut nobis majora auxilia præparet, Deut. nu.131. Ejus aſcenſio fuit præſagium adventus Spiritus ſancti,Reg.n 604 Deut. num.321. Pſal.45. n.14. Aſcendens in Cœlum poſitus eſt ad dexteram Patris,Pſal.46.num 10. Captivam duxit captivitatem,Pſal 67.n 34

Miſſio Spiritus Sancti.

Chriſtus aſcendit in Cœlum ut mitteret Spiritum ſanctum & nos ditaret , Reg. num 31. Pſal. 41. num.24. Pſal.77 num.25 Deut. n 326

In ordine ad Eccleſiam

Chriſtus lapis angularis , & fundator Eccleſiæ, Gen num 423.& 719. & 1661 Num.n.110. Iob. num.752 ſeq Pſal. 117. num. 11. ſeq. Pſal. 47. num.7. Ideò dicitur Eccleſia magna , Pſal. 32. num.23

Chriſtus ſponſus Eccleſiæ , & animæ oſtenditur, Gen num 16 7.Ruth num.15 Pſal.41.nu.1 & 29. & 31 ſeq.40 & 44.Pſal.89.num.2.Gen.num.515. ſeq.& 51 .Reg.num.419 ſeq.

Chriſtus luminare majus Eccleſiæ , Gen num.135. ad 137. Fons irrigans Eccleſiam,Gen.num.328. & 411. Habitat in medio Eccleſiæ ut Dominus, ut Sol,ut magiſter,Gen.n.407. Pſal 18. num. 14. Pſal 71.num.8.exigit ut laboremus in vinea Eccleſiæ a ſe plantatæ , Gen. num. 5193. Iud. num.43

Chriſtus in Eccleſia paravit nobis cœnam magnam in Euchariſtia , & qualem Eſdræ 39. Tobiæ num.12. Pſal. 103. num.32. conſecravit in pane azymo, Exod. num. 137 oſtendit maximam charitatem ſuam , Iob. num.808. Reg. num.345

In ordine ad Euchariſtiam.

In Euchariſtia ſit renovatio redemptionis, Reg. num.183. Ibi eſt panis,vinum,& omnia , Num. n.43. Pſal 103.num 32 Gen.num.544 Ibi deguſtatur in proprio fonte . Iob. num. 453. & 808. Datur tantùm eſurientibus, Pſal 145. num. 8. In Euchariſtia Chriſtus eſt Iris,& ſignum fœderis reconcilians nos Deo,Gen.nu.1 771.81.& 1303. In ipſa Chriſtus ſe occultat ad majus noſtrum bonum,

bonum, & meritum, Gen.num.1182. Exod.n.578. Nobis propinat in ipſa vinum vitale, Gen.n.1191. & 1890. ſeq. Ut vitulus coctus in Cruce, & in Euchariſtia exhibitus in cibum, Gen.n.1394.ſeq. panis opere Mariæ paratus, Pſal.151. n.30. Gen. n.1532.& 1541.ſeq. Per ipſum effudit nobis omnes ſuos Theſauros, Gen.1614 paſcit ſuos multiplici paſcua, Exod.n.28. Ut agnus qui tollit peccata Mundi, Levit.n.61. In Euchariſtia habitat nobiſcum ſacramentaliter, ut nos cum ipſo habitemus ſpiritualiter, Joſuë n.11. In ipſa habitat nobiſcū per gratiam, & gloriam, Iud.n.41. In ipſa eſt ſol, cibus, ignis, & gloria, Reg. n.307. Implet nos gloria, Reg.n.107. & 486. In ipſa nos viſitat, Reg.n.440. Euchariſtia eſt mel à Chriſto fabricatum in flore virginitatis Mariæ, Pſal.17. n.18 ad ipſam inimici non admittuntur, Eſther. n.39 præparatio digna fit per Paſſionis Chriſti meditationem, Gen n.1715. Vide *Euchariſtia*.

Chriſtus Iudex.

Chriſtus Iudex omnium conſtitutus, quia ſe ſubjecit judicio hominum impiorum, Iob nu. 124. Pſal.2.n 17. & 24. Pſal.9.n.5

Chriſtus judicabit Mundum miniſterialiter ut homo, ut Deus authoritativè, Ioſuë n.58. In judicio relinquet præſcitos in terra, & elevabit electos in aëre, Pſal.44.n.19 Iudicabit mundum ſedens in Crucis Tribunali, Gen.n.1541.Pſal.92.num.4. Ejus furor qualis futurus, Iob n.336 Pſal.37 n.2. Pſal.90.n 5.Pſ.74 n 5 Ejus vox quam terribilis, Pſal.28.n.12.Pſal.67.num.48.Iob n.837. In judicio bonis erit ſuavis: malis terribilis, Iob n.810. Pſal.49.nu.6. Quàm ſeverus futurus in perſecutores pauperum, Pſal.9.n.16. In Iudicio humanitas tantùm videbitur à præſcitis: Divinitas etiam ab electis, Pſal.117.n.12.Iob n.416.687.& 724. In judicio præcedet, & conſequetur ignis, Pſal.96.n.3

Chriſti Majeſtas, dignitas, & Potentia.

Chriſti generatio æterna expenditur, Pſal.2.n 18. Pſal.101.n.20.Ejus dignitas qualis, Pſal.8. n.14. eſt brachium, & patris manus per quem fecit, & facit omnia, noſque protegens, Num.45.Pſal 88. n.40 Pſal.97.n.3. Pſal.117.n.11.Pſal.143 num.15. Faber, qui cœlum & terram fabricavit, Pſal.73. n.14. Dominus vitæ, & mortis, Pſal.67. num.36. Rex, & ſacerdos, & quale ejus regnum, Gen. n.1502.Exod.num.448.Reg.num.40. 151.& 456. Pſal.13 n.17.ſeq.Pſal.27. n.54. Pſal. 47. num.25. Pſal.92 num.5. Pſal.95 num.6. Pſal.96. nom.1. & 21. Pſal.98. num.9. Pſal.144.num.7. Pſal.71. num.12. Ipſius regimen exigit in nobis ſubjectionem, & obedientiam ſenſualitatis rationi, Gen. n.1551. Conſtitutus eſt à Patre caput omnium ob ipſius ſubjectionem, & humiliationem, Pſal.17.n.49.Pſal.17.n.1.Pſal.8. n.14. ſeq. & 22. & 24.30 & 38 Pſal.76 num.26 Eſt caput anguli ſcilicet duorum populorum Gentilis, & Iudaici, Pſal.117.n.25.ſeq.Ut caput influit in Apoſtolos, & Eccleſiam unguentum gratiarum, Pſal. 132. nu. 3. Caput eſt bonorum, diabolus malorum, Gen.1552.Pſ.72 n.4.& 8.ſeq.& 22. ſicut ipſe habet, ſic nobis dedit poteſtatem ſuper dæmones, Gen.n.706. Liberavit nos à captivitate diaboli, Exod.n.178.& 219. Extendit omnem ſuam virtutem ad omnes partes univerſi, Pſal.18. nu.21. & 1862. Pſal.8.n.57. Chriſtus confregit potentiam diaboli, Pſal.45. num.24. Pſal.62. num.13. Exod.num.25.& 96. Ioſuë, num.58. Iudic, n.76. Iob num.231.& 246. Ejus majeſtas patefacta in mirabilibus ſuis operibus, Pſal 71 n.21 Noſtrum principium, & finis, Pſal.77.n.4. caput omnium martyrum, Iudic.n 59. Ut Dominus & Rex communicavit vim, patravit miracula ſuis ſequacibus, Reg.n.740. Idque in ſola ipſius fide, Reg. num.729. Angelis quando Deus ſuperior, & inferior, Pſal.8.n.30

Chriſtus fons omnium bonorum.

Chriſtus principium, & finis, & quies omnium creaturarum, Gen.n.16.Ejus dona ſine menſura, Pſal.131.n.2.Pſ.19.n.3.Pſ.33.n.17. Pſal.35.n.15. ab ipſo, & per ipſum omnia dona & gratiæ in creaturas rationales, Pſal.132.n.3.Reg.num.756, per ipſius merita ſolvimus noſtra debita, Reg. n.609. ab ipſo, & per ipſum omnis noſtra benedictio, Gen.n.1407.1598. & 1546. ſeq. & 1651. & 1667. Iob n.563. Fundamentum omnium noſtrorum bonorum operum, Reg n 400. Theſaurus deſiderabilis, Iob n.570.Pſal.41.n 4.Pſal.51.n.13. ad hunc fontem invitatur anima ſitiens, Pſ.3. nu.27. Pſal.41. num.2. In hoc fonte extinguitur omnis ardor vitiorum, Pſ 41.n.5. Pluviam gratiarum fœcundantem animas immittit, Pſ.71.n.10. Pſa.105.n.27 nobis aperuit theſauros gratiarum, Num 10., fons, & origo omnium fluminum gratiarum, Gen.num.444.& 317.ſeq.& 431. & 429. Deut.n.168 Reg n.3.& 76. Gen num.1582. Ut exemplar noſtrum reliquit nobis patrum exemplorum ut ipſum imitaremur Reg.nu.681. 690. & 756.Iob n.373 Pſ.15. n 34. Iob.nu.702. Pſal.8. n.13.Pſ.7.n.9

Chriſti humanitas.

Chriſtus Jeſus deificavit humanitatem noſtram, Pſal.17.n.25.Iob n.91. Humanitatis Chriſti puritas expenditur Pſ.8.n.19. Pſ.20.n.8. Humanitas Chriſti eſt ſacculus, in quo Verbum recondidit divinitatem, & mercedem noſtrorum bonorum operum, Gen.n 1319.Pſ.29.n.12. Eſt hortus voluptatis, & Paradiſus nobis à Verbo expoſitus, Ge.n.1600.& 1602 Sola ſubjecta eſt pœnæ ſine culpa, Iob.n.368. Pſ 16.n.51. Eſt arbor plantata in Paradiſo Eccleſiæ, Paral.n.16

Chriſti virtutes.

Chriſti charitas in nos immenſa expenditur, Gen. n.1855.& 1857.ſeq.Reg.n.573.Pſ.25.n.29.& 31. Pſ.32.n.10.Pſal.54.n.21. Pſ.87.n.13. P.88.n.22. & 35.Pſal.67.n.3. Menſuratur ad menſuram amoris in inimicos, Pſal.119. n.12. Charitas Chriſti eſt ſagitta vulnerans corda noſtra, Iob nu. 128. Pſal.10.n.5.Pſal.17.n.2.ſeq. Vulneravit cor Mariæ, Pſal.10.n 32. liquefecit cor Chriſti, Pſal.21. n.26. ſeq. Exponitur ſimilitudine gallinæ, Pſ.68. n.10. Item Pellicani, Pſal. 101 nu.15. ſeq. Qualis ſollicitudo Chriſti pro noſtra ſalute, Pſ.27.n.18. Gen.n.1702.Deut.n.146. ſalutem animarum æſtimat Chriſtus ut præmium tot ſuorum laborum, Pſal.116.n.6.ſeq. Omnia ſua ordinabat ad ſalutem noſtram, Pſal.20.n.4. Cauſam animæ noſtræ ſuam appellat, Pſ.21.n.6

Humilitas, & exinanitio expenditur, Pſ.21.num.16. Reduxit Chriſtum ad expurgandas cloacas diaboli. Pſ.68.n.7. Ipſum ſubjecit infinitis pœnis, ludibriis, ignominiis, Reg.n.600 V. *Chriſti Paſſio.*

Obedientia qualis & quanta Chriſti, Pſ.39.n.15.ſeq. Ipſa ſatisfecit pro inobedientia Adæ, Ge.n.791. Per ipſam nos ducit ad Cœlum, Pſal.76. nu.57. Pſal.77.n.15.ſeq.

Paupertas ſumma expenditur, Pſal.30.nu.16.Pſ.15. num.17.Pſal 68.num.41.Pſal.69.n.6.ſe exoneravit ut viam ſalutis noſtræ velociùs curreret,pſ.18. num.19 Paupertate ſua paupertatem in ſuis reddidit pretioſam, Pſal.87. num.12. factus eſt pauper ut nos egenos ditatet: venitque principaliter propter pauperes,Reg.n.409 pſal.71.n.18

Patientia Chriſti expenditur,pſal.37.nu.27. Pſ.68. num.30

Sapientia, Doctrina, & Schola Chriſti.

Chriſti ſapientia profundiſſima expenditur,Pſ.25. num.14.Pſal.15.n.17

Chriſti liber ſcriptus intùs, & foris, exemplarque omnium virtutum,Reg.n 600.Pſ 104.n.10

Chriſti ſchola qualem logicam, & Doctrinam doceat,& qualem diabolus, Gen n.615. Reg.n.16. & 396.& 481.& 483. & 517.& 523. Iob.nu.362. & 571.Pſal.34.num.5.Pſal.77.0.5. ſeq. Pſal.18. num.30.Pſal.15.num.10. Pſal.131.num.6. Pſ.16. n.17.Pſal.146.n.16. Pſal 145.nu.6.Pſal.1. num.1. & 10.Pſal.118.n.1.& 3.24.& 129.ad 131 Pſ.103 num.10. Signum Diſcipulorum Chriſti quale, Pſal.44.n.28

Chriſti Prædicatio.

Chriſti prædicatio dirigebatur ad Cor, ad aures, ad oculos, quod & Prædicatores debent imitari, Pſal 125.num.7 Pſal 39.num.18.Pſal.44.num.21. & al. Per prædicationem completur ipſius redemptio, Pſal.19. num.10. Chriſti lingua ſunt prædicatores,Pſal.67. n.39. Per prædicationem irrigat Eccleſiam Dei,Pſa 91.num.5.Pſal.93.n.5. Chriſtus ſe accommodabat capacitati auditorum,Pſal.17 n.30.Volat Chriſtus ad omnes partes per vocem Prædicatorum,Pſ.17.n.15

Chriſti Interceſſio.

Chriſtus protector,& advocatus, & mediator noſter, Pſal.17.num 23.Pſal 116.nu.6. Pſal.90.n.7. Iob num 685. Deut.num.35. De oratione multiplici Chriſti pro nobis facta,Pſal.10. n.3.Pſ.21. num.9. Pſal.101.num 4. ad 6 Pſalm.108.num.3. Pſal a.n.21 pſal.27 num.2. pſal.87.nu 2. pſal.68. num.4.Stat in medio Eccleſiæ omnibus expoſitus,Pſal.41.num.19.pſal.47.n.16 pſal 81, num 2. Chriſtus Pater,Paſtor,& Agnus,Medicus,Sponſus,medicina, theſaurus,fons omnium bonorum oſtenditur,pſal.68.num.49.pſal.69.num.4. pſ.71. num.15. pſal.146.num. 12, Gen. num.1910. Ex Chriſto per Baptiſmum naſcuntur filij, Gen. num.1341. Ut paſtor quærit nos ad ſalutem: diabolus ad perditionem, Gen.num. 1306.ſeq. oves Chriſti diverſo colore indutæ ac oves diaboli, Gen num. 1694. Pſal.80. num. . Pſal.43. n.13.pſal.48. n.16. Sine Paſtore Chriſto ſunt in manifeſto periculo mortis, Reg. num. 659. ſeq. Chriſtus paſcit ſuas multiplici Paſcha, Exod. num. 28. Paravit cœnam lautiſſimam ſuis pauperibus,pſal.1 s.num.54 conatur continuè augere numerum ovium in merito, Pſal 79. num.3. ſeq. Providit Eccleſiæ,& ſuis ovibus cibos, & omnia neceſſaria, Pſal 147 num 15, paſcit oves, & ipſe paſci ut eorum pœnitentia,& bonis operibus,Reg num 572. eſt Paſtor,ſimulque agnus, qui tollit peccata Mundi,Levit.num.91. ſponſus animæ,& virginum, Gen.num.515. ſeq.& 551, ſeq Reg.n.133.ſeq.

Medicus eſt vulnerans, & ſanans, Exod num.60. totus in curando infirmitates hominum, Iob, num.79.Pſal.6.num.4. pſal. 10.nu.2.Pſ.106.n.14. pſal 61.num,10.pſal.68. num.49. Eius paſſio medicina efficax contra omnia mala, Tobiæ n. 61. & 68, Ejus ſanguis ſanat omnia vulnera, pſ.146. num.8. pſal.102. num.8. Chriſtus crucifixus vas medicinale,pſal.30.num 19. pſal.37. num.7. Ipſi detegenda vulnera,ſic & confeſſario,pſal.37.n.6. Exigit à nobis pro ſalario eleemoſynam pro pauperibus,pſal.102.n.7

Sol,& dies perpetuus illuminans Eccleſiam, Gen. num.42.ſeq.& 64. Ioſue num. 57. ad 60. pſ.117. num.18.& 14.ſeq.& 25.pſal.48 num.8 pſal.118. num.35. pſal.131. num.22. Vide ſupra Chriſti figuræ, Firmamentum, Vide ibidem: Paradiſus voluptatis ipſum ſequentibus,Gen.n.594.& 403. ſeq.ad 407

Chriſtus via,veritas,& vita,& ſcala cæleſtis, Gen 1614. Deut.n.253. Iob num.565. Exod. num.65. pſal.70.num.15.& 26 pſal.125. num. 10. pſ 101. num.17.Eſt Oſtium per quod intrant peccatores ad vitam,Gen.n.1461. Pſal.23. num.14. Pſal.99. num.8. Ductor noſter per deſertum Mundi,item via,& columna ignis,& nubis, Exod. num.188. & 203.& 205.& 189 & 190 ſeq. Deut. nu.260. Reg. num.216. Paralip. num.64.pſal 5.num.14. pſal.41.num.5.Pſal.77 num.15. pſal.76. num.23. pſal.88.num.15. Pſal.104.num.4.Pſal.102. n.18. Eſt propitiatorium noſtrum, templum, & ſanctuarium Dei,Exod.num.244.& 469. Reg.n.505. pſal. 64. num. 11. Angelus miſſus à Patre, Exod. num.205.& 548.Altare de terra virginea,Exod. num 593. Vitis emittens vinum cœleſte è corpore,& anima,Gen.n 1802.ſeq.& 1806.Venator, & piſcator animarum,Ioh.n.244. pſal.106.nu.12. Ager pulcherrimus,pſal.49.num.18. Turris fortiſſima,pſal.60.num.2.ſeq ſeminator boni ſeminis, Pſal 125. num. 7. Avis pia protegens nos, Pſal 16.num 20.Aquila,paſſer,nicticorax,& pellicanus,pſal.101.num.15.ſeq.Deut. num.157. Iob num.793.& 800.ſeq. Fuit petra ex qua flumina ſacramentorum exierunt,pſal.77.n.16

Varia de Chriſto.

Chriſtus requies animarum juſtarum, & Eccleſiæ, & anima requies Chriſti, Gen num. 290. ſeq. & 1128. paralipom. num. 44. Exod. num. 21. Exod. num. 304. Iob num. 569. 565. & 665. pſal.15.num.35. Requieſcit in monaſteriis, paral. num.45. ab ipſo flumina lacrymarum proveniunt, Gen. num.429. Aperuit nobis paradiſum,quem Adam clauſerat, Gen. num.850. ſeq. Quies plena, & objectum ſatians animam, Gen.num. 1528. ſeq. pſal.26. num.6, pſal. 103. num.19.& 31. pſal.126.num.6.ſeq.pſal.118.n 181. pſal.141 num.12. Chriſti magnificentia quanta ex juſtificatione peccatoris, Pſal 137. num.11. Deut num.515. Pſal.25. num.43. Chriſtus nobis diviſit mare rubrum, percuſſit primogenita Ægypti ſcilicet vanitates Mundi, pſal.135.n.10. ad 12. Chriſtus ſolus verus ſalvator,Gen.n.1825. & 1903 Ad luctandum cum Chriſto in oratione invitamur,Gen.num 1721.ſeq. Chriſti opera alia admiranda, alia imitanda, Gen. num. 1740. Pſal 7.num 9

Chriſti fletus ad lachrymas nos invitat, Gen. num.1859. Reg.num.260.Iob.num.360. & 653. ſeq.

Chriſtus à nobis traditus invitat nos ad pœnitentiam,Gen.n.1858

Chriſti familia qualis,Exod.num.2.Ipſius ſigna,& literæ

litteræ qualia : Item & familiæ diaboli, Eſther. num.65.& 46.ſeq.

Chriſti ſequaces habent nomen ab ipſo impoſitum : peccatores à diabolo, Exod.3

Chriſti viſio in hac vita quomodò haberi poſſit, Exod.n.568. Tobi. n.54. Eſther. num.77. Num. num.56

Chriſtus percutit nos virga tribulationis, ut exhauriat aquam lachrymarum, Num.n.151. Eſt virga virtutis Dei expoſita ad noſtrum ſolatium contra dæmones, Num.nu.147. Eſt ignis accendens corda, Deut. n.253. Præſto eſt in auxilium noſtrum, Deut.n 253. Exigit à nobis ſuper omnia cordis intentionem, Deut n.258. Ipſius familiaritas in ſuos expenditur, Deut n.252. ſeq. Ubi Chriſtus, ibi omne bonum, Reg.n.3. Iob n 81. Pſal.114. num.9. Pſal. 117. num.4. & 9. pſal.4. num.12

Chriſtus, & diabolus non poſſunt ſimul reſidere in eodem corde, Reg.n 71

Chriſti, & mundi amicitia quàm contraria, Reg. num.152

Chriſti curia, & diaboli, qualis, Reg. num.248. Eſther n 7

Chriſti miniſtri compoſiti : diaboli incompoſiti, Reg.n.521

Chriſtum ſequens omnia relinquat, Tob.nu.5. Iob n.493 ſeq. Ambulat in luce, pſal.17.n.35. Sed tamen ſolùm in lectulo crucis, & cordis puri: Ideò alij quærunt benè, alij malè, Pſal.47. nu.5. ad 7. Iob n.569. pſal.39.n.25. Pſal.48.n.25. Pſ.141. n.10. Iob n.566

Chriſtus ſemper petit à nobis inveniri, Tob.n.52. Invenitur per Mariam, pſal.21.n 60. pſal.71.n.24

Chriſtus in miſſa fundit cum ſacerdote orationes Patri, Tob.n.108

Chriſti cellaria, & cella vinaria qualia, Eſther. num.40

Chriſtus inebriandus à nobis, ut ab ipſo exhauriamus gratias, Eſth.n 38

Chriſti pulchritudo ex Maria Virgine orta, Iob. n.572. qualis pulchritudo, pſal 44. n.10. & 38. ſeq. Protector ſimul cum Angelis ſpecialis pauperum, pſal.11 n.11. Ipſius voluntas multiplex oſtenditur, pſal.15.num.10. Ejus hæreditas ſunt fideles, ſpecialiúſque Clerici, pſal.15. n.15 ſeq. quàm ſedulus in cuſtodia præceptorum Dei, pſal.16 n.12. ſoli Chriſto abſolutè competit nomen Iuſti, pſal 10.n.7. pſal.14.n.8

Chriſtus mons ſeverus, in quo beatificantur animæ, pſal.14.nu.7. pſal.45. num.13. Ipſius vox multiplex, Pſal. 7.num 22. pſal.76. num.3. Ejus diſciplina qualis, Pſal.17.num.43. Dux eſt ſolùm mitium, & manſuetorum : diabolus contentioſorum, Pſal.14. num.19. Ipſius dextera continet prædeſtinatos : ſiniſtra præſcitos, pſal.25.n.19. In ſiniſtra reliquit Judæos, & in dextera collocavit Gentiles, Pſal.107. num. 6. Dicitur filius unicornium, & quare, pſal. 28. num. 24. Ipſius ſpes qualis, Pſal.30.num.2. Ipſius corpus eſt domus noſtra, Pſal.29. num.2. Ipſius ſolemnitates non habent octavam, & quare, Pſal.29. nu.10. Exigit à nobis perſeverantiam, pſal.30. num.39. Item canticum novum, & ſonitum, pſalterij, & Citharæ, Pſal. 32.n.7.& 9. ſemper nos vocat ad ſe, Pſal.33.n.30. pſal.49.n.4.ſeq.

Chriſti amici veri, & ficti quinam, Pſal.37.nu.25. ſeq. per manus divitum facit eleemoſinam pauperibus, Pſal.40. num.2. Eſt fundamentum totius fabricæ ſpiritualis, & ſalutis, pſal.41.nu.6. & Pſal.97. num.3. Exigit cor purum, Pſal. 47. num.5. ad 7. Pſal 49. num.15. & 20.ſeq pſal.68. num.14

Chriſtus dicitur veritas, & miſericordia, Pſal.56. num 8 In ejus manibus juſtitia, in manibus Mariæ miſericordia, Pſal 71.num.22. Pſal.85.n.22. quæ non rapuit exolvit, pſal 68. n.11

Chriſtus peregrinus ſuſcipiendus in hoſpitio cordis, Pſal.68.n.14

Chriſtus ſpeciali modo eſt cum tribulatis, pſal.90. num.14. ſeq. Pſal.114. num. 5. In ſuo horto ſolùm admittit arbores fructuoſas, pſal.91.nu.15. Ipſius furor per ſolam pœnitentiam mitigatur, Pſal.96. nu.3. ſuper dorſum ejus fabricant peccatores, Pſal.128 n.3

Chriſtus reddit bonum pro malo : homo ingratus reddit ei malum pro bono, Pſal.108. num.2. quam ipſi diſpliceat ingratitudo, Pſal.40. nu 18. fideliſſimus in ſuis promiſſis : homo infideliſſimus, pſal. 144 num. 10. Ligat ſuos vinculis amoris : diabolus ferreis, Pſal.148. num.6

Chriſti miniſtrorum dignitas quanta, Reg.nu.661. Eſt corona ſuorum, Pſal.102. num.9. Eſt Paradiſus habitantibus ſecum, Gen num.391. ſagittat ſuos in bonum, Pſal.10.num.5. Uult ſuos ſibi conformes, Pſal.107.n 2

Cibus.

Cibus corporalis & ſpiritualis qualiter differant, pſal 33.nu.18. Corporalis moderatè ſumatur : Ingluvies, & exceſſus damnatur, Gen. num.1173. & 1574. Cibus Iuſtorum eſt Deus : Impiorum diabolus, Gen.num.777. & 1860. Cibus dæmonum eſt peccator, Iob num. 814. & 815. ad 827. & 839. Cibus ſpiritualis Dei fœlicitatem : dæmonis miſeriam affert, Iob n 448

Cilicium medicamentum efficax contra luxuriam, Iudith.n.18

Cinamomum quid ſignificet, Exod. nu.520

Cingulum pœnitentiæ, & peccati quale, Pſal.108. num.14

Circuitus laborioſus eſt impiorum nunquam quieſcentium Pſ.11 n 16. Pſ.139.ad n.12

Circumciſio impoſita ex præcepto ſolùm deſcendentibus ex Abraham, & quare, Gen.num.1359. ſeq.& 1364 Non autem mulieribus, n.1360

Circumciſio ſpiritualis neceſſaria omnibus Deo ſervientibus, Gen. num.1365. ad 1367. Exod. num.80.& 92. Levit.num.15. Deut. n.219. Ioſuë, num.27

Circumſpectio qualis obſervanda in Dei ſervitio. Gen. nu.483. & 1198. qualis à Prælatis, Gen. n.1287 & 1300

Citharæ ſonus quid ſignificet in Sacra ſcriptura, Pſal.32. num.7. quid ſit Deum laudare citharæ ſono, Pſ.91.n.3.ſeq. pſal.97. nu. 7. Citharæ ſonus ejiciens diabolum eſt oratio, Reg.n.160. Eſt meditatio paſſionis Chriſti, Reg.n.161

Chriſtus in Cruce fuit cithara dulcem reddens ſonum, Reg.n.164

Civitas.

Civitas myſticè eſt mundus : Eccleſia militans, & triumphans, & qualiter differant, pſal 136. num.1. Pſal.30.num.34. Pſal.34.n.18. Pſ.31.n.52. ſeq. Pſ.86.n.5

Civitatis Dei fundamenta qualia: Item & civitatis diaboli, Gen.n.1234. Pſal.126. num. 2. Pſal.121. num.7.ſeq.

Civitates Dei ſunt Congregationes religioſæ,Eſdr. num. 1.Pſal.86.num.4.ſeq.Pſal.31.n.33.Pſal.107. n.8.Deut.n.25

Clamor.

Clamor bonorum ad Deum, & clamor malorum qualis,Gen n.1411.Pſal 106.n 5. & 6. & 8. Clamor orationis,& cordis quàm Deo charus,pſ.56. num.6 & 8.Pſal.101. nu.5. & 6. Eſther num.22, Pſal 141.n.2

Claudicant alij benè, alij malè in via Dei, Gen. num.1731.pſal.17.n.52

Clavis Cœlum aperiens eſt confeſſio peccatorum, & contritio,pſal.99.n.6.& 7

Clericus.

Clericus in receptione ordinum totus emancipatur Deo,Pſal.15.n 14 Eſt ſuperior quacumque poteſtate ſæculari,Deut.num.119. pſal.77.n.9. Cur in capite tonduntur,Num. 18.ſeq.ſit totus cœleſtis: nihil terreni habeat Gen num.148, Num.n.174. malè vivens ſubjectus iræ Dei,Reg n,78.Deturpat Dei Eccleſiam,Job.n. 64.ſæpe Clerici ſuperantur in bonitate à ſæcularibus, Iob num.165. Clerici contentioſi,quam Deo exoſi pſa.54.n 22. Boni lætificant Dei Eccleſiam, pſal.143.nu.18. ſeq. Ipſorum obligatio qualis, pſal.65. num.19. pſ 94 num.3.Exod num.109.Pſal.67.num 27 Ex ipſis dependet ſalus,vel ruina populorum, Iudith num.30

Clibanus panis eſt Vterus Mariæ Virginis, V.*Mariæ Vterus.*

Clibanus Inferni eſt mala conſcientia: ſic etiam damnati dicuntur clibanus, Pſal.20. num. 18. ſeq.

Cœlum.

Cœlum quid ſit;& quid chryſtallinum, Gen n.71. Pſal.103.n.8.Pſal.148.n.4

Cœlorum creatio, ipſorumque proprietates gloriam Dei,& potentiam manifeſtant, Gen.n.128. & 131.Iob n.741

Cœlorum proprietates exprimunt nobis ſtatum Mariæ Virginis,Angelorum,Apoſtolorum,Prælatorum,animarum,Sacerdotum,Prædicatorum, Gen.n.82.ad 88 Iob n.432.ſeq.& n.741. ſeq.764. ſeq.772.782.Pſal.8.n.21.ſeq Pſal.10. num.9. ſeq. ad 15.Pſal.18. n.3. ad 15. Pſal.88.n.5. pſal.103. n.9.pſal.10.n.9 ſeq pſal.8. n.20. pſal.88. num. 6. pſal.142.n.15

Cœleſtis gloriæ fœlicitas variè expenditur, Deut. n.266.ſeq.pſal.121.n.5.& 7. Pſal.83 num.3. Quinam excludantur ab ipſa,Eſther. num.23. ad 25. pſal.14 n.1. & 9

Cœleſtis dulcedo ſolùm datur mortificantibus carnem,Iudic.n 53. Iob nu.788. Solus Chriſtus aperuit portas Cœli,Eſdr.n.18.pſal.147. n.34

Cœlum myſticè eſt Eccleſia,pſal 10 num 15 Item fides catholica,Iob n. 530. Item Religioſus ſtatus Iob n.531 ſeq 765.& 783 pſal.51.n.12

Cœlorum ordo nobis inſinuat modum rectum vivendi,Iob n.775. & 785. maximéque Prælatus, Iob n 784

Cœlum ædificatur lapidibus vivis, Pſal.88. num.3. Portæ ſunt virtutes, pſal. 147. num. 3 & 4. pſal.117.n.11.Pſal.121. n.9. Ad Cœlum invitatur Anima,Pſ 121.n.5

Cœleſtium conſolationum æſtimatio qualis facienda, Pſal.72.n.35

Cœna qualis à Deo in Cœlo parata ſuis ſervis, Eſdr.n.58.ſeq.paralip.n.57

Cogitare.

Cogitare de Deo quàm bonum: De mundo quàm malum,Pſal.54.n.29.pſ.75. num.19. Iob nu 451. & 644.& 646. Exod.n.106. pſal.2.num.3.Pſ.100. num.10

Cogitationes malæ ſtant ad fores Animæ, ut mortem inferant, Gen. n 900. Abigendæ ut beſtiæ peſſimæ Gen.n.1337

Cogitatio rerum divinarum ſine affectu, & amore parum proficua,Pſ.75.n.4

Cognitio Dei penetrat ad omnia:ubi de præſentia divina,Pſal 138 n 9.& 15

Collis in ſcriptura ſignificat contemplativos, & pœnitentes Pſ.124.n.8 ſeq.

Columba,vel corvus neceſſariò eſt homo: Applicaturque Animabus juſtis,& injuſtis, Gen.n.1137. & 1139.& 1151. Pſal.54. num. 1. ſeq. Levit. num 17.& 46

Columbæ non Corui invitantur ad vulnera Chriſti ſalvatoris,Gen.n.1152

Columna nubis, & ignis, quæ duxit Iſraëlitas per deſertum ſignificabat Chriſtum,Exod n.186.ſeq. ad 191.Pſal.77. n.15. & 47. Item Euchariſtiam, Exod.n.188.ad 190.Item fidem catholicam, & doctrinam Chriſtianam, Exod. n 185. Item ſacerdotes,Exo.n.187.Item Apoſtolos & Sanctos, Exod n.187.Pſal.74 n.7. Item Beatam Virginem Mariam,Pſal.77.n.47

Commotio & expeditio alia eſt in bonum, alia in malum, Reg

Communionis Sacramentalis dignè factæ effectus; item & malè factæ expenduntur,Reg n.341. 45 & 456.Gen.n.921.Pſal.68.n.33. Vide *Euchariſtia ſumptio.*

Communitas in religionibus quàm proficua, Reg. num.99

Compaſſio proximi in miſeria conſtituti quam Deo & Angelis chara, & quàm utilis, Iud.n.51.Reg. n.218.Iob n.632.ad 635.Exod.n.190. Iob. n.121. ad 634.qualiter exercenda, Reg. num.270. Iob. n.54.Pſal.118.n.102

Compaſſionem,& adjutorium miſeris negans addit vulnera vulneribus.Pſal.68.n.37

Compaſſionem de ſuis pœnis toleratis exigit à nobis Chriſtus,Iob n 634

Complementum vitæ ſpiritualis quodnam ſit, Pſal.118.n.182 ad 184

Completorium:cur cantatur in ipſo Pſalmus, Qui habitat,Pſal.90.n.25

Compunctio cordis,quàm Deo chara,Lev. n.17. A Deo petenda inſtanter,Reg.n.404.Ge.n.1611.Eſt holocauſtum digniſſimum,quo illuminatur anima,Tobiæ,n.87.pſ.5 n.9.Sanctificat animam,erigit Spiritum in Deum,oriturquè à timore,& ſpe, Pſal.10.n.19.Deut.n.165.Pſal.41.10

Concentus,& armonia cœleſtis eſt vita religioſorum,Iob n.783.Item confeſſio integra peccatorum,Pſal.41 n.11.Pſal.90. n.1. Item regimen juſtum Prælatorum cum ſubjectione ſubditorum, Iob n.784 Item eſt diſtributio gratiarum cœleſtium,Iob n.705

Concordia; V.Charitas.V.Vnio Vnitas.

Concordia fraterna eſt fundamentum totius ædificij ſpiritualis vitæ,Ge.n.168 intra perfectio Chriſtianorũ,Gen n.1156.1145.& 1188.Iob n.511.Concordiæ effectus optimi:diſcordiæ, peſſimi: illâ enim res parvæ creſcunt, iſtâ maximæ dilabuntur, Gen.n.66.& 1145. & 1238.Pſ.21.n.45 Concordia

eſt

eſt omne bonum, & in ipſa ſola quieſcit Deus, Gen.n.533.& 1034.& 1127. Pſal.10. n.20. Iob. n.513.& 769.ob ipſam præcipuè venit Verbum in carne,Pſal.101. n.25. Ipſam ſolam timet diabolus,Gen.1239.concordia malorum maledicta. Gen.1127.& 1452. In religioſis, & Deo dicatis quàm neceſſaria, Pſal. 150. n. 5. Concordia ſacræ ſcripturæ, & SS. Patrum in rebus fidei quanta,Iob.n.781

Concupiſcentia.

Concupiſcentia radix omnium malorum, Exod. n.385.Deut.n.9.Eſt lepra inficiens animam,Levit.59.Eſt febris lethalis. Deut.nu.201. Auſert primogenituram Cœli,Exod. nu. 151. Eſt ignis omnia conſumens,Iob.n 385. & 650. Eſt cauſa ſeditionum populariũ,Exod.n 241.Ipſius motus Deus permittit ad exercitium virtutis,Iudic. n.14.& 16. ſeq.

Confeſſio.

Confeſſio alia eſt fidei, laudiſque Divinæ: alia peccatorum,quàm Deo utraque chara,& quales effectus pariat in anima,Deut.n.310.Pſal.74.n.3. Pſal.75.num.19. Pſal.91.num. 2. Pſal.135.num.1. Pſal.107.num.3. pſal.110. num.2.ad 6. Pſalm.7. num.18

De confeſſione fidei, laudiſque Divinæ:Vid. Paral. n.7.Pſal.99.n.2.Pſal.104.n.3.

Confeſſio peccatorum à Deo inſtituta,& præcepta,Gen.n.684.& 704.Iob.n.173. Pſal.46. num.3. Præfigurata in veteri Teſtamento, Levit. nu.47. & 62.

Confeſſionis perfectæ conditiones expenduntur, Eſdr.n.20.pſal.31.n.13 ad 15. Pſal.36. n.13. ſeq. pſal.88 n.7.Pſal.158.n.22. Iob. nu.232. Pſal.67. n.37 Pſal.38.n.15

Confeſſionis ſacramentalis effectus mirabiles exarantur:Invocat enim Deum ad veniam peccatorum,Gen.n.930. pſal.14. n.32. liberat ab omni malo,Gen.n.114 Iudic. n.3. Confundit diabolum,Iudith n.47.Illuminat mentem, & excitat ad ſpem in Deum,Deut.n.123. & 163. Pſal.36. n.14.Reficit animam.Reg. n. 566. Exonerat navem animæ à graviſſimo pondere, Iob. nu.222. fortem facit in tribulationibus & contra tentationes,& peccata.pſal.24.n.32 Pſal.27. nu.12. Pſal.41.16. Introducit animam ad fontes aquarum viventium.Pſal.80. n.8.eſt porta, & clavis cœlum aperiens,& claudens infernum,pſal.99. n.6.alij effectus mirabiles, Pſal.36. num.13 ſeq. Pſal.88.n.7.Pſal 94.n.6.Pſal.95.no.4. Pſal.113. n.4. Pſal.6. n.7. pſal.74. num. 2. frequentanda, Eſdr.n.32

Non integra, & ſine fide, & ſpe, & propoſito emendationis eſt maledicta. & facta etiam cum excuſatione vitioſa,Gen.n.697.Ioſue.n.46.Reg. n.132.& 138. Gen.n.663.& 701. Pſal.140. n.7. Gen.944.Pſal.36. n.15. Præexigit examen diligens.Pſal.118.n.139. Pſal 110.n.7. In voto ſufficit, dum non adſit copia confeſſarij. Pſal.31. n.13 ſeq.

Confeſſionis locus eſt Templum, in quo reſonat muſica auribus Dei,& ſonus epulantium,pſ.41. n.11.Pſal.99.n.5

Confeſſarius inſtruitur in omnibus; quæ ſpectant ad hoc miniſterium,Deut.n.155.& 173. & 168. Gen.n.695.& 704. Ioſue n.44.Iudith.n.36. Iob. n.531.444.& 597.Pſal.140.n.9

Confeſſio generalis in miſſa cur fiat Deo omnipotenti, & B.Virgini, Pſal. 88. num.41

Confeſſores ſancti ſunt luminaria Eccleſiæ, Gen. num. 149

Confidentiæ in Deum mirabiles effectus enarrantur,Gen n.1352.Exod. n.201. Reg. n. 184. Deut. n.199.Iudith.n.4.Pſal.10.n.2.Pſal. 24. n. 5. ſeq. Pſal.25.n 8.ſeq.Pſal.124.n 4.ſeq.Pſa.32.n.26.ſeq. Pſal.36.n.55.ſeq.Pſal.56.n.12Pſal.117. n.3. & 6. Pſal.7.n.2

Confidentia etiam in Maria Virgine habenda, Pſal.124.n.11

Confidere in ſeipſo, & in hominibus vaniſſimum; Iob n.191.& 194.& 199.Pſal.10.n.3.pſal.48.n.5. Pſal.117.n 6

Confirmationis ſacramenti effectus mirabiles, Reg.n.275.& 292

Conformitas ad Divinam voluntatem quàm Deo chara, & animæ proficua, Gen.n.975. & 1.48. 1527. & 1533. Deut. num. 319 Ioſue num.56. Reg.num 392. Iob. n.38. 200. & 477. Pſal. 18. num. 24. Pſal. 32. num. 1. pſalm. 93. num. 10. Pſal.102 n.22.Pſal.36.n.11 Pſal.72. n. 20. Deut, n.312

Confraternitas,& Congregatio.

Confraternitates, & Congregationes ſacræ à Chriſto ordinatæ ad cultum Divinum, & profectum hominum,Gen.n.1879. ſeq Deut. n.11. Pſal.49.n.9.Pſal.61.n.11. Pſal.105. n. 8. ſunt civitates munitæ Dei,Pſal.10. n.13. Pſal 86 n 4. ſunt lectus Dei & Eccleſiæ. Pſal.131. n.9.Paral. n.43.& paralip.n 41. Exigunt ordinem, Reg. n. 657. Præfiguratæ in veteri teſtamento, Reg. n.718. Adeſt aliquando in ipſis diſſenſio abſque culpa. Num. 168

Conjuges: Vide matrimonium.

Conjuges mutuò ſe diligant,&c. Gen. n.209. ſeq. & 369. 514. 558. 560. 571. 531. 340. 1271. & 1562

Conſanguinitas eſt impedimentum matrimonij præceptum à Deo,ſed ab Eccleſia poteſt magis, vel minùs dilatari, Gen. num. 551. ſeq. Levit. n.64

Conſcientia.

Conſcientia eſt facies animæ, liber, ſimulque teſtimonium irrefragabile boni,& mali, Gen.678. & 1837.Pſal.49.n.31.Mala eſt infernus, & clamat ad Deum contra nos. Gen. n.888. & 678. Reg.n 438.Pſ.20 n 19.Deut.n.211.& 215. ex Bona conſcientia ſola quies venit animæ, Gen. n.1146. Multa bona fert ſecum,Paral. n.21.Tobiæ n.120.eſt lectus Dei.Gen n.289.ſeq & 1128. Pſal.6.n.8.Pſal.111.n.3.& 4. Pſal.149. num.3.expurganda ſingulis diebus. Pſal. 6. num.9. Deut. n.265

Conſilium.

Conſilium in arduis ſumendum: ſtultumque eſt ſine conſilio operari, Gen. n.618. A Deo, non à Diabolo ſumendum in oratione, Tobiæ. num. 48

Conſiliorum Evangelicorum obſervantia ſuadetur, Gen.n.1247

Conſilium malorum contra Deum diſſipatur à Deo,Iob.n.108.& 291. pſal.32. num.20. Pſal.1. num.5

Conſolatio Divina, & mundana ſunt incompoſſibiles,Gen.n.862

Index Rerum,

Conſolationes à Deo dantur poſt tribulationes toleratas Deut.n.65.Reg n.249.ſeq. Gen.num.792. Pſal. .5.n 13 ſeq

Conſtantia,& perſeverantia in Dei ſervitio neceſſaria ad ſalutem.Iudic n.33.Iudith.n.42.

Conſtellationes myſticè in Eccleſia aſſigurantur, Iob.n.205

Conſuetudo in malo quàm noxia, Gen. 1044. & 1470.Num n.133 Ioſue,n.41. Eſt veluti altera natura,Reg.n.171

Conſummatio vitæ ſpiritualis qualis,Pſ.118.n.181. ſeq.

Contemplativa vita.

Contemplativa vita eſt Paradiſus animæ, Gen. n 393.1480.& 1565 Ruth.n.8. Reg. num.526. & 530.ſeq.Tobiæ.n.54.& 121.Iob.n.470. & 689. ſeq.& 738 Prærequirit pugnam, & diſſipationem carnalitatis, Gen. n 119. & 1730. Pſal.118. n.270.Elevat animam ad cœlum, & ad beatitudinem,Gen. 106.& 1531.Levit.num.42.ſeq.Iob. n 5 9.& 7 4.Pſ.17.n. 3 Pſ. 21.n.8. Pſ.123 nu.5. Iudith.n 52.Facit aſcendere de virtute in virtutem,Gen n.1130.Eſt dies ſine nocte,Gen.n.1381. Pſ.151.n 14 .Pſ 8 .n.21.Pulchram facit animam apud Deum,Iudith.n.73. Exod.n.576. Pſal.141. num. 1

Contemplationis ſtatus habet varios gradus, Exod.n.191.296.& 450.ad 452. Gen.num.1690. Deuter. num.314. Iob. num. 484. Pſalm. 132. num 1

Contemplationis fundamentum potiſſimum eſt ſeparatio ab omnibus terrenis, & confidentia firma in Deum,Exod.n 43.& 445.Iob. num.176. & 179.Pſal 10.n.2.Pſal. 7.n.41

Contemplationis conſolationes divinæ expenduntur,Gen.1512.& 1690.Deut.n.11. 321. 325. & 334. Iob n 680.& 789.Pſal 22. n.23. Pſal.91. n.14 Pſ.113.n. .Pſ 68.n.52. Pſ.72.n.32.Pſ.8 .n.2. Pſal.102.n. 4.Pſal.7. n 3 Pſal.118.n.156 Pſ. 38. n.15.ad 18

Contemplationis varij effectus mirabiles iterum expenduntur,Exod. n.351. & 348 Reddit animam ſtellis ornatam: Ipſam rapit extra ſe, Num.n.144 Pſal 8.n.20.Eſther.n.7 . ſemper ipſam pervehit in altum Iob.n.176.facit ex Iacob Iſraël.Pſal.13 n.21. Animæ ingerit timorem judiciorum Dei,Pſal.101.n.41.Iob. n. 6. Excæcat ſanctè, & ſimul illuminat, Reg.num. 487. Iob 761.Pſal 45.n .6.ſeq facit Animam mori & dormire dulciter,Reg.n.5 6. Iob. n. 00 & 655. & 679 Pſal.11 .n.8.Pſal 123.n.5. Pſal.67. n.29. Pſal. 4 n 10. Collocat in curru igneo Eliæ, & in ſcala Jacob.Reg.n.684 Gen n. 32. fert animam in conſpectu Dei,Eſther.n. 8.Iob. n.794. Ipſam recondit in ſepulchro beato Iob.n.71. & 125 Item in ſanctuario Dei,Pſal.72.n 21. ordinat omnia in Deum, Gen. n 1297. ædificat in anima templum divinæ miſericordiæ, Pſal.88. n.5. facit priùs guſtare, poſtea videre, Pſal. 33. n.16

Contemplativa, & activa ſe habent in perfectione tanquam excedens, & exceſſum, nec unquam ad invicem ſeparandæ ſunt,Gen.n.1682.& 1690. Num.n.167.Pſal.118.n.200.Pſal.103.n.39. Gen. n.1682

Contemplatio perfecta terminat ad Chriſtum crucifixum vulneratum, Exod. n. 568. Pſal.41. n.11.ſeq.Exigit exercitium præſentiæ Dei Pſ.24. n.29.Item pacem cordis. Pſal.75. n.5. Traditur modus hujus exercitij, Exod. num.351. Iud'c. num.36

Contemnens Deum contemnitur à creaturis,Gen. n.953

Contemptus mundi ſuadetur. Gen. n. 1308. Deut. n 185.Pſal.71.n.11

Contentiones quam indecentes Religioſis, Gen. n.1861.Pſal,34.n.22.V. *Diſcordia.*

Continentia quàm Deo chara, Exod.n.341. Pſ.30. n. 57

Contritio.

Contritio qualis virtus:quomodo introducatur in Anima: quàm Deo chara: & quales ipſius effectus,Pſal 53.n.7.Exod n.345. ſeq Levit. n.89. & 92. Pſal.55 n.9.Pſal.125.n.6 Pſal.50 num 40. Pſ 101.n. 0.Exod.n 394.Reg.n.475.Exod.n.10. Pſal 45.n.10.Pſa.17.n.21.Levit.n.42.Pſ.50 n.38. Pſal 73.n.10.Pſal.76.n.11.Pſal.104.n.21.Pſ.115. num.16

Converſatio.

Converſatio exemplaris quàm Deo chara, Exod. n.22.V.*Exemplum.*

Converſatio veteris hominis non intrat in cælum, Eſther.n.13

Converſio.

Converſio perfecta facit de Iudæo Hebræum, & qualis ſit Pſal.133 n.13 Reg.n.83 .Pſal.21. n.55. ſeq.Pſal 135.n 1 .Pſal. 03 .n 54. Pſal.34. n 11. Pſal.1 n. . Iob.n. 6 & 7 4.Pſal.112.n. .Pſal.6. n 17.Pſal. 4.n.4.Pſal. 8 n. 1. Trahit Deum ad animam, Pſal.84. n 6 famem cauſat ſpiritualem, in anima,Pſal. 8.n.10

Converte nos Deus ſalutaris noſter, cur in Completorio dicatur,Pſ.8 4 n.4. & 5

Convivia moderata ſunt licita,Gen.num.1849.Iob. n.14

Convivium quale Verbi in Incarnatione, Eſther, n.2 & 16.ſeq.

Convivia malorum vitanda,Reg n 355

Convivium beatorum in Cœlo expenditur, Iob n.13

Convivium ſpirituale Animæ fit per infuſionem donorum Spiritus Sancti,Iob.n.14

Cooperantes ad peccatum ſeverè punientur à Deo Gen.n.1272.V.*Scandalum.*

Coph, quid ſignificet,Pſal.118.n.161

Cor.

Cor hominis eſt cubile vel Dei,vel diaboli,Pſa.15. n.10. Ideo à corde puro,vel immundo dependet omne noſtrum bonum,vel malum: & Deus magis adſpicit ad cor,quàm ad alia opera externa, vel ſacrificia,Gen.n.871.& 1441 Exod.n.21.29. & 492.Reg.n. 04 & 110.Pſal.9.num.2.& 3.Gen. n.891 Pſal 32.n.17. eſt Altare, in quo offerendum eſt,Gen n.1165.& 1761.Reg.n.478. Pſ.137. n.9.Iob.n 667.Pſ.26.n.17

Cor unum,non diviſum exigit Deus à nobis, Gen. n.568.& 1765 Deut.n.94.& 97.Iob n.486 Paralip.n.5 Exod n 4.Reg.n.71.ſeq & 80 & 83.Paralip n 32.Pſ.11.n 5 Reg.n. 04. Pſal.77. num. 43. Pſal.118.n.152 Pſal.84.n.11 & 15

Cordis ager eſt excolendus, ut hortus Domini: expurgandus,& purus conſervandus,Gen.n 475. & 85 .Num n.60.Iudic.n.41. Ruth. n.1.Pſal. 9. n.31.Reg.n.82.Pſal 49.n.14. Pſal.100. num. 5. ad 8

Cor noſtrum ſolo Deo poteſt repleri, Pſal.55.n.11. Pſal.75.n.12.Iob n.138

Cor obediens eſt mortariolum, in quo conteritur propria voluntas, Num. n.14. Ex qualitate cordis lingua reſonat verba foris, Iob num. 163. pſal.35.n.8

Cor peccatoris plenum veneno, & mendacio, Deut num.288.pſal.11. num.5. Gen. num.1670. Pſal.35.num.9.& Pſal.100. nu.9.pſal.118. n.151. Amore Dei expurgandum, & contritione, Iob n.55 ..Num.n.13.Pſal.x1.n.27

Cornua peccatorum confringentur à Chriſto in judicio,Pſal.74.n.12

Corona pugnantibus à Deo parata in cœlo expenditur, Iob num.152.& 154. ſeq.& 198 Pſal.20. num.9

Corpus homini datum eſt Animæ ut miniſter ſit in ſpiritualibus operibus,Gen.n 513

Corporis miſeriæ poſt mortem expenduntur, Iob num.380.& 521. Pſal.29.n.15

Corpus noſtrum eſt tabernaculum Deo offerendum, Pſal.45.n.14

Corpus purum eſt Templum animæ, Pſal. 137. num.6. & 8. Glorificatum eſt luminare minus: Anima majus, Gen.num. 130. Corporis Chriſti vulnera ſunt portæ Cœli, Pſal.16. n.14

Corpora cœleſtia poſt diem judicij qualem mutationem ſubibunt pſ.101.n.31

Correctio ſpectat præcipue ad Prælatos, Gen 6,1. Exod.n.305

Correctio, & cuſtodia proximi obligat omnes, & quo ordine,Gen.num.923.31760.& 1458. Levit. num.71

Corruptio corporis deprimit ſuperbiam noſtram, pſal. 29. num.15. ſpiritualis ex peccato qualis, pſal 5x.num.x

Coruus emiſſus ex arca quid ſignificet,Gen. 1155. ad 1139

Creatio, Creatura.

Creatio in ſcriptura quid ſignificet,Gen. num.318, Exprimit Dei potentiam, Gen. num. 8. 1187. & 1214. pſal.103.num.15.Pſal.99. num.4. In juſtificatione peccatoris renovatur creatio, Gen. n.215.255.& 269

Creaturæ omnes continent veſtigium Creatoris: homo imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis, Gen. n.172.ſeq Pſal.142.n.8

Creaturarum multiplicitas exaltat ſapientiam Dei, Gen.n.449. omnes dependent à Deo,Gen.n.319. Pſal.518.n.174.Comparatæ ad Deum ſunt nihil, Gen.n.448. pſal.101.n.29

Creaturæ omnes in homine habent perfectionem ultimam præcipuè in Beatiſſima Virgine, Gen. n.217.& 257.ſeq.

Creaturæ de ſe ſunt bonæ,malis autem fiunt malæ, Gen n.551.ſeq & 263

Creaturæ ſunt ſcala ad cognitionem, & amorem. & laudem Creatoris, Gen. num.45.63.264.279. & 522. Deut. num. 232. & 141. Iob num.283. Pſal.91. num.5. & 7. Pſal. 99. num.4. Pſal. 145. num.6. Pſa.130. num. 5. Pſal. 148. num.7. Gen. num.1778

Creaturæ omnes pugnant pro Deo contra peccatorem; & ad auxilium Iuſtorum, Gen.n.1094. & 1103.& 1124.& num.261.& 274. Ioſue n.54. omnes ſunt Deo fideles, ipſumque benedicunt, excepto homine,Gen num.1779.Pſal.27. num.6. Omnes, cum ſint bonæ, ex peccato infectæ, Gen. num. 262. Benedictio Dei quales fructus creaturis conferat,'Gen.num.1767. ad 1769. Pro creaturis Deum relinquens quàm ſtultus, Gen. nu.1780. Quomodo poſſunt rectè diligi,Pſal.91. num.5. Omnes creatæ ſunt ad hominis utilitatem,Gen.n.111

Crux, Crucifixus.

Crux nobis magis neceſſaria, & proficua quàm luminaria Cœli,Gen.n.119

Crux lignum vitæ, Gen num.408.ſeq & 416. Crux, & Crucifixus aſilum, & refugium noſtrum, Gen .num.688. Crux continetur in hoc nomine Adam, Gen.

Crux Altare Chriſti,Gen.num.1161.Exod nu.496. & 516. gen. num.1160. Exod. num. 135. & 307. Scala ad Cœlum, Gen. num. 1625. ejus opprobrium abſtulit Chriſtus Deut. num 146. Crux ſignum ſalutis, Gen num.1115. Hoc ſigno munimur contra diabolum: Invitamur ad imitationem Crucifixi, & ut participemus in meritis Chriſti, Exod. num.138. ad 14. & 183. Pſal.4. num.16.Pſal.85. num.19. ſignum clementiæ divinæ in nos, Eſther num.73.Eſt lumen indicans vultum Dei,Pſal.4.num.16. Exod num.48. Cur diaconus hoc ſigno ſignat librum, frontem, & pectus,pſal.142.n 9

Crux dulcoravit omnes amaritudines hujus vitæ, & legis veteris,Exod.num.154.& 256 Eſt fundamentum Eccleſiæ,Exod.num.467. pſal.1.n.21. Eſt baculus,quo anima triumphat de inimicis, Reg num.175 ſeq.& 751.& num.579 Eſt palus, ad cujus aſpectum ſanantur noſtræ infirmitates, num.112. Per crucem extracti ſumus de abyſſo mortis,Reg num.734. Eſt Navis ducens ſecurè ad portum ſalutis,Iob num 217.pſal.106. nu.20. & 2x Eſt hamus, quo captus eſt diabolus Iob num.828.ſub crucis arbore reficitur anima,Gen. num.1398. Per crucem exaltatus eſt Chriſtus, Num.n.124. Et homo item exaltatus, Eſther. num.37. Sub cruce latet unctio Spiritus ſancti, pſal.93.num.13.ſeq. Crucis titulus, ejuſque myſteria panduntur, Pſal. 55. num.1. & 8. Pſal.95. num. 6. Expanſio manuum in formam crucis Deo chara in oratione Pſal.142. num.9. Crucifixi alij cum Chriſto, alij cum diabolo, pſal.21. num.7. Crucifigendus eſt mundus cum carne, Reg.num.398. Cubiculum ſecretum, in quo invitatur anima quodnam,Pſal.25.n.24

Cultus.

Cultus Dei quis ſit,& quomodo dictatur à lumine naturali, Gen. num.870. Tob. num.29. Cultus Dei benè,vel malè exercitus ſignum prædeſtinationis, vel reprobationis,Gen num. 1572. qualiter exercendus,Gen.num.1266. Exod. nu.417. & 499. Paralip. num.20. exterior ſine interiori parum proficuus, Reg.num.508. Gen. num.872. & 891. ad 896. Tantùm rectè exercetur in Hieruſalem paralip. num.35.Gen. num.885. ejus effectus mirabiles expenduntur, Gen. num.1256. & 1265.ſeq.Iudith.nu.10. cultum Dei deſerens incidit in omnia mala,Iudith n.10

Cupiditas quale malum: ejus peſſimi effectus expenduntur,Pſ.57.n.1x.Gen.n.1281. Exod. n.128. Tob.n 8.Pſal.75 n.13

Curia cœleſtis à nobis in terra degentibus viſitanda,Pſal.83.n.x

Curioſitas quale malum, ejus peſſimi effectus expenduntur, Gen.n.595.& 625. ſeq. & 1743. Reg. num.547

Currus Dei, & diaboli qualiter differant. Pſal. 19. n 11.& 20

Currus igneus Eliæ ſignificabat Chriſtum. Reg. n.681.& 690.Item vitam contemplativam. Reg. n.684.Item quadrigam virtutum cardinalium, Reg. n 687. Item Sanctum Franciſcum, Reg. n. 683 quilibet poteſt aſcendere in cœlum in curru Eliæ, Pſalm.19. num.11. Reg. num.686. & 688

Curſus bonorum de virtute in virtutem expeditur Reg.n.411.ſeq Pſ.28 n.25

Cuſtodia incauta ſenſuum, maximè oculorum quale malum, Iob.n.31. V.*Curioſitas*.Rectè exercita quàm utilis, Iob.n.643.ſeq.

Cuſtodia Dei,& Angelorum in nos qualis, pſ.120. n.9. Vide *Angelorum cuſtodia*.

D

Dæmon : Vide diabolus.

DAleth quid ſignificat Pſal.118.n.32

Damnatio : Damnatus : V *Infernus*.

Damnandorum quatuor genera, Gen n.1490.Vid. *Infernus* : Vid. *Æternitas*.

Damnati ob actum finitum cur puniantur pœnâ æternâ, Deut.n 173.Pſal.48.n.9

Damnatorum pœnæ in inferno variæ expenduntur, Pſal.28.n.18.Iudith.n 72. Pſal.48. num.20. & 26. Deut. num. 172. Pſal. 52. n.7 pſal. 57. n 13.Pſal.73.n.19.pſal.84 n.20. Pſal 108. nu.7. Reg n 259

Damnationis ſententiam peccator contra ſe fert. Pſal 25.n 20 ſeq.

Damnationis periculi conſideratio revocat à peccato, Iob n.254

Damnati nunquam ceſſant ab odio Dei. pſal.73. n.19

Damnificans proximum quàm Deo exoſus, Reg. n.456

David egregius Pſaltes dicitur, Præfat. in Pſ.Reg. n.415

David à Deo miſſus ad exemplum noſtrum, Reg. n.140.& 312. per ipſum locutus eſt Spiritus Sanctus. Reg. n. 150. ob effuſionem ſanguinis excluſus ab ædificatione templi, Reg.n.315.Paral.n.25

Debita noſtra ad Deum,& proximum expenduntur, Pſal 71.n.7

Dechacordus quid, Pſal.91.n.2. ad 4

Decalogi præcepta conſociata legi naturæ, Exod. n.355

Decimarum ſolutio unde orta. Gen.n.1304. Exod. n.414

Decimam temporum Deo debemus, Exod. n.415

Declinare à caſu recto in obliquos proprium eſt iniquorum iudicum, Pſal.13.n.12. ad 15. pſ.118. n.41.Reg.n.186

Declinant alij à bono ad malum, alij à malo ad bonum, Pſal.13 n.11

Decurio quis in Eccleſia, Exod.n 309

Defraudatio ſtatutorum,& legum quàm Deo exoſa, Levit. n.71

Defunctorum corpora cur non ſine lumine relinquuntur, Pſal.83. num. 23. Ipſorum ſuffragia quàm Deo chara. Ruth.n.5. & 6

Delectationum carnalium peſſimi effectus, Gen. n 1206.pſal.118.n.158

Deſertum locus Orationis. Pſal.62.n.7

Deſiderium eſt vox animæ,& clamor : quàm utile, & Deo gratum, Iob n.635. Pſal.9. num.39. ſeq Pſal.118.n.38. ſeq. Pſal 20. num 7.pſal. 41. n.6.ſeq Pſal.80 n.7. Gen. num.1380. pſal.126. num.9

Deſperatio quale malum,& unde oriatur, Gen.940 ad 945.Reg.n.285

Deſponſatio Chriſti, & Eccleſiæ, & animarum ſanctarum expenditur, Pſal 44.n.1. & 29.& 31. ſeq.& 40. ad 45. Deut. num. 144. Geneſ.573. Reg. 434

Detractio, Detractor.

Detractio qualis peſtis,& malum, quàm Deo exoſa,& pernicioſa, Levit.n.69. Num. n.81. Eſther. n.79 Iob.n.42.& 151.Pſal 9 n 37 Pſal.49. n.27. ſeq. Pſal. 118 num. 43. Pſal. 61. num.5. & 9. Pſal. 105. num. 7. Fuit origo tentationis Evæ, Gen.n.599

Detractor ſerpens Inferni, Gen. num.5-8. Corvus diaboli, Gen.n.1139 antonomaſticè in ſcriptura dicitur peccator : vel impius, Pſal.10. n 6. eſt lingua diaboli, Gen.n.177.ſeq.Pſal. 3 n 57. eſt flagellum, quo flagellat diabolus juſtos, Iob. n.113.eſt rana Ægypti, & ſpiritus Dæmonum: Exod. n 103 ejus os eſt ſepulchrum fœtidum, Pſal.5.n.25.Os plenum veneno diaboli, Pſal.9. n.31 ſunt detractores dentes diaboli, Pſal. 23. n.ſeq ſunt prædicatores diaboli, Reg num.164. Pſal.10. n.6. Pſal.139. n 5. Scindunt Eccleſiam Dei, Pſal.56.num.11. Detractorum lingua inepta ad laudes Dei, Pſalm.49.num.26. Detractores privant proximum Divina benedictione- Gen.n.171. Detractio peccatum proprium diaboli Pſ.118 n.47. Detractionis remedium quale Pſ.37.n.31

Devotio.

Devotio ad Deum qualis virtus, quàm neceſſaria, & qui gradus ipſius, Iob.n 193. ſeq. Pſalm.96. n.8.Pſal. 37.n.32. Pſal.17.n.11. Pſal.26. num 7. Pſal.30.n 14 ſeq. affert cordi lætitiam, Exod. n.105. Iob. n.671. mores externos componit, Tobiæ, n. 27. fovetur mundatione affectuum, Iob.n.584. maximè humilitate, Levit. n.105. Magis excitatur in Eccleſia quàm alibi, Reg. n.497

Deus.

I. Dei nomen : eſſe : Unitas,& Trinitas. II Dei ſapientia,& Cognitio. III. Dei potentia,& operatio. IV. Dei bonitas, voluntas, & Amor. V. Dei providentia. VI Dei miſericordia. VII. Dei beneficentia, liberalitas, & operationes in Creaturam, & in benefaciendo æqualitas, VIII. Deus puniens IX Dei cultus, obſequium, & in ipſum amor, & timor, X. Dei varia.

I. *Dei eſſe, Nomen, Unitas, Veritas, Trinitas, & attributa.*

Dei nomen quale,& multiplex, Exod.n.54. & 58. & 98 Pſal.8.n.2.ad 4. Levit. n 47. & 50. Iudic. n.70 Pſal 118. n.101

Dei eſſe abſolutum eſt primum objectum de Deo. Exod.num.55. ſeq.Pſal.101 num.29. Pſalm.31. num.21

Deum non eſſe dicere ſtultorum eſt, Pſalm. 53. num.5

Dei primitas ſine principio, Pſal. 65. num.5. Eſt prima,

prima,& ſumma veritas,Exod. n.57. Pſ.30.n.1.5. & 6.Eſt Deus principium & finis omniumrerum, Gen. 178. Independens eſt, & ab ipſo omnia dependent,Pſal.118.n. 74. Ipſius varia attributa expenduntur ex ipſius operibus mirabilibus, Pſal.137.num.10 Exod num 588. Pſal 103 nu.4. Pſal.146.n 11 ad 16

Ejus incomprehenſibilitas,Gen nu.1758.Iob n.168. Pſal.65.n 7.Pſal.138.n.8

Ejus iudicia & diſpoſitiones incomprehenſibiles, Iob n 698.& 771.& 780

Ejus immenſitas , Pſal.138.num.9 Iob num.567. ſeq.

Ejus locus pax, Pſal.75. nu 6. Item viget ejus virtus, Paralip num.67.Item ſunt Monaſteria locus Dei, Paralip.n.43

Ejus omnipotentia , Exod. num. 245.155.& 228. Pſal.32. num 16. ſolus eſt independens & ſtabilis,Geo.n 319.Iob. num 88. ſolus Dominus Paradiſi , Gen num. 374. Ipſe ſolus Dominus abſolutus, & continens omnes virtutes creaturarum,Pſal.134.num.4.ſeq. Exod.n.67.73.133.158. & 225. Pſal.7.n 5. Pſal.23 num 2. Pſal.4 .n 9. & 13 Pſal.82.n. 3 Deuter. n. 241. Iudith.o.80. Eſter. num.18 Iob n 703

Divinitatis manifeſtatio quærenda à nobis , Pſ.79. num.6.& 10

Dei dominium, & diaboli qualiter differant,Pſ.18. num 36

Deus continet in ſe omne bonum, eſtque perfecta merces operum noſtrorum,Gen.n.13 6.& 1318. Exod.n.557.ſeq 560.ſeq Reg.n.415. Iob n.798, Pſal.84.n 15. Bonorum noſtrorum non indiget, Pſal 55. num.4. ad 6. Sine Deo eſſe, eſt eſſe ſine vita,ſanctitate,& pace, Pſal 31.n.5.Deus Rex & caput omnium bonorum , diabolus malorum, Gen n.152.Pſal 28.n 28

Dei gloria manifeſtatur per patrationem miraculorum Gen. nu.1516. Exod. num.64.& 137. Iob num 518

Dei digitus quis,Exod.n.109. & 528. Ejus auctoritas in præcipiendo qualis , Exod. num. 552. ſeq.

Deus ſolus veritas, & verax:omnis homo mendax. Num.n 158 Via veritas . & vita . Deut. nu.128. Ipſius unitas cognita elucet ſuper omnia creata, Deuter.num.12

Deus unus eſt,& plures Deos eſſe impoſſibile eſt, Deut.n.48

Divinarum perſonarum æqualitas,generatio , aliaque attributa expenduntur?Exod.n 396. Pſal.77. n 3.Pſal.101.& 109.n 7.Pſal.131. num.17. Quia Trinus adorandus eſt fide , ſpe , & charitate, Pſal.9 . num.2. ſunt Civitates reſugij , Deuter. num.32. Ab ipſo totum eſt quod ſumus , Iob num. 239. ſolus Deus conſervat in eſſe res , Iob num 435

Dei majeſtas primo loco in oratione recognoſcatur,Deuter n 95 & 98. Pſal.8. n.1 ad 4. Pſal.158. n 95.Pſal 1 6.n.15

Deus Cœlorum cur appelletur , Deuter. num.96. Pſal 9 num.6

De Deo piiſſimè,altiſſimè , & ſanctiſſimè ſentiendum,Deuter.n.244. Sine Deo nulla eſt ſcientia, Reg n.15

Dei adoratio ante omnia exigitur à nobis in oratione,Pſal.5 n.31

II. *Dei ſapientia,& Cognitio.*

Dei cognoſcere quid ſit,Gen.n.1536.& 1544

Deus ſapientiſſimè , & ordinatiſſimè proceſſit in creatione rerum , Gen. num. 161. & 172. Iob num.5 8

Creavit mundum per filium, Pſal.103.nu 41. Gen. num 1.& 3.& deinceps.

Ipſe eſt lux ſumma nos illuminans. & ſecuros nos reddens,Pſal.26.num 4 ſua myſteria per Chriſtum oſtendit , Pſal. 28. num. 16. Pſal. 89. num.18

Deus præhabito conſilio formavit hominem , ut ejus nobilitatem oſtenderet , Gen num. 172. ad 177. & 185. In ipſius formatione videtur totus occupatus,ut ipſum magnificet,Gen.n.186. & 37. Iob n 106.& 86

Omnia ordinavit ad ipſius hominis utilitatem, Gen.n 163.& 169

Deus ſolus cognoſcit perfectè creaturarum eſſe,& perfectionem,Gen n.250

Quia nihil ei eſt occultum ; Ideò humiliter coram eo procidamus,Pſal 118 n.5 ſeq.

Ipſius ſapientia qualis in conjunctione viri , & mulieris,Gen n.530

Deus ſolus ſcrutator cordium,& meritorum, Paralip.num.45 Iob n.732.& 741.Pſal.7. n.12. Levit. num.120

A parvis ad grandia nobiſcum procedit , Gen. n.1331.& 161.& 172

Ejus cognitio à nobis non poteſt haberi:Ideò per negationem procedimus,Exod num.115.Proponit parva in principio credenda ; ut ad altiora nos evehat,Exod.n.49

Ejus verba illuminant animam , Exod. num. 147. Revelat ſua ſecreta in intimo cordis , Num. nu.107 Contra Dei ſapientiam non eſt ſapientia, vel conſilium humanum, Pſal.32. n.20. Calat in ſe opera noſtra manifeſtanda poſtea in judicio, Iob n.331.Deus aperit nobis per prædicatores in hac vita ſua arcana,Iob num 5 8.& Pſal.93. num.1.Ejus cognitio noſtra eſt parva ſtilla, Iob n.17 . Quæ habetur per creaturas , Iob n.362. Quam,& ſuperbis ſubtrahit,Pſal 7 num 8.Deum intelligere , & ſimul requirere paucorum eſt, Pſal.13.num.10 Deus vult à nobis agnoſci dulcis,& rectus, Pſal. 14. num.18. Nos multipliciter edocet maximè per ſactas imagines, Pſal.70. num.13. Ipſius cognitio ſine amore parum prodeſt, Pſal.75. num.4. Cum cultu,& amore facit beatum, Pſal.93.n.6.Pſal 98 n.8. Pſal 103.nu 13. Ejus videre eſt ſe manifeſtare , Gen nu.56 Ejus notitia amicorum ſuorum dicitur approximationis, Exod.n.552. Sua ſapientia aſſiſtit miniſtris Eccleſiæ à ſe vocatis,Exod n.326

III. *Dei potentia,virtus & operatio.*

Dei omnipotentia multipliciter expenditur,Exod. num.245.& 155. & 50. Pſal.31. num. 16 Exod. num 227

Solus ſeipſo creavit omnia, Gen n.110.& 312. Dei dicere eſt facere , & ipſius vocis efficacia qualis,ubi de benedictione Dei,Gen.n.103.Pſal.135. num 1.ad 9. Gen. num. 168. 580. 1209. 1255. & 1257 ſeq. Pſal. 132. num.18. Pſal. 13 . num.5. Pſal.15.num. 0.Pſal 147 n.7 Elucet maximè in conjunctione animæ cum terra corporis , Gen. num 343 ad 350. in ſuis operibus vult manifeſtationem ſuæ potentiæ,Gen.n. 116. Magnificat ſuos ſervos , Pſal. 125. num.4. Comprimit potentiam diaboli ne aliquid in nobis poſſit. Ex. n.258 & 2 0. Ipſius potentiæ meditatio excitat ad obedientiam, Deuter, nu.103, ipſius manum

impoſſibile eſt effugere, Iob. num.138. & 421. Ejus potentia maximè elucet in conſiſtentia aquarum in Oceano, Iob. n.756. Totus eſt in ditando hominem, diabolus in depauperando, Iob. n. 18. Ejus potentia manifeſtatur in dejectione Dæmonum, Iob. n. 808

IV. *Dei Bonitas, Voluntas, & Amor in nos, & odium ad peccatum.*

Deus ſolus bonus eſt, Iob. n.517. Ejus bonitas exprimitur per puritatem ſtellarum, Iob num.518. Ejus bonitas maxime elucet in creatione: miſericordia in redemptione, Pſalm. 135. n. 2. Eſt enim principium & finis omnium rerum, Gen. n. 178. Accumulat beneficia beneficiis, Gen. n.239. Ab ipſo ſolo eſt ſolum bonum, & non malum, Gen n.248. ſeq. Res fecit bonas; ſed eas infecit peccatum. Gen. n. 262. Divina beneficia, & dona ordinata ad utilitatem noſtram, Gen. n.198, ſeq. & 412. & 538 Deut. n. 191. Pſal. 48. n. 23. Fecit hominem de limo terræ, ut haberet in quo magis cumularet beneficiis: Unde in ejus productione patefit magis ejus bonitas, Gen. n. 129 & 318 ad 351

Dei varia beneficia in nos expenduntur, Ge. n. 410. Ejus delitiæ ſunt eſſe cum homine, Gen. n. 312. Deus Zeloripus animarum ſponſus: Gen. n. 560. A principio cæpit anhelare clamans: Adam ubi es? ad ſalutem hominis, Gen. num 670. ſeq. & 6 & 617. & 704. Nunquam Peccatorem deſerit, Gen. 6 6 ſed exigit noſtram confeſſionem, & pœnitentiam, gen. n. 9 & 707. & 779. & 919. Deuter. n. 15 Ipſe ſolus eſt noſtra ſalus Pſal. 59. num. 7. ſalutem omnium quærit, & vult. Pſ 144. n. 19. Deum plus cruciat malum noſtrum quàm nos Gen. n. 819 Requieſcit in caſtis, & puris, Gen. n. 1107 1149. & 106 Pſal. 131. n. 10 & 11. Eſther, n 4 Pſal. 6. n. 8 Pſal 88. n. 16. Pſ. 92. n 9. Pſal. 101. n. 2. ſeq. Exod n 514. & 582. ſeq. Paralip. n. 4. ſeq. Eſther, n. 4. Ad patiendum pro nobis in principio mundi ſe diſpoſuit, Gen. n. 1014. Dei amor in hominem, & odium in peccatum expenditur, gen. n. 1016. & 1113. Ipſius voluntati omnia ſunt ſubjecta, & obtemperant, pſal. 65. n. 6. Pſal 113. num 14. Pſal 118. n 126. In ſe pœnitentiam conſecravit; ut nos ad ipſam excitaret, gen. n. 1027 Plus æſtimat unum Iuſtum, quàm omnes impios ſimul, gen. num. 1035. Dextera benedicit electos, ſiniſtra præſcitos, gen. n. 1169. Deuter. num. 303, Pſal 12 n. 6. Iob. n 306 Pſal. 65. n. 17. Pſal. 72. n. 31 Aliquando ſe occultat; ut ardentius quæratur, gen n 1182. ſeminat pacem inter ſuos: diabolus diſcordiam, Gen. n 212. Totus deſiderabilis, Pſal. 72. num. 36. Nihil adimit quin abundantius reſtituat, Gen n. 1251. & 1176 Ejus bonitas maximè elucet in hoc, quod diſpoſuit Mariam noſtram advocatam. Pſal. 135 num. 15. Deus quàm fidelis in promiſſis, ut nos ad fiduciam excitaret, pſal 129 num. 4. Pſalm 131. num. 10 Memoriale ſuæ bonitatis ſunt Sacramenta, & Nomen Ieſu poſita in Eccleſia, Pſal 134. num. 12. ſeq Pſal. 92. num. 10. Iob. num. 4 3

Deus quia bonus deſiderat ſuper omnia cor noſtrum, & dirigit nos in via ſalutis. Gen. n 1441. Deuter n. 64. & 9. Reg n. 599. & 713. Iob. n 494. & 573. & 178 Pſal. 5. num. 11. Pſalm. 15. num. 71. & 155. Deus trahit nos ad ſe per tribulationes, veluti per magnetem, & vincula, gen n. 597. Eſther, num. 33. Tob. num. 22. Pſal 13 num. 19. Pſal. 70. num. 6. Voluntate timentium ſe facit, Ioſue num 54. & 56 Dei beneficia in nos frequenter recolenda, Deut. num 74. & 84. Tobiæ num. 35. Eſdræ, num 5. 1ſa m 8. num. 25. Pſal. 9. num. 2. Pſal. 85. num. 5. Pſalm. 96. n. 10. Pſal. 101. num. 4. ſeq. Pſal. 104. n. 7. Pſal. 105. n 6 ſeq

Sua gratia elevat animam, Iudith, num. 53. Rogat peccatorem ut convertatur, Iob. num. 417. Ejus bonitas erigit nos in ſpem, & fiduciam Pſal. 9. num. 14 Ejus ſtudia ſunt ordinata ad ſalutem noſtram, Pſal. 9. n. 15

Dei bonitas oſtenditur in hoc, quod ducit, docet, defendit nos in via ſalutis, & maxime proficientes in via perfectionis. Pſal 118. num 70. 71. & 135. Deum diligentes ſpecialiter protegit. pſal. 144. n. 13. Voluntatem timentium facit, pſal. 144. n. 22. ſpecialiter diligit membra ſuæ familiæ; & odit quæ ſunt de familia diaboli, Pſal. 145 n. 11

Dei bonitas, & humana malitia certans ad invicem, Pſal 108. n. 5

Facit creaturas bonas ad utilitatem hominis; ut ejus bonitas ſola ametur, Gen. n. 251. ſeq. Ipſius requies eſt requies noſtra. Gen n. 286. ſeq 290. 295 & 357. & 286. maximè elucet in condonatione offenſæ, Paralip. n. 99 & in vocando & rogando peccatores, Iob 416. ſeq Ejus bonitas eſt medicina omnis languoris Pſal. 118. n. 525 Ipſius dulcedo reſervatur amantibus, Pſal. 30. n. 25. ad 29. Videtur Deus aliquando recedere à ſuis ſanctis; ut ipſos magis probet, pſal 21. num. 13. Dei bonitas qualis in præparatione gloriæ, Pſal. 147. n. 1. Ligat ſuos vinculis aureis: diabolus ferreis, Pſal. 9. n. 6

Ejus odium in peccatum quale, Gen. num. 708. 834 & 930 1082. & 1515. Reg. num. 372. Pſalm. 72 n 38

V. *Dei Providentia.*

Dei Providentia quam mirabilis etiam circa minima, Gen n. 70. 197. 833 & 1833. Exod. numer. 18. & 161. Num. n. 49. Deut. num. 59. 217. & 301. Iob. num. 577. & 786. Pſal. 13. numer 6. Regit inferiora per ſuperiora, gen n. 1 4. Præcipuè per Angelos Exod. num 10. Quàm mirabilis providentia, & amor in hominem, Gen. num. 172. ſeq & 479. Non fato, ſed providentia gubernat omnia, Gen. n. 1540 Quàm mirabilis in ſtabilitate terræ, Pſal. 103 num. 19 Dei providentia à nobis frequenter conſideranda, Gen n. 1 120. & 1121. Reg. num. 570. & 721. ordinatiſſime proceſſit in creatione ab imperfectis ad perfecta, Gen. num. 162. & 172. Beſtias noxias produxit ad exercitium virtutis, cæteras ad noſtrum levamen, Geneſ. num. 562. & 169. Subjicit omnia ſub homine ut in ipſum ſolum tenderet, Geneſ. numer 135 ad 233. Cur dedit præceptum primis Parentibus circa conjunctionem ipſorum Gen. num. 141. ſeq. Non deficit in neceſſariis, Gen. num 323. & 1412. Alios tractat ſuaviter, alios aſperè, & cur, Gen 1877. Ex malis noſtris elicit bona, gen. n. 988 & 110. Ab ipſo ſecundum ſuam providentiam dantur, vel auferuntur bona temporalia homini, Iob n. 42. Permittit ſuos torqueri à diabolo ad ipſorum profectum, Iob. num. 14 Ideo vult ſuos tranſire per varias tribulationes, Iob. num. 5.

num.3. & 488. Pſal.25. n. 4. ad 7. Deo ſerviunt boni & mali, ſed diverſo affectu & effectu, Pſal.35. n.1. Præſto eſt omnibus ſuis auxiliis, Pſal. 33. n. 38. Ejus viæ ſunt multæ quibus nos dirigit, Pſal. 36. n.30. Aliis porrigit Calicem plenum vino bono: aliis plenum mixto: aliis fæce, Pſal. 74. n.10. & Gen. n. 1877. Obtruncat vitam malis; ne plus peccent, Pſal.89. num.9. Deus non ſinit ſuos tentari ſupra vires, Pſ. 106. n.26. De fonte centroque tribulationis eruit conſolationes, Pſal. 107. n.9. ſanat ſuos lingua Prædicatoris: diabolus vulnerat lingua ſerpentum, & detractorum, Pſal.139. num.5. Dei liber continet omnes prædeſtinatos, Pſalm. 146. num.11

Dei Providentia omnia ordinatiſſimè diſpoſuit in numero, pondere, & menſura, Pſal. 145. num 9. Non deſerit, niſi deſeratur, Gen.n.945

V I. *Dei miſericordia.*

Deus contemperat iram ſuam cum miſericordia, Gen n.169. & 741. & 1444. Ejus miſericordia elucet dum in hac vita punit peccata, Gen. n.1004. Exod.num 196. Excitatur miſericordia ejus ex fragilitate hominis, Gen.n.1005. & 1164. Pſal.102.num.18. Cum parcit adeſt, cum punit abeſt, Gen. n. 1574. Dei miſericordia maximè exercetur in miſericordes erga proximum, Pſal.119.n.3. Reg. n.573. Dei miſericordia nos excitare debet ad ipſum laudandum, Pſal, 135. n.1. Quia ipſa eſt quæ facit conſiſtere, & conſervare omnia, Pſal. 135. num 1. Placatur per pœnitentiam, & obſervantiam mandatorum, Gen. n.1430. Movet omnem lapidem; ut peccator reſipiſcat à peccato, Exod.n.263. Pronior eſt ad miſerendum quam ad puniendum. Exod. n.362. Deut.n. 192. Maximè elucet Dei miſericordia in collatione poteſtatis ſacerdotalis indifferenter, etiam perverſis: item in hoc, quod manet perpetuò nobiſcum in Eccleſia, Reg. n.568. & 570. Item in reſſuſcitatione peccatoris à culpa, & in remiſſione peccatorum, Eſdr. n.33. Pſal.79.n.8. Pſal.85 n.16. Item in liberatione animarum Purgatorij. Pſal.85. n.11 Item in cuſtodia noſtri commiſſa Angelis, Pſal.90.n.16. ad 18. Pſal.98 n.3. Pſal.110. n. 9. Miſericordiæ theſauros aperit in ſuos dilectos, & ſibi confidentes, Paralip.n.111. Tobiæ n.22. Item in nubentes in timore Dei. Tobiæ, n.73. & 77. Item, & ſpeciali modo in pauperes, Pſal.10. num. 18. Pſal.74. n.34. & 36. Miſericordia Dei multiplex in homines expenditur, Pſal.6.n.6 Pſal.10. n.4. Pſal.68.n.16 Pſal.113.n 15. Pſal.118 num 118. & 282. Pſal.144.n 4. ad 6. Aſpicit Iuſtos oculo dextro, impios ſiniſtro, Pſal.10.n.16 Ejus miſericordia & veritas elucet in omni opere ſuo. Pſal.24.n 20. Pſal.61.n.19. Pſal. 118. n.250. ſeq. & 281. Pſal.41.n.10. Pſal.88. n.12

Dei miſericordia neceſſaria ad gratiam, & ſalutem obtinendam, Pſal.24.n 23. Pſ. 35.n. 18. Pſ.34. n.21. Dei oculi attrahuntur humilitate, & paupertate Spiritus, Pſalm. 24. numer. 30. & 36.

Dei miſericordia exhibetur in medio templi ſui, Pſal.47. n. 13. Quomodo ædificatur in Cælis, Pſal. 88. n. 3. Multiplici miſeriæ noſtræ oppoſuit multiplicem miſericordiam, Pſal.88. n.34. Pſal.102.n.6. & 14

Dei miſericordia conſervans omnibus eſt communis: ſalvans eſt tantum Iuſtorum, Pſal.102.n.28. Pſal.139.n.8. Elucet maximè in ſolvendo nos à vinculis peccatorum, & Dæmonis, Pſal.115.n.16

V I I. *Dei Beneficentia, liberalitas, & Patientia.*

Deus ſe oſtendit totum occupatum in benefaciendo homini, Gen.n.186. & 179 Iob. n.106. & 186. Quanti faciat hominem, Gen. num.223. & 539. Deus ſolus eſt animæ quies, & ſatiare poteſt ejus appetitum. Gen.n.193.195. & 1144. Pſal 77. n.12. Deus in homine ſeminat bonum ſemen: diabolus zizania, Gen.n.202. ſolo verbo hominem creavit; ſed morte recreavit, Gen. n.364. Pſal. 135. n. 2. Deus noſter medicus vulnerans & ſanans, Gen.n.669 & 1866. Deut. n. 300.304. & 306. Iob n.110. ſeq. Gen.n.200. Reg.num.555. Iob.n.45. & 48. Pſal.72.n.10. ſeq. Pſal.77. nu.31. Pſal.138.n.10. Deus tardus ad pœnam, ſollicitus & promptus ad veniam, & miſericordiam, Gen. n.677. & 831. Deus non eſt acceptator perſonarum, ſed omnes ex omni gente, & ſtatu ad ſui ſervitium vocat, & recipit, Gen.n 976. & 1193. & 1618. Iob.n.119 ſeq. Pſal.42. n 2. Exod. n.47. Gen.n.1598. Eſther n.2. Iob.n.10 . & 711 & 717. Pſal 32.num.24. Pſal.49.num.4. ſeq. Pſalm.144. num.14

Dei patientia, & pietas in expectando ad pœnitentiam, Gen.n.1001. 1086. 1095. & 1087. ſeq. Dei memoria præcipuè eſt in miſerando homini. Gen num.1122. ſuis neſcit pauca largiri. Gen. n.1315. & 1376. Deus protector, & merces ſuorum, Gen.n.1323. Divinæ amicitiæ quales effectus, Gen.n 1418 Immittit tribulationes ad coronandum ſuos, Pſalm.134.n.11. Gen. num.1516. Reg.num.775. Dei viſitationes in ſuos ſanctos maximè contemplationis expenduntur, Gen. n.1512. Exod.n.61. Deut. n.26. Reg. n.447. Iob. n.182. Pſal.8. n.26. Reg. n. 775. ſollicitus cuſtos ſuorum, Gen. n.1703. ejus auxilium quàm neceſſarium, omnibus oblatum, Exod. n.47. Gen. n.1705. Paralip.n.2. Iob. n 202. Pſal. 18.nu.13. Pſal.33. num.38. Plus concedit quam petamus, Reg. n 454. & 783. Job.n.868. Pſal.79.n.7. Num. n.88. Ordinat malum ad bonum, Gen. n.1833. Deus memoriam conſervat bonorum ad præmium, malorum ad pœnam, Exod.n 6. Vult impertiri ſua dona, ſed in oratione rogatus. Exod. n.89. Pſal.15.n.3. Pſal.80.n.5. Pſal.104. n.25. ſuos amicos veluti Deos conſtituit, Exod. num 93. & 134 Per beneficia veluti ſe ſenſibilem oſtendit, Exod.n.222. Nos defendit, & portat miniſterio Angelorum, Exod.n.326. Ejus ſollicitudo ad noſtram ſalutem, Deut. n.255 ſeq. Reg.n 436. ſe Doctorem, & Magiſtrum, ducemque ſuorum oſtendit, Paralip.n.10. Iob.n.213. Quam liberalis in ſuos maximè tribulatos, Iob. n. 241. & 243. Pſal.93.n.31. ſeq. Iob.n.335. Pſal.19. n.11. Deus patientiæ dicitur in tolerando impios, Pſalm.7. n.13. Pſal 22.n.15. Pſal 118.n 95. Deus ſuos pleniſſima dulcedine paſcit: diabolus amaritudine, Pſal.12.num 7. ſeq. Deus nos protegit, ut pia mater, & quibus alis, Pſal.16. n. 21. ſeq. Alios ducit per viam latam: alios per ſemitas, Pſ.22. num.9

Deus confert ſua dona ſecundum diverſam diſpoſitionem noſtram, Pſal. 18.n.19. Ejus proprium eſt illuminare ſuos, relinquens in tenebris impios, Pſal.28. n.29. ſub ejus protectione Anima volat ad Deum, Pſal.35.num.20 Pſal.56. num.3. Alis ſacræ ſcripturæ nos regit, & protegit, Pſal.35.num.19. Salvat homines, & jumenta, &

quomodo, Pſal. 35. n. 77. Ab ipſo fons vitæ: à diabolo fons mortis, Pſal. 35. nu. 29. Nunquam deſerit ſuos amicos, Pſal 31. n 40 & 45. eſt adjutor noſter, refugium, & virtus, Pſal. 45. n. 5. ſeq. Pſal. 49. n. 11. per gratiam facit nos Deos, Pſ. 49. n. 3. Pſal. 70. n. 19. Pſal 81 n. 3. ad 8. Pſal. 58 n. 12. Pſal. 90. n. 51 Cum dat gratiam adjuvat; cum dat gloriam ſuſcipit nos, Pſal. 52. n. 5. Ejus gratia reſidens in Anima redundat etiam in corpus, Pſal. 67. n 3

Deus multipliciter nos conſolatur, Pſal. 70. nu. 17. Pſal. 120. n 11. Pſal 125. n 3. Iuſtorum non impiorum eſt pars & hæreditas, Pſal. 2. n. 7. ſuam liberalitatem & pietatem oſtendit etiam maximis peccatoribus, Pſal 76. n. 16. Pſal 80. n. 12. Confert bona temporalia, ut perducat ad amorem æternorum bonorum, Pſal. 77. n 22. Multiplici pane nos reficit, Pſal. 77 n. 3. ſeq. Ejus liberalitas elucet in maxima miſeria peccatoris, Pſ. 77. n. 34. per viſibilia nos ducit in notitiam inviſibilium, Pſal 77. n. 46. Nos protegit per Chriſtum, Pſal. 79. n. 21. Pſal 107. n. 4. Pſal 116. n. 2. Pſal. 117. n. 11. Dei amici in Cœlo ſaciantur melle: Inimici in inferno ſyliquis Porcorum, Pſalm. 80. n. 13

Deus Venator, & piſcator animarum, Pſal. 90. n. 3. ſeq. Pſal 106. n. 21. Pſal. 118. n 208. Nos trahit ad dexteram: diabolus ad ſiniſtram, Pſal. 120. n. 10. Dei auxilium quàm neceſſarium in via perfectionis, Pſal. 1. 6. n. 3 Dei fidelitas in promiſſis quanta, Pſal. 1. 1. n. 10. Pſal. 144 n 9 Tenet manus ſuorum ad ſalutem, Pſal. 138. n. 12. Exhibet virtutem ſuis ad pugnandum cum hoſtibus, Pſ. 133. n 15. Par ſuam benedictionem Animæ verè viduæ, Pſal. 131. n. 16. Dei viſitatio qualis in miſſione Filij, Pſal. 105. num. 3. Dei aſpectus, in animam effectus expenduntur, Pſal. 118. num. 544. Aperit nobis theſauros ſuos; ut ei aperiamus theſaurum cordis, Pſal. 44 n. 15. ſeq. Trahit ad ſe hominem per flagella, Gen. 860. Vocat peccatorem, etiam dum actu peccat, Gen. n. 887

Deus quærit peccatorem; ut ei gratiam infundat ſuam, Iob. n. 686 Communicatio gratiæ Dei in anima concentum facit ſuavem, Iob. num. 785. Deus refugium noſtrum maximè in tribulationibus, Pſal. 38. num. 28. Pſal. 17. num. 6. ſeq. Deus elevat animam jacentem in peccato gratiâ ſuâ, & quale beneficium, Pſal. 17. n. 27. ſemper eſt paratus tribuere ſuam gratiam, Pſal. 22. num. 18 A Deo plantata Eccleſia, Pſalm. 23. num. 4. ſeq. Ejus viæ nobis oſtenſæ, Pſalm. 24. numer. 11. ad 15. In Deo ſolo eſt pax, Pſalm. 26. num 22. promittit & minatur ut nos convertat, Pſal. 18. num. 14. & 51

VIII. *Deus puniens, Iuſtus Iudex.*

Deus nullum peccatum relinquit impunitum, Gen num. 1029. & 1111. & 834. & 1467. Iudith n. 82

Deus punit nos, ut terrena abjicientes ad ſola cœleſtia aſpiciamus, Gen. n. 836. Timorem ſui habeamus, & reformemur, Gen. n. 694. & 1028. Exod. num. 198. ſeq. Puniendo non reſpicit ad futura ſed ad præſentia merita. Gen num. 478. & 1083. & 1339. Exaudit aliquando in pœnam petentis, Exod. num. 264. Ejus juſtitia, & miſericordia manifeſtatur, ex obduratione malorum, & tribulatione juſtorum, Exod. num. 196. Ejus ſeveritas mitigatur fide, & pœnitentia, Gen. n. 1756. Ejus judicia veneranda, Pſ. 49. n. 7. Num. n. 77. & 113. Iob. n 471. Pſal 9 num. 30. Pſal. 18. num. 28. Pſalm. 118. num. 10. Hæc manifeſtant ſuam juſtitiam, Tobiæ, num. 15. Nec poſſunt impediri ex malitia, vel induſtria humana, Iudith, n. 38

Dei maledictio cadit ſuper malam voluntatem, Deut. n. 186. Item ſuper prælatos malos, Deuter. n. 185. Item ſuper adulteros, Deut. num. 187. Item ſuper omnes tranſgreſſores mandatorum Dei. Deut. n 188. ſeq. Pſal. 118. n. 41. Maledictionis divinæ effectus quales, Deut. n. 191. Punit ſecundum menſuram delicti, & præmiat, ſecundum merita Deut. num. 177. Nullam injuriam proximi relinquit impunitam, Deut. n. 294

Deum contemnentes ignobiles, & infames, Reg. n. 52 Non deſerit, niſi prius deſeratur, Paral. 66. permittit peccata ad exercitium ſuæ patientiæ, & juſtitiæ Iudith n. 66. Dei increpationes libenter acceptandæ, Iob. n. 1 0. ſeq Pſal. 80. n. 3. Ejus ira in nos qualis. Exod. num. 229. In ira velut in ſacculo reconditam conſervat miſericordiam, Pſal 76. n. 5

Dei timor, & amor excitatur conſideratione ſapientiæ, potentiæ, & Iuſtitiæ divinæ, Iob. 211. Pſal 145. num. 9. Ejus juſtitia conſolatur bonos, Iob n. 305. Dextera conſolatur bonos: ſiniſtra impios tenet, Iob. n. 306. Dei iræ maximum ſignum eſt cum privat nos ſua gratia, Iob nu. 407. elongatur à nobis maxime ob inobedientiam, Iob n. 406. Deus reſervat præmium & pœnam pro alia vita, Iob. num. 459. Iram ſuam oſtendit cum ſinit nos proſperari, Iob n. 616 & 629. Ejus ſententia in Iudicio quam formidabilis, Iob. n. 678. Permittit voluptuoſos mori in luto voluptatum, Iob n 683. Dei timoris effectus mirabiles expenduntur, Iob. num. 737. Pſalm 18. n. 26 ſeq. Deus arguit cum furore cum punit peccata; in furore in inferno: in ira ſua in Purgatorio, Pſal. . n 2. ſeq. Punit veluti coactus, Gen n. 1025 Tobiæ, n. 25. Ejus juſtitiæ conſiderati parere debet ſpem, & fiduciam, Pſalm. 7. n. 10. Pſal. 70. n. 14. Pſal. 75. n. 16. ſeq. Magiſque recognoſcitur à nobis per pœnas, quam per conſolationes, Pſal. 9 n. 11. Pſal. 17. num 14. Dei virga, & baculus quis Pſal. 22 n. 13. ſeq Videtur aliquando ſe à ſuis avertere; ut eos magis probet. Pſal. 54. n. 13. Evertit lectum peccati infirmitatibus Pſal. 40. n 8 Dei ſeveritas in malos, & bonitas in Iuſtos excitat ad obſervantiam mandatorum, Pſa. 33 n. 16. Deprimit ſuperbos, & exaltat humiles. Pſal. 36. n. 56. Pſa. 74. n. 11. Pſ. 112. n. 6. Pſal. 118. n. 2. ad 3 Pſal. 144. n. 10. Iram ſuam oſtendit in hac vita, ut ab ipſa in alia eripiamur, Pſal. 59. n 6 In Iudicio elevabit juſtos in aëre: Impios collocabit in terra, Pſal. 57. n. 13. Ob peccatum mittit ſterilitatem terræ, famem, & alia mala, Pſal. 8. n. 14

Dei ira maxime excitatur crudelitate, inobedientia, & gula; ejus amicitia, conciliatur per virtutes oppoſitas, Pſal. 77. n. 19

Divinæ iræ ſignum patens eſt cum permittit hominem ſubjici diabolo, Pſal. 77. num. 39. Item cum privat protectione Angelorum, & ſanctorum, Pſalm. 8. num. 31. Deus impios flagellans intendit ipſorum converſionem, Pſ. 58. num. 9. & 23. Pſal. 103 n. 51 flagellans hominem tunc viſitat, ut Prælatus, ut legatus ſuam provinciam,

provinciam, Pſal. 88. num. 24. Ejus facies irata præoccupanda pœnitentia & oratione; ut placetur, Pſal. 94. num. 6. Exterius punit ſuos: interius eos conſolatur, Pſal. 93. num. 12. Corripit malos ſecundum varietatem debitorum, Pſ. 118. num. 40. Deo famulantur omnea creaturæ ad puniendum peccatum, Gen. num. 262. Per flagella Deus intendit, ut nobis innoteſcat malignitas peccati, Gen. 833. & 836. Deus ut Iudex torquet nos, ut pecuniam confeſſionis extorqueat, Paralip. n. 113. & 115 in fine vitæ examinabis ſtrictiſſimè uſum ſuorum donorum, Eſdr. nu. 5. Deus torquet ex ſua miſericordia, & poſtea conſolatur. Tobiæ n. 14. & 28. Deus pœnitentia placatur. Eſther n. 29. Nemo ſcit an odio, an amore ſit dignus Job, n. 208. Pſal. 25. n. 2.

IX. *Dei Cultus, Amor, Fiducia, & Timor.*

In Deo non in creaturis ſolum eſt fidendum, & in ipſo ſolo eſt requies, Gen. n. 191. ſeq. Dei debitor eſt homo ſuper omnes creaturas, Gen. n. 176.

Deus à nobis exigit totam noſtram dilectionem, & timorem. Gen. n. 231. 399. & 568. Dei cultus inſitus noſtræ naturæ Gen. n 870. Exigitur ab omnibus, Paralip. n. 14. ad 17.

Deum alij benedicunt, alij maledicunt, Iob n. 55.

Deus magis aſpicit ad cor offerentis, quam ad oblationem, Gen. num. 872. offerenda ſacrificia in altari cordis purificati, Gen n. 1761. & 1763.

Deo offerenda optima ne imitatores ſimus Cain, Gen. nu 873. Deus non acceptat ſacrificia habentis cor poſſeſſum à Diabolo, Gen. n 891

Deum timenti omnia ſunt ſubjecta, neum non timens ſubjectus eſt omnibus, timet ubi non timendum, Gen. n. 918.

Deo ſervire ob temporalem finem quàm impium, Gen. n. 949. nei ſervorum, & diaboli character qualis Gen. n. 957. ſeq. Divinæ voluntatis conformitas quàm excellens & excelſa virtus. Gen. n. 975. & 1260. ſeq. & 1566. Joſue n. 52. Reg. n. 393. Iob, n. 477. Pſal 26. n. 10. Pſal 71. n. 20. Pſal. 102. o 1. Pſal. 138. n. 28. Pſal. 142. n 18. Pſ. 144. n. 21. Vide *Conformitas.*

Divinæ præſentiæ exercitij ſublimitas, & utilitas qualis, Gen. num 979. 1897. 1355. 1666 1732. & 1716. Iob 658. Pſal. 15. num. 19. ad 22. Pſal. 24. n. 18. ſeq. Pſal. 76. n. 8

Dei præſentia, & ambulare cum Deo quale bonum, Gen. n. 978. 980. 981. ſeq. Reg. n. 528. Tobiæ, num. 3 Pſal. 26. n. 3. ſeq. Pſal. 67. n. 6. Pſal 91. n 4. Pſal. 113. n. 10. Pſal. 138. n. 13. Pſal. 146 num. 11. Defectus hujus exeſcitij præſentiæ Dei quale malum Gen. n. 655. & 286.

Deus benedicit ipſum benedicentes & colentes, & quomodo Gen. num. 1253. ad 1158. & 1264. ad 1166. 1169. & 1182. Deut n 303 Pſal. 128. n. 6. Pſal. 65. n. 17. Pſal 32. n 31. Iob, n. 306

Dei cultorum felicitates expenduntur, Gen. n. 1252 1256. 1326. 1572. & 1591. Joſuë, n. 9 ſeq Exod. n. 557. ſeq. & 560. ſeq. Iob n. 81. Reg. n. 4. Pſal. 35. n. 18. Pſal. 43. n. 4. Pſal. 117. n. 4. & 9. ſeq. Pſal. 134. n. 1. ſeq. Pſal. 22 n. 12

Dei cultus qualites exercendus, Gen. n. 1265. ſeq. Pſ. 24. n. 14. ſeq In ipſo involvitur gratiarū actio Deo debita, Paralip. n. 25. Tobiæ, nu. 94. & 117. Pſal. 115 n. 2. Pſal. 115. nu. 8. Gen. num. 1662. Vide *Gratiarum actio.* Dei cultus confert fiduciam vivam in Deo & quale hoc bonum, Gen. n. 1314. 1374. 1419. Ioſuë, n. 5. Reg. n. 14. 184. 121. & 375. Tobiæ, n. 22. & 32. Iob. n. 300. 304. Pſal 7. n. 2. & 10. Pſal. 10. num. 2. Pſal. 11. nu. 8. Pſal. 15. n. 1. Pſal. 16. num. 18 Pſal. 21. n. 15. Pſal. 15. num 8. ſeq Pſal. 16. num. 3. Pſal. 31. n 16. Pſal. 55 n. 10. Pſal. 56. num 2. Pſal. 59. n. 14. Pſal. 70. num 5. ſeq. Pſal 90. num. 4. Pſal. 117. n. 5 & 9. Pſal. 124 n. 4 ſeq Pſal. 129. n. 4. Pſal. 145 n 3. Pſal. 36. n 33. Pſal. 58. nu. 24. & 26. Defectus confidentiæ in Deum quale malum, Iob n 159. & 168. Pſal. 104. n. 5

Dei laudes decantandæ in tribulatione, Pſal. 21. num. 42

Dei amoris in anima quales effectus, Gen nu. 1319; Eſt condimentum omnium affectionum, Gen. n. 1594. Deut. n. 25. 30. & 302. ſeq. Pſal. 72. nu. 8. Pſal. 96 num. 9. ſeq. Pſal. 118. num. 38. & 131. Pſ 80. num. 6. Iob nu. 183. ſeq. Pſal. 17. n. 3. Pſal. 16. n. 21. Pſ. 25. num. 6. Exod. n. 37. Qualiter exercendus, Deut. num. 52. ad 63. & 302. Iob num. 739. In ſola Eccleſia eſt vera laus, Pſal. 21. numer. 12. ad 14

In Dei promiſſis non eſt hæſitandum, Gen. n. 1336. & 1405

Ad eum volens levare oculos levet prius caput, Pſal. 122. n 5

Deus à nobis ſemper ore, & corde benedicendus, maximè in tribulationibus Pſal. 133. nu 2. Pſ. 134. n. 14. Pſal. 135. n. 2. Iob n. 754. & 761

In Deo, & ad Deum remittenda eſt injuria inimicorum Pſal 137. n. 15

Dei ſervi qualem obedientiam debeant exercere, Gen. n. 1593

Ad Deum accedentes cultu, & obſequio benedicti à Deo, Gen. n. 1198

Dei ſervi luctantur cum Deo in oratione: ipſumque veluti ligant, ne puniat, Gen. nu. 1718. 1722. & 1727. Pſal. 85. n. 2

De oratione ad Deum vide, Exod. n. 44. Iudic. nu. 1. Pſal. 24. num. 34 ſeq. Pſal. 145. n. 2. & 4

Dei ſervorum eſt exercere hoſpitalitatem, Gen. num. 1560

Accedens ad Deum colendum deponat calceamenta, Exod. n. 40. ſeq.

Deus nobis loquens exigit attentionem, Exod. n. 39. & 76

Dei amici tranſeunt ad Cœlum per Mare rubrum: Inimici in eo ſuffocantur, Exod. 213. ad n. 215

Dei faciem videre in hac vita quid ſit, & quomodo, Exod. n. 555. & 563. ad 567. Num. num. 57. Iob n. 570

Deus exigit à nobis oblationes de noſtro penu, & voluntate, Exod. 584. ſeq Pſal. 52. n. 6

Deo, & diabolo ſimul ſervise impoſſibile eſt, Levit. n. 75. Deut. n. 61. Reg. num. 71. ſeq. & 80. 83. 593. & 761

Deo res oblata ſit conſecrata, & ſancta, Levit. n. 121. & 124

Ad Deum aſcenſus gradus expenduntur, & modi, fœlicitaſque, Num. num. 31. Deut. num. 93. & 101

Dei ſervis terra gignit fructus vitæ: inimicis fructus mortis, Num. n. 50

Deum quærens toto corde ſecurè invenit, Deut. n. 28 Paralip. n. 68. & 71 Pſal. 26 n. 18. Appropinquat nobis cum exaudit noſtras preces, Deut. n. 16. Ejus myſteria ignorare quàm malum, Deut. num. 14 Exigit à nobis perfectam adorationem, Deut. num. 36. Non reſpicit quantum; ſed ex quanto, Deut. n. 126. Deo pſallunt alij: alij diabolo, Iudic. n. 24. Habitat cum prævenientibus, Ioſuë num. 11. ad 15. Quid requiratur ad Dei adventum, Reg. n. 82. nei ſervi ſunt oculati: diaboli

boli ſunt monoculi,Reg.nu 103. Illi compoſiti, iſti incompoſiti, Reg.num.322. Cum ipſo unio quale bonum,Reg.n.391. Durius agit cum ſuis quàm cum inimicis,Reg.n.345. Tobiæ num.30. Dei,& diaboli curia qualiter differant,ſic & curiales utriuſque,Reg.n.322.& 248.& 356.Pſa.22. n.22

Dei ſequela omnibus præcipitur, Reg n.560. Ab ipſo declinare quàm malum, Reg n.386. Deus laudandus à nobis ex motivo amoris, & actionis gratiarum pro beneficiis, Tobiæ,n.78. Dei laudes in publicum promantur ad bonum aliorum exemplum,Tobiæ n.78. & 93. Hocque eſt proprium perfectorum,Pſal. 32.n.4. Dei mirabilia opera bonos excitant ad divinas laudes; malos ad confuſionem, Iudith. num.48 Deum amantes zelant ipſius honorem,& ſalutem animarum, Eſther. num.26. Ad ipſius præſentiam dignè comparendum, quid exigatur : Eſther n 30. ad 32. Ipſius ſervi in hac & alia vita honorati,Eſther n.36. Ipſos introducit in cellam ſuam vinariam, Eſther. n. 40. Ipſius gratia reducit hominem ad eſſe Angelicum,Eſther.n.75. Deus ſolum mundis corde ſua dona impertitur, Iob num. 189.ſeq.& 369. & 373. Homo dirigat ſuàm intentionem puram in Deum. Iob.n.190. & 203. Ideò in Deo non lætatur, qui lætitiam in creaturis quærit,Iob.n.333 Homo obediens Deo obtinet quicquid vult, Iob.n.342 Pſal.15. n 5.ſeq.in Dei obſequio negligentia quàm exitialis.Iob.n.542

Deus invenitur in terra ſanctè viventium : elongatur à terra voluptuoſorum,Iob.n.365

Deus talis eſt nobis, quales nos ſumus cum Deo, & cum proximo.Pſal.17. n.50. Pſal 79. num.9. Pſal.121.n.6.Pſal 124 n.10. Gen.n.971. 943.947. & 1408. Exod.n.317.Deut. n.214. 286. & 303. Reg.n.221.225.276.408.& 456. Iob. num.415. Pſal.129.n.3

Deo multiplex ſacrificium offerendum, Pſalm.29. n.4

Exigit à nobis ſacrificia nova,& vetera, Pſal.49. n.12

Dei laudes à vivis tantum, non à mortuis decantantur, & in quo conſiſtant, ipſorumque fructus,Pſal.33.n.2.ad 9. Pſal.38.n.3 Pſal 58. n.34. Pſal.68 n.47. Pſal 70.n 7.& 19.Pſal 93 n.2.ſeq. Pſal.98.n.6.ad 9.Pſal.102 n.3.ad 5.Pſal 113.n 22. Pſal 114.n.1.Pſal.118.n.13.Pſal. 143 num 2.& 4. Pſal.144.n.2.Pſal.145 n.2.Pſal.146. num.2. ſeq. Pſal 148.n.2.Pſal 150.n.1.ad 6. Pſal 62. n.2 & 9. Pſal 65.n.2 Pſal 87 n 4.Pſal.91. num. 22. ad 24. Pſal.106.n.2 Pſal 150. n.5. & 6. Maximè perſolvendo in Templis, Deuter. num. 37. Colens Deum,habet hortulanum Deum, & cultorem cordis,Gen.n.375

Dei cognitio, & amor in oratione quærendus. Pſal 33 n.10.ſeq.Qui Deum timet vere dives eſt, Pſal 33.n.25.Dei mandata cuſtodit, qui linguam cuſtodit, Pſal 38.n 4

Dei ſervi audiant,& videant, & ſint ſemper accincti ad pugnam Pſal.44.num. 14. 16. & 34. Iob. n 862

Deus laudabilis maxime pro inſtitutione Eucbariſtiæ, Pſal.46.n.1.Pſal.47.n.1.ſeq.

Servorum Dei felicitates & qualitates expenduntur,Pſ.76.n 18 ad 20 ad 22.Pſ.106.n.14.Pſ.100. num.2.ſeq. Pſalm.91.num.1.Pſal.94.n.9.Pſ 103. n.40. Pſal.104.n.9. Pſalm. 118. n.43. Pſal.121. num.6

Dei timoris effectus expenduntur, Pſal.71. nu.14. Pſal.102. n.20

Deo adhærentes firmi ſtant, mundo adhærentes caduut,Pſal.72. num.40. Pſalm.90. num. 12. & 13

Confeſſio peccatorum valde extollit Dei magnificentiam,Pſal.75.n.2. Deum audientes, ejuſque divina verba quàm fœlices, Pſal.84. n.6.ad 11. Quærens gratiam à Deo, ipſam etiam invenit apud homines,Pſal.125.n.4.ſervi Dei quàm fœlices,ſervi diaboli quàm infœlices, Pſalm.118. n.191.212 218. Pſal.138.n.12.18.Pſal.143. nu.2. Pſal.144.n.18. Pſal.145.n.11. Gen.n.483.& 1007. Pſal.131.n.12

Dei abſentia quàm formidabilis animæ,Gen.n.674 ſeq.Iob.n.61.Reg.n 15. & 357. Pſal.68. num.21. Pſal.103.n.49

Juſti Deo ſerviunt utraque manu, impij unica, Eſdræ n. 28. Dei ſocietas omne bonum parit, Iob.n.314. Pſal.32.num.22. Ingratitudo noſtra quàm Deo exoſa, Pſ.7.n.24 Pſal.34. n.11. ſeq. Pſalm.61.num. 6

Deus qualiter à Creaturis benedicitur, & ipſæ ab ipſo benedicuntur,Pſal.27. n.6

Deus fixos oculos habet in ſuos ſervos, ut ipſos satiet,& repleat omni bono, Pſal.32. n.28. ſeq. Pſ.33.n 34.ſeq Dei cognitio ſine cultu,& amore parum prodeſt,Pſal.75.n.4

X. *Varia de Deo.*

Deus ſolus poteſt imponere nomen proprium, & proportionatum rebus,Gen.n.106.Deum creatorem omnes creaturæ prædicant.Pſal.99.n.3.ſeq. ſine Deo omnia ſunt vanitas, Gen.n.154 Paral. n.92 Quomodo dicit, requieviſſe ſeptima die, Gen.n 281.Deus hortulanus cordis noſtri, Gen. num.376. Deus quomodo dicitur pœnitere, Gen. n.1013.Pſal.131.n.10 Dei domus ad inſtar Arcæ Noe habet diverſas manſiones,gradus, & merita,Gen.n.1063.Iob.n.73. Multiplex Domus Dei, Pſal.5.n 15.& 20.Pſal.33. num. 26. & 29. ad 31. Pſal.64.n.9. & 12, Pſal.91.n.8.ad 10. Pſalm.121. n.2.ad 5.Pſal.10 n.7. Pſal.113.num.5. Dei Domus materialis,& ſpiritualis qualis. Pſal.25.num.14. ad 1..& 24. Deus valde accuratus in ſeparando bonos à malis,Gen. n.1081. A Deo petenda bona ſpiritualia,Gen.n.1123.Et temporalia Pſa.25. num.3

Deum tentare quàm malum,Gen.num.1270. Num, num.73

Deus nos multipliciter tentat,ut probet virtutem noſtram,Pſal.54.n.21.Pſal.94. n.11. Iob. n.623. Exod.n.202.Deut.num 64. Dei viſio exigit prius pœnitentiam,Gen.n.1727.Dei electio quale beneficium, Exod n 317. Diverſimode ſe habet ad incipientes ad proficientes,& perfectos, Exod. n. 341. Dei populus peculiaris eſt Chriſtianus, Deut.n.68 Vel Deus, vel diabolus habitator eſt cordis noſtri, Deut. n.148. Deus condeſcendit etiam imperfectis,Deut. n.2.2. Exultat, & requieſcit in Maria Virgine,Reg n.119.Vide *Mariæ figura.*

Quomodo dicitur extendere manus ſuper nos, Pſal.138.num. 8. Quomodo dicitur derelinquere peccatorem, Reg num.337. & 588 Paralip. num. 21. Dicitur pauper ob paucitatem ovium ſuarum, diabolus dives, Reg.num 339. & 370. ſeq.

Summè deteſtatur effuſionem ſanguinis humani, Paralip. n. 23. Dei viſio eſt merces debita fidei.

Paral,

Paralip.n.53.Iob.n.798. Deum offendens retribuit mala pro bonis,Paral.n.101

Dei dona aliquibus ſunt occaſio præſumptionis, Paralip. numer. 102. Eſdræ num.27. Deus elegit debilia mundi,ut fortes confundat, Iudith, num.57. Specialis eſt protector pauperum,Iub. num.1.9

Dei.& diaboli litteræ patentes, & ſigna qualia, Eſther.n.46.& 63. cum Deo contendere quid, Iub n.110

Deus cum dat adverſa tunc tangit pulſum,ut medicus,Iob.n 424. Pſal 80. n.10. Deus non deſerit ſuos ſicut mundus, Iob. n. 414. Inter Deum, & peccatum infinita eſt diſtantia, Pſal.6 nu.16. Deus dicitur videre cum nobis communicat ſuam viſionem,Pſal.10. num.17. Deus in libro vitæ conſervat nomina bonorum, delet nomina impiorum, Pſal. 1.. n.12. Tunc inclinat aures ſuas,dum preces exaudit Pſal.16. num 17. Stat Deus ad dexteram noſtri, diabolus ad ſiniſtram,Pſal.15.num.23. & 25. ſeq. Deus refugium noſtrum, Pſal.17.n 6. ſeq. Declinare à via Dei quantum malum,Pſal.17 n 3. Dei præcepta ſervanda, ſunt lux animam illuminans, Pſal 18.n.25 Pſ 118 n. 0.ſeq Dei currus & diaboli qualis,Pſal.19.n 1 Deus quærit bonos ad remunerandum, malos ad puniendum, Pſal.20. n.17 Exigit à nobis juſtitiam,& miſericordiam ad ſui invitationem,Pſal 24. n.10. & 21. & 26. Pſal. 1 n 19.Pſal.118.n 28.& 150. Deus ſumma lux nos illuminans,& ſecurè ducens, Pſalm 26. n. 4 Alij declinant Deum in bonum, alij in malum,Pſal.26 n. 9. Quomodo Deus intercidit flammam ignis in inferno, in cœlo, & in terra, Pſal 28. n.16. ad 20. Deteſtatur vanitates mundi,Pſal.30. n.8. ab homine ſolam obedientiam exigit,Pſal.33.n. 0. Cuſtodit oſſa ſanctorum,Pſal. 3 n 40. Pauperes torquet, ut divites excitet ad miſericordiam, Pſal. 4 n.9 Trahit nos beneficiis ad ſe,Pſal. 43. num 3.Pſal.42.n.4. Oves Dei, & diaboli hædi quinam ſint, Pſ.43. n. 1. Quomodo dicitur Deus obdormire,Pſ.43. n.14 & 16

Dei præcepta ſcripta ſunt in corde noſtro à Spiritu Sancto,Pſal 44.n.8

Deus meus non poteſt vere dicere peccator,Pſ.50. n. .Pſal 1 .2.n 23

Dei villicus eſt homo,Pſal.49.n.13. Dei prodigia qualia Pſal. 15.n.22 ad 24 Deus ducit nos in puteum ſalutis, diabolus in puteum perditionis, Pſal.56.n.3. Qui verè Deo obedit,obedit etiam creaturis,Pſal.61.num.4.Deus convertit mare in aridam in anima, ut ipſam fortificet, Pſalm.65. num. 3

Divina viſio tantum datur tranſeuntibus per ignem, & aquam, Pſal 65.n.13. Quam mirabilis Deus in ſanctis ſuis,& in creatione Animæ, Pſ. 67.n.51.Deo,& proximo quid debeamus, Pſ.71. n 14. A Deo, ſub Deo,coram Deo cadere quid ſit,Pſal.71.n 13. Pſal.90. n 12. Dei ſtare, quid ſit,Pſal.81 n.5. Non ſinit nos tentare ſuper noſtrum poſſe,Pſal 88.num 8.Deus alios invenit ad ſalutem,alios ad perditionem,Pſal.88. n.19. Dei promiſſiones firmæ,mundi vanæ,Pſal 88. n.25. Pſal.148 n.5. Dei viæ,& diaboli, & ſequacium qualiter differant,Pſal.94.n.12.Pſal.100.num.12. ſeq.Pſal. 118.n.12. Pſal 117. num.2. ſuos privat conſolationibus,ut ad ipſum toto corde confugiant,Pſal.106.n.7 9.& 13.Ejus judicia excitant ad pœnitentiam,Pſal.14.n.3 & 5. Dei proprium eſt congregare, diaboli diſpergere, Pſalm. 145. num.6

Diabolus, Dæmon.

Diabolus hoc nomen quid ſignificat, Gen.n.579. In principio Mundi ex Angelo transformatus in beſtiam,per peccatum,Ge.n.581.& in beſtiam redegit hominem,Iob n.813. In principio ſubjectus erat homini; ſed per peccatum Dominium accepit in hominem,Gen n.217. ſeq proprium eſt diaboli ſuperſeminare Zizania in campo Eccleſiæ,Gen.n.202.& 1116 Diaboli lectus,& requies eſt cor peccatoris,& hujus lectus eſt cor diaboli,Gen.n.191.& 1127. Iob. nu 822. ſeq & 829

Diabolus aſſumpſit verum ſerpentem, ut oſtenderetur ejus calliditas,& fraus,Gen num.574. ſeq. & 5 6.& 10 8 Exod.n.8 Pſal.139.nu. .ſeq Eſt ſerpens Gen n 5 6.Loquitur per Detractorem, Gen.n.5 7 & 607. In tentando a minimis incipit.Gen.n.589.ſeq.& 596 Pſal.106. n.2

Diabolus plus in auxilio mulieris quam in ſuo veneno confidit,Gen.n 598 Diabolus in tentádo incepit à detractione,Gen.n. 99.Ingerit diſplicentiam mandatorum Dei, & opiniones laxas, Gen n.600. Ejus logica qualis,& ſchola plena nequitiæ omnis,Gen.n.615 Pſal 9 .nu.5 primus introduxit pluralitatem Deorum,ut homines ex Diis faceret Dæmones,Gen n.616 & 6 1 Homicida occidit genus humanum,Gen nu 6 6 ſub ſpecie boni decipit,Gen.n.654 Tabernarius qualis Gen.n.667 Pſal.1 .1.n.6

Diabolus pnoitus, quia fuit ſeductor, & ſuſurro, Gen.n.711.Diaboli cibus eſt peccator,& quo ſceleratior, eo dulcior, Gen.n.227. & 713. Tobiæ, n.64.Iob.num 448.& 825 827.& 830.Opprimit ſuos ſequaces,Gen.n.714.509 & 717.ſeq.diabolus imprimit ſuam ſimilitudinem& characterem in peccatore,Gen.n 776

Diabolus per gratiam fit homini ſubjectus, Gen. n.730.Inimicitia qualis cum homine juſto,Gen. n.733.ſeq.Quæ Iuſtis eſt luctoſa,Gen. n 734 & decorat Univerſum,Gen.n 742. Acrius tentat in fine vitæ,Gen. nu.736.Ejus ſemen eſt peccatum, Gen.nu.741. Amara ſemper exhibet,Gen.n.779. Ejus peccatum irremiſſibile, Gen. 07 4. ſeq. diaboli vincula,quibus tenet,& cuſtodit peccatorem,qualia,Gen. n. 850. Reg. n.166. & 168. Pſ 104.n.12. diabolus venator,& Piſcator,Gen. n.1219 ſeq.Pſal.9 n.13.Pſal.58.n 5.Pſal.90. nu.3. ſeq.Pſal.106.n.21.Pſal.139.n.7

Diaboli poteſtas qualis,Gen n.576 & 579 Iob.n 19 & 21.Exod.n 54 Reg.n.187.Eſdræ. num.2. Iob. n.856. Sed ablata ligataque eſt à Chriſto. Exod. n.96.& 98 Item à Maria Virgine, Gen. n.220. ſeq.& 507 Pſal.14.n.19. Victus per Crucem & vulnera Chriſti,Reg.n.175.ad 1 7. Iob 856.ſeq. & n. 833. & 179. Item à poteſtate ſacerdotali, Gen.n.706.Reg.n 161.& 26..& Ideo non poteſt niſi in volentes, & præbentes per conſenſum arma,Gen.n.727.ad 729 & 732.& 737. Pſal.45. n.24.Exod n.10 Et niſi à Deo permittatur: Cur autem hoc permittitur, Gen.num.1699.& 1722. Exod.n.9 .Reg.n.160.& 164 & 157.Exod.n.178 Iudit.n.13.Reg n.664.Qualis ejus poteſtas in vita, in morte & in inferno in hominem, Iob. n.449

Diabolus omnia nibili æſtimat in comparatione animæ,Gen.num.1305.& 1759. Conatur vertere triſtitiam in delicias,ut nos decipiat,Gen.n.1717.

Ejus

Ejus proprium eſt obſtruere puteos à Chriſto apertos, Gen.n.158, oſculumque quale exhibeat ſuis Gen. n 1700. & 1757. Reg. n.367. opprimit ſuos in luto lateribus, & paleis, ſcilicet luxuria, avaritia, & ſuperbia, Exod. nu.14. & 176. Ex quo patet quam miſerabilis ſit ejus ſervitus & quam ſtultus homo volens ipſi potius in aſperrimis ſervire, quam Chriſto in faciliimis, Exod num. 3.& 177. Deut. n.83. pſal.15. n.19. Deut.n.248. Reg.n 156.& 158

Diaboli Civitas qualis quomodo pugnandum contra ipſam, Gen. num. 1719 Exod num. 11 Ejus currus per quem ducit ad perditionem, & rotæ quænam, Exod.num.224. & 246. Ejus equi, & aſini quinam, Exod n 2.1. Num.n.127. ſe transfigurat in Angelum lucis, Joſuë num.11. Immittit aliquando inſpirationes boni; ſed ad malum finem, Reg num.115. Ejus maxima tentatio eſt præſumptio de divina miſericordia, Reg.n 104. ſub ſpecie amicitiæ interficit, Reg. num. 4. Ejus tentationes ſunt torrentes inferni, Reg. num.403 ubique tendit laqueos, & retia, Reg. num. 561. Iob num. 389. & 392. A quibus ſoli humiles effugiunt, Reg, num. 94. poſſidet avaros, Reg. num. 2. diabolus habet ſeptem filias ſcilicet vitia capitalia, quas nubit cum hominibus, Num. n 115 Effingit difficultates in via Dei, Num.n 66 diaboli ranæ ſunt detractores, Exod. num.101. diabolus fert ſecum ignem inferni, Deut. num.272. Ejus crudelitas qualis in damnatos, Deut. num 279. In judicio dæmones judicabuntur, & punientur Deut. num 296. ſe fingit fratrem peccatoris; ut ipſum juguler, Judic. num 63. Iob num. 58. Ejus ſequaces ſunt monoculi, Reg.n.1 4. ſeq.

Diabolum homo vincens meretur gloriam quam ipſe perdidit, Ioſuë, num 4. vincitur mortificatione, pœnitentia oratione, Baptiſmo, Nomine Jeſu, injuriarum condonatione, & prædicatione, Iudicum num. 5.& 17 Reg. num 173. Eſdr num.2. Pſal. num 13. Simul ipſi & Deo impoſſibile eſt ſervire, Reg.num 71. ſeq. & 80. & 83.& 76. Ejus ſequaces ad interitum ruunt, Reg num 8. Non eſt conſulendus ſine gravi peccato, Reg. num.6 9 Ubi regnat ibi ſordes abundant, Reg.num.6 0. Ioh num 614. diabolus per baptiſmum amittit poſſeſſionem, & eam reaſſumit per peccatum, Eſdræ num 1. Fortius tentat perfectos, Eſdræ num 3. Conatur miſcere malis cum bonis ad illorum perditionem, Eſdræ num.9 Cum videtur ceſſare à tentando tunc fraudibus utitur, Eſdræ num. 17. Irridet eos, qui à ſuſcepto itinere perfectionis deſiſtunt, Eſdræ num. 15 ſeq. diaboli coadjutores ſunt ſcandaloſi, Exod num.9. Iudith.num.6 & 115, Ipſius litteræ potentes quænam, Eſther. nu. 46. ſeq.

Diaboli infelix poſſeſſio, & habitatio in peccatores expenditur Tobiæ, num. 17.& 69. Iob n 407. ſeq & 6 7. Pſal.88.n.1, Pſal 67. nu 15. Pſal.108. num.5

Nubentes in peccato mortali poſſidet, Tobiæ n 69, Mercator iniquus animarum, Gen. num. 669. & 1757. ſeq. Obſtinatos non pulſat tentationibus, ne convertantur, Iudith. num. 68. Totus occupatus in tentando hominem, Iob. num.21. ſeq.& 102.412. 411. 62. 35 4 9 .& 186

Ejus crudelitas in hominem qualis, Iob num 407. & 409. Pſal.2 num 4. diabolus vertit lapides in panem, Iob num. 438. Initio reſiſtendum ejus tentationi, Iob num 446.& 815. Vincitur exercitio fidei, & verbis ſacræ Scriptura, Iob n. & 517. Quænam hoſpitia ſuis parat, Iob n. Quomodò dicitur principium viarum Dei, Iob num.817. ſeq Collocabit ſuam ſedem in Antichriſto, Iob num 816. Tentatione veluti ſagitta transfigit corda noſtra, Iob num. 819. Varij tentationum gradus expenduntur, Iob num 821. & 845. Ejus apetitus ad peccatum eſt inſatiabilis, Iob num.826. diaboli ſpes, & impiorum qualis, Iob num 831. Peccator prior diabolo, Iob n 8 1. diabolus opilat oculos ſuorum, Iob num. 841. Conatur auferre memoriam mortis, Iob n 846. diabolus utitur, ſicut, & peccator beneficiis divinis contra ipſum Deum, Iob 856. Solum filij Eccleſiæ reſiſtunt tentibus ejus, Iob 851 diabolus caput, & princeps impiorum Iob 858.ad 860. Pſal.24. num. 9 Pſal 48 num 19 Pſal. num.4. ſeq. Pſal.139. n. 3 Pſal 10. n 1. Ejus impudentia per pœnitentiam confutatur, Pſ 6.n.15. Ejus benedictio maledictio eſt, Pſal. nu. 27. Ejus miniſtri, membra, domus, ſagitta, os, & lingua ſunt detractores, Gen.num. 9. Exod nu.103. Pſal. 0. num 6. Pſal 13.n.17. ſeq. Pſal.12. nu.4 Ejus ſocij oves & lupi quinam, Pſal. 48. num 0. 16. & 18. Qualis dæmonis exultatio in peccatis noſtris, Pſal. num.7. Conatur vulnerare partem dexteram noſtri, pſal 1. num. 4. & 26 dæmones ſicut canes avidi, & obſidentes animas noſtras lacerant, pſal. 5. num.30. De nobis, & à nobis cum ſint inermes ſumunt arma ad nos vulnerandum, & tentandum, Gen num 7 ad 7 9. & 737. Pſal.4 num.4 Sunt paſtores crudeles impiorum, Pſal. 48. num. 19. Quærunt umbram in terra deſerta, invia, & inaquoſa, Pſal.62. num 5 A diabolo obſeſſus ſola Dei virtute poteſt liberari, Pſal 62. num. 4. Pro ontr aſcenſum ad interitum Chriſtus deſcenſum ad ſalutem, Pſal 73. num. 0. Facilius vincit nos in proſperitatibus, Pſal.90. num.11 Dentibus carpit peccatores, & quomodo, Pſal.140 num.10. Ejus conatus eſt ſuper ſcribentes in ſacram Scripturam, maximè de laudibus Virginis Mariæ Pſal.118 n.11

Diaplaſma quid ſit, Pſal.4.n.8

Dicere Dei eſt facere, Pſal.22. n.19, Pſal.147. nu.7. Gen.n.41. ſeq.

Dies quid ſit, Gen.num.51. Dierum creationis ordo myſticè, & litteraliter expenditur, Gen.n. 2. & 13. ſeq. 165. 66.& 90 ſeq. & 159.167.& 280. Dierum differentia qualis apud Græcos, Hebræos, Aſtrologos, & Eccleſiam, Gen.num.50. Dies primus creationis dicitur unus non primus & quarè, Gen num.55 & 66. Myſticè dicitur do Chriſto, Gen num 64. & 9. ſeq. Dies vitæ ſpiritualis debet eſſe à veſpere ad mane, & per donum timoris aliorumque donorum Spiritus ſancti, Gen.num 5 .& 67 91. 125. 56. & 171. ſeq. Diei ſeptimæ myſteria, Gen num 280 ſeq.& 301. Dies Dominica Vide *Dominica dies*, Dies hebdomadæ cur à feſtis denominantur excepta Dominica, Gen.num.30. Per dies ſeptem habetur completio majoris & minoris mundi, Gen. num 309. Dies hujus vitæ breves ideo ſedulo laborandum, Iob num. 676. Dies diei eructat verbum, quinam ſit myſticè, Pſal. 18. num. 6. ſeq.

Dies una in ſervitio Dei melior eſt quam mille millium in mundi ſervitio, Pſal.83. num.22. Dies gloriæ ſine nocte: dies hujus vitæ, cum tenebris

bris, Pſal.81. num.20. Dies exteriores proſperitatis mundanæ ſunt tranſeuntes: interiores permanentes, Pſal.101.n.19
Dies reſurrectionis Chriſti, dies eſt Jubilei, Pſ.117. num.17. Dies ordinatione Dei & Mariæ perſeverant, myſticè & litteraliter explicatur, Pſ.118. num.185. & 186. Dies habere plenos, medios, & vacuos quid ſit, Pſal.72. num.16. In via Dei ambulantes per diem non utuntur, ſed tantum ambulantes per noctem, Pſal. 120. num. 11. Dies cœli ſunt dies juſtorum, Dies mundi ſunt dies impiorum: illi ſunt ſine nocte, iſti ſemper in nocte, Pſal.88 n.26 Pſal.81.n.20
Diffidentia in Deum grande malum, & perniitioſum, Deut num.299. Iob nu.159. & 168. Pſal.77. num.19. Pſal.106. num.5 Vide *Confidentiæ defectus*. Diffidentia de ſe ipſo ſancta: confidentia vana, Pſal 32 n.16. ſeq
Digitus Dei eſt Spiritus ſanctus, Exod.n.119 & 528
Diligere, Dilectio: Vide *Amor*.

Diluvium.

Diluvium fuit quo Deus expurgavit mundum, & in fine mundi igne expurgabit ipſum, Gen. num.112. Fuit figura univerſalis incendij, Gen. num.1104.& 1107. Diluvium ſanguinis Chriſti expurgavit terram, Gen.n 1056
Diſcalceati ſunt prædeſtinati, tales que vos vult Deus, Pſal 61. num.17. Reg. num.387.& 378. Exod n.40.ad 41. Diſcalceatis pedibus incedere juſſit ſuis ſanctus Pater Franciſcus in ſignum paupertatis altiſſimæ, Reg n.377

Diſciplina: Diſcipulus.

Diſciplina Chriſti eſt ſchola docens exercitium virtutum: & antemurale virtutum protegens ab ira divina, Pſal.2.num.29. ſeq Pſal.17. num.35. & 43.ſeq. Vide *Chriſti ſchola*.
Diſciplina exterior ſine interiori parum juvat, Pſal.118. num. 58. Qualis ſervanda à Religioſis & viris ſpiritualibus ejuſque effectus mirabiles, Pſal.49 num.35. Pſal.2. n.29. ſeq. Pſal.118. n 159. Gen.n.1147
Diſcipuli Antichriſti, Mahometis, & Simonis, quales, Pſal.36 n.4
Diſcretio in Prælatis neceſſaria, & qualis, Paralip.num.63
Diſſolutio carnalis quale malum, Gen. n.1810

Diſcordia: Diviſio: Diſſentio.

Diviſio animorum ſuper omnia vitia Deo exoſa, ideò in ſecunda die creationis benedictione privavit firmamentum, Gen. num 90. Privat animam benedictione Dei, & inducit maledictionem. Gen.ibid.& num.171. & 767. Eſt cauſa interitus; veritas ſalutis, Reg num. 459. Diviſio alia bona, alia mala, Pſal.54 n.19
Diſcordia res maximæ dilabuntur, concordia conſervantur, Gen. num. 1236. Eſt veluti excommunicatio Dei, Gen.num.1285. ſcindit veſtem Chriſti, & Eccleſiæ, Gen. num.1284. Pſal.131. num.4. Ex invidia oritur, Gen. num.913. Ideo abundat ubi abundat cupiditas, Gen.num 1280. ſeq.& 1284. Facit filium diaboli, Reg.num 458. Fugat Chriſtum, Pſal.4. num.18. Diſcordantes ſunt incendiarij Eccleſiæ, Pſal.14. num.5. In diviſione rerum major dividit, & minor eligit, Gen. nu 1286. Diſſentio eſt aliquando inter juſtos etiam ſine culpa, Num.n.168

Dives: Divitiæ.

Divitiarum vanitas expenditur, Pſalm.4. num.5 Pſal.75. num.11. Iob num. 548. Gen. num.773 Dives volens ditari diſpendio proximi ruinam quærit, Pſal.72. num.13. Divites ſpoliantes pauperes Deo exoſi, Pſal.52 num.6. Non collocantes divitias, in manibus pauperum eas non invenient in morte, Pſal.75.num.14. Divites ſunt pauperes vere, & pauperes verè ſunt vere divites, Pſalm.75. num.13. Dives mundi nunquam contentus eſt, Gen.num.1283. Dives cœli in cœlo theſaurizat: dives mundi in terra, Gen. num.1310. Divitiæ ſunt noxiæ male utentibus, Gen. num.1277. Lites generant & invidiam, Gen. num.1279 ſeq. Divites debent eſſe nutritores, & paſtores pauperum, Gen.num.1397. Dives in Deum quàm felix, Pſal 143. num.20. Divitiæ temporales diviſionem faciunt: ſpirituales unionem, Gen. num 1764. Divites crudeles in pauperes ſæpe à Deo ſpoliantur rebus, & dantur aliis pauperibus, Exod.num.159. Quam apud Deum abominabiles, Reg. num.123. Divitum debitum eſt eleemoſina, Paralip num.19. Dives crudelis in hac vita, in alia vita erit mendicus, Iob num.649 Spoliabitur ſicut aſinus corio, Iob num. 150. Iudicabitur à pauperibus in Iudicio, Iob num.712.ad 714

Docere: Doctor: Doctrina.

Doctores Eccleſiæ ſunt luminaria cœli, Pſal 135. num.8.ſeq. Iob num.744. Ab ipſis quærenda eſt inſtructio, Iob num.291
Doctores Eccleſiæ ſumere poſſunt à Gentilibus exempla virtutum, Exod. num 160. Doctores malæ vitæ ſunt ruina Eccleſiæ, Pſal. 136. n.9. Docere, & prædicare Dei verbum grande bonum, Pſal.50.n.31
Doctrina Chriſtiana è cœlo venit, Deut.num.104. Pſal.21.num.7 Sub pœna mortis addiſcenda Iob num. 91. Ejus effectus in Anima ipſam apprehendente mirabiles expenduntur, Levit.nu.29. Reg.num.423. Iob num.773 & 781. Pſal.93.n.8. Tobiæ num 31. Doctrina Chriſti addiſcitur in ſanctuariis Dei, Pſal.72.num.21. Gen.num.1571. Docti ſæpe mali neoque exoſi, Pſal.31. n.20. Iob num. 672
Dolores inferni ſunt peccata, Pſal.17.n.8
Doloſa lingua maledicta, Pſalm. 11. numer.6. ſeq.
Dominicæ diei privilegia expenduntur, Gen. n.56. & 308. Pſal.23.n.1. Cur loco Sabbathi ſucceſſit, Gen.n.30 .& 308
Cur in principio hebdomadæ ponitur. Pſal.93.n.2

Dominium: Dominus.

Dominium hominis ſuper alium hominem effectus peccati, Gen.num.227 & 233. Abſolutum eſt ſolum Dei proprium, Vide *Dei Dominium*, Dominus hoc nomen competit Deo eſſentialiter; unde eſt commune tribus perſonis, Iob num 806.& 836. Dominium in Prælatis debet eſſe occaſio timoris, Gen.num.231. Verum eſt in dominante ſibi & ſuis paſſionibus, Gen.n 216.& 903. ſeq.

Domus.

Domus Dei multiplex, Pſal 5.n.15.& 20. Nempe eſt Eccleſia militans & triumphans, Beata Virgo ſuper omnes privilegiata, ejuſque venter Purga-

Digitized by Google

torium hoſpitalia, oomuſque pauperum, & infirmorum ſub quibus Chriſtus delitescit: Item Anima pura: item conſcientia: item Sacra ſcriptura, gen. num. 548. Reg. num. 184 pſal. 5. n. 15. & 20. Pſal. 25. num. 14 ad 18. Pſal. 64. nu. 9 ad 12. Pſal. 100. num. 6. ad 8. Pſal. 92. n. 9. Pſal. 35. nu. 31. Gen. n 54. ſeq pſal. 5. n. 10

Domus Dei templique materialis decor, Dei aſſiſtentia, & Angelorum veneratio, & ſanctitas expenduntur, pſal. 25. num. 14. ad 18. Pſal. 121. n. 4. ſeq. Pſal. 92. 0 8 Reg n. 500

Domus Dei habet diverſas manſiones, merita, & dona, Gen. n. 1064. ſeq. eſt locus pacis, Pſal. 73. n. 6. Domum in eriorem ſcoparam tenent juſti, exteriorem tantum mundani, Pſ. 76. nu. 14. Ut à Deo habitetur quid exigat, Pſ. 100. n. 6. ad 8. Ejus fœlicitas qualis, Pſal. 121. n. 5. Domos ſpiritualis juſtorum plena divitiis: impiorum plena miſeriis, Pſal. 1. n. Pſ 1 a n. 2 Pſal. 3. n 3

Domus Dei eſt ſanctiſſimum nomen Jeſu, Pſal. 91. num. 0

Domus à qua exire debet homo eſt mundus, caro & propria voluntas, P al 53. num. & 3. Domus cuſtodia pertinet ad uxorem ad virum verò negotia pertractare, Gen. n. 378. Vide: *Mulier* Vide: *Vir.*

Donec in Sacra ſcriptura quot modis ſumitur, Pſal 109. n. 4

Dona Spiritus ſancti: Vide *Spiritus ſancti dona.*

Donum intellectus q à n neceſſarium Deo ſervienti, Pſalm. 15. num. 8. Pſal. 31 num. 2. ſeq. Donorum Spiritus ſancti effectus expenduntur, Gen num. 67. & 95. 12. 6. 2 8. & 315. Iob num 67

Dormire in peccato quàm malum, Iudic. num. 22. Reg nu. 284 Tobiæ num. 7. Dormitare in Dei ſervitio quid ſit, Pſal. 75. n. 15. In Prælatis quam malum, Reg. n 181

Draco peſſimus eſt diabolus, Iob n. 645. Pſal. 4. n. 9. Item invidia, Iob n. 639

Dubitatio in promiſſis Dei cauſa omnium malorum, Gen. n. 606

Dulcedo cœleſtis exhibita à Deo ſuis ſervis in hac & alia vita expenditur, Pſal 55. num. 13. ſeq. & 17

Duritia cordis quales effectus patit in Anima, Gen. n. 160

Dux generalis noſter eſt Chriſtus, Paralipom. num 64

Duci in ſemitam, & in ſemita quid, Pſal. 118. n. 64

E

EBrietas corporalis qualia damna afferat & quatia bona ebrietas Spiritualis, Gen. 1198. ſeq. & 1204 Levit. n. 38. Pſal 22. n. 17

Ecce quid ſignificet, Pſal 113. n 78

Eccleſia, Eccleſiaſticus.

Eccleſia alia eſt militans, alia triumphans: item congregatio animarum Purgatorii: item quodcumque templum Deo dicatum, Pſal 5. num. 16. 17. & 20. Eſt tamen una, licet ſacramenta ſint diverſa, Deo. n. 5. 2. Exod. num. 29. Triumphans nobilior militante, Pſal. 14. num 4. Gen. n. 1571, Pſal. 44. n 21

Eccleſia militans fundata in ſanguine Chriſti, qui eſt ipſius caput, Gen n. 1668 Pſal. 5. num 16. Iob num. 758 Pſal. 67 num. 26 fundata ad ſimilitudinem Triumphantis, Exod. num. 482. Iob n. 770. ſignificatur nomine tabernaculi: triumphans nomine montis, Pſalm. 14. num. 1. Pſalm 18. num. 1. & 7. P al 45. num. 12 ſeq. Sponſa Chriſti, Gen. num. 516. 528 & 533. Pſal 44. num. 29. & deinceps ſparſim per totum, Pſal. 124 n. 7. 1 ſ. 1. num. 8. Ruth. in præfat. Iudith. num. 19. Eſther. num. 2. & 16 ſeq. Convivium in hac deſponſatione fuit præparatio Sacramentorum, Gen. num. 542. Eſther cit. Eccleſiæ infantia: pueritia: adoleſcentia: Iuventus: Virilitas, & ſenectus qualis, Gen num. 53. ſeq. & 1 1 68. 92. 117. & 15 ſeq. & 159 ſeq. & 155. Ejus luminaria ſunt Chriſtus, Maria Virgo, Sacra ſcriptura Prælati, animæ juſtæ, vita ſpiritualis bonorum, Gen. n 6 ad 154. Pſal 135. num. 8 ſeq. Illuminatur à Chriſto ſucceſſive, Gen num. 141. In die Pentecoſtes facta eſt radiatius Domini, Gen. num. 175. 380. 589 419 & 464 Pſal. 11. num. 6 Ejus fundamentum eſt paupertas Spiritus, Gen. num. 868. Nunquam diſcontinuata à principio mundi, Gen. num 879. In ipſa ſola ſalus, & omnes recipit, Gen. n 1093. & 1110. 1099. & 1484. Pſal 30. num. 31. Ipſam perſequentes diſſi antur, Gen num. 1230. In perſecutionibus augetur, & in proſperitatibus minuitur, Pſal. 128 num. In ipſa Deus revelat ſua arcana, Gen. n 55. Ejus quies eſt in Chriſto Ex. n. 314. Ipſius muri ſunt ſanctæ fides, oratio, exercitiumque virtutum, Iob num. 621. Pſalm. 79. num. 17

Eccleſia eſt hæreditas Chriſti, Pſal. 15. n 16. Pſal. 2. num. 20. Eſt mare, Gen. num. 15. & 96. Terra myſtica fertiliſſima, Gen. num. 115 fluvius exiens de latere Chriſti, Gen num. 125 Mater viventium, Gen num. 81. Arca Noë habens varias manſiones, & Moyſis, Gen. num. 1054. Pſal. 67 num 4. Gen. num. 1064. ſeq. & 115 Exod num 311. Vinea plantata à Chriſto, Gen 1194. Civitas munita, & ovis Chriſti, Pſalm. 12. num. 7. munita præſidio Angelorum, Sanctorum, & Chriſti, & Prælatorum, Exod. num 326. & 596. Pſal. 86. n. 3. & Pſal num 2. Pſal. 124. n. 6. ſeq. Gen. n. 8. 8. Iob nu. 6 1. Eſt firmamentum mundi ornatum ſtellis, Iob n. 05. Pſal. 135 n 8. ſeq. Pſal. 47. nu. 8. Ager fœcundus, Gen. num 16 3 Pſal. 49. num. 17. Scala Jacob, Gen. num 1 46 & 1651. Porta cœleſtis, Gen num. 1655. Veſtis Chriſti, Gen. n. 1775. Thronus Salomonis, Reg. num. 535. Pſal. 88. n. 29. Gazophilatium, Civitas, theſaurus, & domus abundans omni bono, Reg. num. 765 Pſal 45. num. 11. Pſal. 59 n. 11. Pſal 64. nu. 2 & 14. Pſ. 107. num. 8. Eſdr. num. 1. Columba, Pſal 67. num. 17. Luna ſine macula, Pſal. 71. num. 8 Navis ducens ad portum, Pſal 103 num 4. Pſal. 106. num. 19. Locus peregrinationis, Pſal. 118. num. 90. Adjutorium ſimile Chriſto, Gen. n. 701. Sanctum ſanctorum eſt, Levit. n. 12 *Attributa.*

Eccleſia illuſtratur miraculis Sanctorum, Iob n. 21. Eccleſia libera, Synagoga captiva, Pſal. 5. num. 1. Extenſa per totum mundum, Pſal. 18. num. 21. Eccleſiæ variæ perſecutiones expenduntur ab inimicis, & à filiis ſuis, Iudic. num. 73. Ruth n. Reg. num. 797. 649. & 750. Iob nu. 580. Pſal. 2 num. 40. Pſal 69. num. Pſal. 78. num. 5. Pſalm 9. num. 8. Pſal. 5 9. num. 8. ſeq. Pſal. 54. num. 5. Pſal 3. num. 2. Pſalm. 78. num. 1. Ipſius triumphus de inimicis expenditur, Reg. n. 185. Pſal. 118. num. 2. Eſt congregatio rationalium, Synagoga vero brutorum, Pſal. 21 num. 45. quare dicitur magna, Pſal. 34. num. 23. Pſal 47. nu. 59. Eccleſiæ fœlicitas expenditur, Pſal. 35. num. 18. Pſal. 124.

Digitized by Google

Pſal.114 num.7.Pſal. 112.num.9. pſal 86. num.2. & 4.Irrigatur fluminibus Sacramentorum, pſal 45. num.8. quomodo ædificatur, pſal. 50. num.41. Pſal.141. num.1. ædificatur per Mariam Virginem, Pſal.146.num.20 Eſt locus proprius laudis divinæ, pſal 67. num 9. Orat ad orientem, & cur, pſal. 67.n.46.Militans pſallendo jungitur triumphanti, pſal.121. num. 11. Lacte, & pane cibat filios, Pſal 130. num.4. Ipſius veſtimentum texitur filiis, ſcilicet fidelibus charitate conjunctis, pſal. 132. num.4. ſcinditur ab inimicis, Pſal. 36. num. 22. Ejus filij novitij ſunt religioſi, & clerici, pſal.113. num.17. Item & idiotæ & juvenes vocati, ibid num.19. Eccleſia Romana Prælata omnium Eccleſiarum, Deut.n.165. mendicat à viatoribus ſuffragia pro defunctis, Iob num.421

Eccleſiæ miniſtri indigent ſpeciali Dei auxilio, pſal.116. num 3. ſequ. Ipſorum mundities qualis ex gatur, Reg. num. 107. ſeq. qualis ordo in ipſis, Paralip num 98 Iob nu 714. Alantur, Iob num.2 . habent à Chriſto auctoritatem ſuper ſpiritualia, & corporalia, pſal. 67. num. 14. ſint ſine acceptione perſonarum, Pſal 67 num 28. Ipſorum corona in capite quid ſignificet, Pſ 100. num, 11. qualis differentia inter bonos, & malos, pſal. 100.num 11.& n 14. Elncet per miniſterium Doctorum, & Prælatorum, pſal 135 n.8. ſeq.Reg n. 18. Eccleſiæ ſtatus, & ordines quomodo ſanctificantur, Num.n.26

Eccleſia particulares, & Templa.

Eccleſiæ & Templa materialia quare à Deo ordinata, Pſal. 134. num.2. Pſalm.5. n.18.ſeq. pſ.67. num 9. Pſal.117. num 25. Pſal.131. num 6. ſeq. pſal.118.n. 8 Paral n.58. & 15. Gen. num.1667. qualis reverentia exigatur, & quàm Deo chara, Gen.num 1652. & 1667.Pſal.5.num. 3. Pſal 10. n.15. Irreverentia quàm ſeverè puniatur, Gen. num.837.& 1654.Exod num.45.Pſal.68. num.13. Pſal. 8.n.3

Eccleſiæ ſunt vineæ à Chriſto plantatæ, Gen. n. 1193. ſunt Paradiſus Domini, Pſal.131 n 6. Loca Angelorum, pſal. 137.nu.6. qualis dignitas ejus ex præſentia Euchariſtiæ & reliquiarum Sanctarum, Exod.n.514. In ipſis orandum ut in Cœlo, pſal.137.nu 6. In ipſam intratur Chriſto ductore, Gen n 1656 .Pſal.5. num 22. Ideò exigit ſanctitatem, Pſal.91.num 8. Gen. num.1 00. In ipſis Deus largiùs communicat ſua dona, Pſ.121. num 4. Ipſorum decor qualis, Pſal.25.n.14. ſeq. & num.18 Ipſarum, & Altarium conſecrationis myſteria expenduntur, Num n.22. Eccleſiaſtica immunitas unde orta, Gen num.255. fractio ejus quàm puniatur à Deo Paralip n.96

Ecclypſis in anima fit per peccatum, Gen. n.147

Electio Chriſti, & mundi qualiter differant, pſal.64. num.8

Electio divina alia eſt ſecundùm æſtimationem, alia ſecundùm veritatem, Pſal 64 num. Electio hominis ad vitam ſpiritualis qualis eſſe debet, Pſal. 64. num 8. Electi à Deo cur permittuntur peccare: Electi ad Cœlum quinam ſint, Pſal. 77. num.42. Electio humana ad prælaturam qualis eſſe debeat, & quales conditiones eligendorum Gen.num 807. Reg. num 243. Exod. num.311. ſeq.

Elementorum creatio, & diſtinctio, Gen. num.93. eorum pugna poſt judicium ceſſabit, non verò in inferno, Pſal.10.n.25

Eleemoſina.

Eleemoſina multiplex genus, pſal.16.n.36

Eleemoſina eſt actus juſtitiæ ſub præcepto ſummè Deo charus, Deut.num.120. Paralip. nu.19.Tob. num 39.Pſal.58.num.17 pſal.111.num.23. Reg. num.173

Eleemoſinæ mirabiles effectus expenduntur, Gen. num. 4.8. & 891 & 140. Exod num 5 8. ſeq. Eſdr.num.19. Tob.nu. 6.ſeq.Reg num.573 ſeq. & 715 ſeq.Tob num. 6.ad 47.72 & 99.ad 103. ſeq.Iudith.num. .Divitias temporales, & ſpirituales auget, Reg.nu 574. & 705 Iob num.480. Eſt theſaurus opulentiſſimus, Tob.nu. 04. Eam dat Chriſtus per manus divitum, & recipit per manus pauperum, pſal.40. num. 2. Ideò Deus cruciat pauperes, ut ad miſericordiam excitet divites, Pſal.40. num 9. Eſt ſalarium, quod Deus pro tot beneficiis exigit à divitibus, Pſalm. 102. nu.7. eſt lectio propria, & præcipua Chriſti, pſal. 108. nu 12 Pro animabus Purgatorij, quam Deo chara, Eſdr n 19 Diſpergendo colligit: Avaritia colligendo diſpergit, Pſal 111. nu.14. Eſt panis Angelorum de cœlo veniens, pſal.77.n 22 qualis in hac vita tribuitur, talis in morte à Deo recipitur, pſal.12.n.17. Cum jejunio & oratione quàm efficax, Gen. n 8 2 Tob. num.99. ad 103. Iudith. num. 9. Reſpicit Deus non quantum, ſed ex quanto, pſal.36 num.35. Pro eleemoſynario orat tota Eccleſia, Pſal 40. n.6. Patres educando filios, eis eleemoſynam præbent maximam, Tob.nu 35 Eleemoſyna de re aliena Deo exoſa, Gen.nu 875. Eleemoſynam negans pauperibus caſtigatur privatione bonorum temporalium, & ſpiritualium, Pſal.108. num.11

Elias.

Eliæ aſcenſus figura aſcenſus Chriſti in Cœlum, Reg.n 69. Eliæ currus myſteria Vide *Currus.*

Eloquium Dei quàm dulce, Gen. num.1906. Vide *Verbum Dei.*

Epiſcopus.

Epiſcopi in Eccleſia ſuccedunt Apoſtolis, Exod. num.478. De annulo, baculo paſtorali, ſandaliis, & aliis cæremoniis, pſal.118 n.8. pſal.1 9.n.1. Pſal.107 n.3

Equus diaboli eſt peccator ſaltans de vitio in vitium, Exod.n 251

Erubeſcentia alia vitioſa, alia virtuoſa, Gen.n.657. Pſal.6. n.17. Nulla fuiſſet in ſtatu innocentiæ, Gen.n.573

Eſdræ libri quinam canonici, & quinam non, Eſdr. in præfatione.

Eſther figura Beatæ Virginis, Eſther.n.12.ſeq.& 44 & 45.61.& 65.ſeq.

Eſuriens pro Chriſto in hac vita ſaturabitur in alia melle gloriæ, & è contra, Reg.n.22

Eva.

Eva mater morientium, Gen.nu.811. Arbor mala Gen n.665. reticetur in genealogia Chriſti, quia fuit origo omnium malorum, Gen. num. 814. Evæ peccatum ex defectu orationis, Gen.n 604. Item ex otioſitate, Gen. num.605 Item ex dubietate in promiſſis Dei, Gen.num.606. Item ex mendacio, Gen n.607. Item ex curioſitate, Gen. n.614. ſeq. Item ex loquacitate, & garrulitate, Gen. num. 626. & 611 Item quia ſe voluntariè

 subjecit

Digitized by Google

ſubjecit ſenſualitati, Gen.n.623. Ejus peccatum fuit ſuperbiæ, avaritiæ, gulæ, inobedientiæ, Geneſ. numer. 629. fuit ipſa decepta, non Adam, Gen. num. 700. Ejus confeſſio mala, Gen.n 701

Evangelium.

Evangelium continet ſcientiam cœleſtem, Pſ.118. n.8 fecit ceſſare legalia, Ibid.num. 11. quàm ſuavis, & fructuoſa ejus doctrina, Gen.n 1807. Evangelizantium virtutes ex Chriſto, Pſal.67. n.15

Eucbariſtia.

Eucbariſtiæ myſteria ſolùm ex revelatione Spiritus Sancti ſunt agnoſcibilia, Exod. n.144. Ejus tranſubſtantiatio maximum Chriſti miraculum, Exod.n.271. Eſt panis Angelorum & vinum vitale, & omnis eſca,& manna continens omne bonum, Gen.n 788.& 1891. ſeq. & 1076. Exod. n 267.& 274.& 464.Num.n.41 ſeq.Iudic n.55. Pſal.108. n. 16. Pſal.67. n.54. Gen. num. 1192. & 1891. ſeq. & 1901. Panis coctus in cruce, Levit.n.6.Reg.n.578. Eſt panis coctus in clibano uteri Virginalis, & nobis à Maria paratus, Gen. n. 1388. Levit n.5. Pſal.4. n.29 Pſal 138. n.44. Pſal 144 n.16. Eſt nubes tegens Chriſtum, Gen n.1185. Exod n 578. ſeq. Eſt columna nubis, & ignis, Exod. n.190 Confortatio omnium noſtrorum laborum, Exod. n 275 Memoriale paſſionis Chriſti, Levit.n.4 Reg n 576. Pſ 101. n.21.Pſal.110. num.10. Eſt Arca Moyſis, Exod. n.460. Num. n. 6. Pignus vitæ æternæ, Geneſ. n. 1122. medium percipiendi gloriam cœleſtem in hac vita, Gen.n 1583. Eſt ſacramentum, & ſacrificium, Exod. num.268. Eſt pluvia è Cœlo emiſſa, Pſal.77. n. 19. In ipſa ſtat Chriſtus, ut ſol, ut cibus, ut fons gratiæ,& gloriæ, Reg. numer. 307 Exod. numer. 569. ſeq. In ipſa Chriſtus recondit omnes ſuos theſauros, Gen. num. 1615

Euchariſtiæ effectus. Euchariſtia confert incorruptibilitatem, & gloriam, Gen.n.790.Pſal.64.n.20.Replet eccleſiam gloria Dei. Reg n.486. Eſt medicamentum efficaciſſimum, Gen. n. 1003. mors malis, vita bonis, Exod,n.276.& 289 Iob.n.686.Pſal.20.n.15. & 11. Per eam fugantur & debilitantur Dæmones, Reg n.60.& 73. & 104. Pſal.21. n.45. Nos transformat in carnem Chriſti, Reg.n.290. Refectio animæ, Reg.n.578.& 615 & 630 ſeq Iob. n.130 pſal.22.n.26. Gen n. 544. Illuminat mentem, Reg.n.154.multiplicat electos, pſal.4. n.18. facit nos ſimiles Angelis, Pſal 77. n.23. Elevat animam in Deum, Pſal. 91. num.6. Euchariſtiæ dignitas, mirabilia, & effectus mirabiles expenduntur, Levit.n.3. Iudic.n.44. Pſal.110. n 8. Pſal 103 n 38. Reg. nu 570. Efficaciam habet in fide Chriſti. Iudic.n 71 fructus charitatis Chriſti, Reg.n.340.& 343 & 430. Pſal.7. n.46. Ejus expoſitio publica quàm laudabilis,& fructuoſa, Reg n.59. & 61. ſeq Iob.n.800. Tunc fugantur, & debilitantur Dæmones, Reg.n.60.& 73.& 79. Ipſam circundant exercitus Angelorum, Exod. n.572. quali reverentia proſequenda, & quàm vitanda irreverentia, Reg.n.61.& 73.& 79. Exod n. 83

Euchariſtiæ ſumptio indigna mortem affert, aliaſque peſſimos effectus parit, Gen.n.789. & 817. Pſal.105.num.15. Pſal.68. num.33. graviter punitur à Deo, Iudic. num. 50. Reg. numer. 295. Geneſ. numer. 1848. Reg. numer. 296. Iob. n.440

Dignæ ſumptionis effectus quales, Exod. nu.142. & 158.170.& 286.Ioſue,n.46. Reg. n.111. 295. 301.303.& 630.Iudic.n.50.Reg.n.301.Iob.n.446. ſeq. Pſal.115. num. 9. Per ſumptionem dignam paſcit, paſcitur Chriſtus, Tob.n.62.Pſal.110.n.9. & 31.Pſal.145.n.8

Exigit dignam præparationem, & qualem, Gen. n.1384. & 1681. Deut. n. 556. Item meditationem paſſionis Chriſti, Gen. n 2715. Pſal 101. n.18. Item mortificationem ſenſuum, Iudic.n.53. Pſal.102.n.11.Item ardens deſiderium, Pſal.80. n.7. Sed credere, & non manducare malum, Reg. n.742. ſumenda ad caput, non ad pedes, Reg.num.611.Accedendum cum ſaltu, ſono,& cantu,Reg. n.303. Item unionem fraternam, & confeſſionem ſanctam, Reg. n.143 & 566.ſeq. & 610.Poſt ſumptionem quid operandum, Exo. n.292 Reg n.208.& 343

Excæcatio mentis ex peccato qualis, Pſalm.11 num.3

Excommunicatio juſta ordinata ad medicinam animæ, Pſal 82.num.10.Iuſta timenda ab excommunicato: Iuſta, ab eo, qui eam fulminat, Num. n. 138. Qualis excommunicatio fulminabitur à Chriſto in judicio contra impios, Ioſue,n.34

Exemplum V. *Scandalum.*

Exemplum malum Prælatorum exitiale toti Reipublicæ, Gen.n.993. ſeq.Iob. n.500. exemplum malum quàm noxium, maximè in Congregationibus, Pſal.13.n.14. Pſalm.36. num.4. Pſal.79. n.18

Exemplum bonum quàm Deo charum, quàm fructuoſum, præcipuè in Prælatis, & prædicatoribus, Exod. num.20.Pſal.7.num.9. Pſal.213. num.2

Exorciſta habet poteſtatem ſuper Dæmones, Pſ.30. nu.24

Expectatio gratiæ Dei alia bona, alia vitioſa, Pſ.39. num.2

Extrema unctio aliquando confert ſanitatem corpori, Pſal.62.n.3

F

FAbrica corporalis,& ſpiritualis habens contraria fundamenta, Exod.n 84

Fabrica fundata in excidio proximi citò corruit, Iudith,n.1 ad 5

Fabula quid,& multiplex expenditur, & qualiter fabulationes mundi à ſcientia divina differant, Pſal.118.n.163.& 165

Falſiloquus eſt detractor, Iob.n.351

Fama vera fundatur in virtute: Aliiſque eſt occaſio lapſus, aliis ſalutis, Iudith.n.16. Eſther.nu.51. Paralip.n.94.Iob.n.574

Fames, & penuria immittitur à Deo ob peccata, Pſal.58.n.14.fames canina fructus accidiæ, Pſ 58. num.15. fames pro Chriſto tolerata quàm Deo chara. Pſal.104.n.10

Familia Chriſti, & diaboli qualis: Item familia animæ, Exod. num.2. Pſal.145. num.15. Geneſ. num.468

Farinæ ſata tria quid ſignificent, Geneſ. numer.1389

Fato Deus non gubernat mundum, ſed providentia optima, Gen. n.1340

Febris multiplex vitiorum expenditur, Deut.n.195. ad 202

Feſtum Feſtivitas.

Feſtorum inſtitutio in aliquibus eſt ſecundum motum lunæ ritu Hebræorum, in aliis ſecundum motum ſolis, & quare, Gen. nu.133. Exod. n.137

Feſtorum dierum obſervantia quàm Deo chara, & quàm fructuoſa, Exod.n.288.290.366.369.& 371 Levit.n.68.& 84.& 93. Deut. num. 165. ad 167. & 581

Feſtorum obſervantia continet impletionem aliorum præceptorum, & quomodo, Exod. nu.367. & 371. feſtorum inobſervantia à Deo graviter punitur, Exod. n. 370. Num. n.79. feſtum Paſchæ quomodo ſpiritualiter obſervandum, Levit.n.86. ad 88. & 93. In Paſcha cur non cantatur hymnus, Pſal.46. n. 8. In feſtis cur præcedit vigilia, & conſequitur octava, exceptis feſtis Chriſti, quæ non habent diem octavæ, Levit.n.89.& 93. Num.n 160.paralip.n.48. Pſ.119. n.2. feſtum tabernaculorum celebrabatur menſe ſeptembri, Levit.n.91. feſtum divitum Deo charum eſt in paſcendis pauperibus, Tob.num 4. feſtum ſpirituale animæ celebratur Sanctis operibus, Pſal.75.n.19. Pſal 113.n.11 Pſal.114.n 7. feſtum perpetuum eſt Beatis: Damnatis pœna æterna, Pſal.48. n.9 feſtum noſtrum in hac vita eſt ſtatus gratiæ, & juſtitiæ, Pſal.80.n.2.Pſ.113. n.11.Pſal.114.n.7

Fiat, in creatione à Deo dictum quid ſignificet, Gen.n.30.ſeq. Repetitum in Pſalmis quid ſignificet, Pſal.105.n.19

Fictio quædam licita, & quæ illicita, Ioſue, nu.48. Reg.n.213

Fides, Fiducia.

Fides eſt lux, & ſtella ſecurè ducens, & ab omni errore liberans animam, Gen.n.2.& 44.Pſal.17. n.36. Pſal.75.n.10. Gen.num.1096. Pſalm. 111. n.8.Ejus certitudo qualis, Reg.num.726.Pſal.77. num 8

Attributa fidei. Fides eſt firmamentum Eccleſiæ, fundamentumque totius ædificij ſpiritualis, Gen.num.79.Iob. n.94.Ioſue,n.39 Reg.n.106. Pſal.118. n.132. Eſt lignum vitæ, Gen.413. fons irrigans Eccleſiam, Gen.n.331. ſcala Iacob, & porta Cœli, Gen.n. 1630.& 1660. Ipſius articuli ſunt duodecim portæ cœleſtes, & ſtellarum corona ornans animam; Pſal.117.n.14. Exod. num. 595. Item murus Eccleſiæ, Iob. num.621. Pſalm.79. num.17. Item panis, vinum, & oleum Animæ, Pſal.103. num.34. eſt columna nubis, & lucis, Exod.n.185. & 206. Iob.n.501 ad 503. Altare, Reg. n 738. Ioſue n.50

Effectus. Fides elevat animam in Cœlum, Gen.n.1599.Exod n.453 Iob.n.530.Eſdr. n.42. Tob. n.54 mitigat Dei iram.Gen.n 1726. Gravia reddit levia, Ioſue. n.25. facit videre Chriſtum, Iob.446. & 502. fugat diabolum, Iob.n.506. In ipſa habetur omnis ſcientia de Deo. Pſal.93.n 5.Pſal.106.n.38. Iob. n.759.Exod.n.64.66. & 107. Elevat animam ad opera ſancta, ſtabilemque eam reddit in obſequio Dei, Pſal.54.n.6.Pſal.39.n.7. Alij mirabiles effectus expenduntur, Gen.n.1261. Exod.n.453. Iob n.530

Fidei Conditiones. Fides debet eſſe Integra, firma, inviolata, & voluntaria, Pſal. 115. n.2. Ideo ſine operibus mortua eſt, Gen.n.824.Num.n.89. Altare nudum, Reg. n.738. Cum operibus triumphat de hoſtibus, Gen.n.1079.Exod.n.258 Pſal. 35. n.9. Eſt tantum amicorum Dei, Gen.n.1852. Exod.nu.516. Ioſue,n.39 Expurgat animam, Pſal.92.n.11. Eam ſanctificat, Exod. n. 510. Ditat virtutibus, Exod. n.161

Fidei exercitium neceſſarium eſt in via perfectionis, Reg.n 10 . Ejus impedimenta qualia, Pſ.118. n.157. Fides interna debet foris exprimi, Pſ.115. n.2. ſeq. fides, ſpes, & charitas mutuo ſe adjuvant, & circuminſedunt, Pſal. 118. n.179. Ejus munus eſt viſio Dei, Paral.n.55.Iob.n.428.Pſ.47. n 12

Fidei ſymbolum eſt diſtinctivum fidelium ab infidelibus, Ioſue,n.23.ſeq. Cur conſtat duodecim articulis, Exod. n.511. Fidei myſteria non omnibus æqualiter proponenda, Exod. n.493. Tob. n.96 Fides miraculorum eſt in Eccleſia, Geneſ. num.1823. Fidei Abrahæ quales fructus, Gen. n 1335. Fiducia in Deum ſuadetur, Gen.n.2352. & 1756. V. *Confidentia, &c.*

Filius, Filiatio.

Filius Dei, & diaboli non ſimul conveniunt, Gen. n.733. Filiorum educatio, & cura qualis exigatur à Deo in parentibus, Gen.num 865. Exod. n.250 Reg.n.63. & 44. ſeq Ut plurimum imitantur mores parentum, Gen.num.986.& 1457. Tob. n.10. filiorum obligatio ad parentes expenditur, & fructus optimi obedientiæ ipſorum præſtitæ, & peſſimi inobedientium, Geneſ. num.1508. Reg.num.44.ad 47.Gen.n.1616 Reg. num.44

Finis dat bonitatem, vel malitiam actionibus noſtris. Pſalm.110. num.6. Duplex principalis eidem actioni eſt impoſſibilis, Pſalm.11. num.6. V. *Intentio.*

Firmamentum cœleſte quale, ejus creatio, &c. Gen. n.72.ſeq.& 81.Pſal.47.n.18. Eſt myſticè Chriſtus Vide *Chriſti figura.*

Flagellis Deus nos ad ſe trahit, Gen.nu.860. Deut. num.300 & 304.Tob num.9. & 23. ſeq.Pſal 22. num.17. Pſalm.72.num.10. ſeq. Exod. num.174. V. *Tribulatio.* Flagella publica cauſantur ex Eccleſiæ prophanatione, & peccatis Sacerdotum, Pſal 68.n.15

Fletus eſt prima vox infantis, Iob n.362. Fletus in hac vita ſuadetur, Reg.n.140. Tob. num.6. Iob. num. 135.& 250.& 623.Pſalm.136. num.2. ad 7. Pſal.119.n.10.Iob. n.363.ad 325. Pſal.29. num.8. ſeq.

Flos pulcherrimus eſt Chriſtus, ſed attritus in paſſione, Iob.n.318. Flos caſtitatis qualis, Iob. n.319

Flumen Babilonis myſticè eſt multiplex, Pſal.136. n.1.ad 5

Flumen irrigans Eccleſiam eſt Baptiſmus, Sacra Scriptura, & contritio, Pſalm. 45. num.8. ad 10

Fœminarum conſortium quàm periculoſum viro, Gen.n.536.& 340. V. *Mulier.*

Fons.

Fons exiens de Paradiſo irrigans terram myſticè eſt Chriſtus, Gen.n 325.ad 329. Pſal.41.n.5. Ipſius vulnera fructus ſalutares, Pſalm. 141. num.5

Formarum ſeminarium inditum in materia à Deo quale, Gen.n.113

Fornicatio ſpiritualis , & corporalis quàm Deo exo a, Pſal.72.n.38. ſeq V. *Luxuria.*
Fortitudo virtus cardinalis , ejus effectus expenduntur, Gen. num.452. Ioſue num.6. Pſalm.22. num.13. Pſal.25.n.16. Iudicum, n.84. Pſalm. 17. num 4
Fortuna vera eſt à Deo, Pſal.118.n.175
Forum Poli, ſcilicet forum conſcientiæ & forum fori habent diverſa judicia, Reg.n.141
Forum miſericordiæ eſt in præſenti vita, in alia eſt juſtitiæ, Reg.n 426
Foveam alteri injuſtè parans, juſto Dei judicio in ipſam præcipitatur, Pſal.7.n.17

Sanctus Franciſcus.

Sanctus Franciſcus fuit perfectus imitator Crucifixi, Reg. n. 124. fuit arcus myſticus fœderis , Gen.n.1181. præfiguratus in Elia, ejuſque aſcenſu in curru igneo, Reg. n.683. & 689. ipſius paupertas qualis, Pſ.59.num.27. qualis ejus oratio, Pſ.75.n.41. ejus ſinguli virtutes quales, Pſal 44. n 8. Pſ.68. n 50. Poſitus in monte Alverniæ fuit abyſſus abyſſum invocans, Pſ.41. n.18. ſemper ſe incipientem exiſtimabat, Pſ.76 n.20. Pſ.41.n.15. In ſua Regula proponit ſex gradus aſcenſus in Deum Gen n.1-0 Perfectio Regulæ ipſius qualis, Ioſue. n.26. Cur voluit ſuos fratres diſcalceatos, Reg.n.377. Voluit , ut ſui fratres de nocte incumberent orationi , & de die ſaluti animarum. Pſal 41. n.21 . Dat ſuam benedictionem induentibus veſtes viles, Deut.n.329 Ad gloriam Dei patefaciendam oſtendit ſua vulnera , Tob, n. 27. Expenditur ejus benedictio, qua utebatur, Num.nu.21
Fraterna charitas, V. *Charitas*, V. *Concordia.*
Fratrum perſecutor eſt imitator Chaim , Geneſ. n.915
Fratres minores coadjutores Epiſcoporum, & Plebanorum, Deut n.170
Funis ligans animam eſt peccatum , Pſ.118.n.115. ad 118. Reg n.402
Funis ſancti Franciſci. V. *Franciſcus.*
Furor bonus, & malus qualis, Pſal.49.n.7. furor excæcat Animam, Pſ.6.n.13
Furtum rei alienæ facit perdere propria , Exod. num. 119. qualem obligationem induerit, Exod. num.407
Furtum ſpirituale animæ multiplex expenditur, Exod.n.406. V. *Scandalum.*
Futurum cum præterito aliquando in Sacra ſcriptura confunditur, & quare, Pſal.57.n.23

G.

GAllus Chriſti eſt Prædicator excitans ſomnolentos à peccati ſomno , Iob n 778
Gazophilatium in templo quid, & in Eccleſia. Eſdræ n.36. Reg.n.765
Gaudium ſpirituale in hac vita eſt parvus fons reſpectu gloriæ. Eſthe.n.52
Gaudium mundi quàm vanum , Iob.n. 354. ſeq. & 431. V. *Mundi vanitas.*
Gaudium de peccato commiſſo quos effectus peſſimos pariat, Pſal 52.n.2
Gaudium cœleſte. V. *Gloria.*
Germinatio terræ eſt ex imperio, & continua Dei aſſiſtentia Gen.n 109
Generatio Verbi ſemper præſens, Pſal.2.n 18.
Gentilium ſtatus quàm infelix ante adventum Chriſti; poſt adventum quàm fœlix, Gen.n.1789. & 1791. Eſther.n.15. Iob.n.762
Genua duo cur flectimus ante Deum, & quàm indecens flectere uno genu. Pſal. 130.n.2
Ghimel quid ſignificet, Pſal.118. n.32
Gigas ſcilicet maximus eſt inter peccatores Princeps impius. Gen.n.1016
Gladius eſt verbum Dei. Pſalm.88. n. 32. Pſalm. 149. num. 4 Gladio linguæ occiſus eſt à Iudæis Chriſtus, Pſalm. 56. num.10. Gladium , & ſcutum apprehendere in via Dei quid, Pſal.34. num.3

Gloria.

Gloriæ convivium quale paratum à Chriſto Principibus ſuis beatis. Eſther n.3. Eſdr.nu.19. Reg. n.420 Pſal.22 n 21. Conſiſtit in viſione, & fruitione Dei, Pſal.5. n.17. Gloriæ cœleſtis magnitudo , & fœlicitas expenditur, Deut n.216 ſeq. Gen.n.288 & 1315. Eſther, n.27 Reg.num 512. Iudith num.61 Pſal.5.n.32 ſeq n 37 ſeq. Pſal.26. num.11. & 27. Pſal.46.n.7. & 12 Pſal.49.num.16. Pſal.144 n.8. & 17. Pſa.72.n.33. Pſ.102.n.10. ſeq. Pſ.83.n 20
In gloria eſt diverſitas præmiorum ſecundum diverſitatem meritorum, Geneſ.num.1327. Omnia bona tamen ſunt omnibus communia, Gen. ibid.
Gloria datur tantùm laborantibus , & ideo ſolùm debetur virtutibus, Gen.n.469. ſeq. 1680. Pſ.23 n 7. Pſal.26.n.28. Pſal.88.n.10. Pſalm. 5. num.32 ſeq.
In ingreſſu animæ omnes cives Cœli ipſi congaudent, Iudith n.61
Gloriæ meditatio excitat ad laborandum , Reg. num.419. Gloriæ cœleſtis, ex mundi differentia qualis, Pſal.56.num.33. Pſal.20. n.14. Pſalm.51. num.2
Gloriæ ſintilla in hac vita abſorbet omnes ſenſus, Pſal 144 n 3.
In gloria homines conſtituent decimum chorum, Reg.n 781
Gloria chriſtianorum in hac vita qualis, Pſalm.20. n.14
Gloriam ſui non Dei quærit ſuperbus , Iob.n.342
Graduales Pſalmi quinam ſint, eorumque myſteria, Pſal. 119 n.1
Gradus perfectionis quales, Exod.n.152
Grammatica Diaboli docet declinare à caſu recto in obliquos, Pſ.13.n.52

Gratia.

Gratia Dei eſt influentia , oleum , & unguentum miſſum à Deo in animam : dicitur etiam Angelus à Deo miſſus in terram, Exo.n.547. Pſ.122. n 3. & 6. Pſal.44.n.33. ad 26. Pſal.67.n.20. Pſ.48. num 2
Gratia Dei alia præveniens , alia cooperans, alia ſanctificans, Pſal.85.n.14. Pſal.218.nu. 36. ad 50. Reg n 100
Gratiæ prævenientis, & cooperantis effectus expenduntur, quam Deus omnibus exhibet, Exod.n.47 Pſal 85.n.14. Gen.n 1035. Iob n.732
Gratiæ ſanctificantis effectus mirabiles, Gen.n.1583 eſt luminare majus Gen num.145 Pſal.118. n.56. ad 58. Eſt dies animæ, ſicut peccatum nox, Gen. num.155. Transfert hominem in Angelum, Gen. num.352. Reg n.33. Pſal.48.n.15. Pſal.58. nu.12. Paradiſum animæ confert, Gen.n.387. Pſal.108. num.13. Irrigat animam aqua cœleſti , Geneſ. num.429.

n.419.& 431.Iudic. n.6.facit animam filiam dilectam Dei, gen. n.988. Origo omnis veræ lætitiæ,Pſal.125.n.4.Eſt theſaurus replens cor juſtorum,Deut.n.195.ſeq.Tollit à captivitate diaboli animam, Pſal.125. n.6. Elevat animam ad cœlum : E contra peccatum ipſam ſub diabolo deprimit : ſæpè redundat etiam in corpus,Pſ.62. n.3.Exod.n.215. Tob.n.56. Pſal.80. num 4. Iob. n 288.Pſal.17.n.26. Purgat, & lavat animam à ſordibus peccati,Exod. n.568. Expellit peccata, Deut n 65.Pſal.17.n.21. Pſal.88. n 44. Eſt ignis calefaciens,Deut.n.27.& 30.Iob. n.488. gratia aperit Cœlum:peccatum claudit, Deut.nu.106. eſt panis cœleſtis reficiens animam,Reg n.6 2. & 615. Configurat animam ad ſimilitudinem ſanctiſſimæ Trinitatis, Pſal. 8. n 15 fert ſecum benedictionem Dei,Pſal.27. n.13 ſanat infirmitates animæ,Pſal.40.n.15. eſt oleum, quo ungit Spiritus Sanctus, & fortificat animam, Pſal.44. n.25.ad 26.eſt pluvia è Cœlo immiſſa, Pſal.67. n.20.Pſal.84.n 2.facit diem feſtum animæ,Pſ.80. n.2. mater bonorum operum, Pſal 84 num. 2. eſt panis,vinum,oleum,& omne bonum,Pſ.103. nom.35.Exod.n 560. fæcundat animam, Pſ.112. num.10

Gratiæ Dei neceſſitas qualis, Gen. num. 323. ſeq. Deut. num.220. Iudic.num.91.Reg. n.199. Iob. n.488 & 524.Exod.n.111.Deut.n 220.Iob.n.288. Tob.n.56

Gratia Dei ad nos derivat ex paſſione, & vulneribus Chriſti,Gen.n.428. ſeq.& 4.Iob.n.584.ſeq, Pſal.132 n.3.Gen n.1559

Gratia datur eam quærentibus à Deo,Gen n.1032. Exod.n.553. ſeq.Pſal.53.n.2 Iob. nu 775. gratia Dei non infunditur in anima carnali, & aufertur ab ipſam contemnente, Gen. n. 1012. Deut. n.162.Reg.n.91.Gratia Dei ſtabilitatem, gratia mundi,& diaboli vanitatem affert, Reg. n.461. Iudith.n.54 Tob. n. 56. Iob. num. 760 Gratiæ Dei privatio ſummum omnium malorum, Iob. n.407

Gratiarum actio,& gratitudo.V.Ingratitudo.

Gratias agere debemus Deo pro quolibet beneficio,Iudic n.33.Pſal. 2 num.9.gratitudinem enim prætendit a nobis Deus,Gen.n. 523. Exo.n 575. & 220

Gratitudo confert nobis paradiſum, & nova dona: Ingratitudo nos privat omnibus bonis, Geneſ. n.411.Iob.n. 775

Gula,Guloſitas V. Abſtinentia.

Guloſitatis vitium quale malum, & quàm Deo exoſum : Abſtinentia quàm Deo chara, Geneſ. num. 685. & 1573. ſeq. & 1405. Pſalm. 56. n.12

Gulæ appetitus,non qualitas cibi eſt in vitio.Gen. n 648 & 1574

Gulæ effectus peſſimi quales, Gen. nu.638. Exod. n.532.Deut.n.169. Hoc vitium traxit maledictionem ſuper mulieres, Gen.num.748. Ex ipſo mors,& omnia mala orta,Gen.n 804.Reg.n.799 Perdidit nobis paradiſum,Gen.n.844. Redigit hominem in beſtiam,Gen n 148.Eſt febris mortalis animæ,& corporis,Deut num.207. Excitat maximè iram Dei,Pſal 77.n 28

Guloſus eſt venter diaboli,Gen.n.719. Vendit pro cibo Deum,& paradiſum,Gen.n.1575.habet pro Deo ventrem,Gen.n.719.& Reg.n.81

H

HE, & Het quid ſignificet,Pſal.118. num.622 & 90

Hebræi poſt adventum, & mortem Chriſti tranſierunt a dextera ad ſiniſtram. Gen. num.1875. Reg.nu.143 Iob num.557. In fine mundi convertentur ad Chriſtum, Pſalm 15. num.15.ſeq. cur celebrant feſta ſecundum curſum lunæ, & non ſolis ut ſolet Eccleſia,Gen.num.133.Exod. n.137

Herba in geneſi dicitur virens,non vivens, & cur, Gen.n 114

Hæretici hoſtes Eccleſiæ crudeles, Gen. nu 1149. ſunt vulpes devaſtantes Eccleſiæ agrum. Iudic. num 80. Spargunt in Eccleſia ignem, laqueos, ſulphur, & procellarum Spiritus, Pſalm. 10. num 26. Hæreticorum pertinacia, damna, & malignitates expenduntur multipliciter, Iob. num. 51. & 47.Pſalm.10 num.1.& 4.ſeq. & 26. Pſal.103.num.26.Pſal.118.num.164.Gen. n.1136. & 1568

Hæreditas Chriſti ſunt ſancti, & Eccleſia : erunt etiam Judæi in fine mundi, Pſalm. 15. num.15. ſeq.

Hæreditatem ſuam in hoc mundo habent impij:in cœlo juſti,Pſal.15.n.13

Hermon quid ſignificat,Pſal 131.n.7

Hierarchia Angelica, & Eccleſiaſtica Deo ſubjecta, & hæc incæpit ab Abel. Pſal.61. num 3. & 3.

Hieremias qua ratione compoſuit threnos, Reg. num. 95

Hieruſalem primò vocata eſt Iebus, poſteà ſalem, poſteà Hieruſalem, & quid hoc ſignificet, Pſal.121.n 5

Hieruſalem alia eſt terreſtris,alia cœleſtis, ædificaturque lapidibus vivis,Tobiæ,n.127.Pſ 10.n.22. Pſal.125 n.25

Hypocriſis quale vitium, quàm Deo exoſum, hypocritarumque doloſitas expenduntur, Geneſ. n 696.Deut.n.125. Reg n 244. Exod. num.139. & 4 9. Iob. nu ner 64. & 305. & 349. & 431. & 717. Pſalm.35. num.6,Pſal.72.n 15. Pſal.140. num.8

Hœdi rejiciunt vocem Chriſti : oves eam recipiunt,illi ad ſiniſtram Chriſti ; iſti ad ſiniſtram ſtant,Pſal.20 n.9

Holocauſtum quale ſacrificium,quod à nobis Deus exigit, Paral. num.52. Pſalm.19. num.5. Vide *Sacrificium.*

Homicidium aliud licitum, aliud vitioſum, Gen. num.954. Homicidium quale peccatum, quàm Deo exoſum, & ab ipſo punitum,Gen. nu 932. 934.968.925.ſeq.& 1175. Exod.n. 1, .Pſ.61 n 6. Occidens occidetur vel corporaliter, vel ſpiritualiter,Gen.n.971

Homo, Humanitas.

Homo dicitur ab humo. & ab humanitate, ut per primum excitetur ad humilitatem : per ſecundum ad exercitium operum miſericordiæ, Gen. n.507.194. & 342.ſeq.& 347.Iob n.313.Tobiæ, n.45

Hominis creatio, dignitas ſecundùm ſtatum naturalem,& ut ad imaginem Sanctiſſimæ Trinitatis creatus expenditur multipliciter, ſicut & ipſius obligationes, Gen.n.172. ſparſim per totum

primum

primum,& ſeq. Pſal.8.n.31. pſal.134. n.5. Iob. n.709

Hominis dignitas prout eſt ad ſimilitudinem Dei, & ſecundum eſſe gratuitum expenditur multipliciter, ejuſque multiplex obligatio, Gen.172. & 175 ſeq & 193.& 201. & 213. & per totum caput primum, & ſecundum ſparſim: ejus fœlicitates in ſtatu innocentiæ expenduntur, Gen. n.379 ſeq.& 654. & alibi ſparſim, Pſal 48.n.14. Propter hominem omnia ſunt creata.Gen.n.225 ſine gratia eſt veluti materia prima ſine forma, Gen.n 19 ad 22. cum gratia ſit cœleſtis, Geneſ. n.25.totus terrenus in peccato, Gen.nu.22.ſeq. fert ſecum chirographum ſalutis, vel damnationis, gen.n 208. Per peccatum ſit ſimilis diabolo, & beſtiis, per gratiam Deo, & Angelis, Gen n.198.& 201.225.& 342 285. & 1006. Per peccatum ſubjicitur diabolo,per gratiam ei ſit ſuperior,gen.n. 222.& 224

Hominis Dominium quale,gen n 216.ſeq. & 230, ſeq.& 521.& 923.ſeq Pſal 8.n.77.hominis perfectio dependet à voluntario exercitio virtutum, gen. n, 256. Iuſtus eſt requies Dei, Geneſ. n.284.& 285. Deus hominis requies,gen.n.287. & 317 Quare ejus corpus de terra formatum, Gen n 341.ſeq.Iob.n.314 Gen. n 314. & 799. ſeq.homo eſt liber ſcriptus intus, & foris,geneſ. n. 353 Arbor plantata in Paradiſo Paral n.11. eſt arbor inverſa,Gen num.144. Ipſi ſoli datum eſt loqui, ut Deum ſemper laudaret, geneſ. n.368

Homo quare formatus extra Paradiſum veluti,Peregrinus, geneſ num. 371.374. 376. 455. 481. 181. quilibet tenetur laborare, Geneſ. numer.407. Iob.num 104. Pſalm. 126.n.4. gen. n.474

Duplex præceptum homini datum, & quare, gen. num.475.ſeq. Medius inter Deum, & cæteras creaturas, ut totus in Deo ſe transferat, gen. num,131. & 840. Pſalm. 108. num.1, ejus pronitas ad malum quanta,gen.num.1003. & 1021. Reg n 543

Homo vel eſt Deo ſubjectus, vel diabolo. Deut. n.248. Stultus eſt volens ſe ſubjicere diabolo, Deut.n.155.& 309.Ioh.n 281

Hominis miſeriæ in hac, & alia vita multiplices expenduntur,Iob n.36.107. & 309 ſeq & 315. ſeq & 342.& 321.Gen n.118. Sine Deo miſerrimus,Pſal.126.n.4. ſeq. Naſcitur ut avis ad volandum in altum. Iob n 104 ſeq. Quilibet habeat uxorem,& quomodo, Pſal 127. n.4 ſit primo Iudæus,poſtea Hebræus Pſalm. 135 n.13. Hominis arma, & ornamentum ſunt virtutes, & confidentia in Deum Pſal.128.n.1 Pſalm.123. n.2.Pſal.69 n.1.Pſal 83.n.4 & 10 Pſal.137. nu.9. Pſal.110.num.51.Pſal.72. num 30.Pſal.67 nu.3. Pſal. 38. num 24. omnes creaturæ Deo fideles ſunt excepto homine,gen num.179.Pſalm.118. n. 142. ejus vita militia continua, Pſalm. 118. n.161.Velit nolit Dei ordinationi ſervit,Pſ.118 n.176

Honor verus, & falſus quis, Pſal.8.nu.36. Eſther. num.51

Horæ canonicæ cur ſeptem, & cur in matutino tres nocturni, geneſ numer.413. pſalm 76. numer.10. Pſalm. 118. numer. 297. cur in principio dicitur: Deus in adjutorium &c. Pſal 69. num.2,

Hortulanus cordis humani eſt Deus, geneſ. numer. 375

Hoſpitalitas.

Hoſpitalitas qualis virtus,quam Deo chara,& proficua, gen n 148.& 1382.& 1448. & 1560.Deut. num 160.propria religioſorum,Gen.n.1401 Divitias auget, Reg. n.579. recipere meretur Angelos,& Chriſtum, Iob. num. 664 & Gen.numer.1448. Abhorrens hoſpitalitatem Deo exoſus,Iudic.n 103

Hoſpitium quale Deus, & quale diabolus ſuis paravit,Iob.n.665

Humilitas.

Humilitas qualis virtus, quàm Deo chara, Deut. n.264.& 282.Reg n.769 Iudith.n.44.Iob.n.241. Pſal.34.n.14.ſeq.Pſal.4.n.1.Pſal.130. nu 2. ſeq. Gen.n.28 pſal.9.n.6.gen.n.341.Pſal.118. n.277. Reg n.1-2

Ejus conditiones quales, pſal.58. n 9 tres gradus expenduntur,Exod.num.456. Pſal.21.n.17

Humilitatis effectus mirabiles enarrantur, Pſal.30. num.7.aſſimilat Angelis,Iob.num 582. thronus Dei eſt,Gen.n.28.Pſal. 9.n.6 fundamentum omnium virtutum,Gen.n 341.Pſal.118.n.277 evacuat animam ut gratia Dei impleatur, Exod. n.521.Reg n.696 fovet devotionem, & conſervat ignem amoris Dei,Levit.n.106.Num.n.104. Irrigat animam &c Joſue, num.68. diſponit ad gratiam,Ruth.n.7.exaltationem à Deo meretur, Reg n.23.& 146.ſeq.& 153. Pſal.104. num.17. Gen.n.1345. Reg.n.15. & 158. eſt ſcala aſcendendi ad Deum,& ad cælum,Reg num.51.Gen. n.1647.Pſal.55.n 3 & Pſal.130.n 3 Pſal.158.n.10. Mater eſt prudentiæ,Reg. n.195. deprimit animam ut eam exaltet.Reg.n.23. & 258. Pſal.104. n.17.Pſal. 3.n.20 Pſal. 4.n.11. quo profundior eſt,eo ad altiora evehit. Gen num.1545 & 1830. Reg.n.311.& 321.694.& 779.ſeq Exod num.44 Pſal. 18. n.16. abjicit à ſe Deum ut ipſum ad ſe trahat,Reg.n 419 efficaciam dat orationi. Reg. n 695 Pſal.93.n. 1 Pſal.105 n.13.ſeq.retia,& dolos diaboli deſtruit,Reg.n.796.Iudith.n.102. meretur ſola gloriam.Iob.n.483.fundamentum novæ creationis, Iob n. 523. fert notitiam myſteriorum Dei Gen n 575 eſt ſoror, & ſocia charitatis,Gen n 1426. ejicit diabolum, & deſtruit peccatum,Pſal 14 n.5, Pſal. 18 n.139. ſeq.Pſ.17. n.32. reddit animam immobilem ſicut polum cœli,Pſal 14. num.17.attrahit ad ſe oculos Dei, Pſal 21.n 30.& 44 ſeq.& n.57 pſalm.105. nu.14. Introducit animam in domum Dei, Pſalm. 35. num 32.eſt theſaurus cœleſtis Pſalm 50. nu.18. meretur cibum cœleſtem, & digne laudare Deum, Pſalm 64. num. 26. impetrat omnia bona à Deo, Pſalm.114. num.4. Mater pacis: è contra mater diſcordiæ eſt ſuperbia, Pſalm.75. num.7

Humilitas nihil ſibi attribuit virtutis,ſed ſoli Deo & ideò facit recurrere ad aliorum ſuffragia, Deut.n.85.& 282. Reg.num 292. Pſal.113. n.11. debet reſidere in corde, & oſtendi ore, & opere,Reg.num.222. Iudith num 13. Gen n.1525. ad 1428.Pſal.118.n 47.Pſal.130.num.2.Pſal.240. n.8.ad ipſius exercitium Deus permittit in ſuis aliquos defectus, Ioſue numer 69. Iudic. numer 4

Humilitas quam neceſſaria in Prædicatoribus, Gen.n. 1841

Humilitas ſervorum Dei expreſſa in perſona David, Reg. numer. 380. Humilitas Angelorum homini

homini inſervientium expenditur, gen n.1447
Humilitatis fundamentum eſt in noſtris defectibus, pſal.14.n.25.Pſal. 43. n.18. qualiter coram Deo exercenda, pſal 38. n.16. Humilitatem abhorrentes in hac vita à Deo in judicio deprimentur, Pſal.96. n. 6. Humilitas ficta quænam, pſal.118.n.135

I

JAcob vocem, & manus Eſau habere quam malum, Pſal.4 ,n.13
Jacob fit Iſrael tranſiens ab activa ad contemplativam, pſal.13.n.12
Jacobus Apoſtolus figuratus in Moyſe poſito in fiſcella, Exod n.23
Idololatria quale peccatum, Exod. n.357. & 359. ſeq.Deut.n.19 & 31
Idololatria Chriſtianorum avarorum, voluptuoſorum, hæreticorum, & paganorum qualis, Exod. n.358.& 360.Deut. n.38. Reg. n.553. Pſalm.113. num.16

Jejunium.

Iejunium virtutis abſtinentiæ fructus qualis virtus, quam Deo charum, geneſ. numer. 482. & 685. Exod numer 456. ſeq. Deut numer. 72. & 86.Reg. num.580. tres gradus ipſius, Exod. n.454
Iejunij effectus mirabiles expenduntur, Exod. numer.457. Reg.n. 682. recuperat quod perdidit gula, gen n.544. aperit portas paradiſi, gen.numer.851.liberat à tentationibus, Reg.num.614. Judith.n.59. elevat animam in cœlum, Pſal.17. num. 19. Medicamentum contra gulam, & luxuriam, Iudith. num. 18. quam efficax cum eleemoſyna, & oratione: maximè ad præparationem nuptiarum, Tobiæ,num.10.& 70.& 99 ad 103
Iejunij quadrageſimalis efficacia qualis, gen. numer.1131.ſeq.Reg.n.625. triplex jejunium quadrageſimale in ſcriptura, & quænam differentia inter ipſa, Reg.n.615. & 617.Exod.num.575. pſalm. 93. numer. ubi de Jejunio quatuor temporum.
Iejunium ſpirituale quid, geneſ. 1133. Pſalm. 16. num.30

Ieſus.

Jeſus invenitur non in ſtabulo dæmonis, ſed in templo Dei, Pſal 18.n.12
Jeſus habitat in Hieruſalem ſcilicet in loco pacis, non diſcordiæ, pſal 21.n.13

Nomen Ieſus.

Jeſus nominis mirabilia arcana panduntur, gen. num.1-29. Reg.n.181.ſeq. ad 181.pſalm.8. n.6. ſeq. per totum, Pſalmi 118.num.10.nobis confert virtutem, gratiam, victoriam, & gloriam, pſal.19.n.7. pſal.43.num.6.ſeq. pſal.24 num.24. pſal.53 n.3. pſal.123.n.6. quam virtuoſum contra Dæmones, & tentationes pſal. 98. numer.4. pſal.110.n.16.Reg n.182. pſal.40.num.11.Pſal 71. n.15. continet virtutem redemptionis, & paſſionis Chriſti, Pſal.118. n. 15. item virtutem quinque vulnerum Chriſti, Reg. n.181. Ipſi Dæmones exhibent reverentiam, pſal.71.n.15.ipſi omne genu flectitur, Reg.n.183.pſal. 53. numer 8. pſal.137. num 11. quinque litteræ ipſius ſunt quinque lapides virtuoſi contra diabolum, Reg. n.181.ſeq. Item quinque vulnera Chriſti, Reg. n. 181. ejus memoria ſola dulcedinem maximam ingerit cordi, Pſal 34.n.8.pſal.50. num.28. Reg. n.182. eſt memoriale mirabilium Chriſti, Pſal. 134. num. 13. eſt domus Dei opulenta, Pſal.92. n.10. Devotio ad hoc nomen eſt maxima gratiarum actio pro beneficiis à Deo acceptis, Pſal.115. n.9. eſt nobis maximum adjutorium. pſal 123.n.6. Pſal. 0 n.1. In hoc nomine habemus Dei viſitationem, Pſal.105. n.3. eſt medicamentum contra omnia mala, & vulnera noſtra, Pſal.139. numer. 9. confert remiſſionem peccatorum, & glorificationem, pſal. 8.n.9.Iob.n.502. eſt ſtella ex Jacob.Num. num. 144. eſt ignis accendens corda, Deut. num.25
Ieſus nominis notificatio eſt unum ex maximis Chriſti beneficiis Eccleſiæ collatis, Pſalm.97. num.4.ſeq Paralip. num.6 Pſalm.137 num. 11. Ab omnibus laudandum, Pſal.112. n.5. pſal.148. num. 8

Ignis.

Ignis eſt amor Dei, quem Deus præcipit ut ardeat in corde noſtro, Levit.n.19. ſeq. accendatur in meditatione paſſionis Chriſti, Levit.n.22.conſervatur ſub cinere humilitatis, Levit.n.20.fovetur exemplis ſanctorum, Levit n.21. bonis operibus, Lev n.24.Oratione, Devotione & Divinis laudibus, Levit.n.25 .ad 27.deſtruit ſe tiam, & imperfectiones, & transfert eas, in cæleſtem materiam, Levit.n.31. Deut n 24.Iob.n 490.Ignis propria eſt amor Dei, alienus amor creaturarum, Levit. n.32.extinguitur glacie peccati, Deut.n.27
Ignis ſpiritualis item eſt Dominus Ieſus, Deut. n.25.item gratia ei, quæ illuminat, & inflammat, Deut.n.40.Iob n.488. ſeq. Ignis charitatis Divinæ mirabiles effectus expenduntur, Deut. n.24.Pſal.16.n.8 ſeq.Pſal.25.n.5
Ignis nomine veniunt aliæ pœnæ inferni, Deut. n.264.ſeq & 267.ad 27. Vid. *Infernus.*
Ignis Purgatorij purgat quaſi aurum animam, Iob. n.491. Vid. *Purgatorium.*
Ignis eſt tribulatio purgans bonos, & conſumens malos, Iob.n.487.& 492. pſal.16.n.7.& 10. Vide *Tribulatio.*
Ignis devorans infernalis eſt peccatum mortale maximè luxuria, Iob n.648. 651. & 843
Ignis concupiſcentiæ eſt à diabolo excitatus, Iob n.3.5.& 650
Ignis concomitabit, & præcedet faciem Chriſti Judicis, Pſal.96.n.4

Ignorantia.

Ignorantia eſt pœna peccati Adæ, Iob.nu.57. alia excuſat à peccato, alia nequaquam, Gen.n.705. 1501.& 1290.Ignorantia craſſa, & ſupina quænam, & quam noxia, Iob.n.563.Iſai.57.num.10. Gen n.966.Ignorantia debet excitare nos ad recurrendum ad Divinum lumen, Paral, n.83
Illuſor eſt religioſus indevotè pſallens, pſalm. 61. num.9

Imago.

Imago Sanctiſſimæ Trinitatis in anima quid ſit, ejuſque nobilitas, aliaque arcana expenduntur, gen. numer. 172. ſeq. per totum ſparſim uſque ad 215. deformatur per peccatum, Gen.num.181. & 214. reformatur exercitio virtutum, geneſ. n. 204.ſeq.imago Sanctiſſimæ Trinitatis in qua-

Digitized by Google

libet anima relucens ſit objectum incumbentium ſaluti animarum,Gen n.187.examinabitur in morte an ſit Dei,vel diaboli,Gen.n.201. 204. & 218. quomodo differat à ſimilitudine Dei, Gen.n.203

Imaginum adoratio qualis licita,qualis illicita,Levit.n.103. Imaginum ſacrarum adoratio quam ſanctè introducta in Eccleſia, Exod. num. 359. geneſ. numer. 1664. ſunt libri rudibus expoſiti, Pſalm.70.num.13. Imagines ſacræ Chriſti, B. Virginis Mariæ, & ſanctorum fugant Dæmones; vota ipſis appenſa Deo chara, delatioque ipſarum in proceſſionibus, Reg.n.74.ſeq. & 293

Imber ſpiritualis animæ bonus, & malus qualis, Levit.n.104. Vid. *Pluvia.*

Immiſericordes ante tempus moriuntur, Job.n.343 Vid. *Miſericordia.*

Immundi à Regno Dei excluſi,Pſal.23.n.9

Immunitas Eccleſiaſtica de jure Divino eſt: ejus fractio quàm Deo exoſa,Gen.n.231. Paral.n.96

Impatientia quale vitium,pſal.38.n.28. Iob. n.383. Vid. *Patientia.* Impatientia quomodo ſuperanda,Pſal.12. n.2

Impius : Impietas : Vid. *Iuſtus,ubi multa de impiis.* Vide *Peccator.*

Impiorum, iniquorumque ſtatus, infœlicitaſque multiplex,& in vita, & in morte expenditur, Exod.n.3.& 216.& 85.ſeq.& 209. Ioſue,nu. 35. ſeq Iob.n.171. & 455.457.& 461. ſeq. & 464. 473.& 342.ſeq.& 475. 544.547.635. 645. 720. 835.& 856.Pſal.8.n 1.Pſal.9.n.11.Pſal.34.num.7. Pſal.1.n.28.& 31.Pſal.158.n.208. Impiorum eſt ſemper pios, & innocentes perſequi, Geneſ. num.1615.& 1781.Iudic.num.86.Reg.num.220. & 393. & 666. Iob. numer. 498. Pſalm. 36. numer 22. & Pſalm. 34. numer.7. Pſalm. 118. num.208

Impiorum invitatorium in matutino diaboli quale,gen.n.1782.Exod.num.5.ſerviunt executioni Divinæ Voluntatis etiam ipſis invitis, Geneſ. n.1712. ſunt miniſtri prædeſtinationis juſtorum. gen.n.1615

Incantatores Chriſti ſunt prædicatores, Pſ.57.n.9

Incarnatio : Vide *Chriſti adventus:* Vide *Verbi Incarnatio.*

Incarnationis bonum præponderat omnibus malis, & peccatis Adæ,& totius mundi, Gen. n.458

Incarnationis effectus mirabiles diverſi expenduntur multipliciter,Gen.n.723.& 824. Pſalm. 138. n.7.Exod.n.35.& 278. Pſal.101.n.19.ſeq.Pſal 56. num.7. Pſalm. 103. n.4. Reg. num.189. In Incarnatione facta eſt deſponſatio Chriſti cum humana natura, Eſther. num 2. & conciliata juſtitia cum miſericordia Dei.Pſalm.84. num.58. ſeq.

Incenſum ſignificat orationem,Pſal.139. n.3

Incertitudo noſtræ ſalutis timorem incutere debet, Pſal.25.n.2

Incipientes quomodo tractari debent à Prælatis, Deut.n.150. Inſue.n.19

Indifferentia Prælatis quam neceſſaria, Paral.n.81

Indulgentia peccatorum præexigit contritionem, Iudith. n.28

Infernus.

Infernus eſt ſepultura parochianorum diaboli,Iob n.382,Pſal.83.n.16

In Inferno eſt verus ignis materialis, cujus nomine veniunt aliæ pœnæ innumeræ, Deut. n.271. ad 278. Judith. num.83. Iob. num.384. & 451. & 509

Inferni conſideratio pœnarum proponitur, Iob. num.235. ad 262.& 463.& 441. Pſalm.10. numer.12.ad 25.Pſal.10.num.18. Pſalm.81.num.7. Pſalm. 84. num. 20. Pſalm. 31. num. 9. earum æternitas expenditur,Iob. num. 172. ſeq. fructus meditationis ipſarum,Reg.num.619.& 654. Tobiæ, num.66. Iob. num. 253. ſeq. Pſalm.54. num.24

Infirmorum viſitatio,& ſubventio quàm Deo chara,& nobis proficua,Iob.num.360. & 418. Vide *Opera Miſericordia.*

Ingratitudo.

Ingratitudo quàm maximum malum, ſummè Deo exoſum, & homini noxium, Gen num. 680. Exod.n.534 Deut.num.283. Reg. num.775. ſeq. Paral.num. 101.Pſalm.7. num.14.Pſal 30. nu.18. Pſalm.34. num.11.ſeq. pſal.65. num. 6. Inducit Deum ad pœnitendum de beneficiis collatis, & quomodò, Reg. num.130. A Deo ſeverè punitur,Pſalm.74. num.5. Ingratus eſt ſimilis diabolo abutente contra Deum bonis receptis, Iob.n.856.Pſal.14. num.11. ſeq. Ingratitudo in Deum tam beneficum expenditur, Iob.num.116. & 475. remedium contra ingratitudinem eſt recordatio Dei,Pſal.85. n.5

Inimicus : Vide *Injuria.*

Inimicis remittere offenſas quam virtuoſum, Deo charum,& proficuum,Iudic.n.57. Pſal.17. n.46. Pſal.137.num.15. Reg.num.240. non remittens non poteſt dicere verè: & dimitte nobis debita noſtra, Pſal.80. n.11. Inimicus familiaris vitandus,Pſal.18.n.35

Iniquitas cauſat timorem,charitas tollit,Pſalm.13. nu.20. Iniquitatis deſtructio qualiter fiat,Pſ.11. num.1. Iniqui mentiuntur ſibi ipſis, Pſalm.26. num.25

Innocentia.

Innocentiæ ſtatus ante peccatum qualis, Vide *Adam* in ſtatu innocentiæ, gen. c.1. & 2. per totum ſparſim expenditur, &c. Pſalm. 124. num.8

Innocentia liberat à morte,& ſola introducitur in cœlum,Pſal.9.n.10.Pſal.14.n.5. Pſal.23. num.7. Pſal.24.num. 29

Inobedientia : Vid. *Obedientia.*

Inobedientia quale vitium, ejuſque effectus peſſimi expenduntur,Gen n.230.& 273.487.664.763 & 794.ſeq.& 841. ſeq & 1492. Reg. num.139. & 258.Iob.num.476.Pſal.39. num.22.pſal.106. num.22

Inſpirationes ſæpe Deus per Angelos nobis immittit,gen.n.1348.pſal.84.num.11 qualiter recipiendæ,Pſal.80. n.3. quàm periculoſum eas non recipere,Iob n.344

Intellectus Donum Spiritus Sancti.V.*Spiritus Sancti dona.*Vide *Donum.*

Intellectus per peccatum obnubilatur,Pſal 11.n.3. Intelligens,& requirens Deum quis ſit,Pſal.52. n.5.Pſal.13.n.10

Intentio.

Intentio. V. Finis.

Intentio pura,& meritoria quænam, Gen.n.1316. Dat bonitatem,vel malitiam operi,Gen.n.895 & 1500. Exod. n. 122. Intentio recta attrahit Chriſtum,pſal.131 n.21 Reg. n.786. Multipliciter poteſt haberi, Reg n.107

Interitus repentinus quibuſnam adveniat à Deo, Iob.n.398

Invidia.

Invidia quale vitium, quàm Deo exoſum, & homini noxium, Gen.nu.593. & 878. 881. & 910. ad 915.938.951. 1774. & 1716. Deut.num 204. Reg.n.189. Paralip.n.75. & 88 Iob. n. 97. 346. & 639.pſal.111.n.15.Num.n.48.Pſal.118.n.180. Reg.n.55

Invitatorium bonorum,& malorum quale, Geneſ. n.1128. Exod.n.5.Pſ.94.n 5

Ioachim quàm beatus, quia fuit pater Mariæ Virginis,Pſal.127.n 10

Ioachim, & Annæ generatio benedicta à Deo, Pſal.115.n.19

Ioannes Baptiſta præfiguratus in veteri teſtamento,Paralipo.n.19.Pſal 28.n.11.Pſal.131. num.21. Ioannis Apoſtoli excellentiæ expenduntur,Deu. n.344.Num.n.148. Iob.n.803. Iudic. n.60. Iob. n.228

Iob vita, & hiſtoria ad Chriſtum refertur,Iob. in præfatione,Iob probationes, patientia, infirmitates, ſanctitasque expenduntur,Iob.n.1.ſeq.per totum ſparſim.

Iod,quid ſignificet,pſal.118.n.124

Ioſeph Patriarchæ eventus,virtutes, & excellentia expenduntur: fuitque figura Chriſti, Geneſ. n.1768.& 1792. pſalm.131. num.23. Gen.1819. 1828.& 1907

Ioſeph Sponſus Beatæ Mariæ Virginis.

Ioſeph Sponſus Mariæ præfiguratus in Ioſeph Patriarcha, Gen.n.18 1. Datus eſt in adjutorium Mariæ,Gen n.508. Ipſius virtutes, & privilegia expenduntur,Deut.n.328.Gen.nu.1821. & 1844. quomodo dicitur ſalvator mundi, Gen.n 1817. Ioſeph fuit currus, & ferculum ædificatum à Filio Dei, Gen. n.1824. Ioſeph quia cum Maria quæſivit Ieſum, Ideo ipſum invenit, pſalm.13. n.23.Ejus fælicitas,& beatitudo qualis ex deſponſatione Mariæ, Pſal.127. n.10 Ioſeph conſtitutus à Chriſto Pater ſuus, & Dominus ſuæ Domus,Pſal.104.n.17.Ad Ioſeph,& Mariam ordinata fuit prophetia facta à David de Incarnatione futura Verbi, pſal.131. n.26.Ioſeph, & Mariæ dolor in amiſſione Filij expenditur, Tob.n.81

Ioſue idem eſt ac Ieſus,& fuit figura Ieſu Chriſti, In Ioſue præfatione.

Ira: Iracundus.

Ira alia virtuoſa,alia vitioſa, pſal 4. n.9. Ira quale vitium, quàm Deo exoſum: & homini exitiale, Gen.n.882. ad 884. 1350. & 1881. Deut. n.201.Reg.n.157.Iob.n.178.& 552. Pſal.6.n.13. Pſal 24.n.19.Pſal.36.n 18. quàm dedecens Religioſis,Gen.n. 1862. Eſt ignis devorans, Iudic. n.66. Transfert hominem in beſtiam, & reddit ſtultum.Iob.n,98.Pſal.48.n.15.Cur iracundi ſepulchrum fœtens,pſal.13.n.16.frangitur reſponſione molli,Reg.n.242

Irreverentia Eccleſiæ quàm Deo exoſa, Levit. num.32.V.Eccleſia.V.Templum.

Iris quare poſitus in ſignum fœderis, Gen.n.1176. ſeq.figurat Chriſtum in Incarnatione, & cruce, Gen. num. 1177. ſeq. Item in Euchariſtiâ, Gen. num.1184. Item Beatam Virginem, Geneſ.num.1180. Item ſanctum Franciſcum,Gen. n.1181

Iſaac non fuit mendax dicendo uxorem eſſe ſuam ſororem,Gen.n 1177

Iſraël ſit, qui vult à Deo cuſtodiri, pſalm.120. num.7

Iubilæus cur in Anno quinquageſimo ſignificatus, Geneſ.num 1421. Levit num.100. Nobis à Chriſto in Reſurrectione apertus, Levit. num.101

Iubilus in officio divino eſt hymnus, Pſalm. 46 num 8

Iubilus, & jubilatio in vita ſpirituali quid ſit, Pſal.88.n.13

Iudæus, V.Hebræus.

Iudæorum feſta ad tria capita redigebantur, & celebrabantur ſecundum curſum Lunæ, & cur Gen.n.14 . pſal 117. n.24. Ipſis conceſſum repudium uxorum ob ſuam duritiem,Gen.n 169. Ipſis promiſſa ſunt temporalia bona: Chriſtianis ſpiritualia,Gen.n.1254

Iudæorum incredulitas, & perfidia contra Chriſtum qualis, Gen.num 1588.ſunt monoculi,Reg. num.104.ſunt claudicantes, Reg. n.589. Geneſ. num 1 34. Tranſierunt à dextera ad ſiniſtram, Gen.n.1675 & 1791. Reg num.243. & 505. Permittuntur in mundo ad ipſorum confuſionem, Gen n 95 . Iudæus prius ſit ſervus Chriſti, poſtea hebræus,Pſal. 35.n 13

Iudith fuit exemplar mulierum,& maximè Viduarum,Iudith n.17. fuit figura Eccleſiæ, Iudith. n.19.Item Beatæ Virginis Mariæ, Iudith.nu 22. ad 25

Iudex, Iudicium.

Iudex gerit perſonam Dei, ideo ad exemplum ipſius procedat,Gen.n.668.ſeq & 1473.ſeq & 1413. ſeq. Iudic n.106.Parali.n.79. Iob.n 696. & 698. Pſal.57.n 2.ſit doctus Deut.n 127.Ejus conditiones quales,Pſal 8.n 6 pſal.98. n.5. Procedat ſecundum acta,& probata,Gen.n.9 8. & 690. Diligat clementiam, Gen. n.691. & ipſam miſceat cum rigore,Pſal.67.n.17.ſeq. Prius judicet ſeipſum,Gen.915 Iob n.402.& 697. & Pſal 82. nu.8. Iudex privatus propria peccata: publicus etiam aliena judicat, Gen n.14 4. Iudicij perturbatio excuſat non à toto,ſed à tanto,Gen. 1460. Iudex qua circumſpectione procedere debeat, Exod. n 418.& 421. ſeq Non ſit acceptator perſonarum,Exod.n. 423. Levit. n.70. Deut.n 128. Caveat ab avaritia,& invidia, Levit. n 7 . ſit pauper Spiritu,Exod. n.425. Caveat à puſillanimitate, ſitque præditus virilitate, & conſtantia, Pſal.30.n.18. Tenetur relevare oppreſſos, Num. n.163.Reg. n 474. Ideo foveat juſtitiam,& caveat ab injuſtitia, Reg.n.474.Iudicium aliud eſt fori exterioris: aliud interioris, Reg n. 42. Iudex perverſus à Deo ſeverè punitur,Deut.n.130, Iob n. 94 Pſal.9 n.31.& 35 Pſal.13. n.12. Si rectus eſt ſummè non charus, Pſal.71. n. 6 Indiget divino lumine, Pſal.88. n.14. Iudex iniquus magis infamis, quàm carnifices.Pſal.118.n.149. Nomen impij, & iniqui antonomaſticè venit in Sacra Scriptura Iudex iniquus, Pſalm. 25. num. 20

Iudicium univerſale, & particulare.

Iudicium Univerſale figuratum in diluvio univerſali, gen. n.1109. Varia ſigna præcedentia tale judicium expenduntur, Exod.n.231. Iob. n.285. Deut.n.281. & Pſal.96. n.4. Ipſius conſideratio proponitur ſummè proficua, Iob.n.254.264..27.678 854 837.& 849 Pſal.118. n.302. Pſalm 49. n 7.pſal.42 n.2 Chriſti ſeveritas expenditur, & Aſſeſſorum ſanctorum, Deut.n 271. 308.& 313. Chriſtus ut homo videbitur à damnatis: A beatis verò etiam ut Deus, Iob n.687.Pſalm.17. n.21. In judicio univerſali pauperes opprimere divites, qui ab his in hac vita oppreſſi fuerunt, Ioſue, n.58 Reg n 3. In ipſo omnia omnibus erunt manifeſta, Iub.n.197. Pſal. 74. n. 6 Erunt multi accuſatores, Iob.n.147. ſeq. erit formidabilis illa dies etiam Angelis, Iob. n.248. Tunc boni, in Aere cum Chriſto, elevati erunt: & præſciti in terra cum diabolo, Pſal 4, num.19. Iudicium fiet ſecundum menſuram miſericordiæ à nobis exercitæ, Pſal.36. n.29. pauperes introducent divites, Iob.n.713

Iudicium particulare in morte quam formidabile, Iob.n. 430. Vide *Mors.*

Iudicium multiplex ab Eccleſia petitur à Deo, Pſal.34.n 2. Iudiciorum Divinorum timor quam proficuus, Num. n.128. Iudicium hominum eſt ſecundum apparentiam: Iudicium Dei ſecundum veritatem, Reg. n. 141. Iudicium temerarium vitandum, Iudith.n.35.Iob. n.376. Pſal.37. num.31

Iudicia Dei vera, & dulcia, Pſal. 18. n. 28. à nobis conſideranda, Num n.128

Iudicium ſpirituale inter peccatorem pœnitentem, Deum judicem, & diabolum accuſantem expenditur, Pſ.118.n.278

Iumentum appellatur peccator in ſcriptura, Pſ.35. num.17

Iuramentum.

Iuramentum de ſe eſt actus licitus, ſanctus, & religioſus, gen n.1542.pſal.23 n.10. Pſal.109. n.10. Promiſſorium eſt paris cum pari, gen. n.1709. ſuperſtitioſum, & vitioſum Deo exoſum, Exod, n.425 Deut.n.39.Pſ.14.n.14

Iuſtificatio.

Iuſtificatio peccatoris eſt renovatio redemptionis Chriſti, Deut.n 115. ejus conditiones expendun-tur.pſal.14.n 7.Pſal.39. n.3. ejus ordo item qualis, pſal. 143.n.50. juſtificatio deificat animam, Reg.nu.209.qualiter à juſtitia differat, pſal.110. num.7

Iuſtitia, Iuſtus.

Iuſtitiæ virtus eſt veluti Dea in hoc mundo diſponens omnia opera noſtra in numero, pondere, & menſura: aliæque laudes expenduntur, gen. n.453.Pſal.4. num.12. eſt gemma pretioſiſſima, gen. ibidem. Eſt panis ſpiritualis reficiens animam, Reg n.615.oritur à lege naturæ, pſalm.57. n.3. ſola introducit in cœlum. Pſal.14. n.10.in juſtitia ſtat ſumma vitæ ſpiritualis, pſal.33.n.32. juſtitia & miſericordia ſunt manus animæ operantis, Pſa 25.n.11. facit clamare ad Deum, maximè in tribulatione.pſal.43. n.37. eſt mater pacis, Pſal.71.n.6.fert contemptum mundi, pſal.71. n.11.Iuſtitia, & pax quomodo oſculatæ ſunt, pſal.84.n.18.ſeq. & 22.iuſtitiæ portæ ſunt portæ cœleſtes apertæ, pſal.117. n. 13. Iuſtitiæ via calcanda à nobis ad cœlum euntibus. pſalm.10. n.13. Iuſtitiam colere quid ſit, pſal.139.n.18. Iuſtitia convertitur in judicium bonis ſuave, malis aſperum, pſ.93.09

Iuſtus ſolus eſt, qui juſtitiam retinet in corde, ipſamque colit in opere ordinando ſe rectè ad Deum, & ad proximum, & ad ſeipſum per exercitium virtutum.pſ.129.n 18

Iuſtorum laudes, felicitates & privilegia ſunt venerabilia, tum in ordine ad Deum, tum ad proximum, tum ad ſeipſum. Pſal.129. ibidem, geneſ. n.1809.Exod.n..& 487.Reg.n.1. paralip. n. 56. Iob.n.4.ſeq.Reg.n.365.& 436.Exod. n.491. Iob. n.4.11.& 69.Pſal 98.n.5.Iob.n.122.258 433.751. 791.& 796, pſal.8.n.32.ſeq.pſal.88. n.21.pſal.28. n.16.& 18.ſeq.ſoli ſunt verè filij Dei, gen. 226. ſunt veluti cœlum ornatum ſole, & ſtellis: impij ſunt chaos, gen.n.151.& 1037 Iudic.num.39. ad 13.Deo dilectiſſimi, Principes ſuæ curiæ. geneſ. 1189. ſtant ad dexteram Chriſti: impij ad ſiniſtram.gen.0 124. Iob. n.127. pſal.113. n.20. ſunt ſtellæ apud Deum: impij arena, gen. n.1545. Quia Deo ſunt chari, ideo à Principibus mundi timentur.gen.n.1523.Levit.n.109.ſeq.Tob.n.123. Num.n.100.ipſorum voluntatem facit Deus, Ioſue, n.54.& 56

Iuſtorum proprium eſt aſcendere ſurſum ad Dei præſentiam de virtute in virtutem, & terrena abjicere: impiorum deſcendere. gen.n.105.277. & 300.ſeq.& 1274.1038. & 1581. Deut. n.314. & 334.Iob.n.716.& 738.pſal.83.n.14.ſeq.pſ.125 n.10.gen.n 1540.Num.n.116.Reg. n.97. & 375. n.599.& 693. Iub.n.140 ſeq. & 493.ſeq. & 796. Pſalm. 14. num. 3. Pſalm. 91. num. 15. & 13. Pſal.113.num.19.Pſal.108.num.34.ſeq. Pſal.105. n.10.& 28

Iuſti ſemper feſtum celebrant: impij nunquam, ſed ſemper in labore & miſeria vivunt, gen. n. 291. & 300.pſal.114 n.7. ipſorum cibus eſt Deus, ipſiuſque voluntas, gen.n.777.Iob.n.493. ſeq. 624. & 662.ſeq.668.774.& 797. pſal.13.n.13. pſal.36. n.4. Omnes ſunt unum in Deo: impij diſperſi. gen.n.1034.Exod.n.4.Reg. n.342. plus unus juſtus valet apud Deum, quàm omnes homines ſimul univerſi, gen.n.1035. ipſis tribulationes ſunt exteriores tantum: impiis ſunt interiores, geneſ. n.1101.& 1733.Reg.n.67. Utrique diverſimoda dicunt bonum malum, & è contra, gen.n.1291. Juſti timent Deum, non homines: impij è contra, gen.n.1313. Juſti ſeminant in hac vita pœnitentiam & lachrymas, &c. pſalm.125. num.8. Pſal.117 n.3. contra ſe crudeles ſunt: in proximum ſuaves, Pſalm. 131. num 3. Apud homines ſunt inſani, apud Deum ſapientes, Reg. num.745

Juſtorum merita, & preces quàm efficaces pro peccatoribus, & locis, gen.nu.1083.1423.1431. & 1488.Exod.num.336.ſeq.Pſal.118. n.44. & 97. Judith.num.16.Job.num.15.& 50.Juſtorum ſola cura & finis eſt ne perdant Deum, licet perdant cætera: impij è contra, pſal. 131. num.5. geneſ. num.1461.& 1869.Juſti reſpiciunt, & cadunt antrorſum: impij retro, gen.n.1497.Num.num.68. Reg.num.66.habent juſti diem perpetuum: impij noctem. Exod. n.131. Pſal.76. n.5. Juſtorum charitas in proximum quanta, geneſ.num.1315. Num.n.46.Reg.n.667.Job.n.361. Pſal.111. nu 9. Pſ.118.n.96.ſeq.

Juſti exercentur per Impios ad ſuum ipſorum profectum

fectum

Digitized by Google

fectum, Exod.n.131. Iuſtis terra gignit neceſſaria; impiis verò muſcas,& ſerpentes.Num.n.50. in hac vita ſaltant,in alia volant,Reg.n.304. Juſti ædificant in cœlo : impij in terra, Reg.n.563. Juſti ſicco pede tranſeunt mare hujus mundi, in quo impij abſorbentur,Exod.n.214 Juſti pacem habent cum irrationalibus : impij bellum,Exod. n.216. Juſtorum pugnæ,victoriæ, & tentationes patefaciunt Dei pietatem ; & juſtitiam, Exod. n.196. mors, & vita juſtorum in pace : impiorum in bello,Tob n.14.Iob.n.119.& 60. Pſal,88. n.26.Iob.num.122.& 273.ſeq.& 599.ſeq.Pſal.51. num.59.Pſal 15.n.21.Pſa.118.n.206.Pſal.54.n.31. Pſal 91.n.14.Pſal 115.n.12.Pſal. 117. n.12. & 19. Pſal.138.n.14.Pſal.141.n.14

Iuſtorum ſocietas cum impiis Deo non placet,Paralip.n.77.Pſal.14 n.15.quo ſ eo chariores, eo majoribus tentationibus ſubjecti, Tob. nu.110. Pſal.9.n.26.Iuſti laborant in die ; Impij de nocte,Iob.n.161.ſeq. & num 10. 403. & 492 ſeq. & 624.Pſal.43.n.11. Pſal 48.n 24. & Pſ91. n 9. Illi ſublevantur in tribulatione : Iſti deprimuntur,Iob.n.339.Illi os apertum ad Dei laudes tenent : Iſti ad detractiones, & maledictiones, Iob.n.334.Deridentur juſti ab impiis,Iob.n.275. ſeq.

Iuſtorum tribulationes ſunt cum menſura : Impiorum ſine menſura,Pſal.79.n.11.Pſal 88. num.30. Pſal.91.n.14 Pſal.93.n.12.Pſal 106 num.7. & 19. Iuſti pedes habent,& ambulabunt : Impij pedes habent,& non ambulant,Pſal.113.n.19 in anguſtiis juſti habent viam latam : impij in latitudine viam anguſtam, Pſal.117.n.2 Iuſti quatuor oculos habent,Pſal.122 n.1.Iuſtorum præſidium ſunt, Deus,Angeli,& ſancti Pſalm.123. n.2. Iuſti ſunt volucres Cœli ; Impij animalia terræ, Pſal.101. n. 28. Impiorum domus felicitas : Impiorum infelicitas expenditur, Pſal.117. n.10.Pſal.111.n.7. Iuſtus in tota volubili ſtabilitate vivit,Pſal 112.n.8. & 10. Pſal.115 nu.14. Pſal.140.n.13 Iuſti habent os, vultum, & oculos in Cœlum fixos : Impij in terram,Pſal.118. nu 22. ſeq.& 131.ſeq.& 180. Pſ.139.n.18.Pſ.141. n.12.ſeq.Pſal 121. n.4. De juſtorum privilegiis, vita, & fœlicitate habes plurima in tomo ſuper Pſalmos ſparſim.

Iuventus dicata divino ſervitio quàm Deo chara, Exod n.521.Pſal.17.n.41.Iuvenes cedant locum ſenioribus,Job.n.609

L.

LAbia doloſa quænam ſint, Pſalm.119. num.4. ſeq.

Labor.

Labor bonus,& malos qualis, Pſal.27. n.3.Pſal 6. n.11.Gen.n.780.& ſeq.781. Pſal.26.n.4.ſeq.& 6. Iob.n.26

Laborate quiſque tenetur in hac vita, & quomodo, Gen. n.306. & 466. ſeq. & 778. & 781 ſeq. & 1621.Pſal.127. num. 3. Laborans in via Dei quieſcit : Non laborans fatigatur, Gen. n 1353. Iob. n.104 Laboris boni merces eſt Chriſtus; Pſal.126. n.6. qui non laborat, non manducat, Pſal.127.n.5

Lac coagulatum ſunt impij : lac liquefactum ſunt boni,Pſ.118.n.138

Lachryma.V.Fletus:V.Planctus.

Lachrymarum à Spiritu Sancto fœcundatarum effectus mirabiles expenduntur,Gen.n.27. 19. 336.428.& 430. Irrigant animam, Gen. n.ibid. & 1622.& 1893. Exod. n 594. Pſal.125. num.9. Pſal.141.n.8.Pſal.53 .n.7.Iob n.359. ſeq. Num. n.101.& 105. Iudic.n.7. ſeq. Reg n.475. Iob.numer.559.Pſal.19.n.21.Pſa.31.n.19 Pſal 142.n.10. Pſal.143.n 13 Pſal.136.n.7 Lachrymarum Chriſti myſteria, Iob.n.360.ſuffocant diabolum, & tentationes ejus,Gen n.167. Exod. n 212. ſunt tributum, non ſolum naturæ, ſed & Deo debitum. Iob.n.359. & 362. Sunt vinum lætificans animam,Gen.n 1893. Pſal.704.n 36, Sunt pecunia redimens hominem cum Deo, Pſal.118. numer.143.quotidie ſunt effundendæ, Pſal.6.n 22. ſunt medium perveniendi ad gloriam, Gen. num 59.Pſa. 5.n 6.ad 11.Iob.n.235.& 550.movent Deum ad dimittenda peccata, Reg.781; Pſal.5, n 9

Lætitia ſpiritualis animæ quale bonum,Reg.n.13. Pſal 50.n.19.ſeq.

Lamed quid ſignificat.Pſal.118 n.154

Lapis angularis eſt Chriſtus,Iob n.754.Lapis pretioſus eſt humilitas,Reg.n 17 item anima,qua ædificatur Hieruſalem,Reg.n.43 Tobiæ, num. 157. Lapides in panem vertere quid, Iob. numer.458

Latitudo in Dei obſequia qualis. Pſalm. 17. numer.28

Laus : Vide *Dei laudes* : Vide *Pſalmus, Hymnus*.

Laudes Dei ab omnibus promendæ Pſalm.134. n.14.Pſal.97.num.9.Pſal 99.n.2. Gen. num 368 Pſal.104.n.1.ſeq.Pſalm.135.num.2. ſeq. Pſal.150. num.3

Earum conditiones quales,Pſal.112. n 4. Pſal.118. n.314.Pſalm.146.n...& , Pſal 9.n.4. & 20.quàm Deo charæ,& nobis proficuæ, Pſal.134. num.3. Pſal.21.n.45.47.49.& 51.Pſal.138.n.10. Pſal.46. n.2.Pſal.49.n 19.ſeq Pſal.68.n.47. Pſal.70. nu.7. Pſal.72.n.1.Pſal.97.6.& 8 Pſal.112.num.5. & 4. Pſal.91.n.2.Pſal.93.n 8 Pſal.104.n.3. Pſalm.145. n.4.& 7. Sunt Angelorum propriæ, Pſalm.102. n.5.Pſal.104. n.1. ſeq. Pſal. 121. n.11. Laudantes Deum habent ſocios Angelos, ibid. Pſal. 114. n.1 Locus proprius eſt Eccleſia, Pſal.21. n 45. Pſalm.134. num.2. maximè ſpectant ad religioſos,Pſal.54.n.21.Pſal.70. n.19. Laudes Dei ſunt tota merces noſtra,Pſal.146.n.2. & ſeq. ſunt & conſummatio omnium operum noſtrorum. Pſal. 150. num.1.Ædificatur Eccleſia,Pſal.145.n.5.excitatur memoria beneficiorum Dei,Pſal 102.n.4. Pſal.135.n.1.ſeq

Laudes ſanctorum unde deſumendæ, Reg. n. 1.

Laus propria aliquando licita maximè in prælatis ad vitandam infamiam,Reg n.17

Lectio Sacra in monte religioſorum unde deſumpta, & quam proficua, Deut.n.76.& 219.Eſdræ n 30 Pſal 118.n.190

Lectulus eſt Crux in qua Chriſtus ſecurè invenitur,Iob. n. 566. Lectus pœnitentiæ quàm Deo charus,Pſal.48.n.8

Lepra ſpiritualis eſt ſuperbia, avaritia, Luxuria &c.quale malum : ejus remedium quale,Levit.n.4-.ad 55.Reg.n.739.Paral.num.93. Num. num.60

Levare oculos,& caput ad Deum debemus,Pſ.125. num.5

Levitici liber refertur ad Chriſtum. In Levit. Præfat.

Lex : Vide *Præceptum* : Vide *mandatum*: Vide *Decalogus*.

Legis qualis neceſſitas in homine,pſal.118.n.141. diligenda : ejuſque perfectio,Pſal.118.num 86. & 166.Pſal 1-8 n.6

Lex alia Divina : alia humana ſcilicet Canonica, & civilis,pſal.118.n.14

Lex Divina alia Moſaica,alia Evangelica , Exod. n.345.& 40.. Evangelica nihil addit ad Moſaicam,& quomodo,Deut.n.13 pſal.49.n.8

Lex Divina eſt vox, quæ ad omnes extenditur, & ideò eſt de dictamine naturæ,Exod. n.549. 555. & 573.ſervanda eſt in corde indelebiliter,Exod. n.571. & 180.Deut.88

Legis Moſaicæ , & Evangelicæ differentia qualis, Exod.n.343.& 404.Levit.81.gen.485

Legis Divinæ , & ſcientiarum mundi differentia qualis,Pſal.118.n.142

Lex Divina eſt columna nubis,& lucis ducens per diem,& noctem hujus vitæ,Exod,.82

Legis veteris quænam rejicienda, & quænam amplectenda,Levit.n.106 Evangelica quàm excellens,pſal.18.n.11

Legis obſervantiæ fructus;inobſervantiæ effectus peſſimi expenduntur,Exod.n.171 & 38 .ſeq.Paral.n 91.Levit.n.111.Deut.121.ſeq.ad 126.& 315. ſeq.Paral.n.90 ſeq.Pſ.118.n 365.218.& 65 ad 69. Pſ.77.n.8. Pſ.24.n.26. Diſſipatur ambitione, & contentione, Levit n.30

Legis Divinæ notitiæ, & meditationis fructus expenduntur,Deut.n.230.Reg n.77.Pſ.1.n.14.Pſal. 118.n.3.65.79.85.177.& 190.Pſal.18.n.30.Pſ.93. n.8.Pſal 118.n.86

Lex Divina eſt una multiplex, quia eſt lex charitatis,Iob n.266

Lex Divina,lex Mundi , lex diaboli , lex hominis qualiter differant,Reg.n.178.Pſ.7.n.4.& ſeq.

Lex naturæ radix omnis juſtitiæ,Pſ.57.n.5.Legem in corde,& cor in lege habere quid ſit:lex miſericordiæ reddit Deum propitium,pſ.129.n.3

Liber alius eſt Dei,alius conſcientiæ, Pſa.138.n.53. Liber triplex à nobis legendus, ſcilicet creaturarum, Sacræ Scripturæ , & Chriſti crucifixi, Deut n.135. ſeq.Liber legis divinæ eſt , in quo boni ſcribunt pro ſe,& mali contra ſe.Pſal.70. n.5.Liber vitæ quoſnam contineat.Exod.n.543. Pſal 68.n.39 & 40

Libido V.*Luxuria*.

Lignum vitæ eſt Chriſtus,Gen.n.383.& 401. ſeq. ad 408.& 411.Item eſt crux , Gen. n. 408.ſeq. & 416.& 119.Item Maria Virgo,Gen.n.411.Item Verbum Dei,Gen.n 411.Item fides catholica,& Sacra Scriptura,Gen. n.413. & 418. Item Euchariſtia,Gen. n.414. Item virtus temperantiæ, Gen.n.415

Lignum vitæ & ſcientiæ boni, & mali qualia , & quales effectus &c.Gen. n.398. & 486. Lignum vitæ guſtatur in hac vita ſolùm à fidelibus,Gen. n.386. Lignum crucis dulcoravit omnes amaritudines hujus vitæ,Iudic.n.78

Limbus qualis locus. Iob. numer. 252. Pſalm.26, n. 15

Lingua,V. *Loqui*.

Lingua Hebræa,Græca, & Latina unde ortæ,Gen. num.1137

Linguæ vitium radix omnium ferè malorum. Exod.n.382. Num.n.60.& 103. Pſal.49. nu.56. & 28.Pſal.51.n.3.Pſal.119.n.4. ſeq. Iob.nu 457. Num.n.61.Lingua noſtra,vel eſt Dei,vel diaboli inſtrumentum,Exod.n.383. Pſal.38. n. 15. Iob. n.115.& ſeq.Pſal.44. n.11.ſeq.ejus cuſtodiæ effectus expenduntur,Levit.n.53.Num.n.103. Reg. n.709. Iob n.455.Pſal. 118. n.86. Pſal. 140.no.5. ſeq. Lingua data eſt homini ad laudandum Deum,pſal.9 n.1. Lingua doloſa quænam, pſ.11. n.7.Arrogantium,& ſuperborum qualis,Pſal.11. n 8. Linguæ uſum tollere diabolus in confeſſione conatur , Pſal.31.n.6. Lingua mala eſt ſagitta , & gladius devorans carnem humanam, & ſcindens charitatem,Pſal.56.nu. 11. Occidit Chriſtum,pſal.56.n.10. lingua immunda quàm abominabilis Deo,Gen.n.1415

Lites reſecandæ pro bonis temporalibus à Dei ſervis,maximè à Prælatis,Gen.1584

Lytaniæ Sanctorum ex divina inſpiratione inſtitutæ pſal.49.n.50

Littera occidit , Spiritualis intelligentia vivificat, Reg n.-19

Litteræ Chriſti,& diaboli quænam,Eſther.n.47.ſeq.

Litteratura qualis vitioſa,qualis virtuoſa , pſal.70. num. 11

Lixivium ad mundandam animam qualiter faciendum,Num n.105.Iob.n.865.ſeq.Pſal.147.n.12

Locus Chriſti eſt Eccleſia : Item pax : Item ubi eſt Laus Dei,Pſal.18.n.15.& 14.Locus voluptatis eſt Eccleſia, Sacra Scriptura , Venter Beatæ Virginis,anima juſta,gratia Dei,Gen n.420. ſeq. ad 448 Exod, n.110. Locum Sanctum peccato deturpans juſto Dei judicio in ipſo,vel per ipſum punitur,Gen.n.837.& 839

Longanimitas juſtorum qualis, pſal.70.n.10.V.*Patientia*.

Loqui,Locutio,Loquacitas.

Loqui proprium eſt ſolius hominis,eique datum ad Deum laudandum,Gen.n.368.locutio Dei ad nos, & noſtri ad Deum qualis.Pſ.98.n.8.Locutio incauta, & vana porta iniquitatum, Gen. n.1207. Pſal.11.nu.4. Loquacitas grande malum : Silentium grande bonum oſtenditur,pſ.139.n.16.Loquacitas ubi adeſt,ibi abeſt pax, Pſal.139. n.15

Logica Chriſti, & diaboli,& Ariſtotelis qualis,& qualiter differant,Ge.n.615 Reg.n.26.Pſ.34.n.5

Lumbos accingere quid ſit,Iob.n.807

Lucrum cum injuſtitia vertitur in fel amaritudinis,Iob.n.439

Lumen,Luminare, V.*Lux*.

Lumen innatum inditum à Deo in anima dirigens eam in iis , quæ ſunt de dictamine naturæ expenditur,Gen.n.48.Iob.n.515.pſ.4 n.13.ſeq. Lumen ſupernaturale quàm neceſſarium animæ, Pſ.4.n.14.Pſ.55.n.30

Luminarium Cœli virtutes,proprietateſque expenduntur,Gen. num.128. ad 131. Ipſorum eclypſis quando fiat.Gen.135

Luminare majus in Eccleſia eſt Chriſtus : minus eſt Eccleſia,Gen.138.& 147.Item Maria Virgo, Gen.n.137.V.*Maria*:Item Sacerdos,eſt luminare majus:princeps ſæcularis minus,Gen.n.157.Item gratia Dei,ib.n.141.& 147.Item duo teſtamenta, Gen.n.139.Item prælati Eccleſiæ,ib.142.Item ſancti Confeſſores,ib n.149.Item anima juſta,Gen. n.158. ſeq. ſparſim ad 141. Luminaria in fine mundi erunt terribilia ſigna. Gen.n.153

Luna eſt ſignum diſtinctionis feſtorum apud Hebræos,& quare,Gen.n.133 Lunæ,& ſtellarum obſcuratio expenditur in die judicij, pſ. 103.nu.38. Luna ſine macula eſt Eccleſia,pſ.70. n 8. ſignificat prælatos,& juſtos,Pſal.88.n.57.ſeq.

Lupus

Lupus infernalis eſt vir immiſericors; Pſalm.48. num.18

Lux : V. Lumen.

Lux in prima die creata fuit lucida ſubſtantia ſuo motu faciens diem,& noctem,Gen. nu.33. Ejus nobilitas quanta,gen.num.47.Illuminat, & influit, gen. num.131. Lux myſticè eſt Chriſtus: Maria Virgo : Angelus, fides catholica, gen. n.40.ad 44.& 49.Job n.501 ad 503.Pſal 26.n.19. Lux ſpiritualis animæ effectus qualis, gen.n.65; Lucem odit diabolus, & peccator,Iob n.504.

Luxuria : Libido : Luxurioſus.

Luxuria, & libido quale vitium : quàm Deo exoſum,& homini noxium : ex otioque oriens,gen. num.660.Num.n.11. Deut. num.155.Iob n 351. & 351.& 760.pſal.13.n.5.pſal.48. num 8 Deformat hominem, & tranſmutat in beſtiam:Ejicit Spiritum ſanctum,& unit cum diabolo animam, gen.nu.983.& 998.ſeq.& 1010.ſeq & 1012.1048. Luxurioſus filios diaboli : In ipſo moratur, & quieſcit,gen.num.1000.Job num.822.ſeq.diaboli ſtercus,& cibus ejus, Gen. num. 717. ad 719. Corvus inferni inſidens in cadaveribus, Gen. num.1135. Convertit hominem in beſtiam,Ex. n.116.ſeq.Gen.nu.660. & 758. Pſal.31. num.17. Pſal.48.n.15

Luxuria eſt peſtis, lepra, febris, ignis græcus deſtroens omnia bona. Item paralyſis inficiens corpus & animam, Exod.n.116. ſeq. & 579. Levit.num.50.& 60.Deut.n.201.Iob nu.640.& 649. ſeq.pſal.3.n.16.& 23.Pſal.50.n.21. Pſal.77.n.40. Pſal.105. nu. 25. Luxuria ſuper alia vitia affert ſecum erubeſcentiam,& quare, Gen. num.660. & 758. Luxuria cæcitatem cauſat mirabilem, fatuitatem, ſurditatem, obſtinationem, & omnem miſeriam, Gen.n.1455.& 1463.1469.1494. & 1883. Iudic.nu.94.Reg.num.544.537. & 739. Pſal.17. n 48. Ligat hominem ſeptem vinculis, ſicut Samſon, Iudic. n. 89. Eſt præcipuum vitium juventutis,Iob n 436.merito punitur igne, & ſulphure à Deo in inferno, Pſal. 10. num.13. Ex ipſa,& gula venit corruptio generis humani, Luxuriam tanquam ſuam filiam tradit in uxorem diabolus hominibus, per quam ipſi diabolo conjunguntur veluti ipſius conſanguinei, Gen. num.1012. Luxurioſè ejiciuntur è ſocietate Angelorum, Gen num.1464. Deo, & hominibus exoſi,Deut.n.151.pſal.77.num.28 morti æternæ ſubjecti, Joſuë,num.62. Alieni à Chriſto, Gen. n.1465. Conantur ponere ſimul filium Virginis & Veneris,Pſal.28 num.8.eorum adinventiones in carnis peccatis Dei iram exaſperant, Pſal.105 num.12.Ipſorum converſio difficillima Pſal.112. n.4. Luxuria quomodo mortificanda, Iob n.750. Pſal.37.n.17

M

MAgiæ ſcientiæ à Deo damnatæ, Exod.n.409

Maledictio Dei mala omnia importat:ex peccato Adæ maximè ex inobedientia,Gen nu.760. ad 765.& 768.Reg.167. Pſal.108. num 13 Item ex gulæ vitio, gen. 748. & 759. Ex ſuperbia, Reg n.266.& 271. Item ex ſollicitudine vitioſa, Gen.766 .Item à ſcandalo prælatorum, Deut. nu. 185. Ab adulterio, Deut. num.187. Item ex diſcordia,Gen.nu. 767. ex inobſervantia præceptorum,Gen.n.768.& 1577.Deut.nu.185.ad 191. pſal.118.num.41. Pſal.108. n.13.Reg. n. 167. Alia eſt maledictio Dei,alia diaboli,Pſal 48. num.23. Item ex homicidio,Gen. num.934. Unuſquiſque eſt auctor ſuæ maledictionis,Gen.n.933.& 1213. Deut.num.110.& 191. Reg.num.267 Pſal.108. num.13.Gen.num 1577.Deut num. 83 ad 191. pſal.118. num. 41. maledictio deſcendit ad Iudæos,benedictio ad Gentiles,gen.n.1548 maledictiones ab impiis juſtis illatæ vertuntur in benedictiones,Deut.n.154

Malignitas : malitia : malum. Vide *peccatum.* Vide *impius.*

Malitia non eſt à Deo,ſed à nobis,Gen.num 1017. Nunc major eſt in mundo,quàm ante diluvium, & ideo igne punietur, Gen.n.1020. & 1041

Maligni ſunt væ Dei ſubjecti, Pſal. 57 num.11. malignorum eſt invidere proximo, Pſalm.38. num 20

Mala pœnæ omnia ortum habent ex peccato,Gen. num. 602. præcipue ex vitio gulæ, Gen.804. ſed ſummum omnium eſt peccatum, Reg. n.759

Mali requiem non habent : ſed ſemper in circuitu laborant, Gen.num.292.ſeq. Pſalm.11. num.16. & 18. malum eſſe inter bonos ſignum reprobationis : prædeſtinationis verò eſſe bonum inter malos,Gen.n.1031.1239 & 1474 Iob nu.1. Malorum numerus ad tria genera reducitur, & major eſt quàm bonorum,Gen.num.1043. & 1439. Pſal 11.num.1.Pſal 27.n.8. Pſal.51. num.7. Malorum hominum ſocietas quàm perniciosa,gen. n.1240.ſeq. Levit.n.51.ſeq. Reg. nu.379. Eſdræ, n.9. Pſal.14.n 15

Mali ut vulpes Samſonis caudas habent ad malum inferendum colligatas, ſed capita diviſa, Iudic. n 81. Malos inter bonos miſcet diabolus ad bonorum ſcandalum, Iudic. num.82. Malum tectum ſub ſpecie boni,quam periculoſum,Reg. num.395. Inter bonos Deus permittit malos; ut boni exerceantur,& malos inſtruant,gen.n.1041 Ioſuë,n 72. Iudic.n.66

Malis omnibus præponderat bonum Incarnationis,gen.num.488. Mala Deus permittit in mundo,ut peccatores ad ſe alliciat, gen.num.488. & 510.ſeq. Mali conantur ſemper opprimere bonos,gen.n.1451.Reg n.193. Malum pro bono reddere lex diaboli eſt. Pſal.7. num.4 pſal.108. Pſal.118.n 278 Malorum infœlicitas in hac vita in morte,& poſt mortem expenditur, Pſal 8.n.1. Pſal.48.n.13.& 22.ſeq.Pſal.51.n.5.Pſal.67.n.17. pſal.97.n 2

Mandatum, V. *Lex*, V *Præceptum.*

Mandatum dicitur quaſi manui datum, quia exigit executionem,Pſal.118.n.110

Mandatorum Dei obſervantia, quale bonum:inobſervantia quale malum, Pſal.102.n.19. pſal.110. n.13.Reg.n 78

Manducare debet homo,ut laboret, non è converſo,Pſal.127.n.3

Mane & veſpere dierum creationis ſignificatio expenditur litteraliter,& moraliter, gen.n.52.ſeq. & 58. & 61. ſeq & 67.ſeq.Pſal.129.n 5

Manichæorum error eliditur Gen n.1 & 336

Manna Iſraëlitis à Deo quid,Exod n 266.ſeq ſignificabat Incarnationem Verbi, Exod. num. 278. Item Verbum Dei, Exod. num.279. Item Eucharistiam, Exod. numer. 266. ſeq. ad 286. ſparſim.

Manſiones multæ ſunt in domo Dei,Iob n.71

Manſuetis

Manſuetis promiſſa eſt hæreditas terræ, & qualis, Pſal.75.n.18.& 26.V.*Mites.* Deo chari: Iracundi exoſi, pſal.36.n.8.ſeq.

Manus alij levant ad Deum. alij ad diabolum, & quomodo levantur ad Deum, Pſal.138.num.88. Pſal.133.n.4

Mare quid ſit, Gen.n.94. Mare rubrum quid, Exod. num.226. Myſticè eſt homo, Iob num.175. Item mundus, Iob n.312. Item Eccleſia: Sacra ſcriptura: Chriſtus in cruce: Maria Virgo, Gen.nu.93. ad 102. Pſal.103.num.47. Maris diviſio Iſraelitis facta, renovata à Chriſto pro nobis, Pſal. 135. num.11.ſeq. In mari hujus mundi piſces magni devorant minores, Pſal.103.n.44.& 46

Maria Magdalena ut à gemitibus liberaretur, Chriſtus velociter reſurrexit, Pſal.11.nu.10. Mariæ Magdalenæ aromata oblata explicantur myſticè, Paralip.n.37

Maria Virgo.

1. Mariæ nomen: 2. Mariæ figuræ: 3. Mariæ conceptio paſſiva: 4. Mariæ nativitas, 5. Mariæ annunciatio: Conceptio paſſiva Verbi: In utero habens: ejus maternitas, & viſitatio ad Eliſabeth: 6. Maria in ordine ad Sacramenta: 7. Mariæ virtutes: 8. Mariæ gratia: 9. Mariæ pulchritudo: 10. Maria in ordine ad Chriſtum Deum, & ejus dolores in paſſione: 11. Mariæ aſſumptio in Cœlum, ejuſque gloria: 12. Mariæ dominium præcipuè in ordine ad dæmones: 13. Mariæ protectio cultus, & devotio: 14. Varia de Maria: 15. Mariæ imagines, Templa, & Confraternitates.

I. *Mariæ Nomen.*

Mariæ nominis excellentia expenditur, Pſalm.78. num.13. Pſal.8.num.42.ſeq. Pſal.110.n.24. Pſ.112. num.12. Pſal.113.n.26. Pſal.125.nu.13. Pſal.132. n.9. Ruth.n.4

Mariæ nominis, dilectionis, & reverentiæ qualis effectus, Pſal.1.n.32

Mariæ nominis invocatio quàm utilis, & efficax, pſal.4.num.24. Pſal 24. num.42. pſal. 33. num.9. Pſal.35.num.34. pſal.43.num.21 Pſal.143.n.21. Pſal.78.n.13. Pſal.s23.n.12.ſeq. Pſal.110.num.24. Pſal.112

Mariæ nomen eſt veluti unguentum aromaticum, Pſal.131. n.9. exaltat mirabiliter nomen Ieſus, pſal.113.n.26

II. *Mariæ figuræ.*

Maria figurata in Abigail, Reg.n.227.ſeq.

Abyſſus gratiarum, & theſaurorum Dei, pſ.32.n.34

Ædificium Dei privilegiarum repletum omni bono, Pſal.77.n.49.& Pſal.85.n.25

Ager continens flores, & fructus omnium bonorum, Gen.1604.ad 1607

Altare in quo Chriſtus eſt oblatus, Pſal.42.n.23

Anchora Eccleſiæ, Gen.1698

Arca Noë, & Moyſis in quam intravit, Chriſtus, & per quam ſalvatus eſt mundus, Gen.num.1061. & 1083.& 1097. Exod.n.462.ad 464.& pſal.131. num.26

Arcus fœderis, & Iris ſalutis, Gen.1180. Auris Dei audiens, & dirimens lites, Pſal.131.n.33

Aurora ſolem nobis gignens, & omnem benedictionem, Gen.n.1723 Reg.num.416.419. & 448. Pſal.73.n.23. Iob n.758

Calix Nectar mundo propinans, Pſal.22.num.34. & pſal.125.n.30

Cedrus, Pſal.91.num.22

Civitas Dei, & refugij, Num. n.175. Pſal.30. nu.41. Pſal.45.n.31. Pſal.47.n.26.& 28.& pſal.86. n.11. & num.14

Cœlum nobiliſſimum, Gen.n.89.& 17

Columba pacificatria, Gen.n.1141.ſeq.

Columna nubis, & ignis, Pſal.77.nu 46.& Pſal.10. num.32

Conſiſtorium cauſarum noſtrarum, pſal.34.nu.29. Pſal.42.n.11

Cuſtos, & cuſtodia noſtra, pſal.120.n.14

Domus Dei à Deo ſpecialibus privilegiis ædificata, Gen.n.546.ſeq.& 1618.ſeq.& 1847. Paralip. n.13. Pſal.25.num.29. Pſal.30.n.41. Pſal.64 n.30. Pſal.86 n.21. Pſal.83.n.25. pſal.7.num.49. Pſal.92. n.17. Pſal 99.n.10

Dux noſtra per tenebras hujus vitæ, Pſal.238.n.38. & n.41. pſal.146.n.25. Pſal.121.n.13

Empireum nobilius corporeo, Gen.nu.17. Pſal.27. num.52. pſal. 102. num.24. Pſal.148. num.11. Iob num. 516

Eva mater viventium non mortuorum, Geneſ. num. 812

Feneſtra Eccleſiæ per quam lux intravit, & omne bonum, Gen.n.162. & 1066. Firmamentum Eccleſiæ, Gen.n.83 Pſal.17.n.54

Fluvius emittens Chriſtum, & irrigans nos, Gen. num.432. 434.437. & 419. ſeq. & 445. Fons ex quo Chriſtus, & omnia flumina gratiarum prodeunt, Gen.num.333.ſeq.& 1150. Eſther.num.35. Pſal 21.num.54. Pſal.35. num.38. Pſal.41.nu.26. Ad hanc tanquam ad fontem voluptatis cucurrit Chriſtus, Pſal.41. n.28. Fundamentum Eccleſiæ, Pſal.8.n.11

Hieruſalem cœleſtis, Pſal.121. n.14. Hortus voluptatis omnibus expoſitus, Deut.n.326

Ianua: Vide *Porta.*

Iris, & Arcus fœderis, Gen.n.1180

Lectus Dei, Paralip. num.45. Lignum vitæ, Gen. n.411. Pſal.1.n.33

Locus ſanctus Dei, pſal.67. nu.55. lucerna Dei fugans tenebras peccati & dæmonum, Pſalm.17. n.59. pſal.42. num.12. Pſal.88. num.39. pſal.104. num.32. Pſal.111.n.23. Pſal.118. num.213. luminare majus, & minus ſecundum diverſas perfectiones, Gen. num. 137. Luna fœcundans mundum: Reg. num.419. Pſal 88 num.41. Pſal.136. num.16. lux puriſſima illuminans Cœlum, & terram, Gen.num.17.41. & 49. Pſal.26. num. 29. Pſal.42.num.12. Pſal.61.num.15.ſeq Pſ.138. n.41. Hæc lux traxit Magos ad adorationem Chriſti, pſal.186.n.41

Mare continens omnes aquas gratiarum, Gen. num.98. pſal.92. num.33. Amarum dæmonibus, Exod.num.247. Paral. num.22. pſal.20. num.27. Amarum in paſſione filij: Vide *Maria dolores.* Medica, & medicina noſtra, pſal.97. num.13. pſal.146.num.21. pſal.20.num.27. Medium terræ, & Mediatrix, pſ.73.n.22

Mons à quo venit nobis omne auxilium, pſal.110. num.13. pſ.124.n.12

Mons in quo quieſcit Eccleſia, & ſuper quem eſt fundata, Gen.n.129.ſeq. pſal 23.num.21. pſal.47. n.26 & 28. pſal.64 n.30. pſal.86.num.11. pſal.124. num.12

Navis Chriſti, pſal. 106. num. 40. Nubes rorifera, pſal.104.n.32. Reg.n 484.& n.601

Oſtium Vide *Porta.*

Palma myſtica, pſal.91. num.22. paradiſus Domini à peccato immunis, Gen. num.322. ſeq. & 385. & 435.

Digitized by Google

& 433.& 460. ad 461. Petra deſerti emittens flumina gratiarum, & contra dæmones duriſſima, & fundamentum Eccleſiæ: Pſal. 80. nu.16. Pſal 136 n.14.Pſal.113.n.25.Pſal.124.n.12. Porta Cœli: Pſalm.99.n 10 Pſal.86.n 11.Gen.n.1658. ſeq. & 1847. Porta Arcæ Eccleſiæ, Gen. numer.1068

Raptria cordium, Pſal.9. n.49.Roſa nata ex ſpinis Iudæorum, Pſal.18. n.10. Rubus ardens Exod. num.52

Sanctum ſanctorum, Pſal.86.n.11.Scala per quam Deus ad nos deſcendit, & nos aſcendimus ad Cœlum, Gen. num.1626. ſeq. Sedes Dei. Vid. *Thronus.* Signum magnum continens omne bonum.Pſal.85. n.24. Sol illuminans mundum; & tabernaculum Dei,Gen.n.137.Reg.n.419.Pſ.18 n.43.Pſal.26.n.29.Pſal.65.n.9.Pſal.61. num.15. Pſal.77.n.47.Pſal.135 n.25. ſeq.Pſal.1,8. nu.39. & 41

Tabernaculum Dei Cœlo nobilius, Gen. n.1377. Reg.n.488. ad 490. Templum Dei ſolemne, & Hieroſolimitanum, Reg. num. 480. & 469. Pſal.50 n.43.Pſal.17.n 56. Pſal 27. nu.27. Terra benedicta germinans omne bonum, Gen.n.116. ad 118.& 355.ſeq & 412.Exod.n.595.Num.n.64. & 70.Pſal.4.n.30.Pſal.25.n.28. Pſal.13.num.10. Pſal.57.num.17.Pſal 84 n.29. Pſal 129. num.18. Pſal.66.n.10.ſeq Thronus Salomonis,Reg.numer.531.& 537.Pſal.10.n.36. Thronus Dei, & miſericordiæ ſedes,Pſal 44.n.53. Pſal. 88. n.41. Pſal.192.n.14.ſeq.Pſal 101. n 54. Pſal.113. n.28. Pſal.131. n.28. Turris fortitudinis Chriſtianorum,Pſ.60.n.7.Triclinium Sanctiſſimæ Trinitatis,Gen.n.1377

Vallis plena benedictione, Paralip. num.87. Vas admirabile plenum oleo miſericordiæ, Pſal.32. n.31. Pſal.18. num. 45. Venatrix Animarum, Pſal.9.n.48. Pſal.90. num.27.Via ſalutis,Pſ.118. num.31. Vellus Gedeonis immaculatum, Iudic.n.47. Virga habens flores,& fructus, Num. n.96. Pſal.22. n.31. Virga aurea nos confortans & furorem Dei reprimens, Eſther.nu.67. & 69. Terrefaciens hoſtes, Num.num.148.Pſalm.109. n.15

III. *Maria Conceptio Immaculata.*

Mariæ Conceptio Immaculata in principio mundi oſtenſa,Gen.n.722.Maria Paradiſus Domini,immunis ab omni fœditate,Gen.n.383.Ejus puritas & immunitas à peccato, & fomite ipſius oſtenditur,Gen.n.1513.Pſal.62.n.17.Gen.n.1556. Iud. n.47.Reg.n.514.Pſal.86.n.12.& 15. Pſ.11 1.n.20. Pſ.45.n.32.Pſ.20.n.28.Pſ.92.n.14. Pſal.13. nu.23. Eſther.n.72

IV. *Mariæ Nativitas.*

Mariæ Nativitas benedictionem, & gratiam mundo attulit,Iudic. n.48. Nata eſt Maria lux cœleſtis illuminans totum mundum,Pſ.111.n.23. ſpiritualiter fœcundans in gratia Animas, Reg. n.417.Pacem inter homines,& Angelos attulit, Gen.n.1472.Cum Maria nata eſt miſericordia, Iob. n.566. Item ros benedictionis divinæ in homines,Exod.n.265

V. *Mariæ Annuntiatio: Conceptio Verbi: in Utero habens: ejus Maternitas, & Viſitatio ad Elizabeth expenditur.*

Mariæ annuntiatio præfigurata in deſponſatione Rebeccæ,Gen.num.1557.Prius fide, poſtea carne concepit ad ſimilitudinem Patris æterni, Pſ 44. n.14.Activè concurrit ad generationem Verbi, Num.n.91. genuit cum Chriſto miſericordiam, Gen.n 1847. Ejus annuntiatio, & conceptio ordinata ad ſalutem noſtram, Iſa.49.n 33.Obumbrata fuit à Spiritu Sancto, Reg.num.491.Ejus turbatio in annuntiatione qualis, Pſal.76. nu.11. Ejus merita acceleraverunt Incarnationem, Gen. n.1856. Ejus Verba inſtrumentaliter elevata à Spiritu Sancto attigerunt opus Incarnationis,Reg.n.115 Pſal 44. n.12. Qua puritate ſe præparavit ad Conceptionem Verbi,Pſal 39. n.31.Mariæ uterus locus dignus Deo & ipſa repleta gloria Domini, Reg. n.3 0.& 481. ſeq. Pſal.71.n.33 Ejus uterus Paradiſus ameniſſimus Dei,In quo plantatum eſt lignum vitæ, Geneſ. n.384.411.& 1148 Paralip. n.41. & 59. Pſal.7. n 43.Pſal.131.n.29.ad 31.Pſal.21. n.61. Irrigatus fuit aquis cœleſtibus, Gen. n.412. In ejus utero celebratæ ſunt nuptiæ Incarnationis,Gen.n.542. Eſther. num. 2. In ejus utero præparatum eſt antidotum contra morbum peccati, Geneſ.numer.725

Maria immunis fuit à doloribus partus,Gen.n.147

Mariæ maternitas fuit fundamentum omnium benedictionum,& gratiarum,Gen.n.1664

In Mariæ utero ædificata eſt miſericordia, Pſa.88. n.37.Gen.n.1847

Mariæ uterus rubus ardens, Exod.n.38

Mariæ uterus fuit vas benedictum in quo repoſitum eſt manna cœleſte, Exod. n.293. Thronus Salomonis,Reg.n.517. Paral.n 59

Mariæ uterus fuit clibanus,in quo igne ſpiritus ſancti coctus eſt panis vitæ,Levit. n.5

Mariæ uteri fructus delicioſiſſimus pulcherimus, virtuoſiſſimus,& copioſiſſimus,Levit.n 94 ad 97. & 102.Pſ 4.n.28.ſeq.

Mariæ Viſitatio ad Eliſabeth expenditur, Reg.numer.298

Mariæ uterus Templum eſt Dei,Pſal.5.n 1

Mariæ uterus tabernaculum, thalamus,& Templum Dei,Pſal.18 n.44

In Mariam intrando Chriſtus,nos viſitavit, Pſ.64. n.33

Ex Marianæ carnis aſſumptione Chriſtus totam humanam naturam ſanctificavit, Pſal.83. n.21. Pſalm.18.n.40

In Mariæ utero Chriſtus paravit ſolium miſericordiæ,Pſalm. 83.n.22

In Mariæ utero Chriſtus nidificavit,Pſ.101. n.15

In Mariæ utero, ut in Cœlo, paravit Chriſtus ſedem ſuam,Pſalm.102.n.29

In Mariæ utero, velut in pergameno candidiſſimo, ſcriptum eſt verbum Dei, Pſal.118.n.30.Pſal.44. n.47.ſeq.

Mariæ uterus fuit navis Chriſti, per quam enavigavit in mari hujus vitæ,Pſalm.106.n.40

Maria geſtavit Chriſtum in corpore, ut nos invitaret ad ipſum geſtandum in mente,Pſ.141.n.15

In Mariæ utero miſericordia, & veritas oſculatæ ſunt,Pſalm 84.n.31

Mariæ ſemen,& uteri fructus quàm potens, & nobilis,Pſal.111.n.21

Mariæ partus, & Chriſti nativitas: & Purificatio, amiſſioque filij.

Ex Mariæ utero, ut ros de vellere exivit Chriſtus, Pſal.71.n.23

Maria peperit Chriſtum ſine dolore, Gen.n.746
Maria peperit veritatem,& miſericordiam,Pſal.84. n.31.ſeq.
Per Mariam in nativitate Chriſti exortum eſt lumen mundo Pſal.111.n.22
Ex Mariæ utero, & ex mente patris prodiit Chriſtus tanquam flos,Pſal 109.n.16. Pſ.131.n.31
Mariæ terra, producens Chriſtum,in ipſius nativitate nobis exhibuit lac,& mel & omnia neceſſaria ad vitam.Num.n 64.& 70
Dedit Chriſto lac, & nobis exhibet lac omnium benedictionum,Pſal.15.n.40
Maria ſola lactavit filium Chriſtum, Exod.nu.24. Lac fuit Chriſto dulciſſimum,Pſal.21.n.62
Maria ſola & lac,& cætera obſequia Chriſto parvulo exhibuit, Eſdræ n.24.collocavit Chriſtum in præſepio,ut ibi requieſceret, Paral n.46
Dedit nobis ſalutare Dei, noſque liberans à poteſtate diaboli,Pſal 52.n 10
Mariæ purificatio, Chriſtique oblatio in Templo expenditur,Pſ.138.n.19.& 42.Exod.n.174
Proceſſio tunc facta cum parvulo, Maria,& Simeone qualis,Pſal.47.n.18
Mariæ dolor qualis in amiſſione filij,qui in inventione ipſius in medio Doctorum converſus eſt in conſolationem,expenditur,Pſal.93.n.17. Tobiæ n.81

VI. *Maria in ordine ad Sacramenta,præcipuè ad Euchariſtiam.*

Maria eſt per quam habemus ſacramenta in Eccleſia Pſal.33.n.13
Mariæ uterus fuit clibanus, in quo compoſitus eſt, & coctus panis vitæ igne Spiritus Sancti,Levit. n.5.Exod.n.277.& 295.ſeq.Pſal.138.n.44
Maria eſt,quæ nobis præparavit cibum Angelorum in ſua carne,Gen.n.1388.& 1595.Pſ.22.n.30
Maria nobis immiſit in Chriſto lac,& mel,& manna dulciſſimum, Exod.n.293. Num.n.64
Mariæ ventris fructus eſt Euchariſtia,Pſ.4.n 29
Mariani ventris fructus quàm nobilis, copioſus, & utilis,Pſal.4 n.31
In Mariano utero, tanquam in Templo poſita eſt Euchariſtia, Pſ.4.n.29. Pſ.5.n.31 Pſ.131.n.30
Maria paravit, & exhibuit nobis panem Angelorum in Euchariſtia,Pſ.40.n.25
Maria eſt Altare, in quo Chriſtus eſt oblatus patri, Pſal.42.n.13
Mariæ miniſterio Chriſtus nos ſatiat in Euchariſtia,Pſ.80.n.15.Pſal.103.n.57.Pſal.110.n.22
Mariani ventris fructus eſt quicquid pro nobis geſſit Chriſtus,Pſalm.126. n.13

VII. *Mariæ virtutes.*

Solus Deus novit virtutes Mariæ,Pſal.146.num.12
Mariæ virtutum conſideratio accendit cor, Pſal.38 n 33.Pſal.79.n.23.Pſal.115. n.17
Maria eſt compendium omnium virtutum,Pſal.58. n.19
Maria exemplar omnium virtutum,Reg.n.231.ſeq.
Maria temperantiam oppoſuit guloſitati Evæ,Gen. n.747
Mariæ pœnitentia,& paupertas expenditur, Pſ.87. n.18.Pſal.39.n.33.Pſal.40.n.22
Maria eſt ubique per ſuam miſericordiam, Pſalm.118. num.37.Pſalm.35. num.35. Pſal.92. num 16
Mariæ miſericordia eſt abyſſus abyſſum divinæ pietatis in univerſis.Pſal.41.n.30
Mariæ miſericordia excitat nos ad ipſius cultum, Pſal.4.n.26.Pſal 3.n.35.Pſal.10.n 30.ſeq
Mariæ miſericordia mitigavit iram Dei,Pſ.93.n.16. Pſ.102.n.28.Pſ.59 n.16. rigat ſua miſericordia univerſa,Pſ.118.n.288.Ruth.n.11.ſeq.
Eleemoſynaria Dei facta eſt,Pſal.112.n.13
Ejus miſericordia plena eſt terra, Pſal. 118. n.125. Pſal.12.n 35 Pſal.32.n.32
Mariam fides diſpoſuit ad aſſenſum incarnationis, Pſal.115.n.18
Mariæ charitas expenditur;noſque elevans ad ipſius laudes,Pſa.107.n.10.Pſ.25.n.26.Gen.n.1369
Mariæ vita exemplar omnium virtutum propoſita nobis,ut exemplar ad imitandum, Pſal.110 n.21
Mariæ pietas omnes defectus noſtros ſupplet, Pſal.118.n.185
Maria juſta, quia cum ipſa eſt juſtus Dominus, Pſal.118.n.160.Pſal.10 n.39
Mariæ humilitas profundiſſima attraxit Deum ad ſe,Pſal.24.n.41.Pſal.33 n.47.Reg.n.234
Maria, quia ſe humilem ancillam recognovit,ideò Mater Domini facta,Gen. n.1345. Reg. n.6770. Eſther.55
Mariæ humilitas ipſam replevit plenitudine gratiarum,Iudic.n.9.Ruth.n.7
Mariæ humilitas oppoſita contra ſuperbiam diaboli,Eſther.n.44.& 65
Mariæ Virginitas eſt flos, in quo Chriſtus,ut apis cœleſtis nobis mel paravit,Pſal.27 n 18
Mariæ Virginitas nobis ingerit pudicitiam, & Dei timorem, Pſ.18. n.46
Mariæ virginitas eſt flos, qui multiplicatus eſt in tot coronas Virginum Eccleſiæ, Pſal 27. n.19.
Eſt ſigillum quo ſignatæ ſunt litteræ patentes noſtræ prædeſtinationis,Eſther.n.46
Mariæ flores ſunt honeſtatis,& virtutum, Pſal.27. n.21.Iudith n.75
Maria cum flore virginitatis habuit fructum fœcunditatis,Num.n.94 & 96
De ejus puritate malè ſentientes à Deo puniti,Reg. n.297
Mariæ decor qualis ex virtutibus, Pſal.29. n.27
Mariæ oratio quàm efficax,Pſ.31. n.32. Pſ.44. n.45. Pſ.20.n 25.V.*Mariæ protectio,& interceſſio.*
Mariæ manſuetudo immenſa,Reg.n.232
Mariæ caſtitas,juſtitia,& veritas expenditur,Pſ.15. n.22
Mariæ divitiarum, & virtutum magnitudo expenditur,Iudith,n.23

VIII. *Mariæ gratia.*

Mariæ gratia fuit tam ſuperabundans, quod ad omnes creaturas rationales ipſa diffuſa eſt,Gen. n.437.Iudic.n.37.Reg.n.698
Maria ſua gratia, & benedictione abſtulit maledictionem Evæ,Gen.n.506.Iudic.n.57
Maria gratiâ plena, per quam facta eſt Mater omnium bonorum;ideo ei dictum eſt : Ave inverſo nomine Evæ, Gen.816.ſeq. Deut.num.194. 312. & 327
Maria,quia ſuper omnes humillima fuit,ideo Deus eam replevit plenitudine gratiarum, Iudic.nu.9. Ruth.n.7
In Mariam deſcendit benedictio omnium gratiarum,Iudith n 76.Eſther. n 54
Mariæ gratia labiorum qualis oſtenſa fuit in verbis ſuis,Pſal 10.n.30.Pſal.44.n.52
Maria accepit benedictionem pro ſe, & pro toto mundo,Pſal. 23.n.21
Maria fuit Mare, in quo congregatæ ſunt omnes aquæ

Digitized by Google

æquæ gratiarum omnium Sanctorum, & Angelorum, Gen.n.68.Pſal.32 n.33
Quia ejus anima vacua fuit, ideo repleta omnibus gratiis,Reg.n.706
Maria fuit abyſſus theſaurorum Dei, Pſal.32. n.34
Mariæ benedictio continet cumulum omnium gratiarum,Pſ.84.n.30
Maria ad adventum verbi gratiâ abundantiſſimâ repleta,Pſal.113.n.24
Maria ſollicita fuit ſolum pro gratiâ obtinendâ apud Deum ; & ipſam invenit etiam apud homines,Pſal.125. n 14
Mariæ gratia omnium eminentiſſima oſtenditur, Gen n.1558
In Maria ſunt omnes theſauri Dei incluſi.Reg.n.433
In Mariam collegit Deus omnes gratias,ut eas nobis communicet,Pſal.110n 24.Iudith. n.49
Mariam Deus ornavit plenitudine gratiarum ad noſtram utilitatem,Pſal.92.n.13

IX. *Maria Pulchritudo.*

Mariæ pulchritudo, & puritas ſuper omnes, expenditur,Gen.n.1536.Eſther. n.9. Pſal.1.nu.34. Reg.n.237
Maria ex Chriſto Deo recepit pulchritudinem;& Chriſtus homo pulchritudinem ex Mariâ,Pſ 44 n.50.ſeq.Iob.n 572.Pſal 49.n.34.ſeq.Pſ.91. n.20. Pſal.92 n.12.ſeq
Mariæ pulchritudo figurata in Iudith, Iudith.n.22

X. *Maria in ordine ad Chriſtum Deum : & ejus dolores in paſſione Chriſti.*

Ex ſubſtantia Mariæ facta eſt incarnatio Verbi, Pſal.131.n.25
Maria fuit Chriſti requies, triclinium,& tabernaculum Dei,Gen.n.294.384.1148 & 1377
Maria fuit data in adjutorium Chriſti in redemptione hominum,Gen.n.503.ſeq.507.& 1391
Maria corredemptrix cum Chriſto totius Mundi, Gen n.649
Ex Maria Chriſtus eſt noſter protector,& merces, Gen.n.1528
Maria induit Chriſtum miſericordia,Gen.n.1847
Mariæ pectus eſt Paradiſi porta à Chriſto crucifixo clavis aperta,Gen n.817
Maria Chriſto crucifixa,Iob.n.410
Maria fuit in paſſione Chriſti firmamentum in medio aquarum ; ſcilicet dolorum,Gen.n.77
Maria in paſſione Chriſti fuit mare amarum, in quo congregatæ ſunt omnes aquæ dolorum,Gen. n.99.Pſal.103.n.58.Ruth.n.3.ſeq. Reg.num.385. Pſal.68.n.56
Mariæ Cor fuit ſpeculum, in quo impreſſæ & expictæ fuerunt pœnæ Chriſti, Pſ.68.n.56.Pſ.103. n.58
Mariæ dolores ex magnitudine amoris menſurantur,Pſal.119.n.55. expenditur ad pedes Crucis. Gen.n.1788
Mariæ pedes,cor, & manus foderunt Judæi,Pſ.21. n.64
Maria ſola remanſit fortis in paſſione filij,Pſal.30. n.45. Pſal.87. n 19
Maria ad pedes Crucis fuit abyſſus doloris, Pſ.41. n 29.& 38.Pſal.21.n.59
Ejus dolores ad ſenſitivam partem, non ad rationalem pervenerunt,Pſal.41.n.31
Maria Virgo nobis præparavit ſanctuarium exauditionis precum noſtrarum, Pſalm. 27. numer.16
Maria poſt dolores intenſiſſimos in paſſione filij, gaudium inæſtimabile in reſurrectione,Pſal.44. n.46. & 49
In Mariæ cor pertranſierunt omnes dolores,& pœnæ omnium peccatorum,Pſal.45. n.30. Pſal.68. n.56.Pſal.104.n.31.Pſal.119.n.15
Ex Maria ſpecies decoris diffuſa eſt per totum mundum,Pſal.49.n 35
Maria eſt locus proprius Dei,Pſal.67.n.55.Pſal.75 num.23
Maria cum Chriſto Deos facit & dijudicat,Pſ.81. num.11
Maria ſedes ſapientiæ divinæ ab æterno prælecta,& in inſtanti conceptionis conſecrata.Pſ.92. n.14.ſeq.
Maria anima Chriſti, & Chriſtus anima Mariæ dicitur,Pſ.104.n 32.Pſ 44.n.40.& 49
Maria cum Deo quomodo fundaſſe mundum dicitur,Pſal.118. n.186
Maria generando filium illuminavit orbem, Pſal.118. n.40
Maria fideliſſima cum Deo,Pſal.144 n.25
Mariæ fructus eſt quicquid geſtum eſt à Chriſto, Pſal.116.n.13
Mariæ cor à Chriſto vulneratum,maximè in paſſione,Pſal.10.n 32.Pſ.36.n.54
Maria ſubvenit Chriſto pauperi,Pſ. 40.n.23
Per Mariam Chriſtus factus eſt pater noſter,Pſal.8. num.44
Chriſtus cito reſurrexit ad ſublevandam Matrem à doloribus paſſionis,Pſal.11. n.40

XI. *Maria aſſumptio in Cælum, & ejus gloria.*

Mariæ aſſumptio in corpore, & animâ in Cœlum quàm glorioſa,Pſal.15 .n.6.Pſ.13.n.41.Pſal.27. n.22.Pſal.47.n.25.Reg.n.420.& 523. Pſalm.89. n. 19
Mariæ thronus eſt apud Chriſtum,Reg.n.441
Mariæ locus proprius eſt Empireum, Iob.n.758
Ad dexteram filij collocata, Pſal.109 n 14
Maria aſſumpta in Cœlum conſtituta fuit eleemoſynaria Dei,Pſal.11.n.21.Pſ.112. n.13
Mariam in Cœlo laudant Angeli,& ſancti,Pſ.139. num.21
Mariæ viſio in Cœlo eſt major gloria in beatis poſt Dei viſionem,Pſal.15.n 42.Pſal.16.n 39. eſt cum Chriſto corona omnium ſanctorum,Pſ 64. n 31.ſeq.
Mariæ thronus in Cœlo eſt ſuper omnes Angelos, Pſal.17.n.5 .Pſ.64. n.28
Mariæ corona in Cœlo qualis,Pſ.20.n.31.Pſ.58.n.19

XII. *Maria Dominium: & in ordine ad Dæmones.*

Mariæ Dominium ſuper totum mundum quale,& quomodo conſtituta Regina mundi, Pſ.2.nu.33. Pſ.39.n.32 Pſ 61.n.20.Pſ.96.n.12
Maria debellavit poteſtatem diaboli, Gen. n. 720. ſeq.Pſal.51.n.10
Mariæ ſemen contrivit ſemen diaboli,quod eſt peccatum,Gen n.724
Maria cœpit, & religavit diabolum, Geneſ. numer.726
Maria terribilis Dæmonibus,Num.n.93. Pſalm.22. num.12
Maria,triumphans de diabolo, nobis aperuit portam Cœli,& omnium bonorum,Iud n.38.Iudith n.65.Eſter.n.41
Maria Domina Angelorum, & hominum,Eſther, n.65.ſeq.

Maria regit in virga ferrea Dæmones, Pſalm.2. num.34
In Maria dicitur Deus eſſe ſpecialiſſimo modo, ideo eam dominam omnium rerum conſtituit, Pſal.8.n 40
In Mariam quale dominium Deus exercuit, Pſal.8. num 41
Maria regina cum rege Chriſto conſtituta, Pſal.23. n.19.& 24
Maria bellatrix noſtra contra Dæmones, Pſal. 24. num.41
Maria regina mundi Chriſto aſſiſtit in ejus regimine, Pſal.44.num.56. Pſal.55. n.14. Pſalm.98. num 9
Maria contrivit tete diaboli; & in ipſa concluſit eum, Pſal.52.n.9
Mariæ aſſiſtebant Angeli, non ut cuſtodes, ſed ut famuli obtemperantes, Pſal 90.n.30
Mariæ regnum potentiſſimum, opulentiſſimum, & indeficiens, Pſal. 102.n.31
Mariæ manus ſolvunt compeditos funibus peccati, Pſal.118 n.121
Maria detinet Dæmones, & iram Dei, ne nobis noceant, Eſther.n.69. Pſal.24.n.41
Maria, quia ſuper omnes creaturas Deo dilecta, ideo ſuper omnes regina eſt conſtituta, Eſther. n.51 .ad 3.& 56
Ad conſpectum Mariæ ad nihilum redigitur diabolus, Pſal.13.n.a 2.Pſal.14.n.19
Maria ut regina, & Domina mittit Angelos ad noſtrum miniſterium, Pſal.19.n.14

X I I I. *Mariæ protectio, Cultus, & devotio.*

Ad Mariam fit recurſus per Ave inverſo nomine Evæ, quia fuit Mater omnium bonorum, Eva principium omnium dolorum, Gen.numer.815. ſeq.
Ideo ad Marlam recntrere debent omnes filij Evæ, Gen.818. Pſal.21.n.58
In Mariæ domo per ipſius cultum benedictiones Dei deſcendunt, Reg.n.199
Mariæ interceſſio, & protectio non patitur repulſam, Reg n 442
Mariæ devotio in ecclesia à Deo inſtituta, maximum ipſius Dei beneficium, Eſther.n.74. Pſ.147 num.18
Mariæ cultus, & invocatio quàm valida contra Dæmones, Iob.n.507
Mariæ protectio nos ſecurè defendit à diaboli conatibus, Pſal.2.n.32
Mariæ ſerviendum, quia plena eſt miſericordiâ, Pſal.2.n.35
Ad Mariam clamat Eccleſia in tribulationibus, & nos itidem clamare, & recurrere debemus, Pſ.3. num. 7. Pſal.52.n.10. Pſal.19.num.13. Pſalm.24. num.40. Pſal.64 num.27 Pſal.128.num.7. Eſther. n.28
Maria aſſiſtit ſuis devotis in tribulationibus, Pſ.4. num.25
Mariæ devoti reſpuant vanitates, Pſalm. 4. numer.27
Maria oranda, & invocanda, Pſalm.5. numer.28. & 30
Maria nos defendit ab hoſtibus, Pſal.5. n.29
Ad Mariam recurrat, qui vult evadere Dei furorem, Pſal.6.n.18. Pſal.9.n.44
Mariæ devotio, & cultus eſt in Cœlo, Pſal.6. n.59. Pſal.18.n.41
In Mariam confidentes liberantur ab inimicis, Pſal.7.n 19
Non confugientes ad Mariam à dæmone poſſidentur, Pſal 7. n.20
Mariam diligentes totis viribus enarrant, & prædicant mirabilia ejus, Pſal 9.n.43
Maria Virgo non derelinquit unquam ſperantes in eam, Pſal.9.n.45
Spes in Mariæ patrocinio, maximos fructus parit, Pſalm.9. num.46. Pſalm.15. num. 19. Pſalm.21. num.63
Spes in Mariam quænam bona, quænam mala, Pſal.9.n 47
Maria ſe oſtendit charam matrem pauperum, & humilium, non ſuperborum, Pſal.9.n.50
Mariæ pietas, & miſericordia excitat nos ad confidendum in ea, Pſal.10 n .o.ſeq.
Maria oculos, & manus intentas habet ad noſtrum levamen, Pſal.10 n.37
Maria ſuo aſpectu nos confortat, Pſalm. 10.numer.38
Ad Mariam confugiat, qui non vult deficere à juſtitia, Pſal.11.n.19
Maria gyrum mundi circuit ſuo aſpectu, & interceſſione ad noſtrum auxilium, Pſalm. 11. numer.23
Qui vult invenire, & videre Chriſtum exemplo magorum, ad Mariam recurrat, Pſal.12.nu.21. Pſal 21 n.60. Pſal.71.n.24
Mariam ſemper laudare, & ei gratias agere debemus, Pſal. 12.n.12
Ad Mariam recurrat qui vult liberari ab aſtibus, & fraudibus diaboli, Pſal.13.n.22
Maria nos ſanavit à vulneribus peccati, Pſalm.13, n.24
Maria ſuos introducit in Cœlum, Pſal.14. num.18. Pſal.16.n.38
Maria, ſicut lac verum exhibuit, ut mater Chriſto: ſic nobis, ut filiis exhibet lac benedictionum, Pſal.15.n.4
Ad Mariam poſt Deum oratio adjungenda, Pſal.16. n.34
Mariæ laudes ſuadentur, Pſal.16.n.35. Pſal.74.n. 12. Pſal.128.n.8. Pſal.130 n.5
Sub Mariæ protectionis umbra ſecuritas, Pſalm.16. n. 37
Maria noſtrum refugium, firmamentum, fortitudo, & liberatrix oſtenditur; ideo diligenda à nobis, & colenda, Pſal.17.n.53.ad 56
Maria firmamentum eſt, medians inter nos, & Deum ut mediatrix, Pſal.17. n.55
Orans in Templis Mariæ dicatis, facilius à Deo exauditur, Pſal.17. n. 56. frequenter viſitanda, Pſal.83.n.25
Maria laudanda in Choro, Pſal.17.numer. 60. ſeq. Pſal.18.num.40.42. Pſal.28.num.32.ſeq. Pſal.19. n.28
Mariam laudant Angeli inceſſanter, Pſalm. 18. n.41
Maria ad noſtrum levamen mittit Angelos, Pſ. 19. n.14
Maria lætificat cor ſuorum devotorum, Pſalm.20. num.23
Mariæ merita nobis impetrant reconciliationem cum Deo; ejuſque oratio efficaciſſima, Pſal.10. n.25.ſeq.
Mariæ interceſſio nos dirigit per vias rectas, Pſ.22 n.29
Ubi eſt protectio Mariæ, ibi eſt ſecuritas, etiam in medio maris tribulationum, Pſalm. 22. numer.33
Ad Mariam recurrat, qui vult invenire gratiam perditam,

ditam,& miſericordiam,Pſal.25.n.25. Pſalm 30. n.44.Pſal.31.n.30

Ad Mariam confugiat qui vult acquirere charitatem,& caſtitatem,Pſal.25.n 27

Maria nos ſub alis protegit,Pſal.26.n.30

Mariæ devotio ſuadetur, Pſal.26. n.32. Pſalm.57. num.15

Maria Virgo ſuos devotos liberat de poteſtate diaboli,Pſal.29. n.23. Eos è portis inferi educit, & eripit,Pſal.29.n.25

In Mariæ patrocinio poſt Deum confidendum, Pſalm.30.num.40.Pſalm.32. num.30. Pſalm.61. n.21

Ad Mariæ patrocinium confugiendum in periculis, Pſal.30.n.42

In Mariæ manibus commendent fideles ſpiritum tempore mortis, Pſalm.30. num.46. Pſalm.115. num.23

Sub alis protectionis Mariæ Deus abſcondit ſuos devotos,& defendit à conturbatione hominum, Pſal.30.n.46

Maria oſtendit ubera filio,ut ab ipſo obtineat nobis remiſſionem peccatorum, Pſalm. 31. numer.31

Mariæ patrocinium liberat ab hoſtibus, Pſalm 90. num 29

Mariæ timor, & amor ſuadetur, Pſalm.32. numer.30

Ad Mariam accedens illuminatur,Pſal.33.num.44. Pſal.66.n.9

Maria ſe inclinat ad bonos, & malos, Pſalm.35. n.36

Maria inebriat ſuos devotos ubertate donorum cœleſtium, pſal.35.n.3 Pſal.16.n 52

Maria à Deo poſita, ut indignationem ſuam mitiget,Pſal.36.n.52

Mariæ gratia,& amor,etiam modicus excedit omnes alios theſauros,Pſal.36.n.13

Ad Mariam confugiat,qui vult indulgentiam peccatorum,& furorem Domini cavere, Pſalm.37. n.33.Pſal.50.n.44

Per Mariam Domino offerenda vota noſtra,Pſ.37. n.34.Pſal.115.n.19

Per Mariam tranſit homo à terrenis ad cœleſtia, Pſal.38.n.32

Mariæ gratia à nobis quærenda, & expetenda, Pſal.39.n.28

Maria educit nos de Lacu miſeriæ, Pſalm.39. numer.29

Maria ſubvenit omnibus pauperibus ſibi devotis. Pſal.40.n.14

Mariæ amor habendus, per quem auferuntur ſordes animæ,pſal.41.n.27

Ad Mariam confugiat peccator, ſi vult eripi ab hoſtibus,Pſ.42.n 10

In manibus Mariæ committamus cauſam animæ noſtræ,Pſal.42.n.51.Pſal 91 n.11

Mariæ preces, & oratio quàm efficaces,Pſ.44.n.45. Pſal.32.n.35

Mariæ vultum omnes deprecantur, præcipuè Virgines,Pſal.44.n.57. & 59

Maria adjutrix & refugium noſtrum in tribulatione,Pſal.45.num.20. Pſalm.54.num.33.Pſalm.58. num.18. Pſalm.59.num.17.Pſal.63.num.11.Pſ 55. num.15. Pſalm.61.n.21.Pſal.89. n.18. Pſalm.90. n.28

Ad Mariam laudandam invitantur omnes ſtatus hominum, Pſalm 46. numer. 13. Pſalm.65. numer.23. & 25. Pſalm.128.num.8. Pſalm.135. num.6

Maria, ejuſque patrocinium ubi eſt,ibi abeſt diabolus,Pſal.47.n.27

Maria ſalus noſtra.Pſal 49.n. 33

Mariæ quàm charum ſacrificium laudis, Pſal. 53. n.10.Pſal.94.n.13

Maria ut regina merito quotidie ab Eccleſia ſalutatur,& invocatur,Pſal.53.n.14.Pſal 64.n.127

Per Mariam habemus ſtabilitatem in vita ſpirituali; item, & abundantiam bonorum, & benedictionum, Pſalm.65. num. 23. Pſalm.66. num 8

Sub alis protectionis Mariæ miſericordia,& quies obtinetur,Pſal 56.n.20

Mariæ cultus eſt actus juſtitiæ, Pſalm. 57. numer.16

Per Mariam mitigatur ira Dei, Pſalm. 59. numer.15

Maria ſuis cultoribus influit omnem virtutem, Pſal 59.n.17

Ex Mariæ aſſiſtentiâ exurgit Deus ad liberandum nos ab omnibus malis, Pſalm. 67. numer.53

Maria liberat à profundo peccatorum, Pſalm.68. n.53

Ad Mariam recurrat qui jacet in mari periculorum, & tempeſtatum, Pſalm.68 numer 54. ſeq. Pſalm.num. 21. Pſalm.73. num. 21. Pſalm. 87. num.17

Maria invocanda in principio actionum noſtrarum,Pſ.69 n.8

In Mariam fiducia liberat à confuſione æterna, Pſal.70. n.20

Deus in manibus Mariæ depoſuit miſericordiam: in manibus Chriſti juſtitiam, Pſalm. 71. numer 22

Ex Mariæ cultu provenit omne bonum, & illuminatio divina,Pſ.75.n.21

Ad Mariam confugiens,auditur ab ea,Pſal.76.n.28 Pſal.90.n.41

Maria eſt nobis columna nubis, & ignis, Pſal.77. n 46

Eſt noſtra ductrix in hac vita, & ſtella maris, Pſal.13 .n.38.& 41

Mariæ invocatio ordinata ad ſedandum iram Dei, & deſtruendam verſutiam diaboli,Pſal.78.n.11. & 12

Mariam Deus mirabiliter honoravit,ut & nos honorem eidem præſtaremus, Pſ.75.n.22

Mariæ cultus quàm Deo charus, nobiſque utilis, Pſal.83 n.27

Per Mariam dat Deus juſtis gratiam, & gloriam; Pſalm.84.n 18

Mariæ intercesſionis magnalia enarrantur,Pſal.85. n.20

Mariæ aſpectus diſtillat in nos omnem dulcedinem,Pſalm.85. num. 23. Pſalm.125. numer.12. Pſalm.127.n.11

Ex Mariæ interventu redundant in Eccleſiam, & ſuos devotos beneficia maxima, Pſalm.86. numer.16

Ex Mariæ cultu fœlicitas qualis, ſuadeturque pluribus motivis,Pſal.88.n.36 & 38 Pſal.91. n.17. ſeq. qualiter exercendus, Pſalm.59. numer.10. Pſalm.100.num.18.Pſal.102.num.32. Pſalm.103. num.59

Mariæ interceſſio reſuſcitat mortuos, quia eſt vita noſtra,Pſal.88.n.42

Qui habitat in adjutorio Mariæ, in protectione Dei commoratur,Pſal.90..n.26

Mariæ canticum novum cantari debet, Pſalm.95.

Index Rerum,

numer.8. Pſalm.97.nume.10

Mariæ dominium univerſale inviiat nos omnes ad ipſius laudes,Pſ.96.n 52

Mariæ beneficia in nos invitant ad cultum ipſius, Pſ.1 4.n.15

Mariæ ſalutatio Angelica eſt cithara dulciſſima. Pſal 97.n 12

Mariæ,& Chriſti laudes ſuadentur,Pſalm.98.n.10. Pſal.116,num.3,Pſalm.117.num.26. Pſalm. 134. num.15.

Ad Mariam qualiter recurrendum,Pſalm.100.n.17. Pſalm.101.n.32.Pſal.122.num.8.Pſalm.131.n 24. Pſal.104.n 29 Pſal.105.n.20. Pſalm.106. num.39. Pſal.108.n.18.Pſ.140.n.14

Mariæ ſervi qualia beneficia reportant,Pſalm.115. num.21

Proprium eſt ſervorum Mariæ ipſam colere,& meditari beneficia ipſius,Pſ.114.n 10

Ad Mariam recurrat, qui cupit obſervare mandata Dei.Pſ.118.n.61

Mariæ benedictio in Eccleſia poſita contra maledictionem Adæ,Pſal.118.n.62.

Nobi que paravit benedictionem, Pſalm.151. número 27

Ad Mariam ſint oculi noſtri converſi, ſicut oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ, Pſalm.122. num.9.

Sine Mariæ adjutorio nihil proſperum: cum ipſius adjutorio omnia fœlicia.Pſalm.123. num.7. Pſal.124.n.11

Mariæ cultus, & laudes eos replent dulcedine, Pſ.125.n.14

Mariæ auxilium quàm neceſſarium noſtris operibus,Pſ.126.n.10

Maria, niſi ædificaverit, & cuſtodierit civitatem, fruſtra ædificant, & cuſtodiunt homines. Pſ.126. num.11

Qui vult proficere in via Domini ad Mariam recurrat,Pſ 129.n.8

Mariæ laudes ſolum ab humilibus, & diligentibus,dignè decantantur,Pſal.130.num.5.Pſal.133. num.6

Mariæ interceſſio facit eluceſcere magnitudinem divinæ bonitaris in nos,Pſ.135 n.14

Mariæ interceſſio efficax ad liberationem è captivitate dæmonis,& peccati. Pſalm.136. num.13. & ad allidendos motus ſenſualitatis, Pſal.136. num.14

Maria ſemper invitat nos ad ſuas laudes, Pſal.137. num.16

Mariam devotè quærentes, invenit ad ſalutem, Pſ.104.n.30

Maria puta puros facit ſuos cultores, Pſalm. 105. num.21

Maria ſuis eloquiis irrigat univerſa. Pſalm. 106. num 41

Per Mariam multiplicantur electi,& fideles in Eccleſia,Pſ. 106.n.42

Ex Mariæ umbraculo venit auxilium Dei in nos, Pſ.107.n.11

Per Mariam benedictio Dei deſcendit ſuper nos, Pſ 108.n.19

De Mariæ torrente bibent ſervi ejus, Pſalm. 109. num 17

Servi Mariæ habent totum cor in laudes ejus,Pſ.110 num.19

Mariæ devotio in Eccleſia eſt unum ex operibus mirabilioribus Dei.Pſa.110.n.20

Per Mariam nobis advenit redemptio Chriſti,Pſ.110 num.53

Mariæ cultores à Deo illuminantur, Pſalm. 110. num.25

Mariæ laudes in utraque Eccleſia permanent, & in cœlo permanebunt in ſæcula ſæculorum. Pſ 110.n.26

Mariam qui timent,beati. Pſalm. 127. Pſalm. 111. num.18

Mariæ magnalia prædicare in Eccleſia quàm utile negotium,& lucroſum,Pſ.111.n.29

Mariæ devoti vivunt, & vivent in memoria æterna Dei, & liberantur à damnationis ſententia, Pſal.111. n.25

Mariæ ſumme placent laudes puerorum, Pſal.112. num.11

Maria in excelſis habitans, influit in ſuos devotos diluvium gratiarum,Pſalm.112.num.13.Pſa.118. n.153. & 215

Maria facta eſt eleemoſinaria Dei, Pſ.112.n.14

Mariæ devotio reddit devotos participes omnium bonorum ſervorum ipſius, Pſalm. 118. numer.112

In Mariam,ejuſque protectionem ſuadetur fiducia, Pſal.1 8.n.120

Mariæ ordinatione perſeverat mundus, Pſal.118. num.186

Mariæ eloquia illuminant ſedentes in tenebris, Pſ.118. n.212

Invitantur Mariæ devoti ad ſubdendum ſe ſuis præceptis,& ad ipſius laudes, Pſalm. 118. numer.187

Mariæ devoti odio habent iniquitates,Pſalm.118. n.233.ſint humiles,& apud ſe viles, Pſalm.118. n.235

Mariæ auxilium ſalutem animæ confert,Pſal.118. n.234

Maria eripit ſuos ſervos à laqueis,& fraudibus inimicorum,Pſ.129 n.19

Mariam colentes ſalvantur: deſpicientes ejus cultum damnantur,Pſalm.118. n.287

Ad Mariam clamore, & oratione confugiendum, Pſal.118.n.286.Pſal.141.n.16.Pſal.142.n.24.maximè in tribulatione,Pſalm.119.num.14.Pſ.128. num.7

Mariæ interceſſio liberat ab hoſtibus,& regit miſericordia univerſum,Pſal.118.num.288. & 319. Pſal.139.n.19

Mariæ diligentibus pax vera, & perfecta advenit, Pſal.118.n.317

Mariæ officium perſolvere quàm ipſi charum. Pſalm.158.num.318.Pſalm.144.n.27.Pſalm.145. num.12

Maria Virgo ſuos devotos in morte educit è carcere, & introducit in Cœlum, Pſalm. 141. numer.18

Maria Virgo confert ſuis devotis vim triumphandi de hoſtibus,Pſ.143.n.51

Ad Mariam confugiat, qui vult dignè recipere Euchariſtiam,Pſ. 144.n.26

Mariæ interceſſio eſt refugium ſuorum devotorum tempore mortis, Pſal.145.n.12

In Maria ejuſque protectione, non in cæteris creaturis confidendum,Pſ.145.n.13

Mariam ſalutans,reſalutatur ab ipſa, Pſalm. 146. num.19

Quàm bonum, & jucundum colere, & laudare Mariam,Pſal. 146.n.19

Per Mariam reædificatur Hieruſalem,Pſa.146.n.20. Pſal.147. n.17

Maria ſummè diligit timentes Deum, Pſalm.146. num.25

Maria eſt pax noſtra,Pſ.121.n.14
Ad Mariæ laudes invitantur omnes creaturæ,Pſ.148 n.10.Pſ 149.n.9,Pſ.150.n.7
Maria Vidua, Virgo, & conjugata benedictionem omni ſtatui meruit.Pſ 131.n.27
Maria eſt aſilum noſtrum,& tutiſſimum refugium noſtrum.Pſ.136.n.13
Maria libenter audit preces ſervorum ſuorum,eoſque exaudit.Pſ.137.n.16
Mariæ laudes ſunt complementum laudum Dei; ideo omnes invitantur ad Deum; & Mariam laudandam,& colendam.Pſ.134.n.15
Mariæ invocatio omnia bona confert, Reg. numer.763

X I V. *Varia de Maria.*

Maria fuit complementum totius univerſi, & probatur egregie,& altiſſime Gen. n.158.ſeq. Opus fuit ſuper omnia eminentiſſimum.Reg.n.539
In Maria coadunatæ fuerunt eminentiſſimo modo omnes perfectiones aliarum creaturarum, Gen. n.258.& ſeq.
Maria terra benedicta ſine maledictione, Geneſ. num.356
Maria Paradiſus Domini,& locus voluptatis,Gen. n.394.353.& 433
Maria ditat nos auro, & lapidibus pretioſis, Geneſ. n.445
Mariæ datus eſt S. Joſeph in adjutorium ſimile ſibi,Gen.n.508
Maria reintegravit quod perdidit Eva, Geneſ. n.505
Maria quare non fuit immunis à morte, Geneſ. n.795
Maria eſt, per quam nobis omnia bona à Deo veniunt,Gen.n.1268
Maria feneſtra Eccleſiæ, per quam ipſi advenit lux è cœlo,Gen.n.1063.& 1067
Mariæ ſolitudo damnat evagationem Virginum, Gen.1752
Maria fons omnis benedictionis,Gen.n.1550
In Mariæ manibus eſt ſalus noſtra, ideo lætanter,& ſemper ei ſerviendum,Gen.n.18 4
In Maria continentur,& ex ipſa omnes benedictiones ſanctorum,Gen n.1915
Maria ob ſui humilitatem voluit offerre primitias Deo,Exod,n.174
Maria terra benedicta fluens lac, & mel, Num. num.64
Ex ipſa omnia neceſſaria habemus. Num n.70
Maria ſua benedictione replet nos benedictione celeſti,Iudic.n.3 -.Pſ. 3.n.22
Mariæ munus eſt colligere ſpicas peccatorum ab aliis relictas,Ruth n.10
Maria placatum nobis reddit Deum,Reg.n.231
In Maria Deus exultat,& Maria in Deo, & beati in Maria.Reg.n 233
Maria benedicta corde, ore, opere, Reg.n.229
Mariæ verba quàm ſancta,& fructuoſa,Reg. n.230. & 236.Pſ.13.n.23.Pſ.106.n.41.Pſ.118. n.212. 239. & 289
Sub ejus lingua lac,& mel,Pſ.13.n.25
Maria exemplar omnium virtutum,Reg.n.609
Mariæ gratia labiorum qualis,Pſal.20.n.30.Pſal.64 n.29.Pſ.159.n.20
Mariæ exempla nos provocare debent ad ſtudium virtutum,Eſdiæ,n.16.Pſ.16.n 36
In Maria benedictus eſt omnis ſtatus hominum, Tobiæ,n.79
In Maria repletæ ſunt benedictiones omnium mulierum.Iudith.num.67
Maria in omnibus ſanctiſſima, Iudith. n 25
Mariæ facinora egregia,figurata in Iudith,Iudith. n.60
Mariam benedicunt omnes creaturæ, Iudith.numer.76
Mariæ pugna qualis contra peccatum, Iob. numer.66
Mariæ locus proprius eſt Empirei ſuperior pars, Iob n.758
Maria locus proprius Dei,Pſalm.67.n.55.Pſalm.75. n.23
Cur Mariæ dictum eſt ab Angelo: Dominus tecum;non vero Deus,Pſal.8.n.40
Maria eſt lignum plantatum in Eccleſia, Pſal.1. n.34
Mariæ pectus, & cor eſt porta Paradiſi à Chriſto crucifixo vulnerata, & aperta ſagitta amoris, & clavorum,Gen.n 857 Pſal.10.n.32
Mariæ oculi, & aſpectus in nos quàm proficui, Pſal.10.n 38
Mariæ fructus eſt multiplicatio filiorum Eccleſiæ, Pſal.4.n.28
Item eſt adeptio gloriæ,Pſal.16.n.38
Maria medica nos ſanavit à vulneribus peccatorum,Pſal.14.n.25
Mariæ benedictio, ut ſuper nos cadat, quid exigit, Pſal.14.n.20
Maria nos ſuis bonis replet.Pſalm.15.n.40
Maria nobis,ut Mater,lac benedictionum exhibet, Pſal.15.n.40
Maria nobis peperit vitam,Pſal.20. n.24
Maria,& Ioſeph quia ſancte quæſierunt Chriſtum ideò ipſum invenerunt Pſ.13.n.23
Mariæ Deus ſuam virtutem communicavit ad miracula patranda,Pſal.28.n.34
Maria abyſſus theſaurorum Dei, Pſalm.32. numer.34
Maria ſuo exemplo provocat nos ad divinas laudes.Pſal 33 n.45
Ad Mariæ thronum accedat, qui vult gratiam, & gloriam,Pſ.33.n.46
Maria invitat humiles ad Chriſtum, Pſalm. 33. num.47
Maria ſummè abhorret peccata noſtra, Pſalm.35. num.33
Maria conciſtorium cauſarum noſtrarum in curia ſummi Imperatoris.Pſ 34.n.19.ſeq.
Mariæ exemplo cuſtodire debemus linguam,Pſ.38. num.34
Maria beata, quia concepit Chriſtum, Pſalm.39. num. 10
Mariæ gloria eſt ab intus,Pſ.44.n.58
De Maria ſunt omnes prophetiæ, imo verba ſacræ ſcripturæ,Pſ.43.n 20
Maria maximum prodigiorum eſt, ex eo quod eſt Mater Dei conſtituta,Pſ.45.n.33
Mariæ magnificentia in Eccleſia qualis, Pſalm.47. num.24
Maria ager pulcherrimus,& dives,Pſ.49.n.36
In Maria plenitudo omnium bonorum Dei,Pſal.49. num.17
Mariæ ventris fructus ſunt flores ornantes Eccleſiam,Pſal.57.n.18
Maria Turris tutiſſima Chriſtianorum, Pſalm 60. num.7
Ad Mariæ aſpectum exultant ſancti, Pſalm.67. numer.54
Mariam diligunt juſti, & ab ipſa diliguntur.Pſal.72 num.45

Mariæ

Mariæ cognitio de Deo fuit ſublimiſſima, Pſal.75. n.24

In mariâ infuſæ fuerunt omnes ſcientiæ, Pſal.91. n.15

Mariæ mirabilia meditanda proponuntur, pſal.77. n. 45

Maria columna nubis, & ignis, Pſalm. 77. numer.46

Maria reparavit quod diabolus deſtruxit, pſalm.78. num. 10

Mariæ ſolemnitates celebrandæ in lætitia cordis, pſal.80.n.14

Mariæ nulla creatura eſt ſimilis, Pſalm.82.num.15. ſequent.

Mariæ Deus communicavit omnia privilegia communicabilia creaturæ, pſ.75.n.24

Per mariam Deus confert juſtis gratiam, & gloriam. pſal.83.n.28

Maria benedicta à Deo, ab Angelis, & hominibus, Pſal.84.n 29

Maria eſt Thronus Dei; eſt luna illuminans tenebras hujus noctis, & teſtis fidelis pro nobis apud Iudicem, Pſal.88.n.48

Maria civitas glorioſa Dei, & præſidium noſtrum, Pſal 86.n.14

Per mariam magnificentia operum Dei exaltatur, Pſal.91.n.19

Maria ſedes ſapientiæ divinæ, magiſtra diſcipulorum. Pſal.92.n.15

Mariæ opera ineffabilla ſunt, & theſauri miſericordiæ profundiſſimi, Pſal 92 n.16

Per mariam nobis notus factus eſt Jeſos. Pſalm.97. num.11

Maria vivam miſericordiæ memoriam conſervat in filio, Pſal.97.n.13

Maria auris, & auditrix Dei, dirimens lites, & cauſas noſtras, Pſal.101.n.33

Mariæ fructus ſolus poteſt ſatiare animam noſtram. pſal.103.n.56

Maria petra, per quam fundata eſt Eccleſia. Pſal.113. num.25

Maria eſt cuſtos noſtra. pſal.120.n.14

Maria duce, fideles in domum Domini introducuntur, Pſal 121 n 13

Mariam timentes beati, Pſal.127.num.8. Pſalm.111. num.18

Mariæ fructus ſunt omnes electi, pſ.126. n.7.& 12. Pſ.106.n 42

Ad mariam, & Ioſeph ordinata fuit promiſſio facta David, Pſ.13· n.25

Per mariam Deus ornavit Eccleſiam ſole, luna, & ſtellis. pſ.125.n.15

Maria, quia humillima fuit; ideo exaltata, Pſal.157. num.27

Ex maria habemus notitiam myſteriorum Dei, pſ.106 n 39

Maria anima Chriſti, Pſ.104.n.31

Maria Virga virtutis Dei contra Dæmones, pſal.109. num.55

Mariæ vita eſt memoriale poſitum à Chriſto in Eccleſia ad imitandum, Pſ.150.n 20

Ad mariam vertitur oratio devota, Pſal.118. n.153. & 211

Maria videt omnia bona, & mala, pſalm. 138. numer.36

Maria quomodo magnificavit Deum, pſal.146.n 12. & 13.ſeq.

Per mariam reædificatur cœleſtis Hieruſalem, Pſal.146.n.10

Maria pax noſtra, Pſal.121.n.14

Ad mariam quomodo confugiendum, pſalm. 121. num.8

Maria detinet mala, & dæmones ne nobis noceant. Pſal.123.n.7

In mariam fiduciæ fructus quales, Pſalm. 124. numer 11

Mariæ progenitores Beati. Pſal.127.n.9

Mariæ ſponſus beatus, Pſal.127.n.10

Ex ſubſtantia mariæ facta eſt incarnatio, Pſal.131. num.25

XVI. *Mariæ Imagines, Templa, & Confraternitates.*

Mariæ imagines quam ſanctæ, & utiliter introductæ in Eccleſia, & ab Angelis cuſtodiuntur, Gen. n.1659

Mariæ imagines expoſitæ fugant dæmones, Reg. n.75. Pſal 59.n.56

Mariæ imaginibus vota oblata quam Deo chara, & hominibus utilia, Reg.n 76. pſal.115.n 19

Mariæ imagines quomodo os habent, & loquuntur, oculos, & vident, aures, & audiunt, pedes & ambulant. Pſal.113.n 27

In mariæ Templis Deus libentius exaudit noſtras preces, Pſal.17.n.56

Maria caput eſt confraternitatum Chriſti.

Mariæ confraternitates communicant in bonis ſpiritualibus, pſal.118.n.122

Martyr.

Martyres alij ſunt Chriſti, alij diaboli, Reg.n.194. pſal.25.n.7. pſal.3.n.39. martyres Chriſti mactantur in Altari Eccleſiæ, non extra, Pſal.30. n.42. orant pro perſecutoribus, Pſal.118 n.44. ipſorum conſolationes internæ exteriores afflictiones mitigant, Pſal.84 num.16. martyrium eſt Baptiſmus ſanguinis, Exod. n. 446. martyrium ſacrificium Deo ſuper omnia gratiſſimum, Exod.n.522. Triplex, & diverſum celebratur, ab Eccleſia poſt nativitatem Chriſti, ſcilicet ſanguinis cum voluntate: voluntatis ſine ſanguine, & ſanguinis ſine voluntate: primus in Stephano: ſecundus in Joanne: tertius in innocentibus, Pſalm. 158. num.285

Mater; V. *Parens*; matrum amor in filios cæteros ſuperat, Reg.n.272

Materiæ primæ creatio expenditur, Gen.n.11.& 19. & 113. materia ſine forma eſt anima ſine gratia, & Deo, Gen.n.355

Matrimonium.

Matrimonium à Deo inſtitutum: ejus leges, fines, conjunctio corporum, & animarum effectus mirabiles expenduntur, Gen.n.250. & 525.ſequent. & 557.562.ad 567.& 575.& 1275. Tob n.74. Gen. n.996. 1013.1170.1483.5562. & 5674. matrimonium in principio erat majoris meriti virginitate: nunc è converſo, & quare, Gen.n.242. 559. & 561. matrimonium, ut eſt contractus humanus ſubeſt legibus Eccleſiæ: ut Sacramentum nequaquam, Gen.num.564. quare Eccleſia mutavit aliquando impedimentū matrimonij: ubi de ipſius impedimentis, Gen n.556.566.& 5828. Num. n.53. Deut.n.66.& 543. Eſdræ, nu.12 Levit. nu 64. ſeq. Judæis quare conceſſum eſt repudium. Gen. n.569. Deut. n.161. in veteri lege tranſitus ad ſecundas nuptias erat honorabilior, in Eccleſia è contra, Gen.1568. Deut.num.185. in matrimonio contrahendo excludens Deum eſt veluti beſtia, Pſal.31.

Pſal.31.num.24 Traditur in poteſtatem diaboli, Tob. n. 69. Præparatio ad matrimonium qualis exigatur. Tob. numer. 70. ſequent. matrimonium ſpirituale Dei ad animam expenditur, Gen. numer. 527. & 568. & 572. ſeq. V. *Deſponſatio.*

Mediator noſter Chriſtus. V. *Chriſti attributa*: Mediatrix Maria. V. *Mariæ cultus.*

Medicus : Medicina.

Medicorum ars divinæ potentiæ ſubeſt. Paral.n.72. Prius quærenda medicina animæ, quàm corporalis, Paralip. num.72. & 74. Medicina ſpiritualis eſt mortificatio contra infirmitates animæ, Reg.num.25. Medicus verus eſt Chriſtus, Pſal.10 num.2 Pſal.146.num.8. Item Beata Virgo Maria, Pſal.146 n.10

Meditatio myſteriorum fidei, maximè paſſionis Chriſti ſuadetur multipliciter, Exod. num.210. Deut.n.84. Reg.n.67.& 77.ſeq.& 123. paral.n.10. Num.n.123.& 125 Ruth.n.9 Levit.num.38.ſeq. Pſal.1.n.20.& 12. Pſal.37 n.10.ſeq.& n.14. Pſ.75. n.19. Pſal.76.n.11 Pſal.118.n.30. & 43. 85. 177. & 190

Mem quid ſignificat, Pſal.118.n 88

Medium.

Medium divinæ miſericordiæ eſt Chriſtus ſemper ſtans in medio, ut in cruce, ut in loco, ut in Templo, ut in corde, Pſal.47.n.12.ſeq. ad 18. Pſal. 45.n.19. Medium inter diem, & noctem eſt Maria Virgo, Pſal 73.n.23

Membra diaboli ſunt peccatores, Pſal.10.n.1

Memoriale operum Dei ſunt Sacramenta Eccleſiæ, & ſanctiſſimum nomen Ieſus, Pſal.134.n.12. & 14

Mendacium.

Mendacium quid, quale malum : quàm Deo exoſum, Pſal.17.n.50. Pſal.5.n.13. Pſal.4.num.6. ſeq. Exod.n.17. Iob.n.296. facit filium diaboli, qui in homine loquitur, Gen. numer. 607. mendacium aliud conſiſtit in verbis, aliud in factis, Pſal.57. n.4. Pſal.115.n.5. Iob.n.350. Pſal.80.n.11. A mendacio venit ruina mundi, Gen.n.607.& 612. Deſtruit veritatem, quæ eſt omne bonum, Exod. n.126. Reddit hominem duplici corde, & vanum, Pſal.11.n.5. Pſal.61.n.14. Mendacium mentale quale, Iob.n.539. Veniale poteſt ſtare cum merito, Exod.n.17. Mendacium non fuit dictum Iacob patriarchæ ſe appellantis Eſau. Gen.1591. Mendax quomodo dicitur omnis homo, Pſ.115. num.5

Mendicitas quænam meritoria, & quænam non, Pſal.108.n.7

Mentis exceſſus quid ſit, & quotuplex : Pſal.115. n.4. Evagatio quàm cavenda, Iob. n.643. Cæcitas à peccato, illuminatio à Deo, Pſalm. 12. num.3

Menſa.

Menſa Chriſtianorum qualis eſſe debeat, Tob.n 11 Paratur in conſpectu Dei, non diaboli, Pſal. 72. n.21. qualis convertitur in peccatum, Pſ.68.n.34 menſa ſacræ ſcripturæ qualis, Pſal.22. n 20. Euchariſtiæ qualis, V. *Euchariſtia.* Menſa cœleſtis gloriæ meditanda, Pſal.22.n.21. In menſa Religioſorum adſit lectio Sacra, V. *Lectio.*

Menſtruorum tempore an liceat petere, vel reddere debitum uxoratis, Levit.n.80

Menſura peccatorum datur, qua completa venit ira Dei, Gen.n.1050.ſeq & 1338. Iob.n 340. ſeq. ad 344.& 475

Mercatura de ſe eſt indifferens, ſed periculoſa, Gen.1847 Pſal.70.n.12

Mercatura ſpiritualis in operibus bonis proponitur, Gen.n.1895. Pſal.108.n.10

Mercator peſſimus diabolus, ejus mercatura expenditur, Gen.n.652.& 667. Pſal.108, n.10

Merces, Mercenarius.

Merces nobis à Deo oblata pro operibus bonis non poteſt verbis explicari, Gen. n.897. Merces noſtra eſt ipſemet Deus, Gen.1326. Pſal 116.n.6. ſeq. Conſervatur à Deo in ſæculo humanitatis Chriſti, Gen. 1329. Mercenarij Eccleſiæ Deo exoſi Pſal 52.n.5

Meritum.

Meritum, & præmium inter ſe qualem proportionem habeant, Gen.n.1317. V. *Opus bonum.* Meritum in patiendo quid exigat, Ioh n 363. An poſſit eſſe in ſomno, Reg.n.446 Meritum Virginitatis unde fundetur, Gen.n.142.ſeq.

Michael Archangelus cum cæteris Angelis miniſter eſt obtemperans Beatæ Virgini, Pſ.119.n.14

Militia eſt vita hominis in hoc mundo, Num.numer.23. Pſal. 118.n.161. Spiritualis militia ſuadetur, Iob.n.154. ad 157

Mineralia continentur in virtute naturæ, Geneſ. n. 112

Minima peccata cavenda, quia valde periculoſa, Gen.n 589.ſeq.596.& 612. A minimis incipiendum ad Majora in via perfectionis, Gen. n. 8. minimus in Regno Cœlorum eſt major in Eccleſia, Reg n.551

Miniſter, Miniſterium.

Miniſtri Eccleſiæ ingredientes ex propria voluntate, vel vanitate à Deo puniuntur, Num. n.84. Miniſtrantes aliis in Eccleſia ſunt cæteris præſtantiores, Eſther. n.7. Miniſtrorum Eccleſiaſticorum peccatum quàm pernitioſum, Num.n.85. Miniſteria Eccleſiæ exigunt rectum ordinem, Paral.n.98. miniſtri diaboli quinam ſint, Pſal.13. n.17.ſeq.

Miraculum.

Miraculorum poteſtas dependet merè à Deo, non à ſanctitate hominis, Reg n.674.& 679. obtinentur oratione, & jejunio, Reg. n.564. Miraculorum effectus mirabiles expenduntur, Exod.n.100.& 237. Ioſue, n.10. Pſal.96.n.5. Sunt propria catholicorum tantùm, Exod n.108. Aliis ſunt in bonum: Aliis in malum, Ioſue, n 52. Non ſemper ſunt ſigna dilectionis divinæ, Num.n.51. Deus illa non facit, niſi præcedat notitia Indigentiæ, Exod. n.69

Myrrha quid ſit, & quid ſignificet, Exod. n.520

Miſeriæ impiis ſunt cauſa ruinæ ſpiritualis : bonis cauſa ſalutis, Pſal.72.n.15

Miſericordia.

Miſericordiæ, & juſtitiæ plenitudo expenditur, Pſal.47. n.20. In Incarnatione Verbi oſtenſa, Pſal.48.n.18 ſeq. In reconciliatione peccatoris, Pſal.84.n.20. In punitione damnatorum, Pſ.84.n. 20, Utraque relucet in omni opere Dei, Pſal 84. n.20. Utramque exigit à nobis Deus, Pſal.110. num.14.

n.12.ambæ ſunt manus animæ noſtræ. Pſalm.25. num.11

Miſericordia Dei in nos multiplex expenditur, Pſalm.102.num. 6. Ad ipſam pulſare debemus, Pſal.24. nu.2. Ipſam benedicere debet continuè homo ob multiplicia beneficia, Pſal.135. nu 2. ſeq.

Miſericordiam qualem proximo impenderis, talem recipies à Domino: Ubi de miſericordiæ operibus exercendis, Reg.n.276.Pſal.108 n.12.Pſa.39. n 21.Pſal.111.n.9.Gen.n.1390.& 1450. Exod.n. 518.ſeq.Deut.n.147.Reg.n.151.218.470.529.& 705. Iob.n.595.& 635.Exod.n.72.Iob.n.652.Pſ. 129.n.3

Miſſa: V. Euchariſtia: V. Sacrificium.

Miſſa continet myſterium creationis, & recreationis noſtræ, Gen.n.14.In ipſa Chriſtus ſimul cum Sacerdote offert orationes, Tob.n.108.Continet quatuor partes principales, Pſal.117.n.25. quare nunquam celebratur ſine lumine, Pſal.83. n.23. quare in ipſa præmittitur Confiteor, Pſalm.42. num.9

Myſteria fidei qualem notitiam exigunt in nobis, Exod.n.63. Ipſorum meditatio, V. *Meditatio.*

Mites quàm Deo chari, Gen.n.1282. Exod.n.551. Num.n.54

Moyſes figura Chriſti, Exod. n.28. Miſſus à Deo ad percipiendos fructus vineæ ſuæ, Pſalm.104. num.20

Mola inferior, & ſuperior à nobis volvenda in molendino hujus vitæ, Pſal. 55. num.7. Deut. num.164

Moneta pretioſiſſima eſt anima noſtra, Geneſ. numer.196

Monaſteria ſunt loca, in quibus Deus requieſcit, Paralip.n.43

Moniales ſunt dilectæ ſponſæ Chriſti, Levit.n.82. V. *Religioſus.*

Mons dicitur de ſtatu virginitatis, & conjugij, Gen. n. 1483. Item locus eſt contemplationis, Exod. n.30. Item perfectionis religioſæ, Reg. n.621.& 629.mons Oreb eſt in quo Chriſtus eſt transfiguratus, Reg.n.628. Item mons ſignificat Paradiſum, & quomodo ad ipſum aſcendere poſſit homo, Pſal.23.n.7.& 8.Montes ſunt Sancti, & Angeli defendentes Eccleſiam, Pſalm.64. n.14.Pſal 89.n.4. Mons eſt Maria Virgo, Pſ.120. n.13.Vide *Maria figura.*

Mors, Mortuus.

Mors alia corporis, alia animæ, Gen.n.491. mortis ſententia contra Adam prolata fuit interlocutoria, Gen. 498. Cauſata à peccato, Gen. numer.489. Omnia æquat, Iob. n.466. Mors continua eſt vita noſtra, Gen. n.501. & 89. Iob. numer.226. Reg num.562. Pſal 89. n.3. In morte infelicitates peccatorum, & fœlicitates juſtorum expenduntur, Geneſ. numer.736. & 1137. Deut.num.10. Reg. n 188. & 350. Paral. n.69. & 114.& 117. Eſdræ,n.5. Tob. n.16. Iob.n.273. ſeq.& 380.449. 550. 599. & 643. Pſal. 17. numer. 8. Pſalm.33.num.41. Pſ. 77.n.49. Pſal.125. num.12.Pſal.123.n.5.Iob.n.101. Pſal.48. num.4. Pſal.34 num. 23. Pſal.55. n.12. Pſal. 98. num. 3. Pſal.104.n.23 & 27.Pſal.138, num.14. Pſal.145. num.4

Mortis memoria ſuadetur multipliciter, Geneſ.numer. 497.& 799.& 617. & 800. ſeq.& 805. ſeq. Num. n. 106. Iudic. num.102. Iob. n. 253. ſeq. Pſal.9.num.25. Pſal.37.n.16.Pſal.54. n.24. Iob. num.366

Mortui, qui in Domino moriuntur quinam, Gen. n.491. Amaritudo mortis à Chriſto dulcorata, Gen.n.797. Mortuos plangere eſt actus pietatis, Gen. n. 1917. Mors ante tempus ſibi decretum impio advenit, Deut.n.297. Reg. n.562. Pſal.54. n.32.Mors abeſt, ubi adeſt Chriſtus, Pſalm.114. n.9.Pſal.117. n.12

Mors ſpiritualis moralis in bonum contemplativorum qualis, Exod.n.564.ſeq.Iob.n. 80.& 600. Pſal.114.n.8.Pſal 123.n.5.Mortui ſpiritualiter ad gratiam quomodo reſuſcitantur, Reg. n.381.ſeq. Mortuorum ſuffragia ſuadentur, Ruth.n.5.Reg. n.349

Mortariolum eſt cor obediens, in quo voluntas propria conteritur, Num.n.24

Mortificatio.

Mortificatio carnis, & concupiſcentiæ ſuadetur multipliciter, Gen.n.1361. Pſal.38.n.17. Pſal.98. n.6.Pſal.41.n.19.Gen. n.1863.Iudic. n.53. & 55. Exod.n.496. Levit.n.105.Reg.n.25

Motus ſenſuales mortificandi, & quinam ſint peccaminoſi, Iud.n.83.Pſ.136.n.11.Pſ.72.n.7. Pſ.100. n.15.Pſ.536.n.11

Mulier.

Mulier creata eſt ad imaginem ſanctiſſimæ Trinitatis ſicut vir, Gen. n.184. ei tamen non poteſt competere poteſtas ſpiritualis, ſed tantum temporalis, Gen. num. 222. Iudic. num.19. Eſt Mas occaſionatus, & quomodo, Gen. num.501. & 509. 514. & 554. quomodo æqualis, ſimulque ſubjecta viro, Gen.num.221.& 302. Mulieris eſt cuſtodire domum, viri autem negotia pertractare, Geneſ. num.378. 474. 545. & 549. Mulierum ſocietas & familiaritas quàm periculoſa, Gen. num.340. & 989. ad 991. & numer.1503.ſeq. Judic.num.68.& 95.Reg. nu 330. ſeq.& 504.544.& 615. Iudith. num.40. Geneſ. n. 536. mulier eſt ad complementum Univerſi, Geneſ.num.509.514. & 554. figura formationis Mariæ Virginis, Gen.n.503.Ideo addidit bonum maximum viro in Incarnatione, Geneſ. numer.511

Mulier cauſa ruinæ mundi, Gen.num.985. diabolus plus confidit in ea, quàm in ſuis artibus, & veneno, Gen.num.589. ſeq. & 598.641. & 652. quàm levis, Gen. n.589. quàm prona, ad evagationem, Gen. n.549. quàm garrula, loquax, avida, & importuna, Gen. num.611. 628 645. & 1344. Reg. n. 265. Ejus aſpectus eſt Baſiliſci, Gen.n.990. & 995. quàm fallax, ſtultiloqua, & mendax, Gen. num.1404. & 1503. quàm facilis ad lachrymas, Tob. n.82. Collocutio, & aſpectus mulieris quàm noxius, Reg. n.330. Iudith.num.40. Mulier loquens cum aliis, præter virum ſuum periclitatur, Gen.n.602. Cur Deus Evæ dedit præcepta per Adam, & non immediatè, Gen.n.611.Mulieribus venit maledictio ex guloſitate Evæ, Gen.n 748. Mulierum vanitas in odoribus, & unguentis quanta, Eſther.n.8.ornatus vanus quàm Deo exoſus, Eſther. n 64. Mulier nubens innumeris ærumnis ſubjicitur, Gen. n. 751. ſterilitas earum ſæpè eſt ad Dei gloriam majorem, Gen.n.1330.fœcunditas origo majorum cruciatuum, Gen. n.750. mulier non ducat ſponſum, niſi cum ſubordinatione parentum, Gen.

Google

Gen.n.1562. Mulier taciturna quàm digna laude, Reg. num. 265. Virtuoſa ornatum externum deſpicit, Eſther. num. 10. Mulieres tempore paſſionis Chriſti viris ferventiores, Iob. num. 419

Multitudo cauſat confuſionem, Gen.n.984

Mundus.

Mundi creatio,& recreatio per Chriſtum,Gen.n.1. ſeq.ad 15.Deus proceſſit ab imperfectioribus ad noſtram inſtructionem,Gen.n.18

Mundus minor,& microcoſmus eſt homo.V.*Homo*: mundi varietates, miſeriæ, & ærumnæ multipliciter expenduntur, pſalm.136.num.2. ad 5. & 7.Pſal.103. num.43. Eſt mare tempeſtuoſum, Iob.n.311.pſalm.46.n.13.Pſalm.103.n.43. Gen. n.1585.& 1708. & 1796. mundana vita veluti ſomnium,Gen.n.1797.ſeq.origo vitiorum,Exod. n.154.ubique luctus, dolor, &c.Exod.n.155.Iob. n.705. Domus ſervitutis, Exod. num.577.Ejus pericula quanta; Deut. n.81. eſt deſertum plenum ſerpentibus, Deut. n. 82. Ejus voluptates amariſſimæ,& lethales, Reg.n.128. falſæ,& vanæ,Reg.n 129.& 217.461.352.582.& 647.Eſther. n.1.& 34.Iob.n.161. 24.298.322.357. & 431.Pſ. 11.n.17. Pſal.65.n 14.Pſalm.39. n.3. ad 6. & 12. Pſal.72.n.40.Pſalm.136 n.2.ad 5.Pſal.141. n.14. Mundi beatitudo maledicta, Pſal 143.n.20. eſt habitatio diaboli, & carcer juſtis, pſalm. 141. num.5

Mundi ſapientia & ſchola eſt fabulationum, deceptionum,& ſtultitiarum, Reg. n.382.& 384. pſal.118.n.163. Deſerit ſuos tempore neceſſitatis,Reg.n.251.Iob.n.412.& 414.Pſal.48.num. 1. ſuos elevat, ut ſuſpendio necet,Iob. n.630. Ejus amicitia inimica Chriſto, Reg. n.252. Ejus novitij & alumni afferunt triſtitiam Eccleſiæ; Pſal 143.n.18 Ejus gloria à Chriſto percuſſa, & deſtructa, Pſal.145. n. 10. In fine expurgabitur igne, Gen. num. 1111. & 1487. Ioſue numer.31. In judicio mundani excommunicabuntur à Chriſto, Ioſue n. 34. Mundum deſerens felix, pſal.77. n. 38. Deut. num. 285. Mundi infirma elegit Deus, ut fortia confundat. Iudith.nu.57: Mundis corde ſolis confert Deus ſua dona,Iob. n. 189

Munera excæcant oculos Judicum,Geneſ.n.1717. Exod.n.128

Muneri ſuo quiſque incumbat, Geneſ.numer.644. & 1750

Murmuratio. V.Detractio.

Murmuratio oritur vel ex malitia, vel ex fragilitate, Num. n. 52. totum hominem lepra inficit, Num.n.58.& 60

Murus Eccleſiæ eſt fides, oratio, & opus bonum; Pſa. 9.n.17.Item Angeli,& Sancti: V.*Angelus.* Murus impediens volatum orationis ad Cœlum eſt peccatum, Pſalm.17. n. 37. Murum pertranſeunt boni cum Chriſto: mali cum diabolo; Pſal.57.n.18

Muſcæ vexant Ægyptios, non bonos, Exod. numer.115

Mutatio dexteræ,& ſiniſtræ Dei quid, Pſalm. 76 num.21

Mutuum dare abſque compenſatione opus Deo charum, Deut.n 159

N

NAtivitatis Chriſti vigilia,& ſolemnitas qualis,Reg.n.513.Nativitas juſtorum lætitiam affert mundo,Gen.n.1514

Navis.

Navis myſticè dicitur Eccleſia, Religio, obedientia,Baptiſmus,pœnitentia, quia ducunt ad portum ſalutis,Pſal.106.n.9. ad 12. Navis eſt pœnitentia,Gen.n.1856. Iob.n.225. Item eſt ſancta crux.Iob n.227.Pſal 106.n.19.& 20

Navis eſt anima exoneranda peccatis, & oneranda operibus bonis,Iob.n.221.& 124.Caveamus, ne per rimas conſcientiæ intret in ipſam aqua concupiſcentiæ,Iob n.222

Neceſſitas non habet legem,Reg n.211.Nos facit clamare ad Deum.Pſal.24 n.33

Negligentia cavenda in Dei ſervitio,quia eſt ſummè noxia,Reg.n 623. & 332

Negotiatio eſt actus indifferens, ſed periculoſus Gen.n.1893 pſal.70.n.12. V.*Mercator.*

Nehemias qualem librum ſcripſit, Eſdræ, numer.11

Nembroth fuit primus Imperator conſtitutus ex propria auctoritate,Gen n.1116

Nicticorax myſticè eſt Chriſtus, Pſalm.101.numer.10

Noë plantavit vineam,& vinum extraxit, dictante Deo,Gen.n.1191

Nomen.

Nomen à Deo recipiunt ſolùm res perfectæ, & præcipuè ſancti,Gen.n.106.& 1724

Nomen mali habent in hac vita: boni in alia, Pſ.48.n.13.Pſ 9.n.8.pſ.15.n.12

Nomen quale Deo conveniat,Pſ.82.n.13. Pſ.8.n.2. ſeq.De nomine Ieſus: V.*Ieſus.*

Novitij in Religionibus qualem lætitiam Eccleſiæ afferant,Pſal.143.n.18.Novitij mundi triſtitiam, ibid.

Nox.

Nox quid ſit,Gen.n.51.Poſt diem judicij ceſſabit, Gen n.140.Non ſuccedit luci Spirituali,ſed tantùm corporali, Gen.1166. Tempus magis aptum orationi,Eſther.n.35.Pſ.41.n.23.Pſ 76. num.13. pſ.118.n.100.& 112.Nox animæ qualiter illuminatur,Pſal.138.n.18. ſeq.

Nubere,V.*Nuptiæ.*

Nubes ſunt,per quas ſolet Deus oſtendere gloriam ſuam,& quare,Exo.n 5 8.Reg.n.483.Nubes eſt Euchariſtia: V.*Euchariſtia.*

Numerus.

Numerus binarius eſt diviſionis: ternarius unitatis,Pſ.64.n.44.pſ.82.n 14.Gen.n.90.De myſteriis numeri ſenarij:V.Gen n.265.& 269.Pſal.129. n.1.De numero ſeptenario: Vndenario, Duodenario,& quinquagenario: Vide Gen. n.280.291. & 1421.Levit.n.100.& 115.Pſal.82 n.14. pſ.129. n.1 Exod.n.512

Nun,quid ſignificet,Pſal.118.n.188

Nuptiæ.

Nuptiarum, & nubendi præceptum in principio datum eſt homini,Gen.n 241.ſeq.

Ad Nuptias alij vocant Chriſtum, alij diabolum, Tob. n. 18. & 69. Nuptiæ Verbi cum humana

natura in utero B. Virginis quale, Gen.num.541. & 1617.Eſther,n.2 Ad nuptias qualis præparatio facienda,Tob.n.20.ſeq.& 80

O

Obduratio quomodo eſt à Deo,& ſimul ex nobis,Exod. n.79.196. & 97. pſal.94. num 10. Pſal.142. n.13. Patefacit furorem iræ Dei,Exod. num.196

Obedientia,& Inobedientia.

Obedientia qualis virtus, quàm excellens: Inobedientia quale vitium,& quàm Deo exoſum,Gen. num.373.472.492.481.& 1079.ſeq.& 1090.1150. & 1839.ſeq.Num.n.166.Pſa.39.n.14.ſeq Pſal.50. n.21.pſalm 61.n.4.Reg.n.133.ſeq.Iosue. num.59. pſalm.114.num.6.Num.num.24 pſal.18 num.17. pſal.23.n.18. qualis exigatur in Prædicatoribus, Exod.n.51.& 145

Obedientiæ qualitates,& conditiones,maximè Religioſis, Gen. n.496. 594.1264.1260.1527.1530. & 1546 Pſal.118.n.82.ſeq.Exod.num.332.& 186. Iob.n.700.Reg.n.56.133.387.& 612.Deut.n.228. Ioſue,n.14 & 54.Pſal.118.n 303.Exod.num.243. & 332 Deut.n.136.Ioſue.n 48.Pſalm.118. n.232. Obedientia in Chriſto expenditur ad noſtram inſtructionem, Pſalm. 18. numer.17. Pſalm. 23. num.18

Obedientiæ effectus mirabiles, & multiplices expenduntur: reddit beſtias, & inſenſibilia homini ſubjecta: inobedientia facit eas rebelles. Gen. n.230.& 491.ſeq Ioſue,n.54.& 59.Imo, & Deus voluntatem obedientium facit.Iob,n.542.& Angelos obſequentes reddit,Gen.n.1473.Reg.n.622 Evehit hominem ad recuperationem bonorum per Adam amiſſorum,Gen. n.236. ſeq. Mater eſt, & cuſtos virtutum,Gen.n 493 ſeq. Affert Dei benedictionem: inobedientia auſert, Geneſ.n.763. Clavis eſt Paradiſi: item & ſcala cœleſtis, & perfectionis,Gen.n.1260.1263.& 1635.Paral n.41 pſal.76 n 27.Reddit ſimilem Angelis,Iob.n.588. Affert ſalutem:inobedientia damnationem,Gen. n.1473. Elevat opera minima ad ſtatum altiſſimum,Gen. n. 1894.eſt vera celebratio Paſchatis,Exod.n.144. Calefacit animam igne cœleſti, Deut.n.317.Conſervat Religionem:Inobedientia deſtruit,Iud.n.28.Diſponit ad prælaturam, Reg. n.134.Eſther.n.19.Eſt Martyrium,& ſacrificium nobiliſſimū,Reg.n.135.ſeq.Inſerit confidentiam in Deum,Reg. n.246. Conciliat gratiam Dei,& hominum,Reg.n.277. Confortat animam,Reg. n.612.mercedem magnam lucratur,Eſther.n.81. Elevat animam ad Deum: Inobedientia deprimit ſub diabolo,Pſal.24.n.9. Tutam reddit contra diabolum, Pſal.26.n.8.meretur revelationem arcanorum Dei, & beatitudinem etiam in hac vita: Inobedientia obſcuritatem, & miſeriam, Pſal. 28.n.26.ſeq Pſalm.65. numer.11. Eſt navis ducens ſecurè ad Cœlum, Pſ.106.n.21

Oblatio ſui Deo quàm proficua, Gen.1533.ſeq.Alij offerunt ſeipſos, & filios diabolo, Pſal.105.n.13. Oblationes fiant Deo de proprio,non de alieno, & voluntariè,Exod n.584.ſeq.pſal.20. n.2. ad 6. ſint ſine fermento hypocriſis,Levit. n.8. Oblationes Templo factæ ſunt ad ſuſtentationem miniſtrorum,& pro gratiarum actione,Num.n.165. & paral.n 24

Oblivio propriæ ſalutis reddit ſimilem dæmoni, Deut. n.23

Obſervantiam mandatorum ſuorum exigit Deus, Gen 1430.Pſal.118. n.159

Obſtinatio quale peccatum,& quàm perniciosum, Gen.n.916.ſeq.Pſal.30.n.23

Occaſio peccati reſecanda etiam in minimis ut periculoſiſſima,Gen.n.609.Reg. n.354. Iob.numer.644.pſal.118.n.111

Occultatio virtutum quando ſit licita, Geneſ.numer.1914

Octavæ ſolemnitatum quare fiant pro ſanctis,non in feſtis Chriſti Ieſu,Paral.n 48. Pſal.119. nu.1. Pſal.21.n.1

Oculus.

Oculorum cuſtodia quàm neceſſaria: Omiſſio talis cuſtodiæ quàm periculoſa,Gen. n.995. 1207. & 1499.Reg n.333.Iob.n.645 & 688.Pſal. 118. n.74.Gen.n 2794. & 1747. Oculi ſunt feneſtræ mortis,Pſal.118.n 74. Ipſorum evagatio noxia, Gen.n.595.& 625.ſeq. Ioſti debent habere quatuor oculos,pſal.122.n.3. Oculos,& caput aperire,& levare ad Deum quid,Pſal.122. n.5.& 7. Pſal. 12. num 5.ſeq.Reg.num.93.& 103. Impij ſunt monoculi, Reg. ibid. Oculos lupinos alij habent,alij columbinos, pſal.122. n.4. Oculos vertere ad Mariam Virginem quàm pium,Pſ.10. n.38. Oculus corporeus dies, & noctes habet obſcuriſſimas: Spiritualis habet ſole lucidiores, Pſal.138. num.18. Oculi ad terram defixi ſiunt cæci: Ad Deum converſi ſiunt videntes, Pſalm.16.num. 24. ſeq. Oculi rationis aperiendi ad Deum: Oculi concupiſcentiæ claudendi, Pſalm. 11. num. 5.ſeq. Oculi ſunt loculi, in quibus lachrymarum pecunia clauditur pro redemptione animarum, Pſalm. 118. numer.249

Odium oritur ex invidia, Deoque exoſum, Geneſ. num.1774.pſal.138. num.33. ſequent. quale Deo placet,ibid.

Officium divinum: V. Horæ Canonicæ: V. Laus: V. Pſalmus.

Officij divini partes expenduntur, pſal.36 num.10. Pſal.12.n.2.Expenditur oratio,quæ in prima recitatur,ſcilicet, reſpice in ſervos tuos, Pſalm.89. n.17.Item Pſalmus qui habitat,cur in completorio dicitur,Pſalm.90.n 25. Cur diſtributum in ſeptem horas,Pſal.118.n.196.ſeq.

Officium proprium deſerere,& in alienum ſe convertere quàm periculoſum,Gen.n.1743

Oleum.

Oleum Spiritus Sancti ſolùm in corde puro recipitur,Reg.n.70.ſeq. Oleum gratiæ hauriendum ex petra,ſcilicet ex Chriſto. Iob. n.584. ſeq. & oleum diaboli,quo ab ipſo inunguntur ſequaces proprij quale,Pſal.140.num.10. oleum olivarum quid ſignificat,Exod.n.520

Onus graviſſimum eſt peccatum,Iob.n.458

Omnibus omnia ſiunt juſti pro Chriſto, Pſalm. 34. num.17

Opiniones multæ novæ à diabolo inventæ, Geneſ. n.600

Opus: V. Meritum: V. Miſericordia.

Opus bonum,& meritorium quænam exigat,Pſ.36. n 37 Pſal.118 n 295.Gen.n.893 Paral.n.65.Gen. n.1155.Reg.n.653

Opera bona neceſſaria ſunt ad conſervationem vitæ æternæ.Pſal.65.n.18. ipſa exigit, & ipſorum multiplica

multiplicationem Deus à nobis,Gen.num.1335. Eſdræ,n.21. Operum bonorum in gratia, & in peccato quale diſcrimen,Deut.n.105. ſeq. Opera facta in peccato mortali ſunt proficua in hac vita, ſed non ad conſecutionem præmij, Deut. n 210.Reg.n.655.Pſal.14.num.2. Opus bonum etiam minimum cum devotione factum ſit maximi valoris,Gen.n.124. Operum bonorum fructus ſuaviſſimi expenduntur. Pſalm. 1.num.26. Pſal.225 n.11.Pſal.110.n.78.Pſalm.111,n.5. ſeq. ſunt clavis,& portæ Paradiſi,Reg.num 470.Iob. n.586.Pſal.99.num 7.ſeq.merentur illuminationes animæ,Iob.n.726. ſunt meritoria vitæ æternæ ſi recta ſint intentione facta,Pſal.17.n 29. Reg.53. Impinguant animam bonis cœleſtibus, Pſal.22. n.25.In juventute ſunt Deo chariora. Pſalm.118. n. 269. Non producens opera bona arbor eſt à Deo maledicta,Gen.n 661.Cum malo fine facta Deo exoſa,Reg.n.659.Pſalm.7.n.6. In principio actionis offerenda Deo,Pſal.50.num.45.ſequent. Pſal.69.n.1. Opera bona occultè facta in judicio à Deo manifeſtanda. Iob. n.331. Quæ nobis apparent bona,ſæpe apud Deum ſunt exoſa.Iob. n.520.Opera miſericordiæ quàm Deo chara, & proficua, Reg. n.705. ſeq. V. *Miſericordiæ opera.* Opera mala fructus amaros producunt, Deut. n.286.Pſal.1.num.26.Opera otioſa quænam ſint. Reg.n.327

Oratio.

Oratio eſt actus Religionis,cultuſque Deo debitus & ſummè charus,& nobis proficuus,Pſal.5. n.2. 2.& 12.Exod.n.536.Ioſue,n. 17.Tob n.102 & 107. Eſdræ,n.34. Orationis perfectæ conditiones expenduntur,Gen.14,7. Reg. n.86. Paralip.n.102. 504.ad 106.Tob.n.117.Eſther.nu.28. Iob. n.278. & 492.Pſal.16.n.2.Pſal.21.n.18.Pſal.30. num 35. Pſal.41.n.4.&.10.Pſal.54.n.3.ſeq.& 9. Pſalm 58. n.17.Pſal.61.n.13.Pſal.95.n.7.ſeq. Pſal.139.n.6. Pſal.144.n.18.Pſal.86.n.3.& 14.Pſalm.106.n.14. Pſal.118.n.261.ad 268.& 276.Pſalm.141. num.2. Pſal.146.n.2.ad 4.Pſal.62.n 10.ſeq Pſalm.63.n.1. Pſal.64.n.3.Pſal.74.num.5. Exigit humilitatem, operationem.& perſeverantiam, Gen.num.1309. 1425.1429.& 1435.Exod.n.506.Reg n 603.& 695 Paral.n.17.Iudith.n.8.Pſal.5.n.2 Pſal.101. n 23. ſeq.Pſal.114 n 2.Eſt feneſtra, per quam lux cœleſtis intrat in animam,Gen.n.1063 Eſt columba pacificans animam cum Deo,Geneſ nu.1154. Theſaurus omnium bonorum , Tob .num. 101. ad 105. facit triumphare de diabolo , & hoſtibus , Gen.n.603. ſeq. Paral.n.100. Exod. n.300. & 303.Pſal.12.n.4.Reg.n.160.& 163.Tob.n.63. & 67.Eſther.n.59 Tob n.107.Pſal.142. num.14. & 17. Orans luctatur cum Deo , ipſumque ligat,ne nos puniat,Gen.n.1718. & 1420.& 1421. Exod,n.536.Ioſue,n.56.& 61.Tob n.1.6 Pſal. 11. n.11.Pſal.101.n.6.eſt ſcala , & porta Cœli. Gen. n.1614.Pſal 83 n 16 Pſal.99.num 7.& 8. medium impetrandi , quod Deus diſpoſuit dare nobis , Gen.n.1422 Reg.n.10.& 12. Pſal.104. num.25. Orans ante Deum inducit variarum perſonarum,& affectuum formas,Gen.n.1419.Exod.numer.538.Num.n.72. Iob n.237. & 295.& 315. ſeq.Elevat animam in Cœlum,Levit.n.36.Pſ.83. n.16.ſedat tentationes, Num.n.34.evehit cor ad dulcedinem Cœlorum , Num.n.36. Reg.n.515. Aufert flagella è manibus Dei , ipſumque placat : Item ſterilitates terrarum,Exod. num.540. Reg.n.504. Num.n.126.Deut.n.198.Tob.n.107. Auget virtutem , fortitudinem , & ſuperat omnes difficultates,Iudic.n.79. & 84. Ioſue, nu.37. omnia impetrat,Reg n.4.& 9.& 388.Tob n.13. Pſalm.16.n.5.Pſal.26.n.14. Pſal.101. n.5. Impetrat bona ſpiritualia,& temporalia,Reg. n.448. Pſal.142 n.14.ad 17. plus impetrat quam petat, Reg.& Tob.cit.& Reg.n.483. Pſal.79. n.7. Revocat ſententiam Dei, Reg. 787. Eſt medicamentum corporis,& animæ,Tob.n.103.Pſal.18. n.4.Pſal.74 n.2.Deum,& Angelos vocat , Tob. n. 107. fons aquæ Spiritus Sancti, Iob.num.763. Aſſimilat Angelis, Pſal.5. n.5. Oratio perfecta ſemper exauditur,Pſal.16. n.5. Pſal.20. num.7. Pſal 101.n 5 eſt nuntius ad Deum,Pſal.17. n.11. Pſal 141.n.3.ad 5. liberat à gehenna, Pſ.27 n.3. Impetrat remiſſionem peccatorum,Pſal.31 n 18. Captat benevolentiam,& protectionem à Deo, Pſal.30.n 11.Pſal 101.n.6 Pſal.64 n.5. Eſt complementum vitæ Spiritualis,Pſal 118 n.305.Eſt murus Eccleſiæ , Pſal 79. n.17. familiaritatem cum Deo inducit,Pſal.144. n.21. pulchram facit animam,Pſal 76.n.11

Oratio cum jejunio , & eleemoſyna quàm efficax, Exod.n 456.ſeq.Reg n.602. Tob num 20 & 28. & 70.& 99.ſeq. Iudith. n 9. Orationis alæ ſunt cognitio ſui,& divinæ pietatis, Gen. num.1436. Item jejunium & eleemoſyna,Tob n 99 ſeq. Iudith, n. 9. Gen n 892. Oratio in tribulatione quàm Deo grata,Gen.n 1522.Ioſue.n.37. Paral. n.85.ad 86 Iudith.n.7.& 37.Pſal.12.n.4 Pſ.17. n.37.& 47.Pſal.21 n. 9.ſeq. Pſal 19.n.2 Pſal.76. n 5.Pſal 87.n.2.Pſal.117.n. Pſal.119.num 2. ſeq. Pſal.141.n 5. Pſal.42. n.4 Oratio pro proximo, & præcipue pro inimicis,& maximè in parentibus, & Prælatis pro ſubditis quàm Deo chara, Exod n.124 Levit n.14. Pſal.118.num.116 ſeq. Reg n 8. Iob.n.16 ſeq.Reg n.116.& 791.Iudith. n.45.Pſal 118,n.84. Exod. n.536. ſeq. Oratio in templo facta Deo gratior,& magis efficax,Reg. n.492.& 495.ſeq.ad 501.Paral.n.35 & 48. Oratio mentalis ſuadetur, Exod.num.102. Pſal.9. n.39. Pſal.37. num. 50.ſeq. Oratio vocalis quàm ſancta,& fructuoſa,Pſal.36.n.43.Pſal.108. num.17. Pſal.125.n.2.& 4.Pſal.118,n.172.ad 274.Pſal.75. num.19

Oratio fiat mente à creatis elevata , Exod n. 301. & 415.Iudith.n.50.v.17.Tob.n.14 Pſal.83 n 16. Pſal.119 n 2 Pſal.140 n.3.Exigit puritatem animæ,Exod.n.549.Pſal.16,n 6 Pſal.17. n 10. Item cooperationem manuum,Exod n.418 Levit.numer. 46. facta cum interpoſitione meritorum ſanctorum efficacior, Exod. n.539 fiat cum organo,& tuba,Paral n.34 fiat in Hieruſalem,ſcilicet in loco pacis,Paral.n.35. & 48. fiat cum fiducia in Deum,Iudith.num 46.Eſther. num 62. Pſal 118 num.305. fiat cum exercitio præſentiæ Dei,Pſal.18 num.37. ſeq. Pſal. 36. num. 10. ſeq. Exeat ex corde , Pſal 65. numer 22. Pſalm.141. num 4 fiat clamore cordis,oris, & operis,Pſ. 61. n.2.ſeq.& 5.Pſal. 66. n.24. Pſal.118. num.118. & 261.ad 268.& 276.Pſal.141. n.1. Pſalm.146. n.1.ad 4. fiat ante faciem, non à tergo, Pſ.118. num.5. Abigantur muſcæ cogitationum malarum,Gen.n 1337.Triplex modus orandi expenditur,Reg.n.11. Nec dimittatur ob difficultates, Reg.n.679

Ad orationem requiritur,præparatio,Pſal.9. nu 42. Pſal 76.num.9.Item diſpoſitio devota corporis valdè juvat,Exod n 302 Paral,n.36.ſeq. Orationis exauditio aliquando differtur ob bonum

majus animæ, Exod.n.556.Iob.n.582. Oratio fit in terra, & ſonus auditur in cœlo, Iudic.nu.56. Pſalm 18. n.8. Aliquando exauditio eſt in pœnam orantis, ob ſui arrogantiam, Reg.n.89.Tob. n.71.Judith.n.17.Oratio alia bona, alia maledicta & qualis, pſal.11.n.6.pſal.16.n.4.pſal.30.n.35 pſal.41.n.1.pſal.106.n.6.pſal.108.n.6

Oratio fiat ab omnibus, & juſtis, & injuſtis, pſal.34. n.16.pſal.80.n.5. maximè à prædicatoribus. gen. n.1854.maximè neceſſaria in fine vitæ. Pſal. 30. n.6.Pſal.76.n 4.& 13.maximè eſt neceſſaria Tyronibus in Religione, Pſal. , .n.6. Oratio, deprecatio, poſtulatio, gratiarum actio qualiter differunt. Pſal.16 n.5.Pſal.21 n.50.Pſal.141.n 2. Tota vita noſtra ſit exercitium orationis, Pſal.76.n.4. qui propter Deum in ſuo officio laborat, orat. Gen n.1566

Oratio dominica expenditur, geneſ.n.313 Reg n.9. ad 12. Oratio in communi quàm Deo chara, Pſal.118.num.117. Orationis primus effectus eſt congregare diſperſa in unum, pſal. 140. num 3. Pſalm.146.num.7. omnis oratio fundatur in meritis Chriſti, Pſalm.87. num 19. Oratio in principio ſtudiorum fundenda ad Deum, pſal.147. num.8

Ordo.

Ordo Sacramentalis non eſt Tonſura, & cur dicatur in ipſius collatione; Dominus pars hæreditatis meæ, pſal.15.n.14.Ordo Sacramentalis, ipſiuſque cæremoniæ præfiguratæ in Abraham: Ordinati hoc Sacramento ſunt luminaria Eccleſiæ gen.n.148

Ordo Seraphim incendit igne amoris inferiores ordines.pſal.103.n.16

Ordo dictum creationis expenditur litteraliter, & myſticè, gen.n.52.ſeq. & 126. ſeq. Ordo Cœlorum nobis quid moraliter inſinuet, Job.num.772. Ordo quàm neceſſarius in vita religioſa, & cultu Dei, cæremoniiſque Eccleſiæ, Reg. numer. 657. paralip.n.20.Ordo prædeſtinationis ſoli Deo notus, Job.n.771

Oreb eſt mons Transfigurationis Chriſti, Reg. n.618

Os: V. Lingua.

Oris incauta cuſtodia quàm pernicioſa, Gen.n.615. quàm ſollicitè colenda, Pſal.140 n.5.ſeq.Os animæ eſt liberum arbitrium, pſal.148. n.24. os ſanctiſſimæ Trinitatis quale Pſal.77.n.3.os aperiendum in confeſſione peccatorum, & laudis divinæ, Job n.173.& ſeq os immundum, & doloſum, quàm Deo fœtens, Gen n.1454. Pſ. 119. n 4. Eſt ſepulchrum fœtens, Pſ.5.n.25. Os ponere in Cœlum quid, pſal.72.n.14

Oſſa Eccleſiæ ſunt ſancti.Pſal.138 n.23

Oſculum animæ cum Deo quale beneficium ſpirituale, gen.n.1593.Pſalm.84 n.19.ad 21

Otium quàm pernicioſum, Gen n.298.302.605.846 & 1190.Pſal.127.n.3.Reg.331.ſeq.

Ovis.

Ovis Chriſti, & ovis Diaboli color, & actus diverſi, Gen. n.1694 Pſ.94 n.9.pſ.80.n.9

Oves fœtoſæ ſunt juſti: impij oves ſteriles, Pſ. 143. n.20. Oves paſcendæ à Paſtoribus, gen. n.1693. Prælati tonſores ovium Deo exoſi, Reg. n.357. Oves ſine Paſtore ad interitum ſunt expoſitæ, Reg.n.665

P

PAlmæ nomine explicatur perfectio juſtorum, & quare, Pſal.91 n 13. palma victoriæ datur tantum pugnantibus in hac vita, Deuteronom. num.171

Panis.

Panis alius eſt Dei, ſcilicet cum juſtitia quæſitus: alius diaboli cum injuſtitia, Reg.n.617.gen.n.786 Job.n.439. panis pauperibus datus dicitur panis Angelorum, & quare, Pſalm.77.n.22.panis multiplex myſticè à Chriſto nobis expoſitus. Pſal.77. n.21.Pſalm.40 n.17.Pſalm 80. n.8. panem in lapides conatur Chriſtus vertere: lapidem in panem diabolus, Job.n.418.Panis reficiens animam ſunt lachrymæ, & bonæ operationes. Pſalm.79. num.12 ſeq.panis euchariſticus quomodo digne ſuſcipiendus, Pſalm.101.n.18.Pſalm. 104.num.26. Nobis, non Angelis paratus à Chriſto, geneſ. n. 788. indignè ſumptus vertitur in fel amaritudinis, Job. n.439. in pane Azimo Chriſtus conſecravit, Exod. num.150. panis gratiæ Dei qualiter cuſtodiendus, Reg.n.615. item panis verbi divini, Reg.n.206

Papa eſt ſummus prælatus, cui omnes Chriſtiani debent obedire, deuteron.n.136.papa communicat ſe ſedens, & omnibus videntibus, pſalm.21. num.48

Parabola quid, pſal.76.n.2

Paradiſus.

Paradiſus dicitur civitas Dei glorioſa, & qualis, pſal.45.n.18.paradiſus terreſtris expenditur cum ſuis fœlicitatibus, Gen.num.370.379 385.& 398. Num. n.71. paradiſus myſticè eſt Eccleſia militans, & triumphans, gen.n.380.389 & 459.item Chriſtus Jeſus eſt paradiſus, geneſ.n.392. Beata Virgo, gen.n.382.Sacra Scriptura, gen.num.381. Vita religioſa, gen.n.391.& 437.ſeq.Anima pura in gratia, gen.n.377.388.390.& 394.Status contemplationis, gen.n.393

Paraliſis animæ eſt luxuria, pſal. 37.n.23

Parcitas in victu ſervetur à Religioſis, Reg.n.722. V. *Temperantia.*

Parens: V. Pater: V. Prælatus.

Parentes honorandi: & qualis fructus ex tali honore in filiis, Gen.n.1208.& 1210.parentum obligatio in filios expenditur, Deut. nu.18. parentes abdicandi à Religioſis, Deut. n.322

Parochiani alij Chriſti, alij diaboli, Job. num. 115. & 382

Partus ſequitur ventrem, & quomodo, Gen. numer. 1307

Parvulis, non grandibus datur Regnum Cœlorum, Reg. n.146

Paſcha.

Paſcha eſt dies Iubilæi, pſal.117.n.17.Levit.n.102. Cur celebratur ſecundum curſum lunæ, geneſ. n.133.paſcha duplex inſtitutum celebrandum à chriſtianis, Levit. n.87. ſeq. Paſchæ ſpiritualis celebratio qualiter facienda, Levit.n 88.Geneſ. n.1385.Num.n.28.Exod.n. 146. & 165.ad 167. Reg.num.794. Paſchalis agnus eſt Chriſtus in Cruce Exod.n.135

Paſcua animæ qualis, Pſal.22. n.2. ad 4. multiplex in exercitio virtutum & ſumptione Sacramentorum, pſal. 22.n.ad 7

Paſſer

Paſſer ſolitarius Chriſtus, Pſal.101.n.14. Pſalm.83. n.8. item ſervus Dei. Pſal.101. n.15. Pſalm.83. num.9

Paſſio, V. Patientia.

Paſſio Chriſti: Vide *Chriſti Paſſio.*

Paſſio ut ſit meritoria quid exigat, Job n. 363. Paſſionum tolleratarum pro Chriſto fructus expenduntur, Iob num.143. Non tolleratæ ad interitum ducunt, Iob num.148. paſſiones hujus temporis non ſunt condignæ ad futuram gloriam; Iudith. n.33.ſeq.

Paſtor: V. Prælatus.

Paſtor quàm neceſſarius ad vitam ovium Chriſti, Reg n.659.ſeq. Ipſius obligationes quales ad curam animarum, Gen. num.1691. ſeq. & 1706. & 1867.ſeq. Num.n.48. Deut.n.184. Gen.n.1725. & 1738.ſeq. ad 1742. & 1749. Ejus vita eſt norma vivendi ſubditis, Gen.nu.1741. paſtor bonus paſcit oves: malus depaſcit, & ſugit lac, & ſanguinem, Gen.num.1653. Reg.num.357. Paſtores boni, & mali quales, Pſal.79.n.2. Deut.num.185. Gen.n.1716

Paſtoralis Baculi myſteria qualia, pſalm. 18. num.12

Pater: V. Parens: V. Prælatus.

Pater familias quis, Iob num.9. patrum obligatio in filios expenditur, Deut. num.35. Gen.nu.861. & 1517.1731.& 1749. Iob num.16. offerunt Deo filios, Gen.num.1534. Pſal.26.n.12. Reg.num.6. & 44.

Patrum educationis bonæ, vel malæ effectus expenduntur, Gen.num.962. & 986. Væ eis; qui offerunt filios diabolo mala educatione, Gen. num.962. Pſal.105.n 13. Pſal.73.n.5. Reg. num 6. patres malos imitantur ut plurimum filij, gen. n.986. Deut. num 146. A Deo ſeveriſſimè puniuntur patres malè educantes filios, Reg. nu.63. & loc.ſupr.cit. & gen.num.1451. Exod. num.150. Reg.n.549. Benè educantes filios præmiantur à Deo, Exod.n.150. Reg.n 45. Tob nu.1. parentum honor filiis ordinatus à Deo quàm ipſi charus, Exod.num.371.ad 375. Tob.num.54. patres antiqui quàm caſti, & ſobrij, Geneſ. num.169

Patientia: V. Tribulatio: V. Impatientia.

Patientia qualis virtus & quam nobis proficua, Deoque chara Iudith. num.32. Iob n.39.& 143. Pſal.137.num.14. Pſal.118.num.94.ſeq. Pſal.137. num.14. Eſt alchimia convertens ſpiritualiter ferrum in aurum, Iob num.746. Pſal.128. num.3. Eſt galea ſalutis protegens ab omni malo, Pſal.139. nu. 10. meretur coronam ea lapidibus pretioſis in Cœlo, Pſal.20.num.11. Triumphat de omnibus perſecutoribus, Pſal.75.num.8. Eſt mater, & fons ſpei in Deum, Pſal.137. num.14. facit filios Dei, gen.num. 1596. Dulciter pugnat cum Deo, Iob num.136. Obtinet quid deſiderat, Pſal.24. nu.10. Patientiæ varij gradus aſſignantur, Tob. num.88. Patientia quàm neceſſaria in prælatis: Impatientia quàm ipſis, & ſubditis noxia, Reg.n.215. & 633. Patientia Chriſti expenditur, Pſal 68 n 30

Pauli Apoſtoli excellentia ſuper alios Apoſtolos qualis, Gen. n.1852. prius lupus, poſtea agnus, gen.n.1912. Cur ponitur ad dexteram, & Petrus ad ſiniſtram in Eccleſia, pſal.67.n.42

Pauper: Paupertas: V. Eleemoſina.

Paupertas alia materialis, alia Spiritus: materialis aliis eſt in damnationem, aliis in ſalutem, Iob num. 394. Tob num.50. Paupertas ſpiritus qualis virtus, quàm Deo chara, gen.num.868. 1308.& 1411. Deut.num 264. Tob.n.59. Pſal.54. num.36 Pſal.33.n.13.& 26. Omnibus chriſtianis præcipitur à Chriſto, pſal.61.n.16. Exod. n.413. Abundat panibus virtutum in hac vita, & in alia gloria, pſal.131.num.17, Gen.nu.1830. Confidentiam in Deum gignit, Pſal.77. num.8. Eſt fundamentum perfectionis Evangelicæ, Gen. nu.1311. Nihil commune cum terra, Gen.n.1308. & 1568. Eſt dives de omnibus, gen.n.1283. Dominium habet ſuper totum mundum, Ge.n.1830. Reg.num.18.ſeq. Deut.num.108. ſeq. ſola meretur gloriam, Pſal.21. num.52. Eſt terra gignens aurum, Reg n.34. Pauperes ſpiritu cum Chriſto habitant, & ſub ejus protectione: cupidi ſub diabolo, Pſal 10. num.18. Pſal.9. num.13.& 38. Iob num.109. Trahit Deum ad ſe, Pſal 24 nu.5. & 36. pſal 33 n.13. & 36. quàm Deo chara, & proficua, Pſal.68.n.42. ad 44. & 48. Reddit hominem peregrinum in terra, gen. num. 1873. pſal.38. num.30. Tolerata paupertas pro Chriſto quàm proficua, Tob. num.52. Apoſtolorum qualis, Iob.num.133. qualis in Chriſto, & Seraphico Franciſco, Reg. nu.377. Pſal.39.num.17. facit divites, Pſal.131.num.17. Pſal 143.n.20. Vide *ſupra de dominio pauperum Spiritu.*

Pauperum protector, & auxiliator eſt Chriſtus, Levit.num.16. In pauperibus recipitur Chriſtus, Iob num 634. Deus facilius eos exaudit, pſal.9. num.17. Pauperibus primò nunciata eſt Chriſti nativitas, & per ipſos prius voluit agnoſci, Pſ.11. n.31.& 12. Ab ipſo ditabuntur in Cœlis, pſal.21. n 53.ſeq.

Pauperes in hac vita à potentibus oppreſſi in judicio opprimentur oppreſſores, Ioſue, nu.68. Reg. num.28. Iob num.712. & 715. Ipſorum interfector, & perſecutor eſt, qui eis negat neceſſaria, Eſther.num.21. Severiſſime à Deo punitur, pſ 9. num.16.& 37. pſal.139. num 17. qui pauperibus non theſaurizat, ægèſtatem mendicat, Iob num.448. & 468. Pauperibus non ſubveniens à Deo deteritur, Pſal.108.n 13

Pauperum tutores ſunt divites, gen. n. 1397. Ipſos paſcens paſcitur, & ditatur à Chriſto, Reg.n 573. In pavendis pauperibus apud Deum fit feſtum ſolemne, Tob. num.4. Ipſis ex præcepto divino danda ſunt ſuperflua, Iob num. 654. A Deo cruciantur, ut excitent divites ad eleemoſynam, Pſ.40 n.9. Beatus, qui intelligit ſuper egenum, & pauperem, & quomodo, pſal.40.n.2.ſeq. ſub perſona pauperis latet Chriſtus, ibid. Pauperes quò pauperiores, eò magis crudelitas divitum aggravatur, pſal 24. num.31. Paupertas Mariæ Virginis qualis, Pſal.87. num.18 Paupertas hominis qualis, Pſal.39.num 26 Pſal.68. num.44 pſal 69. num.5. Pauperes debent in ſuis neceſſitatibus venerari divinam diſpoſitionem, Iob n.706

Pax: Pacificus: Vide *Unio*: Vide *Unitas*: Vide *Concordia.*

Pax qualis virtus, ejus laudes, & effectus expenduntur, Gen.n.1157.1159. Iob n.769. pſal.71.n.6. pſal.33.num 33

Pax alia eſt cum Chriſto, alia cum Diabolo, Pſ. 19. num.11. Pſal.118. num.298. Pſal 33. num.33. Iob. num.150.

n.120. Pax cum Chriſto eſt filia juſtitiæ, Pſal.71. n.6. pſal.33. pſal.71. n.6. n.33. Exigit conformitatem cum voluntate Dei, Iob. num.200. Ubi eſt pax, ibi eſt Chriſtus: Ubi abeſt, abeſt Chriſtus, pſal.4. n.19. Pſal.21. n.13. pſal.26. n.21. Pſ.75. n.6. Vera ſolùm eſt in domo Dei, Gen. nu 807. Continet omne bonum, pſal.26. n.21. Pſalm.67. n.44. Job. n. 478. Exigit contemptum mundi, Pſal.71. n.11. Eſt terminus vitæ temporalis, & initium æternæ, Pſal. 146. n. 5. Unit Eccleſiam militantem cum triumphante, Pſal. 146. n. 5. pax, & juſtitia in Chriſto ſunt unitæ, pſal. 84. n.18. ſeq. & 22. Pax Dei exigit pacem cum proximo, Ioſue, n.70. Pax à Deo, à mundo, à carne, à diabolo exigenda, & quomodo, pſal.28. n.31. Pacis locus eſt locus orationis, Paral. o 35. eſt propria Chriſti & Sanctorum, Pſ.119. num.12. Pax eſt filia humilitatis, Pſal. 73. num.7. Pax cum beſtiis acquiritur puritate, Iob. nu.119. Pax ſimulata eſt pax diaboli, pſal.27 n.4 Aufert gloriam Dei, Iob n.203. pax Dei, & mundi qualis, Pſal 84. n.14. & 16. Gen. n.1292. Pax cum mundo, & diabolo maledicta, Gen. num.735. & 1452. pſal.72. nu.8. Alij effectus peſſimi hujus pacis expenduntur, pſal.119. n.15. Pſal.118. n.298. Iob. n.110

Peccator.

Peccator ſine gratia eſt terra inanis & vacua, Gen. n.20. filius non Dei, ſed diaboli, Gen. numer.220. Peccando repudium facit cum Chriſto, Gen. n.570. ſeq. ſubjicit ſe diabolo, Pſal.37. n 9. Prævenit ſæpe ſuggeſtionem diaboli, Gen. n.738. Peccando fit cibus diaboli, Gen.713. Tob. n.64. Iob. n.825. ad 827 & 847. coquitur, aſſatur, & comeditur à diabolo, Pſal.9. n. 33. peccator in peccato poſſidetur, & opprimitur à diabolo, præcipuè luxurioſus, Gen. n 714 ad 719. Pſ.85. n.9. Exod. n.574. Reg. 156. & 158. Iodith. n.70. Iob. n.614. & 627. pſal.68. o.12. Pſal.73. num.16. pſal.78. n.4. Pſal. 88. num.1. Pſalm. 108. num.3. pſa.113. num.5. Pſal.139. num.11. Pſal.67. nu.15. Conculcatur ut ſtercus à diabolo, Gen. n 717. ſeq. ligatur à diabolo ut beſtia, Gen. n.890. Reg. n.402. Paral. n.111. Iob num.590. ad 591. & 615. Pſalm. 2. num.10. pſalm. 64. numer. 11. & 14. Pſal.37. num.9. & 15. Eſt frater, & filius diaboli, à quo tandem, jugulatur, Iudic. num. 63. Pſal.145. num.14. peccatoris cibus eſt cibus beſtiarum: Iuſtorum eſt Deus, Gen. num. 777. ſe collocat in os diaboli, Pſal. 68. num: 21. Et in cloaca infernali, Pſal.68. n. 6. & ſeq. & 21. Ejus cor centrum eſt vitiorum, Geneſ num. 910. Eſt pauper & inops, Pſal.73. n.18. Eſt incendiarius theſaurorum Dei, Pſal.73. n.5. Pſal.76. n 17 format faſciculum miſeriarum in ſui ruinam, Pſ.57. n.6. Nebulam ſicut cinerem ſpargit, pſal. 146. num. 11. Peccans in loco ſancto graviſſimè punitur à Deo, Gen. n.837. Peccans confuſionem emendicat, Gen num. 1221. Eſt ſimilis aſpidi, Pſal.57. n.7. ſeq. Eſt piſcis enatans in aquis concupiſcentiæ, Pſal.136. num. 14. Ovis eſt errabunda diaboli, Pſal.118. n.315. peccator ſolus inter omnes creaturas Deo adverſus, Gen. n.841. ſeipſo ejicitur à Paradiſo, Gen. n.845. Maledictionis divinæ eſt author, Gen n.933. Deut. n. 186. ad 191. ſeipſum proprio gladio interimit, Reg. n. 256. Tob. n 105 Portat ſecum litteras ſuæ damnationis, Reg. n.335. Pſal.25. n.21. Pſal.27. n.5. Pſ.139. num.18

Peccator in profundo peccati ductus, & conſuetudinatius quam miſer, Gen. n.1040. 1459. & 1470 Ioſue n.41. Iob. n.718. pſal.37. n.31. Paulatim in profundum deſcendit, Iob n.68. Pſa.1. n.3. Pſ.140. n.3. Obſtinati peccatoris ſtatus peſſimus, Iob. n.840. Peccatorum invitatorium quale, eorumque ſocietas quam noxia, Gen. nu. 586. & 1228. Pſal.94 n.5. V. *Invitatorium*. Peccator ſeipſo toto Deum offendit, Gen. 1231. Contra Deum abutitur creaturis, Gen. num.1232. Vendit Chriſtum cum peccat, Gen. n.1858. frangit pactum initum cum Chriſto, Reg. n.494. Ut leproſus ejicitur è conſortio Angelorum, Num. n. 10. Reg. n.731. ſeq. Ejus cor eſt plenum veneno infernali, Deut. n.588. opilator in oculis à diabolo, Iob. n. 842. Volvit molam perpetuò in carcere peccati, Iudic. n 96. Iob. n.787. Pſal.11. n.17. ſeq. Recedens à Deo incidit in omnia mala igni tradendus, Reg n.386. & 420. Iob. n.149. & 540. Peccando ſpoliat Chriſtum Divinitate, & ſeipſum gloria, Iob. n.404 ſeq. Eſt ſimilis diabolo, qui odit lucem, Iob. n.504. Concors cum diabolo, Diſcors à Deo, Iob. n. 841. Peccatorum caput diabolus, Iob. n. 858. ad 860. Pſalm.10. num.1. Peccator Deo exoſus, Pſal.5. n.14. Pſal.103. n.16. Peccator peccatis foveam infernalem ſibi fodit: pſal.7. n. 17. diabolo conſecratur benedictione maledicta, Pſal.9. n.27. Pſal.105. n.13. Ejus os plenum maledictione, Pſal 9. n. 31. Eſt membrum putridum, aridum, & vulneratum pſal.10. num.1. Ejus conſcientia eſt clibanus plenus igne infernali, Pſal.10. n.19

Peccatores ſunt canes diaboli: Iuſti Dei filij, Pſal.77. n.44. In hac vita honorantur ut Dij, in alia tractantur ut Dæmones, Pſal.81. numer.3. Peccator mentitur Deo, Pſal.80. n. 20. Illuditur, & ſubſannatur à diabolo, Pſalm.78. num.6. pſa 85. o.6. & 12. Eſt mare tempeſtuoſum, Pſ.113. num. 6

Peccatores uniti contra Deum, pſal.82. num.3. eorum vita eſt veluti labor araneæ, pſal.89. nu.10. Peccatoris tempora quatuor Anni qualia, pſ.89. n.10. Eſt ſalix infructuoſa, pſal.136. n.8. Peccator peccando declinat à caſu recto in obliquum, Pſal. 118. n. 41. peccatoris miſeriæ in morte expenduntur, Pſal.108. n.9. Iob. n.401. Peccatores alij ſunt terræ, alij Cœli, pſal. 118. num.223. Degentes in peccato non poſſunt guſtare de ligno vitæ, Gen. num.586. Omnis peccans audit vocem uxoris, Gen. nu.756. In hac vita datur hæreditas terræ ipſis: Iuſtis reſervatur in Cœlo, pſal.15. num.13

Peccator ut evitet peccatum, cautus ſit in principio tentationis, ut ipſam repellat, Gen. num.649. Nunquam à Deo deſeritur, ſi ipſe Deum non deſerat, Gen n.676. & 682. Reg num.337. Vocatur ſemper à Deo ad pœnitentiam, & aliquando etiam in actu peccati, Gen. n 887. Reg. n.753. & 789. Paral. n.103. & 107. Iob. n.417. pſal.146. n 12. Gen. n.19. Per merita Chriſti poteſt plene ſatisfacere Deo, Deut. n.172. Ad confeſſionis Sacramentum, & ad contritionem recurrat, Iob. n.667. Pſal.37. n.6. Iudith, num. 28. Geneſ. n.696. Recurrat ad præſentiæ Dei exercitium, Iob. num.474. Clamet de profundo ad Deum, Pſal. 68. n.25. Peccatoris converſio eſt maximum miraculum divinæ omnipotentiæ, Iob. n.747. Pſal 31. n.16. peccatori ſummum malum eſt ſe ſubjicere Dei judicio, Pſal.9. n.18. & offendere Deum, & Mariam Virginem, Pſalm.35. num.33.

num.33.Peccantium multitudo deſſenda,pſal.11. num.2

Peccator ſe obligat ad debitum , quod de ſe non poteſt ſolvere,Pſ.36.n.29.Pſal.41.n.23. peccator ut reſipiſcat indiget camo , & fræno, Pſ.31 n 26. ſeq.Peccator indignus Deum laudare , Pſal.46. n.2.Nec poteſt verè dicere Deus meus, Pſal.50. n.3.Conſumatus in brevi explevit tempora multa,Pſal.54.n.31.quomodo deletur de libro vitæ, Pſa.68.n.59.peccantis fama eſt maxima infamia, gen. nu.1014. In ejus reconciliatione concurrit miſericordia , & juſtitia Dei , Pſal.84. n.19. Per converſionem ex inimico fit Dei amicus,& charus,Pſal.106.n.13.Pſal. 112.n.7

Peccatum in ſe,& in ordine ad Deum.

A peccato nemo immunis , & ideò proprium eſt hominis,pſal.138.n.26.Reg.543 Ejus origo non eſt à Deo,ſed ab homine, Pſal.79.nu.20.pſal.84. n.15. Reg. n.663. peccatum eſt uſura eum Deo plus parte retrahens,quàm delectationis habitæ, pſal.71.n.19. Eſt mare,in quo peccans ſubmergitur: Iuſtus ſicco pede pertranſit,pſal.65.n.4.Eſt fons omnium miſeriarum , Pſal.55.n.4. eſt ſanguinis fluxus,Pſal.30.n.32. oritur ex defectu timoris Dei , Pſ.35.num.5.& maximè ex ſtultitia, Pſ.37.n.8.12.& 14.pſal.68.n.13. Pſal.35 nu.7. Eſt laus, & fovea profundiſſima,Pſal.7.n.1 .Pſal.29 n.6 Eſt infirmitas animæ , Pſal.6.nu.5.Eſt nihil, Iob n.599.Eſt maxima offenſa divinæ miſericordiæ, pſal.50.num.14. Offenſa item Beatæ Mariæ Virginis, pſal 55.n.33. Inducit pœnitudinem in Deo,& quomodo Reg. nu.130. Eſt melius non eſſe,quàm eſſe in peccato,Iob n.6 & 149. Peccatum mortale eſt contemptus Dei uſque ad cœlos pertingens, Eſdeæ , nu 8. Eſt regio valde longinqua à Deo, Iob n.25 . Eſt putredo animæ, Iob o.,n8.eſt rete,& laqueus diaboli,Iob n.389. & 392. eſt ingratitudo in Deum, paral.n.14. Eſt diabolus nequior dæmone,Reg.n.159.Eſt carcer fœtens,Ioſue,n.15. eſt offenſa Dei , & omnium creaturarum,Gen.n 231. & 261. Eſt ſerpens fugiendus, Gen. n.591. Peccare in ſpe veniæ peſſimum,Gen.n.640. Peccare eſt ſumere de ligno vetito, Gen.n.641. omne peccatum fit ſub ſpecie boni,Gen.n.632. Eſt fons omnium maledictionum , Iob num.56. ſeq. ſumme ipſum Deus odit,ob quod parit etiam inſtrumenta quibus committitur, gen. num. 708.834. 1113. & 1030. Ex malitia factum graviſſimum , Gen.num.709. Pſal.35.num.2.eſt ſemen diaboli , Gen. n. 724. & 741. Nullum peccatum impunitum,Gen 753. & 1029. & 1111. Eſt mors animæ , Gen.n.811. Iob num.397. Pſal. 10. num.21. Plus Deum cruciat,quàm nos,Gen.n.887.Eſt vox, & clamor ad Deum petens vindictam contra peccantem.Gen. num.931.& 1411. Eſt regio excitatis,& infamiæ, Gen.num.1014.& 1234. Eſt fœtor maximus naribus Dei,pſal.37.num.12. Eſt magnes ad ſe trahens aliud peccatum Gen n.590. 633. 715. 892. 1134.& 1417

Peccati effectus, & miſeria.

Peccatum eſt cauſa,origo , & fons omnium maledictionum , & malorum temporalium , & ſpiritualium,Gen.num.656,& 490.& 936. ſeq. Deut. n.181.ſeq.191. & 197. Levit. num.111.ad 117. Reg.267.& 397. & 775. Iob num.56.ſeq. & 83. ſeq.& 149. 245. & 372. pſal.7. num.3. Pſal.31. num.28. Pſal.39.num.25. pſal.40. nu.11.Pſal 58. num.14.pſal.91.num 10.pſal.105.num.12. & 17. Pſal.106. num.31.facit animæ noctem , gratia diem,gen.num.62.Item Eclypſim,gen.num.147. eſt cauſa ſterilitatis terræ , & origo ſpinarum, & grandinum, aliorúmque malorum , gen.121. ſeq.& 760.762.1489.& 1838 Exod.n.116.& 118. Reg.num.267 587 & 743. paral. num 5 . Privat hominem Dei benedictione, & inducit maledictionem, Gen. num.171.& 762. ad 769. & 656. Deut.nu. 181. ſeq.Iob 56. ſeq. & 372. Vitiat, & deturpat imaginem Dei , & inducit ſimilitudinem diaboli in anima,Gen.num.197. 201.& 716. pſal.6.num.10 Pſal.103.n.7.Pſal.30.n.15 Pſ.105. n.7.Inducit ſervitutem, & captivitatem diaboli, gen. n.214. 236. & 1019. Redigit hominem in beſtiam, & beſtias reddit homini inobedientes, gen. nu.230.238.352.581.583.776.807. & 822. ſeq.Iob num.170.Pſal.13.num.4 Pſal.37.nu.20. Pſal.48.num.15. Pſal.31.n.24. ad 27. Sic transformavit Luciferum in beſtiam , Gen num.581. & 1901. Exod. nu 95 Reddit animam ſimilem inferno,& eam replet igne infernali,Gen.n.429. Iob num.843.Pſal.105.num 9. Eſt venenum infernale inficiens animam.Gen n.584. Iob n.332. Aperit oculos concupiſcentiæ , & claudit oculos rationis,Gen.num.651.Eſt fur rapiens omnia bona ſpiritualia,Gen.n 655. origo erubeſcentiæ, & timiditatis, Gen.num.657. fert ſecum inſeparabiliter pœnam ſui , ideo peccans prius ſe punit,gen.n.710 & 718. 659 743.780.793.& 1289. Pſal.55.n 3.ſeq.Pſal.50.num.22. Gen num.1220. ſeipſo ſe manifeſtat , Gen.num.667. Elongat à Deo,& collocat extra Deum,Gen.num.675. ſeq. & 946.& 679.Iob num.251. 461. & 721.Pſal 21. num 8.Pſal.6. n.16. Pſal. 118.num 281.Excæcat animam,gen.num.653.& 1443 Iob num.61. ſeq. & 294.Pſal.11.n.3.Pſal.39.n.22 Pſal 73.num.17. Pſal.105.num.5. Pſal.111.num 8 Levit. num.12. Pſal.68.num.35. Pſal.77. num.30. Infamat, dedecorat , & infatuat ; gen. num. 692. & 694. Pſal.118.n.42

Peccatum captivum reddit,& ligat hominem funibus diaboli, gen.n.752. 890. & 1019.Pſ 50.n.17. Pſal.41.nu16. pſal.118.n.113.Reg.n.402 Paral. n.112.Iob n.390.ad 392.Pſal.3.n.10.Pſal.64.n.12 ſeq.Peccati fructus,labor & ſudor. gen. nu.780. Iob num.71. privatio omnis boni , ignisque devorans omnia bona gen.num.825.829.896.950. & 952.Levit.n.116.Reg. n.334 Pſal. 13. num.2. Gen. num. 964. Iudic. numer.67. Iob num.450. & 648.ſeq.pſal.77.n.36.pſal.142.n.5. Iob nu.83. ſeq.Pſal.39 num.23. pſalm.13. num. 19. Pſal.30. num.9.& 13.Pſal.53.n.8.Pſal.55. num.5 pſal.68. num.38.Pſalm 91 n.10.Inficit peccatorem,& locum,Gen n.839.& 1105.pſ.13 n.24.Exod.n.110. Aufert filiationem Dei , & affert filiationem diaboli,Gen.n.1019 Præcipitat animam in profundo,Pſal.129.n.2 Exod.n.234.ſeq. Deut.n.245. Extrahit è manibus Dei flagella,gen num. 467. Reddit hominem ſtultum,ſurdum,& obſtinatum, maxime peccatum luxuriæ,gen.n 1469. Pſal.37. num.8.& 12 Vulnerat animam, Gen.num.1759. Pſal.30 n.11.Pſal.101 n.8. Abbreviat vitam , & accelerat mortem, Num.n.81. Corrumpit animam,& corpus,Pſal. 37. nu.24. Pſal.52. num.2. pſal. 108. num.16. Pſal. 101. num.11. pſal.117. num.7. Expellit gratiam, Deut. num.27. Peccatum mortale eſt febris maligna, lepra , & infirmitas peſſima,Deuter. num 70 & 201. ad 208.

& 759. Polluit templum ſpirituale animæ, Pſ. 78. n. 41. Extrahit maledictionem Dei, Deut. n. 185. ad 192. Ejus locus eſt Infernus, Iob num. 505. & 509. Occidit animam, Pſal. 77 num. 41. ſuper omnia ſolùm Deo, & Angelis exoſum: & naribus ejus fœtens, Reg. n. 59. & 427. Pſalm. 88. n. 11. Pſal. 103. n. 50 Pſal. 105. n. 12. Pſal. 37. n. 12. Gen. n. 1219. Pſal. 106. n. 6. Pſal. 140. n. 2 Geneſ. n. 708. 934. 1030. 1014. & 840. Reddit opera bona infructuoſa, & quomodo, Deut. n. 199. Diſponunt de congruo ad pœnitentiam, Pſalm. 14. n. 12. Eſt pondus graviſſimum ſubmergens animam in profundum, & ad portas Inferni, Iob. n. 332. & 458. Pſal. 4. n. 4. Pſal 9. n 18. Pſal. 80. n. 4. Pſal. 87. n. 4 Pſal 103. n 9. & 16. Confert victoriam inimicis noſtris, Deut n. 201 & 213. Peccatum ſæpe eſt pœna peccati alia peccata inducentis, Reg. n. 48. & 336. Ubi adeſt peccatum, ibi graſſatur inopia, Reg n. 584. Dat vires diabolo, Eſdræ, n. 2 fert hyemem animæ, Iob. n. 76n. Pſal. 147. n. 13. Aufert animæ vires, Pſal. 105. n. 9. Iudic. n. 93. Pſal. 30. nu. 15. Per quæ quis peccat; per hæc & punitur, Gen. 764. ſeq. & 953. Exod. n. 16. 101. 104. 149. & 208 Iudic num. 5. Iudith. num. 56. Pſal. 105. n. 14. Peccatum eſt murus impediens volatum orationis ad Cœlum, Pſal. 17. num. 37

Peccata carnalia inficiunt animam & corpus, Gen. n. 1045. & 1224. Reg. n. 739. Pſ. 13. n. 7. ſeq. Pſ. 37. n. 14. Attrahunt flagella à Deo, maximè peccatum nefandum, Gen. n. 1046. & 1118. & 1412. Pſal. 13. n. 6. Peccata ſpiritualia difficiliùs curantur, Reg. n. 155. Item recidiva, Reg. num. 444. Peccata infidelitatis, Luxuriæ, & obdurationis quàm periculo a Pſal. 13. n. 4. & 5. Peccatum in Spiritum Sanctum quale, Pſal. 24. n. 21. Peccati avaritiæ, luxuriæque effectus quales, Pſal. 105. n. 12. In peccato dormire quàm periculoſum, Gen. n. 947. Iudic. n. 22. Reg. n 284. Pſal. 9. n. 28. Pſ. 87. n. 6. Peccati originalis effectus peſſimi, Geneſ. n. 1528. Iob. n. 217. & 745. Pſal. 50. n. 16. Eſther. num. 25. Ipſius rubigo fit ros per Baptiſmum, Pſal. 132. n. 7

Ad peccati punitionem omnes creaturæ cum Deo armantur, Gen. n. 261. & 214. 1094. 1103. & 1124. Peccati effectuum peſſimorum conſideratio valdè proficua ad ipſum evitandum, Gen. n. 634. Pſal. 134 n. 6. Reg. n. 778. & 781. Paral. n. 107. Reg n. 654. Pſal. 24. n. 25. Ejus deteſtationem Deus à nobis exigit, Gen. n. 838. Ad peccati curandam lepram requiritur pœnitentia, Num. n. 60 Reg. n. 725. ſeq. & 728. Peccati ſcoria per pœnitentiam convertitur in ignem cœleſtem, Pſ. 132. n. 7. Tob. n. 125. Item exercitio humilitatis, Pſal. 14. n. 13. Pſal. 118. n. 139. ſeq. Peccata parva, & maxima in principio non repreſſa, facile grandeſcunt, Pſal. 136. n. 11. Pſalm 100. n. 15. Pſal 118. n. 54. Permittuntur à Deo in ſuis ad exercitium humilitatis, Ioſue, n. 69. Pſal. 106. n. 2. Peccatorum remiſſio eſt renovatio paſſionis Chriſti quoad merita, Deut. n. 115. & 172. Reg. n. 510. Pſal. 25. n. 23

Valdè juvat remiſſio injuriarum, Iudic. num. 57. petenda cum lachrymis, Iudith. n. 18. Cur peccato mortali debeatur pœna æterna, & quare, Deut. n. 175. Datur menſura in peccatis, qua completa Deus ſeveriſſimè punit, Gen. n. 1050. ſeq & 1458. Iob. n 340. ad 344 & 473. V. *Menſura*, Peccata, quibus damnificatur proximus ſeveriſſime à Deo puniuntur, Deut. numer. 145; V. *Scandalum*, Peccatorum punitio neceſſaria in Religioſis, Reg. num. 64. Peccati occaſiones quàm ſolerter vitandæ, Reg. num. 350. Peccati cognitio, & medico ſpirituali revelatio neceſſaria ad remiſſionem, Pſal. 37. n. 6. Pſal 50. n. 10

Pectoris tunſio cur ab Eccleſia inſtituta, Reg. n. 425

Pecunia ad perditionem facile conducit, Geneſ. n. 1553. prima adhibita ad comparandam ſepulturam, Gen. n. ibid.

Pellicanus Chriſtus, Pſal. 101. n. 13. ſeq. V. *Chriſti figura*.

Pellem pro pelle exponere quid ſit, Iob. numer. 44

Pennæ cœleſtes ad Cœlum, terreſtres ad terram conducunt, & quænam ſint, Num. numero 51

Pentecoſten feſtum paradiſum Eccleſiæ tulit, Gen. n. 275. Reg n. 113

Peregrinatio in hac vita expenditur, Geneſ. numer. 787. & 1871. Levit. num. 98. Num. numer 23. Paralip. n. 28. Pſal. 38. num. 31. Pſalm. 118. n. 99

Perfectio: V. *Religio*.

Perfectionis iter dulce, & facile ex aſſiſtentia Spiritus Sancti, Pſal. 118. n. 59. & 135. & 160. Geneſ. n. 1650. & 977. ſeq. eſt magis proprium legis evangelicæ, Gen. n 1354. Iob. nu. 586. Alia eſt excellentiæ, alia ſufficientiæ: prima eſt Religioſorum: ſecunda aliorum Chriſtianorum, Deut. n. 138. ſuadetur exemplo Dei procedentis à veſpere ad mane, Gen. n. 57. Reg. n. 621. Perfectionis religioſæ ſtatus exigit continuum aſcenſum ſine interpolatione, Gen. n. 277. & 1038. ſeq. 1478. 1981. & 1633. Num. n. 68. Reg. n. 629. Paral. n. 4. Eſdræ, num. 15. ſeq. & n. 20. Pſalm. 83. n. 14. ad 18. Gen. num. 1317. In quibus conſiſtat, Deut. n. 314. Reg n. 639. ad 642. Gen. num. 1531. & 1672. Pſal. 118. n 50. Gen. num. 1690. & 1695. Pſal. 7. n 11. Pſal. 118 n. 100. Incedens per iter perfectionis timetur à diabolo: Retrocedens irridetur. Pſal. 24. n. 8

Perjurium peccatum graviſſimum, & à Deo ſeverè punitum, Levit. n. 67. Deut. num. 4. Exod. numer. 102

Perſeverantia.

Perſeverantia à Deo præcepta quàm neceſſaria; & utilis, Gen. n. 307. Tob. nu. 49. Num. num. 38. & 75. ſeq. & 269. Ioſue, n. 49. Iudic. num. 10. & 101. Reg. num. 269. 471. 479. & 506. Eſther. num 42. Iob. num. 18. & 540. & 601. Pſal. 150. num. 6

Perſecutio. V. *Tribulatio*. V. *Paſſio*.

Perſecutiones juſtis illatæ ſunt ſignum, & medium prædeſtinationis, Gen. num. 1615. ſunt medicamenta ſanantia vulnera animæ, Pſalm. 118. num. 293. Toleratæ patienter quàm proficuæ, Pſal. 118. n. 194. quibus armis ipſis occurrendum, Pſalm. 127. numer. 1. Ipſorum fuga aliquando neceſſaria, Reg. num. 195. Perſecutiones plures paſſa eſt Eccleſia, Pſal. 127. numer. 2. Perſequens proximum quàm Chriſto exoſus; Geneſ. numer. 927. ſeq. Paral. num. 89. Pſalm. 2. num. 7

Perſonarum acceptio quàm grave malum in ſuperioribus, Deut. n. 128. ſeq.

Perſonæ

Perſonæ Divinæ ſunt civitates refugij, Deut. n.32
Petra eſt Chriſtus: foramina ſunt ejus vulnera, Iob.n.585.ſeq.
Sanctus Petrus conſtitutus à Chriſto Dominus ſuæ domus, Pſal. 904. n.19. Cur pingitur ad ſiniſtram, V. *Paulus*.
Phe quid ſignificet, Pſal.118.n.357
Philoſophia mundana in plures errores incidit abſque ductu fidei catholicæ, Pſal.146.num.12. Gen. n.1.
Phiſon fluvius quid ſignificet, Gen. num. 441. ſeq.
Pietas donum Spiritus Sancti quos effectus in anima pariat, Reg.n.418
Pignus gloriæ Eucharistia, Gen. n.1312
Piſcatores Chriſti, & diaboli quinam, Pſalm.106. num.21
Piſcium creatio expenditur litteraliter, & myſticè, Gen.n.158.ſeq. Piſces magni in hoc mundo comedunt, & devorant parvos, Pſalm.103. numer.42
Planctus ſuper mortuos actus pietatis, Gen. numer.1917
Plebis volubilitas quanta, Exod. numer. 198. & 252
Pluvia à Deo tempore neceſſitatis in oratione petenda, Gen.n.1123
Pluvia Dei in bonos eſt gratiæ, in malos ignis, Pſal.18.n.28.Pſal.67.n.10.Pſ.71.n.15. Pluvia diaboli in ſuos qualis, Pſ.10.n.26. ſeq.
Podagra Spiritualis animæ eſt invidia, Paral.numer.75
Pœnæ, & miſeriæ hominis ſunt fructus peccati, Iob.n.546.Gen.n.936.V.*Peccati effectus*, Iob.numer.126.& 368. & 546
Pœnalitates à Deo inflictæ quales effectus in bonos gignant, Gen.n.836.& 830.Deut.n.300. Signum reprobationis eſt immunitas à pœnis in hac vita, Reg.n.245

Pœnitens, Pœnitentia.

Pœnitentia qualis virtus, quàm Deo chara, hominique proficua, ac ſaluti neceſſaria, Gen.n.498. & 707.778.1017.919.& 561.Exod.n.334.& 337. Reg.n.178.& 348.ſeq. Paral.n.108. 123.& 107, Iob. num. 223. 330. 336. 278.301. 479. & 512. Pſalm.84.num.5. Delet peccata; Gen. n.60. 819. & 838. Eſt per quam fit tranſitus ad gloriam, Gen. num.59. 1107. 1143. 1619. & 1727. Pœnitentia detinuiſſet Adam in Paradiſo, Geneſ.numer.498. Recuperat, quod Adam perdidit, & renovat hominem, Gen.ibid.Deut.num.87.Reg. n.728. Iob.n.799. & 869. Pſal.9. n.9.Exod. numer.569
Pœnitentiæ dignitas apud Deum qualis, ex hoc, quod ipſam in ſe conſecravit, Gen.n.1027. Ejus ordo rectus qualis, Pſal.135.n.13.Pſal.7.n.1. Pœnitentia à Deo inſita eſt lumini naturali, Gen. n.683. Sola hominem reformat, Pſal.129. n.1.& placat Deum, Gen.n.1436. & 1726. Eſther. numer. 29. Eſt navis securè ducens in portum per mare hujus ſæculi.Gen.n.1619.& 1648.& 1896. Pſal.87.n.14.Pſal.106.n.22. Pſal.136. n.1. Extrahit nos ex flumine concupiſcentiæ; Pſalm.136. n.3. Ejus effectus varij, & conditiones expenduntur; Iob.n.479.& 553.& 555. Gen.num.498. Pſal.4.n.21.Pſal. 50.per totum ſparſim, Pſalm.61. n.15.Pſal.65.n.10.Pſal.87.n.14. Pſal.88. num.31. Pſalm.91.n.3.Pſal.118.n.19.& 51. Pſal.31. nu.13 ſeq. ad 7. pœnitentia facit ad Deum accedere, Gen.n.1598.& 1656. Ex ipſa ut ex fonte emanat dulcedo cœleſtis, Gen.num.1800. & 1806. & 1811. Eſt medicina medicans vulnera, & lepram animæ, Exod.n.74. Pſal.85.n.8. Ut manna cœleſte ſuſtentat animam, Exod. n.280. ſeq. Eſt lixivium lavans maculas animæ, Exod.n.334 Reg.n.725. eſt digna præparatio ad orationem, & laudes Dei, Deut.n.39. Paral.n.39.Eſt vinea, in qua invitamur ad laborandum, Iudic.num.74. Eſt panis, & vinum reficiens animam, Reg. num.609.& 618. Pſal.79.n.13.Pſal.101.num.17. Debiles fortes reddit, Iob.n.553.Pſal.29.nu.19. Pſal.34.n.13. Liberat à captivitate peccati, & diaboli, Iob.n.555.Pſal 6.n.15.Pſal 88. num.32. Sublevat animam à portis inferni ad portas Cœli, Pſal.9.n.18. lætificat cor, Pſal. 4. num.5. Pſal. 91 n.3. Eſt magnes attrahens gratiam, & auxilium Chriſti, Pſalm. 68. n. 8. Dealbat animam ſuper nivem per ſanguinem Chriſti, Pſ.10. n.20.Pſal.67.n.19.Delet chirographum diaboli, & mundum Deo exhibet, Pſal. 50. n.25. facit Martyrem coram Deo, Pſal.50. n. 42. Eſt theſaurus continens omne Bonum, Pſal.50. nu.38. Eſt via Chriſti venientis ad nos, Pſal.84. n.26. ſeq. Pſal.85.n.8. Prævenit, & eximit animam à rigore judicij Dei, Pſal 96.num.3. Convertit petram in ſtagna aquarum, Pſal. 113. num.12 Eſt via ad Cœlum ducens, Pſal.118. num. 18. Ex inimico reddit Deo amicum hominem, Pſ.107. n.7. Eſt cibus Chriſti.Reg.n 572.Pœnitens fœlix, qui in morte colligit pedes ſuos in ſacculo pœnitentiæ, Gen n.1915.Pœnitens in juventute ſua quàm Deo charus, Exod.num.521. Num. n.158. Timore, & amore ducatur ad Chriſtum: Item & cognitione continua peccatorum; Pſal.37.n.19.Pſal.39 num.20. Pſal.44. num. 22. Pſal. 50. n.27. pœnitens verus format capitulum, & curiam judicialem ſuarum culparum coram Deo, Pſal.50.n.21. In hoc judicio condemnat ſe ad ſuſpendium tanquam latronem, Iob. n.278. Redigat ſe in pulverem, Pſalm.1. n. 30. Ad ſolam miſericordiam Dei ſe convertat, Pſal.50.n.2 ad 7. qualis ejus oratio, Pſal. 50. n.7.Pſal.49.n 30. Pœnitens recidivus quàm periculoſus, Pſal 40.n.16. & 18. Hirco rectè comparatur in Sacra Scriptura, Pſal.65.n.21.Rumpat veſtem carnis, & novam induat, Pſal.29 n.19. Quibus motivis ad Deum recurrere debeat, Pſal. 142.n.2.ſeq.
pœnitentiæ veræ conditiones quales: & quales pœnitentiæ fictæ & falſæ, Pſ.61.n.15.Pſ.65.n.20.Pſ. 50.n.9.ſeq.Ejus iter ſit trium dierum; Exod.n.62 Pſal.1. n.3. Ex puro timore aſſumpta parum ſtabilis: è contra ſtabilis eſt quæ eſt ex timore, & amore, Exod.n.293.Pſ.39.n.10.Pſal.44. n.22. Pſal.50.n.27. Sit ſecundum qualitatem delicti, Deut.n.176.ficta quàm Deo exoſa, Reg.num.61. & 244.Pſal.105: n.Pſ.50. n.9. Vera eſt interior, & exterior, habetque quinque partes velut quinque lapides David, Reg.n.178.& 389.Eſther n.60.Iob.n.642.Pſal.118.n.19. & 51. Sit voluntaria, Pſal.2.n.28.Pſal.138.n.35. Excitetur ex cognitione peccatorum; & propriæ infirmitatis, Pſal.50.n.10.Pſal 118.n.107.& 134. Pœnitentia ſeptem annorum cuilibet peccato mortali à Canonibus impoſita, Num.n.61.Pœnitentiæ forum eſt in hac vita: In alia eſt forum juſtitiæ, Reg.n.426.Pœnitere Dei quid ſit, Pſ.131.n.10.& Gen.n.1027

Polus Cœli eſt juſtus, Pſal.14.n.17.

Pompa veſtium ſuperflua Deo exoſa, Deut. numer.135

Pontifici Romano ab omnibus eſt obediendum, Deut.n.136. V *Papa*.

Porcorum ſiliquæ ſunt cibus peccatorum, Iob. n.613

Portæ Cœli ſunt Chriſtus: Confeſſio peccatorum: Oratio: bona opera: Vulnera Chriſti, Porta Inferni eſt peccatum, Pſal.99.num.6.ad 8. Pſ.26.n.14

Portio juſtorum eſt Deus: Impiorum terra, pſ.141. n.12.ſeq.

Poſſe peccare eſt impotentia, gen.n.1015.

Poteſtas Dei, non hominum timenda, Pſal.89.numer.13

Præceptum : V. Mandatum.

Præceptorum Dei ordo, modus, finis, auctoritas expenduntur, Exod.n.329.& 352 ſeq ad 389. Deut. num.40.ſeq.per totum ſparſim, & 90. ſeq. Tob. num.46

Præceptorum obſervantia quã neceſſaria, & utilis, Gen.n.1313.1430.& 1435.1476.& n.475 ad 487. Deut.n 89.& 90.ſeq.& 43.& 188.Pſal.118.n.10. ſeq.& n.40 .ſeq.Exod. n.561. Obſervantia meretur benedictionem Dei: inobſervantia maledictionem, Pſal.151.n.11.Gen. nu.1576. Deut. n.224.ad 226. Deut.o.188.Pſal.118. nu.41. Alij fructus expenduntur talis obſervantiæ, Deut. n.220.ſeq. Pſal.18.num.29.& 31. pſal.118. n.10. ſeq. & 300.ſeq.Iob.n.116. pſal.16. n.16. Pſal.18. n.25.Pſal.22.n.10.Pſal.118.n.29.199.& 136.ſeq. pſal.149.n 6.ſeq.Pſal.131.n.11.præceptorum decalogi conſideratio in communi, & in particulari,&c.Exod.n.352. ad 397

Prædeſtinatio.

Prædeſtinatio ex parte Dei nullam cauſam creatam habet, niſi divinam voluntatem, ex parte prædeſtinati merita ipſius, Exod.n.562. geneſ. n.1406.Ejus ordo ſoli Deo notus, Iob. n.771. Differentia inter prædeſtinatos, & reprobos qualis, gen.n.1136. Prædeſtinati, qui nunc naſcuntur, etiam in ſtatu innocentiæ nati eſſent, Gen.n.144.Eorum numerus quomodo certus,& ſimul incertus ad numerum Angelorum, qui ceciderunt, determinatus, Deut.n.1.& 251.prædeſtinati tantùm ſunt reſpondentes gratiæ Dei, Pſal.144.n.19.Prædeſtinatus poteſt fieri præſcitus,& è contra,& quomodo,Reg.n.151. prædeſtinationis ſigna aliqua expenduntur, Gen.1572. Iob.n.123.465.124.225.& 286

Prædicatio, Prædicator : V.Verbi Dei Prædicator.

Prædicatoris excellentia, & obligatio in Eccleſiâ expenditur: Eſt enim poſitus in Paradiſo Eccleſiæ veluti alter Adam, ut ipſum ſui muneris exercitio cuſtodiat, Gen.n.464.ſeq.& 466. 531. 535. & 1078. Pſal.44.n.4.& 15.& 23.Pſal.47. n.12. Pſalm.125. num. 8. Eſt piſcator Chriſti, Pſal.136.n.4. Deficiens in ſuo officio quàm miſerabilis, Pſal.136.num.8.ſeq. Geneſ.num.1590. 1900.& 1918. Deut. num.180. Reg. n.154. Iob. n.1021

Prædicationis neceſſitas, & fructus expenduntur, Pſal.134.n 8.Pſal. 137.n.2. prædicatorum charitas,& aliæ conditiones quales, Gen.num.1446. Exod. n. 51. 145. & 541. Deut. num. 311. Reg. n 636. & 643. Pſal.56. n.41.& 44.pſal.103.n.40. pſal.118. n.15. & 309. Levit. n.76. Gen. n.1608. 1610.& 1649. Exod.n.444.& 475. Gen.n.1688. Exod.n.417. Iob.n.778. Gen.n.1831. 1845. 1851. & 1854. Exod.n.41.& 51.& 111.& 77.162. 494. 392.417.419.466.& 500.ſeq.Deut. n.31.& 122. 179.& 235.ad 242. & 249. Levit. n. 76. Num. n.9.& 15.Reg.n.636. 710. 84. Iudic. n.25. Iob. n.79.545. & 44.pſal.18.num.5. pſal. 88. num.5. pſal.103.num.9.Pſal.141. num.21. Exigit exercitium obedientiæ, charitatis, & informationem divinæ gratiæ, Reg. num.151. Prædicatores Vicarij ſunt Chriſti, Reg n.638. Eſther.num.8. ſuſcitant mortuos. Iudith, num. 31. Sanant infirmitates, Iob.num.534. pſal.74. num. 2. ſunt Galli excitantes ſomnolentos, Iob.num.778. liberant oppreſſos à diabolo, Iob.num.835. Claudunt portas Inferni, Iob. 838 Iocantant animas, Pſal.57. num.9. Sunt canes latrantes, & defendentes domum Dei à latronibus, Pſal.58. num.15. Pſal.159.num. 5. Sunt Angeli miſſi à Chriſto, Pſal.63. num.10. Pſalm.103. numer. 18. geneſ. num. 1347.& 1468. Piſcatores Chriſti, Pſalm.67.num.38 Pſal.82. num.11. Sunt lingua Chriſti, Pſal.67. n.39. Generant Filium Dei in cordibus peccatorum, Pſal. 106. num.33. ſunt mercatores Eccleſiæ mercium, Pſalm.118. numer.209.Ponunt os ſuum in Cœlo, Pſalm. 72. numer. 14. Dant complementum, redemptioni Chriſti, pſalm.59.n.10. Pſal.67. num.19. A quibus vitiis potiſſimè cavere debent, Iob. numer.290. Pſal.49.num.24. pſal.1. n.11. Pſal.118. n.81. prædicare debent auribus, oculis, & cordi, Pſal.80.num.9.Pſal.125. num. 7. Iob. n.131. pſalm.39. num. 19. Prædicatoris bonum exemplum quale debeat eſſe.Eſdræ, n. 29. Iob.n.550. Pſ.21.n.43.Pſ.91.n.16.prædicatores,& prædicationum contemnentes, quàm graviter à Deo puniantur, Reg.nu.118.& 324.pſal.77.n.12. Prædicatores mali ſunt excidium Eccleſiæ, Iob. n.104

Prædones Eccleſiæ quinam ſint, Iob. numero 280

Prælatus : V.Superior : V.Princeps : V. Pontifex : V. Epiſcopus.

Prælatura à Deo ſolo accipienda, Levit. num.76. Num.n.157

Prælatorum eligendorum conditiones expenduntur, Exod. numer. 313. & 465. & 503. ſequent. Deut.num.142. Iudic. num. 64. Reg. numer.98. & 102. 143. & 151. Electi à Deo ad Prælaturam non ſint pertinaces in recuſando, Exod. numer. 319. quales eſſe debeant, Exod. numer. 312. & 316. ad 320. pſalm. 44. numer. 17. & 20. Electi ſunt plus ad utilitatem aliorum, quàm ad propriam, Reg.num.312. Electus à Deo mutatur in virum alterum, Reg. numer.98

Prælatorum obligationes, munera, conditiones exercendæ quales ſparſim enarrantur, Geneſ. num. 484. 1300. 848. 1284. 1287. 1908. 1760. 1454. 1475. 1725. & 1738. ſequent. & 1748. 1773. 1831. 1913. 1920. 1771. 1741. 1748. & 1775. Num.num.8 Paralip.n.65.Pſal.9.n.32.Pſalm.52. n.25.Num.n.43.Iudic.n.58.& 106.pſal.67. n.17. Pſal.126. n.4. Reg. n. 644. & 766. Exod.num.1. & 536.Iob.n.644. Exod.num.542. & 123.Paral. nu 81. Pſal. 67. num.18. Deut. num.128.ſequent.

Exod,

Exod. n. 100. 305. 312. 323. & 316. ſeq. & 318. ſequent.& 323. 392.406.& 501. ſequent.& 545. Num.n.8.& 43.Paralip.n.63. Pſalm. 9. num.32. Pſal.52.num.25.Iudic.n.58.& 106.Pſal.67. n.17. Exod.n.325. 316.ad 320.& 465.& 503.ſequent. & 323.392.481.500.577.406. 413.& 503.ſequentib 545. Deuteronom. num.152. & 42. Iudic.64. Reg.n.98.102.143.& 151.pſal.44.num.17. & 20. pſal.71.num.5.Deuteronom.num.3.135.184.245. & 249.Reg.n 449.& 463. Iudic num.14. & 54. Num.n.12. & 151. ſequent. 156. Reg. num.225. & 671.Iob.n.1.Iudic.n.65.Reg.n.96. ſequent.98. & 117.119.134.173.225.161.274. & 311. ſequent. & 317.ſequent.338.360.362.& 586.Iob. num.28. 17.141.212. 389. & 784. Eſdræ. num.21. Iudith. n.81.Eſther.n.80.pſal.9.n 31. Pſalm.22. num.16. Pſalm.1. numer.19. Pſalm.68. numer. 16. & 31. Pſal.98.n.5.Pſal.30. n.38. Pſal. 118.num.1,8.Iob. num.777

Prælatorum bonorum laudes, & præmium quale, Geneſ.numer.78.& 82.& 142.& 1215. 1831. & 1320. pſalm. 135.num.6. Tob.n.55.Reg. nu.51. & 317

Luctari cum Deo debent in oratione pro ſubditis, Geneſ.num.1725. Exod.num.536. Iob. num.644. ſint humiles, Reg.nu.424.& 313. Vitent tamen infamiam, unde licet eis ſe aliquando laudare, Reg n.117

Prælatorum malorum exaltatio origo omnium malorum Reipublicæ, Geneſ. numer.772.810.993. & 997. Ipſorum incuria, & negligentia quàm pernitioſa, Deoque exoſa,Geneſ.num.631.& 993 ſequent. & 1218. Exod. num.152. Deuteronom. num.135.185.& 246.Reg.nu. 50.54.282. & 455. Paralipomen num.118.Tob.n 55. Iudith.num.81. Pſal.9 n.23.Pſal.75.n.15.Iob.n.29. & 351. Num. n.132.Reg.n.50.63.65.& 119.pſal 43.n.15. Pſ.81. num 17

Prælatorum exemplaritas qualis. geneſ. num.1741. ſequent. Exod. 320. 392. 485 500. & 577 Num. num.158.Iudic nu.54. Reg.num.235. & 671.Iob. n 2.& 784.Deuteronom.n.135. Pſal.71.n.5.Correctio quàm neceſſaria, & qualis: Item & viſitatio, pſalm.79.num. 19.Pſal 76.num.26.Pſal.89. n.12.Pſal.140.num.9.pſalm.118.num.138. Pſalm. n 32 pſalm.22.num.16.Pſalm.24 n.18.Iob.n.608. Reg.num.313.Aliquando cedant ſuis decretis in bonum ſubditorum, Eſther. n.80. fugiant impatientiam tanquam peſtem regiminis,Reg.n.225. Iob.n. 78

Præmium & meritum commenſurantur ad invicem,Gen.n.1317

Præſciti ſunt ex abundanti,& extra numerum,Gen. n.244.Pſ.39.n.12.poſſunt fieri prædeſtinati.Gen. n.899

Præſentiæ divinæ exercitium ſuadetur, modusque ipſum practicandi,Gen.n.635 979.1355 & 1666. Reg n.528. Iob.num.474. & 496. Tob.num.1. Pſalm.9.num.29. Pſalm. 32. numer.23. Pſal. 76. num. 8. Pſalm.93. numer. 4.Pſal. 24. numer.28. ſequent. pſalm. 118. num. 304. Pſalm. 138. numer.13.pſal.146.n.11.Pſal.13.num.19.ſeq. & 22. Pſal.67. num. 6. Pſalm.18. num. 37. Pſalm.21. num.19

Præſepe fuit locus proprius & quietis Chriſti,Paral.n.46

Præſidium noſtrum ſunt Angeli,& Sancti,Pſ.123. num.2

Præſumptio excæcat hominem, Gen.n.705. quàm Deo exoſa: & noxia,Reg. num.283. Præſumptio ſancta de divina miſericordia qualis,Pſ.55. num. 10

Primitiarum oblatio figura Incarnationis, Exod. numer. 173. A Deo ordinata, Levit. numer.90

Præteritum pro futuro ſæpè ponitur in ſcriptura, & quare,pſal.17.n.23

Princeps : V. Prælatus. V.Superior.

Princeps verus qualis: falſus,& Tyrannus,Geneſ. n. 1216.ſeq.Reg n.90

Princeps Eccleſiaſticus ſuperior ſæculari, Exod n.316

Principis obligationes, munera, modus regendi ſubditos, præmia expenduntur, Reg. num.363. & 519 Geneſ. num.133. Ioſue, num.28. Iudic. n.106.Reg.n.286.35.& 141. Paralip numer.17. Eſdræ,num.457.Iob n.608.Eſther num.70.& 79 Iob. numer. 589.& 596. & 670.& 694. & 699. & ſeq.

Princeps malus eſt Gigas inter malos, quàm noxia ejus improbitas, gen.numer.1016.Reg.numer. 790.587.& 144. Eſdræ, numer. 7. paralip. num.218.Iob.n.670.ſeq.pſalm. 32.nu.21. Exod. num.412

Principium operis Deo offerendum pſalm.30.n.55. ſequent.

Probatio per tentationes quàm proficua, geneſ. n.1853

Proceſſiones ſacræ in Eccleſia quàm ſanctè introductæ,& cum ſignis externis,Reg.n 376.proceſſionis cum ramis palmarum myſteria qualia, Eſdræ.31

Proceſſio Verbi, & Spiritus Sancti expenditur. pſal.44.n 2

Procidere faciem ad terram coram Deo quàm pium.Num.n.108.Iudith.n.151

Proceſſus de virtute in virtutem eſt currere in viâ Dei,Reg.n.406.V.*Perfectio.*

Profeſſio religioſa quàm Deo chara. Pſalm. 118 num.220

Prophetia : Propheta.

Prophetia non eſt ſignum certum ſanctitatis.Num. n.137.Reg.n.100

Prophetia Adæ de Verbi Incarnatione, Geneſ. n.1355

Prophetæ cur ſub velamine figurarum pandebant myſteria fidei pſ 98.n.1

Propheta non eſt acceptus in patria ſua, & cur, Reg.n.101

Proſperitas : V. Conſolatio : V. Mundus : V. Adverſitas : V. Tribulatio.

Proſperitates excedentes ſunt ſignum iræ Dei, Iob.n.626. & 628. ſeq. A Deo advenientes perpetuæ à mundo vanæ,Reg.n.94. Iob. n.126. ſeq. mundanæ habent apparentem dulcedinem, ſed veram amaritudinem, Num. num.37. Afferunt oblivionem, adverſitates recordationem Dei, Reg. num.333. Illæ ſuperbum, iſtæ humilem faciunt, Reg. n.779. Iob. numer. 453. proſperitates mundi vertuntur in miſeriam,Iob.n.460. & 626.pſ. 36.n.1.ſeq Pſal.90.n.11

Protectio Dei, & Angelorum in Eccleſia qualis, Reg.n.507.Nobis advenit per Chriſtum,pſ.79. n 21

Proximus.

Proximi pietas reddit Deum propitium. Pſalm.129. n.3. proximi culpas diſcooperiens à Deo maledictus, geneſ. num.1212. proximi perſecutores quàm Deo exoſi. geneſ. num.1521. Pſalm.9. nu.31. & 35. Crudelitas in proximum à Deo punitur in hac vita. Reg. num.179. proximo foveam parans juſto Dei judicio in ipſam incidit, Eſther. n.45. Pſal.85. nu.12. A proximi damnis cavent ſummo ſtudio juſti, Iob. n.113.

Pſalmus, Pſallere, Pſalterium.

Pſalmorum liber dicitur etiam hymnorum, ſoliſoquiorum, & pſalterium & cur: quorum Auctor eſt David, præfat. in Pſalm. Ipſorum variatio unde orta Pſ.131.n.1

Pſallunt alij Deo, & in conſpectu Angelorum: Alij diabolo, & in conſpectu tantùm hominum. Pſalm.137.num.6.& 14. Pſalm.146. num.2. ſeq. Pſallendi modus traditur. paralipomen. num.9. Pſalm.118.num.58.effectus mirabiles expenduntur, Reg.n.161. pſallendi uſus inchoatus à Rege David. paralipom. num.28. Pſallentes in choro indevotè Deo, & Angelis exoſi. Pſal. 5. num.12. Pſalm.61.n.9. pſalterij ſonitus quid ſit. Pſal. 32. n.5. ſequent. Quid Pſalterium, Præfat. in Pſalm. Pſal.91.n.2.ad 4. pſallentes in choro devotè ſocij ſunt Angelorum, Pſalm.121.num.11. Pſal.67. n.40. Pſalm.91 num.4. Pſalm.114. n.1. Pſallere in cithara quid ſit. Pſal.97.n.7. Pſalmodia Religioſorum, & Clericorum quàm ſublime exercitium. Pſalm. 54. num.15. Pſalm.94 num.3. Pſalm. 146. num.2. ſequent. quare Eccleſia frequentius utitur Pſalmis David. præfat. in Pſalm. Pſalmorum tituli unde excerpti. Præfat. in Pſalm. Pſal.87. num.1. Pſalmus 17. à David cantatus in articulo mortis, Reg. num.399 Pſalmus, qui habitat cur in completorio cantatur, Pſalm.90.num.15. Pſalmus Venite exultemus cur in principio matutini, & in Epiphania tacetur, Pſalm.94. numer. 4. Pſalmi 118. Beati immaculati in via qualis perfectio. Pſalm.118. num.1. Pſalmorum Gradualium myſteria expenduntur. Pſalm.89.n.11. Pſal.119. n.1. Pſalmi pœnitentiales cur ſeptem; & ultimus eſt lætitiæ, Pſalm.142.n.1

Puer: Pueritia

Puer regnans cauſa ruinæ Regni, ubi de pueritia mala, Reg.n.550

Pueritia Deo conſecrata, quàm ipſi chara, Reg. num 41. ſequent. pueris ſolis dat Deus benedictionem. Pſalm.14.num.6. pueri ſoli apti ad laudes Dei. Pſal.104.n.8. Pſalm.112.num.5. pueri in Dei obſequio educandi, & ad Chriſtum ducendi, Pſal.112.n.3

Pugna.

Pugna continua eſt inter carnem, & ſpiritum, Gen. n.1569.& 1720 pugnantibus cum carne, & diabolo ſolis datur corona, geneſ.n.1720. Tob.n.162 ad 155. Pſalm.64. num.25. Pſalm.139. numer.11. Pſalm. 143. numer. 3. pugnare ſanctè cum Deo debemus in oratione, Geneſ. numer.1718. & 1712

Pulchritudo animæ ſola æſtimanda, Pſalm.44. numer.38. ſeq. Corporis quomodo licitè amanda, Exod.n.19

Purgare: Purgatorium.

Purgatorius ignis expurgat animam ab omni ſorde, Geneſ.num.855. Job.num.499. Animæ à purgatorio liberantur ex meritis Chriſti. Pſalm.85. nu.11. Ad nos clamant ut eis ſuffragia porrigamus. Pſalm.106.num.10. Eccleſia quærit à nobis ſuffragia pro ipſis, Iob.n.422. Pſalm.67.n.13. purgatio à ſcoria peccati fit vel per pœnitentiam, vel per ignem Purgatorij, Reg. numer. 465. ſequent.

Puſillanimitas in ſervitio Dei vitanda, Gen.n.1482 Exod.n.127.197. Ioſue.n.8.

Pulſum nobis tangit Chriſtus Medicus per tribulationes, Pſ.80 n.10

Puteus alius eſt ſalutis, alius perditionis, Pſalm.54. num.32

Q

QVadrageſima jejunij corporalis, & ſpiritualis proponitur, gen.num.1131.ſeq.ad 1133.Reg. num 615.& 627. Deuteronom. num. 71. quadrageſimalis jejunij efficacia expenditur, Geneſ. n.1131. ſequent. quadrageſima figurata in mora Judæorum in deſerto, Deuteronom.num.72. Triplex quadrageſimale jejunium à Sancto Patre Franciſco ſuis fratribus inſtitutum, & cur, Reg. n.625. V. *Iejunium.*

Qualis eris cum Deo, talis erit tibi Deus, gen.n.945 Exod.n.131. Pſ.79. V. *Dei Cultus & Amor.*

Quantum Deus non reſpicit, ſed ex quanto. Deut. n.126

Quis per quæ peccat, per hæc & punitur, geneſ. n.764.ſeq.& 939

Quærentium Deum benè qualis generatio, & felicitas; quærentium malè qualis infelicitas: Pſalm.23.num.11.ſeq. Pſalm.39.nu.25. Pſalm.48. numer.2. Pſal.106.nu.4. Pſalm.69. n.4. Pſal.68. n.49

Quies Dei ſtat in noſtra quiete, & ſalute, geneſ. numer.283 ſequent. Quies ſola in Deo, & in pace, nulla in mundo, & bello, Geneſ. numer.300. 317. 295.& 1280.ſequen.& 1144.ſequen.ad 1547. Quies Dei Maria Virgo, Geneſ.n.1148. V. *Maria figura*: V. *Maria in utero habens.*

Quinquagenarius numerus eſt Iubilei, geneſ. numer.1415

R

RAncor mortem animæ affert, Reg. nu.257

Rapina quàm Deo exoſa, Levit.n.18

Recidivantium ſtatus peſſimus, Reg.n.444. Pſal.98. n.16.& 18

Recipere: quidquid recipitur per modum recipientis recipitur. Pſal.72.n.59

Rectitudo cordis ſtat in conformitate ad voluntatem Dei. Pſalm.93. num.10. Pſalm.96. num.11; huic ſoli communicantur influxus divini Pſ.72. n.2.ad 4

Rectum non eſt rectum, niſi rectè fiat, Exod. num,499

Redemptio prima miſſa eſt ad Judæos, poſtea ad Gentiles, Pſal.110.n.14

Redemptio Chriſti innovatur in juſtificatione peccatoris, Pſ.25.n.23. V. *Chriſti Adventus.*

Reddere

Digitized by Google

Reddere malum pro malo: bonum pro malo: malum pro bono: bonum pro bono lex eſt multiplex Chriſti, mundi, & diaboli, Reg. num. 278. Pſal. 118. n. 278. Pſal. 119. n. 13

Regio bonorum, & malorum quænam, Geneſ. n. 1750

Regnum: V *Rex.*

Regula ſolùm fratrum minorum præcipit altiſſimam paupertatem, Reg. 377

Religio: Religioſus.

Religionis fundator præcipuus eſt Chriſtus, geneſ. num. 391. & 1195. Iudic. num 74 qualis debeat eſſe. Geneſ num. 1539 præfigurata in veteri teſtamento. Reg num. 718. Geneſ. num. 1059. ſequent. Religioſus ſtatus eſt ſtatus Paradiſi terreſtris aliæque felicitates, & privilegia enarrantur, Ge. numer. 391. & 457. ſequent. & 170. 848 1294. & 1649. ſequentib. & 357. ſequentib. & 1641. Cuſtodiendus à Prælato tanquam à Cherubim, Geneſ. num. 848. & 1294. & 1641

Religio eſt cœlum: Religioſi ſunt Angeli. Iob. num. 531. & 765. Eſt ſanctuarium Dei, & Eccleſia magna, Pſal 26. num. 10. pſalm. 54. num. 24. Myſtica Arca Noë, Geneſ. num. 1019 ſequent. Vinea à Chriſto plantata, Iudic. num 74. Geneſ. num. 1195. Terra viventium, locuſque benedictionis divinæ, Geneſ. num. 1250. Eſt lectus Dei, & Eccleſiæ, Pſal. 131. num. 8. paral. num. 43 Scala ad cœlum, Geneſ. num. 1631. & 1640. ſequentib. Sponſa Chriſti, & Religioſorum, Geneſ. n. 1673. Navis ducens ad cœlum, Pſal. 106 num. 19. mons Dei, in quo influit ſuas delicias, Geneſ. nu 1479. Civitas ſancta, & mons Sion, Pſal. 86. num. 4. Religio Sancti Franciſci quàm privilegiata, geneſ. num. 1640. & 1641. Reg. num. 196. Deuteron. num. 195. ſeq. Pſal. 35. num. 12. Gen. num. 89. Iob. n. 783

Religio non facit ſanctum, ſed opera ſancta faciunt Religioſum ſanctum, Geneſ. numer 641. Religio relaxata à Deo derelicta, Geneſ. numer. 768

Religioſorum veſtes quales utendæ, Gen. num. 821. Nimia multitudo noxia, geneſ. num. 984. Religioſorum bonorum, & malorum viæ contrariæ, Geneſ. num. 1049 Pſal. 59 num. 8 Pſal. 33. num. 17 Religioſi ſunt alienigenæ mundi, gen. n 1245. Apoſtaſia ipſorum graviſſimum ſcelus, Gen. numer. 1493. Pſal 79. n. 14

Religioſorum obligatio quoad obſervantiam votorum, & perfectionis tendentiam expenditur, geneſ. num. 245. 1351. 1357. 1481. 1551. 1581. 1251. 1276. 1248. & 1247. ſequentib. Ioſue, num. 18. ſequentib. & 61. Reg. num. 214. & 767. Pſalm. 131. num. 14. Pſal. 115. num. 10. Geneſ. n. 1614 & 1630. & 1794. Exod. num. 92. 179. 322. 325. 509. & 510. Deuteronom. num. 114. Num. num. 162. Deuteronom. 195. ſequentib. Pſal 35. num. 12. Geneſ. n. 89. Paralipom num. 80 Iob. num. 776. Pſal. 65. n. 19. pſal. 118. n 210. & 220 Pſal. 34. n. 28 pſal. 54. n. 25. pſal. 67. n. 43

Religioſi non poſſunt invenire Chriſtum inter cognatos, & ſæculares. Num num. 306. Aliqui ipſorum ſunt minus Deo grati ſæcularibus, Gen. num. 866

In Religionibus lites viſentur, maximè pro temporalibus, gen. n. 1284. & 1861 Contentiones aliquando in ipſis ſunt etiam abſque culpa, Num. n. 468. Hoſpitalitas exerceatur, gen. n. 1401

In Religionibus mali à Deo permittuntur ad exercitium bonorum, Gen n 1643

Religioſorum tria genera exponuntur, malorum, bonorum, optimorum, Num. n. 1. ad 4. Religioſorum menſa qualis, & lectio ſacra, Num nu. 13. & 16. Reg. num. 730. Iob. num. 14. Deut. numer. 76

Religioſi ſunt coadjutores Epiſcoporum, & Parochorum, maximè Franciſcani, Deut. numer. 170. In neceſſitatibus Eccleſiæ debent eſſe primi ad dimicandum, Ioſue numero 7

Religioſi novitij, caveant à fluctuatione cordis, quæ eſt diaboli maxima ipſorum tentatio, Exod. num. 195. ſint diligentes obſervatores conſuetudinum bonarum Religionis, Reg numer. 171. Non tamen collocent totam vim in iſtis cæremoniis exterius, ſed potius in recollectione interiori, Num. numer. 156. Caveant, qui fervidè incœperunt, ne retrorſum abeant, Iudic. num. 20. finis ingreſſus ipſorum qualis eſſe debeat, Pſal 131. num. 14. Ipſorum ingreſſus in Religionem, & perſeverantia maximè à diabolo impugnatur, præcipuè per conſanguineos Iudic. numer. 75. & 77. Ipſos avertens à Religionis ingreſſu maledictus à Deo, Exod num. 83. Eligant Vocati Religionem obſervantiorem, Reg. num. 117. Non contemnant exempla majorum, Iob. num. 373. maximè incumbant orationi matutinæ, Iob. n. 187. pſal. 5. num. 6

Religioſorum obedientia qualis eſſe debeat, Exod. numer. 243. V. *Obedientia*, item paupertas, pſal. 144. n. 13. Pſal. 38. n. 13. & 26. Item & omnium votorum, & cæremoniarum, pſal. 118. numer. 102. Paral. n. 47. & 80. Gen. n. 1243. pſal. 115. n. 10. & 33. V. *Votum*: V. *Obedientia*: V. *Paupertas*. V. *Caſtitas*.

Religioſorum exemplaritas quàm neceſſaria, & utilis, Reg. num 756. Iudith. num. 30. Iob num. 835 & 373. Pſalm. 79. num. 18. Deuteronom. num. 101. Reg. num. 41. Pſalm. 13. num. 14. Vita communis quàm Deo chara, Reg. num. 99. In Religione delictorum punitio quàm neceſſaria Reg. num. 64. quàm neceſſaria unio, pax, & charitas: quàm peſtilens contentio, & diſſentio, Pſal. 48. num. 17. Pſal. 54. num. 22. pſal. 67. num. 10. ſequent. Geneſ. num. 1861

Religioſus ingreſſus ad lectum quid agere debeat. Pſalm. 40. num. 13. De ipſorum pſalmodia Vide Pſal. 34. num. 28. Pſalm. 54. num. 15. Pſalm. 67. num 45

Relinquere, & renuntiare omnia debent omnes, qui volunt ſequi Chriſtum, Reg. n. 639. & 641. Pſ. 44. n 36. ſeq.

Reliquia.

Reliquiæ Sanctorum ſunt theſauri Eccleſiæ pretioſiſſimi, Gen. num. 1922. ſunt monimenta locorum, & ornamentorum Eccleſiæ, Reg. numer. 487

Remuneratio bonorum operum eſt ſupra condignum, Deut. n. 117

Reprobationis ſignum eſt contemptus divini cultus, gen. n. 1572

Reprobi ſunt ſupra numerum, & ex abundanti, Pſal. 39 n. 13

Reprobatio in Deo nullam cauſam creatam habet, Gen n. 1406

Repudium uxorum quare Iudæis permiſſum, Chriſtia

Digitized by Google

Chriſtianis vetitum , Gen. num.569. Deut. numer.161
Requies Dei eſt anima juſta , Geneſ. numer. 283. ſequent. Nullam requiem habent mali , Geneſ. num 292.
Res creatæ de ſe ſunt bonæ ; malis autem ſunt occaſio mali, geneſ. num.251. Ipſarum uſus in vita virtuoſus qualis, pſalm.38.num.11. Rerum temporalium abundantia ſæpe noxia, pſal.71. nu.12. Sunt aliquando cuſtodiendæ , & oppurtunè erogandæ, Gen.nu.1819. Res alienas ſurripiens, juſto Dei judicio relinquit filios miſerrimos, Pſ 108.n.9
Reſc quid ſignificat.Pſ.118.n 262

Reſurrectio.

Reſurrectio mortuorum oſtendit infinitam potentiam Dei , Iob. num. 293. Erit in fine noctis , & in principio diei , pſalm.5 numer.10. Iob. numer. 316. figurata in veſpere , & mane dierum creationis , & in ſeptima die , Geneſ. num. 61. Bonorum erit effectus divinæ miſericordiæ ; malorum erit effectus divinæ vindictæ, pſalm. 40. num.19. Reſurget eadem caro eſſentialis , Iob. num.427. Meditata affert juſtis gaudium , pſalm. 121. num.1.Iob. numer. 324. & 427
Reſurrectio multiplex in nobis expenditur ſpiritualiter , Pſalm. 40. numer.10. pſalm.70. numer.17
Retributio multiplex bonorum , & malorum expenditur , pſalm. 118. numer. 33. Vide *Præmium.*
Retrorſum recedentes à via inchoata Dei inter infideles adnumerantur, Num.n.76
Revelationes divinæ qualiter fiant,& cur ut plurimum in ſomno,Reg.n.56.& 447

Rex : Regnum.

Reges,qui deſiderarunt Adventum Chriſti quinam ſint,paral.n.61
Rex puer moribus regnans excidium Regni,Reg. num.550. Reges ſunt omnes juſti , Iob. nu.69. pſalm.98.n.5.pſal.143.num.16.pſal. 10. num.16. Regnum Dei ; & mundi quale , pſalm. 102. numer.24
Ritus : V.*Cæremonia* : V. *Eccleſiaſticus ritus.*
Rixoſi ſunt apud Deum veluti excommunicati, gen.n.1283
Ros Cœli eſt contritio cordis, Gen. n. 1611
Rota damnatorum qualis, Pſal.82.n.7. Homo vivit continuè rotando Pſalm.82.n.5. Pſalm.112. num.8
Rubus ardens eſt humanitas Chriſti , Exod. numer. 34. ad 36. Item Beata Virgo , Exod. numer.33. Item cor ardens charitate , Exod. numer.37
Ruth hiſtoria refertur ad deſponſationem Chriſti cum Eccleſia.Præfat.in Ruth.

S

SAba Regina nos juſtè judicabit,Reg.num.510. figura animæ ingredientis in cœlum , Reg. n.518
Sabbathum cur mutatum in Dominicam,gen.n.303 Sabbathum datur ſolùm laboribus ſanctè, Gen. nu.192. Pſ.91.n.2.ſequent.

Sacerdos : Sacerdotium.

Sacerdotis ſtatus eminens expenditur multipliciter , ejuſque obligationes , & munera : eſt enim luminare majus in Eccleſia,Geneſ.num.157.mediator eſt inter Deum , & homines, Num. n.87. Eſdr. num.13. Sacerdos virtute ordinis indutus eſt Chriſto , & Chriſtus ipſo indutus. Pſal.131. num.18. Sit ſanctus,& ardeat Dei amore. Levit. num.28 & 33. Ipſius munus eſt ſanctè converſari cum Deo.Levitic. num.44. Eſt cœlum extenſum à Deo,Pſalm.103 num.9 Eſt columna nubis , & ignis, Exod num.187. ſit ſanctus pro ſe, & pro aliis, Exod. num.130.& 123. Eſt ſuperior cæteris hominibus, Deuteronom. num. 119. Nec Principibus ſæcularibus ſubjectus , ſicut in lege veteri, Reg.num. 443. Ipſius ornamenta qualia. Exod. num.506. & 520. Inſtruitur in acceſſu ad Altare.Pſal.42. num.8. Ipſius zelus circa honorem Dei qualis debeat eſſe, Pſalm.68.numer.16. Ejus exemplaris vita qualis , Deuteronom. numer. 119. Omittens celebrare quàm noxium, Num.numer.19. Ipſi non prohibetur poſſeſſio temporalium,ſicut Sacerdotibus legis veteris,& cur,Deut.137
Sacerdotum ſcandala quàm Reip.noxia , Reg.numer.41. Cauſaor flagella Dei publica,Pſalm.68. num.13. Irreverentes Eccleſiæ quàm Deo exoſi. Reg.num. 295. Dediti ebrietatibus , & comeſſationibus notantur. Levitic. num. 37. Item & cupiditas , & impuritas quàm ipſis dedecens, Iudic. numer. 100. Reg. numer. 41. Uſurpans Sacerdotalia munera eſt veluti idololatra, Iudic. num.61

Sacramentum.

Sacramenta à Chriſto ad quid in Eccleſia inſtituta, Geneſ.num.454. Eorum radix eſt in ſanguinis , & paſſionis Chriſti virtute, Iob. num.768. Habent continuam aſſiſtentiam Spiritus Sancti; Geneſ.num.26. Exod. num.210. ſunt memorialia operum, & paſſionis Chriſti , & maximè excitativa ad ipſius reverentiam , & amorem, Pſalm.134.num.12.& pſal.138.num.21. ſunt ſcala nobis aſcendendi ad cœlum,Geneſ num.1636 ſequent. Baptiſmus, Confirmatio , & Extrema-Unctio præfigurata in unctione triplici David. Reg.num.148.& 292. Vetera fuerunt figura Sacramentorum Evangelicorum. geneſ.num.871. Num.n.77
Sacramentum Regis abſcondere quid ſit , Tob. n.97

Sacrificium : V.*Miſſa* : V.*Eucbariſtia.*

Sacrificium à Deo inſtitutum ad ipſius cultum ; & pro gratiarum actione, geneſ.num.1162.Sacrificia legis veteris erant figura ſacrificij Chriſti in Cruce,& in Eccleſia,geneſ.n.871.877.& 1160. ſequent.
Multiplex à nobis Deo offerendum, Pſalm.11.n.4. ſequent. Ut ſit Deo charum offeratur prius in Altari cordis noſtri purificati,gen.num.872.880. 891.& 1163.Pſal.50.num.37.& 39.Exod. n.349. A primis annis oblatum charius Deo. Geneſ. n.876. Exigit alas charitatis , ut ad Deum volat, Geneſ.n. 885. ſit ſine fermento hypocriſis, Levitic. num.8. ſit ſine fætore mortis : ſed cum odore ſuavitatis vitæ puræ , Levitic.num. 9. 10. & 11, Neceſſe eſt , ut ad perfectum ſacrificium

concurrant,

conſurtant Maria, Joſeph, & puer Jeſus, myſticè tamen, Pſalm 138. num. 19. Sacrificium in hac vita eſt veſpertinum, in alia eſt meridianum, Pſalm. 141. n. 4. Sacrificium juſtitiæ quale, Pſal. 4. num. 11

Sade quid ſignificet, Pſ. 118. n. 136

Sagitta.

Sagittat nos Chriſtus in bonum: diabolus in malum. Pſalm. 10. numer. 5. ſagittæ tribulationum vulnerant, & medentur, Iob. 129 ſagittis Chriſti reſpondeamus ſagittis amoris, Iob. num. 128. ſagitta vulnerans cor eſt verbum Dei. pſalm. 37. num. 4

Salomon ſcripſit dictante Spiritu Sancto, Reg. num. 453. Salomon fuit curioſiſſimus, maximè in ornatu veſtium, Reg. num. 520. fuit figura Chriſti, Pſalm. 71. numer. 1. ſequentib. Ejus Thronus myſticè eſt anima juſti, Reg. numer. 304

Salus nemini in hac vita eſt certa, Reg. num. 710. ſequent. Id timorem omnibus ingerere debet. pſal. 25. num. 1. Salus patriæ, non viæ deſideranda, pſal. 36. n. 49. pſal. 43. num. 5. Nunquam deſperanda, Pſ. 39. n. 24. Ipſius oblivio reddit ſimilem diabolo, Deut. n. 23

Samech quid ſignificet, pſal. 118. n. 114

Samſonis Vulpes ſunt hæretici, & mali Chriſtiani, Judic. n. 80. ſeq.

Sanctus, Sanctificatio, V. Iuſtus. V Servus.

Sanctuarium, Sanctum Sanctorum, & Atrium animæ quid, Patel. n. 33

Sanctitas omnis eſt à Deo, pſal. 59. nu 4. Quænam faciant ſanctum, Pſal. 150. num. 2. Non in miraculis, ſed in operibus bonis conſiſtit, Job. numer. 612. Sancti à Deo & nomen, & honorem accipiunt, Gen. n. 1371 & 1724. Ipſorum felicitas qualis, Reg n. 513. per fidem operantur mirabilia, pſal. 124 n. 5

Sanctificatio qualem præparationem, & cooperationem exigat, Exod. num. 355. ſequen. Sanctorum eſt pati jacturam bonorum temporalium. Iob. n. 156. per patientiam bellum amoroſum cum Deo ineunt. Iob. n. 136. ſunt fortes in tribulationibus, Iob. n. 137. hæc eſt probatio, quam de ipſis facit Deus, Job. n. 487. & 494. ſequen. Deſpecti apud homines: chari apud Deum, Iob. n. 106 pſalm. 21. num. 21. Pſalm. 29. num. 21. Ipſorum humiliatio coram Deo unde oriatur, Pſalm. 15. n. 8. ſancti poſt Evangelium ſunt perfectiores antiquis, Pſal. 49. n. 8

Sanctorum invocatio, & interceſſio quàm proficua, Iob. n. 631. Gen. n. 1420. ſunt murus Eccleſiæ, Iob. n. 621. Pſal. 88. num. 31. ſunt Cœli myſtici. Pſal. 32. n. 24. ſunt montes defendentes Eccleſiam, Pſal. 65. n. 14. ſunt columnæ Eccleſiæ, Pſ. 74. Iob. n 212. ſunt Dij per gratiam. Pſal. 81. num. 4. & 8. ſunt oſſa Eccleſiæ. Pſal. 158. n. 27 ſunt heredites Chriſti, pſal. 15. n. 16. ſunt luminaria Eccleſiæ, gen. n. 149. pſal. 95. n. 2. Ipſorum merita præceſque, loca, peccatores, & Eccleſiam incolumen ſervant. gen n. 1423. & 1437. ſequent. 1488. Exod. n. 386. Num. n. 175. Reg. n. 116. & 137. Tob. n. 109 Iob. n. 621. Pſal. 74. n. 11. Pſal. 88. n. 31. Gen n. 1686. Num n. 59. Reg. n. 87. ſeq. & 131. & 137. ſunt ſtellæ pugnantes pro nobis. Iob. n. 66. Iudic. 31. ad 33. & 95. pſal. 49. n. 10. pſ. 11. n. 17. Pſ. 120 n. 5

Sanctorum Reliquiæ honorandæ à nobis, & quàm proficuæ locis, pſal. 29. n. 30. Gen. n. 1982. V. *Reliquia.* Ipſorum imitatio, non ſocietas nos ſanctos facit. Reg. n. 712. In monte Deus rumpit ſaccum corporis, ut appareat theſaurus ibi abſconditus, pſal. 29 n 20. Unde ipſorum laudes deſumendæ. Reg. numer. 1. Erunt in judicio Chriſti aſſeſſores, Pſalm 149. numer. 1. Sanctarum Imaginum expoſitio in Eccleſia quàm proficua, Reg. n. 74. ſeq & 293. V. *Imago.*

Sanguis Chriſti in hac vita clamat miſericordiam, in alia vindictam, Gen. n. 929

Sanguinis effuſio humani quam Deo exoſa, paralip. n. 23. Clamat vindictam, Gen. num. 925. ſeq. pſal. 50. n. 33

Sanitas Animæ in quonam conſiſtit, pſal. 19. n. 4. ſeq.

Sapientes Chriſto, mundo ſunt inſipientes, Reg. num. 396

Sapientia Chriſti, mundi, diabolique, qualiter differant, Exod. n. 7. Iob. n. 562. & 570

Sapientia divina eſt lux, & umbraculum Animæ, Exod. n. 192. obtinetur in oratione, Reg. n. 431. & ſeq. & per ſanctitatem, pſal. n. 54. & a Spiritu Sancto, Iob. num. 168. Pſalm. 28. n. 29. ejus effectus in Anima quales, Pſal. 28. n. 29. pſal. 1. numer. 13. Reg. n. 435. per Creaturas aſcendendo in Deum obtinetur, Iob. n. 562. Thronus eſt Salomonis, Reg. n. 534

Sapientia mundi ſtulta, Reg. n. 381. Pſal. 13. num. 2. eſt propria ſuperborum, Iob. num. 672. A Chriſto aliena, pſal. 82. n. 4. Exitialis Eccleſiæ; Iob. n. 353

Saræ conceptio miraculoſa, gen. n. 1513

Scala Iacob ad Cœlum ducens myſticè eſt Chriſtus, Gen. n. 1624. Sancta Crux. Gen. num. 1625. Maria Virgo, Gen. n. 1626. ſeq. Humilitas, geneſ. n. 1629. fides Catholica, gen. n. 1630. ſeq. Vita Contemplativa, gen. num. 1632. Religio, gen n. 1633. & n. 1638. ſeq. & num. 1640. ſequen. Oratio ad Deum, Gen. n. 1634. obedientia. gen. n. 1635. ſunt Sacramenta Cœleſtia, geneſ. num. 1636. ſeq. Exercitium virtutum, gen. numer. 1639. & 1647. Sacra Scriptura. geneſ. numer. 1645. Eccleſiaſtica, & ſæcularis dignitas: Gen. n 1646. Sancti Franciſci Religio, Geneſ. n. 1642

Scandalum, Scandaloſus.

Scandalum quod eſt actus alteri præbens occaſionem peccandi, quale peccatum & quàm grave, Gen. num. 650. & 244. Levit. num. 70. pſal. 37. n. 13. pſalm. 118. num. 162. 167. & 208. Pſal. 142. num. 22. Clamat vindictam ad Deum: Gen. n. 1415. Super omnia pernitioſum, Pſal. 13. n. 14 & 17.

Scandaloſus eſt infamis beſtia, Gen. nu. 580. Auxiliarius miniſter & gladius diaboli, Geneſ. numer. 586. & 1229. ſeq. Exod. n. 9. Iudith. num. 6. & 71. Pſalm. 143. num. 16. Homicida animarum, gen. n. 646. Raptor animarum, Exod. n 406. ſeq. Iob. num 500. Prælatus talis à Deo gravitet punitur, Exod. num. 152. Reg. n. 455. ſeq. Venator Animarum pro diabolo, Pſal. 58. n. 7. Perſecutor Chriſti, & Eccleſiæ, Pſal. 49. n. 19. Pſal. 79. n. 18. minuit numerum electorum, Pſal. 116. n. 35. ſerpens venenoſus, Pſal 70. n. 9. pſal. 138. nu. 31. ſequent. Pugnat contra bonos malo exemplo; pſal. 118. num 94. & 104. Hoc peccatum trahit mortes, & graviſſima flagella à Deo, Num numer. 164. Deuter. n. 145. Pſal. 34. n. 4. eſt ſchola diaboli; Iob. n. 334

Index Rerum,

Schola.

Schola Chriſti,& diaboli qualiter differant.pſa.25. n.10.pſal.118.n.1.ad 5

Schola Chriſti qualem Logicam doceat, Pſal.34. num.5.Quo ordine procedat.Pſalm.1. n.2.& 10. Pſal.118.n.139. ſeq.docet tolerantiam tribulationum,Pſal.93.n.15.Exod n.157

Scientia, V. *Doctrina.*

Scientia ſcholæ Chriſti è cœlo, & à Spirito Sancto, ejuſque fructus quales, & ſcientia mundana à terra,Deuteronom.num 104.Geneſ.nu.125. Reg.num.470.Num.n.35.P.a.118.0 129.ſeq.163. Pſal.18.n.30

Scientia humana ſine Deo quàm noxia, Gen.499. ſequent.620. ſequent. Iob. num. 87.ordinata io Deum quàm proficua.gen.n.405.& n.619.& Iudith.n 79.Qualiter ancilletur ſacræ Theologiæ, Exod n 68

Scientiæ magicæ à Deo damnatæ, Exod.num.409. Levit.o.78

Scoria animæ igne divini amoris purgatur, pſ.25. oum.6

Scortatio eſt ignis devorans,Iob.n.651

Scriptura Sacra, V.*Dei Verbum*, V.*Verbum Dei.*

Scripturæ Sacræ origo eſt à Spirito Sancto. Num. num.55.Iob.oum.673.Pſalm.10.num.19.pſal 44. n.8.Eſt cor,os, liogua, calamus,& liber Spiritus Sancti.Pſal.44.n.7

Sacræ Scripturæ mirabilia multa enarrantur,Gen. num 139.& 95.125.410 461.413.418.441. 1077. 1184.1196.1591. & 1645. Exod. num. 340. 477. & 592. ſeq. Deut.numer.135.Reg. oumer.205. Eſther oum.53 ſeq. Iob oum.472. Reg. oumero 205.& 542. pſal.8.num. 16. & 23.pſalm.45. numer.9.pſalm.146.oum.14. Pſalm.18. oumer.2. pſalm.22. numer.3. & 20. pſalm.33. numer.11. Pſalm.36.num.12.Pſalm.106. num.20.Pſalm.64. oumer. 16. Vide *Præfationem horum librorum.*

Sacræ Scripturæ ſenſus multiplex expenditur, geneſ.numer.417.ſeq. Tota ordioata eſt ad Chriſtum Redemptorem, ideò tota eſt io enarratione homiois creationis, & omnium quæ ad ipſum ordinantur,Geo.num.647.& 7669.& 1564. Num numer.141. Ipſius ſtudio qualiter incumbendum, Geneſ. numer. 791. & 847. Reg. numer.22.Num. numer. 5. Deuteronom.num.132. Noo admittit mixturam ſcientiarum Gentilium, niſi raptim, Iudic. numer. 49. geneſ. numer.1701. & fidelibus eſt omne bonuio: Hæreticis venenum, Geneſ. 1077. Pſalm. 7. numero 46. Pſalm.18. numer. 24.Pſalm.21. oumer.5. Quare utitur ſenſibilibus, Pſalm. 18. numer.2. ejus concordia cum Conciliis,& Sanctis Patribus quanta. Iob. num.781. Quod ipſi non conformatur vanum,& falſum, Pſalm.103. num.25. Ejus modeſtia io oarratione turpium,mirabilis, Gen.n.858 & 1454.Exod.n.531

Scriptura diaboli quomodo deleatur, Pſalm. 50. num.15

Scutum,& gladium apprehendere quid, Pſalm.34 num.3

Securitas nimia quàm ooxia. Gen.o.614

Sedes Dei: Vide *Maria figure*, Vide *Anima.*

Seductores animarum quam Deo exoſi.Num.83

Semen quale jacies, tales fructus percipies, Pſalmo 125.numer.8.& 11. Exod.oum.424.Deuteron.n.174

Semen Dei ſunt juſti, Reg. num. 88. & 26. ſemen lachrymarum quales fructus gignat.Pſalm. 125. n.6.ſeq.

Semen diaboli peccatum,gen.n.741

Seminarium formarum conditum à Deo in materia,Gen.n.113.173.& 395

Seminarium bonorum operum quomodo germinet.Gen.124

Senarius.Vide *Numerus.*

Senectus venerabilis ſtat non in ætate corporis, ſed in vitæ ſanctitate,Job. num.674. Pſalm. 91. oum. 12. ſenex ætate adoleſcens moribus reprehenditur, Geo.num.967. ſeoectutis defectus quales,Reg.oum.392

Senſus, Senſualitas.

Senſualitas incaota decipit, & excæcat, Iudic.numer.88. pſalm.6. numer.14.Qoomodo mortificanda,Iudith.numer.77.ipſios judiciom,& conſilium quàm periculoſum, Gen.num. 614. Senſuum incauta cuſtodia quàm noxia, Reg. numer.328

Sententia damnationis ſuæ portatur in manibus ſuis à peccatore, Pſalm.15. numer.20. ſequent.

Separatio booorum, & malorum io judicio fiet, pſal.8.n.1

Sepes ſecura ſunt Aogeli, Saocti, & lex divina, pſal.88.n.31

Sepulchrum Chriſti quale, pſal. 58. num.1. Sepulchrum diaboli peccator,Pſalm.67.n.15. Sepulchrum animæ ooſtræ condiatur aromatibus, gen.n.1916.& 1923

Septimana cur inſtituta io diebus creationis: & cur incipit à Dominica, Gen.n.280.Pſalm. 93. oom.1

Per ſeptenarium omoia volvuntur, Gen.n.309. & deinceps.

Septuageſima cur ab Eccleſia inſtituta, Pſalm.64. oum 1

Sequela Chriſti quænam,Iob.493.ſeq.

Seraphim ordo accedit inferiores, Pſalm. 103. num.16

Serpens verus aſſumptus à diabolo io tentando Evam, Geneſ. numer. 174. ſerpentis prudentia quænam, Geneſ. numero 575. Serpens diabolicus eſt detractor, & vitioſus, Geneſ. oumer.740.pſalm.139 oum.5

Servus, Servitus: V.*Sanctus.*

Servorum Dei fidelitas multipliciter expenditur, Reg.num.513. pſal.39. num.10. ſeq.Pſalm.125. oum. 3 pſal.83 n.21.ſeq. à Deo mirabiliter protecti,& honorati,Gen.n.1696.ſeq. Exod.n.134. Pſalm.104.oum.9.Paralip.num.40.Pſal.25. n.3. Pſal.118.n.24

Servorum Dei obligationes expenduntur, Exod. n.399.gen.1560.Num.n.7.Pſal.87.nu 2. pſal.100. n.2. ſeq. Pſal.118.num.219. Pſalm.106. num.14. Pſalm.118.num.114.oum.76. & 109. Pſalm.142. num.23

Servorum Dei, & diaboli diſcrimen: illi benedicti; iſti maledicti, Reg. n 259, & 273. illi habent duos oculos, iſti ſunt monoculi, Reg. o.93. & 103. illi ut plurimum ſoli Deo noti, & mundo deſpecti, Reg.num.637. illi ſoli Deo ſe

donant,

donant, iſti mundo & diabolo, chari, Deo deſpecti, Pſal.18.n.8
Servi Dei in hac vita vivunt ſaltandò, in alia volando, Reg.n.304. ſemper prompti ad pugnam, Reg. n.410. Incedunt pedibus ad cœlum converſis, pſa.121.n.6. Enavigant ad Cœlum ſecurè per aquas tribulationis ſine timore tempeſtatum, Exod.n.163. Pſal.106.n.19
Servientes toto corde Chriſto pauci ſunt: diabolo vero plurimi, Pſal.104.num.9. Deum amantes plus pavent peccatum, quam Dæmonem, & infernum, Pſal.37.num.3. omnia nova ſemper habent, Pſal.39.n.9
Deo ſerviunt tam boni quam mali; ſed illi volentes, iſti nolentes, Pſal.35.n.1
Servus tuus ſum ego: quis poteſt ſecurè dicere? Pſal.142.n.23. ſemper æſtimant ſe nihil facere, Reg.n.491
Servilia opera corporalia non ſpiritualia vetantur in die feſt, Levit.n.66
Sigillum litterarum Chriſti, & diaboli quale, Eſther.n.46.ſeq.
Signum Crucis quam virtuoſum, Pſal.4. n.16. ſignum Chriſti, & diaboli ſequentium quale, Eſther.n.63. pſal.64.n.13

Silentium.

Silentium virtuoſum, & vitioſum quale, Reg.n.37. Pſal.38.n.8.ſeq. Silentij boni effectus mirabiles, Exod.n.199. Pſal.106. n.30. Pſal.118. num.241 Pſal 139.n.15
Siliquæ porcorum ſunt cibus peccatorum diaboli ſequacium, Iob.n.613
Similitudo Dei qualis expetenda à nobis, & quos effectus pariat, Pſal 70 n.13. Pſal.118 n.228. Gen. n.203.& 217. Similitudo diaboli qualis in anima ex peccato, Gen.n.716
Simonia grande malum, Reg.num.92.& 566
Simphonia quid, Pſal. 150. num.5. Qualem expetat à nobis Deus in oratione, ibidem.
Simulatio qualis licita qualis illicita, Ioſue numer.48
Sin quid ſignificet, Pſal.118.n.290
Sinagoga à Deo repudiata, gentilitas deſponſata, Eſther.n.15. Iob.num.556. Pſal.72.n.1. Pſal.79. num.16
Siniſtra eſt Iudæorum: dextera Gentilium, Gen. n.1875
Sitis animæ de Chriſto qualis eſſe debeat, Pſal.41. num.2

Societas Socius.

Societas malorum à Deo vetita, ipſius primi effectus quales, Gen.n.50. & 1081. 1474. & 1518. Eſdræ, n.9. Exod. n.416. & 248. Levit., num. 51. ſeq. Num num.80.& 156. Deut. num.62. & 167. Gen.num.340.& 989 ſeq.& 645. Ioſue, num.43. Reg. numer.379. Iob. num.626. Iudic.n.81. Iudith, n.71. Pſa 18 n.34. Pſa 5.n.11. Pſal.14. n.19. pſal.1.num.1. pſalm.118.num.37.& 127. pſ.138. numer.31.ſeq pſal.2. numer.2. & 11. Pſalm.103. num.14
Grande miraculum non fœdari in ſocietate malorum, Gen.n.1456. Pſ 1.n.8

Sodomia.

Sodomia eſt graviſſimum peccatum: Deo ſummè exoſum attrahens flagella graviſſima, Geneſ. n.1296. 1769.& 1411 ſeq.& 1481.ſeq.

Sol.

Solis creatio, natura, & proprietates quales; Gen. n.128. ad 133. Pſal 93.n.1. Indicat nobis potentiam, ſapientiam, providentiamque Dei, Iob. n. 207. Item & myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, Gen.n.134. Ipſius retroceſſio figura Incarnationis, Reg.num. 784. & 788. Solis, & lunæ obſcuratio in die Iudicij qualis, pſalm. 103. numer.38. Solis lumen poſt iudicium augebitur, Gen.n.140. Sol myſticè indicat Chriſtum: Eccleſiam, & Mariam Virginem, Gen.nu.13.. ſeq. Pſal.18.n.13. Pſal. 71. n. 8. Item animam Iuſti, & Prælatum, Pſal.95.num.2. pſalm.68. num.27. ad 29
Solemnitas noſtra eſt tempus quo in gratia Dei vivimus, Pſal.80.n.2
Solitudinis bona pro oratione, & contemplatione expenduntur, Gen.n.643. Exod.n 30. Pſa.54.n.14. ad 16. pſal.18.n.48
Sollicitudo nimia cum Dei offenſa maledictionem in rebus affert, Gen.n.766

Somnium: Somnus.

Somnium bonorum, & malorum quale, Geneſ. n.1797. ad 1799. Somniorum obſervatio à Deo vetita, Deut.n.113. Somnium ſunt bona temporalia, & hæc vita noſtra, Gen.num.1797. Pſal 72. n.27. Pſal.75.n.11
Somnus in peccato quam periculoſus, Reg.n.623. In ſomno Deus ſæpè revelat ſua arcana, & quare, Reg.n.447. An in ſomno poſſit quis mereri, Reg. n.446

Spes, V. Confidentia, V. Fiducia.

Spes qualis virtus, quàm Deo chara: ejus mirabiles effectus, Deut.n.10. Reg. n.14.& 19 Pſ.12. n.8. pſal.15.n.2 pſal.21.n.151. & 20. pſalm 24. n.4. & 7. Pſal. 36.num.9. Pſal.88.n.20. Pſal.90. n.2.& 6.ſeq.& 13.15. & 22. Eſt anchora noſtra in mare adverſitatum, Gen.n.1096. Triumphat de inimicis, Iudith. n. 62. Fortitudinem in adverſis ingerit, Pſal.137. n.14. Elevat animum ad guſtum ſpiritualem, & ad opera ſancta, Geneſ. n.1876. Pſal.24.n.6. Pſal.36.n 30.& 52. Pſal.70. n 20. Pſal.85. num.13. Fundamentum eſt fabricæ ſpiritualis, & lapis pretioſiſſimus, Pſal.2.nu.31. Pſal.25.n.1. Pſal.30.n.50.& 52. Pſal.118. n.155. pſal. 30.n.26. pſal.71.n.41.ſeq. Pſal.118.num.91. ſeq.& 103. ſeq.106 108.& 146. Pſal 16. num.16. Pſalm.70.num.3. ſeq. Paralip. num.70. Iob.429. Spes, & fides mutuo ſe adjuvent, pſalm.118. n.179
Spes in Deum miniſtrat neceſſaria ad vitam, Pſal.144.n.12. Eſt forma timoris Dei, Pſal. 146. n. 18. Non excludit moderatam providentiam rerum temporalium, Pſal.144.n.13
Spes Dæmonis, & malorum maledicta, & qualis, Iob.n.835. pſal. 30.n.3. Pſal.39. n.9. Gen.nu.1876. Non in creaturis, & temporalibus collocanda, Pſal.54.num.18. Pſal.118. numer.216. Geneſ. n.1876
Spes, & timor in confeſſione habenda, Deuter.numer.163 ſeq
Spinarum productio qualis effectus eſt peccati; Gen. n. 760. Spina igni apta peccator, Reg. n 420

Spiritus: Spirituale.

Spiritus Sancti adventus in die Pentecoſtes com-

plementum dedit fabricæ Eccleſiæ, Geneſ. numer.25. Iudic.n.45. Pſal.44. nu.2. Reg. num.32. Pſal.47.n 10. Pſal.32. num. 12. Pſalm. 103. numer. 51. ſeq. Aſſiſtit continuè adminiſtrationi Sacramentorum, Gen. n.26. & 1156. Quærit requiem in Anima humili, & juſta, Gen.num.18. & 1127. Eſt unus in ſe, & multiplex in effectibus, Pſal 134.n.9. Exod.n.481. Num. n.44. Dat efficaciam noſtris lachrymis, Ge.n 27 Fovet bonos, eoſque defendit, punit malos, Gen.num.29. Dat vitam ſpiritualem animæ, & operibus noſtris ſua gratia, Gen.n. 1311.& 1155 Eſdræ, n.35. Pſal.77.n.21.Pſal.154. n.10. Gen. n 1476. Deut.n.83, Reg. n.632. Iob. num. 334. Pſalm.1. n.18 Pſal.125. n.5. Pſalm.147.nu.14 ſeq.Deut. num 83

Spiritus Sancti dona, qualia, & quales effectus, Gen n.67.& 304. Iob.n.8,12. & 767. Pſal. 134. num.9

Spiritus Sanctus dulcis bonis, terribilis malis, Exod.n.215. Advenit aperientibus os animæ, & recipientibus verbum Dei, Pſal.118. n.242. ſeq. Paralip n 76

Ejus unctiones quales, Pſal. 44. n. 23. ad 26. latent ſub cruce tribulationum, & pœnitentiæ, Pſal.93. n.13. ſeq. exigunt munditiam cordis, Pſalm.100. nu.4. & donantur adimplentibus Dei voluntatem, Pſal.142. n.18. ad 21. Ejus locutiones ſunt per Inſpirationem, Pſal.84 n.11. Reg. n.635. Ipſius conſiliis acquieſcendum, Gen.n.1586. ſolum in novo teſtamento apertè declaratus, Geneſ. n. 1820. Prognitus tamen ſub velamine in veteri, Gen.n.313

Spiritus duplex bonus, & malus, Pſalm. 50. numer. 24. Spiritus, & caro ſemper pugnant ad invicem, Geneſ. numer. 1569. Mundanus generat primogenita Ægypti: cœleſtis ea occidit, Pſal.134. num.10. Exod. num.154. Spiritus bonus ſubjicit ſibi carnem cum diſcretione, Deuter.n.44

Spiritualia bona præferenda temporalibus, Gen. num.1580. Illa ſapiunt bonis: iſta mundanis, Pſal. 118. n. 36. Illa elevant Animam ad Cœlum: iſta deprimunt ad terram. Eſther num.34. Spiritualium conſolationum animæ à Deo provenientium quales, Pſalm. 35. numer. 33. ſequentib.

Staterarum, & ponderum defraudatio à Deo prohibita, Levit. n.77

Stans videat ne cadat, Reg.n.543

Stellarum creatio, natura, & proprietates expenduntur, Gen.n.128. ad 133. Ex ipſarum motibus, & aſpectibus non poſſunt fieri prædicationes ſcientificæ, Deut.n.22. Stellæ in conſpectu Dei non ſunt mundæ, Iob. n.518. Stellæ pugnantes contra vitia ſunt Iuſti, & Prædicatores, Iudic. n.29. ſeq.

Sterilitas naturalis in homine ignominioſa: voluntaria nobilis, Deuter.n.69. Reg.num.2. & 20. ſequent.

Sterilitas terræ, ex peccato oritur, Gen. num.760. Deuter.n.197. Reg.n.743. ſeq. Tollitur oratione, & pœnitentia, Deuter.n.192

Sibrutio peſſimus, eſt malus Prælatus, Iob. numer.790

Studium humanarum, & divinarum ſcientiarum qualiter differat, Num.n.36. Studium theologiæ ab oratione incipiat, Gen. numer. 620. Pſal.147. num.8

Stultitia vitioſa qualis, ejuſque effectus, Iob.n.983. ſeq. Pſal.91.n.8. Pſal.13.n.3. ſubditorum calamitates clamant ad Deum contra prælatos crudeles, Pſal.68 n.31. ſubditi manifeſtantes vitia prælatorum à Deo maledicti, Gen. n. 1209. ſulfuris pluvia, V. *Pluvia*.

Superbia.

Superbia radix omnium malorum, ejuſque multiplices effectus expenduntur, peſſimi, Tobiæ, n.45. Pſal. 83. n.9. Gen. n. 696. & 1226. Levit. n.50. Deuter.n.176 271.& 275. Reg.num.146. ſeq.& 149.155.194.270. 275. 760 & 812. Paralip.n.95. Ioſue n.63. Iudic. num 18. ſeq. Iudith. n.1. ad 5.& 39. Iob.num.336. 396.434 & 431. ſeq. & 721. Pſal.7. n.6. ſeq. Pſal.74. numer.11. Pſal 72.n.24. Pſal.139.n.12

Superfluitas in cibo, & potu quàm deteſtabilis, Gen.n.1100

Superſtitiones à Deo prohibitæ, Exod.n.537

Suſcitatio mortuorum propria legis Evangelicæ, Reg. n.722

Suſpiciones, & judicia temeraria abigenda, Pſ.118. n.77

Suſurratio peſtis abominabilis ſuſurroque ſerpens inferni, Gen.n.576. Num.n.82

T

TAbernaculum à Deo habitatum eſt Eccleſia, & quomodo conſecrandum, Pſal.18.nu.1. Pſal 45. num.12. Eſt item corpus, & anima Iuſti, Pſal.45. num. 14. ad 17. Pſal. 83. n.4. Item ſunt vulnera Chriſti, Pſal.83.n.5. ſeq.

Tædium hujus vitæ unde oriatur, Num.num.155. & 517. ſeq.

Talionis pœna à Deo impoſita, Exod. n.403

Tau quid ſignificat, Pſal.118.n.290

Temperantia.

Temperantia qualis virtus, ejus excellentia, effectuſque mirabiles enarantur, Pſal. 118. num.151 Paralip. num.93. Gen. n.415. & 443. Iudic. numer.84

Templum, V. Eccleſia.

Templum multiplex poſitum à Deo in mundo, Pſal.78.n.2

Templorũ materialium erectio, & inſtitutio à Deo religiosè ordinata, Pſal.5.n.18. ſeq. Ipſorum privilegia expenduntur, Gen. n.1667. Exod. n.513. Pſal.25.n.14. ſeq. Reg. n.502. ſunt loca Angelorum, Pſal.137.n.6. ſeq. loca ſolum orationi ordinata, & laudibus divinis, Reg.n.492. ad 502. Paralip.n.51. ſunt Cœlum myſticum, Pſal.10 n.15 Quantam Deus zelet reverentiam in templo, Exod.n.525. Paralip.n.49. Pſal.5.num.23. In ipſo Deus facilius exaudit orationes noſtras, Reg. n.499. & 501. Pſ.44.nu.14. In ipſo devotè orans habet ductorem ſpiritum ſanctum, Pſ.5.n.21. non intrandum in ipſum manibus vacuis, Exod.n.428 Irreverentia trahit flagella à Deo, Pſal.66. n.15. Pſal.78.n.31. Templum, & Altare Deo conſecrandum, Num.n.12

Templi Hieroſolimitani ædificatio multiplex myſticè expenditur, Reg.n.465. Pſ.95.n.1

Templum ſpirituale eſt homo juſtus quod fabricatur tunſionibus tribulationum, Pſal.29. n.1. Item eſt Anima noſtra, Pſal.10.num.9. ad 14. Pſal.137. numer.6. ad 9. Item corpus Chriſti, Pſalm.47. num.15.

numer. 15. Item Beata Virgo Maria. Reg. numer. 469.
Templum ſpirituale animæ à malis diabolo conſecratur: à Bonis Christo, Gen. n. 961

Tempus, Temporale.

Temporalia bona poſtponenda ſpiritualibus, Geneſ. numer. 1580. Exod. n. 115. Illa ſunt veluti adjectiva: Iſta ſunt ſubſtantiva, Pſalm. 104. numer. 28. ſunt veluti ſomnium, Geneſ. num. 1280. Pſal. 72. n. 27. Vide *Somnium*, Illa ſunt mobilia: Iſta immobilia, Iob. n. 25
Temporalium bonorum nimia ſollicitudo damnatur: moderata laudabilis eſt, Exod. numer. 283. & 289. Gen. n. 1819. Ipſorum nimia abundantia periculoſa, Geneſ. num. 1416. & 1293. Deuter. num. 165 ſunt à Deo petenda; ſed ad ſpiritualia ordinanda, Geneſ. numer. 1123. Pſal. 104. n. 18
Temporales voluntates vertuntur in æternas miſerias, Iob. n. 453. ſeq. & 460
Temporum diſtinctio, per humana quomodo habeatur, Gen. n. 133. Temporis volubilitas ſtabilitatem divinæ omnipotentiæ nobis exhibet, Pſal. 118. numer. 171. De Temporis amiſſione meditatio aliquando inſtituatur, à Dei ſervis: Tempus nocturnum aptius orationi, Pſalm. 118. num. 100

Tentatio, V. Tribulatio: Adverſitas.

Tentationis utilitates multiplices expenduntur, Gen. n. 587. ſeq. & 597. Pſal. 94. num. 12. ſeq A Deo permittuntur, ad noſtrum profectum, Geneſ. num. 1526. 1597. 1712. & 1853. Exod. num. 15. Multiplicant coronas, Tobiæ n. 111. ſunt medicamentum ad ſanitatem animæ, Iob. num. 45. Pſal. 106. n. 9. Iuſtis ſunt tantum extrinſecæ: Impiis etiam intrinſecæ, Gen. n. 1101. Tentationes de die proficuæ: de nocte noxiæ, Iob. n. 42. ſunt deſiderabiliores proſperitate, Tobiæ. num. 112. Aliis proſunt: aliis nocent, Pſalm. 26. num. 6. Pſal. 106. nu. 29. Excitare debent ad confugiendum ad Deum in oratione, Pſalm. 49. num. 22. Pſal. 106. n 9
Tentationes Deus non permittit ſupra vires, Gen. n. 582. Pſal. 106. n. 26. Ipſis non conſenti Dei gratia ſpecialis eſt, Pſal. 65. n. 8
Tentationes diabolus à minimis incipit, Gen. numer. 589. & 596. Tentatio eſt qua ſerpens ex foramine parvo intrat, Gen. n. 509 ſeq. Per Tentationes ſuperbiæ, gulæ, & avaritiæ, diabolus ſolet invadere, Gen. n. 618. & 739. Pſal. 106. n. 2. Pſal. 139 n. 3. Acriores ſunt in fine vitæ, Geneſ. n. 736. Sunt gladij quibus diabolus quærit transfigere corda, Iob. num 819. Tentationum diaboli varij gradus, Iob. n. 821. ſeq. & Gen. n. 739. Tentatio impatientiæ quomodo ſuperatur, Pſalm. 12. num. 2
Tentationes periculoſiores in via Dei, maximè ſpiritualium animarum, expenduntur, Pſalm. 37. n. 22. Pſal. 90. n. 10. Tentatio in principio rejicienda, Gen. n. 610. & 702. & 731. Iob. 445. Pſal. 100. num. 15. Ipſarum victoria per gratiam, & ſpeciale auxilium Christi, Pſal. 88. num. 3. Geneſ. n. 604

Terra: Terrenus.

Terra primò appellata arida, poſtea terra, & cur, Gen. numer. 93. Ejus vis germinans eſt ex aſſiſtente virtute divina; Geneſ. num. 109. Quomodo fundata ſuper aquas, Pſalm. 135. numer 6. Terra centrum Univerſi, & quomodo recipit calorem à ſole, Pſal. 84. num. 30. Ejus ſtabilitas maximum Dei miraculum, Pſalm. 103. num. 19. Pſal. 118. n. 170. Invitat nos ad ſtabilitatem in Dei ſervitio, Pſal. 118. num. 171. Ejus fundamenta qualia, Iob. n. 752
Terra myſticè multiplex expenditur, Pſalm. 118. num. 118. Eſt Maria Virgo terra benedicta ab omni maledictione immunis, Geneſ. numer. 116. ad 118. Vide *Mariæ figura*: Item Anima noſtra, Gen. n. 120. Pſal. 84 n 3. Item ſacra ſcriptura, Gen. num. 10. ad 23. Terra inanis, & vacua, eſt Anima ſine gratia Dei, Geneſ numer. 20. ad 23. Terra viventium eſt Cœlum, Pſalm. 26. numer. 27. Pſalm. 16. numer. 41 Terra deſerta invia, & inaquoſa eſt locus juſtorum, Pſal. 62. num. 5. & 7. Terra bona dat bonos fructus: mala malos, & ſtercora diaboli, Pſalm. 60. numer 4. ſeq Pſalm 88. num. 26. Terra quomodo clamat contra avaros, & principes malos, Iob. num. 670
Terra maledicta ex peccato Adæ, & ſanguine Christi expurgata, Geneſ. num. 935. Reg. numer. 268. Elevatur in homine ad ſtatum cœleſtem Geneſ. num. 360. ſeq. & deinceps, Ipſius unio cum anima eſt maximum Dei miraculum, Gen num. 367. Cur corpus noſtrum ex terra, Geneſ. 341
Terræ ſterilitas oritur ex peccato habitatorum, Gen. numer. 121. & 761. ſeq. & 935 Deuter. numer. 191. & 197. Reg. nu. 565. & 584. Reg. numer. 268
Terram tangere ſolo pede eſt amicorum Dei: ei adhærere eſt inimicorum, Pſalm. 43. numer. 17
Terrena abjicienda à pœnitente, eorumque ſollicitudo nimia, Gen. n. 1104. ſeq. & 1120. Iob. n. 167. & 788. Pſal. 18. num. 20. Terrenus homo habet fundamentum in terra: ſpiritualis in Cœlo, Geneſ. num. 955. Terrena vilipendens fit dominus, Deuter. n. 108. Ioſue num 31. Terrenorum amor quam animæ noxius, Tobiæ. n. 87. Iob. num. 61. & 338
Teſtamentum vetus per novum declaratur, Pſal. 118. n. 240. Utraque ſunt duo teſtes veritatem Evangelicam teſtificantes, Deuter. n. 134
Teſtis unus non ſufficit ad condemnandum, Deut. n. 140
Teth quid ſignificet, Pſal. 118. n. 124
Theologia fundatur in Sacra Scriptura, eſtque fluvius, & fons irrigans animas, Geneſ. numer. 351. & 420. Iob. numer. 361. ſtudentibus Theologiæ dantur regulæ, Geneſ. num. 620
Theſaurus gratiarum eſt cor Iuſti, Deuter. n. 118. ſeq. & Iob. n. 74
Theſaurus iræ vel miſericordiæ eſt cor hominis, Pſal. 32. n. 17
Theſaurizans ſibi & non Deo, & pauperibus egeſtatem ſibi comparat, Iob. num. 468 Theſaurus opulentiſſimus eſt oratio, cum jejunio, & præcipuè eleemoſina, Tobiæ. num. 99. ad 104. Iob n. 480
Thimiama Deo gratum eſt fides, Exod. numero 324
Thronus Dei eſt Anima; ſed modo ſpecialiſſimo Beata Virgo, Paralip. numer. 58. ad 60. Pſal. 9. numer. 6. Item ordo Thronorum, Pſalm. 9. num. 5
Thronus Salomonis myſticè adaptatur perfectioni

internæ Animæ, Reg. oum, 330. Item charitati, & amori Dei, ibid. num. 531. & 533. Item ſapientiæ, ibid. num. 544. Item caſtitati, ibid. oum. 536. Item Eccleſiæ ibid. num. 533. Item animæ juſtæ, ibid. n 538. Item Beatæ Virgini, ibidem num. 532. & 319

Tiberiadis Mare in ſcriptura appellatur variis nominibus. Num. n. 237

Tigris fluvius quid, & quid ſignificet, Gen. n. 451. ſequent.

Timor.

Timor Dei quid ſit. pſalm. 1. num. 26. Alius eſt ſervilis, alius filialis, alius vanus. primus eſt effectus amoris Dei: Secundus eſt ex amore concupiſcentiæ nec intrat in cœlum: Tertius eſt ex diffidentia in divina providentia, Geneſ. numer. 399. & 417. Eſther. numer. 24. pſalm. 18. numer. 16. ſequentib. Pſalm. 77. numer. 18. Pſalm. 246. num. 18. Geneſ. num. 694. Reg. n. 39. Pſal. 118. num. 225

Timoris filialis effectus expenduntur, pſalm. 127. num. 2. Reg. num. 108. & 147. ſequentib. Iob. numer. 757. Pſalm. 110. numer. 17. Pſalm. 111. num. 2. Eſt ſemper cum amore, & ſpe in Deum, Geneſ. num. 399. & 417. Deuteronom. numer. 163. ſequent. Facit diem lucidum animæ, Geneſ. numer. 67. & 91. ſubjicit ſibi omnia, Geneſ. ou. 398. nunquam ſeparatur à Iuſtis, Geneſ. numer. 642. Eſther. o. 10. affert benedictionem Dei, Pſal. 127. num. 6. ſequentib. eſt fundamentum virtutum, & fabricæ ſpiritualis, Iob. num. 7. Exod. oum 389. Pſal. 13. num. 18. Pſalm. 71. num. 14. Deuteronom. num 17. & 63. facit contemnere temporalia, Iob, num. 659. Excitatur ex exercitio præſentiæ Dei, & conſideratione præmij. Iob num. 658. & 660. Pſalm. 25. num 2. excitat ad laborandum in hac vita, Reg num. 619. Excitatur item ex conſideratione Majeſtatis Dei, & judiciorum ejus, pſalm. 75. num. 16. ſequent. pſalm. 118. num. 224. Timor Dei ubi non eſt, ibi omnis iniquitas oen. num. 511

Tonſora ſacra quando confertur, cur dicitur: Dominus pars hæreditatis meæ. pſalm. 15. numer. 14

Torpor abjiciendus à Dei ſervitio. Reg. n. 623

Tranſitus qualis exigitur à celebrantibus Paſcha in hac, & alia vita, Exod. num. 167. Pſalm. 38. num. 1. & 2. pſal. 61. n. 2. Pſal. 65. o. 65. ſeq.

Tribulatio. V. Tentatio. V. Afflictio.

Tribulationum ſchola quales lectiones doceat; Exod. n. 517

Tribulatio pro Chriſto tolerata eſt aqua lavans, & exaltans bonos ad cœlum, & ad poſſeſſionem virtutum. Geneſ. num. 1102. Iudic. num. 57. Iob. num. 42. 46. & 339. Pſal. 36. num. 3. Pſalm. 54. num. 8. Pſal. 59. oum. 5. pſalm. 76. num. 6. Pſal. 134. num. 12. Deuteronom. num. 334. Reg. num. 291. Tobiæ, num. 112.

Tribulationes ſunt medicina vulnerum peccati, Deuteronom. oum. 306. ſequent. Iob. num. 110. ſequent. Tobiæ, num. 83. pſal. 80. num. 10. ſunt funiculi trahentes ad Deum, Eſther. numer. 33. Pſal. 76. n. 5. Iob. num. 682. pſal. 9. oum. 22. ſunt veluti ignis Purgatorij purgans aurum animæ à ſcoria, Iob num. 487. & 492. Pſal. 16. oum. 7. pſal. 25. num. 40. ſeq. Pſalm 65. num. 9. reparant viſum animæ, & Deum faciunt videre, Tobiæ, num. 85. Pſal. 5. num. 17. ad dexteram Chriſti collocant, animam; proſperitates ad ſiniſtram, pſal. 16. num. 7. ad 10. ſunt ſeminarium omnium bonorum, Pſal. 39. num. 13. Pſalm. 118. num. 141. Pſalm. 107. numer. 9. Conferunt ad remiſſionem peccatorum, pſalm. 65. num. 10. reficiunt animam, Pſalm. 79. numer. 13. Faciunt invenire Chriſtum ut ſocium, pſalm. 90. numer. 24. Pſalm. 114. num. 5. Tribulationes fidelium ſunt Chriſti, & à Chriſto toleratæ, Pſalm. 90. oum. 23. felix, qui invenit tribulationes, & ab ipſis invenitur: infelix, qui non invenit tribulationes, nec ab ipſis invenitur, Pſalm. 118. oum. 258. generant confidentiam, & pacem in morte, Tobiæ. n. 23

Tribulationum noſtrarum radix eſt peccatum, Pſal. 140. num. 12. Poſt tribulationes toleratas Deus immittit conſolationes in hac, & alia vita, Geneſ. num. 1125. ſeq. pſal. 26. num. 1. Exod. num. 282. Deuter. n. 154. Reg. num. 791. Iob. n. 325

In tribulatione cognoſcitur ſoliditas virtutis, Pſ. 76. num. 6

Deus immittit eas ſuis dilectis, vel ut eos dilectos faciat, Pſalm. 82. num. 9. Iob. num. 682. Reg. numer. 691. & 24. Paralip. numer. 86. pſalm. 59. numer. 12. ſequent. Virtutes conſervant; Proſperitates perdunt, Deuter. num. 334. Reg. n. 791. Tobiæ. n. 112

Tribulationes juſtorum ſunt cum menſura: impiorum ſine menſura, pſal 79. n 11

Tribulationibus Deus evertit lectum peccatoris, pſal. 40. n. 8

Tribunus quid ſit, Exod. o. 310

Trichlinium Sanctiſſimæ Trinitatis eſt Beata Virgo, Geneſ. numer. 1377

Trinitas.

Trinitatis Sanctiſſimæ Myſterium in principio mundi expoſitum, Gen. num. 13. & 1185. pſal. 1. numer. 17. Ipſius cognitio ingerit timorem reverentialem, Pſ. 66. o. 7. Gen. n. 1378. & 1803. pſ. 78. num. 9

Triſtitia nimia periculoſa, Reg. n. 657

Tunſio pectoris cur inſtituta. Reg. n. 430

Turris fortitudinis Chriſtus, Pſal. 60. n. 2. ſeq. item Maria. V. *Maria figura.*

Turturum, & Columbarum oblatio ſpiritualiter facienda, Levit. o. 17. & 46

Tyrannus quis ſit. Gen. n. 1226. Reg. o. 90

V

VAna gloria eſt idololatria ſpiritualis terminans in opprobrium ſempiternum. Deut. n. 114. Pſal. 32. num. 8

Vanitas.

Vanitas vanitatum eſt homo, & quomodo. Pſal. 39. o. 19. ſeq. Pſal. 93. n. 7

Vanitas rerum mundanarum expenditur, Pſal. 30. numer. 18. pſalm. 36. numer. 48. Pſal. 118. num. 73. & 73

Vanitas erigit in ſuperbiam, & inducit mortem, Reg. n. 403. Iob. n. 269

Vaſa in honorem ſunt juſti, in contumeliam impij, Pſal. 30. n. 20

Vau quid ſignificet, pſal. 118. n. 62

Venatio animarum in bonum, & in malum qualis, Gen.n.1219.ſeq Pſal.58.n.5.ad 7.

Vendere ſe ipſum licitè poteſt homo liber, Exod. n.401

Venenum diaboli, & peccati quale, Deut.num.188. ad 292

Ventorum, pennæ quales, Pſalm. 103. numer. 13. Ipſorum inſuflatio indicat potentiam Dei. Pſal. 134.num.7

Verbum Dei increatum, & incarnatum.

Verbi, & creaturarum productio, in Verbo fiat, involvitur, Geneſ.num.30. Incarnatio explicatur, Geneſ.num.543. Iudic.num.46.Iob.num.677. Pſalm.56.numer.7.Chriſtus eſt Verbum mentale, vocale, & ſcriptum, Pſal.118.num.50

Verbum Dei permanet in æternum, Pſalm. 118. num.169. Ejus dicere eſt facere, ideo efficaciſſimum, Geneſ.num.168. Ipſius veſtis eſt humanitas, Geneſ.num.172. Verbum divinum per Incarnationem effuſum per totam terram, Reg. num. 407 & 413. Ipſo firmata eſt omnis Hierarchia Eccleſiaſtica cœleſtis creata, & increata, Pſal 32.num.11.eſt lignum vitæ, Geneſ.numer.412

Verbum divinum Creatum, & prædicatum.

Prædicationis effectus & Verbi divini virtus quàm mirabilis, Gen.num.1468. 1562.1610. & 1645. Exod. num.18. & 30. & 349. Iob. numer. 780. & 816. Pſalm.154.num.8. Pſalm. 118. num. 93. & 169.195. & 201. Eſt omnis eſca, Geneſ. numer. 1077. Exod. num. 279. Deuter. numer.77. Reg.num.612. Pſalm.103.numer.47. Pſalm.106. numer.14. Eſt lucerna Animæ, Exod.num.498. Exquirit exemplaritatem vitæ in Concionatore, Reg. num. 583. Pſalm. 11. num. 3. ad 15. Facit triumphare de diabolo, Reg. num. 137. Pſalm. 118. numer. 201 A Prædicatore debet frangi panis Verbi divini, ſed effectus committatur divinæ virtuti, Reg. num. 723. Eſt Verbum Dei ſagitta immiſſa contra peccatum, Reg. numer. 750. Moveatur Prædicator non amore terrenorum; ſed ex pura charitate, & zelo animarum, Iudith, numer. 45. Iob. numer. 189. & 510. Verbi divini prædicatio eſt extremum remedium, veluti extrema vocatio ad ſalutem peccatoris, Pſal.7. num. 15. Fructus mirabiles, ex prædicatione expenduntur, Pſalm.32. num.13. & 15. Pſalm.67. numer. 19. & 12. ſequent. Pſalm. 50. num.31. Pſalm.64. numer.24. ſequent. & 48. Pſal. 104. numer.14. ſeq. Pſalm.106. num. 33. Pſalm. 118. numer. 93. & 193. ad 195. & 245. & 254. ſeq. Pſalm. 119. numer. 7. prædicator eſt magiſter proponens lectionem: Auditores debent eam repetere, ut diſcipuli per operationem, Exod. num. 524. Pſalm. 118. num.15. ſeq. Pſalm. 84. numer. 9. Privatio prædicationis maximum Dei flagellum, Reg. num. 53. Eſt enim gladius cuſtodiens Eccleſiam, Geneſ.num.849. Pſal.37. num.3. Pſalm.44. num.13. Pſalm. 143. num.10. Pſalm. 149. num. 4. Pſal.88. n. 32. Ex ore Dei procedit, Pſalm. 118. numer. 193. & 198. Prædicatio quàm meritoria apud Deum, Pſalm.50. numer.31

Verbi Dei auditio.

Verbum Dei qualiter audiendum, Iob. num. 603. Devotè ſuſceptum, ut ſemen in corde quàm efficax, Geneſ num.122.ſeq. Multiplices fructus ex devota auditione expenduntur, Deuter. numer.12.17.19. & 229. ad 240. & 318. Ioſue numer.36.Reg.num.413. & 656. Tobiæ, n 33. Iob. n.50.& 348.591.606. 739. 778. & 850. Paralip. numer. 76. Iob. numer. 602. & 712. Pſalm. 14. n.3. Pſal. 84. num. 12. ſequent. Pſalm.118. numer. 24. 76. & 193. ad 195. 145. & 254. ſequent.

Verbi Dei contemptus.

Verbum Dei audire contemnentes, & contradicentes, & non fructificantes, quàm Deo exoſi, & flagellis divinis ſubjecti, Gen.n 906.Pſal.13. n.9. Deut num.212. & 280. Num.n.112 & 140. Reg.n.741. Iob num.353.& 573 & 847. & 851. Pſalm.30. num.26. Pſalm.60 num.9.Pſalm.118. num.26

Diabolus conatur tollere in principio fructus Verbi Dei, Iudic. n.40, Iob.n.847

Verbum Dei audire interius eſt prædeſtinatorum: exterius tantum eſt reproborum, Iob. numer.286. Pſalm. 30. num.26. Verba ſua dirigit Chriſtus ad aures, ad oculos, ad cor, Pſal.80. num. 9. Verbi Dei expoſitio in Eccleſia eſt loco apparitionum, & revelationum: Deuteronom num. 256. Iob. num. 869. Repræſentatio eſt proceſſionum divinarum, Iob n.605. Auditoribus menſa lautiſſima ex verbis Dei proponitur, Pſal.22 n.22

Verba pura, & impura.

Verba ſancta ex corde puro: turpia ex impuro oriuntur, Pſ 35.n.8

Verba impudica, & turpia clamant vindictam ad Deum, Geneſ. num. 141. Pſalm. 12. numer 4. Verba caſta & ſancta à ſuis exigit Deus, Geneſ. num.858

Verba detractoria ſunt venenum inficiens Pſalm.9. num.31. Doloſa Deo exoſa, Pſa.72.n.14, Pſal.139. num.16

Verba injurioſa, & aſpera patienter tolerare quàm fructuoſum, Pſalm 16.num.15. Pſalm.90. num.5. Verba mollia frangunt iram inimicorum, Reg. numer.256, Paralipomenon numer.61 Pſalm.54. num.26

Verecundia bona, & mala qualis. Pſ.43.n 9

Veritas.

Veritatis ſummæ meditatio mirabiles fructus parit, Pſalm. 118. num. 51. Fundamentum eſt fabricæ ſpiritualis: ipſius contemptus quàm noxius, Pſalm.14. num 11. Pſalm. 90. num.9. Eſt ſcutum inexpugnabile, Eſdræ, num. 41. Quomodo dicitur orta de terra, Pſalm. 84. num. 23. Aliquando eſt reticenda ſine falſitate tamen, Gen.n.1508

Vermis conſcientiæ rodit animam, Deuteronom. num.213

Veſpere adverſitatis, & manè proſperitatis in hac vita à Deo in nobis conjunguntur ſimul, Pſal.129.n.5

Veſpere ; & mane dierum creationis exponuo-ıur litteraliter, & myſticè: Gen.num.52. ad 68. & 269

Velpèras ſecundas non habet officiom defunctórum in die commemorationis Ipſorum, & cur, gen.n 166

Veſtis chatitatis quam pretioſa, pſalm.9. num.15. Veſtium pompam Deus abhorret, Genéſ. numer. 820.Reg.nom.527.Pſalm.68. n. 19. Deuteron.o.72

Veſtes Religioſorum ſint viles, Denteronom. numer.329. eateriores reſpondeant proprio ſtatui, Deuter.n.148

Veſtigium Creatoris relucet in creaturis, geneſ. num.172

Ve xaiio dat intellectum,gen.n.666

Via.

Via Dei,& mundi qualiter differant, geneſ. numer.149 & 1055. pſalm. 118. num. 5. pſalm. 22. num.10.ſequent.Reg num.439.& 614. Pſalm.22. nom.11

Via ſalutis, & vitæ à Chriſto multipliciter manifeſtata.Pſalm.16.num.13. Pſalm. 24. num.11. ad 15. Quomodo peragranda, Pſalm.100. numer. 4. ad 10. geneſ. num.1704. Iudic. num.27. pſalm.118. oum.12. Pſalm. 17. num. 40. In ipſa laborans non laborat, nec fatigatur. Geu.n.1353. Via amoris ſuavis,paralip.n.8.

Via activa præambula eſt ad illuminativam.Pſ.118, num.200

Via illuminativà, & unitiva quales effectus pariat, pſalm. 138.num.15. ſequeot. Vide *Activa*, Vlde *Contemplativa*.

Vias Dei declinare quàm malum, Pſalm. 17. oumer.39

Victoria de inimicis ſigoum prædeſtioationis, Pſalm. 40. num. 21. Victoria de aliquo dæmone meretur gloriam quam ipſe perdidit, Ioſue, num.4

Victotia hoſtium ſuper nos eſt ea peccato, Deuter n.201

Videre in Sacra Scriptura ſæpe ſumitur pro operatione etiam aliorum ſenſuum,Eaod.nu 386

Viduarum eaemplar fuit Iudith,Iudith.n.17. & 78. Vidua myſticè Deo cara eſt anima, pſalm. 131. num.16

Vigilia in hac vita debet præmitti ad feſtum gloriæ,geneſ.num.59.Pſalm.20.numer.15.Pſalm.29. num.8. ſequeot.& 16.Pſalm.16.nu.30.Reg.n.280. & 284

Villieus Dei eſt homo,Paralip.n.27

Vioculum Chriſti, & diaboli quale, Pſalm. 2. num.1.ſequent.Pſalm.249.num.6.ſequent.Pſ.68. num.50

Vindicativi eacluduntur à regno Dei, geneſ. numer.1521. & 1282. Vindicta ioimicorum remittenda eſt Deo,Pſalm.137. num.15. Vindicta alia virtuoſa,alia vitioſa,& quænam, Deuteron: num.193.ſequen.& 298

Vinea,Vinum.

Vinea myſticè à Chriſto plantata, eſt Eccleſia: item anima : Item Religio : Item Saera Scriptura : Item mens humana, oeneſ. numero 1193.ſequeot. ad 1197. Pſalm.79. numer,14. ſequent.

Vinum quale à Chriſto in torculari crucis expreſſum, geneſ. numero 1802. ad 1804. & 1892

Vinum Beatorum quale, Eſther. n.6

Vinum mundanæ delectatioois, & Vinum charitatis diverſos effectus producunt : Vini abſtineotia ſuadetur, Levit. n.36. ſeq.

Vir.

Viri nomioe in ſacra ſcriptura venit etiam mulier,Pſal.1.n.4

Vir dicitur à virtute, & quis vere ſit, Reg. numer. 561. Quis ſit vir ſecundum cor Dei. Reg. num.120

Viri & mulieres in ſtatu innoceotiæ fuiſſent æquali numero, Gen.n.444

Viri monus eſt pertractare negotia eaterna, & mulieris cuſtodire domum,geneſ.ou.545. Reg. n.285. Tenetur corrigere mulierem dum deficit, gen. num. 500. Caveat à nimio amore in uaorem, Geneſ. num. 639. Ea conſortio mulieris redditur femineus, & mollis, Geneſ. numer.536. Ex conſortio mulierum ipſi ſuboritur majus periculum quam ex conſortio dæmonis, gen.n.598

Virga Dei multiplea, pſalm. 21. num. 14. Virga Prælatorum eſt zelus, & compaſſio, Pſalm 22. num. 16. Virga ſecura eſt virtus fortitudinis, Pſalm.22.oum.13

Virginitas : Virgo.

Virginitas in ſtato innocentiæ poſtponebatur matrimonio, nunc autem præfertur, & quare, Geneſ. num.242. ſequent. & 559.& 521. Virginibus propooitur deſponſatio ſpiritualis cum Chriſto, Geneſ.num.572. ſequentib. Reg numer.433.ſequentib.& 434. Ruth. num.13. Virginibus Deo ſacratis datur anoulos, benedictlo, & corona, & quare, Reg. oumer. 434. Ruth.nom.13.Pſalm.8. num.34. Virginitatis felicitas cognoſcitur ea ærumnis matrimonij,ſive ſtatus matrimonialis, geneſ.nom.751. & 1483. Virginitas reddit hominem ſimilem Angelis, geneſ. num. 859. & fragrantem odoribus cœleſtibus.Gen.n.1607

Virginum Deo ſacratarum obligationes quales, geneſ. num. 572. Ipſarum cuſtodia, & ſolitudo qualis eſſe debeat.Gen. n. 1749. Caveant à converſatione virorum,gen.n.1671

Virtus.

Virtutis pretium eſt inæſtimabile, Iob. numer.370. Virtutis eaercitium eſt ſcala, iter, & via ducens ad cœlum, & Deum, Geneſ. num. 1647. pſalm. 24. num. 11. ad 15. Virtutes ſunt portæ cœli. Pſalm. 147. num.4 Ipſarum iter facile, & ſuave, Reg.num.639. Datur remedium contra difficultates occurrentes in via virtutis. Num. num.66. Impinguant animam. Pſal.22. num.25. Virtuies Religioſomm, & Clericorum quales, Exod. numer. 520. Virtutom Cardinalium exercitium fit cum virtutibos Theologalibus, Exod. num. 248. & 259. Ipſius utilitates quales, Reg. num 685. Eaod. num. 489. Pſal. 147. numer. 4. Ipſarum aſcenſus fit cum charitate per ſex dies creationis myſticos, Eaod. nomer. 489. oeneſ. num. 269. & 271. Pſalm. 147. num.4

Digitized by Google

num.4. Virtutum opulentia theſaurus juſtorum, Iob.num.74
Viſiones, & revelationes non ſunt ſignum evidens prædeſtinationis,Gen.n.1813
Viſitatio divina illuminat, & conſolatur, licet aliquando debiliter corpus,Pſal.8. num. 26 Deuteron.n.26. Viſitatio neceſſariò facienda à Prælatis,Pſal 79.n.19
Viſus eſt ſervienti Deo neceſſarius, & quomodo, Pſalm. 44. numer. 34. & 55. Ipſius debilitas in infirmo ſignum eſt læthale. Reg.n.54

Vita: Vivens.

Vita triplex in homine ſcilicet naturæ,gratiæ, & gloriæ,Gen.n.365
Vita ſpiritualis triplex, ſcilicet purgativa,illuminativa,& unitiva, Gen. numer.1809. Pſal. 138. n. 76
Vita præſens eſt continua mors,& plena miſeriis, Gen.n.869.& 785.& 58. Iob. n. 226. Pſalm.89. n.8. Eſt circuitus laborioſus molendini terminans ad ſepulchrum, Deuter. n. 156. Iob.nu.36. & 184. Ipſius miſeriæ multiplices expenduntur, Num.n.115. Iudic.num.25.Iob.n.37. 120. 170. 233.269. & 612. Pſalm. 38.n.17. ſeq. Pſalm.89. num.6.ſeq. Pſalm.37.num.19.Pſal. 17 n. 0 Dulcorata ejus amaritudo per lignum Crucis,Iudic. num.78
Vitæ hujus brevitas expenditur, & quale beneficium, Gen n.826. & 972.974. 1009. & 1691. Pſal.89. num. 9. Ejus dies ſunt pauci, & mali, Geneſ. numer. 1872. Ejus velocitas ad occaſum quanta, Iudic. num.112. Pſalm.89. num.7. Eſt ſicut umbra, Paralip. num.30.Iob. nu. 220. Terminus ipſi à Deo conſtitutus, Iob. numer.321. Brevitas hæc excitat nos ad laborandum fideliter, & ſedulo, Iob. num.169. & 322. & 367. & 381. ſignificatur per ſeptimanam, futura per octavam, Pſalm. 5.num. 27. Quare tam brevis à Deo conſtituta, Reg. num. 358. ſeq. Aliquándo à Deo conceditur longa Iuſtis ad eorum profectum, Reg. numer. 782. Vita præſens eſt mœroris & pœnitentiæ: futura eſt lætitiæ, Iob. n.311.& 40. Pſal.20. n.15.Pſ.29. n.8.ſeq.& 16.ad 19.Augendo decreſcit,Iob. numer. 219. Longior ante diluvium, & cur,Pſ.89. num. 9
Vitæ activæ, contemplativæ, & unitivæ qualitates,exercitia, & fructus diverſimode expenduntur, Gen.num.1676.& 1682. 1695. & 1764. Exod.n.312. Deuter.n.80.& 166. Num.num.23. Ioſue, num.21. Reg.num.217. 254. & 684. Tobiæ, num.118. Iob.num.317. & 707. Pſalm. 13. num.21. Pſalm.26. num.12. Pſalm.33. num 32, Pſal.38. num.14. Pſalm. 42 numer.7. Pſalm.88, numer.10. Pſalm. 89. numer.11. Pſalm. 118. numer.200
Vita ſpiritualis, & virtuoſa in quibuſnam conſiſtit, Pſalm. 33. numer. 32. Pſalm. 42. numer.7
Vitæ ſpiritualis purgativæ exercitia qualia, Pſ.88. num.10
Viventium terra eſt Paradiſus, Pſalm. 26. numer.27
Vita eſt propria Iuſtorum:mors impiorum, Pſ.117. num. 12

Vitium.

Vitia capitalia quàm Animæ noxia, Gen. nu.1816. ſunt ſeptem filiæ diaboli, quas tradit hominibus in uxores, Num. n.133. Permiſſa à Deo ad exercitium virtutum,Iudic.n.14.& 16.ſeq. Conſtituunt Mare tempeſtuoſum, inter quæ luxuria præcipitat in limo profundi, Pſalm. 68. numer.8
Vitia ſunt infirmitates animæ, Pſalm.6.n.5.Iuventutis ſunt præcipuè circa luxuriam, Iob. numer.436
Unctio in baptiſmo quid ſignificet,Pſal.26.num.1. Spiritus ſancti quale bonum, Pſalm.44.num.23. ſeq.
Unguentum ſignificat orationem,gratiam, aliáſque virtutes,Pſal.132.n.3.& 5
Unicornes Chriſti ſunt ſancti,Pſal.18.nu.31. Unicornis eſt homo poſt peccatum,ante peccatum erat Bicornis,Pſal.28.n.13

Vnitas:Vnio. Vide *Concordia.* Vide *Pax.*

Unitas fraterna quàm Deo chara, Gen. num. 66, 90. 108. & 171. Pſalm. 10. numer. 10. Vnitas fons ſalutis,Diviſio interitus, Reg. numer.459. Iob. numer. 769. Unitas hominum fuit finis principalis adventus Chriſti in mundum, Pſal.101.n.5.Unum in Chriſto ſunt omnes juſti, Gen.n.1094.Reg.n 392
Vocalis oratio quam utilis, Pſalm. 36. numero 43
Vocatio Dei multiplex,Gen. n.1619, Multi vocati pauci electi, Gen.n.1092

Voluntas.

Voluntas eſt quæ nos facit Dei, vel amicos vel inimicos, Gen.n.880. In voluntatis arbitrio eſt non conſentire tentationibus,& quomodo,Gen. num.901
Voluntas propria contundatur in mortariolo cordis per obedientiam, Num.num.24.Non voluntas propria, ſed Dei conſulenda, Iudic. numer. 1. Eſt radix omnium malorum, Iudic. num.2
Voluntatis conformitas cum divina quàm Deo chara, ſancta, & proficua, Geneſ. num. 975. & 1527. Pſalm. 28. num.24. Pſal.39. numer.10. Pſalm. 103. numer. 13. Pſalm. 107. numer. 2. Pſalm. 142. numer. 18. ſequent. Geneſ. numero 1259
Voluntatem timentium ſe facit Deus, Ioſue, numer.54
Voluntas bona eſt Turris defendans nos à peccatis, Pſalm. 5. num. 27. Eſt theſaurus pauperum, Pſalm. 76. num. 35. Reputatur pro facto in non valente operari, Pſal.111.n.5

Voluptas.

Voluptates mundanæ ſunt plenæ veneno, Deuter. num. 288. Ipſarum fallacia, & amaritudo expenditur multipliciter,Reg.n.128.ſeq.Iob.num.454. & 457

Votum.

Voti conditiones,obſervantiæque fructus & tranſgreſſio expenduntur, Pſalm. 131. numer. 4. Pſal.75.

Digitized by Google

Pſal.75.n.20.pſal 60.n.6.pſal.118.n 220. Pſal.115. num.10 Geneſ.num.18 0. Num.num. 162.& 114. & 161. Levit.num 218. Deuteron. n.153. Paralip. n.24.Pſal.75.n.20

Vox non ſit Iacob , & manus Eſau, Pſalm. 49. num.25

Vox prima hominis eſt fletus , qua prophetat ſe intrare in regionem mortuorum , Iob, numer.362

Vox fortiſſima penetrans ad aures Dei eſt ardens deſiderium,Pſalm.9.num.39. ſeq. Vox patris ad Chriſtum à propheta prædicta,pſal.10.n.10

Uriel Angelus qualis,Eſdræ,n.43

Uſura de ſe eſt mala ; ideo prohibita,Exod.n 411. Deuter,num.118.Pſalm.14.n.16. Uſura alia virtuoſa, alia diabolica,Pſal.118.n.10

Uſurarius principalis eſt diabolus,pſ.118.n.8

Vulnera Chriſti. Vide *Chriſti vulnera*, & pſalm.26. num.14

Vulpes Samſonis myſticè quænam ſint , Judic. n.80.ſeq.

Uxor.

Uxorum multiplicitas Deo exoſa , Gen. num.537. & 567. Cur in his facta ſit à Deo diſpenſatio cum Abraham,& deſcendentibus,Deuter.n.134. gen. num 1742

Uxor ſit ſubjecta viro , alioquin tota domus ſubvertetur gen.n.644

Uxorem compatiatur vir dum videt delinquere , Exod.n 402. Pſal.127. n.4. Domum cuſtodiat ; Pſal.124. n.4

Uxoris malæ, & ſenſualitatis uxor non audiatur, Gen.n.756.ſeq Pſal.127.n.4

Uxorem ducant filij ad nutum rationalem parentum , gen n.1616

Uxor Agni eſt Eccleſia,Iudith,n.19

Z

ZAin quid ſignificat, Pſ.118. n.90

Zelus prælatorum qualis exigatur à Deo ; pſ.68.n.16,Indiſcretus vitetur,gen. n.1760

Zelus contra vitia,& honoris Dei eſt proprius Iuſtorum,Reg.n.151.636. & 655. Eſdræ , num.18. & 23

Zizania ad comburendum ſunt Impij , Iob, numer.671

FINIS.

NOV. 1969